

William MacDonald

Biblický komentář
k Novému zákonu

2015

William MacDonald

Biblický komentář
k Novému zákonu

William MacDonald

Biblický komentář k Novému zákonu

Přeloženo z anglického originálu: William MacDonald: *Believers's Bible Commentary*

Vydavatel: Thomas Nelson Publishers, 1995

USA, ISBN 0-8407-1972-8

© 2015 Christian Missions in Many Lands, Inc. P.O. Box 13, Spring Lake, NJ 07762, USA

Překlad: Marie Černínová, Pavel Jartym, Michal Krchňák, Karel Ouzký,
Monika Tekielová, Jan Vopalecký

Jazyková korektura: Lucie Endlicherová, Pavel Jartym, Michal Krchňák

Typografická úprava a sazba: Jan Vopalecký

Technická redakce: Ján Ostrolucký

Obálka: COLOR Studio, Polanka nad Odrou

Tisk: TISKSERVIS Jiří Pustina, Ostrava

Vydavatel: Křesťanské sbory, Šámalova 15, 615 00 Brno

Vydání: První, 2015

Veškerá práva českého překladu vyhrazena.

© 2015 Křesťanské sbory

ISBN 978-80-905970-0-6

Obsah

Předmluva autora	7
Úvod k Novému zákonu	9
Úvod k evangeliím	13
Evangelium podle Matouše.	17
Exkurz: Nebeské království	24
Exkurz: Evangelium	30
Exkurz: Vztah věřícího k Zákonu	33
Exkurz: Rozvod a další sňatek	35
Exkurz: Půst	36
Exkurz: Sobota	61
Evangelium podle Marka	125
Evangelium podle Lukáše.	173
Evangelium podle Jana	259
Skutky apoštolské	359
Exkurz: Modlitba v knize Skutků.	365
Exkurz: Domácí církve a paracírkevní organizace	373
Exkurz: Křesťan a vláda.	382
Exkurz: Křest věřících	389
Exkurz: Služba „laiků“	391
Exkurz: Misijní strategie	406
Exkurz: Nezávislost místního sboru.	410
Exkurz: Duchovní vedení	412
Exkurz: Zázraky	413
Exkurz: Neobvyklé kazatelny	418
Exkurz: Poselství Skutků	441
List Římanům	449
Exkurz: Nezasazení pohané	456
Exkurz: Hřích	463
Exkurz: Boží svrchovanost a lidská zodpovědnost	488
První list Korintským	517
Druhý list Korintským	583
List Galatským	635
Exkurz: Zákonictví.	659
List Efezským	663
Exkurz: Boží vyvolení	668
List Filipským	715

List Koloským	741
Exkurz: Smíření	750
Exkurz: Křesťanská rodina	767
První list Tesalonickým	775
Exkurz: Pánův příchod	783
Exkurz: Znamení poslední doby	791
Exkurz: Posvěcení	796
Druhý list Tesalonickým	799
Exkurz: Vytržení a zjevení	801
Exkurz: Vytržení církve	810
Pastorální epištoly	819
První list Timoteovi	823
Druhý list Timoteovi	853
List Titovi	875
Exkurz: Starší	878
Exkurs: Křesťan ve světě	886
List Filemonovi	891
List Židům	899
Exkurz: Odpadnutí	917
Exkurz: Význam listu Židům pro dnešek	951
List Jakubův	955
Exkurz: Desatero přikázání	966
Exkurz: Boží uzdravení	981
První list Petřův	987
Exkurz: Křesťanské oblékání	1006
Exkurz: Křest	1011
Druhý list Petřův	1023
První list Janův	1043
Exkurz: Hřích vedoucí k smrti	1059
Druhý list Janův	1063
Třetí list Janův	1067
List Judův	1071
Zjevení Ježíše Krista	1081
Dodatky	1115

Předmluva autora

Smyslem tohoto Biblického komentáře je poskytnout obyčejnému křesťanskému čtenáři základní informace, o čem svatá Bible píše.

Komentář si klade za cíl také rozvíjet lásku a chuť vůči Bibli, aby věřící člověk chtěl ponořit hlouběji do jejích nevyčerpatelných pokladů. Biblisté zde, doufám, najdou potravu pro svou duši a přitom laskavě pochopí, že kniha nebyla napsaná především pro ně.

Každá biblická kniha zde má svůj úvod, poznámky a bibliografii. Všechny novozákonní knihy jsou zpracovány po jednotlivých verších. Tam, kde to je vhodné, jsou poznámky proloženy praktickými aplikacemi duchovních skutečností a studii typologic-

kých pohledů. Zvláště zvýrazněné a podrobně probrané jsou úseky ukazující na příchod Vykupitele.

Snažili jsme se zaujímat stanoviska k problémovým úsekům a tam, kde to je možné, dát alternativní vysvětlení. Mnoho úseků přináší komentátorům zoufalství a musíme přiznat, že stále „vidíme v zrcadle, zastřeně“.

Důležitější než jakýkoli komentář je však samotné Boží slovo, jak je osvětluje svatý Boží Duch. Bez něho není život, růst, svatost ani užitečná služba. Měli bychom Bibli číst, studovat, učit se z paměti, přemýšlet o ní a především ji poslouchat, jak někdo řekl: „Poslušnost je orgán duchovního poznání.“

Seznam použitých zkratk

Biblické překlady

ČSP – Český studijní překlad, KMS 2009, pokud není uvedeno jinak, je použit tento překlad

ČEP – Český ekumenický překlad

BKR – Bible kralická

B21 – Překlad 21. století

KJV – King James Version

NJKV – New King James Version

NIV – New International Version

RSV – Revised Standard Version

NASB – New American Standard Bible

NA – Kritické vydání řeckého textu Nového zákona (Nestle-Aland).

M – Majoritní text (založený na většině rukopisů)

† – konec exkurzu

Biblické knihy Starého zákona

Gn – Genesis, 1. Mojžíšova

Ex – Exodus, 2. Mojžíšova

Lv – Leviticus, 3. Mojžíšova

Nu – Numeri, 4. Mojžíšova

Dt – Deuteronomium, 5. Mojžíšova

Jz – Jozue

Sd – Soudců

Rt – Rút

1S – 1. Samuelova

2S – 2. Samuelova

1Kr – 1. Královská

2Kr – 2. Královská

1Pa – 1. Paralipomenon (Letopisů)

2Pa – 2. Paralipomenon (Letopisů)

Ezd – Ezdráš

Neh – Nehemjáš

Est – Ester

Jb – Jób

Ž – Žalmy

Př – Přísloví

Kz – Kazatel

Pš – Píseň Šalomounova

Iz – Izajáš

Jr – Jeremjáš

Pl – Pláč Jeremjášův

Ez – Ezechiel

Da – Daniel

Oz – Ozeáš

Jl – Jóel

Am – Ámos

Abd – Abdijáš

Jon – Jonáš

Mi – Micheáš

Na – Nahum

Abk – Abakuk

Sf – Sofonjáš

Ag – Ageus

Za – Zacharjáš

Mal – Malachiáš

Úvod k Novému zákonu

„Hodnota těchto spisů, historická i duchovní, není nijak úměrná jejich počtu a délce; jejich vliv na život a historii je nedocenitelný. Je zde vrchol dne, jehož svítání začalo v Edenu. Kristus předpověděný v proroctvích Starého zákona se stává historickým Kristem v evangeliích, Kristem, kterého prožíváme v listech, a Kristem slávy ve Zjevení.“

W. Graham Scroggie

I. Název „Nový zákon“

Než se vydáme do hlubokých vod studia Nového zákona nebo do poměrně menší oblasti studia konkrétních knih, bude užitečně stručně shrnout několik obecných skutečností o svatých spisech, kterým říkáme „Nový zákon“.

Řecké slovo *diathéké* lze přeložit jako „zákon“ i jako „smlouva“ a u jednoho nebo dvou výskytů v listu Židům je sporné, který překlad je lepší. Při označení křesťanských spisů se význam „smlouva“ jeví určitě jako lepší, protože tato kniha tvoří dohodu, úmluvu nebo *smlouvu* mezi Bohem a jeho lidem.

Soubor se nazývá *Nový zákon* (nebo *smlouvy*) na rozdíl od Staré (nebo starší) *smlouvy*.

Starý i Nový zákon jsou oba vdechnuté Bohem, a proto užitečné pro všechny křesťany. Ale je přirozené, že člověk věřící v Krista se pravděpodobněji bude obracet k té části Bible, která konkrétně mluví o Pánu a jeho církvi a o tom, jak si Pán přeje, aby jeho učedníci žili.

Vztah mezi Starým a Novým zákonem výstižně vyjadřuje Augustin: „Starý zákon skrývá Nový zákon, Nový zákon odhaluje Starý zákon.“

II. Kánon Nového zákona

Slovo *kánon* znamená „pravítko“, „měřítko“, kterým se něco měří nebo hodnotí. Kánon Nového zákona je sbírka inspirovaných knih. Jak víme, že tyto a *pouze* tyto knihy patří do kánonu nebo že všech těchto dvacet sedm spisů by tam mělo být? Jelikož od prvních dnů existovaly také jiné křesťanské

epištoly a spisy (včetně kacířských) – jak si můžeme být jisti, že spisy obsažené v Novém zákoně jsou ty pravé?

Často se říká, že církevní koncil vytvořil kanonický seznam koncem čtvrtého století našeho letopočtu. Ty spisy však byly *kanonické* hned, jakmile byly napsány. Zbožní a vnímaví učedníci od počátku rozpoznávali spisy, jako například Petr v případě Pavlových listů (2Pt 3,15–16). Přesto se však někde po určité dobu nad některými knihami diskutovalo (například nad listem Ju, 2J nebo 3J).

Jestliže knihu napsal některý z apoštolů jako Matouš, Petr, Jan nebo Pavel nebo někdo z apoštolského kruhu jako Marek nebo Lukáš, nebylo pochyb o tom, že zařazení knihy do kánonu bylo správné.

Koncil, který oficiálně uznal náš kánon, vlastně *potvrdil* to, co se už předtím mnoho let uznávalo. Koncil sestavil ne *inspirovaný* seznam knih, ale seznam *inspirovaných* knih.

III. Autorství

Božským autorem Nového zákona je Duch svatý. Ten inspiroval Matouše, Marka, Lukáše, Jana, Pavla, Petra, Judu a neznámého autora listu Židům (viz úvod k listu Žd), aby psali. Nejlepší (a správné) pochopení otázky, jak vznikaly novozákonní knihy, je „duální autorství“. Nový zákon není částečně lidské a částečně Boží dílo, ale plně lidské a zároveň plně Boží. Božský prvek předcházел tomu, aby lidský prvek udělal nějaké chyby. Výsledkem je v originálních rukopisech neomylná a bezchybná kniha.

Užitečná analogie k psanému slovu je v dvojí povaze živého Slova, v našem Pánu Ježíši Kristu. Není částečně lidský a částečně božský (jako tomu bylo v řecké mytologii), ale zcela lidský a zároveň zcela božský. Božská přirozenost zabránila, aby se lidská přirozenost dopustila jakéhokoli hříchu.

IV. Doba vzniku

Na rozdíl od Starého zákona, jehož vznik trval celé tisíciletí (přibližně 1400 až 400 před Kristem), byl Nový zákon napsán během pouhých asi padesáti let (50–100 po Kristu).

Současné pořadí novozákonních knih církvi vyhovovalo ve všech dobách nejlépe. Začíná životem Krista, dále mluví o církvi, potom dává pokyny církvi a nakonec zjevuje budoucnost církve a světa. Knihy však nejsou řazeny podle doby, kdy byly napsány. Vznikaly podle potřeby.

První knihy byly „Dopisy mladým sborům“, jak Phillips nazývá epištoly. Jako první byly pravděpodobně napsány listy Jakubův, Galatským a Tesalonickým, někdy v polovině prvního křesťanského století.

Dalšími v pořadí vzniku jsou evangelia, jako první Matouš nebo Marek, potom Lukáš a naposledy Janovo evangelium. Nakonec bylo napsáno Zjevení, zřejmě ke konci prvního století po Kristu.

V. Obsah

Obsah Nového zákona lze stručně shrnout takto:

- Historické knihy:
 - Evangelia
 - Skutky
- Vyučovací knihy
 - Pavlovy listy
 - Obecné listy
- Apokalyptická kniha
 - Zjevení

Křesťan, který dobře zvládne tyto knihy, bude „plně připraven pro každý dobrý skutek“.

Modlíme se, aby tento Biblický komentář pomohl mnoha věřícím, aby se takovými stali.

VI. Jazyk

Nový zákon byl napsán *všedním jazykem* (označuje se jako *koiné*, což je „běžná řečtina“). To byl druhý téměř celosvětový jazyk prvního století po Kristu, stejně známý a velmi rozšířený jako dnes angličtina.

Stejně jako hřejivý a barvitý styl hebrejštiny dokonale odpovídá prorocství, poezii a vyprávění Starého zákona, tak byla řečtina prozívatelně připravena jako úžasný nositel Nového zákona. Řečtina se rozšířila díky dobyvačným výbojům Alexandra Velikého, jeho vojáci jazyk zjednodušili a zpopularizovali pro masu lidí.

Přesnost řeckých slovesných časů, pádů, slovník a další detaily jsou ideální pro sdělení důležitých doktrinárních pravd, které nacházíme v listech, zejména v takových, jako je dopis Římanům.

Koiné není sice elitní literární jazyk, ale není to ani jazyk ulice ani chudý jazyk. Několik částí Nového zákona – list Židům, Jakubův, 2. Petrův – se svým stylem blíží literární úrovni. Také Lukáš místy dosahuje klasické úrovně a dokonce i Pavel příležitostně píše velmi vznešeným jazykem (např. 1K 13; 15).

VII. Překlad

Angličtina má výhodu v tom, že v ní je (možná až příliš) mnoho překladů Bible. Ty je možné obecně rozřadit do čtyř skupin:

1. Velmi doslovný překlad

„Nový“ (z roku 1871) překlad J. N. Darbyho, dále English Revised Version (1881) a jeho americká varianta American Standard Version (1901) jsou mimořádně doslovné. Díky tomu jsou prospěšné pro studium, ale nevhodné pro bohoslužbu, veřejné čtení a učení se z paměti. Mnoho křesťanů nikdy nevyměnilo majestátnost a krásu překladu KJV (King James Version, překlad krále Jakuba z r. 1611) za tyto nové překlady.

2. Plně ekvivalentní překlad

K vezím, které jsou docela doslovné, a nakolik to angličtina dovoluje, jsou blízké hebrejštině nebo řečtině, ale přesto umožňují volnější překlad, kde to vyžaduje dobrý

styl nebo frazeologie, patří KJV, RSV, NASB a NKJV. V RSV je spolehlivě přeložen Nový zákon, ale naneštěstí je k němu připojen překlad Starého zákona, který zlehčuje mnoho mesiášských proroctví. Tento nebezpečný trend je dnes vidět dokonce i mezi odborníky, kteří dříve přinášeli zdravé učení. Tento Biblický komentář má v angličtině takovou podobu, aby odpovídal verzi NKJV jakožto nejvhodnějšímu překladu mezi krásným (ale dnes archaickým) překladem KJV a dnešním jazykem, ovšem bez užívání archaických výrazů „thee“ a „thou“. Navíc zachovává mnoho veršů a slov, které většina moderních překladů vynechává (viz poznámky k textu všude v tomto Biblickém komentáři).

3. Dynamický ekvivalentní překlad

Tento typ překladu je volnější než plně ekvivalentní a někdy se uchyluje k parafrázi, což je přijatelný způsob, pokud si toho je čtenář vědom. Do této kategorie spadají Moffattův překlad, NEB, NIV a Jeruzalémská Bible. Je to pokus převést celé myšlenky do

struktury, kterou by snad použili Jan a Pavel, kdyby psali dnes – anglicky. Pokud se to dělá obezřetně, může být tato metodologie užitečným nástrojem.

4. Parafráze

Parafráze se snaží přenášet text po myšlenkách, je však velmi volná v tom, že *přidává* další látku. Jelikož vyjadřování takového překladu je daleko od původního textu, vzniká nebezpečí, že bude *vykládat přespráliš*. Například Living Bible, ačkoliv jde o evangelikální překlad, obsahuje mnoho výkladových rozhodnutí, která jsou přinejmenším diskutabilní.

Parafráze J. B. Phillipse (on sám ji nazývá překladem) je velmi dobře napsána z literárního hlediska. Překladatel obvykle také *vlastními* slovy vyjadřuje to, o čem si myslí, že to byly Petrovy a Pavlovy myšlenky.

Pro srovnávání je dobré mít překlad Bible aspoň ze tří těchto kategorií. Domníváme se však, že pro podrobné biblické studium, jak je předkládá tento Biblický komentář, je nejbezpečnější mít plně ekvivalentní překlad.

Úvod k evangeliím

„Evangelia jsou prvotinou všech spisů.“

Origenes

I. Naše slavná evangelia

Každý, kdo studoval literaturu, rozpozná příběh, román, divadelní hru, báseň, životopis a další literární formy. Když ale přišel na zem náš Pán Ježíš Kristus, vznikla potřeba úplně nové literární kategorie – *evangelia*. Evangelia nejsou životopisy, i když mají silný životopisný náboj. Nejsou to příběhy, i když obsahují podobenství jako o marnotratném synu nebo milosrdném Samařanovi, které jsou stejně zajímavé jako příběh v každé literatuře. Některá podobenství byla upravena na romány nebo krátké příběhy. Evangelia nejsou dokumentární záznamy, i když obsahují přesné, byť samozřejmě zhuštěné údaje z mnoha rozhovorů a proslavů našeho Pána.

„Evangelium“ není jen jedinečná literární kategorie; poté, co čtyři evangelisté Matouš, Marek, Lukáš a Jan napsali svá evangelia, kanonický řetězec evangelií totiž končí. Pravověrní křesťané uznávají čtyři evangelia – a pouze tato čtyři – zhruba po celé dva tisíce let. Různí heretici napsali knihy, které *nazvali* evangelií, ale byly to jen chatrné nástroje na podporu některé hereze jako například gnosticismu.

Ale proč právě čtyři evangelia? Proč ne pět, aby to odpovídalo pěti knihám Mojžíšovým a vznikl by tak křesťanský pentateuch? Proč ne jen jedno dlouhé evangelium bez všech těch opakování, kde by byl prostor pro více zázraků a podobenství? Pokusy o „harmonizaci“ neboli sloučení, všech čtyř evangelií sledujeme už u Tacianova *Diatessaromu* (řecky: „skrze čtyři“) z druhého století.

Ireneus vytvořil teorii, že čtyři evangelia

odpovídají čtyřem světovým stranám a čtyřem větrům, kde číslo čtyři je číslem univerzality.

II. Čtyři symboly

Mnoho lidí, zejména umělecky založených, oceňuje paralelu, kterou vidí mezi čtyřmi evangelií a čtyřmi symboly z Ezechie-la a ze Zjevení: lev, býk (nebo tele), člověk a orel. Různí křesťané je však evangeliím přiřazují různě. Pokud je oprávněné jim připisovat jejich *vlastnosti*, jak se to děje v umění, pak lev nejlépe odpovídá Matouši, jde o královské evangelium Iva z Judy. Býk, jakožto zvíře nosící břemena, odpovídá Markovu evangeliu služebníka. Člověk je určité klíčovou postavou v Lukáši, evangeliu Syna člověka. Dokonce i *Standard Handbook of Synonyms, Antonyms & Prepositions* říká, že „orel je *atributem* Janova evangelia jakožto znaku povznášejícího duchovního vidění“.¹

III. Čtyři druhy čtenářů

Snad nejlepší vysvětlení toho, proč máme čtyři evangelia, spočívá v tom, že Duch svatý chce oslovit čtyři různé skupiny lidí – čtyři starověké typy, z nichž každý má stále svůj jasný moderní protějšek.

Všichni se shodneme na tom, že Matoušovo evangelium je nejvíc židovské. Dokonce ani novému čtenáři neujdou starozákonní citace, podrobně zachycené proslavy, rodokmen našeho Pána a obecně semitský tón.

Marek psal zřejmě z hlavního města celé říše a zaměřuje se na Římany, tedy miliony podobných lidí, kteří mají raději děj než

přemýšlení. Jeho evangelium popisuje spíše zázraky a méně už podobenství. Toto evangelium nepotřebuje rodokmen, vždyť kterého Římana by zajímaly židovské rodokmeny fungujícího Služebníka?

Lukášovo evangelium je psané pro Řeky a mnoho Římanů, kteří milovali a napodobovali řeckou literaturu a umění. Takoví lidé milují krásu, lidství, styl na úrovni a literární vytříbenost. To všechno poskytuje lékař Lukáš. Vedle moderních Řeků jsou zřejmými protějšky Francouzi. Není tedy divu, že to byl Francouz, kdo řekl, že Lukášovo evangelium je „nejkrásnější kniha na světě“ (viz Úvod k Lukášovu evangeliu).

A co zbývá na Jana? Janovo evangelium je univerzální, má pro každého něco. Je evangelizační (20,30–31), a přesto ho mají rádi hlubocí křesťanští myslitelé. Klíčem je snad to, že Janovo evangelium je pro lidi „třetí rasy“, to je označení, jež dávaly pohanské národy raným křesťanům, kteří nebyli Židé ani pohané.

IV. Další motivy čtveřic

Ve Starém zákoně je několik dalších čtveřic, které nádherně odpovídají důrazům čtyř evangelií.

„Výhonek“ se jako titul našeho Pána vyskytuje v těchto situacích:

„Vzbudím Davidovi spravedlivý Výhonek. Bude kralovat jako král“ (Jr 23,5–6).

„Přivedu svého otroka, Výhonek“ (Za 3,8).

„Hle, muž jménem Výhonek“ (Za 6,12).

„Výhonek Hospodinův“ (Iz 4,2).

Ve Starém zákoně je také čtyřikrát „Hle“, z nichž každé přesně odpovídá tématu jednoho z evangelií:

„Hle, tvůj král!“ (Za 9,9).

„Hle, můj otrok!“ (Iz 42,1).

„Hle, muž!“ (Za 6,12).

„Hle, váš Bůh!“ (Iz 40,9).

Poslední paralela není snad tolik zřejmá, ale pro mnoho lidí se stala požehnáním. Čtyři barvy látek ve stánku a jejich symbolický význam jakoby také odpovídaly tomu, jak čtyři evangelisté podávají vlastnosti našeho Pána:

Je patrné, že *purpurová* odpovídá *Matou-*

šovi, evangeliu krále. Královskou povahu této barvy ukazuje verš Sd 8,26.

Karmínová barva se ve starověku získávala drčením karmínových červů. To souvisí s *Markovým* evangeliem, který podává Krista jako služebníka, „červa a ne člověka“ (Ž 22,7).

Bílá mluví o spravedlivých skutcích svatých (Zj 19,8). Důraz na Kristovo dokonalé lidství klade *Lukáš*.

Modrá představuje safírový chrám, tedy nebe (Ex 24,10), přitažlivé podání Kristova božství, což je klíčová myšlenka *Janova* evangelia.

V. Pořadí a důrazy

V evangeliích je vidět, že události nejsou vždy uvedeny ve sledu, jak k nim docházelo. Na začátku je dobré vědět, že Boží Duch často seskupuje události podle jejich morálního obsahu. Kelly říká:

Když budeme pokračovat, ukáže se, že Lukášovo evangelium je uspořádáno podle morálního obsahu a třídí fakta, rozhovory, otázky, odpovědi a promluvy našeho Pána podle jejich vnitřní souvislosti a ne pouze podle vnějšího sledu událostí, což je ve skutečnosti nejhrubší a nejdětinštější forma záznamu. Avšak sestavit události spolu s jejich příčinami a důsledky podle morálního pořadí je daleko náročnější úkol pro historika, kterého musíme odlišovat od kronikáře. K tomu Bůh dokonale využil Lukáše.²

Tyto odlišné důrazy a přístupy pomáhají vysvětlit rozdíly v evangeliích. První tři evangelia nazývaná „synoptická“ (tj. „ze společného pohledu“) se podobají ve svém přístupu ke Kristovu životu, Janovo evangelium je odlišné. Psal později a nechtěl opakovat, co už bylo dobře popsáno. Jeho podání života a slov našeho Pána je rozejímavější a teologičtější.

VI. Synoptická otázka

Otázka, proč je v prvních třech evangeliích tolik *podobností* – dokonce identických záznamů poměrně dlouhých úseků – a přitom také tolik *rozdílů*, se označuje jako „synoptický problém“. Je to daleko více problémem pro ty, kdo popírají inspiraci, než pro konzervativní křesťany. Bylo formulováno

mnoho složitých teorií, některé se zabývají teoretickými ztracenými dokumenty, které se nezachovaly v písemné podobě. Některé z těchto myšlenek odpovídají L 1,1 a z ortodoxního hlediska jsou přinejmenším *možné*. Jiné z těchto teorií dosahují ovšem bodu, kdy tvrdí, že církev prvního století sestavila dohromady „mýty“ o Ježíši Kristu. Vedle nevěry vůči všem křesťanským spisům a církevní historii, kterou tyto domněle „formálně-kritické“ teorie představují, je třeba poznamenat, že pro žádnou z nich neexistuje doložitelný důkaz. Navíc se *žádní dva odborníci neshodnou* na tom, jak synoptická evangelia kategorizovat a členit.

Lepší řešení této otázky se nachází ve slovech našeho Pána v J 14,26: „Ale Zastánce, Duch svatý, kterého Otec pošle v mém jménu, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“

To se týká paměti očitých svědků Matouše a Jana a pravděpodobně i Marka, s tím, že zřejmě zaznamenal Petrovy vzpomínky, jak říká církevní historie. K této přímé pomoci Ducha svatého můžeme přičíst psané dokumenty zmíněné v L 1,1, vynikající verbálně přesnou *ústní tradici* semitských národů, a tím máme synoptickou otázku vyřešenu. Každá potřebná pravda, podrobnost nebo výklad mimo tyto zdroje mohly být přímo zjeveny „slovy, ... jimž vyučuje Duch svatý“ (1K 2,13).

Když tedy najdeme *zjevný* rozpor nebo rozdíly v podrobnostech, položme si otázku: „Proč *toto* evangelium, vynechává, vkládá nebo zdůrazňuje *tuto* událost nebo řeč?“ Například Matouš dvakrát píše o dvou lidech, kteří byli uzdravení (od slepoty a od démona), zatímco Marek a Lukáš mluví jen o jednom. Někteří to vidí jako rozpor. Je lepší se podívat na Matoušovo evangelium jakožto židovské, proto mluví o dvou mužích – Zákon totiž vyžadoval „dva nebo tři svědky“, zatímco ostatní píšou například o významnější osobnosti, která má *jméno* (slepý Bartimeus).

Následující výběr ilustruje, že některé ze zdánlivých duplicit v evangeliích ve skutečnosti zvýrazňují významné rozdíly:

L 6,20–23 jako by dvakrát zachycoval kázání na hoře, ovšem první z nich je kázání

na rovině (L 6,17). Blahoslavenství popisují charakter ideálního občana království, avšak Lukáš sleduje život těch, kteří jsou Kristovými učedníky.

Na první pohled se zdá, že L 6,40 je stejný verš jako Mt 10,24. V Matouši je ovšem pánem Ježíš a my jsme jeho učedníci. V Lukáši je pánem učitel a vyučuje učedníka. Matouš 7,22 klade důraz na službu králi, zatímco L 13,25–27 mluví o vztahu s hospodářem.

L 15,4–7 vyjadřuje jízlivé odsouzení farizeů, v Mt 18,12–13 je řeč o dětech a Boží lásce k nim.

Když byli přítomni pouze věřící, Jan říká: „On vás bude křtít Duchem svatým“ (Mk 1,8; J 1,33). Když se jednalo o smíšený dav, zejména proto, že tam stáli farizeové, říká: „On vás bude křtít Duchem svatým a ohněm“ (tj. křtem soudu) (Mt 3,11; L 3,16).

Obrat „Jakou měrou měříte...“ v Mt 7,2 se týká soudcovského postoje vůči ostatním, ovšem v Mk 4,24 se týká toho, jak přijímáme Slovo, a v L 6,38 naší štědrosti.

Tyto rozdíly nejsou tedy rozpory, ale smysluplný, podnětný duchovní pokrm pro rozjímání přemýšlivého věřícího člověka.

VII. Autorství knih

Při diskusi o tom, kdo napsal evangelia a vlastně všechny biblické knihy, je obvyklé rozdělovat důkazy na *vnější* a *vnitřní*. Takto budeme postupovat i v případě všech dvaceti sedmi novozákonních knih. U *vnějších* důkazů máme na mysli autory, kteří žili blíže době vzniku dané knihy, obecně „církevní otcové“, a několik heretiků neboli falešných učitelů ve druhém a třetím století. Tito lidé spisy citují, konkrétně se o nich zmiňují, mluví o knihách a autorech, kteří nás zajímají. Jestliže například Klement Římský cituje 1. list Korintským ke konci prvního století, je zřejmé, že tento list nemůže být padělkem napsaným ve druhém století pod Pavlovým jménem. V případě *vnitřních* důkazů si všimáme stylu, slovníku, historie a obsahu knihy, abychom viděli, nakolik podporuje to, co tvrdí jiné dokumenty nebo autoři, nebo tomu naopak odporuje. Například styl psaní Lukášova evangelia a Skutků potvrzuje názor, že

autorem byl kultivovaný lékař z nežidovského prostředí.

V souvislosti s autorstvím je u mnoha knih řeč o „kánonu“ neboli seznamu schválených knih Markiona, heretika z druhého století. Ten přijímal pouze redukované vydání Lukášova evangelia a deset Pavlových listů, ale přesto je užitečný jako důkaz standardně přijímaných knih v jeho době. Muratoriho kánon (podle italského kardinála Muratoriho, který

tento dokument našel) je ortodoxní, byť místy neúplný, seznam kanonických křesťanských knih.

Poznámky

¹ James C. Fernald, ea., „*Emblem*,“ Funk & Wagnalls Standard Handbook of Synonyms, Antonyms, and Prepositions, str. 175.

² William Kelly, *An Exposition of the Gospel of Luke*, str. 16.

Evangelium podle Matouše

Úvod

„Pokud jde o velikost pojetí a působivost, s jakou je takové množství materiálu podřízeno velkým myšlenkám, nedá se – co do zpracování historického tématu – s Matoušem srovnávat žádný spis ve Starém ani Novém zákoně.“

Theodor Zahn

I. Jedinečné místo v kánonu

Matoušovo evangelium je dokonalý most mezi Starým a Novým zákonem. Jeho první slova nás vracejí zpět k praotcům starozákonního Božího lidu, k Abrahamovi a k prvnímu velkému izraelskému králi Davidovi. Svým důrazem, silnou židovskou příchutí, mnoha citacemi z hebrejských Písem a umístěním na začátku novozákonních knih je Matouš logicky začátkem křesťanské zvěsti pro svět.

První místo v pořadí čtyř evangelií Matouš zaujímá už dlouho, neboť až do moderní doby se obecně mělo za to, že toto evangelium bylo napsáno jako první. Navíc Matoušův jasný, přehledný styl je velmi vhodný pro čtení při bohoslužbách. Proto se jednalo o nejoblíbenější evangelium; někdy o toto postavení soupeřil s Janovým evangeliem.

K tomu, abychom byli ortodoxní, není třeba věřit, že Matoušovo evangelium bylo napsáno jako první. Avšak první křesťané byli téměř všichni židovského původu a bylo jich mnoho tisíc. Zdá se tedy logické, že nejdříve byly uspokojeny potřeby křesťanů, kteří uvěřili jako *první*.

II. Autorství

Vnější důkazem je odedávna obecně přijímaná skutečnost, že první evangelium napsal výběrčí daní Matouš nazývaný také Lévi. Jelikož nebyl výraznou postavou mezi apoštoly, bylo by zvláštní, kdyby se mu připisovalo první evangelium, pokud by s ním opravdu neměl nic společného.

Vedle starověkého dokumentu známého jako „Didaché“ (*Vyučování Dvanácti apoš-*

tolů) citují toto evangelium jako autentické Justin Mučedník, Dionysius z Korintu, Teofil z Antiochie a Athenagoras z Atén. Církevní historik Eusebius cituje Papiu, že „Matouš sestavil *Logia* v hebrejštině a každý si je překládal, jak uměl“. S tím v podstatě souhlasí Ireneus, Panteus a Origenes. Za „hebrejštinu“ se obecně považuje aramejský dialekt, který používali Židé v době našeho Pána, jak se tento pojem používá v Novém zákoně. Co to však jsou „*Logia*“? Toto řecké slovo obvykle znamená „výnosy“, podobně jako Starý zákon obsahuje Hospodinovy výnosy. V tomto smyslu však Papias o výnosech nemluví. Na tento výrok jsou tři hlavní pohledy: (1) Jedná se o Matoušovo *evangelium* jako takové. Matouš napsal aramejskou verzi tohoto evangelia zejména proto, aby získal Židy pro Krista a budoval hebrejské křesťany, a teprve později se objevila řecká verze. (2) Pojem *Logia* označuje pouze Ježíšovy *řeči*, které byly později začleněny do jeho evangelia. (3) Pojem „*Logia*“ znamená *testimonia*, tedy citace starozákonních Písem s cílem ukázat, že Ježíš je Mesiáš. Pohledy (1) a (2) jsou pravděpodobnější než (3).

Matoušova řečtina nevypadá jako pouhý překlad, avšak tato rozšířená tradice (kterou v rané době nikdo nevyvracel) musí vycházet z nějakého faktického základu. Tradice říká, že Matouš kázal patnáct let v Izraeli a potom odešel hlásat evangelium do jiných zemí. Je možné, že kolem roku 45 po Kr. napsal pro Židy, kteří přijali Ježíše jako Mesiáše, první návrh svého evangelia v aramejštině (nebo prostě jen Kristovy *rozmluvy*) a později na-

psal řeckou verzi pro všeobecné použití. Něco podobného udělal Matoušův současník Josephus. Tento židovský historik napřed sepsal aramejský koncept své Židovské války a později konečnou podobu knihy v řečtině.

Vnitřní důkazy autorství prvního evangelia potvrzují, že se mohlo jednat o zbožného Žida, který miloval Starý zákon a byl to talentovaný a pečlivý pisatel a redaktor. Jakožto římský státní úředník mohl Matouš užívat jak jazyka svého národa (aramejštiny), tak úředního jazyka vrchnosti. (Římané mluvili na východě řecky, nikoliv latinsky.) Číselné údaje, podobenství týkající se peněz a finanční pojmy odpovídají výběřčímu daní. Stejně tak i stručný, uspořádaný styl. Liberální komentátor Goodspeed pokládá Matouše za autora tohoto evangelia částečně právě na základě tohoto potvrzujícího vnitřního důkazu.

I přes tyto univerzální vnější důkazy a příznivé vnitřní důkazy většina liberálních komentátorů *odmítá* tradiční pohled, že tuto knihu napsal výběřčí daní Matouš. Odmítají jej ze dvou hlavních důvodů.

Především *předpokládají*, že jako první bylo napsáno Markovo evangelium (v mnoha kruzích se tento názor vyučuje jako „pravda o evangeliích“), a jak by apoštol a očitý svědek mohl tolik čerpat z Markova materiálu (93 % Markova obsahu se vyskytuje také v dalších evangeliích)? Odpovědí je fakt, že není *prokázáno*, že Markovo evangelium bylo první. Starověká svědectví uvádějí jako první Matouše a jelikož první křesťané byli téměř všichni Židé, je to závažný argument. Ale i když akceptujeme takzvané Markovo prvenství (a mnozí konzervativci je akceptují), Matouš mohl postřehnout, že Markovo dílo bylo do značné míry vzpomínkami dynamického Šimona Petra, Matoušova spoluapoštola, jak říká raná církevní tradice (viz Úvod k Markovi).

Druhý argument proti tomu, že evangelium napsal Matouš (nebo některý z očitých svědků), je nedostatek živých detailů. Marek, u něhož nikdo nezpochybňuje, že byl svědkem Kristova působení, zachycuje barvitě podrobnosti, které dávají najevo, že u toho byl. Jak by očitý svědek mohl psát tak věčně?

To může docela dobře vysvětlovat osobnost výběřčího daní. Lévi vynechával nepotřebné detaily, aby měl prostor pro více Pánových proslavů. To přichází v úvahu zvláště v případě, pokud Marek napsal své evangelium jako první a Matouš viděl, že Petrovy vzpomínky z první ruky jsou dobře zachyceny.

III. Datum vzniku

Pokud je pravda, jak se všeobecně má za to, že Matouš napsal své evangelium (nebo aspoň Ježíšovy proslavy) napřed v aramejštině, pak by rok 45 po Kristu, tedy patnáct let po nanebevstoupení, odpovídalo starověké tradici. Svou plnější, kanonickou verzi evangelia v řečtině mohl napsat v roce 50 nebo 55, možná i později.

Názor, že evangelia *musela* být napsána po zničení Jeruzaléma (roku 70 po Kristu) vychází většinou z předpokladu, že Kristus nemohl být schopen tak podrobně předpovědět budoucí události, a z dalších racionalistických teorií, které ignorují nebo popírají božskou inspiraci.

IV. Pozadí a téma

Když Ježíš Matouše povolal, byl to mladý muž. Původem Žid, vzděláním a povoláním výběřčí daní, potom všechno opustil a následoval Krista. Bylo mu to vynahrazeno mimo jiné tím, že se stal jedním z dvanácti apoštolů. Dále tím, že byl vybrán jako autor spisu, který známe jako první evangelium. Obecně se přijímá, že Matouš a Lévi jsou jedna a táž postava (Mk 2,14; L 5,27).

Na začátku svého evangelia Matouš ukazuje, že Ježíš je dlouho očekávaný Mesiáš Izraele, jediný, kdo má zákonný nárok na Davidův trůn.

Knihou netvrdí, že svým vyprávěním plně pokrývá Kristův život. Začíná jeho rodokmenem a dětskými léty, potom přeskakuje až na začátek jeho veřejného působení, kdy mu bylo kolem třiceti let. Matouš veden Duchem svatým vybírá ty aspekty Pánova života a služby, které dosvědčují, že je Božím Pomazaným (to je význam slov *Mesiáš* i *Kristus*). Děj se posouvá k vrcholu: k utrpení, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Pána Ježíše. Na tomto vy-

vrcholení je položen základ spasení člověka – ne proto, že popisuje cestu, jak mohou hříšní lidé získat spasení, ale spíš proto, že popisuje Kristovu oběť, díky níž bylo spasení umožněno.

Tento Biblický komentář si neklade za cíl být vyčerpávající nebo technický, ale spíš podpořit samostatné studium a přemýšlení.

A především chce v čtenářově srdci vzbudit silnou touhu po návratu krále.

A tak i já, s hořícím srdcem,
a tak i já, se sladkou nadějí,
vzdychám po hodině, ó Kriste,

tvého návratu.

Prahu po tvých planoucích nohách,
jak přicházejí.

ze St. Paul, F. W. H. Myers

Osnova

- I. Rodokmen a narození Mesiáše-Krále (kap. 1)
- II. Raná léta Mesiáše-Krále (kap. 2)
- III. Příprava na službu Mesiáše a jeho inaugurace (kap. 3–4)
- IV. Ustavení království (kap. 5–7)
- V. Mesiášovy zázraky plné moci a milosti, různé reakce (8,1–9,34)
- VI. Apoštolové Mesiáše-Krále vysláni k Izraeli (9,35–10,42)
- VII. Rostoucí opozice a odmítnutí (kap. 11–12)
- VIII. Král pro odmítnutí od Izraele ohlašuje novou prozatímní podobu království (kap. 13)
- IX. Neúnavná Mesiášova milost se setkává s rostoucí nevraživostí (14,1–16,12)
- X. Král připravuje své učedníky (16,13–17,27)
- XI. Král dává pokyny svým učedníkům (kap. 18–20)
- XII. Představení a odmítnutí krále (kap. 21–23)
- XIII. Králova promluva na Olivové hoře (kap. 24–25)
- XIV. Utrpení a smrt krále (kap. 26–28)
- XV. Král triumfuje (kap. 28)

Komentář

I. Rodokmen a narození Mesiáše-Krále (kap. 1)

A. Rodokmen Ježíše Krista (1,1–17)

Při zběžném čtení Nového zákona se člověk ptá, proč začíná něčím zdánlivě tak nezáživným jako je rodokmen. Někdo by z toho mohl usoudit, že tento seznam jmen nemá velký význam, a přeskočí tedy tam, kde začíná děj.

Tento rodokmen je však nepostradatelný. Klade základy všemu, co následuje. Bez něho není možné ukázat, že Ježíš je právoplatným potomkem Davida v královské linii, není možné prokázat, že je Mesiášem a králem Izraele. Matouš začíná svou zprávu tam, kde musí – písemným důkazem, že Ježíš prostřednictvím svého nevlastního otce Josefa zdědil právní nárok na Davidův trůn.

Tento rodokmen sleduje *právní* původ Ježíše jako izraelského krále; rodokmen v Lukáši sleduje jeho *linii* jakožto Davidova syna. Matoušův rodokmen sleduje *královskou* linii od Davida přes následujícího krále, jeho syna Šalomouna; Lukášův rodokmen sleduje jeho *pokrevní* linii od Davida cestou jiného syna, Nátana. Matoušův rodokmen končí Josefem, jehož adoptivním synem Ježíš byl; rodokmen v Lukáši 3 pravděpodobně sleduje Mariiny předky – Ježíš byl její *biologický* syn.

Před tisíci lety uzavřel Bůh nepodmíněnou smlouvu s Davidem, slíbil mu království, které bude trvat navěky, a věčnou vládnoucí linii (Žalm 89,5.37–38). Toto zaslíbení se nyní naplňuje na Kristu: on je právní dědic Davidova trůnu skrze Josefa a skutečné Davidovo semeno skrze Marii. A protože žije navěky, jeho království bude trvat navěky, bude navě-

ky kralovat jako Davidův syn, který je větší než David. Ježíš ve své osobě sjednotil dvojnásobný nárok na izraelský trůn (právní a založený na rodokmenu); vzhledem k tomu, že žije stále, nebude mít nárok nikdo jiný.

1,1–15 Slovní obrat „kniha rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova“ se podobá výrazu v Gn 5,1: „Toto je záznam Adamova rodopisu“. Genesis představuje prvního Adama; Matouš posledního Adama. První Adam byl hlavou prvního, fyzického stvoření. Kristus je jako poslední Adam hlavou nového, duchovního stvoření.

Tématem tohoto evangelia je Ježíš Kristus. Jméno Ježíš ho představuje jako Jahve-Spasitel;¹ titul Kristus („Pomazaný“) jako dlouho očekávaného Mesiáše Izraele. Titul syn Davidův je ve Starém zákoně spjat s rolí Mesiáše a krále. Titul syn Abrahamův ho podává jako našeho Pána, jako toho, kdo je konečným naplněním zaslíbení daného praotci židovského národa.

Rodokmen je rozdělen do tří historických úseků: od Abrahama po Isaje, od Davida po Joziáše a od Jechoniáše po Josefa. První úsek sahá až po Davida; druhý pokrývá období království; třetí zaznamenává královskou linii po zajetí (po roce 586 př. Kr.).

Tento seznam má mnoho zajímavých znaků. V této pasáži je například zmínka o čtyřech ženách: o Támar, Rachab, Rút a Batšebě (původně Uriášově manželce). Vzhledem k tomu, že na tabulkách východních rodokmenů se ženy objevují jen zřídka, ještě více udivuje, že dvě z nich byly prostitutky (Támar a Rachab), jedna se dopustila cizoložství (Batšeba) a dvě byly pohanské ženy (Rachab a Rút). Jejich začlenění v Matoušově úvodu je snad skrytý náznak, že Kristův příchod přinese spasení hříšníkům, milost pohanům a že v něm budou odstraněny bariéry mezi rasami a pohlavími.

Je zajímavé zmínit také krále Jechoniáše. V Jr 22,30 Bůh nad tímto mužem vyslovil kletbu: „Toto praví Hospodin: Zapište tohoto muže jako bezdětného, jako muže, který ve svých dnech neuspěje, neboť nikdo z jeho potomstva neuspěje, aby seděl na Davidově trůnu a znovu vládl nad Judou!“

Kdyby byl Ježíš Josefovým synem, pak by se dostal pod tuto kletbu. Musel však být Josefovým právním synem, aby zdědil právo na Davidův trůn. Problém řeší zázrak panského početí a narození: Ježíš byl *právně* dědicem trůnu skrze Josefa. Skrze Marii byl *biologickým* Davidovým synem. Kletba nad Jechoniášem tedy nepadá na Marii ani na její děti, protože ona není jeho potomkem.

1,16 Ježíš se narodil z Marie, nikoliv z Marie a Josefa.

1,17 Matouš věnuje zvláštní pozornost skutečnosti, že v každé části rodokmenu je čtrnáct generací. Ze Starého zákona však víme, že v jeho seznamu některá jména chybí. Například mezi Jóramem a Uziášem (v. 8) kralovali Achaziáš, Jóaš a Amasiáš (viz 2Kr 8–14; 1Pa 21–25).

Rodokmeny Matouše a Lukáše jako by se překrývaly, když uvádí dvě jména Salathiel a Zorobabela (Mt 1,12–13; L 3,27). Je zvláštní, že rodokmeny Josefa a Marie se u těchto dvou mužů setkávají a pak se zase rozdělují. Tato potíž se ještě více komplikuje, když si všimneme, že obě evangelia se drží Ezd 3,2, kde je napsáno, že Zorobabel je Salathielův syn, zatímco v 1Pa 3,19 je uveden Zorobabel jako syn Pedaiášův.

Třetí potíž spočívá v tom, že Matouš počítá od Davida po Ježíše dvacet sedm generací, zatímco Lukáš jich má dvaatřicet. I když oba evangelisté vypisují odlišné rodokmeny, stále je divné, že by se počty generací tolik lišily.

Jaký postoj by měl student Bible zaujmout k takovým potížím a zdánlivým nesrovnalostem? Zaprvé, naším základním předpokladem je to, že Bible je inspirované Boží slovo. Proto nemůže obsahovat chyby. Zadruhé, něco zůstává otevřené, protože to odráží nepochopitelnost Boha. Chápeme základní pravdy slova, ale nikdy nepochopíme plně všechno, co je v něm obsaženo.

Tento přístup k uvedeným potížím nás vede k závěru, že problém spočívá spíš v nedostatku dalších poznatků než v tom, že Bible obsahuje chyby. Takové biblické problémy by nás měly vést ke studiu a hledání odpovědi. „Boží cíť je ukrytá věc, čest králů je zkoumat věc“ (Př 25,2).

Důkladný výzkum historiků a archeologické vykopávky nedokázaly, že by biblické výrokky byly chybné. Všechno, co se nám jeví jako potíž a rozpor, má rozumné vysvětlení a to je vždy plné duchovního významu a užitku.

B. Ježíš Kristus se narodil z Marie (1,18–25)

1,18 Narození Ježíše Krista bylo jiné než jakékoli jiné narození, o kterém byla v rodokmenu řeč. V něm se opakuje: „A zplodil B.“ Ale zde je řeč o narození bez lidského otce. Fakta obklopující toto zázračné početí jsou konstatována důstojně a prostě. Marie byla zasnoubena Josefovi, ale svatba se zatím nekonala. V novozákonních dobách bylo zasnoubení závaznější než dnes a bylo možné je zrušit pouze rozvodem. I když zasnoubení lidé spolu až do svatebního obřadu nežili, nevěra na straně některého snoubence se považovala za cizoložství, které bylo možné trestat smrtí.

Panna Marie v době zasnoubení zázračně otěhotněla z Ducha svatého. Anděl jí tuto tajemnou událost předem oznámil: „Duch svatý přijde na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní“ (L 1,35). Nad Marií visel oblak podezření a pohoršení. V celé lidské historii nikdy žádná panna neporodila. Když lidé viděli svobodnou ženu, že je těhotná, existovalo jediné možné vysvětlení.

1,19 Ani Josef zatím neznal skutečné vysvětlení toho, co se s Marií stalo. Mohl se na svou snoubenku rozhněvat ze dvou důvodů: zaprvé pro domnělou nevěru vůči němu a zadruhé, i když byl nevinný, mohl být nařčen ze spolčení. Marii však miloval a touha po spravedlnosti ho vedla k tomu, že se rozhodl zrušit zasnoubení tichým rozvodem. Chtěl se vyhnout veřejné hanbě, která běžně takový krok doprovázela.

1,20 V době, kdy tento vlídný a rozvážný muž promýšlel strategii, jak ochránit Marii, se mu ve snu zjevil Pánův anděl. Pozdrav „Josefe, synu Davidův“ mu měl nepochybně připomenout jeho královský původ a připravit ho na nezvyklý příchod izraelského Mesiáše a krále. Nemusel mít obavy a měl se oženit s Marií. Jakékoli pochybnosti o její čistotě byly neopodstatněné. Její těhotenství byl zázrak Ducha svatého.

1,21 Anděl mu pak sdělil pohlaví, jméno a poslání nenarozeného dítěte. Marie porodí syna. Měl mu dát jméno Ježíš (což znamená „Jahve je spasení“ nebo „Jahve-Spasitel“). Věrný svému jménu vysvobodí svůj lid od jeho hříchů. Údělem tohoto dítěte je sám Jahve, který navštěvuje zemi, aby zachránil lidi od trestu za hřích, od moci hřichu a jednou od samotné přítomnosti hřichu.

1,22 Když Matouš zaznamenával tyto události, uvědomoval si, že v historii Božího jednání s lidským pokolením svítá nová éra. Dlouho dřímající slova mesiášského proroctví najednou ožívají. Na Mariině dítěti se plní Izaiášovo tajemné proroctví: „To všechno se událo, aby se naplnilo, co bylo řečeno od Pána skrze proroka.“ Matouš potvrzuje božskou inspiraci Izaiášových slov, která Bůh skrze proroka vyslovil nejméně 700 let před Kristem.

1,23 Proroctví v Izaiáši 7,14 obsahuje předpověď o jedinečném narození („Hle, pan-na počne“), pohlaví („porodí syna“) a jméno dítěte („dá mu jméno Immanuel“). Matouš dodává vysvětlení, že Immanuel znamená Bůh s námi. Nikde není zmínka, že by někdo Krista na zemi nazýval „Immanuel“; vždy „Ježíš“. Avšak význam jména *Ježíš* (viz výše ve verši 21) znamená přítomnost „Boha mezi námi“. Immanuel může být také označení Krista, které se bude používat především při jeho druhém příchodu.

1,24 Josef na andělův zásah přestal plánovat propuštění Marie. Zůstali spolu zasnoubeni. Zachoval zasnoubení až do Ježíšova narození a oženil se s ní.

1,25 Učení, že Marie po celý život zůstala pannou, vyvrací v tomto verši zmínka o naplnění jejich manželství. Další zmínky, které ukazují, že Marie měla s Josefem děti, jsou v Mt 12,46; 13,55–56; Mk 6,3; J 8,3.5; Sk 1,14; 1K 9,5 a Ga 1,19.

Tim, že si Josef Marii vzal za ženu, přijal zároveň její dítě jako svého adoptivního syna. Tak se Ježíš stal právním dědicem Davidova trůnu. Poslechl anděla a dal dítěti jméno Ježíš.

Tak se tedy narodil Mesiáš-Král. Ten Věčný vstoupil na zem. Všemohoucí se stal malým dítětem. Pán slávy zahalil tuto slávu do

lidského těla a „v něm tělesně přebývá veškerá plnost božství“ (Ko 2,9).

II. Raná léta Mesiáše-Krále (kap. 2)

A. Krále přicházejí uctít mudrci (2,1–12)

2,1–2 Je snadné být dezorientovaný v chronologii událostí souvisejících s Kristovým narozením. První verš jako by naznačoval, že se Herodes pokoušel usmrtit Ježíše, když Marie a Josef bydleli ve stáji v Betlémě, avšak kombinace náznaků ukazuje, že to bylo o rok nebo dva později. Matouš v 11. verši říká, že mudrci viděli Ježíše v domě. Herodův příkaz pobít všechny chlapce ve věku do dvou let (v. 16) také ukazuje, že od narození královského dítěte uplynul neurčitý čas.

Herodes Veliký byl potomek Ezaův, tedy tradiční nepřítel Židů. Přidal se k židovství, ale to bylo zřejmě motivováno politicky. Mudrci od Východu přišli hledat židovského krále ke konci Herodovy vlády. Tito muži mohli být pohanští kněží, jejichž rituály se zaměřovaly na přírodní úkazy. Pro svoje znalosti a schopnost předpovídat budoucnost byli často vybíráni jako poradci králů. Kde na Východě žili, kolik jich bylo, ani jak dlouho trvala jejich cesta, to všechno nevíme.

Narození krále, kterému se přišli poklonit, nějakým způsobem poznali podle hvězdy na Východě. Možná znali starozákonní proroctví týkající se Mesiášova příchodu. Možná znali Balaamovu předpověď, že z Jákoba vyjde Hvězda (Nu 24,17), a spojili ji s proroctvím o sedmdesáti týdnech, které předpovídalo čas Kristova prvního příchodu (Da 9,24–25). Je však pravděpodobnější, že tato informace jim byla sdělena nadpřirozeně. Ke zprávě o hvězdě vzniklo několik různých vědeckých vysvětlení. Někteří například říkají, že se jednalo o konjunkci planet. Avšak dráha tohoto tělesa byla velmi nepravidelná; hvězda šla před nimi a vedla je z Jeruzaléma do domu, kde žil Ježíš (v. 9). Tam se zastavila. To je natolik neobvyklé, že to lze přičíst pouze zázraku.

2,3 Když se král Herodes doslechl, že se narodilo dítě, které má být králem Židů, začal si dělat starosti. Každé takové dítě bylo ohro-

žením jeho nesnadné vlády. Celý Jeruzalém se znepokojil s ním. Město, které by se z takové noviny mělo radovat, bylo znepokojeno tím, co mohlo narušit jeho status quo nebo co vytvářelo riziko, že by se to nelíbilo nenáviděné římské vládě.

2,4–6 Herodes shromáždil náboženské vůdce, aby zjistil, kde se měl Kristus narodit. Velekněží byli nejvyšší kněz a jeho synové (možná ještě někdo z jeho rodiny). Učitelé Zákona byli laičtí odborníci na Mojžíšův zákon. Zachovávali a vyučovali Zákon a působili jako soudci v synedriu. Tito kněží a zákoníci hned citovali Mi 5,2, kde je napsáno, že místem narození krále je judský Betlém. Text Micheášova proroctví nazývá toto město „Betlém efratský“. V Izraeli bylo víc než jedno město nazývané Betlém, přívlastek upřesňuje, že se jedná o Betlém v oblasti Efraty v rámci kmene Juda.

2,7–8 Král Herodes... tajně zavolal mudrce, aby se dozvěděl, kdy se jim hvězda ukázala poprvé. To, že jedná tajně, prozrazuje jeho sadistický motiv: tuto informaci bude potřebovat, kdyby nedokázal najít to správné dítě. Aby zakryl svůj skutečný úmysl, poslal mudrce, aby dítě hledali, a požádal je, aby mu dali vědět, zda ho našli.

2,9 Když mudrci vyrazili, hvězda, kterou viděli na Východě, se objevila znovu. To ukazuje, že hvězda je nevedla celou cestu z Východu, ale teprve teď do domu, kde bylo dítě.

2,10 Je tady zvláštní zmínka o nesmírné radosti mudrců, když uviděli hvězdu. Tito pohané pilně hledali Krista; Herodes jej chtěl zabít; kněží a zákoníci byli (zatím) lhostejní; obyvatelé v Jeruzalémě byli zneklidnění. Tyto postoje byly předzvěstí toho, jak budou Mesiáše přijímat.

2,11 Když mudrci vstoupili do domu, uviděli dítě s jeho matkou Marií. Padli, klaněli se mu, předali mu cenné dary – zlato, kadidlo a myrhu. Všimněte si, že viděli Ježíše s jeho matkou. Normálně by napřed byla řeč o matce, potom o dítěti, ale toto Dítě je jedinečné a patří mu první místo (viz také v. 13, 14, 20 a 21). Mudrci se klaněli Ježíši, *nikoliv* Marii nebo Josefovi (o Josefovi zde není ani řeč; zanedlouho se z vyprávění evangelia úplně vy-

trati). Je to Ježíš, kdo si zaslouží naši chválu a uctívání, ne Marie nebo Josef.

Mnoho vyjadřují také poklady, které s sebou mudrci přinesli. Zlato je symbolem božství a slávy, mluví o zářivé dokonalosti jeho božské osoby. Kadidlo je mast nebo parfém, vyjadřuje vůni života plného bezhříšné dokonalosti. Myrha je hořká bylina; předznamenává utrpení. Ježíš ponese hříchy světa. Poklady přinesené pohany připomínají jazyk Izaiáš 60,6, kde prorok předpovídá, že k Mesiáši přijdou pohané s dary, ale konkrétně zmiňuje pouze zlato a kadidlo: „...ponesou zlato a kadidlo a budou zvěstovat Hospodinovy slavné skutky.“ Proč je myrha vynechaná? Protože Izaiáš hovořil o Kristově druhém příchodu, o příchodu v moci a velké slávě. Tehdy už nebude myrha, protože tehdy už nebude trpět. Ale Matouš mluví i o myrze, protože má na zřeteli jeho první příchod. Matouš popisuje Kristovo utrpení; v uvedeném úseku Izaiáš bude následovat sláva.

2,12 Mudrci pak byli Bohem ve snu varováni, aby se nevraceli k Herodovi, a ti se pak poslušně vrátili domů jinou cestou. Nikdo, kdo se setká s Kristem s upřímným srdcem, od něho neodchází stejnou cestou. Opravdové setkání s ním proměňuje celý život.

B. Josef, Marie a Ježíš prchají do Egypta (2,13–15)

2,13–14 Nad naším Pánem visela hrozba smrti od samého dětství. Je zřejmé, že se narodil, aby zemřel, ale v určený čas. Ten, kdo chodí podle Boží vůle, je do okamžiku, než splní svůj úkol, nesmrtný. Pánův anděl ve snu varoval Josefa, aby s rodinou utekl do Egypta. Herodes byl připraven vyrazit na svou misi „hledat a zničit“. Z rodiny se stali uprchlíci před Herodovým hněvem. Nevíme, jak dlouho v Egyptě zůstali, ale po jeho smrti byl vzduch čistý a mohli se vrátit do vlasti.

2,15 Další starozákonní proctví tak dostává nový význam. Bůh skrze proroka Ozeáš říká: „Z Egypta jsem povolal svého syna“ (Oz 11,1). V původním rámci se tato slova týkají vysvobození Izraele z Egypta v době exodu. Ale výrok může mít dvojí význam – příběh Mesiáše je souběžný s příběhem Izraele.

Proctví se naplnilo v Kristově životě jeho návratem z Egypta do Izraele. Až se Pán vrátí, aby spravedlivě vládl, Egypt bude jednou ze zemí, které budou mít podíl na požehnání tisíciletého království (Iz 19,21–25; Sf 3,9–10; Ž 68,31). Proč by měl tento národ, tradiční nepřítel Izraele získat takovou přízeň? Že by to byl projev Boží vděčnosti za to, že poskytl Pánu Ježíši útočiště?

C. Herodes nechává pobít děti v Betlémě (2,16–18)

2,16 Když se mudrci nevraceli, Herodes si uvědomil, že byl podveden, že se nedozví, kde přesně je malý král. V nesmyslném vzteku nařídil usmrtit všechny chlapce ve věku do dvou let, kteří byli v Betlémě a okolí. Odhady o počtu skutečně usmrcených dětí se liší. Jeden autor uvádí dvacet šest, není pravděpodobné, že jich byly stovky.

2,17–18 Pláč, který následoval po masakru dětí, je naplněním slov proroka Jeremiáše:

„Toto praví Hospodin: Slyš! V Rámě je slyšet bédování a hořký pláč. Ráchel oplakává své syny. Nechce se dát potěšit kvůli svým synům, protože už nejsou“ (Jr 31,15).

V tomto proctví Ráchel představuje izraelský národ. Národní smutek je připisován Ráchel, která byla pochována v Rámě (nedaleko Betléma, kde došlo k tomuto masakru). Je zde vylíčena, jako by plakala s rodiči, kteří přišli o děti, když procházeli kolem jejího hrobu. Ve svém úsilí odstranit mladého rivala Herodes nedosáhl ničeho jiného než jen ostudné zmínky v análech hanby.

D. Josef, Marie a Ježíš se usazují v Nazaretu (2,19–23)

Po Herodově smrti Pánův anděl ujistil Josefa, že se už mohou bezpečně vrátit. Když však došli na území Izraele, Josef uslyšel, že králem v Judsku se stal Herodův syn Archelaus. Josef nechtěl riskovat cestu do této oblasti, a když Bůh jeho obavy ve snu potvrdil, vydal se na sever do krajiny Galileje a usadil se v Nazaretu.

Matouš počtvrté v této kapitole upozorňuje, že se naplnilo nějaké proctví. Žádného proroka nejmenuje, ale zmiňuje se o před-

povědích proroků, že se Mesiáš bude nazývat Nazaretský. To neříká přímo žádný starozákonní verš. Mnoho vykladačů uvádí, že Matouš má na mysli Izaiáše 11,1: „I vzejde proutek z pařezu Jišajova a výhonek z jeho kořenů ponese ovoce.“ Hebrejské slovo překládané jako „proutek“ zní *netzer*, ale jakoby šlo o vzdálenou souvislost. Pravděpodobnější vysvětlení spočívá v tom, že slovo „Nazaretský“ označuje člověka, který bydlel v Nazaretu, ve městě, na které se ostatní lidé dívali s pohrdáním. To vyjadřuje Natanael příslovecnou otázkou: „Může být z Nazaretu něco dobrého?“ (J 1,46). Posměch, který se nahromadil na toto „bezvýznamné“ město, padal i na jeho obyvatele. Když tedy 23. verš říká, že „bude nazván Nazaretský“, znamená to, že lidé s ním budou jednat pohrdavě. Přestože nedokážeme najít proroctví, kde by Ježíš byl označen jako Nazaretský, existuje proroctví, že bude „opovržený a lidmi zavržený“ (Iz 53,3). Jiné proroctví říká, že Ježíš bude červ a ne člověk, potupa pro lidi, lidmi opovržený (Ž 22,7). I když se proroci nevyjádřili přesně stejnými slovy, je to nesporně obsah několika proroctví.

Je zvláštní, že když mocný Bůh přišel na zemi, dostal posměšnou přezdívku. Ti, kdo ho následují, mají výsadu nést stejnou potupu (Žd 13,13).

III. Příprava na službu Mesiáše a jeho inaugurace (kap. 3–4)

A. Jan Křtitel připravuje cestu (3,1–12)

Mezi druhou a třetí kapitolou je období osmadvaceti nebo devěťadvaceti let, o kterých se Matouš nezmiňuje. Během této doby žil Ježíš v Nazaretu a připravoval se na práci, kterou měl před sebou. Byly to roky, kdy neudělal žádný zázrak, ale Bůh v něm našel zalíbení (Mt 3,17). V této kapitole se dostáváme na práh jeho veřejného působení.

3,1–2 Jan Křtitel byl o šest měsíců starší než jeho bratranec Ježíš (viz L 1,26.36). Na scénu dějin vystoupil jako předchůdce izraelského krále. Jeho nezvyklým působištěm byla judská poušť – vyprahlá oblast sahající

od Jeruzaléma až k Jordánu. Jan hlásal: „Čiňte pokání, protože se přiblížilo nebeské království!“ Brzy přijde král, ale nemůže a nebude kralovat nad lidmi, kteří se drží svých hříchů. Ti musí změnit směr, musí své hříchy vyznat a opustit. Bůh je volal z království tmy do království světla.

Exkurz: Nebeské království

Ve 2. verši se poprvé vyskytuje výraz nebeské království, který v tomto evangeliu objevíme celkem dvaatřicetkrát. Matoušovi není možné správně porozumět, pokud nepochopíme tento pojem, a proto sem zařazujeme definici a popis tohoto výrazu.

Nebeské království je sféra, kde je uznávána Boží vláda. Slovo „nebesa“ označuje Boha. To je vidět v Da 4,22, kde Daniel říká, že „Nejvyšší“ má moc nad lidským královstvím. V následující verši říká, že „nebesa“ mají moc. Všude, kde se lidé podřizují Boží vládě, tam je nebeské království.

Nebeské království má dvě hlediska. V širším smyslu zahrnuje každého, kdo *vyznává*, že Boha uznává jako nejvyššího vládce. V užším smyslu zahrnuje pouze ty, kdo se opravdově *obrátili*. Můžeme to znázornit dvěma soustřednými kruhy:

Větší kruh je oblast vyznání; zahrnuje všechny, kdo se opravdu podřizují králi, a také ty, kdo věrnost vůči němu pouze vyznávají. To je vidět v podobenstvích o rozsévání (Mt 13,3–9), o hořčičném semeni (Mt 13,31–32) a o kvasu (Mt 13,33). Menší kruh zahrnuje pouze ty, kdo jsou znovuzrozeni skrze víru

v Pána Ježíše Krista. Do nebeského království v jeho vnitřním hledisku mohou vstoupit pouze ti, kdo se obrátili (Mt 18,3).

Když spojíme všechny zmínky v Bibli o království, lze sledovat jeho historický vývoj v pěti zřetelných fázích:

Zaprvé, království bylo ve Starém zákoně předmětem *proroctví*. Daniel předpověděl, že Bůh ustaví království, které nebude nikdy zničeno ani nedá svou svrchovanost nikomu z lidí (Da 2,44). Také viděl Kristův příchod, jak se chápe univerzální a věčné vlády (Da 7,13–14; v. t. Jr 23,5–6).

Zadruhé, Jan Křtitel, Ježíš a dvanáct učedníků říkali, že království je *blízko nebo přítomné* (Mt 3,2; 4,17; 10,7). V Mt 12,28 Ježíš říká: „Jestliže však já vyháním demony v moci Ducha Božího, pak už k vám přišlo Boží království.“ V L 17,21 říká: „Hle, Boží království je mezi vámi“ neboli ve vašem středu. Království bylo přítomné v osobě krále. Jak uvidíme později, pojmy Boží království a nebeské království se používají jako vzájemně zaměnitelné.

Zatřetí, království je popisováno v jeho *prozatímní* podobě. Když izraelský národ krále odmítl, král se vrátil do nebe. Dnes, kdy zde král není, existuje království v srdcích všech, kdo uznávají jeho království, a jeho morální a etické principy včetně kázání na hoře lze aplikovat i na nás dnes. Tuto prozatímní fázi království popisují podobenství v Matouši 13.

Čtvrtou fází království bychom mohli označit jako jeho *manifestaci*. Jedná se o tisíciletou Kristovu vládu na zemi, což znázorňuje proměnění Krista, kdy se ukázal ve slávě přicházejícího království (Mt 17,1–8). Ježíš o této fázi mluví v Mt 8,11, kde říká: „Mnozí přijdou od východu i západu a budou stolovat s Abrahamem, Izákem a Jákobem v království nebeském.“

A konečnou formou bude *věčné* království. Je popsáno v 2Pt 1,11 jako „věčné království našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista“.

Výraz království nebeské nacházíme pouze v Matoušově evangeliu, ale „království Boží“ máme ve všech čtyřech evangeliích. Pro praktické účely v tom není žádný rozdíl – totéž je řečeno o obou pojmech. Například v Mt 19,23

Ježíš řekl, že pro bohatého muže je těžké vejít do království nebeského. Marek (10,23) i Lukáš (18,24) zaznamenávají, že Ježíš řekl totéž o království *Božím* (v. t. Mt 19,24, kde je stejné slovní spojení „království Boží“).

Už jsme se zmínili, že nebeské království má vnější hledisko a vnitřní realitu. Totéž platí o království Božím, což je další důkaz, že oba pojmy označují totéž. Také Boží království v sobě zahrnuje aspekt skutečného i falešného. Je to vidět v podobenstvích o rozséváči (L 8,4–10), o hořčičném semeni (L 13,18–19) a kvasu (L 13,20–21). Pokud jde o pravou vnitřní realitu, do Božího království mohou vstoupit pouze ti, kdo se narodili znovu (Jan 3,3,5).

A poslední poznámka: Království není totéž co církev. Království začalo v okamžiku, kdy Kristus začal veřejně působit; církev začala o Letnicích (Sk 2). Království bude na zemi pokračovat, dokud země nebude zničena; církev existuje na zemi do vytržení (vychvácení nebo odstranění církve ze země, kdy Kristus sestoupí z nebe a vezme si všechny věřící k sobě domů – 1Te 4,13–18). Potom při Kristově druhém příchodu se s ním církev vrátí, aby s ním kralovala jako jeho manželka. V současné době platí, že ti, kdo jsou v království v jeho pravé vnitřní realitě, jsou také součástí církve.

†

3,3 Vrátime se k výkladu Matouše 3 a všimneme si, že o Janově přípravné službě prorokoval Izaiáš více než sedm set let předtím:

Hlas volajícího: „Připravte na poušti cestu Hospodinu! Vyrovnajte na pustině silnici pro našeho Boha!“ (40,3 ČEP).

Jan byl hlasem. Izraelský národ byl obrazně řečeno pouští – suchý, neplodný. Jan vyzývá lidi, aby Hospodinu připravili cestu tím, že budou činit pokání a opustí své hříchy, aby tak narovnali jeho cesty, a to tím, že ze svého života odstraní všechno, co by bránilo jeho plné vládě.

3,4 Oblečení Jana Křtitele bylo vyrobeno z velbloudí srsti – nebyla to přepychová jemná látka, jak ji známe dnes, ale hrubá tkanina člo-

věka žijícího v divoké přírodě. Byl to stejný oděv, jako měl Eliáš (2Kř 1,8), který snad měl vést Židy k tomu, aby si uvědomili souvislost mezi posláním Jana a Eliáše (Mal 4,5; L 1,17; Mt 11,14; 17,10–12). Jan se živil kobylkami a medem divokých včel, tedy stravou člověka tak zaujatého svým posláním, že se povzněl nad běžné pohodlí a radosti života.

3,5–6 Kolem něho se shlukovali lidé z Jeruzaléma, z celého Judska i z oblasti Zajordání a chtěli ho slyšet. Někteří z nich reagovali na jeho kázání a on je v Jordánu křtil, což ve skutečnosti vyjadřovalo, že jsou připraveni být plně oddáni a poslušni přicházejícímu králi.

3,7 S farizei a saducei to bylo jinak. Když ho přišli poslouchat, Jan poznal, že nejsou upřímní. Rozeznal jejich pravou povahu: vyznávali velkou oddanost Zákonu, ale uvnitř byli porušení, sektáři, pokrytci, samospravedliví; saduceové byli společenští aristokraté a náboženští skeptici, kteří popírali takové základní nauky jako vzkříšení těla, existenci andělů, nesmrtelnost duše a věčný trest. Proto oběma skupinám vyčítá, že jsou zmijí plemeno, že předstírají, jak chtějí uniknout budoucímu hněvu, ale není na nich vidět žádné znaky pravého pokání.

3,8 Jan je vyzýval, aby svou upřímnost prokázali tím, že donesou ovoce, jaké má pramenit z pokání. „Pravé pokání,“ píše J. R. Miller, „nemá cenu, pokud přináší pouze pár slz, záchvat lítosti a trochu strachu. Musíme opustit své hříchy, ze kterých činíme pokání, a chodit po nových, čistých cestách svatosti.“

3,9 Židé neměli spoléhat na to, že mají-li Abrahama jako praotce, je to jejich vstupenkou do nebe. Milost spasení se nezískává narozením. Bůh by mohl vzbudit Abrahamovy děti i z kamení u Jordánu, a šlo by o méně bouřlivý proces než obrácení farizeů a saduceů.

3,10 Když Jan říká, že sekera je už přiložena ke kořeni stromů, vyjadřuje tím, že co nevidět začne Boží soud. Kristův příchod a jeho přítomnost prověří všechny lidi. Ti, kdo neponesou ovoce, budou vymýceni stejně jako se vytné strom, který nerodí, a hodí na oheň.

3,11–12 Ve verších 7–10 Jan oslovoval pouze farizee a saducee (viz v. 7), ale nyní se

obrací na všechny posluchače, tedy právě i falešné. Vysvětluje, že je významný rozdíl mezi jeho službou a působením Mesiáše, který se brzy ukáže. Jan křtil vodou k pokání: voda byla jen prostředek obřadu a neměla žádnou očištnou moc; ani pravé pokání nepřivede člověka k plnému spasení. Jan viděl svou službu jako přípravu, jako něco částečného. Mesiáš jej zcela zastíní. Bude mocnější, bude váženější, jeho působení bude dosahovat dále, protože bude křtít... Duchem svatým a ohněm.

Křest Duchem svatým je něco jiného než křest ohněm. Křest Duchem svatým je křest požehnání, křest ohněm je křest soudu. Křest Duchem svatým se stal o Letnicích, křest ohněm je stále v budoucnosti. Křest Duchem s radostí prožili všichni opravdoví věřící v Pána Ježíše, křest ohněm bude údělem všech nevěřících. Křest Duchem byl pro ty Izraelce, pro něž křest byl vnějším znamením vnitřního pokání, křest ohněm bude pro farizee, saducee a všechny, kteří skutečné pokání neprojevili.

Někteří učí, že křest Duchem svatým a křest ohněm je táž událost, nemohl by tedy křest ohněm znamenat ohnivě jazyky, které se ukázaly, když byl o Letnicích dán Duch svatý? Ve světle 12. verše, který ukazuje, že oheň představuje soud, to tak zřejmě není.

Ihned po zmínce o křtu ohněm mluví Jan o soudu. Představuje Pána, jak má lopatu na provívání, aby vymláčené obilí rozhodil do větru. Pšenice (praví věřící) spadne hned na zem a je odnesena do stodoly. Zato plevy (nevěřící) vítr kousek odnese, pak se zametou a spálí „neuhasitelným ohněm“. Oheň ve 12. verši představuje soud, tento verš vyjadřuje zesílenou formou 11. verše, a proto je logické z toho vyvodit, že křest ohněm znamená křest soudu.

B. Jan křtí Ježíše (3,13–17)

3,13 Ježíš přišel k dolnímu toku Jordánu z Galileje vzdálené asi 100 km, aby ho Jan pokřtil. To ukazuje, jakou důležitost přikládal tomuto obřadu, a mělo by to naznačovat i význam křtu pro jeho následovníky dnes.

3,14–15 Když si Jan uvědomil, že Ježíš nemá žádný hřích, ze kterého by měl činit pokání, protestoval proti tomu, aby ho pokřtil. Byl

to zdravý instinkt, který ho vedl k tomu, že by bylo správné, aby Ježíš pokřtil jeho. Ježíš to nevyvrací, jen prostě opakuje svou žádost o křest, aby se tím naplnila všechna spravedlnost. Považoval za správné, aby se křtem ztožnil se zbožnými Izraelci, kteří přicházeli ke křtu pokání.

Byl v tom však ještě hlubší význam. Křest byl pro Ježíše obřad symbolizující způsob, jakým naplní všechny spravedlivé Boží nároky vůči lidskému hříchu. Ponoření bylo předobrazem jeho křtu do vod Božího soudu na Golgotě. Vynoření z vody předznamenalo jeho vzkříšení. Smrtí, pohřbem a vzkříšením uspokojí nároky Boží spravedlnosti a vytvoří spravedlivý základ, díky němuž mohou být hříšníci ospravedlněni.

3,16–17 Jakmile Ježíš vystoupil z vody, uviděl Božího Ducha, jak sestupuje z nebe v podobě holubice a přichází na něho. Stejně jako se starozákonní lidé a předměty zasvěcovaly „svatým olejem pomazání“ (Ex 30,25–30) pro svaté účely, tak byl Mesiáš pomazán Duchem svatým.

Byla to posvátná chvíle, kdy se projeví všechny tři Osoby Trojice. Stál zde milovaný Syn. Na něm byl Duch svatý v podobě holubice. A z nebe se ozval hlas, který Ježíši žehnal. Byla to památná událost, protože Boží hlas citoval Písmo: „Toto je můj Syn (ze Ž 2,7), Milovaný, v němž jsem našel zalíbení“ (z Iz 42,1). Jedná se o jednu ze tří událostí, kdy se Otec s uspokojením vyjádřil z nebe o svém jedinečném Synovi (další místa jsou Mt 17,5 a J 12,28).

C. Ježíš je pokoušen Satanem (4,1–11)

4,1 Může se zdát zvláštní, že Ježíš byl veden Duchem do pokušení. Proč by ho Duch svatý vedl k takovému střetnutí? Toto pokušení bylo potřebné, aby vyšlo najevo, že je morálně schopný vykonat dílo, pro které přišel na tento svět. Když se první Adam setkal s nepřitelem v zahradě Eden, vyšla najevo jeho neschopnost panovat. Zde se poslední Adam setkává s ďáblem v konfrontaci tváří v tvář a vychází vítězně.

Recké slovo překládané jako „pokušení“ má dvojí význam: (1) vyzkoušet, prověřit

(J 6,6; 2K 13,5; Žd 11,17) a (2) svádět ke zlému. Duch svatý Krista prověřoval. Ďábel se snažil jej svést ke zlému.

S pokušením našeho Pána je spjato hluboké tajemství. Určitě vyvstává otázka: „Mohl Ježíš zhřešit?“ Jestliže odpovíme: „Ne,“ pak stojíme před další otázkou: „Jak to mohlo být opravdové pokušení, když mu nemohl podlehnout?“ Jestliže odpovíme, že mohl podlehnout, pak stojíme před problémem, jak mohl vtělený Bůh zhřešit.

Především je důležité, abychom měli na paměti, že Ježíš Kristus je Bůh a že Bůh nemůže zhřešit. Je pravda, že je také člověk; avšak říct, že mohl zhřešit jako člověk, ale ne jako Bůh, znamená tvořit něco bez biblického základu. Novozákonní autoři píšou několikrát o Kristově bezhříšnosti. Pavel napsal, že „hříchu nepoznal“ (2K 5,21); Petr říká, že „se nedopustil hříchu“ (1Pt 2,22) a Jan píše: „V něm hříchu není“ (1J 3,5).

Ježíš mohl být pokoušen zvenčí jako my. Satan k němu přišel s návrhy, které jsou v rozporu s Boží vůlí. Ale na rozdíl od nás nemohl být pokoušen zevnitř – z něho samého nevycházely žádné hříšné chůtice či vášně. Navíc v něm nebylo nic, co by reagovalo na ďáblovy svody (J 14,30).

I přesto, že Ježíš nemohl zhřešit, jeho pokušení byla opravdová. Stál proti lákadlům hříchu, ale nebylo možné, aby jim morálně podlehl. Dělal pouze to, co viděl, že dělá jeho Otec (J 5,19), a je nepředstavitelné, že by kdy viděl Otce hřešit; nemohl udělat nic z vlastní autority (J 5,30) a Otec by mu nikdy nedal právo podlehnout pokušení.

Smyslem pokušení nebylo zjistit, zda zhřeší, ale prokázat, že přes obrovský tlak nemohl dělat nic jiného, než poslechnout Boží slovo.

Kdyby Ježíš mohl zhřešit jako lidská bytost, stáli bychom před problémem, zda je jako člověk i dnes v nebi. Mohl by tam hřešit? To určitě ne.

4,2–3 Po půstu, který trval čtyřicet dní a nocí, Ježíš vyhladověl. (Číslo čtyřicet se v Písmu často vyskytuje v souvislosti se zkouškou, prověřováním.) Tato přirozená potřeba poskytla pokušiteli převahu, které u mnoha lidí dokáže využít. Navrhl Ježíši, aby

použil svou zázračnou moc a proměnil kameny na poušti v bochníky chleba. První slova „Jsi-li Syn Boží“ neznamenají pochybnost, ve skutečnosti znamenají „jelikož jsi Syn Boží“. Dábel připomíná Otcova slova při Ježíšově křtu: „To je můj milovaný Syn.“ Je zde řecká vazba,² která předpokládá, že výrok je pravdivý, vybízí tedy Ježíše, aby uplatnil svou moc a ukojil svůj hlad.

Uspokojit přirozenou chuť k jídlu tím, že by na Satanovu výzvu uplatnil svou božskou moc, by znamenalo přímo neposlušnost vůči Bohu. Za Satanovým návrhem je myšlenka, která rezonuje s Gn 3,6 („dobrý k jídlu“). Jan toto pokušení hodnotí jako „žádost těla“ (1J 2,16). V našem případě tomuto pokušení odpovídá žít pro uspokojování přirozených tužeb, jít cestou pohodlí, místo abychom hledali Boží království a jeho spravedlnost. Dábel říká: „Máš přece žít, ne?“

4,4 Ježíš reagoval na pokušení citováním Božího slova. Příklady našeho Pána nás učí, že *nemusíme* žít, ale *musíme* poslouchat Boha! Mít chleba *není* to nejdůležitější v životě. Nejdůležitější je každé Boží slovo. Ježíš neměl od Otce žádné pokyny, že by měl kameny proměňovat v chleba, a tak nejednal podle svého a neposlechl tedy Satana, ať měl hlad sebevětší.

4,5–6 Dějištěm druhého pokušení byl vrchol chrámu v Jeruzalémě. Dábel Ježíše vyzval, aby se vrhl dolů a všem tak předvedl, že je Boží Syn. První „jestliže“ nevyjadřuje pochybnost, jak vyplývá z toho, že Satan mluví o ochraně, kterou Bůh podle Ž 91,11–12 slibuje Mesiáši.

Pokušení pro Ježíše spočívalo v tom, že by ukázal, že je Mesiáš, který dokáže udělat něco senzačního. Mohl by dosáhnout slávy bez utrpení. Mohl se vyhnout kříži a dostat se na trůn. Ale tento skutek by nebyl podle Boží vůle. Jan popisuje toto lákání jako „prázdnou chloubu života“ (1J 2,16). Připomíná „strom žádoucí pro získání moudrosti“ (Gn 3,6) v zahradě Eden, protože obojí bylo prostředkem k získání osobní slávy proti Boží vůli. S tímto pokušením se setkáváme v touze získat náboženskou důležitost a nemít nic společného s Božím utrpením. Usilujeme o velké věci pro

sebe, a když se potom vyskytnou těžkosti, tak pobíháme a schováváme se. Jestliže ignorujeme Boží vůli a vyvyšujeme sebe, je to pokoušení Boha.

4,7 Ježíš opět odolal útoku tím, že citoval Písmo: „Je také napsáno: ‚Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha‘“ (viz Dt 6,16). Bůh slíbil, že bude chránit Mesiáše, ale tato záruka předpokládá, že on bude žít podle Boží vůle. Tvrdit, že toto zaslíbení platí i v případě neposlušnosti, by znamenalo pokoušet Boha. Přijde čas, kdy se Ježíš ukáže jako Mesiáš, ale napřed musí přijít kříž. Napřed obětní oltář, potom trůn. Napřed koruna z trní, potom koruna slávy. Ježíš čeká na Boží čas a pak naplní Boží vůli.

4,8–9 Ve třetím pokušení vzal dábel Ježíše na velmi vysokou horu a ukázal mu všechna království světa. Nabídl mu je s podmínkou, že se mu pokloní. I když toto pokušení souvisí s uctíváním, což patří do duchovní oblasti, byla to snaha navést našeho Pána, aby tím, že se pokloní Satanovi, uchvátil vládnoucí moc nad světem. Nabídnutá odměna – všechna království světa se vši jejich slávou – je líbivá pro „žádost očí“ (1J 2,16).

V určitém smyslu ta království světa v současné době skutečně *patří* ďáblu. Je „bohem tohoto světa“ (2K 4,4) a Jan říká, že „celý svět leží pod mocí Zlého“ (1J 5,19 ČEP). Až se Ježíš při druhém příchodu zjeví jako Král králů (Zj 19,16), potom se „království světa“ stanou jeho královstvím (Zj 11,15). Ježíš nenarušuje Boží časový plán a zcela určitě se nikdy nebude klanět Satanovi!

V našem případě se jedná o dvojí pokušení: vyměnit svou výsadu duchovního narození za pomíjivou slávu tohoto světa a klanět se a tedy sloužit stvoření místo Stvořiteli.

4,10 Ježíš potřetí odolal pokušení citací ze Starého zákona: „Pánu, svému Bohu, se budeš klanět a jeho jediného uctívat“. Uctívání a služba, která z něho pramení, patří pouze Bohu. Uctívat Satana je totéž jako uznávat ho za boha.

Pořadí pokušení u Matouše se liší od pořadí uváděného u Lukáše (4,1–13). Někteří poznamenávají, že Matoušovo pořadí odpovídá sledu pokušení, jak jim Izrael čelil na poušti (Ex 16; 17; 32). To, jak Ježíš na pokušení rea-

guje, je v dokonalém kontrastu k tomu, jak na těžkosti reagoval Izrael.

4,11 Když Ježíš odolal Satanovým pokušením, ďábel od něho odešel. Pokušení přicházejí spíše ve vlnách než jako stálý tlak. „Když se přivalí jako řeka nepřítel, jež duch Hospodinův pryč zažene“ (Iz 59,19 BKR). To je povzbuzení pro Boží svaté, kteří jsou ve zkoušce!

Dále čteme, že přišli andělé a sloužili mu, ale není zde žádné vysvětlení této nadpřirozené podpory. Pravděpodobně to znamená, že mu poskytli fyzickou potravu, kterou si nechtěl opatřit na Satanův podnět.

Z Ježíšova pokušení se dovidáme, že ďábel může útočit na ty, kteří jsou vedeni Duchem svatým, ale že je bezmocný vůči těm, kdo se mu brání Božím slovem.

D. Ježíš začíná své působení v Galileji (4,12–17)

Matouš se nezmiňuje o Ježíšově působení v Judsku, které trvalo téměř rok. O tomto ročním období píše Jan v kapitolách 1–4. Matouš se od popisu pokušení přesouvá přímo k působení v Galileji.

4,12 Když Ježíš uslyšel, že Jan Křtitel byl uvězněn, uvědomil si, že to je předzvěst jeho odmítnutí. Když národ odmítl předchůdce krále, odmítl tím prakticky i samého krále. Na sever do Galileje ho však nehnal strach. Ve skutečnosti šel přímo do centra Herodova království – téhož krále Heroda, který právě věznil Jana. Přesunem do pohanské Galileje naznačil, že odmítnutí ze strany Židů bude mít za následek šíření evangelia mezi pohany.

4,13 Ježíš zůstal v Nazaretu, než se ho místní lidé pokusili zabít za to, že hlásal spasení pohanům (viz L 4,16–30). Potom odešel do Kafarnaum u Galilejského jezera, do oblasti, kterou původně obývaly kmeny Zabulon a Neftalí. Od té doby se Kafarnaum stalo jeho hlavním stanem.

4,14–16 Ježíšův přesun do Galileje byl naplněním Izaiáš 9,1–2. Neznalí, pověřiví pohané, kteří žili v Galileji, uviděli veliké světlo – tedy Krista, světlo světa.

4,17 Od té doby Ježíš převzal zvěst, kterou kázal Jan: „Čiňte pokání, neboť se přiblí-

žilo království nebeské.“ Byla to další výzva k morální obnově, tedy k přípravě na jeho království. Království bylo blízko v tom smyslu, že král byl mezi nimi.

E. Ježíš povolává čtyři rybáře (4,18–22)

4,18–19 Ve skutečnosti je to druhé povolání Petra a Ondřeje. V J 1,35–42 byli povoláni ke spasení; zde jsou povoláni ke službě. První povolání se odehrálo v Judsku, toto druhé v Galileji. Petr a Ondřej byli rybáři, ale Ježíš je povolal, aby se stali rybáři lidí. Jejich úkolem bylo následovat Krista. Jeho zodpovědností bylo udělat z nich úspěšné rybáře. Následovat Krista pro ně znamenalo víc než mu být fyzicky nablízku. Představovalo to napodobovat Kristův charakter. Byla to služba charakterem. Důležitější bylo to, kým jsou než to, co říkají nebo dělají. Stejně jako Petr a Ondřej se i my máme vyhýbat pokušení, kdy bychom skutečnou duchovnost nahrazovali mnohomluvností, osobností nebo promyšlenými argumenty. Při následování Krista se učedník učí chodit tam, kde jsou ryby, používat správnou návnadu, snášet nepohodlí a útrapy, být trpělivý a nebýt vidět.

4,20 Petr a Ondřej uslyšeli výzvu a okamžitě reagovali. S pravou vírou opustili své sítě. S pravou věrností a oddaností šli za Ježíšem.

4,21–22 Stejně tak byli povoláni Jakub a Jan. I oni se okamžitě stali učedníky. Zanechali nejen nástroje k dobývání svého živobytí, ale také svého otce, a tím vyjádřili, že Ježíš má vyšší prioritu než všechna pozemská pouta.

Díky Kristovu povolání se tito rybáři stali klíčovými postavami při evangelizaci světa. Kdyby byli zůstali u svých sítí, nedoslechli bychom se o nich. Uznat Krista jako Pána představuje ten nejzásadnější rozdíl na světě.

F. Ježíš uzdravuje veliké množství (4,23–25)

Služba Pána Ježíše měla tři oblasti: vyučoval Boží slovo v synagogách, kázal evangelium království a uzdravoval nemocné. Jedním z cílů, proč konal zázraky uzdravování, bylo potvrdit svou osobu a službu (Žd 2,3–4).

Kapitoly 5–7 jsou příkladem jeho vyučování a kapitoly 8–9 popisují jeho zázraky.

4,23 V tomto verši se poprvé v Novém zákoně vyskytuje slovo evangelium. Tento pojem znamená „dobrá zpráva o spasení“. V každém období historie světa existovalo pouze jedno evangelium, pouze jedna cesta spasení.

Exkurz: Evangelium

Evangelium má původ v Boží milosti (Ef 2,8). To znamená, že Bůh dává zdarma věčný život hříšným lidem, kteří si to nezaslouží.

Základem evangelia je to, co Kristus vykonal na kříži (1K 15,1–4). Náš Spasitel splnil všechny nároky Boží spravedlnosti, a tak umožnil, aby Bůh ospravedlnil věřící hříšníky. Věřící Starého zákona byli spaseni skrze Kristovo dílo, i když to pro ně bylo ještě v budoucnu. Pravděpodobně mnoho o Mesiáši nevěděli, ale Bůh ano – a přičetl jim hodnotu Kristova díla na jejich účet. V určitém smyslu byli spasení „na dluh“. My jsme také spaseni díky Kristovu dílu, ale to je v našem případě již dokonáno.

Evangelium se přijímá pouze vírou (Ef 2,8). Ve Starém zákoně byli lidé spaseni vírou v to, co jim Bůh řekl. V tomto věku jsou lidé spaseni vírou v Boží svědectví o jeho Synu jakožto jediné cestě spasení (1J 5,11–12). Konečný cíl evangelia je v nebi (2K 5,1–10), stejně jako tomu bylo u starozákonních svatých (Žd 11,10.14–16).

Evangelium je pouze jedno, v různých dobách má však různé znaky. Například evangelium království a evangelium Boží milosti má odlišné důrazy. Evangelium království říká: „Čiňte pokání a přijměte Mesiáše; až bude na zemi ustaveno jeho království, vejdete do něho.“ Evangelium milosti říká: „Čiňte pokání a přijměte Krista; pak budete vzati, abyste se s ním setkali a zůstali s ním navěky.“ V principu platí, že obojí je totéž evangelium – spasení z milosti skrze víru – ale je patrné, že obojí má odlišnou správu podle Božích záměrů pro jednotlivá období.

Když Ježíš kázal evangelium království, oznamoval svůj příchod jakožto krále Židů

a vysvětloval podmínky pro přijetí do svého království. Svými zázraky ukazoval, jak je charakter království užitečný.³

†

4,24–25 Jeho pověst se šířila po celé Sýrii (území na sever a severovýchod od Izraele). Všichni nemocní, posedlí démony a postižení cítili dotek jeho uzdravení. Obklopovali ho lidé z Galileje, Dekapolis (konfederace deseti pohanských měst na severovýchodě Izraele), Jeruzaléma, Judska a oblasti východně od Jordánu. B. B. Warfield píše: „Na krátkou dobu... byly nemoci a smrt z této oblasti téměř zažehnány.“ Není divu, že veřejnost se velmi podivovala zprávám, které se nesly z Galileje!

IV. Ustavení království (kap. 5–7)

Není náhodou, že kázání na hoře je zařazeno hned na začátek Nového zákona. Toto umístění souvisí s jeho důležitostí. Král v něm shrnuje charakter a chování, jaké očekává od svých poddaných.

Toto kázání *nepředkládá* plán spasení; také se nejedná o vyučování určené pro nespasené lidi. Bylo adresováno učedníkům (5,1–2) a představuje ústavu neboli soustavu zákonů a zásad, které by měly být určující pro královy poddané během jeho vlády. Bylo míněno pro všechny – v minulosti, přítomnosti i budoucnosti, kteří Krista uznají za krále. Když byl Kristus na zemi, mělo to pro jeho učedníky přímou aplikaci. Nyní, když náš Pán kraluje v nebi, týká se všech, kdo ho korunují za krále ve svém srdci. A konečně to bude norma chování pro Kristovy následovníky během doby soužení a jeho vlády na zemi.

Kázání má výraznou židovskou příchuť, což je patrné z narážek na radu (synedrium) v 5,22, oltář (5,23–24) a Jeruzalém (5,35). Nebylo by však správné říct, že celé toto vyučování je výhradně pro věřící Izraelce v minulosti či budoucnosti; je určeno lidem v každém věku, kteří uznávají Ježíše Krista jako krále.

A. Blahoslavenství (5,1–12)

5,1–2 Kázání začíná blahoslavenstvími neboli žehnáními. Představují ideálního občana

Kristova království. Zde popsané doporučené vlastnosti jsou pravým opakem hodnot ve světě. A. W. Tozer je charakterizuje takto: „Docela přesný popis lidského pokolení by bylo možné vytvořit tak, že blahoslavenství se obrátí naopak a řekne se: ‚Takové je lidské pokolení.‘“

5,3 První blahoslavenství se týká chudých duchem. Nejedná se o přirozené dispozice, ale o dobrovolné rozhodnutí a sebekázeň. Chudí duchem jsou ti, kdo sami sebe považují za bezmocné a spoléhají na Boží všemohoucnost. Vnímají svou duchovní potřebu a Pán jim ji naplňuje. Takovým lidem patří nebeské království, kde spokojenost se sebou a sebevyvyšování znamená něco zlého.

5,4 Blahoslavení jsou plačící; čeká je den útechy. Netýká se to pláče nad ranami osudu. Je to bolest, kterou člověk prožívá kvůli společenství s Pánem Ježíšem. Je to aktivní podíl na ranách a hříchu světa společně s Ježíšem. Proto tento pláč zahrnuje nejen bolest nad vlastním hříchem, ale také nad děsivou situací světa, nad tím, jak odmítá Spasitele, nad údělem těch, kdo odmítají jeho slitování. Ti, kdo se takto rmoutí, budou potěšeni v den, kdy „Bůh setře každou slzu z jejich očí“ (Zj 21,4). Věřící se rmoutí pouze v tomto životě; pro nevěřící je dnešní smutek pouze předzvěstí věčného utrpení.

5,5 Třetí blahoslavenství je vysloveno směrem k tichým: dostanou do dědictví zemi. Od přirozenosti mohou být tito lidé nestálí, náladoví a rozmrzelí. Když však na sebe cílevědomě vezmou Kristova Ducha, stávají se tichými, pokornými (srov. Mt 11,29). Tichost znamená, že člověk na sebe přijímá nízké postavení. Tichý člověk je jemný a mírný, pokud jde o něho samého, i když může být jako lev, jde-li o Boží věc nebo o obranu druhých.

Tiší nejsou v současnosti dědici země; zde je jejich údělem zneužívání, o mnohé přicházejí. Ale *jednou* doslovně zdědí zemi, až Kristus-Král bude tisíc let vládnout v pokoji a blahobytu.

5,6 Další blahoslavenství Pán pronáší k těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti. Je jim slíbeno zadostiučinění. Tito lidé mají ve svém životě vášeň pro spravedlnost;

chtějí vidět poctivost, bezúhonnost a spravedlnost ve společnosti; hledají praktickou svatost v církvi. Podobně jako lidé, o kterých psal Gamaliel Bradford, mají „žízeň, kterou nemůže uspokojit žádný pozemský pramen, hlad, který ukojí jen Kristus, jinak umírají“. Tito lidé budou hojně nasyceni v Kristově budoucím království, protože spravedlnost bude vládnout a porušenost ustoupí těm nejvyšším morálním normám.

5,7 V království našeho Pána je pozeňnáni pro milosrdné..., protože oni obdrží milosrdenství. Být milosrdný znamená aktivně se slitovávat. V určitém smyslu to znamená upustit od trestu u těch, kdo si ho zaslouží. V širším významu se jedná o pomoc lidem, kteří mají nějakou potřebu a nemohou si sami pomoci. Bůh nám prokázal milosrdenství tím, že nás ušetřil soudu, který jsme si zasloužili pro své hříchy, a tím, jak nám skrze Kristovo zachraňující dílo prokázal přízeň. Když projevíme soucit, napodobujeme tím Boha.

Milosrdní dojdou milosrdenství. Zde Ježíš nemluví o milosrdenství při spasení, které Bůh udílí hříšníkovi, když uvěří; v tom případě milosrdenství nezávisí na tom, zda je dotyčný milosrdný; spasení je ničím nepodmíněný dar, je zdarma. Pán zde ovšem mluví o všedním slitovávání se, jak to vyžaduje křesťanský život, a o slitování v budoucnosti, kdy budou hodnoceny naše skutky (1K 3,12–15). Jestliže někdo nebyl milosrdný, pak takový člověk nedojde milosrdenství; to znamená, že dostane o to menší odměnu.

5,8 Lidé čistého srdce zde dostávají ujištění, že uvidí Boha. Takoví lidé nemají postranní motivy, jejich myšlenky jsou svaté, svědomí čisté. Výraz „uvidí Boha“ můžeme chápat několika způsoby. Zprv, lidé čistého srdce vidí Boha nyní skrze společenství ve Slovu a v Duchu. Zadruhé, někdy mají nadpřirozené zjevení, vidění, kde vidí Pána. Zatřetí, uvidí Boha v osobě Ježíše, až přijde. Začtvrté, uvidí Boha ve věčnosti.

5,9 Zde je vysloveno blahoslavenství o těch, kdo působí pokoj: budou nazváni Božími syny. Stojí za zmínku, že Pán nemluví o lidech, kteří jsou od přirozenosti klidní nebo mírumilovní. Mluví o těch, kdo aktivně jednají, aby nastolili

pokoj. Přirozený postoj je sledovat spor z postranní čáry. Boží postoj je aktivně něco podniknout pro vytvoření pokoje, dokonce i když to znamená nadávky nebo urážky.

Ti, kdo tvoří pokoj, budou nazváni Božími syny. To není způsob, jak se *stanou* Božími syny – to je možné pouze přijetím Ježíše Krista jako Spasitele (Jan 1,12). Když věřící člověk působí pokoj, *projevuje* se tím jako Boží syn a Bůh jej jednoho dne uzná jako toho, kdo nese jeho podobu.

5,10 Následující blahoslavenství se týká pronásledovaných – ne kvůli tomu, že by sami udělali něco zlého, ale kvůli spravedlnosti. Nebeské království je slíbeno věřícím, kteří trpí proto, že konají to, co je správné. Jejich bezúhonnost je odsouzením bezbožného světa a vyvolává nepřátelství. Lidé nenávidí spravedlivý život, protože to odhaluje jejich vlastní nespravedlnost.

5,11 Poslední blahoslavenství jako by bylo opakováním předchozího. Je zde však jeden rozdíl. V předchozím verši šlo o pronásledování pro spravedlnost, zde jde o pronásledování pro Krista. Pán věděl, že se s jeho učedníky bude špatně zacházet, protože patří k němu, protože mu jsou věrní. Historie to potvrzuje: Od začátku svět pronásledoval, věznil a zabíjel Ježíšovy následovníky.

5,12 Trpět pro Krista je výsada, která má vzbuzovat radost. Ty, kdo se takovým způsobem stanou v utrpení společníky proroků, čeká velká odměna. Starozákonní Boží mluvčí zůstávali věrní i navzdory pronásledování. Všichni, kdo jsou podobně jako oni odvážně věrní, budou nyní sdílet jejich radost a v budoucnosti jejich vyvýšení.

Blahoslavenství představují portrét ideálního občana Kristova království. Všimněte si důrazu na *spravedlnost* (v. 6), *pokoj* (v. 9) a *radost* (v. 12). Tento úsek měl pravděpodobně Pavel na mysli, když psal: „Vždyť Boží království není pokrm a nápoj, nýbrž spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém“ (Ř 14,17).

B. Věřící jsou soli a světlem (5,13–16)

5,13 Ježíš přirovnal své učedníky k soli. Znamenali pro svět totéž, co sůl představuje

v běžném životě: ochucuje jídlo, brání šíření hniloby, vyvolává žízeň, dodává vůni. Stejně tak jeho následovníci dodávají aroma lidské společnosti, působí jako konzervační prostředek a vyvolávají v druhých touhu po spravedlnosti, jak to popisují předcházející verše.

Jestliže sůl ztratí svou chuť, jak obnovit její slanost? Neexistuje žádný způsob, jak soli vrátit její přirozenou chuť. Jakmile svou slanost ztratí, nehodí se k ničemu. Vyhodí se na cestu. Komentář Alberta Barnese k tomuto úseku poskytuje vysvětlení:

Sůl používaná u nás je chemická sloučenina, a jestliže ztratí svou *slanost* nebo přijde o svůj *říz*, nezbude z ní nic. V zemích na Východě se však používala nečistá sůl s příměsí zbytků rostlin a hlíny, takže mohla úplně ztratit svou slanost, a takové soli zůstávalo velké množství. Nehodila se k ničemu, a tak se používala na cestách, chodnicích stejným způsobem jako dnes používáme šterk.⁴

Učedník má důležitou funkci – být soli země tím, že žije tak, jak je popsáno v blahoslavenstvích a všude jinde v kázání na hoře. Jestliže nebude dávat tuto duchovní realitu najevo, lidé jeho svědectví pošlapou. Pro věřícího, který není plně oddaný, má svět jenom opovržení.

5,14 Ježíš také nazývá křesťany světlem světa. Také sám o sobě říká, že je světlo světa (J 8,12; 12,35–36.46). Vztah mezi těmito dvěma výroky vysvětluje skutečnost, že Ježíš je zdrojem světla; křesťané jsou jeho odrazem. Jejich posláním je svítit pro něho stejně, jako měsíc odráží slávu slunce.

Křesťan je jako město na hoře: je výše než okolí a svítí do tmy. Ti, na jejichž životě se projevují rysy Kristova učení, se nemohou schovat.

5,15–16 Lidé nerozsvěcují lampu, aby ji pak schovali pod nádobu. Naopak, postaví ji na svícen, aby svítila těm, kdo jsou v domě. Ježíš neměl na mysli, abychom hromadili světlo jeho učení pro sebe, ale abychom je šířili dál. Ať tedy naše světlo svítí, aby lidé viděli naše dobré skutky a oslavovali našeho Otce v nebesích. Zde je položen důraz na

působení křesťanského charakteru. Život, ve kterém září Kristus, získává více a mluví hlasitěji než přesvědčovací slovy.

C. Kristus naplňuje Zákon (5,17–20)

5,17–18 Nejrevelantnější vůdcové přetínají všechna pouta s minulostí a zbavují se dosavadního tradičního pořádku. Ale Pán Ježíš takový není. Podpořil Mojžíšův zákon a trval na tom, že se musí zachovávat. Ježíš nepřišel zrušit Zákon ani proroky, ale přišel je naplnit. Jasně prohlásil, že ze Zákona nepomine ani jediné písmenko, ani jediná čárka, dokud se nenaplní. Tím písmenkem je *jod*, nejmenší písmenko hebrejské abecedy; čárkou je malá značka, která rozlišuje jednotlivá písmenka podobně jako velké E a F se liší spodní nožičkou. Ježíš věřil v doslovnou inspiraci Bible i ve zdánlivě nedůležitých detailech. V Písmu není nic, ani nejmenší čárka, co by nemělo žádný význam.

Je důležité si všimnout, že Ježíš *neřekl*, že Zákon nikdy nepomine. Řekl, že nepomine, dokud se nenaplní. Tento rozdíl má dopady pro dnešního věřícího, a jelikož vztah věřícího k Zákonu je poněkud komplikovaný, věnujeme prostor shrnutí biblického učení na toto téma.

Exkurz: Vztah věřícího k Zákonu

Zákon je soustava předpisů, které Bůh vydal Izraeli prostřednictvím Mojžíše. Celý Zákon najdeme v Ex 20–31, knihách Leviticus a Deuteronomium, i když podstata je shrnuta v desateru přikázání.

Zákon nebyl vydán jako prostředek ke spasení (Sk 13,39; Ř 3,20a; Ga 2,16.21; 3,11); jeho cílem bylo ukázat lidem jejich hříšnost (Ř3,20b; 5,20; 7,7; 1K 15,56; Ga 3,19) a potom je přimět, aby šli k Bohu a od něho získali spasení z milosti. Zákon byl dán izraelskému národu, obsahuje ovšem morální principy, které platí pro lidi všech dob (Ř 2,14–15). V době, kdy byl Izrael pod Zákonem, jej Bůh zkoušel jako vzorek lidského pokolení a vina Izraele prokázala, že celý svět je vinen (Ř3,19).

Zákon byl spjat s trestem smrti (Ga 3,10); porušit jedno přikázání znamenalo provinout

se proti všem (Jk 2,10). Lidé Zákon porušili a ocitli se tak pod kletbou smrti. Boží spravedlnost a svatost vyžadovala, aby byl trest splacen. Proto přišel na svět Ježíš a zaplatil svou smrtí. I když byl sám nevinný, zemřel jako zástupce za provinilce, kteří přestoupili Zákon. Neodložil Zákon stranou; splnil všechny jeho požadavky během svého života i ve smrti. Evangelium tedy neruší Zákon; ponechává ho a ukazuje, jak Kristovo výkupné dílo plně uspokojilo všechny jeho požadavky.

Člověk, který uvěří v Ježíše, tedy už není pod Zákonem; je pod milostí (Ř 6,14). Skrze Krista je pro Zákon mrtvý. Trest, který Zákon vyžaduje, se platí pouze jednou; zaplatil jej Kristus a ten, kdo věří, jej už platit nemusí. V tomto smyslu Zákon pro křesťana jakoby ztrácí sílu (2K 3,7–11). Zákon byl vychovatelem do Kristova příchodu, ale když je člověk spasen, pak už vychovatele není třeba (Ga 3,24–25).

Křesťan sice není pod (Mojžíšovým) Zákonem, ale to neznamená, že žije bez zákona. Je vázán silnějším poutem než Zákon, protože je pod zákonem Kristovým (1K 9,21). Utváří své chování ne na základě strachu z potrestání, ale z láskyplné touhy líbit se svému Spasiteli. Pravidlem jeho života se stal Kristus (J 13,15; 15,12; Ef 5,1–2; 1J 2,6; 3,16).

V souvislosti se vztahem věřícího k Zákonu se často ozývá otázka: „Mám zachovávat desatero přikázání?“ Určité principy obsažené v Zákoně platí trvale. Vždycky je špatné, když někdo krade, závidí nebo vraždí. Devět z deseti přikázání se opakuje v Novém zákoně, ovšem s jediným důležitým rozdílem – nejsou podány jako zákon (tedy s navazujícím trestem), ale jako výchova ve spravedlnosti pro Boží lid (2Tm 3,16b). Přikázání o sobotě se v Novém zákoně nevyskytuje: křesťané nejsou *nikde* vedeni k tomu, aby zachovávali sabat (tedy sedmý den týdne, sobotu).

Neskončila však působnost Zákona na nespasené lidi: „Víme, že Zákon je dobrý, když ho někdo užívá náležitě“ (1Tm 1,8). „Náležitě“ znamená poskytovat poznání hříchu, a tak vést k pokání. Zákon však není pro ty, kdo jsou již spaseni: „Zákon není dán pro spravedlivého“ (1Tm 1,9).

Spravedlnost, kterou požaduje Zákon, je naplněna v těch, „kteří nechodí podle těla, ale podle Ducha“ (Ř 8,4). Vyučování našeho Pána v kázání na hoře stanoví vyšší normy než Zákon. Zákon například říká: „Nezabiješ,“ Ježíš říká: „Nesmíš ani jen nenávidět.“ Kázání na hoře nejen upevňuje Zákon a proroky, ale posiluje je a vyvozuje z nich hlubší důsledky.

†

5,19 Když se vrátíme ke kázání na hoře, všimneme si, že Ježíš předpokládal přirozenou tendenci zmírňovat Boží přikázání. Mají nadpřirozenou povahu, a lidé se je proto snaží příliš vysvětlovat, racionalizovat jejich význam. Kdokoli však poruší jednu část Zákona a učí druhé, aby činili totéž, bude v nebeském království nazván nejmenším. Je divné, že takoví lidé vůbec mohou vstoupit do království – ale v tom případě *do* království vstupují vírou v Krista. Postavení člověka v království je dáno jeho poslušností a věrností zde na zemi. Ten, kdo zachovává zákon království, bude v nebeském království nazván velkým.

5,20 Abychom mohli vstoupit do království, musí být naše spravedlnost větší než spravedlnost učitelů Zákona a farizeů (kteří se spokojovali s náboženskými obřady, jež jim poskytovaly vnější, rituální čistotu, ale nezměnily jejich srdce). Ježíš zde užívá nadšázky (hyperboly), aby zdůraznil pravdu, že vnější spravedlnost bez vnitřní skutečnosti do království nikoho nedovede. Jediná spravedlnost, kterou Bůh přijímá, je dokonalost, již přičítá těm, kdo přijmou jeho Syna jako Spasitele (2K 5,21). Samozřejmě tam, kde je pravá víra v Krista, tam je také praktická spravedlnost, kterou Ježíš popisuje dále ve svém kázání.

D. Ježíš varuje před hněvem (5,21–26)

5,21 Židé Ježíšovy doby věděli, že Bůh zakazuje vraždit a že vrah podléhá trestu. To platilo už před vydáním Zákona (Gn 9,6) a později to do něho bylo začleněno (Ex 20,13; Dt 5,17). Slovy „Já vám však pravím“ Ježíš zavádí úpravu učení o vraždě. Nyní se už nikdo nemůže chlubit, že se nedopustil vraždy. Ježíš nyní říká: „V mém království nesmíte mít ani

vražedné myšlenky.“ Sleduje skutek vraždy až k jeho zdroji a varuje před třemi podobami nespravedlivého hněvu.

5,22 První je případ člověka, který se bez příčiny hněvá na svého bratra.⁵ Člověk obviněný ze zločinu se ocitá v nebezpečí odsouzení – tedy že bude postaven před soud. Většina lidí najde něco, o čem si myslí, že to je oprávněný důvod se hněvat, ale hněv je ospravedlněný pouze tehdy, pokud je v sázce Boží čest nebo když se děje křivda někomu jinému. Hněv není nikdy oprávněný, když ho projevujeme jako odplatu za to, že někdo ubližuje nám.

Ještě vážnější je hřích, kdy urážíme bratra. V Ježíšově době lidé používali k vyjádření pohrdnutí a opovržení slovo „raka“ (aramejský výraz, který znamená „prázdný“). Ti, kdo tento přívlastek použili, se vystavovali nebezpečí, že budou vyšetřováni před synedriem, tedy nejvyšším soudem v zemi.

A konečně, nazvat někoho bláznem je třetí forma nespravedlivého hněvu, který Ježíš odsuzuje. Slovo „blázen“ zde znamená víc než jen hlupák. Označuje morálního blázna, který by měl zemřít, vyjadřuje tedy přání, aby zemřel. Dnes je možné zaslechnout, jak někdo kleje slovy „Bůh tě zatrat!“ Volá Boha, aby takovou obětí vydal peklu. Ježíš říká, že ten, kdo vysloví takovou kletbu, se ocitá v nebezpečí pekelného ohně. Těla popravených zločinců se často odvlékala na hořící skládku za Jeruzalémem na místo zvané údolí Hinnom neboli Gehenna. Byl to obraz pekelného ohně, který nikdy neuhasne.

Pánova tvrdá slova nejsou omyl. Učí zde, že hněv v sobě obsahuje semínka vraždy, že urážlivá slova jsou projevem ducha vraždy a proklínání vyjadřuje touhu zavraždit. Postupné stupňování zločinů vyžaduje tři stupně trestu: *soud, radu a pekelný oheň*. Ve svém království bude Ježíš jednat s hříchy podle jejich závažnosti.

5,23–24 Jestliže někdo urazí druhého člověka, ať už hněvem nebo jinak, nemá smysl přinášet dar Bohu. Neudělá mu tím radost. Takový člověk by měl napřed učinit nápravu. Teprve potom bude jeho dar před Bohem vítaný.

I když jsou tato slova psána v židovském kontextu, mají svou aplikaci i dnes. Pavel tuto myšlenku interpretuje ve vztahu k Pánově večeři (viz 1K 11). Bůh nepřijímá uctívání od věřícího, který nemá vypořádaný vztah s druhými.

5,25–26 Zde Ježíš varuje před svárlivostí a neochotou přiznat vinu. Je lepší se s odpůrcem raději rychle usmířit, než se vystavovat riziku soudního procesu. Pokud by k němu došlo, pak počítejme s tím, že prohrajeme. Mezi vykladači není jednota v tom, o jaké lidi se v tomto přirovnání jedná, jeho pointa je ovšem jasná: jestliže uděláš nějakou chybu, rychle ji přiznej a naprav. Pokud nebudeš činit pokání, tvůj hřích tě jednou dostihne a budeš muset nejen všechno vynahrádit, ale navíc také snést trest. A než se ukvapeně na soud. Jinak si tě zákon najde a všechno zaplatíš až do posledního haléře.

E. Ježíš odsuzuje cizoložství (5,27–30)

Mojžíšův zákon jasně zakazuje cizoložství (Ex 20,14; Dt 5,18). Někdo se může vychloubat, že toto přikázání neporušil, a přece má „oči plné cizoložství“ (2Pt 2,14). I když je navenek počestný, jeho mysl se může stále toulat labyrintem nečistoty. Ježíš tedy svým učedníkům připomíná, že nestačí pouhá abstinence fyzického aktu – člověk musí být čistý uvnitř. Zákon zakazoval skutek cizoložství; Ježíš zakazuje chtivost: „Každý, kdo hledí na ženu tak, že po ní zatouží, již s ní cizoložil ve svém srdci.“ E. Stanley Jones vystihuje význam tohoto verše takto: „Ať se cizoložství dopouštíš v mysli nebo skutkem, sexuální chtíč neuspokojíš, ve snaze jej uhasit tím pouze přiléváš olej do ohně.“ Hřích začíná v mysli, a pokud jej v sobě živíme, jednou se dopustíme činu.

5,29–30 Máme-li si uchovat neposkvrněný myšlenkový život, vyžaduje to přísnou sebekázeň. Ježíš učil, že pokud nás kterákoliv část těla svádí k hříchu, bylo by lepší o ni zde během života přijít, než abychom ztratili svou duši navěky. Máme brát Ježíšova slova doslovně? Opravdu mu šlo o sebezrazení? Tato slova platí doslovně do určité míry: *Pokud by bylo nutné* přijít o některou část těla,

abychom zachránili svou duši, potom bychom se měli raději rozloučit s danou částí těla. *Naštěstí to nikdy není nutné*, protože Duch svatý dává věřícímu sílu vést svatý život. Na straně věřícího je však nutná spolupráce a přísná disciplína.

F. Ježíš odsuzuje rozvod (5,31–32)

V Zákoně byl dovolen rozvod podle Dt 24,1–4. Toto ustanovení se netýká případu cizoložící ženy (trestem za cizoložství byla smrt, viz Dt 22,22), zabývá se rozvodem z důvodu nelibosti, „nějaké hanebnosti“.

5,32 Kdo však v Kristově království propustí manželku z jiného důvodu než pro sexuální nemorálnost, vystavuje ji cizoložství. To neznamená, že se automaticky stane cizoložnicí; předpokládá se, že nebude mít žádný prostředek obživy a je tedy nucena žít s jiným mužem. Tak se stává cizoložnicí. V cizoložství potom nežije jen jeho bývalá manželka, ale cizoloží každý, kdo se s rozvedenou ženou ožení.

Téma rozvodu a dalšího sňatku je jedním z nejkompikovanějších témat v Bibli. Není možné odpovědět na všechny otázky, které s tím souvisí, ale bude užitečné shrnout, jak v tom vnímáme učení Písma.

Exkurz: Rozvod a další sňatek

Rozvod nikdy nebyl Božím záměrem pro člověka. Jeho ideálem je manželství jednoho muže a jedné ženy, dokud jejich spojení nerozdělí smrt (Ř 7,2–3). Ježíš to vyjádřil farižeům, když se odvolával na Boží řád při stvoření (Mt 19,4–6).

Bůh nenávidí rozvod (Mal 2,16), tedy biblický rozvod. Ne že by nenáviděl každý rozvod, protože říká, že sám se rozvedl s Izraelem (Jr 3,8). To proto, že ho národ opustil, aby uctíval modly. Izrael byl nevěrný.

V Mt 5,31–32 a 19,9 Ježíš učí, že rozvod není dovolen, ovšem s výjimkou, kdy se jeden z partnerů proviní sexuální nemorálností. V Mk 10,11–12 a v L 16,18 věta o výjimce chybí.

To lze pravděpodobně nejlépe vysvětlit tím, že Marek ani Lukáš nezaznamenávají celou řeč. I když rozvod tedy není ideálem, je

dovolen v případě, kdy byl jeden z partnerů nevěrný. Ježíš *dovoluje* rozvod, ale *nepřikazuje* jej.

Někteří vykladači vidí v textu 1K 7,12–16 učení, že rozvod je přijatelný, když nevěřící člověk odejde od věřícího. Pavel říká, že opuštěný partner „není v takových případech vázán“, může se tedy rozvést. Jako autor tohoto komentáře zastávám názor, že v tomto případě se jedná o stejnou výjimku jako v Mt 5 a 19, tedy že nevěřící odchází, aby žil s někým jiným. Věřící se tedy může rozvést podle biblických principů pouze v případě, kdy se druhá strana dopustí cizoložství.

Často se tvrdí, že i když Nový zákon dovoluje rozvod, nikdy nemá na mysli druhý sňatek. Tento argument však neřeší problém. Nový zákon neodsuzuje druhý sňatek nevinné strany, pouze sňatek toho, kdo se provinil. Hlavním účelem rozvodu podle Písma je navíc umožnit druhý sňatek; jinak by v takovém případě stačilo, kdyby oba žili odloučeně.

V každé diskusi na toto téma vždy vyvstává otázka, jak je to s lidmi, kteří se rozvedli před obrácením. Nemělo by být pochyb, že nebiblický rozvod i opětovný sňatek uzavřený před obrácením jsou všechno hříchy, které byly plně odpuštěny (viz například 1K 6,11, kde Pavel uvádí cizoložství ve výčtu hříchů, kterých se Korintáné dříve dopouštěli). Hříchy spáchané před obrácením nijak nebrání věřícím lidem, aby se zapojili do místního sboru.

Těžší je otázka, co s křesťany, kteří se rozvedli z jiných než biblicky přijatelných důvodů a potom znovu vstoupili do manželství. Je možné je přijmout zpět do společenství místního sboru? Odpověď závisí na tom, zda cizoložství je jednorázový akt fyzického spojení nebo trvalý stav. Pokud tito lidé žijí ve stavu cizoložství, pak musí nejen vyznat svůj hřích, ale měli by také opustit současného partnera. Avšak Boží řešení jednoho problému nespočívá v tom, že vzniknou horší problémy. Jestliže při řešení manželského uzlu jsou muži či ženy vehnáni do hříchu, nebo jestliže ženy a děti zůstanou bez domova a bez prostředků, pak léčba je horší než nemoc.

Podle mého názoru mohou křesťané, kteří se rozvedli na základě nebiblických důvodů

a potom znovu vstoupili do manželství, činit opravdové pokání ze svého hříchu a vrátit se k Pánu a do společenství církve. Ve věci rozvodu se zdá, že každý případ je vlastně jiný. Proto musí starší místního sboru probrat každý případ samostatně a posoudit ho podle Božího slova. Jestliže je někdy nutné podniknout kázeňské kroky, všichni, jichž se týkají, by se měli podřídit rozhodnutí starších.

†

G. Ježíš odsuzuje přísahání (5,33–37)

5,33–36 Mojžíšův zákon obsahoval několik zákazů falešně přísahat při Božím jménu (Lv 19,12; Nu 32,2; Dt 23,21). Přísahat při Božím jménu znamená, že Bůh je tvým svědkem, že říkáš pravdu. Židé se snažili vyhnout falešnému přísahání tím, že Boží jméno nahrazovali nebem, zemí, Jeruzalémem nebo i vlastní hlavou, a při tom přísahali.

Ježíš odsuzuje takové obcházení Zákona jako čiré pokrytectví a zakazuje jakékoli přísahání v běžné mluvě. Není to jen pokrytecké, je zbytečné se snažit vyhýbat přísahání při Božím jménu pouze tím, že jeho jméno nahradíme jiným slovem. Přísahat při nebi znamená přísahat při Božím trůnu. Přísahat při zemi znamená přísahat při podnoží jeho nohou. Přísahat při Jeruzalému znamená přísahat při královském městě. Dokonce i přísaha při vlastní hlavě znamená přísahat při Bohu, protože on je Stvořitelem všeho.

5,37 Křesťan přísahu nepotřebuje. Jeho Ano má znamenat Ano, jeho Ne má znamenat Ne. Používat silnějších výrazů znamená připustit, že naše životy ovládá Satan, ten Zlý. Neexistují okolnosti, za nichž by křesťan mohl lhát.

Tento úsek také zakazuje pravdu zahalovat nebo jinak podvádět. Nezakazuje ovšem přísahat na soudu. Sám Ježíš svědčil před nejvyšším knězem pod přísahou (Mt 26,63 násl.). Také Pavel přísahal, odvolával se na Boha jako na svého svědka, že to, co píše, je pravda (2K 1,23; Ga 1,20).

H. Jít druhou milí (5,38–42)

5,38 Zákon říkal: „Oko za oko, zub za zub“ (Ex 21,24; Lv 24,20; Dt 19,21). Jednalo se

jak o příkaz potrestat, tak zároveň o omezení – trest nesmí být přísnější než zločin. Ve Starém zákoně měl však pravomoc trestat ne jednotlivce, ale vláda.

5,39–41 Ježíš šel dál než Zákon, k vyšší spravedlnosti, tím, že úplně zrušil odplatu. Ukázal svým učedníkům, že ačkoli byla kdysi pomsta legální, nyní je možné milosrdně neodpírat zlu. Ježíš dal svým následovníkům pokyn, aby zlému člověku nabídli, že nebudou odporovat. Když je někdo udeří do jedné tváře, mají mu nastavit i druhou. Kdyby se s nimi někdo soudil o tuniku (spodní oděv), měli mu nabídnout i plášť (vnější oděv používaný k přikrývání v noci). Jestliže je úředník nutil nést zavazadlo jednu míli, měli být ochotni nést ho dvě míle.

5,42 Poslední Ježíšův příkaz v tomto odstavci se dnes jeví jako nejméně praktický. „Tomu, kdo tě žádá, dej, a od toho, kdo si od tebe chce vypůjčit, se neodvrát.“ Pro svou posedlost hmotnými věcmi a vlastnictvím se zdráháme dát něco, co jsme získali. Kdybychom však byli ochotni zaměřit se na poklady v nebi a spokojili se jen s potřebným jídlem a oblečením, přijímali bychom tato slova doslovněji a vstřícněji. Ježíšův výrok předpokládá, že ten, kdo nás žádá o pomoc, skutečně něco potřebuje. Jelikož není možné vždycky vědět, zda se jedná o skutečnou potřebu, je lepší (jak někdo řekl) „poskytnout pomoc falešnému žebrákovvi než se odvrátit od člověka, který pomoc skutečně potřebuje“.

Lidsky řečeno, takové chování, ke kterému nás tady Pán vyzývá, není možné. Vést život, kdy obětujeme sami sebe, dokáže pouze člověk vedený Duchem svatým. Oplácet láskou všechny urážky (v. 39), nespravedlnost (v. 40) a omezování (v. 41) dokáže věřící člověk pouze tehdy, pokud Pánu dovolí, aby v něm žil jeho život.

I. Milovat nepřátele (5,43–48)

5,43 Poslední příklad vyšší spravedlnosti, kterou vyžaduje náš Pán ve svém království, je jednání s nepřáteli, což je téma, které přirozeně vyplývá z předchozího odstavce. Zákon učil, že Izraelci měli milovat své bližní (Lv 19,18). I když nikde není výslovný pří-

kaz nenávidět nepřátele, je patrné, že v tomto duchu se neslo jejich základní učení. Tento postoj shrnuje starozákonní pohled na ty, kdo pronásledovali Boží lid (viz Ž 139,21–22). Jednalo se o spravedlivé nepřátelství vůči těm, kdo se staví proti Bohu.

5,44–47 Teď však Ježíš vyhláší, aby-
chom milovali své nepřátele a modlili se za ty, kdo nás... pronásledují. Je-li zde příkaz milovat, znamená to, že láska je záležitostí vůle a ne především emocí. Není to totéž jako přirozená přitažlivost, protože není přirozené milovat ty, kdo nás nenávidí a ubližují nám. Je to nadpřirozená milost a dokážou ji projevat pouze ti, kdo mají život z Boha.

Jestliže milujeme ty, kdo nás milují, pak nás za to nečeká odměna; Ježíš říká, že to dělají dokonce neobrácení celníci!⁶ Taková láska nevyžaduje Boží moc. Stejně tak není žádná ctnost v tom, když zdravíme pouze své bratry,⁷ tedy své příbuzné a přátele. To dělají i nespasení lidé; není na tom nic zvlášť křesťanského. Jestliže naše normy nejsou vyšší než normy světa, pak je jisté, že na svět nikdy nebudeme mít vliv.

Ježíš řekl, že jeho následovníci by měli zlo odplácet dobrým, aby mohli být syny svého Otce v nebi. Neřekl tím, že to je způsob, jak se stát Božími syny; naopak je to způsob, jak ukázat, že jsme Božími dětmi. Bůh nestrání zlým ani dobrým (obojím dává slunce i déšť), a tak i my bychom měli se všemi jednat vlídně a poctivě.

5,48 Ježíš tento úsek uzavírá napomenutím: Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec. Slovo dokonalý musíme chápat na základě kontextu. Neznámá to být bezhříšný nebo neposkrvněný. Předchozí verše vysvětlují, že být dokonalý znamená milovat ty, kdo nás nenávidí, modlit se za ty, kdo nás pronásledují, a být vlídní k přátelům i nepřátelům. Dokonalost zde znamená duchovní zralost, která křesťana uschopňuje, aby se podobal Bohu v tom, jak udílí požehnaní všem bez rozdílu.

J. Dávat upřímně (6,1–4)

6,1 V první polovině této kapitoly se Ježíš zabývá třemi konkrétními oblastmi praktické

spravedlnosti v životě jednotlivce: dobročinností (v. 1–4), modlitbou (v. 5–15) a půstem (v. 16–18). V těchto osmnácti verších se slovo Otec vyskytuje desetkrát a je klíčem k porozumění. Praktické skutky spravedlnosti bychom měli konat kvůli němu, ne pro ocenění ze strany lidí.

Tato část kázání začíná varováním před tím, abychom se pokoušeli zdobit svoji zbožnost dobročinností z toho důvodu, aby nás viděli druzí. Ježíš neodsuzuje skutek, ale motiv. Jestliže je motivačním faktorem pozornost veřejnosti, pak je to jedinou odměnou; Bůh totiž neodměňuje pokrytectví.

6,2 Zdá se neuvěřitelné, že by pokrytci na sebe halasně strhávali pozornost tím, jak přinášejí dary do synagogy nebo jak dávají almužnu žebrákům na ulici. Pán odmítá jejich chování strohou poznámkou: „Ti už mají svou odměnu“ (tedy jejich jedinou odměnou je pověst, kterou získají na zemi).

6,3–4 Jestliže Kristův následovník koná dobrý skutek, má to být skrytě. Mělo by to být natolik potají, že Ježíš řekl svým učedníkům: „Ať tvá levice nepozná, co činí pravice.“ Ježíš používá obraznou řeč, aby ukázal, že dobré skutky bychom měli dělat kvůli Otci a ne proto, abychom se stali všeobecně známými dárci.

Tento úsek bychom však neměli chápat tak, že zakazuje dávat jakýkoli dar, který by mohl vidět někdo druhý, protože vlastně není možné dávat vždy naprosto anonymně. Text zde pouze odsuzuje nestoudnou okázalost při dávání.

K. Modlit se upřímně (6,5–8)

6,5 Dále Ježíš varuje učedníky před pokrytectvím při modlitbě. Neměli by se záměrně vystavovat na odív veřejnosti, aby je druzí viděli, jak se modlí, aby na druhé působili svou zbožností. Jestliže jediným motivem k modlitbě je touha vyniknout, pak je to jejich jediná odměna.

6,6 Ve verších 5 a 7 Ježíš oslovuje posluchače v množném čísle. Avšak v 6. verši je důraz na osobní společenství s Bohem, proto mluví v jednotném čísle. Klíčem vyslyšené modlitby je skrytost (tedy „jdi do svého po-

koje“ a „zavři za sebou dveře“). Je-li našim skutečným motivem přijít až k Bohu, on nás slyší a odpoví.

Ti, kdo se brání modlitbě na veřejnosti, často tomuto úseku připisují přílišnou váhu. První církve se scházela a všichni se modlili společně (Sk 2,42; 12,12; 13,3; 14,23; 20,36). Nejde o to, *kde* se modlíme, ale *proč* se modlíme – zda proto, aby nás viděli lidé, nebo proto, aby nás slyšel Bůh.

6,7 Modlitba by nemělo být prázdné opakování, tedy připravená zásoba vět nebo prázdné fráze. Tak se modlí nespasení lidé, ale Boha nedojímá pouhé množství slov. Chce slyšet upřímné vyjádření srdce.

6,8 Jelikož náš Otec ví, co potřebujeme, a to dokonce dřív, než ho prosíme, je logické si položit otázku: „Proč se vůbec modlit?“ V modlitbě uznáváme svou potřebu, závislost na něm. Modlitba je základem naší komunikace s Bohem. Navíc Bůh jako odpověď na modlitbu koná věci, které by jinak nedělal (Jk 4,2d).

L. Ježíš učí vzorové modlitbě (6,9–15)

6,9 Verše 9–13 obsahuje text, který se obecně nazývá „modlitba Páně“. Vzhledem k tomu označení si však musíme uvědomit, že sám Ježíš se tak nikdy nemodlil. Je to vzorový příklad toho, jak se mají učedníci modlit. Nejde o to, abychom říkali přesně tato slova (to potvrzuje v. 7), protože slova opakovaná z paměti se mohou stát prázdnými frázemi.

„Otče náš, který jsi v nebesích.“ V modlitbě bychom měli oslovovat Boha Otce, a tak uznávat jeho svrchovanost nad celým vesmírem.

„Bud' posvěceno tvé jméno.“ Modlitbu máme začínat uctíváním, kdy přiznáváme chválu a čest tomu, kdo jí je hoden.

6,10 „Přijď tvé království.“ Po uctívání bychom se měli modlit za šíření Boží věci, jeho zájmy bychom měli dávat na první místo. Zejména bychom se měli modlit za den, kdy Spasitel-Bůh, Pán Ježíš Kristus, ustaví na zemi své království a bude spravedlivě kralovat.

„Staň se tvá vůle.“ Touto prosbou uznáváme, že Bůh ví, co je nejlepší, a my svou vůli podřizujeme jeho vůli. To také vyjadřuje

touhu, aby jeho vůle byla uznávána všude na světě.

„Jako v nebi, tak i na zemi.“ Tento obrat se vztahuje na všechny tři předchozí prosby. Uctívání Boha, svrchovaná Boží vláda a usku-tečňování jeho vůle – to vše se děje v nebi. Modlitba v tomto úseku vyjadřuje touhu, aby se totéž dělo na zemi, stejně jako v nebi.

6,11 „Náš denní chléb dej nám dnes.“ Jest-liže Boží zájmy postavíme na první místo, pak můžeme předkládat své vlastní potřeby. Tato prosba je uznáním naší závislosti na Bohu, abychom denně měli chleba, duchovní i fy-zický.

6,12 „A odpusť nám naše viny, jako jsme i my odpustili těm, kdo se provinili proti nám.“ Zde se nejedná o soudní odpuštění tres-tu za hřích (takové odpuštění se získává vírou v Božího Syna). Jedná se o otcovské odpuště-ní, které potřebujeme k udržování vztahu s na-ším Otcem. Jestliže věřící lidé nejsou ochotni odpustit těm, kdo jim křivdí, jak mohou počítat s otevřeným vztahem se svým Otcem, který jim zdarma odpustil jejich prohřešky?

6,13 „A neuveď nás do pokušení.“ Tato prosba jako by byla v rozporu s Jk 1,13, kde Jakub říká, že Bůh nikdy nikoho nepokouší. Bůh dopouští, aby jeho lidé byli prověřová-ni a zkoušeni. Tato prosba vyjadřuje zdravou nedůvěru ve vlastní schopnost odolávat po-kušněním nebo obstát ve zkoušce. Vyjadřuje naprostou závislost na Pánu v oblasti naší vy-trvalosti.

„Ale vysvobod' nás od zlého.“ To je prosba všech, kteří opravdově stojí o to, aby je Bůh svou mocí chránil před hříchem. Je to volání ze srdce, abychom byli každý den svého živo-ta vysvobozováni z moci hříchu a Satana.

„Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.“ Tato poslední věta modlitby chybí v římskokatolických a mnoha moderních pro-testantských Biblích, protože se nevyskytuje v řadě starých rukopisů. Tento chvalozpěv je však vynikajícím závěrem modlitby a většina rukopisů ho obsahuje.⁸ Jak píše Jan Kalvín, měla by nejen rozehřát naše srdce, abychom usilovali o Boží slávu, ... ale také by nám měla vyjadřovat, že žádná naše modlitba... nemá jiný základ než samého Boha.

6,14–15 Tyto verše jsou jakousi vysvětlující poznámkou pod čarou k verši 12. Nejsou součástí modlitby, ale zdůrazňují, že otcovské odpuštění zmíněné ve verši 12 je podmíněné.

M. Ježíš učí, jak se postit (6,16–18)

6,16 Třetí formou náboženské přetvářky, kterou Ježíš odsuzuje, byl úmyslný pokus bu-dit dojem půstu. Tito pokrytci se při půstu tvá-řili tak, aby vypadali zachmuřeně, vyčerpaně, bolestně. Ale Ježíš říká, že je směšné poku-šet se vypadat svatě.

6,17–18 Opravdoví věřící by se měli postit v ústraní a nijak to nedávat navenek najevo. Pomazat si hlavu a umýt si tvář znamená vy-padat normálně. Stačí, že o půstu ví Otec; jeho odměna bude lepší než lidské uznání.

Exkurz: Půst

Postit se znamená vzdát se nějakého fyzic-kého požitku. Můžeme se k tomu rozhodnout dobrovolně jako v tomto případě, nebo nedob-rovolně (viz Sk 27,33 nebo 2K 11,27). V No-vém zákoně je půst spojován se zármutkem (Mt 9,14–15) a modlitbou (L 2,37; Sk 14,23). V těchto úsecích půst doprovází modlitba ja-ko projev toho, že člověk chce opravdu vážně rozpoznat Boží vůli.

Půstem si člověk nezaslouží spasení; ani jím křesťan nezíská nějaké zvláštní posta-vení před Bohem. Jeden farizeus se chlu-bil, že se postí dvakrát týdně; to mu však nepřineslo ospravedlnění, o které usiloval (L 18,12.14). Když se však křesťan postí tak, aby o tom nikdo nevěděl, když se jedná o projev duchovního úsilí, Bůh to vidí a od-měňuje. Nový zákon nikde půst nepřikazu-je, avšak slíbená odměna je *povzbuzením* k tomu, abychom se postili. Může pomoci modlitebnímu životu, zbaví nás otupělosti, ospalosti. Má svou hodnotu v dobách kri-ze, kdy chceme rozpoznat Boží vůli. A má svůj význam pro rozvíjení sebekázně. Půst je záležitost mezi jednotlivcem a Bohem a člověk by se měl postit s touhou se Bohu líbit. Ztrácí svou cenu, pokud impuls při-chází zvenčí nebo je důsledkem nezdravého motivu.

N. Ukládat si poklady v nebi (6,19–21)

Tento úsek obsahuje jednu z nejrevolučnějších – a nejzanedbávanějších – oblastí učení našeho Pána. Tématem konce této kapitoly je zabezpečení pro budoucnost.

6,19–20 Ve verších 19–21 se Ježíš staví proti všem lidským radám zabezpečovat se finančně do budoucnosti. Když říká: „Neshromážďujte si poklady na zemi,“ ukazuje, že v hmotných věcech není jistota. Jakýkoli hmotný poklad na zemi mohou zničit živly přírody (mol, rez) nebo je mohou ukrást zloději. Ježíš říká, že jediná investice, která nepodléhá ztrátám, je poklad v nebi.

6,21 Tato radikální finanční taktika je postavena na základním principu, že náš poklad je tam, kde je naše srdce. Jestliže máš peníze uschované v trezoru, pak je tam i tvoje srdce a tvoje touha. Jestliže máš poklady v nebi, pak se tvé zájmy zaměřují také tím směrem. Toto učení nás nutí, abychom se sami rozhodli, jestli to Ježíš myslel vážně. Pokud ano, pak nás to staví před otázku: „Co uděláme se svými pozemskými poklady?“ Jestliže ne, pak musíme řešit otázku: „Co uděláme se svou Bibli?“

O. Lampa těla (6,22–23)

6,22–23 Ježíš si uvědomoval, že pro jeho následovníky by bylo těžké, kdyby viděli, jak by jeho nekonvenční učení o zabezpečení do budoucnosti mohlo působit. Proto užívá analogie lidského oka, a tak přináší lekci o duchovním zraku. Říká, že oko je lampou těla. Právě skrze oko přijímá naše tělo světlo a díky oku vidíme. Je-li oko v pořádku, pak je celé tělo zaplaveno světlem. Jestliže je však oko zlé, potom je vidění zhoršené. Tam, kde mělo být světlo, je tma.

Úsek má tuto aplikaci: Dobré oko má člověk, jehož motivy jsou čisté, který má touhu jen po Božích zájmech a který je ochoten přijímat Kristovo učení doslovně. Celý jeho život je zaplaven světlem. Věří Ježíšovým slovům, opouští pozemské bohatství, skládá si poklady v nebi a ví, že to je jeho skutečná jistota. Na druhé straně zlé oko má člověk, který se snaží žít pro oba světy. Nechce opustit své zemské poklady a přitom chce mít i poklady

v nebi. Ježíšovo učení se mu zdá nepraktické a nemožné. Chybí mu jasná orientace, protože je plný temnoty. Ježíš připojuje větu: „Je-li tedy i světlo v tobě tmou, jak velká je pak tma!“ Jinými slovy, jestliže víš, že Kristus nedovoluje důvěřovat pozemským pokladům, že nás zajistí, a jednáš jinak, pak to učení, které jsi neposlechl, se v tobě stává tmou – velmi silnou formou duchovní slepoty. Nejsi schopen vidět bohatství ze správné perspektivy.

P. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu (6,24)

6,24 Nemožnost žít zároveň pro Boha i pro peníze je zde znázorněna na příkladu pánů a otroků. Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům zároveň. Vůči jednomu z nich bude projevovat větší oddanost a poslušnost. Stejně tak je to s Bohem a mamonem. Představují protichůdné nároky a je třeba si vybrat. Buď dáme na první místo Boha a odmítneme vládu materialismu, nebo musíme žít pro časné věci a odmítneme Boží nároky na svůj život.

Q. Nedělejte si starosti (6,25–34)

6,25 V tomto úseku Ježíš naráží na tendenci soustředit své životy kolem jídla a oblékání a tím minout skutečný smysl života. Problém nespočívá tolik v tom, co jíme a co na sobě nosíme *dnes*, ale v tom, co budeme jíst a oblékat si za deset, dvacet nebo třicet let. Takové starosti o budoucnost jsou hřích, protože popírají Boží lásku, moudrost a moc. Popírají Boží lásku, protože naše starosti vyjadřují, že se o nás nestará. Popírají jeho moudrost, protože naše starosti znamenají, že neví, co dělá. Popírají i jeho moc, protože naše starosti znamenají, že nám není schopen zabezpečit naše potřeby.

Tento druh starostí vede k tomu, že svou nejlepší energii investujeme do toho, abychom měli z čeho žít. Náš život uplyne, aniž bychom si toho všimli, a my jsme minuli ústřední cíl, pro který jsme byli stvořeni. Bůh nás stvořil ke svému obrazu s vyšším posláním, než abychom jen jedli. Jsme zde proto, abychom ho milovali, uctívali a sloužili mu, a abychom reprezentovali jeho zájmy na zemi. Naše tělo nám má být sluhou, nikoli pánem.

6,26 Nebeští ptáci ukazují, jak se Bůh stará o své stvoření. Jsou pro nás kázáním, že je zbytečné dělat si starosti. Ptáci nesejí ani nesklízejí úrodu, ale Bůh je živí. V Boží hierarchii stvoření jsme daleko cennější než ptáci, proto můžeme počítat s tím, že Bůh se o naše potřeby postará.

Z toho bychom ovšem neměli vyvozovat, že nemusíme pracovat na svém zabezpečení. Pavel připomíná: „Jestliže někdo nechce pracovat, ať také nejí“ (2Te 3,10). Také bychom neměli dojít k závěru, že je něco nesprávného na tom, když rolník zasévá nebo sklízí. To je nutnou součástí zajišťování našich současných potřeb. Ježíš však mluví proti tomu, abychom stavěli další stodoly ve snaze zabezpečit se do budoucnosti nezávisle na Bohu (to odsuzuje v podobenství o boháči z L 12,16–21) Kalendář Daily Notes of the Scripture Union shrnuje verš 26 stručně takto:

Pokud Bůh udržuje při životě stvoření nižšího řádu, *aniž by pro to něco dělalo*, tím spíše zabezpečí ty, kvůli nimž vlastně stvořil svět, *když se na tom aktivně podílí*.

6,27 Dělat si starosti o budoucnost je nejen neúcta vůči Bohu, je to také zbytečné. Pán to vyjadřuje svou otázkou „Kdo z vás dokáže svou starostlivostí přidat k délce svého věku jediný loket?“ Člověk, který není vysoký, si starostmi nepomůže k tomu, aby vyrostl o půl metru. Z relativního pohledu by bylo jednodušší si prodloužit výšku než se starostmi zabezpečit všechny své budoucí potřeby.

6,28–30 Dále se Pán zabývá tím, jak je nemoudré dělat si starosti, jestli budeme mít v budoucnu co na sebe. Polní lilie (pravděpodobně divoké sasanky) nepracují ani nepředou, a přece jsou krásnější než Šalomounova královská roucha. Jestliže se Bůh stará o tak elegantní vzhled divokých bylin, které tu jsou jen nakrátko a pak se spálí, určitě se postará o své lidi, kteří ho uctívají a slouží mu.

6,31–32 Můžeme uzavřít tím, že bychom neměli život strávit starostmi o jídlo, pití a oblékání v budoucnosti. Pro bláznivé hromadění hmotných věcí žijí neobrácení pohané, jako kdyby jídlo a oblékání představovalo celý život. Ale křesťané, kteří mají nebeského Otce,

jež zná jejich základní potřeby, by tak žít neměli.

Kdyby křesťané měli mít za cíl včasné zabezpečování všech svých potřeb v budoucnosti, pak by museli svůj čas a energii investovat do hromadění finančních rezerv. Nikdy si nemohou být jisti, jestli už mají našetřeno dost, protože vždycky existuje nebezpečí, že se trh zhroutí, že bude velká inflace, že dojde k nějaké katastrofě, dlouhé nemoci nebo neštěstí. To znamená, že Bohu by neměl kdo sloužit. Mínili bychom skutečný záměr, pro který jsme byli stvořeni a proč jsme se obrátili. Muži a ženy, kteří nesou Boží obraz, by žili pro nejistou budoucnost na této zemi, mají však žít s výhledem na nebeské hodnoty.

6,33 Proto Pán uzavírá se svými následovníky dohodu. Vlastně jim říká: „Jestliže dáte na první místo ve svém životě Boží zájmy, zajistím vám, co budete v budoucnosti potřebovat. Jestliže budete hledat především Boží království a jeho spravedlnost, pak uvidíte, že vám nikdy nebude chybět nic z toho, co potřebujete.“

6,34 Takový je systém Božího sociálního zabezpečení. Odpovědností věřícího člověka je žít pro Pána a s neotřesitelnou důvěrou spoléhat na Boha, že se postará o naši budoucnost. Naše zaměstnání představuje prostředek zajišťování běžných potřeb; všechno, co je nad to, máme investovat do práce pro Pána. Jsme povoláni k tomu, abychom žili dneškem; zítřek bude mít své starosti.

R. Nesud'te (7,1–6)

Tento úsek týkající se odsuzování navazuje bezprostředně na Pánovo provokativní vyučování o pozemském bohatství. Spojitost těchto dvou témat je důležitá. Pro křesťana, který všechno opustil, je snadné kritizovat bohaté křesťany. A naopak, křesťané, kteří berou vážně svou zodpovědnost starat se o budoucí potřeby svých rodin, mají tendenci zlehčovat doslovnost, kterou někteří vidí v Ježíšových slovech v předchozí kapitole. Jelikož nikdo nežije čistě jen z víry, není taková kritika na místě.

Příkaz, abychom neodsuzovali druhé, se týká těchto oblastí: neměli bychom soudit mo-

tivy, ty umí číst pouze Bůh; neměli bychom soudit podle vnějšího zdání (J 7,24; 2,1–4); neměli bychom soudit ty, kdo mají výčitky svědomí ve věcech, které samy o sobě nejsou ani dobré ani špatné (Ř 14,1–5); neměli bychom soudit službu druhých křesťanů (4,1–5) a konečně bychom neměli soudit jiného věřícího člověka tím, že o něm mluvíme zle (Jk 4,11–12).

7,1 Lidé někdy tato slova našeho Pána zneužívají a říkají, že zakazuje jakýkoli soud. Ať se stane cokoli, tak jen zbožně říkají: „Nesudte, abyste nebyli souzeni.“ Ježíš nás nevede k tomu, abychom bez rozlišování odmítali každé posuzování. Nikdy mu nešlo o to, abychom se vzdali své schopnosti rozeznávat. Nový zákon obsahuje mnoho příkladů oprávněného posuzování okolností, chování nebo vyučování druhých. Navíc je několik oblastí, ve kterých má křesťan činit rozhodnutí, rozpoznávat mezi dobrým a zlým, mezi dobrým a lepším. Sem patří například:

1. Když mezi věřícími vzniknou spory, měly by se v církvi rozsuzovat před těmi, kdo mohou danou záležitost rozhodnout (1K 6,1–8).

2. Místní sbor má soudit vážné hříchy svých členů a podnikat přiměřené kroky (Mt 18,17; 1K 5,9–13).

3. Věřící mají podle Božího slova posuzovat učení učitelů a kazatelů (Mt 7,15–20; 1K 14,29; 1J 4,1).

4. Podle Pavlova příkazu ve 2K 6,14 mají křesťané rozlišovat, zda jsou druzí lidé věřící.

5. Lidé v církvi mají posuzovat, kteří muži mají potřebné vlastnosti, aby mohli být staršími a diakony (1Tm 3,1–13).

6. Máme rozpoznávat, kteří lidé jsou nepořádní, malomyslní, slabí atd. a jednat s nimi podle biblických pokynů (např. 1Te 5,14).

7,2 Ježíš varuje, že nespravedlivý soud se nám vrátí stejným způsobem: „Neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni.“ Tato zásada, že budeme sklízet, co rozséváme, se promítá do celého lidského života a všech záležitostí. Marek ji aplikuje na to, jak přijímáme slovo (4,24), a Lukáš na štědrost při dávání (6,38).

7,3–5 Ježíš odhaluje naši tendenci vidět

drobné chyby na druhých, když zároveň tytéž chyby na sobě přehlízíme. Záměrně situaci přehání (používá obraznou řeč známou jako nadsázka), aby zdůraznil pointu. Někdo nosí v oku trám, a přitom vidí na druhém chybu, která je jako tříška, a nevnímá, jak je na tom sám. Je pokrytecké si myslet, že můžeme pomoci někomu, kdo má chybu, když se my sami dopouštíme ještě větší chyby. Než budeme moci kritizovat chyby druhých, musíme je na před vyřešit sami u sebe.

7,6 Verš 6 dokládá, že Ježíš neměl v úmyslu zakázat *jakékoli* posuzování. Varuje své učedníky, aby svaté věci nedávali psům, aby neházeli perly před svině. Podle Mojžíšova zákona byli psi a prasata nečistá zvířata a zde je těchto pojmů použito jako obrazu bezbožných lidí. Když se setkáváme se zlými lidmi, kteří se k Božím pravdám staví s krajním pohrdáním a na to, když kážeme o Kristových nárocích, reagují urážkami a násilím, nemusíme jim pak už sdělovat evangelium. Kdybychom v tom pokračovali, přineslo by jim to jen další odsouzení.

Není třeba říkat, že k rozpoznání takových lidí je třeba duchovní vnímavosti. Možná proto se následující verše zabývají tématem modlitby, v níž můžeme prosit o moudrost.

S. Proste, hleďte, tlučte (7,7–12)

7,7–8 Pokud si myslíme, že podle učení v kázání na hoře dokážeme žít z vlastních sil, pak jsme nepochopili, že Pán nás volá k nadpřirozenému způsobu života. Moudrost nebo sílu k takovému životu musíme dostat shůry. Proto zde máme pozvání, abychom prosili a v prosbách vytrvali; abychom hledali a v hledání vytrvali; abychom klepali a v klepání vytrvali. Moudrost a sílu ke křesťanskému životu dostane každý, kdo se za to upřímně a vytrvale modlí.

Když verše 7 a 8 vytrhneme ze souvislosti, jeví se jako nevyplněný šek pro věřícího, vypadá to tedy, že můžeme dostat cokoli, zač prosíme. To však jednoduše není pravda. Tyto verše musíme chápat v bezprostředním kontextu a ve světle učení celé Bible o modlitbě. To, co se tu jeví jako bezpodmínečný slib, ve skutečnosti omezují jiné úsky. Například

z Žalmu 66,18 se dovídáme, že modlitebník nemůže mít ve svém životě žádný nevyznaný hřích. Křesťan se musí modlit s vírou (Jk 1,6–8) a v souladu s Boží vůlí (1J 5,14). Máme se modlit neoblomně (L 18,1–8) a upřímně (Žd 10,22a).

7,9–10 Pokud jsou podmínky modlitby splněny, může mít křesťan plnou důvěru, že ho Bůh uslyší a odpoví. Toto ujištění je postaveno na charakteru Boha, našeho Otce. V lidské rovině víme, že pokud syn prosí o chleba, otec mu nedá kámen. Stejně tak by mu nedal hada, kdyby prosil o rybu. Pozemský otec nepodvede svého hladového syna, nedá mu něco, co by mu ublížilo.

7,11 Pán z menšího vyvozuje něco většího. Jestliže lidští rodiče reagují na prosby svých dětí tím, co je pro ně nejlepší, čím více to udělá náš Otec, který je v nebesích.

7,12 Bezprostřední souvislost 12. verše s předcházejícími spočívá zřejmě v tom, že Bůh je dárce dobrých věcí, a proto ho máme napodobovat v tom, že druhým budeme projevat laskavost. To, zda je něco pro druhého prospěšné, si ověříme tím, zda bychom to chtěli sami pro sebe. „Zlaté pravidlo“ vyjádřil v negativní podobě už asi sto let předtím rabín Hillel. Tím, že toto pravidlo Ježíš formuloval pozitivně, přechází od pasivního omezení k aktivní dobré vůli. Křesťanství nepředstavuje jen to, abychom se vyhýbali hříchu, máme být aktivně dobrotiví.

Když Ježíš říká, že to je Zákon i Proroci, shrnuje tím morální učení Mojžišova zákona a spisů izraelských proroků. Spravedlnost, kterou vyžaduje Starý zákon, se naplňuje v obrácených věřících, kteří chodí podle Duha (Ř 8,4). Kdyby lidé obecně žili podle tohoto verše, proměnilo by to všechny oblasti mezinárodních vztahů, státní politiky, rodinného i sborového života.

T. Úzká cesta (7,13–14)

7,13–14 Nyní Pán varuje, že brána křesťanského učenictví je úzká a cesta není snadná.⁹ Ale ti, kdo věrně žijí podle jeho vyučování, získávají život v hojnosti. Na druhé straně existuje široká brána – život v sebeuspokojování a rozkoši. Konec takového života je záhuba. Tady se

nediskutuje o ztrátě duše, ale o tom, že člověk svým životem neplní účel své existence.

Tyto verše lze aplikovat na evangelium; popisují dvě cesty a dvojí konec lidského pokolení. Široká brána a prostorná cesta vede do záhuby (Př 16,25). Těsná brána a úzká cesta vede k životu. Ježíš je brána (J 10,9) i cesta (J 14,6). Tuto aplikaci pro nevěřící můžeme sice použít, ale vlastní výklad je adresován věřícím. Ježíš říká, že jít za ním vyžaduje víru, ukázněnost a vytrvalost. Avšak jedině tento nesnadný život stojí za to, abychom ho žili. Jestliže si zvolíte snadnou cestu, budete mít velkou společnost, ale přijdete o to nejlepší, co má pro vás Bůh.

U. Poznáte je podle ovoce (7,15–20)

7,15 Všude, kde se vyžadují přísné podmínky pravého učenictví, se vyskytují také falešní proroci, kteří obhájí širokou bránu a snadnou cestu. Rozměňují pravdu tak dlouho, dokud, jak řekl Ch. H. Spurgeon, z ní nezbude už nic jiného, než aby se z ní navařila polévka pro nemocnou kobyliku. Tito lidé, kteří tvrdí, že mluví v Boží prospěch, přicházejí v ovčím rouchu a tváří se jako opravdoví věřící. Ale uvnitř jsou draví vlci, tedy zlí nevěřící, kteří kořistí na nezralých, nestálých a důvěřivých lidech.

7,16–18 Verše 16–18 řeší, jak odhalit falešné proroky: poznáte je podle jejich ovoce. Prozrazuje je jejich rozmařilý život a destruktivní vyučování. Strom nebo rostlina nese ovoce podle svého druhu. Trní neponese hrozny, z bodláčí se nesklízejí fíky. Dobrý strom nese dobré ovoce a špatný strom špatné ovoce. Tato zásada platí v přírodě i v duchovním světě. Život a učení těch, kdo říkají, že mluví v Boží prospěch, je třeba prověřovat Božím slovem: „Nebudou-li mluvit podle tohoto slova, tak v něm pro ně není úsvit“ (Iz 8,20).

7,19–20 Údělem falešných proroků je to, že budou uvrženi na oheň. Záhuba falešných učitelů a proroků je „rychlé zahynutí“ (2Pt 2,1). Lze je poznat podle jejich ovoce.

V. Nikdy jsem vás neznal (7,21–23)

7,21 Dále Pán Ježíš varuje před lidmi, kteří nepravdivě říkají, že ho uznávají jako Spasi-

tele, ale nikdy se neobrátili. Ne každý, kdo Ježíši říká „Pane, Pane“, vejde do nebeského království. Tam vstoupí pouze ti, kdo činí vůli Otce. Prvním krokem při plnění Boží vůle je uvěřit v Pána Ježíše (J 6,29).

7,22–23 V den soudu, kdy před Kristem budou stát nevěřící (Zj 20,11–15), mu mnozí budou připomínat, že prorokovali, vymítali demony, konali zázraky – a to vše v jeho jménu. Ale jejich námitky budou zbytečné. Ježíš jim řekne, že je nikdy neznal, nikdy je nepovažoval za své.

Z těchto veršů se dovídáme, že ne všechny zázraky mají Boží původ a že ne všichni, kdo zázraky konají, mají Boží poslání. Zázrak prostě znamená, že právě působí nadpřirozená moc. Ta může být od Boha nebo od Satana. Satan může zmocnit své lidi, aby *na čas* vyhnali demony, aby vznikla domněnka, že se jedná o Boží zázrak. Ale on v takovém případě nerozděluje své království sám proti sobě, ale připravuje ještě horší vpád démonů v budoucnosti.

W. Stavět na skále (7,24–29)

7,24–25 Ježíš uzavírá své kázání podobstvím, které zdůrazňuje důležitost poslušnosti. Nestačí všechna tato slova slyšet; musíme je uvést do praxe. Učedník, který slyší a plní Ježíšovy příkazy je jako moudrý muž, který si postavil dům na skále. Jeho dům (život) má pevný základ a obstojí, i když se na něj oboří dešť a vítr.

7,26–27 Člověk, který Ježíšova slova slyší a neplní je, je jako pošetilec, který si postavil dům na písku. Takový člověk neobstojí proti bouřím nepřízně: když přišel přívál deště a vál vítr, dům padl, protože neměl pevné základy.

Jestliže člověk žije podle zásad kázání na hoře, svět ho bude označovat za blázna; Ježíš ho nazývá moudrým mužem. Svět považuje za moudrého muže toho, kdo žije podle toho, co vidí, kdo žije pro přítomnost, pro sebe; Ježíš takového člověka nazývá bláznem.

K ilustraci evangelia je oprávněně použít příkladu moudrého a pošetilého stavitele. Moudrý muž plně důvěřuje Skále, Ježíši Kristu jako svému Pánu a Spasiteli. Blázen nechce

činit pokání a Ježíše jako svou jedinou naději na záchranu odmítá. Ale výklad podobenství nás vede dále než jen ke spasení, vede nás k dopadům v praktickém křesťanském životě.

7,28–29 Když Pán skončil své kázání, lidé žasli. Jestliže čteme kázání na hoře a neudivuje nás svým revolučním charakterem, pak jsme nepochopili jeho význam.

Lidé viděli rozdíl mezi Ježíšovým vyučováním a vyučováním zákoníků. Mluvil s mocí, zatímco jejich slova moc postrádala. On byl hlasem, oni byli ozvěnou. Jamieson, Faussset a Brown komentují:

Vědomí Boží autority jakožto Zákonodárce, Vykладаče a Soudce pronikalo jeho vyučováním tak silně, že vyučování zákoníků se v takovém světle nemohlo jevit jinak než jako žvanění.¹⁰

V. Mesiášovy zázraky plné moci a milosti, různé reakce (8,1–9,34)

V kapitolách 8–12 Pán Ježíš předkládá izraelskému národu přesvědčivý důkaz, že skutečně je Mesiáš, o kterém psali proroci. Například Izaiáš předpověděl, že Mesiáš bude otvírat oči slepých, uši hluchých, bude uzdravovat chromé a němí budou výskat (35,5–6). Naplněním všech těchto proroctví Ježíš prokázal, že je Mesiáš. Když se Izrael podívá do Pisem, neměl by mít potíže ho jako Krista rozpoznat. Ale nikdo není tak slepý jako ti, kdo nechtějí vidět.

Události zaznamenané v těchto kapitolách jsou uspořádány spíše podle tematického schématu než podle přísně chronologického sledu. Není to úplný záznam o působení našeho Pána, ale prezentace událostí, které vybral Duch svatý, aby vylíčil určité náměty v Ježíšově životě. Toto líčení zahrnuje:

1. Kristovu absolutní moc nad nemocí, demony, smrtí a přírodními živly.
2. Kristovu naprostou vládu v životě těch, kdo jsou ochotni ho následovat.
3. Rostoucí odmítání Ježíše ze strany izraelského národa, zejména náboženských vůdců.
4. Ochotné přijetí Spasitele jednotlivci z řad pohanů.

A. Moc nad malomocenstvím (8,1–4)

8,1 Ježíšovo vyučování bylo radikální a mimořádné, a přece mělo přitažlivou moc – šly za ním zástupy lidí. Pravda dokazuje sebe sama, a i když se lidem nemusí líbit, nezapomenou na ni.

8,2 Za Ježíšem přišel jeden malomocný muž a zoufale ho prosil o uzdravení. Tento malomocný člověk věřil, že ho Pán může uzdravit; pravá víra nikdy nedojde zklamání. Malomocenství je výstižný obraz hříchu, protože působí odporně, ničí, je nakažlivé a v některých podobách lidsky neléčitelné.¹¹

8,3 Malomocných se nikdo nesměl dotknout. Fyzický kontakt vystavoval člověka nebezpečí nákazy. Židé se v případě doteku stávali obřadně nečistými, to znamená, že se nemohli účastnit bohoslužeb ve shromáždění Izraele. Když se však Ježíš dotkl malomocného a řekl, že ho uzdravuje, malomocenství okamžitě zmizelo. Náš Pán má moc očistit od hříchu a prohlásit očištěného člověka za schopného uctívat Boha.

8,4 Jedná se o první místo v Matoušově evangeliu, kde je napsáno, že Ježíš někomu poručil, aby nikomu neříkal o zázraku, který se mu stal nebo který viděl (viz též 9,30; 12,16; 17,9; Mk 5,43; 7,36; 8,26). Pravděpodobně si uvědomoval, že mnoho lidí mělo zájem jenom o vysvobození zpod římského jha – chtěli ho prohlásit za krále. On však věděl, že Izrael stále pokání nečiní, že národ odmítne jeho duchovní vedení a že on sám musí napřed jít na kříž.

Podle Mojžíšova zákona kněz působil také jako lékař. Když byl malomocný očištěn, bylo jeho povinností přinést oběť a ukázat se před knězem, aby ho prohlásil za čistého (Lv 14,4–6). Určitě to bylo vzácné, když malomocný byl uzdraven, něco takového mohlo vlastně tohoto kněze vést k tomu, aby přemýšlel, zda už nepřišel Mesiáš. Ale o takové reakci nečteme. Ježíš řekl malomocnému, aby v této věci poslechl Zákon.

Duchovní dopad zázraku je jasný: Do Izraele přišel Mesiáš se svou mocí uzdravit národ od jeho nemoci. Učinil zázrak, aby se tímto činem prokázal. Národ však ještě na Vysvoboditele nebyl připraven.

B. Moc nad ochrnutím (8,5–13)

8,5–6 Jako kontrast k neochotě Židů přijmout Spasitele stojí víra pohanského setníka. Jestliže Izrael neuzná svého krále, pak ho uznají pohrdaní pohané. Setník byl římský armádní důstojník, který měl na starosti asi sto mužů rozmístěných v Kafarnaum nebo jeho blízkosti. Přišel k Ježíši a prosil o uzdravení svého služebníka, který trpěl těžkým a bolestivým ochrnutím. Jednalo se o nezvyklý projev soucitu – většina důstojníků by se o otroka takto nestarala.

8,7–9 Když Pán Ježíš slíbil, že nemocného sluhu navštíví, projevila se hloubka setníkovy víry. V podstatě mu řekl: „Nejsem hoden, abys přišel do mého domu. A vůbec, není to ani třeba, protože ho můžeš snadno uzdravit tím, že vyřkneš slovo. Víím, co je to moc. I já dostávám rozkazy od svých nadřízených a rozkazuji těm, kdo jsou pode mnou. Čím spíš mají tvoje slova moc uzdravit mého sluhu!“

8,10–12 Ježíš se podivil víře tohoto pohana. Je to jeden ze dvou případů, kdy je řečeno, že se Ježíš divil; druhým případem byla nevěra Židů (Mk 6,6). Tak velkou víru nenašel mezi Izraelci, v Božím vyvoleném národě. To ho vedlo k tomu, aby ukázal, že v jeho nastávajícím království se shromáždí pohané ze všech konců světa, aby se radovali ze společenství s židovskými patriarchy, zatímco synové království budou vyvrženi do nejzazší temnoty, kde budou plakat a skřípět zuby. Synové království jsou ti, kdo se narodili jako Židé, kdo říkali, že uznávají Boha jako krále, ale kteří se ve skutečnosti nikdy neobrátili. Tato zásada platí i dnes. Mnoho dětí, které měly tu výsadu, že se narodily a byly vychované v křesťanských rodinách, zahynou v pekle, protože odmítají Krista, zatímco divoši z džungle se budou radovat ve věčné slávě v nebi, protože uvěřili zvěsti evangelia.

8,13 Ježíš řekl setníkovi: „Jdi a stane se ti, jak věříš.“ Víra dostává odměnu úměrnou tomu, nakolik člověk důvěřuje Božímu charakteru. Služebník byl okamžitě uzdraven, i když byl Ježíš daleko. V tom můžeme vidět obraz Kristova působení v současnosti; znevýhodněné pohany uzdravuje od ochromení hříchu, i když u toho není fyzicky přítomen.

C. Moc nad horečkou (8,14–15)

8,14–15 Při příchodu do Petrova domu se Ježíš dověděl, že Petrova tchyně je nemocná, měla horečku. Vzal ji za ruku a horečka zmizela. Člověk bývá po horečce obvykle velmi unavený, ale toto uzdravení bylo okamžité a úplné, že byla schopna vstát z postele a sloužit mu – přiměřený projev vděčnosti za to, co pro ni Pán udělal. V tom bychom ji měli napodobovat, kdykoli prožijeme uzdravení, máme mu sloužit s obnovenou oddaností a svěžestí.

D. Moc nad démony a různými nemocemi (8,16–17)

8,16–17 Když končila sobota (viz Mk 1,21–34), lidé se kolem něho kvečeru nahromadili s mnoha oběťmi démonské posedlosti. V těchto žalostných lidech byli zlí duchové a ovládali je. Často dávali najevo nadlidské znalosti a schopnosti; jindy byli mučeni. Jejich chování se někdy podobalo psychicky nemocným lidem, ale mělo démonský původ, ne psychický nebo mentální. Ježíš vymítal duchy slovem.

Uzdravoval také všechny nemocné, čímž se naplňovalo proroctví z Iz 53,4: „Byly to naše nemoci, které snášel, a naše bolesti, které nesl.“ Verš 17 často používají lidé, kteří uzdravují vírou a snaží se ukázat, že uzdravení spočívá ve smíření a že fyzické uzdravení je tedy něco, na co má věřící člověk skrze víru nárok. Zde však Boží Duch aplikuje proroctví na působení Spasitele, když na zemi uzdravoval, *nikoliv* na jeho dílo na kříži.

Dosud jsme v této kapitole viděli čtyři zázraky:

1. Uzdravení malomocného Žida, u kterého byl Kristus osobně.
2. Uzdravení setníkova sluhy, kdy Kristus uzdravoval na dálku.
3. Uzdravení Petrovy tchyně, kdy Ježíš byl v jejich domě.
4. Uzdravení lidí posedlých démonem a nemocných, u kterého byl Ježíš osobně přítomen.

Gaebelein poznamenává, že tato čtyři uzdravení znázorňují čtyři fáze působení našeho Pána:

1. Kristus při svém prvním příchodu, kdy sloužil svému izraelskému národu.

2. Období pohanů, kdy Ježíš není osobně přítomen.

3. Jeho druhý příchod, kdy přijde do domu, obnoví svůj vztah s Izraelem a uzdraví nemocnou dceru sijónskou.

4. Tisícileté království (milénium), kdy budou uzdraveni všichni posedlí démony a nemocní.¹²

Jedná se o zajímavou analýzu vývoje vyučování pomocí zázraků, která by nás měla upozornit na skryté hloubky významu Písem. Je třeba však zároveň varovat, abychom tuto metodu nehnali do extrémů a nehledali význam násilně až do absurdnosti.

E. Div lidského odmítnutí (8,18–22)

Viděli jsme Krista, jak má moc nad nemocemi a démony. Když se dostává do styku s muži a ženami, naráží na odpor – to je div lidského odmítnutí.

8,18–20 Ježíš se chystal přelout na druhou stranu Galilejského jezera od Kafarnaum na východní břeh a tu vystoupil jeden sebejistý zákoník a prohlašoval, že ho bude následovat, „kamkoli půjde“. Pán mu na to však řekl, aby si spočítal náklady – jaký je život sebezapření. „Lišky mají doupat a nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil.“ Při svém veřejném působení neměl vlastní domov; byly však domovy, kde byl vítaným hostem a kde obvykle měl místo na spaní. Skutečná síla jeho slov má však zřejmě duchovní význam: tento svět mu nemohl dát pravý, trvalý odpočinek. Měl před sebou dílo a nemohl odpočívat, dokud ho nedokončí. Totéž platí pro jeho následovníky; tento svět není místo, kde bychom mohli odpočívat – nebo přinejmenším by jim nemělo být!

8,21 Ochotu jít za ním vyjádřil i další následovník, který to myslel dobře, ale měl kromě toho ještě jinou vyšší prioritu: „Pane, dovol mi napřed odejít a pochovat svého otce.“ Nezáleží příliš na tom, jestli jeho otec právě zemřel nebo ne. Základní problém vyjadřují protichůdná slova: „Pane, ... napřed (já).“ Staví sebe před Krista. Je naprosto správné, když chce vystrojit slušný pohřeb svému otci,

ale není správné, když takový ctihodný čin má přednost před Pánovým voláním.

8,22 Ježíš mu vlastně odpovídá: „Tvou první povinností je jít za mnou. Nech, ať duchovně mrtví pochovávají své fyzicky mrtvé. Takovou práci může udělat nespasený člověk. Ale tebe čeká práce, kterou můžeš udělat pouze ty. To nejlepší ve svém v životě věnuj tomu, co má trvalou hodnotu. Nepromarni život v maličkostech.“

Nedovídáme se, jak tito dva učedníci reagovali. Přesto z toho existuje vážný závěr, že opustili Krista, aby ve světě získali pohodlné místo pro sebe a aby v životě dali přednost tomu, co je podřadné. Než je začneme odsuzovat, měli bychom se podívat sami na sebe a na dvě podmínky, které Ježíš vyjadřuje v tomto úseku.

F. Moc nad živly (8,23–27)

8,23–27 O Galilejském moři je známo, že na něm nečekaně dochází k prudkým bouřím, při kterých pění rozvířená voda. Ze severu se žene vítr údolím Jordánu a v úzkém hrdle ještě zvyšuje rychlost. Když udeří na moře, je na něm plavba velmi nebezpečná.

Za takové situace přelouval Ježíš ze západního břehu na východní. Když přišla bouře, právě na lodi spal. Vyděšení učedníci ho vzbudili a zoufale prosili o pomoc. Budiž jim ke cti, že šli na správnou adresu. Když je Ježíš napomenul, že mají malou víru, pohrozil větrům a vlnám. Potom nastalo velké uklidnění a lidé se divili, že jejich skromného spolucestujícího poslouchají i takové živly. Jak málo chápali, že toho dne s nimi byl v lodi Stvořitel a Udržovatel vesmíru!

Všichni učedníci dříve nebo později procházejí bouřemi. Někdy se zdá, že nás jejich vlny odnesou. Vědět, že Ježíš je s námi na lodi, je velká útěcha. „Žádná voda nepohltí loď, kde leží Pán oceánů, země i oblohy.“ Nikdo nepřemáhá životní bouře tak jako Pán Ježíš.

G. Ježíš uzdravuje dva muže posedlé démonem (8,28–34)

8,28 Na východním břehu Galilejského moře se nacházelo území Gergezenců.¹³ Když

tam Ježíš připlul, setkal se se dvěma nezvykle nebezpečnými případy posedlosti démonem. Tito posedlí žili v hrobech, což byly vlastně jeskyně, a byli tak děsiví, že cesta touto oblastí byla nebezpečná.

8,29–31 Když se Ježíš přiblížil, vykřikli: „Co je ti po nás, Synu Boží? Přišel jsi nás trápit dříve, než nastal čas?“ Věděli, kdo to je Ježíš a že je jednou zničí. Z tohoto pohledu byla jejich teologie přesnější, než je teologie mnoha moderních liberálů. Když cítili, že Ježíš je asi vyžene z lidí, prosili, aby se mohli přemístit do velkého stáda prasat, které se pášlo nedaleko.

8,32 Je dost zvláštní, že Ježíš jejich žádosti vyhověl. Proč by měl svrchovaný Pán přistupovat na žádost démonů? Abychom tomu porozuměli, musíme si uvědomit dvě věci: Zaprvé, démoni se vyhýbají stavu bez těla; chtějí být v lidském těle, a když to není možné, tak v těle nějakého zvířete nebo jiného stvoření. Zadruhé, záměrem démonů je vždy bez výjimky něco ničit. Kdyby je Ježíš prostě jen vyhnal z těchto maniaků, démoni by byli hrozbou dalším lidem v dané oblasti. Tím, že jim dovolil vejít do prasat, předešel tomu, že by se usadili v dalších mužích nebo ženách, a omezil tím jejich ničivou moc na zvířata. Ještě nebyl čas na jejich definitivní zničení. Jakmile se démoni přesunuli, stádo se divoce rozběhlo z kopce dolů do moře a utopilo se.

Tento příběh ukazuje, že nejpodstatnějším záměrem démonů je ničit, a podtrhuje hroznou možnost, že ve dvou lidech může být takové množství démonů, které stačí na zkázu dvou tisíc prasat (Mk 5,13).

8,33–34 Pasáci utekli a oznámili ve městě, co se stalo. To mělo za následek, že rozrušení obyvatelé přišli k Ježíši a prosili ho, aby z jejich krajiny odešel. Od té chvíle byl Ježíš stále vystavován kritice, že prasata zahynula zbytečně, a lidé ho vyzvali, aby odešel, protože lidský život pro něj mají větší cenu než zvířata. Pokud tito Gergezenští byli Židé, pak chovat prasata pro ně bylo proti Zákonu. Ale ať Židé byli nebo nebyli, odsuzuje je skutečnost, že si stáda prasat cenili víc než uzdravení dvou mužů posedlých demony.

H. Moc odpouštět hříchy (9,1–8)

9,1 Když Gergezenští Spasitele odmítli, Pán přeplul Galilejské jezero a přišel do Kafarnaum, což bylo jeho město od chvíle, kdy se ho v Nazaretu pokusili zabít (L 4,29–31). Zde vykonal některé ze svých největších zázraků.

9,2 Přišli k němu čtyři muži, kteří na nosítkách nebo rohoži nesli ochrnutého. Marek říká, že kvůli zástupu museli rozebrat střechu a spustit muže těsně před Ježíše (Mk 2,1–12). Když Ježíš uviděl jejich víru, řekl ochrnutému muži: „Bud' dobré myslí, synu, odpouštějí se ti hříchy.“ Všimněte si, že viděl *jejich* víru. Víra byla impulsem, aby přinesli postiženého k Ježíši, víra postiženého směřovala k Ježíši, aby ho uzdravil. Náš Pán odměnil především tuto víru – prohlásil, že tomuto člověku jsou odpuštěny hříchy. Velký Lékař odstranil napřed příčinu a potom příznaky; napřed dal větší požehnání. To vyvolává otázku, zda Kristus někdy uzdravil člověka, aniž by mu dal spasení.

9,3–5 Když někteří zákoníci zaslechli, jak Ježíš prohlašuje, že ochrnutému jsou odpuštěny hříchy, obvinili ho sami v sobě z rouhání. Odpouštět hříchy může přece jenom Bůh – a přijmout Ježíše jako Boha opravdu nebyli ochotni! Vševedoucí Pán Ježíš četl jejich myšlenky, napomenul je za zlo v jejich nevěřících srdcích a potom se jich zeptal: „Je snadnější říci ‚odpouštějí se ti hříchy‘, nebo říci ‚vstaň a chod‘?“ Obojí je stejně snadné vyslovit, ale co z toho je *snadší udělat*? Obojí je lidsky nemožné; důsledek příkazu o odpuštění hříchů není vidět, zatímco efekt příkazu k uzdravení je patrný okamžitě.

9,6–7 Aby Ježíš zákoníkům ukázal, že má moc na zemi odpouštět hříchy (a měla by se mu tedy projevovat úcta jako Bohu), udělal *viditelný* zázrak. Obrátil se k ochrnutému a řekl: „Vstaň, vezmi své lože a jdi domů.“

9,8 Když zástupy viděly, jak jde se svým lehátkem domů, pocítili dvojí emoce, bázeň a údiv. V přítomnosti nesporně nadpřirozené návštěvy měli bázeň. Chválili Boha, že dal takovou moc lidem. Vůbec však nepochopili význam zázraku. *Viditelné* uzdravení ochrnutého mělo za cíl potvrdit *neviditelný* zázrak,

tedy že jeho hříchy byly odpuštěny. Na základě toho si měli uvědomit, že nebyli svědky toho, jak Bůh dává lidem moc, ale Boží přítomnosti mezi sebou v osobě Pána Ježíše Krista. To však nepochopili.

Z pozdějších událostí víme, že zákoníci se ve své nevěře a nenávisti zatvrdili ještě více.

I. Ježíš povolává celníka Matouše (9,9–13)

9,9 Napjatá atmosféra, která vznikla kolem Pána, se na chvíli uvolňuje jednoduchou a skromnou zprávou Matouše o jeho vlastním povolání. Židé nenáviděli každého celníka nebo výběřčího daní pro jejich křivý charakter, protože vymáhali utlačovatelské daně a především proto, že sloužili zájmům Římské říše, která ovládala Izrael. Když Ježíš procházel kolem celnice, řekl Matoušovi: „Následuj mne!“ Reakce byla okamžitá – vstal a šel. Nechal za sebou tradičně nepoctivé zaměstnání a stal se Ježíšovým učedníkem. Někdo řekl: „Ztratil pohodlné zaměstnání, ale našel cíl. Ztratil dobrý příjem, ale získal čest. Ztratil pohodlné bezpečí, ale našel dobrodružství, o jakém se mu nikdy nesnilo.“ Za to se mu mimo jiné dostalo pocty stát se jedním ze Dvanácti a měl čest napsat evangelium, které po něm nese název.

9,10 Na Ježíšovu počest uspořádal Matouš hostinu (L 5,29). Byl to jeho způsob, jak veřejně vyznat Krista a představit Spasitele svým kolegům. Je tedy jasné, že hosty byli celníci a další lidé, o kterých se všeobecně vědělo, že jsou hříšníci.

9,11 V tehdejší době bylo běžnou praxí, že se jedlo vleže na lehátkách směrem ke stolu. Když farizeové viděli, jak se Ježíš takovým způsobem stýká se společenskou spodinou, šli za učedníky a obviňovali ho ze „špatné společnosti“; žádný prorok by přece nejedl s hříšníky!

9,12 Ježíš to zaslechl a odpověděl: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“ Farizeové se považovali za zdravé a nebyli ochotni přiznat, že potřebují Ježíše. (Ve skutečnosti byli duchovně vážně nemocní a zoufale potřebovali pomoc.) Naopak celníci a hříšníci byli ochotni uznat svůj skutečný stav a hledat Kristovu zachraňující milost. Obvinění ze strany farizeů

bylo oprávněné! Ježíš opravdu jedl s hříšníky. Kdyby byl jedl s farizeji, obvinění by také bylo oprávněné – možná ještě víc! Kdyby Ježíš nejedl s hříšníky v našem světě, jedl by sám. Ale je důležité mít na paměti, že když jedl s hříšníky, nikdy neschvaloval jejich zlé způsoby a nikdy nekompromitoval své svědectví. Využil příležitosti, aby povolal lidi k pravdě a svatosti.

9,13 Potíž farizeů spočívala v tom, že i když úzkostlivě dodržovali židovské obřady, jejich srdce bylo tvrdé, chladné a bez slitování. Proto je Ježíš posílá pryč s výzvou, aby se učili, co znamenají Hospodinova slova: „Milosrdenství chci, a ne oběť“ (citát z Oz 6,6). Bůh sice zavedl obětní systém, ale nechtěl, aby se obřady staly náhražkou vnitřní spravedlnosti. Bohu nejde především o obřady, nemá radost z obřadů, které jsou odděleny od osobní zbožnosti – ale právě toho se farizeové dopouštěli. Zachovávali literu Zákona, ale neměli slitování s těmi, kdo potřebovali duchovní pomoc. Přátelili se jen se samospravedlivými lidmi jako byli oni sami.

Pán Ježíš jim ostře říká: „Neboť jsem nepřišel povolát spravedlivé, ale hříšníky.“ Tím přesně naplňoval Boží touhu po milosrdenství i po oběti. V tomto světě není nikdo spravedlivý, přišel tedy volat všechny lidi k pokání. Zde je však vyjádřena myšlenka, že jeho volání je účinné pouze pro ty, kdo sami sebe vidí jako hříšníky. Nemůže uzdravit nikoho, kdo je pyšný, spravedlivý sám pro sebe a nečiní pokání – jako farizeové.

J. Ježíš a otázka půstu (9,14–17)

9,14 V té době byl Jan Křtitel pravděpodobně ve vězení. Jeho učedníci přišli k Ježíši s problémem. Sami se často postili, ale Ježíšovi učedníci se nepostili? Proč?

9,15 Pán jim odpovídá příkladem. On sám je Ženich a učedníci svatební hosté. Dokud je s nimi, pak není důvod se postit, projevovat zármutek. Ale jednou bude od nich vzat a potom se učedníci budou postit. Skutečně od nich byl vzat – při smrti, vzkříšení a od nanebevstoupení není mezi svými učedníky fyzicky přítomen. Ježíšova slova nejsou *pří-*

kazem k půstu, ale *schvalují* jej jako správné duchovní cvičení pro ty, kdo čekají Ženichův příchod.

9,16 Otázka Janových učedníků přivedla Ježíše k tomu, aby navíc ukázal, že Jan vymezoval konec jednoho období a ohlašoval nástup doby milosti; ukázal zároveň, že nemůžeme směšovat principy jednotlivých období. Snaha o směšování Zákona a milosti se podobá použití nové neseprané látky jako záplaty na starý šat. Když se oděv vypere, záplata se srazí a odtrhne s sebou i starý šat. Taková oprava by měla za následek horší stav, než byl před ní. Gaebelein si právem naříká:

Judaistické křesťanství, které přijímá milost a evangelium a které se zároveň snaží zachovávat Zákon a hýčká si spravedlnost ze Zákona, je v Božích očích horší ohavností, než když se Izrael v minulosti klaněl modlům.¹⁴

9,17 Dále je takové spojování možné přirovnat nalévání nového vína do starých vinných měchů. Tlak vyvolaný kvašením nového vína by roztrhl staré měchy, protože už nejsou pružné. Život a svoboda evangelia ničí vinné měchy obřadnictví.

Začátek křesťanské doby nutně vyvolával napětí. Radost, kterou přinášel Kristus, nebylo možné udržet v rámci forem a obřadů Starého zákona. Je potřebný úplně nový řád věcí. Pettingill to vysvětluje takto:

To vede krále k tomu, aby učedníky varoval před mícháním starého... a nového. ... A přitom se to dělo po celou dobu křesťanství. Všude mezi církvemi se judaismus záplatoval a přizpůsoboval; starý šat se nálepkoval jako křesťanství. Výsledkem je zmatečná směsice, není to ani judaismus ani křesťanství, ale obřadnická náhrada mrtvých skutků místo důvěry v živého Boha. Nové víno (spasení zdarma) se nalévalo do starých měchů zákonictví – s jakým výsledkem?

Co teď? Měchy jsou popraskané a zničené, víno vyteklo a většina životadárného nápoje přišla nazmar. Zákon ztratil svou hrůzostrašnost, protože se smíchal s milostí, milost přišla o svou krásu a charakter milosti, protože se smíchala se skutky Zákona.¹⁵

K. Moc uzdravovat nevléčitelné nemoci a křísit mrtvé (9,18–26)

9,18–19 Ježíšovu řeč o změně dispenzačního období (doba Zákona přechází v dobu milosti) přerušil rozrušený představený synagogy, jehož dcera právě umírala. Klekl si před Pánem a žádal ho, aby přišel a vrátil ji k životu. Bylo to něco výjimečného, když tento představený hledal pomoc u Ježíše; většina židovských vůdců by se bála posměchu a pohrdání ze strany svých kolegů, kdyby udělali něco takového. Ježíš jeho víru poctil tím, že se spolu se svými učedníky vydal směrem k jeho domu.

9,20 Další zastavení! Tentokrát to byla žena, která už dvanáct let trpěla krvácením. Ježíše takové zdržování nikdy nerozzlobilo; byl stále vyrovnaný, vyvážený, přístupný.

9,21–22 Lékaři nebyli schopni této ženské pomoci; její stav se ve skutečnosti stále zhoršoval (Mk 5,26). Ve své krajní nouzi šla za Ježíšem – tedy zahlédla ho, jak je obklopen davem. Věřila, že má moc a je ochoten ji uzdravit, proto se prodrala davem a dotkla se lemu jeho oděvu. Skutečnou víru Ježíš nikdy nenechá bez povšimnutí. Obrátil se a uzdravil ji; žena okamžitě pocítila, že je poprvé po dvanácti letech zdravá.

9,23–24 Vyprávění se zase vrací k představenému synagogy, jemuž zemřela dcera. Když Ježíš přišel k domu, nařikaly tam profesionální plačky; někdo jejich pláč označil za „syntetický smutek“. Pán přikázal, aby návštěvníci z místnosti odešli, a přitom řekl, že dívka není mrtvá, ale spí. Většina biblických vykladačů má za to, že Pán použil slova *spát* v obrazném smyslu a myslel smrt. Někteří si však myslí, že dívka byla v kómatu. Tento výklad neznamená, že by Ježíš neměl moc ji vzkřísit, kdyby byla mrtvá, ale klade důraz na to, že Ježíš byl příliš poctivý na to, aby sklízel poctu za to, že ji vzkřísil z mrtvých, když dívka ve skutečnosti nezemřela. Tento pohled zastával sir Robert Anderson. Poukazoval na to, že otec a všichni ostatní říkali, že zemřela, ale Ježíš vyjádřil, že nezemřela.

9,25–26 V každém případě vzal Pán dívku za ruku a stal se zázrak – vstala! Netrvalo dlouho a zpráva o tomto zázraku se rozšířila po celém okolí.

L. Moc vrátit zrak (9,27–31)

9,27–28 Když Ježíš odešel z domácího prostředí představeného synagogy, šli za ním dva slepí a prosili, aby jim vrátil zrak. Tito muži fyzicky neviděli, ale měli citlivý duchovní zrak. Jestliže Ježíše oslovili jako Davidova syna, uznávali ho jako dlouho očekávaného Mesiáše a právoplatného krále Izraele. Věděli, že když přijde Mesiáš, k jeho průkazným znakům bude patřit to, že bude slepým vracet zrak (Iz 61,1). Ježíš vyzkoušel jejich víru, zeptal se jich, zda věří, že má moc to učinit (dát jim zrak). Bez váhání odpověděli: „Ano, Pane.“

9,29–30 Potom se velký Lékař dotkl jejich očí a ujistil je, že na základě své víry uvidí. A jejich oči byly najednou zcela zdravé.

Člověk říká: „Vidět znamená věřit.“ Bůh říká: „Věřit znamená vidět.“ Ježíš řekl Martě: „Neřekl jsem ti, že jestliže uvěříš, uvidíš Boží slávu?“ (J 11,40). Autor listu Židům (11,3) poznamenává: „Vírou rozumíme...“ Apoštol Jan píše: „Toto jsem napsal vám, kteří věříte..., abyste věděli...“ (1J 5,13). Boha neteší víra, která napřed vyžaduje zázrak. Chce, abychom mu věřili prostě proto, že je Bůh.

Proč Ježíš důrazně varoval uzdravené slepé, aby o tom nikomu neříkali? V poznámkách k verši 8,4 je vyjádření, že pravděpodobně nechtěl předčasně vyvolávat hnutí, které by ho chtělo dosadit za krále. Lidé dosud nečinili pokání; nemohl nad nimi vládnout, dokud nebyli znovuzrození. Revoluční povstání ve prospěch Ježíše by navíc Židům přineslo kruté represe ze strany Římanů. A kromě toho všeho Ježíš musel jít na kříž a teprve potom vládnout jako král; všechno, co mu bránilo v jeho cestě na Golgotu, bylo v rozporu s předurčeným Božím plánem.

9,31 Nadšení a vděční, že vidí, rozšířili tyto dva muži zprávu o svém zázračném uzdravení. Mohli bychom být v pokušení sympatizovat s jejich bujným svědectvím; možná je i obdivovat. Skutečnost je taková, že byli velmi neposlušní, a tak udělali víc škody než užítku, zřejmě tím, že vyvolali spíš plytkou zvědavost než zájem vedený Duchem. Ne každá vděčnost je oprávněnou omluvou neposlušnosti.

M. Moc dát řeč (9,32–34)

9,32 Napřed dal Ježíš mrtvému život, potom slepým zrak, nyní dává němému řeč. Zdá se, že v těchto zázracích je zde určitá duchovní posloupnost – napřed život, potom porozumění a nyní svědectví.

Zlý duch postihl tohoto muže němotou. Někdo projevil tolik zájmu, že tohoto posedlého přivedl k Ježíši. Bůh ať žehná ušlechtilým bezejmenným lidem, kteří se stali jeho nástroji tím, že přivádějí druhé lidi k Ježíši!

9,33 Když byl démon vyhnán, němý ihned začal mluvit. Můžeme jistě předpokládat, že svou obnovenou schopnost mluvit využil k uctívání a svědectví ve prospěch toho, který ho tak milostivě uzdravil. Běžní lidé uznávali, že Izrael je svědkem nevidaných zázraků.

9,34 Ale farizeové reagovali tím, že Ježíš vyhánil demony mocí démonského vládce. To Ježíš později označuje za neodpuštělný hřích (12,32). Připsat satanské moci zázrak vykonaný mocí Ducha svatého – to bylo rouhání proti Duchu svatému. Ostatní lidé měli požehnaní z toho, když se jich Kristus uzdravujícím způsobem dotkl, ale farizeové zůstávali duchovně mrtví, slepí a němí.

VI. Apoštolové Mesiáše-Krále vyslání k Izraeli (9,35–10,42)**A. Potřeba dělníků na žni (9,35–38)**

9,35 Tento verš je začátkem takzvané Třetí cesty do Galileje. Ježíš chodil po městech a vesnicích, kázal evangelium království, konkrétně to, že je králem Izraele a že pokud bude národ činit pokání a uzná ho, bude nad nimi kralovat. V té době se Izraeli dostávalo nabídky království v dobré víře. Co by se stalo, kdyby byl Izrael reagoval vstřícně? Bible na tuto otázku neodpovídá. Víme, že Kristus by stejně musel zemřít, musel připravit základ pro to, aby Bůh mohl oprávněně ospravedlnit hříšníky všech věků.

Když Kristus učil a kázal, uzdravoval všechny druhy nemocí. Stejně jako zázraky charakterizovaly Mesiášův první příchod, tak poznamenají také jeho druhý příchod v moci

a velké slávě (srov. Žd 6,5: „moci budoucího věku“).

9,36 Když se díval na zástupy Izraelců, jak se bezmocně trápí, viděl je jako ovce bez pastýře. Se svým velkým srdcem plným soucitu jim vyšel vstříc. Kéž bychom více prožívali takovou touhu po duchovním blahu ztracených a umírajících. Potřebujeme se stále modlit:

Chci se dívat na zástupy
jako můj Spasitel,
dokud mé oči nezvlhnou slzami;
chci se dívat s lítostí
na bloudící ovce
a milovat je jeho láskou.

9,37 Bylo třeba pracovat na velké duchovní sklizni, ale dělníků bylo málo. Zdá se, že tento problém přetrvává do dneška; potřeba je vždycky větší než množství pracovní síly.

9,38 Pán Ježíš vyzývá své učedníky, ať prosí Pána žně, aby poslal dělníky na svou žně. Všimněte si, že potřeba neznamená nutně výzvu. Dělníci by neměli *chodit*, dokud nejsou *posláni*.

Kristus, Boží Syn mě poslal
do púľnočních zemí;
je to mé mocné poslání
probedených rukou.

Frances Bevan

Ježíš neříká, že Pánem žně je on sám. Někteří zde mají na mysli Ducha svatého. V Mt 10,5 Ježíš vysílá učedníky, a proto se zdá jasné, že ten, ke komu se máme modlit za evangelizaci světa, je právě on sám.

B. Povolání dvanácti učedníků (10,1–4)

10,1 V posledních třech verších deváté kapitoly Pán učil své učedníky, aby se modlili za další dělníky. Chtějí-li věřící takto prosit upřímně, musí být sami ochotní vyjít. Proto zde vidíme, jak Pán povolává svých dvanáct učedníků. Napřed je vyvolil, nyní je povolává ke zvláštnímu evangelizačnímu poslání k izraelskému národu. S tímto povoláním souvisela pravomoc vymítat nečisté duchy a uzdravovat všechny druhy nemocí. Zde je vidět Ježíšova jedinečnost. Jiní lidé konali zázraky, ale nikdo nedelegoval tuto moc na další.

10,2–4 Ke dvanácti apoštolům patřili:

1. Šimon, který se jmenoval Petr. Byl to impulzivní muž širokého srdce, citlivý, rozezný vůdce.

2. Ondřej, jeho bratr. K Ježíši jej přivedl Jan Křtitel (J 1,36.40), on sám potom k němu přivedl svého bratra Petra. Pak se stal tím, kdo k Ježíši přiváděl další lidi.

3. Jakub, syn Zebedeův, kterého později Herodes nechal popravít (Sk 12,2) – první z dvanácti, který zemřel jako mučedník.

4. Jan, Jakubův bratr, také syn Zebedeův, učedník, kterého Ježíš miloval. Vděčíme mu za čtvrté evangelium, tři epištoly a knihu Zjevení.

5. Filip, bydlel v Betsaidě, přivedl k Ježíši Natanaela. Nezaměňujme jej s Filipem evangelistou v knize Skutků.

6. Bartoloměj. Má se za to, že je to Natanael, Izraelec, o kterém Ježíš říká, že v něm není lsti (J 1,47).

7. Tomáš, nazývaný také Didymos, což znamená dvojče. Běžně známý jako „nevěřící Tomáš“, jeho pochybnosti nakonec vystřídalo pozoruhodné vyznání Krista (J 20,28).

8. Matouš, bývalý celník, který napsal toto evangelium.

9. Jakub, syn Alfeův. Jinak o něm nic spolehlivého nevíme.

10. Tadeáš známý také jako Juda, syn Jakubův (L 6,16). Jeho jediný zaznamenaný výrok máme v J 14,22.

11. Šimon Kananejský, kterého Lukáš nazývá Zelóta (6,15).

12. Jidáš Iškariotský, zrádce našeho Pána.

Učedníkům bylo v té době něco přes dvacet let. Pocházeli z různého prostředí, byli to mladí muži průměrných schopností; jejich skutečná velikost spočívala v tom, že chodili s Ježíšem.

C. Poslání k Izraeli (10,5–33)

10,5–6 Zbytek této kapitoly obsahuje Ježíšovy pokyny týkající se zvláštního turné, při kterém měli kázat izraelskému národu. Tuto cestu nemůžeme zaměňovat s pozdějším vysláním sedmdesáti (L 10,1) nebo velkým posláním (Mt 28,10–20). Jednalo se o dočasné vyslání s konkrétním cílem ohlašovat, že se přiblížilo nebeské království. Některé z prin-

cipů mají sice trvalou hodnotu pro Boží lid všech věků, ale skutečnost, že Pán Ježíš některé z nich později odvolává, dokazuje, že to nebyly principy trvalé (L 22,35–36).

Především jim vymezuje *cestu*. Nemají chodit k pohanům ani k Samařanům, tedy míšencům, kterých se Židé štítily. Jejich poslání bylo tentokrát omezeno na ztracené ovce z izraelského národa.

10,7 Měli *hlásat*, že se přiblížilo nebeské království. Kdyby to Izrael odmítl, neměl by žádnou omluvu, protože toto oficiální hlásání bylo adresováno výhradně jim. Království se přiblížilo v osobě krále. Izrael se musí rozhodnout, jestli jej přijme nebo odmítne.

10,8 Učedníci dostali s sebou na cestu *průkazní znaky*, které měly jejich kázání potvrdit. Měli uzdravovat nemocné, očišťovat malomocné, křísit mrtvé¹⁶ a vyhánět demony. Židé vyžadovali znamení (1K 1,22), a tak se Bůh milostivě uvolil a dal jim je.

Pokud jde o *odměnu*, neměli si Pánovi představitelé za své služby nic účtovat. Přijali tato požehnání zdarma, měli je také tak dávat dál.

10,9–10 Nežádalo se po nich, aby se předem na cestu nějak *zajišťovali*. Byli přece Izraelci, kteří kázali Izraelcům, a mezi Židy se uznávala zásada, že dělník si zaslouží svou mzdu. Nebylo tedy třeba, aby s sebou brali stříbro, zlato, měď, jídlo, mošnu, dvě košile, sandály nebo hole. Pravděpodobně to znamená, *náhradní sandály, náhradní hůl*; pokud už měli hůl, mohli si ji vzít (Mk 6,8). Pointa spočívá v tom, že každý den dostanou to, co budou potřebovat.

10,11 Jak si měli obstarávat *ubytování*? Když přišli do města, měli hledat hostitele, který by toho byl hoden – někdo, kdo by je přijal jako Pánovy učedníky a kdo by byl vstřícný jejich zvěsti. Jakmile takového hostitele najdou, měli u něho zůstat po celou dobu, kdy budou v daném městě; neměli se stěhovat, kdyby později našli pohodlnější bydlení.

10,12–14 Jestliže je nějaká domácnost přijala, učedníci měli rodinu pozdravit, chovat se zdvořile a vděčně pohostinnost přijmout. Jestliže by naopak Pánovy vyslance někde odmítli, nemuseli se modlit za Boží pokoj pro

ně, tedy nemuseli pronášet nad danou rodinou požehnaní. A nejen to, měli okázale dát najevu Boží nelibost, měli vytřepat prach z nohou. Odmítnutím Kristových učedníků daná rodina odmítala Krista samého.

10,15 Pán zde varuje, že takové odmítnutí přinese v den soudu přísnější trest než zvrácenost Sodomy a Gomory. To ukazuje, že v pekle budou různé stupně trestu; jak jinak by mohlo být někomu snesitelněji než někomu jinému?

10,16 V tomto úseku Ježíš radí svým Dvanácti, jak se mají *chovat při pronásledování*. Budou jako ovce mezi vlky obklopeni zlými lidmi, kteří je budou chtít zničit. Mají být obezřetní jako hadi, vyhýbat se zbytečným urážkám a nemají se nechat vlákat do kompromitujících situací. Mají být prostí jako holubice, chránění spravedlivým charakterem a vírou bez přetvářky.

10,17 Mají si dávat pozor před nevěřícími Židy, kteří je budou vláčet po soudech a bičovat v synagogách. Budou proti nim vznášet občanská i náboženská obvinění.

10,18 Kvůli Kristu je budou vodit před vladaře a krále. Ale Bůh bude ve své věci nad lidským zlem triumfovat. „Člověk má svou zlobu, ale Bůh má své východisko.“ Ve chvíli, kdy se učedníkům bude zdát, že je vše ztraceno, budou mít jedinečnou možnost svědčit před vladaři a pohany. Bůh využije všech věcí k dobrému. Křesťanství od občanské vrchnosti mnoho vytrpělo, ale „žádné učení nebylo tak užitečné lidem určeným k tomu, aby vládlí“.

10,19–20 Není třeba se předem učit, co během procesu říct. Když daná chvíle nastane, Boží Duch jim dá božskou moudrost, jak odpovídat, aby to bylo ke Kristově oslavě a zcela zmátlo jejich žalobce a vzalo jim to odvahu. Při výkladu 19. verše bychom se měli vyvarovat dvou extrémů. První je naivní předpoklad, že křesťan si nikdy nemá dopředu připravovat kázání. Druhý je názor, že tento verš v dnešní době už neplatí. Je správné a žádoucí, aby kazatel s modlitbou před Bohem očekával na vhodné slovo pro konkrétní situaci. Ale zároveň je pravda, že v těžkých dobách si všichni věřící mohou přivlastnit Boží zaslíbení, že jim bude dána moudrost, aby mluvili z Božího

vnuknutí. Stanou se vlastně ústy Ducha svého Otce.

10,21 Ježíš předem upozorňuje své učedníky, že se budou setkávat s podrážením a zradou. Bratr obviní bratra, otec zradí své dítě. Děti budou donášet na své rodiče, což bude mít za následek popravu rodičů.

J. C. Macaulay to vyjadřuje takto:

Jsme v dobré společnosti, když snášíme nenávist světa... Služebník nemůže očekávat lepší zacházení v rukou nepřítele, než prožíval sám Pán. Jestliže svět nemá pro Ježíše nic lepšího než kříž, jeho následovníky nečeká královský kočár; pokud pro Krista měli trny, pro nás nebudou mít věnce... Jen dbejme na to, aby nás svět nenáviděl skutečně jen „pro Krista“, a ne pro to, co je v nás hodno nenávidění a co není ke cti našemu milostivému Pánu, kterého reprezentujeme.¹⁷

10,22–23 Všichni budou učedníky nenávidět – ne všichni bez výjimky, ale budou nenáviděni ve všech kulturách, národech, třídách, prostě ze strany lidí. „Ale kdo vytrvá do konce, bude zachráněn.“ Kdybychom tento výrok vzali samostatně, zdálo by se, že spasení je možné si zasloužit pevnou vytrvalostí. Víme, že tato slova nemohou mít takový význam, protože všude v Písmu se spasení nabízí jako dar Boží milosti skrze víru (Ef 2,8–9). Tento verš nemůže znamenat ani to, že ti, kdo zůstanou Kristu věrni, budou uchráněni fyzické smrti; předcházející verš předpovídá smrt některých věrných učedníků. Nejjednodušší vysvětlení je takové, že vytrvalost je charakteristický znak skutečně spasených lidí. Ti, kdo vytrvají až do konce v dobách pronásledování, svou vytrvalostí projevují, že jsou opravdu věřící. Totéž nacházíme v Mt 24,13, kde je řeč o věrném pozůstatku Židů během velkého soužení, kteří nebudou dělat kompromisy ve své oddanosti Pánu Ježíši. Jejich vytrvalost je znakem, že jsou opravdoví učedníci.

V biblických úsecích, které mluví o budoucnosti, se Boží Duch často přesouvá z bezprostřední budoucnosti do budoucnosti vzdálené. Proroctví může mít dílčí bezprostřední význam a zároveň plné naplnění ve vzdálenější budoucnosti. Například dvojí Kristův příchod může bez bližšího vysvětlení v jed-

nom úseku splývat (Iz 52,14–15; Mi 5,2–4). Ve verších 22 a 23 Pán Ježíš dělá právě takový prorocký přechod. Upozorňuje dvanáct učedníků na utrpení, kterými projdou pro jeho jméno, potom jakoby je viděl coby předobraz svých věrných židovských následovníků v době velkého soužení. Přeskakuje od zkoušek prvních křesťanů k soužení věřících před svým druhým příchodem.

První část verše 23 by se mohla týkat dvanácti učedníků: „Když vás budou pronásledovat v jednom městě, utečte do jiného...“ Nemuseli zůstat pod tyranii svých nepřátel, pokud existoval poctivý způsob, jak uniknout. „Není chybou, když utečeme z nebezpečí – byla by chyba, kdybychom utekli od toho, co máme konat.“

Druhá část 23. verše nás přenáší dopředu ke dnům před příchodem Krista jako krále: „Nebudete hotovi s izraelskými městy, než přijde Syn člověka.“ To se nemůže týkat poslání Dvanácti, protože Syn člověka už přišel. Někteří bibličtí vykladači to chápou v souvislosti se zničením Jeruzaléma v roce 70 po Kr. V tom případě však sotva můžeme mluvit o „příchodu Syna člověka“. Daleko uspokojivější je vidět zde souvislost s druhým příchodem. Během velkého soužení ponесou Kristovi věrní židovští bratři evangelium království. Budou potírání a pronásledování. Než projdou všechna izraelská města, Pán Ježíš přijde, aby soudil své nepřátele a ustavil království.

Mezi veršem 23 a Mt 24,14 jako by byl rozpor. Zde je řečeno, že do příchodu Syna člověka neprojdou všechna izraelská města. V Mt 24,14 je řečeno, že před jeho druhým příchodem se evangelium království bude kázat po celém světě. V tom však není rozpor. Evangelium bude hlášáno všem národům, i když ne nutně každému jednotlivci. Ale tato zvěst se bude setkávat s tuhým odporem a hlasatelé budou v Izraeli krutě pronásledováni a budou mít překážky. Nebudou tedy hotovi se všemi izraelskými městy.

10,24–25 Pánovi učedníci se budou často divit, proč mají snášet zlé zacházení. Jestliže je Ježíš Mesiáš, proč musí jeho následovníci trpět a ne kralovat? Ve verších 24 a 25 Pán

předpovídá jejich zmatenost a připomíná jim jejich vztah k sobě. Jsou jeho žáci, on je jejich učitel. Oni jsou služebníci, on je jejich pán. Oni patří k domácnosti, on je pán domu. Učednictví znamená následovat učitele, ne stát nad ním, sluha nemá očekávat, že se s ním bude zacházet lépe než s jeho pánem. Jestliže lidé nazývají ctihodného pána domu Belzebul (tj. pán much, ekrónský bůh, jehož jméno Židé používali pro označení Satana), pak pro členy jeho domácnosti budou užívat ještě horších urážek. Učednictví s sebou nese stejné odmítnutí, které snáší jejich Pán.

10,26–27 Pán svým učedníkům třikrát říká, aby se nebáli (v. 26, 28, 31). Zprv se nemají bát, když se zdá, že jejich nepřátelé vítězí; jednoho dne se slavně prokáže, na čí straně je vítězství. Až dosud bylo evangelium poměrně skryté a jeho učení určitým způsobem schované. Zanedlouho však budou učedníci muset odvážně hlásat křesťanskou zvěst, kterou se dosud dozvídali v utajení, tedy soukromě.

10,28 Zadruhé se učedníci nemají bát vražedného hněvu lidí. To nejhorší, co lidé mohou udělat, je zabít tělo. Fyzická smrt není pro křesťana největší tragédií. Zemřít znamená být s Kristem a to je daleko lepší. Je to vysvobození z hříchu, bolesti, nemoci, utrpení a smrti; znamená to být přenesen do věčné slávy. Takže to nejhorší, co lidé mohou udělat, je ve skutečnosti to nejlepší, co se Božímu dítěti může stát.

Učedníci se nemají bát lidí, ale měli by mít bázeň před tím, který může zničit duši i tělo v pekle. To je ta největší ztráta – věčné oddělení od Boha, od Krista, od naděje. Duchovní smrt je ztráta, kterou nelze měřit, je to úděl, kterému by se všichni měli za každou cenu vyhnout.

Ježíšova slova z 28. verše připomínají zbožného Johna Knoxe, jehož epitaf zní: „Zde leží ten, kdo se Boha bál natolik, že se nikdy nebál tváře žádného člověka.“

10,29 Uprostřed nejtěžších zkoušek by učedníci měli důvěřovat Boží péči. Pán Ježíš to vysvětluje na všudypřítomných vrbách. Dva takoví nevýznamní ptáčci se prodávají za jeden měďák. A přitom ani jeden z nich nezemře bez Boží vůle, bez toho, aby o tom věděl

nebo aby u toho byl. Někdo řekl: „Bůh chodí na pohřeb každého vrabčeka.“

10,30–31 Tentýž Bůh, který má osobní zájem o každého nepatrného vrabce, má přesnou evidenci o vlasech na hlavě každého svého dítěte. Pramen vlasů má mnohem menší hodnotu než vrabec. To ukazuje, že jeho lidé mají daleko větší cenu než mnoho vrabců, proč by se tedy měli bát?

10,32 Co je při pohledu na předchozí úvahy rozumnější, než aby Kristovi učedníci před lidmi vyznávali Krista? Každá ostuda nebo ústrk, které budou muset snášet, jim budou v nebi bohatě vynahrazeny, když je Pán Ježíš vyzná před svým Otcem. Vyznání Krista zde na zemi znamená oddanost jemu jako Pánu a Spasiteli a z toho pramení, že ho uznáváme životem i slovy. V případě většiny z Dvanácti to vedlo k vyznání Pána mučednickou smrtí.

10,33 Zapřít Krista na zemi znamená, že nás Kristus zapře v nebi před svým Otcem. Zapřít Krista v tomto smyslu znamená neuznávat jeho nárok na svůj život. Ti, kdo svým životem vyjadřovali: „Já jsem tě nikdy neznal,“ od něho nakonec uslyší: „Já jsem vás nikdy neznal.“ Pán nemluví o chvilkovém zapření pod tlakem jako v Petrově případě, ale o zapření, které se stane zvykem a je definitivní.

D. Ne pokoj, ale meč (10,34–39)

10,34 Slova našeho Pána musíme chápat jako obraznou řeč, kde jsou viditelné důsledky jeho příchodu podány jako zjevný záměr. Říká, že nepřišel, aby přinesl pokoj, ale meč. Ve skutečnosti přišel přinést pokoj (Ef 2,14–17); přišel, aby svět mohl být skrze něho spasen (J 3,17).

10,35–37 Zde je však pointou to, že vždy, když se někdo stane Kristovým následovníkem, obrátí se jeho rodina proti němu. Proti otci, který se obrátí, se postaví jeho nevěřící syn, proti křesťanské matce její nespasená dcera. Znovuzrozenou tchyni bude nenávidět snacha, která zůstala beze změny. Často je třeba se rozhodovat mezi Kristem a rodinou. Žádná příbuzenská pouta nemohou dovolit, aby se učedník odchýlil od naprosté oddanosti Pánu. Spasitel musí mít přednost před otcem, matkou, synem či dcerou. K ceně učednictví

patří to, že prožíváme napětí, spory a odcizení od vlastní rodiny. Toto nepřátelství často přináší více hořkosti, než se kterou se setkáváme v jiných oblastech života.

10,38 Vedle rodiny existuje však ještě něco nebezpečnějšího, co může Krista vytlačit z postavení, které mu patří – láska k vlastnímu životu. Ježíš tedy dodává: „A kdo jde za mnou a nebere svůj kříž, není mne hoden.“ Kříž byl popravčí nástroj. Brát svůj kříž a následovat Krista znamená žít pro něho tak oddaně, že ani sama smrt není příliš vysoká cena. Ne ode všech učedníků se žádá, aby pro Pána položili svůj život, ale všichni jsou povoláni k tomu, aby si Pána cenili tak vysoko, že vlastní život nepovažují za cennější.

10,39 Láska ke Kristu musí překonávat pud sebezáchovy. Kdo nalezne svou duši, ztratí ji; a kdo ztratí svou duši kvůli mně, nalezne ji. Pokušením je hýčkat vlastní život tím, že se snažíme vyhnout bolesti a vymanit život z naprosté odevzdanosti. Sotva však lze život promarnit horším způsobem – strávit jej uspokojováním sebe sama. Největší užitek ze života máme tehdy, když jej strávíme ve službě Kristu. Ten, kdo ztratí svůj život tím, že žije oddaně pro něho, najde jeho pravé naplnění.

E. Pohár studené vody (10,40–42)

10,40 Ne každý odmítne slova učedníka. Někteří poznají, že reprezentuje Mesiáše a ochotně jej přijmou. Učedníci budou mít jen omezené možnosti, jak se za takovou vlídnost odvděčit, ale nemusí se tím trápit. Cokoli pro ně kdo udělá, se bude počítat, jako by to udělal pro samého Pána, a tak to bude také odměněno.

Přijmout Kristova učedníka bude znamenat totéž jako přijmout samého Krista; přijmout jej je totéž jako přijmout Otce, který ho poslal, protože ten, kdo je poslaný, představuje toho, kdo posla vyslal. Přijmout vyslance, který zastupuje vládu, jíž je pověřen, znamená užívat si diplomatických vztahů s jeho zemí.

10,41 Každý, kdo přijímá proroka, protože je prorok, přijme odměnu proroka. A. T. Pier-son k tomu píše:

Židé považovali odměnu proroka za největší odměnu; zatímco králové totiž vládli

v Hospodinově jménu a kněží v Hospodinově jménu sloužili, prorok od Hospodina přicházel proto, aby kněze i krále poučoval. Kristus říká, že pokud neuděláš nic víc, než že přijmeš proroka jako proroka a pomůžeš mu, dostaneš podle toho stejnou odměnu jako tento prorok. Uvědomme si to, když máme tendenci kritizovat řečníka! Pokud mu pomůžeš mluvit tak, jak chce Bůh, a povzbudíš ho, dostaneš podíl na jeho odměně; pokud mu však jeho práci budeš komplikovat znevažováním jeho poslání, o svou odměnu přijdeš. Je to něco velkého, když pomáháme člověku, který chce konat dobro. Neměl by ses dívat na jeho oblečení, postoje, způsoby nebo hlas; měl bys ses podívat výš a říct: „Je to Boží slovo pro mě? Je tento muž Božím prorokem pro mou duši?“ Pokud ano, přijmi ho, šíř jeho slovo i práci a dostaneš podíl na jeho odměně.¹⁸

Kdo přijímá spravedlivého, protože je spravedlivý, obdrží odměnu spravedlivého. Ti, kdo druhé posuzují podle fyzické přitažlivosti nebo hmotné hojnosti, si neuvědomují, že skutečná morální hodnota je často přikryta velmi pokorným pláštěm. Jak se člověk chová k nejprostšímu učedníkovi, tak se chová k samotnému Pánu.

10,42 Přívětivost, kterou kdo projeví Ježíšovu následovníkovi, neprojde bez povšimnutí. Dokonce i ten, kdo mu podá jen pohár studené vody, bude štědře odměněn, pokud jej podává učedníkovi proto, že je následovníkem Pána.

Pán tedy uzavírá své zvláštní pověření dvanácti učedníkům tím, že jim propůjčuje královskou důstojnost. Je pravda, že je čeká nepřátelství, odmítnutí, zatýkání, soudní procesy, vězení, možná i poprava. Ale stále si mohou uvědomovat, že jsou reprezentanty krále a jejich slavnou výsadou je mluvit a jednat v jeho prospěch.

VII. Rostoucí opozice a odmítnutí (kap. 11–12)

A. Uvěznění Jana Křtitele (11,1–19)

11,1 Když Ježíš odeslal svých dvanáct učedníků na zvláštní, časově omezenou misi

k Izraelcům, odešel vyučovat a kázat do měst v Galileji, kde učedníci dříve žili.

11,2–3 V té době byl už Jan na Herodův příkaz uvězněn. Byl skleslý, osamělý, vířily v něm otázky. Jestliže je Ježíš opravdu Mesiáš, proč dovolil, aby jeho předchůdce strádal ve vězení? Podobně jako mnoho velkých Božích mužů trpěl Jan chvilkovým nedostatkem víry, a proto poslal dva své učedníky, aby se zeptali, jestli je Ježíš opravdu ten, o kom mluvili proroci, nebo jestli mají dále vyhlížet toho Pomazaného.

11,4–5 Ježíš v odpovědi Jana upozornil na to, že koná zázraky, které má podle předpovědi konat Mesiáš: slepí vidí (Iz 35,5); chromí chodí (Iz 35,6); malomocní jsou očištěováni (Iz 53,4, srov. Mt 8,16–17); hluchí slyší (Iz 35,5); mrtví vstávají (to o Mesiáši prorokováno nebylo; je to něco víc než předpověděné zázraky). Ježíš Janovi také připomněl, že evangelium se káže chudým, což je naplnění proroctví o Mesiáši z Iz 61,1. Obyčejní náboženští vůdcové často zaměřují svou pozornost na bohaté a urozené. Mesiáš přinášel evangelium chudým.

11,6 Pán potom dodává: „Blahoslavený je ten, kdo by se nade mnou nepohoršil.“ Z jiných úst by to znělo jako vychloubání největšího egoisty. V Ježíšově případě je to pravdivé vyjádření, že je osobně dokonalý. Místo aby se ukázal jako pestrobarevně vystrojený vojenský generál, Mesiáš přišel jako skromný tesař. Jeho jemnost, poníženost a pokora nezapadaly do převažujících představ o militantním Mesiáši. Lidé vedení tělesnými touhami mohli pochybovat o jeho tvrzení, že je král. Ale Boží požehnání spočinulo na těch, kdo duchovním vhladem v Ježíši z Nazaretu rozpoznali zaslíbeného Mesiáše.

Šestý verš nemůžeme interpretovat jako výtku Janu Křtiteli. Víra každého člověka potřebuje někdy upevnit a posílit. Chvilkové selhání víry je něco úplně jiného než trvale pochybovat o pravé identitě Pána Ježíše. Jedna kapitola není celý životní příběh člověka. Když vezmeme Janův život jako celek, je to život věrnosti a vytrvalosti.

11,7–8 Když Janovi učedníci odešli se slovy Ježíšova ujištění, Pán se obrací k zástupům

a oceňuje Jana Křtitele. Titíž lidé vycházeli na poušť, když tam Jan kázal. Proč? Aby viděli nějakou slabou, kývající se třtinu, kterou otře-se kdeký vítr lidských názorů? To určitě ne. Jan byl neohrožený kazatel, ztělesněné svědomí, sám by raději trpěl, než aby mlčel, a raději by zemřel, než aby lhal. Nebo vycházeli, aby viděli dobře oblečeného palácového dvořana, který se utápí v přepychu? Ani to ne! Jan byl prostý Boží muž, jehož přísné ukázněný život byl výčitkou mimořádné světskosti lidí.

11,9 Nebo vycházeli na poušť, aby viděli proroka? Ano, Jan byl prorok, vlastně největší z proroků. Pán tím nenaznačoval, že byl větší svým osobním charakterem, výmluvností nebo přesvědčivostí; byl větší pro své postavení předchůdce Mesiáše a krále.

11,10 To jasně plyne z verše 10; Jan byl naplněním Malachiášova proroctví (3,1) – posla, který připraví lid na Kristův příchod. Jiní muži o Kristově příchodu prorokovali, ale Jan byl tím, kdo oznamoval, že právě přišel. Někdo výstižně řekl: „Jan *připravil cestu* pro Krista a potom mu *šel z cesty*.“

11,11 Slova „ten nejmenší v království nebes je větší než on“ dokazují, že Ježíš mluvil o Janově výsadě, ne o jeho charakteru. Ten, kdo je v nebeském království nejmenší, nemusí mít nutně lepší charakter než Jan, ale má větší výsadu. Být občanem království je víc, než oznámit jeho příchod. Janova výsada byla velká v tom, že připravoval Pánu cestu, ale sám se nedožil požehnání, která toto království přináší.

11,12 Od chvíle, kdy Jan začal kázat, až do jeho uvěznění snáší nebeské království násilí. Farizeové a zákoníci se proti němu důrazně staví. V boji proti němu sehrál svou roli král Herodes, když zatkl jeho hlasatele.

„A násilníci je uchvacují“ (B21). Tento výrok je možné vyložit dvěma způsoby. Zprv, nepřátelé království se všemožně snaží je zničit. Odmítnutí Jana je předznamenáním toho, že odmítnou i samotného krále a jeho království. Ale může to také znamenat, že ti, kdo byli na příchod krále připraveni, reagovali na jeho ohlášení tím, že do něho chtějí za každou cenu vstoupit. To je význam verše L 16,16: „Zákon a proroci až do Jana; od té chvíle se zvěstuje

království Boží a každý si do něho vynucuje vstup“ (ČEP). Zde je království vyličeeno jako obléhané město, na které zvenčí buší lidé všeho druhu a snaží se dostat dovnitř. Je k tomu potřeba určitého duchovního násilí.

Ať už přijmeme kterýkoli význam, jde o to, že Janovo kázání vyvolávalo na všech stranách silné reakce, které měly hluboké dopady.

11,13 „Neboť všichni proroci i Zákon prorokovali až do Jana.“ Celý Starý zákon od Genesis po Malachiáše předpovídal příchod Mesiáše. Když na scénu dějin vystoupil Jan, jeho jedinečnou rolí nebylo jen prorokovat; ohlašoval naplnění všech proroctví o Kristově prvním příchodu.

11,14 Malachiáš předpověděl, že před příchodem Mesiáše přijde Eliáš jako jeho předchůdce (Mal 3,23–24). Kdyby byl lid ochoten Ježíše přijmout jako Mesiáše, Jan by splnil svou roli Eliáše. Jan nebyl znovu vtělený Eliáš, on sám v J 1,21 říká, že není Eliáš. Ale přišel před Kristem v Eliášově duchu a moci (L 1,17).

11,15 Ne všichni Jana Křtitele oceňovali, ne všichni rozuměli hlubokému významu jeho působení. Proto Pán dodává: „Kdo má uši, slyš“ (ČEP). Jinými slovy: „Dávej pozor! Nepromarni význam toho, co slyšíš.“ Jestliže Jan byl naplněním proroctví o Eliáši, potom Ježíš byl zaslíbený Mesiáš! Jestliže Ježíš takovým způsobem potvrzuje Jana Křtitele, pak tím znovu ujišťuje, že je Boží Pomazaný (Kristus). Přijetí prvního vede k přijetí druhého.

11,16–17 Ale Ježíš mluvil k pokolení lidí, kteří neměli zájem přijmout ani jednoho. Židé, kteří měli výsadu, že byli svědky příchodu svého Mesiáše a krále, nenašli zálibu v něm ani v jeho předchůdci. Bylo to jako dětská hra. Ježíš je přirovnává k nevrlým dětem, které sedí na tržištích a nejsou spokojené s žádnou nabídkou. Když jim přátelé pískají, aby mohly tancovat, nechťejí. Když jim chtějí sehrát pohřeb, nechťejí plakat.

11,18–19 Jan přišel jako asketa a Židé ho obvinili, že je posedlý démonem. Na druhé straně Syn člověka normálně jedl a pil. Jestliže jim Janův asketismus nebyl příjemný, pak se jim mohly líbit Ježíšovy běžné stravovací obyčeje. Ale kdepak! Nazývají ho žrutem,

pijanem, přítelem celníků a hříšníků. Ježíš jistě vždycky jedl i pil s mírou; jejich obvinění byl naprostý výmysl. Je pravda, že byl přítelem celníků a hříšníků, ale ne tak, jak to chápali oni. Přátelil se s hříšníky proto, aby je zachránil od jejich hříchů, ale nikdy se s nimi na jejich hříších nepodílel, ani je neschvaloval.

„Ale moudrost je ospravedlněna svými dětmi.“ Pán Ježíš je zosobněnou Moudrostí (1K 1,30). Nevěřící lidé ho mohou pomlouvat, ale on ob stojí se svými skutky a v životě svých následovníků. I když ho zástupy Židů odmítnou uznat jako Mesiáše a krále, jasně svými zázraky a duchovní proměnou svých oddaných učedníků prokazuje, kdo je.

B. Běda galilejským městům bez pokání (11,20–24)

11,20 Mít velké výsady znamená nést velkou odpovědnost. Žádná města neměla nikdy takovou výsadu jako Chorazin, Betsaida a Kafarnaum. Vtělený Boží Syn chodil po jejich prašných uličkách, vyučoval jejich upřednostněné obyvatele a učinil tam nejvíc mocných činů. Avšak i přes přesvědčivé důkazy tvrdošíjně odmítali činit pokání. Není tedy divu, že Pán nad nimi vyslovuje nejpřísnější osud zkázy.

11,21 Začíná městy Chorazin a Betsaida. Tato města slyšela naléhavé prosby svého Boha Spasitele, ale jejich obyvatelé se od něho svévolně odvrátili. Připomíná tedy města Týr a Sidón, která podlehla Božímu soudu pro své modlářství a bezbožnost. Kdyby byla měla takovou výsadu, že by viděla Ježíšovy zázraky, pokořila by se v nehlubším pokání. V den soudu na tom tedy Týr a Sidón budou daleko lépe než Chorazin a Betsaida.

11,22 Slova „bude jim v den soudu snesitelněji než vám“ naznačují, že v pekle bude trest odstupňován, stejně jako budou existovat různé stupně odměn v nebi (1K 3,12–15). Jediný hřích, který vydává člověka do pekla, je odmítnutí poddat se Ježíši Kristu (Jan 3,36b). Ale míra utrpení v pekle závisí na výsadách, kterými dotyčný pohrdl, a na hříších, které spáchal.

11,23–24 Jen málo měst mělo takové výsady jako Kafarnaum. Stalo se Ježíšovým

domovem, když ho odmítli v Nazaretu (9,1; srov. Mk 2,1–12), staly se zde některé z nejpodivuhodnějších zázraků, nevyvratitelných důkazů, že je Mesiáš. Kdyby takové výsady měla hříšná Sodoma, metropole homosexuality, byla by činila pokání a zůstala by ušetřena. Město Kafarnaum mělo ještě větší výsadu. Jeho obyvatelé měli činit pokání a ochotně přijmout Pána. Ale Kafarnaum promarnilo den své velké šance. Hřích sodomské zvrácenosti byl veliký. Ale žádný hřích není větší, než když v Kafarnaum odmítli svatého Božího Syna. Proto v soudný den nebude Sodoma souzena tak přísně jako Kafarnaum. Dostalo se mu výsady, že bylo pozvednuto až k nebi, ale v soudu bude svrženo až do pekla. Jestliže to platí o Kafarnaum, čím víc to platí o městech, kde je dostatek Bibli, kde se káže evangelium a kde je jen málokdo, pokud vůbec někdo, bez výmluvy.

Ve dnech našeho Pána byla v Galileji čtyři význačná města: Chorazin, Betsaida, Kafarnaum a Tiberias. Pán vyslovuje své běda nad prvními třemi, avšak ne nad Tiberiadou. A důsledek? Chorazin a Betsaida byly úplně zničeny, dnes se přesně nezná ani jejich poloha. Ani o Kafarnaum není jisté, kde leželo. Tiberias stojí dodnes. Toto pozoruhodné naplnění proctví je jedním z důkazů Pánovy vševědouce a inspirace Bible.

C. Pánova reakce na odmítnutí (11,25–30)

11,25–26 Tato tři galilejská města neměla pro Božího Krista oči ani srdce. On věděl, že jejich postoj je jen předzvěstí odmítnutí v širším měřítku. Jak reagoval na jejich nekajícnost? Ne zahořkle, cynicky, ani tím, že by se jim chtěl pomstít. Pozvedl svůj hlas a děkoval Bohu, že ho nic neodradí od jeho svrchovaných záměrů: „Vzdávám ti chválu, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým.“

Zde bychom se měli vyvarovat dvojího nedorozumění. Jednak tím Ježíš nevyjadřoval potěšení z nevyhnutelného soudu nad galilejskými městy a jednak tím nemyslel, že Bůh se vztyčenou paží brání tomu, aby se moudrým a rozumným dostalo jeho světla.

Města měla velkou příležitost přijmout Pá-

na Ježíše. Ale ona se rozhodla, že se mu nepodřídí. Odmltla světlo a Bůh jim ho tedy nedal. Ale Boží plány nevyjdou nazmar. Jestliže neuvěří inteligence, pak se Bůh zjeví lidem skromným. Naplní hladové dobrými věcmi a bohaté pošle pryč s prázdnou (L 1,53).

Ti, kdo se považují za příliš moudré a rozumné na to, aby potřebovali Krista, jsou zasaženi slepotou, kterou seslal Bůh. Ale ti, kdo přiznávají nedostatek moudrosti, dostávají zjevení od toho, „ve kterém jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání“ (Ko2,3). Ježíš děkoval Otci, že to zařídil tak, aby Krista získal někdo jiný, když původní adresáti nechtějí. Tváří v tvář obrovské nevěře našel útěchu v Božím plánu a záměru, který zvítězí.

11,27 Otec předal Kristu všechno. Kdyby to tvrdil někdo jiný, byla by to troufalost, ale z úst Pána Ježíše je to prosté konstatování pravdy. V tomto okamžiku, kdy proti němu stoupá odpor, to nevypadalo tak, že by měl všechno pod kontrolou; nicméně byla to pravda. Průběh jeho života se nezadržitelně posouval ke konečnému slavnému triumfu: „Nikdo nezná Syna, jen Otec.“ V osobě Krista spočívá nepochopitelné tajemství. Jednota božství a lidství v jedné osobě vyvolává problémy, které vyvádějí lidskou mysl z rovnováhy. Je zde například problém smrti. Bůh nemůže umřít. Ježíš je Bůh, a přesto zemřel. Přitom jeho božská a lidská přirozenost zůstávají neoddělitelné. I když ho známe, milujeme ho a důvěřujeme mu, v určitém smyslu ho může znát pouze Otec.

Ale největší tajemství tvého jména
překračuje chápání celého stvoření.
Pouze Otec (slavné právo!)
dokáže pochopit Syna.
Hoden jsi, Boží Beránku,
aby se ti každé koleno klanělo!

Josiah Conder

„Nikdo nezná Syna, jen Otec, ani Otce nikdo nezná, jen Syn a ten, komu by ho Syn chtěl zjevit.“ Také Otec je nevyzpytatelný. Pouze Bůh je dost velký na to, aby chápal Boha. Člověk ho nemůže poznat svou vlastní silou či intelektem. Ale Pán Ježíš může Otce zjevit tomu, komu chce, a také ho zjevu-

je. Kdokoli poznává Syna, poznává i Otce (J 14,7).

Přesto musíme přiznat, že při snaze vyložit 27. verš se zabýváme pravdami, které jsou na nás příliš vznešené. Vidíme matně jako v zrcadle. Ani ve věčnosti nebudeme svou omezenou myslí schopni plně docenit Boží velikost nebo porozumět tajemství vtělení. Když čteme, že Otec se zjevuje pouze těm, kterým ho chce zjevit Syn, mohli bychom se ocitnout v pokušení, že se jedná o několik oblíbených vyvolených podle jeho libovůle. Před takovým výkladem nás chrání následující verše. Pán Ježíš vyjadřuje obecné pozvání všem, kdo jsou unaveni a obtíženi, aby přišli k němu a odpočali si. Jinými slovy ti, komu se Syn rozhodne zjevit Otce, jsou titíž, kteří v něho věří jako ve svého Pána a Spasitele. Když sledujeme pozvání nekonečné lásky, pamatujme, že Pán je vyslovil krátce po hrubém odmítnutí ze strany významných měst v Galileji. Lidská nenávist a zatvrzelost nedokáže uhasit jeho lásku a milost. A. J. McClain řekl:

I když izraelský národ směřuje k utrpení Božího soudu, poslední slovo jejich krále otevírá dokofán dveře osobnímu spasení. Tak prokazuje, že je Bohem milosti dokonce i na prahu soudu.¹⁹

11,28 „Pojďte!“ Toto slovo znamená uvěřit (Sk 16,31), přijmout ho (J 1,12), jíst (J 6,35), pít (J 7,37), obrátit se (Iz 45,22), vyznávat (1J 4,2), slyšet (J 5,24–25), vejít do dveří (J 10,9), otevřít dveře (Zj 3,20), dotknout se lemu jeho roucha (Mt 9,20–21) a přijmout dar věčného života skrze Krista, našeho Pána (Ř 6,23).

„...ke mně“ – Předmětem víry není církev, nějaké krédo nebo kněz, ale živý Kristus. Spasení je v Někom. Ti, kdo mají Ježíše, jsou zachráněni tak, jak to dokáže jen Bůh.

„Všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny“ (ČEP). Aby člověk skutečně přišel k Ježíši, musí napřed připustit, že je zatížený břemenem hříchu. Zachráněni mohou být pouze ti, kdo uznávají, že jsou ztraceni. Víru v Pána Ježíše Krista musí předcházet pokání před Bohem.

„A já vám dám odpočinout.“ Všimněte si, že odpočinek je zde darem bez zásluh. Jedná

se o odpočinek spasení, který plyne z toho, když si člověk uvědomí, že Kristus dokonil výkupné dílo na golgotském kříži. Je to odpočinek svědomí, který plyne z toho, když si člověk uvědomí, že trest za jeho hříchy byl jednou provždy splacen a že Bůh nebude vyžadovat platbu dvakrát.

11,29 Ve verších 29 a 30 se pozvání ke spasení mění v pozvání ke službě.

„Vezměte na sebe mé jho.“ To znamená podřídit se jeho vůli, předat kontrolu nad svým životem jemu (Ř 12,1–2).

„A učte se ode mne.“ Když uznáváme jeho vládu v každé oblasti svého života, on nás učí svým cestám.

„Neboť jsem tichý a pokorného srdce.“ Na rozdíl od farizeů, kteří byli hrubí a pyšní, opravdový učitel je tichý a pokorného srdce. Ti, kdo na sebe berou jeho jho, se budou učit zaujímat nejponiženější postavení.

„A naleznete odpočinutí svým duším.“ Zde se nejedná o odpočinek svědomí, ale o odpočinek srdce, které zaujímá nejnižší místo před Bohem i člověkem. Zároveň je to odpočinek, který člověk prožívá ve službě Kristu, když se přestane snažit sám vyniknout.

11,30 „Vždyť mé jho je příjemné.“ Zase je zde nápadný rozdíl proti farizeům. Ježíš o nich říká: „Svazují těžká a neúnosná břemena a vkládají je lidem na ramena, ale sami jimi nechtějí hnout ani prstem“ (Mt 23,4). Ježíšovo jho je lehké, nezpůsobuje odřeniny. Někdo řekl, že kdyby měl Ježíš před svou tesařskou dílnou reklamu, bylo by na ní napsáno: „Moje jho sedí dobře.“

„Jeho břemeno je lehké.“ To neznamená život bez problémů, zkoušek, dřiny nebo zármutku. Znamená to však, že je nemusíme nést sami. Své jho neseme spolu s tím, kdo dává dost milosti vždy, když to potřebujeme. Sloužit mu není otroctví, ale dokonalá svoboda. J. H. Jowett říká:

Osudnou chybou věřícího je snaha nést břemeno života sám. Bůh neměl v úmyslu, aby člověk nesl své břemeno sám. *Proto Kristus mluví o jhu!* Jho je postroj na šíji pro dva a Pán se zavazuje, že bude jedním z těch dvou. Chce, abychom se s ním dělili o každou drinu, o každý těžký úděl. Křesťanský

život spočívá v tom, že svlékneme ohlávku svého já a přijmeme jeho lehké „jho“.²⁰

D. Ježíš je Pánem soboty (12,1–8)

12,1 Tato kapitola zaznamenává rostoucí odmítnutí. Nyní přeteče nahromaděná zloba a nepřátelství farizeů. To, co otvírá stavidla, je otázka soboty.

Jednou v sobotu procházel Ježíš se svými učedníky obilným polem. Učedníci začali trhat klasy a jíst. Zákon dovozoval brát si obilí z pole bližního, pokud k tomu člověk nepoužil srpu (Dt 23,25).

12,2 Ale farizeové, hnidopichové na obranu Zákona, namítali, že tím porušovali sobotu. I když zde není konkrétně uvedena jejich výčitka, je pravděpodobné, že obviňovali učedníky z toho, že (1) sklízeli (trhali klasy), (2) mlátili (mnuli klasy v dlaních), (3) provívali (oddělovali zrno od plev).

12,3–4 Ježíš na jejich směšné námítky odpovídal připomenutím události z Davidova života. Když byl na útěku v poušti, jedl předkladný chléb, dvanáct památných bochníků, které směli jíst jenom kněží. David ani jeho muži kněží nebyli, a přece jim to Bůh nevyčítal. Proč?

Důvod je v tom, že nebylo nikdy záměrem, aby Boží zákon působil těžkosti jeho věrnému lidu. David nebyl na útěku vlastní vinou. Hříšný národ jej odmítl. Kdyby mu byli příznali postavení, na které měl právo, nemusel by on ani jeho stoupenci jíst předkladný chléb. Vzhledem k tomu, že v Izraeli vládl hřích, Bůh dovolil něco, co jinak bylo zakázáno.

Je zde jasná analogie. Pán Ježíš byl právoplatným králem Izraele, ale národ jej jako takového neuznal. Kdyby mu jeho postavení příznali, jeho následovníci by se nemuseli v sobotu nebo v kterýkoli jiný den starat o jídlo takovým způsobem. Historie se opakuje. Pán to svým učedníkům nevyčítá, protože neudělali nic špatného.

12,5 Ježíš připomíná farizeům, že kněží tím, že zabíjejí a obětují zvířata a konají řadu dalších služebních povinností (Nu 28,9–10), porušují sobotu, a přesto jsou bez viny, protože takovým způsobem slouží Bohu.

12,6 Farizeové věděli, že kněží každou sobotu v chrámě pracují a neznesvěcují ji. Proč tedy kritizují učedníky, že jednají stejně jako kněží? Učedníci však byli v přítomnosti *někoho* většího než chrám! Zájemno *někoho* bychom mohli snad spíše číst jako *něčeho*, což by znamenalo Boží království přítomné v osobě krále.

12,7 Farizeové nikdy nepochopili Boží srdce. V Oz 6,6 Bůh říká: „Mám zalíbení v milosrdenství, a ne v obětech.“ Bůh dává přednost soucitu před obřadem. Raději ať jeho lidé trhají v sobotu klasy, aby uspokojili hlad, než aby tento den zachovávali tak přísně, že by to způsobilo fyzické potíže. Kdyby si to farizeové uvědomili, učedníky by neodsuzovali. Ale vnější puntičkářství pro ně mělo větší hodnotu než lidské dobro.

12,8 Pán nyní dodává: „Vždyť Syn člověka je pánem soboty.“ Byl to na prvním místě on, kdo ustanovil Zákon, a má tedy přednostní právo interpretovat jeho pravý význam. E. W. Rogers říká:

Zdá se, jako by zde Matouš, vedený Duchem, rychle udělal přehled mnoha jmen a úřadů Pána Ježíše: je Syn člověka, Pán soboty, Můj služebník, Můj milovaný, syn Davidův, větší než chrám, větší než Jonáš, větší než Šalomoun. Činí tak proto, aby ukázal, jak velký hřích je odmítat Pána Ježíše a nepřiznávat mu jeho práva.²¹

Než postoupíme k další události, chvíli, kdy Ježíš v sobotu uzdravuje člověka s odumřelou rukou, zastavíme se u krátkého přehledu biblického učení týkajícího se soboty.

Exkurz: Sobota

Sobota (sabat) byla a zůstává sedmým dnem týdne.

V sobotu, po šesti dnech stvoření Bůh sedmého dne odpočinul (Gn 2,2). V té době nepřikázal člověku, aby zachovával sobotu, i když jeho záměrem byla zásada, aby člověk jeden ze sedmi dnů odpočíval.

Izraelský národ dostal příkaz zachovávat sobotu v rámci desatera přikázání (Ex 20,8–11). Přikázání týkající se soboty bylo jiné než ostatních devět přikázání; jednalo se o ceremoniální předpis, zatímco u ostatních přikázání šlo

o předpisy morální. Jediný důvod, proč nebylo správné pracovat v sobotu, spočíval v tom, že to tak Bůh řekl. Ostatní přikázání souvisela s věcmi, které jsou nesprávné samy v sobě.

Nebylo nikdy Božím záměrem, aby se zákaz práce v sobotu vztahoval na službu Bohu (Mt 12,5), na nezbytnou činnost (Mt 12,3–4) a na skutky milosrdenství (Mt 12,11–12). Devět z deseti přikázání se v Novém zákoně opakuje, ovšem ne jako zákon, ale jako pokyny pro život křesťanů pod milostí. Jediné přikázání, které se nevyskytuje mezi těmi, které by křesťané měli zachovávat, je přikázání o sobotě. Pavel naopak učí, že křesťan nemůže být odsuzován za to, když ji nezachovává (Ko 2,16).

Význačným dnem křesťanství je první den týdne. V ten den vstal Pán Ježíš z mrtvých (J 20,1), což je důkaz, že jeho dílo vykoupení bylo dovršeno a Bůh je potvrdil. Následující dvě neděle se setkal se svými učedníky (J 20,19,26). První den po sobotě byl seslán Duch svatý (Sk 2,1; srov. Lv 23,15–16). První učedníci se v tento den scházeli k lámání chleba a tak zvěštovali Pánovu smrt (Sk 20,7). Tento den Bůh ustanovil, aby křesťané odkládali finanční prostředky pro Pánovo dílo (1K 16,1–2).

Sobota neboli sedmý den byl konec týdne plného dřiny; den Páně neboli neděle zahajuje týden s klidným vědomím, že dílo vykoupení bylo dokonáno. Sobota připomíná první stvoření, den Páně se pojí s novým stvořením. Sobota byla dnem zodpovědnosti, den Páně je dnem výsady.

Křesťané „nezachovávají“ den Páně jako prostředek k získání spasení nebo dosažení svatosti, natož aby se báli trestu za jeho porušení. Je to pro ně vyčleněný den, protože se s láskou oddávají tomu, který se vydal za ně. V tento den jsme osvobozeni od rutiny, od světských záležitostí života, proto jej můžeme trávit zvláštním způsobem, kdy uctíváme Krista a sloužíme mu.

Není správné říkat, že sobota se změnila v den Páně. Sobota je sobota a den Páně je neděle. Sobota byla stínem, podstatou je Kristus (Ko 2,16–17). Kristovo vzkříšení vyznačilo nový začátek a den Páně jej znázorňuje.

Ježíš jako věrný Žid, který žil pod Zákonem, sobotu zachovával (navzdory tomu, že ho farizeové obviňovali z opaku). Jako Pán nad sobotou ji osvobodil od falešných pravidel a předpisů, které ji stále více spoutávaly.

†

E. Ježíš uzdravuje v sobotu (12,9–14)

12,9 Z obilných polí přišel Ježíš do synagogy. Lukáš píše, že zákoníci a farizeové ho tam sledovali, jestli na něm najdou něco, proč by ho obvinili (L 6,6–7).

12,10 V synagoze byl muž s odumřelou rukou – tiché svědectví o neschopnosti farizeů mu pomoci. Dosud s ním jednali s chladnou lhostejností. Najednou pro ně získal na ceně jako prostředek, jak chytit Ježíše do pasti. Věděli, že Spasitel má vždycky tendenci zmiřňovat lidské utrpení. Mysleli si, že pokud ho v sobotu uzdraví, pak ho přistihnou u trestuhodného přečinu. Začali slovíčkařením ohledně Zákona: „Je dovoleno v sobotu uzdravovat?“

12,11 Pán jim odpověděl otázkou, zda by v sobotu vytáhli ovci z jámy. Určitě by ji vytáhli! Ale proč? Jejich záminkou mohlo být, že se jedná o skutek milosrdenství; ale také mohli uvažovat, že ovce něco stála a nechtěli riskovat finanční ztrátu, a to ani v sobotu.

12,12 Pán jim připomněl, že člověk má daleko vyšší hodnotu než ovce. Jestliže je správné se slitovat nad zvířetem, čím větší máme právo konat v sobotu dobro pro člověka!

12,13–14 Když Ježíš takto usvědčil židovské vůdce z jejich vlastní chamtivosti, uzdravil odumřelou ruku. Vyzval muže, aby ruku natáhl, a tím aktivizoval víru a lidskou vůli. Poslušnost byla odměněna uzdravením. Díky úžasnému Stvořiteli byla ruka zase v pořádku a zdravá jako ta druhá. Mohli bychom si myslet, že farizeové budou šťastní, když byl uzdraven muž, kterému neměli moc ani chuť pomoci. Ale oni se plní hněvu vůči Ježíši spikli, že ho zabijí. Kdyby měli odumřelou ruku oni, byli by rádi, kdyby byli uzdraveni v kterýkoli den týdne.

F. Uzdravení pro všechny (12,15–21)

12,15–16 Ježíš znal úmysly svých nepřátel a stáhl se. Avšak ať šel kamkoli, shromažďo-

val se kolem něho zástup; a kdekoli se shromažďovali nemocní, všechny uzdravoval. Domlouval jim však, aby nikde o jeho zázračném uzdravování nemluvili, ne proto, aby se chránil před nebezpečím, ale aby nevzniklo falešné hnutí, které by z něj udělalo populárního revolučního hrdinu. Bylo třeba dodržet Boží plán. Jeho revoluce nenastane tak, že se bude prolévat krev Římanů, ale že on sám prolíje svou vlastní krev.

12,17–18 Jeho působení plné milosti bylo naplněním Izaiášova proroctví (41,9; 42,1–4), kde prorok viděl Mesiáše jako jemného dobyvatele. Líčí Ježíše jako služebníka, kterého si vyvolil Hospodin, jako milovaného, kterého si Boží duše oblíbila. Bůh na něho vloží svého Ducha – toto proroctví se naplnilo při Ježíšově křtu. A jeho působení bude přesahovat hranice Izraele; vyhlásí spravedlnost pohanům. Tato poslední poznámka je tím zřetelnější, čím hlasitější je izraelské „Ne!“. **12,19** Izaiáš dále předpověděl, že Mesiáš se nebude hádat ani křičet, že jeho hlas nebude slyšet na ulicích. Jinými slovy, nebude politický štváč, který by podněcoval obyvatelstvo. McClain píše:

Tento král, který je Božím „služebníkem“, nedosáhne vznešeného postavení, na které má právo, obvyklými prostředky fyzické síly nebo politickou demagogií; ani prostředky nadpřirozených sil, které má na pově.²²

12,20 Nedolomí nalomenou třtinu, neuhasi doutnající knot. Nebude šlapat po ukřivděných nebo znevýhodněných lidech, aby dosáhl svých cílů. Bude povzbuzovat a posilovat zlomená srdce, utlačované lidi. Rozfouká i jiskřičku víry, aby se rozhořela. Jeho působení bude trvat tak dlouho, dokud nepřivede spravedlnost k vítězství. Lidská nenávist a nevděčnost nevyhladí jeho pokornou, laskavou péči o druhé.

12,21 A v jeho jméno budou národy skládat naději. V Izaiáši je tento výraz vyjádřen takto: „I ostrovy budou očekávat na jeho zákon,“ ale význam je stejný. Ostrovy znamenají pohan-ské národy. Jsou zde vyličený tak, že očekávají jeho vládu, aby se mohly stát jeho věrnými

poddanými. Kleist a Lilly hodnotí tento citát z Izaiáše slovy:

...jeden z klenotů evangelia, nádherný obraz Krista... Izaiáš zobrazuje Kristovo spojení s Otcem, jeho poslání vyučovat národy, jeho jemnost v jednání s trpícím lidstvem a konečné vítězství: svět nemá jinou naději než v jeho jménu. Kristus – Spasitel světa – vyjádřen ne suchými učenými termíny, ale oblečen do bohaté orientální představitivosti.²³

G. Neodpustitelný hřích (12,22–32)

12,22–24 Když Ježíš uzdravil slepého a posedlého, který byl slepý a němý, obyčejní lidé si začali vážně myslet, že to je Davidův syn, Mesiáš Izraele. To farizee rozzuřilo. Neschopni tolerovat jakýkoli náznak sympatie k Ježíši, vyrazili s obviněním, že tento zázrak vykonal mocí Belzebula, vládce démonů. Toto ohavné nařčení bylo prvním veřejným obviněním, že Pán Ježíš je posedlý démonem.

12,25–26 Když Ježíš viděl jejich myšlenky, začal odhalovat jejich pošetilost. Podotkl, že žádné království, město ani dům nemůže úspěšně přežít, je-li samo v sobě rozděleno. Jestliže on sám vymítá demony satanskou mocí, potom Satan působí sám proti sobě; to by bylo absurdní.

12,27 Náš Pán měl pro farizee ještě druhou zdrcující odpověď. Někteří jejich židovští soukmenovci, známí jako exorcisté, tvrdili, že mají moc vymítat demony. Ježíš to nepotvrzuje ani nevyvrací, ale využívá toho, aby ukázal, že pokud by on vymítal demony Belzebulem, potom i farizejští synové (tedy zmínění exorcisté) vymítají také skrze Belzebula. Na to by farizeové nikdy nepřistoupili, ale nemohli uniknout logice tohoto argumentu. Jejich blížící by je odsoudili, kdyby naznačili, že jsou Satanovi zmocněnci. Scofield říká:

Pokud se jednalo o jejich syny, farizeové velmi rychle odmítli jakýkoli náznak, že by se jednalo o satanskou moc. Avšak na základě postoje, který zaujali, tedy že Kristus vyhání demony skrze Belzebula, by jim jejich synové vyčetli nedůslednost. Jestliže totiž moc vyhánět demony pochází od Satana, pak každý, kdo uplatňuje tuto moc, je ve spojení se zdrojem této moci.²⁴

Nebylo prostě logické připisovat podobný účinek různým příčinám.

12,28 Samozřejmě je pravda, že Ježíš vymítal demony Božím Duchem. Celý jeho život, který prožil jako člověk zde na zemi, byl veden mocí Ducha svatého. Byl Mesiáš naplněný Duchem, o kterém prorokoval Izaiáš (Iz 11,2; 42,1; 61,1–3). Proto řekl farizeům: „Jestliže však já vyháním demony v moci Ducha Božího, pak už k vám přišlo Boží království.“ Toto prohlášení muselo být zdrcující ranou. Chlubili se svým teologickým poznáním, ale přišlo k nim Boží království, vždyť byl mezi nimi král, a oni si ani neuvědomili, že je zde!

12,29 Pán Ježíš zdaleka nebyl ve spojení se Satanem, naopak byl jeho Přemožitelem. To přibližuje příběhem o silákovi. Tento silák je Satan. Jeho dům je sféra, kde má moc; jeho majetkem jsou démoni. Ten, kdo sváže siláka, je Ježíš, který vstoupí do jeho domu a vyloupi ho. Spoutání Satana se však děje postupně. Začalo Ježíšovým veřejným působením. Rázně o něm bylo rozhodnuto Kristovou smrtí a vzkříšením. Spoutání bude patrné během tisícileté vlády krále (Zj 20,2). A nakonec se stane skutečností na celou věčnost, když bude vhozen do ohnivého jezera (Zj 20,10). V současné době se nezdá, že je ďábel spoután; stále uplatňuje značnou moc. Ale jeho osud je zpečetěn a zbývá mu málo času.

12,30 Potom Ježíš řekl: „Kdo není se mnou, je proti mně, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.“ Rouhavý postoj farizeů odhalil, že nebyli s Pánem; byli tedy *proti* němu. Tím, že odmítli pracovat na žni pro něho, úrodu rozhazovali. Obvinili Ježíše, že vyhání demony mocí Satana, a přitom oni sami byli Satanovi služebníci, kteří se snažili mařit Boží dílo.

V Mk 9,40 Ježíš říká: „Kdo není proti nám, je pro nás.“ Jako by to byl pravý opak slov zde v Mt 12,30. Tuto potíž vysvětlí skutečnost, že v Matouši se jedná o *spasení*. Člověk je buď s Kristem, nebo proti Kristu, není možné zůstat neutrální. V Markovi se jedná o *službu*. Mezi Ježíšovými učedníky jsou velké rozdíly – rozdíly v místních sborech, v jejich společenstvích, metodách, výkladech učení. Ale zde platí pravidlo, že když někdo není proti

Pánu, je pro něho a měli bychom ho podle toho respektovat.

12,31–32 Tyto verše znamenají zlom v Kristově jednání s vůdci Izraele. Obviňuje je, že se dopustili neodpuštělného hříchu, protože se rouhali Duchu svatému, tedy nařkli Ježíše, že zázraky koná mocí Satana a ne mocí Ducha svatého. Tím vlastně Ducha svatého označili jako Belzebula, vládce démonů.

Každý hřích – i rouhání – lze odpustit. Je dokonce možné mluvit proti Synu člověka a získat odpuštění. Ale rouhání proti Duchu svatému je hřích, pro který není odpuštění v tomto věku ani v tisíciletém období, které nastane. Když Ježíš říká „v tomto věku“, mluví o období svého veřejného působení zde na zemi. Právem existují pochybnosti, zda je možné spáchat neodpuštělný hřích dnes, protože Pán zde fyzicky není přítomen a fyzicky nekoná zázraky.

Neodpuštělný hřích není totéž jako odmítnout evangelium; člověk se může léta vzpírat Spasiteli, potom činí pokání, uvěří a je spasen. (Pokud ovšem zemře v nevěře, pak zůstává bez odpuštění.) Neodpuštělný hřích není totéž, jako když někdo upadne. Věřící člověk může od Pána zajít daleko, ale potom se může vrátit zpět do společenství Boží rodiny.

Mnoho lidí se obává, jestli nespáchali neodpuštělný hřích. Dokonce, kdyby se ho dopustili dnes, skutečnost, že někoho takový hřích trápí, je důkaz, že se jím neprovinil. Ti, kdo se dopustili neodpuštělného hříchu – rouhání proti Duchu svatému – byli tvrdší, neustoupili ve svém nepřátelství proti Kristu. Bez rozpaků uráželi Ducha a neváhali připravovat smrt Syna. Neměli žádné projevy výčitek svědomí ani pokání.

H. Strom se pozná podle ovoce (12,33–37)

12,33 Dokonce i farizeové museli připustit, že Pán dělá dobře, když vymítá demony. Nicméně obvinili ho, že je zlý. Zde Pán odhaluje jejich nedůslednost, vlastně říká: „Rozmyslete si to. Jestliže je strom dobrý, pak i jeho ovoce bude dobré a naopak.“ Ovoce odráží kvalitu stromu, který je nese. Ovoce jeho služby bylo dobré. Uzdravoval nemocné, slepé, hluché a němé, vymítal demony a křísil mrtvé. Mohl

by nečistý strom nést takové dobré ovoce? To je naprosto nemožné! Proč ho tedy tak tvrdšíjše odmítali přijmout?

12,34–35 Důvod spočíval v tom, že byli zmijí plemeno. Jejich zloba proti Synu člověka se projevovala zlými slovy a byla produktem jejich zlého srdce.²⁵ Srdce naplněné dobrotou se projevuje slovy milosti a spravedlnosti. Zlé srdce se projevuje rouháním, hořkostí a urážkami.

12,36 Ježíš je (i nás) důrazně varoval, že lidé budou muset vydat počet z každého marného slova, které pronesou. Vyřčená slova jsou přesným měřítkem jejich životů, budou tvořit použitelný podklad pro jejich odsouzení nebo ocenění. Jak velké bude odsouzení farizeů za jejich zlá a pohrdavá slova, která vynášeli proti svatému Božímu Synu!

12,37 „Neboť podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen.“ V případě věřících byl trest za nezodpovědné řeči zaplacen Kristovou krví; avšak naše nezodpovědné řeči, které nevyznáme, aby nám je Pán odpustil, budou mít za následek to, že u Kristovy soudné stolice přijdeme o odměnu.

I. Znamení proroka Jonáše (12,38–42)

12,38 Přes všechny zázraky, které Ježíš dělal, měli zákoníci a farizeové dost drzosti k tomu, aby od něho chtěli znamení, tedy něco, čím by dokázal, že je Mesiáš, aby mohli uvěřit. Ale jejich přetvářka byla průhledná. Jestliže neuvěřili na základě tolika zázraků, proč by je měl přesvědčit jeden nový zázrak? Bohu se nelíbí postoj, který vyžaduje zázračná znamení jako podmínku k tomu, aby někdo uvěřil. Ježíš řekl Tomáši: „Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili“ (J 20,29). U Boha platí, že víra je první, vidění druhé.

12,39 Pán jim však odpovídá tak, že je oslovuje jako zlé a cizoložné pokolení. Zlé, protože jsou úmyslně slepí vůči svému Mesiáši, cizoložné, protože byli duchovně nevěrní svému Bohu. Jejich Bůh Stvořitel, jediná osoba, která v sobě spojuje naprosté božství a dokonalé lidství, stojí mezi nimi a oni se odvažují po něm chtít nějaké znamení.

12,40 Řekl jim, že žádné znamení nedostanou, kromě znamení proroka Jonáše; tím

měl na mysli vlastní smrt, pohřeb a vzkříšení. Událost, kterou prožil Jonáš, když ho spolkla ryba a potom ho zase vyvrhla (Jon 1,17; 2,10), byla předobrazem Pánova utrpení a vzkříšení. Když Pán vstane z mrtvých, bude to definitivní, mocné znamení jeho služby pro izraelský národ.

Stejně jako Jonáš byl tři dny a tři noci v břiše velké ryby, tak náš Pán předpověděl, že bude tři dny a tři noci v srdci země. To vyvolává problém. Jestliže byl Ježíš pohřben v pátek odpoledne, jak se obecně věří, a vstal v neděli ráno, jak je potom možné říct, že byl v hrobě tři dny a tři noci? Na to lze odpovědět tak, že v židovském počítání se každá část dne i noci počítá jako celý den. „Den a noc tvoří dohromady *onah* a jakákoli část *onah* je jako celý *onah*“ (židovské úsloví).

12,41 Ježíš znázorňuje vinu židovských vůdců dvěma protiklady. První jsou pohané v Ninive, kteří neměli takové poznání, ale když slyšeli kázání nespolehlivého proroka Jonáše, s hlubokou lítostí činili pokání. Ti povstanou na soudu, aby odsoudili Ježíšovy současníky, že neuvěřili v toho, který je větší než Jonáš, ve vtěleného Božího Syna.

12,42 Druhým protikladem je královna ze Sáby, pohanka také mimo dosah židovských výsad, která s vynaložením velkého úsilí i nákladů přicestovala z jihu, aby mohla mluvit se Šalomounem. Židé Ježíšovy doby nemuseli vůbec cestovat, aby ho viděli; to On přišel z nebe do jejich nevýznamného sousedství, aby se stal jejich Mesiášem a králem. Ale oni pro něho ve svém životě neměli místo – pro toho, který je daleko větší než Šalomoun. Pohanská královna je na soudu odsoudí za jejich zlovolnou lhostejnost.

Tato kapitola představuje Pána jako většího než *chrám* (v. 6), než *Jonáš* (v. 41) i než *Šalomoun*. Je „větší než ten největší a daleko lepší než nejlepší“.

J. Nečistý duch se vrací (12,43–45)

12,43–44 Nyní Ježíš na příkladu shrnuje minulost, současnost a budoucnost nevěřícího Izraele. Člověk představuje židovský národ, nečistý duch znázorňuje ducha modlářství, které charakterizovalo Židy od doby jejich

otroctví v Egyptě až po babylonské zajetí (které je dočasně z modlářství vyléčilo). To je přirovnáno situaci, kdy nečistý duch vyšel z člověka. Od konce zajetí do současnosti židovský národ modly neuctívá. Jsou jako dům, který je prázdný, zametený a vyzdobený.

Před více než devatenácti sty lety přišel Spasitel a hledal vstup do tohoto prázdného domu. Měl právo v něm bydlet, je to pán domu, ale národ ho tvrdošíjně odmítal vpustit. I když se už modlám neklaněli, nečili ani pravého Boha.

Prázdný dům vyjadřuje duchovní vakuum – je to nebezpečná situace, jak vyplývá z následujících. Reformovat nestačí, je třeba aktivně přijmout Spasitele.

12,45 V budoucnu se duch modlářství do domu vrátí, bude ho doprovázet sedm duchů horších než on sám. Sedm je číslo dokonalosti a úplnosti, proto se pravděpodobně bude jednat o modlářství ve své plně rozvinuté podobě. Ukazuje to na dobu soužení, kdy bude odpadlý národ uctívat Antikrista. Klanět se člověku hříchu a uctívat ho jako Boha je daleko děsivější forma modlářství, než jakou se kdy tento národ proviňoval v minulosti. Stav takového člověka bude nakonec horší než na začátku. Nevěřící Izrael postihnou hrozné soudy velkého soužení a jejich utrpení bude horší než utrpení v babylonském zajetí. Modlářství v národě bude definitivně vyhlazeno při Kristově druhém příchodu.

„Tak bude i s tímto zlým pokolením.“ Stejně odpadlé pokolení, které odmítá Krista, které se vzpíralo Božímu Synu při jeho prvním příchodu, bude snášet kruté soudy při jeho druhém příchodu.

K. Ježíšova matka a bratři (12,46–50)

12,46–50 Tyto verše popisují zdánlivě obyčejnou příhodu, kdy za Ježíšem přichází jeho rodina, aby s ním mluvila. Proč přišli? Marek nám k tomu dává klíč. Někteří Ježíšovi přátelé se domnívali, že se pomátl (Mk 3,21.31–35) a lidé z rodiny přišli asi proto, aby ho v tichosti odvedli (viz také J 7,5). Když se Pán dověděl, že matka a bratři čekají venku a chtějí s ním mluvit, zareagoval otázkou: „Kdo je má matka a kdo jsou moji bratři?“ Potom ukázal

na své učedníky a říká: „Každý, kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka.“

Toto překvapivé prohlášení má hluboký duchovní význam; označuje výrazný bod obratu v Ježíšově jednání s Izraelem. Marie a její synové představují izraelský národ, Ježíšovy pokrevní příbuzné. Dosud Pán omezoval svou službu především na ztracené ovce z domu izraelského. Ale nyní je jasné, že jeho vlastní lidé ho nechťejí. Místo aby se farizeové klaněli svému Mesiáši, obviňují ho, že je ovládán Satanem.

Ježíš tedy oznamuje nový řád věcí. Od nyníška nebude hlavním faktorem v jeho působení pouto s Izraelem. I když má soucitné srdce a bude dále usilovat o své soukmenovce podle těla, kapitola 12 zřetelně ukazuje, že s Izraelem končí. Je jasné, jak to dopadne. Izrael ho nechce, a tak se obrací k těm, kdo o něj stojí. Na místo pokrevních vztahů nastupují duchovní vazby. Poslušnost Bohu bude přivádět muže a ženy, Židy i pohany, do živého vztahu s Ježíšem.

Než opustíme tuto příhodu, uvedeme ještě dvě poznámky, které se týkají Ježíšovy matky. Zaprvé, je zřejmé, že Marie neměla žádné zvláštní výsady, pokud jde o přístup do jeho přítomnosti.

Zadruhé, zmínka o Ježíšových bratrech je ranou pro učení, že Marie zůstala pannou. To jasně plyne z toho, že se jednalo o skutečné Mariiiny syny a tedy nevlastní bratry našeho Pána. Tento pohled podporují jiná místa v Písmu jako Žalm 69,8; Mt 13,55; Mk 3,31–32; 6,3; J 7,3.5; Sk 1,14; 1K 9,5; Ga 1,19.

VIII. Král pro odmítnutí od Izraele ohlašuje novou prozatímní podobu království (kap. 13)

Podobenství o království

Dostáváme se do bodu obratu v Matoušově evangeliu. Pán ukázal, že pozemské vztahy mají nyní ustoupit duchovním vazbám, že tedy už nejde o otázku, zda se člověk narodí jako Žid, ale o poslušnost Bohu Otci. Odmítnutím krále odmítli farizeové

a zákoníci království. Nyní Pán pomocí několika podobenství přibližuje novou podobu království, jakou bude mít v době mezi jeho odmítnutím a okamžikem, kdy se ukáže jako Král králů a Pán pánů. Šest z těchto podobenství začíná slovy „Království nebeské je podobné...“

Abychom tato podobenství viděli ve správné perspektivě, zopakujme si, co bylo o království řečeno ve 3. kapitole. Království nebeské je oblast, kde je uznávána Boží vláda. To má dva aspekty: (1) *vnější vyznávání* včetně těch, kdo říkají, že Boží vládu uznávají; a (2) *vnitřní realitu*, sem patří ti, kdo vstupují do království obrácením.

Království má pět fází: (1) Starozákonní období, jak je zachyceno v prorocích; (2) období, kdy je „za dveřmi“, neboli je přítomné v osobě krále; (3) prozatímní fáze, kdy do něho patří ti, kdo na zemi vyznávají, že jsou jeho podřízeni; tato fáze končí odmítnutím krále a jeho odchodem do nebe; (4) zjevení království v době milénia a konečně (5) věčné království. Každá biblická zmínka o království spadá do některé z těchto fází. Tato 13. kapitola se zabývá třetí, prozatímní fází. Během tohoto období od Letnic po vytržení se království ve své vnitřní realitě skládá z pravých věřících, tedy církve. To je jediné období, kdy jsou království a církev totožné; jinak nejsou jedno a totéž.

Když jsme si připomněli toto pozadí, podívejme se blíže na jednotlivá podobenství.

A. Podobenství o rozséváči (13,1–9)

13,1 Ježíš vyšel z domu, kde uzdravil posedlého, a posadil se u Galilejského jezera. Mnoho vykladačů Bible vnímá dům jako obraz izraelského národa a moře jako obraz pohanů. Když Pán vychází z domu k moři, symbolizuje tím, že s Izraelem končí; během této prozatímní fáze bude království kázat národům.

13,2 Když se na břehu shromáždilo mnoho lidí, nastoupil na loď a začal lid vyučovat v podobenstvích. Podobenství je příběh s nějakým hlavním duchovním nebo morálním poučením, které není vždy hned patrné. Následujících sedm podobenství říká, jaké bude

království v době mezi jeho prvním a druhým příchodem.

První čtyři podobenství byla adresována zástupu; poslední tři řekl pouze před učedníky. Pán učedníkům vysvětlil první, druhé a sedmé podobenství; nechal tedy na nich (a na nás), aby ostatní vyložili podle jím daného klíče.

13,3 První podobenství pojednává o rozsevači, který zasel semeno do čtyř různých druhů půdy. Dá se očekávat, že v každém případě bude jiný výsledek.

13,4–8

Půda	Výsledek
1. Ušlapaná cesta	1. Semena sezobali ptáci.
2. Tenká vrstva půdy na skále	2. Semeno vzešlo, ale nemělo kořen; spálilo je slunce a ono uschlo.
3. Půda zaplevelelná trním	3. Semeno vzešlo, ale kvůli trní nemohlo růst.
4. Dobrá půda	4. Semeno vzešlo, rostlo a přineslo úrodu, některé klasy stonásobnou, jiné šedesátinásobnou, jiné třicetinásobnou.

13,9 Ježíš uzavírá podobenství tajemnou výzvou: „Kdo má uši k slyšení, ať poslouchá!“ Tímto podobenstvím vyjádřil důležitost poselství zástupu a jinou zprávu učedníkům. Všichni by měli pochopit smysl jeho slov.

Toto podobenství Pán vykládá ve verších 18–23, a do té doby zůstaneme napjatí zvědavostí.

B. Proč mluví v podobenstvích (13,10–17)

13,10 Učedníky zarazilo, že by Pán měl s lidmi mluvit zahaleně, v podobenstvích. Proto ho požádali, aby jim tento způsob své řeči vysvětlil.

13,11 Ježíš ve své odpovědi rozlišuje mezi nevěřícím zástupem a věřícími učedníky. Zástup, který je průsečíkem národů, ho zřejmě odmítal, i když jejich odmítnutí nebylo do okamžiku ukřižování definitivní. A tak jim nebylo dovoleno znát tajemství nebeského království, zato pravým následovníkům se dostane pomoci, aby mohli podobenství lépe chápat.

Tajemství v Novém zákoně jsou skutečnosti, které lidé nikdy dosud neznali, které nebylo možné dovědět se jinak než díky božskému zjevení; nyní jsou však zjevovány. Tajemství království jsou dosud neznámé pravdy týkající se království v jeho prozatímní podobě. Dosud bylo tajemstvím i to, že království bude mít prozatímní podobu. Podobenství popisují určité rysy království v době, kdy zde král nebude přítomen. Někteří to proto označují jako „tajemnou podobu království“ – ne že by v tom bylo něco tajemného, ale prostě proto, že to dosud nebylo známo.

13,12 Mohlo by se zdát nespravedlivé, že tato tajemství se skrývají před zástupy a učedníci se je dovidají. Ale Pán uvádí důvod: „Neboť kdo má, tomu bude dáno a bude mít nadbytek; avšak tomu, kdo nemá, bude odňato i to, co má.“ Učedníci věřili v Pána Ježíše, proto dostali možnost věřit ještě více. Přijímali světlo, a proto dostanou světla ještě více. Na druhé straně Židé jako národ Světlo světa odmítli, a proto nejen že nedostanou víc světla, ale dokonce přijdou i o to světlo, které mají. Když někdo světlo odmítá, pak mu světlo bude vzato.

13,13 Matthew Henry přirovnává podobenství k oblakovému a ohnivému sloupu, který svítil Izraelcům a zároveň mátl Egyptany. Podobenství budou zjevena těm, kdo měli upřímný zájem, ale těm, kdo mají k Ježíši nepřátelský vztah, budou jenom k podráždění.

Takže to od Pána nebyl rozmar, ale prostě fungující princip, který patří k životu obecně – svévolná slepota má za následek to, že člověk je potom ke slepotě odsouzen. Proto mluvil se Židy v podobenstvích. H. Ch. Woodring to vyjadřuje takto: „Nemilovali pravdu, proto nedostanou světlo pravdy.“²⁶ Vyznávali, že vidí, tedy že znají Boží pravdu, ale stála před nimi vtělená Pravda a tu rozhodně odmítali. Vyznávali, že slyší slovo, ale uprostřed nich bylo živé Boží Slovo a oni ho neposlechli. Nechtěli rozumět úžasné skutečnosti vtělení, a proto byli zbaveni schopnosti ji pochopit.

13,14–15 Byli živým naplněním Izaiášova proroctví (6,9–10). Srdce Izraele otupělo a jejich uši nevnímaly Boží hlas. Záměrně se odmítli dívat. Věděli, že kdyby viděli, slyšeli,

pochopili a činili pokání, Bůh by je uzdravil. Ale oni ve své nemoci a nouzi tuto pomoc odmítli. Jejich trestem tedy bude to, že uslyší, ale neporozumí, uvidí, ale nebudou vnímat.

13,16–17 Učedníkům se dostalo nesmírné výsady, protože viděli něco, co dosud nikdo neviděl. Proroci a spravedliví muži Starého zákona toužili žít v době, kdy přijde Mesiáš, ale jejich touha zůstala nenaplněná. Učedníci měli výsadu žít v tomto klíčovém okamžiku historie, kdy viděli Mesiáše, byly svědky jeho zázraků a slyšeli z jeho úst vyučování, které nebylo s čím srovnat.

C. Vysvětlení podobenství o rozsévači (13,18–23)

13,18 Když Pán vysvětlil, proč používá podobenství, pokračuje dál a vykládá podobenství o čtyřech druzích půdy. Neříká, kdo je rozsévač, ale můžeme si být jisti, že je to buď on sám, nebo ti, kdo kážou zvěst o království. Semeno definuje jako slovo o království (v. 19). Půda představuje ty, kdo slyší slovo.

13,19 Ušlapaná cesta představuje lidi, kteří slovo odmítají přijmout. Slyší evangelium, ale nerozumí mu, ne protože nemohou, ale nechtějí. Ptáci jsou obrazem Satana; uchvacuje semeno ze srdcí těch, kdo slyší. Spolupracuje s nimi v jejich neúrodnosti, kterou si sami vybrali. Takovými posluchači „tvrdé půdy“ byli farizeové.

13,20–21 Když Ježíš mluvil o skalnaté půdě, měl na mysli tenkou vrstvu hlíny, která pokrývá výčnělek skály. Představuje lidi, kteří slovo slyší a s radostí reagují. Na první pohled by rozsévač mohl mít radost, že jeho kázání bylo tak úspěšné. Zanedlouho se ale dozví něco víc; není dobré, když lidé přijímají zprávu s úsměvy a dobrou myslí. Jako první musí přijít usvědčení z hřichu, zkroušenost a pokání. Daleko slibnější je vidět, jak tazatel na své cestě pod kříž na Golgotě pláče, než aby s lehkým srdcem a jásotem šel uličkou dopředu. Mělká půda plodí mělké vyznání; chybí kořeny, jejich hloubka. Když však vyznání prověří výheň výsměchu, utrpení nebo pronásledování, takový člověk se pak rozhodne, že to nestojí za to a jakékoli vyznávání nebo podřízenost Kristu opouští.

13,22 Půda zamořená trním představuje další skupinu těch, kdo slyší slovo jen povrchně. Navenek se jeví jako opravdoví služebníci království, ale časem jejich zájem zadusí starosti tohoto světa a záliba v bohatství. Nenesou ve svém životě žádné ovoce pro Boha. Lang to ilustruje na příkladu syna, jehož otec miluje peníze a má obrovský podnik. Syn v mládí slyšel slovo, ale ztratil se v podnikání.

Musel si brzo vybrat, zda se chce líbit svému Pánu nebo svému otci. Když se zasévalo semínko slova, padlo do půdy plné trní, které nyní vzešlo; starosti dnešní doby a nejistota bohatství už působily. Podlehl otcovým touhám, plně se oddal podnikání, stal se hlavou celého koncernu, a když se mu v životě dobře dařilo, musel uznat, že zanedbal nebeské věci. Když měl odejít do důchodu, vyjádřil záměr, že bude pilnější v duchovních věcech. Ale Bohu se nikdo nebude posmívat. Několik měsíců po odchodu do důchodu nečekaně zemřel. Zůstalo po něm 90 000 liber a duchovně promarněný život. Slovo bylo zadušeno trním, nepřineslo úrodu.²⁷

13,23 Dobrá půda představuje opravdového věřícího. Slyší slovo a rozumí mu díky tomu, že poslechne to, co slyší. I když tito věřící nenesou všichni stejné množství úrody, všichni dávají svým ovocem najevo, že v sobě mají Boží život. Ovoce zde představuje pravděpodobně projev křesťanského charakteru, a ne lidi získané pro Krista. Všude, kde se v Novém zákoně používá slovo ovoce, jedná se obecně o ovoce Ducha (Ga 5,22–23).

Co znamenalo podobenství pro zástupy? Je zřejmé, že varovalo před nebezpečím, že někdo uslyší a neposlechne. Jeho záměrem bylo povzbudit jednotlivce, aby upřímně přijali slovo a potom svou upřímnost prokázali ovocem pro Boha. Pokud jde o učedníky, podobenství připravovalo je a budoucí Ježíšovy následovníky na skutečnost (jinak odrazující), že spasen je pouze málokdo z těch, kdo zvěst slyší. Podobenství chrání Kristovy věrné podřízené před omylem, že celý svět se obrátí šířením evangelia. Toto podobenství tedy učedníky varuje před třemi velkými nepřáteli evangelia: (1) ďáblem – ptáci představují toho Zlého; (2) tělem – žhnoucí slunce představuje soužení nebo pronásledování

a (3) světem – trní představuje starosti světa a zálibu v bohatství.

A nakonec dostávají učedníci naději ohromné návratnosti při investování do lidské osobnosti. Tricetinasobek je 3 000procentní, šedesátinasobek je 6 000procentní a stonásobek je 10 000procentní návratnost investice. Ve skutečnosti se nedá změřit výsledek jediného opravdového obrácení. Jeden nevýrazný učitel nedělní školy investoval kdysi do chlapce D. L. Moodyho. Ten potom získal mnoho dalších a ti zase další. Tento učitel zahájil řetězovou reakci, která se nikdy nezastaví.

D. Podobenství o pšenici a plevelu (13,24–30)

Předchozí podobenství bylo živým znázorněním skutečnosti, že v nebeském království jsou lidé, kteří krále pouze vyznávají, a také lidé, kteří jsou opravdovými učedníky. První tři druhy půdy ukazují království v jeho nejširším pojetí – vnější vyznávání. Čtvrtá půda představuje užší kruh království – ty, kdo se skutečně obrátili.

13,24–26 Podobenství o pšenici a plevelu také předkládá království ze dvou pohledů. Pšenice představuje opravdové věřící, plevel pouze vyznavače. Ježíš přirovnává království k člověku, který na svém poli zasel dobré semeno; zatímco spal, přišel jeho nepřítel a mezi pšenici zasel plevel. Unger říká, že nejběžnější plevel, který se vyskytuje na obilných polích ve Svaté zemi, je jílek mámivý, „jedovatá tráva, která dokud vyrůstá do stébla, je téměř nerozeznatelná od pšenice, když však vyžene do klasu, lze ji snadno rozpoznat“.²⁸

13,27–28 Když služebníci uviděli plevel spolu s pšenici, zeptali se hospodáře, jak se to stalo. Ten okamžitě poznal, že to je práce nepřítel. Služebníci byli ochotni plevel hned vytrhat.

13,29–30 Hospodář jim však řekl, aby počkali do sklizně. Potom ženci obojí od sebe oddělí. Pšenici shromáždí do stodoly a plevel spálí.

Proč hospodář nařídil počkat s oddělováním? V přírodě jsou kořeny obilí a plevele tak propletené, že prakticky není možné vytrhnout jedno a nepoškodit druhé.

Pán toto podobenství vysvětluje ve verších 37–43, tam se vrátíme k jeho komentáři.

E. Podobenství o hořčičném zrnu (13,31–32)

13,31–32 Dále Pán přirovnává království k hořčičnému semeni, které se označuje jako nejmenší ze semen, tedy nejmenší ze semen, které posluchači znali. Když zasejeme některé z těchto semen, vyroste z něho veliký strom. Běžná rostlina hořčice je spíš jako křoví než strom, ale strom je dost velký na to, aby v jeho větvích hnízdili ptáci.

Semeno představuje skromné začátky království. Království bylo v důsledku pronásledování zpočátku poměrně malé a čisté. Jakmile se však dostalo pod patronaci a ochranu státu, utrpělo abnormálním růstem. Přiletěli ptáci a začali v něm hnízdit. Pro slovo ptáci je zde stejný termín jako ve verši 4; Ježíš vysvětluje, že ptáci znamenají toho Zlého (v. 19). Království se stalo hnízdištěm Satana a jeho služebníků. Dnešní deštník křesťanstva pod sebou skrývá systémy popírající Krista, jako je unitářství, křesťanská věda, mormoni, svědkové Jehovovi a církev sjednocení (moonisté).

Zde tedy Pán varuje učedníky, že za jeho nepřítomnosti království ohromně poroste a že se nemají nechat svést. Nemají také klást rovnítko mezi růst a úspěch. Bude to nezdravý růst. I když malé semínko vyroste ve velký strom, jeho velikost se stane „příbytkem démonů, vězením všech nečistých duchů a vězením každého nečistého a nenáviděného ptáka“ (Zj 18,2).

F. Podobenství o kvasu (13,33)

13,33 Dále Pán přirovnává království ke kvasu, který žena vmísila do tří měřic mouky. Po chvíli všechna mouka zkvasila. Je běžné toto podobenství vykládat tak, že mouka je tento svět a kvas je evangelium, které se bude kázat všude ve světě, až budou všichni spaseni. Tento pohled je však v rozporu s Písmem, s historií i se současnými událostmi.

Kvas je v Bibli vždy obrazem zla. Když Bůh přikázal svému lidu, aby své domy vyčistili od kvasu (Ex 12,15), všichni tomu rozuměli. Jestliže někdo v době od prvního do

sedmého dne svátku nekvašených chlebů jedl něco kvašeného, měl být vyloučen z Izraele. Ježíš varoval před kvasem farizeů a saduceů (Mt 16,6.12) a před kvasem Herodovým (Mk 8,15). V 1K 5,6–8 je kvas podán jako nevráživost, zloba a kontext Ga 5,9 ukazuje, že se jedná o falešné učení. Obecně platí, že kvas znamená zlé učení nebo špatné chování.

V tomto podobenství tedy Pán varuje před pronikající mocí zla, které působí v nebeském království. Podobenství o hořčičném zrně ukazuje zlo ve vnějším charakteru království; podobenství o kvasu ukazuje vnitřní porušenost.

Věříme, že v tomto podobenství mouka představuje pokrm Božího lidu, jak jej nacházíme v Bibli. Kvas je falešné učení. Žena je falešná prorokyně, která učí a klame (Zj 2,20). Copak není zvláštní, že ženy stály u zrodu řady falešných směrů? I když jim Bible zakazuje v církvi vyučovat (1K 14,34; 1Tm 2,12), některé vyzývavě zaujaly místo doktrinálních autorit a pokrm Božího lidu falšují zhoubnými herezemi.

J. H. Brookes říká:

Jestliže někdo namítne, že Kristus by nebeské království nepřirovnal k něčemu, co je zlé, pak stačí odpovědět, že království přirovnává k tomu, co obsahuje plevel i pšenici, co v sobě zahrnuje dobré i zlé ryby, co má i zlé služebníky (Mt 18,23–32), co do sebe vpouští i lidi, kteří na sobě nemají svatební roucho a kteří jsou ztraceni (Mt 22,1–13).²⁹

G. Užívání podobenství je naplněním prorocství (13,34–35)

13,34–35 První čtyři podobenství Ježíš adresoval zástupům. Tento způsob vyučování našeho Pána naplňuje Asafovo prorocství v Žalmu 78,2, že Mesiáš bude mluvit v příslovích, vypoví věci skryté od založení světa. Nyní se odhalují znaky nebeského království v jeho prozatímní podobě, které byly dosud skryté.

H. Výklad podobenství o plevelu (13,36–43)

13,36 Zbytek Pánovy promluvy je adresován učedníkům uvnitř v domě. Učedníci zde mohou znamenat věřící pozůstatek izraelské-

ho národa. Opětovná zmínka o domě připomíná, že Bůh svůj lid, který předzvěděl (Ř 11,2), neodvrhl na věky.

13,37 Ve svém výkladu podobenství o pšenici a plevelu říká Ježíš o rozsévači, že je to on sám. Rozséal během svého působení na zemi a prostřednictvím svých služebníků rozsévá i v následujících staletích.

13,38 Pole je tento svět. Je důležité zdůraznit, že pole je svět, *nikoliv církev*. Dobré semeno představuje syny království. Možná nám připadá podivné a nevhodné vyjadřovat se o lidských bytostech, že jsou zasety do země. Ale pointa spočívá v tom, že tito synové království byli rozeseți do světa. Ježíš během svého veřejného působení rozesel do světa učedníky, kteří byli věrnými poddanými království. Plevel představuje syny toho Zlého. Satan má svůj podvrh pro každou Boží realitu. Seje do světa ty, kdo vypadají, mluví a do určité míry žijí jako učedníci. Ale nejsou to opravdoví následovníci krále.

13,39 Nepřítel je Satan, nepřítel Boha i Božího lidu. Žeň je skonání věku, konec doby království v jeho prozatímní podobě, což nastane, až se Ježíš Kristus vrátí v moci a slávě, aby se jako král ujal vlády. Pán nemluví o konci věku církve; kdybychom zde mluvili o církvi, vedlo by to jen ke zmatku.

13,40–42 Ženci, tedy ti, kdo pracují na sklizni, jsou andělé (viz Zj 14,14–20). Během současné fáze království nedochází k násilnému oddělování pšenice a koukolu. Obojí může růst spolu. Ale při Kristově druhém příchodu andělé shromáždí všechny zdroje hříchu a všechny, kdo konají zlo, a vhodí je do ohnivé pece, kde bude plác a skřípění zubů.

13,43 Spravedliví poddaní v království, kteří budou na zemi během velkého soužení, vejdou do království svého Otce a budou se podílet na tisícileté Kristově vládě. Rozzáří se jako slunce, tedy budou se stkvít ve slávě.

Zde Ježíš znovu přidává tajemnou výzvu: „Kdo má uši k slyšení, ať poslouchá!“

Toto podobenství neopravňuje, jak se někteří mylně domnívají, tolerovat bezbožné lidi v místní křesťanské církvi. Připomeňme, že pole je tento svět, *nikoliv církev*. Pro místní

církev platí výslovný příkaz, aby vyloučila ze svého společenství každého, kdo se provinuje nějakou bezbožností (1K 5,9–13). Podobenství prostě učí, že v nebeském království v jeho skryté podobě budou opravdoví i falešní lidé, ryzost i podvrh, a že tak tomu bude až do skonání věku. Boží poslové potom oddělí falešné lidi, kteří se dostanou na soud, od pravých, kteří vejdou do slavné Kristovy vlády na zemi.

I. Podobenství o skrytém pokladu (13,44)

13,44 Dosud všechna podobenství vyjadřovala, že v království budou dobří i zlí, spravedliví i bezbožní. Následující dvě podobenství ukazují, že mezi spravedlivými poddanými budou dvě skupiny: (1) věřící Židé před obdobím církve a po něm a (2) věřící Židé a pohané během současného období.

V podobenství o pokladu Ježíš přirovnává království k pokladu skrytému v poli. Nějaký muž jej najde, skrývá jej, potom prodá všechno, co má, a koupí to pole.

Předkládáme výklad, že tím člověkem je Pán Ježíš. (Byl hospodářem v podobenství o pšenici a plevelu, v. 37.) Poklad představuje zbožný pozůstatek věřících Židů v době Ježíšova působení na zemi a bude existovat zase až poté, kdy církev bude vytržena (viz Ž 135,4 B21, kde Izrael je nazván zvláštním Božím pokladem). Jsou skryti v poli tak, že jsou rozptýleni po celém světě, a ve skutečnosti o nich nikdo kromě Boha neví. Ježíš je znázorněn jako ten, kdo poklad objevil, jde na kříž a dává všechno, co má, aby vykoupil svět (1K 5,19; 1J 2,2), kde je ukrytý poklad. Vykoupený Izrael se už nebude skrývat, když ze Siónu vyjde Vysvoboditel a nastolí dlouho očekávané Mesiášovo království.

Toto podobenství se někdy aplikuje tak, že hříšník se vzdává všeho, aby získal největší poklad, Krista. Ale takový výklad porušuje učení o milosti, které říká, že spasení je zdarma (Iz 55,1; Ef 2,8–9).

J. Podobenství o velmi drahé perle (13,45–46)

13,45–46 Království je přirovnáno k obchodníkovi, který hledá nádherné perly. Když

najde perlu nezvykle velké hodnoty, obětuje všechno, co má, a koupí ji.

Existují i písně, ve kterých je nálezce podáván jako hříšník a perlou je Spasitel. Znovu se však musíme postavit proti tomuto výkladu, protože hříšník nemusí prodávat všechno a nemusí si kupovat Krista.

Domníváme se spíš, že kupcem je Pán Ježíš. Perla velké ceny je církev. Na Golgotě prodal všechno, co měl, aby tuto perlu koupil. Stejně jako perla vzniká v těle perlorodky, která trpí, když ji dráždí drobné cizí těleso, tak se i církev rodila skrze modřiny a rány na těle našeho Spasitele.

Je zajímavé, že v podobenství o pokladu je království přirovnáno k samotnému pokladu. Zde království není přirovnáno k perle, ale ke kupci. Proč?

V předchozím podobenství je důraz položen na poklad, na vykoupený Izrael. Království je úzce spjato s izraelským národem. Původně bylo nabídnuto tomuto národu a v jeho budoucí podobě budou Židé jeho hlavní poddaní.

Jak jsme se už zmínili, církev není totéž co království. Všichni, kdo jsou v církvi, patří do království v jeho prozatímní podobě, ale ne všichni občané království patří do církve. *Církev nebude v království v jeho budoucí podobě, ale bude vládnout s Kristem na nové zemi.* V tomto druhém podobenství je důraz položen na samého krále a na nesmírnou cenu, kterou zaplatil, aby získal nevěstu, která bude v den jeho zjevení spolu s ním v jeho slávě.

Stejně jako perla pochází z moře, tak i církev někdy označovaná jako pohanská Kristova nevěsta, pochází zejména z moře národů. Tím není přehlížena skutečnost, že v ní jsou obrácení Izraelci; spíše to vyjadřuje, že hlavním rysem církve jsou lidé povolání k jeho jménu ze všech národů. To ve Sk 15,14 potvrzuje Jakub jako velkolepý Boží záměr týkající se současnosti.

K. Podobenství o síti (13,47–50)

13,47–48 Poslední z této série podobenství přirovnává království k rybářské síti, která se spouštěla do moře a do níž se chytí-

ly všechny možné ryby. Rybáři je pak třídili, dobré ryby shromažďovali, a co bylo špatné, vyhazovali.

13,49–50 Náš Pán toto podobenství vykládá. Jedná se o konec věků, tedy konec období soužení. Je to čas druhého Kristova příchodu. Rybáři jsou andělé. Dobré ryby jsou spravedliví, tedy spasení, ať Židé nebo pohané. Špatné ryby jsou nespravedliví, konkrétně nevěřící lidé jakéhokoli původu. Nastává rozhodování, jak jsme viděli také v podobenství o pšenici a plevelu (v. 30.39–43). Spravedliví vejdou do království svého Otce, nespravedliví jsou vydáni do ohnivé pece, kde je pláč a skřípění zubů. Nejedná se však o poslední soud. K tomuto soudu dojde na začátku tisíciletého království, milénia. Poslední soud nastane o tisíc let později (Zj 20,7–15).

Gaebelein komentuje toto podobenství takto:

Sít se vypouští do moře, které představuje národy, jak jsme viděli výše. Podobenství mluví o kázání věčného evangelia během doby velkého soužení (Zj 14,6–7). Andělé oddělují dobré od špatného. To všechno se nemůže vztahovat na dnešní dobu ani na církve, ale na dobu, kdy má být ustaveno království. Budou zde působit andělé, což je jasně vidět v knize Zjevení. Bezbožní budou uvrženi do ohnivé pece a spravedliví zůstanou na zemi a přejdou do tisíciletého království.³⁰

L. Poklad pravdy (13,51–52)

13,51 Když mistr a učitel pověděl všechna podobenství, zeptal se učedníků, jestli rozuměli. Ti odpověděli: „Ano“. To by nás mohlo překvapit, nebo bychom jim dokonce mohli trochu závidět. Asi bychom nedokázali tak sebevědomě odpovědět „Ano“.

13,52 Protože rozuměli, byli povinni o tom mluvit s druhými. Učedníci jsou potrubím, ne koncovými body požehnání. Stali se nyní znalci nebeského království, tedy učitelé a vykladači pravdy. Byli jako hospodář, který ze svého pokladu vynáší staré a nové věci. Ve Starém zákoně měli bohaté zásoby toho, co bychom mohli nazvat „staré“ pravdy; obrazné vyučování Krista, které právě slyšeli, bylo něco úplně nového. Z této obrovské zásobár-

ny poznání měli nyní udělovat slavné pravdy druhým lidem.

M. Nazaret odmítá Ježíše (13,53–58)

13,53–56 Když Ježíš dokončil tato podobenství, odešel od břehu Galilejského jezera a šel naposledy navštívit Nazaret. Když tam v synagoze vyučoval, lidé byli ohromeni jeho moudrostí a jeho zázraky, o kterých slyšeli. Pro ně byl jen syn tesaře. Znali jeho matku Marii a bratry Jakuba, Josefa, Šimona a Judu, i jeho sestry – ti všichni stále žili v Nazaretu! Jak může nějaký kluk z jejich rodného města říkat a dělat věci, díky kterým se stal tak známým? To je udivovalo, ale bylo pro ně jednodušší setrvat v neznalosti, než aby uznali pravdu.

13,57–58 Pohoršovali se nad ním. To vedlo Ježíše k tomu, aby poznamenal, že pravý prorok je obecně více uznáván mimo svůj domov. Blízkost jeho příbuzných a krajanů zapříčinila, že jim zde pohrdali. Pro nevěru nemohl Spasitel v Nazaretu nic udělat. Uzdravil tam jen několik nemocných (srov. Mk 6,5). Ne proto, že by neměl moc konat divy; lidská zloba Boží moc neomezí, ale stane se požehnaním lidem, kteří po něm touží, naplňuje potřeby těch, kdo si své potřeby uvědomují, uzdravuje lidi, které trápí to, že jsou nemocní.

IX. Neúnavná Mesiášova milost se setkává s rostoucí nevraživostí (14,1–16,12)

A. Jan Křtitel popraven (14,1–12)

14,1–2 Zprávy o Ježíšově působení se dostaly až k Herodovi tetrarchovi. Tento neslavný syn Heroda Velikého je známý také jako Herodes Antipas. Nařídil popravu Jana Křtitele. Když slyšel o Kristových zázracích, svědomí ho začalo obviňovat. Nemohl se zbavit vzpomínek na proroka, kterého nechal stít. Svým služebníkům řekl: „To je Jan. Vstal z mrtvých. To vysvětluje ty zázraky.“

14,3 Ve verších 3–12 najdeme literární retrospektivu. Matouš přerušuje své vyprávění a připomíná okolnosti Janovy smrti.

14,4–5 Herodes propustil svou manželku a žil v cizoložném vztahu, incestu, s Herodiá-

dou, manželkou svého bratra Filipa. Jan jako Boží prorok to nemohl nechat být bez toho, že by se ozval. Zaníceně a nebojácně ukazoval prstem na Heroda a za takovou nemorálnost ho odsuzoval.

Král se rozzlobil a chtěl ho nechat zabít, ale to by mu politicky neprospělo. Lidé považovali Jana za proroka a zřejmě by na Janovu popravu reagovali násilím. Tyran tedy ukojil svůj hněv na chvíli tím, že Křtitele dal do vězení. „Bezbožníci mají rádi náboženství stejně jako lvy – buď mrtvé, nebo za mřížemi; bojí se náboženství, když se dostane na svou bodu a začíná dohánět jejich svědomí.“³¹

14,6–11 V den Herodových narozenin se mu zalíbila dcera Herodiady, která před ním tančila, a on jí impulzivně nabídl cokoli, co si bude přát. Navedena svou nemorální matkou bezostyšně požádala o hlavu Jana Křtitele – na míse! Herodův hněv proti Janovi mezitím poněkud odezněl; zřejmě dokonce na tomto prorokovi obdivoval jeho odvahu a charakter. I když mu to bylo líto, cítil, že svůj slib musí splnit. Vydal rozkaz, Jan byl popraven a Herodes tak tančícímu děvčeti splnil jeho přišerou žádost.

14,12 Janovi učedníci tělo uctivě pohřbili a potom šli a pověděli to Ježíši. Neměli nikoho bližšího, komu by mohli vylít svůj smutek i rozhořčení. A také nám nemohli nechat lepší příklad. V dobách pronásledování, útisku, souzení a bolesti *máme i my jít a říct to Ježíši.*

A Herodes? Spáchal zločin, ale paměť ho neopustila. Když slyšel, co koná Ježíš, celá epizoda se mu vracela a pronásledovala ho.

B. Nasycení pěti tisíc (14,13–21)

14,13–14 Když Ježíš uslyšel, že se Herodes vážně zabývá zprávami o jeho zázracích, odjel lodí do ústraní u Galilejského jezera. Můžeme si být jisti: neodcházel proto, že by měl strach; věděl, že se mu nemůže nic stát, dokud nepřijde jeho čas. Neznáme hlavní důvod jeho přesunu, ale vedlejším důvodem bylo to, že se učedníci právě vrátili z kazatelské mise (Mk 6,30; L 9,10) a potřebovali odpočinek a klid.

Zástupy z měst za ním však proudily pěšky. Když vyšel z lodí na břeh, už ho čekaly. Na-

šeho soucitného Pána taková dotěrnost nepodráždila, ale ihned se dal do práce a uzdravoval jejich nemocné.

14,15 Večer, tedy po třetí hodině odpoledne, učedníci cítili, že nastává těžká situace. Tolik lidí a nikde nic k jídlu! Požádali Ježíše, aby poslal lidi do vesnic, kde by si jídlo mohli obstarat. Jak málo však rozuměli Kristovu srdci, jak málo znali jeho moc!

14,16–18 Pán je ujistil, že to není třeba. Proč by měli lidé odcházet od toho, který otevírá ruku a naplňuje potřeby všeho živého? Pak jim neotřele řekl: „Dejte jim jíst vy!“ To je zarážilo. „Dát jim najíst? Vždyť nemáme nic než pět bochníků chleba a dvě ryby!“ Zapomněli, že mají ještě Ježíše. Pán jim trpělivě řekl: „Přineste mi je.“ To bylo jediné, co měli udělat.

14,19–21 Dokážeme si představit, jak Pán říká zástupům, aby se na trávě posadili. Vzal pět chlebů a dvě ryby, poděkoval, lámal chleba a dával jej učedníkům, aby kousky podávali dál. Stačilo to pro všechny. Když se všichni najedli, učedníci nasbírali dvanáct košů drobků. Když Ježíš skončil, zbylo víc, než když začínal. Je ironií, že pro každého nevěřícího učedníka byl jeden koš. A to se najedlo deset, možná až patnáct tisíc lidí (pět tisíc mužů plus ženy a děti).

Tento zázrak je duchovním poučením pro učedníky všech generací. Stále máme kolem sebe hladové zástupy. A skupina učedníků se zdánlivě nepatrnými zásobami je vždy malá. Ale je zde vždy soucitný Spasitel. Když mu učedníci ochotně dají to málo, co mají, Pán nasytí tisíce. Rozdíl dnes spočívá v tom, že pět tisíc lidí, kteří se najedli u Galilejského jezera, ukojilo svůj hlad jen nakrátko; ti, kdo se dnes sytí u živého Krista, jsou uspokojeni navždy (viz J 6,35).

C. Ježíš kráčí po moři (14,22–33)

Předcházející zázrak učedníky ujistil, že chodí s tím, kdo může dát daleko víc, než kolik potřebují. Teď se přesvědčí, že Pán má také moc je ochránit a dát jim moc.

14,22–23 Když Ježíš propouštěl zástupy, řekl svým učedníkům, aby vyrazili lodí na druhou stranu jezera. Potom vyšel na horu, aby se modlil. Nastal večer, slunce už zapadlo

a on tam byl sám. (V židovském počítání času existoval dvojitý „večer“, viz Ex 12,6 poznámka ČSP. O jednom je řeč ve verši 15, ten začal uprostřed odpoledne, a o druhém je řeč nyní, při západu slunce.)

14,24–27 Lod' se mezitím dostala daleko od břehu a uředníci bojovali s větrem v protisměru. Když se vlny opíraly do lodi, Ježíš uviděl, jak s nimi zápasí. Během čtvrté noční hlídky (mezi třetí a šestou hodinou ráno) k nim šel po moři. Uředníci si mysleli, že to je duch a vyděsili se. Hned však uslyšeli uklidňující hlas svého Pána a Přítele: „Vzchopte se, to jsem já, nebojte se!“

Jak je to pro nás aktuální! Často námi zmítají bouře, zmatek, zoufalství. Zdá se nám, že Zachránce je daleko. Ale stále se za nás modlí. Je nablízku i v nejtemnější noci. Často ho v danou chvíli ani nepoznáme a propadáme panice. Pak zaslechneme jeho uklidňující hlas a uvědomíme si, že i vlny, které nám nahánějí strach, má pod kontrolou.

14,28 Když Petr uslyšel známý, milovaný hlas, vytryskl na povrch jeho cit a nadšení: „Pane, jsi-li to ty, poruč mi, ať přijdu k tobě po vodě!“ Nezveličujme Petrovo „jestliže“ jako projev malé víry, ale podívejme se na jeho odvážnou prosbu jako znak velké důvěry. Petr cítil, že Ježíšovy příkazy jsou pro něho zmocněním, že dávají sílu k tomu, co nám přikáže.

14,29–33 Když Ježíš řekl „Pojď!“ Petr vystoupil z lodi a šel směrem k němu. Dokud se díval na Ježíše, dokázal nemožné; jakmile se však začal zabývat silným větrem, začal klesat pod hladinu. Vyděšeně vykřikl: „Pane, zachraň mě!“ Pán ho vzal za ruku, vlídně mu vytkl malou víru a přivedl ho do lodi. Jakmile se Ježíš ocitl na lodi, vítr ustal. Všichni ho začali uctívat a říkali mu: „Opravdu jsi Boží Syn.“

Křesťanský život je lidsky nemožný, stejně jako chození po vodě. Je možný pouze díky moci Ducha svatého. Pokud se nedíváme nikam jinam než na Ježíše (Žd 12,2), prožíváme nadpřirozený život. Ale jakmile se začneme zabývat sami sebou nebo okolnostmi, začínáme se propadat. Potom musíme volat ke Kristu, aby nás obnovil a svou božskou mocí uschovil.

D. Ježíš uzdravuje v Genezaretu (14,34–36)

14,34–36 Lod' přirazila ke břehu v Genezaretu na severozápadním břehu Galilejského jezera. Jakmile lidé spatřili Ježíše, přinesli všechny nemocné z celé oblasti, aby se mohli dotknout aspoň trásní jeho šatu; všichni, kdo se ho dotkli, byli zcela uzdraveni. Lékaři měli v té oblasti volno. Aspoň na chvíli nebyl nikdo nemocný. Celá oblast se těšila zdraví a uzdravení, a to díky návštěvě velkého Lékaře.

E. Poskvrnění zevnitř (15,1–20)

Často se poukazuje na to, že Matouš v prvních kapitolách nerespektoval chronologické pořadí. Ale od 14. kapitoly do konce jsou události většinou popsány v tom sledu, jak se skutečně odehrály.

V 15. kapitole se vynořuje také dispenzační pořadí. Zprvč silící hádky a spory ze strany farizeů a zákoníků (v. 1–20) jsou předzvěstí, že Izrael Mesiáše odmítne. Zadruhé víra kananejské ženy (v. 21–28) znázorňuje, jak se evangelium v tomto období dostane k pohanům. A konečně uzdravení velkého zástupu (v. 29–31) a nasycení čtyř tisíc lidí (v. 32–39) ukazuje na budoucí tisícileté období celosvětového zdraví a blahobytu.

15,1–2 Zákoníci a farizeové byli neúnávní ve svém úsilí, se kterým Pánu připravovali různé nástrahy. Z Jeruzaléma za ním přišla delegace těchto nepřátel, kteří obviňovali jeho učedníky z nečistoty, protože jedli chléb neomytými rukama, a tak porušovali tradici starších.

Abychom správně docenili tento incident, je třeba chápat, co znamená čisté a nečisté, a co farizeové omýváním mysleli. Celé pojetí čistého a nečistého vychází ze Starého zákona. Nečistota, ze které byli učedníci obviněni, byla obřadná záležitost. Jestliže se někdo dotkl například mrtvého těla nebo jestliže jedl určité věci, dopustil se obřadného znečištění – nemohl se účastnit obřadů uctívání Boha. Zákon vyžadoval, aby prošel očištěním rituálem dřívě, než bude moci přijít k Bohu.

Starší ovšem k očištěním rituálům přidali tradice. Například chtěli, aby dřívě, než se Žid dá do jídla, prošly jeho ruce propracovaným očištěním procesem, kdy si musel umýt

ruce až po lokty. Pokud byl předtím na tržišti, měl se obřadně vykoupat. Farizeové tedy kritizovali učedníky, že nedodržují komplikované omývání, jak je předepisovala židovská tradice.

15,3–6 Pán Ježíš svým kritikům připomněl, že *oni sami* překračují Boží příkaz, nejenom tradice starších. Zákon prikazoval, aby každý ctil své rodiče, včetně toho, že je bude finančně podporovat, když budou potřebovat. Ale zákoníci a farizeové (a mnozí další) své staré rodiče finančně podporovat nechtěli. Proto vymysleli tradici, jak se této zodpovědnosti vyhnout. Když je otec nebo matka požádali o pomoc, stačilo, aby prohlásili: „Všechny peníze, které mám a které bych mohl použít na vaši podporu, jsou zasvěcené Bohu, a proto vám je nemůžu dát.“ Jakmile to prohlásili, nemuseli už finančně podporovat své rodiče. Tímto podlým způsobem vlastně zrušili Boží slovo, které prikazuje, aby se o své rodiče starali.

15,7–9 Vychytralým překroucením slov naplnili Izaiášovo proroctví (29,13). Ústy Boha ctí, ale jejich srdce je od něho daleko. Jejich uctívání Boha je bezcenné, protože lidským tradicím přikládají vyšší vážnost než Božímu slovu.

15,10–11 Ježíš se potom obrátil k zástupu a vyjádřil něco, co má nesmírný význam. Prohlásil, že člověka neznečišťuje to, co do úst vchází, ale naopak to, co z nich vychází. Sotva umíme docenit revolučnost tohoto výroku. Podle levítského řádu platilo, že člověka poskvrňuje to, co vchází do úst. Židé nemohli jíst maso zvířat, která nepřežvykovala a která neměla rozdělená kopyta. Nesměli jíst ryby, které neměly šupiny a ploutve. Bůh dal přesné pokyny, které jídlo je čisté a které není.

Zákonodárce nyní razí cestu ke zrušení celého systému obřadného znečišťování. Říká, že jídlo, které učedníci jedli neomytýma rukama, je neposkvrnilo. Zato pokrytectví zákoníků a farizeů – to opravdu znečišťuje.

15,12–14 Když učedníci přišli se zprávou, že farizeové se pro jeho veřejné obvinění urazili, Ježíš je přirovnal k rostlinám, které zasadil někdo jiný než Bůh. Byli jako plevele, a ne pšenice. Oni sami budou jednou i se

svým učením vykořeněni, tedy zničeni. Potom dodává: „Nechte je. Jsou slepí vůdcové slepých.“ I když se považují za autority v duchovních věcech, jsou vůči duchovním skutečnostem slepí stejně jako lidé, které vedou. To může dopadnout jedinečně tak, že vůdcové i lidé, které vedou, spadnou do jámy.

15,15 Učedníci byly nepochybně otřeseni takovou změnou v tom, co se učili o čistých a nečistých pokrmech. Bylo to pro ně jako podobnost, tedy nejasné, zastřené vyprávění. Petr to vyjádřil tím, že Pána požádal o vysvětlení.

15,16–17 Pán se napřed podivil, že tak pomalu chápou, a pak jim vysvětlil, že ke skutečnému poskvrnění dochází v morální oblasti, ne ve fyzické. Pokrmy určené k jídlu nejsou samy o sobě čisté nebo nečisté. Vlastně nic hmotného není samo o sobě zlé. Zlé je špatné používání. Jídlo, které člověk jí, vstupuje do úst, vchází do břicha, kde se stráví, a nestrávené zbytky odcházejí z těla ven. Jídlo se nedotýká morální stránky člověka, pouze jeho těla. Dnes víme, že „všechno, co Bůh stvořil, je dobré a nemá se zavrňovat nic, co se přijímá s díkyvdáním. Vždyť je to posvěceno Božím slovem a modlitbou“ (1 Tm 4,4–5). Tento úsek nemluví samozřejmě o jedovatých bylinách, ale o pokrmech, které Bůh dal člověku k jídlu. Všechny takové pokrmy jsou dobré a měli bychom je jíst s vděčností. Jestliže je někdo na něco alergický nebo některý pokrm nesnáší, pak ať ho nejí, ale obecně můžeme jíst s jistotou, že Bůh nám dává jídlo k tomu, abychom se jím fyzicky sytili.

15,18 Jestliže nás tedy pokrm neposkvrňuje, co tedy poskvrňuje? Ježíš odpovídá: „Co však z úst vychází, vystupuje ze srdce, a to znečišťuje člověka.“ Srdce zde není tělesný orgán, který čerpá krev, ale porušený zdroj lidských motivů a tužeb. Tato část lidské morální přirozenosti se projevuje nečistými myšlenkami, zvrácenými slovy a nakonec zlými činy.

15,19–20 K tomu, co člověka poskvrňuje, patří špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, lživá svědectví, urážky (toto řecké slovo znamená také pomlouvání druhých).

Farizeové a zákoníci úzkostlivě dbali na vyzývavé, puntičkářské dodržování obřadů mytí rukou. Ale jejich vnitřní život byl poskvrněný. Připisovali přílišnou důležitost okrajovým věcem a přehlíželi to, co je opravdu důležité. Dokázali kritizovat, že učedníci nezachovávají tradice, které neustanovil Bůh, ale na druhé straně plánovali, jak zabít Božího Syna a provinít se celým seznamem hříchů uvedeným v 19. verši.

F. Pohanská žena oceněna za svou víru (15,21–28)

15,21–22 Ježíš odešel do oblasti Týru a Sidónu na pobřeží Středozemního moře. Pokud víme, byl to jediný případ během jeho veřejného působení, kdy odešel ze židovského území. Zde ve Fénicii ho jedna kananejská žena prosila, aby uzdravil její dceru posedlou démonem.

Je důležité si uvědomit, že tato žena nebyla Židovka, ale pohanka. Pocházela z Kenaanců, nemorálního pokolení, které Bůh určil k vyhlazení. Díky neposlušnosti Izraele někteří z nich přežili jejich příchod do Kanaanu pod vedením Jozua, a tato žena byla jedním z jejich potomků. Jako pohanka neměla výsady pozemského Božího vyvoleného národa. Byla cizinka, neměla naději. Svým postavením neměla nárok na Boha nebo na Mesiáše.

Ježíše oslovila jako Pána, Davidova syna, což je titul, který Židé užívali k označení Mesiáše. Ježíš byl sice Davidův syn, ale žádný pohan neměl právo k němu takto přistupovat. Proto jí Pán zpočátku neodpovídal.

15,23 Učedníci přišli a naléhali na něho, ať ji pošle pryč; byla jim na obtíž. Pro Ježíše však byla vítaným příkladem víry a nádobou, na které může zářit jeho milost. Napřed ale musí prověřit a vyškolit její víru!

15,24–25 Připomněl jí, že adresáty jeho poslání jsou ztracené ovce z domu Izraele, ne pohané a zcela určitě ne Kenaanci. Toto viditelné odmítnutí jí však neodradilo. Vynechala oslovení „synu Davidův“ a klaněla se mu se slovy: „Pane, pomoz mi!“ Když k němu nemohla přijít jako Židovka k Mesiáši, tak k němu jde jako stvoření ke Stvořiteli.

15,26 Aby Ježíš prověřil ryzost její víry,

říká jí, že není správné, aby vzal jídlo židovským dětem a dal chleba pohanským psům. Pokud nám to zní hrubě, vzpomeňme si, že podobně jako v případě chirurgického skalpelu nebylo cílem zranit, ale uzdravit. *Byla* to pohanka. Židé se na pohany dívali jako na psy, co žerou mršiny a hledají po ulicích zbytky jídla. Ježíš zde však používá slova psi. Ve vzduchu visela otázka: „Uzná, že není ani v nejmenším hodna jeho milosrdenství?“

15,27 Její odpověď byla úžasná. Naprosto se s tímto vyjádřením ztotožnila. Zaujala místo nehodné pohanky, vrhla se k jeho milosrdenství, lásce a milosti. Vlastně řekla: „Máš pravdu! Jsem pouze jedno z těch štěňátek pod stolem. Ale já vím, že někdy spadnou drobký ze stolu na zem. Nenecháš mi aspoň nějaké? Nejsem hodna toho, abys mou dceru uzdravil, ale úpím k tobě, abys to pro mě udělal jako pro jedno ze svých nehodných stvoření.“

15,28 Ježíš ocenil její velkou víru. Nevěřící děti nemají hlad, netouží po chlebu, zato zde je „štěně“, které po něm volá. Víře se dostává odměna; její dceru je okamžitě uzdravena. To, že Pán uzdravil pohanskou dceru na dálku, ukazuje na jeho působení po Boží pravici v přítomnosti, při kterém duchovně uzdravuje pohany, zatímco jeho starodávný lid jako národ je postaven stranou.

G. Ježíš uzdravuje veliké zástupy (15,29–31)

V Markovi 7,31 čteme, že Pán odešel z Týru a putoval dále na sever do Sidónu, potom na východ přes Jordán a na jih přes území Dekapole. Zde, nedaleko Galilejského jezera, uzdravoval chromé, slepé, němé, zmrzačené a mnoho dalších. Užaslý zástup chválil Boha Izraele. Můžeme se domnívat, že to byli pohané ze sousedství. Lidé spojovali Ježíše a jeho učedníky s Izraelem a správně vyvodili, že mezi nimi působí Bůh Izraele.

H. Nasycení čtyř tisíc (15,32–39)

15,32 Nepozorní (nebo naopak kritičtí) čtenáři Bible zaměňují tuto příhodu s nasycením pěti tisíc a obviňují Bibli, že se opakuje, že si protirečí a špatně počítá. Skutečnost je taková, že se jedná o dvě odlišné události a jedna druhou spíše doplňuje, než aby si protirečily.

Zástupům po třech dnech s Pánem došly zásoby jídla a on je nechtěl nechat odejít hladové, aby se lidé cestou nevyčerпали.

15,33–34 Učedníci jsou zase rozčarovaní: jak mají nasytit tolik lidí? Tentokrát měli pouze sedm chlebů a několik malých rybiček.

15,35–36 Stejně jako v případě nasycení pěti tisíc lidí je Ježíš nechal usadit, vzdal díky, lámal chleby i ryby a podával učedníkům, aby je rozdávali. Očekává, že jeho učedníci udělají, co mohou, potom vystoupí sám a udělá, co udělat nemohou.

15,37–39 Když se lidé najedli, zbylo sedm velkých košů jídla. A to se najedly čtyři tisíce mužů a také jejich ženy a děti.

V následující kapitole uvidíme, jaký význam má statistika těchto dvou zázračných nasycení (16,8–12). Každý detail biblického vyprávění je bohatý svým významem. Po rozpuštění zástupu Pán odplul do Magdaly na západním břehu Galilejského jezera.

I. Kvas farizeů a saduceů (16,1–12)

16,1 Tradiční protivníci v teologických otázkách, farizeové a saduceové, představovali dva opačné věroučné extrémy. Jejich nevráživost však otevřela prostor pro vzájemnou spolupráci, takže se spojili ve společném úsilí Ježíše při něčem přistihnout. Zkoušeli ho tím, že ho požádali o znamení z nebe. Někakým způsobem, který nám není jasný, se ho snažili zlákat k něčemu, co by ho zkompromitovalo. Když žádali o znamení z nebe, možná tím naznačovali, že předchozí zázraky měly zdroj na opačné straně. Možná chtěli nějaké nadpřirozené znamení na obloze. Ježíš vykonal všechny zázraky na zemi. Dokázal by udělat i zázraky na nebi?

16,2–3 Odpověděl jim tak, že zůstal u tématu oblohy. Když viděli večer červánky, předpovídali, že druhý den bude pěkné počasí. Také věděli, že ranní červené nebe přinese přes den bouřky.³² Byli to odborníci, kteří uměli vysvětlit vzhled nebe, ale nedokázali rozeznávat znamení časů.

O jaká znamení se jednalo? V osobě Jana Křtitele přišel prorok, který ohlašoval příchod Mesiáše. Před jejich očima se děly zázraky, o kterých mluvila proroctví týkající se Me-

siáše, tedy činy, které nikdo z lidí nikdy nedělal. Dalším znamením časů bylo viditelné odmítnutí Mesiáše ze strany Židů a zaměření evangelia na pohany, to vše jako naplnění proroctví. Ale ani přes tyto nezvratné důkazy nevnímali, že se právě utváří historie, ani že se naplňují proroctví.

16,4 Když farizeové a saduceové hledali znamení ve chvíli, kdy mezi nimi stál sám Ježíš, ukázali se jako zlé, duchovně cizoložné pokolení. Nedostanou žádné znamení, kromě znamení proroka Jonáše. Už jsme v poznámce k verši 12,39 vysvětlili, že tím bude vzkříšení Krista třetího dne. Zlé a cizoložné pokolení ukřížuje svého Mesiáše, ale Bůh ho vzkřísí z mrtvých. To bude znamením zkázy všem, kdo se odmítají sklonit před ním jako právoplatným vládcem.

Tento odstavec uzavírají hrozivá slova: „Zanechal je tam a odešel.“ Duchovní dopad těchto slov by měl být všem jasný.

16,5–6 Když se učedníci zase shromáždili kolem Pána na východním břehu jezera, zjistili, že s sebou zapomněli vzít chleba. Ježíš je tedy přivítal varováním, aby si dávali pozor na kvas farizeů a saduceů. Oni to pochopili, jako by řekl: „Nechodte k židovským vůdcům kupovat jídlo!“ Byli příliš zaměřeni na jídlo, a tak hledali doslovné, přirozené vysvětlení tam, kde Pán měl na mysli duchovní poučení.

16,7–10 Pořád se starali o to, že nemají dost jídla, přestože s nimi byl Pán, který nasytí pět tisíc a potom čtyři tisíce mužů. A tak s nimi ta dvě zázračná nasycení znovu probral. Jeho lekce se týkala Boží aritmetiky a Božích zdrojů, vždyť *čím méně toho Ježíš měl v ruce, tím více lidí nasytí a tím více jídla ještě zbylo.*

Když měl pouze pět chlebů a dvě ryby, nasytí pět tisíc mužů a dvanáct košů úlomků zbylo. K nasycení čtyř tisíc měl více chlebů i ryb a zbylo pouze sedm košů. Jestliže mu dáme k dispozici své omezené prostředky, on je umí rozmnožit v opačném poměru k jejich množství. „Působí-li v něčem Bůh, pak málo je mnoho.“

Pro „koš“³³ je zde použito jiné slovo než v popisu příběhu nasycení pěti tisíc lidí. Sedm košů u druhého nasycení bylo větších než dvanáct košů v předchozím případě. Ale

hlavní myšlenka se nemění: Proč se bát hladu a nouze, když jsme ve spojení s tím, kdo má neomezenou moc a zdroje?

16,11–12 Když Pán mluvil o kvasu farizeů a saduceů, nemluvil o chlebu, ale o zlém učení a chování. V L 12,1 je kvas farizeů definován jako pokrytectví. Hlásali, že se drží Božího slova do nejmenších detailů, ale jejich poslušnost spočívala jen na povrchu a byla mělká. Uvnitř byli zlí a zkažení.

Kvasem saduceů byl racionalismus. Byli to volnomyšlenkáři své doby, podobně jako dnešní liberálové vybudovali systém pochybností a toho, co popírali. Tvrdili, že andělé a duchové neexistují, že nebude vzkříšení těla, popírali nesmrtelnost duše a věčný trest. Pokud se tento kvas skepticismu toleruje, rozšíří se a pronikne všude jako kvas v mouce.

X. Král připravuje své učedníky (16,13–17,27)

A. Petrovo velké vyznání (16,13–20)

16,13–14 Cesarea Filipova byla asi čtyřicet kilometrů severně od Galilejského jezera a osm kilometrů východně od Jordánu. Když Ježíš přišel do okolních vesnic (Mk 8,27), dochází k vrcholnému okamžiku jeho působení a vyučování. Dosud vedl své učedníky k tomu, aby správně chápali jeho osobu. Nyní se obrací a rozhodně mívá ke kříži. Tento vrcholný okamžik začíná tím, že se Ježíš ptá svých učedníků, za koho ho lidé pokládají. Odpovědi zahrnovaly škálu od Jana Křtitele přes Eliáše a Jeremiáše až k tomu, že je jeden z proroků. Pro průměrného člověka byl jedním z mnoha. Je dobrý, ale ne Nejlepší. Je velký, ale ne Největší. Je prorok, ale ne Prorok. Takový pohled nestačí. Vyjadřuje mu jen chabé uznání. Kdyby byl jen jako jiný obyčejný člověk, byl by podvodník, protože o sobě tvrdil, že je roven Bohu Otcí.

16,15–16 Ptá se tedy učedníků, za koho ho považují oni. To vedlo Šimona Petra k historickému vyznání: „Ty jsi Kristus, Syn živého Boha.“ Jinými slovy Mesiáš Izraele a Boží Syn.

16,17–18 Pán vyslovil nad Šimonem, Jonášovým synem, blahoslavenství. Rybář Petr

nedospěl k tomuto vnímání Pána Ježíše svým rozumem nebo vrozenou moudrostí; bylo mu to nadpřirozeně zjeveno Bohem Otcem. Ale Syn má pro Petra také něco důležitého. Ježíš dodává: „A já ti pravím, že ty jsi Petr, a na té skále vybuduji svou církev a brány podsvětí ji nepřemohou.“ Jsme si vědomi, že nad tímto veršem se vznáší asi víc sporů než nad kterýmkoli jiným veršem v evangeliu. Otázkou je, kdo je ta skála? Problém částečně plyne z toho, že řecká slova „Petr“ a „skála“ jsou si podobná, ale význam je odlišný. První z nich, *petros* znamená kámen nebo uvolněný kus skály; druhý, *petra* znamená skálu, skalisko. Ježíš tedy ve skutečnosti řekl: „...Ty jsi Petr (kámen) a na této skále vybuduji svou církev.“ Neřekl, že bude svou církev stavět na kameni, ale na skále.

Jestliže tedy Petr není skála, kdo je? Pokud zůstaneme v kontextu, pak se nabízí odpověď, že skála je Petrovo vyznání, že Kristus je Syn živého Boha, pravda, na které je založena církev. Verš Ef 2,20 říká, že církev je postavena na Ježíši Kristu, což je úhelný kámen. Toto vyjádření, že jsme vybudováni na základě apoštolů a proroků, se netýká jich samých, ale základu, který je položen v jejich učení o Pánu Ježíši Kristu.

O Kristu jako skále je řeč v 1K 10,4. V této souvislosti Morgan správně připomíná:

Pamatujte, že mluvil se Židy. Jestliže sledujeme obrazné používání slova skála v hebrejských Písmech, zjistíme, že nikdy není použito jako symbol člověka, ale vždy jako symbol Boha. Takže ani zde v Cesareji Filipově církve není vybudována na Petrovi. Ježíš si nezahlává s obraznou řečí. Bere jejich starý hebrejský obraz, skálu – která je vždy symbolem Boha – a říká: „Na Bohu samém, na Kristu, Synu živého Boha vybuduji svou církev.“³⁴

Petr se o sobě nikdy nevyjadřuje jako o základu církve. Dvakrát mluví o Kristu jako o kameni (Sk 4,11–12; 1Pt 2,4–8), ale potom se obraz mění; kámen je kamenem úhelným.

„Vybuduji svou církev.“ Zde je v Bibli první zmínka o církvi. Ve Starém zákoně neexistovala. Když Ježíš vyřkl tato slova, byla církev stále ještě věcí budoucnosti; vznikla až

o Letnicích a tvoří ji všichni opravdoví věřící v Krista, Židé i pohané. Samostatné společenství známé jako Kristovo tělo a jeho církev má jedinečné nebeské povolání a cíl.

Sotva bychom čekali, že první zmínka o církvi bude v Matoušově evangeliu, ve kterém jsou hlavními tématy Izrael a království. Avšak v souvislosti s tím, že Izrael Krista odmítl, následuje vsunuté období – období církve – které bude trvat až do jejího vytržení. Potom Bůh začne znovu jednat s Izraelem jako národem. Proto je na místě, že zde Bůh představuje církev jako následující krok ve svém dispenzačním programu poté, co Izrael Krista odmítne.

Větu „Brány podsvětí ji nepřemohou“ je možné chápat dvěma způsoby. Jednak jsou zde brány podsvětí podány, jak neúspěšně útočí na církev – církev přežije všechny útoky. Jednak církev sama může představovat někoho, kdo přebírá ofenzívu a stává se vítězem. V obou případech budou mocnosti smrti poraženy tak, že živí věřící budou přeneseni a ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou z mrtvých.

16,19 Slova „Tobě dám klíče království nebeského“ neznamenají, že Petr dostal právo vpouštět lidi do nebe. Souvisejí s nebeským královstvím *na zemi* – to je oblast, kde jsou všichni, kdo vyznávají věrnost králi, kdo říkají, že jsou křesťané. „Klíče“ mají něco společného se vpuštěním dovnitř, se vstupem. „Klíče“, které otvírají dveře do oblasti vyznání, vidíme ve velkém poslání (Mt 28,19) – činění učedníků, křest a vyučování. (Křest není nezbytný pro spasení, ale je to iniciační obřad, kterým lidé veřejně vyznávají oddanost králi.) Petr tyto klíče použil poprvé o Letnicích. Nebyly dány pouze jemu, ale dostal je jako reprezentant všech učedníků (viz Mt 18,18, kde totéž zaslíbení dostávají všichni.)

„Cokoli svážeš na zemi, bude již svázáno v nebesích, a cokoli rozvážeš na zemi, bude již rozvázáno v nebesích.“ Toto je úsek související s veršem J 20,23 a obojí se někdy užívá k učení, že Petr a jeho domnělí nástupci dostali pravomoc odpouštět hříchy. Víme, že to není možné; hříchy může odpouštět pouze Bůh.

Tomuto verši lze rozumět dvěma způsoby. Zprvém může text znamenat, že apoštolové měli moc svazovat a rozvazovat, kterou my dnes nemáme. Petr například svázal hříchy Ananiáše a Safiry, takže byli potrestáni okamžitou smrtí (Sk 5,1–10), naopak Pavel rozvázal muže v kázni v Korintu z důsledků jeho hříchu, protože činil pokání (2K 2,10).

Tento verš může také znamenat, že cokoli apoštolové na zemi svázali nebo rozvázali, muselo už předtím být svázáno nebo rozvázáno na nebi (viz NKJV na okraji). Ryrie říká: „Nebe, nikoliv apoštolové, je iniciátorem veškerého svazování a rozvazování, apoštolové to pouze oznamují.“³⁵

Dnes má tento verš pravdu pouze v *deklarativním* smyslu. Když hříšník opravdově činí pokání ze svých hříchů a přijímá Ježíše Krista jako Pána a Spasitele, pak nějaký jiný křesťan může *deklarovat*, prohlásit, že jeho hříchy jsou odpuštěny. Když hříšník Spasitele odmítá, křesťanský pracovník může *deklarovat*, prohlásit, že jeho hříchy jsou zadrženy. William Kelly píše: „Kdykoli církev jedná ve jménu Pána a skutečně koná jeho vůli, pak je na jejich skutcích Boží punc.“

16,20 Znovu se setkáváme s tím, že Pán Ježíš přikazuje svým učedníkům, aby nikomu neříkali, že je Mesiáš. Vzhledem k nevěře Izraele by z takového odhalení nevzešlo nic dobrého. Lidové snahy korunovat ho za krále, by určitě přinesly mnoho škody; takové nesprávně načasované dění by Římané nemilosrdně rozdrtili.

Steward, který tento úsek nazývá bodem obratu v Ježíšově službě, píše:

Tento den v Cesareji Filipově je v evangeliích velkým předělem, jako by hranicí mezi povodími. Od tohoto okamžiku tečou potůčky jiným směrem. Běžná popularita, která Ježíše na počátku jeho působení málem vynesla na trůn, se nyní vytratila. Vše teď směřuje ke kříži... V Cesareji stál Ježíš jakoby na hranici mezi povodími, na kopečku, odkud bylo vidět cestu, kterou už měl za sebou, a temno před sebou, které nahánělo hrůzu. Jediný pohled zpět, kde ještě doutnal odlesk šťastných dnů – a potom se ohlédl a vydal směrem do stínů. Zamířil ke Golgotě.³⁶

B. Příprava učedníků na jeho smrt a zmrtvýchvstání (16,21–23)

16,21 Když si nyní učedníci uvědomili, že Ježíš je Mesiáš, Syn živého Boha, byli připraveni vyslechnout první přímou předpověď jeho smrti a vzkříšení. Už věděli, že svou věc dotáhne do konce, že jsou na straně vítěze, že triumf mají jistý, ať se stane cokoli. Pán tedy oznámil tuto novinu do připravených srdcí. Musí jít do Jeruzaléma, musí mnoho vytrpět od náboženských vůdců, musí být zabit a třetího dne být vzkříšen. Tyto novinky stačily na to, aby zmrazilo jakékoli další snahy – kromě posledního výroku, že třetího dne musí být vzkříšen. A tím se všechno zásadně mění.

16,22 Petr se rozhořčil při pomýšlení, že by Ježíš měl snést něco takového. Chytil ho, jako by ho chtěl zastavit, a protestoval: „To ne, Pane, to se ti určitě nestane!“

16,23 Pán Ježíš reagoval výtkou. Copak nepřišel na svět proto, aby umřel za hříšníky? Všechno a všichni, kdo mu v tomto záměru bránili, nebyli v souladu s Boží vůlí. Proto Petrovi řekl: „Jdi za mnou, satane! Jsi mi kame-nem úrazu, protože nemáš na mysli věci Boží, ale lidské.“ Když Petra nazval satanem, neměl tím na mysli, že by tento apoštol byl posedlý démonem nebo ovládaný Satanem. Prostě vyjádřil, že Petrovo jednání a slova by čekal od Satana (což znamená *odpůrce*). Když Petr protestoval proti cestě na Golgotu, stal se pro Spasitele překážkou.

Každý křesťan má na sebe brát kříž a jít za Pánem Ježíšem; když se ovšem na cestě před námi rýsuje kříž, vnitřní hlas nám říká: „To ne, vyhni se tomu!“ Možná jsou to hlasy našich milých, které nás chtějí odchýlit od cesty poslušnosti. V takových chvílích musíme také říct: „Jdi za mnou, satane! Jsi mi překážkou v cestě!“

C. Příprava na pravé učednictví (16,24–28)

16,24 Nyní Pán Ježíš jasně říká, co to znamená být jeho učedníkem: zapřít sám sebe, nést svůj kříž a jít za ním. Zapřít sám sebe není totéž jako sebezapření; znamená to poddat se zcela jeho vedení, aby už naše já už nemělo žádná práva. Brát kříž znamená ochotně snášet pro Krista hanbu, utrpení a možná i mu-

čednictví; umřít hříchu, sobě a světu. Jít za ním znamená žít tak, jako žil on, což představuje pokoru, chudobu, soucit, lásku, milost a všechny ostatní zbožné ctnosti.

16,25 Pán předvídá, že učednictví bude mít dvě překážky. První z nich je přirozené pokušení vyhnout se nepohodlí, bolesti, osamělosti nebo ztrátám. Druhou překážkou je pokušení stát se bohatým. Pokud jde o snahu vyhýbat se nepohodlí, Ježíš varuje, že ti, kdo si hýčkají svůj život se sobeckými úmysly, nikdy nenajdou jeho naplnění; kdo se dokáže vzdát kvůli Kristu svého života, pro toho není žádná oběť příliš vysoká, a takový najde smysl své existence.

16,26 Druhé pokušení, snaha zbohatnout, je vlastně iracionální. „Dejme tomu,“ říká Ježíš, „že člověk bude ve svém podnikání tak úspěšný, že získá celý svět. Toto šílené úsilí natolik pohltí jeho čas a energii, že úplně mine základní smysl života. K čemu mu budou všechny ty peníze, když potom zemře, všechno tady nechá a věčnost stráví s prázdnýma rukama?“ Člověk je zde pro něco většího, než aby vydělal peníze. Je povolán k tomu, aby reprezentoval zájmy svého krále. Jestliže tento cíl promarní, promarní všechno.

Ve verši 24 vyjadřuje Ježíš nejnáročnější kritéria. Je to charakteristika křesťanství; teď, hned na začátku už víte, co je nejtěžší. Ale nepřestávejte objevovat tyto poklady a požehnaní. Barnhouse je správně formuluje takto:

Jestliže někdo jednou uviděl všechno, co Písmo zakazuje, pak už neexistuje nic skrytého, co by ho mohlo překvapit. Ať se v tomto nebo příštím životě setkáme s čímkoli novým, bude to vždy už jen radost.³⁷

16,27 Pán nyní svým učedníkům připomíná slávu, která následuje po utrpení. Ukazuje na svůj druhý příchod, kdy se vrátí na zemi s anđely v neslýchané slávě svého Otce. Tehdy odmění ty, kdo žijí pro něho. Jediným způsobem, jak žít úspěšně, je zaměřovat se kupředu na tento slavný okamžik, rozhodnout se pro to, co bude potom důležité, a všemožně o to usilovat.

16,28 Potom překvapivě učinil prohlášení, že s ním právě stojí někteří, kteří neokusí smrt, dokud neuvidí, jak on sám přichází ve svém království. Problém tkví v tom, že

všichni tito učedníci zemřeli a Kristus nepřišel ve své slávě, aby nastolil své království. Tento problém se ovšem vyřeší, když odhlédneme od dělení na kapitoly a jako vysvětlení tohoto záhadného výroku vezmeme prvních osm veršů následující kapitoly. Tyto verše popisují proměnění na hoře. Petr, Jakub a Jan tam viděli, jak se před nimi Kristus proměnil. Dostalo se jim výsady, že mohli předem vidět Krista ve slávě jeho království.

Proč se na Kristovo proměnění můžeme dívat jako na ukázkou jeho budoucího království? Petr tuto událost popisuje jako „moc a příchod našeho Pána Ježíše Krista“ (2Pt 1,16). Moc a příchod Pána Ježíše se týká jeho druhého příchodu. A Jan hovoří o zážitku na hoře jako o chvíli, kdy „jsme spatřili jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jediný Syn, plný milosti a pravdy“ (J 1,14). Poprvé přišel Kristus v ponížení, podruhé přijde ve slávě. Předpověď verše 28 se tedy naplnila na hoře proměnění; Petr, Jakub a Jan viděli Syna člověka už ne jako skromného Nazarejce, ale jako krále ve slávě.

D. Příprava učedníků na slávu: Proměnění (17,1–8)

17,1–2 Šest dní po této události v Cesareji Filipově vzal Ježíš Petra, Jakuba a Jana na vysokou horu někde v Galileji. Mnoho komentátorů připisuje důležitost uvedeným šesti dnům. Gaebelein například říká: „Šest je číslo člověka, číslo, které označuje šest dní práce. Po uplynutí šesti dnů, po práci, přichází den Pánův, království.“

Když Lukáš říká, že proměnění se odehrálo „asi po osmi dnech“, zřejmě započítává i dny, kdy se jednotlivé události odehrály, tedy vyznání v Cesareji a proměnění. Osm je číslo vzkříšení a nového začátku, a proto je namístě, že Lukáš podává království jako nový začátek.

Petr, Jakub a Jan, kteří zřejmě zaujímali zvláštní místo v Pánově blízkosti, měli výsadu vidět ho, jak se před nimi proměnil. Jeho sláva byla dosud zahalena v těle z masa a kostí. Nyní však jeho tvář i oděv zářily jako slunce a oslňující světlo, tedy viditelný projev jeho božství, podobně jako oblak slávy *šekina* ve

Starém zákoně symbolizoval Boží přítomnost. Tato scéna byla ukázkou toho, jak bude Pán Ježíš vypadat, až se vrátí, aby ustanovil své království. Už nepřijde jako obětní Beránek, ale jako Lev z kmene Juda. Všichni, kdo ho uvidí, ho okamžitě poznají jako Božího Syna, jako Krále králů a Pána pánů.

17,3 Na hoře se zjeví Mojžíš a Eliáš a mluvili o blížící se smrti v Jeruzalémě (L 9,30–31). Mojžíš a Eliáš mohou představovat starozákonní svaté. Nebo také můžeme vzít Mojžíše jako představitele Zákona a Eliáše jako zástupce proroků a potom vidíme, jak obě části Starého zákona ukazují na Kristova utrpení a na velikost slávy, která bude potom následovat. Ještě existuje třetí možnost. Mojžíš odešel do nebe cestou smrti a představuje všechny, kdo do tisíciletého království vstoupí tak, že budou vzkříšeni z mrtvých, zatímco Eliáš, který byl přenesen do nebe, znázorňuje ty, kdo budou do království přeneseni přímo.

Učedníci Petr, Jakub a Jan mohou představovat novozákonní svaté obecně. Také mohou být předobrazem věrného pozůstatku Židů, který zde bude v době druhého příchodu a se kterým vejdou spolu s Kristem do království.

Zástup na úpatí hory (v. 14, srov. L 9,37) je možné přirovnat pohanským národům, které budou mít podíl na požehnání Kristovy tisícileté vlády.

17,4–5 Petra se toto dění hluboce dotýkalo; měl cit pro to, co se dělo v minulosti. Chtěl chvíli udržet tuto slávu, a tak ukvapeně navrhl, že postaví tři památné stany, snad nějaké přístřešky – jeden pro Ježíše, jeden pro Mojžíše a jeden pro Eliáše. Ježíše dal správně na první místo, ale opomněl přiznat, že je výš než ostatní. Ježíš není ostatním roven, ale Pán je nade všemi. Aby to poznal, Bůh Otec je všechny zakryl jasně zářivým oblakem a potom prohlásil: „Toto je můj milovaný Syn, v němž jsem našel zalíbení; toho poslouvejte.“ Kristus bude ve svém království jedinečný, nejvyšší vládce, jehož slovo bude mít definitivní platnost. Tak by tomu mělo být v srdcích jeho následovníků už dnes.

17,6–8 Učedníci byli ohromeni oblakem slávy a Božím hlasem a padli na tvář. Ježíš jim však řekl, aby se nebáli. Vstali a už viděli

jenom Ježíše. Tak to bude i v království – Pán Ježíš bude „vší slávou Immanuelovy země“.

E. O předchůdci (17,9–13)

17,9 Když sestupovali z hory, Ježíš učedníkům přikázal, aby o tom nikomu neříkali, dokud nebude vzkříšen z mrtvých. Židé, kteří dychtivě hledali někoho, kdo by je osvobodil z římského područí, by ho rádi přivítali jako osvoboditele od Říma, ale nechtěli, aby je zachránil od jejich hříchu. Izrael svého Mesiáše odmítal z praktických důvodů – a bylo zbytečné Židům říkat o vidění mesiášské slávy. Po vzkříšení se však bude hlásat už po celém světě.

17,10–13 Učedníci právě viděli ukázkou Kristova příchodu v moci a slávě. Ale zatím se neukázal jeho předchůdce. Malachiáš prorokoval, že před Mesiášem musí ještě přijít Eliáš (Mal 3,23–24), proto se na to učedníci Ježíše zeptali. Pán potvrdil, že napřed opravdu musí přijít Eliáš jako reformátor, ale vysvětlil jim, že Eliáš už přišel. Je zřejmé, že mluvil o Janu Křtiteli (viz v. 13). Jan nebyl Eliáš (J 1,21), ale přišel „v duchu a moci Eliáše“ (L 1,17). Kdyby Izrael přijal Jana a jeho poselství, Jan by naplnil roli prorokovaného Eliáše (Mt 11,14). Národ ale nepochopil význam Janova poslání, naložili s ním, jak chtěli. Janova smrt byla předzvěstí toho, co udělají se Synem člověka. Odmítli předchůdce; odmítnou i krále. Když to Ježíš učedníkům vysvětlil, uvědomili si, že mluvil o Janu Křtiteli.

Máme všechny důvody věřit, že před Kristovým druhým příchodem se objeví prorok, který připraví Izrael na přicházejícího krále. Je ovšem prakticky nemožné říct, zda to bude osobně Eliáš nebo někdo jiný s podobným posláním.

F. Modlitba a půst jako příprava na službu (17,14–21)

Život není jen procházka po vrcholcích hor. Po chvílích duchovního povznesení přicházejí hodiny a dny námahy a vyčerpání. Je to čas, kdy musíme sejít z hory a v údolí sloužit lidským potřebám.

17,14–15 Na úpatí hory čekal na Zachránce rozrušený otec. Klekl si před ním a vylil před

ním svou niternou prosbu, aby uzdravil jeho syna posedlého démonem. Syn trpěl silnými epileptickými záchvaty, což ho někdy vrhalo do ohně a často i do vody, takže k jeho trápení se přidávaly popáleniny a situace, kdy se málem utopil. Byl to klasický příklad utrpení, jaké působí Satan, velmi zlý, ten nejhorší pán.

17,16 Otec přišel za učedníky, aby mu pomohli, ale zjistil, že lidská pomoc je marná. Uzdravit ho nedokázali.

17,17 Slova „Ach, pokolení nevěřící a zvrácené, jak dlouho ještě budu s vámi? Jak dlouho vás mám snášet?“ jsou adresována učedníkům. Neměli víru, aby uzdravili epileptika, ale z tohoto hlediska byli průsečíkem židovského národa tehdejší doby – nevěřící a zvrácení.

17,18 Jakmile nemocného přivedli k Ježíši, ten démonovi pohrozil a ubohý chlapec byl okamžitě uzdraven.

17,19–20 Učedníci byli zmateni svou bezmocností, a tak Pána v soukromí požádali o vysvětlení. Jeho odpověď byla velmi přímá: příčinou je nevěra. Kdyby byli měli víru jako hořčičné zrno (nejmenší ze semen), mohli by poručit hoře, aby se vrhla do moře, a stalo by se to. Je samozřejmé, že pravá víra musí být založena na nějakém Božím příkazu nebo slibu. Kdyby někdo očekával, že bude konat okázalé činy, aby uspokojoval své osobní vrtochy, pak to není víra, ale troufalost.

Jestliže Bůh vede věřícího člověka určitým směrem nebo mu něco přikáže, pak si křesťan může být naprosto jist, že těžkosti velké jako hory zázračně zmizí. Tomu, kdo věří, není nic nemožné.

17,21 Slova „tento rod nevychází jinak než v modlitbě a půstu“ jsou v řadě moderních překladů vynechána, protože chybí v mnoha raných rukopisech. Nacházejí se však ve většině rukopisů a zapadá do kontextu zvlášť závažného problému.

G. Ježíš připravuje učedníky na to, že bude zrazen (17,22–23)

17,22–23 Pán Ježíš zde znovu bez emocí a fanfár předem upozorňuje své učedníky, že bude zabit. Zároveň opět mluví o vítězství – třetí den vstane. Kdyby jim byl předem neřekl

o své smrti, zcela určitě by se ocitli v naprosté deziluzi, když potom opravdu zemřel. Smrt v hanbě a utrpení nezapadala do jejich očekávání týkajících se Mesiáše.

Byli velmi skleslí z toho, že je opustí a že bude zabit. Slyšeli předpověď o jeho utrpení, ale jako by nepostřehli zaslíbení o vzkříšení.

H. Petr a jeho Pán platí daně (17,24–27)

17,24–25 V Kafarnaum se výběrčí chrámové daně Petra zeptali, jestli jejich učitel platí půlšekel na chod nákladné chrámové služby. Petr odpověděl, že ano. Zmatený učedník chtěl možná Krista uchránit trapné situace.

V tom, co následovalo, je vidět Pánovu vševědoucečnost. Když přišli domů, Ježíš ho oslovil dřív, než měl Petr možnost mu říct, co se stalo. „Co myslíš, Šimone? Od koho vybírají králové země poplatky a daň? Od svých synů, nebo od cizích?“ Tuto otázku musíme chápat ve světle tehdejší doby. Král ukládal svým poddaným daně na financování svého království a své rodiny, ale jeho rodina sama přitom dani nepodléhala. V našem systému platí daně každý, včetně prezidenta a jeho rodiny.

17,26 Petr správně odpověděl, že králové vybírají daně od cizích. Nato Ježíš poznamenal, že synové jsou svobodní. Upozornil tím na to, že chrám je Boží dům. Měl-li Ježíš, Boží Syn, platit daň na podporu vlastního chrámu, bylo to totéž, jako by platil daň sám sobě.

17,27 Pán nevyvolával zbytečné pohoršení a souhlasil, že daň zaplatí. Kde ale sežene peníze? Nikde není zmínka o tom, že sám Ježíš nosil peníze. Poslal Petra ke Galilejskému moři a řekl mu, aby vytáhl první rybu, která zabere. V jejích ústech našel minci, statér, kterou zaplatil daň za sebe i za Pána Ježíše – za každého polovinu.

Tento udivující zázrak podaný s velkou zdrženlivostí jasně ukazuje Kristovu vševědoucečnost. Věděl, která z tolika ryb v Galilejském moři má v ústech peníz. Věděl, kde ta ryba je. A věděl, že ji Petr chytí jako první.

Kdyby tu šlo o nějaký božský princip, Ježíš by neplatil. Byla to však věc morálně neutrální, a proto byl ochoten zaplatit, místo aby pohoršoval. Jako věřící jsme od Zákona

osvobozeni. Avšak ve věcech, které nemají morální povahu, bychom měli respektovat svědomí druhých a nedělat něco, co by druhé pobuřovalo.

XI. Král dává pokyny svým učedníkům (kap. 18–20)

A. O pokoře (18,1–6)

Osmnáctá kapitola se někdy označuje jako kapitola o velikosti a odpuštění. Vyzvedává principy správného chování těch, kdo se hlásí k poddanosti králi Kristu.

18,1 Učedníci si vždycky mysleli, že nebeské království je zlatý věk míru a blahobytu. Teď začínají bažit po co nejvyšším postavení v království. Jejich sobecký duch se projevil otázkou: „Kdo je v nebeském království největší?“

18,2–3 Ježíš odpověděl pomocí názorného živého příkladu. Postavil doprostřed dítě a řekl, že lidé se musí obrátit a být jako malé děti, aby vůbec vešli do nebeského království. Mluvil o království v jeho vnitřní realitě; člověk musí opustit myšlenky na vlastní velikost a zaujmout skromné postavení malého dítěte, chtěli být opravdoví věřící. To začíná tehdy, když uzná, že je hříšný, nic si nezaslouží, a jako svou jedinou naději přijme Ježíše Krista. Tento postoj by se měl dále rozvíjet v celém jeho křesťanském životě. Ježíš tím nenaznačoval, že by jeho učedníci nebyli spaseni. Všichni kromě Jidáše v něho opravdově věřili a byli tedy ospravedlněni. Ale zatím ještě nepřijali Ducha svatého jako někoho, kdo v nich přebývá; proto postrádali moc být skutečně pokornými, jak ji máme dnes (ale nevyužíváme ji, jak bychom měli). Také se potřebovali obrátit v tom smyslu, že všechno jejich nesprávné myšlení se promění a přizpůsobí se království.

18,4 V nebeském království je největší ten, kdo se pokoří jako dítě. Je zřejmé, že normy a hodnoty jsou v království přesně opačné než v tomto světě. Celý způsob našeho přemýšlení je třeba obrátit; musíme od Krista převzít jeho myšlení (viz Fp 2,5–8).

18,5 Zde Pán Ježíš téměř nepozorovaně přechází od tématu fyzického dítěte k duchov-

nímu dítěti. Kdokoli přijme někoho z jeho pokorných následovníků v jeho jménu, dostane odměnu, jako by přijal samého Pána. To, co někdo udělá pro učedníka, se počítá, jako by to udělal pro Pána.

18,6 Na druhé straně každý, kdo svede věřícího k hříchu, vystavuje se obrovskému odsouzení; bylo by pro něho lépe, kdyby mu na krk pověsili mlýnský kámen a utopili ho v mořské hlubině. (Velkým mlýnským kamenem, o jakém je zde řeč, musela otáčet zvířata, menším bylo možné točit rukou.) Je zlé, když někdo hřeší sám za sebe, ale přivést k hříchu věřícího člověka znamená zničit jeho nevinnost, pošpinit jeho mysl a poskvřnit jeho pověst. Je lépe zemřít násilnou smrtí, než si zahrávat s čistotou druhého!

B. O pohoršení (18,7–14)

18,7 Ježíš dále vysvětluje, že svody nevyhnutně přijdou. Svět, tělo a ďábel se spojili, aby sváděli a všechno převraceli. Jestliže se však někdo stane nástrojem sil zla, pak jeho vina bude ještě větší. Pán tedy vybízí své posluchače, aby podnikli drastické kroky a raději se ovládli, než aby svedli Boží dítě.

18,8–9 Ať už člověk hřeší rukou, nohou nebo okem, je lepší tuto část těla vydat chirurgickému skalpelu, než ji nechat, aby kazila Boží dílo v životě jiného člověka. Je lépe vejít do života bez končetin nebo bez očí, než mít všechny údy nedotčené a dostat se do pekla. Náš Pán neříká, že v nebi budou některým tělům chybět údy, ale pouze popisuje fyzický stav ve chvíli, kdy věřící odchází z tohoto světa do jiného. Není pochyb, že vzkříšené tělo bude úplné a dokonalé.

18,10 Dále Boží Syn varuje před pohrdáním maličkými, ať už dětmi nebo někým jiným, kdo patří do království. Ke zdůraznění jejich významnosti dodává, že jejich andělé jsou stále v Boží přítomnosti a dívají se mu do tváře. Andělé jsou pravděpodobně míněni strážní andělé (viz též Žd 1,14).

18,11 Tento verš je v řadě moderních překladu vynechán, nicméně věta o poslání našeho Spasitele je vhodným vyvrcholením tohoto úseku a řada rukopisů ho obsahuje.³⁸

18,12–13 I tito maličci jsou předmětem

citlivé zachraňující péče pastýře. Dokonce i kdyby se ztratila jen jedna ze sta ovcí, pastýř nechá devadesát devět zbývajících a jde hledat ztracenou, dokud ji nenajde. Radost pastýře, který najde jednu ztracenou ovci, by nás měla vést k tomu, abychom si vážili těchto maličkých a respektovali je.

18,14 Tito maličci jsou důležití nejen pro anděly a pastýře, ale také pro Boha Otce. Jeho vůle není, aby kdokoli z nich zahynul. Jestliže jsou natolik důležití, že se jimi zabývají andělé, Pán Ježíš a Bůh Otec, pak bychom jimi neměli pohrdat ani my, i když se nám můžou zdát jakkoli nepřijemní nebo bezvýznamní.

C. O kázni (18,15–20)

Zbývajíc část kapitoly se zabývá tím, jak urovnat neshody mezi lidmi ve sboru, a potřebou bezmezného odpuštění.

18,15 Zde jsou výslovné pokyny, které ukazují, jakou má křesťan odpovědnost, když mu jiný věřící ublíží. Nejdříve by se záležitost měla řešit soukromě mezi dvěma dotčenými stranami. Pokud provinilý uzná svou vinu, je dosaženo smíření. Potíž bývá v tom, že se tak neděje. Roznášíme to před kdekým. Potom se věc šíří jako lesní požár a spory se množí. Pamatujme si, že prvním krokem je „jít a říct mu o jeho poklesku jen mezi čtyřma očima“.

18,16 Jestliže bratr, který se provinil, neposlechne, potom si ublížený má přibrat jednoho nebo dva svědky a hledat nápravu. To vyjadřuje, jak je závažné, když nechce činit pokání. Navíc je tím zajištěno dostatečné svědectví, jak to vyžaduje Písmo: „... aby ústy dvou nebo tří svědků byl potvrzen každý výrok“ (Dt 19,15). Nedokážeme domyslet problémy, které trápí církev kvůli tomu, že se nedodržel jednoduché pravidlo, aby každé obvinění bylo podepřeno svědectvím dalších dvou nebo tří osob. Z tohoto pohledu jednájí světské soudy často spravedlivěji než křesťanské církve nebo shromáždění.

18,17 Jestliže obviněný stále odmítá hřích přiznat a omluvit se, pak se věc má přinést před místní sbor. Je důležité poznamenat, že za vyslechnutí případu nese odpovědnost

místní sbor, ne občanský soud. Křesťan se nesmí s jiným křesťanem soudit (1K 6,1–8).

Jestliže obviněný odmítá i před církví připustit to, čeho se dopustil, pak ho mají druzí považovat za pohana a celníka. To obvykle znamená, že by se na něho mělo nahlížet jako na někoho, kdo je mimo oblast církve. Může být opravdu věřící, ale nežije tak, a proto by se s ním podle toho mělo jednat. I když stále zůstává součástí univerzální církve, neměl by mít přístup k výsadám místního sboru. Taková kázeň je něco závažného; dočasně vydává věřícího Satanově moci „k záhubě těla, aby duch byl zachráněn v den Pána Ježíše“ (1K 5,5). Cílem je přivést ho k tomu, aby se vzpamatoval, a přimět ho, aby svůj hřích vyznal. Do té doby by s ním věřící měli jednat zdvořile, ale zároveň by mu měli svým postojem dávat najevo, že neschvalují jeho hřích a nemohou s ním mít společenství jako s blízkým věřícím. Shromáždění by ho však mělo rychle přijmout zpět, jakmile projeví znaky skutečného pokání.

18,18 Tento verš navazuje na předchozí. Jestliže shromáždění s modlitbou a v poslušnosti Božímu slovu „sváže“ kázeňský postup, pak je to takto přijato i v nebi. Jestliže kázeňský člověk činí pokání a vyzná svůj hřích, pak ho shromáždění přijímá zpět do společenství, tedy ho rozvazuje, a Bůh to také akceptuje (viz J 20,23).

18,19 Vystává otázka: „Jak velký musí být sbor, aby mohl svazovat nebo rozvazovat podle toho, co je popsáno výše?“ Stačí dva věřící, aby takovou záležitost přinesli v modlitbě Bohu, a mohou si být jisti, že budou vyslyšeni. Devatenáctý verš je možné používat jako obecné zaslíbení, že Bůh vyslyší modlitby, v kontextu se však tento verš týká modlitby ve věci sborové kázně. V souvislosti se společnou modlitbou obecně je třeba vzít v úvahu další učení o modlitbě. Naše modlitby musí například:

být ve shodě se zjevenou Boží vůlí (1J 5,14–15)

být vyjadřovány s vírou (Jk 1,6–8)

být upřímné (Žd 10,22a) atd.

18,20 Tento verš bychom měli vykládat ve světle jeho kontextu. Netýká se v první řadě

složení novozákonního sboru v jeho nejjednodušší podobě, ani obecného modlitebního shromáždění, ale setkání, při kterém církev hledá usmíření dvou křesťanů, které rozdělil hřích. Právem se může aplikovat na všechna shromáždění věřících, ve kterých je středem Kristus, zde jde ovšem o konkrétní druh setkání.

Shromáždít se „v jeho jménu“ znamená „pod jeho autoritou“, s uznáním všeho, kým on je, a v poslušnosti jeho slovu. Žádná skupina lidí nemůže tvrdit, že jsou jediní lidé, kteří se scházejí v jeho jménu; kdyby tomu tak bylo, pak by jeho přítomnost byla omezena na malou část jeho těla na zemi. Kdekoli se shromáždí dva nebo tři v uznání Ježíše jako Pána a Spasitele, tam je on uprostřed.

D. Bezmezná odpuštění (18,21–35)

18,21–22 V tomto okamžiku Petr klade otázku, jak často by měl odpouštět bratrovi, který proti němu zhřeší. Asi si myslel, že projevuje neobvyklou vstřícnost, když navrhuje odpustit až sedmkrát za den. Ale Ježíš odpověděl: „Ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát.“ Neměl na mysli doslovně čtyři sta devadesátkrát, je to obrazné vyjádření, že má odpouštět neomezeně.

Někdo by se mohl zeptat: Proč se zatěžovat jednotlivými kroky popsány v předchozích verších? Proč chodit za dotyčným sám, potom ve dvou nebo třech a nakonec ho vodit před církev? Proč mu hned neodpustit a tím všechno nevyřešit?

Je třeba odpovědět, že udělení odpuštění má následující stupně:

1. Když mi bratr ublíží nebo proti mně zhřeší, měl bych mu *ve svém srdci* okamžitě odpustit (Ef 4,32). To mě osvobozuje od hořkosti, od neodpuštění a záležitost zůstává na bedrech toho druhého.

2. Tím, že jsem mu ve svém srdci odpustil, mu ještě neříkám, že je mu odpuštěno. Nebylo by spravedlivé veřejně udělit odpuštění, když dotyčný nečinil pokání. Proto za ním musím jít, v lásce ho napomenout a doufat, že ho to přivede k vyznání (L 17,3).

3. Jakmile se omluví a vyzná svůj hřích, řeknu mu, že jsem mu odpustil (L 17,4).

18,23 Ježíš pak vypravuje podobenství o nebeském království, ve kterém varuje před důsledky ducha neochoty odpustit ze strany těch, kterým bylo odpuštěno.

18,24–27 V příběhu vystupuje král, který se chtěl ve svém účetnictví zbavit nevyřešených dluhů. Jeden ze služebníků mu dlužil deset tisíc hřiven, nebyl schopen splácet, a tak pán přikázal, aby ho i s rodinou prodali do otroctví, a tak se dluh vyrovnal. Vyděšený služebník prosil o shovívavost a sliboval, že všechno zaplatí, pokud dostane příležitost.

Podobně jako mnoho dlužníků měl neuvěřitelný optimismus v tom, čeho by byl schopen, kdyby měl čas (v. 26). Roční příjem celé Galileje byl celkem 300 hřiven, tento muž dlužil 10 000 hřiven! Takovýto detail týkající se obrovské sumy je záměrný. Má za cíl šokovat posluchače, zaujmout jejich pozornost a také zdůraznit nesmírný dluh vůči Bohu. Martin Luther říkával, že před Bohem jsme všichni žebráci. Nemáme naději na to, že bychom dluh splatili (Daily Notes, Scripture Union).

Když pán viděl, jak je služebník zdrcený, celých deset tisíc hřiven mu odpustil. Jednalo se o impozantní ukázkou milosti, ne spravedlnosti.

18,28–30 Tento služebník měl také svého služebníka, který mu dlužil sto denárů (hodnota několika tisíc korun). Nic mu neodpustil, ale chytil ho pod krkem a vyžadoval po něm, aby mu všechno zaplatil. Nešťastný dlužník prosil o posečkání, ale marně. Musel jít do vězení, dokud svůj dluh nezaplatí – dostal se tak do těžké situace, protože pokud byl ve vězení, prakticky neměl šanci dluh splatit.

18,31–34 Okolní služebníky takové chování rozzlobilo, a tak o tom řekli svému pánovi. Ten se rozhořčil nad nemilosrdným dlužníkem. Byl mu odpuštěn obrovský dluh a on teď nebyl ochoten odpustit takovou maličkost. Proto se dostal do vězení pod dozor, dokud svůj dluh nezaplatí.

18,35 Aplikace příběhu je jasná. Bůh je král. Všichni křesťané jako jeho služebníci měli vůči němu obrovský dluh hříchu, který nebyli schopni splatit. Ve své nesmírné milosti a slitování Pán splatil jejich dluh a všechno jim zcela a zdarma odpustil. Nyní si představ-

te křesťana, který druhému křesťanovi ublíží. Když ho na to někdo upozorní, omluví se a poprosí o odpuštění. Ale poškozený věřící to odmítne. Jemu samému byly odpuštěny miliony, ale on nechce odpustit několik tisíc. Nechá Pán projít takové chování bez postihu? Určitě ne. Víník bude potrestán v tomto životě a u soudné Kristovy stolice utrpí škodu.

E. O manželství, rozvodu a svobodném stavu (19,1–12)

19,1–2 Když Pán dokončil svou službu v Galileji, zamířil na jih do Jeruzaléma. I když neznáme jeho přesnou trasu, zdá se, že cestoval přes Perea na východním břehu Jordánu. Matouš o této oblasti mluví volně jako o území Judska za Jordánem. Jeho působení v Pereji je zachyceno v úseku 19,1 až 20,16 nebo 20,28; není jasně řečeno, kdy přešel Jordán do Judska.

19,3 Zástupy, které za ním šly, aby je uzdravil, pravděpodobně upozornily farizee, aby se zajímali, kde právě je. Začali se za ním stahovat jako smečka divokých psů a doufali, že ho nějak chytí za slovo. Zeptali se ho, jestli je dovoleno se rozvést z jakéhokoli důvodu. Ať odpoví jakkoli, určitě některé Židy rozčílí. Jedna škola zaujímalá k rozvodu velmi liberální postoj, jiná byla mimořádně přísná.

19,4–6 Náš Pán vysvětlil, že Bůh měl původně záměr, aby muž žil do smrti s jedinou ženou. Stvořitel muže a ženy prohlásil, že manželský vztah má stát výše než vztah s rodiči. Také řekl, že manželství je sjednocení dvou lidí. Božím ideálem je nenarušovat tuto Bohem stanovenou jednotu lidským činem nebo prohlášením.

19,7 Farizeové si mysleli, že Pána přistihli u jasného rozporu se Starým zákonem. Copak Mojžíš nevydal opatření pro rozvod? Muž mohl prostě dát své manželce písemné potvrzení a pak ji poslat z domu (Dt 24,1–4).

19,8 Ježíš souhlasil, že Mojžíš skutečně dovolil rozvod, ale ne jako něco, co je pro člověka nejlepší; rozvod je důsledkem toho, že Izraelci sešli na scesti: „Pro tvrdost vašeho srdce vám Mojžíš dovolil propouštět vaše ženy, od počátku však tomu tak nebylo.“ Rozvod nepatří k Božím ideálům, ale Bůh často

toleruje okolnosti, které nejsou podle jeho úmyslu.

19,9 Dále Pán s naprostou autoritou konstatuje, že dřívější shovívavost s rozvodem nyní končí. Teď bude pouze jediný oprávněný důvod pro rozvod – porušená počestnost. Jestliže se někdo rozvede z jakéhokoli jiného důvodu a znovu vstoupí do manželství, dopouští se cizoložství.

I když to není výslovně řečeno, z Pánových slov se zdá, že v případě, kdy se jedná o rozvod z důvodu cizoložství, nevinná strana může znovu vstoupit do manželství. Jinak by rozvod nesloužil k žádnému jinému účelu, kterého by bylo možné dosáhnout odloučením.

Obecně se přijímá, že sexuální nemoralita, smilstvo, znamená manželskou nevěru. Řada dobrých vykladačů Bible však má za to, že se jedná pouze o předmanželskou nemoralitu, na kterou se přijde po sňatku (viz Dt 22,13–21). Jiní říkají, že se jedná jen o židovský manželský zvyk, a proto je tato „výjimka“ pouze zde v Matoušově evangeliu, které je tak typicky židovské.

Podrobnější komentář k rozvodu je v poznámkách k veršům Mt 5,31–32.

19,10 Když učedníci slyšeli Pánovo vyučování o rozvodu, ukázalo se, jak mají blízko k extrémům. Dospěli k absurdnímu závěru, že pokud je rozvod možný jen v jediném případě, pak je lepší se vůbec neženit/nevdávat, pokud se má člověk vyhnout hříchům v manželském životě. To však nezaručí, že člověk nebude hřešit jako svobodný.

19,11 Pán jim tedy připomněl, že zůstat svobodný není obecné pravidlo; manželství se mohou zříct jen ti, kdo k tomu mají zvláštní milost. Věta „Ne všichni přijímají toto slovo, ale jen ti, kterým je to dáno“ (B21) neznamená, že ne všichni rozumí tomu, co je dále uvedeno, ale že nemohou žít zdrženlivě, pokud k tomu nejsou povoláni.

19,12 Pán Ježíš vysvětlil, že jsou tři typy eunuchů (lidí, kteří nežijí v manželství). Někteří jsou eunuchové, protože se narodili bez schopnosti rozmnožovat se. Jiní byli vykastrováni lidmi; orientální vládcové často podrobovali správce svého harému chirurgickému

zákroku, kterým se stávali eunuchové. Ale Ježíš měl na mysli zvláště ty, kteří se sami stali eunuchy pro nebeské království. Tito muži se mohli oženit, nemají žádné fyzické omezení. Ale ve své oddanosti vůči králi a jeho království se dobrovolně zřekli manželství, aby se mohli plně, bez rozptylování vydat Kristově věci. Pavel později napsal: „Kdo nežije v manželství, stará se o věci Pána, jak by se zalíbil Pánu“ (1K 7,32). Jejich celibát není fyzická záležitost, ale je to věc dobrovolné zdrženlivosti.

Takovým životem nemohou žít všichni, pouze ti, kteří jsou k tomu Bohem uschopněni: „Avšak každý má své vlastní obdarování od Boha, jeden tak, druhý jinak“ (1K 7,7).

F. O dětech (19,13–15)

19,13–15 Je zajímavé, že téma týkající se dětí navazuje hned na promluvu o rozvodu (viz též Mk 10,1–16); právě ony často nejvíce trpí v důsledku rozbitých domovů.

Rodiče přinášeli své malé děti k Ježíši, aby jim jako učitel a pastýř požehnal. Učedníci to vnímali jako vtírání se a vyrušování, proto to rodičům vyčítali. Ale Ježíš zasáhl slovy, kterými si získal děti každého věku: „Nechte děti a nebraňte jim přijít ke mně, neboť takovým patří království Nebes.“

Z těchto slov vyplývá několik důležitých poučení. Zaprvé by se tato slova měla dotýkat Pánova služebníka svou naléhavostí oslovovat Božím slovem děti, jejichž mysl je otevřená. Zadruhé děti, které chtějí vyznat svou víru v Pána Ježíše, bychom v tom měli povzbuzovat, ne je odrazovat. Nikdo neví, jak staré bude v pekle nejmladší dítě. Jestliže dítě opravdu touží po spasení, neměli bychom mu říkat, že je příliš malé. Zároveň bychom děti neměli tlačit k vyznání, které není ryzí. Děti jsou citlivé na emocionální výzvy, proto bychom je měli chránit před metodami nátlakové evangelizace. Děti se nemusí stát dospělými, aby byly spasené, ale naopak dospěli se v takovém případě musí stát dětmi (18,3–4; Mk 10,15).

Zatřetí jsou tato Pánova slova odpovědí na otázku: „Co se stane s dětmi, které zemřou dříve, než dosáhnou věku, kdy jsou za sebe

zodpovědné?“ Ježíš řekl: „... takových je nebeské království.“ To by mělo být dostatečně ujištění pro rodiče, které potkala ztráta malého dítěte.

Někdy se tento úsek používá na podporu učení o křtu malých dětí, aby se staly účastny Krista a dědici království. Důkladné čtení ukazuje, že rodiče přinášeli děti k Ježíši, ne k baptisteriu. Tato slova chtějí ukázat, že děti už jsou účastníky království. A zároveň je pravda, že v tomto úseku není ani kapka vody.

G. O bohatství: Bohatý mladík (19,16–26)

19,16 Tato událost dává podnět ke studiu protikladů. Právě jsme viděli, že nebeské království patří malým dětem, a nyní uvidíme, jak těžké je do něho vstoupit, když se jedná o dospělé.

Bohatý mladík zastavuje Pána se zjevně upřímným dotazem. Oslovuje Ježíše slovy „Dobrý učiteli“ a ptá se, co má dělat, aby získal věčný život. Otázka ukazuje, že neví, kdo Ježíš ve skutečnosti je, a nezná ani cestu spasení. Když Ježíše oslovuje „Učiteli“, řadí ho na stejnou úroveň jako další významné lidi. V souvislosti s tím, jak získat věčný život, mluví spíše o dluhu než o daru.

19,17 Náš Pán se ho ptá právě na tyto dvě věci: „Proč mě nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, jen Bůh.“ Ježíš tím nevyvrací své božství, ale dává mladíkovi příležitost vyjádřit: „Nazývám tě dobrým – protože jsi Bůh.“

Aby Ježíš zjistil, jak je na tom se spasením, říká: „Chceš-li vstoupit do života, zachovávej příkázání.“ Pán tím nevyjadřoval, že člověk si získá spasení tím, že bude zachovávat příkázání. Využívá naopak Zákona, aby mladíka usvědčil z hříchu. Ten však stále žije v omylu, že království lze zdědit díky tomu, že bude něco *dělat*. Ať tedy dodržuje Zákon, který mu říká, co má *dělat*.

19,18–20 Náš Pán cituje pět příkázání, která se zabývají především naším vztahem k bližním; říká: „Budeš milovat svého bližního jako sebe.“ Muž nevidí své sobectví a chlubí se, že tato příkázání vždycky zachovával.

19,21 Náš Pán ho potom konfrontuje s tím, že svého bližního nemiluje jako sám sebe – říká mu, aby prodal všechno, co má, a peníze

rozdal chudým. Potom ať přijde a následuje ho.

Pán neměl na mysli, že by tento člověk mohl být spasen tak, že všechnen svůj majetek prodá a výtěžek dá na charitativní účely. Ke spasení existuje jediná cesta: víra v Pána Ježíše.

Aby však člověk mohl být spasen, musí uznat, že zhřešil a nestačí na svaté Boží nároky. Neochota bohatého mladíka rozdělit se o to, co má, ukazuje, že nemiloval svého bližního jako sám sebe. Měl říct: „Pane, jestliže se ode mě vyžaduje tohle, pak jsem hříšník. Nedokážu se zachránit vlastním úsilím. Proto tě prosím, abys mě zachránil svou milostí.“ Kdyby byl reagoval na to, k čemu jej Pán vyzval, poznal by cestu ke spasení.

19,22 On však místo toho smutně odchází.

19,23–24 Reakce bohatého mladíka byla pro Ježíše impulsem, aby poznamenal, jak je pro bohatého člověka těžké vejít do nebes. Bohatství se často stává modlou. Je těžké je vlastnit a přitom na ně nespolehat. Náš Pán prohlásil, že „je snadnější, aby velbloud prošel uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království“. Je to obrazná řeč známá jako hyperbola – nadsazené vyjádření s cílem vyvolat živý, nezapomenutelný dojem.

Velbloud samozřejmě uchem jehly neprojde! „Ucho jehly“ se často vysvětlovalo jako dvířka v městské bráně. Velbloud se tudy dostal, pokud si klekl, ale bylo to vždy s velkou námahou. Avšak slovo „jehla“ použité v paralelním úseku v Lukáši je stejné slovo, které se používá pro jehlu, jakou používají chirurgové. Z kontextu vyplývá, že Pán nemluvil o obtížnosti, ale o nemožnosti. Lidsky řečeno, bohatý prostě nemůže být spasen.

19,25 Učedníky tyto poznámky udivily. Jako Židé žijící pod Mojžíšovým zákonem, ve kterém Bůh sliboval prospěch těm, kdo ho poslouchají, správně vnímali bohatství jako známku Božího požehnání. Jestliže ti, kdo dostávají Boží požehnání, nemohou být spaseni, kdo tedy *může* být spasen?

19,26 Pán na to odpovídá: „U lidí je to nemožné, ale u Boha je možné všechno.“ Lidsky řečeno, není možné, aby kdokoli byl spasen; duši člověka může spasit pouze Bůh. Pro bo-

hatého je však daleko těžší podřídít svou vůli Kristu než pro chudého, což dokládá skutečnost, že se obrací pouze málo bohatých. Je téměř nemožné, aby spoléhání na viditelné prostředky nahradili vírou ve Spasitele, kterého nevidí. Tuto změnu může způsobit pouze Bůh.

Komentátoři a kazatelé sem stále vkládají myšlenku, že je zcela v pořádku, když jsou křesťané bohatí. Je zvláštní, že úsek, kde Pán žehrá na bohatství jako na překážku pro věčné hodnoty, používají k tomu, aby ospravedlňovali hromadění pozemských pokladů! Není snadné pochopit, jak může křesťan lpět na bohatství, když všude kolem sebe vidí hroznou nouzi, když vidí, že se blíží Kristův příchod a že Pán jasně zakazuje ukládat si poklady na zemi. Nahromaděné bohatství nás odsuzuje jako ty, kdo nemilují bližní jako sebe sama.

H. O odměně obětavého života (19,27–30)

19,27 Petr pochopil pointu Pánova vyučování. Uvědomil si, že Ježíš říká: „Opusť všechno a pojď za mnou“ a škodolibě si pomyslel, že právě tohle on a ostatní učedníci udělali, a proto dodává: „Co budeme mít?“ Petrův sobecký život dával najevo, že stará přirozenost se ještě prosazuje. Byl to duch, před kterým se každý z nás musí bránit. Je to vypočítavé obchodování s Pánem.

19,28–29 Pán Petra ujistil, že všechno, co pro něho udělali, bude bohatě odměněno. Konkrétně dvanáct učedníků čeká v tisíciletém království vznešené postavení. Obnovení všech věcí znamená budoucí Kristovu vládu na zemi; vysvětluje to výraz: „Až se Syn člověka posadí na trůn své slávy.“ Už jsme se zmínili o této fázi království jako o viditelném království. Tehdy bude dvanáct apoštolů sedět na dvanácti trůnech a budou soudit dvanáct kmenů Izraele. Odměny v Novém zákoně jsou úzce spjaty s postavením ve správě tisíciletého království (viz L 19,17.19). Tato místa se budou *udělovat* před Kristovou soudnou stolicí, ale *projeví* se, až se Pán vrátí na zemi a bude zde kralovat.

Pokud jde o věřící obecně, Ježíš dodává, že všichni, kdo opustili své domy, bratry, sestry, otce, matku, manželku, děti nebo pole pro ně-

ho, dostanou stonásobnou odplatu a jako dědictví získají věčný život. V tomto životě mají podíl ve společenství věřících po celém světě, což daleko vynahrazuje všechna zemská pousta. Za jeden dům, který opouští, získávají sto křesťanských domovů, kde jsou vše vítáni. Za opuštěná pole nebo jiné formy bohatství dostávají duchovní bohatství, které se nedá spočítat.

Budoucí odměnou pro všechny věřící je věčný život. To neznamená, že si věčný život zaslouží tím, když se obětují a všechno opustí. Věčný život je dar a není možné si ho jakkoli zasloužit. Ti, kdo všechno opustí, dostanou daleko větší schopnost se radovat z věčného života v nebi. Tento život získají všichni věřící, ale ne všichni se z něho budou radovat ve stejné míře.

19,30 Pán svou poznámku uzavírá varováním před obchodnickou vypočítavostí. Petrovi zde vlastně říká: „Všechno, co pro mě uděláte, bude odměněno, ale pozor, abyste se nenechali vést sobeckými úvahami; v tom případě mnozí z těch, kdo jsou první, budou poslední a poslední budou první.“ To ilustruje podobenství v následující kapitole. Tento výrok mohl být také upozorněním, že nestačí na cestě učednictví dobře začít. Je třeba dobře dojít až do konce.

Než půjdeme dále, všimněme si, že ve verších 23 a 24 jsou výrazy království nebeské a království Boží použity jako vzájemně zaměnitelné; tyto dva pojmy jsou tedy synonyma.

I. O odměně za práci na vinici (20,1–16)

20,1–2 Toto podobenství je pokračováním promluvy o odměnách na konci předchozí kapitoly a ilustruje skutečnost, že všichni praví učedníci sice dostanou odměnu, ale výši odměny určuje to, s jakým postojem daný služebník pracoval.

Podobenství popisuje hospodáře, který brzy ráno vyšel najmout dělníky, aby pracovali na jeho vinici. Dohodli se na odměně jeden denár za den, což byla v té době přiměřená odměna. Řekněme, že začali pracovat v šest hodin ráno.

20,3–4 V devět hodin našel hospodář na tržišti další nezaměstnané. S nimi žádnou

pracovní smlouvu neuzavřel. Šli pracovat na dobré slovo, že jim dá, co je spravedlivé.

20,5–7 V poledne a ve tři odpoledne najal další lidi s tím, že jim dá spravedlivou mzdu. Dokonce i v pět odpoledne ještě našel nějaké nezaměstnané lidi. Nebyli leniví, chtěli pracovat, ale nedokázali žádnou práci najít. Poslal je tedy na vinici a o mzdě s nimi nediskutoval.

Je důležité poznamenat, že první dělníci byli najati na základě vzájemného ujednání; všichni ostatní nechali otázku odměny na hospodáři.

20,8 Na konci pracovního dne dal hospodář svému správci pokyn, aby při výplatě začal u těch, kteří přišli pracovat jako poslední a postupoval k těm, kdo přišli jako první. (Ti, kdo přišli první, tedy viděli, kolik dostali ostatní.)

20,9–12 Všichni dostávali stejně – denár. Ti, kdo přišli ráno v šest hodin, si mysleli, že dostanou víc. Ale i oni dostali jeden denár. Začali se proti tomu hořce bránit; vždyť pracovali déle a museli snášet celodenní horko.

20,13–14 Hospodářova odpověď jednomu z nich je klíčovým poučením celého podobenství. Napřed říká: „Příteli, nekřivdím ti. Copak jsme se nedohodli na denáru? Vezmi si, co je tvoje, a jdi. Já chci tomu poslednímu dát stejně jako tobě.“ První dělníci uzavřeli dohodu o denáru za den a tolik také dostali. Ostatní se spolehli, že hospodář jim zaplatí spravedlivě, a z milosti dostali víc, než mohli očekávat. Milost je lepší než spravedlnost. Je lepší nechat naši odměnu na Pánu než s ním vyjednat obchod.

20,15 Hospodář potom říká: „Nemám snad právo udělat si ve svých věcech, co chci?“ Z toho plyne poučení, že Bůh je svrchovaný. Může jednat, jak se mu líbí. A to, co se mu líbí, je vždycky správné, spravedlivé, férové. Hospodář dodává: „Nebo je tvé oko zlé, protože já jsem dobrý?“ Tato otázka odhaluje sobecký rys v lidské přirozenosti. Dělníci, kteří přišli ráno, dostali přesně tolik, kolik si zasloužili, ale záviděli, protože jiní dostali stejnou odměnu, i když pracovali méně. Mnozí z nás musí přiznat, že se nám to také zdá trochu nespravedlivé. To jen dokazuje, že v nebeském království musíme za-

ujmout úplně nový způsob myšlení. Je třeba opustit svého lakotného, soupeřivého ducha a uvažovat jako Pán.

Hospodář věděl, že všichni tito dělníci potřebují peníze, a tak jim zaplatil podle jejich potřeby, a ne podle toho, kolik chtěli. Nikdo nedostal méně, než si zasloužil, ale všichni dostali, kolik pro sebe a své rodiny potřebovali. Podle Jamese Stewarda z toho plyne poučení, že „vypočítaví nebudou nikdy spokojeni; Bůh je ve své velkorysosti vždy nenapadnutelný“.³⁹ Čím více se tímto podobenstvím zabýváme v tomto světle, tím víc vidíme, jak ukazuje nejen spravedlnost, ale také mimořádnou krásu charakteru. Ti, kdo pracovali od rána, měli považovat za odměnu také to, že směli pracovat u tak úžasného hospodáře po celý den.

20,16 Ježíš uzavírá toto podobenství slovy „Poslední budou první a první poslední“ (viz též 19,30). Při odměňování budou mnozí překvapeni. Někteří z těch, kdo si *mysleli*, že budou první, skončí poslední, protože jejich služba byla vedena pýchou a sobeckými ambicemi. Jiní, kteří sloužili z lásky a vděčnosti, budou vysoce oceněni.

Mysleli jsme si: to jsou záslužné činy,
ale ony se ukážou jen jako hříchy;
Na drobné činy jsme zapomněli,
On nám ukáže, že ty byly pro něho.

Anonym

J. O jeho smrti a vzkříšení (20,17–19)

20,17–19 Je zřejmé, že Pán šel z Pereje do Jeruzaléma přes Jericho (v. 29). Opět si vzal dvanáct učedníků stranou a vysvětloval jim, co se stane, až přijdou do Svatého města. Bude zrazen a vydán velekněžím a zákoníkům – patrná narážka na Jidášovu zradu. Pán bude odsouzen židovskými vůdci na smrt. Vzhledem k tomu, že Židé sami nemají právo vynést rozsudek smrti, vydají ho pohanům (Římanům). Budou se mu posmívat, bičovat ho a ukřizují ho. Ale smrt ho nebude moci udržet – třetí den zase vstane.

K. O postavení v království (20,20–28)

Ihned po třetí předpovědi o jeho utrpení následuje smutná poznámka o lidské přirozenos-

ti. Jeho následovníci přemýšleli spíš o vlastní slávě než o jeho utrpení.

Kristova první předpověď utrpení v Petrovi vyvolala výhrady (16,22); brzy po druhé předpovědi následovala otázka učedníků: „Kdo je největší...?“ A zde máme třetí předpověď, po které následuje Jakubova a Janova ctižádostivá prosba. Vytrvale zavírali oči před varováním před těžkostmi a viděli jen slibovanou slávu. To je vedlo k nesprávnému, materialistickému pohledu na království (Daily Notes, Scripture Union).

20,20–21 Matka Jakuba a Jana přišla k Pánu a prosila ho, aby její synové mohli v jeho království sedět každý z jedné strany po jeho boku. Budiž jí ke cti, že chtěla, aby její synové byli blízko Ježíši a že neztrácela naději na jeho budoucí vládu. Nechápala však principy, podle kterých se v království pocta uděluje.

Marek říká, že tuto žádost vyslovili sami synové (Mk 10,35); možná to udělali na její popud nebo za Pánem přišli všichni tři. Nejedná se tu o nějaký rozpor.

20,22 Ježíš jim otevřeně odpověděl, že nechápou, oč žádají. Chtěli korunu bez kříže, trůn bez obětního oltáře, slávu bez utrpení, které k ní vede. A tak se jich vyzývavě zeptal: „Můžete pít kalich, který mám pít já?“ Není pochyb o tom, co znamená slovo kalich; právě ho ve verších 18 a 19 popsal. Kalichem měl na mysli utrpení a smrt.

Jakub a Jan vyjádřili, že jsou schopni mít podíl na jeho utrpeních, i když jejich sebedůvěra spočívala spíš v jejich horlivosti, než by rozuměli, o co se jedná.

20,23 Ježíš je ujistil, že opravdu budou pít jeho kalich. Jakub zemře mučednickou smrtí a Jan bude pronásledován a vyhoštěn na ostrov Patmos. Robert Little říká: „Jakub zemřel mučednickou smrtí; Janův život byl život mučedníka.“

Ježíš dále vysvětluje, že nemůže jen tak rozdávat čestná postavení v království; je to Otec, kdo rozhoduje, podle čeho se tato místa budou přidělovat. Chápali to jako otázku politické přízně; pokud tedy jsou Kristu tak blízko, pak snad mají nárok na přednostní místa. Ale nejedná se o osobní oblíbenost. Podle Božího záměru se místa po Kristově pravici a levici

udělují podle utrpení pro něho. To znamená, že největší pocty v království nejsou omezeny na křesťany prvního století; mohou je získat i někteří dnes žijící křesťané – utrpením.

20,24 Ostatních deset učedníků se na Zebedeovy syny kvůli jejich prosbě rozhněvalo. Pravděpodobně proto, že sami chtěli být největší a nelibě nesli jakékoli přednostní nároky, jak je právě vznesl Jakub a Jan.

20,25–27 To dalo našemu Pánu příležitost pronést revoluční výrok o velikosti v jeho království. Pohané vnímají velikost jako panování a vládu. V Kristově království se velikost projevuje službou. Kdokoli chce být velký, musí se stát služebníkem, a kdokoli chce být první, ať se stane otrokem.

20,28 Syn člověka je dokonalým příkladem ponížené služby. Přišel na svět, ne aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé. Smysl vtělení vůbec se dá vyjádřit dvěma slovy – sloužit a dávat. Je úžasné, když si představíme, že se vznešený Pán ponížil do jeslí a na kříž. Jeho velikost se projevila v hloubce jeho ponížení. A tak by to mělo být i v našem případě.

Dal svůj život jako výkupné za mnohé. Jeho smrt uspokojila všechny spravedlivé Boží požadavky související s hříchem. Stačí na odstranění všech hříchů na světě. Ale skutečně působí pouze u těch lidí, kteří ho přijmou jako Pána a Spasitele. Už jsi to udělal?

L. Uzdravení dvou slepých (20,29–34)

20,29–30 Ježíš cestou z Pereje přebrodil Jordán a přišel do Jericha. Když z města vycházel, volali na něho dva slepí: „Smiluj se nad námi, Pane, synu Davidův!“ Jejich oslovení „synu Davidův“ znamená, že byli sice fyzicky slepí, ale duchovní zrak měli natolik bystrý, aby rozpoznali Ježíše jako Mesiáše. Mohou představovat věfící pozůstatek slepého Izraele, který ho bude uznávat, když Kristus přijde, aby kraloval (Iz 35,3; 42,7; Ř 11,25–26; 2K 3,16; Zj 1,7).

20,31–34 Zástup se je snažil uklidnit, ale oni volali tím hlasitěji. Když se jich Ježíš zeptal, co chtějí, neztráceli čas obecnými frázemi, jak se často modlíme my. Šli hned k podstatě: „Pane, ať se nám otevřou oči!“ Jejich

konkrétní prosba se dočkala konkrétní reakce. Ježíš se nad nimi slitoval a dotkl se jejich očí. Okamžitě získali zrak a šli za ním.

K tomuto doteku má Gaebelein užitečný postřeh:

V tomto evangeliu jsme již viděli, co běžně znamená uzdravení dotekem. Kdykoli Pán uzdravuje dotekem, má to – z dispenzačního hlediska – souvislost s jeho osobní přítomností na zemi a s jeho milosrdným jednáním s Izraelem. Když uzdravuje svým slovem, a není osobně přítomný..., nebo pokud se ho dotýkáme vírou, má to vztah k době, kdy na této zemi není fyzický přítomen a pohané, kteří k němu s vírou přicházejí, jsou uzdravováni.⁴⁰

Těžkosti vznikají při srovnávání Matoušova podání tohoto příběhu s tím, jak jej popisuje Marek (10,46–52) a Lukáš (18,35–43; 19,1). Zde jsou *dva* slepí. U Marka a Lukáše je řeč o *jednom*. Někdo uvádí, že Marek a Lukáš mluví o jednom, známém Bartimeovi, zatímco Matouš píše evangelium především pro Židy a mluví o *dvou*, což je minimální počet pro platnost svědectví (2K 13,1). Matouš a Marek píšou, že k uzdravení došlo při odchodu z Jericha; v Lukáši je napsáno, že Pán slepého uzdravil, když se blížil k Jerichu. Ve skutečnosti existovala dvě Jericha, jedno staré a jedno nové, k zázraku uzdravení mohlo dojít tehdy, když Ježíš vycházel z jednoho města a přicházel do druhého.

XII. Představení a odmítnutí krále (kap. 21–23)

A. Triumfální jezd (21,1–11)

21,1–3 Cestou z Jericha přišel Ježíš k východnímu úbočí Olivové hory, kde ležela městečka Betanie a Betfáge. Cesta odtud lemovala jižní svah Olivové hory, svažovala se do údolí Jóšafat, vedla přes potok Cedron a stoupala do Jeruzaléma.

Ježíš před sebou vyslal do Betanie dva učedníky a věděl přitom, že najdou přivázanou oslici a vedle ní oslátko. Měli je obě odvézt a přivést k němu. Kdyby se jich někdo na něco ptal, měli vysvětlit, že je potřebuje

Pán a majitel se s tím spokojí. Ten možná Ježíše znal a už dříve mu nabídl nějakou pomoc. Příhoda může být také ukázkou Pánovy vševedoucnosti a nejvyšší autority. Všechno proběhlo přesně tak, jak Ježíš předpověděl.

21,4–5 Skutečnost, že Ježíš pojede na oslátku, je předpověděna u Izaiáše a Zachariáše:

„Jásej, dcero sijónská, hlahol, dcero jeruzalémská! Hle, přichází k tobě tvůj král. Je spravedlivý a vítězný. Pokorný, jede na oslu, na hříběti, osličím mláděti“ (Za 9,9).

21,6 Když učedníci položili svá roucha na hřbet zvířat, Ježíš se na oslátko posadil (Mk 11,7) a jel na něm k Jeruzalému. Jednalo se o historickou událost. Právě uběhlo šedesát devět týdnů z Danielova proroctví – podle sira Roberta Andersona (viz jeho propočty v knize *The Coming Prince [Přicházející kníže]*). Mesiáš bude zahlazen (Da 9,26).

Když Ježíš takto vjžděl do Jeruzaléma, úmyslně, neskrývaně tím vyjádřil, že je právě Mesiáš. Lange poznamenává:

Záměrně naplňuje proroctví, které se v jeho době jednoznačně vykládalo tak, že se týká Mesiáše. Jestliže dříve považoval zveřejňování toho, kdo je, za nebezpečné, nyní vidí jako něco nemyslitelného, kdyby mlčel... Od tohoto okamžiku už není možné říct, že se sám o sobě nikdy jednoznačně nevyjádřil. Když byl později Jeruzalém obviněn z vraždy Mesiáše, představitelé národa nemohli říct, že Mesiáš nedal nějaké znamení, kterému by všichni rozuměli.⁴¹

21,7–8 Pán vjel do města po rozložených pláštích a palmových větvích a všem v uších znělo, jak mu lidé provolávají slávu. Konečně byl aspoň na chvíli uznán za krále.

21,9 Zástupy křičely: „Hosana synu Davidu! Požehnaný, který přichází ve jménu Pána!“ Tento citát ze Žalmu 118,25–26 se pochopitelně týká Mesiášova příchodu. Slovo hosana původně znamenalo „Zachraň nás nyní!“ Lidé tím možná mysleli: „Vysvobod' nás od římských utlačovatelů.“ Později se tento výraz stal provoláváním chvály. Výrazy „syn Davidův“ a „Požehnaný, který přichází ve jménu Pána!“ jasně ukazují, že lidé uznávali Ježíše jako Mesiáše. To on je ten Požehnaný, který v Hospodinově moci přichází konat jeho vůli.

Marek ve svém podání vyjadřuje, že součástí povolávání zástupu byla také věta: „Požehnané přicházející království našeho otce Davida! Hosana na výsostech!“ (Mk 11,10). To ukazuje, že lidé očekávali ustavení království, kde Kristus bude sedět na Davidově trůnu. Voláním „Hosana na výsostech“ zástup vyzýval nebesa, aby se spojila se zemí ke chvále Mesiáše a snad aby přišla záchrana z nejvyšších nebes.

Mk 11,11 uvádí, že jakmile Ježíš vjel do Jeruzaléma, přišel do chrámu – ne dovnitř, ale na nádvoří. Patrně to byl Boží dům, ale v tomto chrámě se Pán necítil doma, protože mu kněží a lid nechtěli přiznat postavení, na které měl nárok. Když se tu krátce porozhlédl, stáhl se spolu s Dvanácti do Betanie. To bylo v neděli večer.

21,10–11 Ve městě mezitím nastalo dohadování o tom, kdo Ježíš vlastně je. Zástupy si mezi sebou říkaly, že je prorok z Nazaretu v Galileji. Z toho plyne, že zřejmě pouze málokdo skutečně chápal, že se jedná o Mesiáše. Za necelý týden bude nevypočitatelný dav křičet: „Ukřížuj, ukřížuj ho!“

B. Vyčištění chrámu (21,12–13)

21,12 Na začátku svého veřejného působení Ježíš vyhnal z chrámového prostřeďí obchodníky (J 2,13–16). Ale do vnějšího chrámového nádvoří se opět vetřela šmelina s vysokým ziskem. Obětní zvířata a ptáci se prodávali a kupovali za přehnané ceny. Směnárníci směňovali různé měny na půlšekely, které měl každý Žid platit jako chrámovou daň – a směňovalo se zase za přehnané poplatky. Když se Ježíšovo působení chýlilo ke konci, vyhnal ty, kdo na posvátných věcech vydělávali.

21,13 Spojením citátů z Izaiáše a Jeremiáše odsoudil znesvěcování, komerčnost, povýšenecký exkluzivismus. Citátem z Iz 56,7 připomněl, že Bůh chce, aby jeho chrám byl domem modlitby, oni z něj však udělali doupe lupičů (Jr 7,11).

Vyčištění chrámu bylo prvním veřejným činem poté, co přišel do Jeruzaléma. Tím nepochybně vyjádřil, že je Pánem i nad chrámem.

Tato událost má pro dnešek dvojnásobný význam. Ve sborovém životě potřebujeme očistnou moc k tomu, abychom skončili se všemi bazarů, banketů a jinými triky, jak vydělávat peníze. A v osobním životě je třeba, aby Pán stále očišťoval naše těla, která jsou chrámem Ducha svatého.

C. Pobouření kněží a zákoníků (21,14–17)

21,14 Následující scéna ukazuje, jak Pán uzdravuje slepé a chromé na chrámovém nádvoří. Přitahoval potřebné, ať šel kamkoli, a nikdy je neposlal pryč, aniž by jejich potřeby uspokojil.

21,15–16 Sledovaly ho však také zraky nepřátel. Když velekněží a zákoníci slyšeli, jak děti volají na Ježíše a říkají „synu Davidův“, popadl je vztek.

Řekli: „Slyšíš, co říkají?“ – Jako by čekali, že dětem zakáže oslovovat ho jako Mesiáše! Kdyby Ježíš nebyl Mesiáš, v tomto okamžiku by byla vhodná chvíle, aby to jasně vyjádřil. Ale jeho odpověď dává najevo, že tyto děti měly pravdu. Citoval Ž 8,2 ze Septuaginty: „Z úst nemluvnat a kojenců sis připravil chválu.“ Jestliže ho kněží a zákoníci, o kterých se předpokládalo, že by ho měli poznat, neuctívali jako Pomazaného, pak ho takto budou uctívat malé děti. Ty mají často hlubší duchovní vnímání, než odpovídá jejich věku, a jejich slova víry a lásky představují nezvyklou chválu Pánova jména.

21,17 Ježíš nechal náboženské vůdce, ať o jeho slovech přemýšlejí, a vrátil se do Betanie, kde strávil noc.

D. Neplodný fíkovník (21,18–22)

21,18–19 Když se Pán ráno vracel do Jeruzaléma, přišel k jednomu fíkovníku, aby jeho ovocem ukojil svůj hlad. Našel na něm však jen listí a řekl: „Ať se z tebe již nikdy ovoce neurodí!“ Fík okamžitě uschl.

V Markově podání (11,12–14) je poznámka, že nebylo období fíků. Zdálo by se tedy, že Pán jednal nemoudře a nevrle, když odsuzuje strom za to, že nyní nemá ovoce. Pán však takový nebyl, jak tedy tuto nesrovnalost vysvětlit?

Fíkovník měl v biblických zemích rané ovoce, které se dalo jíst ještě dříve, než vyrašilo listí. To bylo předzvěstí hlavní úrody. Jestliže na fíkovníku nebylo rané ovoce, jako v případě tohoto stromu, znamenalo to, že na něm nic nebude ani v hlavní fíkové sezóně.

Jedná se o jediný zázrak, kdy Kristus proklíná a nežehná – život zničil a ne obnovil. Uvádí se to jako námitka. Taková kritika však ukazuje neznalost Kristovy osoby. Kristus je Bůh, svrchovaný Pán vesmíru. Některé jeho počínání je pro nás tajemné, ale musíme začít předpokladem, že všechno, co koná, je správné. V tomto případě Pán věděl, že fíkovník už nikdy neponese fíky, a jednal stejně jako rolník – neplodný strom ze svého sadu vykopal.

Ti, kdo kritizují našeho Pána, že proklel fíkovník, však připouštějí, že se jedná o symbolický akt. Tato událost je Pánovou interpretací halasného vítání po jeho příjezdu do Jeruzaléma. Stejně jako vinná réva a olivovník také fíkovník představuje izraelský národ. Když Ježíš přišel k národu, měl na sobě jenom listí, které představuje vyznávání, ale chyběl užitek pro Boha. Ježíš hladově prahl po ovoci ze svého národa.

Jelikož fíkovník neměl rané ovoce, věděl, že z nevěřícího národa nebude ani později žádné ovoce, a tak fíkovník proklel. To je předobraz soudu, který národ postihl v roce 70 po Kristu.

Musíme si uvědomit, že *nevěřící* Izrael bude sice navždy bez ovoce, ale *pozůstatek* z národa se po vytržení církve k Mesiáši obrátí. Tento pozůstatek bude přinášet ovoce v době souzení a během jeho tisícileté vlády.

Primární výklad tohoto úseku se týká izraelského národa; text je však možné aplikovat na lidi všech dob, kteří vznešeně mluví a jejichž život přitom jejich slovům neodpovídá.

21,20–22 Když se učedníci podivili, že fíkovník tak najednou uschl, Pán jim řekl, že by mohli dělat ještě větší zázraky, kdyby měli víru. Mohli by například říct hoře: „Zvedni se a vrhni se do moře,“ a skutečně by se to stalo. „A za všechno, oč byste v modlitbě požádali, budete-li věřit, dostanete.“

Znovu musíme vysvětlit, že tyto zdánlivě plané sliby ohledně modlitby musíme chápat ve světle všeho, co Bible k tomuto tématu ří-

ká. Verš 22 neznamená, že každý křesťan může prosit, o cokoli chce, a čekat, že to dostane. Musí se modlit v souladu s podmínkami, které jsou stanoveny v Bibli.

E. Zpochybňování Ježíšovy autority (21,23–27)

21,23 Když Ježíš přišel na vnější chrámové nádvoří, jeho vyučování přerušili velekněží a starší lidu a zeptali se ho, kdo mu dal pravomoc vyučovat, konat zázraky a vyčistit chrám. Doufali, že ho chytí do pasti bez ohledu na to, jak odpoví. Pokud řekne, že má tuto autoritu sám v sobě jako Boží Syn, obviní ho z rouhání. Pokud řekne, že má autoritu od lidí, tak ho zdiskreditují. Jestliže řekne, že má autoritu od Boha, tak po něm budou chtít důkaz. Považovali se za strážce víry, za profesionály, kteří díky formálnímu vzdělání a lidskému ustanovení mají právo určovat náboženský život lidu. Ježíš žádné školy neměl a zcela určitě postrádal jakékoli pověření od představitelů Izraele. Jejich výzva odrážela dlouholetý odpor, který profesionální náboženské osobnosti cítí vůči lidem s mocí Božího pomazání.

21,24–25 Pán nabídl, že jim vysvětlí původ své autority, pokud mu odpoví na otázku: „Byl Janův křest z nebe, nebo z lidí?“ Pojem Janův křest bychom měli chápat jako význam Janova působení. Otázka v podstatě zněla: „Kdo dal Janovi pravomoc konat jeho službu? Bylo to pověření od Boha nebo od lidí? Jaké pověření získal od izraelských vůdců?“ Odpověď byla zřejmá: Jan byl muž, kterého poslal Bůh. Jeho moc měla svůj původ v Božím pověření, ne v lidském schválení.

Kněží a starší se teď museli rozhodnout. Kdyby připustili, že Jana poslal Bůh, ocitli by se v pasti. Jan ukazoval na Ježíše jako na Mesiáše. Jestliže Jan měl pověření od Boha, proč nečinili pokání a nevěřili v Krista?

21,26 Kdyby na druhé straně řekli, že Jan nebyl poslán Bohem, zaujali by postoj, kterému by se lidé vysmáli, většina z nich totiž souhlasila s tím, že Jan byl prorok od Boha. Kdyby správně odpověděli, že Jan měl pověření od Boha, dospěli by tak k odpovědi na vlastní otázku: Ježíš je Mesiáš a Jan byl jeho předchůdce.

12,27 Oni však nechtěli čelit faktům, a tak předstírali, že nevědí. Nedokázali říct, odkud měl Jan svou pravomoc. Ježíš jim tedy říká: „Ani já vám nepovím, v jaké pravomoci tyto věci činím.“ Proč by jim to měl říkat, když oni sami už to věděli, jen nebyli ochotni to přiznat?

F. Podobenství o dvou synech (21,28–32)

21,28–30 Toto podobenství je kousavá výčitka velekněžím a starším, že neposlechli Janovu výzvu k pokání a víře. Mluví o muži, který prosil své dva syny, aby šli pracovat na vinici. Jeden odmítl, potom si to ale rozmyslel a šel. Druhý kývl, že půjde, ale nešel.

21,31–32 Když se Pán náboženských vůdců zeptal, který syn splnil vůli svého otce, řekli, že ten první, a tím nevědomky sami sebe odsoudili.

Pán toto podobenství vysvětlil. Celníci a nevěstky byly jako ten první syn. Nijak nepředstírali, že Jana Křtitele poslechnou, ale mnoho z nich nakonec činilo pokání a v Ježíše uvěřilo. Náboženští vůdcové byli jako ten druhý syn. Vyznávali, že souhlasí s Janovým kázáním, ale své hříchy nevyznali a ve Spasitele neuvěřili. Lidé prolezli hříchem vstupovali do Božího království, ale náboženští vůdcové, spokojeni sami se sebou, zůstávali mimo. Totéž platí dnes. Zjevní hříšníci přijímají evangelium daleko ochotněji než ti, kteří mají na sobě nános falešné zbožnosti.

Obrat „Jan k vám přišel cestou spravedlnosti“ znamená: přišel kázat, že spravedlnosti je nutné dosáhnout pokáním a vírou.

G. Podobenství o zlých vinařích (21,33–46)

21,33–39 Ježíš se dále zabýval otázkou pravomoci a vypráví podobenství o hospodáři, který vysadil vinici, obehnal ji plotem, vykopal v ní lis... vystavěl věž, pronajal ji vinařům a odcestoval do daleké země. V době vinobraní... poslal k vinařům své služebníky, aby vybrali jeho podíl z úrody, ale vinaři jednoho služebníka zbili, jednoho zabili, dalšího ukamenovali. Když poslal další sluhu, vinaři s nimi jednali stejně. Potřetí poslal svého syna a myslel si, že vinaři k němu budou mít úctu. Ti však dobře věděli, že je to

dědic, a tak ho zabili s představou, že dědictví získají oni.

21,40–41 V tomto okamžiku se Pán kněží a starších zeptal, co vlastník s vinaři udělá. Odpověděli mu: „Ty zlé muže zahubí a vinici pronajme jiným vinařům, kteří mu budou úrodu v určený čas odevzdávat.“

Není těžké vyložit toto podobenství. Bůh je hospodář, Izrael je vinice (Ž 80,8; Iz 5,1–7; Jr 2,21). Oplocením je Mojžíšův zákon, který Izrael odděloval od pohanů a uchovával je jako oddělený lid pro Hospodina. Vinný lis metonymicky představuje úrodu, kterou by Izrael měl Bohu přinášet. Věž připomíná Hospodinovou bdělou péči o jeho lid. Vinaři jsou velekněží a zákoníci.

Bůh opakovaně posílal k Izraeli své služebníky, proroky a vyhlížel u Izraele ovoce vzájemného vztahu, svatosti a lásky. Ale lid proroky pronásledoval a některé z nich zabil. Nakonec Bůh poslal svého Syna s tím, že „se před mým synem zastydí“ (v. 37). Velekněží a zákoníci řekli: „To je dědic“ – osudové přiznání. V soukromí uznávali, že Ježíš je Boží Syn (i když to na veřejnosti popírali), a tak si zodpověděli vlastní otázku o jeho autoritě. Jeho pravomoc pocházela ze skutečnosti, že byl Boží Syn.

V podobenství říkají: „To je dědic. Pojďte, zabijme ho a zmocněme se jeho dědictví“ (v. 38). V reálném životě říkali: „Jestliže ho necháme tak, všichni v něho uvěří a přijdou Římané a vezmou nám toto místo i národ“ (J 11,48). Proto ho odmítli, vyhodili ven a ukřížovali.

21,42 Když se Pán zeptal, co udělá hospodář, jejich odpověď je samé odsoudila; to je vidět ve verších 42 a 43. Cituje Ž 118,22: „Kámen, který stavitelé po prozkoumání zavrhl, se stal kamenem úhelným. Od Pána se to stalo a je to podivuhodné v našich očích.“ Když se Kristus sám představuje stavitelům – izraelským vůdcům – jako Kámen, neměli pro něho ve svých stavebních plánech místo. Odstavili jej stranou jako nepotřebný. Ale po své smrti byl vzkříšen z mrtvých a Bůh mu dal přednostní místo. Stal se nejdůležitějším kamenem v Boží stavbě: „Proto ho také Bůh povýšil nade vše a dal mu jméno, které je nad každé jméno...“ (Fp 2,9).

21,43 Ježíš potom bez obalu oznamuje, že Boží království bude Izraeli odňato a bude dáno národu, který přináší jeho úrodu. A tak se také stalo. Izrael byl jakožto Boží vyvolený národ odstaven, stal se slepým. Pokolení, které Mesiáše odmítlo, se zatvrdilo. Proroctví, že Boží království bude dáno národu, který přináší jeho úrodu, chápeme jako (1) církev, která se skládá z věřících Židů i pohanů – „národ svatý, lid náležející Bohu“ (1Pt 2,9 ČEP) nebo (2) jako věřící část Izraele, která bude žít v době jeho druhého příchodu. Vykoupený Izrael ponese Bohu ovoce.

21,44 „Kdo padne na ten kámen, roztrhne se, a na koho padne, toho rozdrtní.“ V první části tohoto verše je kámen na zemi; ve druhé části přichází shora. To připomíná Kristův dvojitý příchod. Když přišel poprvé, židovští vůdci o něj zakopli a rozdrtili se na kusy. Když přijde znovu, sestoupí se soudem a své nepřátele rozpráší.

21,45–46 Velekněží a farizeové poznali, že tato podobenství byla zaměřena přímo na ně jako odpověď na jejich otázku o Kristově pravomoci. Nejraději by se ho hned na místě zmocnili, ale báli se zástupů, které ho stále považovaly za proroka.

H. Podobenství o svatební hostině (22,1–14)

22,1–6 Ježíš s velekněžími a farizeji ještě neskončil. V podobenství o svatební hostině znovu znázorňuje, jak je milovaný Izrael odstaven stranou, zatímco opovrhovaní pohané sedí u stolu jako hosté. Přirovnává nebeské království ke králi, který vystrojil svému synu svatební hostinu. Pozvání probíhalo ve dvou fázích. První pozvání s předstihem, které osobně doručili služebníci, se setkalo se strohým odmítnutím. Druhé pozvání vyjadřovalo, že hostina je již připravena. Pozvání s ním naložili pohrdlivě, kvůli svému zaneprázdnění nebo obchodům neměli čas, a jiní se služebníky naložili krutě, ztýrali je a zabili.

22,7–10 Král se tak rozhněval, že vrahy nechal zahubit a jejich město vypálil. První seznam hostů zahodil a vyhlásil všeobecné pozvání, ať přijde kdokoli. Ve svatební síni nezůstalo ani jedno volné místo.

22,11–13 Mezi hosty však byl jeden, který na sobě neměl svatební šat. Když se ho král zeptal, jak se tam nevhodně oblečený vůbec dostal, host neměl co říct. Král poručil, aby ho vyhodili do temné noci, kde bude pláč a skřípění zubů. Hosté ve verši 13 nejsou titíž jako služebníci ve verši 3.

22,14 Náš Pán toto podobenství uzavírá slovy: „Neboť je mnoho pozvaných, ale málo vybraných.“

Pokud jde o význam podobenství, král je Bůh, jeho syn je Pán Ježíš. Svatební hostina je výstižné znázornění radostné slavnosti, která charakterizuje nebeské království. Představa církve jako nevěsty v tomto podobenství tento obraz zbytečně komplikuje. Hlavní myšlenkou je odstavení Izraele, nikoliv konkrétní povolání a poslání církve.

První fáze pozvání představuje Jana Křtitele a vyslání dvanácti učedníků, kteří zdvořile zvali Izrael na svatební hostinu. Národ to však odmítl. Slova „nechtěli přijít“ (v. 3) představují vrchol v podobě ukřižování.

Druhá fáze pozvání připomíná hlásání evangelia Židům v knize Skutků. Někteří touto zvěstí pohrdli, jiní na posly reagovali násilím; většina apoštolů zemřela mučednickou smrtí.

Král se právem na Izrael rozhněval, poslal „svá vojska“, tedy Tita a s ním římské legie, aby roku 70 po Kristu zbořily Jeruzalém a pobily většinu jeho obyvatel. Byla to „jeho vojska“ v tom smyslu, že je použil jako svůj nástroj, aby potrestal Izrael. Ta vojska byla oficiálně jeho, i když ho osobně neznala.

Dnes je Izrael jako národ postaven stranou a evangelium se zvěstuje pohanům, zlým i dobrým, tedy lidem všech vrstev (Sk 13,45–46; 28,28). Ryzost každého jednotlivce, který přichází, je podrobena zkoušce. Člověk bez svatebního šatu je takový, který říká, že je pro království připraven, ale nikdy nebyl skrze Pána Ježíše Krista oblečen do Boží spravedlnosti (2K 5,21). Člověk bez svatebního šatu neměl a nemá výmluvu. Rynie poznamenává, že v tehdejší době bylo zvykem poskytnout hostu svatební oblečení, pokud žádné neměl. Dotyčný člověk zřejmě nevyužil nabízeného daru. Bez Krista zůstal beze slov, když byl dotázán, jakým právem přichází do království

(Ř 3,19). Jeho údělem je vnější tma, kde je pláč a skřípění zubů. Pláč připomíná utrpení v pekle. Někteří dodávají, že skřípění zubů znamená přetrvávající nenávist a vzpuru proti Bohu. To by vyvracelo představu, že oheň v pekle má očistný účinek.

Verš 14 se týká celého podobenství, a ne jen incidentu s člověkem bez svatebního šatu. Pozvaných je mnoho, tedy evangelium se dostává k mnoha lidem. Ale málo jich je vybraných. Někteří pozvání odmítnou a dokonce i někteří z těch, kdo reagují kladně, se nakonec ukážou jako falešní vyznavači. Vybrání jsou všichni, kdo reagují na dobrou zprávu. Jediný způsob, jak může člověk říct, že je vybrán, spočívá v tom, co udělá s Pánem Ježíšem Kristem. Jennings to formuluje takto: „Všichni jsou pozváni, aby se radovali na hostině, ale ne všichni jsou ochotni důvěřovat dárci, že jim dá oblečení, které je na hostinu vhodné.“

I. Dávat císaři a Bohu (22,15–22)

Dvaadvacátá kapitola je kapitola otázek, zaznamenává pokusy tří různých delegací vyslaných s cílem, aby Božího Syna při něčem přistihly.

22,15–16 Zde vidíme pokus ze strany farizeů a herodiánů. Jednalo se o dvě zarputile zneprátené skupiny, které však nyní na chvíli spojila nenávist vůči Spasiteli. Jejich cílem bylo přimět Krista, aby se vyjádřil politicky, což by mělo nebezpečné důsledky. Využili nejednoty Židů týkající se poddanosti císaři. Někteří byli vášnivě proti podrobování se pohanskému císaři. Jiní, například herodiáni, zaujíмали tolerantnější postoj.

22,17 Tito lidé napřed podlézavě ocenili ryzost jeho charakteru, pravdomluvnost a nebojácnost. Potom vyslovili otázku těžkého kalibru: „Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne?“

Kdyby odpověděl „Ne“, nejen že by se tím postavil proti herodiánům, ale zároveň by byl také obviněn ze vzpoury proti římské vládě. Farizeové by ho odstrčili a obvinili. Kdyby řekl „Ano“, dotkl by se židovského silně nacionalistického citění. Ztratil by tím velkou podporu běžného lidu, podporu, která dosud vůdcům bránila v jejich snaze se ho zbavit.

22,18–19 Ježíš je ihned odhalil jako pokrytce, kteří se ho snaží při něčem přistihnout. Pak požádal, aby mu ukázali denár, tedy minci, kterou se platily daně římské vrchnosti. Pokaždé, když Židé viděli na minci císařův obraz a nápis, bolestně jim to připomnělo, že jsou v pohanském područí, kterému musí platit daně. Denár jim měl připomínat, že jejich římské područí byl důsledek jejich hříchu. Kdyby byli věrni Hospodinu, otázka placení daní císaři by vůbec nevystala.

22,20–21 Ježíš se jich zeptal: „Či je to obraz a nápis?“ Museli odpovědět: „Císařův.“ Pak jim Pán řekl: „Co je tedy císařovo, odevzdejte císaři, a co je Boží, Bohu.“

Jejich otázka se jim vrátila jako bumerang. Dělal si naděje, že Ježíše v otázce daně pro císaře nějak chytí. Ale on odhalil, že nedávají Bohu to, co mu patří. S nevolí dávali císaři, co museli, ale zároveň nebrali vážně Boží nárok na jejich vlastní život. Teď před nimi stál někdo, kdo je obrazem Boží osoby (Žd 1,3), a oni mu náležitě místo nedali.

Ježíšova odpověď ukazuje, že věřící má dvojí občanství. Má poslouchat i finančně podporovat lidskou vládu. Nemá o své vrchnosti mluvit zle ani se podílet na svržení vlády. Za ty, kdo jsou u moci, se má modlit. Jako občan nebes má poslouchat Boha. Pokud mezi obojí podřízeností dojde ke konfliktu, pak má být oddaný na prvním místě Bohu (Sk 5,29).

Při citování 21. verše většinou zdůrazňujeme svou povinnost vůči císaři a snadno pomíjíme to, co z naší strany náleží Bohu – právě tento nedostatek Ježíš farizeům vyčítá!

22,22 Když farizeové uslyšeli jeho odpověď, poznali, že prohráli. Zmohli se jen na údiv a pak odešli.

J. Saduceové a jejich hádanka o vzkříšení (22,23–33)

22,23–24 Jak jsme se už výše zmínili, saduceové byli tehdejší liberální teologové, kteří nevěřili ve vzkříšení těla, v existenci andělů a zázraků. Toho, co popírali, bylo víc, než toho, v co věřili.

Skupina saduceů přišla za Ježíšem s příběhem, který vykonstruovali tak, že myšlenka vzkříšení vypadala směšně. Připomněli zá-

kon o levirátním (švagrovském) manželství (Dt 25,5). Jestliže v době Zákona Izraelec zemřel bez dětí, měl se jeho bratr oženit s vdovou po bratrovi, aby se tak v Izraeli zachovalo jeho jméno a dědictví se uchovalo v rámci rodiny.

22,25–28 V jejich hádance žena přišla o manžela, potom se vdala za jednoho z jeho bratrů. Zemřel i druhý bratr, vdala se tedy za třetího a tak dále, až nakonec zemřel i ten sedmý. Nakonec zemřela dotyčná žena. Následovala otázka, kterou chtěli pokořit toho, který je sám vzkříšení (J 11,25): „Kterému z těch sedmi bude tedy ta žena patřit při vzkříšení? Vždyť ji měli všichni.“

22,29 V podstatě argumentovali tím, že představa vzkříšení vyvolává nepřekonatelné potíže, a proto je nelogická, nereálná. Ježíš jim odpověděl, že potíž není v učení o vzkříšení, ale v jejich myslí; neznají Písmo, ani Boží moc.

Především neznali Písmo. Bible nikde neříká, že vztah mezi manželem a manželkou bude mít v nebi pokračování. Bude sice patrné, že muž je muž a žena je žena, ale všichni budou jako andělé v tom smyslu, že se nežení a nev dávají.

Zadruhé neznali Boží moc. Jestliže Bůh dokázal z prachu stvořit člověka, copak stejně snadno nedokáže z prachu těch, kteří zemřeli, znovu utvořit slavná těla?

22,30–32 Pán Ježíš potom z Písma uvádí argument, kterým ukazuje, že vzkříšení je naprosto nutné. V Ex 3,6 o sobě Bůh říká, že je Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův. Potom podotýká: „Bůh není Bohem mrtvých, ale živých.“ Bůh s těmito muži uzavřel smlouvu, ale oni zemřeli dříve, než se smlouva naplnila. Jak může Bůh o sobě říct, že je Bohem tří mužů, jejichž těla leží v hrobě? Jak může ten, kdo nedává marné sliby, splnit svá zaslíbení těm, kdo už zemřeli? Jediným řešením je vzkříšení.

22,33 Není divu, že zástupy byly jeho učení ohromeny. A stejně tak jsme i my!

K. Velké přikázání (22,34–40)

22,34–36 Když farizeové uslyšeli, že Ježíš umlčel jejich protivníky saduceje, přišli k němu, aby se ho sami vyptávali. Jejich mluvčí,

nějaký zákoník, se Ježíše zeptal, které přikázání v Zákoně je největší.

22,37–38 Pán Ježíš mistrovským způsobem shrnul jako první a největší přikázání to, čím je člověk zavázán Bohu: „Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí“ (Mk 12,30).

To znamená, že první povinností člověka je milovat Boha celou svou bytostí. Někdo to vyjádřil takto: srdce představuje emocionální přirozenost, duše vůli, mysl intelekt a síla fyzickou stránku člověka.

22,39–40 Ježíš dále doplnil, že druhou povinností člověka je milovat svého bližního jako sebe samého. Barnes říká: „Milovat Boha a člověka – to v sobě zahrnuje celé náboženství: to bylo cílem Mojžíše, proroků, Spasitele i apoštolů.“ Měli bychom často přemýšlet o slovech „miluj svého bližního jako sebe samého“. Měli bychom se zamýšlet, nakolik milujeme sami sebe, kolik naší činnosti se soustředí na péči a pohodlí nás samých. Pak bychom si měli zkusit představit, jaké by to bylo, kdybychom takovou láskou zahrnuli své bližní. A pak bychom to měli činit. Takové chování není přirozené; je to něco nadpřirozeného. Dokážou to pouze ti, kdo se narodili znovu, a to pouze tak, že dovolí Kristu, aby tak jednal skrze ně.

L. Davidův syn je Davidův Pán (22,41–46)

22,41–42 Farizeové byli stále ještě ohromeni Ježíšovou odpovědí zákoníkovi, a on je hned zarazil dalším provokativním problémem. Co si myslí o Kristu? Čí je to Syn?

Většina farizeů nevěřila, že Ježíš je Mesiáš, Kristus; Mesiáše stále čekali. Proto se jich Ježíš nezeptal: „Co si myslíte o mně?“ (i když tato otázka byla v jeho slovech také obsažena). Zeptal se jich obecně, či Syn bude Mesiáš, až se zjeví.

Odpověděli správně, že Mesiáš bude Davidův potomek.

22,43–44 Pán Ježíš potom citoval Ž 110,1, kde David píše: „Výrok Hospodinův (Pánův) mému Pánu: ‚Usedni po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele za podnož tvých nohou.‘“ Poprvé slovo Pán označuje Boha Otce a podruhé znamená Mesiáše. David tedy vyjadřuje, že Mesiáš je jeho Pán.

22,45 Nyní Ježíš klade otázku: „Jestliže ho tedy David nazývá Pánem, jak může být jeho Synem?“ Odpověď zní, že Mesiáš je Davidův Pán a zároveň Davidův syn – Bůh i Člověk. Jako Bůh je Davidův Pán; jako Člověk je Davidův syn.

Kdyby si farizeové dali říct, pochopili by, že Ježíš je Mesiáš – Davidův syn z Mariiny linie a Boží Syn, který se projevoval svými slovy, činy a způsoby.

22,46 Oni to však nechtěli vidět. Jeho mou drost je úplně zmátla, a tak se svými pokusy klást mu záladné otázky přestali. Uchýlili se tedy k jiné metodě – k metodě *násilí*.

M. Varování před pokrytectvím (23,1–12)

23,1–4 V úvodních verších této kapitoly Pán zástupy a své učedníky varuje před zákoníky a farizeji. Tito vůdcové se posadili na Mojžíšově stolci neboli vyučovali Mojžíšův zákon. Obecně vzato bylo jejich učení hodno důvěry, ovšem jejich jednání nikoliv. Jinak mluvili a jinak jednali. Ježíš proto říká: „... udělejte a zachovávejte všechno, co by vám řekli, avšak podle jejich skutků nečinite; neboť mluví, ale nečiní.“

Kladli na lidi obrovské nároky (pravděpodobně v důsledku extrémních výkladů litery Zákona), ale nikomu nepomohli toto neúnosné břemeno nést.

23,5 Náboženské předpisy zachovávali proto, aby je lidé viděli, nebyla to vnitřní upřímnost. Příkladem je používání modlitebních řemíneků. Bůh Izraeli přikázal, aby si jeho slovo přivázał jako znamení na ruce a na čelo mezi oči (Ex 13,9.16; Dt 6,8; 11,18), a měl tím na mysli, aby stále pamatovali na Zákon a ve všem se jím řídili. Oni však tento duchovní příkaz zredukovali a chápali ho jen v doslovném, fyzickém významu. Úseky Písma vkládali do kožených pouzder a přivazovali si je na čelo nebo na ruce. Když měli na sobě směšně dlouhé modlitební řemínky, připadali si superduchovně, a jinak se o poslušnost Zákona nestarali.

Zákon také Židům přikazoval, aby na koncích oděvu nosili střapce s modrými provázky (Nu 15,37–41; Dt 22,21). Toto výrazné lemování mělo za cíl lidem připomínat, že

byli zvláštní lid, že měli žít odděleně od ostatních národů. Farizeové přehlíželi duchovní význam a spokojili se s tím, že nosili dlouhé trásně.

23,6–8 Vědomí vlastní důležitosti projevovali tím, že se hnali na čestná místa na hostinách a v synagogách. Přižívovali své ego okázalým zdravením na tržištích a bylo jim zvláště příjemné, když je druzí oslovovali „Rabbi“, což znamená „můj velký“ nebo „mistře“.

23,9–10 Zde Pán své učedníky varoval, aby nepoužívali vznešených oslovení, kterých by se mělo používat pouze ve vztahu k Bohu. Nemáme říkat „mistře“ ve smyslu čestného oslovení, protože je pouze jeden Mistr – sám Kristus. Nikoho z lidí nemáme oslovovat jako otce; naším Otcem je Bůh. Weston k tomu moudře píše:

Je to vyznání základního vztahu člověka k Bohu. Křesťana charakterizují tři věci – to, kdo je, to, čemu věří, a to, co koná; nauka, prožívání, praxe. Pro svou duchovní existenci člověk potřebuje trojí – život, vyučování a vedení; právě to Pán vyjadřuje slovy v evangeliu: „Já jsem ta cesta, pravda a život.“... Neuznávejme žádného člověka za Otce, protože nikdo z lidí nemůže udělovat ani udržovat duchovní život; nedělejme z nikoho neomylného učitele; nedovolme nikomu, aby si myslel, že má úřad duchovního vůdce; váš vztah k Bohu a ke Kristu je stejně blízký jako vztah kohokoliv jiného.⁴²

Pánova slova mají zřejmý význam v tom, že v nebeském království tvoří všichni věřící rovné bratrství, kde nemají místo vznešenější tituly, které by někoho vyvyšovaly nad druhé. Ale podívejme se na vznešená oslovení v dnešním křesťanstvu: velebný pane, otče, pastore a mnoho dalších. Dokonce i zdánlivě neškodné „doktore“ znamená v latině „učitel“. (Toto varování se týká *duchovních* vztahů, a ne přirozeného, profesního nebo akademického prostředí. Tím například není zakázáno, aby dítě říkalo tatínkovi „otče“ nebo aby oslovení „doktore“ používal pacient vůči lékaři nebo klient vůči právníkovi.) Pokud jde o pozemské vztahy, zde platí, že máme projevovat čest tomu, komu čest patří, poctu tomu, komu patří pocta (Ř 13,7).

23,11–12 Zde je znovu vidět revoluční charakter nebeského království, a sice v tom, že skutečná velikost spočívá přesně v opaku toho, co předpokládají lidé. Ježíš řekl: „Ale největší z vás bude vašim služebníkem. Kdo se bude povyšovat, bude ponížěn, a kdo se poníží, bude povýšen.“ Skutečná velikost se sklání ke službě. Farizeové, kteří se povyšovali, budou poníženi. Práví učedníci, kteří se pokořují, budou ve správný čas povýšeni.

N. Běda zákoníkům a farizeům (23,13–26)

Pán Ježíš dále osmkrát vyslovuje běda proti pyšným náboženským pokrytcům své doby. Nejsou to však „kletby“, ale spíše vyjádření bolesti nad tím, co je čeká, možná něco jako „je to škoda“.

23,13 První běda je zaměřeno proti jejich zatvrzelosti a snaze dělat obstrukce. Sami do království vstoupit nechtěli a druhým v tom agresivně bránili. Je zvláštní, že náboženští vůdcové jsou často neaktivnější protivníci evangelia milosti. Dokážou být sladce tolerantní vůči čemukoli kromě dobré zprávy o spasení. Přirozený člověk nechce být předmětem Boží milosti a nechce, aby Bůh projevoval milost druhým.

23,14 Druhé běda⁴³ pranýřuje to, jak navštěvovali domy vdov a vyesedávali v nich a zastírali to tím, že se tam dlouho modlili. Některé současné sekty používají podobné praktiky tím, že chtějí po starších vdovách nebo někdy po věřících bez schopnosti rozlišení, aby svůj majetek odkázali „církvi“. Ty, kdo takto předstírají zbožnost, čeká těžší odsouzení.

23,15 Třetí běda je obviňuje z toho, že špatně zaměřují svou horlivost. Prochodí nepředstavitelné dálky, aby získali jednoho novověrce, ale když ho získají, udělají z něho dvakrát horšího člověka, než jsou sami. V dnešní době se to týká horlivosti sekt. Jedna skupina je ochotna obejít 700 domácností, aby na svou stranu získala jednoho člověka, ale výsledkem je zlo. Někdo řekl: „Nejobráčnejší člověk se často stává nejzvrácenějším.“

23,16–22 Ve čtvrtém případě Pán žehrá na jejich chytrácké zdůvodňování, vědomě nepoctivé spekulace. Vybuodovali systém, jak se

vyhnout placení toho, co slíbili. Učili například, že pokud někdo přísahá při chrámu, tak to neplatí, ale pokud přísahá při chrámovém zlatu, pak musí svůj slib splnit. Říkali, že přísahání při daru na oltáři je závazné, zatímco přísaha při prázdném oltáři nezavazuje. Tím cenili zlato více než Boha (chrám byl Boží dům) a dar na oltáři (bohatství v určité podobě) více než samotný oltář. Více jim záleželo na věcech hmotných než na věcech duchovních. Více jim šlo o to, aby dostali (dar), než aby dávali (oltář byl místem dávání).

23,17 Když je Ježíš oslovuje jako slepé vůdce, odhaluje jejich chytráctví. Chrámové zlato mělo zvláštní hodnotu pouze díky tomu, že souviselo s Boží přítomností. Oltář dodával zlatu hodnotu. Lidé, kteří si myslí, že zlato má hodnotu samo v sobě, jsou slepí; stává se něčím cenným pouze tehdy, když se používá k Boží slávě. To, co darujeme na smyslenné účely, je bezcenné; naopak to, co dáváme Pánu nebo v Pánově jménu, má hodnotu na věčnost.

Ve skutečnosti se všechno, při čem tito farizeové přísahali, týkalo Boha, museli tedy svůj slib splnit. Člověk se ze svých závazků nevykrotí vychytralostí. Sliby jsou závazné a je třeba je plnit. Nemá smysl se odvolávat na technické detaily ve snaze vyhnout se svým závazkům.

23,23–24 Páté běda směřuje proti falešným obřadům. Zákoníci a farizeové úzkostlivě dávali Bohu desátky z nejbezzvýznamnějších bylin, které pěstovali. Ježíš je neodsuzuje za jejich poslušnost v těchto detailech, ale kárá je, že jsou tak bezohlední, když jde o spravedlnost, milosrdenství a poctivost vůči druhým. Svou obraznou řečí nenadsazuje, když o nich říká, že cedí komára a polykají celého velblouda. Často se stávalo, že drobný hmyz, jako je komár, spadl do poháru s vínem; víno pak cedili tak, že je sáli mezi zuby. Je to směšná důslednost v takové bezvýznamnosti, když potom polykali největší nečisté zvíře, které v Izraeli žilo! Farizeům nekonečně záleželo na malichernostech, ale byli hrubě slepí k velkým hříchům pokrytectví, nepoctivosti, krutosti a hamižnosti. Ztratili smysl pro přiměřenost.

23,25–26 Šesté běda se týká vnějších věcí. Farizeové dbali na dodržování vnějších projevů nábožnosti a morálky, ale jejich srdce bylo plné chamtivosti a nezdrženlivosti.⁴⁴ Měli napřed vyčistit vnitřek číše a mísy, tedy postarat se, aby jejich srdce bylo očištěno pokáním a vírou. Teprve potom bude jejich viditelné chování přijatelné. Je rozdíl mezi naší osobou a osobností. Máme tendenci zdůrazňovat svou osobnost – tedy to, co chceme, aby si druzí mysleli o nás. Bůh klade důraz na naši osobu, tedy na to, kým opravdu jsme. Jde mu o pravdu uvnitř (Ž 51,8).

23,27–28 Také sedmé běda je namířeno proti přílišnému zdůrazňování vnějších věcí. Rozdíl spočívá v tom, že šesté běda pranýřuje zakrývání lakomství, sedmé odsuzuje to, když někdo maskuje pokrytectví a bezzákonnost.

V té době se hroby natíraly na bílo, aby se nestalo, že by se jich Židé nevědomky dotkli, čímž by se obřadně znečistili. Ježíš zákoníky a farizee přirovnal k obíleným hrobům, které zvenčí vypadaly čisté, ale uvnitř byly plné mrtvolné zkázy. Lidé si mysleli, že kontakt s těmito náboženskými vůdci je posvětit, ale ve skutečnosti to bylo něco poskvřujícího, protože byli plní přetvářky a bezbožnosti.

23,29–30 Poslední běda se zaměřuje proti tomu, co bychom mohli označit jako navek pocta, uvnitř vražda. Zákoníci a farizeové předstírali, že ctí starozákonní proroky – stavěli nebo opravovali jim hroby a kladli věnce na jejich pomníky. Ve slavnostních proslovech na jejich památku říkali, že nebudou proroky zabíjet jako jejich předkové.

23,31 Ježíš jim řekl: „Tak svědčíte sami proti sobě, že jste synové těch, kteří proroky zavraždili.“ Jak o tom svědčili? Z předcházejících veršů se zdá, že se distancovali od svých otců, kteří proroky zabil. Především připustili, že jsou fyzičtí synové svých otců, kteří prolévají krev proroků. Ježíš zde však používá pojmu „syn“ ve smyslu někoho, kdo má stejné vlastnosti. Věděl, že dokonce i během toho, kdy ozdobovali hroby proroků, připravovali jeho smrt. Z druhého, když projevovali takovou úctu zemřelým prorokům, vyjadřovali tím: „Jediní proroci, které máme

rádi, jsou mrtví proroci.“ V tomto smyslu byli také syny svých otců.

23,32 Náš Pán potom dodal: „I vy naplníte míru svých otců!“ Tím, že otcové zabíjeli proroky, naplnili číši vraždění jen částečně. Zákoníci a farizeové ji brzy naplní až po okraj tím, že zabijí Pána Ježíše a budou usmrcovat jeho následovníky; tak hrozivě vyvrcholí to, co začali jejich otcové.

23,33 V tomto okamžiku Boží Pomazaný vyjadřuje slova znějící jako hrom: „Hadi, plemeno zmijí! Jak uniknete trestu Gehenny?“ Je možné, aby takto ostrá slova vynesla vtělená Láska? Ano, pravá láska musí být spravedlivá a svatá. Mezi lidmi oblíbené pojetí Ježíše jako nevinného reformátora, který není schopen jiné emoce než lásky, není biblické. Láska může být pevná a vždycky musí být spravedlivá.

Je důležité si uvědomit, že tato odsuzující slova Ježíš vmetl proti vůdcům, a ne proti opilcům a zatvrzelým hříšníkům. V době ekuumenismu, kdy někteří evangelikální křesťané spojují síly s otevřenými nepřáteli Kristova kříže, je dobré se zamyslet nad Ježíšovým příkladem a mít na mysli Jehúova slova k Jóšafatovi: „Měl jsi chodit na pomoc ničemovi a milovat toho, kdo nenávidí Hospodina?“ (2Pa 19,2).

23,34–35 Ježíš nejen předpověděl vlastní smrt, ale zákoníkům a farizeům prostě řekl, že zavraždí některé z těch, které pošle – proroky, moudré muže a učitele Zákona. Někteří z těch, kteří uniknou mučednictví, budou bičováni v synagogách a pronásledováni z města do města. Tak na sebe náboženští vůdcové Izraele strhávají vinu nahromaděnou za celou historii mučednictví. Padne na ně spravedlivá krev vylitá od Ábela až po Zachariáše, jehož smrt zachycuje 2Pa 24,20–21, což je poslední kniha v hebrejském pořadí Starého zákona. (Nejedná se o Zachariáše, který napsal starozákonní prorockou knihu.)

23,36 Vina za celou minulost padne na generaci, na pokolení, ke kterému mluvil Kristus; jako by se všechno předchozí prolévání nevinné krve nějak spojilo a vyvrcholilo ve smrti bezhříšného Spasitele. Na národ, který bezdůvodně nenáviděl svého Mesiáše a přibíhalo na zločinecký kříž, bude vylit proud trestu.

O. Ježíš nařiká nad Jeruzalémem (23,37–39)

23,37 Je velmi zajímavé, že kapitola, která obsahuje nejvíce Ježíšových „běda!“, končí jeho slzami! Po hořké veřejné obžalobě farižeů vyslovuje dojemný nářek nad městem, že promarnilo svou příležitost. Opakování jeho jména – „Jeruzaléme, Jeruzaléme!“ – je plně nevýslovného citu. Město zabíjelo proroky, kamenovalo Boží posly, a přesto je Pán miloval a častokrát s láskou a pro ochranu shromažďoval k sobě jeho děti – jako slepice shromažďuje kuřátka – ale oni nechtěli.

23,38 V závěrečném žalozpěvu Pán Ježíš říká: „Váš dům se vám zanechává pustý.“ Tímto domem je zde myšlen především chrám, ale může znamenat i celý Jeruzalém nebo také národ. Mezi jeho smrtí a druhým příchodem nastane ještě období, kdy ho nevěřící Izrael neuvidí (po vzkříšení jej viděli pouze věřící).

23,39 Tento verš zvedá zrak ke druhému příchodu, kdy ho věřící část Izraele přijme jako svého Mesiáše a krále. Přijetí je skryto ve slovech: „Požehnaný, který přichází ve jménu Pána!“

Nikde není náznak, že ti, kdo zabili Krista, budou mít ještě druhou šanci. Ježíš mluvil o Jeruzalému, metonymicky tedy o jeho obyvatelích a Izraeli jako celku. Lidé z Jeruzaléma jej příště uvidí až tehdy, kdy se na něj budou dívat jako na toho, kterého probodli, a „budou nad ním nařikat, jako se nařiká nad smrtí jednorozeného, budou nad ním hořce lkát, jako se hořce lká nad prvorozeným“ (Za 12,10 ČEP). V židovském uvažování není žádný nářek tak hořký jako nářek nad jednorozeným synem.

XIII. Králova promluva na Olivové hoře (kap. 24–25)

Kapitoly 24 a 25 obsahují tzv. promluvu na Olivové hoře. Celý tento proslav má prorocký charakter; směřuje do budoucnosti k období soužení a Pánova druhého příchodu. Týká se především izraelského národa, ale nikoliv výlučně jeho. Je patrné, že jeho prostředím je území Izraele; například „tehdy ti, kdo budou v Judsku, ať utíkají do hor“ (24,16). Rámec

proslavu je příznačně židovský, například: „Modlete se, aby k vašemu útěku nedošlo... v sobotu“ (24,20). Zmínku o vyvolených (24,22) je třeba chápat tak, že se jedná o Boží židovské vyvolené, nikoliv církev. O církvi není řeč nikde v proroctvích ani v podobenstvích této promluvy, jak se pokusíme dále ukázat.

A. Ježíš předpovídá zničení chrámu (24,1–2)

24,1–2 Záznam promluvy začíná zajímavou poznámkou, že Ježíš vyšel ven a odešel z chrámu. Tento směr je důležitý zejména vzhledem k tomu, co právě řekl: „... váš dům se vám zanechává pustý“ (23,39). Připomíná nám Ezechielův popis, jak z chrámu odchází sláva (Ez 9,3; 10,4; 11,23).

Učedníci chtěli, aby s nimi Pán obdivoval architektonickou krásu chrámu. Zabývali se pomíjivým, a ne věčným, byli zaujati stínem, místo aby se zaměřovali na to, co vrhá stín. Ježíš je upozornil, že budova bude tak důkladně zbořena, že nezůstane ani jeden kámen na druhém. Titus se neúspěšně snažil chrám uchránit, ale jeho vojáci jej zapálili, a tak se splnilo Kristovo proroctví; když oheň roztavil zlaté ozdoby, tekutý kov stékal mezi kameny. Aby se vojáci dostali ke zlatu, jednotlivé kameny od sebe oddělovali, přesně tak, jak to Pán předpověděl. Tento soud se naplnil roku 70 po Kristu, kdy Římané pod Titovým velením vyplenili Jeruzalém.

B. První polovina soužení (24,3–14)

24,3 Když Ježíš přišel na Olivovou horu, učedníci k němu přistoupili v soukromí a položili mu tři otázky:

1. Kdy se to všechno stane, tedy kdy bude chrám zbořen?

2. Jaké bude znamení jeho příchodu, tedy jaká nadpřirozená událost bude předcházet jeho návratu na zemi, aby zde nastolil své království?

3. Jaké bude znamení konce věku, tedy bude ohlašovat konec věku těsně před jeho slavnou vládou? (Druhá a třetí otázka jsou v podstatě stejné.)

Je třeba mít na mysli, že myšlení těchto židovských učedníků se pořád točilo kolem slavné doby Mesiáše zde na zemi. Nepřemýš-

leli o Kristově příchodu pro církve, o této fázi jeho příchodu nevěděli nic. Očekávali jen jeho příchod v moci a slávě, aby porazil své nepřátele a kraloval nad celým světem.

Také by nám mělo být jasné, že nemluvili o konci *světa* (jako v BKR), ale o konci *věku* (řecky *aion*).

Na první otázku nedostali přímou odpověď. Pán jako by spojil dobytí Jeruzaléma v roce 70 po Kristu (viz L 21,20–24) s jeho podobným dobytím v budoucnosti. Při studiu proroctví často vidíme, jak se Pán téměř nepozorovaně přesouvá od předběžného, částečného naplnění k pozdějšímu definitivnímu naplnění.

Odpověď na druhou a třetí otázku je obsažena ve verších 4–44 ve 24. kapitole. Tyto verše popisují období sedmi let soužení, které nastane před Kristovým slavným příchodem. První tři a půl roku jsou popsány ve verších 4–14. Závěrečných tři a půl roku, známých jako velké soužení a čas Jákobova soužení (Jr 30,7), bude období nebyvalého utrpení pro všechny lidi na zemi.

Mnohé z toho, co charakterizuje první polovinu soužení, se do jisté míry vyskytovalo po celou historii, ale během období soužení bude vše daleko intenzivnější. Těm, kdo patří do církve, je také předpovězeno soužení (J 16,33), ale to je něco velmi odlišného od soužení, které bude vylito na svět, který odmítl Božího Syna.

Věříme, že církve bude vzata ze světa (1Te 4,13–18) předtím, než začne den velikého Božího hněvu (1Te 1,10; 5,9; 2Te 2,1–12; Zj 3,10).

24,4–5 Během první poloviny doby soužení se objeví mnoho falešných mesiášů, kterým se bude dařit svádět mnoho lidí. Současný nárůst mnoha sekt může být předeherou, ale nejedná se o naplnění. Tito falešní náboženští vůdcové budou Židé, kteří budou tvrdit, že jsou Kristus.

24,6–7 Bude se válčit a budou se šířit pověsti o válkách. Povstane národ proti národu, království proti království. Je snadné dospět k tomu, že dnes jsme svědky naplnění těchto věcí, ale v současnosti je to daleko mírnější než to, co nastane tehdy. Nejbližší událost v Božím rozpisu událostí je vytržení církve

(J 14,1–6; 1K 15,51–57). Do té doby se nemá naplnit žádné jiné proroctví. Poté, co církve bude vzata, se rozběhnou Boží proročké hodiny a popisované znaky se rychle začnou projevovat. Na různých místech bude docházet k hladomorům, zemětřesením. Dokonce i dnešní světovládce děsí přízrak hladomoru v souvislosti s populační explozí. Zde však půjde o výrazný nedostatek v mnoha oblastech v souvislosti s válkami.

Rostoucí pozornost si získávají také zemětřesení – nejen ta, k nimž dochází, ale i předpokládaná zemětřesení. I to je jen jako stéblo ve větru, a ne skutečné naplnění Pánových slov.

24,8 Verš 8 výslovně označuje toto období jako začátek bolestí – porodních bolestí, které souvisejí s novým řádem pod vládou izraelského Mesiáše a krále.

24,9–10 Věrní věřící budou během doby soužení prožívat intenzivní osobní prověřování. Národy povedou proti všem, kdo jsou Pánu věrní, krutou, nenávistnou kampaň. Nejen že budou vládnout po náboženských a civilních soudech (Mk 13,9), ale mnozí z nich budou umučeni, protože se Pána nezreknou. Takové zkoušky se objevovaly během celé doby křesťanského svědectví, ale zde se zřejmě jedná o zvláštních 144 000 židovských věřících, kteří budou mít v tomto období speciální službu.

Mnozí raději odpadnou, než aby trpěli a zemřeli. Příslušníci rodiny budou donášet na své příbuzné a zrazovat je do rukou brutálních pronásledovatelů.

24,11 Objeví se mnoho falešných proroků a budou svádět davy lidí. Nezaměňujme tyto proroky s falešnými mesiáši z páteho verše. Falešní proroci tvrdí, že jsou Boží mluvčí. Je možné je odhalit dvěma způsoby: jejich proroctví se nenaplní vždy a jejich učení vždy odvádí lidi od pravého Boha. Zmínka o falešných *prorocích* dotvrzuje naše vyjádření, že soužení je svým charakterem především židovské. Falešní proroci jsou spjatí s izraelským národem; v církvi přichází nebezpečí ze strany falešných *učitelů* (2Pt 2,1).

24,12 Když se bude vršit bezbožnost, lidské emoce budou stále méně patrné. Projevy nelásky se stanou běžnými.

24,13 „Ten však, kdo vytrvá do konce, bude zachráněn.“ To samozřejmě neznamená, že člověk bude spasen tím, že vytrvá; spasení je v Bibli vždy dar Boží milosti, které člověk přijímá vírou v Kristovu zástupnou smrt a jeho vzkříšení. Nemůže to ani znamenat, že všichni, kdo vytrvají, uniknou fyzické újmě; už jsme uvedli, že mnoho věřících bude umučeno (v. 9). Jedná se o obecné vyjádření, že ti, kdo zůstanou pevní, kdo budou pronásledováni snášet, aniž by odpadli, prožijí při Kristově druhém příchodu vysvobození. Nikdo si nemůže představit, že odpadnutí bude způsob, jak vyváznout nebo získat bezpečí. Spasení budou pouze ti, kdo opravdu věří. Zachraňující víra, i když může mít chvílemi výpadky, má vždy znak trvalosti.

24,14 V té době se po celém světě bude hlásat evangelium království na svědectví všem národům. Jak jsme již vysvětlili v poznámkách k verši 4,23, evangelium království je dobrá zpráva, že Kristus přijde, aby na zemi ustavil své království, a ti, kdo ho vírou přijmou během doby souzení, mohou čekat požehnání během jeho tisíciletého kralování.

Verš 14 se často zneužívá k tomu, že Kristus nemůže přijít pro svou církev kdykoliv, protože ještě mnoho národů a kmenů neslyšelo evangelium. Tato potíž se vyřeší, když si uvědomíme, že se jedná o příchod s jeho svatými, a ne *pro* jeho svaté. Týká se to evangelia *království*, a ne evangelia *Boží milosti* (viz poznámky k 4,23).

Mezi událostmi vyjmenovanými ve verších 3–14 a ve Zj 6,1–11 je nápadná podobnost. Jezdec na *bílém* koni je falešný mesiáš; jezdec na ohnivě *rudém* koni představuje válku; jezdec na *černém* koni hlad a jezdec na *plavém* koni znamená mor nebo smrt. Duše pod oltářem jsou mučedníci. Události popsány ve Zj 6,12–17 souvisejí s událostmi v Mt 24,19–31.

C. Velké soužení (24,15–28)

24,15 Nyní se ocitáme uprostřed doby soužení. To vyplývá ze srovnání 15. verše s Danielem 9,27. Daniel předpověděl, že v polovině sedmdesátého týdne, tedy na konci tří a půl let, bude na svatém místě, tedy v jeruzalémském chrámě, postavena modlářská socha.

Všichni se budou muset této ohavné modle klanět a nesplnění tohoto příkazu se bude trestat smrtí (Zj 13,15).

„Když pak uvidíte ‚ohavnost zpusošení‘, o níž mluvil prorok Daniel, jak stojí na svatém místě“ (kdo čte, ať rozumí)... Postavení modly bude signálem pro lidi znalé Božího slova, že začalo veliké soužení. Povšimněme si, že Pán chce, aby ten, kdo proroctví čte, mu také rozuměl.

24,16 Ti, kdo jsou v Judsku, ať utečou na hory; v blízkosti Jeruzaléma by se rychle odhalila neposlušnost příkazu klanět se modle.

24,17–19 Bude třeba co nejvíc spěchat. Jestliže někdo sedí na střeše domu, má opustit všechny svůj majetek. Čas potřebný pro shromáždování věcí může rozhodovat o životě a smrti. Kdo pracuje na poli, nemá se vracet pro oděv, ať to stojí cokoliv. Těhotné ženy a kojící matky to budou mít ještě těžší – sotva budou moct včas utéct.

24,20 Věřící se mají modlit, aby nemuseli utíkat v zimě, kdy je cestování nebezpečné, a aby to nebylo v sobotu, kdy je Zákonem omezená vzdálenost, kterou mohou ujít (Ex 16,29). Vzdálenost, kterou je dovoleno urazit za sobotu, by nestačila, aby se dostali do bezpečí.

24,21 „Neboť tehdy bude velké soužení, jaké nenastalo od počátku světa až do nynějška, a nikdy již nenastane.“ Takové vyjádření vyčleňuje toto období ze všech ostatních inkvizic, pogromů, čistek, masakrů a genocid v historii. Toto proroctví se nemohlo naplnit při žádném dosavadním pronásledování, protože je jasně řečeno, že bude ukončeno druhým příchodem Krista.

24,22 Soužení bude tak kruté, že by nikdo nepřežil, kdyby ty dny nebyly zkráceny. To nemůže znamenat, že velké soužení, o kterém je řečeno, že bude trvat tři a půl roku, bude kratší. Pravděpodobně to znamená, že Bůh zázračně zkrátí hodiny denního světla – během nichž dochází k většině bojů a krveprolévání. Kvůli vyvoleným (těm, kteří přijali Ježíše) Pán dá úlevu v tom, že nastane tma o něco dříve.

24,23–26 Verše 23 a 24 znovu varují před falešnými mesiáši a falešnými proroky. V tíži-

vé atmosféře se budou šířit pověsti, že Mesiáš je někde na utajeném místě. Takové zprávy by bylo možné využívat jako pasti pro ty, kdo upřímně a s láskou očekávají Krista. Pán tedy varuje všechny učedníky, aby zprávám o jeho lokálním, tajném příchodu nevěřili. Ani ti, kdo konají zázraky, nemusejí přicházet od Boha; zázraky mohou mít satanský původ. Člověk hříchu dostane satanskou moc, aby je konal (2Te 2,9–10).

24,27 Kristův příchod bude nepřehlédnutelný – dojde k němu náhle, veřejně, na celém světě a s velkou slávou. Kristus přijde náhle jako blesk a všichni ho uvidí.

24,28 Jeho prudkosti a soudu neunikne žádný morální poklesek. „Kdekoli je mrtvola, tam se shromáždí supi.“ Mrtvola představuje odpadlé židovstvo, křesťanstvo a celý světový systém, který je sjednocen proti Bohu a jeho Kristu. Supi nebo orli jsou předobrazem Božího soudu, který se rozpoutá v souvislosti s příchodem Mesiáše.

D. Druhý příchod (24,29–31)

24,29 V závěru velkého soužení dojde k hrůzostrašným nepravdělnostem na nebi. Slunce se zatmí a vzhledem k tomu, že měsíční světlo je jen odrazem slunečního světla, nebude svítit ani měsíc. Hvězdy budou padat z nebe a planety se dostanou mimo svou dráhu. Není třeba říkat, že takové obrovské kosmické změny vyvolají na zemi nezvyklé počasí, záplavy a bouře.

Jen náznakem přibližuje atmosféru budoucího dění Velikovský, když píše, co by se stalo, kdyby se nějaké nebeské těleso dostalo do blízkosti Země a způsobilo vychýlení zemské osy.

Zemi by okamžitě postihlo zemětřesení. Vzduch a voda by se setrvačností pohybovaly dále původním směrem. Zemi by bičovaly hurikány, moře by zalilo pevninu a nanoslo na ni šterk, písek a mořské živočichy. Vzniklo by obrovské teplo, skály by se tavily, vybuchovaly by sopky, z prasklin v rozpukané zemské kůře by vytékala láva a pokryla by obrovské oblasti. Z rovin by vystupovaly hory, posouvaly se a šplhaly po úbočích okolních hor, a tak by vznikaly přesmyky a trhliny. Jezera by se nakláněla a vylévala, řeky by

měnily svá koryta; velké oblasti souše by se i se svými obyvateli sesunuly do moře. Lesy by hořely; vichřice a divoké moře by je trhaly ze země, kde rostou, a vršily by jejich větve i kořeny na obrovské hromady. Z moří by se staly pouště, protože by z nich voda odtékala.⁴⁵

24,30 „Potom se ukáže znamení Syna člověka na nebi.“ Nevíme, jaké to bude znamení. Jeho první příchod doprovázela hvězda na nebi. Druhý příchod bude možná ohlašovat jiná zázračná hvězda. Někteří mají za to, že tím znamením je sám Syn člověka. Ať je tím myšleno cokoli, až se toto znamení objeví, bude všem zřejmé. Všechny čeledi země budou naříkat – není pochyb, že kvůli tomu, že ho odmítly. Naříkat budou především kmeny země,⁴⁶ tedy dvanáct kmenů Izraele. „...Pohledí na mě, na toho, kterého probodli, a budou ho oplakávat, jako se kvílí nad jedináčkem, budou nad ním hořce naříkat, jako se naříká nad prvorozeným“ (Za 12,10).

Pak „uvidí Syna člověka přicházejícího na nebeských oblacích s mocí a velikou slávou“. Ohromný okamžik! Ten, na kterého plivali a kterého ukřižovali, se ukáže jako Pán života a slávy. Pokorný a ponížený Ježíš se ukáže jako sám Hospodin. Obětní beránek sestoupí jako Lev-Dobyvatel. Zhrzený tesař z Nazaretu přijde jako Král králů a Pán pánů. Jeho vozy budou oblaky na nebi. Přijde s královskou mocí a nádherou – to je okamžik, po kterém stvoření sténalo celá tisíciletí.

24,31 Až sestoupí, rozešle po celé zemi anděly, aby shromáždili do Izraele jeho vyvolené, věřící Izraelce. Přijdou z celého světa, přivítají svého Mesiáše a budou se podílet na jeho slavné vládě.

E. Podobenství o fíkovníku (24,32–35)

24,32 „Od fíkovníku se naučte podobenství.“ Pán zase přináší duchovní poučení z přírody. Když se větve fíkovníku zazeleňují a změkknou, víte, že se blíží léto. Ukázali jsme si, že fíkovník znázorňuje izraelský národ (21,18–22). Izrael celá staletí dřímá, byl bez vlastní správy, bez země, bez chrámu, bez kněžství – chyběl mu jakýkoli znak národního života. Lidé byli rozprašeni po celém světě.

A potom v roce 1948 dostal Izrael svou zemi, vládu, měnu, známky atd. Duchovně je národ stále bez života, studený; nenese ovoce pro Boha. Ale můžeme o něm jako o národu říct, že se jeho větve zelenají a měknou.

24,33 „Tak i vy, až toto všechno uvidíte, vězte, že je to blízko, přede dveřmi.“ Jestliže se vynořuje Izrael jako národ, znamená to nejen blízkou dobu soužení, ale také, že je blízko sám Pán, je přede dveřmi!

Jestliže je blízko návrat Krista, aby zde vládl, čím víc se blíží vytržení církve! Jestliže už vidíme stíny událostí, které předcházejí jeho zjevení ve slávě, čím blíže je první fáze jeho příchodu (*parousia*) (1Te 4,13–18)!

24,34 Ježíš mluvil o fíkovniku a potom dodal: „Amen, pravím vám, že určitě nepomine toto pokolení, dokud se toto všechno nestane.“ Výraz „toto pokolení“ nemůže znamenat lidi, kteří žili v době, kdy byl Kristus na zemi; ti všichni zemřeli, ale události 24. kapitoly se nenaplnily. Co tedy měl Pán na mysli slovy „toto pokolení“? Existují dvě možná vysvětlení.

F. W. Grand a jiní věří, že věc se má takto: „Pokolení, které vidí začátek těchto věcí, uvidí i jejich konec.“⁴⁷ Lidé, kteří vidí, jak Izrael jakožto národ vstává (nebo kteří vidí začátek soužení), uvidí Pána Ježíše, jak přichází na nebeských oblacích, aby kraloval.

Jiné vysvětlení spočívá v tom, že „pokolení“ zde znamená *rasu*. Je to jeden z možných překladů řeckého slova. Označuje lidi téhož kmene, rodiny (Mt 12,45; 23,35–36). Ježíš tedy předpovídal, že židovské pokolení se dožije toho, kdy uvidí, jak se plní všechny tyto věci. Je zázrakem světových dějin, že přes všechno ukrutné pronásledování židovské pokolení přežilo.

Ale mám za to, že je zde obsažena ještě jedna myšlenka. V Ježíšově době „toto pokolení“ představovalo lidi, kteří ho tvrdošíjně odmítali uznat jako Mesiáše. Vidím zde předpověď, že Izrael jakožto národ ho jako Krista bude odmítat až do jeho druhého příchodu. Pak bude všechna vzpouza rozdracena a pro vstup do tisíciletého království budou ušetřeni jen ti, kteří se mu dobrovolně podřídí.

24,35 Ke zdůraznění neklamného charak-

teru svých předpovědí Ježíš dodává, že nebe a země pominou, ale jeho slova nepominou. Když říká, že nebe pomine, mluví o hvězdném a atmosférickém nebi – o modré obloze nad námi, ne o nebi, kde bydlí Bůh (2K 12,2–4). Událost, kdy se nebe a země rozplynou, je popsána v 2Pt 3,10–13 a potom je o ní řeč ještě ve Zj 20,11.

F. Nikdo nezná den ani hodinu (24,36–44)

24,36 Přesný den a hodinu jeho druhého příchodu „nikdo nezná, ani andělé nebes,⁴⁸ ani Syn, jenom sám Otec“. To by nás mělo varovat před pokušením počítat data nebo důvěřovat těm, kdo je počítají. Nepřekvapuje nás, že to nevědí andělé; jsou to omezená stvoření s omezeným poznáním.

Ti, kteří žijí před Kristovým příchodem, neznají *den ani hodinu*, ale zdá se, že ti, kdo znají toto proroctví, možná poznají *rok*. Budou například vědět, že to bude přibližně tři a půl roku poté, kdy bude v chrámě postavena ohavná modla (Da 9,27; viz též Da 7,25; 12,7,11; Zj 11,2–3; 12,14; 13,5).

24,37–39 Většina lidí však bude v té době lhostejná stejně jako za dnů Noe. I když doba před potopou byla velmi bezbožná, to však zde není hlavní myšlenkou textu. Lidé jedli, pili, ženili se a vdávaly, jinými slovy žili si svým zaběhlým životním stylem, jako by tu měli zůstat navždy. Byli sice varováni, že přijde potopa, ale žili, jako by byli proti vodě zajištěni. Když pak potopa přišla, nebyli připraveni, neměli se kam ukrýt. Stejně tak tomu bude, až přijde Kristus. Uchránění budou pouze ti, kdo jsou v Kristu, v bezpečné arše.

24,40–41 Dva muži budou na poli, jeden bude vzat k soudu a druhý zanechán, aby vstoupil do tisíciletého království. Dvě ženy budou mlít obilí a najednou budou každá někde jinde. Jedna bude smetena potopou soudu, druhá se bude moci radovat z pozhánání Kristovy vlády. (Verše 40–41 se často používají jako varování pro nevěřící, jako by zde byla řeč o vytržení církve, což je první fáze Kristova příchodu, kdy si Kristus vezme všechny věřící do nebe a nechá zde všechny nevěřící, aby šli na soud. Je to použitelné jako *aplikace* tohoto úseku, ale ze souvislosti jas-

ně plyne, že *vyklad* se týká Kristova příchodu jako krále.)

24,42–44 Vzhledem k tomu, že neznáme den ani hodinu, by lidé měli bdít. Když se někdo dozví, že jeho dům má být vyloupen, bude připraven, dokonce i když nezná přesný čas. Syn člověka přijde ve chvíli, kdy to většina lidí bude nejméně čekat. Jeho lidé by proto měli chodit po špičkách plni očekávání.

G. Podobenství o moudrém a zlém služebníkově (24,45–51)

24,45–47 V závěrečném úseku této kapitoly Pán Ježíš ukazuje, že služebníci projevují svůj skutečný charakter tím, jak se chovají ve vztahu k příchodu Pána. Ode všech služebníků se čeká, že budou dávat všem v domácnosti ve správný čas jíst. Ale ne všichni, kdo vyznávají, že jsou Kristovi služebníci, jimi opravdu jsou.

Moudrý služebník je ten, kdo se stará o Boží lid. Takový bude poctěn velkou odpovědností v království. Pán ho ustanoví správcem nad vším svým majetkem.

24,48–51 Zlý služebník představuje věřícího jen podle jména, jehož chování nijak neovlivňuje skutečnost, že se Pán má brzy vrátit. Začne bít další služebníky a jíst a pít s opilci. Takové chování ukazuje, že není pro království připraven. Až král přijde, potrestá ho a dá mu úděl s pokrytci, kde je pláč a skřípění zubů.

Toto podobenství se týká Kristova viditelného příchodu na zem jako krále a Mesiáše. Princip lze ale také aplikovat na vytržení. Mnozí z těch, kteří říkají, že jsou křesťané, svým nepřátelským postojem k Božimu lidu a bratříčkováním s bezbožnými lidmi dávají najevo, že Kristův příchod vlastně nečekají. Ten pro ně nebude znamenat požehnání, ale odsouzení.

H. Podobenství o deseti pannách (25,1–13)

25,1–5 První slovo – „Tehdy“ navazuje na 24. kapitolu a jasně toto podobenství umísťuje do doby před Kristovým příchodem a během něho. Ježíš nebeské království v oné době přirovnává k deseti pannám, které vzaly lampy a šly naproti ženichovi. Pět z nich bylo mou-

drých a vzalo si s sebou olej do lamp, ostatní olej neměly. Během čekání všechny usnuly.

Pět moudrých panen představuje Kristovy skutečné učedníky v době souzení. Lampy vyjadřují vyznání a olej se obecně chápe jako obraz Ducha svatého. Pošetilé panny představují ty, kdo tvrdí, že se drží mesiášské naděje, ale přitom se nikdy neobrátili, a tedy nemají Ducha svatého. Ženich je Kristus, král; skutečnost, že má zdržení, symbolizuje období mezi jeho dvěma příchody. Jestliže všech deset panen usnulo, znamená to, že navenek se nedají od sebe příliš rozlišit.

25,6 Uprostřed noci se strhl křik, že ženich přichází. V předchozí kapitole jsme četli, že jeho příchod budou doprovázet děsivá znamení.

25,7–9 Všechny panny vstaly a dávaly své lampy do pořádku – všechny chtěly vypadat připravené. Pošetilé neměly olej, a tak o něj požádaly ty moudré, ale ty je poslaly, ať si koupí. Odmítnutí moudrých se zdá sobecké, ale v duchovní oblasti nikdo nemůže dávat Ducha svatého druhým. Ducha svatého si samozřejmě nelze koupit, ale Bible používá literárních obrazů, kdy se spasení kupuje bez peněz a bez placení.

25,10–12 Právě ve chvíli, kdy pošetilé panny odešly kupovat olej, přišel ženich. Pán Ježíš se vrátí ze svatby spolu se svou nevěstou, církví (1 Te 3,13). (Svatba se bude odehrávat po vytržení v nebi – Ef 5,27.) Věrný pozůstatek svatých po době souzení půjde spolu s ním na svatební hostinu. Ta je výstižným vyjádřením radosti a požehnání Kristova kralování na zemi. Moudré panny s ním vešly na svatební hostinu a dveře se zavřely. Bylo pozdě na to, aby se ještě někdo dostal do království. Když přišly ostatní panny a chtěly se dostat dovnitř, ženich prohlásil, že je nezná – jasný důkaz, že nikdy nebyly znovuzrozené.

25,13 Ježíš říká, že z toho plyne poučení, abychom bděli, protože nikdo nezná den ani hodinu jeho příchodu. Věřící by měli žít, jako by Pán mohl přijít kdykoliv. Jsou naše lampy připravené a plně oleje?

I. Podobenství o talentech (25,14–30)

25,14–18 Také toto podobenství učí, že

v době, kdy Pán přijde, budou existovat dobří a zlí služebníci. Příběh se týká muže, který svolal své služebníky, každému z nich dal různé množství peněz podle jejich schopností a potom odešel na dlouhou cestu. Jeden dostal pět talentů, druhý dva a poslední jeden. Tyto prostředky měli využít tak, aby pánovi přinesly zisk. Člověk s pěti talenty vydělal dalších pět. Služebník se dvěma také zdvojnásobil svěřenou hodnotu. Poslední však vykopal jámu a tam svůj talent schoval.

Není těžké pochopit, že pán je zde Kristus a dlouhá cesta je období mezi prvním a druhým příchodem. Tři služebníci jsou Izraelci, kteří budou žít v období soužení a kteří ponесou odpovědnost za to, aby hájili zájmy svého Pána. Každý dostal odpovědnost podle svých schopností.

25,19–23 Po dlouhé době se pán vrátil a začal s nimi účtovat. To znázorňuje druhý příchod. První dva služebníci si vysloužili stejné hodnocení. „Správně, služebníku dobrý a věrný, nad málem jsi byl věrný, ustanovím tě nad mnohým; vejdi a raduj se u svého pána“ (ČEP). Klíčem k hodnocení jejich služby nebylo to, kolik vydělali, ale jak pilně se snažili. Každý využíval plně svých schopností a vytěžil stoprocentní zisk. Tito dva představují opravdové věřící, jejichž odměnou je radost z požehnání Mesiášova království.

25,24–25 Třetí služebník přinesl svému pánovi jen urážky a výmluvy. Obvinil ho, že je přísný a nerozumný, že sklízí, kde nerozsíval, a shromažďuje, kde semeno nerozsypal. Vymlouval se, že ho ochromil strach, a proto svůj talent zakopal. Tento služebník představuje nevěřícího, žádný skutečný služebník by o svém pánovi takto nepřemýšlel.

25,26–27 Jeho pán mu vyčetl, že je zlý a lenivý. Když takhle uvažuje o svém pánovi, proč neuložil svěřené peníze směnárníkům, což by mu vyneslo nějaký zisk? Z 26. verše plyne, že pán se s jeho obviněním neztotožňuje. Naopak říká: „Jestliže sis o mně skutečně myslel to, co říkáš, proč jsi tím spíše neinvestoval svěřený talent tak, aby přinášel zisk? Tvoje slova nejsou pro tebe omluvou, spíš tě odsuzují!“

25,28–29 Kdyby tento muž jedním talentem vydělal další talent, byl by získal stejné ocenění jako ostatní. On však mohl ze svého života ukázat jen díru v zemi! Jeho talent mu vzali a dali tomu, kdo měl už deset talentů. To odpovídá zákonu v duchovní oblasti: „Neboť každému, kdo má, bude dáno a přidáno; kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má.“ Ti, kdo chtějí sloužit k Boží slávě, dostávají prostředky. Čím více pracují, tím dostávají více schopností pro něho pracovat. A naopak ztrácíme to, co nepoužíváme. Nečinnost přináší zakrnělost.

Zmínka o směnárnicích ve 27. verši vede k myšlence, že pokud nemůžeme svůj majetek využít pro Pána, měli bychom ho postoupit dalším, kteří jej takto využít umí. Směnárníci mohou být v tomto případě misionáři, biblické společnosti, křesťanská vydavatelství, evangelizační rozhlasové programy atd. V dnešním světě není možné se vymlouvat, že peníze musíme nechat ležet ladem. Pierson doporučuje:

Ustrašené duše, které nejsou schopné odvážné a nezávislé služby ve prospěch království, se ve své neschopnosti mohou spojit tak, aby současně se schopnostmi a prozíravostí ostatních mohli svých darů a svého majetku využít pro Pána a jeho církev... Správce má peníze, nebo to mohou být jiné dary, které může využívat, ale nedostává se mu víry a rozhledu, praktické energie a moudrosti. Pánovi „směnárníci“ mu mohou ukázat, jak získat užitek pro Pána... Církev do jisté míry existuje díky tomu, že síla jednoho člena je pomocí pro slabost druhého. Tak mohou spolupracovat všichni, i ten nejmenší a nejslabší může růst.⁴⁹

25,30 Neužitečný služebník byl vyhozen ven z království. Potkal ho tíživý osud bezbožných lidí. Byl odsouzen ne za to, že neinvestoval svůj talent, ale nedostatek jeho dobrých skutků spíše ukázal, že nemá zachraňující víru.

J. Král soudí národy (25,31–46)

25,31 Tento úsek popisuje soud nad žijícími národy, který je třeba rozlišovat od soudné stolice Kristovy a také od soudu před velkým bílým trůnem.

Soudná stolice Kristova je chvíle posuzování a udílení odměn věřícím a uskuteční se po vytržení (Ř 14,10; 1K 3,11–15; 2K 5,9–10). Soud před velkým bílým trůnem má své místo po tisíciletém království při vstupu do věčnosti. Bezbožní zemřelí budou souzeni a vhozeni do ohnivého jezera (Zj 20,11–15).

Soud nad národy neboli pohany (řecký výraz může znamenat obojí), se bude konat na zemi poté, kdy Kristus přijde vládnout, jak jasně říká 31. verš: „Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni svatí andělé s ním.“ Pokud jej správně ztotožňujeme s Jóelem, bude se tento soud konat v údolí Jóšafat nedaleko Jeruzaléma (Jl 4,2). Národy budou souzeny podle toho, jak se během doby souzení chovaly vůči Kristovým židovským bratřím (Jl 4,1–2; Mt 25,31–46).

25,32 Je důležité poznamenat, že je zde řeč o třech skupinách lidí: ovce, kozlové a Kristovi bratři. První dvě skupiny, nad kterými Kristus právě vynáší soud, jsou pohané žijící v době souzení. Třetí skupinou jsou Kristovi věrní židovští bratři, kteří v době souzení jeho jméno nezapřeli ani při stupňujícím se pronásledování.

25,33–40 Král postaví ovce na svou pravici, kozly na levici. Potom vyzve ty po své pravici (ovce), aby vstoupili do slavného království, které je pro ně připraveno od založení světa. Proč? Protože ho krmili, když měl hlad, dávali mu pít, když měl žízeň, ujímali se ho, když přicházel jako cizinec, oblékali ho, když byl nahý, navštěvovali ho ve vězení. Spravedlivé ovce přiznávají, že nevědí, kdy a jak prokazovali králi takovou přízeň; za jejich života přece nebyl na zemi. A on jim vysvětlí: tím, že jednali přátelsky s jedním z jeho nejmenších bratrů, se vlastně ujímali jeho. Cokoli kdo udělá jednomu z jeho učedníků, dostane za to odměnu, jak by to udělal jemu samému.

25,41–45 Nespravedliví kozlové uslyší, že mají od něho odejít do věčného ohně, který je připraven pro ďábla a jeho anděly, protože se o něho v době kruté doby Jákobova souzení nestarali. Když se začnou vymlouvat, že ho nikdy neviděli, připomene jim, že ignorování jeho následovníků je totéž, jako nevšimnout si jeho samého.

25,46 Kozlové tedy odejdou do věčného trápení, ale ovce do věčného života. To však vyvolává dva problémy. Zprvce se zdá, jako by tento úsek říkal, že národy budou spaseny nebo zatraceny jako celek. Zadruhé příběh vytváří dojem, že ovce jsou spaseny dobrými skutky a kozlové odsouzeni za to, že dobro nekonali. Pokud jde o první problém, je třeba připomenout, že Bůh jedná s národy jako takovými. Starozákonní historie je plná zmínek o národech, které byly potrestány za svůj hřích (Iz 10,12–19; 47,5–15; Ez 25,6–7; Am 1,3.6.9.11.13; 2,1.4.6; Abd 10; Za 14,1–5). Není nerozumné věřit, že národy budou ještě i potom prožívat Boží odplatu. To neznamená, že každého jednotlivce v národě potká celkový dopad stejnou měrou, ale zásady Boží spravedlnosti se budou projevat na základě života celého národa i každého jednotlivce.

Slovo *ethné* přeložené v tomto úseku jako „národy“ je právě tak možné přeložit jako „pohané“. Někteří mají za to, že tento úsek se týká soudu nad jednotlivými pohany. Ať se jedná o národy nebo jednotlivce, zůstává problém, jak by se před Pána mohlo takové obrovské množství někde v Izraeli shromáždit. Snad nejlepší vysvětlení spočívá v tom, že se zde k soudu shromáždili představitelé národů nebo jednotlivých skupin.

Pokud jde o druhý problém, tento úsek nemůže zastávat učení o spasení skrze skutky. Jednoznačně svědectví Bible zní, že spasení je z víry, a ne ze skutků (Ef 2,8–9). Bible je však ve svém vyučování důrazná také v tom, že pravá víra má za následek dobré skutky. Jestliže někde chybí dobré skutky, je to signál, že dotyčný člověk spasený není. Musíme tedy vyvodit, že pohané nebudou spaseni tím, že se budou přátelit s židovským pozůstatkem, ale že tato jejich přízeň odráží oddanost Pánu.

Je třeba uvést ještě další tři poznámky.

Zprvce, o království je řečeno, že je pro spravedlivé připraveno už od založení světa (v. 34), zato peklo bylo připraveno pro ďábla a jeho anděly (v. 41). Bůh si přeje, aby lidé žili v požehnání, peklo nebylo původně vůbec určeno pro lidi. Jestliže však lidé vědomě a úmyslně odmítají život, volí tím smrt.

Zadruhé, Pán Ježíš mluvil o věčném ohni

(v. 41), věčném trápení (v. 46) a věčném životě (v. 46). O věčném životě a věčném trápení mluví jedna a táž osoba; je zde použité stejné slovo *věčný*, a proto nemůžeme jedno přijmout a druhé odmítnout, byla by to nedůslednost. Jestliže slovo přeložené jako „věčný“ neznamená „trvajícím navždy“, pak řečtina nemá žádné slovo, jak by tento význam vyjádřila. Víme však, že dané slovo skutečně znamená „věčný“, protože je použito k označení věčného Boha (1Tm 1,17).

A zatřetí, soud nad pohany nám důrazně připomíná, že Kristus a jeho lid jsou jedno; co bolí lid, bolí také Krista. Máme obrovský potenciál projevovat Kristu přízeň tím, že ji projevujeme těm, kdo jej milují.

XIV. Utrpení a smrt krále (kap. 26–27)

A. Úklady králi (26,1–5)

26,1–2 Pán v tomto evangeliu počtvrté a naposled upozorňuje své učedníky, že musí zemřít (16,21; 17,2; 20,18). Z jeho slov tentokrát vyplývá, že Velikonoce a ukřižování jsou časově velmi blízko: „Víte, že za dva dny bude hod beránka a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován.“ Toho roku nabyly Velikonoce svého skutečného významu. Konečně přišel velikonoční Beránek a brzy bude zabit.

26,3–5 Právě ve chvíli, kdy říkal tato slova, byli velekněží, zákoníci a starší shromážděni v paláci velekněze Kaifáše a domlouvali strategii. Chtěli ho nenápadně zatknout a dát ho popravít, ale mysleli si, že by nebylo moudré udělat to během svátků; lidé by mohli na jeho popravu reagovat násilnostmi. Je neuvěřitelné, že izraelští náboženští vůdcové sami iniciovali spiknutí, jak usmrtit svého Mesiáše. Právě oni jej měli jako první rozpoznat a dosadit na trůn. Místo toho se stali jeho hlavními nepřáteli.

B. Ježíš pomazán v Betanii (26,6–13)

26,6–7 Tato událost skýtá vítanou úlevu mezi popisem úkladů připravovaných ze strany kněží, popisem malicherností učedníků a Jidášovy zrady. Když byl Ježíš v Betanii v domě Šimona Malomocného, přišla žena a vylila mu na hlavu nádobku velmi drahého oleje. Cena její oběti vyjadřovala hloubku její

oddanosti vůči Pánu Ježíši, vlastně tím vyjadřovala, že není nic tak drahého, aby mu to neobětovala.

26,7–8 Jeho učedníci, zvláště Jidáš (J 12,4–5), tento čin vnímali jako ohromnou ztrátu. Mysleli si, že peníze se raději mohly dát chudým.

26,10–12 Ježíš zkorigoval jejich pokřivené přemýšlení. Její čin nebyla ztráta, ale něco krásného. Navíc byl dokonale načasován. Chudým je možné pomáhat kdykoliv. Ale pouze jednou v historii světa bylo možné Spasitele pomazat k pohřbu. Tento okamžik právě nastal a vystihla to osamělá, duchovně vnímavá žena. Věřila Pánovým předpovědím o vlastní smrti, musela si uvědomovat „teď nebo nikdy“. Ukázalo se, že měla pravdu. Ženy, které jej chtěly pomazat po pohřbu, to nestihly – kvůli vzkříšení (Mk 16,1–6).

26,13 Pán Ježíš její prostý čin lásky učinil nesmrtelným: „Amen, pravím vám, kdekoli po celém světě bude hlášáno toto evangelium, bude se na její památku mluvit také o tom, co ona učinila.“ Každý projev skutečného uctívání naplňuje nebeská nádvoří vůní a nesmazatelně se Pánu zaznamenává do paměti.

C. Jidášova zrada (26,14–16)

26,14–15 Jeden ze Dvanácti, tedy jeden z učedníků, který celou dobu s Pánem Ježíšem žil, chodil, viděl jeho zázraky, slyšel jeho jedinečné vyučování a byl svědkem zázraku bezhříšného života, jeden z těch, které Ježíš mohl označit jako „svého důvěrného přítele...“, který jídal můj chléb“ (Ž 41,9), pozvedl proti Božímu Synu patu. Jidáš Iškariotský šel k velekněžím a dohodl se s nimi, že Pána za třicet stříbrných zradí. Kněží mu je na místě vyplatili – řekněme nějakých nicotných tři sta korun.

Je zde nápadný rozdíl mezi ženou, která pomazala Ježíše v Šimonově domě, a Jidášem. Ona si Spasitele nesmírně vážila, zato Jidáš mu velkou hodnotu nepřikládal.

26,16 Ten, kterému se od Ježíše dostávalo jen samé přízně, vyšel, aby uskutečnil svůj temný obchod.

D. Poslední večeře (26,17–25)

26,17 Nastal první den svátku nekvašených chlebů – tedy doba, kdy se z židovských do-

mů musel vyčistit jakýkoli kvas. Jaké myšlenky asi probíhaly v mysli našeho Pána, když posílal učedníky do Jeruzaléma, aby připravili... večeři. Každý detail slavnosti bude mít velký význam.

26,18–20 Ježíš poslal učedníky, aby vyhledali konkrétního bezejmenného muže, který je zavede do příslušného domu. Neurčitost pokynu mohla souviset se zmatením těch, kdo se proti němu spikli. V každém případě vidíme, že Ježíš dokonale znal lidi, jednotlivce, okolnosti i jejich ochotu spolupracovat. Všimněte si slov: „Učitel říká: „Můj čas je blízko. Budu u tebe se svými učedníky slavit velikonočního beránka.““ Blížící se smrti šel vstříc vyrovnaně. S dokonalou elegancí zařídil večeři. Pro bezejmenného muže to byla pocta, že mu mohl propůjčit dům pro poslední slavnost beránka!

26,21–24 Během jídla je Ježíš ohromil tím, že jeden z dvanácti ho zradí. Učedníky to naplnilo bolestí, zlostí a nedůvěrou vůči sobě. Jeden po druhém se ptali: „Pane, jsem to já?“ Když se všichni kromě Jidáše zeptali, Ježíš jim řekl, že je to ten, kdo s ním namáčí rukou v míse. Pán potom podal kus chleba, namočil ho v masové omáčce a podal Jidášovi (J 13,26) – to bylo znamení zvláštní přízně a přátelství. Naznačil, že to, co se s ním stane, je určitým způsobem dáno. To však nezabavuje zrádce odpovědnosti; bylo by pro něho lépe, kdyby se nebyl vůbec narodil. Jidáš se sám rozhodl, že Spasitele prodá, a za to nese osobní odpovědnost.

26,25 Když se ho nakonec Jidáš otevřeně zeptal, jestli tím zrádcem je on, Ježíš mu to potvrdil.

E. První Pánova večeře (26,26–29)

Z J 13,30 se dovidáme, že jakmile Jidáš dostal kousek chleba, vyšel ven; byla noc. Z toho vyvozujeme, že při ustanovení Pánovy večeře nebyl osobně přítomen (i když v tom není jednotná shoda).

26,26 Dosud jsme sledovali jeho poslední slavnost beránka a nyní Pán ustanovuje to, co známe jako Pánovu večeři. Klíčové prvky – chléb a víno – už na stole byly jako součást velikonoční večeře; Ježíš jim však dal nový

význam. Napřed vzal chléb, požehnal a rozlámal. Když jej podával učedníkům, řekl: „Vezměte, jezte. Toto je mé tělo.“ Jeho tělo ještě nebylo vydáno na kříži, proto je jasné, že mluví obrazně, chléb symbolizuje jeho tělo.

26,27–28 Totéž platí o kalichu, mluvíme sice o nádobě, ale máme na mysli její obsah. Kalich obsahoval vinný nápoj, což byl symbol krve nové smlouvy. Nová, bezpodmínečná smlouva o milosti bude stvrzena jeho drahou krví prolitou na odpuštění hříchů mnoha lidí. Jeho krev je *dostatečný* zdroj odpuštění pro všechny. Ale byla prolita za mnohé, tedy *přináší* odpuštění, odstranění hříchů pouze těm, kdo věří.

26,29 Pán dále učedníkům říká, že z plodu vinné révy už nebude pít, dokud se nevrátí na zem, aby zde kraloval. Víno bude mít potom nový význam, bude vyjadřovat radost a požehnání z království jeho Otce.

Často zaznívá otázka, zda bychom pro Pánovu večeři měli používat kvašený nebo nekvašený chleba, alkoholické nebo nealkoholické víno. Je docela jasné, že Pán používal nekvašený chleba a kvašené víno (*všechno* víno bylo v tehdejší době kvašené). Ti, kdo tvrdí, že kvašený chléb porušuje předobraz (kvas je obrazem hříchu) by si měli uvědomit, že totéž platí o kvašení vína. Je tragédií, když se jednotlivostmi zabýváme natolik, že pak nevidíme samého Pána. Pavel zdůrazňuje, že záleží na duchovním významu chleba, nejde o samotný chléb. „Vždyť Kristus, náš velikonoční Beránek, byl za nás obětován. Slavme tedy svátek ne se starým kvasem, ani s kvasem špatnosti a zloby, ale s nekvašenými chleby upřímnosti a pravdy“ (1K 5,7–8). Nejde o kvas v *chlebu*, ale kvas v našich *životech!*

F. Sebejistí učedníci (26,30–35)

26,30 Po Pánově večeři tato malá skupina zazpívala chvalozpěv, pravděpodobně slova Žalmů 113–118 – „velkého halelu“. Potom vyšli z Jeruzaléma, přešli potok Cedron a stoupali do západního svahu Olivové hory, kde byla zahrada Getsemane.

26,31 Během celého svého působení na zemi Pán Ježíš opakovaně upozorňoval své učedníky na to, co má před sebou. Nyní jim

říká, že od něho té noci všichni odpadnou. Zmůže je strach, když uvidí, že se stahují bouřkové mraky. Všichni od svého Pána utečou, aby zachránili vlastní kůži. Naplní se tak Zachariášovo proroctví: „Budu bít pastýře a ovce stáda se rozptýlí“ (Za 13,7).

26,32 Nenechal je však bez naděje. I když se budou stydět za to, že s ním chodili, Pán je nikdy neopustí. Až vstane z mrtvých, setká se s nimi v Galileji. Je to úžasný přítel, který nikdy nezklame!

26,33–34 Petr Pána hned přerušuje a ujišťuje ho, že i kdyby od něho všichni odpadli, on nikdy. Ježíš jeho „*nikdy*“ opravil na „tého noci... třikrát“. Než kohout ráno zakokrhal, impulzivní učedník svého Pána třikrát zapřel.

26,35 Petr hájil svou věrnost a prohlásil, že by s Kristem spíš umřel, než by ho zradil. Podobně se ozývali všichni učedníci. Mysleli to upřímně; jen prostě neznali svá vlastní srdce.

G. Zápas v Getsemane (26,36–46)

Kdo přistupuje k této zprávě o dění v zahradě Getsemane, nutně si uvědomuje, že se pohybuje po svaté půdě. Každý, kdo se snaží k ní nějak vyjádřit, má pocit obrovské úcty a chybí mu slova. Guy King k tomu napsal: „Nadpřirozená povaha této události vyvolává obavu, aby ji člověk nezničil už jen tím, že se jí dotkne.“

26,36–38 Když Ježíš vstoupil do Getsemane (toto pojmenování znamená lis nebo kád' na olivy), řekl osmi ze svých jedenácti učedníků, aby se posadili a čekali; potom s sebou vzal Petra a dva Zebedeovy syny dále do zahrady. Mělo to znamenat, že jednotliví učedníci se dokážou do Pána v jeho zápase vcítit každý jinak?

Dolehl na něj zármutek a úzkost. Petrovi, Jakubovi a Janovi upřímně řekl, že je k smrti smutný. Není pochyb, že ve své svaté duši cítil nevýslovný odpor, když si uvědomoval, že se za nás stane obětí za hřích. My hříšní lidé nedokážeme obsáhnout, co to pro něho znamenalo. Bezhráň se za nás stal hříchem (2K 5,21).

26,39 Nepřekvapuje nás, že tam zanechal i ty tři učedníky a pooděšel ještě kousek dál do zahrady. Nebyl nikdo, kdo by s ním mohl

nést jeho utrpení nebo se spolu s ním modlit: „Můj Otče, je-li to možné, ať mne mine tento kalich. Avšak ne jak já chci, ale jak chceš ty.“

Abychom si nemysleli, že tato modlitba mohla vyjadřovat nechut' nebo snahu vrátit se, mějme na paměti jeho slova z J 12,27–28: „Nyní je má duše rozrušena. Co mám říci? ‚Otče, zachraň mne od této hodiny?‘ Vždyť proto jsem přišel k této hodině. Otče, oslav své jméno!“ Když se modlil, aby ho minul kalich, *nežádal*, aby nemusel jít na kříž. Vždyť to byl důvod, proč vlastně přišel na svět!

Modlitba byla řečnická, neměla tedy za cíl vyvolat odpověď, ale něčemu nás naučit. Ježíš vlastně vyjadřoval: „Můj Otče, jestliže existuje nějaký jiný způsob, jak je možné zachránit bezbožné hříšníky, kromě toho, abych šel na kříž, ukaž nyní ten způsob! Ale v tom všem, chci, aby se vědělo, že netoužím po ničem, co by nebylo podle tvé vůle.“

Jaká na to přišla odpověď? Žádná. Nebesa mlčela. Z tohoto výmluvného mlčení víme, že Bůh nemá jiný způsob, jak ospravedlnit provinilé hříšníky, než aby Kristus jakožto nevinný Spasitel za nás zemřel.

26,40–41 Když se Ježíš vrátil k učedníkům, spali. Jejich duch byl ochotný, ale tělo slabé. Neodvažujeme se je odsuzovat, když si vzpomene na vlastní modlitební život; raději spíme, než se modlíme, a naše mysl téká, když bychom se měli soustředit. Jak často nám Pán musí říct stejně jako Petrovi: „To jste se mnou nemohli bdít jedinou hodinu? Bďte a modlete se, abyste nevešli do pokušení.“

26,42 Opět podruhé odešel a modlil se a vyjadřoval podřízenost Otcově vůli. Bude pít kalich utrpení a smrti až do dna.

Ve svém modlitebním životě musel být Ježíš osamělý. Učil své učedníky, jak se modlit, modlil se v jejich přítomnosti, ale nikdy se nemožlil s nimi. Jedinečnost jeho osoby a díla neumožňovala, aby s někým sdílel svůj modlitební život.

26,43–45 Když se k učedníkům vrátil podruhé, zase spali. Stejně tak potřetí: Pán se modlil a oni spali. Tehdy jim řekl: „Ještě spíte a odpočíváte? Hle, přiblížila se hodina, kdy je Syn člověka vydáván do rukou hříšníků.“

26,46 Příležitost bdít spolu s ním v jeho velké chvíli byla minulostí. Už bylo slyšet kroky zrádce. Ježíš řekl: „Vstaňte a pojďte“ – ne k ústupu, ale střetnout se s nepřítelem.

Než vyjdeme ze zahrady, ještě se zastavme, abychom zaslechli jeho vzlyky, přemýšleli o jeho utrpení a z celého srdce mu děkovali.

H. Ježíš v Getsemane zrazen a zatčen

(26,47–56)

Zrada bezhříšného Spasitele Jidášem, jedním ze stvoření, představuje něco jedinečně neobvyklého v celé historii. Nejsme schopni vysvětlit podlou, neomluvitelnou Jidášovu zradu, stejně jako nejsme schopni vysvětlit lidskou nepravost.

26,47 Když Ježíš ještě mluvil s jedenácti učedníky, přišel Jidáš a s ním dav ozbrojený meči a holemi. Ty zbraně určitě nebyly Jidášův nápad; nikdy neviděl, že by se Pán vzpíral nebo bojoval. Zbraně možná symbolizovaly rozhodnutí velekněží a starších, že se ho zmocní a nedají mu šanci uniknout.

26,48 Jidáš měl domluvený polibek jako znamení, aby ta chátka s ním rozpoznala Ježíše od učedníků. Běžný projev lásky byl zneužit k nejpodlejšímu účelům.

26,49 Když se Jidáš přiblížil k Pánu, řekl mu: „Bud' zdrav, Rabbi,“ a potom ho okázale políbil. Pro slovo „políbit“ jsou v tomto úseku použita dvě slova. První je ve verši 48 a znamená běžné políbení. Ale ve verši 49 je použito silnějšího slova, vyjadřující opakované nebo okázalé líbání.

26,50 Ježíš se vyrovnaně a s přesvědčujícím důrazem zeptal: „Příteli, proč jsi přišel?“ Není pochyb, že tato otázka Jidáše jakoby opařila, ale události už nabraly rychlý spád. Lidé v davu se dali do pohybu a okamžitě se Ježíše zmocnili.

26,51 Jeden z učedníků – z J 18,10 víme, že to byl Petr – vytáhl meč a usekl ucho sluho-vi nejvyššího kněze. Sotva šlo Petrovi o ucho, nepochybně měl v úmyslu dát smrtící ránu. To, že tento zásah byl stejně ubohý jako jeho úsudek, je třeba připsat Boží prozřetelnosti.

26,52 Zde jasně září morální sláva Pána Ježíše. Napřed Petra pokáral: „Vrať svůj meč na místo. Neboť všichni, kdo se chápou me-

če, mečem zahynou.“ V Kristově království se vítězství nedobývá fyzickými prostředky. Uchýlit se v duchovním boji k ozbrojené moci znamená přivolat katastrofu. Nepřítelé království ať užívají meče; jednou budou poraženi. Kristův voják ať se věnuje modlitbě, Božímú slovu a moci života naplněného Duchem.

Zde se od lékaře Lukáše dozvídáme, že Ježíš potom Malchusovi (tak se ten služebník jmenoval – viz L 22,51; J 18,10) ucho uzdravil. Není to úžasný projev milosti? Miloval ty, kdo ho nenáviděli, a projevoval laskavost těm, kdo mu usilují o život.

26,53–54 Kdyby se byl Ježíš chtěl vzepřít davu, nebyl by omezen na Petruv zanedbatelný meč. V okamžiku mohl požádat o pomoc a dostal by víc než dvanáct legií andělů (tedy 36 000 až 72 000). To by však zmařilo Boží program. Písma předpovídala jeho zradu, utrpení, ukřižování a vzkříšení, a to se muselo naplnit.

26,55 Ježíš pak zástupům připomněl, jak je nepřiměřené, že na něho vyšli se zbraněmi. Přece ho nikdy neviděli, že by se uchýlil k násilí nebo se zapojil do loupeže. Byl naopak tichý učitel, který denně sedával v chrámě. Snadno ho tehdy mohli zatknout. Proč teď přicházejí s meči a holemi? Lidsky řečeno, jejich chování bylo iracionální.

26,56 Pán si uvědomoval, že lidská zloba může uspět pouze proto, že uskutečňuje konkrétní Boží plán. „Toto všechno se však stalo, aby se naplnila Písma proroků.“ Ale to neznamená pro jejich Pána vysvobození, všichni učedníci ho opustili a zděšeně utekli. Je-li jejich zbabělost neomluvitelná, pak naše tím spíše; oni tehdy ještě neměli v sobě Ducha svatého, zato my ho máme.

I. Ježíš před Kaifášem (26,57–68)

26,57 Pán Ježíš prošel dvěma hlavními soudními procesy: náboženským procesem před židovskými vůdci a občanským procesem před římskou správou. Spojení zpráv ze všech čtyř evangelií ukazuje, že každý proces měl tři fáze. Janovo podání židovského procesu ukazuje, že Ježíše napřed přivedli před Kaifášova tchána Annáše. Matoušův záznam

začíná druhou fází v domě velekněze Kaifáše. Tam se sešlo celé synedrium. Obvinění měli za normálních okolností příležitost si připravit svou obhajobu. Ale zoufalí náboženští vůdcové spěchali, aby se Ježíš dostal rychle z vězení a vůbec z dosahu spravedlnosti (Iz 53,8), a tak mu nárok na spravedlivý proces upřeli.

Farizeové, saduceové, zákoníci a starší, kteří tvořili synedrium, té noci naprosto znevažili pravidla, podle kterých měli jednat. Neměli jednat v noci ani během jakýchkoli židovských svátků. Nikdo nepočítal, že by podpláceli svědky nebo se dopouštěli křivé přísahy. Rozsudek smrti směli vynést, až mezitím uplyne další noc. Jejich rozhodnutí nebyla závazná, pokud nezasedali v síni z tesaného kamene na území chrámu. V tom, jak Židé dychtili po tom, aby se zbavili Ježíše, se neváhali snížit k tomu, aby porušili své vlastní zákony.

26,58 Soudu předsedal Kaifáš. Synedrium zřejmě sloužilo jako soudní porota i obžaloba, což je přinejmenším neobvyklá kombinace. Ježíš tam stál jako obžalovaný. Petr byl divákem v bezpečné vzdálenosti; seděl se strážemi, aby viděl, jak to skončí.

26,59–61 Pro židovské vůdce bylo těžké najít proti Ježíši falešné svědectví. Daleko úspěšnější by byli, kdyby se snažili plnit hlavní poslání soudního procesu a hledali důkazy jeho nevinnosti. Nakonec dva falešní svědkové přišli s překrouceným podáním Ježíšových slov: „Zbořte tuto svatyni, a ve třech dnech ji postavím“ (J 2,19–21). Podle svědků hrozil, že zboří jeruzalémský chrám a potom ho znovu postaví. On však předpovídal svou smrt a následné vzkříšení. Židé nyní využili této předpovědi jako záminky, aby jej usmrtili.

26,62–63 Během tohoto obviňování Ježíš neřikal nic: „Jako ovce před stříhači byl němý, ústa neotevřel“ (Iz 53,7). Velekněz podrážděný jeho mlčením jej chtěl přimět k vyjádření, ale Pán neodpovídal. Velekněz mu potom řekl: „Zapřisáhám tě při živém Bohu, abys nám řekl, zda jsi Mesiáš, Syn Boží!“ Mojžíšův zákon vyžadoval, aby Žid vypovídal, pokud jej velekněz uvede pod přísahu (Lv 5,1).

26,64 Ježíš jako Žid pod Zákonem odpověděl: „Je to tak, jak jsi řekl.“ Pak ještě jasněji potvrdil své mesiášství i božství: „Avšak pravím vám, od nynějška spatříte Syna člověka sedícího po pravici moci a přicházejícího na nebeských oblacích.“

V podstatě vyjádřil: „Jsem Kristus, Boží Syn, jak jste řekli. Moje sláva je v současnosti zakryta lidským tělem; vypadám jako jiní lidé. Vidíte mě ve dnech mého ponížení. Ale přijde den, kdy mě vy Židé uvidíte oslaveného, po všech stránkách rovného Bohu, jak sedí po jeho pravici a přichází na nebeských oblacích.“

Verš 64 začíná jednotným číslem ty,⁵⁰ to se týká Kaifáše. Pak přechází do množného čísla a oslovuje Židy jako představitele Izraelců, kteří budou žít ve chvíli Kristova slavného příchodu, kteří jasně uvidí, že je Boží Syn.

„Někdy se říká,“ píše Lenski, „že Ježíš sám sebe nikdy nenazval Božím Synem. Zde v 64. verši *přisáhá*, že není nikdo menší.“⁵¹

26,65–67 Ne že by to Kaifáš nepochopil. Ježíš narážel na mesiášské proroctví z Daniela: „V těch nočních viděních jsem přihlížel a hle: s oblaky nebes přicházel Synu člověka podoben, přiblížil se až k Věkovitému a před něj směl předstoupit“ (Da 7,13). Velekněz svou reakcí dokázal, že pochopil Ježíšovo prohlášení, že je roven Bohu (viz J 5,18). Roztrhl své kněžské roucho, což bylo znamení, že svědek se rouhal. Jeho plamenná slova ke shromáždění vyjadřovala, že Ježíš je vinen. Když se zeptal na jejich názor, celá rada odpovíděla: „Je hoden smrti.“

26,68 Druhá fáze procesu skončila tím, že ti, kdo obviněného odsoudili, ho teď sami začali bít a plivat na něho, potom si ho dobírali, aby jim předvedl mesiášskou moc, a tak usvědčil své žalobce, že nemají pravdu. Celý proces byl nejen v rozporu se soudními zvyklostmi, ale byl přímo skandální.

J. Petr zapře Ježíše a pak hořce pláče (26,69–75)

26,69–72 Nastala nejtemnější hodina v Petrově životě. Když seděl venku ve dvoře, procházela kolem služka a obvinila ho, že patří k Ježíši. Ihned to důrazně popřel: „Nevím,

o čem mluvíš. “ Vyšel ven k bráně, možná aby si ho už moc nevšíмали. Ale tam ho jiná služka veřejně označila, že byl s Ježíšem Nazaretským. Tentokrát zapřel s přísahou: „Neznám toho člověka.“ Tím člověkem byl jeho Pán.

26,73–74 O chvíli později přistoupili ti, kteří tam stáli, a řekli Petrovi: „Skutečně i ty jsi z nich, vždyť i tvá řeč tě prozrazuje!“ Už nestačilo jednoduše zapřít; tentokrát se hájil přísaháním a proklínáním: „Neznám toho člověka.“ V tu chvíli zakokrhál kohout.

26,75 Povědomé zakokrhání nejen proťalo ranní ticho, ale také Petrovo srdce. Zdrčený učedník si vzpomněl, co mu řekl Pán, vyšel ven a hořce se rozplakal.

V evangeliích je zdánlivý rozpor v tom, kolikrát a kdy Petr Pána zapřel. V Matouši, Lukáši a Janovi Ježíš říká: „Dřív než kohout zakokrhá, třikrát zapřeš“ (Mt 26,34, v. t. L 2,34; J 13,38). V Markovi Pán předpovídá: „... dříve než kohout dvakrát zakokrhá, ty mne třikrát zapřeš“ (Mk 14,30).

Je možné, že kohout zakokrhál víc než jedenkrát, jednou v noci a podruhé za svítání. Je také možné, že evangelia zachycují, jak Petr zapřel Pána při šesti různých příležitostech. Zapřel Krista před: (1) jednou služkou (Mt 26,69–70; Mk 14,66–68); (2) jinou služkou (Mt 26,71–72; Mk 14,69–70); (3) lidmi, kteří tam stáli (Mt 26,73–74; Mk 14,70); (4) někým jiným (mužem) (L 22,58); (5) někým jiným (L 22,59–60); (6) jedním ze sluhů velekněze (J 18,26–27). Věříme, že tento poslední sluha byl někdo jiný než kdokoli z předchozích, protože řekl: „Neviděl jsem tě s ním v zahradě?“ O ostatních není řečeno, že by se takto vyjádřili.

K. Ranní proces před synedriem (27,1–2)

27,1–2 Třetí fáze náboženského procesu se konala před synedriem ráno. Žádný proces neměl být rozhodnut téhož dne, kdy začal – pokud ovšem obviněný nebyl zproštěn obžaloby. Mezi projednáváním a výnosem rozsudku měla uplynout noc, „aby se mohl probudit cit milosrdenství“. V tomto případě se zdá, že náboženští vůdčové cíleně jakýkoli cit milosrdenství udusili. Přestože se nesměly konat noční procesy, sešli se znovu

k rannímu jednání, aby svůj rozsudek právně potvrdili.

Za římské nadvlády neměli židovští vůdčové pravomoc uložit absolutní trest. Proto je teď vidíme, jak s Ježíšem spěchají k Pilátovi Pontskému, což byl římský místodržitel. Byť všechno římské velmi nenáviděli, byli ochotni „využít“ této moci, aby ukojili ještě větší nenávist. Nepřátelství vůči Ježíši spojuje i největší nepřátele.

L. Jidášovy výčitky a smrt (27,3–10)

27,3–4 Když si Jidáš uvědomil svůj hřích, že zradil nevinnou krev, přinesl peníze zpět k velekněžím a starším. Tito spiklenci, kteří před několika hodinami tak dychtivě spolupracovali, teď s celou záležitostí nechtějí mít nic společného. Taková je odplata za zradu. Jidáše trápily výčitky, ale nebylo to zbožné pokání, které vede ke spasení. Bylo mu líto následků, které mu přinesl jeho čin, ale přitom nebyl ochoten uznat Ježíše Krista jako Pána a Spasitele.

27,5 Jidáš v zoufalství pohodil třicet stříbrných ve svatyni, kam mohli chodit pouze kněží, potom odešel a spáchal sebevraždu. Srovnáme-li toto vyprávění se Sk 1,18, dospíváme k tomu, že se oběsil na stromě, provaz se utřhl nebo větev se zlomila, jeho tělo spadlo ze sva-hu dolů a přitom mu vyhrězly vnitřnosti.

27,6 Velekněží byli příliš „duchovní“ na to, aby dali peníze do chrámové pokladnice, protože to byla cena za krev, ale byla to jejich vina, protože vyplatili peníze, aby jim byl Mesiáš vydán. To jim zřejmě nevadilo. Jak řekl Pán Ježíš, čistili číše zvnějšku, ale uvnitř byli plní chamtivosti, zrady, vraždy.

27,7–10 Použili peníze na koupi hrnčířova pole, kam by mohli pohřbívat nečisté pohan-ské poutníky; neuvědomovali si, kolik pohan-ských vojsk zaplaví jejich zemi a naplní jejich ulice krví. Od té doby se pole stalo pro tento provinilý národ polem krve. Velekněží nevě-domky naplnili Zachariášovo proroctví, že peníze na pohřeb budou použity k nákupu od hrnčíře (Za 11,12–13). Je zvláštní, že úsek ze Zachariáše má alternativní čtení – místo slova „hrnčíř“ lze číst „poklad“ (viz překlad RSV).

Kněží se zdráhali vložit cenu krve do po-

kladnice, a tak naplnili proroctví jiného různocnění tím, že je dali hrnčíři za jeho pole. (Scripture Union)

Matouš připisuje toto proroctví Jeremiášovi, přičemž jeho původ v knize Zachariáše je zřejmý. Pravděpodobně označuje citát za Jeremiášem proto, že tento prorok byl první na svitku proroků, na kterém se používalo staré pořadí uchované v řadě hebrejských rukopisů a bylo známé z tradice Talmudu. Podobné použití se vyskytuje i v L 24,44, kde kniha Žalmů označuje celý třetí oddíl v hebrejském kánonu.

M. Ježíš se poprvé objevuje před Pilátem (27,11–14)

27,11–14 Židé obviňovali Ježíše z *náboženských* důvodů, proto ho soudili v náboženském procesu. Avšak náboženská obvinění neměla před římským soudem žádnou váhu. Toho si byli vědomi, a tak ho před Piláta přivedli s *politickým* obviněním (L 23,2): (1) Rozvrací národ a je hrozbou pro celou říši; (2) vybízí lidi, aby neplatili císaři daně, a tak podkopává rozmach říše; (3) vydává se za krále, a proto je hrozbou pro moc a postavení císaře.

V Matoušově evangeliu čteme, jak ho Pilát vyslýchá ve věci třetího obvinění. Na dotaz, zda je král Židů, odpověděl Ježíš kladně. To vyvolalo bouři urážek a pomluv ze strany židovských vůdců. Pilát se velmi divil, že obžalovaný mlčí; Pánovi nestálo za odpověď ani jedno z jejich obvinění. Místodržitel Pilát asi ještě nikdy neviděl, aby někdo na takové útoky mlčel.

N. Ježíš nebo Barabáš? (27,15–26)

27,15–18 Římský místodržitel měl ve zvyku chlácholit Židy tím, že jim na Velikonoce vždy propustil jednoho židovského vězně. Vhodným odsouzcencem byl v tomto případě Barabáš, Žid, který se dopustil vzpoury a vraždy (Mk 15,7). Jako vzbouřenec proti římské vládě byl u svých krajanů pravděpodobně oblíbený. Když jim tedy Pilát dal na výběr mezi Ježíšem a Barabášem, dožadovali se Barabáše. Místodržitele to nepřekvapilo; věděl, že obecný názor částečně formují velekněží, kteří Ježíši záviděli.

27,19 Proces byl nakrátko přerušen poslem od Pilátovy manželky. Nabádala svého muže, aby s Ježíšovým procesem neměl nic společného; v noci o něm měla zneklidňující sny.

27,20–23 Velekněží a starší mezitím v zakulisí šířili výzvu, aby lidé žádali o propuštění Barabáše a o smrt pro Ježíše. Když se tedy Pilát znovu zeptal lidu, koho chtějí propustit, křičeli, že chtějí vraha. Pilát, zamotaný do pavučiny vlastní nerozhodnosti, se zeptal: „Co tedy mám udělat s Ježíšem zvaným Kristus?“ Jednohlasně požadovali ukřižování, což byl pro místodržitele nepochopitelný postoj. Proč ho ukřižovat? Jakého zločinu se dopustil? Ale bylo pozdě na to, aby se snažil o klidné vyjednávání; situaci ovládla davová hysterie. Všichni křičeli: „Ať je ukřižován!“

27,24 Pilátovi bylo jasné, že dav je neúprosný a že se schyluje k nějakému nepokojí. Proto si před lidmi umyl ruce a prohlásil, že není vinen krví obžalovaného. Ale voda nikdy nesmyje Pilátovu vinu v největším justičním pochybení v historii.

27,25 Rozvášněný dav se nezajímal o otázku viny, byl ochoten nést důsledky: „Jeho krev na nás a na naše děti!“ Od toho okamžiku se izraelský národ potácí mezi ghettem a pogromem, mezi koncentračním táborem a plynovou komorou, nese hroznou vinu za krev odmítnutého Mesiáše. A stále je čeká obávaný čas Jákobova souzení – oněch sedm let souzení, jak je popisuje Matouš 24 a Zjevení 6–19. Toto prokletí na nich zůstane, dokud neuznají odmítnutého Ježíše jako svého Mesiáše a krále.

27,26 Pilát propustil Barabáše do davu a Barabášův duch od té doby ovládl svět. Vrah je stále ještě na trůnu; spravedlivý král je odmítán. Pak následovalo obvyklé bičování odsouzence. Dlouhý kožený bič s vpletenými kousky kovu doléhal na jeho záda, každé šlehnutí odhalovalo maso a spouštělo proud krve. Bezpečnému místodržiteli nezbývalo, než vydat Ježíše vojákům, aby byl ukřižován.

O. Vojáci se Ježíši posmívají (27,27–31)

27,27–28 Pilátovi vojáci vzali Ježíše do místodržitelského paláce a svolali k němu celou jednotku – pravděpodobně několik set

mužů. Sotva si dovedeme představit, co následovalo! Stvořitel a Udržovatel vesmíru trpěl nevýslovným ponižováním ze strany krutých, vulgárních vojáků, tedy svého padlého, hříšného stvoření. Strhli z něho šat a oblékli mu šarlatový plášť jako napodobení královského oděvu. Ale tento plášť nám má co říct. Šarlat se váže s hříchem (Iz 1,18), rád si připomínám, že tento plášť vyjadřuje, jak mé hříchy byly položeny na Ježíše, abych se já mohl obléct do Božího pláště spravedlnosti (2K 5,21).

27,29–30 Upletli korunu z trní a vtiskli mu ji na hlavu. Za tímto hrubým gestem vidíme, že nesl trnovou korunu proto, abychom my mohli dostat korunu slávy. Posmívali se mu jako králi hříchu; my jej uctíváme jako Spasitele hříšníků.

Dali mu do ruky rákosovou hůl – posměšný náznak žezla. Nevěděli, že ruka, která právě drží rákos, ve skutečnosti také řídí svět. Ježíšova ruka zjizvená hřeby drží žezlo vlády nad celým vesmírem.

Klekali si před ním a oslovovali ho jako židovského krále. To jim nestačilo, plivali mu do tváře, do tváře jediného dokonalého člověka, který kdy žil, a pak vzali rákos a bili ho jim po hlavě.

Ježíš to vše trpělivě snášel; neřekl ani slovo. „Pomyslete na toho, který snesl od hříšníků proti sobě takový odpor, abyste neochabovali, umdlévající ve svých duších“ (Žd 12,3).

27,31 Nakonec mu oblékli zase jeho vlastní oděv a vedli ho k ukřižování.

P. Ukřižování krále (27,32–44)

27,32 Náš Pán si nesl svůj kříž pouze část cesty (J 19,17). Vojáci potom přinutili Šimona (z Kyrény v severní Africe), aby mu kříž nesl. Někteří si myslí, že to byl Žid, jiní že se jednalo o černocha. Důležité je, že měl úžasnou výsadu nést jeho kříž.

27,33 Golgota je aramejský výraz, který znamená „lebka“. Kalvárie je latinský překlad řeckého *krainon*. Možná to místo vypadalo jako lebka, nebo se mu tak říkalo, protože se tam konaly popravy. Není jisté, kde se místo nachází.

27,34 Než vojáci Ježíše přibili na kříž, nabídl mu kyselá víno se žlučí, které se dávalo

zločincům jako opiát. Ježíš ho nepřijal. Bylo třeba, aby nesl plnou tíhu lidských hříchů bez jakéhokoli omámení smyslů, bez úlevy pro svou bolest.

27,35 Matouš popisuje ukřižování prostě, bez emocí. Nelibuje si v dramatu, neuchyluje se k senzačnímu stylu ani nepopisuje kruté detaily. Jednoduše konstatuje: Ukřižovali ho. Avšak celá věčnost nevyčerpá hloubku těchto slov.

Podle proroctví ze Žalmu 22,18 si vojáci rozdělili jeho šaty a házeli los o bezešvou suknicu. To byl jeho veškerý pozemský majetek. Denney říká: „Jediný, kdo vedl na tomto světě dokonalý život, byl ten, kdo nic nevlastnil a po kom nezbylo nic než oblečení, které nosil na sobě.“

27,36 Tito vojáci byli představitelé světa malých lidí. Zjevně neměli ponětí o tom, že se zde tvoří dějiny. Kdyby to byli věděli, nebyli by si sedli a hlídali; byli by poklekli a klaněli se.

27,37 Nahoru nad Kristovu hlavu dali nápis: „Toto je Ježíš, král Židů.“ Přesné znění tohoto nápisu se v jednotlivých evangeliích poněkud liší.⁵² Marek píše: „Král Židů“ (15,26); Lukáš: „Toto je král Židů“ (23,38) a Jan: „Ježíš Nazaretský, král Židů“ (19,19). Velekněží protestovali, že by to nemělo být formulováno jako fakt, ale jako tvrzení odsouzeného. Pilát je však odmítl; tuto pravdu mohli vidět všichni – hebrejsky, latinsky a řecky (J 19,19–22).

27,38 Bezhrášný Boží Syn byl obklopen dvěma zločinci, jak před 700 lety předpověděl Izaiáš, že ho započítají mezi provinilce (53,12). Napřed ho oba uráželi a tupili (v. 44). Jeden z nich však činil pokání a během okamžiku byl zachráněn; za několik hodin se ocitl s Kristem v ráji (L 23,42–43).

27,39–40 Jestliže kříž ukazuje Boží lásku, pak také ukazuje lidskou zkaženost. Kolemjdoucí se zastavovali a pošklebovali se Pastýři, který umíral za své ovce: „Ty, který boží svatyni a ve třech dnech ji staviš, zachraň se, jsi-li Syn Boží, a sestup z kříže!“ To je jazyk racionalistické nevěry. „Ukaž a uvěříme.“ Zároveň je to jazyk liberalismu: „Sestup z kříže, jinými slovy zbav kříž hanby, a my uvěříme.“ William Booth řekl: „Říkali, že by uvěřili,

kdyby byl z kříže sestoupil; my věříme proto, že tam zůstal.“

27,41–44 K posměchu se přidali i velekněží, zákoníci a starší. Neuvědomovali si, že mají pravdu, když křičí: „Jině zachránil, sám sebe zachránit nemůže.“ Mysleli to jako výsměch; my to proměňujeme v píseň chvály:

Sám sebe zachránit nemohl,
musel umřít na kříži,
jinak se zkaženým hříšníkům
slitování nedostane.

Ano, Kristus, Boží Syn musí krváčet,
aby hříšníci mohli být zbaveni hříchu.

Albert Midlane

Tohle byla realita Pánova života, a našeho také. Nemůžeme zachraňovat druhé, když chceme zachránit sami sebe.

Náboženští vůdcové se smáli jeho tvrzení, že je Spasitel, že je král Izraele, že je Boží Syn. Dokonce i zločinci se přidali k jeho proklínání. Náboženští vůdcové se spojili se zločinci a společně hanobili svého Boha.

Q. Tříhodinová tma (27,45–50)

27,45 Všechna utrpení a urážky, která Pán dosud snášel ze strany lidí, byla malá ve srovnání s tím, co prožíval nyní. Od šesté hodiny (tj. poledne) do deváté hodiny (tj. tři hodiny odpoledne) nastala tma po celém Izraeli, ale také v jeho svaté duši. Právě během těchto chvil nesl nepopsatelné prokletí našich hříchů. Do těchto tří hodin bylo vtěsnáno celé peklo, které jsme si zasluhovali, a Boží hněv za všechna naše přestoupení. Vidíme to jen matně; prostě nevíme, co pro Krista znamenalo uspokojit spravedlivé Boží nároky v souvislosti s hříchem. Víme pouze, že během těchto tří hodin zaplatil cenu, vyrovnal dluh a dovršil dílo, které bylo potřebné pro vykoupení člověka.

27,46 Kolem třetí hodiny odpoledne zvolal silným hlasem: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Odpověď nacházíme v Ž 22,4: „... Ty jsi svatý, trůníš na chválách Izraele.“ Bůh je svatý, a proto nemůže přehlížet hřích. Musí jej naopak potrestat. V Pánu Ježíši samém není žádný hřích, ale vzal na sebe vinu za naše hříchy. Když se Bůh jako soudce podíval a viděl naše hříchy na bezhříšném Zástup-

ci, opustil Syna, kterého miloval. Právě toto oddělení od Ježíšova srdce vedlo E. Browningovou, aby napsala text, který se nazývá „Immanuelův sirotčí pláč“:

Opuštěn! Bůh se dokázal oddělit od své podstaty; Adamovy hříchy se vklínily mezi spravedlivého Syna a Otce; pláč Immanuela-sirotka otřásl celým jeho vesmírem... – zůstává sám, bez hlesu: „Můj Bože, jsem opuštěný!“

Elizabeth Barrett Browningová

27,47–48 Když Ježíš zvolal: „Eli, Eli...“, někteří z těch, kteří tam stáli, říkali, že volá Eliáše. Není jasné, zda si jen zaměnili jména, nebo se posmívali. Jeden z nich mu ke rtům zvedl hůl s houbou plnou kyselého vína. Podle Ž 69,22 to nebylo míněno jako čin milosrdenství, ale jako něco, co mu přidá na utrpení.

27,49 Obecný postoj byl čekat a dívat se, jestli sestoupí Eliáš a splní roli, kterou mu připisovala židovská tradice – přijde spravedlivým na pomoc. Ještě však nenastal čas, kdy měl přijít Eliáš (Mal 3,23); byla to chvíle, kdy měl zemřít Ježíš.

27,50 Když znovu vykřikl silným hlasem, vypustil ducha. Hlasitý výkřik ukazuje, že zemřel při síle, ne pro slabost. Skutečnost, že vypustil ducha, odlišuje jeho smrt od smrti všech ostatních lidí. My umíráme, protože musíme; on zemřel, protože se rozhodl. Vždyť řekl: „Pokládám svou duši, abych ji zase přijal. Nikdo ji ode mne nebere, ale já ji pokládám sám od sebe. Mám moc ji položit, a mám moc ji opět přijmout“ (J 10,17–18).

Tvůrce vesmíru se jako člověk stal prokletím kvůli člověku; podle požadavků zákonů, které sám vydal. Zaplatil všechno.

Jeho svaté prsty učinily větev, na které rostly trny, které korunovaly jeho čelo. Železo na hřeby, kterými probodli jeho ruce, bylo vytěženo z míst, které on ukryl. Stvořil lesy, kde vyrostlo dřevo, na kterém viselo jeho tělo.

Zemřel na dřevěném kříži, a přitom sám stvořil horu, na které tento kříž stál.

Obloha se nad jeho hlavou zatemnila, skrze něj byla země roztažena;

i slunce, které od něj odvrátilo svou tvář.
 Jeho výnosem stojí klidně ve vesmíru;
 Kopí, které otevřelo zdroj jeho drahé krve,
 bylo kováno v Božím ohni.
 Hrob, kam položili jeho tělo, byl vytesán
 rukama, které On stvořil.
 Trůn, na kterém nyní sedí,
 mu patřil od věků.
 Ale dnes jeho čelo zdobí nová sláva,
 a každé koleno se před ním sklání.

F. W. Pitt

R. Roztržená opona (27,51–54)

27,51 Ve chvíli, kdy Ježíš vydechl naposled, se těžká tkaná opona, která oddělovala dvě hlavní místnosti v chrámě, roztrhla působením neviditelné ruky shora až dolů. Do té doby všem kromě nejvyššího kněze bránila vstoupit do svatyně svatých, do místa, kde přebýval Bůh. Do vnitřní svatyně mohl vstupovat jen jeden člověk, a to pouze jeden den v roce.

V listu Židům čteme, že tato opona představovala Ježíšovo tělo. Jeho roztržení znázorňuje skutečnost, že vydal své tělo k smrti. Díky jeho smrti máme „smělou důvěru, že smíme vstoupit do svatyně Ježíšovou krví, cestou novou a živou, kterou nám otevřel skrze oponu, to jest skrze své tělo“ (Žd 10,19–20). Nyní může ten nejpokornější věřící kdykoli přicházet s modlitbou a chválou do Boží přítomnosti. Ale nikdy nezapomeňme, že tato výsada byla vykoupena nesmírnou cenou – Ježíšovou krví.

Smrt Božího Syna způsobila také mohutné otřesy v přírodě – jako by to byl soucit mezi neživým stvořením a jeho Stvořitelem. Nastalo zemětřesení, které rozbíjelo velké skály a otevřelo mnoho hrobů.

27,52–53 Všimněte si, že těla těch, kdo byli v hrobech, vstala až po Ježíšově vzkříšení. Tito lidé šli do Jeruzaléma a tam se mnohým ukázali. Bible neříká, zda tito vzkříšení svatí znovu zemřeli, nebo odešli do nebe s Pánem Ježíšem.

27,54 Zvláštní dění v přírodě usvědčilo římského setníka a jeho muže, že Ježíš byl Boží Syn (v řečtině není před výrazem Boží Syn určitý člen, ale plyne to ze slovosledu⁵³). Co tím měl setník na mysli? Bylo to plné vyznání Ježíše Krista jako Pána a Spasitele, nebo jen

nějaké vyznání, že Ježíš byl víc než člověk? To nemůžeme s jistotou říct. Setník vyjádřil úctu, uvědomoval si, že dění v přírodě nějak souvisí s Ježíšovou smrtí, a ne se smrtí těch, kdo byli ukřižováni spolu s ním.

S. Věrné ženy (27,55–56)

27,55–56 Následuje zvláštní zmínka o ženách, které Pána věrně doprovázely a které za ním šly celou cestu z Galileje do Jeruzaléma. Byly zde Marie Magdalská, Marie, matka Jakubova a Salome, Zebedeova manželka. Nebojácná oddanost těchto žen zde vyčnívá se zvláštním jasnem. Zůstaly s Kristem, i když učedníci, muži, utekli, aby si zachránili život!

T. Pohřeb do Josefova hrobu (27,57–61)

27,57–58 Josef z Arimatie, bohatý muž a člen synedria, nesouhlasil s rozhodnutím rady, aby vydali Ježíše Pilátovi (L 23,51). Jestliže byl až dosud tajným učedníkem, nyní přestal být opatrný. Odvážně přišel k Pilátovi a požádal o povolení pohřbit svého Pána. Představte si, jaké bylo Pilátovo překvapení a jaká to byla pro Židy provokace, když se člen synedria veřejně postavil za Ukřižovaného. Tím, že Josef pohřbil Ježíšovo tělo, ve skutečnosti sám sebe pohřbil z ekonomického, sociálního a náboženského hlediska. Tento čin ho navždy odlišuje od vrchnosti, která Pána Ježíše zabila.

27,59–60 Pilát povolení vydal a Josef tělo s láskou zabalil do čistého plátna, do kterého se přidávaly balzámové masti. Potom je položil do svého nového hrobu vytesaného do skály. Ústí hrobu se uzavíralo velkým kamenem ve tvaru mlýnského kamene, který stál v drážce rovněž vytesané do skály.

Několik staletí předtím Izaiáš předpověděl: „A určili mu hrob mezi ničemy, ale byl s bohatým ve své smrti“ (53,9). Jeho nepřátelé měli nepochybně v plánu pohodit jeho tělo do údolí Hinnom, kde by shořelo jako odpadky nebo by je sežraly lišky. Ale Bůh překonal jejich plány a díky Josefovi zajistil, že byl pochován „s bohatým“.

27,61 Když Josef odešel, Marie Magdalská a matka Jakubova a Josefova zůstaly u hrobu a bděly.

U. Ostraha hrobu (27,62–66)

27,62–64 K ukřižování došlo v první den Velikonoc nazývaný den příprav. Následující den velekněží a farizeové znervózněli. Vzpomněli si, co Ježíš řekl o svém vzkříšení, přišli k Pilátovi a požádali ho, aby u hrobu postavil zvláštní stráž. Tím – jak říkali – chtěli zabránit, aby učedníci ukradli jeho tělo, a tak vyvolali dojem, že vstal z mrtvých. Báli se, že pokud by k tomu došlo, pak by poslední podvod byl horší než první, tedy zpráva o jeho vzkříšení by byla horší než jeho tvrzení, že je Mesiáš a Boží Syn.

27,65–66 Pilát jim odpověděl: „Máte stráž. Jděte a zabezpečte to, jak umíte.“ To může znamenat, že už měli přidělenou římskou stráž. Nebo to může znamenat: „Vaši žádosti se vyhovuje, stráž vám přidělím.“ V Pilátově hlase je ironie, když říká: „Zabezpečte to, jak umíte.“ Udělali, co mohli. Zapečetili hrob a postavili stráž, ale ani jejich nejlepší zajištění nestačilo. Unger říká:

Neprátele učinili opatření, kterým zabezpečili hrob, ten zapečetili a postavili k němu stráž (v. 62–64). Bůh však překonal plány bezbožných a podal nezvratný důkaz, že král vstal z mrtvých.⁵⁴

XV. Král triumfuje (kap. 28)

A. Prázdný hrob a vzkříšený Pán (28,1–10)

28,1–4 Před svítáním v neděli ráno přišly ke hrobu dvě Marie. Když přicházely, nastalo silné zemětřesení. Z nebe sestoupil anděl, odvalil od ústí hrobu kámen a posadil se na něj. Římská stráž se jeho zářící postavy oblečené do třpytivě bílého šatu vyděsila a vojáci omdleli.

28,5–6 Anděl ženy ujistil, že se nemají čeho bát. Ten, koho hledají, vstal z mrtvých, jak slíbil. „Pojďte, podívejte se, kde Pán ležel.“ Kámen byl odvalen ne proto, aby Pán mohl vyjít ven, ale aby ženy viděly, že vstal.

28,7–10 Anděl potom poslal ženy, aby tuto slavnou novinu šly rychle oznámit jeho učedníkům. Pán je zase živý a setká se s nimi v Galileji. Když šly k učedníkům, ukázal se jim Ježíš a pozdravil je prostým: „Buďte pozdraveny.“⁵⁵ Reagovaly tak, že mu padly

k nohám a klaněly se mu. Potom je osobně vyslal, aby učedníkům oznámily, že se s ním setkají v Galileji.

B. Podplacení vojáků, aby lhali (28,11–15)

28,11 Jakmile se někteří vojáci probrali, šli jak ovce velekněžím oznámit, co se stalo. Nesplnili svůj úkol! Hrob je prázdný!

28,12–13 Snadno si dokážeme představit, jak se náboženští vůdcové asi zděsili. Kněží se sešli se staršími, aby dohodli další strategii. V zoufalství podplatili vojáky, aby rozšířili vymyšlenou zprávu, že učedníci Ježíšovo tělo ukradli, když stráž spaly.

Toto vysvětlení vyvolává víc otázek než odpovědí. Proč vojáci spali, když měli být na stráž? Jak by učedníci dokázali odvalit kámen a přitom je nevzbudit? Jak mohli usnout všichni vojáci najednou? Když spali, jak věděli, že tělo ukradli učedníci? Kdyby jejich historka byla pravdivá, proč bylo třeba vojáky podplácet? Jestliže učedníci ukradli tělo, proč si dávali tu práci, aby je vysvlékli a roušku z hlavy poskládali (L 24,12; J 20,6–7)?

28,14 Vojáci dostali zapláceno proto, aby událost popisovali tak, že je samé to bude usvědčovat; podle římského práva se trestalo smrtí, když někdo na stráž usnul. Židovští vůdci museli tedy slíbit, že se jich zastanou v případě, že se to donese k uším velitele.

Synedrium se přesvědčilo, že pravda se dokáže sama, zatímco lži je třeba pomáhat nesčetnými dalšími lžemi.

28,15 Tento mýtus však dodnes přetrvává mezi mnoha Židy i pohany. A takových mýtů je více. Wilbur Smith uvádí dva z nich:

1. Především se předestírá, že ženy přišly k jinému hrobu. Zamysleme se nad tím. Spletli byste si hrob svého nejdražšího člověka, pokud jste v pátek odpoledne viděli, kam byl pochován, a v neděli ráno přišli jinam? Dále, nebyl to hřbitov Josefa z Arimatie. Byla to jeho soukromá zahrada. Tam další hroby nebyly. No, řekněme, že tam byly jiné hroby (které tam nebyly) a předpokládejme, že ženy s očima plnými slz bloudily kolem a dostaly se k nějakému jinému hrobu. Dejme tomu, že se to stalo těmto ženám. Ale bojovník Šimon Petr a Jan, dva rybáři, kteří neplakali, také přišli k tomuto hrobu a viděli, že je prázdný. Myslíte, že šli

k jinému hrobu? Navíc, když přišli k hrobu a zjistili, že je prázdný, stál tam anděl, který říkal: „Není zde, neboť byl vzkříšen, jak řekl. Pojd'te a podívejte se na místo, kde ležel.“ Myslíte, že i anděl stál u jiného hrobu? A nezapomeňme, že tyto teorie rozvinuli inteligentní lidé. Je to nesmyslná teorie!

2. Jiní namítají, že Ježíš nezemřel, ale jen ztratil vědomí, potom se ve vlhkém hrobě nějak probral a vyšel ven. K ústí hrobu byl přivalen obrovský kámen, který zapečetily římské úřady. Nikdo nedokázal zevnitř odvalit kámen, který se opíral o otvor do hrobu a dole byl uložen v drážce. Ježíš nevyšel z hrobu jako chudokrevný invalida. Pravdou je jednoduchá – vzkříšení Pána Ježíše je historická, dobře ověřená skutečnost. Svým učedníkům se ukázal po svém utrpení živý a existuje k tomu mnoho nezvratných důkazů. Podívejme se na konkrétní případy, kdy se zjevil svým lidem:

1. Marii Magdalské (Mk 16,9–11)
2. Ženám (Mt 28,8–10)
3. Petrovi (L 24,34)
4. Dvěma učedníkům na cestě do Emaus (L 24,13–32)
5. Učedníkům bez Tomáše (J 20,19–25)
6. Učedníkům včetně Tomáše (J 20, 26–31)
7. Sedmi učedníkům u Galilejského jezera (J 21)
8. Více než pěti stům věřících (1K 15,7)
9. Jakubovi (1K 15,7)
10. Učedníkům na Olivové hoře (Sk 1,3–12)

Jedním z velkých základních, neotřesitelných a nepohybných kamenů naší křesťanské víry je historický důkaz o vzkříšení Pána Ježíše Krista. Na tom stojíme a kvůli tomu bojujeme o víru, protože to je situace, kterou nelze vyvrátit. Je možné ji popírat, ale ne vyvrátit.⁵⁶

C. Velké posláni (28,16–20)

28,16–17 Pán Ježíš se zjevil svým učedníkům v Galileji na nějaké nejmenované hoře. Totéž setkání je zaznamenáno v Mk 16,15–18 a 1K 15,6. Úžasné setkání! Jeho utrpení jsou navždy minulostí. On žije – i oni budou žít. Stál před nimi v oslaveném těle. Klaněli se živému, milujícímu Pánu, i když v mysli některých stále číhaly pochybnosti.

28,18 Pak jim Pán vysvětlil, že mu byla dána veškerá moc na nebi i na zemi. V určitém smyslu má samozřejmě vždycky veškerou moc. Ale zde mluví o své autoritě hlavy nového stvoření. Díky své smrti a vzkříšení má moc dávat věčný život všem, které mu Bůh dal (J 17,2). Vždy měl moc jako prvorozený všeho stvoření. Ale když nyní dokončil dílo vykoupění, má moc jako prvorozený z mrtvých – „aby on sám zaujal ve všem první místo“ (Ko 1,15.18).

28,19–20 Jako hlava nového stvoření nyní vyslovuje velké posláni, které obsahuje „trvalé příkazy“ pro všechny věřící v současné fázi království – v době mezi odmítnutím jeho jako krále a jeho druhým příchodem.

Posláni obsahuje tři příkazy, nikoliv doporučení:

1. „Jděte tedy a číňte učedníky ze všech národů.“ To nepředpokládá, že se celý svět obrátí. Kázáním evangelia měli učedníci získávat další učedníky neboli následovníky Spasitele – z každého národu, lidu a jazyka.

2. „Křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.“ Na Kristových vyslancích spočívá odpovědnost za to, aby učili o křtu, aby jej prosazovali jako příkaz, který je třeba poslechnout. Křtem věřících se křesťané veřejně ztotožňují s trojjediným Bohem. Uznávají, že Bůh je jejich Otec, že Ježíš Kristus je jejich Pán a Spasitel a že Duch svatý v nich přebývá, zmocňuje je a učí je. „Jméno“ v 19. verši je v jednotném čísle. Jedno jméno, jedna podstata, a přesto tři osoby – Otec, Syn a Duch svatý.

3. „Učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal.“ Posláni vyžaduje víc než evangelizaci; nestačí pouze získat nově obrácené lidi a nechat je, ať se protloukají životem sami. Je třeba je vyučovat, aby zachovávali Kristovy příkazy, jak je máme v Novém zákoně. Podstatou učednictví je stávat se podobnější Pánu, a toho se dosahuje systematickým vyučováním a podřizováním se slovu.

Pán potom připojuje učedníkům zaslíbení své přítomnosti až do skonání věku. Nemusí jít sami bez pomoci. Ve vsi jejich službě a cestování budou prožívat, že je Boží Syn doprovází.

Všimněte si ve velkém poslání čtyř výrazů „všechno, veškerý“: veškerá moc, všem národům, všechno vyučování, všechny dny.

Evangelium tedy končí velkým posláním a útěchou ze strany slavného Pána. Dnes, o dva tisíce let později, mají tato slova stejnou váhu, jsou stejně relevantní, máme je stejně aplikovat. Úkol není ještě splněn.

Co děláme, abychom plnili jeho poslední příkaz?

Poznámky

¹ (1,1) Jahve/Jehova je počestěná podoba hebrejského jména „Jahveh“, které se tradičně překládá jako Hospodin ve Starém zákoně nebo jako Pán v Novém zákoně. Podobná situace je se jménem Ježíš, což je počestěná podoba hebrejského „Ješua“.

² (4,2–3) Podmínková věta první formy, která používá *ei* s oznamovacím způsobem. Možná parafráze: „Jestliže, a já to předpokládám, jsi Boží Syn“ nebo „Jelikož jsi Boží Syn“.

³ (Exkurz) „Dispence“ znamená administrace nebo správa. Popisuje způsoby, které Bůh používá při jednání s lidským pokolením v určitém konkrétním historickém období. Toto slovo však neznamená časový úsek jako takový, ale spíš Boží program v určitém věku. Podobně mluvíme o Reaganově administrativě a máme na mysli politiku prezidenta Reagana během let, kdy byl v úřadu.

⁴ (5,13) Albert Barnes, *Notes on the New Testament*, Matthew and Mark, str. 47.

⁵ (5,22) NA vynechává „bez příčiny“, což by vylučovalo i oprávněné důvody se hněvat.

⁶ (5,44–17) NA uvádí „pohané“ místo „celníci“.

⁷ (5,44–47) Majoritní text (založený na většině rukopisů) má čtení „přátele“ místo „bratry“.

⁸ (6,13) Někteří vykladači učí, že chvalo zpěv je upravený z 1Pa 29,11 k liturgickým účelům. To je ovšem jen spekulace. Tradiční protestantská (KJV) podoba modlitby je naprosto obhajitelná.

⁹ (7,13–14) NA i M zde má vykřičník: „Jak těsná je brána a zúžená cesta, která vede

do života, a málo je těch, kdo ji nalézají!“ Když se nejstarší rukopisy (obvykle NA) a velká skupina rukopisů (M) spojí proti tradičnímu textu (TR), jsou téměř jistě správné. V takovém případě má tradice KJV slabou textovou podporu.

¹⁰ (7,28–29) Jamieson, Fausset&Brown, *Critical and Explanatory Commentary on the New Testament*, V:50.

¹¹ (8,2) Určité formy malomocenství zmiňované v Bibli nejsou totéž jako nemoc, kterou označujeme jako Hansenovu chorobu. V Lv se například může jednat o infekci na domě nebo oblečení.

¹² (8,16–17) Arno C. Gaebelein, *The Gospel of Matthew*, str. 193.

¹³ (8,28) NA uvádí Gadarenští. Jména měst a krajiny se mohou poněkud překrývat.

¹⁴ (9,16) Gaebelein, *Matthew*, str. 193.

¹⁵ (9,17) W. L. Pettingil, *Simple Studies in Matthew*, str. 111–112.

¹⁶ (10,8) Většina rukopisů zde vynechává „křísit mrtvé“.

¹⁷ (10,21) J. C. Macaulay, *Obedient Unto Death: Devotional Studies in John's Gospel*, II:59.

¹⁸ (10,41) Arthur T. Pierson, *The Work of Christ for the Believer; The Ministry of Keswick*, First Series, str. 114.

¹⁹ (11,27) Alva J. Gospel McClain, *The Greatness of the Kingdom*, str. 311.

²⁰ (11,30) J. H. Jowett, Quoted in *Our Daily Bread*.

²¹ (12,8) E. W. Rogers, *Jesus the Christ*, str. 65–66.

²² (12,19) McClain, *Kingdom*, str. 283.

²³ (12,21) Kleist and Lilley, *The New Testament rendered from the Original Greek with Expanded Notes*, str. 45.

²⁴ (12,27) Ella E. Pohle, *C. I. Scofield's Question Box*, str. 97.

²⁵ (12,34–35) I když kritický i majoritní text vynechávají „jejich srdce“, můžeme tomu tak rozumět.

²⁶ (13,13) H. Chester Woodring, Nepublikované poznámky k Matouši, *Matthew*, Emmaus Bible School, 1961.

²⁷ (13,22) G. H. Lang, *The Parabolic Teaching of Scripture*, str. 68.

²⁸ (13,24–26) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Dictionary*, str. 1145.

²⁹ (13,33) J. H. Brookes, *I Am Coming*, str. 65.

³⁰ (13:49,50) Gaebelein, *Matthew*, str. 302.

³¹ (14,4–5) Zdroj neznámý.

³² (16,2–3) Tyto předzvěsti počasí platí pro Izrael, ne pro jiné části světa!

³³ (16,7–10) Dvanáct *kofinoi* z nasycení 5 000 lidí mohlo být méně než sedm *spurides* z nasycení 4 000 lidí.

³⁴ (16,17–18) G. Campbell Morgan, *The Gospel According to Matthew*, str. 211.

³⁵ (16,19) Charles C. Ryrie, ed., *The Ryrie Study Bible*, New King James Version, str. 1506.

³⁶ (16,20) James S. Stewart, *The Life and Teaching of Jesus Christ*, str. 106.

³⁷ (16,26) Donald Grey Barnhouse, *Words Fitly Spoken*, str. 53.

³⁸ (18,11) Vynechána v NA, ale je obsažena ve většině rukopisů (M).

³⁹ (20,15) James S. Stewart, *A Man in Christ*, str. 252.

⁴⁰ (20,31–34) Gaebelein, *Matthew*, str. 420.

⁴¹ (21,6) J. P. Lange, *A Commentary on the Holy Scriptures*, 25 sv., strana neznámá.

⁴² (23,9, 10) H. G. Weston, *Matthew, the Genesis of the New Testament*, str. 110.

⁴³ (23,14) NA vynechává druhé běda.

⁴⁴ (23,25–26) Většinový text má místo sobectví (*akrasia*) slovo nespravedlnost (*adikia*).

⁴⁵ (24,29) I. Velikovsky, *Earth in Upheaval*, str. 136.

⁴⁶ (24,30) Stejně řecké slovo (*gé*, používá se ve slovech obsahujících geo-) znamená zemi jako hlínu i jako zeměkouli.

⁴⁷ (24,34) F. W. Grant, *Matthew, Numerical Bible, The Gospels*, str. 230.

⁴⁸ (24,36) NA přidává „ani Syn“.

⁴⁹ (25,28, 29) Arthur T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁵⁰ (26,64) Řecké zájmeno *sy* v jednotném čísle vyjadřuje zdůraznění; zájmeno „vám“ zní *hymín*, jedná se o množné číslo; třetí je sloveso v druhé osobě množného čísla (*opseste*).

⁵¹ (26,64) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Matthew's Gospel*, str. 1064.

⁵² (27,37) Jestliže všechny citované části spojíme dohromady, dostáváme: „Toto je Ježíš Nazaretský, král Židů.“ Jinou možností je to, že každý evangelista cituje celý nápis, ale z jiného jazyka; jednotlivé překlady se mohly od sebe lišit.

⁵³ (27,54) Určitá predikativní substantiva, za kterými následuje sloveso, v řečtině obvykle nemají člen (část „Colwellova pravidla“).

⁵⁴ (27,65–66) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Handbook*, str. 491.

⁵⁵ (28,8) Obvyklý řecký pozdrav zněl „Radujte se“. Zde v neděli Vzkříšení by tento doslovný překlad (jako je v NKJV) byl nejvhodnější.

⁵⁶ (28,15) Wilbur Smith, *In the Study*, Moody Monthly, April, 1969.

Bibliografie

Barnhouse, Donald Grey. *Words Fitly Spoken*. Wheaton: Tyndale House Publishers, 1969.

Gaebelein, A. C. *The Gospel of Matthew*. New York: Loizeaux Bros., 1910.

Kelly, William. *Lectures on Matthew*. New York: Loizeaux Bros., 1911.

Lenski, R. C. H. *The Interpretation of Saint Matthew's Gospel*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1933.

Macaulay, J. C. *Behold, Your King*. Chicago: The Moody Bible Institute, 1982.

Morgan, G. Campbell. *The Gospel According to Matthew*. New York: Fleming H. Revell Company, 1929.

Pettingill, W. L. *Simple Studies in Matthew*. Harrisburg: Fred Kelker, 1910.

Tasker, R. V. G. *The Gospel According to St. Matthew*, TBC. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1961.

Thomas, W. H. Griffith. *Outline Studies in Matthew*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1961.

Weston, H. G. *Matthew, the Genesis of the New Testament*. Philadelphia: American Baptist Publication Society, n.d.

Periodika a nepublikovaný materiál

Smith, Wilbur. *In the Study*, Moody Monthly, April, 1969.

Woodring, H. Chester. *Class Notes on Matthew*, 1961, Emmaus Bible School, Oak Park, IL (now Emmaus Bible College).

Evangelium podle Marka

Úvod

„V Markovi je svěžest a síla, která uchvátí křesťanského čtenáře a vyvolá v něm touhu sloužit podle příkladu jeho požehnaného Pána.“

August Van Ryn

I. Jedinečné místo v kánonu

Marek je nejkratší evangelium, zhruba devadesát procent jeho obsahu najdeme také u Matouše nebo Lukáše, případně u obou. V čem je tedy pro nás tak důležité, že se bez něho neobejdeme?

Především díky Markově stručnosti a jednoduchému způsobu líčení událostí je toto evangelium ideálním úvodem do křesťanské víry. V nových misijních oblastech bývá Marek první biblická kniha, která se překládá do nového jazyka.

Ale není to jen přímý, aktivní styl – vhodný zejména pro Římany a jejich dnešní protějšky – ale také obsah, čím je Markovo evangelium jedinečné.

Do značné míry se Marek zabývá stejnými událostmi jako Matouš a Lukáš – jen několik jich zachycuje jako jediný – nicméně líčí barvitě detaily, které ostatní neuvádějí. Zmiňuje se například o způsobu, jakým se Ježíš díval na své učedníky, jak byl rozhněvaný nebo jak šel do Jeruzaléma vpředu před ostatními. Není pochyb o tom, že tyto podrobnosti získal od Petra, ke kterému měl ke konci jeho života blízko. Tradice říká, pravděpodobně správně, že Markovo evangelium jsou v podstatě Petrovy vzpomínky, o čemž svědčí osobní detaily, akčnost, kniha budí dojem, že pochází od očitého svědka.

Obecně se má za to, že Marek je ten mladík, který utekl nahý (Mk 14,51), a že to je jeho skromný autorský podpis v knize. (Názvy evangelií nebyly původně součástí sa-

motné knihy.) Jelikož Jan Marek žil v Jeruzalémě a navíc by jinak nebyl důvod uvádět takovou drobnou zmínku, kdyby tento mladý muž neměl s evangeliem nic společného, má tradice zřejmě pravdu.

II. Autorství

Většina vykladačů přijímá starodávný a jednomyslný názor církve, že druhé evangelium napsal Jan Marek. Byl syn Marie z Jeruzaléma, která vlastnila dům, jenž sloužil křesťanům jako místo k setkávání.

Vnější důkazy pro toto tvrzení jsou velmi staré a přesvědčivé a pocházejí z různých částí Římské říše. Papias (asi z roku 110 po Kristu) cituje Jana Staršího (pravděpodobně apoštola Jana, i když se může jednat o jiného raného učedníka), že toto evangelium napsal Marek, Petrův společník. V tom se shoduje s Justinem Mučedníkem, Ireneem, Tertuliánem, Klementem z Alexandrie, Origenem a s protimarkionovskou předmlouvou k Markovu evangeliu.

Vnitřních důkazů Markova autorství není sice mnoho, ale jsou v souladu s názvem všeobecné tradice prvotního křesťanství.

Autor zřejmě dobře znal Palestinu, zejména Jeruzalém. (Popis horní místnosti je podrobnější než v ostatních evangeliích – není divu, jestliže to byl dům, ve kterém vyrůstal!) Evangelium zčásti odráží aramejské pozadí (jazyk tehdejší Palestiny), autor zná židovské zvyky a živost vyprávění svědčí o úzkých vazbách na očitého svědka. Stručné

shrnutí obsahu souvisí s Petrovým kázáním ve Skutcích 10.

Tradici, že Marek psal evangelium v Římě, dokresluje větší počet latinských slov, než nacházíme v ostatních evangeliích (například *centurion, census, denarius, legion, praetorium*).

V Novém zákoně je jméno autora zmíněno desetkrát v pohanské (latinské) podobě a třikrát ve tvaru, který spojuje židovské a pohanské označení: Jan Marek. Marek, který jako „služebník“ doprovázel nejprve Pavla, později svého bratrance Barnabáše a podle spolehlivé tradice také Petra před jeho smrtí, byl ideální postavou, která by mohla napsat evangelium dokonalého Služebníka.

III. Doba vzniku

O době vzniku Markova evangelia diskutují i konzervativní, biblicky věřící vykladači. Žádné datum nelze uvést s naprostou jistotou, ale existují náznaky, že bylo před zničením Jeruzaléma.

Tradice je rozdělena v názoru, zda Marek zapsal Petrovo kázání o životě našeho Pána před smrtí apoštola (před 64–68), nebo až po jeho odchodu.

Pokud bylo Markovo evangelium zapsáno jako první, jak se většinou učí, bylo třeba, aby to bylo dostatečně brzy, protože Lukáš měl k dispozici jeho materiál. Někteří vykladači datují Markovo evangelium do začátku padesátých let, jako pravděpodobně se jeví období mezi lety 57–60.

IV. Pozadí a téma

V tomto evangeliu máme úžasný příběh dokonalého Božího Služebníka, našeho Pána Ježíše Krista. Popisuje toho, kdo odložil vnější projevy své slávy v nebi a zaujal podobu Služebníka na zemi (Fp 2,7). Je to jedinečný příběh někoho, kdo „nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mk 10,45).

Když si uvědomíme, že tímto dokonalým Služebníkem nebyl nikdo jiný než sám Boží Syn, a že si sám dobrovolně vzal zástěru otroka a stal se lidským Služebníkem, evangelium nám zazáří trvalou nádherou. Vidíme tady vtěleného Božího Syna, který žije na zemi jako podřízený člověk. Ve všem byl dokonale poslušný Otcovy vůli a veškeré mocné činy konal v moci Ducha svatého.

Sám autor tohoto evangelia, Jan Marek, byl Pánovým služebníkem, který dobře začal, na čas se vytratil (Sk 15,38) a nakonec se znovu stal užitečný (2Tm 4,11).

Markův styl je rychlý, energický a stručný. Zdůrazňuje spíše Pánovy skutky než jeho slova, což můžeme doložit tím, že zaznamenal devatenáct zázraků, ale jen čtyři podobství.

Při studiu tohoto evangelia budeme hledat odpověď na tři otázky: (1) Co evangelium říká? (2) Co to znamená? (3) Jaké poučení z toho pro mě vyplývá? Toto evangelium se ukáže jako cenná příručka pro službu všem, kdo chtějí být opravdovými a věrnými *Pánovými služebníky*.

Osnova

- I. Příprava na Služebníkovu působení (1,1–13)
- II. Začátek Služebníkovu působení v Galileji (1,14–3,12)
- III. Služebník povolává a vyučuje své učedníky (3,13–8,38)
- IV. Služebníkovu cesta do Jeruzaléma (kap. 9–10)
- V. Služebník v Jeruzalémě (kap. 11–12)
- VI. Služebníkovu řeč na Olivové hoře (kap. 13)
- VII. Služebníkovu utrpení a smrt (kap. 14–15)
- VIII. Služebníkovu vítězství (kap. 16)

Komentář

I. Příprava na Služebnickovo působení (1,1–13)

A. Služebníkův předchůdce připravuje cestu (1,1–8)

1,1 Markovým tématem je dobrá zpráva o Božím Synu Ježíši Kristu. Protože jeho záměrem bylo představit Pána Ježíše jako služebníka, nezačíná své vyprávění rodokmenem, ale veřejným působením našeho Spasitele. Toto působení ohlašoval Jan Křtitel, hlasatel dobré zprávy.

1,2–3 Malachiáš i Izaiáš¹ předpověděli, že před Mesiášem přijde posel, který bude vyzývat lidi, aby se morálně a duchovně připravili na jeho příchod (Mal 3,1; Iz 40,3). Tato proctví se naplnila na Janu Křtiteli. On byl ten „posel“, „hlas volajícího na poušti“.

1,4 Ve svém poselství vyzýval lidi, aby činili pokání (změnili smýšlení a zanechali hříchů) a dospěli tak k odpuštění hříchů. Jinak nebudou moct přijmout Pána. Pouze svatí lidé jsou schopni si vážít svatého Božího Syna.

1,5 Když ti, kteří ho slyšeli, činili pokání, Jan je na znamení jejich obrácení pokřtil. Křest je veřejně odděloval od většiny izraelského národa, který Boha opustil. Spojoval je s malým pozůstatkem, který byl připraven přijmout Krista. Na základě pátého verše by se mohlo zdát, že Janovo kázání bylo všeobecně přijímáno, ale nebylo tomu tak. Zpočátku vyvolávalo velké nadšení a davy lidí proudily na poušť, aby si poslechly ohnivého kazatele, ale většina z nich opravdově nevyznávala a neopouštěla své hříchy. To vyplývá z následujícího vyprávění.

1,6 Kdo to vlastně Jan byl? Dnes by se o něm říkalo, že je fanatik a asketa. Bydlel na poušti. Jeho oblečení bylo jako u Eliáše hrubé a velmi jednoduché. Měl dostatek jídla, aby zůstal naživu a při síle, ale nic rozmařilého to nebylo. Byl to muž, který všechno podřídil slavnému poslání – aby ohlašoval Krista. Možná se mohl stát bohatým, ale rozhodl se žít v chudobě. Tak se právem stal hlasatelem Toho, který neměl kam složit hlavu. Z toho

vyplývá, že Pánovy služebníky by měla charakterizovat prostota.

1,7 Obsahem jeho zvěsti byla vznešenost Pána Ježíše. Hlásal, že Ježíš jej převyšuje svou mocí, osobní výjimečností i službou. Jan se nepovažoval za hodna toho, aby rozvázal Spasiteli řemínky u sandálů – to byl úkol pro otroka. Duchem naplněné kázání vždy vyvyšuje Pána Ježíše a sesazuje z trůnu nás samotné.

1,8 Jan křtil vodou. Byl to vnější symbol, nepůsobil žádnou změnu v životě pokřtěného. Ježíš je měl křtít Duchem svatým – takový křest působí příliv duchovní moci (Sk 1,8). Zároveň začleňuje všechny věřící do Kristova těla, církve (1K 12,13).

B. Předchůdce křtí Služebníka (1,9–11)

1,9 Takzvaných třicet let mlčení v Nazaretu nyní končí. Pán Ježíš je připraven zahájit své veřejné působení. Nejprve cestuje asi sto kilometrů z Nazaretu k Jordánu blízko Jericha. Tam byl pokřtěn Janem. V jeho případě samozřejmě nešlo o pokání, protože neměl žádné hříchy, které by musel vyznávat. Křest Pána byl symbolický akt, který je předobrazem jeho pozdějšího křtu do smrti na Golgotě a vzkříšení z mrtvých. Na samotném začátku jeho veřejné služby vidíme tedy živou předzvěst kříže a prázdného hrobu.

1,10–11 Jakmile vystoupil z vody, uviděl otevřená nebesa a Ducha, který na něho sestupoval v podobě holubice. Ozval se hlas Boha Otce, který prohlásil Ježíše za svého milovaného Syna.

V životě našeho Pána nebyl okamžik, kdy by nebyl naplněn Duchem svatým. Ale tady na něho Duch svatý sestoupil, pomazal ho pro službu a obdařil ho mocí. Byla to zvláštní služba Ducha, příprava na tři roky působení, které měl Pán před sebou. Moc Ducha svatého je nepostradatelná. Člověk může být vzdělaný, nadaný, výmluvný – a přesto, bez tajemné vlastností, kterou nazýváme „pomazání“, bude jeho činnost služba bez života a neúčinná. Jedná se o zásadní otázku: „Mám zkušenost Ducha svatého, který mě zmocňuje pro službu Pánu?“

C. Služebník pokoušený Satanem (1,12–13)

1,12–13 Hospodinův Služebník byl na poušti čtyřicet dnů pokoušen Satanem. Na toto setkání jej vedl Boží Duch – ne aby viděl, jestli zhřeší, ale aby dokázal, že nezhrěší. Kdyby Ježíš jako člověk na zemi mohl zhřešit, jakou jistotu máme, že nemůže hřešit teď jako člověk v nebi?

Proč Marek říká, že byl Ježíš s divokou zvěří? Podnítil Satan tato zvířata k tomu, aby se snažila Pána zabít? Nebo v přítomnosti svého Stvořitele zkrotla? Na tyto otázky neznáme odpověď.

Když těch čtyřicet dnů skončilo, obsluhovali ho andělé (srov. Mt 4,11); během pokoušení nic nejedl (L 4,2).

Zkoušky jsou pro věřícího nevyhnutelné. Čím více následujeme Pána, tím budou zkoušky intenzivnější. Satan nebude mrhat svůj střelný prach na formální křesťany, ale svými těžkými zbraněmi míří na ty, kdo v duchovní bitvě dobývají další území. Není to hřích, jsme-li pokoušeni. Hřích je *poddat se* pokoušení. Tomuto pokoušení nemůžeme odolat vlastními silami. Ale Duch svatý, který ve věřícím přebývá, je ta moc, kterou přemáhá temné vášně.

II. Začátek Služebníkova působení v Galileji (1,14–3,12)

A. Služebník začíná svou službu (1,14–15)

1,14–15 Marek přeskakuje Pánovo působení v Judsku (viz J 1,1–4,54) a začíná jeho mocným působením v Galileji, které trvalo rok a devět měsíců (1,14–9,50). Potom se stručně zabývá druhou částí působení v Zajordání (10,1–10,45) a nakonec se posunuje k poslednímu týdnu v Jeruzalémě.

Ježíš přišel do Galileje a kázal evangelium o Božím království.² Hlásal zejména toto:

1. Naplnil se čas. Podle prorockého plánu byl určen okamžik, kdy král veřejně vystoupí. A tento čas nyní nastal.

2. Přiblížilo se Boží království; král je tady a izraelskému národu nabízí království. Krá-

lovství se přiblížilo v tom smyslu, že se na scéně objevil král.

3. Lidé byli vyzýváni, aby činili pokání a věřili evangeliu. Aby mohli vejít do království, bylo třeba, aby se odvrátili od hříchu a uvěřili dobré zprávě o Pánu Ježíši.

B. Povolání čtyř rybářů (1,16–20)

1,16–18 Když Ježíš kráčel podél Galilejského moře, uviděl Šimona a Ondřeje, jak loví ryby. Už se spolu předtím setkali; stali se jeho učedníky už na začátku jeho působení (J 1,40–41). A nyní je povolává, aby byli s ním, slibuje jim, že z nich udělá rybáře lidí. Okamžitě se vzdávají výnosného rybářského řemesla a jdou za ním. Jejich poslušnost byla rychlá, obětavá, úplná.

Rybolov je umění, podobně jako získávání duší.

1. Vyžaduje *trpělivost*. Často musí rybář celé hodiny sám čekat.

2. Vyžaduje *zručnost* v tom, jak používat návnady, krmivo, síť.

3. Vyžaduje *rozpoznání* a zdravý rozum, abychom vždycky šli tam, kde ryby jsou.

4. Vyžaduje *vytrvalost*. Dobrý rybář se nenechá snadno odradit.

5. Vyžaduje *ticho*. Nejlepší taktikou je vyhnout se hluku a držet se stranou.

Rybáři lidí se stáváme následováním Krista. Čím více jsme mu podobní, tím budeme úspěšnější v získávání druhých pro něho. Naší zodpovědností je následovat ho a on se postará o vše ostatní.

1,19–20 O kousek dál se Pán Ježíš setkal se Zebedeovými syny Jakubem a Janem, kteří opravovali síť. Když je Pán zavolal, rozloučili se s otcem a vydali se za ním.

Kristus stále volá lidi, aby opustili všechno a šli za ním (L 14,33). Majetek ani rodiče nám nesmí v této poslušnosti bránit.

C. Vyhnutí nečistého ducha (1,21–28)

Verše 21–34 popisují obyčejný den v životě Pána. Když velký Lékař uzdravoval posedlé a nemocné, jeden zázrak následoval druhý.

Zázraky uzdravení ukazují našeho Pána, jak osvobozuje lidi z hrozných důsledků hříchu. Přehled je v této tabulce:

Zázrak	Vysvobození
1. Uzdravení posedlého nečistým duchem (1,23–26)	1. od nečistoty hříchu
2. Uzdravení Šimonovy tchyně (1,29–31)	2. od horečnatosti a neklidu hříchu
3. Uzdravení malomocného (1,40–45)	3. od ošklivosti hříchu
4. Uzdravení ochrnutého (2,1–12)	4. od bezmocnosti způsobené hříchem
5. Uzdravení člověka s odumřelou rukou (3,1–5)	5. od neužitečnosti způsobené hříchem
6. Vysvobození posedlého nečistým duchem (5,1–20)	6. od ubohosti, násilnosti a terorizování hříchem
7. Žena s krvotokem (5,25–34)	7. od moci hříchu vysávat život
8. Vzkříšení Jairovy dcery (5,21–24; 35–43)	8. od duchovní smrti způsobené hříchem
9. Uzdravení dcery Syrofěničanky (7,24–30)	9. od poddanství hříchu
10. Uzdravení hluchoněmého (7,31–37)	10. od neschopnosti slyšet Boží slovo a říkat duchovní věci
11. Uzdravení slepého (8,22–26)	11. od slepoty vůči světlu evangelia
12. Uzdravení posedlého chlapce (9,14–19)	12. od krutosti Satanova panství
13. Uzdravení slepého Bartimea (10,46–52)	13. od slepoty a žebráckého stavu, na který hřích člověka degraduje.

I když kazatel evangelia dnes nestojí před výzvou uzdravovat tělesné nemoci, přesto se stále musí vypořádávat s duchovními ekvivalenty. Copak to nejsou ty „ještě větší skutky“, o kterých se Pán Ježíš zmiňuje v Janovi 14,12: „Kdo věří ve mne, i on bude činit *skutky*, které činím já, a bude činit ještě větší“?

1,21–22 Ale vraťme se k Markovu vyprávění. V Kafarnaum Ježíš přišel v sobotu do synagogy a začal vyučovat. Lidé si uvědomili, že to není obyčejný učitel. S jeho slovy byla spjata nepopíratelná moc, bylo to něco jiného, než když zákoníci mechanicky něco drmolili. Jeho věty byly šipy Všemohoucího. Jeho vyučování bylo poutavé, přesvědčivé a podnětné. Zákoníci šířili náboženství z druhé ruky. Zato vyučování Pána Ježíše bylo naprosto ryzí. Měl právo tak mluvit, protože to, co učil, také žil.

Každý, kdo vyučuje Boží slovo, by měl mluvit s přesvědčivou autoritou, nebo by neměl mluvit vůbec. Žalmista říká: „Uvěřil jsem, a proto jsem mluvil“ (Ž 116,10). Pavel cituje tato slova ve 2K 4,13. Jeho zvěst vycházela z hlubokého přesvědčení.

1,23 V synagoze byl posedlý muž, tedy přebýval v něm démon. Tento démon je zde popsán jako nečistý duch. To pravděpodobně znamená, že duch dával najevo svou přítomnost tím, že muže fyzicky nebo morálně znečišťoval. Nezaměňujme posedlost démonem a různé formy nepřičetnosti. Jedná se o dvě různé věci. V člověku posedlém démonem skutečně přebývá zlý duch a ovládá ho. Takový člověk je často schopen dělat i něco nadpřirozeného, a pokud je konfrontován s osobou a dílem Pána Ježíše Krista, často reaguje násilně nebo rouhavě.

1,24 Všimněme si, že zlý duch Ježíše poznal a oslovuje ho jako Nazaretského a jako Božího Svatého. Pozoruhodná je také změna z množného čísla v jednotné: „Co je ti do nás...? Přišel jsi nás zahubit? *Vím*, kdo jsi...“ Napřed démon mluví za sebe a za člověka; potom už jen sám za sebe.

1,25–26 Ježíš nepřijímá svědectví démona, i kdyby bylo pravdivé. Proto zlému duchu říká, aby mlčel, potom mu nařídil, aby z muže vyšel. Muselo být zvláštní vidět tohoto muže, jak se zmítá v křečích, a slyšet

hrůzostrašný křik démona, když svou oběť opouštěl.

1,27–28 Zázrak vyvolal údiv. Pro přítomné to bylo něco nového a neuvěřitelného, že tento člověk dokáže pouhým příkazem vyhnat démona. „Že by to byl začátek nového způsobu náboženského vyučování?“ ptali se sami sebe. Zpráva o zázraku se okamžitě rozšířila po celé... Galileji. Než přejdeme dále, věnujme pozornost těmto třem bodům:

1. Kristův první příchod pravděpodobně vyvolal na zemi velký nárůst démonské aktivity.

2. Kristova moc nad těmito zlými duchy je předzvěstí jeho konečného vítězství nad Satanem a všemi jeho spojenci.

3. Kdekoli působí Bůh, tam se Satan staví proti tomu. Všichni, kdo se rozhodli sloužit Pánu, mohou na každém kroku čekat odpor. „Neboť náš zápas není proti krvi a tělu, ale proti vládám, proti autoritám, proti světovládcům této temnoty, proti duchovním mocnostem zla v nebeských oblastech“ (Ef 6,12).

D. Uzdravení Petrovy tchyně (1,29–31)

„Ihned“ je jedno ze slov typických pro toto evangelium, a je zvlášť vhodné pro evangelium, které u Pána Ježíše zdůrazňuje to, že přišel jako služebník.

1,29–30 Ze synagogy šel náš Pán do Šimonova domu. Jakmile tam přišel, řekli mu, že Šimonova tchyně leží nemocná s horečkou. Ve verši 30 čteme, že mu o ní hned řekli. Neztráceli čas a hned ho na ni upozornili.

1,31 Ježíš ji beze slova vzal za ruku a pomohl jí vstát. Byla uzdravena okamžitě. Po horečce člověk obvykle zůstává slabý, ale v tomto případě Pán nejen uzdravil horečku, ale zároveň dal ženě okamžitě sílu, aby mohla sloužit. A ona je obsluhovala. J. R. Miller říká:

Každý nemocný člověk, který je uzdraven, ať už přirozeným či nadpřirozeným způsobem, by měl spěchat, aby svůj život, který dostal znovu jako dar, zasvětil službě Bohu... Velmi mnoho lidí stále touží po příležitosti sloužit Kristu a představují si nějakou čistou, vznešenou službu, kterou by rádi vykonávali. Mezitím jim mezi rukama protékají věci, které jim Kristus dává, aby mu jimi sloužili. Skutečná služba Kristu

znamená především plnit dobře své každodenní povinnosti.³

Stojí za zmínku, že při každém zázraku uzdravení Spasitel postupuje jinak. Podobně žádná dvě obrácení nejsou stejná. S každým je třeba jednat samostatně zvlášť.

Skutečnost, že Petr měl tchyni, ukazují, že myšlenka celibátu pro kněze byla tehdy neznámá. Je to lidská tradice, která nemá v Božím slově žádnou oporu a která plodí spoustu zlého.

E. Uzdravování při západu slunce (1,32–34)

Během dne se zpráva o Spasitelově přítomnosti rozšířila. Dokud byla sobota, lidé neměli odvahu k němu přinášet potřebné. Ale když slunce zapadlo a sobota skončila, bylo u Petrova domu hodně rušno. Nemocní a posedlí poznávali moc, která vysvobozuje od každého stádia a každé podoby hřichu.

F. Kázání v Galileji (1,35–39)

1,35 Ježíš vstával ještě před rozbřeskem a chodil na místo, kde ho nic nerozptylovalo a kde mohl trávit čas modlitbou. Hospodinův Služebník každé ráno pozorně naslouchal, aby od Boha Otce přijal pokyny pro nový den (Iz 50,4–5). Jestliže Pán Ježíš cítil potřebu takových ranních ztišení, čím více bychom ji měli vnímat my!

Všimněte si také, že se modlil, třebaže ho to něco stálo; vstal a vyšel ven ještě za tmy. Modlitba by neměla být jen pohodou, ale jde o obětavou sebekázeň. Není to vysvětlení, proč je naše služba z velké části neúčinná?

1,36–37 Mezitím Šimon a ostatní vstali a kolem domu se zase shromáždil dav. Učedníci mu šli říct, že vzrůstá jeho oblíba.

1,38 Ježíš se překvapivě nevrátil do města, ale šel do okolních městeček a vysvětlil jim, že i tam musí kázat. Proč se nevrátil do Kafarnaum?

1. Především, právě se modlil a přitom se dověděl, co Bůh chce, aby ten den dělal.

2. Zadruhé věděl, že popularita v Kafarnaum je povrchní. Spasitele nikdy nepřitahovaly davy. Díval se pod povrch, aby poznal, co se skrývá v lidských srdcích.

3. Znal nebezpečí popularity a na vlastním příkladu učil své učedníky, aby se měli na po-

zoru před tím, kdyby o nich všichni mluvili dobře.

4. Vždycky se vyhýbal povrchním emocionálním projevům, které by mu vynesly korunu místo kříže.

5. Kládl velký důraz na kázání slova. I zázraky uzdravení, které měly osvobodit člověka od jeho trápení, měly přitáhnout pozornost ke kázání.

1,39 Ježíš tedy chodil po celé Galileji, kázal a vyháněl demony. Skloubil kázání a praxi, mluvení a jednání. Je zajímavé sledovat, jak často vyháněl demony v synagogách. Že by dnešní liberální církve byly v podobné situaci jako tehdy synagogy?

G. Očištění malomocného (1,40–45)

1,40–45 Zpráva o malomocném je poučným příkladem modlitby, na kterou Bůh odpovídá:

1. Byla to modlitba vážně míněná, zoufalá – malomocný prosí.

2. Byl to projev úcty – klekl si před ním.

3. Malomocný byl pokorný a poslušný – „Chceš-li.“

4. Věřil – „Můžeš.“

5. Uznával svou potřebu – „Můžeš mě očistit.“

6. Byl konkrétní – ne „požehnej mi“, ale „očisti“.

7. Byl osobní – „můžeš mě očistit.“

8. Byl stručný – v řeckém textu jde o pět slov.

A teď se podívejme, co se stalo.

Ježíš se slitoval. Tato slova bychom vždy měli číst s radostí a s vděčností.

Natáhl ruku. Zamysleme se nad tím! Bůh natahuje ruku, aby odpověděl na pokornou modlitbu víry.

Dotkl se ho. Podle Zákona se člověk stal obřadně nečistým, když se dotkl malomocného. Navíc zde bylo nebezpečí přenosu nemoci. Ale svatý Syn člověka se ztotožnil s utrpením lidí, zaháněl pustošivé důsledky hříchu, aniž by se jím poskrvnil.

Řekl: „Chci.“ On je ochotnější nás očistit než my být očištěni. A dodává: „Buď očištěn.“ Kůže malomocného muže byla okamžitě hladká a čistá.

Nedovolil, aby se zpráva o zázraku šířila, dokud se očištěný člověk neukáže knězi a nepřinese požadovanou oběť (Lv 14,2 násl.). Byla to zkouška poslušnosti. Udělá, co mu bylo řečeno? Neposlechl; rozhlásil to a výsledkem bylo, že tím byl překážkou v Pánově díle (v. 45). Byla to zároveň zkouška, jak to bude vnímat kněz. Rozpozná, že přišel dlouho očekávaný Mesiáš, který dělá úžasné zázraky a uzdravuje? Pokud byl jako celý izraelský národ, tak to nepoznal.

Znovu vidíme, že se Ježíš stahuje do ústraní a působí na opuštěných místech. Neměřil svůj úspěch počtem lidí.

H. Uzdravení ochrnutého (2,1–12)

2,1–4 Brzy poté, co Pán přišel do Kafarnaum, se kolem domu, kde právě byl, sešlo mnoho lidí. Slovo se rychle šířilo a lidé chtěli vidět Divotvůrce v akci. Když Bůh projevuje svou moc, lidi to vždycky přitahuje. Spasitel jim věrně kázal slovo a oni se tlačili kolem dveří. Na okraji davu byl ochrnutý člověk, kterého nesli čtyři další lidé na improvizovaném lehátku. Ale kvůli množství lidí se nemohli dostat blíž k Pánu Ježíši. Když přivádíme lidi k Ježíši, obvykle se setkáváme s překážkami. Ale víra je vynalézavá. Ti čtyři vylezli vnějším schodištěm na střechu, část z ní odkryli a ochrnutého spustili na zem – možná na dvůr uprostřed, a tak ho dostali přímo před Božího Syna. Někdo vymyslel těmto čtyřem přátelům jména: Soucit, Spolupráce, Originalita a Vytrvalost. Každý z nás by se měl snažit být přítelem, který má tyto vlastnosti.

2,5 Na Ježíše způsobila jejich víra a ochrnutému řekl: „Synu, odpouštějí se ti hříchy.“ Taková slova jsou zde zvláštní. Jednalo se přece o ochrnutí, a ne o hříchy! Ano, ale Ježíš se nezastavil u příznaků, šel ještě dál. Neuzdravuje jen tělo, přičemž by zanedbával duši. Ne že by dal úlevu v tom, co je časné, a nedotkl se toho, co je věčné. Proto říká: „Odpouštějí se ti hříchy.“ Bylo to podivuhodné prohlášení. Teď, tady na zemi, v tomto životě, měl tento muž hříchy odpuštěné. Nemusel čekat až na soudný den. Měl jistotu odpuštění hned. Stejně tak ji mají všichni, kdo uvěří v Pána Ježíše.

2,6–7 Zákoníci rychle pochopili význam tohoto výroku. Znali natolik dobře Písma, aby věděli, že hříchy může odpustit pouze Bůh. Každý, kdo prohlašoval, že odpouští hříchy, tedy tvrdil, že je Bůh. Až potud byla jejich logika v pořádku. Ale místo aby uznali Pána Ježíše jako Boha, ve svém srdci ho obvinili, že se rouhá.

2,8–9 Ježíš četl jejich myšlenky, což je sám o sobě důkaz jeho nadpřirozené moci. Provokativně se jich zeptal: „Je snadnější říct, že něčí hříchy jsou odpuštěny, nebo ochrnutého uzdravit?“ Ve skutečnosti je to stejně snadné říct. Ale lidsky řečeno, je stejně nemožné *udělat* jedno nebo druhé.

2,10–12 Pán Ježíš prohlásil, že hříchy ochrnutého jsou odpuštěny. Ano, ale opravdu se to stalo? Zákoníci *neviděli*, že by tomu muži byly odpuštěny hříchy, proto nevěřili. Aby Spasitel dokázal, že hříchy ochrnutého jsou opravdu odpuštěny, ukázal jim něco, co by mohli vidět. Řekl ochrnutému, aby vstal, vzal své lehátko a chodil. A muž okamžitě poslechl. Lidé byli ohromeni. Nikdy předtím něco takového neviděli. Ale zákoníky nepřesvědčil ani tento jasný důkaz. Víra v sobě zahrnuje vůli, ale oni věřit nechtěli.

I. Povolání Léviho (2,13–17)

2,13–14 Když Ježíš vyučoval u moře, uviděl Léviho, jak vybírá daně. Léviho známe jako Matouše, který později napsal první evangelium. Byl to Žid, ale jeho povolání bylo velmi nežidovské, pokud vezmeme v úvahu, že vybíral daně pro pohrdanou římskou vládu! Takoví lidé nevynikali vždy počestností – ve skutečnosti jimi ostatní pohrdali stejně jako prostitutkami, považovali je za spodinu společnosti. Ale Lévimu bude navždy k dobru, že na Kristovu výzvu všeho nechal a šel za Ježíšem. Kéž by byl každý z nás jako on s jeho okamžitou a bezvýhradnou poslušností. Tady na zemi by se to mohlo zdát jako velká oběť, ale z pohledu věčnosti se to jako oběť jevit nebude. Misionář a mučedník Jim Elliot řekl: „Není blázen, kdo se vzdává toho, co nemůže udržet, aby získal to, co nemůže ztratit.“

2,15 Lévi uspořádal doma hostinu, aby mohl Pána Ježíše představit svým přátelům. Vět-

šina z nich byla jako on – celníci a hříšníci. Ježíš přijal pozvání, aby byl s nimi.

2,16 Zákoníci a farizeové si mysleli, že Ježíše přistihli při vážném pochybení. Nešli přímo za ním, ale za jeho učedníky a zkoušeli nahodit jejich důvěru a oddanost. Jak to, že jejich Pán jí a pije s celníky a hříšníky?

2,17 Ježíš to uslyšel a připomněl jim, že lékaře nepotřebují zdraví lidé, ale pouze ti, kteří jsou nemocní. Zákoníci si mysleli, že jsou zdraví, proto si neuvědomovali, že sami potřebují velkého Lékaře. Celníci a hříšníci přiznávali svou vinu a potřebu pomoci. Ježíš přišel volat hříšníky, jako byli oni, ne lidi, kteří sami sebe vnímali jako spravedlivé.

V tom je pro nás poučení. Neměli bychom se uzavírat v křesťanských komunitách, ale měli bychom usilovat o přátelství s bezbožnými lidmi, abychom je mohli přivést k našemu Pánu a Zachránci. Když se přátelíme s hříšníky, neměli bychom dělat nic, co by podryvalo naše svědectví, a zároveň bychom neměli dovolit nespaseným lidem, aby nás stáhli na svou úroveň. Měli bychom přátelství iniciativně usměrňovat tak, aby přinášelo duchovní užitek. Bylo by jednodušší uzavřít se před bezbožným světem – ale Ježíš to nedělal, a tak by to neměli dělat ani jeho učedníci.

Zákoníci si mysleli, že zničí Pánovu pověst, když ho označí za přítele hříšníků. Ale to, že Ježíše cíleně znevažovali, mu vlastně přineslo poctu. Všichni vykoupení ho rádi uznávají za přítele hříšníků a budou ho za to navěky milovat.

J. Spor o půst (2,18–22)

2,18 Učedníci Jana Křtitele a farizeů přistupovali k půstu jako k nějakému náboženskému cvičení. Ve Starém zákoně byl půst projevem velkého zármutku. Mnohé z jeho významu se však vytratilo a půst se stal jen rutinou. Zákoníci si všimli, že Ježíšovi učedníci se nepostí, a možná je v srdci šířila závist a sebelítost, když Pána žádali, aby jim to vysvětlil.

2,19–20 Ježíš jim odpověděl příkladem – učedníky přirovnal k přátelům ženicha. On sám byl ženich. Dokud byl s nimi, neměli

důvod se trápit. Ale blíží se dny, kdy od nich bude vzat; potom budou mít důvod se postit.

2,21 Pán hned přidal dvě ilustrace, aby oznámil příchod nového věku, který se nedá srovnávat s předchozím obdobím. V prvním příkladu mluví o nové záplatě vyrobené z neseprané látky. Pokud se použije na opravu starého oděvu, nutně se srazí a stará nebo nová látka musí povolit. Oděv ze staré látky bude slabší a záplata se odtrhne z místa, kde je přišitá. Ježíš přirovnává dosavadní období ke starému šatu. Bůh neměl v úmyslu, aby křesťanství bylo záplatou na židovství; byl to nový začátek. Zármutek starého věku, který se vyjadřoval pústem, musí uvolnit cestu radosti z nového věku.

2,22 Druhý příklad se týkal nového vína ve starých kožených měších na víno. Ty ztratily svou pružnost. Kdyby se do nich nalilo víno, tlak vznikající při kvašení by měchy roztrhl. Nové víno představuje radost a moc křesťanské víry. Staré vinné měchy znázorňují formy a obřady judaismu. Nové víno potřebuje nové měchy. Bylo zbytečné, aby Janovi učedníci a farizeové nutili Pánovy následovníky, aby zachovávali skličující púst v té podobě, jak jej praktikovali oni. Radost a vzrušení z nového života se musí projevit. Křesťanství vždycky trpělo lidskou snahou smísit ho se zákonictvím. Pán Ježíš učil, že obojí není možné sloučit. Zákon a milost jsou protikladné principy.

K. Spor o sobotu (2,23–28)

2,23–24 Tato událost dokládá konflikt mezi tradicemi v judaismu a svobodou evangelia, o kterém Ježíš právě mluvil.

Když v sobotu procházel obilím, učedníci začali cestou trhat klasy, aby se najedli. Tím neporušovali žádný Boží zákon. Avšak podle úzkoprsých tradic starších porušovali sobotu tím, že „sklízeli“ a možná dokonce „mlátili“ obilí (rukama mnuli klasy, aby se zbavili plev)!

2,25–26 Ježíš jim odpověděl příkladem ze Starého zákona. Když byl David pomazán za krále, byl odmítnut, a místo aby vládl, pronásledovali jej jako štvanou zvěř. Když mu došly zásoby chleba, šel spolu se svými muži do Božího domu; aby se najedli, vzali si předkladný chléb. Za normálních okolností směli

tento chléb jíst jen kněží, ale Bůh to Davidovi nevyčítal. Proč? Protože v Izraeli něco nebylo v pořádku. Dokud David neseděl na svém místě jako král, Bůh mu dovoľoval, aby dělal věci, které jinak nebyly dovolené.

Přesně tak na tom byl Pán Ježíš. Byl pomazaný, ale nekraloval. Samotný fakt, že jeho učedníci museli cestou trhat klasy, ukazuje, že v Izraeli něco nebylo v pořádku. Ježíšovi a jeho učedníkům měli pohostinnost prokazovat sami farizeové, místo aby je kritizovali.

Jestliže David porušil Zákon tím, že jedl posvátné chleby, a Bůh mu to přesto nevyčítal, tím spíše byli bez viny učedníci, kteří za podobných okolností neporušovali nic jiného než tradice starších.

Verš 26 říká, že David jedl předkladný chléb, když nejvyšším knězem byl Abiatar. Podle 1. Samuelovy 21,1 byl v té době knězem Achímelek, Abiatar byl jeho otec. Je možné, že nejvyšší kněz byl natolik oddán Davidovi, že dovolil tuto neobvyklou odchylku od Zákona.

2,27–28 Tuto rozmluvu uzavírá náš Pán tím, že připomíná farizeům, že Bůh ustanovil sobotu, aby měl z ní člověk prospěch, a ne k tomu, aby ho svazovala.

Dodává, že Syn člověka je Pánem i nad sobotou – to on dal sobotu na první místo. Proto má právo rozhodnout, co se v sobotu smí dělat a co je v tento den zakázáno. Sobota nebyla v žádném případě ustanovena k tomu, aby se v ní nesměla vykonat nezbytná práce nebo projevit milosrdenství. Křesťané nejsou povinni zachovávat sobotu. Tento den byl dán izraelskému národu. Významným dnem křesťanství je den Páně, první den po sobotě, tedy neděle. Není to však den plný zákonického „musíš“ a „nesmíš“. Je to výjimečný den, kdy věřící lidé mohou – svobodní od světského zaměstnání – chválit Boha, sloužit mu a starat se o svoji duši. Pro nás není otázkou: „Je to v neděli zakázáno?“, ale: „Jak mohu neděli nejlépe využít k Boží slávě, k požehnání svých bližních a ke svému duchovnímu prospěchu?“

L. Služebník uzdravuje v sobotu (3,1–6)

Další případ, kdy ho farizeové zkoušeli, se stal v sobotu. Když Ježíš opět vstoupil do sy-

nagogy, potkal tam muže s odumřelou rukou. To vyvolalo otázku: Uzdraví jej Ježíš v sobotu? Pokud ano, farizeové by proti němu měli důkaz, tedy si to alespoň mysleli. Představme si jejich pokrytectví a neupřímnost. Nedokázali pomoci tomu člověku, a tomu, kdo by to dokázal, to měli za zlé. Pouze hledali nějaký důkaz k odsouzení Pána života. Kdyby Ježíš uzdravoval v sobotu, farizeové by vyrazili zabíjet jako smečka vlků.

3,3–4 Pán říká tomuto člověku, aby vystoupil dopředu. Atmosféra byla nabita očekáváním, co bude dál. Pak říká farizeům: „Je v sobotu dovoleno činit dobře nebo zle, život zachránit nebo zahubit?“ Tato otázka odhalila, jak jsou farizeové zlí. Mysleli si, že je zlé, udělat v sobotu zázrak a uzdravit, ale nebylo podle nich zlé sprádat plány, že ho zlikvidují – třeba i v sobotu!

3,5 Není divu, že mu neodpověděli. Po chvíli trapného ticha Spasitel muži poručil, aby natáhl ruku. Když to udělal, vrátila se mu do ní síla, svalům se vrátila normální velikost a všechny záhyby se vyrovnaly.

3,6 To bylo víc, než farizeové dokázali snést. Vyšli ven a spojili se se svými dávnými nepřáteli herodiány a plánovali, jak by Ježíše zabil. Pořád ještě byla sobota. Herodes už dřív nechal popravít Jana Křtitele. Možná se jeho lidem stejně tak podaří zabít Ježíše. Farizeové v to doufali.

M. Na Služebníka se tlačí velký dav (3,7–12)

3,7–10 Ježíš vyšel ze synagogy a uchýlil se ke Galilejskému moři. Moře v Bibli často symbolizuje pohanské národy. Tento jeho krok by tedy mohl vyjadřovat, že se obrací od Židů k pohanům. Shromáždilo se velké množství lidí nejen z Galileje, ale i ze vzdálených míst. Lidí bylo tolik, že Ježíš požádal učedníky, aby ho na loďce odvezli kousek od břehu, aby ho neumačkali ti, kdo si k němu přicházeli pro uzdravení.

3,11–12 Když v davu křičeli nečistí duchové, že to je Boží Syn, důrazně je varoval, aby s tím přestali. Jak již bylo řečeno, nepřijímal svědectví od zlých duchů. Nepopíral tím, že by byl Boží Syn, ale sám si rozhodoval o době a způsobu, jak to bude vycházet najevo. Je-

žíš měl moc uzdravovat, ale své zázraky dělal pouze na těch, kdo si sami přišli pro pomoc. Stejně je to se spasením. Jeho moc stačí na záchranu všech, ale působí pouze na ty, kteří v něho věří.

Ze služby Spasitele se můžeme naučit, že potřeba ještě *neznamenaná* vyslání k úkolu. Všude bylo tolik potřebných lidí. Ježíš byl závislý na pokynech Boha Otce, kde a kdy má sloužit. Stejným způsobem bychom měli být závislí i my.

III. Služebník povolává a vyučuje své učedníky (3,13–8,38)

A. Výběr dvanácti učedníků (3,13–19)

3,13–18 Před Ježíšem byl úkol evangelizovat svět, a proto ustanovil dvanáct učedníků. Na těchto mužích nebylo nic zvláštního; teprve ve spojení s Ježíšem se stali velkými.

Byli to mladí lidé. James E. Stewart jejich mládí komentuje nádherný způsobem:

Křesťanství začalo jako hnutí mladých lidí. (...) Tuto skutečnost však křesťanské umění a křesťanské kázání velmi často ztemňuje. Je zcela jisté, že původní skupina učedníků byli všechno mladí lidé. Není tedy divu, že křesťanství vzniklo jako hnutí mladých lidí. Když se apoštolové vydali za Ježíšem, většinou z nich bylo pravděpodobně něco přes dvacet. (...) Neměli bychom zapomenout, že sám Ježíš zahájil své působení na zemi s „rosou mládí“ („Tvá mládež ti bude rosou z lůna úsvitu.“ Žalm 110,3 – tento žalm na sebe vztáhl napřed sám Ježíš, později apoštolská církev.). Byl to zdravý instinkt, když pozdější křesťané svého Pána znázorňovali na stěnách katakomb ne jako starého, vyčerpaného a zlomeného bolestí, ale jako mladého pastýře, který stojí za úsvitu na kopcích. Tomu odpovídala i původní verze slavné písně Isaaca Wattse:

„Když hledím na podivuhodný kříž, kde umíral *mladý* Kníže slávy...“

Nikdo předtím tak nerozuměl srdci mladých lidí, kteří se radují, jsou stateční, štedří a mají naději, jejich osamělosti, která přijde zčistajasna, jejich neodbytným snům. Skrytým konfliktů nebo silným pokušením, nikdo tomu nerozuměl tak dobře jako

Ježíš. A jen Ježíš si jasně uvědomoval, že léta dospívání, kdy se v člověku probouzejí zvláštní dřímající myšlenky a začíná se před ním otvírat celý svět, jsou nejlepší Boží šanci pro lidskou duši. (...) Když se zabýváme příběhem prvních Dvanácti, sledujeme vlastně dobrodružství mladých mužů. Vidíme je, jak jdou za svým vůdcem do neznáma, nevědí pořádně, kdo to je, proč to dělá, ani kam je jednou snad dovede; on je však přitahuje, fascinuje, uchvacuje a drží něčím neodolatelným v duši, přátelé se mu smějí, nepřátelé mu připravují úklady, někdy jim samým v srdci ozývají pochybnosti, až si nakonec skoro přejí z toho kolotoče vypadnout – ale pořád na něm lpí, jednu chvíli se jim hroubí všechny naděje a hned zase dospívají k hlubší oddanosti a nakonec si triumfálně vyslouží označení v oslavném hymnu *Te Deum*: „Slavný sbor apoštolů“. Stojí za to je sledovat, protože i my můžeme nasáknout jejich duchem a stejně jako oni jít za Ježíšem.⁴

Povolání Dvanácti mělo trojí účel: (1) aby byli s ním, (2) aby je poslal kázat a (3) aby měli moc uzdravovat nemocné a vymítat demony.

Než mohli kázat na veřejnosti, byla především potřebná nějaká příprava v soukromí. V tom je základní princip služby. Napřed musíme trávit čas s ním osobně a teprve potom můžeme jít ven jako ti, kdo mají Boží pověření.

Druhým krokem bylo jejich vyslání, aby kázali slovo. Hlásání Božího slova je základní forma evangelizace a musí vždy zůstat tím hlavním způsobem. Nic mu nemůžeme nadřazovat.

A konečně zatřetí dostali nadpřirozenou moc. Vyhánění démonů dosvědčí, že skrze apoštoly mluví Bůh. Bible v té době ještě nebyla úplná. Jako pověřovací listiny pro Boží posly sloužily právě zázraky. Dnes mají lidé přístup k celému Božím slovu a záleží jen na nich, aby mu věřili i *bez* zázraků.

3,19 Mezi apoštoly se objevuje také jméno Jidáše (Judy) Iškariotského. S jedním z vyvolených apoštolů je spjata tajemství, protože se z něho stal zrádce našeho Pána. Snad největší bolestí v křesťanské službě je sledovat něko-

ho, kdo byl skvělý, svědomitý a zřejmě oddaný, jak se později ke Spasiteli obrátil zády a odešel do světa, který ho ukřižoval.

Jedenáct apoštolů se osvědčilo jako Pánu věrní a on jejich prostřednictvím obrátil svět vzhůru nohama. Jejich počet se rozrůstal, jak se rozšiřoval okruh jejich působení, a v určitém smyslu jsme dnes pokračujícím ovocem jejich služby. Nedokážeme vyjádřit, jak dalekosáhlý vliv můžeme pro Krista mít.

B. Neodpustitelný hřích (3,20–30)

3,20–21 Ježíš se vrátil z hory, kde povolal své učedníky, do domova v Galileji. Kolem se shromáždilo takové množství lidí, že se on a jeho apoštolové neměli čas ani najíst. Když o jeho činnosti slyšeli jeho nejbližší příbuzní, domnívali se, že se pomátl a chtěli ho odvést pryč. Nepochybně je horlivost tohoto náboženského fanatika, který patřil do jejich rodiny, uváděla do velkých rozpaků.

J. R. Miller to komentuje:

Jeho nezdolné nadšení si vysvětlovali jediné tak, že byl duševně nemocný. Něco podobného slyšíme i v současné době, když některý oddaný Kristův následovník pro lásku ke svému Pánu zcela zapomíná na sebe. Lidé říkají: „Ten se určitě pomátl!“ Myslí si, že člověk musí být blázen, když ho náboženství vede k nezvyklému nadšení nebo k tomu, že je horlivější ve službě pro Pána než průměrný křesťan...

Je to však dobrá forma duševní choroby, škoda, že je tak vzácná. Kdyby jí bylo víc, nebylo by tolik nespasených duší umírajících v blízkosti našich církví; nebylo by tak těžké získat misionáře a prostředky na vyslání evangelia na temné kontinenty, nebylo by tolik prázdných lavic v našich kostelech, tolik dlouhých přestávek na modlitebních shromážděních, tak málo učitelů pro nedělní vyučování. Bylo by to něco slavného, kdyby všichni křesťané byli celí bez sebe, jako byl jejich Pán nebo Pavel. Na tomto světě je daleko horší bláznovství, které nedává prostor přemýšlet o jiném světě, které se stále pohybuje mezi ztracenými lidmi, ale neslitovává se nad nimi, nezamýšlí se nad jejich zoufalou situací, nevynakládá žádné úsilí na jejich záchranu. Je jednodušší si zachovat chladnou hlavu a chladné

srdce a nestarat se o hynoucí duše; ale my jsme strážci svých bratrů a žádná nedbalost ve službě nemůže být horší než nestarat se o jejich záchranu pro věčnost.⁵

Je pravda, že ten, kdo hoří pro Boha, své současníky jaksi zneklidňuje. Čím více se podobáme Kristu, tím více budeme také prožívat bolest a neporozumění ze strany příbuzných a přátel. Když se rozhodneme získat jmění, lidé nám budou fandit. Jestliže se staneme nadšenými stoupenci Ježíše Krista, budou se nám posmívat.

3,22 Zákoníci si nemysleli, že je duševně nemocný. Obviňovali ho, že vyhání demony mocí vládce démonů, Belzebula. Jméno Belzebub znamená „pán much“ nebo „pán špíny“. To bylo vážné, zlomyslné a rouhačské obvinění!

3,23 Ježíš obvinění napřed vyvrátil, potom vyslovil soud nad těmi, kdo ho takto osočili. Kdyby vyháněl demony za pomoci Belzebula, působil by Satan sám proti sobě a mařil by tak vlastní záměry. Jeho cílem je lidí prostřednictvím démonů ovládat, ne je od nich osvobodit.

3,24–26 Království, dům nebo člověk rozdělený sám proti sobě nemůže obstát. Má-li člověk normálně žít dále, je k tomu potřeba vnitřní spolupráce, ne vzájemných rozporů.

3,27 Obvinění zákoníků bylo tedy absurdní. Pán Ježíš vlastně dělal pravý opak toho, co říkali. Jeho zázraky byly znamením, že se Satanova moc hrouťí, ne že slaví úspěch. To měl Spasitel na mysli, když říká: „Nikdo nemůže vejít do domu siláka a uloupit jeho majetek, jestliže siláka nejdříve nespoutá, teprve pak vyloupí jeho dům.“

Tím silákem je Satan. Dům je jeho panství; je pánem tohoto věku. Jeho majetek jsou lidé, nad kterými třímá svou moc. Ježíš je tím, kdo Satana sváže a zpusťí jeho dům. Při Kristově druhém příchodu bude Satan svázán a na tisíc let vhozen do bezedné jámy. Když Spasitel během svého pozemského působení vyháněl demony, byla to předzvěst toho, že jednou definitivně Satana spoutá.

3,28–30 Ve verších 28–30 Pán Ježíš vyslovuje soud nad zákoníky, kteří se provinili neodpuštělným hříchem. Když Ježíše

nařkli, že vyhání demony d'ábelskou mocí, přičemž to ve skutečnosti konal mocí Ducha svatého, tak vlastně nazvali Ducha svatého démonem. To je rouhání proti Duchu svatému. Je možné odpustit jakýkoli hřích, avšak konkrétně pro tento hřích není odpuštění. Je to věčný hřích.

Může se dnes někdo dopustit tohoto hříchu? Pravděpodobně ne. Byl to hřích spáchaný v době, když Ježíš na zemi dělal zázraky. Jelikož není dnes přítomen fyzicky na zemi a nevyhání demony, stejná možnost rouhání Duchu svatému neexistuje. Lidé, kteří se trápí, jestli spáchali neodpuštělný hřích, se ho ve skutečnosti nedopustili. Samotný fakt, že je to trápí, ukazuje, že se nerouhali Duchu svatému.

C. Služebníkova pravá matka a jeho bratři (3,31–35)

3,31–35 Marie, Ježíšova matka, přišla společně s jeho bratry a chtěli s ním mluvit. Kvůli velkému zástupu lidí se k němu nemohli dostat, proto mu poslali vzkaz, že na něho čekají venku. Když mu posel vyřídil, že ho matka a bratři⁶ čekají, rozhlédl se po těch, kteří byli kolem něho, a prohlásil, že jeho matka a bratři jsou všichni, kdo konají Boží vůli.

Z toho pro nás vyplývá několikéré poučení:

1. Tato slova Pána Ježíše varují před uctíváním Marie. Neznevážil ji tím jako svou biologickou matku, ale vyjádřil, že duchovní vztahy mají přednost před vztahy přirozenými. Konat Boží vůli bylo pro Marii záslušnější než být jeho matkou.

2. Tato slova vyvracejí dogma, že Marie byla stále panna. Ježíš měl bratry. Byl Mariin prvorozený syn, ale jí se potom narodili ještě další synové a dcery (viz Mt 13,55; Mk 6,3; J 2,12; 7,3.5.10; Sk 1,14; 1K 9,5; Ga 1,19 a také Ž 69,8).

3. Ježíš dával přednost Božím zájmům před přirozenými vazbami. Svým následovníkům i dnes říká: „Kdo přichází ke mně a nedovede se zřít svého otce a matky, své ženy a děti, svých bratrů a sester, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem“ (L 14,26 ČEP).

4. Tento úsek nám připomíná, že věřící lidé jsou s ostatními křesťany spojeni silnějším

poutem, než jsou vazby s vlastními pokrevními příbuznými, kteří nejsou spaseni.

5. A konečně tyto verše ukazují, jakou důležitost Ježíš kladl na konání Boží vůle. Je se mnou spokojen? Jsem jeho matka či bratr?

D. Podobenství o rozsévači (4,1–20)

4,1–2 Ježíš znovu učí u moře. Znovu ho zástup lidí donutil, aby jako kazatelny využil loďky odražené kousek od břehu. A znovu jim předává duchovní poučení z přírody kolem nás. Viděl duchovní pravdy v přirozeném prostředí. A můžeme je vidět všichni.

4,3–4 Toto podobenství se týká rozsévače, semena a půdy. Půda podél cesty byla příliš tvrdá, aby do ní mohlo semeno proniknout. Přiletěli ptáci a semeno sezobali.

4,5–6 Skalnatá půda měla na sobě tenkou vrstvu hlíny, která přikrývala skalnaté lože. Země byla příliš mělká na to, aby semeno mohlo zakořenit.

4,7 Trní obíralo semeno o živiny a světlo a zadusilo je.

4,8–9 Dobrá půda byla hluboká a úrodná, což jsou pro semeno příznivé podmínky. Některá semena přinesla třicetinasobnou úrodu, jiná šedesátinasobnou, jiná stonásobnou.

4,10–12 Když se učedníci ocitli s Ježíšem o samotě, zeptali se ho, proč mluví v podobenstvích. Vysvětlil jim, že poznat tajemství Božího království mohou pouze ti, kdo mají vnímavé srdce. Tajemství v Novém zákoně je pravda, která byla dosud neznámá a kterou lze poznat jen prostřednictvím zvláštního zjevení. Tajemství Božího království je toto:

1. Pán Ježíš byl odmítnut, když se Izraeli nabídl jako král.

2. Mezitím bude trvat nějakou dobu, než na zemi bude nastoleno království v plnosti.

3. Během tohoto mezidobí bude Boží království existovat v duchovní podobě. Všichni, kdo Krista uznají jako krále, budou součástí království, i když samotný král tady nebude.

4. Boží slovo se v tomto mezidobí bude rozševat s různým úspěchem. Někteří lidé se opravdu obrátí, ale jiní budou věřící jenom podle jména. Všichni vyznávající křesťané budou v království v jeho vnější podobě,

ale pouze ti ryzí vstoupí do království v jeho vnitřní realitě.

Verše 11 a 12 vysvětlují, proč Pán tuto pravdu vysvětluje pomocí podobenství. Bůh zjevuje svá rodinná tajemství těm, kdo mají otevřené srdce, jsou vnímaví a poslušní, a přitom záměrně skrývá tuto pravdu těm, kdo odmítají světlo, které jim bylo dáno. To jsou lidé, o kterých Ježíš říká, že „jsou vně“. Slova 12. verše se náhodnému čtenáři možná zdají tvrdá a nespravedlivá: „Aby hledíce hleděli a neviděli, slyšíc slyšeli a nechápali, neobrátili se a nebylo jim odpuštěno.“

Musíme si však přitom uvědomit, jakou měli tito lidé velkou výhodu. Boží Syn vyučoval v jejich středu a udělal před nimi mnoho mocných zázraků. A oni, místo aby ho uznali jako pravého Mesiáše, ho hned odmítli. Když odmítli Světlo světa, nedostalo se jim světla jeho vyučování. Viděli sice jeho zázraky, ale nerozuměli jejich duchovnímu významu: slyšeli jeho slova, ale neocenili jejich hluboký obsah.

Existuje něco jako slyšet evangelium naposledy. Je možné propást den milosti. Existují muži a ženy, kteří odmítli Spasitele a už nikdy nebudou mít další příležitost činit pokání a získat odpuštění. Uslyší evangelium, ale ono bude dopadat na zatvrzelé uši a necitlivé srdce. Říkává se: „Dokud člověk žije, tak má naději“, ale Bible mluví o lidech, kteří žijí, ale už nemají naději na pokání (např. Žd 6,4–6).

4,13 Vraťme se k podobenství o rozsévači. Pán Ježíš se ptá učedníků, jak chtějí rozumět dalším podobenstvím, když nepochopili toto jednoduché podobenství.

4,14 Pán neříká, že tím rozsévačem je on. Mohli bychom si myslet, že rozsévačem je on sám nebo ti, kdo kážou jako jeho představitelé. Říká však, že rozsévané semeno je slovo.

4,15–20 Různé druhy půdy představují lidská srdce a jejich ochotu přijmout slovo.

Půda podél cesty (v. 15). Takové srdce je tvrdé. Tvrdošíjný, nezlomený člověk říká Spasiteli rozhodně „ne“. Ptáci zde zobrazují Satana, který sezobává slovo.

Hříšníka se slovo nijak nedotýká, neznepokojuje ho. Je vůči němu lhostejný, nevnímá ho.

Skalnatá půda (v. 16–17). Takový člověk na slovo reaguje povrchně. Možná pod vlivem působivé emotivní evangelizační výzvy řekne, že v Krista věří. Ale je to pouze rozumový souhlas. Nejedná se o skutečnou oddanost Kristu. Slovo přijímá rád; bylo by lepší, kdyby je přijal s hlubokým pokáním, zkrroušeností. Někdy čas si vede dobře, ale když nastanou těžkosti nebo pronásledování související s jeho vyznáním víry, rozhoduje se, že je to příliš vysoká cena a všechno opouští. Dokud je to populární, říká, že je křesťan, ale pronásledování odhalí, že to není nic skutečného.

Trnitá půda (v. 18–19). Tito lidé také mají slibný začátek. Navenek se zdá, že jsou opravdoví věřící. Ale potom mají mnoho práce a světských starostí spojených s touhou zbohatnout. Ztrácejí zájem o duchovní věci a nakonec přestanou úplně vyznávat, že jsou křesťané.

Dobrá půda (v. 20). Zde vidíme plné přijetí slova, ať to stojí cokoli. Tito lidé jsou opravdu znovuzrození. Jsou věrnými, podřízenými služebníky krále Krista. Svět, tělo ani ďábel jejich vírou v něho neotřesou.

Dokonce i mezi posluchači, které lze přiřadit k dobré půdě, jsou různé stupně užitečnosti. Někteří přinesou třicetnásobek, jiní šedesátinásobek a ještě jiní stonásobek. Co určuje velikost úrody? Nejvíce užítka přináší ten život, který poslechne slovo hned, bez pochybností a s radostí.

E. Zodpovědnost těch, kdo slyší (4,21–25)

4,21 Svícen zde představuje poučení, která Pán světuje svým učedníkům. Tato poučení se nedávají pod nádobu ani pod postel, ale tam, kde je lidé mohou vidět. Nádoba může představovat práci či podnikání, které nás, pokud to dovolíme, okrádá o čas, který bychom jinak mohli dát Pánovým věcem. Postel může mluvit o pohodlí nebo lenosti, obojí je nepřítel evangelia.

4,22 Ježíš mluvil k zástupům v podobstvích. Základní pravda zůstávala ukrytá. Ale Božím záměrem bylo, aby učedníci vysvětlovali toto učení srdcím, která je byla ochotna přijímat. Verš 22 by však také mohl znamenat, že učedníci by měli sloužit a mít přítom stále

na paměti, že přijde den, kdy vyjde najevo, jestli jsme podnikání nebo pohodlnosti nedali přednost před svědectvím pro našeho Pána.

4,23 Vážnost těchto slov ukazuje Ježíšovo napomenutí: „Kdo má uši k slyšení, slyš!“

4,24 Naš Spasitel pak přidal další vážné varování: „Dávejte pozor na to, co slyšíte!“ Jestliže slyším nějaký příkaz z Božího slova, ale neposlechnu ho, nemohu ho předat dalším. Naše vyučování bude působivé a přesvědčivé, když druzí uvidí, že kazatel jedná podle tohoto příkazu ve svém životě.

Cokoli druhým lidem sdělováním pravdivé zvěsti „naměříme“, to se nám vrátí s několika násobným úrokem. Učitel se často při přípravě vyučování naučí víc než žáci. A budoucí odměna bude větší než naše zanedbatelné výdaje.

4,25 Vždy, když získáme nové poučení a uvedeme je do života, můžeme si být jisti, že dostaneme další pravdy. Na druhé straně jestliže na pravdu nereagujeme, výsledkem je ztráta i toho, co jsme získali dříve.

F. Podobenství o rostoucím semeni (4,26–29)

4,26–29 Toto podobenství najdeme jen v Markovi. Je možné je vysvětlit přinejmenším dvěma způsoby. Člověk může představovat Pána Ježíše, který během svého veřejného působení rozsévá semeno a potom se vrátí do nebe. Semeno začíná růst – tajemně, nepozorovaně, nedá se zastavit. Z malého začátku bude sklizeň opravdových věřících. Když zrno dozraje, úroda se sklídí do nebeské sýpky.

Je také možné, že smyslem podobenství bylo povzbudit učedníky. Jejich zodpovědností je rozsévát semeno. Mohou v noci spát, ve dne vstávat a vědět, že Boží slovo se nevrátí prázdné, ale vykoná to, k čemu bylo posláno. Tajemným, zázračným procesem, bez přičinění lidské síly nebo lidského umu, slovo působí v lidských srdcích a přináší ovoce pro Boha. Člověk zasévá a zalévá, ale Bůh dává růst. Tento výklad naráží na potíž ve verši 29. Pouze Bůh může vyslat srp v čas sklizně. V podobenství jde však o téhož člověka, který seje a který používá srp, když je zrno zralé.

G. Podobenství o hořčičném semeni

(4,30–34)

4,30–32 Toto podobenství znázorňuje růst království, které je na začátku malé jako hořčičné semeno, ale pak z něho vyroste strom nebo keř, pod nímž mohou hnízdit ptáci. Království začalo malou pronásledovanou skupinou. Potom rostla jeho obliba a ono se dostalo do náručí vlád jako státní náboženství. Tento růst vypadal velkolepě, ale byl nezdravý, většina lidí sice ústy vyznávala krále, ale nebyli skutečně obrácení.

Vance Havner řekl:

Dokud měla církev na sobě jizvy, postupovala vpřed. Když začala nosit medaile, začala chřadnout. Pro církev byl mnohem významnější ten den, kdy byli křesťané předhazováni lvům, než den, kdy si mohli zakoupit permanentky na hlavní tribunu.⁷

Hořčičný keř tedy znázorňuje vyznávající křesťanstvo, které se stalo sídlem všelijakých falešných učitelů. Je to vnější podoba království, jaká existuje dodnes.

4,33–34 Verše 33 a 34 nám přinášejí důležitý princip při vyučování. Ježíš učil lidi podle toho, jak byli schopni slyšet. Stavěl na jejich dosavadních vědomostech, dopřál jim čas, aby vstřebali jedno poučení, než jim dal další. Byl si vědom kapacity svých posluchačů a nezaplavoval je víc, než byli schopni pojmout (viz také J 16,12; 1K 3,2; Žd 5,12). Metody některých kazatelů mohou budit dojem, jako by Kristus místo „Paste mé ovce“ řekl: „Paste mé žirafy“! I když obecně vyučoval v podobenstvích, učedníkům je v soukromí vysvětloval. Objasňoval je těm, kdo o to upřímně stáli.

H. Vítr a vlny poslouchají Služebníka

(4,35–41)

4,35–37 Téhož dne večer se Ježíš a jeho učedníci vydali přes Galilejské jezero na východní pobřeží. Nijak se na to předem nepřipravovali. Jiné loďky pluly za nimi. Vtom se strhla prudká větrná bouře. Obrovské vlny hrozily, že loďku zalijí.

4,38–41 Ježíš spal na zádi lodí. Vystrašení učedníci ho probudili, vyčítali mu, že se zřejmě dost nestará o jejich bezpečí. Pán se

probudil, pohrozil větru a vlnám. Okamžitě nastal naprostý klid. Pak Ježíš vytkl svým následovníkům, že se báli a nedůvěřovali. Ti byli zázrakem ohromeni. I když věděli, kdo to Ježíš je, byli znovu dotčeni mocí Toho, který dokázal ovládat i takové živly.

Tato událost ukazuje lidství i božství Pána Ježíše. Spal na zádi lodí; to je jeho lidství. Řekl slovo a moře se uklidnilo; to je jeho božství.

Demonstruje to jeho moc nad přírodou, podobně jako předchozí zázraky ukazovaly jeho moc nad nemocemi a démony.

A nakonec to povzbuzuje i nás, abychom přicházeli k Ježíši se všemi bouřemi svého života a věděli, že loď se nikdy nepotopí, když je v ní on.

Ty jsi Pán, který na podušce spal.

Ty jsi Pán, který rozbouřené moře utišil.

Prudkého víchru a velkých vln

kdo by se bál,
jen když jsme v té loďce s tebou.

Amy Carmichaelová

I. Uzdravení posedlého v Gadaře (5,1–20)

5,1–5 Území Gadarenských⁸ se rozkládalo na východní straně Galilejského moře. Tam se Ježíš setkal s postrachem společnosti, nezvykle krutým násilníkem, který byl posedlý démonem. Veškeré úsilí ho zkrotit se míjelo účinkem. Bydlel v hrobech a na horách, stále křičel a řezal se ostrými kameny.

5,6–13 Když posedlý muž uviděl Ježíše, nejprve se mu poklonil a pak hořce zanařikal. „Jak je to pravdivý a hrozný obraz – tento muž se zbožně klaní, je v tom prosba i víra – a přitom nenávidí, vzdoruje a bojí se; rozdvojená osobnost, která touží po svobodě, a zároveň se drží své náruživosti“ (Poznámky Scripture Union).

Přesný sled událostí není jasný, ale možná vše probíhalo takto:

1. Posedlý vyjádřil Pánu Ježíši určitý projev úcty (v. 6).

2. Ježíš nečistému duchu poručil, aby z toho člověka vyšel (v. 8).

3. Duch, který mluvil skrze tohoto muže, uznal, kdo Ježíš je, zpochybnil jeho právo zasahovat a zapřísahal ho, aby jej netrápil (v. 7).

4. Ježíš se ho zeptal na jméno. Jmenoval se Legie, což znamená, že v něm přebývalo mnoho démonů (v. 9). To ovšem není v rozporu s veršem 2, kde je řečeno, že měl nečistého ducha (jednotné číslo).

5. Zřejmě to byl mluvčí za všechny demony, kteří prosili o svolení vstoupit do stáda vepřů (v. 10–12).

6. Svolení dostali a výsledkem bylo, že dva tisíce vepřů se hnalo střemhlav po srázu dolů a utopilo se v moři (v. 13).

Pán Ježíš je často kritizován, že tím způsobil zkázu prasat. K tomu je třeba poznamenat toto:

1. On tu zkázu nezpůsobil. On ji dovolil. Byla to Satanova ničivá moc, která usmrtila vepře.

2. Není tady zmínka o tom, že mu to majitelé vyčítali. Asi to byli Židé, kteří měli chov vepřů zakázán.

3. Duše tohoto muže měla vyšší cenu než všichni vepři na světě.

4. Kdybychom věděli to, co věděl Ježíš, jednali bychom stejně jako on.

5,14–17 Ti, kdo viděli, co se stalo se stádem vepřů, běželi s touto novinou do města. Vrátil se celý zástup lidí a uviděli kdysi posedlého muže, jak sedí u Ježíšových nohou oblečený a chová se rozumně. Všech se zmocnila bázeň. Někdo řekl: „Lidé se báli, když utišil bouři na moři a báli se i nyní, když utišil bouři v lidské duši.“ Svědkové znovu vyprávěli celý příběh těm, kteří právě přišli. Bylo toho na ně příliš, a tak Ježíše prosili, aby z jejich kraje odešel. Na celém příběhu je překvapující tato jejich prosba, ne to, že zahynuli vepři. Kristus byl příliš vzácný host!

„Nesčetné davy si stále chtějí udržovat Krista dále od sebe, a to z obavy, že jeho blízkost může způsobit nějakou společenskou, finanční nebo osobní újmu. Lidé se snaží zachovat si majetek – a přitom přicházejí o svou duši!“ (Zdroj neuveden.)

5,18–20 Když se Ježíš chystal lodí odplout, uzdravený muž ho prosil, aby mohl jet s ním. Byla to zvláštní prosba, která svědčí o změně v jeho životě, ale Ježíš ho poslal domů jako živého svědka o velké Boží moci a milosrdenství. Muž poslechl a nesl evangelium do

Dekapole, do oblasti, kde bylo deset větších měst.

To je stálý příkaz pro ty, kdo prožili zachraňující Boží milost. „Jdi domů ke svým přátelům a řekni jim, jak velké věci ti Pán udělal a jak se nad tebou slitoval.“ Evangelium začíná doma.

J. Uzdravení z nevyléčitelné nemoci a vzkříšení z mrtvých (5,21–43)

5,21–23 Když se Pán Ježíš vrátil na západní břeh Galilejského jezera, shromáždil se rychle kolem něho početný zástup lidí. Přiběhl k němu rozrušený otec, Jairos, jeden z představených synagogy. Jeho dcerka umírá. Smiluje se Ježíš, půjde a položí na ni ruce, aby ji uzdravil?

5,24 Pán přikývl a vydal se směrem k jeho domu. Všichni lidé šli s ním a tlačili se na něj. Je zajímavé, že ihned po větě, že se na něho lidé tlačili, následuje zpráva o víře ženy, která se ho dotkla a byla uzdravena.

5,25–29 Na cestě do Jairova domu Ježíše zdržela nějaká rozrušená žena. Pána toto zdánlivé zdržení neobtěžuje, ani se kvůli němu nerozčiluje. Jak reagujeme my, když nás někdo vyruší?

Velice mi pomáhá, když se na každé vyrušení a každou překážku při práci podívám tak, že mi je někdo připravil jako výchovný prostředek, jako zkoušku, kterou mi Bůh posílá na pomoc proti sobeckému postoji vůči mé práci... Není to ztráta času, jak by si někdo mohl myslet, je to nejdůležitější část každodenní práce – část, kterou můžeme nejsnáze odevzdat Bohu. (Kalendář Choice Gleanings)

Žena už dvanáct let trpěla chronickým krvácením. Lékaři, u kterých hledala pomoc, zřejmě používali nějaké drastické způsoby léčby, připravili ji o peníze a nakonec jí bylo hůř než na začátku. Když ztratila veškerou naději na uzdravení, doslechla se o Ježíši. Neztrácela čas složitým hledáním. Protlačila se davem a dotkla se lemu jeho šatů. Krvácení se okamžitě zastavilo a ona cítila, že je zcela uzdravena.

5,30 Měla v úmyslu se teď tiše vytrahit, ale Pán nechtěl, aby přišla o požehnání z toho,

když se veřejně přizná ke svému Zachránci. Věděl, že v okamžiku, kdy se ho dotkla, z něho vyšla božská moc; něco ho to stálo, aby ji uzdravil. Proto se zeptal: „Kdo se dotkl mých šatů?“ On to věděl, ale ptal se, aby žena přišla dopředu před zástup.

5,31 Učedníci to vnímali jako pošetilou otázku. Lidé do něho stále strkali, tak proč se ptá: „Kdo se mě dotkl?“ Ale mezi fyzickým dotekem a dotekem zoufalé víry je rozdíl. Je dokonce možné být Ježíši blízko a nevěřit v něho, ale není možné se ho dotknout vírou a nevědět o tom a nebýt uzdraven.

5,32–33 Žena vystoupila dopředu celá ustrašená, roztrášená; padla Ježíši k nohám a veřejně se k němu přiznala.

5,34 On ji oslovil a dodal ujištění. Otevřeně vyznání Krista je nesmírně důležité. Bez tohoto vyznání ve svém křesťanském životě neporosteme. Když se k němu statečně přiznáme, on nás naplní jistotou víry. Slova Pána Ježíše nejen upevnila její tělesné zdraví, ale také jistě znamenala velké požehnání v souvislosti se záchranou její duše.

5,35–38 Vtom přišli poslové se zprávou, že Jairova dcera právě zemřela. Už nebylo třeba, aby se Učitel obtěžoval. Pán však Jaira znovu ujistil, aby se nebál, a na cestu do jeho domu vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana. Tam se setkali s bezmezným naříkáním typickým pro tamější domovy v časech smutku, k čemuž se někdy najímaly plačky.

5,39–42 Když je Ježíš ubezpečil, že dítě nezemřelo, ale že spí, přestali plakat a začali se mu posmívat. Nenechal se odradit, vzal k nehybnému dítěti nejbližší rodinu, uchopil dívku za ruku a aramejsky řekl: „Dívko, říkám ti, vstaň!“ Dvanáctiletá dívka hned vstala a začala chodit. Příbuzní byli ohromeni a bezpochyby je zachvátila radost.

5,43 Pán jim nařídil, aby se o tomto zázraku nešířili. Nestál o projevy velkého uznání od lidí. Musí přece neochvějně směřovat ke kříži.

Pokud děvče opravdu zemřelo, pak tato kapitola ukazuje Ježíšovu moc nad demony, nemocmi i nad smrtí. Ne všichni vykladači Bible jsou zajedno v tom, že zemřela. Ježíš řekl, že nezemřela, že jen spí. Možná byla v hlubo-

kém kómatu. Mohl ji právě tak snadno vzkřísit z mrtvých, ale pokud by byla jen v bezvědomí, nepřičítali by mu takovou zásluhu.

Neměli bychom přehlédnout závěrečná slova této kapitoly: „Řekl, aby jí dali najíst.“ V duchovní oblasti se tomu říká následná péče. Lidé, kteří zakusili puls nového života, potřebují dostat najíst. Jedním ze způsobů, jak učedník může projevit svou lásku ke Spasiteli, je krmit jeho ovce.

K. V Nazaretu Služebníka odmítli (6,1–6)

6,1–3 Ježíš se vrátil se svými učedníky do Nazaretu. To byl jeho kraj, kde pracoval jako tesař. V sobotu zde vyučoval v synagoze. Udivení lidé nemohli popřít moudrost jeho vyučování, ani zázraky, které konal. Měli však v sobě hlubokou neochotu uznat jej jako Božího Syna. Viděli ho jako tesaře, Mariina syna, jeho bratří a sestry stále žili mezi nimi. Kdyby se byl do Nazaretu vrátil jako mocný dobyvatel a hrdina, možná by ho byli přijali ochotněji. Ale on přišel v pokoře a se skromným postojem. To je pohoršovalo.

6,4–6 V této souvislosti Ježíš vyjádřil, že prorok je obecně spíš přijímán mimo svůj domov. Příbuzní a přátelé mu byli moc blízko na to, aby ocenili jeho osobnost nebo službu. „Nikde není těžší sloužit Pánu než doma!“ Sami obyvatelé Nazaretu byli lidé, jimiž ostatní pohrdali. Všeobecný postoj vůči nim zněl: „A může být z Nazaretu něco dobrého?“ Přesto se tito opovrhovaní lidé dívali na Pána Ježíše přezíravě. Zajímavá poznámka o pýše a nedůvěře v lidském srdci! Byla to hlavně nevěra, která Spasiteli znemožňovala, aby v Nazaretu působil. Uzdravil několik nemocných lidí, ale to bylo vše. Jejich nevěra ho udivovala. J. G. Miller varuje:

Taková nevěra má závažné dopady na zlo. Uzavírá průchod milosti a slitování, takže k lidem, kteří to potřebují, se dostane jen slabý pramínek.⁹

Ježíš znovu prožil osamělost, neporozumění a podcenění. Mnoho jeho následovníků potkává stejný úděl. Pánovi služebníci působí často velmi pokorným zjevem. Umíme se podívat za to, co je na povrchu a rozpoznat skutečnou duchovní hodnotu? Pána toto od-

mítnutí v Nazaretu nezlomilo, chodil dál po okolních vesnicích a vyučoval slovo.

L. Služebník vysílá své učedníky (6,13)

6,7 Nastal čas, aby vyslal svých dvanáct učedníků. Dosud byli pod jeho jedinečným přímým vlivem; teď je na nich, aby vyšli a hlásali slavnou zvěst. Vyslal je vždy po dvou. Kázání bude tedy potvrzeno ústy dvou svědků. Během společné cesty se budou moci navzájem posilňovat a pomáhat si. A navíc, přítomnost dvou lidí bude užitečná v prostředí, kde je volnější morálka. Také jim dal moc nad nečistými duchy. To stojí za povšimnutí. Vyhánět demony je velká věc a tuto moc může předávat druhým pouze Bůh.

6,8 Kdyby království našeho Pána bylo z tohoto světa, učedníci by nikdy nedostali instrukce, které jsou ve verších 8–11. Je to pravý opak toho, co by udělal průměrný světský vůdce. Učedníci měli vyrazit bez vybavení – bez tašky, bez chleba, žádné peníze v opasku. Měli spoléhat na Pána, že se jim o tyto potřeby postará.

6,9 Směli si s sebou vzít sandály a hůl, tu zřejmě na obranu proti zvěři, a pouze jeden spodní oděv. Učedníkům určitě nikdo nezavídal majetek, takže křesťanství nebude přitahovat vyhlídkou na zbohatnutí! A veškerá moc, kterou učedníci budou mít, musí pocházet od Boha – byli zcela odkázáni jen na něho. Byli vysláni za velmi skrovných podmínek, přitom byli vyslanci Božího Syna, měli propůjčenu jeho moc.

6,10 Měli přijmout pohostinnost kohokoli, kdo by jim ji poskytl, a v tom domě měli zůstat, než z daného kraje odejdou. Tímto pokynem se předešlo tomu, aby chodili a hledali pohodlnější bydlení. Jejich posláním bylo kázat evangelium o někom, kdo se nechtěl líbit sám sobě, kdo nebyl sobecký. Neměli znevažovat svou zvěst tím, že by hledali luxus, pohodlí či klid.

6,11 Pokud učedníky na některém místě odmítli, nemuseli tam zůstat. To by znamenalo házet perly sviním. Při odchodu měli setřást prach ze svých nohou, což je znamením Božího zavržení těch, kdo zavrhnou jeho milovaného Syna.

I když některé pokyny měly jen dočasnou povahu a Pán Ježíš je sám pozměnil (L 22,35–36), přesto představují trvalé principy pro Kristova služebníka v každé době.

6,12–13 Učedníci vyšli a kázali pokání, vyháněli mnoho démonů, mnoho nemocných pomazali olejem a uzdravovali. Věříme, že pomazání olejem bylo symbolickým úkonem, který představuje utiňující moc Ducha svatého přinášející úlevu.

M. Služebníkův předchůdce popraven

(6,14–29)

6,14–16 Když se král Herodes doslechl o tom, že jeho zemí prochází člověk, který dělá zázraky, okamžitě z toho vyvodil, že to je Jan Křtitel, že vstal z mrtvých. Jiní říkali, že to byl Eliáš nebo nějaký jiný prorok, ale Herodes byl přesvědčen, že vstal z mrtvých ten, koho on sám nechal popravit. Jan Křtitel byl hlas od Boha a Herodes jeho hlas umlčel. Heroda velmi hryzalo svědomí za to, co udělal. Musel poznat, že cesta hříšníků je těžká.

6,17–20 Vypravování se teď vrací zpět do doby, kdy byl Jan popraven. Jan Křtitel tehdy Herodovi vytykal, že vstupuje do nelegitimního sňatku s manželkou svého bratra Filipa. Herodias, Herodova nová manželka, se rozhněvala a umínila si, že se mu pomstí. Ale Herodes si Jana vážil jako svatého muže a její snahy mírnil.

6,21–25 Nakonec se naskytl vhodná chvíle. Během oslavy Herodových narozenin za přítomnosti místních významných lidí poslala Herodias tančit svou dceru. Ta se Herodovi tak zalíbila, že jí slíbil dát cokoli až do poloviny království. Dívka navedena svou matkou požádala, aby jí na míse přinesli hlavu Jana Křtitele.

6,26–28 Král se ocitl v pasti. Proti vlastní vůli a dobrému svědomí její žádosti vyhověl. Hřích utkal kolem něho pavučinu a vazalský král se stal obětí zlé ženy a smyslného tance.

6,29 Když Janovi věrní učedníci uslyšeli, co se stalo, vyžádali si jeho tělo a pochovali je. Pak šli a všechno řekli Ježíši.

N. Nasycení pěti tisíc (6,30–44)

6,30 Tento zázrak je zachycen ve všech čtyřech evangeliích a odehrál se na začátku

třetího roku jeho veřejného působení. Apoštolové se právě vrátili ze své první misijní cesty (viz v. 7–13) do Kafarnaum. Asi byli nadšení úspěchem, možná unavení, bolely je nohy. Pán si uvědomoval, že potřebují klidu a odpočinek, a tak je vzal lodí na odloučené místo na břehu Galilejského jezera.

6,31–32 Někdy slyšíme, že slovy „Pojďte vy sami stranou na opuštěné místo a trochu si odpočiňte“ si křesťané omlouvají své luxusní dovolené. Kelly píše:

Bylo by dobře, kdybychom takhle potřebovali odpočívat ještě víc; to znamená: kdybychom opravdu tolik pracovali, kdybychom se sebezapřením byli ve svém úsilí o požehnání druhých tak vytrvalí, pak bychom si mohli být jisti, že toto je opravdu Pánovo slovo pro nás.¹⁰

6,33–34 Zástupy lidí proudily po břehu jezera za Pánem a jeho učedníky. Ježíš se nad nimi slitoval. Bloudili bez duchovního vůdce, hladoví, bezbranní. Proto je začal vyučovat.

6,35–36 Když se den chýlil k večeru, učedníci zneklidněli – tolik lidí a není co jíst! Naléhali na Pána, aby je poslal pryč. Zástup vyvolával Spasitelův soucit a zároveň obtěžoval učedníky. Jsou pro nás lidé zátěží nebo předmětem naší lásky?

6,37–38 Ježíš se obrátil k učedníkům a řekl: „Dejte jim najíst vy.“ Zní to neuvěřitelně – pět tisíc lidí, k tomu ženy a děti a nemají nic než pět bochníků chleba, dvě ryby – a Boha.

6,39–44 V následujícím zázraku učedníci viděli obraz toho, jak Spasitel dává sám sebe, aby se stal chlebem života pro hladovějící svět. Jeho tělo se bude lámat za druhé, aby měli věčný život. Tato slova silně připomínají večeri Páně, která se slaví na památku jeho smrti: vzal, požehnal, lámal, dával.

Učedníci se rovněž naučili něčemu důležitému o své službě pro něho.

1. Učedníci Pána Ježíše by nikdy neměli pochybovat o jeho moci uspokojit jejich potřeby. Jestliže dokáže nasytit pět tisíc lidí pěti bochníky chleba a dvěma rybami, pak se dokáže postarat o své důvěřující služebníky za všech okolností. Mohou pro něho pracovat bez starostí o jídlo. Pokud hledají především

Boží království a jeho spravedlnost, pak každá jejich potřeba bude naplněna.

2. Jak dostat evangelium k hynoucímu světu? Ježíš říká: „Dejte jim najíst vy.“ Jestliže mu dáme to, co máme, i když se toho může zdát málo, on to dokáže rozmnožit, aby mnoho lidí získalo požehnání.

3. Postavil se k práci tak, že si ji systematicky uspořádal – posadil lidi do řad po stu a po padesáti.

4. Požehnal a lámal chleba a ryby. Bez jeho požehnání by to neprospělo, bez rozlámání by to nestačilo. Důvod, proč se svobodněji nerozdáváme lidem, je v tom, že nejsme ještě správně „rozlámání“.

5. Ježíš sám jídlo nerozděloval. Svěřil to svým učedníkům. Jeho záměrem je sytit svět prostřednictvím svého lidu.

6. Bylo dost pro všechny. Kdyby věřící dnes dali práci pro Pána přednost před všemi běžnými potřebami, celý svět by uslyšel evangelium během jediné generace.

7. Drobků, které zbyly (dvanáct košů), bylo víc, než s čím začínali. Bůh je štědrý dárcem. Všimněte si, že nic nepřišlo nazmar. Shromáždili i to, co zůstalo navíc. Mrhání je hřích.

8. K jednomu z největších zázraků by nebylo došlo, kdyby učedníci trvali na svém plánu, že si odpočinou. Nakolik to platí o nás?

O. Ježíš chodí po moři (6,45–52)

6,45–50 Spasitel se dokáže postarat nejen o jídlo pro své služebníky, ale také o jejich bezpečnost.

Když Ježíš poslal učedníky lodí zpátky na západní břeh jezera, vystoupil sám na horu, aby se modlil. V noční tmě viděl, jak těžce veslují proti větru. Vydal se jim na pomoc – kráčel po moři. Napřed se vyděsili, protože si mysleli, že to je přízrak. Pak na ně promluvil, uklidnil je a nasedl k nim na loď. A vítr se okamžitě utiřil.

6,51–52 Příběh končí poznámkou: „Byli ve svém nitru velmi ohromeni a divili se. Neboť nepochopili, co jim bylo ukázáno na těch chlebech, ale jejich srdce bylo otupělé.“ Zřejmě šlo o to, že i když viděli Pánovu moc v zázraku s chleby, pořád ještě si neuvědomovali, že pro něj není nic nemožné. Nemuseli se

tedy divit, když ho viděli, jak chodí po vodě. Není větší zázrak, než ten, jehož byli právě svědky. Nedostatek víry zatvrdil jejich srdce a otupil jejich duchovní vnímání.

Církev vidí v tomto zázraku obraz současného věku a jeho konce. Ježíš na hoře představuje Krista v jeho současné roli v nebi, kde se přimlouvá za svůj lid. Učedníci představují jeho služebníky, které bičují bouřky a životní zkoušky. Spasitel se brzy vrátí ke svým, vysvobodí je z nebezpečí a strádání a bezpečně je přivede k nebeskému břehu.

P. Služebník uzdravuje v Genezaretu (6,53–56)

Na západním břehu Pána znovu obklopili nemocní lidé. Kamkoliv přišel, lidé k němu nosili na lehátkách ty, kdo, potřebovali pomoc. Z tržnic se staly improvizované nemocnice. Chtěli se dostat k němu co nejbližší, aby se mohli dotknout aspoň lemu jeho oděvu. Všichni, kdo se ho dotkli, byli uzdraveni.

Q. Tradice, nebo Boží slovo (7,1–23)

7,1 Farizeové a zákoníci byli židovští náboženští vůdcové, kteří vybudovali rozsáhlý systém přísně uplatňovaných tradic, které byly tak propojeny s Božím zákonem, že získaly takřka stejnou autoritu jako Písmo. V některých případech vlastně stály proti Písmu nebo snižovaly laťku Božího zákona. Náboženští vůdcové si libovali v zavádění pravidel a lidé je pokorně přijímali, spokojili se s obřadným systémem bez vztahu k realitě.

7,2–4 Zde vidíme farizee a zákoníky, jak kritizují Ježíše za to, že jeho učedníci jedli neomytými rukama. To neznamená, že si před jídlem neumyli ruce, ale že neprošli složitým obřadem, jak ho předepisovala tradice. Pokud si například neumyli ruce až po lokty, byli považováni za obřadně nečisté. Předpokládalo se, že po příchodu z tržnice projdou obřadnou lázní. Tento složitý systém umývání se týkal i namáčení hrnců a pánvic do vody.

E. Stanley Jones píše o farizeích toto:

Vydali se na dlouhou cestu z Jeruzaléma jen proto, aby se s ním setkali, ale jejich životní postoje byly tak zlé a kritické, že už viděli jenom neumyté ruce. Neviděli největší

vykupitelské dění, které se kdy dotklo naší planety, dění, které očišťovalo lidskou mysl, duši i tělo... Široce otevřenými očima hleděli na to, co je nepatrné a nedůležité, a zůstávali slepí vůči velkým věcem. Historie na ně zapomíná jako na něco negativního – ve vzpomínkách zůstávají jen jako pozadí velkolepého, pozitivního Krista. Po nich zůstala kritičnost, po něm zůstalo obrácení. Oni se zaměřovali na chybičky, on na následovníky.¹¹

7,5–8 Ježíš rychle začal upozorňovat na pokrytectví takového chování. Byli to lidé, o jakých mluvil prorok Izaiáš. Dávali na odiv velkou oddanost Hospodinu, ale uvnitř byli zkažení. Pomocí složitých obřadů předstírali, že uctívají Boha, ale biblickou nauku nahradili vlastní tradicí. Místo aby jako jedinou autoritu ve všech věcech víry a morálky uznávali Boží slovo, vytáčeli se a jasně požadavky Písma vysvětlovali svými tradicemi.

7,9–10 Ježíš vybral jeden příklad, jak tradice vytlačuje Boží zákon. Jedno z desatera přikázání vyžaduje, aby si děti vážily svých rodičů – což znamená postarat se o ně, když to potřebují. Pokud někdo mluvil zle o otci nebo matce, náležel za to trest smrti.

7,11–13 Tradice Židů však vytvořila možnost tzv. korbanu, což znamená doslovně „odevzdáno“, „oddáno“. Představme si židovské rodiče, kteří se dostali do velké nouze. Jejich syn měl peníze na to, aby se o ně postaral, ale jemu se nechtělo. Stačilo, aby prohlásil „Korban!“ To znamenalo, že tyto peníze odevzdává Bohu nebo chrámu. To ho osvobodilo od jakékoli další zodpovědnosti za péči o rodiče. Mohl si nechat peníze neurčitě dlouho a používat je k podnikání. Zda je někdy odevzdal v chrámě, to už nebylo důležité. Kelly poznamenává:

Vůdcové vymysleli systém, jak zajistit majetek pro náboženské účely a přitom uklidnit lidi, aby je netrápilo svědomí ohledně toho, co říká Boží slovo... Bůh chce po člověku, aby ctil své rodiče, staví se proti jejich jakémukoli znevažování. A tady lidé pod pláštíkem náboženství porušují obě tato Boží přikázání! Pán se tady o tradici vyhlašování „Korban!“ vyjadřuje nejen jako

o křivdě vůči rodičům, ale i jako o vzpouře proti Božímú přikázání.¹²

7,14–16 Počínaje 14. veršem Pán vyjadřuje něco převratného. Člověka neposkvřňuje to, co vchází do jeho úst (pokrmý jedené neomytýma rukama), ale to, co z člověka vychází (tradice, které odsouvají Boží slovo stranou).

7,17–19 Byli tím zmateni dokonce i Ježíšovi učedníci. Byli vychovaní v učení Starého zákona a vždycky si mysleli, že některá jídla, jako je vepřové, králík nebo garnát, jsou nečistá a poskvřnila by je. Ježíš teď otevřeně říká, že člověka neposkvřňuje to, co do něho vchází. V určitém smyslu signalizoval konec období Zákona.

7,20–23 Člověka poskvřňuje to, co vychází z jeho srdce: zlé myšlenky, cizoložství, vraždy, krádeže, hrabivost, špatnost, lstivost, bezuzdnost, zlý pohled, rouhání, pýcha, pošestilost. Z hlediska kontextu by bylo možné uvést i lidskou tradici. Tradice korbanu byla rovnocenná vraždě. Rodiče mohli umřít hladem, než aby někdo porušil takový hanebný slib.

Tento úsek přináší velké poučení v tom, že musíme stále zkoumat veškeré učení a všechny tradice, co o nich říká Boží slovo, poslouchat, co je od Boha, a odmítat, co je z člověka. Je možné, že člověk zpočátku vyučuje a káže jasnou biblickou zvěst a dostává se mu přijetí mezi lidmi, kteří důvěřují Bibli. Když si získá jejich přijetí, začíná přidávat trochu lidského učení. Jeho oddaní následovníci, kteří nabyli pocitu, že na něm nemůže být nic špatného, jdou slepě za ním, dokonce i když jeho kázání ztrácí ostří slova nebo se rozředí jeho jasný význam.

Takovým způsobem si zákoníci a farizeové získali autoritu jako učitelé slova. Teď však rušili to, co bylo jeho záměrem. Pán Ježíš musel varovat lidi, že slovo zmocňuje člověka, a ne že člověk dává moc Božímú slovu. Naším hlavním měřítkem vždy musí zůstat: „Co říká slovo?“

R. Víra přináší pohanské ženě požehnání (7,24–30)

7,24–25 V předchozí příhodě Ježíš ukazuje, že každé jídlo je čisté. Nyní ukazuje, že

pohané už nejsou podřadní nebo nečistí. Ježíš cestoval na severozápad na území Týru a Sidónu, do kraje, kterému se říkalo také Syro-fénicie. Vstoupil do jednoho domu a nechtěl, aby o tom někdo věděl, ale jeho věhlas byl silnější a brzy se o něm vědělo. Přišla k němu pohanská žena a prosila jej o pomoc pro svou dceru posedlou démonem.

7,26 Zdůrazňujeme skutečnost, že to byla Řekyně, ne Židovka. Židé, vyvolený Boží národ, měl u Boha zvláštní výsady. Bůh s nimi uzavřel úžasné smlouvy, svěřil jim Písmo a přebýval mezi nimi ve stánku, později v chrámě. Naopak pohané byli od společenství Izraele odloučení, pro smlouvy o zaslibení byli cizí, bez Krista, bez naděje, bez Boha na světě (Ef 2,11–12). Pán Ježíš přišel především pro izraelský národ. Představil se tomuto národu jako král. Evangelium bylo kázáno především Izraelcům. To je důležité vědět, abychom porozuměli jeho jednání se Syro-féničankou. Když ho požádala, aby vyhnal demona z její dcery, zdálo se, že ji stroze odbyl.

7,27 Ježíš prohlásil, že se mají najíst především děti (Izraelci) a že není správné vzít chleba dětem a hodit ho štěňatům (pohanům). Jeho odpověď nebyla odmítavá. Řekl: „Ať se nejprve nasytí děti.“ Mohlo to znít drsně, ale mělo to prověřit její pokání a víru. Jeho služba byla zaměřena především na Židy. Jako pohanská žena neměla na něho a jeho pomoc nárok. Uzná tuto skutečnost?

7,28 Uznala – už tím, že říká: „Ano, Pane, jsem jen obyčejná pohanské štěně. Ale vím, že štěňata jedí drobky, které dětem spadnou pod stůl. Víc ani nechci – trochu drobečků, které zbudou z tvé služby Židům!“

7,29–30 Pozoruhodná víra! Pán ji okamžitě odměnil tím, že její dceru na dálku uzdravil. Když žena přišla domů, dcera byla úplně zdravá.

S. Uzdravení němého (7,31–37)

7,31–32 Od Středozemního moře se Pán vrátil na východní břeh Galilejského jezera, do oblasti zvané Dekapolis. Tam došlo k události, kterou zaznamenává pouze Markovo evangelium. Ochotní přátelé k němu přivedli hluchého, který obtížně mluvil. Možná to

bylo způsobeno nějakou fyzickou deformací nebo tím, že nikdy jasně neslyšel, a tak neměl správně opakovat. V každém případě je obrazem hříšníka hluchého k Božímu hlasu a tedy neschopného s druhými o něm mluvit.

7,33–34 Ježíš si tohoto muže napřed vzal sám stranou. Vsunul mu prsty do uší, plivnul a dotkl se jeho jazyka; tím mu jakousi znakovou řečí vyjádřil, že má otevřít uši a rozvázat jazyk. Potom Ježíš zvedl oči k nebi, tím naznačil, že jeho moc pochází od Boha. Vzdech vyjadřoval smutek nad utrpením, které lidstvu působí hřích. A nakonec řekl: „Efatha!“, což je aramejský výraz pro „Otevři se!“

7,35–36 Muž okamžitě normálně slyšel a mluvil. Pán požádal lidi, aby o tom zázraku nikomu nevyprávěli, ale ti jeho pokyn nebrali vážně. Neposlušnost nemůžeme nikdy

ospravedlňovat, ať to dotyčný myslí jakkoli dobře.

7,37 Okolostojící lidé byli těmito divy ohromeni. Říkali: „Všechno dobře učinil. Dokonce činí, že hluchí slyší a němí mluví.“ Nevěděli, jak hlubokou pravdu vyjadřovali. Kdyby žili na naší straně Golgoty, vyslovovali by to s ještě hlubším přesvědčením a dojetím.

A protože naše duše poznaly jeho lásku, jaká milosrdenství nám prokázal, milosrdenství, která převyšují naši chválu; náš Ježíš učinil všechno dobře.

Samuel Medley

T. Nasycení čtyř tisíc (8,1–10)

8,1–9 Tento zázrak se podobá nasycení pěti tisíc, ale přesto se podívejme na rozdíly uvedené v tabulce.

Pět tisíc

1. Byli to Židé (viz J 6,14–15).
2. Lidé byli s Ježíšem jeden den (6,35).
3. Ježíš měl pět chlebů a dvě ryby (Mt 14,17).
4. Bylo nasyceno pět tisíc mužů a k tomu ženy a děti (Mt 14,21).
5. Zbylo dvanáct košů drobků (14,20).

Čtyři tisíce

1. Byli to pravděpodobně pohané (žili v Dekapolis).
2. Lidé s ním byli už tři dny (8,2).
3. Ježíš měl sedm chlebů a několik rybiček (8,5,7).
4. Byly nasyceny čtyři tisíce mužů a k tomu ženy a děti (Mt 15,38).
5. Zbylo sedm košů drobků (8,8).

Čím méně chlebů měl Ježíš k dispozici, tím víc dokázal a tím více zbylo. V 7. kapitole vidíme, jak drobků padají ze stolu k pohanské ženě. Tady máme bohaté nasycení zástupu pohanů. Erdman poznamenává:

První zázrak v tomto období naznačil, že drobků chleba mohou padat ze stolu pro potřebné pohany; zde mohou znamenat, že Ježíš, odmítnutý vlastním národem, chce dávat život světu a že žije jako živý chléb pro všechny národy.¹³

Když se zabýváme událostmi, jako je nasycení čtyř tisíc, ocitáme se v nebezpečí, že je vyhodnotíme jako bezvýznamné opakování. K biblickému studiu bychom měli přistupovat s přesvědčením, že každé slovo Písma je naplněno duchovní pravdou, i když ji za současného stavu našeho chápání nejsme schopni vidět.

8,10 Z Dekapolis se Ježíš vydal s učedníky přes Galilejské jezero na západ, do dalmanutského kraje (Magdala, viz Mt 15,39).

U. Farizeové hledají znamení z nebe (8,11–13)

8,11 Farizeové na něho čekali a požadovali od něho znamení z nebe. Jejich slepota a troufalost neznaly mezí. Když tak stál před nimi, byl sám největší ze všech znamení – sám Pán Ježíš. Byl tím znamením, které přišlo z nebe, ale oni ho neuznali. Slyšeli jeho jedinečné vyučování, viděli úžasné zázraky, byli ve společnosti bezhříšného člověka – Boha zjeveného v těle – a ve své zaslepenosti od něho žádají znamení z nebe!

8,12–13 Není divu, že si Spasitel hluboce povzdechl. Pokud mělo některé pokolení v historii nějakou výhodu, byli to Židé, mezi

něž patřili tito farizeové. Slepí k nejjasnějšímu důkazu toho, že se tady zjevil Mesiáš, žádají o zázrak z nebe, když ho mají tady na zemi. Ježíš řekl: „Už nebudou žádná další znamení. Už jste měli příležitost.“ Nastoupil na loď a odplul směrem na východ.

V. Kvas farizeů a Herodův (8,14–21)

8,14–15 Cestou si učedníci vzpomněli, že s sebou zapoměli vzít chleba. Pán Ježíš však ještě přemýšlel o svém sporu s farizeji, a tak je varoval před kvasem farizeů a kvasem Herodovým. Kvas je v Bibli vždy obrazem zla, které se sice nenápadně šíří, ale ovlivňuje všechno, s čím přijde do styku. Ke kvasu farizeů patří pokrytectví, obřadnictví, samospravedlnost, bigotnost. Farizeové vzbuzovali dojem svatosti, ale uvnitř byli zkažení a nesvatí. Herodův kvas představuje skepsi, nemorálnost a světskost. Na herodiánech byly tyto hříchy patrné.

8,16–21 Učedníci vůbec nepochopili, o co Ježíši šlo. Mysleli jen na jídlo. Proto je zahrnul hned devíti otázkami. Prvními pěti káral jejich zatvrzelost. Dalšími čtyřmi jim vytýkal, že si dělají starosti o zajištění svých potřeb, když On je přece s nimi. Copak nenasytil pět tisíc lidí pěti chleby, a ještě zbylo dvanáct košů drobků? Copak nenakrmil čtyři tisíce lidí sedmi chleby a nezbylo sedm plných košů? Proč tedy nechápali, že má moc dostatečně uspokojit potřeby hrstky učedníků na lodi. Copak si neuvědomují, že je tam s nimi Stvořitel a Udržovatel vesmíru?

W. Uzdravení slepého v Betsaidě (8,22–26)

Tento zázrak, který nacházíme jenom v Markově evangeliu, vyvolává několik zajímavých otázek.

1. Především, proč Pán Ježíš slepého napřed vyvedl ven z městečka, než ho uzdravil? Proč jej jednoduše neuzdravil dotekem? Proč použil tak nezvyklého prostředku, jako jsou sliny? Proč onen člověk neviděl ihned zcela jasně a zřetelně?¹⁴ (Jedná se o jediný případ uzdravení v evangeliích, které probíhalo postupně.) A konečně, proč o tom Pán Ježíš zakázal uzdravenému v městečku mluvit?

Náš Pán je svrchovaný a ze svého jednání se nám nemusí zodpovídat. Všechno, co dělal,

mělo své důvody, i když je třeba nechápeme. Každý případ uzdravení je jiný, podobně jako každý případ obrácení. Někteří dostávají neobyčejný duchovní zrak ihned při obrácení, jiní jako by zpočátku viděli jen mlhavě a teprve později získávají plnou jistotu spasení.

X. Petrovo vyznání víry (8,27–30)

Poslední dva odstavce této kapitoly nás přivádějí do hlubokých vod výchovy Dvanácti. Učedníci potřebovali získat hluboké, osobní přesvědčení, kdo Ježíš je, a teprve potom s nimi mohl jít dál, mohl je vzít s sebou na cestu dalšího následování v životě oddanosti a oběti. Tento úsek nás vede k jádru učednictví. Dnes je to možná nejzanedbávanější oblast křesťanského myšlení a praxe.

8,27–28 Pán Ježíš a jeho učedníci odešli na pusté místo na severu. Na cestě do Cesareje Filipovy otevřel téma tím, že se jich zeptal, co si o něm ostatní lidé myslí. Lidé ho obecně uznávali za velkého člověka – na úrovni Jana Křtitele, Eliáše nebo jiných proroků. Ale pocta lidí ve skutečnosti poctou není. Jestliže Ježíš není Bůh, pak je podvodník, blázen nebo vymyšlená postava. Jiná možnost není.

Pak se Pán zeptal přímo, co si o něm myslí oni. Petr okamžitě prohlásil, že je Kristus, tedy Mesiáš, to znamená Pomazaný. Rozumově to Petr už věděl. Ale v jeho životě se něco stalo a on nabyl hlubokého osobního přesvědčení. Teď už bude jeho život jiný. Už se nemůže spokojit se sebestředným životem. Je-li Kristus Mesiáš, pak mu Petr musí být bezvýhradně oddán.

Y. Služebník předpovídá svou smrt a vzkříšení (8,31–38)

Dosud jsme sledovali, jak Hospodinův Služebník neustále slouží druhým. Viděli jsme, jak ho nepřátelé nenávidí a jak mu přátelé nerozumí. Viděli jsme život dynamické moci, mravní dokonalosti, naprosté lásky a pokory.

8,31 Ale cesta služby Bohu vede do utrpení a smrti. Teď Spasitel učedníkům otevřeně říká, že musí (1) trpět, (2) být zavržen, (3) zabít, (4) vstát z mrtvých. Jeho cesta do slávy povede nejdřív na kříž a do hrobu. „Podstata služby bude zjevena v oběti“ (F. W. Grant).

8,32–33 Petr se nedokázal smířit s představou, že by Ježíš měl trpět a zemřít – bylo to v rozporu s jeho představou Mesiáše. Ani si nepřipouštěl myšlenku, že by jeho Pána a Učitele měli nepřátelé zabít. Svého Spasitele napomenul, že mu to vůbec přišlo na mysl. Tehdy mu Pán Ježíš odpověděl: „Odejdi ode mne, Satane! Nemyslíš na Boží věci, ale na lidské.“ Ne že by Ježíš Petra obviňoval, že je Satan, nebo že by Satan byl v něm, ale vyjadřoval: „Mluvíš, jako by mluvil Satan. Neustále se nás snaží odradit od toho, abychom cele poslouchali Boha.

Pokouší nás, abychom si zvolili k trůnu lehčí cestu. Petrova slova byla satanská svým původem i obsahem. Proto se Pán tak rozhořčil. Kelly k tomu poznamenává:

„Co našeho Pána tak rozrušilo? Léčka, které jsme všichni tak často vystavováni: snaha zachránit se sami, dát přednost jednodušší cestě, než jít na kříž. Copak pro nás není přirozené, že od zkoušky, hanby a odmítnutí raději utečeme, že se vyhneme utrpení, které je v tomto světě součástí Boží vůle, že dáme přednost poklidné, uznávané cestě na zemi; stručně řečeno, tomu, co je nejlepší z obou světů? Jak snadno tomu podlehneme. Petr nedokázal pochopit, proč by měl Mesiáš jít takovou cestou bolesti. Kdybychom tam byli my, možná bychom řekli nebo si mysleli něco ještě horšího. Petrovy výhrady byly plné silného lidského citu. Svého Spasitele ze srdce miloval. Ale nevěděl, že se v něm samotném projevuje duch tohoto světa.“¹⁵

Všimněme si (v. 33), že se Pán Ježíš nejdříve podíval na učedníky, teprve potom Petra napomenul; jako by chtěl říct: „Jestliže nepůjdu na kříž, jak by tito moji učedníci mohli být zachráněni?“

8,34 Dále jim Ježíš vlastně říká: „Já odcházím, abych trpěl a zemřel proto, aby lidé mohli být zachráněni. Chcete-li jít za mnou, musíte v sobě zapřít každý sobecký impuls, dobrovolně vykročit na cestu pohanění, utrpení a smrti a následovat mě. Možná se budete muset vzdát osobního pohodlí, společenských radostí, pozemských vazeb, velkých ambicí, hmotného bohatství, dokonce i samotného života.“ Taková slova nás vedou k tomu, aby-

chom si kladli otázku, jak si můžeme myslet, že je to v pořádku, když žijeme v blahobytu a pohodě? Jak můžeme ospravedlňovat materialismus, sobectví a chlad v našem srdci? Jeho slova nás vybízejí, abychom vedli život sebezapření, odevzdanosti, utrpení a oběti.

8,35 Vždy jsme v pokušení zachránit si život – žít pohodlně, zabezpečovat se do budoucnosti, sami se rozhodovat, kdy středem všeho budeme my sami. To je nejspolehlivější způsob, jak svůj život ztratit. Kristus nás volá, abychom život obětovali pro něho a pro evangelium, abychom mu zasvětili ducha, duši i tělo. Žádá, abychom svůj život strávili v jeho svatě službě, abychom – bude-li to třeba – svůj život položili pro evangelizaci světa. To je význam slov ztratit svůj život. A je to nejjistější způsob, jak svůj život zachránit.

8,36–37 I kdyby věřící dokázal během života získat majetek celého světa, co by vlastně získal? Promeškal by příležitost využít svůj život pro Boží slávu a spásu hynoucích lidí. To by byl špatný obchod. Náš život má větší cenu, než co nám může dát celý svět. Vy-užijeme ho pro Krista, nebo pro sebe?

8,38 Pán si byl vědom, že pro některé jeho mladší učedníky může strach z posměchu být kamenem úrazu. Proto jim připomíná, že ti, kdo se chtějí vyhnout hanbě pro Krista, budou vystaveni ještě větší hanbě, až se vrátí na zem s mocí. To je představa! Náš Pán se brzy vrátí na zem se svatými anděly, to už nebude v pokolení, ale v jeho slávě a ve slávě jeho Otce. Bude to nádherná a oslňující scéna. Potom se bude stydět za ty, kdo se za něho stydí nyní. Kéž se jeho slova „Kdo by se styděl za mne... v tomto cizoložném a hříšném pokolení“ dotýkají našeho srdce. Jak je nesmyslné stydět se za bezhříšného Spasitele ve světě, pro který je charakteristická nevěrnost a hříšnost!

IV. Služebnickova cesta do Jeruzaléma (kap. 9–10)

A. Proměnění Služebníka (9,1–13)

Pán Ježíš právě učedníky seznámil s cestou hanby, utrpení a smrti, kterou má podstoupit. Vyzval je, aby ho následovali životem sebe-

obětování a sebezapření. Teď jim ukazuje druhou stranu mince. I když je učednictví bude v tomto životě stát mnoho, jejich odměnou bude věčná sláva.

9,1–7 Pán Ježíš začal tím, že někteří z přítomných nezakusí smrt, dokud neuvidí, jak Boží království přichází v moci. Mluvil o Petrovi, Jakubovi a Janovi, kteří na hoře proměnění viděli Boží království v moci.

Tento úsek vyjadřuje, že cokoli nyní vytrpíme pro Krista, bude bohatě odměněno, až se vrátí, a jeho služebníci se s ním zjeví ve slávě. Scéna, která zavládla na hoře proměnění, je předzvěstí Kristova tisíciletého království.

1. Ježíš se před nimi proměnil. Z jeho osoby zářila oslnivá nádhera. I jeho šat zářil – byl bílý, jak by jej žádný bělič nedovedl vybělit.

Během Kristova prvního příchodu byla jeho sláva zahalena. Přišel v ponížení jako Muž bolesti a zakusil, co je smutek. Ale vrátí se v slávě. Nikdo ho s nikým nezamění. Všichni uvidí, že on je Král králů a Pán pánů.

2. Byli tam Mojžíš a Eliáš. Představují

a) starozákonní svaté, nebo

b) Zákon (Mojžíš) a proroky (Eliáš),

nebo

c) svaté, kteří zemřeli, i ty, kteří byli přes smrt přeneseni.

3. Byli u toho také Petr, Jakub a Jan. Ti mohou představovat svaté nové smlouvy všeobecně, nebo ty, kteří budou žít v době ustanovení království.

4. Pán Ježíš byl ústřední postavou. Petrův návrh udělat tři stany se rázem dostal do pozadí, když se objevil oblak a ozval se hlas z nebe. Kristus musí být ve všem první. On bude slávou Immanuelovy země.

5. Oblak mohl být *šekina*, tedy oblak slávy, který spočíval na svatostánku a v chrámě v době staré smlouvy. Byl to viditelný projev Boží přítomnosti.

6. Zazněl hlas Boha Otce, který Krista potvrdil jako svého milovaného Syna.

9,8 Když se oblak zvedl, učedníci už nikoho neviděli, jen Ježíše. Byl to obraz jedinečného, slavného a výjimečného postavení, kterého se mu dostane, až přijde království v moci, a které by mu mělo patřit v srdcích jeho následovníků už nyní.

9,9–10 Když sestupovali z hory, přikázal učedníkům, aby o tom s nikým nemluvíli, dokud nevstane z mrtvých. Z těchto slov byli na rozpacích. Zřejmě si stále neuvědomovali, že má být zabit a vstát z mrtvých. Divili se výrazu *vstát z mrtvých*. Jako Židé věděli o vzkříšení, že všichni vstanou z mrtvých. Ale Pán Ježíš tady mluvil o jednotlivém vzkříšení, kdy bude vzkříšen z mrtvých jen on. „Vstane z mrtvých“, nevstanou tedy všichni, když on bude vzkříšen. Toto je pravda, kterou nacházíme jen v Novém zákoně.

9,11 Učedníci měli ještě další problém. Právě viděli ukázkou království. Ale vždyť Malachiáš předpověděl, že musí přijít ještě Eliáš jako Mesiášův předchůdce, což bude znamenat začátek obnovy všech věcí a přípravu cesty pro ustanovení jeho všeobecné vlády (Mal 4,5). Kde je Eliáš? Přijde jako první, jak to říkají i zákoníci?

9,12–13 Ježíš odpověděl takto: „Ano, je pravda, že nejdříve musí přijít Eliáš. Ale důležitější a bezprostřední otázka zní: Copak starozákonní Písma nepředpovídají, že Syn člověka má velmi trpět a být v opovržení? Pokud jde o Eliáše, ten už přišel (v osobě a službě Jana Křtitele), ale lidé s ním naložili, jak chtěli – stejně jako s Eliášem. Smrt Jana Křtitele byla předzvěstí toho, co udělají Synu člověka. Zavrhlí králova předchůdce, odmítnou i samotného krále.“

B. Uzdravení chlapce posedlého zlým duchem (9,14–29)

9,14–16 Učedníkům nebylo dopřáno zůstat na vrcholku hory proměnění. V údolí sténali a vzdychali lidé. U nohou učedníků ležel svět plný bída. Když Ježíš a tři učedníci sestoupili na úpatí hory, právě probíhala vzrušená diskuze mezi zákoníky, zástupcem a ostatními učedníky. Jen co se objevil Pán, rozhovor skončil a dav se přihrнул k němu. „O čem se s nimi dohadujete?“ zeptal se.

9,17–18 Rozrušený otec Pánu rozechvěle vyprávěl o svém synovi posedlém němým duchem. Démon mrštil chlapcem na zem, ten skřípal zuby a měl pěnu u úst. Takové záchvaty syna ničily. Otec požádal učedníky, aby mu pomohli, ale oni to nedokázali.

9,19 Pán Ježíš si povzdechl nad nevěrou svých učedníků. Copak jim nedal moc, aby vyháněli démony? Jak dlouho bude muset být s nimi, než se naučí uplatňovat autoritu, kterou jim dal? Jak dlouho bude muset snášet život bezmoci a porážky?

9,20–23 Když přivedli chlapce k Pánu, démon prudce chlapcem zalomcoval. Pán se zeptal otce, jak dlouho to již trvá. Dozvěděl se, že od dětství. Tyto záchvaty často vrhaly chlapce do ohně a vody. Chybělo málo a chlapec by umřel.

Pak otec poprosil Pána, aby něco laskavě udělal, pokud může. Byl to srdcervoucí výkřik tryskající z mnoha let beznaděje. Ježíš mu řekl, že zde se nejedná o to, kdo je schopen uzdravit, ale o otcovu víru. Víra v živého Boha je vždy odměněna. Pro něho není žádný případ neřešitelný.

9,24 Otec tady vyjadřuje paradox víry a nevěry, jak ji Boží lidé prožívají v každé době. „Pane, věřím, pomoz mé nevěře!“ Chceme věřit, ale přitom jsme plni pochybností. Nesnášíme tento nepochopitelný vnitřní rozpor, a přesto s ním jakoby marně bojujeme.

9,25–27 Když Ježíš přikázal nečistému duchu, aby odešel, chlapec dostal další silný záchvat, po kterém zůstal jako mrtvý. Pán jej pozvedl a uzdraveného jej vrátil jeho otcí.

9,28–29 Později, když byl Pán Ježíš s učedníky sám v domě, zeptali se ho, proč nebyli schopni nečistého ducha vyhnat. Odpověděl jim, že některé divy vyžadují modlitbu a půst. Kdo z nás se občas nesetká v křesťanské službě s pocitem porážky a zklamání? Neúnavně a svědomitě pracujeme, a přesto není vidět působení moci Božího Ducha. I my slyšíme Pánova slova, která nám připomínají: „Tento rod nemůže vyjít jinak než v modlitbě a půstu.“

C. Ježíš opět předpovídá svou smrt a vzkříšení (9,30–32)

9,30 Návštěva našeho Pána v krajině Cesareje Filipovy skončila. Vydal se nyní přes Galileu – na cestu, která jej nakonec přivede do Jeruzaléma a na kříž. Přál si cestovat nepozorovaně. Jeho veřejná služba se chýlila ke konci. Nyní chtěl trávit čas s učedníky, aby je vyučoval a připravil na to, co mají před sebou.

9,31–32 Řekl jim otevřeně, že bude zajat a zabit, ale že třetí den zase vstane z mrtvých. Nerozuměli tomu a neměli odvalu se jej na to zeptat. Často se bojíme zeptat, a proto přicházíme o požehnání.

D. Kdo je největší? (9,33–37)

9,33–34 Když došli do Kafarnaum, do domu, kde měli bydlet, Ježíš se jich zeptal, o čem se cestou mezi sebou dohadovali. Styděli se přiznat, že se hádali, kdo z nich bude největší. Proměnění možná oživilo jejich naděje na bezprostřední příchod království, a tak se chystal, že v něm zaujmou čestná místa. Je velmi smutné, když si uvědomíme, že právě v tu dobu jim Ježíš vyprávěl o své nadcházející smrti – a oni se hádají, kdo z nich je větší. Lidské srdce nejúskočnější a nevyčísitelné, jak říká Jeremiáš ČEP.

9,35–37 Ježíš věděl, o čem se dohadovali, a proto s nimi začal mluvit o pokoře. Řekl jim, že cesta k tomu, aby se někdo stal prvním, vyžaduje zaujmout nejnižší postavení služebníka a žít pro druhé, ne pro sebe. Postavil před ně malé dítě a objal je. Zdůraznil jim, že laskavost, kterou v jeho jménu prokazujeme těm nejméně váženým, nejméně slavným, je vlastně velký čin – jako by to byla laskavost prokázaná samému Pánovi, dokonce Bohu Otcí. „Požehnaný Pane Ježíši, tvé učení zkoumá a odhaluje mé tělesné myšlení. Zlom mé já a ať tvůj život působí skrze mne.“

E. Rivalita ve službě (9,38–42)

Tato kapitola jako by byla plná selhání. Petr mluvil nevhodně na hoře proměnění (v. 5). Učedníkům se nepodařilo vyhnat němého ducha (v. 18). Hádali se mezi sebou, kdo z nich je větší (v. 34). Ve verších 38–40 se u nich projevuje duch sektářství.

9,38 Byl to milovaný učedník Jan, který řekl Ježíši, že viděli nějakého člověka, jak v jeho jménu vyhání démony. Učedníci mu řekli, aby s tím přestal, protože nechodí s nimi. Dotyčný člověk nepřinášel falešné učení, ani nežil v hříchu. Prostě jenom nechodil s učedníky.

„Nakreslili kruh a mě nechali venku – rebel, sektář, vyvrhel.“

Ale láska a já jsme věděli, jak ho získat – nakreslili jsme kruh a vzali ho mezi sebe.“

9,39 Ježíš řekl: „Nebráňte mu. Jestliže ve mě natolik věří, že v mém jménu vyhání demony, pak je na mé straně a působí proti Satanovi. Takový člověk se nemůže jen tak obrátit, začít o mně mluvit zle nebo se stát mým nepřitelem.“

9,40 Tento verš jako by protirečnil Mt 12,30, kde Ježíš řekl: „Kdo není se mnou, je proti mně a kdo neshromáždí se mnou, rozptýluje.“ Ale ve skutečnosti se o rozpor nejedná. V Matoušově evangeliu šlo o to, zda je Kristus Boží Syn, nebo člověk, který má moc od démona. Každý, kdo není zajedno s Ježíšem v tak zásadní otázce, není s ním, ale působí proti němu.

Zde u Marka se nejedná o Kristovu osobu nebo působení, ale jde o spolupracovníky, kteří slouží Pánu. V tom je třeba tolerance a lásky. Kdokoli ve službě nestojí proti Pánu, je určitě proti Satanovi, a je tedy na Kristově straně.

9,41 I ten nejmenší dobrý skutek vykonaný v Kristově jménu bude odměněn. Číše vody podaná učedníkovi proto, že patří Kristu, nezůstane bez povšimnutí. Vyhánění démonů v jeho jménu je něco okázalého. Podat sklenici vody je něco úplně obyčejného. Ale obojí je pro Pána cenné, pokud to uděláme pro jeho slávu.

„Proto, že jste Kristovi“ je pouto, které by mělo věřící spojoval. Kdybychom tato slova měli na mysli, zbavili bychom se ducha stranickosti, malicherných sporů a žárlivosti v křesťanské službě.

9,42 Pánův služebník musí mít stále na paměti, jaký vliv mají jeho slova a skutky na druhé. Je možné stát se pro spoluvěřícího pohoršením, způsobit mu celoživotní duchovní újmu. Bylo by lepší, kdyby jej utopili s mlýnským kamenem na krku, než aby měl někoho z maličkých svést z cesty svatosti a pravdy.

F. Přísná sebekázeň (9,43–50)

9,43 Zbývající verše této kapitoly zdůrazňují nezbytnost kázně a sebezapření. Ti, kdo se vydali na cestu pravého učednictví, musí stále bojovat s přirozenými žádostmi a chout-

kami. Podporovat je znamená cestu do zkázy. Ovládat je zajišťuje duchovní vítězství.

Pán mluví o ruce, noze a oku a vysvětluje, že by bylo lepší o tuto část těla přijít, než aby se celý člověk dostal do pekla. Stojí za to přinést jakoukoli oběť, abychom dosáhli svého cíle.

Ruka může představovat naše skutky, noha chození a oko věci, po kterých toužíme. Všechny jsou potenciálně nebezpečné. Jestli s nimi nenaložíme tvrdě, mohou nás přivést do věčné zkázy.

Učí tento úsek, že opravdoví věřící mohou být nakonec zatraceni a strávit věčnost v pekle? Mohlo by se to zdát, pokud bychom brali v úvahu jen tento úsek. Ale v souladu s učním Nového zákona musíme dospět k závěru, že ten, kdo půjde do pekla, nikdy nebyl opravdový křesťan. Někdo může *vynávat*, že je znovuzrozený, a nějakou dobu se může zdát, že se dobře rozvíjí. Ale jestliže přitom povoluje tělu, je jasné, že nikdy spasen nebyl.

9,44–48 Pán Ježíš znovu¹⁶ mluví o pekle jako o místě, „kde jejich červ neumírá a oheň nehasne“. Je to nesmírně vážné. Kdybychom tomu skutečně věřili, nežili bychom pro věci, ale pro duše, které jsou věčné. „Dej mi horlivou touhu pro duše, Pane!“

Naštěstí není nutné, abychom si z morálních důvodů utínali ruku nebo nohu nebo si vylupovali oko. Ježíš nenaznačuje, že bychom měli jít do takových extrémů. Říká, že by bylo *lepší* přinést oběť tím, že nebudeme tyto části těla používat, než aby nás jejich zneužívání zavleklo do pekla.

9,49 Verše 49 a 50 jsou zvlášť těžké. Proto je probereme po jednotlivých větách.

„Neboť každý bude osolen ohněm.“ Zde jsou tři hlavní problémy:

1. O jaký oheň se zde jedná?
2. Co se myslí osolením?
3. Znamená slovo „každý“ člověka spaseného, nespaseného, nebo obojí?

Oheň může znamenat peklo (jako ve verších 44, 46, 48) nebo soud jakéhokoliv druhu, včetně Božího soudu nad skutky věřícího a posuzování sebe sama.

Sůl představuje látku, která konzervuje, čistí a dává chuť. Na Východě je to i záruka věrnosti, přátelství nebo dodržení slibu.

Jestliže „každý“ znamená nespasený, pak je zde obsažena myšlenka, že takoví budou udržováni v ohni v pekle, tedy budou věčně trpět.

Jestliže „každý“ znamená věřící, potom tento úsek vyjadřuje, že:

1. Musí být pročištěváni ohněm Boží kázně v tomto životě, nebo
2. se mají vyvarovat porušenosti osobní sebekázně a sebezapíráním, nebo
3. budou prověřeni před Kristovou soudnou stolicí.

„A každá oběť bude osolena solí.“ Tato věta¹⁷ je citát z Lv 2,13 (a také Nu 18,19 a 2Pa 13,5). Sůl měla jako znak smlouvy mezi Bohem a jeho lidem připomínat, že smlouva je něco závažného, co se nemá porušovat. Když vydáváme svá těla Bohu jako živou oběť (Ř 12,1–2), měli bychom tuto oběť ochucovat solí – konat ji s neutuchající oddaností.

9,50 „Sůl je dobrá!“ Křesťané jsou solí země (Mt 5,13). Bůh očekává, že budou mít uzdravující, očistný vliv. Pokud vedou život pravého učednictví, jsou požehnáním pro všechny lidi.

„Kdyby se však sůl stala neslanou, čím ji ochutíte?“ Sůl, která ztratila svou chuť, je bezcenná. Křesťan, který neplní své povinnosti jako opravdový učedník, je jalový a bez užítka. Nestačí v křesťanském životě dobře začít. Pokud Boží dítě nežije ve stálém, důkladném sebezkoumání, pak nedosáhne záměru, pro který ho Bůh zachránil.

„Mějte sůl v sobě.“ Bud' ve světě silou na Boží straně. Vykonávej na něj blahodárný vliv ke Kristově slávě. Nesmiňuj se ve svém životě s ničím, co by mohlo snížit tvou účinnost pro něho.

„A žijte mezi sebou pokojně.“ To se zřejmě týká veršů 33–34, kde se učedníci dohadovali, kdo z nich je největší. Pýchy je třeba se zbavit a nahradit ji pokornou službou všem.

Když shrneme verše 49 a 50, znázorňují život křesťana jako oběť pro Boha. Je osolený ohněm, tedy spojený se sebezposuzováním a sebezapíráním. Má v sobě sůl, je to život obětovaný se zárukou věrné oddanosti. Když věřící bere zpět své sliby nebo se se svými hříšnými touhami radikálně nevypořádá, pak

je jeho život bez chuti, bez ceny a bez smyslu. Proto bychom měli ze svého života vykořenit všechno, co narušuje Boží poslání, a měli bychom udržovat pokojné vztahy s ostatními věřícími.

G. Manželství a rozvod (10,1–12)

10,1 Z Galileje odešel náš Pán do Pereje, do krajiny na východ od řeky Jordán. Jeho službě v Pereji se věnuje tato kapitola až do 45. verše.

10,2 Brzy jej našli farizeové. Sledovali ho jako smečka vlků, aby jej nakonec zabili. Ve snaze jej při něčem přistihnout, se ho zeptali, zda Zákon dovoluje rozvod. Pán je odkázal na Pentateuch. Co ustanovil Mojžíš?

10,3–9 Odpovědi na jeho otázku se vyhnuli tím, že konstatovali, co Mojžíš dovolil. Mojžíš dovolil muži, aby propustil manželku, pokud jí o tom dá písemné potvrzení. Ale to není Boží ideál; bylo to opatření kvůli tvrdosti lidského srdce. Podle Božího záměru mají muž a žena žít spolu po celý život. To má kořeny v tom, že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu. Člověk má opustit rodiče a v manželství přilnout ke své ženě tak, aby byli jedno tělo. Když je Bůh spojil, neměli by se na základě lidského rozhodnutí rozvádět.

10,10 Zřejmě i pro učedníky to bylo těžké přijmout. Postavení žen jim v té době nezajišťovalo úctu ani bezpečí. Zacházelo se s nimi na hranici pohrdání. Muž mohl svou ženu propustit, když se mu znelíbila. Žena se neměla kam obrátit, často se s ní jednalo jako s majetkem.

10,11–12 Když se na to učedníci později Pána ptali, bez obalu označil nové manželství po rozvodu jako cizoložství, ať byl rozvedený muž nebo žena. Kdybychom tento verš vzali jen sám o sobě, znamenalo by to zákaz rozvodu za všech okolností. Ale Mt 19,9 uvádí výjimku. Pokud se jeden z partnerů provinil smilstvem, pak se ten druhý mohl rozvést a lze předpokládat, že se mohl znovu oženit/vdat. Je také možné, že 1K 7,15 umožňuje rozvod, jestliže nevěřící manžel opustí věřící manželku.

S rozvodem a uzavřením dalšího manželství jsou spjaty určité potíže. Někdy se man-

želství dostane do takové spleti, že na její rozpletení je potřeba Šalomounovy moudrosti. Nejlepším způsobem, jak tuto spleť řešit, je vyhnout se rozvodu. Rozvod vrhá stín a staví otazníky nad životy těch, koho se týká. Jestliže rozvedení lidé hledají společenství v místním sboru, starší sboru musí daný případ v Boží bázni probrat. Každý případ je jiný a je třeba ho zvažovat samostatně.

Tento úsek ukazuje, jak Kristu záleží nejen na svatosti manželství, ale také mu jde o práva žen. Křesťanství dává ženám postavení takové úcty, kterou v jiných náboženstvích nenajdeme.

H. Pán žehná dětem (10,13–16)

10,13 Nyní vidíme, jaký má Pán Ježíš zájem o malé děti. Rodiče přinášeli své děti, aby jim Učitel a Pastýř žehnal, ale učedníci je odháněli.

10,14 Pán se rozhořčil a vysvětlil jim, že Boží království patří dětem a těm, kdo mají víru a pokoru jako děti. Dospělí se musí stát dětmi, pokud mají vejít do království.

George MacDonald říkával, že nevěří v křesťanství člověka, před jehož dveřmi si nikdy nehráli chlapi a děvčata. Tyto verše by měly Pánovu služebníku připomenout, jak je důležité oslovovat děti Božím slovem. Dětská mysl je velmi tvárná a vnímavá. W. Graham Scroggie říká: „Vydej ze sebe to nejlepší a to předej dětem.“

I. Bohatý mladík (10,17–31)

10,17 Pána zastavil jeden bohatý muž a položil mu patrně upřímnou otázku. Oslovil ho „Dobrý učiteli“ a zeptal se, co má udělat, aby získal věčný život.

10,18 Ježíš se zdržel u slov „Dobrý učiteli“. Tomuto oslovení se nebránil, ale využil je, aby vyzkoušel jeho víru. Dobrý je jenom Bůh. Je tento bohatý člověk ochoten vyznat, že Pán Ježíš je Bůh? Sotva.

10,19–20 Dále Pán použil Zákona, aby v něm probudil vědomí hříchu. Tento muž žil v domnění, že království může získat na základě toho, co *udělá*. Ať tedy poslouchá Zákon, který říká, co má *dělat*! Náš Pán cituje pět přikázání, která se týkají především vzta-

hu k našim bližním. Těchto pět přikázání ve skutečnosti vyjadřuje: „Milovat budeš svého bližního jako sám sebe.“ Muž potvrdil, že to vše od mládí zachovával.

10,21–22 Opravdu miloval své bližní jako sám sebe? Pokud ano, ať to dokáže tím, že prodá všechno, co má, a peníze rozdá chudým. Tu však začíná jiný příběh! Bohatý muž odešel smutný, protože měl mnoho majetku.

Pán Ježíš tím nemyslel, že by onen muž mohl být spasen tím, že prodá svůj majetek a peníze věnuje na dobročinné účely. Ke spasení vede jen jediná cesta – víra v Pána Ježíše. Ale aby člověk mohl být zachráněn, musí poznat, že je hříšný, že nestačí na svaté Boží požadavky. Pán jej konfrontoval s Desaterem, aby ho usvědčil z hříchu. Když nebyl tento bohatý muž ochoten se o svůj majetek rozdělit, ukázalo se, že bližní nemiluje tak jako sebe. Měl by říct: „Pane, jestliže Zákon žádá toto, pak ho nejsem schopen splnit, jsem hříšník. Nemohu se zachránit vlastním úsilím. Proto tě prosím, zachraň mě svou milostí.“ Ale on svůj majetek miloval natolik, že nebyl ochoten se jej vzdát. Nechtěl utrpět takovou ztrátu.

Když Ježíš muži řekl, aby všechno, co má, prodal, *nevyjadřoval* tím, že to je způsob, jak získat spasení. Ukázal mu, že přestoupil Boží zákon, a proto potřebuje záchranu. Kdyby byl reagoval kladně na Pánova slova, poznal by cestu ke spasení.

Je zde ale jeden problém: Máme my věřící milovat své bližní jako sebe sama? Říká nám Ježíš: „Prodej všechno, co máš, rozdej chudým a budeš mít poklad v nebi, pak přijď, vezmi svůj kříž a následuj mne“? Každý si musí odpovědět sám za sebe. Ale než tak udělá, měl by vzít v úvahu několik vážných skutečností:

1. Tisíce lidí denně umírají hladem.
2. Více než polovina světa ještě neslyšela evangelium.
3. To, co vlastníme, je možné využít ke zmírnění lidské duchovní i fyzické bíd.
4. Kristův příklad nás učí, že bychom se měli stát chudými, abychom jiné obohatili (2K 8,9).
5. Krátkost života a Pánův brzký příchod nás vybízí k tomu, abychom své peníze použili na práci pro něj. Až přijde, bude už pozdě.

10,23–25 Když Ježíš viděl bohatého muže, jak mizí v davu, poznamenal, že pro bohaté je těžké vejít do Božího království. Učedníky jeho slova udivila; bohatství si totiž spojovali s Božím požehnáním. A tak Ježíš zopakoval: „Děti, jak nesnadné je pro ty, kteří spoléhají na majetek,¹⁸ vejít do Božího království.“ A dodal: „Snadnější je, aby velbloud prošel uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království.“

10,26–27 Učedníci se podivili ještě více, kdo tedy může být spasen! Jako Židé, kteří žili pod Zákonem, správně vnímali bohatství jako projev Božího požehnání. V Mojžíšově zákoně Bůh slibuje zdar těm, kdo ho poslouchají. Učedníci si mysleli, že pokud ani bohatý člověk nemůže vejít do království, pak se tam nedostane už nikdo. Ježíš odpověděl, že to, co je u lidí nemožné, je možné u Boha.

Co tedy máme z tohoto úseku pro sebe vyvodit?

Především: pro bohaté lidi je velmi těžké dojít ke spasení (v. 23), protože mají tendenci milovat svůj majetek víc než Boha. Raději by se vzdali Boha než svých peněz. Svou důvěru vkládají spíš do majetku než do Pána. Za takového stavu nemohou být spaseni.

Je pravda, že v době Starého zákona bylo bohatství projevem Boží přízně. To se teď mění. Bohatství už není znamením Pánova požehnání, ale zkouškou lidské oddanosti.

Spíš projde velbloud uchem jehly, než aby bohatý člověk prošel dveřmi království. Lidsky řečeno, bohatý prostě nemůže být spasen. Někdo možná namítne, že lidsky řečeno *nikdo* nemůže být spasen. To je pravda. Ale ještě větší pravda je to v případě bohatého člověka. Stojí před překážkami, které chudý nezná. Z trůnu srdce bohatého člověka je třeba svrhnout boha mamonu a on sám se musí postavit před Bohem jako žebrák. A tato změna je lidsky nemožná. To může způsobit jenom Bůh.

Křesťané, kteří si ukládají poklady na zemi, často doplácují na svoji neposlušnost v životech svých dětí. Velmi málo dětí z takových rodin žije oddané pro Pána.

10,28–30 Petr pochopil těžiště Pánova vyučování. Uvědomil si, že říká: „Všeho nechejte a pojd'te za mnou!“ Ježíš to potvrzuje

a slibuje odměnu v přítomnosti i na věčnosti těm, kteří opustí všechno pro něho a pro evangelium.

1. Odměna tady na zemi je deset tisíc procent, ne v penězích, ale jsou to:

a) domy – domovy jiných lidí, kde dostane ubytování a pohoštění jako Pánův služebník;

b) bratři, sestry a matky – křesťanští přátelé, jejichž společenství obohacuje celý život;

c) pole – země celého světa, které získal pro Krista;

d) pronásledování – i to je částí současné odměny. Být uznán hodným utrpení pro Ježíše je důvod k radosti.

2. Budoucí odměnou je věčný život. To neznamená, že věčný život získáváme tím, že všechno opustíme. Věčný život je dar. Jádro myšlenky spočívá v tom, že ti, kdo všechno opustí, dostanou větší schopnost radovat se a užívat v nebi věčného života. Všichni věřící budou mít věčný život, ale ne všichni jej budou užívat ve stejné míře.

10,31 Potom Pán přidává varující slovo: „Mnozí první však budou poslední a poslední první.“ Na cestě učednictví nestačí dobře začít. Rozhodující je to, jak skončíme. Ironside řekl:

„Ne každý, kdo slíbil věrnost a oddanost v následování, jde dále cestou sebezapírání pro Kristovo jméno. Někteří jako by zpočátku zůstávali pozadu a jejich odevzdanost byla nejasná, ale přesto se v dobách zkoušek osvědčili jako ryzí a ochotní se obětovat.“¹⁹

J. Pán Ježíš potřetí předpovídá svoji smrt a vzkříšení (10,32–34)

10,32 Nastal čas jít do Jeruzaléma. Pro Pána Ježíše to bude znamenat smutek a utrpení v Getsemane, pohanění a zápas na kříži.

Jak se v této situaci cítí? Nevychťeme to ze slova: „Ježíš šel před nimi“? Byl pevně rozhodnut splnit Boží vůli, dobře věděl, co ho to bude stát. Znamená to osamění – šel sám vpředu před učedníky. A byla v tom radost – hluboce zakořeněná radost z toho, že koná vůli svého Otce, i radostná vyhlídka budoucí slávy, radost z toho, že si vykoupí pro sebe

nevěstu. Pro radost, která byla před ním, podstoupil kříž, pohrdl hanbou.

Když na něj hledíme, jak kráčí vpředu, i my jsme udiveni. Náš neochvějný Vůdce, Původce i Dokonavatel naší víry, náš slavný Učitel, Boží kníže! Erdman píše:

Zastavme se a podívejme se do tváře a podoby Božího Syna, jak jde bez zaváhání ke kříži! Když jdeme za ním, probouzí to v nás nové hrdinství; když vidíme, jak za nás dobrovolně zemřel, probouzí to v nás novou lásku. Není úžasné vnímat význam a tajemství jeho smrti?²⁰

Ti, kteří jej následovali, měli strach. Věděli, že náboženští vůdcové v Jeruzalémě měli v úmyslu jej zabít.

10,33–34 Pán Ježíš potřetí učedníkům podrobně líčí, co se bude dít. Tento prorocký náčrt ukazuje, že je tu někdo víc než člověk.

1. „Hle, vystupujeme do Jeruzaléma“ (11,1–13,37).

2. „Syn člověka bude vydán velebnějším a zákoníkům“ (14,1–2.43–53).

3. „Odsoudí ho na smrt“ (14,55–65).

4. „A vydají ho pohanům“ (15,1).

5. „Budou se mu posmívat, plivat na něho, zbičují ho a zabijí“ (15,2–38).

6. „A po třech dnech vstane z mrtvých“ (16,1–11).

K. Velký je ten, kdo slouží (10,35–45)

10,35–37 Po této bolestné předpovědi blížícího se ukřižování k němu přišli Jakub a Jan se žádostí, která byla vznešená, ale přítom špatně načasovaná. Chtěli být Kristu blízko, ale nebyl vhodný čas, aby sami pro sebe usilovali o velké věci. Byl to projev víry, že Pán ustanoví své království, ale teď měli spíš myslet na jeho nadcházející utrpení.

10,38–39 Pán Ježíš se jich zeptal, jestli jsou schopni pít jeho kalich, čímž měl na mysli své utrpení, a jestli mohou být křtěni spolu s ním, tím měl na mysli svou smrt. Vyjádřili se, že mohou, a on jim potvrdil, že mají pravdu. Budou trpět pro svou věrnost vůči němu; přinejmenším Jakub se stal později mučedníkem (Sk 12,2).

10,40 Potom jim vysvětlil, že čestná místa v království se neudělují náhodile. Bude

to podle zásluh. Zde je dobré si uvědomit, že vstup do království je umožněn na základě milosti skrze víru, ale postavení v království se určuje podle věrnosti Kristu.

10,41–44 Ostatních deset učedníků bylo pobouřeno tím, že je Jakub a Jan chtěli předběhnout. Ale jejich rozhořčení jen prozradilo, že mají stejného ducha. Pánu Ježíši se tak naskytla příležitost, aby jim dal krásné a zásadní poučení o tom, v čem spočívá velikost. Mezi neobrácenými jsou velicí ti, kdo vládnou, jak sami chtějí, kdo mají převahu, jsou dominantní. Ale velikost v Kristově království se vyznačuje službou. Kdo si přeje být první, ať se stane služebníkem všech.

10,45 Nejlepším příkladem je sám Syn člověka. „Nepřišel, aby si nechal posloužit, ale aby posloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“ Uvědomujme si to! Přišel tak, že se zázračně narodil. Sloužil celým svým životem a svou zástupnou smrtí položil svůj život.

Jak je uvedeno výše, verš 45 je klíčový verš celého evangelia. Je to teologie v miniatuře, medailonek největšího života, jaký svět poznal.

L. Uzdravení slepého Bartimea (10,46–52)

10,46 Děj se nyní přesouvá z Pereje do Judska. Pán a jeho učedníci přešli Jordán a dostali se do Jericha. Tam se setkali se slepým Bartimeem, člověkem, který měl zoufalou potřebu, byl si jí vědom a byl rozhodnut ji uspokojit.

10,47 Bartimeus poznal Pána jako syna Davidova a tak jej také oslovil. Bylo ironií, že izraelský národ byl k přítomnosti Mesiáše slepý, zato nevidomý Žid měl správný duchovní vhled.

10,48–52 Jeho vytrvalé prosebné volání o slitování nezůstalo bez odezvy. Konkrétní modlitba o zrak se dočkala i konkrétní odpovědi. Svou vděčnost vyjádřil věrným učednictvím, šel za Ježíšem na jeho poslední cestě do Jeruzaléma. Pro Pánovo srdce to musela být radost, že v Jerichu našel takovou víru právě v době, když kráčel ke kříži. Bartimeus udělal dobře, když hledal Pána právě tento den, protože Ježíš tou cestou potom už nikdy nešel.

V. Služebník v Jeruzalémě (kap. 11–12)

A. Triumfální vjezd (11,1–11)

11,1–3 V této kapitole začíná zpráva o posledním týdnu. Ježíš se zastavil na východním svahu Olivové hory blízko Betfage (dům nezralých fíků) a Betanie (dům chudých, pokorných, utlačovaných).

Přišel čas, aby se otevřeně představil židovskému lidu jako jejich Mesiáš-Král. Tím se naplní proroctví Zachariáše 9,9 – král přijíždí na oslátku. Proto poslal dva učedníky z Betanie do Betfage. S dokonalou znalostí detailů a plnou autoritou jim přikázal, aby přivedli oslátku, na kterém ještě nikdo neseděl a které najdou přivázané. Kdyby se jich někdo na něco ptal, měli odpovědět: „Pán ho potřebuje.“ Pánovu vševědoucnost, jak ji zde vidíme, někdo komentoval: „To není Kristus modernismu, ale historický Kristus, Kristus nebe.“

11,4–6 Všechno proběhlo tak, jak Ježíš předpověděl. Našli oslátku přivázané na rozcestí ve vsi. Na dotaz, co to dělají, učedníci odpověděli, jak jim Ježíš řekl. A ti lidé je nechali.

11,7–8 I když na oslátku nikdo předtím nejel, neklopýtalo, když neslo svého Stvořitele do Jeruzaléma. Pán vjížděl do města po slavnostním koberci vytvořeném z pláštěů a palmových větví a za nadšeného jásotu lidí. Alespoň nakrátko byl uznáván jako král.

11,9–10 Lid volal:

1. „Hosana“ – což původně znamenalo „Zachraň, prosíme“, ale později se slovo stalo pochvalným voláním. Možná tím lidé měli na mysli: „Vysvoboď nás, prosíme, zpod římské nadvlády.“

2. „Požehnaný, který přichází v Pánově jménu“ – jasné uznání, že Pán Ježíš je zaslíbený Mesiáš (Ž 118,26).

3. „Požehnané přicházející království našeho otce Davida!“ – domnívali se, že bude zřízeno království, kde Kristus bude sedět na Davidově trůnu.

4. „Hosana na výsostech!“ – volání na oslavu Pána na výšinách nebes, nebo prosba, aby je zachránil z nebeských výšin.

11,11 V Jeruzalémě Ježíš vešel do chrámu – ne do vnitřní svatyně, ale na nádvoří. Bylo patrné, že je to Boží dům, ale on se v chrámě necítil doma, protože mu kněží a lid upírali místo, které mu náleželo. Proto se tu jen krátce porozhlédl a spolu s Dvanácti se vrátil do Betanie. Byla neděle večer.

B. Fíkovník bez ovoce (11,12–14)

Tato příhoda je Pánovou interpretací bouřlivého přivítání, kterého se mu v Jeruzalémě právě dostalo. Viděl izraelský národ jako neplodný fíkovník. Bylo na něm listí, které symbolizovalo vyznání, ale žádné ovoce.

Provolávání Hosana se brzy změní v krvežíznivé „Ukřížuj ho!“

Zde je zjevná potíž v tom, že odsoudil fíkovník, který nenesl ovoce, i když je výslovně řečeno, že právě nebylo období fíků. Pán Ježíš jako by byl nerozumný, nevrlý. Víme, že takový nebyl; jak tedy vysvětlit tuto zvláštní situaci?

Fíkovníky v biblických zemích přinášely rané jedlé ovoce ještě předtím, než vyrašilo listí. Byla to předzvěst hlavní úrody, zde vyjádřené slovy „období fíků“. Jestliže strom neměl rané fíky, byl to signál, že později nebude ani hlavní úroda. Když Ježíš přišel k izraelskému národu, bylo na něm listí, což vyjadřuje vyznávání, ale chybělo mu Boží ovoce. Pán Ježíš lačněl po ovoci, které měl národ přinášet. Když nenašel rané ovoce, věděl, že tento nevěřící lid nepřinese ovoce ani později, proto fíkovník proklel. To byl předobraz soudu, který dopadl na izraelský národ v roce 70.

Tato událost nicméně *neříká*, že Izrael je prokletý k věčné neúrodě. Židovský národ byl odložen na čas, ale až se Kristus vrátí, aby vládl, národ prožije znovuzrození a obnovu Boží přízně.

Toto je jediný zázrak, při kterém Pán Ježíš nežehnal, ale proklínal, život zničil, ne obnovil. To vyvolává potíž. Na tuto námitku však odpovídáme, že Stvořitel má svrchované právo zničit něco neživého, aby tím vyjádřil důležitou duchovní pravdu, a tak zachránil lidi před věčným zatracením.

Primární interpretace této části se týká izraelského národa, má však svou aplika-

ci i pro lidi všech dob, kteří mají velké řeči a přízemní chování.

C. Služebník čistí chrám (11,15–19)

11,15–16 Na začátku svého veřejného působení Ježíš vyhnal z chrámového prostředí obchodníky (Jan 2,13–22). Teď, když se jeho služba blížila k závěru, vstoupil zase na chrámové nádvoří a vyhnal ty, kdo vydělávali na náboženských činnostech. Nedovolil ani to, aby se přes chrámový prostor nosilo běžné zboží.

11,17 Spojením citátů z Izaiáše a Jeremiáše odsoudil znesvěcování chrámu, život v přepychu a snahu o obchodní prospěch. Bůh chtěl, aby chrám byl domem modlitby pro všechny národy, nejen pro Izrael (Iz 56,7). Ale oni z něj udělali náboženské tržiště, doupe podvodníků a vyděračů (Jr 7,11).

11,18 Zákoníků a nejvyšších kněží se jeho obvinění hluboce dotkla. Chtěli ho zabít, ale nemohli si to dovolit na veřejnosti, protože lid k němu stále vzhlížel s úctou.

11,19 Večer Ježíš odcházel z Jeruzaléma ven. Slovesný čas v originále ukazuje, že to pro něho bylo běžné, zřejmě kvůli bezpečnosti. O sebe se nebál. Musíme mít na paměti, že součástí jeho služby bylo zachovat ovce, tedy učedníky (J 17,6–19). Navíc by bylo absurdní, aby se vzdal choutkám svých nepřátel dříve, než přišel pravý čas.

D. Poučení z neplodného fíku (11,20–26)

11,20–23 Druhý den ráno po prokletí fíkovníku šli učedníci kolem něj cestou do Jeruzaléma. Viděli, že od kořenů úplně uschl. Když se o tom Petr zmínil před Pánem, ten mu na to jen řekl: „Mějte víru Boží.“ Jak tato slova souvisí s fíkovníkem? Následující verše ukazují, že Ježíš posiloval jejich víru jako prostředek pro překonání těžkostí. Jestliže mají učedníci víru v Boha, vypořádají se s problémem neúrody, dokážou odstranit jakkoli velké překážky.

Tyto verše však nikomu nedávají právo modlit se za zázračnou moc pro vlastní pohodlí nebo získání uznání. Každý skutek víry musí stát na Božím zaslíbení. Víme-li, že je Boží vůlí vyřešit určitý problém, potom se

za to můžeme s naprostou důvěrou modlit. Ve skutečnosti se můžeme s důvěrou modlit za cokoli, pokud máme jistotu, že je to podle Boží vůle zjevené v Bibli nebo k tomu máme vnitřní svědectví Ducha svatého.

11,24 Jestliže žijeme v úzkém vztahu s Pánem a modlíme se v Duchu, můžeme mít ujistění o vyslyšení modlitby dříve, než přijde odpověď.

11,25–26 Avšak jedním ze základních předpokladů vyslyšené modlitby je duch odpuštění. Jestliže v sobě chováme tvrdý, sebeospravedlňující postoj vůči druhým, nemůžeme očekávat, že nás Bůh vyslyší a odpoví nám. Musíme odpouštět, jestliže nám má být odpuštěno. Tady není řeč o soudcovském odpuštění hříchů při obrácení, kdy nám Bůh odpouští jakožto soudce – v tom případě je to věc milosti skrze víru. Odpuštění jako předpoklad vyslyšené modlitby se týká vztahu Boha, kdy s námi jedná jako otec s dětmi. Duch neodpuštění ve věřícím narušuje vztah s Otcem v nebi a brání průchodu požehnání.

E. Otázka Služebníkovy pravomoci (11,27–33)

11,27–28 Sotva Ježíš přišel na chrámové nádvoří, náboženští vůdce jej obklopili a zpochybňovali jeho pravomoc dvěma otázkami: 1. „Jakou mocí to činíš?“ 2. „Kdo ti dal moc konat tyto věci?“ (tj. čistit chrám, proklínat fíkovník, slavnostně vjet do Jeruzaléma). Doufali, že ho nějak dostanou, ať už odpoví jakkoli. Pokud bude tvrdit, že má tuto moc sám v sobě jako Boží Syn, obviní ho z rouhání. Jestliže řekne, že jeho moc je od lidí, potom ho zdiskreditují. Kdyby řekl, že jeho moc je od Boha, pak takové tvrzení zpochybní; za Bohem ustanovené náboženské vůdce lidu považovali totiž sami sebe.

11,29–32 Ale Ježíš jim odpověděl protiotázkou. Byl Jan Křtitel poslaný od Boha nebo ne? (Výraz „křest Janův“ zde označuje jeho působení jako celek.) Na to nebyli schopni bez rozpaků odpovědět. Jestliže byla Janova služba ustanovena Bohem, měli uposlechnout jeho výzvy k pokání. Kdyby jeho službu znevážili, riskovali by hněv prostého

lidu, protože ten Jana stále považoval za Božího proroka.

11,33 Když nechtěli odpovědět a předstírali nevědomost, Pán s nimi odmítl o své pravomoci mluvit. Pokud nebyli ochotni uznat pověření jeho předchůdce, sotva by uznali ještě vyšší pověření samého krále!

F. Podobenství o zlých vinařích (12,1–12)

12,1 Pán Ježíš s židovskými představiteli stále ještě neskončil, i když už jim odmítl odpovídat na jejich otázky. Teď proti nim formou podobenství vznesl velmi silné obvinění, že ho odmítají jako Božího Syna. Člověk, který založil vinici, je sám Bůh. Vinice byla vnímána jako místo zvláštní výsady, které v té době zaujímal Izrael. Oplocení představuje Mojžíšův zákon, který odděloval Izrael od pohanů a zajišťoval mu postavení zvláštního lidu odděleného pro Hospodina. Vinaři byli náboženští vůdcové, tedy farizeové, zákoníci a starší.

12,2–5 Bůh často posílal Izraeli své služebníky proroky, hledal u nich vztah, svatost a lásku. Ale lid proroky pronásledoval a některé z nich i zabil.

12,6–8 Nakonec Bůh poslal svého milovaného Syna. Jeho si budou určitě vážit. Ale nestalo se tak. Smluvili se proti němu a nakonec ho zabili. Pán tak předpověděl vlastní smrt a odhalil své vrahy.

12,9 Co učiní Bůh s takovými bezbožníky? Zahubí je a výsadní postavení dá jiným. „Jiní“ mohou být v této souvislosti pohané nebo kající pozůstatek Izraele v posledních dnech.

12,10–11 Tím vším se naplnila Písma Starého zákona. Například v Ž 118,22–23 je proroctví, že Mesiáš bude židovskými vůdci při jejich stavebních plánech zavržen. Nebudou mít místo pro tento úhelný kámen. Ale po smrti Pán vstane z mrtvých a Bůh mu dá nejvýznamnější místo. Stane se úhelným kamenem na Boží stavbě.

12,12 Židovští vůdcové smysl podobenství pochopili. Věřili, že Žalm 118 mluví o Mesiáši. Teď slyšeli, jak jej Pán Ježíš vztahuje na sebe. Chtěli se ho zmocnit, ale ještě na to nepřišel čas. Lid by se postavil na jeho stranu. Proto jej ještě chvíli nechali.

G. Dávat císaři a Bohu? (12,13–17)

Dvanáctá kapitola popisuje útoky na Pána ze strany farizeů, herodiánů a saduceů. Je to kapitola otázek (viz verše 9, 10, 14–16, 23, 24, 26, 28, 35, 37).

12,13–14 Mezi farizeji a herodiány bylo nesmiřitelné nepřátelství, ale teď je společná nenávisť vůči Pánu spojila. Usilovně se jej snažili nalákat, aby řekl něco, kvůli čemu by ho mohli obvinít. Proto se ho zeptali, jestli je správné dávat daně římské vládě.

Žádný Žid neměl radost z toho, že žije pod pohanskou nadvládou. Farizeové ji z celé duše nenáviděli, zatímco herodiáni k ní zaujímalí tolerantnější postoj. Jestliže Ježíš otevřeně schválí daň císaři, mnoho Židů se od něho odvrátí. Jestliže řekne něco proti císaři, poženou ho před římské úřady, aby byl souzen jako zrádce.

12,15–16 Ježíš požádal, aby mu podali denár. (Zřejmě sám žádný u sebe neměl.) Na minci byl obraz císaře Tiberia, který Židům připomínal, že jsou porobený národ. Proč se dostali do takového područí? Pro svou nevěrnost a hřích. Měli spíš pociťovat pokoření, když museli přiznat, že mince, které používají, nesou obraz pohanského diktátora.

12,17 Pán Ježíš jim řekl: „Co je císařovo, odevzdejte císaři, a co je Boží, Bohu.“ Jejich slabina nespočívala v první části odpovědi, ale ve druhé. Římanům daně platili, i když neradi, ale nectili Boží právo na své životy. Na každé minci byl císařův obraz, proto každá patřila císaři. Člověk na sobě nese Boží obraz – vždyť Bůh ho stvořil ke svému obrazu (Gn 1,26–27) – proto patří Bohu.

Věřící má poslouchat a podporovat vládu, pod kterou žije. Nemá mluvit špatně o své vrchnosti ani se snažit ji svrhnout. Má platit daně a modlit se za ty, kterým byla svěčena moc. Kdyby ho však nabádali udělat něco, čím by zrazoval svou věrnost Bohu, pak se má proti tomu postavit a snést trest. Boží nároky mají přednost. Jejich plněním by křesťan měl vždy být dobrým svědectvím před světem.

H. Saduceové a hádanka o vzkříšení (12,18–27)

12,18 Saduceové představovali soudobé liberály a racionalisty. Vysmívali se představě

vzkříšení těla. Proto přišli za Pánem s absurdní historkou, kterou se pokoušeli zesměšnit vzkříšení jako takové.

12,19 Připomněli Ježíši, jak Mojžíšův zákon zajišťoval vdovy v Izraeli. Pro zachování rodinného jména a udržení majetku v rodině Zákon stanovil, že kdyby muž zemřel bez dětí, má si vdovu po něm vzít za ženu jeho bratr (Dt 25,5–10).

12,20–23 A tak přišli s neuvěřitelným případem: Jedna žena se postupně vdala za sedm bratrů. Ona sama zemřela jako poslední. A teď jejich základní otázka: Čí to bude manželka po vzkříšení?

12,24 Mysleli si, jak nejsou chytrí; Pán jim ukázal jejich naprostou neznalost, co Písmo učí o vzkříšení, a neznalost Boží moci, která křísí mrtvé.

12,25 Především by měli vědět, že manželství v nebi nepokračuje. Věřící se tam navzájem poznají, neztratí se rozdíly mezi muži a ženami, ale už se nebudou ženit a vdávat. V tomto ohledu budou jako andělé v nebi.

12,26–27 Potom náš Pán vedl saducee k Mojžíšovým knihám, kterých si cenili více než ostatních spisů Starého zákona, a to ke zprávě o Mojžíšovi u hořícího keře (Ex 3,6). Bůh tam mluví o sobě jako o Bohu Abrahama, Izáka a Jákoba. Pán Ježíš používá tento text, aby ukázal, že Bůh je Bohem živých, ne mrtvých.

Ale jak? Copak v době, kdy se Bůh zjevil Mojžíšovi, nebyli už Abraham, Izák a Jákob mrtví? Ano, byli a jejich těla byla v jeskyni Machpelach v Hebronu. Jak máme rozumět tomu, že Bůh je Bohem živých?

Argumentace zní takto:

1. Bůh dal patriarchům zaslíbení o zemi a o Mesiáši.

2. Tato zaslíbení se nenaplnila za jejich života.

3. Když Bůh mluvil s Mojžíšem u hořícího keře, byla těla patriarchů v hrobě.

4. A přece Bůh o sobě mluvil jako o Bohu živých.

5. Určitě splní, co Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi zaslíbil.

6. Z toho, co víme o Božím charakteru, je tedy vzkříšení naprostá nutnost.

A tak se Pán Ježíš se saducei loučí slovy: „Velmi bloudíte!“

I. Velké přikázání (12,28–34)

12,28 Jeden ze zákoníků dojatý tím, jak náš Pán obratně zvládal otázky svých kritiků, se Ježíše zeptal, které přikázání je nejdůležitější. Byla to upřímná otázka a v určitém smyslu je to zásadní životní otázka. Ve skutečnosti chtěl stručně vyjádření, jaký je hlavní cíl lidské existence.

12,29 Ježíš odpověděl citátem ze Šemy, židovského vyznání víry převzatého z Dt 6,4: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin jediný.“

12,30 Pak shrnul zodpovědnost člověka vůči Bohu: Miluj Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou silou. Bůh má mít v lidském životě nejvyšší místo. Žádná jiná láska se nemůže vyrovnat lásce k Bohu.

12,31 Druhá polovina Desatera nás učí milovat naše bližní jako sebe sama. Máme milovat Boha *více* než sebe a bližního *jako* sebe. Život, který opravdu stojí za to, má na prvním místě Boha, potom druhé. O hmotných věcech není řeč. Důležitý je Bůh a lidé.

12,32–33 Zákoník ze srdce souhlasil a chvályhodně jasně vyjádřil, že láska k Bohu a k bližním je důležitější než obřady. Uvědomoval si, že lidé mohou zachovávat obřady a navenek projevovat zbožnost bez vnitřní, osobní svatosti. Uznával, že Boha zajímá, jaký je člověk uvnitř i zvenku.

12,34 Když Pán Ježíš uslyšel pozoruhodný postřeh, řekl zákoníkovi, že není daleko od Božího království. Skuteční občané tohoto království se nesnaží podvádět Boha, své bližní ani sebe sama vnějším náboženstvím. Vědí, že Bůh se dívá k srdci, a tak k němu přicházejí, aby je očistil od hříchu a dal jim moc žít tak, jak se jemu líbí.

Potom se už nikdo neodvážil Pána Ježíše chytit žádnou zavádějící otázkou.

J. Davidův syn i Davidův Pán (12,35–37)

Zákoníci vždycky učili, že Mesiáš bude přímým potomkem Davida. To je pravda, ale jen částečně. Proto nyní Pán Ježíš těm, kdo právě stáli kolem něho na chrámovém nádvoří, položil otázku. V Ž 110,1 David mluví o přicházejícím Mesiáši jako o svém Pánu.

Jak je to možné? Jak může být Mesiáš Davidovým synem a současně také jeho Pánem? Nám je odpověď jasná. Mesiáš bude člověk i Bůh. Jako Davidův syn bude člověk. Jako Davidův Pán bude Bůh.

Obyčejní lidé ho rádi poslouchali. Byli viditelně ochotni přijmout toto vysvětlení, i když mu snad úplně nerozuměli. Zato tady není řeč o farizeích a zákonících. Jejich mlčení je zlověstné.

K. Varování před zákoníky (12,38–40)

12,38–39 Zákoníci byli navenek zbožní. Rádi se procházeli v dlouhých řízách. Odlišovali se od ostatních lidí a snažili se vypadat svatě. Líbilo se jim, když je na veřejnosti zdravili dobře znějícími tituly. To působilo na jejich ego! Vyhledávali čestná místa v synagogách, jako kdyby to, kde člověk sedí, mělo něco společného se zbožností. Záleželo jim nejen na uznání v náboženské oblasti, ale i na společenském postavení. A usilovali o nejlepší místa na hostinách.

12,40 Uvnitř byli lakomí a falešní. Okrádali vdovy o jejich majetek a živobytí, aby se sami obohatili, přitom předstírali, že peníze jsou pro Hospodina. Odřikávali dlouhé modlitby, často veliká nadnesená prázdná slova – modlili se jen slovy. Stručně řečeno, chtěli vypadat zvláště (dlouhá roucha), být oblíbení (zdravení), význační (přední sedadla), mít výsady (nejlepší místa), majetek (domy vdov) a vypadat zbožně (dlouhé modlitby).

L. Dvě mince od vdovy (12,41–44)

12,41–44 V ostrém protikladu k lakomství zákoníků stojí zbožnost této vdovy. Oni vyjídali domy vdov, zato ona vše, co měla, dala Bohu. Tato epizoda ukazuje, že Pán je vševědoucí. Pozoroval bohaté, jak vhadzují své značně velké dary do chrámové pokladnice. Věděl, že jejich dary nejsou obětí; dávali je ze svého nadbytku. Věděl také, že dvě mince, které tato vdova darovala, byly celé její živobytí. Proto prohlásil, že dala více než všichni ostatní dohromady. Pokud jde o peněžní hodnotu, dala velmi málo. Ale Pán hodnotí dávání podle našich pohnutek a podle toho, co má-

me a kolik jsme si ještě nechali. To je velké povzbuzení všem, kdo mají málo hmotného majetku, ale velkou touhu dávat mu i z toho mála, co mají.

Je podivné, jak dokážeme ocenit počínání vdovy a jak souhlasíme s Pánovým hodnocením – a přitom nejednáme podle jejího příkladu. Kdybychom opravdu věřili tak, jak tvrdíme, jednali bychom stejně jako ona. Její dar vyjadřoval přesvědčení, že všechno, co člověk má, patří Pánu, že on je hoden všeho, že má mít všechno. Mnoho dnešních křesťanů by ji zkritizovalo, že se nestarala o svou budoucnost. Je to opravdu nedostatek předvídavosti a rozumného postoje? To tvrdí lidé. Ale život víry znamená všechno vložit do Pánova díla a důvěřovat mu, že se o budoucnost postará. Copak neslibil, že zabezpečí ty, kteří hledají nejprve Boží království a jeho spravedlnost? (Mt 6,33)

Je to radikální? Převratné? Dokud nepoznáme, že Kristovo učení je opravdu radikální a revoluční, nepochopili jsme podstatu jeho služby.

VI. Služebníkova řeč na Olivové hoře (kap. 13)

A. Ježíš předpovídá zničení chrámu (13,1–2)

13,1 Když Pán Ježíš naposledy před svou smrtí odcházel z chrámu, jeden z učedníků se u něho pokusil vyvolat nadšení z velkoleposti chrámu a okolní architektury. Učedníky zaujal stavitelský úspěch, že dokázali stavět z tak obrovských kamenů.

13,2 Pán poznamenal, že to vše bude brzy zničeno. Až římská armáda vpadne v roce 70 do Jeruzaléma, nezůstane kámen na kameni. Proč se zabývat věcmi, které jsou pomíjivé jako stíny?

B. Začátek porodních bolestí (13,3–8)

Ve své promluvě na Olivové hoře Pán zavedl pozornost učedníků na události většího významu. Některá jeho proroctví jako by popisovala zničení Jeruzaléma v roce 70, většina z nich však sahá dále až do doby soužení a osobního návratu Krista v moci a slávě. Slo-

va o *bdělosti* v této promluvě se týkají věřících v každé době. Jsou to:

1. dávejte pozor (v. 5, 9, 23, 33),
2. neděste se (v. 7),
3. vytrvejte (v. 13),
4. modlete se (v. 18, 33),
5. bděte! (v. 9, 33, 35, 37).

13,3–4 Rozmluvu začali Petr, Jakub, Jan a Ondřej otázkou: „Kdy bude chrám zničen a jaká znamení tomu budou předcházet?“ Pánova odpověď zahrnuje i zničení pozdějšího chrámu, k němuž dojde během velikého soužení před jeho druhým příchodem.

13,5–6 Nejdříve si měli dávat pozor, aby je nikdo nesvedl tvrzením, že je Mesiáš. Objeví se mnoho falešných Kristů, což vidíme v nárůstu tolika sekt, a každá má svého anti-Krista.

13,7–8 Zadruhé války a zprávy o nich se nemají vykládat jako znamení posledních časů. Během celého mezidobí bude docházet ke sporům mezi národy. Také bude docházet k velkým přírodním katastrofám – zemětřesením, hladomorům, nepokojům. To jsou jen počáteční porodní bolesti, které vyústí do období utrpení, které nelze s ničím srovnat.

C. Pronásledování učedníků (13,9–13)

13,9 Zatřetí Pán předpověděl veliké osobní tříbení pro ty, kdo budou pevní ve svém svědectví pro něho. Budou vláčeni před náboženskými i civilními soudy.

I když se tento úsek vztahuje na všechna období křesťanského svědectví, zdá se, že zvláště mluví o působení 144 000 židovských věřících, kteří ponosou evangelium království do všech národů země předtím, než Kristus přijde, aby se ujal vlády.

13,10 Z tohoto verše bychom *neměli* vyvozovat učení, že *před vytržením* musí být kázáno evangelium všem národům. Evangelium *máme* hlásat po celém světě a možná se skutečně *bude* všude hlásat, ale říkat, že *musí být kázáno*, je něco, co Bible neučí. Před příchodem Krista pro jeho svaté se nemusí splnit žádné proroctví, on může přijít kdykoliv!

13,11 Pán slíbil, že když pronásledování věřících budou vedeni kvůli němu na soud,

dostanou na svou obhajobu Boží pomoc. Nemusí se předem připravovat; možná na to ani nebude čas. Duch svatý jim dá ta pravá slova. Toto zaslíbení bychom však neměli používat jako výmluvu, když si v dnešní době nepřipravíme kázání nebo evangelizační slovo; je to záruka nadpřirozené pomoci v kritických chvílích. Je to zaslíbení pro mučedníky, ne pro služebníky!

13,12–13 Dalším znakem doby soužení bude časté zrazování těch, kdo jsou svému Spasiteli věrní. Rodinní příslušníci budou sloužit jako donašeči proti věřícím. Svět zaplaví silná vlna protikřesťanského citění. Bude třeba odvahy k tomu, aby člověk zůstal věrný Pánu Ježíši, ale ten, kdo vytrvá až do konce, bude spasen. To neznamená, že pro svou vytrvalost získají věčné spasení; to by bylo falešné evangelium. Ani to nemůže znamenat, že věrní věřící budou uchráněni fyzické smrti během soužení, protože jinde čteme, že mnozí zpečetí své svědectví krví. Pravděpodobně to znamená, že vytrvalost do konce je svědectvím o ryzosti, bude tedy *charakterizovat* ty, kdo jsou skutečně *spaseni*.

D. Veliké soužení (13,14–23)

13,14–18 Čtrnáctý verš vyznačuje polovinu doby soužení, tedy počátek *velikého* soužení. To zjistíme porovnáním tohoto úseku s Da 9,27. V té době bude v jeruzalémském chrámě postavena velká ohavná modla. Lidé budou nuceni se jí klanět, jinak budou zabiti. Opravdoví věřící to však odmítnou.

Postavení této modlářské sochy bude signálem, že začíná veliké pronásledování. Ti, kteří čtou Bibli a věří jí, poznají, že nastal čas, aby utekli z Judska. Nebude čas shromažďovat osobní věci, zvláště těžké to bude pro těhotné ženy a kojící matky. Pokud to bude v zimě, bude to ještě nebezpečnější.

13,19 Bude to období tak velikého soužení, jaké nebylo nikdy předtím a nebude ani nikdy potom. Je to *veliké soužení*. Pán Ježíš zde nemluví o obecném typu soužení, se kterým se křesťané setkávají v každé době. Jedná se o období soužení, které bude výjimečné svou intenzitou.

Všimněte si, že toto soužení je svým charakterem převážně židovské. Čtete o chrámu (v. 14, srov. Mt 24,15) a o Judsku (v. 14). Bude to čas soužení pro Jákoeba (Jr 30,7). O církvi se zde nemluví. Ta bude vzata do nebes dříve, než nastane den Pánův (1Te 4,13–18; srov. 1Te 5,1–3).

13,20 V těch dnech budou na svět vylity číše Božího hněvu. Bude to období katastrof, zmatku a krveprolévání. Zabíjení bude tak rozsáhlé, že Bůh nadpřirozeně zkrátí toto období, jinak by *nikdo* nepřežil.

13,21–22 Veliké soužení bude opět obdobím, kdy se objeví falešní mesiášové. Lidé budou tak zoufalí, že se budou obracet ke komukoli, kdo jim slíbí bezpečí. Ale věřící budou vědět, že Kristus se nezjeví tiše nebo bez ohlášení. I když tito falešní kristové budou konat nadpřirozené divy, vyvolení nebudou svedeni. Poznají, že duchovním zdrojem těchto zázraků je Satan.

Zázraky nemusí nutně pocházet od Boha. Představují nadlidské odchylky od známých přírodních zákonů, ale mohou být i dílem Satana, andělů nebo démonů. Člověk hříchu dostane satanskou moc, aby činil divy (2Te 2,9).

13,23 Proto mají věřící dávat pozor a být předem varováni.

E. Druhý příchod (13,24–27)

13,24–25 Po době soužení se budou na nebi dít neuvěřitelné otřesy. Země bude zahalena tmou ve dne i v noci. Z nebe budou padat hvězdy a nebeské moci (síly, které udržují hvězdná tělesa na oběžných drahách) se zatřesou.

13,26–27 Potom užaslý svět uvidí Syna člověka, jak přichází na zem, tentokrát ne jako ponížený Nazarejec, ale jako slavný vítěz. Přejde v oblacích, doprovázený myriádami andělských bytostí a oslavených svatých. Bude to scéna nesmírné moci a oslavné nádhery. Pán pošle své anděly, aby shromáždili vyvolené, tedy všechny, kteří ho v době soužení uznali jako Pána a Spasitele. Přejdou ze všech končin země, aby měli podíl na jeho úžasné tisícileté vládě na zemi. Jeho nepřítel však budou v té době zničeni.

F. Podobenství o fíkovníku (13,28–31)

13,28 Fíkovník je obrazem izraelského národa. Pán Ježíš v tomto podobenství učil, že před jeho druhým příchodem na fíkovníku vyrazí listí. V roce 1948 vznikl nezávislý stát Izrael. Ten má dnes takový vliv na světové dění, že se to vymyká úměře jeho velikosti. Je možné říct, že na Izraeli „raší listí“. Zatím však nemá ovoce; ve skutečnosti neponese ovoce, dokud se Mesiáš nevrátí ke svému lidu, který ho ochotně přijme.

13,29 Vytvoření a růst izraelského národa nám říká, že král²¹ je blízko, ve dveřích. Je-li blízko jeho příchod, aby se ujal vlády, čím blíže je jeho příchod pro církev!

13,30 Třicátý verš se často chápe tak, že všechno, co je předpověděno v této kapitole, se uskutečnilo ještě v době, kdy zde žili Kristovi současníci. Ale to není možné, protože mnohé z událostí, zvláště ve verších 24–27 se v té době nestanou. Jiní tomu rozumí tak, že „pokolení“, které bude žít v době, kdy na fíkovníku bude rašit listí, tedy když v roce 1948 vznikl stát Izrael, bude pokolením, které uvidí druhý příchod. Kloníme se k třetímu pohledu: „Toto pokolení“ může znamenat také „plemeno, potomstvo“. Věříme, že to znamená „toto židovské plemeno charakterizované nevěrou a odmítnutím Mesiáše“. Historie svědčí o tom, že „toto pokolení“ zatím *nepominulo*. Národ jako celek sice přežil jakožto zvláštní národ, ale stále žije v hluboce zakořeněném nepřátelství vůči Pánu Ježíši. Ježíš předpověděl, že národ a to, co je pro něj příznačné, přetrvá až do jeho druhého příchodu.

13,31 Náš Pán zdůraznil, že každá jeho předpověď se určitě splní. Atmosférické nebe a hvězdná nebesa pomínou. Země sama pomine. Ale všechna slova, která Ježíš řekl, se splní.

G. Nikdo nezná den ani hodinu (13,32–37)

13,32 Ježíš řekl: „O tom dni či hodině nikdo neví, ani anděl v nebi, ani Syn, jedině Otec.“ Dobře víme, že tento verš používají nepřítelé evangelia jako důkaz, že Ježíš byl jen pouhý člověk s omezeným poznáním jako my. Používají ho i upřímní, ale v omyl uvede-

ní věřící, aby ukázali, že Ježíš zde na světě byl jako člověk bez božských vlastností.

Žádný takový výklad není správný. Ježíš byl a je Bůh i člověk. Měl všechny božské atributy a všechny znaky dokonalého lidství. Je pravda, že jeho božství bylo zahaleno do lidského těla, nicméně jeho božství v něm bylo. Nebylo chvíle, kdy by nebyl plně Bohem.

Jak může tedy říkat, že nezná čas svého druhého příchodu? Věříme, že klíč k odpovědi najdeme v J 15,15: „...sluha neví, co činí jeho pán.“ Jako dokonalému Služebníkovi nebylo Pánu Ježíši dáno, aby znal čas svého příchodu (J 12,50; 17,8). Jako Bůh to samozřejmě ví. Ale jako Služebníkovi mu nebylo dáno, aby to zjevoval dalším.

James H. Brookes to vysvětluje takto:

„To není popření božské vševědoucnosti našeho Pána, ale prostě konstatování, že v období vykoupení lidstva mu nebylo dáno „poznat časy a doby, které Otec uložil ve své vlastní pravomoci“ (Sk 1,7). Ježíš věděl, že přijde znovu, o svém druhém příchodu často mluvil, ale nespadlo do jeho působnosti coby Syna určit čas svého příchodu. Proto mohl příchod svým učedníkům předkládat jako předmět trvalého očekávání a touhy.“²²

13,33–37 Kapitola končí výzvou k bdělosti a modlitbě s vyhlídkou na Pánův příchod. To, že neznáme stanovený čas, by nás mělo udržovat v bdělosti.

Podobně je to ve všedním životě. Člověk odejde z domu a vydá se na dlouhou cestu. Dá svým služebníkům pokyny a vrátnému řekne, aby vyhlížel jeho návrat. Ježíš přirovnává sám sebe k člověku na cestách. Může se vrátit v kteroukoli noční hodinu. Jeho lidé, kteří slouží jako noční hlídači, by neměli spát. Tak všem svým lidem zanechává výzvu: „Bděte!“

VII. Služebníkovo utrpení a smrt (kap. 14–15)

A. Úklady proti Kristu (14,1–2)

14,1–2 Byla středa onoho osudového týdne. Za dva dny budou Velikonoce, které vyústí do sedmi dní slavnosti nekvašených chleběů. Náboženští vůdcové se rozhodli, že Pána Je-

žíše zabijí, ale nechtěli to udělat během náboženských svátků, protože mnozí lidé stále považovali Ježíše za proroka.

I když byli kněží a zákoníci rozhodnutí, že jej nezabijí během svátků, Boží prozřetelnost byla silnější a velikonoční Boží Beránek byl zabit právě v tuto dobu (viz Mt 26,2).

B. Pomazání Ježíše v Betanii (14,3–9)

Podobně jako zlatník pokládá diamant na černý samet, tak Duch svatý a jeho lidský pisatel Marek dovedně zvýrazňují zářivý projev lásky této ženy vůči našemu Pánu na pozadí temného spiknutí náboženské hierarchie a nekalého Jidášova plánu.

14,3 Šimon Malomocný uspořádal hostinu na oslavu Spasitele, možná jako projev vděčnosti, že byl uzdraven. Nejmenovaná žena (pravděpodobně Marie z Betanie z J 12,3) pomazala Ježíšovu hlavu velice drahou masťou – nijak jí nešetřila. Její láska k němu byla veliká.

14,4–5 Někteří hosté se domnívali, že to je ohromná ztráta. Žena byla příliš lehkomyšlná a marnotratná. Proč raději masť neprodala a nedala peníze chudým? (Tři sta denárů byla hodnota celoroční mzdy.) Lidé dodnes považují za ztrátu, mají-li dát rok vlastního života Pánu. O co větší ztrátu by viděli v tom, když někdo dá Pánu celý život!

14,6–8 Ježíš je pokáral za jejich reptání. Žena rozpoznala svou životní příležitost vzdát Pánu poctu. Jestliže se tolik zasazovali o chudé, vždycky budou mít možnost jim pomoci, protože chudí jsou vždycky kolem. Pán však brzy zemře a bude pochován. Tato žena mu chtěla prokázat svou lásku, dokud ještě mohla. Možná, že se nebude moct postarat o Pánovo tělo, až zemře, tak prokáže svou lásku teď, dokud ještě žije.

14,9 Vůně masti proniká až do naší generace. Ježíš řekl, že lidé si budou tuto ženu připomínat všude po celém světě. Je tomu tak – díky tomu, že je to zachyceno v evangeliích.

C. Jidášova zrada (14,10–11)

14,10–11 Žena si Spasitele cenila vysoko. Jidáš si ho naopak cenil velice málo. I když žil s Pánem Ježíšem nejméně jeden rok a on

mu vždy prokazoval jenom dobro, teď se tajně příkradl ke kněžím a slíbil jim, že Božího Syna zradí. Rádi této nabídky využili a slíbili, že mu za jeho zradu zaplatí. Teď už zbývalo jen, aby vymyslel, jak to udělat.

D. Přípravy na Velikonoce (14,12–16)

14,12–16 I když přesný sled událostí není jistý, pravděpodobně jsme se nyní dostali ke čtvrtku velikonočního týdne. Učedníci si vůbec neuvědomovali, že se blíží naplnění a vyvrcholení všech slavností beránka, které se kdy konaly. Ptali se Pána na pokyny, kde se má slavnost beránka konat. Poslal je do Jeruzaléma, aby hledali muže, který nese džbán vody – to nebylo obvyklé, protože vodu obvykle nosily ženy. Tento muž je dovede do správného domu. Pak měli požádat majitele, aby jim ukázal místnost, kde bude Ježíš se svými učedníky jíst velikonočního beránka.

Je úžasné vidět Pána, jakým způsobem rozhoduje a jak dává pokyny. Jedná jako svrchovaný vládce lidí i věcí. Je radost vidět, jak lidé vstřícně reagují a dávají mu k dispozici sebe i svůj majetek. Je pro nás dobré, když má Pán kdykoli přístup do každé komnaty našeho života!

E. Ježíš předpovídá, že bude zrazen (14,17–21)

14,17–21 Večer téhož dne přišel Pán Ježíš se svými učedníky do horní místnosti, která již byla připravena. Když byli u stolu a jedli, Ježíš řekl, že jeden z učedníků ho zradí. Všichni si byli vědomi zlých sklonů ve své přirozenosti. Se zdravou nedůvěrou vůči sobě se každý ptal, zda to bude on. Ježíš pak odhalil, že zrádce je ten, kdo si s ním namočí chléb v omáčce, tedy ten, komu podá kousek chleba. Řekl, že Syn člověka jde vstříc své smrti, jak bylo předpovězeno, ale osud jeho zrádce bude hrozný. Bylo by lepší, kdyby se byl vůbec nenarodil.

F. První večeře Páně (14,22–26)

14,22–25 Jidáš si vzal chleba a vyšel ven do noci (J 13,30). Ježíš pak ustanovil to, co známe jako večeře Páně. Její smysl nádherně vyjadřují tři slova:

1. Vzal – člověčenství na sebe.
2. Rozlomil – měl být lámán na kříži.
3. Dal – sebe za nás.

Chléb představuje jeho tělo, které se vydává za nás, kalich krev, která se za nás prolévá. Svou krví zpečetil novou smlouvu. Dokud se nevrátí na zem nastolit své království, nebude prožívat slavnostní radost.

14,26 Pak zazpívali píseň – pravděpodobně Žalmy 113–118 – a vyšli z Jeruzaléma přes potok Cedron na Olivovou horu.

G. Petrova sebejistota (14,27–31)

14,27–28 Cestou Spasitel upozornil učedníky, že v nadcházejících hodinách se budou stydět a bát, když je poznají jako jeho následovníky. Stane se to, co předpověděl Zachariáš: Budou bít pastýře a ovce ze stáda se rozprchnou (Za 13,7). Ale zároveň se nad nimi slítoval, ujistil je, že on se jich nevzdá a po zmrtvýchvstání na ně bude čekat v Galileji.

14,29–30 Petr byl pobouřen myšlenkou, že by zapřel Pána. Možná, že ti druzí ano – ale on? Nikdy! Ježíš jeho „nikdy“ opravil na „brzy“. Dříve než kohout dvakrát zakokrhá, Petr třikrát Spasitele zapřel, že by ho znal.

14,31 „To je nehorázné,“ křičel Petr, „raději umřu, než abych tě zapřel!“

Nebyl jediný, kdo se takto nahlas chlubil. Stejně si věřili i ostatní. Nezapomínejme, že jsme stejní. Každý z nás musí poznat, že naše srdce jsou zbabělá a slabá.

H. Zápas v zahradě (14,32–42)

14,32 Nad krajinou se rozprostřela noc. Byla to noc ze čtvrtka na pátek. Když přišli na uzavřené místo zvané Getsemane, Pán Ježíš ponechal osm učedníků poblíž vchodu.

14,33–34 Petra, Jakuba a Jana vzal s sebou dále do zahrady. Tam na své duši pociťoval tíživé břemeno, protože věděl, že se za nás stane obětí za hřích. Neumíme si představit, co to pro něj bezhříšného znamenalo stát se za nás hříchem. Těmto třem učedníkům řekl, aby zůstali na místě a bděli. Sám poodešel kousek dále do zahrady. Takto sám půjde i na kříž, až ponese strašlivý Boží soud za naše hříchy.

14,35 S úžasem sledujeme Pána Ježíše, jak leží na zemi a modlí se k Bohu. Prosil, aby

nemusel jít na kříž? Vůbec ne! Vždyť proto přišel na tento svět!

Především se modlí, aby jej tato hodina minula, je-li to možné. Pokud existuje jiný způsob, jak by hříšníci mohli být spaseni, než cestou jeho smrti, pohřbu a vzkříšení, ať ho Bůh zjeví. Nebesa však mlčela. Neexistoval jiný způsob, jak bychom mohli být vykoupeni.

14,36 Znovu se modlil: „Abba, Otče, tobě je všechno možné, přenes tento kalich ode mne, ale ne, co chci já, ale co ty.“ Všimněte si, že oslovuje Boha jako svého Otce, pro něhož je možné všechno. Zde nejde ani tak o fyzickou možnost, ale spíše o morální. Mohl všemohoucí Otec najít nějaký jiný spravedlivý důvod, jak zachránit bezbožné hříšníky? Mlčící nebesa dávala najevo, že jiná možnost není. Svátý Boží Syn musí prolít krev, aby hříšníci mohli být osvobozeni od hříchu!

14,37 Když se vrátil ke třem učedníkům, našel je, jak spí – smutný obraz padlé lidské přirozenosti. Ježíš se obrátil na Petra a vyzval ho, aby v této kritické chvíli bděl. Ještě před chvílí se Petr chlubil svou věností až na smrt, a nyní nedokázal ani chvíli zůstat vzhůru. Když se člověk nedokáže ani hodinu modlit, sotva odolá pokušení ve chvíli nejvyššího tlaku. Ať je jeho duch sebevíc odhodlaný, musí počítat s křehkostí svého těla.

14,41–42 Pán Ježíš se třikrát vrátil a pokaždé našel učedníky, jak spí. Potom řekl: „Ještě spíte a odpočíváte? To stačí. Přišla ta hodina, hle, Syn člověka je vydáván do rukou hříšníků.“ Pak všichni vstali, jako by se chystali k odchodu. Ale nemuseli chodit daleko.

I. Ježíš zrazen a zatčen (14,43–52)

14,43 Jidáš již přišel do zahrady a spolu s ním i ozbrojenci. Ti měli s sebou meče a hole, jako kdyby vyšli zatýkat nebezpečného zločince.

14,44–45 Jidáš měl předem domluvené znamení: Toho, koho mají zatknout, políbí. Přišel k Ježíši, oslovil jej „Mistře“ a přemrštěně vřele jej políbil. (Slovesný tvar v originále naznačuje opakované nebo okázalé líbání.) Proč Jidáš Pána zradil? Byl zklamán, že se Ježíš neujal vlády? Zhroutily se jeho naděje

na prominentní místo v království? Podlehł lakomství? To všechno mohlo přispět k jeho hanebnému skutku.

14,46–50 Ozbrojení posluhovači zrádce vyrazili vpřed a Pána zatkli. Petr rychle vytasil meč a uťal ucho sluhovi nejvyššího kněze. Byla to přirozená, ale ne duchovní reakce. Petr použil fyzickou zbraň pro duchovní boj. Pán to Petrovi vyčetl a ucho zázračně uzdravil, jak čteme v L 22,51. Těm, kteří jej zatýkali, připomněl, jak je nepřiměřené, aby jej zatýkali silou. Býval s nimi denně v chrámě a vyučoval je. Proč se ho nezmocnili tehdy? Věděl proč: musela se naplnit Písma, která prorokovala, že bude zrazen (Ž 41,9), zatčen (Iz 53,7), že s ním budou hrubě zacházet (Ž 22,13) a že ho všichni opustí (Za 13,7).

14,51–52 Marek je jediný evangelista, který popisuje událost, zaznamenanou v těchto verších. Obecně se má za to, že ten mladík, který v šíleném útěku nechal svůj oděv v rukou ozbrojenců, byl on sám. Tento lněný šat nebyl běžný kus oblečení, ale jen kusem plátna, které rychle improvizovaně vzal na sebe.

Erdman poznamenává: „Tato barvitá příhoda má ukázat, jak byl Ježíš ve svých nejtěžších hodinách úplně opuštěn. Jistě věděl, co je to trpět sám.“

J. Ježíš před veleknězem (14,53–54)

Líčení náboženského soudního procesu je zachyceno v úseku 14,53–15,1 a dělí se na tři části.

1. Soud před nejvyšším knězem (14,53–54).
2. Půlnoční zasedání velerady (14,55–65).
3. Ranní zasedání velerady (15,1).

14,53 Obecně se má za to, že Marek popisuje soudní proces před Kaifášem. Proces před Ananiášem najdeme v J (18,13.19–24).

14,54 Petr šel za Pánem Ježíšem na nádvoří nejvyššího kněze; sledoval ho – aspoň si to myslel – z bezpečné vzdálenosti. Někdo popsal jeho pád takto:

1. Nejříve bojoval – špatně zaměřené nadšení.
2. Potom utekl – zbaběle se stáhl.
3. Nakonec za ním šel zpovzdálí – polovičatě noční učednictví.

Seděl u ohně se služebníky a ohříval se s nepřáteli svého Pána.

K. Ježíš před veleradou (14,55–65)

14,55–59 I když to není výslovně napsáno, zdá se, že veršem 55 začíná vyprávění o půlnočním zasedání velerady. Tvořilo ji jedenašedesát náboženských vůdců a předsedal jí velekněz.

Tuto noc farizeové, saduceové, zákoníci a starší, kteří tvořili veleradu, dali najevo, že si vůbec nevážjí pravidel, která platila pro jejich službu. Nesměli zasedat v noci nebo v době jakýchkoli židovských svátků. Nesměli podplácet svědky, aby křivě přísahali. Mezi vyhlášením rozsudku smrti a jeho vykonáním musela uplynout ještě jedna noc. Jejich rozhodnutí nebyla závazná, pokud nezasedali v síni z tesaného kamene na území chrámu.

Ve své dychtivosti zbavit se Pána Ježíše neváhali náboženští představitelé snížit se k porušování vlastních zákonů. Jejich rozhodné úsilí dalo vznik skupině falešných svědků, ti ale nedokázali zajistit jednotné svědectví. Někteří překrucovali Pánova slova, jako by hrozil, že zničí chrám vybudovaný rukama a během tří dnů postaví jiný, který nebude postaven rukama. Co Ježíš opravdu řekl, najdeme v J 2,19. Úmyslně zaměnili jeruzalémský chrám s chrámem jeho těla.

14,60–62 Když jej nejvyšší kněz začal vyslyšet, Ježíš neodpovídal. Ale když se Pána pod přísahou (Mt 26,63) zeptal, jestli je Mesiáš, Syn Požehnaného, Spasitel odpověděl, že je – v souladu s Lv 5,1. Pak, aby předešel jakýmkoli pochybnostem o tom, co o sobě tvrdí, řekl nejvyššímu knězi, že uvidí Syna člověka sedět po pravici moci a přicházet na zem s nebeskými oblaky. Tím měl na mysli, že nejvyšší kněz jej uvidí přímo zjeveného jako Boha. Během jeho prvního příchodu byla sláva jeho božství zahalena do lidského těla. Ale až znovu přijde v moci a veliké slávě, bude tento závoj pryč a každý přesně pozná, kdo je.

14,63–64 Nejvyšší kněz pochopil, co tím chtěl Ježíš říct. Roztrhl své roucho na znamení spravedlivého rozhořčení kvůli domnělému rouhání. Tento Izraelita, který měl jako první

rozpoznat a přijmout Mesiáše, byl nejhlasitější při jeho odsouzení. Nebyl sám, všichni přítomní členové velerady²³ byli zajedno v tom, že se Pán Ježíš rouhal, a usoudili, že je hoden smrti.

14,65 Následující scéna je mimořádně tragikomická. Někteří členové velerady na Božího Syna plivali, zavázali mu oči a chtěli po něm, aby „prorokoval“, kdo ho bil. Je až neuvěřitelné, že by vznešený Spasitel mohl snášet takové urážky ze strany hříšníků. K tomu nehoráznému chování se přidali i sluhoové (chrámová policie), kteří jej bili do tváře.

L. Petr Ježíše zapírá a pak hořce pláče (14,66–72)

14,66–68 Petr čekal dole na vnitřním nádvoří. Okolo něho šla jedna z velekněžových služek. Upřeně se na něho zadívala a pak mu řekla, že i on je stoupenec toho Ježíše z Nazaretu. Ubohý učedník předstíral, že neví, o čem je řeč, pak vyšel ven a uslyšel zakokrhlat kohouta. Byl to hrozný okamžik. Hřích si vybíral svou strašlivou daň.

14,69–70 Služka jej opět uviděla a ukázala na něj, že je to Ježíšův učedník. Petr to opět chladně popřel, a možná se divil, proč ho lidé nenechají na pokoji. Pak mu okolostojící řekli: „Skutečně jsi jeden z nich, vždyť jsi také Galilejec, i tvé nářečí to dokazuje.“

14,71–72 Petr se začal vzdorně zaklínat a přísahat, že toho člověka nezná. Sotva ta slova vyklouzla z jeho úst, zakokrhlat kohout podruhé. Jako by i příroda protestovala proti této zbabělé lži. Petr si okamžitě uvědomil, že Pánova předpověď se splnila. Zhroutil se a rozplakal se. Je závažné, že Petrovo zapření zaznamenávají všechna čtyři evangelia. Všichni bychom se měli poučit, že spoléhání na sebe vede k pokoření. Naučme se nedůvěřovat sobě a plně se spolehnout na Boží moc.

M. Ranní zasedání velerady (15,1)

15,1 Tento verš zachycuje ranní zasedání velerady, které bylo svoláno zřejmě proto, aby potvrdilo nezákonné jednání z předchozí noci. Výsledkem bylo to, že Pána Ježíše svázali a přivedli k Pilátovi, římskému místodržiteli v Palestině.

N. Ježíš před Pilátem (15,2–5)

15,2 Doposud Ježíše soudili náboženští vůdci, kteří ho obviňovali z rouhání. Teď jej přivedli před civilní soud a obvinili ze zrady. Civilní soud měl tři fáze:

1. před Pilátem,
2. před Herodem,
3. opět před Pilátem.

Pilát se zeptal Pána Ježíše, zda je židovský král. Kdyby jím byl, pak měl pravděpodobně v úmyslu svrhnout císaře a v tom případě by se provinil jako zrádce.

15,3–5 Vrchní kněží spustili proud obvinění proti Ježíši. Taková usvědčující obvinění Piláta vyvedla z rovnováhy. Zeptal se ho, proč se nehájí, ale Ježíš svým žalobcům neodpověděl.

O. Ježíš, nebo Barabáš? (15,6–15)

15,6–8 Bylo zvykem, že římský místodržitel o svátcích vždy propouštěl některého ze židovských vězňů. Byl to jakýsi politický ústupek porobenému národu. Vězněm, který přicházel v úvahu, byl Barabáš, obviněný ze vzpoury a vraždy. Když jim Pilát nabídl, že propustí Ježíše, čímž si dobíral závistivé vrchní kněze, ti navedli lid, aby chtěli propustit Barabáše. Ti, kdo obviňovali Ježíše ze zrady císaře, žádali o propuštění muže, který se takovým zločinem opravdu provinil. Postoj vrchních kněží byl proto nesmyslný a směšný, ale hřích je už takový. V podstatě mu záviděli jeho oblíbenost.

15,9–14 Pilát se zeptal, co má udělat s tím, koho nazývají židovským králem. Lidé divoce volali: „Ukřižuj ho!“ Pilát se zeptal na důvod, ale oni žádný neměli. Davová hysterie stoupla. Jenom křičeli: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“

15,15 A tak bezcharakterní Pilát udělal, co chtěli – propustil Barabáše, Ježíše dal zbičovat a předal jej vojákům, aby ho ukřižovali. Nehorázná nespravedlnost. Zároveň je v tom podobnost s naším vykoupením – nevinný byl vydán na smrt, abychom my vinní mohli být osvobozeni.

P. Vojáci se posmívají Božímu Služebníkovi (15,16–21)

15,16–19 Vojáci odvedli Ježíše na nádvoří Pilátova paláce. Shromáždila se tam celá po-

sádka a vojáci zinscenovali parodii – korunovaci krále Židů. Kdyby jen byli věděli, koho mají před sebou! Byl to Bůh Syn, kterého oblékli do purpurového pláště. Byl to jejich Stvořitel, a oni ho korunovali trním. Byl to Udržovatel vesmíru, a oni se mu posmívali: „Bud' zdrav, židovský králi!“ Byl to Pán života a slávy, a oni ho bili po hlavě. Plivali na Knížete pokoje. S posměchem si klekali před Králem králů a Pánem pánů.

15,20–21 Když skončili s těmito krutými žerty, oblékli ho do jeho šatů a pak jej vedli k ukřižování. Marek se tady zmiňuje, že vojáci přikázali kolemjdoucímu Šimonovi z Kyrény (v severní Africe), aby mu nesl kříž. Mohl to být černoš, ale pravděpodobněji to byl helénský Žid. Měl dva syny – Alexandra a Rufa, kteří později asi uvěřili (pokud se jedná o Rufa z Ř 16,13). To, že Šimon nesl kříž místo Ježíše, je obraz, který by měl charakterizovat nás jako učedníky našeho Spasitele.

Q. Ukřižování (15,22–32)

Boží Duch popisuje ukřižování prostě a bez emocí. Nerozepisuje se o mimořádné krutosti tohoto způsobu poprav, ani o hrozném utrpení, které s tím bylo spojeno.

Přesné místo ukřižování dnes neznáme. Tradice říká, že to bylo tam, kde je dnes chrám Božího hrobu, tedy uvnitř městských hradeb; zastánci tohoto názoru však říkají, že v Kristově době to bylo za hradbami, na jejich vnější straně. Další předpokládané místo je Gordonova Golgota, severně od městských hradeb v sousedství zahrad.

15,22 Golgota je aramejský výraz, který znamená „lebka“. Kalvárie je latinské pojmenování. Je také možné, že tento název má původ v tom, že se zde popravovalo.

15,23 Vojáci podali Ježíši víno smíchané s myrhou. To mělo působit jako droga a otupit jeho smysly. Byl rozhodnut nést hříchy světa při plném vědomí, a proto nápoj nepřijal.

15,24 Vojáci losovali o oděvy ukřižovaných. Když vzali Pánovo roucho, vzali tím vlastně všechny hmotné věci, které měl.

15,25–28 Bylo devět hodin ráno, když jej ukřižovali. Nad hlavu mu připevnili nápis: „Židovský král“. (Marek neuvádí celý nápis,

ale spokojil se s jeho podstatou, viz Mt 27,37; L 23,38; J 19,19.) Ukřižovali s ním i dva zločince, po každé straně jednoho, přesně tak, jak předpověděl Izaiáš, že při smrti bude započten mezi zločince (Iz 53,12).²⁴

15,29–30 Pánu Ježíši se posmívali kolemjdoucí (v. 29–30), vrchní kněží a zákoníci (v. 31–32a) i ti dva zločinci (v. 32b).

Kolemjdoucí byli zřejmě Židé, kteří do města přišli slavit Velikonoce. Za hradbami se zastavovali, aby uráželi velikonočního Beránka. Překrucovali jeho slova, jako by měl zbořit jejich milovaný chrám a postavit jej znovu během tří dnů. Když je tak slavný, ať se zachrání a sestoupí z kříže!

15,31 Vrchní kněží a zákoníci se posmívali Ježíšovým slovům: „Jině zachráníl, sám sebe zachránit nemůže!“ Bylo to nesmírně kruté, ale zároveň pravdivé. Platilo to v Pánově životě, platí to i o nás. Nemůžeme zachraňovat druhé, když chceme zachránit *sami sebe*.

15,32 Náboženští vůdcové ho také vyzývali, aby sestoupil z kříže, jestliže je Mesiáš, král Izraele. Říkali, že mu pak uvěří. Uvidíme, a pak uvěříme.²⁵ Boží pořadí však je opačné: „Uvěř, a pak uvidíš!“ Také zločinci ho uráželi.

R. Tři hodiny temnoty (15,33–41)

15,33 Mezi polednem a třetí hodinou odpoledne byla celá země zahalena do tmy. Tehdy Ježíš nesl plnou tíhu Božího soudu za naše hříchy. Trpěl duchovním opuštěním a oddělením od Boha. Žádný smrtelník nikdy nepochopí utrpení, kterým procházel, když byla jeho duše obětována za hříchy.

15,34 Ke konci svého utrpení Ježíš hlasitě zvolal (aramejsky): „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Bůh ho opustil, neboť ve své svatosti musí zůstat od hříchu oddělený. Pán Ježíš se ztotožnil s našimi hříchy a plně za ně zaplatil.

15,35–36 Někteří z krutého davu se domnívali, že slovy: „Eloi, Eloi...“ volá Eliáše. Jako poslední urážku jeden z nich namočil houbu v octu a na rákosovém prutu mu ji podal.

15,37 Ježíš zvolal silným a mocným hlasem svůj triumf a naposledy vydechl. Jeho smrt byla aktem jeho vlastní vůle, a ne nechtěným zhroucením.

15,38 V tom okamžiku se v chrámě roztrhla opona vpůli odshora až dolů. Byl to Boží zásah, který naznačoval, že díky Kristově smrti smí nyní všichni věřící vstoupit do Boží svatyně (viz Žd 10,19–22). Nastává nový věk, bude to období, kdy můžeme být Bohu blízko, nemusíme si od něho zachovávat odstup.

15,39 Vyznání pohanského setníka, byť šlechetné, ještě nutně nevyjadřovalo, že považuje Ježíše za rovného Bohu. Tento římský setník ho uznal za Božího Syna. Nepochybně cítil, že se tady děje něco historicky důležitého. Ale jestli byla jeho víra opravdová, není jasné.

15,40 Marek píše, že některé ženy zůstaly u kříže. Stojí za zmínku, že v podání evangelií ženy jasně vynikají. Zato muže vedly obavy o vlastní bezpečnost k tomu, aby se skrývali. Svou oddaností kladly ženy lásku ke Kristu výše než vlastní dobro. Byly poslední u kříže a první u hrobu.

S. Pohřeb v Josefově hrobě (15,42–47)

15,42 Sobota začínala západem slunce v pátek večer. Den před sobotou nebo jiným svátkem byl známý jako den příprav.²⁶

15,43 Potřeba jednat rychle zřejmě dodala odvalu Josefovi z Arimatie, aby požádal Piláta o dovolení pohřbit Ježíšovo tělo. Josef byl zbožný Žid, snad člen velerady (L 23,50–51; viz též Mt 27,57; J 19,38).

15,44–45 Pilát sotva dokázal uvěřit, že Ježíš je již mrtev. Když mu to setník potvrdil, vydal Josefovi mrtvé tělo.

V tomto úseku se pro Ježíšovo tělo používají dvě různá slova. Josef žádal o Ježíšovo *tělo*, Pilát mu dal *mrtvé tělo*.

15,46 Josef (podle J 19,38–39 spolu s Nikodémem) tělo s láskyplnou péčí nabalzamoval, zavinul do plátna a potom ho položil do nového hrobu, který mu patřil. Hrob byl vlastně malá komora vytesanou do skály. Vchod se vždy uzavíral velkým kamenem ve tvaru mince, který bylo možné přivalit do drážky vytesané v kamenném podloží.

15,47 Opět je tu zmínka o ženách, o dvou Mariích, které byly u toho jako svědkové. Obdivujeme jejich neochabující a neohroženou

oddanost. Říká se, že většina dnešních lidí na misiích jsou ženy. Kde jsou muži?

VIII. Služebníkovo vítězství (16,1–20)

A. Ženy u prázdného hrobu (16,1–8)

16,1–4 V sobotu večer přišly k hrobu dvě Marie a Salome, aby Ježíšovo tělo pomazaly vonnými mastmi. Věděly, že to nebude jednoduché. Ke vchodu do hrobu byl přivalen obrovský kámen. Věděly, že Římané hrob zapečetili a stála před ním stráž. Ale láska překoná jakoukoliv překážku, když se chce dostat k předmětu svých citů.

V neděli časně zrána uvažovaly nahlas o tom, kdo jim odvalí kámen od hrobu. Když zvedly oči, uviděly, že se už tak stalo! Jak často jsme svědky toho, že když chceme nějak přinést Spasiteli poctu, pak překážky zmizí dříve, než k nim dojdeme!

16,5–6 Když vešly do hrobky, uviděly anděla, který vypadal jako mladý muž v bílém rouchu. Rychle zaplašil jejich obavy: Ježíš vstal! Hrob je prázdný.

16,7 Anděl je pak poslal, aby ostatním pověděly o Ježíšově vzkříšení. Měly říct učedníkům – i Petrovi – že Ježíš je přešel do Galileje. Všimněte si, že Petr, učedník, který Pána zapřel, zde stojí za zvláštní zmínku. Vzkříšený Vykupitel se ho nezřekl, ale stále ho miloval a chtěl ho znovu vidět. Je třeba pro obnovu udělat něco víc. Bloudící ovci je třeba přivést zpět do vztahu s Pastýřem. Ztracený syn se potřebuje vrátit domů k Otci.

16,8 Ženy utíkaly od hrobu vyděšené a vystrašené. Měly příliš velký strach na to, aby někomu řekly, co se stalo. Není se co divit. Je podivuhodné, jakou doposud prokázaly statečnost, věrnost a oddanost.

Dva hlavní starověké rukopisy Markova evangelia neobsahují verše 9–20, a proto si moderní odborníci myslí, že původně v textu nebyly. Existují však silné argumenty, proč k evangelium patří:

1. Podle všech ostatních řeckých rukopisů a mnoha církevních otců je tento úsek opravdu součástí Markova evangelia.

2. Osmý verš je velmi zvláštní závěr, zejména v řečtině, kde poslední slovo je *gar*

(protože). Toto slovo se vzácně objevuje na konci věty i celé knihy.

3. Pokud se Markův původní závěr *ztratil*, jak někteří tvrdí, a text, který máme dnes, je pozdější shrnutí, potom by Pánova slova o zachování jeho slova (Mt 24,35) neplatila.

4. Obsah tohoto úseku je v souladu s ostatními biblickými místy.

5. Styl a zejména slovník odpovídá první kapitole knihy.²⁷ Jedná se o strukturu nazývanou *chiasma*, kdy začátek a konec nějakého díla je paralelní (abcd dcba).

B. Zjevení Marii z Magdaly (16,9–11)

16,9 Spasitel se nejdříve zjevil Marii z Magdaly. Ta se s ním setkala jako první. Když si z ní vyhnal sedm démonů. Od té doby mu oddaně sloužila celým svým majetkem. Byla svědkem jeho ukřižování a viděla, kam ukládají jeho tělo.

Z jiných evangelií se dovídáme, že uviděla prázdný hrob a potom to běžela říct Petrovi a Janovi. Když se s ní vrátili, našli hrob prázdný, jak jim řekla. Učedníci se potom vrátili domů, ale ona zůstala u prázdného hrobu. A tehdy se jí Ježíš ukázal.

16,10–11 Vrátila se do města, aby truchlícím učedníkům sdělila radostnou zprávu. Pro ně to byla příliš dobrá zpráva na to, aby byla pravdivá. Prostě jí nevěřili.

C. Zjevení dvěma učedníkům (16,12–13)

16,12 Podrobnou zprávu o tomto zjevení najdeme v L 24,13–31. Zde čteme, že se ukázal v jiné podobě dvěma učedníkům na cestě do Emaus. Marii se zjevil jako zahradník. Dvěma učedníkům se zjevil jako pocestný. Ale vždy to byl tentýž Ježíš ve svém oslaveném těle.

16,13 Když se tyto dva učedníci vrátili do Jeruzaléma a vyprávěli o svém setkání se vzkříšeným Spasitelem, nikdo jim nevěřil, stejně jako předtím Marii.

D. Zjevení jedenácti učedníkům (16,14–18)

16,14 Tutéž neděli večer se Pán zjevil jedenácti učedníkům (L 24,36; J 20,19–24; 1K 15,5). I když jsou tady učedníci označeni slovem „jedenáct“, ve skutečnosti jich bylo

jen deset. Tomáš byl v tu chvíli jinde. Ježíš jim vyčítal, že nechtěli uvěřit Marii ani dalším, když říkali, že vstal z mrtvých.

16,15 Tento verš zaznamenává pověření, které Pán vydal vpředvečer svého nanebevstoupení. Mezi verši 14 a 15 je tedy časový odstup. Učedníci dostali příkaz kázat evangelium všemu stvoření. Pánovým cílem byla evangelizace celého světa. Toho chtěl dosáhnout s jedenácti učedníky, kteří doslova všechno opustili a šli za ním.

16,16 Kázání se setká s dvojitou reakcí. Někteří uvěří, budou pokřtěni a spaseni; jiní neuvěří a budou odsouzeni.

Na základě tohoto verše někteří učí, že pro spasení je nutný křest vodou. To nemůže být pravda z těchto důvodů:

1. Zločinec na kříži pokřtěn nebyl, a přece se mu dostalo ujištění, že bude s Kristem v ráji (L 23,43).

2. Pohané v Cesareji byli pokřtěni až poté, co byli spaseni (Sk 10,44–48).

3. Sám Ježíš nekřtil (J 4,1–2) – to by bylo zvláštní, kdyby křest byl pro spasení nezbytný.

4. Pavel děkoval Bohu, že pokřtil jen několik málo Korintánů (1K 1,14–16) – bylo by zvláštní děkovat, kdyby křest byl pro spasení nepostradatelný.

5. V Novém zákoně je asi 150 míst, které říkají, že spasení je pouze z víry. Žádný verš ani skupina veršů nemůže stát v protikladu k tomuto jasnému svědectví.

6. Křest souvisí v Novém zákoně se smrtí a pohřbem, ne s duchovním narozením.

Co tedy tento 16. verš *znamená*? Věříme, že křest zmiňuje jako předpokládaný vnější projev víry. Křest není podmínka *pro* spasení, ale je to vnější *prohlášení*, že dotyčný byl spasen.

16,17–18 Ježíš zde popisuje určité zázraky, které budou provázet ty, kdo věří evangelium. Obvykle při čtení těchto veršů zazní otázka: „Existují tato znamení dnes?“ Věříme, že tato znamení byla míněna především pro apoštolskou dobu, když ještě nebyla k dispozici celá Bible v psané podobě. Většinu z těchto znamení najdeme v knize Skutků:

1. Vyhánění démonů (Sk 8,7; 16,18; 19,11–16).

2. Nové jazyky (Sk 2,4–11; 10,46; 19,6).

3. Kontakt s hady (Sk 28,5).

4. Pít něco jedovatého, aniž by to ublížilo – ve Skutcích o tom není řeč, ale církevní historik Eusebius to připisuje Janovi a Barnabášovi.

5. Vzkládat ruce na nemocné, aby byli uzdraveni (Sk 3,7; 19,11; 28,8–9).

Jaký smysl měly tyto zázraky? Věříme, že odpověď nacházíme v Žd 2,3–4. Dokud nebyl k dispozici celý Nový zákon, lidé chtěli od apoštolů a dalších nějaký důkaz, že evangelium má božský původ. Na potvrzení Bůh dosvědčoval jejich kázání znamením, zázraky a různými dary Ducha svatého.

Dnes už tato znamení nejsou potřeba. Máme celou Bibli. Jestliže jí lidé nevěří, neuvěří ničemu. Marek *neříká*, že zázraky budou trvat. Slova „do skonání věku“ *se zde nevyskytují* jako v Mt 28,18–20.

Martin Luther nicméně říká, že „znamení, o kterých je zde řeč, se mají používat podle potřeby. Když vyvstane potřeba a evangelium je v útisku, pak určitě musíme konat tato znamení, než abychom dovolili evangelium očerňovat a porážet.“

E. Služebnickovo vystoupení na Boží pravici (16,19–20)

16,19 Čtyřicet dní po svém vzkříšení byl náš Pán Ježíš Kristus vzat do nebe a posadil se po Boží pravici.

16,20 Učedníci poslechli jeho příkaz a vyšli jako plápolající oheň, kázali evangelium a získávali lidi pro Pána. Jeho moc je doprovázela. Slíbená znamení provázela jejich kázání a potvrzovala slovo, které hlásali.

Zde vyprávění končí – Kristus je v nebi, několik odhodlaných učedníků na zemi s touhou evangelizovat po celém světě a tomu jsou plně oddáni; důsledky trvají až do věčnosti.

Naší generaci bylo svěřeno velké poslání. Naším úkolem je přinést evangelium každému člověku. Třetina všech lidí, kteří kdy žili na zemi, žije dnes. Do roku 2000 to bude polovina. Se zvyšujícím se počtem obyvatel nabývá na intenzitě i náš úkol. Avšak způsob

zůstává stále stejný – oddaní učedníci s bezmeznou láskou ke Kristu, kteří žádnou obět pro něho nepovažují za příliš velkou.

Boží vůlí je evangelizace světa. Co s tím uděláme?

Poznámky

¹ (1,2–3) NA má čtení „v proroku Izaiáš“, ale první citát je z Malachiáše; tradiční čtení „v prorocích“ které podporuje většina rukopisů, je přesnější.

² (1,14–15) NA vynechává „království“.

³ (1,31) J. R. Miller, *Come Ye Apart*, Reading for March 28.

⁴ (3,13–18) James E. Stewart, *The Life and Teaching of Jesus Christ*, str. 55, 56.

⁵ (3,20–21) Miller, *Come*, Reading for June 6.

⁶ (3,31–35) Jak NA, tak M rukopisy přidávají „a tvé sestry.“ To je nepochybně správné čtení.

⁷ (4,30–32) Citováno J. Oswaldem Sandersem v *Spiritual Maturity*, str. 110.

⁸ (5,1–5) NA uvádí Gerasenských.

⁹ (6,4–6) J. G. Miller, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁰ (6,31, 32) William Kelly, *An Exposition of the Gospel of Mark*, str. 85.

¹¹ (7,2–4) E. Stanley Jones, *Growing Spiritually*, str. 109.

¹² (7,11–13) Kelly, *Mark*, str. 105.

¹³ (8,1–9) Charles R. Erdman, *The Gospel of Mark*, str. 116.

¹⁴ (8,22–26) Je možné, že muž nabyt zrak stejným způsobem, jako když se novorozenec se zdravýma očima musí naučit zaostřit zrak.

¹⁵ (8,32, 33) Kelly, *Mark*, str. 136.

¹⁶ (9,44–48) Náš Pán třikrát (v. 44,46 a 48) cituje Iz 66,24, aby varoval před nebezpečím pekla. Věříme, že tento empatický paralelismus formy (vyskytuje se v TR a M) je zmírněn kritickým textem (NA), který tento text dvakrát vynechává.

¹⁷ (9,49) NA tuto větu vynechává.

¹⁸ (10,23–25) NA vynechává „pro ty, kteří spoléhají na majetek“, avšak to je hlavní důraz tohoto úseku.

¹⁹ (10,31) Harry A. Ironside, *Expository Notes on the Gospel of Mark*, str. 157.

²⁰ (10,32) Erdman, *Mark*, str. 147.

²¹ (13,29) V řeckém textu není podmět vyjádřen. Podle slovesa „je“ (*estin*) můžeme usuzovat na „On“ (Kristus) nebo „to“ (léto – předpokládané události).

Výsledný význam je v obou případech obdobný.

²² (13,32) James H. Brookes, *I Am Coming*, str. 40.

²³ (14,63, 64) Má se za to, že Josef z Arimatie a Nikodém na tomto nelegálním jednání nebyli přítomni.

²⁴ (15,25–28) NA tuto citaci v Markovi vynechává.

²⁵ (15,32) Většina rukopisů přidává „ho“, čímž personalizuje (pravděpodobně falešný) slib vůdců.

²⁶ (15,42) V moderní řečtině slovo *paraskeuē* („přípravy“) znamená „pátek“.

²⁷ (16,8) Dále viz George Salmon's *Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*, str. 144–151.

Bibliografie

Alexander, Joseph Addison. *The Gospel According to Mark*. Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1960.

Coates, C. A. *An Outline of Mark's Gospel and other Ministry*. Kingston-on-Thames: Stow Hill Bible and Tract Depot, 1964.

Cole, Alan. *The Gospel According to St. Mark*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1961.

Erdman, Charles R. *The Gospel of Mark*. Philadelphia: The Westminster Press, 1917.

Ironside, Harry A. *Expository Notes on the Gospel of Mark*. Neptune, N.J.: Loiz eaux Brothers Publishers, 1948.

Kelly, William. *An Exposition of the Gospel of Mark*. London: C. A. Hammond, 1934.

Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. Mark's Gospel*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1946.

Swete, Henry Barclay. *The Gospel According to St. Mark*. London: MacMillan and Company, Limited, 1902.

Evangelium podle Lukáše

Úvod

„*Le plus beau livre qu'il ait*“
[„*Nejkrásnější kniha, jaká kdy byla.*“]

Ernest Renan

I. Jedinečné místo v kánonu

„Nejkrásnější kniha, jaká existuje“ je vskutku velká pochvala, zvláště pak od skeptika. Přesto francouzský kritik Renan takto ohodnotil Lukášovo evangelium. A který vnímavý *věřící*, který čte evangelistovo vrcholné inspirované dílo, by chtěl zpochybňovat jeho slova? Lukáš je pravděpodobně jediným autorem z pohanů, kterého Bůh vybral, aby napsal jeho Písmo, což možná zčásti vysvětluje jeho mimořádný apel na nás západní dědice řeckořímské kultury.

Nebýt lékaře Lukáše, byli bychom duchovně ochuzeni, pokud jde o schopnost ocenit Pána Ježíše a jeho službu. Vyzvedává totiž Pánovu lásku ke všem lidem a nabídku spasení pro všechny, nejen pro Židy, a jeho neobyčejný zájem o jednotlivce, dokonce o chudé a vyvržence. Lukáš klade také silný důraz na chválu (v první a druhé kapitole máme příklady chvalozpěvů prvotních křesťanů), na modlitbu a Ducha svatého.

II. Autorství

Lukáš, původem z Antiochie a profesí lékař, byl dlouho Pavlovým společníkem a hodně hovořil s dalšími apoštoly. Ve svých knihách nám zanechal příklady léku pro duši, které od nich získal.

Tento Eusebiův *vnější důkaz* ohledně autorství třetího evangelia, který nalezneme v jeho *Církevních dějinách* (Historia Ecclesiastica; iii, 4), se shoduje s ranou křesťanskou tradicí. Ireneus obvykle uvádí třetí evangelium jako Lukášovo. Dalšími zastánci Lukášova autor-

ství jsou Justin Mučedník, Hegesippus, Klement Alexandrijský a Tertulián. V Markionově velmi zkráceném a zestručněném vydání, je Lukášovo evangelium jediné které tento známý heretik uznává. Útržkovitý Muratorihů kánon nazývá třetí evangelium „Lukášem“.

Lukáš je jediný evangelista, který napsal pokračování ke svému evangeliu. Z této knihy, Skutků, je pak nejzřetelněji vidět Lukášovo autorství. Tzv. „my“, které se v některých úsecích v Sk objevuje, se používá v případech, že se úseky autora osobně týkaly (Sk 16,10; 20,5–6; 21,15; 27,1; 28,16; srov. 2Tm 4,11). Vylučovací metodou do těchto časových úseků zapadá pouze Lukáš. Podle věnování Theofilovi a stylu psaní je celkem jasné, že evangelium podle Lukáše a Skutky napsal tentýž autor.

Pavel Lukáše nazývá „milovaným lékařem“ a jeho jméno uvádí odděleně od židovských křesťanů (Ko 4,14), což z něj činí v Novém zákoně jediného pisatele z pohanů. Co do rozsahu jsou Lukášovo evangelium a Skutky delší než všechny Pavlovy listy dohromady.

Vnitřní důkazy podporují vnější důkazy a církevní tradici. Slovní zásoba (často mnohem přesnější v lékařských termínech než u jiných autorů Nového zákona) spolu s erudovaným řeckým stylem podpirají autorství vzdělaného křesťanského doktora z pohanů, avšak zcela zběhlého v židovských tématech. Lukášova záliba v datech a přesném zkoumání (např. 1,1–4; 3,1) z něj činí vůbec prvního církevního historika.

III. Doba vzniku

Nejpravděpodobnější dobou vzniku evangelia podle Lukáše je počátek 60. let 1. stol. Někteří však řadí evangelium mezi roky 75–85 (nebo dokonce do 2. stol.), je to obvykle alespoň částečně proto, že odmítají, že by Kristus mohl přesně předpovědět zničení Jeruzaléma. Město bylo zničeno v roce 70 po Kr., takže Pánovo proroctví muselo být zaznamenáno před tímto datem.

Protože téměř většina souhlasí, že Lukášovo evangelium musí časově předcházet Skutkům a Skutky končí kolem roku 63 po Kr., kdy Pavel přichází do Říma, evangelium musí pocházet z doby před tímto datem. Velký požár Říma, následné pronásledování křesťanů jako Neronových obětních beránků (64 po Kr.) a umučení Petra a Pavla jsou události, které by první církevní historik mohl těžko ignorovat, pokud by se již staly. Nejpravděpodobnější je tudíž doba kolem roku 61–62 po Kr.

IV. Pozadí a téma

Řekové hledali dokonalou božskou lidskou bytost – takovou, která by měla nejlepší jak mužské, tak ženské vlastnosti a žádné nedo-

statky. Takto Lukáš představuje Krista jako Syna člověka – silného, přesto soucitného. Jeho lidskost stojí v popředí.

Například jeho modlitební život je zmiňován vícekrát než v kterémkoliv jiném evangeliu. Často se mluví o jeho soucitu a pochopení. Možná proto zde ženy a děti zaujímají tak význačnou pozici. Lukášovo evangelium je také známo jako misijní evangelium. Evangelium se zde dostává k pohanům a Pán Ježíš je popisován jako Spasitel světa. Nakonec je evangelium také příručkou o učednictví. Sledujeme učednickou cestu v životě našeho Pána a slyšíme, jak ji vysvětluje, když vyučuje své následovníky. Zejména tento rys budeme sledovat v našem výkladu. V životě dokonalého Člověka nalezneme prvky, které vytvářejí dokonalý život pro každého člověka. V jeho jedinečných slovech také nalezneme cestu kříže, ke které nás povolává.

Když se tedy pouštíme do studia Lukášova evangelia, kéž bychom slyšeli Spasitelovo povolání všeho zanechat a následovat jej. Nástrojem k duchovnímu poznání je poslušnost. Smysl Písma se nám stává jasnějším a vzácnějším, když sami prožijeme uvedené zkušenosti.

Osnova

- I. Úvod: Lukášova metoda a účel psaní (1,1–4)
- II. Příchod Syna člověka a jeho předchůdce (1,15–2,52)
- III. Příprava Syna člověka na službu (3,1–4,30)
- IV. Syn člověka dokazuje svou moc (4,31–5,26)
- V. Syn člověka vysvětluje svou službu (5,27–6,49)
- VI. Syn člověka rozšiřuje svou službu (7,1–9,50)
- VII. Vzrůstající nepřátelství vůči Synu člověka (9,51–11,54)
- VIII. Vyučování a uzdravování na cestě do Jeruzaléma (kap. 12–16)
- IX. Syn člověka dává pokyny svým učedníkům (17,1–19,27)
- X. Syn člověka v Jeruzalémě (19,28–21,38)
- XI. Utrpení a smrt Syna člověka (kap. 22–23)
- XII. Triumf Syna člověka (kap. 24)

Komentář

I. Úvod: Lukášova metoda a účel psaní (1,1–4)

Ve svém úvodu se Lukáš projevuje jako historik. Popisuje zdroje, ke kterým měl přístup, a metodu, jakou používal. Poté vysvětluje účel svého psaní. Z lidského hlediska měl dva druhy zdrojů – písemné záznamy o Kristově životě a ústní podání očitých svědků událostí Ježíšova života.

1,1 Písemné záznamy jsou popisovány ve verši 1: „Protože se již mnozí pokusili sestavit vyprávění o událostech, které se mezi námi naplnily.“ Kdo byli tito autoři, nevíme. Možná mezi nimi byli Matouš a Marek, ovšem ostatní zjevně nebyli inspirováni. (Jan psal až později.)

1,2 Lukáš se také opíral o ústní podání, „jak nám je předali ti, kteří se od počátku stali očitými svědky a služebníky slova“. Lukáš netvrdí, že byl sám očitým svědkem, ale mluvil s těmi, kteří jimi byli. Tyto Pánovy společníky popisuje jako očitě svědky a služebníky slova. Výraz „slovo“ zde používá jako Kristovo jméno. „Počátek“ zde znamená počátek křesťanské éry, kterou předznamenal Jan Křtitel. Skutečnost, že Lukáš použil písemné a ústní svědectví, není v rozporu s doslovnou inspirací toho, co napsal. Duch svatý jej vedl při volbě a uspořádání jeho materiálů.

James S. Stewart říká:

Lukáš zcela objasňuje, že inspirování autoři nebyli zázračně osvobozeni od podrobného historického bádání... Inspirace neznamenala, že Bůh zázračně obešel lidský rozum a schopnosti; znamenalo to, že Bůh svou vůli vyjádřil skrze oddanost lidského rozumu a schopností. Nepotlačuje svatou osobnost autora a nečiní z něj Boží stroj, ale posiluje autorovu osobnost a činí z něj Božího živého svědka.¹

1,3 Lukáš ve stručnosti uvádí, co ho k psaní přimělo, a postup, jaký použil: „Rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu pečlivě prošel, že ti to po pořádku vypíší, vznešený Theofile“. Pokud jde o odůvodnění, jednoduše říká: „Rozhodl jsem se také já“. Jako člo-

věk byl uvnitř přesvědčen, že by měl napsat evangelium. My samozřejmě víme, že toto lidské rozhodnutí se pozoruhodně prolínalo s Božím vedením.

Pokud jde o jeho postup při psaní, nejprve vše od počátku pečlivě vyhledal a poté popořádku zapsal. Jeho úkol spočíval v důkladném vědeckém zkoumání událostí v životě našeho Spasitele. Lukáš ověřoval přesnost svých zdrojů, vyloučil vše, co nebylo historicky pravdivé a duchovně důležité, a poté své materiály zpracoval do podoby, v jaké je máme dnes. Když Lukáš říká, že psal po pořádku, neměl nutně na mysli chronologické pořadí. Události v jeho evangeliu nejsou vždy uspořádány tak, jak se časově odehrály. Spíše jsou v morálním nebo duchovním pořadí, tj. navazují na sebe spíše podle námětu a morálních pokynů než časově. I když jsou evangelium a kniha Skutků adresovány Theofilovi, víme o něm překvapivě málo. Jeho titul „vznešený“ napovídá, že byl vládním představitelem. Jeho jméno znamená *milý Bohu*. Byl pravděpodobně křesťanem, který měl čestné postavení a zodpovědnost v diplomatické službě pro Římskou říši.

1,4 Lukášovým cílem bylo předat Theofilovi písemný záznam, který by potvrzoval důvěryhodnost všeho, co se o životě a službě Pána Ježíše dozvěděl. Písemná zpráva by umožňovala ustálenost tím, že by ji uchránila od nepřesností neustálého ústního předávání.

Verše 1–4 nám tedy podávají stručné, avšak poučné pozadí lidských okolností, za kterých byla tato biblická kniha napsána. Víme, že Lukáš psal na základě inspirace. Zde se o ní nezmiňuje, pokud ji ovšem nenaznačuje slovem *znovu* (v. 3), které v původním jazyce může znamenat také *shora*.²

II. Příchod Syna člověka a jeho předchůdce (1,15–2,52)

A. Ohlášení narození předchůdce (1,5–25)

1,5–6 Na začátku svého vyprávění Lukáš představuje rodiče Jana Křtitele. Žili v době,

kdy byl judským králem zlý Herodes Veliký. Byl Idumejec, tj. potomek Ezaua.

Zachariáš (což znamená *Hospodin pamatuje*) byl knězem z oddílu Abiova, jedné z dvaceti čtyř služebních skupin, do nichž král David rozdělil židovské kněžstvo (1Pa 24,10). Každá skupina byla dvakrát ročně povolána sloužit od soboty do soboty v jeruzalémském chrámu. V té době bylo mnoho kněží, takže výsady zapálit ve svatyni kadidlo se jim dostalo pouze jednou za život, pokud vůbec.

Alžběta (což znamená *Boží přísaha*) pocházela také z kněžské rodiny Árona. Ona a její manžel byli zbožní Židé, kteří svědomitě dbali na dodržování starozákonního Písma, jak mravního, tak obřadního. Samozřejmě nebyli bez hříchu, ale když zhřešili, vždy přinesli oběť nebo udělali něco jiného, aby splnili rituální požadavky.

1,7 Tito manželé *neměli děti*, což byl důvod k posměchu pro každého Žida. Lékař Lukáš upozorňuje, že příčinou byla Alžbětina neplodnost. Problém byl o to složitější, že oba již byli pokročilého věku.

1,8–10 Jednoho dne Zachariáš vykonával v chrámu svou kněžskou službu. V jeho životě to byl velký den, protože byl vybrán losem, aby ve svatyni obětoval kadidlo. Venku se shromáždili lidé a modlili se. Přesnou hodinu obětování kadidla patrně nezná nikdo.^{2a}

Je dobré si povšimnout, že evangelium začíná, když se lidé modlí u chrámu, a končí, když lidé u chrámu chválí Boha. Kapitoly, které jsou mezi tím, říkají, jak byly jejich modlitby vyslyšeny v osobě a díle Pána Ježíše.

1,11–14 Modlíci se kněz a lidé skýkali příhodný čas a dějiště pro Boží zjevení. Tu se mu ukázal Pánův anděl, stojící po pravé straně oltáře – na místě přízně. Zachariáš byl nejdříve vyděšený; nikdo z jeho současníků ještě neviděl anděla. Anděl jej však uklidnil úžasnou zprávou. Alžbětě se narodí syn, který se bude jmenovat Jan (*Hospodinova přízeň* nebo *milost*). Nejen že bude přinášet svým rodičům radost a veselí, ale bude také požehnáním pro mnohé.

1,15 Dítě bude veliké před Pánem (jediný druh velikosti, na kterém opravdu záleží).

Především bude veliký, neboť se odloučí od ostatních, aby byl s Bohem; nebude pít víno (vyrobené z hroznů) ani opojný nápoj (vyrobený z obilí).

Dále bude také veliký ve svém duchovním obdarování; již od lůna své matky bude naplněn Duchem svatým. (Neznamená to, že byl Jan spasen nebo se obrátil ještě před narozením, ale pouze že Boží Duch v něm od počátku přebýval, aby jej připravil na jeho mimořádnou úlohu Kristova předchůdce.)

1,16–17 A konečně bude také veliký ve své roli zvěstovatele Mesiáše. Mnohé z židovského lidu obrátí k Pánu. Jeho služba bude podobná službě proroka Eliáše – bude se snažit přivést lidi k pravému vztahu s Bohem skrze pokání. Jak G. Coleman Luck poukazuje:

Jeho kázání obrátí srdce bezohledných rodičů k opravdovému duchovnímu zájmu o svoje děti. Přivede také srdce neposlušných a vzdorovitých dětí zpátky k „smýšlení spravedlivých“.³

Jinými slovy bude usilovat, aby na světě shromáždil společenství věřících, kteří budou připraveni setkat se s Mesiášem, až se objeví. Je to úctyhodná služba pro každého z nás.

Všimněte si, jak verše 16 a 17 nepřímou mluví o Kristově božství. Ve verši 16 je řečeno, že Jan obrátí mnohé ze synů Izraele k Pánu, jejich Bohu. Ve verši 17 je poté řečeno, že Jan půjde před ním. Ke komu odkazuje zájmeno „ním“? Samozřejmě k *Pánu, jejich Bohu* v předchozím verši. Od této chvíle tedy víme, že Jan byl předchůdcem *Ježíše*. Logicky je potom jasné, že Ježíš je Bůh.

1,18 Starého Zachariáše zaskočila naprostá nemožnost slibu. On i jeho žena byli příliš staří, aby se stali rodiči. V jeho otázce se skrývaly veškeré potlačované pochybnosti jeho srdce.

1,19 Anděl odpověděl nejprve tím, že se představil jako Gabriel (*Boží muž*). I když je běžně popisován jako archanděl, v Písmu je o něm zmínka pouze jako o tom, který stojí před Bohem a který člověku přináší zprávy od Boha (Da 8,16; 9,21).

1,20 Zachariáš pochyboval, a proto přišel o schopnost mluvit, dokud se dítě nenarodí. Kdykoliv má věřící ohledně Božího slova

pochybnosti, ztrácí své svědectví a řeč. Nedůvěra zamyká ústa, která zůstanou uzamčena, dokud se víra nenavrátil a nevyjde najevo ve chvále a svědectví.

1,21–22 Venku nedočkavě čekali lidé; normálně se kněz, který obětoval kadidlo, objevil mnohem dříve. Když Zachariáš konečně vyšel ven, musel s nimi komunikovat prostřednictvím posunků. Poté si uvědomili, že měl v chrámě vidění.

1,23 Poté, co se naplnila jeho služba v chrámě, jel kněz domů, stále neschopný mluvit, jak anděl předpověděl.

1,24–25 Když Alžběta otěhotněla, na pět měsíců se ve svém domě stáhla do ústraní a radovala se, že se Pán rozhodl vysvobodit ji z potupy bezdětnosti.

B. Ohlášení narození Syna člověka (1,26–38)

1,26–27 Za šest měsíců poté, co se zjevil Zachariášovi (nebo poté, co Alžběta otěhotněla), se Gabriel zjevil znovu – tentokrát Panně Marii, která žila ve městě Nazaret v oblasti Galileje. Marie byla zasnoubena muži jménem Josef, přímému potomku Davida, který zdědil zákonné právo na Davidův trůn, i když byl sám tesařem. Zasnoubení se v té době považovalo za mnohem závaznější smlouvu než dnes. Ve skutečnosti mohlo být zrušeno pouze zákonem nařízením, které je podobné rozvodu.

1,28 Anděl Marii oslovil jako tu, která je milostí obdařená, tu, které Hospodin udělil zvláštní výsadu. Je důležité zmínit dva body: (1) Anděl Marii *neuctíval*, ani se k ní *nemodlil*; jednoduše ji pozdravil. (2) *Neřekl*, že je „milostí plná“, ale „milostí obdařená“.⁴

1,29–30 Marii tento pozdrav pochopitelně rozrušil; přemýšlela, co znamená. Anděl ji uklidnil a řekl, že Bůh si ji vybral, aby se stala matkou dlouho očekávaného Mesiáše.

1,31–33 Všimněte si důležitých pravd, které jsou zakotveny ve zvěstování:

Pravé Mesiášovo člověčenství – otěhotníš a porodíš syna.

Jeho božství a jeho úloha Spasitele – a dáš mu jméno Ježíš (což znamená *Hospodin je Spasitel*).

Jeho bytostná velikost – bude veliký, pokud jde o jeho osobu i dílo.

Jeho identita jakožto Božího Syna – a bude nazván synem Nejvyššího.

Jeho nárok na Davidův trůn – a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. To z něj činí Mesiáše.

Jeho věčné a všeobecné království – na věky bude kralovat nad domem Jákobovým a jeho kralování nebude mít konce.

Verše 31 a 32a očividně odkazují na Kristův první příchod, zatímco verše 32b a 33 popisují Pánův druhý příchod jako Krále králů a Pána pánů.

1,34–35 Mariina otázka: „Jak se to stane?“ znamenala udivení, ne pochybnosti. Jak by mohla porodit dítě, když nikdy neměla poměr s mužem? Ačkoliv to neřekl mnoha slovy, odpovědí bylo *narození z panny*. Bude to zázrak Ducha svatého. Přejde na ni a Boží moc ji zastíni. Na Mariino „Jak?“ – pro lidské myšlení to bylo nemožné, Bůh odpověděl „Duch svatý“.

Proto také to Svaté, co se z tebe narodí, bude nazváno Syn Boží. Zde máme nádherné svědectví o vtělení. Mariin Syn bude Bůh zjevený v těle. Jazyk nemůže zcela postihnout tajemství, které je zde ukryto.

1,36–37 Anděl poté Marii sdělil, že její příbuzná Alžběta je v šestém měsíci těhotenství – ta, která byla neplodná. Zázrak měl Marii ujistit, že u Boha není žádná věc nemožná.

1,38 Marie se úžasným způsobem podvolila Pánu, aby mohl dokončit své velkolepé záměry. Anděl od ní poté odešel.

C. Marie navštěvuje Alžbětu (1,39–45)

1,39–40 Není řečeno, proč šla Marie navštívit Alžbětu. Možná proto, aby se vyhnula skandálu, který by v Nazaretu nevyhnutelně její stav vyvolal. V takovém případě by Alžbětino přivítání a vlídnost byly o to příjemnější.

1,41 Jakmile Alžběta uslyšela Mariin hlas, dítě v jejím lůně poskočilo – záhadná bezděčná odpověď nenarozeného předchůdce na příchod nenarozeného Mesiáše. Alžběta byla naplněna Duchem svatým, to znamená, že ji ovládal, vedl její slova i činy.

V kapitole 1 jsou tři osoby naplněny Duchem svatým: Jan Křtitel (v. 15), Alžběta (v. 41) a Zachariáš (v. 67).

Jedním ze znaků života naplněného Duchem je mluvení v chvalozpěvech, oslavných zpěvech a duchovních písních (Ef 5,18–19). Nejsme tedy překvapeni, že tři zpěvy nacházíme v této kapitole a dva v kapitole následující. Čtyři z těchto zpěvů jsou obecně známy pod latinskými názvy, které jsou převzaty z prvního řádku: (1) Alžbětín pozdrav [1,42–45]; (2) *Magnificat* (Velebí) [1,46–55]; (3) *Benedictus* (Požehnaný) [1,68–79]; (4) *Gloria in Excelsis Deo* (Sláva na výsostech Bohu) [2,14]; a (5) *Nunc Dimittis* (Nyní propouštíš) [2,29–32].

1,42–45 Alžběta, která mluvila skrze zvláštní inspiraci, pozdravila Marii jako „matku mého Pána“. V jejím srdci nebylo ani stopy po žárlivosti; pouze radost a potěšení, že nenarozené dítě bude jejím Pánem. Marie byla požehnaná mezi ženami, protože měla výsadu porodit Mesiáše. Plod jejího lůna je požehnaný, protože je Pán a Spasitel. Bible nikdy nemluví o Marii jako o „matce Boží“. I když je pravda, že byla Ježíšovou matkou a že Ježíš je Bůh, je nesmysl učit, že Bůh má matku. Ježíš byl od počátku, zatímco Marie byla smrtelná bytost s přesným datem narození. Ježíšovou matkou byla pouze v jeho vtělení.

Alžběta popsala zdánlivě intuitivní rozrušení svého nenarozeného dítěte, když Marie poprvé promluvila. Poté ujistila Marii, že její víra bude bohatě odměněna. Její očekávání se vyplní. Nevěřila marně. Její dítě se narodí, jak bylo slíbeno.

D. Marie velebí Pána (1,46–56)

1,46–49 *Magnificat* se podobá Chanině zpěvu (1S 2,1–10). Nejprve Marie chválila Pána za to, co pro ni udělal (v. 46b–49). Všimněte si, že řekla (v. 48): „mě budou blahoslavít všechna pokolení“. Nebude ta, která bude blahoslavít, ale ta, která bude blahoslavena. Mluví o Bohu jako o svém Spasiteli, což vyvrací myšlenku, že byla Marie bez hříchu.

1,50–53 Poté chválila Pána za jeho milosrdenství od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí. Svrhl pyšné a vládce a vyvýšil pokorné a hladovějící.

1,54–55 Nakonec velebí Pána za jeho věrnost Izraeli, když dodržuje sliby, které dal Abrahamovi a jeho potomstvu.

1,56 Poté, co s Alžbětou zůstala asi tři měsíce, se Marie vrátila do svého domu v Nazaretu. Nebyla ještě vdaná. Nepochybně se ve svém sousedství stala terčem podezírání a pomluv. Bůh ji však ospravedlní; mohla si dovolit čekat.

E. Narození předchůdce (1,57–66)

1,57–61 Když se naplnila doba, Alžběta porodila syna. Její příbuzní a přátelé se radovali. Osmého dne, kdy byl chlapec obřezán, si všichni mysleli, že je předem jasné, že se bude jmenovat Zachariáš po svém otci. Když jim jeho matka řekla, že se dítě bude jmenovat Jan, byli překvapeni, protože nikdo z příbuzných se tak nejmenoval.

1,62–63 Aby zjistili konečné rozhodnutí, dávali znamení Zachariášovi. (Naznačuje to, že byl nejenom němý, ale také hluchý.) Požádal o tabulku a celou záležitost vyřešil – dítě se bude jmenovat Jan. Všichni se podivili.

1,64–66 Ale ještě větším překvapením bylo, když zjistili, že se Zachariášovi navrátila schopnost mluvit, jakmile napsal „Jan“. Novina se rychle šířila po celém judském pohoří a lidé přemýšleli o budoucím působení tohoto výjimečného dítěte. Věděli, že s ním byla mimořádná Pánova přízeň.

F. Zachariášovo proctví o Janovi (1,67–80)

1,67 Osvobozen z okovů nedůvěry a naplněn Duchem svatým byl Zachariáš inspirován, aby pronesl výmluvný chvalozpěv, který byl bohatý na citace ze Starého zákona.

1,68–69 *Chvála Bohu za to, co udělal.* Zachariáš si uvědomoval, že narození jeho syna Jana signalizovalo blížící se příchod Mesiáše. Mluvil o Kristově příchodu, jako kdyby se už udál. Víra mu umožňovala říct, že Bůh už navštívil a vykoupil svůj lid tím, že poslal Vykupitele. Hospodin vzbudil roh záchrany v Davidově královském domě. (Roh se používal k přechovávání oleje k pomazání králů; proto to může znamenat *král* záchrany z Davidovy královské linie. Nebo by to mohl být symbol moci, a tudíž by to znamenalo „mocný Spasitel“.)

1,70–71 *Chvála Bohu za naplnění prorocství.* Příchod Mesiáše předpovídali svatí pro-

roci od pradávna. Znamenalo to záchranu od nepřátel a bezpečí před nimi.

1,72–75 *Chvála Bohu za to, že je věrný svým slibům.* Pán uzavřel s Abrahamem smlouvu o záchraně. Přísaha se naplnila při příchodu Abrahamova potomka – Pána Ježíše Krista. Záchrana byla jak vnější, tak vnitřní. Vnější znamenalo vysvobození z rukou jejich nepřátel. Vnitřní znamenalo sloužit mu beze strachu ve svatosti a spravedlnosti.

G. Campbell Morgan v souvislosti s touto pasáží uvádí dvě pozoruhodné myšlenky.⁵ Nejprve poukazuje na strhující spojitost mezi jménem Jan a tématem zpěvu – obojím je Boží milost. Poté nachází nepřímé zmínky o jménech Jan, Zachariáš a Alžběta ve verších 72 a 73.

Jan – prokázal milosrdenství (v. 72).

Zachariáš – rozpomenout se na (v. 72).

Alžběta – přísahu (v. 73).

Jak Jan ohlašoval, Boží přízeň pramenila z toho, že se rozpomenul na svou svatou smlouvu, na přísahu.

1,76–77 *Janovo posláni být Spasitelovým zvěstovatelem.* Jan bude prorokem Nejvyššího, bude připravovat lidská srdce na Pánův příchod a bude hlásat spasení pro Boží lid skrze odpuštění jejich hříchů. Zde opět vidíme, že odkazy na Panovníka ve Starém zákoně se vztahují k Ježíši v Novém zákoně. Malachiáš předpovídal posla, který připraví cestu před Panovníkem (3,1). Z toho lze jasně vyvodit, že Ježíš je Panovník.

1,78–79 *Kristův příchod je přirovnán k východu slunce.* Po staletí svět ležel ve tmě. Nyní se skrze milosrdný soucit našeho Boha zanedlouho rozbřeskně. Přejde v Kristově osobě, bude svítit pohanům, kteří byli ve tmě a ve stínu smrti, a povede nohy izraelského lidu na cestu pokoje (viz Mal 3,20).

1,80 Kapitola končí jednoduchým oznámením, že chlapec rostl fyzicky i duchovně, pobýval na pustých místech až do dne, kdy otevřeně vystoupil před Izrael.

G. Narození Syna člověka (2,1–7)

2,1–3 Císař Augustus vydal nařízení, aby byl po celém obydleném světě proveden soupis obyvatelstva, tj. aby byl sečten lid v ce-

lé jeho říši. Tento soupis se poprvé konal, když v Sýrii vládl Quirinius. Po mnoho let byla kvůli zmínce o Quiriniovi zpochybňována přesnost Lukášova evangelia. Pozdější archeologické nálezy však záznam spíše potvrzují. Ze svého hlediska císař Augustus demonstroval svoji nadvládu nad řeckořímským světem. Z Božího hlediska byl tento pohanský císař pouhou loutkou k prosazení Božího plánu (viz Př 21,1).

2,4–7 Augustovo nařízení přivedlo Josefa a Marii do Betléma ve správný čas, aby se tam narodil Mesiáš a vyplnilo se proroctví (Mi 5, 2). Když dorazili z Galileje, Betlém byl přeplněný. Jediné místo, které se jim podařilo najít, byla stáj útulku pro pocestné. Bylo to předznamenáním toho, jak lidé přijmou svého Spasitele. Zatímco tam manželé z Nazaretu pobývali, Marie porodila svého prvorozeného syna. Zabalila ho do plenek a láskyplně ho položila do jeslí.

Tak tedy Bůh navštívil naši planetu v osobě bezmocného dítěte v chudobě páchnoucí stáje. Jak udivující. Darby to pěkně vyjádřil:

Začal v jeslích, skončil na kříži a mezitím neměl, kde by hlavu složil.⁶

H. Andělé a pastýři (2,8–20)

2,8 První zpráva o tomto jedinečném narození neputovala k náboženským vůdcům v Jeruzalémě, ale k hloubavým pastýřům na judských stráních, prostým mužům, kteří byli věrni ve své běžné práci.

James S. Stewart podotýká:

Nemá snad skutečnost, že to byli naprosto obyčejní lidé, zaměstnaní naprosto obyčejnými úkoly, kteří poprvé viděli slávu přicházejícího Pána, několikero významů? Zprvte to znamená, že místo služby, jakkoliv prosté, je místem vidění. A zadržet to znamená, že jsou to lidé, kteří vedli hluboce zbožný a prostý život a neztratili dětské srdce, pro které se brána království velmi snadno otevře.⁷

2,9–11 Pánův anděl přišel k pastýřům a ozářilo je jasné slavné světlo. Protože se hrůzou zalekli, anděl je uklidnil a sdělil jim novinu. Byla to dobrá zpráva o velké radosti pro všechny lid. Právě v ten den se v nedale-

kém Betlémě narodilo dítě. To dítě bylo Spasitel, který je Kristus Pán! Máme zde teologii v kostce. Nejprve je Spasitel, což vyjádřeno v jeho jméně Ježíš. Poté je Kristus, Boží Pomazaný, izraelský Mesiáš. Nakonec je Pán, Bůh zjevený v těle.

2,12 Jak jej pastýři poznají? Andělé jim dali dvojí znamení. První, že dítě bude zavinuté do plenek. Už předtím viděli děti zavinuté do plenek, ale andělé jim zvěstovali, že toto dítě je Pán. Nikdo ještě neviděl Pána jako děťátko zavinuté do plenek. Druhá část znamení byla, že bude ležet v jeslích. Je nepravděpodobné, že pastýři už někdy viděli dítě na tak neobvyklém místě. Taková potupa čekala na Pána života a slávy, když přišel na naši zem. V úžas nás přivádí myšlenka na Stvořitele a Udržovatele vesmíru, jak vstupuje do lidské historie ne jako úspěšný vojevůdce, ale jako malé děťátko. Nicméně to je pravda o vtělení.

2,13–14 Nebesa už dále nemohla skrývat své nadšení. Náhle se objevilo množství nebeského vojska, které chválilo Boha. Jejich zpěv, který je dnes obecně známý pod názvem *Gloria in Excelsis Deo*, zachycuje plný význam narození dítěte. Jeho život a služba přinesou slávu na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle, nebo možná mezi lidmi Božího zalíbení.⁸ Lidé, ve kterých má Bůh zalíbení, jsou takoví, kteří litují svých hříchů a přijímají Ježíše Krista jako Pána a Spasitele.

2,15–19 Jakmile andělé odešli, pastýři spěchali do Betléma a našli Marii, Josefa a Ježíše, který ležel v jeslích. Podrobně vyprávěli o návštěvě anděla, čímž způsobili značný údiv mezi těmi, kteří se ve stáji shromáždili. Marie však tomu, co se dělo, rozuměla lépe; všechno uchovávala ve svém srdci a rozvažovala o tom.

2,20 Pastýři se vrátili ke svým stádům, byli radostí bez sebe ze všeho, co slyšeli a viděli, a nesmírně chválili Boha.

I. Ježíšovo obřezání a zasvěcení (2,21–24)

2,21–24 V této části jsou popsány nejméně tři obřady:

1. První byla Ježíšova obřízka. Ta proběhla, když měl osm dní. Byla upomínkou smlouvy, kterou Bůh uzavřel s Abrahamem. V tentýž

den dostalo dítě podle židovského zvyku jméno. Anděl dal předtím Marii a Josefovi pokyn, aby jej pojmenovali Ježíš.

2. Druhým obřadem bylo očišťování Marie. Probíhalo čtyřicet dní po Ježíšově narození (viz Lv 12,1–4). Zpravidla měli rodiče přinést beránka jako zápalnou oběť a holoubě nebo hrdličku jako oběť za hřích. Pokud ale byli chudí, mohli přinést „párek hrdliček nebo dvě holoubata“ (Lv 12,6–8). Skutečnost, že Marie nepřinesla beránka, ale pouze dvě holoubata, odráží chudobu, ve které se Ježíš narodil.

3. Třetím rituálem bylo představení Ježíše v jeruzalémském chrámu. Původně Bůh nařídil, že prvorození synové budou patřit jemu; měli vytvořit kněžskou třídu (Ex 13,2). Později vyčlenil kmen Lévi, aby muži sloužili jako kněží (Ex 28,1–2). Rodiče tedy mohli „odkoupit zpátky“ nebo „vykoupit“ svého prvorozeného syna za pět šekelů, a to tehdy, když jej zasvětili Pánu.

J. Simeon spatřuje Mesiáše (2,25–35)

2,25–35 Simeon byl jedním z pozůstatku zbožných Židů, kteří čekali na příchod Mesiáše. Bylo mu Duchem svatým zjeveno, že nezemře, dokud neudiví Pánova Mesiáše neboli Pomazaného. „S těmi, kdo se ho bojí, má Hospodin důvěrný vztah“ (Ž 25,14). Těm, kteří chodí v tichém a hloubavém společenství s Bohem, Bůh tajemně sděluje své poznání.

2,27–28 Stalo se, že vstoupil do chrámu v den, kdy rodiče představovali Ježíše Bohu. Simeon dostal shůry pokyn, že ono dítě je slíbený Mesiáš. Vzal Ježíše do náručí a pronesl památný zpěv, který je dnes známý jako *Nunc Dimittis* (Nyní propouštíš).

2,29–32 Refrén zpěvu je následující: Nyní mě, Panovníku, propouštíš v pokoji. Spatřil jsem tvou záchranu v osobě tohoto dítěte, slíbeného Vykupitele, jak jsi mi slíbil. Určil jsi jej, aby přinesl spasení pro všechny lidi. Bude světlem ke zjevení národům (jeho první příchod) a bude ve slávě svítit na tvůj izraelský lid (jeho druhý příchod). Simeon byl připraven zemřít poté, co se setkal s Pánem Ježíšem. Osten smrti pominul.

2,33 Lukáš pečlivě zachovává nauku o narození z panny, když říká „Josef a jeho mat-

ka“, jak se uvádí podle tradice KJV, která se řídí podle většiny rukopisů.⁹

2,34–35 Poté, co na začátku chválil Boha za Mesiáše, Simeon požehnal rodičům a promluvil k Marii prorockými slovy. Proroctví mělo čtyři části:

1. Dítě bylo určeno k pádu a povstání mnohých v Izraeli. Ti, kteří byli domýšliví, nelitovali svých hříchů a nevěřili, padnou a budou potrestáni. Ti, kteří se pokořili, litovali svých hříchů a přijali Pána Ježíše, povstanou a bude jim požehnáno.

2. Dítě bylo určeno jako znamení, kterému se budou vzpírat (ČEP). Postava Ježíše Krista byla nesmírně významná. Jeho přítomnost na zemi působila jako obrovské napomenutí hříchu a bezbožnosti, a odhalila proto zaryté nepřátelství lidského srdce.

3. Tvou vlastní duší pronikne meč. Simeon zde předpovídal zármutek, který zachvátí Mariino srdce, až se stane svědkyní ukřižování svého syna (J 19,25).

4. Aby bylo zjeveno myšlení mnohých srdcí. Způsob, jakým člověk reaguje na Spasitele, je zkouškou jeho vnitřních pohnutek a emocí.

Simeonův zpěv tedy zahrnuje myšlenku zásadního měřítká, kamene úrazu, odrazové ho můstku a meče.

K. Prorokyně Anna (2,36–39)

2,36–37 Stejně jako Simeon byla prorokyně Anna jednou z pozůstatku věrných v Izraeli, kteří čekali na příchod Mesiáše. Pocházela z kmene Ašerova (což znamená *šťastný, požehnaný*), jednoho z deseti kmenů odvlčených do zajetí Asyřany v roce 721 před Kr. Anna musela mít více než sto let, protože byla vdaná sedm let a poté vdovou osmdesát čtyři let. Jako prorokyně měla nepochybně Boží zjevení a sloužila jako Boží mluvčí. Věrně zastávala veřejnou službu v chrámu, když dnem i nocí uctívala Boha půstem a prosbami. Ve službě pro Hospodina ji neodrazoval ani její věk.

2,38 Zrovna, když Ježíše představovali Hospodinu a Simeon mluvil s Marií, Anna přistoupila k této malé skupině lidí. Děkovala Bohu za slíbeného Vykupitele a poté o Ježíši říkala věrným v Jeruzalémě, kteří očekávali vykopení.

2,39 Když Josef s Marií vykonali obřad očišťování a zasvěcení, vrátili se do Galileje, do svého města Nazaretu. Lukáš vynechává zmínku o návštěvě mudrců nebo o útěku do Egypta.

L. Ježíšovo dětství (2,40–52)

2,40 Dále je zmíněno, jak Ježíš rostl: *Fyzicky* rostl a sílil.¹⁰ Prošel obvyklými stupni fyzického vývoje – učil se chodit, mluvit, hrát si a pracovat, proto s námi může mít pochopení v jakékoliv fázi našeho vývoje. *Mentálně* byl naplňován moudrostí. Nenačil se jen základy a běžné vědomosti té doby, ale vyrůstal v moudrosti, tj. v praktickém uplatnění těchto vědomostí v životních situacích. Duchovně na něm spočívala Boží přízeň. Chodil ve společenství s Bohem. Studoval Písmo, trávil čas v modlitbách a těšilo jej vykonávat vůli jeho Otce.

2,41–44 Židovský chlapec se stal ve dvanácti letech synem Zákona. Když mu bylo dvanáct let, jeho rodina jako každý rok putovala do Jeruzaléma na velikonoční svátky. Když se však vraceli do Galileje, nevšimli si, že Ježíš s nimi nebyl. Možná nám to přijde divné, pokud si neuvědomíme, že rodina pravděpodobně cestovala v opravdu dlouhé karavaně. Nepochybně se domnívali, že Ježíš šel se svými vrstevníky.

Předtím než Josefa a Marii odsoudíme, měli bychom si vzpomenout, jak jednoduché je pro nás ujít den cesty a myslet si, že Ježíš je s námi, když jsme s ním ve skutečnosti ztratili kontakt kvůli nevyznanému hříchu ve svém životě. Abychom s ním kontakt obnovili, musíme se vrátit tam, kde se společenství porušilo, a vyznat svůj hřích a zanechat jej.

2,45–47 Po návratu do Jeruzaléma našli vyděšení rodiče Ježíše v chrámě, jak sedí uprostřed učitelů, naslouchá jim a vypyťává se jich. Nejsou zde známky toho, že by se choval jako předčasně vyspělé dítě, které se pře se staršími. Byl spíše jako normální dítě, které se od svých učitelů učí v pokoře a tichosti. Přesto mu v průběhu museli klást nějaké otázky, protože lidé žasli nad jeho rozumností a odpověďmi.

2,48 Dokonce jeho rodiče se zhrozili, když Ježíše našli, jak se inteligentně zapojuje do

diskuze s těmi, kteří byli o mnoho starší než on. Přesto ho jeho matka z úzkosti a rozčilení pokárala. Cožpak nevěděl, že se o něj báli?

2,49 Pánova odpověď – jeho první zaznamenaná slova – ukazuje, že si byl plně vědom své identity Božího Syna i svého duchovního poslání. „Jak to, že jste mne hledali? Nevěděli jste, že musím být ve věcech svého Otce?“ Marie řekla „tvůj otec a já“. Ježíš řekl „věci mého Otce“.

2,50 V té chvíli neporozuměli významu jeho nejasné odpovědi. Nebylo běžné, aby dvanáctiletý chlapec řekl něco takového.

2,51 V každém případě jej našli, takže se mohli vrátit do Nazaretu. Ve slovech „byl jim poddán“ je vidět jeho mravní dokonalost. Přestože byl Stvořitel vesmíru, stal se poslušným dítětem v prosté židovské rodině. Jeho matka však po celou dobu uchovávala tato slova ve svém srdci.

2,52 Opět zde máme popis pravé lidskosti a normálního růstu Pána:

1. Jeho mentální růst – prospíval v moudrosti.
2. Jeho fyzický růst – a v tělesném růstu.
3. Jeho duchovní růst – a v přízni u Boha.
4. Jeho sociální růst – i v přízni u lidí.

Jak rostl, byl v každém ohledu dokonalý. Zde Lukášovo vyprávění tiše vynechává osmnáct let, která Ježíš strávil v Nazaretu jako syn tesaře. Tato doba nás učí, jak je důležité se připravovat a trénovat, jak je potřeba být trpělivý a jak je cenná společná práce. Varuje před pokušením skočit z duchovního zrození přímo do veřejné služby. Lidé, kteří nemají obyčejné duchovní dětství a dospívání, si později koledují o katastrofu v životě a svědectví.

III. Příprava Syna člověka na službu (3,1–4,30)

A. Předchůdce připravuje Ježíšovi cestu (3,1–20)

3,1–2 Lukáš určuje rok, kdy Jan začal kázat, zmínkou o politických a náboženských vůdcích, kteří byli tehdy u moci – o císaři, místodržiteli, třech tetarších a dvou velekněžích. Zmínka o politických vládciích na-

značuje, že vládli nad izraelským národem železnou rukou. Skutečnost, že v Izraeli byli dva velekněží, je důkazem, že se národ zmítal jak v náboženském, tak i politickém chaosu. I když byli tyto lidé velcí podle lidského měřítko, v Božích očích byli zkažení a bezohlední. Když tedy chtěl Bůh mluvit k lidem, ponechal stranou palác a synagogu a předal poselství Janovi, synovi Zachariáše, který byl v poušti.

3,3 Jan šel okamžitě do celého okolí Jordánu, pravděpodobně poblíž Jericha. Zde vyzýval izraelský národ k pokání z jeho hříchů, aby získal odpuštění a byl připraven na příchod Mesiáše. Vyzýval také lidi, aby se dali pokřtít, což bylo viditelné znamení, že skutečně činili pokání. Jan byl opravdový prorok, ztělesněné mravní přesvědčení, které se důrazně ohrazovalo proti hříchu a požadovalo duchovní obnovu.

3,4 Jeho služba tak byla naplněním prorocktví v Iz 40,3–5. Byl hlasem volajícím na poušti. Po duchovní stránce byl Izrael v té době pouští. Jako národ byl vyprahlý a bezútešný a nenesl Bohu žádné ovoce. Aby byli připraveni na Pánův příchod, musel lid projít mravní proměnou. Když chtěl v té době král podniknout královskou návštěvu, lidé prováděli složitě přípravy, aby upravili cesty a ulehčili mu přístup, jak jen to šlo. K tomuto Jan vybízel lid. Nejednalo se však o nápravu skutečných cest, ale o přípravu jejich srdcí, aby mohli přijmout Pána.

3,5 Vliv Kristova příchodu je popsán následovně:

Každé údolí bude zaplněno – ti, kteří opravdu činí pokání a jsou pokorní, budou spaseni a uspokojeni.

Každá hora a pahorek bude snížena – lidé jako farizeové a zákoníci, kteří byli povýšeni a arogantní, budou poníženi.

Co je křivé, bude rovné – ti, kteří byli nečestní, jako výběrčí daní, napřímí svůj charakter.

Drsné cesty budou hladké – vojáci a další, kteří mají hrubou a drsnou povahu, budou krotcí a jemní.

3,6 Konečným výsledkem bude, že každé tělo – jak židovské, tak pohanské – uvidí Boží

záchrana. Při jeho prvním příchodu se nabídka spasení dostala ke všem, ačkoliv ji všichni nepřijali. Až se vrátí zpátky, aby vládl, naplní se tento verš. Tehdy bude celý Izrael zachráněn a pohané budou mít také podíl na pozeňáních jeho slavného království.

3,7 Když zástupy přicházely k Janovi, aby se daly pokřtít, uvědomoval si, že ne všichni to myslí upřímně. Někteří jen předstírali, aniž by hladověli nebo žíznilo pro spravedlnosti. O nich Jan mluví jako o potomcích zmijí. Otázka: „Kdo vám ukázal, jak utéci před nadcházejícím hněvem?“ ukazuje, že Jan to nebyl; jeho poselství bylo určeno těm, kteří byli ochotni vyznat své hříchy.

3,8 Pokud to skutečně s Bohem myslili vážně, měli to ukázat, že se upřímně kálí, na viditelné proměně ve svém životě. Pravé pokání nese ovoce. Neměli si začít myslet, že jejich příbuzenský vztah s Abrahamem stačí; vztah se zbožnými lidmi nečiní člověka zbožným. Bůh se neomezoval na tělesné Abrahamovy potomky, aby uskutečnil své záměry; mohl vytáhnout z řeky Jordán kameny a vzbudit z nich Abrahamovi děti. *Kameny* jsou zde nejspíš obrazem pohanů, které mohl Bůh zázrakem své milosti přeměnit ve věřící s vírou, jakou měl Abraham. Přesně to se stalo. Fyzické Abrahamovo símě jako národ odmítlo Božího Krista. Mnoho pohanů jej však přijalo jako Pána a Spasitele, a stali se tak duchovním Abrahamovým semenem.

3,9 A sekera už je přiložena ke kořeni stromů. Tato metaforická fráze znamená, že Kristův příchod vyzkouší, jaké je pokání člověka doopravdy. Jednotlivci, kteří nevykazují ovoce pokání, budou odsouzeni.

Janova slova a fráze vycházela z jeho úst jako meč: „plemeno zmijí“, „nadházející hněv“, „sekera“, „vytát“, „hosen do ohně“. Pánovi proroci nebyli nikdy opatrníci ve vyjadřování: byli velkými mravokárci a jejich slova nad lidmi často burácela jako válečné sekery našich předků nad přílbami jejich nepřátel (Daily Notes of the Scripture Union).

3,10 Usvědčení lidé se Jana ptali na praktické pokyny ohledně způsobu, jak ukázat opravdovost jejich pokání.

3,11–14 Ve verších 11–14 pro ně uvedl konkrétní způsoby, jak mohli dokázat svou upřímnost. Celkově měli milovat své bližní jako sebe samotné tak, že se dělili o oděv a jídlo s chudými.

Pokud šlo o výběrčí daní, ti měli být čestní ve všech svých záležitostech. Protože byli jako třída proslulí svou nepoctivostí, byl by to velmi jasný důkaz o opravdovosti.

Nakonec bylo řečeno vojákům v nasazení, aby se vyhnuli třem hříchům, které byly pro muže v armádě běžné – olupování, vydírání a nespokojenost. Je důležité si uvědomit, že lidé nebyli spaseni, protože činili tyto věci; spíše tím navenek dokazovali, že jejich srdce bylo před Bohem skutečně spravedlivé.

3,15–16a To, jak se Jan stavěl do pozadí, je pozoruhodné. Jistou dobu se mohl vydávat za Mesiáše a přilákat mnoho přívrženců. Místo toho se při srovnání s Kristem ponižoval. Vysvětloval, že jeho křest je vnější a fyzický, zatímco Kristův bude vnitřní a duchovní. Tvrdil, že není hoden rozvázat řemínek u Mesiášových sandálů.

3,16b–17 Kristus bude křtít v Duchu svatém a ohni. Jeho služba bude dvojitá. Nejprve věřící pokřtí v Duchu svatém – jako příslib toho, co se později stalo v den Letnic, kdy byli věřící pokřtěni v tělo Kristovo. Poté je ale pokřtí ohněm.

Z verše 17 se zdá jasné, že křest ohněm znamená soud. Pán je zde vyobrazen jako ten, který třídí pšenici. Když pšenici nahazuje lopatou do vzduchu, plevy jsou odvanuty stranou od mlátu.

Když Jan mluvil ke smíšenému zástupu jak věřících, tak i nevěřících, zmínil křest v *Duchu svatém* i křest *ohněm* (Mt 3,11 a zde). Když však mluvil pouze k věřícím (Mk 1,5), vynechal zmínku o křtu ohněm (Mk 1,8). Žádný opravdový věřící nikdy nezažije křest ohněm.

3,18–20 Lukáš nyní obrací pozornost z Jana na Ježíše. V těchto verších proto shrnuje zbytek Janovy služby a přenáší nás do doby, kdy jej Herodes uvěznil. Janovo uvěznění se ve skutečnosti odehrálo asi o osmnáct měsíců později. Káral Heroda za jeho cizoložný poměr se švagrovou. Herodes po-

té všechny své zlé skutky korunoval tím, že Jana zavřel do vězení.

B. Příprava skrze křest (3,21–22)

3,21–22 Zatímco se Jan vytrácí z centra naší pozornosti, hlavní postavení dostává Pán Ježíš. Svou veřejnou službu začíná asi ve třiceti letech, když se dává v řece Jordán pokřtít.

V záznamu o Ježíšově křtu nalezneme několik zajímavých bodů:

1. Jsou zde všechny osoby Trojice: Ježíš (v. 21); Duch svatý (v. 22a); Otec (v. 22b).

2. Lukáš jako jediný zaznamenává, že se Ježíš při svém křtu modlil (v. 21). Je to v souladu s Lukášovým záměrem představit Krista jako Syna člověka. Modlitební život našeho Pána je v tomto evangeliu převládajícím tématem. Modlil se zde – na počátku své veřejné služby. Modlil se, když se stával známým a davy jej následovaly (5,16). Strávil celou noc v modlitbě před tím, než si vybral dvanáct učedníků (6,12). Modlil se před příhodou v Cesareji Filipově, vyvrcholením jeho učitelské služby (9,18). Modlil se na hoře proměnění (9,28). Modlil se v přítomnosti svých učedníků, což vyvolalo debatu o modlitbě (11,1). Modlil se za Petra, který se dostal na scestí (22,32). Modlil se v Getsemanské zahradě (22,41.44).

3. Ježíšův křest je jednou ze tří chvil, kdy Bůh v souvislosti se službou svého milovaného Syna promluvil z nebe. Třicet let Bůh bedlivě sledoval bezchybný Život v Nazaretu; hodnocení znělo: „V tobě jsem našel zalíbení“. Další dvě chvíle, kdy Otec veřejně promluvil z nebe, byly: Když Petr navrhnul, aby postavili tři stánky na hoře proměnění (L 9,35), a když Řekové přišli za Filipem a chtěli vidět Ježíše (J 12,20–28).

C. Příprava skrze podíl na lidství (3,23–38)

3,23–38 Předtím než se Lukáš začne věnovat veřejné službě našeho Pána, pozastavuje se u jeho rodokmene. Jestliže je Ježíš skutečně člověk, musí v tom případě být Adamovým potomkem. Tento rodokmen ukazuje, že jím byl. Obecně se věří, že jde o rodokmen z Mariiny rodové linie. Všimněte si, že verš 23 neříká, že Ježíš byl synem Josefa, ale „byl synem, jak se myslelo, Josefa“. Jestliže je tento

pohled správný, potom byl Heli (v. 23) Josefovým tchánem a Mariiným otcem.

Biblisté obecně věří, že jde o Pánův rodokmen z Mariiny strany z následujících důvodů:

1. Nejzřejmějším důvodem je skutečnost, že Josefova rodová linie je zaznamenána v Matoušově evangeliu (1,2–16).

2. V počátečních kapitolách Lukášova evangelia má Marie význačnější pozici než Josef, zatímco v Matoušovi je tomu opačně.

3. Ženská jména se pro židovský rodokmen běžně nepoužívala, což by objasňovalo vynechání Mariina jména.

4. V Mt 1,16 je jasně uvedeno, že Jákob zplodil Josefa. Zde v Lukášovi není řečeno, že Heli zplodil Josefa, ale že Josef byl synem Heliho. *Syn* může znamenat *zeť*.

5. V původním jazyce se objevuje určitý člen ve druhém pádě (*tou*) u všech jmen rodokmenu *vyjma jednoho* – Josefa. Tato jediná výjimka jasně naznačuje, že Josefovo jméno zde figuruje pouze proto, že byl Mariiným manželem.

I když není nutné zkoumat rodokmen detailně, je užitečné zmínit několik důležitých bodů:

1. Seznam ukazuje, že Marie byla Davidovým potomkem skrze jeho syna Nathama (v. 31). Podle Matoušova evangelia Ježíš zdědil *zákonné* právo na Davidův trůn skrze Šalomouna. Jakožto Josefův syn podle Zákona Pán naplnil část Boží smlouvy s Davidem, která mu slibovala, že jeho trůn přetrvá navěky. Ježíš však nemohl být opravdovým synem Josefa, aniž by se na něj nevztahovala Boží kletba nad Koniášem, která říkala, že žádný potomek tohoto zkaženého krále neuspěje (Jr 22,30). Ježíš jakožto opravdový Mariin syn Ježíš naplnil část Boží smlouvy s Davidem, která mu slibovala, že jeho *šimě* bude navěky sedět na jeho trůnu. Jakožto Davidův potomek skrze Nathama nepodléhal kletbě uvřazené na Koniáše.

2. Adam je popisován jako syn Boha (v. 38). Jednoduše to znamená, že ho Bůh stvořil.

3. Zdá se zřejmé, že mesiášská linie končí u Pána Ježíše. *Nikdo jiný* nemůže nikdy podat platný zákonný nárok na Davidův trůn.

D. Příprava skrze zkoušku (4,1–13)

4,1 V životě našeho Pána nikdy nenastala chvíle, kdy nebyl naplněn Duchem svatým, je to však zvláště zmíněno zde v souvislosti s jeho pokoušením. Být plný Ducha svatého znamená naprosto se mu podvolit a být naprosto poslušný každého Božího slova. Člověk, který je plný Ducha, je prost vědomého hříchu a sebe sama, a přebývá v něm bohatě Boží slovo. Když se Ježíš vracel od Jordánu, kde se nechal pokřtít, Duch jej vodil pouští – pravděpodobně Judskou pouští podél západního pobřeží Mrtvého moře.

4,2–3 Zde byl čtyřicet dní a ďábel ho pokoušel; během těchto dní Pán nic nejedl. Na konci čtyřiceti dnů přišlo trojí pokušení, které moc dobře známe. Ve skutečnosti se každé odehrálo na jiném místě – na poušti, na hoře a na jeruzalémském chrámu. Skutečně Ježíšovo lidství se odráží ve slově „vyhladověl“. To se stalo terčem prvního pokušení. Satan Pána ponoukal, aby použil svou božskou moc, aby ukojil tělesný hlad. Mazanost pokušení spočívala v tom, že čin sám o sobě byl naprosto oprávněný, bylo by však nesprávné, kdyby tak Ježíš učinil, aby poslechl Satana; musí totiž jednat v souladu s vůlí svého Otce.

4,4 Ježíš se bránil pokušení tím, že citoval Písmo (Dt 8,3). Důležitější než ukojit fyzický hlad je poslušnost Božího slova. Nehádal se. Darby řekl: „Jediný text dokáže umlčet, když je použit v moci Ducha. Celé tajemství síly při konfliktu je správně použít Boží slovo.“

4,5–7 Při druhém pokušení ďábel v jediném okamžiku Ježíšovi ukázal všechna království světa. Satanovi to netrvalo dlouho, než ukáže vše, co může nabídnout. Nebyl to svět sám, ale království tohoto světa, co nabízel. V jistém smyslu opravdu měl pravomoc nad královstvími světa. Kvůli hříchu člověka se Satan stal „vládcem tohoto světa“ (J 12,31; 14,30; 16,11), „bohem tohoto věku“ (2K 4,4) a „vládcem moci vzduchu“ (Ef 2,2). Božím úmyslem bylo, že „království světa“ se jednoho dne stane „královstvím našeho Pána a jeho Krista“ (Zj 11,15). Satan tedy Kristu nabízel něco, co bude nakonec stejně jeho.

K trůnu ovšem nemohla vést žádná zkratka. Nejprve musel přijít kříž. V Božích zámě-

rech musel Pán Ježíš trpět předtím, než mohl vstoupit do své slávy. Nemohl dosáhnout oprávněného konce nesprávnými prostředky. Za žádných okolností by se neklaněl d'áblu, ať už by odměna byla jakákoliv.

4,8 Z tohoto důvodu Pán cituje Dt 6,13, aby ukázal, že jako člověk se má klanět a sloužit pouze Bohu.

4,9–11 Při třetím pokušení vzal Satan Ježíše do Jeruzaléma na vrcholek chrámu a řekl mu, aby se vrhl dolů. Neslíbil snad Bůh v Ž 91,11–12, že Mesiáše ochrání? Satan možná pokoušel Ježíše, aby se představil jako Mesiáš tím, že předvede nějaký kaskadérský kousek. Malachiáš předpovídal, že Mesiáš vstoupí náhle do svého chrámu (Mal 3,1). Nyní měl tedy Ježíš možnost stát se slavným a známým jako slíbený Vysvoboditel, aniž by musel na Golgotu.

4,12 Napotřetí Ježíš odolal pokušení, když citoval z Bible. Dt 6,16 zakazuje zkoušet Boha.

4,13 Ďábel, odrazen mečem Ducha, Ježíše opustil až do příhodné doby. Pokušení většínou přicházejí spíše jako přival, nikoliv jako plynulý tok.

V souvislosti s pokušením je třeba uvést několik doplňujících bodů:

1. Pořadí v Lukášovi se liší od Matouše. Druhé a třetí jsou naopak; důvod není jasný.

2. Ve všech třech případech byl výsledek v pořádku, způsob dosažení byl však špatný. Poslouchat Satana, uctívat jej nebo jiná stvoření je vždy špatné. Špatné je také pokoušet Boha.

3. První pokušení se týkalo těla, druhé duše a třetí ducha. Působila na chtíč těla, chtíč očí a pýchu života.

4. Tato tři pokušení se točila okolo tří nejsilnějších hnacích sil v lidském životě – tělesného hladu, touhy po moci a majetku a touhy po uznání od druhých. Jak často bývají učedníci pokoušeni, aby si vybrali cestu pohodlí a snadnosti, hledat význačnou pozici na světě nebo získat vysoké postavení v církvi.

5. Ve všech třech pokušeních používá Satan náboženského jazyka, a dává tak pokušením navenek kabát účtyhodnosti. Cituje dokonce Písmo (v. 10, 11).

Jak výstižně podotýká James Stewart:

Studium pokušení osvětluje dvě důležité skutečnosti. Na jedné straně dokazuje, že pokušení nemusí být vždy hřích. Na straně druhé vysvětluje skvělé výroky pozdějšího učedníka: „Protože sám vytrpěl pokušení, může pomoci těm, kteří jsou pokoušeni“ (Žd 2,18).¹¹

Někdy se naznačuje, že kdyby Ježíš nebyl schopný zhřešit, pokušení by nemělo smysl. Je skutečností, že Ježíš je Bůh, a Bůh nemůže zhřešit. Pán Ježíš se nikdy nezřekl žádného z božských atributů. Jeho božství bylo během jeho života na zemi zahaleno, nebylo však a ani nemohlo být stranou. Někteří tvrdí, že jako Bůh nemohl zhřešit, ale jako člověk zhřešit mohl. On je ovšem stále Bůh i člověk a je nemyslitelné, že by mohl zhřešit. Účelem pokušení nebylo zjistit, zda by zhřešil, ale dokázat, že on zhřešit nemůže. Naším Spasitelem může být pouze muž svatý a bez hříchu.

E. Příprava skrze vyučování (4,14–30)

4,14–15 Mezi verši 13 a 14 je asi roční pauza. Během této doby Pán sloužil v Judsku. Jediný záznam o této službě je v J 2–5.

Když se Ježíš v moci Ducha vrátil do Galileje, aby započal druhý rok své veřejné služby, jeho sláva se rozšířila do celého okolí. Byl velmi uznávaný, neboť vyučoval v židovských synagogách.

4,16–21 V Nazaretu, kde strávil dětství, Ježíš v sobotní den pravidelně chodil do synagogy. Existují ještě další dvě věci, které pravidelně dělal. Pravidelně se modlil (L 22,39) a byl zvyklý učit ostatní (Mk 10,1). Při jedné návštěvě synagogy povstal a četl ze starozákonního Písma. Sluha mu podal svitek, na kterém bylo zapsáno Izaiášovo proroctví. Pán rozbil svitek až k místu, které dnes označujeme jako Iz 61, a přečetl verš 1 a první polovinu verše 2. Tento úsek se vždy pokládal za popis jeho mesiášské služby. Když Ježíš řekl: „Dnes se naplnilo toto Písmo ve vašich uších“, tak tím nejsrozumitelnějším způsobem oznamoval, že je izraelský Mesiáš.

Všimněte si převratného aspektu Mesiášova poslání. Přišel, aby se vypořádal s obrov-

skými problémy, které lidstvo postihovaly po celé dějiny:

Chudoba. Zvěstovat evangelium chudým.
Zármutek. Ovázat rány zlomeným v srdci.
Zajetí. Vyhlásit zajatcům propuštění.
Utrpení. Vyhlásit slepým nabytí zraku.
Útlak. Propustit zlomené na svobodu.

Ve zkratce přišel, aby vyhlásil vítaný Pánův rok – počátek nové éry pro nařikající zástupy lidí. Představil se jako odpověď na všechny problémy, které nás trápí. Platí to, ať už jde o problémy tělesné nebo duchovní. Odpovědí je Kristus.

Je příznačné, že čtení skončil slovy „vyhlásit vítaný Pánův rok“. Nedodal už zbylá slova z Izaiáše „a den pomsty našeho Boha“. Smyslem jeho prvního příchodu bylo vyhlásit „vítaný Pánův rok“. Současný věk milosti je vítanou dobou a dnem spasení. Až se na zem vrátí podruhé, vyhlásí den pomsty našeho Boha. Všimněte si, že se o vítané době mluví jako o *roce*, zatímco o době pomsty jako o *dni*.

4,22 Lidé byli očividně ohromeni a chválili jej. Přitahoval je svými slovy milosti. Bylo pro ně záhadou, že z Josefova syna, tesaře, se stal někdo takový.

4,23 Pán věděl, že tato popularita je povrchní. Ve skutečnosti nechápali jeho pravou identitu nebo cenu. Pro ně byl pouze jedním z chlapců z jejich města, který dosáhl úspěchu v Kafarnaum. Očekával, že mu řeknou: „Lékaři, uzdrav sám sebe!“ Normálně by toto rčení znamenalo: „Učiň pro sebe, co jsi učinil pro druhé. Uzdrav sám sebe, neboť si nárokuješ uzdravovat druhé.“ Zde je však význam trochu jiný. Vysvětlují ho slova: „To, o čem jsme uslyšeli, že se stalo v Kafarnaum, učiň i zde ve své domovině“, tzn. v Nazaretu. Šlo o posměšnou výzvu, aby v Nazaretu konal zázraky jako jinde, a vyhnul se tak výsměchu.

4,24–27 Na to Pán citoval pravidlo, které bylo v mezilidských vztazích hluboko zakořeněné, že velkých lidí si v jejich vlasti neváží. Poté záměrně uvedl dvě příhody ze Starého zákona, kde si izraelský lid nevážil Božích proroků a poslal je mezi pohany. Když v Izraeli nastal velký hlad, Eliáš nebyl poslán k židovským vdovám – přestože jich bylo mnoho – ale k pohanské vdově v Sidónu.

A třebaže bylo v Izraeli mnoho malomocných v době Eliášovy služby, nebyl poslán k žádnému z nich. Místo toho byl poslán k pohanu Námanovi, veliteli syrské armády. Představte si, jaký musela mít Ježíšova slova dopad na uvažování Židů. Ženy, pohany a malomocné považovali za spodinu společnosti. Pán však zde záměrně postavil všechny tři *před* věřící Židy. Chtěl tím říct, že se starozákonní historie bude opakovat. Navzdory jeho zázrakům bude zavržen nejen městem Nazaret, ale celým izraelským národem. Půjde tedy k pohanům, stejně jako to udělali Eliáš a Eliáša.

4,28 Nazaretští jasně chápali, co měl na mysli. Už jen náznak, že by byla pohanům projevena přízeň, je rozčiloval. Biskup Ryle říká:

Člověk hořce nenávidí učení o Boží svrchovanosti, kterou Ježíš hlásal. Bůh nebyl povinen mezi nimi konat zázraky.¹²

4,29–30 Lidé jej vyhnali za město až na okraj hory a chtěli jej svrhnout dolů. Nepochybně to byl další Satanův pokus, jak zničit královského dědice. Ježíš ale zázrakem prošel středem davu a opustil město. Jeho nepřátelé nebyli schopni jej zastavit. Pokud víme, do Nazaretu se už nikdy nevrátil.

IV. Syn člověka dokazuje svou moc (4,31–5,26)

A. Moc nad nečistým duchem (4,31–37)

4,31–34 Ztráta pro Nazaret znamenala výhru pro Kafarnaum. Lidé zde uznali, že jeho učení je věrohodné. Jeho slova byla přesvědčivá a povzbuzující. Verše 31–41 popisují typický sobotní den v Pánově životě. Ukazují ho jako pána nad démony a nemocemi. Nejprve šel do synagogy a zde potkal člověka, který měl v sobě nečistého démona. Přídavné jméno „nečistý“ se často používá k popisu zlých duchů; znamená to, že jsou sami o sobě nečistí a způsobují nečistotu v životech svých obětí. V této pasáži vidíme reálnost posednutí démonem. Duch nejdříve v hrůze vykřikl: „Ach, co je ti po nás“. Poté dokázal, že ví moc dobře, že Ježíš je Svatý Boží, který nakonec zničí Satanovo vojsko.

4,35 Ježíš dal démonovi dva příkazy: „Umlkni a vyjdi od něho!“ Démon tak učinil poté, co odhodil člověka na zem; neublížil mu však.

4,36–37 Lidé byli v úžasu! Čím se lišila Ježíšova slova od ostatních, že ho nečistý duch poslechl? Co byla ta nepopsatelná pravomoc a síla, se kterou promlouval? Není divu, že se zpráva o něm rozšířila do celé okolní krajiny!

Všechny Ježíšovy zázraky týkající se těla jsou obrazem těch, které učinil v duchovní sféře. Například následující zázraky v Lukášovi poskytují duchovní lekci:

Vypuzení nečistého ducha (4,31–37) – vysvobození od nečistoty a poskvrny hříchu.

Uzdravení Petrovy tchyně z horečky (4,38–39) – úleva od roztěkanosti a vyčerpání způsobené hříchem.

Vyléčení malomocného (5,12–16) – uzdravení z odpornosti a beznaděje hříchu (viz také 17,11–19).

Ochrnutý člověk (5,17–26) – osvobození od ochromení hříchem a uschopnění sloužit Bohu.

Syn vdovy, který byl vzkříšen k životu (7,11–17) – hříšníci jsou mrtví kvůli proviněním a hříchům a potřebují život (viz také 8,49–56).

Utišení bouře (8,22–25) – Kristus má moc ovládat bouřky, které zuří v životě jeho učedníků.

Legie, člověk posedlý démony (8,26–39) – hřích plodí násilí a šilenství a vylučuje lidi z civilizované společnosti. Pán přinesl slušné chování a zdravý rozum a společenství s ním.

Žena, která se dotkla cípu jeho šatů (8,43–48) – ozebračení a sklíčenost, které přinesl hřích.

Nasyčení pěti tisíců (9,10–17) – hříšný svět hladoví po Božím chlebě. Kristus tuto potřebu uspokojuje prostřednictvím svých učedníků.

Syn posedlý démonem (9:37–43a) – krutost a násilí hříchu v kontrastu s Kristovou uzdravovací mocí.

Žena s duchem nemoci (13,10–17) – hřích znetvořuje a mrzačí, avšak Ježíšův dotek přináší dokonalé uzdravení.

Člověk postižený vodnatelností (14,1–6) – hřích způsobuje nepohodlí, bolest a ohrožení.

Slepý žebrař (18,35–43) – hřích způsobuje, že lidé nevidí věčné skutečnosti. Nové narození oči otevírá.

B. Moc nad horečkou (4,38–39)

4,38–39 Ježíš šel na návštěvu do Šimonova domu. Šimonova tchyně byla sužována vysokou horečkou. Jakmile Pán horečce pohrozil, opustila ji. Léčba byla nejen okamžitá, ale také úplná, protože tchyně byla schopna vstát a obsluhovat je. Po vysoké horečce je člověk obvykle slabý a bez energie. (Tento verš nepodpoří zastávce kněžského celibátu, Petr byl ženatý.)

C. Moc nad nemocemi a démony (4,40–41)

4,40 Jak se sobotní den schyloval ke konci, lidé byli volní od vynucené nečinnosti; přiváděli k němu mnoho nemocných a posedlých démony. Nikdo nepřišel zbytečně. Všechny nemocné vyléčil a z posedlých vyhnal démony. Mnoho těch, kteří v dnešní době prohlašují, že léčí vírou, omezují své zázraky na předem vybrané kandidáty. Ježíš uzdravil *všechny*.

4,41 Vyhnaní démoni věděli, že je Ježíš Kristus, Boží Syn. On však svědectví od demonů nepřijímal. Museli umlknout. Věděli, že je Mesiáš, Bůh však měl jiný a lepší způsob, jak tuto skutečnost oznámit.

D. Moc skrze kázání (4,42–44)

Příští den se Ježíš stáhl na opuštěné místo poblíž Kafarnaum. Zástupy jej hledaly, až jej našly. Naléhali na něj, aby neodcházel. On jim však připomněl, že má práci v jiných galilejských městech. Proto šel od synagogy k synagoze zvěstovat dobrou zprávu o Božím království. Sám Ježíš byl král. Chtěl jim vládnout. Nejprve ale museli činit pokání. Nevládl by lidem, kteří se drží svých hříchů. V tom byla překážka. Chtěli být zachráněni před politickými problémy, ale ne před vlastními hříchy.

E. Moc skrze výcvik druhých (5,1–11)

Z prostého záznamu o Petrově povolání plyne několik důležitých poučení.

1. Pán použil Petrův člun jako kazatelnu,

ze které učil velké množství lidí. Jestliže přenecháme svůj veškerý majetek Spasiteli, je úžasné, jak jej používá a také jak nás odměňuje.

2. Řekl Petrovi přesně, kde najít velké množství ryb – poté, co se Petr s ostatními celou noc bez úspěchu plahočili. Vševědoucí Pán ví, kde jsou hejna ryb. Služba, kterou konáme na základě vlastní moudrosti a síly je zbytečná. Tajemstvím úspěchu křesťanské práce je nechat se vést Pánem.

3. Petr, byť byl sám zkušeným rybářem, přijal radu od tesaře a výsledkem byly plné sítě. „...na tvé slovo spustím sítě.“ Ukazuje to důležitost pokory, učenlivosti a bezpodmínečné poslušnosti.

4. Na hlubině se jejich sítě naplnily, až se začaly trhat k prasknutí. Proto se nesmíme držet těsně u břehu, ale musíme se vydat po proudu naprosté oddanosti. Víra má svou hlubinu, stejně jako utrpení, zármutek a prohra. Tyto věci plní sítě úspěšností.

5. Jejich sítě se začaly trhat a lodě se až potápěly (v. 6, 7). Kristem řízená služba s sebou nese problémy – ale jak příjemné. Jsou to problémy, které rozechvějí srdce opravdového rybáře.

6. Poznání slávy Pána Ježíše v Petrovi vyvolalo vědomí vlastní nehodnosti. Stejně tomu bylo u Izaiáše (6,5); stejně je to u všech, kteří vidí krále v jeho nádheře.

7. Kristus povolal Petra, aby se stal rybářem lidí ve chvíli, kdy se Petr věnoval svému běžnému zaměstnání. Zatímco čekáte na vedení, dělejte cokoliv, čím se zaměstnáte. Dělejte to s veškerou energií. Dělejte to pořádně, jako by to bylo pro Pána. Stejně jako kormidlo řídí loď pouze, pokud se pohybuje, tak Bůh vede lidi, když jsou rovněž v pohybu.

8. Kristus povolal Petra, aby místo lovení ryb lovil lidi, nebo doslova „chytal živé“. Co jsou všechny ryby v oceánu ve srovnání s jedinečnou výsadou vidět jednu duši získanou pro Krista a pro věčnost!

9. Petr, Jakub a Jan vytáhli čluny na břeh, všechno opustili a vydali se za Ježíšem v jednom z nejlepších pracovních dní ve svém životě. A kolik záviselo na jejich rozhodnutí!

Pravděpodobně nikdy bychom o nich neslyšeli, kdyby si vybrali zůstat u svých lodí.

F. Moc nad malomocenstvím (5,12–16)

5,12 Lékař Lukáš obzvláště zmiňuje skutečnost, že onen člověk byl plný malomocenství. Jednalo se o pokročilé stádium, takřkajíc beznadějný případ. Pozoruhodná byla víra nemocného. Řekl: „Jsi mocen mě očistit.“ Tato slova nemohl říct nikomu jinému na světě. Přesto měl absolutní důvěru v Pánovu moc. Když řekl: „Pane, chceš-li“, nepochyboval o Kristově vůli, ale přicházel jako pokorný prosebník, který nemá žádné právo být uzdraven, ale který se spoléhá na Pánovo milosrdenství a milost.

5,13 Dotknout se malomocného bylo z lékařského hlediska nebezpečné, z náboženského poskvrňující a ze společenského ponižující. Spasitel však nechtyl žádnou poskvrnu. Místo toho vešel do těla malomocného přival úplného uzdravení. Neproběhlo postupně: „A hned od něho malomocenství odešlo.“ Jen pomyslete na to, co pro bezmocného a zoufalého malomocného muselo znamenat být v okamžiku zase zdravý!

5,14 Ježíš mu nařídil, aby o uzdravení nikomu nic neřekl. Spasitel nechtěl přilákat dav senzacechtivých zvědavců nebo podnítit lidové hnutí, které by ho učinilo králem. Namísto toho Pán přikázal malomocnému, aby šel ke knězi a přinesl oběť, jak to nařídil Mojžíš (Lv 14,4). Každý detail oběti svědčil o Kristu. Úlohou kněze bylo vyšetřit malomocného a určit, zda byl skutečně uzdraven. Kněz neměl *uzdravovat*; vše, co mohl, bylo *prohlásit* člověka za uzdraveného. Tento kněz předtím nikdy neviděl očištěného malomocného. Byl to jedinečný pohled; díky tomu si měl uvědomit, že se konečně objevil Mesiáš. Mělo to být svědectví pro všechny kněze. Jejich srdce však bylo zaslepené nevěrou.

5,15–16 Navzdory Pánovým pokynům nezveřejňovat zázrak se zpráva rychle šířila a přicházely k němu velké zástupy, aby je uzdravil. Ježíš se často uchýloval na pustá místa, aby se modlil. Náš Spasitel byl člověkem modlitby. Je příhodné, že toto evangelium, které jej představuje jako Syna člověka,

má více co říct o jeho modlitebním životě než ostatní.

G. Moc nad ochrnutím (5,17–26)

5,17 Jak se zpráva o Ježíšově službě šířila, farizeové a zákoníci byli čím dál více nepřátelští. Zde vidíme shromáždění v Galileji, které mělo jasný cíl – najít proti němu nějaká obvinění. Byla zde přítomna Pánova moc uzdravovat nemocné. Ježíš měl skutečně moc uzdravovat, ale podmínky nebyly vždy příznivé. Například v Nazaretu nemohl vykonat mnoho mocných činů kvůli lidské nevěře (Mt 13,58).

5,18–19 Čtyři muži přinesli na lůžku ochrnutého člověka do domu, kde Ježíš zrovna učil. Nemohli se k němu kvůli zástupu lidí dostat, a tak vylezli po venkovním schodišti na střechu. Poté toho člověka spustili otvorem, který vytvořili tak, že sundali ze střechy několik tašek.

5,20–21 Ježíš si všiml víry, která zašla tak daleko, aby se potřebný člověk dostal do centra jeho pozornosti. Když uviděl jejich víru, tj. víru oněch čtyř a nemocného, řekl ochrnutému: „Člověče, tvé hříchy jsou ti odpuštěny.“ Tento neslýchaný výrok pobouřil zákoníky a farizee. Věděli, že nikdo kromě Boha nemůže odpouštět hříchy. Nebyli ochotní uznat, že Ježíš je Bůh, a začali křičet, že je to rouhání.

5,22–23 Pán poté pokračoval, aby jim dokázal, že tomu člověku skutečně odpustil hříchy. Nejprve se jich zeptal, zda je jednodušší říct: „Tvé hříchy jsou ti odpuštěny“, protože nelze dokázat, že se to opravdu stalo. Pokud se řekne: „Vstaň a chod“, lze snadno vidět, jestli se pacient uzdravil.

Farizeové nemohli *vidět*, že hříchy toho člověka byly odpuštěny, a proto neuvěřili. Ježíš tedy učinil *zázrak*, který mohli *vidět*, aby jim dokázal, že tomu člověku opravdu odpustil hříchy. Ochrnutému dal sílu chodit.

5,24 „Abyste však věděli, že Syn člověka má na zemi pravomoc odpouštět hříchy“ – titul „Syn člověka“ zdůrazňuje Pánovo dokonalé lidství. V jistém smyslu jsme všichni synové člověka, avšak titul „Syn člověka“ Ježíše odlišuje od jakéhokoliv jiného člověka, který kdy žil. Charakterizuje ho jako člověka podle

Božích představ; jako toho, který je morálně dokonalý, který bude trpět, krváčet a který zemře; a jako toho, kterému byla dána vláda nade vším.

5,25 Ochrunutý poslechl jeho slova, vstal, vzal matraci, na které ležel, a šel domů a přitom oslavoval Boha.

5,26 Všichni lidé byli ohromeni a také oslavovali Boha, čímž potvrzovali, že toho dne viděli neuvěřitelné věci, konkrétně vyhlášení odpuštění hříchů a zázrak, který to potvrdil.

V. Syn člověka vysvětluje svou službu (5,27–6,49)

A. Povolání Léviho (5,27–28)

5,27–28 Lévi byl židovský celník, který vybíral daně pro římskou vládu. Ostatní Židé takové lidi nenáviděli nejen pro jejich spolupráci s Římem, ale také pro jejich nečestné praktiky. Jednoho dne, když byl Lévi v práci, šel Ježíš kolem a vyzval ho, aby jej následoval. Lévi s úžasnou pohotovostí všeho nechal, vstal a následoval ho. Jen pomyslete, jak obrovské byly důsledky, které z tohoto rozhodnutí plynuly. Lévi neboli Matouš se stal autorem prvního evangelia. Poslechnout jeho volání a následovat jej se vyplatí.

B. Proč Syn člověka povolává hříšníky (5,29–32)

5,29–30 Lévi měl pravděpodobně tři důvody k uspořádání velké hostiny. Chtěl poctit Pána, veřejně dosvědčit svou novou loajalitu a představit Ježíši své přátele. Většina Židů by společně se skupinou celníků nejedla. Ježíš s celníky a hříšníky jedl. Samozřejmě se neztotožňoval s jejich hříchy, ani nedělal nic, čímž by se zpronevil svému svědectví, ale využíval tyto příležitosti, aby učil, napomínal a žehnal.

Farizeové a jejich učitelé Zákona¹³ Ježíše kritizovali za to, že se stýká s těmito opovrhovanými lidmi, kteří byli spodinou společnosti.

5,31 Ježíš odpověděl, že jeho jednání bylo v naprostém souladu s Božími záměry ohledně jeho příchodu na svět. Zdraví lidé doktora nepotřebují; pouze nemocní.

5,32 Farizeové se považovali za spravedlivé. Neuvědomovali si svůj hřích ani potřebu spasení. Proto nemohli mít užitek ze služby velkého Lékaře. Tito celníci a hříšníci si však byli vědomi, že jsou hříšníci a že potřebují být spaseni od svých hříchů. Spasitel přišel kvůli takovým, jako byli oni. Farizeové ve skutečnosti spravedliví *nebyli*. Potřebovali být spaseni stejně jako celníci. Nebyli ovšem ochotni vyznat své hříchy a přiznat vinu. Odsuzovali tedy Lékaře za to, že chodil k lidem, kteří byli vážně nemocní.

C. Vysvětlení, proč se Ježíšovi učedníci nepostili (5,33–35)

5,33 Další taktikou farizeů bylo vypyávat se Ježíše na postní zvyk. Koneckonců učedníci Jana Křtitele následovali asketický život svého mistra a následovníci farizeů také dodržovali různé obřadní posty. Ne však Ježíšovi učedníci. Proč?

5,34–35 Pán jim odpověděl, že není důvod, aby se jeho učedníci postili, když je stále s nimi. Půst zde spojuje se zármutkem a truchlením. Až od nich bude vzat, tj. násilně a smrtí, budou držet půst jako projev smutku.

D. Tři podobenství o novém období (5,36–39)

5,36 Následují tři podobenství, která učí, že začalo nové období a že nelze míchat dohromady staré a nové.

V *prvním* podobenství znamená starý šat systém (období) Zákona, zatímco nový šat znázorňuje dobu milosti. Navzájem nejsou slučitelné. Snaha smíchat Zákon a milost vede ke zničení obou. Záplata utržená z nového šatu zničí ten nový a ke starému se nebude hodit, jak vzhledem, tak pevností. J. N. Darby dobře konstatuje: „Ježíš by nepřišel křesťanství k judaismu. Tělo a Zákon jdou dohromady, ale milost a Zákon – Boží a lidskou spravedlnost – nelze nikdy smíchat.“

5,37–38 *Druhé* podobenství učí, že je bláznovstvím dávat mladé víno do starých měchů. Kvasící proces mladého vína způsobuje tlak a měchy už nejsou tak pružné a poddajné, aby ho vydržely. Roztrhnou se a víno vyteče. Zastaralé nařízení, tradice a rituály judaismu byly příliš zkostnatělé, aby snesly radost, ži-

vost a energii nového období. V této kapitole můžeme vidět mladé víno ve čtyřech mužích, kteří k Ježíši přivedli ochrnutého. Můžeme je vidět v Léviho svěžesti a horlivosti. Staré měchy znázorňují těžkost a chladný formalismus farizeů.

5,39 *Třetí* podobenství říká, že nikdo, kdo se napil starého, nechce mladé. Říká totiž: „Staré je dobré.“ Znázorňuje to přirozenou lidskou nechuť opustit staré pro nové, judaismus pro křesťanství, Zákon pro milost, náznaky za opravdovou podstatu. Jak Darby říká: „Člověku, který je navyklý na obřady, lidská zřízení, víru otců apod., se nikdy nelíbí nové zásady a moc království.“

E. Syn člověka je Pánem soboty (6,1–11)

6,1–2 Dostáváme se ke dvěma příhodám týkajícím se soboty, které ukazují, že narůstající odpor náboženských vůdců dosahoval vrcholu. První příhoda se odehrála v „druhou-první sobotu“ (doslovný překlad). Vysvětlení je následující: první sobota byla první po Velikonocích. Druhá byla ta, která po ní následovala. V druhou sobotu procházel Pán se svými učedníky obilím. Učedníci několik klasů utrhlí, mnuli je v rukou a jedli. Farizeové nemohli nic namítat proti skutečnosti, že si vzali obilí; bylo to podle Zákona dovoleno (Dt 23,26). Jejich kritika však směřovala k faktu, že se to stalo v sobotu. Trhání obilí někdy považovali za sklizeň a mnutí klasů za mlácení.

6,3–5 Pán jim odpověděl příhodou z Davida života. Zákonem o sobotě nikdy nebyl myšlen zákaz práce, která je nezbytná. Zavržený a pronásledovaný David a jeho muži měli hlad. Vešli do Božího domu a jedli chleby předložené, které byly jinak určeny pro kněží. Bůh udělal v Davidově případě výjimku. Izrael totiž zhřešil. Zavrhl krále. Zákon ohledně chlebu předloženému neměl být otrocky dodržen, aby nechal Božího krále hladovět.

Zde máme podobnou situaci. Kristus a jeho učedníci měli hlad. Farizeové by je raději viděli hladovět, než v sobotu trhat pšenici. Syn člověka je ale také pánem soboty. On vydává Zákon a nikdo jiný neměl větší působnost vykládat jeho pravý duchovní význam a zabránit nedorozumění.

6,6–8 Druhá příhoda, která se odehrála v jinou sobotu, se týkala zázračného uzdravení. Zákoníci a farizeové Ježíše pozorně a zlomyslně sledovali, aby viděli, zda v sobotu uzdraví muže s odumřelou rukou. Z předešlých zkušeností a podle toho, co o něm věděli, měli pádný důvod věřit, že ano. Pán je neklamal. Nejdříve muže vyzval, aby se postavil doprostřed shromáždění v synagoze. Toto překvapivé jednání upoutalo pozornost všech, kteří nyní čekali, co se bude dít.

6,9 Ježíš se poté zeptal svých odpůrců, zda je dovoleno v sobotu učinit dobře, nebo učinit zle. Kdyby odpověděli správně, museli by říct, že je správné učinit v sobotu dobře a špatné učinit zle. Jestliže bylo správné učinit dobře, činil uzdravením onoho muže dobře. Jestliže bylo špatné činit v sobotu zle, porušovali by sobotu tím, že plánovali zabít Pána Ježíše.

6,10 Jeho odpůrci neodpověděli. Ježíš poté nařídil muži, aby natáhl svou odumřelou pravou ruku. (Pouze lékař Lukáš zmiňuje, že se jednalo o pravou ruku.) S příkazem se pojila i nezbytná moc. Když muž poslechl, měl ruku zase v pořádku.

6,11 Farizeové a zákoníci byli naplněni nepřítelostí. Chtěli Ježíše odsoudit za porušení soboty. Vše, co udělal, bylo vyslovení několika slov a muž byl uzdraven. Nešlo o žádnou otrockou práci. Přesto dohromady osnovali, jak by jej „dostali“.

Bůh měl v úmyslu, aby sobota sloužila k dobru člověka. Správně pochopeno, nebyla zakázána nezbytná práce nebo milosrdné skutky.

F. Výběr dvanácti učedníků (6,12–19)

6,12 Předtím než vybral dvanáct učedníků, strávil Ježíš celou noc v modlitbě. Jaká je to jen výtka naší impulzivité a nezávislosti na Bohu! Lukáš je jediný, kdo zmiňuje tuto noc strávenou v modlitbě.

6,13–16 Dvanáct, které vybral z širšího okruhu učedníků, bylo:

1. Šimon, jemuž dal také jméno Petr, syn Jonáše a jeden z nejvýznamnějších apoštolů.

2. Ondřej, jeho bratr. Byl to on, kdo představil Petra Pánu.

3. Jakub, syn Zebedeův. Měl tu výsadu jít s Petrem a Janem na horu proměnění. Byl zabit císařem Herodem Agrippou I.

4. Jan, syn Zebedeův. Ježíš nazval Jakuba a Jana „syny hromu“. Tento Jan napsal evangelium, listy, které nesou jeho jméno, a knihu Zjevení.

5. Filip, původem z Betsaidy, představil Ježíši Natanaela. Neplést s Filipem, evangelistou v knize Skutků.

6. Bartoloměj, obecně se má za to, že se jedná o další jméno pro Natanaela. Je zmíněn pouze ve výčtu dvanácti.

7. Matouš, celník, známý také jako Lévi. Napsal první evangelium.

8. Tomáš zvaný také Blíženec. Řekl, že neuvěří, že byl Pán vzkříšen, dokud neuvidí přesvědčivý důkaz.

9. Jakub, syn Alfeův. Byl to možná on, kdo měl v jeruzalémské církvi zodpovědnost poté, co byl Jakub, syn Zebedeův, zabit Herodem.

10. Šimon zvaný Zélóta. Z posvátných záznamů toho o něm víme velmi málo.

11. Juda, syn Jakubův. Je možné, že je to tentýž člověk, který je autorem Judova listu. Obecně se má za to, že je jde o Lebea, jehož příjmení bylo Tadeáš (Mt 10,3; Mk 3,18).

12. Jidáš Iškariotský, předpokládá se, že pocházel z Kerijótu v Judsku, a byl tak jediným z apoštolů, který nebyl z Galileje. Zrádce našeho Pána, Ježíš jej nazval „synem záhuby“.

Ne všichni učedníci vynikali mimořádnou inteligencí či schopnostmi. Představovali průřez lidskou rasou. To, co je činilo velkými, byl jejich vztah s Ježíšem a jejich oddanost jemu. Byli to pravděpodobně mladí muži, kteří měli okolo dvaceti let nebo o něco více. Mládí je doba, kdy jsou lidé nejvíce horliví, učenliví a nejlépe zvládají těžkosti. Vybral si pouze dvanáct učedníků. Více ho zajímala kvalita než kvantita. Když měl tedy ty správné muže, mohl je vyslat ven a skrze duchovní reprodukci evangelizovat svět.

Jakmile byli učedníci vybráni, bylo důležité, aby byli důkladně vyškoleni v zásadách Božího království. Zbytek kapitoly shrnuje druh povahy a chování, které by měli učedníci Pána Ježíše mít.

6,17–19 Následující kázání se liší od kázání na hoře (Mt 5–7). Toto proběhlo na rovině. Kázání na hoře obsahovalo blahoslavenství, ale ne běda; toto obsahuje obojí. Nalezneme v něm také jiné odlišnosti – ve slovech, délce, důrazu.¹⁴

Všimněte si, že poselství o striktním učednictví bylo určeno jak velkému zástupu, tak i dvanácti učedníkům. Zdá se, že kdykoliv Ježíše následoval velký zástup lidí, zkoušel jejich upřímnost tím, že k nim mluvil poněkud „bez obalu“. Jak někdo pronesl: „Kristus nejprve vábí, poté třídí.“

Lidé přišli z celého Judska a Jeruzaléma i od pobřeží Týru a Sidónu na severozápadě, jak pohané, tak Židé. Nemocní a posedlí demony se tlačili do Ježíšovy blízkosti, aby se ho dotkli; věděli, že z něj vychází uzdravující moc.

Je velmi důležité si uvědomit, jak je Spasitelovo učení převratné. Pamatujte, že měl jít na kříž, zemřít, být pohřben, třetího dne vstát z mrtvých a vrátit se do nebe. Dobrá zpráva se musí dostat do světa. Vykoupení lidí záviselo na tom, zda slyšeli poselství. Jak by svět mohl slyšet evangelium? Prozíraví vládcové světa by postavili početnou armádu, poskytl štědré finanční příspěvky, vydatné zásoby jídla, zábavu pro lidi a dbali by na dobrý styk s veřejností.

G. Blahoslavenství a běda (6,20–26)

6,20 Ježíš vybral dvanáct učedníků a poslal je ven chudé, hladové a pronásledované. Lze tímto způsobem světu přinést evangelium? Ano, žádným jiným! Spasitel začal čtyřmi blahoslavenstvími a čtyřmi bēda. „Blahoslavení jste vy chudí.“ Blahoslavení nejsou chudí, ale vy chudí. Chudoba sama o sobě není požehnáním; je to spíše prokletí. Ježíš zde mluvil o dobrovolné chudobě pro jeho jméno. Nemluvil o lidech, kteří jsou chudí kvůli lenosti, neštěstí nebo důvodům, které nemohou ovlivnit. Spíše se obrací na ty, kteří si chudobu vybrali záměrně, aby se o svého Spasitele podělili s ostatními. Když se nad tím člověk zamyslí, je to jediný rozumný a opodstatněný přístup. Vezměme si, že by učedníci vyšli do světa jako bohatí. Lidé by

se v Kristově jménu shromažďovali v naději, že zbohatnou. Ve své situaci jim učedníci nemohli slíbit ani zlato ani stříbro. Pokud vůbec lidé přišli, měli hledat duchovní pozeňání. Kdyby také byli učedníci bohatí, přišli by o pozeňání plynoucí z neustálé závislosti na Pánu a z důkazů jeho věrnosti. Boží království patří těm, kteří se spokojí se zajištěním běžných potřeb, aby vše nad rámec mohlo být použito pro Pánovo dílo.

6,21 „Blahoslavení jste vy, kteří nyní hladovíte.“ Tím opět není myšleno obrovské množství lidí, kteří trpí podvýživou. Spíše to odkazuje na učedníky Ježíše Krista, kteří si úmyslně vybrali život sebezapření, aby pomohli zmírnit lidské strádání, jak duchovní, tak tělesné. Jsou to lidé, kteří jsou ochotni vystačit si s jednoduchou levnější stravou, než aby svou bezuzdností připravili druhé o evangelium. Každé takové sebezapření bude jednoho dne odměněno.

„Blahoslavení jste vy, kteří nyní pláčete.“ Ne, že by byl zármutek sám o sobě pozeňáním; pláč nespasených lidí nemá žádný trvalý přínos. Ježíš zde mluví o slzách, které jsou prolity kvůli němu. Slzy kvůli ztracenému hynoucímu lidskému pokolení. Slzy kvůli nejednotné a neschopné církvi. Všechny zármutky snášený pro Pána Ježíše Krista. Ti, kdo v slzách rozsévají, budou s jásotem sklízet.

6,22 „Blahoslavení jste, když vás lidé budou nenávidět a když vás vyloučí, potupí a zavrhnout vaše jméno jako zlé.“ Toto blahoslavenství není určeno těm, kteří trpí za své vlastní hříchy nebo hloupost. Je určeno těm, kteří jsou opovrhováni, vyloučení, káraní a očerňováni pro svou *věrnost Kristu*.

Klíč k porozumění těmto čtyřem blahoslavenstvím nalezneme ve spojení „kvůli Synu člověka“. Věci, které by byly jako takové prokletím, se stávají pozeňáním, když je člověk ochotně snášet pro Krista. Motivem však musí být láska k němu; jinak jsou i nejhřdinštější oběti zbytečné.

6,23 Pronásledování pro Krista je důvodem k obrovské radosti. Jednak to přinese hojnou odměnu v nebi a také to trpícího spojuje s Kristovými věrnými svědky z dávných dob.

Čtyři pozeňání popisují ideální osobu

v Božím království – takovou, která žije obětavě, prostě a trpělivě.

6,24 Na druhé straně však čtveřice běda představuje ty, kterých si v nové Kristově společnosti váží nejméně. Naneštěstí jsou to zrovna ti, kteří jsou v dnešním světě považováni za význačné lidi. „Běda vám bohatým.“ S hromaděním bohatství ve světě, kde denně umírají tisíce lidí hladem a kde každý druhý neslyšel dobrou zprávu o spasení skrze víru v Krista, se pojí vážné morální problémy. Tato Ježíšova slova by měli pečlivě zvážit křesťané, kteří jsou v pokušení strádat si poklady na zemi, hromadit a škulit na horší časy. Dělat to znamená žít pro nesprávný svět. Toto běda bohatým mimochodem dokazuje, že když Pán řekl: „Blahoslavení jste vy chudí“ (v. 20), nemyslel chudé duchem. Jinak by v. 24 musel znamenat „běda vám, kdo jste bohatí duchem“, což je vyloučeno. Ti, kteří mají majetek a nevyužívají ho k věčnému obohacení ostatních, již získali jedinou odměnu, kterou kdy dostanou – nyníjší sobecké ukojení vlastních tužeb.

6,25 „Běda vám, kteří jste nyní nasyceni.“ Jde o věřící, kteří jedí v drahých restauracích, kteří se žijí samými pochoutkami, kteří na svých potravinách nešetří. Jejich heslo zní: „Pro Boží lid není nic příliš dobré.“ Pán říká, že budou jednoho dne hladovět, tj. když se budou rozdávat odměny věrným učedníkům, kteří byli ochotni se obětovat.

„Běda vám, kteří se nyní smějete.“ Je to určeno těm, kteří žijí v neustálé zábavě a potěšení. Chovají se, jako kdyby byl život stvořen pro zábavu a veselí a jakoby si nevšimli zoufalého stavu lidí, kteří neznají Ježíše Krista. Ti, kteří se nyní smějí, budou naříkat a plakat, až se ohlédnou za promarněnými příležitostmi, sobeckou bezuzdností a svou vlastní duchovní bídou.

6,26 „Běda, když o vás budou všichni¹⁵ lidé mluvit dobře.“ Proč? Protože jde o jasný znak toho, že člověk nežije jako věrný hlasatel poselství. Evangelium ze své podstaty uráží bezbožné. Ti, kdo přijímají od světa chválu, jsou společníky falešných starozákonních proroků, kteří lechtali lidem uši, když jim říkali, co chtěli slyšet. Více je zajímala obliba u lidí než chvála od Boha.

H. Tajná zbraň Syna člověka: Láska**(6,27–38)**

6,27–29a Pán Ježíš nyní svým apoštolům odhaluje tajnou zbraň z Božího arzenálu – lásku. Ta bude jednou z jejich nejefektivnějších zbraní, když budou světu zvěstovat evangelium. Když však mluví o lásce, nemá na mysli lidský cit, ale lásku *nadpřirozenou*. Pouze znovuzrození lidé ji mohou poznat nebo projevat. Je naprosto nemožné, aby ji měl někdo, v kom nepřebývá Duch svatý. I vrah může milovat své děti, ale tento druh lásky Ježíš nemyslel. Jedno je pouze lidská náklonnost; druhé je Boží láska. První je hlavně záležitostí citů; druhé je záležitostí vůle. Kdokoli dokáže milovat své přátele, chce to ovšem nadpřirozenou silou milovat své nepřátele. A to je láska (ř. *agapé*) Nového zákona. Znamená to činit dobře těm, kteří vás nenávidí, žehnat těm, kteří vás proklínají, modlit se za ty, kteří vám činí příkoří, a vždy nastavit i druhou tvář.

F. B. Meyer vysvětluje:

Láska ve svém nejhlubším smyslu je výsadou křesťanství. Cítit k nepřítelům totéž co k přátelům; jako dešť a sluneční paprsky sestoupit k nespravedlivým stejně jako k spravedlivým, sloužit odpudivým a nesympatickým jako ostatní slouží hezkým a milým; chovat se stále stejně, nepodléhat náladám, touhám nebo rozmarům; trpělivě snášet těžkosti; nepodílet se na zlu; radovat se z pravdy; snášet, věřit, mít naději a vše vydržet, nikdy neselhat – to je láska a taková láska je dílem Ducha svatého. Sami jí dosáhnout nemůžeme.¹⁶

Taková láska je nepřemožitelná. Svět většínou může porazit toho, kdo se brání. Je zvyklý na různé bojové strategie a odplatu. Svět ale neví, co si počít s někým, kdo každé zlo oplácí laskavostí. Je naprosto vyvedený z rovnováhy takovým chováním z jiného světa.

6,29b–31 Když jí zloději ukradnou kabát, láska jim nabídne také sako. Nikdy se neodvrací od opravdového případu potřeby. Když láska neprávem přijde o svůj majetek, nepožaduje, aby byl navrácen. Drží se pravidla jednat s ostatními se stejnou laskavostí a ohleduplností, jakou by sama ráda přijímala.

6,32–34 Nespasení lidé umí milovat ty, kteří milují je. Takové chování je přirozené

a tak běžné, že to na svět nespasených lidí neudělá žádný dojem. Když banky půjčují peníze, očekávají, že budou mít zisk z úroků. K tomu není potřeba zbožný život.

6,35 Ježíš proto opakoval, že bychom měli milovat své nepřátele, činit dobře a půjčovat a neočekávat něco na oplátku. Takové chování je křesťanské a odlišuje ty, kteří jsou syny Nejvyššího. Samozřejmě, že tímto způsobem se lidé nestávají syny Nejvyššího; těmi se mohou stát jedině, když přijmou Ježíše Krista jako Pána a Spasitele (J 1,12). Tímto způsobem ale dávají světu opravdoví věřící *najevo*, že Božími syny jsou. Bůh s námi způsobem popsaným ve verších 27–35 jednal. On je totiž dobrotivý k nevděčným i zlým. Když tím způsobem jednáme, projevuje se naše rodinná podobnost. Ukazujeme, že jsme se narodili z Boha.

6,36 Být milosrdný znamená odpustit, i když máme právo se pomstít. Otec nám projevils milosrdenství tím, že nás nepotrestal, jak jsme si zasloužili, a chce, abychom i my projevovails milosrdenství druhým.

6,37 Existují dvě věci, které láska nečiní – nesoudí a neodsuzuje. Ježíš řekl: „Nesudíte a zajisté nebudete souzeni.“ Předně nesmíme soudit pohnutky lidí. Neumíme číst v lidském srdci, a tak nemůžeme vědět, proč člověk jedná, jak jedná. Nesmíme také soudit správcovství nebo službu jiného křesťana (1K 4,1–5); ve všech takových případech je soudcem Bůh. Obecně nesmíme být přehnaně kritičtí. Kritický duch, který hledá chyby, porušuje zákon lásky.

Existují však určité oblasti, ve kterých křesťané *musí* soudit. Často musíme posuzovat, zda jsou ostatní opravdovými křesťany; jinak bychom nikdy nepoznali nerovné jho (2K 6,14). Hřích musí být odsouzen jak doma, tak i ve shromáždění. Jednoduše musíme soudit mezi dobrým a zlým, avšak nesmíme zpochybňovat pohnutky nebo zničit člověku pověst.

„Promíjejte, a bude vám prominuto.“ Naše odpuštění závisí na naší ochotě odpouštět. Jinde v Písmu se ale učí, že když vírou přijmeme Krista, je nám zdarma a bezpodmínečně odpuštěno. Jak můžeme tento zdánlivý rozpor

vyřešit? Vysvětlení zní, že mluvíme o dvou různých typech odpuštění – *soudním* a *rodičovském*. *Soudní odpuštění* uděluje Bůh Soudce každému, kdo věří v Pána Ježíše Krista. To znamená, že trest za hříchy si odpykal Kristus a věřící hříšník už nebude muset. Je bezpodmínečné.

Rodičovské odpuštění uděluje Bůh Otec svému chybujeícímu dítěti, když vyzná svůj hřích a zanechá ho. Jeho následkem je obnovení společenství v Boží rodině a nijak nesouvisí s trestem za hříchy. Jako Otec nám Bůh nemůže odpustit, jestliže si nejsme navzájem ochotni odpouštět. On se tak nechová, a proto nemůže být ve společenství s těmi, kteří tak činí. Ve svých slovech „a bude vám prominuto“ Ježíš mluví o rodičovském odpuštění.

6,38 Láska se projevuje dáváním (viz J 3,16; Ef 5,25). Křesťanská služba je služba dávání. Ti, kteří štědře dávají, jsou štědře odměněni. Je to obraz člověka, který má okolo pasu jakoby vak uvázaný ze šatů, ve kterém nosí zrno. Čím více je rozsévá, tím větší bude sklizeň. Je odměněn dobrou mírou, natlačenou, natřesenou a překypující, kterou mu dají do klína, tj. do onoho „vaku“. V životě je pravidlo, že sklízíme podle toho, co jsme zaseli, že naše skutky na nás mají vliv a že jakou měrou měříme ostatní, takovou bude naměřeno nám. Pokud zaséváme materiální věci, sklízíme duchovní poklady nevyčísitelné hodnoty. Je také pravda, že co si ponecháme, ztratíme a co dáme, to dostaneme.

I. Podobenství o slepých pokrytcích

(6,39–45)

6,39 V předchozí části Pán Ježíš učil, že učedníci mají sloužit dáváním. Nyní varuje, že míra, do jaké mohou být požehnáním pro druhé, je omezena jejich vlastním duchovním stavem. Slepý nemůže vést slepého; oba by spadli do jámy. Nemůžeme dát druhým, co sami nemáme. Pokud jsme k některým pravdám Božího slova slepí, nemůže v této oblasti pomoci jinému člověku. Pokud se v našem duchovním životě objevují slabiny, můžeme si být jistí, že se najdou také v životě našich žáků.

6,40 „Učedník není nad učitele. Každý, kdo je dokonale připraven, bude jako jeho

učitel.“ Člověk nemůže učit, co sám neví. Nemůže dovést své žáky na vyšší úroveň, než jaké sám dosáhl. Čím více je učí, tím více se stávají jako on. Jeho vlastní stupeň růstu ale představuje krajní mez, ke které je může dovést. Žák je dokonale připraven jako učedník, když dosáhne úrovně svého mistra. Nedostatky v učení nebo v životě mistra se přenesou do života jeho učňů, a když je učení dokončené, učedníci nemohou očekávat, že budou lepší než mistr.

6,41–42 Tato důležitá pravda je ještě pozoruhodnějším způsobem zdůrazněna na příkladu smítka a trámu. Jednoho dne jeden člověk prochází kolem humna, kde se zrovna mlátí obilí. Náhlý poryv větru zvedne drobné smítko z plevy, které mu spadne přímo do oka. Mne si oko, aby se smítka zbavil, ale čím více si oko tře, tím více ho smítko dráždí. V tu chvíli se objeví jiný člověk, který vidí, že má potíže, a nabídne mu pomoc. Tomuto člověku ale z oka trčí trám! Těžko může pomoci, protože nevidí, co dělá. Z toho plyne jasné poučení, že učitel nemůže se svými učedníky mluvit o vadách v jejich životě, pokud má ve svém životě sám obrovské nedostatky a nevidí je. Pokud máme druhým pomoci, musíme vést příkladný život. Jinak nám řeknou: „Lékaři, uzdrav sám sebe!“

6,43–45 Čtvrtým příkladem, který Pán používá, je strom a jeho ovoce. Strom nese ovoce, dobré nebo špatné, záleží, co je v něm. Strom posuzujeme podle druhu a kvality jeho ovoce. Stejně je tomu v oblasti učednictví. Duchovně zdravý člověk může z dobrého pokladu svého srdce přinést požehnání pro druhé. Na druhé straně člověk, který je v podstatě nečistý, může přinášet jedině zlo.

Ve verších 39–45 tedy Pán učedníkům říká, že jejich služba má být službou charakteru. To, jací jsou, je důležitější než cokoli, co kdy řeknou nebo udělají. To, jací jsou uvnitř, rozhodne o konečném výsledku jejich služby.

J. Pán si žádá poslušnost (6,46–49)

6,46 „Proč mne oslovujete ‚Pane, Pane‘, a nečiníte, co říkám?“ Slovo *Pán* znamená *Mistr*; tím je myšleno, že má naprostou pravomoc nad našim životem, že mu patříme a že

máme povinnost dělat, co říká. Nazývat jej Pánem a následně jej neposlouchat je v rozporu. Pouze vyjádřit uznání, že je Pánem, nestačí. Opravdová láska a víra s sebou nese poslušnost. Nemilujeme jej doopravdy a nevěříme v něj, pokud neděláme, co říká.

Nazýváš mě „Cestou“, ale nejdeš po mně.
 Nazýváš mě „Životem“, ale nežiješ mě.
 Nazýváš mě „Mistrem“, ale neposloucháš mě.
 Pokud tě zavrhnou, neobviňuj mě.
 Nazýváš mě „Chlebem“, ale nejíš mě.
 Nazýváš mě „Pravdou“, ale nevěříš mi.
 Nazýváš mě „Pánem“, nesloužíš mi.
 Pokud tě zavrhnou, neobviňuj mě.

Geoffrey O'Hara

6,47–49 Aby tuto důležitou pravdu dále posílil, vypráví Pán příběh o dvou stavitelích. Většinou jej vztahujeme k evangeliu; říkáme, že moudrý člověk je popisován jako ten, který věří a je spasen; pošetilý člověk je ten, který odmítá Krista a je ztracený. Toto vysvětlení samozřejmě platí. Pokud ovšem vysvětlujeme příběh v kontextu, zjišťujeme, že má hlubší význam.

Moudrý člověk je ten, který přichází ke Kristu (spasení), slyší jeho slova (pokyny) a činí je (poslušnost). Je ten, kdo staví svůj život na principech křesťanského ucednictví, jak je máme v této kapitole. Je to správný směr pro budování života. Když se na dům přivalí povodeň nebo řeka, stojí pevně, neboť jeho základy stojí na skále – na Kristu a jeho učení.¹⁷

Pošetilý člověk je ten, který slyší (pokyny), ale nenásleduje učení (neposlušnost). Myslí si, že svůj život staví na tom nejlepší, když se řídí tělesnými pravidly světa. Když pak zúří bouře života, jeho dům je smeten, protože nemá základy. Jeho duše je možná spasena, ale jeho život je ztracen.

Moudrý člověk je chudý a hladový, nosí smutek a je pronásledovaný – vše kvůli Synu člověka. Svět by takového člověka nazval bláznem. Ježíš ho nazývá moudrým.

Pošetilý člověk je bohatý, kochá se luxusem, žije v zábavě a je u všech oblíbený. Svět jej nazývá moudrým. Ježíš ho nazývá bláznem.

VI. Syn člověka rozšiřuje svou službu (7,1–9,50)

A. Uzdravení setníkovy otroka (7,1–10)

7,1–3 Když Ježíš skončil kázání, opustil zástupy lidí a vešel do Kafarnaum. Zde ho přišli židovští starší požádat, aby pomohl otroku jednoho pohanského setníka. Zdá se, že tento setník byl obzvláště laskavý k židovskému lidu, neboť jim dokonce vystavěl synagogu. Stejně jako další setníci v Novém zákoně je i on vylíčen v dobrém světle (L 23,47; Sk 10,1–48).

Je celkem neobvyklé, aby byl pán tak laskavý k otroku, jako byl tento setník. Když otrok onemocněl, požádal setník židovské starší, aby úpěnlivě prosili Ježíše, aby jej uzdravil. Pokud víme, je tento římský funkcionář jediným, kdo požadoval od Ježíše pozeňání pro otroka.

7,4–7 Starší lidu se ocitli ve zvláštní situaci. V Ježíše nevěřili, přesto je jejich přátelství se setníkem donutilo jít v případě potřeby za Ježíšem. O setníkovi prohlásili, že je hoden. Když se však setník s Ježíšem potkal, řekl, že není hoden, tj. že není dost důležitý.

Podle Matouše šel setník přímo k Ježíši. Lukáš uvádí, že poslal starší. Obojí je správné. Nejprve poslal starší a poté šel sám k Ježíši.

Setníkovy pokora a víra jsou pozoruhodné. Nepovažoval se za hodného, aby Ježíš vešel do jeho domu. Ani se nepovažoval za hodného k němu osobně přijít. Věřil však, že Ježíš dokáže uzdravovat, aniž by byl fyzicky přítomen. Jeho slovo vyžene nemoc.

7,8 Setník dále vysvětlil, že něco o autoritě a zodpovědnosti ví. V této oblasti měl značné zkušenosti. On sám byl podřízený autoritě římské vlády a byl zodpovědný za vykonání jejích rozkazů. Navíc měl pod sebou vojáky, kteří okamžitě uposlechnou jeho rozkazy. Poznám, že Ježíš má tutéž autoritu nad nemocemi, jakou měla římská vláda nad ním a jakou měl on nad svými podřízenými.

7,9–10 Není divu, že Ježíš nad vírou pohanského setníka užasl. Nikdo v Izraeli neučinil takové odvážné vyznání Ježíšovy absolutní autority. Tak velká víra by nikdy nemohla

zůstat bez odměny. Když se vrátili do setníkového domu, našli otoka úplně zdravého.

Toto je jeden ze dvou případů v evangeliích, když čteme, že Ježíš užasl. Užasl nad vírou tohoto pohanského setníka a užasl nad nevěrou Izraele (Mk 6,6).

B. Vzkříšení syna vdovy (7,11–17)

7,11–15 Naim bylo malé město jihozápadně od Kafarnaum. Když se k němu Ježíš blížil, spatřil, jak město opouští pohřební průvod. Mrtvý byl jediný syn jedné vdovy. Pán měl s opuštěnou matkou soucit. Dotkl se mára, na kterých leželo tělo (zjevně aby zastavil průvod), a nařídil chlapci, aby se probudil. Do těla se okamžitě vrátil život a mladík se posadil. Ten, který je Pánem nad smrtí a nemocemi, navrátil chlapce jeho matce.

7,16–17 Lidí se zmocnil strach. Byli svědky mocného zázraku. Mrtvý byl vzkříšen k životu. Věřili, že je Pán Ježíš velký prorok, kterého poslal Bůh. Když ale říkali: „Bůh navštívil svůj lid“, pravděpodobně nechápali, že Ježíš sám je Bůh. Spíše si mysleli, že zázrak byl důkazem, že Bůh mezi nimi působil nějakým neosobním způsobem. Zpráva o zázraku se rozšířila po celém okolí.

Lékař Lukáš zaznamenává případy, kdy Ježíš uzdravil tři „jedináčky“: syna vdovy; Jairovu dceru (8,42); dítě posedlé zlým duchem (9,38).

C. Syn člověka ubezpečuje svého předchůdce (7,18–23)

7,18–20 Zpráva o Ježíšových zázracích pronikla až k Janu Křtiteli do vězení v pevnosti Machaerus na východním pobřeží Mrtvého moře. Pokud byl Ježíš skutečně Mesiáš, proč nevyužil svou moc, aby vysvobodil Jana z Herodových rukou? Jan poslal své dva učedníky, aby se Ježíše zeptali, zda je opravdu Mesiáš, nebo zda má Kristus teprve přijít. Může se nám zdát divné, že by kdy Jan zpochybňoval Ježíšovo mesiášství. Musíme mít ale na paměti, že i ti nejlepší trpí krátkými pochybnostmi ve víře. Také fyzická bolest může vést k vážnému stavu deprese.

7,21–23 Ježíš na Janovy otázky odpověděl tím, že mu připomněl, že konal zázraky, jak

proroci o Mesiáši předpovídali (Iz 35,5–6; 61,1). K tomu Janovi přidal dodatek: „A blahoslavený je ten, kdo by se nade mnou nepohoršil.“ Lze to chápat jako napomenutí; Jan byl pohoršen, že se Ježíši nepodařilo zmocnit se autority a projevit se, jak lidé očekávali. Také to ovšem lze vyložit jako povzbuzení pro Jana, aby neztrácel víru.

Ch. G. Moore říká:

Neznám chvíle, které by více zkoušely víru, než ty, kdy Ježíš rozmnožil důkazy o své moci a *nevyužil ji* ... Je zapotřebí velké milosti, když se poslové vracejí zpět a říkají: „Ano, má veškerou moc a je vším, v co jsi doufal; ale neřikal nic o tom, že tě vytáhne z vězení.“ Žádné vysvětlení; víra je povzbuzena; dveře vězení zavřené; a do toho zpráva: „Blahoslavený je ten, kdo by se nade mnou nepohoršil.“ To je vše!¹⁸

D. Syn člověka velebí svého předchůdce (7,24–29)

7,24 Ať už měl Ježíš cokoliv, co by Janovi řekl osobně, na veřejnosti pro něj měl jen slova chvály. Když se lidé shromáždili v poušti poblíž Jordánu, co čekali, že najdou? Vrtošivého, zbablého a nerozhodného prospěcháře? Nikdo nikdy nemohl Jana obvinít, že by byl třtina zmítaná větrem.

7,25 Nebo čekali, že najdou hollywoodskou hvězdu, která je módně oblečená a libuje si v luxusu a pohodlí? Ne, takový člověk se zdržuje v královských palácích a snaží se užívat si veškerých radostí dvora a navazovat známosti kvůli vlastnímu prospěchu a uspokojení.

7,26 Vyšli, aby uviděli proroka – ztělesněné svědomí, který zvěstoval slovo živého Boha, ať ho to stálo cokoliv. Vskutku, byl více než prorok.

7,27 On sám byl součástí proroctví a měl jedinečnou výsadu představit krále. Ježíš citoval z Mal 3,1, aby ukázal, že Jan byl zaslíben ve Starém zákoně, přitom však zajímavě změnil zájmena. V Mal 3,1 čteme: „Hle, posílám svého posla a připraví cestu přede mnou.“ Ježíšova citace zní: „Hle, posílám svého posla před tvou tvář, který upraví tvou cestu před tebou.“ Zájmeno „já“ se změnilo na „ty“.

Godet tuto změnu vysvětluje následovně:

Z prorockého hlediska ten, který byl poslán a před kterým byla připravena cesta, byla jedna a tatáž osoba, Hospodin. Z toho důvodu je v Malachiášovi „přede mnou“. Avšak pro Ježíše, který, když o sobě mluví, nikdy nezaměňuje sebe s Otcem, bylo nezbytné to odlišit. Není to Ježíš, který mluví o sobě, ale Hospodin, který mluví s Ježíšem, a proto je použito spojení „před tebou“. Nevyplývá z toho tedy, že podle proroka i Ježíše, bylo zjevení Mesiáše zjevením Hospodina?¹⁹

7,28 Ježíš pokračoval s chválou na Jana, když prohlásil, že mezi těmi, kdo se narodili z ženy, nikdo není větší prorok než Jan Křtitel. Tato nadřazenost nesouvisí s jeho povahou, ale s jeho postavením Mesiášova předchůdce. Byli zde i jiní, kteří se mu co do horlivosti, cti a oddanosti vyrovnali. Nikdo ale neměl výsadu ohlásit příchod krále, v tom byl Jan jedinečný. Přesto Pán dodal, že nejmenší v Božím království je větší než Jan. Těšit se z požehnání v království je víc než být králův předchůdce.

7,29 Ježíš připomíná, jakého ohlasu se dostalo Janovu kázání. Obyčejní lidé a zjevní hříšníci, jako byli celníci, činili pokání a nechali se v Jordánu pokřtít. Tím, že uvěřili Janově zprávě a zachovali se podle ní, uznali Boha za spravedlivého, tj. uznali, že je Bůh spravedlivý, když požaduje, aby izraelský lid nejprve činil pokání, než nad nimi bude moct Kristus vládnout. Znamená to uznat, že je Bůh spravedlivý ve svých rozsudcích a požadavcích.

E. Syn člověka odsuzuje své vlastní pokolení (7,30–35)

7,30–34 Farizeové a zákoníci se odmítli podrobit Janově křtu, a odmítli tak Boží plán pro jejich blaho. Ve skutečnosti bylo nemožné zalíbit se pokolení, jehož byli vůdci. Ježíš je přirovnal k dětem, které si hrají na tržišti. Nechtěly si hrát ani na svatbu, ani na pohřeb. Byly zvrácené, vzpurné, nepředvídatelné a neposlušné. Je jedno, jakého služebníka u nich Bůh použil, vždy ho odmítli. Jan Křtitel jim dal příklad střizlivosti, asketismu a sebezapření. Nelíbilo se jim to a říkali, že

je posedlý démonem. Syn člověka jedl a pil se celníky a hříšníky, tj. že se ztotožňoval s těmi, kterým přinesl požehnání. Ale ani tehdy nebyli farizeové spokojeni; nazývali ho žroutem a pijanem. Půst nebo hostina, pohřeb nebo svatba, Jan nebo Ježíš – s ničím a nikým nebyli spokojeni!

Ryle připomíná:

Musíme se vzdát myšlenky zalíbit se každému. Není to možné a zkoušet to je ztráta času. Musíme být spokojeni, že kráčíme v Kristových stopách, a nechat svět, ať si říká, co chce. Ať se budeme snažit sebevíc, nikdy ho neuspokojíme ani neumlčíme jeho jedovaté poznámky. Nejprve našel chyby na Janu Křtiteli a poté na jeho blahoslaveném Mistru. A bude dál pokračovat v reptání a hledání chyb na Mistrových učednících, dokud budou na zemi.²⁰

7,35 „Ale moudrost je ospravedlněna všemi svými dětmi.“ Moudrost zde představuje samotného Spasitele. Jejimi dětmi je malá skupinka učedníků, kteří Spasitele ctí. I když ho většina lidí odmítá, jeho opravdoví následovníci obhájí jeho výroky životem v lásce, svatosti a oddanosti.

F. Spasitel pomazán hříšnicí (7,36–39)

7,36 V následující příhodě máme názorný příklad, jak byla moudrost uznána za spravedlivou jedním ze svých dětí – hříšnou ženou. Jak Dr. H. Ch. Woodring poznamenal: „Když Bůh nemůže přimět církevní vůdce, aby ctili Krista, použije si nevěstky.“ Farizeus Šimon Ježíše požádal, aby s ním u něj doma pojedl, možná ze zvědavosti, možná proto, že byl jeho nepřítelem.

7,37–38 Ve stejnou dobu se tam objevila i jedna hříšnice. Její totožnost neznáme; tradiční výklad, že to byla Marie Magdaléna, nemá v Písmu oporu. Tato žena přinesla bílou průsvitnou nádobku vonného oleje. Když se Ježíš posadil na sedačku s hlavou nad stolem, postavila se k jeho nohám. Svými slzami umyla jeho nohy, utírala je svými vlasy a vroucně je líbala. Poté je pomazala drahým vonným olejem. Taková pocta a oběť prozradila její přesvědčení, že pro Ježíše není nic příliš dobré.

7,39 Šimonův postoj byl poněkud odlišný. Cítil, že proroci stejně jako farizeové by se měli od hříšníků držet stranou. Došel k závěru, že pokud byl Ježíš opravdový prorok, neměl by dovolit, aby mu hříšnice projevovala takovou náklonnost.

G. Podobenství o dvou dlužnících (7,40–50)

7,40–43 Ježíš mu četl myšlenky a zdvořile Šimona požádal, aby mu dovolit něco říct. S mistrovským nadáním Pán vyprávěl příběh o věřiteli a dvou dlužnících. Jeden dlužil pět set denárů, druhý padesát. Když ani jeden neměl z čeho vrátit, oběma dluhy odpustil. V této chvíli se Ježíš Šimona zeptal, který z dlužníků bude milovat věřitele více. Farizeus správně odpověděl: „Mám za to, že ten, kterému odpustil víc.“ Tím, že to uznal, odsoudil sám sebe, jak mu dále Ježíš dokázal.

7,44–47 Od chvíle, kdy Ježíš vstoupil do domu, žena nešetřila svou náklonností k němu. Naproti tomu od farizea se mu dostalo velice chladného přijetí, aniž se obtěžoval obvyklými zdvořilostmi, jako bylo umýt hostu nohy, políbit ho na tvář a pomazat mu hlavu olejem. A proč? Protože žena věděla, že jí bylo mnoho odpuštěno, zatímco Šimon si vůbec nepřipadal jako velký hříšník. „Komu se málo odpuští, málo miluje.“

Ježíš nenaznačoval, že farizeus nebyl velký hříšník. Spíše zdůrazňoval, že Šimon nikdy doopravdy nepřiznal svou velkou vinu a skutečnost, že mu bylo odpuštěno. Kdyby to udělal, miloval by Pána tak hluboce jako nevěstka. Všichni jsme velcí hříšníci. Všichni můžeme poznat velké odpuštění. Všichni můžeme Pána hluboce milovat.

7,48 Ježíš poté ženě přede všemi řekl, že její hříchy byly odpuštěny. Nebylo jí odpuštěno pro její lásku ke Kristu, ale její láska byla výsledkem toho, že jí bylo odpuštěno. Hodně milovala, protože jí bylo hodně odpuštěno. Ježíš využil této příležitosti, aby veřejně oznámil, že jí byly odpuštěny hříchy.

7,49–50 Ostatní hosté vnitřně pochybovali, zda má Ježíš právo odpouštět hříchy. Srdce přirozeně milost nenávidí. Ježíš ale ženu znovu ujistil, že ji její víra zachránila a že má být v pokoji. Něco takové psychiatři udělat nemo-

hou. Mohou se snažit ospravedlnit pocit viny, ale nikdy nemohou poskytnout radost a pokoj jako Ježíš.

Někteří křesťané Ježíšovo chování u farizeova stolu zneužívají k obhajobě toho, že je možné udržovat důvěrný vztah s neobrácenými lidmi, chodit na jejich zábavy a oddávat se jejich radostem. Ryle varuje:

Ti, kteří uvádějí takový argument, udělají dobře, když si budou pamatovat, jak se Pán při této příležitosti choval. K farizeovu stolu si s sebou vzal „záležitosti svého Otce“. Svědčil proti farizeovu zakořeněnému hříchu. Vysvětlil mu podstatu bezplatného odpuštění hříchů a tajemství opravdové lásky k němu. Mluvil o spásném charakteru víry. Jestliže křesťané, kteří argumentují ve prospěch blízkého vztahu s nevěřícími, je budou navštěvovat v Pánově duchu a mluvit a chovat se, jak to dělal Pán, ať v tom určité pokračují. Mluví a chovají se ale u stolu svých nevěřících kamarádů, jako se choval Ježíš u Šimonova stolu? Na tuto otázku by si měli odpovědět.²¹

H. Služba některých žen Ježíši (8,1–3)

8,1–3 Je dobré si pamatovat, že v evangeliích najdeme pouze několik událostí ze života a služby našeho Pána. Duch svatý vybral témata, která rozhodl zahrnout, spoustu dalších ale vynechal. Zde máme obyčejnou zmínku o tom, že Ježíš se svými učedníky sloužil ve městech a vesnicích v Galileji. Když kázal a zvěstoval dobrou zprávu o Božím království, sloužily mu (pravděpodobně pokud šlo o jídlo a ubytování) ženy, kterým požehnal. Například Marie zvaná Magdalská. Někteří se domnívají, že šlo o urozenou dámu z Magdaly (Migdolu). V každém případě byla úžasně zbavena sedmi démonů. Dále také Jana, jejímž manželem byl Herodův správce, Zuzana a mnohé jiné. Jejich laskavost k našemu Pánu nezůstala bez povšimnutí ani bez zmínky. Těžko by si pomyslely, když se s Ježíšem dělily o to, co měly, že o jejich štěrnosti a pohostinnosti budou v pozdější době křesťané číst.

Předmětem Pánovy služby byla dobrá zpráva o Božím království. Boží království je oblast, viditelná i neviditelná, kde je uznána Boží vláda. Matouš používá výraz „království

nebes“, význam je ale v podstatě tentýž; jednoduše je tím myšleno, že „v lidském králování Nejvyšší vládne“ (Da 4,14) nebo že „vládnou nebesa“ (Da 4,23).

Zde máme několik vývojových fází království v Novém zákoně:

1. Nejprve Jan Křtitel hlásal, že se království přiblížilo (Mt 3,1–2).

2. Poté bylo království skutečně přítomno v osobě krále („Boží království je mezi vámi“, L 17,21). To byla ta dobrá zpráva, kterou Ježíš oznámil. Obětoval se jako král Izraele (L 23,3).

3. Dále vidíme, jak izraelský národ Boží království zavrhl (L 19,14; J 19,15).

4. V dnešní době je království tajemstvím (Mt 13,11). Král Kristus je dočasně nepřítomný, avšak někteří lidé tady na zemi jeho vládu uznávají ve svém srdci. V jistém smyslu dnes království zahrnuje všechny, kteří vyznávají, že přijímají Boží vládu, i když ve skutečnosti nejsou obrázení. Tuto oblast vyznání navenek můžeme vidět v podobenství o rozsévači a semeni (L 8,4–15), o pšenici a plevelu (Mt 13,24–30) a o rybách a vlečné síti (Mt 13,47–50). Avšak v hlubším a opravdovějším smyslu se království vztahuje pouze na ty, kteří jsou obrázení (Mt 18,3) nebo znovuzrození (J 3,3). Toto je oblast vnitřní skutečnosti. (Viz schéma v Mt 3,1–2.)

5. Království bude jednoho dne zde na zemi doopravdy nastoleno a Pán Ježíš bude tisíc let vládnout jako král králů a Pán pánů (Zj 11,15; 19,16; 20,4).

6. Poslední fází je věčné království našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista (2Pt 1,11). Je to království na věčnosti.

I. Podobenství o rozsévači (8,4–15)

8,4–8 Podobenství o rozsévači popisuje království z hlediska jeho současného stavu. Učí nás, že Boží království zahrnuje jak vyznavače, tak i skutečné věřící. Tvoří základ pro velice vážné varování ohledně toho, jak slyšíme Boží slovo. Slyšet kázání a učení Písma není jen tak. Ti, kteří slyší, mají větší zodpovědnost než kdy předtím. Pokud poselství ignorují nebo považují poslušnost za otázku volby, činí tak ke své vlastní škodě. Pokud

však slyší a poslouchají, jsou v pozici, kdy od Boha získávají více světla. Ježíš toto podobenství vyprávěl velkému zástupu a poté je vysvětlil učedníkům.

Podobenství vypráví o rozsévači, jeho semeni, čtyřech druzích půdy, které semeno přijímají, a čtyřech výsledcích.

Druh půdy	Výsledek
1. Podél cesty	Zašlapáno lidmi a sezobáno ptáky.
2. Skála	Uvadlo pro nedostatek vláhy.
3. Trní	Při růstu zadušeno trním.
4. Dobrá půda	Každé semeno vydalo stonásobek.

Pán končí podobenství se slovy: „Kdo má uši k slyšení, ať poslouchá!“ Jinými slovy, když člověk slyší Boží slovo, musí dbát na to, jak je přijímá. Semeno musí padnout na dobrou zem, aby vydalo úrodu.

8,9–10 Když se ho učedníci ptali na význam podobenství, Pán Ježíš vysvětlil, že tajemstvím Božího království nebude každý rozumět. Učedníci byli ochotni věřit a poslouchat, a proto jim bude dána schopnost porozumět Kristovu učení. Ježíš však záměrně sdělil mnoho pravd v podobenstvích, aby ti, kteří ho nemilují, nerozuměli; aby hledíce neviděli a slyšíce nechápali. V jistém smyslu viděli i slyšeli. Například věděli, že Ježíš mluvil o rozsévači a jeho semenu. Nechápali ovšem hlubší smysl tohoto příkladu. Neuvědomovali si, že je jejich srdce jsou tvrdá, nekajicná a trnitá půda a že ze slova, které slyší, nemají užitek.

8,11–15 Pán podobenství vyložil pouze učedníkům. Přijali už totiž jeho učení, kterého se jim dostalo, a tak dostanou více. Ježíš vysvětlil, že semeno je Boží slovo, tj. Boží pravda – jeho vlastní učení.

Posluchači „podél cesty“ slovo slyšeli, ale pouze povrchně a zběžně. Zůstalo na povrchu jejich života, což ďáblovi (ptákům v povětrí) usnadnilo, aby je sebral.

Posluchači „na skále“ slovo slyšeli také, ale nedovolili mu, aby do nich proniklo. Nečtili pokání. Semenu se nedostalo žádného

pozvuzení (vláhy), takže uvadlo a zemřelo. Možná, že na počátku radostně vyznávali víru, ale nebyla opravdová. Zdálo se, že je zde život, ale pod povrchem nebyl kořen. Když přišly problémy, zanechali svého křesťanského vyznání.

Posluchači „na trnité půdě“ chvíli vypadali, že si vedou dobře, ale později prokázali, že nebyli opravdoví věřící, když nedokázali vytrvat. Starosti, bohatství a rozkoše života získaly převahu a slovo zadusily.

Dobrá zem představuje opravdové věřící, jejichž srdce je ušlechtilé a dobré. Nejen, že přijali slovo, ale také mu dovolili, aby formovalo jejich život. Byli učenliví a poslušní, rozvíjeli pravý křesťanský charakter a nesli Bohu ovoce.

Darby shrnuje poselství této části následovně:

Jestliže přijmu to, co slyším, a mám nejen radost z přijetí, ale přijímám to za vlastní, stane se to součástí podstaty mé duše a získám více; neboť pokud se pravda stala podstatou mé duše, duše má schopnost přijmout více.²²

J. Zodpovědnost těch, kdo slyší (8,16–18)

8,16 Na první pohled se zdá, že mezi touto a předchozí částí není velká spojitost. Ve skutečnosti ale jde o souvislý proud myšlenek. Spasitel stále zdůrazňuje, jak je důležité, jak učedníci s jeho učením nakládají. Přirovnává se k člověku, který rozsvítil lampu ne proto, aby ji přikryl nádobou nebo dal pod postel, ale aby ji postavil na svícen, aby všichni viděli světlo. Když učil učedníky zásadám Božího království, rozsvěcoval lampu. Jak by s tím měli naložit?

Především by ji neměli zakrývat nádobou. V Mt 5,15; Mk 4,21 a L 11,33 se v překladu KJV o nádobě mluví jako o kbelíku. Někde se kbelík používá jako dutá míra (bushel, cca 35 l), která se používá při obchodování. Takže schovat lampu pod kbelík by mohlo znamenat nechat své svědectví zakryt nebo vytlačit shonem obchodního života. Bylo by lepší postavit lampu na kbelík, tj. chovat se na tržnici podle křesťanských zásad a využívat své podnikání jako příležitost k šíření evangelia.

Zadruhé by učedník neměl lampu schovávat pod postel. Postel znamená odpočinek, pohodlí, lenost a požitkářství. Jak jen tyto věci dokážou světlu zabránit, aby svítilo! Učedník by měl lampu umístit na podstavec. Jinými slovy by měl žít a hlásat pravdu tak, aby to všichni viděli.

8,17 Verš 17 možná naznačuje, že pokud dopustíme, aby se poselství nemohlo dál šířit kvůli práci nebo lenosti, naše nedbalost a selhání vyjde najevo. Ukrývání pravdy se stane zjevné a zatajované věci vyjdou najevo.

8,18 Měli bychom si proto dávat pozor, jak slyšíme. Pokud se věrně dělíme o pravdu s ostatními, Bůh nám odhalí nové a hlubší pravdy. Pokud ovšem nemáme ducha zapáleného pro evangelizaci, Bůh nás připraví o pravdu, nad kterou máme podle sebe moc. Co nevyužíváme, ztrácíme. G. H. Lang říká:

Učedníci naslouchali s myslí dychtící porozumět a připravenou věřit a poslouchat: zbytek poslouchal buď s lhosejností, se zvědavostí nebo se zarytým odporem. První získají větší poznání, druzí přijdou o poznání, které zdánlivě měli.²³

Musíme se dělit, pokud si chceme udržet tu dobrou věc shůry:
Nebudeme-li dávat, nebudeme mít;
takový je zákon lásky.

R. Ch. Trench

K. Ježíšova pravá matka a bratři (8,19–21)

8,19 V tomto okamžiku svého kázání se Ježíš dozvěděl, že na něj čekají jeho matka a jeho bratři, aby se s ním setkali. Nemohli se k němu ale přes zástup dostat. Pán na to odpověděl, že skutečný vztah s ním nezáleží na biologických poutech, ale na poslušnosti Božího slova. Za členy své rodiny pokládá všechny, kteří se před slovem třesou, s mírností ho přijímají a jsou mu naprosto poslušní. Žádný zástup nemůže jeho duchovní rodině zabránit, aby u něj měla audienci.

L. Syn člověka utiňuje bouři (8,22–25)

8,22 Ve zbývajících částech kapitoly vidíme Ježíše, jak vládne nad živly, démony, nemocemi a dokonce i nad smrtí. Všechno je poslušné jeho slovu; jedině člověk odmítá být poslušný.

Prudké bouře ohrožují lodě na Galilejském moři často. Přesto byla tato bouře pravděpodobně satanského původu; mohl to být pokus, jak zničit Spasitele světa.

8,23 Když se přihnala bouře, Ježíš zrovna spal; tato skutečnost dosvědčuje, že byl opravdovým člověkem. Když promluvil, bouře se utišila; tato skutečnost dosvědčuje, že byl plně Bohem.

8,24 Učedníci Spasitele vzbudili, neboť měli obrovský strach o své vlastní bezpečí. Ježíš s naprostým klidem pohrozil větru a vlnám a vše se utišilo. Co tehdy učinil s Galilejským mořem, může dnes učinit s ustaraným, bouří zmítaným učedníkem.

8,25 Zeptal se učedníků: „Kde je vaše víra?“ Neměli si dělat starosti. Nemuseli ho budit. Vody nemohou pohltnout loď, na které je Pán oceánu, země a nebe. Být na lodi s Kristem znamená být v naprostém bezpečí a jistotě.

Učedníci si plně neuvědomovali rozsah moci svého Mistra. Nerozuměli jeho osobě dokonale. Byli v úžasu, že ho živly poslechy. Nijak se nelišili od nás. Jsme často zoufalí, když se nad námi přehánějí životní bouře. Když nám potom Pán přijde na pomoc, jsme udiveni, když vidíme jeho moc, a přemýšlíme, proč jsme mu více nedůvěřovali.

M. Pán uzdravuje člověka z Gadary posedlého démony (8,26–39)

8,26–27 Když Ježíš a jeho učedníci dorazili ke břehu, ocitli se na území Gerasenů.²⁴ Zde potkali jistého muže, který byl posedlý démony. Matouš zmiňuje dva posedlé, zatímco Marek s Lukášem mluví pouze o jednom. Tento zdánlivý rozpor možná naznačuje, že šlo o dvě různé události nebo že jeden autor podal podrobnější záznam než ostatní. V tomto konkrétním případě posedlost démony zapříčinila, že postižený nenosil oblečení, vyhýbal se společnosti a žil v hrobech.

8,28–29 Když uviděl Ježíše, naléhal na něj, aby ho nechal být. Samozřejmě to byl nečistý duch, který mluvil skrze ubohého muže.

Posedlost démony je reálná. Tito démoni nebyli pouhý vliv, šlo o nadpřirozené bytosti, které přebývají v člověku, ovládají jeho myšlenky, řeč a chování. Tito konkrétní démoni

donutili onoho muže, aby se choval velmi agresivně – tak moc, že když měl jeden ze svých záchvatů zuřivosti, trhal pouta, která jej měla udržet pod kontrolou, a utekl na pustá místa. Nijak nás to nepřekvapuje, pokud si uvědomíme, že v jediném člověku se tísnilo tolik démonů, že byli schopni zničit dva tisíce vepřů (viz Mk 5,13).

8,30–31 Muž se jmenoval Legie, protože byl posedlý démonskou legií. Tito démoni uznali, že je Ježíš Syn Boha Nejvyššího. Věděli také, že jejich konec je nevyhnutelný a že on jej uskuteční. Snažili se zachránit a žádali ho, aby jim nepřikazoval jít do bezedné propasti.

8,32–33 Chtěli dovolení, aby poté, co budou vyhnáni z toho člověka, mohli vstoupit do početného stáda vepřů nedaleko na hoře. Ježíš jim to dovolil a vepři se nakonec vrhli střemhlav po svahu do jezera a utopili se. Někteří dnes Pánu vyčítají, že někomu zničil majetek. Jestliže ale vepře chovali Židé, podíleli se na nečisté a nezákonné činnosti. Ať už šlo o Židy nebo pohany, měli si více vážit života jednoho člověka než dvou tisíců vepřů.

8,34–39 Zpráva se po okolí rychle rozšířila. Když se kolem shromáždilo velké množství lidí, viděli, že člověk, který býval posedlý démony, je nyní duševně naprosto zdravý a chová se spořádaně. Gerasenové byli tak znepokojeni, že Ježíše požádali, aby odešel. Jejich vepři pro ně znamenali více než Spasitel a jejich duše. Darby podotýká:

Svět na Ježíše naléhá, aby odešel, neboť touží po vlastním pohodlí, které přítomnost Boží moci narušuje více než legie démonů. Pán odchází. Člověk, který byl uzdraven, chce být s ním; Pán jej však posílá zpátky, aby svědčil o milosti a moci, které se na něm projeví.²⁵

Když Ježíš později navštívil Dekapolis, setkal se s velice vstřícným zástupem lidí (Mk 7,31–37). Mohl to být výsledek věrného svědectví člověka, ze kterého Ježíš vyhnal démony?

N. Uzdravení nevyčísitelně nemocné a vzkříšení mrtvé (8,40–56)

8,40–42 Ježíš se přes Galilejské moře vrátil na jeho západní pobřeží. Zde na něj čekal dal-

ší zástup lidí. Obzvláště jej toužil vidět Jairo, představený synagogy, neboť mu umírala jeho dvanáctiletá dcera. Naléhavě Ježíše prosil, aby šel rychle s ním. Zástupy ho však tísnily, takže mu bránily v pohybu.

8,43 V davu byla bázlivá zoufalá žena, kterou dvanáct let trápil krvotok. Lékař Lukáš uvádí, že utratila veškeré životní úspory a přijmy za lékaře, ale žádný jí nepomohl. (Marek dodává, že neodborné zásahy její stav ve skutečnosti zhoršily!)

8,44–45 Cítala, že je v Ježíšovi moc, která jí může uzdravit, takže se přes zástup prodrala až k němu. Přikrčila se a dotkla se třásní jeho šatu (lem, který tvořil spodní okraj židovského roucha, Nu 15,38–39; Dt 22,12). Krvácení ihned přestalo a ona byla naprosto zdravá. Snažila se nenápadně odejít, ale její únik přerušila Ježíšova otázka: „Kdo se mne dotkl?“ Petr si s ostatními učedníky myslel, že je to pošetilá otázka; všelijací lidé se na něj tísnili a dotýkali se ho!

8,46 Ježíš však poznal, že šlo o odlišný dotek. Jak někdo jednou řekl: „Tělo se tísní, ale víra se dotýká.“ Věděl, že se ho dotkla víra, protože cítil, jak z něj vyšla moc – moc uzdravit ženu. Ne, že by už nebyl tak mocný jako předtím, ale jednoduše jej uzdravení něco stálo. Musel něco vynaložit.

8,47–48 Žena k němu s třesením přišla, s omluvou vysvětlila, proč se ho dotkla, a vydala vděčné svědectví o tom, co se stalo. Za její veřejné přiznání jí Ježíš odměnil veřejnou pochvalou její víry a veřejným prohlášením: „Jdi v pokoji.“ Nestalo se, aby se někdo Ježíše dotkl vírou, aniž by o tom Ježíš nevěděl a aniž by člověk od něj nedostal požehnání. Nestalo se, aby se někdo k Ježíši veřejně přiznal, aniž by nebyl upevněn v jistotě spasení.

8,49 Uzdravení ženy s krvotokem Ježíše nejspíše dlouho nezdrželo, nicméně to bylo dost dlouho, aby přišel posel se zprávou, že Jairova dcera zemřela, a učitelových služeb už tedy není zapotřebí. Lidé věřili, že dokáže uzdravovat, ne že dokáže křísit mrtvé.

8,50 Ježíš se ale nenechal tak snadno odbýt. Se slovy útěchy, povzbuzení a příslibu odpověděl: „Neboj se, jen věř, a bude zachráněna.“

8,51–53 Jakmile dorazil do domu, vešel do dívčina pokoje pouze s Petrem, Janem, Jakubem a jejími rodiči. Všichni v beznaději naříkali, Ježíš jim však řekl, aby přestali, protože dívka nebyla mrtvá, ale spala. Oni se mu ale vysmívali, protože si byli jistí, že zemřela.

Byla opravdu mrtvá, nebo šlo o hluboký spánek podobný kómatu? Většina vykladačů říká, že byla mrtvá. Poukazují na fakt, že Ježíš o Lazarovi řekl, že spí, přičemž myslel, že zemřel. Sir Robert Anderson říká, že dívka ve skutečnosti mrtvá nebyla.²⁶ Argumentuje následovně:

1. Ježíš řekl, že dívka „bude zachráněna“. Slovo, které použil, je totéž jako použité ve verši 48, kde mluví o uzdravení, ne o vzkříšení. Toto slovo se nikde v Novém zákoně nepoužívá pro vzkříšení z mrtvých.

2. V případě Lazara použil Ježíš jiné slovo pro spánek.

3. Lidé mysleli, že zemřela, ale Ježíš by si nenechal počítat uznání za její vzkříšení z mrtvých, kdyby věděl, že spí.

Anderson říká, že jde jednoduše o otázku, komu chceme věřit. Ježíš řekl, že spí. Ostatní si mysleli, že vědí, že zemřela.

8,54–56 V každém případě jí Ježíš řekl: „Dívko, vstaň!“ Ona ihned vstala. Poté, co ji rodičům navrátil, jim Ježíš řekl, aby o zázraku nikomu neříkali. Neměl zájem o věhlas, vrtkavé nadšení veřejnosti a zbytečnou zvědavost.

Tímto končí druhý rok Ježíšova veřejného působení. Kapitola 9 otevírá třetí rok vyslání dvanácti učedníků.

O. Syn člověka vysílá své učedníky (9,1–11)

9,1–2 Tato událost velmi připomíná vyslání dvanácti učedníků v Mt 10,1–15, najdeme však zde značné rozdíly. Například v Matoušovi je učedníkům řečeno, aby šli pouze k Židům, probouzeli mrtvé a uzdravovali nemocné. Lukáš měl zřejmě důvod, proč některé věci vynechal, onen důvod už ale zřejmý není. Nejenže *měl* Pán sílu a pravomoc konat zázraky, ale tuto sílu a pravomoc *udělal* druhým. Síla znamená také schopnost. Pravomoc znamená právo uplatnit ji. Poselství učedníků bylo v době, kdy ještě neměli kompletní Bibli v psané podobě, potvrzováno znamením a di-

vy (Žd 2,3–4). Bůh může zázračně uzdravit, ale zda by mělo uzdravení doprovázet hlásání evangelia, je jistě sporné.

9,3–5 Nyní měli učedníci příležitost uplatnit principy, které je Pán naučil. Měli mu důvěřovat, pokud šlo o jejich materiální potřeby – žádná mošna, jídlo, ani peníze. Měli žít velmi prostě – žádné věci nebo košile navíc. Měli zůstat v prvním domě, kde je uvítali – žádné přemísťování se v naději, že získají pohodlnější ubytování. Neměli prodlužovat svůj pobyt ani vyvíjet nátlak na ty, kteří odmítli evangelium, ale měli pokyn setřást prach z nohou na svědectví proti nim.

9,6 Učedníci hlásali evangelium a uzdravovali nemocné nejspíš ve vesnicích v Galileji. Je třeba zmínit, že jejich poselství se týkalo království – oznamovali, že král je mezi nimi a je ochoten vládnout lidem, kteří činí pokání.

9,7 V té době byl v Galileji a Pereji tetrarchou Herodes Antipas. Vládl nad jednou čtvrtinou území království svého otce, Heroda Velikého. Doslechl se, že na jeho území někdo konal zázraky. V hlavě se mu okamžitě začaly honit otázky. Stále jej trápila vzpomínka na Jana Křtitele. Herodes umlčel Janův nebojácny hlas, když jej sřal, avšak moc Janova života jej stále pronásledovala. Kdo byl onen člověk, kvůli kterému Herodes na Jana neustále myslel? Někteří říkali, že Jan vstal z mrtvých.

9,8–9 Jiní mysleli, že to byl Eliáš nebo někdo ze starozákonních proroků. Herodes se snažil své znepokojení uklidnit tím, že druhým připomněl, že Jana sřal. Jeho strach ale nezmizel. Kdo vůbec byl tento člověk? Chtěl jej vidět, ale nestalo se tak až do Spasitelova ukřížování.

Jak velká je moc života naplněného Duchem! Pán Ježíš, nenápadný tesař z Nazaretu, způsobil, že se Herodes třásl, aniž by se s ním kdy setkal. Nikdy nepodceňujte vliv osoby, která je plná Ducha svatého!

9,10 Když se apoštolové vrátili, podali zprávu o výsledcích své cesty přímo Pánu Ježíši. Je to možná dobrá strategie pro všechny křesťanské pracovníky. Často se stává, že zpráva o činnosti vede k závisti a rozporům. G. Campbell Morgan říká, že „naše touha po statistice je sobecká a pochází z těla, ne z Du-

cha“. Náš Pán vzal své učedníky na pusté místo hned vedle Betsaidy (*dům rybolovu*). V té době zde pravděpodobně existovaly dvě Betsaidy, jedna na západním pobřeží Galilejského moře a tato, která se nacházela na východním pobřeží. Přesnou polohu neznáme.

9,11 Jakákoliv naděje na tichý, společně strávený čas se brzy ztratila. Kolem se rychle shromáždil zástup lidí. Pán Ježíš byl vždy přístupný. Nepovažoval to za otravné vyrušení. Vždy si našel čas, aby požehnal. Výslovně je uvedeno, že lidi přijal (neboli přivítal), učil je o Božím království a uzdravoval ty, kteří to potřebovali.

P. Nasycení pěti tisíců (9,12–17)

9,12 Jak se den chýlil ke konci, jeho učedníci začali být netrpěliví. Tolik lidí se potřebovalo najíst. Bezvýchodná situace. Prosili tedy Pána, aby zástup propustil. Jak se to jen podobá našemu srdci! Pokud jde o nás, jako Petr říkáme: „Poruč mi, ať přijdu k tobě.“ Pokud jde ale o druhé, jak jednoduché je říct: „Propust' je.“

9,13 Ježíš je neposlal pryč, aby si v okolních vesnicích obstarali jídlo. Proč by se učedníci měli vydávat na cesty, aby sloužili lidem, a zanedbávat ty, kteří stáli u jejich prahu? Ať zástup nasytí učedníci. Namítali, že mají pouze pět chlebů a dvě ryby, zapomněli ale, že mají neomezený zdroj, ze kterého mohou čerpat – Pána Ježíše.

9,14–17 Jednoduše požádal učedníky, aby rozsadili zástup pěti tisíc mužů plus žen a dětí do skupin. Rozlámal chleby a dával jej učedníkům. Oni je pak rozdávali lidem. Pro každého bylo dost jídla. Když se lidé najedli, zbylo více, než bylo na počátku. Zbytky naplnily dvanáct nůší, jednu pro každého z učedníků. Ti, kdo se snaží tento zázrak vysvětlit, pouze sepisují samý zmatek.

Tato událost má význam pro učedníky, kteří mají pověření nést světu evangelium. Pět tisíc znázorňuje ztracené lidské pokolení, které hladoví po Božím chlebě. Učedníci znázorňují bezmocné křesťany, kteří mají zdánlivě omezené zdroje, ale nejsou ochotní se o ně podělit. Pánův příkaz: „Vy jim dejte najíst!“ jednoduše jinými slovy připomíná ono velké

pověření. Plyne z toho poučení, že pokud Ježíši odevzdáme, co máme, má moc to rozmnožit, aby nasýtil duchovně hladovějící zástup. Diamantový prsten, pojištění, bankovní konto, sportovní vybavení – to všechno se dá přepočítat například na evangelizační literaturu, která může vést ke spasení duší, které budou na oplátku po celou věčnost uctívat Božího Beránka.

Svět lze během této generace zahrnout evangeliem, pokud by křesťané odevzdali Kristu vše, čím jsou a co vlastní. Toto je trvalé poučení z nasycení pěti tisíců.

Q. Petrovo vyznání (9,18–22)

9,18 Bezprostředně po zázračném nasycení zástupu zde máme Petrovo úžasné vyznání Krista v Cesareji Filipově. Otevřel snad zážrak s chleby a rybami učedníkům oči, aby viděli slávu Pána Ježíše jako Božího Pomazaného? Událost v Cesareji Filipově je všeobecně pokládána za rozhodující moment Spasitelovy učitelské služby dvanácti učedníkům. Až doposud je trpělivě vedl k uznání toho, kdo je a co by v nich a skrze ně mohl učinit. Nyní toho cíle dosáhl a od této chvíle jde odhodlaně na kříž. Ježíš se modlil o samotě. Nemáme záznam, že by se Pán Ježíš někdy modlil s učedníky. Modlil se za ně, modlil se v jejich přítomnosti a učil je, jak se modlit, ale jeho vlastní modlitební život byl od toho oddělen. Poté, co strávil čas v modlitbě, se zeptal svých učedníků, za koho jej zástupy pokládají.

9,19–20 Řekli mu, že lidé ve svých názorech nebyli jednotní: někteří říkali, že je Jan Křtitel, jiní že je Eliáš; další tvrdili, že je jedním ze vzkříšených starozákonních proroků. Když se ovšem zeptal učedníků, Petr s jistotou vyznal, že je Boží Pomazaný (ř. Kristus, hebr. Mesiáš).

Komentář Jamese Stewarta ohledně události v Cesareji Filipově je tak výborný, že jej citujeme v celé délce:

Začal neosobní otázkou: „Za koho mne zástupy pokládají?“ Na ni rozhodně nebylo těžké odpovědět, neboť lidé o Ježíši všude mluvili. Mezi lidmi kolovala spousta různých názorů. Šířily se nejrůznější zvěsti a mínění. Každý mluvil o Ježíši. Někteří mysleli, že

Jan Křtitel vstal z mrtvých. Jiní říkali, že jim připomíná Eliáše. Další mluvili o Jeremiášovi nebo o některém z proroků. Jinými slovy, zatímco názory na Ježíšovu identitu nebyly v žádném případě jednotné, shodovaly se v tom, že šlo o někoho významného. Řadil se k hrdinům svého národa.

Stojí za zmínku, že se historie opakuje. Opět každý mluví o Ježíši. Mluví se o něm i mimo křesťanskou církev. Názory na něj jsou nejrůznější. Papin vidí v Ježíši básníka. Bruce Barton vidí muže činu. Middleton Murry vidí mystika. Lidé, kteří nejsou pravověrní, jsou ochotní Ježíše vychvalovat jako vzor světů a vůdce všech mravních vůdců navěky. John Stuart Mill řekl: „Dokonce ani dnes by pro nevěřícího nebylo jednoduché nalézt lepší ztělesnění ctnosti, než je snaha žít životem, který by nám Kristus schválil.“ Stejně jako lidé v jeho době, kteří jej nazývali Janem, Eliášem nebo Jeremiášem, tak i lidé v dnešní době se shodnou, že je Ježíš největší z hrdinů a svatých.

Ježíš se však s tímto zařazením nespokojil. Lidé říkali, že je to Jan, Eliáš, Jeremiáš. Znamenalo to však, že je jedním v řadě. Znamenalo to, že měl předchůdce a současníky a že i když byl mezi nimi nejvyšší, byl stále *primus inter pares* (první mezi sobě rovnými). Určitě to nebylo to, co Kristus Nového zákona prohlašoval. Lidé mohou s Kristovým tvrzením souhlasit nebo ne; ale pokud jde o obsah samotného tvrzení, není o něm pochyb. Kristus tvrdil, že jemu podobný nikdy nebyl a není (například Mt 10,37; 11,27; 24,35; J 10,30; 14,6).²⁷

9,21–22 Následně po Petrově významném vyznání Pán učedníkům přikázal, aby o tom neříkali druhým; nic nesmělo narušit jeho cestu na kříž. Spasitel jim poté odhalil svůj nadcházející osud. Musí trpět, musí být zavržen náboženskými vůdci Izraele, musí být zabit a musí být třetího dne vzkříšen. Bylo to ohromující oznámení. Nezapomínejme, že tato slova pronesl jediný spravedlivý člověk bez hříchu, který kdy na této zemi žil. Pronesl je skutečný Mesiáš Izraele. Byla to Boží slova zjevená v těle. Říkají nám, že naplněný život, dokonalý život a život poslušný Boží vůle

s sebou nese utrpení, zavržení, smrt v té či oné podobě a vzkříšení k nesmrtelnému životu. Je to život, který se obětuje pro druhé.

Toto bylo ovšem v protikladu s obecně rozšířenou představou o úloze Mesiáše. Lidé hledali člověka s vytašeným mečem; vůdce, který zničí nepřátele. Pro učedníky to musel být šok. Pokud ale, jak vyznali, byl Ježíš skutečně Boží Kristus, neměli důvod být zklamaní nebo odrazení. Pokud je Boží Pomazaný, jeho úkol musí dojít cíle. Nezáleží, co by se jemu nebo jim mohlo stát, byli na straně vítězů. Muselo přijít vítězství a ospravedlnění.

R. Výzva vzít kříž (9,23–27)

9,23 Poté, co Pán nastínil svůj vlastní osud, vyzval učedníky, aby ho následovali. Znamená to zapřít sám sebe a vzít svůj kříž. Zapřít sám sebe znamená dobrovolně se zřeknout jakéhokoli práva rozhodovat a uznat, že Ježíš je Pánem v každé oblasti života. Vzít kříž znamená záměrně si zvolit způsob života, jakým žil on. Zahnuje to:

Odpor těch, které milujeme.

Potupu ze světa.

Opuštění rodiny, domu, statků a pohodlí tohoto života.

Naprostou důvěru v Boha.

Poslušnost vedení Duchem svatým.

Oznámit neoblíbené poselství.

Cestu osamělosti.

Plánované útoky od uznávaných náboženských vůdců.

Trpět kvůli spravedlnosti.

Urážky a pomluvy.

Obětovat život pro druhé.

Zemřít sobě a světu.

Také to ale znamená chopit se života, který je skutečným životem – nalézt konečně smysl své existence a získat věčnou odměnu. Instinktivně se hrozíme života, ve kterém bychom nesli kříž. Nejsme ochotni uvěřit, že by to pro nás mohl být Boží záměr. Kristova slova „Chce-li kdo jít za mnou“ ale znamenají, že nikdo nemá omluvu a nikdo není výjimkou.

9,24 Přirozeně máme sklon zachránit si život sobeckostí, sebeuspokojením, stereotypem a bezvýznamnou existencí. Možná že uspokojíme své touhy a choutky tím, že

se těšíme z luxusu a pohodlí, že žijeme současností, že nabídneme světu své nejlepší schopnosti výměnou za pár let falešné jistoty. Ve skutečnosti ale zahubíme svůj život, tj. ztratíme pravý smysl života a opravdovou duchovní radost, která je s ním spojena. Na druhé straně můžeme svůj život ztratit kvůli Spasiteli. Lidé si myslí, že jsme blázni, pokud vyhodíme své vlastní sobecké ambice do větru, pokud v prvé řadě hledáme Boží království a jeho spravedlnost a pokud se mu bezvýhradně odevzdáme. Život, kdy se všeho zřekneme, je však opravdový. Je v něm radost, zbožná bezstarostnost a hluboká vnitřní spokojenost, která je nepopsatelná.

9,25 Když Spasitel mluvil s dvanácti, uvědomil si, že touha po materiálním bohatství může velmi odrazovat od úplného odevzdání se. Řekl prakticky toto: „Představte si, že byste mohli nashromáždit všechno zlato a stříbro na světě, že byste mohli vlastnit všechny hmotné statky, všechny akcie a dluhopisy – všechno, co má materiální hodnotu – a představte si, že byste ve své zoufalé touze toto všechno získat přišli o pravý smysl života, jaký prospěch byste z toho měli? Měli byste to jen krátkou dobu; později byste to tady navždy zanechali. Bylo by hloupé prodat krátký život za pár pomíjivých hraček.“

9,26 Další věc, která by mohla odradit od úplné oddanosti Kristu, je strach z ostudy. Je naprosto iracionální, aby se stvoření stydělo za svého Stvořitele, aby se hříšník styděl za svého Spasitele. A přece, kdo z nás je bez viny? Pán poznal, že taková možnost existuje, a proto před tím ve vši vážnosti varoval. Jestliže se vyhneme ostudě tím, že budeme křesťany jen podle jména, a přizpůsobíme se davu, Syn člověka se bude stydět za nás, když přijde v slávě své i Otcově a slávě svatých andělů. Zdůrazňuje trojí nádhernou slávu svého druhého příchodu, jako kdyby říkal, že jakákoliv ostuda nebo potupa, kterou kvůli němu možná podstupujeme, se bude zdát bezvýznamná, až se zjeví ve slávě, ve srovnání s ostudou těch, kteří jej nyní odmítají.

9,27 Zmínka o slávě vytváří spojitost s následujícím úsekem. Pán nyní předpovídá, že někteří z učedníků, kteří tam stáli, uvidí Boží

království předtím, než zemřou. Jeho slova se naplní ve verších 28–36 při události na hoře proměnění. Těmi učedníky byli Petr, Jakub a Jan. Na hoře viděli nástin toho, jaké to bude, až Pán Ježíš zřídí na zemi své království. Petr ve svém druhém dopise říká:

Vždyť jsme nenásledovali vymyšlené báje, když jsme vás seznámili s mocí a příchodem našeho Pána Ježíše Krista, ale sami jsme se stali očitými svědky jeho velebnosti. On přijal od Boha Otce čest a slávu, když k němu z velebné slávy zazněl takovýto hlas: ‚Toto je můj milovaný Syn, v němž jsem našel zalíbení.‘ A tento hlas, který zazněl z nebe, jsme my slyšeli, když jsme s ním byli na té svaté hoře (1,16–18).

Všimněte si plynulosti Pánova učení v tomto úseku. Právě oznámil své blížící se zavržení, utrpení a smrt. Povolal své učedníky, aby jej následovali v životě sebezapření, utrpení a oběti. Nyní ve skutečnosti říká: „Pamatujte si však! Pokud budete se mnou trpět, budete se mnou vládnout. Po kříži následuje sláva. Odměna za to je mnohem vyšší.“

S. Proměnění Syna člověka (9,28–36)

9,28–29 Asi o osm dní později vzal Ježíš Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se pomodlil. Nevíme, kde se tato hora nachází, v úvahu však připadá vysoká hora se zasněženým vrcholem – Chermón. Když se Pán modlil, jeho vnější vzhled se začal měnit. Je pozoruhodné, že jednou z věcí, které modlitba mění, je obličej člověka. Jeho tvář jasně zářila a jeho oděv se skvěl oslnivou bělostí. Jak už bylo zmíněno, byla to předzvěst jeho slávy v budoucím království. Dokud byl zde na zemi, jeho sláva byla zahalena jeho lidským tělem. Žil zde v pokoře jako služebník. Během tisíciletého království se však jeho sláva plně zjeví. Všichni jej uvidí v celé jeho nádheře a vznešenosti.

Profesor W. H. Rogers dobře říká:

V proměnění se nám ve zmenšené podobě zjevily všechny nejdůležitější rysy budoucího království. Vidíme Pána oblečeného ve slávě, a ne v hadrech ponížení. Hledíme na oslaveného Mojžíše, představitele obnovených, kteří přišli do království skrze smrt.

Pozorujeme Eliáše zahaleného ve slávě, představitele vykoupených, kteří vstoupili do království skrze přenesení. Jsou zde tři učedníci, Petr, Jakub a Jan, kteří nejsou oslaveni, představitel Izraele v těle během tisíciletého království. Dále jsou zde zástupy na úpatí hory, představitelé národů, které budou vzaty do království poté, co bude slavnostně otevřeno.²⁸

9,30–31 Mojžíš a Eliáš rozmlouvali s Ježíšem o jeho odchodu (doslova *exodus* – vyjití), který se měl naplnit v Jeruzalémě. Všimněte si, že o jeho smrti se zde mluví jako o naplnění. Také si všimněte, že smrt je jednoduše *exodus* – není to zánik existence, ale odchod z jednoho místa na druhé.

9,32–33 Učedníci byli během celého dne ospalí. Biskup Ryle říká:

Povšimněme si, že titíž učedníci, kteří spali během zjevení slávy, spali také během Pánových muk v Getsemanské zahradě. Tělo a krev opravdu potřebují být proměněny předtím, než vstoupí na nebesa. Naše ubohá slabá těla nemohou sledovat Krista v čase zkoušky, ani s ním zůstat vzhůru při jeho oslavení. Předtím, než se budeme radovat v nebi, se naše tělesná soustava musí hodně změnit.²⁹

Když se probudili, uviděli jasně zářit Kristovu slávu. Ve snaze zachovat posvátný charakter události Petr navrhnul, aby postavili tři stánky (stany), jeden na Ježíšovu počest, jeden pro Mojžíše a jeden pro Eliáše. Jeho myšlenka se však nezakládala na poznání, ale na horlivosti.

9,34–36 Zahalil je oblak, z něhož se ozval Boží hlas, který Ježíše uznal za Božího milovaného Syna a řekl jim, aby ho poslouchali. Mojžíš a Eliáš poté zmizeli. Stál tam pouze Ježíš. V království to bude podobné; ve všem bude mít přednost. O svou slávu se nebude dělit.

T. Uzdravení chlapce posedlého démonem (9,37–43a)

9,37–39 Příštího dne se Ježíš s učedníky vrátil z hory slávy do údolí lidských potřeb. V životě se najdou chvíle duchovního vytržení, Bůh je však vyvažuje každodenním koloběhem dřiny a výdajů. Ze zástupu, kte-

rý jim vyšel vstříc, vystoupil rozrušený otec a prosil Ježíše, aby pomohl jeho synovi, který byl posedlý démonem. Byl to jeho jediné dítě, a tudíž i potěšení srdce. Pro otce muselo být nevýslovně těžké vidět svého syna, jak se ho zmocňují démonické záchvaty. Tyto záchvaty přicházely bez varování. Chlapec vykřikoval a měl u úst pěnu. Démon odcházel pouze po hrozivém zápase a zanechával hoča celého zmořeného.

9,40 Rozrušený otec šel předtím pro pomoc k učedníkům, ti ale byli bezmocní. Proč nebyli učedníci schopni chlapci pomoci? Možná se jim služba stala prací. Možná si mysleli, že mohou spoléhat na to, že jejich služba bude naplněná Duchem, aniž by se museli neustále duchovně procvičovat. Možná vše brali příliš jako samozřejmost.

9,41 Celá tato podívaná Pána Ježíše zarmoutila. Aniž by někoho konkrétně jmenoval, řekl: „Ach, pokolení nevěřící a zvrácené ...“ Možná to bylo adresováno učedníkům, lidem, otcí, nebo všem dohromady. Všichni byli v případě lidské potřeby bezmocní, přestože mohli čerpat z jeho nekonečného zdroje moci. Jak dlouho bude muset být s nimi a snášet je? Poté tomu otcí řekl: „Přived' sem svého syna.“

9,42–43a Ještě když chlapec přicházel k Ježíši, démon se ho zmocnil a surově s ním praštil o zem. Ježíš se však mocí zlého ducha nedal zastrašit; co mu překáželo, byla spíše lidská nevěra než démonská moc. Vyhnal nečistého ducha, uzdravil dítě a vrátil je otcí. Všichni lidé byli ohromeni. Poznali, že Bůh učinil zázrak. V zázraku uviděli Boží velebnost.

U. Syn člověka předpovídá svou smrt a vzkříšení (9,43b–45)

9,43a–44 Učedníci měli možná tendenci si myslet, že jejich Mistr bude i nadále konat zázraky, dokud jej celý národ neuzná jako krále. Aby je Pán zbavil takové myšlenky, opět jim připomenul, že Syn člověka musí být vydán do rukou lidí, tj. být zabit.

9,45 Proč této předpovědi nerozuměli? Jednoduše proto, že opět sklouzli k představě Mesiáše coby lidového hrdiny. Jeho smrt by podle nich znamenala zmaření celého úkolu.

Jejich vlastní naděje byl tak velká, že nebyli schopni vzít v úvahu opačný pohled. Nebyl to Bůh, kdo před nimi utajil pravdu, ale jejich zarytý odpor uvěřit. Dokonce se ho báli zeptat na vysvětlení – jako kdyby se báli, že by se jejich obavy potvrdily.

V. Kdo je v království opravdu veliký (9,46–48)

9,46 Nejenže učedníci očekávali blízké nastolení slavného království, také v něm toužili po vysokých pozicích. Dokonce se hádali, kdo mezi nimi bude největší.

9,47–48 Ježíš, který věděl, jaká otázka je rozrušuje, vedle sebe postavil dítě a vysvětlil, že každý, kdo přijímá dítě v jeho jménu, přijímá jeho. Na první pohled se zdá, že to nijak nesouvisí s otázkou, kdo je mezi učedníky největší. I když to není zcela zřejmé, spojitost je nejspíš následující: opravdová velikost tkví v láskyplné péči o maličké, o bezmocné, o ty, které svět přehlíží. Když tedy Ježíš řekl, že „kdo je nejmenší mezi vámi všemi, ten je veliký“, myslel tím člověka, který se ponížil, aby se ztotožnil s věřícími, kteří jsou nevýrazní, nedůležití a opovrhovaní.

V Mt 18,4 Pán řekl, že největší v království nebes je ten, kdo se pokoří jako malé dítě. Zde v Lukášovi se jedná o ztotožnění se s těmi nejmenšími mezi Božími dětmi. V obou případech to zahrnuje zaujetí postavení pokory, tak jak to učinil sám Spasitel.

W. Syn člověka zakazuje sektářství (9,49–50)

9,49 Tato událost patrně ilustruje chování, kterého se měli učedníci podle Pána vyvarovat. Viděli, jak někdo v Ježíšově jménu vyhání demony. Zakázali mu to jenom proto, že nechodil s nimi. Jinak řečeno odmítli přijmout Pánovo dítě v jeho jménu. Byli sektářští a úzkoprsí. Měli být rádi, že démon byl z onoho člověka vyhnán. Nikdy neměli žárlit na žádného člověka nebo skupinu lidí, která by mohla vyhnat více démonů než oni. V tom případě si ale každý učedník musí dávat pozor na touhu po výlučnosti – po výhradním postavení duchovní moci a věhlasu.

9,50 Ježíš Janovi řekl: „Nebraňte mu, neboť kdo není proti vám, je pro vás.“ Pokud

jde o osobu a dílo Ježíše Krista, neexistuje neutrální strana. Pokud lidé nejsou *pro* Krista, jsou *proti* němu. Pokud však jde o křesťanskou službu, A. L. Williams říká:

Opravdoví křesťané si musí pamatovat, že když lidé zvenčí udělají cokoli v Kristově jménu, musí to zpravidla sloužit Pánovu dílu. ... Mistrova odpověď v sobě měla zřejmou a dalekosáhlou pravdu. Žádná lidská společnost, ať je jakkoliv zbožná, si nemůže výhradně nárokovat Boží pravomoc, která je neodmyslitelně spojená s pravdivým a věrným užíváním jeho jména.³⁰

VII. Vzrůstající nepřátelství vůči Synu člověka (9,51–11,54)

A. Samaří odmítá Syna člověka (9,51–56)

9,51 Blížil se čas Ježíšova nanebevstoupení. Pán to dobře věděl. Věděl také, že mezi tím stojí kříž, takže se odhodlaně odebíral k Jeruzalému a ke všemu, co tam na něj čekalo.

9,52–53 Jedna samařská vesnice, kterou na své cestě míjel, se k Synu člověka nezachovala pohostinně. Tamní lidé věděli, že putuje do Jeruzaléma, což pro ně bylo dostatečným důvodem, aby mu cestu ještě ztížili. Koneckonců mezi Samařany a Židy panovala hluboká nenávisť. Jejich sektářská úzkoprsá povaha, výlučný postoj a národnostní hrdost způsobovaly, že nebyli ochotní přijmout Pána slávy.

9,54–56 Jakub a Jan byli nezdvořilostí tak rozčilení, že navrhli, že přivolají oheň z nebe, aby potrestali provinilce. Ježíš je okamžitě pokáral. Nepřišel, aby lidské životy zahubil, ale aby je zachránil. Byl to Hospodinův rok přízně, ne den pomsty našeho Boha. Měli se vyznačovat milostí, ne pomstychtivostí.

B. Překážky učednictví (9,57–62)

9,57 V těchto verších se setkáváme se třemi rádo by učedníky, kteří znázorňují tři největší překážky upřímného učednictví. První si byl jistý, že chce Ježíše následovat kamkoliv. Nečekal na povolání, ale zbrkle se sám nabídl. Byl sebejistý, přesprávil horlivý a nedbalý ceny. Nerozuměl tomu, co řekl.

9,58 Na první pohled se zdá, že Ježíšova odpověď s nabídkou onoho muže vůbec ne-

souvisí. Ve skutečnosti s ní ale souvisela velmi dobře. Ježíš v podstatě řekl: „Víš, co skutečně znamená následovat mě? Znamená to opustit veškeré pohodlí a výhody v životě. Nemám ani vlastní domov. Tento svět mě nenechá si odpočinout. Lišky a ptáci mají ve smyslu přirozeného pohodlí a zajištění více než já. Jsi ochotný mě následovat, i když to znamená opustit to, co většina lidí považuje za své nezadatelné právo?“ Když čteme, že Syn člověka neměl, kde by hlavu složil, máme sklony jej litovat. Jeden autor komentáře poznamenává: „Nepotřebuje naši lítost. Raději litujte sami sebe, jestliže máte dům, který vám brání, když vás Kristus vysílá ven do světa.“ O tomto muži už se dále nedoslechneme a můžeme jen předpokládat, že nebyl ochotný vzdát se obvyklého pohodlí, aby mohl následovat Syna člověka.

9,59 Druhý muž slyšel Kristovo povolání následovat ho. Jistým způsobem byl ochotný, existovalo však něco, co chtěl udělat nejprve. Chtěl pohřbit svého otce. Všimněte si, co řekl. „Pane, dovol mi, abych odešel nejprve ...“ Jinými slovy: „Pane, já nejprve.“ Nazýval Ježíše Pánem, ve skutečnosti však stavěl své vlastní tužby a zájmy na první místo. Slova „Pán“ a „nejprve já“ jsou naprosté protiklady; musíme si vybrat jedno nebo druhé. Ať už byl otec mrtvý nebo ať už měl syn v plánu počkat, než zemře, šlo o tutéž věc – dovolil, aby něco dostalo přednost před Kristovým povoláním. Je naprosto oprávněné a správné projevit úctu mrtvému nebo umírajícímu otci, ovšem když někomu nebo něčemu dovolíme soupeřit s Kristem, je to hřích. Druhý muž měl ještě něco jiného na práci, a to ho svedlo z cesty bezmezného učednictví.

9,60 Pán jej za jeho dvojakou mysl napomenul slovy: „Nech mrtvé pohřbit jejich mrtvé; ty však jdi a rozhlašuj Boží království.“ *Duchovně* mrtví mohou pohřbit *tělesně* mrtvé, nemohou ale hlásat evangelium. Učedníci by neměli dávat přednost úkolům, které mohou nespasení lidé dělat stejně dobře jako křesťané. Věřící by se měl ujistit, že je nepostradatelný, pokud jde o hlavní náplň jeho života. Jeho nejdůležitějším zaměstnáním by mělo být pokračování v Kristově díle na zemi.

9,61 Třetí rádoby učedník se podobal prvnímu, neboť se také nabídl, že bude následovat Krista. Byl také jako druhý, neboť si protiřečil: „Pane, já napřed...“ Nejdříve se chtěl rozloučit se svou rodinou. Požadavek byl sám o sobě opodstatněný a správný, ale dokonce i běžné zdvořilosti v životě jsou špatné, pokud je kládeme před okamžitou a naprostou poslušnost.

9,62 Ježíš mu řekl, že jakmile vložil svou ruku na pluh učednictví, nesmí se ohlížet³¹ zpět; jinak není způsobilý pro Boží království. Kristovi následovníci nejsou polovičatí lidé ani zasnění sentimentalisté. Nesmí dovolit, aby je jakékoli ohledy na rodinu nebo přátele (byť oprávněné) odvedly od naprostého odevzdání se Kristu. Výraz „způsobilý pro království“ nevztahuje na spasení, ale na službu. V žádném případě nejde o otázku *vstupu* do království, ale *služby* v království poté, co do něj vstoupíme. Naši způsobilostí vstoupit do království je osoba a dílo Pána Ježíše. Získáváme ji skrze víru v něj.

Máme tedy tři zásadní překážky v učednictví, které jsou uvedeny na příkladech těchto lidí:

1. Materiální pohodlí.
2. Práce nebo zaměstnání.
3. Rodina a přátelé.

Kristus musí vládnout v srdci, aniž by mu kdokoliv nebo cokoli konkurovalo. Veškeré další záliby nebo oddanost musí být na druhém místě.

C. Vyslání sedmdesáti (10,1–16)

10,1–12 Jde o jediný záznam v evangeliích, kdy Pán vysílá sedmdesát³² učedníků. Tato událost se velmi podobá pověření dvanácti v Mt 10. Nicméně tam byli učedníci vysláni do severních oblastí, zatímco zde jsou vysíláni na jih podél cesty, po které šel Pán do Jeruzaléma. Tato mise měla podle všeho připravit stezku pro Pána na jeho cestu z Cesareje Filipovy na severu přes Galileu a Samaří, přes Jordán, jižně přes Pereu a poté nazpět přes Jordán do Jeruzaléma.

Zatímco služba a působení sedmdesáti bylo pouze dočasné, pokyny našeho Pána určené těmto lidem obsahují mnoho životních zásad, které platí pro křesťany v každé době.

Některé z těchto zásad by se daly shrnout následovně:

1. Poslal je po dvou (v. 1), což poukazuje na dostatečné svědectví. „Ústy dvou nebo tří svědků bude potvrzena každá věc“ (2K 13,1).

2. Pánovi služebníci by se měli neustále modlit, aby poslal dělníky na svou žeň (v. 2). Potřeba je vždy větší než nabídka pracovníků. Když se modlíme za dělníky, musíme být samozřejmě sami ochotní jít. Všimněte si slov „proste“ (v. 2) a „jděte“ (v. 3).

3. Ježíšovi učedníci jsou vysíláni do nepřátelského prostředí (v. 3). Na pohled se zdají jako bezbranné ovce mezi vlky. Nemohou očekávat, že s nimi svět bude královsky zacházet, ale spíše že budou pronásledováni a dokonce zabiti.

4. Žádné ohledy na vlastní pohodlí (v. 4a). „Neberte si měšec ani mošnu ani sandály.“ Měšec znamená finanční rezervy. Mošna svědčí o rezervách potravy. Sandály znamenají buď jeden pár navíc anebo pohodlnější obuv. Všechny tři věci svědčí o chudobě, která, přestože nic nemá, všechno vlastní a mnohě obohacuje (2K 6,10).

5. „S nikým se cestou nepozdravujte“ (v. 4b). Kristovi služebníci nemají marnit čas dlouhými a formálními pozdravy, jaké byly na Východě běžné. Přestože by měli být zdvořilí a společenští, musí svůj čas využívat ke slavnému zvěstování evangelia, a ne k neúčinnému povídání. Není proč zbytečně ztrácet čas.

6. Měli by přijmout pohostinnost, kdekoliv jim je nabídnuta (v. 5–6). Jestliže je jejich počáteční pozdrav přátelsky přijat, hostitel je v tom případě syn pokoje. Je to člověk, který se vyznačuje pokojem, a ten, který přijímá poselství o pokoji. Pokud jsou učedníci odmítnuti, neměli by se nechat odradit; jejich pokoj se jim opět navrátí, tj. nepřišel na zmar a získají ho jiní.

7. Učedníci by měli zůstat v domě, ve kterém jim jako první nabídnou ubytování (v. 7). Kdyby se stěhovali z domu do domu, mohli by vypadat jako ti, kteří hledají nejpřepychovější ubytování, i když by měli žít prostě a s vděčností.

8. Neměli by se zdráhat jít, cokoli jim

nabídnou (v. 7). Jako Pánovi služebníci mají právo být zaopatřeni.

9. Nejruznější města zaujímal jak postoj pro Pána, tak i proti němu, stejně jako jednotlivci (v. 8–9). Pokud v některé oblasti poselství ochotně přijímají, učedníci by je tam měli hlásat, přijmout jejich pohostinnost a přinést lidem požehnání evangelia. Kristovi učedníci by měli jíst, co jim předloží, nebýt vybíraví v jídle, ani být v domě na obtíž. Koneckonců jídlo není tím hlavním v jejich životě. Města, která přijímají Pánovy posly, získají uzdravení pro své obyvatele nemocné hříchem. Také král se k nim velmi přibližuje (v. 9).

10. Město může evangelium odmítnout, a odepřít si tak výsadu slyšet je znovu (v 10–12). V rámci Božího jednání s lidmi přichází doba, kdy slyší poselství naposled. Lidé by si neměli s evangeliem zahrávat, protože od nich může být odňato navěky. Zavržené světlo je popřené světlo. Města a vesnice, které mají výsadu slyšet dobrou zprávu a odmítnou ji, budou souzeny přísněji než Sodoma. Čím větší je výsada, tím větší je zodpovědnost.

10,13–14 Když Ježíš pronesl tato slova, vzpomněl si na tři galilejská města, která měla mnohem větší výsady než ostatní. Lidé ho viděli v ulicích konat mocné zázraky. Slyšeli jeho laskavé učení. Přesto ho zcela odmítli. Kdyby se zázraky, které vykonal v Chorazin a Betsaidě, staly ve starobylém Týru a Sidónu, tato přímořská města by se pustila do nejhlubšího pokání. Ježíšovy činy nechaly města v Galileji chladnými, a tak bude jejich soud přísnější než soud nad Týrem a Sidónem. Z historie víme, že Chorazin a Betsaida byly skrz na skrz zničeny, že dnes ani nelze přesně určit jejich polohu.

10,15 Kafarnaum se stalo Ježíšovým domovem poté, co se přestěhoval z Nazaretu. Město bylo svými výsadami vyvýšeno až do nebe. Pohrdalo však svým nejvýznamnějším občanem, a nevyužilo tak svou příležitost. U soudu tedy bude strženo do podsvětí.

10,16 Ježíš své pokyny sedmdesáti uzavírá prohlášením, že jsou jeho vyslanci. Odmítnout je znamenalo odmítnout jeho a nepřijmout jeho znamenalo nepřijmout Boha Otce.

Ryle říká:

Pravděpodobně neexistuje tvrdší řeč, než je ta v Novém zákoně, která mluví o vážnosti věrné služby a vině způsobené těmi, kteří odmítají slyšet jeho poselství. Musíme si pamatovat, že tato řeč není určena dvanácti apoštolům, ale sedmdesáti učedníkům, o nichž nevíme vůbec nic. Scott podotýká: „Odmítnout vyslance nebo se k němu chovat pohrdavě je urážka knížete, který ho pověřil a poslal a kterého zastupuje. Apoštolové a sedmdesát učedníků byli Kristovými vyslanci a zástupci; a ti, kteří je odmítli a pohrdali jimi, ve skutečnosti odmítli jeho a pohrdali jím.“³³

D. Sedmdesát se vrací nazpět (10,17–24)

10,17–18 Když se těch sedmdesát vrátilo ze své mise, byli nadšení, že i démoni se jim poddávali. Ježíšova odpověď se dá chápat dvěma způsoby. Může znamenat, že v jejich úspěchu doopravdy viděl konečný Satanův pád z nebe. Jamieson, Fausset a Brown jeho slova parafrázuji následovně:

Sledoval jsem vás na vaší misi a viděl vaše vítězství; zatímco jste se podivovali tomu, že se vám démoni v mém jménu poddávají, naskytl se mi velkolepá podívaná; náhle jako blesk z nebe na zem, hle, spatřil jsem Satana, jak padá z nebe.

Satanův pád je stále záležitost budoucnosti. Michael a jeho andělé jej vyženou z nebe (Zj 12,7–9). Stane se to během doby souzení, než bude Kristus slavně vládnout na zemi.

Druhé možné vysvětlení Ježíšových slov je varování před pýchou. Jako kdyby říkal: „Ano, jste poměrně opojení tím, že dokonce i démoni se vám poddávali. Pamatuje ale – pýcha je původcem hříchu. Pýcha způsobila Luciferův pád a jeho vyhnání z nebe. Stěžte se tohoto nebezpečí.“

10,19 Pán dal svým učedníkům pravomoc nad silami zla. Po dobu jejich mise jim byla udělena imunita vůči zranění. Platí to pro všechny Boží služebníky; jsou chráněni.

10,20 Přesto se neměli radovat z moci nad duchy, ale raději ze svého spasení. Je to jediný zaznamenaný případ, kdy Pán svým učedníkům říká, aby se neradovali. S úspěšnou křesťanskou službou jsou spojena jistá nepatrná rizika; kdežto skutečnost, že jsou naše jména

zapsána v nebesích, nám připomíná náš nesplnitelný dluh vůči Bohu a jeho Synu. Radovat se ze spasení skrze milost je bezpečné.

10,21 Ježíš, odmítnutý většinou lidí, se podíval na své pokorné následovníky a zajásal v Duchu a děkoval Otcí za jeho jedinečnou moudrost. Těch sedmdesát nepatřilo k moudrým a rozumným lidem tohoto světa. Nebyli ani intelektuály ani učenci. Byli pouhými nemluvnaty! Byli však nemluvnaty s vírou, oddaností a bezvýhradní poslušností. Intelektuálové byli příliš moudří a věděli příliš mnoho, pokud šlo o jejich dobro. Jejich pýcha je zaslepila, takže neviděli pravdu, která Boha stála jeho milovaného Syna. Neúčinněji Bůh pracuje právě skrze nemluvnata. Náš Pán se radoval ze všech, které mu Otec dal, a z počátečního úspěchu sedmdesáti, který předznamenal konečný Satanův pád.

10,22 Všechno bylo Synu od jeho Otce předáno; ať už věci v nebi, na zemi nebo pod zemí. Bůh světil celý vesmír do moci svého Syna. Nikdo neví, kdo je Syn, než Otec. Vtělení je zahaleno tajemstvím, které nikdo jiný kromě Otce nemůže pochopit. Jak se mohl Bůh stát člověkem a přebývat v lidském těle, je za hranicí lidského chápání. Nikdo neví, kdo je Otec, než ten, komu by to Syn chtěl zjevit. Sám Bůh také přesahuje lidské poznání. Syn ho zná dokonale a zjevil ho slabým, obyčejným a opovrhovaným lidem, kteří v něj mají víru (1K 1,26–27). Ti, kteří viděli Syna, viděli Otce. Jednorozený Syn, který je v Otcově lůně, jim pověděl o Otcí (J 1,18).

Kelly říká: „Syn zjevuje Otce; člověk si ale vždy láme hlavu, když se snaží objasnit nerozluštitelnou záhadu Kristovy osobní slávy.“

10,23–24 V soukromí Pán učedníkům řekl, že žijí v době nebývalé výsady. Starozákonní proroci a králové chtěli spatřit Mesiášovy dny, ale nespátřili je. Pán Ježíš zde tvrdí, že je ten, na něhož se starozákonní proroci těšili – Mesiáš. Učedníci měli výsadu spatřit záznaky a slyšet vyučování Naděje Izraele.

E. Zákoník a milosrdný Samařan (10,25–37)

10,25 Zákoník, odborník na vyučování Mojžíšova zákona, nejspíš svoji otázku nemyslel upřímně. Snažil se Spasitele napálit,

podrobit ho důkladnému testu. Možná mysl, že Pán Zákon odsoudí. Ježíš byl pro něj pouhým učitelem a věčný život bylo něco, co mohl získat za zásluhu.

10,26–28 Toto všechno vzal Pán v úvahu, když mu odpovídal. Kdyby byl zákoník pokorný a kající, Spasitel by mu dal přímou odpověď. Za těchto okolností Ježíš obrátil jeho pozornost k Zákonu. Co Zákon vyžadoval? Vyžadoval, aby člověk miloval Pána, svého Boha, jak to nejvíc lze, a svého bližního jako sebe samého. Ježíš mu řekl, že pokud tak činil, bude žít.

Na první pohled se může zdát, že Pán vyučoval spasení skrze dodržování Zákona. Nebylo tomu tak. Bůh neměl nikdy v úmyslu, aby byl někdo spasen skrze dodržování Zákona. Desatero přikázání dal lidem, kteří už byli hříšníci. Smyslem Zákona není uchránit od hříchu, ale poznání hříchu. Úlohou Zákona je ukázat člověku, jaký je hříšník.

Není možné, aby hříšný člověk miloval Boha celým svým srdcem a svého bližního jako sám sebe. Kdyby to dokázal od svého narození až po svou smrt, nepotřeboval by spasení. Nebyl by ztracen. Ale i v takovém případě by byl jeho odměnou pouze dlouhý život na zemi, ne věčný život v nebi. Žil by, dokud by nezhršel. Věčný život je pouze pro hříšníky, kteří uznají, že jsou ztraceni, a kteří jsou spaseni Boží milostí.

Ježíšovo prohlášení: „To čin a budeš živ,“ bylo tedy čistě hypotetické. Kdyby měla zmínka o Zákoně na zákoníka kýžený efekt, řekl by: „Pokud toto Bůh vyžaduje, jsem ztracený, bezmocný a beznadějný. Odevzdávám se do tvé lásky a slitování. Zachraň mě svou milostí!“

10,29 Namísto toho se snažil ospravedlnit. Měl snad důvod? Nikdo jej neobvinil. Uvědomoval si své provinění a jeho srdce se pýchou vzedmulo k obraně. Zeptal se: „A kdo je můj bližní?“ Z jeho strany šlo o úhybný manévr.

10,30–35 Jako odpověď Pán Ježíš vyprávěl příběh o milosrdném Samařanovi. Podrobnosti příběhu jsou dobře známé. Oběť loupežného přepadení (téměř určitě Žid) ležela polomrtvá na cestě do Jericha. Židovský kněz i levita mu odmítli pomoci; možná se báli, že šlo o nějaký spiklenecký plán nebo že by mohli být také

oloupeni, kdyby zastavili. Na pomoc mu přišel až nenáviděný Samařan, který mu poskytl první pomoc, vzal raněného do hostince a zajistil mu péči. Pro Samařana byl Žid vskutku bližním.

10,36–37 Spasitel poté položil nevyhnutelnou otázku. Který z těch tří se k bezmocnému zachoval jako bližní? Samozřejmě ten, který mu prokázal milosrdenství. Zákoník tedy měl jít a činit také tak. „Jestliže se Samařan dokázal zachovat jako opravdový bližní k Židu, když mu projevil milosrdenství, všichni lidé jsou potom bližní.“³⁴

Není těžké vidět v knězi a levitovi obraz neschopnosti Zákona pomoci mrtvému hříšníkovi; Zákon nařizoval: „Miluj bližního jako sebe samého“, ale už nedal moc to dodržovat. Není ani těžké vidět v Samařanovi Pána Ježíše, který přišel za námi, zachránil nás od hříchu a zajistil nám vstup do nebe i celou věčnost. Kněží a levité nás mohou zklamat, milosrdný Samařan nikdy.

Příběh o milosrdném Samařanovi měl neočekávaný vývoj. Začal jako odpověď na otázku: A kdo je můj bližní?“ a skončil otázkou: „Ke komu se zachováš jako bližní?“

F. Marie a Marta (10,38–42)

10,38–41 Pán nyní zaměřuje svou pozornost na Boží slovo a modlitbu jakožto na dva významné prostředky požehnání (10,38–11,54).

Marie seděla Pánovi u nohou, zatímco Marta měla plno práce s přípravami pro královského hosta. Marta chtěla, aby Pán její sestru napomenul, neboť jí nepomáhala, Ježíš však láskyplně napomenul Martu za její mrzutost!

10,42 Pán si cení více naší náklonnosti než naší služby. Služba může být poskvněna pýchou a pocitem vlastní důležitosti. Zabývat se Pánem je nezbytné, je to dobrý díl, který nebude odňat. Ch. A. Coates říká: „Pán chce, abychom se z Marty stali Marií, stejně jako chce, abychom se ze zákoníků stali bližními.“³⁵

Charles R. Erdman píše:

Přestože Pán oceňuje vše, co pro něj podstupujeme, ví, že v první řadě potřebujeme

sedět u jeho nohou a poznávat jeho vůli; ve svých úkolech potom budeme tiší, pokojní a dobrotiví a naše služba může na konec dosáhnout Mariiny dokonalosti, když vylila na Ježíšovy nohy olej, jehož vůně stále naplňuje svět.³⁶

G. Modlitba následovníků (11,1–4)

Mezi kapitolami 10 a 11 se nachází časový úsek, který je popsán v J 9,1–10,21.

11,1 Toto je další z řady Lukášových zmínek o modlitebním životě našeho Pána. Odpovídá to Lukášovu záměru představit Krista jako Syna člověka, který se vždy spoléhá na Boha, svého Otce. Učedníci vytušili, že modlitba je v Ježíšově životě opravdovou a nepostradatelnou silou. Když jej slyšeli se modlit, chtěli se modlit také. A tak ho jeden z učedníků požádal, aby je naučil se modlit. Neřekl „Nauč nás, jak se modlit,“ ale „Nauč nás modlit se.“ Požadavek ale jistě zahrnoval jak samotný akt, tak i způsob, jak se modlit.

11,2 Vzorová modlitba, kterou je Pán Ježíš nyní naučil, se jistým způsobem odlišuje od tzv. „Otče náš“ v Matoušovu evangelium. Tyto rozdíl jsou záměrné. Každý má svůj význam.

V první řadě Pán učedníky učil oslovovat Boha „Otče náš“. Tento důvěrný rodinný vztah starozákonní věřící neznali. Jednoduše znamená, že věřící mají od nynějška mluvit s Bohem jako s milujícím nebeským Otcem. Dále nás učí modlit se, aby bylo Boží jméno posvěceno. Vyjadřuje to touhu v srdci věřícího, aby byl Bůh uctíván, veleben a vroucně milován. Ve slovech „Přijď tvé království,“ máme prosbu, aby brzy nadešel den, kdy Bůh svrhne mocnosti zla a v osobě Ježíše Krista bude vládnout na zemi, kde bude jeho vůle jako v nebi.

11,3 Poté, co člověk nejprve hledal Boží království a jeho spravedlnost, se učí předkládat své vlastní potřeby a přání. Pán uvádí opakující se potřebu jídla jak materiálního, tak duchovního. Denně máme žít v závislosti na Bohu, přijímat ho jako zdroj veškerého dobra.

11,4 Dále zde máme prosbu o odpuštění hříchů, která se zakládá na skutečnosti, že jsme odpustili druhým. Samozřejmě se nejedná o odpuštění trestu za hřích. Takové od-

pouštění se zakládá na dokončeném Kristově díle na Golgotě a přijímá se skrze samotnou víru. Zde však máme rodičovské odpuštění. Poté, co jsme spaseni, s námi Bůh jedná jako s dětmi. Pokud v našem srdci uvidí tvrdý a nemilosrdný postoj, potrestá nás, až nás zlomí a přivede zpět do společenství s ním. Toto odpuštění se týká spíše společenství s Bohem než vztahu s ním.

Prosba „A neuveď nás v pokušení“ působí některým problémem. Víme, že Bůh nikdy nikoho ke hříchu nesvádí. Dopouští však, abychom v životě zažili nejrůznější zkoušky, které slouží pro naše dobro. Zde je patrně myšleno, že bychom si měli být neustále vědomi své vlastní náchylnosti zabloudit a spadnout do hříchu. Měli bychom Pána prosit, aby nás uchránil od upadnutí do hříchu, i když my sami možná chceme. Měli bychom se modlit, aby se touha zhřešit nikdy nestřetla s možností zhřešit. Modlitba vyjadřuje zdravou nedůvěru vlastní schopnosti odolat pokušení. Modlitba končí prosbou o vysvobození od toho Zlého.³⁷

H. Dvě podobenství o modlitbě (11,5–13)

11,5–8 Pán se nadále zabývá tématem modlitby a uvádí názorný příklad, aby ukázal Boží ochotu slyšet prosby svých dětí a odpovídat na ně. Příběh se týká člověka, k němuž přišel o půlnoci host. Naneštěstí doma neměl dostatek jídla. Šel tedy k příteli, zaklepal na dveře a požádal jej o tři chleby. Přitele nejdříve rozčililo, že jej vyrušil ze spánku, a neobtěžoval se vstát. Nakonec však kvůli neustálému bušení a volání ustaraného hostitele vstal a dal mu, co potřeboval.

Když se soustředíme na tento příklad, musíme se vyvarovat jistým závěrům. Neznamena to, že Boha naše vytrvalé prosby obtěžují, ani že jediný způsob, jakým mohou být naše modlitby vyslyšeny, je být vytrvalý.

Učí nás, že pokud je člověk ochoten pomoci příteli kvůli jeho neodbytnosti, o to více je Bůh ochoten slyšet volání svých dětí.

11,9 Verš učí, že bychom se ve svém modlitebním životě neměli unavit nebo se nechat odradit. „Žádejte... hledejte... tlučte...“³⁸ Někdy Bůh vyslyší naše modlitby hned napo-

prvé. V ostatních případech ale odpovídá až po dlouhodobých prosbách.

Bůh na modlitby odpovídá:

Někdy, když je srdce slabé,
dá to pravé, co věřící hledá.

Často však víra musí poznat delší odmlku
a důvěřovat Bohu, když mlčí.

Ten, jehož jméno láska je,
nakonec to nejlepší sešle.

Ať se hory zřítí a hvězdy vyhasnou,

Bůh je věrný; jeho sliby jistě jsou.

On naší je silou.

M. G. P.

Podobenství nejspíš učí o stále větší míře neodbytnosti – od proseb po usilování a klepání.

11,10 Verš učí, že každý, kdo žádá, dostává, každý, kdo hledá, nalézá a každému, kdo tluče, bude otevřeno. Je to slib, že když se budeme modlit, Bůh nám vždy dá, oč žádáme, nebo něco lepšího. A odpověď „ne“ znamená, že ví, že naše přání pro nás nebude to nejlepší; jeho zamítnutí je potom lepší než naše prosba.

11,11–12 Verš učí, že nás Bůh nikdy neoklame tím, že by nám dal kámen, když žádáme o chleba. Chléb měl v té době tvar kulatého placatého bochánku a podobal se kameni. Bůh se nám nikdy nevysměje tím, že by nám dal něco nepoživatelného, když žádáme o jídlo. Pokud prosíme o rybu, nedá nám hada, tj. něco, co by nás mohlo zničit. Pokud prosíme o vejce, nedá nám štíra, tj. něco, co by mohlo způsobit nesnesitelnou bolest.

11,13 Lidský otec by svým dětem nedal špatný dar; i když má hříšnou podstatu, umí svým dětem dávat dobré dary. Čím spíše je náš nebeský Otec ochoten dát Ducha svatého těm, kteří ho žádají. J. G. Bellett říká: „Je příznačné, že dar, který podle něj nejvíce potřebujeme, i ten, který nám chce dát nejvíce, je Duch svatý.“ Když Ježíš pronesl tato slova, Duch svatý ještě nebyl dán (J 7,39). Nemáme se modlit, aby nám byl *dán* Duch svatý jako osoba, která v nás přebývá, protože on přichází, aby v nás přebýval při našem obrácení (Ř 8,9b; Ef 1,13–14).

Pro nás je ale jistě vhodné a nezbytné modlit se za Ducha svatého jiným způsobem. Měli bychom se modlit, abychom se Duchem

nechali učit, aby nás Duch vedl a aby na nás spočinula jeho moc při naší službě pro Krista.

Je celkem možné, že když Ježíš učedníky učil, aby žádali o Ducha svatého, měl na mysli *moc* Ducha, který by jim umožnila žít nepozemským způsobem učednictví, který učil v předešlých kapitolách. Do té doby nejspíš cítili, jak nemožné pro ně je splnit učednické zkoušky vlastní silou. To je samozřejmě pravda. Duch svatý je moc, která člověku umožňuje žít život jako křesťan. Ježíš tedy popsal Boha, který touží dát tuto moc těm, kteří o ni požádají.

V původním řeckém jazyce není ve verši 13 před spojením „Ducha svatého“ použit určitý člen. Profesor H. B. Swete upozornil, že když je člen použit, odkazuje to na samotnou osobu, když člen chybí, odkazuje to na jeho dary nebo zásahy v náš prospěch. V tomto úseku tedy nejde ani tak o prosbu o osobu Ducha svatého, ale spíše o jeho službu v našem životě. Dále je to potvrzeno v paralelním úseku v Mt 7,11, kde čteme: „... čím spíše dá dobré věci těm, kteří ho žádají, váš Otec, který je v nebesích!“

I. Ježíš odpovídá svým odpůrcům (11,14–26)

11,14–16 Ježíš způsobil mezi lidmi rozruch tím, že vyhnal démona, kvůli němuž byla oběť nemá. Zatímco zástupy užasly, jiní začali Pánovi otevřeněji odporovat. Odpor měl hlavně dvojí podobu. Někteří jej obvinili z toho, že demony vyhání v moci Belzebula, vládce démonů. Jiní říkali, že by měl učinit znamení z nebe; možná si mysleli, že by tím mohl vyvrátit obvinění, která proti němu lidé vznesli.

11,17–18 Odpověď na obvinění, že vyhání demony, protože má v sobě Belzebula, nalezneme ve verších 17–26. Odpověď na žádost o znamení je ve verši 29. Pán jim ze všeho nejdříve připomněl, že každé království, které je proti sobě rozdělené, je zničeno, a dům, který je rozdělený proti sobě, padá. Kdyby byl Satanových nástrojem při vyhánění démonů, Satan by v tom případě bojoval proti svým vlastním posluhovačům. Je směšné myslet si, že by byl ďábel sám takto proti sobě a překážel vlastním záměrům.

11,19 Poté Pán svým odpůrcům připomněl, že jejich vlastní krajané v té době vyháněli zlé

duchy. Jestliže je on vyháněl v moci Satana, ve stejné moci je pak museli vyhánět také oni. Židé by pochopitelně nikdy nebyli ochotni toto uznat. Jak ale mohli vyvrátit tento pádný argument? Moc vyhánět demony pocházela buď od Boha, nebo od Satana; od obou pocházet nemohla. Jestliže Ježíš jednal v moci Satana, potom i židovští vymítači se spoléhali na tutéž moc. Odsoudit jeho znamenalo odsoudit také je.

11,20 Správné vysvětlení zní, že Ježíš vyháněl demony prstem Božím. Co „prstem Božím“ myslel? V Matoušově evangeliu (12,28) čteme: „Vymítám-li však demony Božím Duchem, jistě k vám přišlo Boží království.“ Usuzujeme tedy, že prst Boží je totéž, co Duch Boží. Skutečnost, že Ježíš vyháněl demony Božím Duchem, nasvědčovalo tomu, že Boží království přišlo k lidem té generace. Království přišlo v osobě samotného krále. Fakt, že tam Pán Ježíš byl a konal takové zázraky, byl jasným důkazem, že se v etapě dějin objevil Boží pomazaný Vládce.

11,21–22 Až doposud byl Satan plně ozbrojeným silákem, který bezesporu pevně ovládal svůj dvůr. Ve své moci držel lidi posedlé demony a neexistoval nikdo, kdo by se mu postavil na odpor. Jeho majetek byl v bezpečí, tj. nikdo neměl moc zpochybnit jeho vládu. Pán Ježíš byl silnější než Satan, přemohl ho, vzal mu jeho zbroj a rozdělil jeho kořist.

Ani jeho odpůrci nepopírali, že Ježíš vyháněl zlé duchy. Mohlo to jedině znamenat, že Satan byl poražen a jeho oběti osvobozeny. To je smyslem těchto veršů.

11,23 Ježíš poté dodal, že každý, kdo není s ním, je proti němu a každý, kdo s ním neshromažďuje, rozptyluje. Jak někdo jednou řekl: „Člověk jde buď vpravo, nebo vlevo.“ Už jsme zmínili zdánlivý rozpor mezi tímto veršem a 9,50. Pokud jde o osobu a dílo Kristovo, nelze být neutrální. Člověk, který není pro Krista, je proti němu. Pokud však jde o křesťanskou službu, ti, kteří nejsou proti Kristovým služebníkům, jsou pro ně. V prvním verši jde o spasení; ve druhém o službu.

11,24–26 Zdá se, že Pán Ježíš obrací hrot proti svým odpůrcům. Obviňovali ho, že je posedlý démonem. On nyní jejich národ při-

rovnává k člověku, který byl načas uzdraven od posedlosti démonem. To se v jejich dějinách stalo. Než se dostali do zajetí, byl izraelský národ posedlý démonem modlářství. Zajetí je však zlého ducha zbavilo a od té doby se Židé k modlářství nikdy nevrátili. Jejich dům byl vymetený a ozdobený, odmítli do něj ale pustit Pána Ježíše, aby se ho zmocnil. Proto předpovídal, že nečistý duch jednoho dne vezme sedm jiných duchů, horších, než je sám, a ti vejdou do domu a budou v něm bydlet. Odkazuje to na otřesnou podobu modlářství, kterou si židovský národ přisvojí během doby soužení; uznají Antikrista za Boha (J 5,43) a trest za tento hřích bude horší, než kdy národ předtím zažil.

Přestože se tento příklad vztahuje především na dějiny izraelského *národa*, poukazuje také na nedostatek pravého pokání a nápravy v životě *jednotlivce*. Nestačí pouze obrátit list. Je zapotřebí do srdce a života pozvat Pána Ježíše, jinak je život přístupný pro odpornější podoby hříchu, než v jakých si liboval předtím.

J. Blahoslavenější než Marie (11,27–28)

11,27–29 Jistá žena vystoupila ze zástupu, aby Ježíši povolala slávu slovy: „Blahoslavené luno, které tě nosilo, a prsa, z nichž jsi sál!“ Pánova odpověď byla důležitější. Nepopřel, že je jeho matka Marie blahoslavená, ale šel mnohem dál a řekl, že je mnohem důležitější slyšet Boží slovo a zachovávat je. Jinými slovy dokonce i Panna Marie byla blahoslavenější jako věřící v Krista a jeho následovnice než jako jeho matka. Příbuzenský vztah není tak důležitý jako duchovní. Mělo by to stačit k umlčení těch, kteří z Marie dělají objekt k uctívání.

K. Jonášovo znamení (11,29–32)

11,29 Ve verši 16 Pána Ježíše někteří pokoušeli, žádali ho o znamení z nebe. Nyní na to reaguje tvrzením, že to může požadovat jedině zlé pokolení. Mluvil především o pokolení Židů, kteří žili v té době. Lidé měli výsadu být s Božím Synem. Slyšeli jeho slova a viděli jeho zázraky, avšak nespokojili se s tím. Nyní předstírali, že by v něj uvěřili,

kdyby jen viděli mocné nadpřirozené znamení na nebi. Pán odpověděl, že žádné další znamení jim nebude dáno kromě znamení proroka Jonáše.

11,30 Narážel na své vlastní vzkříšení z mrtvých. Stejně jako byl Jonáš vysvobozen z moře poté, co strávil tři dny a tři noci v břiše velryby, tak i Pán Ježíš po třech dnech a třech nocích v hrobě vstane z mrtvých. Jinak řečeno poslední a rozhodující zázrak pozemské služby Pána Ježíše bude jeho vzkříšení. Jonáš se stal znamením pro Ninivské. Když šel kázat do pohanské metropole, byl alespoň obrazně jako někdo, kdo vstal z mrtvých.

11,31–32 Královna jihu, pohanská královna ze Sáby, cestovala velký kus cesty, aby uslyšela Šalomounovu moudrost. Neviděla jediný zázrak. Kdyby měla výsadu žít ve dnech Ježíšových, jak ochotně by ho přijala! Proto povstane u soudu proti zkaženým lidem, kteří měli výsadu vidět mimořádné skutky Pána Ježíše a kteří ho přesto zavrhlí. Do dějin lidstva vstoupil ten, který je větší než Jonáš a větší než Šalomoun. Zatímco ninivští muži učinili pokání na Jonášovo kázání, muži Izraele se odmítli kát při kázání člověka většího než Jonáš.

Nevěra se dnes příběhu o Jonášovi vysmívá, považuje ji za židovskou pověst. Ježíš o Jonášovi mluvil jako o skutečné postavě z historie, stejně jako mluvil o Šalomounovi. Lidé, kteří říkají, že by uvěřili, kdyby mohli vidět zázrak, se pletou. Víra se nezakládá na rozumových důkazech, ale na živém Božím slově. Pokud člověk nebude Božím slovu věřit, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých. Postoj, který vyžaduje znamení, Boha netěší. Není to víra, ale vidění. Nevěra říká: „Ukaž mi, a potom uvěřím.“ Bůh říká: „Věř, a potom uvidíš.“

L. Podobenství o rozsvícené lampě (11,33–36)

11,33 Nejprve si můžeme myslet, že mezi těmito a předešlými verši není žádná spojitost. Při bližším zkoumání ale nalezneme velmi důležitou souvislost. Ježíš svým posluchačům připomenul, že nikdo nedává rozsvícenou lampu do skryše nebo pod nádobu. Staví ji na

svícen, kde bude vidět a kde bude svítit těm, kteří vcházejí.

Význam je následující: Bůh je ten, kdo rozsvítil lampu. V osobě a díle Pána Ježíše světu poskytl záři světla. Jestliže někdo Světlo nevidí, není to Boží vina. V kapitole 8 Ježíš mluvil o zodpovědnosti těch, kteří se již stali učedníky, aby šířili víru a neskrývali ji pod nádobu. Zde v 11,33 odhaluje, že nevěru jeho odpůrců, kteří touží po znamení, způsobuje jejich vlastní chamtivost a strach z hanby.

11,34 Jejich nevěra byla výsledkem nečistých pohnutek. V tělesné oblasti je oko tím, co dává světlo celému tělu. Jestliže je oko zdravé, potom člověk může vidět světlo. Jestliže je však oko nemocné, tj. slepé, potom světlo nemůže dovnitř.

Stejně tomu je v duchovní oblasti. Pokud je člověk upřímný ve své touze poznat, zda je Ježíš Boží Kristus, potom mu Bůh zjeví pravdu. Pokud však jeho pohnutky čisté nejsou, pokud chce lpět na své chamtivosti, pokud se i nadále stará, co o něm řeknou druzí, je oslepen vůči pravdě o Spasiteli.

11,35 Lidé, ke kterým Ježíš mluvil, mysleli, že jsou velice moudří. Domnívali se, že měli jasné světlo. Ježíš je ale varoval, aby si uvědomili, že světlo, které v sobě mají, byla ve skutečnosti tma. Skutečnost, že předstírali, že jsou moudří a lepší, je držela od něj zpátky.

11,36 Člověk, jehož pohnutky jsou čisté a který se cele otevírá Ježíši, Světlu světa, je zaplaven duchovní září. Jeho vnitřní život je osvícen Kristem stejně, jako je jeho tělo ozářeno, když se posadí přímo do záře lampy.

M. Vnitřní a vnější čistota (11,37–41)

11,37–40 Když Ježíš přijal pozvání jednoho farizea, aby s ním pojedl, hostitel byl šokován, že se Ježíš před jídlem nejprve neomyl. Ježíš četl jeho myšlenky a důsledně jej napomenul za jeho pokrytectví a povrchnost. Připomněl mu, že není opravdu důležité, zda je čistý povrch číše, ale její vnitřek. Navenek vypadali farizeové celkem spravedlivě, avšak uvnitř byli nepoctiví a zkažení. Tentýž Bůh, který učinil zevnějšek člověka, učinil také vnitřek a chce, aby náš vnitřní život byl čistý.

„Vždyť člověk se dívá na to, co má před očima, ale Hospodin se dívá na srdce“ (1S 16,7).

11,41 Pán si uvědomoval, jak chamtiví a sobečtí tito farizeové byli, takže svému hostiteli řekl, aby nejprve dal almužnu z toho, co má uvnitř. Pokud by složil základní zkoušku lásky k druhým, všechno mu potom bude čisté. H. A. Ironside říká:

Až Boží láska naplní srdce tak, že bude mít člověk zájem o potřeby druhých, jediné tehdy budou mít tyto vnější projevy skutečnou hodnotu. Ten, kdo neustále pro sebe shromažďuje věci a chudí a potřební mu jsou naprosto lhostejní, dokazuje, že v něm nepřebývá Boží láska.³⁹

Jeden neznámý autor to shrnuje následovně:

Ve verších 39–52 byla u jídelního stolu (v. 37) proti farizeům a zákoníkům řečena tvrdá slova. To, čemu říkáme „dobrá pohoda“, často nahrazuje věrnost pravdě; smějeme se, když se máme mračit; a mlčíme, když máme mluvit. Je lepší ukončit hostinu, než zradit Boha.

N. Napomenutí farizeů (11,42–44)

11,42 Farizeové se zaměřovali na vnějšek. Úzkostlivě dbali na nejmenší detaily týkající se obřadního zákona, jako bylo odvádět desátek z bylin. Nedbali ale na svůj vztah s Bohem a lidmi. Utlačovali chudé a zapoměli milovat Boha. Pán je nenapomenul za odvádění desátku z máty, routy a kdejaké byliny, ale jednoduše upozorňuje, že by neměli být tak horliví v této oblasti a zanedbávat základní životní povinnosti, jako je právo a Boží láska. Kladli důraz na druhořadé věci a přehlíželi to podstatné. Vynikali v oblastech, které byly pro druhé viditelné, nedbali však věcí, které může vidět jedině Bůh.

11,43 Rádi se předváděli, v synagogách zaujíмали přední místa a na tržištích přitahovali co nejvíce pozornosti. Nebyli tedy vinni jen tím, že se zaměřovali na vnějšek, ale také pýchou.

11,44 Pán je nakonec přirovnal k nevyznačeným hrobům. Kdokoliv se dotkl hrobu v době Mojžíšova zákona, byl sedm dní nečistý (Nu 19,16), i když nevěděl, že je to hrob. Fa-

rizeové navenek vypadali jako zbožní náboženští vůdcové. Měli by však nosit znamení, které by lidi varovalo, že kontakt s nimi by je znečistil. Byli jako nevyznačené hroby plné zkaženosti a nečistoty, které druhé nakazí svým zaměřením na vnější a pýchou.

O. Běda zákoníkům (11,45–52)

11,45 Zákoníci byli učitelé Zákona – odborníci na vysvětlování a vykládání Mojžíšova zákona. Nicméně jejich dovednosti se omezovaly na to, že říkali druhým, co mají dělat. Sami se tím ale neřídili. Jeden ze zákoníků cítil, jak ostrá jsou Ježíšova slova, a připomněl mu, že když kritizuje farizee, uráží také odborníky na Zákon.

11,46 Pán tuto příležitost využil, aby zákoníkům vyčetl některé jejich hříchy. Především zatěžovali lid nejrůznějšími břemeny, ale sami nedělali nic, aby jim pomohli břemena nést. Jak Kelly podotýká: „Byli nechvalně známí tím, že pohrdali právě těmi, díky kterým byli důležití.“⁴⁰ Spousta jejich pravidel pocházela od lidí a ve skutečnosti se zabývala nedůležitými vedlejšími věcmi.

11,47–48 Zákoníci byli pokrytečtí vrahové. Předstírali, že obdivují Boží proroky, a dokonce stavěli na hrobech starozákonních proroků pomníky. Jistě to vypadalo jako důkaz hluboké úcty. Pán Ježíš to ale viděl jinak. Zatímco se navenek distancovali od svých židovských předků, kteří proroky zabili, ve skutečnosti šli v jejich slépějích. V době, kdy stavěli prorokům pomníky, usilovali o život největšímu Božímu proroku – samotnému Pánu. A budou dále pokračovat v zabíjení věrných Božích proroků a apoštolů.

11,49 Na základě srovnání verše 49 s Mt 23,34 je vidět, že Ježíš sám je Boží moudrost. Zde cituje Boží moudrost, jak říká: „Pošli k nim proroky a apoštoly ...“ V Mt necituje ze Starého zákona ani z jiného zdroje, ale jednoduše to předkládá jako svůj vlastní výrok. (Viz také 1K 1,30, kde se o Kristu mluví jako o moudrosti.) Pán Ježíš slíbil, že pošle proroky a apoštoly lidem svého pokolení, kteří je zabijí a budou je pronásledovat.

11,50–51 Od tohoto pokolení bude požadovat krev za všechny Boží zvěstovatele

počínaje prvním zaznamenaným případem ve Starém zákoně – Ábelem, až po poslední případ – Zachariáše, který zahynul mezi oltařem a domem Božím (2Pa 24,21). V židovském uspořádání byla 2Pa poslední starozákonní kniha. Pán Ježíš tudíž prošel celou řadu mučedníků, když zmínil Ábela a Zachariáše. Když pronesl tato slova, věděl dobře, že ho tehdejší pokolení přivede na smrt na kříži, čímž dosáhne hrozného vyvrcholení veškerého předchozího pronásledování Božích osob. Zabijí ho, aby krev všech předchozích období dopadla na jejich hlavu.

11,52 Pán nakonec veřejně odsoudil zákoníky za to, že vzali klíč poznání, tj. že lidem odepírali Boží slovo. I když navenek projevovali oddanost Písmu, tvrdohlavě odmítali toho, o kom Písmo mluví. Zabránili druhým přijít ke Kristu. Sami ho nechtěli, a nechtěli ani, aby ho přijali druzí.

P. Odpověď zákoníků a farizeů (11,53–54)

11,53–54 Pánova přímá obvinění zákoníky a farizee zcela zjevně rozčílila. Začali na něj zle dotírat a zesílili své snahy chytit ho za slovo. Jakýmkoliv způsobem se ho snažili přelstít, aby řekl něco, za co by ho mohli odsoudit k smrti. Jenom tím ale dokázali, jak přesně znal jejich charakter.

VIII. Vyučování a uzdravování na cestě do Jeruzaléma (kap. 12–16)

A. Varování a povzbuzení (12,1–12)

12,1 Zatímco Ježíš odsuzoval farizee a zákoníky, shromáždil se kolem zástup desítek tisíc lidí. Spory nebo hádky obecně přitahují davy lidí, avšak toto shromáždění nepochybně přilákalo také, jak Ježíš nebojácně na veřejnosti odsoudil pokrytecké náboženské vůdce. Přestože nekompromisní postoj k hříchu není zrovna vždy oblíbený, lidskému srdci se zamlouvá, neboť je oprávněný. Pravda se vždy sama potvrdí. Ježíš se obrátil na své učedníky a varoval je: „Mějte se na pozoru před kvasem farizeů.“ Vysvětlil, že kvas je symbol pokrytectví. Pokrytec je ten, kdo nosí masku; ten, jehož vnější vystupování je naprosto odlišné

od toho, jaký je uvnitř. Farizeové se vydávali za vzory ctnosti, ve skutečnosti však byli mistry přetvářky.

12,2–3 Přejde den, kdy budou odhaleni. Vše, co skryli, bude odhaleno a vše, co udělali ve tmě, vyjde na světlo.

Stejně jako je nevyhnutelné odkrýt pokrytectví, je nevyhnutelné, aby zvítězila pravda. Do té doby bylo poselství, které učedníci zvěstovali, poměrně nejasné a dostalo se jen k omezenému počtu posluchačů. Avšak poté, co Izrael zavrhne Mesiáše, a po příchodu Ducha svatého učedníci vyjdou ve jménu Pána Ježíše nebojácně ven a budou hlásat tu dobrou zprávu široko daleko. Poté to bude, obrazně řečeno, vyhlášeno ze střeš. Godet podotýká: „Ti, jejichž slovo teď nemá posluchače vyjma omezeného a nejasného okruhu, se stanou učiteli světa.“⁴¹

12,4–5 Povzbuzujícími a vřelými slovy „svým přátelům“ Ježíš své učedníky upozorňuje, aby se během zkoušek nestyděli za toto nesmírně cenné přátelství. Hlásání křesťanského poselství po celém světě přinese věrným učedníkům pronásledování a smrt. Ovšem existovala hranice toho, co jim farizeové mohli udělat. Tou hranicí byla tělesná smrt. Té by se neměli bát. Bůh jejich pronásledovatele potrestá mnohem hůř – věčnou smrtí v pekle. Proto se měli učedníci bát spíše Boha než člověka.

12,6–7 Aby Pán Ježíš zdůraznil Boží zájem o ochranu učedníků, zmínil Otcovu starost o vrabce. V Mt 10,29 čteme, že dva vrabci se prodávají za haléř. Zde se dovídáme, že pět vrabců se prodává za dva haléře. Jinými slovy při koupi čtyř vrabců je zadarmo přihozen jeden vrabec navíc. Avšak ani tento lichý vrabec, který nemá žádnou obchodní hodnotu, není před Bohem zapomenut. Pokud se Bůh stará o toho lichého vrabce, oč spíše dává pozor na ty, kteří vyjdou ven, aby zvěstovali evangelium jeho Syna. Má spočteny i všechny vlasy na jejich hlavě.

12,8 Spasitel řekl učedníkům, že kdokoliv se k němu nyní přizná, k tomu se on přizná před Božími anděly. Mluví zde o všech opravdových věřících. Přiznat se k němu znamená přijmout ho jako jediného Pána a Spasitele.

12,9 Ti, kteří ho před lidmi zapírají, budou zapřeni před Božími anděly. Na první pohled se zdá, že je tento verš určen farizeům, samozřejmě se ale vztahuje na všechny, kteří odmítají Krista a stydí se k němu přiznat. V onen den řekne: „Nikdy jsem vás neznal.“

12,10 Poté Spasitel učedníkům vysvětlil, že je rozdíl kritizovat jeho a rouhat se proti Duchu svatému. Těm, kteří mluví proti Synu člověka, může být odpuštěno, pokud se kají a uvěří. Rouhání proti Duchu svatému je však neodpustitelný hřích. Je to hřích, kterým se provinili farizeové (viz Mt 12,22–32). Jaký je to hřích? Znamená to přisuzovat zázraky Pána Ježíše ďáblu. Je to rouhání proti Duchu svatému, protože Ježíš konal všechny zázraky v moci Ducha svatého. Ve skutečnosti tedy říkali, že Boží Duch svatý je ďábel. Tento hřích nelze odpustit v tomto věku, ani v budoucím.

Tohoto hříchu se opravdový věřící nemůže dopustit, přesto se někteří trýzní obavami, že se jej dopustili, když sešli na scesti. Dostat se na scesti není neodpustitelný hřích. Člověk, který se do takové situace dostal, se může vrátit do společenství s Pánem. Už jen skutečnost, že se člověk znepokojuje, je důkazem, že neodpustitelný hřích *nespáchal*.

Ani odmítnutí Krista nevěřícím není neodpustitelný hřích. Člověk může opakovaně zavrhnout Spasitele, přesto může později přijít k Pánu a obrátit se. Pochopitelně, že pokud zemře jako nevěřící, nemůže se už obrátit. V tom případě se jeho hřích stává neodpustitelným. Hřích, který náš Pán popsal jako neodpustitelný, je ale hřích, kterého se dopustili farizeové, když o něm řekli, že své zázraky konal v moci Belzebula, kníže démonů.

12,11–12 Bylo nevyhnutelné, že budou učedníci předvedeni před vládní authority k soudu, Pán Ježíš jim řekl, že není nutné, aby si dopředu připravili, co mají říct. Duch svatý jim do úst vloží vhodná slova, kdykoliv bude potřeba. To neznamená, že by Pánovi služebníci neměli trávit čas modlitbou a studiem předtím, než kážou evangelium nebo učí slovo Boží. Nemělo by to být výmluvou pro lenost! Je to však jednoznačný Pánův příslib, že ti, kdo jsou vystaveni zkoušce, při níž mají svědčit o Kristu, obdrží zvláštní pomoc od

Ducha svatého. A obecně je to příslib pro všechny Boží lid, že pokud bude kráčet v Duchu, budou mu v krizových chvílích života dána příhodná slova.

B. Varování před chamtivostí (12,13–21)

12,13 V této chvíli vystoupil z davu nějaký člověk a požádal Pána, aby urovnal spor mezi ním a jeho bratrem o dědictví. Často se říká, že kde je závěť, tam je i mnoho příbuzných. V tomto případě tomu bylo nejspíš podobně. Nevíme, zda byl ten člověk připraven o svůj právoplatný podíl nebo zda byl lačný po větším dílu.

12,14 Spasitel jim rychle připomněl, že nepřišel na svět urovnat takové banální záležitosti. Smyslem jeho příchodu bylo spasení hříšnic a hříšníků. Neodchýlí se od svého velkolepého a slavného úkolu, aby rozdělil ubohé dědictví. (Navíc neměl právní moc soudit majetkové záležitosti. Jeho rozhodnutí by nebyla závazná.)

12,15 Pán však toto incidentu využil, aby posluchače varoval před nezáladnějším zlem v lidském srdci – chamtivostí. Nenasytná touha po majetku je jedním z nejsilnějších hnacích sil v životě, a přesto v lidském životě naprosto postrádá smysl. „Neboť i když má někdo nadbytek, není jeho život zajištěn tím, co vlastní.“ Jak J. R. Miller poukazuje:

Jde o jeden z výstražných signálů, které nás Pán rozsvítil a kterým už dnes většina lidí patrně nevěnuje pozornost. Kristus mluvil hodně o nebezpečí bohatství, ale mnoho lidí se ho neobává. Chamtivost se v dnešní době prakticky nepovažuje za hřích. Jestliže člověk poruší páté nebo sedmé přikázání, dostane nálepkou kriminálního a je vystaven ostudě; poruší-li však desáté, je pouze podnikavý. Bible říká, že láska k penězům je kořenem všeho zla; avšak každý, kdo toto rčení cituje, velmi zdůrazňuje slovo „láska“ a vysvětluje, že oním kořenem nejsou peníze, ale pouze láska k nim.

Při pohledu na lidský život by si člověk mýsl, že záleží na množství věcí, které vlastní. Lidé si mýslí, že se stanou významnými úměrně velikosti majetku, který nashromáždí. Tak to také vypadá, neboť svět hodnotí lidi podle výše jejich bankovního

konta. Nelze se mýlit více. Ve skutečnosti je člověk hodnocen podle toho, kdo je, a ne, co má.⁴²

12,16–18 Podobenství o bohatém bláznu dokládá skutečnost, že majetek není v životě to hlavní. Díky mimořádně dobré úrodě byl tento zámožný farmář postaven před zdánlivě velký problém. Nevěděl, co si se vším tím obilím počít. Všechny jeho stodoly a sila byly přeplněné. Náhle dostal nápad. Problém byl vyřešen! Rozhodl se zbourat své stodoly a postavit větší. Mohl si ušetřit náklady a námahu spojené se stavbou, kdyby se jen podíval na potřebné kolem sebe a použil tento majetek k ukojení hladu jak duchovního, tak tělesného. „Břicha chudých, domy vdov a ústa dětí jsou stodoly, které vydrží navěky,“ řekl sv. Ambrož.

12,19 Farmář měl v plánu odejít do důchodu, jakmile budou nové stodoly hotové. Všimněte si jeho nezávislého přístupu: moje stodoly, moje obilí a zásoby, moje duše. Celou budoucnost měl naplánovanou. Chtěl odpočívat, jíst, pít a radovat se.

12,20–21 „Když začal o čase přemýšlet, jako by byl jeho, narazil ke své věčné škodě na Boha.“ Bůh mu řekl, že ještě tu noc zemře. Potom už nebude vlastnit všechny svůj majetek a ten případně někomu jinému. Někdo jednou definoval blázna jako toho, jehož plány končí v hrobě. Tento člověk jistě bláznem byl.

„Či bude to, co jsi připravil?“ zeptal se Bůh. Zrovna tak bychom se mohli zeptat sebe: „Kdyby Kristus dnes přišel, či by byl všechen můj majetek?“ O kolik lepší by bylo využít ho dnes pro Boha, než ho nechat zítra padnout do rukou ďábla! Můžeme si tím hromadit poklady v nebi, a být tak bohatí v Bohu. Nebo ho můžeme rozházet pro své tělo a z těla sklidit zkázu.

C. Obavy, nebo víra (12,22–34)

12,22–23 Jedním z velkých nebezpečí v životě křesťana je to, že se prvním a největším cílem existence stane snaha obstarat si pokrm a oděv. Začneme se tolik zabývat vyděláváním peněz, abychom si všechno mohli dovořit, že je dílo našeho Pána odsunuto na druhé místo. Nový zákon zdůrazňuje, že Kristus má

v našem životě zaujímat první místo. Pokrm a oděv by měly být druhořadé. Měli bychom usilovně pracovat, abychom uspokojili své běžné potřeby, a poté světit Bohu svou budoucnost, když se pouštíme do jeho díla. Takový je život víry.

Když Pán Ježíš řekl, že bychom se neměli starat o jídlo a oblečení, neměl na mysli, že bychom měli nečinně sedět a čekat, až nám vše spadne do klína. Křesťanství nepodporuje lenivost! Určitě ale myslel, že v průběhu vydělávání peněz na nezbytné věci v životě je nemáme nechat, aby získaly přílišnou důležitost. Koneckonců v životě existuje něco důležitějšího, než to, co jíme a co nosíme. Jsme zde jako královi vyslanci a veškeré úvahy o osobním pohodlí a vzhledu musí být méně důležité než slavná úloha dát jej poznat ostatním.

12,24 Ježíš použil havrany jako příklad toho, jak se Bůh stará o svá stvoření. Netráví život zoufalým hledáním potravy a zaopatřováním budoucích potřeb. Žijí z hodiny na hodinu v závislosti na Bohu. Skutečnost, že nesejí ani nežnou, by se neměla stát základem pro učení, že by se lidé měli zdržet světských zaměstnání. Znamená to, že Bůh zná potřeby těch, které stvořil, a postará se o ně, pokud se mu svěříme do rukou. Jestliže Bůh živí havrany, oč více bude živit ty, které stvořil, spasil svou milostí a povolal, aby se stali jeho služebníky. Havrani nemají stodoly nebo zásobárny, přesto jim Bůh každý den dává, co potřebují. Proč bychom tedy měli trávit život stavěním větších stodol a zásobáren?

12,25–26 Ježíš se zeptal: „Kdo z vás dokáže úzkostlivou péči přidat k délce svého věku jediný loket?“ Naznačuje to, jak pošetilý je dělat si starosti z věcí (třeba z budoucnosti), které nemůžeme ovlivnit. Nikdo si starostmi život neprodlouží. Proč si tedy dělat starosti z budoucnosti? Raději využijme veškerou svoji sílu a čas ke službě pro Krista a nechejme budoucnost na něm.

12,27–28 Lilie jsou další příklad, jak je pošetilý promrhat své nejlepší schopnosti v honbě za módou. Liliemi jsou nejspíše myšleny sasanky věncové. Nepracují ani nepředou, přesto jejich přirozená krása soupeří se

Šalomounem v celé jeho slávě. Jestliže Bůh nešetří krásou na květinách, které dnes vykvetou a zítra jsou hozeny do pece, nebude také dbát o potřeby svých dětí? Dokazujeme, že máme malou víru, když si děláme starosti, trápíme se a spěcháme v neustálém boji o získávání stále většího majetku. Marráme životy, když děláme, co by za nás Bůh udělal, kdybychom jen více zasvětili svůj čas a schopnosti jemu.

12,29–31 Naše každodenní potřeby jsou ve skutečnosti malé. Je úžasné, jak jednoduše dokážeme žít. Proč tedy dávat jídlu a oblečení v našich životech tak význačné místo? A proč se zneklidňovat ohledně budoucnosti? Takto žijí nevěřící. Národy tohoto světa, které neznají Boha jako svého Otce, se soustředí na jídlo, oblečení a zábavu. Tyto věci tvoří střed i okraj jejich existence. Bůh ale nechtěl, aby jeho děti trávily čas honbou za pohodlím. Má na zemi práci, kterou je třeba udělat, a slíbil, že se bude starat o ty, kteří se mu naprosto oddají. Jestliže budeme hledat jeho království, nikdy nás nenechá hladové nebo nahé. Jak by bylo smutné dojít ke konci života a uvědomit si, že jsme strávili většinu času pachtěním se za tím, co už bylo zahrnuto ve vstupence domů do nebe.

12,32 Učedníci tvořili malé stádečko bezbranných ovcí, které byly vyslány do nepřátelského světa. Je pravda, že neměli žádné viditelné prostředky k zajištění živobytí nebo k obraně. Přesto byla tato bezradná skupina mladých lidí určena zdědit s Kristem království. Jednoho dne s ním budou vládnout nad celou zemí. Pán Ježíš je proto povzbuzuje, aby se nebáli, protože pokud má pro ně Otec schované tak velkolepé ocenění, potom se nemusejí bát cesty, která je před nimi.

12,33–34 Namísto hromadění majetku a plánování, jak ho využijí, mohou tento majetek investovat do Pánova díla. Investovali by ho tak do nebe a do věčnosti. Zub času by nemohl postihnout jejich vlastnictví. Nebeský poklad je plně zajištěn proti krádeži a zničení. Potíž s materiálním bohatstvím je v tom, že je obvykle nelze vlastnit, aniž bychom se na ně nespolehali. Proto Ježíš řekl: „Neboť kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce.“ Jestli-

že své peníze pošleme v předstihu, potom už nebudeme mít zalíbení v pomíjejících věcech tohoto světa.

D. Podobenství o bdělém služebníkovi

(12,35–40)

12,35 Nejenže učedníci měli důvěřovat Pánu, pokud šlo o jejich potřeby, ale měli žít v neustálém očekávání jeho druhého příchodu. Jejich bedra měla být přepásána a jejich lampy měly hořet. Ve východních zemích nosili přes bedra opasek, který držel nahoře dlouhé volné roucho, když člověk potřeboval jít rychle nebo utíkat. Přepásaná bedra znamenají úkol, který je třeba splnit, a hořící lampa znamená svědectví, které je třeba zachovat.

12,36 Učedníci měli žít v nepřetržitém očekávání Pánova návratu, jako kdyby to byl člověk, který se vrací ze svatby. Kelly říká:

Měli by se oprostít od veškerých pozemských břemen, aby mohli Pánu okamžitě otevřít ve chvíli, kdy zatluče – aniž by se něčím rozptylovali nebo se museli připravit. Jejich srdce čeká na něj, na svého Pána; milují ho, očekávají ho. Tluče a oni mu okamžitě otevírají.⁴³

Podrobnosti příběhu o muži, který se vrací ze svatby, by se neměly používat, pokud jde o prorockou budoucnost. Neměli bychom tuto svatbu ztotožňovat se svatební hostinou Beránka ani návrat tohoto pána s vytržením. Pánův příběh měl učit jednu prostou pravdu – bděle očekávat jeho návrat; účelem nebylo vysvětlit pořadí událostí při jeho příchodu.

12,37 Když se pán vrací ze svatby, jeho služebníci ho dychtivě očekávají a jsou připraveni plnit jeho rozkazy. Pán je jejich přístupem tak potěšen, že si s nimi vymění role. Opáše se služebnickou zástěrou, posadí je ke stolu a podává jim jídlo. Je to dojemný náznak toho, že ten, který kdysi přišel na tento svět jako otrok, se ochotně uvolí k tomu, aby svému lidu znovu sloužil v jejich nebeském domě. Oddaný německý biblista Bengel považoval verš 37 za největší slib v celém Božím slově.

12,38 Druhá noční hlídka probíhala od devíti hodin večer až do půlnoci. Třetí pak od půlnoci až do třetí hodiny ranní. Nezáleží, kte-

rá to zrovna byla hlídka, když se Pán vrátil, jeho služebníci na něj čekali.

12,39–40 Pán uvádí další příklad, když se zmiňuje o hospodáři, jehož dům byl v nestřeženou chvíli vykraden. Příchod zloděje byl naprosto nečekaný. Kdyby to hospodář věděl, nedovolil by mu prokopat se do domu. Plyne z toho ponaučení, že čas Kristova příchodu je nepředvídatelný; nikdo nezná den nebo hodinu, kdy se objeví. Až přijde, ti věřící, kteří si na zemi hromadili poklad, o všechno přijdou, protože jak někdo řekl: „Křesťan své bohatství buď opouští, nebo do něj vchází.“ Jestliže opravdu vyhlížíme Kristův příchod, prodáme vše, co máme, a budeme si střídat poklad v nebi, kam se nemůže dostat žádný zloděj.

E. Věrný a nevěrný služebník (12,41–48)

12,41–42 V tuto chvíli se Petr zeptal, zda je Kristovo podobenství o bdělosti určeno jen učedníkům nebo všem lidem. Pán odpověděl, že je určeno všem, kteří vyznávají, že jsou Božími správci. Věrný a rozumný správce je ten, který je ustanoven nad Pánovým domem a který přiděluje jeho lidu potraviny. Hlavní zodpovědností správce je zde starat se o lidi, ne o materiální věci. Je to v souladu s celým kontextem jako varování pro učedníky před materialismem a chamtivostí. Důležití jsou lidé, ne věci.

12,43–44 Když Pán přijde a uvidí, že jeho služebník má upřímný zájem o duchovní blaho mužů a žen, štedře jej odmění. Odměna se pravděpodobně týká Kristovy vlády v době tisíciletého království (1Pt 5,1–4).

12,45 Služebník sice říká, že pracuje pro Krista, avšak ve skutečnosti není věřící. Místo aby sytil Boží lid, zneužívá jej, okrádá jej a žije požitkářským způsobem. (Může to být odkaz na farizee.)

12,46 Až přijde Pán, jeho pokrytectví bude odhaleno a bude potrestán spolu s ostatními nevěrnými. Výraz „oddělí ho“ by se dal také přeložit jako „tvrdě ho ztrestá“.

12,47–48 Verše 47 a 48 objasňují základní pravidlo veškeré služby. Pravidlo zní: Čím větší výsada, tím větší zodpovědnost. Pro věřící to znamená, že v nebi budou různé stupně odměn. Pro nevěřící to znamená, že v pekle

budou různé stupně trestu. Ti, kdo poznali Boží vůli, jak je zjevená v Písmu, mají velkou zodpovědnost poslouchat ji. Bylo jim dáno hodně, a hodně se od nich také bude požadovat. Ti, kdo neměli takové výsady, budou potrestáni za své přečiny, ale jejich trest bude mírnější.

F. Důsledek Kristova prvního příchodu (12,49–53)

12,49 Pán Ježíš věděl, že jeho příchod na zem nepřinese zpočátku pokoj. Nejprve musí způsobit rozdělení, konflikt, pronásledování, krveprolití. Nepřišel se zjevným záměrem uvrhnout na zemi takový oheň; ten byl důsledkem jeho příchodu. I když během jeho služby na zemi nastaly problémy a rozbroje, srdce člověka bylo doopravdy odkryto až na kříži. Pán věděl, že se to všechno musí stát, a chtěl, aby oheň pronásledování proti němu propuknul, jakmile bude třeba.

12,50 Křtem měl být pokřtěn. Je to odkaz na jeho křest v čase jeho smrti na Golgotě. Stálo ho to nesmírné sebeovládání jít na kříž a dovršit vykoupění pro ztracené lidstvo. Hanba, utrpení a smrt pro něj byly Boží vůlí a on usilovně poslouchal.

12,51–53 Věděl moc dobře, že jeho příchod v té době nedá na zemi pokoj. Varoval tedy učedníky, že když se k němu lidé obrátí, jejich rodiny je budou pronásledovat a vyhánět. Pokud se křesťanství dostane do pětičlenné domácnosti, rozdělí rodinu. Je zvláštním znakem zvrácené lidské povahy, že nevěřící příbuzní by byli radši, kdyby byl jejich syn opilcem a prostopášníkem, než ho nechat veřejně zaujmout postoj učedníka Pána Ježíše Krista. Tento odstavec vyvrací teorii, že Ježíš přišel sjednotit lidstvo (věřící a nevěřící) do jednoho celosvětového bratrstva lidí. Naopak je spíše rozdělil, jak nikdy předtím rozdělení nebyli!

G. Znamení doby (12,54–59)

12,54–55 Předchozí verše byly určeny učedníkům. Nyní se Spasitel obrací k zástupům. Připomíná jim, že dovedou předpovídat počasí. Věděli, že když na západě vidí oblak (nad Středozezemním mořem), přijde déšť. Na-

proti tomu jižní vítr přinášel vedro a sucho. Lidé měli dostatek rozumu, aby to rozpoznali. Zde šlo ale o víc než o rozum. Šlo o ochotu to rozpoznat.

12,56 V duchovních věcech to bylo jiné. I když oplývali běžným lidským rozumem, nepoznali důležitost času, který v dějinách lidstva nastal. Boží Syn přišel na tuto zem a byl mezi nimi. Nebe nebylo nikdy předtím tak blízko. Nerozpoznali však čas svého navštívení. Rozumem byli schopni ho rozpoznat, nebyli ale ochotni, takže obelhávali sami sebe.

12,57–59 Kdyby si uvědomili, jak důležitý je čas, ve kterém žijí, spěchali by, aby se udobřili se svými protivníky. Jsou zde použity čtyři právní termíny – protivník, vládce, soudce, biřic – všechny mohou odkazovat na Boha. V tom čase byl Bůh mezi nimi, úpěnlivě je prosil a dával jim příležitost, aby byli spaseni. Měli činit pokání a vložit v něj svou důvěru. Jestliže odmítli, budou se muset postavit před Boha jako před svého soudce. Případ se jistě obrátí proti nim. Budou shledáni vinnými a odsouzeni za svou nevěru. Budou vsazeni do vězení, což znamená, že budou navěky potrestáni. Nevyjdou z něho, dokud nevrátí poslední haléř, tj. nevyjdou nikdy, protože nikdy nebudou schopni splatit tak obrovský dluh.

Tím měl Ježíš na mysli, že by měli rozpoznat čas, ve kterém žijí. Poté by se měli udobřit s Bohem prostřednictvím pokání ze svých hříchů a naprostého odevzdání se jemu.

H. Důležitost pokání (13,1–5)

13,1–3 Kapitola 12 skončila neschopností židovského národa rozpoznat čas, ve kterém žili, a Pánovým varováním, aby urychleně činili pokání, nebo navždy zahynou. Kapitola 13 v tomto tématu pokračuje a je z velké části určena Izraeli jako národu, i když se pravidla vztahují k jednotlivcům. Jádro následující rozmluvy tvoří dvě národní katastrofy. První je masakr několika Galilejců, kteří přišli do Jeruzaléma, aby uctili Boha. Pilát, místodržící v Judsku, nařídil, aby byli zavražděni, zatímco obětovali Bohu. Více o tomto brutálním činu nevíme. Předpokládáme, že oběťmi byli Židé žijící v Galileji. Židé v Jeruzalémě mož-

ná vycházeli z mylné představy, že tito Galilejci museli spáchat otřesné hříchy a že jejich smrt byla důkazem Boží nelibosti. Pán Ježíš ale vše uvedl na pravou míru, když židovský lid varoval, že pokud nebudou činit pokání, všichni podobně zahynou.

13,4–5 Další tragédií bylo zhroucení věže v Siloe, které usmrtilo osmnáct lidí. Kromě tohoto záznamu nemáme o tragédii další informace. Naštěstí nepotřebujeme vědět více. Pán zdůraznil, že by se tato katastrofa neměla chápat jako mimořádný trest za velkou nepravost. Spíše by se měla brát jako varování pro celý izraelský národ, že nebudou-li činit pokání, dočkají se podobné zkázy. Tato zkáza přišla v roce 70 po Kr., když Titus vtrhl do Jeruzaléma.

I. Podobenství o neplodném fíkovníku (13,6–9)

13,6–9 V úzké návaznosti na předchozí verše Pán Ježíš vyprávěl podobenství o fíkovníku. Není těžké rozpoznat ve fíkovníku Izrael zasazený na Boží vinici, tj. na světě. Bůh na stromě hledal ovoce, ale žádné nenalezl. Řekl tedy vinaři (Pánu Ježíši), že tři léta marně hledal na stromě ovoce. Nejjednodušší výklad toto vztahuje k prvním třem rokům veřejné služby našeho Pána. Myšlenkou tohoto úseku je, že kdyby fíkovník chtěl, měl dostatek času plodit ovoce. Jestliže z něj během tří let nevzešlo žádné ovoce, bylo rozumné dojít k závěru, že už ani žádné nevzejde. Protože nenesl plody, Bůh nařídil, aby byl vyřazen. Zabíral pouze místo, které by se dalo využít lépe. Vinař se za fíkovník přimluvil, žádal, aby dostal ještě jeden rok. Jestliže na konci této doby stále neponese plody, sám ho pokácí. A přesně to se stalo. Poté, co začal čtvrtý rok, Izrael zavrhl a ukřížoval Pána Ježíše. Výsledkem bylo, že hlavní město bylo zničeno a lid se rozprchnul.

G. H. Lang to vyjádřil následovně:

Boží Syn znal myšlení svého Otce, majitele vinice, a věděl, že byl vydán obávaný příkaz „Vytni jej“; Izrael znovu vyčerpával Boží trpělivost. Ani národ ani jednotlivci se neměli bezdůvodně těšit z Boží péče, pokud nepřinášeli ovoce spravedlnosti k Boží slávě a chvále. Člověk byl stvořen k Stvo-

řitelově cti a potěšení; pokud neplní tento opodstatněný záměr, proč by za jeho hříšným selháním neměl následovat rozsudek smrti a proč by neměl být svržen ze svého výsadního postavení?⁴⁴

J. Uzdravení sehnuté ženy (13,10–17)

13,10–13 Na představeném synagogy vidíme skutečný postoj Izraele k Pánu Ježíši. Vydilo mu, že Spasitel v sobotu uzdravil jednu ženu. Ta žena měla vážně pokřivenou páteř již osmnáct let. Její postižení bylo tak těžké, že se nemohla vůbec narovnat. Aniž by jej požádala, Pán Ježíš pronesl uzdravující slovo, vložil na ni ruce a narovnal jí páteř.

13,14 Představený synagogy rozhořčeně řekl lidem, aby si přišli pro uzdravení během prvních šesti dní v týdnu, ale ne sedmý. Byl to náboženský profesionál, který se nijak blíže nestaral o problémy druhých. I kdyby přišli během prvních šesti dní v týdnu, nemohl by jim pomoci. Lpěl na formálních stránkách Zákona, ale ve svém srdci neměl lásku ani slitování. Kdyby měl osmnáct let pokřivenou páteř, bylo by mu jedno, který den by byl uzdraven.

13,15–16 Pán pokáral jeho a ostatní vůdce za pokrytectví. Připomněl jim, že se v sobotu nerozpakují odvázat vola nebo osla od žlabu, aby se mohl napít vody. Jestliže mají v sobotu takové ohledy k němým zvířatům, bylo snad špatné, že Ježíš uzdravil tuto ženu, která byla dcerou Abrahamovou? Spojení „dcera Abrahamova“ naznačuje nejen, že byla Židovka, ale také skutečně věřící, žena víry. Její pokřivení páteře způsobil Satan. Z jiných částí Bible víme, že některé nemoci jsou důsledkem Satanovy činnosti. Satan způsobil Jobovi vředy a Satanův posel dal Pavlovi do těla osten, aby ho srážel. Dábel však toto nemůže věřícímu udělat, aniž by mu to Pán nedovolil. Bůh pak překonává každou takovou nemoc pro svou slávu.

13,17 Odpůrci našeho Pána byli jeho slovy naprosto zahanbeni. Prostí lidé se radovali, protože se stal slavný zázrak a oni to věděli.

K. Podobenství o království (13,18–21)

13,18–19 Když lidé viděli toto zázračné uzdravení, měli možná tendenci si myslet, že

království bude nastoleno okamžitě. Pán Ježíš je však vyvedl z omylu tím, že jim vyprávěl dvě podobenství o Božím království, která popisují, jak to bude vypadat v době mezi královým zavržením a jeho příchodem na zem, aby vládnul. Znázorňují růst křesťanského světa a mluví jak o pouhém vyznání víry, tak o skutečné víře (viz poznámky k 8,1–3).

Nejprve Boží království přirovnal k hořčičnému semeni, jednomu z nejmenších semen. Když se zasadí do země, vyrostे z něj keř, ale ne strom. Když tedy Ježíš řekl, že ze semene vyrostе velký strom, naznačoval, že vyrostе abnormálně vysoko. Byl dost velký, aby se v jeho větvích uhnízdili nebeští ptáci. Je tím myšleno, že křesťanství mělo skromné začátky malé jako hořčičné semeno. Když ale rostlo, získávalo oblibu a vytvořil se křesťanský svět, jak jej známe dnes. Křesťanský svět se skládá ze všech, kteří vyznávají věrnost Pánu, ať jsou nebo nejsou znovuzrozeni. Nebeskými ptáky jsou supi nebo dravci. Symbolizují zlo a znázorňují skutečnost, že křesťanský svět se stal útočištěm pro různé podoby zvrácenosti.

13,20–21 Druhé podobenství přirovnává Boží království ke kvasu, který žena dala do tří měric mouky. Věříme, že kvas je v Písmu vždy symbolem zla. Zde to znamená, že do čistého pokrmu Božího lidu bylo přimícháno zlé učení. Toto zlé učení se mění a dokáže se zákeřně šířit.

L. Úzké dveře do království (13,22–30)

13,22–23 Když Ježíš pokračoval v cestě do Jeruzaléma, někdo vystoupil ze zástupu, aby se ho zeptal, zda bude spaseno jen málo lidí. Byla to možná zbytečná otázka z pouhé zvědavosti.

13,24 Pán na tuto spekulativní otázku odpověděl přímým rozkazem. Tazatelé řekl, aby se ujistil, že on sám vejde úzkými dveřmi. Když Ježíš řekl, aby usilovali vejít úzkými dveřmi, nemyslel tím, že spasení vyžaduje snahu na naší straně. Úzkými dveřmi je zde nové narození – spasení milostí skrze víru. Ježíš muže varoval, aby se ujistil, že vstupuje těmito dveřmi. „Mnozí... se budou snažit vejít, ale nebudou schopni,“ až jednou budou dveře zavřeny. Neznamená to, že se budou

snažit vejít dvěma obrácení, ale spíše že v den Kristovy moci a slávy budou chtít vstoupit do království, ale bude příliš pozdě. Den milosti, ve kterém žijeme, skončí.

13,25–27 Hospodář vstane a zavře dveře. Židovský národ je poté zobrazen, jak tluče na dveře a prosí Pána, aby otevřel. On odmítne, neboť je nikdy neznal. Budou proti tomu protestovat a předstírat, že s ním žili v důvěrném vztahu. Tyto výmluvy jej ale neobměkčí. Činili nepravost, a tak jim nebude dovoleno vstoupit.

13,28–30 Jeho odmítnutí způsobí pláč a skřípění zubů. Pláč je známkou lítosti a skřípění zubů svědčí o silné nenávisti vůči Bohu. Svědčí to o tom, že utrpení v pekle lidské srdce nemění. Nevěřící Izraelité spatří Abrahama, Izáka a Jákoba a všechny proroky v Božím království. Sami očekávali, že se tam dostanou pouze proto, že byli příbuzní s Abrahamem, Izákem a Jákobem, budou však vyhnáni ven. Ze všech koutů země budou pohané přicházet do záře Kristova království a těšit se z jeho úžasných darů. Mnoho Židů, kteří byli první v Božím plánu požehnání, bude zavrženo, zatímco pohané, na které se pohlíželo spatra jako na psy, se budou těšit z darů Kristovy vlády v tisíciletém království.

M. Smrt proroků v Jeruzalémě (13,31–35)

13,31 V tuto dobu se Pán Ježíš zjevně nacházel na Herodově území. Přišli za ním někteří farizeové a upozornili ho, aby šel odtamtud pryč, protože se ho Herodes snažil zabít. Zdá se, že farizeové jednají zcela proti svým zvyklostem, když předstírají zájem o Ježíšovo blaho a bezpečí. Možná se s Herodem spojili, aby ho vystrašili a on šel do Jeruzaléma, kde bude zcela jistě zatčen.

13,32 Hrozba fyzického násilí neměla na našeho Pána vliv. Poznal, že jde o Herodovy intriky a řekl farizeům, aby šli zpátky k té lišce se vzkazem. Někteří lidé mají problém s tím, že Pán Ježíš mluvil o Herodovi jako o lišce (v originále je použit ženský rod). Případá jim, že šlo o porušení nařízení v Písmu, které zakazuje mluvit zle o vládci lidu (Ex 22,27). Nemluvil ovšem zle; byla to naprostá pravda. Podstatou vzkazu, který mu Ježíš poslal, bylo,

že ještě krátký čas bude mít co dělat. Během svých několika zbývajících dní bude vyhánět demony a zázračně uzdravovat. Poté třetího dne, tj. posledního dne, dokoná dílo spojené se svou pozemskou službou. Nic mu nezabrání, aby vykonal své povinnosti. Dokud nepřijde stanovený čas, nemůže mu ublížit žádná moc na zemi.

13,33 Navíc nemohl být zavražděn v Galileji. Tato výsada byla vyhrazena pro Jeruzalém. Bylo to město, které příznačně zavraždilo služebníky Nejvyššího Boha. Jeruzalém měl víceméně monopol na smrti Božích mluvčích. To měl Pán Ježíš na mysli, když řekl, že „není možné, aby prorok zahynul mimo Jeruzalém“.

13,34–35 Když Ježíš řekl pravdu o zkaženém městě, neubráníl se dojetí a nařikal nad ním. Miloval město, které zabíjí proroky a kmenuje Boží posly. Kolikrát chtěl shromáždit obyvatele města jako slepice svá kuřata pod křídla, ale oni nechtěli. Potíž byla v jejich tvrdohlavosti. V důsledku toho budou jejich město, jejich chrám a jejich země zanechány pusté. Stráví dlouhou dobu ve vyhnanství. Ve skutečnosti nespátří Pána, dokud nezmění svůj postoj k němu. Verš 35 odkazuje na druhý Kristův příchod. Pozůstatek izraelského národa bude v ten den činit pokání a řekne: „Požehnaný, který přichází ve jménu Pána.“ Jeho lid se mu poté v den jeho moci podvolí.

N. Uzdravení člověka s vodnatelností (14,1–6)

14,1–3 Jednoho sobotního dne pozval Pána jeden z vůdců farizeů do svého domu na jídlo. Nešlo o upřímné gesto pohostinnosti, ale o pokus náboženských vůdců najít na Božím Synu chybu. Ježíš zde uviděl člověka, který trpěl vodnatelností, tj. otokem způsobeným hromaděním vody ve tkáních. Spasitel četl myšlenky svých odpůrců, když se jich trefně zeptal, zda je dovoleno v sobotu uzdravit.

14,4–6 I když by bývali rádi řekli, že ne, nedokázali by svou odpověď ospravedlnit, a tak mlčeli. Ježíš proto člověka uzdravil a propustil. Byl to pro něj skutek milosrdenství a Boží láska není nikdy nečinná, ani v sobotu (J 5,17). Poté se obrátil k Židům a připomněl jim, že kdyby některé z jejich zvířat spadlo do

nádrže, určitě by ho v sobotní den vytáhli. Bylo by to v jejich vlastním zájmu. Zvířata pro něj znamenala peníze. Když však trpěl jejich bližní, nestarali se a odsoudili by Pána Ježíše za to, že mu pomohl. Přestože na Spasitelův argument nebyli schopni odpovědět, můžeme si být jisti, že je rozružil ještě více.

O. Podobnoství o předních místech na hostině (14,7–11)

14,7–11 Když Ježíš vstoupil do domu farizea, možná viděl, jak se hosté snaží získat přední místa u stolu. Usilovali o čestné a význačné pozice. Skutečnost, že byl sám hostem, mu nezbránila, aby mluvil otevřeně v upřímnosti a spravedlnosti. Varoval je před tímto sobeckým přístupem. Když byli pozváni na jídlo, měli raději zaujmout ne tolik významné místo. Když usilujeme o přední místo, vždy existuje možnost, že budeme zahanbeni, pokud se budeme muset přesunout na horší místo. Jestliže jsme před Bohem opravdu pokorní, existuje pouze jeden směr, kterým se můžeme posunout, a to nahoru. Ježíš učil, že je lepší, když nás povýší na čestné místo, než se ho sami chopit a později ho muset uvolnit. On sám byl živým příkladem sebezapření (Fp 2,5–8). Ponižil se a Bůh ho povýšil. Každý, kdo se povyšuje, bude Bohem ponížen.

P. Boží seznam hostů (14,12–14)

14,12–14 Vůdce farizeů nepochybně pozval k jídlu místní významné osobnosti. Ježíš to okamžitě pochopil. Viděl, že chudí lidé se v jejich společenství nenacházeli. Využil tak situace, aby jim předložil jednu z úžasných křesťanských zásad – že bychom měli milovat ty, kteří nejsou krásní a nemohou nám to oplatit. Lidé se obvykle chovají tak, že vždy pozývají své přátele, příbuzné a bohaté sousedy s nadějí, že se jim dostane odplaty. Takové chování nevyžaduje duchovní život. Ale rozhodně je nadpřirozené projevit laskavost chudým, zmrzačeným, chromým a slepým. Bůh má schovanou zvláštní odměnu pro ty, kdo jsou dobrotiví k těmto lidem. I když nám to takoví hosté nemohou oplatit, sám Bůh slibuje odměnu při zmrtvýchvstání spravedlivých. V Písmu je to také známo jako první vzkříšení

a znamená vzkříšení všech opravdových věřících. Dojde k němu při vytržení a věříme, že také na konci doby souzení. To znamená, že první vzkříšení není jedna jediná událost, ale bude probíhat po etapách.

Q. Podobenství v výmluvách (14,15–24)

14,15–18 Jeden z hostů, který s Ježíšem stoloval, poznamenal, jak bude úžasné mít podíl na darech Božího království. Možná na něj udělaly dojem zásady chování, které Ježíš právě učil, nebo šlo jen o obyčejnou poznámku, kterou pronesl, aniž by o tom uvažoval. Ježíš v každém případě odpověděl, že jakkoliv je úžasné jíst chléb v Božím království, je smutné, že mnozí z těch, kteří jsou pozváni, si vymýšlejí nejrůznější hloupé výmluvy, proč nemohou přijít. Znázorňuje Boha jako jednoho člověka, který pořádal velkou večeři a pozval mnoho hostů. Když bylo jídlo připraveno, požádal svého služebníka, aby oznámil pozvaným, že už je všechno připraveno. Připomíná nám to úžasnou skutečnost, že Pán Ježíš na Golgotě dokončil vykupitelské dílo a pozvání evangelia vychází z dokončeného díla. Jeden člověk, který byl pozván, se omluvil, protože si koupil pole a chtěl se na ně jít podívat. Obyčejně se chodí pole obhlédnout před jeho koupí, on však dal tehdy přednost lásce k materiálním věcem před laskavým pozváním.

14,19–20 Další člověk koupil pět párů volů a šel je vyzkoušet. Znázorňuje ty, kteří staví práci, zaměstnání nebo podnikání před Boží volání. Třetí řekl, že se oženil, a proto nemůže přijít. Rodinná pouta a přátelské vztahy lidem často brání přijmout pozvání evangelia.

14,21–23 Když služebník svému pánu oznámil, že všichni pozvání odmítli, poslal ho pán do města, aby pozval chudé, zmrzačené, slepé a chromé. „Jak přirozenost, tak i milost nesnášejí prázdnotu,“ řekl Bengel. Je možné, že původně pozvání představují vůdce židovského národa. Když pozvání odmítli, Bůh evangelium poslal k obyčejným lidem ve městě Jeruzalém. Mnozí z nich odpověděli na volání, v Pánově domě bylo ale stále místo. Řekl tedy služebníkovi, aby vyšel na hlavní i boční cesty a přinutil lidi vejít. Nepochybně

jde o znázornění, jak se evangelium dostává mezi pohany. Neměli být přinuceni *ozbrojenou silou* (jak se v dějinách křesťanství stalo), ale raději *silou argumentů*. Ve snaze přivést je a naplnit pánův dům měl služebník použít láskyplného přesvědčování

14,24 Když se potom podávalo jídlo, původní seznam hostů už nebyl platný, protože ti, kteří byli prvně pozváni, nepřišli.

R. Cena opravdového učednictví (14,25–35)

14,25 Pána Ježíše následovaly velké zástupy. Většina vůdců by byla z tak obrovského zájmu radostí bez sebe. Pán však nehledal lidi, kteří ho budou následovat ze zvědavosti, aniž by měli v srdci opravdový zájem. Hledal ty, kteří byli ochotni pro něj oddaně a s nadšením žít a dokonce za něj zemřít, pokud by to bylo nutné. Začal tedy zástup třídit tak, že jim předkládal tvrdé požadavky. Někdy Pán Ježíš pro sebe lidi získal, avšak poté, co jej začali následovat, z nich oddělil plevy. Totéž se děje zde.

14,26 Nejprve řekl těm, kteří jej následovali, že aby byli opravdovými učedníky, musí ho nade všechno milovat. Nikdy nenaznačoval, že by měli lidé ve svém srdci chovat nenávisť vůči otci, matce, manželce, dětem, bratrovi nebo sestře. Spíše zdůrazňoval, že láska ke Kristu musí být tak veliká, že v porovnání s ní bude jakkoliv jiná láska vypadat jako nenávisť (srov. Mt 10,37). Učedník nesmí nikdy dopustit, aby jej ohledy na rodinné vazby odvedly z cesty naprosté poslušnosti Pánu.

To nejtěžší na prvním požadavku učednictví však nacházíme ve slovech „i vlastní duši“. Nejenže musíme milovat své příbuzné méně; musíme také nenávidět svou vlastní duši! Místo abychom vedli život zaměřený na sebe, musíme vést život zaměřený na Krista. Místo abychom se ptali, jak každý skutek ovlivní nás, musíme důkladně zvážit, jak ovlivní Krista a jeho slávu. Ohledy na osobní pohodlí a bezpečí musejí být podřízeny oné významné úloze, jakou je oslavování a zvěstování Krista. Spasitelova slova jsou nezpochybnitelná. Řekl, že pokud ho nade všechno nemilujeme, více než svou rodinu a více než svou duši, nemůžeme být jeho učedníky. Nejde o jen napůl.

14,27 Dále učil, že opravdový učedník musí nést svůj vlastní kříž a následovat ho. Křížem není myšlena tělesná nemohoucnost nebo duševní utrpení, ale cesta výčitek, utrpení, osamění a případně i smrti, pro kterou se člověk pro Krista dobrovolně rozhodne. Ne všichni věřící nesou kříž. Je možné se mu vyhnout, pokud budeme žít život křesťana pouze formálně. Pokud se ale rozhodneme žít naplno pro Krista, zakusíme tentýž satanský odpor, jaký poznal Boží Syn, když byl na zemi. *Takový je kříž.* Učedník musí jít za Kristem. To znamená, že musí žít tentýž život, jaký žil Kristus, když byl tady na zemi – život sebezapření, ponižování, pronásledování, výčitek, pokušení a protiřečení hříšníků proti němu.

14,28–30 Pán poté použil dvou příkladů, aby zdůraznil, jak je nutné spočítat si cenu, než se člověk rozhodne ho následovat. Život křesťana přirovnal k stavebnímu projektu a k válce. Člověk, který chce postavit věž, si nejprve sedne a spočítá náklady. Jestliže nemá dostatek na dokončení stavby, nebude dál pokračovat. Kdyby totiž měl položeny základy a musel přestat stavět, přihlízející by se mu začali posmívat a říkali by: „Tento člověk začal stavět, ale nemohl dokončit.“ Stejně je to s učedníky. Nejprve by měli spočítat cenu, zda opravdu myslí vážně, že by pro Krista naprosto opustili své životy. Jinak by mohli začít na výsluní slávy a uhasnout. Pokud se to stane, přihlízející se jim budou posmívat za to, že dobře začali a postupně skončili. Svět má pro polovičaté křesťany pouze pohrdání.

14,31–32 Král, který táhne do války proti vojsku, které má početní převahu, musí pečlivě zvážit, zda je jeho menší vojsko schopno porazit nepřítele. Velmi dobře si uvědomuje, že je to buď absolutní oddanost, nebo potupná kapitulace. A stejně tak tomu je v životě učedníka – věci nelze dělat napůl.

14,33 Verš 33 patří pravděpodobně k nejméně oblíbeným veršům v celé Bibli. Jasně říká, že „žádný z vás, kdo neopouští všechno, co mu náleží, nemůže být mým učedníkem“. Tato slova nelze obejít. Neříkají, že člověk musí být *ochoten* vše opustit, ale spíše že *musí* vše opustit. Musíme uznat, že Pán věděl, co říká. UVědomil si, že dílo jinak nebude nikdy

dokončeno. Chtěl muže a ženy, kteří si jej váží více než čehokoliv jiného na světě. Ryle podotýká:

Člověk, který pro sebe udělá dobře, je ten, který se pro Krista všeho vzdá. Uzavírá nejvýhodnější smlouvu; pár let nosí na tomto světě kříž a na světě, který přijde, bude mít věčný život. Získává nejhodnotnější majetek – svoje bohatství si s sebou nese za hrob. Zde oplývá milostí a v budoucnu bude oplývat slávou. A nejlepší ze všeho je, že co skrze víru v Krista získá, nikdy neztratí. Je to „ta dobrá část, kterou mu nikdo nevezme“.⁴⁵

14,34–35 Sůl představuje učedníka. Na člověku, který žije oddaně a obětavě pro Pána, je něco nezkaženého a chvályhodného. Poté ale čteme, že sůl ztratila chuť. Současná stolní sůl svou chuť neztrácí, protože je to čistá sůl. V biblických zemích se ale do soli často přimíchávaly nejrůznější nečistoty. Bylo tedy možné, aby se sůl spotřebovala a v nádobce zůstala usazenina. Ta však byla k ničemu. Nedala se ani použít pro zúrodnění země. Musela se vyhodit.

Je to obraz učedníka, který skvěle začne, a poté svému slibu nedostojí. Učedník má pro svou existenci jeden hlavní důvod, jestliže se mu nepodaří tento důvod splnit, stává se politováníhodným. Ohledně soli čteme, že „vyhazují ji ven“. Neříká se, že ji vyhazuje Bůh; to by se nikdy nemohlo stát. Ale lidé ji vyhazují ven, tj. udupávají svědectví toho, který začal stavět a nebyl schopný dílo dokončit. Kelly říká:

Ukazuje se zde nebezpečí, že co dobře začíná, skončí špatně. Co je na světě tak zbytečné jako sůl, která ztratila vlastnost, pro kterou se cení? Je to horší než být zbytečný z jakéhokoliv jiného důvodu. Tak je to s učedníkem, který přestane být Kristovým učedníkem. Nehodí se pro světské záměry a opustil ty Boží. Má příliš mnoho znalostí, aby vstoupil do světských marností a hříchů, ani se netěší z milosti a pravdy, která ho drží na Kristově cestě. ... Sůl bez chuti se stává objektem pohrdání a soudu.⁴⁶

Pán Ježíš uzavírá poselství o učednictví slovy: „Kdo má uši k slyšení, ať naslouchá.“ Těmito slovy naznačuje, že ne každý bude

ochotný poslouchat tvrdé požadavky, které učednictví klade. Pokud je ale člověk ochotný Pána Ježíše následovat, ať už je cena jakákoliv, pak by měl naslouchat a následovat.

Jan Kalvín jednou řekl: „Vzdal jsem se všeho pro Krista, a co jsem našel? Našel jsem všechno v Kristu.“ Henry Drummond poznamenal: „Vstup do nebeského království nestojí nic: roční členský příspěvek stojí všechno.“

S. Podobenství o ztracené ovci (15,1–7)

15,1–2 Zdálo se, že Pánova vyučovací služba v kapitole 14 přilákala opovrhované celníky a ostatní, kteří otevřeně hřešili. I když je Ježíš za hříchy napomínal, mnozí z nich připustili, že má pravdu. Postavili se na Kristovu stranu proti sobě samým. Činili právě pokání a uznali ho jako Pána. Kdykoliv Ježíš našel lidi, kteří byli ochotni přiznat svůj hřích, tíhl k nim, poskytoval jim duchovní pomoc a žehnal jim.

Farizeové a zákoníci odmítali skutečnost, že se Ježíš přátelil s lidmi, kteří byli zjevnými hříšníky. Sami těmto společensky a mravně nemocným neprojevovali slitování a nelíbilo se jim, že Ježíš ano. Vznegli tedy proti němu obvinění: „Tento člověk přijímá hříšníky a jí s nimi.“ Obvinění bylo samozřejmě pravdivé. Mysleli, že něco takového je zavrženíhodné, ve skutečnosti ale šlo o naplnění pravého účelu, kvůli kterému Pán Ježíš přišel na svět!

Jako odpověď na jejich obvinění Pán Ježíš vyprávěl podobenství o ztracené ovci, ztracené minci a ztraceném synu. Tyto příběhy se přímo zaměřovaly na zákoníky a farizee, kteří se před Bohem nikdy neponížili, aby přiznali, že jsou ztraceni. Ve skutečnosti byli ztraceni stejně jako celníci a hříšníci, pouze to zatvrděle odmítali přiznat. Hlavní smyslem těchto tří příběhů je, že Bůh má opravdovou radost a uspokojení, když vidí, jak se hříšníci kají, a netěší ho samospravedliví pokrytci, kteří jsou příliš hrdí na to, aby přiznali svou ubohou hříšnost.

15,3–4 Pán se zde představuje jako pastýř. Devadesát devět ovcí symbolizuje zákoníky a farizee. Ztracená ovce zosobňuje celníka nebo všeobecně známého hříšníka. Když si

pastýř všimne, že se jedna z jeho ovcí ztratila, nechá těch devadesát devět na poušti (ne v ohradě) a jde za ní, dokud ji nenajde. Pokud šlo o našeho Pána, tato cesta s sebou nesla jeho sestoupení na zem, jeho léta veřejné služby, jeho zavržení, utrpení a smrt. Jak jen jsou pravdivé verše chvalo zpěvu „Devadesát devět“:

Žádný z vykoupených si nikdy neuvědomil,
jak hluboké byly vody, které on překročil,
ani jak temná byla noc, kterou kráčel,
před tím, než ztracenou ovci našel.

Elizabeth C. Clephane

15,5 Když ovci našel, položil si ji na ramena a vzal ji domů. Naznačuje to, že se zachráněná ovce těšila výsadnímu a důvěrnému postavení, jaké nepoznala, dokud byla mezi ostatními.

15,6 Pastýř svolal své přátele a sousedy, aby se s ním radovali ze záchrany ztracené ovce. Svědčí to o Spasitelově radosti, když vidí, jak hříšník činí pokání.

15,7 Ponaučení je jasné: V nebi se radují z jednoho hříšníka, který činí pokání, neradují se ale z devadesáti devíti hříšníků, kteří nikdy neuznali, že jsou ztraceni. Verš 7 totiž znamená, že existují lidé, kteří nepotřebují činit pokání. Všichni jsou hříšníci a všichni se musejí kát, aby byli spaseni. Verš mluví o těch, kteří, alespoň podle sebe, pokání nepotřebují.

T. Podobenství o ztracené minci (15,8–10)

15,8–10 Žena v tomto příběhu může představovat Ducha svatého, který s lampou Božího slova hledá ztraceného. Devět stříbrných mincí představuje zatvrzelé lidi, zatímco jednou ztracenou mincí je myšlen člověk, který je ochotný přiznat, že není ve spojení s Bohem. V předchozím záznamu se ovce zatoulala z vlastní vůle. Mince je neživý předmět a může svědčit o stavu hříšníka – je mrtvý v hříších.

Žena nepřestává minci usilovně hledat, dokud ji nenalezne. Poté svolá přítelkyně a sousedky, aby s ní slavily. Ztracená mince, kterou našla, jí přinesla mnohem více radosti než zbývající devět, které se nikdy neztratily. Tak je tomu u Boha. Jeho srdce potěší hříšník, který se poníží a přizná, že je ztracený. Z těch,

kteří nikdy necítí potřebu činit pokání, Bůh takovou radost nemá.

U. Podobenství o ztraceném synovi (15,11–32)

15,11–16 Bůh Otec je zde vyobrazen jako jeden člověk, který měl dva syny. Mladší syn představuje kajícího hříšníka, zatímco starší syn znázorňuje zákoníky a farizee, ti jsou Božími syny skrze stvoření, ne skrze vykoupění. Mladší syn je znám také jako marnotratný syn. Marnotratný je ten, kdo lehkovážně rozhazuje peníze. Tento syn se začal v domě svého otce nudit a rozhodl se odejít. Nechtěl čekat, až jeho otec zemře, a tak dopředu požádal o svůj díl dědictví. Otec dal každému synovi jeho příslušný podíl. Krátce poté se mladší syn vydal do daleké krajiny a lehkomyslně své peníze utratil za hříšné radosti. Jakmile mu došly finanční prostředky, zemi postihla ekonomická krize a on se ocitl v nouzi. Jediné zaměstnání, které sehnal, byl pasák vepřů – pro běžného Žida to byla ta nejdopornější práce. Když jednou sledoval vepře, jak jedí lusky, záviděl jim. Měli více jídla než on sám a zdálo se, že neexistuje nikdo, kdo by byl ochoten mu pomoci. Všichni přátelé, které měl, když lehkomyslně utrácel peníze, se vytratili.

15,17–19 Ukázalo se, že hlad byl v podstatě požehnáním. Začal díky němu přemýšlet. Vzpomněl si, že nádeníci jeho otce žili mnohem pohodlněji než on. Měli spoustu jídla, zatímco on umíral hladu. Když o tom přemýšlel, rozhodl se s tím něco udělat. Odhodlal se jít za svým otcem, kát se, uznat svůj hřích a žádat o odpuštění. Uvědomil si, že již není hoden nazývat se otcovým synem, a měl v plánu požádat o práci nádeníka.

15,20 Dlouho předtím, než dorazil domů, ho otec uviděl a byl hluboce pohnut. Běžel za ním, padl mu kolem krku a zlíbal ho. Je to pravděpodobně jediné místo v Bibli, kde se o spěchu v souvislosti s Bohem mluví v dobrem. Stewart výstižně dodává:

Ježíš odvážně vylíčil Boha, jak nečeká na své zahanbené dítě, až se doplází domů, ani nelpí na své důstojnosti, ale běží, aby ho – zahanbeného, otrhaného a špinavého –

sevřel v náručí. Jméno „Otec“ okamžitě zalkalilo barvu hříchů a zesílilo úžasnou slávu odpuštění.⁴⁷

15,21–24 Syn se mu zpovídal, až se dostal k bodu, kdy chtěl požádat o práci. Otec ho však přerušil, když svým služebníkům nařídil, aby jeho syna oblékli do nejlepšího roucha, na ruku mu dali prsten a na nohy sandály. Uspořádal také velkou hostinu na oslavu návratu svého syna, který se ztratil a nyní byl nalezen. Pro otce byl mrtvý, avšak nyní znovu ožil. Někdo jednou řekl: „Mladík hledal zábavu, ale v daleké zemi ji nenalezl. Našel ji tehdy, když pochopil, že se má vrátit do domu svého otce.“ Bylo řečeno, že se začali radovat, ale už není nikde zaznamenáno, že jejich radost skončila. Stejně je tomu při spasení hříšníka.

15,25–27 Když se starší syn vrátil z pole a slyšel všechno veselí, zeptal se služebníka, co se děje. Ten mu odpověděl, že se jeho mladší bratr vrátil domů a že jeho otec je radostí bez sebe.

15,28–30 Starší bratr byl pohlcen závistivou zlostí. Odmítl se podílet na otcově radosti. J. N. Darby dobře řekl: „Kde je Boží radost, tam samospravedlnost nemůže vstoupit. Jestliže je Bůh k hříšníkovi laskavý, k čemu je moje spravedlnost?“ Když ho otec pobízel, aby se zúčastnil oslav, odmítl a stěžoval si, že ho otec nikdy neodměnil za jeho věrnou službu a poslušnost. Nikdy mu nedal ani kůzle, natož tučné tele. Nelíbilo se mu, že když se marnotratný syn vrátil poté, co utratil otcovy peníze za nevěstky, otec neváhal uspořádat velkou hostinu. Všimněte si, že řekl „tenhle tvůj syn“, a ne „můj bratr“.

15,31–32 Otcova odpověď ukázala, že navrácení ztraceného znamená radost, zatímco zatvrzelý, nevděčný a nesmílivý syn nedává důvod k oslavě.

Starší syn je výstižným obrazem zákoníků a farizeů. Rozčilovalo je, že Bůh prokazoval milost nehorázným hříšníkům. Mysleli si, že Bohu věrně slouží a že nikdy nepřestoupili jeho příkázání, a přesto za to nikdy nebyli jaksepatří odměněni. Pravdou bylo, že byli pobožnými pokrytci a vinnými hříšníky. Byli zaslepeni pýchou, takže neviděli, že jsou od Boha daleko a že on na nich nešetřil dary.

Kdyby jen byli ochotni činit pokání a přiznat své hříchy, potěšili by Otcovo srdce a oni sami by byli důvodem k velké oslavě.

V. Podobenství o nepoctivém správci

(16,1–13)

16,1–2 Pán Ježíš se nyní od farizeů a zákoníků obrací ke svým učedníkům s lekcí o správcovství. Tento odstavec patří v Lukášově evangeliu nepochybně k jednomu z nejobtížnějších. Důvodem je, že se příběh o nepoctivém správci jeví, jako kdyby schvaloval nepoctivost. Když ale budeme pokračovat, uvidíme, že to tak není. Bohatý člověk v příběhu představuje samotného Boha. Správce je někdo, komu bylo svěřeno hospodaření s majetkem jiného člověka. Co se týče příběhu, je každý Pánův učedník také správcem. Tento správce byl obviněn z toho, že zpronevěřil peníze svého zaměstnavatele. Jeho pán ho vyzval, aby vydal počet, a oznámil mu, že byl propuštěn.

16,3–6 Správce rychle všechno promyslel. UVědomil si, že se musí do budoucna zapatřit. Byl ale příliš starý, aby těžce fyzicky pracoval, a příliš hrdý, aby žebral (ne však příliš hrdý, aby kradl). Jak si tedy mohl zajistit sociální zabezpečení? Vymyslel plán, díky kterému získá přátele, kteří mu, až bude potřebovat, projeví laskavost. Plán byl následující: Šel za jedním z pánových dlužníků a zeptal se, jak moc mu dluží. Když dlužník odpověděl sto věder oleje, správce mu řekl, aby zaplatil padesát, a dluh bude urovnán.

16,7 Další dlužník dlužil sto měr pšenice. Správce mu řekl, aby zaplatil osmdesát, a úpis bude splacen.

16,8 Naprosto udivující na příběhu je, že pán pochválil nepoctivého správce, že jednal rozumně. Proč by někdo schvaloval takovou nepoctivost? Vždyť co správce udělal, nebylo správné. Následující verše ukazují, že správce nebyl vůbec pochválen za svou nečestnost, ale spíše za svoji prozíravost. Jednal obezřetně. Díval se do budoucna a připravil se na ni. Obětoval současný zisk, aby dostal budoucí odměnu. Když toto budeme chtít uplatnit ve svém životě, musíme mít jasno v jedné věci: budoucnost Božího dítěte není na této zemi,

ale v nebi. Stejně jako správce podnikl kroky, aby zajistil, že bude mít během svého důchodu tady dole přátele, tak by měl i křesťan využít Pánův majetek tak, aby si zajistil uvítací oslavu, až přijde do nebe.

Pán říká: „Nebot' synové tohoto věku jsou vůči svému pokolení rozumnější než synové světla.“ Znamená to, že bezbožní neznovuzrození lidé jsou moudřejší, pokud jde o zajištění jejich budoucnosti na tomto světě, než praví věřící, pokud jde o hromadění pokladů v nebi.

16,9 Měli bychom si učinit přátele *prostřednictvím* mamonu nepravosti. To znamená, že bychom měli využít peníze a další materiální věci, abychom získali duše pro Krista, a vytvořili si tak přátelství, která vydrží celou věčnost.

Pierson řekl:

Peníze se dají využít ke koupi Bibli, knih, traktátů; nepřimo ke koupi lidských duší. Co tedy bylo materiální a pomíjivé, se stává nesmrtelné a nemateriální, duchovní a věčné. Vezměme si člověka, který má sto dolarů. Může vše utratit za hostinu nebo večerní slavnost a do dalšího dne nezbude nic. Naproti tomu může investovat do Bibli za dolar. Nakoupí sto kopií Božího slova a ty moudře rozeseje jako semeno království a toto semeno vydá úrodu, ne Bibli, ale duší. Z hříšníků si učinil nesmrtelné přátele, kteří ho, až zemře, přivítají do věčného přibytku.⁴⁸

Takové je tedy učení našeho Pána. Díky moudré investici majetku můžeme mít podíl na věčném požehnání v podobě mužů a žen. Můžeme si být jisti, že až přijdeme k nebeským branám, bude tam stát uvítací výbor těch, kteří byli spaseni díky našim obětním darům a modlitbám. Tito lidé nám budou děkovat a říkat: „To ty jsi nás sem pozval.“

Darby říká:

Člověk je obecně Božím správcem; v jistém smyslu a jistým způsobem byl Izrael Božím správcem, byl poslán na Boží vinici a byl mu svěřen Zákon, sliby, smlouvy, bohoslužba. Ukázalo se ale, že Izrael Boží majetek promarnil. Zjistilo se, že člověk, na kterého ostatní pohlíželi jako na správce, byl naprosto nevěrný. A co teď? Přichází Bůh a ve své svrchovanosti změní to, s čím člověk na zemi špatně nakládal, v nebeský poklad.

Pozemské věci, které má člověk ve svých rukou, nemá využívat pro nynější potěšení na tomto světě, který je naprosto vzdálen od Boha, ale s ohledem na budoucnost. Teď nemáme usilovat o takové věci, ale máme je správně využít, abychom se zaopatřili na příští časy. Je lepší vše přeměnit v přítele pro další den než mít peníze teď. Zde jde člověk do záhuby. Proto je nyní správcem na nesprávném místě.⁴⁹

16,10 Jestliže jsme jako správci věrní v nejmenším (peníze), budeme věrní ve velkých věcech (duchovní poklady). Na druhé straně člověk, který není poctivý při nakládání s penězi, které mu Bůh svěřil, není poctivý, ani pokud jsou v sázce vážnější záležitosti. Spojení „v nejmenším“ zdůrazňuje relativní nedůležitost peněz.

16,11 Každý, kdo nepoctivý mamon upřímně nevyužívá pro Pána, může jen těžko čekat, že mu svěří pravé bohatství. Peníze jsou nazvány nepoctivým mamonem. Samy o sobě nejsou zlo. Kdyby však na zemi nepřišel hřích, patrně bychom peníze nepotřebovali. Peníze jsou nepoctivé, protože se většinou používají k jiným účelům než k Boží slávě. Zde jsou v kontrastu s pravým bohatstvím. Hodnota peněz není stabilní a je časově omezená; hodnota duchovního jmění je stabilní a věčná.

16,12 Verš 12 rozlišuje mezi tím, co je cizí, a co je naše. Vše, co máme – naše peníze, čas, nadání, patří Pánu a máme to využít pro něj. To, co je naše, znamená odměnu, kterou sklízíme v tomto životě a v budoucím životě, jako výsledek naší věrné služby pro Krista. Pokud jsme nebyli věrní v tom, co je jeho, jak nám může dát, co je naše?

16,13 Je naprosto nemožné žít současně pro věci a pro Boha. Jestliže nás ovládají peníze, nemůžeme Pánu opravdově sloužit. Abychom nahromadili majetek, musíme tomu věnovat velké úsilí. Tímto způsobem okrádáme Boha o to, na co mu právem patří. Je to věc rozdělené věrnosti. Důvody jsou různé. Rozhodnutí nejsou objektivní. Naše srdce je tam, kde je náš poklad. Ve snaze získat bohatství sloužíme mamonu. Je celkem nemožné sloužit současně také Bohu. Mamon se dožaduje všeho, co máme – našich večerů, víkendů, času, který bychom měli dávat Pánu.

W. Chamtiví farizeové (16,14–18)

Nejenže byli farizeové pyšní a pokrytečtí, byli také chamtiví. Mysleli si, že zbožnost byla cestou k zisku. Vybrali si víru tak, jako si jiný vybírá lukrativní zaměstnání. Hlavním cílem jejich služby nebylo oslavování Boha a pomoc bližním, ale spíše vlastní obohacení. Když slyšeli, že Pán Ježíš učí, že by se měli vzdát bohatství tohoto světa a střídat si poklady v nebi, vysmívali se mu. Peníze pro ně měly větší hodnotu než Boží zaslíbení. Nic jim nemělo bránit v hromadění bohatství.

16,15 Navenek farizeové vypadali zbožně a duchovně. Mysleli si, že jsou v očích lidí spravedliví. Bůh však pod tímto lživým zevnějškem viděl chamtivost jejich srdce. Nenechal se oklamat jejich přetvářkou. Druh života, jakým se projevovali a jaký ostatní schvalovali (Ž 49,19), byl před Bohem ohavností. Pokládali se za úspěšné, protože dokázali spojit náboženské povolání s finančním bohatstvím. Pokud ale šlo o Boha, byli duchovními cizoložníky. Vyznávali lásku k Hospodinu, ale ve skutečnosti byl jejich bohem mamon.

16,16 Je těžké pochopit návaznost veršů 16–18. Na první pohled se zdá, že moc nesouvisí s tím, co předchází a následuje. Nicméně si myslíme, že jim lze lépe porozumět, když si připomeneme, že tématem kapitoly 16 je chamtivost a nevěra farizeů. Ti, kteří se pyšnilí pečlivým dodržováním Zákona, jsou ukázáni jako chamtiví pokrytci. Povaha Zákona je v ostrém kontrastu s povahou farizeů.

„Zákon a Proroci až do Jana“, těmito slovy Pán popsal období Zákona, které začalo Mojžíšem a skončilo Janem Křtitelem. Nyní však nastoupilo nové období. Od času Jana bylo zvěstováno Boží království. Křtítel vyšel mezi lidi, aby ohlásil příchod budoucího izraelského krále. Řekl jim, že pokud budou činit pokání, bude jim Pán Ježíš vládnout. Jeho kázání a později kázání samotného Pána a učedníků mělo za následek dychtivé ohlasy mnoha lidí.

„Každý je do něho naléhavě zván“ znamená, že ti, kteří odpověděli na poselství, doslova vtrhli do království. Například celníci a hříšníci museli zdolávat překážky, které jim do cesty kladli farizeové. Druzí se museli ráz-

ně vypořádat s láskou k penězům, kterou měli v srdci. Bylo třeba překonat předsudky.

16,17–18 Nové období ale neznamená, že základní morální pravdy už neplatí. Bylo by snadnější, aby pominuly nebe a země, než aby padla jedna čárka Zákona. Čárka Zákona by se dala přirovnat k čárce v písmenu „t“ nebo teče nad „i“.

Farizeové mysleli, že jsou v Božím království, ale Pán ve skutečnosti řekl: „Nemůžete zahodit velké Boží morální zákony a stále si dělat nárok na místo v království.“ Možná se zeptali: „Jaké velké morální zásady zahazujeme?“ Pán jim poté poukázal na zákon o manželství jako na zákon, který nikdy nepomine. Každý, kdo propouští svou ženu a žení se s jinou, cizoloží, a kdo se žení s tou, kterou muž propustil, cizoloží také. Přesně toho se farizeové dopouštěli v duchovní oblasti. Židovský národ byl přiveden do postavení smlouvy s Bohem. Tito farizeové se však nyní v bláznivé honbě za materiálním bohatstvím obraceli k Bohu zády. Verš možná naznačuje, že se provinili jak duchovním, tak i skutečným cizoložstvím.

X. Boháč a Lazar (16,19–31)

16,19–21 Pán svou řeč o správcovství materiálních věcí uzavírá příběhem o dvou životech, dvou smrtích a dvou posmrtných životech. Je třeba si uvědomit, že o tomto příběhu nemůžeme mluvit jako o podobenství. Tento fakt zmiňujeme, protože se zdá, že někteří kritici odmítají důsledky příběhu tím, že ho odbudou jako podobenství.

Nejdříve je třeba si ujasnit, že bezejmenný bohatý člověk nebyl odsouzen do podsvětí kvůli svému bohatství. Důvodem pro spasení je víra v Pána a lidé jsou odsouzeni, protože v něj odmítli uvěřit. Tento bohatý člověk však ukázal, že nemá pravou spasitelnou víru, když bezohledně přehlížel chudáka, který lehával u jeho vrat. Kdyby Boha miloval, nemohl by žít v luxusu, pohodlí a pohodě, když byl jeho bližní před jeho dveřmi a žebrol o pár drobtů chleba. Ihned by vstoupil do království, kdyby se vzdal své lásky k penězům.

Podobně je pravda, že Lazar nebyl spasen, protože byl chudý. Důvěřoval Pánu ohledně spasení své duše.

Nyní si všimněte, jak je bohatý člověk vyobrazěn; někdy se mu říká Dives (latinsky *bohatý*). Nosil pouze nejdražší, na míru šité oblečení a jeho stůl byl plný vybraného gurmánského jídla. Žil sám pro sebe, oddával se tělesným radostem a choutkám. Neměl pravou lásku k Bohu a žádný zájem o svého bližního.

Lazar představuje naprostý opak. Byl to ubohý žebrák, který každý den lehával před domem boháče, byl plný vředů, vyhublý hladem a trýzněn nečistými psy, kteří přicházeli a lízali jeho vředy.

16,22 Když chudák zemřel, odnesli ho andělé do Abrahamova klína. Mnozí se ptají, zda se andělé doopravdy podílejí na přenesení duší věřících do nebe. My však nevidíme žádný důvod zpochybňovat jasnou platnost slov. Andělé slouží věřícím v tomto životě a zdá se, že neexistuje důvod, proč by tak neměli činit v čase smrti. „Abrahamův klín“ je symbolický výraz pro označení místa blaženosti. Pro každého Žida znamenalo pomyšlení na společenství s Abrahamem nepředstavitelné blaho. Chápeme to tak, že Abrahamův klín je totéž co nebe. Když boháč zemřel, jeho tělo bylo pohřbeno – to, které tak živil a pro které tak mnoho utrácel.

16,23–24 Nebylo to ale všechno. Jeho duše nebyla vědomé já šlo do podsvětí (hádes). Hádes je řecké slovo pro starozákonní *šeol*, stav zemřelého ducha. V době Starého zákona se o něm mluvilo jako o příbytku jak spasených, tak nespasených. Zde se o něm mluví jako o místě, kde přebývají nespasení, protože čteme, že boháč byl v mukách.

Pro učedníky musel být šok, když Ježíš řekl, že tento bohatý Žid šel do podsvětí. Ze Starého zákona se vždy učili, že bohatství je znakem Božího požehnání a přízně. Izraelita, který poslouchal Hospodina, měl slíben materiální blahobyť. Jak tedy mohl jít bohatý Žid do podsvětí? Pán Ježíš právě oznámil, že s Janovým kázáním začal nový řád. Bohatství tak není znakem požehnání. Je to zkouška věrnosti pro člověka, který je správcem. Komu bylo hodně dáno, od něj bude také hodně vyžadováno.

Verš 23 vyvrací myšlenku „spánku duše“, což je teorie, že duše není při vědomí v do-

bě mezi smrtí a vzkříšením. Dokazuje to, že po smrti existuje vědomí. Ve skutečnosti nás ohromuje množství vědomostí, které boháč měl. Uviděl v dáli Abrahama a Lazara v jeho klíně. Dokonce byl schop s Abrahamem mluvit. Volal na něj: „Otče Abrahame“, žádal ho o smilování a prosil, aby mu Lazar přinesl kapku vody a ochladil jeho jazyk. Pochopitelně zde vyvstává otázka, jak může duše v netělesném stavu zakusit žízeň a utrpení z plamenů. Můžeme pouze usuzovat, že je to popsáno obrazně, to ovšem neznamená, že utrpení nebylo opravdové.

16,25 Abraham ho oslovil jako syna, což napovídá tomu, že po biologické stránce byl jeho potomkem, ne však po duchovní stránce. Patriarcha mu připomněl jeho život v luxusu, pohodlí a požitkářství. Zopakoval mu také chudobu a utrpení Lazara. Nyní po smrti se karty obrátily. Pozemské rozdíly se otočily.

16,26 Dozvídáme se, že volby v našem životě určují náš osud na věčnosti a jakmile jednou přijde smrt, tento osud je zpečetěn. Z příbytku spasených nelze přejít k ztraceným a naopak.

16,27–31 Po smrti se z boháče náhle stal evangelista. Chtěl, aby někdo šel k jeho pěti bratrům a varoval je před příchodem do tohoto místa muk. Abraham odpověděl, že jeho pět bratrů, Židů, má starozákonní Písmo, a to by mělo k jejich varování stačit. Boháč Abrahamovi odporoval a tvrdil, že kdyby k nim šel někdo z mrtvých, jistě by činili pokání. Poslední slovo však měl Abraham. Tvrdil, že odmítnutí poslouchat Boží slovo, je konečné. Jestliže lidé nebudou věnovat pozornost Bibli, neuvěřili by, ani kdyby někdo vstal z mrtvých. Nezvratným důkazem byl sám Pán Ježíš. Vstal z mrtvých, a lidé přesto neuvěřili.

Z Nového zákona víme, že když věřící zemře, jeho tělo jde do hrobu, avšak jeho duše odchází, aby byla s Kristem v nebi (2K 5,8; Fp 1,23). Když zemře nevěřící, jeho tělo jde taktéž do hrobu, avšak jeho duše jde do podsvětí. Podsvětí je pro něj místem utrpení a lítosti.

Při vytržení vstanou těla věřících z hrobů a spojí se s duchem a duší (1Te 4,13–18). Budou pak navěky přebývat s Kristem. Těla

nevěřících se spojí s duchem a duší při soudu u velkého bílého trůnu (Zj 20,12–13). Poté budou uvrženi do ohnivého jezera, místa věčného trestu.

Kapitola 16 tak končí velmi vážným varováním pro farizee a pro všechny, kteří žijí pro peníze. Činí tak s rizikem pro svou duši. Je lepší žebrať o chleba na zemi, než žebrať o vodu v podsvětí.

IX. Syn člověka dává pokyny svým učedníkům (17,1–19,27)

A. O riziku pohoršení (17,1–2)

17,1–2 Myšlenková souvislost v této kapitole není jednoznačná. Téměř se zdá, jako kdyby Lukáš poskládal dohromady několik nesouvisejících témat. Nicméně začátek s Kristovými poznámkami o riziku pohoršení lze spojit s příběhem o boháči na konci kapitoly 16. Žít v bohatství, nevšimavosti a pohodlí by se mohlo dost dobře stát kamenem úrazu pro ostatní, kteří jsou noví ve víře. Zvláště pokud má člověk pověst křesťana, jeho příklad budou následovat mnozí. Jak závažné je tedy svěst nadějně následovníky Pána Ježíše Krista k životu materialismu a uctívání mamonu.

Pochopitelně lze toto pravidlo použít obecně. Maličký může být sveden, když je povzbuzován k světskému životu. Může být sveden, když se zaplete do sexuálního hříchu. Může být sveden jakýmkoliv učením, které rozměňuje jasný význam Písma. Cokoliv, co by je svedlo z cesty prosté víry, oddanosti a zbožnosti, je kamenem úrazu.

Protože Pán znal lidskou přirozenost a podmínky ve světě, řekl, že není možné, aby nepřišla pohoršení. Nezmirňuje to však vinu těch, kteří je způsobují. Bylo by pro ně lepší, kdyby jim na krk přivázali mlýnský kámen a utopili se v hlubinách moře. Takto silná slova mají zřejmě vykreslovat nejen fyzickou smrt, ale také věčné odsouzení.

Když Pán Ježíš mluví o pohoršení jednoho z těchto maličkých, nemá pravděpodobně na mysli pouze děti. Zdá se, že mluví také o učednících, kteří jsou noví ve víře.

B. O potřebě mít odpouštějícího ducha

(17,3–4)

17,3–4 V životě křesťana neexistuje pouze nebezpečí, že by pohoršil druhé, ale také nebezpečí, že by ukrýval zášť a odmítal odpustit, když se mu provinilec omluví. O tom zde Pán mluví. V souvislosti s tímto tématem učí Nový zákon následující postup:

1. Jestliže křesťanu ublíží jiný křesťan, měl by provinilci nejprve odpustit ve svém srdci (Ef 4,32). Ochrání to jeho duši před vztekem a záští.

2. Poté by za provinilcem měl jít a v soukromí ho pokárat (v. 3; také Mt 18,15). Pokud činí pokání, měl mu říct, že mu odpouští. I když zhřeší opakovaně a poté řekne, že činil pokání, mělo by se mu odpustit (v. 4).

3. Jestliže se napomenutí mezi čtyřma očima neosvědčí, měla by osoba, které bylo ublíženo, přivést jednoho nebo dva svědky (Mt 18,16). Jestliže nebude poslouchat ani je, měla by se záležitost otevřít před sborem. Odmítnutí uposlechnout sbor by mělo mít za následek vyloučení ze sboru (Mt 18,17).

Smyslem pokárání a dalších kázeňských opatření není pomsta nebo ponížení provinilce, ale obnovení jeho společenství s Pánem a jeho bratry. Všechna napomenutí by se měla provádět v lásce. Nemáme právo posuzovat, zda bylo pokání provinilce opravdové. Musíme věřit jeho slovům, že se kál. Z toho důvodu Ježíš říká: „A zhřeší-li proti tobě sedmkrát za den a sedmkrát se k tobě obrátí se slovy: ‚Uznávám svou vinu, odpusť mi‘, odpustíš mu.“ Takovýmto laskavým způsobem s námi Otec jedná. Nezáleží na tom, jak často ho zklameme, stále si můžeme být jistí, že: „Jestliže své hříchy vyznáváme, on je věrný a spravedlivý, aby nám hříchy odpustil a očistil nás od každé nepravosti“ (1J 1,9).

C. O víře (17,5–6)

17,5 Myšlenka, že by někomu odpustili sedmkrát v jediný den, byla pro apoštoly obtížná, ne-li nemožná. Cítili, že na takový projev milosti nestačí. Žádali tedy Pána, aby jim přidal víru.

17,6 Pánova odpověď značila, že nešlo ani tak o velikost víry jako spíše o kvalitu. Také

nešlo o to získat více víry, ale využít víru, kterou měli. To naše pýcha a pocit vlastní důležitosti nám brání odpustit našim bratrům. Tuto pýchu je třeba zbavit kořene a zlikvidovat. Jestliže víra velká jako zrno hořčice dokáže vykořenit moruši a přesadit ji do moře, tím snadněji dokáže zvítězit nad tvrdostí a neoblomností, které nám brání, abychom bezpodmínečně odpustili bratrovi.

D. O otrocích, kteří jsou hodni (17,7–10)

17,7–9 Opravdový Kristův otrok nemá důvod být pyšný. Vlastní důležitost se musí vytrhnout i s kořeny a na její místo musí přijít pocit nehodnosti. Takový příklad máme v příběhu o otrokovi. Tento otrok celý den oral nebo pásl stádo. Když se na konci dne vrátil z pole, pán mu neřekl, aby se posadil k večeři. Spíše mu přikázal, aby si uvázal zástěru a obsluhoval. Až když je hotov, smí si snít své jídlo. Pán mu za to neděkuje. Od otroka se to totiž očekává. Koneckonců otrok patří svému pánu a jeho hlavní povinností je poslouchat.

17,10 Učedníci jsou tedy otroky Pána Ježíše Krista. Patří mu duchem, duší a tělem. Při pohledu na Golgotu pro něj nemohou udělat nic, co by stačilo, aby vyrovnalo, co udělal on. Takže poté, co učedník udělal vše, co mu prikazuje Nový zákon, musí přesto uznat, že je nehodný otrok, který udělal pouze to, co byl povinen udělat.

Podle Roye Hessiona existuje pět znaků otroka:

1. Musí být ochoten přijímat nová břemena, aniž by za to očekával odměnu.
2. Když tak činí, musí počítat s tím, že se mu nedostane poděkování. Musí být ochoten nedostávat za to poděkování.
3. Po tom všem nesmí pána vinit ze sobectví.
4. Musí si přiznat, že je nehodný otrok.
5. Musí uznat, že i když dělá a snáší vše, co má, s pokorou a trpělivostí, neudělal ani o kousek víc, než bylo jeho povinností.⁵⁰

E. Ježíš uzdravuje deset malomocných

(17,11–19)

17,11 Dalším nebezpečím v životě učedníka je nevděčnost. Vidíme to v příběhu o deseti

malomocných. Čteme, že Pán Ježíš cestoval do Jeruzaléma podél hranic Samařska a Galileje.

17,12–14 Když vcházel do jedné vesnice, spatřilo jej deset malomocných. Kvůli své nemoci se k němu nepřibližovali, ale z dálky na něj volali a prosili, aby je uzdravil. Jejich víru odměnil tím, že jim řekl, aby šli a ukázali se kněžím. Znamenalo to, že když dojdou za knězem, jsou vyléčeni z malomocenství. Kněz neměl moc uzdravovat, ale byl pověřen, aby je *prohlásil* za čisté. Malomocní poslechli Pánovo slovo a vyrazili k místu, kde přebývali kněží, a když odcházeli, byli ze své nemoci zázračně očištěni.

17,15–18 Všichni měli víru, že budou uzdraveni, ale pouze jeden z těch deseti se vrátil, aby Pánovi poděkoval. Tento člověk byl překvapivě Samařan, jeden z těch, kterými Židé pohrdali a se kterými nechtěli mít nic společného. Padl na tvář k zemi, což je pravý postoj k uctívání, u Ježíšových nohou, což je pravé místo k uctívání. Ježíš se zeptal, zda jich snad nebylo očištěno deset, ale pouze ten jeden, „tento cizinec“, se vrátil, aby poděkoval. Kde bylo zbylých devět? Nikdo z nich nepřišel zpátky, aby vzdal Bohu chválu.

17,19 Pán Ježíš se obrátil k Samařanovi a řekl: „Vstaň a jdi, tvá víra tě zachránila.“ Pouze vděčná jedna desetina zdělila Kristovo pravé bohatství. Ježíš odměňuje náš návrat (v. 15) a naše díky (v. 16) požehnáním. „Tvá víra tě zachránila“ napovídá, že zatímco těch devět bylo očištěno z malomocenství, desátý byl také zachráněn od hříchu.

F. O příchodu království (17,20–37)

17,20–21 Je obtížné poznat, zda farizeové mysleli otázku ohledně království upřímně, nebo se jen vysmívali. Víme však, že jako Židé chovali naději v království, které bude předznamenáno velkou mocí a slávou. Vyhlíželi viditelná znamení a velké politické převraty. Spasitel jim řekl: „Boží království nepřichází tak, abyste ho mohli pozorovat“, to znamená, že alespoň ve své současné podobě Boží království nepřišlo spolu s viditelnými úkazy. Nejednalo se o dočasné a viditelné pozemské království, o kterém by se dalo říct,

že je tu nebo tam. Spasitel spíše řekl, že Boží království je v nich nebo lépe mezi nimi. Nebylo možné, aby Pán Ježíš myslel, že království bylo ve skutečnosti v srdcích farizeů, protože tito zatvrzelí náboženští pokrytci neměli ve svém srdci pro Krista krále místo. Měl však na mysli, že Boží království bylo mezi nimi. On byl tím právoplatným králem Izraele, který konal zázraky a předkládal všem k vidění svá pověření. Farizeové jej však nechtěli přijmout. Boží království se tedy zjevilo, ale oni si jej nevšimli.

17,22 Když Pán mluvil s farizei, popsal království jako něco, co již přišlo. Když se obrátil k učedníkům, mluvil o království jako o něčem, co teprve přijde při jeho druhém příchodu. Nejprve ale popsal dobu, která bude mezi jeho prvním a druhým příchodem. Přijdou dny, kdy budou učedníci toužit spatřit aspoň jeden ze dnů Syna člověka, ale neuvidí jej. Jinými slovy budou toužit po dni, kdy s nimi byl na zemi a oni se těšili z milého společenství s ním. Tyto dny byly v jistém smyslu ochutnávkou doby, kdy se v moci a velké slávě vrátí.

17,23–24 Objeví se spousta falešných kristů a vládcové budou ohlašovat, že přišel Mesiáš. Jeho následovníci se však nemají nechat oklamat žádným z těchto falešných signálů. Kristův druhý příchod bude tak viditelný a nezaměnitelný jako blesk, který zazářil na nebi.

17,25 Pán Ježíš učedníkům znovu říká, že předtím, než se toto stane, on sám mnoho vytrpí a bude zavržen tímto pokolením.

17,26–27 Pán se vrátil zpět k vyprávění o svém příchodu proto, aby vládl, a učí, že dny, které budou této slavné události předcházet, budou jako dny Noema. Lidé jedli, pili, ženili se a vdávaly. Tyto věci nejsou špatné; jsou to normální a oprávněné lidské činnosti. Bylo však zlé, že lidé pro tyto věci žili a na Boha neměli čas ani pomyslení. Poté, co Noe a jeho rodina vstoupili do archy, přišla potopa a zničila zbytek populace. Kristův druhý příchod bude tedy znamenat odsouzení pro ty, kteří odmítli jeho nabídku milosti.

17,28–30 Pán Ježíš znovu říká, že dny, které budou předcházet jeho druhému příchodu, budou podobné dnům Lota. Civilizace do té

doby jaksi pokročila; lidé nejen jedli a pili, ale také kupovali, prodávali, sázeli a stavěli. Lidé se snažili dosáhnout zlaté éry míru a prosperity bez Boha. V den, kdy se Lot, jeho žena a dcery vydali do Sodomy, přšel z nebe oheň se sírou a zničil hříšné město. Právě tak to bude toho dne, kdy se zjeví Syn člověka. Budou zničeni ti, pro něž je nedůležitější zábava, sebeuspokojení a obchodování.

17,31 Bude to den, kdy závislost na pozemských věcech ohrozí život člověka. Pokud bude na střeše, ať se ze svého domu nesnaží zachránit žádný majetek. Pokud bude na poli, ať se nevrací zpět do svého domu. Měl by utéct z míst, na která přijde odsouzení.

17,32 Přestože Lotovu ženu ze Sodomy odvedli takřka násilím, její srdce zůstalo ve městě. Naznačuje to skutečnost, že se otočila zpátky. Nebyla už v Sodomě, ale Sodoma byla stále v ní. Bůh ji za to zahubil tím, že ji proměnil v solný sloup.

17,33 Kdo by usiloval svůj život zachránit tím, že by se staral pouze o tělesné bezpečí, ale ne o svou duši, ztratí ho. Naopak ten, kdo by kvůli věrnosti Pánu ztratil svůj život během doby souzení, si jej zachová pro věčnost.

17,34–36⁵¹ Pánův příchod bude dobou rozdělení. Dva lidé budou spát na jedné posteli. Jeden bude vzat k soudu a druhý, věřící, bude zanechán, aby vstoupil do Kristova království. Dvě ženy budou spolu mlít, jedna bude vzata do bouře Božího hněvu; druhá, Boží dítě, bude zanechána, aby se s Kristem těšila z tisíciletého požehnání.

Verše 34 a 35 jsou mimochodem v souladu s kulatostí země. Skutečnost, že na jedné části země bude noc a na druhé den, jak napovídají zmíněné činnosti, poukazuje na vědecké znalosti, na které pak ještě dlouhou dobu nikdo nepřišel.

17,37 Učedníci ze Spasitelových slov dokonale pochopili, že jeho druhý příchod bude katastrofálním odsouzením světa, který odpadl od víry. Ptali se tedy Pána, kde soud proběhne. Odpověděl, že kde je mršina, tam se shromáždí také supi. Supi představují hrozící soud. Odpověď tedy zní, že odsouzení se bude týkat každé formy nevěry a vzdoru proti Bohu, ať už je kdekoliv.

V kapitole 17 Pán Ježíš učedníky varoval, že přijde utrpení a pronásledování. Předtím než se zjeví ve slávě, budou muset projít těžkými zkouškami. Aby je Spasitel připravil, dává jim podrobnější pokyny o modlitbě. V následujících verších máme modlíci se vdovu, modlíciho se farizea, modlíciho se celníka a modlíciho se žebráka.

G. Podobenství o neodbytné vdově (18,1–8)

18,1 Podobenství o modlíci se vdově učí, že se lidé mají stále modlit a nemají ochabovat. Obecně to platí pro všechny lidi a jakékoliv modlitby. Zde je však konkrétně myšlena modlitba za Boží vysvobození v časech zkoušek. Znamená to modlit se bez ochabování během dlouhé a namáhavé doby mezi Kristovým prvním a druhým příchodem.

18,2–3 Podobenství zobrazuje nespravedlivého soudce, který se nebál Boha, ani se neohlížel na své bližní. Byla zde také vdova, kterou utlačoval jeden nejmenovaný odpůrce. Tato vdova vytrvale chodila za soudcem a žádala ho o spravedlnost, aby mohla být ušetřena jeho nelidského zacházení.

18,4–5 Soudcem nijak nepohnula opodstatněnost jejího případu; skutečnost, že s ní bylo nespravedlivě zacházeno, ho nedonutila jednat v její prospěch. Ovšem pravidelnost, s jakou k němu přicházela, ho přiměla jednat. Její neodbytnost a vytrvalost jí přinesla rozhodnutí v její prospěch.

18,6–7 Pán poté učedníkům vysvětlil, že pokud by nespravedlivý soudce jednal ve prospěch ubohé vdovy kvůli její neodbytnosti, oč více zasáhne Bůh ve prospěch svých vyvolených. Vyvolení zde mohou v jistém smyslu odkazovat na malý pozůstatek Židů během doby souzení. Platí to však také o všech utlačovaných věřících v jakékoliv době. Důvodem, proč už Bůh dávno nezasáhnul, je, že má s lidmi trpělivost a nechce, aby kdokoliv zahynul.

18,8 Blíží se však den, kdy se jeho duch nebude dál s lidmi namáhat a potrestá ty, kteří pronásledovali jeho následovníky. Pán Ježíš uzavřel podobenství otázkou: „Jen až přijde Syn člověka, zdali nalezne víru na zemi?“ Pravděpodobně myslel víru, jakou měla ubo-

há vdova. Může to ale také značit, že když se Pán vrátí, zbude pouze malý pozůstatek těch, kteří jsou mu věrní. Mezitím by měl být každý z nás povzbuzen k víře, která volá ve dne v noci k Bohu.

H. Podobenství o farizeovi a celníkovi

(18,9–14)

18,9–12 Další podobenství je určeno lidem, kteří se pyšní tím, že jsou spravedliví, a kteří pohrdají ostatními, jako by byli podřadní. Když Spasitel označil prvního člověka jako farizea, vyvrátil pochybnosti, o jakou sortu lidí šlo. Mluvil k někomu. Přestože se farizeus modlil, nemluvil doopravdy s Bohem. Spíše se chlubil vlastní morálkou a náboženskými znalostmi. Místo aby se srovnával s dokonalým Božím standardem a viděl, jak je ve skutečnosti hříšný, srovnával se s ostatními ve společenství a byl hrdý, že je lepší. Jeho časté užívání 1. osoby ukazuje, že jeho srdce bylo domýšlivé a samolibé.

18,13 Celník byl naprostý opak. Když stál před Bohem, cítil, jak sám není absolutně hoden. Byl nanejvýš pokorný. Nechtěl ani oči k nebi pozdvihnout; bil se do prsou a volal k Bohu o odpuštění: „Bože, projev milost mně (doslova „tomu“) hříšnému.“ Nedíval se na sebe jako na jednoho hříšníka z mnoha, ale jako na toho hříšníka, který není hoden přijmout cokoli od Boha.

18,14 Pán Ježíš svým posluchačům připomněl, že Bůh přijímá pokorného a kajícího ducha. Přestože to navenek mohlo působit opačně, bylo to celník, kdo sestoupil do svého domu ospravedlněn. Bůh povyšuje pokorné a pokojuje ty, kteří se povyšují.

I. Ježíš a malé děti (18,15–17)

18,15–17 Tato příhoda podepírá to, o čem jsme zrovna četli, tedy skutečnost, že vstup do Božího království je zapotřebí mít pokoru malého dítěte. Kolem Pána Ježíše se shromažďovaly matky se svými nemluvnaty, aby od něj mohla přijmout pozhennání. Učedníci rozhořčilo, že Spasitele takto vyrušovaly. Ježíš je však napomenul a láskyplně zavolal děti k sobě a přitom říkal, že takovým patří Boží království. Verš 16 odpovídá na otázku:

„Co se stane s malými dětmi, když zemřou?“ Odpověď zní, že jdou do nebe. Pán Ježíš jasně řekl, že „takovým patří Boží království“.

Děti mohou být spaseny ve velmi nízkém věku. Věk se pravděpodobně u každého dítěte liší, faktem však zůstává, že kterékoli dítě, ať už je jakkoliv malé, které chce přijít k Ježíši, by mělo smět tak učinit a mělo by být ve víře povzbuzeno.

Malé děti se nepotřebují stát dospělými, aby byly spaseny, ale dospělí potřebují prostou víru a pokoru malých dětí, aby vstoupili do Božího království.

J. Bohatý mladík (18,18–30)

18,18–19 Tento úsek názorně popisuje případ člověka, který nepřijal Boží království jako malé dítě. Jednou k Ježíši přišel jeden z předních mužů, oslovil ho „dobrý učiteli“ a zeptal se, co musí udělat, aby získal věčný život. Spasitel se ho ze všeho nejdříve zeptal, proč jej oslovil titulem *dobrý učitel*. Ježíš mu připomněl, že dobrý je pouze Bůh. Náš Pán nepopíral, že byl Bůh, ale snažil se přimět předního muže, aby tuto skutečnost uznal. Jestliže byl dobrý, musel být Bůh, protože ze své podstaty je dobrý pouze Bůh.

18,20 Dále se Ježíš zabývá otázkou: „Co musím udělat, abych získal věčný život?“ Víme, že věčný život se nedá získat za dobré skutky. Věčný život je Boží dar darovaný prostřednictvím Ježíše Krista. Když Ježíš předního muže odkázal na desatero přikázání, nenaznačoval tím, že by mohl být spasen skrze dodržování Zákona. Spíše Zákona využil, aby muže usvědčil z hříchu. Pán Ježíš mu vyjmenoval pět přikázání, která se týkají našich povinností vůči bližním, druhou desku přikázání Zákona.

18,21–23 Je zjevné, že Zákon takový usvědčující dopad na život onoho muže neměl, protože domýšlivě tvrdil, že tato přikázání dodržoval od svého mládí. Ježíš mu řekl, že mu však chybí jedno – láska k bližnímu. Kdyby opravdu dodržoval všechna tato přikázání, prodal by všechnen svůj majetek a rozdál by jej chudým. Pravdou bylo, že svého bližního nemiloval jako sám sebe. Žil sobeckým životem, aniž by druhé skutečně miloval. Do-

kazuje to fakt, že když to uslyšel, velice se zamoutil, protože byl velmi bohatý.

18,24 Když se na něj Ježíš podíval, poznal, že pro ty, kteří mají majetek, je těžké vstoupit do Božího království. Je totiž těžké mít majetek a nemít k němu vztah a nespolehat se na něj.

Celý tento úsek vyvolává pro křesťany i nevěřící znepokojivé otázky. Jak můžeme doopravdy milovat své bližní, když žijeme v bohatství a pohodlí, zatímco ostatní hynou, protože neslyšeli Kristovo evangelium?

18,25 Ježíš řekl, že je snadnější, aby velbloud prošel uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království. Tento výrok byl vysvětlen už mnohokrát. Někteří tvrdili, že uchem jehly je myšlena malá vnitřní brána v městských hradbách a velbloud může vejít jen, když poklekne. Lékař Lukáš však používá slovo, které přesně znamená chirurgickou jehlu. Zdá se tedy, že význam Pánova výroku je jasný. Jako je *nemožné*, aby velbloud prošel uchem jehly, tak je *nemožné*, aby bohatý vešel do Božího království. Nestačí pouze vysvětlení, že bohatý nemůže vlastním úsilím vstoupit do království; platí to jak pro bohatého, tak pro chudého. Znamená to, že je *nemožné*, aby člověk vešel do Božího království jako bohatý; jestliže je mu jeho bohatství bohem a dopouští, aby stálo mezi ním a spasením jeho duše, nemůže být obrácený. Faktem je, že je spaseno málo bohatých lidí, a ti, kteří jsou, se musí před Bohem nejdříve pokorit.

18,26–27 Když o tom všem učedníci přemýšleli, začali uvažovat o tom, kdo tedy může být spasen. Bohatství pro ně vždy bylo znakem Božího požehnání (Dt 28,1–8). Jestliže nejsou spaseni bohatí Židé, pak kdo tedy? Pán odpověděl, že Bůh může učinit, co člověk nemůže. Jinými slovy může vzít chamtivého, lakomého a bezohledného materialistu a jeho lásku k penězům nahradit opravdovou láskou k Pánu. Je to zázrak Boží milosti.

Tento úsek znovu před Boží dítě klade znepokojující otázky. Služebník není víc než jeho Mistr; Pán Ježíš opustil své nebeské bohatství, aby spasil naše provinilé duše. Nepatří se, abychom byli bohatí ve světě, ve kterém byl on chudý. Hodnota duší, blížící se Kristův při-

chod a zavazující Kristova láska by nás měly vést k tomu, abychom každé možné materiální jmění investovali do Pánova díla.

18,28–30 Když Petr Pánovi připomněl, že učedníci opustili své domovy a rodiny, aby ho následovali, Pán odpověděl, že takový život obětování je v tomto životě štědře odměněn a mnohem více pak na věčnosti. Druhá část verše 30 („a v přicházejícím věku život věčný“) neznámá, že věčný život získáme, když všechno opustíme; spíše to odkazuje na větší schopnost radovat se z nebeské slávy a větší odměnu v nebeském království. Znamená to naplnění života, který člověk získal při svém obrácení, tj. život v plnosti.

K. Ježíš znovu předpovídá svou smrt a vzkříšení (18,31–34)

18,31–33 Potřetí vzal Pán k sobě těch dvanact a detailně je upozorňoval na to, co jej čeká (viz 9,22.44). Předpovídal, že jeho utrpení bude naplněním všeho, co starozákonní proroci napsali. S božskou prozíravostí a klidem prorokoval, že bude vydán pohanům. „Bylo pravděpodobnější, že bude zavražděn někde v ústraní nebo ukamenován při nějakém nepokoji.“⁵² Proroci ale předpověděli, že bude zrazen a že se mu vysmějí, bude potupen a poplíván, a tak se také musí stát. Zbičují ho a zabíjí, ale třetího dne vstane z mrtvých.

Zbývající kapitoly vyprávějí o vyvrcholení, které tak úžasně předpověděl:

Dostáváme se do Jeruzaléma (18,35–19,45).

Syn Člověka bude vydán pohanům (19,47–23,1).

Budou se mu vysmívat a bude potupen (23,1–32).

Zabíjí ho (23,33–56).

Třetí dne vstane z mrtvých (24,1–12).

18,34 Učedníci překvapivě ničemu z toho neporozuměli. Smysl jeho slov jim zůstal skrytý. Pro nás je možná těžké pochopit, proč byli v této záležitosti tak nechápaví. Důvod je nejspíše takový: Jejich mysl byla plná myšlenek na světského vysvoboditele, který je zachrání ze jha Říma a zřídí ihned království, takže odmítli zít v úvahu jiný plán. Často věříme, čemu věřit chceme, a odmítáme pravdu,

jestliže se nehodí k našim *předem vytvořeným* představám.

L. Uzdravení slepého žebráka (18,35–43)

18,35–37 Pán Ježíš nyní překročil Jordán, a opustil tak Pereu. Lukáš říká, že příhoda, která následuje, se stala, když se přibližoval k Jerichu. Matouš a Marek říkají, že se to stalo, když z Jericha vycházel (Mt 20,29; Mk 10,46). Matouš také mluví o dvou slepících; Marek i Lukáš mluví pouze o jednom. Je možné, že Lukáš mluví o novém městě, zatímco Matouš a Marek se zmiňují o starém. Je také možné, že tam stalo více zázraků, kdy slepí opět získali zrak. Ať už je správné vysvětlení jakékoliv, jsme si jisti, že kdybychom věděli více, zdánlivé rozpory by zmizely.

18,38 Slepý žebrák nějakým způsobem poznal, že Ježíš je Mesiáš, protože se k němu obrací jako k synu Davidovu. Prosil, aby se nad ním Pán smiloval, tj. aby mu vrátil zrak.

18,39 Navzdory tomu, že se někteří žebráka snažili umlčet, vytrvale křičel k Pánu Ježíši. Lidé o žebráka neměli zájem. Ježíš ano.

18,40–41 Ježíš se zastavil. Darby dodává: „Jozue kdysi poručil slunci, aby se na nebi zastavilo, zde se však *Pán* slunce, měsíce a nebe zastavil na výzvu slepého žebráka.“ Na Ježíšův příkaz k němu žebráka přivedli. Ježíš se ho zeptal, co chce. Žebrák mu bez váhání a zbytečných slov odpověděl, že chce zpátky zrak. Jeho prosba byla krátká, konkrétní a plná víry.

18,42–43 Ježíš poté jeho požadavku vyhověl a člověk okamžitě prohlédl. A nejen to, šel za Pánem a oslavoval Boha. Z této příhody se můžeme učit, že bychom měli mít odvahu věřit Bohu, i když se něco zdá nemožné. Velkou vírou mu vzdáváme velkou čest. Jak napsal básník:

Za králem svým teď jdeš,
velké prosby s sebou neseš;
Tak nezměrná je jeho milost a moc,
že ji nepřevyší žádná prosba o pomoc.

John Newton

M. Zacheovo obrácení (19,1–10)

Obrácení Zachea názorně dokládá pravdu v L 18,27: „Co je nemožné u lidí, je možné

u Boha.“ Zacheus byl bohatý člověk a pro bohaté lidi je zpravidla nemožné vstoupit do Božího království. Zacheus se však před Spasitelem ponížil a nedovolil, aby se jeho bohatství dostalo mezi jeho duši a Boha.

19,1–5 Když Pán procházel Jerichem při své třetí a poslední cestě do Jeruzaléma, zatožil ho vidět Zacheus – nepochybně ze zvědavosti. Přestože byl vrchním celníkem, nestyděl se udělat něco neobvyklého, aby viděl Spasitele. Byl malé postavy, a tak věděl, že na něj neuvidí dobře. Běžel tedy napřed a vylezl na planý fíkovník stojící podél cesty, kterou Pán šel. Tento skutek víry nezůstal bez povšimnutí. Když se Ježíš přiblížil, vzhlédl a uviděl Zachea. Nařídil mu, aby rychle slezl a pozval se k celníkovi domů. Je to jediný zaznamenaný případ, kdy se Spasitel k někomu pozval do domu.

19,6 Zacheus udělal, jak mu Pán řekl, a s radostí ho přijal. Skoro s jistotou můžeme říct, že od této chvíle byl obrácený.

19,7 Všichni Spasiteli odpůrci proti němu reptali, protože vešel jako host k muži, který byl známým hříšníkem. Neuvědomovali si, že když přišel do našeho světa, měl na výběr pouze takovéto domy!

19,8 Spasení přineslo do života celníka radikální změnu. Řekl Spasiteli, že nyní hodlá dát polovinu ze svého majetku chudým. (Až doposud chudé obíral o peníze, jak jen to bylo možné.) Měl také v plánu vrátit čtyřnásobek peněz, které získal nečestně. Bylo to více, než vyžadoval Zákon (Ex 22,3.6; Lv 5,24; Nu 5,7). Dokázalo to, že Zachea nyní ovládala láska, zatímco předtím ho ovládala chamtivost.

Nebylo pochyb, že Zacheus získával věci nečestným způsobem. Wuest překládá v. 8b následovně: „A protože jsem někoho ošidil ...“ Žádné „jestliže“.

Téměř to zní, jako kdyby se Zacheus chlubil dobročinností a spoléhal, že bude díky ní spasen. Není tomu tak. Říkal tím, že jeho nový život v Kristu v něm vyvolal touhu napravit věci, které v minulosti udělal. Nyní chtěl využít své peníze pro Boží slávu a pro pozhánání svých bližních.

Pokud jde o nápravu, je verš 8 v Bibli jedním z nejdůležitějších. Spasení člověka ne-

zbavuje povinnosti napravit zlé skutky z minulosti. Dluhy nabyté ve dnech, kdy člověk nebyl obrácený, se znovuzrozením neruší. A jestliže člověk ukradl peníze předtím, než byl spasen, opravdové pochopení Boží milosti vyžaduje, aby poté, co se stal Božím dítětem, peníze vrátil.

19,9 Ježíš jasně řekl, že do Zacheova domu přišlo spasení, protože byl synem Abrahamovým. Spasení nepřišlo, protože byl Zacheus původem Žid. Spojení „syn Abrahamův“ zde znamená více než biologickou příbuznost; znamená to, že Zacheus měl tutéž víru v Pána, jakou měl Abraham. Spasení nepřišlo do Zacheova domu ani díky jeho dobročinnosti a nápravě (v. 8). Tyto věci jsou důsledkem spasení, ne příčinou.

19,10 Těm, kteří ho kritizovali, že přebýval u hříšníka, Ježíš odpověděl: „Neboť Syn člověka přišel vyhledat a zachránit, co je ztraceno.“ Jinými slovy bylo Zacheovo obrácení naplněním pravého smyslu Kristova příchodu na svět.

N. Podobenství o deseti hřivnách (19,11–27)

19,11 Když byl Spasitel na cestě z Jericha a blížil se do Jeruzaléma, mnozí z jeho následovníků si mysleli, že Boží království se má objevit ihned. Řekl jim tedy podobenství o deseti hřivnách,⁵³ aby je z těchto představ vyvedl. Ukázal jim, že mezi jeho prvním a druhým příchodem bude časové rozmezí, během kterého mají být pro něj jeho učedníci horliví.

19,12–13 Podobenství o urozeném člověku mělo aktuální obdobu v příběhu Archelaa. Herodes si jej vybral za svého nástupce, avšak lid jej odmítl. Odešel tedy do Říma, aby bylo potvrzeno jeho jmenování, poté se vrátil, odměnil své služebníky a zničil své nepřátele.

V podobenství je Pán Ježíš Kristus ten urozený člověk, který odešel do nebe, aby počkal, než se vrátí a zřídí své království na zemi. Deset otroků představuje jeho učedníky. Každému dal hřivnu a řekl jim, aby s ní hospodařili, než se vrátí. Přestože má každý Pánův služebník jiné nadání a schopnosti (viz podobenství o talentech, Mt 25,14–30), něco mají společného, a to výsadu sdílet evangeli-

um a představovat Krista světu a výsadu modlit se. Hřivnou je nepochybně myšleno toto.

19,14 Spoluobčané představují židovský národ. Nejen, že ho zavrhl, ale dokonce za ním po jeho odchodu poslali poselstvo se slovy: „Nechceme, aby nad námi tento člověk kraloval.“ Poselství může znázorňovat jejich zacházení s Kristovými služebníky, jako byl Štěpán a další mučedníci.

19,15 Zde vidíme Pána, jak se vrací, aby zřídil své království. Poté se vyrovná s těmi, kterým svěřil peníze.

Služba věřících dnešní doby se bude posuzovat u Kristovy soudné stolice v nebi poté, co proběhne vytržení.

Malý pozůstatek věrných Židů, kteří budou svědčit v Kristův prospěch během doby souzení, bude posuzován při Kristově druhém příchodu. V této pasáži je zřejmě myšlen právě tento soud.

19,16 První otrok vydělal s jednou hřivnou, která mu byla svěřena, deset dalších. Uvědomoval si, že peníze nebyly jeho (tvoje hřivna), a využil ji, jak nejlépe dovedl, aby zvýšil úroky svého Pána.

19,17 Pán jej pochválil za to, že byl věrný v nejmenší věci – připomínka, že poté, co jsme ze sebe vydali to nejlepší, jsme otroci, kteří nejsou hodni. Jeho odměnou byla pravomoc nad deseti městy. Odměny za věrnou službu se očividně pojí s vládou v Kristově království. Míra, do jaké bude následovník vládnout, je určena mírou jeho oddanosti a sebeobětování.

19,18–19 Druhý otrok vydělal původní hřivnu pět. Jeho odměnou byla vláda nad pěti městy.

19,20–21 Třetí přišel pouze s výmluvami. Vrátil hřivnu, kterou měl pečlivě uloženou v šátku. Nijak ji nezúročil. Proč ne? Překvapivě z toho vinil svého pána. Řekl, že je přísný člověk, který čeká zisk, aniž by něco vynaložil. Jeho vlastní slova jej však odsoudila. Pokud myslel, že je pán takový, mohl přinejmenším udělat to, že by hřivnu uložil do banky, aby z ní získal úroky.

19,22 Když Ježíš citoval slova urozeného muže, neříkal tím, že by byla pravdivá. To jen hříšné srdce otroka vinilo pána za svou vlastní

lenost. Kdyby jim ale opravdu věřil, choval by se podle nich.

19,23 Zdá se, že verš 23 říká, že bychom Pánu buď měli dát všechno, co máme, nebo to dát někomu jiného, který to pro Pána použije.

19,24–26 Verdikt urozeného muže nad třetím otrokem zněl vzít mu hřivnu a dát ji prvnímu, který vydělal deset hřiven. Jestliže pro Pána nevyužijeme své příležitosti, přijdeme o ně. Na druhou stranu pokud budeme věrní v málu, Bůh zajistí, že nikdy nebudeme mít nedostatek prostředků, abychom mu mohli sloužit ještě víc. Někomu se může zdát nespravedlivé, že hřivnu dostal člověk, který už jich měl deset, je to však neměnné pravidlo v duchovním životě, že ti, kteří ho milují a s nadšením mu slouží, dostávají nekonečně mnoho příležitostí. Neschopnost využít příležitosti má za následek ztrátu všeho.

Třetí otrok přišel o odměnu, jiný trest však zmíněn není. Ohledně jeho spasení zjevně není pochyb.

19,27 Občané, pro které není urozený člověk panovníkem, jsou označeni jako nepřátelé a odsouzeni k smrti. Byla to smutná předpověď osudu národa, který zavrhl Mesiáše.

X. Syn člověka v Jeruzalémě (19,28–21,38)

A. Triumfální vjezd do Jeruzaléma (19,28–40)

19,28–34 Byla neděle před jeho ukřižováním. Ježíš se na cestě do Jeruzaléma dostal k východnímu svahu Olivové hory. Když se přiblížil do Betfage a Betanie, poslal dva z učedníků do vesnice, aby sehnali oslátko pro jeho vstup do Jeruzaléma. Přesně jim popsal, kde zvíře naleznou a co majitelé řeknou. Poté, co učedníci vysvětlili svůj úkol, zdálo se, že jsou majitelé poměrně ochotni dát jim pro Ježíše své oslátko. Možná že se jim předtím dostalo požehnání z Pánovy služby, a nabídli svou pomoc, kdykoliv ji bude potřebovat.

19,35–38 Učedníci udělali pro Pána sedlo ze svých pláštíků. Lidé před ním prostírali své pláště na cestu, když stoupal ze západního úpatí Olivové hory do Jeruzaléma. Poté všich-

ni začali chválit Boha za všechny mocné činy, které ho viděli vykonat. Oslavovali ho jako Božího krále a prozpěvovali, že výsledkem příchodu je pokoj v nebi a sláva na výsostech. Je výmluvné, že zvolávali „pokoj v nebi“, a ne „pokoj na zemi“. Na zemi nemohl být pokoj, protože Kníže pokoje byl zavržen a zanedlouho měl být zavražděn. Zavládne však pokoj v nebi jako důsledek blížící se Kristovy smrti na golgotském kříži a jeho nanebevstoupení.

19,39–40 Farizeje pobouřilo, že by Ježíš měl být takovýmto způsobem veřejně uctíván. Řekli mu, aby pokáral své učedníky. On jim však odpověděl, že takové veřejné provolávání slávy bylo nevyhnutelné. Kdyby to nedělali učedníci, dělaly by to kameny! Pokáral tak farizee za to, že jsou tvrdší a chladnější než neživé kameny.

B. Syn člověka nařiká nad Jeruzalémem (19,41–44)

19,41–42 Když se Ježíš přiblížil k Jeruzalému, nařikal nad městem, které propáslo svou velkou příležitostí. Kdyby ho jen lidé přijali jako Mesiáše, znamenalo by to pro ně pokoj. Oni však nepoznali, že je zdrojem pokoje. Nyní bylo příliš pozdě. Už se rozhodli, co udělají se Synem Boha. Měli zaslepené oči, protože ho zavrhl. Už ho nemohli vidět, protože ho nechtěli vidět.

Pozastavme se zde, abychom přemýšleli o tajemství Spasitelových slz. Jak řekl W. H. Griffith Thomas: „Zůstaňme sedět u Kristových nohou, dokud neodhalíme tajemství jeho slz a dokud nezačneme také nařikat nad hříchy a utrpením města a okolí.“⁵⁴

19,43–44 Ježíš předpověděl obléhání císařem Titem – jak tento římský vojevůdce obklopí město, uvězní obyvatele, povraždí mladé i staré a srovná zdi a budovy se zemí. Nezůstane kámen na kameni. Všechno jen proto, že Jeruzalém nepoznal čas svého navštívení. Pán město navštívil s nabídkou spasení. Lidé však Ježíše nechtěli. Nenašli pro něj pochopení.

C. Druhé vyčištění chrámu (19,45–46)

19,45–46 Ježíš na počátku své veřejné služby vyčistil chrám (J 2,14–17). Nyní, když

se jeho služba rychle blížila ke konci, vstoupil na posvátná místa a vyhnal ty, kteří z domu modlitby dělali jeskyni lupičů. Nebezpečí, že se komerčnost dostane do Božích věcí, hrozí neustále. Toto zlo je kvasem dnešního křesťanského světa: Církevní burzy a večírky, organizované finanční kampaně, kázání za účelem dosažení zisku – a všechno v Kristově jménu.

Kristus citoval Písmo (Iz 56,7 a Jr 7,11), aby obhájil své jednání. Každá náprava nešvarů v církvi musí stát na Božím slově.

D. Ježíš denně vyučuje v chrámě

(19,47–48)

19,47–48 Ježíš každý den vyučoval v okolí chrámu – ne uvnitř chrámu, ale na dvoře, kam měla přístup veřejnost. Náboženští vůdcové zoufale hledali záminku, aby ho mohli zahubit, obyčejný lid však byl Nazareťanem, který činil zázraky, stále fascinován. Jeho čas se ještě nenaplnil. Jeho hodina už ale brzy přijde a tehdy k němu velekněží, zákoníci a farizeové přijdou, aby ho zabili.

V tuto chvíli je pondělí. Následující den, úterý, které bylo posledním dnem jeho veřejného vyučování, je popsáno v 20,1–22,6.

E. Zpochybnění pravomoci Syna člověka

(20,1–8)

20,1–2 Jaký to pohled – Učitel ve stínu chrámu neúnavně hlásá dobrou zprávu a vůdcové Izraele nestydatě zpochybňují jeho právo učit. Pro ně byl Ježíš jen prostý tesař z Nazaretu. Neměl formální vzdělání, žádné akademické tituly, žádná potvrzení od církevního orgánu. Jaká byla jeho doporučení? Kdo mu dal pravomoc vyučovat, kázat druhým a vyčistit chrám? Chtěli to vědět.

20,3–8 Ježíš jim odpověděl otázkou; kdyby odpověděli správně, dostali by odpověď na svou vlastní otázku. Pocházel Janův křest od Boha nebo pouze z lidské pravomoci? Chytili se do pastí. Kdyby uznali, že Janovo kázání mělo posvěcení z nebe, proč tedy neposlechli jeho poselství a nekáli se a nepřijali Mesiáše, kterého zvěstoval? Kdyby však řekli, že Jan byl pouze dalším učitelem, rozčílili by zástupy, které stále uznávaly Jana jako Božího pro-

roka. Řekli tedy, že nevědí, odkud pocházela Janova pravomoc. Ježíš jim řekl: „Ani já vám nepovím, v jaké pravomoci to činím.“ Jestliže to nedokázali povědět o Janovi, proč tedy zpochybňovali pravomoc toho, kdo je větší než Jan? Tento úsek ukazuje, že základem pro učení Božího slova je být naplněn Duchem svatým. Ten, kdo je jím obdařen, může zvítězit nad těmi, jejichž moc je zahalená do lidských titulů a hodností.

„Kde jste získali diplom? Kdo vás vysvětil?“ Klasické otázky, na které se lidé, možná ze závisti, neustále ptají. Úspěšný hlasatel evangelia, který nestudoval teologii na některé z předních univerzit ani jinde, je napadán, pokud jde o jeho způsobilost a platnost jeho ordinace.

F. Podobenství o zlých vinařích (20,9–18)

20,9–12 V tomto podobenství o vinici je znovu popisována vytrvalá touha Božího srdce po izraelském národu. Bůh je zde člověkem, který pronajal vinici (Izrael) vinařům (vůdcové národa – viz Iz 5,1–7). Poslal otroky k vinařům, aby mu přinesli díl z úrody; těmito otroky byli Boží proroci, jako byli Izaiáš a Jan Křtitel, kteří se snažili přivést Izrael k pokání a víře. Izraelští vůdcové však neustále proroky pronásledovali.

20,13 Nakonec Bůh poslal svého milovaného Syna s myšlenkou, že se před ním zastydí (i když Bůh samozřejmě věděl, že bude Kristus zavržen). Všimněte si, že se Kristus od ostatních odlišuje. Oni byli otroky, on je Syn.

20,14 Jak bylo pro ně typické, vinaři se rozhodli zbavit se dědice. Chtěli výhradní práva jako vůdcové a učitelé lidu – „aby dědicství bylo naše“. Své náboženského postavení Ježíši nepřenechají. Kdyby ho zabili, byla by jejich moc v Izraeli nezpochybnitelná – nebo si to alespoň mysleli.

20,15–17 A vyhodili ho z vinice ven a zabili. V tomto bodě se Ježíš zeptal svých židovských posluchačů, co pán vinice takto zkaženým vinařům udělá. V Matoušovi se velekněží a starší sami odsoudili, když odpověděli, že je zabije (Mt 21,41). Zde odpověděl sám Pán: „Přijde, zahubí tyto vinaře a vinici

dá jiným. “Znamenalo to, že Kristus bude zavřzen Židy a zahuben a že Bůh udělí výsadní postavení jiným. „Jiní“ může odkazovat na pohany nebo na obrozený Izrael posledních dní. Něčeho takového se Židé zhrzili. Řekli: „Kěž se tak nestane!“ Pán předpověď potvrdil citací Ž 118,22. Židovští stavitelé zavrhlí Krista, kámen úhelný. Neměli pro něj místo. Bůh se však rozhodl, že Kristus bude na předním místě, když z něj učinil úhelný kámen, kámen, který je nepostradatelný a stojí na nejčestnějším místě.

20,18 Ve verši 18 jsou naznačeny dva příchody Ježíše Krista.⁵⁵ Jeho první příchod je popsán jako kámen na zemi; lidé zakopli o jeho potupu a roztříštili se, neboť ho zavrhlí. Ve druhé části verše vidíme kámen, který spadl z nebe, a rozdrtil nevěřící.

G. Co odevzdat císaři a co Bohu (20,19–26)

20,19–20 Velekněží a zákoníci si uvědomili, že Ježíš mluví proti nim, a tak na něj chtěli ještě více vztáhnout ruce. Poslali špehy, aby ho obelstili, a on řekl něco, za co by mohl být zatčen a souzen římským vladařem. Tito špehové jej nejprve vebili jako toho, kdo je za každou cenu věrný Bohu a nebojí se člověka – doufali, že bude mluvit proti císaři.

20,21–22 Poté se ho zeptali, zda je správné, aby Žid platil daň císaři. Kdyby Ježíš řekl, že ne, obvinili by ho z velezrady a předvedli by ho před římský soud. Kdyby odpověděl ano, zneprátelil by si herodiány (a velké množství Židů).

20,23–24 Ježíš si uvědomoval, že se proti němu spikli. Požádal je o denár; možná že sám žádný neměl. Skutečnost, že měli a používali tyto mince, svědčí o jejich podrobení se pohanské moci. Ježíš se zeptal: „Čí má obraz a nápis?“ Připustili, že císařův.

20,24–25 Ježíš je umlčel příkazem: „Odevzdejte tedy to, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.“ Zdánlivě jim šlo o císařovy zájmy, o Boží zájmy už jim ale tolik nešlo. Peníze patří císaři a vy patříte Bohu. Ať má svět svoje mince a Bůh ať má svoje stvoření. Je snadné dohadovat se nad maličkostmi, zatímco zanedbáváme věci, které jsou v životě důležité. A je snadné splatit dluhy našim ka-

marádům, a přitom okrádat Boha o jeho právo-platné dávky.

H. Saduceové a jejich otázka ohledně vzkříšení (20,27–44)

20,27 Nachytat Ježíše na politické otázky se nepodařilo, a tak k němu někteří ze saduceů přišli s teologickou námitkou. Odmítali možnost, že těla zemřelých budou znovu vzkříšena, a tak se snažili na extrémním příkladu nauku o vzkříšení zesměšnit.

20,28–33 Připomněli Ježíšovi, že v Mojžíšově zákoně byl svobodný muž povinen oženit se s vdovou po svém bratrovi, aby zachoval rodinné jméno a majetek (Dt 25,5). V jejich příběhu si jedna žena postupně vzala sedm bratrů. Když zemřel sedmý, byla stále bezdětná. Poté i ona zemřela. Chtěli vědět: „Komu z nich bude tato žena patřit při vzkříšení?“ Mysleli si, jak jsou chytří, když předložili tak neřešitelný problém.

20,34 Ježíš odpověděl, že manželský svazek platí pouze v tomto životě; nebude pokračovat v nebi. Neřekl, že se manželé v nebi nepoznají, ale jejich vztah pak bude založen na něčem úplně jiném.

20,35 Fráze „ti, kteří budou uznáni za hodny dosáhnout budoucího věku“ neznamená, že je kdokoliv sám hoden nebe: hříšníci jsou hodni jedině zásluhou Pána Ježíše Krista. „Hodni jsou ti, kteří soudí sami sebe, kteří obhajují Krista a kteří uznávají, že veškeré zásluhy patří jemu.“⁵⁶ Výraz „zmrtvýchvstání“ se vztahuje pouze na vzkříšení věřících. Doslova to znamená vzkříšení z (řecky *ek*) těch mrtvých. Myšlenku celkového vzkříšení, při kterém jsou všichni mrtví, jak spasení, tak nespasení, vzkříšení ve stejný čas, v Bibli nenajdeme.

20,36 Ve verši 36 je blíže ukázána mimořádnost nebeského stavu. Smrt už zde není; v tomto ohledu budou lidé jako andělé. Budou Boží synové. Věřící už jimi jsou, ne však na vnější pohled. V nebi bude viditelně patrné, že jsou Boží synové. Skutečnost, že se zúčastnili prvního vzkříšení, to zaručuje. „Víme však, že až se zjeví, budeme mu podobní, protože ho uvidíme takového, jaký je“ (1J 3,2). „A když se ukáže Kristus, váš život, tehdy i vy se s ním ukážete ve slávě“ (Ko 3,4).

20,37–38 Aby Ježíš dokázal vzkříšení, odkázal se na Ex 3,6, kde Mojžíš citoval Hospodina, jak se nazval Bohem Abrahamovým, Izákovým a Jákobovým. Kdyby se nyní saduceové zamysleli, uvědomili by si, že: (1) Bůh není Bohem mrtvých, ale živých. (2) Abraham, Izák a Jákob byli všichni mrtví. Vyplývá z toho, že Bůh je musí vzkřísit z mrtvých. Hospodin neřekl: „Byl jsem Bohem Abrahamovým,“ ale „Já jsem ...“. Aby byl Bůh Bohem živých, je zapotřebí vzkříšení.

20,39–44 Někteří ze zákoníků uznali sílu jeho argumentu. Ježíš ale neskončil; znovu se odvolává na Boží slovo. V Ž 110,1 David nazval Mesiáše svým Pánem. Židé zpravidla souhlasili, že Mesiáš bude Davidovým synem. Jak by mohl být zároveň Davidovým Pánem a Davidovým synem? Sám Pán Ježíš byl odpovědí na tuto otázku. Byl potomkem Davida jako Syn člověka; přesto byl Davidův Stvořitel. Byli však příliš slepí, aby to viděli.

I. Varování před zákoníky (20,45–47)

20,45–47 Ježíš veřejně varoval zástup před zákoníky. Nosili dlouhé řízy a působili zbožně. Rádi se nechávali oslovovat vybranými tituly, když procházeli tržištěm. Usilovali o přední místa v synagogách a na hostinách. Okrádali však bezbranné vdovy o jejich celoživotní úspory, zatímco svou zkaženost zakrývali dlouhými modlitbami. Takovéto pokrytectví bude o to přísněji potrestáno.

J. Dar chudé vdovy (21,1–4)

21,1–4 Když Ježíš sledoval, jak bohatí vhažují své dary do pokladnice v chrámě, zaujal jej kontrast mezi bohatými a jednou chudou vdovou. Oni dali něco, ona však dala všechno. Podle Božího měřítka dala více než všichni dohromady. Oni dali ze svého přebytku; ona dala ze svého nedostatku. Co dali oni, je stálo málo nebo nic; ona dala celé svoje živobytí. „Zlato blahobytu, které někdo dal, protože je nepotřeboval, Bůh hodí do bezedné propasti; avšak měď zabarvenou krví pozvedne a promění ve zlato věčnosti.“⁵⁷

K. Nástin příštích událostí (21,5–11)

Verše 5–33 tvoří dlouhé prorocké kázání.

I když se podobá kázání na Olivové hoře v Mt 24 a 25, nejde o tutéž promluvu. Znovu bychom si měli připomenout, že rozdíly v evangeliích mají hluboký význam.

V této promluvě vidíme Pána, jak mluví střídavě o zničení Jeruzaléma v roce 70 po Kr. a o okolnostech, které budou předcházet jeho druhému příchodu.

Jde o názorný příklad zákona o dvojím naplnění proroctví – jeho předpovědi se měly brzy *částečně* naplnit při Titově obléhání, *úplného* naplnění však dojdou na konci doby soužení.

Koncept kázání vypadá následovně:

1. Ježíš předpověděl zničení Jeruzaléma (v. 5–6).
2. Učedníci se zeptali, kdy se to stane (v. 7).
3. Ježíš poprvé naznačil celkový obraz událostí, které budou předcházet jeho vlastnímu druhému příchodu (v. 8–11).
4. Poté vylíčil pád Jeruzaléma a věk, který bude následovat (v. 12–24).
5. Nakonec mluvil o znameních, která budou předcházet jeho druhému příchodu, a pobídl své následovníky, aby žili v očekávání jeho příchodu (v. 25–26).

21,5–6 Když někteří lidé obdivovali nádhernu Herodova chrámu, Ježíš je varoval, aby se nezabývali materiálními věcmi, které brzy pomínou. Blížily se dny, kdy bude chrám srovnán se zemí.

21,7 Učedníci chtěli okamžitě vědět, kdy se to stane a jaké znamení bude nasvědčovat faktu, že to blíží. Jejich otázka se nepochybně týkala zničení Jeruzaléma.

21,8–11 Spasitelova odpověď je nejprve zavedla na konec věku, kdy bude chrám znovu zničen předtím, než bude nastoleno království. Objeví se falešní mesiášové, falešné zvěsti, války a nepokoje. Nebudou pouze konflikty mezi národy, ale také obrovské přírodní katastrofy – zemětřesení, hlad a mor, hrůzy a veliká znamení z nebe.

L. Doba před koncem (21,12–19)

21,12–15 V předchozí části Ježíš popisoval události, které budou přecházet konec věku. Verš 12 začíná slovy: „Avšak před tím vším ...“ Věříme tedy, že verše 12–24 popi-

suji dobu mezi předchozí promluvou a dobou soužení. Jeho učedníci budou zatýkáni, pronásledováni, souzeni náboženskými i civilními mocnostmi a vězněni. Možná jim to bude připadat jako selhání a tragédie, Pán si to však použije a učiní z toho svědectví pro svou slávu. Svou obhajobu si neměli připravovat dopředu. V rozhodný okamžik jim Bůh dá moudrost říct to, co jejich protivníky naprosto ohromí.

21,16–18 Vlastní nespasení příbuzní zradí křesťany a někteří budou dokonce zabiti pro svou víru v Krista. Mezi veršem 16 („a někteří z vás budou usmrceni“) a veršem 18 („Ale ani vlas z vaší hlavy určitě neztratí“) je zdánlivý rozpor. Pouze to však znamená, že i když někteří zemřou jako mučedníci pro Krista, jejich duch bude zachráněn. Zemřou, ale nezahynou.

21,19 Verš 19 říká, že ti, kteří pro Krista vše trpělivě snášejí, místo aby odmítli jeho vůli, tak prokážou opravdovost své víry. Ti, kteří jsou opravdu spasení, zůstanou za každou cenu věrní a oddaní. V B21 čteme: „Vydržte, a získáte život!“

M. Zkáza Jeruzaléma (21,20–24)

21,20–24 Nyní se Pán zabývá zničením Jeruzaléma v roce 70 po Kr. Předzvěstí této události bude obklíčení města římskými vojsky.

Křesťané v raných dnech – rok 70 po Kr. – dostali zvláštní znamení, které ohlašovalo zničení Jeruzaléma a zbourání nádherného mramorového chrámu: „Když uvidíte, že Jeruzalém je obklíčován vojsky, tehdy vezte, že se přiblížilo jeho zpusťování.“ Mělo to být jasné znamení o zničení Jeruzaléma a znamení, že mají utéct. Nevíra mohla namítat, že bylo nemožné uniknout, když hradby obléhalo vojsko; Boží slovo však nikdy nezklame. Římský vojevůdce svá vojska na krátkou dobu stáhnul, čímž dal věřícím Židům možnost uprchnout. Oni tak učinili a odešli na místo zvané Pella, kde se zachránili.⁵⁸

Jakýkoliv pokus vrátit se do města by byl fatální. Město mělo být potrestáno za to, že zavrholo Božího Syna. Těhotné ženy a kojící matky budou bezesporu v nevýhodě; budou mít překážky v útěku před Božím soudem nad

izraelskou zemí a židovským lidem. Mnozí budou zavražděni a ti, kteří přežijí, budou odvedeni jako zajatci do jiných zemí.

Druhá část verše 24 je pozoruhodným proctvím o tom, že starodávné město Jeruzalém bude od té doby podrobena vládě pohanů, dokud se nenaplní jejich čas. Neznamená to, že by je Židé nemohli během krátkých období spravovat; je tím myšleno, že bude nepřetržitě podrobena nájezdům a zásahům pohanů, dokud se nenaplní jejich čas.

Nový zákon rozlišuje mezi bohatstvím pohanů, plností pohanů a časem pohanů.

1. *Bohatství* pohanů (Ř 11,12) odkazuje na výsadní postavení, ze kterého se budou pohané těšit v nynější době, zatímco je Izrael dočasně Bohem dán stranou.

2. *Plnost* pohanů (Ř 11,25) je doba vytržení, kdy bude Kristova nevěsta z pohanů úplná, bude vzata ze země a Bůh začne znovu jednat s Izraelem.

3. *Časy* pohanů (L 21,24) ve skutečnosti začal babylonským zajetím v roce 521 př. Kr. a bude pokračovat do doby, než pohanské národy přestanou prosazovat vládu nad Jeruzalémem.

Od chvíle, kdy Spasitel pronesl svá slova, byl Jeruzalém často ovládán pohanskými mocnostmi. Císař Julianus Apostata (331–363 po Kr.) se snažil zdiskreditovat křesťanství vyvrácením tohoto Pánova proctví. Povzbudil proto Židy, aby znovu postavili chrám. Dychtivě se pustili do práce, ve své rozhazovačnosti dokonce používali stříbrné lopaty a hlínu nosili v purpurových závojích. Jejich práci však přerušilo zemětřesení a ohnivě koule vycházející ze země. Od projektu nakonec museli upustit.⁵⁹

N. Druhý příchod (21,25–28)

21,25–28 Tyto verše popisují přírodní katastrofy na zemi, které budou předcházet Kristovu druhému příchodu. Na slunci, měsíci a hvězdách budou znamení, která budou jasně viditelná na zemi. Vesmírná tělesa se odkloní ze své oběžné dráhy. To může způsobit, že se země vyčhýlí ze své osy. Přes pevninu se převalí obrovské přílivové vlny. Lidstvo zachvátí panika, neboť bude hrozit, že se země střetne

s jiným vesmírným tělesem. Pro bohobojné však existuje naděje:

„A potom uvidí Syna člověka přicházet v oblaku s mocí a velikou slávou. Když se toto začne dít, napřimte se a zvedněte hlavy, protože se přibližuje vaše vykoupení.“

O. Fíkovník a všechny ostatní stromy (21,29–33)

21,29–31 Dalším znamením, které bude signalizovat blízkost jeho příchodu, je pučení fíkovníku a všech ostatních stromů. Fíkovník je výstižným obrazem izraelského národa; v posledních dnech se projeví známky nového života. Důležitý je určitě také fakt, že po stoletích rozptýlení a zapomnění byl v roce 1948 znovu založen izraelský stát a je nyní uznáván jako plnoprávný stát.

Pučení dalších stromů může symbolizovat neobyčejný nárůst nacionalismu a vznik mnoha nových vlád v nově vzniklých zemích světa. Tato znamení budou svědčit o tom, že bude brzy zřízeno Kristovo slavné království.

21,32 Ježíš řekl, že ono pokolení nepomine, dokud se toto všechno nestane. Co však „oním pokolením“ myslel?

1. Někteří se domnívají, že mluvil o pokolení, které žilo v době, kdy pronesl tato slova, a že se všechno naplnilo při zničení Jeruzaléma. Nemůže to však být pravda, protože se Kristus nevrátil v oblaku s mocí a velkou slávou.

2. Jiní věří, že „oním pokolením“ jsou myšleni lidé žijící v době, kdy se začnou dít tato znamení, a že ti, kteří spatří počátek znamení, se dožijí Kristova návratu. Všechny předpovězené události se stanou v rozmezí jednoho pokolení. Je to možné vysvětlení.

3. Další možností je, že „ono pokolení“ odkazuje na nepřátelský postoj židovského národa ke Kristu. Pán řekl, že židovský národ přežije, bude rozptýlený, avšak nezničitelný, a že se jejich postoj k němu ani za několik století nezmění.

21,33 Atmosférické a hvězdné nebe pomine a stejně tak země ve své současné podobě. Tato prorocství Pána Ježíše však nezůstanou neaplňená.

P. Výzva k bdělosti a modlitbám (21,34–38)

21,34–35 Mezitím by se jeho učedníci měli mít na pozoru, aby nebyli příliš zaujatí jídlem, pitím a všedními starostmi, aby je náhle nezastrihl jeho příchod. Takto totiž přijde na všechny, kteří zemi považují za svůj trvalý přibytěk.

21,36 Opravdoví učedníci by měli bdít a prosit v každý čas, a tak se odlišit od bezbožného světa, který je odsouzen, aby zakusil Boží hněv, a ztotožnit se s těmi, kteří se se souhlasem postaví před Syna člověka.

21,37–38 Pán Ježíš každý den vyučoval v prostorách chrámu, v noci ale spal na Olivové hoře, bez domova na světě, který stvořil. Časně zrána se pak kolem něj shlukoval všechny lid, aby ho opět poslouchal.

XI. Utrpení a smrt Syna člověka (kap. 22–23)

A. Plán na Ježíšovo zabití (22,1–2)

22,1 Svátkem nekvašených chlebů je myšlena doba, která začíná Paschou, tj. Velikonocemi a pokračuje dalších sedm dní, během kterých se jí nekvašený chléb. Velikonocemi se konaly čtrnáctého dne v měsíci nisanu, prvním měsíci židovského roku. Sedm dní od patnáctého dne v měsíci do dvacátého prvního bylo známo jako svátek nekvašených chlebů, ve verši 1 se však označení vztahuje na celý svátek. Kdyby Lukáš psal především Židům, nebylo by nutné, aby zmiňoval souvislost mezi svátkem nekvašených chlebů a Velikonocemi.

22,2 Velekněží a zákoníci neustále osnovali plán, jak by Pána Ježíše odstranili, uvědomovali si však, že to musí udělat, aniž by způsobili rozruch, protože se báli lidu a věděli, že mnozí k Ježíši stále chovali velkou úctu.

B. Jidášova zrada (22,3–6)

22,3 Satan vstoupil do Jidáše, nazývaného Iškariotský, jednoho z dvanácti učedníků. V J 13,27 je řečeno, že se to stalo poté, co mu Ježíš během velikonoční večeře podal sousto chleba. Z toho vyvozujeme, že se to stalo buď v po sobě následujících časech, nebo že Lukáš

zdůrazňoval spíše skutečnost, že se to stalo, než čas, kdy se to odehrálo.

22,4–6 V každém případě Jidáš uzavřel dohodu s velekněžími a veliteli chrámové stráže. Pečlivě vypracoval plán, jak jim Ježíše vydá do rukou, aniž by způsobil nepokoje. S jeho plánem souhlasili a dohodli se, že mu dají peníze – třicet stříbrných, jak máme uvedeno jinde. Jidáš pak odešel, aby propracoval detail svého zrádného plánu.

C. Přípravy na Velikonoce (22,7–13)

22,7 V souvislosti s různými časovými úseky uvedenými v těchto verších se vyskytují určité problémy. Za den nekvašených chlebů by se běžně považoval třináctý den nisanu, kdy musí být z židovské domácnosti odstraněn veškerý kvašený chléb. Zde je však řečeno, že to byl den, kdy měl být obětován velikonoční beránek, což by bylo čtrnáctého nisanu. Leon Morris spolu s dalšími učenci tvrdí, že se pro Velikonoce používaly dva kalendáře, oficiální a ten, kterého se držel Ježíš s ostatními.⁶⁰ Domníváme se, že události posledního čtvrtku začínají zde a pokračují až do verše 53.

22,8–10 Pán poslal Petra a Jana do Jeruzaléma, aby připravili slavnostní velikonoční jídlo. Když jim dával pokyny, znal každý detail. Ve městě je potká člověk, který ponese džbán vody. Ve východních městech to bylo neobvyklé, protože džbány s vodou většinou nosily ženy. Člověk zde je obrazem Ducha svatého, který vede hledající duše k místu společenství s Pánem.

22,11–13 Nejenže Pán dopředu znal místo a trasu tohoto člověka, ale také věděl, že jistý majitel domu bude ochotný dát k dispozici jemu a jeho učedníkům svou velkou horní, již prostřenou místnost. Možná že ten člověk Pána znal a plně se mu zavázal jak svou osobou, tak svým majetkem. Mezi „místností“ a „velkou horní, již prostřenou místností“ je rozdíl. Štědrý hostitel učedníkům poskytl lepší vybavení, než čekali. Když se Ježíš narodil v Betlémě, nebylo pro něj místo v útulku pro počestné (řecky *katalyma*). Zde svým učedníkům řekl, aby požádali o místnost (řecky *katalyma*), do-

stali však něco lepšího – velkou horní, již vybavenou místnost.

Vše probíhalo, jak předpověděl, takže učedníci připravili velikonočního beránka.

D. Poslední velikonoční beránek (22,14–18)

22,14 Celá staletí slavili Židé svátek Pascha a připomínali si své slavné vysvobození z Egypta a od smrti skrze krev beránka bez vady. Spasitel to měl jistě živě v mysli, když se se svými učedníky posadil k poslední velikonoční večeři. Byl pravým velikonočním beránkem, jehož krev bude brzy prolita za spasení všech, kteří v něho budou věřit.

22,15–16 Tento konkrétní beránek měl pro Ježíše nepopsatelný význam, toužebně si ho s nimi přál jíst ještě předtím, než bude trpět. Velikonočního beránka už nebude jíst, dokud se nevrátí na zem a nenastolí svoje slavné království. Fráze „toužebně jsem si přál“ vyvolává dojem vroucí vášnivé touhy. Tato odvážná slova vyzývají všechny věřící v jakékoliv době, aby přemýšleli, s jakým zanicením Ježíš toužil po společenství s námi u svého stolu.

22,17–18 Když vzal kalich s vínem jakožto součást velikonočního obřadu, vzdal za něj díky a podal ho svým učedníkům, znovu jim připomněl, že nebude pít z plodu vinné révy, dokud nepřijde jeho tisícileté kralování. Popis velikonočního jídla končí veršem 18.

E. První večeře Páně (22,19–23)

22,19–20 Za poslední večeři ihned následovala večeře Páně. Pán Ježíš ustanovil tuto posvátnou památku, aby na něj a na jeho smrt jeho následovníci po staletí pamatovali. Nejprve všem podal chléb, symbol svého těla, které za ně zanedlouho vydá. Poté kalich, který znázorňuje jeho drahocennou krev, která bude prolita na golgotském kříži. Mluvil o něm jako o kalichu nové smlouvy v jeho krvi, která se za ně vylévá. Znamená to, že nová smlouva, kterou původně uzavřel s izraelským národem, byla stvrzena jeho krví. Ke konečnému naplnění nové smlouvy dojde, až bude Pán Ježíš Kristus kralovat na zemi, avšak my jakožto věřící z ní máme prospěch už nyní.

Chléb a víno představovaly jeho tělo a krev. Jeho tělo v tu chvíli ještě nebylo vydáno, ani

jeho krev nebyla prolita. Je proto absurdní tvrdit, že tyto symboly se zázračně proměnily ve skutečnou krev a tělo. Židé nesměli jíst krev, a učedníci tak věděli, že nemluvil o opravdové krvi, ale o symbolické.

22,21 Zdá se, že se Jidáš poslední večere účastnil. Z J 13 však rovněž vyplývá, že zrádce opustil místnost poté, co mu Ježíš podal chléb namočený do omáčky. Jelikož se to stalo před ustanovením večere Páně, mnozí věří, že Jidáš nebyl ve skutečnosti přítomen, když Ježíš podával učedníkům chléb a víno.

22,22 Utrpení a smrt Pána Ježíše bylo určeno, Jidáš ho však zradil dobrovolně. Proto Ježíš řekl „běda tomu člověku, který ho zrajuje“. Přestože byl Jidáš jedním z dvanácti, nebyl opravdovým věřícím.

22,23 Verše 23 ukazuje, že mezi učedníky zavládlo jisté překvapení a nedůvěra v sebe sama. Nevěděli, který z nich se proviní něčím tak hanebným.

F. Opravdu veliký je ten, který slouží

(22,24–30)

22,24–25 O špatnosti lidského srdce svědčí fakt, že ihned po večeri Páně se učedníci mezi sebou hádali, kdo z nich je největší. Pán Ježíš jim připomněl, že podle jeho měřítka byla velikost naprostým opakem měřítka lidského. Králové, kteří vládli nad pohanskými národy, byli obecně považováni za velké osobnosti; dokonce byli nazýváni „dobrodinci“. Byl to však pouze titul, ve skutečnosti byli krutými tyrany. Měli dobrotivá jména, avšak jejich povahové rysy tomu neodpovídaly.

22,26 U Spasitelových následovníků to mělo být jiné. Ti, kteří jsou velcí, by měli být jako ti nejmenší. A ti, kteří jsou vedoucí, by se měli ponížít a sloužit druhým. Tento revoluční výrok naprosto vyvrátil přijímané zvyky, že nejmenší je podřízený největšímu a vedoucí dávají nadvládou najevo svou velikost.

22,27 Podle lidského měřítka bylo lepší být hostem u stolu, než být ten, kdo roznáší jídlo na stůl. Pán Ježíš však přišel jako služebník lidí a všichni, kteří budou následovat, musí činit totéž, co on.

22,28–30 Od Pána bylo laskavé, že své učedníky pochválil za to, že s ním vytrvali

v jeho zkouškách. Zrovna se totiž mezi sebou hádali a velice brzy ho všichni opustí a utečou. Přesto věděl, že ho ve svém srdci milují a pro jeho jméno snášeli výtky. Za odměnu usednou na trůnech a budou soudit dvanáct kmenů Izraele, až se Kristus vrátí, aby převzal Davidův trůn a vládl na zemi. S toutéž jistotou, s jakou Otec slíbil království Kristu, s ním budou vládnout nad obnoveným Izraelem.

G. Ježíš předpovídá Petrovo zapření

(22,31–34)

Nyní přichází poslední ze tří temných kapitol v dějinách lidské nevěrnosti. První byla Jidášova zrada. Druhou byly sobecké ambice učedníků. Zde máme Petrovu zbabělost.

22,31–32 Opakování „Šimone, Šimone“ svědčí o lásce a citlivosti v Kristově srdci k váhavému učedníkovi. Satan si vyžádal všechny učedníky, aby je vytrřibil jako pšenici. Ježíš se obrací k Petrovi jako zástupci všech. Pán však za Šimona poprosil, aby jeho víra nezanikla. („Poprosil jsem za tebe“ jsou nádherná slova.) Poté, co se k němu obrátí, má posilnit své bratry. Toto obrácení neznamená spasení, ale spíše návrat poté, co sešel na scesti.

22,33–34 S nepatřičnou sebedůvěrou Petr Ježíši ukazuje, že je připravený doprovázet ho do vězení a na smrt. Je mu však řečeno, že než se ráno rozední, třikrát zapře, že by vůbec Pána znal.

V Mk 14,30 je Pán citován, jak říká, že ho Petr zapře, než kohout dvakrát zakokrhá. V Mt 26,34; L 22,34 a J 13,38 Pán říká, že než kohout zakokrhá, Petr ho třikrát zapře. Je pravda, že je obtížné urovnat tento zdánlivý rozpor. Je možné, že kohout zakokrhával vícekrát, jednou během noci a jednou při rozbřesku. Také je třeba si povšimnout, že evangelia zaznamenávají nejméně šest různých Petrových zapření. Zapěl Krista před:

1. služkou (Mt 26,69; Mk 14,66–68),
2. další služkou (Mt 26,71–72),
3. lidmi, kteří stáli poblíž (Mt 26,73–74; Mk 14,70–71),
4. nějakým člověkem (L 22,58),
5. jiným člověkem (L 22,59–60),
6. jedním z veleknězových služebníků (J 18,26–27). Tento člověk se od ostatních

pravděpodobně liší, protože řekl: „Neviděl jsem tě s ním v té zahradě?“ (v. 26).

H. Nové příkazy na cestu (22,35–38)

22,35 Pán již dříve vyslal své učedníky ven bez měšce, mošny a sandálů – bez naprostého minima. Měli si vystačit s pouhými nezbytnostmi. A to se potvrdilo. Museli uznat, že jim nic nechybělo.

22,36 Nyní je měl zanedlouho opustit a oni měli vstoupit do nové etapy služby pro něj. Budou vystaveni chudobě, hladu a nebezpečí a bude nutné, aby si zajistili své nezbytné potřeby. Teď si měli vzít měšec, mošnu, a pokud neměli meč, měli prodat svůj plášť a koupit si ho. Co měl Spasitel na mysli, když učedníkům řekl, aby si koupili meč? Určitě tím nemínil, aby meč použili jako útočnou zbraň proti jiným lidem.

Bylo by to v rozporu s jeho učením, například:

„Mé království není z tohoto světa; kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji strážci by bojovali“ (J 18,36).

„Neboť všichni, kdo se chápou meče, mečem zahynou“ (Mt 26,52).

„Milujte své nepřátele“ (Mt 5,44).

„...když tě někdo udeří do tvé pravé tváře, nastav mu i druhou tvář“ (Mt 5,39; viz také 2K 10,4).

Co tedy Ježíš mečem myslel?

1. Někteří tvrdí, že odkazoval na meč Duha, čímž je Boží slovo (Ef 6,17). Je to možné, v tom případě by ale měly být měšec, mošna a plášť také přeneseny do duchovní roviny.

2. Williams říká, že meč znamená ochranu Bohem zřízené autority, když podotýká, že v Ř 13,4 se meč vztahuje k soudcovské moci.

3. Lange říká, že meč slouží k obraně před lidskými nepřáteli, ale ne k útoku. Podle Mt 5,39 se však zdá, že je vyloučeno, aby se meč používal k obraným účelům.

4. Někteří myslí, že meč sloužil pouze k obraně proti divokým zvířatům. To je možné.

22,37 Verš 37 vysvětluje, proč bylo nezbytné, aby si nyní učedníci vzali měšce, mošny a meč. Až doposud s nimi Pán byl a staral se o jejich pozemské potřeby. Brzy od nich ode-

jde, v souladu s proroctvím v Iz 53,12. Vše, co se ho týkalo, šlo ke konci, tj. jeho pozemský život a služba skončí tím, že bude započten mezi bezzákonné.

22,38 Učedníci Pána vůbec nepochopili. Přinesli dva meče a předpokládali, že si s nimi jistě vystačí při jakémkoliv problému. Pán Ježíš ukončil rozhovor slovy: „To stačí.“ Očividně si mysleli, že s použitím mečů dokážou překazit pokus jeho nepřátel zavraždit ho. To bylo na hony vzdálené tomu, co měl na mysli.

I. Ježíšův zápas v Getsemanské zahradě (22,39–46)

22,39 Getsemanská zahrada se nacházela na západním úbočí Olivové hory. Ježíš se sem často chodil modlit, což učedníci včetně zrádce věděli.

22,40 Po večeři Páně Ježíš a učedníci opustili horní místnost a šli do zahrady. Jakmile tam byli, varoval je, aby nevešli do pokušení. Možná měl na mysli tlak opustit Boha a jeho Krista, když se přibližovali nepřátelé.

22,41–42 Ježíš poté učedníky opustil a šel dále do zahrady, kde se o samotě modlil. Modlil se, aby, pokud je to Otcova vůle, od něj odňal tento kalich; chtěl však, aby se stala Boží vůle, ne jeho. Modlitbu chápeme takto: Pokud existuje jiná cesta, jak mohou být hříšníci zachráněni, než mou smrtí na kříži, zjev ji nyní. Nebesa mlčela, protože jiná cesta neexistovala.

Myslíme si, že Kristovo utrpení v zahradě nebylo součástí jeho smířícího díla. Vykupitelské dílo bylo dokončeno během tří temných hodin na kříži. Getsemane bylo předzvěstí Golgoty. Samotná myšlenka, že se střetne s našimi hříchy, působila Pánu Ježíši hluboké utrpení.

22,43–44 Dokonalý člověk se ocitl ve vnitřním zápase, který doprovázel jeho námahu. Z nebe se mu ukázal anděl a posiloval ho. Toto zaznamenává pouze Lukáš, stejně jako skutečnost, že jeho pot začal být jako kapky krve. Pozorného lékaře tento detail zaujal.

22,45–46 Když se Ježíš vrátil ke svým učedníkům, spali. Ne že by byli lhostejní, ale spíše byli vyčerpáni zármutkem. Znovu je vyzval, aby vstali a modlili se, protože velká

hodina se blížila a oni budou pokoušeni, aby ho zapřeli před představenými moci.

J. Ježíš je zrazen a zatčen (22,47–53)

22,47–48 V tuto chvíli přišel Jidáš se skupinou velekněží, starších a velitelů chrámové stráže, aby Pána zatkli. Byli předem domluveni, že zrádce označí Ježíše polibkem. Stewart říká:

Když Jidáš v zahradě zradil svého Mistra, ne křikem, ránou nebo bodnutím, ale polibkem, byl to vrcholný dotek hrůzy, nejnižší stupeň ohavnosti, pod jakou už lidská ohavnost klesnout nemůže.⁶¹

S nesmírným smutkem se Ježíš zeptal: „Jidáš, polibkem zrazuješ Syna člověka?“

22,49–51 Učedníci si uvědomili, co se děje, a byli připraveni zaútočit. Jeden z nich, konkrétně Petr, dokonce vytasil meč a utal veleknězovu služebniku pravé ucho. Ježíš ho napomenul za to, že k duchovnímu boji použil světské prostředky. Jeho hodina přišla a Boží předem určený záměr musel být vykonán. Ježíš se vlídně dotkl ucha zraněného a uzdravil jej.

22,52–53 Ježíš se obrátil k židovským vůdcům a hodnostářům a zeptal se jich, proč za ním přišli, jako kdyby byl prchající zloděj. Nevyučoval snad každý den v prostorách chrámu, a přesto se ho tehdy nesnažili zatknout? Znal však odpověď, toto byla jejich hodina a vláda temnoty. Byl zrovna čtvrtek okolo půlnoci.

Zdá se, že náboženský soud našeho Pána měl tři části. Nejprve šel před Annáše. Poté se objevil před Kaifášem. Nakonec byl předveden před veleradu (synedrium). Události od tohoto okamžiku až k verši 65 se pravděpodobně odehrály v pátek mezi první a pátou hodinou ranní.

K. Petrovo zapření a hořký pláč (22,54–62)

22,54–57 Když Pána odvedli do veleknězova domu, Petr je zpovzdálí následoval. Uvnitř pak zaujal místo mezi těmi, kteří se ohřívali u ohně uprostřed nádvoří. Jedna služka se na Petra podívala a vykřikla, že je jedním z Ježíšových následovníků. Petr uboze zapřel, že ho zná.

22,58–62 Krátce poté Petra obvinil někdo jiný, že je jedním z následovníků Ježíše z Nazaretu. Petr znovu obvinění popřel. Asi za hodinu někdo další poznal, že je Petr Galilejec a také Pánův učedník. Petr popřel, že by věděl, o čem ten člověk mluvil. Tentokrát však bylo jeho zapření přerušeno zakokrháním kohouta. V tomto temném momentu se Pán obrátil a pohlédl na Petra a ten si vzpomněl na předpověď, že předtím, než kohout zakokrhá, třikrát jej zradí. Pohled Božího Syna způsobil, že Petr odešel a hořce se rozplakal.

L. Vojáci se vysmívají Synu člověka (22,63–65)

22,63–65 Ježíše zatkli strážci, kteří byli přidělení k posvátnému jeruzalémskému chrámu. Nyní se tito rádoby strážci posvátného Božího domu začali Ježíši vysmívat a bít ho. Když mu zavázali oči, bili ho do tváře a ptali se, kdo z nich ho udeřil. Nebylo to jediné, co mu udělali, on však trpělivě snášel tento odpor, který vůči němu hříšníci měli.

M. Ranní soud před veleradou (22,66–71)

22,66–69 Za rozbřesku (v 5–6 hodin ráno) starší Ježíše odvedli před svou veleradu (synedrium). Členové velerady se jej přímo zeptali, jestli je Mesiáš. Ježíš jim odpověděl, že je zbytečné s nimi o tom diskutovat. Nebyli ochotni přijmout pravdu. Varoval je však, že ten, který před nimi v pokoře stojí, bude jednoho dne sedět na pravici Moci Boží (viz Ž 110,1).

22,70–71 Poté se ho zeptali, zda je Boží Syn. Není pochyb, co tím mysleli. Boží Syn pro ně byl ten, který je roven Bohu. Pán Ježíš odpověděl „Vy říkáte, že Já jsem“ (viz Mk 14,62). Bylo to vše, co potřebovali. Neslyšeli ho snad rouhat se, když tvrdil, že je roven Bohu? Další svědectví už nepotřebovali. Objevil se však problém. Podle jejich práva byla trestem za rouhání smrt. Židé však spadali pod římskou nadvládu a neměli pravomoc vykonat nad vězněm rozsudek smrti. Museli tedy Ježíše vzít k Pilátovi, kterého by ani v nejmenším nezajímalo náboženské obvinění jako je rouhání. Museli tak proti němu vznést politická obvinění.

N. Ježíš před Pilátem (23,1–7)

23,1–2 Poté, co Ježíš stanul před veleradou („celým jejich shromážděním“), byl odveden k civilnímu soudu před Pilátem, římským místodržícím. Náboženští vůdcové proti němu vznesli tři politická obvinění. Především jej vinili z rozvracení národa, tj. že odvracel lid od oddanosti Římu. Dále tvrdili, že Židům bránil platit daně císaři, a nakonec že se prohlásil za krále.

23,3–7 Když se Pilát Ježíše zeptal, jestli je král Židů, odpověděl: „Ty říkáš.“ Pilát jeho tvrzení nepovažoval za hrozbu pro římského císaře. Poté, co s Ježíšem mluvil o samotě (J 18,33–38a), se vrátil k velekněžím a zástupům a řekl, že na něm nenalezl žádnou vinu. Dav stále více naléhal a obviňoval Ježíše, že vyvolával neloajlnost, opovrhanou Galilejí počínaje a Jeruzalémem konče. Když Pilát zaslechl slovo Galilea, myslel, že z této situace nalezl východisko. Galilea spadala pod Herodovu pravomoc, a proto se Pilát snažil vyhnout jakékoliv další účasti na tomto případu tak, že Ježíše poslal k Herodovi, který v těch dnech pobýval v Jeruzalémě.

Herodes Antipas byl syn Heroda Velikého, který v Betlémě vyvraždil nemluvnata. Antipas pak zavraždil Jana Křtitele za to, že odsuzoval jeho nezákonný svazek se ženou jeho bratra. Byl to právě tento Herodes, kterého Ježíš nazval „tou liškou“ v L 13,32.

O. Herodes klade Ježíši opovrhlivé otázky (23,8–12)

22,8 Herodes byl velmi rád, že bude Ježíš před něj předveden. Hodně se o něm doslechl a už dlouho doufal, že ho uvidí vykonat nějaký zázrak.

23,9–11 Ať se Herodes Spasitele vyptával, jak chtěl, nedostal žádnou odpověď. Židé ve svých obviněních přitvrdili, Ježíš však neotevřel ústa. Vše, co Herodes mohl udělat, bylo, že dovolil vojákům, aby s Ježíšem hrubě zacházeli a vysmívali se mu, když jej oblékl do nádherného roucha a poslal ho zpátky k Pilátovi.

23,12 Herodes a Pilát byli předtím nepřátelé, nyní se však jejich nepřátelství změnilo v přátelství. Oba stáli na straně proti Ježíši,

což je spojilo. Theofylaktos si v souvislosti s tím povzdechl: „Pro křesťany je ostuda, že zatímco ďábel dokáže přesvědčit zkažené lidi, aby zanechali nepřátelství, aby mohli činit zlo, oni nedokážou udržet přátelství, aby činili dobro.“

P. Pilátův verdikt: Nevinen, avšak odsouzen (23,13–25)

23,13–17 Pilát nejednal spravedlivě ohledně zproštění viny svého královského vězně, a tak se nyní ocitl v pasti. Narychlo svolal setkání židovských vůdců a vysvětloval jim, že ani on ani Herodes na Ježíši nenalezli nic, co by svědčilo o jeho neloajlnosti – „neučinil nic, za co by zasluhoval smrt“. Navrhl tedy Pána zbičovat a poté propustit. Jak Stewart zdůrazňuje:

Kompromis, který Pilát udělal, byl naprosto neomluvitelný a nelogický. Byl to chabý vystrašený pokus člověka splnit svou povinnost vůči Ježíši a zároveň se zavděčit zástupům. Ani jedno se však nepodařilo a je jasné, že rozčilení kněží by v žádném případě takový verdikt nepřijali.⁶²

23,18–23 Velekněží a vůdcové lidu se rozzuřili. Požadovali Ježíšovu smrt a propuštění Barabáše, známého zločince, který byl uvržen do vězení za vzpouru a vraždu. Pilát se opět chabě snažil zprostit Pána obvinění, avšak zlomyslné požadavky zástupů ho přehlušily. Ať už řekl cokoliv, trvali na smrti Božího Syna.

23,24–25 I když Pilát předtím Ježíše prohlásil za nevinného, nyní ho odsoudil k smrti, aby se zavděčil lidem. Ve stejnou chvíli propustil Barabáše.

Q. Syn člověka veden na Golgotu (23,26–32)

23,26 Bylo asi devět hodin v pátek dopoledne. Po cestě na místo ukřižování vojáci nařídili muži jménem Šimon z Kyrény, aby mu pomohl nést kříž. Mnoho o něm nevíme, ale zdá se, že se jeho dva synové poté stali známými křesťany (Mk 15,21).

23,27–30 Veliké množství Ježíšových následovníků pro něj plakalo, když jej odváděli. Obrátil se k ženám v zástupu jako k dcerám

jeruzalémským a řekl jim, aby nelitovaly jeho, ale spíše samy sebe. Měl na mysli hroznou zkázu, která přijde na Jeruzalém v roce 70 po Kr. Zármutek a utrpení oněch dní budou tak obrovské, že neplodné ženy, které byly až dosud terčem posměchu, budou obzvláště považovány za šťastné. Hrůza Titova obléhání bude taková, že si lidé začnou přát, aby na ně padly hory a pahrbky aby je přikryly.

23,31 Pán Ježíš poté dodal: „Protože dělají-li toto se zeleným stromem, co se stane se suchým?“ On sám byl zelený strom a nevěřící Izrael byl ten suchý. Jestliže Římané uvalili na nevinného Syna Božího, který nikdy nezhrěšil, takovou hanbu a utrpení, jak strašný trest přijde na vinné vrahy Božího milovaného Syna?

23,32 V průvodu šli s Ježíšem na popravu také dva zločinci.

R. Ukřižování (23,33–38)

23,33 Místo poprav se nazývalo Golgota (lat. lebka). Možná že se tvar toho místa podobal lebce, nebo tak bylo nazváno, protože to bylo místo smrti a lebka se často používá jako symbol smrti. Pozoruhodná je zdrženlivost, s jakou je ukřižování v Písmu popsáno. Lukáš se zbytečně nezabývá otřesnými detaily. Máme uvedeno pouze prosté sdělení: „ukřižovali tam jeho“. Stewart k tomu dodává:

Už tak bylo těžké uvěřit, že Mesiáš má zemřít. Že má však zemřít takovou smrtí bylo naprosto neuvěřitelné. Přesto se tak stalo. Vše, čeho se kdy Kristus dotkl – kříže nevyjímaje – to zkrášlil, přeměnil a pokryl vznešeností a nádherou; nikdy však nezapomeňme, z jak strašlivé propasti vynesl kříž na výsost.⁶³

Ach, ukaž mi, co znamená,
ten kříž do výšin vztyčený,
na němž je on, muž bolestí,
krvácet a zemřít odsouzený.

Lucy A. Bennett

Toho dne na Golgotě stály tři kříže, uprostřed byl Ježíšův a z každé strany pak stál kříž zločinců. Naplnila se tak slova z Iz 53,12: „byl započten mezi vzpurné“.

23,34 S nesmírnou láskou a slitováním Ježíš zvolal z kříže: „Otče, odpusť jim, neboť

nevědí, co činí.“ Kdo ví, jaké bouří Božího hněvu tato modlitba zabránila! Morgan o Spasitelově lásce říká:

V Ježíšově duši nebyla žádná zášť; žádný hněv, ani žádná skrytá touha po potrestání těch, kteří mu ublížili. Lidé s oblibou mluvili o „železně pěstí“. Když slyším Ježíšovu prosbu, vím, že jediné místo pro „železnou pěst“ je v pekle.⁶⁴

Následně si vojáci rozdělili jeho šaty a házeli los o jeho bezešvé roucho.

23,35–38 Před křížem stáli vůdcové, vysmívali se mu a vyzývali ho, aby se zachránil, je-li skutečně Mesiáš, Boží vyvolený. Také vojáci se mu posmívali, podávali mu ocet a zpochybňovali jeho schopnost zachránit se. Nad hlavu mu také pověsili nápis:

Toto je král Židů

Opět citujeme Stewarta:

Nemůže nám uniknout, jak důležitý je fakt, že nápis byl napsán ve třech jazycích – řecky, latinsky a hebrejsky. Nepochybně proto, aby každý rozuměl; Kristova církev v tom však vždy viděla (a oprávněně) symbol toho, že Ježíš je Pán celého světa. Byly to tři světové jazyky a každý z nich zprostředkoval jednu důležitou myšlenku. Řečtina byla jazykem kultury a vědění; v této oblasti nápis říkal: „Ježíš byl král!“ Latina byla jazykem zákona a vlády; „Ježíš byl zde král!“ Hebrejšтина byla jazykem náboženství; „Ježíš byl zde král!“ I když tedy visel na kříži a umíral, byla pravda, že „na hlavě měl mnoho diadémů“ (Zj 19,12).⁶⁵

S. Dva zločinci (23,39–43)

23,39–41 Z ostatních evangelií se dovidáme, že oba zločinci zpočátku Ježíši nadávali. Jestliže byl Kristus, proč je všechny nezachránil? Srdce jednoho z nich se však změnilo. Obrátil se na druhého a napomenul ho za jeho neuctivost. Oba přece jen trpěli za zločiny, které spáchali a trest si zasloužili. Člověk na prostředním kříži však nic zlého neudělal.

23,42 Zločinec se obrátil na Ježíše a požádal Pána,⁶⁶ aby si na něj vzpomněl, až se vrátí a nastolí své království na zemi. Taková víra je pozoruhodná. Umírající zločinec věřil, že Ježíš vstane z mrtvých a bude nakonec vládnout světu.

23,43 Ježíš jeho víru odměnil slibem, že ještě ten den budou spolu v ráji. Ráj je totéž, co třetí nebe (2K 12,2.4) a je tím myšleno místo, kde přebývá Bůh. Dnes – jaká rychlost! Se mnou – jaká společnost! V ráji – jaké štěstí! Charles R. Erdman píše:

Příběh nám odhaluje pravdu o tom, že spasení je podmíněno pokáním a vírou. Zahrnuje však také jiná důležitá poselství. Tvrdí, že spasení nezávisí na svátostech. Zločinec nebyl nikdy pokřtěn, ani neměl účast na večeři Páně. ... Ve skutečnosti odvážně vyznal svou víru před nepřátelským zástupem lidí obklopen posměchem a narážkami vůdců a vojáků a byl spasen bez formálních obřadů. Spasení očividně nezávisí na dobrých skutcích. ... Je také vidět, že neexistuje „spánek duše“. Tělo spát může, ale vědomí existuje i po smrti. Je také zřejmé, že neexistuje „očistec“. Kající se zločinec přešel z hříšného a hanebného života přímo do stavu blaženosti. Je možné si povšimnout, že spasení není všeobecné. Zločinci byli dva; spasen však byl jen jeden. Nakonec je možné poznamenat, že pravá podstata radosti, která překračuje smrt, je v osobním společenství s Kristem. Jádrem slibu umírajícímu zločinci bylo: „Budeš se mnou.“ Naší blaženou jistotou je, že odchod znamená být s Kristem, což je mnohem lepší.⁶⁷

Ze dvou lidí po Ježíšově boku může jít jeden do nebe a druhý jde do pekla. Na které straně kříže jsi ty?

T. Tři hodiny tmy (23,44–49)

23,44 Celou zemi přikryla tma od šesté až do deváté hodiny, tj. od poledne až do tří. To bylo znamení pro izraelský národ. Zavrhl světlo a nyní budou Bohem oslepeni.

23,45 Opona svatyně se shora dolů roztrhla. Znázorňovalo to skutečnost, že skrze smrt Pána Ježíše Krista se k Bohu otevřela cesta všem, kteří přijdou ve víře (Žd 10,20–22).

23,46–47 Během těchto tří hodin tmy Ježíš na kříži snášel trest za naše hříchy. Na konci této doby odevzdal svého ducha do rukou Boha, svého Otce, a dobrovolně se vzdal svého života. Jeden římský setník byl tímto výjevem tak ohromen, že slavil Boha, řekl: „Skutečně, tento člověk byl spravedlivý.“

23,48–49 Celý zástup lidí přemohl ořesný

pocit zármutku a zlá předtucha. Někteří z Ježíšových věrných následovníků, včetně žen, které ho doprovázely z Galileje, stáli opodál a viděli rozhodující scénu v dějinách světa.

U. Uložení Ježíšova těla do Josefova hrobu (23,50–56)

23,50–54 Až doposud byl Josef tajným učedníkem Pána Ježíše. Přestože byl členem velerady, nesouhlasil s jejich verdiktem v Ježíšově případu. Josef nyní zašel odvážně za Pilátem a požádal ho, zda smí mít tu čest sundat Ježíšovo tělo z kříže a řádně je pohřbít. (Bylo mezi třetí a šestou hodinou odpoledne.) Svolení získal a okamžitě tělo zavinul do plátna a položil je do hrobky vytesané ve skále, která se dosud nepoužívala. Byl zrovna pátek, den přípravy. Když je řečeno, že nastávala sobota, musíme pamatovat, že židovská sobota začíná při pátečním západu slunce.

23,55–56 Věrné ženy z Galileje Josefa doprovázely, když nesl tělo k hrobu a dal je dovnitř. Pak se vrátily a připravily vonné látky a oleje, aby se mohly vrátit a nabalzamovat tělo toho, kterého milovaly. Když Josef pohřbíval Ježíšovo tělo, pohřbil v jistém smyslu také sám sebe. Tento čin ho navždy odloučil od národa, který ukřižoval Pána života a slávy. Už nikdy nebude součástí judaismu, ale morálně se od něj distancuje a bude svědčit proti němu.

V sobotu ženy odpočívaly, neboť poslouchaly příkázání ohledně soboty.

XII. Triumf Syna člověka (kap. 24)

A. Ženy u prázdného hrobu (24,1–12)

24,1 V neděli časně zrána pak šly k hrobu a s sebou si nesly vonné látky, které připravily k nabalzamování Ježíšova těla. Jak se ale chtěly k jeho tělu dostat? Věděly, že vchod do hrobky by zavalen obrovským balvanem? Odpověď neznáme. Víme jen to, že jej velice milovaly a láska často zapomíná na těžkosti, aby dosáhla svého cíle.

Jejich láska byla brzy vzhůru (v. 1) a byla bohatě odměněna (v. 6). Pro toho, kdo vstává brzy, je tady vzkříšený Pán neustále (Př 8, 17).

24,2–10 Když dorazily, zjistily, že kámen byl od vchodu do hrobu odvalený. Jakmile

vstoupily dovnitř, viděly, že tělo Pána Ježíše tam není. Není těžké si představit jejich zmatenost. Zatímco se to pokoušely vyřešit, objevili se dva andělé (viz J 20,12) v zářícím roucho a ujistili je, že Ježíš žije; bylo zbytečné ho hledat v hrobě. Byl vzkříšen, jak sliboval, když byl ještě s nimi v Galileji. Neřekl jim snad dopředu, že Syn člověka musí být vydán do rukou hříšných lidí, být ukřižován a že třetího dne vstane (L 9,22; 18,33)? Všechno se jim vybavilo. Rychle se vrátily do města a oznámily novinu jedenácti učedníkům. Mezi prvními zvěstovatelkami vzkříšení byly Marie Magdalská, Jana a Marie Jakubova.

24,11–12 Učedníci jim vůbec nevěřili. Byly to pro ně jen babské povídačky. Neuvěřitelné a pošetilé. Toto si mysleli – dokud Petr sám nenavštívil hrob a spatřil jen plátina. Byly to kusy látky, do kterých bylo tělo pevně ovinuto. Nedozvídáme se, zda byly rozvázané nebo stále ve tvaru těla, můžeme se ale s jistotou domnívat, že šlo o druhý případ. Zdá se, že Pán možná opustil pohřební oděv, jako kdyby to byla kukla. Skutečnost, že plátina zůstala v hrobě, ukazuje, že nebylo ukradeno; zloději by neměli čas je odstraňovat. Petr se vrátil do domu, zatímco se stále snažil záhadu vyřešit. Co to celé znamenalo?

B. Cesta do Emaus (24,13–35)

24,13 Jeden z učedníků, kteří šli do vesnice Emaus, se jmenoval Kleofáš; totožnost druhého neznáme. Mohla to být jeho žena. Podle jedné z tradic to byl sám Lukáš. Můžeme si ale být jistí, že to nebyl nikdo z původních jedenácti učedníků (viz v. 33). V každém případě zasmušile⁶⁸ rozmlouvali o Pánově smrti a pohřbu, když se z Jeruzaléma vraceli do vesnice Emaus, která byla vzdálena asi 11 km.

24,14–18 Jak pokračovali v cestě, připojil se k nim neznámý člověk; byl to vzkříšený Ježíš, oni ho však nepoznali. Zeptal se jich, o čem rozmlouvají. Nejprve se na chvíli zastavili, byli naprosto zoufalí. Poté se Kleofáš podívil, že neví, co se stalo.

24,19–24 Více se učedníci rozpovídali, když se Ježíš zeptal, co se stalo. Nejprve vzdali Ježíši úctu a poté popsali jeho soud a ukřižování. Mluvili o své pohřbené naději

a poté o zvěstech, že jeho tělo už není v hrobě. Ve skutečnosti andělé potvrdili, že je naživu.

24,25–27 Ježíš jim s láskou vyčínil za to, že si neuvědomili, že přesně takovou cestu starozákonní proroci Mesiáši předpověděli. Nejprve musí trpět a poté bude oslaven. Pán jim z knih od Genesis přes proroky vysvětlil všechna místa, která se týkala jeho – Mesiáše. Byla to úžasná biblická studie, jak jen bychom tam byli rádi s ním! Máme však tentýž Starý zákon a máme Ducha svatého, aby nás učil, takže můžeme také ve všech Písmech objevit to, co o něm bylo napsáno.

24,28–29 Učedníci se blížili k domovu. Svého spolucestovatele pozvali, aby s nimi zůstal přes noc. Nejprve se ze zdvořilosti choval, jako kdyby chtěl pokračovat v cestě; nevnucoval se. Přemluvili ho však, aby s nimi zůstal, a jak byli bohatě odměněni!

24,30–31 Když se posadili k večeři, host zaujal místo hostitele.

Skromný pokrm se stal svátostí a dům se stal domem Božím. Přesně to Kristus činí tam, kam vejde. Ti, kdo ho přijmou, budou přijati. Ti dva mu otevřeli svůj dům a on nyní otevírá jejich oči (Daily Notes of the Scripture Union).

Když lámal chléb a podával jim jej, poprvé ho poznali. Viděli na jeho rukou jizvy po hřebecích? Víme pouze, že se jejich oči zázračně otevřely, aby ho poznali. Jakmile se to stalo, stal se pro ně neviditelným.

24,32 Znovu si vybavili svou cestu. Není divu, že jim srdce hořelo, když k nim mluvil a otvíral jim Písmo. Jejich učitelem a společníkem byl vzkříšený Pán Ježíš Kristus.

24,33 Místo aby strávili noc v Emausech, spěchali zpátky do Jeruzaléma, kde našli těch jedenáct pohromadě s ostatními. „Těch jedenáct“ se zde obecně používá k označení původní skupiny učedníků bez Jidáše. Ve skutečnosti nebylo přítomno všech jedenáct, jak se dozvídáme z J 20,24, výraz se však používá souhrnně.

24,34 Předtím než se emauští učedníci mohli podělit o svou radostnou novinu, jeruzalémské učedníci jim radostně oznámili, že Pán byl opravdu vzkříšen a zjevil se Šimonu Petrovi.

24,35 Poté byli na řadě ti dva z Emaus, aby řekli: „Ano, my víme, protože šel s námi, vešel do našeho domu a zjevil se nám při lámání chleba.“

C. Ježíš se zjevuje jedenácti (24,36–43)

24,36 Vzkříšené tělo Pána Ježíše bylo opravdové hmatatelné tělo z masa a kostí. Bylo to totéž tělo, které bylo pohřbeno, přesto se změnilo tak, že již nepodléhalo smrti. Se svým oslaveným tělem mohl Ježíš vstoupit do místnosti, když byly dveře zavřené (J 20,19).

A to udělal první nedělní noc. Učedníci se ohlédli a uviděli ho a poté slyšeli, jak říká: „Pokoj vám.“ Zmocnila se jich panika, mysleli si totiž, že je to duch. Až když jim ukázal stopy po svém utrpení na svých rukou a nohou, začali rozumět. Ale přesto to bylo příliš dobré, aby to byla pravda.

24,42–43 Aby jim dokázal, že je opravdu sám Ježíš, pojedl pečenou rybu a kousek medového plástu.

D. Otevřené chápání (24,44–49)

24,44–47 Tyto verše mohou být shrnutím Spasitelova učení mezi vzkříšením a jeho nanebevstoupením. Vysvětlil, že vzkříšením se naplnila jeho vlastní slova, která jim řekl. Neřekl jim snad, že všechna starozákonní proroctví, která jsou o něm napsána, se vyplní? Mojžíšův zákon, knihy proroků a Žalmy byly tři hlavní oddíly ve Starém zákoně. Dohromady označovaly celý Starý zákon. Co bylo podstatou starozákonních proroctví o Kristu? Bylo to:

1. že musí trpět (Ž 22,1–21; Iz 53,1–9);
2. že třetího dne musí vstát z mrtvých (Ž 16,10; Jon 1,17; Oz 6,2);
3. že pokání a odpuštění hříchů se má hlásat v jeho jménu všem národům, Jeruzalémem počínaje.

Ježíš otevřel jejich mysl, aby porozuměli Písmu. Celá tato kapitola se ve skutečnosti týká otevřených věcí: otevřený hrob (v. 12), otevřený dům (v. 29), otevřené oči (v. 31), otevřené Písmo (v. 32), otevřená ústa (v. 35), otevřená mysl (v. 45) a otevřené nebe (v. 51).

24,48–49 Učedníci byli svědky vzkříšení. Musejí tedy vyjít mezi lidi jako zvěstovatelé

slavného poselství. Nejprve však musejí počkat na zaslíbení Otce, tj. na příchod Ducha svatého v den Letnic. Poté budou obdařeni Boží mocí, aby nesli svědectví o vzkříšeném Kristu. Otec slíbil Ducha svatého ve Starém zákoně, např. v Iz 44,3; Ez 36,27; Jl 3,1.

E. Nanebevstoupení Syna člověka (24,49–52)

24,50–51 Kristovo nanebevstoupení se stalo čtyřicet dní po jeho vzkříšení. Ježíš vzal své učedníky až k Betanii na východní úbočí Olivové hory a zvedl ruce a požehnal jim. Zatímco jim žehnal, byl vzat do nebe.

24,52–53 Učedníci se poklonili, aby mu vzdali úctu, a poté se s velkou radostí vrátili do Jeruzaléma. Příštích deset dní trávili většinu času v chrámě, kde chválili Boha a dobrořečili mu.

Lukášovo evangelium začíná v chrámě, kde se oddaní věřící modlí za dlouho očekávaného Mesiáše. Na stejném místě také končí s oddanými věřícími, kteří chválí a⁶⁹ dobrořečí Bohu za to, že vyslyšel modlitby a že dokončil vykoupení. Je to úžasný závěr knihy, kterou Renan označil za nejkrásnější na světě. Amen.

Poznámky

¹ (1,2) James S. Stewart, *The Life and Teaching of Jesus Christ*, str. 9.

² (1,4) Totéž slovo (*anóthen*) se objevuje v J 3,7: „Musíte se znovu narodit“ (nebo „shora“).

^{2a} (1,8) Mohlo to být v devět hodin ráno nebo ve tři hodiny odpoledne.

³ (1,16–17) G. Coleman Luck, *Luke*, str. 17.

⁴ (1,28) Řecké slovo se nachází v přičestí trpném a poukazuje na to, že získala přízeň (milost). Latinské „*gratia plena*“ (milosti plná) se nesprávně používalo k učení, že Marie je zdrojem milosti. Poukazuje to na důležitost přesného překladu.

⁵ (1,72–75) G. Campbell Morgan, *The Gospel According to Luke*, str. 30–31.

⁶ (2,7) J. N. Darby, *Synopsis of the Books of the Bible*, III:293.

⁷ (2,8) Stewart, *Life and Teaching*, str. 24.

⁸ (2,13–14) V NA čteme „lidem dobré vůle“.

le“, což může vypadat, jakoby protiřečilo biblické nauce o lidské zkaženosti. Evangelikálové, kteří přijímají kritický text, jej zpravidla parafrázuji.

⁹ (2,33) V NA se uvádí „jeho otec a matka“, což neodporuje neposkvřněnému početí, je to však méně zřejmé. Srovnejte také v. 43 v tradičních většinových textech s textem NA.

¹⁰ (2,40) NA vynechává „v duchu“.

¹¹ (4,13) Stewart, *Life and Teaching*, str. 45.

¹² (4,28) John Charles Ryle, *Expository Thoughts on the Gospels, St. Luke*, I:121.

¹³ (5,30) V NA čteme „farizeové a jejich učitelé Zákona“, čímž jsou myšleni zákoníci, kteří byli v pozici farizeů.

¹⁴ (6,17–19) Spousta vědců se domnívá, že „plán“ (B21) bylo rovné místo na úbočí hory a rozdíl plynou pouze ze zestručnění, z toho, na co Matouš a Lukáš kladli důraz, a z uspořádání textu (inspirovaného Bohem).

¹⁵ (6,26) Většina rukopisů vynechává „všichni“, čímž naznačuje, že pouze někteří budou velebit ty, kteří se zpronevěřili evangeliu.

¹⁶ (6,27–29a) F. B. Meyer, *The Heavenlies*, str. 26.

¹⁷ (6,47–49) Kritický text („dobře postaven“), kterým se řídí většina novodobých Biblí, není relevantní. Nejde o to *jak*, ale *na kom* člověk svůj život postaví!

¹⁸ (7,21–23) C. G. Moore, citován W. H. Griffith Thomase, *Outline Studies in the Gospel of Luke*, str. 129.

¹⁹ (7:27) F. L. Godet, *Commentary on the Gospel of Luke*, I:350.

²⁰ (7,30–34) Ryle, *St. Luke*, I:230.

²¹ (7,49–50) *Ibid.*, str. 239.

²² (8,11–15) J. N. Darby, *The Gospel of Luke*, str. 61.

²³ (8,18) G. H. Lang, *The Parabolic Teaching of the Scripture*, str. 60.

²⁴ (8,26–27) Zde a ve verši 37 uvádí NA „Gerasenů“.

²⁵ (8,34–39) Darby, *Synopsis*, III:340.

²⁶ (8,51–53) Sir Robert Anderson, *Misunderstood Texts of the New Testament*, str. 51.

²⁷ (9,19–20) Stewart, *Life and Teaching*, str. 109–110.

²⁸ (9,28–29) W. H. Rogers, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²⁹ (9,32–33) Ryle, *Gospels, St. Luke*, I:320.

³⁰ (9,50) A. L. Williams, podrobnější údaje nejsou dostupné.

³¹ (9,62) Pravděpodobně nejde o chvilkový pohled nazpět, ale „nazpět do Egypta“, což byl způsob myšlení Izraelců, kteří byli na poušti.

³² (10,1–12) Zde a ve verši 17 čteme v NA „sedmdesát dva“.

³³ (10,16) Ryle, *St. Luke*, I:357–358.

³⁴ (10,36–37) F. Davidson, ed., *The New Bible Commentary*, str. 851.

³⁵ (10,42) C. A. Coates, *An Outline of Luke's Gospel*, str. 129.

³⁶ (10,42) Charles R. Erdman, *The Gospel of Luke*, str. 112.

³⁷ (11,4) Lukáš uvádí zkrácenou verzi „Otče náš“, čímž patrně naznačuje, že se nemá doslovně odříkávat. Vynechané části v NA se obecně považují za interpolace z Matouše vložené vydavateli textu.

³⁸ (11,9) Přítomný imperativ v řečtině naznačuje probíhající děj.

³⁹ (11,41) Harry A. Ironside, *Addresses on the Gospel of Luke*, str. 390.

⁴⁰ (11,46) William Kelly, *An Exposition of the Gospel of Luke*, str. 199.

⁴¹ (12,2–3) Godet, *Luke*, II:89.

⁴² (12,15) J. R. Miller, *Come Ye Apart*, čtení na 10. června.

⁴³ (12,36) Kelly, *Luke*, str. 214.

⁴⁴ (13,6–9) Lang, *Parabolic Teaching*, str. 230.

⁴⁵ (14,33) Ryle, *Gospels, St. Luke*, II:86.

⁴⁶ (14,34–35) Kelly, *Luke*, str. 249.

⁴⁷ (15,20) Stewart, *Life and Teaching*, str. 77–78.

⁴⁸ (16,9) Arthur T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁴⁹ (16,9) J. N. Darby, *The Man of Sorrows*, str. 178.

⁵⁰ (17,10) Roy Hession, *The Calvary Road*, str. 49 [Hession, Roy. *Křížová cesta*. Praha: Návrat domů, 2000. Z angličtiny přeložila J. Výmolová.].

⁵¹ (17,34–36) V nejstarších rukopisech, a ani ve většině rukopisů nenalezeme v. 36, což znamená, že s největší pravděpodobností není původní.

⁵² (18,31–33) Ryle, *Gospels, St. Luke*, II:282.

⁵³ (19,11) Hřivna (hebr. *minah*, ř. *mna*).

⁵⁴ (19,41–42) Griffith Thomas, *Luke*, str. 303.

⁵⁵ (20,18) Jiní se domnívají, že kámen odkazuje na kajícího se hříšníka, který v pokání a opravdové zlomenosti padl na Ježíše, a byl spasen, vs. toho, který odmítl Krista, a bude rozdrcen na prach při budoucím soudu.

⁵⁶ (20,35) Coates, *Luke's Gospel*, str. 252.

⁵⁷ (21,1–4) Dr. Joseph Parker, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁵⁸ (21,20–24) *Christian Truth Magazine*, Listopad 1962, str. 303.

⁵⁹ (21,20–24) Edward Gibbon, *The Decline and Fall of the Roman Empire*, II:95–101. [Gibbon, Edward. *Úpadek a pád Římské říše*. Praha: Levné knihy, 2005. Z angličtiny přeložil Adolf Felix.]

⁶⁰ (22,7) Leon Morris, *The Gospel According to Luke*, str. 302–304.

⁶¹ (22,47–48) Stewart, *Life and Teaching*, str. 154.

⁶² (23,13–17) *Ibid.*, str. 161.

⁶³ (23,33) *Ibid.*, str. 166.

⁶⁴ (23,34) Morgan, *Luke*, str. 269.

⁶⁵ (23,35–38) Stewart, *Life and Teaching*, str. 168.

⁶⁶ (23,42) Tradiční a většinové texty uvádějí „Pane, vzpomeň si na mne“, což je mnohem působivější než NA „Ježíši, vzpomeň si na mne“. Uctivé oslovení „Pane“ poukazuje na větší víru než použití vlastního jména.

⁶⁷ (23,43) Erdman, *Luke*, str. 217–218.

⁶⁸ (24,13) V NA čteme: „,O jakých věcech

to spolu cestou rozmlouváte?‘ I zůstali stát zasmušilí.“

⁶⁹ (24,52–53) NA vynechává „chválili“ a závěrečné „Amen“.

Bibliografie

Coates, C. A. *An Outline of Luke's Gospel*. Kingston on Thames: Stow Hill Bible and Tract Depot, n.d.

Darby, J. N. *The Gospel of Luke*. London: James Carter, n.d.

–. *The Man of Sorrows*. Glasgow: Pickering and Inglis, n.d.

–. *Notes of Addresses on the Gospel of Luke*. London: C. A. Hammond, n.d.

Erdman, Charles R. *The Gospel of Luke*. Philadelphia: The Westminster Press, 1921.

Geldenhuys, Norval. *Commentary on the Gospel of Luke*, 2 vols. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1977.

Ironside, H. A. *Addresses on the Gospel of Luke*. New York: Loizeaux Brothers, 1947.

Kelly, William. *An Exposition of the Gospel of Luke*. London: Pickering and Inglis, n.d.

Luck, G. Coleman. *Luke*. Chicago: Moody Press, 1960.

Morgan, G. Campbell. *The Gospel According to Luke*. New York: Fleming H. Revell Co., 1931.

Morris, Leon. *The Gospel According to St. Luke, TBC*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1974.

Thomas, W. H. Griffith. *Outline Studies in the Gospel of Luke*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1984.

Evangelium podle Jana

Úvod

„*Nejhlubokomyslnější kniha na světě.*“

A. T. Robertson

I. Jedinečné místo v kánonu

Jan nás zvláště upozorňuje na to, že kniha je evangelizační – „abyste uvěřili“ (20,31). Církev nejméně jednou tento apoštolský příklad následovala: svědčí o tom miliony kapesních Evangelii podle Jana, které byly za poslední století rozdány.

Evangelium podle Jana je také jednou z oblíbených biblických knih – ne-li nejoblíbenější – vyzrálých a oddaných křesťanů. Jan neuvádí pouze fakta ze života našeho Pána, ale také dlouhé promluvy a uvědomělé úvahy apoštola, který kráčel s Kristem od svých (pravděpodobně) pozdně teenagerovských let v Galileji až do velice pokročilého věku v provincii Asie. Jeho evangelium obsahuje nejznámější verš v Novém zákoně, který Martin Luther nazval „evangeliem v kostce“ – J 3,16.

Kdyby bylo Janovo evangelium jedinou knihou Nového zákona, pořád by poskytovalo dostatek duchovní potravy pro celoživotní studium a rozjímání.

II. Autorství

Autorství čtvrtého evangelia se v posledních 150 letech často zpochybňovalo. Nepochybně proto, že přináší srozumitelné svědectví o božství našeho Pána Ježíše Krista. Ostrou kritikou se pokoušeli dokázat, že evangelium nebylo dílem očitého svědka, ale dílem neznámého „pobožného génia“, který žil o padesát až sto let později. Má tudíž odrážet způsob, jakým církev o Kristu smýšlí, ne kdo skutečně byl, co řekl a vykonal.

Pokud jde o autorství, je evangelium samo o sobě anonymní, existuje však mnoho pádných důvodů věřit, že je napsal apoštol Jan, jeden z dvanácti učedníků.

Klement Alexandrijský popisuje, že Janovi blízcí přátelé, kteří za ním přišli do Efezu, jej v pozdějším věku jeho dlouhého života požádali, aby napsal evangelium, které by doplnilo synoptická evangelia. Jan tedy pod vlivem Božího Ducha sepsal *duchovní* evangelium. Ne že by ostatní evangelia za duchovní považována nebyla, ale Janův důraz na Kristova slova a hlubší význam *znamení* vysvětluje, proč by se zvláště jeho evangelium mělo nazývat „duchovní“.

Vnější důkazy

Theofilos z Antiochie (kolem r. 170 po Kr.) je první známý autor, který přikládá autorství Janovi. Existují však dřívější zmínky o čtvrtém evangelium a úryvky z něj v dílech Ignácia, Justina Mučedníka (pravděpodobně) a Taciána, v Muratorihho kánonu a u heretiků Basilida a Valentina.

Ireneus zakončuje řetěz neporušeného učednictví od samotného Pána Ježíše přes Jana, Polykarpa až k sobě. Přenáší nás to do doby od počátku křesťanství až téměř ke konci 2. stol. Ireneus označuje úryvky z evangelia jako apoštolovy a jako pevně uznávané v církvi. Počínaje Irenejem je evangelium častokrát doloženo, včetně svědectví Klementa Alexandrijského nebo Terutiána.

Až do počátku devatenáctého století opírala Janovo autorství pouze tajemná sekta alogiánů.

Úplný konec v J 21 pravděpodobně napsali církevní vůdcové v Efezu ke konci 1. stol., aby povzbudili věrné, aby přijali Janovo evangelium. Verš 24 odkazuje na „učedníka, kterého Ježíš miloval“ ve verši 20 a v kapitole 13. Toto označení se vždy chápalo jako zmínka o apoštolu Janovi.

Liberálové kdysi obecně učili, že čtvrté evangelium bylo napsáno ke konci 2. stol. Nicméně v r. 1920 byl v Egyptě objeven úlomek z J 18 (Papyrus 52, objektivními metodami datován do 1. pol. 2. stol., pravděpodobně kolem r. 125). Skutečnost, že se našel v provinčním městě (ne např. v Alexandrii), potvrzuje, že tradiční doba napsání v 2. pol. 1. stol. je správná, neboť nějakou dobu trvalo, než se evangelium z Efezu dostalo do Horního (jižního) Egypta. Podobný úlomek z J 5, Egertonský papyrus 2, který pochází také z počátku 2. stol., také potvrzuje, že bylo evangelium napsáno za Janova života.

Vnitřní důkazy

Známý anglický učenec biskup Westcott uvedl na konci 19. století důvody ve prospěch Janova autorství v neustále se zužujících soustředěných kruzích. Můžeme je shrnout následovně: (1) Autor byl Žid – dokládá to styl psaní, slovní zásoba, obeznámenost s židovskými zvyky a charakteristickými rysy a také pozadí Starého zákona, které se v evangeliu odráží. (2) Byl Žid, který žil v Izraeli (1,28; 2,1.11; 4,46; 11,18.54; 21,1–2). Důvěrně znal Jeruzalém a chrám (5,2; 9,7; 18,1; 19,13.17.20.41; viz také 2,14–16; 8,20; 10,22). (3) Byl očítým svědkem toho, o čem vypráví. V evangeliu je uvedeno mnoho podrobností ohledně míst, osob, času, jednání lidí (4,46; 5,14; 6,59; 12,21; 13,1; 14,5.8; 18,6; 19,31). (4) Byl apoštol a dokazuje, že důvěrně znal úzký okruh učedníků i samotného Pána (6,19.60–61; 12,16; 13,22.28; 16,19). (5) Autor přesně jmenuje ostatní učedníky, avšak ne sám sebe; předpokládá se proto, že nejmenovanou osobou v 13,23; 19,26; 20,2; 21,7.20 je apoštol Jan. Třemi důležitými úseky pro další zvážení

faktu, že byl autor očítým svědkem, jsou 1,14; 19,35 a 21,24.

III. Doba vzniku

Ireneus s určitostí uvádí, že Jan své evangelium napsal z Efezu, takže pokud má pravdu, nejranější možnou dobou by byl r. 69 nebo 70 po Kr., kdy sem apoštol přišel. Protože Jan nezmiňuje zničení Jeruzaléma, je možné, že k němu ještě nedošlo, což by evangelium datovalo do doby před touto strašlivou událostí.

Někteří poměrně liberální učenci zařazují Jana už do doby let 45–66 kvůli možnému spojení se svitky od Mrtvého moře. Je to neobvyklé, protože jsou to obecně konzervativci, kteří se přiklánějí k dřívějšímu datu, a nekonzervativci jsou pro pozdější datum. V tomto případě se tradice prvotní církve přiklánějí na stranu pozdějšího data.

Argumenty pro dobu ke konci 1. stol. jsou celkem silné. Většina učenců souhlasí s Irenejem, Klementem Alexandrijským a Jeronýmem, že Janovo evangelium bylo ze všech evangelií napsáno jako poslední; částečně proto, že se zdá, že na synoptických stávi a doplňuje je. To, že v evangeliu není zmíněno zničení Jeruzaléma, může být proto, že kniha byla napsána o patnáct až dvacet let *později*, kdy pominul prvotní šok. Ireneus uvádí, že Jan žil až do doby vlády císaře Trajána (který začal vládnout v r. 98), a doba nedlouho před jeho vládou je pravděpodobná. Zmínky o „Židech“ v tomto evangeliu také mluví ve prospěch pozdější doby, kdy se židovský odpor ke křesťanské víře vyostřil v pronásledování.

Přestože není možné určit přesné datum, nejpravděpodobnější bude období mezi roky 85–95.

IV. Pozadí a téma

Jan své evangelium opírá o sedm veřejných zázraků neboli také „znamení“. Každý má ukázat, že Ježíš je Bůh. (1) Proměnění vody ve víno na svatbě v Káně Galilejské (2,9). (2) Uzdravení syna královského úředníka (4,46–54). (3) Uzdravení chromého u rybníku Bethesda (5,2–9). (4) Nasycení pěti tisíců (6,1–14). (5) Ježíš kráčí po Galilejském moři, aby své učedníky zachránil před bouří

(6,16–21). (6) Uzdravení člověka slepého od narození (9,1–7). (7) Vzkříšení Lazara z mrtvých (11,1–44). Kromě těchto sedmi, které Ježíš vykonal veřejně, je zaznamenán ještě osmý, který vykonal pouze pro své učedníky po svém vzkříšení – zázračné vylovení ryb (21,1–14).

Charles R. Erdman říká, že čtvrté evangelium „přimělo k následování Krista více lidí, inspirovalo k věrné službě více věřících a přineslo učencům obtížnější problémy než jakákoliv jiná kniha“.

Časová posloupnost pozemské služby našeho Pána se odvozuje z tohoto evangelia. Z ostatních tří evangelií se může zdát, že Kristova služba trvala pouze rok. Zmínky o každoročních svátcích v Janovi nám udávají dobu asi tři let, kdy veřejně sloužil. Všimněte si těchto zmínek: První židovské Velikonoce (2,12–13); „židovský svátek“ (5,1), možná Velikonoce nebo Purím; druhé (nebo třetí) židovské Velikonoce (6,4); svátek stánků (7,2); svátek Posvěcení chrámu (10,22); a poslední židovské Velikonoce (12,1).

Jan je velice přesný také v časových údajích. Zatímco ostatní tři autoři se často spokojí s přibližnými časy, Jan bývá velmi konkrétní: jedna hodina (4,52); třetí den (2,1); dva dny (11,6); šest dní (12,1).

Styl a slovní zásoba evangelia jsou, pokud opomineme Janovy listy, jedinečné. Věty jsou krátké a jednoduché. Po myšlenkové stránce jsou hebrejsky, přestože je jazykem řečtina. Často platí, že čím kratší věta, tím závažněj-

ší pravda. Slovní zásoba je ze všech evangelií nejmenší, avšak významově nejhlubší. Všimněte si těchto důležitých slov, a jak často se objevují: Otec (118), věřit (100), svět (78), láska/milovat (45), svědčit/svědectví apod. (47), život (37), světlo (24).

Výrazným znakem Janova evangelia je výskyt číslovky sedm a jejích násobků. K tomuto číslu se váže představa dokonalosti a završení v celém Písmu (viz Gn 2,1–3). V tomto evangeliu Boží Duch doplňuje a přivádí k dokonalosti Boží zjevení v osobě Ježíše Krista, a proto se často objevují schémata založená na čísle sedm.

V Janovi je známých sedm „Já jsem“: „chléb života“ (6,35.41.48.51); „světlo světa“ (8,12; 9,5); „dveře“ (10,7.9); „dobrý pastýř“ (10,11.14); „vzkříšení i život“ (11,25); „Cesta, Pravda i Život“ (14,6); a „vinná réva“ (15,1.5). Ne už tak známé je sedmero „Já jsem“ bez jakéhokoliv dalšího určení: 4,26; 6,20; 8,24.28.58; 13,19; 18,5.8. Poslední je nepřímý.

V kapitole 6, která se týká chleba života, se řecké slovo (*artos*) přeložené jako chléb vyskytuje jednadvacetkrát, což je násobkem sedmi. Také v rozmluvě o chlebu života se výraz „chléb z nebe“ objevuje přesně sedmkrát; sedmkrát se objevuje rovněž výraz „sestoupit z nebe“.

Jak vidíme, důvodem Janova psaní bylo, aby jeho čtenáři uvěřili, „že Ježíš je Mesiáš, Syn Boží, a aby věřící měli život v jeho jménu“ (20,31).

Osnova

- I. Úvod: První příchod Syna člověka (1,1–18)
- II. První rok služby Syna člověka (1,19–4,54)
- III. Druhý rok služby Syna člověka (kap. 5)
- IV. Třetí rok služby Syna člověka: Galilea (kap. 6)
- V. Třetí rok služby Syna člověka: Jeruzalém (7,1–10,39)
- VI. Třetí rok služby Syna člověka: Perea (10,40–11,57)
- VII. Služba Syna člověka těm, kteří jsou jeho (kap. 12–17)
- VIII. Utrpení a smrt Syna člověka (kap. 18–19)
- IX. Triumf Božího Syna (kap. 20)
- X. Závěr: Vzkříšený Syn se svými učedníky (kap. 21)

Komentář

I. Úvod: První příchod Syna člověka (1,1–18)

Jan své evangelium začíná vyprávěním o *Slovu* – na počátku, ale nepodává vysvětlení, kdo nebo co je to Slovo. Slovo je jednotka řeči, skrze kterou se projevujeme před ostatními. Jan však nepíše o *řeči*, ale spíše o *osobě*. Ta osoba je Pán Ježíš Kristus, Boží Syn. Bůh se plně projevil před lidstvem v osobě Pána Ježíše. Svým příchodem na zem nám Kristus plně zjevil, jaký Bůh je. Svou smrtí na kříži nám řekl, jak moc nás Bůh miluje. Kristus je tedy živé Boží slovo k člověku, vyjádření Božích myšlenek.

A. Slovo na věčnosti a v čase (1,1–5)

1,1 Na počátku bylo Slovo. On sám nemá počátek, ale existoval po celou věčnost. Kam až sahá lidská mysl, Pán Ježíš zde byl. Nikdy nebyl stvořen. Neměl počátek. (Rodokmen není v tomto evangeliu o Božím Synu na místě.) To Slovo bylo u Boha. Měl samostatnou a odlišnou osobnost. Nebyl pouhou myšlenkou, nápadem nebo nějakým nejasným příkladem, ale opravdová osoba, která žila u Boha. To Slovo bylo Bůh. Nejenže přebýval u Boha, ale sám byl Bůh.

Bible učí, že existuje jediný Bůh a jeho božství je ve třech osobách – Otec, Syn a Duch svatý. Všechny tři osoby jsou Bůh. V tomto verši jsou zmíněny dvě Boží osoby – Bůh Otec a Bůh Syn. Je to první z mnoha jednoznačných výroků v tomto evangeliu, že *Ježíš Kristus je Bůh*. Nestačí říct, že je „nějaký bůh“, že je zbožný nebo že je božský. Bible učí, že je Bůh.

1,2 Zdá se, že verš 2 pouze opakuje, co už bylo řečeno, ve skutečnosti tomu tak ale není. Tento verš učí, že Kristova osobnost a božství neměly počátek. Nestal se poprvé osobou jako děťátko v Betlémě. Ani se nestal nějakým bohem po svém vzkříšení, jak dnes někteří učí. On je Bůh po celou věčnost.

1,3 Všechno vzniklo skrze něj. On sám stvořen nebyl; byl Stvořitelem všeho viditelného i neviditelného. Bez něho nevzniklo nic,

co existuje. Není možné, aby existovala výjimka. Pokud něco vzniklo, stvořil to on. Jako Stvořitel je samozřejmě nadřazený všemu, co stvořil. Na stvoření se podílely všechny tři Boží osoby: „Na počátku stvořil Bůh nebesa a zemi“ (Gn 1,1). „Duch Boží se vznášel nad vodami (Gn 1,2). „Všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“ (Ko 1,16b).

1,4 V něm byl život. Neznamená to jen, že měl život, ale že byl a je *zdrojem* života. Slovo život zde znamená jak ten fyzický, tak i duchovní. Když jsme se narodili, získali jsme fyzický život. Když se pak narodíme znovu, získáváme duchovní život. Oba pocházejí od něj.

Ten život byl světlo lidí. Ten, který nám dal život, je také světlem lidí. Udává směr a vede, což je pro člověka potřebné. Jedna věc je být, ale zcela jiná vědět, jak žít, znát pravý smysl života a znát cestu do nebe. Ten, který nám dává život, nám dává světlo na cestu, po které jdeme.

V úvodní kapitole evangelia máme sedm úžasných titulů pro našeho Pána Ježíše Krista. Je nazván (1) Slovem (v. 1.14); (2) světlem (v. 5.7); (3) Beránkem Božím (v. 29.36); (4) Synem Božím (v. 34.49); (5) Kristem (Mesiášem) (v. 41); (6) králem Izraele (v. 49); a (7) Synem člověka (v. 51). První čtyři tituly, z nichž každý je uveden alespoň dvakrát, by se daly použít obecně. Poslední tři, z nichž každý je uveden pouze jednou, měly prvotní použití pro Izrael, Boží starodávny lid.

1,5 To světlo ve tmě svítí. Hřích přinesl tmu do mysli člověka. Uvrhl svět do tmy v tom smyslu, že lidé neznali Boha a ani ho poznat nechtěli. Do této tmy přišel Pán Ježíš – světlo zářící v temnotě.

Tma je nepohltila. Je tím myšleno, že zavrhnutí od lidí ani jejich nenávisť nezabránily opravdovému světlu, aby zářilo. Podle jiného překladu to také může znamenat, že tma Pána Ježíše nepochopila, když přišel na svět. Lidé si neuvědomovali, kdo doopravdy je nebo proč přišel.

B. Služba Jana Křtitele (1,6–8)

1,6 Verš 6 odkazuje na Jana Křtitele, ne na Jana, který napsal toto evangelium. Jan Křtitel

byl poslán od Boha jako předchůdce Pána Ježíše. Jeho úkolem bylo ohlásit Kristův příchod a říct lidem, aby se připravili ho přijmout.

1,7 Tento člověk přišel, aby svědčil o tom, že Ježíš je opravdu světlo světa, aby v něho všichni lidé uvěřili.

1,8 Kdyby se Jan snažil upoutat pozornost na sebe, nebyl by věrný úkolu, který mu byl svěřen. Upozorňoval lidi na Ježíše, ne na sebe.

C. První příchod Syna člověka (1,9–18)

1,9 Bylo tu pravé světlo. Napříč staletími různí lidé tvrdili, že jsou vůdci a spasiteli, ale jen jeden, o kterém Jan svědčil, byl nefalšované světlo, nejlepší a naprosto pravé světlo. V ČSP je verš přeložen následovně: „Bylo tu pravé světlo, které osvětluje každého člověka, to přicházelo na svět.“ Jinými slovy spojení „přicházet na svět“ možná mluví spíše o světle než o každém člověku. Každý člověk byl osvětlen příchodem pravého světla na zem. Neznamená to, že každý člověk získal vnitřní poznání Krista. Ani to neznamená, že všichni lidé slyšeli o Pánu Ježíši ve stejný čas. Spíše to znamená, že světlo svítí na všechny lidi bez ohledu na národnost, rasu nebo barvu. Znamená to také, že tím, že svítí na všechny lidi, je Pán Ježíš ukázal v jejich pravé povaze. Tím, že přišel na svět jako dokonalý Člověk, ukázal, jak nedokonalí jsou ostatní. Když je v pokoji tma, nevidíme prach na nábytku. Když se ale rozsvítí světlo, je vidět, jaký je pokoj ve skutečnosti. Stejně tak osvětlení pravým světlem ukazuje, jaký je člověk ve skutečnosti.

1,10 Od doby jeho narození v Betlémě až do dne, kdy se vrátil zpátky do nebe, byl na stejném světě, ve kterém nyní žijeme. Stvořil celý svět a byl jeho právoplatným vlastníkem. Místo aby ho lidé uznali jako Stvořitele, mysleli si, že je pouze někdo jako oni. Chovali se k němu jako cizímu a vyvrhelovi.

1,11 Přišel do svého vlastního. Nevstoupil na cizí pozemek, ale žil na planetě, kterou sám stvořil. Jeho vlastní ho nepřijali. Obecně by se to mohlo vztahovat k celému lidstvu, je totiž pravda, že většina lidstva jej zavrhl. Konkrétně však jeho vyvoleným pozemským lidem byl židovský národ. Když přišel na svět,

představil se Židům jako jejich Mesiáš, oni jej však nepřijali.

1,12 Nyní tedy opět nabízí sebe celému lidstvu a těm, kteří ho přijímají, dává pravomoc (právo) stát se Božími dětmi.

Tento verš nám jasně říká, jak se můžeme stát Božími dětmi. Ne skrze dobré skutky, členství v církvi, ani tím, že ze sebe vydáme to nejlepší – ale tím, že ho přijmeme, že budeme věřit v jeho jméno.

1,13 Aby se člověk stal dítětem fyzicky, musí se narodit. Aby se tedy člověk stal Božím dítětem, musí se narodit podruhé. Je to známé jako nové narození nebo obrácení nebo, že je člověk spasen. Tento verš uvádí *tři způsoby*, jakými znovuzrození neprobíhá, a *jeden způsob*, jakým ano. První ze tří způsobů, jakými nejsme znovuzrozeni, je „z krve“. Znamená to, že se člověk nestává křesťanem, protože jeho rodiče jsou křesťany. Spasení se nepředává z rodiče na dítě krví. Ne „z vůle těla“. Jinými slovy člověk nemá z vlastního těla moc, aby se nově narodil. I když musí toužit po tom, aby byl spasen, jeho vůle ke spasení nestačí. Ne „z vůle muže“. Žádný člověk nedokáže spasit druhého. Například kazatel může horlivě usilovat o to, aby se jistý člověk obrátil, nemá však moc toto úžasné narození vyvolat. Jak tedy k takovému narození dochází? Odpověď nalezneme ve slovech „nýbrž z Boha“. Jednoduše to znamená, že moc způsobit nové narození nezávisí na ničem a nikom jiném než na Bohu.

1,14 Slovo se stalo tělem, když se Ježíš narodil jako děťátko v jeslích v Betlémě. Vždy byl jako Syn Boží s Otcem v nebesích, nyní si však zvolil přijít na svět v lidském těle. Přebýval mezi námi. Neobjevil se jen nakrátko, aby mohlo dojít k nějakému nedorozumění nebo omylu ohledně jeho pobývání. Bůh skutečně přišel na tuto zem a žil mezi lidmi jako člověk. Slovo „přebýval“ znamená „stanoval“ nebo „postavil si stan“. Jeho tělo bylo stanem, ve kterém žil mezi lidmi třicet tři let.

Spatřili jsme jeho slávu. V Bibli „sláva“ často znamená jasné zářící světlo, které bylo vidět v Boží přítomnosti. Znamená to také Boží dokonalost a mimořádnost. Když byl Pán Ježíš tady na zemi, zahálil svou slávu do

lidského těla. Přesto byly dva způsoby, kterými byla jeho sláva zjevena. Především to byla jeho *morální* sláva. Tím máme na mysli oslnivost jeho dokonalého života a charakteru. Byl bez vady a poskvrný. Byl dokonalý v každém ohledu. V jeho životě se v dokonalé rovnováze projevila veškerá ctnost. Dále to bylo viditelné vyzařování jeho slávy, které se stalo na hoře proměnění (Mt 17,1–2). V té době viděli Petr, Jakub a Jan jeho tvář třpytit se jako slunce a jeho roucho zářit jako jasné světlo. Tito tři učedníci dopředu spatřili nádheru, jakou bude Pán Ježíš oplývat, až se vrátí zpátky na zem a bude vládnout tisíc let.

Když Jan řekl: „Spatřili jsme jeho slávu“, měl nepochybně na mysli *morální* slávu Pána Ježíše. On a ostatní učedníci spatřili zázrak dokonalého života, který žil na zemi. Je však možné, že tím Jan obsáhl také událost na hoře proměnění. Sláva, kterou učedníci viděli, pro ně byla důkazem, že je skutečně Syn Boží. Ježíš je Otcův jediný Syn. Bůh nemá další syny, jako je on. V jistém smyslu jsou všichni praví věřící Božími syny. Ježíš je však jedinečný Boží Syn. Jako Boží Syn je Bohu roven.

Spasitel byl plný milosti a pravdy. Byl plný nezasloužené vlídnosti k ostatním, a naprosto poctivý a bezúhonný a nikdy neomlouval hřích, ani neschvaloval zlo. Být naprosto laskavý a zároveň naprosto spravedlivý dokáže jedině Bůh.

1,15 Jan Křtitel vydával svědectví, že je Ježíš Boží Syn. Předtím než Pán započal svou veřejnou službu, Jan o něm vykládal lidem. Když se Ježíš objevil na scéně, Jan vlastně řekl: „Toto je ten, o kterém jsem vám řekl.“ Ježíš přišel „za“ Janem, pokud jde o dobu jeho narození a služby. Narodil se šest měsíců po Janovi a představil se izraelskému lidu až nějakou dobu poté, co Jan kázal a křtil. Ježíš byl však „před“ Janem. Byl větší než Jan; byl hoden větší pocty z jednoho prostého důvodu – byl dříve než Jan. Jakožto Boží Syn existoval po celou věčnost.

1,16 Všichni, kdo uvěřili v Pána Ježíše, získali přísun duchovní síly z jeho plnosti. Jeho plnost je tak obrovská, že z ní mohou čerpat všichni křesťané ve všech zemích a v každé době. Výraz „milost za milostí“ pravděpodobně znamená „hojná milost“. Milostí je zde

myšlena laskavá Boží přízeň, kterou zahrnuje své milované děti.

1,17 Jan staví do protikladu dobu Starého a Nového zákona. Zákon, který byl dán skrze Mojžíše, nebyl projevem milosti. Prikazoval lidem, aby byli poslušní, a odsuzoval je k smrti, pokud to nedokázali. Říkal lidem, co je správné, ale nedal jim sílu činit tak. Byl dán, aby lidem ukázal, že jsou hříšníci, ale nemohl je od jejich hříchů vysvobodit. Avšak skrze Ježíše Krista přišla milost a pravda. Nepřišel, aby svět soudil, ale aby spasil ty, kteří si to nezasloužili, kteří se sami nemohli zachránit a kteří byli jeho nepřáteli. To je milost – to nejlepší z nebes pro to nejhorší ze země.

Skrze Ježíše Krista přišla nejen milost, ale také pravda. Řekl o sobě: „Já jsem ta... Pravda.“ Byl naprosto poctivý a věrný ve všech svých slovech a skutcích. Neprojevils milost na úkor pravdy. I když miloval hříšníky, nemiloval jejich hříchy. Uvědomoval si, že odplatou za hříchy je smrt, a tak sám zemřel, aby zaplatil trest smrti, který si zasluhujeme, aby nám ukázal nezaslouženou laskavost, když spásí naše duše a dá nám domov v nebi.

1,18 Boha nikdo nikdy neviděl. Bůh je Duch, a je tudíž neviditelný. Nemá tělo. I když se ve Starém zákoně lidem zjevil ve viditelné podobě jako anděl nebo člověk, tyto podoby neukazovaly Boha, jaký doopravdy je. Byly to pouze dočasné podoby, skrze které se rozhodl promlouvat ke svému lidu. Pán Ježíš je Boží jediný Syn;¹ neexistuje žádný jiný syn jako on. Vždy zaujímá místo zvláštní blízkosti s Bohem Otcem. I když byl Ježíš na zemi, stále byl v Otcově lůně. Byl s Bohem jeden a byl Bohu roven. Tento Požehnaný plně zjevil lidem, jaký Bůh je. Když lidé viděli Ježíše, viděli Boha. Slyšeli Boha mluvit. Cítili Boží lásku a něhu. Kristus nám dopodrobna pověděl, jak Bůh smýšlí o lidské rase a přistupuje k ní.

II. První rok služby Syna člověka (1,19–4,54)

A. Svědectví Jana Křtitele (1,19–34)

1,19 Když se do Jeruzaléma dostala zpráva o tom, že člověk jménem Jan říká národu, aby

činil pokání, protože přijde Mesiáš, poslali Židé výbor kněží a levitů, aby zjistili, kdo to je. Kněžími byli ti, kteří v chrámě vykonávali důležité bohoslužby, zatímco levité byli služebníci, kteří se v něm věnovali běžným povinnostem. „Kdo jsi ty?“ zeptali se. „Jsi dlouho očekávaný Mesiáš?“

1,20 Druzí by možná tuto příležitost ke slávě využili a tvrdili by, že jsou Kristem. Jan byl však věrný svědek. Jeho odpověď zněla, že není Mesiáš.

1,21–22 Židé čekali, že se před příchodem Krista na zem vrátí Eliáš (Mal 3,23). Usuzovali tedy, že pokud Jan není Mesiášem, je možná Eliášem. Jan je však ujistil, že není. V Dt 18,15 Mojžíš řekl: „Hospodin, tvůj Bůh, ti ustanoví proroka, jako jsem já, ze tvého středu, ze tvých bratří. Jeho poslouvejte.“ Židé si vzpomněli na tuto předpověď a mysleli, že by Jan mohl být tím prorokem, o kterém se Mojžíš zmínil. Jan však opět řekl, že ne. Delegation by se styděla vrátit se do Jeruzaléma bez jednoznačné odpovědi, a tak Jana žádali o prohlášení, kdo je.

1,23 Řekl: „Já jsem hlas volajícího na poušti.“ V odpovědi na jejich dotaz Křtitel citoval z Iz 40,3, kde bylo prorokováno, že se objeví předchůdce, aby ohlásil Kristův příchod. Jinými slovy Jan prohlásil, že je předchůdce, který byl předpovězen. On byl hlas a Izrael byl pustina. Protože lid zhřešil a vzdálil se od Boha, stal se suchým a neplodným jako poušť. Jan o sobě mluvil jednoduše jako o hlasu. Nevydával se za důležitého člověka, kterého mají uznávat a obdivovat, ale za hlas, který nemají vidět, ale pouze slyšet. Jan byl hlas, Kristus však byl Slovo. Slovo potřebuje hlas, který je vysloví, a hlas zase nemá bez slova význam. Slovo je nepopsatelně důležitější než hlas, můžeme však mít také tu výsadu být pro ně hlasem.

Janovo poselství bylo: „Vyrovnejte Pánovu cestu.“ Jinými slovy to je: „Mesiáš přichází. Odstraňte ze svého života všechno, co by vám bránilo přijmout jej. Čiňte pokání ze svých hříchů, aby mohl přijít a vládnout nad vámi jako král Izraele.“

1,24–25 Farizeové tvořili nekompromisní skupinu Židů, kteří se pyšnili vynikající zna-

lostí Zákona a snahou splnit příkazy Starého zákona do nejmenšího detailu. Ve skutečnosti bylo mezi nimi mnoho pokrytců, kteří se snažili vypadat zbožně, žili však velice hříšně. Chtěli vědět, jakou měl Jan pravomoc, aby křtil, jestliže nebyl žádnou z významných osobností, které jmenovali.

1,26–27 „Já křtím ve vodě,“ řekl Jan. Nechtěl, aby si někdo myslel, že je významnou osobou. Jeho úkol bylo jednoduše připravit lidi na Krista. Kdykoliv jeho posluchači činili pokání ze svých hříchů, křtil je ve vodě jako vnější symbol jejich vnitřní proměny. „Uprostřed vás stojí ten, koho vy neznáte,“ pokračoval Jan, měl samozřejmě na mysli Ježíše. Farizeové ho neuznali jako dlouho očekávaného Mesiáše. Ve skutečnosti Jan farizeům říkal: „Nemyslete si, že jsem velký člověk. Ten, kterému byste měli věnovat pozornost, je Pán Ježíš; vy však nevíte, kdo doopravdy je.“ Je ten, který je hoden. Přišel po Janu Křtiteli, přesto si zaslouhuje veškerou chválu a uznání. Rozvazovat pánovi sandály bylo úkolem otroka nebo služebníka. Jan si však nepřipadal hoden pro Krista vykonat ani tak obyčejnou a jednoduchou službu.

1,28 Přesnou polohu Bethabary (Betanie) neznáme. Víme však, že se nacházela na východní straně Jordánu. Jestliže přijímáme překlad *Betanie*, nemůže se jednat o Betanii poblíž Jeruzaléma.

1,29 Druhého dne po návštěvě farizeů z Jeruzaléma Jan uviděl Ježíše, jak k němu přichází. V zápalu nadšení z oné chvíle zvolal: „Hle, Beránek Boží, který snímá hřích světa.“ Beránek byl pro Židy obětní zvíře. Bůh svému vyvolenému lidu nařídil zabít beránka a prolít jeho krev jako oběť. Beránek byl zabit jako Zástupce a jeho krev byla prolita, aby byly odpuštěny hříchy.

Krev beránka, který byl zabit ve starozákonní době, však hřích nesňala. Tito beránci byli předobraz, který poukazoval na skutečnost, že Bůh jednoho dne pošle Beránka, který opravdu *sejme* hřích. Po celou dobu zbožní Židé očekávali příchod tohoto Beránka. Nyní se ten čas konečně naplnil a Jan Křtitel vítězně ohlásil příchod opravdového Božího Beránka.

Když řekl, že Ježíš nese hřích světa, nemyslel tím, že jsou hříchy odpuštěny všem. Kristova smrt měla dostatečnou hodnotu, aby zaplatila za hříchy celého světa, odpuštěno je však pouze hříšníkům, kteří přijmou Pána Ježíše jako Spasitele.

J. C. Jones upozorňuje, že tento verš objasňuje dokonalost křesťanského vykoupení:

1. Je dokonalé z hlediska *povahy* obětí. Zatímco židovskými oběťmi byli němí beránci, křesťanskou obětí je Beránek Boží.

2. Je dokonalé z hlediska *účinnosti* díla. Zatímco židovské oběti hřích každý rok pouze připomněly, Kristova oběť hřích odejmula. „Sňal hřích tím, že obětoval sám sebe.“

3. Je dokonalé z hlediska *rozsahu* působení. Zatímco židovské oběti byly určeny pouze ve prospěch jediného národa, Kristova oběť je určena pro všechny národy; „snímá hřích světa“.²

1,30–31 Jana nikdy neunavovalo připomínat lidem, že pouze připravuje cestu pro Někoho většího, než je on sám, který měl přijít. Ježíš byl větší než Jan stejně, jako je Bůh větší než člověk. Jan se narodil několik měsíců před Ježíšem, Ježíš ale zde byl od věčnosti. Když Jan řekl: „Ani já jsem ho neznal,“ nemyslel tím nutně, že ho nikdy předtím neviděl.

Byli bratrance, takže je pravděpodobné, že se Jan s Ježíšem velmi dobře znal. Jan však nepoznal, že je jeho bratranec Mesiáš, až do jeho křtu. Janovým úkolem bylo připravit Pánovu cestu a poté, až se objeví, na něj upozornit izraelský lid. Z toho důvodu Jan křtil lidi ve vodě – aby je připravil na Kristův příchod. Ne proto, aby si získal učedníky.

1,32 Verš odkazuje na okamžik, kdy Jan křtil v Jordánu Ježíše. Poté, co Pán vyšel z vody, Boží Duch sestoupil jako holubice a zůstal na něm (srov. Mt 3,16). Autor pokračuje, aby vysvětlil význam tohoto úkazu.

1,33 Bůh zjevil Janovi, že přijde Mesiáš a že až přijde, Duch na něj sestoupí a zůstane na něm. Když se to pak stalo Ježíši, Jan si uvědomil, že on byl ten, kdo bude křtít v Duchu svatém. Duch svatý je osoba, jedna ze tří božských osob. Je roven Bohu Otci a Bohu Synu.

Zatímco Jan křtil ve vodě, Ježíš bude křtít v Duchu svatém. Křest v Duchu svatém proběhl v den Letnic (Sk 1,5; 2,4.38). V té

době Duch svatý sestoupil z nebe, aby přebýval v těle každého věřícího a aby každého věřícího učinil údem církve, těla Kristova (1K 12,13).

1,34 Na základě toho, co viděl při Ježíšově křtu, Jan svědčil o tom, že Ježíš z Nazaretu byl Boží Syn, o kterém bylo předpovězeno, že přijde na svět. Když Jan řekl, že Kristus je Boží Syn, měl na mysli, že je Bůh Syn.

B. Povolání Ondřeje, Jana a Petra (1,35–42)

1,35–36 Druhý dne odkazuje na třetí den, který je zde zmíněn. Jan byl se dvěma ze svých učedníků. Tito muži slyšeli Jana kázat a tomu, co řekl, věřili. Až doposud se ale s Pánem Ježíšem nesetkali. Nyní však Jan vydal veřejné svědectví o Pánu Ježíši. Předchozího dne mluvil o jeho osobě (Beránek Boží) a jeho díle (ten, který snímá hřích světa). Nyní jednoduše upoutává pozornost k jeho osobě. Jeho poselství bylo krátké, jednoduché a celé o Spasiteli.

1,37 Díky svému věrnému hlásání ztratil Jan dva učedníky, měl však radost, když je viděl, jak následují Ježíše. Stejně tak bychom měli více usilovat o to, aby naši přátelé následovali Pána, než aby uznávali nás.

1,38 Spasitel se vždy zajímá o ty, kteří jej následují. Svůj zájem projevil tím, že se ke dvěma učedníkům otočil a zeptal se jich: „Co hledáte?“ Odpověď na otázku znal; věděl všechno. Chtěl ale, aby svou touhu vyjádřili slovy. Jejich odpověď: „Rabbi, kde bydlíš?“ ukazovala, že s Pánem chtěli být a lépe ho poznat. Nespokojili se s tím, že by se s ním jen setkali. Toužili mít s ním společenství. „Rabbi“ je hebrejský výraz pro „učitele“ (doslova „můj veliký“).

1,39 Řekl jim: „Pojďte a uvidíte.“ Nikdo, kdo má opravdovou touhu dozvědět se o Spasiteli více, není nikdy odmítnut. Ježíš ty dva pozval na místo, kde v té době přebýval – nejspíše šlo o velmi chudobný příbytek v porovnání s dnešními domy.

Šli tedy, viděli, kde bydlí, a zůstali ten den u něho. Bylo kolem čtvrté hodiny odpoledne. Ještě nikdy předtím se těmto mužům nedostalo takové pocty. Strávili noc ve stejném domě

jako Stvořitel všeho. Patřili mezi první z židovského národa, kteří poznali Mesiáše.

Desátá hodina (BKR) znamená buď deset hodin dopoledne, nebo čtyři hodiny odpoledne. Obecně se dává přednost první (římské) variantě.

1,40 Jeden z těch dvou učedníků byl Ondřej. Ondřej dnes není tak známý jako jeho bratr Šimon Petr, je ale zajímavé si všimnout, že byl z těch dvou první, který Ježíše poznal.

Jméno druhého uvedeno nemáme, avšak většina biblických učenců se domnívá, že jím byl Jan – ten, který napsal toto evangelium. Usuzují, že mu pokora nedovolila zmiňovat vlastní jméno.

1,41 Když člověk nalezne Ježíše, obvykle chce, aby ho jeho příbuzní poznali také. Spasení je příliš vzácné, aby si ho nechal jen pro sebe. Ondřej tedy spěchal za svým bratrem Šimonem se senzační zprávou „Nalezli jsme Mesiáše“. Jak ohromující novina to jen byla! Lidé čekali na slíbeného Krista, Božího Pomazaného, přinejmenším čtyři tisíce let. A nyní se Šimon dozvídá z úst svého vlastního bratra tu překvapivou zprávu, že Mesiáš je poblíž. Žili skutečně v době, kdy se psala historie. Jak prostá byla Ondřejova zpráva. Pouze tři slova – „Nalezli jsme Mesiáše“ – přesto si je Bůh použil, aby získal Petra. Říká nám to, že nemusíme být skvělí kazatelé nebo pohotoví řečníci. Stačí, když jednoduchými slovy lidem řekneme o Pánu Ježíši, a Bůh se postará o zbytek.

1,42 Ondřej přivedl svého bratra na správné místo a ke správné osobě. Nepřivedl ho do kostela, k určitému vyznání nebo za knězem. Přivedl ho k Ježíšovi. Byl to opravdu důležitý skutek! Díky Ondřejovu zájmu se Šimon později stal velkým rybářem lidí a jedním z vedoucích apoštolů Pána Ježíše. Šimon získal více pozornosti než jeho bratr, Ondřej však bude mít nepochybně podíl na Petrově odměně, protože to byl on, kdo ho k Ježíšovi přivedl. Pán znal Šimonovo jméno, aniž by mu ho někdo řekl. Věděl také, že měl Šimon nestálou povahu. A nakonec také věděl, že se Šimonova povaha změní, takže bude pevný jako skála. Jak to všechno Ježíš věděl? Byl a je Bůh.

Šimonovo jméno se změnilo na Kéfas (aramejsky kámen) a stal se silnou osobností,

zvláště po Pánově nanebevstoupení a seslání Ducha svatého.

C. Povolání Filipa a Natanaela (1,43–51)

1,43 Je právě čtvrtý den, o kterém v této kapitole čteme. Bosch podotýká, že prvního dne vidíme *pouze Jana* (v. 15–28); druhého dne vidíme *Jana a Ježíše* (v. 29–34); třetího dne vidíme *Ježíše a Jana* (v. 35–42); a čtvrtého dne vidíme *pouze Ježíše* (v. 43–51). Pán šel na sever do oblasti zvané Galilea. Tam našel Filipa a vyzval ho, aby ho následoval. „Následuj mne.“ Jsou to úžasná slova díky tomu, kdo je vyslovil, a díky výsadě, kterou nabízela. Spasitel neustále předkládá toto prosté, přesto nádherné pozvání všem lidem, ať jsou kdekoliv.

1,44 Betsaida bylo město na pobřeží Galilejského moře. Jen pár měst na světě bylo tak poctěno. Pán zde vykonal některé ze svých mocných zázraků (L 10,13). Bylo domovem Filipa, Ondřeje a Petra. Přesto zavrhl Spasitele, a v důsledku toho bylo totálně zničeno, takže dneska nedokážeme určit přesné místo, kde se nacházelo.

1,45 Filip se chtěl podělit o svou nově nalezenou radost s někým dalším, a tak šel a našel Natanaela. Nově obrácení lidé jsou v získávání duší nejlepší. Jeho zpráva byla prostá a věčná. Řekl Natanaelovi, že našel Mesiáše, kterého předpověděl Mojžíš a proroci – Ježíše z Nazaretu. Jeho zpráva nebyla ve skutečnosti úplně přesná. Popsal Ježíše jako syna Josefa. Ježíš se samozřejmě narodil z Panny Marie a neměl lidského otce. Josef Ježíše adoptoval, a stal se tak jeho zákonným otcem, i když jeho skutečným otcem nebyl. James S. Stewart říká:

Kristus nikdy nevyžadoval vyzrálou víru hned od počátku. Nikdy lidem nezabráňoval stát se učedníky na základě neúplného vyznání. A jistě to nedělá ani dnes. Staví se po boku svých bratří. Vybízí je, aby se k němu připojili, kdykoliv budou moct. Přijímá je s vírou, jakou mu mohou nabídnout. Spokojí se s tím jako začátkem; a odtud pak své přátele vede, jako vedl první skupinu, krok za krokem, do důvěrného tajemství o tom, kdo je, a do úplné slávy učednictví.³

1,46 Natanael v tom viděl problém. Nazaret bylo opovrhované galilejské město. Zdálo

se mu nemožné, že by Mesiáš žil na takovém chudém místě. A tak řekl nahlas, co si myslel. Filip nic nenamítal. Cítil, že nejlepší způsob, jak odpovědět na námitky, bylo přivést lidi přímo za Pánem Ježíšem – cenné poučení pro všechny, kteří se snaží získat druhé pro Krista. Nehádat se. Nezapojovat se do příliš dlouhých diskuzí. Pouze lidi vybidnout, aby šli a podívali se.

1,47 Verš 47 ukazuje, že Ježíš věděl všechno. Aniž by se předtím s Natanaelem znal, prohlásil o něm, že je opravdu Izraelita, ve kterém není lsti. Jákob získal pověst díky využívání obchodních praktik, které nebyly zcela čestné, avšak Natanael byl „Izrael“-ita, ve kterém nebyl „Jákob“.

1,48 Natanaela zjevně překvapilo, že o něm naprosto cizí člověk mluvil, jako kdyby ho už znal. Když seděl pod fíkovníkem, nebylo na něj jistě vidět. Visící větve stromu a listí ho nepochybně zakryly. Ježíš jej však viděl, i když byl dobře ukrytý.

1,49 Možná to byla schopnost Pána Ježíše vidět ho, i když byl stranou lidského dohledu, která Natanaela přesvědčila, nebo toto poznání možná získal nadpřirozeným způsobem. V každém případě teď věděl, že Ježíš je Syn Boží a král Izraele.

1,50 Pán Natanaelovi poskytl dva důkazy o tom, že je Mesiáš. Popsal jeho charakter a viděl ho, i když ho nikdo jiný nemohl spatřit. Tyto dva důkazy Natanaelovi stačily a uvěřil. Pán Ježíš však nyní slíbil, že uvidí větší důkazy, než bylo toto.

1,51 Kdykoliv Ježíš začal slovy „Amen, amen“,⁴ chystal se vždycky říct něco velmi důležitého. Zde podává Natanaelovi obraz doby v budoucnosti, až se vrátí, aby vládl na celé zemi. Tehdy svět pozná, že tesařův syn, který žil v opovrhovaném Nazaretu, byl opravdový Boží Syn a král Izraele. Toho dne se otevře nebe. Boží přízeň spočine na králi, který vládne ve svém hlavním městě Jeruzalémě.

Je pravděpodobné, že si Natanael vzpomněl na příběh o Jákobově žebříku (Gn 28,12). Žebřík s vystupujícími a sestupujícími anděly znázorňuje samotného Pána Ježíše Krista, jediný přístup do nebe. Boží andělé budou vystupovat a sestupovat na Syna člově-

ka. Andělé jsou Boží služebníci, kteří se z jeho pověření přemísťují jako plameny ohně. Až bude Ježíš vládnout jako král, budou se tyto andělé pohybovat tam a zpátky mezi nebem a zemí a budou plnit jeho vůli.

Ježíš říkal Natanaelovi, že viděl pouze malý důkaz toho, že je Mesiáš. Při budoucí Kristově vládě uvidí Pána Ježíše, který bude plně zjeven jako Boží pomazaný Syn. Tehdy celé lidstvo pozná, že z Nazaretu vzešlo něco dobrého.

D. První znamení: Voda proměněná ve víno (2,1–11)

2,1 Třetí den zcela jistě odkazuje na třetí den Pánova pobytu v Galileji. V 1,43 šel Spasitel do této oblasti. Nevíme přesně, kde se Kána nacházela, z 2,12 však usuzujeme, že se nacházela blízko Kafarnaum na vyvýšeném místě.

Ten den se v Káně konala svatba a byla tam Ježíšova matka. Je zajímavé, že se o Marii mluví jako o Ježíšově matce. Spasitel nebyl (!) slavný, protože byl synem Panny Marie, ale ona je slavná, protože byla matkou našeho Pána. Písmo vždy dává prvořadé místo Kristu, a ne Marii.

2,2 Ježíš a jeho učedníci byli na svatbu pozváni také. Od těch, kteří svatbu pořádali, bylo moudré pozvat Krista. Stejně tak je moudré, když se v dnešní době lidé rozhodnou pozvat Krista do svého manželství. Aby se to stalo, musí být pochopitelně jak ženich, tak nevěsta opravdoví věřící v Pána Ježíše. Poté musí rovněž odevzdat svůj život Spasiteli a rozhodnout se, že jejich domov bude místem, kde bude rád přebývat.

2,3 Zásoba vína došla. Když Ježíšova matka zjistila, co se stalo, řekla o problému svému synovi. Věděla, že může vykonat zázrak, aby zajistil víno, a možná chtěla, aby se její syn zjevil shromážděným hostům jako Boží Syn. Víno v Písmu často svědčí o radosti. Když Marie řekla: „Nemají víno,“ velice přesně popsala muže a ženy, kteří nikdy nebyli spaseni. Pro nevěřící neexistuje žádná opravdová trvalá radost.

2,4 Pánova odpověď jeho matce se zdá být chladná a odměřená. Není to však tak silná

výtka, jak by se nám mohlo zdát. Slovo „žena“, které je zde použito, je výrazem úcty, podobně jako „dáma“. Když se Pán zeptal: „Co mi chceš, ženo?“ dal najevo, že při plnění svého božského poslání nebyl podřízen pokynům své matky, ale jednal zcela v poslušnosti vůle svého Otce v nebi. Marie chtěla vidět Ježíše, jak je oslaven, on jí však musel připomenout, že jeho čas ještě nepřišel. Předtím než se světu zjeví jako vítězný Kristus, musí nejprve vystoupit na obětní oltář, což udělal na gólgotském kříži.

Williams poukazuje na následující:

Výraz „co mi chceš“ se v Bibli vyskytuje několikrát. Znamená: „Co máme společného?“ Odpověď zní: „Nic.“ David jej používá dvakrát, když mluví se svými bratřenci, syny Serújínými. Bylo pro ně nemožné mít s ním něco společného, pokud jde o duchovní život. Eliša jej používá v 2Kr 3, aby vyjádřil, jak hluboká je propast mezi ním a Jóramem, synem Achabovým. Třikrát démoni ukázali, že Satan nemá nic společného s Kristem, či Kristus se Satanem, když použili tentýž výraz. A nakonec jej Pán použil, když mluvil s Pannou Marií, aby jí ukázal, jak nepřekonatelná je propast mezi jeho bezhříšným božstvím a jejím hříšným lidstvím, a on že poslouchal jediný Hlas.⁵

2,5 Marie významu jeho slov rozuměla, a tak řekla služebníkům, aby dělali, cokoliv jim řekne. Její slova jsou důležitá pro každého z nás. Všimněte si, že jim nenařídila, aby poslouchali *ji* nebo nějakého jiného člověka. Nasměrovala je k Pánu Ježíši a řekla jim, že on je ten, koho mají poslouchat. Učení Pána Ježíše máme na stránkách Nového zákona. Když čteme tuto cennou knihu, měli bychom si vzpomenout na poslední zaznamenaná Mariina slova: „Cokoli vám řekne, učíte.“

2,6 Na místě, kde se konala svatba, bylo šest kamenných nádob na vodu, každá na dvě nebo tři míry (tj. 80–120 litrů) vody. Židé používali tuto vodu k tomu, aby se očistili od poskvrny. Například když se Žid dotkl mrtvého těla, byl považován za nečistého, dokud neprošel určitým očištným obřadem.

2,7 Ježíš dal pokyn, aby nádoby naplnili vodou. Služebníci tak ihned učinili. Ježíš použil vybavení, které měl k dispozici, když

chtěl vykonat zázrak. Nechal služebníky, aby zajistili nádoby a naplnili je vodou, poté však udělal to, co by nikdo jiný udělat nikdy nemohl – proměnil vodu ve víno! Nádoby naplnili vodou služebníci, a ne učedníci, aby se tak Pán vyhnul možného obvinění z podvodu. Nádoby byly navíc naplněny až po okraj, aby nikdo nemohl říct, že víno přidali do vody.

2,8 Nyní se stal zázrak. Pán řekl služebníkům, aby nabrali víno z nádob a zanesli je správci hostiny. Z toho vyplývá, že se zázrak stal okamžitě. Voda se neproměnila ve víno během určitého časového intervalu, ale v okamžiku. Jak to někdo poeticky vyjádřil: „Nevědoucí vody uviděly svého Boha a zčervenaly.“

2,9 Správcem hostiny byl ten, kdo měl na starosti uspořádání stolů a jídlo. Když okusil, uvědomil si, že se stalo něco neobvyklého. Nevěděl, odkud víno pochází, ale věděl, že je vysoce kvalitní, a tak ihned zavolal ženicha.

Jak se mají k vínu stavět křesťané v dnešní době? Víno se někdy předepisuje pro lékařské účely a je to plně v souladu s učením Nového zákona (1Tm 5,23). Pokud jde o běžné pití vína, křesťané by se měli chovat obezřetně ve všech situacích ve všech kulturách a usilovat především o Pánovu slávu, a ne o sobecké ukojení vlastních tužeb. Věřící by neměl dobré Boží dary odmítat, ale také by měl pamatovat na varování v Písmu, zvláště ohledně opilství (Ř 13,13; Ga 5,21; Ef 5,18; 1Pt 4,3) a ohledně nedostatku zdrženlivosti obecně (1K 6,12). Svátí by se koneckonců měli vyhnout jakémukoliv chování, které by přivedlo jiného člověka k pádu (Ř 14,21).

2,10 Správce hostiny upozornil na naprosto výrazný rozdíl mezi tím, jak jedná Pán Ježíš a jak běžně jednají lidé. Běžně se na svatbách podávalo nejprve nejlepší víno, kdy lidé nejlépe poznali a vychutnali si jeho chuť. Poté, co se najedli a napili, si už tak neuvědomovali kvalitu nápoje. Na této svatbě se nejlepší víno podávalo až nakonec. Nalezneme v tom duchovní význam. Svět zpravidla lidem nabízí to nejlepší, co má, na začátku. Předkládá mladým lidem své nejlákavější nabídky. Poté, co svůj život promrhají v prázdných radovánkách, svět nemá pro člověka v pozdním věku

nic než bezcenný odpad. Život křesťana je naprosto odlišný. Neustále se zlepšuje. Kristus schovává nejlepší víno až nakonec. Po půstu následuje hostina.

Tato část Písma se přímo vztahuje k židovskému národu. V judaismu se v té době opravdová radost nenacházela. Lidé procházeli unavujícími sériemi obřadů a zvyklostí, život však pro ně byl mdlý. Neznali božskou radost. Pán Ježíš se je snažil naučit, aby svou víru vložili v něj. On promění jejich bezútešnou existenci v radostnou plnost. Voda židovských obřadů a zvyklostí se mohla proměnit ve víno radostné reality v Kristu.

2,11 Prohlášení, že toto byl počátek znamení, vylučuje nesmyslné zázraky, které se připisují Pánu v dětství. Nacházejí se v pseudoevangeliích jako je „Petrovo evangelium“. Našemu Pánu přisuzují zázraky, které údajně vykonal, když byl dítě, a svou povahou nemají daleko k rouhání. Duch svatý, který toto předvídal, ochránil toto období Pánova života a jeho osobnost touto malou dodatečnou poznámkou.

Proměnění vody ve víno bylo znamení, tj. zázrak, který měl určitý význam. Byl to nadpřirozený čin s duchovním významem. Tyto zázraky měly také ukázat, že Ježíš byl skutečně Boží Kristus. Tím, že vykonal toto znamení, zjevil svou slávu. Ukázal lidem, že je opravdu Bůh – zjevený v těle. V jistém smyslu v něj samozřejmě uvěřili už předtím, nyní se však jejich víra upevnila a více mu důvěřovali. J. C. Jones říká:

Mojžíšův první zázrak bylo proměnění vody v krev; ten s sebou nesl bolestnou zkázu. Kristův první zázrak bylo proměnění vody ve víno; ten s sebou nesl utišující úlevu.⁶

E. Boží Syn pročišťuje dům svého Otce (2,12–17)

2,12 Spasitel nyní opustil Kánu a se svou matkou, bratry a učedníky sestoupil do Kafarnaum. V Kafarnaum zůstali pouze několik dní. Krátce nato Pán vystoupil do Jeruzaléma.

2,13 Od tohoto bodu máme Pánovo první svědectví městu Jeruzalém. Tato etapa jeho služby pokračuje až do 3,21. Svou veřejnou službu začal i skončil vyčištěním chrámu v do-

bě židovských Velikonoc (srov. Mt 21,12–13; Mk 11,15–18, L 19,45–46). Židovské Velikonoce byly každoroční svátek, který připomínal dobu, kdy byly synové Izraele vysvobozeny z otroctví v Egyptě a převedeny přes Rudé moře do pouště a poté do zaslíbené země. První oslava židovských Velikonoc je zaznamenána v Ex 12. Jakožto zbožný Žid Pán Ježíš kvůli tomuto významnému dni židovského kalendáře vystoupil do Jeruzaléma.

2,14 Když přišel do chrámu, viděl, že se z něj stalo tržiště. Prodával se tam dobytek, ovce a holubi a také penězoměnci tam seděli za stoly. Zvířata a ptáci se prodávali věřícím k obětování. Penězoměnci přijímali peníze těch, kteří přišli z cizích zemí, a měnili je na peníze používané v Jeruzalémě, aby poutníci mohli zaplatit chrámovou daň. Je známo, že tito penězoměnci často zneužívali ty, kdo přicestovali z velké dálky.

2,15 Bič, který si Pán udělal, byl pravděpodobně malý řemen z provazů. Nemáme záznam o tom, že by ho skutečně použil na někoho. Spíše šlo o pouhý symbol autority, kterou měl ve svých rukou. Mával před sebou bičem, čímž vyhnal obchodníky z chrámu, a převrátil stoly penězoměnců.

2,16 Zákon umožňoval chudým obětovat pár holubů, protože si nemohli dovolit drahá zvířata. Těm, kdo holuby prodávali, Pán nařídil, aby si to odnesli. Nehodilo se, aby z domu jeho Otce dělali tržnici. Ve všech dobách Bůh varoval svůj lid, aby nezneužívali církevní bohoslužby jako způsob, jak se obohatit. Na jeho jednání nebylo nic krutého ani nespravedlivého. Spíše to značilo jeho svatost a spravedlnost.

2,17 Když jeho učedníci viděli, co se děje, vzpomněli si na Ž 69,10, kde bylo předpovězeno, že až Mesiáš přijde, bude jej stravovat horlivost pro Boží záležitosti. Nyní viděli Ježíše, jak projevuje pevné odhodlání, že uctívání Boha má probíhat v čistotě, a uvědomili si, že on byl ten, o kom žalmista mluvil.

Měli bychom si pamatovat, že Kristovo tělo je chrám Ducha svatého. Stejně jako Pán Ježíš usiloval, aby chrám v Jeruzalémě byl čistý, tak musíme dbát na to, aby naše tělo bylo odevzdané Pánu, aby je neustále očišťoval.

F. Ježíš předpovídá svou smrt a vzkříšení

(2,18–22)

2,18 Zdá se, že židovský národ vždy hledal nějaké znamení nebo zázrak. Ve skutečnosti řekli: „Pokud pro nás učiníš nějaký velký mocný čin, potom uvěříme.“ Pán Ježíš však konal jeden zázrak za druhým, a přesto pro něj bylo jejich srdce zavřené. Ve verši 18 zpochybňovali jeho pravomoc vyhnat obchodníky z chrámu. Požadovali, aby učinil nějaké znamení, a tak dokázal své tvrzení, že je Mesiáš.

2,19 Pán Ježíš jim dal jako odpověď úžasné prohlášení o své smrti a vzkříšení. Řekl jim, aby zničili jeho svatyni, a on ji ve třech dnech postaví. V tomto verši znovu vidíme Kristovu božskou podstatu. Pouze Bůh může říct „ve třech dnech ji postavím“.

2,20 Židé mu nerozuměli. Více je zajímaly materiální věci než duchovní pravda. Jediný chrám, který je napadl, byl Herodův chrám, který tehdy v Jeruzalémě stál. Vybudovat tento chrám trvalo čtyřicet šest let a nechápali, jak by jej někdo dokázal postavit znovu ve třech dnech.

2,21 Pán Ježíš však mluvil o svém vlastním těle, které bylo svatyní, ve které přebývala veškerá Boží plnost. Stejně jako tito Židé poskvrnili chrám, tak za pár krátkých let odsoudí k smrti jej.

2,22 Později, poté, co byl Pán Ježíš ukřižován a vzkříšen z mrtvých, si jeho učedníci vzpomněli na jeho příslib, že po třech dnech opět vstane. Před jejich očima se úžasné vyplnilo proroctví a oni uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš řekl.

Často se stane, že narazíme na pravdy, kterým je obtížné porozumět. Zde se však učíme, že bychom měli Boží slovo uchovávat v srdci. Někdy později nám to Pán zjeví, i když tomu nyní nerozumíme. Když je řečeno, že uvěřili Písmu, znamená to, že uvěřili ve starozákonní proroctví ohledně vzkříšení Mesiáše.

G. Mnozí vyznávají víru v Krista (2,23–25)

2,23 Výsledkem znamení, která Ježíš učinil v Jeruzalémě v době židovských Velikonoc, bylo, že mnozí uvěřili v jeho jméno. Nemusi to nutně znamenat, že mu skutečně odevzdali svůj život v prosté důvěře; spíše vyznali, že

jej přijali. Jejich čin nebyl opravdový; pouze veřejně ukázali, že následují Ježíše. Podobá se to situaci ve světě, kde mnozí lidé tvrdí, že jsou křesťané, a přitom se nikdy znovu nenarodili skrze víru v Pána Ježíše Krista.

2,24 Přestože v něho mnozí uvěřili, Ježíš nevěřil (stejně slovo v řečtině) jim, tj. nesvěřoval se jim. Uvědomoval si, že k němu přicházejí ze zvědavosti. Hledali nějakou senzaci a působivou podívanou. Znal všechny – jejich myšlenky a jejich pohnutky. Věděl, proč jednaj, jak jednaj. Věděl, jestli je jejich víra opravdová či nikoliv.

2,25 Nikdo neznal srdce člověka lépe než sám Pán. Nepotřeboval, aby ho někdo v této záležitosti poučoval. Věděl dokonale, co v člověku je a proč se člověk chová, jak se chová.

H. Ježíš učí Nikodéma o novém narození

(3,1–21)

3,1 Příběh o Nikodémovi je opakem předchozího. Mnoho Židů v Jeruzalémě vyznalo, že uvěřilo v Pána, ale on věděl, že jejich víra není opravdová. Nikodém byl výjimka. Pán v něm rozpoznal upřímnou touhu znát pravdu. Verš 1 by měl začít spojkou: „*Ale*⁷ mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, přední muž mezi Židy.“

Lidé Nikodéma znali jako učitele. Možná k Pánovi přišel pro radu, aby se k Židům vrátil s doplňujícím učením.

3,2 Bible neříká, *proč* Nikodém přišel k Ježíšovi v noci. Zřejmě proto, že by byl v rozpacích, kdyby ho někdo viděl, jak jde za Ježíšem, protože Pána většina židovského národa vůbec neuznávala. Nicméně za Ježíšem přišel. Nikodém uznal, že je Pán učitel poslaný od Boha, protože nikdy by nedokázal činit takové zázraky, aniž by mu nepomáhal sám Bůh. Navzdory všem svým vědomostem Nikodém Pána neuznal jako Boha zjeveného v těle. Byl jako mnozí lidé v dnešní době, kteří říkají, že Ježíš byl velký člověk, skvělý učitel, pozoruhodný příklad. Všechny tyto výroky jsou velice daleko od pravdy. Ježíš *byl* a je Bůh.

3,3 Na první pohled se zdá, že se odpověď Pána Ježíše netýká toho, co Nikodém právě řekl. Náš Pán říká: „Nikodéme, přišel jsi za

mnou kvůli učení, ale co doopravdy potřebuješ, je znovu se narodit. Zde musíš začít znovu. Musíš se narodit seshora, jinak nikdy neuvidíš Boží království.“

Pán tato úžasná slova uvedl výrazem: „Amen, amen“ (což znamená *zcela jistě*). Tato slova nás upozorňují na skutečnost, že nám říká důležitou pravdu.

Nikodém jakožto Žid očekával, že přijde Mesiáš a osvobodí Izrael z římského zajetí. Římská říše v té době ovládala svět a Židé byli podrobeni jejím zákonům a vládě. Nikodém toužebně očekával dobu, kdy Mesiáš na zemi nastolí své království, kdy židovský národ bude první mezi národy a kdy všichni jejich nepřátelé budou zničeni. Nyní Pán řekl Nikodémovi, že aby člověk mohl vejít do tohoto království, musí se znovu narodit. Stejně jako je první narození nezbytné pro fyzický život, tak je druhé narození nezbytné pro život duchovní. (Výraz „narodit se znovu“ může také znamenat „narodit se seshora“.) Jinými slovy mohou do Kristova království vstoupit pouze ti, jejichž život se změnil. Jeho vláda bude spravedlivá, a tak jeho podřízení musí být spravedliví taktéž. Nemohl by vládnout lidem, kteří by nadále hřešili.

3,4 Zde opět vidíme, jak je obtížné, aby lidé porozuměli slovům Pána Ježíše. Nikodém bral všechno doslova. Nedokázal pochopit, jak by se dospělý člověk mohl znovu narodit. Přemýšlel o tom, že je fyzicky nemožné, aby člověk znovu vstoupil do matčina lůna, aby se narodil.

Nikodém je názorný příklad toho, že „přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem“ (1K 2,14 ČEP).

3,5 Ježíš poté Nikodémovi vysvětlil, že se musí narodit z vody a Ducha, jinak by nikdy nemohl vstoupit do Božího království.

Co tím Ježíš myslel? Mnozí se domnívají, že měl na mysli opravdovou vodu a že hovořil o tom, že pro spasení je nezbytné přijmout křest. Takové učení je však v rozporu se zbytkem Bible. V Božím slově čteme, že spasení je pouze na základě víry v Pána Ježíše Krista.

Křest je pak pro ty, kteří již byli spaseni, ne jako prostředek ke spasení.

Někteří tvrdí, že voda v tomto verši odkazuje na slovo Boží. V Ef 5,25–26 je voda spojována s Božím slovem. Také v 1Pt 1,23 a Jk 1,18 je řečeno, že se nové zrození stává skrze Boží slovo. Je tudíž celkem možné, že voda v tomto verši opravdu odkazuje na Bibli. Víme, že není spasení bez Písma. Hříšník musí přijmout poselství, které je obsaženo v Božím slově, předtím, než je znovuzrozen.

Voda ale také může odkazovat na Ducha svatého. V J 7,38–39 Pána Ježíš mluvil o řekách živé vody a je nám jasně řečeno, že když použil slovo *voda*, mluvil o Duchu svatém. Jestliže je vodou v kapitole 7 myšlen Duch, proč nemá stejný význam v kapitole 3?

Zdá se však, že má tato interpretace trhlinu. Ježíš říká: „Nenarodí-li se kdo z vody a Ducha, nemůže vstoupit do Božího království.“ Jestliže voda znamená Duch, vypadalo by to, že je zmíněn dvakrát. Slovo, které je přeloženo jako spojka „a“, by se však také dalo přeložit jako „jakožto“. Potom bychom četli: „Nenarodí-li se kdo z vody *jakožto* Ducha, nemůže vstoupit do Božího království.“ Věříme, že toto je správný význam verše. Tělesné narození nestačí.⁸ Aby člověk mohl vstoupit do Božího království, musí se narodit také duchovně. Duchovní narození způsobuje svatý Boží Duch, když člověk uvěří v Pána Ježíše Krista. Tuto interpretaci podpírá fakt, že výraz „narodit se z Ducha“ nalezneme dvakrát v následujících verších (v. 6.8).

3,6 Dokonce, i kdyby mohl Nikodém nějakým způsobem podruhé vstoupit do matčina lůna a podruhé se narodit, nenapravilo by to jeho hříšnou podstatu. Výraz „co se narodilo z těla, je tělo“ znamená, že děti narozené z lidských rodičů jsou narozeny v hříchu a jsou bezmocné a nemají naději, pokud jde o jejich vlastní spasení. Na druhé straně to, „co se narodilo z Ducha, je duch“. Duchovní narození se děje, když člověk uvěří v Pána Ježíše. Když se člověk znovu narodí skrze Ducha, získává novou podstatu a je přizpůsoben pro Boží království.

3,7 Nikodém se neměl udivovat nad učením Pána Ježíše. Musí si uvědomit, že člověk

se musí znovu narodit a pochopit, že člověk je ze své podstaty naprosto neschopný napravit svůj stav hříšnosti. Musí si uvědomit, že aby se člověk stal občanem v Božím království, musí být svatý, čistý a duchovní.

3,8 Pán Ježíš často využíval přírody, aby ilustroval duchovní pravdu. Zde připomněl Nikodémovi, že vítr vane, kam chce, a člověk slyší jeho zvuk, ale neví, odkud přichází a kam jde. Nové narození se větru velice podobá. Především probíhá podle Boží vůle. Člověk nemá moc ovlivnit je. Zadruhé je nové narození neviditelné. Nemůžeme vidět, jak probíhá, ale můžeme vidět jeho výsledky v životě člověka. Pokud je člověk spasen, nastává v jeho životě změna. Nenávidí to, co předtím miloval. A miluje Boží věci, kterými předtím opovrhoval. Stejně jako nikdo nemůže dokonale chápat vítr, tak je nové narození zázračným dílem Božího Ducha, kterému člověk nedokáže dokonale porozumět. Navíc je nové narození – stejně jako vítr – nepředvídatelné. Není možné říct, kdy a kde se objeví.

3,9 Nikodém opět ukázal, že je pro lidské myšlení nemožné chápat Boží záležitosti. Bezpochyby se pořád snažil nahlížet na nové narození jako přírodní nebo tělesný proces, místo na duchovní. Zeptal se tedy Pána Ježíše: „Jak se to může stát?“

3,10 Ježíš odpověděl, že by tomu jakožto učitel Izraele měl rozumět. Starozákonní Písmo jasně učilo, že až Mesiáš přijde zpátky na zem, aby nastolil svoje království, bude nejprve soudit své nepřátele a zničí všechno, co mu odporuje. Pouze ti, kteří vyznali své hříchy a zanechali jich, vstoupí do království.

3,11 Pán Ježíš poté zdůraznil neomylnost svého učení a lidskou nevěru v ně. Po celou věčnost věděl, že je to pravda, a učil pouze, co věděl a viděl. Nikodém a většina Židů té doby však odmítla jeho svědectví uvěřit.

3,12 Co Pán v tomto verši myslel pozemskými věcmi, o kterých se mluví v tomto verši? Bylo to jeho pozemské království. Nikodém, který studoval Starý zákon, věděl, že jednoho dne přijde Mesiáš a nastolí na zemi opravdové království s hlavním městem Jeruzalémem. Nikodém však nepochopil, že aby člověk vstoupil do tohoto království, musí

se znovu narodit. Co tedy byly nebeské věci, o kterých se Pán zmínil? Jsou to pravdy, které jsou vysvětleny v následujících verších – úžasný způsob, jakým se člověk znovu narodí.

3,13 Pán Ježíš byl jediný, který byl oprávněn mluvit o nebeských věcech, protože byl jediný, který byl v nebi. Nebyl pouze lidský učitel poslaný od Boha, ale byl ten, který žil s Bohem Otcem od věčnosti a který sestoupil na zem. Když řekl, že nikdo nevystoupil do nebe, nemyslel tím, že Henoch a Eliáš do nebe nevkročili, ale že do něj byli *vzati*, zatímco on do nebe vstoupil vlastní mocí. Dalším vysvětlením je, že žádný člověk neměl nepřetržitý přístup do Boží přítomnosti jako Ježíš. Jen on mohl vystoupit do místa, kde přebývá Bůh, protože sestoupil z nebe na zem. I když Pán Ježíš stál na zemi a mluvil s Nikodémem, řekl, že je v nebi. Jak to bylo možné? Máme zde uveden fakt, že jakožto Bůh byl Pán v jednu a tutéž chvíli na všech místech. Toto je myšleno tím, když se řekne, že je všudypřítomný. Přestože některé moderní překlady vypouštějí slova „který je v nebi“, mají velkou oporu v rukopisech a patří do textu.

3,14 Pán Ježíš se nyní chystal odkrýt Nikodémovi nebeskou pravdu. Jak se člověk může nově narodit? Pokuta za lidské hříchy musí být zaplácena. Lidé se nemohou dostat do nebe se svými hříchy. Stejně jako Mojžíš na poušti vyvýšil bronzového hada na holi, když byly všechny děti Izraele uštknuty hady, tak musí být vyvýšen Syn člověka (viz Nu 21,4–9). Jak děti Izraele kráčely pouští do zaslíbené země, začaly ztrácet odvahu a být netrpělivé. Reptaly proti Hospodinu. Hospodin, aby je potrestal, na ně poslal ohnivý hady a mnoho lidí zemřelo. Když přeživší v pokání úpěli k Hospodinu, řekl Mojžíšovi, aby vyrobil bronzového hada a umístil ho na kůl. Když se Izraelité, které hadi uštknuli, podívali na hada, byli zázračně uzdraveni.

Ježíš tuto událost ze Starého zákona vyprávěl proto, aby vyličil, jak se člověk znovu narodí. Muže a ženy uštknula zmije hříchu a jsou odsouzeni k věčné smrti. Bronzový had byl předobrazem Pána Ježíše. Bronz v Bibli naznačuje soud. Pán Ježíš byl bez hříchu

a neměl být nikdy potrestán, ale postavil se na naše místo a vytrpěl soud, který jsme si zasloužili. Kůl znázorňuje kříž, na který byl Pán Ježíš vyzdvižen. Jsme zachráněni tím, že se na něj ve víře díváme.

3,15 Spasitel byl kvůli nám učiněn hříchem – ten, který hřích nepoznal (viz 2K 5,21) – abychom v něm byli před Bohem ospravedlněni. Každý, kdo věří v Pána Ježíše Krista, získává jako dar věčný život.

3,16 Toto je jeden z nejznámějších veršů v celé Bibli, nepochybně proto, že hlásá evangelium jasně a prostě. Shrnuje, co Pán Ježíš učil Nikodéma o způsobu, jakým se člověk nově narodí. Čteme, že Bůh tak miluje svět. Svět zde znamená všechny lidi. Bůh nemiluje lidské hříchy nebo zkažený systém, jak svět funguje, ale miluje lidi a nepřeje si, aby někdo zahynul.

Velikost jeho lásky dokazuje skutečnost, že dal svého jediného Syna. Bůh neměl jiného Syna než Pána Ježíše. Bylo to vyjádření jeho nekonečné lásky, že byl ochoten dát svého jedinečného Syna za plemeno vzpurných hříšníků. To neznamená, že jsou všichni spaseni. Dříve než Bůh člověku věčný život dá, musí člověk přijmout to, co pro něj Kristus udělal. Proto zde máme slova „aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul“. Nikdo nemusí zahynout. Bůh umožnil, aby mohli být všichni spaseni; člověk ale musí uznat Pána Ježíše Krista jako osobního Spasitele. Když tak učiní, získává už tehdy věčný život. Boreham říká:

Když církev pochopí lásku, jakou Bůh miloval svět, nebude mít klid ani se cítit dobře, dokud nezíská každou mocnou říši i každý odlehlý ostrov.⁹

3,17 Bůh není tvrdý, krutý vládce, který touží vylít na lidi svůj hněv. Jeho srdce je naplněno láskou k lidem a zaplatil nejvyšší cenu, aby je zachránil. Svého Syna mohl na svět poslat, aby svět odsoudil, ale neudělal to. Místo toho jej sem poslal, aby trpěl, krvácel a zemřel, aby tak byl svět skrze něj zachráněn. Dílo Pána Ježíše na kříži mělo tak obrovskou hodnotu, že všichni hříšníci, ať jsou kdekoliv, mohou být spaseni, pokud jej přijmou.

3,18 Nyní je celé lidstvo rozděleno do dvou skupin: na věřící a nevěřící. Náš osud na věč-

nosti je určen stanoviskem, které zaujmeme vůči Božímu Synu. Ten, kdo Spasiteli důvěřuje, není souzen, ale ten, kdo mu nedůvěřuje, je již odsouzen. Pán Ježíš završil dílo spasení a nyní je na každém z nás se rozhodnout, zda jej přijmeme, či zavrhneme. Zavrhnout takovýto dar lásky je hrozné. Pokud člověk v Pána Ježíše neuvěří, Bohu nezbude nic jiného, než ho odsoudit.

Věřit v jeho jméno je totéž co věřit v něj. V Bibli se jménem myslí osoba. Pokud člověk věří jeho jménu, věří jemu.

3,19 Ježíš je světlo, které přišlo na svět. Byl Boží Beránek bez hříchu a poskvrný. Zemřel za hříchy celého světa. Milují ho však za to lidé? Ne, nesnášejí ho. Mají raději své hříchy, než aby měli Ježíše za Spasitele, a tak jej odmítají. Stejně jako plazivý hmyz prchá před světlem, tak hříšní lidé utíkají z Kristovy přítomnosti.

3,20 Ti, kdo milují hřích, nenávidějí světlo, protože odhaluje jejich hříšnost. Když byl Ježíš tady na světě, hříšníci se v jeho přítomnosti necítili příjemně, protože svou svatostí ukazoval jejich otřesný stav. Nejlepší způsob, jak ukázat, že je hůlka pokřivená, je přiložit k ní druhou, rovnou. Když Pán Ježíš přišel na svět jako dokonalý člověk, srovnáním ukázal, jak pokřivení jsou všichni ostatní.

3,21 Pokud je člověk před Bohem opravdu poctivý, přijde ke světlu, tj. k Pánu Ježíši, a uvědomí si svou obrovskou neschopnost a hříšnost. Poté uvěří ve Spasitele, a bude tak znovuzrozen skrze víru v Krista.

I. Služba Jana Křtitele v Judsku (3,22–36)

3,22 První část této kapitoly mluvila o svědkovi Pána Ježíše z města Jeruzaléma. Od tohoto verše až do konce kapitoly mluví Jan o Kristově službě v Judsku, kde nepochybně dále zvěstoval dobrou zprávu o spasení. Když lidé přicházeli ke světlu, byli pokřtěni. Z tohoto verše by se mohlo zdát, že křtil sám Ježíš. V J 4,2 se ovšem dovidáme, že to dělali jeho učedníci.

3,23 Jan, o kterém se v tomto verši mluví, je Jan Křtitel. Stále v Judsku hlásal poselství o pokání a křtil Židy, kteří chtěli činit pokání, aby se připravili na příchod Mesiáše. Jan křtil

také v Ainonu, protože tam bylo hodně vody. Nedokazuje to nutně, že křtil ponořením, ale jistě to o tom nepřímě vypovídá. Kdyby křtil pokropením nebo politím, nebylo by zapotřebí hodně vody.

3,24 Tento verš podává vysvětlení, jak zbožní Židé reagovali na Janovu neochabující službu. Zanedlouho bude Jan vsazen do vězení a za své věrné svědectví popraven. Mezitím však stále horlivě vykonával to, čím byl pověřen.

3,25 Z tohoto verše je jasné, že někteří z Janových učedníků měli s Židy spor ohledně očišťování. Co to znamená? Očišťování pravděpodobně odkazuje na křest. Předmětem sporu bylo, zda byl Janův křest lepší než Ježíšův. Který křest měl větší moc? Který měl větší váhu? Možná, že někteří Janovi učedníci neuváženě prohlásili, že křest jejich mistra je nejlepší. Možná že farizeové chtěli, aby Janovi učedníci žárili na Ježíše a jeho tehdejší popularitu.

3,26 Přišli k Janovi pro rozhodnutí. Zdá se, jako kdyby mu říkali: „Pokud je tvůj křest lepší, proč tě tolik lidí opouští a jdou k Ježíši?“ (Výraz „ten, který byl s tebou za Jordánem“ se vztahuje na Krista.) Jan svědčil o Pánu Ježíši a výsledkem tohoto svědectví bylo, že mnozí z jeho učedníků jej opustili a začali následovat Ježíše.

3,27 Pokud se Janova odpověď týkala Pána Ježíše, znamená to, že každý úspěch, který Spasitel získal, byl známkou Božího souhlasu. Pokud Jan mluvil o sobě, říkal, že nikdy nepředstíral, že je někdo velký nebo důležitý. Nikdy netvrdil, že jeho křest je větší než Ježíšův. Jednoduše zde řekl, že má pouze to, co obdržel z nebe. To platí pro nás všechny. Na světě neexistuje důvod, proč bychom měli být pyšní nebo se snažit, abychom byli v očích druhých uznávaní.

3,28 Jan připomněl svým učedníkům to, na co opakovaně upozorňoval, že není Kristus, ale byl pouze poslán, aby připravil pro Mesiáše cestu. Proč by se tedy měli kvůli němu dohadovat? Proč by měli kolem něj zakládat nějakou frakci? On nebyl ten důležitý, ale pouze se snažil nasměrovat lidi k Pánu Ježíši.

3,29 Pán Ježíš Kristus byl ženich. Jan Křtitel byl pouhým ženichovým přítelem,

jeho „svědkem“. Nevěsta nepatří příteli ženicha, ale samotnému ženichovi. Bylo tedy správné, že lidé následovali Ježíše, a ne Jana. Nevěsta zde měla odkazovat obecně na všechny, kteří se stanou učedníky Pána Ježíše. Ve Starém zákoně se o Izraeli mluvilo jako o Hospodinově nevěstě. Později v Novém zákoně jsou pak jako nevěsta popisováni ti, kdo patří do Kristovy církve. Zde v Janově evangeliu je však slovo použito obecně, aby zahrnulo ty, kteří opustili Jana Křtitele, když se objevil Mesiáš. Není tím myšlen ani Izrael ani církve. Janovi nevadilo, že ztrácí své následovníky. Měl nesmírnou radost, když slyšel ženichův hlas. Byl spokojený, že Ježíš získal veškerou pozornost. Jeho radost se naplnila, když byl Kristus lidmi chválen a uctíván.

3,30 V tomto verši je shrnuta náplň Janovy služby. Neustále pracoval, aby muže a ženy nasměroval k Pánu a aby je přiměl uvědomit si jeho skutečnou cenu. Když tak činil, uvědomoval si, že se musí držet v ústraní. Pokud se totiž Kristův služebník snaží upoutat pozornost na sebe, je to projev neloajálnosti.

Všimněte si tří „muset“ v této kapitole: pro hříšníka (3,7); pro Spasitele (3,14); a pro svatého (3,30).

3,31 Ježíš je ten, kdo přichází shůry a je nade všechny. Tento výrok měl ukázat jeho nebeský původ a nejvyšší postavení. Aby Jan Křtitel dokázal svoji podřízenost, řekl, že je ze země, je pozemský a mluví pozemsky. Jednoduše to znamenalo, že pokud jde o jeho narození, narodil se jako člověk lidským rodičům. Neměl nebeskou hodnost a nemohl mluvit se stejnou pravomocí jako Boží Syn. Pánu Ježíši byl podřízený, protože ten, kdo přichází shůry, je nade všechny. Kristus je nejvyšší vládce vesmíru. Patří se tudíž, aby lidé následovali jeho, ne jeho posla.

3,32 Když Pán Ježíš mluvil, mluvil s pravomocí. Říkal lidem, co viděl a slyšel. Nebyla v tom žádná lež ani pochybení. Přesto je divné, že nikdo jeho svědectví nepřijímá. Výraz „nikdo“ ale neberme doslova. Jsou tací, kteří přijímají slova Pána Ježíše. Jan se však díval na lidskou rasu obecně a pouze konstatoval, že Spasitelovo učení většina odmítla. Ježíš byl

ten, kdo sestoupil z nebe, ale poměrně málo lidí bylo ochotno jej poslouchat.

3,33 Verš 33 popisuje těch pár, kteří přijali Pánova slova jako pravá Boží slova. Tím, že je přijali, zpečetili, že Bůh je pravdivý. Stejně tak i dnes. Když lidé zprávu evangelia přijímají, přidávají se na stranu Boha proti sobě samým a zbytku lidstva. Uvědomují si, že jestliže Bůh něco řekl, musí to být pravdivé. Všimněte si, jak srozumitelně verš 33 učí Kristovo božství. Říká, že kdokoliv věří Kristovu svědectví, uznává, že Bůh je pravdivý. Pouze jinými slovy říká, že Kristovo svědectví je svědectví *Boží* a že přijmout jedno znamená přijmout také druhé.

3,34 Ježíš byl ten, koho Bůh poslal. Mluvil Boží slova. Aby Jan tento výrok potvrdil, řekl, že Bůh dává Ducha bez odměřování. Kristus byl pomazán svatým Božím Duchem tak, jako nebyl nikdo jiný. Jiní si byli vědomi pomoci Ducha svatého ve své službě, ale nikdo nikdy neměl takovou Duchem naplněnou službu jako Boží Syn. Proroci přijali od Boha částečné zjevení, ale Duch v Kristu a skrze něj zjevil člověku tu pravou moudrost, samotné Boží srdce v jeho nekonečné lásce.

3,35 Zde máme jeden ze sedmi případů v Janově evangeliu, kde je řečeno, že Otec miluje Syna. Tato láska se zde projevuje tak, že mu dal vládu nade vším. K věcem, které má Spasitel absolutně ve svých rukou, patří osudy lidí, jak je vysvětleno ve verši 36.

3,36 Bůh dal Kristu moc udělovat věčný život všem, kdo v něj věří. Ten verš patří v Bibli k těm, které nejsrozumitelněji hovoří o tom, jak může být člověk spasen. Jednoduše *vírou* v Syna. Když tento verš čteme, měli bychom si uvědomit, že promlouvá Bůh. Dává slib, který nikdy neporuší. Jasně a zřetelně říká, že kdokoliv věří v jeho Syna, má věčný život. Přijmout tento slib není krok do neznáma. Je to pouze víra v něco, co nemůže být lež. Ti, kteří Božího Syna neposlouchají, nespátní život, ale zůstává na nich Boží hněv. Z toho verše se učíme, že náš věčný osud závisí na našem vztahu k Božimu Synu. Pokud jej přijmeme, Bůh nám dá věčný život jak dar. Pokud jej odmítneme, nikdy se nebudeme těšit z věčného života a nejméně, stáhnou se nad

námi mračna Božího hněvu, ze kterých může kdykoliv začít pršet.

Všimněte si, že v tomto verši se neříká nic o tom, že máme dodržovat Zákon, držet se zlatého pravidla (viz Mt 7,12, pozn. překl.), chodit do shromáždění, dělat to nejlepší, co můžeme, nebo si cestu do nebe odpracovat.

J. Obrácení samařské ženy (4,1–30)

4,1–2 Farizeové uslyšeli, že Ježíš křtí více učedníků než Jan a že Janova popularita zjevně slábně. Možná se tuto skutečnost snažili použít k tomu, aby vzbudili žárlivost a neshody mezi učedníky Jana a Pána Ježíše. Ve skutečnosti Ježíš sám nekřtil. Dělal to jeho učedníci. Lidé byli nicméně křtěni jako Pánovi následovníci nebo učedníci.

4,3 Tím, že odešel z Judska a šel do Galileje, Ježíš zabránil tomu, aby se farizeům podařilo způsobit rozdělení. V tomto verši je však důležité něco jiného. Judsko bylo centrem náboženského vedení Židů, zatímco Galilea byla známa jako silně pohanská oblast. Pán Ježíš si uvědomoval, že židovští vůdcové odmítali jeho svědectví i jeho samotného, a tak šel se zprávou o spasení k pohanům.

4,4 Samařsko se nacházelo na přímé cestě z Judska do Galileje. Ovšem pouze pár Židů se kdy touto přímou cestou vydalo. Židé oblastí Samařska tak pohrdali, že se často vydali oklikou přes Pereu, když se měli dostat na sever do Galileje. Když tedy čteme, že Ježíš musel projít Samařskem, neznamená to ani tak, že to bylo kvůli zeměpisné poloze, ale spíše že se v Samařsku nacházela potřebná duše, které mohl pomoci.

4,5 Během cesty do Samařska přišel Ježíš do malého města zvaného Sychar. Nedaleko něj se nacházel pozemek, který dal Jákob svému synu Josefovi (Gn 48,22). Jak Ježíš procházel tímto územím, měl neustále před očima všechny scény z minulosti tohoto místa.

4,6 Nacházel se zde pramen známý jako Jákobova studna. Tuto starou studnu mohou návštěvníci stále spatřit, neboť je jedním z mála biblických míst, která lze i dnes celkem věrohodně identifikovat.

Bylo kolem poledne (židovského času) nebo šest hodin, když Ježíš došel ke studně.

Po dlouhé chůzi pěšky byl unaven, a tak se u pramene posadil. Přesto že je Ježíš Bůh Syn, je také člověk. Jako Bůh by se nikdy nemohl unavit, avšak jako člověk ano. Těmto věcem máme problém porozumět. Osobu Pána Ježíše Krista ale žádná smrtelná mysl nemůže plně pochopit. Pravda o tom, že Bůh mohl sestoupit na svět a žít jako člověk mezi lidmi, je tajemství, které překračuje naše chápání.

4,7 Zatímco Pán Ježíš seděl u studny, přišla z města žena, aby nabrala vodu. Pokud bylo poledne – jak říkají někteří biblisté, byla to velmi neobvyklá doba, aby šly ženy ke studni pro vodu; byla to nejteplejší část dne. Tato žena však byla nestoudná hříšnice a možná si tuto dobu vybrala kvůli pocitu hanby, protože věděla, že zde nebudou jiné ženy, které by ji viděly. Samozřejmě, že Pán Ježíš celou dobu věděl, že bude v tuto dobu u studny. Věděl, že to byla ztrápená duše, a tak se rozhodl se s ní setkat a vysvobodit ji z jejího hříšného života.

V této pasáži nacházíme Mistra v získávání duší v akci a děláme dobře, pokud studujeme, jakým způsobem přiměl ženu, aby si uvědomila svoji potřebu, a jak jí nabídl řešení jejího problému. Náš Pán k ženě promluvil pouze sedmkrát. Žena promluvila také sedmkrát – šestkrát k Pánu a jednou k lidem z města. Možná že kdybychom mluvili s Pánem tolikrát jako ona, byli bychom se svým svědectvím úspěšní jako ona, když mluvila k lidem z města. Ježíš začal hovor tím, že ji požádal o laskavost. Unaven cestou jí řekl: „Dej mi napít.“

4,8 Verš 8 vysvětluje, proč Pán požádal o pití ji. Jeho učedníci odešli do města Sychar, aby nakoupili jídlo. Obyčejně nosili vědra, kterými nabírali vodu, ale vzali si je s sebou. Zjevně tedy Pán neměl vodu ze studny jak nabrat.

4,9 Žena poznala, že je Ježíš Žid, a byla překvapena, že s ní, Samařankou, mluví. Samařané se prohlašovali za Jákobovy potomky a považovali se za pravé Izraelity. Ve skutečnosti byli napůl židovského a pohanského původu. Jako své místo k uctívání si zvolili horu Gerizím. Byla to hora v Samařsku, kterou Pán i žena dobře viděli, když spolu mluvili. Židé k Samařanům pociťovali silný odpor. Pova-

žovali je za míšence. Proto žena řekla Pánu Ježíši: „Jak to, že ty, ač jsi Žid, žádáš mne, samařskou ženu, abych ti dala napít?“ Těžko si uvědomovala, že mluví se svým Stvořitelem a že jeho láska byla větší než veškeré maličerné lidské rozdíly.

4,10–11 Tím, že ji požádal o laskavost, v ní Pán vzbudil zájem a zvědavost. Nyní je ještě více příživil, když o sobě tvrdil, že je Bůh i člověk. Byl především Boží dar – ten, kterého Bůh dal, aby se stal Spasitelem světa, jeho jednorozený Syn. Byl však také člověk – ten, který byl unavený z cesty a požádal ji, aby mu dala napít. Jinými slovy, kdyby si uvědomila, že ten, se kterým mluví, je Bůh zjevený v těle, požádala by ho o požehnání a on by jí dal živou vodu. Tato žena přemýšlela pouze nad skutečnou vodou a nad tím, že je nemožné, aby ji získal bez potřebného vybavení. Vůbec Pána nepoznala, ani nepochopila jeho slova.

4,12 Její zmatení bylo ještě větší, když pomyslela na praotce Jákoba, který jim tuto studnu dal. Využíval ji on sám i jeho synové a jeho dobytek. A nyní, o staletí později, zde byl unavený pocestný, který ji žádal, aby mu dala napít z Jákobovy studny, a přesto tvrdil, že může nabídnout něco lepšího, než je voda, kterou jim dal Jákob. Kdyby měl něco lepšího, proč by žádal o vodu z Jákobovy studny?

4,13 Pán tedy začal vysvětlovat rozdíl mezi vodou z Jákobovy studny a vodou, kterou nabízí on. Každý, kdo pil z této vody, bude opět žíznit. Tomu Samařanka jistě rozuměla. Každý den přicházela, aby nabrala vodu ze studny; přesto nikdy neukojila žízeň nadobro. A tak je tomu se všemi pozemskými studnami. Lidé hledají potěšení a uspokojení v pozemských věcech, ale tyto věci nemohou uhasit žízeň lidského srdce. Jak říká sv. Augustin ve svém díle *Vyznání*: „Ó Pane, stvořil jsi nás pro sebe a naše srdce nemají klid, dokud nespočinou v tobě.“

4,14 Voda, kterou dává Ježíš, plně uspokojuje. Každý, kdo pije z Kristových požehnání a milostí, nebude už nikdy žíznit. Nejen, že jeho požehnání naplňují srdce, ona je přeplňují. Jsou jako bublající pramen, který neustále přetéká, nejen v tomto životě, ale také na věčnosti. Výraz „tryskající k věčnému životu“

znamená, že požehnání z vody, kterou Kristus dává, se neomezují pouze na zemi, ale budou pokračovat navěky. Tento kontrast je velice jasný. Nic, co může země nabídnout, nestačí, aby naplnilo lidské srdce. Požehnání, která dává Kristus, nejen srdce naplňují, ale jsou tak velká, že je žádné srdce nemůže obsáhnout.

Celý široký svět nestačí,
aby naplnil tři zákoutí lidského srdce,
bude totiž stále dychtit;
pouze Trojice, která je stvořila,
může uspokojit
to veliké, trojúhelníkové srdce člověka.

George Herbert

Potěšení pocházející z toho světa trvají pouze pár let, potěšení, která dává Kristus, však pokračují i ve věčném životě.

4,15 Když žena slyšela o této úžasné vodě, okamžitě ji chtěla mít. Pořád si ale myslela, že je to normální voda. Nechtěla každý den chodit ke studni nabírat vodu a nosit ji na hlavě v těžké nádobě domů. Neuvědomovala si, že voda, o které Pán Ježíš mluvil, byla duchovního charakteru, že měl na mysli všechna ta požehnání, která lidská duše získává skrze víru v něj.

4,16 Zde se konverzace znenadání mění. Žena požádala o vodu a Pán Ježíš jí zde říká, aby šla zavolat svého muže. Proč? Před tím než tato žena mohla být spasena, musela uznat, že je hříšnice. Musela přijít ke Kristu v pravém pokání a vyznat svou vinu a hanbu. Pán Ježíš věděl všechno o hříšném životě, kterým žila, a krok za krokem ji chtěl vést, aby to sama viděla.

Pouze ti, kdo sami vědí, že jsou ztraceni, mohou být spaseni. Všichni jsou ztraceni, ale ne všichni jsou ochotni si to připustit. Když se snažíme získat lidi pro Krista, nesmíme se nikdy vyhýbat otázce hříchu. Musí být konfrontováni se skutečností, že jsou mrtví ve svých proviněních a hříších, potřebují Spasitele, nemohou se sami spasit, že Ježíš je Spasitel, kterého potřebují, a spasí je, pokud budou činit pokání ze svých hříchů a uvěřit v něj.

4,17 Žena se nejprve snažila vyhnout pravdě, aniž by lhala. Řekla: „Nemám muže.“ Tato odpověď byla možná ze zákonného hlediska pravda. Měla ovšem zakrýt fakt, že žena v té

době žila v hříchu s mužem, který nebyl jejím manželem:

Mluví o náboženství, diskutuje o teologii, lehce používá ironii, předstírá, že je překvapená – všechno proto, aby Kristus neviděl duši, která prchá sama před sebou (Daily Notes of the Scripture Union).

Pán Ježíš jakožto Bůh o tom věděl všechno. Řekl jí tedy: „Dobře jsi řekla: ‚Nemám muže.‘“ I když možná mohla oklamat lidi kolem sebe, tohoto Člověka oklamat nemohla. Věděl o ní všechno.

4,18 Pán nikdy nevyužíval toho, že ví všechno, aby někoho bez potřeby odhalil nebo zahanbil. Zde toho však využil, aby člověka vysvobodil z otroctví hříchu. Tu ženu muselo jistě hodně vyděsit, když začal vyprávět o její minulosti. Měla pět mužů a ten, se kterým žila teď, nebyl její muž.

Názory na tento verš se různí. Někteří učí, že těch pět mužů této ženy buď zemřelo, anebo ji opustili, a na vztahu s nimi nebylo nic hříšného. Zda tato žena byla cizoložnice, je jasné z druhé části verše. „Ten, kterého máš nyní, není tvůj muž.“ Toto je ten důležitý bod. Žena byla hříšnice, a dokud to nebyla ochotna přiznat, Pán jí nemohl dát živou vodu.

4,19 Když tedy Pán před ní odkryl její život, uvědomila si, že ten, kdo s ní mluví, není obyčejný člověk. Zatím si však neuvědomila, že je Bůh. Nejvíce, co si dokázala představit, bylo, že je prorok, tj. Boží mluvčí.

4,20 Nyní se zdá, že žena byla usvědčena z hříchů, a tak se snaží změnit téma tím, že se ptá, na kterém místě se má uctívat Bůh. Když řekla: „Naši otcové se klaněli Bohu na této hoře,“ měla bezpochyby na mysli horu Gerizím, která byla poblíž. Poté Pánu připomněla (aniž by to bylo třeba), že podle Židů je místem, kde je třeba se klanět, Jeruzalém.

4,21 Ježíš se nevyhnul reakci na její poznámku, ale využil toho, aby jí sdělil větší duchovní pravdu. Řekl jí, že přichází čas, kdy se nebudou klanět ani na hoře Gerizím, ani v Jeruzalémě. Ve Starém zákoně Bůh určil Jeruzalém jako město, kde se mu mají lidé klanět. Jeruzalémský chrám byl místem, kde přebýval Bůh, a zbožní Židé přicházeli do Jeruzaléma se svými oběťmi a dary. V době

evangelia už tomu tak pochopitelně není. Bůh nemá žádné konkrétní místo na zemi, kam lidé musí chodit, aby ho mohli uctívat. Více to Pán vysvětlil v následujícím verši.

4,22 Když Pán řekl: „Vy se klaníte tomu, co neznáte,“ odsoudil samařský způsob uctívání Boha. Je to v jasném kontrastu s náboženskými učiteli, kteří dnes tvrdí, že všechna náboženství jsou dobrá a všechna vedou nakonec do nebe. Pán Ježíš této ženě řekl, že způsob, jakým Samařané uctívali Boha, neschvaloval ani Bůh, ani on. Vymysleli to lidé a pokračovali v tom, aniž by to bylo potvrzeno Božím slovem. Jinak tomu bylo s Židy. Bůh židovský národ oddělil jako svůj vyvolený národ na zemi. Dal jim úplné pokyny, jak jej mají uctívat.

Když Pán řekl, že „záchrana je ze Židů“, učil, že židovský národ byl Bohem určen, aby byl jeho poslem, a byli to oni, komu bylo dáno Písmo. Také Mesiáš byl dán skrze židovský národ. Narodil se židovské matce.

4,23 Ježíš poté ženě řekl, že s jeho příchodem už Bůh nemá na zemi místo, kde ho mají lidé uctívat. Ti, kteří věří v Pána Ježíše, mohou nyní Boha uctívat kdykoliv a kdekoliv. Pravé uctívání znamená, že věřící vstupuje do Boží přítomnosti skrze víru a v té mu vzdává chválu a uctívá ho. Jeho tělo může být v pracovně, vězení nebo na poli, ale jeho duch se může přiblížit k Bohu v nebeské svatyni skrze víru. Ježíš ženě oznámil, že od nynějška se bude Otec uctívat v duchu a pravdě. Židé uctívání omezili na vnější projevy a obřady. Mysleli si, že když úzkostlivě dodržují každé písmeno Zákona a podstupují určité rituály, uctívají tím Otce. Neuctívali ho však duchem. Bylo to vnější, ne vnitřní uctívání. Jejich těla se možná klaněla až na zem, ale jejich srdce nebyla ve správném postoji před Bohem. Je možné, že utiskovali chudé nebo uplatňovali nečestné obchodní praktiky.

Samařané naproti tomu měli svou podobu uctívání, ta ale nebyla správná. Neměla v Písmu oporu. Udělali si vlastní náboženství a praktikovali příkázání, která si sami vymysleli. Když tedy Pán řekl, že uctívání musí být v duchu a pravdě, napomínal jak Židy, tak Samařany. Říkal jim však také, že jelikož přišel, mohou se skrze něj lidé přiblížit Bohu

v pravém a upřímném uctívání. Přemýšlejme o tom! Takové ctitele Otec hledá. Bůh chce, aby ho jeho lid uctíval. Dostává se mu ho ode mne?

4,24 „Bůh je duch“ je definice Boží existence. Není pouhý člověk, který podléhá všem nedokonalostem a omezením, které s sebou lidství nese. Není ani omezen místem nebo časem. Je neviditelná osoba, která je v tentýž čas přítomna všude najednou, která je vševedoucí a všemohoucí. Bůh je dokonalý ve všem, co dělá. Proto ti, kteří se mu klanějí, musí se mu klanět v duchu a pravdě. Nesmí v tom být žádná lež nebo pokrytectví. Člověk nesmí předstírat, že je zbožný, když uvnitř je jeho život zkažený. Nesmí si myslet, že když si projde několika obřady, bude Bůh potěšen. I když Bůh tyto obřady sám ustanovil, stále trvá na tom, aby k němu člověk přistupoval se zlomeným a kajícím srdcem. V této kapitole nalezneme „muset“ dvakrát – jednou je „muset“ určeno Spasiteli duší (4,4) a druhé „muset“ je pro ctitele (4,24).

4,25 Jak Samařanka Pána poslouchala, přimělo ji to, aby přemýšlela o přicházejícím Mesiáši. Svátý Boží Duch v ní vzbudil touhu po Mesiášově příchodu. Byla přesvědčena, že až přijde, všechno jim vysvětlí. Tímto prohlášením ukázala, že velice jasně rozumí jednomu z hlavních důvodů Kristova příchodu.

Výraz „Mesiáš, zvaný Kristus“ jednoduše vysvětluje, že tato dvě slova znamenají totéž. Mesiáš je hebrejský výraz pro Božího Pomazaného a Kristus je jeho řecký ekvivalent.

4,26 To, co jí Ježíš řekl, bylo doslova: „Já, který k tobě mluvím, jsem.“ Slovo „to“ v původním textu není. I když je věta srozumitelnější se slovem „to“, skutečná slova Pána Ježíše jsou důležitá. Když řekl „JSEM“, použil jedno ze jmen, kterými na sebe odkazoval Bůh ve Starém zákoně. Řekl: „JSEM k tobě mluvím.“ Sděloval jí tu ohromnou pravdu, že ten, který k ní mluví, je Mesiáš, kterého hledala, a že je také samotný Bůh. Hospodin Starého zákona je Ježíš Nového zákona.

4,27 Když se učedníci vrátili z města Sychar, našli Ježíše, jak mluví s touto ženou. Překvapilo je, že s ní mluví, protože byla Samařanka. Možná také poznali, že je to hříšnice. Nikdo se

však Pána nezeptal, co po ženě chce nebo proč s ní mluví. Někdo dobře řekl: „Učedníci se divili, že mluví s touto ženou; spíše se ale měli podívat tomu, že mluví s nimi!“

4,28 Žena tam nechala džbán! Znázorňuje to různé věci, které v životě používala, aby uspokojila své skryté tužby. Všechny ale zklamaly. Teď, když našla Pána Ježíše, nepotřebovala už tyto věci, které pro ni kdysi byly tak důležité.

Zkoušel jsem prasklé džbány, Pane,
ale voda mě neuspokojila!
A když jsem se sehnul, abych se napil,
voda utekla
a smála se mému nařikání.
Nyní nikdo kromě Krista nedává
uspokojení,
není pro mě jiného jména;
v tobě je láska, život a trvalá radost, Pane
Ježíši.

B. E.

Nejenže tam nechala džbán, ale také odešla do města. Pokaždé, když je člověk spasen, začne okamžitě myslet na druhé, kteří potřebují vodu života. J. Hudson Taylor řekl: „Někteří chtějí být následovníky apoštolů; já bych raději byl následovníkem samařské ženy. Zatímco oni šli pro jídlo, ona zapomněla svůj džbán ve snaze získat duše.“

4,29–30 Její svědectví bylo prosté, ale účinné. Pozvala všechny lidi z města, aby přišli a viděli člověka, který jí řekl o všem, co udělala. V jejich srdci také vzbudila naději, že tento člověk by mohl být Mesiáš. Ona sama o tom pochybnosti neměla, protože jí řekl, že je Kristus. Položila jim však tuto otázku, aby šli za Ježíšem a zjistili to sami. Tato žena byla ve městě kvůli svému hříchu a hanbě jistě dobře známá. Pro lidi tedy muselo být opravdu překvapení, když ji viděli, jak stojí na veřejném prostranství a přináší svědectví o Pánu Ježíši Kristu. Její svědectví se neminulo účinkem. Lidé z města opustili domovy, zanechali práce a šli hledat Ježíše.

K. Synovo potěšení je činit vůli jeho Otce (4,31–38)

4,31 Teď, když byli učedníci zpátky s jídlem, pobídl Pána, aby se najedl. Zjevně si

neuvědomovali, co se právě dělo. V tento důležitý moment, kdy bylo samařské město představeno Pánu slávy, dokázali myslet jen na potravu pro tělo.

4,32 Pro Pána Ježíše bylo potravou získávání věřících, kteří budou uctívat jeho Otce. V porovnání s touto radostí nemělo pozemské jídlo velkou váhu. V životě dostáváme to, o co usilujeme. Učedníci šli do města pro jídlo a vrátili se s ním zpátky. Pán se zajímal o lidské duše. Zajímalo ho vysvobození mužů a žen od hříchu a chtěl jim dát vodu věčného života. I on našel to, o co usiloval. A co se zajímáme my?

4,33 Kvůli svému pozemskému smýšlení učedníci nedokázali porozumět významu slov Pána Ježíše. Nedokázali pochopit skutečnost, že „radost a spokojenost z duchovního úspěchu může člověka v tu chvíli povznést nad tělesné potřeby a nahradit pozemské jídlo a pít“. Proto tedy usoudili, že Pánu Ježíši někdo musel přinést jídlo.

4,34 Ježíš se znovu pokoušel obrátit jejich pozornost od materiálního k duchovnímu. Jeho pokrmem bylo činit Boží vůli a dokonat dílo, které mu Bůh uložil. Neznamená to, že by Pán Ježíš nejedl, ale spíše, že jeho životním cílem nebylo uspokojovat tělo, ale činit Boží vůli.

4,35 Učedníci nejspíš mluvili o nadcházející žni nebo to možná bylo židovské pořekadlo: „Čtyři měsíce mezi časem sázení a žni.“ V každém případě Pán Ježíš opět použil světský příklad, žeň, aby jim dal duchovní ponaučení. Učedníci si neměli myslet, že čas sklizně je stále daleko. Nemohli si dovolit trávit čas sháněním jídla a oblečení s tím, že se Boží dílo udělá později. Museli si uvědomit, že pole se už běhají ke žni. Pole zde odkazují na svět. Ve chvíli, kdy Pán říkal tato slova, byl uprostřed pole plného duší samařských mužů a žen, které bylo připraveno ke sklizni. Říkal učedníkům, že před nimi stojí obrovská sklizeň a měli by se do ní okamžitě a horlivě pustit.

Dnes tedy Pán nám věřícím říká: „Pozvedněte oči a pohleďte na pole.“ Když tedy budeme přemýšlet o velkých potřebách světa, Pán nám položí na srdce břemeno za ztracené duše

kolem nás. Pak už bude na nás, abychom šli kvůli němu do světa a snažili se přinést spody zralého obilí.

4,36 Pán Ježíš nyní dával učedníkům pokyny ohledně práce, ke které byli povoláni. Vybral si je, aby z nich byli ženci. Nezískají odměnu jenom v tomto životě, ale také budou shromažďovat ovoce pro věčnost. Služba Kristu poskytuje spoustu odměn během pozemského života. Jednou ale ženci ještě navíc poznají radost z toho, že uvidí v nebi duše, které se tam dostaly díky jejich věrnosti v hlásání poselství evangelia.

Verš 36 neučí, že člověk získává věčný život skrze věrnou zeň, ale že ovoce tohoto díla setrvává i ve věčném životě.

V nebi se budou rozseváč i žnec radovat společně. V běžném životě se musí pole nejprve připravit pro setbu a až pak se semeno může zasít. Později se obilí sklídí. Stejně tak tomu je i v duchovním životě. Nejprve se musí hlásat evangelium, poté se musí zalévat modlitbou. Když však přijde čas sklizně, všichni, kteří se na práci podíleli, se radují společně.

4,37 Pán v tom viděl naplnění přísloví, které se tehdy hojně používalo, že jeden rozsevá a druhý žne. Někteří křesťané jsou mnoho let povoláni hlásat evangelium, aniž by opravdu viděli ovoce své práce. Druzí se přidávají až na konci a mnoho duší se obrátí k Pánu.

4,38 Ježíš své učedníky posílal do oblastí, které už někdo předtím připravil. V době Starého zákona proroci předpovídali nástup éry evangelia a příchod Mesiáše. Poté přišel Jan Křtitel jako Pánův předchůdce a usiloval o to, aby připravil lidská srdce k přijetí Ježíše. Sám Pán Ježíš zasel semeno v Samařsku, a připravil sklizeň pro žence. Učedníci nyní měli vstoupit do pole připraveného ke sklizni a Pán chtěl, aby věděli, že i když zažijí radost z toho, že uvidí, jak se mnozí obracejí ke Kristu, měli by si uvědomit, že vstupují do práce druhých.

Jen málo duší je spaseno díky službě jednoho člověka. Většina lidí slyšela evangelium mnohokrát předtím, než Spasitele přijala. Proto by se ten, kdo nakonec člověka ke Kristu dovedl, neměl vychloubat, jako kdyby

byl jediným Božím nástrojem v tomto úžasném díle.

L. Mnozí Samařané uvěřili v Krista (4,39–42)

4,39 Kvůli prostému a přímému svědectví ženy ze Samařska uvěřili v Pána Ježíše mnozí z jejího lidu. Vše, co řekla, bylo: „Řekl mi všechno, co jsem udělala,“ a přesto to stačilo, aby druzí přišli ke Spasiteli. Mělo by to být povzbuzení pro každého z nás, abychom byli ve svém svědectví pro Krista prostí, odvážní a přímí.

4,40 Přijetí, jakého se Pánu Ježíši dostalo od Samařanů, bylo v ostrém kontrastu s přijetím od Židů. Zdálo se, že si Samařané opravdu vážili tohoto úžasného člověka, a naléhali na něj, aby s nimi zůstal. Jen si představte, jakou mělo město Sychar výsadu, že mohlo v této době hostit Pána života a slávy.

4,41–42 Žádné dva rozhovory nejsou stejné. Někteří uvěřili kvůli svědectví té ženy. Mnohem více jich uvěřilo kvůli slovům samotného Pána Ježíše. Bůh používá různé způsoby, jak k sobě přivést hříšníky. Podstatou je víra v Pána Ježíše Krista. Je úžasné slyšet, jak tyto Samařané svědčí o Spasiteli. Neměli žádné pochybnosti. Byli si naprosto jistí spasením, ne kvůli slovům ženy, ale díky slovům samotného Pána Ježíše. Když ho Samařané slyšeli a uvěřili jeho slovům, poznali, že je to skutečně Kristus,¹⁰ Zachránce světa. Toto porozumění mohli získat pouze skrze Ducha svatého. Židé se zřejmě domnívali, že Mesiáš přijde pouze kvůli nim. Samařané si však uvědomili, že požehnání z Kristovy služby se rozšíří na celý svět.

M. Druhé znamení: Uzdravení syna královského úředníka (4,43–54)

4,43–44 Po dvou dnech, které strávil se Samařany, se Pán vydal na sever do Galileje. Zdá se, že ve verši 44 máme rozpor. Je zde řečeno, že Spasitel odešel ze Samařska do Galileje proto, že prorok ve své vlasti nemá vážnost. Galilea však byla jeho vlast, protože se v této oblasti nacházel Nazaret. Možná, že tento verš znamená, že Ježíš šel do jiných oblastí Galileje než do Nazaretu. V každém případě je pravda, že si člověka obvykle tolik

nevází v jeho domovině jako jinde. Jeho příbuzní a přátelé ho považují za mladého a za jednoho z nich. Jeho vlastní lid si Pána Ježíše jistě nevázil tak, jak měl.

4,45 Když se Pán vrátil do Galileje, dostalo se mu vřelého přivítání, protože lidé viděli všechno, co učinil v Jeruzalémě během svátků. Galilejci, o kterých je zde řeč, byli zjevně Židé. Přišli do Jeruzaléma, aby uctívali Boha. Viděli Pána a byli svědky některých jeho mocných činů. Nyní byli ochotní ho přijmout mezi sebe v Galileji ne proto, že by ho uznávali jako Božího Syna, ale proto, že byli zvědaví na toho, který působil tolik rozruchu, kamkoliv šel.

4,46 Město Kána bylo opět poctěno návštěvou samotného Pána. Při jeho první návštěvě jej někteří lidé viděli proměnit vodu ve víno. Nyní se měli stát svědky dalšího velkého zázraku, jehož důsledky budou sahat až do Kafarnaum. V Kafarnaum byl nemocný syn jednoho královského úředníka. Tento muž byl bezpochyby Žid, kterého zaměstnával král Herodes.

4,47 Slyšel, že Ježíš byl v Judsku a nyní přišel do Galileje. Musel věřit, že Kristus má schopnost uzdravovat, protože přišel přímo za ním a prosil ho, aby šel a uzdravil jeho umírajícího syna. V tomto smyslu se zdá, že měl v Pána mnohem větší důvěru než většina jeho krajanů.

4,48 Nejen úředníkovi, ale také židovskému národu obecně¹¹ Pán připomněl národní povahový rys – že předtím, než uvěří, chtějí vidět zázraky. Obecně vidíme, že Pána Ježíše netěšila ani tak víra, která se zakládala na zázracích, jako ta, která se zakládala pouze na jeho slovu. Větší poctou pro něj je, pokud lidé něčemu uvěří, protože to řekl, než kvůli tomu, že jim poskytl důkaz. Pro člověka je typické, že chce vidět před tím, než uvěří. Pán Ježíš ale učí, že bychom měli nejdříve uvěřit, a potom uvidíme.

Jak znamení, tak divy odkazují na zázraky. Znamení jsou zázraky, které mají hlubší význam nebo větší důležitost. Divy jsou zázraky, které lidi ohromují, protože jsou nadpřirozené.

4,49 Královský úředník byl vytrvalý v pravé víře a věřil, že Pán Ježíš může jeho syna uzdravit. Víc než cokoliv jiného si přál, aby ho Pán Ježíš navštívil. V jistém smyslu měla jeho víra vadu. Myslel si, že Ježíš musí přijít k lůžku

jeho syna, aby jej uzdravil. Pán ho však za to nenapomenul, ale odměnil ho za velkou víru, kterou projevil.

4,50 Zde vidíme, jak víra toho muže roste. Ukázal víru, jakou měl, a Pán mu přidal ještě víc. Ježíš ho poslal domů se slovy: „Tvůj chlapec žije.“ Syn byl uzdraven! Bez jakéhokoliv zázraku nebo důkazu ten člověk uvěřil slovu Pána Ježíše a šel domů. Tomu se říká víra v akci!

4,51–52 Jak se blížil k domovu, jeho služebníci vyšli ven, aby ho přivítali s radostnou zprávou, že jeho syn je zdravý. Toto oznámení muže vůbec nepřekvapilo. Věřil slibu Pána Ježíše a nyní viděl důkaz. Otec se služebníků zeptal na dobu, kdy se jeho synovi udělalo lépe. Z jejich odpovědi bylo jasné, že uzdravení nepřišlo postupně, ale najednou.

4,53 Nyní už nemůže být pochyb ohledně tohoto úžasného zázraku. V sedm hodin předchozího dne řekl Ježíš královskému úředníkovi v Káně: „Tvůj syn žije.“ V tutéž hodinu v Kafarnaum byl syn uzdraven a horečka jej opustila. Díky tomu královský úředník zjistil, že není nutné, aby byl Pán Ježíš fyzicky přítomen k provedení zázraku nebo vyslyšení modlitby. To by mělo povzbudit všechny křesťany v jejich modlitebním životě. Máme mocného Boha, který slyší naše prosby a který může své záměry vykonat kdykoliv a kdekoliv.

Královský úředník i celý jeho dům uvěřili. Z tohoto a podobných veršů v Novém zákoně je zřejmé, že Bůh rád vidí, když jsou rodiny jednotné v Kristu. Jeho vůle není, aby byly rodiny v nebi rozdělené. Má starost o to, aby celý dům uvěřil v jeho Syna.

4,54 Uzdravení syna královského úředníka nebyl druhý zázrak v celé Ježíšově službě do té doby. Bylo to druhé znamení, které Ježíš učinil v Galileji, poté, co přišel z Judska.

III. Druhý rok služby Syna člověka (kap. 5)

A. Třetí znamení: Uzdravení nemohoucího (5,1–9)

5,1 Na začátku kapitoly 5 je řečeno, že přišel čas jednoho ze židovských svátků. Někteří

se domnívají, že to byly židovské Velikonoce, s jistotou to však říct nemůžeme. Ježíš jakožto Žid poslušný Zákona, který dal Bůh židovskému národu, šel slavit svátek do Jeruzaléma. Jakožto Hospodin Starého zákona byl Pán Ježíš ten, který ustanovil židovské Velikonoce. Nyní jako člověk, který je poslušný svému Otci, dodržoval zákony, které nařídil.

5,2 V Jeruzalémě byl rybník, který se jmenoval Bethesda,¹² což znamená „dům milosrdenství“. Tento rybník se nacházel u Ovčí brány. Přesné místo je dnes známo a bylo vykopáno (poblíž křížáckého kostela sv. Anny). Kolem rybníka bylo pět sloupořadí, tedy velkých otevřených prostor, které byly schopny pojmut řadu lidí. Někteří bibličtí učitelé se domnívají, že těchto pět sloupořadí znázorňuje Mojžíšův zákon a svědčí o jeho neschopnosti pomoci člověku z velkých problémů.

5,3 Rybník Bethesda byl podle všeho známý jako místo, kde se stávala zázračná uzdravení. Zda se tyto zázraky stávaly po celý rok nebo jenom v určitou dobu, jako třeba během svátků, nevíme. Kolem rybníka bylo mnoho nemocných, kteří přišli s nadějí, že budou uzdraveni. Někteří byli slepí, jiní chromí a další ochrnutí. Těchto několik druhů ne-duživosti znázorňuje hříšného člověka v jeho bezmocnosti, slepotě, nemohoucnosti a zbytečnosti.

Tito lidé, kteří kvůli hříchu trpěli na těle, čekali, až se voda pohne. Jejich srdce toužilo po tom, aby byli ze své nemoci vysvobozeni a vroucně si přáli nalézt uzdravení. J. G. Bellett říká:

Zůstávali poblíž té nejisté, neuspokojivé vody, i když byl mezi nimi Syn člověka. ... Jistě z toho pro nás plyne ponaučení. Kolem rybníka je spousta lidí a Ježíš prochází, aniž by si ho někdo všimnul. Jak jen to svědčí o lidském náboženství! Nařízení, ve vši své složitosti, se dodržují, a Boží milost je přehlížena.¹³

5,4 Vyprávění není dostatečně podrobné, aby ukojilo naši zvědavost. Je nám pouze řečeno, že anděl občas sestupoval do rybníka a vířil vodu. První, kdo byl v tu chvíli schopen se dostat do vody, byl uzdraven. Člověk si dokáže představit, jak dojemné bylo vidět

tolik potřebných lidí, jak se usilovně snaží dostat do vody, když pouze jeden mohl být uzdraven.

I když se v mnoha překladech Bible druhá část verše 3 (která začíná slovy „kteří čekali na pohyb vody“) a celý verš 4 vypouštějí, jsou tato slova ve většině rukopisů. Příběh také nedává moc smysl, pokud nemáme vysvětlení, proč zde tito nemocní byli.

5,5–6 Jeden z těch, kteří u rybníka vyčkávali, byl člověk nemocný třicet osm let. To znamená, že v tomto stavu byl ještě před narozením Spasitele. Pán Ježíš věděl všechno. Toho člověka nikdy předtím nepotkal, přesto věděl, že je nemohoucí už dlouhou dobu.

S láskyplným soucitem mu řekl: „Chceš být uzdraven?“ Ježíš věděl, že je to jeho největší přání. Chtěl však také toho člověka přimět k tomu, aby uznal, že je sám bezmocný a zoufale potřebuje uzdravení. Stejně tak tomu je se spasením. Pán ví, že zoufale potřebujeme být spasení, ale chce z našich úst slyšet vyznání, že jsme ztraceni, že ho potřebujeme a přijmeme ho jako svého Spasitele. Nejsme spasení svou vlastní vůlí, i když se vůle člověka musí projevit předtím, než Bůh duši spasí.

5,7 Odpověď nemocného byla celkem dojemná. Léta ležel u rybníka a čekal, až se do něj dostane, ale pokaždé, když se zvířila voda, nebyl u něj nikdo, kdo by mu pomohl. Pokaždé, když se snažil dostat do vody, někdo jiný ho předběhnul. To nám připomíná, jak neuspokojivé je, když se spoléháme na ostatní, aby nás zachránili od našich hříchů.

5,8 Ten člověk ležel na podušce nebo nějaké tenké matraci. Ježíš mu řekl, aby vstal, vzal své lehátko a chodil. Z toho pro nás plyne, že když jsme spaseni, není nám pouze řečeno, abychom vstali, ale také abychom chodili. Pán Ježíš nás uzdravuje z náказы hříchu a poté očekává, že budeme chodit stejně jako on.

5,9 Spasitel nikdy nikomu neuloží, aby něco udělal, aniž by mu k tomu nedal sílu. Když mluvil, do těla nemohoucího proudil nový život a síla. Byl okamžitě uzdraven. Nebylo to postupné. V končetinách, které byly po léta nepoužitelné a slabé, nyní pulzovala síla. Poté okamžitě uspleschl Pánova slova. Vzal své

lehátko a chodil. Po třiceti osmi letech, kdy byl nemocný, ho to muselo pořádně rozrušit.

Tento zázrak se stal na sabat, sedmého dne v týdnu – v naší sobotu. Židé měli v sobotu zakázáno dělat jakoukoliv práci. Tento člověk byl Žid, a přesto, když mu Pán řekl, neváhal a vzal svou podušku, nehledě na židovské tradice, které se k tomuto dni vážou.

B. Odpor Židů (5,10–18)

5,10 Když Židé viděli, jak ten člověk nese v sobotu lehátko, vytkli mu to. Tito lidé dbali na dodržování svých náboženských rituálů velice přísně, až krutě a tvrdě lpěli na Zákonu, sami však často neměli slitování s druhými ani soucit s nimi.

5,11 Uzdravený člověk odpověděl velice jednoduše. Řekl, že ten, který jej uzdravil, mu řekl, aby vzal své lehátko a chodil. Každý, kdo má moc uzdravit člověka nemocného třicet osm let, by se měl poslouchat, i když člověku řekne, aby v sobotu nosil své lehátko! Uzdravený člověk v tu chvíli ve skutečnosti nevěděl, kdo to byl Pán Ježíš. Mluvil o něm velmi obecně, přesto s opravdovou vděčností.

5,12 Židé se mermomocí snažili zjistit, kdo se odvážil tomuto člověku říct, aby porušil jejich sobotní tradici, a tak se ho zeptali, aby odhalili viníka. Mojžíšův zákon nařizoval, aby byl ten, kdo poruší sobotu, ukamenován k smrti. Že byl uzdraven chromý člověk, Židy moc nezajímalo.

5,13 Uzdravený člověk nevěděl, kdo jej uzdravil. Nebylo možné, aby na něj ukázal, protože Ježíš se vytratil ze zástupu, který se shromáždil.

Tato příhoda zaznamenává jeden z rozhodujících okamžiků ve službě Pána Ježíše Krista. Tím, že v sobotu učinil tento zázrak, rozdmýchal mezi židovskými vůdci zlost a nenávisť. Začali jej pronásledovat a usilovat o jeho život.

5,14 O něco později Ježíš našel uzdraveného v chrámě, kde nepochybně děkoval Bohu za úžasný zázrak, který se v jeho životě odehrál. Pán mu připomněl, že proto, že mu byla prokázána velká přízeň, měl také velkou povinnost. Výsada s sebou vždy nese zodpovědnost. „Hle, jsi uzdraven. Už nehřeš, aby se ti

nepřihodilo něco horšího.“ Vypadá to, že nemoc toho člověka byla důsledkem nějaké hříchu v jeho životě. Neplatí to pro všechny nemoci. Častokrát nemá nemoc v životě člověka žádnou spojitost s hříchem, který spáchal. Například nemluvnata mohou být nemocná ještě předtím, než jsou dost stará na to, aby hřešila vědomě.

„Už nehřeš,“ řekl Ježíš a vyjádřil tím Boží standard pro svatost. Kdyby řekl: „Hřeš, jak nejméně to jde,“ nebyl by Bůh. Bůh nemůže promíjet hřích v žádném množství. Poté přidal varování: „Aby se ti nepřihodilo něco horšího.“ Pán nenaznačil, co myslel něčím horším. Chtěl ale, aby ten člověk chápal, že hřích má mnohem horší následky než fyzickou nemoc. Ti, kdo zemřou ve svých hříších, jsou odsouzeni k věčnému hněvu a utrpení.

Je mnohem závažnější hřešit proti milosti než proti Zákonu. Ježíš projevil tomuto člověku úžasnou lásku a slitování nad ním. Nyní by bylo politováníhodné, kdyby odešel a pokračoval ve stejném způsobu hříšného života, který mu způsobil nemoc.

5,15 Stejně jako žena ze Samařska i tento člověk toužil o svém Spasiteli veřejně svědčit. Řekl Židům, že ten, kdo ho uzdravil, je Ježíš. Chtěl Ježíši vzdát poctu, Židy však taková pocta nezajímala. Jejich největším přáním bylo Ježíše dopadnout a potrestat ho.

5,16 Zde se nám odhaluje hříšné srdce člověka. Spasitel přišel a zázračně uzdravil člověka – a tyto Židy to rozzuřilo. Nelíbila se jim skutečnost, že se tento zázrak stal v sobotu. Byli to chladnokrevní nábožní lidé, které více zajímalo dodržování obřadů než pozeňání a dobro jejich bližního. Neuvědomovali si, že to byl on, kdo ustanovil sobotu a kdo se nyní v tento den slitoval. Pán Ježíš neporušil sobotu. Zákon v tento den zakazoval nádenickou práci, nezakazoval však to, co bylo nezbytné, nebo milosrdné skutky.

5,17 Poté, co Bůh dokončil v šesti dnech stvoření, sedmého dne odpočíval. Byla to sobota. Když však do světa vstoupil hřích, narušil Boží odpočinek. Od té doby pracuje nepřetržitě, aby přivedl lidi do společenství se sebou samým. Nabízí prostředek k vykoupení. Posílá poselství evangelia každé genera-

ci. Od doby Adamova pádu až po současnost Bůh bez přestání pracoval a stále pracuje. Totéž platilo pro Pána Ježíše. Byl součástí díla svého Otce a jeho láska a milosrdenství se nemohly omezovat pouze na šest dní v týdnu.

5,18 Tento verš je velice důležitý. Říká nám, že Židé byli ještě více než předtím rozhodnutí zabít Pána Ježíše, protože nejen porušil sobotu, ale také tvrdil, že je roven Bohu! Kvůli svému omezenému chápání si mysleli, že Pán porušil sobotu, i když to nebyla pravda. Neuvědomovali si, že Bůh nikdy nechtěl, aby sobota člověku způsobovala těžkosti. Pokud by člověk mohl být v sobotu uzdraven, Bůh by nežádal, aby trpěl o den déle.

Když Ježíš mluvil o Bohu jako o svém Otci, uvědomili si, že tvrdí, že je roven Bohu. To pro ně znamenalo otřesné rouhání. Ve skutečnosti to samozřejmě byla čistá pravda.

Opravdu Pán Ježíš tvrdil, že je roven Bohu? Kdyby to neměl na mysli, býval by to Židům vysvětlil. Místo toho v následujícím verši prohlásil ještě jasněji, že je skutečně s Otcem jedno. J. Sidlow Baxter říká:

Rovnost zmiňuje v sedmi detailech: (1) Roven v konání: „Co činí on (Otec), to činí stejně i Syn“ (v. 19). (2) Roven ve věděni: „Neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všechno, co sám činí“ (v. 20). (3) Roven v kříslení mrtvých: „Jako totiž Otec křísí mrtvé a obživuje, tak také Syn obživuje ty, které chce“ (v. 21.28–29). (4) Roven v souzení: „Vždyť Otec nikoho nesoudí, ale všechen soud svěřil Synu“ (v. 22.27). (5) Roven ve cti: „Aby všichni ctili Syna, jako ctí Otce“ (v. 23). (6) Roven v oživování: „Kdo slyší mé slovo a věří tomu, kdo mne poslal, ... přešel ze smrti do života“ (v. 24–25). (7) Roven ve vlastní existenci: „Neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě“ (v. 26).¹⁴

C. Ježíš obhajuje své tvrzení, že je roven Bohu (5,19–29)

5,19 Spasitelův život byl natolik spojen s Bohem Otcem, že nemohl nic činit sám za sebe. Nemyslí tím, že by neměl moc něco sám udělat, ale že byl tak úzce spojen s Bohem, že mohl činit pouze to, co viděl činit svého Otce. Když totiž Pán tvrdil, že je roven Otci, neměl

na mysli, že je na něm nezávislý. I když je mu plně roven, nezávislý na něm není.

Pán Ježíš zjevně chtěl, aby si o něm Židé mysleli, že je Bohu roven. Bylo by nemožné, aby obyčejný člověk tvrdil, že činí tytéž věci jako sám Bůh. Ježíš tvrdí, že vidí, co Otec dělá. Aby toto mohl říct, musí mít neustálý přístup k Otci a vědět o všem, co se v nebi děje. Nejen to, Ježíš prohlašuje, že činí všechno, co vidí činit Otce. Tím samozřejmě mluví o tom, že je roven Bohu. Je všemohoucí.

5,20 Zvláštním znakem Otcovy lásky k jeho Synu je, že mu ukazuje všechno, co sám činí. Ježíš to nejenom viděl; měl také moc to činit sám. Spasitel poté pokračoval a řekl, že Bůh mu ukáže ještě větší skutky, než jsou tyto, aby lidé mohli žasnout. Už viděli, jak Pán Ježíš koná zázraky. Právě jej viděli, jak uzdravil muže, který byl třicet osm let chromý. Uvidí však větší zázraky, než byl tento. První takový zázrak bude vzkříšení z mrtvých (v. 21). Druhý souzení lidstva (v. 22).

5,21 Zde máme další jasné prohlášení o rovnosti Syna a Otce. Židé Ježíše obvinili z toho, že se staví na roveň Bohu. On obvinění nepopíral, raději ale vydal tato úžasná svědectví o tom, že on a Otec jsou jedno. Stejně jako Otec totiž křísí mrtvé a obživuje, tak také Syn obživuje ty, které chce. Dalo by se to snad o něm říct, kdyby to byl obyčejný člověk? Položit si tuto otázku znamená si na ni odpovědět.

5,22 Nový zákon učí, že Bůh Otec svěřil všechen soud Synu. Aby Pán Ježíš mohl tuto práci vykonávat, musí pochopitelně vědět naprosto všechno a musí být absolutně spravedlivý. Musí být schopen poznat myšlenky a pohnutky lidského srdce. Jak zvláštní – Soudce celého světa stojí před těmito Židy a dožaduje se své pravomoci, a oni ho neuznají!

5,23 Zde máme důvod, proč dal Bůh svému Synu pravomoc křísit mrtvé a soudit svět. Je to proto, aby všichni ctili Syna, jako ctí Otce. Toto je jedno z nejdůležitějších tvrzení a jeden z nejjasnějších dokladů v Bibli o božství Pána Ježíše Krista. Bible nás učí, že máme uctívat pouze Boha. V desateru přikázání měli lidé zakázáno mít jiné bohy než jediného, pravého Boha. Nyní zde máme, že všichni mají ctít Sy-

na, jako ctí Otce. Jediným závěrem, ke kterému můžeme dojít je, že Ježíš Kristus je Bůh.

Mnoho lidí tvrdí, že uctívají Boha, ale odmítají, že Ježíš Kristus je Bůh. Říkají, že to byl dobrý člověk nebo že se Bohu podobal více než kterýkoli jiný člověk, co kdy žil. Tento verš jej však staví do absolutní rovnosti s Bohem a vyžaduje, aby mu lidé vzdali stejnou čest, jakou vzdávají Bohu Otcí. Pokud člověk nectí Syna, potom nectí ani Otce. Je zbytečné, aby člověk tvrdil, že miluje Boha, když nemá tutéž lásku k Pánu Ježíši Kristu. Pokud jste si nikdy předtím neuvědomili, kdo Ježíš Kristus je, hluboce přemýšlejte o tomto verši. Pamatujte, že je to Boží slovo a přijměte úžasnou pravdu, že Ježíš Kristus je Bůh zjevený v těle.

5,24 V předchozím verši jsme se dozvěděli, že Pán Ježíš měl moc dát život a že mu také byl svěřeno soudit. Nyní se dozvídáme, jak od něj člověk může získat duchovní život a vyhnout se soudu.

Tento verš patří k oblíbeným veršům z Bible, když se hlásá evangelium. Spousta lidí získala věčný život díky jeho poselství. Nepochybně je tak oblíbený díky tomu, že tak jasně vysvětluje spasení. Pán Ježíš tento verš začal slovy „amen, amen“, čímž upozornil na to, že hodlá říct něco důležitého. Poté přidal velmi osobní „pravím vám“. Boží Syn k nám promlouvá velice osobně a důvěrně.

„Kdo slyší mé slovo.“ Slyšet Ježíšovo slovo znamená nejen poslouchat je, ale také přijmout, věřit mu a řídit se jím. Mnoho lidí slyší evangelium, ale nic s tím nedělají. Pán zde říká, že člověk musí přijmout jeho učení jakožto božské a věřit, že je opravdu Spasitel světa.

„A věří tomu, kdo mne poslal.“ Jde o otázku víry v Boha. Znamená to však, že člověk je spasen pouze z víry v Boha? Spousta lidí prohlašuje, že věří v Boha, přesto nejsou obrácení. Ne, je zde myšleno to, že člověk musí věřit v Boha, který poslal Pána Ježíše Krista na svět. Čemu musí věřit? Musí věřit, že Bůh poslal Pána Ježíše, aby byl naším Spasitelem. Musí věřit tomu, co Bůh říká o Pánu Ježíši, konkrétně tomu, že je jediným Spasitelem a že hříchy mohou být sňaty pouze skrze jeho dílo na Golgotě.

„Má věčný život.“ Pán Ježíš neříká, že člověk bude mít věčný život, ale že ho má už teď. Věčný život je život Pána Ježíše Krista. Není to jenom život, který bude pokračovat navěky, ale je to lepší život. Je to Spasitelův život daný nám, kdo v něj věříme. Je to duchovní život, který člověk získává, když se znovu narodí, na rozdíl od normálního života, který člověk získává při fyzickém narození.

„A nejde na soud.“ Tím je myšleno, že člověk není odsouzen teď, a ani v budoucnosti nebude odsouzen. Pro toho, kdo věří v Pána Ježíše, soud neplatí, protože Kristus zaplatil pokutu za jeho hříchy na Golgotě. Bůh nebude požadovat dvojí vyrovnání trestu. Kristus to zaplatil jako náš Zástupce a to stačí. Svě dílo dokončil a už k němu nelze nic přidat. Spasení lidé nebudou nikdy za své hříchy potrestáni.¹⁵

„Ale přešel ze smrti do života.“ Ten, kdo důvěřuje Kristu, přešel ze stavu duchovní smrti do duchovního života. Před obrácením byl mrtvý v přestoupeních a hříších. Byl mrtvý, pokud šlo o lásku k Bohu nebo společenství s Pánem. Když v Ježíše Krista vložil svou víru, vstoupil do něj Boží Duch a získal život v nebi.

5,25 Je to potřetí, co Pán použil výraz „amen, amen“ v kapitole 5 a posedmé v tomto evangeliu. Když Pán řekl, že přichází hodina a nyní je tu, neměl na mysli šedesátiminutový úsek, ale spíše mluvil o tom, že se blíží čas a už přišel. Tím časem je myšlen jeho příchod na scénu dějin.

v. 25

Život ze smrti

„přichází hodina,
a nyní je tu“

„mrtví“

„uslyší hlas“

„ti, kdo uslyší,
budou žít“

v. 28–29

Život po smrti

„přichází hodina“

„všichni, kteří jsou
v hrobech“

„uslyší jeho hlas“

„a vyjdou“

Kdo jsou mrtví, o kterých se v tomto verši mluví? Kdo jsou ti, kteří uslyší hlas Božího Syna a budou žít? Možná se zde mluví o těch, které Pán vzkřísil z mrtvých během své veřejné služby. Verš má ovšem širší význam než

pouze tento. Mrtví jsou zde ti, kdo jsou mrtví v proviněních a hříších. Slyší hlas Božího Syna, když se hlásá evangelium. Když přijmou zprávu a Spasitele, přejdou ze smrti do života.

5,26 Tento verš vysvětluje, jak člověk může od Pána Ježíše přijmout život. Stejně jako Otec je zdroj a dárce života, tak rozhodl, že i Syn má život sám v sobě a má schopnost jej dát ostatním. Znovu zde máme jasný výrok o Kristově božství a jeho rovnosti s Otcem. O žádném jiném člověku nelze říct, že má život sám v sobě. Každému z nás byl dán život, ne však Bohu nebo Pánu Ježíši – v nich život přebýval již od věčnosti. Tento život neměl nikdy počátek. Neměl jiný zdroj než v něm.

5,27 Nejenže Bůh rozhodl, že Syn má život sám v sobě, ale dal mu také pravomoc, aby byl soudce světa. Moc soudit dostal Ježíš proto, že je Syn člověka. Pán je nazýván jak Boží Syn, tak Syn člověka. Titul Boží Syn nám má připomínat, že Pán Ježíš je jedním ze svatých Trojice, jednou z božských osob. Jakožto Boží Syn je roven Otcovi a Duchu svatému a jakožto Boží Syn dává život. Je však také Syn člověka. Jako člověk přišel na tento svět, žil mezi lidmi a zemřel na kříži jako Zástupce za lidi. Když přišel na svět jako člověk, byl zavržen a ukřižován. Až přijde podruhé, přijde, aby soudil své nepřátele a aby ho uctil svět, na kterém s ním kdysi tak krutě zacházeli. Jelikož je jak Bůh, tak člověk, je naprosto způsobilý, aby byl soudce.

5,28 Když Kristus vznášel tato silná tvrzení o své rovnosti s Bohem Otcem, Židé, kteří to poslouchali, byli jistě ohromeni. Samozřejmě si uvědomoval, jaké myšlenky se jim honí hlavou, a tak jim zde řekl, že by se tomu neměli divit. Pak pokračoval, aby jim odhalil daleko více ohromující pravdu. V čase, který jednou přijde, uslyší jeho hlas všichni, jejichž těla leží v hrobech. Byl by nesmysl, aby kdokoliv kromě Boha předpovídal, že těla, která leží v hrobě, jednoho dne uslyší jeho hlas! Pouze Bůh může toto tvrzení doložit.

5,29 Všichni mrtví budou jednoho dne vzkříšeni. Jedni budou vzkříšeni k životu a druzí k soudu. Jak důležitá pravda – každý, kdo kdy žil nebo bude žít, spadá do jedné z těchto dvou skupin!¹⁶

Verš 29 *neučí*, že lidé, kteří konají dobro, budou spaseni díky svým dobrým skutkům, a ti, kteří konají zlo, budou odsouzeni pro svůj hříšný život. Člověk není spasen tím, že koná dobro, ale koná ho, protože byl spasen. Dobré skutky nejsou důvodem spasení, ale spíše důsledkem. Výraz „ti, kdo jednali zle“ popisuje ty, kdo nikdy nevložili svou víru a důvěru v Pána Ježíše, a jejichž život byl tím pádem v Božích očích zlý. Takoví budou vzkříšeni, aby stáli před Bohem a byli odsouzeni k věčné záhubě.

D. Čtyři svědectví o Ježíši coby Božím Synu (5,30–47)

5,30 Nejprve se zdá, že výraz „já sám od sebe nemohu dělat nic“ říká, že Pán Ježíš neměl moc cokoli sám udělat. Nicméně tomu tak nebylo. Myslí se tím, že je tak úzce spojen s Bohem Otcem, že nemůže jednat sám. Nic nemůže dělat z vlastního pověření. U Spasitele se neprojevovala ani známka svéhlavosti. Jednal v absolutní poslušnosti svému Otcovi a ve společenství a souladu s ním.

Tento verš často používají falešní učitelé, aby doložili své tvrzení, že Ježíš Kristus nebyl Bůh. Tvrdí, že protože nemohl udělat nic sám od sebe, byl obyčejným člověkem. Verš však dokazuje pravý opak. Lidé mohou dělat, co chtějí, ať je to v souladu s Boží vůlí nebo ne. Ale protože Pán Ježíš byl, kdo byl, nemohl tak jednat. Nebylo to nemožné *fyzicky*, ale *morálně*. Měl fyzickou moc dělat všechno, nemohl však udělat nic, co bylo zlé: a pro něj bylo zlé udělat cokoli, co nebyla Otcova vůle. Toto Pána odlišuje od každého jiného člověka, který kdy žil.

Podle toho, jak Pán Ježíš poslouchal svého Otce a denně od něj přijímal instrukce, tak i myslel, učil a jednal. Slovo „soudit“ zde není použito ve smyslu „rozhodnout v právní záležitosti“, ale spíše rozhodnout, co je vhodné, aby dělal a řekl.

Protože se Pán neřídil žádnými sobeckými pohnutkami, mohl rozhodnout spravedlivě a nestranně. Jeho záměrem bylo potěšit svého Otce a činit jeho vůli. Nic mu v tom nemohlo bránit. Jeho soud proto nebyl ovlivněn tím, co by bylo nejlepší pro něj. Naše názory a učení jsou hodně

ovlivněny tím, co chceme dělat a čemu chceme věřit. Nebylo tomu ale tak u Božího Syna. Jeho názory a úsudky nebyly zaměřené na jeho vlastní prospěch. Neměl předsudky.

5,31 Ve zbývajících verších této kapitoly Pán Ježíš Kristus vylíčil několikero svědectví o svém božství. Bylo to svědectví Jana Křtitele (v. 32–35); svědectví jeho skutků (v. 36); svědectví jeho Otce (v. 37–38); a svědectví Písem Starého zákona (v. 39–47).

Nejprve Ježíš o svědectví obecně prohlásil: „Svědčím-li já sám o sobě, není mé svědectví pravé.“ Neznamenalo to, že by Pán Ježíš kdy mohl říct cokoli, co by nebyla pravda. Jen konstatoval to, že svědectví jediného člověka se před Zákonem nepovažovalo za dostatečné. Boží výnos zněl, že bylo zapotřebí alespoň dvou nebo tří svědků, aby mohl proběhnout právoplatný soud. Pán Ježíš se jim proto chystal poskytnout ne dvě nebo tři svědectví o svém božství, ale čtyři.

5,32 Je otázka, zda tento verš odkazuje na Jana Křtitele, Boha Otce nebo Ducha svatého. Někteří se domnívají, že slovo „jiný“ mluví o Janu Křtiteli a tento verš souvisí se třemi následujícími verši. Jiní věří, že zde Pán mluví o svědectví, které o něm vydává Duch svatý. Domníváme se, že odkazuje na svědectví Otce (v anglickém překladu NKJV je použito velké počáteční písmeno, překladatelé v tom tedy viděli odkaz na Boha).

5,33 Poté, co Pán představil nejdůležitějšího svědka, svého Otce, přešel ke svědectví Janovu. Nevěřícím připomněl, že posílali k Janovi lidi, aby slyšeli, co měl říct. Janovo svědectví bylo celé o Pánu Ježíši Kristu. Místo aby lidi upozorňoval na sebe, směřoval jejich pozornost na Spasitele. Přinášel svědectví o tom, kdo je pravda.

5,34 Pán Ježíš připomněl svým posluchačům, že jeho nárok na to být roven Bohu se nezakládal pouze na svědectví lidí. Kdyby to bylo vše, co měl, bylo by to pochopitelně málo. Svědectví Jana Křtitele však předložil proto, že byl člověk poslaný od Boha a že svědčil o tom, že Pán Ježíš byl skutečně Mesiáš a Běránek Božím, který snímá hříchy světa.

Poté dodal: „Ale toto říkám, abyste byli zachráněni.“ Proč Pán Ježíš tak dlouze mluvil

k Židům? Snažil se jednoduše ukázat, že má pravdu a oni se mýlí? Naopak předkládal jim tyto úžasné pravdy, aby poznali, kdo je, a přijali ho jako slíbeného Spasitele. Tento verš dává jasně nahlédnout do milujícího a citlivého srdce Pána Ježíše. Mluvil k těm, kteří jej nenáviděli a kteří se brzy budou za každou cenu snažit připravit jej o život. V jeho srdci však vůči nim nebyla žádná nenávist. Mohl je pouze milovat.

5,35 Zde Pán Ježíš vzdal úctu Janu Křtiteli coby hořící a zářící lampě. Znamenalo to, že byl velice zapálený člověk, takový, jehož služba přinášela světlo ostatním, a takový, který byl zcela oddán tomu, že směřoval lidi k Ježíši. Nejprve se Židé k Janu Křtiteli hrnuli. Znamenal něco nového, byl neobvyklý člověk, který vstoupil do jejich života, a oni k němu chodili, aby ho poslouchali. Na chvíli jej přijali jako lidového náboženského učitele.

Proč tedy, poté, co Jana tak vřele přijali, nepřijali toho, o kterém Jan hlásal? Na čas se radovali, nečinili však pokání. Přijali předchůdce, nepřijali však krále. Ježíš vzdal Janovi velkou poctu. Pro každého Kristova služebníka je označení „hořící a zářící lampa“ od Božího Syna opravdovou pochvalou. Kéž každý z nás, kdo miluje Pána Ježíše, usiluje o to, aby pro něj též hořel, nechal se spalovat, ale vnášel tím světlo do světa.

5,36 Janovo svědectví nebylo Kristovým největším důkazem vlastního božství. O tom, že ho opravdu poslal Otec, svědčily zázraky, které mu dal. Zázraky samy o sobě božství nedokazují. V Bibli čteme o lidech, kteří získali moc konat zázraky, a dokonce čteme o zlých bytostech, které mohly konat nadpřirozené divy. Zázraky Pána Ježíše se však od ostatních lišily. Především měl moc konat velké činy *sám v sobě*, zatímco jiným byla tato moc *dána*. Druzí konali zázraky, nemohli však tuto moc udělit jiným. Pán Ježíš nejenže konal zázraky, ale dal také tuto pravomoc svým učedníkům. Navíc byly činy, které Spasitel vykonal, těmi, které byly ve Starém zákoně o Mesiáši předpovězeny. A nakonec, zázraky, které Pán Ježíš učinil, byly jedinečné ve své podstatě, rozsahu i počtu.

5,37–38 Pán Ježíš znovu mluvil o svědectví, které o něm vydal Otec. Možná se to

vztahovalo na okamžik, kdy byl Pán Ježíš pokřtěn. Z nebe byl tehdy slyšet hlas Boha Otce, jak říká, že toto je jeho milovaný Syn, ve kterém našel zalíbení. Je však třeba dodat, že v životě, službě a zázracích Pána Ježíše Otec také vydával svědectví o tom, že je pravý Boží Syn.

Nevěřící Židé nikdy neslyšeli Boží hlas, ani neviděli jeho podobu. To proto, že v nich nezůstávalo jeho slovo. Bůh k lidem mluví skrze své slovo, Bibli. Tito Židé měli Písma Starého zákona, avšak nedovolili Bohu, aby k nim skrze ně mluvil. Jejich srdce bylo zatvrzelé a jejich uši hluché.

Nikdy neviděli Boží podobu či osobu, protože nevěřili v toho, kterého Bůh poslal. Bůh Otec nemá podobu nebo formu, která je viditelná očím smrtelníků. Je Duch, a proto je neviditelný. Bůh se však lidem zjevil v osobě Pána Ježíše Krista. Ti, kdo v Krista uvěřili, viděli Boží podobu velice opravdově. Nevěřící se na něj dívají pouze jako na každého jiného člověka, jako jsou oni sami.

5,39 První část verše lze pochopit¹⁷ dvěma způsoby. Buď že Pán Ježíš možná řekl Židům, aby zkoumali Písma, nebo že pouze konstatoval skutečnost, že je zkoumali, protože si mysleli, že skrze vlastnictví Písem mají věčný život. Obě interpretace tohoto verše jsou možné. Pán Ježíš pravděpodobně pouze konstatoval, že Židé zkoumali Písma a mysleli si, že tím získají věčný život. Neuvědomovali si, že starozákonní Písma, která mluví o příchodu Mesiáše, ve skutečnosti mluví o Ježíši. Je hrozné představit si, že lidé, kteří měli v rukou Písma, mohli být tak slepí. Mnohem horší však bylo, že poté, co k nim Pán Ježíš takto promluvil, jej stále odmítali přijmout. Pozorně si všimněte druhé části tohoto verše „právě ona svědčí o mně“. Jednoduše to znamená, že hlavním tématem Starého zákona byl Kristův příchod. Pokud si toho někdo při studiu Starého zákona nevšimne, přehlédl tak nejdůležitější část.

5,40 Židé nechtěli přijít ke Kristu, aby měli život. Opravdový důvod, proč lidé nepřijímají Spasitele, není to, že by nerozuměli evangeliu nebo by jim přišlo nemožné uvěřit v Ježíše. Na Pána Ježíši není nic, co by jim znemožno-

valo uvěřit mu. Hlavní problém je vůle člověka. Svoje hříchy miluje více než Spasitele. Nechce se vzdát svého zkaženého způsobu života.

5,41 Tím, že Pán Židy odsoudil za to, že jej nepřijali, nechtěl, aby si mysleli, že se jej dotklo, že mu nevzdali slávu. Nepřišel na tento svět, aby ho lidé velebili. Na jejich chválu odkázán nebyl. Raději hledal chválu u svého Otce. I když jej lidé zavrhli, neubrало mu to na slávě.

5,42 Zde se dostáváme ke kořeni toho, proč lidé Božího Syna nepřijali. Tito lidé v sobě neměli lásku k Bohu, to znamená, že sebe milovali více než Boha. Kdyby milovali Boha, přijali by toho, koho Bůh poslal. Když Pána Ježíše zavrhli, ukázali, že jim naprosto chybí láska k Otci.

5,43 Pán Ježíš přišel ve jménu svého Otce, to znamená, že přišel, aby činil vůli svého Otce, přinesl svému Otci slávu a ve všem ho poslouchal. Kdyby lidé opravdu Boha milovali, milovali by toho, který usiloval o to zalíbit se Bohu ve všem, co řekl a udělal.

Ježíš nyní předpověděl, že jiný přijde ve svém vlastním jménu a Židé ho přijmou. V jistém smyslu možná narážel na falešné učitele, kteří se po něm vynořili a usilovali o to, aby je národ uctíval. Možná narážel na vůdce sekt, kteří staletí předtím tvrdili, že jsou Kristus. Mnohem spíše zde ale mluvil o Antikristu. Jednoho dne povstane v židovském národě samozvaný vládce a bude chtít být uctíván jako Bůh (2Te 2,8–10). Většina židovského národa tohoto Antikrista přijme za svého vládce a důsledkem bude, že je stihne krutý Boží soud (1J 2,18).

5,44 Zde Pán uvedl další důvod, proč jej židovský národ nepřijal. Více je zajímalo uznání od druhých než od Boha. Báli se, co by jejich přátelé řekli, kdyby judaismus opustili. Nechtěli snášet výtky a utrpení, které by se na ně naválily, kdyby se stali následovníky Pána Ježíše. Jakmile se člověk bojí, co by druzí řekli nebo udělali, nemůže být spasen. Aby člověk uvěřil v Pána Ježíše, musí si přát uznání od Boha více než od kohokoli jiného. Člověk musí hledat slávu, která pochází jedinečně od Boha.

5,45 Pán neměl zapotřebí tyto Židy u Otce obviňovat. Měl samozřejmě mnoho obvinění, která proti nim mohl vznést. Nebylo však třeba, aby to dělal, protože Mojžišovy spisy k jejich obvinění stačily. Tito Židé byli velice hrdí na Starý zákon, zvláště pak na pět knih napsaných Mojžišem, Tóru. Byli pyšní na to, že toto Písmo bylo dáno Izraeli. Problém byl v tom, že Mojžišova slova neposlouchali, jak ukazují verš 46.

5,46 Pán přikládal Mojžišovým spisům stejnou váhu jako svým vlastním slovům. Máme zde připomenutí, že veškeré Písmo bylo inspirováno Bohem. Ať už čteme Starý nebo Nový zákon, čteme pravé Boží slovo. Kdyby Židé věřili slovům Mojžiše, věřili by také slovům Pána Ježíše Krista, protože Mojžiš psal o Kristově příchodu. Příklad nalezneme v Dt 18,15.18:

Hospodin, tvůj Bůh, ti ustanoví proroka, jako jsem já, ze tvého středu, ze tvých bratří. Jeho poslouchejte. ... Ustanovím jim proroka z jejich bratří, jako jsi ty. Dám svá slova do jeho úst a poví jim všechno, co mu přikážu.

V těchto verších Mojžiš předpověděl Kristův příchod a řekl židovskému národu, aby mu naslouchal a poslouchal ho, až přijde. Nyní Pán Ježíš přišel, ale Židé ho nepřijali. Proto řekl, že jejich žalobcem před Otcem bude Mojžiš, protože předstírali, že věří Mojžišovi, a přesto nečinili, co Mojžiš přikázal. Slovy „on psal o mně“ Pán jasně vyjádřil, že Písma Starého zákona obsahují prorocství o něm. Augustin k tomu výstižně řekl: „Nové je skryto ve starém; staré je v novém zjeveno.“

5,47 Jestliže Židé nevěřili Mojžišovým zápisům, bylo nepravděpodobné, že by uvěřili Ježíšovým slovům. Mezi Starým a Novým zákonem je velice úzká spojitost. Pokud člověk pochybuje o inspiraci Starého zákona, nejspíše nepřijme jako inspirovaná ani slova Pána Ježíše. Pokud lidé napadají některé části Bible, nebude trvat dlouho, než budou mít pochybnosti i o zbytku knihy. King říká:

Pán zde samozřejmě naráží na pět knih Mojžišových – část Bible, která byla napadána krutěji než jakákoliv jiná, a kupodivu tak část, kterou Mistr až dosud citoval více než kteroukoliv jinou. Jako kdyby je schválil dávno předtím, než útoky začaly.¹⁸

IV. Třetí rok služby Syna člověka: Galilea (kap. 6)

A. Čtvrté znamení: Nasycení pěti tisíců (6,1–15)

6,1 Výrazem „potom“ je myšleno, že od události v 5. kapitole uplynula nějaká doba. Kolik času uplynulo, nevíme. Víme však, že Ježíš cestoval z oblasti kolem Jeruzaléma ke Galilejskému moři. Když je řečeno, že šel na druhý břeh moře, nejspíše to znamená, že šel ze severozápadního břehu do severovýchodní části. Galilejské moře bylo známo také jako Tiberiádské moře, protože na jeho západním břehu se rozkládalo město Tiberias. Město, které bylo hlavním městem Galilejské provincie, bylo pojmenováno po římském císaři Tiberiovi.

6,2–3 Za Ježíšem šel velký zástup lidí, ne však nutně proto, že věřili, že je Boží Syn, ale spíše proto, že viděli zázraky, které vykonal na nemocných. Víra, která se zakládá na zázracích, Boha nikdy netěší jako ta, která je založena pouze na jeho slově. Boží slovo by nemělo vyžadovat zázraky, které by ho potvrdily. Cokoliv Bůh řekne, je pravda. Nemůže to být lež. To by mělo každému stačit. Dotslovný překlad verše 3 zní: „Ježíš vystoupil na onu horu.“ Může tím však být pouze myšlen hornatý region kolem moře.

6,4 Není jasné, proč Jan zmínil, že se blížíly židovské Velikonoce. Někteří se domnívají, že Pán Ježíš pravděpodobně myslel na Velikonoce, když v této kapitole vyprávěl úžasný poselství o pravém chlebu života. Neodešel slavit Velikonoce do Jeruzaléma. Jan o Velikonocích mluvil jako o židovském svátku. Ve skutečnosti byl tento svátek samozřejmě ustanoven ve Starém zákoně Bohem. Dal jej židovskému národu a v tomto smyslu to byl židovský svátek. Výraz „židovský svátek“ může však také znamenat, že Bůh již tento svátek nepovažoval za jeden ze svých svátků, protože židovský národ jej slavil jako pouhý rituál, aniž by měli v srdci skutečný zájem. Ztratil svůj původní význam a již nebyl Hospodinovým svátkem.

6,5 Když Ježíš spatřil velký zástup lidí, neotrávil ho to a nemyslel si, že mu naruší od-

počinek a čas strávený s učedníky. Jeho první myšlenkou bylo obstarat jim něco k jídlu. Obrátil se tedy na Filipa a zeptal se ho, kde se dá koupit chléb, aby dali najíst zástupu. Když se Ježíš na něco zeptal, nikdy to nebylo proto, aby se něco dozvěděl, ale aby něco naučil ostatní. On odpověď znal, Filip však ne.

6,6 Pán chtěl dát Filipovi velice cennou lekci a vyzkoušet jeho víru. Ježíš věděl, že učiní zázrak, aby nasýtil obrovský zástup lidí. Uvědomoval si však Filip, že je schopný to udělat? Byla Filipova víra velká, nebo malá?

6,7 Filipova víra očividně až tak velká nebyla. Rychle si vše spočítal a usoudil, že ani chleby za dvě stě denárů nebudou stačit, aby každý dostal alespoň trochu k jídlu. Nevíme přesně, kolik chlebů se v té době dalo koupit za dvě stě denárů, muselo to však být opravdu hodně. Jeden denár byl denní mzdou dělníka.

6,8–9 Ondřej byl bratr Šimona Petra. Žili blízko Betsaidy u pobřeží Galilejského moře. Také Ondřej usoudil, že bude těžké nasýtit tolik lidí. Všiml si chlapce s pěti ječnými chleby a dvěma rybami, ale zdálo se mu, že ve snaze nasýtit takové množství to bude skoro k ničemu. Tento chlapec neměl mnoho, ale bych ochotný dát to Pánu Ježíši k dispozici. Výsledkem jeho laskavosti je to, že je tato událost zaznamenána ve všech čtyřech evangelích. Neudělal moc, ale i „málo je hodně, pokud je v tom Bůh“, a on se stal známým po celém světě.

6,10 Když Pán Ježíš nechal lidi posadit (doslova položit), postaral se o to, aby měli pohodlí. Všimněte si, že vybral místo, kde bylo mnoho trávy. Bylo poměrně těžké najít v té oblasti takové místo, ale Pán se postaral o to, aby zástup jedl na čistém a pěkném místě.

Máme zaznamenáno, že tam byly tisíce mužů (v řečtině je mužský rod), znamená to tedy, že tam byly ještě navíc ženy a děti. Zmínka o pěti tisících má signalizovat, jak obrovský zázrak se měl za chvíli stát.

6,11 Ježíš vzal ty chleby a vzdal za ně díky. Jestliže to udělal on předtím, než začal podávat jídlo, čím spíš bychom se měli i my zastavit a poděkovat předtím, než se dáme do jídla. Poté jídlo rozdělil svým učedníkům. Máme zde opravdové poučení. Pán Ježíš to neu-

dělal všechno sám. Zapojil do služby i ostatní. Někdo dobře podotknul: „Budeš dělat, co umíš; já budu dělat, co umím; a co neumíme, udělá Pán.“

Než Pán rozdělil chleba učedníkům, úžasně se znásobil. Přesný okamžik, kdy se zázrak stal, není zaznamenán. Víme však, že poté, co těch pět chlebů a dvě malé ryby prošly Pánovým rukama, zázračně stačily, aby nasýtily velký zástup lidí. Učedníci pak rozdali chléb a ryby sedícím. Všeho bylo dostatek, protože je jasně řečeno, že i ryb dostali, kolik chtěli.

Griffith Thomas nám připomněl, že v tomto příběhu máme úžasný obraz:

(a) hynoucího světa; (b) bezmocných učedníků; (c) dokonalého Spasitele. Tento zázrak měl v sobě tvořivý prvek. Žádný obyčejný člověk by nemohl vzít pět chlebů a dvě malé ryby a takovým způsobem je rozmnožit, aby takto nasýtili tolik lidí. Někdo dobře řekl: „Bylo jaro, když poželhal chlebu; byla žeň, když ho lámal.“ Je také pravda, že „nepožehnané chleby jsou chleby nerozmnožené“.¹⁹

6,12 Zde máme nádhernou drobnost. Kdyby byl Ježíš pouhý člověk, nikdy by se neobtěžoval přemýšlet nad zbytky. Kdokoliv, kdo dokáže nasýtit pět tisíc lidí, se nestará o pár zbylých drobků! Ježíš je však Bůh a u Boha se nesmí plýtvat s jeho štědrostí. Nechce, abychom mrhali vzácnými dary, které nám dal, a tak dbá na to, aby nás naučil, že úlomky, které zůstaly, se mají posbírat, aby nic nepřišlo nazmar.

Spousta lidí se snaží tento zázrak vysvětlit. Říkají, že zástup viděl, jak chlapec odevzdává pět chlebů a dvě ryby Ježíši. Díky tomu si uvědomili, jak jsou sobečtí, a rozhodli se vytáhnout svůj oběd a podělit se o něj s ostatními. Žádné takové vysvětlení ale neodpovídá skutečností, které uvidíme v následujícím verši.

6,13 Poté, co lidé dojedli, se nasbíralo dvánáct košů s chlebem. Bylo by naprosto nemožné posbírat tolik chleba, kdyby měl každý jen svůj oběd. Lidská vysvětlení jsou tedy nesmyslná. Můžeme dospět pouze k závěru, že se stal velký zázrak.

6,14 Lidé sami uznali, že je to zázrak. Nemysleli by si to, kdyby pouze snědli svůj

oběd. Naopak byli tak přesvědčeni, že se jedná o zázrak, že byli ochotni uznat, že je Ježíš ten Prorok, který má přijít na svět. Ze Starého zákona věděli, že přijde prorok, a těšili se, až je vysvobodí z nadvlády Římské říše. Očekávali pozemského vládce. Jejich víra však nebyla ryzí. Nebyli ochotni uznat, že Ježíš je Boží Syn, ani vyznat své hříchy a přijmout ho jako Spasitele.

6,15 Důsledkem Ježíšova zázraku bylo, že lidé jej chtěli učinit králem. Znovu – pokud by byl Ježíš pouhý člověk, nepochybně by se jejich požadavku ochotně podvolil. Lidé velice usilují o to, aby byli povýšeni a měli významné postavení. Ježíš se však žádnou marnivostí ani pýchou neřídil. Uvědomoval si, že na tento svět přišel zemřít na kříži jako Zástupce za hříšníky. Neudělal by nic, co by narušilo tento záměr. Nevystoupil by na trůn, dokud by předtím nevystoupil na oltář oběti. Musel trpět, krváčet a zemřít předtím, než byl vyvýšen.

F. B. Meyer píše:

Jak řekl svatý Bernard, utekl pokaždé, když z něj chtěli udělat krále, a ukázal se, když jej chtěli ukřížovat. Když budeme mít toto na paměti, neváhejme říct totéž, co Itaj Gatský: „Jakože živ je Hospodin a jakože živ je můj pán a král, tam, kde bude můj pán a král, ať umírat či žít, tam bude i tvůj otrok“ (2S 15,21). A on jistě odpoví stejně jako David, který řekl dalšímu prchajícímu, který přišel, aby žil jako on: „Pobývej se mnou. Neboj se, protože ten, kdo usiluje o můj život, usiluje i o tvůj život. U mne nalezeš ochranu.“²⁰

B. Páté znamení: Ježíš kráčí po vodě a zachraňuje učedníky (6,16–21)

6,16–17 Byl večer. Ježíš odešel sám na horu. Zástup lidí se určitě vrátil domů a učedníci zůstali sami. Rozhodli se tedy, že sestoupí k moři a připraví se na cestu zpátky přes Galilejské moře.

Když se plavili na druhou stranu moře do Kafarnaum, byla již tma. Ježíš s nimi nebyl. Byl na hoře a modlil se. Jak jen to vystihuje Kristovy následovníky v dnešní době. Jsou na rozbourřeném moři života. Je tma. Pána Ježíše nikde nevidí. Neznamená to však, že

neví, co se děje. Je v nebi a modlí za ty, které miluje.

6,18 Galilejské moře často postihují náhlé, silné bouře. Větry foukají směrem k údolí řeky Jordán vysokou rychlostí. A když zasáhnou Galilejské moře, vzednou velmi vysoké vlny. Pro malé lodě není v tu chvíli bezpečné být na moři.

6,19 Učedníci ujeli asi dvacet pět nebo třicet stadií (asi 5,5 km). Z lidského hlediska se nacházeli ve velkém nebezpečí. V jednu chvíli se podívali a uviděli Ježíše, jak kráčí po moři a blíží se k lodi. Zde máme další úžasný zázrak. Boží Syn kráčí po hladině Galilejského moře. Učedníci se báli, protože si plně neuvědomovali, kdo ten úžasný člověk je.

Všimněte si, jak prostě je příběh zaznamenán. Dozvídáme se nejužasnější fakta, aniž by Jan použil silná slova, aby nás ohromil tím, jak velká věc se stala. Držel se hodně zkrátka, když popisoval tato fakta.

6,20 Poté Pán Ježíš pronesl nádherná slova útěchy: „Já jsem to, nebojte se.“ Kdyby byl pouze člověk, měli by se proč bát. On je však mocný Stvořitel a Udržovatel vesmíru. S ním po boku nebyl důvod se bát. Ten, kdo vytvořil Galilejské moře, mohl utišíť jeho rozbourěné vody a dovézt své vystrašené učedníky bezpečně na břeh. Slova „Já jsem to“ jsou doslova „JÁ JSEM“. To je zatím podruhé, co Ježíš použil Hospodinovo jméno, když hovořil o sobě.

6,21 Když si uvědomili, že je to Pán Ježíš, vzali ho na loď. Hned se ocitli v cíli. Zde máme uveden další zázrak, avšak není nijak vysvětlen. Nemuseli už dál veslovat. Pán Ježíš je v okamžiku přivezl na souš. Jak jen je úžasný!

C. Lidé touží po znamení (6,22–34)

6,22 Je den poté, co Ježíš nasytil pět tisíc. Toto množství lidí je stále v oblasti severovýchodně od Galilejského moře. Viděli, že učedníci předchozího večera nastoupili na loď, a věděli, že Ježíš s nimi neodplul. V tu chvíli byla k dispozici pouze jedna loď a tu si vzali učedníci.

6,23 Následujícího dne přijely z Tiberiady jiné čluny blízko k místu, kde Pán Ježíš nasytil zástup lidí. Pán Ježíš nemohl odjet na žád-

ném člunu, protože zrovna dorazily. Možná to však byly tyto čluny, ve kterých se zástup přepravil do Kafarnaum, jak je zaznamenáno v následujícím verši.

6,24 Lidé Ježíše pozorně sledovali. Věděli, že vystoupil na horu, aby se modlil. Věděli, že se neplavil přes jezero na lodi s učedníky. Přesto ho další den nemohli nalézt. Rozhodli se přeplavit přes moře do Kafarnaum, kde měli být učedníci. Necháпали, jak by se tam Ježíš mohl dostat, ale stejně se rozhodli ho jít hledat.

6,25–26 Když přijeli do Kafarnaum, našli jej tam. Nedokázali potlačit zvědavost a zeptali se ho, kdy dorazil.

Ježíš jim na otázku odpověděl nepřímou. Uvědomoval si, že jej nehledali kvůli tomu, kdo je, ale spíše kvůli tomu, že je nasytí. Den předtím ho viděli vykonat velký zázrak. Mělo je to přesvědčit, že je opravdu Stvořitel a Mesiáš. Zajímalo je však pouze jídlo. Najedli se zázračných chlebů a uspokojili svůj hlad.

6,27 Ježíš jim tedy nejprve poradil, aby nepracovali pro pokrm, který hyne. Pán tím nemyslel, že by neměli pracovat, aby se denně uživil, ale myslel tím, že by to v jejich životě nemělo být nejvyšším cílem. Uspokojit fyzický hlad není v životě to nejdůležitější. Člověk nemá pouze tělo, ale také ducha a duši. Měli bychom pracovat pro pokrm, který zůstává k životu věčnému. Člověk by neměl žít, jako kdyby bylo jeho tělo všechno. Neměl by věnovat veškerou svou sílu a nadání, aby nasytí tělo, které za pár let budou požídat červi. Měl by se raději ujistit, že se jeho duše každý den sytí Božím slovem. „Člověk nebude živ jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.“ Neúnavně bychom měli pracovat na tom, abychom lépe znali Boží slovo.

Když Pán Ježíš řekl, že mu Bůh Otec vtiskl svou pečeť, měl tím na mysli, že Bůh jej poslal a potvrdil. Když něčemu vtiskneme svou pečeť, znamená to, že slibujeme, že je to pravdivé. Bůh zapečetil Syna člověka v tom smyslu, že ho potvrdil jako toho, který mluví pravdu.

6,28 Lidé se nyní ptali Pána, co musí udělat, aby konali Boží skutky. Člověk se vždy snaží zasloužit si cestu do nebe. Má rád pocit,

že může udělat něco, čím si spasení zaslouží. Když může nějak přispět ke spasení své duše, může v tom nalézt něco, na co je pyšný, což je pro něj velice příjemné.

6,29 Ježíš jejich pokrytectví prokoukl. Předstírali, že chtějí pracovat pro Boha, a přesto nechtěli mít nic společného s Božím Synem. Ježíš jim řekl, že první věc, kterou musejí udělat, je přijmout toho, kterého Bůh poslal. Stejně tak je tomu dnes. Mnozí se snaží zasloužit si cestu do nebe. Avšak ještě předtím, než mohou činit dobré skutky pro Boha, musejí uvěřit v Pána Ježíše Krista. Dobré skutky spasení nepředcházejí, ale následují. Jediný dobrý skutek, který může hříšník učinit, je vyznat své hříchy a přijmout Krista jako Pána a Spasitele.

6,30 Tento verš je dalším důkazem toho, jak zkažené bylo srdce těch lidí. Především dne viděli, jak Pán Ježíš nasytí pět tisíc mužů pěti chleby a dvěma rybami. Dalšího dne k němu přišli a žádali další znamení, které by potvrdilo jeho tvrzení, že je Boží Syn. Stejně jako většina nevěřících chtěli nejprve vidět a poté uvěřit. „Abychom je uviděli a uvěřili ti.“ Toto však Bůh nepřikázal. Bůh říká hříšníkům: „Jestliže uvěříte, potom uvidíte.“ Nejprve musí vždy přijít víra.

6,31 Židé se vrátili ke Starému zákonu a připomněli Ježíši zázrak s manou²¹ na poušti. Vypadá to, jako kdyby tím chtěli říct, že Ježíš nikdy neudělal nic tak úžasného, jako bylo toto. Citovali Ž 78,24–25: „Dal jim jíst chléb z nebe.“ Naznačovali tím, že Mojžíš přivolal jídlo z nebe; Pán Ježíš nebyl tak mocný jako Mojžíš, protože pouze rozmnožil jídlo, které již měl.

6,32 Pánova odpověď nabízí přinejmenším dvě myšlenky. Zaprvé to nebyl Mojžíš, kdo jim dal manu, ale Bůh. Mana navíc nebyla pravý duchovní chléb z nebe. Mana byla reálný pokrm pro fyzické tělo, mimo tento život však neměla význam. Pán Ježíš zde mluvil o pravém, dokonalém chlebu, který Bůh sesílá z nebe. Je to chléb pro duši, ne pro tělo. Slovy „můj Otec“ si Kristus nárokují božství.

6,33 Pán Ježíš jim odhalil, že on je ten Boží chléb, který sestoupil z nebe a který dává život. Ukazoval jim, že Boží chléb je důležitěj-

ší než mana na poušti. Mana nedávala život, pouze zachovávala ten fyzický. Nebyla určena pro celý svět, ale pouze pro Izrael. Pravý chléb sestupuje z nebe a dává život lidem, ne pouze jednomu národu, ale celému světu.

6,34 Židé si stále neuvědomovali, že když Pán Ježíš mluví o pravém chlebu, mluví o sobě, a chtěli ten chléb od něj získat. Stále si mysleli, že má na mysli materiální chléb. Naneštěstí v srdci neměli opravdovou víru.

D. Ježíš, chléb života (6,35–65)

6,35 Nyní jim Ježíš sdělil tu pravdu jasně a srozumitelně. On je ten chléb života. Ti, kdo k němu přicházejí, v něm nalézají dostatek, aby navždy ukojili duchovní hlad. Ti, kdo v něj věří, navždy uhasili žízeň. Když si člověk v tomto verši všimne slov „já jsem“, musí uznat, že Pán mluví o své rovnosti s Hospodinem. Byla by pošetilost, aby hříšník pronesl slova z verše 35. Žádný obyčejný člověk nemůže ukojit svůj hlad ani žízeň, natož ukojit duchovní hlad celého světa!

6,36 Ve verši 30 nevěřící Židé Pána žádali o znamení, aby viděli a uvěřili. Zde Ježíš řekl, že jim už jednou řekl, že viděli jeho samotného – největší znamení ze všech – a přesto neuvěřili. Jestliže před nimi stál dokonalý Boží Syn, a oni jej nepoznali, bylo nepravděpodobné, že by je přesvědčilo jakékoliv znamení, které učiní.

6,37 Absence víry Židů Pána neodradila. Věděl, že se všechny Otcovy úmysly a plány vyplní. I kdyby jej Židé, ke kterým mluvil, nepřijali, věděl, že všichni, které Bůh vybral, k němu přijdou. Jak říká Pink: „Vědomí, že Boží záměry ohledně věčnosti nelze narušit, přináší klid, vyrovnanost a vytrvalost, jakou nemůže dát nic jiného.“

Tento verš je velice důležitý, protože v několika slovech popisuje dvě z nejdůležitějších učení v Bibli. První je, že Bůh dal některé lidi Kristu a ti všichni budou spaseni. Druhé je učení o zodpovědnosti člověka. Aby byl člověk spasen, musí přijít k Pánu Ježíši a přijmout ho skrze víru. Bůh vybírá ty, kteří budou spaseni. Nikdy však Bible neučí, že vybírá ty, kteří budou zatraceni. Jestliže je někdo spasen, je to díky Boží milosti, která je

zdarma. Jestliže ale někdo navěky zahyne, je to jeho vlastní vinou. Všichni jsou odsouzeni pro svou vlastní hříšnost a zkaženost. Kdyby šli všichni do pekla, dostali by pouze to, co si zaslouží. Ve svém milosrdenství se Bůh sklání a zachraňuje jednotlivce z početného lidského rodu. Má na to právo? Samozřejmě, že má. Bůh může dělat, co chce, a žádný člověk mu toto právo nemůže upřít. Víme, že Bůh nikdy neudělá nic, co by bylo špatné nebo nespravedlivé.

Avšak stejně jako Bible učí, že Bůh vyvolil ty, kteří budou spaseni, také učí, že člověk má zodpovědnost za přijetí evangelia. Bůh udělal všeobecnou nabídku – pokud člověk uvěří v Pána Ježíše Krista, bude spasen. Bůh lidi nezachraňuje proti jejich vůli. Člověk k němu musí přijít v pokání a víře. Pak jej Bůh spasí. Nikdo, kdo přijde k Bohu skrze Krista, nebude vyhnán ven.

Lidská mysl se s těmito dvěma učenými nedokáže smířit. Přesto bychom jim měli věřit, i když je nedokážeme pochopit. Jsou to biblická učení a jsou zde jasně řečena.

6,38 Ve verši 37 Pán Ježíš řekl, že pokud jde o spasení těch, které mu Otec dal, všechny Boží plány se nakonec vyplní. A protože to byla vůle Otce, Pán si vzal na starost, aby se uskutečnila, neboť jeho posláním na zemi bylo činit Otcovu vůli. „Neboť jsem sestoupil z nebe,“ řekl Kristus, čímž jasně učil, že svůj život nezapočal v jeslích v Betlémě. Byl s Bohem v nebi po celou věčnost. Když přišel na zem, byl poslušný Boží Syn. Dobrovolně zaujal místo služebníka, aby vykonal vůli svého Otce. Neznamená to, že neměl svou vlastní vůli, ale že jeho vůle byla v dokonalém souladu s vůlí Boží.

6,39 Otcovou vůli bylo, aby každý, koho dal Kristu, byl spasen a zachován do vzkříšení spravedlivých, kdy vstanou z mrtvých a budou vzati domů do nebe. Slova „nic“ a „to“ odkazují na věřící. Nemluvil zde o jednotlivých věřících, ale celém těle, které bude spaseno od počátku věků. Pán Ježíš byl zodpovědný za to, že se žádná část těla neztratí a celé tělo bude v poslední den vzkříšeno.

Pokud jde o *křesťany*, poslední den odkazuje na den, kdy se Pán Ježíš vrátí, kdy mrtví

v Kristu nejprve povstanou, kdy budou živi věřící proměnění a kdy všichni budou spěchat, aby se potkali s Pánem a aby s ním byli navěky. Pro Židy to znamenalo příchod Mesiáše ve slávě.

6,40 Pán nyní pokračoval ve vysvětlení, jak se člověk stane členem rodiny vykoupených. Boží vůlí je, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl věčný život. Vidět Syna zde znamená ne vidět ho normálníma očima, ale spíše očima víry. Člověk musí vidět neboli uznat, že Ježíš Kristus je Boží Syn a Spasitel světa. Poté v něj také musí uvěřit. To znamená, že konkrétním skutkem víry člověk musí získat Pána Ježíše jako svého osobního Spasitele. Každý, kdo toto učiní, získává věčný život jako vlastnictví v přítomnosti a také získává ujištění, že bude vzkříšen v poslední den.

6,41 Lidé nebyli zcela připraveni přijmout Pána Ježíše, a reptali proti němu. Tvrdil, že je chléb, který sestoupil z nebe. Uvědomovali si, že toto tvrzení mělo velkou váhu. Aby člověk sestoupil z nebe, nemohl být obyčejný člověk, ani velký prorok. Stěžovali si na něj, protože nechtěli uvěřit jeho slovům.

6,42 Měli za to, že je Ježíš synem Josefa. V tom se samozřejmě mýlili. Ježíš se narodil z Panny Marie. Josef jeho otcem nebyl. Náš Pán byl počat z Ducha svatého. Jejich neschopnost uvěřit v narození z panny vedla do temnoty a nevěry. Stejně tak je to dnes. Ti, kteří odmítají uznat Pána Ježíše jako Božího Syna, který přišel na svět skrze panenské lůno, odmítají všechny úžasné pravdy, které se týkají osoby a díla Kristova.

6,43 Přestože nemluvili přímo k němu, Ježíš věděl, o čem si povídají, a zde jim říká, aby mezi sebou nereptali. Následující verše vysvětlují, proč bylo jejich reptání zbytečné. Čím více Židé odmítali svědectví Pána Ježíše, tím se jeho učení pro ně stávalo složitějším. „Zavržené světlo je světlo odepřené.“ Čím více opovrhovali evangeliem, tím obtížnější pro ně bylo je přijmout. Kdyby jim Pán řekl prosté věci, a oni by neuvěřili, tak poté by jim vyložil obtížnější věci a oni by vůbec nevěděli, o čem mluví.

6,44 Člověk je sám o sobě úplně beznadějný a bezmocný. Nemá ani sílu přijít sám k Je-

žíši. Pokud Otec v jeho srdci a životu nezačne pracovat jako první, nikdy si neuvědomí svou strašnou vinu a potřebu Spasitele. S tímto veršem má spousta lidí problém. Myslí si, že učí, že člověk může toužit, aby byl spasen, a přesto to pro něj nebude možné. Není to pravda. Verš učí, že Bůh je ten, kdo jako první jedná v našem životě a snaží se nás získat pro sebe. Můžeme si vybrat – buď Pána Ježíše přijmeme, nebo zavrhneme. Nikdy bychom však neměli sami touhu, kdyby Bůh nepromluvil k našemu srdci. Pán opět přidává slib, že v poslední den vzkřísí každého opravdového věřícího. Jak jsme již předtím viděli, odkazuje to na Kristův příchod se svatými, kdy budou mrtví vzkříšeni a živi proměnění. Je to vzkříšení pouze věřících.

6,45 Poté, co jasně prohlásil, že žádný člověk nemůže přijít k němu, aniž by si ho Otec nepřitáhl, Pán pokračuje, aby vysvětlil, jak si Otec k sobě přitahuje lidi. Nejprve citoval z Iz 54,13: „A budou všichni vyučeni od Hospodina.“ Nejen že Bůh vybírá jednotlivce, ale také promlouvá k jejich srdci skrze učení svého drahocenného slova.

Má zde také místo vůle člověka. Ti, kdo reagují na učení Božího slova a učí se od Otce, jsou ti, kdo přicházejí ke Kristu. Zde opět vidíme dvě velké pravdy o Boží svrchovanosti a volbě člověka, jak jsou v Písmu postaveny bok po boku. Ukazují nám, že spasení má božskou i lidskou stránku.

Když Ježíš řekl: „V Prorocích je napsáno,“ myslel tím samozřejmě knihy proroků. Konkrétně měl na mysli Izaiáše, avšak myšlenku, kterou zde vyjádřil, lze nalézt ve všech prorockých knihách. Lidé jsou k Bohu přitahováni učením Božího slova a Božím Duchem.

6,46 Skutečnost, že Bůh učil lidi, neznamená, že by ho viděli. Jediný, kdo viděl Otce, je ten, který přišel od Boha – sám Pán Ježíš.

Všichni, kteří jsou vyučeni od Boha, jsou učení o Pánu Ježíši Kristu, protože hlavním předmětem Božího učení je sám Kristus.

6,47 Pokud jde o způsob spasení, je verš 47 jedním z nejjasnějších a nejstručnějších v celém Božím slově. Slovy, která lze těžko nepochopit, Pán Ježíš řekl, že kdo v něho věří, má věčný život. Všimněte si, že tato závažná

slova uvedl slovy „amen, amen“. Je to jeden z mnoha veršů v Novém zákoně, který učí, že spasení nepochází ze skutků, ze zachovávání Zákona, z členství v církvi, ale jednoduše z víry v Pána Ježíše Krista.

6,48–49 Pán Ježíš nyní říká, že on je ten chléb života, o kterém mluvil. Chléb života znamená samozřejmě chléb, který dává život těm, kteří ho jedí. Židé předtím zmínili manu na poušti a vybědli Pána Ježíše, aby předložil nějaký pokrm, který by byl stejně skvělý jako ona. Zde jim Pán připomněl, že jejich otcové jedli manu na poušti a zemřeli. Jinými slovy byla mana určena pouze pro tento života. Neměla moc dát věčný život těm, kteří ji jedli. Výrazem „vaši otcové“ se distancoval od padlé lidské rasy a naznačil svoje božství.

6,50 Na rozdíl od many o sobě Pán Ježíš mluvil jako o chlebu života, který sestupuje z nebe. Každý, kdo jedl tento chléb, nezemře. Neznačená to, že nezemře fyzicky, ale že bude mít věčný život v nebi. I když člověk fyzicky zemřel, jeho tělo bude v poslední den vzkříšeno a věčnost stráví s Pánem.

V tomto a následujících verších Pán Ježíš opakovaně mluvil o tom, že z něj lidé jedí. Co tím myslí? Má doslova na mysli, že z něj lidé musí jíst? Tato představa je samozřejmě nemožná a odporná. Někteří se ovšem domnívají, že tím učil, že z něj musíme jíst při přijímání, že nějakým zázračným způsobem jsou chléb a víno proměněny v Kristovo tělo a krev a že abychom byli spaseni, musíme na tom mít účast. Toto však Ježíš neřekl. Podle kontextu je celkem jasné, že jíst z něj znamená věřit v něj. Když Pánu Ježíši Kristu důvěřujeme jako svému Spasiteli, přisvojíme si ho vírou. Máme podíl na jeho výsadách a jeho díle. Augustin řekl: „Věřte, a už jste pojedli.“

6,51 Ježíš je ten živý chléb. Nejenže žije sám o sobě, ale také dává život. Ten, kdo jí tento chléb, bude žít na věčnost. Ale jak se to může stát? Jak může dát Pán věčný život hříšníkům, kteří se provinili? Odpověď nalezneme v druhé části verše: „A chléb, který já dám za život světa, je mé tělo.“ Zde Pán Ježíš mluví předem o své smrti na kříži. Dá svůj život jako výkupné za hříšníky. Jeho tělo bude zlámáno a jeho krev bude prolita jako oběť za

hříchy. Zemře jako Zástupce. Splatí trest, který si naše hříchy zasloužily. A proč to udělá? Udělá to pro život světa. Nezemře pouze za židovský národ nebo pouze za vyvolené, ale jeho smrt bude mít dostatečnou hodnotu pro celý svět. Samozřejmě to neznámá, že bude spasen celý svět, ale že hodnota díla Pána Ježíše na Golgotě by byla dostačující pro celý svět, kdyby všichni lidé přišli ke Kristu.

6,52 Židé stále přemýšleli o obyčejném, materiálním chlebu a fyzickém těle. Nedokázali se povznést nad věci, které se týkají tohoto života. Neuvědomovali si, že Pán Ježíš používal materiální věci, aby učil duchovní pravdy. Proto se mezi sebou ptali, jak by tento člověk mohl dát ostatním své tělo k jídlu. Padák se otevře až poté, co člověk vyskočí z letadla. Víra předchází vidění a připravuje duši, aby rozuměla, srdce, aby věřilo, a víru, aby poslouchala. Veškeré otázky, které začínají „Jak?“, jsou zodpovězeny, když se člověk podvolí Kristově autoritě, stejně jako Pavel, když řekl: „Pane, co chceš, abych učinil?“

6,53 Ježíš, který věděl o všem, si opět přesně uvědomoval, o čem přemýšlejí a co říkají. Vážně je tedy varoval, že pokud nejedí jeho tělo a nepijí jeho krev, nebudou mít v sobě život. To by nemělo odkazovat na chléb a víno, které měli při večeři Páně. Když Pán té noci, kdy byl zrazen, ustanovil večeři, jeho tělo ještě nebylo zlámáno a jeho krev ještě nebyla prolita. Učedníci měli podíl na chlebu a víně, ale nejedli skutečně jeho tělo, ani nepili jeho krev. Pán Ježíš jednoduše říkal, že pokud vírou neuznáme, jakou cenu pro nás měla jeho smrt na Golgotě, nemůžeme být nikdy spaseni. Musíme v něj věřit, přijmout ho, důvěřovat mu a přivlastnit si ho.

6,54 Když srovnáme tento verš s veršem 47, můžeme jasně ukázat, že jíst jeho tělo a pít jeho krev znamená věřit v něj. Ve verši 47 čteme, že „kdo věří ve mne, má život věčný“. Ve verši 54 se dozvídáme, že kdo jí jeho tělo a pije jeho krev, má život věčný. Dvě věci, které se rovnají třetí, jsou si rovny i vzájemně. Jíst jeho tělo a pít jeho krev znamená věřit v něj. Všichni, kteří v něj věří, budou v poslední den vzkříšeni. Tím jsou samozřejmě myšlena těla těch, kteří zemřeli a věřili v Pána Ježíše.

6,55 Tělo Pána Ježíše je opravdu pokrm²² a jeho krev je opravdu nápoj (B21). Je to v protikladu k pokrmu a nápoji, který dává svět a má význam pouze dočasně. Hodnota smrti Pána Ježíše je nekonečná. Ti, kteří z něj jedí vírou, získávají život, který potrvá navěky.

6,56 Mezi ním a těmi, kteří v něj věří, je velice těsné spojení. Každý, kdo jí jeho tělo a pije jeho krev, zůstává v Pánu a on zůstává v něm. Neexistuje nic bližšího a důvěrnějšího než toto. Když jíme obyčejné jídlo, dostává se do našeho těla a stává se naší součástí. Když přijmeme Pána Ježíše za svého Vykupitele, vstupuje do našeho života, aby v nás zůstal, a my v něm zůstáváme (neustále přebýváme) také.

6,57 Pán zde uvedl další znázornění úzkého vtahu mezi ním a jeho lidmi. Tím příkladem bylo jeho vlastní spojení s Bohem Otcem. Živý Otec poslal Pána Ježíše na zem. (Výrazem „živý Otec“ je myšlen Otec, který dává život.) Jako člověk tady na zemi žil kvůli Otcovu rozhodnutí. Svůj život žil v nejtěsnějším spojení a souladu s Bohem Otcem. Bůh byl středem i okrajem jeho života. Měl v úmyslu zabývat se Bohem Otcem. Byl zde na zemi jako člověk, a svět si neuvědomil, že je to Bůh zjevený v těle. I když ho svět nechápal, byl s Otcem jedno. Žili v nejužším důvěrném vztahu. Přesně tak je to s věřícími v Pána Ježíše. Jsou na světě, nepochopeni světem, nenáviděni a často postihováni. Protože však svou víru a důvěru vložili v Pána Ježíše, žijí kvůli němu. Jejich život je těsně svázán s jeho životem a tento život potrvá navěky.

6,58 Zdá se, že tento verš shrnuje vše, co v předchozích verších Pán řekl. On je ten chléb, který sestoupil z nebe. Je více než mana, kterou otcové jedli na poušti. Tento chléb byl pouze dočasný. Byl určený pouze pro tento život. Kristus je však Boží chléb, který dává věčný život všem, kteří jej jedí.

6,59 Zástup následoval Ježíše a jeho učedníky ze severovýchodní části Galilejského moře do Kafarnaum. Podle všeho Ježíše našli v synagoze²³ a zde k nim pronesl poselství o chlebu života.

6,60 V té době už měl Pán Ježíš mnohem více učedníků než původních dvanáct. Každý,

kdo jej následoval a vyznával, že přijal jeho učení, byl považován za učedníka. Avšak ne každý, kdo byl považován za jeho učedníka, byl skutečným věřícím. Nyní mnozí, kteří tvrdili, že jsou jeho učedníci, řekli: „To je tvrdá řeč.“ Mysleli tím, že jeho učení bylo pohoršlivé. Nešlo ani o to, že to pro ně bylo těžké pochopit, jako o to, že to pro ně bylo nepříjemné uznat. Když řekli: „Kdo to může poslouchat,“ mysleli tím: „Kdo může vydržet poslouchat takto urážlivé učení?“

6,61 Zde opět nacházíme důkaz, že Pán věděl všechno. Ježíš přesně věděl, co učedníci říkají. Věděl, že reptají proti jeho tvrzení, že sestoupil z nebe, a nelíbí se jim, když říká, že lidé musí jíst jeho tělo a pít jeho krev, aby měli věčný život. Proto se jich zeptal: „To vás pohoršuje?“

6,62 Byli pohoršeni, protože řekl, že sestoupil z nebe. Nyní se jich zeptal, co by si mysleli, kdyby viděli, jak vystupuje zpátky do nebe, což věděl, že udělá po svém vzkříšení. Také je pohoršovalo jeho tvrzení, že člověk musí jíst jeho tělo. Co by si mysleli pak, kdyby to tělo viděli, jak vystupuje tam, kde bylo dříve? Jak by pak lidé mohli jít fyzické tělo a pít jeho skutečnou krev poté, co odešel zpět k Otcovi?

6,63 Tito lidé mysleli, že Ježíš mluvil o svém těle z masa a kostí. Zde jim však řekl, že věčný život člověk nezískává tím, že jí tělo, ale skrze dílo svatého Božího Ducha. Tělo nemůže dávat život, pouze Duch. Jeho slova brali doslova a neuvědomili si, že je třeba je chápat duchovně. Pán Ježíš jim proto vysvětlil, že slova, která řekl, jsou duch a život. Pokud lidé jeho slova o jedení jeho těla a pití jeho krve pochopili duchovně, tedy že se jedná o víru v něj, a toto poselství přijali, mají věčný život.

6,64 I když jim Pán toto řekl, zároveň si uvědomoval, že někteří jeho posluchači nerozuměli, protože nevěřili. Problém nebyl ani v jejich schopnosti porozumět, ale v jejich neochotě. Ježíš od začátku věděl, že někteří z jeho takzvaných následovníků v něj nevěří a jeden z jeho učedníků ho zradí. Ježíš to samozřejmě věděl od věčnosti, zde to však nejspíše znamená, že si toho byl vědom od počátku své služby na zemi.

6,65 Nyní vysvětloval, že kvůli jejich nevěře jim dříve řekl, že nikdo k němu nemůže přijít, pokud mu to nebylo dáno od Otce. Taková slova jsou útokem na lidskou pýchu, neboť člověk si myslí, že si spasení může zasloužit. Pán Ježíš lidem řekl, že i schopnost přijít k němu může dát jedině Otec.

E. Smišené reakce na Spasitelova slova (6,66–7,1)

6,66 Ukázalo se, že slova Pána Ježíše byla pro mnohé, kteří jej následovali, tak odporná, že odešli a už s ním nechtěli mít nic společného. Tito učedníci nebyli pravými věřícími. Pána Ježíše následovali z různých důvodů, ne však z ryzí lásky k němu nebo proto, že by chápali, kdo je.

6,67 V tuto chvíli se Pán Ježíš obrátil na dvanáct učedníků a vyzkoušel je otázkou, zda ho také chtějí opustit.

6,68 Za zmínku stojí Petrova odpověď. V podstatě řekl: „Pane, jak bychom tě mohli opustit? To, co učíš, vede k věčnému životu. Pokud od tebe odejdeme, neexistuje nikdo, ke komu bychom mohli jít. Kdybychom tě opustili, zpečetili bychom svůj osud.“

6,69 Petr, který mluvil za všech dvanáct, dále řekl, že uvěřili a poznali, že Pán Ježíš je *Mesiáš*, Syn Boha živého (BKR).²⁴ Opět si všimněte pořadí slov „uvěřili a poznali“. Nejprve svou víru vložili do Pána Ježíše Krista a poté poznali, že je skutečně vše, co tvrdil, že je.

6,70 Ve verších 68 a 69 Petr mluvil v 1. osobě množného čísla za všech dvanáct učedníků. Zde ve verši 70 jej Pán opravil. Neměl by s takovou jistotou tvrdit, že všech dvanáct je opravdově věřících. Je pravda, že Pán oněch dvanáct učedníků vybral, avšak jeden z nich byl ďábel. V jejich společenství byl jeden, který o Pánu Ježíši Kristu nesměšlel stejně jako Petr.

6,71 Pán Ježíš věděl, že ho Jidáš Iškariotský zradí. Věděl, že jej Jidáš nikdy nepřijal jako Pána a Spasitele. Opět zde máme vševědoucího Pána. Máme také důkaz o tom, že se Petr mohl mýlit, když mluvil za učedníky!

Když Pán Ježíš mluvil o chlebu života, začal jednoduchým učením. Jak ale pokračoval,

bylo zřejmé, že Židé jeho slova odmítají. Čím více zatvrzovali svá srdce a rozum pravdě, tím složitější bylo jeho učení. Nakonec mluvil o tom, že je třeba jíst jeho tělo a pít jeho krev. To už bylo moc! Řekli: „To je tvrdá řeč. Kdo to může poslouchat?“ a přestali jej následovat. Odmítnutí pravdy má za následek neschopnost úsudku. Protože neviděli, dostávají se na místo, kde vidět nemohou.

V. Třetí rok služby Syna člověka: Jeruzalém (7,1–10,39)

A. Ježíš napomíná své bratry (7,1–9)

7,1 Mezi kapitolami 6 a 7 uplynula doba několika měsíců. Ježíš zůstal v Galileji. V Judsku, které bylo základnou Židů, zůstat nechtěl, protože jej chtěli zabít. Obecně se má za to, že Židé,²⁵ o kterých se v tomto verši mluví, patřili k vůdcům. To oni nejvíce nenáviděli Pána Ježíše a hledali příležitost, jak se ho zbavit.

7,2 Svátek stánků byl v židovském kalendáři důležitou událostí. Vycházel na čas sklizně a oslavoval to, že poté, co Židé vyšli z Egypta, spali v provizorních přístřešcích. Byl to veselý, radostný svátek, očekávání dne příchodu, kdy Mesiáš bude vládnout a spasený židovský národ bude přebývat v pokoji a blahobytu.

7,3 Pánovi bratři, o kterých je zmínka ve verši 3, byli pravděpodobně Mariini synové, kteří se narodili po Ježíšovi (někteří tvrdí, že to byli bratrance nebo jiní vzdálení příbuzní). Je však jedno, jak blízký byl jejich vztah k Ježíši, na jejich spasení to nemělo totiž vliv. Nevěřili v Pána Ježíše opravdově. Řekli mu, že by měl jít na svátek stánků do Jeruzaléma a učinit tam nějaký zázrak, aby jeho učedníci viděli, co umí. Učedníci, o kterých je zde řeč, nepatřili k dvanácti, ale byli to ti z Judska, kteří tvrdili, že jsou následovníci Pána Ježíše.

I když v něj nevěřili, chtěli, aby se veřejně projevoval. Možná jim šlo o pozornost, kterou by získali jakožto příbuzní slavné osoby. Nebo mu spíše záviděli jeho slávu a naléhali na něj, aby šel do Judska v naději, že ho tam zabijí.

7,4 Tato slova jsou zřejmě sarkastická. Zdá se, že jeho příbuzní naznačovali, že Pán vyhledával pozornost. Proč by jinak vykonal ty všechny zázraky v Galileji, kdyby se nechtěl proslavit? „Nyní máš velkou příležitost,“ říkali ve skutečnosti. „Snažil ses, aby ses stal slavným. Měl bys jít na svátek do Jeruzaléma. Budou tam stovky lidí a budeš mít možnost pro ně učinit zázraky. Galilea je klidné místo a ty zde vykonáváš zázraky prakticky tajně. Proč to děláš, když víme, že se chceš stát známým?“ Poté dodali: „Činíš-li tyto věci, ukaž se světu.“ Zdá se, že tím mysleli: „Pokud jsi opravdu Mesiáš a své zázraky děláš, abys to dokázal, proč tyto důkazy neposkytneš tam, kde budou opravdu platné, tedy v Judsku?“

7,5 Jeho bratři neměli upřímný zájem na tom, aby jej viděli, jak je oslavován. Ve skutečnosti mu nevěřili, že je Mesiáš, ani nebyli ochotni se mu svěřit do rukou. To, co řekli, bylo myšleno sarkasticky. Jejich srdce nebyla před Pánem opravdová. Pro Pána Ježíše muselo být obzvláště trpké, že jeho vlastní bratři pochybují o jeho slovech a jeho díle. Přesto je časté, že ti, kdo jsou věrní Bohu, mají své největší protivníky v těch, kteří jsou jim nejbližší a nejdražší.

7,6 Pánův život byl řízen od počátku do konce. Každý den a každý okamžik byl v souladu s předem stanoveným plánem. Ještě nastal příhodný čas, aby se veřejně projevil. Věděl přesně, co jej čeká, a Boží vůle nebylo, aby šel v tuto chvíli do Jeruzaléma, aby tam veřejně vystoupil. Připomněl však bratrům, že jejich čas je vždy připraven neboli vhodný. Žili podle svých vlastních tužeb, a ne v poslušnosti Boží vůle. Mohli si dělat vlastní plány a cestovat, jak se jim zlíbilo, protože se soustředili pouze na vlastní vůli.

7,7 Svět nemohl nenávidět Pánovy bratry, protože patřili světu. Byli společně se světem proti Ježíši. Celý jejich život byl v souladu se světem. Světem je zde myšlen systém, který vytvořil člověk a ve kterém není místo pro Boha, ani jeho Krista: svět kultury, umění, vzdělání či náboženství. V Judsku šlo ve skutečnosti o náboženský svět, protože to byli židovští vůdcové, kteří nejvíce nenáviděli Krista.

Svět Krista nenáviděl, protože o něm svědčil, že jeho skutky jsou zlé. Je to smutné konstatování zvrácené lidské povahy, že když člověk bez hříchu a poskvrny přišel na svět, svět se jej snažil zabít. Dokonalost Kristova života ukázala, jak je život ostatních nedokonalý. Stejně jako rovná linie odhaluje pokrivenost klikaté, když jsou dány vedle sebe, tak Pánův příchod na svět odhalil člověka v celé jeho hříšnosti. Člověku se nelíbilo, že bylo odhaleno, kdo je. Místo aby se kál a prosil Boha o milost, snažil se zničit toho, kdo jeho hříchy odhalil.

F. B. Meyer říká:

Je to jedno z nejhorších napomenutí, které Ztělesněná láska může dát, když o dnešních lidech říká, stejně jako o některých v době svého ztělesnění: „Svět vás nemůže nenávidět.“ Nebýt nenáviděn světem, ale být jím milován, polichocen a hýčkán, je jedno z nejhorších postavení, do jakých se křesťan může dostat. Dávný mudrc se ptal: „Co zlého jsem udělal, že o mně mluví dobře?“ Absence nenávisti světa dokazuje, že proti němu nesvědčíme, že jeho skutky jsou zlé. Vřelost lásky světa dokazuje, že jsme jeho. Přátelství se světem znamená nepřátelství s Bohem. Kdokoliv se tedy bude přátelit se světem, je Boží nepřítel (J 7,7; 15,19; Jk 4,4).²⁶

7,8 Pán Ježíš svým bratrům řekl, aby na ten svátek šli. Bylo to velice smutné. Předstírali, že jsou zbožní. Chtěli dodržovat slavení svátku stánků. Měli však mezi sebou Božího Krista a nemilovali ho. Člověk miluje náboženské rituály, protože je může dodržovat bez jakéhokoliv zájmu v srdci. Když však stojí tvář v tvář osobě Krista, cítí se nesvůj. Ježíš řekl, že na tento svátek ještě²⁷ nevstoupí, protože jeho čas ještě nepřišel. Nemyslel tím, že vůbec nepůjde svátek slavit, protože ve verši 10 se dozvídáme, že šel. Myslel tím spíše, že nepůjde se svými bratry a nebude se velkolepě, veřejně projevovat. Ještě nepřišel vhodný čas. Pokud měl jít, šel v tichosti a s minimem pozornosti.

7,9 Pán tedy poté, co jeho bratři odešli slavit svátek, zůstal v Galileji. Zanechali zde toho, který jim mohl poskytnout potěšení a radost, o kterých svátek stánků vyprávěl.

B. Ježíš vyučuje v chrámě (7,10–31)

7,10 Nějaký čas poté, co Pánovi bratři vyšli do Jeruzaléma, se sem v tichosti vydal i on sám. Jakožto oddaný Žid chtěl tento svátek slavit. Avšak jakožto poslušný Boží Syn nemohl tak učinit veřejně, ale v tajnosti.

7,11 Židé, kteří ho během svátku hledali, byli nepochybně vůdcové, kteří se jej snažili zabít. Když se ptali: „Kde je?“, nebylo to proto, že jej chtěli uctívat, ale zničit.

7,12 Je jasné, že Pánova přítomnost vyvolávala mezi lidmi pozdvižení. Zázraky, které konal, stále více nutily lidi, aby přemýšleli o tom, kdo skutečně je. Lidé si na svátku potají šuškali o tom, zda je opravdový či falešný prorok. „Jedni říkali: ‚Je dobrý,‘ jiní říkali: ‚Není, vždyť svádí zástup.‘“

7,13 Odpor židovských vůdců tak přitvrdil, že se nikdo neodvážil mluvit v jeho prospěch. Nepochybně se našla spousta lidí, kteří ho uznávali jako opravdového Mesiáše Izraele, neměli však odvalu přijít a říct to, protože se báli, že je za to vůdcové potrestají.

7,14 Svátek stánků trval několik dní. Když byl zrovna v polovině, Ježíš vstoupil do venkovního areálu chrámu (známého jako nádvoří, kde měli lidé dovoleno se shromažďovat) a učil.

7,15 Ti, kteří Spasitele slyšeli, se divili. To, co na ně nejvíce zapůsobilo, byla bezpochyby jeho znalost Starého zákona. Jejich pozornost však také upoutal rozsah jeho vědomostí a schopnost učit. Věděli, že Ježíš nikdy nenavštěvoval žádnou prestižní náboženskou školu té doby, a nechápali, jak může být tak vzdělaný. Svět se neustále dívá a často si stěžuje, když se objeví věřící bez formálního náboženského vzdělání, kteří jsou schopni kázat a učit Boží slovo.

7,16 Je krásné opět vidět, jak Pán odmítl nechat si připsat zásluhy a jen se snažil vzdát slávu svému Otci. Ježíš odpověděl, že jeho učení není jeho, ale pochází od toho, který ho poslal. Vše, co Pán Ježíš řekl nebo učil, mu uložil Bůh. Nedělal nic bez Otce.

7,17 Kdyby Židé opravdu chtěli zjistit, zda je jeho poselství pravdivé, nebo ne, bylo by to pro ně snadné. Pokud někdo bude chtít činit Boží vůli, Bůh mu zjeví, zda Kristovo učení

pochází od něj, nebo zda Pán jen učil, co chtěl. Každý, kdo upřímně hledá pravdu, zde má nádherné zaslíbení. Pokud to člověk myslí vážně a opravdu chce poznat pravdu, Bůh mu ji zjeví. „Poslušnost je orgánem duchovního poznání.“

7,18 Každý, kdo mluví ze sebe, tj. podle své vůle, hledá vlastní slávu. To však nebyl případ Pána Ježíše. Hledal slávu Otce, který ho poslal. A protože jeho úmysly byly naprosto čisté, jeho poselství bylo pravdivé. Nebyla v něm žádná nepravost.

Taková slova lze říct pouze o Ježíši. Ostatní učitelé měli ve své službě vždy alespoň trochu sobeckosti. Oslavovat Boha místo sebe by mělo být cílem každého Pánova služebníka.

7,19 Pán poté přímo obvinil Židy. Připomněl jim, že jim Mojžíš dal Zákon. Radovali se z toho, že jim patří Zákon. Zapomněli na to, že vlastnit Zákon není žádná ctnost. Zákon vyžadoval poslušnost jeho zásadám a příkázáním. Byť se tedy těšili ze Zákona, nikdo z nich jej očividně nedodržoval, neboť i tehdy plánovali, že zabijí Pána Ježíše. Zákon výslovně zakazoval vraždu. Tím, že Pána Ježíše Krista zamýšleli zabít, porušovali Zákon.

7,20 Lidé cítili, jak ostré je Ježíšovo nařčení, ale místo aby uznali, že má pravdu, jej začali slovně napadat. Řekli, že má démona. Zpochybnili jeho tvrzení, že by jej usilovali zabít.

7,21 Ježíš se nyní vrátil zpátky k uzdravení nemohoucího člověka u rybníku Bethesda. Právě tento zázrak vzbudil proti němu nenávisť židovských vůdců a v té chvíli se zrodily jejich zlé plány na jeho zabití. Pán jim připomněl, že udělal jeden skutek, a všichni se tomu diví. Ne, že by ho obdivovali, ale byli v šoku z toho, že něco takového učinil v sobotu.

7,22 Mojžíšův zákon nařizoval, aby byli chlapi obřezáni osm dní po narození. (Ve skutečnosti obřizka nepocházela od Mojžíše, ale praktikovali ji už „otcové“, tj. Abraham, Izák, Jákob a další.) I když osmý den připadl na sobotu, Židé neviděli nic špatného na tom chlapce obřezat. Připadalo jim, že je to nezbytné a že Hospodin takovéto skutky dovoluje.

7,23 Jestliže v sobotu obřezávali děti, aby uposlechli Mojžíšův zákon o obřizce, proč by jim mělo připadat špatné, že Pán Ježíš v sobotu uzdravil celého člověka? Pokud Zákon

dovoloval nezbytný skutek, nedovolil by také milosrdný čin?

Obřízka je menší chirurgický zákrok na dítěti mužského pohlaví. Není třeba dodávat, že je to bolestivé a tělesný přínos je bezvýznamný. Naproti tomu Pán Ježíš v sobotu kompletně uzdravil člověka a Židé ho za to kritizovali.

7,24 Problémem Židů bylo, že soudili podle vnějšího zdání, ne podle vnitřní skutečnosti. Jejich soud nebyl spravedlivý. Skutky, které se zdály naprosto oprávněné, když je učinili oni, byly naprosto špatné, když je vykonal Pán. Lidé mají sklon soudit spíše podle toho, co vidí, než podle skutečnosti. Pán Ježíš neporušil Mojžíšův zákon; to oni jej porušovali svou nesmyslnou nenávistí k němu.

7,25 V té době už se v Jeruzalémě vědělo, že se židovští vůdcové spikli proti Ježíšovi. Někdo z lidu se zde zeptal, zda to není ten, kterému usilovali o život.

7,26 Nedokázali pochopit, že ho nechali mluvit tak otevřeně a směle. Jestliže ho vůdcové nenáviděli tak, jak se lidé domnívali, proč mu dovolili pokračovat? Je možné, že nakonec zjistili, že je skutečně Mesiáš, jak o sobě tvrdil?

7,27 Lidé, kteří Ježíšovi nevěřili, že je Mesiáš, mysleli, že vědí, odkud je. Domnívali se, že přišel z Nazaretu. Znali jeho matku Marii a měli za to, že jeho otcem je Josef. V té době se mezi Židy věřilo, že až Mesiáš přijde, bude to znenadání a záhadně. Nenapadlo je, že se narodí jako dítě a vyrostе jako člověk. Ze Starého zákona měli vědět, že se narodí v Betlémě, ale zdálo se, že je detaily ohledně Mesiášova příchodu nezajímaly. To proto řekli: „Až přijde Kristus, nikdo nebude vědět, odkud je.“

7,28 V tuto chvíli Ježíš zvolal k lidem, kteří se shromáždili a poslouchali rozhovor. Řekl, že ho vskutku znají a vědí, odkud přišel. Mluvil zde o tom, že ho znají jen jako člověka. Znali ho jako Ježíše Nazaretského. Co však nevěděli, bylo, že byl také Bůh. To jim vysvětlil ve zbytku verše.

Pokud jde o jeho lidskou část, žil v Nazaretu. Měli si ale také uvědomit, že nepřišel sám od sebe, ale že ho poslal Bůh Otec, kterého tito lidé neznali. Jinými slovy Pán Ježíš přímo tvrdil, že je roven Bohu. Nepřišel sám od

sebe, tedy ze svého vlastního pověření, ani činit vlastní vůli. Na svět ho poslal pravdivý Bůh a toho Boha neznali.

7,29 On ho však znal. Přebýval s Bohem po celou věčnost a v každém ohledu si byl s Bohem Otcem roven. Když totiž Pán řekl, že je od Boha, neměl na mysli pouze to, že ho Bůh poslal, ale že s Bohem vždy žil a byl si s ním roven ve všech ohledech. Ve slovech „on mne poslal“ Pán nejsrozumitelnějším způsobem vyjádřil, že je ten Boží Kristus, ten Pomazaný, kterého Bůh poslal na zem, aby dokončil vykupitelské dílo.

7,30 Židé chápali závažnost Ježíšových slov a uvědomovali si jeho tvrzení, že je Mesiáš. Považovali to za jasné rouhání a snažili se ho zatknout, nemohli však na něj vztáhnout ruku, protože ještě nepřišla jeho hodina. Boží moc Pána Ježíše chránila před zlými lidskými intrikami až do doby, kdy měl být obětován jako oběť za hřích.

7,31 Mnoho lidí ve skutečnosti v Pána Ježíše uvěřilo. Rádi bychom doufali v to, že jejich víra byl opravdová. Jejich uvažování bylo následující – co více by ještě mohl Ježíš učinit, aby dokázal, že je Mesiáš? Kdyby Kristus přišel a Ježíš by nebyl Mesiáš, byl by schopen vykonat více nebo větší znamení než Ježíš? Na základě jejich otázky je zřejmá jejich víra, že Ježíšovy zázraky dokazovaly, že je skutečně Mesiáš.

C. Nevraživost farizeů (7,32–36)

7,32 Jak se farizeové pohybovali mezi lidmi, slyšeli právě probíhající debatu. Zástup si povídal o Spasiteli. Ne však, že by si na něj stěžovali, ale tajně projevovali svůj obdiv k němu. Farizeové se obávali, že by to mohlo přerůst v obrovské hnutí za přijetí Ježíše, a tak poslali strážce, aby ho zajali.

7,33 Slova z verše 33 jsou zcela jistě adresována jak strážcům, kteří ho přišli zatknout, tak farizeům a lidu obecně.

Pán Ježíš tím ani v nejmenším nezlehčil to, co předtím řekl. Pokud něco, tak tomu jediné dodal na důrazu. Připomněl jim, že s nimi bude už jen krátký čas a poté se vrátí zpátky k Bohu Otci, který ho poslal. To farizee nepochybně popudilo ještě více.

7,34 Přejde den, kdy jej farizeové budou hledat, ale nenaleznou ho. V jejich životě přijde doba, kdy budou potřebovat Spasitele, ale bude již příliš pozdě. Bude už v nebi a kvůli své nevěře a zkaženosti se tam s ním nebudou moct potkat. Slova tohoto verše jsou zvláště závažná. Připomínají nám, že existuje něco jako promarněná šance. Lidé mohou mít šanci být dnes spaseni; pokud ji odmítnou, už se možná nikdy znovu nenaskytne.

7,35 Židé význam Pánových slov nepochopili. Neuvědomovali si, že se vrátí zpátky do nebe. Mysleli si, že třeba půjde do světa kázat, sloužit Židům, kteří žili v diaspoře mezi Řeky, nebo že bude možná učít samotné Řeky.

7,36 Znovu se podívali nad jeho slovy. Co tím myslel, když řekl, že ho budou hledat, ale nebudou ho moct nalézt? Kam to jen půjde, že ho tam nebudou moct následovat? Židé zde názorně dokládají slepotu nevěry. Není temnějšího srdce než toho, které odmítá přijmout Pána Ježíše. Dnes se říká, že „není slepějších než těch, kteří nechtějí vidět“. To byl přesně tento případ. Nechtěli přijmout Pána Ježíše, a tak ho ani přijmout nemohli.

D. Zaslíbení Ducha svatého (7,37–39)

7,37 Tento obřad není zmíněn ve Starém zákoně, ale Židé nosili vodu z rybníka Siloe a za každý den z prvních sedmi dní svátku stánků ji nalávali do stříbrného umyvadla u oltáře zápalných obětí. Toto se nevykonávalo osmého dne, a o to více byla Kristova nabídka vody udivující. Židé již prošli tímto náboženským rituálem, ale přesto nebyli v srdci uspokojeni, protože skutečně nechápali, jak hluboký význam tento svátek měl. Předtím, než odešli do svých domovů, v poslední, velký den svátku, Ježíš vstal a zvolal k nim. Vybídl je, aby k němu přišli pro duchovní uspokojení. Zvláště pak věnuje pozornost volbě slov. Vybídl každého, kdo žízni. Jeho evangelium bylo evangeliem pro všechny. Nebyl nikdo, kdo by nemohl být spasen, pokud by jednoduše přišel ke Kristu.

Všimněte si však také podmínky. Písmo říká: „Žízni-li kdo.“ Žízeň zde představuje duchovní potřebu. Pokud člověk neví, že je hříšník, nikdy nebude chtít být spasen. Pokud si

neuvědomí, že je ztracen, nikdy nebude chtít být nalezen. Pokud si člověk nebude vědom obrovského duchovního strádání ve svém životě, nikdy nebude chtít přijít k Pánu, aby doplnil to, co mu chybí. Spasitel pozval žíznicí duši, aby přišla k němu – ne do kostela, ke kazateli, vodě křtu nebo Pánově stolu. Ježíš řekl: „Ať přijde ke mně.“ Nikdo ani nic jiného nebude stačit. „Ať přijde ke mně a pije.“ Slovo „pít“ zde znamená přijmout Krista za svého. Znamená to důvěřovat mu jako Pánu a Spasiteli. Znamená to přijmout ho do svého života, jako bychom přijali do těla sklenici vody.

7,38 Verš 38 dokazuje, že přijít ke Kristu a pít je totéž, co *věřit* v něj. Všichni, kdo v něj věří, uspokojí své potřeby a získají řeky duchovního požehnání, které z nich budou pramenit ke druhým. V celém Starém zákoně se učí, že ti, kdo přijali Mesiáše, se sami občerství a přinesou požehnání ostatním (např. Iz 55,1). Slova „řeky živé vody poplynou z jeho nitra“ znamenají, že z vnitřního života člověka budou vyvěrat prameny pomoci druhým. Stott poznamenává, že pijeme malými douškami, které jsou však znásobeny v obrovský soutok tekoucích pramenů. Temple varuje: „Nelze, aby v člověku přebýval Boží Duch, a on si ho nechával pro sebe. Tam, kde je Duch, vyvěrá na povrch; kdyby nevyvěral ven, žádný by tam nebyl.“

7,39 Je zde jasně řečeno, že výraz „živá voda“ odkazuje na Ducha svatého. Verš 39 je velice důležitý, protože učí, že každý, kdo přijímá Pána Ježíše Krista, také získává Božího Ducha. Jinými slovy, není pravda, jak někteří tvrdí, že Duch svatý přichází, aby přebýval v člověku, až po nějaké době po jeho obrácení. Tento verš jasně a zřetelně tvrdí, že každý, kdo uvěří v Krista, získává Ducha. V době, kdy Pán Ježíš pronesl tato slova, ještě Duch svatý nebyl dán. Když Duch svatý sestoupil v den Letnic, bylo to až poté, co se Pán Ježíš vrátil zpátky do nebe a byl oslaven. Od té chvíle v každém opravdovém věřícím v Pána Ježíše Krista přebývá Duch svatý.

E. Rozdílné názory na Ježíše (7,40–53)

7,40–41 Mnozí z těch, kteří poslouchali, si nyní mysleli, že je Ježíš prorok, o kterém

Mojžíš mluvil v 5. Mojžíšově 18,15.18. Jiní byli dokonce ochotni uznat, že je Ježíš Mesiáš. Někteří si však mysleli, že je to nemožné. Věřili, že Ježíš přišel z Nazaretu v Galileji, a ve Starém zákoně nebylo žádné proroctví o tom, že Kristus přijde z Galileje.

7,42 Tito Židé měli pravdu, když se domnívali, že Kristus přijde z Betléma a bude pocházet z Davidova rodu. Kdyby si bývali dali tu práci, zjistili by, že se Ježíš v Betlémě narodil a že skrze Marii byl přímým Davidovým potomkem.

7,43 Kvůli těmto odlišným názorům a jejich nevědomosti vůbec vznikl v zástupu kvůli Kristu rozkol. Je to pokaždé stejné. Pokud jde o Ježíše Krista, lidé jsou rozděleni. Někteří říkají, že byl pouze člověk jako my. Jiní jsou ochotni uznat, že byl největším člověkem, jaký kdy žil. Ti, kdo věří Božím slovu, však vědí, že „Mesiáš... je nade vším, Bůh pozehaný na věky“ (Ř 9,5).

7,44 Někteří lidé se stále snažili Pána Ježíše zatknout, nikomu se to však nepodařilo. Pokud totiž člověk kráčí podle Boží vůle, na zemi neexistuje žádná moc, která by mu mohla překážet. „Jsme nesmrtelní, dokud není naše dílo dokonáno.“ Pánův čas ještě nepřišel, a lidé jej nemohli nijak zranit.

7,45 Farizeové a velekněží nyní poslali strážce, aby Ježíše zajali. Strážci se vrátili bez Pána. Velekněže a farizee to namíchlo, a zeptali se strážců, proč ho nepřivedli.

7,46 Zde máme uveden příklad, kdy museli hříšníci mluvit o Spasiteli dobře, přestože jej sami nepřijali. Jejich památná slova byla: „Nikdo nikdy takto nemluvil!“ Tito strážci v ten den nepochybně vyslechli spoustu lidí, nikdy však neslyšeli někoho mluvit s takovou autoritou, milosrdenstvím a moudrostí.

7,47–48 Farizeové strážce zastrášili, obvinili je, že se nechali Ježíšem svést. Připomněli jim, že žádný z vůdců židovského národa v něj neuvěřil. To byl opravdu chabý argument. Bylo to k jejich hanbě, že přední muži židovského národa nepoznali Mesiáše, když přišel. Farizeové nejenže nechtěli v Pána Ježíše uvěřit, ale očividně nechtěli, aby v něj uvěřili ani ostatní. Tak je to i dnes. Spousta lidí, kteří sami nechtějí být spaseni, dělají vše,

co mohou, aby v tom zabránili také svým příbuzným a přátelům.

7,49 Zde farizeové mluvili o zástupu židovského lidu jako o neznalých a prokletých. Jejich argumentem bylo, že kdyby obyčejní lidé znali alespoň něco z Písma, věděli by, že Ježíš není Mesiáš. Více už se farizeové mýlit nemohli.

7,50 V tuto chvíli k nim promluvil Nikodém. Byl to ten, který předtím přišel k Ježíši a dozvěděl se, že se musí znovu narodit. Vypadalo to, že Nikodém doopravdy důvěřoval Pánu Ježíši Kristu a byl spasen. Zde vystoupil mezi židovské vůdce, aby se Pána zastal.

7,51 Nikodém poznamenal, že Židé nedali Ježíši šanci, aby se bránil. Židovský Zákon neodsuzoval člověka, aniž by ho předtím samotného vyslechl. Přesto to v tu chvíli židovští vůdcové dělali. Báli se faktů? Očividně ano.

7,52 Nyní se vůdcové obrátili na jednoho z nich, tj. Nikodéma. Posměšně se jej zeptali, zda také není jeden z Ježíšových následovníků z Galileje. Cožpak nevěděl, že Starý zákon nemluvil o žádném proroku, který by pocházel z Galileje? Zde se samozřejmě projevila jejich neznalost. Copak nikdy nečetli proroka Jonáše? Ten pocházel z Galileje.

7,53 Svátek stánků skončil. Lidé se vrátili do svých domovů. Někteří se se Spasitelem setkali tváří v tvář a uvěřili v něj. Většina jej však odmítla a vůdcové židovského národa byli ještě více než kdy jindy rozhodnutí, že se ho zbaví. Považovali ho za hrozbu pro jejich náboženství a způsob života.

F. Žena přistížená při cizoložství (8,1–11)

8,1 Tento verš se úzce pojí s posledním veršem kapitoly 7. Tuto spojitost uvidíme lépe, když oba verše spojíme: „A každý se odebral domů, Ježíš však odešel na Olivovou horu.“ Pravdivě Pán řekl: „Lišky mají doupata a nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil.“

8,2 Olivová hora nebyla daleko od chrámu. Časně ráno Pán Ježíš sešel dolů přes Cedronské údolí a vystoupil zpátky do města, kde se nacházel chrám. Přicházeli k němu všichni lidé a on se posadil a vyučoval je.

8,3 Učitelé Zákona (lidé, kteří prepisovali a vyučovali Písmo) a farizeové se snažili Ježíše přelstít, aby řekl něco špatně, a oni proti němu mohli vznést obvinění. Přivedli k němu ženu, která byla přistižena při cizoložství, a nechali ji stát uprostřed zástupu, nejspíše čelem k Ježíši.

8,4 Tato žena byla obviněna z cizoložství a bezesporu to byla pravda. Není důvod pochybovat o tom, že byla přistižena při tomto hrozném hříchu. Kde byl však onen muž? Často se v životě stávalo, že ženy byly potrestány, zatímco muži, přestože byli také vinni, vyvázli bez trestu.

8,5 Lest byla nyní zřejmá. Chtěli, aby Pán protičečil Mojžíšovu zákonu. Kdyby se jim to podařilo, mohli by obrátit lidi proti němu. Připomněli Pánu, že Mojžíš jim v Zákoně přikázal, aby člověka chyceného při cizoložství ukamenovali. Pro své vlastní zlé úmysly farizeové doufali, že Ježíš nebude souhlasit, a tak se ho zeptali, co na to říká. Mysleli si, že spravedlnost a Mojžíšův zákon vyžadovaly, aby z ní udělal příklad. Jak Darby říká:

Zvráceného člověka těší a uklidňuje, když nalezne někoho, kdo je ještě horší než on sám: myslí, že ho horší hřích druhého omlouvá; a zatímco vehementně obviňuje druhého, zapomíná na svoje vlastní zlo. Libuje si tak v nepravosti.²⁸

8,6 Žádná skutečná obvinění proti Pánu neměli, a tak se snažili nějaká vytvořit. Věděli, že kdyby tu ženu nechal odejít bez trestu, protičečil by Mojžíšovu zákonu, a oni by jej obvinili z nespravedlnosti. Kdyby však ženu odsoudil k smrti, mohli by tím ukázat, že je nepřitelem římské vlády, a také by mohli říct, že nemá slitování. Ježíš se však sklonil dolů a psal prstem po zemi. Neexistuje způsob, jak zjistit, co psal. Mnoho lidí je celkem přesvědčeno, že vědí. Je však pravda, že Bible nám to prostě nesděljuje.

8,7 Ježíšova reakce Židy neuspokojila a stále se dožadovali nějaké odpovědi. Ježíš tedy jednoduše řekl, že trest by se měl vykonat, avšak měl by ho vykonat ten, kdo nespáchal žádný hřích. Ježíš tak dodržel Mojžíšův zákon. Neřekl, že by žena měla být zproštěna trestu Zákona. Obvinil však všechny lidi

z toho, že sami hřešili. Ti, kdo si přejí soudit ostatní, by měli být sami čistí. Tento verš se často používá, aby omluvil hříchy. Přistupuje se k němu tak, že jsme zproštěni viny, protože každý udělal něco špatného. Tento verš však hříchy neomlouvá. Spíše odsuzuje ty, kdo jsou vinni, i když při tom nebyli chyceni.

8,8 Spasitel se opět sklonil a psal po zemi. Jsou to jediné zaznamenané případy, kdy Pán Ježíš něco psal, a to, co psal, bylo již dávno ze země smazáno.

8,9 Ti, kdo ženu obvinili, byli ve svém svědomí zahanbeni. Neměli už více co říct. Jeden po druhém začali odcházet. Všichni byli vinni, od nejstaršího po nejmladšího. Ježíš tam zůstal pouze s ženou, která stála poblíž.

8,10 V úžasné milosti Pán Ježíš ženě řekl, že všichni, kteří ji obviňovali, jsou pryč. Nebyli nikde. Z celého zástupu se nenašel ani jediný člověk, který by se odvažoval ji odsoudit.

8,11 Slovo „Pane“ je pravděpodobně použito ve významu „pan“, ne „Pán“. Když žena řekla: „Nikdo, Pane,“ Pán pronesl svoje nádherná slova: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi a od této chvíle již nehřeš.“ Pán netvrdil, že má v tomto případě občanskou pravomoc. Tato pravomoc náležela římské vládě a tam ji Pán také nechal. Neodsoudil ji, ani neomilostnil. V té době to nebylo jeho úkolem. Varoval ji však, že by se měla vyvarovat hříchů. V 1. kapitole Janova evangelia se dozvídáme, že „milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista“. Zde to máme doloženo. Ve slovech „ani já tě neodsuzuji“ máme příklad milosti; slova „od této chvíle již nehřeš“ jsou slovy pravdy. Pán neřekl: „Běž a hřeš, jak nejméně to jde.“ Ježíš Kristus je Bůh a jeho měřítkem je dokonalost. Neschvaluje hříchy v žádném rozsahu. Předkládá jí tedy dokonalé kritérium samotného Boha.²⁹

G. Ježíš, světlo světa (8,12–20)

8,12 Scéna se nyní přesouvá k chrámové pokladnici (viz v. 20). Zástup jej stále následoval. Obrátil se k lidem a učinil jedno z mnoha ohromných prohlášení týkajících se toho, že je Mesiáš. Řekl: „Já jsem světlo světa.“ Svět je v temnotě hříchu, neznalosti a marnosti.

Světlem světa je Ježíš. Kromě něj neexistuje jiné vysvobození z temnoty hříchu. Mimo něj není jiného průvodce na cestě životem, jiného poznání, pokud jde o skutečný smysl života a záležitostí věčnosti. Ježíš slíbil, že každý, kdo ho následuje, nebude kráčet v temnotě, ale bude mít světlo života.

Následovat Ježíše znamená věřit v něj. Spousta lidí má mylnou představu, že mohou žít jako Ježíš, aniž by se znovu narodili. Následovat Ježíše znamená přijít k němu v pokání, důvěřovat mu jako Pánu a Spasiteli a poté mu odevzdat celý život. Ti, kdo to udělají, budou mít v životě vedení a jasnou a zářivou naději věčného života.

8,13 Farizeové nyní Ježíše napadli v rovině zákona. Připomněli mu, že svědčil sám o sobě. Vlastní svědectví se nepovažovalo za dostačující, protože průměrný člověk nebyl objektivní. Farizeům nevadilo zpochybňovat Ježíšova slova. Ve skutečnosti pochybovali, že jsou vůbec pravdivá.

8,14 Pán uznal, že je obvykle potřeba dvou až tří svědectví. V jeho případě však bylo jeho svědectví naprosto pravé, protože je Bůh. Věděl, že přišel z nebe a do nebe se také vrátí. Oni však nevěděli, odkud přišel, ani kam jde. Mysleli si, že je prostě jeden z nich, a nevěřili, že je věčný Syn, který je roven Otci.

8,15 Farizeové soudili ostatní podle zevnějšku a podle lidských měřítek. Na Ježíše se dívali jako na tesaře z Nazaretu a vždycky si mysleli, že se nijak neliší od ostatních lidí, kteří kdy na zemi žili. Pán Ježíš řekl, že nikoho nesoudí. Může to znamenat, že nesoudil lidi podle světských kritérií, jako to dělali farizeové. Nebo více pravděpodobně je, že tím myslel, že, když přišel na svět, jeho úkolem nebylo lidi soudit, ale spasit.

8,16 Pokud by měl Pán soudit, jeho soud by byl spravedlivý a pravdivý. Je Bůh a všechno, co dělá, je ve shodě s Otcem, který ho poslal. Znovu a znovu Pán Ježíš farizeům připomínal, že je s Bohem Otcem jednotný. Přesně to vzbudilo v jejich srdcích největší odpor k němu.

8,17–18 Pán uznal, že Mojžíšův zákon vyžadoval svědectví dvou svědků. Ničím, co řekl, nechtěl tuto skutečnost popřít.

Pokud trvali na dvou svědectvích, nebylo pro něj těžké získat je. Zprv o sobě svědčil svým životem bez hříchu a slovy, která vyšla z jeho úst. Zadruhé o Pánu Ježíši svědčil Otec svým veřejným prohlášením z nebe a zázraky, které dal Pánu, aby učinil. Kristus naplnil proroctví Starého zákona, která se týkala Mesiáše, a přesto ve světle těchto silných důkazů nechtěli židovští vůdcové uvěřit.

8,19 Další otázka farizeů byla nepochybně řečena s opovržením. Možná se rozhlédli po zástupu, když řekli: „Kde je tvůj Otec?“ Ježíš jim na to odpověděl, že nevědí, kdo doopravdy je, ani neznají jeho Otce. Samozřejmě, že by energicky popřeli, že neznají Boha. Nicméně to byla pravda. Kdyby přijali Pána Ježíše, znali by také jeho Otce. Člověk však může znát Boha Otce pouze skrze Ježíše Krista. Tím, že zavrhl Spasitele, si tak znemožnili poctivě říct, že znají a milují Boha.

8,20 Zde se dozvídáme, že celý incident znamenáný v předchozích verších se odehrál u chrámové pokladnice. Pán je opět pod Boží ochranou, a nikdo na něj nemůže vztáhnout ruku, aby ho zatkl nebo zabil. Jeho hodina ještě nepřišla. „Jeho hodina“ odkazuje na dobu, kdy bude ukřižován na Golgotě, aby zemřel za hříchy světa.

H. Debata mezi Židy a Ježíšem (8,21–59)

8,21 Ježíš znovu ukázal, že přesně ví, co se stane v budoucnosti. Svým odpůrcům řekl, že odejde – myslel tím nejen svou smrt a pohřeb, ale také své vzkříšení a vstoupení zpátky do nebe. Židé budou stále hledat Mesiáše, aniž by si uvědomili, že je již navštívil a oni ho zavrhl. Kvůli tomuto zavržení zemřou ve svém hříchu (v řečtině je „hřích“ v jednotném čísle). Bude to znamenat, že nikdy nebudou moct vstoupit do nebe, kam odešel Ježíš. Toto je závažná pravda! Ti, kteří odmítají přijmout Pána Ježíše, nemají naději, že se dostanou do nebe.

8,22 Židé nechápali, že Pán mluví o svém návratu do nebe. Co myslel tím, že odejde? Myslel tím, že unikne jejich plánu zabít ho tím, že si sám vezme život? Bylo zvláštní, že si tohle mysleli. Kdyby se měl zabít, neexistovalo by nic, co by jim bránilo udělat totéž a následovat ho ve smrti. Byl to však jen další

příklad temnoty nevěry. Je až ohromující, že mohli být tak hloupi a nevědět, co Spasitel říká.

8,23 Pán nepochybně myslel na jejich bláznivou nárážku na sebevraždu, když jim řekl, že pocházejí zdola. Znamenalo to, že měli velice omezený rozhled. Nebyli schopni se povznést nad věci, které se týkaly času a doslovného významu. Neměli duchovní porozumění. Naproti tomu byl Ježíš shůry. Jeho myšlenky, slova a skutky byly z nebe. Vše, co dělali, zavánělo tímto světem, zatímco celý jeho život svědčil o tom, že pocházel ze země čistší, než je tento svět.

8,24 Ježíš často něco opakoval, aby to zdůraznil. Zde je opět vážně varuje před tím, že zemřou ve svých hříších. Pokud v něj zarytě odmítali uvěřit, nebyla jiná možnost. Kromě Pána Ježíše neexistuje jiný způsob, jak získat odpuštění hříchů, a ti, kdo zemřou s neodpuštěnými hříchy, nebudou moct vstoupit do nebe. Ve slovech „Já jsem“ pak opět vidíme, že si Pán Ježíš nárokuje božství.

8,25 Židé byli z učení Pána Ježíše naprosto zmateni. Jízlivě se ho ptali, kdo je. Možná to mysleli sarkasticky, jako kdyby říkali: „Kdo si myslíš, že jsi, že s námi mluvíš tímto způsobem?“ Nebo je možná opravdu rozčilovalo slyšet, co o sobě říkal. Je vhodné zmínit jeho odpověď: „Co vám od počátku říkám.“ Byl slíbený Mesiáš. Židé ho často slyšeli to říkat, avšak jejich zatvrzelá srdce se odmítala pravdě podvolit. Jeho odpověď ale může mít ještě jiný význam – Pán Ježíš byl přesně tím, co kázal. Neřekl jednu věc a udělal druhou. Byl živým ztělesněním všeho, co učil. Jeho život se shodoval s jeho učením.

8,26 Význam verše 26 není jasný. Zdá se, že Pán říkal, že existuje mnoho dalšího. Mohl mluvit o těchto nevěřících Židech a soudit je. Mohl odhalit jejich zkažené myšlenky a pohnutky jejich srdcí. On však poslušně mluvil pouze o věcech, které mu Otec uložil. A protože Otec je pravdivý, zasluhuje si, abychom v něj věřili a poslouchali ho.

8,27 Židé v tuto chvíli nechápali, že s nimi mluví o Bohu Otci. Zdá se, že jejich mysl byla čím dál více zatemněná. Předtím, když Pán Ježíš tvrdil, že je Boží Syn, si uvědomovali,

že si nárokuje rovnost s Bohem Otcem. Nyní však už ne.

8,28 Ježíš opět prorokoval, co se stane. Ze všeho nejdříve Židé vyvýší Syna člověka. Myslel tím svou smrt ukřižováním. Poté poznají, že byl Mesiáš. Poznají to podle zemětřesení a temnoty, ale nejvíce podle vzkříšení jeho těla z mrtvých. Všimněte si pozorně Pánových slov: „Tehdy poznáte, že Já jsem.“ Znamenají: „Tehdy poznáte, že já jsem Bůh.“ Tehdy pochopí, že nedělal nic ze sebe, tj. ze svého pověření, ale přišel na tento svět závislý na Otci a říkal pouze to, co ho Otec učil, aby řekl.

8,29–30 Pánův vztah s Bohem Otcem byl velice důvěrný. Každým z těchto výrazů si nárokoval rovnost s Bohem. Po celou dobu jeho služby na zemi byl Otec s ním. Ježíš nebyl nikdy samotný. Celou dobu činil věci, které se líbily Bohu. Taková slova může říct pouze ten, kdo je bez hříchu. Nikdo, kdo se narodil lidským rodičům, by nemohl nikdy pronést slova: „Já stále činím to, co se jemu líbí.“ Příliš často děláme to, co se líbí nám. Někdy jsme nuceni se zalíbit našim bližním. Pouze Pán Ježíš se plně soustředil na touhu dělat to, co se líbí Bohu.

Když Ježíš pronesl tato úžasná slova, zjistil, že mnozí vyznali, že v něj věří. Někteří byli jistě ve své víře upřímní. Jiní byli možná vybídnuti, aby projevíli Pánu alespoň slovní podporu.

8,31 Ježíš je poté rozdělil na ty, kdo jsou učedníky, a ty, kdo jsou jimi opravdově. Učedník je kdokoliv, kdo prohlašuje, že je žák. Opravdový učedník je však ten, kdo definitivně svěřil svůj život Pánu Ježíši Kristu. Ti, kdo jsou pravými věřícími, mají tuto charakteristiku – zůstávají v jeho slovu. Znamená to, že pokračují v Kristově učení. Neodvracejí se od něho. Pravá víra má vždy tu vlastnost, že je trvalá. Nejsou spaseni tím, že zůstávají v jeho slovu, ale zůstávají v jeho slovu, protože jsou spaseni.

8,32 Každý opravdový učedník má zaslíbeno, že pozná pravdu a pravda ho vysvobodí. Židé pravdu neznali a nacházeli se v hrozných okovech otroctví; v otroctví nevědomosti, omylu, hříchu, Zákona a pověry. Ti, kteří

opravdu znají Pána Ježíše, jsou vysvobozeni od hříchu, kráčí ve světle a vede je svatý Boží Duch.

8,33 Někteří Židé, kteří stáli opodál, slyšeli Pánova slova o osvobození. Okamžitě k tomu měli odpor. Chlubili se, že jsou potomky Abrahama, a říkali, že nikdy nebyli ničí otroci. Nebyla to ale pravda. Izrael býval v zajetí Egypta, Asýrie, Babylónu, Persie, Řecka a nyní Říma. Ale ještě předtím a dokonce i ve chvíli, kdy mluvili s Pánem Ježíšem, byli v otroctví hříchu a Satana.

8,34 Je zřejmé, že Pán mluvil o otroctví hříchu. Svým židovským posluchačům připomněl, že každý, kdo hřeší, je otrokem hříchu. Tito Židé předstírali, že jsou velice zbožní, pravdou však bylo, že byli nečestní, neměli úctu a brzy se z nich měli stát vrazi – protože už teď osnovali plán, jak zabít Božího Syna.

8,35 Ježíš poté porovnal, jaké postavení má v domě otrok a syn. Otrok nemá žádnou jistotu, že v něm bude navždy, zatímco syn je v domě trvale. Nevíme, zda se slovo „syn“ vztahuje na Božího Syna, nebo zda se vztahuje na ty, kdo jsou skrze víru v Krista Božími dětmi; jasně je, že Pán Ježíš říkal těmto Židům, že oni nebyli syny, ale otroky, kteří mohou být kdykoliv vyhnáni.

8,36 Není pochyb, že v tomto verši slovo „Syn“ odkazuje na samotného Krista. Ti, které osvobodil, jsou vskutku svobodní. Znamená to, že když člověk přijde ke Spasiteli a získá od něj věčný život, je osvobozen z otroctví hříchu, zákonictví, pověry a zlých duchů.

8,37 Pán uznal, že pokud jde o pokrevní linii, byli tito Židé Abrahamovými potomky (doslova „símě“). Bylo však zřejmé, že nebyli Abrahamovo *duchovní* símě. Nebyli zbožní jako Abraham. Snažili se Pána Ježíše zabít, protože jeho učení v nich nemělo místo. Znamená to, že nenechali Kristova slova, aby působila v jejich životě. Bránili se jeho učení a nepodvolili se Kristu.

8,38 To, co je Ježíš učil, byly věci, které mu uložil jeho Otec. Byl s Otcem absolutně zajedno, takže slova, která mluvil, byla slova Boha Otce. Pán Ježíš dokonale reprezentoval svého Otce, zatímco byl na zemi. Naproti tomu Židé dělali ty věci, které se naučili od

svého otce. Pán Ježíš neměl na mysli jejich pozemského otce, nýbrž *d'ábla*.

8,39 Židé si opět nárokovali příbuzenský vztah s Abrahamem. Pyšnili se faktem, že Abraham byl jejich otec. Pán Ježíš však upozornil na to, že i když byli Abrahamovými potomky (v. 37), nebyli jeho dětmi. Děti obvykle vypadají, chodí a mluví jako jejich rodiče. Ne však tito Židé. Jejich životy se od Abrahamova života naprosto odlišovaly. I když byli Abrahamovými potomky podle těla, morálně byli dětmi d'ábla.

8,40 Pán pokračoval, aby uvedl jasný příklad rozdílu mezi nimi a Abrahamem. Ježíš přišel na svět a říkal jim pouze pravdu. Byli tím pohoršeni a jeho učení se pro ně stalo kamenem úrazu, takže se ho snažili zabít. To Abraham nedělal. Byl na straně pravdy a spravedlnosti.

8,41 Bylo naprosto jasné, kdo byl jejich otec, protože jednali jako on. Činili skutky svého otce, tj. d'ábla. Židé dost možná Pána obvinili, že se narodil ze smilstva. Mnoho biblistů však ve slově „smilstvo“ vidí narážku na uctívání model. Židé říkali, že nikdy duchovně necizoložili. Vždy byli věrni Bohu. On je jediný, koho uznávají jako svého Otce.

8,42 Pán jim ukázal, že jejich tvrzení je falešné, tím, že jim připomněl, že kdyby milovali Boha, milovali by toho, kterého Bůh poslal. Je hloupost, aby někdo prohlašoval, že miluje Boha, a zároveň nenáviděl Pána Ježíše Krista. Ježíš řekl, že vyšel z Boha. Znamená to, že byl věčný, jednorozený Boží Syn. Neexistoval žádný konkrétní čas, kdy se Boží Syn narodil. Tento vztah Otce a Syna trval po celou věčnost. Připomněl jim také, že od Boha přichází. Očividně zde mluvil o své předchozí existenci. Přebýval s Otcem v nebi dlouho předtím, než se objevil na zemi. Otec ho však poslal na tento svět, aby byl Spasitelem světa, a on poslechl a šel.

8,43 Ve verši 43 je mezi výrazy „řeč“ a „slovo“ rozdíl. Kristovým slovem jsou myšleny věci, které učil. Jeho řeč pak odkazuje na slova, kterými vyjádřil své pravdy. Nedokázali jeho řeč pochopit. Když mluvil o chlebu, představili si pouze běžný, materiální chléb. Když mluvil o vodě, nikdy si to nespojili s du-

chovní vodou. Jak to, že jeho řeči nedokázali porozumět? To proto, že nechtěli přijmout jeho učení.

8,44 Nyní jim Pán otevřeně řekl, že jejich otcem je ďábel. Tím nemyslel, že se narodili z ďábla, jako se věřící narodili z Boha. Znamenalo to, jak řekl Augustin, že byli ďáblovými dětmi, protože ho *napodobovali*. Jejich vztah k ďáblu se projevil tím, že žili jako on. Slova „chcete činit žádosti svého otce“ hovoří o úmyslech jejich srdce.

Ďábel byl vrah od počátku. Přinesl smrt Adamovi a celé lidské rase. Nejenže byl vrah, ale také lhář. Nestál v pravdě, protože v něm pravda není. Když říkal lež, mluvil pouze tak, jak mu to bylo vlastní. Lži byly součástí jeho existence. Je lhář a otec lží. Židé ďábla těmito dvěma způsoby napodobovali. Byli to vrazi, protože v srdci chtěli zabít Božího Syna. A byli to lháři, protože říkali, že Bůh je jejich Otec. Předstírali, že jsou zbožní a duchovní, jejich životy však byly zkažené.

8,45 Zdá se, že ti, kteří svůj život propůjčili lžím, ztrácejí schopnost rozpoznat pravdu. Měli mezi sebou Pána Ježíše, který vždy mluvil pravdu, přesto mu nevěřili. Tím ukázaly svůj opravdový, zkažený charakter. Lenski dobře říká:

Pokud se zkažená mysl střetne s pravdou, hledá jen námitky. Pokud objeví to, co se od této pravdy liší, vidí a hledá důvody, proč tuto odlišnost přijmout.³⁰

8,46 Pouze Kristus, Boží Syn bez hříchu, mohl kdy pravdivě pronést tato slova. Na světě neexistoval člověk, který by ho mohl usvědčit z jediného hříchu. Na jeho charakteru se nenacházela žádná vada. Ve všech ohledech byl dokonalý. Mluvil pouze pravdu, a přesto mu nevěřili.

8,47 Jestliže člověk opravdu miluje Boha, bude poslouchat a dodržovat Boží slova. Tím, že Spasitelovo poselství zavrhl, Židé ukázali, že ve skutečnosti Bohu nepatří. Z verše 47 je jasné tvrzení Pána Ježíše, že mluví opravdová Boží slova. O tom by nemělo být pochyb.

8,48 Židé se opět uchýlili k urážkám, protože nedokázali na slova Pána Ježíše reagovat jinak. Když jej nazvali Samařanem, nesmyslně použili etnickou urážku. Bylo to, jako kdy-

by řekli, že není čistý Žid, nýbrž nepřítel Izraele. Obvinili ho také z toho, že má démona. Tím nepochybně mysleli, že je blázen. Mysleli, že pouze člověk, který se zbláznil, by tvrdil věci, jaké prohlašoval Ježíš.

8,49 Všimněte si, jak klidně Pán svým nepřátelům odpověděl. Jeho učení nebyla slova člověka, který má démona, ale toho, který usiluje o slávu Boha Otce. To proto ho zostuzovali, ne proto, že by byl blázen, ale proto, že ho plně zaměstnávaly zájmy jeho Otce v nebi.

8,50 Měli vědět, že on nikdy nehledal svou vlastní slávu. Všechno, co dělal, mělo za cíl přinést slávu jeho Otcovi. I když je obvinil z toho, že ho znevažují, neznamenalo to, že hledal vlastní slávu. Pán poté dodal slova: „Je však někdo, kdo hledá a soudí.“ Slovem „někdo“ byl samozřejmě myšlen Bůh. Bůh Otec bude hledat slávu pro svého milovaného Syna a bude soudit všechny, kteří mu tuto slávu odmítli vzdát.

8,51 Opět zde máme jeden z velkolepých výroků Pána Ježíše, slova, která mohl pronést pouze ten, kdo sám o sobě je Bůh. Slovům předchází dobře známý zdůrazňující výrok: „Amen, amen, pravím vám.“ Ježíš slíbil, že každý, kdo zachová jeho slovo, nespátí smrt. Nemůže se v tomto případě jednat o *fyzickou smrt*, protože spousta věřících v Pána Ježíše každodenně umírá. Je tím myšlena *duchovní smrt*. Pán říkal, že ti, kdo v něj věří, jsou vysvobozeni od věčné smrti a nikdy nepoznají trápení pekla.

8,52 Židé byli nyní ještě více než kdy předtím přesvědčeni, že je Ježíš „šilence“. Připomněli mu, že Abraham a proroci byli mrtví. On přesto řekl, že každý, kdo bude zachovávat jeho slovo, nikdy neokusí smrt. Jak to všechno spolu souvisí?

8,53 Uvědomovali si, že Pán ve skutečnosti tvrdí, že je větší než jejich otec Abraham a proroci. Abraham nikdy nikoho ze smrti nevysvobodil a nemohl od smrti zachránit ani sebe. Stejně tak proroci. Přesto zde byl někdo, kdo prohlašoval, že je schopen své bližní vysvobodit ze smrti. Musí si myslet, že je větší než otcové.

8,54 Židé si mysleli, že se Ježíš snaží na sebe přitáhnout pozornost. Ježíš jim připomněl,

že tak to není. Byl to Otec, kdo ho oslavoval, tentýž Bůh, o kterém tvrdili, že ho milují a slouží mu.

8,55 Židé řekli, že Bůh je jejich Otec, ale ve skutečnosti jej neznali. Mluvili zde s tím, který Boha Otce znal, s tím, který mu byl roven. Chtěli, aby Ježíš popřel svou rovnost s Otcem, on však řekl, že kdyby to učinil, lhal by. Znal Boha Otce a poslouchal jeho slovo.

8,56 Protože Židé vyžadovali, aby ve sporu figurovalo také Abrahamovo jméno, Pán jim připomněl, že se Abraham těšil na den, kdy přijde Mesiáš, a skutečně ho vírou viděl a z radoval se. Pán Ježíš říkal, že on je ten, na koho se Abraham těšil. Abraham vložil svou víru do příchodu Krista.

Kdy viděl Abraham Kristův den? Možná to bylo tehdy, když vzal Izáka na horu Mórija, aby ho obětoval Bohu jako zápalnou oběť. Celé drama Mesiášovy smrti a vzkříšení se mu v té době zjevilo a je možné, že jej Abraham vírou viděl. Pán Ježíš tedy prohlašoval, že je naplněním všech proroctví Starého zákona, která se týkají Mesiáše.

8,57 Židé opět ukázali, že nejsou schopni porozumět nebeským pravdám. Ježíš řekl: „Abraham zajásal, že mohl uvidět můj den,“ oni však odpověděli, jako kdyby řekl, že to on viděl Abrahama. Je v tom velký rozdíl. Pán Ježíš si nárokoval větší postavení, než měl Abraham. Byl předmětem Abrahamových myšlenek. Abraham se vírou těšil na Kristův den.

Židé to nedokázali pochopit. Usuzovali, že Ježíš ještě neměl ani padesát let. (Ve skutečnosti měl v té době pouze kolem třiatřiceti.) Jak by mohl vidět Abrahama?

8,58 Pán Ježíš zde učinil další tvrzení o tom, že je Bůh. Neřekl: „Dřív než byl Abraham, já *byl*.“ To by mohlo jednoduše znamenat, že jeho život začal ještě před Abrahamem. Použil Boží jméno: JÁ JSEM. Pán Ježíš přebýval s Bohem po celou věčnost. Neexistoval čas, kdy začal existovat nebo kdy neexistoval. Proto řekl: „Dřív než byl Abraham, já jsem.“

8,59 Židé se pokusili Ježíše usmrtit, on se však skryl a odešel z chrámu. Židé jasně rozuměli, co tím Ježíš myslel, když řekl: „Dřív než byl Abraham, já jsem.“ Tvrdil, že je Hospo-

din! Proto se ho snažili ukamenovat, protože to pro ně znamenalo rouhání. Nebyli ochotní přijmout skutečnosti, že mezi nimi stál Mesiáš. Nenechali by ho nad sebou vládnout.

I. Šesté znamení: Uzdravení člověka, který se narodil slepý (9,1–12)

9,1 Tato příhoda se mohla stát, když Ježíš opouštěl chrám nebo se mohla přihodit nějakou dobu po událostech z kapitoly 8. Je zde zaznamenáno, že ten člověk byl od narození slepý, abychom viděli beznadějnost jeho případu a div zázraku, který mu vrátil zrak.

9,2 Učedníci kladli zvláštní otázky. Uvažovali o tom, zda jeho slepotu způsobil jeho vlastní hřích nebo hřích jeho rodičů. Jak by mohl slepotu způsobil jeho vlastní hřích, když se slepý narodil? Věřili snad v reinkarnaci, tj. že duše mrtvého se na zemi vrátila v novém těle? Nebo naznačovali, že se narodil slepý kvůli hříchům, o kterých Bůh věděl, že po svém narození spáchá? Je zřejmé, že věřili, že slepota bylo přímo spojená s hříchem v rodině. My víme, že to tak být nemuselo. I když všechny nemoci, utrpení a smrt přišly na svět jako důsledek hříchu, není pravda, že člověk pokaždé trpí kvůli hříchům, které spáchal.

9,3 Ježíš neměl na mysli, že by ten člověk nebo jeho rodiče nezhrěšili. Spíše tím myslel, že slepota nebyla přímým důsledkem hříchu v jejich životě. Bůh dopustil, aby se tento člověk narodil slepý, aby se na něm mohly ukázat mocné Boží skutky. Předtím, než se ten člověk narodil, Pán Ježíš věděl, že dá jeho slepým očím zrak.

9,4 Spasitel si uvědomoval, že má zhruba tři roky veřejné služby předtím, než bude ukřížován, a každou chvíli tohoto časového úseku musel trávit prací pro Boha. Pán Ježíš musel na tom člověku vykonat zázrak uzdravení, i když byla sobota. Doba jeho služby za chvíli skončí a on již nebude na zemi. Je to vážné připomenutí každému křesťanovi, že dny našich životů plynou rychle a přichází noc, kdy naše služba na zemi jednou provždy skončí. Měli bychom proto využít čas, který máme, abychom Pánu dostatečně sloužili.

9,5 Když byl Ježíš na tomto světě jako člověk, byl světlem světa velice zřejmě a zvlášt-

ně. Jak konal zázraky a vyučoval lid, viděli na vlastní oči světlo světa. Pán Ježíš je světlem světa neustále a všichni, kteří k němu přicházejí, mají zaslíbení, že nebudou chodit v temnotě. V tomto verši však Pán mluvil pouze o své veřejné službě na zemi.

9,6 Nedožíváme se, proč Ježíš smísl bláto se slinami a potřel s tím oči slepého. Někteří se domnívají, že ten člověk neměl oční bulvy a že je Pán jednoduše vytvořil a dal mu je. Jiní myslí, že když Pán Ježíš vrátil zrak slepému, použil metody, na které se svět díval spatra. Aby vykonal své záměry, použil si nepřesvědčivé a bezvýznamné věci. Dokonce i dnes, když Bůh dává zrak duchovně slepým, používá si muže a ženy, kteří jsou stvořeni z prachu země.

9,7 Pán od slepého požadoval, aby jednal ve víře, když mu řekl, aby šel a umyl se v rybníku Siloe. I přesto, že byl slepý, nejspíše věděl, kde se rybník nachází, a byl schopný tam dojít, jak mu Ježíš řekl. Písmo uvádí, že slovo „Siloe“ znamená „Poslaný“. Možná je to zmínka o Mesiášovi. Ten, který činil tento zázrak, byl ten, kterého Bůh Otec poslal na tento svět. Slepý šel a umyl se v rybníce a získal zrak. Není to případ, že by se mu zrak spravil, protože nikdy předtím neviděl. Zázrak se stal v okamžiku a ten člověk ihned viděl. Jakým příjemným překvapením pro něj muselo být podívat se poprvé na svět, ve kterém žil!

9,8–9 Sousedé toho muže byli ohromeni. Jen stěží věřili, že to byl tentýž člověk, který tak dlouho seděl a žebrał. (Stejně by tomu mělo být, když je člověk spasen. Naši bližní by měli být schopni poznat změnu, která se v nás stala.) Někteří tvrdili, že je to tentýž člověk. Jiní, kteří si nebyli tak jistí, byli ochotni pouze uznat, že si byli podobní. Ten člověk však vyvrátil všechny pochybnosti, když řekl, že je ten, kdo se narodil slepý.

9,10 Pokaždé, když Ježíš učinil zázrak, vyvolalo to v srdcích lidí nejrůznější otázky. Tyto otázky často věřícím dávaly možnost svědčit o Pánu. Zde se lidé muže ptali, jak se to stalo.

9,11 Jeho svědectví bylo prosté, přesto přesvědčivé. Řekl jim fakta ohledně svého uzdravení a přitom zásluhy přiznal tomu, kdo

tento zázrak učinil. V tu chvíli si ten muž ještě neuvědomoval, kdo Pán Ježíš byl. Jednoduše se o něm zmiňuje jako o člověku, který se jmenuje Ježíš. Později však ten muž pochopil a poznal, kdo Pán Ježíš je.

9,12 Když svědčíme o Pánu Ježíši Kristu, často také v srdcích druhých vzbuzujeme touhu poznat ho.

J. Rostoucí odpor Židů (9,13–41)

9,13 Zřejmě v upřímném nadšení ze zázraku někteří Židé přivedli slepého k farizeům. Nejspíše si neuvědomovali, jak náboženští vůdcové nelibě ponesou skutečnost, že byl tento člověk uzdraven.

9,14 Ježíš zázrak učinil v sobotu. Kritičtí farizeové si neuvědomovali, že Bůh nikdy nechtěl, aby sobota bránila někomu projevit milosrdenství nebo laskavost.

9,15 Ten člověk měl další příležitost svědčit o Ježíši. Když se ho farizeové znovu ptali, jak prohlédl, slyšeli ještě jednou jednoduchý příběh. Muž zde nezmínil Ježíšovo jméno, ne snad proto, že by se bál, ale protože si uvědomoval, že každý věděl, kdo tento mocný skutek vykonal. V té době už byl Pán Ježíš v Jeruzalémě velmi dobře známý.

9,16 Nyní vznikla nová rozepře ohledně toho, kdo Ježíš je. Někteří z farizeů směle prohlásili, že Ježíš nemůže být zbožný člověk, protože porušil sobotu. Jiní mysleli, že hříšný člověk by nemohl vykonal tak úžasný zázrak. Ježíš lidi často rozděloval. Lidé si museli vybrat – buď budou s ním, nebo proti němu.

9,17 Farizeové se toho člověka, který býval slepý, zeptali, co si o Ježíšovi myslí. Až doteď si neuvědomoval, že Ježíš je Bůh. Jeho víra však narostla do takového míry, že byl ochoten uznat, že je Ježíš prorok. Věřil, že ten, který mu dal zrak, byl poslán od Boha a měl poselství z nebes.

9,18–19 Mnozí Židé stále nechtěli uvěřit, že se stal zázrak, a tak zavolali rodiče toho muže, aby si poslechli, co řeknou.

Kdo jiný než rodiče by věděl lépe, že se dítě narodilo slepé. Jejich svědectví bude jistě přesvědčivé. Farizeové se jich tedy zeptali, zda je to jejich syn a jak začal vidět.

9,20–21 Odpověď jeho rodičů byla kladná.

Byl to jejich syn a za tu spoustu smutných let věděli, že byl jejich syn vždy slepý.

Dále už se však nepouštěli. Nevěděli, jak získal zrak, ani kdo byl ten člověk, který mu ho vrátil. Řekli farizeům, aby šli zpátky za jejich synem. Mohl mluvit sám za sebe.

9,22–23 Verš 22 vysvětluje, proč se rodiče zdráhali odpovědět. Doslechli se, že každý, kdo uzná, že Ježíš je Mesiáš, bude vyloučen ze synagogy. Pro Židy byla exkomunikace opravdu vážná věc. Nechtěli zaplatit takovou cenu. Znamenalo by to ztrátu zdroje obživy a také ztrátu všech výhod židovského náboženství.

To proto, že se báli židovských vůdců, přehodili rodiče svědectví zpátky na syna.

9,24 „Vzdej chválu Bohu“ může mít dva významy. Zprvč to může být forma přísahy. Farizeové tím možná říkali: „Nyní nám pověz pravdu. My víme, že ten člověk je hříšný.“ Nebo to mohlo znamenat, že farizeové jej žádali, aby za zázrak byla chvála vzdána Bohu, a Ježíši za to nebyla přiznána žádná zásluha, neboť ho farizeové považovali za hříšníka.

9,25 Farizeům se však nic nedařilo. Pokaždé, když se snažili Pánu Ježíši zničit pověst, nakonec mu to přineslo ještě více pocty. Svědectví toho člověka je krásné. O osobě Pána Ježíše toho moc nevěděl, věděl však, že byl kdysi slepý, a nyní vidí. Toto svědectví nikdo nemohl popřít.

Stejně tak tomu je v případě těch, kteří jsou znovuzrození. Svět může pochybovat, pohrdat nebo se vysmívat, nikdo ale nemůže popřít naše svědectví, pokud řekneme, že jsme kdysi byli ztraceni a nyní jsme byli Boží milostí spaseni.

9,26–27 Farizeové se začali znovu vypyávat a chtěli po něm, aby zopakoval každý detail. V tuto chvíli už byl muž, který býval slepý, očividně otrávený. Připomněl jim, že už jim všechno řekl a oni ho neposlouchali. Proč to tedy chtějí slyšet znovu? Chtěli se snad stát Ježíšovými učedníky? Toto bylo jistě myšleno sarkasticky. Velmi dobře věděl, že Ježíše nenávidějí a nemají nejmenší touhu ho následovat.

9,28 Někdo řekl: „Když ti chybí argumenty, napadni žalobce.“ Přesně to se zde stalo.

Farizeům se vůbec nepodařilo zpochybnit svědectví toho muže, takže ho začali napadat. Obvinili ho z toho, že Ježíšovým učedníkem, jako kdyby to byla ta nejhorší věc na světě. Poté prohlásili, že jsou Mojžíšovými učedníky, jako kdyby toto bylo to nejlepší.

9,29 Farizeové řekli, že Bůh mluvil k Mojžíšovi, o Ježíšovi se však vyjadřovali pohrdavě. Kdyby věřili tomu, co Mojžíš napsal, přijali by Ježíše jako svého Pána a Spasitele. Kdyby také trochu přemýšleli, uvědomili by si, že Mojžíš nikdy nevrátil zrak člověku, který byl od narození slepý. Mezi nimi byl člověk větší než Mojžíš, a oni to nepoznali.

9,30 Sarkastický tón bývalého slepce se nyní stal kousavým. To farizeové nečekali. Ten muž jim v podstatě řekl: „Vy jste vůdcové Izraele. Vy jste učitelé židovského národa. A přesto máte mezi sebou člověka, který má moc vrátit zrak slepým očím, a vy nevíte, odkud je. Hanba vám!“

9,31 Muž byl nyní ve své výpovědi smělejší. Jeho víra rostla. Připomněl jim, že podle obecného pravidla Bůh hříšníky neslyší, ani skrze ně nečiní zázraky. Bůh neuznává lidi, kteří jsou zlí, a nedává jim moc, aby konali mocné skutky. Boží ctitelé naproti tomu získávají Boží pochvalu a mají jistotu Božího uznání.

9,32–33 Tento muž si uvědomoval, že byl vůbec prvním člověkem, který se narodil slepý a získal opět zrak. Nechápal, že farizeové byli svědky takového zázraku a nacházeli chyby na člověku, který jej vykonal.

Kdyby Pán Ježíš nebyl od Boha, nikdy by takovýto zázrak nemohl vykonat.

9,34 Farizeové se znovu uchýlili k urážkám. Naznačili, že slepota toho muže byla přímým důsledkem hříchů. Jakým právem je poučoval? Je pravda, že měl veškeré právo na zemi, jak Ryle řekl: „Učení Ducha svatého mnohem spíše poznají prostí lidé než lidé významní a vzdělaní.“ Když máme řečeno, že ho vyhnali ven, znamená to pravděpodobně více než jen to, že jej vyhnali z chrámu. Nejspíše to znamená, že jej exkomunikovali z židovské náboženské obce. A opět, co bylo důvodem pro vyobcování? Člověk, který se narodil slepý, získal v sobotu zrak. A protože nechtěl

mluvit zle o tom, který učinil tento zázrak, byl exkomunikován.

9,35 Ježíš toho muže vyhledal. Je to, jako kdyby Pán řekl: „Když tě nechťejí, já tě беру.“ Ti, kteří jsou kvůli Ježíši vyhnáni, nic neztrácejí, ale získávají obrovské požehnání v jeho osobním přijetí a společenství. Všimněte si, jak Pán Ježíš toho muže dovedl k víře v sebe jakožto Božího Syna! Jednoduše se zeptal: „Věříš-li ty v Syna Božího? (BKR)³¹

9,36 I když ten člověk získal zrak, stále ještě potřeboval vidět duchovně. Zeptal se Pána, kdo je Boží Syn, aby v něj mohl uvěřit. Když ten člověk použil slovo „Pane“, myslel tím jednoduše zdvořilostní „pane“.

9,37 Ježíš se tomu muži nyní představil jako Boží Syn. Nebyl jen obyčejný člověk, který mu dal zrak a učinil v jeho životě nemožné. Byl to Boží Syn, ten, kterého viděl a který s ním nyní mluvil.

9,38 Muž tedy jednoduše a hladce svou víru vložil v Pána Ježíše a padl na zem, aby se mu poklonil. Nyní byl nejen uzdraven, ale také spasen. Jaký úžasný den v jeho životě to musel být! Získal jak fyzický, tak duchovní zrak.

Všimněte si, že slepec se Pánu neklaněl, dokud nevěděl, že Ježíš je Boží Syn. Jakožto inteligentní Žid by neuctíval obyčejného člověka. Jakmile však zjistil, že ten, který ho uzdravil, je Boží Syn, poklonil se mu – ne kvůli tomu, co udělal, ale pro to, kdo je.

9,39 Na první pohled se zdá, že tento verš protičečí verši J 3,17: „Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil...“ Ve skutečnosti se však mezi nimi žádný rozpor nenachází. Důvodem, proč Kristus přišel na svět, nebylo soudit, ale spasit. Nicméně soud je nevyhnutelným důsledkem pro všechny, kteří jej nepřijmou.

Hlásání evangelia má dvojí účinek. Ti, kteří uznají, že nevidí, dostanou zrak. Avšak ti, kteří trvají na tom, že vidí perfektně i bez Pána Ježíše, jsou ve své slepotě utvrzeni.

9,40 Někteří z farizeů si uvědomili, že Pán Ježíš mluví o nich a jejich slepotě. Přišli tedy k němu a bezostyšně se ho zeptali, zda tím naznačoval, že jsou také slepí. Na svou otázku očekávali zápornou odpověď.

9,41 Pánova odpověď by se dala parafrázovat následovně: „Pokud uznáte, že jste slepí a hříšní a že potřebujete Spasitele, budou vám vaše hříchy odpuštěny, a vy budete spaseni. Vy však prohlašujete, že nic nepotřebujete. Tvrdíte, že jste spravedliví a bez hříchu. Vaše hříchy vám proto nebudou odpuštěny.“ Když Ježíš řekl: „...neměli byste hřích,“ nemyslel tím, že by byli naprosto bez hříchu. Měl na mysli to, že relativně by byli bez hříchu. Kdyby uznali, že byli slepí, když nepoznali, že Ježíš je Mesiáš, jejich hřích by nebyl nic ve srovnání s obrovským hříchem tvrdit, že vidí, i když nepoznali, že je Boží Syn.

K. Ježíš, dveře pro ovce (10,1–10)

10,1 Tyto verše jsou úzce spojeny s druhou částí kapitoly 9. V ní Pán Ježíš mluvil k farizeům, kteří tvrdí, že jsou právoplatnými pastýři izraelského národa. Konkrétně o nich pak zde Ježíš mluvil. Skutečnost, že hodlá říct něco závažného, je naznačena slovy: „Amen, amen, pravím vám.“

Ovčinec byl přístřešek, ve kterém se ovce přes noc schovávaly. Byl to pozemek obehnaný plotem s jedním otvorem, který se používal jako dveře. Ovčinec zde odkazoval na židovský národ.

Mnozí přišli k židovskému národu a prohlašovali, že jsou jeho duchovními vůdci a rádci. Byli samozvanými mesiáši tohoto národa. Nepřišli ovšem tak, jak Starý zákon předpovídal, že Mesiáš přijde. Přišli odjinud. Představili se Izraeli tak, jak sami chtěli. Tito lidé nebyli opravdovými pastýři, ale zloději a lupiči. Zloději jsou ti, kteří si berou to, co jim nepatří. Lupiči jsou takoví, kteří při tom používají násilí. Farizeové byli zloději i lupiči. Snažili se Židům vládnout, a přesto dělali vše, co mohli, aby jim zabránili přijmout pravého Mesiáše. Postihovali ty, kteří Ježíše následovali, a nakonec Ježíše zabil.

10,2 Verš 2 mluví o Pánu Ježíši. Přišel ke ztraceným ovčím z izraelského domu. Byl pravý pastýř ovčí. Vstoupil dveřmi, tj. přišel a přesně naplnil starozákonní proroctví ohledně Mesiáše. Nebyl samozvaný Spasitel, ale přišel v naprosté poslušnosti Otcovy vůle. Splnil všechny podmínky.

10,3 Zde panují značné neshody, pokud jde o totožnost hlídače z tohoto verše. Někteří se domnívají, že tento výraz odkazuje na starozákonní proroky, kteří předpověděli příchod Krista. Druzí věří, že jde o Jana Křtitele, neboť byl předchůdcem opravdového Pastýře. Jiní se však shodnou na tom, že hlídač v tomto verši je Duch svatý, který otevírá dveře Pánu Ježíši, aby mohl vstoupit do srdcí a žít v nich.

Slova „a vyvádí je“ mohou odkazovat na skutečnost, že Pán Ježíš vyvedl ty, kteří slyšeli jeho hlas, ven z izraelského ovčince. Byli umlčeni a zavřeni. Pod Zákonem neexistovala svoboda. Pán své ovce vede ke svobodě své milosti. V minulé kapitole vyhnali Židé onoho muže ze synagogy. Tím přispěli k dílu Pána Ježíše, aniž by to tušili.

10,4 Když pravý pastýř vyžene ven všechny své ovce, neovládá je, ale vede. Nechce po nich, aby šly tam, kam předtím sám nevstoupil. Vždy je v čele stáda jako jejich Spasitel, Vůdce a Příklad. Ti, kdo jsou právě Kristovy ovce, jej následují. Nestávají se ovce tím, že následují jeho příklad, ale znovuzrozením. Až když jsou spaseni, mají touhu jít tam, kam je vede.

10,5 Tentýž instinkt, který ovci umožňuje, aby poznala hlas pravého pastýře, ji také nutí utéct od cizího člověka. Cizí byli farizeové a ostatní vůdcové židovského národa, kteří se o ovce zajímali pouze ze zjištěných důvodů. Náhorně to dokazuje muž, který získal zrak. Poznal hlas Pána Ježíše a věděl, že farizeové jsou cizí lidé. Odmítl je tedy poslechnout, přestože to znamenalo, že bude exkomunikován.

10,6 Nyní máme jasně řečeno, že Ježíš použil toto přirovnání k farizeům, ale oni to nepochopili – to proto, že nebyli pravými ovce. Kdyby byli, slyšeli by jeho hlas a následovali by ho.

10,7 Poté Ježíš použil nové přirovnání. Už nemluvil o dveřích od ovčince jako ve verši 2. Nyní představil sám sebe jako dveře pro ovce. Už nešlo o vstoupení do izraelského ovčince, ale spíše o vyvolené ovce z Izraele, které odešly od judaismu a přišly ke Kristu, ke dveřím.

10,8 Před Kristem tady byli jiní, kteří prohlašovali, že mají pravomoc a postavení. Vyvolené izraelské ovce je však neposlouchaly,

protože věděly, že mluví o něčem, co jim právem nepřísluší.

10,9 Verš 9 patří k těm krásným veršům, které jsou dostatečně jednoduché, aby jim děti v besídce rozuměly, a přesto jej nemohou nikdy zcela postihnout ani ti největší učenci. Kristus je dveřmi. Křesťanství není věroučné vyznání nebo církev. Je to člověk a tím člověkem je Pán Ježíš Kristus. „Kdo vejde skrze mne.“ Spasení může člověk získat jedine skrze Krista. Nezpůsobí to křest, ani večere Páně. Musíme vstoupit skrze Krista a skrze moc, kterou dává. Pozvání platí pro každého. Kristus je Spasitel Židů i pohanů. Aby však byl člověk spasen, musí vstoupit. Musí vírou přijmout Krista. Je to osobní rozhodnutí, a bez něho spasení není. Ti, kteří vstoupí, jsou zachráněni od trestu, moci a nakonec i od přítomnosti hříchu.

Poté, co jsou spaseni, vcházejí i vycházejí. Možná je tím myšleno, že vírou vcházejí do Boží přítomnosti, aby jej uctívali, a vycházejí do světa, aby o Pánu svědčili. V každém případě je to obraz dokonalého pocitu bezpečí a svobody ve službě Pánu. Ti, kteří vcházejí, nalézají pastvu. Kristus není jen Spasitel a ten, kdo osvobozuje, ale je také ten, kdo zachovává a dává uspokojení. Jeho ovce nacházejí pastvu v Božím slově.

10,10 Záměrem zloděje je krást, zabít a hubit. Přichází čistě ze sobeckých pohnutek. Aby získal, co chce, klidně ovci zabije. Pán Ježíš však nevchází do lidského srdce z žádných sobeckých důvodů. Přichází, aby dával, ne aby bral. Přichází, aby lidé měli život a měli ho hojnost. Život získáváme v okamžiku, kdy jej přijmeme jako Spasitele. Poté, co jsme spaseni, však objevujeme různou míru potěšení z tohoto života. Čím více se obrácíme k Duchu svatému, tím více se těšíme z života, který jsme dostali. Nejen že tedy máme život, máme ho hojnost.

L. Ježíš, dobrý pastýř (10,11–18)

10,11 Pán Ježíš mnohokrát použil výraz „Já jsem“, jedno z Božích jmen. Pokaždé si tím nárokoval rovnost s Bohem Otcem. Zde se představuje jako dobrý pastýř, který svůj život položil za ovce. Normálně byly vyzvány

ovce, aby položily svůj život za pastýře. Pán Ježíš však za stádo zemřel.

Když musela být prolita krev oběti,
Pastýř byl pohnut lítostí,
postavil se mezi nás a nepřitele,
a ochotně místo nás zemřel.

Thomas Kelly

10,12 Námezdník je ten, který slouží za peníze. Například pastýř mohl někomu platit, aby se staral o jeho ovce. Takovými námezdníky byli farizeové. Zájem o lidi byl podmíněn penězi, které na oplátku obdrželi. Námezdník ovce nevlastnil. Když přišlo nebezpečí, utekl a nechal ovce napospas vlku.

10,13 Děláme to, co děláme, protože jsme to, co jsme. Námezdník sloužil za mzdu. Na ovčích mu nezáleželo. Více ho zajímal vlastní blahobyt než jejich dobro. Dnes je v církvi mnoho námezdníků – lidí, kteří si vybrali službu jako pohodlné zaměstnání, aniž by doopravdy milovali Boží ovce.

10,14 Pán o sobě znovu mluví jako o dobrém pastýři. Dobrý (řecky *kalos*) zde znamená „ideální, vhodný, vybraný, vynikající“. On je to vše. Poté mluví o velmi důvěrném vztahu mezi ním a ovce. On zná svoje ovce a jeho ovce znají jeho. Je to úžasná pravda.

10,15 Pán přirovnal svůj vztah k ovčím ke vztahu, který je mezi ním a jeho Otcem. Tentýž soulad, společenství, důvěrnost a poznání, které existuje mezi Otcem a Synem, existuje také mezi pastýřem a ovce. „A svou duši pokládám za ovce,“ řekl. Opět zde máme jedno z mnoha prohlášení Pána Ježíše, ve kterém očekával dobu, kdy zemře na kříži jako Zástupce za hříšníky.

10,16 Verš 16 je klíčem k celé kapitole. Jiné ovce, o kterých zde Pán hovoří, jsou pohané. Jeho příchod na svět se týkal zvláště ovcí Izraele, měl však na paměti také spasení pohanů. Pohanské ovce nepatřily do židovského ovčince. Velké soucitné srdce Pána Ježíše však vyšlo také k těmto ovčím a cítil Boží nutkání je přivést k sobě. Věděl, že budou, spíše než židovský národ, připraveni slyšet jeho hlas.

V druhé části verše máme velmi důležitý obrat od židovského ovčince ke křesťanskému stádu. Tento verš nabízí jakýsi předběžný pohled na skutečnost, že v Kristu budou Židé

i pohané jedno a že předchodí rozdíly mezi těmito lidmi zmizí.

10,17 Ve verších 17 a 18 Pán Ježíš vysvětloval, co udělá, aby k sobě přivedl jak vyvolené Židy, tak pohany. Předjímal dobu své smrti, pohřbu a vzkříšení. Tato slova by byla absolutně nepatřičná, kdyby byl Pán Ježíš obyčejný člověk. Mluvil o tom, že položí svoji duši, aby ji svou mocí zase přijal. Mohl to udělat pouze proto, že byl Bůh. Otec Pána Ježíše miloval pro jeho ochotu zemřít a opět vstát, aby tak mohly být spaseny ztracené ovce.

10,18 Nikdo nemohl Pánovi duši vzít. Je Bůh, a tak je mocnější než všechny vražedné komploty, které proti němu osnovali ti, které stvořil. Sám v sobě měl moc položit svůj život a měl také moc opět ho přijmout. Nezabili však Pána Ježíše lidé? Ano. Je to jasně řečeno v Sk 2,23 a v 1 Te 2,15. Pán jim dovolil, aby to udělali, byla to ukázka jeho moci položit svůj život. Navíc „odevzdal ducha“ (J 19,30) jako projev vlastní síly a vůle.

„Tento příkaz jsem přijal od svého Otce,“ řekl. Otec Pána pověřil, aby položil svůj život a opět vstal z mrtvých. Jeho smrt a vzkříšení byly tím zásadním v naplnění Otcovy vůle. Poslechl tedy a zemřel a třetího dne znovu vstal podle Písma.

M. Rozpor mezi Židy (10,19–21)

10,19 Slova Pána Ježíše způsobila mezi Židy opět roztržku. Kristův příchod na svět, do domů a do srdcí, přináší spíše svár než mír. Jedině když jej lidé přijmou jako Pána a Spasitele, poznávají Boží klid.

10,20–21 Pán Ježíš byl jediný dokonalý člověk, který kdy žil. Nikdy neřekl nic špatného, ani neudělal nic zlého. Avšak zkaženost lidského srdce byla taková, že když přišel a říkal slova lásky a moudrosti, lidé tvrdili, že má démona, je to blázen a nestojí za to, aby ho někdo poslouchal. Toto byl černý puntík pro lidskou rasu. Jiní si mysleli něco jiného. Uznávali slova a dílo Pána Ježíše jakožto dobrého člověka, ne démona.

N. Ježíš svými skutky dokázal, že je Kristus (10,22–39)

10,22 V tuto chvíli vidíme ve vyprávění zlom. Pán Ježíš už nemluvil k farizeům, ale

k Židům obecně. Nevíme, kolik času uběhlo od verše 21. Toto je mimochodem v Bibli jediná zmínka o svátku posvěcení, hebrejsky Chanuka. Obecně se má za to, že tento svátek byl ustanoven Judou Makabejským, když byl chrám znovu posvěcen poté, co jej poskvrnil Antiochos Epifanés v roce 165 př. Kr. Byl to každoroční svátek, který ustanovil židovský lid, ne jeden ze svátků Hospodinových. Nebyla zima pouze podle kalendáře, ale také z duchovního hlediska.

10,23–24 Pánova veřejná služba byla téměř u konce a on se chystal projevit svou naprostou oddanost Bohu Otci svou smrtí na kříži. Šalamounovo sloupoví byl zastřešený prostor, který se nacházel hned vedle Herodova chrámu. Jak tam Pán procházel, byla tam spousta místa, aby se kolem něj mohli Židé shromáždit.

Židé jej obklopili a řekli: „Jak dlouho chceš naši duši držet v nejistotě? Jsi-li Mesiáš, řekni nám to otevřeně.“

10,25–26 Ježíš jim opět připomněl svá slova a skutky. Často jim říkal, že je Mesiáš, a zázraky, které konal, dokazovaly, že mluví pravdu. Opět Židům připomněl, že zázraky učinil z pověření svého Otce a pro Otcovu slávu. Ukázal jim, že je opravdu ten, kterého Otec poslal na svět.

Jejich neochota přijmout Mesiáše dokazovala, že nepatří k jeho ovcím. Kdyby byli vybráni, aby mu patřili, projeví by ochotu v něj uvěřit.

10,27 Není pochyb, že následujících pár veršů učí, že žádná opravdová Kristova ovce nikdy nezemře. Jistota věčnosti, kterou věřící má, je nádherná skutečnost. Ti, kteří jsou opravdovými Kristovými ovcemi, slyší jeho hlas. Slyší ho, když je hlášáno evangelium, a odpovídají tím, že v něj věří. Jeho hlas pak slyší každý den a poslouchají jeho slovo. Pán Ježíš své ovce zná. Zná každou jménem. Žádná neunikne jeho pozornosti. Žádná se neztratí kvůli jeho nepozornosti nebo nedbalosti. Kristovy ovce jej následují – tím, že věří spásnou vírou v něho a že s ním kráčí v poslušnosti.

10,28 Kristus dává svým ovcím věčný život. Znamená to, že život bude trvat navždy.

Není to život podmíněný jejich chováním, ale věčný život, čili ten, který vytrvá. Věčný život je však také kvalitní život. Je to život samotného Pána Ježíše. Je to život, který se dokáže radovat z Božích věcí tady na zemi, a život, který se také bude hodit k nebeskému domovu. Pozorně si všimněte následujících slov. „Nezahynou.“³² Kdyby nějaká Kristova ovce zahynula, Pán Ježíš by se provinil tím, že nedodržel slib, a to není možné. Ježíš Kristus je Bůh, a ten nemůže zklamat. V tomto verši slíbil, že žádná jeho ovce nestráví věčnost v pekle.

Znamená to, že člověk může být spasen a pak žít, jak se mu líbí? Může být spasen a pokračovat v hříšných potěšeních tohoto světa? Ne, už si nepřeje dělat takové věci. Chce následovat Pastýře. Nežijeme křesťanským životem, abychom se stali křesťany nebo abychom neztratili spasení. Křesťanským životem žijeme proto, že jsme křesťané. Toužíme žít zbožně ne ze strachu, že ztratíme spasení, ale z vděčnosti k tomu, který za nás zemřel. Nauka o jistotě věčnosti nevybízí k lehkovážnému životu, ale je silným motivem k životu zbožnému.

Nikdo nemůže věřícího vytrhnout z Kristovy ruky. Jeho ruka je všemocná. Stvořila svět a i nyní svět zachovává. Neexistuje moc, která může vytrhnout ovci z jeho sevření.

10,29 Nejen že je věřící v Kristově ruce, je také v Otcově ruce. Je to dvojí záruka bezpečí. Bůh Otec je větší nade všechny a nikdo nemůže věřícího z jeho ruky vytrhnout.

10,30 Pán Ježíš si nyní znovu nárokoval rovnost s Bohem: „Já a Otec jsme jedno.“ Pravděpodobně je zde myšleno to, že Kristus a Otec jsou jedno ve své *moci*. Ježíš právě mluvil o *moci*, která chrání jeho ovce. Dodal proto vysvětlení, že jeho moc je tatáž jako moc Boha Otce. Platí to samozřejmě pro všechny ostatní Boží vlastnosti. Pán Ježíš Kristus je cele Bůh a je mu roven v každém ohledu.

10,31 Židé věděli naprosto přesně, co Spasitel myslel. Uvědomovali si, že naprosto jasně vysvětlil svou Boží podstatu. Vzali tedy kameny, aby jej ukamenovali.

10,32 Předtím, než měli možnost hodit kameny, jim Ježíš připomenul, že na příkaz

svého Otce vykonal mnoho dobrých skutků. Poté se jich zeptal, který je tak rozčílil, že jej chtějí ukamenovat.

10,33 Židé popřeli, že by mu usilovali o život kvůli některému z jeho zázraků. Spíše ho chtěli zabít, protože si mysleli, že se rouhal, když tvrdil, že je roven Bohu Otcí. Odmítali uznat, že je více než pouhý člověk. Bylo pro ně zcela zřejmé, že se sebe dělá Boha, pokud šlo o tato tvrzení. To nemohli tolerovat.

10,34 Pán Ježíš zde Židům cituje z Ž 82,6. Nazval to částí jejich Zákona. Jinými slovy, je to verš ze Starého zákona, který uznávali jakožto inspirované Boží slovo. Celý verš zní takto: „Řekl jsem: Jste bohové, všichni jste synové Nejvyššího.“ Žalm byl adresován soudcům Izraele. Říkalo se jim „bohové“ ne proto, že jimi opravdu byli, ale proto, že Boha zastupovali, když soudili lid. Hebrejský výraz pro slovo „bohy“ (*elohim*) znamená doslova „mocní“ a může se vztahovat k důležitým osobnostem, jako byli soudcové. (Ze zbytku Žalmu je jasné, že byli pouze lidé, ne bohové, protože soudili nespravedlivě, brali na lidi ohledy a jinak překrucovali spravedlnost.)

10,35 Pán použil verš z Žalmu, aby ukázal, že Bůh použil slovo „bohové“, aby popsal lidi, kterým se stalo slovo Boží. Jinak řečeno, tito lidé byli Boží mluvčí. Bůh skrze ně mluvil k izraelskému národu. Zjevovali Boha v oblasti jeho autority a soudu a byli mocí, kterou Bůh nařídil. Pán Ježíš řekl, že Písmo nemůže být zrušeno. Vyjádřil tím své přesvědčení o inspiraci starozákonních Písem. Hovoří o nich jako o neomylných spisech, které se musí naplnit a které nelze popřít. Ve skutečnosti jsou inspirovaná přímo slova, ne pouze myšlenky. Celý jeho argument je založený na jediném slově „bohové“.

10,36 Pán podával argumenty od nejméně pádného k nejvíce závažnému. Pokud se ve Starém zákoně nespravedlivým soudcům říkalo „bohové“, oč větší právo měl on nazvat se Božím Synem. K nim se Boží slovo stalo; on Boží Slovo byl a je. Oni byli bohy nazváni; on Bůh je. Nikdy by o nich nešlo říct, že je Otec posvětil a poslal na tento svět. Narodili se stejně jako ostatní synové padlého Adama.

Ježíše však Bůh Otec posvětil před celými věky, aby byl Spasitel světa, a poslal ho na zem z nebe, kde s ním Ježíš po celou dobu přebýval. Ježíš tak měl veškeré právo tvrdit, že je roven Bohu. Byli to sami Židé, kdo použili výraz „bohové“, když mluvili o ničemných lidech, kteří byli pouhými Božími mluvčími nebo soudci. Oč více měl on právo používat tento titul, protože byl a je Bůh. Samuel Green dobře říká:

Židé jej obvinili z toho, že se sebe dělá Boha. Nepopírá, že to dělal. Co ale popírá, je, že se rouhal, a to na základě, který jej plně ospravedlňoval, i kdyby si nárokoval poctu, která náleží Bohu, byl totiž Mesiáš, Boží Syn, Immanuel. To, že Židé nedoufali, že by alespoň trochu ustoupil ze svých vznešených tvrzení, je jasné z přetrvávajícího nepřátelství, které projevovali. Viz verš 39.³³

10,37 Spasitel se opět odvolal na zázraky, které vykonal, jako na důkaz svého božského pověření. Všimněte si však výrazu „skutky svého Otce“. Zázraky samy o sobě nejsou důkazem božství. V Bibli čteme, že i zlé bytosti měly moc učinit zázraky. Pánovy zázraky byly skutky jeho Otce. Dvojím způsobem dokazovaly, že je Mesiáš. Zaprvé to byly zázraky, o kterých bylo ve Starém zákoně předpovězeno, že je Mesiáš učiní. Zadruhé to byly zázraky z milosrdenství a soucitu, skutky, ze kterých měli lidé prospěch a které by nikdo zlý neučinil.

10,38 Verš 38 velice šikovně parafrázoval Ryle:

Pokud činím skutky svého Otce, pak i když vás možná nepřesvědčí to, co říkám, nechejte se přesvědčit tím, co dělám. I když se bráníte svědectví mých slov, podvolte se svědectví mých skutků. Takto poznejte a uvěřte, že já a můj Otec jsme opravdu jedno, on ve mně a já v něm, a že když tvrdím, že jsem jeho Syn, nerouhám se.

10,39 Židé si opět uvědomili, že místo aby Pán Ježíš svá předchozí tvrzení popřel, ještě je podpořil. Snažili se ho proto znovu zatknout, on jim však opět uniknul. Tato chvíle nebyla časově daleko od okamžiku, kdy se jimi nechal odvést, nyní však jeho chvíle ještě nepřišla.

VI. Třetí rok služby Syna člověka: Perea (10,40–11,57)

A. Ježíš se stahuje do oblasti za Jordánem (10,40–42)

10,40 Pán opět odešel za Jordán, na totéž místo, kde svou veřejnou službu započal. Tři roky úžasných slov a mocných skutků se chýlily se konci. Ukončil je tam, kde je začal – mimo oblast judaismu, v místě odmítnutí a samoty.

10,41 Ti, kteří k němu přišli, byli nejspíše upřímní věřící. Ochotně snášeli jeho napomenutí a zůstávali s ním mimo Izrael. Tito následovníci vzdali vřelou poctu Janu Křtiteli. Vzpomínali si, že jeho služba nebyla tak velkolepá, ale byla pravdivá. Vše, co řekl o Pánu Ježíši, se ve Spasitelově službě naplnilo. To by mělo povzbudit každého křesťana. Možná nejsme schopni dělat mocné zázraky nebo si získat pozornost veřejnosti, můžeme však přinejmenším pravdivě o svém Pánu a Spasiteli Ježíši Kristu svědčit. V Božích očích to má velkou cenu.

10,42 Je pěkné si všimnout, že navzdory tomu, že ho zavrhl izraelský národ, našel Pán Ježíš pokorná, vnímavá srdce. Dozvídáme se, že mnozí tam v něj uvěřili. Tak je to v každé době. Vždycky se najde hrstka lidí, kteří jsou ochotní přidat se na stranu Pána Ježíše, zatímco je svět zavrhuje, nenávidí a pohrdá jimi. Oni se však těší z příjemného společenství s Božím Synem.

B. Lazarova nemoc (11,1–4)

11,1 Nyní se dostáváme k poslednímu velkému zázraku *veřejné* služby Pána Ježíše. V jistém smyslu to byl největší zázrak ze všech – vzkříšení mrtvého člověka. Lazar žil v malé vesnici Betanii, která se nacházela asi 3 km východně od Jeruzaléma. Betanie byla také známá jako domov Marie a její sestry Marty. Pink cituje biskupa Ryleho:

Povšimněte si, že přítomnost Božích vyvolených dětí je to, co dělá města a země v Božích očích slavné. Vesnice Marty a Marie je zmíněna, zatímco města Memfis a Théby v Novém zákoně jmenovány nejsou.³⁴

11,2 Jan vysvětluje, že to byla ta Marie z Betanie, která Pána pomazala vonným olejem a jeho nohy utřela svými vlasy. Tento akt oddanosti zde byl zdůrazněn díky Duchu svatému. Pán miluje horlivou náklonnost svého lidu.

11,3 Když Lazar onemocněl, Pán Ježíš byl očividně na východní straně řeky Jordán. Sestry mu okamžitě poslaly vzkaz, že Lazar, ten, kterého miloval, je nemocný. Způsob, jakým to sestry Pánovi vzkázaly, je velice dojemný. Odvolávaly se na jeho lásku k jejich bratrovi jako na mimořádný argument pro jeho příchod a pomoc.

11,4 Když Ježíš řekl: „Tato nemoc není k smrti,“ nemyslel tím, že Lazar nezemře, ale že smrt nebude konečným výsledkem této nemoci. Lazar zemře, ale bude vzkříšen z mrtvých. Skutečným důvodem nemoci byla Boží sláva, aby byl Boží Syn skrze ni oslaven. Bůh dopustil, aby se to stalo, aby Ježíš přišel a vzkřísil Lazara z mrtvých, a tak se znovu projevil jako pravý Mesiáš. Lidé budou Boha za tento mocný zázrak oslavovat.

Není zde naprosto žádný náznak toho, že by Lazarova nemoc byla důsledkem nějakého hříchu v jeho životě. Naopak je vyličen jako oddaný učeník a výjimečný objekt Spasitelovy lásky.

C. Ježíšova cesta do Betanie (11,5–16)

11,5 Když do našeho domu vstoupí nemoc, nemáme si myslet, že je s námi Bůh nespojen. Zde byla nemoc přímo spojená s jeho láskou, ne s hněvem. „Koho Pán miluje, toho vychovává.“

11,6–7 Možná máme sklon domnívat se, že kdyby Pán opravdu tyto tři věřící miloval, zanechal by všeho a spěchal by do jejich domu. Ovšem místo toho, když se Pán tuto novinu doslechl, zůstal ještě dva dny na místě, kde byl. Když Bůh otálí, neznamená to, že nás odmítá. Pokud naše modlitby nejsou vyslyšeny okamžitě, možná nás učí čekat, a pokud čekáme trpělivě, zjistíme, že na naše modlitby odpoví mnohem úžasnějším způsobem, než bychom očekávali. Ani láska k Martě, Marii a Lazarovi nemohla Krista donutit, aby jednal dřívě, než přišel správný čas. Vše, co dělal,

bylo v souladu s Otcovou vůlí pro něj a v rámci dodržování Božího časového plánu.

Po dvou dnech, které se mohou zdát jako ztracený čas, navrhl Pán Ježíš učedníkům, aby šli všichni opět do Judska.

11,8 Učedníci si stále bolestně uvědomovali, jak se Židé snažili Krista ukamenovat poté, co vrátil zrak slepému. Byli překvapení, že vůbec uvažoval o tom, že půjde do Judska, když mu hrozilo takové nebezpečí.

11,9 Ježíš jim odpověděl následovně: Za normálních okolností má den dvanáct hodin, kdy je světlo a lidé mohou pracovat. Pokud člověk pracuje v tomto určeném čase, nehrozí nebezpečí, že klopýtne nebo spadne, protože vidí, kam jde a co dělá. Světlo tohoto světa neboli denní světlo ho chrání před smrtelnou nehodou, kdyby upadl.

Duchovní význam těchto Pánových slov je následující: Pán Ježíš žil v naprosté poslušnosti vůli svého Otce. Neexistovalo tedy nebezpečí, že by jej zabili předtím, než přišel určený čas. Bude ochráněn, dokud nedokončí své dílo.

V určitém smyslu to platí pro každého pravého věřícího. Pokud žijeme ve společenství s Pánem a činíme jeho vůli, neexistuje na světě moc, která nás může zabít předtím, než přijde Bohem určený čas.

11,10 Člověk, který chodí v noci, je ten, který není Bohu věrný, ale žije podle své vlastní vůle. Tento člověk snadno klopýtá, protože nemá Boží vedení, které by osvitilo jeho cestu.

11,11 Pán mluvil o Lazarově smrti jako o *spánku*. Je však důležité si všimnout, že v Novém zákoně se spánek *nikdy* nevztahuje k duši, ale pouze k tělu. V Písmu se nikde neučí, že v době smrti je duše ve stavu spánku. Naopak, duše věřícího odchází, aby byla s Kristem, což je mnohem lepší. Pán Ježíš tímto výrokem ukázal svoji vševědoucnost. Věděl, že Lazar zemřel, i když zpráva, kterou slyšel, říkala, že je nemocný. Věděl to, protože je Bůh. Zatímco kdokoliv může druhé probudit z normálního, tělesného spánku, pouze Pán mohl probudit Lazara ze smrti. Ježíš zde prozradil svůj úmysl to udělat.

11,12 Pánovi učedníci jeho zmínku o spánku nepochopili. Neuvědomovali si, že mluví

o smrti. Možná se domnívali, že spánek byl známkou uzdravení, a došli k závěru, že když mohl Lazar tvrdě spát, překonal krizi a bude v pořádku. Tento verš může také znamenat, že kdyby byl tělesný spánek to jediné, co nebylo u Lazara v pořádku, nebylo by potřeba, aby šel do Betanie a pomohl mu. Je možné, že se učedníci báli o vlastní bezpečnost, a využili této výmluvy, aby nemuseli jít do domu Marie a Marty.

11,13–14 Zde máme jasně uvedeno, že když Ježíš mluvil o spánku, myslel tím smrt, avšak jeho učedníci to nepochopili. O tom nemůže být pochyb. Ježíš svým učedníkům otevřeně řekl: „Lazar zemřel.“ S jakým klidem učedníci tuto zprávu přijali! Nezeptali se Pána: „Jak to víš?“ Mluvil s absolutní autoritou, a oni tuto informaci nezpochybněovali.

11,15 Pán Ježíš se neradoval z toho, že Lazar zemřel, ale radoval se proto, že v té době nebyl v Betanii. Kdyby tam byl, Lazar by nezemřel. V Novém zákoně nenajdeme záznam o tom, že by někdo v přítomnosti Pána Ježíše zemřel. Učedníci uvidí ještě větší zázrak než ten, kdy by zabránil jeho smrti. Uvidí člověka vzkříšeného z mrtvých. Jejich víra tak bude posílněna. Pán Ježíš proto řekl, že se raduje kvůli nim, že nebyl v Betanii.

Dodal „abyste uvěřili“. Pán tím nenaznačoval, že učedníci v něj ještě neuvěřili. Samozřejmě, že ano! Avšak zázrak, který měli v Betanii vidět, je v jejich víře v něho silně upevní. Vybídl je proto, aby šli s ním.

11,16 Tomáš usoudil, že pokud Pán Ježíš půjde do této oblasti, Židé ho zabijí. Kdyby učedníci šli s Ježíšem, byl si jist, že by je zabili také. A tak v pesimistickém a zasmušilém duchu vyzval všechny, aby Ježíše doprovázeli. Jeho slova nejsou příkladem obrovské víry nebo odvahy, ale spíše beznaděje.

D. Ježíš: Vzkříšení a život (11,17–27)

11,17–18 Skutečnost, že Lazar byl již čtyři dny v hrobě, byla uvedena jakožto důkaz, že byl mrtvý. Všimněte si, jak Duch svatý podnikl veškerá opatření, aby ukázal, že vzkříšení Lazara bylo skutečně zázrakem. Lazar musel zemřít krátce poté, co posel odešel, aby našel Ježíše. Z Betanie do Bethabary, kde se Ježíš

zdržoval, to zabralo jeden den cesty. Poté, co se Ježíš doslechl o Lazarově nemoci, počkal dva dny. Pak to byl den cesty do Betanie. To vysvětluje čtyři dny, po které byl Lazar v hrobě.

Jak již bylo zmíněno, Betanie se nacházela asi 3 kilometry (15 stadií) východně od Jeruzaléma.

11,19 To, že byla Betanie v blízkosti Jeruzaléma, umožnilo, aby mnozí Židé přišli k Martě a Marii a potěšili je. Ani si neuvědomovali, že zakrátko nebude jejich utěšování třeba a že se tento dům smutku promění v dům nesmírné radosti.

11,20 Když Marta uslyšela, že Ježíš přichází, vyšla mu naproti. Setkání se odehrálo na okraji vesnice. Není řečeno, proč Marie zůstala v domě. Možná, že nedostala vzkaz, že se k nim Ježíš blíží. Možná byla ochromena smutkem nebo jednoduše čekala v duchu modlitby a důvěry. Tušila, co se má stát, díky svému důvěrnému vztahu s Pánem? Nevíme.

11,21 Opravdová víra umožnila Martě, aby věřila, že Ježíš může zabránit, aby Lazar zemřel. Její víra však pořád nebyla dokonalá. Myslela, že to může udělat jedině, když bude fyzicky přítomen. Neuvědomovala si, že dokáže uzdravit člověka na dálku, což je pořád méně než vzkříšení z mrtvých. V době smutku často mluvíme jako Marta. Myslíme, že kdyby byl objeven takový nebo takový lék, náš milovaný by nezemřel. Všechny tyto věci má však Pán ve svých rukou a nikomu z jeho lidu se nestane nic, co by nedovolil.

11,22 Víra této oddané sestry opět zazářila. Nevěděla, *jak* by Pán Ježíš mohl pomoci, ale věřila, že pomůže. Byla přesvědčená, že Bůh vyplní jeho prosbu, a on tuto zdánlivou tragédii obrátí v dobré. Ani nyní se však neodvažovala věřit, že její bratr bude vzkříšen z mrtvých. Slovo, které Marta použila pro „požádat“, je slovo, které se normálně používá, když stvoření úpěnlivě prosí Stvořitele nebo se modlí. Z toho se zdá jasně, že Marta neuznávala božství Pána Ježíše. Uvědomovala si, že byl velký a neobyčejný člověk, ale pravděpodobně ne větší než starověcí proroci.

11,23 Aby Pán Ježíš její víru pozvedl, proměnil překvapivou věc – že Lazar vstane. Je

úžasné vidět, jak Pán jedná s touto truchlící ženou a snaží se ji krok za krokem dovést k víře v sebe sama jakožto Božího Syna.

11,24 Marta si uvědomovala, že Lazar jednoho dne vstane z mrtvých, ale nemyslela, že by se to mohlo stát v ten den. Věřila ve vzkříšení mrtvých a věděla, že se to stane „v poslední den“, jak to nazvala.

11,25 Je to, jako kdyby Pán řekl: „Nerozumíš mi, Marto. Nemám na mysli, že Lazar bude vzkříšen v poslední den. Já jsem Bůh a mám ve svých rukou moc vzkříšení a života. Lazara mohu vzkřísit hned teď a udělám to.“

Pán tehdy myslel na dobu, když všichni praví věřící budou vzkříšeni. To se stane, až se Pán Ježíš vrátí zpět, aby vzal svůj lid domů do nebe.

V té době budou dvě skupiny věřících. Ti, kteří zemřeli ve víře, a ti, kteří budou v době jeho návratu naživu. K první skupině přichází jako *vzkříšení* a ke druhé jako *život*. První skupina je popsána v druhé části verše 25: „Kdo věří ve mne, i kdyby zemřel, bude žít.“ Znamená to, že ti, kteří zemřeli před Kristovým příchodem, budou vzkříšeni z mrtvých.

Burkitt poznamenává:

Ó lásko, silnější než smrt! Hrob nemůže Krista oddělit od jeho přátel. Jiní přátelé nás doprovodí až k hrobu a pak nás opustí. Ani život, ani smrt nás nemůže oddělit od Kristovy lásky.³⁵

Bengel říká: „Boží slušnosti úžasně odpovídá, že nikdy o nikom nečteme, že by zemřel, zatímco bylo přítomno Kníže života.“

11,26 Druhá skupina je popsána ve verši 26. Ti, kteří budou v době Spasitelova příchodu naživu a věří v něj, nikdy nezemřou. Budou v okamžiku proměnění, během mrknutí oka, a vzati domů do nebe s těmi, kteří byli vzkříšeni z mrtvých. Jak nádherná pravda se k nám díky Lazarově smrti dostala. Pán Ježíš se pak Marty zeptal, aby vyzkoušel její víru: „Věříš tomu?“

11,27 Martina víra vzplanula jako nádherným jasem. Přijala, že Ježíš je Kristus, Boží Syn, o kterém proroci předpověděli, že přijde na tento svět. Měli bychom si povšimnout, že tak učinila ještě *před* tím, než Ježíš jejího bratra vzkřísil z mrtvých, a ne až potom.

E. Ježíš pláče u Lazarova hrobu (11,28–37)

11,28–29 Ihned po tomto vyznání Marta spěchala zpátky do vesnice a přivítala Marii neuvěřitelnou zprávou: „Učitel je tu a volá tě.“ Stvořitel všeho a Spasitel světa přišel do Betanie a volal ji. Je to stejné i dnes. Tatáž úžasná Osoba stojí a slovy evangelia volá lidi. Každý je vyzýván, aby otevřel dveře svého srdce a nechal Spasitele vejít dovnitř. Marie okamžitě reagovala. Neotálela a rychle vstala a šla za Ježíšem.

11,30–31 Ježíš se setkal s Martou i Marií na okraji Betanie.

Židé nevěděli, že je poblíž, protože Marta o tom řekla Marii v tajnosti. Bylo přirozené, že se domnívali, že Marie šla k hrobu, aby se tam vyplakala.

11,32 Marie padla Spasiteli k nohám. Možná to byl projev uctívání nebo ji možná přemohl žal. Stejně jako Marta projevila lítost nad tím, že Ježíš nebyl v Betanii, protože v tom případě by jejich bratr nezemřel.

11,33 To, že viděl Marii a její přátele, jak se rmoutí, způsobilo, že Pán zanařikal a byl rozrušen. Nepochybně přemýšlel o všem smutku, utrpení a smrti, které přišly svět v důsledku lidského hříchu. To mu způsobilo vnitřní zármutek.

11,34 Pán samozřejmě věděl, kde byl Lazar pohřben, zeptal se však, aby vyvolal očekávání, povzbudil víru a dal podnět lidem ke spolupráci. Truchlíci dovedli Pána k hrobu zcela jistě s hlubokou upřímností a opravdovou touhou.

11,35 Verš 35 patří v českém překladu Bible k nejkratším.³⁶ Je to jeden ze tří případů v Novém zákoně, kde máme řečeno, že Pán plakal. (Zaplakal ze zármutku nad Jeruzalémem a také v Getsemanské zahradě.) Skutečnost, že Ježíš plakal, dokazuje, že byl opravdu člověk. Proléval opravdové slzy smutku, když viděl ořesný dopad hříchu na lidské pokolení. To, že Ježíš plakal v přítomnosti smrti, ukazuje, že není nepatřičné, že křesťané pláčou, když si Bůh vezme jejich milované. Křesťané se však netrápí jako ostatní, kteří nemají naději.

11,36 Židé viděli v slzách Syna člověka důkaz jeho lásky k Lazarovi. Samozřejmě, že

se v tom nemýlili. Avšak on miloval také *je* hlubokou a nehynoucí láskou a mnozí z nich to nedokázali pochopit.

11,37 Přítomnost Pána Ježíše opět vyvolala mezi lidmi otázky. Někteří v něm poznali toho, který dal zrak slepému. Uvažovali, proč nemohl také zařadit, aby Lazar nezemřel. Samozřejmě, že to mohl udělat, ale místo toho se chystal učinit ještě mocnější zázrak, který přinese větší naději věřícím duším.

F. Sedmé znamení: Vzkříšení Lazara (11,38–44)

11,38 Vypadá to, že Lazarův hrob byla podzemní jeskyně, do které člověk musel sestoupit po žebříku nebo po schodech. Nahoře na otvoru jeskyně byl položen kámen. Nebylo to jako hrob Pána Ježíše, ve kterém byl vchod vytesán ve skále, a člověk do něj mohl vejít, aniž by někam lezl nebo sestupoval.

11,39 Ježíš přikázal přihlížejícím, aby odstranili kámen ze vchodu do hrobu. Mohl to učinit sám pouhým slovem. Bůh však běžně nedělá pro lidi to, co mohou udělat sami.

Představa, že by se hrob otevřel, Martu vyděsila. Uvědomovali si, že tělo jejího bratra tam leželo již čtyři dny, a obávala se, že se již začalo rozkládat. Tělo zřejmě nebylo nijak nabalzamováno. Byl nejspíš pohřben tentýž den, kdy zemřel, jak bylo tehdy zvykem. Skutečnost, že Lazar ležel v hrobě již čtyři dny, byla důležitá. Nebylo možné, aby se nacházel ve stavu spánku nebo v mdlobách. Všichni Židé věděli, že je mrtvý. Jeho vzkříšení se dalo vysvětlit pouze jako zázrak.

11,40 Není jasné, kdy Ježíš pronesl slova z verše 40. Ve verši 23 jí řekl, že její bratr opět vstane. Bezpochyby však to, co jí zde řekl, bylo podstatou toho, co jí předtím řekl. Všimněte si pořadí v tomto verši: „uvěříš, uvidíš“. Je to, jako kdyby Pán Ježíš řekl: „Pokud jednoduše uvěříš, uvidíš, jak vykonám zázrak, jaký může vykonat pouze Bůh. Uvidíš Boží slávu zjevenou ve mně. Nejprve však musíš uvěřit a poté uvidíš.“

11,41 Z hrobu byl odvalen kámen. Předtím, než Ježíš učinil zázrak, poděkoval Otci za to, že vyslyšel jeho modlitbu. Žádnou předchozí modlitbu Pána Ježíše nemáme v této kapitole

le zaznamenanu. Určitě ale po celou tu dobu neustále mluvil s Otcem a modlil se, aby bylo Boží jméno oslaveno skrze Lazarovo vzkříšení. Zde v očekávání toho, co přijde, Otcí poděkoval.

11,42 Ježíš se modlil nahlas, aby lidé uvěřili, že ho Otec poslal, že mu Otec řekl, co má dělat a co říct, a že vždycky jednal v naprosté závislosti na Bohu Otcí. Zde máme opět zdůrazněnou bytostnou jednotu Boha Oце a Pána Ježíše Krista.

11,43 Toto je jeden z několika případů v Novém zákoně, kde je řečeno, že Pán Ježíš silným hlasem něco zvolal. Někteří se domnívají, že kdyby nezmínil Lazarovo jméno, všichni mrtví v hrobech by vstali.

11,44 Jak Lazar vyšel? Někteří si myslí, že z hrobu vybelhal, jiní věří, že lezl po čtyřech, další pak poukazují na to, že jeho tělo bylo nejspíš pevně zabaleno do pohřebního roucha a že by bylo nemožné, aby sám vyšel. Domnívají se, že se jeho tělo přeneslo vzduchem a nohama se pak dotkl země před Pánem Ježíšem. Fakt, že jeho tvář byla zavinita šátkem, je dodán jako další důkaz toho, že byl mrtev. Nikdo by nemohl přežít čtyři dny s tváří ovázanou takovým šátkem. Pán znovu zapojil lidi do spolupráce, když jim řekl, aby Lazara rozvázali a nechali ho jít. Pouze Kristus může vzkřísit mrtvé, dává nám ale za úkol odvalit kámen úrazu a rozvázat pohřební roucho předsudků a pověrčivosti.

G. Věřící a nevěřící Židé (11,45–57)

11,45–46 Mnohým přihlížejícím tento zázrak zcela jistě dokázal, že Pán Ježíš Kristus je Bůh, a uvěřili v něj. Kdo jiný než Bůh mohl přivolat tělo z hrobu poté, co bylo čtyři dny mrtvé?

Avšak účinek zázraku na život člověka záleží na jeho morálním stavu. Pokud je jeho srdce zlé, vzdorovitě a nevěřící, neuvěří, ani kdyby měl vidět člověka vzkříšeného z mrtvých. Tak tomu bylo i zde. Někteří Židé, kteří zázrak viděli, nechtěli Pána Ježíše přijmout jako svého Mesiáše i přes tento nesporný důkaz. Odešli tedy k farizeům, aby je informovali, co se stalo v Betanii. Bylo to proto, aby přišli a uvěřili v Ježíše? Pravděpodobně to

bylo proto, aby byli farizeové ještě více popuzeni proti Pánu a snažili se ho zabít.

11,47 Velekněží a farizeové pak shromáždili oficiální veleradu, aby projednali, jaké kroky mají podniknout. Otázka „Co uděláme?“ znamená „Co s tím budeme dělat? Proč nám to trvá tak dlouho? Ten člověk koná spoustu zázraků a my neděláme nic, abychom ho zastavili.“ Židovští vůdcové tato slova pronesli k svému vlastnímu odsouzení. Uznali, že Pán Ježíš konal mnohá znamení. Proč v něj tedy neuvěřili? Nechtěli uvěřit, protože dali přednost svým hříchům před Spasitelem.

Ryle dobře říká:

Je to úžasné přiznání. Dokonce nejhorší nepřátelé našeho Pána uznávají, že Pán konal zázraky, mnoho zázraků. Můžeme snad pochybovat o tom, že by nepopřeli pravdu o jeho zázracích, kdyby mohli? Nezdá se však, že by se o to pokusili. Bylo jich příliš mnoho, byly příliš veřejné a měly příliš mnoho očitých svědků, aby se odvážili je popřít. Jak ve světle této skutečnosti mohou současní nevěřící a skeptici mluvit o zázracích našeho Pána jako o podvodu a klamu? To by měli vysvětlit! Pokud se farizeové, kteří žili v době naše Pána a kteří hýbali nebem i zemí, aby mu zabránili pokračovat, nikdy neodvážili zpochybňovat skutečnost, že konal zázraky, je nesmysl začít popírat jeho zázraky nyní, poté, co uběhlo devatenáct století.³⁷

11,48 Vůdcové cítili, že už dál nemohou zůstat nečinní. Pokud by nezasáhli, spoustu lidí by Ježíšovy zázraky přesvědčily. Kdyby lidé uznali Ježíše jako svého krále, znamenalo by to problémy s Římem. Římané by si mysleli, že Ježíš přišel, aby svrhl vládu jejich říše; přišli by tedy a Židy by potrestali. Výraz „vezmou nám místo i národ“ znamená, že by Římané zničili chrám a židovský národ by se rozprchl. Přesně to se stalo v roce 70 po Kr. Ne však proto, že Židé Pána přijali, ale proto, že jej zavrhl.

F. B. Meyer dobře řekl:

Křesťanství ohrožuje podnikání, hatí ziskové, avšak nečestné obchodování, krade zákazníky z ďáblovy svatyně, napadá nezadatelné právo a obrací svět vzhůru nohama. Je to protivná, obtěžující věc, která kazí zisk.³⁸

11,49–50 Kaifáš byl veleknězem v letech 26 až 36 po Kr. Předsedal náboženskému soudnímu řízení s Pánem a byl u toho, když byli Petr a Jan předvedeni před synedrium ve Sk 4,6. I přesto, co zde řekl, v Pána Ježíše nevěřil.

Podle Kaifáše se velekněží a farizeové mylili, když si mysleli, že Židé kvůli Ježíši zemřou. Naopak předpověděl, že Ježíš zemře za židovský národ. Řekl, že je lepší, aby Ježíš zemřel za lid, než aby měl celý národ mít problémy s Římany. Zní to téměř, jako kdyby Kaifáš doopravdy chápal důvod, proč Ježíš přišel na svět. Skoro bychom se mohli domnívat, že Kaifáš přijal Ježíše jako Zástupce za hříšníky – ústřední křesťanskou nauku. Žel, nebylo tomu tak. Co řekl, byla pravda, ale on sám v Ježíše nevěřil, aby spasil svoji duši.

11,51–52 Zde máme vysvětlení, proč Kaifáš řekl, co řekl. Neřekl to sám ze sebe, to znamená, že si to sám nevymyslel. Nemluvil z vlastní vůle. Zprávu, kterou pronesl, mu dal Bůh – měla hlubší poselství, než zamýšlel. Bylo to Boží proctví, že Ježíš zemře za izraelský národ. Bylo dáno Kaifášovi, protože byl v tom roce veleknězem. Bůh skrze něj mluvil kvůli úřadu, který zastával, a ne kvůli jeho vlastní spravedlnosti, protože to byl hříšník.

Kaifášovo proctví bylo, že Pán nezemře pouze za izraelský národ, ale také za to, aby shromáždil vyvolené mezi pohany na zemi. Někteří se domnívají, že Kaifáš odkazoval na židovský národ rozptýlený po celém světě. Pravděpodobně ale mluvil o pohanech, kteří uvěří v Krista skrze hlásání evangelia.

11,53–54 Farizeje zázrak v Betanii nepřesvědčil. Byli naopak vůči Božímu Synovi ještě více nepřátelští. Od toho dne byli ještě pevněji rozhodnutí, že ho zabijí.

Pán Ježíš si uvědomoval rostoucí nepřátelství Židů, a odešel do města Efraim. Dnes už nevíme, kde se Efraim nacházel. Víme pouze, že to byla tichá, zapadlá oblast blízko pouště.

11,55 Oznámení, že se blížily židovské Velikonoce, nám připomíná, že se dostáváme ke konci Pánovy veřejné služby. Během těchto židovských Velikonoc měl být ukřižován. Lidé museli před svátky vystoupit do Jeruzaléma, aby se očistili. Například pokud se Žid dotkl mrtvého těla, musel projít určitým rituá-

lem, aby byl od obřadní nečistoty očištěn. Tato očista se prováděla pomocí různých omývání a obětí. Smutné je, že se židovský národ snažil očistit, zatímco ve stejnou dobu plánoval smrt velikonočního Beránka. Opravdu otřesné odhalení toho, jak zlé je lidské srdce!

11,56–57 Když se lidé shromáždili v chrámu, začali přemýšlet tvůrci zázraků o Ježíši, který byl v jejich zemi. Zvedla se diskuze o tom, zda přijde na svátky. Důvod, proč si někteří mysleli, že ne, máme uveden ve verši 57.

Velekněží a farizeové vydali oficiální nařízení k Ježíšovu zatčení. Každý, kdo věděl, kde pobývá, měl nařízeno, aby uvědomil autority, aby ho mohli zajmout a usmrtit.

VII. Služba Syna člověka těm, kteří jsou jeho (kap. 12–17)

A. Ježíš je pomazán v Betanii (12,1–8)

12,1 Domov v Betanii byl místem, kde Ježíš velice rád přebýval. Těšil se tam z milého společenství s Lazarem, Marií a Martou. Tím, že v tuto dobu přišel do Betanie, se – viděno lidsky – vystavil nebezpečí, protože nedaleký Jeruzalém byl základnou všech sil, které se proti němu šikovaly.

12,2 Navzdory mnohým, kteří byli proti němu, existovalo několik srdcí, která bila opravdu pro něj. Lazar byl jeden z těch, kteří s Pánem stolovali, a Marta je obsluhovala. Písmo neříká nic o tom, co Lazar viděl nebo slyšel mezitím, co zemřel a byl znovu vzkříšen. Možná měl od Boha zakázáno prozradit jakoukoliv informaci.

12,3 V evangeliích máme několik případů, kdy byl Pán Ježíš pomazán ženou. Žádné dvě události nejsou totožné, avšak tato je obecně pokládána za paralelní s tou, která je uvedena v Mk 14,3–9. Mariina oddanost Kristu ji přiměla vzít libru velmi drahého pravého národového oleje a pomazat mu nohy. Říkala tím, že pro Krista nic není příliš drahocenné. Je hoden všeho, co máme a co jsme.

Pokaždé, když se setkáme s Marií, je u Ježíšových nohou. Zde utírá jeho nohy svými vlasy. A jelikož jsou ženiny vlasy její krásou, položila svoji krásu takřkajíc k jeho nohám.

Netřeba říkat, že sama Marie pak po nějakou dobu tímto olejem voněla. Když je Kristus uctíván, sami ctitelé si odnášejí něco z vůně toho okamžiku. Žádný dům není tak naplněn příjemným aromatem jako dům, kde má Ježíš své právoplatné místo.

12,4–5 Zde vidíme, jak tuto nejposvátnější událost narušuje tělo. Ten, který měl svého Pána zradit, se nemohl vydržet dívat, jak je vzácný olej používán takovým způsobem.

Jidáš si nemyslel, že je Ježíš hoden tří set denárů. Měl pocit, že by měl být vonný olej prodán a peníze dány chudým. Bylo to však naprosté pokrytectví. Nezáleželo mu na chudých více než na Pánu. Chystal se ho zradit, ne za tři sta denárů, ale za desetinu té částky. Ryle dobře říká:

To, že někdo dokázal následovat Krista jako učedník tři roky, vidět všechny jeho zázraky, slyšet veškeré jeho učení, přijímat z jeho rukou opakovaně laskavost, být počítán mezi apoštoly, a přesto na konci projevit zkažené srdce, to všechno se na první pohled zdá nemožné a neuvěřitelné. Jidášův případ však jasně dokazuje, že se to stát může. Není mnoho věcí, které si uvědomujeme tak málo jako obrovský dosah pádu člověka.³⁹

12,6 Jan rychle dodal, že Jidáš to neřekl proto, že by měl opravdu zájem o chudé, ale protože byl zloděj a chamtivec. Jidáš se staral o pokladnu a brávil si, co se do ní dávalo.

12,7 Pán ve skutečnosti vlastně odpověděl: „Nebraň jí v tom. Zachovávala tento olej ke dni mého pohřbu.⁴⁰ Nyní ho na mě chce použít jako výraz lásky a úcty. Měla by to mít dovoleno.“

12,8 Nikdy nepřijde doba, kdy nebudou žádní chudí lidé, které by druzí mohli zahrnout svou laskavostí. Pánova služba na zemi se však rychle blížila ke konci. Marie nebude mít vždycky příležitost použít na něj tento olej. Mělo by nám to připomenout, že nás míjejí duchovní příležitosti. Neměli bychom nikdy odkládat to, co bychom mohli udělat pro Spasitele.

B. Spiknutí proti Lazarovi (12,9–11)

12,9 Zpráva o tom, že je Ježíš blízko Jeruzaléma, se rychle rozšířila. Už nebylo mož-

né jeho přítomnost tajit. Mnozí Židé přišli do Betanie, aby ho viděli. Jiní přišli, aby viděli Lazara, kterého probudil z mrtvých.

12,10–11 V tomto verši máme opět vyobrazenou nezdravou nenávist lidského srdce. Velekněží se rozhodli, že zabijí i Lazara. Člověk by si mýsl, že spáchal velezradu tím, že byl vzkříšen z mrtvých! Nebylo to nic, co by měl ve své moci, a přesto usoudili, že si zaslouží zemřít.

Díky Lazarovi mnozí Židé uvěřili v Ježíše. Lazar se tak stal nepřítelem židovské vládní moci a musel být odstraněn z cesty. Ti, kdo přivádějí druhé k Pánu, jsou vždycky terčem postihu a dokonce mučedníky.

Někteří komentátoři se domnívají, že velekněží byli saduceové, kteří odmítali vzkříšení, a tak se chtěli zbavit důkazu tím, že zabijí Lazara.

C. Triumfální vjezd (12,12–19)

12,12–13 Nyní se dostáváme k Ježíšovu triumfálnímu vjezdu do Jeruzaléma. Bylo to v neděli před ukřižováním.

Je těžké říct přesně, co si zástup o Ježíšovi myslel. Chápali doopravdy, že je Boží Syn a Mesiáš Izraele. Nebo se na něj pouze dívali jako na krále, který je vysvobodí od římského útlatku. Nechali se unést silou této chvíle? Někteří ze zástupu byli bezesporu opravdoví věřící, avšak obecný dojem je takový, že většina lidí neměla ve srdci o Pána skutečný zájem.

Palmové větve jsou symbolem klidu a odpočinku po utrpení (Zj 7,9). Slovo „Hosana“ znamená „Prosíme tě, zachraň nás“. Když to všechno dáme dohromady, mohlo by se zdát, jako kdyby lidé uznávali, že Ježíš je ten, kterého Bůh poslal, aby je zachránil od římské krutosti a dal jim klid a odpočinek po utrpení během dlouhých let pohanského útisku.

12,14–15 Ježíš vjel do města na oslátku, což byl běžný způsob přepravy. Kromě toho ale Pán také naplnil proroctví o svém příjezdu.

Tato citace je ze Za 9,9. Prorok zde předpověděl, že když král přijde do Jeruzaléma, bude sedět na oslátku. „Dcera Siónská“ je metaforický výraz pro židovský národ, protože Sión je vrch v Jeruzalémě.

12,16 Učedníci si neuvědomovali, že to, co se děje, je přesné naplnění Zachariášova

prorocství, že Ježíš ve skutečnosti vjíždí do Jeruzaléma jako právoplatný král Izraele. Avšak poté, co se Ježíš vrátil zpátky do nebe, aby byl oslaven po pravici svého Otce, učedníkům došlo, že tyto události byly naplněním Písem.

12,17–18 V zástupu, který sledoval, jak Ježíš vjíždí do Jeruzaléma, byli lidé, kteří jej viděli vzkřísit Lazara z mrtvých. Řekli lidem okolo, že ten, který jede na oslátku, je tentýž člověk, který přivedl Lazara opět k životu. Jak se zpráva o tomto pozoruhodném znamení šířila, přicházel obrovský dav lidí, aby se s Ježíšem setkal. Naneštěstí ale byla jejich motivem spíše zvědavost než opravdová víra.

12,19 Jak se zástup zvětšoval a zájem o Spasitele rostl, farizeové byli celí bez sebe. Nemohli říct ani udělat nic, co by to alespoň trochu změnilo. S poblázněnou nadsázkou vykřikovali, že celý svět jde za Ježíšem. Neuvědomovali si, že zájem zástupu byl pouze pomíjivý a že těch, kteří opravdu chtěli Ježíše uctívat jako Božího Syna, bylo jen pár.

D. Někteří Řekové si přejí vidět Ježíše (12,20–26)

12,20 Řekové, kteří přišli k Ježíšovi, byli pohané, kteří konvertovali k judaismu. Skutečnost, že vystoupili do Jeruzaléma, aby se o tomto svátku poklonili Bohu, ukazuje, že nepokračovali v náboženských praktikách svých předků. To, že při této příležitosti přišli za Pánem Ježíšem, poukazuje na fakt, že když Židé Pán Ježíše zavrhl, pohané slyšeli evangelium a mnozí z nich uvěřili.

12,21 Nevíme, proč přišli k Filipovi. Možná, že pro tyto pohanské konvertity bylo lákavého jeho řecké jméno a skutečnost, že pocházel z galilejské Betsaidy. Jejich požadavek byl vskutku ušlechtilý: „Pane, chceme vidět Ježíše!“ Nikdo, kdo má upřímnou touhu v srdci, není nikdy poslán pryč bez odměny.

12,22 Filip si možná nebyl úplně jistý, zda Pán tyto Řeky bude chtít vidět. Kristus totiž předtím učedníkům řekl, aby s evangeliem nechodili k pohanům, a tak šel Filip za Ondřejem a společně to řekli Ježíšovi.

12,23 Proč chtěli Řekové Ježíše vidět? Pokud čteme mezi řádky, můžeme si domyslet,

že se jim zamlouvala Ježíšova moudrost a že ho chtěli velebit jako svého oblíbeného filozofa. Věděli, že byl v konfliktu s židovskými vůdci, a chtěli, aby si zachránil život, třeba tím, že by s nimi odešel do Řecka. Jejich filozofií bylo „zachraň se“, Ježíš jim však řekl, že jejich filozofie je v přímém rozporu se zákonem o sklizni. Bude oslaven ve své obětní smrti, a ne pohodlným životem.

12,24 Semeno nikdy nevydá obilí, pokud nepadne do země a nezemře. Pán Ježíš zde o sobě mluvil jako o zrnku pšenice. Kdyby nezemřel, zůstal by sám. Těšil by se z nádhery nebe sám, nebyli by tam žádní spasení hříšníci, aby sdíleli jeho slávu. Kdyby ale zemřel, nabídl by cestu ke spasení, díky které by mnozí byli zachráněni.

Totéž se týká nás, jak T. G. Ragland říká:

Pokud se odmítneme stát zrnky pšenice – padnout do země a zemřít; pokud se nevzdáme slibných vyhlídek, ani nebudeme riskovat charakter, majetek a zdraví; a pokud, když jsme povoláni, neopustíme domov a nezpřetrháme rodinné vazby kvůli Kristu, *zůstaneme sami*. Pokud však chceme nést plody, musíme následovat našeho požehnaného Pána tím, že se staneme zrnem pšenice a umřeme, *potom vydáme mnoho ovoce*.⁴¹

12,25 Mnoho lidí si myslí, že důležitými věcmi v životě jsou jídlo, oblečení a zábava. Pro tyto věci žijí. Když ale takto milují svůj život, neuvědomují si, že duše je mnohem důležitější než tělo. Tím, že se nestarají o blaho svojí duše, ztrácejí svůj život. Na druhé straně existují ti, kteří všechno ztratí pro Krista. Aby mu mohli sloužit, vzdají se věcí, kterých si ostatní velmi cení. Jsou to lidé, kteří si své životy uchrání k životu věčnému. Nenávidět svůj život znamená milovat Krista více než vlastní zájmy.

12,26 Aby člověk sloužil Kristu, musí jej následovat. On chce, aby jeho služebníci poslouchali a morálně se mu podobali. Musí si vzít sami příklad z jeho smrti. Všem služebníkům je slíbena neustálá přítomnost a ochrana jejich Mistra a to se nevztahuje pouze na současný život, ale také na věčnost. Nynější služba získá jednoho dne Boží uznání. Jakákoliv hanba nebo napomenutí, které si zde člověk

prožije, nebude skoro nic ve srovnání se slávou, kdy je veřejně ocení Bůh Otec v nebi.

E. Ježíš čelí blížící se smrti (12,27–36)

12,27 Pánovy myšlenky se stále více zabývaly událostmi, které se měly zanedlouho odehrát. Přemýšlel o kříži a o době, kdy se stane Nositelem hříchu a zakusí Boží hněv za naše hříchy. Při myšlence na „hodinu zármutku“ (JBP) byla jeho duše rozrušena. Jak se měl v takové chvíli modlit? Měl svého Otce požádat, aby ho od této hodiny zachránil? Nemohl se za to modlit, protože důvodem jeho příchodu na svět bylo jít na kříž. Narodil se, aby zemřel.

12,28 Namísto modliteb, aby byl od kříže zachráněn, se Pán Ježíš raději modlil, aby bylo oslaveno jméno jeho Otce. Více se zajímal o to, aby se Bohu dostalo pocty než o vlastní pohodlí a bezpečí. Bůh nyní promluvil z nebe a řekl, že jej oslavil a ještě jej oslaví. Boží jméno bylo oslaveno během Ježíšovy pozemské služby. Třicet let v tichosti, které prožil v Nazaretu, a tři roky veřejné služby, úžasných Spasitelových slov a činů – to všechno značně oslavilo Otcovo jméno. Ještě větší sláva pro Boha však přijde skrze smrt, pohřeb, vzkříšení a nanebevstoupení Krista.

12,29 Někteří z těch, co stáli poblíž, omylem pokládali Boží hlas za hřmění. Takoví lidé se vždy snaží duchovní věci vyložit jako něco běžného. Lidé, kteří nejsou ochotni přijmout fakt, že se stal zázrak, se zázraky snaží vysvětlit nějakým přírodním zákonem. Jiní věděli, že to nebylo zahřmění, a přesto v tom nepoznali Boží hlas. Uvědomovali si, že je to nadpřirozené, a došli k závěru, že to byl hlas anděla. Boží hlas mohou slyšet a rozumět mu pouze ti, kterým pomáhá Duch svatý. Lidé mohou stále dokola slyšet evangelium a nemusí jim to vůbec dávat smysl, pokud k nim skrze ně nepromluví Duch svatý.

12,30 Pán posluchačům vysvětlil, že nebylo potřeba, aby ten hlas slyšel on. Byl slyšitelný kvůli těm, kteří stáli kolem.

12,31 „Nyní je soud nad tímto světem,“ řekl. Svět se chystal ukřižovat Pána života a slávy. Tím se svět sám odsoudí. Bude nad ním vynesena rozsudek za jeho strašné odmít-

nutí Krista. Toto měl zde Pán na mysli. Bližilo se odsouzení lidstva, které se provinilo. Vládce tohoto světa je Satan. Ve skutečnosti byl Satan na Golgotě absolutně poražen. Myslel si, že jednou provždy skoncoval s Pánem Ježíšem. Místo toho Spasitel lidem nabídl cestu ke spasení a v tutéž chvíli porazil Satana a všechny jeho přívržence. Rozsudek nad d'ablem ještě nebyl vykonán, jeho osud už však byl zpečetěn. Stále chodí světem a pokračuje ve svém zlém jednání, ale je pouze otázkou času, než bude vyvržen do ohnivého jezera.

12,32 První část tohoto verše mluví o Kristově smrti na kříži. Byl přibit na dřevěný kříž a vyvýšen ze země. Pán řekl, že až bude takto ukřižován, přitáhne si všechny k sobě. K tomu máme několik vysvětlení. Někteří myslí, že Kristus přitáhne všechny lidi buď ke spasení, nebo k soudu. Jiní se domnívají, že pokud bude Kristus vyvýšen při hlásání evangelia, bude mít poselství velkou sílu a přitáhne to duše k němu. Správné vysvětlení je pravděpodobně ale to, že ukřižování Pána Ježíše k němu přitáhlo všechny *typy* lidí. Neznamená to, že všichni lidé bez výjimky, ale lidé různých národností, kmenů a jazyků.

12,33 Když Pán Ježíš mluvil o tom, že bude vyvýšen, naznačil, jakou smrtí zemře, tj. ukřižováním. Zde máme znovu důkaz o Pánově vševědoucečnosti. Dopředu věděl, že nezemře v posteli nebo při nehodě, ale že bude přibit na kříž.

12,34 Lidé vypadali, že je Pánův výrok o jeho vyvýšení zmatl. Věděli, že tvrdí, že je Mesiáš, a k tomu ze Starého zákona věděli, že Mesiáš bude žít věčně (viz Iz 9,6; Ž 110,4; Da 7,14; Mi 4,7). Všimněte si, že lidé citovali Ježíše, když říkali: „Syn člověka musí být vyvýšen.“ Ve skutečnosti řekl: „A já, až budu vyvýšen ze země.“ Samozřejmě, že Pán Ježíš o sobě mnohokrát mluvil jako o Synu člověka a možná že se i předtím zmínil, že Syn člověka bude vyvýšen, takže pro lidi nebylo těžké si to spojit.

12,35 Když se lidé zeptali Ježíše, kdo je Syn člověka, mluvil opět o sobě jako o světle světa. Připomněl jim, že světlo s nimi bude už jen krátce. Měli by přijít ke Světlu a kráčet ve světle, jinak je zastihne tma a budou klopýtat v neznalosti.

Zdá se, že se Pán přirovnal ke slunci a dennímu světlu. Slunce vychází ráno, v poledne dosáhne vrcholu a večer zapadá za obzorem. Je s námi pouze omezenou dobu. Měli bychom toho využít, dokud je zde, protože když přijde noc, už k němu nemáme přístup. V duchovní rovině je ten, kdo věří v Pána Ježíše, ten, kdo kráčí ve světle. Ten, kdo jej odmítá, chodí ve tmě a neví, kam jde. Nemá Boží vedení a v životě klopýtá.

12,36 Pán Ježíš opět upozornil své posluchače, aby v něj uvěřili, dokud je stále příležitost. Tak se stanou syny světla. Budou mít jistotu o směřování jejich života a o tom, že míří do věčnosti.

F. Mnozí Židé nejsou schopni uvěřit (12,37–43)

12,37 Jan se v tuto chvíli pozastavuje, aby vyjádřil údiv nad tím, že ačkoliv Pán Ježíš učinil mnoho mocných znamení, lidé v něj přesto neuvěřili. Jak už jsme se zmínili předtím, jejich nevěra nebyla zapříčiněna nedostatkem důkazů. Pán předložil ty nejpřesvědčivější důkazy o svém božství, ale lidé uvěřit nechtěli. Chtěli krále, který by nad nimi vládl, avšak nechtěli činit pokání.

12,38 Nevěra Židů byla naplněním prorocství z Iz 53,1. Otázka „Pane, kdo uvěřil naší zvěsti?“ si žádá odpověď „Ne mnoho!“ Jelikož paže v Písmu představuje moc a sílu, Pánova paže svědčí o Boží mocné síle. Boží moc je zjevena pouze těm, kteří věří zvěsti o Pánu Ježíši Kristu. Protože však zprávu o Mesiáši nepřijalo mnoho lidí, nebyla Boží moc mnohým odhalena.

12,39 Když se Pán představil izraelskému národu, odmítli ho. Znovu a znovu k nim přicházel s nabídkou spasení, ale oni mu stále říkali „ne“. Čím více lidé evangelium odmítají, tím těžší je pak pro ně přijmout je. Když lidé zavírají oči před Světlem, Bůh pak způsobí, že je pro ně těžší vidět Světlo. Bůh způsobí, aby byli zasaženi tzv. soudní slepotou, tj. slepotou, která je Božím rozsudkem nad nimi za to, že odmítli jeho Syna.

12,40 Tato citace pochází z Iz 6,9–10. Bůh oslepil srdce izraelského lidu a zatvrdil jejich srdce. Neudělal to, dokud oni sami nezavřeli

oči a nezatvrdili svá srdce. Svým neústupným a úmyslným odmítnutím Mesiáše se Izrael připravil o zrak, porozumění, obrácení a uzdravení.

12,41 V Iz 6 je popsáno, jak prorok viděl Boží slávu. Jan nyní přidává vysvětlení, že to byla *Kristova* sláva, kterou Izaiáš viděl, a byl to Kristus, o kom mluvil. Tento verš je tak další důležitým článkem v řetězu důkazů, které svědčí o tom, že Ježíš Kristus je Bůh.

12,42 Mnozí z židovských vůdců uvěřili, že Ježíš je Mesiáš. Neodvážili se však své přesvědčení sdílet s ostatními ze strachu, že by byli exkomunikováni. Rádi bychom věřili, že tito lidé byli opravdoví věřící v Pána Ježíše, avšak je to nepravděpodobné. Kde je pravá víra, tam je dříve či později vyznání víry v Krista. Pokud člověk Krista opravdu přijal jako Spasitele, neváhá o tom říct ostatním bez ohledu na následky.

12,43 Je zřejmé, že tyto lidi více zajímala sláva od ostatních než Boží sláva. Uznání od lidí pro ně znamenalo více než uznání od Boha. Může být takový člověk opravdovým věřícím v Krista? Odpověď najdete ve verši 5,44.

G. Nebezpečí nevěry (12,44–50)

12,44 Parafráze verše 44 zní následovně: „Ten, kdo ve mne věří, ve skutečnosti nevěří jen ve mne, ale také v mého Otce, který mne poslal.“ Pán zde opět učil, že je v naprostém spojení s Otcem. Nebylo možné, aby člověk věřil v jednoho, aniž by věřil v druhého. Věřit v Krista znamená věřit v Boha Otce. Nemůžeme věřit v Otce, pokud stejným způsobem nectíme také Syna.

12,45 V jistém smyslu nemůže Boha Otce vidět nikdo. Je to Duch, a proto je neviditelný. Pán Ježíš však přišel na tento svět, aby nám dal Boha poznat. Tím nemáme na mysli, že nám dává poznat, jak Bůh vypadá fyzicky, ale jaký je morálně. Zjevil nám Boží charakter. Kdokoliv tedy viděl Krista, viděl Boha Otce.

12,46 Příklad světla zjevně patřil k Pánovým nejoblíbenějším. Opět o sobě mluvil jako o světle, které přišlo na tento svět, aby ti, kdo v něho věří, nezůstávali ve tmě. Bez Krista jsou lidé v nejhlubší tmě. Neuvědomují si dobře, co je život, smrt nebo věčnost. Avšak

ti, kteří ve víře přicházejí ke Kristu, již nehledají pravdu, protože našli pravdu v něm.

12,47 Důvodem Kristova prvního příchodu nebylo svět soudit, ale spasit. Nezúčastnil se soudu nad těmi, kteří odmítli slyšet jeho slova a uvěřit v něj. Neznamená to, že v den příchodu nevěřící neodsoudí. O tento soud však nešlo při jeho prvního příchodu.

12,48 Pán nyní upřel zrak k blížícímu se dni, kdy ti, kdo odmítli jeho slova, budou stát před Božím soudem. V té době budou stačit slova neboli učení Pána Ježíše, aby byli odsouzeni.

12,49 Věci, které učil, si nevymyslel sám, ani se je nenaučil v lidských školách. Ale jako poslušný Služebník a Syn říkal pouze věci, které mu Otec svěřil, aby pověděl. Tato skutečnost odsoudí lidi v poslední den. Slovo, které Ježíš řekl, bylo Boží slovo a lidé je odmítli slyšet. Otec mu řekl nejen, co má říct, ale také co má promluvit. Mezi těmito dvěma je rozdíl. Výraz „co mám říci“ odkazuje na jádro poselství; výrazem „co promluvit“ jsou myšlena konkrétní slova, která měl Pán Ježíš použít, když vyučoval Boží pravdu.

12,50 Ježíš věděl, že mu Otec svěřil, aby dal věčný život těm, kteří v něj uvěří. Kristus tedy zprávu předal tak, jak mu ji dal Otec.

Nyní se dostáváme ke zřetelnému zlomu ve vyprávění. Až do této chvíle se Pán představoval Izraeli. Máme zaznamenáno sedm různých znamení neboli zázraků, přičemž každý znázorňuje zkušenost, která povede k tomu, že hříšník vloží svou víru v Krista. Ta znamená jsou:

1. Proměnění vody ve víno na svatbě v Káně Galilejské (2,1–12). Znázorňuje hříšníka, kterému je cizí Boží radost, jak je proměněn Kristovou mocí.

2. Uzdravení syna královského úředníka (4,46–54). Tento zázrak znázorňuje hříšníka, který je nemocný a potřebuje duchovní uzdravení.

3. Uzdravení nemohoucího u rybníku Bethesda (kap. 5). Nebohý hříšník nemá sílu, je bezmocný a neschopný cokoliv udělat, aby se dal do pořádku. Ježíš ho uzdravuje z jeho neužitečnosti.

4. Nasycení pěti tisíců (kap. 6). Hříšník je bez jídla, je hladový a chybí mu něco, co mu

dodá sílu. Pán poskytuje potravu pro jeho duši, aby už nikdy nehladověl.

5. Utišení Galilejského moře (6,16–21). Vidíme hříšníka na nebezpečném místě. Pán jej zachraňuje z bouře.

6. Uzdravení člověka slepého od narození (kap. 9). Tento člověk představuje slepotu lidského srdce předtím, než se ho dotkne Kristova moc. Člověk nevidí svou vlastní slepotu, ani krásy Spasitele, dokud není osvícen Duchem svatým.

7. Vzkříšení Lazara z mrtvých (kap. 11). To nám samozřejmě připomíná, že je hříšník mrtvý ve svých přestoupeních a hříších a potřebuje život shůry.

Všechna tato znamení mají dokázat, že Ježíš je Kristus, Boží Syn.

H. Ježíš umývá svým učedníkům nohy (13,1–11)

V kapitole 13 začíná rozhovor v horním pokoji. Ježíš už nebyl mezi nepřátelskými Židy. Se svými učedníky se v Jeruzalémě uchýlil do jednoho horního pokoje, aby s nimi naposledy strávil čas ve společenství, předtím než vyjde vstříc svému soudu a ukřižování. Jan 13 a 17 jsou jedny z nejoblíbenějších úseků v celém Novém zákoně.

13,1 Den před ukřižováním Pán Ježíš věděl, že přišel jeho čas, aby zemřel, opět vstal a vrátil se do nebe. Miloval své, tj. ty, kteří byli opravdovými věřícími. Miloval je až do konce své pozemské služby a bude je milovat po celou věčnost. Miloval je však také nekočetně mnoho, jak se to také chystal dokázat.

13,2 Jan neříká, o jaké večeři je zde řeč – zda velikonoční, Pánova večeře, či obyčejná. Dábel zasel do Jidášova srdce myšlenku, že uzrál čas, aby Ježíše zradil. Jidáš osnoval zlý plán proti Pánovi už dlouho předtím, ale až nyní dostal znamení, aby své odporné záměry uskutečnil.

13,3 Verš 3 zdůrazňuje, *kdo* zde vykonal práci otroků – ne pouhý rabín nebo učitel, ale Ježíš, který si byl vědom svého božství. Věděl, co mu bylo svěřeno; věděl, že vyšel od Boha a že již byl na cestě zpátky k Bohu.

13,4 Právě vědomí toho, kdo je a jaké je jeho poslání a osud, mu umožňovalo se se-

hnout a umýt učedníkům nohy. Pán vstal od večere a odložil svrchní oděv. Poté si kolem sebe přepásal plátno jako zástěru a zhostil se práce otroka. Možná jsme čekali, že tato příhoda bude v Evangelii podle Marka – evangeliu o dokonalém Služebniku. Skutečnost, že je zmíněna v evangeliu o Božím Synu, ji dělá o to pozoruhodnější.

Tento symbolický akt nám připomíná, jak Pán nahoře zanechal paláce ze slonoviny, přišel dolů na zem jako služebník a sloužil těm, které stvořil.

13,5 Ve východních zemích, kde se nosí otevřené sandály, je nutné si mýt nohy často. Základní slušností hostitele bylo poskytnout otroka, který umyl nohy jeho hostům. Zde se božský Hostitel stal otrokem a vykonal tuto podřadnou službu. „Ježíš u nohou zrádce – jaký to obraz! Jaká lekce pro nás!“

13,6 Petra pobouřila myšlenka, že by *mu* Pán umyl nohy, a vyjádřil svůj nesouhlas s tím, že by se někdo tak velký jako Pán měl snížit k němu nehodnému jako je on. „Pohled na Boha v roli služebníka je znepokojivý.“

13,7 Ježíš nyní učil Petra, že to, co dělal, mělo duchovní význam. Mytí nohou bylo obrazem určitého druhu duchovní očisty. Petr věděl, že Pán koná fyzický akt, avšak nechápal duchovní význam. Brzy to ale pozná, protože to Pán vysvětlil. A pozná to ze zkušenosti, až bude znovu přijatý poté, co Pána zradí.

13,8 Petr znázorňuje extrémní lidské povahy. Slíbil, že mu Ježíš nikdy nebude mýt nohy – a „nikdy“ zde doslova znamená „ne po celou věčnost“. Pán Petrovi odpověděl, že bez toho, aby ho umyl, není možné, aby s ním byl ve společenství. Nyní se nám objasňuje význam mytí nohou. Jak křesťané chodí po světě, naberou na sebe jistou dávku nečistot. Poslouchání odporných řečí, pohled na nepočestné věci věřícího nevyhnutelně poskvrní. Potřebuje být neustále očišťován.

Tato očista probíhá skrze vodu slova. Když čteme a studujeme Bibli, když o ní slyšíme někoho kázat a když o ní s někým hovoříme, zjišťujeme, že nás očišťuje od zlých vlivů kolem nás. Na druhé straně, čím více Bibli zanedbáváme, tím více těchto zlých vlivů můžeme zůstat v naší hlavě a životě, aniž by nám

to dělalo starosti. Kdy Ježíš řekl „nemáš se mnou podíl“, nemyslel tím, že by Petr neměl být spasen, pokud ho neumyje, ale raději ze společenství s Pánem lze zachovat pouze neustálou očistou skrze Písma v jeho životě.

13,9–10 Petr se nyní přesunul k dalšímu extrému. Ještě před minutou říkal: „Nikdy,“ a nyní řekl: „Umyj mě celého.“

Na zpáteční cestě z veřejných lázní si člověk znovu zašpiní nohy. Nepotřebuje další koupel, ale potřebuje si nechat umýt nohy. „Kdo je vykoupán, nepotřebuje, než umýt nohy, neboť je celý čistý.“ Mezi slovy „vykoupán“ a „umýt“ je rozdíl. Vykoupání je očista, která probíhá při spasení. Očištění od trestu za hříchy skrze Kristovu krev se děje pouze jednou. Umytí je očištění od nečistoty hříchu a musí probíhat neustále skrze Boží slovo. Je pouze jedna koupel, ale mnoho mytí nohou. „I vy jste čistí, ale ne všichni“ znamená, že učedníci si již prošli obnovující koupelí, tj. všichni učedníci kromě Jidáše. Ten nebyl nikdy spasen.

13,11 Pán byl vševědoucí, a věděl, že ho Jidáš zradí, a proto mluvil o tom, že jeden nikdy neprošel spásnou koupelí.

I. Ježíš učí učedníky, aby následovali jeho příklad (13,12–20)

13,12 Vypadá to, že Kristus umyl nohy všem učedníkům. Poté si oblékl svůj svrchní oděv a opět se posadil, aby jim vysvětlil duchovní význam toho, co udělal. Konverzaci začal otázkou. Pánovy otázky jsou vůbec velice zajímavé. Patří k jeho nejefektivnějším metodám učení.

13,13–14 Učedníci Ježíše uznávali jako svého Učitele a Pána, a dobře dělali. Jeho příklad však ukázal, že nejvyšší hodnost v mocenské struktuře v království je služebnická.

Jestliže Pán a Učitel umyl nohy učedníkům, na co se mohli vymluvit, aby si navzájem neumývali nohy? Myslel Pán *doslova*, že by si měli navzájem vodou umývat nohy?⁴² Chtěl tím zavést nařízení pro sbor? Ne, mělo to duchovní význam. Říkal jim, že by se měli navzájem udržovat v čistotě tím, že budou neustále v společenství skrze slovo. Jestliže někdo vidí, že jeho bratr se stává chladnějším

nebo svěštějším, měl by ho na základě Bible v lásce napomenout.

13,15–16 Pán jim dal příklad, poučení o tom, co by si měli navzájem duchovně projevovat.

Pokud nám pýcha nebo osobní nevráživost zabrání, abychom se sklonili a sloužili našim bratřím, měli bychom si pamatovat, že nejsme větší než náš Pán. On se ponížil, aby umyl nohy těm, kteří nejsou hodni ani vděční. Věděl, že jeden z nich ho zradí. Sloužili byste pokorně někomu, kdybyste věděli, že vás hodlá za peníze zradit? Ti, kteří byli posláni (učedníci), by se neměli považovat za příliš vznešené, aby dělali cokoli, co dělal ten, který je poslal (Pán Ježíš).

13,17 Znáť tyto pravdy ohledně pokory, nesobectví a služby je jedna věc, člověk je však může znáť, ale neřídít se jimi. Pravá hodnota a blaženost tkví v jejich činění!

13,18 To, co Pán zrovna učil ohledně služby, se netýkalo Jidáše. Nepatřil k těm, které Pán pošle do celého světa s evangeliem. Ježíš věděl, že se musí naplnit část Písem, která mluví o jeho zradě – např. Ž 41,10. Jidáš byl ten, který s Pánem tři roky jedl, a přesto proti němu pozdvihl patu – výraz, který naznačuje, že Pána zradil. V Žalmu 41 je zrádce Pánem popsán jako „můj důvěrný přítel“.

13,19 Pán svým učedníkům předem odhalil skutečnost, že bude zrazen, aby, až se to stane, učedníci věděli, že Ježíš byl opravdu Bůh. „Abyste... uvěřili, že Já jsem.“ Ježíš Nového zákona je Hospodin Starého zákona. Naplněné proroctví je tak jedním z velkých důkazů o Kristově božství a také o inspiraci Písem.

13,20 Náš Pán věděl, že jeho zrazení může způsobit, že učedníci klopýtnou nebo budou mít pochybnosti. Dodal tedy tato povzbuzující slova. Měli si pamatovat, že byli vysláni na Boží misi. Měli se s ním ztotožnit natolik těsně, že přijmout *je* by bylo totéž jako přijmout *jeho*. Ti, kteří přijali Krista, také přijali Boha Otce. Mělo je tedy utěšovat jejich úzké pouto s Bohem Synem a Bohem Otcem.

J. Ježíš předpovídá svou zradu (13,21–30)

13,21–22 Vědomí, že jeden z jeho učedníků ho zradí, Pána hluboce rozrušilo. Vypadá

to, jako kdyby zde Ježíš dával zrádci poslední možnost, aby se vzdal svého zlého plánu. Aniž by odhalil, o koho jde, Pán řekl, že ho jeden z dvanácti zradí. Ani toto však zrádce nepřimělo, aby si to rozmyslel.

Ostatní učedníci Jidáše nepodezřívali. Překvapilo je, že jeden z nich něco takového udělá, a byli v rozpacích z toho, kdo by to mohl být.

13,23 V té době lidé nesesedli u stolu, aby se najedli, ale leželi na nízkých pohovkách. Učedník, kterého Ježíš miloval, byl Jan, pisatel tohoto evangelia. Vynechal svoje jméno, avšak neváhal zmínit to, že k němu Spasitel v srdci choval zvláštní náklonnost. Pán miloval všechny učedníky, ale Jan mu byl zvlášť blízký.

13,24–25 Petr raději kývnul, než aby promluvil nahlas. Tímto gestem požádal Jana, aby zjistil jméno zrádce.

Jan se naklonil Ježíšovi k prsům a šeptem položil onu osudovou otázku. Odpovědi se mu pravděpodobně dostalo také ztišeným hlasem.

13,26 Ježíš odpověděl, že zrádci podá sousto chleba namočené ve víně nebo masové šťávě. Někteří tvrdí, že východní hostitel dal váženému hostu při jídle chleba. Tím, že Pán udělal z Jidáše váženého hosta, se ho snažil svým milosrdenstvím a láskou přimět k pokání. Druzí říkají, že chléb se v souvislosti s velikonoční večeří běžně takto podával. Pokud je to pravda, pak Jidáš odešel během velikonoční večeře, předtím, než byla ustanovena Pánova večeře.

13,27 Dábel již do Jidášova srdce zasel myšlenku, aby Pána zradil. Nyní do něho Satan vstoupil. Na počátku to byl pouhý návrh. Jidáš ho však vzal v úvahu, líbil se mu a souhlasil s ním. Nyní nad tím dábel převzal moc. Pán věděl, že byl zrádce již naprosto rozhodnutý, a tak mu řekl, aby to učinil rychle. Očividně ho nepovzbuzoval v konání zla, ale jednoduše tím vyjádřil bolestnou rezignaci.

13,28–29 Verš 28 potvrzuje, že předchozí rozhovor mezi Ježíšem a Janem o chlebu ostatní učedníci neslyšeli. Stále nevěděli, že se Jidáš chystá Pána zradit.

Někteří se domnívali, že Ježíš jenom Jidášovi řekl, aby koupil něco na svátek, anebo protože

byl Jidáš pokladník, že mu Spasitel řekl, aby přispěl na chudé.

13,30 Jidáš si vzal sousto jako výraz zvláštní náklonnosti a poté opustil Pána a ostatní učedníky. Písmo dodává důležitá slova, že byla noc. Noc nebyla jen doslova, ale také duchovně pro Jidáše – ponurá noc plná výčitek, která nikdy neskončí. Vždy, když se lidé otáčejí ke Spasiteli zády, je noc.

K. Nové přikázání (13,31–35)

13,31 Jakmile Jidáš odešel, Ježíš začal s učedníky otevřeně a důvěrně rozmlouvat. Napětí bylo pryč. „Nyní byl Syn člověka oslaven,“ řekl. Pán předvídal vykupitelské dílo, které se chystal dokončit. Jeho smrt mohla vypadat jako porážka, přesto to byl způsob, jakým mohli být ztraceni hříšníci spaseni. Po ní následovalo jeho vzkříšení a nanebevstoupení a ve všem mu byla vzdána pocta. Bůh byl oslaven v díle Spasitele. Ukázalo to, že je *svatý* Bůh, který nemůže přehlížet hřích, ale také *milující* Bůh, který si nepřeje smrt hříšníků; vypovědělo to o něm, jak může být *spravedlivý* Bůh a zároveň být schopný *ospravedlnit* hříšníky. Každá jeho božská vlastnost byla na Golgotě silně zdůrazněna.

13,32 „Jestliže byl Bůh oslaven v něm“, a to byl,⁴³ „oslaví Bůh i jeho v sobě“. Bůh se postará, aby jeho milovanému Synu byla vzdána patřičná pocta. „A oslaví ho hned“ – bez jakýchkoli odkladů. Bůh Otec naplnil proroctví o Pánu Ježíši tím, že ho vzkřísil z mrtvých a posadil po své pravici v nebi. Bůh nečekal, než bude nastoleno království. Svého Syna oslavil hned.

13,33 Pán Ježíš poprvé své učedníky oslovil jako dítky, což značilo projev náklonnosti. Použil to až poté, co Jidáš odešel. Měl s nimi být už jen krátce. Budou ho hledat, ale nebudou moct za ním jít, protože se vrátí do nebe. Totéž Pán řekl Židům, ale měl na mysli něco jiného. Pro jeho učedníky bude jeho odchod pouze dočasný. Vráti se pro ně (kap. 14). Židy ale opustí natrvalo. Vracel se do nebe, kde jej pro svou nevěru nemohli následovat.

13,34 Během jeho nepřítomnosti se měli řídit přikázáním lásky. Toto přikázání nebylo z časového hlediska nové, protože desatero

přikázání učilo milovat Boha a svého bližního. Toto přikázání bylo nové v jiném smyslu. Bylo nové, protože Duch svatý bude věřícím pomáhat, aby je dodržovali. Bylo nové, protože bylo *nadřazené* starému. Staré říkalo: „Miluj svého *bližního*,“ nové však říkalo: „Miluj své *neprátele*.“

Někdo dobře řekl, že zákon lásky k ostatním je nyní nově srozumitelně vysvětlen, posílen novou motivací a povinnostmi, doložen novým příkladem a dodržován novým způsobem.

Přikázání bylo nové také proto, jak je vysvětleno ve verši, že vyzývalo k vyššímu stupni lásky: „...jako já miluji vás, abyste se navzájem milovali“.

13,35 Známkou křesťanského učedníka není kříž okolo krku nebo na klopě nebo nějaký zvláštní druh oblečení. Tímto způsobem to může vyjadřovat každý. Pravým znakem křesťana je láska k jeho bližním křesťanům. Vyžaduje to Boží sílu a tu mají pouze ti, ve kterých přebývá Duch svatý.

L. Ježíš předpovídá Petrovo zapření (13,36–38)

13,36 Šimon Petr nepochopil, že Ježíš mluvil o své smrti. Myslel, že se vydá na nějakou cestu tady na zemi, a nechápal, proč by nemohl jít s ním. Pán Petrovi vysvětlil, že jej bude následovat později, tj. až zemře, teď ještě nemůže.

13,37 S typickou oddaností a nadšením Petr vyjádřil svou ochotu zemřít pro Pána. Myslel si, že by vlastní silou dokázal vydržet mučení. Později opravdu pro Pána zemřel, ale bylo to proto, že mu Bůh dal zvláštní sílu a odvalu.

13,38 Ježíš činí přítrž Petrovu „nadšení bez poznání“ (B21) tím, že mu řekne něco, co on sám nevěděl – že předtím, než skončí noc, Pána třikrát zapře. Petrovi tak připomněl jeho slabost, zbabělost a neschopnost následovat Pána vlastní silou pouhých pár hodin.

M. Ježíš: Cesta, pravda a život (14,1–14)

14,1 Někteří spojují verš 1 s posledním veršem kapitoly 13 a domnívají se, že byl určen Petrovi. Přestože Pána zapře, měl pro Petra slova útěchy. Avšak množné číslo použité

v řečtině poukazuje na to, že to bylo řečeno všem učedníkům, z toho důvodu bychom měli mezi kapitolou 13 a 14 udělat pauzu. Zdá se, že myšlenka je zde následující: „Jdu pryč a vy mě nebudete moct vidět. Vaše srdce ať se však nechvěje. Věříte v Boha, i když ho nevidíte. Věřte tedy stejným způsobem i ve mne.“ Zde máme další důležité tvrzení o jeho rovnosti s Bohem.

14,2 Domem Otce je myšleno nebe, kde se nachází mnoho míst k přebývání. Je tam místo pro všechny vykoupené. Kdyby to tak nebylo, Pán by jim to řekl. Nenechal by je dělat si falešné naděje. „Neboť vám jdu připravit místo“ může mít dvojí význam. Pán šel na Golgotu, aby pro své věrné připravil místo. Skrze jeho smířující smrt mají věřící zajištěno místo v nebi. Pán šel ale také do nebe, aby připravil místo. O tomto místě toho moc nevíme, ale víme, že každé Boží dítě je zaopatřeno – „připravené místo pro připravený lid“.

14,3 Verš 3 odkazuje na dobu, kdy se Pán opět vrátí, kdy ti, kteří zemřeli ve víře, budou vzkříšeni, živí budou proměněni a všichni, kteří byli vykoupeni krví, budou vzati domů do nebe (1Te 4,13–18; 1K 15,51–58). Toto je osobní, skutečný příchod Krista.

14,4–5 Měl odejít od nebe a oni cestu do nebe znali, protože jim o ní mnohokrát řekl.

Tomáš očividně nerozuměl významu Pánových slov. Stejně jako Petr měl na mysli cestu na nějaké pozemské místo.

14,6 Tento nádherný verš říká jasně, že Pán Ježíš Kristus je sám ta cestou do nebe. Nejen, že cestu ukazuje, on ta Cestou je. Spasení je v Osobě. Přijměte tu Osobu za svou, a máte spasení. Pán Ježíš není pouze jedna z mnoha cest. Je *jinou* cestou. Nikdo nepřichází k Otci než skrze něho. Cesta k Bohu nevede skrze desatero přikázání, Zlaté pravidlo, nařízení, členství v církvi – je to skrze Krista, a Krista samotného. Dnes lidé často říkají, že nezáleží na tom, čemu člověk věří, pokud je upřímný. Říkají, že každé náboženství má v sobě něco dobrého a všechna vedou nakonec do nebe. Ježíš však říká: „Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“

Pán je také pravda. Není pouze ten, kdo pravdu učí, on pravda je. Je ztělesněním Prav-

dy. Ti, kteří mají Krista, mají Pravdu. Nikde jinde ji není možné nalézt.

Kristus Ježíš je život. Je zdrojem života jak duchovního tak věčného. Ti, kteří jej přijímají, mají věčný život, protože on je Život.

14,7 Pán Ježíš opět učil o zvláštním spojení, které existuje mezi ním a Otcem. Kdyby učedníci poznali, kdo Ježíš opravdu je, poznali by také Otce, protože Pán lidem Otce zjevil. Od nynějška, zvláště tedy po Kristově vzkříšení, budou učedníci chápat, že Ježíš byl Bůh Syn. Poté si uvědomí, že znát Krista znamenalo znát Otce a vidět Pána Ježíše znamenalo vidět Boha. Tento verš neučí, že Bůh a Pán Ježíš jsou jedna a tatáž osoba. Existují tři různé Boží osoby, ale Bůh je jenom jeden.

14,8 Filip chtěl, aby jim Pán zjevil Otce a to by bylo všechno, o co by žádal. Nechápal, že všechno, čím Pán byl, co dělal a řekl, bylo zjevením Otce.

14,9 Ježíš jej trpělivě opravil. Filip byl s Pánem už dlouho. Byl jedním z prvních učedníků, kteří byli povoláni (J 1,43). Přesto mu zatím nedošla celá pravda o Kristově božství a jeho jednotě s Otcem. Nevěděl, že když se dívá na Ježíše, dívá se na toho, který dokonale zobrazuje Otce.

14,10–11 Slova „já jsem v Otci a Otec ve mně“ popisují, jak blízký je vztah Otce a Syna. Jsou to rozdílné osoby, jsou však jedno, pokud jde o vlastnosti a vůli. Neměli bychom klesat na mysli, jestliže to nedokážeme pochopit. Žádný smrtelník nikdy nepochopí Boží osobu. Musíme však vzdát Bohu uznání za to, že ví to, co my nikdy nebudeme moct poznat. Kdybychom mu plně porozuměli, byli bychom velcí jako on! Ježíš měl moc říkat taková slova a konat zázraky, ale přišel na tento svět jako Hospodinův služebník a mluvil a jednal v naprosté poslušnosti Otci.

Učedníci měli věřit, že je s Otcem jedno, protože o tom sám svědčil. Kdyby však ne, určitě měli uvěřit kvůli jeho skutkům, které učinil.

14,12 Pán předpověděl, že ti, kteří v něj věří, budou konat zázraky jako on, ba dokonce ještě větší skutky. V knize Skutků čteme, že apoštolové konali zázraky tělesného uzdravení podobně jako Spasitel. Čteme ale také

o větších zázracích – jako například obrácení tří tisíců v den Letnic. Když Pán mluvil o větších skutečích, nepochybně narážel na celosvětové hlásání evangelia, spasení mnoha duší a vybudování církve. Zachránit duše je víc, než uzdravit těla. Když se Pán vrátil do nebe, byl oslaven a Duch svatý byl poslán na zem. Díky moci Ducha pak mohli apoštolové konat tyto velké zázraky.

14,13 Jaká to musela být pro učedníky útěcha vědět, že i když je Pán opouští, mohou se modlit v jeho jménu k Otci a dostanou to, o co prosí. Tento verš neznámá, že věřící může získat cokoli, co od Boha chce. Klíč k porozumění tomuto slibu se nachází ve slovech „v mém jménu“ – „oč byste požádali v mém jménu“. Požádat o něco v Ježíšově jménu neznámá pouze dát jeho jméno na konec modlitby. Znamená to žádat o něco v souladu s jeho názorem a vůlí. Znamená to žádat o věci, které Boha oslaví, přinesou požehnání lidem a budou sloužit k našemu vlastnímu duchovnímu blahu.

Abychom žádali v Kristově jménu, musíme žít v úzkém společenství s ním. Jinak nebudeme znát jeho postoj. Čím blíže k němu jsme, tím více se budou naše přání podobat těm jeho. Otec je v Synu oslaven, protože si Syn přeje pouze to, co se líbí Bohu. Když jsou takového modlitby pronášeny a vyslyšány, přinášejí Bohu velkou slávu.

14,14 Pán zde slib opakuje, aby jej zdůraznil a povzbudil Boží lid. Žijte v centru jeho vůle, chodte ve společenství s Pánem, požádejte o cokoli, co si Pán přeje, a vaše modlitby budou vyslyšeny.

N. Zaslíbení o jiném Pomocníkovi (14,15–26)

14,15 Pán Ježíš se chystal své učedníky opustit, což je naplní smutkem. Jak mu pak budou moct vyjádřit svou lásku? Odpověď zní: dodržovat jeho přikázání. Ne skrze slzy, ale skrze poslušnost. Pánova přikázání jsou pokyny, které nám dal v evangeliích a ve zbytku Nového zákona.

14,16 Slovo přeložené jako „požádat“, které zde Pán používá, není totéž, jako když se níže postavený modlí k někomu vyššímu. Zde to znamená, že někdo žádá sobě rovného.

Pán žádal Otce, aby poslal jiného Utěšitele (B21, BKR). Slovem Utěšitel (*Parakletos*) je myšlen ten, který je povolán, aby byl po boku druhého a pomáhal mu. Překládá se rovněž jako Zastávce (1J 2,1). Pán Ježíš je náš Utěšitel a Zastávce a Duch svatý je jiný Zastávce, ne ve smyslu odlišný, ale další stejného druhu. Duch svatý bude s věřícími navěky. Ve Starém zákoně přicházel Duch svatý na lidi v různých dobách, ale často je opustil. Nyní přijde a zůstane navždy.

14,17 Duch svatý je nazván Duchem pravdy, protože jeho učení je pravdivé a oslavuje Krista, který je pravda. Svět nemůže Ducha svatého přijmout, proto ho nevidí. Nevěřící chtějí předtím, než uvěří, vidět – přesto věří ve vítr elektrinu, i když je nevidí. Nespasení neznají nebo nechápu Ducha svatého. Může je usvědčovat z hříchu, a přesto nevědí, že je to on. Učedníci Ducha svatého znali. Věděli, že jedná v jejich životě, a viděli ho jednat skrze Pána Ježíše.

„Neboť u vás zůstává a ve vás bude.“ Před Letnicemi Duch svatý přicházel mezi lidi a přebýval u nich. Od Letnic pak, pokud člověk věří v Pána Ježíše, Duch svatý přebývá v životě toho člověka napořád. Davidova modlitba „Neber mi svého svatého Ducha“ dnes není vhodná. Duch svatý už není věřícímu odebrán, avšak může truchlit, být udušen nebo mu mohou být kladeny překážky.

14,18 Pán své učedníky nezanechá jako sirotky nebo opuštěné. Znovu k nim přijde. V jistém smyslu k nim přišel po svém vzkříšení, ale je nepravděpodobné, že by měl na mysli toto. Také by se to dalo chápat, že k nim přišel v osobě Ducha svatého v den Letnic. Ve skutečnosti je zde myšlen duchovní příchod. „Na dni Letnic bylo něco, co z něj činilo Ježíšův příchod.“ Další myšlenkou je, že k nim skutečně přijde na konci tohoto věku, když vezme svoje vyvolené domů do nebe.

14,19 Žádný nevěřící neviděl Pána poté, co byl pohřben, neviděl. Potom, co byl vzkříšen, jej viděli pouze ti, kteří ho milovali. Dokonce i po jeho nanebevstoupení ho jeho učedníci pořád viděli skrze víru. Nepochybně je to myšleno slovy: „...vy však mne uvidíte“. Když už ho svět nemohl nadále vidět, jeho učedníci

ho stále viděli. „Protože já žiji a také vy budete žít.“ Zde předvídal svůj život po vzkříšení. Bylo to zaslíbení života pro všechny, kteří mu důvěřují. I kdyby měli zemřít, budou opět vzkříšení a už nezemřou.

14,20 „V onen den“ nejspíše opět odkazuje na sestoupení Ducha svatého. Bude v pravdě vyučovat věřící, že stejně jako měli Otec a Syn mezi sebou životně důležité spojení, tak bude úžasné životní spojení mezi Kristem a jeho svatými. Je těžké vysvětlit, jakým způsobem je Kristus ve věřícím a zároveň věřící v Kristu. Obvykle je to zobrazeno jako pohrabáč v ohni. Nejen, že je pohrabáč v ohni, ale také oheň je v pohrabáči.⁴⁴ Nevypovídá to ale o všem. Kristus je ve věřícím v tom smyslu, že je do věřícího jeho život přenesen. Ve skutečnosti ve věřícím přebývá skrze Ducha svatého. Věřící je pak v Kristu v tom smyslu, že stojí před Bohem se všemi zásluhami osoby a díla Kristova.

14,21 Opravdovým důkazem o lásce k Pánu je poslušnost jeho přikázání. Je zbytečné mluvit o lásce k němu, pokud jej nechceme poslouchat. V určitém smyslu Otec miluje celý svět. Avšak obzvláště miluje ty, kteří milují jeho Syna. Ty také miluje Kristus a zvláště se jim nechává poznat.

14,22 Juda, který je zde zmíněn, byl v nevhodě, že se jmenoval stejně jako Ježíšův zrádce. Boží Duch ho však vlídně odlišil od Iškariotského. Nedokázal pochopit, jak by se Pán mohl zjevit učedníkům, aniž ho viděl svět. Bezpochyby si myslel, že Spasitel přijde jako vítězný král nebo oblíbený hrdina. Nechápal, že se Pán svým vlastním zjeví duchovně. Uvidí jej vírou skrze Boží slovo.

Díky Božímu Duchu můžeme ve skutečnosti poznat Krista lépe, než jej znali učedníci, když byl na zemi. Když zde byl, ti, kteří byli v čele zástupu, mu byli blíže než ti vzadu. Dnes se však skrze víru každý z nás může těšit z blízkého společenství s ním. Kristova odpověď na Judovu otázku ukazuje, že slíbené zjevení jednotlivým následovníkům je spojení s Božím slovem. Poslušnost slovu způsobí, že Otec a Syn přijdou a zůstanou.

14,23 Jestliže člověk opravdově miluje Pána, bude chtít zachovávat veškeré jeho učení,

ne pouze jednotlivá přikázání. Otec miluje ty, kteří jsou ochotni poslouchat jeho Syna bez pochybností a výhrad. Otec i Syn jsou takovýmto milujícím a poslušným srdcím obzvláště blízko.

14,24 Na druhé straně ti, kteří jej nemilují, nezachovávají to, co říká. Nejen, že odmítají slova Kristova, ale také Otcova.

14,25 Když byl náš Pán s učedníky, vyučoval je jen do určité míry. Nemohl jim odhalit více pravdy, protože by nebyli schopni ji pochopit.

14,26 Duch svatý jim však zjeví více. Otec ho v den Letnic poslal v Kristově jménu. Duch přišel v Kristově jménu v tom smyslu, že přišel zastoupit Kristovy zájmy na zemi. Nepřišel, aby se oslavil, ale aby přitáhl muže a ženy ke Spasiteli. Pán řekl: „Nauči vás všemu.“ Nejprve to dělal mluvenou službou apoštolů, později psaným Božím slovem, které máme dnes. Duch svatý připomíná všechno, co Spasitel učil. Vlastně se zdá, jako kdyby Pán Ježíš v kostce přednesl veškeré svoje učení, které je pak rozvedeno Duchem svatým ve zbytku Nového zákona.

O. Ježíš zanechává učedníkům svůj pokoj (14,27–31)

14,27 Člověk, který umírá, většinou napíše poslední vůli a závěť, ve které svůj majetek zanechává těm, jež miluje. Zde Pán Ježíš udělal totéž. Neodkázal však materiální věci, nýbrž něco, co se za peníze koupit nedá – pokoj, vnitřní pokoj svědomí, který vyvěrá z vědomí odpuštěného hříchu a usmíření s Bohem. Kristus ho může dát, protože jej koupil svou vlastní krví na Golgotě. Nedal ho, jako dává svět – střídmě, sobecky a nakrátko. Jeho dar pokoje je trvalý navěky. Proč by se tedy měl křesťan rmoutit nebo mít strach (B21)?

14,28 Ježíš už jim řekl, jak je hodlá opustit a jak se později navrátí, aby je vzal domů do nebe. Kdyby ho milovali, přineslo by jim to radost. Samozřejmě, že ho svým způsobem milovali, ale neocenili úplně to, kým je, jejich láska tudíž nebyla tak velká, jak měla být.

„Zaradovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec je větší než já.“ Na první pohled se zdá, jako kdyby verš protičečil všemu, co Ježíš

učil ohledně své rovnosti s Bohem Otcem. Žádný rozpor zde ale není a úryvek vysvětluje význam. Když byl Ježíš na zemi, lidé ho nenáviděli, pronásledovali, ztrpčovali mu život a usilovali o něj. Rouhali se proti němu, nadávali mu a plivali na něj. Z rukou těch, které stvořil, snášel otřesné ponižování.

Bůh Otec nikdy neprožil takovéto hrubé zacházení od lidí. Přebýval v nebi, daleko od zkaženosti hříšníků. Až se Pán Ježíš vrátí do nebe, bude tam, kam ponižování nemůže. Proto by se učedníci měli radovat, když Ježíš řekl, že jde k Otci, protože v tomto smyslu je Otec větší než on. Otec nebyl větší *jakožto Bůh*, ale byl větší, protože nikdy nepřišel na zem jako člověk, aby s ním bylo krutě zacházeno. Pokud jde o Boží vlastnosti, Syn a Otec si jsou rovni. Když však pomyslíme na podřadné místo, kterého se Ježíš zhostil tady na zemi, uvědomíme si, že v tom smyslu byl Bůh Otec větší než on. Byl větší co do svého postavení, ale ne osoby.

14,29 Ježíš měl nesobecký zájem o učedníky, kteří měli strach, a odhalil jim budoucí události, aby nebyli pohoršeni, zklamaní nebo se nebáli, ale aby uvěřili.

14,30 Pán věděl, že minuta jeho zrady se blíží a že nebude už mít moc času mluvit se svými. Satan se přibližoval, ale Spasitel věděl, že nepřítel na něm nemůže najít poskvrnu hříchu. V Kristu nebylo nic, co by mělo pozitivní odezvu na ďáblova pokušení. Bylo by absurdní, aby někdo jiný než Kristus řekl, že Satan proti němu nemůže nic najít.

14,31 Tento verš můžeme parafrázovat následovně: „Čas mé zrady je nedaleko. Půjdu na kříž dobrovolně. To je Otcova vůle pro mne. Pro svět to bude výpověď o tom, jak moc miluji svého Otce. To proto nyní jdu, aniž bych kladl jakýkoliv odpor.“ Pán tak pobídl učedníky, aby vstali a šli s ním. V tuto chvíli není jasné, jestli se přemístili z hořejšího pokoje. Zbytek rozhovoru se možná odehrál, zatímco šli.

P. Ježíš, pravá vinná réva (15,1–11)

15,1 Ve Starém zákoně byl izraelský národ vyobrazen jako vinná réva zasazená Hospodínem. Ukázalo se však, že národ je nevěrný

a nenese ovoce, proto se Pán Ježíš nyní představil jako pravá vinná réva, dokonalé naplnění všech druhů a odrůd. Bůh Otec je hospodář.

15,2 Názory na to, co je myšleno ratolestí v něm, která nenese ovoce, se různí. Někteří se domnívají, že jde o falešného věřícího, který předstírá, že je křesťan, ale nikdy nebyl s Kristem spojen vírou. Jiní myslí, že je to opravdový křesťan, který své spasení ztratil, protože nenesl ovoce. To je ale zjevně nemožné, protože je to v rozporu s mnoha jinými pasážemi v Bibli, které učí, že věřící má věčné spasení. Jiní říkají, že je řeč o pravém křesťanu, který odpadl. Odchází od Pána a začíná se zajímat o věci z tohoto světa. Neprojevuje se u něj ovoce Ducha – láska, radost, pokoj, trpělivost, mírnost, laskavost, víra, pokora, zdrženlivost.

Co přesně Pán dělá s neplodnou ratolestí, závisí na tom, jak se překládá řecké sloveso *airo*. Může to znamenat „odstranit“, jak se tradičně překládá (tímto způsobem je přeloženo také v J 1,29). V tom případě by to znamenalo potrestání fyzickou smrtí (1K 11,30). Totéž slovo ale také znamená „zvednout“ (jako v J 8,59). Tehdy by šlo o *příznivou službu* povzbuzení neplodné větve, protože by se pak lépe dostala na světlo a vzduch, a snad by nesla ovoce.

Ratolest, která nese ovoce, je křesťan, který se růstem podobá Pánu Ježíši. I taková vinná réva se musí prořezávat neboli čistit. Stejně jako se pravá vinná réva musí očišťovat od hmyzu, plísní a hub, tak musí být křesťan očištěn od světských věcí, které na něm ulpívají.

15,3 Čisticím prostředkem je Pánovo slovo. Učedníci již byli očištěni slovem ve chvíli svého obrácení. Když s nimi Spasitel mluvil, jeho slovo mělo na jejich život očištný účinek. Tento verš tak může odkazovat na ospravedlnění a posvěcení.

15,4 Zůstávat znamená setrvat tam, kde jsme. Křesťan je v Kristu, to je jeho místo. Každý den by měl zůstat v blízkém společenství s Pánem. Ratolest zůstává ve vinné révě tím, že z ní čerpá veškerý svůj život a živiny. My tedy zůstáváme v Kristu tím, že trávíme čas v modlitbách, čteme a poslou-

cháme jeho slovo, máme společenství s jeho lidmi a neustále jsme si vědomi našeho spojení s ním. Když s ním udržujeme neustálý kontakt, víme, že v nás zůstává a dodává nám zásoby duchovní síly. Ratolest může nést ovoce pouze tehdy, když zůstává v révě. Jediný způsob, jak mohou věřící nést ovoce po vzoru Krista, je to, že každou chvíli prožívají v kontaktu s ním.

15,5 Kristus je vinná réva, věřící jsou ratolesti. Nejde o to, aby ratolest žila pro révu, ale jednoduše o to, aby život révy proudil skrze ratolesti. Někdy se modlíme: „Pane, pomoz mi žít život pro tebe.“ Lepší by bylo modlit se: „Pane Ježíši, žij svůj život skrze mne.“ Bez Krista nemůžeme dělat nic. Vinná ratolest má jeden hlavní smysl – nést ovoce. Nehodí se pro výrobu nábytku ani na stavbu domu. Dokonce ani dobře nehoří. Je však dobrá k plazení ovoce – pokud zůstává ve vinné révě.

15,6 Verš 6 vyvolal názorovou nejednotnost. Někteří si myslí, že člověk, o kterém se píše, je věřící, který upadl do hříchu a následně je ztracen. Takováto interpretace je v přímém rozporu s mnoha verši v Písmu, které učí, že žádné opravdové Boží dítě nikdy nezahyne. Druzí věří, že jde o vyznavače víry – člověka, který předstírá, že je křesťan, ale nikdy nebyl znovuzrozen. Jako příklad se často uvádí Jidáš.

My věříme, že tato osoba je opravdový věřící, protože se tento úsek zabývá pravými křesťany. Tématem není spasení, ale setrvání a *nesení ovoce*. Kvůli ledabylosti a absenci modlitby se věřící dostává z dosahu Pána. V důsledku toho spáchá nějaký hřích a jeho svědectví je zničeno. Nebyl schopen zůstat v Kristu, a tak je jako ratolest vyvržen ven – ne Kristem, ale ostatními. Ratolesti se posbírají a jsou vhozeny do ohně a shoří. Není to Bůh, kdo tak činí, ale lidé. Co to znamená? Znamená to, že se křesťanovi, který uklouznul, vysmívají. Jeho jméno vláčí bahnem. Jeho svědectví křesťana hodí do ohně. Dobrý příklad nalezneme v Davidově životě. Byl opravdový věřící, ale poté přestal věnovat Bohu pozornost, a zhřešil cizoložstvím a vraždou. Zapříčinil, že se Pánovi nepřátelé rouhali. Dokonce ještě dnes ateisté zesměšnu-

jí Davidovo jméno (a Davidova Boha). Takřikajíc ho házejí do ohně.

15,7 Zůstat je tajemstvím úspěšného modlitebního života. Čím blíže se dostaneme k Pánovi, tím více se naučíme přemýšlet jako on. Čím více ho poznáme skrze jeho slovo, tím lépe budeme rozumět jeho vůli. Čím více se bude naše vůle shodovat s jeho, tím více si můžeme být jisti, že naše modlitby budou vyslyšeny.

15,8 Když Boží děti dávají najevo světu svou podobnost Kristu, Otec je oslaven. Lidé jsou nuceni uznat, že to musí být velký Bůh, když může proměnit tak zkažené hříšníky ve zbožné svaté. Všimněte si vývoje v této kapitole: ovoce (v. 2), hojnější ovoce (v. 2), hojné ovoce (v. 8).

„Stanete se mými učedníky.“ Znamená to, že když v něm zůstaneme, osvědčíme se jako jeho učedníci. Ostatní pak uvidí, že jsme praví učedníci, že se podobáme našemu Pánu.

15,9 Láska, jakou k nám Spasitel chová, je stejná, jakou má Otec k Synu. Naše srdce bylo stvořeno, aby se sklonilo v úctě, když čteme taková slova. Je stejná kvalitou i mírou. Je to „nesmírně velká, hluboká, nezměrná láska, kterou nelze poznat, a člověk ji nedokáže nikdy plně porozumět“. Je to „hlubina, ve které se topí všechny naše myšlenky“. Pán řekl: „Zůstaňte v mé lásce.“ Znamená to, že bychom si měli nadále uvědomovat jeho lásku a těšit se z ní ve svém životě.

15,10 První část verše 10 nám říká, jak můžeme zůstat v jeho lásce – skrze dodržování jeho přikázání. „Neexistuje jiný způsob, jak být v Kristu šťastný, než důvěřovat a poslouchat.“ Druhá část verše nám předkládá dokonalý Příklad. Pán Ježíš zachoval přikázání svého Otce. Vše, co dělal, bylo v poslušnosti Boží vůli. Neustále se těšil z Otcovy lásky. Nikdy se nemohlo stát nic, co by pokazilo nádherné vědomí láskyplného společenství.

15,11 Ježíš svou velkou radost našel ve spojení s Bohem, svým Otcem. Chtěl, aby jeho učedníci měli radost, která pochází ze spoléhání se na něho. Chtěl, aby jeho radost byla tou jejich. Lidská představa radosti je být šťastný, jak jen to jde, tak, že úplně vyloučí Boha ze svého života. Pán učil, že opravdová

radost přichází, když Boha zahrneme do svého života, jak jen to nejvíce jde. „Aby vaše radost byla naplněna.“ Jejich radost bude naplněna, když zůstanou v Kristu a budou dodržovat jeho přikázání. Mnozí využili kapitolu 15, aby učili o pochybnostech ohledně jistoty věřícího. Předchozí verše použili, aby ukázali, že Kristova ovce může nakonec zemřít. Pánovým záměrem ale nebylo, „aby vaše pochybnosti byly naplněny“, ale „aby vaše radost byla naplněna“.

Q. Přikázání milovat se navzájem (15,12–17)

15,12 Pán Ježíš už brzy své učedníky opustí. Budou zanecháni v nepřátelském světě. Jak napětí rostlo, bude existovat nebezpečí, že budou učedníci bojovat navzájem mezi sebou. A tak jim Pán zanechává tento trvalý příkaz: „Milujte se navzájem, jako já miluji vás.“

15,13 Jejich láska by měla být taková, aby byli ochotni jeden za druhého zemřít. Lidé, kteří jsou ochotni to udělat, spolu nebojují. Největším příkladem lidského sebeobětování bylo, že člověk zemřel za své přátele. Kristovi učedníci jsou k takovéto oddanosti povoláni. Někteří svůj život položí doopravdy; jiní stráví celý život neúnavnou službou pro Boží lid. Pán Ježíš byl příkladem. Položil svůj život za své přátele. Samozřejmě, že když za ně zemřel, byli to nepřátelé, když jsou ale spaseni, stávají se z nich jeho přátelé. Je proto v pořádku říct, že zemřel za své přátele, stejně jako za své nepřátele.

15,14 To, že jsme jeho přátelé, ukazujeme tím, že činíme, co nám přikazuje. Tak se jeho přáteli nestáváme, ale dokazujeme to světu.

15,15 Pán zde zdůraznil rozdíl mezi otroky a přáteli. Od otroků nebo služebníků se jednoduše očekává, že udělají práci, která jim byla přidělena, přátelům však důvěřujeme a svěřujeme jim své plány do budoucna. Dělíme se s nimi o důvěrné informace. V jistém smyslu budou učedníci i nadále Pánovými otroky, budou však mnohem více než to – budou přátelé. Pán Ježíš jim nyní odhaloval věci, které uslyšel od svého Otce. Říkal jim o svém odchodu, příchodu Ducha svatého, jeho vlastním opětovném příchodu a jejich zodpovědnosti vůči němu, kterou mezitím budou mít. Někdo pou-

kázal na to, že jako ratolesti *přijímáme* (v. 5), jako učedníci *následujeme* (v. 8) a jako přátelé *máme obecnství* (v. 15).

15,16 V obavě, že by snad mohli ztratit odvahu a vzdát se, jim Ježíš připomněl, že on je ten, kdo si je vybral. Znamená to, že si je vybral pro věčné spasení, jako učedníky a k nesení ovoce. Učedníky určil k tomu, aby vykonali dílo, které před nimi leželo. Měli bychom vyjít a nést ovoce. Ovoce může znamenat v křesťanském životě ctnosti, jako jsou láska, radost, pokoj atd. Nebo to může znamenat duše získané pro Pána Ježíše Krista. Mezi těmito dvěma existuje těsné spojení. Jedině pokud dáváme najevo první druh ovoce, budeme schopni vydat druhé.

Výraz „vaše ovoce aby zůstávalo“ nás vede k myšlence, že ovocem je zde myšleno spasení duší. Pán své učedníky vybral, aby šli a nesli *trvalé* ovoce. Neměl zájem o pouhé vyznání víry v něj, ale chtěl opravdové případy spasení. L. S. Chafer říká, že v této kapitole máme účinnou modlitbu (v. 7), nebeskou radost (v. 8) a věčné ovoce (v. 16). „Oč byste ho požádali...“ Tajemstvím účinné služby je modlitba. Učedníci byli vysláni se zárukou, že Otec jim dá vše, oč požádají v Kristově jménu.

15,17 Pán se chystal své učedníky varovat před nepřítelstvím světa. Začal tím, že se mají navzájem milovat, aby drželi pohromadě a aby byli v boji proti nepříteli jednotní.

R. Ježíš předpovídá nenávisť světa (15,18–16,4)

15,18–19 Učedníci neměli být překvapeni ani sklíčení, jestliže je svět nenávidí. (Slovo „jestliže“ nevyjadřuje žádnou pochybnost o tom, že se to stane; bylo to jisté.) Svět nenáviděl Pána a bude nenávidět každého, kdo se mu podobá.

Světští lidé milují ty, kteří žijí jako oni – ty, kteří mluví odporným jazykem a libují si v tělesném chtíči, nebo lidi, kteří jsou kultivováni, ale žijí pouze pro sebe. Křesťané je svým svatým životem odsuzují, proto je svět nenávidí.

15,20 Slovem „otrok“ je zde otrok myšlen doslova. Učedník by neměl čekat lepší zacházení od světa, než jakého se dostalo jeho Pá-

nu. Bude postihován stejně, jako byl Kristus. Jeho slovo bude odmítáno stejně, jako bylo to Spasitelovo.

15,21 Tato nenávisť a pronásledování je „kvůli mému jménu“. Je to proto, že je věřící spojen s Kristem, byl Kristem oddělen od světa a nese Kristovo jméno a podobu. Svět Boha nezná. Lidé nevědí, že Otec poslal na svět Pána, aby se stal Spasitelem. Neznalost však neomlouvá.

15,22 Pán zde neučil, že kdyby nepřišel, lidé by nebyli hříšníci. Od časů Adama byli všichni lidé hříšníci. Jejich hřích však by nebyl ani zdaleka tak velký, jako byl nyní. Tito lidé viděli Božího Syna a slyšeli jeho úžasná slova. Nemohli na něm nalézt jedinou chybu. Přesto jej zavrhl. Díky tomu byl jejich hřích tak velký. Byla to tedy otázka srovnání. V porovnání s jejich hřichem, kdy zavrhl Pána slávy, nebyly jejich ostatní hříchy ničím. Pro svůj hřích neměli žádnou omluvu. Zavrhl Světlo světa!

15,23 Tím, že nenáviděli Krista, nenáviděli také jeho Otce. Ti dva jsou jedno. Nemohli říct, že milují Boha, protože kdyby to tak bylo, milovali by toho, kterého Bůh poslal.

15,24 Nejen, že byli zodpovědní za to, že slyšeli Kristovo učení, viděli také jeho zázraky. To k jejich zatracení přidalo. Viděli skutky, které nikdo jiný nikdy neučinil. Zavrhnout Krista ve světle těchto důkazů bylo neomluvitelné. Pán porovnával všechny jejich hříchy s tímto hřichem a řekl, že ty předchozí nebyly vedle tohoto ničím. Nenáviděli Syna, a tak nenáviděli jeho Otce, čímž se odsoudili.

15,25 Pán si uvědomoval, že postoj, jaký měli lidé vůči němu, byl přesným naplněním proctví. V Ž 69,5 bylo předpovězeno, že lidé budou Krista nenávidět bez příčiny. Nyní, když se to stalo, Pán poznamenal, že samotný Starý zákon, kterého si tito lidé cenili, předpověděl jejich nesmyslnou nenávisť vůči němu. Skutečnost, že to bylo prorokováno, neznamenala, že tito lidé Krista nenávidět museli. Byla to jejich svobodná volba ho nenávidět. Bůh však předvídal, že se to stane a přiměl Davida, aby napsal Žalm 69.

15,26 Navzdory lidskému zavržení bude svědectví o Kristu pokračovat. Bude ho vy-

dávat Zastánce – Duch svatý. Pán zde řekl, že od Otce pošle Ducha. V J 14,6 byl ten, kdo poslal Ducha, Otec. Cožpak to není další důkaz o rovnosti Syna a Otce? Kdo jiný než Bůh by mohl poslat toho, který je Bůh? Duch Pravdy vychází od Otce. Znamená to, že ho Bůh neustále posílá a jeho příchod v den Letnic toho byl mimořádným příkladem. Duch svědčí o Kristu. Je to jeho velký úkol. Nesnaží se lidi zaujmout sebou samým, i když je jeden z osob Trojice. Snaží se však nasměrovat pozornost jak hříšníků, tak svatých k Pánu slávy.

15,27 Duch bude vydávat svědectví přímo skrze učedníky. Byli s Pánem od počátku jeho veřejné služby a byli zvláště způsobilí k tomu, aby mluvili o jeho osobě a díle. Pokud by na Pánovi mohl někdo najít nějaký nedostatek, byli by to ti, kteří s ním byli. Nikdy však neviděli, že by spáchal jakýkoliv hřích. Byl dokonalý Boží Syn a Spasitel světa.

16,1 Učedníci pravděpodobně chovali obecnou naději židovského národa – že Mesiáš nastolí své království, a moc Říma bude zlomena. Místo toho jim Pán řekl, že zemře, opět vstane a půjde do nebe. Přijde Duch svatý a učedníci vyjdou ven a budou svědčit o Kristu. Ostatní je budou nenávidět a pronásledovat. Pán jim všechno řekl dopředu, aby nebyli zklamaní, nenechali se svést (B21) nebo nebyli pohoršeni.

16,2–3 Exkomunikování ze synagogy považovali mnozí Židé za jednu z nejhorších věcí, jaká by se mohla stát. To se však stane Židům, kteří byli Ježíšovými učedníky. Křesťanskou víru budou někteří tak nenávidět, že ti, kteří se jí snaží vymýtit, si budou myslet, že tím přinášejí Bohu potěšení. Ukazuje to, jak může být člověk opravdu upřímný, horlivý, a přesto se může mýlit.

Neschopnost uznat, že je Kristus Bůh, sahá ke kořenům celé otázky. Židé jej nepřijali, a tím odmítli přijmout Otce.

16,4 Pán znovu učedníky dopředu varoval, aby se těmito strastmi nenechali strhnout, až přijdou. Budou si pamatovat, že Pán toto pronásledování předpovídal; budou vědět, že to celé bylo součástí jeho plánu pro ně. Pán jim o tom dříve mnoho neřekl, protože byl s nimi. Předtím nebylo zapotřebí je znepokojovat

nebo odvádět jejich myšlenky od jiných věcí, které je potřeboval naučit. Avšak nyní, když je měl opustit, jim musel říct o cestě, která před nimi ležela.

S. Příchod Ducha Pravdy (16,5–15)

16,5 Zdá se, že verš 5 vyjadřuje zklamání nad tím, že se učedníci více nezajímali o to, co má Pán před sebou. I když se ptali obecně, kam jde, nezdálo se, že by je to příliš zajímalo.

16,6 Více se starali o svou vlastní budoucnost než o jeho. Před ním stál kříž a hrob. Před nimi stálo pronásledování při jejich službě pro Krista. Byli zarmoucení spíše svými vlastními problémy než jeho.

16,7 Nebudou ale zanecháni bez pomoci a útěchy. Kristus pošle Ducha svatého, aby byl jejich Zastáncem. Pro učedníky bylo užitečné, aby Zastánce přišel. Dodá jim sílu, odvahy, bude je učit a Kristus bude díky němu mnohem skutečnější než kdy předtím. Zastánce nepřijde, dokud se Pán Ježíš nevrátí do nebe a nebude oslaven. Duch svatý byl na světě samozřejmě už předtím, nyní měl ale přijít z nového důvodu – aby usvědčoval svět a aby sloužil vykoupeným.

16,8 Duch svatý světu odhalí, v čem je hřích, spravedlnost a soud (B21). Obecně je to chápáno tak, že Duch způsobuje, že si hříšníci tyto věci vnitřně uvědomí. Přestože je to pravda, tento úsek učí něco jiného. Duch svatý odsuzuje svět už tím, že je zde. Neměl by zde být, protože by zde měl být Pán Ježíš a vládnout světu. Svět jej však zavrhl a on se vrátil do nebe. Duch svatý je zde místo zavrženého Krista, a to dokazuje vinu světa.

16,9 Duch usvědčuje svět z toho, že zhřešil, když neuvěřil v Krista. Byl hoden víry. Nebylo na něm nic, kvůli čemu by bylo pro lidi nemožné v něj uvěřit. Oni však odmítli, a tak je přítomnost Ducha svatého na zemi svědectvím o jejich zločinu.

16,10 Spasitel tvrdil, že je spravedlivý, ale lidé říkali, že má démona. Bůh pronesl poslední slovo. Ve skutečnosti řekl: „Můj Syn je spravedlivý a dokážu vám to tím, že ho vzkřísím z mrtvých a vezmu ho zpět do nebe.“ Duch svatý svědčí o tom, že měl Kristus pravdu a svět se mýlil.

16,11 Přítomnost Ducha svatého světu rovněž svědčí o blížícím se soudu. Skutečnost, že je zde, znamená, že ďábel už byl odsouzen na kříži a všechny, kteří odmítají Spasitele, potká stejný hrozný soud v budoucí den.

16,12 Stále existovalo mnoho dalších věcí, které Pán potřeboval učedníkům říct, avšak oni by je nemohli pochopit. Je to důležitá zásada učení. Předtím, než někdo může přijmout hlubší pravdy, musí ve výuce udělat určitý pokrok. Pán své učedníky vyučováním nikdy nepřetěžoval. Předával jim to „pokyn za pokynem, míru k míře“.

16,13 V díle, které Pán započal, měl pokračovat Duch Pravdy. Povede do veškeré pravdy. V jistém smyslu byla apoštolům během jejich života svěřena veškerá pravda. Oni ji pak na oplátku svěřili svým dopisům a my ji nyní máme v Novém zákoně. Když se přidal ke Starému zákonu, doplnil psané Boží zjevení pro člověka. Samozřejmě že v každé době ale platí, že Duch uvádí Boží lid do veškeré pravdy. Činí tak skrze Písmo. Bude mluvit pouze o věcech, které mu Otec a Syn svěřili, aby řekl. „Oznámí vám i to, co má přijít.“ To máme samozřejmě zaznamenáno v Novém zákoně, zvláště pak v knize Zjevení, kde je odhalena budoucnost.

16,14 Jeho hlavním úkolem bude oslavit Krista. To pro nás může být měřítkem pro veškeré učení a modlitby. Pokud mají ten účinek, že je Spasitel vyvýšen, pocházejí od Ducha svatého. „Z mého si vezme“ znamená, že dostane velké pravdy, které se týkají Krista. Jsou to ty věci, které odhaluje věřícím. Jejich téma nelze nikdy vyčerpat!

16,15 Vše, co je od Otce, náleží také Synu. Řeč je o dokonalostech, o kterých Kristus hovořil ve verši 14. Duch apoštolům odhalil nádhernou dokonalost, službu, úřad, milost a plnost Pána Ježíše.

T. Zármutek proměněný v radost (16,16–22)

16,16 Přesný časový rámeček 16. verše není jistý. Může to znamenat, že Pán bude od nich pryč tři dny a poté se jim znovu zjeví po svém vzkříšení. Může to znamenat, že půjde zpět do nebe za svým Otcem a pak se k nim zanedlouho (současný věk) vrátí (jeho druhý příchod).

Nebo to může znamenat, že zanedlouho ho již neuvidí na vlastní oči, ale poté, co byl v den Letnic seslán Duch svatý, jej budou vnímat vírou takovým způsobem, jakým ho předtím neviděli.

16,17 Jeho učedníci byli zmatení. Důvodem jejich zmatení bylo, že ve verši 10 Spasitel řekl: „Odcházím k Otci a již mne neuvidíte.“ Nyní řekl: „Zanedlouho mě nespátříte a opět zanedlouho mě uvidíte.“ Nedokázali tyto dva výroky uvést v soulad.

16,18 Navzájem se ptali, co znamená „zanedlouho“. Kupodivu máme tentýž problém i dnes. Nevíme, zda to odkazuje na tři dny před jeho vzkříšením, čtyřicet dní před Letnicemi, nebo více než 1900 let před jeho druhým příchodem.

16,19–20 Jakožto Bůh mohl Pán Ježíš číst jejich myšlenky. Svými otázkami ukazoval, že o jejich zmatení věděl všechno.

Nevyřešil jejich problém přímo, ale podal bližší informaci ohledně slova „zanedlouho“. Svět se bude radovat, protože uspěl při ukřížování Pána Ježíše, učedníci však budou plakat a naříkat. Bude to pouze nakrátko. Jejich zármutek se promění v radost, a to nejprve kvůli vzkříšení a poté kvůli příchodu Ducha. Pak se pro všechny učedníky každého věku promění žal v radost, až Pán Ježíš opět přijde.

16,21 Není nic pozoruhodnějšího než rychlost, s jakou matka zapomíná porodní bolesti poté, co se dítě narodilo. Stejně tomu bude s učedníky. Zármutek spojený s Pánovou nepřítomností bude rychle zapomenut, až jej opět uvidí.

16,22 Opět musíme přiznat, že neznáme dobu, kterou Pán označil slovy „opět vás však uvidím“. Je tím myšleno jeho vzkříšení, jeho seslání Ducha v den Letnic, nebo jeho druhý příchod? Ve všech třech případech je výsledkem radost, kterou nemůže nikdo vzít.

U. Modlitba k Otci v Ježíšově jménu

(16,23–28)

16,23 Až doposud přicházeli učedníci za Pánem se všemi svými otázkami a žádostmi. V té hodině (doba ohlášená sesláním Ducha svatého v den Letnic) s nimi už nebude fyzicky, takže se ho už nebudou moct ptát. Zname-

ná to však, že nebudou mít nikoho, za kým by šli? Ne, v ten den (B21) budou mít tu výsadu zeptat se Otce. Kvůli Ježíši přijme jejich požadavky. Budou přijaty ne proto, že jsme toho hodni, ale protože Pán Ježíš je hoden.

16,24 Do té doby se učedníci nikdy k Bohu Otci nemodlili v Pánově jménu. Nyní byli vyzváni, aby prosili. Skrze vyslyšenou modlitbu bude naplněna jejich radost.

16,25 Význam Pánova učení nebyl vždy navenek zcela jasný. Používal podobenství a přirovnání. Dokonce ani v této kapitole si nemůžeme být vždy jistí přesným významem. S příchodem Ducha svatého se učení o Otci stalo jasnějším. Ve Skutcích a listech už pravda není zjevována prostřednictvím podobenství, ale je řečena přímo.

16,26 „Ten den“ je opět myšlena doba Ducha svatého, ve které nyní žijeme. Máme výsadu modlit se k Otci ve jménu Pána Ježíše. „Neříkám vám, že já budu prosit Otce za vás,“ to znamená, že Otec nepotřebuje, aby se na něj naléhalo, aby vyslyšel naše modlitby. Pán jej nebude muset žádat. Měli bychom si ale pamatovat, že Pán Ježíš je prostředník mezi Bohem a člověkem a přimlouvá se za svůj lid před Božím trůnem.

16,27 Otec učedníky miloval, protože přijali Krista a milovali ho a věřili, že je Bůh. To je důvod, proč Pán nemusel prosit Otce. S příchodem Ducha svatého se budou těšit z nové blízkosti s Otcem. Budou schopni se mu přiblížit se sebedůvěrou, a to proto, že milovali jeho Syna.

16,28 Pán zde zopakoval své tvrzení o rovnosti s Bohem. Neřekl: „Vyšel jsem od Boha,“ jako kdyby byl pouze prorok poslaný od Boha, ale „Vyšel jsem od Otce“. To znamená, že je věčný Syn věčného Otce, roven Bohu Otci. Přišel na svět jako ten, který žil před svým příchodem jinde. Při svém nanebevstoupení svět opustil a vrátil se k Otci. Tak zní krátký životopis Pána slávy.

V. Soužení a pokoj (16,29–33)

16,29–30 Jeho učedníci mysleli, že by mu nyní mohli poprvé porozumět. Už nemluvil v metaforách, říkali.

Mysleli si, že odhalili tajemství jeho oso-

by. Nyní věděli, že on ví všechno a vyšel od *Boha*. On však řekl, že vyšel od *Otce*. Rozuměli tomu? Chápali, že Ježíš byl jedna z osob Trojice?

16,31 Touto otázkou Ježíš naznačil, že jejich víra stále nebyla dokonalá. Věděli, že ho milují a věří mu, věděli ale doopravdy, že to byl Bůh zjevený v těle?

16,32 Zakrátko bude zatčen, souzen a ukřižován. Učedníci jej všichni opustí a uprchnou do svých domovů. Nebude však opuštěn, protože Otec bude s ním. Právě to-muto spojení s Bohem Otcem nerozuměli. Toto jej bude podpírat, až oni všichni utečou, aby se zachránili.

16,33 Pán Ježíš vedl tento rozhovor s učedníky proto, aby měli pokoj. Až je budou nenávidět, pronásledovat, postihovat, falešně odsuzovat, a dokonce mučit, mohou v něm mít pokoj. On přemohl svět na golgotském kříži. Navzdory svému souzení si budou moct být jistí, že jsou na straně vítězů.

S příchodem Ducha svatého budou mít také novou sílu vydržet a novou odvahu čelit nepříteli.

W. Ježíš se modlí za svou službu (17,1–5)

Nyní se dostáváme k tomu, co je známé jako velebnější modlitba Pána Ježíše. V této modlitbě se přimluvil za svůj lid. Podává nám to obraz jeho současné služby v nebi, kde se za svůj lid modlí. Marcus Rainsford dobře říká:

Celá tato modlitba nádherně ilustruje přimluvu našeho požehnaného Pána u pravice Boha. Ani slovo proti jeho lidu; nic o jejich selháních nebo nedostatcích... Nic. Mluví o nich, jako kdyby žili podle Otcova záměru, jako kdyby s ním byli ve spojení a jako o příjemcích plnosti, kterou jim dal, když sestoupil z nebe... Veškeré Pánovy žádosti se týkají duchovních věcí; všechny souvisejí s nebeskými požehnáními. Pán pro ně nežádá bohatství, slávu, světový vliv či povýšení, ale upřímně se modlí, aby byli uchráněni zla, oddělení od světa, zmocnění pro službu a bezpečně přivedení zpátky do nebe. Duševní blahobyt je ten nejlepší blahobyt; je to ukazatel opravdového blahobytu.⁴⁵

17,1 „Přišla ta hodina.“ Mnohokrát předtím ho jeho nepřátelé nemohli zajmout, protože ještě nepřišla jeho hodina. Nyní však přišel čas, aby byl Pán zabit. Spasitel se modlil: „Oslav svého Syna.“ Viděl v budoucnu svou smrt na kříži. Kdyby zůstal v hrobě, svět by poznal, že byl obyčejný člověk. Kdyby ho však Bůh oslavil vzkříšením z mrtvých, byl by to důkaz, že je Boží Syn a Spasitel světa. Bůh na tuto prosbu odpověděl tím, že Pána Ježíše třetího dne vzkřísil a později ho vzal zpátky do nebe a korunoval ho slávou a poctou.

„Aby tvůj Syn oslavil tebe,“ pokračoval Pán. Význam těchto slov je vysvětlen v následujících dvou verších. Ježíš Otce oslavuje tím, že dává věčný život těm, kteří v něj věří. Bohu přináší velkou slávu, když se bezbožní muži a ženy obracejí a zjevují na zemi život Pána Ježíše.

17,2 Důsledkem Pánova vykupitelského díla na kříži bylo, že mu Bůh dal pravomoc nad celým lidstvem. Tato pravomoc ho zmocňovala k tomu, aby dal věčný život těm, které mu Otec dal. Zde je nám opět připomenuto, že před založením světa Bůh některé vybral jako ty, kteří patří Kristu. Pamatujte ale, že Bůh nabízí spasení každému, kdo přijme Ježíše Krista. Neexistuje nikdo, kdo by nemohl být spasen důvěrou ve Spasitele.

17,3 Zde máme jednoduché vysvětlení toho, jak se získává věčný život. Skrze poznávání Boha a Ježíše Krista. Jediný pravý Bůh je v protikladu s modlami, které ani náhodou nejsou opravdovými bohy. Tento verš neznamená, že Ježíš Kristus není pravý Bůh. Skutečnost, že jeho jméno je zmíněno dohromady se jménem Boha Otce jakožto společného zdroje věčného života, znamená, že jsou si rovni. Pán se zde nazval Ježíšem Kristem. Kristus bylo totéž co Mesiáš. Tento verš popírá načeňní, že Ježíš nikdy netvrdil, že je Mesiáš.

17,4 Když Pán pronášel tato slova, mluvil, jako kdyby už zemřel, byl pohřben a vzkříšen. Svého Otce oslavil svým životem bez hříchu, svými zázkaly, utrpením, smrtí a vzkříšením. Dokončil dílo spasení, které mu Otec dal, aby učinil. Jak říká Ryle:

Ukřižování přineslo slávu Otcovi. Oslavilo jeho moudrost, věrnost, svatost a lásku. Uká-

zalo, že je moudrý při plnění svého záměru, díky němuž mohl být spravedlivý, a přesto ospravedlnit bezbožné. Ukázalo, že je věrný v dodržení svého slibu, že ženino símě rozdrťí hadovi hlavu. Ukázalo, že je svatý, když vyžadoval, aby jeho zákonné nároky splnil náš velký Zástupce. Ukázalo, že je milující, když hříšnému člověku poskytl takového Prostředníka, Vykupitele a Přitele, jako je jeho věčný Syn.

Ukřížování přineslo slávu Synu. Oslavilo jeho soucit, trpělivost a moc. Ukázalo, že je nejsoucinnější, když za nás zemřel a trpěl za nás, nechal si za nás přičíst hřích a prokletí a vykoupil nás za cenu vlastní krve. Ukázalo, že je nejtrpělivější, když nezemřel běžnou smrtí jako většina lidí, ale ochotně se podrobil bolestem a nepředstavitelným mukám, přestože jedním slovem mohl přivolat Otcovy anděly, aby ho osvobodili. Ukázalo, že je nejmocnější, když nesl tíhu všech hříchů světa a porazil Satana a vzal mu jeho kořist.⁴⁶

17,5 Předtím, než Kristus přišel na svět, přebýval s Otcem v nebi. Když se andělé na Pána podívali, viděli všechnu Boží slávu. Každému oku bylo zřejmé, že je Bůh. Když ale přišel mezi lidi, Boží sláva byla zahalena. I když byl stále Bůh, pro většinu přihlížejících to nebylo patrné. Viděli v něm pouhého syna tesaře. Spasitel se zde modlí, aby bylo obnoveno viditelné zjevení jeho nebeské slávy. Slova „oslav mne u sebe“ znamenají „oslav mne ve své přítomnosti v nebi, dej mi zpět mou původní slávu, kterou jsem s tebou sdílel předtím, než jsem se stal člověkem“. Toto jasné učí o předchozí Kristově existenci.

X. Ježíš prosí za své učedníky (17,6–19)

17,6 Ježíš učedníkům zjevil jméno svého Otce. „Jménem“ je v Písmu myšlena osoba, její vlastnosti a charakter. Kristus plně vyjevil Otcovu pravou povahu. Učedníci byli Synovi dáni ze světa. Byli odděleni od nevěřících lidské masy a vyčleněni, aby patřili Kristu. „Patřili Otcí *skrze vyvolení* předtím, než byl stvořen svět, a stali se Kristovými *skrze* Otcův dar a vykoupění krví,“ napsal J. G. Bellett.

„Tvoje slovo zachovali,“ řekl Pán. Navzdory všem jejich selháním a nedostatkům

jim přidává ke cti, že věřili jeho učení a dodržovali ho. „Ani slovo proti jeho lidu,“ píše Rainsford, „ani zmínka o tom, co udělali nebo se chystali udělat – opustit ho.“

17,7–8 Spasitel dokonale zastupoval svého Otce. Vysvětlil učedníkům, že nemluvil ani nejednal podle své vlastní vůle, ale jedine tak, jak mu řekl Otec. Uvěřili tedy, že Syna poslal Otec.

Kristus si navíc své poslání nevymyslel. Přišel v poslušnosti Otcově vůli. Byl dokonalý Hospodinův služebník.

17,9 Jakožto velekněz prosil za své učedníky; neprosil za svět. Nemělo by se to chápat tak, že se Kristus nikdy nemodlil za svět. Na kříži se modlil: „Pane, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

Zde však prosil jako ten, který zastupuje věřící před Božím trůnem. Jeho modlitba se může týkat pouze jeho lidu.

17,10 Zde vidíme dokonalé sjednocení Otce a Syna. Žádný obyčejný člověk by nemohl popravdě pronést tato slova. Možná bychom mohli říct Bohu „všechno mé je tvé“, ale nemohli bychom říct „co je tvé, je mé“. Syn to říct mohl, protože si je s Otcem roven. V těchto verších (6–19) Pán představuje své bídne a zaostalé stádo, a zatímco každé jehně odívá do barevného pláště, prohlašuje: „V nich jsem oslaven.“

17,11 Pán Ježíš opět předpověděl svůj návrat do nebe. Modlil se, jako kdyby už byl pryč. Všimněte si oslovení „Otče svatý“. Slovo „svatý“ hovoří o tom, kdo je *nekonečně veliký*, „Otec“ pak odkazuje na toho, kdo je *důvěrně blízký*.

Ježíšova prosba „aby byli jedno“ odkazuje na jednotu křesťanského charakteru. Stejně jako jsou Otec a Syn jedno z hlediska morální podobnosti, tak by měli být i věřící v tomto ohledu jednotní – aby byli podobní Pánu Ježíši.

17,12 Dokud byl Spasitel se svými učedníky, zachovával je v Otcově jménu, to znamená svou silou, pravomocí a pravdou. Pán Ježíš řekl: „Nikdo z nich nezahynul, kromě syna záhuby,“ tj. Jidáše. Neznačená to ale, že Jidáš patřil k těm, které Otec dal Synovi nebo že kdy byl opravdovým věřícím. Věta zname-

ná toto: „Ty, které jsi mi dal, jsem zachoval a nikdo z nich není ztracen, syn záhuby však ztracen je, aby se naplnilo Písmo.“ „Syn záhuby“ znamená, že Jidáši bylo určeno věčně zničení neboli zatracení. Jidáš nebyl přinucen zradit Krista, aby se naplnilo proroctví, ale sám si zvolil zradit Spasitele, a tím se Písmo naplnilo.

17,13 Pán vysvětlil, proč se modlil v přítomnosti svých učedníků. Bylo to, jako kdyby jim řekl: „Jsou přimluvy, které v nebi před Bohem nikdy nepřestanu pronášet. Nyní je však pronáším na světě, kde je slyšíte, takže můžete lépe pochopit, jakým způsobem tam budu prosazovat vaše blaho, abyste se mnou mohli více sdílet mou radost.“

17,14 Pán předal učedníkům Boží slovo a oni je přijali. Výsledkem bylo, že na ně svět zaútočil a nenáviděl je. Nesli rysy Pána Ježíše, a svět jimi proto opovrhoval. Nezapadali do schématu tohoto světa.

17,15 Pán neprosil, aby Otec vzal věřící ihned domů do nebe. Musí zůstat tady, aby rostli v milosti a aby svědčili o Kristu. Kristova modlitba se týkala toho, aby byli uchráněni od zlého. Ne útěk, ale ochrana.

17,16 Křesťané nejsou ze světa, stejně jako Kristus nebyl světa. Měli bychom na to pamatovat, když jsme v pokušení zapojit se do nějaké světské zábavy nebo vstoupit do světského spolku, kde Ježíšovo jméno není vítáno.

17,17 Posvětit znamená dát stranou. Boží slovo má na věřící posvěcující účinek. Když je čtou a dodržují, jsou odděleni jako nádoby vhodné k použití pro Mistra. Přesně za to zde Pán Ježíš prosil. Chtěl lid, který byl pro Boha oddělen od světa a který si Bůh mohl používat. „Tvé slovo je pravda,“ řekl Ježíš. Neřekl jako mnozí dnes „ve tvém slově je pravda“, ale „tvé slovo je pravda“.

17,18 Otec poslal Pána Ježíše na svět, aby lidem zjevil Boží osobu. Když se Pán modlil, uvědomoval si, že již zanedlouho půjde zpět do nebe. Budoucí generace ale budou neustále potřebovat svědectví o Bohu. Toto dílo musí dokončit věřící v moci Ducha svatého. Křesťané pochopitelně nemohou nikdy zastoupit Boha tak dokonale jako Kristus, protože si s Bohem nikdy nemohou být rovni. Věřící zde

však jsou, aby ukázali Boha světu. Proto je Ježíš poslal na svět.

17,19 *Posvětit* nutně neznamená *udělat* svatým. Pokud jde o jeho osobu, je svatý. Je zde myšleno to, že Pán sám sebe vyčlenil pro dílo, které ho jeho Otec poslat vykonat – tj. jeho obětní smrt. Může to také znamenat, že sám sebe vyčlenil tím, že zaujal své místo mimo svět a vstoupil do slávy. „Jeho posvěcení je pro nás vzorem a silou,“ praví Vine. Měli bychom se oddělit od světa a najít svůj podíl s ním.

Y. Ježíš prosí za všechny věřící (17,20–26)

17,20 Velekněz nyní své prosby rozšířil o další, nemodlil se už pouze za učedníky. Prosil za generace, které se ještě nenarodily. V podstatě může každý věřící říct, že se za něj Ježíš před více než 1900 lety modlil.

17,21 Pán se modlil za jednotu mezi věřícími, tentokrát však s pohledem na spasební hříšníky. Jednota, o kterou Kristus prosil, se netýkala církevní jednoty navenek. Šlo o jednotu založenou na společné morální podobnosti. Modlil se, aby byli věřící jedno ve zjevování Boží a Kristovy osoby. To je to, co by svět přimělo uvěřit, že ho poslal Bůh. Je to jednota, kvůli které svět řekne: „V těchto křesťanech vidím Krista, stejně jako byl Otec zjeven v Kristu.“

17,22 Ve verši 11 se Pán modlil za jednotu ve společenství. Ve verši 21 to byla jednota v nesení svědectví. Nyní je to jednota ve slávě. Je zde řeč o době, kdy svatí získají svoje oslavená těla. „Sláva, kterou jsi mi dal“, je sláva vzkříšení a nanebevstoupení.

Tuto slávu ještě nemáme. Pokud jde o Boží záměry, tato sláva nám již byla dána, získáme ji ale, až když se Spasitel vrátí, aby nás vzal do nebe. Bude zjevena světu, až se Kristus vrátí, aby nastolil své království na zemi. V té době si svět uvědomí životně důležité spojení mezi Otcem a Synem a Synem a jeho lidem a uvěří (přilíši pozdě), že Ježíš byl ten, kterého poslal Bůh.

17,23 Nejenže si svět uvědomí, že Ježíš byl Boží Syn, ale také pozná, že Bůh miloval věřící stejně, jako miloval Krista. Zdá se až neuvěřitelné, že by nás tak miloval, ale je to tak!

17,24 Syn si přál mít svůj lid ve slávě s sebou. Pokaždé, když zemře věřící, je to v jis-

tém smyslu odpověď na tuto jeho prosbu. Kdybychom si to uvědomovali, bylo by to pro nás útěchou v našem zármutku. Zemřít znamená odejít za Kristem a spatřit jeho slávu. Tato sláva není pouze božská sláva, kterou měl společně s Bohem ještě předtím, než byl stvořen svět. Je to rovněž sláva, kterou získal jako Spasitel a Vykupitel. Tato sláva je důkazem toho, že Bůh Krista miloval ještě před založením světa.

17,25 Svět v Ježíši neviděl zjeveného Boha. Několik učedníků však ano a ti uvěřili, že Ježíše poslal Bůh. Navečer v den jeho ukřižování zbylo jen pár věrných srdcí z celého lidstva – a i ti na něj měli zapomenout!

17,26 Pán Ježíš dal Otcovo jméno poznat svým učedníkům, když byl s nimi. Znamená to, že jim zjevil Otce. Jeho slova a dílo byly slova a dílo Otcovo. V Kristu viděli dokonalé ztvárnění Otce. Ježíš dává i nadále poznat Otcovo jméno skrze službu Ducha svatého. Ode dne Letnic Duch učil věřící o Bohu Otci. Zvláště pak skrze Boží slovo může poznávat, jaký Bůh je. Když lidé přijmou Otce tak, jak je zjeven Pánem Ježíšem, Otec je pak obzvláště miluje. Protože Pán Ježíš přebývá v každém věřícím, Otec se na ně může dívat a jednat s nimi tak jako se svým jediným Synem. Reuss podotýká:

Objektem zájmu Boží lásky byla před stvořením fyzického světa osoba Syna (v. 24). Od stvoření nového, duchovního světa jej pak nachází ve všech, kteří jsou se Synem spojeni.⁴⁷

Godet dodává:

Co si Bůh slíboval od poslání svého Syna tady na zem, bylo, že si z lidstva vytvoří rodinu dětí, jako je Ježíš.

Bůh může věřícího milovat, jako miluje Krista, proto, že je ve věřícím Pán Ježíš.

Tak drahý, tak velice drahý Bohu,
že už více být ani nemohu;
láskou, kterou Syna svého miluje,
takovou láskou miluje také mne!

Catesby Paget

Prosby, které vyjadřoval Kristus za svůj lid, jak poznamenává Rainsford,

...odkazují na duchovní věci, na nebeská požehnání. Nejsou za bohatství, slávu nebo světový vliv, ale za záchranu od zla, oddělení od světa, zmocnění pro službu a bezpečný příchod zpátky do nebe.⁴⁸

VIII. Utrpení a smrt Syna člověka (kap. 18–19)

A. Jidáš zrazuje Pána (18,1–11)

18,1 Slova z kapitol 13–17 byla pronesena v Jeruzalémě. Nyní Ježíš město opustil a šel směrem na východ k Olivové hoře. Překročil potok Cedron a přišel do Getsemanské zahrady, která se nacházela na západním úbočí hory.

18,2–3 Jidáš věděl, že Pán tráví spoustu času modlitbou v zahradě. Věděl, že nejpravděpodobnějším místem, kde bylo možné Pána najít, bylo místo modlitby.

Oddílem vojáků jsou pravděpodobně myšleni římsí vojáci, zatímco strážci byli židovští úředníci, kteří zastupovali velekněze a farizee. Přišli se svítilnami, pochodněmi a zbraněmi. „Šli hledat Světlo světa se svítilnami.“

18,4 Pán jim vyšel naproti, nečekal, až ho najdou. To ukazuje jeho ochotu jít na kříž. Vojáci své zbraně mohli nechat doma, Spasitel by nekladl odpor. Otázka: „Koho hledáte?“ měla z jejich úst dostat podstatu jejich úkolu.

18,5 Hledali Ježíše Nazaretského, aniž by si uvědomovali, že byl jejich Stvořitel a Udržovatel – nejlepší přítel, jakého kdy měli. Ježíš řekl: „Já jsem.“ Myslel tím nejen, že je Ježíš Nazaretský, ale také že je Hospodin. Jak již bylo zmíněno, JÁ JSEM je ve Starém zákoně jedno z Hospodinových jmen. Donutilo to Jidáše znovu přemýšlet, jak tam stál s ostatními v davu?

18,6 Nakrátko se jim Pán Ježíš zjevil jako *Já jsem*, všemohoucí Bůh. To zjevení bylo tak intenzivní, že ustoupili dozadu a padli na zem.

18,7 Pán se jich opět zeptal, koho hledají. A opět byla odpověď stejná – navzdory tomu, jaký účinek na ně právě měla dvě Kristova slova.

18,8–9 Pán Ježíš znovu odpověděl, že je to on a že je Hospodin. „Řekl jsem vám, že jsem to já.“ Protože hledali jeho, řekl jim, aby ne-

chali učedníky jít. Je úžasné vidět jeho neso-
becký zájem o ostatní v době, kdy byl v ohro-
žení jeho vlastní život. Tak se také vyplnila
slova z J 17,12.

18,10 Šimon Petr si myslel, že přišel čas
použit násilí, aby svého Mistra uchránil před
zástupem. Jednal, aniž by měl od Pána poky-
ny, a vytasil meč a udeřil veleknězova otroka.
Nepochybně ho chtěl zabít, meč však odklo-
nila neviditelná ruka, takže mu pouze usekl
pravé ucho.

18,11 Ježíš Petra za jeho neuváženou hor-
livost napomenul. Otec mu dal kalich utrpení
a smrti a on ho měl v úmyslu vypít. V tomto
bodě lékař Lukáš zaznamenal, jak se Pán do-
tkl Malchova ucha a uzdravil je (22,51).

B. Ježíš je zatčen a spoután (18,12–14)

18,12–13 Toto bylo poprvé, kdy hříšní lidé
byli schopni Ježíše zadržet a svázat mu ruce.

Annáš byl předchozím veleknězem. Není
jasné, proč by měl být Ježíš předveden nejprve
před něj než před Kaifáše, jeho zetě, který byl
v té době veleknězem. Důležité je všimnout
si, že Ježíš byl nejprve předveden před Židy,
aby prokázali, že je vinen z rouhání a kacíř-
ství. Toto bychom mohli nazvat *církevním*
soudem. Poté jej vzali před římské představi-
tele a zde se snažili dokázat, že je nepřitelem
císaře. Toto byl *občanský* soud. Protože byli
Židé pod římskou nadvládou, muselo vše pro-
bíhat přes římské soudy. Například nemohli
vykonat trest smrti. To musel udělat Pilát.

18,14 Jan vysvětlil, že veleknězem byl ten-
týž Kaifáš, který předpověděl, že by měl jeden
člověk zemřít za národ (viz J 11,50). Nyní se
chystal splnit svou roli ve vyplnění proroctví.
James Stewart píše:

Byl to člověk, který byl pověřeným stráž-
cem duše národa. Byl vybrán, aby byl nej-
vyšším tlumočnickem a zástupcem Nejvyš-
šího. Bylo mu svěřeno velké privilegium
každý rok vstoupit do svatyně svatých.
Přesto to byl člověk, který odsoudil Božího
Syna. Dějiny nemohou poskytnout překva-
pivější příklad toho, že nejlepší náboženské
příležitosti ani nejslibnější prostředí neza-
ručí člověku spasení, ani nezušlechtí jeho
duši. „Poté jsem viděl,“ říká John Bunyan,

když uzavírá svou knihu, „že i od nebes-
kých bran existuje cesta do pekla.“⁴⁹

C. Petr zapírá svého Pána (18,15–18)

18,15 Většina biblických učenců se do-
mnívá, že jiný učedník, o kterém je zde řeč,
byl Jan, ale skromnost mu nedovolila zmínit
vlastní jméno, zvláště pak v kontextu Petro-
va hanebného selhání. Nemáme uvedeno, jak
se Jan stal tak dobře známým veleknězi, je to
však skutečnost, která mu zajišťovala přijetí
u dvora.

18,16–17 Petr se nemohl dostat dovnitř,
dokud Jan nevyšel ven a nepromluvil se služ-
kou, které hlídala dveře. Když se ohlédneme
zpět, říkáme si, zda bylo pro Jana příjemné
použít takto svůj vliv. Je výmluvné, že Pet-
rovo první zapření neproběhlo před mocným,
hrůzu nahánějícím vojákem, ale před prostou
vratnou. Popřel, že je Ježíšův učedník.

18,18 Petr se nyní vmísil mezi Pánovy nepřá-
tele a snažil se utajit svoji identitu. Stejně jako
mnozí další učedníci se ohříval u ohně světa.

D. Ježíš před veleknězem (18,19–24)

18,19 Není jasné, zda je zde veleknězem
myšlen Annáš nebo Kaifáš. Pokud to byl An-
náš, což je nepravděpodobnější, byl nazván
veleknězem nejspíše ze zdvořilosti, protože
předtím zastával tento úřad. Velekněz se Je-
žíše otázal na jeho učedníky a jeho učení, ja-
ko kdyby představovali hrozbu pro Mojžišův
zákon a římskou vládu. Je zřejmé, že tito lidé
neměli na Ježíše nic, a tudíž se snažili něco
vymyslet.

18,20 Ježíš jim odpověděl, že svou službu
vykonával veřejně. Neměl co skrývat. Učil za
přítomnosti Židů v synagoze a v chrámu. Ne-
měl tajnosti.

18,21 Přivést některé Židy, kteří ho poslou-
chali, byla výzva. Ať oni proti němu vznesou
obvinění. Jestliže řekl nebo udělal něco špat-
ného, ať jsou předvoláni svědci.

18,22 Výzva zjevně Židy rozčílila. Neměli
nic. A tak se uchýlili k násilí. Jeden ze strážců
Ježíše uhodil za to, že takto mluvil s velekně-
zem.

18,23 S naprostým klidem a nespornou
logikou Spasitel poukázal na nespravedlnost

jejich postoje. Nemohli jej obvinít, že mluvil zle, uhodili jej však za to, že říkal pravdu.

18,24 Tyto verše popisují výslech u Annáše. Proces před Kaifášem Jan nepopisuje. Časově zapadá mezi verše 18,24 a 18,28.

E. Petrovo druhé a třetí zapření (18,25–27)

18,25 Vyprávění se nyní vrací zpět k Šimonu Petrovi. Během chladných časných ranních hodin se hřál u ohně. Jeho oblečení a přízvuk nepochybně naznačovaly, že je to rybář z Galileje. Ten, který stál vedle něj, se ho zeptal, zda je učedníkem toho Ježíše. On však Pána znovu zapřel.

18,26 Nyní to byl příbuzný Malchose, kdo k Petrovi promluvil. Viděl Petra, jak utáhl jeho příbuznému ucho. „Neviděl jsem tě v té zahrádě s tím Ježíšem?“

18,27 Petr Pána zapřel potřetí. V tu chvíli slyšel zakokrhát kohouta a vzpomněl si na Pánova slova: „Než kohout zakokrhá, třikrát mě zapřeš.“ Z ostatních evangelií víme, že Petr pak vyšel ven a hořce plakal.

F. Ježíš před Pilátem (18,28–40)

18,28 Církevní soud skončil a zanedlouho měl začít civilní. Scéna se odehrává v soudní síni neboli vládním paláci. Židé do pohanského paláce nechťeli vstoupit. Měli pocit, že by se poskvřili, a nemohli by proto jít velikonočního beránka. Zdá se, že je nevzrušovalo, že usilovali o život Božímu Synu. Byla by pro ně pohroma vstoupit do pohanského domu, ale vražda byla pouze maličkost. Augustin poznamenává:

Ó, bezbožná slepoto! Jistě by je poskvřilo obydlí někoho jiného, a ne jejich vlastní zločin. Báli se, že se poskvřní příbytkem cizího soudce, a nebáli se, že se poskvřní krví nevinného bratra.⁵⁰

Hall říká:

Běda vám kněžím, znalcům Písma, starším, pokrytům! Může existovat špinavější příbytek než příbytek tvořený vaší hrudí? Ne Pilátovy zdi, ale vaše srdce jsou nečistá! Je vražda to, co musíte zařadit? A skončí to pouze místní nákazou? Bůh by vás měl strhnout, vy bílé zdi! Toužíte být potřísněni krví – Boží krví? A to se bojíte, že se poskvřníte, když se dotknete Pilátova dláždění? Bodá

vás malý komár v hrdle, zatímco polykáte velblouda ohavné zkaženosti? Odejděte z Jeruzaléma, vy falešní nevěřící, pokud nechcete být nečistí! Pilát má obrovský důvod se bát, aby jeho zdi nebyly poskvřeny přítomností takových velikých neřestných monster.⁵¹

Poole podotýká: „Není nic běžnějšího, než to, že lidé, kteří jsou přehnaně horliví v dodržování obřadů, mají laxní přístup k morálce.“⁵² Výraz „aby... mohli jít velikonočního beránka“ pravděpodobně znamená hostinu, která *následovala* po Velikonocích. Samotné židovské Velikonoce proběhly v noci předtím.

18,29 Pilát, římský místodržící, se podvolil zábránám Židů a vyšel ven, kde byli oni. Proces začal otázkou, jaké mají proti tomuto vězni obvinění.

18,30 Jejich odpověď byla smělá a neomařená. Ve skutečnosti řekli, že s ním již měli soudní proces a shledali ho vinným. Vše, co po Pilátovi chtěli, bylo vynést rozsudek.

18,31 Pilát se snažil vyhnout zodpovědnosti a přehodil ji zpátky na Židy. Pokud už Ježíše soudili a shledali ho vinným, proč ho tedy neodsoudili podle svého zákona? Odpověď Židů byla opravdu výmluvná. Jinými slovy řekli: „Nejsme nezávislý národ. Jsme pod nadvládou římské moci. Občanskou vládu nám sebrali z rukou a už nemáme pravomoc někoho usmrtit.“ Jejich odpověď byla důkazem o jejich otroctví a podřízenosti pohanské moci. Navíc chtěli přehodit nenávisť za Kristovu smrt na Piláta.

18,32 Verš 32 může mít dva rozdílné významy: (1) V Mt 20,19 Ježíš předpověděl, že bude předán pohanům, aby ho zabili. Zde mu přesně ono dělají Židé. (2) Na mnoha místech Pán řekl, že bude „vyvýšen“ (J 3,14; 8,28; 12,32.34). To odkazovalo na smrt ukřižováním. Židé v případě trestu smrti používali kamenování; zatímco ukřižování byla římská metoda. Svým odmítnutím provést trest smrti tak Židé nevědomky naplnili proroctví, která se týkala Mesiáše (viz také Ž 22,17).

18,33 Pilát vzal nyní Ježíše do vládního paláce, aby s ním soukromě pohovořil a zeptal se ho přímo: „Ty jsi král Židů?“

18,34 Ježíš mu v podstatě odpověděl: „Sly-

šel jsi někdy jako místodržící, že jsem se snažil svrhnout římskou moc? Doneslo se k tobě někdy, že jsem se prohlásil za krále, který bude podryvat císařovu říši? Pramení toto obvinění z tvé vlastní zkušenosti, nebo je to pouze to, co jsi slyšel, že říkají tito Židé?“

18,35 V Pilátově otázce „Jsem snad já Žid?“ je cítit opravdové pohrdání. Naznačil, že je příliš důležitý na to, aby se znepokojoval nějakým místním židovským problémem. Svou odpovědí ale také přiznal, že proti Ježíši neměl žádné opravdové obvinění. Věděl pouze to, co řekli vůdcové Židů.

18,36 Pán poté přiznal, že je král. Ale ne takový typ krále, z jakého jej Židé obviňovali. Ani takový, který by ohrožoval Řím. Kristovo království není vyzbrojené lidskými zbraněmi. Jinak by učedníci bojovali, aby Židům zabránili ho zajmout. Kristovo království není odtud, tj. ne z tohoto světa. Svou moc nezískává ze světa, jeho cíle a záměry nejsou světské.

18,37 Když se ho Pilát zeptal, zda je král, Ježíš odpověděl: „Ty říkáš, že jsem král.“ Jeho království je však spojeno s pravdou, ne s meči a štíty. To, že přišel na svět, mělo vydat svědectví o pravdě. Pravdou je zde myšlena pravda o Bohu, Kristu samotném, Duchu svatém, člověku, hříchu, spasení a všech dalších úžasných křesťanských naukách. Každý, kdo je z pravdy, slyší jeho hlas, a tak roste jeho říše.

18,38 Je těžké říct, co Pilát myslel, když mu řekl: „Co je pravda?“ Byl udivený, sarkastický či ho to zajímalo? Vše, co víme, je, že ztělesněná Pravda stála před ním a on ji nepoznal. Pilát nyní spěchal za Židy s přiznáním, že na něm nemohl najít žádnou vinu.

18,39 Během velikonočních svátků bylo mezi Židy zvykem žádat Římany o propuštění některých ze židovských vězňů. Pilát se tohoto zvyku chytil ve snaze zavděčit se Židům a zároveň Ježíše propustit.

18,40 Plán selhal. Židé Ježíše nechtěli, chtěli Barabáše. Barabáš byl lupič. Zkažené lidské srdce dalo přednost zločinci před Stvořitelem.

G. Pilátův rozsudek: nevinný, ale odsouzený (19,1–16)

19,1 Pilát se zachoval nanejvýš nespravedlivě, když nechal zbičovat nevinného. Snad

doufal, že tento trest uspokojí Židy a nebudou požadovat Ježíšovu *smrt*. Bičování bylo typický římský trest. Vězeň byl zbit bičem nebo holí. Na biči byly připevněny kousky kovu nebo kostí, které v těle zanechávaly hluboké rány.

19,2–3 Vojáci se vysmívali Ježíšovu tvrzení, že je král, a proto mu vyrobili královskou korunu. Ale jakou! Z trní. Když mu ji přitlačili na obočí, pocítil nesmírnou bolest. Trny symbolizují prokletí, které hřích přivedl na lidstvo. Zde máme vyobrazeného Pána Ježíše, jak nese prokletí našich hříchů, abychom my mohli mít korunu slávy. Rovněž purpurový plášť sloužil jejich výsměchu, neboť purpur byl barvou králů. Znovu nám však připomíná skutečnost, že Pán Ježíš nesl naše vlastní hříchy, abychom my mohli být oděni pláštěm Boží spravedlnosti.

Pomyšlení na to, že věčný Boží Syn byl svým stvořením bit, je otřesné. Ústa, která stvořil, se nyní obrátila proti němu, aby se mu vysmívala!

19,4 Pilát vyšel znovu ven k davu a oznámil jim, že Ježíše brzy vyvede, ale že na něm nenalézá vinu. Pilát se tak odsoudil vlastními slovy. Nenašel na Kristu žádnou vinu, a přesto ho nepropustil.

19,5 Když Ježíš vyšel ven, měl na sobě trnový věnec a purpurový plášť a Pilát ho nazval „člověkem“. Jen těžko můžeme určit, zda to prohlásil výsměšně, soucitně nebo bez nějakého výrazného citu.

19,6 Velekněží poznali, že Pilát byl nerozhodný, a proto začali křičet, aby Ježíše ukřižoval. Byli to *nábožní* lidé, kteří sehráli hlavní roli ve smrti našeho Spasitele. A během staletí to opět byli většinou církevní úředníci, kteří nejostřeji pronásledovali pravé věřící. Zdá se, že Pilát byl znechucen nejen jimi samotnými, ale také jejich nezdůvodnitelnou nenávistí vůči Ježíšovi. V podstatě řekl: „Pokud je tohle vaše přesvědčení, tak proč si ho nevezmete a neukřižujete sami? Dle mého názoru je však nevinný.“ Nicméně Pilát věděl naprosto přesně, že ho Židé nemohli usmrtit, protože v oné době disponovali právem výkonu trestu smrti pouze Římané.

19,7 Když viděli, že jejich pokus usvědčit Ježíše jako nebezpečný živel pro císařovu vlá-

du selhal, rozhodli se ho obvinít z náboženského provinění. Kristus si nárokoval rovnost s Bohem, když tvrdil, že je Syn Boží. Židé takový výrok považovali za rouhání, které si zasluhovalo smrt.

19,8–9 Možnost, že Ježíš byl opravdu Syn Boží, Piláta znepokojila. Už tak neměl ohledně celé záležitosti dobrý pocit a nyní se ulekl ještě více.

Pilát vzal Ježíše do vládního paláce, tj. pretoria neboli soudní síně a ptal se ho, odkud pochází. V celém tomto výjevu představuje Pilát nanejvýš tragickou postavu. Vlastními rty vyznal, že se Ježíš nedopustil ničeho zlého, a přesto neměl dostatek morální odvahy na to, aby ho propustil, protože se bál Židů. Proč mu Ježíš nedal žádnou odpověď? Zřejmě protože věděl, že Pilát nebyl ochoten jednat na základě poznání, kterého se mu dostalo. Pilát tak promarnil svou příležitost. Pokud správně nezareagoval na poznání, které již měl, více osvětlení se mu nedostane.

19,10 Pilát se pokoušel donutit Pána promluvit pomocí hrozeb. Připomněl Ježíšovi, že coby římský místodržící měl pravomoc ho propustit nebo ukřižovat.

19,11 Sebeovládání Pána Ježíše je naprosto pozoruhodné, protože byl klidnější než samotný Pilát. Tiše mu odvětil, že ať již měl Pilát jakoukoli pravomoc, dal mu ji Bůh. Veškeré vlády pocházejí od Boha a veškerá pravomoc, ať již občanská nebo duchovní, je také od Boha.

Obrat „ten, kdo mě tobě vydal“ se může vztahovat na: (1) velekněze *Kaifáše*; (2) zrádce *Jidáše*; (3) *židovský národ* obecně. Jedná se o to, že tito Židé měli vědět víc. Měli Písma, která předpovídala příchod Mesiáše. Měli ho tedy poznat, když přišel. Naopak ho ale odmítli a teď se dokonce dožadovali jeho smrti. Daný verš nás učí, že vina je odstupňována. Pilát se provinil, ale Kaifáš, Jidáš a všichni zkažení Židé nesli vinu mnohem *větší*.

19,12 Právě když se Pilát rozhodl Ježíše propustit, použili Židé svůj poslední a nejpádnější argument. „Propustíš-li ho, nejsi přítelem císaře.“ Jako by jim samotným na císaři záleželo! Právě naopak, nenáviděli ho a velmi rádi by ho zničili a osvobodili se z jeho jha. Avšak

nyní předstírali, že se snaží ochránit císařovu říši před ohrožením, které představoval Ježíš, jenž tvrdil, že je král! Ovoce tohoto strašného pokrytectví ale sklidili, když v roce 70 po Kr. vpochozovali do Jeruzaléma Římané, naprosto ho zničili a jeho obyvatele vyvraždili.

19,13 Pilát si nemohl dovolit, aby ho Židé obvinili z nevěry vůči císaři, a proto se slabosky podřídil vůli davu. Vyvedl Ježíše na veřejné prostranství nazývané „Kamenná dlažba“, na němž se často řešily podobné záležitosti.

19,14 Velikonoční svátek se v podstatě slavil již předchozího dne večer. Den přípravy před Velikonocemi tedy popisuje přípravu na oslavu, která po nich následovala. Výraz „okolo šesté hodiny“ (BKR) se zřejmě vztahuje na šestou hodinu ranní, ale je třeba mít na paměti, že existují nevyřešené problémy spojené s určováním času v evangeliích. „Hle, váš král.“ Je téměř jisté, že Pilát pronesl tato slova za účelem otrávit a vyprovokovat Židy. Nepochybně je vinil za to, že ho lstí donutili Ježíše odsoudit.

19,15 Židé neústupně trvali na tom, že Ježíš musí být ukřižován. Pilát se jich posměšně táže: „Vašeho krále mám ukřižovat?“ Poté se Židé velmi snížili, když prohlásili: „Nemáme krále, jen císaře.“ Nevěrný národ! Vzdali se Boha ve prospěch zkaženého, pohanského monarchy.

19,16 Pilát se chtěl zalíbit Židům, a proto Ježíše vydal vojákům, aby ho ukřižovali. Miloval více slávu lidí než slávu Boží.

H. Ukřižování (19,17–24)

19,17 Slovo přeložené jako „kříž“ může popisovat buď jeden kus dřeva (kůl), nebo dva trámy, z nichž kříž sestává. Ať již tak či onak, jedno je jisté: předmět byl zhotoven v takové velikosti, aby ho byl člověk schopen nést. Ježíš nesl svůj kříž nějakou dobu. Jak však informují ostatní evangelia, byl Ježíšův kříž předán jistému Šimonovi z Kyrény, aby ho donesl místo Ježíše. Místo zvané Lebka mohlo získat své jméno dvěma způsoby: (1) Samotná krajina snad připomínala lidskou lebku, zvláště jednalo-li se o kopec s jeskyněmi po stranách. Takovým místem je například „Gordonova kalvárie“ v dnešním Izraeli. (2)

Jednalo se o popraviště zločinců a v jejím okolí se možná nalézaly lebky a kosti. Nicméně na základě Mojžišova zákona o pohřbívání je tato verze velmi nepravděpodobná.

19,18 Pána Ježíše přibili k dřevu kříže hřeby za ruky a za nohy. Poté kříž vztyčili a zasadili do díry v zemi. Jediný dokonalý člověk, který kdy žil, a takového přijetí se mu dostalo od jeho vlastních! Jestliže jste mu dosud neuvěřili jako svému Pánu a Spasiteli, nechcete tak učinit nyní, když čtete prostý záznam jeho smrti, kterou podstoupil i pro vás? Dva zločinci byli ukřižováni spolu s ním po obou stranách. Tak se naplnilo proroctví z Iz 53,12: „Byl započten mezi vzpurné.“

19,19 Bývalo zvykem připevnit nad hlavu ukřižovaného nápis a specifikovat jeho zločin. Pilát rozkázal, aby se na hlavní dřevo kříže připevnil nápis JEŽÍŠ NAZARETSKÝ – KRÁL ŽIDŮ.

19,20 Alexander to vyjádřil velmi výmluvně:

V hebrejštině, posvátném jazyce praotců a proroků. V řečtině, hudebním a zlatém jazyce, který oduševnil předměty vnímání a propůjčil tělo filozofickým abstrakcím. V latině, jazyce lidu, který byl původně nejsilnější mezi všemi národy. Tyto tři jazyky představují tři rasy a jejich myšlení – zjevení, umění, literaturu; pokrok, válku, právo. Kdekoli existují tyto tři touhy lidské rasy, kdekoli lze zvěstovat zprávu v lidském jazyce, kdekoli existuje srdce připravené zhřešit, jazyk schopný mluvit, oko schopné číst – všude tam má kříž co říct.⁵³

Místo... bylo blízko města. Pána Ježíše ukřižovali za městem, ale přesnou polohu nelze s určitostí zjistit.

19,21 Velekněžím se nelíbil text nápisu. Chtěli, aby šlo poznat, že se jednalo o jeho *tvrzení*, nikoli o *skutečnost* (kterou vskutku bylo).

19,22 Pilát na nápisu nic nezmění. Už měl Židů po krk a nechtěl se jim podvolit. Tuto rozhodnost měl však projevit mnohem dříve!

19,23 Při popravách měli vojáci právo rozdělit si mezi sebou osobní vlastnictví zemřelého. Zde vidíme, jak si dělí Ježíšovy šaty. Zdá se, že se skládaly z pěti kusů. Už si rozdělili čtyři, ale pořád ještě zbývala košile, která byla

nesešívána, a nešlo ji rozřezat, aniž by přitom nebyla úplně znehodnocena.

19,24 Losovali tedy o ni a připadla neznámému výherci. Jak málo si byli vědomi skutečnosti, že svým činem pozoruhodně naplnili proroctví, které vzniklo před tisíci lety (Ž 22,19)! Tato naplněná proroctví nám připomínají, že Bible je vskutku inspirované slovo Boží a že Ježíš Kristus je opravdu onen zaslíbený Mesiáš.

I. Ježíš doporučuje svoji matku Janovi

(19,25–27)

19,25 Mnoho biblistů se domnívá, že u kříže byly přítomny čtyři ženy v tomto pořadí: (1) Marie, Ježíšova matka; (2) Mariina sestra, Salome, matka Janova; (3) Marie Kleofášova; (4) Marie Magdalská.

19,26–27 Navzdory svému vlastnímu utpení se Pán něžně zajímal o druhé. Když viděl svou matku a Jana, učedníka, představil ho matce jako toho, který pro ni bude od této chvíle jako syn. Když oslovil svou matku „Ženo“, neprokazoval jí tím nedostatek úcty. Stojí ovšem za povšimnutí, že ji neoslovil: „Matko“. Může se v tomto verši skrývat nějaké poučení pro ty, kteří podléhají pokušení vyvýšit Marii a uctívat ji? Ježíš zde dal Janovi pokyn, aby se o ni staral, jako by byla jeho vlastní matkou. Jan ho uposlechl a vzal Marii k sobě.

J. Kristovo dílo je dokonáno (19,28–30)

19,28 Není pochyb o tom, že mezi verši 27 a 28 nastala tříhodinová tma od poledne do tří hodin odpoledne. Právě v tuto dobu Bůh Ježíše opustil, protože trpěl trest za naše hříchy. Když vzkřikl „Žízním“, jednalo se o skutečnou fyzickou žízeň, ještě znásobenou ukřižováním. Navíc si však můžeme uvědomit, že daleko větší než jeho fyzická žízeň byla jeho touha zachránit duše lidí.

19,29 Vojáci mu dali napít octa. Zřejmě připevnili houbu na konec tyče s yzopem a přitlačili mu ji k ústům. (Yzop je rostlina, která se také používala o Velikonocích – Ex 12,22.) Nepleťme si tento výjev s dřívějším případem, kdy mu dali napít vína smíchaného se žlučí (Mt 27,34). Nenapil se ho však,

protože by si tím ulevil v bolestech a on musel nést naše hříchy při plném vědomí.

19,30 „Dokonáno jest.“ Dokončil úkol, kterým ho jeho Otec pověřil – vydal svou duši jako oběť za hřích! Dokonal dílo vykoupení a zástupné oběti! Je sice pravda, že ještě nezemřel, ale jeho smrt, pohřeb a vzkříšení byly tak jisté, jako by již proběhly. Pán Ježíš tak mohl oznámit, že otevřel cestu, skrze kterou mohou hříšníci dojít spasení. Děkujeme dnes Bohu za dokončené dílo Pána Ježíše na kříži Golgoty!

Někteří biblisté se domnívají, že výraz „naklonil hlavu“ znamená, že ji zaklonil. Vine říká: „Pán Ježíš nespustil bezmocně hlavu v důsledku smrti, nýbrž ji úmyslně uvedl do odpočinkové polohy.“

Skutečnost, že odevzdal ducha, zdůrazňuje dobrovolný charakter jeho smrti. Sám si určil čas své smrti. Za plného vědomí *propustil* svého ducha – a to pouhý člověk učinit nemohl.

K. Probodení Spasitelova boku (19,31–37)

19,31 Opět vidíme, jak úzkostlivě dbali tito nábožní Židé o detaily, když se chladnokrevně dopouštěli vraždy. „Vytáhli mouchu a spolkli velblouda.“ Považovali za nesprávné, aby těla zůstala přes sobotu na kříži, neboť ve městě bude náboženský svátek. Proto požádali Piláta, aby těm třem nechal zlámat nohy a tím urychlil jejich smrt.

19,32 Písmo nepopisuje, jakým způsobem lámání nohou proběhlo. Je však jisté, že je museli zlomit na více místech, protože jediná zlomenina by smrt nepřivodila.

19,33 Vojáci byli v tomto ohledu zkušení. Poznali, že Ježíš je již mrtev. Neexistuje možnost, že by pouze omdlel nebo upadl do bezvědomí. Nohy mu nezlámali.

19,34 Nevíme, proč mu jeden z vojáků kopím probodl bok. Možná že se naposled projevila zkaženost jeho srdce. „Jednalo se o mrzutou ránu poraženého nepřítele po skončení bitvy, která vypovídala o jeho hluboko zakořeněné nenávisti vůči Bohu a jeho Kristu.“ Neexistuje shoda ohledně významu krve a vody. Někteří se domnívají, že se tak stalo, protože Ježíš zemřel na srdeční infarkt – ale

již jsme si řekli, že zemřel dobrovolně. Jiní mají za to, že zde vidí souvislost se křtem a večeří Páně – takovýto výklad je však poněkud přitažený za vlasy. Krev vyjadřuje obmytí z viny hříchu, kdežto voda typicky znázorňuje očištění od poskvnění hříchem skrze slovo. Tuto skutečnost formuluje následující verš:

Kéž se stane voda a krev,
jež tryskaly z tvého rozeklaného boku,
dvojím lékem na hřích,
jenž mě zachrání od jeho viny a moci.

Augustus Toplady

19,35 Verš 35 se může vztahovat na skutečnost, že ani jedna z Ježíšových kostí nebyla zlomena, na probodení Ježíšova boku nebo na celé ukřižování. Ten, který to viděl, je zajisté Jan, který sepsal zprávu o ukřižování.

19,36 Tento verš se nepochybně vrací zpět k verši 33, v němž se naplnil Ex 12,46: „Žádnou kost v něm nezlámete.“ Tento příkaz se týkal velikonočního beránka; Bůh chtěl, aby jeho kosti zůstaly neporušené. Kristus je pravý velikonoční beránek, naplňujícím naprosto dokonale svůj předobraz.

19,37 Verš 37 dokazuje na verš 34. Ačkoli si to voják neuvědomoval, svým činem úžasně naplnil další pasáž Písma (Za 12,10). „Člověk má svou zkaženost, ale Bůh má poslední slovo.“ Zachariáš ve svém proctví hovoří o budoucnosti, kdy věřící Židé spatří přícházet Pána na zem. „Pohledí na mě, na toho, kterého probodli, a budou ho oplakávat, jako se kvílí nad jedináčkem.“

L. Pohřben v Josefově hrobě (19,38–42)

19,38 Zde začíná záznam o Ježíšově pohřbu. Josef z Arimatie byl až dosud tajným věřícím. Strach před Židy mu zabránil, aby vyznal svoji víru veřejně. Nyní však směle vystoupil a žádal Ježíšovo tělo, aby ho mohl pohřbit. Když tak učinil, vystavil se vyloučení, pronásledování a násilí. Je politováníhodné, že se nerozhodl za svého Mistra postavit dříve, když ještě sloužil lidu.

19,39–40 Janovi čtenáři už byli obeznámeni s Nikodémem, který v noci přišel k Ježíšovi (kap. 3) a který naléhal, aby se Ježíšovi před veleradou dostalo spravedlivého výsledku (J 7,50–51). Nyní se připojuje k Josefovi

a přináší sto liber směsi myrhy a aloe. Tyto vonné esence byly zřejmě ve formě prášku. Tělo se jimi posypalo a poté bylo zavínuto do lněných pláten.

19,41 Téměř každý detail této pasáže představuje naplnění proroctví. Izaiáš předpověděl, že lidé budou chtít Mesiáše pohřbít s ničemy, ale nakonec že spočine s bohatými (Iz 53,9). Nový hrob v zahradě nepochybně patřil nějakému boháči. Z Matouše víme, že náležel Josefovi z Arimatie.

19,42 Ježíšovo tělo uložili do hrobu. Židé se úzkostlivě snažili odstranit Ježíšovo tělo, jak nejdříve bylo možné, protože už po západu slunce začínal jejich svátek. Nicméně bylo součástí Božího plánu, aby Ježíšovo tělo spočívalo v útrokách země tři dny a tři noci. V souvislosti s tímto výrokem je třeba poznamenat, že Židé považovali byť i jen část dne za jeden den. Tudíž skutečnost, že Pán byl v hrobě nějaký *úsek* z tří dnů, stále naplňovala jeho předpověď z Mt 12,40.

IX. Triumf Božího Syna (kap. 20)

A. Prázdný hrob (20,1–10)

20,1 Tehdy byl první den týdne neděle. Marie Magdalská přišla časně ráno, ještě za tmy, ke hrobu. Je pravděpodobné, že jako hrob sloužil malý prostor vytesaný v boku skály nebo kopce. Kámen měl zřejmě tvar mince, to znamená, že byl kulatý a plochý. Krásně zapadal do drážky v horní části hrobu, takže se jím dalo pohybovat a hrob uzavřít. Když Marie přišla k hrobu, kámen již byl odvalen. Jak víme z Matouše 28, stalo se tak *až po* Kristově vzkříšení.

20,2 Marie okamžitě běžela za Petrem a Janem a bez dechu jim oznámila, že někdo vzal Pánovo tělo z hrobu. Nevěděla, kdo to spáchal; proto když řekla „vzali“, naznačila tím, že to je vše, co ví. Je třeba vyzdvihnout věrnost a oddanost žen během ukřižování a vzkříšení našeho Pána. Učedníci Ježíše opustili a utekli, ale ženy vytrvaly bez ohledu na osobní bezpečnost. A to vše nebylo bez významu.

20,3–4 Jen stěží si dokážeme představit, na co Petr a Jan mysleli, když pospíchali z města do zahrady v blízkosti Golgoty. Jan

byl zřejmě mladší než Petr, a proto doběhl k hrobu první.

20,5 Lze předpokládat, že vchod do hrobu byl docela nízký, a chtěl-li někdo vejít nebo se dovnitř podívat, musel se sklonit. Jan tam uviděl ležet plátna. Byla odmotaná od těla, nebo měla stále tvar, jakoby skrývala tělo? Domníváme se, že druhá možnost je ta správná. Ale dovnitř nevstoupil.

20,6–7 Petr již doběhl a bez váhání vešel do hrobu. Něco na Petrově impulzivním chování v nás probouzí jistou náklonnost k němu. Také tam uviděl ležet lněná plátna, ale tělo Spasitele tam nebylo.

Detail ohledně šátku nenechává nikoho na pochybách, že Pán odešel z hrobu řádně a beze spěchu. Kdyby někdo tělo ukradl, nedal by si takovou práci, aby složil onen šátek tak pečlivě.

20,8 Když Jan vešel do hrobu, spatřil úhledně uložená plátna a šátek. Když však čteme, že uviděl a uvěřil, jedná se více než o pouhý fyzický pohled. Znamená to, že pochopil, protože před ním ležely důkazy Kristova vzkříšení. Dosvědčovaly, co se stalo, a on uvěřil.

20,9 Až dosud učedníci pořádně neporozuměli starozákonnímu učení, že Mesiáš musí vstát z mrtvých. Samotný Pán jim to oznámil vícekrát, ale oni to nepochopili. Nyní se Janovi jako prvnímu otevřely oči.

20,10 Poté se učedníci odebrali na místa, kde pobývali – zřejmě do Jeruzaléma. Nepochybně došli k závěru, že čekat u hrobu nemá smysl. Lepší bude, když půjdou a poví ostatním učedníkům, co zjistili.

B. Ježíš se ukázal Marii Magdalské (20,11–18)

20,11 První dvě slova – ale Marie (BKR) – jsou pozoruhodná. Oni dva učedníci šli domů, *ale Marie...* Znovu se setkáváme s láskou a oddaností ženy. Bylo jí hodně odpuštěno, a proto hodně milovala. Bděla osamocena před hrobem, plačíc, protože si myslela, že Pánovo tělo odnesli jeho nepřátelé.

20,12 Když se nyní podívala do hrobu, spatřila v něm dva anděly na místě, kde leželo Ježíšovo tělo. Je až s podivem, že Písmo zpra-

vuje o těchto úžasných skutečnostech prostě a bez emocí.

20,13 Nezdá se, že by se Marie bála nebo byla překvapená. Odpověděla na jejich otázku, jako by na takovém rozhovoru nebylo nic zvláštního. Z její odpovědi je patrné, že si stále ještě neuvědomila, že Ježíš vstal z mrtvých a byl znovu naživu.

20,14 V tomto okamžiku ji něco přimělo, aby se otočila. Stál za ní sám Ježíš, ale ona ho nepoznala. Stále bylo ještě brzy ráno a možná, že se dosud nerozvedlo. Neustále plakala, a proto lze předpokládat, že neviděla zřetelně. A rovněž jí mohl Bůh zabránit, aby Pána poznala, dokud nenastal správný čas.

20,15 Pán znal odpovědi na tyto otázky, ale chtěl je slyšet z jejich vlastních úst. Domnívala se, že je to zahradník. Spasitel světa mohl stát lidem velmi blízko, a přesto ho nepoznali. Obvykle přichází v chudém oděvu, a nikoli jako jeden z mocných tohoto světa. Ve své odpovědi Marie nezmínila Pánovo jméno. Třikrát hovořila o Ježíši jako o něm. Měla starost pouze o jedinou osobu, a proto nepovažovala za nutné, aby ji blíže specifikovala.

20,16 Marie nyní uslyšela, jak známý hlas volá její jméno. Nemohla se mýlit – byl to Ježíš! Nazvala ho „Rabbuni“, tj. „můj Velký Učitel“. Stále ho považovala za velkého Učitele, kterého znala. Neuvědomovala si, že nyní byl více než pouze její Učitel – nyní byl i její Pán a Spasitel. Pán jí poté vysvětlil, že od teď jej bude znát plněji a nověji.

20,17 Marie znala Ježíše osobně jako člověka. Stala se svědkem zázraků, jež činil, když byl přítomen v těle. Z toho vyvodila, že pokud s ní nebyl ve viditelné podobě, pak si nemohla dělat žádné naděje na požehnání. Pán musel opravit její tok myšlenek. Řekl: „Nedrž se mne pouze jako člověka v těle. Ještě jsem nevystoupil ke svému Otci. Ale až budu opět v nebi, sestoupí Duch svatý a zjeví mě tvému srdci takovým způsobem, jakým jsi mě nikdy předtím nepoznala. Budu ti bližší a dražší, než kdy bylo možné za mého života na zemi.“

Poté jí řekl, aby šla za jeho bratry a oznámila jim nový řád, který byl zvěstován. Poprvé Pán hovořil o učednících jako o „svých bratřích“. Již brzy poznají, že jeho Otec je ta-

ké jejich Otec a jeho Bůh jejich Bůh. Teprve nyní se z věřících stali „synové“ a „dědicové Boží“.

Pán Ježíš neřekl „našemu Otci“, nýbrž k „Otcí svému i k Otcí vašemu“. To proto, že Bůh je Otec Pána Ježíše v jiném smyslu, než je Otec náš. Bůh je Otec Pána Ježíše od věčnosti. Kristus je Syn skrze věčné zplození. Syn je roven Otcí. My jsme však Boží synové skrze přijetí. Jedná se o vztah, který začíná naším spasením a nikdy neskončí. A jako Boží synové nejsme Bohu rovni, a ani nikdy nebudeme.

20,18 Marie Magdalská dostala svému po věření a stala se, jak někdo řekl, „apoštolem apoštolů“. Můžeme pochybovat o tom, že se jí této úžasné výsady dostalo jako odměny za její oddanost Kristu?

C. Ježíš se zjevuje učedníkům (20,19–23)

20,19 Byla neděle večer. Učedníci byli shromážděni, možná v horním pokoji, kde se setkali i před třemi dny. Ze strachu před Židy byli pospolu za zavřenými dveřmi. Náhle Ježíš stál uprostřed nich a oni slyšeli, jak praví: „Pokoj.“ Je jasné, že Pán vstoupil do pokoje, aniž by otevřel dveře. Zázrak! Je třeba mít na paměti, že jeho vzkříšené tělo bylo stále skutečné tělo z masa a kostí. Přesto měl moc procházet překážkami a i jinak se vymykat přírodním zákonům. Slova „Pokoj vám“ nyní nabyla nového významu, protože Kristus vydobyl pokoj svou krví na kříži. Ti, kdo jsou ospravedlněni vírou, mají pokoj s Bohem.

20,20 Poté, co jim zvěstoval pokoj, jim ukázal známky svého utrpení, skrze něž pro ně pokoj získal. Spatřili rány po hřebecích i bok proboděný kopím. Radost naplnila jejich srdce, když si uvědomili, že je to skutečně Pán. Učinil to, co slíbil, že vykoná. Vstal z mrtvých. Vzkříšený Pán je zdrojem křesťanské radosti.

20,21 Verš 21 je opravdu nádherný. Věřící se nemají radovat z jeho pokoje sobecky, ale naopak se o něj mají podělit s ostatními. Proto je posílá do světa, jako Otec poslal jeho:

Kristus přišel na svět chudý. Přišel jako služebník. Zmařil sám sebe, ale nacházel potěšení v konání Otcovy vůle. Stal se člověkem.

Kam šel, činil dobro, a vše, co udělal, se stalo z moci Ducha svatého. Jeho cílem byl kříž. A nyní říká učedníkům: „I já posílám vás.“

20,22 Tento verš je jedním z nejobtížnějších v celém evangeliu. Čteme, že Ježíš dechl na učedníky a řekl, „Přijměte Ducha svatého.“ Problém však spočívá v tom, že Duch svatý nebyl seslán až do dne Letnic. Jak však mohl Pán pronést tato slova, aniž by se bezprostředně nenaplnila?

Bylo představeno několik možných vysvětlení: (1) Někteří se domnívají, že Pán pouze zaslíbil, co se stane o Letnicích. To je však sotva přiměřené vysvětlení. (2) Někteří poukazují na to, že Spasitel vlastně řekl: Přijměte Ducha svatého, a nikoli: Přijměte toho Ducha svatého. Vyvozuji z toho, že učedníci v tu chvíli nepřijali Ducha svatého v celé jeho moci, ale pouze jistou část z jeho služby, jako větší poznání pravdy nebo zmocnění a vedení v misi. Tvrdí, že učedníci dostali záruku nebo okusili předzvěst Ducha svatého. (3) Jiní mají za to, že již v tomto okamžiku došlo k úplnému vylití Ducha svatého. Tento názor je však nepravděpodobný ve světle veršů, jako je L 24,49 a Sk 1,4–5.8, v nichž se o příchodu Ducha svatého stále hovoří jako o budoucí události. Z J 7,39 jednoznačně vyplývá, že Duch svatý nemohl sestoupit ve své úplnosti, dokud nebyl Ježíš oslaven, tzn. dokud se nevrátil zpět do nebe.

20,23 Znovu máme co dočinění s velmi obtížným veršem, který již vyvolal spoustu hádek. (1) Jeden pohled praví, že Ježíš apoštolům (a jejich domnělým následovníkům) skutečně dal *moc* hříchy odpustit nebo zadržet. Takovýto výklad však stojí v přímém protikladu s biblickým učením, že hříchy může odpustit jedině Bůh (L 5,21). (2) Gaebelein cituje druhý postoj: „Zaslíbená moc a autorita se pojí se zvěstováním evangelia, při němž se oznámí podmínky, za nichž jsou hříchy odpuštěny. Jestliže někdo tyto podmínky nepřijme, jsou mu hříchy zadrženy.“ (3) Třetí pohled (velmi podobný druhému), který zastáváme i my, praví, že se učedníkům dostalo práva *vyhlásit* odpuštění hříchů.

Dovolte, abychom vám tento třetí postoj přiblížili. Učedníci se vydají zvěstovat evan-

gelium, někteří lidé činí pokání ze svých hříchů a přijmou Pána Ježíše. Učedníci pak mají pravomoc jim říci, že jejich hříchy byly odpuštěny. Jiní odmítnou činit pokání a v Krista neuvěří. Takovým učedníci oznámí, že jsou stále ve svých hříších, a pokud zemřou, zahynou navěky.

Abychom doplnili toto vysvětlení, je třeba říci, že Pán daroval učedníkům zvláštní pravomoc, jak nakládat s určitými hříchy. Například ve Skutcích 5,1–11 využil této moci Petr, díky čemuž pak Ananiáš se Safirou zemřeli. Pavel zadržuje hříchy ničemovi v 1K 5,3–5.12–13, a odpouští hříchy v 2K 2,4–8. V daných případech se však jedná o prominutí trestu za hřích v tomto životě.

D. Od pochybností k víře (20,24–29)

20,24 Neměli bychom se nechat svést k závěru, že Tomáš si sám může za to, že tehdy nebyl přítomen. O důvodu jeho nepřítomnosti nic nevíme.

20,25 Nicméně Tomáše lze obvinít za jeho nevěřící přístup. Požadoval viditelný, hmatatelný důkaz Pánova vzkříšení; jinak neuvěří. Takový postoj zaujímá mnoho lidí i dnes, ale nejedná se o rozumný přístup. Dokonce i vědci věří mnoha věcem, které nevidí a ani se jich nemohou dotknout.

20,26 Za týden se Pán zjevil učedníkům znovu. Tentokrát byl Tomáš s nimi. Pán opět vstoupil do pokoje nadpřirozeně a pozdravil je slovy „Pokoj vám“.

20,27 Pán jednal se svým nevěřícím následovníkem jemně a trpělivě. Chtěl, aby se přesvědčil o skutečnosti jeho vzkříšení a vložil svou ruku do rány po kopí na jeho boku.

20,28 Tomáš byl přesvědčen. Nevíme, zda skutečně vložil ruku na Pánův bok. Ale konečně věděl i on, že Pán vstal z mrtvých a že je Pán i Bůh. John Boys to vyjádřil velmi pěkně: „Uznal božství, které neviděl, na základě viditelných ran.“

20,29 Je důležité poznamenat, že Ježíš přijal uctívání náležící Bohu. Kdyby byl pouhý člověk, měl by je odmítnout. Tomášova víra však nebyla Pánu nejmilejší. Jeho víra totiž spočívala na důkazu. Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili.

Nejspolehlivějším důkazem je Boží slovo. Jestliže Bůh něco řekne, pak mu prokazujeme úctu, pokud jeho slovu věříme. Jestliže však požadujeme další důkaz, zneuctíváme ho. Měli bychom Bohu věřit, prostě proto, že to řekl, a protože nemůže lhát ani se mýlit.

E. Cíl Janova evangelia (20,30–31)

20,30–31 Janovo evangelium nezaznamenává všechny zázraky, které Ježíš vykonal. Duch svatý z nich však vybral ta znamení, která nejlépe podpoří jeho záměr.

Zde nám Jan odkrývá důvod sepsání evangelia: aby jeho čtenáři uvěřili, že Ježíš je Mesiáš, Syn Boží, a aby věřící měli život v jeho jménu. Uvěřili jste?

X. Závěr: Vzkříšený Syn se svými učedníky (kap. 21)

A. Kristus se zjevuje učedníkům v Galileji (21,1–14)

21,1 Scénou dějství se nyní stává Tiberiadské (Galilejské) moře. Učedníci se vydali na sever do svých domovů v Galileji; Pán Ježíš se tam s nimi setkal. Obratem „zjevil se jim takto“ chce Jan popsat způsob, jímž se jim zjevil.

21,2 Tentokrát bylo pospolu sedm učedníků – Petr, Tomáš, Natanael, Jakub a Jan (synové Zebedeovi), a další dva, jejichž jména neznáme.

21,3 Šimon Petr se rozhodl jít lovit ryby na jezero, a ostatní se k němu přidali. Toto rozhodnutí může vypadat jako nejlepší možné, ale někteří biblisté se domnívají, že jejich výlet nebyl z Boží vůle, protože se prvně nepomodlili. Oné noci neulovili nic. Nebyli prvními rybáři, kteří strávili noc na jezeře bez úspěchu. Jejich příklad znázorňuje marnost lidského snažení bez Boží pomoci, a to především při lovení lidských duší (viz L 5,10).

21,4 Když učedníci veslovali ráno k pobřeží, Ježíš na ně již čekal, ale oni ho nepoznali. Možná bylo ještě šero, nebo jim Bůh zatím nedovolil, aby ho poznali.

21,5 Ježíšova otázka měla význam: „Mladíci, nemáte něco k jídlu?“ Zklamaně mu odpovíděli „Ne“.

21,6 Pokud věděli, byl to pouhý cizinec, který se procházel po pobřeží. Nicméně upslechli jeho doporučení a hodili síť na pravou stranu lodi a hle! Tolik ryb, že ani nemohli utáhnout síť! Tato skutečnost ukazuje, že Pán věděl naprosto přesně, kde se ryby v jezeře nacházely. Rovněž z ní plyne poučení, že pokud Pán řídí naši službu, síť nikdy nezůstanou prázdné. Ví, kde jsou duše připravené k záchraně, a je ochoten nás k nim dovést – pokud mu to dovolíme.

21,7 Jan jako první poznal Pána a hned to oznámil Petrovi. Ten si převázal plášť a šel k pobřeží. Nevíme, zda plaval nebo se brodil nebo (jak se někteří domnívají) šel po vodě.

21,8 Ostatní učedníci přestoupili z velké rybářské lodě na menší a vlekli síť zbývajícími dvě stě lokty.

21,9 Spasitel již měl nachystanou snídani – pečenou rybu a chléb. Nevíme, zda Pán rybu chytil nebo ji opatřil zázračně. Můžeme se z toho však poučit, že Pán není závislý na našich chabých výkonech. Nepochybně se jednoho dne v nebi dovíme, že zatímco mnoho lidí bylo spaseno na základě kázání a osobního svědectví, mnohé jiné spasil samotný Pán bez lidské pomoci.

21,10 Nyní jim přikázal, aby přitáhli síť s rybami – nikoli aby je upekli, ale aby je spočítali. Přitom si připomenou, že „tajemstvím úspěchu je pracovat na Boží příkaz a jednat na základě poslušnosti jeho slovu“.

21,11 Bible udává přesný počet ryb v síti – sto padesát tři. Existuje mnoho zajímavých výkladů možného významu tohoto čísla: (1) Počet jazyků ve světě v tehdejší době. (2) Počet ras nebo kmenů ve světě, na něž bude roztažena síť evangelia. (3) Počet různých druhů ryb v Galilejském jezeře nebo na celém světě. Nikdo nepochybuje o tom, že daný počet vypovídá o velké rozmanitosti těch, kteří budou spaseni na základě slyšení evangelia – alespoň někteří z každého kmene a národa. Rybáři věděli, že se jedná o nevidanou věc, když se síť pod takovým množstvím neroztrhla. Jedná se o další důkaz tvrzení, že „pokud Boží dílo konáme Božími způsoby, nebudou nikdy chybět Boží zdroje“ (Hudson Taylor). Pán dohlédne na to, aby se síť neroztrhla.

21,12 Zaznívá pozvání k snídani a učedníci se shromažďují kolem ohně, aby měli podíl na dobrých věcech, jež Pán připravil. Petra musely napadat podivné myšlenky, když viděl řevavé uhlíky. Vzpomenul si na oheň, u kterého se ohříval, když Pána zapřel? Učedníci pocítovali v Pánově přítomnosti podivný úžas a vážnost. Stál tam ve svém vzkříšeném těle. Tak rádi by se ho zeptali na tolik věcí. Ale neodvážili se. Věděli, že je to Pán – i když cítili, že jeho osobu obestírá tajemství.

21,13 Ježíš jim nyní podával rybu. Možná si nyní vzpomněli na podobnou příležitost, při níž nasýtil pět tisíc lidí z několika pecnů chleba a ryb.

21,14 Jan nyní potřetí zmínil, že se Ježíš zjevil svým učedníkům. Z dalších evangelií jednoznačně vyplývá, že se zjevil vícekrát. V tomto evangeliu se učedníkům zjevil v den svého zmrtvýchvstání, poté o týden později a nyní na pobřeží modrého Galilejského moře.

B. Obnova Petra (21,15–17)

21,15 Pán se nejprve postaral o jejich fyzické potřeby. Když se zahřáli a pojedli, obrátil se k Petrovi, aby s ním prodiskutoval duchovní záležitosti. Petr Pána veřejně třikrát zapřel. Od té doby však činil pokání a jeho obecenství s Pánem bylo obnoveno. V těchto verších Ježíš uznává Petrovu obnovu veřejně.

Často bylo již poukázáno na skutečnost, že se v daném verši vyskytují dvě různá slova pro „milovat“. Patnáctý verš zní následovně: „Šimone Jonášův,⁵⁴ miluješ-li mne více než tito? (BKR)“ Odpověděl mu: „Ano, Pane, ty víš, že tě mám rád.“ Petr by se již nevychloubal, že Pána za žádných okolností neopustí, i kdyby ostatní učedníci odešli. Poučil se.

Ježíš řekl: „Pas mé beránky.“ Lásku ke Kristu můžeme prakticky dokázat, pokud pečujeme o mladé v jeho stádu. Je zajímavé, že se rozhovor stočil od rybaření k pasení. První hovoří o evangelizaci, zatímco druhé o učení a pastýřské péči.

21,16 Pán se zeptal Petra podruhé, zda ho miluje. Petr odpověděl podruhé s upřímnou ne důvěrou vůči sobě samému: „Ano, Pane, ty víš, že tě mám rád.“ Nyní mu říká: „Pas mé

ovce.“ V Kristově stádu jsou beránci i ovce a všichni potřebují laskavou péči toho, který miluje Pastýře.

21,17 Stejně jako Petr Pána třikrát zapřel, tak se mu nyní dostalo tří příležitostí ho veřejně vyznat. Tentokrát se Petr odvolal na skutečnost, že Ježíš je Bůh a ví všechno. Řekl potřetí: „Ty víš, že tě mám rád.“ A naposled mu Ježíš řekl, že může projevit svou lásku k němu péčí o Kristovy ovce. Z dané pasáže vyplývá, že jediným přijatelným důvodem pro službu Pánu je láska k němu.

C. Ježíš předpovídá Petrovu smrt (21,18–23)

21,18 Když byl Petr mladší, zažíval velkou svobodu pohybu. Šel, kam chtěl. Zde mu však Pán sděluje, že na konci svého života ho zatknou, svážou a odvedou na popravu.

21,19 Tento verš vysvětluje verš předchozí. Petr oslaví Boha svou mučednickou smrtí. Tomu, kdo zapřel Pána, se dostane zvláštní odvahy, aby za něj mohl položit život. Daný verš nám připomíná, že Boha můžeme oslavit jak životem, tak smrtí. Poté Ježíš říká: „Následuj mne.“ Jak pronesl tato slova, určitě začal odcházet.

21,20 Zdá se, že Petr se vydal za Pánem, ale poté se otočil a uviděl, že Jan jde také za nimi. Jan se zde popsal jako učedník, který se také při velikonoční večeři naklonil k Ježíšovým prsům, a zeptal se, kdo ho zradí.

21,21 Když Petr Jana spatřil, možná že ho napadlo: „A co bude s Janem? Také zemře jako mučedník? Nebo bude ještě naživu, až se Pán vrátí?“ Zeptal se Ježíše na Janovu budoucnost.

21,22 Pán mu řekl, aby se nestaral o Janovy budoucí dny. I kdyby měl žít až do jeho druhého příchodu, Petrovi by na tom nemělo zvlášť záležet. Mnozí křesťané selžou ve službě Pánu, protože se více zajímají jeden o druhého než o samotného Pána.

21,23 Pánova slova byla překroucena. Neřekl, že se Jan dožije jeho druhého příchodu. Pouze řekl, že i kdyby tomu tak bylo, Petrovi po tom nic není. Někteří považují za velmi důležitou skutečnost, že Ježíš spojil Jana se svým druhým příchodem, protože Janovi se dostalo výsady, aby napsal Zjevení Ježíše

Krista, které do nejmenších detailů popisuje konec času.

D. Janovo závěrečné svědectví o Ježíši

(21,24–25)

21,24 Jan připojil slova osobního svědectví o přesnosti věcí, které byly popsány. Jiní se domnívají, že to je potvrzení Janova evangelia staršími sboru v Efezu.

21,25 Vůbec se nebojíme brát dvacátý pátý verš doslova. Ježíš je Bůh a je tedy nekonečný. Význam jeho slov ani počet jeho skutků není nikterak omezen. I když žil na zemi, stále to byl on, kdo udržoval všechno, co je – slunce, měsíc, hvězdy. Kdo kdy dokáže popsat, co to znamená udržet vesmír v pohybu? Také jeho zázraky na zemi jsou popsány jen velmi zhruba. Například při uzdravení musel ovládat tolik nervů, svalů, krevních tělísek a dalších údů a orgánů. Myslete na to, kolika bakteriím, rybám a zvířatům obecně vládl. Nebo jak vedl lidské záležitosti. Přemýšlejte o tom, že řídil atomovou strukturu každého kousíčku hmoty ve vesmíru. Mohl by svět obsáhnout knihy, které by popisovaly tak nekonečné detaily? Odpovědí je rozhodně Ne!

Tím jsme se dostali na konec komentáře k Janovu evangelium. Možná jsme si při četbě mohli uvědomit, proč je považováno za jednu z nejoblíbenějších částí Bible. Zajisté nikdo nemůže toto evangelium číst se zamyšlením a modlitbou, aniž by se znovu nezamiloval do drahé osoby, o které evangelium hovoří.

Poznámky

¹ (1,18) NA uvádí „jedinečný Bůh“. Tradiční „jediný Syn“ se nachází ve většině rukopisů a také v 3,16.

² (1,29) J. Cynddylan Jones, *Studies in the Gospel According to St. John*, str. 103.

³ (1,45) James S. Stewart, *The Life and Teaching of Jesus Christ*, str. 66–67.

⁴ (1,51) Pouze Jan zaznamenává „dvojitě amen“. Ostatní evangelia podle všeho Pánův výraz zestručnila na jedno amen.

⁵ (2,4) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 194.

⁶ (2,11) Jones, *Studies*, str. 148.

⁷ (3,1) Řecká spojka *de* může znamenat *a, nyní, ale* atd. Tendencí je vynechávat ji.

⁸ (3,5) Další oprávněnou interpretací, která zapadá do kontrastu mezi duchovním a tělesným narozením, je, že voda odkazuje na tělesné narození a Duch na Ducha svatého. Rabíni používali výraz „voda“ pro mužské spermie a voda by také mohla odkazovat na tekutinu, která vyjde z ženy, když se narodí dítě.

⁹ (3,16) F. W. Boreham, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁰ (4,41–42) NA vynechává „Kristus“.

¹¹ (4,48) Řečtina rozlišuje mezi oslovením v jednotném čísle a množném čísle. Zde je použito množné číslo.

¹² (5,2) Kritický text uvádí název *Beth-zatha*, archeologický výzkum však potvrdil tradiční název, který je použit ve většině rukopisů.

¹³ (5,3) James Gifford Bellett, *The Evangelists*, str. 50.

¹⁴ (5,18) J. Sidlow Baxter, *Explore the Book*, V:309.

¹⁵ (5,25) Existují jiné verše, které učí, že věřící bude jednoho dne stát před Kristovou soudnou stolicí (Ř 14,10; 2K 5,10). Otázka jeho hříchů k potrestání se však vytažovat nebude. Tato otázka byla vyřešena na Golgotě. U Kristovy soudné stolice se bude posuzovat život a služba věřícího a on získá buď odměnu, nebo bude ve ztrátě. Tehdy nepůjde o otázku spasení jeho duše, ale o ovoce, které jeho život přinesl.

¹⁶ (5,29) Kdyby to byl jediný verš v Bibli, který hovoří o vzkříšení, člověk by si myslel, že budou všichni mrtví vzkříšeni ve stejný čas. Z jiných částí Písma, konkrétně ze Zj 20, ale víme, že mezi těmito dvěma druhy vzkříšení uplynula doba nejméně tisíc let. První vzkříšení je vzkříšení těch, kteří byli spaseni skrze víru v Krista. Druhý typ vzkříšení se týká těch, kteří zemřeli jako nevěřící.

¹⁷ (5,39) Tvar řeckého slovesa *zkoumat* není jednoznačný. Může se jednat o rozkazovací způsob (použit v BKR) nebo o oznamovací. Kontext však svědčí pro druhý případ.

¹⁸ (5,47) Guy King, *To My Son*, str. 104.

¹⁹ (6,11) W. H. Griffith Thomas, *The Apostle John: His Life and Writings*, str. 173–4.

²⁰ (6,15) Frederick Brotherton Meyer, *Tried By Fire*, str. 152.

²¹ (6,31) Mana byl malý okrouhlý bílý pokrm, který Bůh zázračným způsobem dával izraelskému národu, když byl na poušti. Manu museli sbírat ze země každé ráno, šest dní v týdnu.

²² (6,55) NA uvádí „pravý pokrm... pravý nápoj“, význam je však praktický stejný.

²³ (6,59) Synagoga je místní židovské shromažďovací místo; liší se však od chrámu v Jeruzalémě, kde bylo možno obětovat zvířata.

²⁴ (6,69) NA uvádí: „Ty jsi ten Svätý Boží.“

²⁵ (7,1) Je dobré vědět, že řecký výraz pro slovo „Žid“ (*Ioudaios*) může znamenat (1) Judejec (v protikladu ke Galilejci); (2) jakéhokoliv Žida (včetně toho, který uznává křesťanství); (3) nebo odpůrce křesťanství, zvláště pak náboženského vůdce. Jan toto slovo používá většinou v posledním smyslu, přestože byl sám Žid podle druhého bodu.

²⁶ (7,7) Meyer, *Tried*, str. 129.

²⁷ (7,8) NA nešťastně vynechává slovo „ještě“. Jako kdyby pak text naznačoval, že nás Pán oklamal.

²⁸ (8,5) J. N. Darby, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²⁹ (8,11) Úsek od 7,53 až 8,11 se v nejstarších rukopisech Janova evangelia neobjevuje, ale nachází se ve více než 900 řeckých rukopisech (velká většina). Otázkou je, zda tyto verše jsou součástí původního textu. My věříme, že je vhodné je přijmout jako část inspirovaného textu. Vše, co učí, je v dokonalém souladu se zbytkem Bible. Augustin píše, že někteří tento úsek vyňali, neboť měli strach, že by podporoval uvolněné názory na morálku.

³⁰ (8,45) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of Colossians, Thessalonians Timothy, Titus, Philemon*, str. 701–702.

³¹ (9,35) NA zde uvádí „Syn člověka“, což nezapadá do kontextu uctívání tak dobře jako většina textu.

³² (10,28) Řečtina používá pro zdůraznění dvojité zápor.

³³ (10,36) Samuel Green, „*Scripture Testimony to the Deity of Christ*“, str. 7.

³⁴ (11,1) Arthur W. Pink, *Exposition of the Gospel of John*, III:12.

³⁵ (11,25) Burkitt, podrobnější údaje nejsou dostupné.

³⁶ (11,35) Nejkratší verš v řeckém Novém zákoně se nachází na opačné straně emocionálního spektra k verši „Vždycky se radujte“ (*Pantote chairete*, 1Te 5,16).

³⁷ (11,47) J. C. Ryle, *Expository Thoughts on the Gospels, St. John*, II:295.

³⁸ (11,48) Meyer, *Tried*, str. 112.

³⁹ (12,5) Ryle, *John*, II:309–10.

⁴⁰ (12,7) Zdá se, že obsah kritického textu „ať zachovává“ namísto „zachovávala“, je v rozporu jak s tímto kontextem, tak se skutečností, že Marie nebyla ono velikonoční ráno u hrobu. NIV řeší tento problém parafrází.

⁴¹ (12,24) T. G. Ragland, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁴² (13,13–14) Samozřejmě, že existují případy, zvláště ve východních zemích, kdy lidé doopravdy umývají druhým nohy, je to však pouze jeden příklad pokorné služby.

⁴³ (13,32) Řecká gramatika (kladné podmíňovací *ei* společně s oznamovacím způsobem) předpokládá, že je tvrzení pravdivé.

⁴⁴ (14,20) Dalšími oblíbenými ilustracemi jsou pták ve vzduchu, přičemž je vzduch také uvnitř ptáka, nebo ryba ve vodě s vodou uvnitř těla.

⁴⁵ (17,1) Marcus Rainsford, *Our Lord Prays for His Own*, str. 173.

⁴⁶ (17,4) Ryle, *John*, III:40–41.

⁴⁷ (17,26) F. L. Godet, *Commentary on the Gospel of John*, II:345.

⁴⁸ (17,26) Rainsford, *Our Lord Prays*, s 173.

⁴⁹ (18,14) Stewart, *Life and Teaching*, str. 157.

⁵⁰ (18,28) Augustin, citováno v Ryle, *John*, III:248.

⁵¹ (18,28) Biskup Hall, *Ibid*.

⁵² (18,28) Poole, *Ibid*.

⁵³ (19,20) Alexander, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁵⁴ (21,15) NA uvádí jako jméno Petrova otce Jan namísto Jonáš (stejně tak v. 16–17).

Bibliografie

- Godet, F. L. *Commentary on the Gospel of John*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1969 (Reprint of 1893 ed., 2. vols. in one).
- Hole, F. B. *The Gospel of John Briefly Expounded*. London: The Central Bible Truth Depot, n.d.
- Ironside, H. A. *Addresses on the Gospel of John*. New York: Loizeaux Bros., 1956.
- Jones, J. Cynddylan. *Studies in the Gospel according to St. John*. Toronto: William Briggs, 1885.
- Kelly, William. *An Exposition of the Gospel of John*. London: C. A. Hammond Trust Bible Depot, 1966.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. John's Gospel*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1942.
- Macaulay, J. C. *Obedience Unto Death: Devotional Studies in John's Gospel*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1942.
- Pink, Arthur W. *Exposition of the Gospel of John*. Vol. III. Swengel, Pennsylvania: Bible Truth Depot, 1945.
- Rainsford, Marcus. *Our Lord Prays for His Own*. Chicago: Moody Press, 1955.
- Ryle, J. C. *Expository Thoughts on the Gospels: St. John*. London: James Clarke and Co., Ltd., 1957.
- Tasker, R. V. G. *The Gospel According to St. John*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1968.
- Tenney, Merrill C. *John: The Gospel of Belief*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1948.
- Thomas, W. H. Griffith. *The Apostle John: Studies in His Life and Writings*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1968.
- Van Ryn, A. *Meditations in John*. Chicago: Moody Press, 1949.
- Vine, W. E. *John, His Record of Christ*. London: Oliphants, 1957.
- Westcott, B. F. *The Gospel According to St. John*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1954.

Skutky apoštolské

Úvod

„Kristus je tématem, církev prostředkem a Duch mocí.“

W. Graham Scroggie

I. Jediné místo v kánonu

Skutky apoštolské jsou jedinými *inspirovanými* církevními dějinami. Jedná se také o *první*, jediné a nejdůležitější církevní dějiny, které pokrývají nejrannější dny víry. Všichni další autoři pouze čerpají z Lukášovy práce, a přidávají některé tradice (a mnoho domněnek!). Bez této knihy bychom byli bezradní. Přejít z Pánova života v evangeliích rovnou do listů by znamenalo udělat ohromný skok. Jaké byly sbory, kterým jsou listy adresovány, jak vznikly? Skutky odpovídají na tyto a mnohé další otázky. Jedná se o most nejen mezi životem Krista a učením odpovídajícím Kristovu životu v listech, ale je to také mezičlánek mezi judaismem a křesťanstvím, mezi Zákonem a milostí. To způsobuje jednu z hlavních obtíží při výkladu Skutků apoštolských, tedy pozvolné rozšiřování horizontů od malého židovského hnutí soustředěného v Jeruzalémě až k celosvětové víře, která si našla cestu do samotného hlavního města impéria.

II. Autorství

Autorství Lukáše a Skutků je shodné, s tím souhlasí téměř všichni. Pokud je třetí evangelium Lukášovo, pak také Skutky, a naopak (viz Úvod k Lukáši).

Vnější důkazy, že Lukáš napsal Skutky, jsou rané, silné a rozšířené. Protimarkionský prolog k Lukášovi (160–180), Muratorihů kánon (170–200) i raní církevní otcové Ireneus, Klement z Alexandrie, Tertulián a Origenes se všichni shodují ohledně Lukášova autorství Skutků. Totéž platí téměř o všech, kdo je ná-

sledují v církevních dějinách, včetně takových autorit jako Eusebius a Jeroným.

Vnitřní důkazy ve Skutcích samotných, že Lukáš napsal knihu, jsou tři. Na začátku Skutků pisatel výslovně odkazuje na dřívější práci, která byla také věnována Theofilovi. L 1,1–4 ukazuje, že třetí evangelium je zpráva, která je spolehlivá. Styl, soucitný pohled, slovník, apologetické důrazy a mnohé drobné detaily spojují obě práce dohromady. Kdyby nebyla snaha zařadit Lukáše mezi evangelia, jistě by tyto dvě knihy (L a Sk) byly zařazeny vedle sebe, jako je tomu u 1K a 2K.

Zadruhé z textu Skutků je jasné, že autor cestoval jako Pavlův společník. To se objevuje ve slavných pasážích, kde autor přechází k „my“ (16,10–17; 20,5–21,18; 27,1–28,16). Z toho lze usoudit, že autor se zaznamenaných událostí účastnil. Skeptické pokusy vysvětlit to jako „fiktivní“ účast nejsou přesvědčivé. Pokud by tento detail byl přidán pouze proto, aby celá práce vypadala autentičtěji, proč by byl text v první osobě tak *zřídka* a *nepatrně* – a proč „já“ zahrnuté v „my“ nemá jméno?

A konečně, když vyloučíme jiné Pavlovy společníky, o kterých se autor zmiňuje ve třetí osobě, a také společníky, o nichž víme, že *nebyli* s Pavlem ve chvílích, kde se o sobě vyjadřuje jako „my“, pak Lukáš zůstává jediný, který připadá v úvahu.

III. Doba vzniku

Zatímco datum některých novozákonních knih není klíčové, v případě Skutků je důležitější, protože se jedná specificky o církevní *dějiny*, a to ty úplně první.

Existuje trojí datování Skutků, z nichž dvě Lukášovo autorství přijímají a třetí je vyvrací:

1. Datování do druhého století samozřejmě vylučuje Lukáše jako autora; stěží mohl žít po roce 80 nebo nejpozději do roku 85. Zatímco někteří (liberální) učenci tvrdí, že autor použil dílo Josefa Flavia *Starožitnosti* z roku 93, paralely, které prohlašuje o Theudasovi (Sk 5,36), to nepotvrzují a podobnost není u žádné události přesvědčující.

2. Běžně zastávaný pohled říká, že Lukáš napsal evangelium a Skutky mezi roky 70–80. To by Lukášovi dovolovalo využít ve svém evangeliu Marka (pravděpodobně pocházejícího z 60. let).

3. Je možné uvést silný argument, že Lukáš napsal Skutky v době, kdy dějiny knihy končí, tedy během Pavlova prvního uvěznění v Římě.

Je možné, že Lukáš měl v plánu napsat třetí svazek (ale zjevně to nebyla Boží vůle), proto Lukáš nezmiňuje zničující události (pro křesťany) mezi roky 63 a 70. Pro rané datum vzniku však mluví to, že se nezmiňuje o Neronově zuřivém pronásledování křesťanů v Itálii po vypálení Říma (64), o židovské válce s Římem (66–70), o mučednictví Petra a Pavla (konec 60. let), ani o tom, co je pro Židy a hebrejské křesťany nejdramatičtější, o zničení Jeruzaléma. Je tedy nanejvýš pravděpodobné, že Lukáš napsal Skutky v době, kdy byl Pavel vězněn v Římě, okolo roku 62 a 63.

IV. Pozadí a téma

Skutky apoštolské pulzují životem a dějem. Vidíme v nich dílo Ducha svatého, jak tvoří církev, zmocňuje ji a rozšiřuje její

působení. Jedná se o velkolepý záznam svrchovaného Ducha, který používá ty nejméně pravděpodobné nástroje, překonává ty nejohroživější překážky, využívá nanejvýš neobvyklé metody a dosahuje nejpozoruhodnějších výsledků.

Skutky pokračují ve vyprávění, které je ukončeno v evangeliích, a dále pohotově a dramaticky popisují rané turbulentní roky církve v plenkách. Jedná se o záznam ohromného přechodného období, kde novozákonní církve odkládá umrlčí šat judaismu a ukazuje odlišný charakter nového společenství, ve kterém jsou Židé i pohané jedno v Kristu. Z tohoto důvodu byly Skutky výstižně nazvány příběhem „doby odstavení Izáka“.

Když čteme tuto knihu, cítíme něco z duchovního potěšení, které je nechybí tam, kde jedná Bůh. Současně vnímáme napětí, které vzniká tehdy, když hřích a Satan stojí v opozici a překáží.

V prvních dvanácti kapitolách Skutků zaujímá hlavní roli Petr, když nebojácně káže izraelskému národu. Počínaje 13. kapitolou, přichází do první linie apoštol Pavel jakožto horlivý, inspirovaný, neúnavný apoštol pohanů.

Skutky pokrývají období přibližně třiatřiceti let. J. B. Phillips poukázal, že v žádném jiném srovnatelném období lidských dějin „jakékoliv takto malé uskupení obyčejných lidí nepohnulo světem tak, že by jejich nepřátelé mohli se slzami hněvu v očích říct, že tito lidé ‚obrátili svět vzhůru nohama!‘“¹

Osnova

- I. Církev v Jeruzalémě (kap. 1 – 7)
 - A. Vzkříšený Pán – zaslíbení Ducha (1,1–5)
 - B. Vyvýšený Pán zmocňuje apoštoly (1,6–11)
 - C. Učedníci očekávající na modlitbách v Jeruzalémě (1,12–26)
 - D. Den Letnic a zrození církve (2,1–47)
 - E. Uzdravení chromého muže a Petrova obžaloba Izraele (3,1–26)
 - F. Pronásledování a růst církve (4,1–7,60)
- II. Církev v Judsku a Samaří (8,1–9,31)
 - A. Filipova služba v Samaří (8,1–25)

- B. Filip a etiopský eunuch (8,26–40)
- C. Obrácení Saula z Tarsu (9,1–31)
- III. Církev až po nejzazší konec země (9,32–28,31)
 - A. Petrovo kázání evangelia pohanům (9,32–11,18)
 - B. Vznik sboru v Antiochii (11,19–30)
 - C. Herodovo pronásledování a smrt (12,1–23)
 - D. Pavlova první misijní cesta: Galacie (12,24–14,28)
 - E. Sněm v Jeruzalémě (15,1–35)
 - F. Pavlova druhá misijní cesta: Malá Asie a Řecko (15,36–18,22)
 - G. Pavlova třetí misijní cesta: Malá Asie a Řecko (18,23–21,26)
 - H. Pavlovo uvěznění a výslechy (21,27–26,32)
 - I. Pavlova plavba do Říma a ztroskotání (27,1–28,16)
 - J. Pavlovo domácí vězení a svědectví Židům v Římě (28,17–31)

Komentář

I. Církev v Jeruzalémě (kap. 1–7)

A. Vzkříšený Pán – zaslíbení Ducha (1,1–5)

1,1 Kniha Skutků začíná vzpomínkou. Lukáš, milovaný lékař, napsal Theofilovi již dříve – spis, který je nám znám jako Evangelium podle Lukáše (viz L 1,1–4.) V posledních verších zmíněného evangelia sdělil Theofilovi, že Pán Ježíš bezprostředně před svým nanebevstoupením zaslíbil svým učedníkům, že budou pokřtěni Duchem svatým (L 24,48–53).

Lukáš nyní hodlá pokračovat ve vyprávění, proto se vrací zpět k tomuto vzrušujícímu zaslíbení jako k počátečnímu bodu. Je vhodné, aby to udělal, protože v tomto zaslíbení Ducha je ukryt zárodek všech duchovních triumfů popsaných v celých Skutcích. Lukáš popisuje své evangelium jako předchozí svědectví nebo první knihu (B21). Zaznamenal v ní věci, které Ježíš *začal* učit i činit. Ve Skutcích pokračuje vyprávěním o věcech, které Ježíš dále dělal a učil prostřednictvím Ducha svatého po svém nanebevstoupení.

Všimněte si, že Pánova služba byla jednak *činění* a také *učení*. Nebylo to nezávazné učení nebo krédo bez činění. Spasitel byl živým ztělesněním toho, co učil. Žil to, co kázal.

1,2 Theofilos si jistě pamatoval, že předchozí Lukášova kniha končí svědectvím o Spasitelově nanebevstoupení, které je zde uvedeno jako jeho „vzetí vzhůru“. Také si jistě pamatoval poslední Pánův laskavý pokyn,

kteřý udělil svým jedenácti apoštolům, než odešel.

1,3 Po čtyřicet dní mezi vzkříšením a nanebevstoupením se Pán ukazoval svým učedníkům, čímž jim dával nejsilnější možné důkazy svého tělesného vzkříšení (viz J 20,19; 21,1.14).

Během této doby s nimi také rozmlouval o záležitostech Božího království. Jeho prvorady zájem se netýkal království tohoto světa, ale oblasti nebo sféry, kde je za krále přijímán Bůh.

Není možné zaměňovat království za církev. Pán Ježíš sebe samého nabídl izraelskému národu jako krále, ale byl odmítnut (Mt 23,37). Jeho doslovné království na zemi bylo proto odloženo až do doby, kdy Izrael učiní pokání a přijme jej za Mesiáše (Sk 3,19–21).

V současné době zde král není přítomen. Nicméně má na zemi neviditelné království (Ko 1,13). Tvoří jej všichni, kdo vyznávají věrnost Králi (Mt 25,1–12). V určitém smyslu se skládá ze všech, kdo se prohlašují za křesťany; to je jeho vnější hledisko (Mt 13,1–52). Ale ve své vnitřní realitě zahrnuje pouze ty, kdo se znovuzrodili (J 3,3.5). Království je ve svém současném stavu popsáno v podobnostech v Mt 13.

Církev je něco zcela nového. Nebyla předmětem starozákonních proctví (Ef 3,5). Skládá se ze všech věřících od Letnic až do

vytřzení. Jako Kristova nevěsta bude církev vládnout spolu s ním v tisíciletém království a také mít podíl na jeho slávě. Kristus se vrátí jako král na konci velkého soužení, zničí své nepřátele a ustanoví svou vládu spravedlnosti nad celou zemí (Ž 72,8).

Ačkoli jeho vláda v Jeruzalémě bude trvat pouze tisíc let (Zj 20,4), je toto království věčné – v tom smyslu, že všichni Boží nepřátelé budou nakonec zničeni a bude vládnout věčně v nebesích bez odporu nebo překážek (2Pt 1,11).

1,4 Lukáš nyní navazuje na setkání Pána s jeho učedníky, když se společně shromáždili v místnosti v Jeruzalémě. Vzkříšený Vykupitel jim přikázal, aby zůstali v Jeruzalémě. Ale proč zrovna v Jeruzalémě, mohli se oprávněně divit! Pro ně to bylo město nenávisti, násilí a pronásledování!

Ano, naplnění Otcova zaslíbení má nastat v Jeruzalémě. Příchod Ducha nastane v témže městě, kde byl Spasitel ukřižován. Přítomnost Ducha zde bude vydávat svědectví o odmítnutí Božího Syna ze strany lidí. Duch pravdy bude obviňovat svět ze hříchu, spravedlnosti a soudu – a to nastane nejprve v Jeruzalémě. Učedníci přijmou Ducha svatého ve městě, kde sami Pána opustili a utekli, aby si zachránili kůži. Stanou se silnými a nebojácnými na místě, kde se sami ukázali jako slabí a zbabělí.

Nebylo to poprvé, kdy učedníci vyslechli ze Spasitelových rtů Otcovo zaslíbení. Během celého jeho pozemského působení a především při proslovu v horní místnosti jim řekl o Pomocníku, který má přijít (viz L 24,49; J 14,16.26; 15,26; 16,7.13).

1,5 Nyní při jejich posledním společném setkání jim toto zaslíbení opakuje. Někteří, ne-li všichni, byli Janem již pokřtěni vodou. Ale Janův křest byl vnější a tělesný. Neuplyne mnoho dní,² budou pokřtěni Duchem svatým a bude to křest vnitřní a duchovní. První křest je zvenčí ztotožnil s tou částí izraelského národa, která činila pokání. Druhý je včlenění do církve, těla Kristova a uschopní je ke službě.

Ježíš zaslíbil, že budou pokřtěni Duchem svatým po těchto nemnoha dnech, ale nikde tady není žádná zmínka o křtu ohněm (Mt 3,11–12; L 3,16–17). Tento křest zna-

mená soud pouze nad nevěřícími a stále leží v budoucnosti.

B. Vyvýšený Pán zmocňuje apoštoly (1,6–11)

1,6 Událost, která je zde zaznamenaná, probíhala asi na Olivové hoře nedaleko Betanie. Bylo to místo, ze kterého se Pán Ježíš vrátil zpět do nebe (L 24,50–51).

Učedníci uvažovali o příchodu Ducha. Vzpomněli si, co prorok Jóel řekl o vylití Ducha ve spojení se slavnou vládou Mesiáše (Jl 2,28). Nyní usoudili, že Pán ustanoví své království brzy, protože předtím řekl, že bude dán Duch „po nemnohých těchto dnech“. Tato otázka ukazuje jejich stále očekávání, že Kristus bezprostředně ustanoví své doslovně pozemské království.

1,7 Pán je *neopravil* v tom, že očekávali jeho doslovnou vládu na zemi. Taková naděje byla a je ospravedlnitelná. Jednoduše jim sdělil, že nemohou vědět, kdy jeho království přijde. Datum bylo určeno Otcovou výhradní pravomocí, nerozhodl se, že by je zjevil. Je to informace, která patří výhradně jemu.

Obrat „časy a doby“ je v Bibli užíván jako odkaz na různé události, které Bůh předpověděl a které mají ještě nastat v souvislosti s izraelským národem. Tím, že učedníci byli ze židovského prostředí, rozuměli, že tento obrat se týká klíčových dnů před nastolení Kristovy tisícileté vlády na zemi a během ní.

1,8 Když Pán Ježíš potlačil jejich zvedavost ohledně toho, kdy přijde království, zaměřuje jejich pozornost k tomu, co mělo nastat bezprostředně – na podstatu a rozsah jejich misie. Co se podstaty týká, měli být svědky; co se týká rozsahu, měli svědčit v Jeruzalémě a v celém Judsku, v Samaří a až po nejzazší konec země.

Nejprve však musí obdržet moc – moc Ducha svatého. Tato moc je pro křesťanské svědectví nepostradatelná. Člověk může mít nadání, intenzivní výcvik a široké zkušenosti, ale bez duchovní moci je bez efektu. Na druhé straně může stát člověk, který nemá vzdělání, není atraktivní ani nápady; je-li však vybaven mocí Ducha svatého, svět se přesvědčí, jak hoří pro Boha. Ustrašení učedníci potřebovali moc ke svědectví a svatou odvahu ke

kázání evangelia. Tuto moc obdrží, když na ně sestoupí Duch svatý.

Jejich svědectví mělo začít v Jeruzalémě, je významné, že to tak Bůh ve své milosti předem připravil. Totéž město, kde byl náš Pán ukřižován, mělo jako první obdržet výzvu k pokání a víře v něj.

Následovalo Judsko, jižní oblast Palestiny, se silnou židovskou populací a hlavním městem Jeruzalémem.

Dále Samaří, oblast uprostřed Palestiny s nenáviděnými míšenci, se kterými Židé nekomunikovali.

Potom konec tehdy známého světa – pohanské země, které byly až doposud mimo rámec náboženských privilegií. V tomto rozšiřujícím se okruhu svědků máme obecný nástin toku dějin ve Skutcích.

1. *Svědectví v Jeruzalémě* (kap. 1 – 7)

2. *Svědectví v Judsku a Samaří* (8,1–9,31)

3. *Svědectví až po nejzazší konec země* (9,32–28,31)

1,9 Jakmile Spasitel pověřil své učedníky misii, byl vzat vzhůru do nebe. To je všechno, co Písmo říká – byl vyzdvižen a oblak jim ho vzal z očí. Taková působivá událost, a je popsána tak jednoduše a střízlivě! Omezení, která pisatelé Bible užívali ve vyprávění svých příběhů, ukazují na inspiraci slova; není pro člověka obvyklé, aby se o tak neobvyklých událostech vyjadřoval takto zdrženlivě.

1,10 Znovu bez jakéhokoliv výrazu překvapení Lukáš vypráví o zjevení dvou mužů... v bílém oděvu. Byly to zřejmě andělské bytosti, kterým bylo dovoleno, aby se ukázaly na zemi v lidské podobě. Možná to byli stejní andělé, kteří se ukázali u hrobu po vzkříšení (L 24,4).

1,11 Andělé nejprve oslovili učedníky jako muže z Galileje. Pokud víme, všichni učedníci s výjimkou Jidáše Iškariotského pocházeli z oblastí na západ od Galilejského moře.

Poté je andělé probudili z jejich snění, když hleděli do nebe. Proč hleděli do nebe? Byl to smutek, uctívání nebo údiv? Nepochybně se jednalo o směr všech tří pocitů, i když primární byl smutek. Bylo jim tedy dáno slovo útěchy. Kristus, který vstoupil na nebe, přijde zase zpět.

Zde máme jasné zaslíbení o druhém příchodu Pána, který přijde, aby založil své království na zemi. Nejedná se o vytržení, ale o pohled na nastávající vládu.

1. Vystoupil z Olivové hory (v. 12).	1. Vrátí se na Olivovou horu (Za 14,4).
2. Vystoupil osobně.	2. Vrátí se osobně (Mal 3,1).
3. Vystoupil viditelně.	3. Vrátí se viditelně (Mt 24,30).
4. Byl přijat v oblaku (v. 9).	4. Vrátí se zpět na nebeských oblacích (Mt 24,30).
5. Vystoupil slavně.	5. Vrátí se s velikou mocí a velikou slávou (Mt 24,30).

C. Učedníci očekávající na modlitbách v Jeruzalémě (1,12–26)

1,12 V L 24,52 se učedníci vrátili do Jeruzaléma *s velikou radostí*. „Světlo Boží lásky roznítilo srdce těchto mužů a rozzářilo jejich tváře navzdory moři potíží, které je obklopovaly.“

Byla to krátká cesta – asi kilometr od Olivové hory, dolů přes údolí Cedron a nahoru do města. To byla nejdelší vzdálenost, kterou Žid směl v novozákonní době během sabatu urazit.

1,13 Když byli ve městě, šli do horní místnosti, kde zůstávali.

Duch Boží zde počtvrté a naposledy vyjmenovává učedníky (Mt 10,2–4; Mk 3,16–19; L 6,14–16). Ale nyní je zde pozoruhodná vynechávka: jméno Jidáš Iškariotský ve výčtu chybí. Zrádce odešel do zasloužené zkázy.

1,14 Když se učedníci společně shromáždili, byli jednomyslní. Toto vyjádření se objevuje ve Skutcích jedenáctkrát (1,14; 2,1.46; 4,24; 5,12; 7,57; 8,6; 12,20; 15,25; 18,12; 19,29) a je jedním z klíčů, který odemyká tajemství požehnání. Když bratři přebývají v jednotě, Bůh prikazuje požehnání – život navěky (Ž 133).

Druhý klíč je vyjadřují slova „zůstávali... v modlitbě“. Dnes, stejně jako tehdy, Bůh jedná, když se lidé modlí. Obyčejně bychom raději dělali cokoliv jiného, než se modlili. Ale

Boží Duch oživuje a vylévá svou zmocňující sílu pouze tehdy, když na Boha čekáme sjednocení v naléhavé, důvěrné, vroucí modlitbě a bez spěchu.

Není možné dostatečně zdůraznit to, že jednota a modlitba byly předehtou Letnic.

Spolu s učedníky byly jisté nejmenované ženy (pravděpodobně ty, které následovaly Ježíše), také Marie, matka Ježíšova, a... jeho bratři. Je zde několik zajímavých skutečností.

1. Jedná se o poslední zmínku Mariina jména v Novém zákoně – nepochybně je to „tichý protest proti uctívání Marie“.

Učedníci se nemodlili k ní, ale spolu s ní. Společně s nimi čekala, až dostane dar Ducha svatého.

2. Marie je nazvána matkou Ježíšovou, ale ne „matkou Boží“. Ježíš je jméno našeho Pána v jeho lidství. Jakožto člověk se narodil Marii, a tak je správné, že byla nazvána matkou Ježíšovou. Ale nikde v Bibli není nazvána „matkou Boží“. Ačkoli Ježíš Kristus je skutečný Bůh, je věroučně nepřesné a absurdní mluvit o Bohu jako o někom, kdo má lidskou matku. Jakožto Bůh existoval od věčnosti.

3. Zmínka o Ježíšových bratřech, která následuje po zmínce o Marii, napovídá, že to byli skuteční synové Marie a nevlastní bratři Ježíše. Tento a několik dalších veršů vyvrací myšlenku, kterou někteří zastávají, že Marie byla věčně panna a po Ježíšovi už neprodila žádné další dítě (viz např. Mt 12,46; Mk 6,3; J 7,3; 1K 9,5; Ga 1,19. Viz také Ž 69,8).

1,15 Jednoho dne, když bylo shromážděno asi sto dvacet učedníků, byl Petr veden k tomu, aby připomněl starozákonní Písma, která se týkala toho, který zradí Mesiáše.

1,16–17 Na začátku Petr zmínil, že jisté proroctví napsané Davidem se vztahuje na Jidáše... a musí se naplnit. Avšak dříve než cituje toto Písmo, připomíná, že Jidáš byl sice jedním z dvanácti a měl podíl na apoštolské službě, ale přesto posloužil jako průvodce těm, kteří zajali Ježíše. Všimněte si, jak mírně Petr popisuje tento zbabělý čin. Jidáš se stal zrádcem ze své vlastní svobodné volby, a naplnil tedy proroctví, že někdo prodá Pána jeho nepřátelům.

1,18–19 Tyto dva verše je třeba brát jako závorky, které vepsal Lukáš, a nejsou součástí

Petrova proslovu. Doplnují historické skutečnosti o Jidášovi a jeho smrti, a připravují tak cestu k ustanovení jeho nástupce.

Není žádný nesoulad mezi způsobem Jidášovi smrti, jak je zde uveden, a tím, co čteme v Mt 27,3–10. Matouš uvádí, že poté, co dal třicet stříbrných mincí velekněžím a starším, šel a oběsil se. Velekněží pak vzali peníze a koupili za ně místo k pohřbívání.

Zde ve Skutcích Lukáš říká, že Jidáš zakoupil pole z odměny za nepravost, a když pak spadl, roztrhl se v půli... a všechny jeho vnitřnosti vyhrězly.

Když obě zprávy spojíme, zdá se, že samotná nákupní transakce, která se vztahuje na pole, byla sjednána velekněžími. Nicméně Jidáš koupil pole v tom smyslu, že to byly jeho peníze a velekněží pouze jednali jako jeho zprostředkovatelé. Pověsil se na stromě na hřbitově, ale provaz se pravděpodobně utrl, jeho tělo spadlo a puklo.

Když se tato událost stala známou v Jeruzalémě, hrnčířovo pole bylo nazváno aramejsky Hakeldama, to je Pole krve nebo „Krvavé pole“.

1,20 Po Lukášových vysvětlujících poznámkách nyní pokračuje Petrovo poselství. Nejprve vysvětluje, že David odkazoval na Ježíšova zrádce v Ž 69,26: „Jeho příbytek ať zpustne, ať není nikoho, kdo by v něm bydlil.“³

Pak přechází ke konkrétnímu proroctví, které se musí naplnit nyní: „Jeho pověření ať obdrží jiný“ (Ž 109,8). Apoštol Petr pochopil, že to bylo míněno o Jidášově přestoupení a na jeho místo musí nastoupit náhradník. Je dobré si všimnout jeho touhy poslouchat Boží slovo.

1,21–22 Ten, kdo měl být zvolen, musel splňovat dva požadavky:

1. Musel to být někdo, kdo doprovázel učedníky během tří let Kristovy veřejné služby – od chvíle, kdy ho Jan pokřtil, po jeho nanebevstoupení.

2. Musel být schopen zodpovědně nést svědectví o Pánově vzkříšení.

1,23–26 Byla navržena dvě jména, která splňovala nezbytné požadavky, Josef... příjmením Justus, a Matěj. Ale který z nich má být zvolen? Apoštolové předložili záležitost Pánu a požádali jej, aby jim zjevil svou volbu.

Potom losovali a los padl na Matěje, vhodného nástupce Jidáše, který odešel na své vlastní místo, tj. do věčné zkázy.

Nevyhnutelně následují dvě otázky:

1. Jednali učedníci správně, když jmenovali Matěje? Měli čekat, až Bůh povolá apoštola Pavla, aby doplnil uvolněné místo?

2. Bylo správné, že losem zjišťovali Pánovo mínění?

Co se první otázky týče, není zaznamenáno nic, co by naznačovalo, že učedníci jednali nesprávně. Mnoho času strávili na modlitbě; usilovali o poslušnost Písmu; a zdá se, že byli při volbě Jidášova nástupce jednomyslní. Navíc Pavlova služba byla poněkud odlišná od služby dvanácti a není žádný náznak, že právě on by byl určen, aby nahradil Jidáše. Ježíš pověřil na zemi dvanáct učedníků, aby kázali Izraeli, zatímco Pavel byl Kristem ve slávě povolán ke službě a poslán k pohanům.

Co se týká losování, tato metoda rozpoznání Boží vůle byla známá ve Starém zákoně: „Los se vrhá do klína, ale každé rozhodnutí je od Hospodina“ (Př 16,33).

Volba Matěje losem byla očividně Pánem posvěcena, protože apoštolové jsou později nazváni „Dvanácti“ (viz Sk 6,2).

Exkurz: Modlitba v knize Skutků

Skutky apoštolské jsou studijní práce o úspěšné modlitbě. Již v 1. kapitole jsme viděli, že se učedníci modlili při dvou různých příležitostech. Jejich modlitba v horní místnosti, která následovala po Pánově nanebevstoupení, byla vyslyšena o Letnicích. Modlitba o vedení při volbě Jidášova nástupce byla zodpovězena losem, který padl na Matěje. A podobně je to v celé knize.

Ti, kdo se o Letnicích obrátili, vytrvale zůstávali na modlitbách (2,42). Následující verše (43–47) popisují ideální podmínky, kterými se vyznačovalo toto modlitební společenství.

Po propuštění Petra a Jana se věřící modlili za smělost (4,29). Výsledkem bylo, že se místo otřásl, oni sami byli naplněni Duchem svatým a směle mluvili Boží slovo.

Dvanáct apoštolů navrhlo, aby bylo vybráno sedm mužů, kteří by řešili finanční záležitosti, a oni sami mohli plně věnovat svůj

čas modlitbě a službě Slovem (6,3–4). Apoštolové se poté modlili a vzkládali ruce na sedm bratří (6,6). Následující verše zaznamenávají nové vzrušující úspěchy evangelia (6,7–8).

Štěpán se modlil před svou mučednickou smrtí (7,60). Devátá kapitola zaznamenává odpověď na tuto modlitbu – obrácení svědka, přihlížejícího Saula z Tarsu.

Petr a Jan se modlili za Samařany, kteří uvěřili, ti nato přijali Ducha svatého.

Po svém obrácení se Saul z Tarsu modlil v Judově domě. Bůh odpověděl na tuto modlitbu tím, že k němu poslal Ananiáše (9,11–17).

Petr se modlil v Joppe a Dorkas byla probuzena k životu (9,40). Výsledkem bylo, že mnozí uvěřili v Pána (9,42).

Modlil se také pohanský setník Kornélius (10,2) a jeho modlitby vystoupily jako připomínka před Boha (10,4). Ve vidění se mu ukázal anděl a dal mu pokyn, aby poslal pro muže jménem Šimon Petr (10,5). Příští den se Petr modlil (10,9) a jeho modlitba byla zodpovězena nebeským viděním, které jej připravilo na otevření dveří království Kornéliovi a dalším pohanům (10,10–48).

Když byl Petr uvězněn, křesťané se za něj vytrvale modlili (12,5). Bůh zázračně odpověděl tím, že jej vysvobodil z vězení – k velkému údivu těch, kdo se modlili (12,6–17).

Proroci a učitelé v Antiochii se postili a modlili (13,3). Výsledkem byla první misijní cesta Pavla a Barnabáše. Kdosi řekl, že se jedná „o nejrozsáhlejší misijní službu, kterou kdy kdo zažil; skrze misionáře Pavla a Barnabáše byly totiž zasaženy končiny země, dokonce i my.“

Po návratu do Lystry, Ikonie a Antiochie se Pavel a Barnabáš modlili za ty, kdo uvěřili (14,23). Jedním z nich byl Timoteus. Když se Timoteus přidal k Pavlovi a Silasovi na jejich druhé misijní cestě, byla to odpověď na tyto modlitby?

Ve vězení ve Filipech byly půlnoční modlitby Pavla a Silase vyslyšeny tak, že nastalo zemetřesení a obrátil se žalárník a jeho rodina (16,25–34).

Pavel se modlil s efezskými staršími v Milétu (20,36); tam se s dojetím projevila jejich láska, když truchlili, že jej již v tomto životě neuvidí.

Křesťané v Týru se modlili s Pavlem na pobřeží (21,5) a tyto modlitby jej nepochybně následovaly do Říma až k popravicímu špalku.

Před ztroskotáním se Pavel veřejně modlil a vzdal díky Bohu za jídlo. To přineslo povzbuzení beznadějně posádce i cestujícím (27,35–36).

Na ostrově Malta se Pavel modlil za místodržitelova nemocného otce. Výsledkem bylo jeho zázračné uzdravení (28,8).

Zdá se tedy jasné, že prvotní církev žila v atmosféře modlitby, ve které žila prvotní církev. Když se křesťané modlili, Bůh jednal!

†

D. Den Letnic a zrození církve (2,1–47)

2,1 Slavnost Letnic symbolizující vylití Ducha svatého se konala padesát dnů po slavnosti prvotin, která ukazuje na Kristovo vzkříšení. Během tohoto konkrétního dne Letnic byli učedníci všichni jednomyslně na jednom místě. Vhodným předmětem jejich rozhovoru mohla být starozákonní místa pojednávající o slavnosti Letnic (viz např. Lv 23,15–16). Nebo možná zpívali Ž 133: „Hle, jak je dobré a příjemné, když bratři přebývají pospolu!“⁴

2,2 Příchod Ducha představoval slyšitelný zvuk, viditelný projev a zázračnou zkušenost. Zvuk přicházel z nebe a naplnil celý dům, jako když se žene prudký vítr. Vítr je jedním z několika proměnlivých obrazů Ducha svatého (olej, oheň, voda) a vyjadřuje jeho svrchané a nepředvídatelné působení.

2,3 Bylo vidět rozdělené jazyky, jakoby oheň, který spočinul na každém z učedníků. Není zde řečeno, že se jednalo o ohnivě jazyky, ale o jazyky jakoby z ohně.

Tento úkaz nesmíme zaměňovat se křtem ohněm. I když se o křtu Duchem a křtu ohněm mluví současně (Mt 3,11–12; L 3,16–17), jsou to dvě různé a oddělené události. První je křest požehnání, druhý je křest soudu. První ovlivňuje věřící, druhý se týká nevěřících. Prvním si Duch svatý učinil u věřících svůj příbytek, byli zmocněni a vznikla církev. Druhým budou zničeni nevěřící.

Když Jan Křtitel hovořil ke skupině, v níž byli jak kající, tak nekající, viz Mt 3,6–7) řekl, že Kristus je bude křtít Duchem svatým

a ohněm (Mt 3,11). Když mluvil pouze s těmi, kteří opravdu činili pokání (Mk 1,5), řekl, že Kristus je pokřtí Duchem svatým (Mk 1,8).

Jaký je tedy význam rozdělených jazyků jakoby z ohně ve Sk 2,3? Jazyky nepochybně poukazují na mluvený projev a pravděpodobně na zázračný dar mluvení v jiných jazycích, který v té době měli apoštolové přijmout. Oheň může odkazovat na Ducha svatého jakožto zdroj tohoto daru a může také popisovat smělé, zapálené a nadšené kázání, které mělo následovat.

Myšlenka nadšeného projevu se zdá být obzvlášť vhodná, protože nadšení je přirozený stav života naplněného Duchem, jehož nevyhnutelným výsledkem je svědectví.

2,4 Zázračná zkušenost ve spojení s Letnicemi bylo vylití Ducha svatého, po němž následovalo mluvení jinými jazyky.

Až dosud byl Duch Boží s učedníky, ale nyní přebýval v nich (J 14,17). Tento verš tedy znamená důležitý předěl v jednání Ducha s lidmi. Ve Starém zákoně Duch sestupoval na lidi, ale ne tak, aby v nich trvale přebýval (Ž 51,13). Počínaje dnem Letnic Duch Boží přebýval v lidech trvale: přišel, aby „byl s vámi na věčnost“ (J 14,16).

V den Letnic Duch svatý nejen přebýval ve věřících, ale byli jím také naplněni. Duch svatý v nás začne přebývat od chvíle našeho spasení, ale abychom byli naplněni Duchem, musíme studovat slovo, trávit čas při rozjímání nad ním, na modlitbách a žít v podřízenosti Pánu.⁵ Pokud by bylo naplnění Duchem dnes zaručeno automaticky, nebyli bychom vybízeni: „Naplnujte se Duchem“ (Ef 5,18).

Příchod Ducha svatého v den Letnic také zařadil věřící do církve, Kristova těla.

„Neboť v jednom Duchu jsme my všichni byli pokřtěni v jedno tělo, ať Židé nebo Řekové, ať otroci nebo svobodní, a všichni jsme z jednoho Ducha dostali napít“ (1K 12,13). Od té doby jsou věřící Židé a pohané jeden nový člověk v Kristu Ježíši a jsou částí téhož těla (Ef 2,11–22).

Učedníci, kteří byli naplněni Duchem svatým, začali mluvit jinými jazyky, jak jim Duch dával promlouvat. Z následujících veršů je zcela jasné, že obdrželi zázračnou moc mluvit

skutečnými cizími jazyky, které se nikdy neučili. Nebyla to hatmatilka nebo bouřlivé projevy, ale konkrétní jazyky, kterými se tehdy mluvilo v jiných částech světa. Dar jazyků byl jedním ze znamení, které Bůh použil, aby přinesl svědectví o pravdivosti poselství kázaného apoštoly (Žd 2,3–4). V té době ještě nebyl napsán Nový zákon. Od doby, kdy je v psané formě dostupné celé Boží slovo, potřeba darů znamení z velké části pominula (ačkoli by je svrchovaný Boží Duch mohl samozřejmě stále používat, pokud by chtěl).

Výskyt jazyků v den Letnic nemůže sloužit jako důkaz, že jsou stálým průvodním jevem daru Ducha. Pokud by tomu tak bylo, proč potom není zmínka o jazycích v souvislosti s

1. obrácením 3 000 (Sk 2,41)?
2. obrácením 5 000 (Sk 4,4)?
3. přijetím Ducha svatého Samařany

(Sk 8,17)?

Jediné další výskyty daru jazyků v knize Skutků jsou ve skutečnosti tyto:

1. při obrácení pohanů v domě Kornélia (Sk 10,46),
2. při novém křtu Janových učedníků v Efezu (Sk 19,6).

Než opustíme 4. verš, měli bychom podotknout, že mezi biblisty existují rozdíly v otázce křtu Duchem svatým, a to, zda se jedná o opakovanou událost nebo jaké následky z něho plynou.

Co se četnosti týče, někteří věří,

1. že se jedná se o jednorázovou událost – o Letnicích. V tuto chvíli vznikla Církev, Kristovo tělo, a od té doby všichni věřící vstupují do požehnání tohoto křtu,

2. že nastal postupně ve třech nebo čtyřech stupních – o Letnicích (kap. 2), v Samaří (kap. 8), v domě Kornélia (kap. 10), v Efezu (kap. 19),

3. že nastává pokaždé, když je člověk spasen.

Co se týče účinku v životě jednotlivců, někteří zastávají názor, že je to „druhé dílo milosti“, které běžně nastává po obrácení a jeho výsledkem je větší nebo menší posvěcení. Tento pohled postrádá biblickou podporu. Jak již bylo zmíněno, křest Duchem svatým je proces, kterým věřící byli:

1. začlenění do církve (1K 12,13),

2. vybavení mocí (Sk 1,8).

2,5–13 Židé, zbožní muži, se shromáždili v Jeruzalémě z celého tehdy známého světa, aby se zúčastnili slavnosti Letnic. Když slyšeli zprávu o tom, co se stalo, sešli se u domu, ve kterém byli apoštolové. Tehdy, stejně jako dnes, lidi přitahovalo, když Boží Duch jedná.

Ve chvíli, kdy zástup dorazil k domu, apoštolové již mluvili v jazycích. Ke svému velkému úžasu návštěvníci slyšeli tyto učedníky z Galileje, jak mluví nejrůznějšími cizími jazyky. Zázrak to však byl pro ty, kdo mluvili, a ne pro ty, kdo poslouchali. Ať již mezi posluchači byli Židé od narození nebo konvertité k judaismu, ať byli z východu nebo západu, severu nebo jihu, každý slyšel mocné Boží věci vysvětlované ve své vlastní řeči. Ze slova řeč (jazyk), které je užito v 6. a 8. verši, pochází naše slovo „dialekt“.

Obecně se má za to, že jedním z důvodů daru jazyků o Letnicích bylo simultánní zvěstování evangelia lidem různých jazyků. Tak například jeden pisatel uvádí: „Bůh dal svůj Zákon v jednom jazyce jednomu národu, ale své evangelium dal ve všech jazycích všem národům.“

Ale text to nevyjadřuje. Ti, kdo mluvili v jazycích, vyhledávali veliké věci Boží (2,11). Jednalo se o znamení pro izraelský národ (1K 14,21–22) určené k vyvolání úžasu a údivu. Petr naproti tomu kázal evangelium v jazyce, kterému rozuměla většina posluchačů, ne-li všichni.

Reakce na jazyky byly mezi návštěvníky různé. Některé to zřejmě hluboce zajímalo, zatímco jiní obviňovali apoštoly, že jsou opilí. Učedníci byli skutečně pod vlivem vnější síly, ale byl to vliv Ducha svatého, ne víno!

Neznovuzrození lidé jsou vždy připraveni nabídnout přirozené vysvětlení duchovních jevů. Když jednou zazněl Boží hlas z nebe, někteří řekli, že zahřmělo (J 12,28–29). Zde nevěřící posměšně vysvětlovali pozdvižení způsobené příchodem Ducha poukazem na nové víno. Schiller říká: „Svět rád špiní zářivé objekty a vláčí prachem ty, kdo jsou povzneseni.“

U Cesareje Filipovy Pán slíbil Petrovi, že mu dá klíče nebeského království (Mt 16,19).

Zde ve Sk 2 vidíme, jak je používá, aby otevřel dveře pro Židy (v. 14), tak jako je později v kap. 10 otevře pro pohany.

2,14 Učedník, který zapřel svého Pána přísahami a kletbami, jde nyní kupředu a oslovuje dav. Už to nebyl ten nesmělý a váhavý následovník, nyní byl silný jako lev. Změnu způsobily Letnice. Petr je nyní naplněn Duchem.

2,15 Nejdřív apoštol vysvětluje, že neobvyklé události tohoto dne nebyly důsledkem nového vína. Vždyť bylo teprve devět hodin dopoledne a bylo by doslova neslychané, aby tolik lidí bylo opilých tak brzy dopoledne. Navíc Židé, kteří vstupovali do synagogy ve sváteční den, vůbec nejedli ani nepili až do deseti hodin nebo dokonce do poledne, podle toho, kdy se obětovala denní oběť.

2,16–19 Skutečným vysvětlením bylo to, že byl vylit Duch Boží, jak řekl prorok Jóel (Jl 2,28).

Avšak události o Letnicích nebyly úplným vyplněním Jóelova proroctví. Většina úkazů popsaných ve verších 17–20 v tuto dobu nastala. To, co se stalo o Letnicích, bylo předzvěstí toho, co se stane v posledních dnech před velikým a hrozným dnem Pánovým. Pokud by Letnice byly vyplněním Jóelova proroctví, proč potom později bylo dáno zaslíbení (3,19), že pokud dojde k celonárodnímu pokání a Izrael přijme toho, kterého ukřižoval, Pán se vrátí a způsobí den Pánův?

Citace z Jóela je příkladem „principu dvojího naplnění“, kde má biblické proroctví částečné naplnění v jednu chvíli a úplné naplnění později.

Duch Boží *byl* vylit o Letnicích, ale ne doslova na *každé* tělo. Konečné vyplnění tohoto proroctví nastane na konci doby soužení. Před slavným návratem Krista zde budou divy na nebi a znamení na zemi (Mt 24,29–30). Pán Ježíš Kristus se potom zjeví na zemi, aby pokořil nepřátele a nastolil své království. Na začátku jeho tisícileté vlády bude Duch Boží vylit na každé tělo, na pohany stejně jako na Židy, a tento stav bude z velké části trvat po celé milénium. Nastanou různé projevy Ducha, a to bez ohledu na pohlaví, věk nebo sociální postavení. Lidé budou mít vidění a sny,

což naznačuje přijetí poznání, a proroctví, což vyjadřuje sdílení s druhými. Budou se tedy projevat dary zjevení a komunikace. Toto vše nastane v době, kterou Jóel popisuje jako poslední dny (v. 17). To však samozřejmě odkazuje na poslední dny Izraele, ne církve.

2,20 O nadpřirozených znameních na nebi je zřetelně řečeno, že k nim bude docházet před příchodem... dne Pánova. V tomto kontextu den Pánův odkazuje na jeho osobní návrat na zemi, aby zničil své nepřátele a vládl v moci a velké slávě.

2,21 Petr uzavírá citaci Jóela zaslíbením, že každý, kdo bude vzývat Pánovo jméno, bude spasen. To je dobrá zpráva pro všechny věky. Spasení je nabízeno všem lidem na základě víry v Pána. Výraz „Pánovo jméno“ v sobě zahrnuje všechno, kým Pán je. Vzývat Pánovo jméno tedy znamená volat k němu jako ke skutečnému objektu víry a jediné cestě spasení.

2,22–24 Ale kdo je to Pán? Petr dále oznamuje překvapující novinu, že je to ten Ježíš, kterého ukřižovali, on je jak Pán, tak Kristus. Nejprve mluví o Ježíšově životě, pak o jeho smrti, vzkříšení, nanebevstoupení a nakonec o jeho oslavení po pravici Boha Otce. Pokud měli jakékoliv iluze, že Ježíš je stále v judském hrobě, Petr je brzy vyvede z omylu! Posluchači si musí vyslechnout, že ten, kterého zavraždili, je v nebi a je třeba, aby se s ním usmířili.

Takový je tok apoštolovy argumentace: Ježíš Nazaretský se projevil jako Člověk poslaný od Boha, což Bůh dosvědčil mnoha znameními, které Ježíš vykonal v Boží moci (v. 22). Podle svého rozhodnutí a předzvědění jej Bůh vydal do rukou Židů. Oni jej dále vydali pohanům (lidem bez zákona), aby jej ukřižovali a usmrtili (v. 23). Bůh jej však vzkřísil z mrtvých, tak jej zprostil bolesti smrti.⁶ Nebylo možné, aby jej smrt držela jako vězně, protože:

1. Boží charakter vyžadoval jeho vzkříšení. Zemřel jako bezhříšný za hříšné. Bůh musel Krista vzkřísit jako důkaz své naprosté spokojenosti s jeho vykupitelským dílem.

2. Starozákonní proroctví vyžadovala jeho vzkříšení. Tento konkrétní bod Petr předkládá v následujících verších.

2,25–27 V Ž 16 David prorokoval ohledně Pánova života, smrti, vzkříšení a oslavení.

Pokud jde o Pánův život, David jej s naprostou důvěrou a jistotou popisuje jako toho, který žije v nepřerušném společenství se svým Otcem. Srdce, jazyk, tělo – celé jeho bytí bylo naplněno radostí a nadějí.

Co se Pánovy smrti týče, David předpověděl, že Bůh nenechá jeho duši v podsvětí (hádu), ani nedopustí, aby jeho Svatý viděl zkázu. Jinými slovy, duše Pána Ježíše nebude zanechána ve stavu mimo tělo, ani jeho tělo nebude trvale rozloženo. (Tento verš by se neměl používat jako důkaz, že Pán Ježíš vstoupil do nějakého vězení, kde přebývali v době jeho smrti zesnulí duchové, někde v nejspodnějších částech země. Jeho duše šla do nebe,⁷ – viz L 23,43 – a jeho tělo bylo umístěno do hrobu.)

2,28 Ve vztahu k Pánovu vzkříšení David vyjádřil jistotu, že mu Bůh ukáže stezku života. V Ž 16,11a David napsal: „Dáváš mi poznat stezku života.“ Ve Sk 2,28a jej Petr cituje: „Oznámil jsi mi cesty života.“ Petr změnil budoucí čas na minulý. Duch svatý jej očividně vedl, aby tak jednal, jelikož vzkříšení bylo pro něj nyní minulostí.

David předpověděl současné oslavení Spasitele slovy: „Hojnost radosti je tvá přítomnost, ve tvé pravici je věčné blaho“ (Ž 16,11).

2,29 Petr argumentuje, že David nemohl tato slova říct o sobě, protože jeho tělo *spatřilo porušení*. Jeho hrob byl Židům v oněch dnech dobře známý. Věděli, že nebyl vzkříšen.

2,30–31 Když David napsal tento žalm, mluvil jako prorok. Pamatoval na Boží slib, že vzkřísí jednoho z jeho potomků, aby navěky usedl na jeho trůně. David si uvědomoval, že to bude Mesiáš, a přestože zemře, jeho duše nebude zanechána mimo tělo a jeho tělo nepodlehne rozkladu.

2,32–33 Nyní Petr opakuje oznámení, které muselo jeho židovské posluchače šokovat. Mesiáš, o kterém David prorokoval, je Ježíš z Nazaretu. Bůh jej vzkřísil z mrtvých, to mohli všichni apoštolové dosvědčit jako očití svědkové jeho vzkříšení. Po vzkříšení byl Pán Ježíš vyvýšen na pravici Boží a nyní byl seslán Duch svatý, jak Otec zaslíbil. To vysvětluje, co se v Jeruzalémě událo v průběhu tohoto dne.

2,34–35 Neprorokoval David také o vyvýšení Mesiáše? V Ž 110,1 nemluvil o sobě. Citoval Hospodina, který řekl k Mesiáši: „Sed po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele za podnoží tvých nohou.“

2,36 Nyní opět přichází oznámení, které dopadá na židovský národ. *Bůh učinil Pánem i Mesiášem toho Ježíše, kterého jste vy ukřižovali* (řecké pořadí slov). Jak říká Bengel: „Štiplavé vyvrcholení proslovu je na konci“ – *toho Ježíše*, kterého jste ukřižovali. Ukřižovali Božího Vyvoleného – a příchod Ducha svatého byl svědectvím, že Ježíš byl vyvýšen v nebi (viz J 7,39).

2,37 Usvědčující moc Ducha svatého byla tak mocná, že přišla bezprostřední reakce posluchačů. Bez jakéhokoliv pozvání nebo Petrova výzvy volali: „Co máme dělat?“ Tato otázka byla vyvolána hlubokým pocitem viny. Nyní si uvědomili, že Ježíš, kterého zabil, byl milovaný Boží Syn! Tento Ježíš byl vzkříšen ze smrti a nyní vyvýšen v nebi. Je-li tomu tak, jak mohou tito vinní vrazi uniknout soudu?

2,38 Petr odpovídá, že mají učinit pokání a každý z nich ať se dá pokřtít na základě jména Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů. Nejprve měli učinit pokání, uznat svou vinu a přiklonit se na Boží stranu sami proti sobě.

Pak měli být pokřtěni na prominutí svých hříchů. Na první pohled se zdá, že tento verš učí, že spasení se získává křtem – a mnozí lidé trvají na tom, že to tak je. Takovýto výklad není možný z následujících důvodů:

1. Na mnoha novozákonních místech je řečeno, že spasení je skrze víru v Pána Ježíše Krista (např. J 1,12; 3,16.36; 6,47; Sk 16,31; Ř 10,9). Není myslitelné, aby verš nebo dva byly v protikladu k takto převažujícímu svědectví.

2. Zločinec na kříži měl jistotu spasení, aniž by byl pokřtěn (L 23,43).

3. O Spasiteli nikde není řečeno, že by kohokoliv křtil, jednalo by se tak o podivné opomenutí, kdyby byl křest pro spasení nepostradatelný.

4. Apoštol Pavel byl vděčný, že pokřtil jen několik Korinťanů – podivný důvod vděčnosti, pokud by spása závisela na křtu (1K 1,14–16).

Je důležité si povšimnout, že pouze Židům bylo řečeno, aby se nechali pokřtít na odpuštění hříchů (viz Sk 22,16). Věříme, že tato skutečnost skrývá tajemství porozumění tomuto oddílu. Izraelský národ ukřižoval Pána slávy. Židovský národ volal: „Jeho krev na nás a na naše děti“ (Mt 27,25)! Vina za Mesiášovu smrt tedy připadla na izraelský lid.

Nyní si někteří z těchto Židů uvědomili svou chybu. Pokáním přiznali svůj hřích Bohu. Důvěrou Pánu Ježíši, svému Spasiteli, byli obnoveni a obdrželi věčné odpuštění hříchů. Veřejným křtem vodou se oddělili od *národa*, který ukřižoval *Pána*, se kterým se ztotožnili. Křest byl tedy vnějším znamením, že jejich hřích odmítnutí Krista (stejně jako všechny ostatní hříchy) byl smyt. Přišli o židovskou půdu a byli postaveni na křesťanskou půdu. Ale křest je nespasil. To mohla učinit pouze víra v Krista. Učit jinak znamená učit jiné evangelium a tedy být proklet (Ga 1,8–9).

Alternativní výklad křtu na odpuštění hříchů podává Ryrie:

Neznamená to, že je třeba takto poukázat na hříchy, protože všude v Novém zákoně jsou hříchy odpuštěny kvůli víře v Krista, ne na základě křtu. Znamená to být pokřtěn kvůli prominutí hříchů. Řecká předložka *eis*..., „na“, má význam „kvůli“ nejen zde, ale také na takových místech jako je Mt 12,41, kde je možný pouze význam „neboť učinili pokání kvůli (ne za účelem) Jonášovu kázání“. Pokání přináší prominutí hříchů pro tento zástup lidí o Letnicích a kvůli tomuto prominutí hříchů byli požádáni, aby se dali pokřtít.⁸

Petr je ujistil, že pokud budou činit pokání a budou pokřtěni, obdrží dar Ducha svatého. Trvat na tom, že tento sled platí také pro nás dnes, znamená, že jsme neporozuměli Božímu způsobu jednání ve dnech prvotní církve. Jak H. P. Barker výstižně ukázal v *The Vicar of Christ*, v knize Skutků jsou celkem čtyři skupiny věřících, které se liší pořadím událostí souvisejících s přijetím Ducha svatého.

Zde ve Sk 2,38 čteme o *židovských* křesťanech. U nich se jednalo o toto pořadí:

1. Pokání.
2. Křest vodou.
3. Přijetí Ducha svatého.

Obrácení *Samařanů* je zaznamenáno ve

Sk 8,14–17. Tam čteme, že nastaly následující události:

1. Uvěřili.
2. Byli pokřtěni vodou.
3. Apoštolové se za ně modlili.
4. Apoštolové na ně vložili ruce.
5. Obdrželi Ducha svatého.

Ve Sk 10,44–48 vidíme obrácení *pohanů*.

Všimněte si pořadí zde:

1. Víra.
2. Přijetí Ducha svatého.
3. Křest vodou.

Poslední společenství věřících je složeno z *učedníků Jana Křtitele*, Sk 19,1–7:

1. Uvěřili.
2. Byli znovu pokřtěni.
3. Apoštolové na ně vložili své ruce.
4. Obdrželi Ducha svatého.

Znamená to, že v knize Skutků byly čtyři různé způsoby spasení? To určitě ne. Spasení bylo, je a vždy bude na základě víry v Pána. Ale během tohoto přechodného období, které je zaznamenáno ve Skutcích, se Bůh rozhodl odlišit události související s přijetím Ducha svatého z důvodů, které jsou známy jemu, ale nám se je rozhodl neodhalit.

Který z uvedených vzorů tedy platí dnes pro nás? Vzhledem k tomu, že izraelský národ zavrhl Mesiáše, Židé ztratili jakákoliv zvláštní privilegia, která mohli mít. Dnes Bůh nazývá lidi z pohanů lidem pro své jméno (Sk 15,14). Pořadí pro *dnešek* tedy nacházíme ve Sk 10:

- Víra.
- Přijetí Ducha svatého.
- Křest vodou.

Věříme, že toto pořadí se vztahuje dnes na všechny, na Židy i na pohany. Zprvu to může znít svévolně. Mohli bychom se zeptat: „Kdy přestalo platit pořadí ze Sk 2,38 pro Židy a začalo platit pořadí ze Sk 10,44–48?“ Samozřejmě není možné uvést žádné konkrétní datum. Kniha Skutků však popisuje postupný přechod od toho, kdy je evangelium adresováno především Židům, kteří je opakovaně odmítali, k hlásání evangelia pohanům. Na konci knihy Skutků je izraelský národ v podstatě postaven stranou. Nevěrou ztratil jakoukoliv zvláštní výsadu nazývat se národem vyvoleným Bohem. V období církve se počítá

s pohanskými národy a Božím pořádkem pro pohany, jak je popsáno ve Sk 10,44–48.

2,39 Petr dále připomíná, že zaslíbení Ducha svatého platí jim, jejich dětem (židovskému národu), všem, kteří jsou daleko (pohanům), a ještě mnoha jiným..., které si povolá Pán, náš Bůh.

Právě lidé, kteří řekli: „Jeho krev na nás a na naše děti!“ jsou nyní ujištěni milostí pro sebe a své děti, pokud budou důvěřovat Pánu.

Tento verš se často mylně používá k učení, že dětem věřících rodičů je tak zajištěna smluvní přednost, nebo že jsou spaseny. Spurgeon na to pohotově odpovídá:

Copak Boží církev neví, že „co se narodilo z těla, je tělo, a co se narodilo z Ducha, je Duch“? „Kdo dokáže udělat čistou věc z nečistě?“ Přirozené narození předává přirozenou nepoctivost, ale nemůže předat pokoj. Pod novou smlouvou nám je řečeno, že synové Boží „nejsou zplozeni z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha“.⁹

Zde je důležité si všimnout, že zaslíbení neplatí pouze „vám a vašim dětem“, ale všem vzdáleným, které Pán, náš Bůh, povolá. Týká se „kohokoliv“, stejně jako pozvání evangelia.

2,40 V této kapitole není zaznamenáno celé Petrovo kázání, ale jádrem zbývající části proslovu je to, že židovští posluchači se měli zachránit z pokřiveného, zvráceného pokolení, které odmítlo a zavraždilo Pána Ježíše. Mohli tak učinit přijetím Ježíše za svého Mesiáše a Spasitele a veřejným vyznáním, kterým odmítli jakékoli další spojení s provinilým národem Izraele skrze křesťanský křest.

2,41 Zvedla se veliká vlna lidí, kteří toužili být pokřtěni, aby tak dosvědčili, že radostně¹⁰ přijali Petrovo slovo jako Pánovo slovo.

Ke společenství věřících se toho dne přidalo na tři tisíce duší. Pokud nejlepším důkazem díla Ducha svatého je obrácení duší, potom Petrova služba taková jistě byla. Galilejský rybář si nepochybně vzpomněl na slova Pána Ježíše: „Učiním z vás rybáře lidí“ (Mt 4,19). A také na další Spasitelova slova: „Amen, amen, pravím vám: Kdo věří ve mne, i on bude činit skutky, které činím já, a bude činit ještě větší skutky než tyto, neboť já jdu k Otci“ (J 14,12).

Bude poučné si všimnout, nakolik pečlivě je zaznamenán počet obrácených – asi tři tisíce duší. Všichni Pánovi služebníci by měli být podobně opatrní při zveřejňování tak zvaných rozhodnutí pro Krista.

2,42 Důkaz opravdovosti teprve přijde. Tito lidé, kteří se obrátili, dokázali pravdivost svého vyznání tím, že pevně zůstávali:

1. *Vučení apoštolů.* To znamená inspirované učení apoštolů, které bylo zpočátku předáváno ústně a nyní je uchováno v Novém zákoně.

2. *Ve společenství.* Dalším důkazem nového života je touha nově věřících být s Božím lidem a sdílet společné věci. Měli cit pro to, aby se oddělili ze světa pro Boha a měli společné zájmy jako ostatní křesťané.

3. *V lámání chleba.* Toto vyjádření v Novém zákoně znamená večeři Páně a také společné jídlo. Význam v konkrétním případě je třeba určit ze souvislosti celého úseku. Zde se jasně vztahuje na večeři Páně, protože by nebylo důležité zmiňovat, že vytrvale společně jedli. Ze Sk 20,7 se dozvídáme, že praxí prvotních křesťanů bylo lámat chléb první den v týdnu. V době prvotní církve se spolu s večeří Páně slavil svátek lásky jako vyjádření vzájemné lásky mezi svatými. Časem se však tato slavnost začala zneužívat, a tak „agapé“ neboli svátek lásky pak ustal.

4. *V modlitbách.* To byla čtvrtá hlavní praxe prvotní církve a vyjadřovala úplnou závislost na Pánu v souvislosti s uctíváním, vedením, ochranou a službou.

2,43 Lidé prožívali bázeň plnou úcty. Ohromná moc Ducha svatého byla tak zřejmá, že se v srdci uklidnili a podřídili. Jejich duše naplnil údiv, když viděli apoštoly, jak konali mnohé divy a znamení. Divy byly zázraky, které vyvolávaly úžas a ohromení. Znamení byly zázraky, jejichž cílem bylo sdělit poučení. Zázrak mohl být jak *divem*, tak *znamením*.

2,44–45 Věřící se vytrvale společně scházeli a ve všech věcech měli vzájemnou důvěru. Boží láska byla v jejich srdcích rozšířena tak mocně, že se na své materiální vlastnictví nedívali jako na něco svého (4,32). Kdykoliv nastala ve společenství opravdová potřeba,

prodali osobní majetek a výtěžek rozdělili. Panovala zde tedy rovnost.

Mezi těmi, kdo uvěřili, se projevovala jednota srdce a zájmu, ve které bylo přirozené sobectví padlého stavu pohlceno plností lásky pramenící z vnímání Boží lásky. Žili spolu takovým způsobem, že měli vše společné. Ne na základě nějakého zákona nebo vnějších omezení, které by všechno pokrývaly, ale uvědomovali si, čím vším jsou pro Krista a čím je Kristus pro každého z nich. V něm byli obohaceni požehnáním, o které nemohli žádným způsobem přijít, ale čím více jím sloužili, tím více získávali, „prodávali svá zboží a majetek a vše dělili, jak kdo potřeboval“.¹¹

Mnozí dnes říkají, že tuto praxi prvotních věřících není třeba následovat. Stejně tak by mohl někdo říct, že není třeba, abychom milovali své bližní jako sebe. Toto rozdělování veškerého majetku a osobního jmění bylo nevyhnutelným ovocem života naplněného Duchem svatým. Kdosi řekl: „Skutečný křesťan nedokáže mít příliš mnoho, když druzí mají příliš málo.“

2,46 Tento verš ukazuje dopad Letnic na náboženský a rodinný život.

Co se týká *náboženského života*, musíme mít na paměti, že tito první obrácení lidé byli židovského původu. Církev sice již existovala, ale pouta židovského chrámu nepadla okamžitě. Proces odhození umrlčího oděvu judaismu pokračoval během celého období Skutků. A tak věřící dále navštěvovali pobožnosti v chrámě,¹² kde slyšeli čtení a výklad Starého zákona. Navíc se samozřejmě setkávali po domácnostech, aby konali to, co vyjmenovává 42. verš.

Co se týká jejich *života doma*, čteme, že lámali chléb a přijímali pokrm s veselím a prostotou srdce. Zdá se být jasné, že lámání chleba zde znamená běžné jídlo. Radost ze spasení přetékala do každodenního života, čímž bylo i to světské pozláceno září slávy.

2,47 Život se stal hymnem chvály a žalmem díkyvdání za ty, kdo byli vysvobozeni z moci temnoty a přeneseni do království milovaného Božího Syna.

Na začátku byli věřící oblíbeni u všech lidí. Ale to nezůstalo na dlouho. Přirozenost

křesťanské víry je taková, že nevyhnutelně vyvolává nenávist a opozici lidského srdce. Spasitel varoval své učedníky, aby si dávali pozor na oblíbenost (L 6,26) a slíbil jim pronásledování a soužení (Mt 10,22–23). Tato obliba byla tedy dočasná a brzy se změnila v neustávající nepřátelství.

A Pán k jejich společenství denně přidával ty, kteří byli zachraňováni. Křesťanské společenství každodenně rostlo díky novým obrácením. Na těch, kdo slyšeli evangelium, bylo, aby přijali Ježíše Krista konkrétním činem vůle. Jestliže Pán někoho vyvolá a přidá k církvi, nevyklučuje tím lidskou zodpovědnost.

V této kapitole máme tedy zprávu o vylití Ducha svatého, Petřův památný proslov ke shromážděným Židům, obrácení velkého zástupu a krátký popis života mezi prvotními věřícími. Tehdejší situaci vynikajícím způsobem rekapituluje *Encyclopaedia Britannica*, 13. vydání, v článku „Církevní dějiny“:

Nejpozoruhodnější skutečností v životě prvotních křesťanů bylo jejich živé vědomí toho, že jsou povolání a oddělení Boží lid. V jejich myšlení byla křesťanská církev institucí Boží, nikoli lidskou. Byla založena a ovládána Bohem, dokonce i svět byl stvořen kvůli ní. Tento koncept... ovládal celý život prvotních křesťanů, jak soukromý, tak společenský. Považovali se za oddělené od zbytku světa a navzájem byli spojeni zvláštními pouty. Jejich občanství bylo v nebi, ne na zemi, snažili se řídit zásadami a zákony shůry. Okolní svět byl jen dočasný a jejich opravdový život byl v budoucnosti. Kristus se měl brzy vrátit a zaměstnání, práce a požitky tohoto světa znamenaly velmi málo... V každodenním životě křesťanů byl přítomen Duch svatý a jeho ovocem byly křesťanské ctnosti. Výsledkem takové víry byl život charakteristický zvláštním nadšením a inspirací. Všední zkušenosti neprožívali jako obyčejní lidé, ale spíše jako lidé, kteří byli povzneseni sami nad sebe a přeneseni do vyšší dimenze.

Už jen přečíst si tento článek znamená si do jisté míry uvědomit, jak daleko se církev odklonila od své původní vitality a solidarity!

Exkurz: Domácí církve a paracírkevní organizace

Jelikož první výskyt slova *církev* (ř. *ekklésia*) ve Skutcích nalézáme zde¹³ (2,47), pozastavíme se, abychom se zaměřili na stěžejní význam církve v myšlení prvotních křesťanů.

Církev byla v knize Skutků a ve zbytku Nového zákona tím, co často nazýváme domácími církví. Prvotní křesťané se setkávali doma spíše než ve zvláštních církevních budovách. Dalo by se říct, že náboženství se vytratilo z posvátných míst a soustředilo se tam, kde běžně žijeme, do domácnosti. Unger říká, že domovy sloužily jako místa křesťanských shromáždění po dvě staletí.¹⁴

Snadno si dokážeme představit, že využití soukromých domů bylo vynuceno spíše ekonomickou nezbytností, než že by pocházelo z nějakého duchovního popudu. Dnes jsme si natolik zvykli na kostely a kaple, že si myslíme, že se jedná o Boží ideál.

Je však padný důvod věřit, že věřící prvního století mohli být moudřejší, než jsme my.

Zprv je v rozporu s křesťanskou vírou a důrazem lásky utrácet miliony za luxusní budovy, když po celém světě jsou tak naléhavé potřeby. V této souvislosti E. Stanley Jones napsal:

Díval jsem se v římské katedrále na Jezulátko, dítě Krista, obtížené drahými šperky. Potom jsem vyšel ven, podíval se na hladové děti a říkal jsem si, jestli by se Kristus při pohledu na takový hlad těšil ze svých šperků. A utkvěla ve mně myšlenka, že pokud ano, pak bych se již nemohl těšit z Kristovy myšlenky. Jezulátko ověšené klenoty a hladové děti jsou symbolem toho, co jsme udělali, když jsme Krista ohradili vznešenými katedrálami a nákladnými kostely, přitom jsme bez povšimnutí prošli kolem zla lidské společnosti a Kristus zůstává hladový v nezaměstnaných a vyžděných.¹⁵

Nejen, že to je nelidské; je také nehospodárné utrácet peníze za nákladné budovy, které nevyužíváme více než tři, čtyři nebo pět hodin týdně. Jak jsme mohli dopustit, že jsme se nechali vehnat do tohoto nesmyslné

snícího světa, když chceme utratit tak mnoho, abychom získali zpět tak málo?

Naše moderní stavební programy jsou jednou z největších překážek k rozmachu církve. Vysoké platby za vklady a úroky způsobily, že se církevní vůdci staví proti jakémukoliv úsilí spojenému se zakládáním nových sborů. Jakákoli ztráta členů by ohrozila příjem potřebný k zaplacení budov a jejich údržby. Nenarozená generace bude zatížená dluhy a jakákoli naděje na reprodukci církve se udusí.

Častokrát se vedou spory o tom, že je třeba, abychom měli působivé budovy, abychom pro svá shromáždění získali lidi mimo církev. Kromě toho, že se jedná o tělesné smýšlení, zcela se tím přehlíží novozákonní vzor. Setkání prvotní církve byla především pro věřící. Křesťané se shromažďovali k učení apoštolů, společenství, lámání chleba a modlitbám (Sk 2,42). Neevangelizovali tak, že by zvali lidi na nedělní setkání, ale svědčili těm, se kterými přišli během týdne do kontaktu. Když se lidé obrátili, přivedli je do srdečného společenství domácího sboru, aby získali posilu a povzbuzení.

Někdy je obtížné přimět lidi, aby navštěvovali pobožnosti v důstojných kostelech. Mají silný odpor k formalismu. Vládne také strach, že po nich budou chtít peníze. Běžná námitka zní: „Jediné, co církev chce, jsou peníze.“ A přece jsou mnozí z těchto lidí ochotni navštívit diskusní biblické kurzy v domácnosti. Zde nemusí dbát na svůj styl a mohou si užívat neformální, laické atmosféry.

Domácí církev je ideální pro každou kulturu a každou zemi. Kdybychom se podívali na celý svět, viděli bychom, že církev se více setkává po domácnostech než někde jinde.

V kontrastu k existenci dnešních katedrál, kostelů a kaplí – a stejně tak k velkému počtu vysoce organizovaných denominací, misijních rad a *paracírkevních* organizací – apoštolové v knize Skutků nepodnikali žádné kroky k tomu, aby vytvořili organizaci jakéhokoliv druhu, jejímž prostřednictvím by konali Pánovo dílo. Místní církev byla Boží jednotkou na zemi k šíření víry a učedníci byli spokojeni, když pracovali v jejím rámci.

V posledních letech dochází uvnitř křesťanstva k organizační explozi takového rozsa-

hu, že to v člověku vyvolává závrať. Jakmile někdo z věřících dostane nápad, jak šířit Kristovu věc, vytvoří novou misijní radu, firmu nebo instituci!

V důsledku toho se potom stává, že schopní učitelé a kazatelé jsou odvoláváni ze své prvořadě služby, aby se stali pracovníky v administrativě. Pokud by všichni pracovníci misijních rad sloužili na misijním poli, značně by se tím redukovala potřeba personálu.

Dalším důsledkem bujení organizací je to, že je potřeba mnoho peněz na režii, a to odčerpává prostředky na přímé šíření evangelia. Většina peněz věnovaných mnoha křesťanským organizacím slouží na výdaje spojené s provozem organizace, víc než na hlavní účel, ke kterému byly určeny.

Organizace často brání naplnění velkého poslání. Ježíš řekl svým učedníkům, aby učili všechny věci, které přikázal. Mnozí z těch, kdo pracují v křesťanských organizacích, zjistí, že nesmí učit celou Boží pravdu. V obavě, aby se neodcizili příznivcům, od kterých očekávají finanční podporu, nesmí učit určitá kontroverzní témata.

Rostoucí počet křesťanských institucí příliš často vyústil v dělení na frakce, závist a rivalitu, což napáchalo mnoho škod při svědectví o Kristu.

Podívejte se na množství křesťanských organizací doma i v zahraničí, které se svou činností navzájem překrývají. Konkuruje si kvůli omezeným lidským i finančním zdrojům. A vezměte v úvahu, kolik těchto organizací vděčí za svůj původ čistě lidské soupeřivosti, i když veřejná prohlášení obvykle mluví o Boží vůli (Daily Notes, Scripture Union).

Je také pravda, že organizace mají tendenci se udržet ještě dlouho poté, co přežily svou užitečnost. Mlýny administrativy melou dále, i když se vize zakladatelů vytratila a sláva dynamického hnutí pomínula. Byla to duchovní moudrost, ne primitivní naivita, která uchránila prvotní křesťany od zakládání lidských organizací, které by pokračovaly v Pánově díle. G. H. Lang píše:

Jeden vnímavý pisatel, který srovnává práci apoštolů s běžnými současnými metodami

misionářů, řekl: „My zakládáme misie, apoštolové zakládali sbory.“ Rozdíl je velký a výrazný. Apoštolové zakládali sbory a nezakládali nic jiného, protože při pohledu ku předu nebylo nic jiného třeba a nic nemohlo být vhodnější. Všude, kde pracovali, vytvářeli z obrácených lidí místní shromáždění se staršími – vždy v množném čísle, nikdy jeden starší, viz Sk 14,23; 15,6; 20,17; Fp 1,1 – aby vedli, řídili a pásli; muže kvalifikované Pánem a rozpoznané svatými (1K 16,15; 1Te 5,12–13; 1Tm 5,17–19), a s diakony, ustanovenými shromážděním (Sk 6,1–6; Fp 1,1) – zde na rozdíl od starších – aby se starali o několik málo, zato však velmi důležitých, časných záležitostí, především v oblasti rozdělování sborových prostředků a zdrojů... Jediné, co (apoštolové) udělali ve smyslu organizace, bylo to, že shromažďovali učedníky do takovýchto sborů. Žádná jiná organizace než místní sbor se v Novém zákoně neobjevuje a nenacházíme ani zárodek něčeho takového.¹⁶

Prvotním křesťanům a jejich apoštolským vůdcům byl sbor duchovně ustanovenou jednotkou na zemi, skrze kterou Bůh jednal, a *jedinou* jednotkou, které zaslíbil stálé trvání, byla *církev*.

†

E. Uzdravení chromého muže a Petrova obžaloba Izraele (3,1–26)

3,1 Byly tři hodiny odpoledne, když Petr a Jan vystupovali společně do chrámu v Jeruzalémě. Jak je uvedeno výše, prvotní židovští křesťané navštěvovali chrámové bohoslužby ještě i nějaký čas poté, co vznikla církev. Jednalo se o období adaptace a přechodu, přičemž rozchod s judaismem nenastal okamžitě. Dnes by takové jednání nebylo ospravedlnitelné, protože máme celé zjevení v Novém zákoně, kde je nám řečeno: „Vycházejme k němu ven za tábor, nesouce jeho potupu“ (Žd 13,13). Viz také 2K 6,17–18.

3,2 Když se přiblížili k chrámu, uviděli muže, kteří nesli postiženého žebráka na jeho obvyklé místo ke dveřím chrámu, kterým se říkalo „Krásné“. Beznadějný stav tohoto člověka chromého od narození kontrastuje s nádhernou architekturou chrámu. Přípo-

míná nám chudobu a netečnost, která spočívá v samotných stínech ohromných katedrál a v neschopnosti mocných církevních systémů pomoci těm, kdo jsou tělesně a duchovně zmraženi.

3,3 Chromý muž se očividně vzdal jakékoliv naděje, že bude někdy uzdraven, proto se spokojil s prosbou o almužnu.

3,4 Petr se na něho neřval jako na beznadějnou trosku, ale viděl jej jako někoho, na kom může být zjevena ohromná Boží moc! „Pokud jsme vedeni Duchem, zaměříme svůj pohled na ty, komu chce Bůh žehnat, místo abychom stříleli slepé patrony do vzduchu.“ (Zdroj neuveden.)

Petr nechtěl příkazem „pohled’ na nás“ upoutat pozornost veřejnosti na sebe a na Jana, ale šlo pouze o to, aby ho chromý člověk pozorně poslouchal.

3,5–6 Ten se na ně pozorně podíval, aniž by očekával něco víc než finanční pomoc. Pak uslyšel slova, která pro něj znamenala jednak zklamání a jednak vzrušení. Jako almužnu neměl Petr nic, co by mohl nabídnout. Měl však něco lepšího. Mocí Ježíše Krista z Nazaretu chromému přikázal, aby vstal a chodil. Jeden vtipný starý kazatel řekl: „Postižený žebrák žádal o *almužnu*, a dostal *nohy*.“

Říká se, že Tomáš Akvinský navštívil papeže ve chvíli, kdy se u něho počítala velká suma peněz. Papež se chlubil: „Už není třeba, abychom jako Petr říkali: ‚Stříbro a zlato nemám!‘“ Akvinský odpověděl: „Nemůžete ani jako Petr říct: ‚Vstaň a chod!‘“

3,7 Když Petr pomohl muži na nohy, do jeho dosud bezvládných nohou a kloubů proudila síla. Tento text opět připomíná, že v duchovním životě se překvapivě mísí Boží a lidské. Petr pomohl muži na nohy a nato ho Bůh uzdravil. Je na nás, abychom udělali, co můžeme, potom Bůh udělá, co nemůžeme.

3,8 Zázrak uzdravení nastal okamžitě, ne pozvolna. Všimněte si, jak zde Boží Duch kupí slova popisující pohyb: postavil se, vyskakoval a chodil... vešel, chodil, skákal.

Když si vzpomene na pomalý, namáhavý proces, jak se batolata učí chodit, uvědomíme si, jak bylo pro tohoto muže úžasné, že poprvé v životě hned chodil a skákal.

Tento zázrak vykonaný ve jménu Ježíše byl pro izraelský lid dalším svěděním, že ten, kterého ukřižovali, je živý a chce se stát jejich Uzdravovatelem a Spasitelem.

3,9–10 Vzhledem k tomu, že žebrák každý den ležel u dveří chrámu, byl dobře známý. Když byl teď uzdraven, všichni se o zázraku dozvěděli. Lidé nemohli popřít, že se stal mocný zázrak, ale jaký to všechno mělo význam?

3,11 Uzdravený muž se držel Petra a Jana jako svých lékařů a mezitím se všechen lid seběhl do části chrámové oblasti, která se nazývá Šalomounovo sloupoví. Jejich úžas a úděs Petrovi poskytly příležitost, aby jim začal kázat.

3,12 Petr nejprve odvedl jejich pozornost od uzdraveného člověka a od apoštolů, protože oni nebyli zdrojem vysvětlení toho zázraku.

3,13–16 Rychle je přivádí k Původci zázraku. Byl to Ježíš, ten, kterého zavrhl, zapřeli a zabili. Bůh ho vzkřísil z mrtvých a oslavil jej v nebi. Na základě víry v něj byl tento člověk právě uzdraven ze své bezmoci.

Petrova svatá smělost, s jakou obviňuje izraelský lid, je pozoruhodná. Jeho obvinění proti nim byla následující:

1. Vydali Ježíše (pohanskému soudu).
2. Zapřeli jej v přítomnosti Piláta, když usiloval o jeho osvobození.
3. Svatého a Spravedlivého se zřekli a vyžádali si propuštění vraha (Barabáše).
4. Zabili Knížete (nebo Původce) života.

V kontrastu s tím si všimněte, jak Bůh jednal s Ježíšem:

1. Vzkřísil jej z mrtvých (v. 15).
2. Oslavil svého služebníka Ježíše – ne svého Syna, jak uvádí BKR (v. 13).

Nakonec si všimněte důrazu na víru v Krista, když vysvětluje zázrak uzdravení (v. 16). V tomto verši, jako i jinde, jméno představuje osobu. Tedy víra v jeho jméno znamená víru v Krista.

3,17 Tento verš zachycuje výraznou změnu Petrova tónu. Poté, co Izraelce obvinil ze smrti Pána Ježíše, přistupuje k nim jako ke svým židovským bratrům. Taktně připouští, že to udělali z nevědomosti, a vyzývá je k pokání a k obrácení.

Může se zdát, že Petr si téměř protiřečí, když říká, že Židé ukřižovali Pána Ježíše v nevědomosti. Nepřišel snad s plným osvědčením, že je Mesiáš? Nevykonal v jejich středu úžasné zázraky? Nerozpuřil je svým tvrzením, že je roven Bohu? Ano, toto všechno je pravda. A přece byli neteční ke skutečnosti, že Ježíš Kristus byl vtělený Bůh. Očekávali, že Mesiáš, který přijde, nebude nízkého původu, ale spíše bude mocný vojenský vysvoboditel. Dívali se na Ježíše jako na podvodníka.

Nevěděli, že byl opravdu Boží Syn. Pravděpodobně se domnívali, že jeho zabitím poslouží Bohu. Sám Spasitel řekl na kříži: „Nevědí, co činí“ (L 23, 34), a Pavel později napsal: „... tu [moudrost] nikdo z vládců tohoto věku nepoznal. Neboť kdyby [ji] poznali, nebyli by ukřižovali Pána slávy“ (1K 2,8).

Toto vše se stalo, aby izraelští muži byli ujištěni, že jejich hřích, jakkoli veliký, byl stále předmětem odpuštějící Boží milosti.

3,18 Petr jejich hřích neomlouvá, ale ukazuje, že Bůh vše řídil, aby dosáhl svého záměru. Starozákonní proroci prorokovali, že Mesiáš má trpět. To utrpení mu způsobilo židovský národ. Ale nyní se jim sám Mesiáš nabídl jako Pán a Spasitel. Skrze něho mohou přijmout odpuštění svých hříchů.

3,19 Lidé Izraele měli činit pokání a obrátit se. Když to udělají, jejich hříchy budou vymazány, aby mohly nastat časy odpočinutí.

Je třeba pamatovat, že toto poselství je adresováno izraelským mužům (v. 12). Je tím zdůrazněno, že národní pokání musí předcházet národnímu obnovení a požehnání. Časy odpočinutí... od Pánovy tváře odkazuje na požehnání Kristova budoucího království na zemi, jak o tom píše následující verš.

3,20 Poté, co Izrael bude činit pokání, Bůh pošle Mesiáše Ježíše. Jak již bylo zmíněno výše, toto tvrzení odkazuje na druhý příchod Krista, kdy ustanoví svou tisíciletou vládu na zemi.

3,21 V tomto bodě vzniká nevyhnutelně otázka: „Kdyby Izrael učinil pokání, když Petr mluvil, vrátil by se Pán Ježíš na zem?“ Velcí a zbožní muži se v této otázce různí. Někteří tvrdí, že by se vrátil. Říkají, že jinak by toto zaslíbení nebylo upřímné. Jiní berou

tento oddíl jako proroctví ukazující na pořadí událostí, které nastanou. Tato otázka je čistě hypotetická. Skutečností je, že Izrael pokání nečinil a Pán Ježíš se nevrátil.

Z 21. verše je jasné, že Bůh věděl předem, že izraelský národ Krista odmítne, a že před jeho druhým příchodem nastane současný věk milosti. Nebe musí přijmout Krista až do časů obnovy všech věcí. Časy obnovy všech věcí poukazují do budoucna na tisícileté království. Nenaznačují univerzální spasení, jak někteří tvrdí; takové učení je Bibli cizí. Spíše poukazují na dobu, kdy stvoření bude vysvobozeno ze svého otroctví zkázy a Kristus bude vládnout ve spravedlnosti jako král nad celou zemí.

Tyto časy obnovy předpověděli proroci v době Starého zákona.

Někteří používají 21. verš ve snaze vyvrátit vytržení před soužením. Argumentuje se tím, že nebe musí přijmout Ježíše až do začátku milénia, tedy nemůže přijít dříve, aby vzal církve domů do nebe. Na to je zřejmá odpověď, že Petr zde mluví k izraelským mužům (v. 12). Rozebírá Boží jednání s Izraelem jakožto národem. *Co se týká izraelského národa*, Pán Ježíš zůstane v nebi až do chvíle, kdy přijde vládnout na konci soužení. Ale jednotliví Židé, kteří v něj uvěří během současného období církve, budou mít podíl spolu s věřícími pohany při vytržení církve. To může nastat v kterýkoliv okamžik. A také v tomto vytržení Pán neopouští nebe; půjdeme za ním do oblak.

3,22 Jako příklad starozákonního proroctví, které vidí Kristovu slavnou vládu, Petr cituje Dt 18,15.18–19. Tento oddíl ukazuje Pána Ježíše jako Božího Proroka ve zlatém věku Izraele, který oznamuje Boží vůli a zákon.

Když Mojžíš řekl: „Proroka vám vzbudí Pán, váš Bůh... jako mne,“ nemá na mysli podobnost charakteru nebo schopností, ale podobnost v tom, že byli oba *vzbuzeni Bohem*. „Vzbudí jej, jako vzbudil mě.“

3,23 Ti, kdo jej během Kristova království na zemi odmítnou slyšet a poslouchat, budou zcela zničeni. Samozřejmě ti, kdo jej dnes odmítnou, budou také trpět věčným odsouzením, ale primární myšlenka tohoto oddílu je v tom, že Kristus ještě bude vládnout želez-

nou holí a ti, kdo jej neposlouchají a bouří se proti němu, budou okamžitě zahlazeni.

3,24 Aby Petr ještě více zdůraznil, že časy obnovy byly často předmětem proroctví, dodává, že o těchto dnech mluvili všichni proroci od Samuela dále.

3,25 Petr nyní připomíná svým židovským posluchačům, že zaslíbení těchto časů požehnání bylo určeno jim jako synům proroků a potomkům Abrahama. Vždyť Bůh uzavřel smlouvu s Abrahamem, aby v jeho semeni požehnal všechny národy země. Všechna zaslíbení tisíciletého požehnání jsou soustředěna v semeni, tj. v Kristu. Měli by proto přijmout Pána Ježíše za Mesiáše.

3,26 Bůh svého Služebníka již vzbudil (3,13) a poslal jej nejprve k izraelskému národu. To mluví spíše o vtělení a životě Pána než o jeho vzkříšení. Kdyby jej přijali, odvrátil by každého z nich od jejich nepravostí.

V tomto kázání, které Petr přednesl izraelskému lidu, pozorujeme, že má na mysli spíše *království* než *církev*. Taktéž důraz je položen spíš na národ než na jednotlivce. Duch Boží zůstává nad Izraelem v dlouhotrvající milosti, úpěnlivě prosí za starodávný Boží lid, aby přijal oslaveného Pána Ježíše za Mesiáše, a tak urychlil návrat Kristova království na zemi. Ale Izrael nechce slyšet.

F. Pronásledování a růst církve (4,1–7,60)

4,1–4 Schylovalo se k prvním pronásledování nově narozené církve. Jak je obvyklé, vzešlo ze strany náboženských vůdců. Proti apoštolům povstali kněží, velitel chrámové stráže a saduceové.

Scroggie uvádí, že kněží reprezentují náboženskou netoleranci, velitel chrámu politické nepřátele a saduceové racionalistickou nevěru. Saduceové popírali učení o vzkříšení. To je přivedlo do otevřeného sporu s apoštoly, jelikož vzkříšení bylo hlavní myšlenkou apoštolského kázání! Spurgeon vidí paralelu:

Saduceové, jak víte, představovali tolerantní školu, liberály, pokročilé myslitele, lidi, kteří zastávali moderní názory tehdejší doby. Pokud chcete hořký výsměch, úderný sarkasmus, kruté činy, svěčují vás těmito ze srdce liberálním džentlmenům. Jsou liberál-

ní vůči všem, s výjimkou těch, kdo zastávají pravdu; vůči nim mají v zásobě soustředěnou hořkost, která dalece překonává pelyněk a žluč. Jsou natolik liberální ke svým bratrům bludařům, že jim už nezůstává žádná tolerance k evangelikálům.¹⁷

Tyto vůdce štvála skutečnost, že apoštolové učili lid. Měli dojem, že vyučování bylo výhradně jejich privilegium. Dále je také rozhněvalo prohlášení o Ježíši a vzkříšení z mrtvých. Pokud Ježíš vstal z mrtvých, pak byli saduceové zdiskreditováni.

Ve 2. verši je důležité vyjádření o vzkříšení z mrtvých, protože vyvrací populární myšlenku o všeobecném vzkříšení na konci světa. Tento oddíl a další hovoří o vzkříšení z (*prostředí*) mrtvých (lidí). Jinými slovy, někteří budou vzkříšeni, zatímco jiní (nevěřící) zůstanou v hrobě až do pozdější doby.

Vůdcové se rozhodli, že do dalšího dne podrobí apoštoly určitému druhu domácího vězení, jelikož už bylo pozdě. (Zázrak uzdravení z 3. kapitoly se stal okolo třetí hodiny odpoledne.)

Navzdory oficiálnímu nepřátelství se mnozí lidé obrátili k Pánu. Je zde uvedeno, že ke společenství křesťanů se přidalo okolo pěti tisíc mužů (ř. *andres*). Komentátoři nejsou zajedno v tom, zda sem patří i tři tisíce spasených o Letnicích. V tomto počtu nejsou zahrnuty ženy a děti.

4,5–6 Příští den zasedla náboženská rada známá jako synedrium. Tento soudní dvůr usiloval o ukončení těchto veřejných nepřijemností. Podařilo se mu však pouze poskytnout apoštolům další příležitost ke svědectví o Kristu!

Spolu s vůdci, staršími a zákoníky byli:

1. Velekněz Annáš, před kterého byl předtím předveden Pán. Veleknězem býval dříve, ale nejspíš mu ze zdvořilosti dovolili, aby si tento titul ponechal.

2. Kaifáš, Annášův zeť, který předsedal procesu s Pánem.

3. Jan a Alexandr, o kterých nic jiného nevíme.

4. Všichni z velekněžské rodiny nejvyššího kněze, muži z velekněžského potomstva.

4,7 Proces začal dotazem na apoštoly, jakou mocí nebo v jakém jménu ten zázrak

udělali. Petr vystoupil kupředu, aby pronesl v pořadí už třetí veřejné vyznání Krista v Jeruzalémě. Byla to nedocenitelná příležitost kázat evangelium náboženské elitě a on se jí chopil horlivě a nebojácně.

4,8–12 Nejprve jim připomíná, že jejich nespokojenost pramení z toho, že apoštolové vykonali dobrý skutek... na nemocném člověku. Petr to sice neřekl, ale uzdravený muž žebral u chrámové brány a tito vladaři jej nebyli schopni uzdravit. Pak apoštol udeřil jako blesk, když oznámil, že tento muž byl uzdraven ve jménu Ježíše..., kterého oni ukřižovali. Bůh probudil Ježíše z mrtvých a v jeho moci se stal tento zázrak. Židé neměli pro Ježíše ve svém stavebním plánu místo, proto jej odmítli a ukřižovali. Ale Bůh jej vzkřísil z mrtvých a vyvýšil v nebi. Zavržený kámen se tedy stal kamenem úhelným, nepostradatelným, tím, který završuje stavbu. A on je nepostradatelný. Mimo něj není spasení. On je ten jediný Spasitel. Pod nebem nebylo lidem dáno jiné jméno ke spasení, a je to výhradně toto jméno, ve kterém můžeme být spaseni.

Když čteme verše 8–12, připomeňme si, že tato slova vyslovil stejný člověk, který Pána třikrát zapřel s přísaháním a zaklínáním se.

4,13 Suché, formální náboženství nikdy netoleruje nadšenou, živou evangelizaci, která přináší výsledky v srdcích a životech. Jeho vůdce uvádí do rozpaků, když vidí neučené a prosté lidi, kteří mají vliv na veřejnost, zatímco oni se vši svou moudrostí „selhávají ve snaze povznést se nad tělo a krev“.

Nový zákon nikde nerozlišuje mezi „duchovními“ a „laiky“. Toto rozlišování je relikv přinesený z katolicismu. Jan Hus v Čechách bojoval a zemřel za učení o všeobecném kněžství věřících. Do dnešního dne je husitským symbolem kalich stojící na otevřené Bibli. Právě tato pravda o královském kněžstvu a o tom, že každý věřící je Ježíšův svědek, byla hnací silou prvotní církve. Bez pomoci jakéhokoliv moderního vybavení, dopravy, nebo překladů a zveřejňování tištěného slova, otrásl evangelium Boží milosti celou říší, až byli svatí dokonce i v cisařově domácnosti. Bůh nás volá zpět k prvotnímu křesťanství.¹⁸

Synedrium bylo zasaženo Petrovou a Janovou odvahou. Rádi by je považovali za

nevzdělané a neznalé rybáře z Galileje. Ale na tom, jak se ovládali, jaká moc čišela z jejich životů, jak se nebáli, bylo něco, co připomínalo Ježíše, když ho soudili. Odvahu apoštolů připisovali skutečnosti, že bývali dříve s Ježíšem, ale skutečné vysvětlení spočívalo v tom, že *nyní* byli naplněni Duchem svatým.

4,14–18 Bylo jim trapné mít dále uzdraveného mrzáka v soudní síni. Nikdo se nesnažil vyvrátit, že se stal zázrak.

J. H. Jowett píše:

Lidé s vámi mohou snadno soupeřit v zálučné argumentaci. V intelektuálním sporu vás mohou snadno porazit. Ale argument vykoupeného života je nenapadnutelný. „Když před sebou viděli uzdraveného člověka, nemohli proti tomu nic říct.“¹⁹

Na chvíli poslali Petra a Jana z místnosti ven, aby mohli probrat svou strategii. Jejich dilema spočívalo v tom, že nemohli potrestat apoštolů za dobrý skutek; zároveň pokud tyto fanatiky nezastaví, jejich vlastnímu náboženství hrozí odchod členů. Proto se rozhodli zakázat Petrovi s Janem mluvit před lidmi o Ježíši jak v soukromých rozhovorech, tak veřejně kázat.

4,19–20 Petr a Jan nemohli s takovými omezeními souhlasit. Byli oddaní a zodpovědní především vůči Bohu, ne lidem. Pokud by byli čestní, museli by to vůdcové uznat. Apoštolové byli svědky Kristova vzkříšení a nanebevstoupení. Naslouchali jeho učení každý den. Nesli odpovědnost za to, že budou šířit svědectví o svém Pánu a Spasiteli, Ježíši Kristu.

4,21–22 Slabé postavení vrchnosti je vidět na tom, že nemohli apoštolů potrestat. Všichni lidé věděli, že se stal zázrak milosrdenství. Uzdravený muž, kterému bylo přes čtyřicet, byl dobře známý, protože jeho smutnou situaci měli lidé dlouhou dobu na očích. Proto jedině, co synedrium mohlo udělat, bylo obviněné apoštolů dále zadržovat, a pak je propustit.

4,23 S instinktem znovuzrozených Božích synů šli apoštolové ihned po svém propuštění přímo mezi ostatní věřící. Hledali a našli společenství s „shromážděným stádem plným očekávání, jehož jediným zločinem byl Kristus.“ V každé době je jednou ze zkoušek křes-

ťanova charakteru to, kde nalezneme společenství a kamarádství.

4,24–26 Jakmile svatí uslyšeli, co se stalo, volali v modlitbě k Pánu. Když oslovují Boha jako „absolutního Vládce“, slovem, které je v Novém zákoně užito pouze v L 2,29 a Zj 6,10, chválí jej nejprve jako Stvořitele všech věcí (a tedy nadřazeného nad vším stvořením, které nyní stálo proti pravdě). Dále převzali slova ze Ž 2, která David pronesl v Duchu svatém ve spojení s protivenstvím vládní moci vůči Kristu. Ve skutečnosti tento žalm mluví o době, kdy Kristus přijde, aby nastolil své království, a kdy se králové a vládcí pokusí tento záměr zhatit. Prvotní křesťané si však uvědomovali, že v jejich dnech byla situace obdobná, proto aplikovali tato slova na okolnosti, ve kterých stáli. Jak někdo řekl, prokázali opravdové duchovní smýšlení, když slova Písma vetkali do svých modliteb.

4,27–28 Následuje aplikace citátu z Žalmů. Právě zde v Jeruzalémě se Římané a Židé spojili proti *Božímu* Služebníku²⁰ Ježíšovi. Herodes reprezentoval Židy, Pilát jednal za pohany. Ale na konci 28. verše je překvapení. Čekali bychom, že se tyto vládcí spolu shromáždili, aby udělali něco, co naplánovala jejich převrácená srdce. Místo toho je řečeno, že se shromáždili, aby udělali něco, co předem určila *Boží* ruka a úradek. Matheson vysvětluje:

Jde o to, že jejich úsilí oponovat Boží vůli se ukázalo jako manévr vzájemného spojení... Setkali se na válečné poradě proti Kristu; nevědomky podepsali dohodu na podporu Kristovy slávy... Náš Bůh netiší bouře, které povstávají proti němu, ale využívá je a jedná skrze ně.²¹

4,29–30 Když křesťané vyjádřili svou důvěru v Boží svrchovanou moc, vyslovili tři konkrétní prosby.

1. Pohled na jejich hrozby. Netroufali si Bohu nařizovat, jak má tyto zločince potrestat, ale jednoduše mu záležitost předložili.

2. Dej svým služebníkům se vši smělostí mluvit tvé slovo... Vlastní bezpečnost nebyla důležitá. Nebojácnost v kázání slova byla naprosto nadřazená.

3. Vztahuj svou ruku k uzdravování. První hlásání evangelia Bůh dosvědčoval znamením a divy konanými ve jménu Ježíše. Zde po Bohu chtějí, aby tímto způsobem dále potvrzoval službu apoštolů.

4,31 Když se pomodlili, zatřásl se místo – fyzické vyjádření duchovní moci, která byla přítomna. Všichni byli naplněni Duchem svatým, což ukazuje jejich poslušnost Pánu, chození ve světle a podřízenosti vůči němu. Dále směle mluvili Boží slovo, což byla jasná odpověď na jejich modlitbu ve 29. verši.

V knize Skutků je několik okamžiků, kde je řečeno, že lidé byli naplněni nebo plni Ducha svatého. Všimněte si záměrů nebo výsledků:

1. Pro mluvení (2,4; 4,8 a zde)
2. Pro službu (6,3)
3. Pro pastýřskou péči (11,24)
4. Pro kárání (13,9)
5. Pro umírání (7,55)

4,32–35 Když srdce zahoří láskou ke Kristu, jsou také zapálena vzájemnou láskou. Tato láska se projevuje dáváním. Prvotní věřící tedy vyjadřovali realitu svého společného života v Kristu tím, že věci vlastnili společně. Neprosazovali sobecky vlastní zájmy, ale na svůj majetek se dívali jako na něco, co patří celému společenství. Kdykoliv vznikla potřeba, prodávali pozemky nebo domy a výtěžek přinášeli apoštolům, aby jej rozdělili. Je důležité vidět, že rozdělovali majetek, kdykoliv vznikla potřeba, ne že vše nějak najednou rozdělili.

F. W. Grant vysvětluje:

Nejednalo se o obecné zřeknutí se osobních nároků, ale o lásku, která se neuzavírala před potřebami druhých. Instinkt srdce jim dával poznat, že jejich pravé bohatství spočívá v místě, do kterého vstal Kristus z mrtvých.²²

Poněkud sarkastická, ale naneštěstí příliš často pravdivá, je moderní paralela F. E. Marshe:

Někdo srovnal prvotní církve a dnešní křesťanství takto: „Není to moc slavné pomyšlení, že kdyby evangelista Lukáš nepopisoval prvotní křesťanství, ale to moderní, musel by změnit slovník Skutků 4,32–35 možná takto: „... A zástup těch, kteří se přihlásili ke křesťanství, byl tvrdého srdce a kamenných duší,

a každý říkal, že všechny věci, které vlastní, patří jemu samému: a měli všechny věci, které byly podle módy. S velkou mocí svědčili o zálibách tohoto světa a bylo mezi nimi velké sobectví. Byli mezi nimi mnozí, kdo postrádali lásku, protože kdokoliv vlastnil půdu, kupoval víc; někdy dávali k obecnému prospěchu jen malou část a jejich jména byla ohlašována v novinách a rozdělovalo se uznání každému, jak si kdo přál.²³

Se životy, které jsou zcela odevzdané Pánu, souvisí tajemná moc. Není proto náhodné, že v 33. verši čteme: A apoštolové vydávali s velikou mocí svědectví o zmrtvýchvstání Pána Ježíše a veliká milost byla na nich všech. Zdá se, že když Bůh najde lidi, kteří jsou ochotni odevzdat mu svůj majetek, že dá jejich svědectví pozoruhodnou přitažlivost a moc.

Mnozí argumentují, že toto dělení se o majetek bylo přechodnou fází života prvotní církve a nemělo být příkladem pro nás. Toto rozumování pouze odkrývá naši vlastní duchovní chudobu. Pokud bychom měli v srdcích moc Letnic, měli bychom také v životech ovoce Letnic.

Ryrie poukazuje:

Nejedná se o „křesťanský komunismus“. Prodej majetku byl zcela dobrovolný (v. 34). Právo na držení majetku nebylo zrušeno. Komunita neměla ve své moci peníze, pokud nebyly dobrovolně předány apoštolům. Nerozdělovalo se tak, aby všichni měli stejně, ale na základě potřeb. Nejedná se o komunistické principy. Jedná se o křesťanskou dobročinnost v tom nejlepším projevu.²⁴

Všimněte si dvou charakteristik „velikosti“ církve ve 33. verši – veliká moc a veliká milost. Vance Havner uvádí další čtyři znaky takto: velká bázeň (5,5.11); velké pronásledování (8,1); velká radost (8,8; 15,3); velké množství těch, kdo uvěřili (11,21).

4,36–37 Na tyto verše navazuje 5. kapitola. Barnabášova štědrost je podána jako pozoruhodný protiklad vůči Ananiášově pokrytectví. Jako levita, Joses... zvaný Barnabáš, by běžně neměl půdu. Podílem pro levity byl Hospodin. Nevíme, jak nebo proč získal půdu. Ale víme, že zákon lásky mocně působil v životě syna potěšení, takže prodal půdu a peníze položil k nohám apoštolů.

5,1–4 Když Bůh jedná v moci, Satan se snaží padělat, kazit a zápolit. Kde je však skutečná duchovní moc, tam budou svody a pokrytectví brzy odhaleny.

Ananiáš a Safira byli zřejmě dojati štědrostí Barnabáše a ostatních. Možná chtěli získat uznání od lidí za podobnou dobročinnost, a proto prodali své nemovitosti a část peněz dali apoštolům. Jejich hřích spočíval v tom, že tvrdili, že dali vše, i když dali pouze část. Nikdo je nežádal, aby prodali svůj majetek. Když ho prodali, nebyli povinni dát vše. *Předstírali* však naprosté zasvěcení, i když si něco nechali stranou. Petr obvinil Ananiáše z toho, že lhal Duchu svatému, a nejen lidem. Když lhal Duchu svatému, lhal Bohu, protože Duch svatý je Bůh.

5,5–6 V ten okamžik Ananiáš padl mrtvý a mladší muži jej odnesli pohřbít. Byl to vážný čin Boží trestající ruky v prvotní církvi. Nijak to neovlivnilo otázku Ananiášova spasení a jeho věčné jistoty. Spíš to byl případ, ve kterém Bůh ukázal nelibost vůči tomuto prvnímu výbuchu hříchu ve své církvi. „Jak uvádí jeden komentátor,“ cituje Richard Bewes, „buďto Ananiáš nebo Duch musí odejít. Taková byla dobřela rozžhavená čistota prvotního křesťanského společenství, takže podobná v něm nemohla existovat.“

5,7–11 Když se asi po třech hodinách ukázala Safira, Petr ji obvinil, že se spolčila se svým manželem a pokoušeli Pánova Ducha. Řekl jí o osudu jejího muže a předpověděl jí totéž. Okamžitě se zhroutila, zemřela, byla odnesena a pochována.

Petrova schopnost ohlásit soud nad tímto párem je příkladem zvláštní zázračné moci, která byla dána apoštolům. Možná se jednalo o naplnění Pánova zaslíbení: „Komu zadržíte hříchy, tomu jsou zadrženy“ (J 20,23). Dále je to možné vidět v Pavlově schopnosti vydat pohoršujícího křesťana Satanu ke zkáze těla (1K 5,5). Není důvod věřit, že tato moc pokračovala v poapoštolské době.

Snadno si dokážeme představit atmosféru bázně, která se rozšířila po církvi a mezi všemi, kdo slyšeli o těchto dvou úmrtích.

5,12–16 Po smrti Ananiáše a Safiry apoštolové dále konali zázraky, lidé se kolem nich

shromáždili v Šalomounově sloupoři. Vnímání Boží přítomnosti a moci bylo tak živé, že si lidé nedovolili se k nim lehkovážně připojit nebo povrchně vyznávat víru. A přece je obyčejní lidé velebili a mnozí uvěřili v Pána Ježíše. Vynášeli své nemocné na lůžkách a lehátkách na ulici, aby na některé z nich mohl dopadnout Petrův stín, když procházel. Každý viděl, že v životech apoštolů byla opravdovost a moc, takže apoštolové byli kanálem, skrze který Bůh žehnal druhým. Z okolí přicházeli nemocní a posedlí démony a všichni byli uzdravováni.

Ze Žd 2,4 je jasné, že tyto zázraky byly způsobem, jak Bůh dosvědčoval působení apoštolů. S dokončením Nového zákona v psané formě potřeba takových znamení do velké míry pominula. Co se týče moderních „uzdravovacích kampaní“, mělo by stačit konstatování, že *z těch, kteří byli přineseni k apoštolům*, byli uzdraveni všichni. To neplatí u tak zvaných uzdravovatelů víry.

5,17–20 Skutečné působení Ducha svatého vede vždycky na jedné straně k obracení a na druhé straně k hořkému nepřátelství. Tak tomu bylo i zde. Velekněz (pravděpodobně Kaifáš) a jeho saducejští přátelé byli nepřítelští, když tito fanatičtí Ježíšovi učedníci získávali mezi lidmi takový vliv. Bránili se všemu, co by ohrožovalo jejich výlučné postavení náboženských vůdců, a především opovrhovali kázáním o tělesném vzkříšení, které samozřejmě zcela popírali.

Neschopní vypořádat se s apoštoly jinak než silou, nechali je zatknout a uvěznit. Té noci Pánův anděl vyvedl apoštoly z vězení a řekl jim, aby se vrátili do chrámu a všem lidem hlásali ta slova života. Lukáš zaznamenává zázračný zásah anděla bez jakéhokoliv vyjádření překvapení nebo údivu. Jestli byli v šoku i samotní apoštolové, vyprávění nenaznačuje.

Anděl vhodně poukazoval na křesťanskou víru jako na tento život. Není to jen krédo nebo souhrn učení, ale *život* – vzkříšený život Pána Ježíše udílený všem, kdo mu důvěřují.

5,21 Za úsvitu apoštolové učili v chrámu. Mezitím se velekněz setkal na slavnostním konkláve s radou (synedriem) a senátem (všichni starší) a čekal, až budou zatčeni předvedeni.

5,22–25 Překvapení úředníci museli radě oznámit, že ve vězení je vše v pořádku – jen vězni jsou pryč! Dveře byly důkladně zamčené a stráže na svých místech, ale zadržovaní chyběli. Opravdu děsivá zpráva! „Jak to všechno skončí?“ uvažoval velitel chrámu a velekněz. „Kam až toto lidové hnutí zajde?“ Pak jejich dohadování přerušil posel, který oznamoval, že uprchlí vězni jsou zpět na svém původním místě v chrámě – a učí lid! Musíme obdivovat jejich odvahu a opětovné odhodlání prvotní církve trpět kvůli našemu přesvědčení, ať je to stálo cokoliv.

5,26 Úředníci přivedli apoštoly před radu bez použití násilí. Báli se lidí, že by je ukamenovali, kdyby na veřejnosti hrubě zasáhli proti Ježíšovým následovníkům, kteří měli u mnoha obyčejných lidí velkou úctu.

5,27–28 Velekněz se chopil role mluvčího. „Nepřikázali jsme vám výslovně, abyste neučili v tomto jménu?“ Záměrně se vyvaroval užití jména Pána Ježíše Krista. „Naplnili jste Jeruzalém svým učením.“ To byl neúmyslný kompliment efektivitě služby apoštolů. „Chcete na nás uvést krev toho člověka.“ Ale židovští vůdci to již udělali, když volali: „Jeho krev na nás a na naše děti“ (Mt 27,25).

5,29–32 Nedávno se apoštolové modlili za smélost k mluvení slova. Nyní s odvahou shůry trvali na tom, že musí poslouchat více Boha než lidi. Otevřeně prohlásili, že Ježíš byl probuzen Bohem, že Izrael jej zavraždil, když jej pověsil na dřevo, ale že jej Bůh vyvýšil po své pravici jako Knížete a Spasitele. Jako takový je ochoten dát Izraeli pokání a odpuštění hříchů. Jako poslední tah apoštolové přidávají, že jsou svědky těchto věcí, a také Duch svatý, kterého Bůh dal těm, kdo ho poslouchají tak, že uvěří v jeho Syna.

Slova „Bůh probudil Ježíše“ (v. 30) mohou odkazovat na jeho vtělení nebo vzkříšení. Pravděpodobný význam zde je, že jej Bůh skrze vtělení probudil, aby se stal Spasitelem.

5,33–37 Slova tohoto „živého svědomí“ doprovázelo hluboké usvědčení – tak hluboké, že židovští představitelé je chtěli zabít. V tento klíčový okamžik zasáhl Gamaliel. Byl to jeden z nejrespektovanějších izraelských rabínů a učitel Saula z Tarsu. Jeho rada nenaznačuje,

že by byl křesťan, nebo že by byl pro-křesťanský. Byla to prostě lidská moudrost.

Když byli apoštolové odvedeni z místnosti, nejprve synedriu připomněl, že jestliže toto hnutí není z Boha, brzy se zhroutí. Uvedl jim dva příklady tohoto principu: (1) Theudase, samozvaného vůdce s přibližně čtyřmi stovkami vzbouřenců, který byl zabit a jehož muži byli rozehnáni; (2) Judu Galilejského, dalšího fanatika, který mezi Židy podnítil neúspěšné povstání, ale také zahynul a jeho následovníci byli rozptýleni.

5,38–39 Jestliže toto křesťanské náboženství není z Boha, nejlepší reakcí je nechat je být, ono brzy samo pomine. Bojovat s ním by vyvolalo pouze jeho větší odhodlání přežít. (Tento argument není zcela pravdivý. Mnohé bezbožné instituce po staletí rozkvétaly. Ve skutečnosti získaly více stoupenců než pravda. Ale není-li tento argument pravdivý v lidském čase, pak v Božím ano.)

Na druhou stranu, pokračoval Gamaliel, je-li to hnutí z Boha, rada je nebude moci zničit, a sama se dostane se do trapné situace, protože by bojovala proti Bohu.

5,40 Tato logika na shromážděné platila, proto zavolali apoštoly, nechali je zmrskat a přikázali jim, aby v Ježíšově jménu už nemluvili, a nechali je odejít. Zmrskání bylo nesmyslné a nespravedlivé. Nesmyslná reakce bigotních srdcí na Boží pravdu.²⁵ Příkaz, který doprovázel zmrskání, byl hloupý a zbytečný; přikázat učedníkům, aby mlčeli o Ježíšově jménu, bylo totéž, jako kdyby nařídili, aby slunce nesvítilo.

5,41–42 Zmrskání způsobilo u apoštolů dva neočekávané výsledky. Zaprvé to byla hluboká radost, že byli uznáni za hodné, aby byli trpěli pro jméno,²⁶ které milovali. Zadruhé tím byli vysláni s obnoveným zápalem a vytrvalostí, denně v chrámu a po domech vyučovali a kázali o Ježíši jako o Mesiáši.

Takže Satan zase jednou vyžrál sám nad sebou.

Exkurz: Křesťan a vláda

Když prvotní křesťané postupovali s evangeliem dále, bylo nevyhnutelné, že se dostanou do sporu s vládní autoritou, především s náboženskými vůdci, kteří měli v té době

důležitou soudní pravomoc v občanských záležitostech. Věřící na to byli připraveni a reagovali vyrovnaně a důstojně.

V zásadě byl jejich přístup takový, že budou respektovat a poslouchat své vládce, protože ti jsou ustanoveni Bohem a jsou tedy jeho služebníky pro obecné dobro. Když Pavel nevědomky urazil nejvyššího kněze a měl se z toho zodpovídat, okamžitě se omluvil citací Ex 22,27: „Předáka ve svém lidu nebudeš proklínat“ (Sk 23,5).

Avšak když lidské zákony stojí proti Božím zákonům, potom křesťanský přístup znamenal neposlechnout vládu a trpět následky, ať již budou jakékoliv. Tak například, když bylo Petrovi a Janovi zakázáno kázat evangelium, odpověděli: „Posuďte, zda je před Bohem správné, abychom poslouchali vás více než Boha. Neboť my nemůžeme nemluvit, co jsme viděli a slyšeli“ (4,19–20). Když byli Petr a apoštolové obviněni z toho, že dále vyučují v Kristově jménu, Petr odpověděl: „Boha je třeba poslouchat více než lidi.“

Nikde není naznačeno, že by se snad chtěli přidat k jakémukoliv protivládnímu puči. Navzdory protivenství a útlaču přáli vládcům pouze dobro (26,29).

Je možné říct, že by se nikdy nesnížili k jakémukoliv formě nečestnosti, aby tak získali přízeň vlády. Tak například místodržitel Felix marně očekával, že od Pavla dostane úplatek (24,26).

Nepokládali za neslučitelné s křesťanským povoláním využít svých občanských práv (16,37; 21,39; 22,25–28; 23,17–21; 25,10–11).

A přece se nezapojili do politiky tohoto světa. Proč? Není to nijak vysvětleno. Ale je jasné, že jako lidé měli jediný cíl – kázat Kristovo evangelium. Oddali se tomuto úkolu bez rozptylování. Věřili, že evangelium je odpovědí na lidské problémy. Toto ujištění bylo natolik silné, že se nemohli spokojit s podřízeným přístupem, jakým je politika.

†

6,1 Jestliže ďábel nemůže ničit útokem zvenci, bude se snažit podvracet neshodami uvnitř. To ilustrují následující verše.

V období prvotní církve se obvykle denně přispívalo chudým vdovám z církve, které neměly žádný jiný zdroj příjmu. Někteří, kteří byli před obrácením řecky mluvící Židé, si stěžovali, protože s jejich vdovami se nejednalo stejně jako s vdovami Hebrejů (z Jeruzaléma a Judska).

6,2–3 Dvanáct apoštolů si uvědomilo, že spolu s tím, jak církev roste, je třeba učinit jistá opatření, jimiž by se vypořádali s provozními záležitostmi. Sami nechtěli získat prostor pro řešení finančních záležitostí na úkor služby Božím slovem, proto se dohodli, že by církev měla určit sedm duchovních mužů, kteří budou její časné záležitosti řešit.

Tito muži nejsou sice v Bibli označeni za diakony, ale je možné je takto vidět. Vyjádření „sloužit při stolech“ a konkrétně slovo „sloužit“ představuje sloveso odvozené od podstatného jména, které je do češtiny možné převést jako *diakon*, takže jejich role byla doslova „diakoni“ stolů.

Měli splňovat tuto kvalifikaci:

1. Dobré pověsti	Vážení
2. Plných Ducha svatého	Duchovní
3. Plných moudrostí	Praktičtí

Podrobnější požadavky jsou uvedeny v 1Tm 3,8–13.

6,4 Apoštolové se chtěli i nadále věnovat modlitbám a službě slovem. Pořadí je důležité – nejprve modlitba, potom služba slovem. Měli důležitý princip mluvit napřed s Bohem o lidech a potom s lidmi o Bohu.

6,5–6 Ze jmen sedmi vybraných mužů usuzujeme, že většinou to před obrácením byli řecky mluvící Židé. Jednalo se o velmi vstřícný přístup ke skupině lidí, kteří vznesli stížnost. Později nemohlo z této strany padnout žádné obvinění ohledně upřednostňování. Když lidská srdce naplní Boží láska, triumfuje nad malichernostmi a sobectvím.

Dobře známe pouze dva diakony – Štěpána, který se stal prvním mučedníkem církve, a Filipa evangelistu, který později přinesl evangelium do Samaří, získal pro Krista také etiopského eunucha a vstoupil společně s Pavlem do Cesareje.

Po modlitbách vyjádřili apoštolové svůj podíl na volbě církve, když na sedm mužů vložili ruce.

6,7 Pokud čteme 7. verš společně s předcházejícími verši, vidíme, že ustanovení diaconů k provozním záležitostem mělo za následek velký pokrok ve zvěstování evangelia. Současně s tím, jak se Boží slovo šířilo, přidávali se ke společenství v Jeruzalémě mnozí učedníci a mnozí z židovských kněží se stali následovníky Pána Ježíše.

6,8 Vyprávění se nyní soustředí na jednoho z diaconů, Štěpána,²⁷ kterého Bůh mocně použil k vykonání zázraků a ke kázání slova. Je to první člověk mimo okruh apoštolů, o kterém je v knize Skutků řečeno, že konal zázraky. Postoupil k vyšší službě díky své věrnosti v roli diakona? Nebo to byla jednoduše další služba, kterou ve stejnou chvíli zastával? Z textu to není možné dovodit.

6,9 Opozice vůči Štěpánově mocné službě povstala ze synagogy. Bylo to místo, kde se Židé v sobotu shromažďovali, aby byli vyučováni Zákonu. Synagogy jsou zde pojmenovány podle lidí, kteří se tam scházeli. Libertinští byli nejspíš Židé, kteří byli osvobozeni z římského otroctví. Kyréné bylo africké město, z něhož se někteří Židé podle všeho usadili v Jeruzalémě. Alexandrijští Židé přišli z egyptského přístavu tohoto jména. Kilikie byla jihovýchodní provincie Malé Asie a Asie byla provincie Malé Asie sestávající ze tří oblastí. Židovské komunity ze všech těchto míst měly podle všeho synagogy uvnitř nebo neda-leko Jeruzaléma.

6,10–14 Tito horliví Židé na diskutování se Štěpánem nestačili. Slova a moc, se kterou s nimi mluvil, byly neodolatelné. V zoufalé snaze jej umlčet tajně navedli falešné svědky, aby Štěpána obvinili z rouhání proti Mojžíšovi a Bohu.²⁸ Brzy potom stanul před synedriem, kde byl obviněn, že mluví proti chrámu a Zákonu. Falešně jej citovali, jakoby řekl, že Ježíš zničí chrám a změní celý systém, který Mojžíš předal Izraeli.

6,15 Synedrium obvinění vyslechlo, ale když se podívali na Štěpána, neviděli tvář démona, ale tvář anděla. Viděli tajemnou krásu života, který byl zcela odevzdán Pánu, odhod-

lán šířit pravdu a více mu záleželo na tom, co si myslí Bůh, než co říkají lidé. Viděli něco z Kristovy slávy, která vyzařovala z tváře od daného následovníka.

V 7. kapitole čteme o Štěpánově mistrovské obraně. Začíná pokojně tím, co můžeme nazvat přehledem židovských dějin. Dále se zaměřuje na dva jednotlivce, Josefa a Mojžíše, které Bůh povolal a které Izrael odmítl, z nichž se pak stali osvoboditelé a zachránci. Štěpán sice přímo nesrovnává to, co prožili oni, s tím, co prožil Kristus, analogie je však nesporná. Potom se Štěpán pouští do ostrého útoku na vůdce Izraele a obviňuje je, že se vzpírali Duchu svatému, zavraždili Spravedlivého a nedodrží Boží zákon.

Štěpán musel vědět, že mu jde o život. K tomu, aby si jej zachránil, stačilo dělat kompromisy a mluvit smířlivě. Ale byl ochoten zemřít, než aby zradil svatou víru. Obdivujme jeho odvahu!

7,1–8 První část jeho obhajoby nás zavádí zpět na začátek hebrejského národa. Není zcela jasné, proč rozebírá Abrahamův příběh tak podrobně, snad proto, aby:

1. ukázal svou znalost a lásku k izraelskému národu,
2. pokračoval příběhem o Josefovi a Mojžíšovi, dvou předobrazech zavržení Krista,
3. ukázal, že Abraham uctíval Boha přijatelným způsobem, i když toto uctívání nebylo omezeno jen na určité místo. (Štěpán byl obviněn, že mluvil proti chrámu – „toto svaté místo“.)

Význačné mezníky v Abrahamově životopise jsou:

1. Povolání Bohem v Mezopotámii (v. 2 a 3).
2. Cesta z Cháranu do Kanaánu (v. 4).
3. Boží zaslíbení Abrahamovi o zemi, ačkoli sám patriarcha z ní nic nedostal – což dokazuje koupě jeskyně v Makpele jako pohřebiště (v. 5). Naplnění tohoto zaslíbení stále leží v budoucnosti (Žd 11,13–40).
4. Boží předpověď izraelského podrobení v Egyptě a následného vysvobození (v. 6 a 7). Obě části této předpovědi se naplnily na lidech, které národ odmítl: na Josefovi (v. 9–19) a Mojžíšovi (v. 20–36). Čtyři sta let zmíněných v 6. verši a v Gn 15,13 odkazuje

na období, kdy byli Židé v egyptské porobě. Čtyři sta třicet let, o kterých mluví Ex 12,40 a Ga 3,17, představuje období od příchodu Jákoba a jeho rodiny do Egypta až do exodu a vydání Zákona. Prvních třicet let Izraelci v Egyptě pronásledováni nebyli, spíše se s nimi jednalo velmi uctivě.

5. Smlouva obřizky (v. 8a).

6. Narození Izáka, Jákoba a poté dvanácti patriarchů (v. 8b). Toto samozřejmě směřuje k historii Josefa, jednoho z dvanácti Jákobových synů.

7,9–19 Ze všech předobrazů Krista ve Starém zákoně je Josef jedním z nejjasnějších a nejvzácnějších, i když nikde není takto konkrétně uveden. Židé Štěpánovy doby jistě cítili ostré šipy odsouzení, když slyšeli Štěpánovo shrnutí Josefova života a vzpomněli si, co udělali Ježíši z Nazaretu!

1. Josef byl svými bratry prodán do Egypta (v. 9).

2. Jako zavržený se v Egyptě dostal k moci a slávě (v. 10).

3. Josefovi bratři přišli do Egypta v době hladu, ale svého bratra nepoznali (v. 11 a 12).

4. Při druhé návštěvě se jim dal Josef poznat. Poté se zavržený stal zachráncem své rodiny (v. 13 a 14). Všimněte si: Zdá se, že zde je protiklad mezi pětasedmdesáti dušemi, o kterých se mluví v 14. verši, a sedmdesáti zmíněnými v Gn 46,27. Štěpán použil řecký překlad Gn 46,27 a Ex 1,5, který uvádí pětasedmdesát. Hebrejský text má sedmdesát, čímž není naznačeno nic jiného, než jiné počítání Jákobovy rodiny.²⁹

5. Smrt patriarchů a jejich pohřeb v Kanaánu (v. 15 a 16). V tomto verši se objevuje další problém. Je zde řečeno, že *Abraham* koupil pohřební místo od synů Emorových. Gn 23,16–17 říká, že Abraham koupil jeskyni Makpela v Chebronu od Chetejců. *Jáko*b koupil zemi Šekem od synů Chámora (Gn 33,19). Je zde několik možností: (1) Abraham mohl koupit zemi v Šekemu stejně jako v Chebronu. Později Jáko**b** znovu koupil pozemek v Šekemu. (2) Štěpán mohl užít Abrahamovo jméno pro Abrahamova potomka, Jákoba. (3) Štěpán mohl kvůli zestručnění spojit nákupy Abrahama a Jákoba do jednoho.³⁰

6. Růst Jákobovy rodiny v Egyptě a jejich otroctví po Josefově smrti (v. 17–19). To nás samozřejmě připravuje na další krok ve Štěpánově sporu – způsob, jak s Mojžíšem jednal jeho vlastní lid.

7,20–43 Štěpán se štíplavou odvahou ukazuje, že židovský národ se provinil přinejmenším ve dvou předchozích případech tím, že odmítl zachránce, které mu Bůh vzbudil, aby jej vysvobodil. Jeho druhým důkazem je Mojžíš.

Štěpán byl obviněn, že mluvil rouhavá slova proti Mojžíšovi (6,11). Dokazuje, že viníkem je izraelský národ – tím, že odmítl muže, kterého vybral Bůh.

Štěpán shrnuje Mojžíšův život takto:

1. Narození, počátek života, vzdělání v Egyptě (v. 20–22). Vyjádření, že Mojžíš byl mocný ve slovech, může – vzhledem k tomu, že popíral svou výmluvnost – odkazovat na jeho spisy (Ex 4,10).

2. Jeho první odmítnutí ze strany bratřů, když bránil jednoho z nich proti Egyptanovi (v. 23–28). Všimněte si verše 25! Jak nám to připomíná zavržení Krista jeho vlastními!

3. Útěk do madiánské země (v. 29).

4. Když se mu Bůh ukázal v hořícím keři, posílá ho zpět do Egypta, aby vyvedl Boží lid (v. 30–35).

5. Stal se zachráncem národa (v. 36).

6. Uvádí proctví vztahující se na příchod Mesiáše (v. 37). („Jako mne“ znamená „jako vzbudil mě“.)

7. Jeho role zákonodárce shromáždění na poušti (v. 38).

8. Druhé odmítnutí Mojžíše lidem, když uctívali zlaté tele (v. 39–41). Modloslužba Izraele je rozvedena ve verších 42 a 43. Předstírali, že přinášejí... oběti Hospodinu, ale přitom postavili stánek Molochovi (to byla jedna z nejhavnějších forem starověkého modlářství) a klaněli se Remfanovi, božstvu hvězd. Kvůli tomuto hříchu Bůh varoval, že budou odvedeni do babylonského zajetí. Ve verších 42 a 43 Štěpán cituje text Septuaginty z Ámose 5,25–27. Proto je o zajetí řečeno, že bude až za Babylon, místo „až za Damašek“. Obojí je samozřejmě pravdivé.

Historie se opakuje. V každé generaci můžeme najít stejný vzor. *Lidé jsou stejní.*

Když jsou konfrontováni s Božím poselstvím, nerozumí (25). Když jsou vybízeni, aby žili v míru, odmítají poslouchat (27). Když je jim dán Bohem poslaný vysvoboditel, odmítají ho (39). Když jsou zachráněni ze všech zlých situací, dají přednost spíše marným modlám než milostivému Bohu (41). Taková je lidská přirozenost – odbojná, nevděčná, hloupá. *Bůh je tentýž.* Bůh, který mluvil k Mojžíšovi, byl tentýž Bůh, který mluvil k jeho předkům (32). Tento Bůh slyší, když jsou lidé v těžkostech (34). Přichází, aby vysvobodil (34). Vede svůj lid ze smrti k životu (36). Vydává jejich vlastním žádostem ty, kdo jej svéhlavě odmítají (42). Takový je náš Bůh – milostivý, mocný, svatý. Je stále tentýž, ať se stane cokoliv (Mal 3,6). Pro Štěpánovy posluchače to bylo varování, aby si s Bohem nezahrávali. Jedná se také o ujištění, že všechna Boží zaslíbení stojí navždy pevně.³¹

7,44–46 Štěpán byl obviněn, že mluví proti chrámu. Obhajuje se tím, že se vrací do dnů, kdy Izrael měl stánek (stan) svědectví na poušti. V tu dobu lid uctíval nebeský zástup. Když Jozue přivedl Izrael do kenaanské země a pohanští obyvatelé byli vyhnáni, byl stánek přenesen do země a zde zůstal až do Davidových dnů. Otcové chtěli najít místo přebývání pro Jákobova Boha, a tím se mu zalíbili.

7,47–50 Davidovi se jeho touha postavit chrám nevyplnila, ale dům pro Hospodina postavil Šalomoun.

I když byl chrám místo, kde Bůh přebýval uprostřed svého lidu, Bůh nebyl omezen na tuto budovu. Šalomoun to jasně prohlásil, když zasvěcoval chrám (1Kr 8,27). Také Izaiaš varoval lid, že stavby nejsou to, na čem Bohu opravdu záleží, ale jde spíš o morální a duchovní stav lidského života (Iz 66,1–2). Hledá zlomené a litostivé srdce, člověka, který se bude třást před jeho slovem.

7,51–53 Židovští vůdci obvinili Štěpána z toho, že mluví proti Zákonu. Nyní odpovídá na jejich obvinění krátkou, pečlivě formulovanou obžalobou.

Byli to *oni*, kdo byli zatvrzelí a neobřezaného srdce a uší. „Napomíná je ne jako Boží Izrael, ale jako tvrdošíjně pohany, lidi neobřezaného srdce a uší.“

zaného srdce a uší.“ Byli syny svých otců, kteří stále vzdorovali Duchu svatému. Jejich otcové pronásledovali proroky, kteří předpověděli Kristův příchod. Nyní zradili a zavraždili tohoto Spravedlivého. Byl to lid, který nedodržoval Zákon – stejný lid, kterému byl Zákon předán prostřednictvím andělů.

Nebylo třeba říkat nic víc! Skutečně, nic jiného nemohlo být řečeno! Snažili se dostat Štěpána do defenzivy. Ale stal se žalobcem a oni provinilými obžalovanými. Jeho obhajoba byla jednou z posledních Božích výzev židovskému národu těsně předtím, než se evangelium začalo přesouvat k pohanům.

7,54–60 Jakmile Štěpán veřejně dosvědčil, že vidí otevřené nebe, dav jej odmítl dále poslouchat; vztekale křičeli, vrhli se na něj, vyvěkli ho za městské hradby a ukamenovali.

Duch jakoby náhodou zaznamenává jméno mladíka, který hlídal u oděvy potících se katů. Jmenoval se Saul. Jako by nám Duch říkal: „Pamatujte si toto jméno, ještě ho uslyšíte!“

Štěpánova smrt se podobala Pánově:

1. Modlil se: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha“ (v. 59). Ježíš se modlil: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha“ (L 23,46).

2. Modlil se: „Pane, nepočítej jim tento hřích“ (v. 60). Ježíš se modlil: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“ (L 23,34).

Nevyjadřuje to, že se Štěpán díky tomu, že se tolik zabýval Pánem, „proměnil v týž obraz, od slávy k slávě, jako od Pána Ducha“ (2K 3,18)?

Pomodlil se a zesnul. Když je v Novém zákoně použito slovo „spánek“ ve spojení se smrtí, odkazuje na tělo, ne na duši. Duše věřícího jde ke Kristu v okamžiku jeho smrti (2K 5,8); *tělo* je podáno jako spící.

Židé nesměli vykonávat trest smrti; to bylo vyhrazeno římským dohlížitelům (J 18,31b). Ale zdá se, že Římané udělali výjimku v případě, když byl ohrožen chrám. Štěpán byl obviněn z toho, že mluví proti chrámu, a přestože bylo toto obvinění neopodstatněné, Židé ho popravili. Pán Ježíš byl obviněn z toho, že vyhrožoval zničením chrámu (Mk 14,58), ale svědectví svědků se neshodovala.

II. Církev v Judsku a Samaří (8,1–9,31)

A. Filipova služba v Samaří (8,1–25)

8,1 Duch Boží znovu připomíná jméno Saul. Zrodila se v něm velická touha duše. Navenek jeho hrůzovláda pokračovala, ale jeho dny jakožto nepřítel křesťanství byly sečteny. Saul souhlasil se Štěpánovou smrtí, ale tím si dláždil cestu k vlastní zkáze coby úhlavního pronásledovatele.

Nové období začíná slovy: „V ten den“. Zdálo se, že Štěpánova smrt spustila násilí proti církvi. Věřící se rozprchli po Judsku a Samařsku.

Pán pověřil své následovníky, aby začali svědčit v Jeruzalémě, ale pak se měli rozšířit do Judska, Samařska a až na nejzazší konec země. Až doposud se jejich svědectví soustředilo plně na Jeruzalém. Možná měli strach jít dál. Nyní jsou k tomu přinuceni protivenstvím.

Samotní apoštolové zůstali ve městě. Jak Kelly suše konstatuje: „Ti, kdo zůstali, byli přirozeně ze všech nejneoblíbenější.“

Z lidského pohledu nastala pro věřící temná doba. Jeden člověk z jejich společenství položil život. Také je samotné pronásledovali jako králíky. Ale z Božího hlediska se nejednalo o temnotu. Obilné zrno bylo zasazeno do země a nevyhnutelným výsledkem bylo mnoho ovoce. Větry souzení rozptýlily semeno evangelia do vzdálených míst – a kdo mohl odhadnout rozsah sklizně?

8,2 Není uvedeno, jak se jmenovali zbožní muži, kteří pohřbili Štěpána. Nejspíš se jednalo o křesťany, kteří ještě nebyli donuceni opustit Jeruzalém. Možná to byli zbožní Židé, kteří na mučedníkovi viděli něco, co v nich vyvolalo respekt a uznání, že si zaslouží řádný pohřeb.

8,3 Opět jméno Saul! S nespoutanou energií trápil církev, vláčel její nešťastné oběti z domů a dával je do vězení. Kdyby jen dokázal zapomenout na Štěpána – taková vyrovnanost, takové nepohnuté přesvědčení – tvář anděla! Musel hasit své svědomí a snažil se toho docílit stupňujícími se útoky na Štěpánovy spoluvěřící.

8,4–8 I když byli křesťané rozeznáni, neumlčelo to jejich svědectví. Kamkoli šli, nesli s sebou dobrou zprávu o spasení. Filip, „diakon“ z šesté kapitoly, zamířil severně do města Samaří.³² Nejenom že zvěstoval Krista, ale také vykonal mnoho zázraků. Nečistí duchové vycházeli a ochrnutí a chromí byli uzdraveni. Lid věnoval pozornost evangeliu, a jak je možné očekávat, výsledkem byla veliká radost.

První církev poslouchala výslovně příkazy Ježíše Krista:

Vyšli, stejně jako dříve vyšel Kristus (J 20,21; srov. Sk 8,1–4).

Prodávali to, co měli, a dávali chudým (L 12,33; 18,22; srov. Sk 2,45; 4,34).

Opouštěli otce, matky, domy a pole, aby šli všude a kázali slovo (Mt 10,37; srov. Sk 8,1–4).

Získávali učedníky a učili je pracovat a poslouchat (Mt 28,18–19; srov. 1Te 1,6).

Brali svůj kříž a následovali Krista (Sk 4; 1Te 2).

Radovali se uprostřed soužení a pronásledování (Mt 5,11–12; srov. Sk 16; 1Te 1,6–8).

Nechávali mrtvé, aby pochovávali své mrtvé, šli a kázali evangelium (L 9,59–60).

Když lidé odmítali slyšet, vytřásali prach ze svých nohou a šli dále (L 9,5; srov. Sk 13,51).

Uzdravovali, vymítali demony, křísili mrtvé a trvale nesli ovoce (Mk 16,18; Sk 3–16).³³

8,9–11 K těm nejzajímavějším lidem, kteří Filipa slyšeli, patřil čaroděj Šimon. Sám dříve dělal veliký dojem na Samaří svými úžasnými kouzelnickými činy. Dělal ze sebe velmi důležitého a někteří dokonce byli přesvědčeni, že je „veliká Boží moc“.

8,12–13 Když mnozí uvěřili Filipovu kázání a dali se pokřtít, Šimon také vyznal, že je věřící,³⁴ byl pokřtěn a následoval Filipa, fascinován zázraky, které konal.

Z toho, co následuje, se zdá, že Šimon nebyl znovuzrozen. Vyznával, ale to podstatné neměl. Ti, kdo učí, že spasení člověk získává na základě křtu, stojí nyní před dilematem. Šimon byl pokřtěn, ale stále byl ve svých hříších.

Všimněte si, že Filip kázal dobrou zprávu o Božím království a jménu Ježíše Krista. Boží království je oblast, kde je uznávána Boží

vláda. V současné době není král přítomen. Místo viditelného pozemského království máme neviditelné duchovní království v životech všech, kdo jsou mu oddáni. Jednou se král vrátí, aby ustanovil viditelné království s hlavním městem Jeruzalémem. Aby mohl kdokoli vstoupit do království, bez ohledu na jeho formu, musí být znovuzrozený. Víra ve jméno Ježíše Krista znamená prožít nové narození. To tedy byla nepochybně podstata Filipova kázání.

8,14–17 Když se k apoštolům... v Jeruzalémě dostala zpráva, že Samaří nadšeně přijalo slovo, poslali tam Petra a Jana. Než tam přišli, byli věřící pokřtěni ve jméno Pána Ježíše, ale ještě neobdrželi Ducha svatého. Apoštolové očividně jednali v souladu s vedením Ducha, když se modlili, aby tito věřící obdrželi Ducha svatého, a vkládali na ně ruce. Jakmile to udělali, věřící obdrželi Ducha svatého.

To okamžitě vyvolává otázku: „Proč je zde rozdílný sled událostí proti dnu Letnic?“

O Letnicích Židě:

1. Činili pokání.
2. Byli pokřtěni.
3. Přijali Ducha svatého.

Zde Samařané:

1. Uvěřili.
2. Byli pokřtěni.
3. Apoštolové se za ně modlili a vkládali na ně ruce.
4. Přijali Ducha svatého.

Jednou věcí si můžeme být jisti: všichni byli spaseni stejným způsobem – vírou v Pána Ježíše Krista. On je jediná cesta spasení. Přesto se Bůh během této přechodné překlenovací doby mezi judaismem a křesťanstvím rozhodl s různými skupinami věřících jednat svrchovaně. Židovští věřící byli požádáni, aby se oddělili od izraelského národa křtem předtím, než přijali Ducha. Nyní Samařané potřebovali zvláštní modlitbu a vkládání rukou apoštolů. Ale proč?

Snad nejlepší odpověď je ta, že tak měla být vyjádřena jednota církve, která se skládala ze Židů i ze Samařanů. Hrozilo skutečné nebezpečí, že by si církev v Jeruzalémě mohla ponechat myšlenku židovské nadřazenosti, a tím odmítat společenství se svými samař-

skými bratry. Aby se vyvarovali možnosti rozkolu, nebo pojetí dvou církví (jedné židovské a druhé samařské), poslal Bůh apoštoly, aby na Samařany vložili ruce. Tím s nimi vyjádřili plné společenství jakožto s věřícími v Pána Ježíše. Všichni byli členy jednoho těla a všichni byli jedno v Kristu Ježíši.

Když 16. verš uvádí, že pouze byli pokřtěni ve (nebo do) jméno Pána Ježíše (viz také 10,48 a 19,5), neznamena to, že se jednalo o něco jiného než být pokřtěn „ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mt 28,19). „Lukáš nezaznamenává užitou formuli,“ píše W. E. Vine, „ale jednoduše předkládá historickou skutečnost.“ Obě vyjádření naznačují jednotu a ztotožnění se a všichni opravdoví věřící ochotně uznají svou oddanost k jednotě s Trojicí a Pánem Ježíšem.

8,18–21 Kouzelník Šimon byl hluboce ohromen skutečností, že Duch svatý byl dán tak, že apoštolové vložili ruce na Samařany. Nevnímal zde hluboký duchovní význam, ale spíš se na to díval jako na nadpřirozenou moc, která by mu dobře posloužila k obchodování. Proto apoštolům nabídl peníze ve snaze si tuto moc koupit.

Petrova odpověď naznačuje, že Šimon nebyl opravdově obrácený člověk:

1. „Tvé peníze kéž jsou zatraceny i s tebou.“ Žádný věřící nebude *zatracen* (J 3,16).
2. „Nemáš podíl ani účast na této věci“; jinými slovy, nebyl ve společenství.
3. „Tvé srdce není upřímné před Bohem.“ To je výstižný popis pro nespaseného jedince.
4. „Jsi plný hořkosti a otrávený nepravostí.“ Mohou tato slova platit o znovuzrozeném člověku?

8,22–24 Petr vybídl Šimona, aby činil pokání ze svého velkého hříchu a modlil se, aby jeho zlý záměr mohl být odpuštěn. Šimon požádal Petra, aby posloužil jako prostředník mezi Bohem a jím samotným. Byl předchůdce těch, kdo raději jdou k lidskému prostředníkoví než k samotnému Pánu. To, že ze Šimonovy strany nedošlo ke skutečnému pokání, naznačují slova: „Poproste vy za mne Pána, aby na mne nepřišlo nic z toho, o čem jste mluvili.“ Nelitoval svého hříchu, ale pouze následků, které se ho mohly týkat.

Právě od tohoto člověka, Šimona, vzniklo moderní slovo „simonie“ – dělat obchod z toho, co je posvátné. Sem patří také prodej odpustků a jiných domněle duchovních výhod a všech forem komercialismu v duchovních záležitostech.

8,25 Poté, co Petr a Jan vydali svědectví a kázali Pánovo slovo, vrátili se do Jeruzaléma. Nyní, když byla propast mezi Židy a Samařany překlenuta, pokračovali v kázání v mnoha samařských vesnicích.

B. Filip a etiopský eunuch (8,26–40)

8,26 Během tohoto velkého duchovního probuzení v Samaři zavedl Pánův anděl Filipa na nové pracovní pole. Měl odejít z místa, kde mnozí prožívali požeňání, aby posloužil jednomu muži. Anděl mohl Filipa nasměrovat, ale nemohl Filipa zastoupit v kázání evangelia. Tato výsada byla udělena lidem, ne andělům.

Filip v bezpodmínečné poslušnosti putoval ze Samaří na jih do Jeruzaléma a dále po jedné z cest, která vedla do Gázy.³⁵ Není jasné, jestli slova: „Je to pustina“ poukazují na cestu (ČSP) nebo samotné město (BKR). Výsledek je však stejný: Filip opustil působiště, kde bydlel a kde byla duchovní úroda, a šel na neúrodné místo.

8,27–29 Někde na cestě se setkal s karavanou. V hlavním voze byl pokladník etiopské královny kandaky,³⁶ eunuch³⁷ s velkou pravomocí. (Etiopie byla jižní část Egypta a Súdánu.) Tento muž byl zjevně konvertitou k judaismu, protože předtím byl v Jeruzalémě, aby se poklonil Bohu, a nyní se vracel domů. Během jízdy četl proroka Izaiáše. S načasováním na zlomky vteřin Duch vedl Filipa, aby dohonil vůz.

8,30–31 Filip zahájil rozhovor přátelskou otázkou: „Rozumíš tomu, co čteš?“ Eunuch ochotně uznal, že potřebuje, aby mu čtené místo někdo vysvětlil, a přizval Filipa, aby k němu přisedl do vozu. Je potěšující, když zde nenacházíme ani náznak rasových predsudků.

8,32–33 Jak je úžasné, že eunuch „náhodou“ právě četl Iz 53 s nepřekonatelným popisem Mesiášova utrpení. Proč Filip přistoupil právě ve vhodnou chvíli během čtení?

Oddíl v Izaiáši líčí toho, který byl trpělivý a před svými nepřáteli mlčel; toho, který

byl zbaven práva a byl mu upřen spravedlivý proces; toho, který neměl žádnou naději na potomky, protože byl zabit v rozkvětu života a ještě neženatý.

8,34–35 Eunuch se ptal, jestli Izaiáš mluví sám o sobě nebo o někom jiném. To samozřejmě poskytlo Filipovi vítanou příležitost říct, jak se tato Písma dokonale naplnila na životě a smrti Ježíše z Nazaretu. Není pochyb, že během návštěvy v Jeruzalémě Etiopan slyšel také zprávy o muži jménem Ježíš, ale tyto zprávy jej samozřejmě popisovaly v nepříznivém světle. Nyní se eunuch dozvěděl, že Ježíš z Nazaretu je trpící Hospodinův služebník, o kterém psal Izaiáš.

8,36 Zdá se pravděpodobné, že Filip Etiopanovi vysvětlil křesťanský křest, ztotožnění se s Kristem v jeho smrti, pohřbu a vzkříšení. Když nyní projížděli kolem nějaké vody, eunuch projevil zájem nechat se pokřtít.

8,37 Verš 37 z BKR a ČSP je ve většině řeckých rukopisů Nového zákona vynechán. Ne proto, že by to, co učí, bylo neslučitelné se zbytkem Písma; víra v Ježíše Krista je jistě předpokladem pro křest. Ale verš jednoduše není ve většině novozákonních rukopisů obsažen.³⁸

8,38 Vůz se zastavil a Filip eunucha pokřtil. To, že se jednalo o křest ponořením, je zřejmé z vyjádření, že sestoupili do vody a potom z ní vystoupili.³⁹

Někdo může být ohromen jednoduchostí celého obřadu. Na pusté cestě věřící pokřtí nově obráceného člověka. Církev u toho nebyla. Nebyl zde žádný z apoštolů. Svědky křtu svého pána byli nepochybně pouze doprovázející služebníci v karavaně; pochopili, že se od této chvíle stal následovníkem Ježíše z Nazaretu.

8,39 Hned po křtu Pánův Duch Filipa uchopil. To naznačeno víc než jen odvedení na jiné místo. Spíše se zde hovoří o zázračném a náhlém přemístění. Důvodem bylo to, aby eunuch nebyl příliš zaměřen na nástroj svého obrácení, ale raději na samotného Pána.

Kéž jeho nádhera spočine na mně,
když toužím získat ztracené,
a kéž zapomenou na mne,
a hledí pouze na něj.

Kate B. Wilkinsonová

Eunuch pokračoval ve své cestě a radoval se. Tato radost přichází z poslušnosti Pána, a překonává všechny další příjemné pocity.

8,40 Filip se mezitím vrátil do své evangelizační služby v Azótu (starozákonní Ašdód), severně od Gazy a západně od Jeruzaléma, nedaleko pobřeží Středozemního moře. Odtud šel dál na sever podél pobřeží do Cesareje.

A co eunuch? Filip neměl příležitost pro nějakou „následnou práci“. Jediné, co evangelista mohl udělat, bylo svěřit jej Bohu a Písmům Starého zákona. A přece se tento nový učedník s mocí Ducha svatého vrátil do Etiopie,⁴⁰ a všem svědčil o spasitelné milosti Pána Ježíše Krista.

Exkurz: Křest věřících

Křest eunucha, o kterém jsme právě uvažovali, je jeden z mnoha náznaků, že v prvotní církvi se o křesťanském křtu učilo a že se praktikoval (2,38; 22,16). Je to jiný křest než Janův křest, který je projevem pokání (13,24; 19,4). Spíše se jednalo o veřejné vyznání sjednocení se s Kristem.

Křest vždy následoval po obrácení (2,41; 8,12; 18,8) a platil stejně pro ženy i pro muže (8,12), pro pohany i pro Židy (10,48). Je řečeno, že byly pokřtěny domácnosti (10,47–48; 16,15; 16,33), ale přinejmenším ve dvou z těchto případů vyplývá, že *uvěřili* všichni členové domácnosti. *Nikdy* není řečeno, že by byly pokřtěny malé děti.

Věřící byli pokřtěni velmi záhy po svém obrácení (8,36; 9,18; 16,33). Očividně to bylo na základě vyznání víry v Krista. Nebylo třeba žádného zkušebního období, ve kterém by se prokázala skutečnost tohoto vyznání. Hrozba pronásledování nejspíš odradila lidi od toho, aby jejich vyznání byla lehkovážná.

Křest nebyl prostředkem spasení, to je vidět v případě Šimona (8,13). Dokonce i po vyznání víry i samotném křtu byl „otráven hořkostí a spoután nepravostí“ (8,23). Jeho „srdce“ nebylo „upřimné před Bohem“ (8,21).

Jak již bylo uvedeno, křtilo se ponořením (8,38–39) – „Filip i eunuch sestoupili do vody... když vystoupili z vody“. I mnozí dnešní obhájci křtu pokropením nebo politím připou-

ští, že učedníci prvního století křtili ponořením.

Ve dvou případech se zdá, že křest souvisí s odpuštěním hříchů. V den Letnic Petr řekl: „Učiňte pokání a každý z vás ať je pokřtěn na základě jména Ježíše Krista na odpuštění vašich hříchů...“ (2,38). A později Ananiáš řekl Saulovi: „Vstaň a pokřti se a smyj své hříchy, vzývaje jeho jméno“ (22,16). V obou případech byly pokyny uděleny Židům; žádnému pohanovi nebylo řečeno, aby byl pokřtěn na odpuštění hříchů. Ve křtu věřících Žid veřejně odmítl své spojení s národem, který zavrhl ukřižovaného Mesiáše. Základem odpuštění byla víra v Pána Ježíše. Výkupným za odpuštění byla Pánova drahá krev. Odpuštění se dokládalo křtem ve vodě, protože křtem se obrácený Žid veřejně oddělil od židovských kořenů a postavil se na křesťanskou půdu.

Křestní formule „ve jméno Otce a Syna a Ducha svatého“ (Mt 28,19) se v knize Skutků neobjevuje. Samařané byli pokřtěni ve jméno Pána Ježíše (8,16) a totéž platilo u Janových učedníků (19,5). To však nutně neznamená, že trojiční formule nebyla užívána. Vyjádření „ve jméno Pána Ježíše“ může znamenat „v pravomoci Pána Ježíše“.

Janovi učedníci byli pokřtěni dvakrát – nejprve Janovým křtem pokání a později, po svém obrácení, křtem věřících (19,3.5). To poskytuje precedens „znovupokřtění“ těch, kdo byli „pokřesťanštěni“ nebo pokřtěni před spasením.

†

C. Obrácení Saula z Tarsu (9,1–31)

9,1–2 Devátá kapitola představuje ve Skutcích důležitý bod zvratu. Dosud stál v popředí Petr jakožto kazatel pro izraelský národ. Od této chvíle se nejdůležitější postavou stává postupně apoštol Pavel a evangelium se bude s rostoucí mírou zvěstovat pohanům.

Saul z Tarsu byl v tuto dobu nejspíš čerstvý třicátník. Všeobecně byl rabíny považován za jednoho z nejnadanějších mladých stoupenců judaismu. Pokud jde o horlivost, předčil všechny své společníky.

Když pozoroval růst křesťanské víry známé jako Cesta,⁴¹ viděl v ní nebezpečí pro své vlastní náboženství. Proto se se zdánlivě ne-

spoutaným nasazením rozhodl tuto škodlivou sektu zničit. Tak například obdržel oficiální pověření od nejvyššího kněze, aby prozkoumal syrský Damašek a vypátral Ježíšovy učedníky, které měl přivést spoutané do Jeruzaléma k přelíčení a trestu.

9,3–6 Se svým doprovodem se dostali ne-daleko Damašku. Náhle Saula ozářilo veliké světlo z nebe, které způsobilo, že padl na zem. Slyšel hlas, který mu řekl: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Když se Saul zeptal: „Kdo jsi, Pane?“ hlas mu odpověděl: „Jsem Ježíš, kterého pronásleduješ.“

Abychom si uvědomili Saulovy pocity, musíme mít na paměti jeho přesvědčení, že Ježíš z Nazaretu je mrtev a pohřben v hrobě v Judsku. Jelikož byl vůdce sekty zničen, bylo teď třeba zničit jeho stoupence. Pak bude země od této pohromy osvobozena.

Nyní se Saul se zdrcující naléhavostí dozvídá, že Ježíš vůbec není mrtvý, ale že vstal z mrtvých, byl oslaven a sedí na Boží pravici v nebi! Právě tento pohled na oslaveného Spasitele změnil celé nasměrování jeho života.

Saul se toho dne také dozvěděl, že tím, že pronásledoval Ježíšovy učedníky, pronásledoval samotného Pána. Bolest, kterou způsobil částem těla na zemi, cítila také hlava v nebi.

U Saula se jednalo nejprve o učení a potom o povinnost. Nejprve se pořádně seznámil s osobou Ježíše a poté byl poslán do Damašku, kde získá další pokyny.

9,7–9 Muži, kteří s ním cestovali, byli v tuto chvíli naprosto omráčeni. Slyšeli sice hlas z nebe, ale ne srozumitelná slova, která slyšel Saul (22,9). Pána neviděli; spatřil jej pouze Saul a v tento okamžik byl povolán k apoštolství.

Pyšný farizeus byl nyní veden za ruku... do Damašku, kde tři dny zůstal slepý. Během této doby ani nejedl ani nepil.

9,10–14 Dovedete si představit, jaký dopad měly tyto zprávy na křesťany v Damašku. Věděli, že Saul byl na cestě, aby je zatknul. Modlili se za Boží zásah. Možná se dokonce odvážili modlit za Saulovo obrácení. Nyní uslyšeli, že úhlavní nepřítel víry se stal křesťanem. Stěží dokázali uvěřit vlastním ušima.

Když Pán dal pokyn Ananiášovi, jednomu z věřících v Damašku, aby navštívil Saula,

Ananiáš předložil všechny předtuchy svého srdce o tomto muži. Když byl ale ujištěn, že Saul už nikoho nepronásleduje, ale modlí se, Ananiáš navštívil Judův domu v Přímé ulici.

9,15–16 Pán měl pro Saula úžasné plány: „... on je mou vyvolenou nádobou, aby přinesl mé jméno před národy i krále a syny Izraele. Ukážu mu, co všechno musí vytrpět pro mé jméno.“ Saul měl být především apoštolem pro pohany a toto pověření jej přivede před krále. Bude však také kázat svým krajanům podle těla a od nich se dočká nejintenzivnější protivenství.

9,17–18 V dojemném projevu křesťanského citu a lásky Ananiáš vyjadřuje svůj vztah k nově obrácenému člověku, vkládá na něj ruce, oslovuje ho: „Bratře Saule,“ a vysvětluje záměr své návštěvy. Bylo to proto, aby Saul mohl opět získat zrak a být naplněn Duchem svatým.

Je třeba si zde povšimnout, že Duch svatý byl dán Saulovi skrze vkládání rukou obyčejného učedníka. Ananiáš byl člověk, kterého vykladači označují za „laika“. To, že si Pán použil jedince, který nebyl apoštolem, je třeba zdůraznit těm, kdo se snaží duchovní výsady omezovat na duchovenstvo.

Jestliže se člověk opravdově obrátí, vždy se to nějak projeví. Určité znaky ukazují realitu tohoto obrácení. Tak tomu bylo i u Saula z Tarsu. Jaké to byly znaky? Francis W. Dixon uvádí některé z nich:

1. Setkal se s Pánem a uslyšel jeho hlas (Sk 9,4–6). Obdržel Boží zjevení a pouze to ho dokázalo přesvědčit a udělat z něj pokorného tazatele a oddaného následovníka.

2. Byl naplněn touhou poslouchat Pána a konat jeho vůli (Sk 9,6).

3. Začal se modlit (Sk 9,11).

4. Byl pokřtěn (Sk 9,18).

5. Byl sjednocen ve společenství s Božím lidem (Sk 9,19).

6. Začal mocně svědčit (Sk 9,20).

7. Rostl v milosti (Sk 9,22).

Exkurz: Služba „laiků“

Jedna z nejdůležitějších lekcí, kterou se ze Skutků můžeme naučit, je ta, že křesťanství je hnutím laiků. Svědectví nebylo svěřeno

zvláštní třídě kněží nebo duchovenstvu, ale všem věřícím.

Harnack prohlásil, že:

když církev získávala svá největší vítězství v prvotních dnech Římského impéria, nebylo to prostřednictvím učitelů, kazatelů nebo apoštolů, ale skrze neformální misionáře.⁴²

Dean Inge napsal:

Křesťanství začalo jako laické prorocké náboženství... Budoucnost křesťanství spočívá na laicích...⁴³

Bryan Green podotýká:

Budoucnost křesťanství a evangelizace zbytku světa je v rukou obyčejných mužů a žen, a ne v první řadě profesionálních kazatelů.⁴⁴

Leighton Ford říká:

Církev, která zaclání svými specialisty..., aby vykonala svědectví, porušuje jak záměr své Hlavy, tak důsledný vzor prvotních křesťanů... Evangelizace byla úlohou celé církve, nejen význačných osobností.⁴⁵

A nakonec píše J. A. Stewart:

Každý člen místního sboru šel, aby získal duše pro Krista osobním kontaktem a potom tyto nově narozené děti přivedl zase do místních církví, kde byly vyučeny a posilněny ve víře ve Vykupitele. Ti pak zase šli a jednali podobně.⁴⁶

V první apoštolské církvi nebyl nikdo jako duchovní nebo farář, který by stál v čele místního sboru. Běžná místní církev se skládala ze svatých, biskupů a diakonů (Fp 1,1). *Všichni svatí byli služebníky* v novozákonním smyslu. Biskupové byli starší, dohlížitelé neboli duchovní vůdci. Diakoni byli služebníci, kteří plnili povinnosti v souvislosti s financemi místní církve atd.

Žádný biskup či starší nezastával místo duchovního. Několik starších společně pracovalo jako pastýři sboru.

Někdo by mohl namítnout: „A co apoštolové, proroci, evangelisté, pastýři a učitelé? Nebyli snad oni duchovenstvem prvotních církví?“ Odpověď nacházíme v Ef 4,12. Zmíněné dary byly udělovány k budování svatých proto, aby (zmínění svatí) mohli předávat službu dál, a tak budovat Kristovo tělo. Jejich cílem nebylo trvale se usadit jako stálí funkcionáři

nad místním sborem, ale pracovat do doby, než místní církev bude samostatná. Potom se mohli přemístit, aby zakládali a posilovali *další* shromáždění.

Podle církevních historiků klerikální systém vznikl ve druhém století. V době Skutků nebyl znám. Posloužil jako překážka k evangelizaci světa a rozšíření církve, protože *příliš* záleželo na *příliš malém* množství lidí.

Věřící v Novém zákoně nejsou pouze služebníky; jsou také kněží. Jako svatí kněží mají vírou neustálý přístup do Boží přítomnosti, aby jej uctívali (1Pt 2,5). Jako královské kněžstvo mají výsadu s druhými mluvit o tom, který je povolal ze tmy do svého podivuhodného světla (1Pt 2,9). Kněžství všech věřících neznamená, že každý splňuje požadavky k tomu, aby veřejně kázal nebo vyučoval; primárně se jedná o uctívání a svědectví. Ale znamená to, že v církvi není žádná zvláštní třída kněží, která má kontrolu nad uctíváním a bohoslužbou.

†

9,19–25 Učedníci v Damašku otevřeli Saulovi svá srdce i domy. Brzy si našel cestu do synagog, kde směle vyhlašoval, že Ježíš je Boží Syn. Mezi židovskými posluchači nastalo zděšení. Věděli, že dříve nenáviděl Ježíšovo jméno. Nyní vyučuje, že Ježíš je Bůh! Jak je to možné?

Jak dlouho zůstal v Damašku při své první návštěvě, nevíme. Z Ga 1,17 však je zřejmé, že z Damašku odešel, na neurčitý časový úsek odešel do Arábie a pak se do Damašku vrátil. Kam je možné zařadit výpravu do Arábie ve Sk 9? Snad mezi verše 21 a 22.

Mnozí ze služebníků, které si Bůh nejvíce použil, prožili předtím, než byli vysláni kázat, zkušenost „Arábie nebo pouště“. V Arábii měl Saul příležitost rozjímat nad ohromnými událostmi, které nastaly v jeho životě, především o evangeliu Boží milosti, které mu bylo svěřeno. Když se vrátil do Damašku (v. 22), byl schopen přesvědčovat Židy v synagogách, kde dokazoval, že Ježíš je Mesiáš Izraele. To je natolik naplnilo nenávistí, aby se smluvili, že usmrtí svého někdejšího hrdinu, ale nyní „odpadlíka“, „vzbouřence“ a „přeběhlíka“. Saul

unikl tak, že byl v noci spuštěn... otvorem v městských hradbách ve velkém koši. Byl to potupný odchod, ale Saul byl nyní zlomený muž – a zlomený muž dokáže pro Kristovu věc snášet potupu, které by se ostatní vyhnuhli.

9,26–30 Z lidského pohledu byl Jeruzalém nejméně bezpečné místo, které mohl Saul navštívit. Nicméně jistota, že jedná podle Boží vůle, mu umožnila udělat vše nutné pro své osobní bezpečí.

Diskutuje se o tom, jestli tato první Saulova návštěva Jeruzaléma po obrácení byla stejná jako ta, o které píše Ga 1,18 a která se odehrála tři roky poté, co se setkal s Ježíšem. Při své první návštěvě Jeruzaléma se setkal s Petrem a Jakubem, ale s nikým z dalších apoštolů. Zde v 27. verši je řečeno, že Barnabáš... ho přivedl k apoštolům. To samozřejmě může znamenat k Petrovi a Jakubovi, nebo by to mohlo znamenat ke všem apoštolům. Pokud se setkal se všemi apoštoly, pak by se jednalo o druhou návštěvu Jeruzaléma, o které jinde není řeč.

Nejprve se učedníci v Jeruzalémě báli Saula přijmout, protože pochybovali o upřímnosti jeho vyznání, že uvěřil. Barnabáš prokázal, že je hoden svého jména, *Syn potěšení*, když se se Saulem spřátelil a vyprávěl o jeho obrácení a neohrožené službě pro Krista v Damašku. Věřící si brzy pochopili, že Saul je ryzí, když viděli, jak v Jeruzalémě směle káže ve jménu Pána Ježíše. Mezi helénisty vyprovokoval nejsilnější odpor. Když bratři viděli, že jeho život je ze strany těchto Židů v ohrožení, dopravili Saula do přístavu Cesarea. Odtud odchází do svého domova v Tarsu nedaleko jihovýchodního pobřeží Malé Asie.

9,31 Pak následoval pro církev v Palestině čas nadechnutí. Byla to doba upevnění toho, čeho bylo dosaženo, doba, kdy společenství početně i duchovně rostlo.

III. Církev až po nejzazší konec země (9,32–28,31)

A. Petrovo kázání evangelia pohanům (9,32–11,18)

9,32–34 Autor knihy se nyní vrací k Petrovi, který navštívil věřící v různých částech

Judska. Nakonec přichází do Lyddy, severozápadně od Jeruzaléma, na cestě do Joppe (dnešní Jaffa nebo Jafo). Zde nachází ochrnutého člověka, který byl již osm let upoutaný na lůžko. Petr jej zavolal jménem a oznámil, že Ježíš Kristus ho uzdravuje. Eneáš okamžitě vstal a ustlal si lůžko. Je velice pravděpodobné, že Eneáš v jednom okamžiku obdržel duchovní život i fyzické uzdravení.

9,35 Uzdravení ochrnutého se ukázalo jako svědectví pro Pána ve městě Lydda a v celé pobřežní oblasti Sárónu. V důsledku tohoto uzdravení se mnozí obrátili k Pánu.

9,36–38 Joppe byl hlavní přístav Palestiny ve Středoziemním moři, přibližně 50 kilometrů na západ od Jeruzaléma. Mezi tamějšími křesťany byla dobrosrdečná paní jménem Dorkas,⁴⁷ která byla dobře známá tím, že vyráběla šaty pro chudé. Když náhle zemřela, učedníci poslali k Petrovi do Lyddy naléhavé poselství, aby neprodleně přišel.

9,39–41 Když přišel, shledal, že všechny vdovy... pláčou dojetím, když mu ukazovaly košile a pláště, které pro ně Dorkas dělala. Požádal je, aby odešly, potom poklekl, modlil se a přikázal Tabitě, aby vstala. Okamžitě se vrátila k životu a znovu se připojila ke svým křesťanským přátelům.

9,42 Tento zázrak vzkříšení se stal velmi známým, takže mnozí uvěřili v Pána. Když však srovnáme verše 42 a 35, zdá se, že více lidí se obrátilo díky uzdravení Eneáše než díky vzkříšení Dorkas.

9,43 Petr zůstal řadu dní v Joppe v domě nějakého Šimona koželuha. Zmínka o Šimonově živnosti je zde důležitá. Práce koželuhů neměla u Židů dobrou pověst. Neustálý kontakt s těly mrtvých zvířat způsoboval obřadní znečištění. Skutečnost, že Petr žil u Šimona ukazuje, že již nebyl spoután touto konkrétní židovskou skrupulí.

Častokrát se poukazuje na to, že ve třech kapitolách po sobě máme obrácení vždy jednoho z potomků Noemových synů. Etiopský eunuch (kap. 8) byl nepochybně z linie Cháma. Saul z Tarsu (kap. 9) byl potomek Šéma. Nyní v 10. kapitole vidíme v Kornéliovi jednoho z potomků Jefeta. Jedná se o významné svědectví, že evangelium je pro všechny rasy,

všechny kultury, a že v Kristu jsou všechny přirozené rozdíly zrušeny. Stejně jako ve 2. kapitole Petr použil klíče království k otevření dveří víry Židům, otevírá zde v 10. kapitole dveře pohanům.

10,1–2 Tato kapitola začíná v Cesareji, přibližně padesát kilometrů severně od Joppe. Kornélius byl římský vojenský důstojník. Jako setník velel přibližně stovce mužů. Patřil k italskému pluku. Ještě zajímavější než jeho vojenská hodnost je jeho zbožnost. Byl to oddaný, bohabojný muž, který dával mnoho almužen zchudlému židovskému lidu a důsledně se modlil. Ryrie se domnívá, že byl pravděpodobně „proselytou na prahu; tzn. uvěřil Bohu judaismu a jeho vládě, ale ještě nepodnikl patřičné kroky, aby se stal plnohodnotným proselytou“.⁴⁸

Jestli se jednalo o spaseného člověka, je otázkou. Ti, kdo říkají, že ano, odkazují na verše 2 a 35, kde Petr zřejmě ve vztahu ke Kornéliovi říká, že „kdokoli se ho (Boha) bojí a jedná spravedlivě, je pro něj přijatelný“. Ti, kdo tvrdí, že Kornélius nebyl spasen, poukazují na události zmíněné v 11,14, kde je citován anděl, který Kornéliovi slibuje, že mu Petr sdělí slova, aby mohl být spasen.

Naše stanovisko je, že Kornélius je příkladem člověka, který žil podle světla, které mu Bůh dal. Jelikož toto světlo nestačilo pro jeho spasení, Bůh jej ujistil, že dostane více ze světla evangelia. Před Petrovou návštěvou neměl jistotu spasení, ale pocítoval spřízněnost s těmi, kdo ctíli pravého Boha.

10,3–8 Kolem třetí hodiny odpoledne měl Kornélius jasné vidění, ve kterém se mu ukázal Boží anděl a oslovil ho jménem. Jako pohan toho o andělech nevěděl tolik jako Židé, a proto mylně považoval anděla za Pána. Anděl ho uklidil, že Bůh ví o jeho modlitbách a almužnách, a mu dal pokyn, aby poslal na jih do Joppe pro muže jménem Šimon Petr, který je ubytovaný u Šimona koželuha... u moře.⁴⁹ S bezpodmínečnou poslušností vyslal setník dva ze svých domácích sluhů a zbožného vojáka.

10,9–14 Příštího dne okolo poledne Petr vystoupil na rovnou střechu Šimonova domu v Joppe, aby se modlil. Měl právě hlad a chtěl

se najíst, ale jídlo dole teprve připravovali. To byly ideální podmínky pro to, co mělo následovat. Upadl do vytržení, v němž viděl, jak z nebe sestupuje jakési prostěradlo... svázané za čtyři rohy, se všemi druhy čtyřnohých zvířat..., ptáky a plazy, čistými i nečistými. Hlas z nebe pobízel hladového apoštola, aby „vstal..., zabíjel a jedl!“ Vzhledem k tomu, že pamatoval na Mojžíšův zákon, který Židům zakazuje jíst jakékoliv nečisté stvoření, Petr vyslovil historický protimluv: „Ne, Pane!“ Scroggie poznamenává: „Kdokoli říká ‚tak ne‘, by nikdy neměl přidávat ‚Pane,‘ a kdokoli opravdově říká ‚Pane,‘ neměl by říkat ‚tak ne‘“.

10,15–16 Když se Petr bránil, že nikdy nejedl nic jiného než to, co je košer, hlas z nebe řekl: „Co Bůh očistil, ty nepokládej za poskvrněné.“ Rozhovor se třikrát opakoval, a pak bylo prostěradlo vzato do nebe.

Je jasné, že vidění mělo hlubší význam, než je otázka jedení čistých a nečistých jídel. Je pravda, že s příchodem křesťanské víry tyto směrnice ve vztahu k jídlu již neplatily. Skutečný význam vidění byl však hlubší: Bůh se chystal otevřít dveře víry pohanům. Petr se jako Žid díval na pohany vždy jako na nečisté, nepřátele, cizince, a tedy jako na bezbožné. Bůh se však nyní chystal udělat něco nového. Pohané (reprezentovaní nečistými zvířaty a ptáky) měli obdržet Ducha svatého, stejně jako ho již obdrželi Židé (čistá zvířata a ptáci). Národní a náboženské rozdíly měly padnout a všichni opravdoví věřící v Pána Ježíše měli být v křesťanském společenství na stejné úrovni.

10,17–23a Když Petr přemýšlel ve svém srdci o tom vidění, Kornéliovi služebníci dorazili k bráně a hledali jej. Veden Duchem sešel dolů ze střechy domu a pozdravil se s nimi. Když zjistil záměr jejich návštěvy, přivítal je a zajistil jim ubytování na noc. Služebníci vysoce poctili svého pána, když o něm mluvili jako o „muži spravedlivém, který se bojí Boha a má dobrou pověst u všeho židovského lidu“.

10,23b–29 Druhý den se Petr vydal na cestu spolu se třemi Kornéliovými služebníky a některými bratry z Joppe. Podle všeho cestovali celý den, protože následujícího dne dorazili do Cesareje.

Kornélius, který očekával jejich příchod..., mezitím svolal své příbuzné a nejbližší přátele. Když Petr přišel, setník mu projevil úctu tím, že mu padl k nohám. Apoštol odmítl takové uctívání a protestoval vysvětlením, že i on sám je pouze člověk. Slušelo by se, aby všichni samozvaní Petrovi „nástupci“ napodobili jeho pokoru a zakázali lidem se před *nimi* klanět!

Když Petr uviděl shromážděné lidi v domě, vysvětlil jim, že jako Žid by normálně do domu pohana nevstoupil, ale že mu Bůh ukázal, aby o pohanech nesmýšlel jako o nedotknutelných. Pak se zeptal, proč pro něj poslali.

10,30–33 Kornélius ochotně popsal své vidění před čtyřmi dny, ve kterém jej anděl ujistil, že jeho modlitba byla vyslyšena a vyzval jej, aby poslal pro Petra. Hlad srdce tohoto pohana po Božím slově je chvályhodný. Řekl: „Nyní tedy my všichni jsme tu před Bohem, abychom vyslechli vše, co ti bylo od Boha nařízeno.“ Takový otevřený a učenlivý duch bude jistě odměněn Božími pokyny.

10,34–35 Petr uvedl své slovo poctivým doznáním. Až dosud věřil, že Boží přízeň byla omezena na izraelský národ. Nyní si uvědomil, že Bůh nepřijímá člověka na základě jeho národnosti, ale jde mu o upřímné a kající srdce, ať u Žida nebo pohana. „V každém národě je mu milý ten, kdo se ho bojí a činí spravedlnost.“

Existují dva hlavní výklady 35. verše.

1. Někteří si myslí, že pokud jedinec opravdově činí pokání a hledá Boha, je spasen, i když nikdy neslyšel o Pánu Ježíši. Tento argument spočívá v tom, že i když člověk sám nemusel vědět o Kristově zástupné oběti, Bůh o ní přece ví a na jejím základě člověka zachrání. Přičte hodnotu Kristova díla člověku, u kterého najde opravdovou víru.

2. Druhý pohled říká, že i když je člověk bohabojný a jedná spravedlivě, není kvůli tomu spasen. Spasení je pouze na základě víry v Pána Ježíše Krista. Když ale Bůh vidí člověka, který žije podle světla, které obdržel o Pánu, zajistí, aby tento člověk uslyšel evangelium a měl tedy příležitost být spasen.

Věříme, že správný je druhý výklad.

10,36–38 Petr dále svým posluchačům připomíná, že ačkoliv poselství evangelia bylo nejprve adresováno Židům, Ježíš Kristus... je přesto Pánem všech – pohanů i Židů. Jeho posluchači museli slyšet příběh Ježíše z Nazaretu; ten začal v Galileji v době, kdy křtil Jan, a rozšířil se po celém Judsku. Tento Ježíš, pomazaný Duchem, vedl život nesobecké služby druhým, činil dobře a uzdravoval všechny, kteří trpěli pod mocí ďábla.

10,39–41 Apoštolové byli svědky této pravdy o všem, co Ježíš vykonal. Putovali s ním po celém Judsku a byli s ním i v Jeruzalémě. Navzdory jeho dokonalému životu jej lidé pověsili na dřevo a zabili. Bůh jej třetího dne probudil z mrtvých, a byl viděn svědky, které Bůh předem určil. Nakolik víme, Pána Ježíše po jeho vzkříšení nespátřil nikdo nevěřící. Ale apoštolové jej nejen viděli, oni s ním jedli a pili. To samozřejmě ukazuje, že Spasitelova vzkříšeného těla bylo možné se dotknout, bylo hmotné a fyzické.

10,42 Po vzkříšení Pán pověřil apoštoly, aby o něm rozhlašovali, že je Soudce živých a mrtvých. To odpovídá mnoha dalším místům Písma, která učí, že Otec svěřil všechn soud Synu (J 5,22). To samozřejmě znamená, že jako Syn člověka bude soudit Židy stejně jako pohany.

10,43 Ale Petr nezůstal u poznámky o soudu. Dále uvádí důležité prohlášení pravdy evangelia, kterým vysvětluje, jak je možné vyhnout se soudu. Všichni proroci Starého zákona také vydávají svědectví, že každý, kdo věří ve jméno Mesiáše, přijme odpuštění hříchů. Není to nabídka pouze pro Izrael, ale patří celému světu. Chtěl bys poznat odpuštění hříchů? Pak uvěř v Ježíše!

10,44–48 Ještě když Petr říkal tato slova..., byl na pohany vylit Duch svatý. Všichni mluvili jazyky a velebili Boha. To bylo pro přítomné znamením, že Kornélius a jeho domácnost skutečně obdrželi Ducha svatého. Židovští návštěvníci z Joppy žasli, když přemýšleli o tom, že pohané také mohou obdržet Ducha svatého, aniž by se stali židovskými proselyty. Ale Petr nebyl takto spoután židovskými předsudky. Okamžitě vycítil, že Bůh nedělá rozdíly mezi Židem a pohanem,

proto navrhl, aby Kornéliovi domácí byli pokřtěni.

Všimněte si vyjádření: „...kteří přijali Ducha svatého tak jako my“. Tito pohané byli spaseni stejným způsobem jako Židé – jednoduchou vírou. Nejsou zde žádné náznaky ohledně dodržování Zákona, obřizky nebo jakékoli jiného rituálu či obřadu.

Všimněte si také pořadí událostí ve spojení s přijetím Ducha svatého pohany:

1. Slyšeli slovo, tzn. uvěřili (v. 44).
2. Obdrželi Ducha svatého (v. 44.47).
3. Byli pokřtěni (v. 48).

Toto je pořadí událostí, které převažuje v naší době u Židů i pohanů, v době, kdy Bůh si z národů povolává lid pro své jméno.

Nepřekvapuje, že po tomto milostivém působení Božího Ducha v Cesareji věřící Petra přiměli, aby s nimi několik dní zůstal.

11,1–3 Zvěst o tom, že Petr kázal pohanům a ti byli spaseni, se brzy dostala do Judska. Když se tedy Petr vrátil do Jeruzaléma, „ti, kteří byli obřezáni“, mu vytýkali, že jedl s pohany. „Ti, kteří byli obřezáni“ se zde vztahuje na křesťany, kteří se narodili jako Židé a byli stále omezeni svým dřívějším způsobem uvažování. Například věřili, že pohané musí být obřezáni, jestliže mají od Pána získat plné požehnání. Stále si mysleli, že Petr neměl s pohany jíst.

11,4–14 Na obranu svého jednání Petr popsal vše, co se stalo – vidění prostěradla spuštěného z nebe, zjevení anděla Kornéliovi, příchod poslů od Kornélia, příkaz Ducha, aby šel s nimi i vylítí Ducha svatého na pohany. Jelikož Bůh jednal rozhodně a přece zřetelně, vzdorovat nebo oponovat by očividně znamenalo oponovat Pánu.

Ke svému poselství Petr přidal několik zajímavých podrobností, které nejsou uvedeny v předchozí kapitole:

1. Řekl, že plachta... z nebe... „přišla až ke mně“ (v. 5).
2. Hovořil o tom, že se do ní pozorně zahleděl (v. 6).
3. Petr dodává detail, že jej z Joppy do Cesareje doprovázelo šest bratrů (v. 12).
4. Ve 14. verši se dozvídáme o andělově slibu Kornéliovi, že Petr mu řekne slova, skr-

ze něž bude on i celý jeho dům spasen. Tento verš je jeden z hlavních důkazů, že Kornélius nebyl před Petrovým příchodem spasený člověk.

11,15 Podle Petrova vyprávění sestoupil Duch svatý na pohany ve chvíli, kdy začal mluvit. Ze Sk 10,44 vyplývá, že už nějakou dobu mluvil. Zřejmě začal mluvit, ale něčím byl přerušen, než mohl pokračovat dále.

11,16 Když Duch svatý sestoupil na pohany, Petr si okamžitě vzpomněl na Letnice, na Pánovo zaslíbení, že jeho učedníci „budou pokřtěni Duchem svatým“. Uvědomil si, že zaslíbení se částečně naplnilo o Letnicích a nyní se naplnilo znovu.

11,17 Poté se Petr obrátil na zastánce obřízky s otázkou: Jestliže se Bůh rozhodl vylít svého Ducha na pohany, jak dříve učinil se Židy, kteří uvěřili..., kdo je Petr, aby Bohu odporoval?

11,18 Je dobře, že tito hebrejští křesťané přijali Petrovo vyprávění, že si v tom všem uvědomili Boží ruku a plně se spokojili. Veškeré jejich námitky tím byly odstraněny. Nastalo chválení Boha za to, že zpřístupnil pohanům pokání k životu.

B. Vznik sboru v Antiochii (11,19–30)

11,19 Vyprávění se nyní vrací zpět do doby pronásledování, které přišlo po Štěpánově mučednické smrti. Jinými slovy, události popsané v následujících verších se staly *před* obrácením Kornélia.

Ti, kdo se kvůli pronásledování rozptýlili, nesli evangelium do:

1. Fénicie, úzké pobřežní oblasti podél severovýchodního pobřeží Středoziemního moře, kde jsou přístavy Týr a Sidón (dnešní Libanon);

2. na Kypř, velký ostrov v severovýchodní části Středoziemního moře;

3. do Kyrény, přístavního města severního pobřeží Afriky (dnešní Libye).

Nicméně nekázali evangelium nikomu jinému než Židům.

11,20–21 Byli zde však někteří věřící z Kypru a Kyrény, kteří přišli do Antiochie a zde zvěstovali dobrou zprávu helénistům.⁵⁰ Jejich kázání bylo doprovázeno požeňná-

ním a velký počet věřících se obrátil k Pánu. F. W. Grant říká: „Je pozoruhodné, jak tím vším byla postavena stranou byrokracie. Neznáme jméno jediného člověka, který byl v tomto díle použit.“

Příchod křesťanství do Antiochie znamenal důležitý krok v rozšiřování církve. Antiochie se nacházela na řece Oronters v Sýrii, severní Palestině. Byla považována za třetí město římského impéria a byla přezdívána „Paříží antického světa“. Odtud Pavel a jeho společníci později vycházeli na své misijní cesty, na kterých nesli dobrou zprávu k pohanům.

11,22–24 Když se zpráva o velikém duchovním probuzení dostala do církve v Jeruzalémě, rozhodli se do Antiochie vyslat dobrosrdečného a laskavého Barnabáše. Tento dobrotivý člověk okamžitě uviděl, že Pán mocně jedná mezi pohany, takže věřící v Antiochii povzbudil, aby s rozhodným srdcem zůstávali u Pána. Jak bylo dobré, že církev, která byla ještě v batolecím věku, navštívil tento dobrý člověk, plný Ducha svatého a víry! Během jeho pobytu přišel k Pánu velký počet lidí. Také byla zachována jednota s církví v Jeruzalémě.

11,25–26 Pak si Barnabáš vzpomněl na Saula z Tarsu! Byl to právě on, kdo Saula představil apoštolům v Jeruzalémě. Saul byl pak nucen z města urychleně uprchnout, aby se zachránil před židovskými úklady. Od té doby byl ve svém domovském městě Tarsu. Touha povzbudit Saula ke službě a zajistit církvi v Antiochii prospěch z jeho vyučování vedla Barnabáše k tomu, že se vydal do Tarsu a přivedl Saula do Antiochie. Po celý rok tento skvělý tým pracoval v tamější církvi a vyučoval mnoho lidí.

Bylo to právě v Antiochii, kde byli učedníci poprvé nazváni křesťany. Nepochybně se jedná o označení, které bylo tehdy nadávkou, ale později tento název přivítali všichni, kdo milují Spasitele.

J. A. Stewart poznamenává:

Zbožný F. B. Meyer řekl: „Antiochie zůstane v křesťanských análech vždy slavná, protože mnoho neordinovaných a bezjmenných učedníků, kteří utekli před Saulovým pronásledováním z Jeruzaléma, se

odvážilo kázat evangelium Řekům a shromáždit nově obrácené do církve, a přitom zcela ignorovat židovské obřady.“

Pokud by tito věřící pocházeli ze sboru, ve kterém by služba spočívala na výlučné zodpovědnosti jednoho člověka, toto vítězné období církevních dějin by nikdy nemohlo být napsáno. Jaká tragédie, že v běžných církvích jsou dary Ducha svatého pro službu nevyužité a skryté, protože obyčejný věřící nemá příležitost sloužit. *Dokud bude každá malá skupina věřících mít placeného pastora, aby se o ně staral, je jisté, že svět nikdy nebude zevangelizován.* Díky Bohu za všechny dobrovolné učitele nedělních škol, biblické učitele a tak zvané laiky. Pokud by se za všechny tyto služby mělo platit, velmi málo sborů by mohlo finančně fungovat.⁵¹

11,27–30 I když se Antiochie stala střediskem, odkud se evangelium šířilo k *pohanům*, navždy zůstala v plném a srdečném společenství se sborem v Jeruzalémě, který byl centrem pro evangelizaci *Židů*. Tuto skutečnost ilustruje následující událost.

Přibližně v této době přišli z Jeruzaléma do Antiochie proroci. Byli to věřící lidé obdarovaní Duchem svatým, aby mluvili jako Boží ústa. Obdrželi zjevení od Pána a předali je ostatním. Jeden z nich, Agabus, předpověděl, že na obydlenu zemi dopadne veliký hladomor. Hladomor nastal za dnů císaře Klaudia. Učedníci z Antiochie pohotově rozhodli, že pošlou pomoc svým křesťanským bratrům, kteří žili v Judsku. Bylo to jistě dojemné svědectví, že dělící hradba mezi Židy a pohany byla stržena, a že starodávné nepřátelství bylo Kristovým křížem odstraněno. Na těchto učednicích, kteří dávali peníze jednomyslně, spontánně a každý úměrně svým možnostem, se projevila Boží milost. F. W. Grant smutně poznamenal: „Dnes se zdá, že každý má jen malý nadbytek, a ti nejbohatší mají nejméně.“

Peníze byly poslány starším po Barnabášovi a Saulovi. Jedná se o první výskyt starších v souvislosti s církví. Myšlenka starších byla pro Židy běžná, jelikož starší byli i v synagoze. Nemáme žádné informace o tom, jak se tito muži v Jeruzalémě stali staršími. V pohanských sborech byli starší ustanoveni apoš-

toly nebo jejich zástupci (14,23; Tt 1,5). Kvalifikace starších jsou uvedeny v 1Tm 3,1–7 a Tt 1,6–9.

C. Herodovo pronásledování a smrt (12,1–23)

12,1–2 Satanovy vytrvalé útoky na církve pokračovaly. Tentokrát přišlo protivenství ze strany krále Heroda. Jednalo se o Heroda Agrippu I., vnuka Heroda Velikého. Králem nad Judskem byl ustanoven římským císařem Klaudiem. Zachovával Mojžíšův zákon, a tak ve snaze zalíbit se Židům zašel velmi daleko. Pod vlivem této politiky ublížil některým příslušníkům církve a nechal Jakuba, Janova bratra, popraviti mečem.

Byl to ten Jakub, který byl spolu s Petrem a Janem na hoře proměnění s naším Pánem; a byla to jeho matka, která žádala, aby její synové mohli sedět vedle Krista v jeho království.

Tato kapitola nabízí zajímavou studii toho, jak Bůh jedná se svým lidem. Jakub byl nepřítelem usmrcen, avšak Petr byl zázračně vysvobozen. Lidská logika by se ptala, proč dostal Petr takovou výsadu. Víra staví na lásce a Boží moudrosti a ví, že:

Zlo, kterým Bůh žehná, je k našemu dobru,
nepožeňnané dobro je špatné,
a vše, co se zdá nejhorší, je správně,
pokud to bude jeho dobrá vůle.

Frederick W. Faber

12,3–4 Židé reagovali na Jakubovu popravu tak nadšeně, že Herodes měl v úmyslu popraviti i Petra. Byly však právě dny nekvašených chlebů a během náboženských svátků nebyly popravky vhodné. Židé byli navíc příliš zaujati svými obřady, než aby jeho přízeň ocenili, proto Herodes nařídil Petra prozatím uvěznit. Apoštola hlídalo šestnáct vojáků ve čtyřech oddílech po čtyřech.

12,5 Církev v Jeruzalémě se za Petra úpěnlivě modlila, zvláště když v nich byla ještě živá vzpomínka na smrt Jakuba. G. C. Morgan poznamenává: „Síla úpěnlivé, vytrvalé modlitby byla mocnější než Herodes a mocnější než peklo.“

12,6–11 Té noci..., než jej měl Herodes vyvést, Petr nerušeně spal spoutaný mezi dvěma

vojáky. Někdo nazval jeho dřimotu triumfem víry. Pravděpodobně si pamatoval Pánovo zaslíbení, že bude žít až do stáří (J 21,18), a tak věděl, že Herodes jej nemůže předčasně zabít. Náhle se ukázal Pánův anděl a cela byla zaplavena světlem. Anděl udeřil Petra do boku a nařídil mu, aby rychle vstal.

Pouta mu okamžitě spadla. Potom krátkými, jasnými větami anděl Petrovi sdělil, aby si vzal pás, obul si sandály, oblékl si plášť a šel za ním. Petr jako omámený prošel za andělem kolem první a druhé stráže vězení. Když přišli k železné bráně, ta se automaticky otevřela jakoby elektrickým senzorem. Teprve když prošli jednou ulicí města a anděl zmizel, přišel Petr sám k sobě a uvědomil si, že to nebyl sen, ale že jej Pán zázračně vysvobodil z ruky Heroda a Židů.

12,12 Petr se na chvíli zastavil, uvědomil si, že učedníci se za něj asi v domě Marie, matky Jana... Marka modlí. Muselo to být celonoční modlitební setkání, protože Petr se dostal z vězení pravděpodobně během časných ranních hodin.

12,13–15 Zabouchal na dveře brány a čekal. Dívka jménem Rodé (řecky „Růže“) přišla otevřít, ale když uslyšela Petra, byla tak vyvedena z míry, že nedokázala otevřít bránu! Vběhla dovnitř, aby oznámila dobrou zprávu těm, kdo se modlili. Mysleli si, že se zbláznila, a neváhali jí to říct. Ona přesto stále tvrdila, že apoštol je skutečně u brány. Řekli: „Musí to být jeho strážný anděl,“ ale ona stále tvrdila, že to je Petr.

Těmto věřícím se často vyčítají modlitby bez víry; byli překvapeni, když jejich modlitby byly vyslyšeny. Jakákoliv taková kritika je však nejspíš ovlivněna našim vlastním nejistým sebevědomím. Místo abychom obviňovali druhé, měli bychom se radovat, že Bůh odpovídá i na takovéto modlitby bez víry. Všichni máme tendenci být nevěřícími věřícími.

12,16–17 Petr mezitím stál na prahu a tloukl. Když mu konečně otevřeli dveře a on vstoupil, všechny jejich pochybnosti zmizely a změnil se ve velikou radost. Rychle je utišil, krátce popsal své zázračné vysvobození a požádal je, aby předali zprávy Jakobovi (pravděpodobně

synu Alfeovu) a bratrům, potom odešel na jiné místo. Nevíme, kam tehdy šel.

12,18–19 Když nastalo ráno a Petr nikde, nešťastní vojáci zpanikařili. Pro Heroda to byla také traumatizující zkušenost nechat se takto přelstít. Nic z toho, co vojáci mohli říct, neznělo přesvědčivě. Nevěrohodnost jejich svědectví nejspíš rozlítla krále ještě víc. Proto nařídil, aby byli popraveni. Potom odjel do Cesareje, aby ulevil své zraněné pýše.

12,20 Z nějakých nám neznámých důvodů se Herodes velmi rozzlobil na obyvatele Týru a Sidónu, dva obchodní přístavy ve Středozezemí. Lidé z těchto měst využili výhodu jeho dovolené v Cesareji, aby se mu zalíbili, protože byli závislí na dovozu obilí z Judska. Proto se spřátelili s královským komorníkem Blastem a skrze něho žádali obnovení diplomatických vztahů.

12,21–23 Jednoho dne Herodes vystoupil v celé své královské nádheře, aby oslovil lid. Potřeštěně křičeli: „To je hlas Boží, a ne lidský!“ Nijak se nesnažil takovou Boží počtu odmítnout ani vzdát chválu Bohu. Proto jej Pánův anděl udeřil strašlivou chorobou a on zemřel. To se stalo roku 44.

A tak ten, který nechal popravít Jakuba, aby se zalíbil Židům, je sám zabit rukama toho, který je mocen zničit tělo i duši v pekle. Herodes sklidil, co zasel.

D. Pavlova první misijní cesta: Galacie (12,24–14,28)

12,24 Mezitím se evangelium šířilo a stále se rozmáhalo. Bůh působí, že ho chválí i lidská zloba; opáše se tím, co po hněvu zbude (Ž 76,11). Maří lidské plány, ale Hospodinova rada obstojí navěky (Ž 33,10–11).

12,25 Když Barnabáš se Saulem splnili svůj úkol v Jeruzalémě a doručili dar z Antiochie,⁵² vrátili se zpět do Antiochie a vzali s sebou Marka, Barnabášova bratrance (Ko 4,10), který později napsal druhé evangelium.

Nevíme, jestli Barnabáš se Saulem byli v Jeruzalémě v době Jakobovy smrti, Petrova uvěznění nebo Herodovy smrti.

Mnozí bibliční komentátoři si myslí, že 13. kapitola představuje výrazný přelom v knize Skutků. Někteří jdou tak daleko, že ji nazývají

jí druhým svazkem Skutků. Do popředí nyní rozhodně vystupuje apoštol Pavel a Antiochie Syrská se stává střediskem, ze kterého se evangelium šíří k pohanům.

13,1 Jak se dozvídáme z 11. kapitoly, v Antiochii vznikla církev. Neměli jednoho člověka určeného za faráře či pastora, ale v tomto shromáždění byla rozmanitost darů. Bylo v něm přinejmenším pět proroků a učitelů. Jak již bylo zmíněno dříve, prorok byl člověk, který byl zvlášť obdarován Duchem svatým, aby přijímal zjevení přímo od Boha, a to kázal druhým. Proroci byli skutečně Pánovými ústy a častokrát dokázali předpovědět události, které přijdou. Učitelé byli muži, kterým dal Duch svatý schopnost vykládat nebo vysvětlovat druhým Boží slovo jednoduchým a srozumitelným způsobem.

Jména proroků a učitelů jsou uvedena následovně:

1. Barnabáš. Tento skvělý Kristův služebník a Pavlův věrný spolupracovník nám byl již představen. Zde je uveden jako první, možná proto, že byl nejstarší ve víře nebo ve službě Kristu.

2. Šimon, který byl zvaný Černý (Niger). Z jeho jména usuzujeme, že byl od narození Žid, možná z židovské komunity původem z Afriky. Možná přijal jméno Černý (nebo snědý) jako vhodné pro práci mezi pohany. Samozřejmě mohl být černoch, jak napovídá jeho jméno. Nic jiného o něm nevíme.

3. Lucius Kyrénský byl pravděpodobně jedním z mužů z Kyrény, kteří přišli do Antiochie již dříve a kázali Pána Ježíše (11,20).

4. Manahen (stejně jako starozákonní jméno Menachém (= Potěšitel). Píše se o něm, že byl vychovávaný společně s tetrarchou Herodem. Je zajímavé zamyslet se nad někým, kdo žil v takto blízkém vztahu se zlým Herodem Antipasem a přitom byl jedním z prvních, kdo se obrátili na křesťanskou víru. Titul tetrarcha naznačuje, že Herodes vládl nad čtvrtinou království svého otce.

5. Saul. Ačkoliv je zmíněn v tomto seznamu jako poslední, měl se stát živým ztělesněním pravdy „poslední budou první“.

Těchto pět mužů ilustruje, že prvotní církev byla jednotná a co se týká lidské pleti bar-

voslelá. „Vzniklo nové měřítko: nezáleží na tom, *kdo* jsi, ale *čí* jsi.“

13,2 Tito proroci a učitelé se zřejmě s celým sborem shromáždili, aby se nějaký čas společně modlili a postili. Z kontextu se zdá jasné, že vyjádřením „konali službu Pánu“ je myšleno, že trávili čas na modlitbách a přimlouvách. Postem se vzdali legitimních nároků těla, aby se mohli bez rozptylování oddat duchovním cvičením.

Proč se sešli, aby se modlili? Je snad nerozumné věřit, že toto setkání uspořádali kvůli tíživému břemenu evangelizace světa? Záznam nenaznačuje, že se jednalo o modlitební setkání, které by trvalo celou noc, ale z jeho důsledků je jisté, že mělo vážnější charakter a trvalo déle, než je zvykem na „modlitebních setkáních“ dnes.

Když se modlili, Duch svatý je rozhodně vedl k tomu, aby oddělili... Barnabáše a Saula ke konkrétnímu dílu, které měl na mysli. Toto je mimochodem velmi jasný důkaz, že Duch svatý je osobnost. Kdyby nebyl nic víc než jen vliv, bylo by nemyslitelné, že by se mohlo o něm takto mluvit. Jak Duch svatý tuto zprávu prorokům a učitelům sdělil? Ačkoli není uvedena žádná konkrétní odpověď, zdá se, že mluvil prostřednictvím jednoho z mužů, kteří byli proroci – buďto Šimon, Lucius nebo Manahen.

Barnabáš je zde uveden jako první, potom Saul. Když se však vrátili do Antiochie, pořadí je obrácené.

Tento verš má nesmírně praktický význam v tom, že zdůrazňuje úlohu Ducha svatého při vedení prvotní církve a citlivost učedníků na toto vedení.

13,3 Když Duch svatý zjevil svou vůli, muži se dále postili a modlili. Poté ti tři (Šimon, Lucius a Manahen) vložili ruce na Barnabáše a Saula. Nejednalo se o oficiální čin „ordinace“, jak se uplatňuje v dnešním křesťanstvu, kde církevní duchovní uděluje podřízenému status duchovního. Bylo to jednoduše vyjádření vzájemného společenství s těmito dvěma muži na díle, do kterého je Duch svatý povolal. Myšlenka ordinace jakožto obřadu, který dává výsadní autoritu vysluhovat „svátosti“ a konat další církevní

povinnosti, je Novému zákonu cizí. Barnhouse poznamenává:

V našem moderním pojetí se dopouštíme velké chyby, když očekáváme, že jeden člověk obsáhne všechny nezbytné dary pro vedení. Církev má třeba několik stovek členů, ale jen jednoho pastora. Očekává se od něj, že bude schopen kázat, potěšovat a tak dále. Je skutečností, že sedm z osmi darů, které jsou zmíněny v textu Ř 12,6–8, je obvykle považováno za funkce ordinovaného duchovního, a pouze za osmou odpovídá shromáždění. A který dar je ponechán shromáždění? Jedná se o placení úctů. Tady něco není v pořádku.

Někdo by se mohl zeptat, jestli naznačují, že by měli kázat laici. Bez pochyb, pokud má laik znalost Písma, měl by uplatňovat svůj dar a kázat při každé příležitosti. Růst všech laických hnutí má význam a jedná se o krok správným směrem – zpět k novozákonným způsobům.⁵³

Je třeba pamatovat na to, že Barnabáš a Saul již předtím byli asi osm let v Pánově díle. Nebyli to nováčci ve službě Kristu. Již dříve prožili „ordinaci rukama Probodeného“. Nyní jejich spoluslužebníci v Antiochii jednoduše vyjadřovali ztotožnění se s nimi v tomto zvláštním pověření nést evangelium pohanům.

Slova „vyslali je“ (ČEP) je možné doslovněji přeložit „propustili je“ nebo „uvolnili je“ pro dílo.

13,4 Tímto veršem začíná to, co se běžně označuje jako Pavlova první misijní cesta. Záznam této cesty pokračuje do 14,26. Byla hlavně zaměřena na evangelizaci Malé Asie. Na druhé misijní cestě přinesli evangelium do Řecka. Třetí misijní cesta zahrnovala opětovnou návštěvu sborů v Malé Asii a Řecku, ale hlavně byla zaměřena na provincii Asii a město Efez. Pavlova misijní práce pokrývá službu přibližně patnácti let.

Z Antiochie Syrské sestoupili dva neohrožení Kristovi služebníci nejprve do Seleukie, přístavu asi pětadvacet kilometrů jižně od Antiochie. Odtud vypluli na ostrov Kypr.

13,5 Když přistáli v Salamině na východním pobřeží ostrova, navštívili několik synagog a kázali tam Boží slovo. V synagogách bylo zvykem kterémukoli židovskému muži

nabídnout příležitost číst a vykládat Písma. Jan Marek v tuto chvíli sloužil jako pomocník. Tím, že nejprve šli do synagogy, naplňovali Barnabáš se Saulem Boží příkaz, že evangelium má být předně pro Židy, pak pro pohany.

13,6 Ze Salaminy prošli celým ostrovem až do Páfu na západním pobřeží. Salamina bylo hlavní obchodní město ostrova. Páf bylo hlavní město.

13,7–8 Zde se setkali s židovským falešným prorokem a kouzelníkem jménem Barjezus (což znamená *Syn Ježíše* nebo *Jozua*). Tento kouzelník měl blízký vztah se Sergiem Paulem, římským místodržitelem⁵⁴ nebo správním úředníkem ostrova. To byl zřejmě rozumný muž. Když si... zavolal Barnabáše a Saula, aby k němu přišli a on mohl slyšet Boží slovo, kouzelník se pokusil zasáhnout; nejspíš byl pod vlivem Satana, aby bránil evangelium.

V 8. verši je uvedeno jeho jméno Elymas, což znamená „moudrý muž“. Pro něho to jistě nebylo vhodné jméno.

13,9–10 Když Saul poznal, že Sergius Paulus je člověk, který upřímně hledá pravdu, a že kouzelník je nepřitelem pravdy, otevřeně jej nevybíravými výrazy pokáral. Aby se nikdo nedomníval, že Saul mluvil podle těla, je zdůrazněno, že byl v tuto chvíli naplněn Duchem svatým. Upřeně pohlédl na kouzelníka a obvinil jej, že je plný vši lsti a každé ničemnosti. Saul se nedal svést jeho jménem Barjezus; strhl Elymasovi masku a nazval jej synem ďábla. Kouzelník byl nepřitelem spravedlnosti, který neustále překrucoval Boží pravdu.

13,11 Poté Saul promluvil se zvláštní disciplinární autoritou, kterou měl jakožto apoštol, a ohlásil, že Elymas bude na určitou dobu zasažen slepotou. Protože se snažil druhé, například místodržitele, držet v duchovní temnotě, měl sám být potrestán tělesnou slepotou. Ihned na něj padla mrákota a tápal kolem sebe ve snaze najít někoho, kdo by ho vedl za ruku.

Elymase je možné použít jako obraz izraelského národa nejen v neochotě přijmout Pána Ježíše, ale i ve snaze bránit v tom druhým. Výsledkem bylo, že Izrael byl postižen duchovní slepotou, ale jen na určitý čas. Nako-

nec se kající pozůstatek národa vrátí k Ježíši jako Mesiáši a obrátí se.

13,12 Místodržitel byl viditelně ohromen zázračným Božím zásahem, ale ještě více byl ohromen učením, které mu zprostředkovali Barnabáš se Saulem. Stal se opravdovým věřícím v Pána Ježíše, první trofej milosti na první misijní cestě.

Všimněte si, že ve vyprávění (v. 9) Lukáš začíná používat Saulovo pohanské jméno Pavel spíše než jeho židovské jméno Saul. Užití jména *Pavel* signalizuje stále větší odliv evangelia směrem k pohanům.

13,13 Slova Pavel a jeho společníci naznačují, hlavní postavou se nyní stává Pavel. Z Páfu pluli severozápadně do Perge v Pamfylii. Pamfylie byla římskou provincií na jižním pobřeží Malé Asie. Perge byla hlavní město, které se nacházelo jedenáct kilometrů ve vnitrozemí na řece Cestrus (Kestros).

Když přišli do Perge, Jan Marek je opustil a vrátil se do Jeruzaléma. Možná se mu příliš nelíbila myšlenka nesení evangelia pohanům. Pavel považoval jeho návrat za takové selhání ve službě, že nesouhlasil, aby jej doprovázel na druhé misijní cestě. Vyvolalo to ostrou rozepří mezi Pavlem a Barnabášem, která vyústila v to, že se v další křesťanské službě každý vydal vlastní cestou (srov. 15,36–39). Marek nakonec Pavlovi důvěru znovu získal (2Tm 4,11).

Žádné další podrobnosti ohledně návštěvy v Perge nejsou uvedeny.

13,14–15 Další zastávka byla Pisidská Antiochie. Ležela přibližně sto šedesát kilometrů severně od Perge. V sobotní den si opět tito dva poslové kříže našli cestu do synagogy. Po přečtení Písem je představení synagogy přijali jako Židy a vyzvali je, aby promluvili, mají-li pro lid nějaké slovo povzbuzení. Tato svoboda hlásání pravdy evangelia v synagogách však potom už netrvala dlouho.

13,16 Vzhledem k tomu, že Pavel nebyl z těch, kdo promeškají příležitost kázat evangelium, vstal a oslovil přítomné v synagoze. Jeho základní strategie spočívala v tom, že vycházel ze židovských dějin, poté přivedl posluchače k událostem souvisejícím se živo-

tem a působením Krista, dále se značným důrazem vyhlásil Kristovo vzkříšení, oznámil prominutí hříchů skrze Spasitele a varoval před nebezpečím, pokud jej odmítnou.

13,17 Kázání začíná Božím vyvolením izraelského národa za pozemský lid. Rychle přešel do období, kdy byli cizinci v Egyptě, a dále popsal jeho zvláštní milost, díky které je svou vztaženou paží vyvedl z faraonova útlatku.

13,18 Čtyřicet let snášel jejich chování na poušti. Sloveso přeložené „snášel“ může mít různý význam a je odvozeno od slova, které má spíše pozitivní tón – „starat se o něčí potřeby“. To Pán jistě pro Izrael navzdory všemu jejich reptání konal.

13,19–22 Čtyři sta padesát let, které Pavel uvádí, se pravděpodobně počítá od doby patriarchů, tedy včetně období soudců.⁵⁵

Po příchodu do Kenaanu dával Bůh lidu soudce... až do proroka Samuele. Když žádali o krále, jako měly ostatní národy, Bůh jim dal Saula, syna Kišova, muže z kmene Benjaminova; vládl nad nimi čtyřicet let. Kvůli své neposlušnosti byl Saul odstraněn z trůnu a na jeho místo byl povolán David. Bůh projevil Davidovi velkou poctu, když jej nazval mužem podle svého srdce, který bude činit všechnu jeho vůli. Verš 22 kombinuje citaci Ž 89,20 a 1S 13,14.

13,23 Od vyprávění o Davidovi přechází Pavel jednoduše a pohotově k Ježíši, Davidovu semeni. Jak někdo správně řekl: „Všechny cesty v Pavlově kázání vedly ke Kristu.“ Je pro nás asi obtížné docenit odvahu potřebnou k tomu, aby člověk izraelskému lidu zvěstoval, že Ježíš je Spasitel, kterého jim Bůh podle zaslíbení poslal. Nebyli zvyklí se na Ježíše dívat takovým způsobem!

13,24 Po tomto krátkém úvodu se Pavel vrací k působení Jana Křtitele. Před Kristovým příchodem (tj. před jeho veřejnou službou) Jan hlásal... křest pokání všemu lidu Izraele. To znamená, že ohlašoval příchod Mesiáše a lidem říkal, aby činili pokání, a tak se připravili na jeho příchod. Své pokání měli dosvědčit křtem v řece Jordánu.

13,25 Jan ani na minutu nepřipustil, že by snad on sám byl zaslíbeným Mesiášem. Do

konce své služby tvrdil, že není ten, o kterém mluvili proroci. Ve skutečnosti nebyl hoden rozvázat sandály na nohou toho, jehož příchod ohlašoval.

13,26 Když Pavel oslovuje své posluchače bratři a synové rodu Abrahamova, připomíná jim, že slovo o spasení bylo posláno nejprve izraelskému národu. Ježíš přišel ke ztraceným ovcím Izraelova domu. Především k nim byli učedníci posláni kázat toto poselství.

13,27–28 Ale lidé v Jeruzalémě ani jejich vůdcové nepoznali Ježíše jako dlouho vyhlášeného Mesiáše. Neuvědomovali si, že o něm psali proroci. Když každou sobotu slyšeli předpovědi vztahující se k Mesiáši, nespojili je s Ježíšem z Nazaretu. Místo toho se sami stali nástrojem pro naplnění těchto Písem, které se na Mesiáše vztahovala. A ačkoli na něm nenalezli žádný důvod pro trest smrti, vydali ho Pilátovi, aby jej nechal usmrtit.

13,29 Podmětem první věty tohoto verše je židovský lid, který odmítnutím Mesiáše naplnil Písma. Podmětem druhé věty je Josef z Arimatie a Nikodém, kteří Pána Ježíše láskyplně pohřbili.

13,30–31 Skutečnost, že Ježíš vstal z mrtvých, byla dostatečně prokázána. Ti, kdo přišli s Ježíšem z Galileje do Jeruzaléma, byli stále naživu a jejich svědectví nebylo možné popřít.

13,32–33 Apoštol dále oznámil, že zaslíbení o Mesiáši, které dostali otcové ve Starém zákoně, se naplnilo na Ježíši. Bylo naplněno nejprve jeho narozením v Betlémě. Pavel viděl Kristovo narození jako naplnění Ž 2,7, kde Bůh říká: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“ Tento verš neznamená, že Kristus začal být Božím Synem, když se narodil v Betlémě. Byl Boží Syn po celou věčnost, ale byl zjeven světu jako Boží Syn prostřednictvím svého vtělení. Ž 2,7 nelze používat k popření věčného synovství Krista.

13,34 V tomto verši přichází na řadu vzkříšení Pána Ježíše. Bůh jej vzbudil ze smrti, aby se již nevracel do zkázy. Pavel potom cituje Iz 55,3: „Dám vám svaté a věrné věci Davidovy.“ Tato citace pro běžného čtenáře Bible představuje obtíž. Jakou souvislost může mít tento verš v Izaiáš s Kristovým vzkříšením?

Jak vzkříšení Spasitele souvisí s Boží smlouvou s Davidem?

Bůh zaslíbil Davidovi věčný trůn, království a potomka, který bude navěky sedět na jeho trůnu. Mezitím David zemřel a jeho tělo se obrátilo v prach. Království pokračovalo několik let po Davidovi, ale později, po více než čtyřech stech letech, se Izrael ocitl bez krále. Davidova linie pokračovala dále, až po čase došla k Ježíši z Nazaretu. On zdědil zákonné právo na Davidův trůn přes Josefa. Josef byl jeho zákonný otec, i když ne jeho skutečný otec. Pán Ježíš byl dědičný potomek Davida skrze Marii.

Pavel zdůrazňuje, že zaručená požehnání, která byla zaslíbena Davidovi, se naplnila v Kristu. On je Davidovo semeno a jednou usedne na Davidův trůn. Jelikož vstal z mrtvých, a žije z moci nekončícího života, věčné aspekty Boží smlouvy s Davidem jsou splněny v Kristu.

13,35 To dále zdůrazňuje 35. verš, kde apoštol cituje Ž 16,10: „Nedáš svému věrnému spatřit jámu.“ Jinými slovy, jelikož Pán Ježíš vstal z mrtvých, smrt nad ním už nemá moc. Už nikdy neumře, ani jeho tělo nikdy nespátří zkázu.

13,36–37 David sice vyřkl slova Žalmu 16,10, ale to nemohl mluvit sám o sobě. Když posloužil vlastnímu pokolení (Boží vůli), zemřel, byl pohřben a jeho tělo se navrátilo v prach. Ale Pán Ježíš byl vzkříšen z mrtvých třetího dne, dříve, než jeho tělo mohlo podlehnout rozkladu (B21).

13,38 Na základě Kristova díla, které Bůh zpečetil jeho vzkříšením, mohl Pavel nyní vyhlásit odpuštění hříchů jako současnou skutečnost. Všimněte si slov: „Skrze něho se vám zvěstuje odpuštění hříchů.“

13,39 Bylo v tom však ještě něco více. Pavel mohl také vyhlásit plné a svobodné ospravedlnění ode všeho. To bylo něco, co Mojžíšův zákon nabídnout nemohl.

Ospravedlnění je Boží čin, kterým smíří nebo prohlásí za spravedlivé ty bezbožné hříšníky, kteří přijmou jeho Syna za Pána a Spasitele. Je to právní úkon, který se odehrává v Boží mysli a kterým je hříšník očištěn od jakéhokoli obvinění, které vůči němu sto-

jí. Bůh může provinilého hříšníka spravedlivě zprostit viny, protože trest za jeho hříchy byl plně vypořádán zástupným dílem Pána Ježíše na kříži.

Při prvním čtení se může zdát, že Mojžíšův zákon dokáže ospravedlnit z některých věcí, ale skrze Krista může člověk získat ospravedlnění z mnoha dalších věcí. To však tento verš neučí. Zákon nikdy nemohl nikoho ospravedlnit; mohl pouze odsoudit. Pavel zde říká, že skrze víru v Krista může být člověk ospravedlněn od každého obvinění, které je možné proti němu vznést – to je očištění, které pod Mojžíšovým zákonem nebylo možné nikdy získat.

13,40–41 Apoštol dále uzavírá své kázání vážným varováním těm, kdo by mohli být v pokušení odmítnout Boží ohromnou nabídkou současné spásy. Cituje Abk 1,5 (a nejspíš část Iz 29,14 a Př 1,24–31), kde Bůh varuje ty, kdo pohrdají jeho slovem, že na ně vylije tak veliký hněv, že by tomu ani neuvěřili, kdyby jim to řekl předem. V Pavlových dnech se to mohlo vztahovat na zničení Jeruzaléma v roce 70, ale tato slova znamenají také Boží věčné odsouzení těch, kteří odmítají jeho Syna.

13,42–43 Když bohoslužba v synagoze skončila, mnozí ze Židů a oddaných konvertitů k judaismu šli s hlubokým zájmem za Pavlem a Barnabášem. Tito dva Pánovi služebníci je povzbuzovali a přesvědčovali, aby zůstali v Boží milosti.

13,44 O týden později se Pavel a Barnabáš vrátili do synagogy, aby pokračovali tam, kde skončili. Shromáždilo se téměř celé město, aby slyšelo Pánovo slovo. Služba těchto dvou oddaných kazatelů hluboce zapůsobila na mnoho lidí.

13,45 Avšak popularita této „nepřátelské zvěsti“ naplnila Židy závistí a hněvem. Otevřeně se postavili proti Pavlovi poselství a rouhali se mu.

13,46–47 Pavel a Barnabáš se nedali jednoduše zastrašit. Vysvětlili, že jejich povinností bylo ohlásit tuto zvěst nejprve židovskému lidu. Když je však Židé odmítli, a tak sami sebe odsoudili jako nehodné věčného života, kazatelé prohlásili, že se obracejí s evangeliem k pohanům. Jestliže bylo po takový rozchod

s židovskou tradicí třeba nějaké oprávnění, pak lze užít slova z Iz 49,6. V tomto verši vlastně Bůh říká Mesiáši: „Ustanovil jsem tě za světlo pohanům, abys byl k záchraně až na konec země.“ Ale Boží Duch dovoluje Mesiášovým služebníkům, aby aplikovali tato slova na sebe, jelikož byli jeho nástroji, aby přinesli světlo a spasení pohanickým národům.

13,48 Toto oznámení o spasení pohanů sice rozlítlo Židy, ale vyvolalo velkou radost mezi přítomnými pohany. Oslavovali Pánovo slovo, které slyšeli. Uvěřili všichni, kteří byli určeni k věčnému životu. Tento verš představuje jednoduché prohlášení o svrchované Boží volbě. Je třeba je vzít tak, jak je napsáno, a věřit mu. Bible rozhodně vyučuje, že Bůh vyvolil některé před založením světa, aby byli v Kristu. Se stejným důrazem učí, že člověk je svobodná morální bytost, a pokud přijme Ježíše Krista za svého Pána a Spasitele, bude zachráněn. Boží vyvolení a lidská zodpovědnost jsou dvě duchovní pravdy a žádnou z nich není možné zdůrazňovat na úkor druhé. Zdá se sice, že je mezi nimi rozpor, ale ten existuje pouze v lidské mysli, a ne v mysli Boží.

Lidé jsou prokletí svou vlastní volbou, ne Božím jednáním. Pokud by celé lidstvo dostalo to, co si zaslouží, všichni by byli ztraceni. Ale Bůh ve své milosti některé zastavil a zachránil. Má právo to udělat? Samozřejmě má. Učení o svrchovaném Božím vyvolení je učení, které Bohu dává jeho adekvátní místo jakožto Vládcí vesmíru, který může jednat, jak chce, a který nikdy neudělá nic nespravedlivého a nelaskavého. Mnoho našich problémů s tímto předmětem by se vyřešilo, kdybychom si pamatovali Erdmanova slova:

Boží svrchovanost je absolutní; přesto se nikdy neuplatňuje odsouzením lidí, kteří mají být zachráněni, Boží svrchovanost spíše ústí ve spasení lidí, kteří by zasloužili zkázu.⁵⁶

13,49–50 Navzdory židovskému odporu se Pánovo slovo šířilo po celé okolní krajině. To podpořilo opoziční stranu, která kladla překážky a zdržovala. Židé poštvávali některé zbožné... ženy, které se dříve obrátily k judaismu a zastávaly v tamější společnosti přední místo, aby brojily proti misionářům. Ke svým zlým záměrům využili také předních mužů města.

Vyvolali proti Pavlovi s Barnabášem takovou bouři nepřátelství, že byli z této oblasti násilně vyhnáni.

13,51–52 Podle Pánových pokynů (L 9,5; 10,11) vytrásli z nohou prach a přesunuli se do Ikonía. Tuto událost si však křesťané nevysvětlovali jako porážku nebo ústup, protože čteme, že byli naplňováni radostí a Duchem svatým. Ikonium, ležící jihovýchodně od Antiochie v Malé Asii, se dnes jmenuje Konya.

14,1–2 V Ikoniu, podobně jako v jiných místech, kde byla synagoga, bylo Pavlovi s Barnabášem dovoleno kázat díky zvyku, který u Židů té doby převažoval. Duch Boží doprovázel slovo s takovou mocí, že velké množství Židů a pohanských proselytů přijalo Pána Ježíše. To vyvolalo hněv mezi Židy, kteří nepřijali evangelium, a na oplátku podnikli pohany... proti bratřím. V knize Skutků byli nevěřící Židé strůjci mnoha pronásledování apoštolů, ačkoli sami nutně nevykonali trest. Byli mistry v přesvědčování *pohanů* a podněcovali je k uskutečňování jejich zlých záměrů.

14,3 Kazatelé věděli, že těžkosti se jen hrnou, ale přesto dále odvážně mluvili ve jménu Pána, který božský původ zvěsti potvrzoval tím, že jim dával moc konat znamení a divy. Znamení a divy jsou dvě různá slova pro zázraky. Slovo „znamení“ jednoduše znamená, že zázrak nese jisté poučení, zatímco slovo „div“ vyjadřuje, že zázrak vyvolává respekt.

14,4–7 Současně s tím, jak napětí ve městě stoupalo, přirozeně vznikaly různé postoje. Někteří stáli na straně Židů a jiní na straně apoštolů.⁵⁷ Nakonec se nevěřící pohané a Židé rozhodli apoštoly napadnout. Aby apoštolové unikli ukamenování, utekli do Lystry a Derbe, což byla lykaonská města. Jednalo se o oblast uprostřed Malé Asie. S neuvadajícím nasazením dále kázali evangelium po celé oblasti.

Když Pavlovi a Barnabášovi hrozilo kamenování, uprchli do Lykaonie. Při jiných příležitostech jejich misijní práce se zdá, že zůstali na stejném místě navzdory nebezpečí. Proč utekli v některých důležitých okamžicích, a při jiných zůstali na místě? Nezdá se, že existuje nějaké vysvětlení. Velký význam

ve Skutcích má vedení Ducha svatého. Tito muži žili v úzkém, důvěrném vztahu s Pánem. Zůstávali v něm, a tak měli zajištěnu úžasnou komunikaci týkající se Božích záměrů a vůle. Bylo to pro ně důležitější než dobře připravený soubor pravidel chování.

14,8–9 V Lystře se misionáři setkali s člověkem, který byl od narození chromý. Když poslouchal, co Pavel říká, projevil neobvyklý zájem. Pavel si nějak uvědomil, že tento člověk má víru, aby byl uzdraven. Ačkoli nám není sděleno, jak to Pavel věděl, věříme, že opravdový evangelista má schopnost rozpoznat stav duší, se kterými jedná. Je schopen říct, zda jsou lidé pouze mírně zvědaví, nebo zda se jedná o skutečné pohnutí duše, protože vnímá usvědčení z hříchu.

14,10–12 Jakmile Pavel přikázal muži, aby se postavil na nohy..., ten vyskočil a chodil. Jelikož se zázrak uskutečnil veřejně a Pavel měl nepochybně značnou pozornost, protože mluvil silným hlasem, lidé byli ohromeni. Ve skutečnosti tím začalo lidové hnutí, které chtělo uctívat Barnabáše jako Dia a Pavla jako Herma.⁵⁸ Lidé věřili, že je v osobách těchto dvou misionářů navštívili jejich bohové. Z nějakého důvodu, který není uveden, pohlíželi na Barnabáše jako na hlavního boha. Protože Pavel mluvil, nazvali ho Hermem, Diovým poslem.

14,13 Dokonce i Diův kněz nabyl přesvědčení, že přišla božská návštěva; pospíchal do chrámu, který stál před městem, přivedl k bráně býky s věnci a chtěl je se zástupy obětovat. Celý tento záměr představoval větší nebezpečí pro křesťanskou víru než jakékoliv jiné zaznamenané formy protivenství. Pro úspěšného křesťanského pracovníka spočívá větší nebezpečí v tendenci lidí soustředit svou duchovní pozornost na Kristova služebníka, a ne na Krista, než v tom, když je pronásledován.

14,14–15a Nejprve si Barnabáš s Pavlem neuvědomovali, co se zástup snaží udělat, protože nerozuměli lykaonskému nářečí. Jakmile bylo misionářům jasné, že je lidé chtějí uctívat jako bohy, roztrhli svá roucha jako veřejný projev protestu a smutku. Pak vběhli do zástupu a ohnivými slovy jim zabránili v takové pošetilosti. Nejsou bohové, mají stejnou

přirozenost jako Lykaoničtí. Jejich cílem bylo jen přinést dobrou zprávu, že se lidé mají obrátit od mrtvých model k živému Bohu.

14,15b–17 Je pozoruhodné, že Pavel a Barnabáš necitovali těmto pohanům Starý zákon, jak tomu bylo v případě Židů. Začali spíš příběhem o stvoření, který je pro pohan­ské národy ve všech zemích a všech dobách okamžitě předmětem zájmu. Misionáři vysvětlili, že v minulých pokoleních Bůh nechal všechny národy chodit po jejich cestách. Ale i tehdy byli svědky Boží existence ve stvoření a jeho zajištění. To Bůh láskyplně dával dešť, úrodná období a jejich srdce sytil pokrmem a radostí. Poslední vyjádření je obrazná řeč, že poskytnutím pokrmu pro tělo naplňoval Bůh jejich srdce radostí, která plyne z požitku, kdy se člověk může najíst.

14,18 Toto slovo mělo svůj žádoucí výsledek. Lidé s neochotou ustoupili od svého zá­měru obětovat Pánovým služebníkům.

14,19–20 Z Pisidské Antiochie a Ikonía přišli do Lystry Židé a úspěšně přemluvili pohanské obyvatelstvo proti misionářům. Stejný zástup, který jim chtěl projevit úctu jako bo­hům, nyní Pavla kámenoval a v domnění, že je mrtev, jej odvedl za město.

Nejvhodnější bude k tomuto oddílu Kellyho komentář:

A proč? Odmítnutí pocty, jakou byli obyvatelé Lystry připraveni přinést, zapůsobilo jako urážka a oni uvěřili nejdopornějším pomluvám o těch, které chtěli uctívat. Lidé se cítí povzneseni, když uctívají lidským způsobem; když je jim v tom zabráněno, ihned začínají k smrti nenávidět ty, kdo chtěli ctít pouze Boha. Tak tomu bylo i zde. Místo aby změnili své smýšlení jako obyvatelé Malty (kteří napřed Pavla považovali za vraha, a pak za boha, Sk 28,6), poslouchali pomluvy ze strany Židů, jimiž jinak běžně opovrhovali, a jako falešného proroka kámenovali toho, komu před chvílí byli ochotni obětovat, a nechali ho odvést za město jako mrtvého.⁵⁹

Byl Pavel po kamenování skutečně mrtev? Pokud je to událost, na kterou poukazuje ve 2K 12,2, nevěděl to ani on sám. Můžeme nanejvýš říct, že jeho uzdravení bylo zázračné. Když ho učedníci obstoupili, vstal a vešel

s nimi do města. Příští den odešli s Barnabášem do Derbe.

14,21 Úvahy o osobní bezpečnosti nebyly v mysli misionářů tím nejdůležitějším. Je to patrné z toho, že když v Derbe oznámili evangelium, vrátili se do Lystry, do prostředí, kde byl Pavel ukamenován. To je příkladem toho, co někdo popsal jako „moc těch, kteří jsou uschnouti se rychle uzdravit a vrátit se zpět na nebezpečná místa“.

I když zde není o Timoteovi zmínka, mohl se obrátit díky Pavlovi kázání. Když apoštol příště navštívil Lystru, Timoteus již byl učedníkem a bratři o něm vydávali dobré svědectví (Sk 16,1–2). Avšak to, že o něm Pavel později mluví jako o svém skutečném dítěti ve víře (1Tm 1,2) *nutně* neznamená, že jej Pavel získal pro Krista. Mohl se jeho „skutečným dítětem“ stát díky tomu, že následoval příklad Pavlova života a služby.

Když misionáři svou práci v Lystře dokončili, znovu navštívili Ikonium a Pisidskou Antiochii, kde již byly založeny sbory. V tuto chvíli byla jejich cílem „následná práce“. Nikdy se nespokojili pouze s kázáním evangelia, s tím, že viděli duše získané pro Krista. To byl pro ně pouze začátek. Snažili se dále budovat věřící v nejsvětější víře, především tím, že je učili pravdě o církvi a její důležitosti v Božím programu.

Edrman poukazuje:

Řádný misijní program má za cíl založit sbory, které budou mít vlastní správu, budou schopné se samy udržovat a samostatně se rozšiřovat. Takový byl Pavlův trvalý zá­měr a praxe.⁶⁰

14,22 Podstata následné práce spočívala v upevňování duší učedníků a utvrzování křesťanů ve víře tím, že je vyučovali z Božího slova. Pavel popisuje tento proces v Ko 1,28–29: „Jeho my zvěstujeme napomínající každého člověka a vyučující každého člověka ve vši moudrosti, abychom každého postavili dokonalého v Kristu. Proto také usilovně pracuji a zápasím v souladu s jeho působením, které je ve mně mocné.“

Zadruhé je nabádali, aby setrvali ve víře. Nabádání bylo obzvlášť na místě vzhledem k velmi rozšířenému pronásledování. Spolu

s tímto napomenutím souviselo připomenutí, že do Božího království musíme vejít skrze mnohá souzení. To poukazuje na Boží království v jeho budoucím projevu, kdy věřící budou sdílet slávu s Kristem. Jedinec vstupuje do Božího království na prvním místě skrze nové narození. Protivenství a souzení nemá žádnou zachraňující moc. Nicméně těm, kdo v současnosti vstoupí do Božího království vírou, je zaslíbeno, že cesta do budoucí slávy je dlážděná soužením. „Pokud vskutku spolu s ním trpíme, abychom spolu s ním byli také oslaveni“ (Ř 8,17b).

14,23 Nyní misionáři také ustanovili v každém sboru starší. V této souvislosti je třeba udělat několik poznámek:

1. Novozákonní starší (dohlížitelé) byli zbožní zralí muži, kteří uplatňovali duchovní vedení v místním sboru. Mluví se o nich také jako o biskupech a dohlížitelích.

2. Starší nebyli v knize Skutků ustanoveni ve chvíli, kdy byl sbor založen. Spíše se tak dělo tehdy, až apoštolové *znovu navštívili* zmíněné sbory. Jinými slovy, během tohoto mezidobí byla příležitost, aby se projevíli ti, které za starší ustanovil Duch svatý.

3. Starší byli jmenováni apoštolů a jimi pověřenými lidmi. V této době ještě Nový zákon nebyl sepsán, a tak nebyly formulovány výslovné pokyny týkající se požadavků na starších. Apoštolové však věděli, jaké požadavky mají splňovat, a tak byli schopni vybrat muže, kteří splňovali duchovní kvalifikaci.

4. Dnes nemáme apoštolů, aby ustanovovali starší. Máme však požadavky na starší zapsané v 1Tm 3 a Tt 1. Proto by každé místní shromáždění mělo být schopné rozpoznat ty, kdo splňují Boží požadavky na pastýře ovcí, kteří podléhají nejvyššímu Pastýři.

Pavel a Barnabáš se modlili a postili a potom svěřili věřící Pánu. Jeví se nám neobvyklé, že sbory vznikly během tak krátké doby, že misionáři měli tak krátký čas na vyučování, a přesto sbory mohly následovat Pána a fungovat jako autonomní sbory. Jistě, odpověď spočívá ve velké moci svatého Božího Ducha. Jeho moc se však projevi-

la v životech takových lidí, jako byli Pavel a Barnabáš. Kamkoliv šli, byli mocným svědectvím Božího působení. Lidé si uvědomovali ryze jejich životů. Jejich veřejné kázání bylo doprovázeno příklady z jejich vlastních životů a vliv tohoto dvojího svědectví byl nedocenitelný.

Verše 21 až 23 uvádí apoštolský vzor – kázání evangelia, vyučování obrácených, zakládání a posilování sborů.

14,24–26 Prošli oblastí Pisidie a potom šli na jih do Pamfyliie. Zde znovu navštívili Perge a sestoupili do přístavního města Attalie, kde se nalodili a odpluli do Antiochie Syrské. Tím došli na konec své první misijní cesty. Právě v Antiochii byli na počátku svěřeni Boží milosti k dílu, které právě dokončili.

14,27 Musela to být radostná chvíle, když se sešla církev v Antiochii, aby všichni společně vyslechli svědectví o misijní práci těchto dvou velikých Božích mužů. Se zdravou křesťanskou skromností vyprávěli, co všechno s nimi Bůh učinil a jak pohanům otevřel dveře víry. Nejednalo se o to, co oni udělali pro Boha, ale o to, co on s potěšením uskutečnil skrze ně.

14,28 Strávili v Antiochii s učedníky delší čas. Odhady se pohybují mezi jedním a dvěma roky.

Exkurz: Misijní strategie

Je vzrušující sledovat, jak malá skupinka blíž nespecifikovaných učedníků žijících v temném koutě světa byla naplněna slavnou vizí evangelizace světa a jak ji začala odhodlaně uskutečňovat. Každý cítil, že je přímou součástí tohoto úkolu a zcela se vydal jeho naplňování.

Velký díl evangelizace se uskutečnil díky místním věřícím při jejich každodenních povinnostech. „Klábosili“ o evangelium ve svém okolí.

Apoštolové a další navíc cestovali z jedné země do druhé, kázali evangelium a zakládali sbory. Vyšli po dvojicích nebo ve větších skupinách. Někdy vyrazil mladší se starším; například Timoteus s Pavlem.

V zásadě zde byly dvě metody – osobní evangelizace a masová evangelizace. V sou-

vislosti s hromadnou evangelizací je zajímavé, že většina kázání nebyla předem připravená a vznikla v důsledku nějaké místní záležitosti nebo náhlé potřeby.

Téměř všechna kázání, která jsou zaznamenána zde (ve Skutcích), vznikla za okolností, které kazateli neumožňovaly jakoukoli přípravu dopředu; vždy se jednalo o neočekávanou situaci.⁶¹

E. M. Bounds řekl, že jejich kázání nebylo hodinovým vystoupením, ale tryskalo ze života.

Apoštolové a jejich společníci byli vedeni Duchem svatým, ale toto vedení bylo často potvrzováno místním sborem. Tak čteme, že proroci a učitelé v Antiochii položili ruce na Barnáše a Pavla a vyslali je na první misijní cestu (13,2). Později čteme, že Timoteus měl důvěru bratří v Lystře a Ikoniu, než vyšel s Pavlem (16,2). A Pavel a Silas byli před druhou misijní cestou svěření milosti Boží v církvi v Antiochii (15,40).

Běžně se učí, že jejich zeměpisnou strategií bylo jít do většího města a tam založit sbory, které by mohly evangelizovat v okolní oblasti. To je nejspíš přílišné zjednodušení. Jejich strategií bylo především jít podle vedení Ducha svatého, ať do velkého nebo malého města. Duch svatý vedl Filipa z probuzení v Samaří k jednotlivci na cestě do Gazy (8,26–40). A vedl Pavla do Beroje (17,10), kterou Cicero nazval „zapadlým městem“. Upřímně řečeno, v knize Skutků nevidíme pevnou, nepružnou geografickou strategii. Spíš vidíme svrchovaného Ducha, který postupuje podle své vlastní vůle.

Místní sbory se zakládaly tam, kde lidé reagovali na evangelium. Tato shromáždění dodala dílu vytrvalost a stabilitu. Byly samosprávné, samofinancující se a propagovaly samy sebe. Apoštolové znovu navštívili shromáždění, aby posílili a povzbudili věřící (14,21–22; 15,41; 20,1–2) a ustanovili starší (14,23).

Někdy byli apoštolové a jejich společníci na svých misijních cestách soběstační (18,3.20,34); jindy je svými dary podporovaly sbory nebo jednotlivci (Fp 4,10.15–18). Pavel pracoval, aby se postaral nejen o sebe, ale také o ty, kdo byli s ním (20,34).

Jejich místní církev je *svěřila* Boží milosti a *podporovala* je, ale místní sbor je přesto neovládal. Byli svobodnými Pánovými služebníky v tom, aby vyhledávali celou radu Boží a nezadrželi nic, co bylo užitečné (20,20).

V závěru svých misijních cest se vrátili do domácího sboru, kde podali zprávu o tom, jak Pán skrze ně jednal (14,26–28; 18,22–23). To je dobrý vzor hodný následování pro všechny misionáře v každém období církve.

†

E. Sněm v Jeruzalémě (15,1–35)

15,1 Spor o obřízku, který vznikl ve sboru v Antiochii, je popsán také v Ga 2,1–10. Když oba záznamy spojíme, získáme tento obrázek: Někteří falešní bratři z jeruzalémského sboru cestovali do Antiochie a začali kázat v tamějším shromáždění. Jádrem jejich poselství spočívalo v tom, že pohané musí být obřezáni, aby byli spaseni. Nestačilo, že uvěří v Pána Ježíše Krista; musí se také podrobit Mojžíšovu zákonu. To byl samozřejmě frontální útok na evangelium Boží milosti. Skutečně evangelium milosti učí, že Kristus na kříži učinil vše, co bylo ke spasení potřebné. Všichni hříšníci jej potřebují přijmout vírou. Jakmile se začíná mluvit o lidské snaze nebo skutcích, už se nejedná o milost. Pod milostí všichni spoléhají na Boha a ne na lidi. Pokud se podmínky rozšíří, pak se již nejedná o dar, ale o dluh. Avšak spasení je dar; není zasloužené nebo odpracované.

15,2–3 Pavel a Barnabáš důrazně oponovali těmto judaistům, protože věděli, že přišli, aby okradli pohanské věřící o svobodu v Kristu Ježíši.

Zde ve Sk 15 se dozvídáme, že se bratři v Antiochii rozhodli poslat Pavla a Barnáše a některé další... do Jeruzaléma, k apoštolům a starším. V Ga 2,2 Pavel říká, že šel do Jeruzaléma na základě zjevení. Samozřejmě v tom není rozpor. Duch Boží zjevil Pavlovi, že má jít a také zjevil církvi v Antiochii, že bratři mají být posláni. Při cestě do Jeruzaléma se skupina zastavila v různých městech ve Fénicii a Samařsku, vyprávěli o obrácení pohanů a vyvolali velikou radost, kdekoliv o tom mluvili.

15,4 Když dorazili do Jeruzaléma, Pavel poprvé soukromě přišel k apoštolům a starším

a podrobně je seznámil s evangeliem, které kázal pohanům. Museli uznat, že to bylo stejné evangelium, které oni kázali Židům.

15,5 Podle všeho se jednalo o otevřené sejití celé církve, kde povstali někteří ze strany farizeů, kteří uvěřili, a říkali, že se pohané musí obřezávat a zachovávat Mojžíšův zákon, aby tak byli učedníky v nejužším smyslu slova.

15,6 Od 6. verše se může zdát, že když bylo přijato konečné rozhodnutí, byli přítomni pouze apoštolové a starší. Nicméně 12. verš nejspíš naznačuje, že byl přítomný také celý sbor.

15,7–10 Když se postavil Petr, opoziční strana měla za to, že bude podporovat jejich stanovisko. Vždyť Petr byl přece ještě apoštolem obřízky. Jejich naděje však byly k jejich zklamání odsouzeny k zániku. Petr posluchačům připomněl, že před několika lety Bůh nařídil, aby pohané... slyšeli evangelium nejprve z jeho úst. To se stalo v domě Kornélia. Když Bůh viděl, že srdce těchto pohanů se k němu ve víře obrací, dal jim Ducha svatého, stejně jako Židům v den Letnic. V té době Bůh nevyžadoval od pohanů obřízku. Skutečnost, že se jednalo o pohany, neznamenal žádný rozdíl, očistil jejich srdce vírou. Jelikož Bůh přijal pohany na základě víry, a ne na základě dodržování Zákona, zeptal se Petr shromáždění, proč by měli nyní podrobovat pohany jhu Zákona – jhu, které nebyli schopni unést ani jejich otcové ani oni sami. Zákon nikdy nikoho nespasil. Jeho posláním bylo odsoudit, ne ospravedlnit. Skrze Zákon nastává poznání hříchu, ne spása od hříchu.

15,11 Petrovo konečné rozhodnutí si zasluhuje zvláštní pozornost. Vyjadřuje hluboké ujištění, že (my Židé) jsme spaseni skrze milost Pána Ježíše (a ne skrze dodržování Zákona) stejně jako oni (pohané). Někdo by možná očekával, že Petr jako Žid řekne, že pohané budou spaseni stejně jako Židé. Ale vidíme, jak zde milost vítězí nad etnickými rozdíly.

15,12 Když Petr skončil, Barnabáš a Pavel podrobně vypravovali, jak Bůh navštívil pohany a jak doprovázel kázání evangelia znamením a divy.

15,13–14 Petr mluvil o tom, jak Pán skrze něj otevřel dveře víry pohanům. Pavel a Bar-

nabáš nyní přidali svědectví, jak skrze ně Pán působil při evangelizaci pohanů. Jakub nato autoritativně prohlásil, že současný Boží záměr pro tento věk je povolání si z pohanů... lid pro své jméno. Bylo to v podstatě to, co právě řekl Šimon (Petr).

15,15–19 Poté Jakub citoval Am 9,11–12. Všimněme si, že neřekl, že povolání pohanů bylo naplněním Ámosova proroctví, ale že se s tím *shodují* slova proroků. Shromáždění by nemělo považovat za zvláštní věc, že Bůh navštívil pohany a dal jim spásu, protože to již bylo jasně předpověděno ve Starém zákoně. Bůh předem řekl, že pohané budou požehnání stejně jako věřící Židé.

Citace Ámose hledí kupředu na tisícileté království, kde Kristus usedne na Davidův trůn a kde pohané budou hledat Pána. Jakub *nena- značoval*, že toto proroctví se naplňuje ve chvíli, kdy mluvil. Spíš řekl, že spasení pohanů, které se tehdy stávalo skutečností, je v souladu s tím, co řekl Ámos a co má nastat později.

Jakubův argument zněl následovně: Nejprve Bůh navštívil pohany, aby z nich povolal lid pro své jméno. To se dělo tehdy (a děje se to dosud). Obrácení pohané byli zahrnuti v církvi spolu s obrácenými Židy. Co se tehdy dělo v malém měřítku (spása pohanů), nastane později ve větší míře. Kristus se vrátí, obnoví izraelský národ a spasí všechny pohany, kteří budou nazváni jeho jménem.

Jakub viděl současné události jako první Boží navštívení pohanů. Pociťoval, že toto první navštívení je v dokonalém souladu s tím, co prorokoval Ámos – budoucí navštívení pohanů, až se Kristus vrátí jako král. Tyto dvě události *jsou v souladu*, i když nejsou identické.

Všimněte si tedy pořadí událostí:

1. Vyvolení lidí z pohanů pro lid k jeho jménu (v. 14) během současného věku milosti.
2. Obnovení věřící části izraelského národa při Kristově druhém příchodu (v. 16).
3. Spasení pohaných národů po obnově Izraele (v. 17). Na pohany se zde odkazuje jako na všechny pohany, kteří byli nazváni Pánovým jménem.

Jakubova citace Am 9,11–12 je poněkud odlišná od toho, co je napsáno ve Starém zá-

koně. Tento rozdíl částečně vysvětluje to, že Jakub jej zřejmě citoval v řečtině. Nicméně citace se poměrně liší i od Septuaginty. Jedno vysvětlení spočívá v tom, že Duch svatý, který původně inspiroval slova, nyní dovolil, aby byla změněna s ohledem na řešenou situaci. Další vysvětlení spočívá v tom, že hebrejské rukopisy mají několikrát čtení Am 9. Alford věří, že Jakub musel citovat překlad blízký uznávanému hebrejskému textu, jinak by farizeové nikdy nepřijali tuto citaci jako důkaz.

Potom se vrátím (v. 16). Jakub výše prohlásil, že Boží programem pro současný věk bylo otevřít dveře víry pohanům. Ne všichni budou spaseni, ale Bůh z nich vybere lid, který bude pro jeho jméno. Nyní Jakub dodává, že potom, tzn. poté, co církev bude povolána z národů, se Bůh vrátí a znovu postaví Davidův stánek, který padl a je v troskách. Davidův stánek je obrazné vyjádření, které popisuje jeho domácnost nebo rodinu. Jeho obnovení je předobrazem budoucího obnovení královské rodiny a znovuustanovení Davidova trůnu, na kterém bude sedět Kristus jako král. Izrael se tehdy stane kanálem požehnání pro svět. Ostatní lidé budou horlivě hledat Pána, dokonce všichni pohané, kteří byli nazváni jeho jménem.

Citace z Ámose je uzavřena prohlášením, že to jsou slova od Pána, který toto všechno činí.

Vzhledem k tomu, že současným Božím záměrem je povolát z pohanů lid, Jakub varuje, aby se nedělaly potíže pohanům tím, že budou uvedeni pod Mojžíšův zákon. Jediné, co je ke spasení potřeba, je víra.

15,20 Nicméně navrhl, aby v dopise do sboru v Antiochii svatě vybědli, aby se zdržovali toho, co bylo poskvrněno modloslužbou, smilstva, zardoušeného a krve. Na první pohled by se mohlo zdát, že si zde Jakub odporuje. Nejedná se o formu zákonitví? Nestavěl je nyní zpět pod Zákon? Tento návrh neměl nic společného s otázkou spasení – ta již byla vyřešena. Ale návrh souvisel se *společenským* mezi židovskými a pohanskými věřícími. Přestože poslušnost těchto pokynů nebyla podmínkou spasení, byla jistě velmi důležitá

proto, aby se v prvotní církvi předešlo ostrým rozporům.

Zakázané byly:

1. *Věci poskvrněné modlami*. Verš 29 vysvětluje, že se jedná o jídlo obětované modlám. Kdyby pohanští věřící jedli toto jídlo, potom by jejich židovští bratři mohli vážně přemýšlet, jestli vlastně skončili s modloslužbou. Přestože pohanští věřící mohli mít svobodu v jedení takového jídla, mohlo by to být kámen úrazu pro slabé židovské bratry, a to by bylo nesprávné.

2. *Smilstvo*.⁶² Jednalo se o největší hřích pohanů. Proto bylo zvláště důležité, aby jej Jakub zahrnul mezi ostatní nedovolené činnosti. Nikde v Bibli nebyl příkaz zdržovat se smilstva (sexuální nečistoty) odvolán. Je to příkaz, který platí pro všechny věky.

3. *Jíst to, co bylo zardoušeno*. Tento zákaz se vrací ke smlouvě, kterou Bůh uzavřel s Noemem po potopě (Gn 9,4). Je to tedy příkaz platný celé lidské pokolení, nejen pro izraelský národ.

4. *Krev*. To se vztahuje k Gn 9,4, a tedy předchází Mojžíšovu zákonu. Jelikož smlouva s Noemem nebyla nikdy zrušena, chápeme, že tato nařízení platí i dnes.

15,21 Zde je vysvětlení, proč byla udělena rada z 20. verše. V každém městě byli Židé, kteří byli vždy vyučováni, že je nesprávné dělat to, před čím Jakub varuje. Nebylo špatné pouze páchat nemravnosti, ale také jíst jídlo obětované modlám, maso udávených zvířat a krev. Proč by tedy pohané měli urážet Boha pácháním nemravností nebo urážet lidi tím, že by dělali další uvedené věci?

15,22 Bylo tedy definitivně rozhodnuto, že pohané nepotřebují ke spasení obřizku. Dalším krokem byl dopis s oficiálním oznámením do církve v Antiochii. Apoštolové a starší v Jeruzalémě s celou církví určili Judu zvaného Barsabáš a Silase, dva z předních mužů mezi bratřimi, aby se spolu s Pavlem a Barnabášem vrátili zpět do Antiochie. Je to ten Silas, který se později stal společníkem Pavla, a o kterém se v listech píše jako o Silvánovi.

15,23–29 Zde je uvedeno jádro dopisu. Všimněte si, že falešní bratři, kteří odešli z Je-

ruzaléma do Antiochie, nikdy neměli pověření nebo schválení jeruzalémské církve (v. 24).

Verš 28 naznačuje, že učedníci se v každé chvíli spoléhali na Ducha svatého: Neboť tak usoudil Duch svatý, i my... Kdosi to nazval „vyšší partnerství Ducha svatého“.

15,30–31 Když dopis z Jeruzaléma přečetli ve sboru v Antiochii, ukázalo se, že byl velikým povzbuzením. Tamější učedníci nyní věděli, že je Bůh spasil jako pohany, a ne tím, že by se stali Židy.

15,32–33 Juda a Silas tam zůstali nějaký čas, kdy povzbuzovali a posilovali bratry ve víře. Po delší době radostného společenství a služby v Antiochii se vrátili zpět do Jeruzaléma.

15,34 Verš 34, který je uveden v BKR a v ČSP kurzívou, nenajdeme ani v jednom z nejstarších nebo většinových rukopisů. Zřejmě si někteří opisovači mysleli, že bude užitečné doplnit tuto informaci, aby tak byl vysvětlen zdánlivý rozpor mezi verši 33 a 40. Podle 33. verše se Silas měl vrátit do Jeruzaléma. Ale potom ho ve 40. verši vidíme, jak doprovází Pavla na druhé misijní cestě. Zřejmě vysvětlení je v tom, že Silas se vrátil do Jeruzaléma, ale pak ho kontaktoval Pavel a pozval jej, aby ho doprovázel na jeho cestách.

15,35 Pavel a Barnabáš byli v té době v Antiochii, kde učili a zvěštovali Pánovo slovo. Byli tam mnozí další Pánovi služebníci, kteří sloužili ve shromáždění. V té době se pravděpodobně odehrály události popsané v Ga 2,11–14.

F. Pavlova druhá misijní cesta:

Malá Asie a Řecko (15,36–18,22)

15,36–41 Nastal čas nastoupit druhou misijní cestu. Pavel o tom začal mluvit s Barnabášem a navrhl mu, aby znovu navštívili města, kde dříve zvěštovali Pánovo slovo. Když Barnabáš naléhal, aby je doprovázel zase jeho synovec Marek, Pavel byl ostře proti tomu. Živě si pamatoval, jak se Marek od nich v Pamfylii odloučil, a nepochybně se obával toho, že by to udělal znovu. Neshody mezi Barnabášem a Pavlem se natolik vyostřily, že se od sebe tyto dva vážení Pánovi služebníci oddělili. Barnabáš vzal s sebou Marka a vy-

plul na Kypr, kde se narodil, a kde začala jejich první misijní cesta. Pavel si přibral Silase a spolu procházeli Sýrii a Kilikii, kde posiloval církve.

Verše 36 až 41 poskytují další pohled na Pavlova vskutku pastýřského ducha. Jeden vynikající učitel k jeho laskavé péči o Boží lid řekl, že by raději měl na duchovním díle jednoho dokonalého svatého, než aby povolal stovky lidí k začátkům křesťanského života.

V tuto chvíli nevyhnutelně vyvstává otázka: „Kdo měl pravdu, Pavel, nebo Barnabáš?“ Pravděpodobně byla chyba na obou stranách. Barnabáš se možná neuhlídal a byl ovlivněn svým přirozeným vztahem k Markovi. Verš 39 naznačuje, že mezi Pavlem a Barnabášem došlo k ostré hádce. „Pýcha vede jen ke sporům“ (Př 13,10 B21). Proto se oba v této záležitosti provinili pýchou. Ti, kdo zastávají názor, že správně jednal Pavel, poukazují, že od této chvíle Barnabáš z příběhu mizí. Navíc Pavel se Silasem byli svěření bratry Pánově milosti, což není řečeno o Barnabášovi s Janem Markem. V každém případě je povzbuzující skutečnost, že se Marek nakonec ve službě osvědčil a Pavlova důvěra k němu byla plně obnovena (2Tm 4,11).

Exkurz: Nezávislost místního sboru

O jeruzalémském sněmu (koncilu) by se na první pohled mohlo zdát, že plnil funkci nějakého nejvyššího denominačního soudu. Skutečnost je však opačná.

Každý místní sbor v prvních dnech křesťanství byl autonomní – tj. samosprávný. Neexistoval žádný svaz církví, který by měl nad sebou ústřední autoritu. Nebyly žádné denominace, a proto ani žádné denominační ústředí. Každá místní církev byla přímo zodpovědná Pánu. To je patrné ve Zj 1,13, kde Pán stojí uprostřed sedmi zlatých sviců. Ty představují sedm sborů v Asii. Cílem bylo ukázat, že mezi jednotlivými církvemi nebylo žádné vládnoucí ústředí a slavnou Hlavou byl sám Pán. Každá církev byla spravována *přímo* jím.

Proč je to tak důležité? Zaprvé je to obrana proti šíření bludu. Jsou-li sbory spojeny

pod společnou správou, pak síly liberalismu, racionalismu a odpadnutí mohou ovládnout celé společenství prostě tím, že obsadí ústředí a školy dané denominace. Tam, kde jsou církve samostatné, musí nepřítel svůj boj zaměřovat proti řadě samostatných jednotek.

Zadruhé samospráva místní církve je důležitý ochranný prostředek, když je u moci nenávisťný režim. Jsou-li sbory v jednom svazu, totalitní vláda je může všechny ovládat, stačí, když ovládá několik málo vůdců v ústředí. Když církve odmítnou uznat jakoukoliv centrální autoritu, snadněji přejdou v dobách útla-ku do ilegality.

Mnohé dnešní vlády, ať už demokratické nebo diktátorské, se snaží docílit spojení malých nezávislých církví. Říkají, že nechtějí jednat s velkým počtem místních jednotek, ale raději s ústředním výborem, který je všechny bude zastupovat. Vlády svobodných zemí se snaží zavést toto spojení nabídkou určité přízně a výhod. Jiné vlády se snaží takové sjednocení vynutit nařízením, jak tomu bylo za Hitlera během třetí říše. Církve, které podlehnou tomuto tlaku, v každém případě ztrácejí svůj biblický charakter i svou schopnost odolávat modernismu a žít v době pronásledování utajeně.

Někdo může namítnout, že církve ve Skutcích měly ústřední autoritu, konkrétně sněm v Jeruzalémě, o kterém jsme právě mluvili. Avšak pečlivé studium tohoto úseku ukáže, že se nejednalo o oficiální orgán s pravomocí ovládat. Bylo to jednoduše shromáždění apoštolů a starších, kteří jednali jako poradci.

Ne že by apoštolové a starší z Jeruzaléma povolali muže z Antiochie, aby za nimi přišli. Ti se sami rozhodli požádat muže v Jeruzalémě o radu. Rozhodnutí této porady církve nezavazovalo; bylo jednoduše nabídnuto jako společný úsudek dané skupiny.

Církevní dějiny mluví samy za sebe. Kdekoliv vznikl nějaký svaz církví pod ústřední organizací, došlo rychleji k úpadku. Nejčistší svědectví pro Boha zachovávají sbory, které jsou nezávislé na vnější lidské nadvládě.

†

16,1–2 Když Pavel přišel do Derbe a Lystry, musely se mu vracet vzpomínky, jako se

vlaštovky vracely do stodol. Vzpomínky na jeho kamenování v Lystře mohly zcela oprávněně vyvolat obavy, jestli tam má vůbec chodit. Ale apoštol věděl, že Bůh má v této oblasti svůj lid a žádná starost o osobní bezpečí jej nemohla odstrašit.

Jak již bylo uvedeno výše, Timoteus se mohl obrátit díky Pavlovi působení během jeho první návštěvy v Lystře (patrně rodné město Timotea). Timoteova matka Eunika a babička Loida byly obě židovské věřící ženy (2Tm 1,5). Jeho otec byl Řek a možná už byl v této době mrtev.

Pavlovo srdce se zaradovalo, když se od bratří... v Lystře a Ikoniu dozvěděl, že Timoteus v křesťanské víře dobře prospívá. Pozval jej, aby se stal na této misijní cestě jeho společníkem. Uděláme dobře, když si všimneme, že apoštolové v prvotní církvi nejenom pracovali ve dvojicích, ale také s sebou brali mladší bratry (Marek, Timoteus), aby je vycvičili v praktických oblastech křesťanské služby. Jaká to byla pro tyto mladé muže výsada, táhnout jeho křesťanské misie společně s ostřílenými služebníky.

16,3 Než se Pavel vydal na cestu, Timotea obřezal. Proč to udělal, když před nějakou dobou rázně odmítl nechat obřezat Tita (Ga 2,1–5)? Odpověď je jednoduchá: v případě Tita se jednalo o otázku základního křesťanského učení, zatímco u Timotea tomu tak nebylo. Falešní učitelé naléhali, aby byl Titus jakožto pohan byl obřezán, a tak mohl být spasen. Pavel to rozpoznal jako popření dostatečnosti Kristova vykupitelského díla a nedovolil by to. Zde však byl zcela jiný případ. Lidé v této oblasti věděli, že Timoteus je Žid po své matce. Pavel, Silas a Timoteus se chystali odejít do práce evangelia. Jejich první kontakty budou často s Židy. Pokud by tito Židé věděli, že Timoteus nebyl obřezán, nemuseli by ho chtít poslouchat; když však bude obřezán, nebude v této oblasti žádná překážka. Jelikož to byla otázka morálně nevýznamná a nebyla nijak věroučné důležitá, Pavel Timotea tomuto židovskému obřadu podrobil. Stal se pro všechny všim, aby všemi dostupnými prostředky získal alespoň některé (1K 9,19–23).

Zdá se, že výklad toho, proč Pavel obřezal Timotea, aby pro evangelium získal židovské posluchače, jasně ukazují slova: vzal jej a obřezal kvůli Židům..., neboť všichni věděli, že jeho otec byl Řek.

16,4–5 Když tito tři misionáři cestovali lykaonskými městy, předávali církvím dopis s ustanoveními, na kterých se dohodli apoštolové a starší v Jeruzalémě. Zkráceně řečeno, jednalo se o tato ustanovení:

Pokud jde o spasení, je nezbytná pouze víra. Obřízka nebo dodržování Zákona nelze k víře přidávat jako podmínky spasení.

Sexuální nemorálnosti byly zakázány všem věřícím všech dob, ale tento požadavek byl pravděpodobně adresován především obrátcem z pohanů, jelikož to byl (a je) hřích, který je obklopuje.

Maso obětované modlám, maso ze zvířat, která byla udávána a krev byly zakázány jíst ne proto, že by to byla podmínka pro spasení, ale pro usnadnění společenství věřícími ze Židů a pohanů. Některé z těchto pokynů byly následně revidovány (viz 1K 8,10; 1Tm 4,4–5).

Následkem služby těchto lidí byly sbory v křesťanské víře upevněny a denně početně rostly.

16,6–8 Tyto verše jsou velmi důležité, protože ukazují nadřazenost a vedení Duchem svatým v misijní strategii apoštolů. Když opět navštívili sbory ve Frýgii a Galacii, uvažovali, že půjdou do provincie Asie na západě Malé Asie, ale Duch svatý jim v tom zabránil. Nedomníváme se proč; někteří si myslí, že v Boží radě byla tato oblast možná přidělena Petrovi (viz 1Pt 1,1). V každém případě cestovali na severozápad do oblasti Mysie. Ta byla ve skutečnosti součástí provincie Asie, ale je patrné, že zde nekázali. Když se pokoušeli jít dále severovýchodně do Bithynie, Duch jim to nedovolil. Proto šli přímo na západ do pobřežního města Troady. Odtud misionáři mohli hledět přes Egejské moře do Řecka, což je práh Evropy. Rýrie píše:

Asie potřebovala evangelium, ale ještě nenastal Boží čas. Potřeba nevyvolala jejich volání. Přišli z východu; bylo jim zakázáno jít jižně nebo severně, ale nepředpokládali, že je Pán vede na západ – čekali na jeho specifické

nasměrování. Sama logika není důvodem pro volání.⁶³

16,9 V nočním vidění se Pavlovi ukázal muž z Makedonie, jak jej volá, aby přišel a pomohl jim. Makedonie byla severní částí Řecka, ležící na západ od Troady. Makedonie (a celá Evropa!) potřebovala evangelium vykupující milosti, ať už si to uvědomovala nebo ne. Pán zavřel dveře v Asii, aby jeho služebníci mohli přinést dobrou zprávu do Evropy. Stalker vykresluje scénu takto:

[Makedonský muž] představuje Evropu, a její volání o pomoc, jak potřebuje Krista. Pavel rozpoznal ve vidění Boží povolání a hned následující západ slunce, který zaléval Hellepont, řecký přístav svým zlatavým světlem, ozařoval jeho postavu sedící na palubě lodi. Její příd' mířila ke břehům Makedonie.⁶⁴

16,10 Zde je důležitá změna osobního zájmena z on na my. Obecně se má za to, že Lukáš, pisatel Skutků, se v tuto chvíli připojil k Pavlovi, Silasovi a Timoteovi. Odtud dále zaznamenává události jako očitý svědek.

Exkurz: Duchovní vedení

K tomu, aby prvotní církev na zemi efektivně sloužila, spoléhala na vedení své hlavy v nebi. Jak Pán Ježíš dával svým služebníkům poznat svou vůli?

Základní strategii jim předal ještě předtím, než vystoupil na nebesa, řekl jim: „Budete mými svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samaří a až po nejzazší konec země (Sk 1,8).“

Po svém nanebevstoupení jim dával poznat svou vůli několika různými způsoby.

Petr a další učedníci byli vedeni starozákonním *Písmem* (Ž 69,25), aby zvolili nástupce za Jidáše (1,15–26).

Nejméně při pěti příležitostech je Pán vedl prostřednictvím *vidění* – Ananiáš (9,10–16); Kornélius (10,3); Petr (10,10–11.17); Pavel (dvakrát – 16,9–10; 18,9).

Dvakrát je vedl skrze *proroky* (11,27–30; 21,10–12).

Při jiných příležitostech byli křesťané vedeni *okolnostmi*. Tak například byli rozehnáni pronásledováním (8,1–4; 11,19; 13,50–51; 14,5–6). Městská správa požádala Pavla a Silase, aby opustili Filipy (16,39–40). Později

byl Pavel vzat z Jeruzaléma do Cesareje z moci úřední (23,33). Okolnosti Pavlova odvolání k císaři vyústily v cestu do Říma (25,11) a pozdější ztroskotání lodi ovlivnilo načasování a sled dalších kroků (27,41; 28,1).

Někdy přišlo vedení prostřednictvím *rady a iniciativy druhých křesťanů*. Církev v Jeruzalémě poslala Barnabáše do Antiochie (11,22). Agabus prorokoval hladomor, a to přimělo církev v Antiochii, aby poslala materiální podporu svatým v Judsku (11,27–30). Bratři v Antiochii poslali Pavla a Barnabáše do Jeruzaléma (15,2). Juda a Silas byli vysláni církví v Jeruzalémě spolu s Barnabášem a Pavlem (15,25–27). Pavel a Silas byli svěřeni bratry Boží milosti, když se vydávali na druhou misijní cestu (15,40). Když Pavel opustil Lystru, vzal s sebou Timotea (16,3). Bratři v Tesalonice poslali Pavla a Silase do Beroje, a to kvůli strachu z násilností (17,10). Bratři v Beroji naopak ze stejného důvodu poslali Pavla pryč (17,14–15). Nakonec Pavel poslal Timotea a Erasta do Makedonie (19,22).

Vedle uvedených způsobů vedení existuje několik událostí, ve kterých se zdá, že obdrželi sdělení Boží vůle *přímo*. Anděl vedl Filipa k etiopskému eunuchovi (8,26). Duch svatý mluvil k prorokům a učitelům v Antiochii, když se postili a modlili (13,1–2). Pavlovi a Timoteovi Duch svatý zabránil kázat slovo v Asii (16,6). Později se pokoušeli jít do Bithynie, ale Duch jim to nedovolil (16,7).

Když to tedy shrneme, prvotní křesťané byli vedeni:

1. Prostřednictvím Písem.
2. Prostřednictvím vidění a prorocství.
3. Prostřednictvím okolností.
4. Prostřednictvím rady a iniciativy druhých křesťanů.
5. Přímým sdělením, popřípadě vnitřním, subjektivním vnímáním.

†

16,11–12 Neúnavní Kristovi vyslanci vypluli z Troady na severozápad a zakotvili na noc na ostrově Samothráké. Dále se dostali na pevninu v přístavu Neapol, asi 190 kilometrů od Troady, a několik kilometrů putovali vnitrozemím do města Filipy, které bylo předním

městem této části Makedonie a římskou kolonií.

16,13–15 Ve Filipech zřejmě nebyla synagoga, ale Pavel se svými společníky uslyšeli, že někteří Židé se shromažďují v sobotní den za městem u řeky. Když se dostali na toto místo, našli zde skupinu modlících se žen včetně Lydie. Pravděpodobně konvertovala k judaismu. Pocházela z města Thyatiry v oblasti Lydia v západní části Malé Asie a přestěhovala se do Filip, kde prodávala purpurové oblečení. Město Thyatira bylo známé svými barvivy.

Nejen že měla sluch otevřený evangeliu; měla i otevřené srdce. Po přijetí Pána Ježíše byla pokřtěna ona sama i její domácnost. Členové jejího domu se samozřejmě před křtem také obrátili. Není zde žádná zmínka o tom, že by Lydie byla vdaná; její domácnost mohlo tvořit služebnictvo.

Lydie nebyla spasena dobrými skutky, ale byla spasena proto, aby je konala. Dokázala ryzost své víry tím, že otevřela svůj dům Pavlovi, Silasovi, Lukášovi a Timoteovi.

16,16–18 Příštího dne, když Pavel a jeho společníci šli na místo modlitby, setkali se s dívkou, která měla věšteckého ducha. Byla posedlá démonem, a díky tomu byla schopná předpovídat budoucnost a poskytovat další ohromující zjevení. Tímto způsobem přinášela svým pánům značný zisk.

Když se setkala s křesťanskými misionáři, mnoho dalších dnů za nimi chodila a volala: „Tito lidé jsou služebníci Boha Nejvyššího, kteří vám zvěstují cestu záchrany.“ To, co říkala, byla *pravda*, ale Pavel nechtěl přijímat svědectví od démonů. Také ho rmoutil zoufalý stav této ztotočené dívky. Proto ve jménu všemohoucího Ježíše Krista přikázal démonovi, aby od ní odešel. Okamžitě byla od tohoto strašného pouta osvobozena a stala se duševně zdravým, rozumným člověkem.

Exkurz: Zázraky

Kniha Skutků je protkána vyprávěním o zázracích. Zde jsou některé z těch nejvýznamnějších:

Zázračné mluvení v jazycích (2,4; 10,46; 19,6).

Uzdravení chromého člověka u chrámové brány (3,7).

Náhlá smrt Ananiáše a Safiry (5,5.10).

Vysvobození apoštolů z vězení (5,19).

Saulovo setkání s oslaveným Kristem (9,3–6).

Petr uzdravuje Eneáše (9,34).

Návrat Dorkas k životu (9,40).

Petr vidí prostěradlo sestupujícího z nebe (10,11).

Petrovo vysvobození z vězení (12,7–10).

Herodova smrt (12,23).

Slepota kouzelníka Elymase (13,11).

Pavel uzdravuje chromého člověka v Lystře (14,10).

Pavel po kamenování v Lystře vstává (14,19–20).

Pavel vidí člověka z Makedonie, jak volá o pomoc (16,9).

Pavel vymítá zlého ducha z dívky ve Filipěch (16,18).

Vysvobození Pavla a Silase z vězení ve Filipěch (16,26).

Pavel probouzí Eutycha k životu (20,10–11).

Agabovo proctví (21,10–11).

Pavlovo vysvobození od zmijího uštknutí na Maltě (28,3–6).

Uzdravení Publioova otce od horečky (28,8).

Uzdravení nemocí ostatních (28,9).

K uvedenému výčtu můžeme ještě dodat, že apoštolové konali divy a znamení (2,43); Štěpán vykonal veliké divy a znamení mezi lidem (6,8); Filip konal zázraky a znamení (8,6.13); Barnabáš a Pavel vykonal divy a znamení (15,12); a Bůh vykonal zázraky rukou Pavla (19,11).

Při studiu Skutků přirozeně vyvstává otázka: „Máme očekávat stejné zázraky také dnes?“ Jsou dva extrémy, kterým je třeba se u této otázky vyvarovat. Prvním je postoj, že Ježíš Kristus je tentýž včera, dnes i na věky, a proto měli bychom vidět stejné zázraky, jaké nalézáme v prvotních dnech církve.

Opačným extrémem je odpověď, že zázraky byly pouze v počátcích církve a dnes nemáme právo je vyhledávat.

Je pravda, že Ježíš Kristus je tentýž včera,

dnes i na věky (Žd 13,8). To však neznamená, že se duchovní metody nikdy nemění. Například rány, které Bůh použil v Egyptě, se nikdy neopakovaly. Jeho moc je stejná. Stále může vykonat jakýkoliv druh zázraků. Ale to neznamená, že *musí* vykonat stejné zázraky v každé době. Je Bohem nekonečné rozmanitosti.

Na druhou stranu bychom neměli zázraky zavrhnout, jako by se věku církve netýkaly. Bylo by příliš zjednodušující přiřadit zázraky do dispenzačních škatulek a tvrdit, že se týkají jen určitých období, a spokojit se s životem, který se nikdy nepovznese nad tělo a krev.

Naše životy by měly čerpat z nadpřirozené moci. Neustále bychom měli vidět Boží ruku v různých okolnostech. Měli bychom prožívat jeho vedení jako zázračnou, nadpřirozenou cestu. Ve svých životech bychom měli prožívat i to, co leží za hranicemi pravděpodobnosti. Měli bychom si být vědomi toho, že Bůh zařizuje setkání, otevírá dveře, přemáhá odpor. Naše služba by měla jiskřit nadpřirozeností.

Měli bychom vidět jasné odpovědi na modlitby. Když se naše životy dotýkají druhých, měli bychom spatřovat, že se děje něco Božího. Měli bychom vidět jeho ruku v selháních, zpožděních, nehodách, ztrátách a zdánlivých tragédiích. Měli bychom zažívat neobyčejná vysvobození a být si vědomi síly, odvahy, pokoje a moudrosti za našimi přirozenými hranicemi.

Pokud bychom žili jen na přirozené úrovni, čím bychom se lišili od nekřesťanů? Boží vůle je taková, aby naše životy byly nadpřirozené, aby skrze nás mohl plynout život Ježíše Krista. Tehdy se nemožnosti rozplynou, uzavřené dveře se otevřou a Boží moc bude tryskat. Tehdy budeme naplněni Duchem svatým, a když se lidé dostanou do naší blízkosti, pocítí jeho působení.

†

16,19–24 Místo aby páni této mladé ženy byli vděční, že již není posedlá démonem, zmocnila se jich nenávisť, protože přišli o zisk. Proto dovlékli... Pavla a Silase k představeným města (praetorům) a obvinili je – v podstatě z toho, že jsou to problémoví

Židé, kteří se snažili narušit římský životní styl. Dav reagoval násilně, velitelé nechali z Pavla a Silase strhnout oděv a přikázali, aby je zbili. Když jim vysázeli mnoho ran, poslali je do vězení se zvláštním pokynem žalárníkovi, aby je bezpečně hlídal. Ten to vyřešil tak, že je poslal do vnitřního vězení a nohy jim dal sevíť do klády.

V tomto oddílu vidíme dvě z hlavních Satanových metod. Zaprvé zkusil falešné přátelství – svědectví dívky posedlé démonem. Když se lhalo, uchýlil se k otevřenému pronásledování. Grant říká: „Spojencství nebo pronásledování – to jsou alternativy: falešné přátelství nebo otevřená válka.“ A. J. Pollock dodává:

Jak musel ďábel triumfovat, když si myslel, že úspěšnou misi těchto oddaných Kristových služebníků nečekaně ukončil. Jeho triumf však byl předčasný, tak tomu musí být vždy. V této situaci se to obrátilo k jeho naprosté hanbě a k podpoře Pánova díla.⁶⁵

16,25 O půlnoci se Pavel a Silas... modlili a zpívali. Jejich radost byla zcela nezávislá na pozemských okolnostech. Příčina jejich zpěvu byla vysoko v nebi. Morgan vyznává:

Každý dokáže zpívat, když jsou dveře vězení otevřené a on je propuštěn. Duše křesťana zpívá i ve vězení. Kdybych já byl Silasem, Pavel by asi zpíval sólo; přesto vidím slávu a vznešenost Ducha, která pozvedá nad všechny těžkosti a omezení.⁶⁶

16,26 Ostatní vězni poslouchali jejich modlitby, duchovní hymny a chválení Boha, když najednou bylo vězení zasaženo neobvyklým zemětřesením. Otevřelo... všechny dveře, všem uvolnilo pouta, ale nezničilo budovu.

16,27–28 Když se žalárník probudil a uviděl dveře vězení otevřené, měl za to, že vězni utekli. Byl si vědom, že kvůli tomu asi přijde o život, a proto vytasil meč, aby spáchal sebevraždu. Ale Pavel jej ujistil, že to nemusí dělat, protože všichni vězni byli stále na místě a bylo možné je spočítat.

16,29–30 Nyní se žalárníka zmocnila nová vlna emocí. Strach z toho, že ztratí práci a možná i život, jej přivedl k hlubokému usvědčení z hříchu. Báł se však, že by se se svými hříchy nyní ocitl před Bohem, a tak zvolal: „Páni, co mám dělat, abych byl spasen?“

Tato otázka musí vždy předcházet skutečné obrácení. Než může být člověk *zachráněn*, potřebuje vědět, že je *ztracen*. Je ukvapené říct člověku, jak může být spasen, dokud na před ze srdce nemůže říct: „Skutečně si zasloužím jít do pekla.“

16,31 Jediní lidé, kterým bylo v Novém zákoně řečeno, aby uvěřili v Pána Ježíše Krista, byli usvědčení hříšníci. Nyní, když byl žalárník zcela zlomen pod svými hříchy, slyší: „Uvěř v Pána Ježíše, a budeš spasen ty i tvůj dům.“

Není zde sebemenší náznak, že by jeho rodina byla automaticky spasena, pokud uvěří Kristu pouze *on*. Text zde znamená, že pokud uvěří v Pána Ježíše Krista, bude spasen, a jeho dům bude spasen stejným způsobem. „Uvěř... a budeš spasen! Kéž tvá domácnost jedná také tak.“

Zdá se, že mnozí lidé dnes nevědí, co to znamená věřit. Když si však hříšník uvědomí, že je ztracený, bezmocný, beznadějný, spoutaný peklím; když pak uslyší, že má uvěřit v Krista jako svého Pána a Spasitele, bude přesně vědět, co to znamená. To je to jediné, co *může* udělat!

16,32–34 Pavel a Silas potom mluvili Pánovo slovo ke všem, kdo byli v jeho domě a žalárník projevil ryzost svého obrácení tím, že jim umyl rány a byl bezodkladně pokřtěn. Pak je přivedl k sobě domů a dal jim najíst. S celým svým domem se radoval, že všichni poznali Pána.

Opět můžeme zmínit to, že tento příběh nepodporuje myšlenku, že v jeho domě byla pokřtěna také nemluvnata nebo velmi malé děti. Všichni byli dostatečně dospělí na to, aby uvěřili Bohu.

16,35 Městská správa musela tedy během noci změnit své rozhodnutí, protože ráno vyslali ozbrojenou stráž (lat. *lictor*) se vzkazem, aby dva vězně propustili.

16,36–37 Když žalárník tuto dobrou zprávu oznámil Pavlovi, apoštol odmítl za takových okolností odejít. On i Silas, byli sice od narození Židé, ale byli také římskými občany. Byli vyslýcháni a nespravedlivě zbiti. Nyní si představitelé města mysleli, že se nevině a neuctivě odplíží? To tedy ne! Jen ať sami přijdou a propustí je.

16,38–40 Představitelé přišli a projevíli nad tím lítost! Prosili Pavla a Silase, aby bez dalšího rozruchu opustili město. S důstojností synů krále vyšli Pánovi služebníci z vězení, ale neopustili město okamžitě. Nejprve šli do domu Lydie, pohovořili s bratry a povzbudili je. Jak úžasně! Ti, kteří měli být povzbuzováni, sami povzbuzovali druhé.

Když jejich misie ve Filipech skončila, odešli vítězoslavně.

17,1 Když opustili Filipy, Pavel a Silas cestovali dvaapadesát kilometrů jihozápadně do Amfipolis. Jejich další zastávka byla Apollonie, dalších padesát kilometrů jihozápadně. Odtud se přesunuli západně dalších šedesát kilometrů do Tesaloniky. Toto město mělo strategickou polohu na křižovatce obchodních cest a bylo tedy výborným střediskem obchodu. Duch svatý je vybral jako základnu, ze které mělo vyzařovat evangelium mnoha směry. V našich dnech je toto město známé jako Soluň.

Lukáš možná zůstal ve Filipech a Pavel a Silas šli hlásat evangelium na nové území. To autor naznačuje v textu změnou z první osoby plurálu (my) na třetí osobu (oni).

17,2–3 Jak bylo jejich zvykem, misionáři našli židovskou synagogu a tam po tři soboty⁶⁷ kázali evangelium. Pavel otevíral Starý zákon a přesvědčivě ukazoval prorocství, že Mesiáš musel trpět a vstát z mrtvých. Když to v Písmech ukázal, pokračoval a prohlásil, že ten dlouho očekávaný Mesiáš je Ježíš Nazaretský. Cožpak netrpěl, nezemřel a nevstal z mrtvých? Nedokazuje to, že Kristus přišel od Boha?

17,4–7 Někteří ze Židů se dali přesvědčit, a zaujali místo po boku Pavla a Silase jakožto věřící křesťané. Obrátili se také mnozí z řeckých proselytů a nemálo předních žen z města. To vyprovokovalo nevěřící Židy k ráznému činu. Přibráli několik ničemných mužů z tržiště, vyvolali sročení davu a oblehli Jásonův dům, kde byli Pavel a Silas hosty. Když nenalezli Pavla a Silase v domě, vlekli před představené města (ř. *politarchés*) Jásona a několik bratří. Když o nich řekli, že jsou to muži, kteří obrátili celý svět vzhůru nohama, nevědomky Pavlovi a Silasovi vyjádřili sku-

tečně uznání. Pak je obvinili z toho, že podněcují ke svržení císařovy vlády, protože kážou o jiném králi – Ježíši. Bylo přinejmenším podivné, že Židé takto horlivě bránili císařovu vládu, protože Římskou říši neměli v lásce.

Byla však jejich obvinění pravdivá? Nepochybně slyšeli, jak Pavel mluvil o druhém Ježíšově příchodu, aby vládl jako král nad celou zemí. Ale to pro císaře nepředstavovalo bezprostřední hrozbu, jelikož Kristus se nevrátí, aby vládl, dokud Izrael jako národ nebude činit pokání.

17,8–9 Představení města byli těmito zprávami zneklidněni. Vyžadovali od Jásona a ostatních kaucí, pravděpodobně mu dali signál, aby jeho hosté opustili město. Potom je nechali odejít.

17,10–12 Bratři v Tesalonice se rozhodli, že by bylo dobré, aby kazatelé odešli, proto je v noci vyslali do Beroje. Tito nezdolní a nebojácní evangelisté se odebrali rovnou do židovské synagogy. Když zde kázali evangelium, tamější Židé dali najevo otevřenou mysl, protože hledali, prověřovali a zkoumali Písma, je-li to tak. Díky svému prostému postoji se nechali poučit, měli odhodlání prověřovat veškeré učení svatým Písmem. Mnozí z těchto Židů uvěřili. A bylo tam také nemálo obrácených vznešených řeckých žen a mužů.

17,13–14 Jakmile se dostala zpráva do Tesaloniky zpráva, že Pavel a Silas pokračují ve své službě v Beroji, tesaloničtí Židé podnikli zvláštní výpravu do Beroje a podněcovali proti apoštolům zástupy. Bratři proto poslali Pavla spolu s doprovodem věřících až k pobřeží. Pravděpodobně šli až do Dia, odkud se přeplavili do Pirea, přístavního města Atén. Silas a Timoteus zůstali v Beroji.

17,15 Z Beroje do Atén to byla dlouhá cesta. Tím, že někteří bratři byli ochotni doprovázet Pavla během celé cesty, dali najevo svou opravdovou křesťanskou oddanost. Když nastal čas odchodu, nechali Pavla v Aténách a on po nich poslal vzkaz pro Silase a Timotea, aby k němu co nejdříve přišli.

17,16 Zatímco na ně čekal v Aténách, byl hluboce rozhořčen modlářstvím tohoto města. Atény byly sice střediskem kultury, výchovy a výtvarného umění, Pavel se však o nic z to-

ho nezajímal. Netrávil svůj čas prohlížením památek. Arnot poznamenává:

Nešlo o to, že by si mramorových soch vážil méně a živých lidí více. Člověk, který z hlediska věčnosti považuje nesmrtelné duše za důležitější než výtvarné umění, není člověk slabým, ale silným... Pavel nepovažoval modlářské malby za krásné a neškodné, ale za politováníhodné.⁶⁸

17,17–18 V synagoze mluvil s Židy a pohany, kteří ctili Boha, zatímco na náměstí kázal všem, kdo byli ochotni poslouchat. Právě tímto způsobem přišel do styku s některými epikurejskými a stoickými filozofy. Epikurejci byli následovníci filozofa Epikúra, který učil, že konečným cílem života je požitek, a ne touha po vědění. Stoikové byli panteisté, kteří věřili, že moudrost spočívá v osvobození se od silných emocí, v tom, že se člověka nedotýká radost ani smutek, a v tom, že se snadno podřídí přirozenému zákonu. Když tyto dvě filozofické školy vyslechly Pavla, považovaly jej za mluvku (řecky „sběratel semínek“) a hlasatele cizích božstev; zvěstoval jim totiž Ježíše a vzkříšení.

17,19–21 Chytili ho a přivedli do Areopagu. Areopag byl soudní instituce, něco jako nejvyšší soud, který se scházel na Martově pahorku. V tomto konkrétním případě se nejednalo o soudní přelíčení, ale jednoduše o slyšení, ve kterém měl Pavel dostat příležitost předložit své učení před členy dvora a velké množství lidí. To je z části vysvětleno ve 21. verši. Atéňané milovali postávání, mluvení a naslouchání druhým. Zdálo se, že k tomu měli neomezené množství času.

17,22 Když se Pavel postavil uprostřed dvora, přednesl to, co je známé jako projev na Martově pahorku. Při studiu tohoto projevu je třeba pamatovat, že mluvil k pohanům, nikoliv k Židům. Neznali Starý zákon, proto musel začít něčím, v čem byl jejich společný zájem. Začal svým pozorováním, že Atéňané jsou velmi nábožní. O tom, že Atény byly skutečně náboženské město, svědčila pověst, že je v něm více model než obyvatel!

17,23 Když Pavel přemýšlel o modlách, které viděl, vzpomněl si i na oltář s nápisem:

Neznámému bohu. Z tohoto nápisu ve svém kázání vycházel. Apoštol v něm viděl dvě důležité skutečnosti. Zprvte skutečnost Boží existence a zadruhé skutečnost, že ho Atéňané neznají. Pro Pavla to pak byl zcela normální a přirozený přechod k tomu, aby jim vysvětlil, jak je to s pravým Bohem. Jak kdosi řekl, obrátil bludný tok jejich zbožnosti do správného kanálu.

17,24–25 Misionáři nám říkají, že nejlepší způsob, jak začít pohany učit o Bohu, je svědectví o stvoření světa. Právě zde Pavel začal s Atéňany. Představil jim Boha jako toho, který učinil svět a všechno, co je v něm. Viděl nesčetné množství okolních modlářských chrámů, a tak svým posluchačům připomíná, že skutečný Bůh nebydlí ve svatyních zhotovených rukama. Není ani závislý na službě lidských rukou. V modlářských chrámech kněží přinášeli svým božstvům jídlo a další „potřeby“. Ale skutečný Bůh od člověka nic nepotřebuje, protože je sám zdrojem života, dýchání a všeho.

17,26–28a Dále Pavel rozebíral původ lidského pokolení. Všechny národy mají společného předka, Adama. Nejen že národy pocházejí od Boha, ale on jim také ustanovil nařízená období a hranice jejich přebývání. Prokázal jim nesčetná milosrdenství, aby jej hledali. Přál si, aby jej hledali a našli, vždyť přece není od nikoho z nás daleko. V opravdovém Bohu žijeme, pohybujeme se a existujeme. Není pouze Stvořitel, ale také náš životní prostor.

17,28b Pro další zdůraznění vztahu mezi stvořením a Stvořitelem cituje Pavel některé řecké básníky, kteří řekli: „Vždyť jsme i jeho rod.“ Toto bychom neměli pokládat za učení o lidském bratrství a Božím otcovství. Jsme Boží potomci v tom smyslu, že nás stvořil, ale staneme se Božími *syny* jedině vírou v Pána Ježíše Krista.

17,29 Pavlův argument však pokračuje. Jestliže jsou lidé Boží rod, pak není možné si Boha představovat jako zlatou, stříbrnou nebo kamennou modlu. Ty jsou výtvozem lidské zručnosti a důmyslnosti, a proto nejsou tak velkolepé jako člověk. Jsou to modly, svým způsobem výplod lidských bytostí,

zatímco pravda spočívá v tom, že člověk je Boží stvoření.

17,30 Když Pavel vysvětlil pošetilost modlářství, pokračuje dále prohlášením, že po mnoho století Bůh přehlížel nevědomost pohanů. Ale nyní, když přišlo zjevení evangelia, nařizuje, aby všichni a všude činili pokání, tj. udělali úplný obrat.

17,31 Jedná se o naléhavou zprávu, protože Bůh ustanovil den, v němž bude obydlený svět spravedlivě soudit skrze Pána Ježíše, muže, kterého k tomu určil. Soud, na který se zde odkazuje, nastane, až se Kristus vrátí na zem, aby si podrobil své nepřátele a začala jeho tisíciletá vláda. Bůh potvrdil, že se tak stane, tím, že vzkřísil Pána Ježíše z mrtvých. Pavel tedy dochází ke svému oblíbenému tématu, Kristovo vzkříšení.

17,32–33 Pavel svůj projev asi nedokončil. Možná, že ho posměvači pohrdavě přerušili, když slyšeli o vzkříšení z mrtvých. Jiní se neposmívali, ale váhali. Nezaujali žádné stanovisko a řekli: „Poslechneme si tě o tom ještě jindy.“ „Dobu, kdy se přiblížili ke Kristu, považovali za zlý den.“ Nedokázali říct: „Nikdy,“ ale pouze „nyní ne.“

17,34 Nebylo by však správné říct, že Pavlovo poselství bylo nevydařené. Vždyť uvěřil Dionysios, žil na Areopagu, byl to člen soudního dvora. Uvěřila také žena Damaris a další, jejichž jména nejsou uvedena.

Tak od nich Pavel odešel. „O Aténách už dále není řeč. Do míst pronásledování se Pavel opět vrátil, ale tam, kde nebylo nic jiného, než intelektuální uštěpačnost, již nebylo co dodat.“ (Zdroj neuveden.)

Některí lidé kritizují toto kázání, protože se zdá, jako by v něm chválil Aténany za jejich nábožnost, když ve skutečnosti byli modláři. V kázání se předpokládá, že skutečného Boha lze rozpoznat z nápisu, který se původně mohl týkat modly; zdá se, že se příliš přizpůsobuje záležitostem a zvykům Aténanů a nepředkládá evangelium tak jasně a mocně jako v jiných apoštolských projevech. Tato kritika je neoprávněná. Již jsme se snažili vysvětlit, že Pavel nejprve hledal styčný bod, a potom své posluchače jednoduchými kroky vedl nejprve k poznání skutečného Boha

a dále k nutnosti pokání s ohledem na Kristův přicházející soud. Dostatečným ospravedlněním Pavlova kázání je skutečnost, že se jeho prostřednictvím skutečně obrátily duše.

Exkurz: Neobvyklé kazatelny

Pavlovo kázání na Martově pahorku ilustruje jedno z *neobvyklých míst*, na kterých první věřící kázali slovo.

Oblíbené místo bylo pod *širým nebem*. Je možné, že o Letnicích proběhlo kázání venku, což se dá usoudit z počtu spasených⁶⁹ (Sk 2,6.41). Další základní výskyty kázání pod širým nebem je možné nalézt ve Sk 8,5.25.40; 13,44; 14,8–18.

Chrámová síň se rozezněla poselstvím přinejmenším třikrát (3,1; 5,21.42). Pavel a jeho společníci mluvili slovo *u řeky* ve Filipech (16,13). Před promluvou na Martově pahorku kázal v Aténách na *tržnici* (17,17). V Jeruzalémě měl projev k rozrušenému davu *ze schoďů* pevnosti Antonia (21,40–22,21).

Přinejmenším čtyřikrát znělo poselství před židovským synedriem: mluvili tam Petr a Jan (4,8.19); Petr a další apoštolové (5,27–32); Štěpán (7,2–53); a Pavel (22,30–23,10).

Pavel a jeho společníci pravidelně kázali evangelium v *synagogách* (9,20; 13,5.14; 14,1; 17,1–2.10.17; 18,4.19.26; 19,8).

Opakovaně využívali *soukromé domy*. Petr kázal v Kornéliově domě (10,22.24). Pavel a Silas svědčili v domě žalárníka z Filip (16,31–32). V Korintu kázal Pavel v domě Krispa, představeného synagogy (18,7–8). Až do půlnoci kázal v soukromém domě v Troadě (20,7). V Efezu učil dům od domu (20,20) a v Římě ve svém pronajatém domě (28,30–31).

Filip kázal etiopskému eunuchovi *na voze* (8,31–35) a Pavel kázal na *palubě lodi* (27,21–26). V Efezu denně mluvil v *přednáškové síni* (19,9).

Pavel kázal *u státního soudu* před Felixem (24,10), Festem (25,8) a Agrippou (26,1–29).

V 8,4 čteme, že pronásledovaní věřící šli *všude* a vyhledávali slovo.

Z toho vidíme, že misionáři se nedomnívali, že by vyhledávání poselství mělo být omezeno na nějaké „zasvěcené“ budovy. Kdekoliv byli lidé, byl zde jak důvod, tak pří-

ležitost seznámit je s Kristem. A. B. Simpson souhlasí:

První křesťané považovali každou situaci za příležitost svědčit o Kristu. I když byli předvedeni před krále nebo vladaře, nikdy jim ani na mysl nepřišlo, že by měli toto téma přeskočit a vyhnout se tomu, že by se přihlásili ke Kristu, protože by se báli následků. Byla to jednoduše příležitost kázat králům a vladařům, ke kterým by se jinak nedostali. Je pravděpodobné, že Bůh nechává každého člověka vstoupit do naší cesty za tím účelem, abychom měli příležitost zanechat něco z našeho požehnání na jeho stezce a vpustit do jeho srdce nějaký vliv, který jej přitáhne blíž Bohu.⁷⁰

Pán Ježíš je pověřil: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření“ (Mk 16,15). Kniha Skutků apoštolských ukazuje, jak toto přikázání plnili.

Mohli bychom dodat, že většina kázání ve Skutcích byla spontánní a bez předchozí přípravy. Obvykle nebyl čas si slovo připravit. „Nejednalo se o hodinové představení, ale celoživotní přípravu.“ Připravení byli kazatelé, nikoliv kázání.

†

18,1 Někteří vykladači se domnívají, že Pavel odešel z Atén kvůli skrovnému výsledku tamějšího kázání. Dáváme přednost myšlence, že byl veden Duchem svatým, aby cestoval na západ do Korintu, hlavního města Achaje. Zde ve městě známém nemorálností mělo být kázáno evangelium a byla založena církev.

18,2–3 V Korintu vzniklo přátelství mezi Pavlem a manželským párem Priscillou a Akvilou, které trvalo po zbytek jeho života. Akvila byl Žid z Pontu, severovýchodní provincie Malé Asie. On a jeho žena žili dříve v Římě, ale byli vyhnáni antisemitským výnosem císaře Klaudia. Jelikož Korint ležel na hlavní cestě z Říma na východ, zastavili se zde a jako výrobci stanů si založili dílnu. Pavel byl také výrobce stanů a seznámil se s nimi.

Nejlepší zjevení v životě nás osvítlí, když zůstáváme na poli povinností. Když zůstanete u každodenního získávání chleba, během práce získáte velké požehnání a budete

radostně prožívat Boha... Obchod, kancelář nebo dílna se mohou stát Božím domem. Konej svou práci a dělej ji poctivě: při tom můžeš najít vzácné duchovní přátelství, jak to bylo v případě Akvily a Priscilly.⁷¹

Z vyprávění není zřejmé, jestli Akvila a Priscilla byli při setkání s Pavlem již křesťané, nebo jestli byli spaseni skrze jeho službu. Zdá se, že silnější jsou důkazy pro to, že když přišli do Korintu, již byli věřící.

18,4 Pavel mluvil v synagoze každou sobotu a přesvědčoval Židy i pohanské proselyty o tom, že Ježíš je skutečně Boží Kristus.

18,5 Když se Pavel přesunul do Atén, zanechal Silase a Timotea v Beroji. Z Atén jim poslal vzkaz, aby za ním přišli. Setkali se s ním v Korintu.

Po jejich příjezdu se Pavel rozněcoval v Duchu (BKR). To může znamenat, že na něm spočívalo Pánovo jeho kázání poselství s velikou vytrvalostí, kdy měl Židům dosvědčovat, že Ježíš je Mesiáš. Může se jednat o náznak, že apoštol už potom netrývil čas výrobou stanů, ale plně se věnoval kázání evangelia.

Přibližně v této době Pavel sepsal 1Te (okolo roku 52).

18,6 Nevěřící Židé Pavlovi oponovali, rouhali se nebo se bránili. Odmítnout evangelium nakonec znamená stát sám proti sobě. Nevěřící neubližuje nikomu více než sobě samému.

Pavel si vytřepal plášť a řekl jim: „Vaše krev na vaši hlavu. Já jsem čistý. Od nynějška půjdu k pohanům.“ Vytřepáním svého pláště výmluvným způsobem vyjádřil, že se od nich odděluje. To mu však nezabránilo v odchodu do synagogy v jiném městě, konkrétně v Efezu (19,8).

Apoštolova slova jsou vážnou připomínkou každému věřícímu, že existuje něco takového jako vina za krev. Křesťan je dlužníkem všech lidí. Pokud selže v úhradě tohoto dluhu, tím že nezvěstuje evangelium, Bůh jej povede k zodpovědnosti. Pokud na druhou stranu bude věrným svědkem pro Krista a setká se s neústupným odmítnutím, pak sám bude svobodný od viny a zodpovědnost spočívá na těch, kteří Krista odmítli.

Tento verš představuje další krok v odsunutí izraelského národa stranou a nasměro-

vání evangelia pohanům. Bůh určil, že dobrá zpráva má být zvěstována nejprve Židům, ale v celé knize Skutků izraelský národ toto poselství odmítal, proto se Boží Duch s lítostí od tohoto lidu odvrátil.

18,7–8 Následně po vzbouření Židů vstoupil apoštol do domu Justa, pohanského konvertity k judaismu, který žil vedle synagogy. Apoštol Pavel pokračoval ve své službě v tomto domě a měl radost, když viděl, jak Krispus, představitel synagogy, spolu s celým domem uvěřil Pánu. Mnozí další Korintáňané složili svou důvěru ve Spasitele a byli pokřtěni. Pavel pokřtil Krispa a několik dalších (1K 1,14–16), ale obvykle nechával křest vykonat jinými věřícími. Obával se toho, že by lidé okolo něj vytvořili nějakou skupinu, místo aby byli nestranní ve své lásce a poddanosti Pánu Ježíši.

18,9–10 Pán milostivě promluvil k Pavlovi v nočním vidění a ujistil ho, že není třeba se ničeho bát. Měl pokračovat v kázání slova v jistotě Boží přítomnosti a ochrany. Ve městě bylo mnoho lidí, kteří patřili Pánu v tom smyslu, že jednal v jejich životech a nakonec byli spaseni.

18,11 Pavel zůstal v Korintu osmnáct měsíců, aby mezi nimi vyučoval Boží slovo. Cenný materiál, který se vztahuje k pozadí tohoto období, najdeme v 1. a 2. Korintským.

18,12–16 Pravděpodobně to bylo na konci Pavlova pobytu v Korintu, kdy Gallio byl jmenován prokonzulem Achaje (přibližně v roce 53). Židé v domnění, že k nim bude nový prokonzul přátelsky nakloněn, předvedli Pavla před jeho soudnou stolicí na náměstí v Korintu. Vznесли obvinění, že je Pavel přesvědčoval, aby uctívali Boha v rozporu s židovským Zákonem. Dříve než měl apoštol příležitost vydat svědectví, Gallio ukončil jednání s naprostým opovržením. Sdělil Židům, že se jedná o záležitost úzce spojenou s jejich Zákonem, a ne s tím, co podléhá soudnictví. Kdyby to byla nějaká křivda nebo zločin, pak by bylo rozumné, aby je Gallio trpělivě vyslechl, ale ve skutečnosti to byla pouze otázka nějakých slov a jmen židovského Zákonu. Prokonzul neměl soudit takové záležitosti, proto celý případ uzavřel.

18,17 Někteří se domnívají, že Řekové potrestali Sosthena za to, že Pavel byl přiveden před Gallia na základě nepodloženého obvinění. Vyjádření, že si toho Gallio vůbec nevšímal, neznamená v první řadě, že se nezajímal o evangelium, i když to byla nejspíš pravda. Evidentně se nechtěl nějak zaplést do Zákona a zvyků Židů.

18,18 Po těchto incidentech zůstal Pavel ještě nějaký čas v Korintu. Nejspíš právě v této době napsal 2. list Tesalonickým.

Když nakonec s Priscillou a Akvilou Korint opustil, vyplul do Sýrie, aby se pak mohl vrátit do Antiochie. Komentátoři se rozcházejí v tom, jestli to byl Pavel nebo Akvila, kdo si v Kenchrejích, východním korintském přístavu, nechal ostříhat hlavu.⁷²

Někteří se domnívají, že takový slib byl typicky židovským zvykem a neodpovídal člověku Pavlovy duchovní zralosti. Tuto záležitost pravděpodobně nelze jednoznačně rozhodnout.

18,19–20 Když loď přistála v Efezu, Priscilla a Akvila se vylodili se záměrem tam zůstat. Pavel využil krátkou přestávku v plavbě, aby navštívil synagogu a rozmlouval se Židy. Poněkud překvapivě po něm chtěli, aby tam zůstal déle, ale nemohl.

18,21 Loď odplouvala. Slíbil však, že se do Efezu vrátí, bude-li to Bůh chtít, až stráví nastávající svátek v Jeruzalémě.

18,22 Další zastávka lodi byla Cesarea. Odtud apoštol vyšel a pozdravil církve v Jeruzalémě. Pak sestoupil dolů do Antiochie, což byla jeho poslední návštěva zde.

Tím skončila Pavlova druhá misijní cesta.

G. Pavlova třetí misijní cesta: Malá Asie a Řecko (18,23–21,26)

18,23 Když Pavel v Antiochii pobyl nějaký čas, byl připraven podniknout další misijní cestu. Záznam o této cestě je popsán od 23. verše až do 21,16.

První oblast, kterou navštívil, byla Galacie a Frýgie. Apoštol prošel jeden po druhém tamější sbory a posiloval všechny učedníky.

18,24–26 Scéna se nyní vrací do Efezu, kde zanechal Akvilu s Priscillou. Přišel tam výmluvný kazatel Apollos, který byl zběhlý

v Písmech Starého zákona. Byl od narození Žid a pocházel z Alexandrie, hlavního města severního Egypta. Přestože jeho kázání bylo doprovázeno velkou mocí a ačkoliv byl velmi horlivý, něco v jeho poznání křesťanské víry chybělo. Je zřejmé, že dobře znal působení Jana Křtitele, a věděl, jak Jan volal izraelský národ k pokání, aby se připravil na příchod Mesiáše. Podle všeho neznal křesťanský křest nebo nějaké další záležitosti křesťanského učení. Když jej Akvila s Priscillou slyšeli mluvit... v synagoze, uvědomili si, že potřebuje další vyučování, proto jej s láskou vzali k sobě a vysvětlili mu ještě přesněji Boží cestu. Je k dobru tohoto výmluvného kazatele, že byl ochoten nechat se poučit od výrobce stanů a jeho ženy.

18,27–28 Výsledkem jeho učenlivého ducha bylo, že jej bratři v Efezu povzbudili v touze odejít do Korintu, aby tam kázal slovo. Napsali pro něj doporučující dopis. Výsledkem byla veliká pomoc věřícím v Korintu a rázné a veřejné vyvracení židovských argumentů, když z Písma dokazoval, že Ježíš je skutečně Boží Mesiáš.

19,1 Když Pavel poprvé navštívil Efez, slíbil Židům v synagoze, že zase přijde, pokud to bude Boží vůle. Aby vyplnil svůj slib, cestoval vnitrozemím přes hornatou krajinu Galacie a Frýgie do Efezu na západním pobřeží prokonzulátu Asie. Když tam dorazil, setkal se asi s dvanácti muži, kteří vyznávali, že jsou učedníky. Když s nimi mluvil, zjistil, že jejich poznání křesťanské víry je velmi nedokonalé a neúplné. Zajímal se o to, jestli vůbec kdy opravdu přijali Ducha svatého.

19,2 Proto se jich zeptal: „Jestlipak jste přijali Ducha svatého, když jste uvěřili?“ Některé překlady uvádějí tento text následovně: „Přijali-li jste Ducha svatého, poté, co jste uvěřili?“ Tím je mylně naznačeno, že Duch svatý se přijímá až někdy po spasení.

Tento verš nevyjadřuje myšlenku, že přijetí Ducha svatého je dílem milosti, která následuje někdy později po spasení. Hříšník obdrží Ducha svatého, jakmile uvěří ve Spasitele.

Odpověď těchto učedníků zněla: „Nikdy jsme o Duchu svatém ani neslyšeli“ (B21), nebo jak uvádí (ČEP) „Vůbec jsme neslyšeli, že je seslán Duch svatý.“ Jelikož tito muži

byli učedníky Jana Křtitele, jak se dozvídáme z následujícího verše, měli tedy o existenci Ducha svatého vědět ze Starého zákona. Navíc sám Jan učil své učedníky, že ten, který přichází po něm, je bude křtít Duchem svatým. Tito učedníci nevěděli, že Duch svatý byl seslán v den Letnic.

19,3–4 Když apoštol položil otázku ohledně křtu, zjistil, že tito muži znají pouze Janův křest. Jinými slovy, věděli pouze, že Mesiáš je blízko, a své pokání dosvědčili křtem jakožto nezbytnou podmínkou pro přijetí krále. Nevěděli, že Kristus zemřel, byl pokřtěn, vstal z mrtvých, vystoupil zpět do nebe a že seslal Ducha svatého. Pavel jim toto vše vysvětlil. Připomněl jim, že Jan křtil křtem pokání a vybízel je k víře... v Krista Ježíše.

19,5 Když to uslyšeli, nechali se pokřtít ve jméno Pána Ježíše. V celé knize Skutků je zřetelně položen důraz na Ježíšovo panství. Proto byli Janovi učedníci pokřtěni v autoritě Pána Ježíše a na veřejné vyznání, že přijali Ježíše Krista jako Pána (Jahve).

19,6–7 Potom na ně Pavel vložil ruce a oni přijali Ducha svatého. To je čtvrtá významná zmínka v době Skutků, kdy byl dán Duch svatý. První byla ve 2. kapitole, v den Letnic, a týkala se primárně Židů. Druhá byla ve Sk 8, kde byl Duch dán Samařanům skrze vzkládání rukou Petra a Jana. Třetí byla ve Sk 10 v domě pohana Kornélia v Joppe. Již jsme dříve ukázali, že pořadí událostí v případě přijetí Ducha svatého je v každém z případů jiné.

Zde ve Sk 19 je pořadí následující:

Víra.

Opětovné pokřtění.

Vzkládání rukou apoštola.

Přijetí Ducha svatého.

Tím, že byl dán Janovým učedníkům Duch svatý skrze vkládání Pavlových rukou, Pán předešel možnosti obvinění, která byla později vnesena, že Pavel byl méně důležitý než Petr nebo Jan či další apoštolové.

Když tito učedníci Jana Křtitele přijali Ducha svatého, mluvili jazyky a prorokovali. Taková nadpřirozená moc byla Boží metodou díla ve dnech předtím, než byl dán Nový zákon. Dnes víme, že jsme přijali Ducha svatého ve chvíli svého obrácení, ne skrze znamení

a divy, nebo dokonce pocity, ale skrze svědectví Pisem Nového zákona.

Ve chvíli, kdy člověk uvěří v Pána Ježíše Krista, obdrží Ducha svatého; je jím zapečetěn; obdrží závdavek Ducha; získá pomazání Ducha; a je pokřtěn Duchem do těla Kristova. To však nepopírá, že život věřícího je vystaven duchovním *krizím*. Není možné popřít, že Duch svatý často přichází na jednotlivce svrchovaným způsobem, aby je zmocnil ke zvláštní službě, dal jim velikou odvahu víry a rozlil na ně zanícení pro duše.

19,8 Pavel po tři měsíce navštěvoval synagogu v Efezu, kde rozmlouval s lidmi a přesvědčoval je o věcech Božího království. Rozmlouváním rozumíme, že mluvil k lidskému intelektu. Přesvědčováním usiloval o ovlivnění jejich vůle, především ve vztahu k víře v Ježíše jakožto Krista. Tématem jeho proslavů byly „věci Božího království“.

C. E. Stuart objasňuje:

Je třeba si všimnout, že nekázal *evangelium* království; to by nebylo dispenzačně na místě. Toto evangelium kázal Pán a jeho smrtí bylo pozastaveno, než znovu v budoucnu ožije (Mt 24,14; Zj 14,6–7). Ale Pavel obhajoval Boží království, které nyní existuje na zemi.⁷³

19,9–10 Když se někteří Židé zatvrzovali (rozumově), nechtěli se dát přesvědčit (z hlediska vůle) a začali pobuřovat dav proti Cestě, Pavel opustil synagogu a oddělil učedníky od tamějších Židů. Vzal je do přednáškové síně Tyranna, kde je mohl denně svobodně vyučovat. Všeobecně se má za to, že Tyrannus byl Řek, který vyučoval filozofii a rétoriku. Dva roky apoštol získával učedníky a potom je posílal, aby také učili druhé. Výsledkem bylo, že celá provincie Asie slyšela slovo o Pánu Ježíši, jak Židé, tak i Řekové. Takto se tedy Pavlovi otevřely ohromné dveře, přestože tam bylo mnoho protivníků (1K 16,9).

19,11–12 Jako apoštol Ježíše Krista měl Pavel moc konat znamení a divy. Byly to důkazy jeho apoštolství a autenticity poselství, které kázal. Moc, která skrze něho protékala, byla tak velká, že na nemocné nebo lidi posedlé démony dokonce odnášeli šátky a zástěry, kterých se Pavel dotkl, a výsledkem bylo

jejich uzdravení. Vyvstává otázka, jestli se takové zázraky mohou dít i dnes. Svatý Boží Duch je svrchovaný a může udělat, co chce. Je však třeba uznat, že apoštolové a jejich delegáti měli propůjčenu nadpřirozenou moc. Jelikož dnes nemáme apoštoly v plném smyslu slova, je zbytečné tvrdit, že jejich zázraky se dějí stále.

19,13–14 Kdykoliv Bůh jedná v moci, Satan nevyhnutelně vyvíjí snahu tomu bránit a stavět se proti tomu. Když Pavel kázal a konal zázraky, byli v Efezu jistí potulní Židé, kteří byli zaklínači (exorcisté). Tito muži prikazovali zlým duchům (pomocí jména Pána Ježíše jako magické formule), aby vycházeli z posedlých. To, že někteří Židé ve skutečnosti měli moc vyhánět démony, potvrzoval i Pán Ježíš (L 11,19).

Mezi židovskými kouzelníky, kteří takto jednali, bylo sedm synů Skévy. Tento muž byl velekněz nebo kněz, kterému bylo podřízeno čtyřiačtyřicet kněžských tříd. Jednoho dne se jeho synové pokoušeli vyhnat zlého ducha z člověka posedlého démonem. Démonovi řekli: „Zaklínáme tě Ježíšem, kterého hlásá Pavel.“

19,15–16 Pronesli slova, ale neměli moc, a démon je neposlechl. Odpověď zlého ducha vlastně situaci objasňuje. Řekl jim: „Ježíše znám, o Pavlovi vím, ale kdo jste vy?“

F. B. Meyer k této události napsal úsměvný komentář, který stojí za to citovat:

Když Skévovi synové vstartovali na demona, obrátil se k nim a řekl: „Vy malí trpaslíci, vy liliputáni, kdo vlastně jste? Pavla znám! Vás neznám, nikdy jsem o vás předtím neslyšel; o vašich jménech se dole v pekle nikdy nemluvalo. Nikdo vás nezná, nikde mimo toto malé místo zvané Efez.“

Ale je zde otázka, kterou jsem dnes dostal: „Víš o mně někdo dole v pekle?“ Bojí se nás? Jsou z nás vyděšeni? Nebo se proti nám obrátí? Když v neděli kážeme nebo když hlásáme evangelium na ulici nebo vedeme hodiny nedělních škol, ďábel říká: „Neznám vás, nestojíte mi za můj prach a střelu; můžete pokračovat ve své práci. Nechystám se burcovat peklo, abych vás zastavil.“⁷⁴

Je zajímavé, jak Písmo rozlišuje mezi nečistým duchem (v. 15) a člověkem, v němž zlý

duch přebýval (v. 16). V 15. verši promluvil démon. Ale v 16. verši se sám posedlý démonem vrhl na Skévovy syny, které přemohl, svlékl a zranil.

19,17 Když se zpráva o této porážce Satanovými mocnostmi rozšířila v okolní oblasti, padl na všechny hluboký pocit bázně a jméno Pána Ježíše bylo velebeno. Neoslavovali Pavlovo jméno, ale jméno jeho Spasitele.

19,18–19 Mezi těmi, kdo dříve praktikovali nejružnější formy magického umění, působil Boží Duch tak mocně, že se jich mnoho obrátilo ke Kristu, a vyznávali... své skutky. Potom veřejně dali najevo také svou víru: sebrali své knihy, které se zabývaly magií, a spálili je na veliké hromadě. Původní cena těchto knih byla padesát tisíc stříbrných. Je poměrně obtížné přesně určit, kolik by to bylo v dnešní měně – možná mezi osmi a deseti tisíci dolary (ČSP uvádí přes 20 milionů, pozn. překl.).

19,20 Toto veřejné oddělení od pohanických praktik mělo za následek, že Pánovo slovo mocně rostlo a vítězilo. Možná, že kdyby moderní křesťané spálili své podřadné knihy a časopisy, Boží slovo by vítězilo mnohem víc.

19,21 Když se Pavlův čas v Efezu chýlil ke konci, rozhodl se vrátit do Jeruzaléma přes Makedonii a Achaji a potom spatřit také Řím. Jeho veliké srdce lásky a slitování vždy směřovalo k velkým centrům, kde by mohl zasít evangelium a odkud by se také mohlo rozšířit.

19,22 Napřed do Makedonie vyslal Timotea a Erasta, ale sám zůstal nějaký čas v Asii. Pravděpodobně v této době napsal 1. list Korintským (okolo roku 56).

19,23–27 V důsledku Pavlovy služby se mnozí Efezané obrátili od svých model k Pánu. Duchovní probuzení v tomto městě se rozšířilo natolik, že způsobilo obchodní krizi mezi výrobci model. Jedním z vážně poškozených byl zlatník Demétrius. Vyráběl stříbrné modly Diany.⁷⁵ Demétrius jako mluvčí obchodníků shromáždil všechny své kolegy řemeslníky a naváděl je, aby společně podnikli nějaký rozhodný čin. Připomněl jim, jak Pavel úspěšně přesvědčil mnoho lidí, že bohové, kteří jsou udělaní lidskou rukou, nejsou bohové. Odkryl také svůj skutečný motiv, tedy

že jeho obchod byl v nebezpečí, ale snažil se tomu dát náboženský nátěr, když předstíral, jak velice si váží Diany a jejího chrámu.

19,28–31 Setkání zlatníků se brzy změnilo ve sročení davu, do kterého se zapojilo celé město. Za skandování „Veliká je efezská Artemis!“ se dav hnal do divadla (arény nebo kolosea) a vlekli s sebou Gaia a Aristarcha, dva z Pavlových společníků na cestách, nepochybně ve snaze usmrtit je. Také Pavel chtěl vystoupit a promluvit k davu, ale zabránili mu v tom učedníci a asiarchové (úředníci zvolení městy, kteří na své vlastní náklady pořádali slavnosti k počtě božstev). Tito občanství dobrodinci spřátelení s Pavlem mu řekli, že by bylo nanejvýš nemoudré, aby vstupoval do arény.

19,32 V tuto chvíli byl dav zcela mimo kontrolu. Mnozí nevěděli, proč se shromáždili. Ze všech stran se ozývaly protichůdné hlasy.

19,33–34 Žid Alexandr se pokusil vystoupit dopředu a oslovit dav. Nepochybně měl v úmyslu bránit Židy, že jsou v této záležitosti zcela nevinní. Když však dav zjistil, že to je Žid, spustili ohromný protestní křik. Přibližně dvě hodiny skandovali: „Veliká je efezská Artemis!“

19,35 V tomto klíčovém okamžiku uklidnil zástup městský tajemník. Jeho projev byl úspěšný, ale zároveň nepřesvědčivý. Řekl vlastně, že se Efezané nemají čeho bát. Každý přece ví, že Efez je město vyvolené jako strážce chrámu veliké bohyně Artemidy. Třináct měst v Asii kdysi projevílo zájem mít chrám, ale nakonec byla tato posvátná budova postavena v Efezu. Také mu patřila výsada chránit Artemidin obraz, o kterém se předpokládalo, že spadl z nebe.

19,36–40 Ujistil lid, že jejich náboženské základy jsou v bezpečí a uctívání Artemis nemůže nic zastavit. Vyjádřil, že je pošetilé vyvolávat takové nepokoje. Nakonec muži, proti kterým brojili, se nedopustili svatokrádeže ani rouhání proti Artemis. Mají-li tedy Demétrius a řemeslníci, kteří jsou s ním, nějaké výhrady, mají k dispozici soudní dvůr s místodržiteli, kteří jsou připraveni vyslechnout jejich obvinění. Pokud chtějí řešit ještě něco jiného,

vždy je možné se společně sejít v zákonném shromáždění. Ale nyní se sešli jako rozbouřený dav. Římská říše neviděla ráda jakékoliv podobné jednání. Pokud by byli předvoláni..., aby vysvětlili toto sročení, nebyli by schopni je obhájit. Městský tajemník také věděl, že by se jeho postavení a možná i život ocitly v ohrožení, pokud by se zpráva o této demonstraci dostala do Říma.

19,41 V tuto chvíli se již dav utiřil a všichni pospíchali zpět do svých domovů.

Je zvláštní, že Pavlovi službu zde přerušilo vystoupení městského tajemníka v zájmu občanského pořádku, a ne pozdvižení davu. Dokud zde panovala zdravá opozice, Pavel cítil, že dveře příležitosti byly v Efezu doširoka otevřeny (1K 16,8–9). Zdá se však, že jakmile se mu dostalo ochrany města, šel dále. (Zdroj neuveden.)

Slovo *shromáždění* (v. 32.39.41), je překladem řeckého slova *ekklésia*, které znamená povolanou skupinu lidí. Totéž slovo se na jiných místech Nového zákona překládá jako *církev* (sbor). Jestli se toto slovo vztahuje na pohanský dav jako zde, nebo na shromáždění Izraele jako ve Sk 7,38, nebo na novozákonní církev, je třeba určit z kontextu. Slovo *shromáždění* je vhodnějším překladem *ekklésia* než slovo *církev*. Slovo *církev* pochází z řeckého slova, které znamená „patřící Pánu“ (*kyriaké*, srov. německé Kirche). V moderním užití slova *církev* se často rozumí náboženská budova (angl. church, pozn. překl.). Proto mnozí křesťané dávají přednost pojmu *shromáždění*; vyjadřuje skutečnost, že církev je vyvolaná skupina lidí, ne budova nebo dokonce denominace.

20,1 Z prvního verše by se mohlo zdát, že apoštol cestoval z Efezu přímo do Makedonie. Nicméně z 2K zjišťujeme, že nejdřív odešel do Troady. Zde našel otevřené dveře ke kázání evangelia, ale dychtivě čekal na setkání s Titem a na zprávy, jak Korintané přijali jeho první list. Když Tita nenašel v Troadě, překročil severovýchodní cíp Egejského moře do Makedonie. Nepochybně se vylodil v Neapoli a potom cestoval vnitrozemím do Filip. Když byl v Makedonii, pravděpodobně ve Filipech, setkal se s Titem a byl velmi povzbuzen zprávami

vami z Korintu. Nejspíš v této době napsal 2. list Korintským (v roce 56?). (Viz 2K 1,8–9; 2,12–14; 7,5–7.)

20,2–3a Nějakou dobu působil v Makedonii a potom šel na jih Řecka neboli do Achaje. Většinu z těchto tří měsíců nepochybně strávil v Korintu a během tohoto období napsal list Římanům. Někteří se také domnívají, že byl v této době napsán i list Galatským.

20,3b Pavel původně plánoval cestovat rovnou do Korintu a přes Egejské moře do Sýrie. Když však zjistil, že Židé proti němu nastavili léčku, aby jej na této cestě zabili, změnil plány a šel znovu na sever přes Makedonii.

20,4 V tomto verši jsou představeni někteří Pavlovi společníci na cestě. Je napsáno, že jej doprovázeli až do Asie, ale víme, že někteří z nich s ním šli až do Říma:

Sopatros z Beroje byl možná zároveň Sositros, Pavlův příbuzný zmiňovaný v Ř 16,21.

Aristarchos z Tesaloniky málem přišel o život při povstání v Efezu (Sk 19,29). Později o něm čteme jako o Pavlově spoluvězni v Římě (Fm 24; Ko 4,10).

Sekundus, taktéž původem z Tesaloniky, doprovázel Pavla až do Asie, pravděpodobně do Troady nebo Milétu.

Gaia z Derbe bychom neměli zaměňovat s Makedoncem zadrženým davem v Efezu (Sk 19,29). Další Gaius je zmíněn jako obyvatel Korintu a Pavlův hostitel během jeho pobytu (Ř 16,23). Třetí list Janův je adresován muži jménem Gaius, který pravděpodobně žil v některém z měst nedaleko Efezu. Gaius bylo časté jméno.

Timoteus nejen že doprovázel Pavla do Asie, ale byl s ním v Římě během jeho prvního uvěznění. Potom cestoval s Pavlem napříč provincií Asií. Ve druhém listu Timoteovi Pavel vyjadřuje touhu jej opět vidět, ale nevíme, jestli se toto přání nakonec splnilo.

Tychikos, původem z Malé Asie, pravděpodobně cestoval s apoštolem až do Milétu. Později se k Pavlovi znovu přidal v Římě a je zmíněn jako ten, kdo s ním pracoval až do chvíle jeho druhého uvěznění.

Trofimos byl zřejmě pohan, jehož domovem byl Efez v Malé Asii. Odešel s Pavlem do Jeruzaléma a nevědomky byl příčinou apo-

štolova uvěznění. Je o něm zmínka také ve 2Tm 4,20.

20,5–6 Zdá se, že sedm výše uvedených bratrů cestovalo napřed do Troady, zatímco Pavel a Lukáš navštívili Filipy. (Věříme, že Lukáš byl s apoštolem – na základě používání první osoby množného čísla v 5. verši (nás), v 6. verši (my) atd.) Po dnech nekvašených chlebě neboli Velikonocích se Pavel s Lukášem se přeplavili z Makedonie do Troady. Cesta by obvykle netrvala pět dní. Není uvedeno, čím bylo zpoždění způsobeno.

20,7–9 Když srovnáme verše 6 a 7, zdá se, že apoštol záměrně čekal v Troadě sedm dní, aby zde mohl být na lámání chleba v Pánův den. Ze 7. verše je zcela zřejmé, že se jednalo o praxi prvotních křesťanů – scházeli se první den v týdnu, aby slavili Pánovu večeři.

Nemusí nás překvapovat, že Pavel mluvil až do půlnoci. Je-li církev duchovně rozehřátá, Boží Duch má volnost a nemusí se omezovat časem. Postupem noci bylo v horní místnosti horko a vzduch vydýchaný. Možná k tomu přispělo mnoho lamp a velký počet přítomných. Mladík Eutychos, který seděl v otevřeném okně, byl přemožen spánkem a spadl na zem. Pád z třetího patra způsobil jeho smrt.

20,10 Pavel však sestoupil dolů a roztáhl se nad tělem tohoto mladého muže, jako to činili dávní proroci. Poté oznámil lidu, že kvůli této záležitosti se není třeba zneklidňovat, jelikož Eutychos je nyní naživu. Z Pavlových slov by se mohlo zdát, že jejich starosti byly neoprávněné, protože mladý muž nezemřel; stále v něm byl život. Z 9. verše je však jasné, že byl opravdu mrtev. Pavel jednal s mocí apoštola a zázračně jej oživil.

20,11–12 Když se Pavel vrátil nahoru, lámal chléb (v. 11), slavili tedy večeři Páně, kvůli které se sešli (v. 7). Potom jedli běžné jídlo, možná jako agapé neboli slavnost lásky. Toto společenství s jídlem se uskutečňovalo v souvislosti s večeří Páně ve dnech prvotní církve, ale začalo se zneužívat (1K 11,20–22), a postupně skončilo.

Po celonočním setkání, na které asi nikdo nezapomněl, se apoštol definitivně rozloučil s věřícími v Troadě.

20,13–15 Pavel opustil Troadu a pěšky šel 32 kilometrů přes mys do Assu. Jeho spolucestující jeli lodí okolo mysu a vyzvedli jej na jižní straně. Možná chtěl být nějaký čas sám, aby mohl rozjímat nad Božím slovem.

Pluli jižně podél západního pobřeží Malé Asie, až se nejprve dostali do Mitylény, hlavního města ostrova Lesbos. Následující noc zřejmě zakotvili u ostrova Chios. Další den cesty je přivedl na ostrov Sam a zůstali v Trogilliu. Nakonec cestovatelé zůstali v Milétu, přístavišti na jihovýchodním pobřeží Malé Asie, 58 kilometrů jižně od Efezu.

20,16 Pavel záměrně obešel Efez, protože se bál, aby mu tam jeho návštěva nezabrala příliš mnoho času, jelikož spěchal, aby se dostal na den Letnic do Jeruzaléma.

20,17 Když se vylodil v Milétu, poslal vzkaz starším v Efezu, ve kterém je žádal, aby se za ním přišli. Nepochybně zabralo značný čas, než se k nim vzkaz dostal a také než podnikli cestu na jih. Byli však všichni dobře odměněni úžasnými slovy z úst velkého apoštola. Máme zde cenný obraz ideálního služebníka Pána Ježíše Krista. Vidíme člověka, který byl fanaticky oddán Spasiteli. Pracoval v čas i nečas. Byl neúnavný, nezdolný, nevyčerpatelný. Vyznačoval se opravdovou pokorou. Žádné náklady pro něj nebyly příliš vysoké. Jeho služba byla důsledkem hluboké duševní kázně. Měl svatou odvahu a nebojácnost. Nebylo důležité, jestli žil nebo umíral, ale šlo mu o to, aby se děla Boží vůle a aby lidé slyšeli evangelium. Ve všem, co dělal, byl nesobecký. Raději dával, než dostával. Překážky ho nezdolávaly. Co kázal, to také činil.

20,18–19 Apoštol připomínal efezským starším způsob svého života, když žil mezi nimi. Od prvního dne, kdy přišel do Asie, a po celou dobu, co tam byl, sloužil Pánu s opravdovou pokorou a sebezapřením. V souvislosti se službou byl pod neustálým emocionálním tlakem; neobešlo se to bez slz smutku a zkoušek. Neustále snášel pronásledování ze strany Židů. Ale přes všechny tyto nepříznivé okolnosti byla jeho služba odvážená a nebojácná.

20,20–21 Pavel jim nezamtlal nic z toho, co bylo Efezským k jejich duchovnímu

prospěchu. Veřejně je učil dům od domu, byl veden láskou ke Kristu. Pro něj to nebyla otázka pořádku setkání ve stanovených intervalech, ale spíš využívání každé příležitosti k tomu, aby podpořil růst věřících. Bez diskriminace, bez ohledu na národní nebo náboženský původ kázal nezbytnost pokání před Bohem a víry v našeho Pána Ježíše Krista. To jsou dva základní prvky evangelia. V každém opravdovém případě obrácení je obsaženo jak pokání, tak i víra. Jsou to dvě strany mince evangelia. Dokud člověk nečiní náležité pokání, je spasitelná víra nemožná. Na druhé straně pokání by nemělo smysl, pokud by po něm nenásledovala víra v Božího Syna. Pokání znamená úplný obrat, kdy hříšník uznává svůj ztracený stav a kvůli svým proviněním se sklání před Božím soudem. Víra značí oddanost jedině Ježíši Kristu jakožto Pánu a Spasiteli.

Na mnoha místech Nového zákona je jako podmínka spasení uvedena jen víra. Avšak víra předpokládá pokání. Jak může člověk skutečně přijmout Ježíše Krista za Spasitele, pokud si neuvědomí svou potřebu Spasitele? Toto uvědomění, způsobené usvědčujícím působením Ducha svatého, je pokání.

20,22–23 Poté, co shrnul předchozí působení v Efezu, vidí před sebou utrpení, které ho čeká. V duchu byl puzen jít do Jeruzaléma. Bylo to vnitřní nutkání, kterému nebyl schopen zabránit. Nevěděl sice přesně, jaký bude sled událostí v Jeruzalémě, věděl však, že pouta a souzení se stanou denní součástí jeho života. Duch svatý mu tuto skutečnost dosvědčoval na každém městě, nespíš prostřednictvím proroků nebo nadpřirozenou vnitřní komunikací pocházející od Boha.

20,24 Když o tom apoštol přemýšlel, nemyslel si, že to nejdůležitější je jeho vlastní život. Šlo mu o to, aby poslouchal Boha a líbil se mu. Pokud přitom bude povolán, aby obětoval svůj život, byl připraven to podstoupit. Žádná oběť, kterou může přinést, nemůže být příliš velká pro toho, který za něj zemřel. Jediné, na čem mu záleželo, bylo, aby dokončil svůj běh a vyplnil službu, kterou obdržel od Pána Ježíše, tedy aby dosvědčoval evangelium Boží milosti. Žádné označení nemůže

lépe vyjádřit dobrou novinu, kterou Pavel kázal – evangelium Boží milosti. Je to vzrušující poselství o Boží nezasloužené přízni k provinilým, bezbožným hříšníkům, kteří si nezaslouží nic jiného než věčně trvající peklo. Vypráví o tom, jak Syn Boží lásky přišel z nejvyšší nebeské slávy nebes, aby trpěl, krvácel a zemřel na Golgotě proto, aby ti, kdo v něj věří, mohli obdržet odpuštění hříchů a věčný život.

20,25–27 Pavel si byl jist, že už nikdy neuvídí své milované efezské bratry, ale jeho svědomí bylo čisté, protože od nich odcházel s vědomím, že jim nezamlčel nic z celé Boží vůle. Vedl je nejen v základech evangelia, ale ve všech pravdách, které jsou životně důležité pro zbožný život.

20,28 Jelikož se s nimi už nikdy na zemi nesetká, předal starším důležitý úkol, aby předně dávali pozor na svůj duchovní stav. Pokud nebudou žít ve společenství s Pánem, nemůžou očekávat, že budou duchovní vůdci v církvi.

Jejich role starších byla dbát... na stádo, v němž je Duch svatý ustanovil za strážce (či dozorce; ř. *episkopos*). Jak již bylo zmíněno výše, jako strážci jsou v Novém zákoně označováni také biskupové, starší nebo presbyteri. Tento verš zdůrazňuje, že starší nejsou ustanoveni nebo zvoleni místním shromážděním. Za strážce je ustanovuje Duch svatý, a měli by být rozpoznáni věřícími, mezi kterými pracují.

Jsou mimo jiné zodpovědní za to, aby pásli Boží církve. Důležitost takového pověření je vidět v následujících slovech: kterou si získal vlastní krví. Toto vyjádření bylo mezi biblisty příčinou značných diskusí a neshod. Problém spočívá v tom, že Bůh je zde vyličen jako ten, kdo prolil svou krev, přičemž Bůh je duch. Byl to Pán Ježíš, který prolil svou krev, a ačkoli Ježíš je Bůh, přesto Bible nikde jinde nemluví o tom, že Bůh krvácí nebo umírá.

Většina rukopisů zde má čtení „církve Pána a Boha, za kterou zaplatil svou vlastní krví“, což podle všeho naznačuje, že to byla Boží osoba (Pán), který ve skutečnosti prolil svou krev.

Správnému významu tohoto místa je možná nejbližší ve svém překladu J. N. Darby:

„Shromáždění Boží, které si koupil svou vlastní krví.“ Zde je Bůh ten, kdo si koupil církev, ale udělal to krví svého Syna, požehnaného Pána Ježíše.

20,29–30 Pavel si byl dobře vědom, že po jeho odchodu bude církev vystavena útokům zvenčí a zevnitř. Falešní učitelé, vlci v ovčím rouše, budou lovit stádo bez sebemenšího slitování. Zevnitř společenství povstanou muži, kteří budou usilovat o přední místa, budou mluvit věci, kterými budou převracet pravdu a budou se snažit strhnout učedníky na svou stranu.

20,31 Při pohledu na toto hrozící riziko by starší měli být na stráž a neustále mít na paměti, jak je apoštol se slzami napomínal dnem i nocí.

20,32 Pavel měl jedinou možnost – svěřit je nyní Bohu a slovu jeho milosti. Všimněte si, že je nesvěřil jiným lidským vůdcům nebo předpokládaným pokračovatelům apoštolů. Ale svěřil je Bohu a Bibli. To je výmluvné svědectví o dostatečnosti inspirovaných Písem. To ona jsou schopna vybudovat věřící a dát jim dědictví mezi všemi posvěcenými.

20,33–35 Na závěr svého poselství apoštol Pavel ještě jednou předkládá starším příklad svého vlastního života a služby. Mohl zcela poctivě říct, že netoužil po stříbře, zlatě nebo oděvu. V Pánově díle jej nemotivovala naděje finančního zisku. Pokud jde o materiální věci, byl to v zásadě chudý člověk, ale byl bohatý v Bohu. Když jim ukázal ruce, mohl jim připomenout, že těmato rukama pracoval, aby zajistil životní potřeby jak pro sebe, tak pro ty, kdo byli s ním. Ale šel ještě dále. Pracoval jako výrobce stanů, aby měl prostředky na pomoc slabým – fyzicky nemocným nebo slabým v mravní oblasti či slabým v duchovních záležitostech. Starší si to měli pamatovat a ve všech věcech usilovat o dobro druhých při vzpomínce na slova Pána Ježíše, „... Bláženější je dávat než brát.“ Je zajímavé, že tato Pánova slova nenajdeme v evangeliích. Představují souhrn Pánova mnohého učení, ale zde jsou předložena jako dodatek k jeho inspirovaným slovům z evangelií.

20,36–38 Na závěr svého poselství Pavel poklekl na zem a se staršími se modlil. Byla

to pro ně chvíle hlubokého smutku. Projevili svou lásku k milovanému apoštolovi tím, že jej objímali a líbali. Zvláště je zarmoutilo jeho prohlášení, že už jeho tvář nespátrí. S těžkým srdcem jej doprovodili k lodi, aby nastoupil na plavbu do Jeruzaléma.

21,1–4a Po srdečném a dojemném rozloučení v Milétu vypluli Pavel a jeho společníci na ostrov Kós. Tam strávili noc. Následující den pokračovali jižně na ostrov Rhodos. Když opustili severní cíp ostrova, plavili se východně do Patary, což je přístav na jižním pobřeží Malé Asie. V Pataře přestoupili na loď, která plula přes Fénicii, pobřežní pás Sýrie, kde byl jedním z hlavních měst Týr. Když pluli Středomořím na jihovýchod, přiblížili se na dohled ke Kypru, který nechali po své levici. Prvním přístavem, který navštívili na syrské pevnině, byl Týr. Jelikož tam loď měla vyložit svůj náklad, Pavel a ostatní vyhledali tamější věřící křesťany a zůstali s nimi sedm dní.

21,4b Během této doby učedníci sdělovali Pavlovi prostřednictvím Ducha, aby se nevydával do Jeruzaléma. To vyvolává odvěkou otázku, zda byl Pavel úmyslně neposlušný v tom, že šel do Jeruzaléma, jestli nevědomky nerozpoznal Pánovu vůli, nebo jestli to, co dělal, bylo podle Boží vůle. Povrchní čtení druhé části 4. verše by mohlo naznačovat, že apoštol byl svévolný a tvrdohlavý, když neuváženě jednal proti Duchu. Avšak pečlivější čtení může naznačovat, že Pavel vlastně nevěděl, jestli tato varování pocházela od Ducha. Historik Lukáš sděluje svému čtenáři, že rada tyrských učedníků byla inspirována Duchem, ale neříká, že to apoštol věděl jako určitý fakt. Je daleko pravděpodobnější, že si Pavel vyložil radu svých přátel jako snahu zachránit jej před utrpením nebo dokonce smrtí. Ve své lásce k židovským krajanům nevnímal, že by jeho tělesné dobro bylo to nejdůležitější.

21,5–6 Když uplynulo sedm dní, věřící v Týru se hromadně vydali doprovodit misionáře za město až na pláž, čímž jasně projevíli svou křesťanskou lásku. Po nějakém čase modliteb a dojemném rozloučení loď vyplula a ti, kdo zůstali na břehu, se vrátili domů.

21,7 Další zastávkou byla Ptolemaida, přístaviště přibližně čtyřicet kilometrů jižně od

Týru, nyní známá jako Akko nedaleko Haify. Město bylo pojmenováno po Ptolemaiovi. Přerušení cesty na jeden den dovolilo Pánovým služebníkům, aby navštívili místní bratry.

21,8 Další den zdolali poslední část plavby – osmačtyřicetikilometrovou vzdálenost do Cesareje v Sáronské rovině. Zde zůstali v domě evangelisty Filipa (nezaměňovat se stejnojmenným apoštolem). Byl to právě tento Filip, který byl jeruzalémským sborem zvolen za diakona a který donesl evangelium do Samaří. Díky jeho pokynům byl spasen etiopský eunuch.

21,9 Filip měl čtyři dcery panny, které prokovoaly. To znamená, že byly obdarované Duchem svatým, aby získávaly poselství přímo od Pána a předávaly je ostatním. Někteří z tohoto verše usuzují, že je možné, aby žena kázala nebo učila ve sboru. Avšak jelikož je ženě *výslovně zakázáno* učit, mluvit nebo mít ve shromáždění autoritu nad mužem (14,34–35; 1Tm 2,11–12), je možné pouze usoudit, že prorocká služba těchto čtyř dcer, které byly panny, byla vykonávána doma nebo při jiných mimosborových setkáních.

21,10–11 Během Pavlova pobytu v Cesareji přišel z Judska prorok Agabus. Byl to tentýž prorok, který přišel do Antiochie z Jeruzaléma a prorokoval hlad, který nastal během vlády Klaudia (Sk 11,28). Nyní vzal Pavlův opasek a svázal si s ním ruce a nohy. Tímto dramatickým činem, podobně jako mnozí proroci před ním, vyjádřil své poselství. Potom vysvětlil význam toho, co právě ukázal. Stejně jako si svázal ruce a nohy, tak budou Židé jednat v Jeruzalémě, svážou Pavlovi ruce a nohy a vydají ho pohanským úřadům. Pavlova služba pro Židy (symbolizovaná jeho opaskem) vyústí v to, že jej zajmou.

21,12–14 Když to Pavlovi společníci a křesťané v Cesareji vyslechli, prosili jej, aby do Jeruzaléma nechodil. Nemohl se však s jejich snahou ztotožnit. Jejich slzy pouze lámaly jeho srdce. Copak mu strach z okovů a uvěznění měl zabránit v tom, co považoval za Boží vůli? Dal jim najevo, že je v Jeruzalémě připraven nejen být svázán, ale také i umřít pro jméno Pána Ježíše. Veškeré jejich námitky se ukázaly jako zbyteč-

né. Byl odhodlán jít, a tak jednoduše řekli: „Děj se Pánova vůle!“

Je těžké uvěřit, že by Pavlova slova loučení vyslovil člověk, který vědomě neposlouchal vedení Ducha svatého. Víme, že učedníci v Týru mu skrze Ducha sdělili, že by neměl chodit do Jeruzaléma (v. 4). Ale *věděl* Pavel, že mluvili skrze Ducha? A nezdá se, že Pán později schválil jeho cestu do Jeruzaléma, když řekl: „Buď statečný! Jako jsi o mně svědčil v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě“ (23,11)? Dvě věci jsou jasné: Zprv *Pavel* nepovažoval svou vlastní bezpečnost za to nejdůležitější ve službě Pánu. Zadruhé Pán použil všechny tyto události ke své slávě.

21,15–16 Z Cesareje do Jeruzaléma vedla cesta po souši, byla dlouhá přes osmdesát kilometrů, což bylo ve dnech pomalé přepravy daleko. Skupina doprovázející apoštola se rozrostla o některé učedníky z Cesareje a také k nim přibyl věřící bratr jménem Mnason. Pocházel z Kypru a byl to jeden z tamních prvních učedníků. Nyní bydlel v Jeruzalémě a měl výsadu být hostitelem apoštola a těch, kteří cestovali spolu s Pavlem při poslední návštěvě Jeruzaléma.

Pavlovy misijní cesty končí jeho příchodem do Jeruzaléma. Zbytek knihy Skutků se zabývá jeho uvězněním, soudním procesem, cestou do Říma, přelícením a uvězněním.

21,17–18 Po příchodu do Jeruzaléma bratři apoštola a jeho přátele srdečně přijali. Následující den bylo uspořádáno setkání s Jakubem a ostatními staršími. Není možné zjistit s jistotou, o kterém Jakobovi se zde mluví. Mohl to být Jakub, bratr Pána, Jakub, syn Alfeův, nebo nějaký další člověk tohoto jména. Nejpravděpodobněji ten první.

21,19–20a Pavel se chopil iniciativy a podrobně jim vyprávěl, co Bůh skrze jeho službu konal mezi pohany. To vyvolalo značnou radost.

21,20b–22 Nicméně židovští bratři měli obavy. Povíдалo se o tom, že apoštol Pavel kázal a učil proti Mojžíšovi a Zákonu. To by mohlo v Jeruzalémě způsobit těžkosti.

Konkrétní obvinění, které bylo proti Pavlovi vzneseno, spočívalo v tom, že učí všechny Židy žijící mezi pohany, aby odpadli od Moj-

žise, když jim říká, aby neobřezávali své děti, ani se neřídili židovskými zvyky. Opravdu to Pavel učil, nebo ne?

Učil, že Kristus je konec ospravedlnění ze Zákona pro ty, kdo věří. Učil, že jakmile přišla křesťanská víra, věřící Židé už nejsou pod Zákonem. Učil, že pokud se člověk dá obřezat, aby byl ospravedlněn, pak se takový člověk vzdává spasení v Kristu Ježíši. Učil, že vracet se k předobrazům a stínům Zákona poté, co přišel Kristus, je potupením Krista. Z tohoto hlediska není těžké pochopit, proč si o něm Židé mysleli to, co si mysleli.

21,23–24 Ale židovští bratři v Jeruzalémě měli připravený plán, kterým chtěli usmířit své krajany, jak spasené, tak nespasené. Navrhli, aby Pavel složil židovský slib. Čtyři muži tak již učinili. Pavel se k nim měl přidat, spolu s nimi se očistit a zaplatit za ně. F. W. Grant vysvětluje:

At' vezme tyto čtyři muže, kteří sice věřili stejně jako on, ale přesto se zavázali nazířským slibem. Pak at' s nimi jako očištěný vstoupí do chrámu a zaplatí náklady nutné na očištění, a to vše veřejně, aby všichni jasně viděli jeho vztah k Zákonu.⁷⁶

Nevíme příliš mnoho o tom, co tento slib zahrnoval. Podrobnosti jsou zahaleny nejasnostmi. Jediné, co však potřebujeme vědět, je, že to byl *židovský* slib; když Židé viděli, jak apoštol podstupuje obřad, který s tím byl spojen, s jistotou mohli vědět, že druhé neodvrací od Mojžíšova zákona. Pro samotné Židy by to byl důkaz, že sám apoštol Zákon dodržuje.

Apoštolovo jednání, kdy na sebe vzal židovský slib, někteří obhajují, jiní kritizují. Na Pavlovu *obranu* se říká, že jednal na základě své zásady, aby byl pro všechny vším, a tak jakýmkoliv způsobem mohl některé zachránit (1K 9,19–23). Na druhou stranu bývá Pavel *kritizován*, že v úsilí smířit se s Židy zašel příliš daleko, a tak budil dojem, že je pod Zákonem. Jinými slovy Pavel bývá obviňován z toho, že je nedůsledný ve svém pohledu, kdy říká, že věřící není pod Zákonem – ani z hlediska ospravedlnění ani z hlediska vlády nad svým životem (Ga 1 a 2). Máme tendenci s touto kritikou souhlasit, ale zároveň cítíme,

že je třeba být v posuzování apoštolových motivů opatrný.

21,25 Jeruzalémští bratři poradili Pavlovi, aby na pohanské věřící nebyla uvalena žádná pravidla než ta, která byla přijata na poradě v Jeruzalémě, totiž že pohané... se mají vyvarovat obětovaného modlám, krve, zardoušeného a smilstva.

21,26 Kroky, které Pavel podnikl, nám dnes nejsou jasné. Mnozí komentátoři si myslí, že se jednalo o nazířský slib. Ale i kdyby tomu tak bylo, stále nerozumíme některým krokům, jak jsou v tomto úseku u obřadu popsány.

H. Pavlovo uvěznění a výslech (21,27–26,32)

21,27–29 Když se sedm dní slibu chýli-lo ke konci, Pavlův pokus uklidnit Židy se ukázal zbytečný. Když jej někteří z nevěřících Židů z provincie Asie spatřili v chrámu, vyvolali kvůli němu pobouření. Nejen že jej obvinili z učení, které bylo proti židovskému lidu a Zákonu, ale také jej obvinili z toho, že znečistil chrám, když přivedl pohany do vnitřního nádvoří. Ve skutečnosti se stalo toto: viděli předtím s Pavlem v Jeruzalémě Trofima. Trofimus byl pohan, který se obrátil v Efezu. Jelikož je viděli spolu, předpokládali, že Pavel vzal svého pohanského přítele do vnitřního nádvoří chrámu.

21,30–35 Obvinění bylo sice falešné, ale posloužilo svému účelu. Celé město se ocitlo na nohou. Zástup uchopil Pavla, vlekl ho ven z chrámového území a zavřel za ním dveře vnitřního nádvoří. Když jej chtěli zabít, doslechl se o tom velitel posádky (ř. *chiliarchos*), který měl na starosti pevnost Antonia. Rychle přiběhl se svými vojáky, vytrhl Pavla rozrušenému davu, svázal jej dvěma řetězy a zeptal se, kdo je a co udělal. Dav byl samozřejmě nesourodý a zmatený. V zástupu každý křičel něco jiného. Frustrovaný velitel přikázal vojákům, aby vězně zavedli do kasáren, a on mohl přesněji zjistit, co se děje. Dav za ním byl tak rozlícený, že vojáci museli Pavla nahoru po schodech nést.

21,36 Přitom slyšeli z davu slova, která někteří z nich možná slyšeli už dříve: „Pryč s ním!“

21,37–39 Právě ve chvíli, kdy chtěli Pavla vzít do kasáren, Pavel se zeptal velitele,

jestli může něco říct. Velitel byl překvapený, že slyší Pavla mluvit řecky. Patrně si myslel, že uvěznil Egyptřana, který nedávno vyvolal povstání a vyvedl na poušť čtyři tisíce mužů, kterým se říkalo nájemní vrazi. Pavel jej rychle ujistil, že je Žid z Tarsu v Kilikii. Jako takový nebyl občanem žádného podřadného města; jednalo se o známé středisko kultury, vzdělanosti a obchodu, které Augustus vyhlásil za „svobodné město“. S příznačnou neohrožeností apoštol požádal o svolení promluvit k lidu.

21,40 Pavel povolení dostal, a když se – obklopen římskými vojáky – postavil, pokynem ruky dav utišil. Tak jako dosud panoval křik, nyní nastalo naprosté ticho. Nyní byl připraven vydat jeruzalémským Židům svědectví.

Hebrejský jazyk zde pravděpodobně znamená aramejštinu (velmi blízký jazyk), kterým tehdejší Židé mluvili.

22,1–2 V proslovu k židovskému davu apoštol moudře použil místo řečtiny aramejštinu. Jakmile uslyšeli svůj mateřský jazyk, byli příjemně překvapeni a jejich křik alespoň na chvíli ustal.

22,3–5 Pavel začal tím, že se představil jako člověk s židovskými kořeny, narozený v Tarsu v Kilikii; vzdělání získal u nohou dobře známého židovského učitele Gamalielea; a vyučený byl v judaismu. Potom položil zvláštní důraz na svou židovskou horlivost. Pronásledoval křesťanskou víru a plnil vězení těmi, kdo věřili v Ježíše. Velekněz a synedrium mohli vydat svědectví o důkladnosti jeho metod. Právě od nich obdržel pověřovací listy, které ho opravňovaly jít do Damašku a přivést odtud křesťany do Jeruzaléma, aby byli potrestáni.

22,6–8 Až do této chvíle Židé Pavlovu zvěst dokonale chápali, a pokud by byli poctiví, museli by souhlasit s tím, že to, co bylo řečeno, je pravda. Nyní se apoštol chystal vyprávět o události, která změnila jeho celkové životní nasměrování. A posluchači ať se sami rozhodnou, jestli tato událost pocházela od Boha.

Když Pavel cestoval do Damašku..., ozářilo ho velmi silné světlo z nebe. Skutečnost, že se to stalo kolem poledne, je zde uvede-

na vůbec poprvé a naznačuje, že světlo bylo oslnivější a jasnější než slunce ve svém lesku. Intenzita tohoto světla srazila pronásledovatele k zemi a on uslyšel hlas z nebe, jak říká: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Na svůj dotaz, kdo to je, se dozvěděl, že to je Ježíš z Nazaretu, který k němu mluví z nebe. Nazaretský vstal z mrtvých a byl oslaven na nebesích.

22,9 Muži, kteří cestovali spolu s ním, viděli světlo a slyšeli zvuk hlasu (9,7), ale neslyšeli samotná pronesená slova. Jinými slovy vnímali zvuky, ale ne artikulovaný projev.

22,10–11 Po této soukromé audienci u Pána života a slávy Pavel zcela oddal svého ducha, duši a tělo Spasiteli. To vyjadřuje otázka: „Co mám učinit, Pane?“ Pán Ježíš mu řekl, aby šel do Damašku, kde dostane další pokyny. Oslepeného světlem Kristovy slávy ho za ruku přivedli do města.

22,12 V Damašku jej navštívil Ananiáš. Pavel jej popsal svým židovským posluchačům jako zbožného muže podle Zákona, který měl dobré svědectví od všech tamějších Židů. Svědectví takového člověka bylo důležité z hlediska potvrzení zprávy o Pavlově obrácení.

22,13 Když jej Ananiáš oslovil „bratře Saule“, poručil mu, aby přijal zrak. Pak se na něj Pavel poprvé podíval.

22,14–16 Ve verších 14–16 se poprvé dozvídáme, co Ananiáš Pavlovi řekl:

„Bůh našich otců si tě vyvolil, abys poznal jeho vůli, uviděl jeho Spravedlivého a uslyšel hlas z jeho úst. Neboť mu budeš přede všemi lidmi svědkem toho, co jsi viděl a slyšel. A proč nyní váháš? Vstaň, dej se pokřtít a smyj své hříchy, vyzýváje jeho jméno.“

U těchto veršů je třeba si všimnout několika zajímavých a důležitých bodů. Zaprvé Ananiáš předkládá, že to byl Bůh našich otců, kdo řídil události na cestě do Damašku. Pokud by Židé měli oponovat a vzdorovat tomu, co se stalo, ve skutečnosti by bojovali s Bohem. Zadruhé Ananiáš Pavlovi řekl, že bude *všem* lidem svědectvím pro Pána. To mělo připravit židovský zástup na Pavlovo oznámení, že byl poslán k pohanům. Nakonec bylo Pavlovi řečeno, aby vstal, dal se pokřtít a smyl své hříchy.

Verš 16 se někdy zneužívá k učení o znovuzrození na základě křtu. *Je možné, že tento verš se vztahuje pouze na Pavla jakožto Žida, který se křtem vodou musel oddělit od národa, který odmítl Krista (viz komentář k 2,38).*

Jednodušší řešení, které je založené na gramatické skladbě originálu, je následující: Některé překlady dávají čárky mezi všechny čtyři záležitosti v řadě, a tím je staví na stejnou úroveň, jiné překlady, které se drží originálu, spojují první dvě a druhá dvě slovesa k sobě. V řečtině je v obou částech verše určité sloveso doplněno přechodníkem. Doslovné vyjádření by znělo (viz BKR): „Vstana pokřti se, smyj hříchy vyzýváje Pánovo jméno.“⁷⁷ Tato poslední slova podporuje základní biblické učení (Viz JI 2,32; Sk 2,21, Ř 10,13).

22,17–21 Nyní se poprvé dozvídáme o Pavlovu zkušenosti po jeho obrácení, týkající se ukončení jeho první návštěvy Jeruzaléma. Když se modlil v chrámě, upadl do vytržení a slyšel, jak mu Pán přikazuje, aby z Jeruzaléma rychle odešel, protože lidé nepřijmou jeho svědectví o Kristu. Apoštolovi se zdálo neuvěřitelné, že by ho odmítl poslouchat jeho vlastní lid. Vždyť všichni přece věděli, jak byl houževnatým Židem, jak věznil a bil Ježíšovy učedníky, a jak se dokonce účastnil Štěpánovy vraždy. Ale Pán zopakoval svůj příkaz: „Jdi, neboť tě pošlu daleko k pohanům.“

22,22–23 Až do této chvíle Židé Pavla tiše poslouchali. Ale zmínka, že půjde s evangeliem k pohanům, vzbudila šílenou žárlivost a nenávisť. Zuřivě propukli v divoký zmatek a křik a žádali pro Pavla smrt.

22,24–25 Když velitel viděl jejich šílenou zuřivost, usoudil, že se Pavel musel provinít nějakým vážným zločinem. Patrně nerozuměl Pavlovu proslovu, jelikož bylo v aramejštině, proto se rozhodl získat apoštolovo doznání mučením. Nařídil proto, aby ho odvedli do kasáren, svázali řemeny a potom zbičovali. Během přípravy na bičování se Pavel v tichosti zeptal setníka, jestli je zákonné bičovat římského občana, když nebyl odsouzen. Ve skutečnosti bylo protizákonné už jenom svázat římského občana před prokázáním viny! Zbičovat ho by byl velmi závažný přestupek.

22,26 Setník rychle odešel a sdělil veliteli, aby dával pozor, co s Pavlem udělá, protože se jedná o římského občana.

22,27–28 Velitel rychle přišel k Pavlovi. Vyšetřováním zjistil, že apoštol je opravdu římský občan. V tehdejší době existovaly tři způsoby, jak se stát Římanem. *Zprvé* toto občanství někdy uděloval císař dekretem, jako odměnu za vykonanou službu. *Zadruhé* bylo možné se jako Říman narodit. To byl Pavlův případ; narodil se v Tarsu, svobodném městě Římské říše, a jeho otec byl římský občan. *A zatřetí* bylo možné si občanství koupit, často za velmi vysokou cenu. Velitel získal své občanství složením velké částky peněz.

22,29 Když vyšlo najevo, že Pavel je římský občan, všechny plány na jeho bičování ustaly a ti, kdo ho měli vyslýchat, dostali strach.

22,30 Velitel chtěl samozřejmě zjistit, z čeho Židé Pavla obviňují. Byl proto v tuto chvíli odhodlán jednat zákonným způsobem podle řádu. Proto následující den po davové scéně v Jeruzalémě nechal Pavla vyvést z vězení a předvedl jej před velekněze a synedrium.

23,1–2 Když se Pavel postavil před synedrium, zahájil připomenutím, že celý svůj život žil se zcela dobrým svědomím. Velekněz Ananiáš byl tímto prohlášením rozezlen. Nepochybně považoval Pavla za odpadlíka, zrádce a přeběhlíka od židovského náboženství. Jak se někdo mohl odvrátit od judaismu ke křesťanství a tvrdit, že je nevinný? Proto velekněz nařídil, aby vězně udeřili přes ústa. Tento rozkaz byl nanejvýš nespravedlivý, jelikož případ se tím sotva někam posunul.

23,3 Pavel Ananiášovi opáčil: „Tebe bude bít Bůh, ty obilená stěno.“ Navenek se zdál velekněz poctivý a spravedlivý; v nitru byl převrácený. Prohlašoval, že soudí druhé podle Zákona, ale tady přikázal, aby Pavel dostal ránu v rozporu se Zákonom.

23,4 Účastníci byli apoštolovou ostrou výtkou šokováni. Copak nevěděl, že mluví s veleknězem?

23,5 Z nějakého důvodu, který nám není známý, si Pavel vlastně neuvědomoval, že Ananiáš je velekněz. Synedrium bylo svoláno během chvíle a Ananiáš na sobě možná neměl

své oficiální roucho. Mohlo to být i tak, že nebyl na stolici, která obyčejně náležela veleknězi. Příčinou mohl být také Pavlův slabý zrak. Ať už byla příčina jakákoliv, Pavel se o řádně ustanoveném vládci vyjádřil zle, aniž by věděl, kdo to je. Rychle se omluvil za svá slova citací Ex 22,28: „Vládcí svého lidu nebudeš zlořečit.“

23,6 Z rozhovorů v soudní síni vycítil, že mezi saducei a farizei nepanuje shoda, a proto se apoštol rozhodl prohloubit jejich spor tím, že se prohlásí za farizea, který je v soudní při kvůli tomu, že věří ve vzkříšení mrtvých. Saduceové samozřejmě popírali vzkříšení i existenci andělů. Farizeové, kteří byli velmi ortodoxní, věřili v obojí (viz 23,8).

Pavel bývá kritizován za to, že k rozdělení svých posluchačů využil to, co by se mohlo jevit jako tělesný prostředek. „Nemůžeme se vyvarovat pocitu,“ píše A. J. Pollock, „že Pavel udělal chybu, když prohlásil, že je farizeus, a tak využil strategickou výhodu rivality mezi saducei a farizei.“

23,7–9 Ať už jednal nebo nejednal oprávněně, jeho slova vyvolala hádku... mezi farizei a saducei a vyvolala velké pobouření. Někteří ze zákonických farizeů bránili Pavlovi nevinu a říkali: „Co na tom vlastně záleží, jestli k němu promluvil duch nebo anděl?“

23,10 Rozpory mezi nepřátelskými frakcemi nabyly takového rozměru, že velitel přikázal vojákům, aby vězně eskortovali ze síně zpět do kasáren.

23,11 Následující noc se Pán Ježíš Pavlovi osobně ukázal ve vězení a řekl mu: „Buď statečný! Tak jako jsi o mně svědčil v Jeruzalémě, tak musíš svědčit i v Římě.“ Je zvláštní, že v odstavci, kde je apoštolovo jednání terčem značné kritiky, ho Pán osobně chválí za to, že byl v Jeruzalémě věrným svědkem. Ze strany Spasitele nenacházíme ani jedině slovo kritiky. Spíš se jedná o slovo pochvaly a zaslíbení. Pavlova služba však ještě nebyla u konce. Jako byl věrný ve své službě v Jeruzalémě, tak také vydá svědectví o Kristu v Římě.

23,12–15 Druhý den se někteří Židé smluvili, že apoštola Pavla zabijí. Více než čtyřicet z nich složilo přísahu, že nebudou nic jíst, dokud „podvodníka“ nezabijí. Měli tento

plán: půjdou k velekněžím a starším, kterým navrhnou, aby bylo opět oznámeno zasedání rady, kde se důkladněji prošetří Pavlův případ. Synedrium mělo požádat velitele, aby k nim vězně přivedl. Čtyřicet vrahů však bude číhat někde mezi vězením a síní rady. Když se k nim Pavel přiblíží, zmocní se ho a zabijí.

23,16–19 V Boží prozřetelnosti se však o spiknutí doslechl apoštolův synovec a oznámil to Pavlovi. Pavel byl přesvědčen, že si má zajistit bezpečnost legitimními prostředky. Proto předložil celou záležitost jednomu ze setníků. Setník osobně doprovodil mladého muže k veliteli.

23,20–21 Pavlův synovec nejenže podal svědectví o celém spiknutí, ale také naléhavě velitele žádal, aby nepodleh požadavku Židů, aby před ně předvedl Pavla.

23,22 Když velitel celou záležitost vyslechl, propustil mladého muže s pokyny, aby o jejich setkání nikomu neřikal. Nyní si uvědomil, že je třeba jednat okamžitě a rozhodně, aby vězně vysvobodil z planoucího hněvu Židů.

23,23–25 Velitel rychle zavolal dva setníky a zajistil vojenskou eskortu, která apoštola přepravila do Cesareje. Oddíl měl dvě stě vojáků, sedmdesát jezdců a dvě stě lehkooděnců. Celá výprava měla proběhnout pod rouškou tmy – v devět hodin večer.

Tato velká vojenská eskorta nebyla určena k tomu, aby vzdala hold věrnému Kristovu poslovi. Spíš se jednalo o velitelovo rozhodnutí, aby si uchoval svou pověst u římských nadřízených. Kdyby se Židům podařilo Pavla jako římského občana zabít, pak by zodpovědný velitel musel vydat počet ze své nečinnosti.

23,26–28 Velitel se v dopise představuje jako Klaudios Lysias, který píše římskému místodržiteli Felixovi. V dopise samozřejmě vysvětluje situaci ohledně Pavla. Je až úsměvné, když vidíme Lysiasovu snahu představit se jako hrdina a ochránce veřejné spravedlnosti. Nejspíš se velmi bál Felixovi oznámit, že ho jako neodsouzeného římského občana nechal svázat. Naštěstí pro Klaudia Lysiasa o tom Pavel nemluvil.

23,29–30 Velitel popsal výsledek svého vyšetřování, podle něhož si Pavel nezaslou-

ží ani smrt ani řetězy. Spíš se zdá, že rozruch vyvolaly otázky týkající se židovského Zákona. Kvůli intrikám proti Pavlovi považoval za vhodné poslat Pavla do Cesareje, aby tam mohli přijít také jeho žalobci a celá záležitost se mohla projednat ve Felixově přítomnosti.

23,31–35 Cesta do Cesareje byla nakrátko přerušena v Antipartidě, městě vzdáleném okolo 62 kilometrů od Jeruzaléma a 38 kilometrů od Cesareje. Jelikož od tohoto místa už nehrozilo velké nebezpečí přepadení ze strany Židů, vojáci se vrátili do Jeruzaléma a nechali Pavla jezdcům, kteří jej dopravili do Cesareje. Když přijeli, předali Pavla Felixovi spolu s dopisem od Lysias. Když předběžně vyšetřování, týkající se apoštolova občanství, Felixovi stačilo, slíbil, že pečlivě vyslechne jeho případ, až dorazí žalobci z Jeruzaléma. Mezitím byl Pavel převelen do Herodova paláce neboli pretoria.

Římský místodržitel Felix zažil meteorický vzestup z pozice otroka do politicky významné funkce v Římské říši. Co se týče jeho osobního života, byl hrubě nemorální. V době svého jmenování místodržitelem judské provincie byl manželem tří vznešených dam. Když byl v úřadě, zamiloval se do Drusilly, která byla manželkou emeského krále Aziza. Podle Josefa Flavia manželství naplánoval Šimon kouzelník z Kypru.

Byl to krutý despota, o čemž svědčí to, že nechal zavraždit velekněze Jonatána, který jej kritizoval za jeho špatnou vládu.

Takový byl Felix, před kterého se musel Pavel postavit.

24,1 Pět dní poté, co Pavel odešel z Jeruzaléma do Cesareje, dorazil velekněz Ananiáš spolu s některými členy synedria. Najali si římského právníka Tertulla, aby vystupoval jako jejich právní zástupce. Jeho povinností bylo stát před Felixem a předložit obvinění proti Pavlovi.

24,2–4 Tertullus zahájil žalobu tím, že místodržiteli lichotil. To, co řekl, byla samozřejmě do určité míry pravda. Felix udržoval vládu a pořádek, potlačoval demonstrace a povstání. Tertullova slova však v nápadné snaze získat si vladařovu přízeň pro svou při překračovala pouhý popis skutečnosti.

24,5–8 Poté rovnou přešel ke čtyřem různým obviněním proti apoštolu Pavlovi:

1. Je jako mor, to znamená, že je škůdce, dělá potíže.

2. Je původcem nepokojů mezi všemi Židy.

3. Je vůdcem sekty Nazorejců.

4. Pokusil se znesvětit chrám.

24,9 Když Tertullus vyjádřil svou důvěru ve Felixovy schopnosti správně rozsoudit obvinění vznesená vůči Pavlovi, Židé, kteří byli přítomní, se přidali k Tertullovim obviněním.

24,10 Pavel se na vladařův pokyn začal hájit. Nejdřív vyjádřil uspokojení, že může stát před člověkem, který díky mnohaleté zkušenosti zná zvyky a záležitosti židovského národa. Mohlo to sice znít jako lichocení, ale ve skutečnosti to bylo spíš zdvořilé pravdivé tvrzení.

Apoštol dále reagoval na obvinění, která proti němu byla vznesena, a to jedno po druhém.

24,11 K tomu, že vyvolal veřejné pozdvižení, řekl, že je to teprve dvanáct dní ode dne, kdy vstoupil do Jeruzaléma, jeho cílem bylo poklonit se Bohu, a ne způsobovat rozruch.

24,12–13 Dále popřel obvinění, že se snažil vést Židy ke vzpouře. Nikdy ani v chrámu..., ani v synagogách ani ve městě nedebatoval s lidmi, ani se je nesnažil pobouřit. To byla nezpochybnitelná fakta.

24,14–17 Pavel nevyvracel třetí obvinění, tedy že je vůdcem sekty Nazorejců. Řekl však, že podle svých schopností sloužil Bohu Židů a věří všemu, co je napsáno ve Starém zákoně. Stejně jako všichni ortodoxní Židé, především farizeové, očekává, že nastane vzkříšení z mrtvých, spravedlivých i nespravedlivých. Ve světle budoucího vzkříšení vždy usiloval o udržení ničím nezastíněného vztahu s Pánem a jeho lidem. Pavel přišel do Jeruzaléma ne proto, aby mezi Židy podněcoval povstání, ale aby židovskému národu přinesl almužny. Poukazoval samozřejmě na sbírku od makedonských a achajských sborů, vyčleněnou pro potřeby hebrejských křesťanských svatých v Jeruzalémě.

24,18–19 Na čtvrté obvinění – že znečistil chrám – odpověděl Pavel takto: Když se v sou-

vislosti s naplněním židovského slibu snažil přinést oběti do chrámu, našli ho zde nějací Židé z Achaje a obvinili ho, že přivádí do chrámu nečisté pohany. To samozřejmě nebyla pravda. Apoštol byl tentokrát sám a byl očištěn od obřadného znečištění. Tito Židé z Asie, kteří jej obvinili a vyvolali proti němu povstání v Jeruzalémě, jej v případě, že proti němu něco mají, mají přijít obvinít do Cesareje.

24,20–21 Pavel poté vyzval Židy, kteří byli přítomni celé scéně, aby jasně předložili, z jakých zločinů byl shledán vinným, když stál před radou v Jeruzalémě. Nemohli to udělat. Jediné, co byli schopni říct, bylo, že Pavel zvolal: „Pro vzkříšení mrtvých mne dnes soudíte.“ Jinými slovy, důkazy které se týkaly obvinění z nějakého zločinného jednání, nebyly pravdivé, a to, co byla pravda, nebyly zločiny.

24,22 Když Felix případ vyslechl, byl postaven před dilema. Věděl toho dost o křesťanské víře, aby rozpoznal, co je správné. Vězeň, který před ním stál, se evidentně neprovinil žádným zločinem proti římskému právu. Kdyby však Pavla osvobodil, vyvolal by hněv židovského lidu. Z politického hlediska bylo důležité, aby si udržel jejich přízeň. Proto se rozhodl případ protahovat. Oznámil, že počká, až do Cesareje přijde velitel Lysias. Ve skutečnosti to byla pouze taktika zdržování. Nemáme žádný záznam o tom, že by velitel kdy dorazil.

24,23 Když Felix případ uzavřel, nařídil, že i když Pavel zůstane ve vazbě, bude mu zajištěna značná svoboda a budou jej moct navštěvovat jeho přátelé, aby mu opatřili jídlo a oblečení. To jasně naznačuje, že místodržitel nepovažoval Pavla za nebezpečného zločince.

24,24–25a Několik dnů po veřejném stání Felix a jeho žena Drusilla hovořili s apoštolem, aby se dozvěděli víc o křesťanské víře. Pavel s naprostou nebojácností svědčil tomuto nestydatému místodržiteli a jeho cizoložné manželce o spravedlnosti, sebeovládání a budoucím soudu. Věděli toho málo o osobní spravedlnosti, ať už ve veřejném nebo soukromém životě. Sebeovládání jim bylo cizí, o čemž svědčilo jejich současné zlé manželství. Potřebovali slyšet varování před budoucím soudem, protože pokud jejich hříchy

nebudou prominuty na základě Kristovy krve, zahynou v ohnivém jezeře.

24,25b–26 Zdá se, že Felixe se to dotklo víc než Drusilly. Přestože se bál, nesložil svou důvěru ve Spasitele. Odložil rozhodnutí pro Krista se slovy: „Pro dnešek můžeš jít, až budu mít čas, zavolám tě.“ Naneštěstí tento příhodný čas nikdy nenastal, nakolik víme z Bible. Nebylo to však Pavlovo poslední svědectví Felixovi. Místodržitel jej opakovaně předvolával, když byl apoštol v Cesareji vězněn. Ve skutečnosti Felix doufal, že by mu někteří z Pavlových přátel mohli zaplatit hezký úplatek, aby jej nechal osvobodit.

24,27 Roku 60 vystřídal Felixe Porcius Festus. Felix se chtěl zalíbit Židům, proto nechal Pavla spoutaného ve vězení v Cesareji.

25,1 Porcia Festa jmenoval císař Nero římským místodržitelem Judska na podzim roku 60. Cesarea byla politické středisko římské provincie Sýrie, jejíž součástí bylo Judsko. Po třech dnech Festus odešel z Cesareje do Jeruzaléma, náboženského hlavního města své jurisdikce.

25,2–3 Ačkoli od Pavlova uvěznění v Cesareji uplynuly už dva roky, Židé na něj nezapomněli a nepominula ani nenávislná snaha ho zabít. V domnění, že by mohli dosáhnout politické přízně u nového místodržitele, velekněz a přední Židé vznesli vůči Pavlovi žalobu a požádali, aby jeho proces proběhl v Jeruzalémě. Pravděpodobně tím měli na mysli, aby byl souzen před synedriem, ale ve skutečnosti plánovali, že ho na cestě přepadnou a zabijí.

25,4–5 Festus však byl nepochybně informován o jejich dřívějším plánu zabít Pavla a o uskutečněných krocích, které podnikl jeruzalémský velitel, aby jej přepravil do Cesareje. Odmítl proto jejich žádost, ale slíbil, že jim poskytne příležitost předložit svůj spor s Pavlem, až přijdou do Cesareje.

25,6–8 Festus strávil v Jeruzalémě více než deset dnů, potom se vrátil do Cesareje a příští den svolal soud. Židé neváhali s útokem, a vznesli proti Pavlovi mnoho závažných obvinění. Žádné z nich však nebyli schopni dokázat. Když apoštol vycítil ubohost jejich pře, jednoduše popřel, že by se

dopustil jakéhokoliv zločinu proti Zákonu, chrámu nebo císaři.

25,9–11 Na chvíli se zdálo, že Festus je ochoten přistoupit na žádost Židů, aby Pavla poslal do Jeruzaléma a aby tam proběhl soud před synedriem. Neudělal by to však bez souhlasu vězně. Pavel si zřejmě uvědomil, že pokud by souhlasil, nedostal by se do Jeruzaléma živý. Proto to odmítl s prohlášením, že soud v Cesareji je vhodným místem pro řešení sporu. Jestliže spáchal zločin proti Římské říši, nezdráhal se za něj zemřít. Jestliže se však ničím takovým neprovinil, z jakého zákonného důvodu má být vydán Židům? Apoštol Pavel plně využil svého práva římského občana a pronesl ona památná slova: „Odvolávám se k císaři.“

Jednal Pavel správně, když se odvolal k císaři? Neměl svou při zcela svěřit Bohu a nespolehat se na své světské občanství? Byla to jedna z „Pavlových chyb“? To nemůžeme jednoznačně říct. Víme však jistě, že jeho odvolání k císaři znemožnilo, aby byl v tuto chvíli osvobozen. Ale i kdyby se neodvolal, dostal by se do Říma nějakým jiným způsobem.

25,12 Festus krátce projednal se svými zákonnými poradci postup v takovýchto záležitostech. Nejspíš s vyzývavým tónem se obrátil na Pavla se slovy: „Odvolal ses k císaři? K císaři půjdeš!“

25,13 Po nějaké době přišli do Cesareje král Herodes Agrippa II. a jeho sestra Bereniké, aby poblahopřáli Festovi k jeho novému jmenování. Agrippa byl synem Heroda Agrippy I., který popravil Jakuba a uvěznil Petra (Sk 12). Jeho sestra byla neobvykle krásná žena. I když jí historikové připisují zlou pověst včetně jejího poměru s bratrem, Nový zákon o jejím osobním charakteru mlčí.

25,14–16 Během jejich delšího pobytu v Cesareji se Festus rozhodl říct Agrippovi o problému s vězněm Pavlem. Nejprve vylíčil neomalené požadavky Židů, aby byl nad Pavlem vynesena rozsudek bez předchozího soudu. Když sám sebe vylíčil jako zastávce a ochránce náležitosti soudního procesu, popsal, jak trval na procesu, ve kterém by se obviněný mohl potkat se svými žalobci tváří v tvář a dostat příležitost se bránit.

25,17–19 Během vlastního procesu Festus zjistil, že vězeň se neprovinil jakýmkoliv zločinem proti impériu. Spíš se záležitost točila okolo „nějakých sporů o jejich náboženství a o nějakém zemřelém Ježíši, o kterém Pavel tvrdil, že žije“.

25,20–22 Festus poté shrnul svou nabídku Pavlovi, aby šel do Jeruzaléma, a Pavlovo odvolání k Augustovi (zde se jedná o císařský titul, nikoliv jméno). To samozřejmě vyvolávalo problém. S jakým obviněním má vězeň do Říma poslat? Jelikož byl Agrippa Žid, a tedy znal problematiku judaismu, Festus doufal, že by mu mohl pomoci sestavit nějaké vhodné obvinění.

Když Festus mluvil o Spasiteli světa, užil vyjádření „nějaký Ježíš“. Je vhodné zde zopakovat Bengelův komentář vztahující se k této záležitosti: „Takto mluví mizerný Festus o tom, před nímž se skloní každé koleno.“

25,23 Následující den bylo uspořádáno formální slyšení. Agrippa s Bereniké přišli s velkou okázalostí. Doprovázel je velitel a přední muži města. Potom byl přiveden Pavel.

25,24–27 Festus opět připomněl historii celé kauzy – hrubý požadavek Židů ohledně Pavlovy smrti, nemožnost obvinít apoštola z jakéhokoliv zločinu, za který by si zasloužil smrt, a Pavlovo odvolání k císaři. Festus stál před dilematem: na základě Pavlova odvolání jej musel poslat k Neronovi, ale přitom neměl žádný přiměřený *zákonný důvod* k procesu. Festus jasně vyjádřil svou naději, že Agrippa mu bude umět pomoci. Zdálo se mu nerozumné poslat vězně do Říma bez udání, jaká jsou proti němu obvinění. Toto jednání mělo spíš podobu výslechu než zasedání soudu. Nebyli u něj přítomni Židé, aby obvinili apoštola, a od Agrippy se neočekávalo, že vynesou závazné rozhodnutí.

26,1–3 Je před námi scéna, která se popisuje slovy „uvězněný král a vězeň na trůnu“. Z duchovního hlediska je Agrippa politováníhodnou postavou, zatímco apoštol, který se vznášel na křídlech víry, stál nad okolnostmi.

Když dal Agrippa pokyn, Pavel vztáhl ruku a začal vzrušující vypravování své křesťanské zkušenosti. Nejprve vyjádřil vděčnost, že mu bylo dovoleno předložit svůj případ před toho,

kdo jako Žid znal zvyky a otázky židovského lidu. Jeho úvod nebyl pouhým pochlebováním. Bylo to prohlášení křesťanské zdvořilosti a jednoduché pravdy.

26,4–5 Ve svém mládí byl apoštol příkladným Židem. Pokud by jeho žalobci byli ochotni svědčit, museli by přiznat, že Pavel šel cestou nejpřísnější ortodoxie, byl totiž důsledným farizeem.

26,6 Nyní stojí před soudem pro to, že se drží naděje v zaslíbení, která Bůh dal židovským otcům ve Starém zákoně. Tok Pavlovy argumentace plyne takto: Ve Starém zákoně Bůh uzavřel různé smlouvy s vůdci Izraele, jako byl Abraham, Izák, Jákob, David a Šalomoun. Podstata těchto smluv souvisela se zaslíbením Mesiáše, jeho příchodem, aby vysvobodil Izrael a vládl na zemi. Patriarchové Starého zákona zemřeli, aniž by viděli naplnění tohoto zaslíbení. Znamená to, že Bůh nedodrží smlouvy? Zcela jistě je dodrží! Ale jak to může udělat, když jsou otcové již mrtví? Odpověď zní: „Tím, že je vzkřísí z mrtvých.“ Apoštol tedy zaslíbení, která se vztahují na starozákonní svaté, spojuje přímo se vzkříšením mrtvých.

26,7 Popsal dvanáct kmenů Izraele, jak vytrvale a nepřetržitě slouží Bohu v naději, že uvidí naplnění zaslíbení. Tento odkaz na dvanáct kmenů je důležitý vzhledem k současnému učení, že deset kmenů Izraele se po zajetí „ztratilo“. Ačkoli byli ti Izraelci rozptýleni mezi pohanské národy, apoštol Pavel je viděl jako oddělený lid, který slouží Bohu a očekává zaslíbeného Vysvoboditele.

26,8 To byl tedy Pavlův zločin! Věřil, že Bůh naplní svůj slib otcům tak, že je vzkřísí z mrtvých. Co na tom bylo tak neuvěřitelného? Tak se ptal Pavel Agrippy a všech, kteří byli s ním.

26,9–11 Když se Pavel vrací k příběhu svého života, líčí neustálé divoké úsilí, s jakým se angažoval proti následovníkům křesťanské víry. Vší svou silou se stavěl proti jménu Ježíše z Nazaretu. Z pověření velekněží uvěznil mnohé křesťany v Jeruzalémě. Když se konal soudní proces před synedriem, důsledně hlasoval proti nim. Znovu a znovu připravoval trest pro ty, které nacházel v každé synago-

ze a udělal vše, co mohl, aby je donutil zapřít Pána. (Když je uvedeno, že je nutil,⁷⁸ aby se rouhali, neznamená to, že se mu to dařilo, ale že se o to snažil.) Pavlova nenávistná kampaň proti Ježíšovým učedníkům se rozšířila z Jeruzaléma a Judska do cizích měst.

26,12–14 Během jedné výpravy za hranice Izraele prožil zkušenost, která jej na celý život proměnila. Byl na cestě do Damašku, s sebou měl oficiální dokumenty, které jej opravňovaly zatknout křesťany a přivést je zpět do Jeruzaléma, aby byli potrestáni. V poledne byl přemožen viděním slávy. Ozářilo ho světlo z nebe, jasnější než polední slunce. Když padl na zem, uslyšel hlas, který mu položil otázku: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Hlas také dodal odhalující slova: „Bolestivé je pro tebe kopat proti bodcům.“ Bodce byly ostře zakřivené nástroje, které se používaly k pohánění nezdolných zvířat. Pavel kopal proti bodci vlastního svědomí, ale co bylo ještě důležitější, proti usvědčujícímu hlasu Ducha svatého. Nikdy nedokázal zapomenout na vyrovnanost a ušlechtilost, se kterou zemřel Štěpán. Bojoval proti samotnému Bohu.

26,15 Pavel se zeptal: „Kdo jsi, Pane?“ Hlas odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého pronásleduješ.“ *Ježíš?* Jak je to možné? Nebyl snad Ježíš ukřižován a pohřben? Neukradli snad jeho učedníci tělo a neuložili je na nějakém tajném místě? Jak tedy k němu může nyní Ježíš mluvit? Pravda se brzy prodrala k Pavlově duši. Ježíš byl skutečně pohřben, ale *vstal z mrtvých!* Vystoupil zpět do nebe, odkud nyní s Pavlem mluví. Při pronásledování křesťanů pronásledoval jejich Mistra. Tím, že jej pronásledoval, pronásledoval Mesiáše Izraele, samotného Božího Syna.

26,16 Dále Pavel shrnuje pověření, které dostal od vzkříšeného Pána Ježíše Krista. Pán mu řekl, aby vstal a postavil se na nohy. Obdržel toto zvláštní zjevení Krista ve slávě, protože byl ustanoven za Pánova služebníka a svědka všeho, co tehdy viděl, a také všech velikých pravd křesťanské víry, které ještě pozná.

26,17 Zaslíbení, že Pavel bude vysvobozen od židovského lidu a pohanů, je třeba chá-

pat v kontextu jeho svobody, než bude jeho dílo dokončeno.

26,18 Pavel bude poslán především k pohanům, aby jim otvíral oči, obracel je ze tmy ke světlu a z moci Satana k Bohu. Skrze víru v Pána Ježíše obdrží odpuštění hříchů a účast mezi těmi, kdo jsou posvěceni. H. K. Downie ukazuje, jak je 18. verš výtečným shrnutím toho, co působí evangelium:

1. Vysvobození z temnoty.
2. Vysvobození z moci Satana.
3. Odpuštění hříchů.
4. Navrácení ztraceného dědictví.

26,19–23 Pavel vysvětluje Agrippovi, že když dostal toto pověření, nebyl vůči tomu-to vidění z nebe neposlušný. Jak v Damašku, tak v Jeruzalémě a všude po celém... Judsku, a potom i pohanům kázal, aby činili pokání, obrátili se k Bohu a činili skutky, které dokazují opravdovost jejich pokání. To činil, když jej Židé zajali v chrámě a snažili se jej zabít. Ale Bůh mu zajistil ochranu a pomoc, a tak dále svědčil všem, se kterými přišel do styku, kázal jim zvěst, kterou proroci a Mojžíš zvěstovali ve Starém zákoně. Poselství spočívalo v tom, že Mesiáš bude trpět, že bude první ze vzkříšených z mrtvých, a že bude zvěstovat světlo jak židovskému lidu, tak pohanům.

26,24–26 Festus jako pohan nejspíš nedokázal zcela sledovat tok apoštolovy argumentace. Ve své neschopnosti ocenit člověka, který byl naplněn Duchem svatým, impulzivně obvinil Pavla z toho, že se zbláznil v důsledku mnoha vědomostí. Bez známky rozrušení nebo hněvu apoštol pokojně vyvrátil toto obvinění a zdůraznil, že jeho slova jsou pravda a zdravý úsudek. Pak vyjádřil svou jistotu, že král zná pravdu o tom, co bylo řečeno. Pavlův život a svědectví nebylo tajemstvím. Židé o tom všem věděli a nepochybně se zprávy dostaly k Agrippovi.

26,27 Když Pavel krále oslovil přímo, zeptal se jej: „Věříš prorokům, králi Agrippo?“ Pak si na svou otázku sám odpověděl: „Vím, že věříš.“ Síla tohoto argumentu je nepochybná. Pavel vlastně říkal: „Věřím ve všechno, co proroci řekli ve Starém zákoně. Ty také věříš jejich svědectví, že ano, Agrippo? Jak mne tedy Židé mohou obvinít ze zločinu, za kte-

rý bych zasloužil smrt? Nebo jak mne můžeš odsoudit za to, že věřím v to, v co věříš i ty?“

26,28 To, že Agrippa vycítil sílu tohoto argumentu, naznačují slova: „Málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem.“ Není jednotný názor na to, co tím Agrippa myslel. Ti, kdo se drží překladu krále Jakuba (KJV), si myslí, že král byl doveden na práh rozhodnutí pro Krista. Domnívají se, že to potvrzuje Pavlova odpověď ve 29. verši. Jiní si myslí, že Agrippa mluvil ironicky a ptal se Pavla: „Myslíš, že touto trochou přesvědčování ze mě uděláš křesťana?“ Jinými slovy, pokoušel se vyhnout tlaku apoštolových slov vtípem.

26,29 Ať už Agrippa mluvil upřímně nebo žertoval, Pavel odpověděl smrtelně vážně. Vyjádřil vřelé přání, aby – ať už na základě malého nebo velkého přesvědčování – jak Agrippa, tak všichni ostatní přítomní mohli vstoupit do radosti a požehnání křesťanského života, aby mohli sdílet Pavlovy výsady, aby se mohli stát tím, čím je on, kromě pout. Morgan píše:

Zemřel by, aby zachránil Agrippu, ale svá pouta by na Agrippu neuválil. To je křesťanství. Zvětšuj je, rozšiřuj je, aplikuj je. Upřímnost, která pronásleduje, není křesťanská. Křesťanství je upřímnost, která umírá, aby zachránila, ale nepoužije pouta.⁷⁹

26,30–32 Král, místodržitel, Bereniké a další úředníci opustili místnost, aby mohli mluvit v soukromí. Všichni museli uznat, že Pavel neudělal nic, zač by zasloužil smrt nebo vězení. Možná s pocitem lítosti Agrippa řekl Festovi, že pokud by se Pavel nebyl odvolal k císaři, mohl být propuštěn.

Přirozeně se divíme, proč odvolání k císaři nemohlo být zrušeno. Ať už bylo nebo nebylo možné odvolání zrušit, víme, že Bůh měl záměr, aby se apoštol pohanů dostal do Říma k soudní pří před císaře (23,11), a zde tak byla splněna jeho touha být připodobněn smrti svého Pána.

I. Pavlova plavba do Říma a ztroskotání (27,1–28,16)

Tato kapitola je vzrušující ságou o apoštolově plavbě z Cesareje na Maltu na cestě do

Říma. Kdyby necestoval Pavel, neslyšeli bychom ani o cestě ani o ztroskotání. Tento úsek obsahuje terminologii týkající se námořní plavby, a proto není jednoduché jej sledovat.

27,1 Cesta začala v Cesareji. Pavla dostal na zodpovědnost setník Julius. Ten byl přiřazen k pluku jeho veličenstva, přední legie římské armády. Podobně jako všichni setníci, o kterých je v Novém zákoně řeč, se vyznačoval vynikajícím charakterem plným laskavostí, spravedlností a zájmem o druhé.

27,2 Na palubě byli i další vězni, kteří podobně jako Pavel jeli na proces do Říma. Mezi jmény cestujících jsou také Aristarchos a Lukáš, oba cestovali jako společníci na apoštolových dřívějších cestách. Loď, na kterou nastoupili, byla z Adramytteia, města v Mysii v severozápadním cípu Malé Asie. Měla plout na sever a na západ se zastávkami podél pobřeží prokonzulární Asie, západní provincie Malé Asie.

27,3 Loď plula na sever podél syrského pobřeží do Sidónu, sto třináct kilometrů od Cesareje. Setník Julius vřídne Pavlovi dovolil vyjít na břeh, aby navštívil své přátele a pocítil jejich péči.

27,4–5 Ze Sidónu se plavba stáčela na severovýchodní zákoutí Středomořského moře, nalevo minula Kypr, tam byla loď ze strany ostrova chráněna před větrem. Navzdory protivětru se plavili k jižnímu pobřeží Malé Asie, dále pluli na západ podél Kilikie a Pamfylie, až dorazili do Myry, přístavního města Lykie.

27,6 Zde setník nalodil vězně na další loď, protože tato neplula směrem k Itálii, ale podél západního pobřeží Malé Asie do svého domácího přístavu.

Druhá loď vyplula z Alexandrie na severním pobřeží Afriky. Přepravovala 276 lidí včetně posádky a náklad pšenice. Z Alexandrie plula severně přes Středomořské moře do Myry a potom na západ do Itálie.

27,7–8 Mnoho dnů byla plavba kvůli protivětru pomalá. Kapitán s obtížemi dovedl loď k přístavu Knidu na jihozápadním okraji Malé Asie. Jelikož vítr vál proti nim, směřovali jižně a pluli chráněni východním pobřežím ostrova Kréty. Když obepluli mys Salmóny, obrátili se západně a potýkali se se silným

větre, až se dostali na místo zvané Krásné přístavy nedaleko města Lasaia na jižním pobřeží Kréty.

27,9–10 Mezitím ztratili mnoho času kvůli nepříznivým podmínkám plavby. Příchod zimy by další cestu učinil nebezpečnou. Muselo to být koncem září nebo začátkem října, jelikož už bylo po svátku (Dni smíření). Pavel varoval posádku, že další plavba by byla nebezpečná, a pokud bude cesta pokračovat, nastane nebezpečí ztráty nákladu a lodi a dokonce života lidí na palubě.

27,11–12 Avšak kormidelník a majitel lodi chtěli plout dále. Setník přijal jejich rozhodnutí a většina ostatních také souhlasila. Zdálo se, že přístav nebyl tak vhodný jako ten ve Foiniku, což by bylo lepší místo pro přežimování. Foinik ležel 64 kilometrů západně od Krásných přístavů v jihozápadní části Kréty. Jeho přístaviště bylo otevřeno na jihozápadní a severozápadní stranu.

27,13–17 Když zlehka vál jižní vítr, námořníci se domnívali, že se podaří dorazit do Foiniku. Zvedli plachty a pluli podél pobřeží na západ. Pak se ze skal na pobřeží přihnul prudký severovýchodní vítr (Eurakylón⁸⁰). Jelikož nebylo možné zachovat původní kurz, byli nuceni nechat loď na pospas víchřici. Ta je zahнала na jihozápad k malému ostrovu Kauda,⁸¹ asi 36 km od Kréty. Když se dostali na chráněnou stranu ostrova, měli problémy se zabezpečením člunu, který měli s sebou. Nakonec se jim však podařilo dostat ho na palubu. Potom uvázali plachty lodi, aby se v rozbouřeném moři neroztrhaly. Velmi se báli, aby je vítr nezahnal na jih do syrské zátoky na africkém pobřeží, která byla známá svými nebezpečnými skalisky. Aby tomu předešli, spustili plachty a vypluli.

27,18–19 Celý den se zmítali v bouři a potom začali přes palubu vyhazovat náklad. Třetího dne vyhazovali lodní výbavu. Nepochybně loď nabírala hodně vody, a proto bylo nezbytné, aby jí odlehčili a uchránili ji tak před potopením.

27,20 Mnoho dnů se bezmocně zmítali na vlnách, neviděli slunce ani hvězdy, a tak nedokázali odhadnout, kde se nacházejí. Nakonec ztratili naději, že to přežijí.

27,21–26 Jejich beznadějí prohluboval také hlad. Muži řadu dní nic nejedli. Mnoho času strávili úsilím zachránit loď a vylévali vodu. Zřejmě neměli jak vařit. Nemoc, strach a zoufalství je připravily o chuť k jídlu. Ne že by neměli co jíst, ale neměli na jídlo ani pomyšlení.

Pak se mezi nimi postavil Pavel se slovy naděje. Nejprve jim jemně připomněl, že neměli... vyplouvat z Kréty. Potom je ujistil, že i když o loď přijdou, nedojde ke ztrátě na životech. Jak to věděl? V noci se mu ukázal Pánův anděl a ujistil ho, že bude stát před císařem v Římě. Bůh apoštolovi zaručil, že také všichni jeho spolucestující budou zachováni. Proto měli být dobré mysli. Pavel věřil, že všechno bude v pořádku, i když u nějakého ostrova ztroskotají.

A. W. Tozer o tom píše:

Když „jižní vítr zlehka vál“, loď, která hostila Pavla, pokojně plula a nikdo na palubě nevěděl, kdo to Pavel je, ani jak silný charakter skrývá jeho prostý zevnějšek. Když je však zasáhla mocná bouře Euroklydón, o Pavlově velikosti brzy mluvil na lodi každý. Apoštol, i když sám byl vězeň, doslova převzal velení lodi, činil rozhodnutí a vydával rozkazy, které znamenaly pro druhé život nebo smrt. Myslím, že tato zkouška odhalila na Pavlovi něco, co nebylo zcela jasné ani jemu. Stačilo, aby udeřila bouře a krásná teorie rychle vykryštovala v tvrdou skutečnost.⁸²

27,27–29 Uběhlo čtrnáct dnů od chvíle, kdy opustili Krásné přístavy. Nyní byli beznadějně hnáni do části Středozemního moře známé jako Jónské moře mezi Řeckem, Itálií a Afrikou. Okolo půlnoci se námořníkům zdálo, že se blíží k nějaké pevnině; možná slyšeli nárazy vln na pevninu. Když zjišťovali hloubku poprvé, naměřili dvacet sáhů (asi 36 metrů), a o něco později to bylo patnáct sáhů (27 metrů). Aby loď nenajela na mělčinu, spustili ze zádi čtyři kotvy a modlili se za denní světlo.

27,30–32 V obavě o život se někteří námořníci rozhodli dostat na břeh na malém člunu. Chystali se jej spustit z paluby lodí pod zámkou, že se snaží spustit kotvy také z příďe. Pavel to oznámil setníkovi. Varoval, že pokud

námořníci nezůstanou na palubě, ostatní nebudou zachráněni. Nato vojáci přesekli lana a nechali člun uplavat. Tím byli námořníci nuceni zachránit si život na palubě lodi stejně jako ostatní.

27,33–34 Phillips dává veršům 33–37 nadpis „Pavlův zdravý selský rozum“. Abychom pochopili hrůzu těchto okamžiků, je třeba vědět něco o hrůze, jakou vyvolává běsnící bouře na moři. Pak bychom si měli také uvědomit, že Pavel nebyl kapitánem lodi, ale pouze převáženým vězněm.

Krátce před rozedněním Pavel všechny vybídl, aby pojedli, a připomněl jim, že už jsou dva týdny bez jídla. Nastal čas se najíst; na tom závisela jejich záchrana. Apoštol je ujistil, že nikomu z nich se neztratí ani vlas z hlavy.

27,35 Potom šel sám příkladem, vzal chléb, veřejně za něj vzdal Bohu díky, a jedl. Jak často skrýváme modlitbu před ostatními! A přitom takováto modlitba častokrát mluví hlasitěji než naše kázání.

27,36–37 Takto povzbuzeni se najedli i ostatní. Na lodi bylo celkem dvě stě sedmdesát šest lidí.

27,38–41 Když se nasýtli, odlehčovali loď tím, že házeli obilí do moře. Pevnina byla nedaleko, ale nemohli ji rozpoznat. Padlo rozhodnutí pokusit se dostat s lodí co nejbližší k pobřeží. Odsekli kotvy a nechali je v moři. Potom rozvázali provazy u kormidel, kterými byla dříve nastavena, a nasměrovali je správným směrem. Zvedli hlavní plachtu a směřovali s lodí ke břehu; přitom však najeli lodí na mělčinu v místě, kde se setkávají dvě moře – pravděpodobně průliv mezi oběma ostrovy. Loď uvízla v písku, ale záď se pod náparem vln začala brzy lámat.

27,42–44 Vojáci se rozhodli, že vězně zabijí, aby zabránili jejich útěku, ale setník, který chtěl zachránit Pavla, zakročil. Nařídil, aby se všichni, kdo umí plavat, dostali na břeh. Ostatním bylo řečeno, aby se plavili na prknech nebo dalších částech lodí. Takovým způsobem se celá posádka a všichni cestující dostali v pořádku na břeh.

28,1–2 Jakmile se posádka a cestující dostali na břeh, zjistili, že se nacházejí na ostro-

vě Malta. Někteří domorodci na ostrově viděli ztroskotání lodi a byli svědky toho, jak se oběti pokoušely dostat z vody na břeh. Velmi laskavě pro nově příchozí rozdělali oheň. Ti byli naskrz promáčení a prochlazení, jednak z moře, jednak deštěm.

28,3 Když Pavel pomáhal s ohněm, uštkl ho jedovatý had. Had zřejmě spal mezi naplaveným dřevem. Když se dřevo dostalo do ohně, zmije se teplem probudila a pověsila se apoštolovi na ruku. Přichytila se jeho ruky, a to nejen tak, že by se kolem ní omotala, ale zakousla se do ní.

28,4–6 Místní občané napřed usoudili, že apoštol musí být vrah. I když se při ztroskotání zachránil, spravedlnost mu nedovolila uniknout a on jistě brzy oteče nebo padne mrtev. Když se na Pavlovi neukazovaly žádné příznaky uštknutí, změnili názor a řekli si, že je to bůh! To je další jasná ilustrace nestálosti a proměnlivosti lidského srdce a mysli.

28,7 Správcem ostrova Malta byl tehdy Publius. Vlastnil značnou část pozemků ostrova podél pláže, na které se trosečníci utábořili. Tento bohatý římský úředník laskavě přijal Pavla a jeho přátele a zajistil jim ubytování na tři dny, než si obstarali trvalé přístřeší, kde mohli přečkat zimu.

28,8 Laskavost tohoto pohana nezůstala bez odměny. Přibližně v té době onemocněl jeho otec horečkou a úplavicí. Pavel k němu vešel, modlil se za něj, položil na něj ruce a uzdravil ho.

28,9–10 Zpráva o zázračném uzdravení se po ostrově rychle rozšířila. Během dalších tří měsíců přinášeli k Pavlovi nemocné a všichni byli uzdraveni. Když apoštol s Lukášem⁸³ odcházeli, prokázali jim obyvatelé Malty svou vděčnost – zahrnuli je mnoha počtami a řadou darů, které jim na cestě do Říma přišly vhod.

28,11 Po třech měsících zima pominula a plavba byla opět bezpečná. Setník se spolu s vězni nalodil na alexandrijskou loď, která na ostrově přezimovala. Znakem této lodi byli Bliženci, tj. symboly Kastora a Polluxe. Pohanští námořníci je považovali za patrony námořníků.

28,12–14 Z Malty se plavili asi sto třicet kilometrů do Syrakus, hlavního města Sicí-

lie ležícího na východním pobřeží. Loď se zde zastavila na tři dny, poté pokračovala do Regia v jihozápadní části Itálie. Následující den začal vát příznivý jižní vítr, který jim umožnil plout 290 kilometrů na sever podél západního pobřeží Itálie do Puteol na západním břehu neapolského zálivu. Puteoly se nacházely asi 240 kilometrů jižně od Říma. Zde se apoštol setkal s křesťanskými bratry, s nimiž měl svolení se sedm dní společně setkávat.

28,15 Nedovídáme se, jak se zpráva o tom, že Pavel dorazil do Puteol, dostala do Říma. Nicméně vyšly dvě různé skupiny bratří, aby se s ním setkaly. Jedna skupina cestovala z Říma devětašedesát kilometrů na jih na Appiovo tržiště. Druhá urazila triapadesát kilometrů jižně ke Třem hospodám. Pavel byl velmi rozradostněn a povzbuzen tímto dojemným projevem lásky svatých v Římě.

28,16 Když dorazil do Říma, dovolili mu bydlet v soukromém domě spolu s vojákem, který ho střežil.

J. Pavlovo domácí vězení a svědectví Židům v Římě (28,17–31)

28,17–19 V souladu se svým zaměřením kázat především Židům poslal pozvání náboženským vůdcům. Když přišli do jeho podnájmu, vysvětlil jim svůj případ. Řekl jim, že i když neudělal nic proti Židům nebo jejich zvykům, jeruzalémští Židé jej vydali do rukou Římanů. Pohanické úřady na něm nenašly žádnou vinu a chtěly ho propustit, ale když tomu Židé odporovali, apoštol byl nucen odvolat se k císaři. Odvolal se ne proto, že by měl nějaké obvinění proti židovskému národu, ale proto, aby se mohl bránit.

28,20 Jelikož se proti židovskému lidu ničím neprovinil, povolal přední Židy z Říma. Byl v řetězech kvůli naději Izraele. Naděje Izraele, jak bylo vysvětleno dříve, poukazuje na naplnění zaslíbení vztahujících se k židovským patriarchům, především na zaslíbení Mesiáše. Základem naplnění těchto zaslíbení bylo vzkříšení z mrtvých.

28,21–22 Židovští vůdci prohlásili, že o apoštolu Pavlovi nic neví. Z Judska nedostali žádné dopisy, které by se ho týkaly, a nikdo

z jejich bratrů proti němu nesvědčil. Přesto však chtěli slyšet od Pavla víc, protože věděli, že křesťanské víře, se kterou byl spjat, se všude odporuje.

28,23 O něco později proto přišlo mnoho Židů do Pavlova bytu, aby se od něj dozvěděli víc. Využil příležitost svědčit jim o Božím království a přesvědčit je o Ježíši. Přitom jim od rána až do večera citoval Mojžíšův zákon a proroky.

28,24 Někteří uvěřili zvěsti, kterou přinesl, a jiní nevěřili. (Výraz „nevěřit“ vyjadřuje silnější postoj než prostě nepřijmout zvěst. Naznačuje aktivní odmítnutí.)

25,25–28 Když Pavel znovu viděl, že židovský národ evangelium jako celek odmítá, citoval Iz 6,9–10, kde byl prorok pověřen kázat slovo lidu, jehož srdce byla otupělá, uši hluché a oči oslepené. Apoštol znovu prožil smutek, když kázal dobrou zvěst těm, kteří ji nechtěli slyšet. Vzhledem k tomuto odmítnutí Pavel prohlásil, že ponese evangelium k pohanům, a vyjádřil jistotu, že pohané je uslyší.

28,29 Nevěřící Židé odešli a velmi se mezi sebou dohadovali. Jak poukazuje Kalvín, tím, že jim Pavel citoval prorocství, podráždil v nich jejich bezbožný element, který odmítal Mesiáše. Vyprovokovalo to v nich zuřivost vůči Židům, kteří jej přijali. Reformátor uvádí užitečnou aplikaci:

Bylo by zbytečné kvůli tomu namítat, že Kristovo evangelium vyvolává sváry, když je jasné, že ty pramení pouze z lidské tvrdošijnosti. Abychom mohli prožívat Boží pokoj, je nutné odvážit se bojovat proti těm, kdo Pánem opovrhují.⁸⁴

28,30 Pavel zůstal v Římě a žil v pronajatém bytě, kde sloužil neustálému přílivu návštěvníků. Během této doby pravděpodobně napsal listy Efezským, Filipským, Koloským a Filemonovi.

28,31 Byla mu dopřána značná míra svobody, kázal o Božím království a učil o Pánu Ježíši Kristu se vsí otevřeností a bez překážek.

Tím se uzavírá kniha Skutků. Někteří mají pocit, že je zvláštní, jak nečekaně končí. Nicméně struktura nastíněná na začátku je nyní u konce. Evangelium zasáhlo Jeruzalém, Judsko, Samařsko a nyní i pohaný svět.

Události v Pavlově životě, které probíhaly po uzavření Skutků, je možné pouze odhadovat z jeho pozdějších spisů.

Obecně se má za to, že po těchto dvou letech v Římě se dostal jeho případ před Neroa a byl vynesena osvobozující rozsudek.

Pak se vydal na tak zvanou čtvrtou misijskou cestu. Během ní pravděpodobně navštívil tato místa, i když ne nutně v tomto pořadí:

1. Kolosy a Efez (Fp 22)
2. Makedonie (1Tm 1,3; Fp 1,25; 2,24)
3. Efez (1Tm 3,14)
4. Španělsko (Ř 15,24)
5. Kréta (Tt 1,5)
6. Korint (2Tm 4,20)
7. Milét (2Tm 4,20)
8. Zimu strávil v Neapoli (Tt 3,12)
9. Troada (2Tm 4,13).

Nemáme žádné informace o tom, proč, kdy, nebo kde byl uvězněn, ale víme, že se do Říma dostal jako vězeň ještě jednou. Toto uvěznění bylo mnohem závažnější než první (2Tm 2,9). Většina z jeho přátel ho opustila (2Tm 4,9–11) a on věděl, že se přiblížil čas jeho smrti (2Tm 4,6–8).

Tradice říká, že byl sťat mimo Řím roku 67 nebo 68. K Pavlově počtě si přečtete jeho vlastní slova ze 2K 4,8–10. 6,4–10 a 11,23–28 spolu s naším komentářem k těmto inspirující souhrnům.

Exkurz: Poselství Skutků

Po přečtení knihy Skutků je dobré přezkoumat principy a praxi prvotních křesťanů. *Čím se vyznačovali jednotliví věřící a jejich domácí sbory, ve kterých byli členy?*

Zprv je jasné, že křesťané prvního století žili především pro věc Pána Ježíše. Veškerý jejich pohled byl soustředěn na Krista. Základním důvodem pro jejich existenci bylo svědčit o svém Spasiteli a tomuto úkolu byli plně oddaní. Ve světě, který se bláznivě hnul v boji o přežití, bylo pevné jádro horlivých křesťanských učedníků, kteří hledali na prvním místě Boží království a jeho spravedlnost. Všechno ostatní bylo pro ně podřízené tomuto slavnému povolání.

Jowett obdivně poznamenává:

Učedníci byli pokřtěni... svatým, planoucím nadšením, které vycházelo z Božího oltáře. Měli tento ústřední oheň, ze kterého byly živeny všechny další cíle a schopnosti jejich života. Tento oheň v duších apoštolů byl jako plápolající oheň velikého parníku, který proplová bouřemi a nepřízní hlubin. Tyto muže nedokázalo nic zastavit! Nic nedokázalo zabránit jejich postupu... Ve všem, co dělali a mluvili, zněl silný imperativ. Měli zápal a světlo, protože byli pokřtěni mocí Ducha svatého.⁸⁵

Poselství, které kázali, se soustředilo na vzkříšení a slávu Pána Ježíše Krista. Byli svědky vzkříšeného Spasitele. Lidé zabili Mesiáše, ale Bůh jej vzkřísil z mrtvých a dal mu v nebi místo nejvyšší pocty. Před ním – oslaveným Člověkem po Boží pravici – se musí sklonit každé koleno. Není jiné cesty spasení.

V prostředí nenávisti, hořkosti a chamtivosti učedníci prokazovali lásku ke všem. Pronásledování odpláceli laskavostí a modlitbou za ty, kdo je napadali. Vzájemná láska mezi křesťany přiměla jejich nepřátele, že volali: „Podívejte se, jak se tito křesťané navzájem milují!“

Ziskáváme silný dojem, že pro šíření evangelia žili obětavě. Na hmotný majetek se nedívali jako na něco, co jim patří, ale k věcem přistupovali pouze jako k tomu, co jim Bůh svěřil. Kdekoli nastala opravdová potřeba, tam okamžitě proudily prostředky k naplnění této potřeby.

Zbraně jejich bojování nebyly tělesné, ale mocné v Bohu, který boří pevnosti. Uvědomovali si, že nebojují proti náboženským nebo politickým vůdcům, ale proti zlým mocnostem na nebeských místech. Proto šli kupředu ozbrojeni vírou, modlitbou a Božím slovem. Na rozdíl od islámu křesťanství nevyrostlo použitím síly.

Prvotní křesťané žili odděleni od světa. Byli v něm, ale ne z něj. Zachovali si natolik aktivní kontakty s nevěřícími, aby jim mohli svědčit, ale nikdy nezkompromitovali svou podřízenost Kristu tím, že by se zapojili do světských hříšných požitků. Jako poutníci a cizinci chodili cizími zeměmi, aby byli požehnáním všem, a přitom se jimi nenechali poskvřnit.

Zapojovali se do politiky nebo hledali lék na sociální neduhy tehdejších dnů? Jejich pohled byl takový, že veškeré nemoci a zneužívání ve světě vznikají v lidské hříšné přirozenosti. Aby vyléčili tyto neduhy, bylo třeba se dostat k příčině. Politické a sociální reformy řeší příznaky, aniž by ovlivnily samotnou chorobu. Jedině evangelium se dokáže dostat k podstatě tohoto problému a změnit zlou lidskou přirozenost. A tak nevěnovali pozornost druhému nejlepšímu řešení. Kázali evangelium vhod i nevhod. Kamkoli se evangelium dostalo, tam se hnisavé boláky ztrácely nebo ustupovaly.

Nebyli překvapeni, když byli pronásledováni. Naučili se je očekávat. Místo aby odpláceli zlým nebo ospravedlňovali sami sebe, svěřovali svou záležitost Bohu, který soudí spravedlivě. Místo aby hledali únik z těžkostí, modlili se za odvahu ke zvěstování Krista všem, se kterými přišli do styku.

Cílem učedníků byla evangelizace světa. Nedělali rozdíl mezi domácí a zahraniční misí. Pole byl tento svět. Jejich evangelizační aktivity nebyly samy o sobě cílem, tj. nespokojili se s tím, že dovedou duše ke Kristu a potom je nechají, aby se samy zmítaly. Obrácené lidi přiváděli do místních křesťanských shromáždění. Zde je vyučovali slovem, modlili se a upevňovali je ve víře. Pak je vybídlí, aby šli s tímto poselstvím dále.

Bylo to právě zakládání místních sborů, které dalo celému dílu stabilitu a zajistilo přesah evangelia do okolních oblastí. Tyto sbory byly domácí, tj. byly samosprávné, samy se rozšiřovaly a financovaly. Každé shromáždění bylo nezávislé na ostatních sborech, a přesto bylo mezi nimi společenství Ducha. Každý sbor usiloval o vytváření dalších sborů v přilehlých oblastech. A každý se financoval zevnitř. Neměli nějakou společnou pokladnu nebo mateřskou organizaci.

Shromáždění byla především duchovním přístavem pro věřící, místo aby se jednalo o střediska pro získávání nespasených. Církevní aktivity zahrnovaly lámání chleba, uctívání, modlitbu, studium Bible a společenství. Evangelizační setkání se nekonala ve shromážděních jako takových, ale všude tam,

kde byla příležitost oslovit nespasené – v synagogách, na tržištích, na ulicích, ve vězeních a dům od domu.

Církev se nescházely ve zvláštních budovách určených pro tento záměr, ale v domech věřících. Tím byla církvi zajištěna velká mobilita v době pronásledování, protože takto mohla vstoupit „do podzemí“ rychle a jednoduše.

Na začátku samozřejmě nebyly žádné denominace. Všichni věřící byli považováni za část Kristova těla a každý místní sbor jako projev univerzální církve.

Nebyl také rozdíl mezi duchovními a laiky. Žádný člověk neměl ve shromáždění výlučné právo ve vztahu k učení, kázání, vykonání křtu nebo vysluhování večere Páně. Uznávala se skutečnost, že každý věřící má určitý dar, a v uplatňování tohoto daru panovala svoboda.

Lidé obdarováni jako apoštolové, proroci, evangelisté, pastýři a učitelé se nesnažili získat pro sebe v církvi nějaký úřad, který by byl nepostradatelný. Jejich role byla budovat svaté ve víře, aby také byli schopni sloužit denně Pánu. Obdarováni muži novozákonního období byli vybaveni k dílu zvláštním pomazáním Ducha svatého. To vypovídá o způsobu, jakým neučení a obyčejní lidé dokázali uplatnit takový vliv na svou generaci. Nebyli to „profesionálové“ v tom smyslu, v jakém dnes vnímáme tento termín, ale laičtí kazatelé s pomazáním shůry.

Zvěstování poselství v knize Skutků často doprovázely zázraky – znamení, divy a nejruznější dary Ducha svatého. Zdá se, že v prvních kapitolách hrají význačnější roli, ale ony pokračují až do konce knihy.

Jakmile místní církve začala fungovat, apoštolové nebo jejich zástupci ustanovili starší – muže, kteří byli duchovními dohlížiteli. Tito muži pásli stádo. V každé církvi bylo několik starších.

Podstatné jméno „diakon“ se v knize Skutků netýká jen církevní úřadu. Nicméně slovesný tvar tohoto slova vyjadřuje službu, která se konala pro Pána, ať už byla duchovní nebo praktická.

První věřící křtili ponořením. Panuje všeobecný názor, že věřící byli pokřtěni brzy

po obrácení. Prvního dne týdne se učedníci společně scházeli, aby si připomínali Pána při lámání chleba. Toto setkání pravděpodobně nebývalo tak formální, jak je tomu dnes. Zdá se, že se konalo v souvislosti s běžným jídlem nebo slavnostmi lásky.

První církve se hodně modlila. Jednalo se o životně důležité spojení s Bohem. Modlitby byly vážné, upřímné a plné víry. Učedníci se také postili, aby veškerá jejich moc mohla být zaměřena na duchovní záležitosti bez rozptylování nebo otupělosti.

Po modlitbě a půstu světili proroci a učitelé v Antiochii Barnabášovi a Saulovi zvláštní misijní poslání. Oba tyto muži už předtím nějaký čas sloužili Pánu. Jejich pověření neznamenovalo nějakou oficiální ordinaci, ale jednalo se o to, že vedoucí bratři v Antiochii uznali to, k čemu služebníky Duch svatý povolal. Shromáždění, ve kterém Barnabáš a Saul působili, tím také vyjádřilo svou účast z celého srdce.

Ti, kdo vyšli do služby evangelia, nebyli ve své službě kontrolováni domácími sbory. Podle všeho měli svobodu sloužit tak, jak je vedl Duch svatý. Ale své domácí církvi sdělovali Boží požehnání, které při své práci zažili.

V této souvislosti nebyl sbor vysoce organizovaný komplex, ale živý organismus, který zůstával v neustálé poslušnosti Pánova vedení. Hlava církve, Kristus v nebi, vedl členy, a ti se snažili zůstat učenliví, pohybliví a citliví. Místo nepružného modelu služby nacházíme v knize Skutků schopnost se přizpůsobit, svěží absenci ztuhlosti. Apoštol například neměl nějaké pevné a nepohybné pravidlo, jak dlouho by měl zůstat na jednom místě. V Tesalonice mohl Pavel zůstat tři měsíce, ale v Efezu zůstal tři roky. Všechno záviselo na tom, jak dlouho trvalo vybudování svatých, aby mohli pokračovat v křesťanské službě sami.

Některí mají pocit, že apoštolové soustředili svou péči na velká města, aby církve, které tam založili, dále působily v okolí. Je to pravda? Měli apoštolové nějakou pevnou a stanovenou strategii? Nebo každý den poslouchali příkazy Pána – ať už šli do důležitých středisek nebo obyčejných osad?

Ano, z knihy Skutků nabýváme mimořádného dojmu, že prvotní věřící očekávali na Pánovo vedení a byli na něm závislí. Pro Kristovu věc se všeho vzdali. Neměli nic a nikoho, jen samotného Pána. Proto k němu denně vzhlíželi ohledně vedení a nebyli zklamáni.

Zdá se, že cestující křesťanští pracovníci pracovali ve dvojicích. Partnerem byl častokrát mladší pracovník, který byl jako učedník. Apoštolové neustále vyhledávali mladší věřící muže, které by mohli učit.

Někdy byli Pánovi služebníci soběstační, např. Pavel pracoval jako výrobce stanů. Jindy byli podporováni dary lásky od jednotlivců nebo od církvi.

Dále je důležité, že duchovní vůdcové se vůdci stávali tak, že je Duch svatý zmocnil, aby mohli mluvit s autoritou a takto byli potom rozpoznáni svatými, mezi nimiž pracovali. A byl to tentýž Duch svatý, který dal dalším věřícím duchovní citlivost, aby se této autoritě podřídili.

Učedníci poslouchali lidskou vládu až do určité míry. Hranicí bylo to, když jim vrchnost zakázala kázat evangelium. Pak raději poslouchali Boha než člověka. Když byli trestáni ze strany státní správy, snášeli to bez odporu, bez toho, aby se vládě vzepřeli.

Evangelium bylo kázáno napřed Židům, později, když Izrael jako národ toto poselství odmítl, se dobrá zpráva dostávala k pohanům. Příkaz „předně pro Žida“ byl historicky naplněn v knize Skutků. Židé jsou na tom dnes před Bohem stejně jako pohané – není mezi nimi žádný rozdíl „neboť všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy“.

V souvislosti s působením prvotní církve se projevovala ohromná moc. Ze strachu před Boží nelibostí lidé nebrali na lehkou váhu své vyznání, že jsou křesťané. Hřích ve sboru vyšel brzy na světlo, a v některých případech byl Bohem vážně potrestán, např. Ananiáš a Safira.

Poslední a trvalé přesvědčení, které plyne ze studia Skutků, spočívá v tom, že kdybychom následovali příklad prvotní církve v jejich víře, oběti, oddanosti a neúnavnosti ve službě, mohl by celý svět slyšet evangelium během naší generace.

†

Poznámky

¹ (Intro) J. B. Phillips, *The Young Church in Action*, str. vii.

² (1,5) Mezi Kristovým vzkříšením a nanebevstoupením uběhlo čtyřicet dnů. Do Letnic uplynulo dalších deset dnů. Pán však neřekl přesný počet dnů, nejspíš proto, aby učedníci zůstali ve stavu očekávání.

³ (1,20) Nejedná se o přesnou citaci žalmu, jak jej máme v našich Bibliích. Jsou pro to dva možné důvody. (1) Pisatel Nového zákona častokrát citoval starozákonní Pisma ze Septuaginty (LXX), zatímco naše překlady jsou z původního hebrejského textu; to někdy způsobuje drobné slovní varianty. (2) Jak je tomu častokrát, Duch svatý, který inspiroval Starý zákon, měl svobodu z něho něco přizpůsobit, když jej citoval v novozákonním kontextu.

⁴ (2,1) Stejná slova pro „přebývat společně“ v řecké verzi Ž 133,1 (132,1 v LXX) jako jsou použita ve Skutcích pro „jedno místo“ (*epito auto*).

⁵ (2,4) Další účinky Ducha svatého, které získáváme při obrácení, jsou: pomazání (1J 2,27), zapečetění (Ef 1,13) a záruka (Ef 1,14). Jiné účinky jsou podmíněny naší poslušností a odevzdaností: vedení (Sk 8,29), radost (1Te 1,6) a moc (Ř 15,13).

⁶ (2,22–24) Slovo překládané „bolesti“ se obvykle užívá v souvislosti s porodními bolestmi. Vzkříšení Krista je přirovnáno k narození ze smrti do života. Utrpení spojené s celým procesem bylo intenzivní, ale dočasné. V Ž 18,5 je stejný výraz vyjádřen „strastmi šeólu (smrti)“.

⁷ (2,25–27) Ráj je totéž co třetí nebe (2K 12,2,4) – L 23,43 – a jeho tělo bylo uloženo do hrobu.

⁸ (2,38) Charles C. Ryrie, *The Acts of the Apostles*, str. 24.

⁹ (2,39) Charles H. Spurgeon, *The Treasury of the New Testament*, I:530.

¹⁰ (2,41) NA vynechává „radostně“.

¹¹ (2,44, 45) F. W. Grant, *Acts, The Numerical Bible: Acts to 2 Corinthians*, VI:25, 26.

¹² (2,46) Kdekoliv čteme o Pavlovi a dalších, kteří jdou do chrámu, je tím myšleno chrámové nádvoří, ne svatyně. Tam mohli vstoupit pouze kněží. Pohanům bylo dovo-

no jít jen na vnější nádvoří; zajít dále znamenalo trest smrti.

¹³ (Exkurz) V kritickém textu se slovo církev vyskytuje až v 5,11.

¹⁴ (Exkurz) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Handbook*, str. 586.

¹⁵ (Exkurz) E. Stanley Jones, *Christ's Alternative to Communism*, str. 78.

¹⁶ (Exkurz) G. H. Lang, *The Churches of God*, str. 11.

¹⁷ (4,1–4) Charles Haddon Spurgeon, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁸ (4,13) James A. Stewart, *Evangelism*, str. 95.

¹⁹ (4,14–18) J. H. Jowett, *The Redeemed Family of God*, str. 137.

²⁰ (4,27, 28) Zde je „služebník“ lepší překlad ř. *pais* nežli „dítě“ jako v 3,13, 26; 4,30.

²¹ (4,27, 28) George Matheson, *Rest By the River*, str. 75–77.

²² (4,32–35) Grant, *Acts*, str. 34.

²³ (4,32–35) F. E. Marsh, *Fully Furnished*, str. 74.

²⁴ (4,32–35) Ryrie, *Acts*, str. 36.

²⁵ (5,40) Ryrie naznačuje, že „zmrskání“ mohlo být kvůli jejich neposlušnosti předchozímu příkazu synedria (srov. Dt 25,2–3)

²⁶ (5,41) Existují tři zajímavé varianty v tradici rukopisů: TR: „Jeho jméno“; NA: „jméno“; M: „Ježíšovo jméno“.

²⁷ (6,8) Štěpán (ř. *Stephanos*) znamená „věnec“ nebo „vítězný věnec“.

²⁸ (6,10–14) Slovosled může naznačovat, že více žártili na čest Mojžíše než Boží!

²⁹ (7,9–19) „Původní i řecká verze mohou být obojí pravdivé; řecká započítává i pět synů Manasesa a Efraima, kteří se narodili v Egyptě (1Pa 7,14–27), když navíc připustíme určitou toleranci verzí, což u takových seznamů není v žádném případě neobvyklé.“ Kelly, *Acts*, str. 84.

³⁰ (7,9–19) Pro další pečlivé odstranění tohoto a předchozího problému, viz Kelly, *Acts*, str. 84, 85.

³¹ (7,20–43) *Daily Notes of the Scripture Union*, May 31, 1969.

³² (8,4–8) Podle nadmořské výšky je to z Jeruzaléma směrem dolů.

³³ (8,4–8) Homer L. Payne, *What Is A Mi-*

ssionary Church? The Sunday School Times, February 22, 1964, str. 129.

³⁴ (8,12–13) Vzhledem k tomu, že text uvádí Šimon „věřil“, a žádá Petra, aby se za něj modlil (v. 24), vznikla velmi tělesná domněnka, že byl spasen.

³⁵ (8,26) Starobylé pelištejské město na pobřeží Středozemního moře jihozápadně od Jeruzaléma, na cestě z Palestiny do Egypta.

³⁶ (8,27–29) Kandaka (nebo Kandáces) je spíš titul (jako farao) než osobní jméno.

³⁷ (8,27–29) Sluhové důstojných žen byli někdy kastrováni. Eunuchové byli v judaismu vyloučeni z první třídy občanství (Dt 23,1). Byli omezeni na postavení „proselytů brány“. Zde se však eunuch stává plnohodnotným členem křesťanské církve.

³⁸ (8,37) Jak nejstarší (NA), tak i většina (M) rukopisů tento verš neobsahují. Má se za to, že se jedná o formulku užívanou při křtu v Římě na začátku druhého století, protože je možné ji nalézt v západních rukopisech, včetně latinských překladů. Ti, kteří učí, že obrácení probíhá prostřednictvím křtu, samozřejmě nechtějí tento verš ztratit.

³⁹ (8,38) To, že prvotním způsobem křtu bylo ponoření, připouští většina římskokatolických učenců, Kalvín i další, kteří sami praktikovali křest politím nebo pokropením. Abychom však byli zcela spravedliví, je třeba uvést, že „do“ a „z“ je také možné přeložit jako „k“ a „od“.

⁴⁰ (8,40) Etiopie je jediná země v Africe s nepřerušenu křesťanskou tradicí od nejstarších dob do současnosti. Filipova věrnost byla možná klíčem, který tam odemkl dveře pro církev.

⁴¹ (9,1–2) Viz také 19,9.23; 22,4; 24,14.22.

⁴² (Exkurz) Harnack, Quoted by Leighton Ford, *The Christian Persuader*, str. 46.

⁴³ (Exkurz) Dean Inge, Quoted by E. Stanley Jones, *Conversion*, str. 219.

⁴⁴ (Exkurz) Dean Inge, Quoted by E. Stanley Jones, *Conversion*, str. 219.

⁴⁵ (Exkurz) Bryan Green, *Ibid.*

⁴⁶ (Exkurz) James A. Stewart, *Pastures of Tender Grass*, str. 70.

⁴⁷ (9,36–38) Tabitha je aramejský a Dorkas řecký výraz pro gazelu.

⁴⁸ (10,1–2) Ryrie, *Acts*, str. 61.

⁴⁹ (10,3–8) Pro koželuha bylo výhodné pracovat mimo hranice města. Být v blízkosti moře představovalo ideální místo pro sanitární likvidaci uhynulých zvířat.

⁵⁰ (11,20,21) Pojem „helénisté“ v Novém zákoně obvykle představuje řecké Židy, ale zde je možný význam pouze „Řeky“, tj. pohany. Všimněte si kontextu 19. verše „nikomu nehlásali slovo Boží, jen Židům.“ Verš 20 „také Řekům“ (BKR, B21) (v protikladu k Židům).

⁵¹ (11,25,26) James A. Stewart, *Evangelism*, str. 100, 101.

⁵² (12,25) Jak alexandrijský (NA) a většina (M) textů čte „do Jeruzaléma.“ Jelikož je Barnabáš se Saulem znovu v Antiochii v 13,1, je možné, že lidé, kteří přepisovali text, „opravili“ čtení na „z“.

⁵³ (13,3) Donald Grey Barnhouse, *The Measure of Your Faith, Book 69*, str. 21.

⁵⁴ (13,7–8) V BKR je Sergius Paulus nazván „vladařem“ (B21, ČSP – místodržitel), ale přesněji řečeno jeho titul byl „prokonzul“. Lukáš ukázal přesnou znalost označení úředníků, která byla běžná v Římské říši. Takže v řečtině se zástupci města ve Filipech nazývali *stratégoi*, latinsky *praetor* (16,20), a velitele *rabdouchoi*, latinsky *lictors* (16,35). Správně uvádí vládce v Tesalonice jako představené města (*politarchy*) (17,6), zatímco v Efezu je správně rozlišuje jako „správcové Asie (*Asiarchové*)“ (ČSP).

„Všichni uvedení lidé představují místní orgány různých měst a nad nimi byl v každé provincii římský guvernér neboli místodržitel. Tím, že je Lukáš všechny správně v různých městech nazývá, ukazuje, že dobře věděl, o čem píše, a tato známka přesnosti by měla zvýšit jeho důvěryhodnost coby pečlivého historika.“ – C. E. Stuart, *Tracings from the Acts of the Apostles*, str. 272.

⁵⁵ (13,19–22) Viz Kelly, *Acts*, str. 185, 186 k debatě o chronologických a textových problémech.

⁵⁶ (13,48) Charles R. Erdman, *The Epistle of Paul to the Romans*, str. 109.

⁵⁷ (14,4–7) Především zde je slovo shodné se slovem „misionáři“.

⁵⁸ (14,10–12) Tato řecká jména jsou užitá v originále. BKR užívá Jupitera a Merkura, běžnější označení těchto bohů v latině.

⁵⁹ (14,19–20) Kelly, *Acts*, str. 202.

⁶⁰ (14,21) Erdman, *Acts*, str. 109.

⁶¹ (Exkurz) C. A. Coates, *An Outline of Luke's Gospel*, str. 254.

⁶² (15,20) Někteří mají dojem, že čtyři zakázané praktiky odkazují zpět na Lv 17 a 18, následovně: věci znečištěné modlami (17,8–9); sexuální nemorálnosti – nejen cizoložství a mnohoženství (18,20), homosexualita (18,22) a sodomie (18,23), ale také sňatek s pokrevními příbuznými (18,6–14) nebo dokonce poměr mezi příbuznými s partnery dětí a sourozenců (18,15–16); jedení udávených nebo nesprávně poražených zvířat (Lv 17,15); jedení krve (Lv 17,10–12). Židovští věřící by se urazili, kdyby viděli pohanské věřící, jak porušují tyto předpisy.

⁶³ (16,6–8) Ryrie, *Acts*, str. 88, 89.

⁶⁴ (16,9) James Stalker, *Life of St. Paul*, str. 78.

⁶⁵ (16,19–24) A. J. Pollock, *The Apostle Paul and His Missionary Labors*, str. 56.

⁶⁶ (16,25) G. Campbell Morgan, *The Acts of the Apostles*, str. 389-390.

⁶⁷ (17,2, 3) Někteří se domnívají, že Pavel strávil v Tesalonice tři měsíce, i když v synagogách učil jen tři soboty.

⁶⁸ (17,16) William Arnot, *The Church in the House: A Series of Lessons on the Acts of the Apostles*, str. 379 násl.

⁶⁹ (Exkurz) Někteří biblisté se domnívají, že kázání probíhalo v nádvoří chrámu.

⁷⁰ (Exkurz) A. B. Simpson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁷¹ (18,2–3) Dinsdale T. Young, *Neglected People of the Bible*, str. 232, 233.

⁷² (18,18) Přičestí pro „ostříhání se“ následuje hned po „Akvilovi“, a v původním textu daleko od „Pavla“ (v. 18 je v řečtině jedna věta).

⁷³ (19,8) Stuart, *Tracings*, str. 285.

⁷⁴ (19,15, 16) F. B. Meyer, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁷⁵ (19,23–37) Diana je latinský výraz pro řeckou Artemis, bohyni plodnosti s mnoha prsy.

⁷⁶ (21,23–24) Grant, *Acts*, str. 147.

⁷⁷ (22,14–16) Přechodníkový tvar „vzývaje“ se v této skladbě věty chápe jako přechodník prostředku. Parafrázováno: „Vstaň (*anastas*) a nech se pokřtít (*baptisai*); nech si smýt své hříchy (*apolousai*) prostřednictvím toho, že budeš vzývat (*epikalesame-nos*) Pánovo jméno.“

⁷⁸ (26,9–11) Řecký čas zde nepochybně představuje konativní imperfektum: „Snažil jsem se je nutit...“

⁷⁹ (26,29) Morgan, *Acts*, str. 528.

⁸⁰ (27,13–17) NA text čte Euraquilon.

⁸¹ (27,13–17) NA text čte Cauda.

⁸² (27,21–26) A. W. Tozer, *That Incredible Christian*, str. 134.

⁸³ (28,9–10) Je přinejmenším možné, že Lukáš užil své lékařské schopnosti současně s Pavlovým darem uzdravování. Kdyby Bůh neschvaloval povolání lékaře, stěžil by za pisatele 28 % textu Nového zákona (L + Sk) vybral lékaře!

⁸⁴ (28,29) John Calvin, *The Acts of the Apostles*, II:314. NA text verš 29 vynechává.

⁸⁵ (Exkurz) J. H. Jowett, *Things that Matter Most*, str. 248.

Bibliografie

Arnot, William. *The Church in the House: A Series of Lessons on the Acts of the Apostles*. New York: Robert Carter & Brothers, 1873.

Blaiklock, E. M. *The Acts of the Apostles, TBC*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1959.

Calvin, John. *The Acts of the Apostles*, 2 vols. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1977.

Erdman, Charles R. *The Acts*. Philadelphia: The Westminster Press, 1919.

Kelly, William. *An Exposition of the Acts of the Apostles*. London: C. A. Hammond, 1952.

Martin, Ralph. *Understanding the New Testament: Acts*. Philadelphia: A. J. Holman Company, 1978.

Morgan, G. Campbell. *The Acts of the Apostles*. New York: Fleming H. Revell Co., 1924.

Rackham, R. B. *The Acts of the Apostles*. London: Methuen, 1901.

Ryrie, Charles Caldwell. *Acts of the Apostles*. Chicago: Moody Press, 1961.

Stuart, C. E. *Tracings from the Acts of the Apostles*. London: E. Marlborough and Company, n.d.

List Římanům

Úvod

„Katedrála křesťanské víry.“

Frédéric Godet

I. Jedinečné místo v kánonu

List Římanům vždycky stál v čele Pavlových dopisů, a to právem. Končí-li Skutky apoštolů Pavlovým příchodem do Říma, pak je logické, že oddíl novozákonních epištol začíná dopisem církvi do Říma, psaným před apoštolovou návštěvou tamních křesťanů. List Římanům je teologicky nejdůležitější kniha celého Nového zákona. V Božím slově nenajdeme systematictější zpracovanou prezentaci křesťanské teologie.

Z pohledu historie byl list Římanům nevlivnější biblickou knihou. Augustin se obrátil při čtení Ř 13,13–14 (r. 380 po Kr.). Protestantská reformace se rozvinula poté, co Martin Luther pochopil význam Boží spravedlnosti a že „spravedlivý bude živ z víry“ (r. 1517). John Wesley dosáhl jistoty spasení při naslouchání úvodu do Lutherova komentáře k Římanům čteného v domě církve Moravanů na ulici Aldresgate v Londýně (r. 1738).

Jan Kalvín napsal: „Kdo rozumí této epištole, má otevřenou cestu k pochopení celého Písma.“

II. Autorství

Heretici i radikální negativisté do jednoho přijímají univerzální ortodoxní názor, že autorem listu Římanům byl apoštol pohanů. Vlastně to byl heretik Markion, kdo jako první známý spisovatel jmenuje Pavla *výslovně* coby autora. Kniha je citována takovými ortodoxními křesťany jako Klement Římský, Ignácus a Ireneus. Muratoriho kánon rovněž přepisuje dopis Pavlovi.

Vnitřní důkaz Pavlova autorství je rovněž velmi přesvědčivý. Teologie, slovník a duch – to vše je zřetelně pavlovské. Když dopis samotný říká, že je od Pavla (1,1), je to samozřejmě pro přesvědčení skeptiků nedostačující, ale vyplývá to i z dalších odkazů jako 15,15–20. Snad nejpřesvědčivější je velké množství neformálních souznění s knihou Skutků, která se nezdají být vykonstruovaná. Například zmínky o sbírce pro svaté, o Gáiovi, o Erastovi a o dlouho plánované cestě do Říma – to vše ukazuje na Pavla jako autora. Tercius byl jeho písařem (16,22).

III. Doba vzniku

List Římanům byl napsán po 1. a 2. Korintským, protože sbírka, která probíhala, když tyto dva dopisy byly psány, je nyní ukončena a připravena k odeslání chudým svatým do Jeruzaléma. Zmínky o Kenchrejích, korintském přístavním městě (16,1), a další detaily, sjednocují většinu vykladačů v tom, že místem vzniku dopisu byl Korint. Protože tam Pavel pobyl pouze tři měsíce (na konci své třetí misijní cesty) předtím, než byl vyhnán na základě spiknutí proti němu samému, musel být dopis napsán během tohoto krátkého období. To mluví pro datování kolem roku 56 po Kr.

IV. Pozadí a téma

Jak se křesťanství vlastně do Říma dostalo? Nemůžeme si v tom být jisti, ale možná to byli římstí Židé obrácení v Jeruzalémě v den Letnic (viz Sk 2,10), kdo přinesl dobrou zprávu zpět. To bylo v roce 30 po Kr.

Pavel psal tento dopis o 26 let později a nikdy předtím v Římě nebyl. Jak je však zřejmé z 16. kapitoly, znal řadu tamních křesťanů. Křesťané té doby byli lidé v pohybu, ať už z důvodu pronásledování nebo jako hlasatelé evangelia, nebo prostě v souvislosti se svým zaměstnáním. Křesťané v Římě pocházeli z židovského i pohanského prostředí.

Pavel se konečně dostal do Říma v roce 60 po Kr., ale ne způsobem, jakým očekával. Dorazil jako vězeň pro Ježíše Krista.

List Římanům patří ke klasické literatuře. Těm, kdo nejsou spaseni, předkládá jasný pohled na jejich hříšný, ztracený stav a Boží spravedlivý plán na jejich záchranu. Ti, kdo právě uvěřili, se dozvídají o svém ztotožnění s Kristem a o vítězství moci Ducha svatého. Zralí křesťané nalézají nekončící potěšení v jeho širokém spektru křesťanské pravdy: věroučné, prorocké a praktické.

Vynikající způsob, jak porozumět listu Římanům, je chápat jej jako dialog mezi Pavlem a nějakým nejmenovaným oponentem. Když Pavel předkládá evangelium, jako by naslouchal tomuto odpůrci, který vznáší všechny možné argumenty. Apoštol oponentovi postupně odpovídá. Než skončí, Pavel odpoví na všechny hlavní postoje, které může člověk k evangeliu Boží milosti zaujmout.

Někdy jsou námitky vyjádřeny otevřeně, někdy jen vyplývají z kontextu. Ať jsou však vyslovené nebo nepřímé, vždy se týkají evangelia – dobré zprávy o spasení z milosti skrze víru v Pána Ježíše Krista, bez skutků Zákona.

Budeme přemýšlet o listu Římanům tak, že se budeme zabývat jedenácti hlavními otázkami:

- 1) Co je obsahem dopisu? (1,1.9.15–16)
- 2) Co je evangelium? (1,1–17)
- 3) Proč lidé evangelium potřebují? (1,18–3,20)
- 4) Jak může být bezbožný hříšník podle

evangelia před svatým Bohem ospravedlněn? (3,21–31)

5) Je evangelium v souladu s Písmy Starého zákona? (4,1–25)

6) Jaký přínos má ospravedlnění pro život věřícího? (5,1–21)

7) Dovoluje učení o spasení z milosti život v hříchu, nebo k němu dokonce povzbuzuje? (6,1–23)

8) Jaký je vztah křesťana k Zákonu? (7,1–25)

9) Jakým způsobem je křesťan uschopen vést posvěcený život? (8,1–39)

10) Když evangelium slibuje spasení jak Židům, tak pohanům, neznamená to, že Bůh nedodržel svá zaslíbení svému pozemskému lidu – Židům? (9,1–11,36)

11) Jak mají ti, kdo byli ospravedlněni z milosti, jednat v každodenním životě? (12,1–16,27)

Seznámíme-li se s těmito jedenácti otázkami a odpověďmi na ně, získáme aktivní znalost této důležité epištoly. Odpověď na první otázku „Co je obsahem listu Římanům?“ samozřejmě zní: „Evangelium.“ Pavel neztrácí čas, aby se dostal k tomuto tématu. V prvních 16 verších jej zmiňuje čtyřikrát (v. 1.9.15–16).

Tím vyvstává další otázka: „Co je evangelium?“ Slovo samo znamená *dobrá zpráva*. Ve verších 1–17 nám apoštol říká o dobré zprávě šest důležitých skutečností:

- 1) Jejím původcem je Bůh (v. 1).
- 2) Byla zaslíbena v prorockých spisech Starého zákona (v. 2).
- 3) Je to dobrá zpráva o Božím Synu, Pánu Ježíši Kristu (v. 3).
- 4) Je to Boží moc ke spasení (v. 16).
- 5) Je pro všechny lidi, pohaný i Židy (v. 16).
- 6) Je pouze z víry (v. 17).

S tímto úvodem se tedy pusťme do podrobnějšího zkoumání těchto veršů.

Osnova

- I. Část doktrinální: Boží evangelium (kap. 1–8)
 - A. Úvod do evangelia (1,1–15)
 - B. Definice evangelia (1,16–17)
 - C. Všeobecná potřeba evangelia (1,18–3,20)
 - D. Základy a pojmy evangelia (3,21–31)
 - E. Soulad evangelia se Starým zákonem (kap. 4)
 - F. Praktický přínos evangelia (5,1–11)
 - G. Triumf Kristova díla nad Adamovým hříchem (5,12–21)
 - H. Cesta k posvěcenému životu podle evangelia (kap. 6)
 - I. Místo Zákona v životě věřícího (kap. 7)
 - J. Duch svatý jako moc k posvěcenému životu (kap. 8)
- II. Část dispenzační: Evangelium a Izrael (kap. 9–11)
 - A. Minulost Izraele (kap. 9)
 - B. Přítomnost Izraele (kap. 10)
 - C. Budoucnost Izraele (kap. 11)
- III. Část týkající se zodpovědnosti: Evangelium v každodenním životě: (kap. 12–16)
 - A. V osobním posvěcení (12,1–2)
 - B. Ve službě skrze duchovní dary (12,3–8)
 - C. Ve vztahu ke společnosti (12,9–21)
 - D. Ve vztahu k vládě (13,1–7)
 - E. Ve vztahu k budoucnosti (13,8–14)
 - F. Ve vztahu k ostatním věřícím (14,1–15,13)
 - G. V Pavlových plánech (15,14–33)
 - H. V ocenění a uznání druhých (kap. 16)

Komentář

I. Část doktrinální: Boží evangelium (kap. 1–8)

A. Úvod do evangelia (1,1–15)

1,1 Pavel se představuje jako ten, kdo byl *koupen* (to je vyjádřeno v označení otrok Ježíše Krista), *povolán* (na cestě do Damašku byl povolán za apoštola, zvláštního vyslance Spasitele) a *oddělen* (vyčleněn k nesení evangelia pohanům [viz Sk 9,15; 13,2]). I my jsme byli koupeni drahou Kristovu krví, povolání za svědky o jeho spasitelné moci a oddělení k vyřízení dobré zprávy, kamkoli přijdeme.

1,2 Aby si nikdo z Pavlových židovských čtenářů nemyslel, že evangelium je něco zcela nového, bez vztahu k jejich duchovnímu dědictví, říká, že ho oznamovali starozákonní proroci jak v jasně formulovaných výrocích

(Dt 18,15; Iz 7,14; Abk 2,4), tak v symbolech (např. Noemova archa, bronzový had a obětní řád).

1,3 Evangelium je dobrá zpráva o Božím Synu Ježíši Kristu, našem Pánu, který je podle těla potomkem Davidovým (tj. co se týká jeho lidství). Výraz podle těla vyjadřuje, že náš Pán je víc než člověk. Tato slova znamenají: „co do jeho *lidství*“. Kdyby byl Kristus jenom člověk, bylo by zbytečné vyčleňovat tento rys jeho bytí, protože žádný jiný by nebyl. Jak ovšem ukazuje následující verš, on je víc než člověk.

1,4 Pán Ježíš je označen jako Syn Boží v moci. Duch svatý, který je zde nazván Duchem svatosti, označil Ježíše při jeho křtu a dále během jeho služby činění zázraků. Spasitelovy mocné zázraky konané v moci Ducha svatého¹ dosvědčovaly skutečnost,

že je Syn Boží. Když čteme, že byl ve svém zmrtnýchvstání uveden do moci Božího Syna, máme přirozeně na mysli jeho vlastní vzkříšení. Ale doslovný překlad tohoto místa zní „ve vzkříšení zemřelých osob,“ takže apoštol mohl mít na mysli vzkříšení Jairovy dcery, syna vdovy z Naimu a Lazara. Není však pochyb o tom, že na zřeteli má především vlastní Pánovo vzkříšení.

Říkáme-li, že Ježíš je Syn Boží, myslíme tím, že je Syn jako žádný jiný. Bůh má mnoho synů. Všichni věřící jsou jeho syny (Ga 4,5–7). I andělé jsou nazváni syny (Jb 1,6; 2,1). Ale Ježíš je Syn Boží v jedinečném smyslu. Když náš Pán mluvil o Bohu jako o svém Otci, pak Židé rozuměli správně, že se prohlašuje za rovného Bohu (J 5,18).

1,5 Skrze Ježíše Krista, našeho Pána, Pavel obdržel milost (nezaslouženou přízeň, skrze kterou obdržel spasení) a apoštolství. Když Pavel říká, že jsme obdrželi milost a apoštolské poslání, téměř jistě používá redakční *my*, vztahující se pouze na něj. Když spojuje apoštolství s národy (či pohany), mluví o sobě, ne o ostatních apoštolech. Pavel byl vyslán vést lidi všech národů k poslušnosti víry – tj. aby poslechli poselství evangelia tím, že budou činit pokání a uvěří v Pána Ježíše Krista (Sk 20,21). Cíl hlásání tohoto poselství celému světu bylo jeho jméno, k poctě a slávě jemu.

1,6 Mezi těmi, kteří reagovali na evangelium, jsou ti, které Pavel poctil titulem: povolání Ježíše Krista, což zdůrazňuje, že byli spaseni z Boží iniciativy.

1,7 Tento dopis je adresován všem věřícím v Římě, nikoli (jak u ostatních epištol) jednomu sboru. Poslední kapitola dopisu naznačuje, že ve městě bylo několik uskupení věřících a tento pozdrav zahrnuje všechny.

Milovaným Božím, povoláním ke svatosti. Tato dvě milá označení platí o všech, kdo byli vykoupeni drahou Kristovou krví. Ti jsou přednostně předmětem zvláštní Boží lásky a jsou též povoláni k tomu, aby byli vyčleněni ze světa pro Boha, neboť to je význam slova svatý.

Pavlův charakteristický pozdrav spojuje milost a pokoj. Milost (*charis*) je řecký důraz a pokoj (*šalom*) je tradiční židovský pozdrav.

Toto spojení je velmi vhodné, protože Pavlovo poselství vyjadřuje, jak věřící Židé i pohané jsou teď jedním novým člověkem v Kristu.

Zde zmíněná milost není milostí, která zachraňuje (Pavlovi čtenáři už byli spaseni), ale milostí, která vystrojuje a zmocňuje ke křesťanskému životu a službě. Pokoj není až tak pokojem s Bohem (ten už svatí mají, protože byli ospravedlněni vírou), ale spíše pokojem Božím vládnoucím v jejich srdcích, protože se nacházejí uprostřed neklidné společnosti. Milost a pokoj přišly od Boha našeho Otce a Pána Ježíše Krista – to silně naznačuje rovnost Syna a Otce. Kdyby Ježíš byl jenom člověk, bylo by absurdní stavět ho jako rovného s Otcem v udělování milosti a pokoje. Bylo by to, jako bychom řekli: „Milost vám a pokoj od Boha Otce a Abrahama Lincolna.“

1,8 Kdykoli je to možné, začíná apoštol svoje dopisy oceněním všeho, co bylo na jeho čtenářích chvályhodné. (Dobrý příklad pro nás všechny!) Zde děkuje Bohu skrze Ježíše Krista – prostředníka, že se zvěst o víře římských křesťanů šíří po celém světě. O jejich svědectví jako křesťanů se mluvilo v celé Římské říši, která z pohledu těch, kdo žili v oblasti Středozemního moře, představovala celý svět.

1,9 Římští křesťané nechávali svítit své světlo před lidmi. To ponoukalo Pavla, aby se za ně bez přestání modlil. Co do vytrvalosti svých modliteb volá Boha jako svého svědka, protože o tom nikdo jiný neví. Ale Bůh ano – Bůh, kterému apoštol sloužil ve svém duchu v evangeliu jeho Syna. Pavlova služba byla v jeho duchu. Nebyla to náboženská dřina procházející nekonečnými rituály a navyklym odřikáváním modliteb a liturgií. Byla to služba ponořená do vroucích modliteb víry. Byla to vědomá, oddaná, neúnavná služba hnaná duchem, který nade všechno miloval Pána Ježíše. Byla to horoucí vášeň dát ve známost dobrou zprávu o Božím Synu.

1,10 Součástí Pavlových diků Bohu za římské svaté byla jeho modlitba za to, aby je mohl navštívit a to v ne příliš vzdálené době. Jako u všeho ostatního chtěl, aby jeho cesta byla podle Boží vůle.

1,11 Apoštolovou hybnou touhou bylo duchovně pomoci svatým, aby mohli být dále posíleni ve víře. Nemá na mysli, že by na ně přenesl nějaké „druhé požehnání“, ani nemá v úmyslu propůjčit nějaký duchovní dar prostřednictvím vzkládání rukou (ačkoliv to udělal u Timotea v 2Tm 1,6). Jednalo se o pomoc jejich duchovnímu růstu skrze službu slovem.

1,12 Pokračuje vysvětlením, že to bude vzájemné požehnání. On bude povzbuzen jejich vírou a oni jeho. Ve společenství, které buduje všechny, je duchovní obohacení. „Jako se železo ostří železem, tak člověk ostří tvář svého bližního“ (Př 27,17). Všimněte si Pavlovy pokory a laskavosti – nezdráhá se přijímat pomoc od ostatních svatých.

1,13 Často pomýšlel na návštěvu Říma, ale vždy měl překážky. Možná pro naléhavé potřeby v jiných oblastech, možná přímým pokynem Ducha svatého, možná protivěnováním od Satana. Toužil sklídit nějaké ovoce mezi pohany v Římě tak jako mezi jinými národy. Zde mluví o ovoci evangelia – jak ostatně prozrazují následující dva verše. Ve verších 11 a 12 měl na mysli vzdělání římských křesťanů ve víře. Zde touží vidět, jak jsou v hlavním městě Římské říše získávány duše pro Krista.

1,14 Každý, kdo má Krista, má odpověď na nejhlubší potřebu světa. Má lék na nemoc hříchu, cestu k úniku před hrůzami pekla a záruku věčné blaženosti v Bohu. To mu ukládá slavnou povinnost podělit se o takovou dobrou zprávu s lidmi všech kultur – barbarů – i lidí všech stupňů vzdělanosti – moudrých i nevědomých. Pavel pocíťoval tuto povinnost naléhavě. Říká „Jsem dlužníkem“.

1,15 Aby splatil tento dluh, touží kázat evangelium těm, kdo jsou v Římě, s veškerou mocí, kterou mu Bůh dal. Jistě ne věřícím v Římě, jak by se mohlo z tohoto verše zdát, protože ti již na tu šťastnou zprávu reagovali. Ale je připraven kázat neobráceným pohanům v metropoli.

B. Definice evangelia (1,16–17)

1,16 Pavel se nestyděl předložit dobrou zprávu vzdělaným Římanům, i když se toto poselství ukázalo jako kámen pohoršení pro

Židy a pošetilost pro pohany, protože věděl, že je to Boží moc ke spasení – to znamená, že oznamuje, jak Bůh svou mocí zachraňuje každého, kdo věří v jeho Syna. Tato moc se vztahuje na Židy stejně jako na Řeky.

Pořadí předně pro Žida, potom i pro Řeka se historicky naplnilo v době Skutků. I když máme trvalou povinnost vůči dávnému Božímu lidu – Židům, neznámá to požadavek, abychom jim zvěštovali evangelium dříve, než půjdeme k pohanům. Bůh dnes jedná se Židy i pohany stejně a poselství i načasování jsou pro všechny stejné.

1,17 Protože se slovo spravedlnost v tomto dopise vyskytuje poprvé zde, zastavíme se, abychom uvažovali o jeho obsahu. Toto slovo je v Novém zákoně použito několika různými způsoby, ale my uvedeme jenom tři z nich.

Zprv je použito k popisu té Boží vlastnosti, kterou dělá to, co je pravé, správné, řádné a v souladu se všemi jeho ostatními přívlastky. Řekneme-li, že Bůh je spravedlivý, myslíme tím, že v něm není žádné zlo, nečestnost či nespravedlnost.

Zadruhé, Boží spravedlnost může poukázat na jeho způsob ospravedlnění bezbožných hříšníků. Může to učinit a přitom zůstat spravedlivý, protože Ježíš jako bezhříšný zástupce uspokojil všechny požadavky Boží spravedlnosti.

Konečně Boží spravedlnost vyjadřuje dokonalé postavení, které Bůh poskytuje těm, kdo věří v jeho Syna (2K 5,21). S těmi, kdo nejsou spravedliví sami v sobě, se jedná, jako kdyby byli spravedliví, protože na ně Bůh hledí přes dokonalost Kristovu. Spravedlnost byla připsána na jejich konto.

Který z těchto tří významů je ve verši 17? I když to může být kterýkoli z nich, přece se zdá, že zde Boží spravedlnost znamená způsob ospravedlnění hříšníků vírou.

Boží spravedlnost je zjevena v evangeliu. Evangelium nám zprv říká, že Boží spravedlnost vyžaduje potrestání hříšců a že trestem je věčná smrt. Ale pak slyšíme, že Boží láska obstarala to, co požadovala jeho spravedlnost. Bůh poslal svého Syna, aby umřel jako zástupce za hříšníky a plně splatil trest. Teď, když byly jeho spravedlivé požadavky zce-

la splněny, může Bůh spravedlivě zachránit všechny, kdo využili Kristovo dílo.

Boží spravedlnost se zjevuje z víry k víře. Výraz z víry k víře může znamenat: 1) z Boží věrnosti k naší víře; 2) z jednoho stupně víry k dalšímu; 3) vírou od začátku do konce. Pravděpodobně je míněno to poslední. Boží spravedlnost se nezískává na základě skutků, ani není k dispozici pro ty, kdo se snaží si ji vydělat nebo zasloužit. Zjevuje se pouze na principu víry. To je v dokonalém souladu s Božím výrokem v Abk 2,4: „Spravedlivý bude živ z víry“, což můžeme chápat také jako: „Ti, kdo jsou ospravedlněni vírou, budou žít“.

V prvních 17 verších Římanům Pavel uvedl obsah a stručně nastínil některé základní body. Teď přistupuje ke třetí hlavní otázce: „Proč lidé evangelium potřebují?“ Stručná odpověď zní, že jsou bez něj ztraceni. To však vyvolává čtyři doplňující otázky: 1) Jsou pohané, kteří nikdy evangelium neslyšeli, ztraceni? (1,18–32); 2) Jsou spravedliví moralisté, ať už ze Židů nebo z pohanů, ztraceni? (2,1–16); 3) Je dávný Boží pozemský lid, Židé, ztracen? (2,17–3,8); 4) Jsou všichni lidé ztraceni? (3,9–20).

C. Všeobecná potřeba evangelia (1,18–3,20)

1,18 Zde máme odpověď na otázku „Proč lidé evangelium potřebují?“ Odpověď zní, že jsou bez něj ztraceni a že z nebe se zjevuje Boží hněv proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří potlačují pravdu svou nepravostí a způsobem svého života. Ale jak se ten Boží hněv zjevuje? Jedna odpověď vyplývá ze souvislosti. Bůh vydal lidi nečistotě (1,24), hanebným vášním (1,26) a zvrácené mysli (1,28). Je však také pravdou, že Bůh čas od času zasahuje do historie lidstva, aby ukázal svoji krajní nelibost nad lidským hříchem – viz např. potopu (Gn 7); zničení Sodomy a Gomory (Gn 19); a potrestání Kórača, Dátana a Abírama (Nu 16,32).

1,19 „Jsou pohané, kteří nikdy neslyšeli evangelium, ztraceni?“ Pavel ukazuje, že jsou, ne proto, že nemají poznání, ale proto, že světlo, které mají, odmítli! To, co je možné

o Bohu vědět ze stvoření, to znají. Bůh je neoponechal bez zjevení o sobě samém.

1,20 Od stvoření světa jsou všem zjevné dvě neviditelné Boží vlastnosti: jeho věčná moc a božství. Výraz, který Pavel používá, vyjadřuje spíše Boží charakter než jeho podstatu, jeho slavné vlastnosti spíše než jeho vlastní božství. To se předpokládá.

Argument je jasný: Stvoření má Stvořitele, projekt projektanta. Při pohledu na slunce, měsíc a hvězdy může každý vidět, že existuje Stvořitel.

Odpověď na otázku „A co divoši?“ zní: Jsou bez výmluvy. Bůh se jim zjevil ve stvoření, ale oni na toto zjevení nereagovali. A tak jsou lidé odsouzeni ne proto, že odmítli Spasitele, o kterém nikdy neslyšeli, ale proto, že nebyli věrni tomu, co mohli o Bohu vědět.

1,21 Ačkoli znali Boha z jeho díla, neoslavovali ho za to, kdo je, ani mu neděkovali za vše, co učinil. Místo toho se oddali marnosti filozofie a úvahám o jiných bozích, a tím ztratili schopnost jasně vidět a myslet. „Odmítnutí světla znamená jeho popření.“ Ti, kdo nechtějí vidět, ztrácejí schopnost vidět.

1,22 Čím jsou lidé domýšlivější na své vlastní znalosti, tím hlouběji jsou ponořeni do nevědomosti a bláznovství. Ti, kdo odmítnou poznání o Bohu, se vyznačují vždycky těmito dvěma vlastnostmi – stanou se nesnesitelně domýšlivými a současně hluboce nevědomými.

1,23 První člověk stál na vysokém morálním stupni, ne že se vyvinul z nižší formy. Když však odmítl uznat pravého, nekonečného, neporušitelného Boha, upadl do pošestlosti a nemravnosti, která jde ruku v ruce s modlářstvím. Tento celý oddíl ukazuje lživost evoluce.

Člověk je instinktivně náboženský. Musí mít nějaký objekt uctívání. Pokud odmítl uctívat živého Boha, udělal si ze dřeva a kame-ne vlastní bohy představující člověka, ptáky, zvířata a zeměplazy. Všimněte si sestupné tendence – člověk, ptáci, zvířata, plazi. A pamatujme, že se člověk stává podobným tomu, co uctívá. Pokud jeho představa božství degeneruje, degeneruje i jeho morálka. Je-li jeho bohem had, snadno si začne dělat, co se mu

zlibí. Mějme též na mysli, že ctitel se obecně považuje za nižšího než uctíváný objekt. Ačkoliv byl stvořen k Božimu obrazu a k tomu, aby byl Bohu podobný, člověk zde zaujímá pozici nižší, než mají hadi!

Když člověk uctívá modly, uctívá demony. Pavel jasně říká, že to, co pohané obětují modlám, obětují démonům, a ne Bohu (1K 10,20).

1,24 Třikrát je řečeno, že Bůh člověka vydal. Vydal je nečistotě (1,24), ohavným vášním (1,26) a zvrácené mysli (1,28). Jinými slovy Boží hněv byl namířen proti celé lidské osobnosti.

Bůh na zlé žádosti jejich srdcí reagoval tím, že je nechal v heterosexuální nečistotě – cizoložství, smilstvu, oplzlosti, prostituci atd. Jejich život se začal točit kolem sexuálních orgií, ve kterých navzájem zneuctívají svá těla.

1,25 Toto opuštění Bohem je důsledek toho, že nejprve oni pro lživou modloslužbu opustili pravdu o něm. Modla je lež, falešná představa Boha. Modlář uctívá napodobeninu stvoření, a tak uráží a ponižuje Stvořitele, který je věčně hoden úcty a slávy, ne urážky.

1,26 Ze stejného důvodu Bůh vydal lidi erotickým aktivitám s příslušníky stejného pohlaví. Ženy se staly lesbičkami praktikující beze studu nepřirozený sex.

1,27 Z mužů se stali sodomité s naprostou perverzí svého přirozeného fungování. Odvrátili se od manželského vztahu ustanoveného Bohem, rozpálili se vášní k jiným mužům a praktikovali homosexualitu. Jejich hřích si vyžádal oběti na jejich tělech a duších. Nemoci, pocit viny a deformace osobnosti je ranily jako bodnutí škorpióna. To vyvrací tvrzení, že kdokoli může páchat takové hříchy a vyjít z nich bez následků.

Homosexualitu dnes někteří považují za nemoc, jiní za legitimní alternativní životní styl. Křesťané si musí dát pozor, aby nepřejímali světská morální měřítka, ale byli vedeni Božím slovem. Ve Starém zákoně se tento hřích trestal smrtí (Lv 18,29; 20,13) a zde v Novém zákoně jsou ti, kdo to činí, hodni smrti (Ř 1,32). Bible považuje homosexualitu za velmi vážný hřích, jak dokládá Boží vyhlazení Sodomy a Gomory, kde militantní „gayové“ vyvolali nepokoje (Gn 19,4–25).

Evangelium nabízí homosexuálům promínutí a odpuštění stejně jako ostatním hříšníkům, kteří projeví lítost a uvěří v Pána Ježíše Krista. Křesťané, kteří upadli do tohoto odporného hříchu, mohou nalézt odpuštění a návrat ve vyznání a zřeknutí se tohoto hříchu. Pro všechny, kdo chtějí poslechnout Boží slovo, je k dispozici úplné osvobození z homosexuality. Ve většině případů je velmi důležitá pokračující poradenská podpora.

Je pravda, že někteří lidé, jak se zdá, mají od přirozenosti k homosexualitě náklonnost. Není se čemu divit, neboť padlá lidská přirozenost je schopná jakékoli formy zla a perverze. Samotný hřích nespočívá v náklonnosti k němu, ale v poddání se mu a v jeho provozování. Duch svatý dává sílu odolat pokušení a dosáhnout trvalého vítězství (1K 10,13). Někteří křesťané v Korintu byli živými důkazy toho, že homosexuálové nemusí být nenávratně spoutáni tímto životním stylem (1K 6,9–11).

1,28 Protože lidé odmítli podržet ve svém povědomí Boha, ať už jako Stvořitele, Udržovatele nebo Vykupitele, Bůh je vydal jejich zvrácené mysli, aby konali celou řadu dalších forem zla. Tento verš poskytuje hluboký vhled do toho, proč evoluční teorie tolik oslovuje přirozeného člověka. Důvod nespočívá v jejich intelektu, nýbrž v jejich vůli. Ve svém poznání nechtějí uznat Boha. Ne že by důkazy evoluce byly tak přesvědčivé, aby je byli nuceni přijmout; spíše chtějí nějaké vysvětlení prapůvodu, které by zcela vyloučilo Boha. Vědí, že pokud je Bůh, pak jsou mu morálně odpovědní.

1,29 Následuje temný seznam dalších hříchů, kterými je charakterizován člověk ve svém odcizení Bohu. Všimněte si, že je jich *plný* a že se nejedná jen o letmou poskvrvnu. Je vycvičen v hříších, které se na lidskou bytost nepatří: nepravost (bezpráví); sexuální nemravnost² (smilstvo, cizoložství a další formy nezákonného sexuálního jednání); ničemnost (aktivní špatnost); chamtivost (nenasytnost, nepřetržitá touha mít víc); špatnost (snaha uškodit druhým; jedovatá zášť); *plný* závislosti (žárlivost na druhé); *plný* vraždy (úkladné a neoprávněné zabití druhého z hněvu nebo

pod vlivem jiného hříchu); *plný* sváru (hádky, rozepře, sváry); *plný* lsti (klam, zrada, intriky); *plný* zlomyslnosti (zlá vůle, zášť, nepřátelství, hořkost); pomluvy (očerňování, drby);

1,30 pomlouvači (ti, kdo otevřeně urážejí, zle mluví o druhých); nenávidící Boha; zpupní (plný vzdoru, urážky); domýšliví (povýšenost, arogance); chlubitiví (chvástání, sebechvála); vymýšlejí zlé věci (vyhledávání zlomyslností a nových forem špatností); neposlušnost rodičů (vzpoura proti rodičovské autoritě);

1,31 nerozumní (s nedostatkem morální a duchovní soudnosti, bez svědomí); věrolomní (nedržící sliby, dohody a smlouvy, kdykoli to je v jejich prospěch); bezcitní (jednání s naprostou nevšímavostí k přirozeným vazbám a povinnostem); nesmiřitelní³ (bez ochoty odpustit); nemilosrdní (krutí, mstiví, bez lítosti).

1,32 Ti, kdo zneužívají sex (1,24), zvrhli v sexu (1,26–27) a kdo provozují ostatní uvedené hříchy (1,29–31), mají od přirozenosti povědomí nejen o tom, že jsou takové věci špatné, ale také že oni sami si zasluhují smrt. Ví o tomto Božím rozsudku, avšak všemožně se snaží tyto hříchy racionalizovat a legalizovat. To jim však nezabrání v tom, aby si dále libovali v takových formách bezbožnosti. Ve skutečnosti se sdružují s ostatními, kteří by je podpořili a měli pocit spojenectví se svými partnery v hříchu.

Exkurz: Nezasažení pohané

Jaká je tedy Boží odpověď na otázku: „Jsou pohané, kteří nikdy neslyšeli evangelium, ztraceni?“ Zavržení pohanů je v tom, že nežijí ve světle, které jim Bůh dal ve stvoření. Místo toho se stali modláři a v důsledku toho propadli životu v nemorálnosti a svévoli.

Předpokládejme však, že nějaký pohan skutečně žije podle světla, které mu Bůh dává. Dejme tomu, že spálí své modly a hledá pravého Boha. Co potom?

Mezi evangelikálními křesťany existují dvě názorové školy v pohledu na tuto otázku.

Jedni říkají, že pokud pohan žije podle Božího světla ve stvoření, Bůh mu pošle světlo evangelia. Jako příklad je uváděn Kornélius.

Hledal Boha. Jeho modlitby a almužny měl Bůh na paměti a poslal Petra, aby mu vyřídil, jak může být spasen (Sk 11,14).

Jiní si myslí, že když člověk věří v jediného pravého Boha tak, jak je zjeven ve stvoření, ale zemře, aniž slyšel evangelium, Bůh ho zachrání na základě Kristova díla na Golgotě. I když takový člověk o Kristově díle nic nevěděl, Bůh započte cenu tohoto díla na jeho účet, protože věřil Bohu na základě světla, které měl. Ti, kdo zastávají tento názor, poukazují na to, že to je způsob, kterým Bůh zachránil lidi v době před Golgotou a kterým spasí mentálně retardované lidi a také děti, které zemrou před tím, než dosáhnou věku zodpovědnosti.

První názor může být podepřen případem Kornélia. Druhý postrádá podporu Písma pro období následující po smrti a vzkříšení Krista (tedy naší doby) a zeslabuje naléhavost intenzivní misijní aktivity.

†

Pavel ukázal, že pohané jsou ztraceni a potřebují evangelium. Teď se zaměřuje na druhou skupinu lidí, jejichž přesná totožnost není zcela jednoznačná. Věříme, že zde mluví k samospravedlivým moralistům, ať už ze Židů nebo pohanů. První verš druhé kapitoly ukazuje, že jsou morálně samospravedliví v tom, že odsuzují chování druhých (ale páchají ty samé hříchy). Verše 9, 10, 12, 14 a 15 ukazují, že Pavel mluví jak o Židech, tak pohanech. A tak otázka před tribunálem zní: *Jsou samospravedliví moralisté, ať Židé nebo pohané, ztraceni?* A jak uvidíme, odpověď zní: „Ano, i oni jsou ztraceni!“

2,1 Tuto druhou skupinu tvoří ti, kteří pohlíží na pohany z patra a považují se za civilizovanější, vzdělanější a kultivovanější. Odsuzují divochy pro jejich hrubé chování, ale jsou vinni stejně, ač snad uhlazenější způsobem. Padlý člověk vidí chyby na druhých zřetelněji než na sobě. Ošklivé a odporné věci v životech druhých se mu v jeho vlastním životě zdají docela přijatelné. Ale jeho schopnost soudit hříchy druhých dokazuje, že ví, jaký je rozdíl mezi dobrým a zlým. Ví-li, že přebrat někomu jeho ženu je špatné, koná zlo, odvede-li sám někomu jeho ženu. Proto

spáchá-li někdo ty samé hříchy, které odsuzuje u druhých, je bez výmluvy.

Hříchy kultivovaných lidí jsou ve své podstatě stejné jako u divochů. I kdyby snad moralista mohl namítat, že se nedopustil každého hříchu ze seznamu, měl by si uvědomit tato fakta.

1. Je schopen se jich všech dopustit.

2. Přestoupením jednoho příkázání je vinen všemi (Jk 2,10).

3. Dopustil se ve svých myšlenkách hříchů, které možná nespáchal činem, ale jsou v Bibli zakázány. Ježíš učí, že např. chtivý pohled je totéž co cizoložství (Mt 5,28).

2,2 Samolibí moralisté potřebují poučení o Božím soudu. Apoštol poskytuje tuto lekci ve verších 2–16. Prvním bodem je to, že Bůh soudí podle pravdy, nikoli na základě neúplných, nepřesných a podmíněných důkazů, nýbrž stojí na pravdě, celé pravdě a nic než pravdě.

2,3 Zadruhé, Božím soudu nemůže uniknout nikdo, kdo odsuzuje druhé za hříchy, které sám dělá. Jeho schopnost soudit druhé ho nezbavuje viny. Ve skutečnosti to jeho odsouzení jen umocňuje.

Božím soudu nelze uniknout, pokud *nelitujeme svých hříchů a nepřijmeme odpuštění*.

2,4 Dále se dovídáme, že *Boží soud má někdy prodlení*. Tento odklad je důkazem jeho dobroty, shovívavosti a trpělivosti. Jeho dobrota znamená, že je laskavě nakloněn hříšníkům, avšak nikoli jejich hříchům. Jeho shovívavost se projevuje tím, že zdržuje trest nad lidskou zkažeností a vzpourou. Jeho trpělivost je jeho úžasné sebeovládání navzdory neustálé lidské provokaci.

Cílem Boží dobroty, tak jak ji lze vidět v jeho prozřetelnosti, ochraně a zachovávaní, je přivést člověka k pokání. On „si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání“ (2Pt 3,9).

Pokání znamená obrát čelem vzad, odvrácení se zády k hříchu a směřování opačným směrem. „Je to změna smýšlení, která má za následek změnu postojů, a výsledkem je změna jednání.“⁴ Vyjadřuje to, že se člověk staví na Boží stranu, proti sobě samému a svým hříchům. Je to víc než rozumově připustit sku-

tečnost svých hříchů; zahrnuje to i svědomí, jak napsal John Newton: „Moje svědomí po- cíťovalo a přiznalo moji vinu“.

2,5 Čtvrtá věc, kterou se dovídáme o Božím soudu, je to, že *se stupňuje podle nahromaděné viny*. Pavel líčí zatvrzelé a nekající hříšníky, kteří si shromažďují rozsudek, jako ty, kdo hromadí bohatství zlata a stříbra. Jaké to bude bohatství v den, kdy se nakonec zjeví Boží hněv při soudu před velkým bílým trůnem (Zj 20,11–15)! V ten den bude vidět, že Boží soud je *absolutně* spravedlivý, bez jakýchkoli předsudků či křivd.

2,6 V následujících pěti verších Pavel připomíná, že Bůh bude každého soudit podle jeho skutků. Člověk se může chlubit velkými osobními kvalitami. Může silně spoléhat na svůj rasový nebo národnostní původ. Může se odvolávat na to, že jeho předci byli Boží lidé. Souzen však bude podle *svého vlastního chování* a ne podle něčeho jiného. Určujícím faktorem budou jeho skutky.

Pokud bychom četli jen verše 6–11, snadno bychom mohli dospět k závěru, že je to učení o spasení ze skutků. Jako by bylo řečeno, že kdo činí dobré skutky, zaslouží si jimi věčný život.

Je však zřejmé, že tato pasáž to nemůže obsahovat, neboť by to naprosto odporovalo důslednému svědectví zbytku Písma o tom, že spasení je z víry bez skutků. Čafer poukazuje na to, že asi sto padesát míst Nového zákona podmiňuje spasení výhradně vírou nebo uvě- řením.⁵ Ani jedna pasáž, je-li jí správně rozuměno, nemůže odporovat tak přesvědčivému svědectví.

Jak potom máme tomuto místu rozumět? Předně si musíme uvědomit, že o dobrých skutcích nelze mluvit, dokud se člověk nenarodí znovu. Když se lidé Ježíše ptali: „Co máme dělat, abychom konali Boží skutky?“ odpověděl: „Toto je ten Boží skutek, abyste věřili v toho, kterého on poslal“ (J 6,28–29). Takže první dobrý skutek, který může člověk udělat, je uvěřit v Pána Ježíše Krista a přitom mít stále na mysli, že *víra není záslužný skutek*, pro který by člověk získal spasení. Když tedy nespasení budou souzeni podle svých skutků, nebudou mít nic, co by mohli předlo-

žit, nic, co by mělo cenu. Všechny jejich domnělé spravedlnosti budou vypadat jako špinavé hadry (Iz 64,5). Hříchem, za který budou odsouzeni, bude to, že neuvěřili v Ježíše jako Pána (J 3,18). Návazně pak jejich skutky určí míru jejich trestu (L 12,47–48).

Jestliže *věřící* budou souzeni podle svých skutků, jaký bude výsledek? Jistěže nemohou předložit žádné dobré skutky, pro které by mohli získat nebo si zasloužit spasení. Všechny jejich skutky před spasením byly hříšné. Ale Kristova krev minulost vymazala. Bůh sám teď nemůže nalézt žádnou obžalobu, pro kterou by měli být odsouzeni do pekla. Od chvíle, kdy byli spaseni, začali činit dobré skutky – nikoli nezbytně v očích světa, ale dobré skutky tak, jak je vidí Bůh. Jejich dobré skutky jsou výsledkem spasení, ne jeho příčinou. Před soudnou stolicí Kristovou budou jejich dobré skutky posouzeny a budou odměněni za svoji věrnou službu.

Musíme mít stále na mysli, že tato pasáž se nezabývá věřícími, ale jen těmi, kdo jsou bez Boha.

2,7 Když Pavel vysvětluje, že soudit se bude podle skutků, říká, že Bůh dá věčný život těm, kdo vytrvalostí v dobrém skutku hledají slávu, čest a neporušitelnost. Jak bylo právě vysvětleno, neznamená to, že tito lidé jsou spasení trpělivou vytrvalostí v konání dobra. To by bylo jiné evangelium. Nikdo od přirozenosti nedokáže žít takový život a nikdo by ho ani bez Boží moci žít nemohl. Každý, kdo tomuto popisu opravdu odpovídá, již byl spasen milostí skrze víru. Skutečnost, že hledá slávu, čest a nesmrtelnost, dokazuje, že už se narodil znovu. Celý jeho životní styl dokazuje, že se obrátil.

Hledá slávu nebe; čest, která pochází jen od Boha (J 5,44); nesmrtelnost, která charakterizuje vzkříšené tělo (1K 15,53–54); nebeské dědictví, které je nezničitelné, neposkvřené a nevadnoucí (1Pt 1,4).

Bůh udělí věčný život všem, kteří tímto důkazem prokážou zkušenost obrácení. O věčném životě se v Novém zákoně hovoří několika způsoby. Je to současně vlastnictví, které dostáváme v okamžiku našeho obrácení (J 5,24). Je to i budoucí vlastnictví, které bude

naše, až dostaneme oslavená těla (zde a v Ř 6,22). Ačkoli je to dar přijímaný vírou, je někdy uváděn společně s odměnami za život ve věrnosti (Mk 10,30). Všichni věřící budou mít věčný život, ale někteří budou mít lepší schopnost se z něho těšit než jiní. Jde o více než o nekončící existenci, ale o určitou kvalitu života, o život v hojnosti, jak přislíbil Spasitel v J 10,10. Je to život Krista samého (Ko 1,27).

2,8 Avšak těm, kteří jsou sobečtí a neposlouchají pravdu, nýbrž poslouchají nepravost, odplatí hněvem a zuřivostí. Neposlouchají pravdu; nikdy neodpověděli na výzvy evangelia. Raději se rozhodli poslouchat jako svého pána nespravedlnost. Jejich životy se vyznačují hádkami, potyčkami a neposlušností – což je jasný důkaz, že nikdy nebyli spaseni.

2,9 Apoštol teď opakuje Boží rozsudek nad dvěma druhy dělníků a jejich skutky, tentokrát však v opačném pořadí.

Rozsudek bude souzení a úzkost každému, kdo činí zlo. I zde musíme zdůraznit, že zlé skutky prozrazují zlé, nevěřící srdce. Skutky jsou vnějším vyjádřením osobního postoje k Pánu.

Výraz předně pro Žida, ale i pro Řeka ukazuje, že *Boží soud proběhne podle výsad nebo míry poznání*. Židé byli nejprve jakožto pozemský, Bohem vyvolený lid upřednostněni; proto se budou zodpovídat jako první. Toto hledisko Božího soudu bude dále rozvedeno ve v. 12–16.

2,10 Výrokem soudu bude sláva, čest a pokoj pro každého, Žida nebo pohana, kdo činí dobro. Nezapomeňme, že nikdo nemůže konat dobro podle Boha, pokud nesvěřil svůj život Pánu Ježíši Kristu.

Výraz předně pro Žida, ale i pro Řeka znamená nadržování, protože další verš ukazuje, že Boží soud je nestranný. Musí tedy jít o historické pořadí šíření evangelia (jako v 1,16). Nejprve bylo zvěstováno Židům a první věřící byli Židé.

2,11 Další pravdou o Božím soudu je to, že Bůh při něm nikomu nestrání. Lidské soudy mají tendenci upřednostňovat dobře vyhlížející, bohaté a vlivné lidi; ale Bůh je přísně nestranný. Nebude zohledňovat rasu, postavení nebo osobu.

2,12 Jak už bylo výše zmíněno, verše 12–16 rozvádějí výrok, že Bůh bude soudit podle míry poznání. Jedná se o dvě skupiny: ty, kteří neměli Zákon (pohané), a ty, kdo jsou pod Zákonem (Židé). To zahrnuje každého s výjimkou těch, kdo jsou v Boží církvi (viz 1K 10,32, kde je celé lidstvo rozděleno do těchto tří skupin).

Ti, kdo hřešili bez Zákona, také bez Zákona zahynou. Není řečeno, že „budou souzeni bez Zákona,“ ale že i bez Zákona zahynou. Budou souzeni podle zjevení, které jim Pán dal, a pokud podle toho zjevení nežili, zahynou.

Ti, kdo hřešili pod Zákonem, budou souzeni podle Zákona, a pokud ho neposlouchali, i oni zahynou. Zákon vyžaduje naprostou poslušnost.

2,13 Pouze vlastnit Zákon nestačí. Zákon vyžaduje dokonalou a trvalou poslušnost. Nikdo nemůže být prohlášen za spravedlivého jen proto, že ví, co říká Zákon. Jedinou cestou k ospravedlnění podle Zákona by bylo ho beze zbytku dodržet. Ale protože jsou všichni lidé hříšníci, je to pro ně nemožné. Tento verš je vlastně vyjádřením ideálního stavu, a nikoli něčím, čeho je člověk schopen dosáhnout.

Nový zákon jasně učí, že není možné, aby se člověk ospravedlnil dodržováním Zákona (viz Sk 13,39; Ř 3,20; Ga 2,16.21; 3,11). Nikdy nebylo v Božím úmyslu, že by někdo mohl být spasen na základě Zákona. I kdyby ho chtěl ode dneška někdo perfektně dodržovat, nemohl by být ospravedlněn, protože Bůh musí vzít v úvahu i jeho minulost. Když tedy verš 13 říká, že činitelé Zákona budou ospravedlněni, musíme tomu rozumět tak, že Zákon vyžaduje poslušnost; člověk může být ospravedlněn, pouze když bude ode dne svého narození dokonale poslušný. Chladnou, tvrdou skutečností však je to, že se to nikomu nepodaří.

2,14 Verše 14 a 15 jsou vsuvkou vztahující se k verši 12a, kde jsme četli, že pohané hřešící bez Zákona zahynou bez Zákona. Pavel teď vysvětluje, že ačkoli pohanům Zákon nebyl dán, přesto přirozeně rozeznávají dobré od zlého. Instinktivně vnímají, že lhát, krást, cizoložit a vraždit je zlé. Jediné přikázání, které intuicí nemohou rozeznat, je přikázání o sobotě; a to je spíš ceremoniální než morální.

Z toho tedy vyplývá, že pohané, kteří nemají Zákon..., jsou sami sobě zákonem. Formují si svůj vlastní kodex dobrého a zlého chování z vlastních morálních instinktů.

2,15 Ukazují dílo zákona napsané ve svých srdcích. Není to zákon sám, který by byl napsaný na jejich srdcích, ale dílo zákona. Dílo, pro které byl Zákon vytvořen, aby působil v životech Izraelců, je patrné v určité míře v životech pohanů. Skutečnost, že vědí, že je např. správné vážit si svých rodičů, dokazuje dílo zákona napsaného v jejich srdcích. Vědí i to, že určité skutky jsou zásadně špatné. Jejich svědomí fungující jako monitor potvrzuje toto instinktivní vnímání. Jejich myšlenky tak trvale rozlišují, je-li jejich jednání dobré nebo zlé, obviňují nebo omlouvají, zakazují nebo dovolují.

2,16 Tento verš pokračuje v myšlence v. 12. Říká, *kdy* budou souzeni lidé bez Zákona i lidé pod Zákonem, a tak učí ještě jedné pravdě o Božím soudu – totiž, že *bude vzato v úvahu to*, co je v lidech skryto, *nejen jejich viditelný hřích*. Hřích, který je dnes skryt, se stane při soudu před velkým bílým trůnem otevřeným skandálem. Soudcem v oné vznešené chvíli bude Ježíš Kristus, neboť Otec svěřil veškerý soud jemu (J 5,22). Když Pavel dodává „podle mého evangelia“, má na mysli „tak učí moje evangelium“. Moje evangelium znamená evangelium, které Pavel kázal a které bylo stejné, jako kázali i ostatní apoštolové.

2,17 Apoštol se teď zabývá druhou skupinou a táže se: Jsou Židé, kterým byl dán Zákon, také ztraceni? Odpověď samozřejmě zní: „Ano, i oni jsou ztraceni!“

Bezpochyby se mnozí Židé domnívali, že jsou před Božím soudem imunní. Mysleli si, že by Bůh nikdy neposlal Žida do pekla. Na druhé straně pohané byli palivem pro pekelné plameny. Pavel teď tento předsudek vyvrací a ukazuje, že za určitých okolností mohou být pohané Bohu bliž než Židé.

Jmenuje nejdřív věci, kterých si Žid cenil jako těch, jež ho pojí s Bohem. Nosil označení Žid, a tak byl členem Božího vyvoleného pozemského národa. Spoléhal na Zákon, který nebyl nikdy určen k tomu, aby poskytl pokoj, ale spíš k probouzení svědomí a vědomí

hříšnosti. Chlubil se Bohem, jediným pravým Bohem, který vstoupil do jedinečného smluvního vztahu s izraelským národem.

2,18 Znal Boží vůli, protože její hlavní rysy jsou uvedeny v Písmu. Rozpoznával, na čem záleží, protože ho Zákon vyučoval, jak se posuzují morální hodnoty.

2,19 Pyšnil se tím, že je vůdcem morálně a duchovně slepých, světlem těm, kdo jsou v temnotě nevědomosti.

2,20 Považoval se za kvalifikovaného korigovat nemoudré nebo neznalé a vyučovat nedospělé, protože mu Zákon poskytoval základy poznání a pravdy.

2,21 Avšak věci, kterými se Žid chlubil, nikdy nezměnily jeho život. Šlo jen o rasovou, náboženskou a vzdělaneckou pýchu bez odpovídající morální proměny. Vyučoval druhé, ale jeho srdce zůstávalo vyučováním nedotčeno. Kázal proti krádežím, ale sám nejednal podle toho, co kázal.

2,22 Když zakazoval cizoložství, bylo to podle hesla: „Čiň, co říkám, ne to, co dělám.“ Zatímco prohlašoval modly za ohavnost, neváhal loupit v chrámech a možná, že skutečně pohanské svatyně vykrádal.

2,23 Vychloubal se, že vlastní Zákon, ale zneuctíval Boha přestupováním jeho svaté normy.

2,24 Toto spojení vysokých nároků na druhé a nízkými nároky na sebe způsobilo, že pohané opovrhovali Božím jménem. Posuzovali Pána tak, jak to lidé dělají vždycky, totiž podle těch, kdo se prohlašovali za jeho následovníky. Tak to bylo za dnů Izaiáše (Iz 52,5) a tak to platí dodnes. Každý z nás by si měl položit otázku:

Pokud by lidé mohli vidět z Ježíše Krista jen to, co je z něj vidí na tobě, (zde vlož své jméno), co uvidí?

2,25 Kromě Zákona se Žid honosil rituálem obřízky. Jde o malý chirurgický zákrok prováděný na předkožce Židů mužského pohlaví. Byla ustanovena Bohem jako znamení jeho smlouvy s Abrahamem (Gn 17,9–14). Vyjadřovala oddělenost národa od světa a přílnutí k Bohu. Po nějaké době začali být Židé na obřízku tak pyšní, že začali pohany nazývat opovržlivě „neobřízkou“.

Pavel zde spojuje obřízku s Mojžíšovým zákonem a poukazuje na to, že měla význam jako znamení, jen pokud byla spojena s životem v poslušnosti. Bohu nejde o obřady; nemohou ho uspokojit vnější obřady, pokud nejsou doprovázeny vnitřní svatostí. A tak obřezaný Žid překračující Zákon by klidně mohl být neobřezán.

Když v těchto verších apoštol mluví o lidech, kteří zachovávají nebo dodržují Zákon, tak to nesmíme brát absolutně.

2,26 A tak pokud pohan dbá etických požadavků Zákona, i když není pod Zákonem, je jeho neobřízka přijatelnější než obřízka židovského přestupníka. V takovém případě je srdce pohana obřezáno a o to vlastně jde.

2,27 Lepší chování pohana odsuzuje Žida, který se svou literou a obřízkou Zákon nedodrzuje neboli nevede „obřezaný“ život, tj. život v oddělenosti a posvěcení.

2,28 V Božích očích prostě není pravý Žid ten, v jehož žilách proudí Abrahamova krev, nebo ten, kdo má znamení obřízky na těle. Člověk může mít obojí a morálně patřit ke spodně společnosti. Pána nelze ovlivnit vnějšími rasovými nebo náboženskými zásluhami. On hledá vnitřní upřímnost a čistotu.

2,29 Pravý Žid není ten, kdo je potomkem Abrahamovým, ale kdo vede bohabojný život. Tento verš neučí, že všichni věřící jsou Židé, nebo že církev je Boží Izrael. Pavel mluví o těch, kdo se narodili židovským rodičům, a trvá na tom, že pouhý původ a provedení obřízky nestačí. Jde o vnitřní postoj.

Pravá obřízka je záležitostí srdce, ne do slovně míněný zákrok na těle, ale duchovní skutečnost zásahu na staré neobřezané přirozenosti.

Ti, kdo mají ono vnější znamení a vnitřní milost, obdrží od Boha chválu, pokud ne od lidí. V tomto verši je skryta slovní hříčka, která v jiném než původním jazyce není patrná. Slovo „Žid“ je odvozeno od „Juda“, což znamená chvála. Skutečný Žid je ten, kdo pro svůj charakter dojde chvály od Boha.

3,1 V prvních osmi verších této kapitoly pokračuje Pavel v předmětu viny Židů. Vystupuje tu židovský oponent a podrobuje Pavla křížovému výslechu. Ten probíhá následovně:

Oponent: Pokud je vše, co jsi řekl v 2,17–29 pravda, jakou pak mají Židé výhodu a v čem je užitek obřízky?

3,2 *Pavel:* Židé mají mnoho zvláštních výhod. Největší byla v tom, že jim byly svěřeny Boží výroky. Starozákonní Písma byla dána Židům, aby je zachovávali. Jak však izraelský národ naložil s touto úžasnou předností? Celkově vzato prokázal ohromující nevěru.

3,3 *Oponent:* Dobrá, připouštím, že ne všichni Židé věřili, ale znamená to, že Bůh odstoupí od svých slibů? Konečně byl to on, kdo si vybral Izrael jako svůj vyvolený národ a uzavřel s ním svoji jednoznačnou smlouvu. Může nevěra některých způsobit, že Bůh zruší své slovo?

3,4 *Pavel:* Jistěže ne! Kdykoli se vynoří otázka, zda je v právu Bůh nebo člověk, je třeba vycházet z předpokladu, že Bůh je pravdivý a každý člověk lhář. To vyjádřil už David v Ž 51,6: „A tak jsi spravedlivý, když mluvíš, jsi dokonalý, když konáš soud.“ Naše hříchy jen potvrzují pravdivost Božích slov.

3,5 *Oponent:* Je-li to tak, proč nás Bůh odsuzuje? Jestliže naše nepravost dává zazářit slávě Boží spravedlnosti, jak se na nás může Bůh hněvat? (Pavel zde poznamenává, že citací těchto slov používá typicky lidský argument.)

3,6 *Pavel:* Takovou námitkou nestojí za to se vůbec zabývat. Pokud by byla sebemenší možnost, že by Bůh byl nespravedlivý, jak by pak mohl soudit svět? A jsme přece všichni zajedno v tom, že on *bude* svět soudit.

3,7 *Oponent:* Ale jestliže můj hřích přispívá k Boží cti, jestliže moje lež potvrzuje jeho pravdu, jestliže Bůh používá lidský hněv, aby se oslavil, jak pak mohu být právem obviněn jako hříšník?

3,8 Proč by bylo nelogické tvrdit, že...

Pavel: Dovol, ať tě přeruším a řeknu, že jsou skutečně takoví, kteří nás křesťany obviňují, že používáme takový argument, ale to je pomluva.

Oponent: Proč by to bylo nelogické říkat „Čiňme zlo, aby přišlo dobro“?

Pavel: Mohu jen říct, že lidé, kteří takto mluví, si právem zaslouží být odsouzeni.

(Tento poslední argument, ať se zdá sebe-

hloupější, se neustále proti evangeliu Boží milosti namítá. Lidé říkají: „Jestliže můžeš být spasen jen vírou v Krista, tak můžeš chodit a žít v hříchu. Když je Boží milost větší než lidský hřích, tak čím víc hřešíš, tím větší je Boží milost.“ Na tuto námitku apoštol odpovídá v 6. kapitole)

3,9 *Oponent:* Chceš tím říct, že my Židé jsme lepší než hříšní pohané? Podle některých čtení může ta otázka znít: „Jsme my Židé horší než pohané?“ Odpověď v každém případě zní, že Židé nejsou ani lepší ani horší. Všichni jsou hříšníci.

To nás vede souběžně s Pavlovým výkladem k další otázce. Ukázal nám, že pohané jsou ztraceni; samospravedliví moralisté, ať Židé nebo pohané, jsou ztraceni; Židé jsou ztraceni. A tak tedy: *Jsou všichni lidé ztraceni?*

Odpověď zní: „Ano, právě jsme zjistili, že všichni lidé jsou pod mocí hříchu.“ To znamená, že v tomto ohledu není mezi Židy a pohanými rozdíl.

3,10 Pokud by bylo potřeba dalších důkazů, můžeme je najít ve Starém zákoně. Vidíme zaprvé, že hřích zachvátí každého, kdo se narodil lidským rodičům (3,10–12), a dále vidíme, že hřích ovlivňuje každou oblast člověka (3,13–18). Mohli bychom to parafrázovat asi takto: „Není, kdo by činil dobro“ (Ž 14,1).

3,11 „Není ani jeden, kdo by správně rozuměl Bohu. Není nikoho, kdo by hledal Boha“ (Ž 14,2). Pokud by byl padlý člověk ponechán sám sobě, nikdy by Boha nehledal. Je to tedy jen díky působení Ducha svatého, že tak lidé činí.

3,12 „Všichni se odchýlili, všichni propadli zvrácenosti, není, kdo by činil dobro, není ani jeden“ (Ž 14,3).

3,13 „Lidské hrdlo je jako otevřený hrob, jazyk mají úlisný“ (Ž 5,10). Za svými rty mají zmíjí jed“ (Ž 140,4).

3,14 „Jejich ústa jsou plná kletby a hořkosti“ (Ž 10,7).

3,15 „Jejich nohy jsou rychlé k prolití krve“ (Iz 59,7).

3,16 „Na jejich cestách je zkáza a trápení“ (Iz 59,7).

3,17 „Nepoznali cestu pokoje“ (Iz 59,8).

3,18 „Nemají před očima Boží bázeň.“ (Ž 36,2).

Takový je Boží rentgenový snímek lidského pokolení. Zjevuje univerzální nespravedlnost (v. 10); nevědomost a nezávislost na Bohu (v. 11); svévolnost, neužitečnost a nedostatek čehokoliv dobrého (v. 12). Lidská hrdlo přetéká zkažeností, člověk má lstivý jazyk, rty plné jedu (v. 13); jeho ústa jsou samá kletba (v. 14); jejich nohy pospíchají k zabíjení (v. 15); zanechávají za sebou jen trápení a zkázu (v. 16); neví, co to je žít v pokoji (v. 17); a nedbají na Boha (v. 18). Vidíme zde úplnou zkaženost člověka a z toho usuzujeme, že hřích zachvátil celé lidstvo a zasáhl každou stránku lidské bytosti. Samozřejmě, že se každý člověk nedopustil všech hříchů, ale má přirozenost, která je *schopna* je všechny spáchat.

Pokud by Pavel chtěl poskytnout úplnější seznam hříchů, mohl by jmenovat *hříchy sexuální*: cizoložství, homosexualitu, lesbické vztahy, úchylnost, sodomii, prostituci, znásilňování, oplzlost, pornografii a obscénnost. Mohl by jmenovat *hříchy spojené s válkou*: vraždění nevinných, zvěrstva, plynové komory, pece, koncentrační tábory, mučicí nástroje, sadismus. Mohl by jmenovat *hříchy v rodinách*: nevěru, rozvod, bití manželek, psychické týrání, zneužívání dětí. K tomu lze ještě doplnit vraždy, mrzačení, krádeže, loupeže, zpronevěry, vandalismus, obchod s orgány, korupce. I *hříchy v řeči*: klení, dvojsmyslné vtipy, oplzlé řeči, proklínání, rouhání, lži, pomluvy, klepy, poškozování pověsti, nadávání a stěžování. *Ostatní osobní hříchy*: opilství, užívání drog, pýcha, závist, chtivost, nevděčnost, sprostřárny, zvrácené představy, nenávisť a hořkost. Seznam se zdá nekonečný – znečišťování životního prostředí, rasismus, vykořisťování, podvod, zrada, nedodržování slibů atd., atd. Je ještě třeba dalších důkazů lidské zkaženosti?

3,19 Když dal Bůh Izraeli Zákon, stal se Izrael zástupcem všeho lidstva. Shledal, že Izrael selhal, a tak tuto zkušenost vztáhl na celé lidské pokolení. Jde o totéž, jako když hygienik vezme vzorek vody ze studně, analyzuje ho, zjistí, že je znečištěný, tak prohlásí celou studnu za kontaminovanou.

A tak Pavel vysvětluje, že Zákon mluví k těm, kdo jsou pod Zákonem – národu izraelskému – aby každá ústa, *Žida nebo pohana*, byla umlčena a celý svět byl usvědčen před Bohem z viny.

3,20 Nikdo nemůže být ospravedlněn dodržováním Zákona. Zákon nebyl dán k ospravedlnění lidí, ale k poznání hříchu – ne k poznání *spasení*, ale k poznání hříchu.

Nikdy bychom nepoznali, že je nějaká čára křivá, pokud bychom nevěděli, jak vypadá rovná. Zákon je jako rovná čára. Když se s ním lidé sami porovnají, uvidí, jak jsou křiví.

Pohled do zrcadla nám prozradí, že máme ušpiněnou tvář, ale zrcadlo není určeno k tomu, aby nám ji umylo. Teploměr ukáže, jestli má člověk horečku, ale spolknutí teploměru ji nevyлéčí.

Zákon je dobrý, pokud je použit, aby přivedl k poznání hříchu, ale jako vysvoboditel od hříchu je naprosto bezcenný. Jak řekl Luther, jeho účelem není ospravedlnit, ale vyděsit.

D. Základy a pojmy evangelia (3,21–31)

3,21 Dostáváme se k jádru dopisu Římanům – Pavel odpovídá na otázku: *Jak může podle evangelia spravedlivý Bůh ospravedlnit bezbožného hříšníka?*

Začíná sdělením, že se zjevila Boží spravedlnost bez Zákona. To znamená, že byl zjeven plán či program, podle kterého Bůh může právoplatně zachránit nespravedlivého hříšníka, aniž by od něj požadoval dodržování Zákona. Protože Bůh je svatý, nemůže hřích prominout, přehlédnout nebo zamhouřit nad ním oko. Musí ho potrestat. A trest za hřích je smrt. Bůh však hříšníka miluje a chce ho zachránit; z toho vyvstává dilema. Boží spravedlnost požaduje hříšnickovu smrt, ale jeho láska mu přeje věčnou blaženost. Evangelium zjevuje, jak může Bůh hříšníka zachránit, aniž by kompromitoval svoji spravedlnost.

Tento spravedlivý plán je dosvědčen Zákonem a proroky. Byl předpovězen v typech a předobrazech obětního systému, který k odpuštění požadoval prolítí krve. Byl zjeven i v přímých proroctvích (viz např. Iz 51,5–6.8; 56,1; Dan 9,24).

3,22 Verš 21 nám říká, že spravedlivou záchranu nelze získat dodržováním Zákona. Teď apoštol sděluje, jak ji dosáhnout lze – vírou v Ježíše Krista. Víra zde znamená naprosté a úplné spolehnutí se na živého Pána Ježíše Krista jako osobního zachránce z hříchu a jedinou naději člověka na nebe. Taková víra stojí na zjevení Kristovy osoby a díla, jak je nalézáme v Bibli.

Víra není skok do tmy. Vyžaduje ten nejjistější důkaz a nachází jej v neomylném Božím slově. Víra není ani nelogická, ani nerozumná. Co může být moudřejšího, než aby stvoření důvěřovalo svému Stvořiteli?

Víra není zásluha, pro kterou by člověk mohl získat nebo si zasloužit spasení. Nikdo se nemůže chlubit, že uvěřil Pánu. Byl by blázen, kdyby nevěřil. Víra není snaha spasení si zasloužit, ale prosté přijetí spasení, které Bůh nabízí jako dar.

Pavel pokračuje a říká, že spasení je pro všechny a na všechny,⁶ kdo věří. Je pro všechny v tom smyslu, že je k dispozici pro všechny, je nabídnuto všem a vystačí pro všechny. Je však také „na“ všechny, kdo věří; tj. působí jen v životech těch, kdo přijmou Pána Ježíše rozhodným skutkem víry. Odpuštění je pro všechny, ale platným se v životě jednotlivce stane jen tehdy, když je dotyčný přijme.

Říká-li Pavel, že spasení je dostupné pro všechny, tak tím myslí pohany i Židy, protože teď už není žádný rozdíl. Žid nemá žádnou výhodu a pohan nevýhodu.

3,23 Evangelium je všeobecně potřebné a právě tak je všeobecně dostupné. Jeho potřebnost je všeobecná proto, že všichni zhřešili⁷ a postrádají Boží slávu. Každý zhřešil v Adamovi; když Adam zhřešil, jednal jako zástupce všech svých potomků. Lidé však nejsou hříšníci jen od přirozenosti, ale i ve své *praxi*. Postrádají v sobě Boží slávu.

Exkurz: Hřích

Hřích je jakákoli myšlenka, slovo nebo čin, které nesplňují Boží normu svatosti a dokonalosti. Obecný význam tohoto slova je minout cíl. Kdysi se mluvilo o tom, jak jistý Indián, jehož šíp minul cíl, zvolal: „Zhřešil jsem.“

V jeho jazyku⁸ bylo tedy stejné slovo k vyjádření hříchu i minutí cíle.

Hřích je nezákonnost (1J 3,4), vzpoura stvoření proti vůli Stvořitele. Hřích neznamená jen dělat něco špatného, ale také nedělat to, o čem člověk ví, že je správné (Jk 4,17). Cokoli není z víry, je hřích (Ř 14,23). To znamená, že je špatné, dělá-li člověk něco, o čem důvodně pochybuje. Nemá-li v něčem čisté svědomí, a přece v tom pokračuje a udělá to, hřeší.

„Každá nespravedlnost je hřích“ (1J 5,17). I bláznivé myšlenky jsou hřích (Př 24,9). Hřích začíná v mysli. Jestliže ho rozvíjíme a zalíbí se nám, stane se skutkem a skutek vede ke smrti. Na první pohled je hřích často přitažlivý, ale ošklivý při zpětném pohledu.

Pavel někdy rozlišuje mezi hříchy a hříchem. Pojem hříchy označuje zlé věci, které jsme udělali. Výraz hřích používá k označení naší zlé přirozenosti, tj. toho, jací jsme. To, co jsme, je daleko horší, než všechno, co jsme kdy udělali. Ale Kristus zemřel jak za naši zlou přirozenost, tak i za naše zlé skutky. Bůh odpouští naše „hříchy“, ale Bible nikde nemluví o tom, že by nám odpustil náš „hřích“. Naopak zatracuje nebo odsuzuje hřích v těle (Ř 8,3).

Je také rozdíl mezi hříchem a přestupkem. Přestupek je porušení Zákona, o kterém člověk ví. Krást je zásadně hříšné; je to samo o sobě špatné. Je to však zároveň i přestupek, je-li vydán zákon, který krádež zakazuje. Kde není zákon, není přestoupení (Ř 4,15).

Pavel ukazuje, že všichni lidé zhřešili a postrádají Boží slávu. Nyní pokračuje a předkládá lék.

†

3,24 Jsou ospravedlněni zadarmo jeho milostí. Bůh ospravedlňuje hříšníky zdarma, dopřává jim nezaslouženou přízeň. Co však máme na mysli, když mluvíme o ospravedlnění?

Význam slova *ospravedlnit* je označit nebo prohlásit někoho za spravedlivého. Např. Bůh prohlásí hříšníka za spravedlivého, když uvěří v Pána Ježíše Krista. Tímto způsobem je toto slovo v Novém zákoně použito nejčastěji.

Člověk však může ospravedlnit Boha (viz L 7,29) tím, že věří a je poslušný Božího slo-

va. Jinak řečeno, prohlašuje Boha za spravedlivého ve všem, co Bůh říká a dělá.

Člověk ovšem může ospravedlňovat také sám sebe; tj., může prohlásit sám sebe za spravedlivého (viz L 10,29). To však není nic než druh sebeklamu.

Ospravedlnit ve skutečnosti neznamená *učinit* někoho spravedlivým. Boha nemůžeme učinit spravedlivým; on už spravedlivý je. Ale můžeme ho *prohlásit* za spravedlivého. Bůh nedělá z věřícího jako takového bezhříšného nebo spravedlivého, nýbrž prakticky připisuje spravedlnost na jeho účet. A. T. Pierson to vyjádřil takto: „Když Bůh ospravedlňuje hříšníky, nazývá je ve skutečnosti spravedlivými, i když takoví nejsou – nezapočítává hřích tam, kde hřích fakticky je, a přisuzuje spravedlnost, kde není.“⁹

Populární definice ospravedlnění zní: *jako kdybych nikdy nezhřešil*. Tato definice však nejde dost daleko. Když Bůh ospravedlňuje věřícího hříšníka, nejen že ho osvobozuje od viny, ale obléká ho do své vlastní spravedlnosti, a tak ho činí plně způsobilým pro život v nebi. „Ospravedlnění jde dál, než je zproštění viny, jde až k uznání; od odpuštění až k povýšení.“¹⁰ Zprostit viny znamená, že člověk je pouze zbaven obvinění. Ospravedlnit znamená přisoudit naprostou spravedlnost.

Důvodem, proč Bůh může prohlásit hříšníky za spravedlivé, je to, že Pán Ježíš Kristus svou smrtí a vzkříšením zcela zaplatil dluh jejich hříchů. Přijmou-li hříšníci vírou Krista, jsou ospravedlněni.

Učí-li Jakub o ospravedlnění ze skutků (Jk 2,24), nemyslí tím, že jsme spaseni konáním dobrých skutků, nebo vírou a dobrými skutky, ale vírou takové kvality, že jejím výsledkem jsou dobré skutky.

Je důležité si uvědomit, že ospravedlnění je záznam, který se děje v Boží mysli. Není to něco, co věřící cítí; ví, že se to stalo, protože to říká Bible. C. I. Scofield to vyjádřil takto: „Ospravedlnění je Boží skutek, kdy prohlašuje za spravedlivé všechny, kteří věří v Ježíše. Je to něco, co děje v Boží mysli, nikoli v nervovém systému nebo citové přirozenosti věřícího.“

Dále zde v Ř 3,24 apoštol učí, že jsme ospravedlněni zadarmo. Není to něco, co si

můžeme vydělat nebo koupit, ale něco, co je nabídnuto jako dar.

Dále se dovídáme, že jsme ospravedlněni Boží milostí. To jednoduše znamená bez jakékoli naší zásluhy. My jsme si ospravedlnění nezasloužili, nehledali ho ani nekoupili.

Abychom předešli pozdějšímu nedorozumění, měli bychom se teď zastavit a říci si, že v Novém zákoně nalézáme šest různých pohledů na ospravedlnění. Čteme, že jsme ospravedlněni milostí, vírou, krví, mocí, Bohem a skutky; přesto však zde nejde o protirečení nebo rozpor.

Jsme ospravedlněni milostí – to znamená, že si to nezasloužíme.

Jsme ospravedlněni vírou (Ř 5,1) – to znamená, že ho musíme přijmout vírou v Pána Ježíše Krista.

Jsme ospravedlněni krví (Ř 5,9) – to se vztahuje na cenu, kterou zaplatil Spasitel, abychom mohli být ospravedlněni.

Jsme ospravedlněni mocí (Ř 4,24–25) – toutéž mocí, která vzkřísila Pána Ježíše z mrtvých.

Jsme ospravedlněni Bohem (Ř 8,33) – on je ten, kdo nás považuje za spravedlivé.

Jsme ospravedlněni skutky (Jk 2,24) – ne v tom smyslu, že by se dobrými skutky ospravedlnění dalo vydělat, ale jsou důkazem toho, že jsme byli ospravedlněni.

Vrátíme-li se k 3,24, čteme, že jsme ospravedlněni skrze vykoupení, které je v Kristu Ježíši. Vykoupit znamená koupit zpět zaplacením výkupní ceny. Pán Ježíš nás koupil zpět z otroctví hřichu. Jeho drahá krev byla kupní cenou, kterou on zaplatil, aby uspokojil nároky svatého a spravedlivého Boha. Jestliže se někdo zeptá, komu bylo to výkupné zapláceno, nerozumí jádru věci. Písmo nikde nenaznačuje, že by bylo něco placeno Bohu nebo Satanu. Výkupné nebylo vyplaceno nikomu, ale bylo to abstraktní vypořádání, které poskytlo spravedlivý základ, na kterém mohl Bůh spasit hříšníky.

3,25 Bůh určil Krista Ježíše jako prostředek usmíření, tedy něco, čímž je spravedlnosti učiněno zadost. Boží hněv je odvrácen a může být prokázána milost na základě dostatečné oběti.

Kristus je v Novém zákoně třikrát nazván prostředkem usmíření. Zde v Ř 3,25 vidíme, že ti, kdo uvěřili v Krista, získají milosrdenství na základě ceny jeho prolité krve. V 1J 2,2 je Kristus popsán jako smířčí oběť za hříchy naše a celého světa. Jeho dílo stačí pro celý svět, ale přináší užitek jen těm, kdo v něm složí svoji důvěru. Konečně v 1J 4,10: Boží láska byla zjevena v tom, že Bůh vyslal svého Syna, aby se stal obětí smíření za naše hříchy.

Modlitba celníka v Lukášovi 18,13 zní doslovně: „Bože, buď smířlivý ke mně hříšnému.“ Prosil Boha, aby k němu projevil milost, a netrval na potrestání jeho těžké viny.

Výraz pro usmíření se vyskytuje (jako sloveso) také u Žd 2,17: „A tedy musel být ve všem učiněn podobný bratřím, aby se stal milosrdným a věrným veleknězem v Božích věcech, k usmíření hříchů lidu.“ Výraz „k usmíření hříchů“ zde znamená odstranit hříchy podstoupením trestu.

Starozákonní ekvivalent slova usmíření je slitovnice. Slitovnice bylo víko na truhle úmluvy (Lv 19,12). V den smíření kněz kropil na slitovnici krev obětovaného zvířete. Takovým způsobem byly hříchy nejvyššího kněze a lidu usmířeny nebo přikryty.

Když se usmířením za naše hříchy stal Kristus, šel mnohem dál. Nejen že je přikryl, ale dokonale je odstranil.

Nyní nám Pavel v 3,25 říká, že Bůh Ježíše ustanovil za prostředek smíření skrze víru v jeho krev. Není nám řečeno, že máme věřit v jeho krev; Kristus sám je předmětem naší víry. Spasit nás může jen zmrtvýchvstalý a živý Ježíš Kristus. On je smíření. Víra v něj je podmínkou, která činí usmíření pro nás platné. Jeho krev je cena, která byla zaplácena.

Dokonalé Kristovo dílo vyhláší Boží spravedlnost k odpuštění hříchů, které se staly v minulosti. To se vztahuje na hříchy spáchané před Kristovou smrtí. Od Adama po Krista Bůh zachraňoval ty, kdo mu uvěřili podle zjevení, které jim dal. Abraham např. uvěřil Bohu a bylo mu to počteno za spravedlnost (Gn 15,6). Jak to ale může Bůh spravedlivě udělat? Bezhrádný zástupce nebyl ještě zabit. Krev dokonalé oběti nebyla vylita, prostě

Kristus ještě nezemřel. Dluh nebyl zaplacen. Boží spravedlivé požadavky nebyly uspokojeny. Jak tedy mohl Bůh spasit věřící hříšníky ve starozákonní době?

Odpověď zní: i když Kristus ještě nezemřel, Bůh věděl, že *zemře*, a spasil lidi na základě tehdy ještě budoucího Kristova díla. I když starozákonní svatí nevěděli o Golgotě, *Bůh* o ní věděl a připsal celou hodnotu Kristova díla na jejich účet, pokud Bohu uvěřili. Ve velmi reálném smyslu byli starozákonní věřící spaseni na dluh. Byli spaseni na základě ceny, která měla být teprve zaplácena. Hleděli ke Golgotě kupředu; my k ní hledíme směrem zpět.

To má Pavel na mysli, když říká, že Kristovým smířením je vyhlášena Boží spravedlnost s ohledem na prominutí prohřešení, jež byla spáchána již dříve. Nemluví (jak mnozí nesprávně rozumí) o hříších, které jednotlivci učinil před svým obrácením. To by mohlo naznačovat, že Kristovo dílo se týká hříchů spáchaných před znovuzrozením, a že po něm je člověk odkázán sám na sebe. Nikoli, má na mysli zdánlivou Boží mírnost, se kterou Bůh opět jen zdánlivě přehlíží hříchy těch, kteří byli spaseni před ukřižováním. Mohlo by se zdát, že Bůh tyto hříchy odpustil nebo předstíral, že je neviděl. Takhle ne, říká Pavel. Hospodin věděl, že Kristus přinese úplné odčinění, a na tomto základě lidi spasil.

Proto bylo období Starého zákona dobou Boží shovívavosti. Minimálně čtyři tisíce let zdržoval svůj soud nad hříchem. Když potom nastal čas, poslal svého Syna, který tyto hříchy nesl. Když Pán Ježíš na sebe vzal naše hříchy, Bůh vylil plnost svého spravedlivého, svatého hněvu na svého milovaného Syna.

3,26 Nyní Kristova smrt zvěstuje Boží spravedlnost. Bůh je spravedlivý, protože požadoval úplné vyrovnání trestu za hřích. Může ospravedlnit bezbožné, aniž by přimhuoval oko nebo kompromitoval svoji spravedlnost, protože dokonalý zástupce zemřel a vstal z mrtvých. Albert Midlane tuto pravdu vyjádřil v básni:

Boží spravedlnost dokonale
je dosvědčena v krvi Spasitele.
Právě v kříži Kristově

spatřuji jeho spravedlnost
i milost současně.

Bůh nemohl hříšníka obejít

jeho hřích žádal, že musí zemřít.

Ale v kříži Kristově lze spatřovat,

jak Bůh může spasit

a přesto spravedlivým zůstat.

Hřích je na Spasitele naložen

a jeho krvi je dluh hříchu zaplacen.

Žádný soud nemohl mít tvrdší pravidla,

a milost může zvednout svoje stavidla.

Kdo z hříšníků věří, je svoboden,

může vyznat „Spasitel byl za mě umučen“;

Může ukázat na krev smíření

a říct: „Ta dala mi pokoj Boží“.

3,27 Kde je tedy chlouba v tak úžasném plánu spasení? Je vyloučena, umlčena, vyhnána. Na základě čeho je chlouba vyloučena? Na základě skutků? Nikoli. Pokud by bylo spasení ze skutků, vznikl by prostor pro sebechválu všeho druhu. Je-li však spasení na základě víry, není prostor pro chlubení se. Kdo byl ospravedlněn, ten řekne: „Já jsem dokonal všechny hříchy; Ježíš dokonal celé spasení.“ Opravdová víra nepřipouští jakoukoli možnost pomoci si sám, zdokonalovat se nebo sám sebe zachránit a hledí jen na Krista jako Spasitele. Mluví takto:

V mé ruce není nic

jen k Tvému kříži lnu

nahý, bych očištěn byl, k Tobě jdu

bezmocný vyhlížím Tvou milost.

Páchnoucí běžím k prameni.

Umyj mne, Spasiteli, jinak zahynu.

Augustus M. Toplady

3,28 Jako důvod, proč je vyloučena chlouba, Pavel znovu opakuje, že člověk je ospravedlňován vírou bez skutků Zákona.

3,29 Jak evangelium představuje Boha? Je to pouze Bůh Židů? Ne, je i Bůh pohanů. Pán Ježíš Kristus nezemřel jen za jednu lidskou rasu, ale za celý svět hříšníků. A nabídka úplného darovaného spasení jde vstříc každému, kdo ji chce přijmout, ať je to Žid nebo pohan.

3,30 Nejsou dva bohové – jeden pro Židy, druhý pro pohany. Je jen jeden Bůh a jedna cesta spasení pro celé lidstvo. On ospravedlní obřezané z víry a neobřezané skrze víru. Ať je důvod pro použití rozdílné předložky („z“ nebo „skrze“¹¹) jakýkoli, není rozdíl v tom,

co je nástrojem ospravedlnění. Tím je v obou případech víra.

3,31 Zůstává jedna důležitá otázka. Říkámeli, že spasení je z víry a ne z dodržování Zákona, znamená to, že Zákon je bezcenný a není třeba na něj dbát? Odsouvá evangelium Zákon stranou, jako by pro něj už nebylo místa? Naopak, evangelium Zákon potvrzuje a to následovně:

Zákon vyžaduje dokonalou poslušnost. Trest za přestoupení Zákona musí být zaplacen. Trestem je SMRT. Pokud přestupník Zákona trest podstoupí, bude navěky ztracen. Evangelium zvěstuje, jak Kristus zemřel, aby splatil trest za přestoupení Zákona. Nejednal s ním jako s něčím, co by se mohlo ignorovat. Zaplatil celý dluh. A kdokoli přestoupil Zákon, může nyní využít toho, že Kristus za jeho trest už zaplatil. Evangelium o spasení z víry tak potvrzuje Zákon tím, že trvá na tom, že jeho krajní požadavky musí být a byly zcela dodrženy.

E. Soulad evangelia se Starým zákonem

(kap. 4)

Pátá hlavní otázka, kterou Pavel otevírá, zní: *Je evangelium v souladu s učení Starého zákona?* Odpověď na tuto otázku má význam zvláště pro Židy. Proto teď apoštol ukazuje, že evangelium v Novém zákoně je v naprosté harmonii se Starým zákonem. Ospravedlnění bylo vždycky z víry.

4,1 Pavel dokládá své tvrzení odkazem na dvě největší postavy izraelské historie: Abrahama a Davida. Bůh učinil s oběma těmito muži významnou smlouvu. Jeden žil staletí před tím, než byl dán Zákon, a druhý žil mnoho let poté. Jeden byl ospravedlněn předtím, než byl obřezán, a druhý po obřezání.

Uvažujme nejdříve o Abrahamovi, kterého všichni Židé považují za svého praotce. Jaká byla jeho zkušenost podle těla?¹² Co věděl o způsobu, jakým člověk dojde ospravedlnění?

4,2 Kdyby byl Abraham ospravedlněn ze skutků, pak by měl důvod se chlubit. Mohl by si poklepat na rameno za to, že získal před Bohem postavení spravedlivého. Ale to je naprosto nemožné. Nikdo se nikdy nemůže vy-

chloubat před Bohem (Ef 2,9). V Písmu není nic, co by naznačovalo, že by Abraham měl jakýkoli důvod se chlubit, že byl ospravedlněn ze skutků.

Někdo by však mohl namítnout: „Neříká Jk 2,21, že Abraham byl ospravedlněn ze skutků?“ Ano, je to tak napsáno, ale ve zcela jiném významu. Abraham byl ospravedlněn z víry podle Gn 15,6, když uvěřil Božímu slibu o početném potomstvu. O třicet nebo více let později byl ospravedlněn (potvrzen) ze skutků, když šel obětovat Izáka jako zápalnou oběť Bohu (Gn 22). Tento akt poslušnosti prokázal pravost jeho víry. Byla to vnější demonstrace toho, že byl právem ospravedlněn z víry.

4,3 Co praví Písmo o Abrahamově ospravedlnění? Říká, že Abraham „uvěřil Hospodinu a on mu to počítal za spravedlnost“ (Gn 15,6). Bůh se zjevil Abrahamovi a slíbil mu, že bude mít nespočetné potomstvo. Patriarcha uvěřil Hospodinu a Bůh mu to počítal jako spravedlnost. Jinými slovy Abraham byl ospravedlněn vírou. Bylo to takto jednoduché. Skutky s tím neměly nic společného. Není o nich ani zmínka.

4,4 To vše nás přivádí k jednomu z nejúžasnějších výroků v Bibli týkajícímu se kontrastu mezi skutky a vírou ve vztahu k plánu spasení.

Vezměme to takto: když člověk pracuje pro své živobytí, na konci měsíce má právo na svoji mzdu. Vydělal si ji. Neklaní se, ani napanáckuje s díky před svým zaměstnavatelem za takový projev přízně, s námitkami, že si peníze nezaslouží. Vůbec ne! Strčí peníze do kapsy a jde domů s vědomím, že mu byl vynahrazen čas a práce.

V případě ospravedlnění to tak však není.

4,5 Ať se to může zdát sebekřepkavivější, ospravedlněný člověk je ten, kdo v první řadě pro svou spravedlnost nic nedělá. Vzdá se jakékoli možnosti zasloužit si své spasení. Distancuje se od jakékoli osobní zásluhy či vlastní dobroty. Uznává, že všechna jeho nejlepší námaha nemůže splnit Boží spravedlivé požadavky.

Místo toho spoléhá na toho, který ospravedlňuje bezbožného. Upnul se svou vírou na

Hospodina a důvěřuje mu. Bere Boha za slovo. Jak jsme již viděli, to není žádný zásluhový čin. Zásluha není v jeho víře, ale spočívá v *předmětu jeho víry*.

Všimněme si, že spoléhá na toho, který ospravedlňuje *bezbožného*. Nepřichází s prosbou, že dělal, co mohl, že žil podle zlatého pravidla, že není tak špatný jako jiní. Ne, přichází jako bezbožný, provinilý hříšník, spoléhající výhradně na Boží milost.

A jaký je výsledek? Jeho víra se mu počítá za spravedlnost. Protože přišel s vírou namísto skutků. Bůh vkládá spravedlnost na jeho účet. Skrze zásluhy vzkríšeného Spasitele jej Bůh obléká do spravedlnosti, a tak jej uschopňuje pro nebe. Od toho okamžiku jej Bůh vidí v Kristu a na tom základě jej přijímá.

Závěr: Ospravedlnění je pro bezbožné – ne pro dobré lidi. Je to záležitost milosti – ne dluhu; přijímá se vírou – ne skutky.

4,6 Aby Pavel své tvrzení doložil, obrací se dále k Davidovi. Slova „Právě tak...“ na začátku verše naznačují, že Davidova zkušenost byla stejná jako Abrahamova. Kníže izraelských básníků napsal, že šťastný je ten hříšník, kterého Bůh má za spravedlivého bez skutků. Ačkoli to David nikdy takto doslovně nevyjádřil, apoštol to odvozuje ze Ž 32,1–2, který v následujících dvou verších cituje.

4,7 Blaze těm, jimž jsou odpuštěny nepravosti a jejichž hříchy jsou přikryty.

4,8 Blaze mužům, jemuž Pán vůbec nepřipočte hřích.

Co viděl Pavel v těchto verších? Především si všiml toho, že David neříká nic o skutcích; odpuštění je věcí Boží milosti, nikoli lidského snažení. Dále viděl, že člověk před Bohem ob stojí jako spravedlivý, když mu Bůh nepočítá hřích. Konečně viděl, že Bůh ospravedlňuje bezbožného; David se provinil cizoložstvím a vraždou a přece se v těchto verších těší z úplného, darovaného odpuštění.

4,9 V myslí některých Židů by však mohla číhat představa, že vyvolený národ má na Boží ospravedlnění nárok a že mohou být ospravedlněni jen ti, kdo byli obřezáni. Apoštol se proto znovu vrací k Abrahamovi, aby dokázal, že tomu tak není. Vznáší otázku: „Je spravedlnost přisuzována jen věřícím Židům nebo

i věřícím pohanům?“ Skutečnost, že byl za příklad vzat Abraham, by mohla naznačovat, že to platí jen pro Židy.

4,10 Zde se Pavel chápe historického faktu, kterého by si většina z nás nikdy nevšimla. Ukazuje, že Abraham byl ospravedlněn (Gn 15,6) před tím, než byl obřezán (Gn 17,24). Jestliže praotec izraelského národa mohl být ospravedlněn ještě jako neobřezaný, pak vystává otázka, proč by nemohli být ospravedlnění jiní neobřezaní lidé? Abraham byl tedy ospravedlněn ještě v postavení pohana, což ponechává dveře dokořán pro to, aby další pohané byli ospravedlnění zcela nezávisle na obřízce.

4,11 Obřízka tedy nebyla příčinou Abrahamova ospravedlnění. Bylo to jen vnější znamení na jeho těle, že byl ospravedlněn z víry. Obřezání bylo v zásadě vnějším znamením smlouvy mezi Bohem a národem izraelským; ale zde je jeho význam rozšířen na spravedlnost, kterou Bůh připočetl Abrahamovi pro jeho víru.

Kromě znamení byla obřízka i pečetí – pečetí spravedlnosti z víry, kterou měl už před obřízkou. Znamení ukazuje na skutečnost, kterou představuje. Pečeť autorizuje, potvrzuje nebo garantuje pravost znamení. Obřízka Abrahamovi potvrzovala, že je Bohem považován a hodnocen jako spravedlivý z víry.

Obřízka byla pečetí spravedlnosti Abrahamovy víry. To může znamenat, že jeho víra byla spravedlivá, nebo že obdržel spravedlnost skrze víru. Skutečný význam vyjadřuje s největší jistotou to druhé; obřízka byla pečetí spravedlnosti, která patřila k jeho víře, nebo kterou obdržel na základě víry.

Abraham byl ospravedlněn před obřezáním, a proto může být otcem ostatních neobřezaných lidí – tj. věřících pohanů. Ti mohou být ospravedlnění stejně jako on – vírou.

Je-li řečeno, že Abraham je otcem věřících pohanů, není tím samozřejmě myšlena fyzická příbuznost. Jednoduše to znamená, že tito věřící jsou jeho dětmi, protože napodobují jeho víru. Nejsou jeho dětmi svým narozením, ale tím, že jej následují jako svůj vzor a příklad. Tato pasáž také netvrdí, že se věřící pohané stali Božím Izraelem. Boží Izrael je

tvoren těmi Židy, kteří přijímají Mesiáše Ježíše jako svého Pána a Spasitele.

4,12 Abraham obdržel znamení obřízky ještě z dalšího důvodu, stal se totiž otcem těch Židů, kteří nejsou jen obřezáni, ale také následují jeho kroky na cestě víry, a to takové víry, jakou měl před obřezáním.

Je rozdíl mezi tím, když je někdo Abrahamovým potomkem, nebo Abrahamovým synem. Ježíš řekl farizeům „Vím, že jste potomci Abrahamovi“ (J 8,37). Ale pak pokračuje a říká: „Kdybyste byli Abrahamovy děti, činili byste Abrahamovy skutky“ (J 8,39). Pavel zde tedy trvá na tom, že fyzická obřízka není to, na čem záleží. Je nutná víra v živého Boha. Ti obřezaní, kteří věří v Pána Ježíše Krista, jsou pravým Božím Izraelem.

Souhrnně řečeno, v Abrahamově životě tedy byla doba, kdy měl víru a nebyl ještě obřezán, a pak jiná doba, kdy měl víru a obřezán byl. Pavlův ostříží zrak v tom vidí to, že jak věřící pohané, tak věřící Židé mohou nazývat Abrahama svým otcem a ztotožnit se s ním jako jeho děti.

4,13 „Argumentace pokračuje neúnavně dál a Pavel žene všechny představitelné oponenty všemožnými uličkami logiky a Písma.“¹³ Apoštol se nyní musí zabývat námitkou, že požehnání přišlo skrze Zákon a že proto pohané, kteří Zákon neznali, jsou prokleti (viz J 7,49). Když Bůh zaslíbil Abrahamovi a jeho potomstvu, že bude dědicem světa, nespojil zaslíbení s podmínkou dodržování podmínek nějakého zákona. (Zákon sám byl vydán až o 430 let později – Ga 3,17.) Bylo to bezpodmínečné zaslíbení z milosti, které bylo potřeba přijmout vírou – stejnou vírou, jakou dnes získáváme Boží spravedlnost.

Výraz dědic světa znamená, že bude otcem věřících pohanů i Židů (4,11n), že bude otcem mnoha národů (4,17n), nejen židovského národa. V nejpřesnějším slova smyslu se zaslíbení naplní, až se Pán Ježíš, Abrahamův potomek, chopí žezla celosvětové říše a bude vládnout jako Král králů a Pán pánů.

4,14 Pokud ti, kdo hledají Boží požehnání a zvláště požehnání ospravedlnění, je mohou zdědit na základě dodržování Zákona, potom je víra prázdná a zaslíbení zbytečné. Víra se

dostává stranou, protože je to princip zcela v protikladu se Zákonem: víra znamená uvěřit, zatímco Zákon znamená něco udělat. Zaslíbení by bylo potom bezcenné, protože by bylo založeno na podmínkách, které by nikdo nebyl schopen splnit.

4,15 Zákon působí Boží hněv, nikoli jeho pozeňání. Odsuzuje ty, kdo nejsou schopni dodržovat jeho příkazy dokonale a trvale. A protože to nikdo nedokáže, jsou všichni, kdo jsou pod Zákonem, odsouzeni k smrti. Je nemožné být pod Zákonem a nebýt přítom pod kletbou.

Kde však není Zákon, tam není ani přestoupení. Přestoupení znamená porušení známého zákona. Pavel neříká, že tam, kde není zákon, tam není hřích. Skutek může být sám o sobě zlý, i když proti němu není zákon. Ale stává se přestoupením, když třeba někdo jede rychlostí 80 km/h tam, kde je značka „Omezená rychlost 40 km/h“.

Židé se domnívali, že zdědili pozeňání tím, že měli Zákon. Zdědili však jen přestoupení. Bůh vydal Zákon, aby hřích bylo vidět jako přestoupení nebo řečeno jinak, aby se hřích projevil ve své hříšnosti. Nikdy nezamýšlel, aby to byla cesta spasení pro přestupníky.

4,16 Zákon působí Boží hněv a ne ospravedlnění člověka, a proto se Bůh rozhodl, že ho zachrání milostí skrze víru. Dá věčný život jako nezasloužený dar bezbožným hříšníkům, kteří jej přijmou prostým činem víry.

Takovým způsobem je zaslíbení života platné (nebo „jisté“, B21) pro veškeré potomstvo. Měli bychom zvýraznit dvě slova – jisté a veškeré. Zaprvé Bůh chce, aby zaslíbení bylo jisté. Pokud by ospravedlnění záviselo na lidských skutcích Zákona, nemohl by si být nikdo jistý, protože by nemohl nikdy vědět, jestli má dostatek dobrých skutků a jsou-li to ty správné. Nikdo, kdo se snaží si spasení zasloužit, nemůže mít plnou jistotu. Ale pokud se spasení dává jako dar, který má člověk přijmout vírou, potom si člověk může být jist, že je spasen na základě autority Božího slova.

Zadruhé Bůh chce, aby zaslíbení bylo jisté pro veškeré potomstvo – nejen pro Židy, kterým byl dán Zákon, ale také pro pohaný, kteří

vloží svou důvěru v Hospodina, stejně jako to učinil Abraham. Abraham je otcem nás všech, tzn. všech věřících Židů i pohanů.

4,17 Aby Pavel potvrdil Abrahamovo otcovství všech pravých věřících, vkládá citát z Gn 17,5: „Učinil jsem tě otcem množství národů.“ To, že Bůh vyvolil Izrael jako svůj vyvolený pozemský lid, neznamenal, že by jeho milost a slitování bylo omezeno na ně. Apoštol mistrně cituje jeden verš Starého zákona za druhým, aby ukázal, že Božím záměrem bylo vždy poctit víru všude, kde ji najde.

Vazba „před tím, jemuž uvěřil“ pokračuje v myšlence ze 4,16: Abraham, který je otcem nás všech. Jde o tuto spojitost: Abraham je otcem nás všech před tím (Bohem), jemuž (Abraham) uvěřil, před Bohem, který oživuje mrtvé a povolává to, co není, jako by bylo. Abychom porozuměli tomuto popisu Boha, stačí se podívat na následující verše. Bůh oživuje mrtvé – tj. Abrahama a Sárú, protože ačkoli nebyli mrtví fyzicky, byli bezdětní a přesáhli věk, kdy mohli mít děti (viz 4,19). Bůh povolává to, co není, jako by bylo – tj. bezpočetné potomstvo zahrnující mnoho národů (viz 4,18).

4,18 V předcházejících verších Pavel zdůraznil, že Abraham obdržel zaslíbení vírou, a ne skrze Zákon, aby to mohlo být milostí a aby to mohlo být jisté pro veškeré potomstvo. To vede zcela přirozeně k úvaze o Abrahamově víře v Boha vzkříšení. Bůh zaslíbil Abrahamovi potomstvo početné jako hvězdy a písek. Lidsky řečeno, šance byla naprosto nulová. Avšak Abraham proti lidské naději uvěřil, v naději, že se stane otcem mnohých národů, tak jak Bůh zaslíbil v Gn 15,5: Tak bude tvé potomstvo.

4,19 Když dostal Abraham poprvé zaslíbení o velkém potomstvu, bylo mu sedmdesát pět let (Gn 12,2–4). V té době byl ještě fyzicky schopen se stát otcem, protože potom zploдил Izmaela (Gn 16,1–11). V tomto verši ale Pavel mluví o době, kdy bylo Abrahamovi asi sto let a zaslíbení bylo obnoveno (Gn 17,15–21). Nyní vymizela možnost dát nový život jinak než Boží zázračnou mocí. Nicméně mu Bůh zaslíbil syna a Abraham Božímú zaslíbení uvěřil.

A neochabl ve víře, ačkoliv¹⁴ pohleděl na své již umrtvené tělo a na odumřelé lůno Sári-no. Lidsky řečeno, bylo to naprosto beznadějně, ale Abraham měl víru.

4,20 Zjevná nemožnost toho, aby se kdy zaslíbení naplnilo, ho nepřivedla k pochybnostem. Bůh řekl! Abraham tomu uvěřil; tím to bylo vyřízeno. Pro patriarchu bylo nemožné jediné, a to, aby Bůh lhal. Abrahamova víra byla silná a živá. Vzдал slávu Bohu; ctil ho jako toho jediného, na kterého je možné se spolehnout bez ohledu na všechny zákony možnosti či pravděpodobnosti.

4,21 Abraham nevěděl, jak Bůh své slovo naplní, ale to bylo vedlejší. Znal Boha a nabyl pevného přesvědčení, že Bůh má moc udělat, co zaslíbil. Na jednu stranu to byla úžasná víra, ale na druhou stranu to byla ta nejrozumnější věc, kterou bylo možné udělat, protože Boží slovo je to nejjistější ve vesmíru a pro Abrahama nespočívalo ve víře žádné riziko!

4,22 Bůh byl potěšen tím, že našel člověka, který ho vzal za slovo. Tak tomu je vždycky. A připočetl spravedlnost na Abrahamův účet. Tam, kde byla dřív naprostá převaha hříchu a viny, je nyní spravedlivé postavení před Bohem. Abraham byl osvobozen od odsouzení a byl ospravedlněn svatým Bohem skrze víru.

4,23 Historické vyprávění o Abrahamově ospravedlnění vírou nebylo napsáno jen kvůli němu. V jistém smyslu ano – jako trvalý záznam o jeho osvobození a jeho nynějším postavení před Bohem.

4,24 Ale bylo to také napsáno kvůli nám. Naše víra je nám také počítána za spravedlnost, když uvěříme v Boha, jenž vzkřísil z mrtvých Ježíše, našeho Pána. Jediný rozdíl je v tom, že Abraham věřil, že Bůh *dá* život mrtvému (tj. jeho slabému tělu a Sárinu neplodnému lůnu). My věříme, že Bůh *dal* život mrtvému vzkříšením Pána Ježíše Krista. Ch. H. Mackintosh vysvětluje:

Abraham byl povolán, aby věřil v zaslíbení, zatímco my máme výsadu věřit v dokončnou skutečnost. Byl povolán, aby vyhlížel něco, co mělo být teprve vykonáno; my hledíme zpět na to, co je hotovo, na dokonané vykoupění dosvědčené skutečností zmrtvýchvstalého Spasitele oslaveného po pravici majestáta v nebesích.¹⁵

4,25 Pán Ježíš byl vydán pro naše provinění a vzkříšen pro naše ospravedlnění. Ačkoliv předložka „pro“ (ř. *dia*) je použita v souvislosti s naším proviněním i naším ospravedlněním, kontext vyžaduje v každém případě odlišný významový odstín. Byl vydán nejen kvůli našim proviněním, ale kvůli tomu, aby je odstranil. Byl vzkříšen pro naše ospravedlnění – tj. aby zjevil Boží úplné uspokojení Kristovým dílem, jímž jsme ospravedlněni. Problém, se kterým bylo třeba se vypořádat, byla v prvním případě naše provinění. Ve druhém případě je naše ospravedlnění výsledek, který je potvrzen Kristovým vzkříšením. Neexistovalo by žádné ospravedlnění, pokud by Kristus zůstal v hrobě. Avšak skutečnost, že vstal, nám říká, že dílo bylo dokonáno, cena byla zaplácena a Bůh je navěky spokojen se smířčím dílem našeho Spasitele.

F. Praktický přínos evangelia (5,1–11)

Apoštol vede svoji argumentaci o ospravedlnění o krok dál a vznáší otázku: *Jaký je přínos ospravedlnění v životě věřícího?* Jinými slovy, opravdu to funguje? Jeho odpověď je zvučné *ano* a vypočítává sedm hlavních požehnání, která přijímá každý věřící. Tato požehnání plynou ke každému věřícímu skrze Krista. On je Prostředník mezi Bohem a člověkem a všechny Boží dary jsou zprostředkovány skrze něj.

5,1 Prvním velkým přínosem, ze kterého se těší ti, kdo byli ospravedlněni z víry, je pokoj s Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista. Válka skončila. Nepřátelství ustalo. Skrze Kristovo dílo byly odstraněny všechny příčiny nepřátelství mezi naší duší a Bohem. Zázrakem milosti jsme byli proměněni z nepřátel v přátele.

5,2 Radujeme se také z přístupu k *nepopsatelnému postavení přízně u Boha*. Jsme přijati v Milovaném. Proto jsme Bohu tak blízko a drazí jako jeho vlastní milovaný Syn. Otec k nám vztahuje zlaté žezlo a vítá nás jako syny, nikoli cizince. Tato milost či postavení milosti zahrnuje každý aspekt našeho postavení před Bohem, postavení, které je dokonalé a trvalé jako Kristovo, protože jsme v něm.

Jako by toho už nebylo dost, chlubíme se *také* nadějí Boží slávy. To znamená, že radostně vyhlížíme čas, kdy budeme nejen hledět na Boží slávu, ale sami se zjevíme ve slávě (viz J 7,22; Ko 3,4). Zde na zemi nemůžeme pochopit plný význam této naděje a po celou věčnost nevyjdeme z úžasu nad ní.

5,3 Čtvrté požehnání, které plyne z ospravedlnění, je to, že se chlubíme také soužením – ani tak tím, že jsou nyní nepříjemné jako jejich skutečnými výsledky (viz Žd 12,11). Jedním z podivuhodných paradoxů křesťanské víry je to, že můžeme prožívat radost spolu se soužením. Protikladem radosti je hřích, nikoli utrpení. Jedním z vedlejších produktů soužení je to, že působí vytrvalost či stálost. Nikdy bychom nemohli rozvíjet vytrvalost, pokud by naše životy byly bez obtíží.

5,4 Pavel dále vysvětluje, že vytrvalost působí osvědčenost. Když Bůh vidí, že snášíme zkoušky a vzhlížíme k němu, aby skrze ně naplnil svoje záměry, odměňuje nás pečeti kvality o odolnosti. Byli jsme prozkoušeni a obstáli jsme. A toto vědomí jeho souhlasu nás naplňuje nadějí. Víme, že působí v našich životech a rozvíjí náš charakter. To nám dává důvěru, že dobré dílo, které v nás začal, dovede až k dokončení (Fp 1,6).

5,5 Naděje nezahanbuje. Kdybychom v něco doufali, ale později bychom zjistili, že to nikdy nedostaneme, naše naděje by byla zahanbena či zklamána. Avšak naděje na naše spasení nebude nikdy zahanbena. Nikdy nebudeme zklamáni ani nezjistíme, že to, čeho jsme se drželi, bylo založeno na falešné důvěře. Jak si můžeme být jisti? Neboť Boží láska je vyлита v našich srdcích. Boží láska může znamenat buď naši lásku k Bohu anebo jeho lásku k nám. Zde představuje to druhé, protože verše 6–20 vypočítávají některé z velkých důkazů Boží lásky k nám. Duch svatý, který nám byl dán v okamžiku, kdy jsme uvěřili, zaplavuje naše srdce těmito projevy věčné Boží lásky, a tak jsme ujištěni, že nás dovede bezpečně až domů do nebe. Poté, co přijmeš Ducha, budeš cítit, že Bůh tě miluje. To není neurčitý mystický pocit, že „někdo nahore“ se stará o lidstvo, ale hluboké přesvědčení, že osobní Bůh skutečně miluje *tebe* jako jednotlivce.

5,6 Ve verších 6–20 Pavel v argumentaci postupuje od menšího k většímu. Jeho logický postup je tento: Jestliže k nám Boží láska přišla, ještě když jsme byli jeho bezbožní nepřátelé, copak nás tím spíše nezachová nyní, když mu patříme? To nás přivádí k pátemu přínosu našeho ospravedlnění: *jste věčně bezpečni v Kristu*. Jako rozvinutí tohoto tématu uvádí apoštol pětkrát „tím spíše“:

Tím spíše budeme zachráněni od hněvu (5,9).

Tím spíše budeme zachráněni jeho životem (5,10).

Tím spíše se rozhojní dar milosti (5,15).

Tím spíše bude vládnout v životě (5,17).

Tím spíše se nadmíru rozhojní milost (5,20).

Ve verších 6, 7 a 8 Pavel zdůrazňuje, jací jsme byli (bezmocní, bezbožní, hříšní), když za nás Kristus zemřel. Ve verších 9 a 10 zdůrazňuje, jací jsme nyní (ospravedlnění jeho krví, smíření jeho smrtí) a výslednou jistotu toho, co pro nás Spasitel udělá (zachráni od hněvu, zachráni svým životem).

Nejprve nám bylo připomenuto, že jsme byli slabí, bezmocní a neschopní zachránit sami sebe. Ale v určený čas Pán Ježíš Kristus navštívil naši planetu a zemřel za lidi. A nezemřel za dobré lidi, jak by někdo mohl předpokládat, ale za bezbožné. Neměli jsme žádnou ctnost, žádnou výtečnost, díky které bychom mohli získat před Bohem uznání. Byli jsme zcela nehodní, ale Kristus za nás stejně zemřel.

5,7 Tento čin Boží lásky byl jedinečný a nesrovnatelný s čímkoli, co lidstvo zažilo. Každý normální člověk si svého života váží a vůbec by ho nenapadlo zahodit ho za nehodného člověka. Nezemřel by například za vraha, cizoložníka či zločince. Zdráhal by se zemřít i za spravedlivého, toho, kdo je čestný a spolehlivý, ale nijak zvlášť vřelý. V extrémním případě by možná zemřel za dobrého, tj. laskavého, přátelského, milujícího a hodného lásky.

5,8 Boží láska je zcela nadpřirozená a z jiného světa. Projevil svou úžasnou lásku k nám tím, že poslal svého milovaného Syna, aby za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní. Pokud

se ptáme, proč to udělal, musíme hledat odpověď ve svrchované vůli Boha samého. V nás nebylo nic dobrého, co by vyvolalo takovou lásku.

5,9 Nyní panují zcela nové podmínky. Už se na nás nenahlíží jako na provinilé hříšníky. Za nesmírnou cenu Spasitelovy krve vylité za nás na Golgotě jsme byli Bohem prohlášeni za spravedlivé. Jestliže nelitoval tak nesmírné ceny, aby nás ospravedlnil, když jsme byli ještě hříšníci, cožpak nás tím spíše skrze Krista nezachrání od hněvu? Jestliže již zaplatil tu největší cenu, aby nás uvedl do své přízně, je myslitelné, že by nás nakonec nechal zahynout?

Zachránit od hněvu může znamenat buď ‚zachránit od hněvu‘ nebo ‚vysvobodit od jakéhokoli kontaktu s hněvem‘. Věříme, že předložka (ř. *apo*) vyjadřuje to druhé – zachránit od jakéhokoli kontaktu s Božím hněvem, ať v časnosti nebo na věčnosti.

5,10 Když se vrátíme k tomu, co jsme byli a kdo jsme nyní, přemýšlejme tímto způsobem: Když jsme byli nepřátelé, byli jsme usmířeni s Bohem smrtí jeho Syna. Byli jsme v nepřátelství vůči Pánu a docela jsme s tím byli spokojeni. Ponechání sami sobě jsme ani necítili potřebu být smířeni s Bohem. Jen si to představte – Boží nepřátelé!

Bůh s námi nesdílel náš postoj k této záležitosti. Zasáhl z čisté milosti. Zástupná Kristova smrt odstranila naše nepřátelství vůči Bohu, totiž náš hřích. Vírou v Krista jsme byli usmířeni s Bohem.

Jestliže Bůh tak draze zaplatil za naše smíření, cožpak nás někdy nechá padnout? Jestliže jsme byli usmířeni s Bohem smrtí jeho Syna, což bylo symbolem naprosté slabosti, cožpak nebudeme zachováni až do konce současným Kristovým životem na Boží pravici, životem nekonečné moci? Jestliže jeho smrt měla takovou moc, že nás zachránila, čím spíše má jeho život moc nás zachovat!

5,11 A nyní se dostáváme k šestému přínosu ospravedlnění: chlubíme se také Bohem skrze našeho Pána Ježíše Krista. Nejen že se chlubíme jeho dary, ale chlubíme se samotným dárce. Dříve než jsme byli zachráněni, nacházeli jsme své radosti všude jinde. Nyní

jásáme, kdykoli na něj *myslíme*, a jsme smutní, když na něj *zapomeneme*. Co způsobilo tuto úžasnou změnu, že se nyní můžeme radovat z Boha? Je to dílo Pána Ježíše Krista. Stejně jako všechna ostatní naše požehnání i tato radost k nám přichází skrze něho.

Sedmý přínos, ze kterého se radují ti, kdo byli ospravedlněni, nacházíme ve slovech: nyní jsme přijali usmíření. Smíření znamená nastolit soulad mezi Bohem a člověkem skrze Spasitelovo dílo oběti. Příchod hříchu přinesl mezi člověka a Boha odcizení a nepřátelství. Odstraněním hříchu, který byl příčinou odcizení, Pán Ježíš obnovil ty, kteří v něho věří, do stavu souladu s Bohem. Měli bychom si povšimnout toho, že *Bůh* nepotřeboval být usmířen. Byl to *člověk*, kdo to potřeboval, protože on byl v nepřátelství s Bohem.

G. Triumf Kristova díla nad Adamovým hřichem (5,12–21)

5,12 Poslední část páté kapitoly slouží jako most mezi první částí dopisu a dalšími třemi kapitolami. Na první část navazuje téma odsouzení skrze Adama a ospravedlnění skrze Krista a ukazuje, že Kristovo dílo svým požehnáním daleko převažuje bídu a strádání, jež přineslo dílo Adamovo. S kapitolami 6–8 je tento úsek spojen posunem od ospravedlnění k posvěcení a od hříšných skutků k hříchu lidské přirozenost.

Adam je v těchto verších vyobrazen jako reprezentant a představitel všech těch, kdo jsou staré stvoření. Kristus je představen jako hlava všech těch, kdo jsou nové stvoření. Hlava jedná za všechny, kteří jsou pod ní. Jestliže například prezident země podepíše zákon, jedná za všechny občany té země.

To se stalo v Adamově případě. V důsledku jeho hříchu vešla do světa smrt. Ta se stala obecným údělem všech Adamových potomků, protože v něm všichni zhřešili. Je pravda, že všichni také spáchali osobní hříšné skutky, ale o to zde nejde. Pavel ukazuje, že Adamův hřích byl *zástupný čin* a že jeho potomkům je počítán, jako by v něm zhřešili.

Někdo by mohl namítnout, že to byla Eva, a ne Adam, kdo spáchal první hřích na zemi. To je pravda, ale protože Adam byl první, kdo

byl stvořen, jemu bylo dáno, aby byl hlavou. Takže jej vidíme jako toho, kdo jednal za všechny své potomky.

Když zde Pavel říká, že se smrt rozšířila na všechny lidi, vztahuje to na *fyzickou* smrt, ačkoliv Adamův hřích přinesl také duchovní smrt. (Verše 13 a 14 ukazují, že je míněna fyzická smrt.)

Když se dostáváme k tomuto oddílu Písma, nevyhnutelně vystávají určité otázky. Je to spravedlivé, že Adamovi potomci jsou považováni za hříšníky jenom proto, že zhřešil Adam? Odsuzuje Bůh lidi za to, že se narodili jako hříšníci, nebo pouze za hříchy, které skutečně sami spáchali? Jestliže se lidé narodili s hříšnou přirozeností a jestliže hřeší proto, že se narodili jako hříšníci, jak je může Bůh ještě volat k zodpovědnosti za to, co dělají?

Biblisté zápasili s těmito a řadou podobných problémů a přišli s překvapující rozmanitostí závěrů. Avšak jsou určitá *fakta*, jimiž si můžeme být *jisti*.

Zaprvé Bible učí, že všichni lidé jsou hříšníci, jak svou přirozeností, tak svými skutky. Každý, kdo se narodí z lidských rodičů, zdědí Adamův hřích a také hřeší z vlastního svobodného rozhodnutí.

Zadruhé víme, že odplata za hřích je smrt – fyzická smrt i věčné oddělení od Boha.

Nikdo však nemusí podstoupit trest za hřích, pokud sám nechce. To je důležitý bod. Bůh přinesl nesmírnou cenu, poslal svého Syna, aby zemřel jako zástupce za hříšníky. Záchrana od hříchu a jeho odplaty se nabízí jako dar skrze víru v Pána Ježíše Krista.

Člověk je odsouzen na základě tří věcí: Má hříšnou přirozenost, je mu započítán Adamův hřích a je hříšník svým vlastním jednáním. Ale jeho hlavní vinou je to, že odmítl opatření, které Bůh učinil pro jeho záchranu (J 3,18–19.36).

Někdo se ale zeptá: „A co ti, kdo nikdy neslyšeli evangelium?“ Tato otázka je zodpovězena aspoň částečně v 1. kapitole. Navíc si můžeme být jisti, že Soudce celé země bude jednat spravedlivě (Gn 18,25). Nikdy nebude jednat nespravedlivě. Všechna jeho rozhodnutí jsou založena na rovnosti a právu. Jisté situace představují sice podle našeho ome-

zeného pohledu problém, pro něj problém nejsou. Až bude projednán poslední případ a zavrou se dveře soudní síně, nikdo nebude mít oprávněný důvod, aby se proti rozsudku odvolal.

5,13 Pavel nyní ukazuje, že Adamův hřích měl vliv na celé lidské pokolení. Nejdříve poukazuje na to, že hřích byl ve světě v období od Adama do vydání Zákona na hoře Sinaj. Avšak během tohoto období nebyl jasně zjevený Boží zákon. Adam obdržel od Hospodina jasný ústní příkaz a o mnoho staletí později se deset přikázání stalo písemným zjevením Božího zákona. Avšak v období mezitím lidé neměli od Boha zákonný kodex. Proto ačkoli během té doby byl hřích, nebylo přestoupení, protože přestoupení je porušení známého zákona. Ale hřích se nezapočítává jako přestoupení tam, kde není zákon, který by jej zakazoval.

5,14 Avšak smrt si během tohoto období, kdy nebyl Zákon, nevzala dovolenou. S výjimkou Henocha vládla celému lidstvu. Nemůžeme říct, že tito lidé zemřeli, protože přestoupili jasný Boží zákon jako Adam. Proč tedy zemřeli? Odpověď je zřejmá: Zemřeli, protože zhřešili v Adamovi. Pokud se to zdá nespravedlivé, potom pamatujme na to, že to nemá nic společného se spasením. Všichni, kteří věřili v Hospodina, jsou navěky spaseni. Fyzicky však museli zemřít, důvodem pro jejich smrt byl hřích jejich představitelů. Ve své roli představitelů byl Adam předobrazem (symbolem) toho, který měl přijít – tj. Pána Ježíše Krista. V následujících verších Pavel rozvine téma těchto dvou představitelů, ale spíš v jejich kontrastech než podobnostech. Ukáže, že:

V Kristu se synové Adamovi chlubí větším pozhnáním, než jejich otec ztratil.

5,15 První kontrast se týká Adamova provinění a Kristova daru milosti. Proviněním jednoho člověka mnozí zemřeli. Výraz „mnozí“ se samozřejmě týká Adamových potomků. Smrt zde může znamenat smrt jak duchovní, tak i fyzickou.

Dar milosti se mnohem více rozhojnil na mnohé. Darem milosti je úžasný projev Boží milosti plynoucí na celé pokolení hříšníků. Je

to možné díky milosti jediného člověka, Ježíše Krista. Z jeho strany to byla úžasná milost, že zemřel za své vzpurné stvoření. Díky jeho oběti se dar věčného života nabízí mnohým.

Ty dva výrazy „mnozí“ v tomto verši se nevztahují na tytéž lidi. První „mnozí“ zahrnuje všechny, kdo byli poddáni smrti v důsledku Adamova přestoupení. Druhé „mnozí“ označuje všechny, kdo se stali součástí nového stvoření, jehož představitelem je Kristus. Zahrnuje pouze ty, na něž se rozhojnila Boží milost – tj. skutečné věřící. Zatímco Boží slitování zahrnuje všechny, jeho milost se vztahuje jen na ty, kteří uvěřili ve Spasitele.

5,16 Je ještě další důležitý protiklad mezi Adamovým hříchem a Kristovým darem. Jedno Adamovo provinění přineslo nevyhnutelný soud a rozsudek zněl: „Odsouzen.“ Kristův dar milosti se naproti tomu vypořádal s mnoha proviněními, nejen jedním, a výsledný rozsudek zněl: „Osvobozen.“ Pavel zdůrazňuje rozdíly mezi Adamovým hříchem a Kristovým darem, mezi strašlivou katastrofou způsobenou jedním hříchem a úžasným osvobozením od mnoha hříchů a konečně mezi rozsudkem odsouzení a rozsudkem ospravedlnění.

5,17 Proviněním jednoho člověka smrt vládla jako strašný tyran. Ale milostivým darem spravedlnosti, darem překypující milosti, vládnou všichni věřící v životě skrze toho jednoho, Ježíše Krista.

Jaká je to milost! Nejenom že jsme osvobozeni od vlády smrti jakožto tyrana nad námi, ale vládneme jako králové radující se z života časného i věčného. Opravdu tomu rozumíme a oceňujeme to? Žijeme jako králové nebe anebo se plazíme mezi hromadami hnoje tohoto světa?

5,18 Adamovo provinění přineslo všem lidem odsouzení, ale Kristův spravedlivý čin přinesl všem ospravedlnění k životu. Spravedlivým činem nebyl Spasitelův život ani dodržování Zákona, ale jeho zástupná smrt na Golgotě. Ta přinesla ospravedlnění k životu – tj. ospravedlnění, jehož výsledkem je život – a přinesla ho všem lidem.

Ty dva výrazy „všem“ v tomto verši se nevztahují na tytéž lidi. První „všem“ znamená všem, kdo jsou v Adamovi. Druhé „všem“

znamená všem, kdo jsou v Kristu. To je jasné ze slov v přecházejícím verši: ti, kteří přijímají hojnost milosti a dar spravedlnosti... *Dar musí být přijat vírou.* Pouze ti, kdo věří v Pána, obdrží ospravedlnění k životu.

5,19 Jako se skrze Adamovu neposlušnost vůči Božimu příkazu mnozí stali hříšnými, tak také skrze Kristovu poslušnost Otci jsou mnozí, kteří mu důvěřují, vyhlášeni za spravedlivé. Kristova poslušnost jej vedla na kříž jako toho, kdo nesl náš hřích.

Když univerzalisté používají tyto verše, aby se pokusili dokázat, že nakonec vlastně všichni lidé budou spaseni, je to marné snažení. Oddíl pojednává o dvou představitelích a je jasné, že tak jako Adamův hřích působí na ty, kteří „jsou v něm“, tak z Kristova spravedlivého činu mají užitek pouze ti, kdo jsou „v něm“.

5,20 To, co Pavel říká, muselo působit pro židovského oponenta, který se domníval, že všechno se točí kolem Zákona, jako šok. Nyní se oponent dozvídá, že hřích a spasení se soustřeďuje na Zákon, ale na dva představitele. Je-li tomu tak, mohl by být v pokušení se zeptat: „Proč tedy byl Zákon vydán?“ Apoštol odpovídá: Zákon vstoupil, aby se rozhojnilo provinění. Zákon hřích nezpůsobil, ale zjevil ho jako provinění proti Bohu. Zákon nezachránil od hříchu, ale zjevil hřích v celé jeho strašné povaze.

Ale ukazuje se, že Boží milost je větší než všechen lidský hřích. Kde se rozhojnil hřích, tam se nadmíru rozhojnila Boží milost.

5,21 Nyní, když skončila vláda hříchu přinášející všem lidem smrt, vládne milost skrze spravedlnost a dává věčný život skrze Ježíše Krista, našeho Pána. Všimněte si, že milost vládne skrze spravedlnost. Všechny požadavky Boží svatosti byly naplněny a trest Zákona byl vykonán, takže Bůh nyní může dát věčný život všem, kteří se budou odvolávat na zásluhy Krista jakožto svého zástupce.

Možná, že máme v těchto verších částečnou odpověď na oblíbenou otázku: „Proč Bůh dovolil, aby hřích vstoupil do světa?“ Odpověď zní, že Bůh tak získal více slávy a člověk více požehnání skrze Kristovu oběť, než kdyby byl hřích do světa nevstoupil. Jsme na

tom lépe v Kristu, než bychom kdy mohli být v Adamovi, kdyby nepadl. Kdyby Adam nikdy nezhrěšil, užívali bychom si stálého života na zemi v zahradě Eden. On však neměl vyhlídku, že se stane vykoupeným Božím dítětem, Božím dědicem či spoludědicem Kristovým. Neměl zaslíbení domova v nebesích či být s Kristem a být mu navždy podoben. Tato požehnání přicházejí jen skrze výkupné dílo Ježíše Krista, našeho Pána.

H. Cesta k posvěcenému životu podle evangelia (kap. 6)

To, co Pavel řekl na konci páté kapitoly – že milost daleko převyšuje všech lidský hřích, vzbuzuje další otázku, a to velmi důležitou. *Dovoluje učení evangelia (o spasení milostí skrze víru) hříšný život či dokonce k němu povzbuzuje?*

Odpověď, tedy důrazný zápor, je rozveden v kapitolách 6–8. V 6. kapitole se odpověď soustředí na tři klíčová slova: vědět (v. 3.6), počítat či považovat (v. 11) a propůjčovat (v. 13).

Abychom mohli sledovat Pavlovu argumentaci v této kapitole, pomůže nám, když porozumíme postavení věřícího a jeho životní praxi. Postavení vyjadřuje to, kdo je v Kristu. Jeho praxe je to, kdo je či by měl být v každodenním životě.

Do tohoto postavení nás staví milost a ta nás potom učí, abychom žili, jak se na toto postavení patří. Naše postavení je dokonalé, protože jsme v *Kristu*. Naše praxe má stále více odpovídat našemu postavení. Nebude mu sice nikdy odpovídat dokonale, dokud neuvidíme Spasitele v nebi, ale mezitím bychom se měli stále víc proměňovat k jeho obrazu.

Apoštol nejprve překládá pravdu o našem ztotožnění s Kristem ve smrti a vzkříšení a potom nás povzbuzuje, abychom žili ve světle této velké pravdy.

6,1 Židovský oponent vystupuje s tím, o čem se domnívá, že je přesvědčivý argument. Jestliže evangelium milostí učí, že lidský hřích poskytuje ještě větší záři Boží milostí, nevyplývá z toho, že bychom měli zůstat v hříchu, aby se ještě více rozhojnila milost?

Moderní verze tohoto argumentu zní: „Ty říkáš, že lidé jsou spaseni milostí skrze víru, bez Zákona. Ale pokud k tomu, aby byl člověk spasen, stačí pouze věřit, potom můžeš jít a dál žít ve hříchu.“ Podle tohoto argumentu milost není dostatečnou motivací pro posvěcený život. Lidé musí být pod omezením Zákona.

Jeden vykladač Písma výstižně podotkl, že v této kapitole jsou čtyři odpovědi na původní otázku: Máme zůstat v hříchu?

1. *Nemůžeš*, protože jsi sjednocen s Kristem. Zdůvodnění (v. 1–11).
2. *Nemusíš*, protože milostí byla zlomena vláda hříchu. Výzva (v. 12–14).
3. *Nesmíš*, protože by se tím hřích stal znovu tvým pánem. Příkaz (v. 15–19).
4. *Raději to nedělej*, protože by to skončilo katastrofou. Varování (v. 20–23).¹⁷

6,2 Pavlova první odpověď tedy zní, že nemůžeme pokračovat ve hříchu, protože jsme hříchu zemřeli. Tato pravda se týká našeho postavení. Když Ježíš zemřel hříchu, zemřel jako náš představitel. Nezemřel jenom jako náš *zástupce* – tedy *za nás, na našem místě*, ale zemřel také jako náš *představitel*. Když tedy zemřel on, zemřeli jsme i my. Zemřel celé záležitosti hříchu a jednou provždy ji vyřešil. Všechny, kdo jsou v Kristu, Bůh vidí jako mrtvé pro hřích.

To neznamená, že věřící je bezhříšný. Znamená to, že je v Kristu ztotožněn s jeho smrtí a se vším, co jeho smrt znamená.

6,3 První klíčové slovo Pavlovy argumentace je *vědět*. Uvádí zde téma křtu, aby ukázal, že je pro věřícího morálně nedůsledné zůstat v hříchu. Okamžitě se vynořuje otázka: „Jaký křest zde má na mysli?“ Je tedy potřeba úvodní vysvětlující slovo.

Když je člověk spasen, je pokřtěn do Krista Ježíše, a to v tom smyslu, že je ztotožněn s Kristem v jeho smrti a vzkříšení. To není totéž jako křest v Duchu (nebo z Ducha), ačkoliv se obojí děje současně. Křest v Duchu uvádí věřícího do Kristova těla (1K 12,13); není to křest do jeho smrti. Křest do Krista znamená, že v Božích očích věřící zemřel s Kristem a také s ním vstal.

Když zde Pavel mluví o křtu, myslí jak na naše duchovní ztotožnění s Kristem, tak

i jeho znázornění ve křtu vodou. Jak ale argumentace pokračuje, zdá se, že přesouvá důraz zvláštním způsobem na křest ve vodě, když svým čtenářům připomíná, jak byli „pohřbeni“ a „vsazeni“ do „podoby“ Kristovy smrti.

Nový zákon se nikde nezabývá nenormální situací nepokřtěného věřícího. Předpokládá, že ti, kdo se obrátí, se hned podrobí křtu. Tak nás Pán mohl mluvit o víře a křtu jedním dechem: „Kdo uvěří a pokřtí se, bude spasen“ (Mk 16,16). Křest sice není podmínkou spasení, ale měl by být jeho normálním veřejným znamením.

6,4 Křest ve vodě je viditelným projevem křtu do Krista. Znázorňuje, jak je věřící ponořen do temných vod smrti (v osobě Pána Ježíše) a zobrazuje nového člověka v Kristu, který vstává, aby vstoupil na cestu nového života. V jistém slova smyslu se věřící účastní pohřbu svého starého já, když je pokřtěn. Když se ponoří do vody, vyjadřuje: „Všechno, co jsem byl jako hříšný Adamův syn, zemřelo na kříži.“ Když vystupuje z vody, říká: „Nežiji již já, žije ve mně Kristus“ (viz Ga 2,20).

Conybeare a Howson říkají, že „tomuto oddílu nelze rozumět, pokud člověk nemá na mysli to, že původní křest se děl ponořením“.

Apoštol pokračuje prohlášením, že Kristovo vzkříšení umožňuje, abychom vstoupili na cestu nového života. Říká, že Kristus byl skrze slávu Otce vzkříšen z mrtvých. To prostě znamená, že celá Boží dokonalost – jeho spravedlnost, láska, svatost atd. – vyžadovala, aby Pána vzkřísil. V pohledu dokonalosti osoby našeho Spasitele by nebylo v souladu s Božím charakterem, aby nechal Spasitele v hrobě. Bůh jej *opravdu* vzkřísil, a protože jsme ztotožnění s Kristem v jeho vzkříšení, můžeme a máme vstoupit na cestu nového života.

6,5 Právě tak, jako jsme se Kristem sjednotili tím, že jsme mu byli podobní ve smrti, jistě mu budeme podobní i v zmrtvýchvstání. Slova podobní ve smrti odkazují na to, kdy byl věřící ponořen do vody při křtu. Skutečně sjednocení s Kristem v jeho smrti se odehrálo před téměř 2000 lety, ale křest je obrazem toho, co se stalo tehdy.

Nejenom že jdeme pod vodu; vycházíme z vody v podobnosti zmrtvýchvstání. Je sice pravda, že vazba „v podobnosti“ není součástí

původního textu v druhé části verše, ale je třeba ji doplnit, aby věta dávala smysl.

Právě tak jako jsme byli sjednoceni s Kristem tím, že jsme se mu stali podobnými ve smrti (ponořením do vody), tak jsme s ním sjednoceni v podobnosti jeho vzkříšení (když vystupujeme z vody). Výraz „budeme“ nemusí nutně naznačovat budoucnost. Hodge říká:

Není zde řeč o tom, co se stane potom, ale o jistotě toho, co bude následovat, tedy o příčinné souvislosti. Jestliže se stalo jedno, potom jistě bude následovat druhé.¹⁸

6,6 Ve křtu vyznáváme, že náš starý člověk byl ukřižován spolu s Kristem. Náš starý člověk poukazuje na všechno, jací jsme byli jako děti Adamovi – naše staré, zlé, neobnovené já se všemi našimi starými zvyky a touhami. Při obrácení svlékáme starého člověka a oblékáme nového, jako bychom vyměnili špinavé hadry za oděv bez poskvrny (Ko 3,9n).

Ukřižování starého člověka na Golgotě znamená, že tělo hříchu bylo uvedeno mimo provoz. Výrazem tělo hříchu se nemyslí fyzické tělo. Spíše jde o zabydlený hřích, který je zosobněn jako tyran ovládající člověka. Toto tělo hříchu je odstraněno, tedy *anulováno či vyřazeno jako nefungující ovládající síla*. Poslední část věty ukazuje, že význam je tento: už dále hříchu neotročíme. Tyranie hříchu nad námi je zlomena.

6,7 Vždyť ten, kdo zemřel, je zproštěn hříchu. Vezměme si například člověka, který je odsouzen k trestu smrti na elektrickém křesle za vraždu policisty. Jakmile zemře, je osvobozen (doslova „ospravedlněn“) od toho hříchu. Pokuta byla zaplácena a případ je uzavřen.

My jsme zemřeli s Kristem na golgotském kříži. Nejen že byla zaplácena pokuta, ale byla zlomena moc hříchu nad našim životem. Už nejsme bezmocní zajatci hříchu.

6,8 Naše smrt s Kristem je jedna strana mince. Druhou stranou je to, že spolu s ním budeme také žít. Zemřeli jsme hříchu; žijeme spravedlností. Vláda hříchu nad námi byla zrušena a my máme nyní podíl na Kristově zmrtvýchvstání. A budeme mít podíl po celou věčnost, chvála jeho jménu!

6,9 Naše důvěra je založena na skutečnosti, že Kristus již nikdy nezemře. Smrt nad ním už

nepanuje. Smrt nad ním měla vládu po tři dny a tři noci, ale tato vláda skončila. Kristus už nikdy nemůže zemřít!

6,10 Když Pán Ježíš zemřel, zemřel jednou provždy celé otázce hříchu. Zemřel jeho nárokům, jeho odplatě, jeho požadavkům, jeho trestu. Dokončil dílo a vyrovnal účet tak dokonale, že se již nikdy nebude opakovat. Život, který žije, žije Bohu. V určitém slova smyslu samozřejmě vždycky žil Bohu. Ale nyní žije Bohu v novém vztahu jako zmrtvýchvstalý a v nové oblasti, kam hřích nikdy nemůže vstoupit.

Než půjdeme dál, shrňme prvních deset veršů. Hlavním tématem je *posvěcení* – Boží způsob, jak svatě žít. Co se týče našeho postavení před Bohem, vidí nás jako ty, kdo zemřeli a vstali s Kristem. To zobrazuje křest. Naše smrt s Kristem ukončuje naši historii mužů a žen v Adamovi. Boží rozsudek nad naším starým člověkem nebyla proměna, ale smrt. A tento rozsudek byl vykonán, když jsme zemřeli s Kristem. Nyní jsme s Kristem vstoupili na cestu nového života. Tyranie hříchu nad námi byla zlomena, protože hřích si na mrtvém člověku nic nevezme. Nyní jsme svobodní, abychom žili pro Boha.

6,11 Pavel popsal naše *postavení*. Nyní se obrací k *praktickému uskutečňování* této pravdy v našem životě. Máme se považovat za mrtvé hříchu, ale za živé Bohu v Kristu Ježíši, našem Pánu.

„Považovat se“ zde znamená přijmout za své to, co Bůh o nás říká jako pravdivé a žít ve světle tohoto prohlášení. Ruth Paxsonová píše:

[Znamená to] věřit tomu, co Bůh říká v Ř 6,6, a vědět, že je to skutečnost našeho osobního spasení. To vyžaduje rozhodný čin víry, který vyústí v pevný postoj ke „starému člověku“. Budeme ho vidět tam, kde ho vidí Bůh – na kříži, ukřižovaného s Kristem. Víra bude stále působit tak, aby ho udržela tam, kam ho postavila milost. To se nás týká velmi hluboce, protože to znamená, že jsme ze srdce přitakali Božímu rozsudku nad naším starým „já“ jakožto zcela nehodným života a jakožto zcela zbaveným jakýchkoli dalších nároků na nás. Prvním krokem chození v praktické svatosti

je počítat se skutečností, že „starý člověk“ byl ukřižován.¹⁹

Za mrtvé hříchu se považujeme tehdy, když odpovídáme na pokušení tak, jako by odpovídal mrtvý člověk. Jednoho dne obtěžovala Augustina žena, která byla jeho milenkou před jeho obrácením. Když se otočil a rychle odcházel, volala za ním: „Augustine, to jsem já! To jsem já!“ Zrychlil krok a přes rameno na ni zavolal: „Ano, já vím, ale já už nejsem já!“²⁰ Měl na mysli to, že byl mrtev hříchu a živ Bohu. Mrtvý člověk nemá nic společného s nemravností, lží, podváděním, pomlouváním či jakýmkoli dalším hříchem.

Nyní jsme živi Bohu v Kristu Ježíši. To znamená, že jsme povoláni ke svatosti, uctívání, modlitbě, službě a tomu, abychom nesli ovoce.

6,12 V 6,6 jsme viděli, že náš starý člověk byl ukřižován, aby byl hřích jako vládnoucí tyran vyřazen z boje, abychom již nebyli bezmocnými zajatci hříchu. Praktické povzbuzení je nyní založeno na tom, co platí o našem postavení před Bohem. Nemáme nechat hřích vládnout ve svých smrtelných tělech, tak abychom poslouchali jeho žádosti. Na Golgotě byla vláda hříchu ukončena smrtí. Nyní to musíme uvést do praxe. Je potřeba naší spolupráce. Jenom Bůh nás může učinit svatými, ale on to neučiní bez našeho dobrovolného zapojení se.

6,13 To nás přivádí ke třetímu klíčovému slovu této kapitoly – propůjčujte. Nesmíme propůjčovat údy svého těla hříchu, aby byly používány jako nástroje nepravosti. Naší povinností je předat kontrolu našich údů Bohu, aby byly používány jako nástroj spravedlnosti. Vždyť jsme byli vzkříšeni ze smrti k životu; a jak nám připomíná 6,4, máme vstoupit na cestu nového života.

6,14 Následuje další důvod, proč nad námi jako věřícími nebude hřích panovat. První důvod byl v tom, že náš starý člověk byl ukřižován spolu s Kristem (6,6). Druhý důvod spočívá v tom, že nejsme pod Zákonem, ale pod milostí.

Hřích má navrch nad člověkem, který je pod Zákonem. Proč? Protože Zákon mu říká, co má dělat, ale nedává mu k tomu sílu. A Zá-

kon podněcuje v padlé lidské přirozenosti spící touhy, abychom dělali to, co je zakázané. To je ten starý příběh, že „zakázané ovoce nejvíc chutná“.

Hřích nepanuje nad člověkem, který je pod milostí. Věřící hříchu zemřel. Přijal přebývání Ducha svatého jako moc ke svatému životu. A je motivován láskou ke Spasiteli, nikoli strachem z trestu. Pouze milost vytváří svatost. Jak říká Denney: „Od hříchu neosvobozuje omezení, ale inspirace. Svaté lidi netvoří hora Sinaj, ale hora Golgota.“²¹

6,15 Ti, kteří se bojí milosti, tvrdí, že nám dovoluje hřešit. Pavel se staví proti tomuto omylu tím, že vznáší otázku, a potom říká jasně ne. Nejsme pod Zákonem, ale nejsme bez zákona. Milost znamená svobodu sloužit Pánu, a ne hřešit proti němu.

V 6,1 otázka zněla: „Budeme zůstat ve hříchu?“ Zde je otázkou: „Budeme hřešit – jen trochu?“ Odpovědí je v obou případech jednoznačné: „Naprosto ne!“ Bůh nemůže promíjet žádný hřích.

6,16 Je jednoduchou skutečností života, že když se poddáme někomu jako pánovi, stáváme se jeho otrokem. Stejně tak, pokud se zaprodáme hříchu, stáváme se otroky hříchu a na konci cesty na nás čeká věčná smrt. Pokud se naopak rozhodneme poslouchat Boha, výsledkem je svatý život. Otroci hříchu jsou spoutáni vinou, strachem a ubohostí, ale Boží otroci jsou svobodní, aby dělali to, co ráda dělá nová přirozenost. Takže proč být otroky, když můžeme být svobodní?

6,17 „Díky Bohu, že vy, kteří jste byli kdysi otroky hříchu, jste upřímně reagovali na působení Kristova učení, když jste se dostali pod jeho vliv.“ Křesťané v Římě se z celého srdce stali poslušnými evangelia milosti, jemuž byli svěření, včetně učení, které Pavel uvádí ve svém dopise.

6,18 Správné učení by mělo vést ke správnému jednání. Reagovali na pravdu, že byli osvobozeni od hříchu, a stali se otroky spravedlnosti. Vazba „osvobození od hříchu“ neznámá, že již nemají hříšnou přirozenost. Ani to neznámá, že již nečiní hříšné skutky. Kontext ukazuje, že se jedná o svobodu od hříchu jakožto vládnoucí síly v životě.

6,19 V 18. verši apoštol mluvil o otrocích spravedlnosti, ale uvědomuje si, že ti, kteří žijí spravedlivě, vlastně nejsou v poddanství. „Praktická spravedlnost není otroctví, pokud nemluvíme lidským způsobem.“²² Ti, kteří činí hřích, jsou otroky hříchu, ale ti, které Syn osvobodil, jsou skutečně svobodní (J 8,34.36).

Pavel vysvětluje, že když použil přirovnání otroků a pána, mluvil lidským způsobem. To znamená, že používá známou ilustraci z každodenního života. Činí tak pro slabost jejich těla, jinými slovy kvůli jejich intelektuálním a duchovním potížím porozumět pravdě, pokud je vyjádřena obecně. Pravda potřebuje často ilustraci, aby byla srozumitelná.

Předtím, než se věřící obrátili, vydávali svá těla jako otroky různých druhů nečistoty a jednomu druhu špatnosti za druhým. Nyní mají zasvětit tatáž těla jako otroky spravedlnosti, tak aby jejich životy byly skutečně svaté.

6,20 Když byli otroky hříchu, znali jen svobodu od spravedlnosti. To byl zoufalý stav – spoutání každým zlem a svobodni od každého dobra!

6,21 Pavel je (i nás) vyzývá, abychom si udělali inventuru ovoce nespaseného života, ovoce těch činností, za které se věřící nyní stydí. Marcus Rainsford načrtl takovou inventuru takto:

1. Zneužití schopnosti.
2. Zlomené city.
3. Promrhaný čas.
4. Zneužitý vliv.
5. Ublížení nejlepším přátelům.
6. Naše nejlepší chění pokažené.
7. Uražená láska – zvláště láska vůči Bohu. Nebo když to shrneme do jednoho slova – *hanba*.²³

Konec toho všeho je přece smrt. „Každý hřích,“ píše A. T. Pierson, „směřuje k smrti, a když v něm člověk vytrvá, skončí smrtí jako jeho cíli a ovoci.“²⁴

6,22 Obrácení zcela mění postavení člověka. Nyní je osvobozen od hříchu jako svého pána a stává se dobrovolně Božím otrokem. Výsledkem je svatý život nyní a věčný život na konci cesty. Samozřejmě věřící má již nyní věčný život, ale tento verš mluví o životě v plnosti, včetně oslaveného vzkříšeného těla.

6,23 Apoštol shrnuje téma tím, že předkládá živé kontrasty:

Dva pánové – hřích a Bůh.

Dva způsoby – mzda a dar.

Dvě dohry – smrt a věčný život.

Všimněte si, že věčný život je v osobě, a to v osobě Krista Ježíše, našeho Pána. Všichni, kdo jsou v Kristu, mají věčný život. Je to takto prosté!

I. Místo Zákona v životě věřícího (kap. 7)

Apoštol nyní očekává otázku, která nevyhnutelně vyvstane: *Jaký je vztah křesťana k Zákonu?* Při odpovědi na tuto otázku měl možná na mysli zvláště věřící ze Židů, protože Zákon byl dán Izraeli, ale principy se vztahují i na věřící z pohanů, kteří se chtějí nemoudře podříditi pod Zákon jako pravidlo života poté, co byli ospravedlněni.

V 6. kapitole jsme viděli, že smrt ukončila tyranii hříšné přirozenosti v životě Božího dítěte. Nyní uvidíme, že smrt stejně tak končí vládu Zákona nad těmi, kdo jsou pod ním.

7,1 Tento verš souvisí s veršem 6,14: Ne jste pod Zákonom, ale pod milostí. Jedná se o tuto souvislost: Měli byste vědět, že nejste pod Zákonom – nebo snad nevíte, že Zákon panuje nad člověkem, jen pokud je živ? Pavel mluví k těm, kdo znají základní principy Zákona a kdo by tedy měli vědět, že Zákon nemá co říci mrtvému člověku.

7,2 Jako ilustraci Pavel ukazuje, jak smrt ruší manželskou smlouvu. Vdaná žena je manželským zákonem vázána k žijícímu muži; jestliže však její muž zemře, je tohoto zákona zproštěna.

7,3 Oddá-li se žena jinému muži, dokud je její muž naživu, proviní se cizoložstvím. Jestliže však její muž zemře, je volná a může se vdát znovu, aniž by se provinila něčím zlým.

7,4 Při aplikaci této ilustrace nesmíme brát každý detail doslovně. Například muž ani žena nepředstavují Zákon. Smysl ilustrace je v tom, že tak jako smrt ruší manželský vztah, tak smrt věřícího s Kristem nad ním ruší vládu Zákona.

Všimněte si, že Pavel *neříká*, že Zákon je mrtev. Zákon má stále ještě důležitou službu usvědčování z hříchu. A pamatujte, že když v tomto oddílu říká *my*, myslí tím ty, kteří předtím, než přišli ke Kristu, byli Židy.

Zemřeli jsme Zákonu skrze Kristovo tělo, přičemž „tělo“ zde poukazuje na to, že Ježíš vydal své tělo do smrti. Nejsme již spjati se Zákonom, ale se vzkříšeným Kristem. Jedno manželství bylo ukončeno smrtí a vzniklo nové. Když jsme nyní osvobozeni od Zákona, můžeme přinášet ovoce Bohu.

7,5 Tato zmínka o ovoci připomíná, jaké ovoce jsme nesli, když jsme byli v těle. Výraz v těle samozřejmě neznamená „fyzické tělo“. V těle zde označuje naše postavení předtím, než jsme byli spaseni. Tehdy tělo bylo základem našeho postavení před Bohem. Byli jsme závislí na tom, co jsme nebo co můžeme udělat, abychom získali u Boha přijetí. „V těle“ je opakem pro výraz „v Kristu“.

Před svým obrácením jsme byli ovládáni hříšnými vášněmi probouzenými Zákonom. Není tomu tak, že by je Zákon *způsobil*, ale tím, že je pojmenoval a potom zakázal, pouze probudil silnou touhu je *provést*.

Tyto hříšné vášně se projevovaly v našich fyzických údech, a když jsme se poddali pokušení, přinášeli jsme jedovaté ovoce, které vedlo ke smrti. Na jiném místě apoštol mluví o tomto ovoci jako skutcích těla: cizoložství, smilstvo, nečistota, bezuzdnost, modloslužba, čarování, nepřátelství, svár, žárlivost, hněvy, soupeření, rozdělení, sekty, závisti, vraždy, opilství, hýření (Ga 5,19–21).

7,6 Jednou z mnoha úžasných věcí, ke kterým došlo při našem obrácení, je to, že jsme byli osvobozeni od Zákona. To je důsledek toho, že jsme zemřeli s Kristem. Protože zemřel jako náš zástupce, my jsme zemřeli s ním. Svou smrtí naplnil všechny nároky Zákona tak, že splatil strašný trest. Proto jsme osvobozeni od Zákona a od jeho nevyhnutelné kletby. Nemůžeme být potrestáni dvakrát.

Bůh nebude vyžadovat dvojí platbu – poprvé z ruky mého ručitele a potom znovu ode mne.

Augustus M. Toplady

Nyní jsme osvobozeni, abychom sloužili v novotě Ducha, a ne ve zvětšlosti litery. Naše služba je motivována láskou, ne strachem; je to služba svobody, ne otroctví. Nejde již o to, abychom se otrocky drželi drobných detailů forem a obřadů, ale radost-

ně vylévali sebe sama pro Boží slávu a k pozehnání druhých.

7,7 Z toho všeho by se mohlo zdát, že se Pavel staví k Zákonu *kriticky*. Už dříve řekl, že věřící jsou mrtvi hříchu a mrtvi Zákonu, a to by mohlo vzbudit dojem, že Zákon je špatný. Ale tak tomu zdaleka není.

V oddílu 7,7–13 dále popisuje důležitou roli, kterou Zákon hrál v jeho vlastním životě, předtím, než byl spasen. Zdůrazňuje, že Zákon sám není hříšný, ale že zjevuje *hřích v člověku*. Byl to právě Zákon, který ho přesvědčil o strašlivé zkaženosti jeho srdce. Dokud se srovnával s ostatními lidmi, cítil se docela vážený. Ale jakmile přišly požadavky Božího zákona ve své usvědčující moci, ocitl se beze slov a odsouzen.

Bylo to konkrétně desáté přikázání, které mu zjevilo hřích: Nepožádáš. Žádosťivost se odehrává v mysli. Pavel sice nespáchal žádné hrubé, odpornější hříchy, ale nyní si uvědomil, že jeho myšlenkový život byl zkažený. Porozuměl tomu, že zlé myšlenky jsou stejně hříšné jako zlé činy. Měl znečištěný myšlenkový život. Jeho vnější život mohl být bez poskvrny, ale vnitřní život byl komnatou hrůzy.

7,8 Hřích využil příležitosti, které se mu dostalo skrze toto přikázání, a probudil ve mně veškerou žádosťivost. Když Zákon zakazuje všechny druhy zlých žádostí, porušená lidská přirozenost je tím víc podněcována, aby je činila. Zákon například vlastně říká: „Nesmíš ve své mysli strpět žádný druh rozkošnických sexuálních styků. Nesmíš žít ve světě žádosťivých představ.“ Zákon zakazuje nečistý, oplzlý myšlenkový život. Ale naneštěstí nedává sílu k jeho překonání. Takže výsledkem je to, že lidé pod Zákonem se do světa snů sexuální nečistoty zapojují víc než kdy předtím. Uvědomují si, že kdykoli je skutek zakázán, padlá přirozenost ho chce tím spíš dělat. „Kradená voda je sladká, potajmu získaný pokrm potěší“ (Př 9,17).

Bez Zákonu je hřích mrtev, řečeno relativně. Hříšná přirozenost je jako spící pes. Když přijde Zákon a řekne: „To nedělej,“ pes se probudí, divoce pobíhá a dělá přesně to, co je zakázáno.

7,9 Dříve, než byl Pavel Zákonem usvědčen, byl naživu; tedy jeho hříšná přirozenost *zdánlivě* spala a on zůstával v slastné nevědomosti o propasti nepravosti ve svém srdci.

Když však přišlo přikázání – tj. když přišlo s drtivým usvědčením – jeho hříšná přirozenost vzplanula. Čím víc se snažil poslouchat, tím víc selhával. Zemřel ve smyslu ztráty veškeré naděje na dosažení spasení vlastním charakterem či úsilím. Zemřel jakékoli myšlence na vlastní zděděnou dobrotu. Zemřel každému snu o tom, že by mohl být ospravedlněn dodržováním Zákonu.

7,10 Zjistil, že přikázání, které mělo být k životu, mu vlastně bylo k smrti. Co to ale znamená, že přikázání mělo být k životu? To se zřejmě vztahuje k Lv 18,5, kde Bůh řekl: „Zachovávejte má ustanovení a nařízení, když je člověk plní, bude skrze ně žít. Já *jsem* Hospodin.“ V *ideálním* případě Zákon sliboval život těm, kdo jej plní. Tabule na lví kleci říká: „Nedotýkejte se klece.“ Když to člověk uposlechne, příkaz mu přinese život. Ale dítěti, které neposlechne a sáhne tam, přinese smrt.

7,11 Pavel znovu zdůrazňuje, že to nemůžeme vyčítat Zákonu. To hřích, který v Pavlovi přebývá, ho podnítil, aby dělal to, co Zákon zakazuje. Hřích ho oklamal, takže si myslel, že zakázané ovoce není koneckonců tak špatné a že přinese štěstí. Tvrdil, že Bůh ho chce připravit o potěšení, které je k jeho dobru. A tak ho Zákon zabil v tom smyslu, že zničil jeho nejlepší naděje na to, že si zaslouží spásu.

7,12 Zákon je sám o sobě svatý i přikázání je svaté, spravedlivé a dobré. Musíme stále pamatovat, že na Zákoně není nic špatného. Byl dán Bohem, a proto je dokonalý jako výraz jeho vůle pro jeho lid. Slabost Zákonu spočívá v „syrovém materiálu“, s kterým má pracovat: byl dán lidem, kteří již byli hříšníci. Potřebovali Zákon, aby poznali svůj hřích, ale kromě toho potřebovali Spasitele, který by je osvobodil od trestu a moci hříchu.

7,13 Výrazem „dobré“ je míněn Zákon, jak je to výslovně uvedeno v předchozím verši. Pavel tedy vznáší otázku: „Způsobil mi Zákon smrt?“, což znamená „Je Zákon ten viník, který zapříčinil smrt Pavla (a nás všech ostat-

ních)?“ Odpověď samozřejmě zní: „V žádném případě!“ Viníkem je hřích. Zákon nevyvolal hřích, ale ukázal ho v celé přemíře jeho hříšnosti. „Skrze Zákon je poznání hříchu“ (3,20b). Ale to není všechno! Jak reaguje lidská hříšná přirozenost, když Boží svatý zákon něco zakazuje? Odpověď je dobře známá! Co bylo možná spící žádostí, se nyní stává plnoucí vášní! Tak se hřích skrze přikázání stal nadměru hříšným.

Mohlo by se zdát, že je rozpor mezi tím, co říká Pavel zde a v 7,10. Tam shledal, že Zákon přináší smrt. Zde popírá, že by mu Zákon způsobil smrt. To se vyřeší takto: Zákon sám o sobě na jednu stranu nemůže starou přirozenost zlepšit a na druhou stranu ji ani nemůže přivést ke hříchu. Může ukázat hřích, stejně jako teploměr ukazuje teplotu. Nemůže však ovládat hřích jako termostat ovládá teplotu.

Věc se však má takto: Padlá lidská přirozenost chce instinktivně dělat to, co je zakázáno. Využívá tedy Zákona, aby v životě hříšníka probudil jinak spící žádosti. Čím více se člověk snaží, tím je to horší, až se nakonec vzdá veškeré naděje. Takto hřích používá Zákon, aby způsobil, že v něm umře jakákoli naděje na zlepšení. A vidí přemíru hříšnosti své staré přirozenosti jako nikdy předtím.

7,14 Dosud apoštol popisoval dřívější zkušenost ve svém životě – traumatickou bolest, kdy byl díky působení Zákona přesvědčen o své hříšnosti.

Nyní přechází do přítomného času, aby popsal svou zkušenost po znovuzrození – totiž konflikt mezi dvěma přirozenostmi a nemožností najít vlastní silou vysvobození z moci hříchu, který v něm přebývá. Pavel uznává, že Zákon je duchovní – sám o sobě svatý a uzpůsobený k duchovnímu užítku člověka. Uvědomuje si ovšem, že on sám je tělesný, protože nezakouší vítězství nad mocí hříchu, který v něm přebývá. Je zaprodán hříchu. Cítí, jako by byl prodán do otroctví a hřích byl jeho pánem.

7,15 Nyní apoštol popisuje boj, který se odehrává ve věřícím, jenž nezná pravdu o svém ztotožnění s Kristem ve smrti a vzkříšení. Je to boj mezi dvěma přirozenostmi

ve člověku, který při hledání svatosti šplhá na horu Sinaj. Harry Foster vysvětluje:

Je zde člověk, který se snaží dosáhnout svatosti vlastním úsilím; vši silou usiluje o naplnění Božích „svatých, spravedlivých a dobrých“ přikázání (v. 12), jen aby zjistil, že čím víc se snaží, tím jsou jeho podmínky horší. Je to prohraná bitva a není divu, protože není v moci padlé lidské přirozenosti, aby zvítězila nad hříchem a žila ve svatosti.²⁵

Všimněte si, jak často mluví v první osobě – já; ve verších 9–25 se vyskytuje více než čtyřicetkrát! Lidé, kteří procházejí touto zkušeností podle Římanům 7, se předávkovali „vitamínem já“. Stále hledí do sebe a hledají vítězství v sobě, tam, kde ho nelze najít.

Je velmi smutné, že většina moderního křesťansko-psychologického poradenství směřuje pozornost klienta na sebe sama, a tak na místo pomoci problém ještě vyostřuje. Lidé potřebují vědět, že s Kristem zemřeli a s Kristem i vstali, aby vstoupili na cestu nového života. Potom tělo nechají v Ježíšově hrobě, místo aby se ho snažili polepšovat.

Při popisu boje mezi dvěma přirozenostmi Pavel říká: Nerozumím tomu, co dělám. Má rozdvojenou osobnost. Vidí, že si hoví ve věcech, které nechce dělat, a dělá věci, které nenávidí.

7,16 Když takto páchá činy, které jeho lepší úsudek odsuzuje, staví se sám proti sobě na stranu Zákona, protože Zákon tyto skutky také odsuzuje. Takže vnitřně souhlasí s tím, že Zákon je dobrý.

7,17 To vede k závěru, že viníkem není nový člověk v Kristu, ale hříšná, zkažená přirozenost, která v něm přebývá. Zde však musíme dávat pozor. Nesmíme omlouvat svůj hřích odkazováním na hřích, který v nás přebývá. My jsme zodpovědní za to, co děláme, a nesmíme používat tento verš, abychom svalovali vinu na někoho jiného. Pavlovi zde jde o to, aby zdroj hříšného chování vystopoval, ne jej omlouval.

7,18 Není možné rozvíjet svou svatost, pokud se nenaučíme to, co se Pavel naučil zde: ve mně, to jest v mém těle, nepřebývá dobré. Tělo zde představuje zlou, zkaženou přiro-

zenost, zděděnou po Adamovi, která zůstává i v každém věřícím. Je zdrojem každého zlého činu, který člověk vykoná. Není v něm nic dobrého.

Když toto poznáme, osvobodí nás to od hledání čehokoli dobrého ve staré přirozenosti. Osvobodí nás to od zklamání, když v sobě nenajdeme nic dobrého. A osvobodí nás to od zabývání se sebou samými. V pozorování sebe sama není vítězství. Jak řekl Robert Murray McCheyne, svatý Skot, za každý pohled na sebe bychom se měli desetkrát podívat na Krista.

Abychom potvrdil beznadějnost těla, apoštol říká, že i když má touhu dělat to, co je správné, nemá v sobě sílu, aby proměnil tuto touhu v čin. Problém je samozřejmě v tom, že hází kotvu do vlastní lodě.

7,19 A tak boj mezi dvěma přirozenostmi zuří dál. Pavel shledává, že nedokáže činit dobro, které chce, namísto toho činí zlo, kterým pohrdá. Uvázl uprostřed velkého zmatku protikladů a paradoxů.

7,20 Tento verš bychom mohli parafrázovat takto: „Jestliže však já (stará přirozenost) činím to, co já (nová přirozenost) nechci, nedělám to již já (osoba), ale hřích, který ve mně přebývá.“ Znovu je potřeba, aby bylo jasné, že Pavel se nevymlouvá ani nezbavuje zodpovědnosti. Prostě prohlašuje, že nenašel vysvobození od moci hřichu, který v něm přebývá, a proto, když hřeší, není to podle touhy nového člověka.

7,21 Zjišťuje, že v jeho životě působí princip či zákon, který působí, že všechny jeho dobré úmysly končí selháním. Když chce činit to, co je správné, skončí tím, že hřeší.

7,22 Co se týče jeho nové přirozenosti, radostně souhlasí s Božím zákonem. Ví, že Zákon je svatý, že je výrazem Boží vůle. Chce činit Boží vůli.

7,23 Vidí však, že v jeho životě působí protikladný princip, který bojuje proti nové přirozenosti a činí ho zajatcem hřichu, který v něm přebývá. George Cutting píše:

I když je Zákon pro jeho vnitřního člověka radostí, nedává mu sílu. Jinými slovy, snaží se udělat to, co Bůh prohlásil za naprostou nemožnost – totiž poddat tělo svatému

Božímu zákonu. Shledává, že tělo se stará o věci těla, a je v naprostém nepřátelství vůči Božímu zákonu a dokonce vůči samotnému Bohu.²⁶

7,24 Nyní Pavel vyslovuje svůj slavný povzdech. Cítí se, jako by měl na zádech přivázané rozkládající se tělo. To tělo je samozřejmě stará přirozenost ve vší své zkaženosti. Ve svém zoufalství uznává, že není schopen se sám osvobodit od tohoto odporného, nechutného břemene. Je odkázán na pomoc zvnějšku.

7,25 Výbuchu díkyvdání, kterým začíná tento verš, můžeme rozumět přinejmenším dvojím způsobem. Může znamenat: „Děkuji Bohu, že vysvobození přichází skrze Ježíše Krista, našeho Pána“ anebo může být vsuvkou, ve které Pavel děkuje Bohu skrze Pána Ježíše, že už není tou troskou z předchozího verše.

Poslední část verše shrnuje boj mezi dvěma přirozenostmi předtím, než dojde k osvobození. S obnovenou myslí či novou přirozeností slouží věřící Božímu zákonu, ale tělem (či starou přirozeností) zákonu hřichu. Teprve v následující kapitole je vysvětlena cesta k vysvobození.

J. Duch svatý jako moc k posvěcenému životu (kap. 8)

Téma posvěceného života pokračuje. V 6 kapitole Pavel odpověděl na otázku: Dovoluje učení evangelia (o spasení skrze víru) hříšný život či dokonce k němu povzbuzuje? V 7. kapitole se vypořádal s otázkou: Říká evangelium křesťanům, že mají dodržovat Zákon, aby vedli posvěcený život? Nyní otázka zní: *Jak křesťan dokáže žít posvěcený život?*

Hned si všimneme, že první osoba, která byla tak častá v 7. kapitole, povětšinou zmizela a že hlavní osobou se stává Duch svatý. To je důležitý klíč k porozumění této pasáži. Vítězství není v nás samých, ale v Duchu svatém, který v nás přebývá. A. J. Gordon vyjmenuje sedm aspektů pomoci Ducha: svoboda ke službě (v. 2); síla ke službě (v. 11); vítězství nad hříchem (v. 13); vedení ve službě (v. 14); ujištění o synovství (v. 16); pomoc ve službě (v. 26); pomoc v modlitbě (v. 26).

8,1 Z údolí zoufalství a porážky apoštol nyní s vítězným křikem stoupá k výšinám: Nyní

tedy není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši a nechodí podle těla, ale podle Ducha! Tomu můžeme rozumět dvojitým způsobem.

Zaprvé není žádné Boží odsouzení, co se týče našeho hříchu, protože jsme v Kristu. Bylo odsouzení, dokud jsme byli v našem prvním představiteli, Adamovi. Nyní jsme však v Kristu, a proto jsme stejně jako on tedy svobodní od odsouzení. Takže můžeme volat:

Zasáhni nejprve mého drahého Spasitele,
příprav o Boží čest;
dokaž, že poskvnu on nese,
pak pověz o mně: nečistý jest.

W. N. Tomkin

Může to ale také znamenat, že není potřeba být pod sebeodsuzováním, jaké Pavel popsal v 7. kapitole. Můžeme projít zkušeností Ř 7, kdy nejsme schopni naplnit vlastní silou požadavky Zákona, ale nemusíme u toho zůstat. Verš 2 vysvětluje, proč není žádného odsouzení.²⁷

8,2 Zákon Ducha života v Kristu Ježíši mě osvobodil od zákona hříchu a smrti. Jsou to dva protikladné zákony či principy. Charakteristickým principem Ducha svatého je zmocňovat věřící k posvěcenému životu. Charakteristickým principem přebývání hříchu v člověku je táhnout jej ke smrti. Je to jako zákon přitažlivosti. Když hodíš míč do vzduchu, vrátí se zpět, protože je těžší než vzduch, který vytlačuje. Živý pták je sice také těžší než vzduch, který vytlačuje, ale když ho pustíš do vzduchu, tak odletí. Zákon života ptáka překonává zákon přitažlivosti. Takže Duch svatý věřícího vyzbrojuje vzkříšeným životem Pána Ježíše a osvobozuje ho od zákona hříchu a smrti.

8,3 Zákon nikdy nemohl přivést lidi k naplnění svých svatých požadavků, ale tam, kde Zákon nestačil, uspěla milost. Podívejme se na to, jak!

Pro Zákon nebylo možné dát vznik posvěcenému životu, protože byl bezmocný kvůli tělu. Problém nebyl v Zákonu, ale v padlé lidské přirozenosti. Zákon mluvil k lidem, kteří již byli hříšníky a neměli sílu poslechnout. Bůh ale zasáhl tím, že poslal svého Syna v podobnosti těla hříchu a jako oběť za hřích, a odsoudil hřích

v těle. Dobře si všimněte, že Pán Ježíš nepřišel v hříšném těle, ale v podobnosti těla hříchu. On nezhršil (1Pt 2,22), hřích nepoznal (2K 5,21) a hřích v něm není (1J 3,5). Avšak tím, že přišel do světa v lidské podobě, připodobnil se hříšnému lidstvu. Kristus odsoudil hřích v těle jako oběť za hřích. Učinil tak nejen za hřích, které jsme spáchali (1Pt 3,18), ale také za naši hříšnou přirozenost. Jinými slovy, zemřel za to, kdo *jsme*, stejně jako za to, co jsme *udělali*. Tím odsoudil hřích v těle. Nikdy nebylo řečeno, že by naši hříšné přirozenosti bylo odpuštěno; je odsouzená. Odpuštěny jsou hřích, které jsme spáchali.

8,4 Nyní je požadavek Zákona naplněn v nás, kteří nechodíme podle těla, ale podle Ducha. Když předáme kontrolu svých životů Duchu svatému, uschopní nás milovat Boha a milovat bližní, a to je koneckonců to, co požaduje Zákon.

V těchto prvních čtyřech verších apoštol shromáždil nitky argumentů od 5,12 do 7,25. V 5,12–21 hovořil o Adamovi a Kristu jako o představitelích. Nyní v 8,1 ukazuje, že odsouzení, které jsme zdělili ztotožněním s Adamem, bylo odstraněno naším ztotožněním s Kristem. V kapitolách 6 a 7 mluvil o strašném problému hříchu v naší přirozenosti. Nyní vítězně vyhlásil, že zákon Ducha života v Kristu Ježíši nás vysvobodil od zákona hříchu a smrti. V 7. kapitole bylo předloženo celé téma Zákona. Nyní se dozvídáme, že požadavky Zákona byly naplněny v životě vedeném Duchem.

8,5 Ti, kdo jsou živi podle těla – tedy neobrácení – mají na mysli věci těla. Poslouchají podněty těla. Žijí tak, aby uspokojili touhy své zkažené přirozenosti. Starají se o tělo, které se za pár krátkých let promění v prach.

Ale ti, kdo jsou živi podle Ducha – tedy skuteční věřící – jsou povzneseni nad tělo a krev a žijí pro věci, které jsou věčné. Zabývají se Božím slovem, modlitbou, uctíváním a křesťanskou službou.

8,6 Myšlení těla – tj. náklonnost padlé přirozenosti – je smrt. Je to smrt, ať už jde o současnou zábavu či konečný osud. Obsahuje v sobě potenciál smrti, stejně jako předávkování jedem.

Ale myšlení Ducha je život a pokoj. Boží Duch je zárukou skutečného života, života pokoje s Bohem a vyrovnanosti.

8,7 Myšlení těla je smrt, protože je v nepřátelství s Bohem. Hříšník je ve vzpouře a v aktivním nepřátelství s Bohem. Pokud je třeba nějaký důkaz, je to nejjasněji vidět na ukřižování Pána Ježíše Krista. Myšlení těla se nepodřizuje Božímu zákonu. Chce svou vlastní vůli, ne Boží vůli. Chce si být vlastním pánem, ne se sklánět před jeho vládou. Jeho přirozenost je taková, že se nemůže podřídít Božímu zákonu. Nechybí jenom sympatie, ale i síla. Tělo je ve vztahu k Bohu mrtvé.

8,8 Není překvapením, že ti, kdo jsou v těle, se Bohu líbit nemohou. Zamyslete se nad tím! Nespasený člověk nemůže udělat nic, čím by se líbil Bohu – žádné dobré skutky, žádné dodržování náboženských zvyků, žádná obětní shromáždění, absolutně nic. Nejprve musí zaujmout místo provinilého hříšníka a rozhodným krokem víry přijmout Krista. Teprve potom může sklidit Boží uznaný úsměv.

8,9 Když se člověk narodí znovu, není již v těle, ale v Duchu. Žije v jiné sféře. Tak jako žije ryba ve vodě a člověk na vzduchu, tak věřící žije v Duchu. A nejenom že žije v Duchu, ale také Duch žije v něm. Pokud v něm nepřebývá Duch Kristův, nepatří Kristu. I když si někteří kladou otázku, jestli je Duch Kristův zde totéž co Duch svatý, tento předpoklad nejlepe odpovídá kontextu.

8,10 Díky působení Ducha Kristus skutečně přebývá ve věřících. Je úžasné si uvědomit, že Pán života a slávy je v našem těle, zvláště když pomyslíme na to, že tělo je mrtvé kvůli hříchu. Někdo může sice namítnout, že tělo ještě není mrtvé, jak tento verš zdánlivě říká. To ne, ale již v něm působí síly smrti a nevyhnutelně zemře, pokud se Pán mezitím nevrátí.

Duch²⁸ je – v protikladu k tělu – živý kvůli spravedlnosti. Ačkoliv byl kdysi vůči Bohu mrtev, byl obživen skrze spravedlivé dílo Pána Ježíše Krista v jeho smrti a vzkříšení, a žije proto, že Boží spravedlnost byla připočtena na náš účet.

8,11 Připomínka, že tělo je stále poddáno smrti, nemusí vyvolávat poplach ani zoufal-

ství. Skutečnost, že Duch svatý přebývá v našich tělech, je zárukou toho, že stejně jako vzkřísil Ježíše Krista z mrtvých, oživí i naše smrtelná těla. To bude konečný úkon našeho vykoupění – naše těla budou oslavena jako Spasitelovo tělo slávy.

8,12 Když nyní vidíme ten ostrý kontrast mezi tělem a Duchem, jaký z toho uděláme závěr? Nejsme dlužníky těla, abychom žili podle jeho diktátu. Stará, zlá, zkažená přirozenost nebyla ničím jiným než něco, co jsme museli s sebou vláčet. Nikdy pro nás neudělala nic dobrého. Kdyby nás Kristus nezachránil, tělo by nás stáhlo až do nejhlubších, nejtemnějších, nejhoroucnějších míst v pekle. Proč bychom se měli cítit být zavázáni takovému nepříteli?

8,13 Ti, kdo žijí podle těla, musí zemřít, nejenom fyzicky, ale věčně. Žít podle těla znamená nebýt spasen. To bylo jasně ukázáno v 8,4n. Proč to tedy Pavel říká těm, kdo jsou již křesťany? Chce tím vyjádřit, že by vlastně někteří mohli být ztraceni? Ne, ale apoštol často do svých listů vkládá slova varování a sebezkoumání, protože si uvědomuje, že v každém společenství mohou být někteří lidé, kteří se ve skutečnosti nikdy nenarodili znovu.

Poslední část tohoto verše popisuje, co je charakteristické pro skutečné věřící. Mocí Ducha svatého usmrcují činy těla. Radují se z věčného života nyní a jednou, až opustí tuto zemi, vstoupí do života v jeho plnosti.

8,14 Skutečné věřící můžeme jiným způsobem popsat tak, že jsou vedeni Božím Duchem. Pavel zde nepoukazuje na nápadné případy Božího vedení v životech slavných křesťanů. Spíše mluví o tom, co je pravda o všech Božích synech – totiž, že jsou vedeni Božím Duchem. Není to otázkou míry, do jaké jsou podřizeni Duchu svatému, ale otázkou vztahu, který navázali při obrácení.

Synovství zahrnuje přijetí do Boží rodiny – se všemi právy a povinnostmi dospělých synů. Nově obrácený člověk nemusí nějaký čas čekat, než vstoupí do svého duchovního dědictví. Získává je v okamžiku spasení a týká se to všech věřících, mužů a žen, chlapců i děvčat.

8,15 Ti, kteří žijí pod Zákonem, jsou jako malé děti, kterým někdo poručí, jako by byli otroci, a žijí ve stínu strachu z trestu. Když se však člověk narodí znovu, nerodí se do otroctví. Není přiváděn do Boží domácnosti jako otrok. Přijímá ducha synovství (adopce), tj. je přiveden do Boží rodiny jako dospělý syn. Díky pravému duchovnímu instinktu vzhledne k Bohu a volá: Abba, Otče. Abba je aramejské slovo, které často nebývá přeloženo přesně. Je to důvěrná forma slova otec, „tatínek“. I když můžeme váhat, zda používat tak osobní české slovo při oslovení Boha, pravdou zůstává, že ten, který je tak nekonečně vysoko, je také tak důvěrně blízko.

Vazba Duch²⁹ synovství může být poukazem na Ducha svatého jako toho, kdo působí, že věřící si je vědom své zvláštní hodnoty coby syn. Anebo může znamenat uvědomění či postoj adopce v kontrastu k duchu otroctví.

Adopce je v listu Římanům použita trojím různým způsobem. Zde poukazuje na vědomí synovství, které Duch svatý působí v životě věřícího. V 8,23 se vztahuje na budoucnost, kdy bude tělo věřícího vykoupeno či oslaveno. V 9,4 se vztahuje na minulost, na čas, kdy Bůh označil Izrael jako svého syna (Ex 4,22).

V Ga 4,5 a Ef 1,5 máme výraz „přijetí za syny“ – tj. akt postavení všech věřících jako dospělých synů se všemi výsadami a zodpovědnostmi synovství. Každý věřící se stal Božím dítětem tím, že se narodil do rodiny, ve které je Bůh Otcem. Ale každý věřící je také synem – což je zvláštní vztah toho, kdo dosáhl výsad člověka, který dospěl do zralosti muže.

V Novém zákoně adopce nikdy neznamená to, co v naší společnosti – přijmout dítě druhých rodičů za vlastní.

8,16 V nově narozeném věřícím je duchovní instinkt, že je Boží syn. Duch svatý mu říká, že tomu tak je. Ten Duch sám svědčí spolu s duchem věřícího, že je členem Boží rodiny. Činí tak především skrze Boží slovo. Když křesťan čte Bibli, Duch mu potvrzuje pravdu, že je nyní Boží dítě, protože uvěřili Spasiteli.

8,17 Členství v Boží rodině přináší takové výsady, že člověka jímá až závat'. Všechny Boží děti jsou dědicové Boží. Dědic samozřejmě jednou zdědí otcův majetek. A právě

to je zde myšleno. Vše, co má Otec, patří nám. Všechno ještě sice nevlastníme a nemůžeme se ze všeho těšit, ale nic nám nemůže zabránit, abychom toho dosáhli v budoucnu. Jsme spoludědicové Kristovi. Až se vrátí, aby převzal žezlo světové vlády, budeme s ním sdílet nárok na všechno Otcovo bohatství.

Když Pavel dodává: Pokud vskutku spolu s ním trpíme, abychom spolu s ním byli také oslaveni, nestaví hrdinské utrpení jako podmínku spasení. Ani nepopisuje nějaký uzavřený elitní kruh vítězů, kteří zdolali velké protiventství. Spíše vidí všechny křesťany jako spolutrpicí a všechny křesťany jako oslavené s Kristem. Výraz „pokud“ je zde totožný s „jelikož“. Někteří samozřejmě trpí pro Krista víc než ostatní a to bude mít za následek různé stupně odměny a slávy. Ale všichni, kdo uznávají Ježíše jako Pána a Spasitele, jsou zde představeni jako ti, kdo zakoušejí nepřítelství světa se vším opovržením a hanbou.

8,18 Ta největší hanba, jakou zde na zemi můžeme vytrpět pro Krista, nebude ničím ve srovnání s tím, co budeme prožívat, až nás zavolá a veřejně uzná před nebeskými zástupy. Až Spasitel ozdobi čelo mučedníků korunou života, bude se i to nejstrašnější utrpení mučedníků zdát jako škrábnutí. Jinde Pavel mluví o našem nynějším utrpení jako o lehkém soužení, které je jenom na chvílku, ale sláva bude jako převeliké a věčné břemeno (2K 4,17). Kdykoliv popisuje přicházející slávu, zdá se, že mu pod tíhou této myšlenky chybí slova.³⁰ Kéž bychom dokázali docenit svou budoucí slávu, mohli bychom považovat utrpení po cestě k ní za maličkosti!

8,19 Nyní Pavel v odvážném literárním obrazu personifikuje celé tvorstvo jako by toužebně vyhlíželo k času, kdy budeme žasnoucím světu zjevení jako Boží synové. To bude tehdy, kdy se Pán Ježíš vrátí, aby zde vládl, a my se vrátíme s ním.

Boží synové již jsme, ale svět nás jako takové nezná ani neoceňuje. A přece svět vyhlíží lepší den a ten den nemůže přijít, dokud se nevrátí ke své vládě král se všemi svými svatými. „Celé stvoření s napětím očekává, že uvidí ten úžasný pohled na Boží syny, jak přicházejí do svého vlastního“ (JBP).

8,20 Když Adam zhřešil, jeho přestoupení ovlivnilo nejen lidstvo, ale celé tvorstvo. Země je prokletá. Divoká zvěř umírá násilnou smrtí. Nemoc zasahuje ptáky a suchozemská zvířata stejně jako ryby. Důsledek lidského hříchu se prohnal vším stvořením jako rázová vlna.

Pavel vysvětluje, že tvorstvo bylo poddáno marnosti, frustraci a chaosu ne z vlastní volby, ale podle Božího rozhodnutí kvůli neposlušnosti prvního představitele lidí.

Slova „a má naději“ na konci v. 20 lze také spojit s následujícím veršem: „a má naději, že i samo tvorstvo bude vysvobozeno“.

8,21 Tvorstvo se ohlíží zpět k ideálním podmínkám, které existovaly v Edenu, a tak vidí spoušť zapříčiněnou vstupem hříchu. Vždy byla naděje na návrat idylického stavu, kdy tvorstvo samo bude vysvobozeno z otroctví zániku, aby se radovalo ze svobody zlatého věku, kdy budeme zjeveni jako Boží děti ve slávě.

8,22 Žijeme ve sténajícím, vzlykajícím, trpícím světě. Celé tvorstvo sténá a trpí bolestí jako při porodu. Hudba přírody je v mollové stupnici. Zemi trápí katastrofy. Smrtný rozklad je na všem živém.

8,23 Věřící nejsou výjimkou. Ačkoliv mají prvotiny Ducha zaručující jejich vysvobození, stále ještě sténají ke dni slávy. Duch svatý sám je prvotinou. Tak jako první hrst zralého zrní je zárukou celé následující žně, tak Duch svatý je zárukou, že celé dědictví bude naše.

Zárukou je zvláště to, že budeme přijati za syny, že budeme mít vykoupená těla (Ef 1, 14). V jistém smyslu jsme již byli přijati do Boží rodiny jako synové. Ale v plném významu bude naše přijetí dovršeno teprve tehdy, až budeme mít oslavená těla. To znamená vykoupení našeho těla. Náš duch a duše vykoupěny již byly a naše tělo bude vykoupěno při vytržení (1Te 4,13–18).

8,24 K tomuto postoji naděje jsme byli zachráněni. V okamžiku obrácení jsme ještě neobdrželi všechen užitek spasení. Od počátku vyhlížíme plné a konečné vysvobození z hříchu, utrpení, nemocí a smrti. Kdybychom již přijali tato požehnání, nemuseli bychom v to již doufat. Naděje se týká jen toho, co je v budoucnosti.

8,25 Naše naděje na vysvobození z přítomnosti hříchu a všech jeho zhoubných důsledků je založena na Božím zaslíbení, a je proto stejně jistá, jako bychom to již obdrželi. A tak na to vytrvale čekáme.

8,26 Stejně jako nás podpírá tato slavná naděje, tak nás Duch podpírá v našich slabostech. Často jsme ve svém modlitebním životě na rozpacích. Nevíme, jak bychom se měli modlit. Modlíme se sobecky, s nevědomostí, úzkoprsě. Ale Duch nám do naší slabosti znovu přichází na pomoc, přimlouvá se za nás vzdechy, které nelze vyjádřit. V tomto verši je to Duch, kdo vzdychá, a ne my, ačkoliv i to je pravda.

Je zde tajemství. Nahlížíme do neviditelné, duchovní oblasti, kde velká osoba a velké síly působí v náš prospěch. A ačkoliv tomu všemu nerozumíme, můžeme přijímat nekonečné povzbuzení ze skutečnosti, že vzdech může být někdy tou nejduchovnější modlitbou.

8,27 Jestliže Bůh zkoumá srdce lidí, může také znát myšlení Ducha, i když toto myšlení vyjadřuje pouze vzdechy. Je důležité, že modlitby Ducha svatého za nás jsou vždycky podle Boží vůle. A protože jsou vždycky podle Boží vůle, jsou vždycky pro naše dobro. Jak ukazuje další verš, to mnoho vysvětluje.

8,28 Bůh působí, že těm, kteří ho milují, jsou všechny věci k dobrému, těm, kdo jsou povoláni podle jeho předsevzetí. Vždycky se to tak nezdá! Když někdy se zlomeným srdcem trpíme tragédií, zklamáním, frustrací či přijdeme o své blízké, ptáme se, co dobrého z toho může vzejít. Následující verš však dává odpověď: Cokoli Bůh dovolí, aby přišlo do našeho života, je určeno k tomu, aby nás přetvářelo do obrazu jeho Syna. Když se na to takto podíváme, zmizí z našich modliteb otazník. Naše životy nejsou ovládány neosobními silami jako náhoda, štěstí nebo osud, ale naším úžasným, osobním Pánem, „který miluje tolik, že nemůže být nelaskavý, a je natolik moudrý, že se nemůže mýlit“.

8,29 Pavel nyní sleduje majestátní rozsah Božího programu určený k tomu, aby přivedl mnohé syny do slávy.

Nejprve nás Bůh předem poznal ve věčné minulosti. To nebylo jen intelektuální pozná-

ní. Co se týče poznání, znal *každého*, kdo se kdy narodí. Ale jeho předzvěděni se týkalo pouze těch, které předem určil, aby byli připodobněni obrazu jeho Syna. Bylo to tedy poznání se záměrem, který nemůže nikdy selhat. Nestáčí říct, že Bůh předem znal ty, o kterých věděl, že budou jednoho dne činit pokání a uvěřit. Ve skutečnosti je to jeho předzvěděni, které vlastně zajišťuje pokání a víru.

To, že bezbožní hříšníci budou jednoho dne zázrakem milosti proměněni v Kristův obraz, je jednou z nejpodivuhodnějších pravd Božího zjevení. Samozřejmě nejde o to, že bychom někdy měli vlastnosti jeho božství či dokonce mu byli navenek podobni, ale o to, že budeme *morálně* jako on, zcela svobodni od hříchu a budeme mít oslavená těla jako on.

V ten slavný den bude prvorozený mezi mnoha bratřími. Prvorozený zde znamená prvořadý či hoden nejvyšší cti. Nebude jeden mezi rovnými, ale ten, kdo má nejčestnější místo mezi svými bratry a sestrami.

8,30 Každý, kdo byl ve věčnosti předem určen, je také povolán v čase. To znamená, že nejenom slyší evangelium, ale také na něj reaguje. Je to tedy účinné volání. Všichni jsou povoláni; to je obecné (přesto také platné) Boží volání. Ale jenom někteří odpovědí; to je účinné Boží volání (působící obrácení).

Všichni, kdo reagují, jsou také ospravedlněni, neboli je jim dáno naprosto spravedlivé postavení před Bohem. Skrze Kristovy zásluhy jsou oblečeni do Boží spravedlnosti, a smějí proto přicházet do Pánovy přítomnosti.

Ti, kdo jsou ospravedlněni, jsou také oslaveni. Vlastně *ještě nejsme* oslaveni, ale je to tak jisté, že Bůh může použít minulý čas, když o tom mluví. Oslavení je pro nás tak jisté, jako bychom je již obdrželi!

Toto je jedno z nejsilnějších míst v Novém zákoně o jistotě spasení věřících. Z milionu lidí, které Bůh předem poznal, bude každý z tohoto milionu povolán, ospravedlněn a oslaven. Ani jeden nebude chybět! (Srovnej „každý“ v J 6,37.)

8,31 Když povážíme tyto nezlomné články ve zlatém řetězu vykoupění, závěr je nevyhnutelný! Je-li Bůh pro nás, v tom smyslu, že

nás označil pro sebe, potom nikdo nemůže obstát proti nám.³¹ Jestliže všemohoucnost pracuje pro nás, žádná nižší moc nemůže zmařit jeho program.

8,32 On neušetřil vlastního Syna, ale za nás za všechny ho vydal. Jaká úžasná slova! Nikdy nesmíme dovolit, aby to, že je dobře známe, zastřelo jejich lesk anebo zmenšilo jejich sílu ponoukající k uctívání. Když svět ztraceného lidstva potřeboval být zachráněn bezhříšným Zástupcem, velký Bůh vesmíru neušetřil největší poklad svého srdce, ale vydal ho, aby kvůli nám zemřel hanebnou smrtí.

Logika, která plyne z tohoto verše, je neodolatelná. Jestliže nám Bůh již dal ten největší dar, je nějaký menší dar, který by nám nedal? Jestliže již zaplatil tu nejvyšší cenu, bude se zdráhat zaplatit jakoukoli nižší cenu? Jestliže šel tak daleko, aby zajistil naši spásu, opustí nás někdy? Jak by nám spolu s ním nedaroval všechno?

Mackintosh říká: „Řeč nevěry zní: ‚Jak by on daroval?‘ Řeč víry zní: ‚Jak by nedaroval?‘“³²

8,33 Stále ještě jsme v soudní síni, nyní však došlo k pozoruhodné změně. Zatímco ospravedlněný hříšník stojí před lavicí, zaznívá výzva, aby předstoupili žalobci. Ale žádný tu není! Jak je to možné? Jestliže Bůh své vyvolené již ospravedlnil, kdo může vznést obžalobu?

Zřetelně to objasní argument tohoto a následujícího verše, když před každou odpověď doplníme slova: „Nikdo, protože...“ Tak bychom mohli tento verš číst: Kdo bude žalovat na Boží vyvolené? Nikdo, protože Bůh je ten, kdo ospravedlňuje! Pokud tato slova nedoplníme, mohlo by to vyznít, jako by Bůh chtěl vznést žalobu proti svým vyvoleným – přesně to, co Pavel popírá!

8,34 Zaznívá další výzva! Je zde někdo, kdo odsoudí? Nikdo, protože za obžalovaného Kristus zemřel, vstal z mrtvých, je na pravici Boží a přimlouvá se za něj. Jestliže Pán Ježíš, kterému byl svěřen všechen soud, obžalovaného neodsuzuje, ale přimlouvá se za něj, potom není nikdo, kdo by mohl mít dostatečný důvod ho odsoudit.

8,35 Nyní se vytasí s poslední výzvou víra: Existuje někdo, kdo by mohl oddělit toho, kdo

byl ospravedlněn, od Kristovy lásky? Hledá se jakákoli nepříznivá okolnost, která dokáže rozdělovat v jiných oblastech lidského života. Nelze nic najít. Ani cep soužení s neustálým bušením tísně a utrpení, ani strašidlo úzkosti přinášející velkou bolest myslí i tělu, ani krutost pronásledování působící utrpení a smrt těm, kdo se odvažují být odlišní. Ani vychrtlý přízrak hladu, který trýzní a drásá až na kosturu. Ani nahota se vši svou bezbranností. Ani nebezpečí s vyhlídkou toho nejhoršího ohrožení. Ani meč – ta studená, tvrdá, ocel přinášející smrt.

8,36 Kdyby cokoliv z těchto věcí mohlo oddělit věřícího od Kristovy lásky, potom by muselo toto osudové rozdělení nastat již dávno, protože křesťan žije jako živoucí mrtvý. To měl žalmista na mysli, když řekl, že kvůli našemu ztotožnění s Pánem jsme denně zabíjeni, považují nás za ovce na porážku (Ž 44,23).

8,37 Místo toho, aby nás tyto věci oddělovaly od Kristovy lásky, dosáhnou jen toho, že nás k němu přitahují blíž. Jsme nejenom vítězové, ale více než vítězové.³³ Nejen že nad těmito obrovskými silami vítězíme, ale tím, že tak činíme, přinášíme slávu Bohu, požehnání druhým a dobro sami sobě. Děláme ze svých nepřátel otroky a z kamenů úrazu se stává prostředek vedoucí k cíli.

Ale to všechno není z naší vlastní síly, nýbrž pouze skrze toho, který si nás zamiloval. Pouze Kristova moc může proměnit hořkost ve sladkost, slabost v sílu, tragédii ve vítězství a žal v pozhnání.

8,38 Apoštol se svým hledáním ještě neskonal. Prohledává celý vesmír, jestli je něco, co by nás snad mohlo oddělit od Boží lásky, a potom vyřazuje jednu možnost za druhou – smrt se vši svou hrůzou, život se všim svým sváděním, andělé či mocnosti nadpřirozené svou mocí a poznáním, přítomnost, která na nás doléhá, budoucnost vzbuzující obavy.

8,39 výšina ani hlubina, to, co je v dimenzi světa včetně okultních sil.³⁴ A potom, aby si byl Pavel jist, že na něco nezapomněl, dodává: ani žádné jiné stvoření.

Výsledek Pavlova zkoumání je to, že nenačází nic, co by nás mohlo odloučit od Boží lásky, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu.

Není divu, že tato slova byla vítěznou písní těch, kdo umírali mučednickou smrtí, a rapsodií těch, kdo žili mučednickým životem!

II. Část dispenzační: Evangelium a Izrael (kap. 9–11)

A. Minulost Izraele (kap. 9)

V kapitolách 9–11 slyšíme Pavlova odpověď židovskému odpůrci, který se ptá: *Když evangelium slibuje spasení jak Židům, tak pohanům, neznamená to, že Bůh nedodržel svá zaslíbení svému pozemskému lidu – Židům?* Pavlova odpověď se týká minulosti Izraele (kap. 9), jeho přítomnosti (kap. 10) i jeho budoucnosti (kap. 11).

Tento oddíl zahrnuje velký důraz na Boží svrchovanost a lidskou zodpovědnost. Ř 9 je jednou z klíčových pasáží Bible o Božím svrchovaném vyvolení. Další kapitola stejně energicky přináší vyvažující pravdu – zodpovědnost člověka.

Exkurz: Boží svrchovanost a lidská zodpovědnost

Když říkáme, že Bůh je svrchovaný, myslíme tím, že je Vládcem vesmíru a může si dělat, co se mu líbí. Když to však říkáme, víme, že jakožto Bůh nebude nikdy dělat nic špatného či nespravedlivého. Pokud tedy říkáme, že Bůh je svrchovaný, pouze tím Bohu dovoluujeme, aby byl Bůh. Neměli bychom se této pravdy bát nebo se za ni omlouvat. Je to slavná pravda a měla by v nás vyvolávat uctívání.

Bůh ve své svrchovanosti vyvolil či vybral jisté jednotlivce, aby mu patřili. Ovšem stejně jako Bible učí o Božím svrchovaném vyvolení, učí také o lidské zodpovědnosti. Ačkoliv je pravda, že Bůh vyvolil lidi ke spasení, je také pravda, že oni se musí rozhodnout být spaseni jasným činem vůle. Boží stranu spasení je vidět ve slovech: „Každý, koho mi Otec dává, přijde ke mně.“ Lidskou stranu nacházíme ve slovech, jež následují:

„A toho, kdo ke mně přichází, jistě nevyženu ven“ (J 6,37). Jako věřící se radujeme, že Bůh si nás v Kristu vybral před založením světa (Ef 1,4). Ale stejně tak jistě věříme, že kdo chce, může si vzít zdarma vodu života (Zj 22,17). D. L. Moody ilustruje tyto dvě pravdy takto: „Když přicházíme ke dveřím spasení, vidíme nápis s pozváním: ‚Kdo chce, může přijít.‘ Když projdeme a ohlédneme se, vidíme nade dveřmi slova: ‚Vyvolení podle Božího předzvědění.‘ Takže s pravdou o lidské zodpovědnosti se lidé setkávají, když přicházejí ke dveřím spasení. Pravda o svrchovaném vyvolení je rodinnou pravdou pro ty, kdo již vstoupili.“

Jak může Bůh vyvolit jednotlivce, aby mu patřili, a zároveň v dobré víře udělat nabídku spasení všem lidem odkudkoliv? Jak můžeme tyto dvě pravdy spojit? To opravdu nemůžeme. Pro lidskou mysl je zde rozpor. Ovšem Bible učí obojí, a tak bychom jim měli věřit a být spokojeni s vědomím, že problém spočívá v naší mysli, nikoli v Boží. Tato dvojí pravda je jako dvě rovnoběžné přímky, které se protínají v nekonečnu.

Někteří vykladači se snažili sladit svrchované vyvolení s lidskou zodpovědností tím, že říkali, že Bůh věděl předem, kdo uvěří ve Spasitele, a to jsou ti, které on vyvolil ke spáse. Zakládají tento názor na Ř 8,29 („ty, které předem poznal, také předem určil“) a 1Pt 1,2 („vyvolení podle předzvědění Boha“). To ale přehlíží skutečnost, že Boží předzvědění je určující. Nejen dopředu věděl, kdo uvěří ve Spasitele, ale také předurčil tento výsledek tím, že k sobě určité jednotlivce přitáhl.

I když Bůh některé lidi vyvolil, aby byli spaseni, nikdy nikoho nevyvolil, aby byl zavržen. Řečeno jinak, Bible sice učí o vyvolení, ale nikdy neučí o věčném Božím předurčení k zavržení. Někdo by mohl namítnout: „Jestliže Bůh některé vyvolil k požehnání, potom nutně jiné vyvolil k záhubě.“ To ale není pravda! Celé lidské pokolení bylo určeno k záhubě pro svůj vlastní hřích a ne na základě nějakého Božího soudního výroku. Pokud by Bůh nechal jít všechny do pekla – a to by mohl spravedlivě udělat – lidé by dostali přesně to, co si zaslouží. Otázka zní:

„Má svrchovaný Pán právo se sklonit a vyvolit hrst jinak ztracených lidí, aby se stali nevěstou jeho Syna?“ Odpověď samozřejmě zní: „Má!“ Vyplývá z toho tedy toto: Pokud jsou lidé ztraceni, je to kvůli jejich vlastnímu hříchu a vzpouře; pokud jsou lidé zachráněni, je to díky Boží svrchované milosti při vyvolení.

Pro člověka, který byl spasen, by mělo být téma Boží svrchované volby důvodem k neustálému úžasu. Věřící se rozhlédne kolem a vidí lidi s lepším charakterem, lepší osobností a lepšími vlastnostmi, než jsou jeho, a ptá se: „Proč Pán vyvolil mě?“

Proč jsem směl slyšet tvůj hlas,
a vstoupit, pokud byl ještě čas,
zatímco tisíce jiných špatně volí,
a než by šli, tak strádají?

Isaac Watts

Pravdu o vyvolení by nevěřící neměli zneužívat jako výmluvu pro svou nevěru. Nesmíme říkat: „Pokud nejsem vyvolen, nemohu s tím nic udělat.“ Jediný způsob, jak zjistit, zda jsou vyvolení, je to, že budou činit pokání a přijmou Pána Ježíše Krista jako svého Spasitele (1Te 1,4–7).

Zároveň by tuto pravdu neměli zneužívat křesťané jako výmluvu pro nedostatek evangelizační horlivosti. Nesmíme říkat: „Pokud jsou vyvolení, stejně budou spaseni.“ Jenom Bůh ví, kdo jsou ti vyvolení. Nám je přikázáno kázat evangelium celému světu, neboť Boží nabídka spasení je upřímným pozváním pro všechny lidi. Lidé odmítají evangelium pro tvrdost svého srdce, a ne proto, že by Boží všeobecné pozvání nebylo upřímné.

V souvislosti s tímto tématem je třeba se vyhnout dvojímu nebezpečí. Zaprvé zastávat jenom jednu stranu pravdy – například věřit v Boží svrchované vyvolení a tvrdit, že člověk nemá v souvislosti se svým spasením žádnou zodpovědnou volbu. Druhé nebezpečí je příliš zdůrazňovat jednu pravdu na úkor druhé. Biblický postoj je věřit v Boží svrchované vyvolení a se stejným důrazem věřit v lidskou zodpovědnost. Pouze takovým způsobem může člověk zachovat obě nauky v patřičné biblické rovnováze.

Nyní se obraťme k Ř 9 a sledujme milovaného apoštola, jak rozvíjí toto téma.

9,1 Když Pavel tvrdil, že spasení je pro pohany stejně jako pro Židy, vypadal jako zrádce, přeběhlík, odpadlík od Izraele. Proto zde zdůrazňuje svoji hlubokou oddanost židovskému národu za použití slavnostní přísahy. Mluví pravdu. Nelže. Jeho svědomí společně s Duchem svatým potvrzuje pravdu toho, co říká.

9,2 Když si uvědomuje původní slavné povolání Izraele a nyní jeho odmítnutí z Boží strany, protože odmítli Mesiáše, je jeho srdce naplněno velkým zármutkem a neustálou bolestí.

9,3 Dokonce by si přál být sám zavržen a odloučen od Krista, pokud by mohl zachránit své židovské bratry tím, že by se sám vzdal svého spasení. V tomto silném prohlášení sebezapření cítíme nejvyšší formu lidské lásky, takovou, která nutí člověka položit svůj život za své přátele (J 15,13). A cítíme nesmírné břemeno, které obrácený Žid prožívá kvůli obrácení svých soukmenovců. Připomíná nám to Mojžíšovu modlitbu za svůj lid: „Nuže, jestli sejmeš jejich hřích, bude dobře, jestli ne, vymaž mě ze své knihy, kterou jsi napsal“ (Ex 32,32).

9,4 Když Pavel pláče nad svým lidem, shrnuje jejich slavné výsady. Jsou to Izraelci, členové Božího vyvoleného lidu.

Bůh vyvolil tento národ, aby se stal jeho synem (Ex 4,22), vysvobodil svůj lid z Egypta (Oz 4,11). Byl Izraelci otcem (Dt 14,1) a Efraim byl jeho prvorozeným (Jr 31,9). (Efraim je zde použit jako jiné jméno pro izraelský národ.)

Šekina neboli oblak slávy symbolizovala Boží přítomnost uprostřed nich, ta je vedla a chránila.

S Izraelem, nikoli s pohany, Bůh uzavřel smlouvy. S Izraelem uzavřel smlouvu, ve které jim zaslíbil zemi od řeky egyptské až po Eufrat (Gn 15,18). S Izraelem ještě potvrdil novou smlouvu, zaslíbující „věčné trvání, budoucí obrácení a požehnání kajícího Izraele“ (Jr 31,31–40).³⁵

Izraelcům byl dán Zákon. Jeho příjemci byli oni sami a pouze oni sami.

Izraelcům byly dány propracované obřady a bohoslužba spojená se stánkem a chrámem, stejně jako kněžství.

K výše zmíněným smlouvám Bůh ještě přidal Izraelcům bezpočet zaslíbení o ochraně, pokoji a blahobytu.

9,5 Židé si právem přivlastňují patriarchy – Abrahama, Izáka, Jáka a dvanáct Jákobových synů. To byli praotcové národa. A měli největší výsadu ze všech – pokud jde o lidské předky, byl Mesiáš Izraelita, i když je zároveň svrchovaný Pán vesmíru, Bůh požehnaný na věky. Zde máme jasnou výpověď o božství a lidství Spasitele. (Některé překlady Bible oslabují sílu tohoto verše. Např. ČEP, stejně jako anglický RSV, překládají: „...z nich rodem pochází Kristus. Bůh, který je nade všemi, buď pochválen na věky, amen.“ Z čistě gramatického hlediska řečtina tento překlad nevyklučuje, ale duchovní rozpoznávání při srovnávání Písma s Písmem mluví ve prospěch čtení BKR, ČSP a dalších konzervativních překladů.)³⁶

9,6 Apoštol nyní čelí vážnému teologickému problému. Pokud Bůh učinil zaslíbení Izraeli jako svému vyvolenému pozemskému lidu, jak je možné to srovnat s nynějším odmítnutím Izraele a s tím, že se pohanům dostalo postavení plného požehnání? Pavel tvrdí, že to neznamená žádné porušení zaslíbení z Boží strany. Ukazuje dále, že Bůh vždycky stavěl proces svrchovaného vyvolení na zaslíbení a nejen na tělesném původu. Jen proto, že se někdo narodí do izraelského národa, neznamená, že je dědicem zaslíbení. Uvnitř izraelského národa má Bůh skutečný věřící pozůstatek.

9,7 Ne všichni Abrahamovi potomci jsou považováni za jeho děti. Například Izmael byl Abrahamův potomek, ale zaslíbení pokračovalo skrze Izáka, ne skrze Izmaela. Boží zaslíbení znělo: „V Izákovi bude tobě povoláno símě“ (Gn 21,12). Jak jsme již poukázali v poznámkách k 4,12, Pán Ježíš vyjádřil toto zajímavé rozlišení, když mluvil s nevěřícími Židy v J 8,33–39. Oni mu řekli: „Jsme potomci Abrahamovi...“ (v. 33). Ježíš to přiznává slovy: „Vím, že jste potomci Abrahamovi“ (v. 37). Když ale řekli: „Náš otec je Abraham,“ Pán

odpověděl: „Kdybyste byli Abrahamovy děti, činili byste Abrahamovy skutky“ (v. 39). Jinými slovy, byli Abrahamovými potomky, ale neměli Abrahamovu víru, a proto nebyli jeho duchovními dětmi.

9,8 Nejde tedy o fyzický původ. Pravý Izrael se skládá z těch Židů, které vybral Bůh a jimž dal konkrétní zaslíbení a označil je jako své děti. Tento princip svrchovaného vyvolení vidíme na případu Izáka a Jákoba.

9,9 Bůh se zjevil Abrahamovi a zaslíbil mu, že se vrátí v určený čas a že Sára bude mít syna. Tím synem byl samozřejmě Izák. On byl skutečně dítětem zaslíbení, dítětem nadpřirozeného zrodu.

9,10 Jiný případ svrchovaného vyvolení nacházíme na Jákobovi. Izák a Rebeka byli samozřejmě rodiči. Ale Rebeka nosila dvě miminka, ne jedno.

9,11 Ještě než se jí děti narodily, zaznělo prohlášení. Toto prohlášení nemohlo tedy mít nic společného se záslužnými skutky ani jednoho dítěte. Byla to zcela věc Boží volby, založené na jeho vlastní vůli, a ne na charakteru či úspěších dotyčných. Boží předsevzetí, které je podle vyvolení, znamená jeho určení rozdělovat jeho přízeň podle jeho svrchované vůle a zalíbení.

Tento verš mimochodem vyvrací myšlenku, že by Boží vyvolení Jákoba bylo založeno na tom, že Bůh předem věděl, co Jákob udělá. Výslovně je napsáno, že to nebylo na základě skutků!

9,12 Boží rozhodnutí bylo, že starší bude sloužit mladšímu. Ezau bude v poddanství vůči Jákobovi. Jákob byl vyvolen k pozemské slávě a výsadě. Ezau byl prvorozený z dvojčat a za normálních okolností by měl čest a výsadu spojenou s tímto postavením. Avšak Boží vyvolení jej minulo a spočinulo na Jákobovi.

9,13 Aby Pavel ještě více podpořil Boží svrchovanost při vyvolení, cituje Mal 1,2n: „Jákoba jsem si zamiloval, ale Ezaua jsem nenáviděl.“ Zde mluví Bůh o dvou národech, Izraeli a Edómu, jejichž představiteli byli Jákob a Ezau. Bůh označil Izrael jako národ, kterému slíbil Mesiáše a mesiášské království. Edóm takové zaslíbení nedostal. Jeho hory

a dědictví se naopak staly pustinou pro stepní šakaly (Mal 1,3; srov. Jr 49,17n; Ez 35,7–9).

Je sice pravda, že citace z Mal 1,2n popisuje spíš Boží jednání s národy než s jednotlivci, ale je také použito na podporu jeho svrchovaného práva vyvolit jednotlivce.

Slova „Jákoba jsem si zamiloval, ale Ezaua jsem nenáviděl“ je třeba chápat ve světle Božího svrchovaného výroku: Starší bude sloužit mladšímu. Upřednostnění Jákoba je vykládáno jako čin lásky, zatímco odsunutí Ezaua je ve srovnání s tím vnímáno jako nenávisť. Není to tak, že by Bůh nenáviděl Ezaua drsným mstivým nepřítelstvím, ale pouze tak, že miloval Ezaua méně než Jákoba, což je vidět na jeho svrchovaném vyvolení Jákoba.

Tento oddíl ukazuje na pozemské pozhánání nikoli na věčný život. Boží nenávisť k Edómovi neznámá, že jednotliví Edómci nemohou být spaseni, ani že jeho láska k Izraeli znamená, že jednotliví Židé nepotřebují být spaseni. (Všimněte si také, že Ezau dostal určité pozemské pozhánání, jak sám dosvědčuje v Gn 33,9.)

9,14 Apoštol správně předpokládá, že jeho učení o svrchovaném vyvolení podnítl všemožné námitky. Lidé stále obviňují Boha z nespravedlnosti. Říkají, že pokud některé vyvolí, potom tím nutně zbytek zavrhně. Argumentují tím, že pokud Bůh všechno dopředu ustanovil, pak s tím nikdo nemůže nic udělat a Bůh je nespravedlivý, když lidi odsuzuje.

Pavel energicky popírá jakoukoli možnost nespravedlnosti na Boží straně. Avšak místo toho, aby Boží svrchovanost nějak rozmělnil, a tak učinil tuto pravdu přijatelnější pro odpůrce, ještě ji následně posílí a to bez jakéhokoli omlouvání.

9,15 Nejprve cituje Boží slovo k Mojžíšovi: „Smiluji se, nad kým se smiluji, a slituji se, nad kým se slituji“ (viz Ex 33,19). Kdo může říct, že Nejvyšší, Pán nebe a země, nemá právo prokázat slitování a soucit?

Všichni lidé jsou odsouzeni pro svůj vlastní hřích a nevěru. Pokud by byli ponecháni sami sobě, všichni by zahynuli. Vedle upřímného pozvání evangelia, které patří všem lidem, vyvolil Bůh některé z těchto odsouzených lidí, aby se stali příjemci jeho zvláštní milosti.

To však neznamená, že on svévolně ostatní vyvolil k tomu, aby byli odsouzeni. Již jsou odsouzeni, protože jsou celožitovní hříšníci a odmítli evangelium. Ti, kdo jsou vyvoleni, mohou děkovat Bohu za jeho milost. Ti, kdo jsou ztraceni, nemohou obviňovat nikoho, jenom sami sebe.

9,16 Závěr tedy zní, že konečný osud lidí či národů nespočívá na síle jejich vůle či úsilí, ale na Božím smilování.

Když Pavel říká, že nezáleží tedy na tom, kdo chce, nemyslí tím, že vůle člověka nemá podíl na jeho spasení. Pozvání evangelia je jasně směřováno k vůli člověka, jak ukazuje Zj 22,17: „Kdo chce, ať si zdarma vezme vodu života“. Ježíš odhalil nevěru Židů jako neochotu k němu přijít (J 5,40). Když Pavel říká: „Ani na tom, kdo běží,“ nepopírá tím, že musíme usilovat vejít úzkou branou (L 13,24). Jistá míra duchovní upřímnosti a ochoty je nutná. Ale lidská vůle a snaha nejsou prvořadě, rozhodující faktory; spasení je od Pána. Morgan říká:

Žádná ochota z naší strany, žádná naše vlastní snaha nám nemůže získat spasení, které potřebujeme, či uschnout nás, abychom vstoupili do požehnání, které poskytuje... Sami ze sebe nebudeme mít vůli být spaseni ani o to neusilujeme. Vše ohledně spásy člověka začíná u Boha.³⁷

9,17 Boží svrchovanost není vidět jenom v tom, jak někomu prokazuje milost, ale také v tom, jak jiné zatvrzuje. Jako příklad je uveden faraon.

To nenaznačuje, že by egyptský vládce byl od narození určen ke svému osudu. Stalo se toto: v dospělosti se ukázal jako zlý, krutý a zvláště tvrdohlavý. Navzdory naléhavým varováním dále zatvrzoval své srdce. Bůh by ho mohl okamžitě zničit, ale neudělal to. Naopak jej nechal naživu, aby na něm ukázal svou moc a aby se skrze něj stalo Boží jméno známé po celém světě.

9,18 Faraon opakovaně zatvrzoval své srdce a Bůh pokaždé *odatečně* zatvrdil faraonovo srdce, což představovalo soud nad ním. Totéž slunce, které rozpouští led, působí, že hlína tvrdne. Stejně slunce, které bělí prádlo, opaluje kůži. Stejný Bůh, který prokazuje slitování

těm, kdo jsou zlomeni v srdci, zároveň zatvrzuje nekající. Odmítnutá milost je zapřena milost.

Bůh má právo slitovat se, nad kým chce, a zatvrdit, koho chce. Je však Bůh, a tak nikdy nejedná nespravedlivě.

9,19 Když Pavel hájí Boží právo dělat, co se mu líbí, vzbuzuje to námitku, že pokud je tomu tak, neměl by si na nikoho stěžovat, protože nikomu se nepodaří odolat jeho vůli. Podle oponenta je člověk bezmocný pěšák na Boží šachovnici. Nic z toho, co může udělat nebo říct, jeho osud nezmění.

9,20 Apoštol nejprve kárá drzost stvoření, které se odváží stěžovat si na svého Stvořitele. Omezený člověk, který je naplněn hříchem, nevědomostí a slabostí, nemá právo odmouvat Bohu či zpochybňovat jeho moudrost a spravedlnost jeho cest.

9,21 Aby Pavel obhájil Boží svrchovanost, používá dále obraz hrnčiče a hlíny. Jednoho dne přijde hrnčič do své dílny a vidí na zemi hromadu beztvare hlíny. Vezme hrst hlíny, položí ji na kruh a utvoří krásnou nádobu. Má právo to udělat?

Hrnčič je samozřejmě Bůh. Hlína je hříšné, ztracené lidstvo. Pokud by je hrnčič nechal napospas, potom by všichni přišli do pekla. Kdyby je nechal tak, bylo by to naprosto spravedlivé. On však místo toho svrchované vyvolí hrst hříšníků, zachrání je svou milostí a přetvoří je do podoby svého Syna. Má na to právo? Pamatujte, že on neodsuzuje ostatní do pekla. Ti už jsou odsouzeni svou vlastní ničemností a nevěrou.

Bůh má absolutní moc a právo udělat z téže hlíny jednu nádobu ke cti a druhou k hanbě. V situaci, kdy jsou všichni nehodní, může dát své požehnání tomu, koho vyvolí, a zadržet je tomu, komu chce. „Tam, kde nikdo nemá žádnou zásluhu,“ píše Barnes, „tam je maximum, které může někdo požadovat, to, aby nejednal nespravedlivě.“³⁸

9,22 Pavel znázorňuje Boha, velkého hrnčiče, jak je vystaven střetu zájmů. Na jedné straně chce ukázat svůj hněv a projevit svou moc potrestáním hříchu. Na druhé straně chce s velikou trpělivostí snášet nádobu hněvu připravené k záhubě. Je to kontrast mezi Boží

spravedlivou přísností na jedné straně a jeho milostivou trpělivostí na druhé straně. Argument zní: Bylo by sice spravedlivé, kdyby Bůh potrestal hříšníky okamžitě, ale místo toho s nimi má velkou trpělivost, kdo si na něj chce tedy stěžovat?

Všimněte si pozorně výrazu nádoby hněvu připravené k záhubě. Nádoby hněvu jsou ti, jejichž hříchy je vystavují Božímu hněvu. Jsou připraveni k záhubě pro svůj vlastní hřích, neposlušnost a vzpouru, nikoli kvůli nějakému svévolnému Božímu výnosu.

9,23 Kdo může něco namítat, pokud Bůh chce oznámit bohatství své slávy lidem, nad kterými se chce slitovat – nad lidmi, které předem připravil pro věčnou slávu? Komentář C. R. Erdmana je zde zvlášť užitečný:

Bůh svou svrchovanost nikdy neprojevuje tak, že by odsoudil lidi, kteří mají být spaseni, ale jeho svrchovanost má za následek spasení těch, kteří by měli být zatraceni.³⁹

Bůh nepřipravuje nádoby hněvu k záhubě, ale nádoby milosrdenství ke slávě.

9,24 Pavel ukazuje, že nádoby milosrdenství jsou ti, kdo jsou křesťané, které Bůh povolal jak z židovského, tak pohanského prostředí. To tvoří základ pro mnohé z toho, co následuje – poodsunutí izraelského národa jako celku (kromě pozůstatku) a povolání pohanů na výsadní místo.

9,25 Apoštol cituje dva verše z Ozeáše, aby ukázal, že povolání pohanů by nemělo Židy překvapit. První je z Oz 2,25: „Lid, který není můj, nazvu svým lidem, a tu, která nebyla milována, nazvu milovanou.“ U Ozeáše se tato slova vlastně vztahují na Izrael a ne na pohany. Tato slova mluví o době, kdy Izrael bude obnoven jako Boží lid, jako Boží milovaný. Když je ale Pavel cituje zde v listu Římanům, aplikuje je na povolání pohanů. Co Pavla opravňuje, aby udělal takovou radikální změnu? Odpověď zní, že Duch svatý, který inspiroval tato slova na původním místě, má právo je později interpretovat či použít jinak.

9,26 Druhý verš je z Oz 1,10: „A stane se, že na místě, kde jim bylo řečeno: Vy nejste můj lid, tam budou nazváni syny Boha živého.“

V kontextu Starého zákona tento verš opět nemluví o pohanech, ale popisuje budoucí ob-

novení Izraele. Nicméně Pavel je aplikuje na Boží přijetí pohanů za syny. To je další příklad skutečnosti, že když Duch svatý cituje starozákonní verše v Novém zákoně, může je oprávněně aplikovat, jak chce.

9,27 Ve verších 9,27–29 se mluví o odmítnutí Izraele kromě pozůstatku. Izaiáš prorokoval, že pouze menšina synů Izraele bude zachráněna, i když národ sám může vyrůst do obrovského počtu (Iz 10,22).

9,28 Když Izaiáš řekl: že úplně a rychle vykoná Pán své slovo na zemi (Iz 10,23), mluvil o babylonské invazi do Izraele a následném vyhnanství Izraelců. To „slovo“ bylo Boží dílo soudu. Když Pavel tato slova cituje, říká, že to, co se stalo Izraeli v minulosti, se v jeho době může stát znovu a také se stane.

9,29 Jak Izaiáš předpověděl (v předchozí části proroctví): „Kdyby nám Pán Sabaoth nezanechal některé, kteří přežili, Izrael by byl vyhlazen jako Sodoma a Gomora“ (Iz 1,9).

9,30 Pavel se ptá, co z toho všeho vyplývá pro současný věk církve. Prvním závěrem je to, že pohané, kteří obvykle neusilovali o spravedlnost, ale spíše o špatnost, a kteří jistě neusilovali o spravedlnost sami ze sebe, dosáhli spravedlnosti skrze víru v Pána Ježíše Krista. Samozřejmě ne všichni pohané, ale ti, kteří uvěřili v Krista, byli ospravedlněni.

9,31 Na druhé straně Izrael, který usiloval o ospravedlnění na základě dodržování Zákona, nikdy nenašel „zákon“, kterým by mohl získat spravedlnost.

9,32 Důvod je jasný. Odmítli uvěřit, že ospravedlnění je vírou v Krista, ale tvrdohlavě se snažili dosáhnout vlastní spravedlnosti osobními zásluhami. Narazili na kámen úrazu, Pána Ježíše Krista.

9,33 Právě to předpovídal Bůh skrze Izaiáše. Příchod Mesiáše do Jeruzaléma bude mít dvojí účinek. Pro některé se stane kamenem úrazu a skálou pohoršení (Iz 8,14). Jiní v něho uvěří a nebudou mít důvod k hanbě, tj. nebudou zklamáni (Iz 28,16).

B. Přítomnost Izraele (kap. 10)

10,1 Pavlovo učení bylo pro neobrácené Židy nanejvýš nechutné. Považovali ho za zrádce a nepřitele Izraele. Zde ovšem ujišťuje

své křesťanské bratry, kterým píše, že jejich spása je to, co by přineslo jeho srdci největší potěšení a za co se nejhorlivěji modlí k Bohu.

10,2 Je dalek toho, aby je odsuzoval jako bezbožné a nenáboženské. Dosvědčuje jim, že mají horlivost pro Boha. To bylo zjevné z jejich pečlivého dodržování obřadů a židovských ceremonií a jejich netolerance vůči každému opačnému učení. Horlivost však nestačí. Musí být spojena s pravdou. Jinak může udělat víc škody než užítku.

10,3 Právě zde pochybili. Neznali Boží spravedlnost, nevěděli, že Bůh započítává spravedlnost na základě víry a ne skutků. Stále se snažili dosáhnout vlastní spravedlnost dodržováním Zákona. Snažili se získat si Boží přízeň vlastními úsilím, vlastními charakterem, svými vlastními dobrými skutky. Vytrvale se odmítali podřídit Božímu plánu uznat za spravedlivé ty bezbožné hříšníky, kteří uvěří v jeho Syna.

10,4 Kdyby uvěřili v Krista, uviděli by, že on je konec Zákona k spravedlnosti. Účelem Zákona bylo zjevit hřích, usvědčit a odsoudit přestupníky. Nikdy nemůže zajistit spravedlnost. Trest za porušení Zákona je smrt. Svou smrtí Kristus zaplatil trest podle Zákona, který lidé porušili. Když hříšník přijme Pána Ježíše Krista jako svého Spasitele, Zákon k němu už nemá co říct. Skrze smrt Zástupce zemřel Zákonu. Skoncoval se Zákonem a s marným pokusem dosáhnout skrze něj spravedlnosti.

10,5 V jazyce Starého zákona slyšíme rozdíl mezi slovy Zákona a slovy víry. Tak například v Lv 18,5 Mojžíš píše, že člověk, který dosahuje Zákonem požadované spravedlnosti, bude žít, když bude podle něho jednat. Důraz je na jeho dosažení, jeho plnění.

Tento výrok samozřejmě představuje ideál, který žádný hříšný člověk nemůže naplnit. Chce vyjádřit, že kdyby někdo byl schopen dokonale a vždycky zachovávat Zákon, nebyl by odsouzen k smrti. Ale Zákon byl dán lidem, kteří již byli hříšníky a byli již odsouzeni k smrti. I kdyby byli schopni od onoho dne nadále stále zachovávat Zákon, byli by ztraceni, protože Bůh vyžaduje zaplatit za hříchy minulosti. Jakékoli naděje, že by člověk

mohl získat spravedlnost ze Zákona, jsou od počátku odsouzeny k nezdaru.

10,6 Aby Pavel ukázal, že jazyk víry je zcela odlišný od jazyka Zákona, nejprve cituje z Dt 30,12n, kde se píše:

„Není na nebesích, abys mohl říct: Kdo z nás vystoupí na nebesa, aby jej pro nás vzal, oznámil nám ho a my jej plnili? Ani není za mořem, abys mohl říct: Kdo z nás přejde na druhou stranu moře, aby jej pro nás vzal, oznámil nám ho a my jej plnili?“

Je zajímavé, že ve svém původním kontextu v Dt se tyto verše vůbec netýkají víry a evangelia. Mluví o Zákonu, konkrétně o příkazu: „Navrátíš se k Hospodinu, svému Bohu, celým svým srdcem a celou svou duší“ (Dt 30,10b). Bůh říká, že Zákon není skryt, vzdálený a nedostupný. Člověk nemusí vystoupit do nebe nebo překročit moře, aby jej našel. Je blízko, je po ruce a čeká, že ho člověk uposlechne.

Ale apoštol Pavel bere tato slova a aplikuje je nově na evangelium. Říká, že jazyk víry nežádá člověka, aby vystoupil na nebe, aby přivedl Krista dolů. Především by to bylo zcela nemožné; ale ani to není *potřebné*, protože Kristus ve svém vtělení již sestoupil na zem!

10,7 Když apoštol cituje Dt 30,13, mění text z „Kdo z nás přejde na druhou stranu moře“ na: „Kdo sestoupí do propasti“. Chce tím ukázat, že evangelium nežádá člověka, aby sestoupil do hrobu, aby vyvedl Krista z mrtvých. To by bylo nemožné, ale bylo by to také nepotřebné, protože Kristus již z mrtvých vstal. Všimněte si, že v 10,6–7 máme dvě nauky o Kristu, které bylo pro Žida nejtěžší přijmout – jeho vtělení a vzkříšení. Nicméně pokud má být spasen, musí je přijmout. Tyto dvě nauky znovu uvidíme v 10,9–10.

10,8 Pokud evangelium neříká lidem, aby dělali to, co je lidsky nemožné, nebo to, co již učinil Pán, co tedy říká?

Pavel opět adaptuje verš z Dt 30 a říká, že evangelium je blízko, dostupné, pochopitelné a lze je snadno získat. Lze je v důvěrném rozhovoru (ve tvých ústech) snadno vyjádřit a můžeme mu v mysli (ve tvém srdci) snadno porozumět (Dt 30,14). Je to dobrá zpráva

o spasení z víry, kterou kázali Pavel a další apoštolové.

10,9 Zde je to řečeno v kostce: Nejprve musíš přijmout pravdu o vtělení, že miminko v betlémských jeslích je Pán života a slávy, že novozákonní Ježíš je Hospodin ze Starého zákona.

Zadruhé musíš přijmout pravdu o jeho vzkříšení se vším, co je v ní obsaženo. Bůh ho vzkřísil z mrtvých jako důkaz, že Kristus dokončil dílo potřebné pro naše spasení a že Bůh je s tím spokojen. Uvěřit tomu srdcem znamená uvěřit veškerou silou svého rozumu, citu i vůle.

Tedy vyznáš svými ústy Pána Ježíše a uvěříš ve svém srdci, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých. To je spásná víra.

Často vyvstává otázka: „Může být někdo spasen, když přijme Ježíše jako Spasitele, aniž by ho také uznal jako Pána?“ Bible nikoho nevede, aby věřil s rozumovými výhradami: „Přijmu Ježíše jako svého Spasitele, ale nechci jej korunovat za Pána všeho.“ Na druhou stranu ti, kdo činí podřízení se Ježíši Pánu podmínkou spasení, musí čelit problému: „Do jaké míry musí být uznán jako Pán?“ Málo křesťanů by prohlásilo, že se mu takovýmto způsobem zcela a plně podřídilo. Pokud předkládáme evangelium, musíme trvat na tom, že jedinou podmínkou ospravedlnění je víra. Musíme však také stále připomínat hříšníkům i svatým, že Ježíš Kristus je Pán a jako takový by měl být uznán.

10,10 Dále Pavel vysvětluje, že srdcem se věří k spravedlnosti. Není to pouhé rozumové přitakání, ale ryzí přijetí celou vnitřní bytostí. Když to člověk učiní, je okamžitě ospravedlněn.

Potom se ústy vyznává ke spasení. Věřící tedy veřejně vyznává spasení, které již přijal. Vyznání *není podmínkou* spasení, ale nutným vnějším vyjádřením toho, co se stalo: Pokud důvěřuješ Ježíši Kristu, pak také o něm jistě budeš mluvit.“ Pokud člověk něčemu opravdu věří, pak to chce říkat dalším. Pokud je tedy opravdu znovuzrozený, je to příliš dobré, než aby to tajil. Vyznává Krista.

Písmo předpokládá, že pokud je člověk spasen, učiní také veřejné vyznání své ví-

ry. Kelly k tomu říká: Jestliže chybí vyznání Krista Pána ústy, nemůžeme mluvit o spasení. Jak řekl Pán: Ten, kdo uvěří a bude pokřtěn, bude spasen.⁴⁰ A Denney to komentuje:

„Srdce věřící k spravedlnosti a ústa vyznávající ke spasení nejsou vlastně dvě věci, ale dvě strany jedné mince.“⁴¹

Vystává otázka, proč v 10,9 je na prvním místě vyznání a potom víra, zatímco v 10,10 je víra první a vyznání druhé. Odpověď není těžké najít. Ve verši 9 je důraz na vtělení a vzkříšení, a tyto nauky jsou zmíněny v chronologickém pořádku. Vtělení přichází první – Ježíš je Pán. Potom vzkříšení – Bůh ho vzkřísil z mrtvých. Ve verši 10 je důraz na pořadí událostí při spasení hříšníka. Nejprve uvěří, potom učiní veřejné vyznání své víry.

10,11 Apoštol nyní cituje Izaiáše 28,16, aby zdůraznil, že každý, kdo v něho věří, nebude zahanben. Pomyšlení na veřejné vyznání Krista může vyvolávat strach z ostudy, ale opak je pravdou. Naše vyznání Krista zde na zemi vede k tomu, že on nás vyzná v nebi. Máme naději, že nebudeme nikdy zklamáni.

Slovo „každý“ souvisí s následujícím – totiž že Boží slavné spasení je pro všechny, pohany i pro Židy.

10,12 V Ř 3,23 jsme se dozvěděli, že není žádný rozdíl mezi Židem a pohanem, co se týče potřeby spasení, neboť všichni jsou hříšníci. Nyní se dozvídáme, že není rozdílu, co se týče dostupnosti spasení. Hospodin není výlučný Bůh, ale je Pán nade vším lidstvem. Je štědrý v milosti a slitování ke všem, kdo ho vyzývají.

10,13 Na důkaz všeobecnosti evangelia je citován JI 3,5. Sotva bychom si mohli přát jednodušší prohlášení o cestě spasení, než nacházíme v těchto slovech: „Každý, kdo by vyzýval Pánovo jméno, bude zachráněn.“ Pánovo jméno znamená samotného Pána.

10,14 Takové evangelium ovšem předpokládá obecné vyhlášení. K čemu by bylo spasení nabízené Židům i pohanům, pokud o něm nikdy neuslyší? Zde máme jádro křesťanské misie.

V sérii tří „jak“ (jak mohou vyzývat..., uvěřit..., slyšet bez toho, kdo hlásá) apoštol prochází jednotlivými kroky, které vedou ke

spasení Židů i pohanů. Možná to bude jasnější, pokud změníme pořadí následujícím způsobem:

Bůh posílá své služebníky.

Ti kážou dobrou zprávu o spasení.

Hříšníci slyší Boží nabídku o životě v Kristu.

Některí z těch, kdo slyší, poselství uvěří.

Ti, kdo uvěří, vzývají Pána.

Ti, kdo ho vzývají, jsou spaseni.

Hodge ukazuje, že tento argument založený na principu, že pokud má Bůh cíl, má také prostředky k dosažení cíle.⁴² Jak jsme řekli, toto je základ křesťanského misijního hnutí. Pavel zde obhájí kázání evangelia pohanům, což je strategie, kterou nevěřící Židé považovali za neomluvitelnou.

10,15 Bůh je ten, který vysílá. My jsme ti, kdo jsou vysláni. Co s tím uděláme? Jsou naše nohy krásné jako ty, které Izaiáš připsal tomu, kdo zvěstuje dobrou novinu (Iz 52,7)? Izaiáš píše o krásných nohách někoho – Mesiáše. Zde v Ř 10,15 se z „on“ stává „oni.“ On přišel s krásnými nohama před 1900 lety. Nyní je to naše výsada a zodpovědnost, abychom šli s krásnými nohama ke ztracenému a umírajícímu světu.

10,16 Avšak Pavel je stále smutný z toho, že izraelský lid neuposlechl evangelium. Izaiáš to již prorokoval, když se ptal: „Pane, kdo uvěřil naší zvěsti?“ (Iz 53,1). Otázka volá po odpovědi: „Ne mnozí.“ Když byl ohlášen první příchod Mesiáše, ne mnozí na to reagovali.

10,17 Z tohoto Izaiášova citátu Pavel vyvozuje, že víra, o které prorok mluví, vyvěrá ze slyšené zvěsti, a že zvěst přichází skrze slovo o Mesiáši. Dochází tedy k závěru, že víra je ze slyšení zvěsti a zvěst skrze slovo Boží. Víra k lidem přichází, když slyší naše kázání o Pánu Ježíši Kristu, které je samozřejmě založeno na psaném Božím slovu.

Poslouchat ušima ovšem nestačí. Člověk musí poslouchat s otevřeným srdcem a myslí, ochoten nechat si ukázat Boží pravdu. Pokud tak činí, zjistí, že toto slovo je pravdivé a pravda potvrzuje sama sebe. Potom člověk uvěří. Mělo by být samozřejmě jasné, že slyšení, o kterém je zde řeč, se neomezuje jen na uši. Zvěst může být například čtená. Takže

„slyšet“ znamená přijmout slovo jakýmkoli způsobem.

10,18 V čem je tedy problém? Neslyšeli Židé i pohané kázání evangelia? Ale ano. Pavel si půjčuje slova Ž 19,4, aby ukázal, že ano. Říká:

„Ovšemže slyšeli! Do celé země pronikl jejich hlas, do nejzazších končin obydleného světa jejich výroky.“

Překvapuje ovšem, že tato slova ze Ž 19 nemluví o evangeliu. Vyjadřují spíš obecné svědectví slunce, měsíce a hvězd o Boží slávě. Jak jsme řekli, Pavel si tato slova půjčuje a ve skutečnosti říká, že stejně tak platí i o celosvětovém hlásání evangelia v jeho době. Inspirován Duchem Božím apoštol často bere oddíly ze Starého zákona a aplikuje je zcela jiným způsobem. Tentýž Duch, který původně dal tato slova, má jistě právo je později použít jiným způsobem.

10,19 Povolání pohanů a odmítnutí evangelia ze strany většiny Židů by nemělo být pro izraelský národ překvapením. Jejich vlastní Písma předpovídala přesně to, co se stane. Tak například Bůh varoval, že vzbudí v Izraeli žárlivost na národ, který není národem, proti národu nerozumnému a modlářskému popudí Izrael k hněvu (Dt 32,21).

10,20 A ještě odvážnějším jazykem Izaiáš cituje Hospodina: Dal jsem se nalézt těm, kteří mě nehledali, dal jsem se poznat těm, kteří se po mně neptali (Iz 65,1). Pohané jako celek Boha nehledali. Byli spokojeni se svým pohanským náboženstvím. Když však uslyšeli evangelium, mnozí z nich zareagovali. Při srovnání vidíme, že pohané reagovali lépe než Židé.

10,21 V protikladu k tomuto obrazu pohanů směřujících k Hospodinu líčí Izaiáš Hospodina, jak celý den stojí s rukama vztaženými k izraelskému národu a setkává se pouze s neposlušností a tvrdošijným odmítáním.

C. Budoucnost Izraele (kap. 11)

11,1 A co budoucnost Izraele? Je pravda to, co učí někteří, že Bůh s Izraelem skončil, že Božím Izraelem je nyní církev a že všechna zaslíbení pro Izrael se nyní vztahují na církev?⁴³ Kapitola Ř 11 je jednou

z nejsilnějších v celé Bibli, která takovýto pohled vyvrací.

Pavlova úvodní otázka znamená: Zavrhl snad Bůh svůj lid úplně? Tedy: Byl každý jednotlivý Izraelec zavržen? Naprosto ne! Jde o to, že Bůh sice zavrhl svůj lid, jak se výslovně říká v 11,15, ale to neznamená, že je zavrhl všechny. Sám Pavel je důkazem, že Bůh nezavrhl všechny. Vždyť Pavel sám je Izraelec, potomek Abrahamův, pochází z kmene Benjaminova. Jeho židovský původ byl bez vady.

11,2 Takže první části verše musíme rozumět takto: Bůh nezavrhl *zcela* svůj lid, který předem poznal. Situace byla podobná jako v době Eliáše. Většina národa se odvrátila od Boha k modlám. Podmínky byly tak hrozné, že se Eliáš modlil proti Izraeli, a ne za něj!

11,3 Připomínal Hospodinu, jak lidé umlčeli hlas proroků tím, že je zabili. Rozbořili Boží oltáře. Zdálo se mu, že jeho hlas je poslední v Boží prospěch, poslední, který ještě zbyl a že jeho život je v bezprostředním ohrožení.

11,4 Situace ovšem nebyla tak černá a beznadějná, jak se Eliáš obával. Bůh mu připomněl, že si ponechal sedm tisíc mužů, kteří trvale odmítali následovat národ v uctívání Baala.

11,5 To, co platilo tehdy, platí i nyní: Bůh nikdy nezůstane bez svých svědků. Vždycky má věrný pozůstatek vyvolených jako zvláštní předmět své milosti.

11,6 Bůh si nevybírá pozůstatek na základě jeho skutků, ale podle své svrchované vyvolující milosti. Tyto dva principy – milost a skutky – se vzájemně vylučují. Dar není možné si zasloužit. Co je zdarma, to se nedá koupit. Co je nezasloužené, to se nedá zasloužit. Naštěstí Boží volba byla založena na milosti, a ne na skutcích; jinak by nebyl vyvolen nikdo.

11,7 Závěr tedy zní, že Izrael nezískal spravedlnost, protože o ni usiloval vlastními silami místo toho, aby ji postavili na dokončeném Kristově díle. Pozůstatek, Bohem vyvolení, získal spravedlnost skrze víru v Pána Ježíše. Národ trpěl tím, co bychom mohli nazvat „soudní slepota“. To, že odmítli Mesiáše přijmout, mělo za následek menší schopnost a připravenost jej přijmout.

11,8 Právě toto předpovídal Starý zákon (Iz 29,10; Dt 29,4). Bůh je zanechal ve stavu otupělosti, stali se necitliví na duchovní skutečnosti. Protože nechtěli vidět Pána Ježíše jako Mesiáše a Spasitele, nyní ztratili schopnost ho vidět. Nechtěli slyšet prosebný Boží hlas, a proto byli nyní postiženi duchovní hluchotou. Tento strašný soud trvá až do dnešního dne.

11,9 Také David předvídal Boží soud na Izrael. V Ž 69,23n popisuje odmítnutého Spasitele, jak volá k Bohu, aby se jim jejich stůl stal léčkou a pastí, kamenem úrazu a odplatou. Stůl zde představuje celkový souhrn výsad a požehnání, která proudila skrze Krista. Vše, co bylo požehnáním, se změnilo v kletbu.

11,10 V citovaném Žalmu trpící Spasitel také volá k Bohu: Ať se jejich oči zatmí, aby neviděli, a jejich záda sehní navždy jako od dřiny nebo stáří (nebo kéž se jim stále třesou bedra).

11,11 Pavel nyní vznáší jinou otázku: Což klopýtli proto, aby padli? Zde musíme doplnit slovo *navždy*. Klopýtli proto, aby padli a už nikdy nebyli obnoveni? Apoštol takové tvrzení důrazně popírá. Božím záměrem je obnova. Jeho záměrem je, aby v důsledku jejich pádu přišla záchrana k pohanům, a to vzbudilo žárlivost Izraele. Smyslem této žárlivosti je přivést nakonec Izrael zpátky k Bohu.

Pavel nepopírá selhání Izraele. V tomto verši ho vlastně připouští – jejich proviněním se dostalo záchranu pohanům – a v dalším verši: „Jestliže jejich provinění znamená bohatství pro svět.“ Rozhodně se ale staví proti myšlence, že Bůh s Izraelem skončil jednou provždy.

11,12 Důsledkem toho, že Izrael odmítl evangelium, bylo odsunutí národa stranou a evangelium se dostalo k pohanům. V tomto smyslu provinění Židů znamenalo bohatství pro svět a ztráta pro Izrael byla ziskem pro pohany.

Pokud je toto pravda, čím větší bohatství požehnání celému světu přinese obnova Izraele! Až se Izrael s blížícím se velkým soužením obrátí k Pánu, stane se potrubím požehnání pro národy.

11,13 Zde (11,13–24) Pavel oslovuje pohany. Někteří vykladači se domnívají, že zde

mluví ke křesťanům z pohanů v Římě, ale oddíl vyžaduje jiné posluchače – totiž pohan-ské národy jako takové. K porozumění tomu- to oddílu nám velmi pomůže, když se na něj podíváme tak, že Pavel mluví o Izraeli jako národu a pohanech jako takových. Nemluví o Boží církvi; jinak bychom se museli vypořádat s možností, že církev bude vyřata (11,22), a to je nebiblické.

Pavel byl apoštolem pohanů, a proto pro něj bylo zcela přirozené mluvit k nim velmi otevřeně. Tím jen naplňoval svoji službu.

11,14 Všemi prostředky se snažil vyvolat žárlivost svých pokrevních bratrů tak, aby byl použit pro záchranu některých z nich. Věděl stejně jako my, že on sám nemohl spasit nikoho. Ale Bůh spasení se se svými služebníky ztotožňuje natolik těsně, že jim dovoluje mluvit o tom, co dokáže udělat jen on, jako by to dělali oni.

11,15 Tento verš opakuje jinými slovy argument z 11,12. Když byl Izrael jako Bohem vyvolený pozemský lid odsunut stranou, byli pohané uvedeni do výsadního postavení u Boha, a tak v přeneseném slova smyslu smířeni. Až bude Izrael během tisíciletého Kristova království obnoven, bude to jako celosvětové obnovení či vzkříšení.

To můžeme ilustrovat zkušeností Jonáše, který byl obrazem izraelského národa. Když byl Jonáš za bouře vyhozen z lodi, výsledkem bylo vysvobození či záchranu lodi plné pohanů. Když byl ale Jonáš obnoven a kázal v Ninive, výsledkem byla záchranu města plného pohanů. Takže to, že Bůh Izrael na čas zavrhl, mělo za následek, že se evangelium dostalo k více méně hrstce pohanů. Ale až bude Izrael obnoven, vejdou do Božího království celé zástupy pohanů.

11,16 Pavel nyní používá dva obrazy. První souvisí s prvotinami a těstem, druhý s kořeny a větvemi. Prvotiny a těsto nemluví o ovoci. V Nu 15,19–21 čteme, že kus těsta se zasvěcoval Hospodinu jako dar pozdvihování. V této argumentaci jde o to, že pokud je kus těsta oddělen pro Hospodina, tak je odděleno celé těsto, ze kterého byl vzat.

Co se týká aplikace, prvotinou je Abraham. On byl svatý ve smyslu oddělený pro Boha.

Jestliže to platilo o něm, platilo to o jeho vyvoleném potomstvu. Oni byli odděleni do navenek privilegovaného postavení před Bohem.

Druhou metaforou je kořen a větve. Je-li kořen svatý, jsou svaté i větve. Abraham je kořenem v tom smyslu, že byl první, koho Bůh oddělil, aby tvořil nové společenství odlišné od ostatních národů. Jestliže byl oddělen Abraham, potom jsou odděleni i potomci v jeho vyvoleném rodu.

11,17 Apoštol pokračuje v metafoře o kořeni a větvích.

Vylomené větve představují nevěřící část dvanácti izraelských kmenů. Odmítli Mesiáše, a proto byli odstraněni ze svého postavení privilegovaného Božího vyvoleného lidu. Vylomeny byly ovšem jenom některé větve. Pozůstatek národa včetně samotného Pavla Pána přijali.

Planá oliva představuje pohany jako jeden lid. Byli naroubováni na olivovník.

Tak pohané získali podíl na kořeni a tučnosti olivy. Pohané sdílejí postavení přízně, které bylo původně dáno Izraeli a stále ho zaujímá věřící pozůstatek Izraele.

V této ilustraci je důležité vidět, že hlavní kmen olivovníku *není Izrael*, ale Boží linie výsady napříč staletími. Pokud by kmen byl Izrael, dávalo by to jeho bizarní obraz – Izrael, který byl vylomen a potom znovu na Izrael naroubován.

Je také důležité mít na paměti, že větev plané olivy není církev, ale pohané jako celek. Jinak bychom se museli vypořádat s možností, že skuteční věřící budou vyřati z Boží přízně. Pavel již ukázal, že to není možné (Ř 8,38–39).

Co máme na mysli, když říkáme, že kmen stromu tvoří linie výsady napříč staletími? Bůh se rozhodl oddělit jistý lid, aby zaujímal zvláštní místo v jeho blízkosti. Má být oddělen od ostatního světa a mít zvláštní výsady. Raduje se z toho, co bychom dnes mohli nazvat „status zvláštního národa“. V různých obdobích historie měl Bůh zvláštní vnitřní kruh.

Izraelský národ byl první v této linii výsady. Byli Boží dávný, vyvolený, pozemský lid. Protože však odmítli Mesiáše, byly ně-

kteřé větve vylomeny, a tak ztratily postavení „oblíbeného syna“. Pohané byli naroubováni na olivovník a stali se spolu s věřícími Židy účastníky kořene a tučnosti. Kořen ukazuje zpět na Abrahama, jímž linie výsady začala. Tučnost olivy poukazuje na jeho plodnost – tj. sklizeň oliv a olej z nich vylisovaný. Zde tučnost představuje výsady, které plynou ze spojení s olivou.

11,18 Pohané se však nemají vůči Židům chovat, jako by byli světější, neměli by se chlubit nějakou nadřazeností. Takové vychloubání nebere v úvahu, že linie výsady nezačala u nich. Naopak linie výsady jim poskytla postavení zvláštní přízně, které dnes mají.

11,19 Pavel předjímá, že fiktivní pohan, se kterým vede rozhovor, řekne: Židovské větve byly vylomeny, abych mohl být naroubován já a další pohanské větve.

11,20 Apoštol připouští, že to je částečně pravda. Židovské větve byly vylomeny a pohané byli naroubováni. Bylo to však kvůli nevěře Izraele, a ne proto, že by pohané měli u Boha nějaký zvláštní nárok na milost. Pohané byli naroubováni, protože jako lid stáli „vírou“. Výraz „stojíš vírou“ jako by naznačoval, že Pavel mluví o skutečných věřících. To však nemusí mít nutně tento význam. Jediný způsob, jak pohané „stáli vírou“, byl ten, že projevíli relativně více víry než Židé. Takto se Ježíš vyjádřil o pohanském setníkovci: „Ani v Izraeli jsem nenalezl tak velkou víru!“ (L 7,9). A Pavel později řekl Židům v Římě: „Ať je vám tedy známo, že tato Boží záchrana byla poslána pohanům. Oni uslyší“ (Sk 28,28). Všimněte si: „Oni uslyší.“ Jako lid jsou dnes otevřenější evangeliu než Izrael. „Stát vírou“ je protikladem k „padnout“. Izrael vypadl ze svého výsadního postavení. Pohané byli naroubováni na jeho místo.

Ale kdo stojí, ať dá pozor, aby nepadl. Pohané se nemají pyšně povyšovat, ale bát se.

11,21 Jestliže Bůh neváhal vytnout přirozené větve z linie výsady, není důvod se domnívat, že by za stejných okolností ušetřil plané větve.

11,22 V podobnosti o olivovníku vidíme dvě protikladné tváře Božího charakteru – je-

ho dobrotu i jeho přísnost. Jeho přísnost se projevila odstraněním Izraele ze statusu oblíbeného národa. Jeho dobrotu je vidět v tom, že se s evangeliem obrátil k pohanům (viz Sk 13,46; 18,6). Ale tuto dobrotu nemůžeme brát jako samozřejmost. Pohané také mohou být vytnuti, pokud nezůstanou v relativní otevřenosti, kterou u nich Spasitel během své pozemské služby našel (Mt 8,10; L 7,9).

Stále musíme mít na mysli, že Pavel nemluví o církvi ani jednotlivých věřících. Mluví o pohanech jako takových. Nic nemůže oddělit Kristovo tělo od hlavy a nic nemůže odloučit věřícího od Boží lásky, ale pohanské národy mohou být odstraněny ze svého zvláštního výsadního postavení.

11,23 Odstavení Izraele nemusí být konečné. Jestliže opustí nevěru národa, pak není důvod, proč by je Bůh nemohl naroubovat zpět na jejich původní výsadní místo. Pro Boha to není nemožné.

11,24 Uvést Izrael znovu jako svůj privilegovaný národ by pro Boha byl vlastně mnohem méně násilný proces, než když do tohoto postavení stavěl pohany. Izraelský národ tvořil původní větve na stromu Boží přízně, a tak je označen za větve, které k němu od přírody patří. Pohanské větve pocházely z plané olivy. Naroubovat plané větve na ušlechtilou olivu je nepřirozené nebo, jak Pavel říká, proti přírodě. Naroubovat přirozené větve na ušlechtilou olivu je naprosto přirozené.

11,25 Nyní apoštol odhaluje, že budoucí obnovení Izraele je nejen možnost, ale jistá skutečnost. To, co Pavel nyní odhaluje, je tajemství – dosud neznámá pravda, kterou nelze poznat lidským rozumem; je to pravda, která byla nyní odhalena. Pavel ji uvádí proto, aby věřící z pohanů nebyli moudří sami u sebe a neshlíželi na Židy s nacionální pýchou. Jedná se o toto tajemství:

Část Izraele se zatvrdila. Netýkalo se to celého národa, ale jenom nevěřící části.

Tato slepota je dočasná. Bude trvat do té doby, dokud nevejde plnost pohanů. Plnost pohanů poukazuje na čas, kdy bude k církvi přidán poslední úd a kdy úplné tělo Kristovo bude vytrženo domů do nebe. Plnost pohanů je třeba odlišit od času pohanů (L 21,24). Plnost

pohanů časově odpovídá vytržení. Výraz „čas pohanů“ poukazuje na celé období pohanské nadvlády nad Židy počínající babylonským zajetím (2Pa 36,1–21) a končící Kristovým návratem k vládě na zemi.

11,26 Ačkoliv slepota Izraele bude v době vytržení odstraněna, neznamená to, že celý Izrael bude hned spasen. Židé se budou obracet během velkého soužení, ale celý vyvolený pozůstatek bude spasen teprve tehdy, až se Kristus vrátí na zem jako Král králů a Pán pánů.

Když Pavel říká, že celý Izrael bude zachráněn, myslí tím celý věřící Izrael. Nevěřící část národa bude zahubena při druhém Kristově příchodu (Za 13,8–9). Pouze ti, kdo řeknou: „Požehnaný, jenž přichází v Pánově jménu“, budou zachráněni, aby vešli do království.

Na to poukazoval Izaiáš, když mluvil o Vysvoboditeli, který přijde ze Siónu a odvrátí od Jáкова bezbožnosti (Iz 59,20). Všimněte si, že to není Kristův příchod do Betléma, ale jeho příchod na Sión – tj. jeho druhý příchod.

11,27 Je to tentýž čas, o kterém se mluví v Iz 27,9 a Jr 31,33–34, kdy Bůh odejme jejich hříchy za podmínek nové smlouvy.

11,28 Současné postavení Izraele můžeme shrnout takto: Podle evangelia jsou nepřátelé kvůli vám. Jsou nepřáteli v tom smyslu, že byli odsunuti stranou, odcizeni Boží přízni, aby evangelium mohlo přijít k pohanům.

Ale podle vyvolení zůstávají milovanými kvůli otcům – tj. Abrahamovi, Izákovi a Jákovovi.

11,29 Důvod, proč jsou stále Bohem milovaní, je v tom, že Boží dary a povolání jsou neodvolatelná. Bůh své dary nebere zpět. Jednou učinil bezpodmínečné zaslíbení, a tak ho nikdy nevezme zpět. Dal Izraeli zvláštní výsadu vyjmenované v 9,4–5. Nazval Izrael svým pozemským lidem (Iz 48,12), odděleným od ostatních národů. Jeho záměr nemůže změnit nic.

11,30 Pohané byli kdysi nezkrotný, neposlušný lid, ale když Izrael odvrhl Mesiáše a evangelium o spasení, Bůh se obrátil k pohanům s milosrdenstvím.

11,31 V něčem podobný sled událostí nastane v budoucnu. Když je milosrdenství

prokázané pohanům bude provokovat k žárlivosti, neposlušnost Izraele vystřídá milosrdenství. Někteří učí, že Židé budou obnoveni díky milosrdenství, které pohané prokazují Židům, ale víme, že to tak není. Obnovení Izraele nastane díky druhému příchodu Pána Ježíše (viz 11,26–27).

11,32 Na první pohled se nám z tohoto verše může zdát, že Bůh svévolně odsoudil Židy i pohany k nevěře a že se s tím nedalo nic dělat. O to ale nejde. Nevěra byla jejich vlastním skutkem. Verš říká toto: Když Bůh zjistil, že Židé i pohané jsou neposlušní, uvěznil je tak, že pro ně nebylo jiné východisko, než jen podle jeho podmínek.

Tato neposlušnost poskytla Bohu prostor, aby se nade všemi slitoval, jak nad Židy, tak nad pohany. Není zde ani náznak všeobecného spasení pro všechny. Bůh prokázal milosrdenství pohanům a také je ještě prokáže Židům, to však nezajišťuje spasení pro každého. Ukazuje zde milosrdenství v souvislosti s národní linií. George Williams říká:

Když Bůh vyzkoušel Židy i pohany a nikdo ve zkoušce neobstál, uzavřel je pod nevěru, tak aby jim všem – až budou zjevně bez zásluh a bude patrné, že přišli o všechny nároky a práva na Boží přízeň – mohl v nevyzpytatelném bohatství své milosti prokázat slitování.⁴⁴

11,33 Tato závěrečná doxologie se ohlíží na celý dopis a na odhalené Boží zázraky. Pavel vyložil úžasný plán spasení, kterým spravedlivý Bůh může zachránit bezbožné hříšníky a zároveň zůstat spravedlivý. Ukázal, jak Kristovo dílo přineslo více slávy Bohu a více požehnání lidem, než Adam kvůli hříchu ztratil. Vysvětlil, jak milost vede k posvěcenému životu – takovým způsobem, jak to Zákon nikdy nemohl učinit. Vystopoval neporušený řetěz Božího záměru od předzvědění ke konečnému oslavení. Vyhlásil nauku o svrchovaném vyvolení a související nauku o lidské zodpovědnosti. A vystopoval spravedlnost a soulad Božího dispenzačního jednání s Izraelem a pohany. Nyní není nic vhodnějšího, než dát vytrysknout písní chval a uctívání.

Ó hlubino bohatství a moudrosti i poznání Božího!

Boží bohatství! Je bohatý ve slitování, lásce, milosti, věrnosti, moci a dobrotě.

Boží moudrost! Jeho moudrost je nekonečná, nevyzpytatelná, nesrovnatelná a nepřemožitelná.

Boží poznání! „Bůh je vševědoucí,“ píše Arthur W. Pink, „ví všechno: všechno možné, všechno skutečné; všechny události, celé stvoření z minulosti, přítomnosti a budoucnosti.“⁴⁵

Jeho rozhodnutí jsou nevyzpytatelná: jsou příliš hluboká, než aby je smrtelná mysl plně pochopila. Cesty, kterými řídí stvoření, historii, vykoupení a prozřetelnost, jsou mimo naše omezené chápání.

11,34 Žádná stvořená bytost nemůže poznat Pánovu mysl, můžeme ji poznat pouze do té míry, jak se jí on rozhodne zjevit. I potom vidíme jako v zrcadle, zastřeně (1K 13,12). Nikdo není schopen radit Bohu. On naši radu nepotřebuje, nebyla by k ničemu dobrá (Iz 40,13).

11,35 Nikdo nikdy Boha ničím nezavázal (viz Jb 41,11). Jaký náš dar by kdy mohl přivést Věčného Boha do postavení, že by nám to musel odplácet?

11,36 Všemohoucí je zdrojem všeho dobrého, aktivně udržuje vesmír a vládne nad ním a je příčinou, proč bylo všechno stvořeno. Všechno je vymyšleno tak, aby mu to přinášelo slávu.

Kéž tomu tak je. Jemu buď sláva navěky. Amen.

III. Část praktická: Evangelium v každodenním životě (kap. 12–16)

Poslední část listu Římanům odpovídá na otázku: *Jak mají ti, kdo byli ospravedlněni z milosti, jednat v každodenním životě?*

Pavel se zabývá našimi povinnostmi vůči ostatním věřícím, vůči společnosti, vůči nepřátelům, vůči vládě a vůči slabším bratrům.

A. V osobním posvěcení (12,1–2)

12,1 Když upřímně a zbožně vezmeme v úvahu Boží milosrdenství, jak bylo vyhlášeno v kapitolách 1–11, vede to k jedinému

závěru – měli bychom svá těla vydat v oběť živou, svatou a příjemnou Bohu. Naše tělo představuje všechny naše údy a v širším slova smyslu celý náš život.

Naprosté vydání se je naší rozumnou službou. Je naší rozumnou službou v tomto smyslu: Jestliže za mě Boží Syn zemřel, potom to nejmenší, co já mohu udělat, je pro něj žít. „Jestliže Ježíš Kristus je Bůh a zemřel za mě,“ řekl velký britský sportovec C. T. Studd, „potom žádná oběť, kterou přinesu, nemůže být pro něj příliš velká.“⁴⁶ Úžasná píseň Isaaca Wattse říká totéž: „Láska tak úžasná, tak božská vyžaduje mé srdce, můj život, mé všechno.“

Slova „rozumná služba“ můžeme také přeložit jako „duchovní uctívání“. Jako věřící-kněží nepřicházíme k Bohu s tělem zabitých zvířat, ale s duchovní obětí poddaných životů. Obětujeme mu také svoji službu (Ř 15,16), svou chválu (Žd 13,15) a svůj majetek (Žd 13,16).

12,2 Zadržé nás Pavel nabádá, abychom se nepřipodobňovali tomuto věku nebo jak to parafrázuje Phillips: „Ať vás svět kolem nevtěsná do své vlastní podoby.“ Když vstoupíme do Božího království, měli bychom opustit myšlenkové vzory a životní styl tohoto světa.

Slovo „svět“ (doslova „věk“), jak je zde použito, představuje společnost nebo systém, který člověk vybudoval, aby se sám učinil šťastným bez Boha. Je to království, které je vůči Bohu nepřátelské. Bohem a knížetem tohoto světa je Satan (2K 4,4; J 12,31; 14,30; 16,11). Všichni neobrácení lidé jsou jeho poddanými. Snaží se přitáhnout a udržet si lidi pomocí žádosti očí, žádosti těla a pýchy života (1J 2,16). Svět má vlastní politiku, umění, hudbu, náboženství, zábavu, myšlenkové vzory a životní styl a usiluje o to, aby se každý přizpůsobil jeho kultuře a zvykům. Nenávidí ty, kdo se nepřizpůsobují – stejně jako Krista a jeho následovníky.

Kristus zemřel, aby nás z tohoto světa vysvobodil. Svět je pro nás ukřížován a my pro svět. Byla by to zrada vůči Pánu, aby věřící milovali svět. Každý, kdo miluje svět, je Božím nepřitelem.

Věřící již nejsou z tohoto světa, stejně jako Kristus není z tohoto světa. Jsou však poslání

do tohoto světa, aby svědčili o tom, že skutky světa jsou zlé a že pro všechny, kdo složí svoji důvěru v Pána Ježíše Krista, je připravena záchrana. Nemáme být pouze odděleni od světa; máme být obnoveni proměnou své mysli, což znamená, že máme smýšlet způsobem, kterým smýšlí Bůh, jak je zjeveno v Bibli. Potom můžeme ve svých životech zakoušet přímé Boží vedení. A zjistíme, že jeho vůle není nechutná a tvrdá, ale dobrá, přijatelná a dokonalá.

Zde jsou tři klíče k poznání Boží vůle. *První* je poddané tělo, *druhý* oddělený život a *třetí* proměněná mysl.

B. Ve službě skrze duchovní dary (12,3–8)

12,3 Pavel zde mluví skrze milost, která mu byla dána jakožto apoštolovi Pána Ježíše. Bude se zabývat různými formami přímého a pokriveného myšlení. Nejprve Pavel říká, že v evangeliu není nic, co by kohokoli vedlo k tomu, aby měl komplex nadřazenosti. Nabádá nás k tomu, abychom byli při užívání svých darů pokorní. Nikdy bychom neměli mít o své vlastní důležitosti přehnané mínění. Ani bychom neměli druhým závidět. Naopak bychom si měli uvědomovat, že každý je jedinečný a všichni máme ve službě pro svého Pána důležitou úlohu. Měli bychom být šťastni na tom místě, které nám Bůh v Kristově těle udělil, a měli bychom usilovat o to, abychom své dary používali se vši silou, kterou nám Bůh dává.

12,4 Lidské tělo má mnoho údů, ale každý úd má svoji jedinečnou úlohu. Zdraví a prospěch těla závisí na správném fungování každého údu.

12,5 Tak je tomu i v Kristově těle. Je zde jednota (jedno tělo), různost (mnoho) a vzájemná závislost (údu jednoho na druhém). Žádný dar, který máme, není pro sobecké užívání, ale pro dobro těla. Žádný dar není soběstačný a žádný není nepotřebný. Když si toto všechno uvědomíme, máme smýšlet střízlivě (12,3).

12,6 Pavel nyní dává pokyny pro používání některých darů. Seznam neobsahuje všechny dary, jeho cílem je uvést příklady, nikoli být vyčerpávající.

Naše dary se liší podle milosti, která nám byla dána. Jinými slovy, Boží milost rozděluje

různým lidem různé dary. A Bůh dává potřebnou sílu a schopnost používat každý dar, který máme. Jsme tedy zodpovědní za to, abychom těchto darů daných Bohem používali jako dobří správci.

Ti, kdo mají dar *proroctví*, mají prorokovat v souhlase se svou vírou. Prorok je Boží mluvčí, který vyhlašuje Pánovo slovo. Předpovídání budoucnosti může být součástí proroctví, ale nemusí nutně být. V prvotní církvi, píše Hodge, byli proroci „muži, kteří mluvili pod bezprostředním vlivem Božího Ducha a vyřizovali nějaké Boží sdělení ohledně věroučných pravd, současné potřeby, budoucích událostí, podle daných okolností“.⁴⁷ Jejich služba je pro nás uchována v Novém zákoně. Dnes již nemohou být žádné inspirované prorocké přídavky k jádru křesťanské nauky, protože víra byla jednou provždy předána svatým (Ju 1,3). Dnes je tedy prorok prostě ten, kdo prohlašuje Boží mysl, jak byla zjevena v Bibli. Strong říká:

Všechno moderní proroctví, které je pravé, není ničím jiným než opakováním Kristova poselství – zvěstováním a vysvětlováním pravdy, jak již byla zjevena v Písmu.⁴⁸

Ti, kdo mají dar proroctví, mají prorokovat v souhlasu s vírou. To může znamenat „podle pravidel či norem víry“ – tj. v souladu s naukami křesťanské víry, jak je nacházíme v Písmech. Nebo to může znamenat „úměrně naší víře“ – tj. podle míry víry, kterou nám Bůh dal. Některé překlady zde uvádí „naší“, ale v originálu to slovo není.⁴⁹

12,7 *Služba* je velmi široký pojem, představující práci pro Pána. Není tím míněn úřad, povinnost či funkce duchovního (jak se dnes běžně užívá). Člověk, který má dar služby, má srdce služebníka. Vidí příležitosti ke službě a chopí se jich.

Učitel je ten, kdo dokáže vysvětlit Boží slovo a aplikovat ho pro srdce posluchačů. Ať je náš dar jakýkoli, máme se mu věnovat celým srdcem.

12,8 *Povzbuzování* je dar podněcovat svatě, aby zanechali každé formy zla a usilovali o nové cíle pro Krista ve svatosti i ve službě.

Dávání je Bohem daný dar, který člověka uschopňuje, aby si byl vědom potřeb a pomáhal je naplňovat. Má to dělat s upřímností.

Dar *vedení* je téměř jistě spojen s prací starších (a možná také diakonů) v místní církvi. Starší je nižší pastýř, který jde před stádem a vede ho s péčí a horlivostí.

Dar *milosrdenství* je nadpřirozená schopnost či obdarování pomáhat těm, kdo jsou v nouzi. Ti, kdo mají tento dar, jej mají vykonávat radostně. Samozřejmě, že máme všichni prokazovat milosrdenství a dělat to radostně.

Jedna křesťanka kdysi řekla: „Když moje matka zestárla a potřebovala, aby se o ni někdo staral, pozvali jsme ji s manželem, aby se nastěhovala k nám. Dělal jsem všechno proto, aby se cítila pohodlně. Vařila jsem pro ni, prala, vozila ji autem a vůbec pečovala o její potřeby. Ale i když jsem to všechno navenek vykonávala, uvnitř jsem byla nešťastná. Podvědomě jsem těžce nesla narušení našeho obvyklého řádu. Někdy mi maminka říkala: ‚Už se nikdy nesměješ. Proč se nikdy neusměješ?‘ Víte, prokazovala jsem milosrdenství, ale nedělala jsem to s radostí.“

C. Ve vztahu ke společnosti (12,9–21)

12,9 Dále Pavel vyjmenovává některé vlastnosti, které by měl každý křesťan rozvíjet ve svém jednání s ostatními křesťany a s nevěřícími.

Láska ať je bez přetvářky. Nemá nosit masku, ale má být ryzí, upřímná a nevyumělkovaná.

Máme si ošklivit každou formu zla a lnout ke všemu dobrému. Zlo v tomto kontextu asi znamená všechny postoje a činy nelásky, zloby a nenávisti. Dobro naopak znamená každý projev nadpřirozené lásky.

12,10 Ve vztazích s těmi, kdo jsou domácí víry, máme projevovat lásku něžnými city, nikoli chladnou lhostejností ani navyklým příjetím.

Máme dávat přednost tomu, aby se úcty dostávalo spíše druhým než nám. Kdysi jeden milý Kristův služebník čekal před shromážděním s dalšími váženými hosty ve vedlejší místnosti. Když vcházel do sálu, nebyl mezi prvními. Když se objevil ve dveřích, vypukl hromový potlesk. Rychle ustoupil stranou a tleskal, aby neměl podíl na počtě, o které si upřímně myslel, že je pro druhé.

12,11 Moffattův barvitý překlad tohoto verše zní: „Vaše horlivost ať nikdy nezvadne, uchovávejte si duchovní záři, služte Pánu.“ Zde se nám připomínají slova z Jr 48,10: „Proklet je ten, kdo činí Hospodinovu práci nedbale!“

Člověku nepřísluší marnit čas,

život je krátký a hřích je zde.

Náš věk je jen spadnutí listu, skápnutí slzy.

Nemáme čas promrhat hodiny;

všechno musí být upřímné v takovém světě,
jako je náš.

Horatius Bonar

12,12 Ať jsou naše současné okolnosti jakékoli, můžeme a máme se radovat z naší naděje – z příchodu našeho Spasitele, z vykoupení našich těl a z naší věčné slávy. Jsme vyzýváni, abychom byli trpěliví v soužení – tedy statečně ho snášeli. Taková vytrvalost, která ve všem zvítězí, je tím, co může proměnit bídu ve slávu. Máme být vytrvalí v modlitbě. Na modlitbě se uskutečňují věci a získávají vítězství. Modlitba přináší moc do našich životů a pokoj do našich srdcí. Když se modlíme ve jménu Pána Ježíše, přicházíme k Všemocnému tak blízko, jak jen to je pro smrtelného člověka možné. Proto si skutečně prokazujeme medvědí službu, když zanedbáváme modlitbu.

12,13 Svátí, kteří mají potřeby, jsou všude – nezaměstnaní, ti, které tíží účet za léčení, kazatelé a misionáři zapomenutí na odlehlých místech, staří lidé, jejichž zdroje se ztenčily. Skutečný život v Těle znamená sdílet se s těmi, kteří mají potřeby.

„Nikdy neodpírejte jídlo či nocleh těm, kdo je potřebují“ (JBP). Pohostinnost je zapomenuté umění. Slyšíme výmluvy na malé domy a byty, když má někdo vzít k sobě hosty – křesťany, kteří jsou na cestách. Možná se nám nechce udělat něco navíc nebo přijít o trochu pohodlí. Zapomínáme však, že když přijímáme Boží děti, je to totéž, jako bychom přijímali samotného Pána. Naše domácnosti by měly být jako Betanie, kde Ježíš rád pobýval.

12,14 Jsme povoláni k tomu, abychom vůči svým pronásledovatelům projevovali laskavost, ne snahu jim odplácet. Boží život vyžaduje, abychom odpláceli nelaskavost

a zranění zdvořilostí. Přirozenými reakcemi jsou kletba a odplata.

12,15 Empatie je schopnost sdílet s druhými jejich emoce. Máme tendenci žárlit, když se druzí radují, a opomíjet, když se druzí rmoutí. Boží způsob je vstoupit do radostí i strastí těch, kdo jsou kolem nás.

12,16 Buďte vespolek jednomyslní (BKR) neznámá, že nedůležité věci musíme vidět stejně. Nejde o uniformitu, ale spíš o soulad ve vztazích.

Měli bychom se vyhnout jakémukoli náznaku povýšenosti a přistupovat k poníženým, prostým lidem stejně jako k bohatým a dobře postaveným. Když jeden slavný křesťan dorazil na letiště, uvítali ho starší sboru, ve kterém měl mluvit. Limuzína jej měla dovézt do luxusního hotelu. „U koho jsou obvykle ubytováni hostující kazatelé?“ zeptal se. Zmínili starší manželský pár v nedalekém skromném domě. „Tam bych chtěl jít,“ řekl.

Apoštol opět varuje, aby věřící nebyli moudří ve vlastních očích. Vědomí, že nemáme nic, co bychom nepřijali, by nás mělo chránit před namyšleným egem.

12,17 Odplácet zlým za zlé je běžný způsob ve světě. Lidé říkají: „Jak ty mně, tak já tobě“, „odplácěji stejnou měrou“ či „dám mu, co si zaslouží.“ Avšak taková radost z pomsty by neměla mít místo v životě vykoupených. Naopak, když je jim ublíženo, měli by jednat ušlechtilé jako za všech životních okolností.

12,18 Křesťané by neměli být zbytečně vyzývaví či hašteřiví. Boží spravedlnosti se nedosáhne bojovností a hněvem. Měli bychom milovat pokoj, působit pokoj a zůstat v pokoji. Pokud jsme někomu ublížili anebo někdo ublížil nám, měli bychom neúnavně usilovat o pokojné vyřešení záležitosti.

12,19 Musíme odolat sklonu pomstít se za zlo, kterým nám bylo ublíženo. Slova „dejte místo hněvu“ mohou znamenat dovolit Bohu, aby se o to postaral za vás, nebo mohou znamenat poddat se pasivně bez odporu. Poslední část verše podporuje spíš první význam – ustoupit a nechat jednat Boží hněv. Pomsta je výsadou Boží. Neměli bychom zasahovat do toho, co je jeho výsadou. On odplatí ve správný čas a správným způsobem. Lenski píše:

Bůh celou záležitost ohledně vykonání spravedlnosti nad zločinci vyřešil už dávno. Nikdo neunikne. V každém případě bude nastolena dokonalá spravedlnost, a to dokonale. Kdyby se do toho chtěl někdo z nás vměšovat, byl by to vrchol drzosti.⁵⁰

12,20 Křesťanství nezůstává u neodporování zlému a jde dál k aktivnímu konání dobra. Neničí své nepřátele násilím, ale získává je láskou. Dává nepříteli najíst, když má hlad, a napít, když má žízeň, a tak sype žhavé uhlí na jeho hlavu. Pokud se někomu zdá kruté sypat žhavé uhlí, pak je to tím, že nerozumí obraznému vyjádření. Nasypat žhavé uhlí na něčí hlavu znamená zahanbit ho tím, že ho překvapím neobvyklou laskavostí.

12,21 Darby vysvětluje první část tohoto verše takto: „Pokud tě moje špatná nálada přivede ke špatné náladě, nechal ses přemoci zlem.“⁵¹ Velký černošský vědec George Washington Carver jednou řekl: „Nikdy nenechám jiného člověka zničit mi život tím, že by mě přiměl, abych ho nenáviděl.“⁵² Jako křesťan nedovolil, aby ho zlo přemohlo.

Ale přemáhej zlo dobrem. Typické pro křesťanské učení je, že se nezastavuje u negativního zákazu, ale jde dál k pozitivnímu povzbuzení. Zlo je možné přemoci dobrem. To je zbraň, kterou bychom měli používat častěji.

Stanton jednal s Lincolnem s jedovatou nenávistí. Řekl, že je hloupost cestovat do Afriky a hledat tam gorilu, když je možné ji najít ve Springfieldu, Illinois (kde žil Lincoln – pozn. překl.). Lincoln si toho vůbec nevšiml. Později jmenoval Stantona ministrem války, protože byl přesvědčen, že má pro tento úřad nejlepší kvalifikaci. Když byl později Lincoln zastřelen, Stanton ho označil za největšího vůdce lidí. Láska zvítězila!⁵³

D. Ve vztahu k vládě (13,1–7)

13,1 Ti, kdo byli ospravedlněni vírou, se mají podřizovat lidské vládě. Tato povinnost se vlastně týká každého, ale apoštol se zde zabývá konkrétně věřícími. Bůh ustanovil lidskou vládu po potopě, když prohlásil: „Kdo prolíje krev člověka, toho krev bude člověkem prolita“ (Gn 9,6). Tento výnos dal lidem autoritu soudit kriminalitu a trestat pachatele.

V každé uspořádané společnosti musí existovat autorita a podřízenost této autoritě. Jinak nastává stav anarchie a v anarchii se nedá natrvalo přežít. Jakákoli vláda je lepší než žádná vláda. Bůh tedy ustanovil lidskou vládu a bezvládní odporuje jeho vůli. To neznamená, že schvaluje všechno, co lidští vládci činí. Samozřejmě, že neschvaluje korupci, brutalitu a tyranii! Skutečnost však je taková, že autority, které jsou, jsou ustanoveny Bohem.

Křesťané mohou žít vítězně v demokracii, v konstituční monarchii a dokonce v totalitním režimu. Žádná lidská vláda není lepší než lidé, kteří ji tvoří. Proto žádná z našich vlád není dokonalá. Jedinou ideální vládou je blahodárná monarchie s Pánem Ježíšem Kristem jako králem. Bude užitečné, když si uvědomíme, že Pavel psal tento oddíl o podřízenosti lidské vládě v době, kdy byl císařem nechvalně známý Nero. To byla pro křesťany těžká doba. Nero je obvinil z požáru, který zničil polovinu Říma (a který zřejmě sám založil). Nechal některé věřící namočit do vařícího dehtu a potom zapálit, aby osvětlovali jeho orgie. Jiní byli zašiti do zvířecích kůží a potom hozeni divokým psům, aby je roztrhali na kusy.

13,2 A přece zůstává pravdou, že ten, kdo neposlouchá vládu a bouří se proti ní, neposlouchá a vzpouzí se proti tomu, co Bůh nařídil. Ti, kdo se vzpírají zákonné autoritě, si zasluhují trest.

Existuje samozřejmě výjimka. Křesťan nemusí poslouchat, pokud mu vláda nařizuje hřešit nebo dělat ústupky v poddanosti Ježíši Kristu (Sk 5,29). Žádná vláda nemá právo znásilňovat lidské svědomí. Takže může nastat doba, kdy věřící musí svou poslušností Boha vzbuzovat lidský hněv. V takovém případě musí být připraven snést trest, aniž by si zbytečně stěžoval. Nikdy by neměl být ve vzpouře proti vládě nebo se podílet na pokusu o její svržení.

13,3 Lidé, kteří dělají, co je správné, se zpravidla nemusí autority obávat. Trestu se musí bát pouze ti, kdo porušují zákon. Pokud tedy někdo chce žít bez pokut, soudu a věznění, musí žít jako občan dodržující zákony. Potom si získá od autority ocenění, ne pokárání.

13,4 Vládce, ať je to prezident, hejtman, starosta nebo soudce, je Božím služebníkem v tom smyslu, že je Pánovým zástupcem. Třeba Boha osobně nezná, ale přesto je oficiálně Božím mužem. Proto David opakovaně mluvil o zlém králi Saulovi jako o Božím pomazaném (1S 24,6.10; 26,9.1.16.23). I když Saul Davidovi opakovaně usiloval o život, David nedovolil svým mužům králi ublížit. Proč? Protože Saul byl králem a jako takový byl ustanoven Hospodinem.

Očekává se, že vládcové budou jako Boží služebníci prosazovat dobro lidu – jeho bezpečí, pokoj a všeobecné blaho. Pokud někdo chce porušovat zákon, ať počítá s tím, že za to zaplatí, protože vláda má autoritu ho přivést k soudu a potrestat ho. Ve výrazu „ne nadarmo nosí meč“ máme silné prohlášení o moci, kterou Bůh vládě propůjčuje. Meč není jen neškodným symbolem moci; na to by stačilo žezlo. Meč vyjadřuje konečnou moc vládce – totiž uložit nejvyšší trest. Proto nestačí tvrdění, že trest smrti platil v době Starého zákona, ale ne v Novém zákoně. Zde máme novozákonní výrok, který znamená, že vláda má právo ukončit život hrdelního zločince. Lidé proti tomu argumentují citací Ex 20,13, kde v ČEP i BKR uvádí: „Nezabiješ“. Ovšem příkázání se týká vraždy a trest smrti není vražda. Hebrejský výraz přeložený „nezabiješ“ znamená „Nebudeš vraždit“, jak překládá ČSP.⁵⁴ Trest smrti byl ve Starém zákoně nařízen jako trest za určité vážné zločiny.

Apoštol nám znovu připomíná, že vládce je Božím služebníkem; tentokrát však dodává „vykonavatelem hněvu nad tím, kdo činí zlo“. Jinými slovy, kromě toho, že je Božím služebníkem pro naše dobro, slouží také Bohu tím, že je nástrojem trestu vůči těm, kdo porušují zákon.

13,5 Znamená to, že se máme podřízovat vládě ze dvou důvodů – kvůli strachu z trestu a kvůli touze zachovat si dobré svědomí.

13,6 Vládě dlužíme nejen poslušnost, ale také finanční podporu prostřednictvím daní. Je pro nás výhodou žít ve společnosti zákona a řádu, s policejní a požární ochranou, a proto musíme být ochotni se podílet na nákladech. Vládní úředníci věnují svůj čas a schopnosti

vykonávání Boží vůle k udržování stabilní společnosti, a proto mají nárok na podporu.

13,7 Skutečnost, že věřící jsou občany nebes (Fp 3,20), je nezbavuje zodpovědnosti vůči lidské vládě. Musí platit daně z příjmu, z nemovitostí či osobního vlastnictví. Musí platit předepsané clo na zboží převážené z jedné země do druhé. Musí projevovat uctívou bázeň před těmi, kdo jsou pověřeni vynučováním zákonů. Musí prokazovat čest *jménům a úřadům* všech občanských služebníků, byť nemusí vždy uznávat jejich *osobní* životy).

V této souvislosti by se křesťané neměli podílet na hanlivých řečech o prezidentu či premiérovi. Ani ve vřavě politické kampaně by se neměli zapojovat do slovního znevažování hlavy státu. Je psáno: „Nebudeš tupit vládce svého lidu“ (Sk 23,5).

E. Ve vztahu k budoucnosti (13,8–14)

13,8 První část verše v zásadě znamená: „Plaťte účty včas.“ Není to zákaz pro jakékoli formy dluhu. Některé dluhy jsou v naší společnosti nevyhnutelné. Většina z nás musí měsíčně platit účty za telefon, plyn, elektřinu, vodu atd. A není možné podnikat bez uzavření některých půjček. Je zde však výstraha proti nedoplatkům (zpožděným platbám účtů).

Navíc platí ovšem určité principy, kterými bychom se v této oblasti měli řídit. Neměli bychom uzavírat půjčky na nepodstatné věci. Neměli si brát půjčku, když nemáme naději ji splatit. Měli bychom se vyhýbat nákupům na splátky a příliš vysokým úrokům. Neměli bychom si půjčovat na výrobky, které ztrácejí svou hodnotu. Obecně bychom měli žít ve finanční oblasti zodpovědně, tedy skromně v rámci svých možností a vždy mít na paměti, že dlužník je otrokem svého věřitele (viz Př 22,7).

Jeden dluh, který zůstane vždy nesplacený, je závazek lásky. Slovo, které je v listu Římanům používáno pro lásku, vždy kromě jedné výjimky (12,10), zní *agapé*. Znamená hlubokou, nesobeckou, nadlidskou náklonnost, kterou má jeden člověk k druhému. Tato láska z jiného světa není založena na nějaké ctnosti milovaného člověka, ale je zcela nezasloužená. Je jiná než všechny druhy lásky, protože

vychází nejen k člověku hodnému lásky, ale i k nepřátelům.

Tato láska se projevuje dáváním, většinou obětavým dáváním. Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna. Kristus miloval církev a dal sám sebe za ni.

Je především záležitostí vůle a ne pocitů. Skutečnost, že pro nás platí příkaz milovat, naznačuje, že je to něco, pro co se můžeme rozhodnout. Kdyby láska byla neovladatelný pocit, který nás zaplaví v neočekávaném okamžiku, sotva bychom mohli být voláni k zodpovědnosti. To ovšem nevylučuje, že může zahrnovat city.

Neobrácený člověk není schopen projevovat tuto Boží lásku. Vlastně ani věřící ji nemůže prokazovat ve vlastní síle. Je možné ji projevovat pouze mocí Ducha svatého, který v nás přebývá.

Láska došla své dokonalosti na zemi v osobě Pána Ježíše Krista.

Naše láska k Bohu se projevuje poslušností jeho přikázání.

Ten, kdo miluje druhého, naplnil Zákon, nebo přinejmenším tu část Zákona, která učí, abychom milovali druhé.

13,9 Apoštol vypočítává přikázání, která zakazují skutky nelásky vůči bližním. Jsou to přikázání zakazující cizoložství, vraždu, krádež, krivou přísahu a žádostivost. Láska nevykořisťuje tělo druhého člověka, nemravnost ano. Láska nebere druhému život, vražda ano. Láska nekrade druhému jeho majetek, krádež ano. Láska neupírá druhému právo, falešné svědectví ano.⁵⁵ Láska nechová zlé žádosti vůči majetku druhého, žádostivost ano.

„A je-li ještě nějaké jiné přikázání...“ Pavel by mohl zmínit ještě jedno: „Cti svého otce a svou matku.“ Všechna směřují k jednomu prohlášení: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého.“ Jednej s ním se stejnou náklonností, starostlivostí a laskavostí jako se sebou.

13,10 Láska nikdy nepřejde druhému zlo. Naopak, aktivně hledá blaho a čest pro všechny. Proto člověk, který jedná v lásce, ve skutečnosti naplňuje druhou desku Zákona.

13,11 Zbytek kapitoly povzbuzuje k životu duchovní bdělosti a mravní čistoty. Čas

je krátký. Období milosti se blíží ke konci. Pozdní hodina vyžaduje dát stranou každou lhostejnost a nečinnost. Naše záchrana je blíží než kdykoliv dřív. Spasitel přijde, aby nás vzal do Otcova domu.

13,12 Současný věk je jako noc hříchu, která se blíží ke svému konci. Věřícím vzchází den věčné slávy. To znamená, že bychom měli odložit každé nečisté roucho světskosti, tedy všechno spojené s nespravedlností a zlem. A měli bychom si obléct zbroj světla, což znamená ochranné přikrytí svatého života. Součástí zbroje jsou vyjmenovány v Ef 6,14–18. Popisují rysy pravého křesťanského charakteru.

13,13 Všimněte si, že je zde položen důraz na náš praktický křesťanský život. Jsme děti dne, a proto máme chodit jako synové světla. Co má křesťan společného s divokými večírky, opileckými mejdany, sexuálními orgiemi, zvrhlými výstřednostmi nebo také se svárem a závistí? Vůbec nic.

13,14 Nejlepší postoj, který můžeme zaujmout, je především obléct se v Pána Ježíše Krista. To znamená, že bychom měli žít celý jeho životní styl, žít jako on, přijmout jej jako svého průvodce a příklad.

Zadruhé bychom neměli pečovat o tělo, abychom vyhovovali jeho žádostem. Tělo zde představuje starou, zkaženou přirozenost. Bez ustání křičí, abychom je hýčkali pohodlím, přepychem, nedovolenými sexuálními požitky, prázdnou zábavou, světskými radovánkami, rozptýlením, materialismem atd. O tělo pečujeme tím, když si kupujeme věci, které jsou spojeny s pokušením, když si usnadňujeme cestu k hříchu, když dáváme větší prioritu fyzickému než duchovnímu. Neměli bychom být k tělu shovívaví ani trochu. Naopak bychom „neměli dávat tělu příležitost si užívat“.

Právě tento oddíl použil Bůh k obrácení schopného, avšak hříšného Augustina ke Kristu a čistotě. Když se dostal ke 14. verši, poddal se Pánu. A v dějinách je známý jako „svatý“ Augustin.

F. Ve vztahu k ostatním věřícím (14,1–15,13)

14,1 Úsek Ř 14,1–15,13 se zabývá důležitými zásadami, jak vést Boží lid v záležitos-

tech druhořadého významu. Jsou to věci, které tak často způsobují konflikty mezi věřícími, ale – jak uvidíme – takové konflikty nejsou vůbec nutné.

Slabý křesťan je ten, kdo má neopodstatněné zábrany ve věcech druhořadého významu. V daném kontextu to byl často obrácený Žid, který měl ještě zábrany jíst nečisté pokrmy a pracovat v sobotu.

První zásada zní: Slabý křesťan by měl být přijat do místního společenství, ale ne s tím, abychom se s ním přeli o jeho zásady. Křesťané mohou mít radostné společenství, i když se na druhořadých věcech neshodnou.

14,2 Křesťan, který si plně užívá křesťanské svobody, věří podle učení Nového zákona, že všechny pokrmy jsou čisté. Jsou posvěceny Božím slovem a modlitbou (1Tm 4,4n). Věřící se slabým svědomím může mít pochybnosti při jedení vepřového nebo jiného druhu masa. Může být vegetarián.

14,3 Druhá zásada spočívá ve vzájemné snášenlivosti. Zralý křesťan nesmí zlehčovat svého slabšího bratra. Ani slabší bratr by neměl soudit jako hříšníka někoho, kdo si pochutnává na šunce, krabech či mušlič. Bůh ho přijal do své rodiny jako plnoprávného člena.

14,4 Třetí zásadou je to, že každý věřící je Pánovým sluhou a my nemáme právo zasednout k soudu, jako bychom my byli páni. Před svým vlastním pánem každý stojí nebo padá. Někdo může shlížet na druhého s ledovou blahosklonností a myslet si o něm, že pro své názory v této věci ve víře ztroskotá. Takový postoj je ale špatný. Bůh podrží ty, kdo jsou na obou stranách. Jeho moc na to stačí.

14,5 Někteří křesťané ze Židů považovali sobotu za den, který je třeba dodržovat. Jejich svědomí jim nedovolovalo v sobotu pracovat. V tomto smyslu považovali jeden den za důležitější než druhý. Jiní věřící nesdíleli tyto judaistické zábrany. Považovali všechny dny za stejně důležité. Nepovažovali šest dní za světské a jeden za posvěcený. Pro ně byly všechny dny posvěcené.

Jak je tomu ale se dnem Páně, prvním dnem týdne? Cožpak nemá v životě křesťanů zvláštní místo? V Novém zákoně vidíme, že

to byl den vzkříšení našeho Pána (L 24,1–9). O dalších dvou dnech Páně se Kristus setkal se svými učedníky (J 20,19.26). Duch svatý byl dán na den Letnic, což byl první den týdne. Letnice byly sedm týdnů po svátku prvotín (Lv 23,15n; Sk 2,1), což symbolizuje Kristovo vzkříšení (1K 15,20.23). Učedníci se první den v týdnu shromáždili k lámání chleba (Sk 20,7). Pavel dal Korintským pokyn, aby dělali sbírku první den v týdnu. Den Páně tedy zaujímá v Novém zákoně zvláštní místo. Avšak spíše než aby byl dnem povinnosti jako sobota, je to den výsady. Když máme volno od svého obvyklého zaměstnání, můžeme jej oddělit zvláštním způsobem pro uctívání a službu svému Pánu.

Nikde v Novém zákoně není křesťanům řečeno, aby zachovávali sobotu. A zároveň uznáváme princip jednoho dne ze sedmi, jednoho dne odpočinku po šesti dnech práce.

Ať už zastáváme jakýkoli pohled na toto téma, platí tento princip: Každý nechť je plně přesvědčen o tom, jak sám smýšlí. Mělo by být jasné, že taková zásada platí pouze ve věcech, které jsou *mravně* neutrální. Co se týká *základních* nauk křesťanské víry, tam není prostor pro individuální názory. Avšak v oblastech, kde věci nejsou sami o sobě ani dobré ani špatné, je prostor pro rozdílné názory. Neměly by se stát prubířským kamenem společenství.

14,6 „Kdo zachovává určitý den, je v tomto verši věřící ze Židů, který má stále ještě špatné svědomí, když v sobotu pracuje. Ne že by zachovávání soboty viděl jako prostředek k získání spasení. Prostě jde o to, zda se to, co dělá, líbí Pánu. Podobně člověk, který nezachovává tento den, činí tak ke cti Krista, který je podstatou, ne pouhým stínem víry (Ko 2,16 násl.).

Kdo má svobodu jíst ne „košer“ pokrmy, sklání hlavu a děkuje za ně Bohu. Tak činí i věřící se slabým svědomím, který jí pouze čistou stravu. Oba prosí o požehnání od Boha.

V obou případech je Bohu vzdávána čest, oba mu děkují, tak proč by to mělo vést k hádce a konfliktu?

14,7 Kristovo panství vstupuje do každé oblasti života věřícího. Nežijeme sami sobě,

ale Pánu. Neumíráme sami sobě, ale Pánu. Je pravda, že to, co děláme a říkáme, ovlivňuje druhé, ale o to zde nejde. Pavel zdůrazňuje, že Pán by měl být cílem a předmětem života svého lidu.

14,8 Všechno, co v životě děláme, je podřízeno Kristovu pohledu a souhlasu. Zkoumáme věci podle toho, jak vypadají v jeho přítomnosti. Ano, i smrti chceme oslavit Pána, když odcházíme, abychom byli s ním. V životě i ve smrti patříme jemu.

14,9 Jeden z důvodů, proč Kristus zemřel a ožil, je ten, aby se stal naším Pánem a abychom byli jeho dobrovolnými poddanými, kteří mu radostně projevují oddanost svých vděčných srdcí. Jeho panství trvá dokonce i ve smrti, kdy naše těla leží v hrobě a náš duch a duše jsou v jeho přítomnosti.

14,10 Když je to tak, pak je pošetilé, aby příliš úzkostlivý křesťan ze Židů odsuzoval bratra, který nedodržuje židovský kalendář a neomezuje se na jídlo, které je z židovského pohledu čisté. Podobně je špatné, když silný bratr zlehčuje svého slabého bratra. Přece každý z nás se postaví před soudnou stolicí Kristovou,⁵⁶ a to bude jediné hodnocení, na kterém záleží.

Tento soud se týká křesťanovy služby, nikoli jeho hříchů (1K 3,11–15). Je to čas hodnocení a odměny a nesmíme jej zaměňovat se soudem pohanských národů (Mt 25,31–46) či soudem před velkým bílým trůnem (Zj 20,11–15). Poslední zmíněný soud je konečný soud nad všemi neobrácenými mrtvými.

14,11 Jistotu toho, že se objevíme před *béma* (soudnou stolicí) Kristovou, posiluje citace z Iz 45,23, kde Hospodin sám jasně ujišťuje, že se před ním skloní každé koleno a uzná jeho svrchovanou autoritu.

14,12 Je tedy jasné, že všichni vydáme Bohu počet za sebe, nikoli za své bratry. Příliš soudíme jedni druhé, a to bez patřičné autority a patřičného poznání.

14,13 Místo abychom zaujali místo soudce svých spolukřesťanů ve věcech, které jsou z mravního hlediska nedůležité, měli bychom se rozhodnout, že neuděláme nikdy nic, co by bratrovi bránilo v jeho duchovním růstu. Žádná z těchto věcí není tak závažná,

abychom mohli zapříčinit, že bratr klopýtne či padne.

14,14 Víme stejně jako Pavel, že žádné jídlo již není obřadně nečisté, jak bylo pro Židy, kteří žili pod Zákonem. Jídlo, které jíme, se posvěcuje Božím slovem a modlitbou (1Tm 4,5). Posvěcuje se slovem v tom smyslu, že Bible je výslovně označuje za dobré. Posvěcuje se modlitbou, když prosíme Boha, aby ho požehnal pro svou slávu a pro posílnění našeho těla k službě jemu. Nicméně pokud slabý bratr myslí, že je špatné, aby jedl například vepřové maso, pak by bylo špatné, kdyby jedl. Jíst by pro něj znamenalo znásilňovat svědomí dané Bohem.

Když Pavel říká, že nic není nečisté samo v sobě, musíme mít na mysli, že mluví pouze o těchto neutrálních věcech. Je mnoho věcí v životě, které jsou nečisté, jako pornografická literatura, urážlivé vtipy, nečisté filmy a každá forma nemravnosti. Pavlovu prohlášení je třeba rozumět ve světle tohoto kontextu. Křesťané se neznečišťují obřadně, když jedí jídlo, které Mojžíšův zákon označoval za nečisté.

14,15 Když zasednu k jídlu se slabým bratrem, mám trvat na svém legitimním právu jíst kraby a mušle, i když vím, že on si myslí, že je to špatné? Pokud na tom budu trvat, nejednám v lásce, protože láska myslí na druhé, ne na sebe. Láska jde za legitimní právo, aby podpořila blaho bratra. Prostředí jídlo není tak důležité jako duchovní blaho někoho z těch, za které Kristus zemřel. A přece, pokud v tom sobecky prosazují svá práva, můžu způsobit nenapravitelné škody v životě slabého bratra. Nestojí to za to, když si uvědomíš, že jeho duše byla vykoupena za nesmírnou cenu – drahou krev Beránkovu.

14,16 Princip zde tedy zní, že nemáme dovolit těmto druhořadým věcem, které jsou samy o sobě naprosto dovolené, aby daly druhým příležitost soudit nás za „uvolněnost“ nebo „nelásku“. Tím jako bychom svou dobrou pověst obětovali za mísu čočky.

14,17 To, na čem v Božím království opravdu záleží, nejsou stravovací nařízení, ale duchovní skutečnosti. Boží království je oblast, kde je Bůh uznáván za nejvyššího vládce.

V nejširším slova smyslu to zahrnuje všechny, kdo byt' jen *vyznávají* přináležitost k Bohu. Avšak v nejužším slova smyslu zahrnuje pouze ty, kdo jsou znovuzrozeni. Takto je užito i zde.

Poddaní království nejsou labužníci, guramáni či koštěři vína. Jejich životy by se měly vyznačovat praktickou spravedlností, přirozeným pokojem a nastavením mysli na radost v Duchu svatém.

14,18 Nezáleží na tom, co člověk jí nebo nejí. Boží poctu a lidské uznání získává posvěcený život. Ti, kdo kladou důraz na spravedlnost, pokoj a radost, slouží Kristu poslušností jeho učení.

14,19 Tak se vynořuje *další* zásada. Namísto hašteření o nedůležitých věcech bychom měli vynaložit všechno úsilí, abychom zachovali pokoj a soulad v křesťanském společenství. Místo abychom byli druhým překážkou tím, že budeme trvat na svých právech, měli bychom usilovat o budování druhých v jejich nejsvětější víře.

14,20 Bůh koná své dílo v životě každého svého dítěte. Je strašné pomyslet, že bychom mohli bránit tomuto působení v životě slabšího bratra takovými druhořadými věcmi, jako je pokrm, nápoj nebo různé dny. Pro Boží děti jsou nyní všechny pokrmy čisté. Bylo by však špatné, kdyby někdo jedl pokrm, a tím pohoršoval bratra nebo ho přivedl k pádu v jeho křesťanském životě.

14,21 Je tisíckrát lepší se zdržet masa, vína či čehokoli, co uráží bratra nebo vede k jeho duchovnímu úpadku. Vzdát se svého legitimního práva je zanedbatelná cena, kterou zaplatíme v péči o toho, kdo je slabý.

14,22 Mohu mít úplnou svobodu jíst všechny pokrmy, protože vím, že Bůh nám je dal, abychom je přijímali s děkováním. Neměl bych však tuto svobodu zbytečně vystavovat na odív před těmi, kdo jsou slabí. Je lepší užívat tuto svobodu v soukromí, kde není koho pohoršit.

Je dobré žít v plné radosti z křesťanské svobody a nezabývat se neopodstatněnými zábranami. Je však ještě lepší vzdát se vlastního legitimního práva, než odsuzovat sám sebe za to, že jsem pohoršil druhé. Ten, kdo

se vyvaruje pohoršování druhých, je blahosla-
vený člověk.

14,23 Co se týče slabého bratra, bylo by pro něj špatné, kdyby jedl cokoli, o čem má ve svém svědomí pochybnosti. To, že jí, není skutkem víry; má z toho tedy špatné svědomí. A znásilňovat něčí svědomí je hřích.

Je pravda, že svědomí člověka není neomylné vodítko. Svědomí je třeba vychovávat Božím slovem. Merrill Unger však píše: „Pavel zde klade pravidlo, že člověk má jednat podle svého svědomí, i když je slabé. Jinak ničí svou morální osobnost.“⁵⁷

15,1 Prvních třináct veršů 15. kapitoly pokračuje tématem kapitoly předchozí a pojednává o věcech morálně neutrálních. Mezi těmi, kdo se obrátili ze Židů, a těmi, kdo se obrátili z pohanů, nastalo napětí. Pavel se zde tedy staví za harmonické vztahy mezi těmito křesťany ze Židů a z pohanů.

Ti, kdo jsou silní (tj. s plnou svobodou ve věcech, které jsou morálně neutrální), nemají mít zalíbení sami v sobě tím, že by obhajovali svá práva. Naopak mají jednat se svými slabšími bratry laskavě a ohleduplně a snášet jejich slabosti.

15,2 Je zde vyjádřena zásada: nežij tak, aby ses líbil sám sobě. Žij tak, aby ses líbil bližnímu, dělal mu dobře a budoval ho. To je křesťanský přístup.

15,3 Kristus nám dal příklad. Žil, aby se líbil svému Otcí, ne sám sobě. Sám řekl: „Urážky těch, kdo tebe tupili, padly na mne“ (Ž 69,10). To znamená, že byl tak zaujat Boží ctí, že si to bral jako osobní urážku, když uráželi Boha.

15,4 Tento citát ze Žalmů nám připomíná, že Písma Starého zákona byla napsána k našemu poučení. I když nebyla napsána přímo pro nás, mají pro nás nedocenitelné poučení. Když se setkáváme s problémy, konflikty, souzením a potížemi, Písmo nás učí, abychom byli trpěliví, a poskytuje nám povzbuzení. Místo abychom pod vlnami klesali, nese nás tedy naděje, že Pán nás jimi provede.

15,5 Toto přemýšlení vede Pavla k vyjádření přání, aby Bůh, který dává trpělivost a povzbuzení, uschoпил silné i slabé, křesťa-

ny z pohanů i ze Židů, aby žili v souladu podle učení a příkladu Krista Ježíše.

15,6 Výsledkem bude jednota svatých v uctívání Boha a Otce našeho Pána Ježíše Krista. Jaký obraz! Spasení Židů a spasení pohanů uctívají Pána jedněmi ústy!

V listu Římanům jsou čtyřikrát zmíněna ústa, čímž tvoří biografickou studii spaseného člověka. Na počátku byla jeho ústa plná kleteb a hořkosti (3,14). Potom byla jeho ústa zastavena a přivedena s obviněním před soudce (3,19). Dále jeho ústa vyznávají Ježíše jako Pána (10,9). A nakonec se jeho ústa zapojí do chvály a uctívání Pána (15,6).

15,7 Z toho všeho se vynořuje další zásada. I přes všechny rozdílnosti, které se mohou týkat druhořadých věcí, máme jeden druhého přijímat, jako Kristus přijal nás. Zde je skutečný základ pro vzájemné přijetí v místním sboru. Nepřijímáme se na základě denomi-
nační příslušnosti, duchovní zralosti či sociálního postavení. Máme přijmout ty, které přijal Kristus, abychom podporovali Boží slávu.

15,8 V dalších šesti verších apoštol čtenářům připomíná, že služba Ježíše Krista zahrnovala Židy i pohany, a z toho vyplývá, že naše srdce mají být dostatečně široká, aby také obsáhla obojí. Samozřejmě, Kristus přišel, aby sloužil obrízce, tj. Židům. Bůh opakovaně zaslíboval, že pošle Izraeli Mesiáše, a Kristův příchod pravdu těchto zaslíbení potvrdil.

15,9 Kristus však přinesl také pozeňání pohanům. Božím záměrem bylo, aby národy slyšely evangelium a aby ti, kdo uvěří, slavili Boha za jeho milosrdenství. Pro věřící ze Židů by to nemělo být překvapením, protože to jejich Písma často předpovídala. Tak například v Ž 18,50 David očekává den, kdy Mesiáš bude zpívat chválu Bohu uprostřed zástupu věřících z pohanů.

15,10 V Dt 32,43 jsou pohané vyobrazení, jak se radují z pozeňání spasení společně s jeho lidem Izraelem.

15,11 V Ž 117,1 slyšíme Izrael, jak vyzývá národy, aby chválily Pána v tisícileté Mesiášově vládě.

15,12 A konečně Izaiáš přidává své svědectví, že národy budou zahrnuty do Mesiášovy říše (Iz 11,1.10). Jde zde zvláště o to, že po-

hané budou mít podíl na výsadách Mesiáše a jeho evangelia.

Pán Ježíš je kořen Isajův v tom smyslu, že On je Stvořitelem Isaje, nikoli že pochází z Isaje (ačkoli to je *také* pravda). Ve Zj 22,16 o sobě Ježíš mluví jako o kořeni a rodu Davidově. Co se božství týče, je Davidovým Stvořitelem; co se lidství týče, on je Davidovým potomkem.

15,13 Pavel uzavírá tento oddíl krásným dobrořečením. Modlí se, aby Bůh, který dává dobrou naději, z milosti naplnil svaté veškerou radostí a pokojem, pokud mu věří. Možná zde má na mysli zvláště věřící z pohanů, ale modlitba se může týkat všech. A je pravda, že ti, kdo se mocí Ducha svatého rozhojňují v naději, nemají čas se hádat o nepodstatné věci. Naše společná naděje je v mocné sjednocující síle křesťanského života.

G. V Pavlových plánech (15,14–33)

15,14 Ve zbytku 15. kapitoly Pavel uvádí důvod, proč píše list Římanům, a svoji velkou touhu je navštívit.

I když se nikdy s křesťany v Římě neseťkal, je přesvědčen, že jeho napomenutí přijmou. Toto přesvědčení je založeno na tom, co slyšel o jejich dobrotě. Dále si je jist jejich poznáním křesťanské nauky, což je opravňuje k tomu, aby napomínali druhé.

15,15 I když byl Pavel přesvědčen o jejich duchovním růstu, a přesto, že pro ně byl cizí, neváhal jim připomenout některé jejich výsady a zodpovědnosti. Jeho upřímnost při psaní pramenila z milosti, kterou dostal od Boha – tj. z milosti, která ho ustanovila za apoštola.

15,16 Byl ustanoven Bohem, aby byl určitým způsobem sloužící kněz Ježíše Krista mezi pohany. Na svoji službu v evangeliu Božím se díval jako na kněžskou úlohu, při které přinášel spasené pohany Bohu jako příjemnou oběť, protože díky novému narození byli Duchem svatým oddělení pro Boha.

G. Campbell Morgan píše:

Jaké zářivé světlo to vrhá na všechno naše evangelizační a pastorační úsilí! Každá duše získaná kázáním evangelia se dostává na místo bezpečí a požehnání, je také obětí Bohu, darem, který mu přináší uspokojení,

právě tou obětí, kterou Bůh vyhlíží. Každá duše, která je pečlivě a trpělivě vyučena v Kristových věcech, a tak proměňována do jeho podoby, je duší, ve které Otec nachází potěšení. Proto pracujeme nejen na záchraně lidí, ale i na uspokojení Božího srdce. To je ta nejsilnější motivace.⁵⁸

15,17 Pokud se Pavel chlubí, neoslavuje sám sebe, ale Krista Ježíše. Ne tím, čeho sám dosáhl, ale tím, co se Bohu zalíbilo skrze něj udělat. Pokorný Kristův služebník se nepodílí na nemístném chlubení, ale naopak si je vědom skutečnosti, že Bůh ho používá k naplnění svých záměrů. Každé pokušení být pyšný je hašeno vědomím, že sám v sobě nic není, že nemá nic, co by vlastně nedostal, a že pro Krista může něco udělat pouze v moci Ducha svatého.

15,18 Pavel by se neodvážil mluvit o něčem, co Kristus vykonal skrze službu druhých. Omezuje se na to, jak Pán použil jeho samého k získání pohanů k poslušnosti, a to jak tím, co řekl, tak tím, co udělal, tj. poselstvím, které kázal, a zázraky, které vykonal.

15,19 Pán potvrzoval apoštolovo poselství zázraky, jež dávaly duchovní poučení a přiváděly v úžas, a různými projevy moci Ducha. Výsledkem bylo, že dovršil zvěstování evangelia počínaje od Jeruzaléma a až po Illyrii (severní Makedonii u Adriatického moře). Od Jeruzaléma po Illyrii představuje *zeměpisný* rozsah jeho služby, ne chronologický sled.

15,20 Na této cestě bylo Pavlovým cílem kázat evangelium na nezasaženém území. Jeho posluchači byli povětšinou pohané, kteří nikdy předtím o Kristu neslyšeli. Nestavěl tedy na cizím základě. Pavlův příklad průkopnické činnosti v nových oblastech nezavazuje nutně jiné Pánovy služebníky přesně k této činnosti. Někteří jsou například povoláni, aby šli a učili tam, kde byly založeny nové sbory.

15,21 Toto dílo zakládání sborů mezi pohany bylo naplněním Izaiášova proctví (52,15), že pohané, jimž nikdy předtím nebylo zvěstováno evangelium, uvidí a ti, kdo nikdy předtím neslyšeli dobrou zprávu, porozumí a zareagují pravou vírou.

15,22–23 Ve své touze orat neobdělanou půdu byl Pavel příliš zaměstnán, než aby šel

do Říma. V oblasti zmíněné v 15,19 však nyní už byly položeny základy. Na nich mohou stavět jiní. Pavel byl proto volný, aby si splnil svou dávnou touhu navštívit Řím.

15,24 Plánoval zastavit se v Římě na cestě do Španělska. Nemohl tam zůstat tak dlouho, jak by rád, aby se plně potěšil společenstvím s nimi, ale toužil si užít aspoň trochu radosti z jejich přítomnosti. Věděl také, že mu dají, cokoli bude potřebovat na to, aby se dostal až do Španělska.

15,25 Avšak mezitím půjde do Jeruzaléma, aby předal prostředky, které byly vybrány mezi pohanskými církvemi pro chudé svaté v Judsku. To je ta sbírka, o které čteme v 1K 16,1 a 2K 8 a 9.

15,26–27 Věřící v Makedonii a Achaji radostně přispěli na sbírku, která měla ulevit tíživé situaci mezi chudými křesťany. Tato sbírka byla ze strany dárců zcela dobrovolná a také přiměřená jejich možnostem. Konec konců měli duchovní prospěch z toho, že se k nim skrze věřící ze Židů dostalo evangelium. Takže nebylo nic mimořádného očekávat, že budou mít podíl se svými židovskými bratry v hmotných věcech.

15,28–29 Jakmile Pavel dokončí tento úkol a předá sbírku tak, jak slíbil, navštíví na cestě do Španělska Řím. Byl plně přesvědčen, že jeho návštěvu v Římě bude doprovázet plnost požehnání evangelia, kterou Kristus vždy vylévá, když se káže Boží slovo v moci Ducha svatého.

15,30 Apoštol končí tuto část naléhavou prosbou o jejich modlitby. Základem jeho prosby je jejich vzájemná jednota s Pánem Ježíšem Kristem a jejich láska, která pochází z Ducha svatého. Prosí je, aby za něho zápasili v modlitbách k Bohu. Jak říká Lenski: „Je to výzva k modlitbám, do kterých člověka vkládá celé srdce i duši jako zápasníci v aréně.“⁵⁹

15,31 Jsou zde uvedeny čtyři modlitební předměty. Zaprvé Pavel prosí o modlitbu, aby byl vysvobozen od horlivců v Judsku, kteří se fanaticky stavěli proti evangeliu stejně jako kdysi on sám.

Zadruhé chce, aby se Římané modlili, aby svatí ze Židů přijali sbírku s vděčností. Proti věřícím z pohanů a proti těm, kdo pohanům

kázali, měli silné náboženské předsudky. A také je vždy možné, že se lidé pohorší při pomýšlení na dobročinnost. Často to chce více milosti na straně příjemce než dárce.

15,32 Třetí prosba je, aby se Pánu zalíbilo učinit jeho návštěvu v Římě radostnou. Slova z Boží vůle vyjadřují Pavlovu touhu, aby byl Pánem veden ve všech věcech.

A konečně prosí, aby jeho návštěva byla taková, že by si při ní odpočinul uprostřed bouřlivé a únavné služby.

15,33 Pavel kapitolu uzavírá modlitbou, aby Bůh, který je zdrojem pokoje, byl jejich údělem. V 15. kapitole byl Pán nazván Bohem trpělivosti a povzbuzení (v. 5), Bohem naděje (v. 13) a nyní Bohem pokoje. On je zdrojem všeho dobrého a všeho, co ubohý hříšník potřebuje nyní i na věčnost. Amen.

H. V ocenění a uznání druhých (kap. 16)

Na první pohled se poslední kapitola listu Římanům jeví jako nezajímavý seznam jmen, který má dnes pro nás malý či žádný význam. Nicméně při bližším pohledu přináší tato zanedbávaná kapitola pro věřícího důležitá poučení.

16,1 Foibé je představena jako služebnice⁶⁰ církve v Kenchrejích. Nemusíme si myslet, že patřila k nějakému zvláštnímu náboženskému řádu. Každá sestra, která slouží v místním sboru, může být nazvána diakonka.

16,2 Kdykoli první křesťané cestovali z jednoho sboru do druhého, nosili s sebou doporučující dopisy. Bylo to zdvořilé vůči hostitelské církvi a pomáhalo to návštěvníkovi.

Apoštol zde tedy představuje Foibé a prosí, aby ji přijali jako skutečnou věřící, jak se sluší na spoluvěřící. Dále prosí, aby jí pomáhali ve všem, v čem bude pomoc potřebovat. Jejím doporučením je to, že se vydala službě pomoci druhým, včetně Pavla. Možná to byla neúnavná sestra, která vždycky prokazovala pohostinnost kazatelům a dalším věřícím v Kenchrejích.

16,3 Dále Pavel posílá pozdravy Prisce a Akvilovi, kteří byli jeho statečnými spolupracovníky ve službě Kristu Ježíši. Jak můžeme být vděční za křesťanské manželské páry, které se cele vydají obětavé službě Kristu!

16,4 Při jedné příležitosti Priska a Akvila nasadili pro Pavla vlastní život – hrdinský čin, o kterém nemáme další podrobnosti. Apoštol je však vděčný a s ním i církve obráčených pohanů, kterým sloužil.

16,5 Pozdravte i církve v jejich domě. To znamená, že se v jejich domě scházel konkrétní sbor věřících. Kostely byly až do konce druhého století neznámé. Když předtím Priska a Akvila žili v Korintu, také měli církve v svém domě.

Jméno Epainet znamená „chvályhodný“. Tento první obráčený v provincii Achaja⁶¹ byl věrný svému jménu. Pavel o něm mluví jako o svém milovaném.

16,6 Důležitý výskyt jmen žen v této kapitole zdůrazňuje jejich široké pole působnosti (v. 1.3.6.12. atd.). Marie velmi pilně pracovala pro svaté.

16,7 Nevíme, kdy byli Andronikus a Junie Pavlovými spoluvězni. Nevíme s jistotou, jestli výraz „příbuzné“ znamená, že byli Pavlovými blízkými příbuznými nebo prostě také Židé. Rovněž nevíme, jestli výraz „jsou ve vážnosti mezi apoštoly“ znamená, že byli apoštoly uznáváni nebo byli sami vynikajícími apoštoly. Víme s jistotou, že se stali křesťany dřív než Pavel.

16,8 Dále se setkáváme s Ampliátem, kterého Pavel miloval. Nikdy bychom o nikom z těchto lidí neslyšeli, kdyby neměli spojení s Golgotou. To je to jediné, co je v každém z nás veliké.

16,9 Urban získal titul spolupracovník a Stachys je nazván můj milovaný. Ř 16 je jako taková miniatura Kristovy soudné stolice, kde bude každý případ věrnosti Kristu oceněn.

16,10 Apeles prošel vítězně nějakou těžkou zkouškou a získal pečeť člověka osvědčeného v Kristu.

Pavel zdraví domácnost Aristobulovu, což pravděpodobně znamená křesťanské otroky patřící vnukovi Heroda Velikého.

16,11 Herodion byl pravděpodobně také otrok. Coby Pavlův příbuzný mohl být jediný židovský otrok patřící k Aristobulově domácnosti.

Věřící byli také někteří otroci patřící Narcisovi a Pavel je zahrnuje do svého pozdravu.

Ani ti, kdo jsou na nejnižším stupínku sociálního žebříčku, nejsou vyloučeni z nejlepších požehnání křesťanství. Začlenění otroků do seznamu jmen je milým připomenutím, že v Kristu jsou smazány všechny sociální rozdíly, protože v něm jsme všichni jedno.

16,12 Tryfaina a Tryfosa mají jména s významem „Rozmařilá“ a „Hýřivá“, nicméně byly opravdovými dřívci ve službě Pánu. Milovaná Persida je další z pracovníků, které jsou tak potřebné v místních sborech, ale málokdy oceněné, dokud neodejdou.

16,13 Rufus může být syn Šimona, který nesl Ježíšův kříž (Mt 27,32). Byl Pánovým vyvoleným, nejen pokud jde o jeho spasení, ale také o jeho křesťanský charakter. Byl tedy zvláštní svatý. Rufova matka prokázala Pavlovi osobní laskavost a to jí vyneslo něžný titul „moje matka.“

16,14–15 Asynkritus, Flegón, Hermes, Patrobios a Hermas byli aktivní v domácí církvi jako třeba v té, která byla v domě Prisky a Akvily (v. 5). Filologus, Julie, Nereus a jeho sestra a Olympia mohli být jádrem jiné domácí církve.

16,16 Svaté políbení bylo tehdy obvyklým způsobem láskyplného pozdravu mezi svatými a v některých zemích je dodnes zvykem. Políbení má přívlastek svaté, aby tak chránilo před něčím nemístným. V naší kultuře se políbení obvykle nahrazuje podáním ruky.

Své pozdravy připojuje i církve v Achaji, odkud Pavel píše.

16,17 Apoštol nemůže uzavřít dopis bez varování před bezbožnými učiteli, kteří by se chtěli vetřít do církve. Křesťané mají být ve střehu před každým, kdo kolem sebe vytváří skupiny a klade pasti, aby zničil víru neopatrných. Mají si dávat pozor na každého, jehož učení je v rozporu se zdravým učením, kterému se křesťané naučili, takovým se mají zcela vyhýbat.

16,18 Tito falešní učitelé jsou neposlušní vůči našemu Pánu Ježíši Kristu. Jdou za vlastními žádostmi. A jsou velmi úspěšní při oklamávání bezelstných lidí svými úlisnými a líbivými řeči.

16,19 Pavel byl rád, že zpráva o poslušnosti jeho posluchačů Pánu je dobře známa. Přes-

to chtěl, aby uměli rozeznávat a poslouchat dobré učení a nereagovat na zlé.

16,20 Tímto způsobem jim Bůh, který je zdrojem pokoje, dá rychlé vítězství nad Satanem.

Pavlovo typické požehnání přeje svatým všechny potřebné schopnosti na jejich cestě ke slávě.

16,21 Známe Timotea, Pavlova syna ve víře a věrného spolupracovníka. Nevíme nic o Luciovi, kromě toho, že stejně jako Pavel byl židovského původu. Možná jsme se již setkali s Jásonem (Sk 17,5) a Sosipatrem (Sk 20,4), kteří byli také Židé.

16,22 Tercius byl ten, komu Pavel diktoval tento dopis. Využívá možnosti připojit svůj osobní pozdrav.

16,23 V Novém zákoně jsou nejméně čtyři muži se jménem Gaius. Tento je pravděpodobně totožný s tím, o kterém se mluví v 1K 1,14. Byl známý svou pohostinností nejen vůči Pavlovi, ale vůči všem potřebným křesťanům. Erastus byl pokladníkem města Korint. Byl to tentýž člověk, který je zmíněn ve Sk 19,22 a/nebo v 2Tm 4,20? To s jistotou nevíme. Kvartus je zmíněn prostě jako bratr, ale koneckonců, i to je čest!

16,24 Milost našeho Pána Ježíše Krista se všemi vámi – to je Pavlovo typické závěrečné požehnání. Je totožné s v. 20b s přidáním „všemi“. Ve většině rukopisů listu Římanům je toto poslední verš a doxologie ve v. 25–27 následuje po kapitole 14. Alexandrijský (NA) text vypouští v. 20. Jak požehnání, tak doxologie jsou krásným způsobem, jak ukončit knihu. A obojí končí slovem Amen.

16,25 Dopis uzavírá chvalozpěv. Je adresován Bohu, který má moc upevnit svůj lid podle evangelia, které Pavel kázal a které nazývá „mé evangelium“. Je samozřejmě jenom jedna cesta spasení. Byla mu však svěřena jako „apoštolovi pohanů,“, zatímco například Petr kázal Židům. Je to veřejné hlásání poselství o Ježíši Kristu ohledně zjevení úžasné pravdy, která byla od věků držena v tajnosti. Tajemství je v Novém zákoně pravda, která nebyla dříve známá a kterou lidský rozum nemůže nikdy objevit; nyní však byla oznámena.

16,26 Konkrétní tajemství, o kterém je zde

řeč, je pravda, že věřící Židé a věřící pohané se stali spoludědici, údy Kristova těla a spoluúčastníky jeho zaslíbení v Kristu skrze evangelium (Ef 3,6).

Nyní však bylo zjeveno a skrze písmo proroků – ne proroků Starého zákona, ale proroků novozákonního období. Nebylo známo ve starozákonních Písmech, ale bylo zjeveno v prorockých Písmech Nového zákona (viz Ef 2,20; 3,5).

Je to poselství evangelia, o kterém Bůh přikázal, aby bylo oznámeno všem národům, aby lidé mohli uposlechnout víru a být spaseni.

16,27 Bůh sám je zdrojem a výrazem čisté moudrosti; jemu patří sláva skrze Ježíše Krista, našeho prostředníka, na věky věků.

A tak Pavel končí úžasný dopis. Jak jsme Pánu za něj vděční! Jak bychom byli bez něj chudí! Amen.

Poznámky

¹ (1,4) Někteří komentátoři chápou výraz „Ducha svatosti“ tak, že odkazují na Kristovo vlastní bytí, tj. jeho vlastního lidského ducha.

² (1,29) Je snadné vidět, jak písaři některých rukopisů omylem vypustili slova *sexuální nemravnost*: v řečtině slovo *porneia* vypadá velmi podobně jako následující slovo *pontia* (ničemnost).

³ (1,31) V. 31 obsahuje pět negativních slov začínajících písmenem *alfa* (srov. ateista, „ne Bůh“) – v češtině „ne-“. NA text vypouští nesmiřitelní (*aspondous*), které vypadá podobně jako bezcitní (*astorgous*).

⁴ (2,4) A. P. Gibbs, *Preach and Teach the Word*, str. 12/4.

⁵ (2,6) Lewis S. Chafer, *Systematic Theology*, III:376.

⁶ (3,22) NA vypouští „a na všechny“.

⁷ (3,23) Doslovně „hřešili“ (aorist, ne perfektem).

⁸ (Exkurz) Totéž platí v hebrejštině a řečtině.

⁹ (3,24) Arthur T. Pierson, *Shall We Continue in Sin?*, str. 23.

¹⁰ (3,24) Paul Van Gorder, in *Our Daily Bread*.

¹¹ (3,30) Cranfield ukazuje (Romans, I:222) na to, že pokusy najít velmi jemný rozdíl ne-

jsou přesvědčující. Augustin měl pravděpodobně pravdu, když změnu připisoval rétorické rozmanitosti.

¹² (4,1) Nebo zkušenost „Abrahama našeho (pra)otce podle těla“.

¹³ (4,13) *Daily Notes of the Scripture Union*, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁴ (4,19) Některé rukopisy vypouštějí „ne“, nicméně výsledný význam je v podstatě stejný.

¹⁵ (4,24) C. H. Mackintosh, *The Mackintosh Treasury: Miscellaneous Writings by C. H. Mackintosh*, str. 66.

¹⁶ (5,11) Poznámka se týká anglického překladu KJV, vypuštěno.

¹⁷ (6,1) J. Oswald Sanders, *Spiritual Problems*, str. 112.

¹⁸ (6,5) Charles Hodge, *The Epistle to the Romans*, str. 196.

¹⁹ (6,11) Ruth Paxson, *The Wealth, Walk, and Warfare of the Christian*, str. 108.

²⁰ (6,11) C. E. Macartney, *Macartney's Illustrations*, str. 378, 379.

²¹ (6,14) James Denney, „St. Paul's Epistle to the Romans“, *The Expositor's Greek Testament*, II:635.

²² (6,19) Charles Gahan, *Gleanings in Romans, in loco*.

²³ (6,21) Marcus Rainsford, *Lectures on Romans VI*, str. 172.

²⁴ (6,21) Pierson, *Shall We Continue in Sin?*, str. 45.

²⁵ (7,15) Harry Foster, Článek v *Toward the Mark*, str. 110.

²⁶ (7,23) George Cutting, „The Old Nature and the New Birth“ (brožura), str. 33.

²⁷ (8,1) Slova „nechodí podle těla, ale podle Ducha“ mnozí považují za chybně opsaná z v. 4. Vyskytují se však ve většině rkp. a mohou prostě vyjadřovat další popis těch, kdo jsou v Kristu.

²⁸ (8,10) ČEP (a další překlady) zde chápe, že *pneuma* se vztahuje na Ducha svatého, proto s velkým písmenem. Původní rukopisy byly všechny velkým písmenem (unciály), takže je to otázka výkladu. Chápeme to tak, že se zde mluví o (lidském) duchu věřícího.

²⁹ (8,15) Viz pozn. 28. Zde jiným možným významem Ducha není lidský duch,

ale postoj, který je v protikladu k otroctví.

³⁰ (8,18) V hebrejštině je slovo pro „slávu“ odvozeno od slovesa „být těžký“, proto Židé mohli vidět slovní hříčku, byť zahalenou řečtinou.

³¹ (8,31) To byl životní verš Jana Kalvína.

³² (8,32) Ch. H. Mackintosh, podrobnější údaje nejsou dostupné.

³³ (8,33) Velmi doslovné znění je „jsme nad-vítězové“ (*hypernikómen*).

³⁴ (8,39) Tato slova se používala např. v astrologii.

³⁵ (9,4) *The New Scofield Reference Bible*, str. 1317.

³⁶ (9,5) Pro podrobný rozbor této otázky viz Hodge, *Romans*, str. 299–301.

³⁷ (9,16) G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, str. 335, 336.

³⁸ (9,21) Albert Barnes, *Barnes's Notes on the New Testament*, str. 617.

³⁹ (9,23) Charles R. Erdman, *The Epistle of Paul to the Romans*, str. 109.

⁴⁰ (10,10) William Kelly, *Notes on the Epistle to the Romans*, str. 206.

⁴¹ (10,10) James Denney, citován Kennethem Wuestem v *Romans in the Greek New Testament*, str. 178.

⁴² (10,14) Hodge, *Romans*, str. 545.

⁴³ (11,1) Je smutné, že mnozí z těch, kdo požehnání pro Izrael připisují církvi, se spokojují s tím, že Izraeli zůstanou kletby.

⁴⁴ (11,32) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 871.

⁴⁵ (11,33) Arthur W. Pink, *The Attributes of God*, str. 13.

⁴⁶ (12,1) Norman Grubb, *C. T. Studd, Cricketer and Pioneer*, str. 141.

⁴⁷ (12,6) Hodge, *Romans*, str. 613.

⁴⁸ (12,6) A. H. Strong, *Systematic Theology*, str. 12.

⁴⁹ (12,6) Avšak určitý člen použitý v originále na tomto místě se prakticky v určitém kontextu rovná zájmenu.

⁵⁰ (12,19) R. C. H. Lenski, *St. Paul's Epistle to the Romans*, str. 780.

⁵¹ (12,21) J. N. Darby, z poznámek k Ř 12,21 v jeho překladu *Nového zákona*.

⁵² (12,21) George Washington Carver, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁵³ (12,21) Citováno Charlesem Swindollem v *Growing in the Seasons of Life*, str. 69, 70.

⁵⁴ (13,4) Obvyklá hebrejská slovesa pro „zabit“ jsou *katal* a *harag*. V Desateru je použito sloveso „vraždit“ (*racach*) a stejně jasný je řecký překlad.

⁵⁵ (13,9) NA zde toto přikázání vypouští.

⁵⁶ (14,10) Některé staré rkp. (NA) čtou „soudná stolice Boží“ namísto „Kristova“ (M). Víme však, že soudcem bude Kristus, jelikož Otec svěřil všechn soud jemu (J 5,22).

⁵⁷ (14,23) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Dictionary*, str. 219.

⁵⁸ (15,16) Morgan, *Searchlights*, str. 337.

⁵⁹ (15,30) Lenski, *Římanům*, str. 895.

⁶⁰ (16,1) V řečtině je mužský rod slova *dia-konos* (služebník, diakon). Kdyby zde byl myšlen zvláštní úřad pro ženy, asi by byl zvolen ženský rod slova.

⁶¹ (16,5) NA zde čte *Asie* (ovšem *Korint*, odkud Pavel pravděpodobně psal, byl v *Acha-jii*).

Bibliografie

Cranfield, C. E. B. *The Epistle to the Romans, Vol. I (ICC)*, Edinburgh: T. & T. Clark Ltd., 1975.

Denney, James. „St. Paul's Epistle to the Romans“, *The Expositor's Greek Testament*,

Vol. II. Grand Rapids: Wm. B Eerdmans Publishing Company, 1961.

Erdman, C. R. *The Epistle of Paul to the Romans*. Philadelphia: The Westminster Press, 1925.

Gahan, Charles. *Gleanings in Romans*. Published by author.

Hodge, Charles. *Commentary on the Epistle to the Romans*. New York: George H. Doran Company, 1886.

Kelly, William. *Notes on the Epistle to the Romans*. London: G. Morrish, 1873.

Lenski, R. Ch. H. *St. Paul's Epistle to the Romans*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1961.

Newell, William R. *Romans Verse by Verse*. Chicago: Moody Press, 1938.

Rainsford, Marcus. *Lectures on Romans VI*. London: Charles J. Thynne, 1898.

Shedd, William G. T. *A Critical and Doctrinal Commentary on the Epistle of St. Paul to the Romans*. Grand Rapids: Zondervan, 1967.

Stifler, James M. *The Epistle to the Romans: A Commentary Logical and Historical*. Chicago: Moody Press, 1960

Wuest, Kenneth S. *Romans in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company. 1964.

První list Korintským

Úvod

„Fragment církevních dějin jako žádný jiný.“

Weizäcker

I. Jediné místo v kánonu

První list Korintským je „kniha problémů“, avšak bylo by chybou domnívat se, že pojednává jen o problémech! Tato epištola totiž obsahuje 1K 13, nejkrásnější traktát o lásce nejen v Bibli, ale v celé literatuře vůbec. Dále se zde nachází pozoruhodné učení o vzkříšení nejen Krista, nýbrž i nás (kap. 15), pravidla večeře Páně (kap. 11) nebo příkaz účastnit se sbírek na chudé (kap. 16). Kdybychom neměli První list Korintským, byli bychom velmi ochuzeni, neboť se jedná o vzácnou pokladnici praktického křesťanského učení.

I. Autorství

Všichni biblisté se shodují na tom, že První list Korintským pochází z pera apoštola Pavla. Někteří (především liberální) autoři se domnívají, že zde nacházejí jisté „interpolace“, avšak jedná se o subjektivní domněnky, pro které rukopisy neposkytují žádný důkaz. 1K 5,9 naznačuje, že Pavel jim již dříve napsal nekanonický dopis, který Korintští špatně pochopili.

Vnější důkazy na podporu Pavlova autorství 1K pocházejí z velmi rané doby. Klement Římský (asi roku 95 po Kr.) knihu nazývá „listem pozhnaného apoštola Pavla“ a rovněž další církevní otcové, jako např. Polykarp, Justin Mučedník, Athenagoras, Ireneus, Klement Alexandrijský a Tertulián z ní citují ve svých spisech. Kniha má své místo také v Muratorioho kánonu a heretik Markion ji ve svém „kánonu“ *Apostolicon* řadí za list Galatským.

Existují i velmi silné *vnitřní důkazy*. Kromě toho, že se autor označuje jako Pavel

ve verších 1,1 a 16,21, spor prezentovaný v 1,12–17; 3,4.6.22 také podporuje tezi Pavlova autorství. Shody se Skutky a dalšími Pavlovými dopisy, stejně jako zřetelné vyjádření pravého apoštolského zájmu vylučují jakýkoli podvrh, a naopak činí z argumentů potvrzujících autentičnost dokumentu nepřekonatelnou hráz.

III. Doba vzniku

Pavel nás informuje o tom, že píše z Efezu (16,8–9; srov. v. 19), kde sloužil tři roky. Proto se lze domnívat, že První list Korintským napsal v druhé polovině svého delšího pobytu v Efezu, nebo kolem roku 55 či 56 po Kr. Někteří učenci prosazují ještě dřívější datování.

IV. Pozadí a téma

Starověký Korint ležel (a stále leží) v jižním Řecku na západ od Atén a zaujímal strategické místo na obchodních stezkách, které existovaly v Pavlově době. Stal se významným centrem mezinárodního obchodu a město překypovalo velmi rušnou dopravou. V důsledku nemorálního náboženství obyvatel se brzy stal také centrem nejhrubších forem zvrhlosti, a proto se Korint stal synonymem všeho nečistého a smyslného. Pověst města byla tak strašná, že dokonce vzniklo i nové sloveso, *korinthiadzomai*, které znamenalo *vést nízký život*.

Apoštol Pavel navštívil Korint poprvé na své druhé misijní cestě (Sk 18). Zpočátku pracoval mezi židovským obyvatelstvem spolu s Priscillou a Akvilou, s nimiž vyráběl stany.

Když však většina korintských Židů dobrou zprávu odmítla, zaměřil se na tamní pohany. Duše došly spásy skrze kázání evangelia a poté vznikl i sbor.

Asi o tři roky později, když Pavel sloužil a kázal v Efezu, obdržel z Korintu dopis, ze kterého se dozvěděl o vážných problémech v místním shromáždění. Mimoto obsahoval i mnohé otázky týkající se křesťanského života. První list Korintským je Pavlovou reakcí na tento dopis.

Hlavním tématem listu je otázka, jak napravit světský a tělesný sbor, který přistupoval s lehkým srdcem k postojům, omylům a činům, jež však apoštola Pavla silně zneklidňovaly. Moffatt to trefně vyjádřil, když řekl: „Církev byla ve světě, tak jak měla být, ale svět byl v církvi tak, jak to nemá být.“

Mnohé sbory se potýkají s podobnou situací, a proto je význam Prvního listu Korintským stále aktuální.

Osnova

- I. Úvod (1,1–9)
 - A. Oslovení (1,1–3)
 - B. Díkuvzdání (1,4–9)
- II. Zlořády ve sboru (1,10–6,20)
 - A. Roztržky mezi věřícími (1,10–4,21)
 - B. Nemravnost mezi věřícími (kap. 5)
 - C. Soudní spory mezi věřícími (6,1–11)
 - D. Morální lhostejnost mezi věřícími (6,12–20)
- III. Apoštol zodpovídá otázky sboru (kap. 7–14)
 - A. Ohledně manželství a celibátu (kap. 7)
 - B. Ohledně jedení masa obětovaného modlám (8,1–11,1)
 - C. Ohledně zahalení hlav žen (11,2–16)
 - D. Ohledně večere Páně (11,17–34)
 - E. Ohledně darů Ducha a jejich použití v církvi (kap. 12–14)
- IV. Pavel reaguje na ty, kdo popírají vzkříšení (kap. 15)
 - A. Jistota vzkříšení (15,1–34)
 - B. Zvážení námitek vůči vzkříšení (15,35–57)
 - C. Závěrečná výzva na základě vzkříšení (15,58)
- V. Pavlova závěrečná doporučení (kap. 16)
 - A. O sbírce (16,1–4)
 - B. O jeho osobních plánech (16,5–9)
 - C. Závěrečná napomenutí a pozdravy (16,10–24)

Komentář

I. Úvod (1,1–9)

A. Oslovení (1,1–3)

1,1 Pavel byl povolán za apoštola Krista Ježíše na cestě do Damašku. Pavlovo povolání nepřišlo od lidí, nýbrž přímo od Pána Ježíše. Slovo apoštol znamená „vyslanec“. První apoštolové byli svědky Kristova vzkříšení,

měli moc konat zázraky, jimiž potvrzovali božský charakter dobré zvěsti, kterou kázali. Pavel by to mohl vyjádřit slovy Gerharda Tersteegeny:

Kristus, Boží Syn, mě poslal
v půlnoční země;
mé je mocné posvěcení
probodených dlaní.

Když Pavel psal dopis, byl s ním bratr Sosthenes, a proto ho Pavel zmiňuje v úvodním pozdravu. Nevíme jistě, zda se jedná o Sosthena ze Sk 18,17, představeného synagogy, kterého Řekové zbili na veřejnosti. Lze se však domnívat, že tento představený došel spásy na základě Pavlova kázání a že mu nyní v šíření evangelia pomáhal.

1,2 Dopis je především adresován církvi Boží, která je v Korintu. Je povzbuzující vědět, že na světě neexistuje žádné místo natolik zkažené, aby v něm nemohlo být založeno Boží shromáždění. Dopis je dále určen církvi jako posvěceným v Kristu Ježíši, povoláním svatým. V našem kontextu slovo posvěcený znamená být oddělený od světa pro Boha, a vztahuje se na *postavení* všech, kteří náležejí Kristu. Co se ovšem týká *skutečného stavu*, křesťané se mají oddělovat od světa denně skrze svatý život.

Někteří lidé tvrdí, že posvěcení je pouze dílem milosti, která člověka naprosto zbaví jeho hříšné přirozenosti. Takovéto učení však tomuto verši odporuje. Korintští křesťané ani zdaleka nenaplnovali požadavky praktické svatosti, avšak pravdou zůstává, že z hlediska postavení byli posvěceni Bohem.

Jako svatí náleželi k úžasnému obecenství: povolání svatí, spolu se všemi, kteří na kterémkoli místě vzývají jméno našeho Pána Ježíše Krista, Pána jejich i našeho. Učení tohoto listu byla sice v první řadě určena svatým v Korintu, ale i přesto se vztahují na všechny ty, kteří po celém světě uznávají Kristovo panství.

1,3 První list Korintským lze zvláštním způsobem považovat za dopis o Ježíšově panství. I když Pavel musí řešit mnohé problémy sboru a osobního života věřících, vždy svým čtenářům připomíná, že Ježíš Kristus je Pán a že vše, co děláme, by mělo být činěno ve světle uznání této velké pravdy. Ve třetím verši nalezneme Pavlův typický pozdrav. Milost a pokoj shrnují celé evangelium. Milost je zdrojem každého požehnání, a pokoj přichází poté, co člověk přijme Boží milost. Tato úžasná požehnání pocházejí od Boha, našeho Otce, a Pána Ježíše Krista. Pavel nijak nezaváhá a jedním dechem zmiňuje Pána Ježíše hned

vedle Boha, našeho Otce. Jedná se o jeden ze stovek podobných výrazů v Novém zákoně, jež vyjadřují rovnost Pána Ježíše s Bohem Otcem.

B. Dikuvzdání (1,4–9)

1,4 Po oslovení Pavel vyjadřuje díky za Korintské a za úžasné dílo, které Bůh v jejich životech učinil (v. 4–7). Pavel měl úžasnou vlastnost, že se vždy snažil v životě svých spoluvěřících najít něco, za co by mohl děkovat. Pokud jejich životy neposkytovaly mnoho důvodů ke chvále, pak alespoň děkoval svému Bohu za to, co pro ně udělal on. Tak tomu bylo i v případě Korintských, kteří nebyli zářným příkladem tzv. duchovních křesťanů. Pavel však může alespoň děkovat za Boží milost, která jim byla dána v Kristu Ježíši.

1,5 Bůh zvláštním způsobem prokázal Korintským svoji milost, a sice bohatým obdarováním dary Ducha svatého. Pavel jmenovitě uvádí dary každého slova i každého poznání, čímž asi naznačuje, že se jim dostalo darů jazyka, výkladu jazyků a poznání v neobvyklé míře. Slovo se týká vnějšího projevu, kdežto poznání se vztahuje k vnitřnímu porozumění.

1,6 Přítomnost těchto darů vypovídala o Božím působení v jejich životech, což Pavel vyjadřuje slovy: tak jak bylo mezi vámi utvrzeno svědectví Kristovo. Uslyšeli svědectví Kristovo, přijali je vírou, a Bůh dosvědčil, že byli vskutku spaseni, když je zmocnil těmito zázračnými dary.

1,7 Co se týče vlastnictví darů, církev v Korintu si s ostatními sbory v ničem nezadala. Ale pouhá skutečnost, že tyto dary měli, ještě nevypovídala o opravdové duchovnosti. Pavel opravdu velmi děkoval Pánu za něco, za co Korintští sami nenesli přímou odpovědnost. Pán Ježíš po nanebevzetí udílil dary bez ohledu na zásluhy dané osoby. Pokud někdo má nějaký dar, neměl by být pyšný, ale naopak by ho měl pokorně používat pro Pána.

S ovocem Ducha je tomu však zcela jinak. To zahrnuje ochotu věřícího podřídit se vedení Ducha svatého. Apoštol nemohl chválit Korintské za ovoce Ducha v jejich životech, nýbrž jen za to, co jim Pán svrchovaně udělil, tzn. za něco, nad čím neměli moc. Později

v dopise bude muset Pavel napomenout svaté za zneužívání darů, ale nyní mu stačí, že poděkuje za dary, jichž se jim dostalo v tak neobvyklé míře.

Korintští dychtivě očekávali zjevení našeho Pána Ježíše Krista. Bibličtí badatelé se nemohou shodnout na tom, zda se tím myslí Kristův příchod pro svaté (1Te 4,13–18), nebo jeho příchod spolu se svatými (2Te 1,6–10), nebo obě možnosti. V prvním případě by se Kristus zjevil pouze věřícím, kdežto ve druhém by ho spatřil celý svět. Věřící má dychtivě očekávat jak vytržení, tak Kristův příchod ve slávě.

1,8 Pavel vyjadřuje důvěru, že Pán je bude utvrzovat až do konce, aby byli bez úhony v den našeho Pána Ježíše Krista. Znovu stojí za povšimnutí, že Pavel se soustředí na to, co učiní Bůh, spíše než na to, co vykonali Korintští. Uvěřili Kristu a Bůh tuto skutečnost potvrdil dary Ducha. Proto je Pavel přesvědčený, že je Bůh pro sebe zachová až do Kristova příchodu.

1,9 Pavlův optimismus ohledně Korintských se zakládá na věrnosti Boha, který je povolal do společenství jeho Syna. Pavel věděl, že Bůh neváhal jít tak daleko a zaplatit nesmírnou cenu za to, aby mohli mít podíl na životě našeho Pána, a proto je nikdy nenechá ze své ruky vypadnout.

II. Zlořády ve sboru (1,10–6,20)

A. Roztržky mezi věřícími (1,10–4,21)

1,10 Apoštol je nyní připraven řešit problém roztržek ve sboru (1,10–4,21). Začíná láskyplným nabádáním k jednotě a místo aby jim něco ze své pravomoci apoštola přikazoval, prosí je s něžností bratra. Výzva k jednotě se zakládá na jménu našeho Pána Ježíše Krista, a protože jméno vyjadřuje Osobu, spočívá výzva na všem, co Pán Ježíš je a co udělal. Korintští však vyvyšovali lidská jména, což nemohlo vést k ničemu jinému než k roztržkám. Pavel ovšem vyvyšuje jméno Pána Ježíše, neboť ví, že to je jediná cesta k jednotě mezi Božím lidem. Mluvit stejně znamená být téhož smýšlení a úsudku, tj. být sjednoceni ve věrnosti a oddanosti. K této jednotě dochází,

když křesťané mají smýšlení Kristovo a Pavel v následujících verších ukáže, jak toho lze dosáhnout v praxi.

1,11 Zprávy o sporech se Pavel dozvěděl od lidí z domu Chloé. Když Pavel jmenuje své informátory, stanovuje významnou zásadu pro chování křesťana. Neměli bychom roznášet informace o svých spoluvěřících, pokud si nepřejeme být jmenováni. Kdyby se tento princip dodržoval i dnes, zabránilo by se mnohým pomluvám, které zamořují církev.

1,12 V místní církvi vznikaly odnože a frakce, přičemž každá z nich se hlásila k jinému vůdci. Někteří byli pro Pavla, jiní pro Apolla, další pro Kéfu (Petra). Jiní zase tvrdili, že jsou Kristovi, čímž zřejmě mysleli, že mu patří pouze oni, a tak vyloučili všechny ostatní!

1,13 Ve verších 13–17 Pavel sektářství rozhořčeně kárá. Pokud se v církvi vytváří skupiny, popírá se tím jednota těla Kristova, a následováním lidských vůdců lidé urážejí toho, který byl za ně ukřižován. Když se přihlásí ke jménu člověka, zapominají tím, že při křtu vyznali svou oddanost Pánu Ježíši.

1,14 Vznik frakcí v Korintu přiměl Pavla, aby byl vděčný za to, že pokřtil pouze několik lidí z místního shromáždění. Mezi těmi, které pokřtil, zmiňuje Krispa a Gaia.

1,15–16 Pavel by si nikdy nepřál, aby někdo mohl říci, že byl pokřtěn v jeho jméno. Jinými slovy, nesnažil se získat obrácené lidi na svoji stranu nebo dosáhnout slávy. Jeho jediným cílem bylo přivést muže a ženy k Pánu Ježíši Kristu. Při dalším přemýšlení si Pavel vzpomněl, že pokřtil i Štěpánův dům, ale jinak už nikoho jiného.

1,17 Pavel vysvětluje, že Kristus ho neposlal především křtít, ale hlásat evangelium. Neznamená to však, že by Pavel byl jen na okamžik nevěřil v křest. Již zmínil jména těch, které opravdu pokřtil. Proto lze tuto větu lépe chápat tak, že Pavlovo hlavní poslání nespočívalo v tom, aby křtil; tuto úlohu zřejmě přenechal některým křesťanům z místního sboru. Daný verš má nicméně velkou výpovědní hodnotu proti tvrzení, že křest je nutný ke spáse. Pokud by tomu tak bylo, pak by Pavel říkal, že je vděčný za to, že nezachránil

nikoho z nich s výjimkou Krispa a Gaia! Taková myšlenka je neudržitelná.

Ve druhé části verše 17 Pavel s lehkostí přechází k dalším veršům. Nehlásal evangelium moudrostí slov, aby Kristův kříž nebyl vyprázdněn. Věděl, že kdyby lidi ohromoval svou výřečností a řečnickými kvalitami, pak by se ve stejné míře zpronevěřil svým snahám předávat skutečný význam Kristova kříže.

Následující oddíl lépe pochopíme, když si uvědomíme, že Korintané byli Řekové, kteří milovali lidskou moudrost a považovali své filozofy za národní hrdiny. Zdá se, že něco z tohoto smýšlení se vkradlo i do korintského sboru. Našli se zde takoví, kteří chtěli evangelium udělat přijatelnější pro intelektuály. Měli dojem, že učenci nepřikládali evangeliu odpovídající význam, a proto ho chtěli intelektualizovat. Zbožňování intelektualismu bylo zřejmě jednou z příčin, proč se lidé organizovali kolem lidských vůdců. Snahy učinit evangelium přijatelnější jsou naprosto scestné. Mezi Boží a lidskou moudrostí existuje ohromný rozdíl, a nemá smysl snažit se ho nějakým způsobem zmírnit.

Pavel ukazuje, že vyvyšovat lidi je bláznovství a zdůrazňuje, že taková praxe je v rozporu s pravou povahou evangelia (1,18–3,4). Především ukazuje na to, že poselství kříže je protikladem všeho, co považují za skutečnou moudrost lidí (1,18–25).

1,18 Poselství kříže je bláznovstvím těm, jež hynou. Trefně to vyjádřil Barnes:

Se smrtí na kříži se pojilo vše nečestné a hanebné. Pokud se mluvilo o spasení, které je získané pouze skrze utrpení a smrt ukřižovaného muže, pak to v jejich srdcích nemohlo probudit nic jiného než nefalšovaný hněv.¹

Řekové byli milovníci moudrosti (což je doslovný význam slova „filozof“). V dobré zprávě evangelia však nebylo nic, co by mohlo udělat dojem na jejich pýchu na vědění.

Těm, kteří jsou zachraňováni, je evangelium mocí Boží. Slyší slovo, přijmou je vírou a poté zažijí ve svých životech zázrak znovuzrození. Povšimněte si závažného významu tohoto verše, a sice že existují pouze dvě skupiny lidí – ti, kteří hynou, a ti, kteří jsou

spaseni. Nic mezi tím. Lidé mohou vyznávat lidskou moudrost, ale pouze evangelium přináší spásu.

1,19 Již Izaiáš (29,14) prorokoval, že evangelium bude lidskou moudrost urážet:

„A zahyne moudrost jeho moudrých a rozumnost jeho rozumných bude zahalena.“

V *The Wycliffe Bible Commentary* (Wycliffův komentář k Bibli) poznamenává S. Lewis Johnson, že „těmito slovy Bůh odsuzuje politiku ‚moudrých‘ v Judsku, kteří tvář v tvář Sancheribově hrozbě usilovali o spojenectví s Egyptem.“² Kolik pravdy spočívá ve tvrzení, že Bůh rád naplňuje své úmysly způsoby, které se zdají člověku bláznivé. Jak často používá metod, jimž se moudří tohoto světa vysmějí, avšak které dosáhnou zamýšlených výsledků s úžasnou přesností a účinností. Například

lidská moudrost tvrdí, že si člověk může zasloužit své spasení. Evangelium však odsovává veškeré lidské snahy o záchranu do pozadí a představuje Krista jako jedinou cestu k Bohu.

1,20 Pavel poté nadhodí drzou otázku: „Kde je moudrý? Kde je učitel Zákona? Kde je řečník tohoto věku?“ Radil se snad s nimi Bůh, když připravoval svůj plán spasení? Byli by snad schopni přijít s takovýmto plánem vykoupení, kdyby vše spočívalo na jejich vlastní moudrosti? Mohou snad povstat a vyvrátit cokoli, co Bůh kdy řekl? Odpovědí je důrazné „Ne!“ Bůh učinil moudrost tohoto světa bláznovstvím.

1,21 K poznání Boha nemůže člověk dojít pomocí své vlastní moudrosti. Bůh dával lidstvu tuto možnost po celá staletí, ale za následek měla pouze selhání a prohru. Poté se však Bohu zalíbilo spasit ty, kdo věří, skrze zvěst kříže, která je lidem bláznovstvím. Bláznovstvím, které káže, se myslí kříž. My samozřejmě víme, že se o bláznovství nejedná, ale takto se slovo kříže jeví neosvětlené myslí lidí. Godet tvrdí, že 21. verš shrnuje celou filozofii dějin, která se stala základem mnohých knih. Proto bychom ho neměli jen zběžně přeletět, nýbrž se zastavit a do hloubky se nad jeho ohromnou pravdou zamyslet.

1,22 Pro Židy bylo typické, že požadovali znamení, neboť se domnívali, že když uvidí

zázrak, uvěří. Na druhé straně Řekové usilovali o moudrost. Zajímali se o lidské uvažování, argumentaci a logiku.

1,23 Pavel však nedbal jejich tužeb. Říká, „hlásáme Krista ukřižovaného“. Kdosi o něm řekl, že „nebyl Žid milující znamení, ani Řek milující moudrost, nýbrž křesťan, milující svého Spasitele“. Židům byl ukřižovaný Kristus pohoršením, neboť očekávali mocného vojenského vůdce, který by je osvobodil od římské nadvlády. Místo toho jim evangelium nabízelo Spasitele, přibitého na kříži hanby. Řekům byl ukřižovaný Kristus bláznovstvím, protože nechápali, jak by někdo, kdo zemřel ve zdánlivé slabosti a prohře, mohl vyřešit jejich problémy.

1,24 Je zarážející, že přesně to, oč usilovali Židé i Řekové, lze najít úžasným způsobem přítomné v Pánu Ježíši. Pro ty, kdo jeho volání slyší a důvěřují mu, Židy i Řeky, se Kristus stává Boží mocí a Boží moudrostí.

1,25 U Boha není ani bláznovství, ani slabost. Ve verši 25 však Pavel říká, že to, co lidé považují za bláznivé z Boží strany, je doopravdy moudřejší než lidé na vrcholu jejich úsilí. Stejně tak i to, co lidé považují za slabé u Boha, je doopravdy silnější, než co lidé mohou kdy dokázat.

1,26 Poté, co Pavel promluvil o evangeliu, se nyní zaměřuje na lidi, které Bůh dobrou zvěstí povolal (v. 26–29). Připomíná Korintským, že Bůh nepovolal mnoho moudrých podle těla, ani mnoho mocných, ani mnoho urozených. Často bylo poukázáno na skutečnost, že verš netvrdí, že nikdo takový povoláný být nemůže, ale že někdo urozený povoláný být může, ale není jich mnoho. Jedna anglická šlechtična ve svém svědectví uváděla, že byla spasena díky písmenku „m“ (v angl. rozdíl písmene „m“ mezi slovy „not any“ (nikdo) a „not many“ (ne mnozí), pozn. překl.). Samotní Korintští nepocházeli z vyšší intelektuální vrstvy tamní společnosti. Neoslovily je vzcně znějící filozofické nauky, nýbrž jednoduché evangelium. Proč tedy kladli takový důraz na lidskou moudrost a opěvovali kazatele, kteří se pokoušeli přizpůsobit dobrou zvěst moudrým tohoto světa?

Pokud by církev budovali lidé, jistě by v ní

chtěli mít největší členy dané společností. Ale verš 26 vypovídá o tom, že ty, které ostatní lidé tolik vyvyšují, Bůh mívá. A naopak ty, jež povolává, většinou nejsou velcí v očích světa.

1,27 Bůh si vybral to, co je bláznivé pro svět, aby zahanbil moudré, a vybral si i to, co je pro svět slabé, aby zahanbil mocné. Erich Sauer k tomu napsal:

Čím prostší materiál, tím skvělejší – pokud je možno dosáhnout stejné úrovně umění – sláva Mistra; čím menší armáda, tím mocnější – je-li možno dosáhnout stejného vítězství – sláva vítěze.³

Bůh strhl zdi Jericha pomocí troubení na beraní rohy. Snížil počet mužů Gedeonovy armády z 32 000 na 300, pomocí nichž rozpráší midjánské vojsko. Šamgarovi dal bodec na skot, s nímž porazil Pelištejce. Samsona zmocnil natolik, že dolní čelistí osla porazil celou armádu. A náš Pán nasytil více než 5 000 lidí pouhými pár chleby a rybami.

1,28 Aby byla „Boží pěťhvězdičková armáda bláznů“ úplná, Pavel přidává ještě to, co je u světa neurozené a méněcenné a i to, co není. Za použití tak nečekaných materiálů Bůh zrušil to, co je. Jinými slovy, Bůh rád povolává lidi, kteří v očích světa nemají žádnou úctu, a používá si je, aby se oslavil. Tyto verše mají fungovat jako výstražné světlo pro ty křesťany, kteří upřednostňují významné a známé osobnosti a prokazují málo úcty nebo vůbec žádnou prostším svatým Božím.

1,29 Boží záměr, který stojí za povoláním nevýznamných tohoto světa, spočívá v tom, aby veškerá sláva patřila jemu a ne lidem. Spasení leží výhradně v jeho rukou, a proto jen jemu náleží chvála.

1,30 Verš 30 dále zdůrazňuje, že vše, co jsme, a vše, co máme, pochází do Boha a ne od filozofie. Proto ani neexistuje prostor pro lidskou slávu. V prvé řadě se nám Kristus stal moudrostí. Je Boží moudrostí (v. 24), protože si ho Boží moudrost vybrala jako cestu spasení. Když máme Krista, máme takovou moudrost, která nám zaručuje pozici úplného spasení. Dále je naší spravedlností, neboť skrze víru jsme před svatým Bohem ospravedlněni. Ztřetí je naším posvěcením. Sami o sobě ne-

vlastníme osobní svatost, ale v Kristu jsme v pozici posvěcení a svou mocí nás proměňuje od jednoho stupně posvěcení k dalšímu. Nakonec je naším vykoupením. Nepochybně se jím myslí vykoupení v konečném smyslu, když se Pán pro nás vrátí, vezme nás k sobě domů a my budeme vykoupeni duchovně, duševně i tělesně.

Trail vystihl tuto pravdu bryskně:

Moudrost bez Krista je bláznovství vedoucí do zatracení; spravedlnost bez Krista je vina a zatracení; posvěcení bez Krista je špína a hřích; vykoupení bez Krista je nevolnictví a otroctví.⁴

A. T. Pierson vztahuje verš 30 k životu a službě našeho Pána:

Pán svými skutky, slovy a činností dokázal, že je Boží moudrostí. Jeho smrt, pohřeb a vzkříšení mají co dočinění s naší spravedlností. Čtyřicet dnů s učedníky, jeho nanebevstoupení, dar Ducha svatého a místo po pravici Boží se týkají našeho posvěcení. A jeho druhý příchod souvisí s naším vykoupením.⁵

1,31 Bůh to zařídil tak, aby k nám všechna tato požehnání přišla v Pánu. Pavlův argument tedy zní: „Proč oslavovat lidi? Oni pro vás nemohou nic z toho udělat.“

2,1 Apoštol nyní připomíná svatým svou vlastní službu mezi nimi, při které usiloval o slávu Boží, nikoli svou. Přišel k nim, aby hlásal Boží tajemství ne vznešenými slovy nebo moudrostí. Vůbec mu nešlo o to, aby se předvedl jako velký řečník nebo filozof. Tato skutečnost ukazuje, že Pavel poznal rozdíl mezi službou duševní a duchovní. Duševní službou myslíme vše, co zabaví, pobaví a obecně působí na lidské emoce. Naproti tomu duchovní služba představuje Boží slovo takovým způsobem, aby oslavovala Krista a dotkla se srdcí a svědomí posluchačů.

2,2 Obsahem Pavlovy dobré zprávy byl ukřižovaný Ježíš Kristus. Jméno Ježíš Kristus označuje jeho osobu, kdežto toho ukřižovaného jeho dílo. Osoba a dílo Pána Ježíše tvoří základ křesťanské zvěsti.

2,3 Pavel dále zdůrazňuje, že jeho vzhled nebyl ani okouzující, ani přitažlivý. Byl u Korintským ve slabosti, v bázni a v mno-

hém chvění. Poklad evangelia byl skryt v pozemské nádobě, aby se dokonalost jeho moci přičetla Bohu a ne jemu. Pavel sám byl dokonalým příkladem toho, jak si Bůh používá slabosti k ohromení mocných.

2,4 Ani Pavlova řeč, ani jeho zvěst nespočívaly v přesvědčivých slovech lidské moudrosti, ale v ukázání Ducha a moci. Někteří komentátoři navrhují, že řeč se vztahuje k obsahu jeho slov, kdežto zvěst ke způsobu, jakým obsah prezentoval. Jiní zase chápou jeho řeč jako svědectví jednotlivcům, zatímco zvěst jako kázání skupinám. Podle norem tohoto světa by apoštol nikdy žádnou řečnickou soutěž nevyhrál. Navzdory tomuto si Duch Boží použil evangelium, aby usvědčil lidi z hříchu a obrátil je k Bohu.

2,5 Pavel si byl dobře vědom nebezpečí, že by se jeho posluchači mohli zajímat o něj a jeho osobu více než o živého Boha. Protože věděl, že sám nemůže nikomu ani požehnat, ani ho spasit, rozhodl se, že povede lidi k důvěře v Boha samotného, nikoli v lidskou moudrost. Tento cíl by si měli plně osvojit všichni ti, kdo hlásají evangelium nebo vyučují slovo.

2,6 V první řadě je třeba mít na paměti, že moudrost evangelia má božský původ (v. 6–7). O moudrosti mluvíme mezi zralými neboli dospělými. Avšak nejedná se o moudrost tohoto věku a vládci tohoto věku by ji také za moudrost ani nepovažovali. Jejich moudrost totiž pomíjí stejně jako oni, a má krátké trvání.

2,7 Mluvíme o Boží moudrosti v tajemství. V Novém zákoně se tajemstvím myslí pravda, dříve nezjevená, nyní však věřícím odhalená díky apoštolům a prorokům rané církve. Tímto tajemstvím je skrytá moudrost, kterou Bůh před věky předurčil k naší slávě. K tajemstvím evangelia patří tak úžasné pravdy, jako např. že pohané a Židé jsou nyní jedno v Kristu; že Pán Ježíš se vrátí pro svůj čekající lid a vezme ho k sobě domů; že ne všichni věřící zemřou, ale všichni budou proměněni.

2,8 Označení vládci tohoto věku se může vztahovat buď na démonské bytosti přebývající v nebeských oblastech, nebo na jejich lidské zprostředkovatele na zemi. Neporozuměli skryté moudrosti Boží (Kristus na kříži) a ani

si neuvědomili, že zavražděním svatého Syna Božího na sebe přivolali vlastní zkázu. Kdyby byli poznali Boží cesty, nebyli by ukřižovali Pána slávy.

2,9 Verše 9 až 16 popisují proces zjevení, inspirace a osvětlení. Duch svatý zjevil tyto nádherné pravdy apoštolům, ti je poté na základě inspirace Duchem předali nám a my jsme schopni jim porozumět díky osvětlení Duchem svatým. Citace ve v. 9 pochází z Iz 64,3, kde se prorokuje o tom, že Bůh opatruje podivuhodné pravdy, které lidé nejsou schopni přirozenými smysly pochopit, ale které ve správném čase zjeví těm, kdo ho milují. Nalezneme zde sice výčet smyslů (oko, ucho, srdce nebo mysl), kterými poznáváme přirozený svět, avšak chceme-li přijmout Boží pravdy, pak nedostačují a musí zasáhnout Duch svatý. Daný verš se často vykládá v tom smyslu, že se vztahuje k slávě v nebesích. Poté, co s tím souhlasíme, je těžké se od takové interpretace oprostít a přijmout jakýkoli jiný význam. Pavel zde však ve skutečnosti hovoří o pravdách, které byly v Novém zákoně zjeveny úplně poprvé. Lidé se jich nikdy nemohli dopátrat skrze vědecká zkoumání a filozofické dotazování. Lidská mysl sama o sobě by nikdy nebyla schopna objevit podivuhodné pravdy, které Bůh zjevil na počátku věku evangelia. Lidský rozum naprosto nestačí na to, aby našel pravdu o Bohu.

2,10 Skutečnost, že v. 9 se nevztahuje na nebe, dokazuje výrok, že Bůh nám to zjevil skrze svého Ducha. Jinými slovy, pravdy předpovězené ve Starém zákoně byly zjeveny apoštolům novozákonní doby. Zájmeno nám se vztahuje na pisatele Nového zákona. Apoštolové a proroci byli osvětleni Duchem Božím, který zkoumá všechno, i Boží hlubiny. Jinak řečeno, Duch Boží jakožto jedna osoba Boží Trojice vlastní nekonečnou moudrost a rozumí všem pravdám Božím a je tedy schopen oznámit je lidem.

2,11 Vztaženo na lidi, jen člověk samotný ví, co si doopravdy myslí. Nikdo jiný to nemůže zjistit, pokud se člověk sám nerozhodne a nepodělí se o své myšlenky. Aby člověk porozuměl druhému, oba musí mít ducha člověka, protože např. zvíře nás nemůže plně po-

chopit. Stejně je tomu i s Bohem. Jediný, kdo rozumí věcem Božím, je Duch Boží.

2,12 Zájmenem „my“ ve v. 12 se myslí především pisatelé Nového zákona, i když tato skutečnost platí stejným dílem pro všechny biblické autory. Protože apoštolové a proroci obdrželi Ducha svatého, mohl jim sdělit hluboké pravdy Boží. Tuto skutečnost vyjadřuje apoštol v tomto verši: „Nepřijali jsme ducha světa, ale Ducha, který je z Boha, abychom věděli, co nám Bůh daroval.“ Kdyby nebylo Ducha, který je z Boha, apoštolové by nikdy nemohli přijmout Boží pravdy, o nichž Pavel hovoří a které jsou pro nás zachovány v Novém zákoně.

2,13 Po popsání procesu zjevení, kterým pisatelé Písma obdrželi Boží pravdu, se Pavel nyní věnuje procesu inspirace, díky němuž se Boží pravdy dostaly k nám. Verš 13 je jednou z pasáží, jež nejsilněji podporují doslovnou inspiraci Písma. Apoštol Pavel jasně říká, že když tyto pravdy předává nám, apoštolové nepoužívají vlastní slova ani slova, kterým využívá lidská moudrost. Místo toho mluvili slovy, jež je naučil Duch svatý. Proto věříme, že vlastní slova Písma v originálních rukopisech byla slovy samotného Boha (a že Bible ve své současné podobě je naprosto důvěryhodná).

V tomto bodě se vynořuje mnoho námitek, protože někteří lidé chápou náš předchozí výrok v tom smyslu, že se jednalo o *mechanické diktování*, to znamená, že Bůh nedovolil pisatelům, aby využili vlastního literárního stylu. Víme však, že např. Pavlův literární styl se výrazně liší od Lukášova. Jak potom tedy můžeme sjednotit doslovnou inspiraci se zřejmým jedinečným stylem autorů? Způsobem, kterému nedokážeme porozumět, Bůh sdělil samotná slova Písma, avšak přioděl je individuálním stylem pisatelů, takže se jejich lidská osobnost stala součástí jeho dokonalého slova.

Výraz ‚duchovní věci vysvětlujeme duchovními slovy‘ může mít několik významů: (1) učit duchovními pravdami slovy předanými Duchem; (2) sdělovat duchovní pravdy duchovními lidmi; (3) srovnávat duchovní pravdy v jedné části Bible s pravdami v části jiné. Dle našeho úsudku první možnost nejlépe zapadá do tohoto kontextu. Pavel tedy

říká, že v procesu inspirace se předává Boží pravda slovy, která pro tento účel zvláště vybral Duch svatý. Výrok můžeme parafrázovat jako „sdělovat duchovní pravdy duchovními slovy“.

Občas se namítá, že se tato pasáž netýká inspirace, protože Pavel říká „mluvíme“, nikoli „píšeme“. Avšak i na jiných místech najdeme sloveso „mluvit“ ve významu inspirovaného psaní (např. J 12,38.41; Sk 28,25; 2Pt 1,21).

2,14 Nejenže je evangelium co do svého zjevení a inspirace božské povahy, ale nyní se navíc dovídáme, že může být přijato pouze mocí Ducha Božího. Bez pomoci shora duševní člověk nepřijímá věci Ducha Božího, jsou mu bláznovstvím. Nemůže jim ani porozumět, protože je lze pochopit pouze duchovně.

Barvitě píšící Vance Havner doporučuje:

„Moudrý křesťan nemarní čas snahou vysvětlit Boží záměr člověku, který není znovuzrozený; je to jako házet perly sviním. Stejně tak by se mohl snažit popsat západ slunce slepému člověku nebo diskutovat o nukleární fyzice s památníkem v městském parku. Přirozený člověk nedokáže takové věci přijmout. Když člověk předkládá Boží zjevení bez pomoci Ducha svatého, je to jakoby se snažil zachytit sluneční paprsky na rybářský háček. Není-li někdo narozen z Ducha, který ho vyučuje, pak mu vše zní strašně cize. I když má někdo tituly, v duchovní oblasti může být jen obyčejná figurka.“⁶

2,15 Na druhou stranu člověk osvícený Duchem Božím může správně rozlišit tyto úžasné pravdy, ačkoli jeho samého nemusí nevěřící vždy správně posuzovat. Tesař, instalér nebo rybář může být schopným studentem Písma svatého. „Křesťan vedený Duchem zkoumá, prověřuje Bibli, dotazuje se v ní a poté dochází ke správnému ocenění a porozumění jejího obsahu.“^{6a} Pro svět to je záhada, protože třeba nechodil na vysokou školu nebo do semináře, a přesto je schopen pochopit hluboká tajemství slova Božího a možná jim vyučovat i ostatní.

2,16 Apoštol nyní klade spolu s Izaiášem rétorickou otázku: „Kdo poznal Pánovu mysl, kdo by mu mohl poradit?“ (B21). Položit tuto otázku znamená ji rovnou i zodpovědět. Boha

nelze poznat moudrostí nebo mocí lidí. Lze ho poznat jen tak, jak on sám rozhodne. Nicméně ti, kdo mají mysl Kristovu, jsou schopni porozumět hlubokým pravdám Božím.

Na závěr malá rekapitulace. Na začátku je *zjevení* (v. 9–12), to znamená, že Bůh zjevil člověku dříve neznámé pravdy skrze svého Ducha, a sice nadpřirozeným způsobem. Dále následuje *inspirace* (v. 13). Když apoštolové (a ostatně všichni pisatelé Bible) předávali tyto pravdy druhým, použili přitom úplně stejná slova, která je naučil Duch svatý.

Nakonec přichází *osvícení* (v. 14–16). Nejenže tyto pravdy musí být *zázračně zjeveny* a *inspirovány*, ale navíc jim lze *porozumět* jen díky nadpřirozené moci Ducha svatého.

3,1 Když Pavel poprvé navštívil Korint, sytil věřící mlékem slova, protože byli ještě slabí a noví ve víře. Učení, kterého se jim onedlou dostalo, odpovídalo jejich tehdejší situaci. Nemohli přijmout hluboké duchovní pokyny, protože byli nováčky ve víře, byli pouhými nemluvnaty v Kristu (B21).

3,2 Pavel je naučil pouze základní pravdy týkající se Krista, které zde nazývá mlékem. Kvůli své nezralosti nedokázali snést pokrm. Ve stejném duchu řekl i Ježíš svým učedníkům: „Ještě vám mám mnoho co říci, ale nemůžete to nyní snést“ (J 16,12). Tragickou skutečností ovšem zůstává, že Korintští stále ještě duchovně nevyrostli a apoštol jim nemohl sdělit hlubší pravdy.

3,3 Tamní věřící byli ještě stále v tělesném stavu duše, což dokládala žárlivost a svár mezi nimi. Tento druh chování je typický pro lidi ze světa, nikoli však pro ty, které vede Duch Boží.

3,4 Když kolem lidských vůdců, např. Pavla a Apolla, vznikaly frakce, věřící jednali pouze na lidské rovině. Tuto skutečnost Pavel vyjadřuje svou otázkou? „Zdali nežijete jen po lidsku?“ Až dosud apoštol poukazoval na bláznivost jednání, které vyvyšuje lidi, vezmeme-li v potaz skutečnou podstatu evangelijní zvěsti. Nyní se věnuje křesťanské službě a dokládá, že vyvyšování náboženských vůdců a vytváření skupin okolo nich je rovněž projevem čirého bláznovství.

3,5 Apollon a Pavel byli *služebníky* (v lat. *minister*), skrze něž Korinťané uvěřili Ježíši

Kristu. Byli pouze zprostředkovateli zvěsti, nikoli představitelé konkurenčních škol. Jak nerozumně se Korintští chovali, když stavěli služebníky do pozice mistra. Ironside to svérázně komentuje slovy: „Představte si domácnost rozdělenou mezi služebnictvo!“

3,6 Za použití obrazu ze zemědělství Pavel dokazuje, že pole působnosti služebníka je velmi omezené. Pavel mohl zasadit a Apollos mohl zalévat, ale jen Bůh mohl dát růst. Tak i dnes mohou někteří z nás kázat slovo, všichni se můžeme za nespasené příbuzné a přátele modlit, ale vlastní dílo spásy může uskutečnit jen Pán.

3,7 Podíváme-li se na celou záležitost z tohoto úhlu pohledu, pak ani ten, kdo sází, ani ten, kdo zalévá, nejsou v jistém smyslu nijak významní. Sami o sobě nedisponují mocí, aby darovali život. Proč by teda měla existovat mezi křesťanskými pracovníky rivalita? Každý by měl vykonávat práci, jež mu byla svěřena, a radovat se, když ji Pán požehná.

3,8 Ten, kdo sází, i ten, kdo zalévá, jsou jedno v tom smyslu, že oba mají stejný úmysl a cíl. Proto by mezi nimi neměla panovat žárlivost; v oblasti služby se nacházejí na stejné rovině. Přejde však den, kdy každý dostane svou vlastní mzdu podle své námahy, tj. v den, kdy se postavíme před Kristovou soudnou stolicí.

3,9 Bohu jsou odpovědni všichni. Všichni jeho služebníci jsou jeho spolupracovníci, namáhající se na Božím úrodném poli, nebo viděno jinak, pracují na stavbě společné budovy. Erdman tuto myšlenku vyjadřuje následovně: „Jsme spolupracovníci, kteří patří Bohu, a pracujeme spolu navzájem.“⁷

3,10 Apoštol pokračuje v myšlence stavby, ale nejdříve přiznává, že cokoli dokázal, bylo jen díky Boží milosti. Má tím na mysli nezaslouženou schopnost vykonávat apoštolskou službu, kterou mu daroval Bůh. Poté popisuje svoji úlohu, kterou měl při vzniku korintského sboru, následovně: „... jako moudrý stavitel jsem položil základ“. Onehdy přišel do Korintu, zvěstoval ukřížovaného Krista, duše byly zachráněny a vznikla místní církev. Poté dodává: „... jiný na něm staví.“ Tím nepochybně myslí další učitele, kteří po něm navštívili

Korint a mohli stavět na základech, jež on již položil. Nicméně apoštol varuje: „Každý ať si dává pozor, jak na něm staví.“ Vykonávat službu slova v místní církvi je závažný úkol. Někteří učitelé, kteří přišli do Korintu, kázali kontroverzní nauky, odporující Božímu slovu. Toho si byl Pavel při psaní dopisu určitě vědom.

3,11 Stavba může mít jen jeden základ a poté, co je položen, již není třeba pokládat nový. Apoštol Pavel položil základ církve v Korintu, jímž je osoba a dílo Ježíše Krista.

3,12 Další učení místní církve může mít rozdílnou hodnotu. Například některá nauka vydrží navěky a lze ji přirovnat k zlatu, stříbru nebo drahým kamenům. Drahými kameny se zde zřejmě nemyslí diamanty, rubíny nebo klenoty, ale spíše žula, mramor či alabastr, jichž se využívalo při stavbě nákladných chrámů. Na druhou stranu se v církvi může vyskytnout učení pomíjivé či vůbec žádné hodnoty. Takovou nauku lze přirovnat ke dřevu, senu nebo slámě.

3,13 V onen den se dílo každého stane zjevným. Dnem se myslí Kristova soudná stolička, kdy Pán zhodnotí službu každého z nás. Proces zhodnocení lze připodobnit k ohni. Službě, jež měla za následek Boží slávu a požehnání lidem, oheň nepřivodí újmu stejně jako zlatu, stříbru a drahým kamenům. Naopak služba, která způsobila mezi Božím lidem rozkoly nebo ho nebudovala, bude pohlcena. Oheň vyzkouší dílo každého, jaké je.

3,14 Práce v církvi je trojího druhu. Verš 14 představuje první typ, tj. užitečnou službu. V takovém případě služebníkovu celoživotní dílo obstojí ve zkoušce Kristovy soudné stoličky a pracovník dostane odměnu.

3,15 Druhým typem činnosti je práce neužitečná. Tehdy služebník utrpí škodu, ač sám se sice zachrání, ale jako skrze oheň. E. W. Rogers k tomu praví: „Škoda nemusí znamenat odnětí něčeho, co člověk předtím měl.“⁸ Z verše by mělo jednoznačně vyplývat, že Kristova soudná stolička se nezabývá otázkou hříchů a potrestáním věřícího. Trest za jeho hřích již nesl Pán Ježíš Kristus na kříži Golgoty, a tato skutečnost platí jednou provždy. Tudíž Kristova soudná stolička neřeší otázku

spasení věřícího, nýbrž spíše jeho službu Bohu.

Protože římskokatolická církev nerozlišila mezi spasením a odměnou, použila daný verš na podporu svého učení o očistci. Nicméně při pečlivém zkoumání tohoto verše žádné nářky na očistec neodhalíme. Nenalezneme zde myšlenku, že by oheň očišťoval charakter člověka, nýbrž spíše že zkoumá povahu lidského díla nebo služby. Člověk je spasen navzdory skutečnosti, že jeho dílo pohltí oheň.

Zajímavou skutečností je, že Boží slovo se někdy přirovnává k ohni (viz Iz 5,24 a Jr 23,29). Stejně slovo Boží, které přezkouší naši službu před Kristovou soudnou stolicí, je nám nyní dostupné. Jestliže stavíme v souladu s učením Bible, pak naše dílo v onen den obstojí.

3,16 Pavel připomíná věřícím, že jsou chrámem (B21; ř. svatyní) Božím, a že v nich bydlí Duch Boží. Je pravda, že každý věřící je chrámem Božím, v němž přebývá Duch svatý, ale Pavel zde má na mysli něco jiného. Pohlíží na církev jako na společenství a přeje si, aby si uvědomili důstojnost takového povolání.

3,17 Třetím typem činnosti v církvi je práce ničivá. Do korintského sboru zřejmě přišli falešní učitelé, jejichž pokyny vedly spíše do hříchu nežli ke svatosti. Skutečnost, že v Božím chrámu vyvolali chaos, je netížila. Proto Pavel s vážností hřímá: „Ničí-li někdo Boží svatyni, zničí Bůh jej.“ Vzato v kontextu, apoštol říká, že Bůh zničí kohokoli, kdo vstoupí do církve a poničí její svědectví. Daný oddíl hovoří o falešných učitelích, kteří doopravdy nevěří v Pána Ježíše. Závažnost jejich přestupku naznačují závěrečná slova verše 17: „Neboť Boží svatyně je svatá, a tou svatyní jste vy.“

3,18 V křesťanské službě stejně jako v celém křesťanském životě vždy existuje nebezpečí sebeklamu. Možná že někteří z nově příchodících učitelů působili jako nesmírně moudří mužové. Avšak každý, kdo si příliš myslí o vlastní světské moudrosti, se musí naučit, že k dosažení moudrosti podle Božích měřítek se musí stát bláznem v očích světa. Godet to formuluje následovně:

At' už jakýkoli jednotlivec, Korint'an nebo někdo jiný, který káže evangelium ve *vašich shromážděních*, zaujme postoj moudrého muže a hlubokého myslitele, nechť si je jist, že nezíská skutečnou moudrost, dokud neprojde krizí, v níž jeho moudrost, jíž se naparuje, zmizí. Teprve poté obdrží moudrost shůry.⁹

3,19 Moudrost tohoto světa je u Boha bláznovstvím. Člověk by vlastním pátráním nikdy nemohl objevit Boha a ani by svou moudrostí nevynalezl plán spásy, v němž by se Bůh stal člověkem, aby trpěl za vinné, zlé a vzdorné hříšníky. Citace Joba 5,13 dokazuje, že Bůh triumfuje nad zdánlivou moudrostí lidí a uskutečňuje své záměry. Člověk se vši svou učeností nemůže Boží plány překazit. Místo toho Pán dává lidem často pocítit, že navzdory své světské moudrosti jsou chudí a bezmocní.

3,20 Citace žalmu 94,11 zdůrazňuje, že Pán zná uvažování moudrých tohoto světa a navíc i ví, že je marné, prázdné a neplodné. Proč se Pavel tolik snaží, aby zdiskreditoval světskou moudrost? Jednoduše proto, že Korintští kladli přespříliš velký důraz na takový druh moudrosti a protože následovali vůdce, kteří jí zdánlivě oplývali v nebývalém měřítku.

3,21 V důsledku všeho, co bylo řečeno, se nikdo nemá chlubit lidmi. Co se týče pravých Pánových služebníků, neměli bychom se chlubit tím, že my patříme k nim, nýbrž bychom si měli uvědomit, že všichni patří k nám. Všechno je vaše.

3,22 Kdosi nazval verš 22 „inventářem vlastnictví Božího dítěte“. Křesťanští pracovníci patří nám, ať již se jedná o evangelistu Pavla, učitele Apolla nebo pastýře Kéfu. Protože ti všichni náležejí nám, je bláznivé tvrdit, že my patříme *komukoli* z nich. Dále je náš i svět. Jako spoludědicové Kristovi se jednoho dne ujmete vlády nad světem; do té doby nám patří skrze Boží zaslíbení. Ti, kdo se starají o záležitosti světa, si neuvědomují, že tak činí pro nás. Život je také náš. Nemyslíme tím pouhou pozemskou existenci, nýbrž život v jeho nejpravdivějším, nejplnějším významu. A také smrt je naše. Již pro nás nepředstavuje obávaného nepřítele, který odvádí duši do temného neznáma. Nám je spíše Božím pos-

lem, který přivádí duši do nebe. Věci přítomné nebo budoucí jsou také naše. Tvrzení, že všechny věci prospívají člověku, který slouží Kristu, je pravdivé. A. T. Robertson jednou řekl: „Hvězdy na svých oběžných dráhách bojují za člověka, který je Božím společníkem ve vykoupení světa.“

3,23 Všichni křesťané patří Kristu. Někteří Korintští ovšem tvrdili, že mu patří pouze oni a vytvořili „Kristovu frakci“. Pavel však cokoli takového popírá. Všichni jsme Kristovi a Kristus Boží. Když Pavel ukázal svatým jejich skutečnou a pravou důstojnost, odvážně odhaluje bláznivou podstatu vytváření odnoží v rámci sboru.

4,1 Aby svatí dokázali správně ocenit Pavla a další apoštoly, měli na ně pohlížet jako na služebníky nebo zástupce Kristovy a správce Božích tajemství. Správce je služebník, který pečuje o osobu nebo majetek někoho jiného. Tajemství Boží jsou dříve skryté pravdy, které Bůh zjevil apoštolům a prorokům novozákonní doby.

4,2 Hlavním požadavkem na správce je, aby byli shledáni věrnými. Člověk si cení chytrosti, moudrosti, bohatství a úspěchu; Bůh však hledá takové lidi, kteří budou Pánu Ježíši věrni za všech okolností.

4,3 Lidé dokážou jen ztěžka ocenit věrnost, kterou mají správci vykazovat. Proto Pavel říká, že je pro něj pramálo důležité, zda ho posuzují Korintšané nebo lidský soud. Pavel si uvědomuje, jak je člověk naprosto nezpůsobilý vynést platný soud ohledně pravé věrnosti Bohu. Dodává: „Ani já sám sebe neposuzuji.“ Pavel totiž pochopil, že jako člen lidské rodiny má vrozený sklon posuzovat věci ve svůj prospěch.

4,4 Když apoštol říká: „Ničeho, co by svědčilo proti mně, si sice nejsem vědom,“ má tím na mysli skutečnost, že mu není známé jakékoli obvinění z nevěrnosti v křesťanské službě. Ani na okamžik tím však nevyjadřuje přesvědčení, že by nevěděl o hříchu ve svém životě nebo si nebyl vědom toho, jak daleko má v mnoha oblastech k dokonalosti. Tuto pasáž je třeba číst se zřetelem k danému kontextu, který hovoří o křesťanské službě a věrnosti v ní. I kdyby si však nebyl vědom

ničeho, co by mluvilo proti němu, ještě by tím nebyl ospravedlněn. Pavel sám není způsobilý vynášet v této věci rozsudek. Koneckonců soudcem je Pán.

4,5 Vzhledem k výše řečenému bychom měli být obzvláště opatrní, když hodnotíme křesťanskou službu. Máme sklon vyvyšovat vše velkolepé a senzační a snižovat vše podřadné a nenápadné. Bezpečným postojem je nesoudit nic předčasně, ale čekat, dokud nepřijde Pán. Ten totiž bude schopen soudit nejen věci viditelné, nýbrž i motivy srdce, tzn. nejen, co bylo vykonáno, nýbrž i *proč* to bylo vykonáno. Zjeví úmysly srdcí a není třeba dodávat, že za cokoli, co člověk učinil pro svoji slávu a prezentaci, odměnu nedostane.

Prohlášení, že se každému dostane pochvaly od Boha, není dobré považovat za obecný příslib, že v onen den se ukáže v příznivém světle služba každého věřícího. Znamená to, že každého, kdo si zaslouží pochvalu, pochválí Bůh a nikoli lidé.

V následujících osmi verších sděluje apoštol zcela jasně, že příčinou svárů v korintském sboru je právě pýcha.

4,6 Nejprve vysvětluje, že jako příklad pro téma křesťanské služby a tendenci následovat lidské vůdce (3,5–4,5) použil sebe a Apolla. Korintšané vytvářeli frakce okolo Pavla, Apolla a dalších mužů, kteří byli tehdy ve sboru. Pavel nicméně ze smyslu pro křesťanskou zdvořilost a cit vztáhl celou záležitost na sebe a Apolla, aby se tamní svatí na jejich příkladu naučili nepřečehňovat své vůdce a neuspokojovali svoji pýchu vytvářením odnoží. Chtěl, aby svatí soudili všechno a všechny podle Písem.

4,7 Jestliže je některý křesťanský učitel více obdarovaný než jiní, je to z Boží milosti. Všechno, co má, mu dal Bůh. To samé platí i o nás, neboť vše, co máme, jsme obdrželi od Boha. Proč bychom tedy měli být namyšlení a nadutí? Naše vlohy a dary nejsou výsledkem naší vlastní chytrosti.

4,8 Korintští se stali soběstačnými; už byli nasyceni. Pyšnili se přemírou duchovních darů ve svém středu; už zbohatli. Žili v luxusu, pohodlí a pohodě. Nepocíťovali nedostatek a chovali se, jako by již panovali, avšak bez apoštolů. Pavel praví, že si přeje, aby již přišel

čas, kdy by mohl kralovat spolu s nimi. Do té doby však platí, že jak kdosi řekl: „čas života je přípravou na čas kralování“. Křesťané budou vládnout spolu s Pánem Ježíšem Kristem, až se vrátí a ustanoví na zemi své království. Než to však nastane, je jejich výsadou sdílet hanbu odmítnutého Spasitele. H. P. Barker varuje:

Usilujeme-li o korunu dřívě, než ji dostane sám král, jednáme v neskrývané nevěrnosti. A přesně tak se chovali někteří křesťané v Korintu. Samotní apoštolové na sobě nesli hanbu Kristovu, ale Korinťané byli „bohatí“, „vážení“ a usilovali o pohodlný život, ač jejich Pán a Mistr zažíval tak velké utrpení.¹⁰

Při korunovaci si šlechtici a šlechtičny nikdy nenasadí své korunky dřívě, než je korunován monarcha. Korintští však jednali přesně naopak; už kralovali, zatímco jejich Pán byl stále ještě odmítán!

4,9 Do protikladu se sebeuspokojením Korintských staví Pavel úděl apoštolů. Vidí je jako vhozené do arény s divokou zvěří, a jejich zápasu přihlížejí andělé i lidé. Godet to vyjádřil pěkně: „Nebyl vhodný čas na to, aby Korinťané propadali samolibosti a chvále, když církev seděla na trůně a apoštolové pod mečem.“

4,10 Zatímco s apoštoly se jednalo jako s bláznů kvůli Kristu, svatí si užívali prestiže ve společnosti jako rozumní křesťané. Apoštolové byli slabí, ale Korinťané žádnou slabostí netrpěli. V protikladu k potupě apoštolů se rozpínal věhlas svatých.

4,11 Apoštolům se ani zdaleka nezdálo, že by se byla přiblížila hodina vítězství nebo vlády. Trpěli hladem, žizní, nahotou a pronásledováním.

4,12 Živili se prací vlastních rukou. Zlořečení opláceli žehmáním, na pronásledování nereagovali bojem, nýbrž vše trpělivě snášeli.

4,13 Když byli haněni, nabádali lidi, aby přijali Pána Ježíše. Krátce řečeno, stali se smetím tohoto světa nebo vyvrheli pro všechny. Takovýto popis utrpení pro Kristovo jméno by se měl dotknout srdce každého z nás. Kdyby byl apoštol Pavel naživu i dnes, řekl by nám to samé co Korintským, „Kralovali jste bez nás?“

4,14 Ve verších 14–21 Pavel dává závěrečná ponaučení týkající se rozdělení. Protože si je vědom, že hovořil ironicky, vysvětluje nyní, že tak nečinil, aby tamní křesťany zahabil, nýbrž aby je napomínal jako milované děti. K předchozí mluvě ho nevedla hořkost, ale spíše upřímný zájem o jejich duchovní dobro.

4,15 Apoštol jim připomíná, že ač mohou mít deset tisíc vychovatelů v Kristu, otce ve víře však mají jen jednoho. Pouze Pavel je vedl k Pánu a je tedy jejich duchovní otec. Mnoho dalších k nim mohlo přijít je vyučovat, ale nikdo jiný k nim nemohl chovat stejně nežné city jako ten jediný, který je přivedl k Beránkovi. Pavel rozhodně nemá v úmyslu znevažovat službu vyučování, nýbrž formuluje prostou skutečnost, že mnoho lidí může být zapojeno v křesťanské službě, aniž by mělo osobní zájem o svatě, který však charakterizuje toho, kdo jim poukázal na Krista.

4,16 Pavel je tedy vybízí, aby ho napodobovali v jeho nesobecké oddanosti Kristu, neúnavné lásce a službě spoluvěřícím, jak popsal ve v. 9–13.

4,17 Aby mohli tohoto cíle snadněji dosáhnout, poslal k nim Pavel Timotea, milovaného syna v Pánu. Timoteus měl za úkol, aby jim připomenul Pavlovy cesty v Kristu, cesty, kterým vyučoval ve všech dalších sborech. Pavel tím vyjadřuje, že to, co kázal, i prakticky dodržoval. To by mělo platit o každém, kdo je zapojen do křesťanské služby.

4,18 Když Pavel napsal, že posílá Timotea, někteří z Pavlových pomlouvačů v Korintu určitě nemeškali a šířili lež, že se Pavel bojí přijít osobně. Tito mužové byli domýšliví, když tvrdili, že Pavel osobně nepřijde.

4,19 Pavel ale slibuje, že přijde brzy, bude-li Pán chtít. Až se tak stane, vystaví pýchu těch, kteří tak drze hovoří, ale nemají žádnou duchovní moc.

4,20 Koneckonců to, o co jde, je moc, protože království Boží nespočívá především ve slovech, nýbrž v činech. Nezakládá ho pronášení slov, nýbrž skutečnost.

4,21 Způsob, v jakém k nim Pavel přijde, si mohou určit sami. Jestliže budou vzpurní, přijde k nim s holí. Jestliže však budou pokorní a poddajní, přijde s láskou a v duchu mírnosti.

B. Nemravnost mezi věřícími (kap. 5)

Pátá kapitola se zabývá nutností kázně v církvi, spáchá-li jeden z jejich členů závažný hřích veřejného charakteru. Kázeň je nezbytná, má-li si církev zachovat svatost v očích světa a také, má-li v jejím středu působit bez zarmoucení Duch svatý

5,1 Zřejmě se rozneslo po širém okolí, že jeden z mužů v korintském obecnství spáchal smilstvo. Jednalo se dokonce o takovou formu hříchu, která se neděla ani mezi bezbožnými pohany, a sice že daný muž měl nezákonný poměr se ženou svého otce. Mužova matka zřejmě zemřela a jeho otec se oženil s jinou ženou, takže se jednalo o jeho nevlastní matku. Tato žena zřejmě nevěřila, protože text nevyzývá k podniknutí opatření i vůči ní; církev nad ní neměla pravomoc.

5,2 A jak na to zareagovali korintští křesťané? Místo aby byli hluboce zarmoucení, nadnášeli se pýchou a povýšeností. Možná že se cítili na výši, protože neukázni provinilce. Nebo si tolik mysleli o přemíře duchovních darů ve sboru, že celé události ani nepřikládali velký význam. Nebo je více zajímal počet členů sboru než jejich svatost. Každopádně neprojevili dostatečné zděšení nad spáchaným hříchem.

A vy jste nadutí, místo abyste raději byli zarmoucení a odstranili ze svého středu toho, kdo se dopustil tohoto činu. Tento verš naznačuje, že kdyby věřící zaujali správný postoj pokory před Pánem, on sám by již jednal v dané záležitosti a postaral by se o určitý proces kázně vůči provinilci.

Erdman praví:

Měli si uvědomit, že skutečná sláva křesťanské církve nespočívá ve výřečnosti a obdarování jejích velkých učitelů, nýbrž v morální čistotě a příkladných životech jejích členů.¹¹

5,3 V protikladu k jejich lhostejnosti apoštol prohlašuje, že ač vzdálen, již vynesl rozsudek v dané věci, jako by byl přítomen.

5,4 Pavel vyobrazuje sbor, jak byl shromážděn za účelem podniknutí nutných kroků. Ačkoli on sám není tělesně přítomen, je s nimi v duchu, když se sejdou ve jménu našeho Pána Ježíše Krista. Pán Ježíš daroval církvi

a apoštolům pravomoc, aby ve všech takových případech vykonávali kázeň. Pavel říká, že bude jednat s mocí (nebo pravomocí) našeho Pána Ježíše.

5,5 Pavel by jednal tak, že by vydal takového člověka Satanu k záhubě těla, aby duch byl zachráněn v den Pána Ježíše. Komentátoři se neshodují na významu tohoto verše. Někteří se domnívají, že se jedná o vyloučení z místní církve, neboť mimo církev se rozkládá království Satanovo (1J 5,19). Obrat „vydat Satanovi“ by tedy znamenal vyloučit člověka z církve. Jiní předpokládají, že apoštolové disponovali zvláštní mocí, díky níž mohli vydat lidi Satanovi, avšak tato moc dnes již neexistuje.

Neshoda rovněž panuje ohledně významu slovního obratu k záhubě těla. Někteří badatelé v tom vidí fyzické utrpení, které si Bůh použije ke zlomení hříšných tužeb a zvyků v mužově životě. Jiní zase tvrdí, že záhuba těla popisuje pomalou smrt, která poskytne muži dostatek času k pokání, aby mohl být zachráněn.

Ať již tak či onak, vždy bychom měli mít na paměti, že cílem kázně věřících je obnova obecnství mezi nimi a Pánem. Exkomunikace není sama o sobě cílem, nýbrž jen prostředkem k cíli, kterým je záchrana jeho ducha v den Pána Ježíše. Jinými slovy, ani v nejmenším se nejedná o mužovo věčné zatracení. Pán ho podrobuje kázni v tomto životě, protože spáchal hřích, ale v den Pána Ježíše bude zachráněn.

5,6 Nyní Pavel napomíná Korintské za jejich chloubu a vytahování se. Možná že se omlouvali skutečností, že se něco takového stalo jen jednou. Měli však vědět, že trocha kvasu prokvasí celé těsto. Kvas symbolizuje hřích. Apoštol je varuje, že pokud budou v církvi tolerovat malý morální přestupek, brzy se rozroste a rozšíří, až zamoří celé obecnství. Spravedlivá, zbožná kázeň je nezbytná k zachování svatého charakteru církve.

5,7 Proto jim přikázal, aby vyčistili starý kvas. Jinak řečeno, mají učinit tvrdá opatření vůči zlu, aby se mohli stát novým, čistým těstem. Poté Pavel dodává: neboť jste nekvašení. Protože Bůh je vidí v Kristu jako svaté, spra-

vedlivé a čisté, měl by jejich stav odpovídat jejich postavení. Co do *postavení* jsou nekvašení, a proto by se měli snažit, aby byli takoví i v *praktickém životě*. Jejich přirozenost by měla vykazovat shody s jejich jménem a jejich chování s jejich vyznáním.

Vždyť Kristus, náš velikonoční Beránek, byl za nás obětován. V přemýšlení o nekvašeném chlebě se Pavel vrací zpět ke svátku Paschy, kdy v první večer svátku měl Žid odstranit ze svého domu veškerý kvas. Vzal hrnec a dočista ho vyškřábal. Drhl ho tak dlouho, až po kvasu nezbyla ani stopa. Poté prohledal celý dům s lampou, aby se ujistil, že se nic nepřehlédlo. Poté vztáhl ruce k Bohu a řekl: „Můj Bože, vyhodil jsem ze svého domu veškerý kvas a zbyl-li v něm nějaký, o kterém nevím, tak ho z celého srdce vyhazuji rovněž.“ Zde nalézáme vzor oddělení se od zlého, ke kterému je dnes vyzýváán křesťan. Usmrcení velikonočního beránka bylo předobrazem smrti našeho Pána Ježíše Krista na kříži. Daný verš je jedním z mnoha v Novém zákoně, které ustanovují princip *nauky o předobrazech*. Tím máme na mysli to, že osoby nebo události Starého zákona byly předobrazy, které poukazovaly na věci budoucí. Mnohé z nich ukazovaly přímo na příchod Pána Ježíše, který obětováním sebe sama odstraní naše hříchy.

5,8 Slovo svátek v daném případě nepopisuje Paschu nebo večeři Páně, nýbrž v obecnějším smyslu se vztahuje na celý život věřícího. Celá naše existence by měla být slavností radosti, a neměla by být slavena se starým kvasem hříchu, ani s kvasem špatnosti a zloby. Když se radujeme v Kristu, nesmíme chovat v srdci zlé myšlenky vůči ostatním lidem. Vidíme tedy, že apoštol Pavel nehovořil o skutečném kvasu, kterým se zadělává chleba, nýbrž že obraz kvasu používal spíše v duchovním smyslu, aby přiblížil, jak hřích znečišťuje vše, s čím přichází do styku. My máme žít své životy s nekvašenými chleby upřímnosti a pravdy.

5,9 Pavel nyní připomíná, že v předchozím dopise jim doporučil, aby se nesměšovali se smilníky. Skutečnost, že se zmíněný dopis ztratil, vůbec neohrožuje inspiraci Bible. Ne

všechny dopisy, které Pavel napsal, byly inspirované; takové byly jen ty, které Bůh považoval za vhodné, aby se staly součástí Bible.

5,10 Apoštol nyní vysvětluje, že když je varoval, aby se nesměšovali se smilníky, neměl tím na mysli, aby úplně přerušili kontakt s bezbožnými lidmi. Dokud jsme ve světě, musíme se stýkat s nespasenými. Také neexistuje způsob, kterým bychom mohli zjistit hloubku hříchu, do níž upadli. Abychom mohli žít život v naprosté izolaci od hříšníků, museli bychom z tohoto světa vyjít. Pavel říká, že vůbec neměl na mysli úplné oddělení se od smilníků tohoto světa nebo chamtivců, lupičů a modlářů. Za chamtivé lze považovat takové lidi, kteří jsou usvědčeni z nečestného jednání v obchodu nebo finančních záležitostech. Například každý, kdo je shledán vinným z daňového úniku, by měl být vyloučen za chamtivost. Lupiči jsou lidé, kteří se obohacují za použití násilí, například pod pohrůzkou ublížení nebo smrti. Modláři uctívají něco či někoho jiného než pravého Boha, a provozují hrozné hříchy smilstva, které jsou skoro vždy s modloslužbou spojeny.

5,11 Před čím je chtěl Pavel doopravdy varovat, bylo směšování se s někým, kdo si říká bratr, a přesto se účastní těchto strašných hříchů. Jeho slova můžeme parafrázovat následovně:

Co jsem vám zamýšlel říci a co nyní opakují, je skutečnost, že byste ani neměli jíst s člověkem, který o sobě říká, že je křesťan, a přitom páchá smilstvo, je chamtivý, modlář, utrhač, opilec nebo lupič.

Kontakt s nespasenými je mnohdy nevyhnutelný, ale díky tomu jim můžeme svědčit. Takovýto styk nepředstavuje pro věřícího tak velké nebezpečí jako obecnství s těmi, kteří se nazývají křesťany a přesto žijí v hříchu. Nikdy bychom neměli učinit nic, co by si provinilec mohl z naší strany vyložit jako toleranci jeho hříchu.

K seznamu hříšníků uvedených ve v. 10 Pavel přidává ve v. 11 ještě utrhače a opilce. Utrhač je takový člověk, který vůči druhým používá silných, přehnaných slov. Zde bychom ovšem chtěli varovat. Bylo by správné vyloučit z církve někoho, kdo by byl jen při

jedné příležitosti ztratil nervy a ujel by? Domníváme se, že nikoli. Dané pojmenování se spíše vztahuje na opakovaný děj, to znamená, že utrač by byl ve svém okolí známý svým zlým jazykem vůči druhým. Nicméně by nám daný verš měl být varováním, abychom drželi jazyk na uzdě. Dr. Ironside k tomu poznamenal, že mnoho lidí se vymlouvá, že se svým jazykem zacházejí pouze *neopatrně*. Stejně tak by však mohli říct, že jsou neopatrní s pistolí.

Opilec je někdo, kdo propadl nadměrnému pití alkoholu.

Říká apoštol Pavel doopravdy, abychom s křesťany, kteří provozují dané praktiky, ani nejedli? Ano, přesně to náš verš učí! Nemáme s nimi lámat chléb při večeři Páně, ani se společně těšit z jídla mimo sbor. Mohou však existovat výjimky, např. věřící manželka, která by nadále musela jíst se svým mužem, který byl vyloučen. Nicméně obecným pravidlem zůstává, že lidé označující se za křesťany, kteří se provinili nějakým z výše uvedených hříchů, by měli být podřízeni společenskému odloučení, aby si uvědomili ohromnou závažnost svého přestoupení a činili pokání. Občas se namítá, že Pán jedl s celníky a hříšníky, avšak na tomto místě bychom poukázali na skutečnost, že tito mužové se neprohlašovali za jeho následovníky, a když s nimi jedl, nepovažoval je za své učedníky. Tato pasáž učí, že bychom neměli mít společenství s *křesťany*, kteří vedou ničemný život.

5,12 Pavlovy dvě otázky ve v. 12 znamenají, že křesťané neodpovídají za soud nespasovaných. Ničemníky okolo nás povolá v onen den na soud samotný Pán. Avšak k naší odpovědnosti patří soud těch, kdo jsou uvnitř církve. Povinností místní církve je, aby vykonávala bohumilou kázeň.

Opět – pokud někdo namítne, že Pán učil: „Nesudte, abyste nebyli souzeni,“ odpověděli bychom, že Pán hovořil o motivech. Nemáme soudit motivaci druhých lidí, protože k tomu nejsme způsobilí. Slovo Boží se však stejně jasně vyjadřuje k tomu, že máte soudit zjevný hřích ve shromáždění Božím, abychom zachovali jeho svatost a obnovili obecenství mezi Bohem a zbloudilým bratrem.

5,13 Pavel prohlašuje, že Bůh se postará o soud těch, kteří jsou mimo, tj. nespasovaných. Do té doby by však měli Korintští z Božího nařízení odsoudit toho zlého ve svém středu. Je třeba ve sboru veřejně ohlásit, že daný bratr již není součástí obecenství. Mělo by se tak stát v upřímném smutku a pokoře, a po rozsudku by měly následovat vytrvalé modlitby za duchovní návrat zbloudilce.

C. Soudní spory mezi věřícími (6,1–11)

Prvních jedenáct veršů šesté kapitoly se zabývá soudními spory mezi věřícími. Pavel se doslechl, že někteří křesťané řešili spory s ostatními věřícími před soudci tohoto světa. Proto Pavel ustanovil platné pokyny pro církev. Povšimněte si opakovaného výrazu „nevíte“ (v. 2. 3. 15. 16. 19).

6,1 Úvodní otázka vyjadřuje zděšení nad tím, že někdo z nich se odvažuje soudit bratra před nevěřícími, tj. před nespasovanými soudci nebo úředníky. Pavlovi se zdá divné, aby ti, kdo znají skutečnou spravedlnost, šli za muži, kteří se spravedlností nevyznačují. Představte si křesťany, jak hledají spravedlnost u těch, kteří jim nemohou žádnou dát!

6,2 Druhou zarážející skutečností je stav, v němž jsou ti, kdo budou jednou soudit svět, nezpůsobilí vynést rozsudek v maličkostech, jež se mezi věřícími vyskytují. Písmo učí, že až se Kristus vrátí ve slávě a moci, věřící budou panovat spolu s ním a budou řešit otázky soudu. Jestliže křesťané mají soudit svět, neměli by být schopni vypořádat se s drobnostmi, které je nyní tíží?

6,3 Pavel Korintským připomíná, že jednou budou soudit anděly. Způsob, jakým apoštol do diskuze uvádí tak závažný výrok, je zarážející. Bez fanfár, nějakých nadnesených výrazů, ale zcela jednoduše Pavel sděluje úžasnou skutečnost, že křesťané budou jednoho dne soudit anděly. Z Judy 6 a druhého listu Petrova 2,4.9 víme, že andělé budou souzeni. Také víme, že soudcem bude Kristus (J 5,22). Díky našemu spojení s ním může být i o nás řečeno, že budeme soudit anděly. Jestliže nás Bůh považuje za způsobilé, abychom soudili anděly, měli bychom být schopni vypořádat se s problémy, jež vznikají v tomto životě.

6,4 Když tedy máte soudní spory o věci tohoto života, ustanovujete za soudce ty, kteří ve sboru nemají vážnost? Místní církve si neváží nespasených soudců ani neuznává je. Samozřejmě že si jich váží pro věci, které dělají ve světě, ale pokud jde o sborové záležitosti, pak zde nemají žádné právo. Pavel se tedy ptá Korintských:

Jestliže mezi vámi vyvstanou otázky, které vyžadují rozsudek třetí nezávislé strany, vydáváte se mimo sbor a ustanovujete si za soudce muže, kterým sbor nepřisuzuje duchovní rozlišování?

6,5 Pavel se jich takto dotazuje, aby v nich vyvolal hanbu. Je pravda, že shromáždění, jež se tolik vychloubalo moudrostí a bohatou mírou duchovních darů u svých příslušníků, nyní nenajde ani jednoho moudrého člověka, který by rozsoudil své bratry?

6,6 Zřejmě zde nebyl žádný moudrý muž, když se křesťan soudil s bratrem v Kristu a vytahoval před nevěřící svět rodinné záležitosti. Vskutku žalostný stav!

6,7 Věta „Už vůbec to je vaše porážka“ ukazuje, jako moc v celé věci pochybili. Neměli ani pomyslet na to, že by se šli jeden s druhým soudit. Možná že by jeden z křesťanů namítl: „Pavle, ty tomu ale vůbec nerozumíš. Bratr ten a ten mě podvedl v obchodních záležitostech.“ Pavel však odpovídá: „Proč raději nesnášíte křivdu? Proč raději netrpíte škodu?“ Protože takový by byl vskutku křesťanský postoj. Je daleko lepší utrpět bezpráví, než ho způsobit.

6,8 Korintáné však takto nesmysleli. Místo aby byli připraveni přijmout křivdu a utrpět škodu, sami křivdili, dokonce i svým bratrům v Kristu.

6,9 Cožpak zapomněli, že lidé, jejichž život se vyznačuje nespravedlností, nedostanou do dědictví Boží království? Jestliže si na to nevzpomínají, Pavel jim uvede seznam hříšníků, kteří nebudou mít podíl v Božím království. Nenaznačuje tím ovšem, že by se křesťané mohli dopustit těchto hříchů a být zatraceni, nýbrž spíše poukazuje na skutečnost, že lidé, kteří dělají takové věci, křesťany nejsou.¹²

Ve svém seznamu Pavel rozlišuje mezi smilníky a cizoložníky. Smilstvo zahrnuje ne-

zákonný sexuální styk ze strany svobodného, zatímco cizoložství se dopouští provdaná žena nebo ženatý muž. Jako v předchozích dvou výčtech v páté kapitole, i zde najdeme modláře. Rozkošníci jsou ti, jež dovolí, aby se jejich těla použila zvráceným způsobem, kdežto lidé praktikující homosexualitu jsou aktivními účastníky tohoto styku.

6,10 V seznamu dále figurují zloději, chamtivci, opilci, utrhači a lupiči. Zloději si berou, co jim nepatří. Povšimněte si, že chamtivost je vždy zařazena mezi nejhorší neřesti. Lidé ji sice mohou omlouvat a brát ji na lehkou váhu, ale Bůh ji rázně odsuzuje. Chamtivý je člověk, kterého nezřízená touha po majetku ponouká k použití nečestných prostředků, aby dosáhl svého. Opilci jsou, jak již bylo řečeno výše, lidé závislí na alkoholu. Utrhači používají ve styku s druhými lidmi vulgární jazyk. A lupiči využívají chudoby nebo nouze druhých, aby se nadměrně obohatili.

6,11 Pavel netvrdí, že korintští křesťané páchali tyto hříchy, ale připomíná jim, že před obrácením pro ně byly typické – takoví jste někteří byli. Ale byli omyti, posvěceni a ospravedlněni. Drahocenná krev Kristova je obmyla z hříchu a nečistoty, a skrze Boží slovo byli neustále očišťováni. Působením Ducha svatého zažívali posvěcení a byli odděleni ze světa pro Boha. Byli ospravedlněni ve jménu našeho Pána Ježíše Krista a v Duchu našeho Boha, to znamená, že Bůh jim připočetl spravedlnost na základě díla Pána Ježíše na kříži. Co tedy Pavel říká? Trefně to vyjádřil Godet: „Tak nesmírnou hloubku milosti nelze znovu křížovat.“

D. Morální lhosejnost mezi věřícími

(6,12–20)

6,12 V závěrečných verších této kapitoly apoštol stanovuje některé základní principy pro rozlišování mezi dobrem a zlem. První zásada praví, že něco může být dovolené, ale ne užitečné. Když Pavel říká „Všechno mohu,“ nemyslí tím všechno v absolutním smyslu. Například by pro něj bylo nemyslitelné, aby spáchal některý z výše uvedených hříchů. Pavel se tedy zabývá pouze morálně neutrálními jevy. Například v Pavlově době byla velmi

aktuální otázka, zda může křesťan jíst vepřové. Tato záležitost je morálně neutrální, protože Bohu příliš nezáleželo na tom, zda někdo vepřové jedl nebo ne. Pavel se snaží vyjádřit, že některé věci mohou být dovolené, a přece neprospěšné. Některé činnosti mohou být pro mě přípustné, ale kdyby mě někdo jiný při tom viděl, mohl by být pohoršen. V takovém případě by to neprospívalo ani mně.

Druhé pravidlo je, že některé věci mohou být dovolené, a přesto zotročující. Pavel říká: „Ničím se nedám ovládnout.“ Jeho výrok má dnes velmi přímočaré poselství pro ty, kdo jsou závislí na alkoholu, tabáku a drogách. Tyto a další věci člověka zotročují a křesťan by neměl dopustit, aby se ocitl pod jejich jhem.

6,13 Třetí zásada zní, že některé věci jsou pro věřícího naprosto v pořádku, a přesto mají jen dočasnou hodnotu. Pavel praví: „Pokrmy jsou pro břicho a břicho pro pokrmy. Bůh však zničí jedno i druhé.“ Lidský žaludek byl uzpůsoben k tomu, aby byl schopen přijmout potravu a strávit ji. Podobně úžasně Bůh stvořil pokrmy, takže je může žaludek přijmout. A přesto bychom neměli být živi pouze jídlem, protože to má jen pomíjivou hodnotu a v životě věřícího by nemělo zaujímat přehnaně významné místo. Nežijte tak, jako by tou nejskvělejší věcí v životě bylo uspokojit své chutě.

Bůh stvořil tělo úžasně, takže je schopno přijímat a zpracovat potravu. Jedno je však jisté: tělo nenáleží smilstvu, nýbrž Pánu, a Pánu tělu. Když Bůh lidské tělo vytvářel, nepočítal s tím, že by se mělo využívat k neřestným a nečistým účelům. Místo toho chtěl, aby se využívalo ke slávě Pána a pro pozeňanou službu jemu.

Tento verš obsahuje skutečnost, kterou bychom neměli přehlédnout. Nejenže tělo náleží Pánu, ale mnohem nádhernější myšlenka je, že Pán náleží tělu. To znamená, že Bůh se zajímá o naše těla, jejich blaho a správné využití. Bůh chce, abychom mu svá těla přinášeli jako oběť živou, svatou a příjemnou (Ř 12,1). Erdman se k tomu vyjadřuje: „Bez Pána naše tělo nikdy nemůže získat skutečnou důstojnost a nesmrtelný úděl.“¹³

6,14 Tento verš dále osvětluje skutečnost, že Pán náleží tělu. Bůh nejenže vzkřísil z mrt-

vých Pána Ježíše, ale svou mocí vzkřísí i nás. Bůh neztrácí zájem o naše těla v okamžiku naší smrti. Vzkřísí totiž tělo každého věřícího do podoby oslaveného těla Pána Ježíše. Na věčnosti nebudeme existovat jako duchové bez těla, nýbrž náš duch a duše se spojí s naším oslaveným tělem, takže se budeme moci navždy těšit ze slávy nebes.

6,15 Výrokem, že naše těla jsou údy Kristovými, apoštol dále zdůrazňuje nutnost osobní čistoty v našich životech a střežení těla před nečistotou. Každý věřící je údem těla Kristova. Bylo by tedy správné vzít údy těla Kristova a učinit je údy nevěstky? Položit takovou otázku znamená na ni i rovnou odpovědět tak, jak pobouřeně odpovídá Pavel: To nikdy! (B21).

6,16 V sexuálním spojení se dvě těla stanou jedním. Na počátku stvoření bylo vyhlášeno: „Stanou se ti dva jedním tělem“ (Gn 2,24). Tudíž pokud by se nějaký křesťan připojil k nevěstce, bylo by to, jako by se úd Kristův stal údem nevěstky. Stali by se jedním tělem.

6,17 Podobně jako se ve fyzickém spojení stanou dva jedním, tak to platí i na duchovní úrovni. Když člověk uvěří v Pána Ježíše Krista a je k němu připojen, stanou se natolik jednotní, že o nich lze hovořit jako o jednom duchu. Jedná se o nejdokonalejší sloučení dvou osob, jaké existuje; je to nejužší jednota. Pavel tedy argumentuje tím, že ti, kdo se připojují k Pánu, by nikdy neměli tolerovat jakoukoli jednotu, která by odporovala tomuto duchovnímu manželství.

A. T. Pierson píše:

Ovce může od pastýře zbloudit a větev může být z vinné révy vyřata; úd může být z těla odřezán, dítě se může odcizit svému otci a dokonce i manželka svému muži; ale když se dva duchové spojí, kdo je rozdělí? Žádné jiné vnější spojení nebo jednota, dokonce ani manželství, nevyjadřují tak dokonalé spojení dvou životů v jeden.¹⁴

6,18 Apoštol tedy nabádá Korintské, aby utíkali před smilstvem. Nemají s ním koketovat, zahrávat si s ním, zkoumat je, a dokonce o něm ani mluvit. Mají před ním utíkat! Bible poskytuje úžasnou ilustraci tohoto pokynu příběhem o Josefovi, kterého sváděla ke

hříchů Potífarova žena (Gn 39). Někdy poskytuje bezpečí osobní převaha, ale jindy je bezpečnější útěk.

Pavel dodává: „Každé prohřešení, které ho by se člověk dopustil, se netýká těla. Kdo však smilní, hřeší proti vlastnímu tělu.“ Většina hříchů nemá přímý dopad na naše tělo. Smilstvo je však jedinečné v tom smyslu, že *přímo* ovlivňuje naše tělo: člověk sklízí následky hříchů na svém vlastním těle. Jistota obtíž představuje tvrzení tohoto verše, že *každý* hřích, kterého se člověk dopustí, se netýká těla. Domníváme se však, že apoštol to míní relativně. Zatímco obžerství a opilství naše tělo ovlivňují, většina hříchů je nepostihuje. A ani obžerství či opilství nemají na naše tělo tak přímý, rozsáhlý a ničivý dopad jako smilstvo. Sex mimo manželství přináší nevyhnutelně a drtivě do hříšnickova života chaos.

6,19 Pavel Korintským opět připomíná jejich svaté a důstojné povolání. Zapomněli snad, že jejich těla jsou svatyní Ducha svatého? Písmo totiž předkládá závažnou pravdu, že v každém věřícím přebývá Duch Boží. Jak bychom mohli být jen pomyslit na to, že bychom použili tělo, v němž přebývá Duch svatý, k *neřestným* účelům? Nejenže jsme svatyní Ducha svatého, ale navíc nejsme sami svoji. Nemůžeme tedy jen tak vzít a použít svá těla, jak se nám zlíbí. V konečném důsledku naše těla nepatří nám, nýbrž Pánu.

6,20 Náležíme Pánu skrze stvoření a vykoupění, kterým se Pavel nyní více zabývá. Boží vlastnictví se datuje zpět ke Golgotě. Byli jsme vykoupěni za velikou cenu. Na kříži vidíme cenovku, kterou na nás přidělal Pán Ježíš. Domníval se, že naše hodnota je tak velká, že byl ochoten za nás zaplatit svou drahoucennou krví. Jak moc nás musel Ježíš milovat, že na kříži nesl na svém těle naše hříchy!

Na základě této skutečnosti již nemohu o svém těle smýšlet jako o svém. Pokud ho vezmu a použiju, jak se mi zlíbí, jedním jako zloděj, protože beru, co mi nenáleží. Místo toho mám používat své tělo k oslavě Boha, kterému mé tělo patří.

Bates apeluje:

HLAVU! Mysli na toho, jehož obočí prorazilo trní. RUCI! Namáhejte se pro toho, jehož

ruce byly přibity na kříži. NOHY! Spěchejte vyplnit rozkaz toho, jehož nohy byly probodeny. MÉ TĚLO! Staň se chrámem toho, jehož tělo se svíjelo nepředstavitelnou bolestí!¹⁵

Měli bychom také oslavovat Boha v duchu, neboť jak materiální, tak nemateriální části člověka pocházejí od Boha.¹⁶

II. Apoštol zodpovídá otázky sboru (kap. 7–14)

A. Ohledně manželství a celibátu (kap. 7)

7,1 Až dosud se Pavel zabýval různými ne-duhy v korintském sboru, o nichž ho někdo osobně informoval. Nyní se chystá odpovědět na otázky, které mu korintští svatí zaslali. První z nich se týká manželství a života svobodných. Na začátek tedy stanovuje první obecnou zásadu, že pro člověka je dobré, aby se nedotýkal ženy. „Dotýkat se ženy“ v tomto případě znamená mít s ní fyzický vztah. Apoštol však *nenaznačuje*, že by svobodný stav byl světější než manželství. Pouze říká, že je lepší sňatek neuzavírat, chce-li někdo plně nasadit svůj život pro službu Pánu. Další verše tuto skutečnost vysvětlují podrobněji.

7,2 Pavel uznává, že svobodný stav v sobě skrývá ohromné pokušení k nečistotě. Proto omezuje svůj první výrok tímto tvrzením: „Ale abyste se vyvarovali smilstva, ať má každý svou ženu a každá svého muže.“ Obrat „ať má každý svou ženu“ počítá s monogamním manželstvím. Druhý verš ukazuje, že Boží příkaz pro jeho lid se nezměnil, a sice že člověk má mít jen jednu ženu nebo jednoho muže.

7,3 V manželském životě by měl každý plnit manželské povinnosti vůči svému partnerovi, neboť jsou na sobě vzájemně závislí. „Muž ať plní své ženě, čím je jí povinen“ znamená „ať vykoná povinnosti, které k ní má jako manžel“. Ona by měla stejně činit i jemu. Všimněte si jemnosti, s níž Pavel o tomto tématu pojednává. Není zde žádná hrubost či sprostota. Jak moc se to liší od světa!

7,4 V manželské jednotě existuje závislost ženy na muži a naopak. Aby mohli vykonat Boží příkaz ohledně této svaté jednoty, oba musí uznat svou vzájemnou závislost.

7,5 Christenson píše:

V běžném jazyce to znamená, že pokud si jeden z partnerů přeje sexuální styk, druhý by mu měl vyhovět. Manželé, kteří si osvojí takovýto praktický přístup k sexu, poznají, jak úžasně naplňující rozměr jejich manželství sex představuje. A sice z toho důvodu, že jejich vztah je zakořeněn v realitě, nikoli v nějakém umělém či nespílitelném ideálu.¹⁷

Je možné, že poté, co někteří Korint'ané uvěřili, začali si myslet, že intimnosti manželského života byly neslučitelné s křesťanskou svatostí. Pavel je však brzy vyvede z omylu. Jasně stanovuje, že křesťanské páry se nemají odpirat sobě navzájem, tj. odmítat partnerovo právo na své tělo. Existují však dvě výjimky. První z nich představuje vzájemná dohoda, díky níž se mohou muž a žena oddat postu a modlitbám. Druhou výjimku představuje případ, že půjde jen o dočasnou sexuální zdrženlivost. Manžel a manželka by pak měli být opět spolu, aby je Satan nepokoušel pro nezdrženlivost.

7,6 Šestý verš poskytl živnou půdu pro mnohé dohady a kontroverze. Pavel říká: „To říkám jako dovolení, ne jako příkaz.“ Někteří badatelé se domnívají, že apoštol nepovažoval předcházející slova za inspirovaná Bohem. Takovýto výklad je ovšem neudržitelný, neboť v 1K 14,37 Pavel tvrdí, že všechno, co jim napsal, bylo na Pánův příkaz. Domníváme se tedy, že apoštol spíše tvrdí, že je v pořádku, pokud manželé spolu za jistých okolností nebudou mít styk, avšak že tato zdrženlivost je dovolení, nikoli příkaz. Křesťané nemusí abstinovat od sexu, chtějí-li se plně věnovat modlitbě. Jiní biblisté se domnívají, že šestý verš se vztahuje na celou myšlenku manželství, to znamená, že křesťané se mohou brát, ale není to příkaz.

7,7 Pavel se nyní věnuje radám svobodným. Především je jasné, že sám považuje svobodný stav za lepší, ovšem uznává, že ho lze naplnit, pouze pokud to umožní Bůh. Když říká: „Přeji si, aby všichni lidé byli, jako jsem já,“ z kontextu jasně vyplývá, že tím myslí „svobodní“. Panuje ovšem živá diskuze a množství názorů ohledně toho, zda byl Pavel celý život svobodný mládenec, nebo zda byl

v době sepisování listu již vdovec. Nicméně pro naše účely není nutné tuto debatu rozsoudit, i kdyby to bylo možné. Když Pavel praví: „Avšak každý má své vlastní obdarování od Boha, jeden tak, druhý jinak,“ myslí tím, že Bůh dává někomu milost, aby zůstal svobodný, kdežto jiné určitě povolává do manželství. Jedná se o osobní záležitost a nelze stanovit obecný zákon, platný pro všechny.

7,8 Proto doporučuje svobodným a vdovám, aby zůstali jako on.

7,9 Pokud se však jako svobodní neovládají, smějí vstoupit do manželství. Neboť je lepší vstoupit do manželství, než se pálit žádostivostí. Tento plamen žádostivosti v sobě zahrnuje veliké nebezpečí upadnutí do hříchu.

7,10 Následující dva verše jsou adresovány manželským párům, kde jsou oba dva věřící. Manželům však nařizují – ne já, ale Pán znamená, že vše, co zde Pavel učí, učil již Pán Ježíš, *když byl na zemi*. Kristus již podal jasný příkaz na toto téma. Například zakázal rozvod s výjimkou nevěry (Mt 5,32; 19,9). Pavel tedy učí, aby žena neodcházela od muže.

7,11 Nicméně uznává, že může dojít k extrémním situacím, kdy pro ženu může být nezbytné, aby muže opustila. V takovém případě má zůstat nevdaná, nebo se smířit se svým mužem. Oddělení neruší manželské pouto. Spíše naopak. Dává totiž Pánu příležitost, aby zahojil všechny rozkoly, které se mezi ně vetřely, a aby obě strany přivedl k obecenství s ním a mezi sebou. Manželovi se příkazuje, aby neopouštěl svou ženu. Pro muže výjimka neexistuje.

7,12 Verše 12–24 se zabývají problémem, kdy v manželství je pouze jeden z partnerů věřící. Pavel uvádí celou záležitost výrokem: „Ostatním pak pravím já, ne Pán.“ Znovu zdůrazňujeme, že to neznámá, že by zde Pavel prezentoval své vlastní názory, a nikoli Pánovy. Co Pavel doopravdy říká, je skutečnost, že následující pokyny Pán Ježíš neučil, když zde žil. V evangeliích nenajdeme žádný podobný příkaz. Pán Ježíš se nezabýval manželstvím, v němž věřil pouze jeden partner. Nyní však Kristus udělil apoštolovi pokyny v této záležitosti, a tudíž vše, co Pavel říká, je inspirované Boží slovo.

„Ostatní“ se vztahuje na ty, jejichž partneri jsou nevěřící. Daný oddíl ovšem neschvaluje, aby si křesťan vzal nespaseného člověka. Pasáž spíše řeší situaci, kdy jeden z manželů byl spasen po sňatku.

Jestliže má některý bratr nevěřící ženu a ona je ochotna s ním žít, ať ji neopouští. Abychom správně ocenili tento oddíl Písma, pomůžeme nám, když si připomeneme Boží příkaz jeho lidu ve Starém zákoně. Když si Židé vzali pohanské ženy a ty jim daly děti, měli propustit ženu i děti. Jasně to ukazují Ezd 10,2–3 a Neh 13,23–25. Nyní však v Korintu padla otázka, co by měla udělat obrácená žena se svým mužem a dětmi, nebo co by měl podniknout muž, jehož žena nevěří. Měl by ji propustit? Odpověď je očividně záporná. Příkaz Starého zákona ztratil platnost pro Boží lid žijící z milosti. Jestliže má křesťan nevěřící manželku, a ta je ochotná s ním žít, neměl by ji opustit. Neznamená to však, že je v pořádku, aby si věřící muž vzal nevěřící ženu. Když se však obrátil až v manželství, má s ní zůstat.

7,13 Podobně i žena nemá opouštět nevěřícího muže, který je ochoten s ní žít. Možná že ho získá pro Boha svým tichým a zbožným životem.

7,14 Věřící má v nevěřící rodině posvěcující účinek. Jak již bylo zmíněno dříve, *posvětit* znamená oddělit. V našem kontextu ovšem neplatí, že by žena spasila nevěřícího manžela nebo že by ho posvětila. Spíše daný verš vyjadřuje, že manžel je oddělen do stavu vnější výsady. Má totiž ohromné štěstí, že má křesťanskou ženu, která se za něj modlí. Svým životem a svědectvím má totiž vliv na celou domácnost. Z lidského pohledu lze říci, že pravděpodobnost jeho záchrany je mnohem větší, když má zbožnou křesťanku, než kdyby byla jeho žena nevěřící. Vine to formuloval následovně: „Dostává se mu duchovního vlivu, který v sobě nese možnost skutečného obrácení.“¹⁸ To samé platí i pro nevěřící ženu a manžela-křesťana. V té druhé situaci je také žena posvěcena.

Apoštol k tomu dodává: „Jinak by vaše děti byly nečisté, avšak nyní jsou svaté.“ Již jsme zmínili, že ve Starém zákoně měly být děti propuštěny spolu s pohanskou manželkou.

Pavel však vysvětluje, že díky milosti jsou děti narozené z manželství věřícího a nevěřícího svaté. Slovo svatý má stejný slovní kořen jako slovo zde přeložené posvěcený. Vůbec to neznamená, že by děti byly svaté samy v sobě, že by nutně vedly čistý a čestný život. Spíše platí, že jsou odděleny do privilegované pozice. Mají přinejmenším jednoho rodiče, který miluje Pána a zvěstuje jim evangelium. Existuje velká šance, že i ony budou spaseny. Mají tu výsadu, že mohou bydlet v domě, kde alespoň v jednom z rodičů přebývá Duch Boží. V tomto smyslu jsou tedy posvěceny. Daný verš navíc poskytuje ujištění, že je v pořádku mít děti, i když jeden z partnerů křesťan není. Bůh takovéto manželství uznává a děti v něm zplozené nepovažuje za nemanželské.

7,15 Ovšem jak by se měl zachovat křesťan, jehož nespasený partner se chce rozvést? Odpověď zní, že by měl mít možnost nechat se rozvést. Je velmi obtížné poskytnout konečné vysvětlení výrazu „bratr nebo sestra nejsou v takových případech otroci“. Někteří biblisté se domnívají, že pokud nevěřící opustí věřícího a vše ukazuje, že odešel nadobro, pak se může věřící rozvést. Ti, jež zastávají daný názor, tvrdí, že verš 15 je jen vsuvka, a že verš 16 navazuje na 14. verš následovně:

1. Verš 14 učí, že ideální je situace, když věřící zůstane se svým nevěřícím partnerem, protože jako křesťan má posvěcující účinek na svůj domov.

2. Verš 16 naznačuje, že když křesťan zůstane s nevěřícím, může ho získat pro Krista.

3. Verš 15 je vsuvkou, která věřícímu umožňuje rozvod (a snad i nové manželství), jestli ji nebo jeho nevěřící partner opustí.

Naděje spasení je spjata s vytrváním v manželské jednotě spíše než s odchodem nevěřícího z domu.

Jiní vykladači však trvají na tom, že 15. verš se zabývá jen oddělením, nikoli rozvodem a novým manželstvím. Podle nich verš vyjadřuje, že jestliže chce nevěřící odejít, má mu být dovoleno tak učinit v pokoji. Manželka nepodléhá další povinnosti, aby držela manželství pohromadě ještě více, než dosud činila. Bůh nás povolal ku pokoji a nežádá

se tedy od nás, abychom skrze výlevy emocí a soudní procesy zabránili nevěřícímu odejít.

Který výklad je tedy správný? Rozhodnout s konečnou platností je opravdu těžké. Podle nás Pán v Mt 19,9 učí, že se lze rozvést, pokud se jedna ze stran dopustila nevěry (cizoložství). Věříme, že v takovém případě nevinná strana smí znovu vstoupit do manželství. Co se týče 1K 7,15, nejsme si stoprocentně jistí, zda tento verš dovoluje rozvod a nové manželství, opustil-li křesťan jeho nevěřící partner. Nicméně každý, kdo se dopustil tohoto druhu odchodu, vstoupí téměř nevyhnutelně velmi brzy do nového vztahu, a stejně původní jednotu poruší. J. M. Davies k tomu napsal:

Nevěřící, který opustil svého partnera, velmi brzy uzavře nový sňatek, čímž poruší původní manželské pouto. Kdybychom trvali na tom, aby i on zůstal sám, kladli bychom na něj jho, které by ve většině případů nedokázal unést.¹⁹

7,16 Porozumění verši 16 svým způsobem záleží na výkladu 15. verše.

Jestliže někdo věří, že 15. verš rozvod neschvaluje, pak používá verš 16 jako důkaz. Tvrdí, že věřící by měl dovolit oddělení, ale neměl by přistoupit na rozvod. V takovém případě by totiž zamezil možnosti obnovení vztahu a také by snížil pravděpodobnost, že se nevěřící obrátí. Pokud však někdo věří, že rozvod je dovolený, pokud křesťan jeho partner opustil, pak spojuje verš 16 s veršem 14 a verš 15 považuje pouze za vsuvku.

7,17 Mezi nově obrácenými občas panuje přesvědčení, že musí úplně spálit mosty za všemi fázemi svého dřívějšího života, včetně institucí jako manželství, které samy o sobě hříšné nejsou. V nově nalezené radosti ze spasení existuje nebezpečí, že člověk bude chtít pomocí násilné revoluce zavrhnout všechno, co předtím znal. Křesťanství však k dosažení svých záměrů nepoužívá násilí. Naopak provádí změny pokojně. Ve verších 17–24 apoštol stanovuje obecnou zásadu, že uvěření s sebou nemusí přinést násilnou akci vůči existujícím poutům. Bezpochyby myslí v prvé řadě na pouto manželské, ale stejně tak uplatňuje tento princip i na pouta rasová

a společenská. Každý věřící má chodit podle Pánova povolání. Jestliže někoho povolal k manželskému životu, pak má tak žít v bázni před Hospodinem. Jestliže Bůh někomu udělil milost k životu v celibátu, pak by se toho měl držet. Navíc pokud je někdo v čase svého obrácení ženatý s nevěřící ženou, nemusí jejich vztah zrušit, nýbrž by se měl velmi snažit, aby ji přivedl ke spasení. Co Pavel nařizuje Korintským, neplatí jen pro ně. Má to být vyučováno ve všech sborech. Vine píše:

Když Pavel říká „to také prikazuji ve všech sborech“, nevydává tím nařízení z nějakého centra, nýbrž prostě informuje korintský sbor, že všechny pokyny, jež jim udělil, dal v každé církvi.²⁰

7,18 Ve verších 18 a 19 se Pavel vypořádává s rasovými pouty. Jestliže byl někdo v době svého obrácení Žid a nesl na svém těle známky obřizky, nemusí nad tím pociťovat odpor a snažit se zbavit své tělo veškerých známek původního života. Podobně pokud byl někdo v čase svého obrácení pohan, nemá se snažit skrýt svou pohanskou minulost tím, že na své tělo přijme znaky Žida.

Daný verš bychom také mohli vyložit v tom smyslu, že pokud se obrátí Žid, nemá se bát pokračovat v manželství s Židovkou, a obrácený pohan by neměl utíkat ze svého prostředí. Na těchto vnějších okolnostech totiž nezáleží.

7,19 Co se týče podstaty křesťanství, tak obřizka nic neznamená a ani neobřizka nic neznamená. Na čem však záleží, je zachovávání Božích příkazů. Jinými slovy Boha zajímá, co je uvnitř, nikoli co je na povrchu. S příchodem křesťanství není třeba násilně opouštět životní vztahy. Kelly praví: „Křesťanská víra spíše vyzdvihuje věřícího do postavení, které je nadřazené všem životním okolnostem.“²¹

7,20 Obecné pravidlo říká, že každý by měl zůstat před Bohem v tom postavení, ve kterém byl povolán. Samozřejmě pouze v případě, nejedná-li se o hříšné postavení. Jestliže byl někdo v době svého obrácení spojen v nějaké nekalé činnosti, očekávalo se od něj, že toho zanechá. Apoštol má však na mysli věci, které samy o sobě nejsou špatné. To dokazují i následující verše, jež se zabývají otázkou otroctví.

7,21 Co by měl dělat obrácený otrok? Měl by se vzbouřit vůči svému pánovi a požadovat svobodu? Trvá křesťanství na tom, aby-chom všude, kam přijdeme, prosazovali svá „práva“? Pavel odpovídá: „Byl jsi povolán jako otrok? Nedělej si s tím starosti.“ Jinými slovy: „Byl jsi v době svého obrácení otrok? Nedělej si s tím zbytečné starosti. Můžeš být otrok a přitom se těšit z nejlepších pozhánání křesťanství.“

Jestliže se však můžeš stát svobodným, raději toho využij. Existují dva výklady daného oddílu. Někteří se domnívají, že Pavel říká: „Jestliže se můžeš stát svobodným, dosáhni toho všemi prostředky.“ Druzí to naopak vidí tak, že apoštol praví, že i kdyby se mohl nějaký otrok osvobodit, křesťanství ho nenutí k tomu, aby této svobody využil. Raději by měl svého nevolnictví využít ke svědectví o Pánu Ježíši. Většina lidí upřednostňuje první výklad (který je zřejmě správný), ale neměli by přehlédnout skutečnost, že druhý výklad by více souhlasil s příkladem, který nám zanechal samotný Pán Ježíš Kristus.

7,22 Kdo byl v Pánu povolán jako otrok, je Pánův propuštěnec. Propuštěnec není člověk, který se narodil jako svobodný, nýbrž otrok propuštěný na svobodu. Řečeno jinak, jestliže byl někdo při svém obrácení otrokem, neměl by se tím zatěžovat, neboť je Pánův propuštěnec. Byl osvobozen ze svých hříchů a z otroctví Satanova. Na druhou stranu jestliže byl někdo při svém obrácení svobodný, měl by si uvědomit, že od teď je otrokem, rukama i nohama připoutaný ke Spasiteli.

7,23 Každý křesťan byl koupen za velikou cenu. Proto patří tomu, kdo ho koupil, Pánu Ježíši. Máme být otroci Kristovi, nikoli otroky lidí.

7,24 Bez ohledu na to, v jakém sociálním postavení se kdo nacházel, každý může zůstat před Bohem v daném postavení. Tato dvě slova, *před Bohem*, představují klíč, který otevírá celou pravdu. Jestliže je člověk před Bohem, pak se i z otroctví může stát skutečná svoboda. „Ta totiž zušlechťuje a posvěcuje jakékoli postavení v životě.“

7,25 Ve verších 25–38 se Pavel obrací ke svobodným, ať mužům či ženám. Slovo panny

se může vztahovat na obě pohlaví. Také verš 25 využili někteří biblisté k tvrzení, že obsah sedmé kapitoly nemusí být nutně inspirovaný. Zacházejí dokonce až k extrémnímu tvrzení, že Pavel byl starý mládenec a tedy mužský šovinista a že se zde zrcadlí jeho osobní předsudky. Přijmout takovéto tvrzení znamená jízlivě útočit na inspiraci Písem. Když Pavel píše, že nemá sice Pánův příkaz ohledně panen, myslí tím pouze, že Pán během svého pobytu na zemi nevydal žádný přímý pokyn na toto téma. Proto Pavel dává radu jako ten, kterému se dostalo od Pána milosrdenství být věrný, a tato rada je inspirovaná Bohem.

7,26 Obecně je dobré zůstat sám, vzhledem k nynější tísní, již myslí celkové utrpení pozemského života. Možná, že v době psaní listu panovala nějaká specifická tíseň. Nicméně tíseň existuje stále a bude na světě, dokud Pán nepřijde.

7,27 Pavlova rada zní, že ti, kdo jsou v manželském svazku, by neměli usilovat o rozluky. Na druhou stranu je-li nějaký muž prost od ženy (BKR), neměl by si hledat ženu. Výraz být prost od ženy neoznačuje muže ovdovělého nebo rozvedeného. Naopak popisuje svobodu od manželského svazku, a může se tedy vztahovat i na ty, kteří nikdy do manželství nevstoupili.

7,28 Nic z toho, co Pavel řekl, by se nemělo interpretovat v tom smyslu, že je hřích uzavřít sňatek. Koneckonců Bůh ustanovil instituci manželství v zahradě Eden ještě dříve, než do světa vstoupil hřích. Bůh samotný pravil: „Není dobré, aby byl člověk samotný“ (Gn 2,18). „Manželství ať je u všech ve vážnosti a manželské lože neposkvrněné“ (Žd 13,4). Na jiných místech Pavel hovoří o těch, kteří brání lidem v manželství, jako o odpadlících poslední doby (1Tm 4,1–3).

Pavel prohlašuje: „Ale i když se oženíš, nezhrěšíš; a vdá-li se panna, nezhrěší.“ Nové obrácení křesťané by si nikdy neměli myslet, že je na manželském vztahu cokoli špatného. Nicméně Pavel dodává, že ženy, které se vdaří, budou mít soužení v těle. To se může týkat např. porodních bolestí. Když Pavel říká „toho vás chci ušetřit“, může tím myslet (1) ušetřím vás fyzického utrpení, které doprová-

zí manželský stav, především problémů rodinného života, nebo (2) ušetřím čtenáře výčtu všech těchto soužení.

7,29 Pavel by rád zdůraznil, že čas je zkrácený, a proto bychom měli i tyto zákonné vztahy podřídit službě Pánu. Kristův příchod je blízko, a ačkoli by manželé a manželky měli věrně vykonávat své vzájemné povinnosti, měli by usilovat o to, aby první místo v jejich životech zaujímal Kristus. Ironside se k tomu vyjadřuje následovně:

Každý by měl jednat ve světle skutečnosti, že čas se vskutku krátí, že Pánův příchod se blíží a že myšlenky na osobní pohodlí by neměly překážet oddanosti Boží vůli.²²

W. E. Vine říká:

Daný verš samozřejmě nevyjadřuje myšlenku, že by se ženatý muž měl přestat chovat jako manžel, nýbrž že jeho vztah k manželce by měl plně podléhat jeho vyššímu vztahu s Pánem..., který v jeho srdci zaujímá první místo. Neměl by dopustit, aby přirozený vztah bránil jeho poslušnosti Kristu.²³

7,30 Ve svých životech bychom neměli věnovat přehnanou pozornost strastem, radostem a majetku. To všechno bychom měli podřídit své snaze využívat příležitosti ke službě Pánu, dokud je den.

7,31 Protože žijeme na zemi, nevyhnutelně přicházíme do kontaktu s pozemskými záležitostmi. Věřící může pozemské statky oprávněně využívat, nicméně Pavel varuje, že zatímco je využíváme, neměli bychom jich *zneužívat*. Například křesťan by neměl žít kvůli jídlu, oblečení a zábavě. Může samozřejmě používat jídlo a oblečení jako nezbytnosti, avšak neměly by se stát bohem jeho života. Manželství, majetek, obchodní, politická, vědecká, hudební nebo umělecká činnost – to vše má ve světě své místo, ale panuje zde nebezpečí, že nás odvedou od duchovního života, jestliže jim to dovolíme. Výraz způsob tohoto světa pomíjí je převzat z divadla a popisuje změnu scén. Charakterizuje pomíjivost všeho, co kolem sebe dnes můžeme vidět. Tuto krátkodobost dobře vyjádřil Shakespeare ve svých slavných verších: „Celý svět je scéna a muži, ženy, všichni jsou jen herci. Mají své vstupy a výstupy

a jeden *herce* hraje v sedmi aktech až sedm úloh.“

7,32 Pavel chce, aby křesťané byli bez starostí. Má na mysli takový druh starání se, který by bránil službě Pánu. Proto dále vysvětluje, že kdo nežije v manželství, stará se o věci Pána, jak by se zalíbil Pánu. Neznamená to však, že všichni svobodní se plně dávají Pánu, nýbrž že svobodný stav poskytuje příležitost tak činit způsobem, který manželství neumožňuje.

7,33 Opět je třeba připomenout, že ženatý muž může velmi dbát na věci Pána, ale obecně platí, že manželství po něm vyžaduje, aby se zalíbil své ženě, neboť má ještě další povinnosti, na které musí myslet. Vine to dobře vystihl: „Všeobecně řečeno, jestliže se muž ožení, zúžil obzor své služby. Jestliže je svobodný, může jít až na konec světa a kázat evangelium.“²⁴

7,34 Neprovdaná žena se stará o věci Pána, aby byla svatá tělem i duchem. Ale vdaná se stará o věci světa – jak by se zalíbila svému muži. I tento verš je třeba vysvětlit. Neprovdaná žena nebo panna je schopna věnovat více času Pánu. Výraz „aby byla svatá tělem i duchem“ neznamená, že být svobodná je světlejší než manželství, nýbrž že může více oddělit tělem i duchem pro práci Pánu. Nemusí být nezbytně čistější, ale má více času. Znovu zde zaznívá, že provdaná se stará o věci světské. Opět to však neznamená, že je světlejší než svobodná žena, ale že musí svůj den zčásti věnovat všedním povinnostem, jako je například péče o dům. Tyto činnosti jsou správné a nutné, a Pavel je nekritizuje ani nesnižuje. Pouze tvrdí, že svobodná žena má širší pole působnosti pro službu a více času než žena vdaná.

7,35 Pavel neprosazuje toto učení, aby svažoval lidi tvrdým systémem otroctví. Pouze jim udílí pokyny k jejich vlastnímu prospěchu, aby mohli při přemýšlení o svých životech a službě správně zvážit Boží vedení ve světle zmíněných instrukcí. Pavel zastává názor, že celibát je dobrá věc, protože umožňuje člověku, aby nerušeně sloužil Pánu. Podle Pavla je člověk svobodný a může si vybrat buď manželství, nebo celibát. Apoštol je nechtěl omezovat nebo zotročovat.

7,36 Verše 36–38 jsou zřejmě nejméně pochopenými verši této kapitoly a snad i celého listu. Obvyklé vysvětlení zná takto: Za Pavlovy doby muž přísně vládl své domácnosti a záleželo na něm, zda se jeho dcery vdají nebo ne. Nemohly se provdat bez jeho svolení. Proto se tyto verše vykládají tak, že pokud muž odmítne své dcery provdat, činí dobře, a pokud jim dovolí se vdát, nehřeší.

Takovýto výklad se zdá pro Boží lid v té době téměř bez významu. Interpretace nezapadá do kontextu zbytku kapitoly a je silně matoucí.

B21 překládá pannu jako „snoubenku“. Pak by to znamenalo, že pokud si muž vezme svoji snoubenku, nehřeší; pokud si ji však nevezme, udělá lépe. Takovýto pohled je však zatížený těžkostmi.

William Kelly ve svém komentáři k Prvnímu listu Korintským poskytl alternativní řešení, které si zaslouží velké uznání. Kelly je přesvědčen, že slovo panna (*parthenos*) lze přeložit také jako „panenství, panictví“. Tudíž daný oddíl nehovoří o mužových panenských dcerách, nýbrž o *jeho vlastním panictví*.²⁵ Podle tohoto výkladu pak muž, který zůstane svobodný, dělá dobře, ale pokud se rozhodne oženit, nehřeší.

John Nelson Darby přejal tento názor ve svém New Translation (*Novém překladu*):

Jestliže si někdo myslí, že vůči svému panictví jedná nečestně, a jestliže je ve zralém věku, a že to tak musí být, ať dělá, co chce: ať se ožení. Kdo je však pevný ve svém srdci a není ničím nucen, ale má v moci svou vůli a rozhodl se ve svém srdci, že zachová své panictví, dobře učiní. Takže ten, kdo se žení, činí dobře, a ten, kdo se nežení, činí lépe.

Podíváme-li se na 36. verš detailněji, zastáváme názor, že pokud muž dospěl a cítí, že nemá dar zdrženlivosti, nehřeší, když se ožení. Cítí, že jeho potřeba ho k tomu vybízí. Pak by měl dělat, co chce, tj. oženit se.

7,37 Nicméně muž učiní dobře, jestliže se rozhodl zůstat svobodný pro oslavu Boha, pro nerušenou službu Pánu, a to má-li dostatečnou sebekontrolu a neexistuje-li nutnost, aby se oženil.

7,38 Závěr tedy zní, že ten, kdo se²⁶ dává do manželství, činí dobře, ale ten, kdo zůstane

svobodný, aby mohl více sloužit Pánu, učiní lépe.

7,39 Poslední dva verše poskytují rady vdovám. Žena je vázána zákonem po dobu, kdy žije její muž. Zákonem se zde myslí zákon o manželství, který ustanovil Bůh. Jestliže její muž zemře, je svobodná a může se vdát za jiného muže. Tu samou myšlenku vyjadřuje i Ř 7,1–3, a sice, že smrt ruší manželský svazek. Apoštol svůj výrok nicméně zužuje tvrzením, že se může vdát, za koho chce, ale jen v Pánu. Zprvč to znamená, že její nový manžel musí být křesťan, ale verš má i hlubší význam. V Pánu znamená „podle Pánovy vůle“. Může si tedy vzít křesťana, a přece jednat proti Pánově vůli. Musí tedy usilovat o Boží vedení v tak závažné věci a vzít si křesťana, kterého jí Bůh určil.

7,40 Pavel upřímně vyjadřuje svůj názor, že podle něj bude šťastnější, jestliže zůstane, jak je (B21). Toto tvrzení neodporuje Pavlově výroku v 1Tm 5,14, kde doporučuje mladším vdovám, aby se znovu vdaly. Zde stanovuje obecné pravidlo a v 1Tm zvláštní výjimku.

Poté dodává: „A myslím, že i já mám Ducha Božího.“ Někteří těmto slovům nesprávně porozuměli tak, že Pavel sám byl nejistý, když formuloval dané myšlenky. Opět se jednoznačně proti takovému výkladu stavíme. Nemohou existovat žádné pochybnosti ohledně inspirace tohoto úseku v Bibli. Pavel to myslí ironicky. Někteří v korintském sboru útočili na jeho apoštolství a učení. Tvrdili, že tímto postojem smýšlejí jako Pán. Pavel tedy praví: „Ať si o mě druzí říkají cokoli, myslím si, že i já mám Ducha Božího. Oni tvrdí, že ho také mají, ale nemohou přeci tvrdit, že na něj mají monopol.“

Víme, že Pavel měl vskutku Ducha Božího ve všem, co nám napsal, a půjdeme šťastnou cestou, budeme-li se jeho pokynů držet.

B. Ohledně jedení masa obětovaného modlám (8,1–11,1)

Verše 8,1–11,1 se zabývají otázkou jedení masa obětovaného modlám. Tato záležitost představovala pro nedávno obrácené pohany vážný problém. Možná že byli zváni na spo-

lečenskou akci v chrámě, kde byl velký výběr jídla včetně masa obětovaného modlám. Nebo chodili kupovat maso na trh a zjistili, že řezníci prodávají maso obětované modlám. To sice neovlivnilo kvalitu masa, ale měl ho křesťan přesto kupovat? Nebo v jiném případě mohl křesťan přijmout pozvání k někomu domů, kde mu nabídli pokrm obětovaný nějakému božstvu. Pokud by věděl, že se tak opravdu stalo, měl jídlo sníst? Pavel se vyjadřuje právě k těmto otázkám.

8,1 Apoštol začíná celé pojednání tvrzením, že pokud jde o maso obětované modlám, on i Korintští mají poznání, to znamená, že o daném tématu mají nějaké povědomí. Všichni věděli, že např. pouhý akt obětování masa modle nikterak nezměnil jeho vlastnosti. Chuť i výživná hodnota byly stále stejné. Pavel však poznamenává, že poznání činí člověka domýšlivým, ale láska buduje. Tím má na mysli, že poznání samotné v daném případě nepředstavuje dostatečný návod. Jestliže by poznání fungovalo jako jediný princip, mohlo by vést k pýše. Vlastně ve všech takových otázkách se musí křesťan řídit nejen poznáním, nýbrž také láskou. Musí nejen zvážít, zda je daný čin v pořádku pro něj samého, ale zda je dobrý také pro druhé.

8,2–3 Víně formuluje druhý verš následovně: „Jestliže si někdo myslí, že již získal poznání, pak mu ještě ani nedošlo, jak je získat.“ Bez lásky neexistuje skutečné poznání. Na druhou stranu jestliže někdo miluje Boha, Bůh ho zná, a sice tak, že schvaluje, co činí. V jistém smyslu Bůh zná úplně každého, ale v jiném smyslu zná především věřící. Zde však slovo „znát“ vyjadřuje přízeň nebo souhlas. Jestliže se někdo dívá na správnost takových záležitostí jako jedení masa obětovaného modlám z úhlu pohledu lásky k Bohu a člověku, nikoli na základě pouhé znalosti, pak Bůh jeho jednání schvaluje.

8,4 Pokud jde o věci obětované modlám, věřící ví, že modla není skutečný bůh, který by disponoval mocí, poznáním a láskou. Pavel nepopíral existenci model, neboť věděl, že existovaly sošky vyřezané ze dřeva nebo kamene. Později uznává, že za těmito modlami stojí démonské síly. Zde však zdůrazňuje

fakt, že bozi, jež tyto modly údajně zastupují, neexistují. Není jiný Bůh, jen Jeden, tj. Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista.

8,5 Pavel přiznává, že v pohanské mytologii existovali takzvaní bohové, jako např. Jupiter, Juno a Merkur. Někteří z nich prý žili v nebi a jiní, např. Ceres a Neptun, zde na zemi. V tomto smyslu jsou mnozí bohové a mnozí páni neboli mytologické bytosti, které lidé uctívali a otročili jim.

8,6 Věřící vědí, že existuje jediný pravý Bůh, Otec, od něhož je všechno a pro něhož jsme my. To znamená, že Bůh, náš Otec, je Zdrojem neboli Stvořitelem všech věcí a že i my jsme byli stvořeni pro něj. Vyjádřeno jinak, Bůh je smysl neboli cíl našeho bytí. Také víme, že existuje jediný Pán, totiž Ježíš Kristus, skrze něhož je všechno, a i my jsme skrze něho. Výraz „skrze něhož je všechno“ popisuje Pána Ježíše jako Prostředníka nebo Zástupce Boha, kdežto obrat „my jsme skrze něho“ naznačuje, že skrze něho jsme byli stvořeni a vykoupeni.

Když Pavel říká, že je jediný Bůh, Otec, a jediný Pán, Ježíš Kristus, nemyslí tím, že Pán Ježíš Kristus není Bůh. Místo toho pouze poukazuje na jednotlivé úlohy, kterých se tyto dvě osoby Trojice ve stvoření a vykoupení ujaly.

8,7 Ale ne všichni křesťané, především nově obrácení, rozumí této svobodě, kterou v Kristu Ježíši mají. Protože vyšli z pohanského prostředí a byli zvyklí na modly, domnívají se, že se dopouštějí modloslužby, jedí-li maso obětované modlám. Myslí si, že modla je skutečná a proto se jejich slabé svědomí poskvřňuje. Výraz slabý zde nepopisuje fyzickou nebo duchovní slabost, nýbrž osobu, která je přecitlivělá v morálně neutrálních otázkách. Například z Božího hlediska není špatné, pokud věřící jí vepřové. Žid ve Starém zákoně vepřové jíst nesměl, ale křesťan má svobodu ho jíst. Avšak obrácený Žid by vůči požívání vepřového stále mohl pocítovat zábrany. Mohl by cítit, že nejedná správně, když má k obědu vepřovou pečení. Bible takové lidi nazývá slabým bratrem, protože neprožívá plnou radost z křesťanské svobody. Pokud se domnívá, že není dobré jíst vepřové, tak by zhrěšil,

kdyby ho snědl. To je obsah výrazu jejich svědomí, protože je slabé, se poskvříuje. Jestliže mé svědomí jistý čin odsuzuje, avšak já na ně nedbám a dopustím se ho, pak jsem zhrěšil. „Všecko, co není z víry, je hřích“ (Ř 14,23).

8,8 Pokrm sám o sobě nemá pro Boha valný význam. Když se nějakého jídla vzdáme, tak nám to zvláštní přizeň u Boha nepřinese, a ani to z nás neučiní lepší křesťany.

8,9 Ačkoli požíváním těchto pokrmů nic nezískáme, mohli bychom ztratit mnoho, kdyby se tím stali kamenem úrazu pro slabé. V tomto bodě se musí dostat ke slovu princip lásky. Křesťan má svobodu jíst maso, které bylo předtím obětované modlám, ale je naprosto špatné, aby tak činil, jestliže by tím poškodil slabého bratra nebo sestru.

8,10 Nebezpečí spočívá v tom, že slabý bratr by mohl být povzbuzen k tomu, aby dělal, co jeho svědomí odsuzuje, vidí-li jiného křesťana činit něco, co on sám považuje za pochybné. Apoštol zde zakazuje jíst za stolem v modlářském chrámě kvůli dopadu, jaký by tato činnost mohla mít na druhé. Když Pavel hovoří o jedení v modlářském chrámu, má tím na mysli nějakou společenskou událost nebo slavnost, např. svatbu. Nebylo by správné účastnit se hostiny v takovém chrámě, jestliže by s sebou nesla jakýkoli druh modloslužby. Pavel to i později odsuzuje (10,15–26). Obrat „neboť když tebe, který máš poznání“, znamená, jestliže někdo uvidí tebe, který máš plnou míru křesťanské svobody, který víš, že maso obětované modlám je nečisté atd. Důležitá zásada těchto veršů zní, že bychom neměli přemýšlet jen o tom, jak takový čin ovlivní nás, ale především, jak ovlivní druhé.

8,11 Někdo se může svým poznáním o tom, co je pro křesťana správné, tak předvádět, až zapříčiní pád bratra v Kristu. Slovo „hyne“ neznamená, že by ztratil věčné spaseení. Nejedná se o ztrátu bytí, ale o ztrátu duševní pohody. Svědectví slabého bratra by bylo narušeno a jeho život neblaze ovlivněn, co se jeho užitečnosti pro Boha týče. Slova „pro kterého Kristus zemřel“ vyjadřují ohromnou závažnost pohoršení slabého bratra v Kristu. Pavel tedy argumentuje tím, že pokud Pán Ježíš Kristus miloval tohoto člověka tak moc,

že byl ochoten za něj zemřít, pak bychom se neměli opovážit ohrozit jeho duchovní růst čímkoli, co by ho přivedlo k pádu. Pár plátků masa za to nestojí!

8,12 Daná záležitost se netýká jen prohřešení proti bratru v Kristu nebo zraňování jeho slabého svědomí, nýbrž hříchu proti samotnému Kristu. Cokoli učiníme nejmenšímu z jeho bratrů, jemu činíme. Co zraní jeden z údů jeho těla, bolí i hlavu. Vine poukazuje na to, že ať již apoštol řeší jakoukoli otázku, vždy vede své čtenáře k tomu, aby na ni pohlíželi ve světle smířčí smrti Kristovy. Barnes řekl: „Tento apel je založený na hluboké a něžné lásce, na utrpeních a smrtelných stenech Syna Božího.“²⁷ Podle Godeta je zhrěšit proti Kristu jeden z nejtěžších hříchů. Jsme-li si toho vědomi, měli bychom pečlivě zvážit veškeré své činy ve světle jejich dopadu na druhé, a přestat dělat cokoli, co by mohlo vést bratra k pohoršení.

8,13 Protože svěst bratra k hříchu je hřích proti Kristu, Pavel říká, že nebude už nikdy jíst maso, pokud by ho tím svedl k hříchu. Působení Boha v životě druhého člověka je mnohem důležitější než chutná pečinka. Třebaže otázka masa obětovaného modlám nepředstavuje pro většinu současných křesťanů problém, *zásady*, jež nám Duch Boží v této pasáži dává, mají trvalou hodnotu. V dnešním křesťanském životě existuje mnoho věcí, které Boží slovo nezakazuje, avšak které by mohly zbytečně pohoršit slabší bratry a sestry. I když máme právo se takovýchto věcí účastnit, ještě větší výsada je se jich vzdát kvůli duchovnímu zdraví těch, které milujeme v Kristu, tj. svých spoluvěřících.

Na první pohled by se mohlo zdát, že devátá kapitola řeší nové téma, avšak otázka masa obětovaného modlám pokračuje v dalších dvou kapitolách. Pavel ji jen posouvá do pozadí, aby uvedl *vlastní příklad* sebezapření pro dobro druhých. Byl ochoten zřici se finanční podpory apoštola ve shodě s principem představeným v 8,13. Proto je devátá kapitola úzce spjata s kapitolou osmou.

9,1 Jak víme, v korintském sboru někteří členové zpochybňovali Pavlovu autoritu. Tvrdili, že nepatřil k Dvanácti a tudíž nebyl pra-

vým apoštolem. Pavel však oponuje výrokem, že nepodléhá žádné lidské pravomoci a že je skutečným apoštolem Pána Ježíše. Svůj nárok zakládá na dvou skutečnostech. Zaprvé viděl Ježíše, našeho Pána, po vzkříšení, na cestě do Damašku. Dále poukazuje na samotné Korintské jako doklad jeho apoštolství, což vidíme v otázce: „Nejste vy mým dílem v Pánu?“ Jestliže pochybovali o jeho apoštolství, pak by měli zkoumat sami sebe. Byli spaseni? Řekli by, že samozřejmě jsou. Dobře, a kdo jim tedy zvěstoval Krista? Apoštol Pavel! Proto byli oni sami důkazem Pavlova pravého apoštolství.

9,2 Jiní ho možná za apoštola nepovažují, ale Korintané by měli. Byli pečeti jeho apoštolství v Pánu.

9,3 Třetí verš se pravděpodobně vztahuje na to, co již bylo řečeno (nikoli na následující výpověď, jak to naznačuje interpunkce v některých překladech). Pavel říká, že to, co právě uvedl, je jeho obranou proti těm, kdo ho posuzují nebo zpochybňují jeho autoritu apoštola.

9,4 Ve verších 4–14 se Pavel zabývá svým právem apoštola na finanční podporu. Jako vyslanec Pána Ježíše měl Pavel nárok dostat od věřících plat. Nicméně ne vždy na svém právu trval. Často pracoval vlastníma rukama, vyráběl stany, aby mohl zdarma kázat mužům a ženám evangelium. Jeho kritici bezpochyby využili této situace k tvrzení, že nepožadoval finanční podporu, protože věděl, že není skutečný apoštol. Pavel uvádí dané téma otázkou: „Což nemáme právo jíst a pít?“ Tj. aniž bychom si na to vydělali? Což nemáme právo být podporováni církví?

9,5 Což nemáme právo mít s sebou věřící manželku, jako i ostatní apoštolové a bratři Pána i Kéfas? Možná že se někteří z Pavlových odpůrců domnívali, že se Pavel neoženil, protože věděl, že by se ženou neměl právo na podporu ze strany církve. Petr a ostatní apoštolové byli ženatí, stejně jako bratři Pána. Apoštol zde vyjadřuje myšlenku, že by měl rovněž právo se oženit a spolu se ženou užívat podpory křesťanů. Obrat „mít s sebou věřící manželku“ se nevztahuje pouze na právo oženit se, nýbrž také na finanční pod-

poru pro oba manžele. Bratry Pána se zřejmě myslí jeho nevlastní bratři nebo bratrance. Tato pasáž však neřeší otázku, zda Marie měla po Ježíši, svém prvorozeném, ještě další děti, i když jiná místa v Písmu tento pohled potvrzují (L 2,7; viz Mt 1,25; 12,46; 13,55; Mk 6,3; J 2,12; Ga 1,19).

9,6 Zdá se, že také Barnabáš pracoval, aby pokryl své materiální potřeby, zatímco kázal evangelium. Pavel se ptá, zda snad oni dva nemají právo nepracovat a využívat péče Božího lidu.

9,7 Svůj nárok na finanční podporu Pavel opřel nejprve o příklad ostatních apoštolů. Nyní předkládá argument ze světských činností. Voják není poslán do války na vlastní náklady. Od toho, kdo vysazuje vinici, se neočekává, že by tak činil bez odměny z jejích plodů. A nakonec ani pastýř se nestará o stádo, aniž by směl pít z jeho mléka. Křesťanská služba je jako vojenství, zemědělství nebo pastevectví. Služebníci vedou boj proti nepříteli, starají se o Boží ovocné stromy a slouží jako pastýři jeho ovcí. Jestliže uznáváme nárok na odměnu v pozemských zaměstnáních, o kolik více má na ni člověk nárok ve službách Pána!

9,8 Pavel dále dokládá další důkazy ze Starého zákona. Musí snad svůj argument zakládat na světských věcech, jako je vojenství, zemědělství a pastevectví? Nepraví to i Zákon?

9,9 V Dt 25,4 se jasně říká, že býk nemá mít náhubek, když mlátí obilí. To znamená, že když se zvíře účastní práce na sklizni, má právo z ní také něco dostat. Má tu Bůh na mysli jen voly? Bůh vskutku pečuje o zvířata, ale tato slova nenechal zapsat ve Starém zákoně jen kvůli nim. Stanovuje zde totiž duchovní princip, který je třeba uplatnit v našem životě a službě.

9,10 Nebo to říká hlavně kvůli nám? Odpověď zní „ano“; Bůh měl na mysli naše blaho, když nechal tato slova zapsat. Ten, kdo orá, má orat v naději na odměnu. Podobně i ten, kdo mlátí, se má těšit na odměnu z úrody. Křesťanská služba se podobá orání a mlácení a Bůh stanovil, že ti, kdo mu slouží, by tak neměli činit na vlastní náklady.

9,11 Pavel říká, že pro křesťany v Korintu zasel duchovní věci. Jinak řečeno, přišel do Korintu, zvěstoval jim evangelium a vyučoval je drahocenným duchovním pravdám. Je tedy příliš, žádá-li za to finanční podporu, či jinou materiální podporu z jejich strany? Odpověď zní, že „kazatelova odměna je z hlediska hodnoty velmi podřadná ve srovnání s tím, co jim dal. Hmotná pomoc je ve stínu duchovního požehnání nesmírně malá“.

9,12 Pavel věděl, že korintský sbor podporoval jiné, kteří u nich kázali či vyučovali. Uznali svoji povinnost vůči jiným mužům, ale ne vůči apoštolu Pavlovi. Proto se jich ptá: „Jestliže se jiní podílejí na tomto právu vůči vám, neměli bychom tím spíše my?“ Jestliže se správně postavili ke své povinnosti finanční podpory jiným, proč by ji neměli uznat také u něj, svého otce ve víře? K těm, jimž se dostalo podpory, bezpochyby patřili i učitelé hlásající židovský způsob života. Pavel dodává, že ačkoli má toto právo, nevyužil ho, nýbrž všechno snášel, aby nekladl žádnou překážku evangeliu Kristovu. Než aby trval na svém právu podpory, Pavel raději nesl všechny druhy strádání a těžkostí, jen aby nepřekážel evangeliu.

9,13 Další bod Pavlova argumentu o nároku na podporu se zakládá na příkladu těch, kdo sloužili v židovském chrámu. Ti, kdo oficiálně vykonávali povinnosti spojené s chrámovou službou, byli placeni z příjmů do chrámové pokladnice. V tomto smyslu žili z pokrmů chrámu. Také kněží, kteří sloužili u oltáře, dostali podíl na obětech donesených do chrámu. Formulováno jinými slovy, jak levitě vykonávající běžné povinnosti kolem chrámu, tak i kněží, kterým byly svěřeny posvátnější závazky, byli za svoji službu stejnou měrou odměňováni.

9,14 Nakonec Pavel představuje příkaz samotného Pána. Nařídil, aby ti, kteří evangelium zvěstují, z evangelia žili. Tento důkaz byl dostatečně přesvědčivý a ospravedlnil by Pavlovo právo na to, aby ho Korintští podporovali. Vzniká ovšem otázka, proč na svém právu podpory netrval. Odpověď nalezneme ve verších 15–18.

9,15 Vysvětluje, že nic z toho nevyužil, tj. že netrval na svých právech. Ani to vše nenapsal, aby mu teď poslali peníze. Raději by zemřel, než aby někdo zmařil jeho chloubu.

9,16 Pavel říká, že se nemůže chlubit tím, že káže evangelium. Byla mu totiž uložena Boží nutnost. Sám si toto povolání nevybral. Byl „jmenován do služby“ a byl by nejobožejší z lidí, kdyby Boží pověření neuposlechl. Neznamená to však, že by apoštol nechtěl evangelium hlásat, nýbrž že dané rozhodnutí nevyšlo z něho, ale od Pána.

9,17 Kdyby apoštol Pavel kázal evangelium z vlastní vůle (ČEP), dostal by odměnu, která službu doprovází, a sice právo na podporu. Starý i Nový zákon jednoznačně učí, že Boží lid má podporovat ty, kdo slouží Pánu. V tomto verši Pavel netrvdí, že by sloužil Pánu neochotně, ale pouze vyjadřuje skutečnost, že jeho apoštolství způsobila Boží nutnost. To dále zdůrazňuje i v druhé části verše. Když nekáže z vlastní vůle, jestliže hlásá evangelium, protože v sobě cítí planoucí oheň a nemůže si pomoci a musí kázat, pak mu bylo svěřeno správcovství evangelia. Pavel byl muž, který jednal na základě příkazů, a proto se ničím nemohl chlubit.

Je nutno přiznat, že vyložit 17. verš není vůbec snadné. Přesto se zdá, že Pavel netrval na svém právu být Korintskými podporován, protože si tuto činnost sám nevybral, ale přivedla ho k ní Boží ruka. Falešní učitelé si možná nárokovali podporu Korintských, ale apoštol Pavel dojde své odměny jinde.

Knox přeložil daný verš následovně: „Nárok na odměnu si mohu činit, pokud něco dělám z vlastní vůle. Když mě však v jednání něco omezuje, vykonávám pouze rozkaz.“

Ryrie k tomu píše:

Pavel se nemohl zbavit odpovědnosti kázat evangelium, neboť mu bylo svěřeno správcovství (odpovědnost) a dostal příkazem, aby evangelium hlásal, i když za to nikdy nedostal zapláceno (srov. L 17,10).²⁸

9,18 Když se tedy nemohl chlubit kázáním evangelia, čím se pak tedy mohl chlubit? Něčím, pro co se sám rozhodl, a sice že předkládal Kristovo evangelium zdarma. Pro to

se mohl sám rozhodnout. Korintským kázal evangelium a přitom se sám staral o živobytí, takže naplno nevyužil svého práva na podporu, které měl v evangeliu.

Abychom shrnuli apoštolovu argumentaci, je třeba říct, že zde činil rozdíl mezi tím, co bylo povinné a dobrovolné. Když šířil evangelium, nikdy se nezdráhal, nýbrž tak činil radostně. Na druhou stranu na svých bedrech nesl velký závazek. Proto když konal svoji povinnost, neměl opravdu důvod se něčím chlubit. Když hlásal dobrou zvěst, mohl trvat na finanční podpoře, ale netrval; raději se rozhodl předkládat Korintským evangelium zdarma. A protože se pro to rozhodl svobodně, mohl na to být pyšný. Jak jsme již naznačili dříve, Pavlovi oponenti tvrdili, že pracoval jako výrobce stanů, protože věděl, že není opravdový apoštol. Pravdou ovšem zůstává, že když si sám zajišťoval obživu, naopak tím dosvědčoval pravost svého apoštolství, které se vyznačovalo ušlechtilým a vznešeným charakterem.

Ve verších 19–22 Pavel prezentuje vlastní příklad toho, jak se kvůli evangeliu vzdal svých oprávněných nároků. Při studiu daného oddílu je třeba mít na paměti, že Pavel nikdy nezamýšlel dělat kompromis s důležitými biblickými principy. Nevěřil, že účel světlí prostředky. V následujících verších hovoří o morálně neutrálních záležitostech. Přizpůsobil se zvykům a obyčejům lidí, s nimiž pracoval, aby mohl snadněji kázat evangelium. Nikdy však neučinil nic, čím by zkompromitoval pravdu evangelia.

9,19 V jistém smyslu byl od všech svoboden. Nepodléhal ničí soudní moci nebo zvůli. Nicméně se učinil otrokem všech, aby jich mohl získat co nejvíce. Jestliže mohl z něčeho slevit, aniž by poškodil Boží pravdu, pak tak učinil, aby získal duše pro Krista.

9,20 Židům se stal Židem, aby získal Židy. Neznamená to však, že by se znovu podřídil Mojžíšovu zákonu, aby zachránil Židy. Pravý význam tohoto verše lze vidět v jeho reakci na otázku obřízky u Timotea a Tita. Lidé kolem Tita tvrdili, že dokud nebude obezán, nemůže být spasen. Když si Pavel uvědomil, že tento požadavek hrubě útočí na evangelium Boží

milosti, rázně odmítl Tita obřezat (Ga 2,3). U Timotea se však podobný nárok neobjevil. Proto ho byl ochoten obřezat, měla-li tato skutečnost vyústit v to, že bude naslouchat evangeliu více lidí (Sk 16,3).

Těm, kteří jsou pod Zákonem, byl jsem jakoby pod Zákonem,²⁹ abych získal ty, kteří jsou pod Zákonem. Židé jsou ti, kteří jsou pod Zákonem. Pavel už o svém jednání s Židy hovořil v první části verše. Proč se k tomu tedy zase vrací? Častá odpověď zní, že v první části verše hovoří o Židech a jejich národních zvycích, avšak v druhé části má na mysli jejich náboženský život.

V tomto okamžiku je třeba krátce vysvětlit několik věcí. Pavel se jako Žid narodil pod Zákonem. Snažil se zalíbit Bohu skrze dodržování Zákona, ale zjistil, že to nedokáže. Zákon mu pouze ukázal, jaký je ubohý hříšník, a naprosto ho zatratil. Nakonec zjistil, že Zákon nepředstavuje cestu ke spáse, ale že si ho Bůh použil k tomu, aby člověku odhalil, jak je hříšný a jak moc potřebuje Spasitele. Pavel uvěřil Pánu Ježíši Kristu, a tím unikl zatracujícímu hlasu Zákona. Trest za porušení Zákona místo něj nesl Pán Ježíš na kříži Golgoty.

Po svém obrácení se apoštol naučil, že Zákon nepředstavuje cestu k záchraně a ani neovládá život znovuzrozeného křesťana. Tomu už totiž nevládne Zákon, nýbrž milost, což však neznamená, že by mohl dělat cokoli, co se mu zlíbí. Skutečný význam Boží milosti mu totiž zabránil, aby na takové věci byl jen pomyslel. V křesťanovi přebývá Duch svatý a věřící se tak dostává na novou úroveň chování. Touží žít svatý život, nikoli ze strachu před trestem za porušení Zákona, nýbrž z lásky ke Kristu, který za něj zemřel a vstal z mrtvých. Člověka pod Zákonem motivuje strach, ale pod milostí láska. Z lásky lidé udělají to, k čemu by je strach nikdy neponoukl.

Arnot praví:

Podobně jako Bůh udržuje planety na jejich oběžných drahách, přivádí také duše k poslušnosti – dá jim volnost. Při pozorování nádherných zářících světů nevidíme řetězy, které by je poutaly ke středu a bránily jim v útku. Místo toho je drží neviditelný princip. ... A je to právě neviditelné pouto lásky – lásky k Pánu, který za ně zaplatil – jež do-

voluje vykoupeným lidem, aby žili střídme, spravedlivě a zbožně.³⁰

Ve světle tohoto stručného vysvětlení se nyní podívejme na druhou část 20. verše. Těm, kdo jsou pod Zákonem, byl jsem jakoby pod Zákonem, abych získal ty, kdo jsou pod Zákonem. Když Pavel pobýval s Židy, choval se v morálně neutrálních otázkách jako jeden z nich. Například jedl pokrmy jako oni a naopak se vzdal jídel, např. vepřového, které Židé jíst nesměli. Možná že nepracoval v sobotu, aby evangelium mohlo najít vřelejší přijetí. Jako znovuzrozený věřící Pavel nepodléhal Zákonu jako určující moci svého života. Pouze se přizpůsobil zvykům, obyčejům a předsudkům lidí, aby je mohl získat pro Pána.

9,21 Ryrie píše:

Pavel neukazuje dvojí tvář nebo dokonce více tváří, nýbrž spíše dosvědčuje, že stálá, omezující sebekázeň mu umožňuje sloužit všem typům lidí. Podobně jako vodní tok tekoucí úzce vyhloubeným korytem má větší sílu než neohraničený bažinatý močál, tak i omezená svoboda přináší mocnější svědectví o Kristu.³¹

Pro ty, kdo jsou bez Zákona, se Pavel choval jakoby bez Zákona (ačkoli on sám nebyl bez Zákona Božího, nýbrž byl podroben zákonu Kristovu). Obrat „ti, kdo jsou bez Zákona“, nepopisuje buřiče nebo vyvrhele neuznávající jakýkoli zákon, nýbrž se obecně vztahuje na pohany. Zákon jako takový byl dán Židům, nikoli pohanům. Proto když Pavel pobýval mezi pohany, přizpůsoboval se jejich zvykům a citění, jak mohl, ale jen tak, aby zachoval věrnost Spasiteli. Apoštol dále vysvětluje, že ačkoli se choval, jako by byl bez Zákona, tak mu nescházel zákon Boží. Nemyslel si, že je svoboděn a může si dělat, co se mu zlíbí, ale byl při tom podroben zákonu Kristovu. Vyjádřeno jinými slovy, měl závazek milovat, ctít, sloužit a líbit se Pánu Ježíši, a to nikoli skrze Mojžíšův zákon, nýbrž skrze zákon lásky. Byl „uzákoněn“ pro Krista. Máme pořekadlo: „Kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt.“ Proto Pavel říká, že když pobýval s pohany, přizpůsobil se jejich způsobu života důsledně, ale jen do takové míry, aby mohl nadále zůstat věrný Kristu. Musíme mít ovšem stále na

paměti, že tento oddíl se zabývá jen kulturními záležitostmi, nikoli otázkami nauky nebo morálky.

9,22 Verš 22 hovoří o těch, kteří jsou slabí nebo přecitlivělí. Byli nadměrně citliví v záležitostech, které nebyly zásadního charakteru. Slabým se Pavel stal jakoby³² slabý, aby zachránil aspoň některé. Raději by se stal vegetariánem, než aby někoho pohoršil. Shrnuto a podtrženo, Pavel se stal všem vším, aby mohl zachránit aspoň některé. Dané verše by se však nikdy neměly použít jako důkaz toho, že lze snížit platnost biblických principů. Neboť popisují pouze připravenost přizpůsobit se zvykům a obyčejům lidí, aby byli ochotni naslouchat dobré zprávě o záchraně. Když Pavel píše, aby zachránil aspoň některé, ani na okamžik nepředpokládá, že by on sám byl schopen spasit byť jen jednu osobu. Dobře ví, že jediný, kdo může spasit, je Pán Ježíš. Zároveň je naprosto úžasná skutečnost, když si uvědomíme, že ti, kdo slouží Kristu v šíření evangelia, s ním jsou natolik úzce spjati, že jim Bůh dovolí, aby použili slovo zachránit při popisu díla, jehož se účastní. Jak velmi to činí službu evangelia vyvýšenou, ušlechtilou a důstojnou!

Verše 23–27 popisují nebezpečí ztráty odměny v důsledku nedostatečné sebekázně. Pavel považoval odmítnutí finanční pomoci Korintských za formu tvrdé kázně.

9,23 Všechno činím kvůli evangeliu, abych se stal jeho spoluúčastníkem. V předchozích verších Pavel popisoval, jak podřídil svá práva a tužby dílu pro Pána. A proč? Protože tak činil kvůli evangeliu, aby se mohl v onen den podílet na vítězství evangelia.

9,24 Když apoštol psal 24. verš, bezpochyby si vzpomenu na Istmičké hry, které se pořádaly nedaleko Korintu. Korintští křesťané tyto atletické hry určitě velmi dobře znali. Pavel jim připomíná, že ačkoli závodí všichni, ne všichni získají cenu. Život křesťana lze připodobnit k závodu. Vyžaduje sebekázeň, úpornou snahu a cílevědomost. Daný verš ovšem netvrdí, že v křesťanském závodu zvítězí pouze jeden. Naopak učí, že všichni bychom měli běžet jako vítězové. Všichni bychom měli praktikovat sebeodříkání stejně jako apo-

štol Pavel. Cenou ovšem není spasení, nýbrž odměna za věrnou službu. Nikde nenajdeme, že by spása byla výsledkem naší věrnosti v závodě. Spása je Boží dar skrze víru v Pána Ježíše Krista.

9,25 Pavel mění kulisy: z běhu přechází k zápasu. Připomíná svým čtenářům, že každý, kdo závodí v hrách, tj. zápasí, je ve všem zdrženlivý. Jeden zápasník se kdysi zeptal svého trenéra: „Cožpak nemohu kouřit a pít a užívat si, a přesto zápasit?“ Trenér odpověděl: „Můžeš, ale nevyhraješ!“ Když Pavel přemýšlí nad soutěžícími, vidí vítěze, jak si jde po stupních vítězů pro odměnu. A co je tou cenou? Pomíjivý věnec z květin nebo vavřínu, který dříve nebo později uvadne. Ve srovnání s ním křesťané věrní ve své službě Kristu dostanou věnec nepomíjivý.

Děkujeme Ti za tvůj věnec slávy a života;
žádná pomíjivá koruna země,
odměna člověka v jeho smrtelném zápase;
nýbrž koruna nezničitelná,
jako i tvůj trůn trvá na věky;
království našeho Boha a jeho vtěleného
Syna.

Horatius Bonar

9,26 Při pohledu na tento nepomíjivý věnec Pavel říká, že tedy neběží bez cíle a nezápasí pěštmi, jako by tloukl do vzduchu. Jeho služba nebyla ani bezúčelná ani neúčinná. Měl před očima jasný cíl a jeho záměrem bylo, aby každý jeho čin měl smysl. Nechtěl promarnit čas ani energii. Apoštol nechtěl střílet naslepo.

9,27 Místo toho káznil své tělo, a podroboval je, aby se snad nestal tím, kdo bude vyřazen (B21), když sám káže druhým. Křesťanský život naléhavě volá po ovládnání, umírněnosti a kázni. Musíme se cvičit ve zvládnání sebe sama. Apoštol Pavel si byl vědom možnosti, že poté, co kázal druhým, by sám mohl selhat. Ohledně významu tohoto verše vznikla živá debata. Někteří se domnívají, že člověk může být spasen a poté spasení ztratit. Tento výklad je ovšem v protikladu ke zbytku učení Nového zákona, které praví, že žádná z pravyh ovcí Kristových nezahyne.

Jiní tvrdí, že slovo přeložené jako vyřazen³³ má velmi silný význam a vztahuje se

na věčné zatracení. Nicméně daný verš nevykládají tak, že by Pavel učil, že jednou spasený člověk by mohl být vyřazen, nýbrž že člověk, který se nedokáže ovládnout, ani nikdy nebyl spasen. Princip lze aplikovat na falešné učitele a jejich povolnost vůči každé vášni a chuti. Pavel tedy stanovuje zásadu, že pokud člověk nedokáže podrobovat své tělo, jedná se o důkaz, že se nikdy znovu nenarodil. A i když může kázat ostatním, on sám bude vyřazen.

Třetí pohled přichází s možností, že Pavel vůbec nehovoří o spasení, nýbrž o službě. Ne naznačuje, že by mohl být kdy zatracen, nýbrž že by nemusel obstát ve zkoušce své služby a přišel by proto o odměnu. Tento výklad dokonale zapadá do významu slova *vyřadit*, a do kontextu atletických her. Pavel si uvědomuje krutou možnost, že ačkoli kázal druhým, Pán by ho *mohl odstavit*, protože by už pro něho nebyl nadále použitelný.

Ať již tak či onak, daná pasáž je nesmírně závažná a měla by přivést každého, kdo chce sloužit Pánu Ježíši Kristu, k hlubokému zkoumání srdce. Každý by se měl rozhodnout, že díky Boží milosti nechce na vlastní kůži zjistit skutečný význam tohoto slova.

Když Pavel uvažoval o nutnosti sebekontroly, jistě mu přišel na mysl příklad Izraelců. V desáté kapitole vzpomíná na to, jak se Židé stali požitkáři, nedbali na kázně svých těl, a tak byli vyřazeni a neobstáli před Hospodinem.

Nejdříve se zaměřuje na výsady Izraelců (v. 1–4), poté na jejich potrestání (v. 5) a nakonec na příčiny jejich pádu (v. 6–10). Poté vysvětluje, jak se to vše vztahuje na nás (v. 11–13).

10,1 Apoštol Korint'ánům připomíná, že všichni otcové byli pod oním oblakem a všichni prošli mořem. Na slovo všichni kladě zvláštní důraz. Vzpomíná na dobu, kdy byli Židé vyvedeni z Egypta, a také na to, jak je přitom zázračně vedl oblakový sloup ve dne a ohnivý sloup v noci. Připomíná si i jejich přechod přes Rudé moře a útěk do pouště. Co se týkalo výsad, tak Izrael vždy zažíval Boží vedení a vysvobození.

10,2 A nejen to, ale všichni byli pokřtěni v Mojžíše v oblaku a v moři. Být pokřtěn

v Mojžíše znamená ztotožnit se s ním a uznat ho za vůdce. Když Mojžíš vyváděl děti Izraele z Egypta do zaslíbené země, musel mu nejdříve celý izraelský národ přísahat věnost a uznat ho za zachránce poslaného od Boha. Někdy se obrat „pod oním oblakem“ chápe tak, že symbolizuje jejich spojení s Bohem, zatímco výraz „mořem“ popisuje to, co je oddělilo od Egypta.

10,3 Všichni jedli týž duchovní pokrm, tj. mannu, kterou lid zázračně dostával každé ráno během svého putování pouští. Výraz duchovní pokrm neznámá, že se jednalo o něco nehmotného, tzn. neviditelného a neskutečného. Spíše vyjadřuje skutečnost, že tento hmotný pokrm představoval typ nebo obraz duchovní výživy a že pisatel měl na mysli především duchovní skutečnost. Může to také znamenat, že lidé obdrželi pokrm nadpřirozeným způsobem.

10,4 Během celého jejich putování se jim Bůh zázračně staral o vodu. Ačkoli se jednalo o skutečnou vodu, znovu je nazvána duchovním nápojem, neboť představovala duchovní osvěžení, jehož se jim zázračně dostalo. Mnohokrát by byli zahynuli žízní, kdyby jim ji Pán neopatřil. Obrat pili z duchovní skály, která je doprovázela, nepopisuje skutečnou skálu, která by je během putování zpovzdálí sledovala. Skálou se myslí řeka, která z ní tekla a následovala Izraelce. Tou skálou byl Kristus v tom smyslu, že to byl on, kdo ji opatřil, a navíc ho symbolizuje jako toho, kdo dává živou vodu svému lidu.

10,5 Poté, co apoštol vyjmenoval všechny úžasné výsady Izraelců, musí Korintským připomenout, že ve většině z nich neměl Bůh zalíbení, vždyť byli pobiti na té poušti. Všichni Izraelci sice odešli z Egypta a vyznali, že jsou zajedno s Mojžíšem, svým vůdcem, přesto však zůstává smutnou pravdou, že ačkoli byli fyzicky přítomni na poušti, jejich srdce byla stále ještě v Egyptě. Těšili se sice z fyzického osvobození z faraonova otroctví, ale stále ještě toužili po hříšných potěšeních své staré země. Ze všech bojovníků nad dvacet let, kteří odešli z Egypta, vyhráli pouze dva, Káleb a Jozue, protože jen oni došli do zaslíbené země. Mrtvá těla ostatních zůstala na

důkaz Božího znelíbení na poušti. Povšimněte si protikladu mezi slovy „všichni“ v prvních čtyřech verších a slovem většina ve verši pátém. Všichni měli výsady, ale většina z nich zahynula. Godet žasne:

Jaká to zvláštní podívaná, kterou apoštol vyvolává před očima samolibých Korintánů: všechna ta těla, nasycená zázračným pokrmem a nápojem, roztroušená po poušti!³⁴

10,6 Události exodu jsou pro nás poučecím. Děti Izraele se pro nás staly příkladem, abychom viděli, co nás čeká, budeme-li žádostivi zlých věcí. Starý zákon bychom neměli číst jen jako historický záznam, nýbrž jako užitečné lekce, které mají praktický dopad na naše životy i dnes.

V následujících verších apoštol uvede několik konkrétních hříchů, do nichž Izrael upadl. Stojí za povšimnutí, že většina z nich se týká uspokojení tělesných tužeb.

10,7 Sedmý verš popisuje události 32. kapitoly Exodu, tj. uctívání zlatého telete a následnou slavnost. Když se Mojžíš vrátil z hory Sinaj, našel lid, jak uctívá zlaté tele, jež si vyrobili. V Ex 32,6 čteme: lid se usadil, aby jedli a pili, načež vstali, aby dováděli, tj. tančili.

10,8 Hřích ve verši 8 se vztahuje na manželství synů Izraele s Moábkami (Nu 25). Prorok Balaám je svedl, aby neposlušali slovo Pána a upadli do nemravnosti. Osmý verš praví, že jich za jeden den padlo třidvacet tisíc. Ve Starém zákoně se však píše, že jich zemřelo dvacet čtyři tisíc (Nu 25,9). Odpůrci Bible často používají tohoto verše, aby poukázali na rozpory ve svatých Písmech. Kdyby však pasáž četli pečlivě, viděli by, že zde žádný rozpor neexistuje. Zde se hovoří o *dvaceti třech tisících*, které padly *v jeden den*. Starý zákon však říká, že *v té ráně* padlo celkem *dvacet čtyři tisíce* lidí.

10,9 Dále Pavel naráží na dobu, kdy si Izraelci stěžovali na jídlo a pochybovali o Pánově dobrotě. Tehdy mezi ně Bůh poslal hady a mnoho Židů zemřelo (Nu 21,5–6). Zde znovu můžeme vidět, jak uspokojení z jídla zapříčinilo jejich pád.

10,10 Pavel má na mysli hřích Kóřacha, Dátana a Abírama (Nu 16,14–47), kteří si opět stěžovali na jídlo (Nu 16,14). Izraelité necvi-

čili sebeovládání vlastního těla. Nekázni je, ani je nepodřizovali. Místo toho tužby těla uspokojovali, až je to přivedlo do zkázy.

10,11 Následující tři verše předkládají praktické uplatnění těchto událostí. V prvé řadě Pavel vysvětluje, že jejich význam se nemezuje pouze na jejich historickou hodnotu, neboť jsou důležité i pro nás. Byly zapsány jako varování pro nás, kdo žijeme v době evangelia, kterou zahájil konec výsadního postavení Židů jakožto Božího lidu. Jak řekl Rendall Harris, „pro nás, kteří jsme zdědili výnosy minulosti“.

10,12 Dané události varují sebevědomé: A tak kdo si myslí, že stojí, ať hledí, aby nepadl. Možná se daný verš vztahuje na silného věřícího, který se domnívá, že si může zahrávat se sebeuspokojením a nebýt jím ovlivněn. Právě takový člověk má nejbližší k tomu, aby se ho dotkla vychovávající Boží ruka.

10,13 Poté však Pavel dodává úžasné slovo povzbuzení pro ty, kdo jsou pokoušeni. Učí, že zkoušky, strasti a pokušení, jimž čelíme, jsou jen lidské. Věrný je však Bůh, který nás nenechá zkusit více, než sneseme. Neslibuje nám, že nás vysvobodí od pokušení nebo utrpení, nýbrž slibuje, že zmírní jejich intenzitu. Navíc dává zaslíbení, že se zkouškou poskytne i východisko, abychom ji mohli snést. Při četbě tohoto verše nemůžeme jinak než být ohromeni hloubkou útěchy, kterou tato slova poskytovala Božím svatým po celá staletí. Mladí věřící se verše drželi jako životní cesty a staří věřící na něm spočívali jako na polštáři. Možná že někteří z Pavlových čtenářů tehdy zakoušeli silné pokušení propadnout modloslužbě. Pavel je utěšil myšlenkou, že Bůh by nedovolil, aby se jim do cesty postavilo nepřekonatelné pokušení. Na druhou stranu se jim dostalo i varování, aby se pokušení sami nevystavovali.

10,14 Oddíl 10,14 až 11,1 se podrobněji vrací k tématu jedení masa obětovaného modlám. Pavel se nejdříve zabývá otázkou, zda by se měli věřící účastnit slavnosti v pohanském chrámu (v. 14–22). Proto, moji milovaní, utíkejte před modlářstvím! Lze předpokládat, že pozvánka na slavnost v modlářském chrámu představovala pro věřící v Korintu opravdu

velkou zkoušku. Někteří se snad domnívali, že nad nimi pokušení nemělo moc. Možná že by i řekli, že když tam jednou půjdou, nic se nestane. Apoštolova inspirovaná rada však zní: utíkejte před modlářstvím. Neříká, aby je studovali, lépe poznali nebo si s ním zahrávali. Naopak mají od něj utíkat pryč.

10,15–16 Pavel si je vědom skutečnosti, že hovoří k rozumným lidem, kteří ho dokážou pochopit. Ve verši 16 se věnuje večeři Páně. Nejprve praví: „Což není kalich požehnání, který žehnáme, společenstvím krve Kristovy?“ Kalich požehnání je kalich s vínem, který se podává při večeři Páně a jenž vypovídá o nádherném požehnání, kterého se nám dostalo skrze Kristovu smrt. Proto se nazývá kalichem požehnání. Slova „který žehnáme“ znamenají „za který vzdáváme díky“. Když bereme kalich a přikládáme ho k ústům, vyjadřujeme tím, že se účastníme na veškerém dobru, které s sebou Kristova krev přináší. Daný verš můžeme parafrázovat následovně:

„Za kalich, jenž vypovídá o úžasných požehnáních, kterých se nám dostalo skrze krev Pána Ježíše, my vzdáváme díky a tím nedosvědčujeme nic jiného než to, že všichni věřící mají podíl na dobru pocházejícím z krve Kristovy.“

To samé platí i pro chléb, který lámeme, pro chléb Památky. Když jíme chléb, vyjadřujeme tím skutečnost, že jsme všichni byli spaseni díky tomu, že Kristus za nás obětoval své tělo na kříži Golgoty a my jsme tedy údy jeho těla. Souhrnně lze tedy říci, že kalich a chléb svědčí o obecenství s Kristem a o účasti na jeho slavné službě pro nás.

Na základě tohoto verše vznikla debata o tom, proč se zde nejprve uvádí krev, když při ustanovení večeře Páně Pán Ježíš zmiňuje nejprve chléb. Nabízí se vysvětlení, že Pavel zde hovoří o tom, co vnímá člověk, když se stane součástí křesťanského obecenství. Obvykle nově obrácený člověk nejprve pochopí hodnotu Kristovy krve, než si uvědomí i pravdu o jednom těle. Tudíž daný verš může odrážet pořadí, v němž porozumíme spáse.

10,17 Všichni věřící, ač je jich mnoho, jsou jedno tělo, které symbolizuje jeden chléb.

Všichni jsou účastni jednoho chleba v tom smyslu, že všichni mají obecenství v dobrou, které způsobilo obětování Kristova těla.

10,18 Pavel v těchto verších říká, že ti, kdo jedí z Pánova stolu, s ním mají i obecenství. To samé platilo i o Izraelcích, kteří jedli oběti a měli tedy obecenství s oltářem. Bezpochyby se jednalo o oběť pokojnou. Když lidé donesli do chrámu svoji oběť, tak jedna část shořela na oltáři, druhá část připadla kněžím a poslední část se dala stranou pro obětujícího a jeho přátele, kteří oběť v ten samý den snědli. Pavel zde zdůrazňuje skutečnost, že všichni, kdo jedli z oběti, se ztotožňovali s Bohem, s izraelským národem a se vším, o čem oltář vypovídal. Ale jak to vše souvisí s biblickým oddílem, který právě studujeme? Odpověď je celkem jednoduchá. Tak jako účast na večeři Páně vypovídá o obecenství s Pánem a tak jako Židé účastníci se pokojné oběti svědčili o obecenství s Hospodinovým oltářem, tak i ti, kdo jedí na chrámové slavnosti, mají obecenství s modlami.

10,19 Co tedy říkám? Že maso obětované modlám něco znamená? Nebo že modla něco znamená? Naznačuje snad Pavel, že maso obětované modlám mění svoji podstatu nebo kvalitu? Nebo snad vyjadřuje, že modla je skutečná, že slyší, vidí a má nějakou moc? Je zřejmé, že odpověď na otázky zní „Ne“.

10,20 Co však chce Pavel vskutku zdůraznit, je fakt, že to, co pohané obětují, obětují démonům. Podivným a tajemným způsobem se modloslužba pojí s démony. Skrze modly démoni ovládají srdce a mysl těch, kdo je uctívají. Dábel je jen jeden, Satan, má však mnoho poslů a jednatelů, tj. démonů. Pavel dodává: „Nechci, abyste byli účastníky démonů.“

10,21 Nemůžete pít Pánův kalich i kalich démonů; nemůžete se účastnit na Pánově stolu a zároveň na stolu démonů. Pánův kalich v tomto verši symbolizuje veškeré dobro, jež k nám skrze Krista přichází. Jedná se o básnickou figuru zvanou metonymie, ve které nádoba představuje svůj obsah. Stejně tak je básnickým výrazem i obrat Pánův stůl. Není s večeří Páně totožný, ale může ji zahrnovat. Stůl je nábytek, na němž se podává jídlo a kde

se lze těšit z obecenství. Zde Pánův stůl představuje celkový souhrn všech požehnání, která v Kristu máme.

Když Pavel říká: nemůžete pít Pánův kalich i kalich démonů; nemůžete mít podíl na Pánově stolu i na stolu démonů – nemyslí tím, že by to bylo fyzicky nemožné. Věřící totiž může jít do modlářského chrámu a účastnit se tamní slavnosti. Pavel však říká, že by to bylo morálně nedůsledné jednání, protože by se věřící zachoval zrádně a nevěrně vůči Pánu Ježíši. Na jednu stranu by mu vyznal věrnost a oddanost, a na druhou stranu by šel do chrámu a měl obecenství s těmi, kdo obětují modlám. Byl by to morálně nevhodný a naprosto špatný počin.

10,22 A nejen to, dopustit se výše popsaného by znamenalo popouzet Pána k žárlivosti. William Kelly k tomu řekl: „Láska nemůže jinak, než žárlit, pokud se náklonnost dělí. Nebyla by to láska, pokud by neodmítala nevěrnost.“³⁵ Křesťan by se měl bát, aby se neznelíbil Pánu nebo ho nevyprovokoval ke spravedlivému rozhořčení. Myslíme si snad, že jsme silnější než on? To znamená, odvážíme se ho zarmoutit a riskovat, že zareaguje výchovným trestem?

10,23 Pavel přechází od tématu účasti na modloslužebných slavnostech k několika obecným zásadám, kterými by se křesťan měl ve svém každodenním životě řídit. Když říká, že všechno je dovoleno, nemyslí tím všechno v absolutním smyslu. Například ani na okamžik nepomýšlí na to, že je mu dovoleno vraždit nebo se opíjet. Znovu je třeba si připomenout, že se tato zásada týká morálně neutrálních záležitostí. V křesťanském životě existuje celá škála věcí, které jsou samy o sobě dovolené, ale na kterých by se křesťan z jiných důvodů neměl podílet. Proto Pavel říká: „Všechno je dovoleno, ale ne všechno prospívá.“ Například věřící by mohl považovat nějakou věc za dovolenou, a přesto by bylo z hlediska zvyklostí lidí, mezi nimiž žije, naprosto nerozumné ji dělat. Rovněž věci, které jsou samy o sobě dovolené, nemusí člověka budovat. To znamená, že něco nemuselo vést k budování bratra v jeho nejsvětější víře. Měl bych te-

dy být panovačný a trvat na svých právech, nebo bych měl raději zvážit, co by mému bratru v Kristu pomohlo?

10,24 Ve všech rozhodnutích, která činíme, bychom neměli sobecky myslet na to, co z toho sami budeme mít, nýbrž bychom měli raději myslet, zda to podpoří zájmy mého bližního. Zde prezentované zásady lze dobře uplatnit v oblastech oblékání, jídla, pití, životního standardu a zábavy, jíž se účastníme.

10,25 Když šel věřící na masný trh, nemusel se prodejce ptát, zda maso nebylo předtím obětované modlám. Samotné maso to v žádném ohledu neovlivnilo a věřící se tak nedostal do pochybností, zda je věrný Kristu.

10,26 Na vysvětlení své rady Pavel cituje Žalm 24,1: „Hospodinova jest země a plnost její“ (BKR). Vyjadřuje tím myšlenku, že pokrm, který jíme, nám milosrdně daroval Bůh a je určen konkrétně pro náš užitek. Heinrici k tomu dodává, že Židé běžně citují tato slova Žalmu 24 jako slova díky při stolování.

10,27 Nyní se Pavel věnuje jiné situaci, která by mohla u věřícího vyvolat otázku. Předpokládejme, že nevěřící pozve věřícího k sobě na večeři. Mohl by křesťan takovou nabídku přijmout? Ano. Jestliže vás nevěřící pozve na jídlo k sobě domů a nic vám nebrání, abyste šli, běžte a jezte všechno, co vám předloží, a kvůli svědomí se na nic nevyptávejte.

10,28 Jestliže by vám během večeře jiný křesťan se slabým svědomím řekl, že maso, které jíte, bylo obětováno modlám, máte pokračovat v jídle? Ne. Protože kdybyste ho nadále jedli, mohli byste slabého bratra pohoršit a zranit jeho svědomí. Také byste takové maso neměli jíst, pokud byste tím zabránili nevěřícímu, aby přijal Pána.³⁶

10,29 Ve výše uvedeném příkladu byste se jídla nevzdali kvůli *vlastnímu* svědomí, neboť byste jako věřící byli naprosto svobodní maso sníst. Avšak bratr sedící vedle vás má citlivé svědomí a vy byste se jídla odřekli z ohledu na jeho svědomí.

Otázku „Proč má být moje svoboda souzena svědomím druhého?“ lze vyjádřit i těmito slovy:

Proč bych měl sobecky demonstrovat svoji svobodu jíst maso, když by mě přitom svědomí druhého člověka odsoudilo? Proč

bych měl vystavovat svoji svobodu odsouzení jeho svědomí? Proč bych měl dovolit, aby se o mém dobru hovořilo jako o zlu? (viz Ř 14,16)

Je kousek masa opravdu tak důležitý, abych kvůli němu pohoršil svého spolubratra v Pánu Ježíši Kristu? (Někteří badatelé se nicméně domnívají, že Pavel zde cituje námitku Korintských nebo pokládá rétorickou otázku, kterou zodpoví v následujících verších.)

10,30 Zdá se, že podle apoštola si odporuje vzdávat Bohu díky za něco, co zraňuje mého bratra. Je lepší si odepřít něco, nač mám vskutku právo, než děkovat Bohu za něco, co vyvolá ze strany druhých pomluvy. William Kelly k tomu říká, že je „lepší zapřít sám sebe a nedovolit, aby mou svobodu někdo odsoudil nebo aby zle hovořil o něčem, zač já děkuji“. Proč využívat vlastní svobody k pohoršení druhých? Proč bych měl dovolit, aby mé díkuvzdání vyvolalo mylné dohady nebo aby se považovalo za svatokrádež a skandál?

10,31 Existují dvě skvělé zásady, jimiž se můžeme řídit v celém svém křesťanském životě. První z nich je Boží sláva a druhou je dobro našich bližních. Pavel zde zmiňuje první z nich: „Ať tedy jíte nebo pijete nebo cokoliv činíte, všechno činite k Boží slávě.“ Mladí křesťané často musí čelit rozhodnutí, zda ten či onen krok pro ně bude správný či nikoli. Zde máme dobré pravidlo, které nám pomůže se rozhodnout: Je daný skutek k Boží slávě? Můžete předtím, než se do toho pustíte, sklonit hlavu a požádat Pána, aby byl oslaven tím, co se chystáte udělat?

10,32 Druhé pravidlo se týká dobra našich bližních. Neměli bychom se stát kamenem úrazu, neboli neměli bychom pohoršit ani Žida ani Řeka ani církev Boží. Pavel zde rozděluje lidstvo do tří skupin. Židé jsou samozřejmě izraelský národ. Řekové zastupují neobrácené pohany a církev Boží zahrnuje všechny, kdo opravdově věří v Pána Ježíše Krista, ať jsou to Židé nebo Řekové. Na druhou stranu máme pohoršovat druhé a vyvolávat v nich hněv, když jim věrně svědčíme o Bohu. O tom však daný verš nemluví. Apoštol má spíše na mysli *zbytečné* pohoršení. Varuje nás, abychom nevyužívali svých práv k pohoršení druhých.

10,33 Pavel může upřímně říct, že se touží zalíbit všem ve všem a že nehledá svůj prospěch, nýbrž prospěch mnohých. Jen málo lidí žilo tak nesobecky pro druhé jako apoštol Pavel.

11,1 První verš jedenácté kapitoly lépe zapadá do kontextu kapitoly desáté, protože Pavel v ní hovořil o tom, jak se vždy snažil jednat podle toho, jak jeho činy ovlivní druhé lidi. Nyní Korintské nabádá k tomu, aby ho napodobovali, jako i on napodobuje Krista. Sám se zřekl svých práv a výhod, aby pomohl lidem kolem sebe. Korintští by se měli chovat podobně, místo aby sobecky předváděli svoji svobodu a tím kladli překážky evangeliu nebo pohoršili slabého bratra.

C. Ohledně zahalení hlav žen (11,2–16)

Jedenáctá kapitola se ve verších 2–16 věnuje otázce zakrytí hlav žen. Zbývající verše kapitoly se zabývají případy nesprávného jednání při večeři Páně (v. 17–34). První část kapitoly způsobila mnoho debat. Někteří se domnívají, že dané pokyny se vztahovaly pouze na Pavlovu dobu. Jiní zacházejí dokonce tak daleko, že tvrdí, že tyto verše pouze odrážejí Pavlovy předsudky vůči ženám, protože sám byl starý mládenec. Jiní učení těchto veršů jednoduše *přijímají*, protože chtějí *uposlechnout* nařízení, i když všem nerozumí.

11,2 Apoštol nejdříve chválí Korintské za to, jak na něj pamatovali ve všem, a pevně se drželi tradice (ČEP), kterou jim předal. Tradicemi se zde nemyslí zvyky a obyčeje, jež se v církvi během staletí zabydlily, nýbrž spíše inspirované pokyny, které jim apoštol Pavel udělal.

11,3 Nyní Pavel uvádí otázku zahalení hlav žen. Jeho pokyny vychází ze skutečnosti, že každá organizovaná společnost stojí na dvou pilířích – autoritě a podřízení se této autoritě. Těžko lze najít dobře fungující společnost, v níž by se tyto dvě zásady nedodržovaly. Pavel uvádí tři úžasné vztahy, v nichž autorita a podřízenost hrají velkou roli. Zaprvé je Kristus hlavou každého muže. Kristus je Pán, kterému je muž podřízen. Zadruhé je muž hlavou své ženy. Muž zastává pozici autority a žena spadá pod jeho pravo-

moc. Zatřetí je Bůh hlavou Krista. Dokonce i v Boží Trojici se jedna osoba ujímá řídicí úlohy a druhá se ochotně podřizuje. Bůh sám zkoncipoval tyto příklady vedení a podřízení se a oba principy jsou zásadní pro uspořádání vesmíru.

Hned zkraje je třeba zdůraznit, že podřízení se *neznamená* méněcennost. Kristus je podřízen Bohu Otci, ale není vůči němu méněcenný. Ani žena není ve srovnání s mužem méněcenná, ačkoli mu je podřízena.

11,4 Každý muž, který se modlí nebo prorokuje a má zahalenou hlavu, hanobí svou hlavu, tj. Krista. Verš nám říká, že takový muž v podstatě neuznává Krista za svoji hlavu a dopouští se tím projevu hrubé neúcty.

11,5 Každá žena, která se modlí nebo prorokuje s nezahalenou hlavou, hanobí svou hlavu, tj. muže. Vyjadřuje tím, že neuznává mužovu vedoucí roli, kterou mu svěřil Bůh a nechce se mu podřídít.

Pokud by to byl jediný verš v celé Bibli, který by se vyjadřoval k danému tématu, pak by se mohlo zdát, že je pro ženu naprosto v pořádku, aby se ve shromáždění³⁷ modlila nebo prorokovala, pokud má závoj nebo šátek. Na jiných místech však Pavel učí, že by ženy měly ve shromáždění mlčet (1K 14,34), nesmějí vyučovat nebo disponovat pravomocí nad mužem, ale měly by být tiché (1Tm 2,12).

Není vůbec snadné tuto pasáž vyložit. Co ovšem vypadá jednoznačně v oblasti pokrývky hlavy, je skutečnost, že žena má na rozdíl od muže naprosto opačné povinnosti. Jinak řečeno, žena má mít hlavu *zakrytou* vždy, když ji muž má mít *nezahalenou*, a sice ve chvílích modlitby a prorokování.

11,6 Jestliže si že žena nezahaluje hlavu, ať se už také ostříhá. A jestliže je pro ženu potupné dát se ostříhat nebo oholit, ať se zahaluje. Má-li žena nezahalenou hlavu, je to pro ni stejně potupné, jako kdyby neměla vlasy. Apoštol zde *nenabádá* k návštěvě holiče, nýbrž spíše poukazuje na to, co vyžaduje morální důslednost.

11,7 Ve verších 7–10 Pavel zakládá učení o podřízenosti ženy vůči muži na pravdě o stvoření. Tato skutečnost by měla jednou provždy umlčet debatu o tom, že nauka o zahalení

hlav žen byla *kulturně* podmíněna, ale nás se již netýká. Bůh měl od samého počátku v plánu vedoucí postavení muže a podřízenost ženy.

Zprv je muž Božím obrazem a jeho slávou, zatímco žena je slávou mužovou. To znamená, že Bůh chtěl, aby se muž stal jeho zastupitelem na zemi a aby si ženu podmanil. Muž si nemusí zakrývat hlavu, což tiše dosvědčuje tuto skutečnost. Ženě se nikdy takového vedoucího postavení nedostalo. Podle W E. Vine³⁸ je žena slávou mužovou v tom smyslu, že „zdůrazňuje mužovu autoritu“.

Muž by si vskutku neměl při modlitbě zahalovat hlavu, neboť by se to rovnalo zahalování Boží slávy, čímž by urazil Boží majestát.

11,8 Pavel dále připomíná, že muž nebyl stvořen z ženy, nýbrž že žena byla stvořena z muže. Bůh stvořil nejdříve muže a až poté ženu z jeho boku. Tato skutečnost podporuje apoštolův argument pro vedoucí postavení muže.

11,9 Pavel zmiňuje účel stvoření, aby mohl dokončit svůj argument. Vždyť nebyl stvořen muž kvůli ženě, ale žena kvůli muži. Pán jasně řekl v Gn 2,18: „Není dobré, aby byl člověk samotný. Učiním mu pomoc jako jeho protějšek.“

11,10 Z důvodu své podřízenosti muži by žena měla mít na hlavě znamení moci. Znamením moci je pokrývka hlavy a v tomto případě se *nevyjadřuje* její vlastní pravomoc, nýbrž poukazuje na podřízení se autoritě jejího manžela.

Proč Pavel dodává kvůli andělům? Domníváme se, že andělé jako diváci pozorují, co se dnes děje na zemi, stejně jako sledovali, co se dělo při stvoření. Při prvním stvoření se stali svědky toho, jak si žena přivlastnila vedoucí postavení muže. Rozhodnutí, které měl učinit Adam, učinila ona. Proto vstoupil do lidského rodu hřích se všemi důsledky nevyslovitelného utrpení a bída. Bůh však nechce, aby se v novém stvoření zopakovala chyba prvního stvoření. Naopak chce, aby andělé při pohledu na zem viděli, jak se žena podřizuje muži a navenek to dosvědčuje skrze zahalenou hlavu.

Zde bychom se mohli na chvíli zastavit a říct, že zahalení hlavy je pouze vnější pro-

jev, který má nějakou hodnotu, pokud se jedná o vnější projev vnitřní milosti. Řečeno jinak, žena sice může mít zahalenou hlavu, a přece se nemusí doopravdy podřizovat svému muži. V takovém případě by zakrývání hlavy nemělo vůbec žádný smysl. Proto je nejdůležitější, aby ženino srdce bylo vskutku ochotné se podříditi, protože pak i zahalení hlavy nabude skutečného významu.

11,11 Pavel absolutně nenaznačuje, že by muž na ženě vůbec nezávisel, a proto dodává: „Avšak v Pánu není ani žena bez muže ani muž bez ženy.“ Jinými slovy, muž a žena jsou na sobě vzájemně závislí. Potřebují jeden druhého a myšlenka podřízenosti vůbec nevyklučuje myšlenku vzájemné závislosti.

11,12 Žena vznikla z muže při stvoření, protože byla stvořena z Adamova boku. Pavel však poukazuje na skutečnost, že i muž je skrze ženu, tj. při porodu. Žena rodí děti. Tímto Bůh vytvořil dokonalou rovnováhu, aby ukázal, že jeden bez druhého nemůžou být.

Výraz všechno je z Boha znamená, že Bůh to všechno určil, tudíž neexistuje oprávněný důvod si stěžovat. Nejenže Bůh tyto svazky stvořil, ale navíc by měly Boha oslavovat. Tato skutečnost by měla vést muže k pokoře a ženy ke spokojenosti.

11,13 Apoštol nyní Korintské vyzývá, aby sami posoudili, zda je vhodné, aby se žena modlila k Bohu nezahalená. Odvolává se na jejich instinkt a vyjadřuje názor, že je neuctivé nebo neslušné, aby žena vstupovala do Boží přítomnosti nezahalená.

11,14 Není jasné, co apoštol myslí výrokem, že i sama příroda nás učí, že nosí-li muž dlouhé vlasy, je mu to pro ostudu. Někteří pasáž vysvětlují tak, že mužské vlasy nikdy nedosáhnou délky ženských vlasů, a proto, má-li muž dlouhé vlasy, vypadá zženštile. Ve většině kultur muži nosí vlasy kratší než ženy.

11,15 Mnozí lidé velmi špatně porozuměli 15. verši. Došli k závěru, že když byly ženě dány dlouhé vlasy jako pokrývka, nemusí pak mít žádné jiné zahalení. Takovéto učení se však dopouští hrubého násilí na dané biblické pasáži. Pokud nevidíme, že se zde vyskytují pokrývky *dvojího* druhu, verš je beznadějně matoucí. Ukažme si to na konkrétních ver-

ších. Šestý verš praví: „Jestliže si žena nezahaluje hlavu, ať už se také ostříhá.“ Podle právě zmíněného výkladu by to znamenalo, že pokud žena „nemá vlasy“, tak by stejně tak mohla být ostříhaná. To je ovšem směšné, vezmeme-li v potaz, že pokud na sobě „nemá vlasy“, pak ji nelze ani ostříhat.

Smyslem 15. verše je poukázat na analogii mezi duchovním a přirozeným. Bůh dal ženě přirozenou pokrývku ke slávě, ale nedal ji muži. Tato skutečnost má i duchovní význam, protože když se žena modlí, měla by si zakrývat hlavu. A tak co je pravdivé v přirozené oblasti, mělo by být pravdivé i v oblasti duchovní.

11,16 Apoštol uzavírá daný oddíl slovy: „Kdyby však měl někdo sklon se přít – takový zvyk nemáme ani my, ani Boží sbory.“ Znamená to, jak se často tvrdí, že význam předcházejících veršů není natolik závažný, aby stálo za to se o něj přít? Zamýšlí tím říct, že si ženy v církvích hlavy nezahalovaly? Vyjadřuje tím myšlenku, že toto učení je dobrovolné a že není třeba k němu ženy vést jako k Božímu nařízení? Je velmi zvláštní, že by někdo přišel s podobnými výklady, avšak v současnosti jsou velmi běžné. Znamenalo by to, že ačkoli Pavel nepovažoval dopad daných pokynů za dalekosáhlý, věnoval by polovinu kapitoly Písma svatého tomu, aby je prosadil.

Existují přinejmenším dvě možná vysvětlení tohoto verše, která zapadají do kontextu Písma. První z nich praví, že Pavel předjímá, že někteří se o to budou přít, avšak on nemá takový zvyk, tzn. přít se o tyto věci. Nepřeme se o ně, nýbrž je přijímáme jako Pánovo učení. Druhý výklad, který zastává i William Kelly, přichází s tím, že podle Pavla Boží sbory nemají ve zvyku, aby se ženy modlily nebo prorokovaly nezahalené.

D. Ohledně večere Páně (11,17–34)

11,17 Apoštol napomíná Korintské, že i když se scházejí, tak mezi nimi panují roztržky (v. 17–19). Povšimněte si opakování výrazu „když se scházíte“ a slov s tímto výrazem příbuzných (11,17–18.20.33–34; 14,23.26). V 11,2 měl Pavel příležitost Korintské chválit za to, že dodržují ustanovení, jež jim předal,

ale existovala i oblast, v níž je chválit nemohl, a o té bude nyní hovořit. Když se totiž sešli ke společnému shromáždění, sešli se spíše k horšímu než k lepšímu. Toto je vážné varování i pro nás, protože je možné odejít ze shromáždění sboru se škodou místo s užitkem.

11,18 První příčinou k napomenutí představovaly roztržky neboli schizmata v tamním sboru. Neznamená to, že by se od sboru odtrhly frakce a shromažďovaly by se samostatně, ale spíše v rámci shromáždění vznikaly různé strany a křídla. Jako roztržky označuje rozdělení uvnitř, zatímco sekty či frakce popisují vydělenou skupinu mimo dané společenství. Pavel mohl věřit pravdivosti zpráv o rozkolech, protože věděl, že Korintští byli tělesnými křesťany a již dříve je v tomto listě za roztržky napomenul.

F. B. Hole píše:

Pavel byl ochotný důvěřovat alespoň z části zprávám o roztržkách v Korintu, protože věděl, že v důsledku své tělesnosti byli téměř odsouzeni k tomu, aby v jejich středu vznikla zatvrzelá nejednota. Pavel usuzuje z jejich založení na jejich činy. Věděl, že jsou tělesní a mají způsoby světa a z toho důvodu bylo pro ně téměř nevyhnutelné, aby se stali obětmi nenapravitelné tendence lidské mysli zakládat si na silných názorech, které poskytlý základ pro vznik křidel, jejichž výsledkem byla schizmata a rozkoly. Věděl však také, že Bůh dokáže přemoci jejich bláznovství a ve vhodnou chvíli jim ukáže, že osvědčení věřící chodí podle Ducha, a ne podle lidí. A krom toho může i ukončit veškeré rozdělení v církvi.³⁹

11,19 Pavel předpovídá, že se rozkoly v Korintu budou zhoršovat do té doby, než nabydou závažných rozměrů. Obecně se sice jedná o neblahý vývoj pro sbor, ale může z něj vzejít jedna dobrá věc, a sice že se v korintském sboru stanou opravdově duchovní a osvědčení věřící známými. Když Pavel praví: „... musí být mezi vámi i různé skupiny“,⁴⁰ nemyslí tím, že to je morální⁴¹ nutnost. Bůh neschvaluje rozdělení v církvi. Pavel tím měl na mysli, že v důsledku tělesného stavu korintských křesťanů byl vznik frakcí nevyhnutelný. Rozkoly ve sboru dokazují, že věřící selhali a nedokázali smýšlet jako Pán.

11,20 Druhá výtká se týká slavení večeře Páně. Když se totiž shromáždili, aby údajně slavili večeři Páně, chovali se tak odsouzeněhodně, že Pavel říká, že tím určitě nemohli vzpomínat na Pána tak, jak on určil. Mohli sice dodržet vnější rituál, ale celé jejich chování naprosto vylučovalo jakoukoli upřímnou připomínku na Pána Ježíše.

11,21 V raných dnech církve křesťané slavili „agapé“ neboli hostinu lásky zároveň s večeří Páně. Hostina lásky byla svého druhu společné jídlo, sdílené v duchu lásky a obecnství. Na konci hostiny si křesťané často připomínali večeři Páně chlebem a vínem. Ale netrvalo dlouho a i toto se začalo zneužívat. Například tento verš naznačuje, že hostina lásky ztratila svůj skutečný význam. Nejenže křesťané nečekali jeden na druhého, ale navíc bohatí křesťané zahanbovali své chudší bratry vybranými jídly, o něž se s nimi nepodělili. Někteří z hostiny odešli hladoví a jiní opilí! A protože večeře Páně následovala po hostině lásky, na opilé věřící stále ještě působil alkohol, když se poté účastnili Památky.

11,22 Apoštol jim tak hanebné chování rozhořčeně vytýká. Pokud trvají na tom, že budou tímto způsobem pokračovat i nadále, měli by mít alespoň tolik úcty, aby tak nečinili v církvi.

Je naprosto neslučitelné s křesťanskou vírou, aby se věřící dopouštěli nestřídmosti při takové příležitosti a navíc ještě zahanbovali chudší bratry. Pavel je nemůže chválit za jejich chování; a když je nechválí, pak je důrazně odsuzuje.

11,23 Aby Pavel poukázal na diametrální rozdíl mezi jejich chováním a skutečným významem večeře Páně, vrací se zpět k jejímu ustanovení. Dokazuje, že se nejednalo o společné jídlo nebo hostinu, nýbrž o nařízení samotného Pána. Pavel přijal znalosti o Památce přímo od Pána a na základě této skutečnosti se jakékoli porušení průběhu večeře rovná neposlušnosti. A co Pavel učí, přijal skrze zjevení.

Nejprve zmiňuje, jak Pán Ježíš v tu noc, kdy byl zrazován, vzal chléb. Zatímco venku probíhala nechutná dohoda o jeho vydání, Pán Ježíš se sešel se svými učedníky v horní místnosti a vzal chléb.

Skutečnost, že k večeři Páně došlo v noci, nemusí nutně znamenat, že si ji máme připomínat pouze v noci. V židovském chápání začínal den za soumraku předešlého dne. Náš den začíná s úsvitem. Rovněž se poukazuje na rozdíl mezi apoštolským *příkladem* a apoštolským *pravidlem*. Nejsme vázáni k tomu, abychom dělali vše, co *činili* apoštolové, ale určitě máme povinnost poslouchat jejich *učení*.

11,24 Pán Ježíš vzal chléb a nejdříve ze všeho za něj vzdal díky. Protože chléb svým způsobem symbolizoval jeho tělo, Pán Ježíš děkoval Bohu za to, že mu dal lidské tělo, v němž mohl přijít na svět a zemřít za hříchy světa.

Když Spasitel řekl „Toto je mé tělo“, myslel tím doopravdy, že se chléb *stal* jeho skutečným tělem? Římskokatolická doktrína o *transsubstanciaci* trvá na tom, že se chléb a víno opravdu stávají tělem a krví Kristovou. Luterské učení o *konsubstanciaci* učí, že skutečné tělo a krev Kristova jsou sjednoceny s chlebem a krví na oltáři.

Jako odpověď na tyto názory by mělo stačit připomenout, že v době, kdy Pán Ježíš ustanovil večeři Páně, jeho tělo ještě nebylo obětováno a jeho krev ještě nebyla prolita. Když Pán Ježíš řekl „Toto je mé tělo“, myslel tím „Toto je symbol mého těla“ nebo „Toto je předobraz mého těla, jež za vás bude obětováno“. Když jíme chléb, připomínáme si tím jeho smířící smrt za nás. Slova Pána „na mou památku“ v sobě nesou nevyjádřitelnou něhu.

11,25 Stejně vzal Pán Ježíš po velikonoční večeři i kalich a řekl „Tento kalich je nová smlouva v mé krvi; toto čiňte, kdykoli byste pili, na mou památku“. Večeře Páně byla ustanovena hned po hođu beránka. Proto čteme, že po večeři vzal kalich, o němž řekl, že to je nová smlouva v jeho krvi. Tuto smlouvu zaslíbil Bůh izraelskému národu v Jr 31,31–34. Jedná se o nepodmíněné zaslíbení, v němž se Bůh zavázal, že bude milosrdný a že na jejich hříchy a přestoupení již více nevzpomené. Náležitosti této smlouvy nalezneme také v Žd 8,10–12. Smlouva je účinná již v současnosti, avšak nevěra zabraňuje Izraeli, aby se z ní mohli těšit. Všichni, kdo Pánu Ježíši

důvěřují, mohou zažívat zaslíbené dary. Když se izraelský národ obrátí k Pánu, budou se i oni těšit z požehnání nové smlouvy; to se stane během Kristova tisíciletého kralování na zemi. Nová smlouva byla stvrzena Kristovou krví, a proto Kristus hovoří o kalichu jako o nové smlouvě v jeho krvi. Základní ustanovení nové smlouvy byla položena skrze kříž.

11,26 Verš 26 se dotýká otázky, jak často by se měla slavit večeře Páně. Kdykoli byste jedli... a pili... Nenalezneme zde ani nějaké zákonické pravidlo, ani pevně stanovený den. Ze Skutků 20,7 víme, že učedníci se scházeli v první den týdne, aby si připomínali večeři Páně. Skutečnost, že toto nařízení nebylo platné pouze pro ranou církev, lze jasně vidět z obratu „dokud on nepřijde“. Godet to krásně vyjádřil slovy, že večeře Páně je „spojnicí mezi jeho dvěma příchody, připomínkou prvního a příslib druhého“.⁴²

Jak jsme si mohli povšimnout, je velmi pozoruhodné, že tyto pokyny ohledně večeře Páně neobsahují zmínku o služebníkovi nebo knězi, který by ji měl konat. Jedná se totiž o připomínku zanechanou pro veškerý Boží lid. Křesťané se scházejí jako věřící-kněží, aby společně zvěstovali Pánovu smrt, dokud on nepřijde.

11,27 Když apoštol pojednal o původu a účelu večeře Páně, obrací se nyní k následkům, které s sebou nesprávná účast na ní přináší. Kdo by tedy jedl ten chléb nebo pil kalich Páně nehodně, bude vinen proti tělu a krvi Páně. My všichni jsme nehodni účastnit se této slavnostní Památky. Ve stejném smyslu jsme nehodni jakéhokoli milosrdenství a dobroty ze strany Pána. O tom však tento verš nemluví. Pavel nemá na mysli naši osobní bídost. Protože jsme očištěni Kristovou krví, můžeme přistupovat k Bohu v důstojnosti jeho milovaného Syna. Pavel zde však hovoří o hanebném chování, jehož se Korintští dopouštěli, když se shromáždili k večeři Páně. Provinili se nedbalým, neuctivým jednáním. Chovat se tímto způsobem znamená provinit se proti tělu a krvi Páně (B21).

11,28 Když se účastníme večeře Páně, měli bychom tak činit po zpytování svědomí. Je třeba vyznat hříchy a již se jich více nedopouštět,

napravit spáchané škody, omluvit se těm, jež jsme urazili. Řečeno obecněji, měli bychom se ujistit, že naše duše je ve správném stavu.

11,29 Když člověk jí a pije nehodně, znamená to, že jí a pije sobě odsouzení, neboť nerozsuzuje tělo Páně. Musíme si uvědomit, že Pán obětoval své tělo, aby naše hříchy mohly být odstraněny. Pokud nadále žijeme v hříchu a přitom se účastníme večeře Páně, žijeme ve lži. F. G. Patterson k tomu píše: „Jestliže jíme večeři Páně a nepředložili jsme své hříchy Bohu k odsouzení, tak si neuvědomujeme, že Pán obětoval své tělo, aby naše hříchy mohly být smazány.“

11,30 Protože někteří v korintském sboru nedokázali sami sebe správně posoudit, dopadl na ně Boží výchovný trest. Mnozí jsou slabí a neduživí a mnozí usínají. Jinými slovy, na některé dopadly tělesné nemoci, zatímco jiní byli vzati domů. Protože nesoudili hřích ve svých životech, Bůh musel proti nim zakročit kázněním.

11,31 Na druhou stranu jestliže rozsuzujeme sami sebe, není nutné, aby nás Pán trestal.

11,32 Bůh s námi jedná jako se svými dětmi a miluje nás příliš na to, aby nám dovolil pokračovat v hříchu. Proto velmi brzy pocítíme pastýřovu hůl, pomocí níž nás přitahuje zpět k sobě. Někdo se k tomu vyjádřil následovně: „Je možné, aby svatí byli způsobili pro nebe (v Kristu), avšak aby zároveň nebyli způsobili vydávat svědectví svým životem na zemi.“

11,33 Když se věřící scházejí k hostině lásky neboli agapé, měli by čekat jeden na druhého, a ne začít sobecky jíst bez ohledu na další svaté. „Čekat jeden na druhého“ stojí v ostrém kontrastu k v. 21 „každý si bere napřed svou večeři“.

11,34 Je-li někdo hladový, ať jí doma. Jinými slovy, věřící neměli zaměňovat hostinu lásky, jež byla tak úzce propojena s večeří Páně, za obyčejné společné jídlo. Nedbat na její posvátný charakter se rovnalo scházet se k odsouzení.

Ostatní věci zařídím, až přijdu. Korintští určitě zmínili v dopise Pavlovi i další méně důležité záležitosti. Zde je ujišťuje o tom, že až k nim přijde, osobně tyto věci vyřeší.

E. Ohledně darů Ducha a jejich použití v církvi (kap. 12–14)

Kapitoly 12–14 se zabývají dary Ducha svatého. V korintském sboru došlo k jejich zneužití, především darů jazyků, a Pavel nyní píše, aby jejich nesprávné používání napravil.

V Korintu byli věřící, kteří dostali dar jazyka, to znamená, že by byli schopni hovořit cizími jazyky, aniž by se je předtím učili.⁴³ Avšak místo aby svého daru užívali k oslavě Boha a budování spoluvěřících, stal se jim jejich dar příležitostí k předvádění se

Povstávali ve shromáždění, hovořili jazyky, jimž ostatní nerozuměli, a doufali, že se blýsknou svým darem mluvit v jazycích. Vyvyšovali zázračné dary nad jiná obdarování a tvrdili, že ti, kdo hovoří jazyky, jsou duchovněji než ostatní křesťané. Toto tvrzení vyvolávalo na jedné straně pýchu, a na straně druhé pocitu závisti, méněcennosti a bezcennosti. Proto bylo nutné, aby apoštol napravil tyto chybné přístupy a aby ustanovil dozor nad používáním darů, zvláště darů jazyka a prorocství.

12,1 Pavel nechce, aby svatí v Korintu byli nevědomí v záležitostech duchovních projevů neboli darů. Doslova zde čteme: „O duchovních pak (*darích*), bratří, nechci, abyste nevěděli“ (BKR). Většina překladů zde přidává slovo *dary*, aby zachytily zamýšlený smysl verše. Následující verše nicméně naznačují, že Pavel zřejmě nemyslel pouze projevy Ducha svatého, nýbrž také zlých duchů.

12,2 Před svým obrácením byli Korintští modláři, zotročeni zlými duchy. Žili ve strachu před duchy a byli vlečeni těmito d'ábelskými silami. Stali se svědky nadpřirozených projevů duchovního světa a slyšeli výroky pronášené duchy. Pod vlivem zlých duchů se občas vzdali kontroly nad sebou samými a říkali a dělali věci, jichž si nebyli vůbec vědomi.

12,3 Nyní, když jsou spaseni, se musí věřící naučit všechny duchovní projevy rozsvětlovat, tj. rozpoznat, zda se jedná o hlas zlých duchů nebo o skutečný hlas Ducha svatého. Prubířským kamenem je výpověď o Pánu Ježíši. Jestliže někdo řekne „Ježíš buď proklet“, pak si můžeme být jisti, že mluví pod vlivem démonů, neboť zlí duchové se rouhají a pro-

klínají Ježíšovo jméno. Duch Boží by nikdy nikoho nevedl k tomu, aby se takto vyjadřoval o Spasiteli, neboť úkolem Ducha je vyvyšovat Pána Ježíše. Naopak vede lidi k tomu, aby říkali Pán Ježíš, a to nejen slovy, nýbrž především upřímným, úplným vyznáním svých srdcí a životů.

Povšimněte si, že verše 3 a 4–6 zmiňují všechny osoby Trojice.

12,4 Pavel dále ukazuje, že zatímco existuje rozmanitost darů Ducha svatého v církvi, existuje také základní, trojnásobná jednota, jež zahrnuje tři osoby Boží Trojice.

Zprvce jsou rozdíly v darech milosti, ale tentýž Duch. Korintští však jednali, jako by existoval pouze jeden dar – dar jazyků. Pavel říká: „Ne, vaše jednota se nezakládá na vlastnictví jednoho *společného* daru, nýbrž na vlastnictví Ducha svatého, který je Zdrojem *všech* darů.“

12,5 Apoštol dále poukazuje na skutečnost, že jsou rozdíly ve službách v církvi. Všichni neděláme stejnou práci, avšak spojuje nás skutečnost, že cokoli děláme, činíme pro téhož Pána s pohledem upřeným na službu druhým, nikoli sobě samým.

12,6 A opět existují rozdíly v působení, co se týká duchovních darů, ale je to tentýž Bůh, který zmocňuje každého věřícího. Jestliže se některý z darů zdá být úspěšnější, okázalejší nebo mocnější než jiné, není to proto, že by osoba, jíž byl dán, byla nadřazena ostatním, nýbrž proto, že Bůh dodává tuto moc.

12,7 Duch se projevuje v životě každého věřícího tím, že mu udílí nějaký dar. Žádný věřící nemůže říct, že by neměl dar, který by nemohl uplatnit. Dary jsou udílány za účelem společného prospěchu celého těla. Duch je nedává, aby jich věřící využívali k předvádění se nebo sebeuspokojení, nýbrž aby mohli pomoci druhým. To je klíčový bod celé diskuze.

Nyní se přesouváme k výčtu některých darů Ducha.

12,8 Slovo moudrosti je nadpřirozená moc hovořit s Božím vhledem, ať již při řešení problémů, obraně víry, řešení konfliktů, poskytování praktické rady nebo obhajování svého případu před nepřátelskými úřady. Štěpán uplatnil slovo moudrosti takovým způsobem,

že jeho oponenti „nemohli odolat moudrosti a Duchu, v němž mluvil“ (Sk 6,10).

Slovo poznání je schopnost sdělit informaci, kterou člověku zjevil Bůh. Pavel dává průchod této schopnosti skrze obraty jako „Hle, říkám vám tajemství“ (1K 15,51) a „Neboť toto vám říkáme slovem Pánovým“ (1Te 4,15). Slovo poznání ve svém primárním smyslu jako sdělování nové pravdy nyní již neexistuje, neboť křesťanská víra byla jednou provždy svěřena svatým (Ju 3). Křesťanská nauka je kompletní. V druhotném významu však i my můžeme hovořit o slovu poznání, neboť Bůh tajemným způsobem komunikuje Boží poznání těm, kdo s ním žijí v úzkém obecenství (viz Ž 25,14). Když se o tuto pravdu sdílíme s ostatními, jedná se o slovo poznání.

12,9 Dar víry je schopnost darovaná Bohem odstraňovat hory překážek při usilování o Boží vůli (13,2), a dosáhnout velkých zásluh pro Boží slávu. Děje se tak, když reagujeme na Boží příkaz nebo zaslíbení, jak je lze najít v jeho slovu nebo jak nám je osobně sdělil. George Müller platí za klasický příklad muže víry. Přes šedesát let pečoval o 10 000 sirotků, aniž by sdělil své potřeby někomu jinému kromě Boha.

Dary uzdravování mají co dočinění se záračnou mocí uzdravovat z nemocí.

12,10 Působení mocných činů mohlo zahrnovat vyhánění démonů, proměňování látky z jednoho skupenství v jiné, vzkříšení mrtvých a ovládnutí přírody. Filip působil zázraky v Samařsku a tím si získal pozornost pro slyšení evangelia (Sk 8,6–7).

Dar proctví se ve svém původním smyslu vztahoval na osobu, která obdržela od Boha přímé zjevení a poté ho sdělila ostatním. Proroci někdy předpovídali budoucí události (Sk 11,27–28; 21,11), ale mnohem častěji prosazovali Boží smýšlení. A stejně jako apoštolové, i oni se starali o pokládání základů církve (Ef 2,20). Oni sami základem církve nebyli, ale pokládali tyto základy skrze nauku o Pánu Ježíši. Když byl proces pokládání základů ukončen, proroků již nebylo třeba. My se o jejich službě dovidáme z Nového zákona. A protože je biblický kánon ukončen, odmí-

táme jakékoli tzv. proroky, kteří tvrdí, že jim Bůh zjevil další pravdy.⁴⁴

V jistém smyslu označujeme za proroka jakéhokoli kazatele, který zvěstuje slovo Boží autoritativně, důrazně a účinně. Za prorocství lze také považovat přiznání chvály Bohu (L 1,67–68) nebo povzbuzení a posilnění Božího lidu (Sk 15,32).

Rozlišování duchů je schopnost rozpoznat, zda prorok nebo jiná osoba hovoří z Ducha svatého nebo ze Satana. Člověk takto obdarován má zvláštní schopnost poznat, zda je někdo například podvodník a oportunist. Petr tak mohl například odhalit Šimona jako člověka otráveného hořkostí a svázaného hříchem (Sk 8,20–23).

Jak již bylo zmíněno výše, dar jazyků je schopnost hovořit cizím jazykem bez předchozího studia. Jazyky působily jako znamení, především pro izraelský národ.

Výklad jazyků představuje záračnou schopnost porozumět jazyku, kterému se člověk dříve neučil, a přetlumočit obsah sdělení do místní řeči.

Je možná významné, že seznam darů začíná dary týkající se rozumu a končí dary zaměřenými především na emoce. Korintští totiž změnili pořadí důležitosti a vyvyšovali dar jazyků nad jiné dary. Domnívali se, že čím více byl člověk naplněn Duchem, tím více byl unášen nějakou silou za hranice svého chápání. Zaměňovali moc za duchovnost.

12,11 Všechny dary uvedené ve v. 8–10 pocházejí z jednoho a téhož Ducha a jsou jím řízeny. Zde opět uvidíme, že Duch neobdarovává každého stejně. Rozděluje dary každému jednotlivě, jak sám chce. To je další významná informace – Duch sám svrchovaně udílí dary. Pokud si to opravdu uvědomíme, pýcha nebude mít v našem životě šanci, protože nemáme nic, co bychom nedostali. A na druhou stranu v nás nevzklíčí ani nespokojenost, protože nekonečná Moudrost a Láska rozhodla o tom, jaký dar dostaneme, a Bůh rozhoduje dokonale. Je špatné, aby všichni toužili po jednom a tom samém daru. Kdyby všichni hráli na jeden hudební nástroj, nikdy bychom nemohli mít symfonický orchestr. A kdyby tělo tvořil pouze jazyk, měli bychom co dočinění s oblodou.

12,12 Lidské tělo symbolizuje jednotu a rozdílnost. Tělo je jedno, ač má mnoho údů. Věřící jsou sice odlišní a vykonávají různé služby, avšak všichni dohromady vytvářejí jednu fungující jednotu – tělo. Obrat „tak i Kristus“ se nevztahuje pouze na Pána Ježíše Krista oslaveného v nebi, ale také na Hlavu v nebesích a její údy zde na zemi. Všichni věřící jsou údy těla Kristova. Stejně jako je lidské tělo nástrojem, pomocí něhož se člověk dává poznat druhým, tak i tělo Kristovo je Božím nástrojem na zemi, pomocí něhož se rozhodl, že se dá poznat světu. Je důkazem úžasné milosti, že Pán kdy dovolil, aby výraz „Kristus“ zahrnoval i nás, kteří jsme údy jeho těla.

12,13 Pavel nyní vysvětluje, jak jsme se stali údy těla Kristova. V jednom Duchu (nebo jedním Duchem) jsme byli pokřtěni v jedno tělo. Verze „v⁴⁵ jednom Duchu“ je přesnější. Tento výraz může vyjadřovat skutečnost, že Duch je oním prvkem, v němž jsme byli pokřtěni, stejně jako se věřící během křtu ponořuje do vody. Nebo může znamenat, že Duch je tím, kdo křtí, poté tedy verze jedním Duchem, která je zřejmě pravděpodobnější a srozumitelnější.

Křest Duchem svatým se udál o Letnicích, kdy se zrodila i církev. Na požehnání tohoto křtu se podílíme, když prožijeme znovuzrození. Staneme se údy těla Kristova.

Zde je třeba předestít několik významných bodů. Zaprvé křest Duchem svatým popisuje Boží působení, kterým se věřící stává součástí těla Kristova a nerovná se křtu vodou. Tato skutečnost jasně vyplývá z Mt 3,11; J 1,33; Sk 1,5. Nejedná se o další působení Boží milosti, k němuž by docházelo až po spasení a v důsledku něhož by se věřící stávali duchovněji. Všichni Korintští byli pokřtěni v Duchu, a přesto jim Pavel vytýká, že jsou tělesní a ne duchovní (3,1). Rovněž *není* pravda, že mluvení v jazycích nevyvratitelně potvrzuje, že člověk byl pokřtěn Duchem. Všichni Korintští byli pokřtěni, ale ne všichni mluvili v jazycích (12,30). *Existují* zvláštní zkušenosti s Duchem svatým, kdy se věřící plně vydá řízení Ducha a ten ho poté zmocňuje. Takováto zkušenost ovšem *není* stejná jako křest Duchem a neměla by se za ni zaměňovat.

Verš dále praví, že všichni věřící dostali napít z jednoho Ducha. To znamená, že mají podíl na Duchu Božím v tom smyslu, že v nich přebývá jako osoba a že mohou ve svých životech čerpat dobro z jeho služby.

12,14 Tělo nemůže existovat bez rozmanitosti údů. Musí být mnoho údů, každý je jiný, avšak všechny musí fungovat v poslušnosti vůči hlavě a ve spolupráci s ostatními údy.

12,15 Když uznáme, že i pro normální, zdravé tělo je rozmanitost nezbytná, budeme uchráněni před dvěma druhy nebezpečí: před tím, abychom snižovali sebe (v. 15–20) a druhé (v. 21–25). Bylo by absurdní, aby se noha cítila bezvýznamná, protože nemůže vykonávat práci ruky. Noha přece může stát, chodit, běžet, šplhat, tančit a kopat, a může dělat ještě mnoho dalších věcí.

12,16 Ucho by se nemělo pasovat do role odpadlíka, protože není oko. Svě uši považujeme za samozřejmost, dokud nepřijdeme o sluch. Teprve poté si uvědomíme, jak jsou nesmírně užitečné.

12,17 Kdyby celé tělo bylo jen oko, byla by to jen hluchá rarita, vhodná akorát pro předvádění v cirkusu. Nebo kdyby celé tělo bylo jen ucho, chyběl by mu nos a čich a nepoznalo by, že uniká plyn a brzy by už ani neslyšelo, protože by bylo v bezvědomí nebo mrtvé.

Pointa, ke které se chce Pavel dostat, je, že kdyby celé tělo bylo jen jazyk, měli bychom co dočinění s hříčkou přírody a obludností. Přesně to Korintští dělali: tolik kladli důraz na dar jazyků, že v podstatě vytvářeli místní společenství, které by bylo *jen jazykem*. Mohlo mluvit, ale ničeho více nebylo schopné.

12,18 Boha však nelze obviňovat z takového bláznovství. Ve své nesrovnatelné moudrosti umístil různé údy v těle tak, jak chtěl. Měli bychom věřit, že ví, co dělá. Měli bychom být nesmírně vděční za jakýkoli dar, který nám dal, a měli bychom ho radostně používat k jeho slávě a k budování ostatních. Závidíme-li někomu jeho dar, hřešíme. Bouříme se totiž vůči Božím dokonalému plánu pro svůj život.

12,19 Je nemožné přemýšlet o těle, které by se skládalo pouze z jednoho údu. Korintáné si měli uvědomit, že pokud by všichni

měli dar jazyků, neměli by plně funkční tělo. I další dary, ač méně okázalé a senzační, jsou nicméně nepostradatelné.

12,20 Bůh ustanovil, že je mnoho údů, ale jedno tělo. Tuto skutečnost bereme za samozřejmou ve vztahu k lidskému tělu, a stejně tak bychom ji měli považovat za samozřejmou i vzhledem k naší službě v církvi.

12,21 Stejně jako se člověk chová bláznivě, závidí-li druhému jeho dar, tak je stejně bláznivý, pohrdá-li darem druhého nebo se domnívá, že ostatní ke svému životu nepotřebuje. Oko však nemůže říci ruce: ‚Nepotřebuji tě,‘ ani hlava nemůže říci nohám: ‚Nepotřebuji vás.‘ Oko vidí, co je třeba udělat, ale samo tuto činnost vykonat nedokáže. V tomto ohledu závisí na ruce. Rovněž hlava může vědět, že je důležité někam jít, ale je odkázána na nohy, aby ji tam donesly.

12,22 Některé údy těla... se zdají být slabší. Například ledviny se nezdají být tak silné jako ruce. Bez rukou se obejdeme, ale bez ledvin nikoli. Můžeme žít bez rukou a nohou, dokonce i bez jazyka, ale nepřezijeme bez srdce, plic, jater nebo mozku. Nicméně tyto životně důležité orgány se nevystavují na odív. Prostě nenápadně plní svoji funkci.

12,23 Některé údy našeho těla jsou přitažlivé, zatímco ostatní nikoli. Tuto skutečnost vyvažujeme tím, že ne moc pěkné části těla zakrýváme oděvem. Proto existuje jistá vzájemná péče mezi údy, která rozdíl zmenšuje.

12,24 Částem našeho těla, které jsou slušné, nemusíme věnovat zvláštní pozornost. Ale Bůh sestavil všechny rozličné údy těla do fungující organické struktury. Některé údy jsou pěkné, jiné prosté. Některé se hodí ukazovat na veřejnosti, jiné nikoli. Bůh nám však daroval cit pro to, abychom dokázali ocenit všechny naše údy, abychom si uvědomili, že jsou na sobě navzájem závislé a abychom byli schopni vyvážit nedostatky těch, které nejsou tak krásné.

12,25 Vzájemná péče mezi údy těla zabraňuje roztržkám v těle. Jeden úd dává druhému, čeho je třeba, a dostává pomoc, kterou mu může dát pouze tento jeden úd. A tak tomu musí být i v církvi. Příliš velký důraz na jeden z darů Ducha povede pouze ke konfliktu a rozkolům.

12,26 Co ovlivňuje jeden úd, má vliv na všechny údy. Toto je známá skutečnost o lidském těle. Například horečka neovlivňuje pouze jednu část těla, ale má vliv na celý systém. Stejně tak i další druhy nemocí a bolestí. Oční lékař dokáže z oka rozeznat nádor na mozkou, onemocnění ledvin nebo zánět jater. Důvodem je skutečnost, že ačkoli se jedná o rozdílné a oddělené orgány, dohromady tvoří jedno tělo a jejich provázanost je životně důležitá. Co působí na jeden z nich, působí na všechny. Proto bychom neměli být se svým údělem nespokojeni, ani bychom se naopak neměli oddávat pocitům nezávislosti, nýbrž bychom měli v těle Kristově zažívat skutečný pocit solidarity. Vidíme-li tedy, že je nějaký křesťan oslavován, neměli bychom na něj žárlit, nýbrž se spolu s ním radovat.

12,27 Pavel připomíná Korintským, že jsou tělo Kristovo. Neznamená to *konkrétní* tělo Kristovo ve své úplnosti, ale ani *jakékoli* tělo Kristovo, protože existuje pouze jedno tělo. Znamená to však, že kolektivně vytvářejí mikrokosmos neboli miniaturní tělo Kristovo. Jednotlivě je každý z nich údem této úžasné spolupracující pospolitosti. Z tohoto důvodu by měl každý věřící plnit svoji funkci, aniž by pocíťoval pýchu, nezávislost, závist nebo bezcennost.

12,28 Nyní apoštol prezentuje jiný seznam darů. Žádný z předložených seznamů bychom neměli považovat za úplný. A v církvi Bůh ustanovil nejprve apoštoly. Slovo nejprve naznačuje, že ne všichni jsou apoštolové. Dvanáct apoštolů ustanovil samotný Pán za své vyslance. Byli s ním po dobu jeho pozemské služby (Sk 1,21–22) a kromě Jidáše ho také spatřili po vzkříšení (Sk 1,2–3.22). Avšak existovali jiní, kromě Dvanácti, kteří také byli apoštoly. Nejvýznamnějším z nich byl Pavel. Dále zde byli Barnabáš (Sk 14,4.14); Jakub, Pánův bratr (Ga 1,19); Silas a Timoteus (1Te 1,1; 2,6). Spolu s proroky apoštolové položili věroučné základy církve skrze to, co učili o Pánu Ježíši Kristu (Ef 2,20). V úzkém slova smyslu již nemáme apoštoly. V širším slova smyslu však stále máme Boží vyslance a zakladatele sborů, které posílá Pán. Nazýváme je misionáři, nikoli apoštoly, abychom ne-

vytvářeli dojem, že mají výjimečnou autoritu a moc jako apoštolové prvotní církve.

Dále zde máme proroky. Již jsme zmínili výše, že proroci byli Božími mluvčími, kteří sdělovali Boží výroky předtím, než byly všechny zapsány. Učitelé vysvětlují lidem Boží slovo srozumitelným způsobem. Projevy moci se mohou vztahovat na vzkříšení mrtvých, vymítání démonů atd. Uzdravování, jak jsme již uvedli výše, souvisí s okamžitým vyléčením tělesných potíží. Pomoci se vztahují na práci diakonů, kteří se starali o materiální záležitosti sboru. Naopak dar vedení se přiznává starším nebo biskupům, kteří mají na starost zbožnou a duchovní péči o místní církev. Jako poslední Pavel jmenuje dar jazyků. Domníváme se, že existuje jistý význam v pořadí darů. Pavel uvádí jako první apoštoly, ale jazyky jako poslední. Korintští totiž dali jazykům *první* místo a apoštoly znevažovali.

12,29–30 Když se apoštol táže, zda každý věřící má stejný dar – ať se již jedná o apoštoly, proroky, učitele, projevy moci, uzdravování, pomoc, vedení, jazyky, výklad jazyků – gramatika v originále očekává a vyžaduje odpověď „ne“.⁴⁶ Naznačuje-li někdo, ať již přímo nebo nepřímo, že *každý* by měl mít dar jazyků, odporuje Božímu slovu a naprosto se odcizuje konceptu těla s jeho mnoha různými údy, z nichž každý má svoji osobitou funkci.

Učí-li někdo, že dar jazyků potvrzuje křest Duchem, šíří špatné učení, neboť zde čteme, že každý nemá dar jazyků. Potom by nemohl každý očekávat křest Duchem. Pravdou ovšem zůstává, že každý věřící byl Duchem pokřtěn (v. 13).

12,31 Když Pavel říká: „Vy však usilujte o větší dary milosti,“ oslovuje Korintské jako místní církev, nikoli jako jednotlivce. Na tento fakt poukazuje sloveso v plurálu v originálním jazyce. Pavel jim sděluje, že jako sbor by si měli přát, aby měli ve svém středu dobré zastoupení darů, které budují. Nejlepší dary nejsou ty nejokázalejší, nýbrž ty nejužitečnější. Všechny dary pocházejí od Ducha svatého a žádným by se nemělo opovrhovat. Pravdou zůstává, že některé dary prospívají tělu více než jiné. Každá místní církev by se měla modlit právě za ně, aby jí je Pán daroval.

A ukazují vám ještě mnohem vzácnější cestu. Těmito slovy Pavel představuje kapitolu lásky (1K 13) a vyjadřuje jimi myšlenku, že není tolik důležité dary vlastnit, jako je správně uplatňovat v lásce. Láska nemyslí na sebe, nýbrž na druhé. Je úžasné vidět člověka, kterého Duch obdaroval v neobvyklé míře, ale ještě úžasnější je, pokud ten dar používá k budování ostatních ve víře a nikoli k tomu, aby na sebe strhl pozornost.

Lidé mají tendenci oddělovat 13. kapitolu od kontextu celé knihy. Domnívají se, že se jedná o vsuvku, která má zmírnit napětí ohledně daru jazyků v kapitolách 12 a 14. Avšak tak tomu není. Pavel s její neodmyslitelnou pomocí totiž dále postupuje ve své argumentaci.

Zneužívání daru jazyků zřejmě ve sboru způsobilo roztržky. Když „charismatici“ využívali svého daru k předvádění se, sebebudování a sebeuspokojení, nejednali v lásce. Oni sami pociťovali uspokojení, když mohli veřejně hovořit jazykem, který se neučili, ale pro ostatní to bylo utrpení, když museli sedět a naslouchat něčemu, čemu nerozuměli. Pavel trvá na tom, že všechny dary musí být užívány v lásce. Smyslem lásky je pomoci druhým, nikoli udělat radost sobě.

Je také možné, že „necharismatici“ věřící přehnali svou reakci v nelásce. Možná že dokonce zašli tak daleko a tvrdili, že všechny jazyky pocházejí od zlého. Jejich řecké jazyky mohly být daleko horší než ty „darované“, protože nedostatek lásky z jejich strany mohl mít horší důsledky než zneužívání daru jazyků.

Pavel tedy moudře připomíná, že lásky je třeba na obou stranách. Kdyby obě strany jednaly v lásce, celý problém by byl skoro vyřešen. Není to záležitost, která se musí řešit vyloučením nebo rozdělením; je třeba ji vyřešit láskou.

13,1, I kdyby někdo mluvil všemi jazyky, lidskými i andělskými, ale nevyužil by toho pro dobro druhých, nebyl by užitečnější nebo příjemnější než dunící, zvučící zvuk kovů, narážejících do sebe. Pokud se mluvenému slovu nerozumí, ani nepřináší užitek. Je to jen nervy drásající rámus, který nikterak nepřispívá ke společnému dobru. Aby jazyky přinesly užitek, musí je někdo vyložit, a sdělené po-

selství musí posluchače budovat. Andělskými jazyky lze rozumět básnické přirovnání pro uchvatnou řeč. Nejde ovšem o neznámé jazyky, protože kdykoli v Bibli andělé hovořili k člověku, používali běžnou řeč, které oslovení lehce porozuměli.

13,2 Stejně tak by mohl člověk od Boha dostat úžasná zjevení. Mohl by znát velká tajemství Boží, dosud nezjevené ohromující pravdy, které by mu nyní byly odhaleny. Nebo by se mu mohlo dostat úžasného přísunu Božího poznání, jež by mu Bůh nadpřirozeně daroval. Nebo by mohl obdržet hrdinskou víru, jež je schopna i přemísťovat hory. Pokud by však daný člověk používal svých darů jen k vlastnímu užitku a nesnažil by se jimi budovat další údy těla Kristova, pak by jeho obdarování nemělo žádnou cenu a on sám by byl nic, protože by nepomáhal druhým.

13,3 Kdyby apoštol dal pro nasycení chudých všechnen svůj majetek, nebo kdyby i vydal své tělo k spálení, tak mu tyto odvážné skutky nic neprospějí, neučinil-li by tak v duchu lásky. Pokud by se pouze snažil upoutat na sebe pozornost nebo získat pro sebe slávu, pak by byl jeho projev ctností k ničemu.

13,4 Někdo řekl: „Tato pasáž neměla být pojednáním o lásce, nýbrž jako většina novozákonních pokladů vznikla ve spojitosti s místní situací.“ Hodge poukázal na to, že Korintští byli netrpěliví, nespokojení, závistiví, nafoukaní, sobečtí, postrádali takt, nedbali na pocity a zájmy druhých, byli podezíraví, roztrpčeni a přehnaně kritičtí.

Do protikladu k výše řečenému staví apoštol charakteristické znaky pravé lásky. Zaprvé láska je trpělivá, dobrotivá. Trpělivost popisuje trpělivou vytrvalost, je-li člověk vystaven provokaci. Dobrotivost je aktivní dobrota, vycházející vstříc zájmům druhých. Láska nezávidí druhým, nýbrž se spíše raduje, když druzí mohou být ctěni a vyvýšeni. Láska se nevychloubá a není domýšlivá. Uvědomuje si, že všechno, co má, pochází od Boha, a že v člověku není nic, nač by mohl být hrdý. Bůh svrchovaně uděluje i dary Ducha, a proto by se kvůli nim neměl nikdo napařovat nebo povyšovat, a to bez ohledu na okázalost daru.

13,5 Láska nejedná nečestně. Jedná-li člověk opravdu v lásce, pak bude slušný a ohleduplný. Láska sobecky nehledá svůj prospěch, nýbrž se zajímá, co pomůže druhým. Láska se nerozčiluje, ale je ochotna vydržet přezírání a urážky. Láska neobmýšlí zlého (BKR), to znamená, že nepřisuzuje druhým lidem špatné motivy, nepodezírá jejich činy a je bezelstná.

13,6 Láska se neraduje z nepravosti, ale raduje se spolu s pravdou. Lidská povaha vykazuje jistý podlý sklon radovat se z nepravosti, zvláště přináší-li nám špatný čin obohacení. Tak však láska nejedná. Láska se raduje z každého vítězství pravdy.

13,7 Výraz „všechno snáší“ může znamenat buď, že láska trpělivě všechno snáší, nebo že skrývá či přikrývá chyby druhých. Sloveso „snášet“ lze lépe přeložit jako „přikrývat“. Láska pro nic za nic nevynáší provinění druhých na veřejnost, ale na druhou stranu musí být i pevná, aby, je-li třeba, dokázala zbožně káznit.

Láska všemu věří, to znamená, že se snaží přijít s nejlepším možným vysvětlením různých činů a událostí. Láska ve vše doufá v tom smyslu, že si upřímně přeje, aby všechno dopadlo nejlépe, jak je to jen možné. Láska všechno vydrží, když je vystavena pronásledování nebo špatnému zacházení.

13,8 Když apoštol popsal vlastnosti charakterizující ty, kdo používají své dary v lásce, zaobírá se nyní trvalostí lásky v protikladu k dočasné povaze darů. Láska nikdy nezanikne. Láska nás bude provázet celou věčnost tak, že stále budeme milovat Pána a sebe navzájem. Oproti tomu dary jsou pouze dočasné.

Existují dva zásadní výklady veršů 8–13. První tradiční pohled praví, že dary proroctví, jazyků a poznání zaniknou, když věřící vstoupí do věčného života. Druhý pohled naopak zastává stanovisko, že tyto dary již neexistují, a že ustaly s dokončením biblického kánonu. Za účelem představení obou pohledů budeme vykládat verše 8–12 z úhlu pohledu „věčný život“ a „dokončený biblický kánon“.

Věčný stav

Láska nikdy nezanikne. Oproti ní prorocství, která sice nyní existují, zaniknou, když Boží lid bude doma v nebi. Nyní sice disponujeme darem poznání, ale až dosáhneme svého cíle ve slávě, i tento dar zanikne. (Když Pavel říká, že poznání pomine, nemyslí tím, že v nebi nebude vůbec žádné poznání. Určitě má na mysli dar poznání, kdy Bůh sdělí nadpřirozeně nějakou pravdu.)

13,9 V tomto životě je naše poznání přinejlepším částečné a to samé platí i pro prorokování. V Bibli existuje mnoho věcí, kterým nerozumíme, a mnohá tajemství, jež spočívají v Božích rukách.

13,10 Když však přijde dokonalé, to znamená, když dosáhneme dokonalosti ve věčném světě, poté ustanou všechny nejasnosti částečného poznání a prorocství.

13,11 Současný život lze přirovnat k dětství, v němž je naše řeč, porozumění a myšlení velmi omezené a nezralé. Nebeský stav lze přirovnat k zralé dospělosti. V něm budou naše dětské zkušenosti otázkou minulosti.

13,12 Dokud žijeme na zemi, vidíme věci nejasně a nezřetelně, jako bychom se dívali do zamíženého zrcadla. Až však budeme v nebi, budeme vše vidět tváří v tvář, tzn. bez bariéry, která by pohledu bránila. Nyní je naše poznání částečné, ale pak budeme znát tak, jak jsme sami poznání – plně. Ani v nebi však nebudeme disponovat dokonalým poznáním, protože vševědoucí je pouze Bůh. Oproti našemu současnému poznání bude naše znalost mnohem větší a rozsáhlejší.

13,13 Víra, naděje a láska jsou podle Kellyho „hlavní morální zásady a rysy křesťanství“. Tyto projevy milosti Ducha jsou nadřazené darům Ducha a jsou také trvalejší. Jinými slovy, *ovoce* Ducha je důležitější než *dary* Ducha.

Dokončený biblický kánon

Láska nikdy nezanikne. Zatímco v Pavlově době existovala prorocství, v době, kdy bude dokončena poslední kniha Nového zákona, těchto přímých zjevení již nebude třeba. Za Pavlových dnů se stále ještě používalo daru jazyků, avšak s dokončením všech 66 knih Bible samy ustanou, protože již nebudou muset potvrzovat pravdivost kázání apoštolů a proroků (Žd 2,3–4). Bůh dával apoštolům a prorokům poznat Boží pravdu, ale tato potřeba ustane, až bude jednou provždy existovat kompletní celek křesťanské nauky.

My, tj. apoštolové, poznáváme částečně (protože stále ještě dostáváme inspirované poznání skrze přímé zjevení od Boha) a také je částečně prorokujeme (protože můžeme sdělit pouze částečná zjevení, která dostáváme).

Když však přijde dokonalé, to znamená, že k biblickému kánonu bude přidána poslední kniha Nového zákona, pravidelné nebo postupné zjevení pravdy ustane a již nebude třeba tuto pravdu předávat dále. Protože budeme mít ucelené Boží slovo, nebudeme potřebovat částečná zjevení.

Zázračné dary se spojily s dětstvím církve. Samotné dary nebyly dětinské, neboť dary Ducha svatého byly tehdy nezbytné. Když se však stalo ucelené Boží zjevení dostupné v Bibli, zázračných darů již nebylo třeba a ustoupily do pozadí. Zde použité slovo pro dítě⁴⁷ popisuje miminko, které ještě plně neovládá řeč.

Nyní (během apoštolské doby) vidíme nejasně jako v zrcadle. Nikdo z nás (apoštolů) od Boha neobdržel plné zjevení. Odhaluje je totiž po částech, jako dílky puzzle. Až bude biblický kánon hotový, mlhavost našeho pohledu zmizí a my vše uvidíme v celistvosti. Naše poznání (apoštolů a proroků) je nyní částečné. Avšak s přidáním poslední knihy Nového zákona poznáme Boha plněji a důvěrněji než kdykoli předtím.

A největší z nich je láska, protože nejvíce prospívá ostatním. Není sebestředná, ale naopak se zaměřuje na druhé.

Než opustíme tuto kapitulu, je třeba zmínit několik důležitých bodů. Jak jsme již uvedli dříve, jedním z přijímaných výkladů veršů

8–12 je ten, že tyto verše kladou do protikladu podmínky našeho současného a budoucího věčného života.

Avšak mnoho zbožných křesťanů zastává i názor „dokončeného biblického kánonu“. Věřící, že zázračné dary měly potvrzovat autenticitu kázání apoštolů do té doby, než bylo dokončeno Boží slovo ve své písemné podobě. Když byl Nový zákon hotov, tyto zázračné dary ustaly. Ačkoli si tento druhý pohled zaslouží poctivé zvážení, těžko ho lze jednoznačně dokázat. I když věříme, že většina těchto zázračných darů ustala na konci apoštolské doby, nemůžeme říci, že kdyby Bůh chtěl, nemohl by je použít i dnes. Ať již tedy budeme zastávat kterékoli hledisko, je třeba mít na paměti, že dary Ducha jsou dočasné a částečné, kdežto ovoce Ducha je věčné a hodnotnější. Jestliže budeme dary používat v lásce, budeme uchráněni nejen před jejich zneužitím, ale také před důsledky jejich zneužití, tj. rozkoly a hádkami.

14,1 Spojení s předchozí kapitolou je zřejmé. Křesťané mají usilovat o lásku, protože pak se budou vždy snažit sloužit druhým. Rovněž by měli dychtit po tom, aby měli ve svém sboru duchovní projevy. Je sice pravda, že dary uděluje Duch, jak sám chce, ale rovněž platí, že můžeme prosit o dary, které by místnímu sboru nejvíce pomohly. Proto Pavel navrhuje, aby nejvíce usilovali o proctví, a také vysvětluje, proč proctví přináší více užitku než mluvení v jazycích.

14,2 Kdo mluví jazykem, aniž by někdo vyložil, co hovoří, pak jeho promluva shromáždění neprospívá. Bůh rozumí, co říká, ale ostatní lidé nikoli, protože pro ně to je cizí jazyk. Možná že sděluje úžasné, dosud nezjevené pravdy, ale protože jsou druhým nesrozumitelné, nic jim neprospějí.

14,3 Naopak ten, kdo prorokuje, ostatní buduje, povzbuzuje a utěšuje, neboť hovoří jazykem, jemuž lidé rozumějí. A to je ten velký rozdíl. Když Pavel říká, že prorok buduje, povzbuzuje a utěšuje, nedefinuje tím postavu proroka. Poukazuje však na to, takové ovoce s sebou nese zvěst, která byla lidem sdělena v jejich jazyce.

14,4 Čtvrtý verš se běžně používá k ospravedlnění soukromého využití jazyků k vlast-

nímu budování. V této kapitole se však devětkrát vyskytuje slovo „církev“ (v. 4. 5. 19. 23. 28. 33. 34. 35) a proto lze více než jistě předpokládat, že Pavlovi neleží na srdci modlitební život věřících u něho doma, nýbrž použití jazyků v místním shromáždění. Kontext vyjevuje, že apoštol neobhajuje použití daru jazyků k vlastnímu budování, nýbrž že odsuzuje jakékoli použití tohoto daru v církvi, když nepomáhá *druhým*. Láska myslí na druhé, ne na sebe. Jestliže se dar jazyků používá v lásce, prospěje ostatním, a nejen mně osobně.

Kdo prorokuje, buduje církev. Nepředvádí svůj dar, aby tím získal něco pro sebe, nýbrž konstruktivně hovoří jazykem, jemuž sbor rozumí.

14,5 Pavel nepohrdá darem jazyků, neboť si uvědomuje, že se jedná o dar Ducha svatého. Nemohl by a ani by nechtěl opovrhovat něčím, co pochází od Ducha. Když říká: „Chci, abyste všichni mluvili jazyky,“ vyjadřuje tím, že si absolutně nechce nárokovat tento dar pro sebe a několik vyvolených. I Mojžíš měl podobnou touhu: „Kéž by všechen Hospodinův lid byli proroci, kéž by Hospodin na ně dal svého Ducha (Nu 11,29b)!“ I přesto Pavel věděl, že Boží vůlí není, aby všichni věřící měli jeden společný dar (viz 12,29–30).

Raději by ovšem chtěl, aby všichni prorokovali, protože tím by se budovali navzájem. Když však mluvili jazyky bez výkladu, jejich posluchači jim nerozuměli a nemohli mít z toho užitek. Pavel upřednostňoval budování před předváděním se. Kelly řekl: „To, co přivádí v úžas, je pro duchovní růst mnohem méně důležité než to, co buduje.“⁴⁸

Obrat „leďaže by i vykládal“ může znamenat „leďaže by ten, kdo mluví v jazycích, i vykládal“ nebo „leďaže by ho někdo vykládal“.

14,6 Kdyby sám Pavel přišel do Korintu a mluvil jazyky, nic by jim neprospěl, pokud by nerozuměli, co říká. Museli by být schopni rozpoznat, zda to, co jim sděluje, je zjevení, poznání, proctví nebo vyučování. Komentátoři se shodují na tom, že zjevení a poznání mají co dočinění s vnitřním přijetím, kdežto proctví a vyučování vynášejí na světlo toto vnitřně přijaté. Pavel chtěl tímto veršem vyjádřit, že pokud má být církev budována, mu-

sí rozumět sdělení. Tuto skutečnost dokazuje v následujících verších.

14,7 Pavel nejprve znázorňuje tuto pravdu na příkladu hudebních nástrojů. Pokud flétna nebo harfa nevydávají různé tóny, nikdo nepozná, co se hraje. Samotná myšlenka příjemné hudby zahrnuje rozmanitost tónů, určitý rytmus a jistou čistotu zvuku.

14,8 To samé platí i o polnici. Výzva k boji musí být jasná a zřetelná, jinak se nikdo nebude chystat do boje. Jestliže se trumpetista pouze postaví a vydá dlouhý, monotónní zvuk, s nikým to ani nehne.

14,9 Tak je tomu i s lidským jazykem. Pokud je naše řeč nesrozumitelná, nikdo jí neporozumí a její užitek bude srovnatelný s mluvením do větru. (V 9. verši slovo „jazyk“ označuje orgán řeči, nikoli cizí jazyk.) Tento výrok má široké spektrum praktického použití, zejména že služba nebo vyučování by měly být jasné a prosté. Jestliže je „hluboké“ a přesahuje obzory posluchačů, nic jim neprospěje. Možná že přinese jistý pocit uspokojení mluvčímu, ale nic nepomůže Božímu lidu.

14,10 Nyní Pavel ukazuje tuto pravdu na dalším příkladu a uvádí mnoho druhů jazyků, které jsou na světě (B21). Nejedná se však pouze o lidské jazyky, nýbrž i o způsoby komunikace dalších stvoření. Možná měl Pavel na mysli zpěv ptáků nebo vřiskání a vrčení, které zvířata vydávají. Například víme, že u ptáků lze rozlišit zvuky, které používají pro páření, migraci a krmení. A jiné zvuky zvířata vydávají jako varování před nebezpečím. Pavel zde chce zdůraznit, že všechny tyto hlasy mají svůj určitý význam. Žádný z nich není bez významu, protože každý z nich nese jisté poselství.

14,11 A tak je tomu i s lidskou řečí. Pokud někdo nemluví zřetelně, nikdo mu neporozumí. Právě tak by mohl jen nesrozumitelně mrmlat. Existuje jen málo zážitků, které jsou tak unavující, jako snaha dorozumět se s někým, kdo nerozumí naší řeči.

14,12 Se zřetelem k výše řečenému by měli Korintští propojit své horlivé usilování o duchovní projevy s touhou budovat církev. Mofatt tento verš přeložil následovně: „Nechť se stane budování církve tvou tužbou, v níž

chceš vyniknout.“ Povšimněte si, že Pavel je nikdy neodrazuje od horlivého usilování o duchovní projevy, nýbrž že se snaží je vést a dát jim takové pokyny, aby s pomocí těchto darů dosáhli nejvyššího možného cíle.

14,13 Pokud někdo mluví jazykem, má se modlit, aby mohl také vykládat. Nebo aby mohl *někdo* pro něj vykládat.⁴⁹ Je možné, že ten, kdo mluví jazyky, je bude schopen i vykládat, ale neměli bychom to považovat za pravidlo, nýbrž spíše výjimku. Analogie lidského těla naznačuje, že různé údy mají různé úlohy.

14,14 Jestliže se například někdo modlí jazykem během shromáždění, jeho duch se modlí tak, že jeho city se projeví slovy jazyka, který běžně nepoužívá. Jeho mysl je bez užitku, protože neprospívá druhým. Shromáždění neví, co mluví. Jak vysvětlíme v komentáři k pozn. 14,19, obratu „má mysl“ rozumíme jako „jak mi porozumí druzí lidé“.

14,15 Jaký je tedy závěr? Jednoduše takový: Pavel se bude modlit nejen duchem, ale bude se zároveň modlit tak, aby mu bylo rozumět. To vyjadřuje obrat „budu se modlit i myslí“. Neznamená to však, že by se modlil *vlastní* myslí, ale že se bude modlit tak, aby pomohl porozumět i ostatním. Podobně bude zpívat chválu duchem, ale bude zpívat i tak, aby mu druzí rozuměli.

14,16 Verš 16 naprosto jednoznačně dokazuje, že naše interpretace této pasáže je správná. Jestliže by Pavel dobrořečil jen duchem, ale už ne tak, aby mu druzí rozuměli, jak by pak mohl někdo, kdo nevěděl, co říká, říci na konci „Amen“? Přítomný prostý člověk je člověk, který sedí ve shromáždění jako posluchač a nerozumí jazyku, který mluvčí používá. Tento verš mimochodem dává souhlas k tomu, aby se rozumně používalo slovo „Amen“ při veřejných shromážděních církve.

14,17 Když člověk hovoří v cizím jazyce, pak může vskutku vzdávat díky Bohu, ale přitom nebuduje druhé, protože nevědí, co říká.

14,18 Apoštol zřejmě disponoval schopností hovořit více cizími jazyky než oni všichni. Víme, že Pavel se některým jazykům učil, ale zde se jednoznačně jedná o narážku na dar jazyků.

14,19 Navzdory své vynikající jazykové vybavenosti však Pavel říká, že by raději pro-

mluvil pět slov svou myslí, tzn. srozumitelně, než deset tisíc slov v jazyku. Vůbec mu nešlo o to, aby se svým darem předváděl. Jeho hlavním cílem bylo pomoci Božímu lidu. Proto se rozhodl, že když bude mluvit, bude tak činit způsobem, kterému ostatní porozumí.

Výraz svou myslí je tzv. „předmětný genitiv“.⁵⁰ Neoznačuje, čemu já sám rozumím, nýbrž čemu lidé porozumí z mé řeči.

Hodge dokazuje, že podle kontextu zde nemáme co dočinění s tím, jak Pavel sám rozuměl tomu, co říkal v jazycích, nýbrž jak mu rozuměli druzí lidé:

Nelze věřit tomu, že by Pavel děkoval Bohu za to, že ho více než kohokoli jiného obdaroval mluvením jazyky, jestliže by to znamenalo, že dokázal hovořit jazyky, jimž sám nerozuměl, a jestliže by na základě tohoto předpokladu neprospěl ani sobě, ani ostatním. Z textu rovněž vyplývá, že mluvení jazyky neznamenalo mluvit v jistém stavu bezvědomí. Obecná nauka týkající se povahy tohoto daru je ta jediná, která je konzistentní s touto pasáží. Pavel říká, že ačkoli mohl mluvit více jazyky než Korintští, raději by pronesl pět slov *svou myslí*, tzn. srozumitelně, než deset tisíc slov neznámým jazykem, když je v církvi, tj. ve shromáždění. To proto, aby mohl učit ostatní (*katécheó*) a mluveným slovem je věst (Ga 6,6). Zde vidíme, co obnáší mluvit *svou myslí*. Znamená to mluvit takovým způsobem, abychom mohli udílet pokyny.⁵¹

14,20 Dále Pavel varuje Korintské, aby nebyli ve svém smýšlení nezralí. Děti upřednostňují zábavu před užitečností, okázalost před stálostí. Pavel říká: „Neradujte se dětinsky z těchto okázalých darů, které využíváte k vlastnímu předvádění se. V jistém smyslu máte být jako děti, co se týče zlých úmyslů a zla. Ale v jiných oblastech byste měli přemýšlet jako dospělí.“

14,21 Pavel nyní cituje z Izaiáše, aby ukázal, že jazyky jsou znamením pro *nevěřící* spíše než pro věřící. Bůh řekl dětem Izraele, že k nim promluví cizím jazykem (Iz 28, 11), protože odmítly jeho poselství a vysmály se mu. To se naplnilo, když do Izraele vtrhli asyrští nájezdníci a Izraelci slyšeli jejich řeč. Ta byla pro ně znamením, že odmítli Boží slovo.

14,22 Pavel zde zdůrazňuje skutečnost, že Bůh zamýšlel jazyky jako znamení pro nevěřící, a Korintští by tedy neměli trvat na tom, aby je tolik používali ve shromáždění věřících. Lepší by bylo, kdyby prorokovali, protože proroctví je znamením pro věřící, nikoli nevěřící.

14,23 Kdyby se sešel celý sbor a všichni křesťané by mluvili jazyky bez výkladu, co by si o tom pomysleli příchozí cizinci? Vůbec by to pro ně nebylo svědectvím, nýbrž by si mysleli, že mají co dočinění s blázný.

Mezi verši 22 a 23–25 existuje *zdánlivý* rozpor. Ve v. 22 se dovídáme, že jazyky jsou znamením pro nevěřící, kdežto proroctví pro věřící. Ale ve v. 23–25 Pavel říká, že ve sboru by jazyky mohly nevěřící zmást a odradit, kdežto proroctví by jim mohlo pomoci.

Vysvětleme si tento zdánlivý rozpor. Nevěřící 22. verše odmítli slovo Boží a uzavřeli svá srdce před pravdou. Jazyky jsou pro ně znamením Božího soudu, stejně jako tomu bylo s Izraelci v Izaiášovi (v. 21). Nevěřící ve v. 23–25 jsou ochotni nechat se poučit. Jsou otevřeni naslouchat Božímu slovu, což dosvědčují svou přítomností v křesťanském shromáždění. Jestliže uslyší, jak křesťané hovoří cizími jazyky, bude jim to na překážku, nikoli ku pomoci.

14,24 Jestliže nevěřící přijde do křesťanského shromáždění, kde se spíše prorokuje, než mluví jazyky, uslyší a porozumí všemu, co se říká. Pak bude ode všech usvědčován a ode všech souzen. Apoštol se zde snaží zdůraznit, že člověk není doopravdy usvědčen z hříchu, neporozumí-li řečenému. Jestliže se hovoří jazyky, aniž by je někdo vyložil, pak to nevěřícímu nikterak nepomůže. Ti, kdo prorokují, tak budou samozřejmě činit v jazyce, jímž se v dané oblasti hovoří, díky čemuž se řečené dotkne srdcí posluchačů.

14,25 Proroctví odhaluje skryté věci lidského srdce. Nevěřící cítí, že ho mluví oslovuje osobně a Duch svatý ho usvědčuje v srdci. A tak padne na zem, pokloní se Bohu a vyzná, že mezi těmito lidmi je vskutku Bůh.

Pavel chtěl ve v. 22–25 zdůraznit, že mluvení jazyky bez výkladu nevěřícího neusvědčí, kdežto proroctví ano.

14,26 Protože v církvi došlo ke zneužívání daru jazyka, Duch svatý musel stanovit jistá pravidla kontroly, jak tento dar používat. Verše 26–28 nám překládají takový druh opatření.

Jak probíhala setkání rané církve? Z v. 26 vyplývá, že se jednalo o neformální a volná setkání. Duch svatý mohl svobodně používat různé dary, které církvi dal. Například jeden muž měl na starost chvalozpěv a jiný poté přednesl nějaké učení. Další člověk hovořil cizím jazykem, jiný zase komunikoval zjevení, jež dostal přímo od Pána, a další člověk jazyk vyložil. Pavel evidentně schvaluje tato „otevřená setkání“, v nichž Duch svatý mohl hovořit skrze různé bratry. Avšak hned poté stanovuje jistá pravidla, jak udržet pod kontrolou používání jednotlivých darů. Všechno má sloužit k budování. Součástí církve by se nemělo stát nic jen proto, že se jedná o něco okázalého nebo velkolepého. Aby byla nějaká služba přijatelná, musí přispívat k budování Božího lidu. Budováním myslíme duchovní růst.

14,27 Další pravidlo praví, že během jednoho shromáždění mohou mluvit jazyky nanejvýš tři lidé. Mluví-li někdo jazykem, ať mluví dva nebo nejvýše tři. Nemělo se stát, že by během shromáždění povstalo mnoho lidí, kteří by ukazovali svou schopnost mluvit cizími jazyky.

Dále se dovídáme, že dva nebo tři věřící, kteří smějí během shromáždění hovořit jazyky, se musí střídat. To znamená, že nesměli mluvit najednou, nýbrž jeden po druhém. Tak se vyhnou vřavě a zmatku, jež vznikají, když najednou hovoří více lidí.

Čtvrté pravidlo stanovuje, že musí být přítomen někdo, kdo jazyky vyloží. A jeden ať vykládá. Jestliže někdo povstal, aby mluvil jazykem, musel se nejdříve ujistit, že byl přítomen někdo, kdo by vyložil, co se chystal říci.

14,28 Jestliže však ve shromáždění nebyl vykladač, pak měl obdarovaný věřící ve shromáždění mlčet. Mohl tam sedět a mluvit cizím jazykem neslyšně k sobě a k Bohu, ale nesměl mluvit veřejně.

14,29 Verše 29–33a stanovují pravidla pro používání daru prorocství. Zaprvé měli hovořit dva nebo tři proroci a ostatní je měli rozsuzovat. Během jednoho shromáždění

nesměli vystoupit více než tři proroci a křesťané, kteří jim naslouchali, měli rozhodnout, zda konkrétní jedinec opravdu sděluje Boží výroky, nebo zda se jedná o falešného proroka.

14,30 Jak jsme již zmínili výše, prorok obdržel přímé zjevení od Pána, které poté sdělil církvi. Je však možné, že poté i kázal. Proto apoštol stanovuje následující pravidlo: Jestliže jeden prorok hovoří a jiný člověk, který tam sedí, by dostal zjevení, pak první prorok má přestat mluvit, aby vytvořil prostor tomu proroku, který dostal nejnovější zjevení. Důvodem pro tento požadavek je skutečnost, že čím déle první muž hovoří, tím větší má tendenci hovořit sám ze sebe, nikoli na základě inspirace. Jestliže člověk dlouho káže, vždy existuje reálné nebezpečí, že se odkloní od Božích slov ke slovům vlastním. Zjevení však stojí nade vším.

14,31 Proroci by měli dostat příležitost, aby mluvili jeden po druhém, nikoli aby si jeden prorok nárokoval veškerý čas. Dodrželi-li se toto pravidlo, církve tím velmi získá – všichni se budou učit a všichni budou nabádáni nebo povzbuzováni.

14,32 Verš 32 stanovuje velmi důležitou zásadu. Čteme-li mezi řádky, zjistíme, že Korintští se zřejmě domnívali, že čím více byl člověk ovládán Duchem Božím, tím méně kontroly měl nad sebou samým. Cítili, že je unášen do stavu extáze a podle Godeta tvrdili, že čím více ducha v sobě člověk měl, tím méně disponoval inteligencí nebo sebeuvědoměním. Podle nich se člověk pod vládou Ducha nacházel ve stavu jisté pasivity a nedokázal ovlivnit ani svou řeč, ani to, jak dlouho mluvil nebo obecně, co vůbec dělal. Takovou myšlenku však absolutně popírá pasáž Písma, kterou máme před sebou. Duchové proroků se podřizují prorokům. To znamená, že prorok není unášen bez svého souhlasu nebo proti své vůli. Prorok se nemůže vyhýbat pokynům této kapitoly, tvrdí-li, že si prostě nemohl pomoci. Může totiž sám rozhodnout o tom, kdy nebo jak dlouho bude mluvit.

14,33 Neboť Bůh není Bohem zmatku, nýbrž Bohem pokoje. Řečeno jinými slovy, jestliže se shromáždění stane dějištěm rejdů nebo

výtržností, můžeme si být *jisti*, že to nepochází z Ducha svatého.

14,34 Dobře víme, že k rozdělení novozákonního textu do veršů a přidání interpunkce do Nového zákona došlo až po staletích od napsání originálních textů. Poslední věta 33. verše je mnohem srozumitelnější, určuje-li blíže organizaci církve ve v. 34, než je-li uváděna ve spojitosti s univerzální pravdou o všudypřítomném Bohu (některé řecké texty používají interpunkci: „Jako ve všech shromážděních svatých, vaše ženy necht' ve shromážděních mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily; ať jsou podřízené, jak praví i Zákon.“) Pokyny, jež Pavel udílí Korintským, se netýkají pouze jich. Jedná se totiž o nařízení, která byla adresována všem shromážděním svatých. Nový zákon jednotně svědčí o tom, že ačkoli ženy zastávají mnohé neocenitelné služby, nepřísluší jim, aby zastávaly veřejnou úlohu, jíž by sloužily celé církvi. Byla jim svěřena nevyslovitelně důležitá úloha péče o domov a výchovu dětí. Nepřísluší jim však, aby veřejně mluvily ve shromáždění. Mají se podřizovat mužům.

Domníváme se, že obrat „jak praví i Zákon“ se vztahuje na ženinu podřízenost muži. Této skutečnosti Zákon jasně učí; pojmem Zákon se zde zřejmě myslí především Penta-teuch. Genesis 3,16 praví: „Budeš dychtit po svém muži, ale on bude nad tebou vládnout.“

Často se tvrdí, že Pavel v tomto verši ženám zakazuje, aby si během shromáždění povídaly nebo aby pomlouvaly. Takovýto výklad je nicméně neudržitelný. Slovo zde přeložené jako mluvit (*laleó*) totiž v řečtině koiné neznamenal o tlačit. Stejně slovo je použito i o Bohu v 21. verši této kapitoly, a stejně tak i v Žd 1,1, kde znamená mluvit s pravomocí.

14,35 Ženám opravdu nepřísluší, aby kladly otázky na veřejnosti. Chtějí-li se něco naučit, ať se ptají doma svých mužů. Některé ženy se mohou pokusit vyhnout se předchozímu zákazu hovořit ve shromáždění tím, že se ptají. Je totiž možné vyučovat skrze otázky. Tento verš však neopouští prostor k obejiti zákazu ani k námitkám.

Jestliže se někdo zeptá, jak se toto pravidlo vztahuje na neprovdanou ženu nebo vdovu, je

třeba poukázat na skutečnost, že Bible se nezabývá jednotlivými případy, nýbrž stanovuje obecné zásady. Jestliže žena nemá muže, může se zeptat otce, bratra nebo staršího sboru. Daný verš lze také přeložit jako „ať se ptají svých mužských rodinných příslušníků“.⁵² Důležité pravidlo, jež je třeba si zapamatovat, zní, že je neslušné, aby žena mluvila ve shromáždění.

14,36 Apoštol Pavel si zřejmě uvědomoval, že učení, které právě prezentoval, by mohlo působit střet názorů. A měl pravdu. Aby zareagoval na možné námitky, mluví ve v. 36 ironicky: Vyšlo snad Boží slovo od vás? Nebo přišlo jen k vám samotným? Vyjádřeno jinak, jestliže Korintští tvrdili, že mají v daných záležitostech více povědomí než samotný apoštol, pak by se jich zeptal, zda oni sami vytvořili Boží slovo nebo zda bylo určeno pouze jim. Svým postojem se totiž pasovali do role oficiálního úřadu, který rozhoduje o takových záležitostech. Pravdou ovšem zůstává, že žádný sbor slovo Boží nevytváří a ani na ně nemá výhradní právo.

14,37 Ve spojitosti se všemi předchozími nařízeními Pavel zdůrazňuje, že se nejedná o jeho vlastní myšlenky nebo výklady, nýbrž o Pánova přikázání. A každý prorok nebo opravdu duchovní křesťan musí uznat, že tomu tak je. Tento verš dostatečně umlčuje námitky, podle nichž některá z Pavlových učení, především ta týkající se žen, pouze odrážela jeho vlastní předsudky.

14,38 Samozřejmě ne všichni budou ochotni daná nařízení přijmout, a proto apoštol dodává: „Jestliže to někdo neuznává, sám nebude uznán.“ Jestliže někdo odmítne uzнат inspiraci těchto veršů a neskloní se před nimi v poslušnosti, pak pro něj neexistuje jiná cesta, než aby žil nadále v nevědomosti.

14,39 Pavel shrnuje předchozí pokyny ohledně používání darů a říká bratrům, ať se horlivě snaží prorokovat, ale aby nebránili mluvit jazyky. Tento verš poukazuje na vzájemný význam obou darů – zatímco o jeden mají horlivě usilovat, druhému nemají bránit. Proroci byli důležitější, neboť skrze ně mohli být hříšníci usvědčeni a věřící budováni. Mluvení jazyky bez výkladu nikomu neprospí-

valo. Člověk pouze hovořil k Bohu a k sobě a přitom předváděl svou dovednost mluvit jazyky, schopnost, kterou mu však daroval Bůh.

14,40 Pavel na závěr napomíná, aby se vše dělo slušně a spořádaně. Je důležité, že se v této kapitole objevuje učení o kontrole. Po celou dobu, kdy lidé tvrdí, že mají schopnost mluvit jazyky, se o jejich shromáždění dá říct cokoli, jen ne že jsou spořádaná. Místo toho se mnohá takováto shromáždění stala dějištěm nekontrolovatelných emocí a všeobecného zmatku.

Na závěr si připomeňme pravidla, jež apoštol Pavel stanovil pro kontrolu používání daru jazyků v místní církvi:

1. Nesmíme bránit používání jazyků (v. 39).
2. Jestliže někdo hovoří jazyky, musí být přítomen vykladač (v. 27c–28).
3. Během jednoho shromáždění nemohou mluvit více než tři lidé (v. 27a).
4. Musí se mluvit postupně (v. 27b).
5. Řečené musí budovat (v. 26b).
6. Ženy mají mlčet (v. 34).
7. Vše musí probíhat slušně a spořádaně (v. 40).

Toto jsou trvale platné způsoby kontroly, uplatnitelné také v církvi našich dní.

IV. Pavel reaguje na ty, kteří popírají vzkříšení (kap. 15)

Nyní máme před sebou velmi důležitou kapitolu o vzkříšení. Do korintského sboru přišli učitelé, kteří vyvraceli možnost vzkříšení v těle. Nepopírali sice posmrtný život, ale zřejmě hlásali, že budeme existovat jako nehmotné bytosti a nebudeme mít skutečná těla. Apoštol poskytuje svou klasickou odpověď na popírání vzkříšení.

A. Jistota vzkříšení (15,1–34)

15,1–2 Pavel jim připomíná dobrou zprávu, kterou jim zvěstoval, již oni přijali a ve které nyní stojí. Pro Korintské to nebylo nic nového, ale bylo zásadní, aby se jim tato pravda připomněla v tomto kritickém okamžiku. Právě skrze evangelium byli Korintští spaseni. Poté Pavel dodává: držíte-li se ho tak, jak

jsm vám je zvěstoval – ledaže byste uvěřili nadarmo. Byli spaseni právě skrze evangelium o vzkříšení – ledaže by nic jako vzkříšení neexistovalo. V takovém případě by nebyli spaseni vůbec. Apoštol spojkou pokud (B21) nevyjadřuje pochybnosti o jejich záchraně a ani netvrdí, že by byli spaseni, protože se ho drží. Jinými slovy, popírači vzkříšení přímo útočili na celou pravdu evangelia. Pro Pavla hrálo vzkříšení zásadní roli, protože bez něj žádné křesťanství neexistuje. Daný verš tedy Korintské vyzývá, aby se pevně drželi evangelia, které jim bylo zvěstováno, tváří v tvář všem útokům, jež se proti dobré zvěsti tehdy vedly.

15,3 Pavel předal Korintským zvěst, kterou sám přijal skrze Boží zjevení. První bodem této klíčové nauky bylo učení, že Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem. Tato slova zdůrazňují zástupný charakter Kristovy smrti. Nezemřel za své hříchy a ani neskonal jako mučedník. Zemřel za naše hříchy. Zemřel, aby zaplatil trest, který si zasluhovaly naše hříchy, a to podle Písem. Pojmeme Písmo se myslí Starý zákon, neboť tehdy ještě neexistoval Nový zákon v písemné podobě. Opravdu Starý zákon předpovídal, že Kristus zemře za hříchy lidí? Odpovědí je důrazné „Ano!“ Iz 53,5–6 je toho dostatečným důkazem.

15,4 O Kristově pohřbu prorokoval Iz 53,9 a o jeho vzkříšení Ž 16,9–10. Za povšimnutí stojí, jak důrazně Pavel poukazoval na svědectví Písem. Tato skutečnost by měla být prubířským kamenem všech záležitostí, týkajících se víry: „Co o tom říká Písmo?“

15,5 Verše 5–7 představují seznam lidí, kteří se stali očitými svědky vzkříšení. Nejdříve se zjevil Kéfovi (Petrovi). Jedná se o velmi dojemný úkaz. Učedníkovi, který se projevil jako nevěrný a třikrát zapěl svého Pána, se nyní z milosti dostává výsady, aby o samotě spatřil svého vzkříšeného Mistra. Vskutku, jak úžasná je milost našeho Pána Ježíše Krista! Potom se zjevil Dvanácti. Sice v té době nebylo všech dvanáct učedníků pohromadě, ale výraz Dvanáct označoval skupinu učedníků, i když v daném konkrétním okamžiku nebyli spolu. Je důležité poznamenat, že tento seznam nezahrnuje všechna zjevení Pána tak,

jak je zaznamenávají evangelia. Duch Boží vybral ta zjevení, která v dané situaci nejlépe posloužila jeho cílům.

15,6 Předpokládá se, že Pán se zjevil více než pěti stům bratřím najednou v Galileji. V době, kdy Pavel psal, většina bratřů ještě žila, ačkoli někteří již odešli domů a byli s Pánem. Vyjádřeno jinými slovy, kdo by chtěl napadnout důvěryhodnost Pavlových slov, měl příležitost otázat se očitých svědků, kteří byli ještě stále naživu.

15,7 Nemůžeme s jistotou vědět, o kterého Jakuba se jedná, ačkoli většina komentátorů se shoduje na nevlastním bratru Pána Ježíše. Sedmý verš také praví, že Pán se zjevil všem apoštolům.

15,8 Dále Pavel zmiňuje vlastní setkání se vzkříšeným Kristem. Stalo se tak na cestě do Damašku, když najednou spatřil oslepující světlo z nebes a setkal se tváří v tvář s oslaveným Kristem. Slovem nedochůdče se myslí buď potracené dítě, nebo dítě předčasně narozené. Vyne tento obrat vysvětluje tak, že z časového hlediska se Pavel považuje za méněcenného vůči ostatním apoštolům, stejně jako se předčasný porod nedá srovnat s porodem normálním. Pavel používá tohoto obratu jako sebeobvinění, které pociťuje při pohledu na svůj starý život, v němž pronásledoval církev.

15,9 Když apoštol přemýšlí o výsadě, jíž se mu dostalo, když se směl setkat se Spasitelem tváří v tvář, cítí, že toho není hoden. Vzpomíná na to, jak pronásledoval Boží církev a jak ho navzdory tomu Pán povolal za apoštola. Proto se sklání až do prachu jako nejmenší z apoštolů, který ani není hoden nazývat se apoštolem.

15,10 Pavel rychle dodává, že cokoli nyní je, je skrze Boží milost, a že tuto milost nebral jako něco samozřejmého. Místo toho se cítil silně zavázán a vytrvale se snažil, aby mohl sloužit Kristu, který ho zachránil. Vskutku to nebyl Pavel sám, nýbrž Boží milost, která byla s ním.

15,11 Nyní se Pavel staví na roveň s ostatními apoštolů a prohlašuje, že bez ohledu na to, kdo jim evangelium zvěstoval, všichni jsou jednotní ve svém svědectví o evangelii, především co se týče Kristova vzkříšení.

15,12 Ve verších 12–19 Pavel vyjmenovává důsledky, které s sebou nese popření vzkříšení v těle. Zprvce by to znamenalo, že samotný Kristus nevstal z mrtvých. Pavlova logika je nevyvratitelná. Někteří lidé tvrdili, že nic jako tělesné vzkříšení neexistuje. Pavel říká, dobře, ale pak ani Kristus nebyl vzkříšen. Jste vy, Korintští, ochotni připustit takový závěr? Samozřejmě, že ne. Aby se potvrdila možnost nějakého faktu, je třeba dokázat, že k němu již jednou došlo. Pavel chce potvrdit skutečnost vzkříšení v těle a staví svůj argument na jednom prostém faktu, a sice že Kristus již vstal z mrtvých.

15,13 Není-li vzkříšení mrtvých, pak nevstal ani Kristus. Takovýto závěr by však uvedl Korintské do beznadějně deprese a zoufalství.

15,14 Jestliže však Kristus nevstal, pak je zvěstování apoštolů prázdné, neboli nespočívá na pevných základech. A proč by bylo prázdné? Zprvce proto, že Pán Ježíš slíbil, že vstane z mrtvých třetího dne. Jestliže však třetího dne *nevstal*, byl buď podvodník, nebo se mýlil. Ať již tak či onak, nebyl by hoden důvěry. Zadruhé nevstal-li Pán Ježíš z mrtvých, není ani spasení. Jestliže nevstal z mrtvých, pak neexistuje důkaz, že by jeho smrt měla větší hodnotu než smrt kteréhokoli jiného člověka. Když ho však Bůh vzkřísil, dosvědčil tím, že plně přijal Kristovo výkupné dílo.

Je zřejmé, že pokud by apoštolové hlásali falešnou zvěst, pak by i víra byla prázdná. Nemělo by žádný smysl důvěřovat zprávě, která by byla falešná nebo prázdná.

15,15 Neznamenaloby to pouze, že by apoštolové kázali blud; vlastně by svědčili proti Bohu. Vydali svědectví o Bohu, že probudil k životu Krista. Jestliže to však Bůh neudělal, pak by o něm podávali falešné svědectví.

15,16 Jestliže je vzkříšení naprosto nemožné, pak neexistuje žádná výjimka z pravidla. Jestliže však na druhou stranu ke vzkříšení již jednou došlo, například u Krista, pak se již o něm nemůže smýšlet jako o něčem nemožném.

15,17 Jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak víra věřících je marná, postrádá jakoukoli moc a naprosto nelze hovořit o odpuštění hří-

chů. Odmítnout vzkříšení znamená odmítnout význam Kristova díla.

15,18 Co se týká věřících, kteří zemřeli ve víře v Krista, byli by na tom naprosto beznadějně. Jestliže Kristus nevstal, jejich víra neznamenalaby vůbec nic. Výraz zesnout (B21) se vztahuje na těla věřících, neboť Nový zákon nikde nepoužívá metaforu spánku pro duši. V okamžiku smrti duše věřícího opustí tělo a odejde ke Kristu, zatímco o těle se říká, že spí v hrobě.

Je také záhodno vyjádřit se ke slovu zahynout, které *nikdy* nepopisuje zničení nebo skončení bytí. Vine k tomu poznamenal, že se nejedná o ztrátu *bytí*, nýbrž o ztrátu *blahoby- tí*. Zahynutí znamená, že byl zmařen účel, ke kterému byli osoba nebo věc stvořeni.

15,19 Jestliže Kristus nevstal, tak se žijící věřící nacházejí ve stejně bídné situaci jako ti, kteří už zemřeli, neboť byli rovněž podvedeni. Jsou nejobořejší ze všech lidí. Pavel má jistě na mysli všechny zármutky, utrpení, zkoušky a pronásledování, jimž jsou křesťané vystaveni. Bylo by k pláči, kdyby někdo podstoupil takové souzení kvůli něčemu falešnému.

15,20 Pavel uvolňuje vzniklé napětí, když vítězně ohlašuje skutečnost Kristova vzkříšení a z toho plynoucí požehnání. Avšak Kristus vstal z mrtvých, prvotina těch, kdo zemřeli. Písmo rozlišuje mezi vzkříšením *mrtvých* a vzkříšením *z mrtvých*. Předchozí verše se zabývaly vzkříšením mrtvých, to znamená, že Pavel podporoval názor, že mrtví budou vskutku vzkříšeni. Avšak Kristus vstal z mrtvých, to znamená, že když vstal, nevstali spolu s ním všichni mrtví. V jistém smyslu se jednalo o omezené vzkříšení. Každé vzkříšení je vzkříšením mrtvých, avšak pouze vzkříšení Krista a věřících je vzkříšením *ze společenství* mrtvých.

15,21 Skrze člověka přišla poprvé do světa smrt. Tím člověkem byl Adam a skrze jeho hřích přišla smrt na všechny lidi. Bůh poslal svého Syna do světa, aby jako člověk anuloval skutek prvního člověka a aby vyvýšil věřící do stavu blaženosti, jaký by nikdy v Adamovi nepoznali. Proto skrze člověka Krista Ježíše přišlo vzkříšení mrtvých.

15,22 Adam a Kristus jsou představeni ja-

ko zástupci, což znamená, že jednali ve jménu druhých lidí a všichni, kdo jsou nějakým způsobem svázáni, nesou důsledky jejich činů. Všichni, kdo pocházejí z Adama, umírají. Také v Kristu budou všichni obživeni. O tomto verši se často říká, že učí o všeobecném spasení, protože ti, kteří zemřeli v Adamovi, budou obživeni v Kristu a všichni budou nakonec zachráněni. To však tento verš neučí. Klíčovými výrazy jsou obraty v Adamovi a v Kristu. Všichni, kdo jsou v Adamovi, umírají. Avšak všichni, kdo jsou v Kristu, budou obživeni, protože pouze ti, kdo věří v Pána Ježíše Krista, budou vzkříšeni z mrtvých, aby s ním navěky přebývali. Verš 23 upřesňuje, že všichni, kdo budou obživeni, jsou ti, kdo budou Kristovi při jeho příchodu. Nejedná se o Kristovy nepřátele, protože ti budou sraženi k jeho nohám (v. 25) a těžko si lze představit, že by se tak nazývalo nebe.

15,23 Nyní přichází na řadu skupiny nebo kategorie lidí, kteří budou účastni na prvním vzkříšení. Nejprve zde máme vzkříšení samotného Krista, jenž je prvotinou. Za prvotinu se označovala hrst zralého obilí utrhnutého z pole před tím, než začala sklizeň. Představovala příslib, záruku, ochutnávku toho, co mělo přijít. Tento výraz však nemusí nezbytně znamenat, že Kristus byl první, kdo vstal z mrtvých. Starý zákon nás informuje o případech vzkříšení, a v Novém zákoně víme o vzkříšení Lazara, syna vdovy nebo dcery Jairovy. Existuje však zásadní rozdíl mezi jejich a Kristovým vzkříšením, protože oni vstali, aby opět zemřeli, kdežto Kristus vstal, aby již nikdy nezemřel. Vstal, aby žil v moci nekonečného života. Vstal v oslaveném těle.

Druhou skupinu účastnou na prvním vzkříšení představují ti, kdo jsou Kristovi, tzn. jak věřící, kteří budou vzkříšeni při vytržení, tak i věřící, jež zemřou během doby souzení a budou vzkříšeni po jejím skončení, až se Kristus vrátí. Stejně jako existují fáze Kristova příchodu, existují i fáze ve vzkříšení svatých. První vzkříšení se netýká všech lidí, kteří kdy zemřeli, nýbrž pouze těch, kdo zemřeli ve víře v Krista.

Někteří lidé přišli s myšlenkou, že na prvním vzkříšení budou mít podíl pouze ti křes-

ťané, kteří byli věrni Kristu, nebo ti, kteří vytrvali až do konce. Písmo však velmi jasně takovéto učení odmítá. Všichni, kdo jsou Kristovi, budou vzkříšeni při jeho příchodu.

15,24 Výraz „potom bude konec“ se dle našeho názoru vztahuje na konec *vzkříšení*. V poslední fázi Kristova tisíciletého království, až porazí všechny své nepřátele, nastane vzkříšení nevěřících zemřelých. To je poslední vzkříšení ze všech. Všichni ti, kdo zemřeli v nevěře, přijdou na soud před velký bílý trůn, kde si vyslechnou své odsouzení.

Po uplynutí tisíciletého království a po porážce Satana (Zj 20,7–10) Pán Ježíš předá království Bohu a Otcí. Tehdy bude zrušena každá vláda, každá vrchnost i moc. Až do tohoto okamžiku Pán Ježíš Kristus bude sloužit jako *Syn člověka*, tj. prostředník mezi Bohem a lidmi. Na konci tisíciletého království však Bůh dokonale naplní všechny své plány na zemi, všichni protivníci budou poraženi a všichni nepřátelé budou zničeni. Kristova vláda jako *Syna člověka* ustoupí věčnému království v nebi. Kristova vláda jakožto *Syna Božího* však bude v nebi pokračovat navěky.

15,25 Verš 25 zdůrazňuje, co bylo právě řečeno, a sice že Kristus bude vládnout do té doby, než bude vyhlazen byť jen náznak vzpoury a nepřátelství.

15,26 Lidé budou umírat dokonce i během tisíciletého království, především ti, kdo se vůči Pánu postaví v otevřené vzpouře. Avšak na soudu u velkého bílého trůnu budou smrt a podsvětí vhozeny do ohnivého jezera.

15,27 Bůh určil, že všechno bude podřízeno pod nohy Pána Ježíše. Když mu Bůh všechno podřídil, samozřejmě tím nemyslel, že by mu podřídil i sebe. Je velmi obtížné vyloužit 27. verš, neboť jen stěží lze rozpoznat, na koho se vztahuje které osobní zájmeno. Mohli bychom ho parafrázovat následovně: „Nebot Bůh vše podřídil pod Kristovy nohy. Když ale Bůh říká, že je Kristu vše podřízeno, je zřejmé, že on sám mu podřízen není, neboť to byl on, kdo Kristu vše podřídil.“

15,28 Až bude všechno podřízeno Synu, on sám se navždy podřídí Bohu.

„Bůh z Krista učinil vládce a správce všech svých plánů a rozhodnutí. Veškerá auto-

rita a moc spočívá v jeho rukách. Nastane však čas, kdy i on vydá počet z toho, jak se svěšeným naložil. Až všechno podřídí, odevzdá království zpět Otcí. Stvoření se navrátí k Bohu v dokonalém stavu. Když Pán Ježíš dokončí své výkupné dílo a dílo obnovy, kvůli nimž se stal člověkem, zaujme své podřízené postavení, jež zaujal při svém vtělení. Jestliže by přestal být člověkem, až skuteční vše, co Bůh naplánoval a určil, zmizelo by jediné spojení, které existuje mezi Bohem a člověkem“. (Zdroj neuveden.)

15,29 Verš 29 pravděpodobně patří k nejobtížnějším a nejpodivnějším veršům celé Bible. Vznikla celá řada jeho výkladů. Někteří biblisté například tvrdí, že je možné, aby se žijící věřící nechali pokřtít za zemřelé, kteří se nestihli nechat pokřtít. Takovéto učení je však Písmu cizí. Navíc se zakládá na jednom jediném verši a vzhledem k tomu, že ho zbytek Písma nemůže potvrdit, je nutno tuto nauku odmítnout. Jiní se domnívají, že křest za mrtvé znamená, že ve křtu považujeme sami sebe za zemřelé. Je to sice jedno z možných vysvětlení, ale příliš nezapadá do kontextu.

Nejlépe kontextu odpovídá následující výklad: V době, kdy Pavel psal list, probíhala ostrá perzekuce těch, kdo se veřejně přihlásili ke Kristu. Pronásledování nabíralo větších rozměrů právě v době křtu. Často se stalo, že krátce poté, co někdo při křtu vodou veřejně vyznal svoji víru v Krista, byl nato umučen. Avšak zabránila tato skutečnost tomu, aby další lidé uvěřili a zaujali jejich místo ve křtu? Nikoli. Zdá se, že vždy se našel někdo, kdo zaplnil místo umučených. Když vstoupili do vody, v jistém smyslu byli křtěni za neboli *na místě* (ř. *hyper*) mrtvých. Tudíž jako mrtví se zde označují ti, kdo zemřeli v důsledku svého odvážného svědectví o Kristu. Apoštol tedy praví, že by jednali bláznivě, kdyby se nechali křtít, aby zaujali místo těch, kdo zemřeli, když nic jako vzkříšení z mrtvých neexistuje. Bylo by to jako poslat posilu armádě, která by bojovala v prohrané bitvě. Rovnalo by se to beznadějnému boji. Jestliže mrtví vůbec nevstávají, proč se za ně dávají křtít?

15,30 A proč se i my v každou hodinu vydáváme do nebezpečí? Apoštol Pavel byl neu-

stále vystaven nebezpečí. Protože neohroženě zvěstoval Krista, udělal si nepřátele, kamkoli šel. Lidé kuli pikle a usilovali mu o život. Tomu se mohl vyhnout, kdyby se vzdal své víry v Krista. Pokud by opravdu neexistovalo vzkříšení mrtvých, pak by bylo nejrozumnější se víry vzdát.

15,31 Větu: Denně umírám, jakože... jste moje chloubka, kterou mám v Kristu Ježíši, našem Pánu, lze parafrázovat následovně: „Tak jistě, jako se z vás raduji jako ze svých dětí v Kristu Ježíši, jsem každý den svého života vystavován smrti.“

15,32 Apoštol nyní vzpomíná na velké pronásledování, jemuž byl vystaven v Efezu. Nemyslíme si, že byl opravdu vhozen do arény s divou zvěří, nýbrž popisuje zlé lidi jako divoké šelmy. Pavel coby římský občan ani nemohl být donucen, aby s dravou zvěří bojoval. Nevíme tedy, jakou událost má přesně na mysli. Nicméně je jasné, co se Pavel snaží vyjádřit. Bylo by od něj velmi nerozumné, aby se pouštěl do takového nebezpečného boje, kdyby si nebyl jist vzkříšením z mrtvých. Naopak, mnohem rozumněji by se zachoval, kdyby přijal za svou filozofii: „Jestliže mrtví nevstávají, jezme a pijme, neboť zítra zemřeme.“

Občas slyšíme křesťany říkat, že i kdyby vše končilo tímto jedním životem, i přesto by byli raději křesťany. Pavel však s takovým názorem nesouhlasí. Kdyby mrtví nevstávali, pak by bylo lepší, abychom se snažili získat co nejvíce z *tohoto* života. Žili bychom pro jídlo, oblečení a zábavu, protože to by bylo jediné nebe, na které bychom se mohli těšit. Protože však vzkříšení *existuje*, neodvažujeme se žít pro věci pomíjivého charakteru. Musíme žít pro „pak“, nikoli pro „nyní“.

15,33 Korintánek by se neměli nechat oklamat. Špatné řeči ničí dobré mravy. Pavel zde má na mysli falešné učitele, kteří přišli do korintského sboru a učili, že žádné vzkříšení není. Křesťané by si měli uvědomit, že není možné, aby se stýkali se špatnými lidmi nebo špatným učením a aby jimi přitom nebyli pošpiněni. Špatná nauka nevyhnutelně ovlivňuje život lidí. Falešné učení nevede ke zbožnosti.

15,34 Korintští by měli procitnout ke konání spravedlnosti a nehřešit. Neměli by se

nechat svést špatným učením. Někteří z vás ani nemají ponětí o Bohu. Říkám to k vašemu zahanbení. Daný verš se často vykládá tak, že stále ještě existují muži a ženy, kteří nikdy neslyšeli evangelium, a že křesťané by se měli stydět, že ještě nezvěstovali evangelium celému světu. To může být sice pravda, avšak domníváme se, že daný verš má ještě jeden důležitější význam, a sice ten, že v korintském sboru byli někteří, kdo dosud neměli ani ponětí o Bohu. Nebyli to opravdoví věřící, nýbrž vlci v beráncím rouchu, falešní učitelé, kteří se nepozorovaně vkradli do korintského stáda. Korintští se měli stydět, že jim dovolili, aby měli účast na křesťanském obecnství a vyučovali falešným naukám. Nedbalost, která dovolila vstoupit bezbožným lidem do shromáždění, snížila morální standard celého sboru, čímž otevřela cestu všelijakým omylům.

B. Zvážení námitek vůči vzkříšení (15,35–57)

15,35 Ve verších 35–49 se apoštol detailněji věnuje vlastnímu vzkříšení. Předjímá dvě otázky, jež nevyhnutelně vyvstanou v myslích těch, kdo zpochybňovali vzkříšení v těle. První zní: „Jak vstanou mrtví?“ A druhá je: „V jakém těle přijdou?“

15,36 Verš 36 odpovídá na první otázku. Možnost vzkříšení dokládá běžný příklad z přírody. Semeno musí zapadnout do země a zemřít, aby z něj vyrostla rostlina. Je nádherné přemýšlet o tajemství života, které obsahuje každé malé semínko. Můžeme semínko rozřezat a zkoumat je pod mikroskopem, avšak tajemství života zůstane nepředstavitelnou záhadou. Vše, co víme, je fakt, že semeno padne do země a ač to začalo tak nepravděpodobně, vzklíčí živé z mrtvého.

15,37 Další verše se zabývají druhou otázkou. Pavel vysvětluje, že když sejeme semena, nezaséváme rostlinu, která má nakonec vzejít, nýbrž sejeme holé zrna, například pšeničné nebo nějaké jiné. Co z toho vyvodíme? Je rostlina stejná jako semeno? Nikoli, rostlina a semeno nejsou stejné, ačkoli mezi nimi existuje jisté životně důležité spojení. Bez semena by rostlina neexistovala. Navíc rostli-

na má své dědičné znaky ze semene. A tak je tomu i se vzkříšením.

Vzkříšené tělo má jistou totožnost a návaznost na podstatu těla, jež bylo zaseto, ale je očištěné od zkaženosti, hanby a slabosti, a naopak je nezkažené, oslavené, mocné a duchovní. Jedná se o jedno a to samé tělo, které je však zaseto v jedné formě a vzkříšeno v jiné. (Zdroj neuveden.)

15,38 Bůh dává tělo podle semene, jež bylo zaseto, a každé semeno plodí svůj vlastní typ rostliny. Zaseté semeno nějakým způsobem v sobě nese velikost, barvu, listy a květy budoucí rostliny.

15,39 Aby Pavel poukázal na rozdíl mezi slávou vzkříšeného těla a slávou našeho současného těla, říká, že každé tělo není stejné. Například existuje tělo lidské, tělo dobytka, tělo ptáků a tělo ryb. Jedná se o velmi odlišné druhy, a přeci jsou všechny tělem. Máme co dočinění s podobností bez přesné kopie.

15,40 A stejně jako je rozdíl mezi nádherou nebeských těl (hvězdy atd.) a těl pozemských, tak je i rozdíl mezi současným a budoucím tělem věřícího.

15,41 Dokonce i mezi nebeskými tělesy existuje rozdílná sláva. Například slunce je jasnější než měsíc, a hvězda od hvězdy se také liší ve svém jasu.

Většina komentátorů se shoduje na tom, že Pavel stále ještě zdůrazňuje rozdíl mezi slávou těla vzkříšeného a těla, jež máme v současnosti na zemi. Nedomnívají se, že např. v. 41 naznačuje rozdíl ve slávě mezi jednotlivými věřícími v nebi. My však naopak spíše souhlasíme s Holstenem, který řekl, že „způsob, jímž Pavel vyzdvihuje rozmanitost nebeských těles, naznačuje předpoklad, že podobné rozdíly budou existovat i ve slávě vzkříšených věřících“. Také jiné oddíly v Písmu jasně ukazují, že ani v nebi nebudeme všichni stejní. Všichni sice budeme podobni Pánu Ježíši z hlediska morálky, to znamená, že budeme svobodní od hříchu, ale neznamená to, že budeme i fyzicky *vypadat* jako Pán Ježíš. Po celou věčnost ho budeme moci snadno poznat. Rovněž věříme, že i každý věřící si zachová svou osobitost. U soudné stolice Kristovy však každý do-

stane jinou odměnu na základě své věrnosti ve službě. Všichni budeme v nebi nadmíru šťastni, ale někteří budou mít větší *schopnost* se z nebe radovat. Stejně jako budou hříšníci v pekle zažívat různou míru utrpení na základě spáchaných hříchů, tak i v nebi budou různé stupně radosti podle toho, co jsme jako věřící vykonali.

15,42 Verše 42–49 ukazují rozdíl mezi tělem věřícího nyní a na věčnosti. Zasévá se v porušitelnosti, vstává v neporušitelnosti. V současnosti naše těla podléhají nemocem a smrti. Když je uložíme do hrobu, rozloží se a obrátí se v prach. Pro vzkříšené tělo to už platit nebude, neboť již nemoci a zkáze podléhat nebude.

15,43 Současné tělo je zaseto v potupě. Mrtvé tělo nepředstavuje nic majestátního nebo slavného. Nicméně to samé tělo bude vzkříšeno ve slávě, bez vrásek, jizev, projevů stárí, nadváhy a stop hříchu.

Zasévá se v slabosti, vstává v moci. S postupujícím věkem se stupňuje i slabost, až smrt obere člověka o veškerou sílu. Na věčnosti však tělo nebude podléhat těmto smutným omezením, ale bude mít mocí, kterou nyní nemá. Například Pán Ježíš Kristus byl po vzkříšení schopen vstoupit do místnosti se zamčenými dveřmi.

15,44 Zasévá se tělo duševní, vstává tělo duchovní. Na tomto místě musíme jasně zdůraznit, že duchovní *neznamená* nehmotný. Někteří lidé se domnívají, že po vzkříšení budeme fungovat jako duchové bez těla. Takovou myšlenku však tato pasáž ani nevyjadřuje, a navíc to není pravda. Víme, že vzkříšené tělo Pána Ježíše bylo z masa a kostí, protože řekl: „Duch nemá maso a kosti, jako to vidíte na mně“ (L 24,39). Rozdíl mezi duševním a duchovním tělem spočívá v tom, že duševní tělo je uzpůsobené k životu na zemi, kdežto tělo duchovní je vhodné pro život v nebi. Současné tělo řídí duše, kdežto budoucí tělo bude vést duch. Duchovní tělo se stane opravdovým služebníkem ducha.

Bůh stvořil člověka jako ducha, duši a tělo. Nejprve vždy zmiňuje ducha, protože chtěl, aby duch zaujímal první místo důležitosti a převahy. Když však do světa vstoupil hřích,

stalo se něco velmi podivného. Boží pořadí se promíchalo a v jeho důsledku říkáme „tělo, duše a duch“. Člověk dal tělu místo ducha. Při vzkříšení tomu tak již nebude; duch se ujme řízení podle Božího původního plánu.

15,45 Je napsáno: „První člověk, Adam, se stal duší živou“. Poslední Adam se stal Duchem oživujícím. Opět zde nacházíme protiklad mezi prvním člověkem Adamem a Pánem Ježíšem Kristem. Bůh vdechl do Adamova chřípí dech života a ten se stal živou bytostí (Gn 2,7). Všichni jeho potomci nesou jeho charakteristické znaky. Poslední Adam, Spasitel, se stal oživujícím Duchem (J 5,21.26). Rozdíl mezi nimi je tedy ten, že Adamovi *byl dán* fyzický život, kdežto Kristus *dává* věčný život druhým.

Erdman se k tomu vyslovuje následovně:

Jako Adamovi potomci jsme stvořeni jako on, živé duše obývající smrtelná těla, stvořeni k obrazu pozemského rodiče. Jako následovníci Kristovi však teprve budeme oblečeni v těla nesmrtelná a budeme obrazem našeho nebeského Pána.⁵³

15,46 Apoštol nyní představuje jeden ze základních zákonů v Božím vesmíru, a sice že ne nejprve duchovní, nýbrž duševní, a potom duchovní. Tomuto výroku lze rozumět několika způsoby. Adam, duševní člověk, přišel na scénu dějin jako první, a až po něm přišel Ježíš, člověk duchovní. Zadruhé rodíme se na svět jako bytosti duševní, a až po našem znovuzrození jsme bytosti duchovní. A nakonec je nám nejprve dáno tělo přirozené a teprve při vzkříšení dostaneme tělo duchovní.

15,47 První člověk je ze země, z prachu. To znamená, že pocházel ze země a jeho charakteristické znaky byly tedy pozemské. Bůh ho nejprve stvořil z prachu země a jeho život byl velmi reálně připoután k zemi. Druhý člověk je náš Pán⁵⁴ z nebe.

15,48 Pán Ježíš je oním druhým mužem z v. 45. Existoval sice od věčnosti, ale jako člověk přišel až po Adamovi. Přišel z nebe a všechno, co udělal a řekl, bylo nebeské a duchovní, spíše než pozemské a duševní.

Co platí pro zástupce, platí i pro jejich následovníky. Lidé narození z Adama zdědí jeho typické znaky, a stejně tak i ti, kdo jsou

zrozeni z Krista, se stanou jeho nebeským lidem.

15,49 Jako jsme nesli při našem fyzickém narození znaky Adamovy, ponese⁵⁵ také na svých vzkříšených tělech podobu Kristovu.

15,50 Apoštol se nyní věnuje otázce proměny, již projdou těla živých i zemřelých věřících při Pánově návratu. Celou úvahu začíná slovy, že tělo a krev nemůže být dědicem Božího království. To znamená, že naše současná těla nejsou uzpůsobena pro vstup do Božího království, tj. do našeho věčného domova. Rovněž platí, že porušitelné nemůže zdědit neporušitelné. Vyjádřeno jinými slovy, naše současná těla podléhají nemocem, úpadku a rozkladu, a nehodila by se pro život, v němž neexistuje pomíjivost. Tato skutečnost vzbuzuje otázku, jak se mohou těla žijících věřících kvalifikovat pro život v nebi.

15,51 Odpovědí je tajemství. Jak již bylo zmíněno dříve, tajemství je dříve neznámá pravda, kterou však Bůh zjevil apoštolům, a ti ji předali nám.

Ne všichni zemřeme, to znamená, že ne všichni věřící prožijí smrt a v době Pánova návratu budou někteří naživu. Ale ať jsme již zemřeli nebo stále žijeme, všichni budeme proměněni. Samotná pravda o vzkříšení není tajemství, protože o ní hovoří i Starý zákon. Avšak skutečnost, že ne všichni zemřeme a že všichni budeme při Pánově příchodu proměněni, je něco úplně nového.

15,52 K proměně dojde náraz, v okamžiku, při zvuku poslední polnice. Poslední polnice neohlašuje konec světa a ani není poslední polnicí ze Zjevení. Spíše se jedná o Boží polnici, která zazní, až Kristus sestoupí z nebe pro své svaté (1Te 4,16). Až zazní polnice, mrtví vstanou jako neporušitelní a my budeme proměněni. Bude to úžasný okamžik, kdy země i moře vydají těla těch, kdo během všech těch dlouhých staletí zemřeli v důvěře v Krista. Pro lidskou mysl je téměř nemožné, aby pochopila závažnost této skutečnosti, avšak pokorný věřící ji může přijmout vírou.

15,53 Domníváme se, že v. 53 popisuje dvě skupiny věřících v čase Kristova příchodu. Jako porušitelné tělo apoštol označuje zemřelé, kteří se navrátili v prach; ti obléknou nepo-

rušitelnost. Na druhou stranu pojem smrtelné charakterizuje ty, kdo jsou naživu, ale podléhají smrti. Jejich těla obléknou nesmrtelnost.

15,54 Až budou vzkříšeni mrtví v Kristu a živí budou spolu s nimi proměněni, naplní se, co je psáno: „Smrt byla pohlčena ve vítězství!“ (Iz 25,8). Jak úžasné! Ch. H. Mackintosh zvolává:

Co je smrt, hrob a rozklad v přítomnosti takové moci? Nemluvte o tom, že být po smrti čtyři dny je něco neřešitelného. A to někdo říká, že je to problém, když byl člověk již čtyři dny po smrti! Miliony lidí rozkládající se po celá staletí v zemi ožijí v jediném okamžiku a získají nesmrtelnost a věčnou slávu, protože zazní hlas Požehnaného!⁵⁶

15,55 Tento verš by mohl být i posměšným popěvkem, který budou věřící zpívat, až se ve vzduchu setkají s Pánem. V podstatě se vysmívají smrti, protože pro ně již ztratila svůj osten. Také se vysmívají peklu (BKR), protože co se jich týče, peklo svoji válku prohrálo a nemůže už je nazývat svými. Smrt pro ně již není hrozná, protože vědí, že jim byly odpuštěny jejich hříchy a že jsou pro Boha plně přijatelní, protože stojí před Bohem v přijatelnosti jeho milovaného Syna.

15,56 Smrt by na nikoho nemohla uplatnit svůj osten, kdyby nebylo hříchu. Lidé se bojí zemřít, protože je tíží svědomí nevyznaných a neodpuštěných hříchů. Naopak jestliže víme, že máme hříchy odpuštěny, můžeme smrti čelit s důvěrou. Jestliže ale hřích stále zatěžuje naše svědomí, pak je smrt hrozná, neboť je počátkem věčného trestu.

Mocí hříchu je Zákon, to znamená, že Zákon odsuzuje hříšníka. Vyslovuje zatracení nade všemi, kdo selhali a nedodrželi Boží svaté zásady. Správně bylo řečeno, že kdyby nebyl hřích, nebyla by ani smrt. A kdyby nebyl Zákon, nebylo by ani odsouzení.

Trůn smrti spočívá na dvou pilířích: hříchu, který si žádá odsouzení, a Zákonu, který odsuzuje. Vykupitelovo dílo tedy neslo tyto dva aspekty.⁵⁷

15,57 Skrze víru v Pána Ježíše jsme získali vítězství nad smrtí a peklém. Smrt je oloupena o svůj osten. Je známo, že když některý hmyz bodne člověka, zůstane mu v těle žihadlo.

Hmyz takto oloupený o svůj „osten“ umírá. V doslovném smyslu smrt ubodala sebe sama k smrti na kříži našeho Pána Ježíše Krista. Proto, co se týče věřícího, královna hrůzy ztratila svoji hrůzu.

C. Závěrečné napomenutí na základě vzkříšení (15,58)

Maje na mysli jistotu vzkříšení a také skutečnost, že víra v Krista není marná, vyzývá apoštol Pavel své milované bratry, aby byli pevní a nepohnutelní, stále se rozhovnovali v Pánově díle, věduce, že jejich námaha není v Pánu zbytečná. Pravda o vzkříšení mění všechno. Dává nám naději a vytrvalost a zmocňuje nás k tomu, abychom tváří v tvář velké zátěži a obtížným okolnostem šli stále dál.

V. Pavlova závěrečná doporučení (kap. 16)

A. Ohledně sbírky (16,1–4)

16,1 První verš 16. kapitoly se zabývá sbírkou, kterou měl vyhlásit sbor v Korintu a poté ji zaslat potřebným svatým v Jeruzalémě. Přesnou příčinu jejich chudoby neznáme. Někteří mají za to, že byla důsledkem hladomoru (Sk 11,28–30). Jiné možné vysvětlení zní, že Židy, kteří vyznali svou víru v Krista, jejich nevěřící příbuzní, přátelé a krajané je bojkotovali. Bezpochyby přišli o práci a mnoha nespočetnými způsoby čelili ekonomickému nátlaku, který je měl donutit vzdát se víry v Krista. Pavel již přikázal galatským sborům, co mají v této záležitosti učinit, a nyní vyzývá Korintské, aby se zachovali stejně jako svatí v Galacii.

16,2 Druhý verš udílí sice pokyny, jež se týkaly konkrétní sbírky, ale zásady zde prezentované mají trvalou hodnotu. Zaprvé věřící měli dát stranou peněžní dar v první den týdne. Z této skutečnosti lze vyvodit, že raní křesťané již nezbytně nedodržovali sobotu neboli sedmý den. Pán vstal z mrtvých v první den v týdnu, Letnice byly také první den v týdnu a učedníci se shromažďovali ke společnému lámání chleba také v první den v týd-

nu (Sk 20,7). Nyní mají dát něco stranou pro svaté v první den v týdnu.

Druhá důležitá zásada zní, že pokyny týkající se sbírky platily pro každého. Bohatí a chudí, otroci a svobodní – všichni se měli účastnit na oběti, spočívající v daru ze svého majetku.

Dále stojí za povšimnutí, že tak měli činit systematicky. V první den týdne měli dát něco stranou, tolik, kolik budou moci uložit. Neměli darovat nahodile nebo pouze při zvláštních příležitostech. Dar se měl dát stranou a poté se použít podle toho, jak si situace vyžadovala. Darování mělo dodržovat i jisté hranice, jak naznačuje věta „kolik bude moci uložit“.

Aby se sbírky nemusely konat teprve tehdy, až k vám přijdu. Apoštol Pavel nechtěl, aby se sbírka organizovala na poslední chvíli. Uvědomoval si, že někdo by mohl darovat, aniž by k tomu náležitě připravil své srdce i peněženku.

16,3 Verše 3 a 4 poskytují neocenitelný vhled, jak zacházet s dary, které byly vybrány v křesťanském shromáždění. První důležitý postřeh je, že peníze by se neměly svěřit jedné jediné osobě. Ani Pavel sám neměl být výjimkou. Zadruhé stojí za povšimnutí, že to nebyl apoštol Pavel, který by libovolně rozhodl, kdo dar odnese, nýbrž toto rozhodnutí ponechal na místním shromáždění. Když vyberou vhodné posly, Pavel je pošle do Jeruzaléma.

16,4 Jestliže by se shromáždění shodlo, že by bylo dobré, aby i on šel do Jeruzaléma, pak by ho tam místní bratři doprovodili. Povšimněte si, že říká „půjdou se mnou“, nikoli „půjdu s nimi“. Snad se jedná o výraz Pavlovy autority jako apoštola. Někteří komentátoři se domnívají, že rozhodující vliv na to, zda Pavel s nimi půjde či nikoli, bude mít velikost daru. My však nevěříme, že by se velký apoštol řídil zrovna takovými okolnostmi.

B. Ohledně jeho osobních plánů (16,5–9)

16,5 Ve verších 5–9 Pavel probírá své osobní plány. List Korintským psal z Efezu. Odtud chtěl projít Makedonií a poté pokračovat směrem na jih do Korintu.

16,6–8 Je možné, že Pavel přečká zimu se svatými v Korintu. Poté by ho vypravili na

cestu, kamkoli by šel. Nyní, když bude procházet Makedonií, se u nich však nezastaví, ale těší se, až u nich pobude déle, dovolí-li Pán. Před svým odchodem do Makedonie Pavel počítal s tím, že až do Letnic zůstane v Efezu. Právě z osmého verše víme, že list napsal v Efezu.

16,9 Pavel si uvědomoval, že měl tehdy v Efezu jedinečnou příležitost sloužit Pánu. Zároveň však věděl, že má i mnoho protivníků. Tento verš je jako neměnicí se obrázek křesťanské služby: na jedné straně jsou pole zralá ke žni, a na straně druhé je nepřítel, který nikdy nespí, a snaží se klást překážky, rozdělovat a stavět se na odpor všemi možnými způsoby.

C. Závěrečná napomenutí a pozdravy (16,10–24)

16,10 Apoštol se zmiňuje o Timoteovi. Jestliže k nim přijde tento mladý oddaný služebník Pána, mají se postarat, aby u nich neměl žádné obtíže. Možná, že Timoteus byl povahou citlivější a místní věřící se měli vynasnažit, aby neučinili nic, co by tuto jeho vlastnost zhoršilo. Na druhou stranu lze daná slova vyložit i tak, ať k nim přijde bez obav, že by ho neuznali za Pánova služebníka. Tento druhý výklad podporují i Pavlova slova „neboť koná Pánovo dílo jako já“.

16,11 Timoteem nesmí nikdo pohrdat, protože věrně slouží Kristu. Naopak by se měli opravdu vynasnažit, aby ho vypravili v pokoji a on přišel k Pavlovi zavčas. Pavel se těšil na shledání s Timoteem a bratry.

16,12 Co se týče bratra Apolla, Pavel ho mnoho povzbuzoval, aby přišel do Korintu s bratry. Apollos necítil, že by to nyní byla Boží vůle, ale naznačil, že do Korintu přijde, až nastane vhodná doba. Verš 12 nám poskytuje nádherný vhled do láskyplného vztahu, který panoval mezi Pánovými služebníky. Někdo to nazval krásným příkladem „nežárlivé lásky a úcty“. Zároveň zde vidíme i svobodu, kterou každý z Pánových služebníků měl, to znamená, že ho Pán vedl a služebník se neřídil přáními druhých. Ani apoštol Pavel neměl právo říct Apollovi, co má dělat. V souvislosti s tímto Ironside poznamenal: „Nechtěl bych

z Bible vytrhnout tuto kapitolu. Pomáhá mi porozumět, jak Bůh své služebníky na jejich cestě služby vede.“⁵⁸

16,13–14 Pavel nyní výstižně nabádá svaté. Mají bdít, stát pevně ve víře, být zmužilí a posilovat se. Možná Pavel znovu myslí na hrozbu falešných učitelů. Svátí se mají mít na pozoru a nesmí v důležitých otázkách ustoupit ani o píď. Mají prokázat skutečnou odvahu. A nakonec mají být silní v Pánu a vše, co dělají, mají činit v lásce. Pak prožijí svůj život v oddanosti Bohu a druhým. Je to život sebevzdání se.

16,15 Dále Pavel dává instrukce ohledně domu Štěpánova. Tito křesťané byli prvotinou Achaje, tedy patřili k prvním obráceným v Achaji. Je zřejmé, že od svého obrácení se zcela oddali službě svatým, to znamená, že sloužili Božímu lidu. Pavel zmiňoval Štěpánův dům již ve verši 1,16 ve spojitosti se křtem. Mnoho komentátorů trvalo na tom, že ve Štěpánově domě byla i nemluvnata, čímž chtěli ospravedlnit křest miminek. Nicméně z verše celkem jednoznačně vyplývá, že v domě děti nebyly, neboť čteme, že se oddali službě svatým.

16,16 Pavel nabádá křesťany, aby se podřídili takovým lidem i každému, kdo spolupracuje a namáhá se na Božím díle. Nový zákon obecně učí, abychom prokazovali láskyplnou úctu těm, kteří se oddělili pro službu Kristu. Kdyby se tato zásada dodržovala, zabránilo bychom mnohemu rozdělení a žárlivosti.

16,17 Přítomnost Štěpána, Fortunata i Achaika vnesla radost do Pavlova srdce, protože mu nahradili nepřítomnost ostatních Korintských. To může znamenat, že se vůči apoštolovi chovali laskavě, zatímco Korintští to opomněli. Pravděpodobnější je ovšem druhý výklad, podle něhož byli tito mužové schopni udělat to, co Korintští kvůli velké vzdálenosti vykonat nemohli.

16,18 Přinesli Pavlovi zprávy z Korintu a poté donesli svému domácímu shromáždění zprávy od apoštola. Pavel znovu klade sboru na srdce láskyplnou úctu k těmto mužům.

16,19 Asijské sbory jsou shromážděny v *provincii* Asie (dnešní *Malá Asie*), a nejvýznamnější z nich bylo v Efezu. Akvila a Pris-

ka tam zřejmě tehdy žili. Předtím pobývali i v Korintu, a proto je místní znali. Akvila spolupracoval s Pavlem jako výrobce stanů. Obrat shromáždění v jejich domě nám dává nahlédnout do jednoduchosti tehdejšího sborového života. Křesťané se scházeli ve svých domech ke chválám, modlitbám a obecnství. Poté šli zvěstovat evangelium ve své práci, na trh, do místního vězení a kamkoli je nohy zavedly.

16,20 Všichni bratři z místního sboru se připojují k láskyplným pozdravům pro své spoluvěřící v Korintu. Apoštol Pavel vyzývá své čtenáře, aby se navzájem pozdravili svatým políbením. V tehdejší době se lidé, dokonce i muži, běžně zdravili polibkem. Svaté políbení popisuje pozdrav beze studu a nečistoty. V naší společnosti posedlé sexem se vsudypřítomnou perverzí by způsob pozdravu ve formě polibku mohl představovat vážné pokušení a mohl by způsobit velké morální pochybení. Z tohoto důvodu si křesťané v zemích se západní kulturou většinou raději na pozdrav potřesou rukou. Obecně platí, že bychom se na základě kulturních aspektů neměli odklánět od doslovného znění Písma. Ale v případě jako je tento, kdy by doslovná poslušnost mohla v důsledku kulturních podmínek vést k hříchu nebo dokonce zlu, jsme zřejmě ospravedlněni, abychom polibek nahradili potřesením rukou.

16,21 Pavel většinou diktoval dopisy svému spolupracovníkovi. Nakonec se však chopil pera, napsal několik slov vlastní rukou a dodal svůj typický pozdrav. To učinil i nyní.

16,22 Proklet je překlad řeckého slova *anathema*. Ti, kdo nemají rádi Pána, jsou již odsouzeni, ale jejich zatracení bude zřejmě při příchodu Pána Ježíše Krista. Křesťan je ten, kdo miluje Spasitele. Miluje Pána Ježíše více než cokoli nebo kohokoli jiného na světě. Nemiluje-li někdo Božího Syna, provinuje se proti samotnému Bohu. Ryle k tomu píše:

Svatý Pavel neposkytuje člověku, který nemiluje Krista, žádnou šanci na útek. Nenechá mu ani skulinku nebo výmluvu. Člověk sice nemusí rozumem chápat úplně všechno, ale přesto může být spasen. Může selhat, když by měl být odvážný, a může podlehnout strachem, jak se stalo Petrovi. Může strašně padnout, a přesto znovu po-

vstát, stejně jako David. Jestliže však někdo nemiluje Krista, není na cestě života. Ještě na něm spočívá kletba. Jde po široké cestě vedoucí do ztracení.⁹

„Pane, přijď!“ překlad aramejského výrazu *maranatha*; používali jej raní křesťané. Jestliže uděláme mezeru mezi „maran atha“, pak to znamená „Náš Pán přišel“, a pokud je mezeru v „marana tha“, znamená to „Náš Pane, přijď!“

16,23 Milost byla Pavlovým oblíbeným tématem. Velmi rád své dopisy začínal i končil zmínkou o milosti. Tato skutečnost je jedním z důkazů o tom, že je pravým autorem svých listů.

16,24 Během celého dopisu jsme mohli slyšet tlukot srdce tohoto oddaného služebníka Kristova. Naslouchali jsme mu, jak se snažil budovat, utěšovat, napomínat a nabádat své děti ve víře. O jeho lásce k nim nebylo pochyb. Při četbě těchto posledních řádek Korintští možná pocítí hanbu, že dovolili falešným učitelům, aby zamořili jejich sbor, že zpochybňovali Pavlovo apoštolství a že ochabli ve své prvotní lásce k němu.

Poznámky

¹ (1,18) Albert Barnes, *Notes on the New Testament, 1 Corinthians*, str. 14.

² (1,19) S. Lewis Johnson, „First Corinthians“, *The Wycliffe Bible Commentary*, str. 1232.

³ (1,27) Erich Sauer, *The Dawn of World Redemption*, str. 91.

⁴ (1,30) Robert Traill, *The Works of Robert Traill, Vol. 2*, Edinburgh: Banner of Truth Trust, reprinted 1975, str. 234.

⁵ (1,30) Arthur T. Pierson, *The Ministry of Keswick, First Series*, str. 104.

⁶ (2,14) Vance Havner, podrobnější údaje nejsou dostupné.

^{6a} (2,15) Kenneth S. Wuest, *Wuest's Expanded Translation of the Greek New Testament*, 3 Bde, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1954.

⁷ (3,9) Charles R. Erdman, *The First Epistle of Paul to the Corinthians*, str. 40.

⁸ (3,15) E.W. Rogers, *Concerning the Future*, str. 77.

⁹ (3,18) Frédéric L. Godet, *Commentary on First Corinthians*, str. 195.

¹⁰ (4,8) H. P. Barker, *Coming Twice*, str. 80.

¹¹ (5,2) Erdman, *First Corinthians*, str. 55.

¹² (6,9) Někteří komentátoři rozlišují mezi pojmy „vstoupit“ do království a „zdědit“ království. Učí, že je možné, aby věřící nepřemohl nějaký významný hřích ve svém životě, a přesto byl spasen. „Vstoupí“ do království, ale bude mít velmi málo nebo vůbec žádné dědictví (odměnu). Tato pasáž se nicméně zabývá nespravedlivými, tzn. neznovuzrozenými lidmi.

¹³ (6,13) Erdman, *First Corinthians*, str. 63.

¹⁴ (6,17) A. T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁵ (6,20) Edward Herbert Bates, *Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth*, str. 137.

¹⁶ (6,20) ČSP dle NA vynechává obrat „i duchem svým“ (BKR).

¹⁷ (7,5) Larry Christenson, *The Christian Family*, str. 24.

¹⁸ (7,14) W. E. Vine, *First Corinthians*, str. 97.

¹⁹ (7,15) J. M. Davies, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²⁰ (7,17) W. E. Vine, *The Divine Plan of Missions*, str. 63.

²¹ (7,19) William Kelly, *Notes on the First Epistle to the Corinthians*, str. 123.

²² (7,29) Harry A. Ironside, *First Epistle to the Corinthians*, str. 223.

²³ (7,29) Vine, *First Corinthians*, str. 104.

²⁴ (7,33) tamtéž, str. 105

²⁵ Nutno poznamenat, že běžně používané řecké slovo pro panenství je abstraktní podstatné jméno *parthenia*. Jestliže ho měl Pavel opravdu na mysli, je zvláštní, že použil obvyklé slovo pro „pannu“ jako např. v Mt 1,23.

²⁶ (7,38) Zvratné zájmeno „se“ bylo přidáno, v řečtině zde není.

²⁷ (8,12) Barnes, *1 Corinthians*, str. 147.

²⁸ (9,17) Charles C. Ryrie, *The Ryrie Study Bible*, New King James Version, str. 1771.

²⁹ (9,20) ČSP dle NA uvádí v závorkách slova na vysvětlenou „i když sám nejsem pod Zákonem“.

³⁰ (9,20) William Arnot, *The Church in the House*, str. 467, 468.

³¹ (9,21) Charles C. Ryrie, *The Grace of God*, str. 83.

³² (9,22) Je důležité, že ČSP v závorce dle kritického textu uvádí ve verši slovo „jako-by“, Pavel se totiž *doopravdy* slabým nestal.

³³ Problém vzniká s variacemi překladu řeckého slova *a-dokimos*, které znamená „neosvědčený, neschválený“. V oblasti sportu je tedy velmi zdařilý překlad pomocí slova „vyřazený“.

³⁴ (10,5) Godet, *First Corinthians*, str. 59, 60

³⁵ (10,22) Kelly, *First Corinthians*, str. 166.

³⁶ Na rozdíl od KJV neopakují kritický text a české překlady znovu Žalm 24,1: „Pánova je země a její plnost.“

³⁷ (11,5) Verše 11,2–16 nejsou přímo spjaty se službou v církvi. Někteří komentátoři se domnívají, že když žena slouží (vyučuje ženy nebo děti), měla by mít zakrytou hlavu na znamení podřízenosti Pánu a vedoucím sboru.

³⁸ (11,7) Vine, *Expository Dictionary, under Glory*, str. 154.

³⁹ F. B. Hole, „The Administration of the Mystery“ (brožura), str. 5

⁴⁰ (11,19) V řečtině se zde nachází slovo *haireseis*, nicméně zde ještě nemá svůj *pozdější* význam „hereze“. Viz pozn. Tt 3,10.

⁴¹ (11,19) Řečtina obvykle pro *morální* nutnost užívá výraz *ofeiló*. Pavel zde však použil běžné slovo pro *logickou* nutnost, *dei*.

⁴² (11,26) Godet, *First Corinthians*, str. 163.

⁴³ (12, úvod) *Glossa* („jazyk“) je běžné řecké slovo pro „cizí jazyk“.

⁴⁴ (12,10) Většinu z toho, co lidé dnes nazývají „prorocství“, tvoří pouze převyprávění biblického textu, nebo skutečný omyl, který se nenaplní. Nejednou se stane, že oba druhy „prorocství“ jsou sděleny zastaralým jazykem, „kraličtinou“, jakoby Bůh neuměl hovořit současnou řečí.

⁴⁵ (12,13) Řecké slovo *en* lze přeložit jako *v, s* nebo pomocí otázky sedmého pádu *kým, čím* se stejnou přesností (jak kontext dovoluje). Domníváme se, že „v“ je „nejdoslovnější“, protože se pojí s řeckým *en*.

⁴⁶ (12,29–30) V řečtině jsou tyto otázky uvozeny slovem *mé*, jež lze formulovat ja-

ko „Všichni zajisté nemluví jazyky, že?“ – atd.

⁴⁷ (13,11) Jedná se o slovo *népios* (srov. Žd 5,13).

⁴⁸ (14,5) Kelly, *First Corinthians*, str. 229.

⁴⁹ (14,13) V originále mají slovesa „mohl vykládat“ a „mluví“ stejný podmět.

⁵⁰ (14,19) Doslovné znění „porozumění mně“. „Mně“ je v řečtině v genitivu a je předmětem děje, o němž vypovídá podstatné jméno. Stejná *forma* se však používá i pro *podmětný* genitiv. Kontext poté určí, která možnost je správná.

⁵¹ Charles Hodge, *First Corinthians*, str. 292.

⁵² Řecké slovo *andres* lze přeložit jako „manželé“, „muži“ nebo „mužští členové rodiny“.

⁵³ (15,45) Erdman, *First Corinthians*, str. 148.

⁵⁴ (15,47) Kritický text slovo „Pán“ vypouští.

⁵⁵ (15,49) Ve většině řeckých rukopisů je tato část verše ve formě výzvy: „Nesme“.

⁵⁶ (15,54) C. H. Mackintosh, *The Mackintosh Treasury: Miscellaneous Writings by C. H. Mackintosh*, str. 125.

⁵⁷ (15,56) Godet, *First Corinthians*, str. 446.

⁵⁸ (16,12) Ironside, *First Corinthians*, str. 542.

⁵⁹ (16,22) J. C. Ryle, *Holiness*, str. 235.

Bibliografie

- Barnes, Albert. *Notes on the New Testament*. (Vol. V, 1 Corinthians). London: Blackie & Son, n.d.
- Bates, Edward Herbert. *Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth*. London: Pickering & Inglis, n.d.
- Davies, J. M. *The Epistles to the Corinthians*. Bombay: Gospel Literature Service, 1975.
- Erdman, Charles R. *The First Epistle of Paul to the Corinthians*. Philadelphia: Westminster Press, 1928.
- Godet, F. L. *The First Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1971.
- Grant, F. W. „1 Corinthians,“ *The Numerical*

- Bible*. Vol. 6, Acts to 2 Corinthians. New York: Loizeaux Bros., 1901.
- Hodge, Charles. *An Exposition on the First Epistle to the Corinthians*. New York: George H. Doran Company, 1857.
- Ironside, H. A. *Addresses on the First Epistle to the Corinthians*. New York: Loizeaux Brothers, 1955.
- Johnson, S. Lewis. „First Corinthians“ in *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Kelly, William. *Notes on the First Epistle to the Corinthians*. London: G. Morrish, 1878. (bez mezery)
- Luck, G. Coleman. *First Corinthians*. Chicago: Moody Press, 1958.
- Morgan, G. Campbell. *The Corinthian Letters of Paul: An Exposition of I and II Corinthians*. New York: Fleming H. Revell Company, 1946.
- Morris, Leon. *The First Epistle of Paul to the Corinthians*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1966.
- Robertson, Archibald and Alfred Plummer. *A Critical and Exegetical Commentary on the First Epistle of St. Paul to the Corinthians*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1911.
- Vine, W. E. *First Corinthians*. London: Oliphants Ltd., 1951.

Druhý list Korintským

Úvod

„Průzračnost Pavlova zjevení [v Druhém listu Korintským] se podle mého nedá s ostatní náboženskou literaturou srovnat.“

Sadler

I. Jedinečné místo v kánonu

Jestliže je 1K hojně studován a káže se z něj, 2K je pak kazateli často opomíjen. Přesto se jedná o velmi *důležitý* list. Náročnost překladu a ironický styl opomíjení bezpochyby napomohly. Značný počet slov v kurzívě v ČSP ukazuje, kolik musí být doplněno, aby byl tento emotivní list v českém jazyce přijatelný.

List je *obtížný*. Smysl mnoha veršů je, mírně řečeno, nejasný. Zde máme několik vysvětlení: (1) Pavel často využívá satiry, někdy je ovšem obtížné s jistotou říct, *kdy* je tomu tak. (2) Abychom některým úsekům zcela rozuměli, museli bychom mít podrobnější informace o Pavlových konkrétních cestách, cestách jeho společníků a dopisech, které psal. (3) List je hodně osobní a slova představují řeč srdce. Té není vždy snadné porozumět.

Tyto problémy by nás však neměly odradit. Naštěstí nemají vliv na základní pravdy, které v listu najdeme, ale pouze na detaily.

2K je přeci jen velmi oblíbený a často citovaný list. Poté, co si jej prostudujete, lépe porozumíte proč.

II. Autorství

Prakticky nikdo nepopírá, že 2K napsal Pavel, ačkoliv někteří vedou tu a tam teorie o „dodatečných vsuvkách“. Nicméně soudržnost listu (s typickými Pavlovými odbočkami!) je zjevná.

Vnější důkazy pro 2K jsou přesvědčivé, avšak poněkud pozdější než pro 1K. Klement Římský z něj překvapivě necituje, avšak citoval z něj Polykarp, Ireneus, Klement Alexandrij-

ský, Tertulián a Cyprián. Markion jej uvádí jako třetí z Pavlových listů, které uznává. List je také uveden v Muratoriho kánonu. Od roku 175 po Kr. máme pro 2K velké množství důkazů.

Vnitřní důkazy Pavlova autorství jsou přesvědčivé. Kromě listu Fm je 2K Pavlův nejosobnější a nejméně naučný list. Podrobné osobní poznámky, svérázný projev apoštola a zřejmá úzká spojitost s 1K, Ga, Ř a Sk podepírá tradiční pohled, že list napsal Pavel. Jde jasně vidět, že se jedná o stejného autora a stejný sbor jako ve všeobecně uznávaném prvním listu Korintským.

III. Doba vzniku

2K byl pravděpodobně napsán méně než rok po 1K, a to z Makedonie (některé příspěvky k raným překladům upřesňují Filipy). Za dobu se obecně považuje rok 57 po Kr., ale mnozí se přiklánějí k roku 55 nebo 56 a Harnack volí rok 53.

IV. Pozadí a téma

Důvodem pro velkou oblibu 2K je jeho osobní tón. Zdá se, že se v tomto listu přibližujeme Pavlovu srdci více než v jakémkoliv jiném z jeho spisů. Cítíme něco z jeho obrovského nadšení, které měl pro Pánovo dílo. Chápeme něco z důstojnosti největšího životního povolání. S němým úžasem čteme seznam utrpení, kterými si musel projít. Prožíváme horký příval rozhořčení, se kterým odpovídal svým bezohledným odpůrcům. Zkrátka řečeno, zdá se, že nás Pavel nechává nahlédnout do každého koutu své duše.

Pavlova první návštěva v Korintu je zaznamenána v Sk 18. Bylo to při jeho druhé misijní cestě hned poté, co pronesl svou památnou řeč na Areopagu (Martově pahorku) v Aténách.

V Korintu Pavel pracoval společně s Priscillou a Akvilou jako výrobce stanů a v synagoze kázal evangelium. Z Makedonie přišel Silas a Timoteus, aby se k nim připojili v evangelizační práci, která trvala nejméně osmnáct měsíců (Sk 18,11).

Když většina Židů jeho učení zavrhl, obrátil se Pavel k pohanům. Mezitím co duše – jak židovské, tak pohanské – docházely spasení, židovští vůdcové předvedli apoštola před mistodrzčího Gallia, ten však případ zamítnul, neboť nespadal pod jeho soudní pravomoc.

Po tomto procesu zůstal Pavel mnoho dní v Korintu a poté odešel do Kenchrejí, Efezu a na dlouhou cestu zpátky do Cesareje a Antiochie.

Na své třetí misionářské cestě se vrátil do Efezu a zůstal tam dva roky. Během jeho pobytu jej navštívili vyslaní bratři z Korintu, aby získali Pavlovy rady ohledně mnoha záležitostí. 1K vznikl jako odpověď na tyto dotazy.

Apoštol byl později velice znepokojen, když zjistil, jak Korintští reagovali na jeho

dopis, zvláště pak na část týkající se potrestání hřešícího bratra. Opustil tedy Efez a šel do Troady, kde doufal, že se setká s Titem. Nicméně se tak nestalo, a on přešel do Makedonie. Tam Titus dorazil s jak dobrou, tak špatnou zprávou. Věřící z Korintu potrestali bratra, který spadl do hříchu – tato kázeň vedla k jeho duchovnímu uzdravení. To byla *dobrá zpráva*. Křesťané však nikdy neposlali peníze svatým z Jeruzaléma, kteří byli v nouzi, jak předtím zamýšleli, což nebylo tak dobré. Nakonec jej Titus informoval o falešných učitelích, kteří působili v Korintu, podřývali apoštolovu práci a zpochybňovali jeho autoritu jako služebníka Kristova. To byla ta *špatná zpráva!*

To jsou okolnosti, které vedly k napsání Druhého listu Korintským z Makedonie.

V 1K je Pavel považován především za učitele, v 2K zaujímá roli pastýře. Pokud budete pozorně poslouchat, uslyšíte tlukot srdce člověka, který opravdu miloval Boží lid a pro jeho dobro se obětoval.

Pojďme se tedy pustit do velkého dobrodružství, a když budeme studovat tyto „myšlenky, které dýchají, a slova, která planou“, učinme tak s modlitbou za osvětlení Božím Duchem svatým.

Osnova

I. Představení Pavlovy služby (kap. 1–7)

- A. Pozdrav (1,1–2)
- B. Služba povzbuzování v utrpení (1,3–11)
- C. Vysvětlení Pavlovy změny plánu (1,12–2,17)
- D. Pavlovo pověření ke službě (3,1–5)
- E. Srovnání staré a nové smlouvy (3,6–18)
- F. Povinnost hlásat jasné evangelium (4,1–6)
- G. Pozemská nádoba s nebeským určením (4,7–18)
- H. Život ve světle Kristovy soudné stolice (5,1–10)
- I. Pavlovo dobré svědomí ve službě (5,11–6,2)
- J. Pavlovo chování ve službě (6,3–10)
- K. Pavlova výzva k otevřenosti a náklonnosti (6,11–13)
- L. Pavlova výzva k biblickému oddělení se (6,14–7,1)
- M. Pavlova radost z dobré zprávy z Korintu (7,2–16)

II. Pavlovo povzbuzení k dokončení sbírky pro svaté v Jeruzalémě (kap. 8–9)

- A. Dobré příklady štědrého dávání (8,1–9)
- B. Dobra rada k dokončení sbírky (8,10–11)
- C. Tři dobré zásady štědrého dávání (8,12–15)

- D. Tři příkladní bratři pověřeni, aby připravili sbírku (8,16–24)
- E. Výzva Korintským, aby obhájili, že se jimi Pavel chlubí (9,1–5)
- F. Dobrá odměna za štědré dávání (9,6–15)
- III. Pavlova obhajoba jeho apoštolství (kap. 10–13)
 - A. Pavlova odpověď jeho žalobcům (10,1–12)
 - B. Pavlova zásada: Dobýt pro Krista novou půdu (10,13–16)
 - C. Pavlův nejvyšší cíl: Pánovo uznání (10,17–18)
 - D. Pavlova obhajoba jeho apoštolství (11,1–15)
 - E. Pavlova utrpení pro Krista jako důkaz jeho apoštolství (11,16–33)
 - F. Pavlova zjevení jako důkaz jeho apoštolství (12,1–10)
 - G. Pavlova znamení jako důkaz jeho apoštolství (12,11–13)
 - H. Pavlova očekávaná návštěva v Korintu (12,14–13,1)
 - I. Pavlovo apoštolství podpořené samotnými Korintskými (13,2–6)
 - J. Pavlovo přání prokázat Korintským dobro (13,7–10)
 - K. Pavlovo laskavé trojiční rozloučení (13,11–14)

Komentář

I. Představení Pavlovy služby (kap. 1–7)

A. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Pavel se na začátku svého dopisu představuje jako z Boží vůle apoštol Krista Ježíše. Bylo důležité, aby tuto informaci uvedl na samém začátku, protože se v Korintu nacházeli tací, kteří vyvolávali pochybnosti, zda byl Pavel vůbec Pánem pověřen. Odpovídá, že si službu nevybral z vlastní vůle, ani nebyl pověřen lidmi, ale byl vyslán do díla Kristem Ježíšem skrze Boží vůli. Jeho povolání k apoštolství se odehrálo na cestě do Damašku. V jeho životě šlo o nezapomenutelný zážitek, a právě vědomí Božího povolání ho posilovalo během mnoha krušných chvil. Často, když byl ve službě pro Krista opravdu v tísní, mohl to vzdát a jít domů, kdyby neměl ujištění Božího povolání.

Skutečnost, že je ve verši 1 zmíněn Timoteus, neznamena, že mu list pomohl napsat. Pouze to naznačuje, že byl s Pavlem v době, kdy byl list napsán. Kromě toho je značně nejisté, kde se Timoteus v té době pohyboval.

List je adresován církvi Boží, jež je v Korintu, se všemi svatými, kteří jsou v celé Achaji. Výraz „církve Boží“ znamená, že se jedná o shromáždění věřících, kteří patří Bo-

hu. Nebylo to pohanské shromáždění nebo nějaké necírkevní setkání lidí, ale společnost znovuzrozených křesťanů, kteří byli povoláni ze světa, aby patřili Pánu. Když psal Pavel tato slova, nepochybně si pamatoval, jak šel poprvé do Korintu a zvěstoval tam evangelium. Muži a ženy, kteří byli zabředlí v modlářství a tělesném způsobu života, uvěřili, že Ježíš Kristus je Pán, a byli spaseni jeho úžasnou milostí. Navzdory všem obtížím, které později do shromáždění v Korintu přišly, se apoštolovo srdce určitě radovalo, když pomyslelo na obrovskou změnu, která se udála v životě těchto lidí, které miloval. Dopis je adresován nejen do Korintu, ale také všem svatým, kteří jsou v celé Achaji. Achaja představovala jižní část Řecka; zatímco Makedonie, o které se v tomto listu dočteme také, byla severní částí téže země.

1,2 Milost... a pokoj zní krásný pozdrav, který jsme si zvykli spojovat s milovaným apoštolem Pavlem. Když chce popsat svoje největší přání pro Boží lid, nepřeje jim materiální věci jako zlato a stříbro. Moc dobře ví, že ty mohou rychle pomínout. Raději si přeje jejich duchovní pozeňání, jako je milost a pokoj, které zahrnují všechny dobré věci, kterých se může ubohému hříšníkovi z nebe dostat. Denney říká: „Milost je v evangeliu první a poslední slovo; pokoj – dokonalý du-

chovní stav – představuje dokončené Kristovo dílo v duši.⁴¹ Tato požeňná přicházejí od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. Bůh Otec náš je zdrojem a Pán Ježíš Kristus je cestou. Pavel neváhá postavit Pána Ježíše Krista bok po boku s Bohem Otcem, protože jako jeden z Trojice je Kristus Otci roven.

B. Služba povzbuzování v utrpení (1,3–11)

1,3 Ve verších 3–11 apoštol propuká v děkování za povzbuzení, kterého se mu dostalo uprostřed jeho tísně a utrpení. Povzbuzením byla bezpochyby ona dobrá zpráva, kterou mu v Makedonii Titus donesl. Apoštol dále pokračuje, aby ukázal, že ať už trpí nebo je povzbuzen, všechno se nakonec obrátí v dobro pro věřící, kterým slouží. Děkuvzdání je určeno Bohu a Otci našeho Pána Ježíše Krista – tak zní celý Boží titul v Novém zákoně. Už není nazýván Bohem Abrahamovým, Bohem Izákovým nebo Bohem Jákobovým. Je Bohem a Otcem našeho Pána Ježíše Krista. Ze jména lze vyvodit i onu úžasnou pravdu, že je Pán jak Bůh, tak člověk. Bůh je *Bohem* našeho Pána Ježíše Krista; jedná se o jeho vztah k Ježíši, Synu člověka. Bůh je ale také *Otcem* našeho Pána Ježíše Krista; jedná se o jeho vztah ke Kristu, Synu Boha. Navíc je Bůh popisován jako Otec milosrdenství a Bůh veškerého povzbuzení. Veškeré milosrdenství a povzbuzení pochází od něj.

1,4 V celém svém utrpení si byl Pavel vědom povzbuzující Boží přítomnosti. Uvádí jeden z mnoha důvodů, proč ho Bůh povzbuzoval. Činil tak, aby mohl Pavel na oplátku utěšovat ostatní povzbuzením, kterým Bůh povzbuzoval jeho. Slovo „povzbuzení“ pro nás většinou znamená útěchu v čase smutku. V kontextu Nového zákona má ovšem širší význam. Odkazuje na podporu a výzvu, které se nám dostává od někoho, kdo stojí při nás v čas nouze. Z tohoto verše pro nás plyne poučení. Když nás někdo povzbuzuje, měli bychom si pamatovat, že bychom se měli snažit předávat povzbuzení dále druhým. Neměli bychom se vyhybat místům, kde leží nemocní nebo kde lidé umírají, ale spíše běžet a být po boku komukoliv, kdo potřebuje naše povzbuzení. Nejsme povzbuzováni proto, abychom

se cítili dobře, ale proto, abychom sami povzbuzovali

1,5 Pavel mohl povzbuzovat druhé, protože Kristova povzbuzení jsou úměrná utrpení, která pro něj člověk snáší. Kristova utrpení zde neznamenají Spasitelova smířčí utrpení. Ta byla jedinečná a žádný člověk se na nich nemohl podílet. Křesťané ale mohou trpět a opravdu trpí kvůli tomu, že jsou spojeni s Pánem Ježíšem. Trpí výčitkami, zavržením, nepřátelstvím, nenávisť, odmítnutím, zradou atd. Mluví se o nich jako o utrpeních Kristových, protože je podstoupil, když byl na zemi, a protože je stále podstupuje, když je zažívají údy jeho těla. V každém našem soužení je sužován i on (viz Iz 63,9). Nicméně podstatou je zde bohatá náhrada za veškerá taková utrpení, totiž odpovídající podíl na Kristově povzbuzení, které je naprosto dostačující.

1,6 Apoštol mohl vidět dobro plynoucí jak ze svých utrpení, tak ze svého povzbuzování. Obojí bylo posvěceno křížem. Když trpěl, výsledkem bylo povzbuzení a záchrana svatých – ne spasení jejich duší, ale síla, která je provedla skrze zkoušky. Byli povzbuzeni a vybídnuti Pavlovou vytrvalostí a usuzovali, že když jim Bůh mohl dát milost trpět, může jim dát také milost. Když se Samuel Rutherford ocitl ve „sklípku nepřízně osudu“, jak se mu často stávalo, začal se poohlížet po Pánově „nejlepším víně“. Možná se to naučil na příkladu Pavla, u kterého se vždy zdálo, že dokáže skrze svoje slzy vysledovat duhu.

Povzbuzení, kterého se apoštolovi dostalo, přinášelo útěchu Korintským a podněcovalo je k trpělivé vytrvalosti, když procházeli stejným pronásledováním jako on. Pouze ti, kteří prodělali tvrdé zkoušky, vědí, jaká slova volit, když mluví k lidem, kteří jsou povoláni projít tímtež. Matka, která ztratila jediné dítě, dokáže lépe povzbudit jinou matku, kterou tento zármutek zrovna postihl. Nebo ještě lépe Otec, který ztratil jediného Syna, umí povzbudit ty, kteří ztratili své milované.

1,7 Apoštol vyjadřuje jistotu, že jako Korintští věděli, co znamená trpět kvůli Kristu, tak také budou zakoušet Kristovu povzbuzující pomoc. Utrpení nikdy nepřicházejí ke křesťanům samotná. Vždy jsou doprovázena

Kristovým povzbuzením. Můžeme si tím být stejně jisti jako Pavel.

The Living Bible parafrázuje verše 3–7 následovně:

Jakého úžasného Boha máme – je Otcem našeho Pána Ježíše Krista, zdrojem veškeré milosti a tím, který je tak úžasným povzbuzením a posilou v našich těžkostech a zkouškách. A proč to dělá? Abychom – když mají druzí problémy a potřebují naše pochopení a podporu – jim mohli předat stejnou pomoc a povzbuzení, která dal Bůh nám. ... Bůh nás povzbuzuje, když máme starosti – také aby pomohl vám: abyste na našich osobních zkušenostech viděli, jak vás bude Bůh láskyplně povzbuzovat, když budete procházet stejným utrpením. Dá vám sílu vydržet.

1,8 Dosud mluvil Pavel o utrpení a povzbuzení obecně. Nyní se konkrétněji zmiňuje o kruté zkoušce, kterou si v poslední době prošel. Nechce, aby Korintští nevěděli o soužení, které jej postihlo v Asii. (Asií zde není myšlen kontinent, ale provincie v západní části dnešní Malé Asie.) Co konkrétně bylo tím soužením, o kterém apoštol mluví? Možná se jednalo o nebezpečné nepokoje, které se odehrály v Efezu (Sk 19,23–41). Někteří tvrdí, že šlo o smrtelnou nemoc, další pak si myslí, že to mohla být zdrcující zpráva z Korintu. Cena a potěšení z této pasáže naštěstí nezávisí na znalosti přesných detailů.

Soužení bylo ovšem tak velké, že na Pavla nesmírně těžce dolehlo, bylo za hranicí míry snesitelnosti, že až pochyboval o svém životě.

Pomocť nám může Phillipsova parafráze verše: „V té době jsme byli naprosto zničení; břemeno bylo těžší, než jsme dokázali zvládnout; opravdu jsme si říkali, že je konec.“

1,9 Apoštolovy vyhlídky byly tak neredostné, že si připadal jako člověk, který je odsouzen k smrti. Kdyby se ho někdo zeptal: „Bude to život nebo smrt?“ musel by odpovědět: „Smrt.“ Bůh dopustil, aby se jeho služebník dostal do takto extrémní situace, aby nespolehal sám na sebe, ale na Boha, který křísí mrtvé. Fráze „Bůh, který křísí mrtvé“ je zde určitě použita jako synonymum pro všemohoucího Boha. Ten, který může křísit mrtvé, je jedinou nadějí člověka, který je

odsouzen zemřít, jako o tom byl přesvědčen i apoštol.

1,10 Podle BKR (a většiny rukopisů) mluví Pavel o vysvobození ve třech slovesných časech: minulém (vytrhl), přítomném (vytrhuje) a budoucím (vytrhne).² Pokud jde o rozruch v Efezu, mluví Pavel o způsobu, jakým náhle skončil, a jak on unikl (Sk 20,1). Apoštol ví, že tentýž Bůh, který jej vysvobodil již dříve, má moc jej vysvobodit každý den a bude jej vysvobozovat až do poslední velké chvíle, kdy bude naprosto osvobozen od soužení a pronásledování tohoto světa.

1,11 Pavel se zde velkoryse domnívá, že se za něj křesťané z Korintu modlili, zatímco procházel obdobím těžkého zkoušení. Ve skutečnosti začala spousta věřících apoštola kritizovat a mohlo být opravdu otázkou, zda na něj před trůnem milosti vůbec pamatovali. Protože nevěděl nic protikladného, předpokládal vždy to nejlepší. Výraz „dar milosti, kterého se nám dostalo“ odkazuje na dar Pavlova vysvobození, které způsobily modlitby mnoha lidí. Skutečnost, že vyvázl, vidí jako bezprostřední výsledek přimluv svatých. Říká, že protože se mnozí modlili, mohou nyní mnozí vzdát díky za to, že jejich modlitby byly vyslyšeny.

C. Vysvětlení Pavlovy změny plánu (1,12–2,17)

1,12 Pavel cítí, že se může spolehnout na modlitby věřících, protože byl v jednání s nimi vždy upřímný. Může se chlubit svou bezúhonností vůči nim a jeho svědomí svědčí o faktu, že se jeho chování vyznačovalo prostotou a Boží upřímností, tj. průzračnou ryozostí, která pochází od Boha. Nesnížil se ke způsobům tělesných lidí, ale jednal otevřeně přede všemi s nezaslouženou silou (milostí), kterou mu Bůh dodal. To mělo být zřejmé obzvláště Korintským.

1,13 Bezúhonnost, kterou se vyznačovalo jeho předchozí jednání s Korintskými, platí také o tomto listu. Píše přesně to, co má na mysli. Není třeba, aby četli mezi řádky. Význam je na povrchu, je prostý a jasný. Je to přesně to, co čtou a také chápou, a Pavel dou-

fá, že jejich porozumění bude pokračovat až do konce, tj. dokud budou naživu.

1,14 Shromáždění v Korintu pochopilo Pavla jen zčásti, tj. někteří z věřících ho pochopili, ale ne všichni. Ti oddaní porozuměli dvěma skutečnostem – že se jím budou chlubit a on se bude chlubit jimi v den Pána Ježíše. „Den Pána Ježíše“ odkazuje především na Kristovu soudnou stolicí, kdy se bude hodnotit služba vykoupených a kdy za ni budou odměněni. Když Pavel uvažoval o soudu, vždy viděl tváře těch, kteří byli spaseni díky jeho službě. Budou jeho radostí a korunou chlouby a oni se na oplátku budou radovat, že byl Božím nástrojem, který je přivedl ke Kristu.

1,15 Výraz „v této důvěře“ znamená s důvěrou, se kterou se radují z něho, jakožto z pravého apoštola Ježíše Krista a z někoho, kdo byl bezpochyby upřímný. Chtěl k nim přijít s jistotou jejich důvěry, úcty a náklonnosti. Chtěl k nim přijít dříve, než šel do Makedonie, a poté znovu při svém návratu z Makedonie. Dostali by tak dvojí milost ve smyslu dvou návštěv místo jedné.

1,16 „Dvojí milost“ je blíže vysvětlena ve verši 16. Jak už bylo zmíněno, bylo v plánu, že až Pavel opustí Efez, půjde do Achaje, kde se nacházel Korint, a poté pocestuje na sever do Makedonie. Poté, co by zde kázal, se chtěl vrátit na jih do Korintu. Doufal, že korintští věřící mu pomohou vypravit se do Judska – pravděpodobně svou štědrostí a modlitbami, ne penězi, neboť později mluví o svém odhodlání nepřijímat od nich finanční prostředky (11,7–10).

1,17 Pavlův původní plán se nikdy neuskutečnil. Cestoval z Efezu do Troady, a když našel Tita, šel přímo do Makedonie a Korint ze svého plánu cesty vynechal. Zde se proto ptá: „Když jsem tedy toto chtěl, jednal jsem snad lehkovážně?“ Je to nejspíš přesně to, co říkali protivníci. „Nevypočitatelný, nestálý Pavel! Říká jedno, dělá druhé! Copak může být takový člověk pravý apoštol?“ Apoštol staví Korintské před otázku své spolehlivosti. Když něco zamýšlí, dělá to na základě tělesných pohnutek, což má za následek, že v jednu chvíli říká „ano“ a vzápětí „ne“? Řídí se snad jednoduše myšlenkami na pohodlí a účelnost?

Phillips ve své parafrázi zachycuje smysl tohoto verše: „Protože jsme museli změnit tento plán, znamená to, že jsme nevypočitatelní? Myslíte si, že si z vás dělám legraci, když říkám „ano“ a myslím „ne“?“

1,18 Zdá se, že Pavel přechází od svého slova o cestovních plánech ke svému kázání. Možná že jeho kritici říkali, že pokud je nespolehlivý při běžném rozhovoru, nedá se potom věřit ani jeho kázání.

1,19 Pavel argumentuje tím, že jeho skutky nebyly nedůvěryhodné, protože Spasitel, o kterém hlásal, má Boží původ a je neměnný, neexistuje v něm nerozhodnost ani proměnlivost. Když poprvé se Silvanem a Timoteem navštívil Korint (Sk 18,5), hlásali důvěryhodného Božího Syna. „Poselství nebylo nestálé, protože se týkalo Božího Syna, který není kolísavý.“ Lze pro to argumentovat tvrzením, že nikdo, kdo hlásá Pána Ježíše v Duchu, by nemohl jednat způsobem, ze kterého ho jeho odpůrci obviňují. Denney říká: „Pavlův argument by mohl použít pokrytec, avšak žádný odpůrce by si jej nikdy nevymyslel.“ Jak by mohl hlásat věrného Boha a sám být nevěrný svému vlastnímu slovu?

1,20 Všechna Boží zaslíbení, kolik jich jen je, docházejí naplnění v *Kristu*. Všichni, kteří v něm nalézají naplnění Božích zaslíbení, dodávají „amen“:

Otevřeme si Bibli u zaslíbení, vzhledneme k Bohu a Bůh říká: „Toto všechno můžete mít skrze Krista.“ Když tedy důvěřujeme Kristu, odpovídáme Bohu „amen“. Bůh mluví skrze Krista a my v Krista věříme; Kristus se k nám sklání a víra se rozšiřuje a každé Boží zaslíbení je v Ježíši Kristu naplněno. V něm a skrze něj je přijímáme za své a říkáme: „Ano, Pane, důvěřuji ti.“ Toto je „ano“ víry.³

Skrze nás to všechno slouží k slávě Bohu. Denney píše: „Je oslaven, když lidským duším dojde, že on má na mysli jejich dobro, jaké si ani nedokážou představit, a když se tohle dobro v jeho Synu považuje za naprosto bezpečné a jisté.“

Slova „skrze nás“ připomínají Korintským, že skrze kázání takových mužů, jako je Silvanus, Timoteus a Pavel se stalo, že si mohli

přivlastnit Boží zaslíbení v Kristu. Pokud byl apoštol podvodník, z čehož ho jeho nepřátelé obviňovali, mohl v tom případě Bůh použít švindlíře a lháře, aby dosáhl tak úžasných výsledků? Odpověď samozřejmě zní ne.

1,21 Pavel dále ukazuje, že Korintští i on byli svázáni do stejného svazku živých. Bůh je upevnil ve víře a utvrdil je v Kristu službou Božího slova. Také je pomazal Duchem, učinil je způsobilými, zmocnil je a učil.

1,22 Zapečetil je také a dal jim do srdce Ducha jako závdavek. Zde nalezneme další dvě služby Ducha svatého. Pečeť je známkou vlastnictví a zabezpečení. Duch, který přebývá ve věřících, je známkou toho, že věřící patří Bohu a že je navěky v bezpečí. Pečeť je samozřejmě neviditelná. Lidé nepoznají, že jsme křesťané, podle znamení, které nosíme, ale pouze podle důkazů o životě naplněném Duchem. Bůh jim dal rovněž do srdce Ducha jako závdavek neboli zálohu, že jednou přijde celé dědictví. Když Bůh spasí člověka, dává mu Ducha svatého, který v něm přebývá. Se stejnou jistotou jako člověk obdrží Ducha, s takovou jistotou vstoupí do úplného Božího dědictví. Totéž požehnání, které Duch svatý dnes v našem životě uskutečňuje, bude jednou v budoucnu naše v plném rozsahu.

1,23 Ve verších 1,23–2,4 se Pavel vrací k obvinění z nerozhodnosti, které proti němu vznesli, a jasně vysvětluje, proč Korint ne navštívil, jak měl v plánu. Protože nikdo nemohl soudit jeho vnitřní pohnutky, dovolává se Boha, aby mu byl svědkem. Kdyby apoštol navštívil Korint v době, kdy chtěl, musel by přísně řešit situaci, která tam nastala. Musel by svatě osobně napomenout za jejich lehkovážnost, když tolerovali ve shromáždění hříchy. Skutečnost, že se Pavel se svou cestou do Korintu zpozdil, je měla ušetřit bolesti a smutku.

1,24 Apoštol Pavel by však nechtěl, aby si někdo myslel, že se v Korintu choval jako diktátor, když toto říká. Dodává tedy: „Nesme pány nad vaší vírou, nýbrž jsme pomocníky vaší radosti; vždyť vírou pevně stojíte.“ Apoštol nechtěl panovat nad jejich křesťanskou vírou. Nechtěl, aby si o něm mysleli, že je tyran. On a jeho spolupracovníci byli spíše

pomocníky jejich radosti, to znamená, že chtěl dělat pouze to, co jim pomůže na jejich křesťanské stezce a přispěje tak k jejich potěšení.

Druhá část verše 24 by se dala interpretovat jako „neboť ve víře pevně stojíte“. To znamená, že nebylo třeba, aby je napomínal, pokud jde o víru, protože v této oblasti byli pevně ukotveni. Věci, ve kterých chtěl, aby se polepšili, se netýkaly učení jako spíše praktického chování v církvi.

2,1 Tento verš pokračuje myšlenkou posledních dvou veršů kapitoly 1. Pavel podrobněji vysvětluje, že nešel do Korintu, jak měl v plánu, protože jim nechtěl způsobit zármutek, který by nevyhnutelně přišel poté, co by je napomenul. Slova „Rozhodl jsem se... nepřijdu opět v zármutku“ patrně naznačují, že po první návštěvě uvedené v Sk 18,1–17 je navštívil znovu, přičemž jeho návštěva byla smutná a bolestná. Skutečnost, že je mezitím navštívil, je možná naznačena také v 2K 2,14; 13,1.

2,2 Kdyby apoštol přišel do Korintu, aby křesťany osobně napomenul, samozřejmě by je zarmoutil. V tom případě by však byl zarmoucen také, protože Korintští byli lidmi, u kterých hledal radost. Jak Ryrie říká: „Pokud vás zraním, kdo jiný pak zbude, aby mě potěšil, než smutní lidé? To by nebyla žádná útěcha.“

2,3 Než aby svou návštěvou vyvolal oboustranný zármutek, rozhodl se apoštol Pavel napsat dopis. Doufal, že tento list dosáhne kýženého výsledku, aby Korintští uplatnili kázeň v souvislosti s problematickým bratrem a aby se Pavlova příští návštěva nenesla v duchu napjatých vztahů mezi ním a lidmi, které tak vroucně miloval.

Odkazuje dopis, o kterém se Pavel v první části verše 3 zmiňuje, na jeho První list Korintským, nebo na jiný list, který už dnes neexistuje? Mnozí se domnívají, že se nemohlo jednat o 1K kvůli verši 4, kde Pavel popisuje, že psal list ve velikém soužení, v sevření srdce a s mnohými slzami. Jiní biblisté věří, že popis sedí na první list velmi dobře. Je možné, že Pavel napsal Korintským ostrý dopis, který už nemáme k dispozici. Podle všeho jej napsal po své smutné návštěvě (2K 2,1) a pověřil Ti-

ta, aby jej doručil. O tomto dopise se možná zmiňuje v 2,4.9; 7,8.12.

Ať už je kterýkoliv pohled správný, myšlenka verše 3 říká, že jim Pavel napsal, aby se, až je navštíví, nermoutil nad smutkem těch, kteří by mu měli působit radost. Byl přesvědčen, že totéž, co dělá radost jemu, bude dělat radost také jim. V kontextu to znamená, že zbožné řešení kázeňského problému bude mít za následek vzájemnou radost.

2,4 V tomto verši přímo vidíme do srdce skvělého pastýře. Pavel se hluboce trápil skutečností, že ve shromáždění v Korintu tolerovali hřích. Způsobovalo mu to veliké soužení, svíralo srdce a horké slzy zármutku mu stékaly po tvářích. Je zřejmé, že hřích v Korintu zasáhl hlouběji apoštola než samotné Korintské. Neměli by považovat dopis za pokus zasáhnout jejich city, ale jako důkaz lásky k nim. Věřil, že díky tomu, že jim píše, budou mít dostatek času dát situaci do pořádku, aby byla jeho následná návštěva radostná. „Věrně míněné jsou modřiny od přítele (Př 27,6).“ Neměli bychom být nazlobení, když nám někdo ve zbožnosti radí nebo nás varuje. Raději bychom si měli uvědomit, že kdokoliv to dělá, má o nás opravdu zájem. Spravedlivé napomenutí by se mělo brát, jako by bylo od Pána, a měli bychom za ně být vděční.

2,5 Ve verších 5–11 mluví apoštol konkrétněji o incidentu, který vyvolal problémy. Všimněte si nesmírné laskavosti a křesťanské ohleduplnosti, kterou prokazuje. Ani jednou neuvádí jméno provinilce a ani neříká, o jaký přestupek šlo. Výraz „způsobil-li někdo zármutek“ se možná týká člověka, který se dopustil incestu v 1K 5,1 nebo někoho jiného, kdo způsobil problémy ve shromáždění. Budeme předpokládat, že se Pavel zmiňuje o prvním případě. Apoštol incident nepovažuje za osobní urážku vůči jemu samotnému. Zčásti to způsobilo zármutek všem věřícím.

2,6 Věřící v Korintu souhlasili s kázeňským zákrokem vůči provinilci. Patrně jej vyloučili ze sboru. Výsledkem bylo, že se hříšník začal opravdu kát a Pán jej uzdravil. Pavel nyní říká Korintským, že pokárání onoho člověka bylo dostačující. Neměli by je zbytečně prodlužovat. Ve druhé části verše nalez-

neme výraz „trestání od mnohých“ (doslovně BKR). Někteří věří, že „mnozí“ znamená většinu. Jiní tvrdí, že to znamená *všichni* členové *kromě* toho, kterého kárají. Druhá domněnka odmítá, že by rozhodnutí většiny bylo dostačující, pokud jde o církevní záležitosti. Říkají, že kde nechají Božího Ducha, aby je vedl, tam by měli jednat jednomyslně.

2,7–8 Teď, když se člověk začal hluboce kát, Korintští by mu měli odpustit a povzbudit jej tím, že ho přijmou zpátky do svého společenství. Jestliže tak neudělají, hrozí nebezpečí, že by mohl být pohlcen přemírou zármutku, tj. může ztratit naději, že mu bude odpuštěno, a dál se utápět v depresích a zoufalství.

Korintští by jej měli ujistit o své lásce tím, že zeširoka otevrou svou náruč a s radostí a něžností jej přijmou zpět.

2,9 Když psal Pavel Korintským první list, podrobil je zkoušce. Byla to pro ně možnost ukázat, zda jsou poslušni Pánova slova, které jim apoštol Pavel zvěstoval. Ten tehdy navrhol, že by měli toho člověka vyloučit z církevního společenství. Přesně to také udělali, takže dokázali, že jsou opravdu poslušní. Zde po nich Pavel požaduje, aby šli ještě dál, to znamená, aby provinilce přijali zpátky.

2,10 Phillips parafrázuje verš 10 následovně: „Pokud někomu odpustíte, buďte si jisti, že mu odpouštím také. Kdybych měl cokoliv, co bych měl sám odpustit, udělám to, jako by to bylo před Kristem.“ Pavel chce, aby svatí věděli, že je s nimi ve společenství zajedno, když kajícímu se provinilci odpouští. Pokud by měl snad cokoliv, co by měl odpustit, opravdu to kvůli Korintským odpouští jako před tváří Kristovou.

Důraz na církevní kázeň v tomto listu poukazuje na její důležitost. Přesto se jedná o téma, které se dnes v mnohých evangelikálních sborech opomíná. Jedná se o další příklad toho, že můžeme prohlašovat, že věříme v Boží inspiraci Písma, nicméně když se nám to hodí, odmítáme je poslouchat.

2,11 Stejně jako existuje pro shromáždění nebezpečí v případě, že nepodnikne potřebné kázeňské opatření, tak existuje nebezpečí, že i když se provinilec kál, neodpustí mu. Satan je vždy připraven svým prohnáním způso-

bem do takovéto situace vstoupit. V prvním případě zničí svědectví shromáždění kvůli tolerování hříchu. V druhém případě přemůže kajcníka přemírou zármutku, jestliže jej shromáždění nevezme zpátky. Pokud Satan nemůže ničit nemravností, zkusí to skrze zármutek, který přijde po pokání.

Výraz „jeho úmysly nám nejsou neznámý“ komentuje J. Sidlow Baxter následovně:

Satan využívá všelijakých lstí, aby odvedl duše od pravdy: síto, aby je „vytříbil“ (L 22,31), „úmysly“, aby je přelstil (jako v našem textu), „plevel“, aby je „dusil“ (Mt 13,22), „nástrahy“, aby je podvedl (Ef 6,11), řev lva, aby je zastrašil (1Pt 5,8), přestrojení za anděla, aby je oklamal (2K 11,14) a „léčky“, do kterých by se chytli (2Tm 2,26).⁴

2,12 Pavel se opět vrací k tématu změny plánů, jež opustil ve verši 4. Nešel do Korintu, jak předtím ohlásil. Předchozí verše vysvětlovaly, že důvodem, proč se mu nepodařilo Korint navštívit, bylo vyhnout se návštěvě, která by se nesla v nepříjemném duchu napomenutí. Ve verších 12–17 Pavel přesně popisuje, co se mu přihodilo v tomto důležitém bodě služby. Jak už bylo zmíněno, Pavel opustil Efez a cestoval do Troady v naději, že se tam setká s Titem a vyslechne si novinky z Korintu. Když dorazil do Troady, naskytla se mu od Pána úžasná příležitost hlásat Kristovo evangelium.

2,13 Navzdory této skvělé příležitosti byl Pavel neklidný. Nenašel Tita. Na srdci mu leželo břímě korintského sboru. Měl zůstat v Troadě a hlásat Kristovo evangelium? Nebo měl pokračovat v cestě do Makedonie? Rozhodl se odcestovat do Makedonie. Člověk si říká, jaká asi byla reakce Korintských, když tato slova četli. Uvědomili si, možná i se špetkou hanby, že to bylo *jejich* chování, které v životě apoštola vyvolalo neklid a které mělo za následek, že musel odmítnout úžasnou příležitost zvěstovat evangelium, aby se dozvěděl, jak se jim duchovně daří.

2,14 Pavel se nenechal porazit. Nezáleží, kde se ve službě pro Krista ocitl, všude vítězil. Náhle se tedy pustil do díkůvzdání: „Díky Bohu, který nás stále vede v triumfálním průvodu v Kristu.“ A. T. Robertson říká:

Aniž by cokoliv vysvětlil, vyskočí Pavel z bahna zoufalství a letí jako pták do výšin radosti. Stoupá prudce vzhůru jako orel s pyšným opovržením nad údolím pod ním.⁵

Pavel si zde vypůjčuje obraz triumfálního průvodu římských dobyvatelů. Když se po velkolepém vítězství vraceli domů, vedli ulicemi města své zajatce. Nosiči kadidla pochodovali po obou stranách průvodu a vůně kadidla se šířila krajinou. Pavel tedy vykresluje Pána jako dobyvatele, který pochoduje z Troady do Makedonie, a vede svého apoštola v průvodu. Kamkoliv Pán skrze své služebníky jde, tam vítězí. Vůně známosti Krista se skrze apoštola všude šíří. F. B. Meyer píše:

Kamkoliv šli, lidé poznali Ježíše lépe; nádherná Mistrovy osobnosti byla patrnější. Lidé si uvědomili sotva znatelnou vůni ve vzduchu, která je přitahovala k Muži z Nazaretu.⁶

Apoštol tedy necítí, že by utrpěl porážku v boji se Satanem, ale Pán zvítězil a Pavel se o tom sdílí s ostatními.

2,15 V triumfálním průvodu, o kterém Pavel mluví, znamenala vůně kadidla velkolepé vítězství pro dobyvatele, pro zajatce ale svědčila o jejich zkáze. Apoštol proto upozorňuje, že hlásat evangelium má dvojí účinek. Jednu věc to znamená pro ty, kteří jsou zachraňováni, a něco úplně jiného pro ty, kteří jdou do záhuby. Pro lidi, kteří evangelium přijímají, je zárukou slavné budoucnosti; pro druhé je předzvěstí zkázy. Bůh je však oslaven pokaždé, neboť pro něj je to v prvním případě vůně milosti a ve druhém vůně spravedlnosti. F. B. Meyer konstatuje:

Když je nám tedy řečeno, abychom byli pro Boha sladkou vůní Kristovou, musí to znamenat, že máme žít tak, abychom připomněli Bohu, čím byl Ježíš ve svém smrtelném životě. Znamená to, že když nás Bůh každodenně sleduje, měl by v nás vidět Ježíše a vzpomenout si na požehnaný život, který byl nabídnut jako oběť Bohu pro svou sladkou vůni.⁷

2,16 Pro spaseného člověka jsou křesťané vůní života k životu, avšak pro ty, kteří jdou do záhuby, jsou vůní smrti ke smrti. Jsme tím, co Phillips nazývá „osvěžující vůní samotné-

ho života“, přinášíme život těm, kteří věří; jsme však „smrtným pachem záhuby“ pro ty, kteří odmítají uvěřit. Tento dvojitý efekt je krásně znázorněn na události ve Starém zákoně. Když se Pelištejci zmocnili Boží truhly, výsledkem byla smrt a zkáza po celou dobu, kdy ji měli u sebe (1S 5). Když ji ale vrátili do Obéd-edomova domu, přineslo to jemu a jeho domu požehnání a blahobyt (2S 6,11). Když Pavel přemýšlí o obrovské zodpovědnosti při zvěstování poselství, které má tak dalekosáhlé následky, zvolává: „Ale kdo je k tomu způsobilý?“

2,17 Spojitost mezi verši 17 a 16 lze lépe vidět, pokud doplníme slova „my jsme“. „Kdo je k tomu způsobilý? My jsme, protože nekupčíme s Božím slovem“ apod. (Je to však třeba chápat v souvislosti s 3,5, kde Pavel říká, že jeho způsobilost je od Boha.) Slovo „mnozí“⁸ se týká učitelů nutících žít pohany jako Židé, kteří usilovali, aby se Korintští od apoštola odvrátili. Jací byli tito lidé? Pavel říká, že kupčili, pokoutně prodávali nebo obchodovali s Božím slovem. Hnala je touha po zisku. Snažili se proměnit službu ve výnosné povolání. Totéž označení pro kupčení se používalo také pro ty, kteří pančovali víno, když do něj něco přidávali. Stejně tak se falešní učitelé snažili ředit Boží slovo, když do něj přidávali vlastní nauky. Snažili se například smíchat Zákon a milost.

Pavel nebyl jedním z těch, kteří ředili Boží slovo nebo s ním obchodovali. Spíše mohl svou službu popsat čtyřmi důležitými výrazy. *První* je „z upřímnosti“. Znamená to, že jeho služba byla průzračná, čestná. Nebyla v ní žádná lest ani úskok. Vše se dělo veřejně. Robertson s humorem vysvětluje význam toho výrazu: „Pavlovo ovoce bylo stejně dobré jak uvnitř, tak i na povrchu.“⁹

Zadruhé popisuje svou službu jako „z Boha“. Jinými slovy vše, co mluvil, bylo od Boha. Bůh byl zdrojem jeho poselství a od Boha čerpal sílu, aby mohl pokračovat. *Zatřetí* dodává „před Boží tváří“. Měl na mysli to, že když sloužil Bohu, byl si vědom faktu, že na něj Bůh neustále seshora pohlíží. Měl vůči Bohu opravdovou zodpovědnost a uvědomoval si, že nic nemůže zůstat Božím očím

skryto. *Nakonec* přidává „mluvíme... v Kristu“. To znamená, že mluvil v Kristově jménu, s Kristovou pravomocí a jako Kristův mluvčí.

D. Pavlovo pověření ke službě (3,1–5)

3,1 Ve druhé části verše 2,17 použil apoštol čtyři různé výrazy, aby popsal svou službu. Uvědomoval si, že to může některým, zvláště jeho odpůrcům, znít jako kdyby sám sebe doporučoval. Novou kapitolu proto začíná otázkou: „To začínáme opět doporučovat sami sebe?“ Slovo „opět“ nenaznačuje, že už tak předtím udělal. Spíše se jedná o fakt, že už ho z doporučování sebe sama *obvinili*, a nyní předjímá, že se taková obvinění proti němu budou opakovat.

„Nebo snad potřebujeme, jako někteří, doporučující dopisy k vám nebo od vás?“ „Někteří“, na které Pavel naráží, jsou falešní učitelé z 2,17. Přišli do Korintu s doporučujícími dopisy možná z Jeruzaléma. Když potom z Korintu odcházeli, možná si s sebou odnášeli doporučující dopisy z místního shromáždění. Doporučující dopisy používali v rané církvi křesťané, kteří cestovali z jednoho místa na druhé. Apoštol se nikoho v tomto verši nesnaží od této praxe odrazovat. Naopak lehce naznačuje, že jediná věc, která falešné učitele musela doporučit, byl dopis, který s sebou přinesli! V jiném případě by nemohli prokázat žádné pověření.

3,2 V Korintu se nacházeli lidé, kteří nutili pohany žít jako Židé, a ti zpochybňovali Pavlovo apoštolské pověření. Popírali, že je opravdový Kristův služebník. Možná, že v Korintských vzbuzovali pochybnosti, aby od apoštola Pavla vyžadovali doporučující dopis, až je příště navštíví. Ten se jich už předtím zeptal, zda takový dopis potřebuje. Copak nepřišel do Korintu, když byli ještě pohanskými modláři? Nevedl je snad ke Kristu? Neustanovil Pán svou pečeť nad apoštolovou službou, když mu daroval milované duše v Korintu? Tohle je odpověď. Samotní Korintští byli Pavlovým dopisem, který byl napsán v jeho srdci, ale znali a četli jej všichni lidé. V jeho případě nebylo zapotřebí žádného dopisu napsaného perem a inkoustem. Korintští byli ovocem jeho služby a byli zakotveni

v jeho lásce. Navíc je znali a „četli“ všichni lidé ve smyslu, že jejich obrácení bylo v celé oblasti známým faktem. Druzí si uvědomovali, že u těchto lidí proběhla změna, že se odvrátili od model, šli za Bohem a žili nyní životem odděleným pro Boha. Byli důkazem Pavlovy Boží služby.

3,3 Na první pohled se zdá, že verš 3 protirečí verši 2. Pavel tvrdil, že jsou Korintští jeho dopisem; zde tvrdí, že jsou dopisem Kristovým. Ve verši 2 říká, že byl dopis napsán v jeho srdci; ve druhé části verše 3 se zdá jasné, že Kristus napsal dopis na srdcích samotných Korintských. Jak mohou být takové rozdíly uvedeny do souladu? Odpověď je následující – ve verši 2 Pavel prohlašuje, že byli Korintští jeho doporučujícím dopisem. Verš 3 pak podává vysvětlení. Možná pochopíme lépe souvislost, když spojíme verše následovně: „Vy jste naším dopisem, ... protože je přece zjevné, že jste dopisem Kristovým.“ Jinými slovy byli Korintští Pavlovým doporučujícím dopisem, protože bylo všem jasné, že Pán v jejich srdcích vykonal dílo milosti. Zjevně byli křesťané. A protože byl Pavel lidským nástrojem, který je přiváděl k Pánu, byli jeho pověřovací listinou. Toto měl na mysli ve spojení „vypůsobeným naší službou“. Pán Ježíš byl ten, kdo to dílo v jejich životech vykonal, avšak učinil tak skrze Pavlovu službu.

Zatímco doporučující dopisy, které používali Pavlovi nepřátelé, byly napsány inkoustem, Pavlův dopis byl napsán Duchem živého Boha, a pocházel tudíž od Boha. Inkoust samozřejmě časem bledne, dá se smazat a nevydrží, když však Duch živého Boha píše do lidských srdcí, je to navždy. Pavel poté dodává, že Kristův dopis nebyl napsán na kamenných deskách, nýbrž na deskách lidských srdcí. Lidé, kteří přijížděli do Korintu, neviděli Kristův dopis vyrytý do nějakého obrovského pomníku uprostřed tržnice, spíše byl dopis napsán na srdcích a životech zdejších křesťanů.

Když Pavel uvádí do kontrastu kamenné desky a desky lidských srdcí, měl téměř nepochybně na mysli rozdíl mezi Zákonem a evangeliem. Zákon byl samozřejmě napsán na desky na hoře Sinaj, ale v době evangelia si Bůh zajišťoval poslušnost skrze poselství mi-

losti a lásky, které bylo napsáno na lidských srdcích. Pavel se bude zanedlouho tomuto tématu věnovat podrobněji, takže se zde o něm jen nepřímo zmiňuje.

3,4 Když posloucháme Pavla, jak s důvěrou mluví o svém apoštolství a službě, které mu Pán světil, mohli bychom se zeptat: „Jak se odvažuješ mluvit o této věci s takovou jistotou, Pavle?“ Odpověď nalezneme ve verši 4. Obhajoba jeho apoštolství se může zdát jako sebechvála, avšak Pavel to zde popírá. Říká, že má důvěru v Boha, tj. důvěru, která je schopná ustát Boží zkoumavý pohled. Nemá důvěru v sebe samotného nebo ve své vlastní schopnosti, ale skrze Krista a v díle, které Kristus učinil v životech Korintských, nachází důkaz opravdovosti své služby. Apoštol získal doporučení skrze pozoruhodnou změnu v životech Korintských.

3,5 Zde Pavel znovu popírá jakoukoliv způsobilost pramenící z něho samotného, která by jej opravňovala, aby si myslel, že je apoštol Ježíše Krista. Schopnost pro službu nepřišla zevnitř, ale shůry. Apoštol si netoužil připsat zásluhu. Uvědomoval si, že kdyby jej Bůh pro službu neuschopnil, nic by nedokázal.

E. Srovnání staré a nové smlouvy (3,6–18)

3,6 Poté, co se zabýval *vlastním* pověřením a způsobilostí ke službě, se Pavel pouští do rozsáhlého popisu samotné služby. V následujících verších porovnává starou smlouvu (Zákon) a novou smlouvu (evangelium). Má dobrý důvod, který ho k tomu nyní vede. Ti, kteří jej v Korintu tvrdě kritizovali, byli judaisté (ti, kteří nutili pohany, aby žili jako Židé). Snažili se smíchat Zákon a milost. Učili křesťany, že musí dodržovat určité části Mojžíšova zákona, aby je Bůh plně přijal. Proto zde apoštol zamýšlí ukázat nadřazenost nové smlouvy nad starou. Svě postřehy zahajuje tvrzením, že jej Bůh uzpůsobil jako služebníka nové smlouvy. Smlouva je samozřejmě slib, dohoda nebo odkaz. Stará smlouva byla právní systém, který Bůh seslal Mojžíšovi. V té době bylo požehnání podmíněno poslušností. Byla to pracovní smlouva, dohoda mezi Bohem a člověkem, že pokud člověk splní svou úlohu, i Bůh splní svou. Protože to však záviselo na člověku,

výsledkem nemohla být spravedlnost. Nová smlouva je evangelium. V ní se Bůh zavázal neomezeně žehnat člověku svou milostí skrze vykoupění, které je v Kristu Ježíši. V době nové smlouvy záleží vše na Bohu, a ne člověku. Nová smlouva tak může uskutečnit to, čeho by Stará nikdy nebyla schopna.

Pavel uvádí několik výrazných odlišností mezi Zákonem a evangeliem. Začíná ve verši 6, když říká „ne litery, nýbrž Ducha; neboť litera zabíjí, ale Duch oživuje“. Obecně se význam vykládá tak, že pokud člověk přijímá doslova a povrchně slova Písma a snaží se být poslušný, aniž by skutečně toužil být poslušný pravému smyslu daného úseku, spíše mu to uškodí, než pomůže. Příkladem toho byli farizeové. Byli naprosto zásadoví, pokud se jednalo o odvádění desátků, ale neprokazovali druhým milosrdenství a lásku (Mt 23,23). Toto je platná *aplikace* tohoto úseku, není to však *výklad*. *Litera* se ve verši 6 vztahuje k Mojžíšovu zákonu a *Duch* k evangeliu Boží milosti. Když Pavel tvrdí, že „litera zabíjí“, mluví o službě Zákonu. Zákon odsuzuje všechny, kteří nedokážou dodržovat jeho svaté nároky. „Skrze Zákon je poznání hříchu“ (Ř 3,20). „Proklet je každý, kdo nezůstává ve všem tom, co je napsáno v knize Zákonu, aby to činil“ (Ga 3,10). Bůh neměl nikdy v úmyslu, aby byl Zákon prostředkem, který oživuje. Jeho záměrem bylo spíše přinést poznání hříchu a usvědčovat z něho. Nová smlouva se zde nazývá *Duchem*. Představuje duchovní naplnění náznaků a předobrazů staré smlouvy. Vše, co Zákon vyžadoval, avšak nemohl přinést, nyní evangelium uskutečnilo.

J. M. Davies to shrnuje následovně:

Služba „litery“, která zabíjí, je ilustrována na třech tisících, kteří byli zabití u Sinaje, když byla stará smlouva uvedena do praxe; služba Ducha, životodárná služba, je ilustrována na třech tisících, kteří byli spaseni v den Letnic.¹⁰

3,7 Verše 7 a 8 pokračují ve srovnání dvou smluv. Apoštol zde zvláště srovnává slávu, která doprovázela předání Zákonu, se slávou, která je spojena s evangeliem. Slova „sláva“ a „slavný“ nalezneme v kapitolách 3 a 4 sedmáctkrát. Stará smlouva je zde nazvána

službou smrti vyrytou literami do kamenů. Může poukazovat pouze na desatero přikázání. Smrt hrozila všem, kteří je nedodržovali (Ex 19,13). Pavel *neříká*, že se s předáním Zákonu nepojila žádná sláva. Tak tomu jistě nebylo. Když dal Bůh Mojžíšovi desatero přikázání na hoře Sinaj, nesmírně se projevila Boží přítomnost a moc (Ex 19). Když tam Mojžíš stál a komunikoval s Bohem, jeho tvář začala zářit, odrážela Boží slávu, a proto synové Izraele nemohli pohledět Mojžíšovi do tváře kvůli slávě jeho obličejí. Byli příliš oslněni, aby se mohli nepřetržitě dívat. Pavel však dodává důležitá slova „která pomíjela“. Znamená to, že jasná záře, která se objevila v Mojžíšově obličejí, nebyla trvalá. Jednalo se o dočasnou pomíjivou slávu. Duchovní smysl toho všeho je, že sláva staré smlouvy byla dočasná. Zákon plnil jednoznačnou úlohu – měl odhalovat hřích. Byl zobrazením Božích svatých požadavků a v tom smyslu byl slavný. Zákon existoval do doby, než přišel Kristus, který je naplněním Zákonu k spravedlnosti pro každého, kdo věří (Ř 10,4). Zákon byl *náznak*; Ježíše je *podstata*. Byl obrazem lepších věcí, které přijdou, tyto věci pak došly naplnění ve Spasiteli světa.

3,8 Jestliže měl tedy Zákon takovou slávu, oč slavnější je služba Ducha? Výraz „služba Ducha“ se vztahuje k evangeliu. Boží Duch jedná skrze kázání evangelia a je dán k pomoci těm, kteří přijímají dobrou zprávu o spasení. Věta „jak by nebyla mnohem slavnější služba Ducha?“ je vyjádřením nevyhnutelného důsledku. Jestliže existuje jedna skutečnost nebo podmínka, druhá bude jistě následovat.

3,9 O staré smlouvě se zde hovoří jako o službě odsouzení, které bylo jejím výsledkem. Přinášela odsouzení všem, protože nikdo nemohl dodržovat Zákon úplně. Přesto se s ní pojila určitá sláva. Stará smlouva měla v té době skutečně smysl a byla opravdu užitečná. Avšak mnohem více oplývá slávou služba spravedlnosti. Hodge říká: „Služba spravedlnosti je služba, která odhaluje spravedlnost, kterou jsou lidé ospravedlňováni, a tak je vysvobozuje z odsouzení, které nad nimi vynesl Zákon.“¹¹ Sláva evangelia není ta, která působí na lidský zrak, ale hluboká

a trvající dokonalost, která působí na ducha. Sláva Golgoty daleko zastínila slávu Sinaje.

3,10 Přestože měl Zákon v určitém smyslu slávu, když jej srovnáme s novou smlouvou, žádnou slávu ve skutečnosti nemá. Verš přináší velké srovnání a říká, že když obě smlouvy postavíme vedle sebe, jedna naprosto zastínila druhou, to znamená, že nová smlouva předčí starou. A. T. Roberston prohlašuje: „Větší sláva zastíňuje menší. V jednu chvíli se až zdá, že stará smlouva nemá vůbec žádnou slávu kvůli překypující slávě smlouvy nové.“¹² Denney to komentuje: „Když Slunce září v celé své síle, není na obloze jiné slávy.“¹³

3,11 Neboť jestliže skrze slávu (doslova „se slávou“) přišlo už to, co pomíjí, oč slavnější (doslova „ve slávě“) je to, co zůstává. Měli bychom si všimnout předložek *s* a *ve*. Je tím myšleno, že sláva doprovázela předání Zákona, avšak je samotnou součástí nové smlouvy. Sláva byla přítomna, když dal Bůh lidem starou smlouvu, ale evangelium o Boží milosti je slavné samo o sobě.

Tento verš také staví proti sobě přechodný a dočasný charakter Zákona a trvalý charakter evangelia. „Co pomíjí“ se může vztahovat pouze k desateru přikázání – „službě smrti vyryté do kamenů“ (v. 7). Tento verš tudíž vyvrací tvrzení adventistů sedmého dne, kteří říkají, že obřadní zákon už přestal platit, ne však desatero přikázání.

3,12 Naděje, o které zde Pavel mluví, je hlubokým přesvědčením, že se sláva evangelia nikdy nevytratí a ani nezeslábně. Díky tomuto silnému ujištění mluví zcela otevřeně. Nemá co skrývat. Není důvod něco zastírat. V dnešní době jsou v mnoha světových náboženstvích domnělá tajemství. Nově věřící musí být do těchto tajů zasvěceni. Postupují od jednoho stupně k druhému. S evangeliem tomu tak není. Všechno je jasné a přístupné. Evangelium mluví prostě a s naprostou jistotou o věcech jako spasení, Trojice, nebe a peklo.

3,13 Ne jako Mojžíš, který si dával na tvář závoj, aby synové Izraele nehleděli na konec toho, co pomíjí. Pozadí verše 13 nalezneme v Ex 34,29–35. Zde se dovídáme, že když Mojžíš sestoupil z hory Sinaj poté, co byl

v přítomnosti Hospodina, nevěděl, že jeho tvář září. Synové Izraele se báli k němu přiblížit kvůli slávě jeho tváře. On jim však dal znamení, aby se přiblížili, a oni jej poslechli. Poté jim předal jako přikázání vše, co mu Hospodin řekl. V Ex 34,33 čteme: „Když s nimi Mojžíš domluvil, dal si na tvář závoj.“ V 2K 3,13 apoštol vysvětluje, proč to Mojžíš udělal. Udělal to, aby synové Izraele neustále nehleděli na konec toho, co pomíjelo. Sláva v jeho tváři byla slábnoucí slávou. Jinak řečeno Zákon, který mu Bůh dal, měl dočasnou slávu. Slábla už tehdy, a proto Mojžíš nechtěl, aby viděli její konec. Ne že by Mojžíš chtěl zakrýt samotnou slávu, ale spíše *pomíjející* slávu. F. W. Grant skvěle konstatoval: „Sláva v Mojžíšově tváři musí dát přednost slávě ve tváři Někoho jiného.“¹⁴ To proběhlo s příchodem Pána Ježíše Krista. Výsledkem je, že služebník nové smlouvy nemusí svou tvář zakrývat. Sláva evangelia nikdy nezeslábně, ani se nevytratí.

3,14 Avšak jejich myšlení otupělo. Synové Izraele si neuvědomovali opravdový význam toho, co Mojžíš dělal. A po celá staletí dělá židovský národ totéž. Dokonce v době, kdy psal Pavel svoje spisy, stále tíhli k Zákonu jako ke způsobu spasení a nepřijímali Pána Ježíše Krista.

Až do dnešního dne zůstává při čtení staré smlouvy tentýž závoj neodkrytý. Jinými slovy, když Židé v době, kdy apoštol dopis psal, četli starou smlouvu, neodhalili tajemství, které Mojžíš skryl před jejich předky závojem. Neuvědomili si, že sláva Zákona byla pomíjející slávou a že Zákon došel naplnění v Pánu Ježíši Kristu.

Pomíjí jen v Kristu. Někteří se domnívají, že se nejedná o *závoj*, ale o *starou smlouvu*, která v Kristu pomíjí. Ještě pravděpodobnější význam je, že problém porozumět staré smlouvě mizí, když člověk přijde ke Kristu. Hodge to dobře formuluje:

Písmo Starého zákona je srozumitelné pouze tehdy, pokud je chápáno jako předpověď a předzvěst Krista. Poznání Krista... odstraňuje závoj ze Starého zákona.¹⁵

3,15 Zde se obraz nepatrně mění. V příkladu ze Starého zákona byl závoj přes Mojžíšovu

tvář, nyní však závoj leží na srdci židovského národa. Stále se snaží získat spravedlnost na základě *konání*, aniž by si kdy uvědomovali, že dílo už Spasitel na golgotském kříži *dokonal*. Snaží se dosáhnout spasení svou vlastní zásluhou, neuvědomují si, že Zákon je zcela ztracuje a že by měli pro slitování a milost běžet do Pánova náručí.

3,16 „Člověk“ ve verši 16 možná může odkazovat na srdce *jednotlivých* Židů nebo na Izrael jako *národ*. Když se kdokoliv obrátí k Pánu, je závoj odstraněn, nesrozumitelnost je pryč. Zjevuje se pravda a všechny náznaky a předobrazy dojdou naplnění v Božím milovaném Synu, izraelském Mesiáši. Jestliže je myšlen izraelský *národ*, potom verš poukazuje na den stále budoucí, kdy se zbývající věřící obrátí k Pánu, jak je předpovězeno v Ř 11,25–26.32.

3,17 Pavel zdůrazňuje, že Kristus je klíčem k Starému zákonu. Zde tuto pravdu připomíná, když říká: „Ten Pán je Duch.“ Ve většině překladů nalezneme slovo Duch s velkým počátečním písmenem vykládané jako Duch svatý. Podle kontextu však lze vyvodit, že Pán je duchem Starého zákona stejně jako „Vždyť Ježíšovo svědectví je duchem prorocství“ (Zj 19,10 B21). Všechny náznaky a předobrazy Starého zákona docházejí v Kristu naplnění. „Kde je Duch¹⁶ Pánův, tam je svoboda“ znamená, že kdekoliv je Ježíš Kristus uznán jako Pán nebo Hospodin, tam je svoboda, tj. svoboda od otroctví Zákona, svoboda od nesrozumitelnosti při čtení Písma a svoboda pohlédnout do jeho tváře, aniž by tomu bránil závoj.

3,18 Ve staré smlouvě mohl vidět Pánovu slávu pouze Mojžíš. V době nové smlouvy máme výsadu spatřit Pánovu slávu všichni. Mojžíš musel svou tvář zahalit poté, co přestal mluvit s lidmi, my však můžeme mít odhalenou tvář. Svou tvář můžeme nechat odhalenou díky vyznávání a odpouštění hříchů díky tomu, že jsme k sobě a k Bohu naprosto upřímní. Jak jednou jeden zkušený misionář v Indii řekl, musíme „odhodit závoj hříchu, přetvářky, veškerého předstírání, veškerého nasazování falešných masek, veškerých snah dělat kompromisy, veškeré polovičatosti, všech ano i ne“.

Dalším krokem je spatřit Pánovu slávu jako v zrcadle. Zrcadlem je myšleno Boží slovo. Když čteme Bibli, vidíme Pána Ježíše odhaleného v celé jeho nádheře. Zatím jsme ho neviděli tváří v tvář, pouze jeho odraz ve slově.

Všimněte si, že co spatřujeme, je Pánova sláva. Pavel zde nepomýšlí ani tak na mravní krásu Ježíše coby člověka na zemi, jako spíše na jeho současnou slávu, kdy je vyvýšen po Boží pravici. Jak Denney poukazuje, je Kristova sláva následující:

Dělí se s Otcem o trůn, je totiž hlavou církve, vlastní a uděluje veškerou plnost Boží slávy, je budoucím soudcem světa, přemožitelem každé nepřátelské vlády a přimlouvá se za svůj lid, je zkrátka nositelem veškeré vznešenosti, která patří jeho královskému úřadu.¹⁷

Když se zabýváme slávou Pána Ježíše Krista, který byl vzkříšen, vstoupil do nebe a byl vyvýšen, jsme proměňováni v tentýž obraz. V těchto slovech nalezneme tajemství křesťanské svatosti – zabývat se Kristem. Ne tím, že se zabýváme sami sebou, což přináší jen prohru; ani že se zabýváme ostatními, což přináší zklamání. Ale tím, že se zabýváme Pánovou slávou, se stáváme podobnějšími jemu.

Tento úžasný proces proměny probíhá od slávy k slávě, tj. z jednoho stupně slávy k dalšímu. Není to otázka okamžité změny. V životě křesťana neexistuje žádná zkušenost, která by okamžitě způsobila, že člověk se přesně podobá Kristovu obrazu. Jedná se o proces, ne jeden klíčový okamžik. Není to slábnoucí sláva Zákona, ale stále rostoucí sláva.

Silou k tomuto skvělému procesu je Boží Duch svatý – jako od Pána Ducha. Jestliže spatřujeme Pána slávy, zabýváme se jím, přemýšlíme o něm, hledíme na něj s láskou, Pánův Duch činí v našem životě úžasný zázrak – rostoucí podobnost s Kristem.

Darby ukazuje Štěpánovu proměnu, když spatřil Pánovu slávu:

Vidíme ji u Štěpána, když ho kamenují, pohlíží vzhůru a vidí Boží slávu a Ježíše. Kristus řekl: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“; pohled na Ježíše v Boží slávě vede Štěpána k modlitbě: „Pane, nepočítej jim tento hřích.“ A znovu na kříži Kristus

řekl: „Otče, do tvých rukou odevzdávám svého ducha“; Štěpán říká: „Pane Ježíši, přijmi mého ducha.“ Změnil se ke Kristovu obrazu.¹⁸

Zvažte tedy slávu nové smlouvy, která vše přesahuje. Zatímco ve staré smlouvě měl slávu ve tváři pouze *jeden* člověk, dnes má tuto krevi koupenou výsadu *každé* Boží dítě. Mís-to aby se Boží sláva v našich tvářích pouze odrážela, jsme v nové smlouvě všichni proměňováni (doslova *metamorfozováni*) v týž obraz, od slávy k slávě, jako od Pána Ducha. Zatímco Mojžíšova tvář slávu odrážela, naše tvář slávu vyzařuje zevnitř.

Pavel tak končí svůj poněkud mystický a hluboce duchovní výklad nové smlouvy a její srovnání se Starou.

F. Povinnost hlásat jasné evangelium (4,1–6)

4,1 V prvních šesti verších kapitoly 4 Pavel zdůrazňuje, jakou má každý Kristův služebník vážnou zodpovědnost předat poselství evangelia srozumitelně, bez závoje. Nic nesmí být skryté nebo tajemné. Vše musí být jasné, poctivé a upřímné.

Pavel mluvil o úžasné cestě, na které z něj Bůh učinil schopného služebníka nové smlouvy. Od tohoto bodu se nyní pouští do série myšlenek. Uvědomění si obrovské vážnosti křesťanské služby brání člověku, jako je Pavel, aby ochaboval. Pochopitelně existuje spousta věcí, které v křesťanské službě odrazují a deprimují, ale Pán dává slitování a milost, aby pomohly v každé době nouze. Nezáleží tedy, jak moc je člověk zbaven odvahy, povzbuzení je vždy větší.

Pavel neochabuje. Nejedná zbaběle, ale spíše odvážně, když čelí zdánlivě nepřekonatelným překážkám.

4,2 Phillips verš 2 barvitě parafrázuje:

Neděláme žádný hokus-pokus ani vychytalé triky, nepoužíváme žádnou nepoctivou manipulaci Božího slova. Mluvíme čistou pravdu, a tak se představujeme každému lidskému porozumění před Bohem.

Apoštol zde bezpochyby myslí falešné učitele, kteří přišli do sboru v Korintu. Používali tytéž metody, které používají síly zla, totiž zavrženíhodné svádění ke hříchu, lstivé žon-

glování s pravdou, používání záluďných argumentů a znehodnocování Božího slova. Když Pavel říká „ani nepřekrucujeme Boží slovo“, bezpochyby naráží na oblíbenou zábavu těchto lidí – snahu smíchat Zákon a milost.

Apoštolův způsob byl naprosto odlišný. Je vyjádřen slovy „nýbrž zjevováním pravdy se představujeme každému lidskému porozumění před Bohem“. Zjevování pravdy může mít dvě podoby. Zjevujeme pravdu, když ji předáváme jednoduchým a srozumitelným způsobem. Dáváme ji ovšem najevo také, když ji žijeme před druhými, takže ji na našem příkladu mohou vidět. Pavel používal oba způsoby. Kázal evangelium a řídil se jím ve svém životě. Snažil se tak doporučit každému lidskému svědomí před Bohem.

4,3 Apoštol mluvil o tom, jak obrovský měl zájem předat lidem srozumitelnou pravdu o Bohu jak zásadami, tak i praxí. Pokud je evangelium některým lidem zahaleno nebo skryto, není to jistě chyba Boha a Pavel nechce, aby to nebyla ani jeho chyba. A i když píše tato slova, uvědomuje si, že se najdou tací, kteří evangelium jednoduše asi nemohou přijmout. Kteří to jsou? Ti, kteří hynou. Proč jsou tak oslepení? Odpověď nalezneme v následujícím verši.

4,4 Viníkem je Satan. Je zde nazýván bohem tohoto věku. Podařilo se mu zahalit mysl nevěřících. Bude je držet v neustálé temnotě, aby jim nevzešlo světlo evangelia slávy Krista, aby mohli být spaseni.

V našem vesmíru vždy svítí slunce. Ne vždy jej vidíme, protože se mezi slunce a nás občas něco dostane. Stejně tomu je i u evangelia. Světlo evangelia svítí vždy. Bůh vždy usiluje o to, aby svítil do lidských srdcí. Avšak Satan klade nejrůznější překážky mezi nevěřící a Boha. Může se jednat o oblak pýchy, vzdoru nebo vlastní spravedlnosti nebo cokoliv ze stovky dalších věcí. Všechno nicméně účinně funguje, aby bránilo světlu evangelia svítit. Satan jednoduše nechce, aby byli lidé spaseni.

Evangelium pojednává o oslaveném Kristu. Věřícím není představen tesař z Nazaretu. Není to jenom Kristus s pažemi roztaženými na kříži hanby. Je to Pán Ježíš Kristus, který

zemřel, byl pohřben, byl vzkříšen a který je nyní v nebi po Boží pravici. To on je pro věřícího předmětem jeho víry – oslavený Boží Syn v nebesích.

4,5 V jediném verši máme jak nejubožejší, tak nejlepší námět pro kazatele. Nejubožejším námětem jsme *my sami* a nejlepším je *Ježíš Kristus, Pán*.

Judaisté byli zřejmě zvyklí kázat sami o sobě. Pavel se od takové společnosti lidí distancuje. Neplýtvá časem druhých, aby hlásal něco tak bezcenného. Jeho námětem byl Pán Ježíš Kristus. Snažil se přivést muže a ženy na místo, kde byli ochotní pokleknout před Ježíšem Kristem a vzdát mu úctu jako Pánu jejich života.

Apoštol představuje svoji skupinu jako „vaše otroky pro Ježíše“. V podstatě tak skryl sebe a své spolupracovníky do pozadí. Byli pouze otroky, kteří byli připraveni pomoci jakýmkoliv způsobem, kterým by přivedl lidi k Pánu Ježíši.

4,6 Pavel zde přirovnává obrácení hříšníka k rozbřesku světla při zrodu stvoření. Na počátku Bůh nařídil, aby světlo zazářilo z temnoty. Řekl: „Budíž světlo! A bylo světlo“ (Gn 1,3).

Pavel zde říká, že tentýž Bůh, který nařídil, aby světlo zazářilo z temnoty, zazářil v našich srdcích. Je to opravdu nádherné. Při prvním stvoření Bůh *přikázal*, aby světlo zazářilo. Při novém stvoření však Bůh sám září v našich srdcích. Jak je to mnohem osobnější!

Události na začátku Gn 1 jsou obrazem toho, co se děje při novém stvoření. Na počátku Bůh stvořil člověka jako nevinnou bytost. Přišel však hřích a s ním i hrozná temnota.

Když je kázáno evangelium, Boží Duch vchází do srdce člověka, stejně jako Bůh vešel do hlubiny po počátečním stvoření.

Poté Bůh září do srdce člověka a ukazuje mu, že se provinil hříchem a potřebuje Spasitele. „Hmotné stvoření v Genesis započalo světlem a stejně tak jím započíná duchovní stvoření. Bůh září v našem srdci díky Duchu svatému, a tak začíná duchovní život.“ (Zdroj neuveden.)

Verš pokračuje ve vysvětlení, proč Bůh v našich srdcích zazářil. V ČSP čteme „aby osvětlil lidi poznáním Boží slávy v osobě Ježí-

še Krista“. Vyznívá z toho, že jeho důvodem je pouze *osvětlit nás* poznáním Boží slávy. J. N. Darby však ve svém překladu Bible naznačuje důležitou změnu: „*Pro vyzářování poznání Boží slávy ve tváři Ježíše Krista*.“ Jinak řečeno Bůh nezáří v našich srdcích, jen aby nám předal poznání, ale spíše aby skrze nás poznání *zářilo pro ostatní*. „My nejsme konečnou stanicí požehnání, ale potrubím.“ (Zdroj neuveden.)

Biblickou ilustraci této skutečnosti nacházíme v životě samotného Pavla. Na cestě do Damašku Bůh zazářil v jeho srdci. Uvědomil si, že ten, kterého nenáviděl a o kterém si myslel, že byl pohřben v judském hrobě, byl Pán slávy. Od toho dne chodil, aby šířil světlo poznání Boží slávy, které nacházíme v osobě Ježíše Krista.

G. Pozemská nádoba s nebeským určením (4,7–18)

4,7 Poté, co apoštol Pavel mluvil o povinnosti zprostředkovat poselství srozumitelně, přemýšlí nyní o lidské nádobě, které byl úžasný poklad evangelia svěřen. Pokladem je slavné poselství evangelia. Hliněnou nádobou je pak myšleno křehké lidské tělo. Rozdíl mezi nimi je obrovský. Evangelium je jako vzácný diamant, který oslňuje z každého úhlu. Jen si představme, že tak vzácný diamant byl svěřen do tak křehké a chatrné hliněné nádoby!

Hliněné nádoby, zničené a ošklivé,
nesou bohatství, o kterém se nikomu ani
nesní;
nebeský poklad, který jasně září –
Krista zjeveného ve svatých dole na zemi!
V nádobách prasklých a chatrných,
které přesto uchovají po mnoho neúrod-
ných let
bohatství darované štědrrou rukou,
úžasný Boží dar – jeho milovaného Syna!
Ach, jak prázdná, nízká,
mizerná, neznámá a bez povšimnutí je
nádoba, pro Boha však svatá,
naplněná Kristem, jen samotným Kristem!
Pozemské nic má skrývat slávu!
Bezvýznamná existence má tlumit světlo!
Vypráví podivuhodný Kristův příběh,
prasklá, prázdná – naplněna jím!

Z překladu Frances Bevanové

Proč Bůh rozhodl, aby byl poklad v hliněných nádobách? Odpověď zní, aby přemíra té moci byla z Boha, a ne z nás. Bůh nechce, aby se lidé zabývali lidskou nádobou, ale jeho mocí a velikostí. Úmyslně tedy světil evangelium slabým a často nevhodným lidským bytostem. Všechna chvála a sláva musí putovat ke Stvořiteli, a ne ke stvoření.

Pociťujeme skrytou radost, jestliže dostaneme úkol, který je nad naše síly; protože pokud z toho vzejde cokoliv dobrého, chvála patří zcela jistě jemu, ne nám.

Houghton

Jowett říká:

Něco je špatně, pokud nádoba okrade poklad o jeho slávu, pokud truhla upoutá větší pozornost než klenot, který je uvnitř. Je to zvrácenost, jestliže je rám důležitější než obraz a nádobí použité při hostině se stane náhradou za jídlo. Je něco strašného, pokud je v křesťanské službě „přemíra té moci“ naše, a ne od Boha. Taková přemíra má pomíjivý charakter, rychle uvádne jako zelená tráva a upadne v zapomnění.¹⁹

Je téměř jisté, že když Pavel psal verš 7, myslel na incident v Sd 7. Tam nalezneme záznam o tom, jak Gedeon vyzbrojil svou armádu beranými rohy, prázdnými džbány a pochodněmi, které byly uvnitř těchto džbánů. Na domluvený signál měli jeho muži zatroubit na beraní rohy a rozbít džbány. Když je rozbili, pochodně zazářily velkým jasem. Jejich nepřátele to vyděsilo. Mysleli si, že po nich jde obrovský dav namísto pouhých tří set mužů. Plyne z toho ponaučení, že stejně jako v Gedeonově případě světlo zazářilo pouze, když se rozbily džbány, tak je tomu i v souvislosti s evangeliem. Pouze pokud jsou lidské nástroje rozbité a dají přednost Pánu, může skrze nás evangelium zazářit ve vsí své nádheře.

4,8 Apoštol nyní pokračuje s vysvětlením, že jelikož byl poklad svěřen hliněným nádobám, existuje na jedné straně zdánlivá porážka, na druhé straně je to však neustálé vítězství. Navenek se jeví jako slabost, avšak ve skutečnosti se jedná o nesrovnatelnou sílu. Když říká: „Ve všem jsme sužováni, ale nejsme vhnáni do úzkých,“ má na mysli, že je

neustále sužován nepřáteli a nesnáze, přesto mu není zcela zabráněno, aby svobodně rozhlašoval poselství.

Býváme v nejistotě, ale nejsme zoufalí. Z lidského pohledu Pavel často neví, zda by se mohlo nalézt řešení pro jeho problémy, přesto jej Pán nikdy nenechá, aby došel až k zoufalství. Nikdy se nedostal do úzké uličky, odkud nebylo úniku.

4,9 Jsme pronásledováni, ale nejsme opuštěni. Občas cítil vzadu na krku nepřítelův horký dech, přesto jej Pán nikdy nevydal do rukou jeho nepřatel. Jsme sráženi, ale nejsme ničení. Znamená to, že Pavel byl mnohokrát vážně „zraněn v boji“, přesto jej Pán znovu zvedl, aby dál šel se slavnou zprávou evangelia.

New Bible Commentary parafrázuje verše 8 a 9 následovně: „Jsme obklíčeni, ne však ochromeni; nevíme co dělat, avšak nikdy neztrácíme naději; jsme pronásledováni lidmi, avšak nikdy nejsme opuštěni Bohem; často jsme sráženi, avšak nikdy nejsme poraženi.“

Možná uvažujeme, proč Pán dovolil, aby si jeho služebník prošel takovými strastmi a zkouškami. Asi si říkáme, že by mohl Pánu sloužit lépe, kdyby jeho cestu osvobodil od nesnázi. Písmo však učí pravý opak. Bohu v jeho úžasné moudrosti přijde vhodné dopustit, aby se jeho služebník potýkal s nemocemi, zármutkem, utrpením, pronásledováním, potížeňmi a nebezpečím. Vše slouží k tomu, aby se rozbily hliněné nádoby, aby tak světlo evangelia vyzařovalo jasněji.

4,10 Život Božího služebníka je život neustálého umírání. Stejně jako sám Pán Ježíš byl ve svém životě neustále vystavován násilí a pronásledování, tak i ti, kteří jdou v jeho stopách, se setkají se stejným zacházením. Neznamená to ovšem porážku. Je to cesta vítězství. Požehnání k ostatním přichází, když denně umíráme.

Pouze tímto způsobem je Ježíšův život vidět na našem těle. Ježíšův život zde v prvé řadě neznamená jeho život Člověka na zemi, ale jeho nynější život vyvýšeného Božího Syna v nebesích. Jak svět může vidět Kristův život, když už dnes není osobně nebo fyzicky přítomen? Odpovědí je, že když my křesťané

trpíme ve službě pro Pána, jeho život je zjeven na našem těle.

4,11 Myšlenka života ze smrti pokračuje i ve verši 11. Je jedním z nejhlubších principů naší existence. Maso, které jíme a ze kterého žijeme, máme díky smrti zvířat. Je tomu tak i v duchovní oblasti. „Krev mučedníků je semenem církve.“ Čím více je církev pronásledována a sužována, tím více se křesťanství rozšiřuje.

A přesto je pro nás těžké tuto pravdu přijmout. Když Pánova služebník potká násilí, většinou si myslíme, že je to neštěstí. Ve skutečnosti je to normální způsob, jakým Bůh jedná. Není to výjimka. Být pro Ježíše v neustálém smrtelném ohrožení je Boží způsob, ve kterém je Ježíšův život zjeven na našem smrtelném těle.

4,12 Apoštol zde shrnuje vše, co řekl, když připomíná Korintským, že skrze jeho neustálé utrpení k nim přišel život. Aby se Pavel vůbec do Korintu s evangeliem dostal, musel si projít nevýslovným utrpením. Vše se ale vyplatilo, neboť uvěřili Pánu Ježíši a nyní mají věčný život. Pavlovo fyzické utrpení a ztráty znamenaly duchovní zisk pro druhé. Robertson říká: „Jeho umírání působilo ve prospěch těch, kteří těžili z jeho služby.“²⁰

V nemoci míváme často tendenci volat k Pánu, prosit ho, aby nás z toho vysvobodil, abychom mu mohli lépe sloužit. Možná bychom někdy měli Bohu děkovat za taková soužení, která během našeho života přicházejí, a ve své nemohoucnosti oslavovat skutečnost, že na nás může spočívat Kristova síla.

4,13 Apoštol mluví o neustálých nedostacích a slabostech lidské nadooby, které bylo svěřeno evangelium. Jaký je tedy k tomu všemu jeho postoj? Je poražen, odrazen a zdrcen? Odpověď zní ne. Víra mu umožňuje dál hlásat evangelium, protože ví, že se za vším utrpením jeho života nachází nevýslovná sláva.

V Ž 116,10 žalmista říká: „Uvěřil jsem, a tak jsem mluvil“ (B21). Uvěřil Pánu, a co řekl, bylo tudíž výsledkem hluboko zakotvené víry. Pavel zde říká, že totéž platí i v jeho případě. Má stejného ducha víry, kterého měl žalmista, když pronesl svá slova. Pavel říká: „i my věříme, proto také mluvíme“.

Utrpení a pronásledování v Pavlově životě jej neumlčelo. Kdekoliv je pravá víra, musí být vyjádřena. Nemůže mlčet.

Pokud Kristu důvěřuješ,
mluvit za něj jistě budeš;
byť si pokošením sáhneš na dno,
pokud jej miluješ, uděláš to.
A když věříš v Krista, přítel
a získal jsi v něm Spasitele,
abys nezarmoutil Ducha snad,
neotálej, ale mluv rád.

4,14 Pokud se nám snad zdá divné, že s Pavlem neustálá hrozba smrti neotřásla, ve verši 14 nalezneme odpověď. Zde máme to tajemství, proč se nebál hlásat křesťanské poselství. Věděl, že tento život není všechno. Věděl, že pro věřícího existuje jistota vzkříšení. Tentýž Bůh, který vzkřísil Pána Ježíše, vzkřísí s Ježíšem také apoštola Pavla a přivede jej spolu s Korintskými před svou tvář.

4,15 S jistou nadějí na vzkříšení, která je před ním, byl apoštol ochoten podstoupit hrozná útrapy. Věděl, že veškeré jeho utrpení mělo dvojí výsledek. Oplývalo požehnáním pro Korintské, a tak způsobilo, že se rozmnožila vděčnost ke slávě Boží. Tyto dva motivy Pavla popoháněly ve všem, co říkal a dělal. Záleželo mu na Boží slávě a požehnání jeho bližních.

Pavel si uvědomoval, že čím více trpěl, tím více se druhým dostávalo Boží milosti. Čím více lidí bylo spaseno, o to více vděčnosti stoupalo k Bohu, a čím více vděčnosti stoupalo k Bohu, tím více byl Bůh oslaven.

Living Bible v následující parafrázi nejspíše zachycuje podstatu verše:

Tato naše utrpení jsou pro vaše blaho. A čím více je vás získáno pro Krista, tím více je vděčnosti za jeho obrovskou laskavost a tím více je Pán oslaven.

4,16 Pavel vysvětloval svoji ochotu podstupovat veškerá utrpení a rizika, protože měl před sebou jistou nadějí na vzkříšení. Proto neochabuje. A i když na jedné straně průběh fyzického chátrání neustále postupuje, přesto na straně druhé existuje duchovní obnova, která mu umožňuje pokračovat navzdory všem nepříznivým okolnostem.

Skutečnost, že vnější člověk chátrá, nepotřebuje vysvětlení nebo komentář. Na našem těle je to patrné až příliš! Pavel se však raduje ze skutečnosti, že Bůh každodenně dodává přísun síly pro křesťanskou službu. Je tedy pravda, jak řekl Michelangelo, že: „Čím více je z mramoru odpadu, tím více socha roste.“

Ironside dodává:

Říká se, že naše fyzická těla se každých sedm let mění... V našem vědomí jsme ale přesto tatáž osoba. Naše osobnost zůstává po léta neměnná s ohledem na větší změnu, která teprve přijde. Tentýž život je v motýlu, který byl v larvě.²¹

4,17 Poté, co jsme četli o strašných souzeních, která Pavel snášel, se nám může zdát obtížné pochopit, jak o nich mohl mluvit jako o „lehkém souzení“. V jistém smyslu nebylo vůbec lehké. Bylo hořké a kruté.

Vysvětlení nalezneme v Pavlově *srovnání*. Souzení samo o sobě může být opravdu těžké, ale ve srovnání s velikým břemenem věčné slávy,²² které před námi leží, je lehké. Lehké souzení je navíc jen nynější, zatímco sláva je věčná. Ponaučení, které získáváme skrze souzení na tomto světě, nám přinese bohatou úrodu na světě, který přijde.

Moorehead podotýká: „Zatímco jsme na světě, vstupuje do nás trocha potěšení; až budeme tam, do potěšení vstoupíme. Tady je pár kapek; tam je celý oceán.“²³

V tomto verši nalezneme pyramidu, která – jak upozorňuje F. E. Marsh – nevyčerpává unaveného lezce, ale přináší jeho duši nevýslovný odpočinek a útěchu.

Sláva
Břímě slávy
Břímě věčné slávy
Veliké břímě věčné slávy
Nesmírně veliké břímě věčné slávy.²⁴

4,18 V tomto verši výraz „hledět“ nepopisuje pouze lidský zrak; spíše sděluje myšlenku považovat něco za důležité. Pokud jde od věci viditelné, nejsou cílem lidské existence. Odkazují zde hlavně na strasti, zkoušky a utrpení, které Pavel podstoupil. V jeho službě to byly jen podružné věci; hlavním záměrem jeho služby bylo něco neviditelného. Možná se jedná o Kristovu slávu, požehnání bližních

a odměnu, která čeká věrného Kristova služebníka u soudné stolice.

Jowett říká:

Abychom mohli spatřit to základní, je třeba pohled; abychom mohli spatřit to další, je třeba vzhled. První způsob vidění je tělesný, druhý je duchovní. Nejdůležitějším orgánem u prvního vnímání je rozum, nejdůležitějším orgánem u druhého vnímání je víra. ... Napříč celým Písmem je nám neustále předkládán kontrast mezi pohledem a vzhledem a všude jsme vyučováni, abychom poměřovali skřovnost a nedostatečnost prvního a považovali za vyšší plnost a šíři druhého.²⁵

H. Život ve světle Kristovy soudné stolice (5,1–10)

Následující verše se úzce pojí s tím, co se odehrálo předtím. Pavel mluví o svém současném utrpení a bolesti a budoucí slávě, která je před ním. To jej přivádí tváří v tvář k tématu smrti. V této části máme jedno z nejúžasnejších vyprávění o smrti z celého Božího slova a křesťanský postoj k ní.

5,1 Ve verši 1 mluví apoštol o našem nynějším smrtelném těle jako o stanu našeho pozemského přebývání. Stan neslouží jako trvalý, ale přenosný příbytek pro poutníky a cestovatele.

Tento stan je v čase smrti stržen. Tělo jde do hrobu, zatímco duch a duše věřícího jdou dál, aby byly s Pánem.

Pavel zahajuje kapitulu ujištěním, že pokud by měl být jeho stan pozemského přebývání zbořen (v důsledku utrpení zmíněných v předchozí kapitole), ví, že má příbytek od Boha, který není postavený lidskou rukou, ale je to věčný dům v nebesích. Všimněte si rozdílu mezi stanem a domem. Prozatímní stan je stržen, avšak nový, trvalý dům na věřícího čeká v nebesích. Je příbytkem od Boha v tom smyslu, že Bůh je ten, kdo nám jej dává.

Mimoto se jedná o dům, který není postavený lidskou rukou. Proč to Pavel říkal? Naše nynější těla nebyla stvořena lidskou rukou; proč by tedy měl zdůraznit, že naše budoucí oslavená těla nebudou stvořena rukama? Spojení „ne lidskou rukou“ znamená „ne z tohoto stvoření“. Objasnění nalezneme v Žd 9,11,

kde čteme: „Ale když přišel Kristus jako velekněz budoucího dobra skrze větší a dokonalejší stánek, *ne rukama udělaný, to jest ne z tohoto stvoření*.“ Pavel v 2K 5,1 říká, že zatímco naše současná těla jsou přizpůsobená pro život na zemi, naše budoucí oslavená těla nebudou z tohoto stvoření. Budou zvlášť uzpůsobena pro život v nebi.

Budoucí tělo věřícího je také popsáno jako věčné v nebesích. Je to tělo, které již nebude poddáno nemoci, zániku a smrti, nýbrž zůstane navěky v našem nebeském domově.

Tento verš by mohl vyznívat tak, že věřící tento dům od Boha získává v momentě, kdy zemře; ale tak tomu ale není. Nedostane oslavené tělo, dokud se Kristus nevrátí pro svou církev (1Te 4,13–18). S věřícím se děje následující: v čase smrti jeho duch a duše odcházejí, aby byly s Kristem, kde se vědomě raduje z nebeské slávy. Jeho tělo je uloženo do hrobu. V čase Pánova návratu bude z hrobu vzkříšen prach, Bůh jej přetvoří do nového oslaveného těla a to bude poté znovu spojeno s duchem a duší. Mezi smrtí a Kristovým příchodem je věřící v netělesném stavu, jak jej můžeme nazvat. Nicméně to neznamená, že si plně neuvědomuje všechnu nebeskou radost a blaženost. Uvědomuje!

Než opustíme verš 1, měli bychom zmínit, že existují tři hlavní výklady výrazu „ne lidskou rukou postavený, ale věčný dům v nebesích“:

1. Nebe samotné.
2. Přechodné tělo mezi smrtí a vzkříšením.
3. Oslavené tělo.

Dům může být těžko samotným nebem, protože je řečeno, že bude „věčný v nebesích“ a „z nebe“ (5,2). Pokud jde o přechodné tělo, Písmo se o něm nikdy nezmiňuje. Kromě toho je dům, který nebyl postavený lidskou rukou, popisován jako *věčný* a v nebesích, což by neplatilo o přechodném těle. Třetí pohled – že je domem myšleno vzkříšené tělo slávy – se zdá být správný.

5,2 V tomto nynějším smrtelném těle jsme často nuceni sténat, protože nás omezuje a překází nám v duchovním životě. Nesmírně si toužíme obléct náš příbytek, který pochází z nebe.

Zdá se, že apoštol v tomto verši mění obraz stanu na oblečení. Možným vysvětlením je, že si Pavel jakožto výrobce stanů uvědomil, že podobný materiál, který sloužil k výrobě stanů, se používal také na oblečení. V každém případě je jasné, že toužil získat oslavené tělo.

5,3 Co v tomto verši znamená „ nahý“? Znamená to, že člověk není spasen, a není tedy před Bohem nijak zakrytý spravedlností? Znamená to, že člověk, i když je spasen, nedostane u Kristovy soudné stolice žádnou odměnu? Nebo to znamená, že spasený člověk nemá tělo v době mezi smrtí a vzkříšením, a je tak nahý ve smyslu, že je duch bez těla?

Autor chápe výraz ve významu netělesný nebo neoblečený. Pavel říká, že jeho opravdová touha není po smrti, ani po netělesném stavu, který s tím souvisí, ale spíše po příchodu Pána Ježíše Krista, až všichni, kteří zemřeli, získají svá oslavená těla.

5,4 Ve verši 4 patrně nalézáme potvrzení správnosti našeho výkladu verše 3. Apoštol říká, že my, kteří jsme v nynějším pozemském stavu, sténáme a je nám těžko, protože chceme být svlečeni, ale více oblečení, aby život pohltil smrtelnost. Jinými slovy se netěší na stav *mezi* smrtí a vytržením jako na vysněnou naději věřícího, ale na to, co přijde při vytržení, až věřící dostanou tělo, které už nebude dále podléhat smrti.

5,5 Je to Bůh, který nás připravil právě k tomuto účelu, a sice k tělesnému vykoupení. Bude to završení jeho velkolepých záměrů, které s námi má. V současné době jsme vykoupeni, pokud jde o našeho ducha a duši, později se ale bude vykoupení vztahovat také na naše tělo. Jen na to pomyslete, Bůh nás stvořil s pohledem na cíl – oslavený stav – dům, který nepostavila lidská ruka a který je věčný v nebesích!

Jak si můžeme být jisti, že budeme mít oslavené tělo? Odpověď zní, že Bůh nám dal Ducha jako závdavek. Jak už bylo vysvětleno, skutečnost, že v každém věřícím přebývá Boží Duch, je zárukou, že se *všchna* Boží zaslíbení pro věřící vyplní. Je znamením toho, co přijde. Boží Duch je sám o sobě závdavkem, že co nám už Bůh částečně dal, bude jednoho dne v plné míře naše.

5,6 Hluboké ujištění o těchto cenných skutečnostech Pavlovi umožnilo být vždy statečný. Věděl, že dokud má domov v tomto těle, je vzdálen od Pána. Pro Pavla to jistě nebyl ideální stav, ale byl ochoten jej přijmout, pokud mohl tady dole sloužit Kristu a být pomocí pro Boží lid.

5,7 Skutečnost, že chodíme vírou, ne tím, co vidíme, je dostatečný důkaz, že jsme vzdáleni od Pána. Ještě nikdy jsme na Pána nepohlédli opravdovými fyzickými očima. Viděli jsme ho pouze skrze víru. Dokud máme domov v tomto těle, máme život, který není tak blízky a důvěrný jako život skrze opravdové vidění.

5,8 Verš 8 pokračuje v myšlence verše 6 a uzavírá ji. Pavel je statečný s ohledem na požehnanou naději, která leží před ním, a může říct, že chce raději odejít z tohoto těla a přijít domů k Pánu. Trpí tím, co Bernard označuje jako „stesk po nebeském domově“.

Možná se zdá, že je verš v rozporu s tím, co apoštol právě řekl. V předchozích verších toužil po oslaveném těle. Zde ovšem říká, že je ochotný raději odejít z tohoto těla a přijít domů k Pánu, tj. raději chce být ve stavu bez těla, který je mezi smrtí a vytržením.

Žádný rozpor v tom není. Křesťan má tři možnosti a jde jen o to, která z nich se nejvíce upřednostňuje. Existuje nynější život na zemi ve smrtelném těle. Existuje stav mezi smrtí a Kristovým příchodem, stav bez těla, ve kterém se však duch i duše vědomě radují z Kristovy přítomnosti. Nakonec existuje také dovršení našeho spasení, když obdržíme svá oslavená těla, až Pán Ježíš znovu přijde na zem. Pavel v této pasáži pouze učí, že první stav je dobrý, druhý je lepší a třetí je nejlepší ze všech.

5,9 Věřící by se měl horlivě snažit zalíbit se Pánu. Zatímco jeho spasení nezávisí na jeho skutcích, jeho odměna v den Pánova příchodu bude přímo úměrná jeho věrnosti Pánu. Věřící by si měl vždy pamatovat, že *víra* se pojí se spasením a *skutky* se pojí s *odměnou*. Je spasen milostí skrze víru, ne skutky; ale když už je spasen, měl by usilovat o dobré skutky, za které poté získá odměnu.

Všimněte si, že se mu chtěl Pavel líbit, ať už zůstával doma nebo odcházel. Znamená to,

že svou službou na zemi měl přinést potěšení do srdce svého Pána, ať už byl Pavel zde na zemi nebo stál před Kristovou soudnou stolicí.

5,10 Jedním z motivů, proč se zalíbit se Kristu, je to, že se všichni musíme objevit před jeho soudnou stolicí. Ve skutečnosti se nejedná pouze o otázku *objevit* se tam, ale *projevit* se. NEB správně říká: „Všichni musíme odhalit svůj život před Kristovým soudem.“ Je jedna věc objevit se v ordinaci doktora a naprosto jiná nechat si u něj udělat rentgen. Soudná stolice Kristova zjeví náš život služby pro Krista přesně takový, jaký byl. Nejen *velikost* naší služby, ale také *kvalitu* a dokonce skutečné *pohnutky*, které nás k ní vedly, budou zhodnoceny.

Přestože hříchy po našem obrácení naší službu ovlivní, hříchy věřícího jako takové se u soudu v tomto slavnostním čase posuzovat nebudou. Takový soud proběhl před více než 1900 lety, když Pán Ježíš vynesl na svém těle naše hříchy na kříž. V plné výši zaplatil trest, který naše hříchy zasluhovaly, a Bůh nikdy tyto hříchy znovu nevytáhne před soud (J 5,24). Kristova soudná stolice má co do činění s naší službou pro Krista. Nepůjde o to, zda jsme či nejsme spaseni; to už je jisté. Bude to otázka odměny a ztráty.

I. Pavlovo dobré svědomí ve službě (5,11–6,2)

5,11 Obvykle se za význam tohoto verše považuje následující: protože si byl Pavel vědom strašlivého Božího odsouzení hříchu a hrůzy pekla, šel všude ve snaze přesvědčit lidi, aby přijali evangelium. I když je to pravda, nevěříme, že se jedná o hlavní smysl této konkrétní pasáže.

Pavel zde nemluví ani tak o tom, že by Pán pouštěl hrůzu na nespasené lidi, jako spíše o *uctivé bázni*, ve které se snaží sloužit Pánu a podobat se mu. Apoštol věděl, že před Bohem je jeho život otevřenou knihou. Byl by však rád, aby se Korintští přesvědčili o jeho bezúhonnosti a věrnosti ve službě evangelia. Ve skutečnosti tedy říká:

Neboť známe bázeň před Pánem, snažíme se přesvědčit lidi o bezúhonnosti a upřím-

nosti nás coby Kristových služebníků. Ale ať už se nám lidi podaří přesvědčit či nikoliv, jsme známi Bohu. A doufáme, že to bude rovněž případ vašeho svědomí, Korintští!

Toto vysvětlení možná nejlépe zapadá do kontextu.

5,12 Pavel si vzápětí uvědomuje, že to, co právě řekl, by se mohlo mylně vykládat jako sebechvála. Nepřeje si, aby si někdo myslel, že si v něčem takovém libuje. Dodává tedy, že se jim nechcejí znovu doporučovat. Neznamená to, že se jim už předtím doporučoval, ale čas od času čelil takovým obviněním, a proto se je zde snaží odvést od podobných myšlenek.

Proč tedy tak dlouho obhazuje svou službu? Pavlova odpověď zní: „Chceme vám dát příležitost chlubit se námi, abyste měli co povědět těm, kdo se mohou pochlubit zevnějškem, ale ne srdcem.“ Neměl zájem chválit sám sebe. Spíše si uvědomoval, že jej falešní učitelé v přítomnosti svatých z Korintu ostře kritizují. Chtěl, aby věřící věděli, jak na takové útoky proti němu reagovat, a tak jim dává tuto informaci, aby jej byli schopni bránit, až bude v jejich přítomnosti odsuzován.

Popisuje své kritiky jako ty, kteří se chválí navenek, a ne v srdci (srov. 1S 16,7). Jinými slovy se zajímali o viditelný projev, ale ne o vnitřní stav, morální zásadovost a upřímnost. Fyzický vzhled, výřečnost nebo zdánlivé nadšení pro ně znamenalo vše. „Pro povrchní lidi byl vnější vzhled vším a upřímnost v srdci pro ně neznamenala nic.“ (Zdroj neuveden.)

5,13 Z tohoto verše by se mohlo zdát, že apoštol byl dokonce obviněn z bláznovství, fanatismu a dalších podob mentálních poruch. Nepopírá, že žil v tom, co Denney nazývá stavem „duchovního napětí“. Jednoduše říká, že když byl jako blázen (doslovně mimo sebe), bylo to pro Boha. Cokoliv by se jeho odpůrcům mohlo zdát jako bláznovství, byla ve skutečnosti jeho oddanost Pánu z hloubi jeho srdce. Pohlcovalo jej zanicení pro Boží věci. Naproti tomu když jedná rozumně, je to kvůli Korintským. Ve zkratce tento verš říká, že veškeré Pavlovo chování by se dalo vysvětlit dvěma způsoby: byla to jak horlivost pro Bo-

ha, tak pro blaho jeho spoluvěřících. V obou případech byly jeho pohnutky naprosto nesobecké. Mohli totéž o sobě říct jeho odpůrci?

5,14 Nikdo, kdo studuje život apoštola, nemůže neuvažovat nad tím, co způsobilo, že sloužil tak neúnavně a nesobecky. Zde v jedné z nejúžasnějších částí ze všech svých dopisů podává odpověď – Kristova láska.

Vztahuje se zde Kristova láska k jeho lásce k nám nebo k naší lásce k němu? Bezpochyby se jedná o jeho lásku k nám. Jediný důvod, proč vůbec milujeme, je, že nejdříve on miloval nás. Je to jeho láska, která nás váže a unáší nás, jako je člověk unášen v davu při vánočních nákupech. Když Pavel přemýšlel o báječné lásce, kterou mu Kristus ukázal, nemohl jinak, než se dál nechat unášet ve službě pro svého úžasného Pána.

Když Ježíš za všechny zemřel, jednal jako zástupce. Stejně jako se Adamův hřích stal hříchem jeho potomstva, tak se Kristova smrt stala smrtí těch, kteří v něj věří (Ř 2,12–21; 1K 15,21–22).

5,15 Apoštol udává velmi přesvědčivý argument. Kristus zemřel za všechny. Proč zemřel za všechny? Aby ti, kteří žijí vírou v něho, nežili už sami sobě, nýbrž jemu. Spasitel za nás nezemřel, abychom mohli pokračovat ve svém malicherném, sobeckém životě způsobem, jaký si přejeme. Zemřel za nás, abychom mu v budoucnu odevzdali svůj život s ochotnou a radostnou oddaností. Denney vysvětluje:

Když Kristus zemřel naší smrtí, udělal pro nás v lásce něco tak nesmírného, že bychom měli navěky patřit pouze jemu. Právým účelem jeho smrti bylo získat nás.²⁶

5,16 Pavel zde nejspíše odkazuje zpátky na verš 12, kde popisoval své odpůrce jako ty, kteří se chlubí navenek, a ne v srdci. Nyní se tímto tématem zabývá znovu, když učí, že když přijdeme ke Kristu, jsme nová stvoření. Od nynějška již neposuzujeme lidi tělesným, pozemským způsobem podle vzhledu, lidských zásluh nebo národnosti. Vidíme je jako milované duše, pro které Kristus zemřel. Pavel dodal, že i když předtím znal Krista podle těla, tj. jen jako jiného člověka, nadále už jej takto neznal. Jinak řečeno, jedna věc by-

la Ježíše znát jako svého souseda z Nazaretu a naprosto jiná znát oslaveného Krista, který je nyní po Boží pravici. Dnes známe Pána Ježíše osobněji a opravdověji – neboť je nám Duchem odhalen skrze slovo – než ti, kteří jej znali a soudili jen podle lidského vzhledu, když byl na zemi.

David Smith říká:

Přestože apoštol kdysi sdílel židovský ideál o světském Mesiáši, nyní dospěl k vznešenější představě. Kristus byl pro něj vzkříšený a oslavený Spasitel, kterého neznal opravdově podle těla, ale podle ducha; ne díky historické tradici, ale díky bezprostřednímu a životně důležitému společenství.²⁷

5,17 Je-li kdo v Kristu, tj. spasen, je nové stvoření. Před obrácením člověk možná soudil druhé podle lidských standardů. Nyní se ale vše změnilo. Staré způsoby posuzování pominuly; hle, je tu všechno nové.

Tento verš mají v oblíbě ti, kteří se nedávno znovuzrodili, a často jej ve svém svědectví zmiňují. Pokud se uvádí v této souvislosti, může budit mylný dojem. Posluchači mají sklony si myslet, že když je člověk spasen, staré zvyky, hříšné myšlenky a žádostivé pohledy nadobro zmizely a vše je v životě člověka doslova nové. My víme, že tomu tak není. Verš nepopisuje skutky věřícího, ale spíše jeho postavení. Všimněte si, že říká: „Je-li kdo v Kristu.“ Spojení „v Kristu“ je v tomto úseku klíčové. V Kristu staré věci pominuly a vše je nové. Naneštěstí „ve mně“ se nic takového až dosud nestalo! Jestliže ovšem rostu v křesťanském životě, toužím, aby moje skutky stále více odpovídaly mému postavení. Jednoho dne, až se Pán Ježíš vrátí, budou tyto dvě věci v dokonalém souladu.

5,18 Všechny věci jsou od Boha. Je jejich zdrojem a tvůrcem. Pro lidské vychloubání není místo. Je to tentýž Bůh, který nás smířil skrze Ježíše Krista se sebou samotným a dal nám službu smíření.

Nádherné vyjádření biblického učení o smíření nalezneme v *A New and Concise Bible Dictionary*:

Smrtí Pána Ježíše na kříži Bůh v milosti zrušil propast, kterou mezi ním a člověkem vytvořil hřích, aby tak bylo vše ochotně skr-

ze Krista přinášeno jemu samotnému. Věřící jsou usmířeni skrze Kristovu krev, aby byli předvedeni jako svatí, bez poskvrny a bez úhony (jako nová stvoření). Bůh byl v Kristu, když byl Kristus na zemi, usmířoval svět se sebou a nepočítal jim jejich provinění; teď když se však Boží láska plně zjevila na kříži, svědectví se rozšířilo do světa a naléhá na lidi, aby se usmířili s Bohem. Výsledkem je, že Bůh může mít v člověku zalíbení.²⁸

5,19 Služba smíření se zde vysvětluje jako poselství o tom, že byl Bůh v Kristu, když smířoval svět se sebou. Existují dva způsoby, jak tomuto tvrzení rozumět, oba jsou biblicky správné. Především můžeme nad spojením „Bůh byl v Kristu“ uvažovat ve smyslu božství Pána Ježíše Krista. To je samozřejmě pravda. Také tomu však můžeme rozumět jako: „Bůh byl v Kristu, když smířoval svět se sebou“. Jinými slovy smířoval svět, avšak činil tak v osobě Pána Ježíše Krista.

At' už přijmeme kteroukoliv interpretaci, pravda zůstane zřejmá – že Bůh aktivně odstraňoval příčinu odcizení, které se mezi něho a člověka dostalo kvůli šíření hříchu. Bůh se nepotřebuje usmířit, to člověk se potřebuje usmířit s Bohem.

Nepočítal lidem jejich provinění. Zprvu se může zdát, že verš učí všeobecné spasení, že skrze Kristovo dílo jsou spaseni všichni lidé. Takové učení by však bylo v rozporu se zbytkem Božího slova. Bůh ustanovil cestu, díky které se lidem nemusí počítat jejich přestoupení, ale i když je tato cesta dostupná pro všechny, účinná je pouze pro ty, kteří jsou v Kristu. Přestoupení nespasených lidí se jim rozhodně počítají, ale ve chvíli, kdy tito lidé uvěří Pánu Ježíši jako Spasiteli, jsou v něm uznáni za spravedlivé a jejich hříchy jsou smazány.

Kromě svého smířícího díla Bůh také ve svých služebnících uložil slovo smíření. Jinými slovy jim svěřil úžasnou výsadu jít ven a kázat toto slavné poselství všem a všude. Tuto posvátnou službu nesvěřil andělům, nýbrž ubohému slabému člověku.

5,20 V předchozím verši apoštol řekl, že mu bylo dáno poselství o smíření. Byl vyslán, aby tuto zprávu kázal lidstvu. Rádi bychom

podotkli, že od 5,20 po 6,2 máme *shrnutí* slova smíření. Jinak řečeno nás Pavel nechává poslouchat poselství, které hlásal nespaseným, když cestoval od země k zemi a od kontinentu ke kontinentu. Je důležité chápat následující: Pavel zde Korintským neříká, aby se smířili s Bohem. V Pána Ježíše už totiž věří. Říká jim však, že je to poselství, které káže nespaseným, ať jde kamkoliv.

Velvyslanec je služebníkem státu, reprezentuje svého vladaře v cizí zemi. Pavel vždy mluví o křesťanské službě jako o ušlechtilém a důstojném povolání. Zde se přirovnává k vyslanci, kterého poslal Kristus do světa, ve kterém žijeme. Byl Božím mluvčím a Bůh skrze něj prosil ostatní. To se zdá být poněkud podivné, aby velvyslanec používal takovou řeč. Většinou si nepředstavujeme velvyslance, jak lidi žádá, ale taková je sláva evangelia, v níž je Bůh ve skutečnosti na kolenou, potlačuje slzy v očích a úpěnlivě muže a ženy prosí, aby se s ním usmířili. Pokud existuje nějaké nepřátelství, je na straně člověka. Bůh odstranil všechny překážky, aby dovršil společenství mezi sebou a člověkem. Pán udělal vše, co mohl. Nyní musí člověk složit zbraně vzdoru, musí skončit se svým neústupným odporem a musí se smířit s Bohem.

5,21 Tento verš nám podává doktrinální opodstatnění pro naše smíření. Jak Bůh usmíření umožnil? Jak mohl přijmout provinilé hříšníky, kteří k němu přišli v pokání a víře? Odpověď zní, že Pán Ježíš účinně vyřešil celý problém našich hříchů, takže teď můžeme být s Bohem smířeni.

Jinými slovy Bůh kvůli nám učinil Krista hříchem – Krista, který hřích neznal – abychom se v něm mohli stát Boží spravedlností.

Musíme se vyvarovat jakékoliv myšlenky, že se na kříži na Golgotě stal Pán Ježíš Kristus sám ve skutečnosti *hříšným*. Taková představa není pravdivá. Naše hříchy byly *na* něj uvaleny, ale nebyly *v* něm. Stalo se, že Bůh jej kvůli nám učinil obětí za hříchy. Pokud v něj důvěřujeme, jsme uznáni Bohem za spravedlivé. Náš Zástupce splnil všechny právní nároky.

Je svatou pravdou, že ten, který nepoznal hřích, byl za nás učiněn hříchem, abychom se my, kteří jsme neznali spravedlnost, v něm

stali Boží spravedlností. V žádném lidském jazyce nebudeme nikdy moct Bohu dostatečně poděkovat za tak nesmírnou milost.

6,1 Někteří se domnívají, že se v tomto verši Pavel odvolává na Korintské a povzbuzuje je, aby plně využili milosti, která jim byla projevena.

My si však myslíme, že Pavel spíše podává vysvětlení poselství, které kázal nespaseným. Už předtím řekl nevěřícím o úžasné milosti, kterou jim Bůh nabídnul. Nyní také naléhá, aby nepřijali takovou milost nadarmo. Neměli by dopustit, aby semeno evangelia padlo na neúrodnou půdu. Raději by měli na tuto skvělou zprávu reagovat tím, že přijmou Spasitele, o kterém vypráví.

6,2 Pavel zde cituje z Iz 49,8. Pokud se vrátíme a budeme tuto kapitolu studovat, zjistíme, že je Bůh se svým lidem ve sporu, neboť odmítli Mesiáše. Ve verši 7 vidíme Pána Ježíše zavrženého národem a víme, že toto zavržení vedlo k jeho smrti. Avšak poté ve verši 8 máme Hospodinova slova, která Pána Ježíše ujišťují, že Bůh slyšel jeho modlitbu a pomůže mu a zachrání jej.

V den záchrany jsem ti pomohl. Věta odkazuje na vzkříšení Pána Ježíše Krista. Čas milosti a den spasení (B21) budou předznačeny Kristovým vzkříšením z mrtvých.

Když Pavel káže evangelium, chytá se úžasné pravdy a oznamuje svým posluchačům, kteří ještě nebyli spaseni: „Hle, nyní je nanejvýš vítaný čas, hle, nyní je den záchrany.“ Jinak řečeno doba, o které Izaiáš prorokoval jako o dni záchrany, už přišla, takže Pavel nabádá lidi, aby důvěřovali Spasiteli, zatímco je stále den záchrany.

J. Pavlovo chování ve službě (6,3–10)

6,3 Zde se Pavel přesouvá od poselství, které kázal, ke svému vlastnímu chování v křesťanské službě. Uvědomoval si, že se vždy najdou lidé, kteří hledají výmluvu, proč neposlouchat zprávu o spasení, a pokud mohou najít takovou výmluvu v rozporuplném životě kazatele, tím lépe. Připomíná tedy Korintským, že nedal v ničem důvod, aby tato služba pohaněna. Jak jsme již upozornili, služba se zde nevztahuje k nějakému vážen-

mu církevnímu úřadu. Nejedná se o vysvěcení člověka pro službu. Ta náleží všem, kteří patří Kristu.

6,4 Ve verších 4–10 apoštol popisuje způsob, jakým se snažil vykonávat svou službu – chování, které vše předčilo. Uvědomoval si, že je služebníkem Nejvyššího, a proto se vždy snažil chovat způsobem, který je hoden takového povolání. Denney komentuje tuto část následovně:

Prameny veliké hlubiny se v něm rozevírají, když přemýšlí o tom, co je hlavní; je v úzkých, když začíná, a dokáže mluvit pouze nesouvisle, každé slovo zvlášť; než však skončí, získává svobodu a neomezeně vylévá svou duši.²⁹

Verše 4 a 5 popisují fyzické utrpení, které Pavel snášel a které jej osvědčilo jako opravdového a věrného Pánova služebníka. Následující dva verše se zabývají křesťanskými ctnostmi, které projevil. Ve verších 8–10 uvádí protikladné zkušenosti, které jsou pro křesťanskou službu tak typické.

V mnohé vytrvalosti bezpochyby znamená Pavlovu trpělivost s jednotlivci, místními sbory, trpělivost ve všem utrpení, jehož záměrem bylo svést jej z jeho neotřesitelné stezky.

Soužení mohou odkazovat na skutečná pronásledování, která pro Kristovo jméno zažil.

Tlaky je myšlen nedostatek, který utrpěl, měl pravděpodobně nouzi o jídlo, oblečení a ubytování.

Úzkosti mohou zahrnovat nepříznivé okolnosti, ve kterých se často ocital.

6,5 Pavel utrpěl mnoho ran, jak se uvádí i ve Sk 16,23. Jeho uvěznění jsou později zmíněna v 2K 11,23 a zmatky bezpochyby poukazují na nepokoje a pobouření, která většinou následovala, když kázal evangelium. (Zpráva, že pohané mohou být spaseni stejným způsobem jako Židé, vyvolala jedny z nejnásilnějších útoků.) Pavlovy těžké práce mohou znamenat vyrábění stanů, ale také jiné druhy manuální práce, o jeho cestách nemluvě. Bdění popisují jeho neustálou potřebu být ostrážitý vůči nástrahám ďábla a snahám jeho nepřátel uškodit mu. Posty mohou znamenat dobrovolné odpírání si jídla, zde se však pravděpodobně jedná o hlad, který způsobila nouze.

6,6 Pavel vedl svou službu v čistotě, tj. v cudnosti a zbožnosti. Nikdy nemohl být obviněn z nemravnosti.

Vedl ji také v poznání, což nejspíš odkazuje na skutečnost, že se nejednalo o službu z nevědomosti, ale z Bohem zjeveného poznání. Lze to krásně vidět na rozsahu Boží pravdy zjevené v Pavlových listech.

Korintští by neměli potřebovat žádný důkaz o jeho trpělivosti! Vytrvalost, s jakou snášel jejich hříchy a selhání, by měla být dostatečným důkazem. Pavlova dobrota se projevovala v jeho nesobeckém odevzdání se druhým, v jeho láskyplném přístupu k Božímu lidu a v jeho soucitném chování.

Výraz „v Duchu svatém“ nepochybně znamená, že Pavel dělal vše v moci Ducha a podroboval se mu.

„V lásce bez přetvářky“ svědčí o tom, že láska k druhým, která byla v životě apoštola Pavla zřejmá, nebyla předstíraná nebo pokrytecká, nýbrž opravdová. Byla příznačná pro všechny jeho skutky.

6,7 „Ve slovu pravdy“ může poukazovat na skutečnost, že Pavel vykonával veškerou svou službu v poslušnosti slovu pravdy, nebo to může znamenat, že jeho služba byla upřímná a v souladu s poselstvím, které zvěstoval, tedy slovu pravdy.

„V moci Boží“ jistě znamená, že apoštol nevykonával svou práci ve své vlastní moci, ale v prosté závislosti na síle, kterou poskytuje Bůh. Někteří také tvrdí, že se může jednat o zázraky, ke kterým byl Pavel zmocněn, protože byl apoštolem.

„Zbroj spravedlnosti“ je popisována v Ef 6,14–18. Představuje čestný a zásadový charakter. Někdo jednou řekl: „Pokud si člověk oblékne skutečnou spravedlnost, je nezranitelný.“ Pokud je naše svědomí prosté přečinů vůči Bohu a člověku, nemá ďábel na co útočit.

Existují pochybnosti, co se týče přesného významu výrazu „v pravici i v levici“. Jedním z pravděpodobnějších vysvětlení je, že ve starověkém válečném konfliktu se meč držel v pravé ruce a štít v levé. Meč svědčí o útočném boji a štít o obranném.

V tom případě by zde Pavel tvrdil, že dobrý křesťanský charakter je nejlepší obranou i útokem.

6,8 Zde a ve verších 9 a 10 Pavel popisuje některé z ostrých protikladů, které nalezneme ve službě pro Pána Ježíše. Opravdový následovník se dostane na vrchol hory a do údolí, stejně jako na území, které se nachází mezi nimi. Je to život slávy i potupy, vítězství a zdánlivé prohry, chvály i kritiky. Pravý Boží služebník se vystavuje pomluvě i pochvale. Někteří mluví s uznáním o jeho horlivosti a odvaze, zatímco druzí pro něj mají pouze odsouzení. Je považován za podvodníka nebo šarlatána, a přece je ve všem pravdivý. Není žádným šarlatánem, ale opravdovým služebníkem nejvyššího Boha.

6,9 V jistém smyslu byl Pavel neznámý, neuznávaný a nepochopený, pokud jde o svět, a přesto byl uznávaný Bohem a svými spoluvěřícími.³⁰

Jeho život bylo každodenní umírání a hle, přesto žil. Byl zastrašovaný, pronásledovaný, stíhaný a uvězněný, získal svobodu pouze, aby s obrovským zápalem kázal evangelium. Více je to zdůrazněno ve spojení „jako trestání, ale ne usmrcování“. „Trestání“ se zde vztahuje k drsnému zacházení, které vytrpěl z rukou lidí. Mnohokrát si možná mysleli, že jeho život plný zvratů ukončili – jen aby pak slyšeli o jeho hrdinských činech pro Krista v jiných městech!

6,10 Služba přinášela také zármutek, avšak Pavel se neustále radoval. Není potřeba říkat, že jej zarmucovalo odmítnutí poselství evangelia, selhání Božího lidu a jeho vlastní nedostatky. Přesto když vyučoval o Pánu a Božích zaslíbeních, vždy existoval obrovský důvod se zlepšovat a radovat.

Pavel byl chudý člověk, pokud jde o pozemské statky. Nedočítáme se, že by měl majetek a bohatství. Avšak pomyslete na životy, které svou službou obohatil! I když nic nevlastnil, přece měl v jistém smyslu všechno, na čem opravdu záleží.

A. T. Robertson píše: „V těchto vrcholných větech dává Pavel průchod své představitosti, která se projevuje jako blesky na zamračené obloze.“³¹

K. Pavlova výzva k otevřenosti a náklonnosti (6,11–13)

6,11 Nyní se Pavel pouští do vášnivé výzvy vůči Korintským, aby mu otevřeli svá srdce. Otevřeně a upřímně s nimi mluvil o své lásce. Jelikož ústa hovoří z hojnosti srdce, Pavlova ústa mluvila ze srdce, které bylo plné lásky k těmto lidem. Že jde o hlavní smysl verše, dosvědčují následující slova: „rozšířilo se naše srdce“, tj. bylo připravené je v lásce přijmout.

Jak to vyjádřil Tozer: „Pavel byl malý člověk, který měl nesmírně bohatý vnitřní život; jeho velké srdce bylo často zraňováno omezeností jeho učedníků. Pohled na jejich scvrklé duše jej velice zraňoval.“³²

6,12 Jakákoliv překážka v srdci mezi Korintskými a Pavlem není v něm, ale v nich. Možná jejich láska k němu nebyla tak velká, takže si nebyli jistí, zda jej mají přijmout či nikoliv, on však ve své lásce k nim nebyl nijak omezen. Nedostatek lásky byl na jejich straně, ne na Pavlově.

6,13 Pokud mu chtějí vynahrádit jeho lásku (mluví k těm, kteří byli jeho dětmi ve víře), měli by se mu ve svých citech více otevřít. Pavel se cítil jako jejich otec ve víře. Měli by jej milovat jako svého otce ve víře. Pouze Bůh mohl vyvolat takový cit, oni by jej však měli nechat, aby to v jejich životě udělal.

Moffattův překlad pěkně zachycuje myšlenku ve verších 11–13:

Korintští, nic před vámi netajím; moje srdce je pro vás zešíroka otevřené. „Překážky?“ – ty jsou u vás, ne u mě. A teď se férově vystřídáme, jak říkají děti! Otevřete pro mě zešíroka svoje srdce.

L. Pavlova výzva k biblickému oddělení se (6,14–7,1)

6,14 Spojení mezi verši 13 a 14 je následující: Pavel řekl svatým, aby se mu ve svých citech otevřeli. Nyní vysvětluje, že jedním způsobem, jak to udělat, je oddělit se od jakýchkoliv podob hříchu a nepravosti. Nepochybně myslí zčásti falešné učitele, kteří zaměřili shromáždění v Korintu.

Zmínka o jhu se vztahuje k Dt 22,10: „Neorej s býkem a oslem společně.“ Býk byl čisté

zvíře, osel nečistý, a nešli ani netáhli stejně. Pro srovnání, když jsou věřící zapřaženi s Pánem Ježíšem, zjišťují, že jeho jho je příjemné a jeho břemeno lehké (Mt 11,29–30).

Tato část 2K je jednou z klíčových pasáží v celém Božím slově ohledně oddělení se. Máme zde jasný pokyn, že by se měl věřící oddělit od nevěřících, nepravosti, tmy, Beliala, model.

Určitě má na mysli sňatek. Křesťan by si neměl vzít člověka, který není spasen. Nicméně v případech, kdy věřící už s nevěřícím v manželství je, tento úsek neospravedlňuje odluku nebo rozvod. Boží vůlí je, aby se takové manželství zachovalo s výhledem na možné spasení nevěřícího partnera (1K 7,12–16).

Navíc se úsek vztahuje také k podnikání. Křesťan by se neměl pouštět do spolupráce s někým, kdo nezná Pána. Rovněž to jasně platí o tajných řádech a bratrstvech: Jak by mohl někdo, kdo je věrný Kristu, vytrvale navštěvovat společenstvo, kde není jméno Pána Ježíše vítáno? Aplikace ve společenském životě je následující: Křesťan by měl udržovat kontakt s nevěřícími ve snaze, že je získá pro Krista, avšak nikdy by se neměl zapojit do jejich hříšné zábavy nebo do kterékoliv jiné podobné aktivity, aby si nemysleli, že je stejný jako oni. Tato část také hovoří o náboženských záležitostech: Věrný Kristus následovník nebude chtít zůstat v církvi, kde jsou nevěřící vědomě přijímáni jako členové.

Verše 14–16 zahrnují všechny důležité životní vztahy:

Spravedlnost a nepravost charakterizují veškerou oblast mravního chování.

Světlo a tma mají co do činění s rozumem, pokud jde o Boží věci.

Kristus a Belial zasahují do oblasti autority, jinými slovy jde o osobu nebo věc, kterou člověk ve svém životě uznává jako pána.

Věřící a nevěřící spadají do oblasti víry.

Svatyně Boha a modly zahrnují celé téma lidského uctívání. Není možné, aby se spravedlnost spolčovala s bezprávím: jde o mravní protiklady. Stejně tak světlo nemůže mít společenství s tmou. Když vstoupí do místnosti světlo, zažene tmu. Ani v jednom případě nemohou existovat společně ve stejnou dobu.

6,15 Jméno Belial znamená „bezcnost“ nebo „zkaženost“. Zde je to jméno toho zlého. Může snad někdy zavládnout mezi Kristem a Satanem mír? Jistě že ne! Stejně tak nemůže existovat společenství mezi věřícím a nevěřícím. Pokoušet se o to znamená zradit Pána.

6,16 Modly nemají nic společného se svatyní Boha. Jak by se v takovém případě mohli věřící spolčovat s modlami, když jsou svatyní Boha živého? Modly zde samozřejmě znamenají nejenom vytesané sošky, ale cokoliv, co se dostane mezi duši a Krista. Může se jednat o peníze, zábavu, slávu nebo materiální věci.

Apoštol nachází dostatečný důkaz, že jsme svatyní Boha živého, např. v úsecích z Ex 29,45, Lv 26,12 a Ez 37,27. Denney říká: [Pavel] očekává, že křesťané budou brát stejně vážně jako Židé zachování svatosti Božího příbytku; říká, že nyní jsme tím příbytkem my: jsme to my sami, co musíme zachovat neposkvrněné od světa.³³

6,17 Z toho důvodu je Pavel vyzývá, aby „vyšli“. Cituje z Iz 52,11. Takové jsou prosté Boží pokyny pro jeho lid, které se týkají oddělení se od zla. Křesťané nemají zůstat v jeho středu jako jeho součást, aby je napravili. Boží plán je vyjít. „Nečisté“ v tomto verši znamená především pohanský svět, o tom není pochyb, také je tím ale myšlena jakákoliv podoba zla, ať už komerčního, společenského nebo náboženského.

Verš by se neměl používat k učení, že je třeba se oddělit od ostatních věřících. Křesťané jsou vyzýváni, aby usilovali „zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje“.

6,18 Pro křesťany je často velmi těžké zpřetrhat vazby, které trvaly roky, aby byli poslušni Božímú slovu. Zdálo by se, že ve verši 18 Bůh takový problém očekává. Už předtím ve verši 17 řekl „já vás přijmu“ a nyní dodává: „a budu vám Otcem a vy mi budete syny a dcerami, praví Pán Všemohoucí“. Náhradou za to, že stojíme s Kristem mimo osadu zla, je nové a důvěrnější společenství s Otcem. Syny a dcerami se nestáváme, když posloucháme jeho slovo, ale očividně jsme jeho syny a dcerami, když se tímto způsobem chováme, a jako nikdy předtím se budeme radovat a těšit ze skutečnosti, že jsme jeho potomky.

„Požehnání opravdového odloučení není nic menšího než slavné společenství samotného úžasného velkého Boha.“ (Zdroj neuveden.)

Tento problém se dnes vyskytuje všude mezi evangelikálními křesťany v liberálních a neoortodoxních sborech. Neustále se ptají: „Co mám dělat?“ Boží odpověď se nachází zde. Měli by opustit společenství, ve kterém není Pán Ježíš uctíván a vyvyšován jako Boží milovaný Syn a Spasitel světa. Pro Boha mohou udělat více mimo takové společenství, než by kdy dosáhli v něm.

7,1 Verš je úzce spojen s předchozími. Nezačíná nový odstavec, ale uzavírá ten, který začal veršem 6,14.

Zaslíbení z tohoto verše jsou ta, která byla citována ve verších 17 a 18 v předchozí kapitole: „já vás přijmu... budu vám Otcem... vy mi budete syny a dcerami“. Při pohledu na tato úžasná Boží zaslíbení bychom se měli očistit od každé poskvrny těla i ducha. Poskvrnění těla se týká všech podob tělesné nemravnosti, zatímco špinavost ducha zahrnuje vnitřní život člověka, pohnutky a myšlenky.

Bůh však nenabízí pouze negativní stránku, ale také pozitivní. Dokonávající své posvěcení v bázni Boží. Nejen že máme odložit vše, co nás poskvrňuje, ale máme být stále více podobni Pánu Ježíši Kristu v každodenním životě. Verš neříká, že by bylo vůbec možné se stát dokonale svatými, zatímco jsme stále na zemi. Opravdové posvěcení je celoživotní proces. Rosteme do podoby Pána Ježíše Krista až do dne, kdy jej spatříme tváří v tvář, a poté budeme jako on po celou věčnost. V srdci se toužíme stát svatými, jen když máme uctivý strach, bázeň před Bohem. Kéž bychom se to všichni naučili, abychom spolu se zbožným McCheynem řekli: „Pane, učiň mě tak svatým, jak jen člověk může být na této straně nebe.“

M. Pavlova radost z dobré zprávy z Korintu (7,2–16)

7,2 Přijměte nás do svého srdce. Nebyl důvod, proč by to Korintští neměli udělat, Pavel totiž dodává, že nikomu neublížil, nikomu neškodil a nikoho neoklamal. Ať už jeho odpůrci proti němu namítali cokoli, nikoho finančně nevyužili.

7,3 Nic, co Pavel řekl nebo říká, není myšleno, aby Korintské odsoudil. Opakovaně je ujišťoval, že jeho hluboká náklonnost k nim bude pokračovat v životě i smrti.

7,4 Apoštol ke Korintským choval velmi hlubokou náklonnost, takže když k nim mluvil, cítil, že k nim může být smělý. Jestliže k nim ale byl hodně otevřený, stejně tak hodně se jimi před ostatními chlubil. Neměli by si tedy jeho otevřenost mylně vykládat jako náznak nedostatku lásky; spíše by si měli uvědomit, že byl na ně opravdu hrdý a kamkoliv šel, mluvil o nich s uznáním. Konkrétním aspektem jejich křesťanského života, který zasluhoval Pavlovu upřímnou pochvalu, byla pravděpodobně jejich ochota v souvislosti se sbírkou pro chudé svaté v Jeruzalémě. Apoštol se k tomuto tématu ještě dostane, zde se o něm pouze letmo zmiňuje.

Jsem naplněn potěšením, má radost daleko převyšuje všechno naše soužení. Vysvětlení k této větě nalezneme v následujících verších. Proč se Pavel tak raduje navzdory všemu svému soužení? Protože mu Titus přinesl dobrou zprávu, která se týkala Korintských, což se pro něj stalo zdrojem ohromného potěšení a povzbuzení.

7,5 Už jsme dříve zmínili, jak Pavel opustil Efez a cestoval do Troady, aby našel Tita. Když jej nenalezl, šel do Makedonie. Nyní vysvětluje, že ani jeho příchod do Makedonie mu neposkytl úlevu, kterou hledal. Stále byl znepokojen, sužován a pronásledován. Zvenčí se nemilosrdně činil nepřítel, zatímco uvnitř ho sužovaly strachy a úzkosti – nepochybně spojené se skutečností, že ještě nenavázal kontakt s Titem.

7,6 Bůh poté zakročil a potěšil Pavla Titovým příchodem. V té chvíli apoštol z vlastní zkušenosti poznal pravdu z Př 27,17: „Jako se železo ostří železem, tak člověk ostří tvář svého bližního.“ Představte si radostné setkání dvou oddaných Kristových služebníků, Pavla, jak pokládá jednu otázku za druhou, a Tita, jak se snaží co nejrychleji odpovědět! (Viz také Př 25,25.)

7,7 Pavla ovšem nepotěšilo jen radostné setkání s jeho přítelem, ale také zpráva, že byl

Titus potěšen tím, jak Korintští reagovali na Pavlův dopis.

Dobrá zpráva byla to, když slyšel, že Korintští toužili vidět apoštola Pavla, a to i přes odhodlanou snahu falešných učitelů narušit náklonnost, kterou svatí k Pavlovi chovali. Nejenže horlivě usilovali jej vidět, ale také opravdově naříkali. Jejich náрек byl možná kvůli lehkomyšlnému postoji, který zaujíмали, když ve shromáždění tolerovali hřích nebo kvůli trápení a obavám, které způsobili apoštolovi. Kromě nářku Titus Pavla informoval také o jejich nefalšované horlivosti k němu a upřímné touze jej potěšit.

Apoštol tedy neměl radost pouze z Titova příchodu, ale také ze svědectví o tom, že Korintští poslouchali Pavlovy pokyny a byli vůči němu stále vlídní.

7,8 Ačkoliv jsem vás ve svém dopise zarmoutil, nelituji toho – třebaže jsem toho i litoval – neboť vidím, že vás onen dopis – byť i nakrátko – zarmoutil.

Dopis, o kterém se Pavel zmiňuje, by mohl být 1K, nebo druhý list, který už nemáme k dispozici a který s Korintskými jednal poněkud přísně.

S ohledem na Pavlův zármutek kvůli napsání dopisu je třeba tento úsek objasnit. V případě, že mluví o 1K, nedotýká se to otázky inspirace Písma. Věci, které apoštol napsal, byly skutečnými Pánovými příkazy; přesto byl Pavel stále člověk, který měl stejně jako druzí sklony k pocitům zoufalství a strachu. Williams říká:

Ve verši 8 nacházíme rozdíl mezi pisatelem a inspirací Písma. Věděl, že jeho první dopis byl inspirován. Jeho slova byla „Pánovými příkazy“, avšak jako slabý, starostlivý a milující člověk se bál, aby se mu kvůli jeho zprávám Korintští neodcizili a aby jim nepůsobil bolest. Je to úžasný příklad rozdílu mezi osobností proroka a poselstvím Ducha svatého, které mu bylo dáno.³⁴

Pro shrnutí říká Pavel následující: Když Korintští četli jeho dopis poprvé, byli napomenuti, což je zarmoutilo. Poté, co apoštol dopis poslal, tušil, jaká bude jejich reakce, a bylo mu to líto. Ne že by si uvědomil, že nejednal správně; o tom zde není vůbec řeč.

Bylo mu spíše líto, že aby vykonal Pánovo dílo, bylo nezbytné, aby byli ostatní někdy na chvíli nešťastní, aby se tak v jejich životě mohly uskutečnit Boží záměry.

V druhé části verše 8 Pavel zdůrazňuje, že i když je dopis zarmoutil, bylo to jen nakrátko. Účelem dopisu bylo vyvolat nejprve zármutek, který však netrval dlouho.

Celý proces, který zde apoštol popisuje, by se dal přirovnat k práci chirurga. Aby odstranil nebezpečně nakaženou část z lidského těla, je pro něj nezbytné říznout hluboko do tkáně. Nemá radost, když pacientovi způsobuje bolest, avšak ví, že musí, pokud se má pacient uzdravit. Chirurg si silně uvědomuje utrpení, kterými si bude muset pacient projít, zvláště tehdy, pokud jde o jeho blízkého přítele. Uvědomuje si ale, že utrpení je pouze dočasné, a je ochoten to podstoupit, aby byl konečný výsledek příznivý.

7,9 Pavel se neraduje proto, že způsobil Korintským bolest, ale proto, že je jejich krátkodobý zármutek vedl k pokání. Jinými slovy je jejich zármutek vedl ke změně názoru, který nakonec přinesl životní změnu. Pokání, jak říká Hodge, „není pouze změnou úmyslů, ale zahrnuje rovněž změnu v srdci, která vede k lítosti nad hříchem a nenávisti k němu a odvrácení se od něj k Bohu“.³⁵

Zármutek Korintských byl v souladu s Boží vůlí; šlo o druh zármutku, který Bůh vidí rád. Protože jejich zármutek a pokání byly opravdové a zbožné, neutrpěli žádné trvalé škodlivé následky kvůli napomenutí, které jim apoštol Pavel uštědřil.

7,10 Verš porovnává zármutek, který je podle Boha, a zármutek světa. Zármutek podle Boha znamená lítost, která se dostane do života člověka poté, co zhřešil, a která vede k pokání. Uvědomuje si, že Bůh k němu promlouvá, a tak se přidává na stranu Boha proti sobě samotnému a proti hříchu.

Když Pavel říká, že zármutek, který je podle Boha, působí pokání k záchraně, nemyslí nutně spasení duše (i když o ní to může také platit). Koneckonců Korintští už spaseni byli. Zde je ovšem slovo „záchrana“ použito pro *vysvobození* z jakéhokoliv hříchu, otroctví, nebo utrpení v životě člověka.

Vyvstává otázka, zda spojení „jehož nelze litovat“ odkazuje na pokání nebo spasení. Je pravda, že nikdo nikdy nelituje pokání ani spasení, takže ponecháme tuto otázku otevřenou.

Zármutek světa není pravým pokáním, nýbrž pouhými výčitkami svědomí. Působí hořkost, těžkosti, zoufalství a nakonec smrt. Můžeme jej vidět v životě Jidáše. Nelitoval následků, které jeho hřích přinesl Pánu Ježíši, ale měl pouze výčitky svědomí kvůli hroznému nadílce, jež sám sklídl.

7,11 Apoštol poukazuje na zkušenost Korintských jako na příklad toho, co řekl v první části verše 10. Právě to, co říkal ohledně zármutku podle Boha, se projevilo v jejich vlastním životě. Dnes bychom řekli: „Právě jako důkaz toho, že jste se rmoutili podle Boha.“ Poté pokračuje, aby uvedl nejruznější důsledky jejich zármutku podle Boha.

Především v nich vyvolal zaujetí neboli upřímnou starost. Jestliže se tato pasáž vztahuje ke kázeňskému případu, který je popisován v prvním listu, výraz potom znamená, že ačkoliv byli ze začátku všichni lhotejní, později se o celou záležitost začali zajímat.

Dále říká: „jaká obrana“. Neznamenalo to, že se snažili se ospravedlnovat nebo omlouvat, ale spíše se podniknutím rázného kroku snažili bránit jakémukoliv dalšímu provinění nebo hanbě v této záležitosti. Jejich změna přístupu vedla ke změně v jednání.

„Jaké rozhořčení“ se možná vztahuje k jejich postoji k hříšníkovi kvůli výtce, kterou vznesl v Kristově jménu. Spíše se ale jedná o postoj vůči nim samotným, že vůbec dovolili, aby taková věc pokračovala tak dlouhou dobu, aniž by zasáhli.

„Jaký strach“ bezpochyby znamená, že jednali ve strachu z Pána. Také je ovšem možné, že se báli apoštolovy návštěvy, pokud by musel přijít s holi.

„Jaká touha“ doslova znamená „jaké dychtění“. Většina vykladačů se shoduje, že se v jejich srdcích zrodila opravdová touha, aby je navštívil Pavel. Nicméně se může taktéž jednat o silnou touhu vidět, jak je nespravedlnost urovnána a zlo napraveno.

„Jaká horlivost“ se vysvětluje různě – jako horlivost pro Boží slávu, pro napravení

hříšníka, pro jejich vlastní očistění od poskvrnění v oně záležitosti nebo touha podpořit apoštola.

„Jaké potrestání“ také znamená „jaká odplata“. Jednoduše tím myslí, že ve shromáždění podnikli nápravné kroky vůči provinilci. Byli rozhodnutí, že se hřích musí potrestat.

Pavel poté dodává: „Ve všem jste prokázali, že jste v té věci čistí.“ Samozřejmě to nemáme chápat tak, že by za to nenesli zodpovědnost, ale jednoduše že už udělali vše, co mohli, aby podnikli správné kroky a především jednali, jak by měli.

7,12 V tomto verši nalezneme čtyři zásadní problémy. Zaprvé, který dopis Pavel myslí, když říká, že jim napsal? Zadruhé, kdo je člověk, který ublížil? Zatřetí, kdo je člověk, kterému bylo ublíženo? A nakonec, měla by se poslední část verše překládat jako vaše zaujetí pro nás nebo naše zaujetí pro vás?

Dopisem mohl být nám známý 1K nebo se mohlo jednat pozdější dopis, který se nám nedochoval. Provinilec mohl být muž z 1K 5, který spáchal incest, nebo mohlo jít o buřiče v církvi. Pokud Pavel mluví o muži, který spáchal incest, ublíženou osobou potom byl jeho vlastní otec. Na druhé straně pokud byl provinilec buřič, ublíženým by pak byl sám Pavel nebo jiná neznámá oběť.

V ČSP (podobně jako v B21 a ČEP) druhá část verše zní: „ale proto, aby se u vás projevilo vaše zaujetí pro nás před Bohem“. V BKR však nalezneme: „ale aby vám zjevena byla pilnost naše o vás před obličejem Božím“.

7,13 Pavel byl povzbuzen, neboť jeho dopis dosáhl kýženého výsledku. Korintští činili pokání a přidali se na jeho stranu. Navíc jej povzbudilo Titovo nadšení ze svatých; v kontaktu s nimi byl obcerstven.

7,14 Ještě než poslal Tita do Korintu, apoštol zjevně před ním tamní věřící chválil. Nyní prohlašuje, že jeho chlouba se ukázala jako opodstatněná. Vše, co o Korintských řekl, bylo potvrzeno Titovou zkušeností s nimi. Stejně jako vše, co kdy apoštol o Korintských řekl, byla pravda, tak i jeho chlouba před Titem obstála jako pravda.

7,15 Titus očividně netušil, jakého přijetí se mu dostane, až dorazí do jižního Řecka.

Možná že očekával nejhorší. Když ale dorazil, Korintští jej srdečně přivítali a nejenom to, získali si jeho přízeň o to více, když poslouchali pokyny, které jim předal od apoštola Pavla.

Když apoštol říká, že Tita přijali s bázní a třesením, nemá na mysli otrockou hrůzu nebo zbabělý strach, ale spíše úctu před Pánem a úzkostlivou touhu jej potěšit.

7,16 Když Pavel říká, že se ve všem mohl na svatě spolehnout, nesmíme jeho slovům přikládat větší váhu, než zamýšlel. Jistě neznamenají, že si myslel, že se Korintských netýká hřích nebo selhání. Spíše znamenají, že důvěra, kterou k nim měl a kterou se chlubil Titovi, nebyla zbytečná. Osvědčili se, že jsou hodni jeho důvěry. Bezpochyby jde také o to, že od chvíle, kdy zaujali správný postoj v souvislosti se záležitostí probíranou v prvním listu, Pavel cítil, že má důvod plně se na ně spoléhat.

Tento verš uzavírá první oddíl 2K, oddíl, který byl – jak jsme viděli – věnován popisu apoštolovy služby a jeho odhodlanému úsilí upevnit pouta, která existovala mezi Korintskými a jím samotným. Další dvě kapitoly pojednávají o „milosti dávání“.

II. Pavlovo povzbuzení k dokončení sbírky pro svaté v Jeruzalémě (kap. 8–9)

A. Dobré příklady štědrého dávání (8,1–9)

8,1 Pavel chtěl, aby se věřící dozvěděli o neobvyklém způsobu, jakým se projevuje samotná Boží milost mezi křesťany ve sborech v Makedonii (severní Řecko). Dvě měsíce, kde byly založeny nové sbory, byla Filipy a Tesalonika.

Konkrétní způsob, jakým obyvatelé Makedonie projevovali to, že přijali Boží milost, byla jejich *štědlost*.

8,2 Tito křesťané prošli velikou zkouškou souzením. Normálně by se takto zkoušení lidé snažili své peníze šetřit, aby byli do budoucna zajištěni. A zvláště pak, pokud by nebyli příliš bohatí, jako v případě Makedoňanů. Neměli vůbec peníze nazbyt. Překypovali ov-

šem křesťanskou radostí, takže když zjistili, že jsou svatí z Jeruzaléma v nouzi, navzdory běžnému chování jednali opravdu velkorysým způsobem. Dokázali spojit soužení, radost, chudobu a štědrost.

8,3 Jejich štědrost se vyznačovala i dalšími jedinečnými rysy. Nejenže bylo jejich dávání úměrné jejich možnostem; šlo až nad rámec jejich možností a dělali to sami od sebe, tj. dali spontánně, aniž by je někdo tlačil nebo přemlouval.

8,4 Byli v této záležitosti tak dychtiví, že zadonili u Pavla o výsadu účastnit se na pomoci pro svaté v Jeruzalémě. Možná, že apoštol váhal, zda přijmout jejich laskavost, protože věděl, že v té době byli sami chudí. Jeho zápornou odpověď nechtěli přijmout. Chtěli, aby je nechal dávat.

8,5 Pavel pravděpodobně pouze očekával nebo doufal, že budou jednat jako většina smrtelníků: nejprve se zdráhají dát a poté darovanou částku zvětšují, když je na ně vyvíjen větší tlak. Ne však Makedoňané! Tito milovaní křesťané dali nejprve ten největší dar – sami sebe. Následně pro ně bylo jednoduché dát peníze. Když Pavel říká, že dali sami sebe Pánu a poté se dali skrze Boží vůli i jim, má jednoduše na mysli, že se nejdříve cele zavázali svými životy Kristu, poté dali ochotně sami sebe Pavlovi ve smyslu, že chtěli pomoci se sbírkou pro Jeruzalém. Prakticky Pavlovi řekli: „Odevzdali jsme se Pánu a nyní se dáváme tobě jako správci. Řekni nám, co máme dělat, neboť jsi apoštol Krista, našeho Pána.“

„Přispívání na Pánovo dílo,“ říká G. Campbell Morgan, „má hodnotu pouze tehdy, pokud jsou to dary těch, kteří se sami podvolili Bohu.“

8,6 Příklad Makedoňanů udělal apoštolovi takovou radost, že chtěl, aby je Korintští napodobili. Říká proto, že vybídl Tita, aby dokončil dílo, které v Korintu započal. Jinými slovy, když Titus poprvé navštívil Korintské, nadnesl před nimi celou záležitost se sbírkou. Teď když se tam vrací, má pokyny postarat se, aby dobré záměry *přešly* v činy.

8,7 Protože byli Korintští v mnoha směrech opravdu výjimeční, Pavel chce, aby vynikali v dávání. Skládá jim uznání za hojnost

ve víře, ve slově, v poznání, ve vši horlivosti i v lásce k němu. V prvním listu je Pavel chválil za jejich poznání a slovo. Zde přidává několik dalších ctností, které jsou jistě výsledkem Titovy návštěvy.

Výraz „ve víře“ možná popisuje silnou víru v Boha, dar víry nebo věrnost v jejich jednání s bližními.

„Ve slově“ nepochybně znamená jejich zběhlost v používání jazyků, což je téma, kterému byla věnována značná část v 1K.

„V poznání“ může odkazovat na charismatický dar nebo šíří jejich chápání Božích pravd.

„Ve vši horlivosti“ charakterizuje jejich zapálení a upřímnost v Božích záležitostech.

Nakonec je zmíněna jakožto chvályhodná jejich láska k Pavlovi. Nyní by Pavel rád na seznam přidal další výraz, a to „ve vši štědrosti“. Denneky varuje před:

...člověkem, který oplývá duchovními zájmy, který je vroucí, zbožný, milující, schopný mluvit ve sboru, avšak neschopný rozloučit se se svými penězi.³⁶

8,8 Pavel jim to nepřikazuje tvrdým zákonickým způsobem. Raději by ryzost jejich lásky podrobil zkoušce a zvláště pak ve světle horlivosti a upřímnosti křesťanů z Makedonie v této záležitosti. Když Pavel prohlašuje, že to neříká jako příkaz, nemá na mysli, že by to nebylo vnuknuto Bohem. Myslí zkrátka, že dávání by mělo vycházet z ochotného srdce, protože „radostného dárce Bůh miluje“.

8,9 V tomto bodě apoštol Pavel přichází s jedním z nejužasnějších veršů v tomto důležitém listu. Na pozadí malicherných životních poměrů v Makedonii a Korintu kreslí nádherný portrét nejštědřejšího člověka, který kdy žil.

Slovo „milost“ se v Novém zákoně používá různými způsoby, avšak zde je jeho význam nepochybně „štědrost“. Jak moc byl Pán Ježíš štědrý? Tak moc, že dal *všechno, co měl*, kvůli nám, abychom skrze jeho chudobu navždy zbohatli.

Moorehead říká:

Byl bohatý v majetku, moci, počtě, společenství, štěstí. Stal se chudým v postavení, poměrech, ve vztahu s lidmi. My jsme vy-

bízení dát trochu peněz, oblečení, jídla. On dal sám sebe.³⁷

Tento verš učí o preexistenci Pána Ježíše. Kdy byl bohatý? Jistě ne, když přišel v Betlémě jako dítě na svět. A určitě ne během svých třiatřiceti let putování „jako cizinec bez domova ve světě, který stvořily jeho ruce“. Byl bohatý před věky, když přebýval se svým Otcem v nebeských nádvořích. Stal se však chudým. Je tím myšlen nejen Betlém, ale také Nazaret, Getsemane, Gabbatha a Golgota. Udělal to kvůli nám všem, abychom skrze jeho chudobu zbohatli.

Pokud je to pravda, což jistě je, naši největší radostí by mělo být dát mu vše, co jsme a co máme. Žádný argument uprostřed Pavlova pojednání o křesťanském dávání nemohl být silnější než tento.

B. Dobrá rada k dokončení sbírky (8,10–11)

8,10 Nyní se apoštol vrací ke Korintským. Uvažovali, že uspořádají sbírku pro chudé svaté ještě předtím, než se ji rozhodli udělat Makedoňané. Korintští s ní ve skutečnosti začali dříve, než začali s vybíráním Makedoňané. Aby byli důslední, měli by dokončit, co před rokem začali. Byla by to pro ně výhoda, neboť by prokázali svou upřímnost a důslednost.

8,11 Ať už byl důvod jejich zpoždění jakýkoliv, Pavel jim říká, že by jej neměli brát v úvahu a dokončit celou záležitost, ve které projeví pohotovost. Měli by tak učinil podle možností, které tehdy měli, a ne podle toho, co by rádi v budoucnu udělali, kdyby jejich jmění vzrostlo.

C. Tři dobré zásady štědrého dávání (8,12–15)

8,12 Zdá se, že se Korintští zpozdili s vybíráním sbírky pro potřebné svaté z Jeruzaléma, protože doufali, že budou moct později poslat více. Pavel jim však připomíná, že vůbec nejde o částku, kterou pošlou. Pokud mají ve svém srdci opravdovou touhu podílet se na této dobré věci, Bůh jejich dar přijme, ať je jeho velikost jakákoliv. Jde o postoj srdce.

8,13 Pavlovým záměrem není uvrhnout Korintské do finančně obtížné situace. Nešlo

mu o to, aby se sboru v Jeruzalémě ulevilo a Korintští se soužili nebo se dostali na mízinu.

8,14 Verš popisuje Boží plán, jak zmírnit nouzi v církvi Pána Ježíše Krista. Pánovým záměrem je, že kdykoliv se mezi křesťany objeví potřeba v jedné oblasti, měly by na to místo proudit finanční prostředky z jiných oblastí. Neustálý přísun financí bude mít za následek rovnost mezi sbory po celém světě.

V době, kdy Pavel psal, tedy proudila do Jeruzaléma finanční pomoc z Korintu, Makedonie a dalších míst. Bylo ale možné, že by v budoucnu bylo o Jeruzalém dobře postaráno, zatímco v Korintu by mohli mít určitý nedostatek. V takovém případě by se přísun peněz obrátil. Tohle má Pavel v tomto verši na mysli. Nedostatek byl nyní v Jeruzalémě, avšak někdy v budoucnu by mohl přijít do Korintu, a v takovém případě by jim pomohli ostatní.

8,15 Princip rovnosti je potvrzen citací z Ex 16,18. Když děti Izraele vyšly ven, aby sbíraly mannu, někteří byli schopni nasbírat více než druzí. Na tom však nezáleželo. Když se mana rozdělovala, každý dostal stejné množství – jeden ómer, což jsou přibližně 2 litry. Takže „Nepřebylo tomu, kdo měl více, a ten, kdo měl méně, neměl nedostatek.“ Pokud se někdo snažil dělat si *zásoby*, všechno mu zčervivělo!

Rovnoměrné rozdělování se nepřihodilo zázrakem nebo kouzlem. Přihodilo se, protože ti, kteří měli nadbytek, se rozdělili s těmi, kteří měli nedostatek. Hodge podotýká:

V Exodu a v Pavlově listu máme ponaučení, že Boží lid by měl obrovský nadbytek jednoho člověka použít k tomu, aby se zmírnily potřeby druhých; a že jakýkoliv pokus odporovat tomuto zákonu bude mít za následek hanbu a ztrátu. Majetek je jako mana; nemá se hromadit.³⁸

O stejných rádcích mluví i citát z neznámého zdroje:

Boží záměr je, aby měl každý člověk podíl z dobrých věcí v životě. Někdo však získá více a jiný méně. Ti, kteří mají více, by se měli rozdělit s těmi, kteří mají méně. Bůh dovoluje nerovné rozdělení majetku ne proto, aby si jej bohatí sobecky užívali, ale aby se o něj podělili s chudými.

D. Tři příkladní bratři pověření, aby připravili sbírku (8,16–24)

8,16 V následujících dvou verších chválí Pavel Tita za jeho příkladný postoj, který v oné věci zaujal. Nejprve děkuje Bohu za to, že dal Titovi do srdce stejný horlivý zájem o Korintské. Pavel ve svém spolupracovníkovi našel spřízněnou duši. Apoštol shledal, že Titus s ním sdílí stejné břemeno, které měl pro Korintské on.

8,17 Pavel vybídl Tita, aby šel s tímto dopisem do Korintu, avšak výzvy nebylo zapotřebí. Chtěl jít sám od sebe.

Věta „odchází k vám“ je v některých překladech uváděna v minulém čase. Jedná se o epistolární slovesný čas aorist, který pohlíží na děj ne v čase, ve kterém psal Pavel dopis, ale ve kterém jej Korintští četli. Tím, kdo dopis Korintským přinesl, byl bezesporu Titus. Neodešel do Korintu, dokud Pavel nedokončil dopis.

8,18 Verše 18–22 popisují další dva křesťanské bratry, kteří doprovázeli Tita na jeho misi. První z nich je charakterizován ve verších 18–21, druhý ve verši 22. Ani jeden není jmenován.

Tento úsek Písma je důležitý proto, že poukazuje na opatření, která apoštol Pavel provedl ohledně sbírky, aby se nenašel důvod obvinit jej, že špatně zachází s penězi.

První zmíněný bratr byl hodný chvály pro svou službu evangelia. Existuje mnoho rozdílných názorů ohledně jeho totožnosti. Někteří říkají, že jím byl Lukáš, jiní Silas a další Trofimos. Tím, že bychom se snad snažili uhodnout, o koho šlo, by nám mohl uniknout hlavní smysl této pasáže. Není to snad záměr, že není jmenován? Opravdové uřednictví s sebou často nese anonymitu. Stejně tak tomu bylo s mladým děvčetem, které bylo úžasně použito v životě Námána, který trpěl malomocenstvím. Také to platilo v případě malého chlapce, který dal Pánu Ježíši k dispozici svůj oběd.

8,19 Nejmenovaný bratr byl také sbory určen, aby podnikl cestu, kterou dar vyžadoval. Jinými slovy byl jmenován jedním z poslů, kteří měli doručit dobrovolný příspěvek. Apoštol považoval sebe a ostatní za služebníky

nebo správce tohoto díla milosti. Dělalí to ke slávě samotného Pána. Chtěli, aby se tím projevila jejich ochota a horlivost sloužit chudým svatým v Jeruzalémě.

8,20 Apoštol byl příliš moudrý na to, aby si vzal peníze na starost sám nebo je svěřil jinému člověku. Trval na tom, aby je spravovala skupina dvou, tří nebo více lidí. Tohle má na mysli ve verši 20. Aby se vyhnul jakékoliv možnosti nedorozumění nebo skandálu, zajistil, aby se s touto štedrou hojností zacházelo způsobem, ze kterého nevzejdou žádné zlé řeči.

8,21 „Dbáme o to, aby vše bylo správné“ znamená ujistit se, že se vše dělá poctivě. Pavel usiloval o to, aby jeho skutky nebyly čestné pouze před Pánem, ale také aby byly dokonalé před lidmi. Morgan říká: „Povinností křesťanského společenství je dělat svou práci takovým způsobem, aby lidé ze světa neměli žádný důvod mít podezření, že se v jejich záležitostech děje cokoliv nečestného.“³⁹

Tento verš je mimochodem podobný jako Př 3,3–4 v Septuagintě.

8,22 Zde máme dalšího neznámého bratra, kterého Pavel pověřil, aby v této důležité záležitosti pomohl. V četných zkouškách se osvědčil jako horlivý v mnoha ohledech a nyní projevil výjimečnou horlivost, pokud jde o konkrétní úkol, neboť měl velkou důvěru ke Korintským.

V tomto bodě se v BKR píše: „A nyní mnohem pilnější pro mnohé doufání [mě] o vás.“ Slovo „mé“ je doplněno. Mnozí upřednostňují, aby se „mé“ chápalo jako „jeho“. Pavel by tedy bratra doporučoval nejen pro jeho předchozí věrnost, ale také pro jeho zaujetí v oně věci vyplývající z jeho důvěry ke Korintským.

8,23 Pavel proto říká, že pokud jde o zmíněné tři muže, Korintští mohou říct, že Titus je Pavlovým společníkem a spolupracovníkem Korintských a dva zbylí bratři jsou vyslanci sborů a slávou Kristovou. Výraz „sláva Kristova“ tyto muže zcela jistě vyvyšuje. Jsou tak nazváni, protože zastupují sbory. Před zraky lidí nechávají zářit Pánovo dílo. Dělalí Pánovi dobré jméno a jeho sláva se na nich odráží.

8,24 Vzhledem k tomu všemu by je Korintští měli dobře přijmout a odůvodnit Pav-

lovo chlubení se jimi tím, že jim svěří štedrý dar pro svaté v Jeruzalémě. Pro okolní sbory by to bylo důkazem jejich křesťanské lásky. Phillips verš překládá následovně: „Ať tedy oni a všechny sbory vidí, jak opravdová vaše láska je, a dokažte, že všechno pěkné, co jsme o vás řekli, byla pravda!“

E. Výzva Korintským, aby obhájili, že se jimi Pavel chlubí (9,1–5)

9,1 Bylo celkem zbytečné, aby Pavel Korintským psal ohledně posílání finanční pomoci pro svaté v nouzi – stejně to však udělal. Možná že se v tomto verši skrývá špetka ironie. Ve skutečnosti pro něj v některých ohledech nebylo nezbytné, aby jim psal. Od počátku projevovali ochotu podílet se na sbírce pro Jeruzalém. Pokud šlo o ochotu, zasloužili si pochvalu. Jednoduše ale neuskutečnili své původní záměry. Proto Pavel cítí, že je nezbytné zmínit se o zbytečnosti.

9,2 O jejich ochotě nebylo pochyb. Od doby, kdy se téma sbírky poprvé otevřelo, projevil horlivost a opravdovost. Pavel se jimi chlubil křesťanům v Makedonii. Řekl jim, že Achaja je už od loňska připravena. Achajou, jižní částí Řecka, je zde myšlen Korint, který se v této lokalitě nacházel. Když Makedoňané slyšeli, že křesťané v Korintu už byli připraveni rok, podnítilo to většinu z nich; nakazili se chorobou, která se vyznačuje křesťanským dáváním, a upřímně se rozhodli vložit do toho sami sebe.

9,3 Když (podle některých překladů) Pavel říká, že bratry poslal, myslí tím, že je posílá. Minulý čas na děj nahlíží spíše z hlediska čtenáře než pisatele. Bratři jsou tři muži zmínění v předchozí kapitole: Titus a dva bezejmenní křesťané. Byli vysláni, aby Pavlovo chlubení se Korintskými ohledně sbírky nepřišlo na zmar. Posláním těchto tří bratrů bylo zajistit, aby byla sbírka připravena před tím, než dorazí Pavel.

9,4 Kdyby apoštol podnikl cestu z Makedonie na jih do Korintu, bylo celkem možné, že některý z věřících v Makedonii by jej na cestě doprovodil. Poté, co se Korintskými chlubil, by pro Pavla bylo jistě velice nepříjemné, kdyby přivedl jednoho z Makedoňanů

a zjistil by, že Korintští neudělali ve skutečnosti nic ohledně daru pro Jeruzalém. V takovém případě by byla Pavlova důvěra ke Korintským zostuzena, nemluvě o tom, že by samotní Korintští měli skutečný důvod se stydět za svou nedbalost.

Phillips barvitě překládá tento verš:

Neboť, jen tak mezi námi, by se vůbec nehodilo, kdyby mě někteří z Makedonie doprovodili při mé návštěvě k vám a zastihli vás nepřipravené pro tento projev štědrosti! My (o vás nemluvě) bychom se strašlivě styděli už jen proto, že jsme na vás byli hrdí a tolik jsme vám důvěřovali.

9,5 To byl důvod, proč myslel, že je nezbytné vyzvat tyto tři bratry, aby šli do Korintu předtím, než tam půjde on sám. Dopředu totiž připraví jejich štědrý dar, který předtím slíbili na pomoc svatým z Jeruzaléma.

Ať je dar takto připravený jako požehnání, a ne jako lakota. Záměrem nebylo vymámit ze svatých peníze podobně jako při vymáhání, ale měl to být dobrovolný projev štědrosti.

F. Dobrá odměna za štědré dávání (9,6–15)

9,6 Ve verších 6–15 uvádí apoštol Pavel některé ze skvělých odměn a výhod křesťanského dávání. Nejprve objasňuje zákon sklizně. V zemědělství je dobře známo, že vydatná setba je nezbytná, jestliže má přijít vydatná žeň. Farmář může být připravený zasít semeno do země. Má zasít hojně nebo má nechat trochu zrna na jídlo během příštích měsíců? Veršem je myšleno, že pokud štědře zaseje, sklídí úměrně tomu, co zasel.

Měli bychom na to pamatovat v souvislosti se zemědělstvím – farmář nesklízí přesně tolik, kolik zasel, ale úměrně k zasetému množství. Stejně je to s křesťanským dáváním: otázkou není dostat nazpět přesně tolik, kolik člověk dal, ale získat nazpět úměrně k velikosti daru. Samozřejmě že nazpět nedostane ani tak peníze jako spíše duchovní požehnání.

9,7 Každý má dát, jak si předsevzal ve svém srdci. Bude třeba, aby zvážil, co je nezbytné pro jeho vlastní momentální potřeby. Bude muset popemýšlet o závazcích, ke kterým se v průběhu normálního života upíše. Přesto by ale měl pomyslet na potřeby svých

sourozenců v Kristu a požadavky, které na něj má Pán Ježíš. Když vše zváží, neměl by dávat se zármutkem nebo z donucení. Je možné dát a přesto se z toho neradovat. Je také možné dát pod tlakem dojemných proseb nebo veřejného zostuzení. Nic z toho nebude stačit. Bůh miluje radostného dárce.

Opravdu Bůh potřebuje naše peníze? Ne, jemu patří dobytek na tisíci horách, a kdyby cokoliv potřeboval, nám by to neřekl (Ž 50,10–12). Důležitý je pro něj postoj našeho srdce. Miluje křesťana, který je tak naplněn radostí z Pána, že se chce s ostatními podělit o to, co má.

Bůh miluje štědrého dárce, protože, jak Jowett říká:

Radostný dárce se narodil z lásky, a je tudíž milující, který miluje milujícího a který se raduje ze společenství. Dávání je jazyk lásky; ve skutečnosti jiná řeč neexistuje. „Bůh tak *miloval*, že *dal!*“ Láska objeví svůj skutečný život, když se sama odevzdá. Jediné, na co je pyšná, je radost z odevzdání se. I když má láska všechno, nic nevládní.⁴⁰

9,8 Zde máme příslib, že pokud člověk opravdu chce být štědrý, Bůh se postará, aby dostal příležitost. Milost je zde použita jako synonymum pro prostředky. Bůh nám může dodávat prostředky, abychom neměli dostatek jen my sami, ale také abychom se mohli s ostatními podělit o to, co máme, a tak mít hojnost pro každý dobrý skutek.

Všimněte si slov veškerý, vše a každý. Veškerá milost, ve všem, veškerý dostatek, každé dobré dílo (B21).

9,9 Apoštol cituje z Ž 112,9. Výrazem „rozsypal“ je myšlena setba semene. Verš popisuje člověka, který štědře rozesel semeno, nebo přesněji své laskavé skutky. Onou laskavostí, kterou prokázal, bylo dávání chudým. Prodělal snad v důsledku svého činu? Ne! Jeho spravedlnost zůstává na věčnost. Znamená to, že pokud budeme rozsévat laskavost, jako rozsévač zasívá semeno, budeme si pro sebe strážat poklad v nebi. Výsledky naší laskavosti potrvají na věčnost.

9,10 Obraz rozsévače pokračuje. Tentýž Bůh, který poskytuje semeno rozsévajícímu a chléb k jídlu, dává pozor, aby zajistil, že ti,

kteří projevují druhým laskavost, sklídí zaručené odměny. Některé odměny jsou vyjmenovány. Nejprve Bůh rozmnoží vaši setbu. To znamená, že dá větší příležitost a větší výsledky z prokázání laskavosti jeho lidu. Kromě toho dá vyrůst plodům vaší spravedlnosti. Korintští byli spravedliví v dávání svatým v Jeruzalémě. V důsledku svého dávání získají ovoce skrze věčnou odměnu. Když Bůh dal vyrůst jejich schopnosti dávat a oni vyrostli ve štědrosti, budou podle toho růst odměny.

9,11 Z tohoto oddílu je jasné, že se člověk nikdy nepřivede na mizinu, pokud dává Pánovi. Spíše každý laskavý čin vyvolává jiný a odměna je mnohem větší ve srovnání s darem. Pavel proto říká, že křesťané budou díky dávání vším způsobem obohacováni k dalším projevům ohromné štědrosti. Když apoštolové vidí Korintské, jak rostou v milosti dávání, vzdávají Bohu díky.

9,12 Když Korintští dar pošlou, aby posloužil v Jeruzalémě, neuspokojí pouze potřeby svatých, ale bude to mít také za následek, že spousta lidí vzdá Bohu díky. Neustále si všímáme důrazu, jaký Pavel klade na díkyčinění. Cokoliv, co vyvolalo díkyvzdání Pánu, bylo v Pavlových očích velmi důležité.

9,13 Jsou ještě další výhody, které vyplývají z daru od Korintských. Pro křesťany z Judska to bude jasný důkaz, že v životech těchto obrácených pohanů Kristus opravdu vykonal své dílo. V jedné době měli křesťané z Židů opravdové pochybnosti o obrácených věřících, jako byli Korintští. Možná, že je nepovažovali za plnohodnotné křesťany. Jejich laskavost pro ně však bude obrovským důkazem o opravdovosti víry Korintských a budou oslavovat Boha za to, co Kristovo evangelium v Achaji vykonal, a také za štědrý příspěvek, který jim poslali.

9,14 A to není všechno! Následují dvě další výhody. Díky daru Korintských pro Jeruzalém, budou židovští křesťané od té doby dbát na to, aby se modlili za svaté v Korintu, a vytvoří se silná pouta náklonnosti. Svati v Jeruzalémě budou po Korintských toužit pro nesmírnou Boží milost, kterou jim prokázali.

9,15 V tuto chvíli Pavel náhle vykřikne! Tento verš je pro mnohé biblické vyklada-

če hádankou. Nevidí v něm úzkou spojitost s předchozími. Uvažují o tom, co je myšleno „jeho nevýslovným darem“.

Nám se však zdá, že jak se apoštol Pavel blíží ke konci části o křesťanském dávání, je nucen myslet na největšího Dárce ze všech – samotného Boha. Také myslí na největší dar ze všech – Pána Ježíše Krista. Ponechává tak své bratry z Korintu v dobrém rozpoložení. Jsou Božími dětmi a následovníky Krista. Ať tedy takové vznešené příklady následují!

III. Pavlova obhajoba jeho apoštolství (kap. 10–13)

Poslední čtyři kapitoly tohoto listu se zabývají především Pavlovou obhajobou jeho apoštolství. Obzvláště příhodná se zdají slova apoštola Petra, který popisuje tuto konkrétní část Pavlových spisů: „Jsou v nich některé těžko srozumitelné věci.“ Pavel očividně odpovídá na obvinění, která proti němu vznesli jeho odpůrci, my si však musíme udělat vlastní závěr, pokud jde o obsah obvinění, tím, že budeme studovat Pavlovy odpovědi. V celé části apoštol hojně používá ironie. Problém je jen rozeznat, *kdy* ji používá!

Jedná se ovšem o velice hodnotnou část cenného Božího slova a byli bychom jistě ochuzeni, kdybychom ji neměli.

A. Pavlova odpověď jeho žalobcům (10,1–12)

10,1 Ve verších 1–6 nalezneme apoštolovu odpověď těm, kteří jej obvinili z chování podle způsobů lidí ze světa.

Nejprve se Pavel jednoduše představuje jako „já sám, Pavel“. Zadruhé svaté „prosí“ (BKR), místo aby jednal jako diktátor. Zatřetí svou výzvu zakládá „na tichosti a mírnosti Kristově“. Má samozřejmě na mysli postoj Pána Ježíše v době, kdy byl na zemi jako člověk. Mimochodem se jedná o jednu z mála Pavlových referencí na Spasitelův život na zemi. Obvykle mluví apoštol o Kristu, který byl vyvýšen a který sedí po Boží pravici.

Dále se Pavel popisuje jako „já, který tváří v tvář jsem mezi vámi pokorný, ale když jsem vzdálen, jsem k vám smělý“. Jde zřejmě o iro-

nii. Jeho kritici totiž říkali, že když byl Pavel mezi lidmi, choval se jako zbabělec, avšak když byl vzdálen, byl velice smělý. Říkali, že jeho smělost byla zjevná z jeho panovačného postoje, který zastával ve svých dopisech.

10,2 Verš je propojen s první částí verše 1. Pavel začal s tím, že prosí Korintské, ale neřekl, co bylo předmětem jeho žádosti. Zde vysvětluje: „Prosím vás, abych se po svém příchodu nemusil odvážit být smělý, tak jak se toho hodlám odvážit vůči některým, kteří si o nás myslí, že žijeme tělesně.“ Nechtěl být vůči nim smělý, jako měl v plánu být k těm, kteří jej obviňovali tělesného chování.

10,3 Zde je myšleno, že ačkoliv žili v těle, nevedli křesťanský boj podle tělesných způsobů nebo pohnutek.

10,4 Zbraně křesťanského boje nejsou tělesné. Křesťan nepoužívá meč, zbraně nebo strategie moderního boje, když šíří evangelium od místa k místu. Apoštol ale nemluví pouze o tělesných zbraních. Křesťan nepoužívá bohatství, slávu, moc, výřečnost nebo chytrost, aby dosáhl svých cílů.

Raději používá způsoby, které mají od Boha sílu bořit opevnění. Víra v živého Boha, modlitba a poslušnost Božího slova jsou účinnými zbraněmi každého opravdového vojáka Ježíše Krista. To ony ničí opevnění.

10,5 Verš nám vysvětluje, co je ve verši 4 myšleno „opevněními“.

Pavel se považoval za vojáka, který bojoval proti pýše lidského uvažování, rozumování, která odporuje pravdě. Pravá podstata takového rozumování je popisována výrazem „proti poznání Boha“. V dnešní době to může platit o úvahách vědců, evolucionistů, filozofů a religionistů, kteří ve svém stanovisku nemají místo pro Boha. Apoštol s nimi nehodlal uzavřít příměří. Spíše se cítil zavázán uvést do zajetí každou myšlenku, aby byla poslušna Kristu. Učení a dohady všech se musí posuzovat ve světle učení Pána Ježíše Krista. Pavel neodsuzoval lidské uvažování jako takové, ale varoval, abychom nedovolili, aby byl náš rozum využíván k neposlušnosti Pánu a proti němu.

10,6 Jako Kristův voják byl apoštol připraven potrestat každou neposlušnost, jakmile by

Korintští projevili svou poslušnost. Nehodlal zasáhnout proti falešným učitelům v Korintu, dokud si nebyl nejprve jistý, že jsou věřící ve všem poslušní.

10,7 První věta je možná otázka: „To si vidíte jen na špičku nosu?“ (B21). Možná je to konstatování skutečnosti: „Hledíte jen na to, co máte před očima“ (ČSP). Nebo je to možná rozkaz: „Hled'te na to, co máte před očima!“ (ČEP), což znamená: „Postavte se skutečnosti.“

Jestliže větu chápeme jako konstatování, znamená, že Korintští měli sklony soudit člověka podle toho, zda měl či neměl autoritativní vystupování, působivé řečnické schopnosti nebo skvělý úsudek. Více je ovlivňovalo vystupování navenek, než jaký byl člověk opravdu uvnitř.

Je-li někdo o sobě přesvědčen, že je Kristův, ať si uvědomuje i to, že jako je on Kristův, tak jsme i my. Je možné, že zde Pavel naráží na ty, kteří říkali „Já jsem Kristův“ (1K 1,12), čímž pravděpodobně mysleli výhradně sebe. Odpovídá, že nikdo nemá výsadní právo na Krista. On patří Pánu Ježíši stejně upřímně jako oni.

Ať byli tyto výluční křesťané kdokoliv, Pavel nepopírá, že patřili Kristu. Tento úsek tedy může těžko odkazovat na falešné učitele a podvodné pracovníky, kteří se převlékli za Kristovy apoštoly (11,14). Zdá se, že se Pavel v tomto dopise zabývá různými odpůrci, spasenými i nespasenými.

10,8 Pavlovi jakožto apoštolu Pána Ježíše Krista byla dána pravomoc ve spojitosti se sbory, které založil. Cílem této pravomoci bylo upevnit svaté v jejich nejsvětější víře. Falešní učitelé naproti tomu mezi Korintskými uplatňovali pravomoc, kterou od Pána nikdy neobdrželi. Navíc ji také uplatňovali způsobem, kterým jejich víru spíše podlamovali, než upevňovali. Pavel proto říká, že i kdyby se sebevíce chlubil pravomocí, kterou mu Pán dal, nebude kvůli tomu zahanben. Jeho tvrzení se nakonec prokážou jako pravdivá.

10,9 Řekl to, aby nevypadal, jako kdyby chtěl křesťany svými dopisy zastrašovat. Jinými slovy, pokud by se apoštol měl chlubit svou pravomocí, kterou mu Bůh dal, nechce,

aby si křesťané mysleli, že se je snaží vystrašit. Nahrávalo by to jeho odpůrcům. Korintští by si měli raději pamatovat, že mu tato pravomoc byla dána proto, aby je budoval, a tak ji také využíval.

10,10 Zde můžeme slyšet skutečné obvinění, které bylo proti apoštolu Pavlovi vzneseno. Jeho protivníci jej obvinili z psaní výhružných dopisů, říkali ale, že jeho osobní přítomnost je slabá a řeč ubohá.

10,11 Všichni, kteří vznášeli taková obvinění, si měli uvědomit, že až k nim Pavel přijde, bude jednat tak, jak o něm ve svých dopisech tvrdili. Neznamená to, že Pavel připouštěl, že je ve svých dopisech panovačný. To o něm *říkali* oni. On však říká, že s nimi bude zacházet přísně, až je potká tváří v tvář. Nebude vůbec zbabělý.

10,12 Je zřejmé, že falešní učitelé měli ve zvyku srovnávat se s ostatními. Vykreslovali Pavla před zraky Korintských takovým způsobem, aby z něj udělali terč posměchu. Považovali se za vlivný okruh lidí. Byli elitou. Mysleli si, že v porovnání s nimi nemohl být nikdo viděn v příznivém světle. Pavel tedy očividně s posměchem říká: „Netroufáme se totiž zařadit mezi ty, kteří doporučují sami sebe, nebo se k některým z nich přirovnat; vždyť oni se měří sami sebou a přirovnávají se k sobě samým, a nechápou, oč jde.“ Směle (jaký byl údajně ve svém dopise) zde říká, že není dostatečně smělý, aby se řadil mezi ty, kteří doporučují sami sebe, nebo mezi ty, jejichž jediným měřítkem je jejich vlastní život.

Mělo by být zřejmé, že pokud je pro člověka jediným měřítkem on sám, má v tom případě vždy pravdu! Pro zdokonalení zde není místo. Ti, kteří to dělají, neví, oč jde. Jak bylo správně řečeno: „Prokletím všech spolků a uzavřených skupin je, že ignorují vše dobré, co je mimo ně.“

B. Pavlova zásada: Dobýt pro Krista novou půdu (10,13–16)

10,13 Ve verších 13–16 Pavel hlásá svůj záměr chlubit se pouze službou, kterou mu Bůh dal. Stalo se pro něj zásadou nemíchat se někomu jinému do práce, pokud se chce chlubit. Očividně je to narážka na judaisty. Byl to

jejich zvyk vloudit se do sborů, které apoštol Pavel nebo jiný křesťan založil, a stavět na základech někoho jiného. Když se chlubili, bylo to ve skutečnosti něco, co udělali druzí.

Pavel říká, že se nebude chlubit věcmi, které leží mimo oblast jeho vlastní služby Kristu. Později se bude chlubit místy a lidmi, kde Bůh poctil jeho službu. To zahrnuje také Korint, protože tam přišel s evangeliem a jako výsledek byl založen sbor.

Arthur S. Way úsek překládá výstižně:

Ale já – *já* se nevychloubám výsadou, která je nad rámec mého oprávnění. Držím se v mezích oblasti působení přidělené Bohem – a tato oblast jistě zahrnuje mé poslání u vás.

Pavel byl ve skutečnosti Pánem pověřen přinést evangelium pohanům. Toto pověření se samozřejmě vztahovalo na Korint. Apoštolové v Jeruzalémě s tím souhlasili, nyní však z Jeruzaléma přicházeli falešní učitelé a zamořili oblasti, které dal Bůh apoštolu Pavlovi.

10,14 Apoštol si nelibuje v nadměrném chlubení. Bůh mu svěřil oblast služby. Tato oblast zahrnovala Korint. Přišel do Korintu, kázal evangelium a založil sbor. Kdyby nedošel až do Korintu, mohli by jej obvinít z toho, že se chlubí nad rámec svých patřičných mezí.

Prošel si zkouškami, soužením a problémy, aby se ke Korintským dostal. Nyní druzí vnikali do oblasti, kde byl průkopníkem, a nejspíš se nahlas chlubili svými úspěchy.

NIV tento obtížný verš překládá následovně: „Ve svém chlubení příliš daleko nezacházíme, jak by tomu bylo v případě, kdybychom k vám nedorazili, protože pokud jde o vás, s evangeliem jsme přišli až k vám.“

10,15 Apoštol je rozhodnut, že se nebude chlubit věcmi, které nebyly přímo výsledkem jeho vlastní služby Kristu. Přesně tím se provinili judaisté: chlubili se prací jiných. Snažili se ukrást Pavlovy ovečky, podlomit jeho charakter, popřít jeho učení a předstírat falešnou pravomoc.

Pavel měl naději, že jakmile víra Korintských poroste a on bude moci pokračovat v cestě, jejich víra se projeví v praktické pomoci, která mu umožní jít do vzdálenějších oblastí jako Boží apoštol. Když tedy rozšíří

oblast své služby, bude se důsledně držet své zásady.

Problémy v Korintu jej tak zaměstnávaly, že nemohl splnit svou misi v dalších oblastech.

10,16 Zásadou bylo kázat evangelium i mimo území Korintu (myslel pravděpodobně západní Řecko, Itálii a Španělsko) a nechlubit se tím, co je hotovo v oblasti druhých. Apoštol Pavel neměl v úmyslu zasahovat do práce druhých nebo do úspěchu, kterého druhí dosáhli předtím, než se na dané místo dostal.

C. Pavlův nejvyšší cíl: Pánovo uznání (10,17–18)

10,17 Jestliže se někdo chlubí, ať se chlubí v Pánu. Nepochybně to znamená, že by se měl chlubit tím, k čemu si jej Pán rád používá. To je patrně hlavní pokyn plynoucí z apoštolovy argumentace.

10,18 Koneckonců sebedoporučování není něco, co získává Boží uznání. Otázka, kterou by si Pavlovi odpůrci měli položit, zní: Doporučil vás Pán tím, že tak poželal vaši službě, že byly spaseny duše, že svatí byli upevněni ve víře a že byly zakládány sbory? Můžete dokázat Pánovo uznání tím, že ukážete na ty, kteří se díky vašemu kázání obrátili? O to jde. Pavel byl ochoten a schopen dát důkaz, že Pán jeho službu doporučil.

V této a v následující kapitole se Pavel věnuje něčemu, co nazývá nerozumností. Hodlá se pustit do takové pošetilosti, jako je samochvála. Ne že by to chtěl. Určitě se mu to hnusilo. Žádá však Korintské, aby s ním měli trpělivost, když ze sebe dělá blázna.

Falešní učitelé se podle všeho chlubili až příliš. Nepochybně podávali nadšené zprávy o své službě a svém velkolepém úspěchu. Tohle Pavel nikdy nedělal. Kázal Krista, a ne sám sebe.

Jak se zdá, Korintští upřednostňovali vychloubaný typ služby, a proto je Pavel žádá, aby jej nechali, aby se něčemu takovému na chvíli věnoval.

D. Pavlova obhajoba jeho apoštolství (11,1–15)

11,1 Kéž byste při mně snesli trochu nerozumnosti – ano, snášejte (KJV: snášíte) mne!

Pavel si přeje, aby se smířili s tím, že si libuje ve vychloubání. Poté si ale uvědomí, že už se tím smířili, takže jeho prosba nebyla nutná.

11,2 Jsou nám předloženy tři důvody, proč je o to měl požádat. První důvod je, že na Korintské žárlí Boží žárlivostí. Zasnoubil je jedinému muži, aby je jako čistou pannu představil Kristu. Pavel pocíťoval osobní zodpovědnost za duchovní blaho svatých z Korintu. Přál si, aby je v den příchodu, tj. při vytržení, mohl představit Pánu Ježíši, neposkvrněné falešným učením, které se v té době rozšířilo. Proto, že na ně tak žárlil, byl ochoten oddávat se něčemu, co se zdálo být nerozumné.

11,3 Druhým důvodem pro Pavlovu pošetilost byl strach, aby svatí nebyli oklamáni a jejich mysl se neodvrátila od upřímné a čisté oddanosti Kristu. Jejich upřímnost znamená věrnost. Chtěl, aby byli oddáni pouze Pánu Ježíši a nedovolili, aby náklonnost v jejich srdci ukradl někdo jiný. Chtěl také, aby byli ve své oddanosti Pánu neposkvrněni.

Apoštol vzpomíná, jak had svou vychytralostí oklamal Evu. Odvolával se na její mysl nebo rozum. Totéž dělali i falešní učitelé v Korintu. Pavel chtěl, aby bylo srdce korintské panny celistvé a neposkvrněné.

Všimněte si, že Pavel považuje vyprávění o Evě a hadovi za skutečnost, ne mýtus.

11,4 Třetím důvodem, proč byl apoštol ochoten libovat si na chvíli v nerozumnosti, bylo to, že Korintští byli ochotní poslouchat falešné učitele.

Pokud přišel do Korintu kdokoliv kázat jiného Ježíše, vyznávat udílení jiného ducha než Ducha svatého a hlásat jiné evangelium, Korintští jej ochotně snášeli. Laskavě takové názory tolerovali. Pavel sarkasticky říká: „Jestliže takto snášíte druhé, proč byste nenesli i mě?“

Poslední slova: „klidně to snášíte“ je třeba chápat jako ironii. Apoštol je nepodporuje v přijímání kacířství, ale kárá je za jejich důvěřivost a nedostatek soudnosti.

11,5 Důvodem, proč by měli být Pavla ochotní snášet, je, že není v ničem pozadu za těmi veleapoštolovými. Výraz „veleapoštolové“ je sarkastický. Doslovný (a moderně znějící) překlad zní „superapoštolové“.

Reformátoři tento verš citovali, aby vyvrátili papežskou teorii, že byl Petr nejvyšším apoštolem a že papež tento primát dědí.

11,6 Přestože byl Pavel možná prostý v řeči, určitě nezaostával v poznání. Korintským to mělo být zřejmé, protože právě od něj přijali poznání křesťanské víry. Ať už bylo Pavlovým nedostatkem cokoliv, pokud jde o výřečnost, očividně byl pro svaté v Korintu srozumitelný. Oni sami to museli dosvědčit.

11,7 Jestliže jeho neuhlazená řeč nebyla důvodem, proč k němu Korintští zaujali takový negativní postoj, bylo to možná proto, že se dopustil přečinu, když se pokořil, aby byli vyvýšeni. Zbytek verše vysvětluje, co má zde na mysli. Když byl apoštol s Korintskými, nepřijímal od nich žádnou finanční pomoc. Možná cítili, že se dopustil hříchu, když zaujal takový skromný přístup, aby byli oni vyvýšeni.

11,8 Fráze „jiné sbory jsem oloupil“ je stylistický prostředek známý jako hyperbola. Je to zveličení používané pro efekt nebo zdůraznění. Pavel samozřejmě nemyslí doslova, že okradl jiné sbory, jednoduše to znamená, že zatímco sloužil Pánu v Korintu, dostával finanční pomoc z jiných sborů, aby mohl sloužit Korintským, aniž by od nich získal nějakou finanční odměnu.

11,9 Během Pavlova pobytu v Korintu žil apoštol skutečně časy, kdy měl nedostatek. Dal Korintským o svém nedostatku vědět a vyžadoval od nich pomoc? Samozřejmě, že ne. Bratři, kteří přišli z Makedonie, mu dodali, co mu po materiální stránce chybělo.

Jak jen to bylo možné, snažil se apoštol ne být Korintským na obtíž a měl v plánu v tom pokračovat. S ohledem na Korintské se nedomáhal svého práva apoštola, aby se o něj postarali.

11,10 Pavel je rozhodnut, že jej nikdo nepřipraví o jeho chloubu v achajských krajích, kde se nacházel Korint. Nepochybně zde naráží na své odpůrce, kteří jeho zdrženlivost použili proti němu. Tvrdili, že si uvědomuje, že není opravdový apoštol, a z toho důvodu nepožaduje od křesťanů podporu (1K 9). Navzdory obviněním, která proti němu jeho odpůrci vznesli, se bude

dále chlubit, že sloužil Korintským, aniž by si od nich bral peníze.

11,11 Proč se chce takto chlubit? Protože Korintské nemiluje? Bůh ví, že to tak není! Měl srdce plné hluboké náklonnosti k nim. Zdálo se, že ať už udělal apoštol cokoliv, byl za to odsuzován. Kdyby od Korintských bral peníze, jeho protivníci by říkali, že káže jen kvůli tomu, co z toho má. Tím, že od nich nebral peníze, se vystavil obvinění, že je opravdu nemiluje. Bůh ale zná pravdu a Pavel tuto záležitost rád přenechává jemu.

11,12 Zdá se jasné, že judaisté očekávali, požadovali a dostávali od Korintských peníze. Stejně jako většina sektářů by nevykonávali službu, pokud by nedostali zaplacení. Pavel byl odhodlán pokračovat ve své zásadě nepřijímat peníze od věřících z Korintu. Pokud by se s ním falešní učitelé chtěli poměřovat v chlubení, ať pokračují v jeho zásadách. Věděl ale, že by se nikdy nemohli chlubit službou, za kterou by nedostali zaplacení. Proto jim tedy tuto možnost odepřel.

11,13 Pavlův skutečný pohled na tyto lidi, který ve svém listu až doposud potlačoval, nakonec vychází najevo. Nemůže už to dál skrývat! Musí je nazvat pravými jmény. Takoví lidé jsou falešnými apoštoly proto, že nebyli nikdy pověřeni Pánem Ježíšem Kristem. Buď se sami zmocnili tohoto úřadu, nebo jim jej udělili jiní. Jsou to lstiví pracovníci, což mluví o praktikách, které uplatňovali, když chodili od sboru ke sboru a snažili se získat přívržence svého falešného učení. Přestrojovali se za apoštoly Kristovy a předstírali, že jej zastupují. Pavel si nepřál být na stejné úrovni jako takoví lidé.

Věci, které apoštol říká o judaistických učitelích, platí dnes pro falešné učitele. „Zlo, jak víme, by nás nikdy nemohlo uvést v pokušení, pokud bychom je viděli takové, jaké je; podstatou jeho moci je přestrojování; obrací se na člověka prostřednictvím myšlenek a nadějí, které považuje za dobré.“ (Zdroj neuveden.)

11,14 Apoštol právě řekl, že jeho odpůrci v Korintu vystupovali jako falešní Kristovi apoštolové. Neudivuje ho to, když přemýšlí o taktice jejich pána: „A není divu; vždyť sám Satan se přestrojuje za anděla světla.“

Satan se dnes obecně znázorňuje jako rohaté, ďábelsky vyhlížející rudé stvoření s ocasem. Má to pochopitelně daleko ke způsobu, jakým se lidem prezentuje.

Jiní si Satana představují jako ubohého opilce, který se povaluje v bahně na koncertě heavy metalové skupiny. To je ovšem také nesprávný pohled na skutečnost, jaký Satan opravdu je.

Verš nám říká, že se přestrojuje za anděla světla. Pro znázornění bychom mohli říct, že vystupuje jako služebník evangelia, nosí církevní oděv a stojí na kazatelně moderního sboru. Používá náboženská slova jako *Bůh*, *Ježíš* a *Bible*. Klame však své posluchače, když učí, že spasení je skrze dobré skutky a lidské zásluhy. Nehlásá vykoupení skrze Kristovu krev.

11,15 J. N. Darby jednou prohlásil, že Satan není nikdy ďábelštější, než když má u sebe Bibli. To je myšlenka verše 15. Pokud sám Satan vystupuje v přestrojení, není divu, že jeho zmocněnci dělají totéž. Za co se vydávají? Za falešné učitele? Za ateisty? Za nevěřící? Odpověď zní ne. Vydávají se za služebníky spravedlnosti. Prohlašují, že jsou služebníky církve. Tvrdí, že vedou lidi cestou pravdy a spravedlnosti, jsou však zmocněnci toho zlého.

Jejich konec bude podle jejich skutků. Ničí a budou zničeni. Jejich skutky vedou lidi do záhuby; oni sami půjdou do věčného zatracení.

E. Pavlova utrpení pro Krista jako důkaz jeho apoštolství (11,16–33)

11,16 I když tohle všechno Pavel řekl, doufá, že si o něm nebude nikdo myslet, že je vychloubačný blázen. Pokud na tom ovšem trvají, ať jej přijmou jako blázna, aby se také trochu pochlubil.

Všimněte si „i“ ve druhé části verše – „abych se i já trochu pochlubil“. Je to opravdu důležité slovo. Falešní učitelé se hodně chlubil. Pavel ve skutečnosti říká: „I když mě musíte považovat za blázna, což nejsem, přesto mě přijměte, abych se trochu pochlubil jako ostatní.“

11,17 Verš lze vyložit dvěma způsoby. Někteří tvrdí, že přestože to, co Pavel řekl, bylo

skutečně Boží vnuknutí, Pán mu to nedal příkazem.

Další interpretace říká, že Pavlovo chlubení není podle Pána v tom smyslu, že nenásleduje Pánův příklad. Pán Ježíš se nikdy nechlubil.

Phillips zjevně zaujímá první postoj, neboť verš překládá následovně: „Nemluvím, jak mi Pán nařizuje, ale jako blázen, který se musí chlubit.“

My dáváme přednost druhému pohledu – že chlubení nebylo podle Pána a že Pavel jednal zdánlivě nerozumně, když se sám chválil. Ryrie poznamenává: „Říká, že se tomu [chlubení] oddával proti svým základním instinktům, aby upozornil na některé důležité skutečnosti.“⁴¹

11,18 Korintští slyšeli v poslední době mnoho od lidí, kteří se sami chválili kvůli zkažené lidské povaze. Pokud si Korintští mysleli, že měli falešní učitelé pro chválu dostatečný důvod, ať tedy zvaží jeho chlubení a vidí, zda nebylo opodstatněné.

11,19 Pavel se opět uchyluje k satíře. Žádal od nich, aby snášeli jeho, oni ale každodenně snášeli ostatní. Považovali se za dostatečně rozumné, než aby se nechali oklamat nerozumností. Přesně to se však odehrávalo, jak dále vysvětluje.

11,20 Byli ochotni snášet člověka, o jakém psal. Co to bylo za člověka? Z toho, co následuje, je zřejmé, že se jednalo o judaistického učitele, o falešného apoštola, který měl na Korintské špatný vliv. Nejprve je zotročil. Bezpochyby je to narážka na otroctví Zákona (Sk 15,10). Učil, že víra v Krista pro spasení nestačí, ale že lidé musí být poslušni také Mojžíšovu zákonu.

Zadruhé vyjídal svaté – v tom smyslu, že na ně měl vysoké finanční požadavky. Nesloužil jim z lásky, ale zajímal se o peněžní odměnu.

Výraz „když vás někdo obírá“ je metaforou pro rybaření či lov. Falešný učitel se pokoušel z těchto lidí udělat svou kořist, když je podle své vůle ovládal.

Pro takové lidi bylo příznačné, že se sami vyvyšovali svou hrdostí a vychloubačností. Tím, že kritizovali druhé, se vždy snažili vypadat v očích lidí lépe.

Nakonec věřící bili do tváře, což je obrovské ponížení. Bez váhání to můžeme brát do slova, protože arogantní duchovní v průběhu času své farníky skutečně bili, aby si prosadili autoritu.

Apoštol se podivuje nad tím, že byli Korintští ochotni snášet takové hrubé zacházení, kterého se jim od falešných učitelů dostávalo, a přesto neměli strpení s ním, když je v lásce varoval a napomínal.

Darby prohlašuje: „Je úžasné, co jsou lidé ochotni vytrpět pro něco falešného – mnohem více, než jsou ochotni vydržet pro pravdu“⁴²

11,21 Někteří tvrdí, že Pavel ve verši říká: „Mluvim tak, že haním sám sebe, protože když jsem byl s vámi osobně, byl jsem slabý a bál jsem se prosadit svou pravomoc způsobem, jakým ji prosazují tito lidé.“

Jiní verš chápou jako: „Když toto říkám, haním sám sebe, protože pokud je tohle síla, byl jsem slabý.“ Phillipsův překlad se shoduje s druhou interpretací: „Je mi až hanba říct, že jsem u vás nikdy neudělal něco tak odvážného, co by svědčilo o mé síle.“

Pavel říká, že pokud je způsob, jakým se falešní učitelé chovali, opravdovou silou, musí ke své hanbě říct, že nikdy neprojevil takovou sílu, ale spíše slabost. Přesto rychle dodává, že v čemkoliv měli druzí důvod troufat si, v tom měl určitě totéž právo být troufalý i on. Moffatt dobře konstatuje: „Ať se však chlubí, jak se jim zlíbí, já se jim rovnám (všimněte si, že je to v roli blázna!).“ S takovým úvodem se apoštol Pavel pouští do jedné z nejpozoruhodnějších částí v tomto listu, ve které prokazuje své právo prohlašovat se za pravého služebníka Pána Ježíše Krista.

Jistě si vzpomínáte, že ve sboru v Korintu vyvstala otázka, zda je Pavel opravdový apoštol. Jakými pověřeními se mohl prokázat, že jej povolal Bůh? Jak mohl ke spokojenosti každého dokázat, že je roven dvanácti apoštolům?

Je připraven odpovědět, ale možná ne přesně tak, jak bychom očekávali. Nepředkládá diplom, aby ukázal, že vystudoval nějaký seminář. Ani nepřináší úřední dopis podepsaný bratřími z Jeruzaléma, který potvrzuje, že jej pro tuto práci ustanovili. Nepředvádí

své osobní úspěchy nebo dovednosti. Raději nám předkládá dojemný seznam utrpení, která podstoupil během práce pro evangelium. Nenechte si ujít drama a dojemnost této části 2K. Představte si neohroženého Pavla, jak jej Kristova láska na jeho misijních cestách nutila jít neustále dál přes země a moře a jak je ochotný podstoupit nevýslovné útrapy, aby lidé nešli do záhuby, protože neměli Kristovo evangelium. Těžko můžeme číst tyto verše, aniž bychom byli hluboce dojeti a velice zaháněni.

11,22 Falešní učitelé si hodně zakládali na svých židovských předcích. Tvrdili, že jsou čistokrevní Hebrejci, kteří pocházejí z Izraele, a símě Abrahamovo. Neustále byli klamně přesvědčeni, že jim jejich rodokmen zajistí Boží přízeň. Neuvědomovali si, že Bůh svůj starodávný lid, Izrael, odložil stranou, protože odmítli Mesiáše. Neuvědomovali si, že pokud jde o Boha, nebylo rozdílu mezi Židem a pohanem: všichni byli hříšníci a všichni potřebovali být spaseni skrze víru v samotného Krista.

Bylo zbytečné, aby se tímto chlubili. Jejich rodová linie jim nedávala nad Pavlem žádnou převahu, neboť byl také Hebrej, Izraelita a potomek Abrahamův. Nebyly to ovšem věci, které dokazovaly, že je Kristův apoštol. Spěchá tedy k hlavní části argumentu: v jistém ohledu nemohli být lepší než on – ve strastech a utrpeních.

11,23 Být Kristovými služebníky bylo jejich zaměstnání, on byl služebníkem v oddanosti, námaze a utrpení. Apoštol Pavel nemohl nikdy zapomenout, že je následovníkem *trpícího* Spasitele. Uvědomoval si, že služebník není nad svého pána (Mt 10,24) a že apoštol by neměl očekávat lepší zacházení ve světě, než se dostalo jeho Pánu. Pavel počítal s tím, že čím věrněji slouží Kristu a napodobuje Spasitele, o to více bude trpět v rukou lidí. Utrpení pro něj bylo znamením Kristových služebníků. I když si při chlubení připadal jako blázen, bylo nezbytné, aby mluvil pravdu, a pravda byla, že se falešní učitelé neproslavili svým utrpením. Vybrali si jednoduchou cestu. Vyhýbali se výtkám, pronásledování, potupě. Z toho důvodu Pa-

vel cítil, že od nich nebylo správné napadat ho jako Kristova služebníka.

Podívejme se nyní na seznam útrap, které Pavel vyjmenovává, aby podpořil své tvrzení, že je opravdový apoštol.

Hojněji v těžkých pracích. Uvažuje o rozsahu svých misijních cest, jak cestoval po oblasti kolem Středozemního moře, aby učinil Krista známým.

Nad míru v ranách. Zde popisuje bití, kterého se mu dostávalo z rukou Kristových nepřátel, jak pohanů, tak Židů.

Hojněji ve vězení. V Písmu je jediný záznam o Pavlově věznění v jeho kariéře až do tohoto okamžiku, a to v Sk 16,23, kde byl společně se Silasem uvězněn ve Filipech. Nyní zjišťujeme, že se jednalo pouze o jedno z mnoha uvěznění, takže Pavel nebyl v žaláři neznámý.

Častokrát v ohrožení života. Když apoštol toto psal, nepochybně myslel na to, jak těsně unikl smrti v Lystře (Sk 14,19). Mohl se ale také ohlédnout nazpět k podobným situacím, kdy z něj téměř vyprchal život kvůli pronásledování.

11,24 Mojžíšův zákon Židům zakazoval uštědřit najednou více než čtyřicet ran (Dt 25,3). Aby bylo jisté, že neporušili tento předpis, běžně Židé dávali pouze třicet devět ran. Tento trest se pochopitelně ukládal pouze v případech, které považovali za hluboká provinění. Apoštol Pavel nás zde informuje, že jeho vlastní lidé podle těla mu pětkrát udělili trest v plné výši.

11,25 Tříkrát jsem byl bit holí. Jediný případ, který je v Novém zákoně zmíněn, se odehrál ve Filipech (Sk 16,22). Pavel si ovšem takové bolestivé a ponižující zacházení vytrpěl ještě dvakrát.

Jednou kamenován. Bezpochyby se jedná o událost v Lystře, o které jsme se již zmínili (Sk 14,19). Kamenování bylo tak tvrdé, že Pavlovo tělo bylo odvlčeno z města, neboť se domnívali, že je mrtev.

Tříkrát jsem ztroskotal. Ne všechny Pavlovy zkoušky pocházely přímo od lidí. Někdy byl zmiřován přírodními bouřemi. Žádné ze zmíněných ztroskotání nemáme zaznamenáno. (Ztroskotání v Sk 27 na cestě do Říma se Pavlovi přihodilo až později.)

Ve dne i v noci v hlubokosti mořské byl jsem (BKR) (srov. ČSP: jsem strávil na širém moři). Znovu se zdá, že žádná zkušenost znamená ve Sk tomu neodpovídá. Je otázka, zda je hlubokostí myšlen žalář nebo moře. Pokud se jedná o moře, byl Pavel na člunu nebo lodi? Pokud ne, mohl ve vodě přežít pouze, pokud Pán přímo zázračně zasáhl.

11,26 Častokrát na cestách. Pokud nalistujete na mapy, které jsou ve většině Bibli vzadu, obvykle najdete jednu pojmenovanou jako „Cesty apoštola Pavla“. Když půjdete po čarách, které ukazují hlavní trasy, po kterých cestoval, a uvědomíte si, jaké primitivní dopravní prostředky v té době měli, pochopíte lépe významovou hloubku těchto slov.

Pavel poté pokračuje ve výčtu osmi různých druhů nebezpečí, která zažil. Byla to nebezpečí na řekách, čímž myslel rozvodněné toky. Nebezpečí od lupičů, neboť spousta cest, po kterých putoval, byla zamořena zločinci. Čelil nebezpečím od svého vlastního kmene – Židů, stejně jako od pohanů, kterým se snažil přinést evangelium. Nebezpečí bylo ve městech, jako je Lystra, Filipy, Korint a Efez. Čelil také nebezpečím na poušti, čímž pravděpodobně myslí málo zalidněné oblasti v Malé Asii a Evropě. Zažil nebezpečí na moři – bouřky, skryté skály a možná piráti. Nakonec zde máme nebezpečí mezi falešnými bratřími, což nepochybně odkazuje na židovské zákoníky, kteří se vydávali za křesťanské učitele.

11,27 Dřinou (B21) je myšlena Pavlova neustálá práce, zatímco vyčerpání (B21) s sebou nese myšlenku na útrapy spojené s prací.

Často v nočních bděních. Na mnoha jeho cestách bylo určitě nezbytné, aby spal venku. Avšak s nebezpečím, které na něj útočilo na každém rohu, pro něj bylo nutné, aby strávil mnoho probdělých nocí a vyhlížel, jestli mu něco nehrozí.

O hladu a žízni, často v postech. Apoštol byl často při své službě Pánu nucen hladovět a žíznit. Posty zde možná znamenají ty dobrovolné, ale s větší pravděpodobností k nim byl donucen kvůli nedostatku jídla.

V zimě a nahotě. Náhlé změny počasí spolu s tím, že měl často špatnou obuv a nedo-

statečné oblečení přispěly k extrémní podobě nepohodlí v jeho životě. Hodges dodává:

Máme před sebou největšího z apoštolů, záda má rozdrásána od častého bičování, jeho tělo je vyčerpané hladem, žízni a podchlazením; prochladlý a nahý, pronásledovaný Židy a pohany, hnaný z místa na místo, aniž by měl jistý příbytek. Tento úsek více než jakýkoliv jiný zahanbuje i ty nejpracovitější novodobé Kristovy služebníky. Co kdy vůbec udělali nebo vytrpěli ve srovnání s apoštolem? Útěchou je vědomí, že Pavel nyní vyniká ve slávě jako předtím zde v utrpení.⁴³

11,28 Kromě jiného, tj. toho, co bylo mimo dění nebo mimořádné, Pavel ve svém srdci denně nesl břemeno všech křesťanských sborů. Skutečnost, že toto je vyvrcholením všech ostatních zkoušek, mluví za vše. Pavel byl opravdový pastýř. Miloval Pánův lid a staral se o něj. Nebyl prodejný pastýř, ale pravý zástupný pastýř Pána Ježíše. Přesně to se snaží dokázat v této části Písma a z pohledu každého rozumného člověka se mu to určitě podařilo. Jeho břemeno za sbory nám připomíná rčení: „Zakládání sboru rve srdce. Napravování sboru nemá konce.“

11,29 Tento verš je úzce spjat s předchozím. Ve verši 28 apoštol říkal, že na něj doléhala starost o všechny sbory. Zde vysvětluje, co tím myslí. Jestliže slyší o nějakém křesťanovi, který je slabý, sám tuto slabost pocítuje. Soucitně snáší utrpení druhých. Jestliže zjišťuje, že byl nějaký bratr v Kristu pohoršen, sám plane rozhořčením. Totéž, co se dotýká Božího lidu, se dotýká jeho. Trápí se v jejich neštěstích a raduje se v jejich vítězstvích. To vše vysává z Kristova služebníka energii.

11,30 Ne jeho úspěchy, ani jeho dary nebo schopnosti, ale jeho slabosti, jeho výčitky, pokoření, která vytrpěl, jsou předmětem jeho chlouby. Jsou to věci, kterými se lidé zpravidla nechlubí, ani se jimi neproslaví.

11,31 Když Pavel přemýšlel o svém utrpení a pokořování, instinktivně se v mysli vrací k nejpoutupnějšímu okamžiku v celé své kariéře. Jestliže se chce vyžít ve svých slabostech, nesmí tedy zapomenout zmínit zkušenost, kterou měl v Damašku. Je proti lidské přirozenosti, aby se kdokoliv chlubil takto ponižující

zkušeností, proto se zde Pavel dovolává Boha, aby dosvědčil pravdivost jeho tvrzení.

11,32 Více podrobností o této příhodě máme v Sk 9,19–25. Po svém obrácení v Damašku Pavel začal hlásat evangelium v místních synagogách. Nejprve jeho kázání vzbudilo nezvyklý zájem, ovšem po chvíli se proti němu Židé spikli, aby jej zabili. U bran nechali stát ve dne v noci hlídku, aby se jej zmocnili.

11,33 Jednou v noci učedníci Pavla vzali a v koši jej spustili oknem v městské zdi ven. Poté mohl uniknout.

Proč ale Pavel tuto příhodu zmiňuje? J. B. Watson tvrdí:

Zachycuje to, co je pro lidi důvodem ke studu a posměchu, a uvádí to jako další důkaz toho, že nejvyšším zájmem v jeho životě bylo sloužit Pánu Ježíši, pro něhož byl připraven obětovat svou vlastní hrdost a v očích lidí vypadat jako zbabělec.⁴⁴

F. Pavlova zjevení jako důkaz jeho apoštolství (12,1–10)

12,1 Apoštol si přeje, aby se nemusel vůbec chlubit. Není to vhodné, ani to není k užítku, ale za daných okolností je to nutné. Přesovává se tedy od nejpříjemnější a nejpoutupnější události ve své službě k té největší a nejvíce povznášející. Bude mluvit o osobním setkání se samotným Pánem.

12,2 Pavel znal člověka, který toto prožil před čtrnácti lety. Přestože Pavel neodhaluje jeho totožnost, není pochyb, že onou osobou je on sám. Když mluví o tak povznášejícím zážitku, nebude se zmiňovat o sobě, ale jednoduše bude mluvit obecně. Člověk, o kterém mluví, byl v Kristu, tj. byl křesťan.

12,3 Pavel neví, zda byl v té době v těle či bez těla. Někteří se domnívají, že se to mohlo stát během Pavlova pronásledování, jaké bylo v Lystře. Tvrdí, že možná doopravdy zemřel a šel do nebe. Takový výklad textu ovšem není nutný. Ve skutečnosti pokud Pavel nevěděl, zda byl v té době v těle nebo bez těla, tj. živý nebo mrtvý, bylo by divné, kdyby kterýkoliv novodobý komentátor dokázal téma dodatečně osvětlit.

Důležité je, že tento člověk byl vytržen až do třetího nebe. Písmo naznačuje existenci tří

nebes. První je atmosféra nad námi, tj. modrá obloha. Druhé je hvězdné nebe. Třetí je nejvyšší nebe, kde se nachází Boží trůn.

Z toho, co následuje, je jasné, že byl Pavel ve skutečnosti na tomtéž místě blaženosti, na které Pán Ježíš po své smrti vzal kajícího se zločince, tj. na místo, kde přebývá Bůh.

12,4 Pavel slyšel jazyk ráje a rozuměl, co bylo řečeno, avšak neměl dovoleno cokoliv zopakovat, když se vrátil na zem. Slova byla nevypravitelná v tom smyslu, že byla příliš svatá, aby byla vyřčena, tudíž neměla být zveřejněna. G. Campbell Morgan píše:

Existují tací, kteří nejspíš dychtí po tom mluvit o viděních a zjeveních, která měli. Otázkou je, zda není taková dychtivost důkazem, že vidiny a zjevení nejsou „od Pána“. Když jsou dány (a jsou Božím služebníkům určitě dány za určitých okolností), vyvolávají zbožnou mlčenlivost. Jsou příliš svaté, příliš ohromující, aby byly lehce popsány nebo aby se o nich diskutovalo, ale jejich vliv bude patrný v celém životě a službě.⁴⁵

12,5 Když se apoštol chlubil slabostmi, nevidilo mu zmínit sebe samotného. Když se však chlubil vidinami a zjevenými od Pána, nepřipisoval je přímo sobě, ale spíše o této zkušenosti mluvil neosobně, jakoby se přihodila někomu, koho znal. Nepopíral, že on byl ten člověk, který to zažil, ale jednoduše se v tom nechtěl přímo a osobně angažovat.

12,6 Apoštol Pavel má další úžasné zkušenosti, kterými by se mohl chlubit. Kdyby se chtěl chlubit, nebyl by blázen. Cokoliv by řekl, byla by pravda. Nehodlá tak ovšem učinit, protože nechce, aby si o něm někdo myslel více, než co na něm doopravdy vidí nebo než od něj slyší.

12,7 Celý úsek je velice přesným popisem života Kristova služebníka. Nacházíme zde chvíle hlubokého ponížení, jako byla událost v Damašku. Dále zde máme vrcholné zážitky, jako bylo Pavlovo radostné zjevení. Poté, co Pánův služebník prožije některý z těchto zážitků, je běžné, že Pán dopustí, aby jej v těle sužoval trn. Přesně to zde máme.

Z verše se dozvídáme mnoho cenných poučení. Nejprve je to důkaz, že ani Pánova

božská zjevení nenapravují naše tělo. I poté, co apoštol slyšel jazyk ráje, měl svou starou přirozenost a hrozilo mu nebezpečí, že upadne do osidel pýchy. Jak R. J. Reid řekl:

„Člověk v Kristu“ je v bezpečí v Boží přítomnosti, když poslouchá nepřeložitelné věci pronesené v ráji, ovšem po svém návratu na zem musí mít „v těle trn“, protože tělo v něm by se chlubilo svým zážitkem z ráje.⁴⁶

Co bylo Pavlovým trnem v těle? Vše, co s jistotou můžeme říct, je, že se jednalo o nějakou tělesnou zkoušku, kterou Bůh v jeho životě dopustil. Pán nepochybně záměrně blíž nenechal určit, o jaký trn šlo, aby se v průběhu dějin cítili zkoušení svatí více spříznění s apoštolem, když sami trpí. Možná se jednalo o nějaký druh očního onemocnění,⁴⁷ možná o bolest ucha, možná o malárii, možná o migrény, možná o něco spojeného s Pavlovou řečí. Moorehead konstatuje: „Jeho konkrétní podoba je utajená, takže Pavlova nejmenovaná, přesto bolestivá zkušenost může povzbudit všechny trpící a pomoci jim.“⁴⁸ Naše zkoušky se od Pavlových možná liší, měly by ovšem nést totéž ovoce a poučení.

Apoštol popisuje trn, který mu byl dán do těla, jako Satanova anděla, který jej má políckovat. V jistém smyslu to představuje Satanovu snahu bránit Pavlovi v Pánově díle. Bůh je ovšem větší než Satan a trn si použil, aby Pánově dílu napomohl tím, že Pavla držel v pokoře. Úspěch služby pro Krista závisí na slabém služebníkovi. Čím slabší je, tím více Kristovy moci doprovází jeho kázání.

12,8 Pavel Pána třikrát prosil, aby trn v jeho těle od něj odešel.

12,9 Pavlova modlitba byla vyslyšena, avšak ne způsobem, v jaký doufal. Ve skutečnosti Bůh Pavlovi řekl: „Trn neodstráním, ale udělám něco lepšího: Dám ti milost snášet jej. Jen si, Pavle, pamatuj, že i když jsem ti nedal, o co jsi žádal, dávám ti, co nejvíce potřebuješ. Přeješ si, aby tvé hlásání evangelia doprovázela moje moc a síla, že ano? Nejlepší způsob, jak to učinit, je ponechat tě ve slabosti.“

Byla to opakovaná Boží odpověď na Pavlovu třikrát opakovanou modlitbu. A nadále je to Boží odpověď na utrpení jeho lidu po celém

světě. Lepší než odejmutí zkoušek a utrpení je pro ně společenství s Božím Synem a ujištění o jeho síle a milosti, která je uschopňuje.

Všimněte si, že Bůh říká: „Stačí ti má milost.“ Nemusíme jej žádat, aby nám dal dostatek milosti. Ona už stačí!

Apoštol je s Pánovou odpovědí naprosto spokojen a říká: „Velmi rád se tedy budu chlubit spíše svými slabostmi, aby na mně spočinula moc Kristova.“

Když Pán objasnil moudrost svého jednání, Pavel odpovídá, že přesně takhle chce, aby to bylo. Namísto stěžování si a reptání ohledně trnu se bude raději chlubit svými slabostmi. Raději padne na kolena a bude za ně děkovat Pánu. Rád je bude snášet, pokud na něm bude spočívat Pánova moc. J. Oswald Sanders dobře říká:

Filozofii světa je: „Co nelze vyléčit, musí se přetrpět.“ Pavel ale rozzářeně dosvědčuje: „Co nelze vyléčit, z toho lze mít radost. Mám radost ze slabostí, utrpení, strádání a problémů.“ Prokázal, jak úžasná je Boží milost, že dokonce uvítal první příležitost, kdy z její plnosti mohl čerpat. „Rád se chlubím svým trnem... dokonce z něj mám radost.“⁴⁹

Emma Piechynska, žena polského šlechtice, vedla dlouhý život ve frustraci a zklamání. Přesto autor jejího životopisu vzdal hold její víře: „Z Božích odmítnutí vytvářela nádherné kytice“!

12,10 Pro nás je přirozeně nemožné mít zálibu ve zkušenostech, které jsou zde uvedeny. Klíč k pochopení verše se nachází ve spojení „pro Krista“. Na jeho základě a za pomoci jeho evangelia bychom měli být ochotni snášet věci, které bychom kvůli sobě nebo kvůli milované osobě běžně nevydrželi.

Na Boží moci jsme nejvíce závislí, když si uvědomujeme své vlastní slabosti a nicotnost. Když jsme mu tedy odevzdání v naprosté důvěře, jeho moc se nám zjeví a my jsme skutečně silní.

William Wilberforce, který bojoval za zrušení otroctví v britském impériu, byl fyzicky slabý a křehký, měl však hlubokou víru v Boha. Boswell o něm řekl: „Viděl jsem, jak se z garnáta stala velryba.“

Pavel v tomto verši poslouchá Pánovo slovo z Mt 5,11–12. Raduje se, když mu lidé nadávají a pronásledují ho.

G. Pavlova znamení jako důkaz jeho apoštolství (12,11–13)

12,11 V tuto chvíli se zdá, že už má Pavel dost svého zdánlivého vychloubání. Cítí, že ztratil rozum, když se chlubil. Neměl to dělat, ale Korintští jej k tomu přinutili. Měli to být oni, kdo by ho doporučili, když na něj jeho odpůrci zaměřili své kruté útoky. I když sám nebyl nic, určitě nezaostával za veleapoštoly, nad kterými jásali.

12,12 Připomíná jim, že když šel do Korintu a hlásal evangelium, Bůh jeho hlásání potvrdil znameními apoštola. Tato znamení byla zázračnou mocí, kterou dal Bůh apoštolům, aby jejich posluchači věděli, že je opravdu poslal Pán.

Slova „znamení, divy a mocné činy“ nepopisují tři různé druhy zázraků, ale spíše pohled na ně ze tří různých úhlů. Znamení byly zázraky, které lidskému rozumu zprostředkovávaly jednoznačný význam. Divy byly naproti tomu tak pozoruhodné, že rozvířily lidské emoce. Mocné činy byly úkazy, které zjevně pocházely z nadlidské moci.

Je dobré poznamenat, že Pavel říká, že znamení apoštola *byla* mezi nimi *uskutečněna*. Používá trpný rod. Sám si nenárokuje zásluhu, ale říká, že je Bůh skrze něj učinil.

12,13 Pokud jde o zázračné úkazy, Korintští na tom nebyli o nic hůř než ostatní sbory. Byli svědky stejného množství zázraků z rukou apoštola Pavla jako ostatní sbory, které navštívil. V jakém smyslu na tom tedy byli hůř než kterýkoliv z ostatních sborů? Jediný rozdíl, který Pavel vidí, je, že Korintským nebyl na obtíž. To znamená, že od nich nevyžadoval finanční pomoc. Pokud to byl ten důvod, Pavel je žádá, aby mu tuto křivdu odpustili. Bylo to jediné „znamení“ apoštola, na kterém netrval.

H. Pavlova očekávaná návštěva v Korintu (12,14–13,1)

12,14 Hle, jsem potřetí připraven k vám přijít. Větu můžeme chápat tak, že apoštol už

byl třikrát *připraven* navštívit Korint, avšak *byl tam* pouze jednou. Podruhé nešel, protože nechtěl jednat s věřícími tvrdě. Nyní je připraven jít potřetí a bude to jeho druhá návštěva.

Nebo to může znamenat, že se zrovna chystal na svou třetí návštěvu. První je zaznamenána v Sk 18,1. Druhá návštěva byla smutná (2K 2,1; 13,1). Toto bude třetí.

Až opravdu přijde, je Pavel rozhodnut, že jim nebude na obtíž. Pochopitelně má na mysli, že od nich nebude přijímat žádné finanční prostředky. Co se týče jeho živobytí, bude na nich nezávislý. Důvodem je, že nechtěl jejich materiální bohatství, ale je samotné. Pavel se zajímal více o lidi než o věci.

Pokud se jedná o Korintské, chce hrát úlohu rodiče. Neboť to nejsou děti, kdo má shromažďovat pro rodiče, nýbrž rodiče pro děti. Známe to jednoduše ze života. Za běžných situací jsou to rodiče, kteří těžce a usilovně pracují, aby dětem opatřili jídlo a oblečení. Děti se zpravidla nestarají o své rodiče. Pavel tedy říká, že by byl rád, kdyby jej nechali, aby s nimi jednal jako jejich rodič.

Člověk by si měl dát pozor, aby se do této věty příliš nezačetl. *Neznamená*, že by rodiče měli shromažďovat majetek pro budoucnost svých dětí. Nemá to co dělat s budoucími potřebami, ale pouze se současnými nezbytnostmi. Pavel myslel pouze na uspokojení svých bezprostředních potřeb, když v Korintu sloužil Pánu. Byl rozhodnut, že se nebude spoléhat na místní svaté. Nemyslel tím, že by měli shromažďovat finanční rezervy pro jeho stáří nebo že by je on měl vytvářet pro ně.

12,15 Zde máme nádherný záblesk neuhastitelné lásky apoštola Pavla k Božím lidem v Korintu. Byl ochoten vynaložit neúnavné úsilí a obět' pro jejich duše, tj. pro jejich duchovní blaho. Miloval je mnohem více než falešní učitelé, kteří byli mezi nimi, přesto je oni milovali méně. Nic to ovšem neměnilo. I když neměl žádnou naději, že mu jeho láska k nim bude oplacena, stále je miloval, v čemž opravdu následoval Pána.

12,16 Apoštol se zabývá slovy, která proti němu používali jeho odpůrci. Ve skutečnosti říkali: „Dobře, je pravda, že si Pavel od vás nebral peníze přímo. Použil však lsti, aby je

získal. Poslal k vám svěřence a ti mu peníze donesli.“

12,17 Jestliže jsem z vás netahal peníze přímo, poslal jsem druhé, kteří to dělali? Apoštol se ptá Korintských přímo, zda jsou tato obvinění proti němu pravdivá.

12,18 Sám si svou otázku zodpovídá. Fráze „vybídl jsem Tita“ pravděpodobně znamená „vybídl jsem Tita, aby vás navštívil“. Pavel jej ale neposlal samotného. Poslal s ním dalšího bratra, aby snad nebyla ani špetka podezření ohledně Pavlových pohnutek. Co se stalo, když Titus dorazil do Korintu? Trval na svých právech? Požádal Korintské, aby jej živili? Snažil se je využít? Ne, podle tohoto úseku se zdá, že Titus si na živobytí vydělával nějakým světským zaměstnáním. Napovídají tomu otázky: „Což jsme nejednali v témž duchu a nešli ve stejných šlépějích?“ Jinými slovy jak Titus, tak i Pavel měli stejné zásady, pokud šlo o práci, aby je Korintští nemuseli živit.

12,19 Korintští si nejspíše podle všeho, co Pavel řekl, mysleli, že jeho cílem je obhájit se před nimi, jako kdyby byli jeho soudci. On jim naopak ve skutečnosti tyto věci psal jako by před Bohem, kvůli jejich budování. Chtěl je upevnit v křesťanském životě a varovat je před nebezpečími, která jim hrozila. Více se zajímal o to jim pomoci, než hájit svou vlastní pověst.

12,20 Pavel si přál, aby až navštíví Korint, našel křesťany, kteří spolu spokojeně vycházejí, kteří svrhli falešné učitele a kteří uznali autoritu apoštolů.

Až je navštíví, chtěl také přijít s radostí, a ne s těžkostí. Hluboce jej zarmoutí, pokud nalezne svár, žárlivost, zlosti, soupeření, nebo jiné podoby světských sporů.

12,21 Korintští byli koneckonců Pavlovou radostí a vrcholem jeho jásání. Byli jeho potěšením a jistě k nim nechtěl přijít a muset se za ně stydět. Nechtěl ani oplakávat mnohé, kteří zhřešili a neučinili pokání za svou nečistotu, smilstvo a bezuzdnost.

Na koho Pavel naráží, když mluví o mnohých, kteří se dopouštěli těchto hříchů? Je důvod se domnívat, že se nacházeli ve sboru v Korintu; jinak by o nich takto v dopise urče-

ném pro korintský sbor nemluvil. Nemůžeme ale předpokládat, že byli opravdovými věřícími. Výslovně je řečeno, že se dopouštěli těchto hříchů, a Pavel jinde objasňuje, že člověk, jehož život se vyznačuje takovým chováním, nemůže zdědit Boží království (1K 6,9–10). Apoštol by je oplakával, protože nečinili pokání, a museli by být proto ze sboru vyloučeni.

Darby upozorňuje, že tato kapitola začíná třetím nebem a končí odpornými pozemskými hříchy. Podotýká, že mezi těmito dvěma je náprava – Kristova moc spočívající na apoštolu Pavlovi.⁵⁰

13,1 Pavel se zrovna chystal navštívit Korint. Až tam dorazí, budou se vyšetřovat případy hříchu mezi věřícími. Vyšetřování bude probíhat podle Božích zásad stanovených v Dt 19,15: „Případ ať je potvrzen podle svědectví dvou nebo tří svědků.“ Pavel neměl na mysli, že bude vést proces. Vést jej bude místní sbor a on bude v oné záležitosti vystupovat jako poradce.

I. Pavlovo apoštolství podpořené samotnými Korintskými (13,2–6)

13,2 Při své druhé návštěvě, jinak nezaznamenané, je Pavel varoval, že s provinilci bude jednat přísně. Nyní, když s nimi není, jim všem dopředu říká, že až znovu přijde, nebude šetřit ty, kteří hřešili.

13,3 Falešní učitelé Korintské obelhali, aby je svedli k pochybnostem o tom, zda je Pavel skutečný apoštol. Ve skutečnosti jej vybídl, aby jim dal potvrzení, že je opravdový Boží mluvčí. Jaká byla jeho pověření, že skrze něj opravdu mluvil Kristus? Apoštol začíná odpověď citací jejich drzého požadavku: „Poněvadž hledáte potvrzení, že ve mně mluví Kristus ...“

Poté jim připomíná, že se jim Kristus mocně zjevil skrze něj. Na obrovské změně v jejich životě, když uvěřili zprávě evangelia, nebylo nic slabého.

13,4 Zmínka o slovech „slabý“ a „mocný“ Pavlovi připomnělo paradox síly ze slabosti, který bylo vidět ve Spasitelově životě a je vidět v životě jeho služebníků. Náš Pán byl ukřižován jako slabý, ale žije z moci Boží. Je-

ho následovníci jsou tedy sami v sobě slabí, přesto Pán skrze ně projevuje svou sílu. Když Pavel říká: „Pro vás budeme spolu s ním žít z moci Boží“, nemluví o vzkříšení. Spíše má na mysli, že když je navštíví, předvede jim nesmírnou Boží moc, když bude jednat s těmi, kteří hřešili. Říkali, že je slabý a opovržením hodný; on jim ukáže, že umí být silný při uplatňování kázně!

13,5 Verš se pojí s první částí verše 3, která říká: „Poněvadž hledáte potvrzení, že ve mně mluví Kristus ... Sami sebe zkoušejte, jste-li ve víře“. Oni sami byli potvrzením jeho apoštolství. Skrze něj docházeli ke Spasiteli. Jestliže chtěli vidět jeho pověření, měli se podívat na sebe.

Verš 5 se často zneužívá pro učení, že bychom se měli dívat *do sebe* pro ujištění, že jsme spaseni, mohlo by to ale vést k zoufalství a pochybnostem. Ujištění o spasení přichází především skrze Boží slovo. Ve chvíli, kdy uvěříme v Krista, víme na základě pravomoci Bible, že jsme znovuzrozeni. Jak jde čas, nacházíme další důkazy o novém životě – novou lásku ke svatosti, novou nenávisť k hříchu, lásku k bratřím, skutečnou spravedlnost, poslušnost a oddělení se od světa.

Pavel ovšem Korintským neříká, aby se zabývali zkoumáním sami sebe pro potvrzení svého spasení. Spíše je žádá, aby ve svém spasení našli potvrzení jeho apoštolství.

Existovaly pouze dvě možnosti: buď byl Ježíš Kristus v nich, nebo byli neosvědčení, falešní. Slovo přeložené jako „neosvědčení“ se používalo pro popis kovů, u kterých se při zkoušení ukázalo, že jsou nepravé. Korintští byli tedy buď praví věřící, nebo neosvědčení, protože neprošli zkoušením.

13,6 Kdyby usoudili, že byli opravdu spaseni, museli by dojít také k tomu, že apoštol Pavel byl opravdový, a ne neosvědčený. Úžasná proměna, která se udála v životech Korintských, by těžko mohla přijít skrze falešné učitele.

J. Pavlovo přání prokázat Korintským dobro (13,7–10)

13,7 Pavel nyní pokračuje v tématu kázně – ní hřešícího člena sboru v Korintu. Říká, že se

modlí k Bohu, aby Korintští neučinili nic zlého tím, že mezi sebou tolerují hřích, ale aby neustále pracovali na kázněni a nápravě hřešících členů. Nemodlí se za to proto, aby se sám osvědčil nebo aby se ukázal v lepším světle. Ani to po nich nevyžaduje proto, že by poté mohl ukázat na jejich poslušnost jako důkaz své autority. To nemá vůbec na mysli. Chce, aby to činili, protože je to *správné a čestné*. Byl by raději, kdyby tak činili, i když by to znamenalo, že se ukázal jako neosvědčený.

Zde máme opět důkaz o Pavlově nesobeckosti. V jeho modlitebním životě se jeho myšlenky neustále týkaly toho, co je dobré pro druhé, a ne jeho vlastního uznání. Kdyby šel Pavel do Korintu s holí, uplatnil svou pravomoc a úspěšně získal poslušnost svých pokynů ohledně kázně, mohl by to použít jako argument proti falešným učitelům. Mohl by říct, že je to důkaz jeho zákonné pravomoci. Byl by však raději, aby Korintští sami v jeho nepřítomnosti učinili, co je nezbytné, i kdyby ho to ukázalo v nepříznivém světle, pokud se jednalo o zákoníky.

13,8 Oním „my“ v tomto verši jsou pravděpodobně myšleni apoštolové. Pavel říká, že vše, co dělají, musejí dělat s ohledem na napomáhání Boží pravdě, a ne s ohledem na sobecké pohnutky. Ani do kázeňských záležitostí nesmí proniknout žádná myšlenka na osobní pomstu. Vše se musí vykonávat s ohledem na Boží slávu a dobro bratra v Kristu.

13,9 Apoštol zde znovu vyjadřuje svou naprostou nesobeckost, pokud šlo o Korintské. Kdyby jeho slabost, pohana a výtky vedly k jejich upevnění v Božích věcech, byl by rád. Zatímco se radoval, také se modlil za jejich zdokonalení. S ohledem na vypořádání se s hřešícími provinilci, kteří byli mezi nimi, se Pavel modlil, aby se stali dokonalí a neporušení. Jeho vroucím přáním bylo, aby se úplná Boží vůle uskutečnila v jejich životě. Jak Hodge říká: „Pavel se modlil, aby se dokonale uzdravili ze stavu zmatení, svárů a zla, do kterého sklouzli.“⁵¹

13,10 Pavel psal Korintským tento dopis s ohledem na jejich zdokonalení. Raději jim psal, zatímco nebyl přítomen, aby se dostavily výsledky, než aby po svém příchodu musel

jednat přísně podle pravomoci od Pána. Ovšem i kdyby byl přítomen a jednal s nimi přísně, bylo by to k jejich budování, a ne k boření.

K. Pavlovo laskavé trojiční rozloučení

(13,11–14)

13,11 Apoštolův poněkud bouřlivý dopis se náhle chýlí konci. Poté, co se s nimi Pavel loučí (řecký pozdrav doslova znamená „radujte se“), pronáší čtyři výzvy. Nejprve by měli napravit své nedostatky. Sloveso zde je stejné jako to, které je použito v souvislosti s opravou sítí v Mt 4,21, a může také znamenat „napravte své cesty“. Korintští se měli přestat hádat a hřešit a žít navzájem ve shodě.

Povzbuzujte se. Lze také chápat jako „bud'te povzbuzeni“ nebo „bud'te vybízeni“. Apoštol Pavel je předtím důrazně napomínal. Zde jim říká, aby tato napomenutí přijali v dobrém a jednali podle nich.

Bud'te jedné myslí. Jediný způsob, jakým mohou být křesťané jedné myslí, je samozřejmě mít *Kristovu mysl*. Znamená to myslet, jak myslí on, podrobit mu všechny své myšlenky a úvahy.

Žijte v pokoji. Z 12,20 je zřejmé, že mezi Korintskými byly rozepře a hádky. Tak tomu je vždycky, když dovolíme, aby se vmísilo zákonictví. Pavel tedy říká, aby nejprve ukáznili provinilce a vycházeli se svými bratry v Kristu v pokoji.

Pokud tak činí, Bůh lásky a pokoje bude s nimi. Pán je samozřejmě v jistém smyslu *neustále* se svým lidem. Toto ale znamená, že se jim zjeví ve zvláštní blízkosti a vroucnosti, pokud budou v těchto ohledech poslušní.

13,12 Svaté políbení bylo ve dnech apoštolů mezi křesťany charakteristickým pozdravem. Označení „*svaté políbení*“ znamená, že se nejednalo pouze o symbol falešné náklonnosti, ale bylo upřímné a ryzí. Dodnes se mezi křesťany v mnoha zemích praktikuje. Nicméně v některých zemích by mohlo být políbení mezi muži mylně vykládáno jako projev homosexuality. Dodržování takovéto tradice by nemělo být povinné, pokud dělá křesťanskému svědectví špatnou vizitku. V takových případech by se dávalo přednost svatému potřesení rukou. Hodge říká:

Nejde o to přikázat stálou povinnost, neboť smyslem přikázání je, aby si křesťané projevovali vzájemnou lásku způsobem, který povoluje doba a společnost, ve které žijí.⁵²

Pozdravy od všech svatých připomínaly Korintským rozsah společenství, kterého se stali součástí, a také jim říkaly, že ostatní sbory sledovaly jejich vývoj a poslušnost Pánu.

13,13 Zde máme jedno z nádherných požehnání v Novém zákoně a jediné, které zahrnuje všechny tři osoby Trojice.

Lenski shrnuje:

Zatímco nad Korintskými roztahuje ruce s hlubokým novozákonním požehnáním, jeho hlas se noří do ticha. Požehnání však zůstává v našem srdci.⁵³

Poznámky

¹ (1,2) James Denney, *The Second Epistle to the Corinthians*, str. 11.

² (1,10) NA obsahuje jeden minulý a dva budoucí slovesné časy.

³ (1,20) H. W. Cragg. *The Keswick Week*, str. 126.

⁴ (2,11) J. Sidlow Baxter, *Awake My Heart*, převzato ze čtení 10. listopadu, „Intoxication with Error.“

⁵ (2,14) A. T. Robertson, *The Glory of the Ministry*, str. 32.

⁶ (2,14) Frederick Brotherton Meyer, *Paul*, str. 77.

⁷ (2,15) *Ibid.*, str. 78.

⁸ (2,17) Většinový text říká velmi důrazně: „jako ostatní“, bezpochyby se jedná o nadsázku, která se často v 2K objevuje.

⁹ (2,17) Robertson, *Ministry*, str. 47.

¹⁰ (3,6) J. M. Davies, *The Epistles to the Corinthians*, str. 168, 169.

¹¹ (3,9) Charles Hodge, *A Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*, str. 61.

¹² (3,10) Robertson, *Ministry*, str. 70.

¹³ (3,10) Denney, *Second Corinthians*, str. 123.

¹⁴ (3,13) F. W. Grant, „2 Corinthians,“ *The Numerical Bible*, VI:547.

¹⁵ (3,14) Hodge, *Second Corinthians*, str. 71.

¹⁶ (3,17) Někteří překladatelé to chápou jako odkaz na Ducha svatého, a proto uvádějí velká písmena. V originále byla všechna pís-

mena velká (unciály), tudíž jsou obě varianty možné.

¹⁷ (3,18) Denney, *Second Corinthians*, str. 139, 140.

¹⁸ (3,18) J. N. Darby, *Notes on I and II Corinthians*, str. 189, 190.

¹⁹ (4,7) J. H. Jowett, *Life in the Heights*, str. 65.

²⁰ (4,12) Robertson, *Ministry*, str. 157.

²¹ (4,16) H. A. Ironside, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²² (4,17) V hebrejštině je slovo pro „slávu“ odvozeno od kořene slova „být těžký“, což je pravděpodobně důvod Pavlovy volby slov.

²³ (4,17) William C. Moorehead, *Outline Studies in the New Testament: Acts to Ephesians*, str. 191

²⁴ (4,17) F. E. Marsh, *Fully Furnished*, str. 103.

²⁵ (4,18) Jowett, *Life in the Heights*, str. 68, 69.

²⁶ (5,15) Denney, *Second Corinthians*, str. 199.

²⁷ (5,16) David Smith, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²⁸ (5,18) A New and Concise Bible Dictionary, str. 652.

²⁹ (6,4) Denney, *Second Corinthians*, str. 230.

³⁰ (6,9) „Jako neznámý, přesto uznávaný“ je příhodně vyryto na náhrobku Johna Nelsona Darbyho (1800–1882), který sloužil po celém světě podobně jako Pavel.

³¹ (6,10) Robertson, *Ministry*, str. 238.

³² (6,11) A. W. Tozer, *The Root of the Righteous*, 1955.

³³ (6,16) Denny, *Second Corinthians*, str. 246.

³⁴ (7,8) George Williams, *Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 904.

³⁵ (7,9) Hodge, *Second Corinthians*, str. 182.

³⁶ (8,7) Denney, *Second Corinthians*, str. 267.

³⁷ (8,9) Moorehead, *Acts to Ephesians*, str. 179, 180.

³⁸ (8,15) Hodge, *Second Corinthians*, str. 206.

³⁹ (8,21) G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, str. 345.

⁴⁰ (9,7) Jowett, *Life in the Heights*, str. 78.

⁴¹ (11,17) Charles C. Ryrie, *The Ryrie Study Bible, New King James Version*, str. 1797.

⁴² (11,20) J. N. Darby, *Notes on I and II Corinthians*, str. 236.

⁴³ (11,27) Hodge, *Second Corinthians*, str. 275.

⁴⁴ (11,33) J. B. Watson, podrobnější údaje nejsou dostupné .

⁴⁵ (12,4) Morgan, *Searchlights*, str. 346.

⁴⁶ (12,7) R. J. Reid, *How Job Learned His Lesson*, str. 69.

⁴⁷ (12,7) Viz Ga 4,15 a 6,11.

⁴⁸ (12,7) Moorehead, *Acts to Ephesians*, str. 197.

⁴⁹ (12,9) J. Oswald Sanders, *A Spiritual Clinic*, str. 32, 33.

⁵⁰ (12,21) Darby, *I and II Corinthians*, str. 253.

⁵¹ (13,9) Hodge, *Second Corinthians*, str. 309.

⁵² (13,12) *Ibid.*, str. 312.

⁵³ (13,14) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's First and Second Epistles to the Corinthians*, str. 1341.

Bibliografie

Darby, J. N. *Notes on I and II Corinthians*. London: G. Morrish, n.d.

Davies, J. M. *The Epistles to the Corinthians*. Bombay: Gospel Literature Service, 1975

Denney, James. *The Second Epistle to the Corinthians*. London: Hodder & Stoughton, 1984.

Erdman, C. R. *Second Epistle of Paul to the Corinthians*. London: Philadelphia: Westminster Press, 1929.

Grant, F. W. *2 Corinthians, The Numerical Bible*. Vol. 6, Acts – 2 Corinthians. New York: Loizaux Brothers, 1901.

Hodge Charles, *The Second Epistle to the Corinthians*. London: The Banner of Truth Trust, 1959.

Hughes, Philip E. *Commentary on the Second Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1962.

Kelly, William. *Notes on the Second Epistle to the Corinthians*. London: G. Morrish, 1882.

Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. Paul's First and Second Epistles to the Corinthians*. Columbus: Wartburg Press, 1937.

Luck, G. Coleman. *Second Corinthians*. Chicago: Moody Press, 1959.

Robertson, A. T. *The Glory of the Ministry*. New York: Fleming H. Revell Co., 1911.

Wilson, Geoffrey B. *2 Corinthians: A Digest of Reformed Comment*. London: The Banner of Truth Trust, 1973.

List Galatským

Úvod

„Magna Charta duchovní svobody pro celý svět a pro všechny časy.“

Charles R. Erdman

I. Jedinečné místo v kánonu

Velké procento anglicky mluvících národů, stejně jako mnoho Francouzů (tj. Skotové, Irové, Velšané či Bretoňci), je keltského původu. Tyto etnické skupiny zvláště zaujme, že jeden z nejstarších Pavlových dopisů byl napsán jejich předkům („Galacie“, „Kelt“, „Gal“ jsou všechno navzájem příbuzná slova).

Kolem roku 278 př. Kr. se velká skupina těchto evropských Galů přestěhovala na území dnešního Turecka. Jejich hranice byly pevně dané a jejich stát se jmenoval Galacie. Mnozí jsou přesvědčeni, že nestálost Galatských (např. Sk 13 a Ga 3,1) ukazuje na jejich „keltské“ rysy.

V každém případě list Galatským hraje rozhodující roli v raném křesťanství. I když je často považován za první koncept listu Římanům (protože se podobným způsobem zabývá evangeliem milosti, Abrahamem, Zákonem atd.), představuje list Galatským rozhodné a zapálené úsilí zabránit tomu, aby se křesťanství stalo mesiášskou odnoží zákonického judaismu. Nevíme, jak Galatští reagovali, ale evangelium milosti bez skutků Zákona skutečně *vítězilo* a křesťanství se postupně šířilo po celém světě.

Během reformace se list Galatským stal pro Luthera tak důležitým, že mu říkal „Moje Káťa“ (něžné oslovení jeho ženy). Jeho *Výklad epistol Galatským* ovlivnil nejen učence, ale i prostý lid a dodnes se vydává a čte.

II. Autorství

Pravost Pavlova autorství listu Galatským nebyla nikdy vážně zpochybněna. Jako Pavlův list jej citují Polykarp, Ignác z Antiochie, Justin Mučedník, Origenes, Ireneus z Lyonu, Tertulián

a Klement Alexandrijský. V Muratoriho kánonu je také uveden jako Pavlův spis a pravděpodobně díky jeho silně antijudaistickému vyjadřování dostal přední místo v Markionově *Apostoliconu*. *Vnější důkazy* jsou tedy velmi silné.

Vnitřní důkazy Pavlova autorství začínají osobními zmínkami v Ga 1,1 a 5,2 a významná je také poznámka na konci listu (6,11), že ji píše „velkými písmeny“. To se obecně přijímá jako náznak zřejmé apoštolovy oční nemoci. K podpůrným důkazům patří skutečnost, že Galatští kdysi byli ochotni si pro Pavla vyoloupnout vlastní oči. Mnoho historických poznámek odpovídá příběhům ze Skutků. Spory o obřízku a pravost Pavlova apoštolského poslání byly aktuální v padesátých a šedesátých letech, ale brzy poté utichly.

III. Doba vzniku

Určení data vzniku tohoto listu závisí na správném zjištění významu označení „církev v Galacii“ a „Galatští“. Pokud je tím míněna jižní část Malé Asie, pak je pravděpodobnější ranější datum, dokonce ještě před koncillem v Jeruzalémě. Pokud se jedná o severní část, pak by se jednalo o pozdější datum.

Zeměpisně se termín „Galacie“ používal pro severní oblast a *politicky* pro římskou provincii Galacii, která byla na jihu.

Severogalatská hypotéza byla běžná do roku 1800 a dodnes ji zastávají němečtí vykladači. Neexistuje důkaz, že by Pavel kdy sloužil „Galatským“ v této oblasti, to ale tato možnost není vyloučena.

Jihogalatská hypotéza se rozšířila ve Velké Británii a Severní Americe zejména poté, co ji

zpopularizoval sir William Ramsay. Protože Lukáš dává ve Skutcích mnoho prostoru Pavlově misijní práci v této oblasti (Pisidská Antiochie, Ikonium, Lystra, Derbe), jeví se pravděpodobné, že apoštol psal nově obráčeným právě zde. V jižní Galacii kázal Pavel evangelium na své první misijní cestě a na své druhé cestě Galacii znovu navštívil, proto je možné ranější datum vzniku tohoto listu. Pokud byl dopis napsán *před* koncilem v Jeruzalémě dle Sk 15 (r. 49 po Kr.), vysvětlovalo by to, proč byla obřízka stále ještě velmi diskutovaným tématem. Přední konzervativní německý teolog Theodor Zahn datuje list Galatským do období Pavlovy druhé misijní cesty: měl být napsán v Korintu. Pak by se jednalo o vůbec první Pavlův dopis.

Pokud je pravdivá teorie severní Galacie, pak byl tento list napsán někdy v padesátých letech, snad už r. 53, ale pravděpodobně později.

Pokud – jak věříme – je pravdivá jihogalatská hypotéza a zejména pokud byl list Galatským napsán předtím, než Pavel přišel na koncil v Jeruzalémě, kde se rozhodla otázka obřízky křesťanů pohanského původu, můžeme list datovat do roku 48 po Kristu.

IV. Pozadí a téma

Během svých prvních misijních cest navštívil apoštol Pavel Malou Asii, kázal slavnou zvěst o spasení, které se přijímá pouze na základě víry v Krista. Mnoho jeho posluchačů

bylo spaseno, vznikaly nové sbory a některé z nich v Galacii. Obyvatelé Galacie byli známí svou nepokojností, bojovností a nestálostí.

Když Pavel z této oblasti odešel, do sborů přišli falešní učitelé a vnašeli do nich nesprávné nauky. Učili, že spasení je z víry v Krista a dodržování Zákona. Hlásali směs křesťanství a židovství, milosti a Zákona, Krista a Mojžíše. Snažili se také odvrátit Galatské od Pavla tvrzením, že není pravý Pánův apoštol a že jeho poselství není tedy spolehlivé. Snažili se podrýt důvěru ve zvěst tím, že zpochybňovali důvěryhodnost jejího hlasatele. Jejich špatné podněty ovlivnily mnoho galatských křesťanů.

Jaký smutek a jaké zklamání muselo naplnit Pavlovo srdce, když se dozvěděl, co se děje v Galacii! Byla jeho usilovná práce mezi těmito lidmi zbytečná? Je ještě možné tyto křesťany vysvobodit z judaistických, zákonických nauk? Pavla to vyburcovalo k rychlému a rozhodnému činu. Vzal pero a napsal svým milovaným dětem ve víře rozhořčený dopis. V něm objasňuje skutečnou povahu spasení, které je od začátku do konce založeno na milosti, a ani v nejmenším si je nelze zasloužit dodržováním Zákona. Dobré skutky nejsou podmínkou pro spasení, ale jeho ovocem. Křesťan je mrtev pro Zákon; vede život ve svatosti, ne z vlastních sil, ale mocí Božího Ducha svatého, který v něm přebývá.

Osnova

- I. Osobní část: Pavel obhájí svou apoštolskou autoritu (kap. 1–2)
 - A. Proč Pavel píše (1,1–10)
 - B. Pavlova obrana jeho poselství a služby (1,11–2,10)
 - C. Pavel kárá Petra (2,11–21)
- II. Naučná část: Pavel obhájí ospravedlnění vírou (3,1–5,1)
 - A. Velká pravda evangelia (3,1–9)
 - B. Zákon, nebo zaslíbení (3,10–18)
 - C. Smysl Zákona (3,19–29)
 - D. Děti a synové (4,1–16)
 - E. Otroctví, nebo svoboda (4,17–5,1)
- III. Praktická část: Pavel obhájí křesťanskou svobodu v Duchu (5,2–6,18)
 - A. Nebezpečí zákonictví (5,2–15)
 - B. Moc svatosti (5,16–25)
 - C. Praktická povzbuzení (5,26–6,10)
 - D. Závěr (6,11–18)

Komentář

I. Osobní část: Pavel obhajuje svou apoštolskou autoritu (kap. 1–2)

A. Proč Pavel píše (1,1–10)

1,1 Na začátku svého dopisu Pavel zdůrazňuje to, že byl do apoštolské služby povolán Bohem. Povolání nepocházelo od lidí, ani mu je Bůh nepředal prostřednictvím nějakého člověka. Povolání dostal přímo od Ježíše Krista a Boha Otce, který Ho vzkřísil z mrtvých. Člověk, který je tedy povolán samotným Bohem a je zodpovědný jedině Bohu, může svobodně kázat Boží slovo a nemusí se bát lidí. Apoštol Pavel nebyl závislý na dvanácti apoštolech, ani na nikom jiném, a to platí jak pro jeho zvěst, tak i pro jeho službu.

V tomto verši je výslovně i nepřímě vyjádřeno Kristovo božství. Výslovně je to vyjádřeno slovy „ne od lidí, ani skrze člověka, ale skrze Ježíše Krista“. Nepřímě to vyjadřuje způsob, jakým dal Pavel do souvislosti „Ježíše Krista a Boha Otce“ – zde jsou na stejné úrovni. Bůh Otec je pak zmíněn jako ten, kdo Ježíše vzkřísil z mrtvých. Pavel měl důvod to Galatským připomenout. Vzkříšení bylo důkazem naprosté Boží spokojenosti s tím, co Kristus udělal pro naše spasení, zato Galatští zřejmě s dílem Spasitele zcela spokojeni nebyli, protože se je snažili vylepšit přidáváním vlastního úsilí při dodržování Zákona.

Na rozdíl od dvanácti apoštolů, které Pán povolal během své pozemské služby, byl Pavel povolán *vzkříšeným* Kristem. Od toho okamžiku se vzkříšení stalo důležitou součástí apoštolovy zvěsti.

1,2 Apoštol se ztotožňuje s bratry, kteří jsou s ním. Tito bratři se připojují k jeho výzvě Galatským, aby se drželi pravdy evangelia. Pavlův dopis „církvím v Galacii“ se záměrně vyznačuje nedostatkem vřelosti. Pavel věřící obyčejně oslovoval jako „Boží církev“, „svaté“ či „věrné v Kristu Ježíši“. Obvykle děkoval za křesťany nebo je chválil za jejich ctnosti. Často zmiňoval konkrétní lidi jménem. V tomto listu však nic takového není.

Závažnost bludu v galatských sborech vedla Pavla k tomu, aby se vůči nim choval přísně a chladně.

1,3 Milost a pokoj jsou dva velké pojmy evangelia. Milost je Boží nezasloužená přízeň vůči bezbožným hříšníkům. Neříká lidem, co mají *dělat*, ale ukazuje, co Bůh již *udělal*, a zve je k přijetí spasení jako daru. Scofield k tomu říká: „Milost nehledá dobré lidi, kteří by byli daru hodni, ale hledá odsouzené, provinilé, zakřiknuté a bezmocné lidi, které má moc zachránit, posvětit a oslavit.“

Pokoj je výsledkem milosti. Když hříšník přijme Spasitele, má pokoj s Bohem. Svůj pokoj čerpá z vědomí, že trest za hříchy již byl splacen, že všechny jeho hříchy jsou odpuštěny a že už nikdy nebude odsouzen. Milost však nejenom *zachraňuje*; ona také *zachovává*. Potřebujeme nejen požehnání plynoucí z *pokoje s Bohem*, ale také mít *Boží pokoj*. Pavel začíná svůj dopis přáním právě těchto požehnání pro Galatské, kteří si jistě uvědomovali, že je nedostanou skrze Zákon. Každý, kdo Zákon poruší, je totiž pod prokletím. Zákon nepřinesl pokoj ani jediné duši.

1,4 Dále Pavel svým čtenářům připomíná nesmírnou cenu jejich spasení. Všimněte si slov: „Náš Pán Ježíš Kristus, který dal sám sebe za naše hříchy.“ Jestliže vydal sám sebe pro vyřešení otázky hříchu, pak není třeba a není ani možné, abychom k tomu cokoli přidávali či abychom pomáhali usmířit své hříchy dodržováním Zákona. Kristus je jediný a dostatečný Spasitel. Zemřel, „aby nás vysvobodil z tohoto přítomného zlého věku“. Myslí se tím nejen mravní a politická zkaženost tohoto věku, ale také oblast náboženství, které spojuje obřady a rituály s vírou v Krista. Bylo to tedy zvlášť aktuální, když Galatským připomíná, že se vracejí ke stejnému systému, ze kterého je Kristus svou smrtí vysvobodil.

Kristus nás vykoupil „podle vůle našeho Boha a Otce“. Tím vyjadřuje čest tomu, komu patří – není to pocta nicotnému lidskému snažení, ale svrchované Boží vůli. Zdůrazňuje, že Kristus je Boží prostředek ke spasení a žádný jiný neexistuje.

Verš 4 by nám měl připomínat, že Bůh nemá zájem na vylepšování světa ani na pohodlném životě lidí, ale na jejich vysvobození ze světa. Naše priority by se měly shodovat s Božími.

1,5 Podle evangelia milosti náleží veškerá sláva za spasení lidí Bohu Otci a Pánu Ježíši Kristu. Dodržováním Zákona člověk nezíská na této slávě žádný podíl jako „spoluspasitel“.

Každý výrok v prvních pěti verších má význam a obsahuje hlubokou pravdu vyjádřenou jen několika slovy. Pavel hned v zárodku svého listu předeslal dvě hlavní témata, kterými se bude zabývat ve zbytku epištoly – *svou apoštolskou autoritou a evangeliem Boží milosti*. Nyní je připraven s Galatskými mluvit o jejich problému přímo.

1,6–7 Pavel Galatské ihned konfrontuje s tím, jak snadno přijímají falešnou nauku. Je udiven, že se tak rychle vzdali pravdy evangelia, a jejich jednání se vši vážností označuje jako přeběhnutí od Boha k falešnému evangeliu. Bůh je povolal do Kristovy milosti, oni se teď sami vrhají do prokletí Zákona. Přijali pravé evangelium, a teď je opouštějí kvůli „jinému evangeliu“, které není v žádném případě dobrou zprávou, nýbrž jen překrouceným poselstvím, směsicí milosti a Zákona.

1,8–9 Pavel dvakrát vyslovuje kletbu nad každým, kdo káže jiné evangelium. Bůh má pro hříšníky odsouzené k záhubě jen jediné poselství – nabízí spasení z milosti skrze víru, a zcela nezávisle na dodržování Zákona. Ty, kteří hlásají jiný způsob spasení, je třeba odsoudit. Kázat zvěst, jejímž výsledkem je věčná záhuba duší, je něco nesmírně závažného! Takové falešné učitele Pavel v žádném případě netoleroval a neměli bychom tak činit ani my. John Stott varuje:

Neměli bychom se – jako mnoho jiných – nechat oslnit osobností, dary nebo postavením učitelů v církvi. Mohou k nám přicházet jako ctihodní, vážení, vzdělaní lidé. Mohou to být biskupové, arcibiskupové, univerzitní profesori nebo sám papež. Jestliže však přinášejí evangelium odlišné od toho, které kázali apoštolové a které zaznamenáno v Novém zákoně, neměli bychom je přijímat. Posuzujeme je podle evangelia; neposuzujeme evangelium podle nich. Dr. Alan

Cole to vyjadřuje takto: „Vnější osobnost posla nepotvrzuje jeho zprávu, ale naopak, charakter zprávy stvrzuje věrohodnost jeho nositele.“¹

Všimněte si, že apoštol říká „anděl z nebe“ a ne „anděl od Boha“. Anděl z nebe by snad i mohl přinášet falešné poselství, ale ne anděl od Boha. Jedinečnost evangelia nelze slovy vyjádřit lépe. Je to *jediný* způsob záchrany. Vlastní úsilí ani lidské zásluhy na tom nemají žádný podíl. *Jedině* evangelium nabízí spasení bez peněz, bez protislužby. Zákon přináší prokletí těm, kdo jej *nedodržují*, evangelium má prokletí pro ty, kdo se snaží evangelium *změnit*.

1,10 V tomto okamžiku si Pavel pravděpodobně vzpomíná, jak ho jeho nepřátelé obviňovali, že mění zvěst tak, aby vyhovovala posluchačům. Proto se vlastně ptá: „Když trvám na tom, že je pouze jedno evangelium, snažím se zalíbit lidem, nebo Bohu?“ Samozřejmě, že se nesnaží zalíbit lidem, vždyť ti nesnášejí představa, že do nebe vede jen jedna cesta. Kdyby Pavel změnil své poselství tak, aby se líbilo lidem, nebyl by už Kristovým služebníkem; ve skutečnosti by na sebe přivolával Boží hněv.

B. Pavlova obhajoba jeho poselství a služby (1,11–2,10)

1,11–12 Pavel předkládá šest důvodů na obhajobu svého poselství a své služby. Zaprvé: Evangelium se mu dostalo Božím zjevením a nezávisle na člověku. Nebylo „podle člověka“ v tom smyslu, že člověk nebyl jeho původcem. Krátká úvaha to objasní. Pavlovo evangelium připisuje vše Bohu a nic člověku. Takový způsob záchrany by nevymyslel žádný člověk. Pavel nedostal evangelium od nějakého dalšího člověka, ani se je nenaučil z knih. Získal je přímým zjevením od samého Ježíše Krista.

1,13–14 Zadruhé: To, že Pavel do svého evangelia nezačlenil židovský Zákon, nevyplyvalo z toho, že by neznal judaismus. V Zákoně vyrůstal od narození a byl v něm vyučován. Z vlastního rozhodnutí se stal velkým pronásledovatelem církve. Horlivým nadšením pro tradice otců předčil mnoho Židů své doby. Jeho evangelium o spasení vírou bez Zákona nemůžeme přičítat neznalosti Zákona.

Proč tedy o něm nekázal? Proč tedy bylo jeho evangelium namířeno proti prostředí, z něhož vyrůstal, proti jeho osobním sklonům a celému jeho náboženskému vývoji? Jednoduše proto, že nebylo výsledkem jeho vlastního přemýšlení, ale bylo mu dáno přímo od Boha.

1,15–17 Zatřetí: Několik prvních let sloužil nezávisle na ostatních apoštolech. Pavel zde dokazuje, že pokud jde o evangelium, nebyl závislý na nikom z lidí. Po svém obrácení se neradil s žádnou vůdčí osobností ani nešel do Jeruzaléma, kde byli ostatní apoštolové. Místo toho šel do Arábie a potom se opět vrátil do Damašku. Jeho rozhodnutí vyhnout se Jeruzalému nebyl projev neúcty vůči apoštolům, ale spíše pramenilo z toho, že mu sám vzkříšený Pán svěřil jedinečnou službu mezi pohany (2,8). Jeho evangelium a služba nepotřebovaly žádné schválení od člověka. Pavel nebyl závislý na žádném člověku.

Několik výrazů v těchto verších si zaslouží hlubší zamyšlení. Všimněte si obratu ve v. 15: „Bůh... mě oddělil již v lůně mé matky.“ Pavel si uvědomoval, že byl Bohem vybrán pro zvláštní úkol už před svým narozením. Dodává, že ho Bůh „povolal svou milostí“; to mluví o svém obrácení na cestě do Damašku. Kdyby byl tehdy dostal to, co si zasloužil, byl by uvržen do pekla. Kristus jej však svou obdivuhodnou milostí zachránil a poslal jej hlásat víru, kterou se dříve snažil vyhubit. V 16. verši ukazuje, že se Bohu „zalíbilo zjevit svého Syna ve mně“. To nám dává úžasný pohled na Boží záměr, když nás povolal – chce v nás zjevit svého Syna, abychom sami mohli představit Pána Ježíše světu. Zjevuje Krista našim srdcím (v. 16), aby skrze nás vyzařoval Kristus (v. 16–23) a aby v této záři mohl Bůh být oslaven (v. 24). Pavlovým zvláštním úkolem bylo hlásat evangelium mezi pohany.

V 17. verši říká: „Odešel jsem do Arábie.“ Každý Pánův služebník potřebuje určitý čas být o samotě a mít čas pro rozjímání. Mojžíš strávil čtyřicet let na poušti. David býval sám s Bohem, když pásł ovce na judských pahorcích.

1,18–20 Začtvrté: Když Pavel konečně navštívil Jeruzalém, setkal se pouze s Petrem a Jakubem. V judských sborech jej osobně

neznali (1,21–24). Aby ještě více prokázal svou nezávislost na dalších apoštolech, Pavel uvádí, že Jeruzalém navštívil až tři roky po svém obrácení. Vydal se tam, aby se seznámil s Petrem² – nejednalo se o návštěvu oficiální, ale osobní (Sk 9,26–29). Setkal se tam také s Jakubem, Pánovým bratrem. Jeho návštěva u Petra trvala jen patnáct dnů – tak krátká doba nestačí na nějaké důkladnější vyučování! Text navíc naznačuje, že si byl Pavel s těmito Pánovými služebníky ve všem roven.

1,21–24 Dlouhý čas pak Pavel strávil v oblasti Sýrie a Kilikie – byl tam tak dlouho, že jej sbory v Judsku nepoznaly osobně. Bylo o něm pouze známo, že ten, který kdysi s křesťany zacházel velmi krutě, je nyní sám křesťanem a káže Krista druhým. Oslavovali Boha za to, co udělal v Pavlově životě. (Oslavují druzí Boha za proměnu našich životů?)

2,1 Zapáté: Během Pavlovy pozdější návštěvy Jeruzaléma apoštolové uznali, že jeho evangelium pochází od Boha (2,1–10). Protože první sbor vznikl v Jeruzalémě a pro apoštolů bylo toto město v podstatě ústředím, měli někteří křesťané za to, že tamější sbor byl jakýmsi „mateřským sborem“. Pavel se tedy musel potýkat s obviněním, že nemá dostatečnou autoritu, protože nepatřil k jeruzalémským apoštolům. Reaguje na to podrobným popisem své pozdější cesty do Jeruzaléma. Nevíme, jestli to bylo čtrnáct let po jeho obrácení, nebo po jeho první cestě. Víme však, že od Krista dostal zjevení, aby tam šel spolu se svým spolupracovníkem Barnabášem a také s Titem, který byl pohan a obrátil se díky Pavlovu působení. Křesťanští judaisté předtím trvali na tom, aby byl Titus kvůli plnému spasení obřezán. Proti tomu se apoštol Pavel rázně postavil, protože si uvědomoval, že je zde v sázce pravda evangelia. (Když později sám Pavel obřezal Timotea, neporušil žádný důležitý princip, Sk 16,3.)

E. F. Kevan píše: „Pro Pavla nebyla obřízka za účelem ospravedlnění pouze nevinným obřadem, jak by to někomu bez přemýšlení mohlo připadat. Podstoupit obřízku totiž znamenalo usilovat o ospravedlnění zákonickým způsobem dodržování Zákona, a tím popřít samotné základy milosti.“³

2,2 Když Pavel dorazil do Jeruzaléma, představil jim evangelium, které kázal mezi pohany, a to soukromě těm, kteří se těšili vážnosti, aby snad jeho nynější i dřívější úsilí nebylo nadarmo. Proč Pavel mluvil s duchovními vůdci v soukromí, a ne před celým shromážděním? Chtěl, aby mu schválili jeho evangelium – v případě, že by kázal něco falešného? To určitě ne! Bylo by to v rozporu s tím, co apoštol právě řekl. Stál si na tom, že to, co hlásá, mu bylo zjeveno od Boha. Nepochyboval, že učení, které káže, je pravdivé. Skutečné vysvětlení je třeba hledat jinde. Byla to záležitost běžné zdvořilosti, že napřed mluvil s vůdčími osobnostmi. Bylo také žádoucí, aby vůdcové byli naprosto přesvědčeni o pravosti Pavlova evangelia. Kdyby byli měli nějaké otázky nebo pochybnosti, Pavel jim na to chtěl odpovědět hned na začátku. Potom mohl jít před církve s plnou podporou ostatních apoštolů. Při jednání před velkým počtem lidí je vždy nebezpečí, že emocionální dopady ovládnou celý dav. Proto chtěl Pavel předložit své evangelium napřed v soukromí, v atmosféře bez potenciální davové hysterie. Kdyby Pavel jednal jinak, mohla vzniknout vážná hádka, která by rozdělila církve na judaistické a pohanské křídlo. Potom by Pavlova cesta do Jeruzaléma byla zbytečná. To je tedy význam slov „abych v žádném případě neběžel nebo nebyl běžel nadarmo“.

2,3 Celý spor o dodržování Zákona vyvrcholil v případě Tita. Přijme jeruzalémská církve do společenství tohoto pohana, který se obrátil – nebo bude trvat na tom, aby byl napřed obřezán?⁴ Po delší diskusi a zvažování apoštolové rozhodli, že obřízka není pro spasení potřebná. Pavel dosáhl jasných vítězství.⁵

2,4 Důvod, který vedl Pavla do Jeruzaléma, vyplývá ze spojení začátku 2. verše se začátkem 4. verše: „Vystoupil jsem tam na základě zjevení“ a „To jen ti vetřelci, ti falešní bratři se mezi nás vloudili“ (B21). Tady je řeč o tom, co se předtím událo v Antiochii (Sk 15,1–2). Někteří judaističtí učitelé z Jeruzaléma, kteří se vydávali za křesťany, se nějak potají dostali do sboru v Antiochii a učili, že obřízka je pro spasení podstatná.

2,5 Pavel a Barnabáš se proti tomu rázně postavili. Pro urovnání celé záležitosti byli Pavel, Barnabáš a další vysláni do Jeruzaléma, aby tam získali stanovisko apoštolů a starších církve.

2,6 Ti, kteří byli v Jeruzalémě ve vážnosti jako vůdci, Pavlovi neuložili nic dalšího, ani ohledně jeho poselství ani jeho samotného jakožto apoštola. To bylo velmi významné. V předchozí kapitole Pavel zdůrazňoval, že jeho kontakty s ostatními apoštolů byly minimální. Když se s nimi teď konečně setkal, shodli se, že káže stejné evangelium jako oni. To je pro nás velmi důležité! Tito židovští vůdci se shodli na tom, že jeho evangelium nemá žádnou vadu. I když byl na nich nezávislý a oni ho nijak nevyučovali, přece evangelium, které kázali ostatní apoštolové, bylo úplně stejné jako evangelium, které hlásal on. (Pavlovi nešlo o to, aby podcenil ostatní apoštolů, jednoduše konstatuje: „Na tom, jací kdysi byli, mi nezáleží,“ – konkrétně doprovázeli Pána Ježíše během jeho pozemského života – to jim v jeho očích nijak nedávalo vyšší autoritu. Bůh nepřijímá osoby podle toho, jak navenek vynikají.)

2,7–8 Apoštolové v Jeruzalémě rozpoznali, že Pavel obdržel nezasloužené privilegium, když mu bylo svěčeno, aby zvěstoval evangelium neobřezaným (pohanům), podobně jako byl Petr vyslán k Židům. Oba kázali stejné evangelium, avšak každý se zaměřením na jinou národnostní skupinu.

2,9–10 Dokonce i Jakub, Kéfas (Petr) a Jan, kteří očividně patřili mezi sloupy církve, pochopili, že Bůh působí skrze Pavla, a podali jemu a Barnabášovi ruku na znamení společenství, aby přinesli evangelium pohanům. To nebyla oficiální ordinace, ale vyjádření láskyplného zájmu o Pavlovo dílo. Žádali jen o to, aby Pavel a Barnabáš pamatovali na chudé, o čemž Pavel prohlašuje, že to sám horlivě činil.

C. Pavel kárá Petra (Ga 2,11–21)

2,11 Pavlovou šestou a zároveň poslední reakcí na útoky proti jeho apoštolství je vyjádření, jak bylo potřebné, aby napomenul apoštol Petra⁶ – jehož mnoho židovských

křesťanů považovalo za hlavního představiatele apoštolů. (Tento úsek přesvědčivě vyvrací představu, že by Petr byl neomylný vůdce církve.)

2,12 Když Petr přišel poprvé do Antiochie, jedl s pohany a plně si přitom užíval své křesťanské svobody. Podle židovské tradice by to nemohl dělat. Po nějaké době přišla od Jakuba z Jeruzaléma do Antiochie skupina lidí na návštěvu. Tvrdili, že reprezentují Jakuba, ale ten to později popřel (Sk 15,24). Byli to pravděpodobně židovští křesťané, kteří dosud trvali na určitém dodržování Zákona. Když přišli, Petr se přestal stýkat s pohany, protože se bál, že by se o jeho chování mohla doslechnout zákonická skupina v Jeruzalémě. Tím však popřel jednu z velkých pravd evangelia, a to, že všichni věřící jsou jedno v Kristu Ježíši a že národnostní rozdíly nemají vliv na společenství. Findlay dodává: „Tím, že odmítl jíst s neobřezanými, nepřímou potvrdil, že i když věří v Krista, jsou pro něho stále ‚obyčejní nebo nečistí‘, a že mojžíšovské obřady přinášejí větší svatost než spravedlnost z víry.“

2,13 Další pak následovali Petrova příkladu, včetně Barnabáše, Pavlova cenného spolupracovníka. Pavel poznal závažnost celé situace, a tak Petra odvážně obvinil z pokrytectví. Pavlovo pokárání je zachyceno ve verších 14 až 21.⁷

2,14 Jako křesťan Petr věděl, že Bůh nedělá rozdíly mezi národy; sám žil jako pohan, jedl s nimi atd. Svým nedávným odmítnutím jíst s pohany dal najevo, že dodržování židovských zákonů a obyčejů je nezbytné pro svatost a že by pohané měli žít stejně jako Židé.

2,15 Pavel zde zřejmě užívá ironii. Neprozrazovalo Petrovo chování, že u něho stále přetrvává přesvědčení o nadřazenosti Židů a že má přezíravý postoj k pohanům? Petr to měl vědět nejlépe, protože Bůh ho tomu už dříve učil při obrácení pohanského Kornélia, aby nikoho už nenazýval čistým nebo nečistým (Sk 10 a 11,1–18).

2,16 Spasení Židé věděli, že spasení není ze Zákona. Zákon odsuzoval k smrti ty, kteří jej ve všem nezachovali. To přinášelo prokletí všem, protože všichni porušili jeho svatá přikázání. Spasitel je zde představen jako jediný

skutečný předmět víry. Pavel Petrovi připomíná, že „i my Židé“ jsme došli k závěru, že spása pramení z víry v Krista a ne z dodržování Zákona. Jaký smysl to má, když Petr nyní podrobuje pohany pod Zákon? Zákon lidem říkal, co mají dělat, ale nedával jim k tomu sílu. Byl dán proto, aby odhaloval hříchy, ne aby byl zachránce.

2,17 Pavel, Petr a další hledali ospravedlnění v Kristu – a jedině v něm. Petrovo chování v Antiochii však jako by naznačovalo, že není dokonale ospravedlněn, a že se musí vrátit pod Zákon, aby své spasení završil. Pokud by tomu tak bylo, Kristus by nebyl dokonalý a dostatečný Spasitel. Jestliže k němu přicházíme, aby nám odpustil naše hříchy, a pak musíme navíc chodit ještě někam jinam, není potom Kristus služebníkem hříchu, když není schopen plnit své sliby? Říkáme, že pokud jde o ospravedlnění, tak jsme závislí na Kristu; jestliže se pak vracíme k Zákonu (který nás dokáže jen odsoudit, protože jsme hříšníci), jednáme jako křesťané? Můžeme si pak ještě dělat naději, že Kristus bude schvalovat takové jednání, které z něj ve skutečnosti činí služebníka hříchu? Pavel rozhořčeně odpovídá: „Naprosto ne!“

2,18 Petr vyměnil celý systém Zákona za víru v Krista. Pokud jde o získání přízně u Boha, zamítl jakékoli rozdíly mezi Židy a pohany. A nyní, když nechce jíst s pohany, znovu buduje to, co kdysi bořil. Tím sám ze sebe dělá viníka. Buď byla chyba v tom, že pro Krista opustil Zákon, nebo je chyba v tom, že nyní opouští Krista kvůli Zákonu.

2,19 Trestem za porušení Zákona je smrt. Jako hříšník jsem přestoupil Zákon, a ten mě odsoudil k smrti. Ale Kristus za mě trest za porušení Zákona zaplatil tím, že umřel místo mě. Když tedy zemřel Kristus, zemřel jsem já. On je mrtev pro Zákon v tom smyslu, že splnil všechny jeho spravedlivé požadavky; v Kristu jsem tedy i já mrtev pro Zákon.

Křesťan je pro Zákon mrtvý; nemá s ním už nic společného. Znamená to, že věřící člověk může porušovat Desatero, jak chce? Nemůže, křesťan vede svatý život ne ze strachu ze Zákona, ale z lásky k tomu, který za něj zemřel. Křesťané, kteří chtějí žít pod Zákonem jakož-

to vzorem pro své chování, si neuvědomují, že se tím stavějí pod jeho prokletí. Navíc nemohou brát Zákon jen v něčem, aniž by nesli odpovědnost za dodržování celého Zákona. Jediný způsob, jak žít pro Boha, je být mrtvý pro Zákon. Zákon nemohl nikdy být zdrojem svatého života; nikdy to nebyl Boží záměr. Boží cestu svatosti vysvětluje verš 20.

2,20 Věřící je ztotožněn s Kristem v jeho smrti. Na Golgotě byl ukřižován nejen *on*, ale také *já* – v něm. To znamená konec mě jako hříšníka v Božích očích. Znamená to konec mě v tom smyslu, že jsem se přestal snažit zasloužit si spasení vlastním úsilím. Znamená to konec mě jako Adamova potomka, jako člověka, který je pod kletbou Zákona, konec mého starého, neznovuzrozeného já. Mé staré „já“ bylo ukřižováno; už nemá nárok na můj všední život. To *platí* o mém postavení před Bohem, a *mělo by to platit* i o mém chování.

Věřící nepřestává žít svůj život, neztrácí svou osobnost. Ale ten, koho Bůh vnímá jako někoho, kdo zemřel, není stejný jako ten, kdo žije. Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. Spasitel za mě neumřel proto, abych dále žil podle toho, jak se mi zlíbí. Zemřel za mě proto, aby teď už on mohl žít svůj život ve mně. Život, který nyní žiji v těle, žiji ve víře v Syna Božího. Víra znamená spolehnout se, být závislý. Křesťan žije v trvalé závislosti na Kristu, vydává se mu, dovoluje mu, aby v něm žil svůj život.

Pravidlem pro život věřícího člověka je Kristus, ne Zákon. Není to věc úsilí, ale důvěry. Nežije svatým životem proto, že by se bál trestu, ale proto, že miluje Božího Syna, který ho miloval a vydal sám sebe za něho.

Odevzdal jsi v modlitbě svůj život Pánu Ježíši s prosbou, aby na tvém těle byl zřejmý jeho život?

2,21 V tomto bezpodmínečném daru spasení je nápadná Boží milost. Když si ji člověk snaží zasloužit, tak ji znehodnocuje. Pokud si člověk milost zaslouží nebo nějak „vydělá“, pak už to není milost. Pavlovo poslední šfouchnutí do Petra je velmi silné. Kdyby si Petr mohl získat u Boha přízeň dodržováním židovských předpisů, pak Kristus zemřel zbytečně; doslova tím zmařil svůj život. Kristus

však zemřel proto, že člověk nemohl získat spravedlnost žádným jiným způsobem, a to ani zachováváním Zákona.

Clow říká:

Nejhorším ze všech bludů, které ničí církev, narušují naše vyznání hloupostí a nadouvají lidská srdce pýchou, je spasení na základě skutků. „Věřím,“ píše John Ruskin, „že kořen každého rozkolu a kacířství, kterým křesťanská církev kdy trpěla, bylo úsilí si spasení vydobýt místo ho přijmout. A jediný důvod, proč kázání je tak neúčinné, spočívá v tom, že častěji vybízí lidi, aby dělali něco pro Boha, než k tomu, aby si uvědomovali, co Bůh dělá pro ně.“⁸

II. Naučná část: Pavel obhajuje ospravedlnění vírou (3,1–5,1)

A. Velká pravda evangelia (Ga 3,1–9)

3,1 Galatští se chovali, jak by jim chybělo poznání a rozum. Odvracet se od milosti k Zákonu je jako být očarován. Jako by byli omámeni magickým kouzlem a nechali si podstrčit lež místo pravdy. Když se Pavel ptá: „Kdo vás očaroval?“, používá v řečtině zájmeno „kdo“ v jednotném čísle (*tis*),⁹ ne v množném, pravděpodobně tím naznačoval, že původcem tohoto falešného učení byl ďábel. Sám Pavel kázal Galatským Ježíše Krista jako ukřižovaného a zdůrazňoval, že kříž je měl navždy odělit od prokletí a pout Zákona. Jak se mohli zase vracet k Zákonu a tím znevažovat kříž? Copak jim to názorně neukázal?

3,2 K vyřešení celé záležitosti by měla stačit jediná otázka. Ať si připomenou dobu svého obrácení, kdy Duch svatý přišel, aby přebýval v jejich těle. Jak přijali Ducha? Tím, že konali skutky, nebo tím, že uvěřili? Samozřejmě vírou. Nikdo nikdy nepřijal Ducha dodržováním Zákona.

3,3 Když nemohli *získat* spasení skrze skutky, mohli očekávat, že porostou ve svatosti a křesťanské zralosti skrze Zákon? Jestliže pro jejich spasení byla nutná moc Ducha, jak by mohli dokončit tento proces lidským úsilím?

3,4 Když Galatští na začátku uvěřili v Krista, byli vystaveni krutému pronásledování, čas-

tečně i ze strany judaistických horlivců, kteří evangelium milosti nenáviděli. Bylo jejich utrpení zbytečné? Když se teď vraceli k Zákonu, neřikali tím, že jejich pronásledovatelé měli vlastně pravdu? „Jestliže to ovšem bylo nadarmo.“ Pavel vyjadřuje naději, že se Galatští vrátí k evangeliu, pro které kdysi trpěli.

3,5 Vystává otázka, zda „ten“ (nebo „Ten“)¹⁰ v pátém verši znamená Boha, Pavla nebo někoho jiného, kdo mohl sloužit Galatským v době, kdy Pavel psal tento dopis. Určitě se musí jednat o Boha, protože pouze on může dávat Ducha svatého. V druhotném smyslu je možné to vztáhnout na křesťanského pracovníka jako na nástroj, skrze který Bůh uskutečňuje svou vůli. To by skýtalo velmi vznešený pohled na křesťanskou službu. Někdo řekl: „Jakékoliv opravdové křesťanské dílo nese Ducha svatého druhým lidem; je to vlastně roznášení Ducha.“

Pokud tady apoštol mluví o sobě, má zřejmě na mysli zázraky, které doprovázely jeho kázání, a to, když Galatští přijali Krista (Žd 2,4). Použitý slovesný čas však nevyjadřuje děj, který se stal v minulosti, nýbrž děj probíhající v tu chvíli, kdy Pavel psal svůj list. Pavel pravděpodobně naráží na nadpřirozené dary, které Duch svatý dával věřícím po jejich obrácení, jak je popsáno v 1K 12,8–11.

„Činí tak na základě skutků Zákona, nebo na základě slyšení a víry?“ Odpověď zní: „Na základě toho, že slyšeli a uvěřili.“ Přijetí Ducha svatého a jeho následné působení ve věřícím člověku si nelze nijak vydobýt či zasloužit, ale je to vždy z milosti a přijímáme je vírou. Galatští si tedy měli na základě vlastních zkušeností uvědomit, že požehnání pochází z víry, a ne z dodržování Zákona.

Svůj druhý důkaz Pavel vyvozuje ze samotného Pisma, které falešní učitelé používali, aby ukázali nezbytnost obřizky. Co o tom Starý zákon ve skutečnosti říká?

3,6 Pavel v předchozích verších ukázal, že to, co Bůh dělá s Galatskými, bylo zcela na základě víry. Nyní ukazuje, že stejným způsobem dostávali lidé spasení dokonce i v dobách Starého zákona. Otázka v 5. verši zněla: „Činí tak na základě skutků Zákona nebo na základě slyšení a víry?“ A následovala odpo-

věď: „Na základě toho, že slyšeli a uvěřili.“ Tuto odpověď má na mysli a s ní začíná 6. verš: Právě tak Abraham... byl ospravedlněn stejným způsobem – na základě toho, že slyšel a uvěřil.

Judaističtí učitelé se pravděpodobně odvolávali na Abrahama jako na svého hrdinu a příklad; při své argumentaci, proč je potřeba obřizky, se opírali o jeho zkušenost (Gn 17,24.26). Pokud to tak bylo, jde Pavel s nimi bojovat na jejich území. Jak byl tedy Abraham ospravedlněn? Uvěřil Bohu. Nebyl v tom žádný záslužný čin. Jen uvěřil Bohu. S tím není spojena žádná zásluha; člověk, který nevěří Bohu, je vlastně blázen. Věřit Bohu je to jediné, co člověk může udělat v souvislosti se spasením. Není to „dobrý skutek“, který by v sobě obsahoval lidské úsilí. Tělo zde nemá žádný prostor. Vždyť je to tak přirozené, aby stvoření důvěřovalo svému Stvořiteli nebo jako dítě svému Otci!

Ospravedlnění je Boží akt, kterým Bůh prohlašuje za spravedlivé všechny, kdo v něho věří. Může tak s hříšníky jednat právem, protože Kristus za hříšníky zástupně zemřel na golgotském kříži, a tím zaplatil dluh za jejich hříchy. Ospravedlnění neznamena, že Bůh jen tak věřícího udělá spravedlivým a bezhříšným. Přičte mu spravedlnost na základě toho, co udělal Spasitel. Bůh věřícímu hříšníkovi dává postavení spravedlivého člověka, díky čemuž je způsobilý pro nebe; a potom od něho očekává, že bude žít spravedlivě – z vděčnosti za to, co pro něho udělal. Zde je důležité, že ospravedlnění nemá nic společného se zachováváním Zákona. Je to všechno na základě víry.

3,7 Judaističtí učitelé byli bezpochyby přesvědčeni, že Galatští musí být obřezáni, aby se stali syny Abrahamovými. Pavel to vyvrací. Opravdovými dětmi Abrahama nejsou ti, kdo se narodili jako Židé, ani ti, kdo konvertovali k židovství, nýbrž ti, kdo jsou spaseni skrze víru. V listu Římanům 4,10–11 vysvětluje, že Abraham byl považován za spravedlivého *ještě před* obřizkou. Jinými slovy, byl ospravedlněn v době, kdy byl ještě na *pohanské* půdě.

3,8 Starý zákon je zde znázorněn jako prorok, který se dívá několik staletí dopředu

a předvídá, že Bůh zachrání jak pohany, tak Židy na základě víry. Požehnání pohanů skrze víru Starý zákon nejen předvídá, ale Abrahamovi je to přímo řečeno v Gn 12,3: „V tobě budou požehnány všechny čeledi země.“

Když si nejprve přečteme tento text v knize Genesis, je pro nás obtížné pochopit, jak v ní mohl Pavel najít takový význam. Avšak Duch svatý, který tento verš nechal do Starého zákona zapsat, věděl, že obsahuje evangelium o spasení skrze víru pro všechny národy. Pavel psal inspirován tímž Duchem svatým a mohl vysvětlit jeho hlubší význam: „v tobě“ – tj. společně s Abrahamem neboli stejným způsobem jako Abraham. Všechny čeledi země – pohané národy i Židé. Budou požehnány – budou spaseni. Jak byl Abraham spasen? Vírou. Jak budou spaseny všechny národy? Stejně jako Abraham – vírou. Navíc budou lidé z ostatních národů spaseni jako pohané, ne tím, že se stanou Židy.

3,9 Podle svědectví židovských Písem jsou všichni, kteří věří v Boha, ospravedlnění společně s věřícím Abrahamem.

B. Zákon, nebo zaslíbení (3,10–18)

3,10 Pavel na základě svatých Písem ukazuje, že Zákon nepřináší požehnání, naopak jen prokletí. Tento verš neříká „Všichni, kteří porušili Zákon“, ale „Všichni, kdo jsou ze skutků Zákona“, tj. všichni, kdo se snaží zalíbit se Bohu na základě poslušnosti Zákonu. Jsou pod prokletím, tedy odsouzeni k smrti. Neboť je napsáno (Dt 27,26): „Proklet buď ten, kdo nenaplní slova tohoto Zákona...“ Nestačí dodržovat Zákon po dobu jednoho dne, měsíce či roku. Člověk ho musí dodržovat stále. Musí to být bezvýhradná poslušnost. Nestačí dodržovat pouze Desatero. Je potřeba zachovávat všech více než šest set příkazů v Pěti knihách Mojžíšových.

3,11 Tak Starý zákon znovu přímo vyvrací učení falešných učitelů. Pavel cituje proroka Abakuka, aby ukázal, že Bůh vždycky ospravedlňoval lidi skrze víru, a ne skrze Zákon. Citace v původním řeckém slovosledu zní: „Spravedlivý vírou bude žít.“ Jinými slovy, ti, kdo jsou považováni za spravedlivé díky víře,

a ne skutkům, budou mít věčný život. Ti, kdo jsou ospravedlnění vírou, budou žít.

3,12 Zákon po člověku nežadá, aby věřil. Dokonce ani nechce, aby se lidé *snažili* dodržovat příkázání. Vyžaduje přísnou, bezvýhradnou a dokonalou poslušnost, jak tomu vyučuje 3. kniha Mojžíšova. Je to opačný princip než v případě víry. Zákon říká: „Čiň a žij.“ Víra říká: „Věř a žij.“ Pavel dále argumentuje takto: Spravedlivý člověk bude žít vírou. Člověk pod Zákonem nežije vírou. Není tudíž před Bohem *spravedlivý*. Když Pavel říká: „Kdo ty věci bude činit, bude v nich živ,“ vyjadřuje teoretický axiom nebo ideál – ovšem takový, kterého nelze dosáhnout.

3,13 Vykoupit znamená vyplatit anebo osvobodit zaplacením ceny. Prokletí Zákona je smrt – trest za porušení příkázání. Kristus vysvobodil ty, kteří jsou pod Zákonem, aby nemuseli podstoupit trest smrti, jak to vyžaduje Zákon. (Pavel nepochybně mluví především o věřících Židech, když používá osobní zájmeno „nás“ – i když pojem Židé zde představuje celé lidské pokolení.)

Cynddylan Jones uvádí:

„Galatští si představovali, že je Kristus vykoupil pouze napůl a že druhou polovinu je třeba vykoupit podrobením se obřízce a dalším židovským obřadům. Odtud plyne jejich náchylnost k tomu, že se nechali svést falešnými učiteli a smíchali dohromady křesťanství a judaismus. Pavel zde říká (podle velšského překladu): „Kristus nás vykoupil z prokletí Zákona úplně.“¹¹

Kristus vykoupil lidi tím, že zemřel místo nich, podstoupil hrozný Boží hněv vůči hříchu. Boží prokletí na něj dopadlo jako na zástupce lidí. Nestal se sám hříšným, ale lidské hříchy byly vloženy na něj.

Kristus nevykoupil člověka z prokletí Zákona tím, že by během svého života dokonale zachovával Desatero. Písmo neučí, že by nám byla připočtena jeho dokonalá poslušnost Zákonu. Ne, vysvobodil nás od Zákona tím, že na sobě nesl hrozné prokletí ve smrti. Bez jeho smrti by nebylo spasení. Zákon učil, že pověsit odsouzence na dřevo je znamením, že jsou pod Božím prokletím (Dt 21,23). V tomto úseku Duch svatý vi-

dí proroctví o tom, jakým způsobem země Spasitel, aby nesl prokletí za své stvoření. Byl pověšen mezi nebe a zemi, jako by ani jednoho nebyl hoden. Je napsáno, že ho pověsili dřevo (Sk 5,30; 1Pt 2,24).

3,14 Bůh slíbil, že požehná Abrahamovi a skrze něj i celému světu. Abrahamovo požehnání je ve skutečnosti spasení z milosti skrze víru. Nejprve však musí být splacen trest, který požaduje Bůh. A tak se Pán Ježíš stal prokletím, aby Bůh mohl skrze milost přijmout jak Židy, tak pohany. V Kristu (Abrahamově potomku) jsou národy požehnány.

Bůh se ve svém zaslíbení Abrahamovi v Gn 12,3 nezmiňuje o Duchu svatém. Avšak Pavel inspirován Bohem říká, že dar Ducha svatého byl zahrnut v Boží bezpodmínečné smlouvě o spasení s Abrahamem. Tento dar zde byl obsažen od samého zárodku. Duch svatý nemohl přijít, dokud stál v cestě Zákon. Než byl seslán Duch, musel Kristus nejprve zemřít a být oslaven (J 16,7).

Apoštol Pavel ukázal, že spasení pochází z víry a ne ze Zákona, a to (1) na zkušenosti Galatských a (2) na svědectví starozákonních Písem. A nyní přechází k ilustraci z všedního života.

Pavův argument v tomto oddílu může shrnout takto: V Gn 12,3 Bůh zaslíbil, že v Abrahamovi požehná všem čeledím země. Toto zaslíbení o spasení se týká pohanů i Židů. V Gn 22,18 Bůh také zaslíbil: „Ve tvém semeni budou požehnány všechny národy země.“ Je zde řečeno v *semeni* (jednotné číslo), a ne „v semenech“ (množné číslo). Bůh mluví o jediné osobě, o Pánu Ježíši Kristu, který byl přímým Abrahamovým potomkem (L 3,34). Jinými slovy, Bůh zaslíbil, že skrze Krista požehná všem národům, pohanům i Židům. Toto zaslíbení bylo bez podmínek; nevyžadovalo dobré skutky ani poslušnost Zákonu. Byl to prostý slib s tím, že se bude přijímat prostou vírou.

Zákon, který byl Izraeli dán o 430 let později, nemohl k tomuto slibu žádnou podmínku přidat ani jej nijak pozměnit. Mezi lidmi by se to považovalo za nespravedlivé, z Boží strany by to bylo nemyslitelné. Z toho plyne závěr, že Boží zaslíbení o požehnání pohanů

přichází skrze Krista, a to vírou, ne dodržováním Zákona.

3,15 Když je smlouva či závět' v mezilidských vztazích podepsána a zapečetěna, nikdo neuvažuje o tom, že by ji nějak změnil či k ní něco přidával. Pokud lidské smlouvy nelze rušit a měnit, oč spolehlivější jsou Boží smlouvy!

3,16 Křesťanští judaisté bezpochyby argumentovali tím, že ačkoliv byla zaslíbení původně dána Abrahamovi a jeho semeni (izraelskému lidu) skrze víru, byli tito Izraelci později podrobeni Zákonu. A tak přestože byli Galatští původně spaseni vírou, teď by měli dbát na Desatero. Na to Pavel reaguje: Zaslíbení byla dána Abrahamovi a jeho semeni (jednotné číslo). Slovo „semeno“ může také znamenat podstatné jméno hromadné („potomstvo“), avšak zde označuje jedinou osobu, konkrétně Krista. (My sami bychom na to při čtení Starého zákona asi nikdy nepřišli, ale Boží Duch nám to osvětluje.)

3,17 Boží zaslíbení Abrahamovi bylo bez podmínek; nebylo závislé na žádných skutečích. Bůh se jednoduše rozhodl dát Abrahamovi Semeno (Krista). Přestože Abraham neměl potomka, uvěřil Bohu, a tím uvěřil také v příchod Krista; proto byl ospravedlněn. Zavedení Zákona o čtyři sta třicet let později nemohlo zaslíbení o spasení nijak ovlivnit. Nemohlo zaslíbení ani zrušit, ani k němu nějaké podmínky přidat.

Křesťanští judaisté se možná snažili poukázat na to, že Zákon, zavedený 430 let po zaslíbení, toto zaslíbení ruší. „V žádném případě!“ prohlašuje Pavel. „Zaslíbení bylo vlastně něco jako závět' a bylo stvrzeno smrtí (smlouva obětí, Gn 15,7–11; viz také Žd 9,15–22). Nelze je zrušit.“

Těch 430 let se počítá od chvíle, kdy Bůh potvrdil abrahamovskou smlouvu Jákobovi, který se chystal odejít do Egypta (Gn 46,1–4), až do vydání Zákona zhruba tři měsíce po odchodu Izraelců z Egypta.

3,18 Dědictví musí tedy pocházet buď z víry, nebo ze skutků, ale ne z obojího. Písmo jasně říká, že dědictví bylo dáno Abrahamovi na základě bezpodmínečného zaslíbení. Stejně je tomu se spasením. I ono je nabízeno jako

bezpodmínečný dar. Je vyloučena jakákoliv představa, že by si ho někdo mohl zasloužit.

C. Smysl Zákona (3,19–29)

3,19 K jakému účelu tedy slouží Zákon? Pokud tedy, jak tvrdí Pavel, Zákon neruší Boží zaslíbení Abrahamovi ani k němu nic nepřidává, jaký má pak smysl? Cílem Zákona bylo odhalit hřích v jeho skutečné podobě, tedy jako přestoupení. Hřích sice existoval už před Zákonem, ale dokud nebyl Zákon, člověk ho nevnímal jako přestoupení. Přestoupení je porušení toho, co známe.

Zákon byl dán národu samých hříšníků, kteří by nikdy nedosáhli spravedlnosti jeho dodržováním, jelikož neměli sílu ho poslouchat. Smyslem Zákona bylo ukázat lidem, jací jsou beznadějní hříšníci, aby proto volali k Bohu, a prosili ho, aby je svou milostí zachránil. Boží smlouva s Abrahamem představovala bezpodmínečné zaslíbení požehnání; výsledkem Zákona bylo jen prokletí. Zákon ukazoval, že člověk není hoden toho, aby dostal požehnání zdarma a bez jakýchkoliv podmínek. Má-li člověk získat požehnání, pak se to musí stát skrze Boží milost.

„Semenó“ je Kristus (v. 16). Zákon byl tedy dán jako dočasné opatření do doby, než přijde Kristus. Zaslíbené Abrahamovo požehnání mělo přijít skrze Krista. Smlouva mezi dvěma stranami má prostředníka, zprostředkovatele. Zákon se týkal dvou smluvních stran – Boha a Izraele. Zde byl zprostředkovatelem Mojžíš (Dt 5,5). Andělé byli Boží poslové, kteří Mojžíšovi Zákon předali (Dt 33,2; Ž 68,17; Sk 7,53; Žd 2,2). Účast Mojžíše a andělů svědčí o vzdálenosti mezi Bohem a jeho lidem, který není schopen obstát v jeho přítomnosti.

3,20 Kdyby tehdy existovala jen jediná smluvní strana a ta by pronesla bezpodmínečné zaslíbení, které by od druhé smluvní strany nevyžadovalo, nebylo by žádného prostředníka potřeba. Avšak skutečnost, že Zákon vyžadoval prostředníka, znamená, že člověk musí dodržet svou část smlouvy. A to byla slabá stránka Zákona: vyžadoval poslušnost od těch, kteří ho nebyli schopni poslouchat. Když Bůh dával své zaslíbení Abrahamovi,

byl jedinou smluvní stranou on sám. V tom byla síla tohoto zaslíbení: všechno záviselo jen na Bohu, od člověka se nežádalo vůbec nic. Smlouvy se neúčastnil žádný prostředník, protože jej nebylo potřeba.¹²

3,21 Odsunul snad Zákon zaslíbení nebo je nahradil? „V žádném případě!“ Kdyby bylo možné vydat Zákon, skrze nějž by mohli hříšníci dosáhnout Bohem vyžadovanou dokonalost, pak by spasení určitě pocházelo z dodržování Zákona. Bůh by neposlal svého milovaného Syna, aby umřel za hříšníky, kdyby mohl stejného výsledku dosáhnout ne tak drahým způsobem. Ale Zákon měl dost času i lidí, aby ukázal, že hříšníky spasit nemůže. V tomto smyslu byl „slabý kvůli tělu“ (Ř 8,3). Zákon dokázal pouze jediné – ukázat jejich beznadějnost a vstřípit jim, že spasení je dostupné jediné skrze Boží milost, zadarmo.

3,22 Starý zákon ukázal, že všichni lidé jsou hříšní, včetně těch, kdo jsou pod Zákonem. Bylo nezbytné, aby člověk byl plně usvědčen z hříchu, a zaslíbení spasení skrze víru v Ježíše Krista tak mohlo být dáno těm, kdo věří. Klíčovými slovy 22. verše jsou „víra“, „dáno“ a „věří.“ Není zde žádná zmínka o „konání“ či „dodržování Zákona“.

3,23 „Vírou“ se zde myslí křesťanská víra. Je to období, které začalo smrtí, pohřbením, vzkříšením a nanebevstoupením Pána Ježíše a kázáním evangelia o Letnicích. Předtím byli Židé střeženi, jako by byli ve vězení nebo pod poručníkem. Požadavky Zákona byly kolem nich jako plot, a jelikož je nebyli schopni plnit, byli – pokud jde o spasení – odkázáni na cestu víry. Lidé pod Zákonem byli takto spoutáni až do okamžiku, kdy jim bylo zvěstováno slavné evangelium o vysvobození z jeho pout.

3,24 Zákon je zde představen jako ochránce a vychovatel dětí nebo také jako učitel.¹³ To zdůrazňuje myšlenku vyučování; Zákon vyučoval lekce o Boží svatosti, lidské hříšnosti a potřebě smíření. Slovo použité v řeckém textu (*paidagógos*, ČEP: dozorce) označuje člověka, který dbá na kázeň a obecně má dohled nad nezletilými, nedospělými.

Verš 24 vyjadřuje, že Zákon byl židovským vychovatelem ke Kristu, to znamená, než přijde Kristus nebo s výhledem na Kris-

tův příchod. V tomto smyslu Zákon uchoval izraelský národ jako vyvolený národ, a to nařízenými týkajícími se manželství, majetku, jídla atd. Když přišla „víra“, byla zvěstována nejprve tomuto národu, který byl podivuhodně po celá staletí pod dohledem Zákona. Ospravedlnění vírou bylo zaslíbeno na základě dokonání díla Krista jakožto Vykupitele.

3,25 Zákon je vychovatelem, avšak jakmile věřící Židé přijmou křesťanskou víru, už nejsou pod Zákonem. Tím spíš to platí o pohanec, jako byli např. Galatští, kteří *nikdy* pod tímto vychovatelem nebyli! Verš 24 říká, že člověk není *ospravedlněn Zákonem*; verš 25 učí, že *Zákon není pravidlo pro život* těch, kdo jsou ospravedlněni.

3,26 Všimněte si změny ze zájmena „my“ na „vy“. Když se Pavel ztotožňoval se Židy zájmenem „my“, ukazoval tím, že až do Kristova příchodu byli pod Zákonem. Zákon je zachovával jako zvláštní lid, kterému mělo být kázáno ospravedlnění vírou. Když byli ospravedlněni, přestali být pod Zákonem, a tím přestal existovat jejich příznačný židovský znak. Zájmeno „vy“, které se vyskytuje dále až do konce kapitoly, znamená spasené Židy i spasené pohany. Všichni tito lidé jsou Boží synové skrze víru v Kristu Ježíši.

3,27 Spojení s Kristem, které nastává v okamžiku obrácení, je veřejně dosvědčeno ve křtu vodou. Tento křest nečiní člověka částí Krista nebo dědice Božího království. Je to veřejné ztotožnění se s Kristem, o čemž se Pavel vyjadřuje jako o „obléknutí“ Krista. Když na sebe voják obleče uniformu, dává tím najevo, že je příslušníkem armády – stejně tak se věřící křtem ve vodě ztotožňuje s tím, že patří Kristu. Tímto aktem veřejně vyjadřuje podřízenost Kristovu vedení a jeho autoritě. Viditelně tím vyjadřuje, že je Boží syn.

Je jisté, že apoštol tím *nevyjadřuje*, že by křest ve vodě ztotožňoval člověka s Kristem. To by bylo zjevné popření jeho základní zásady, že jsme spaseni pouze vírou.

Právě tak není pravděpodobné, že by zde Pavel mluvil o křtu Duchem, který vkládá věřícího do Kristova těla (1K 12,13). Křest Duchem svatým není viditelný. „Vložení“

do Krista nemá žádnou viditelnou, veřejnou obdobu.

Je to křest *do* Krista (JND). Stejně jako Izraelci byli pokřtěni *do* Mojžíše, čímž se s ním ztotožňovali jakožto se svým vůdcem, tak se dnes věřící křtí *do* Krista, což symbolizuje, že ho uznávají jako právoplatného Pána.

Křtem věřící také naznačuje pohřbení těla a jeho úsilí získat spravedlnost. Dává tím najevo konec starého způsobu života a začátek nového. Křtem ve vodě Galatští vyznávali, že zemřeli s Kristem a byli s ním pohřbeni. Stejně jako Kristus zemřel Zákonu, tak se i oni stali mrtvými pro Zákon a už by se neměli snažit být pod ním jako pod měřítkem života. Stejně jako Kristus svou smrtí zrušil rozlišování mezi Židem a pohanem, tak i oni zemřeli těmto rozdílům. Oblékli Krista v tom smyslu, že nyní vedou úplně jiný život – život Krista.

3,28 Zákon rozlišoval mezi těmito skupinami. Například rozdíl mezi Židem a pohanem vycházel z Dt 7,6 a 14,1–2. Žid ve své ranní modlitbě děkoval Bohu za to, že ho nestvořil jako pohana, otroka či ženu. V Kristu Ježíši všechny tyto rozdíly mizí, tedy pokud jde o přijetí před Bohem. Žid není přednější než pohan, svobodný není zvýhodněn oproti otroku, a ani muž nemá větší privilegia než žena. Všichni jsou na stejné úrovni, protože jsou „v Kristu Ježíši“.

Nesmíme však tomuto verši přikládat význam, který ve skutečnosti nemá. Pokud jde o všední život (nemluvě o veřejné službě v církvi), Bůh samozřejmě *rozlišuje* mezi mužem a ženou. Nový zákon obsahuje pokyny pro každého zvlášť; stejně tak oslovuje samostatně otroky a pány. Avšak pokud jde o Boží požehnání, tam tyto rozdíly nemají žádný vliv. Rozhodující je, abychom byli „v Kristu“. (To platí o našem postavení v nebi, ne o stavu tady na zemi.) Před Bohem není věřící Žid o nic výše než obrácený pohan! Govett píše: „Veškeré rozdíly vyplývající ze Zákona, skončily v jednom společném hrobě, který připravil Bůh.“ Jak je tedy pošetilé, když křesťané hledají větší svatost v udržování rozdílů, které Kristus zrušil!

3,29 Galatští byli oklamáni, mysleli si, že se dodržováním Zákona stanou Abrahamo-

vým semenem. Pavel naopak ukazuje, že Abrahamovým semenem je Kristus a dědictví zaslíbené Abrahamovi se naplnilo v Kristu. Když v něho hříšníci uvěří, stávají se s ním jedno. Tak se stávají Abrahamovým semenem a „v Kristu“ dědí všechna Boží požehnání.

D. Děti a synové (4,1–16)

4,1–2 Máme před sebou obraz bohatého otce, který má v úmyslu převést správu svého majetku synovi, jakmile dosáhne dospělosti. Dokud je však ještě dítě, je na tom dědic stejně jako otrok. Postupně mu říkají, co má a co nemá dělat. Má správce, kteří spravují jeho majetek, a poručníky, kteří dbají na něho samého. Dědictví mu zcela jistě patří, avšak dokud nedospěje, nemůže se ho ujmout.

4,3 Taková byla situace Židů pod Zákonem. Byli jako malé děti, které musí poslouchat Zákon stejně jako otroci. Byli spoutáni živly tohoto světa, tj. zásadami židovského náboženství. Židovské obřady byly určeny pro ty, kdo neznali Boha Otce tak, jak se zjevil v Kristu. Příkladem může být dítě, které se učí abecedu: pojmenovává předměty pomocí obrázků. Zákon byl plný náznaků a obrazů, oslovoval duchovní smysly pomocí fyzických a vnějších věcí. Příkladem je obřizka. Židovství bylo fyzické, vnější a dočasné; křesťanství je duchovní, niterné a trvalé. Tyto vnější věci byly pro děti jakousi formou otroctví.

4,4 Plnost času znamená čas určený nebeským Otcem, kdy se dědic stane plnoletým (viz verš 2).

Zde máme několika slovy vyjádřen úžasný výrok o božství a lidství Spasitele. Je to věčný Boží Syn; a přitom se narodil z ženy. Kdyby byl Ježíš pouze člověk, nemělo by smysl říkat, že se narodil z ženy. Jak jinak by se člověk mohl narodit? Toto vyjádření v případě našeho Pána svědčí o jedinečnosti jeho osoby a jedinečném způsobu narození.

Přišel na svět jako Izraelec. Narodil se pod Zákonem. Jako Boží Syn by se Pán Ježíš nikdy nenarodil pod Zákonem; byl přece ten, kdo Zákon vydal. Ale ve své milosti se podrobil Zákonu, který sám vydal, aby ho zvýraznit ve svém životě – a ve své smrti nesl jeho prokletí.

4,5 Zákon vyžadoval cenu od těch, kdo ho nedodržovali – tou cenou byla smrt. Dříve než Bůh mohl uvést lidi do vznešeného postavení synů, bylo třeba tuto Zákonem vyžadovanou cenu zaplatit. Zaplatil ji Pán Ježíš, když přišel na svět jako příslušník lidského pokolení a židovského národa. Je Bůh, a proto měla jeho smrt nesmírnou hodnotu, to znamená, že stačila na zaplacení za všechny hříšníky. Byl člověkem, a díky tomu mohl umřít jako lidský zástupce. Govett říká: „Kristus, který byl svou podstatou Boží Syn, se stal synem člověka, abychom se my, svou přirozeností synové člověka, mohli stát Božími syny. Úžasná záměna!

Dokud byli lidé otroci, nemohli být syny. Kristus je vysvobodil z otroctví Zákonu, aby mohli být přijati za syny. Všimněte si zde rozdílu mezi slovy stát se Božím *dítětem* a Božím *synem* (srov. Ř 8,14 a 16). Věřící člověk se rodí do Boží rodiny jako dítě (viz J 1,12). Je zde položen důraz na skutečnost narození z Boha, ne na práva a povinnosti synů. Věřící člověk je přijat do rodiny jako *syn*. Každý křesťan se okamžitě stává synem a dostává dědictví, které mu patří. Novozákonní pokyny pro křesťany nepředpokládají, že by mezi svatými bylo nějaké období dětství; se všemi ihned jedná jako s dospělými syny.

Adopce měla v římské kultuře poněkud jiný význam než v dnešní době. Adopci si představujeme jako přijetí cizího dítěte za své. Ale v Novém zákoně adopce, tedy přijetí za syny, znamená uvedení věřících do postavení dospělých synů se všemi právy a povinnostmi, které s tím souvisejí.

4,6 Aby si ti, kdo jsou Boží synové, mohli uvědomit vznešenost tohoto postavení, poslal Bůh o Letnicích Ducha svatého, aby v nich přebýval. Duch působí, že si uvědomují své synovství, a tak mohou svatí Boha nazývat Otcem. „Abba, Otče“ je důvěrná forma oslovení, je to kombinace aramejského a řeckého slova pro „otce“. Takto nemohl hlavu rodiny oslovit žádný otrok; toto oslovení směli používat pouze členové rodiny, a vyjadřovalo lásku a důvěru. Všimněte si trojice v tomto verši včetně pořadí: Duch, Syn a Otec.

4,7 Věřící už není otrok, už není pod Zákonem, je Boží syn. A jelikož je Kristus jakožto

Boží Syn dědicem veškerého Božího bohatství, je i křesťan skrze Krista Boží dědic¹⁴. Vše, co má Bůh, skrze víru patří dědici.

V dnešních rabínských školách v Izraeli smí studenti číst Píseň písní a Ezechiela 1, až jim je čtyřicet let. Píseň Šalomounova se považuje pro mladší mysl za sexuálně příliš otevřenou a Ezechiel 1 obsahuje popis slávy nepopsatelného Boha. Talmud říká, že když někdo, komu ještě nebylo čtyřicet, začal číst Ezechiela 1, vyšlehl z knihy oheň a spálil ho. To ukazuje, že člověk pod Zákonem není do čtyřiceti let považován za muže. (Známý obřad *bar micva* ve třinácti letech dělá z židovského chlapce pouze „syna smlouvy“ – *bar micva* znamená doslova „syn příkazu“ – nese tedy odpovědnost za dodržování Zákona.) Za plnoletého je ortodoxní Žid považován až do čtyřiceti let.

U věřících, kteří jsou pod milostí, je to jinak. V okamžiku, kdy jsou spaseni, jim patří celé dědictví. Jedná se s nimi jako s dospělými, zralými syny a dcerami a mají číst celou Bibli, radovat se z ní a poslouchat ji.

Ve světle těchto pravd je na místě Harrisovo povzbuzení:

„Dítě jeho lásky, všechny věci jsou tvé – říká ti to 1K 3,22–23, aby sis více uvědomoval bohatství, které je za hranicemi představitivosti. Zamysli se nad vesmírem. Čí je? Je jeho a tvůj? Tak žij jako král.“¹⁵

4,8 Galatští kdysi sloužili modlám. Před svým obrácením byli pohané, kteří uctívali sošky ze dřeva a kamene – tedy falešné bohy. A teď se uchylují do jiného otroctví – do otroctví Zákona.

4,9 Jak mohou omluvit své jednání? Poznali Boha, nebo pokud ho nepoznali z vlastní hluboké zkušenosti, tak přinejmenším Bůh poznal je, tj. byli spaseni. Přesto se odvraceli od jeho moci a bohatství (což bylo jejich dědictví) k bezmocným a ubohým věcem, které souvisely se Zákonem, jako je třeba obřízka, svátky a předpisy o jídle. A tak se zase podřizují tomu, co je nemůže spasit ani obohatit, ale jen ožebračit.

Pavel označuje Zákon a všechny jeho obřady za „bezmocné a ubohé“. Boží zákony byly krásné ve své době a na svém místě, ale

jsou překážkou, když jimi nahrazujeme Pána Ježíše. Obrátit se od Krista k Zákonu je modlářství.

4,10–11 Galatští zachovávali židovský kalendář s jeho sobotami, svátky a obdobími. Pavel vyjadřuje obavy o ty, kdo o sobě říkají, že jsou křesťané, a přitom se snaží Bohu zalíbit tím, jak dodržují Zákon. Dny, měsíce a roky mohou zachovávat i neznovuzrození lidé. Některým lidem poskytuje silné uspokojení, když cítí, že mohou vlastními silami udělat něco, čím si získají Boží přízeň. Z toho však vyplývá, že člověk má určitou sílu a že tedy do určité míry nepotřebuje Spasitele.

Jestliže Pavel psal takovým způsobem Galatským, co by napsal dnešním vyznávajícím křesťanům, kteří se snaží získat svatost zachováváním Zákona? Copak by neodsoudil tradice přenesené do křesťanství ze židovství – lidský obřad svěcení kněží, zvláštní kněžská roucha, dodržování soboty, posvátná místa, svíčky, svěcenou vodu a tak dále?

4,12 Galatští zřejmě zapomněli na svou vděčnost Pavlovi, když u nich poprvé kázal evangelium. I přes jejich selhání a i přes svůj strach o ně je oslovuje „bratři“. Pavel býval Žid pod Zákonem. Teď v Kristu je od Zákona svobodný. A tak říká: „Buďte jako já – svobodní od Zákona, už pod ním nežijte.“ Galatští jako pohané vlastně nikdy nebyli pod Zákonem – a nejsou pod ním ani nyní. Apoštol tedy říká: „I já jsem jako vy. Já, který jsem byl Žid, nyní žiji ve svobodě od Zákona, kterou jste vy, pohané, měli vždycky.“

„Ničím jste mi neublížili.“ Není úplně jasné, co tady měl Pavel na mysli. Možná vyjadřuje, že jejich jednání mu osobně neublížilo. To, že se od něho odvrátili k falešným učitelům, nebylo ani tak ranou vůči němu osobně, jako ranou vůči Boží pravdě, čímž vlastně ublížili sami sobě.

4,13 Evangelium jsem vám poprvé kázal v slabosti těla.¹⁶ Bůh pro své dílo často používá slabé, pohrdané, ubohé nástroje, aby sláva vzešla jemu a ne člověku.

4,14 Pavlova nemoc byla zkouška pro něho samého i pro ty, kdo ho poslouchali. Galatští ho však neodmítli kvůli jeho fyzickému zjevu nebo kvůli jeho řeči. Ne, oni ho

přijali jako Božího anděla, tedy jako posla od Boha, a dokonce jako samotného Ježíše Krista. Reprezentoval Pána, a proto ho přijali, jako by přijali Pána (Mt 10,40). Pavlovo kázání přijali jako samotné Boží slovo. To by mělo být poučením pro všechny křesťany, jak mají jednat s Pánovými služebníky. Když je srdečně přijímáme, pak stejně tak přijímáme Pána (L 10,16).

4,15 Když poprvé slyšeli evangelium, přiznávali, jak je to veliké požehnání pro jejich duše. Tolik si ho cenili, že by Pavlovi byli dali vlastní oči, kdyby to bylo možné. (To by naznačovalo, že Pavlův „osten v těle“ byla nějaká oční nemoc.) A kde je jejich vděčnost teď? Vypařila se jako ranní rosa.

4,16 Co způsobilo změnu jejich postoje vůči Pavlovi? Kázal pořád stejnou zvěst a naléhavě bojoval za pravdu evangelia. Jestliže to bylo důvodem jejich nepřátelství, pak byla jejich situace skutečně nebezpečná.

E. Otroctví, nebo svoboda (4,17–5,1)

4,17 Motivы falešných učitelů se lišily od motivů Pavlových: chtěli získávat stoupence, ale Pavlovi šlo o duchovní prospěch Galatských (4,17–20). Falešní učitelé se horlivě snažili získat přízeň Galatských, ale jejich motivы nebyly upřímné. „Chtějí vás odloučit.“ Křesťanství judaisté chtěli oddělit Galatské od apoštola Pavla a dalších učitelů, chtěli mít své následovníky, a proto se snažili proto vytvořit sektu, aby je získali. Stott varuje: „Jestliže se křesťanství stane svazujícím souborem pravidel a předpisů, dostanou se jeho oběti nevyhnutelně do područí svých učitelů, jak tomu bývalo ve středověku, a budou je muset poslouchat.“¹⁷

4,18 Pavel v podstatě říká: „Nevadí mi, když se o vás druzí zajímají, dokonce i když nejsem s vámi, pokud to ovšem dělají s čistými motivy a pro dobrý účel.“

4,19 Oslovením „děti“ Pavel Galatským připomíná, že to byl on, kdo jim ukázal na Krista. Znovu kvůli nim podstupuje porodní bolesti, tentokrát neusiluje o jejich spasení, ale o to, aby v nich mohl být zformován Kristus. Být podobný Kristu je hlavní Boží záměr pro jeho lid (Ef 4,13; Ko 1,28).

4,20 Tento verš by mohl znamenat, že Pavel byl rozčarován skutečným stavem Galatských. Jejich odklon od pravdy v něm vyvolával pochybnosti. Tak rád by změnil tón a mluvil o nich jasně a přesvědčivě! Možná byl zmaten jejich reakcí na svůj dopis a rád by s nimi mluvil osobně. Mohl by se tak změnou tónu hlasu lépe vyjádřit. Kdyby jeho výtky přijímali, mohl by být jemnější. Kdyby byli povýšení a vzdorovití, mohl by být přísnější. Pavel byl jimi zmaten; nedokázal říct, jak budou na jeho dopis reagovat.

Vzhledem k tomu, že si judaističtí učitelé tolik zakládali na Abrahamovi a trvali na tom, že věřící musí být podle jeho příkladu obřezávání, vrací se Pavel k příběhu Abrahamovy rodiny a ukazuje, že zákonictví je otroctví, které nemůžeme směšovat s milostí.

Bůh Abrahamovi slíbil, že bude mít syna i přesto, že on i Sára byli už – z lidského hlediska – příliš staří na to, aby měli děti. Abraham Bohu uvěřil, a proto byl ospravedlněn (Gn 15,1–6). Po nějaké době však Sára ztratila trpělivost čekat na slíbeného syna a Abrahama navedla, aby zplodil dítě s její otrokyní Hagar. Abraham její rady uposlechl, a tak se narodil Izmael. To nebyl ten Bohem zaslíbený dědic, nýbrž syn Abrahamovy netrpělivosti, žádostivosti a malověrnosti (Gn 16).

Když potom bylo Abrahamovi sto let, narodil se mu zaslíbený syn Izák. Zjevně to byl zázrak způsobený jen Boží mocí (Gn 21,1–5). Během obvyklé hostiny, která se konala v den, kdy byl Izák odstaven, Sára viděla, že se Izmael jejímu synu posmívá. Nařídila tedy Abrahamovi, aby Izmaela a jeho matku vyhnal z domova: „Syn té otrokyně přece nebude dědicem spolu s mým synem Izákem“ (Gn 21,8–11). To tvoří pozadí argumentace, kterou teď apoštol Pavel začíná.

4,21 „Zákon“ je v tomto verši použit ve dvou odlišných významech. První výskyt mluví o zákonu jako prostředku, jímž se staneme svatými, druhý výskyt slova „Zákon“ znamená starozákonní knihy (Genesis až Deuteronomium), zejména knihy Genesis. Pavel říká: „Povězte mi vy, kteří se chcete zalíbit Bohu dodržováním Zákona, nenasloucháte slovům knihy Zákona?“

4,22–23 Těmi dvěma syny se myslí Izmael a Izák, otrokyní byla Hagar a svobodnou Sára. Izmael se narodil jako důsledek Abrahamova snažení. Izák byl naopak Abrahamovi dán na základě Božího zaslíbení.

4,24 Příklad je symbolický; má hlubší význam, než se na první pohled zdá. Skutečný význam událostí není vyjádřen přímo, ale nepřímou. Příběh o Izákovi a Izmaelovi představuje hlubokou duchovní pravdu, kterou teď Pavel právě vysvětluje.

Tyto dvě ženy představují dvě smlouvy: Hagar smlouvu Zákona a Sára smlouvu milosti. Zákon byl dán na hoře Sinaj. Je zvláštní, že slovo „Hagar“ znamená v arabštině „skála“ a horu Sinaj Arabové nazývají „Skála“.

4,25 Smlouva daná na Sinaji vedla k otroctví, a tak je otrokyně Hagar výstižným předobrazem Zákona. Hagar představuje Jeruzalém, hlavní město židovského národa a centrum nespasených Izraelců, kteří stále usilují získat spravedlnost dodržováním Zákona. Tito lidé jsou spolu se svými dětmi a následovníky v otroctví. Bylo to od Pavla kousavé hodnocení, když nevěřící Izraelce spojuje s Hagar, a ne se Sárou, s Izmaelem, a ne s Izákem.

4,26 Hlavní město těch, kdo jsou ospravedlněni vírou, je nebeský Jeruzalém. To je matka všech věřících, Židů i pohanů.

4,27 Tento citát z Iz 54,1 je předpovědí, že děti nebeského města bude mnohem více než děti pozemského Jeruzaléma. Sára byla žena, která byla dlouho neplodná. Hagar byla žena, „která má muže“. Jak máme rozumět konečnému triumfu Sáry neboli nebeského Jeruzaléma? Tak, že pojmem děti zaslíbení se myslí pohané i Židé, všichni ti, kteří k Bohu přicházejí skrze víru, – je jich mnohem více než dětí Hagar, které zůstávají pod Zákonem.

4,28 Opravdoví věřící se nerodí z vůle muže ani z vůle těla, ale z Boha. Nehraje zde roli náš původ, ale zázračné Boží narození skrze víru v Pána Ježíše.

4,29 Izmael se Izákovi posmíval; vždycky platilo, že ti, kdo se narodili z těla, pronásledují ty, kdo se narodili z Ducha. Vzpomeňme si na utrpení našeho Pána a apoštola Pavla z rukou nespasených lidí. Izmaelův posměch Izákovi nám může připadat jako nevýznamné

urážení, ale Písmo to zaznamenává a Pavel v tom vidí princip, který přetrvává dodnes – nepřátelství mezi tělem a Duchem.

4,30 Ať se tedy Galatští klidně odvolávají na Písmo, uslyší toto rozhodnutí. Zákon a milost se nedají spojovat; není možné zdědit Boží zaslíbení na základě lidských zásluh nebo lidského úsilí.

4,31 Ti, kdo uvěřili v Krista, nemají nic společného se Zákonem jakožto prostředkem pro získání Boží přízně. Jsou dětmi svobodné ženy a řídí se společenským stavem své matky.

5,1 Poslední verš čtvrté kapitoly popisuje postavení věřícího člověka – je svobodný. První verš páté kapitoly mluví o praktické stránce – má žít jako svobodný člověk. Máme zde výstižný příklad rozdílu mezi Zákonem a milostí. Zákon by řekl: „Zasloužíte-li si svou svobodu, budete svobodni.“ Milost však říká: „Stali jste se svobodnými díky nesmírně drahé oběti Ježíše Krista. A nyní byste z vděčnosti vůči němu měli pevně stát ve svobodě, kterou vám Kristus dal.“ Zákon nařizuje, ale nedává sílu to plnit. Milost naplňuje požadavky Zákona a také mocí Ducha svatého člověka uschopňuje vést život v souladu s jeho postavením, a za to jej odměňuje.

Ch. H. Mackintosh říká: „Zákon vyžaduje sílu od toho, kdo žádnou nemá, a když ji nedokáže projevit, tak jej proklíná. Evangelium dává sílu tomu, kdo žádnou nemá, a žehná mu, když ji v životě využívá.“¹⁸

Běž, Jane, běž, jak Zákon přikazuje, ale nohy a ruce mi k tomu nedaruje. To evangelium lepší zprávu přináší, pobízí mě k letu, jeho křídla nadnáší.

III. Praktická část: Pavel obhajuje křesťanskou svobodu v Duchu (5,2–6,18)

A. Nebezpečí zákonictví (5,2–15)

5,2 Zákonictví činí Krista zbytečným. Křesťanství judaisté kladli důraz na to, že věřící pohanského původu musí být obřezáni, aby byli spaseni. Pavel mluví s apoštolskou autoritou a tvrdí, že závislost na obřízce znamená, že Kristus nám nijak neprospěje. Jack Hunter říká:

V případě Galatských nebyla pro Pavla obřízka chirurgickým zákrokem ani pouhým dodržováním náboženského předpisu. Obřízka představovala spasení na základě dobrých skutků. Bylo to hlásání evangelia lidského úsilí bez Boží milosti. Byl to Zákon, který nahrazoval milost; Mojžiš nahrazoval Krista; neboť přidávat něco ke Kristu znamenalo něco z něho ubírat. Kristus něčím doplněný je Kristus něčím nahrazený; Kristus je však jediný Spasitel – jen on sám a nikdo jiný. Nechat se obřezat by znamenalo odříznutí od Krista.¹⁹

5,3 Zákonictví vyžaduje, aby lidé zachovávali celý Zákon. Lidé pod Zákonem nemohou přijmout snadná přikázání a ostatní odmítnout. Jestliže se někdo snaží zalíbit Bohu tím, že je obřezaný, pak má povinnost zachovávat celý Zákon. Takový člověk je zcela pod Zákonem – nebo pod ním není vůbec. Je jasné, že pokud je celý pod Zákonem, pak pro něho Kristus nemá žádnou hodnotu. Pán Ježíš není jen *plně dostačující* Spasitel, ale je také je *jediný* Spasitel. Pavel v tomto verši nemluví o těch, kdo byli obřezáni v minulosti, ale pouze o těch, kdo by měli tento obřad podstoupit, jako by byl potřebný pro úplné ospravedlnění; je řeč o těch, kdo tvrdí, že kvůli tomu, aby je přijal Bůh, je třeba zachovávat Zákon.

5,4 Zákonictví znamená opustit Krista jako jedinou naději na spravedlnost. Tento verš dal vznik velké diskusi. Existuje mnoho různých výkladů, které lze rozdělit zhruba do tří skupin:

1. Mnozí mají za to, že tady Pavel učí, že je možné, aby byl člověk opravdu spasen, ale upadne-li do hříchu, odpadne tím od milosti a bude na věky ztracen. Tento přístup je známý jako „učení o odpadnutí“. Domníváme se, že tento výklad není správný ze dvou přesvědčivých důvodů: Zaprvé tento verš nemluví o spasených lidech, kteří upadnou do hříchu. Ve skutečnosti se zde o ničem takovém nemluví. Tento verš spíše mluví o těch, kdo vedou morální, ctihodný, upřímný život a doufají, že tak budou spaseni. Tento úsek funguje jako bumerang vůči těm, kdo ho používají na podporu teorie o odpadnutí. Učí, že křesťan musí zachovávat Zákon, vést dokonalý život a všemožně se zdržovat hříchu, a tak zůstane

spasení. Písmo zde však říká, že všichni, kdo usilují o ospravedlnění na základě skutků Zákona nebo vlastního úsilí, odpadli od milosti.

Zadruhé je tento výklad v rozporu s všeobecným jednotným svědectvím Nového zákona, že každý opravdový věřící v Pána Ježíše Krista je na věky spasen, že žádná Kristova ovečka nezahyne a že spasení je zcela závislé na dokonaném díle Spasitele a ne na nedostačném lidském úsilí (J 3,16.36; 5,24; 6,47; 10,28).

2. Druhý výklad tohoto verše říká, že se týká těch, kdo byli původně spaseni vírou v Pána Ježíše a kteří se potom sami podřídili Zákonu, aby si uchovali spasení nebo aby dosáhli svatosti. Jinými slovy byli spaseni milostí, ale nyní chtějí, aby jejich spasení hlídal Zákon. Jak říká Philip Mauro, odpadnout od milosti v tomto případě znamená „odvrátit se od Božího způsobu, kterým jeho svatí směřují k dokonalosti, (to v nich působí Duch) a usilovat o ni zachováváním vnějších obřadů, které mohou dodržovat Boží svatí stejně jako lidé tělesní“.

Tento pohled není biblický, především proto, že tento verš nemluví o křesťanech, kteří usilují o svatost nebo posvěcení, ale o nespasených lidech, kteří hledají *ospravedlnění* na základě dodržování Zákona. Všimněte si formulace „vy, kteří hledáte ospravedlnění v Zákoně“. A zadruhé, takové vysvětlení tohoto verše znamená, že spasení lidí mohou být následně odděleni od Krista, což je v rozporu se správným vnímáním Boží milosti.

3. Třetí výklad říká, že Pavel mluví o lidech, kteří vyznávají křesťanskou víru, ale ve skutečnosti nejsou spaseni. Snaží se získat ospravedlnění dodržováním Zákona. Apoštol jim říká, že nemohou mít dva spasitele; musí si vybrat buď Krista, nebo Zákon. Pokud si vyberou Zákon, pak se oddělují od Krista jako své jediné možné naděje na spravedlnost, odpadli od milosti. Hogg a Vine to vyjadřují jasně:

Kristus musí být pro člověka buď vším, nebo ničím; jakkoli omezená důvěra nebo rozdělená věrnost je pro něho nepřijatelná. Člověk ospravedlněný milostí Pána Ježíše Krista je křesťan; člověk, který hledá své

ospravedlnění prostřednictvím skutků Zákona, křesťan není.²⁰

5,5 Apoštol ukazuje, že naděje skutečného věřícího je úplně jiná než naděje zákonického člověka. Křesťan čeká na spravedlnost, která je jeho nadějí. Těší se na chvíli, kdy Pán přijde, kdy dostane oslavené tělo a kdy už nebude hřešit. Všimněte si, že zde není řeč o křesťanské naději na spravedlnost; tu už má ve svém správném postavení před Bohem, a to skrze Pána Ježíše Krista (2K 5,21). Čeká však na okamžik, kdy bude zcela spravedlivý sám v sobě. Nečeká, že by toho dosáhl něčím, co může sám udělat, ale skrze Ducha a vírou. Všechno to koná Duch svatý a věřící člověk pouze očekává s vírou na Boha, až se to stane. Na druhé straně zákonicky žijící člověk si dělá naději, že získá spravedlnost vlastními skutky, dodržováním Zákona nebo náboženských povinností; dělá si plané naděje, protože takovým způsobem nelze spravedlnosti dosáhnout.

Všimněte si, že Pavel v tomto verši užívá zájmeno „my“, mluví totiž o opravdových křesťanech, zatímco ve 4. verši používá zájmeno „vy“, protože tam byla řeč o těch, kdo se snaží o spravedlnost prostřednictvím skutků Zákona.

5,6 Zákonictví nijak neprospívá. Pokud jde o člověka, který je v Kristu Ježíši (tedy o křesťana), obřízka ho neučiní o nic lepším a neobřízka o nic horším. Bůh u věřícího člověka hledá víru, která působí skrze lásku. Víra je naprostá závislost na Bohu. Víra není nečinná; projevuje se v nesobecké službě Bohu i člověku. Motivem pro veškerou takovou službu je láska. Víra se tedy uplatňuje skrze lásku; podněcuje ji láska, ne Zákon. Tuto pravdu nacházíme v Písmu na mnoha místech, Bohu nezáleží na obřadech, ale na realitě zbožného života.

5,7 Zákonictví je neposlušnost vůči pravdě. Galatští ve svém křesťanském životě dobře začali, ale pak jim někdo položil do cesty překážky. Přišli křesťanští judaisté, zákoníci, falešní apoštolové. Přijetím jejich bludných nauk se títo svatí stali neposlušnými vůči Boží pravdě.

5,8 Zákonictví není Boží učení. Přemlouvání zde znamená víru nebo učení. Ten, který

vás povolal, je Bůh. Názor, že k víře v Krista bychom měli přidat ještě obřízku a zachovávat Zákon, nepochází od Boha, ale od ďábla.

5,9 Zákonictví vede postupně stále víc ke zlému. Kvas v Písmu je obvykle symbolem pro zlo. Zde znamená špatné učení křesťanských judaistů. Přirozenou vlastností kvasu neboli droždí je rozšířit se kontaktem do celého těsta, a právě to znamená, že „malý“ blud se zcela jistě rozšíří. Zlo se nikdy nezastaví. Svě lži musí obhajovat tím, že k nim neustále přidává další. Zákonictví je jako česnek, kterého přidáváme vždy jen trošku. I když se ve sboru najde jen několik lidí, kteří zastávají falešnou nauku, přesto budou získávat další stoupence, a to do té doby, dokud se s nimi rázně nevypořádáme.

5,10 Zákonictví přivolává soud na ty, kdo je učí. Pavel věřil, že Galatští tyto falešné nauky odmítnou. Jeho ujištění bylo „v Pánu“, což může znamenat, že Pán dal Pavlovi v této věci jistotu. Když znal Pána tak dobře, jak to o něm víme, byl si jist, že Dobrý pastýř přivede zpět bloudící ovce, snad právě díky dopisu, který jim Pavel právě psal.

A pokud jde o samotné falešné učitele, ty potrestá Bůh. Je to vážná věc, když někdo vyučuje bludy a rozbíjí tím církve (1K 3,17). Je například daleko horší učit, že je dovoleno se opíjet, než sám být opilcem, protože falešný učitel navádí mnoho dalších k tomu, aby byli jako on.

5,11 Zákonictví odstraňuje pohoršení, jímž je kříž. Pavel nyní reaguje na nesmyslné obvinění, že prý i on sám někdy kázal nutnost obřízky. Přece stále zakouší pronásledování ze strany Židů. Toto pronásledování by okamžitě ustalo, kdyby kázal obřízku, protože to by znamenalo, že přestal kázat kříž. Kříž je pro člověka pohoršením. Uráží ho, je pro něho kamenem úrazu, neboť vyjadřuje, že nemůže udělat vůbec nic, aby si spasení zasloužil. Nenechává žádný prostor tělu a jeho snahám. Představuje konec lidských skutků. Kdyby Pavel kázáním obřízky zaváděl skutky, pak by tím odsunul stranou celý význam kříže.

5,12 Pavel si přeje, aby se ti, kdo vnášejí do společenství neklid, sami vykleštili. Tomu je možné rozumět doslovně. Přeje si, aby byli

vykastrování. Tak horlivě zacházeli nožem, když chtěli druhé obřezávat; a teď ať z nich nůž udělá kleštěnce. Asi je vhodnější vzít tato slova obrazně; jinak řečeno, Pavel si přeje, aby tito falešní učitelé byli od Galatských úplně odříznuti.

Evangelium přinášející milost bylo vždy obviňováno z toho, že lidem dovoluje žít tak, jak se jim zlíbí. Lidé říkají: „Jsme-li spaseni pouze vírou, pak neexistuje způsob, jak potom ovládat chování člověka.“ Ale apoštol hned upozorňuje, že svoboda křesťana neznamená svolení ke hříchu. Normou pro věřícího se nyní stává život Pána Ježíše a láska ke Kristu podněcuje křesťana k tomu, aby nenáviděl hřích a miloval svatost.

Asi bylo velmi důležité, aby Pavel své čtenáře varoval před lehkovážným hříchem. Když lidé mají nějakou dobu zábrany formou zákona a potom se jim dá svoboda, vždy je nebezpečí, že půjdou do opačného extrému, od svázanosti do bezuzdnosti. Správnou vyvážeností je svoboda, která se nachází mezi zákonem a libovůlí. Křesťan je osvobozen od hříchu, ale nemůže žít protizákonně.

5,13 Křesťanská svoboda nedovoluje hřešit, zato nabádá ke službě lásky. Láska je zde motivem pro veškeré chování křesťana, zatímco pod Zákonem je motivem strach z potrestání. Findlay říká: „Ti, kdo slouží lásce, jsou skutečně svobodní.“

Křesťan má svobodu v *Ježíši Kristu* (2,4), a to vylučuje jakoukoliv myšlenku, že by to mělo znamenat svobodu hřešit. Nikdy nesmíme dopustit, aby se svoboda stala oblastí, kde bude působit naše tělesná přirozenost. Stejně jako se dobyvačná armáda snaží získat most s jeho okolím a pak ho využívat jako východisko pro další dobývání, tak tělesná přirozenost zneužije jakoukoli naši malou svévůli, aby dobývala další území.

Správný dopad naší svobody zní: „Naučte se být otroky jedni druhých.“

A. T. Pierson říká:

Pravá svoboda je jen v respektování správných omezení. Řeka má svobodu téct, avšak jen mezi břehy; bez nich by se rozlila a vznikly by bahnitě močály. Kdyby se planety nepohybovaly podle astronomických

zákonů, znamenaly by zkázu samy sobě i pro celý vesmír. Tentýž zákon, který tvoří hranice nám, je tvoří i druhým; omezení, která vytyčují naši svobodu, nám ji zároveň zajišťují a chrání. To, co činí člověka svobodným, není ovládnání, ale správné vedení a radostná poslušnost.²¹

5,14 Na první pohled se zdá zvláštní, že zde Pavel zase mluví o Zákonu, a to hned poté, co dosud v celém listu zdůrazňuje, že věřící pod ním nejsou. Nenabádá své čtenáře, aby se vraceli pod Zákon, ale ukazuje, že nedokázal vynutit lásku, kterou sám vyžadoval, ta je totiž výsledkem křesťanské svobody.

5,15 Zákonictví vždy vede ke sporům a je zřejmé, že tak tomu bylo i v Galacii. Zvláštní! Jsou zde lidé, kteří chtěli žít pod Zákonem. Zákon od nich vyžaduje, aby milovali své bližní. Ale děje se pravý opak. Pomlouvají se, požívají se navzájem. Toto chování pramení z těla, jemuž Zákon dává prostor a skrze něž se to děje.

B. Moc svatosti (5,16–25)

5,16 Věřící by měl chodit Duchem, ne tělem. Chodit Duchem (nebo také „v Duchu“) znamená umožnit tomu Duchu, aby si prosadil svůj způsob. Znamená to zůstat ve společenství s ním, rozhodovat se ve světle jeho svatosti. Znamená to zabývat se Kristem, protože posláním Ducha je poutat věřícího na Pána Ježíše. Když tedy chodíme Duchem, pak s tělem, se svým já, jednáme, jako by bylo mrtvé. Nemůžeme se zároveň věnovat Kristu i hříchu.

Scofield říká:

Problémy v křesťanském životě vyplývají z toho, že dokud křesťan žije na tomto světě, tak je jako – abychom tak řekli – dvojí strom; starý strom těla a nový strom božské přirozenosti naroubovaný novým narozením; samotný problém spočívá v tom, aby starý strom nerodil a nový strom měl ovoce. Tento problém řeší chození Duchem.²²

Tento verš i verše následující ukazují, že křesťan má stále „tělo“, tělesnou přirozenost. To tedy vyvrací představu o vymýcení hříšné přirozenosti.

5,17 Duch a tělo jsou navzájem v trvalém konfliktu. Bůh by při obrácení věřícího mohl odstranit jeho hříšnou přirozenost, ale rozhodl se, že to neudělá. Proč? Chtěl, aby si křesťan stále připomínal slabost a aby byl trvale závislý na Kristu, svém Knězi a Přímluvcí. A také proto, aby stále chválil toho, kdo jej vysvobodil z tak svízelné situace. Bůh nás nezavil staré přirozenosti, ale dal nám svého Ducha svatého, aby v nás přebýval. Boží Duch a naše tělo jsou neustále ve válečném stavu, a tak to bude, dokud nebudeme vzati domů do nebe. Na věřícím člověku v tomto boji zůstává, aby se poddával Duchu.

5,18 Ti, kdo jsou vedeni Duchem, nejsou pod Zákonem. Tomuto verši je možné rozumět dvěma způsoby. Slovní spojení „vedení Duchem“ se týká všech křesťanů. Žádný křesťan tedy není pod Zákonem; už není závislý na vlastním úsilí. Je to Duch, kdo v křesťanech stojí proti pohnutkám zla, nejsou to oni sami. Být veden Duchem také znamená povznést se nad tělo a zabývat se Pánem. Když se jím takto zabýváme, pak nemyslíme na Zákon nebo na tělo. Boží Duch nás nevede k tomu, abychom se dívali na Zákon jako na prostředek ospravedlnění, a ukazuje nám na vzkříšeného Krista, který je jediným důvodem, proč nás Bůh přijímá.

5,19–21 Už jsme se zmínili, že Zákon se odvolává na to, co působí naše lidská přirozenost. Jaké skutky koná porušená lidská přirozenost? Není těžké skutky těla rozpoznat. Jsou zřejmé všem. Cizoložství²³ je nevěra v manželském vztahu. Smilstvo je nedovolený sexuální styk. Nečistota je morální špatnost, smyslnost. Bezuzdnost je prostopášné chování bez jakýchkoliv zábran. Modlárství není jen uctívání model, ale také nemorální jednání, která doprovází uctívání démonů. Čarování je magie, řecké slovo souvisí s drogami (*farmakeia*). Drogy se užívaly při čarování, a proto se později toto řecké slovo začalo označovat styk se zlými duchy nebo používání magických zaklínadel. Může také označovat pověřivost, „smůlu“ a podobně. Nepřátelství znamená silnou zlobu namířenou proti konkrétnímu člověku. Svár představuje spory, neshody, rozepře. Žárlivost je nedů-

věra, podezřívání. Hněv představuje výbuch vzteku či vášni. Soupeření jsou sebestředné snahy být „jednička“, a to i na úkor druhých. Rozpory znamenají oddělování se kvůli vzájemnému nesouhlasu. Sekty vytvářejí lidé svými svéhlavými postoji a názory. Závist je nelibost nad tím, když se druhému člověku vede dobře. Vražda²⁴ je nezákonné zabití druhého. Opilství znamená omámit své smysly opojným nápojem. Hýření jsou nevázaná setkání za účelem zábavy, spojená s opilství.

Pavel už dříve varoval své čtenáře, že ti, kdo dělají tyto věci, nebudou mít podíl na Božím království. Tento úsek neučí, že opilec nemůže být spasen, ale říká, že ti, jejichž život se vyznačuje výše uvedenými skutky těla, spasení nejsou.²⁵

Proč psal Pavel sborům v Galacii takovým způsobem? Protože ne všichni, kdo říkají, že jsou spasení, jsou opravdu Boží děti. V celém Novém zákoně Duch svatý často za popis velkých duchovních skutečností zařazuje velmi vážná varování všem, kdo vyznávají Kristovo jméno.

5,22–23 Je důležité, že apoštol rozlišuje mezi *skutky* těla a *ovocem* Ducha. Skutky jsou výsledkem lidského působení. Ovoce roste, dokud větev zůstává na kmeni (J 15,5). Skutky těla a ovoce Ducha se liší podobně jako továrna a zahrada. Za zmínku stojí, že zde není v řeckém textu použito množné číslo, ale číslo jednotné (*karpos*). Duch svatý nese jeden druh ovoce – podobnost Kristu. Všechny vyjmenované ctnosti popisují život Božího dítěte. Dr. C. I. Scofield poznamenává, že každá tato ctnost je pro půdu lidského srdce cizí.

Láska je božská vlastnost, takový je Bůh a takoví bychom měli být i my. Nádherně je popsána v 1K 13, v celé její úplnosti ji vyjadřuje kříž na Golgotě. Radost je spokojenost s Bohem a s tím, jak jedná. Kristus se radoval v J 4,34. Pokoj v sobě zahrnuje jednak Boží pokoj a jednak harmonické vztahy mezi křesťany. O pokoji v životě Vykupitele se dočteme v L 8,22–25. Vytrvalost je trpělivost v těžkostech, urážkách a v pronásledování. Vrcholný příklad najdeme v L 23,34. Laskavost je jemnost, nejlépe ji vysvětluje asi postoj Pána k malým dětem (Mk 10,14). Dobrota je vlíd-

nost vůči ostatním. Chceme-li se podívat na dobrotu v akci, přečtěme si L 10,30–35. Věrnost může znamenat důvěru v Boha, důvěru v ostatní křesťany nebo také spolehlivost. Zde je pravděpodobně míněna právě spolehlivost. Mírnost znamená zaujmout nízké postavení jako Ježíš, když myl nohy svým učedníkům (J 13,1–17). Sebeovládání znamená doslova držet sám sebe, zejména pokud jde o sexualitu. Máme žít ukázněně. Chtíč, vášně, chuť a nálady máme ovládat. V tom všem bychom měli být mírní. Samuel Chadwick píše:

V novinářské angličtině by tento úsek zněl asi takto: Ovoce Ducha je oddaný, láskyplný přístup; radostný duch a dobrá nálada; pokojná mysl a vyrovnané způsoby; trpělivá vytrvalost ve vypjatých situacích a s únavnými lidmi; sympatický vhléd a taktní připravenost pomoci; štědrý úsudek a velkorysá láska; věrnost a spolehlivost za všech okolností; pokora, která díky radosti z druhých zapomíná na sebe; ve všem se ovládá, což je poslední znak dokonalosti. Je v tom nápadná souvislost s 1K 13!²⁶

Pavel tento výčet uzavírá záhadnou poznámkou: „Proti takovým není žádný zákon.“ To samozřejmě není! Tyto ctnosti se Bohu líbí, jsou prospěšné druhým a dobré pro nás samé. Ale jak toto ovoce přinášet? Roste lidským úsilím? Vůbec ne. Toto ovoce se rodí, když křesťané žijí blízko Pánu, když se dívají na Pána s milující oddaností a poslouchají ho ve všedním životě – pak Duch svatý působí zázrak. Proměňuje je, aby byli podobní Kristu. Když se na něho dívají, stávají se mu podobnými (2K 3,18). Podobně jako větev čerpá svůj život a výživu z kmene, tak věřící v Krista čerpá svou sílu z pravého kmene a dokáže vést život, který Bohu přináší ovoce.

5,24 Ti, kdo patří Kristu Ježíši, ukřižovali své tělo. Slovesný čas²⁷ zde mluví o něčem, co se rozhodně stalo v minulosti. Došlo k tomu při našem obrácení. Když jsme činili pokání, v určitém smyslu jsme svou starou, zlou, porušenou přirozenost přibíli na kříž a s ní všechny její záliby a chťiče. Rozhodli jsme se, že už nebudeme žít pro to, abychom hýčkali svou padlou přirozenost, ta už nás nebude ovládat. Toto rozhodnutí musíme ve svém ži-

votě samozřejmě stále obnovovat. Tělo musíme trvale udržovat ve stavu smrti.

5,25 Podmínka „jsme-li“ zde vyjadřuje „jelikož“. Jelikož máme věčný život – díky tomu, že v nás působí Duch svatý, žijme nový život mocí tohoto Ducha. Zákon nikdy nemohl dát život a nikdy nebylo cílem, aby ovládal život křesťana.

C. Praktická povzbuzení (5,26–6,10)

5,26 V tomto verši jsou uvedeny tři postoje, kterých se máme vyvarovat:

1. Domýšlivost – Nehledejme prázdnu slávu, doslova nemějme o sobě falešný nebo prázdny názor. Bůh nechce, aby se křesťané vychloubali nebo byli domýšliví; to se na hříšníka, který byl z milosti spasen, nesluší. Lidé, kteří žijí pod Zákonem, se někdy chlubí svými ubohými úspěchy a dobírají si ty, kdo na jejich standard nestačí. Zákoníční křesťané často srážejí ostatní křesťany, kteří nemají stejný seznam hraničních situací, a potom je odsuzují.

2. Vyzývavost – Neprovokujme se navzájem. Prokovat druhé lidi nebo je vyzývat, aby se měřili mými soukromými hledisky, je popření života naplněného Duchem. Nikdo nezná problémy a pokušení v srdci druhého člověka, když nikdy nebyl v jeho kůži.

3. Závist – Nezávidíme jedni druhým. Závist je konkrétní hřích, kdy chceme něco, co patří někomu jinému, na co nemáme nárok. Závist znamená zlobit se, když má druhý člověk větší úspěch, nadání, majetek nebo lépe vypadá. Lidé, kteří mají méně talentu nebo slabší charakter, jsou náchylní závidět jiným, kterým jako by se lépe dařilo zachovávat Zákon. Všechny takové vlastnosti jsou pro milost cizí. Skutečně věřící člověk by si měl druhých vážit víc než sebe. Ti, kdo zachovávají Zákon, usilují o falešnou slávu. Opravdová velikost spočívá v nepozorované službě, v práci, která není vidět.

6,1 Zde je krásné vyjádření, jak mají křesťané jednat s věřícím člověkem, který zhřeší. Je to samozřejmě v ostrém kontrastu se Zákonem, který svolával soud na ty, kteří se nějak provinili. Slova „být přistižen v nějakém přestoupení“ nemluví o člověku, který si zvykl

žít v hříchu, ale o člověku, který se dopustil nějakého hříšného skutku. S takovým mají jednat „duchovní“ křesťané. Tělesný křesťan by mohl tvrdým, chladným postojem nadělat víc škody než užítku. Potom by dotyčný pravděpodobně nepřijal ani napomenutí od něho, kdo není v úzkém kontaktu s Pánem.

Tento verš vyvolává zajímavou otázku. Je-li člověk opravdu duchovní, připustí si to? Copak si duchovní lidé neuvědomují nejvíce své slabosti? Kdo tedy má jít pracovat na obnově, když by se tím označil za duchovního člověka? Odpověď zní: Skutečně duchovní člověk se nikdy nebude chlubit svým stavem, ale bude mít citlivé, pastýřské srdce, které ho povede, aby šel provinilého napravit. Nebude jednat s pýchou nebo nadřazeností, ale v duchu mírnosti s vědomím, že i on se může dostat do pokušení.

6,2 Břemena zde znamenají selhání, pokoušení, zkoušky a trápení. Místo abychom stáli opodál a kritizovali, měli bychom bratřovi v těžkostech stát po boku a pomáhat mu, jak jen to je možné.

Kristův zákon představuje všechna přikázání Pána Ježíše pro jeho lid, jak je nacházíme v Novém zákoně. Můžeme je shrnout přikázáním „Milujte jedni druhé (J 13,34; 15,12). Tento zákon plníme, když si navzájem neseeme břemena. Kristův zákon se tolik liší od Zákona Mojžíšova! Ten sliboval život těm, kdo ho budou poslouchat, ale nedával k tomu sílu; povzbuzovat k poslušnosti dokázal jen tím, že strašil trestem. Na druhé straně Kristův zákon je laskavé pobídnutí těm, kdo už život mají. Věřící jsou mocí Ducha svatého uschopněni zachovávat jeho pravidla a jejich motivací je láska ke Kristu.

6,3 Všichni jsme stvořeni z téhož prachu. Když vidíme bratra hřešit, měli bychom pamatovat, že by to mohlo postihnout i nás. Má-li křesťan komplex nadřazenosti, pak je to určitá forma sebeklamu. Určitě bychom si nikdy neměli myslet, že nést břemena druhých je pod naši důstojnost.

6,4 Tento verš je asi varováním před zvykem srovnávat se s druhými, kdy v tom nacházíme důvod pro vlastní uspokojení. Apoštol ukazuje, že u Kristovy soudné stolice bude

každý hodnocen samostatně, bez ohledu na druhé. Proto bychom měli dávat pozor každý sám na sebe, abychom měli radost ze *své práce*, a ne z *chyb druhých*.

6,5 Ve 2. verši Pavel učí, že bychom se měli navzájem dělit o starosti, utrpení a problémy pozemského života. Zde 5. verš vyjadřuje, že každý z nás ponese před Kristovou soudnou stolicí vlastní břemeno zodpovědnosti.

6,6 Věřící nesou odpovědnost za své křesťanské učitele. Sdílet se znamená dělit se s nimi o hmotné věci pozemského života a také se s nimi modlit a sledovat zbožné zájmy.

6,7 I když si druzí nemusí všimnout, že zanedbáváme Boží služebníky, Bůh to vidí a podle toho nám dává, abychom sami sklízeli. Sklízíme to, co rozsíváme, sklízíme víc, než rozsíváme. Když rolník zaseje pšenici, sklídí jí někdy třicetinasobek, jindy šedesátinasobek nebo stonásobek. Scofield poznamenává, že „Duch zde nemluví s hříšníky o jejich hříších, ale se svatými o jejich lakotě“.

V širším smyslu je samozřejmě pravda, že „ti, kdo orají nepravost a rozsévají trápení, také ho sklídí“ (Jb 4,8) a ti, kdo „zasévají vítr, sklídí bouři“ (Oz 8,7). Historik J. A. Froude řekl: „Jedno, vlastně jediné poučení se v historii nápadně opakuje: Svět je jaksi postaven na morálních základech, a to tak, že z dlouhodobého hlediska to s dobrými dopadá dobře a s bezbožnými zle.“²⁸

6,8 I když obecně platí, že sklízíme to, co zaséváme, je třeba poznamenat, že toto připomenutí následuje po výzvě ke křesťanskému dávání. Vidíme, že rozsévání tělu znamená utrácet peníze pro sebe, pro vlastní záliby a pohodlí. Rozsévání pro Ducha znamená využívat své peníze pro šíření Božích zájmů.

Ti, kdo zasévají pro tělo, sklízí zklamání a ztrátu hned tady na zemi, protože když zestárnou, zjistí, že tělo, pro které žili a kterému chtěli dopřávat, chřadne a umírá. A v budoucím věku ztrácejí věčné odměny. Ti, kdo zasévají pro Ducha, sklízí věčný život. Výraz „věčný život“ se v Bibli používá dvěma způsoby: (1) jako něco, co každý věřící má už nyní (J 3,36) a (2) jako něco, co věřící dostává na konci svého pozemského života (Ř 6,22). Ti, kdo zasévají pro Ducha, si užívají věčného

života zde a nyní jiným způsobem než ostatní křesťané. Stejně tak potom, až přijdou do svého nebeského domova, sklídí odměny, které souvisí s věností.

6,9 Aby se nikdo nenechal odradit, Pavel svým čtenářům připomíná, že odměny mají jisté, i když ne okamžitě. Obilí se nesklízí druhý den poté, co bylo zaseto. Podobně je to v duchovní oblasti, pokud jsme věrně rozševali, odměny se v pravý čas určitě dočkáme.

6,10 Rodina víry představuje všechny spasené bez ohledu na denominace nebo jiné skupiny. Naše vlídnost by se neměla omezovat jen na věřící, jim bychom ji však měli prokazovat zvláštním způsobem. Ne v negativním smyslu – co nejméně škodit, ale pozitivně – naším cílem by mělo být dopřávat jim co nejvíce dobrého. John Wesley to vyjádřil výstižně: „Dělej tolik dobrého, kolik můžeš, všemi způsoby, kterými můžeš, všem lidem, kterým můžeš, a tak dlouho, dokud můžeš.“

D. Závěr (6,11–18)

6,11 „Pohledte, jak velkými písmeny jsem vám napsal vlastní rukou!“ Pavel tento dopis nediktoval pomocníkovi, jak to obvykle dělával, ale psal ho sám. To, že psal velkými písmeny, svědčí o jeho silných emocích v boji proti zákoníkům a o tom, za jak vážný považoval blud judaistů. Velká písmena mohla také znamenat, že Pavel měl slabý zrak, což vyplývá z tohoto textu i z jiných úseků. Máme za to, že tento druhý výklad je správný.

6,12 Křesťanští judaisté se chtěli lidsky předvést tím, že si vytvoří velký zástup následovníků. To bylo možné lpěním na obřízce. Lidé jsou často ochotni dodržovat obřady a ceremonie, pokud po nich nechcete, aby změnilí své zvyky. Dnes je běžné rozšiřovat členskou základnu sboru tak, že se sníží normy. Pavel prohlédl neupřímnost těchto falešných učitelů a obviňuje je, že se chtějí vyhnout pronásledování pro Kristův kříž. Kříž znamená odsoudit tělo a tělesné úsilí zalíbit se Bohu. Kříž přináší smrt pro tělesnou přirozenost a její nejušlechtilější snahy. Kříž znamená oddělit se od zla. Proto lidé nesnášejí slavnou zvěst kříže a pronásledují ty, kdo ji kážou.

6,13 Zákoníkům ve skutečnosti nešlo o dodržování Zákona. Chtěli jen snadno získávat nové lidi, aby se mohli chlubit dlouhým seznamem stoupenců. Boice říká: „Byl to pokus získat druhé pro něco, co samo o sobě upadalo; vždyť ani ti, kdo byli obřezaní, nebyli sami schopni Zákon zachovávat.“

6,14 Pavel svou chloubu nezakládá na lidské tělesnosti, ale na kříži našeho Pána Ježíše Krista. Na tomto kříži zemřel svět pro Pavla a Pavel pro svět. Když člověk prožije spasení, svět mu dává sbohem a on dává sbohem světu. Pro svět je už ztracený, protože se nezajímá o jeho prchavé radosti; svět pro něj ztratil svou přitažlivost, protože našel někoho, kdo ho plně uspokojuje. Findlay říká: „Takový člověk už nemůže věřit ve svět, nemůže se jím nikdy chlubit ani mu dělat čest. Svět pro něj ztratil svou slávu, přišel o svou moc ho okouzlovat nebo ovládat.“ Kříž je tedy velkou překážkou či dělicí čarou mezi světem a Božím dítětem.

6,15 Ačkoliv se to na první pohled možná nezdá, tento verš vyjadřuje jednu z nejdůležitějších křesťanských skutečností z celého listu.

Obřízka byla vnější obřad a podle judaistických učitelů všechno záviselo na dodržování tohoto obřadu. Obřízka byla základem judaismu. Pavel ji smetl rozmáchlým gestem: „Obřízka není nic!“ Obřad, judaismus ani zákonictví, to vše nic neznamená. Potom dodává: ani neobřízka nic není! To jsou ti, kdo se chlubí tím, že obřezaní nejsou. Celé jejich působení v církvi je vzpoura proti obřadu. Ani to však nemá žádnou hodnotu.

To, na čem u Boha záleží, je nové stvoření. Bůh chce vidět proměněný život. Findlay píše: „Pravé křesťanství proměňuje špatné lidi v dobré, proměňuje otroky hříchu v Boží syny.“ Každý člověk patří do jednoho ze dvou stvoření. Když se narodí na svět, je hříšný, bezmocný, odsouzený. Marné je veškeré jeho úsilí sám se zachránit nebo dobrým charakterem a dobrými skutky pomáhat se svým spasením Bohu. To vše je marné a nijak ho to nezmění. Nové stvoření začíná vzkříšeným Kristem, týká se všech, kdo byli vykoupeni z hříchu a dostali od něho nový život. Vzhle-

dem k tomu, že nové stvoření od začátku do konce pochází z Krista, vylučuje jakoukoli představu, že by se Boží přízeň dala získat charakterem nebo dobrými skutky. Život ve svatosti nepramení z dodržování obřadů, ale z toho, že se věřící člověk vydá Kristu a dovolí mu, aby v něm žil svůj život. Nové stvoření není vylepšením nebo doplněním starého stvoření, ale je úplně jiné.

6,16 O jakém pravidle zde apoštol mluví? Je to pravidlo nového stvoření. Vyslovuje dvojí požehnání, požehnání pokoje a milosrdenství pro všechny, kdo posuzují učení otázkou „Je to z nového stvoření?“ a kdo odmítají vše, co pochází ze starého.

„...a na Boží Izrael.“ Mnozí se domnívají, že to znamená církev. Boží Izrael však označuje ty Židy, kteří přijali Pána Ježíše jako Mesiáše. Ti Židé, kteří žili pod Zákonem, neznali žádný pokoj ani milosrdenství; obojí je údělem těch, kdo jsou v novém stvoření.

6,17 Pavel, kdysi otrok Zákona, byl z tohoto otroctví vysvobozen Pánem Ježíšem. Nyní patří Pánu jako dobrovolný otrok. Stejně jako otroci mívali vypálené znamení svého pána, tak i Pavel měl na svém těle znamení, že patří Pánu Ježíši. Co to bylo? Byly to jizvy, které mu způsobily ruce jeho pronásledovatelů. Teď vlastně říká: „Ať mi už nikdo nepůsobí potíže, nemluvte se mnou o znamení obřízky, což vyjadřuje otroctví Zákonu. Já na sobě nosím znamení svého nového Pána, Ježíše Krista.“

6,18 Apoštol se chystá odložit pero. Musí však dodat poslední věc. Co to bude? MILOST – slovo, které tolik charakterizuje jeho evangelium. Milost, ne Zákon. Je to téma, kterým začal (1,3) a kterým také končí. „Milost našeho Pána Ježíše Krista s vaším duchem, bratři. Amen.“

Exkurz: Zákonictví

Na konci studia listu Galatským bychom si mohli myslet, že se Pavel vypořádával se zákonickými učiteli natolik důkladně, že tento problém už nikdy nebude církev trápit. Historie a zkušenost však dosvědčují opak! Zákonictví se stalo tak významnou součástí křesťanství, že většina lidí si myslí, že k němu ve skutečnosti patří.

Ano, zákoníci jsou stále mezi námi. Jak jinak nazvat Kristovy služebníky, kteří například učí, že pro spasení je nutná konfirmace, křest nebo členství v církvi, že Zákon je pravidlo pro život věřícího, že jsme spaseni vírou, ale zachovávanými skutky? Co je to jiného než judaismus zavlečený do křesťanství, když se po nás požaduje, abychom akceptovali lidsky ustanovené kněžstvo s jejich zvláštními rouchy, budovami postavenými podle vzoru chrámu s vyřezávanými oltáři, složitými obřady a církevním kalendářem, který obsahuje různá období, slavnosti a půsty?

Co je to jiného než blud Galatských, když jsou věřící nuceni zachovávat sobotu, aby nakonec mohli být spaseni? Moderní kazatelé zákonictví pořádají velké nájezdy mezi ty, kdo vyznávají víru v Krista, a proto je třeba každého věřícího varovat před takovým učením a vysvětlit mu, jak na ně reagovat.

Hlasatelé soboty většinou začínají kázáním evangelia, že spasení se získává vírou v Krista. Používají oblíbené evangelizační písně, aby přilákali neopatrné, a tváří se, že kladou velký důraz na Písmo. Zakrátko však vedou své následovníky pod Mojžíšův zákon, zejména pod příkázání týkající se soboty.

Jak se toho mohou odvážit ve světle jednoznačného Pavlova vyučování, že křesťan je pro Zákon mrtev? Jak se vypořádají s jasnými výroky listu Galatským? Dělají to tak, že přísně rozlišují mezi zákonem morálním a ceremoniálním. Morální zákon je Desatero. Ceremoniální zákon se týká ostatních Božích příkazů, jako jsou předpisy o nečistém jídle, malomocenství, obětech a tak dále.

Říkají, že morální zákon nikdy nebyl zrušen, že vyjadřuje věčnou Boží pravdu. Dopusťte se modlářství, vraždy nebo cizoložství bude vždy proti Božímu zákonu. Avšak ceremoniální, obřadní zákon byl v Kristu odstraněn. Když Pavel učí, že křesťan je pro Zákon mrtev, vyvozují tedy, že mluví o ceremoniálním zákonu, a ne o Desateru.

Tvrdí, že morální zákon je stále v platnosti, a proto ho křesťané musí dodržovat. To znamená, že musí zachovávat sobotu, že v tento den nesmí dělat žádnou práci. Tvrdí, že jeden z papežů římskokatolické církve nařídil přejít

od dodržování soboty k zachovávání neděle – v naprostém rozporu s Písmem.

Jejich vývody zní velmi logicky a líbivě. Jejich devastujícím znakem však je to, že jsou v naprostém rozporu s Božím slovem! Podívejme se na tyto body:

1. V 2K 3,7–11 je vyjádřeno, že Desatero je pro věřícího v Krista „odstraněno“. Verš 7 o něm mluví jako o „službě smrti vyryté literami do kamenů“. To může znamenat pouze morální zákon, ne ceremoniální. Pouze Desatero bylo Božím prstem vyryto do kamene (Ex 31,18). Ve verši 11 čteme, že i když byla služba smrti slavná, stejně pomijí. To je zcela jednoznačné. Sobota nemá na křesťana nárok.

2. Žádnému pohanovi nebylo nikdy přikázáno zachovávat sobotu. Zákon byl dán pouze židovskému národu (Ex 31,13). I když sám Bůh sedmého dne odpočíval, nikomu jinému to nepřikázal, teprve když dal Izraelcům Zákon.

3. Křesťané nezačali slavit neděli místo soboty proto, že to vyhlásil nějaký papež. Pánův den, neděle, vyčleňujeme jako zvláštní den pro uctívání a pro službu, protože Pán Ježíš vstal toho dne z mrtvých, což je důkaz, že jeho dílo vykoupení bylo dovršeno (J 20,1). Právě v tento první den se učedníci scházeli, aby lámali chleba a tak zvěstovali Pánovu smrt (Sk 20,7). Je to den, který Bůh křesťanům ustanovil, aby v něm odkládali stranou dary podle toho, jak jim Pán požehnal (1K 16,1–2). V tento den byl také seslán z nebe Duch svatý. Křesťané „nezachovávají“ Pánův den jako prostředek k dosažení svatosti nebo ze strachu před trestem; mají jej za zvláštní den, protože milují toho, který se sám za ně vydal.

4. Pavel nerozlišuje mezi morálním a ceremoniálním zákonem. Naopak trvá na tom, že Zákon je jeden celek a že ti, kdo se skrze něj snaží získat spravedlnost, jsou pod prokletím, provinují se tedy proti celému Zákonu.

5. Devět přikázání se v Novém zákoně na různých místech opakuje jako morální pokyny pro Boží děti. Řeší věci, které jsou samy o sobě dobré nebo špatné. Jediné přikázání, které mezi těmi opakovanými v Novém zákoně chybí, je přikázání o sobotě. Zachovávání nějakého dne není samo o sobě dobré nebo

špatné. Nikde není napsáno, že by křesťané měli zachovávat sobotu. Naopak Písmo jasně říká, že křesťan nemůže být odsuzován kvůli tomu, že nezachovává některý den (Ko 2,16).

6. Trestem za porušení soboty byla ve Starém zákoně smrt (Ex 35,2). Avšak ti, kdo tvrdí, že věřící musí sobotu zachovávat, dnes tento trest na těch, kdo se provinili, nevykonávají. Tím, že netrvají na splnění jeho požadavků, znevažují Zákon a boří jeho autoritu. Ve skutečnosti říkají: „To je Boží zákon, musíš ho dodržovat, ale pokud ho porušíš, tak se nic nestane.“

7. Pravidlem pro život věřícího je Kristus, ne Zákon. Máme žít tak, jak žil on. To je ještě vyšší norma, než jakou stanoví Zákon (Mt 5,17–48). Duch svatý nás zmocňuje, abychom vedli svatý život. Chceme žít svatě, protože milujeme Krista. Spravedlnost, kterou vyžaduje Zákon, naplňují ti, kdo nechodí podle těla, ale podle Ducha (Ř 8,4).

Učení, které tvrdí, že věřící musí zachovávat sobotu, je tedy v přímém rozporu s Písmem (Ko 2,16), je to prostě „jiné evangelium“, nad kterým Boží slovo vyslovuje kletbu (Ga 1,7,9).

Kéž je každému dána od Boha moudrost, aby rozpoznal zlé učení zákonictví, ať se projevuje v jakékoli podobě! Kéž se nikdy nesnažíme o ospravedlnění nebo posvěcení skrze obřady nebo lidské úsilí, ale jsme v každé potřebě zcela závislí jen na Pánu Ježíši Kristu. Kéž máme vždy na paměti, že zákonictví je urážka Boha, protože nahrazuje realitu stínem – Krista obřadnictvím.

†

Poznámky

¹ (1,8–9) John Stott, *Only one Way: The Message of Galatians*, str. 27–28.

² (1,18–20) Kritický text uvádí Kéfas (aramejská podoba *Petr*)

³ (2,1) E. F. Kevan, *The Keswick Week* 1955, str. 29.

⁴ (2,3) Obřizka je menší chirurgický zákrok na mužském přirození. Bůh ji přikázal Abrahamovi a jeho potomkům s úmyslem, aby byla znamením jeho smlouvy s nimi, konkrétně, že bude jejich Bohem a oni budou jeho lidem (Gn

17,1–11). Nebylo to jen fyzické znamení, ale také duchovní symbol. Abraham byl obřezán na znamení, že uvěřil Bohu (Ř 4,11). Židé brzy na duchovní význam obřízky zapomněli a vykonávali ji jen jako obřad. Pokud šlo o vztah s Bohem, samotný obřad se stal bezcenný.

V Novém zákoně obřízka už neplatí jako příkaz, protože Bůh nyní jedná s pohany i Židy stejně, na základě milosti. V prvních dnech církve trvala skupina židovských křesťanů na tom, že obřízka je pro spasení potřebná. Tato strana byla tehdy známá jako „obřízka“ (Ga 2,12).

⁵ (2,3) Celkem podrobně líčí toto setkání v Jeruzalémě Sk 15. Je třeba tento záznam pečlivě prostudovat.

⁶ (2,11) Viz pozn. 2.

⁷ (2,13) Interpunkce včetně uvozovek je v biblickém textu redakční záležitost. Někteří vykladači ukončují citaci zde a verše 15–21 vnímají jako Pavlovo další vysvětlení toho, co řekl Petrovi.

⁸ (2,21) W. M. Clow, *The Cross in the Christian Experience*, str. 114.

⁹ (3,1) Vzhledem k tomu, že řečtina má u zájmena *kdo* samostatné tvary pro jednotné a množné číslo, odpověď v množném čísle zde nemůžeme vyloučit.

¹⁰ (3,5) Nejstarší rukopisy byly psány velkými písmeny. (Malá písmena se při psaní knih začala používat později.) Psaní velkých a malých písmen v biblickém textu je záležitost redakčního zpracování, proto velké T nebo malé t ve slově T/ten je nutno brát podle kontextu.

¹¹ (3,13) J. Cynddylan Jones, *Studies in the Gospel According to St. John*, str. 113.

¹² (3,20) I když se to jeví jako rozpor mezi tímto argumentem a skutečností, že o Kristu je později řečeno, že je Prostředník nové smlouvy (Žd 9,15), slovo *prostředník* má na těchto dvou různých místech dva různé významy. Mojžíš sloužil jako prostředník pouze tím, že dostal od Boha Zákon a předal ho izraelskému národu. On byl ten, kdo šel mezi obě strany, vlastně zastupoval lid. Kristus je Prostředník nové smlouvy v daleko vyšším smyslu. Dříve než mohl Bůh spravedlivě udělit požehnání této smlouvy, musel Pán Ježíš umřít. Stejně jako se poslední vůle a závěť stávají platnými

teprve smrtí zůstavitele, tak musela být nová smlouva zpečetěna Kristovou krví. On sám se vydal jako výkupné za všechny (1 Tm 2,6). Kristus nejen zajišťuje pro svůj lid požehnání smlouvy, ale také udržuje svůj lid smlouvy na světě, který je vůči nim nepřátelský. To činí jako Nejvyšší kněz a Přímlovce, i to je součástí jeho působení Prostředníka.

¹³ (3,24) Řecké slovo *paidagógos* (odtud *pedagogika*) doslovně znamená „ten, kdo vodí dítě“. Tento člověk, obvykle otrok, měl dbát na to, aby se dítě dostalo do školy a zpátky. Někdy také sám vyučoval.

¹⁴ (4,7) Kritické vydání uvádí *dědic skrze Boha*.

¹⁵ (4,7) Norman B. Harrison, *His Side Versus Our Side*, str. 71.

¹⁶ (4,13) Ohledně Pavlovy „slabosti“ vzniklo několik teorií. Pravděpodobnou možností je nějaká oční nemoc, které jsou na Blízkém východě běžné. Zazněly také možnosti, že se jednalo o malárii, migrénu, epilepsii nebo jiné problémy.

¹⁷ (4,17) Stott, *Galatians*, str. 116.

¹⁸ (5,1) C. H. Mackintosh, *Genesis to Deuteronomy*, str. 232–233.

¹⁹ (5,2) Jack Hunter, *What the Bible Teaches, Galatians-Philemon*, str. 78.

²⁰ (5,4) C. F. Hogg and W. E. Vine, *Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*, str. 241.

²¹ (5,13) Arthur T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

²² (5,16) C. I. Scofield, *In Many Pulpits with Dr. C. I. Scofield*, str. 234.

²³ (5,19–21) Kritické vydání řeckého textu (NA) vynechává *cizoložství* (*moicheia*). Slovo *smilstvo* (*porneia*) se často překládá jako *sexuální nemorálnost*, což by zahrnovalo také cizoložství. Je však nepravděpodobné, že by zde Pavel výslovně neuvedl tento hrubý hřích manželské nevěry v seznamu zlých skutků těla.

²⁴ (5,19–21) Kritické vydání neuvádí *vraždy* (*fonoí*). Toto slovo se v řečtině podobá předchozímu (*fitonoí*, „závist“), bylo snadné ho při opisování opomenout.

²⁵ (5,19–21) Viz poznámku k 1K 6,9.

²⁶ (5,22–23) Samuel Chadwick, citováno Jamesem A. Stewartem, *Pastures of Tender Grass*, str. 253.

²⁷ (5,24) Čeština vyžaduje, aby se aorist *estaurósan* (*ukřižovali*) překládal minulým časem, tento tvar však klade důraz na událost, nikoliv na následky.

²⁸ (6,7) J. A. Froude, podrobnější údaje nejsou dostupné.

Bibliografie

Cole, Alan. *The Epistle of Paul to the Galatians*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1965.

Eadie, John. *Commentary on the Epistle of Paul to the Galatians*. Edinburgh: T. and T. Clark, 1884.

Harrison, Norman B. *His Side Versus Our Side*. Minneapolis: The Harrison Service, 1940.

Hogg, C. F., and W. E. Vine. *Epistle to the Galatians*. Glasgow: Pickering and Inglis, 1922.

Ironside, Harry A. *Expository Messages on the Epistle to the Galatians*. New York: Loizeaux Brothers, 1941.

Kelly, William. *Lectures on the Epistle of Paul the Apostle to the Galatians*. London: G. Morrish, n.d.

Lightfoot, J. B. *The Epistle of St. Paul to the Galatians*. Grand Rapids: Zonder van Publishing House, 1962.

Mackintosh, C. H. *Genesis to Deuteronomy*. Neptune, N.J.: Loizeaux Bros.

Stott, John. R. *Only One Way: The Message of Galatians*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1968.

List Efezským

Úvod

„Koruna Pavlových spisů.“

J. Armitage Robinson

„Pavlův dopis z třetího nebe.“

A. T. Pierson

I. Jedinečné místo v kánonu

V jistém ohledu je list Efezským typický Pavlův dopis. Najdeme zde pozdrav, díky-vzdání, výklad nauky a její praktické uplatnění jako naší povinnosti a závěrečný pozdrav. Třebaže je list Efezským skutečně dopis, připomíná spíše kázání nebo dokonce křesťanskou bohoslužbu včetně modliteb a chvalořečení. Moorehead řekl, že v tomto dopise „vstupujeme do nehybnosti a ticha svatyně... Převládá zde atmosféra klidu, rozjímání, uctívání a pokoje.“¹

Navzdory skutečnosti, že tolik komentátorů souhlasí s Robinsonovým hodnocením listu, jež je uvedeno výše, našlo se několik moderních biblistů, kteří opouštějí osmnáct nebo devatenáct století křesťanského učení a tvrdí, že Pavel nemohl napsat dopis Efezským. Je to však udržitelné stanovisko ve světle všech faktů?

II. Autorství

Co se týká *vnějších důkazů* prokazujících Pavla jako autora tohoto listu, můžeme s klidem říci, že jsou spolehlivé a silné. O žádném z dalších Pavlových dopisů nemáme tak rané a souvislé svědectví jako o listu Efezským, počínaje Klementem Římským, Ignáciem, Polykarpem a Hermem až ke Klementovi Alexandrijskému, Ireneovi a Hippolytovi. Markion zahrnul tento list do svého „kánonu“, ačkoli jej nazval „Laodicejským“. Muratoriho kánon rovněž uvádí Pavla jako autora tohoto listu.

K vnitřním důkazům lze zařadit skutečnost, že autor o sobě dvakrát říká, že je Pavel (1,1

a 3,1). Navíc se dopis obsahově tolik podobá (v *jistých* ohledech) listu Koloským, že obě biblické knihy musely vzniknout v přibližně stejné době. Jak již bylo řečeno, struktura Efezským vykazuje charakteristické rysy Pavlova psaní. Pavel zde skutečně představuje některé nové myšlenky, avšak pokud pisatel nemůže přijít s něčím novým, aniž by byl obviněn z plagiátorství, pak měli bibliční autoři velmi krušné časy, když se snažili vést svaté na jejich cestě ke zralosti.

Německý liberál Schleiermacher pravděpodobně jako první odmítl Pavla jako autora tohoto listu a mnoho moderních biblistů, např. Moffatt a Goodspeed, se k němu přiklonilo. Slovní zásoba, styl, „pokročilá“ nauka a další subjektivní argumenty prý poukazují na to, že apoštol knihu nenapsal. Nicméně každou z těchto teorií lze uspokojivě vyvrátit. Ve světle pádných vnějších důkazů a velké řady komentátorů, kteří vidí dopis nejen v pavlovském duchu, nýbrž – jak to vyjádřil Coleridge – jako jeho „nejbožštější dílo“, by měl být dopis přijat jako pravý.

III. Doba vzniku

Listy Koloským, Filipským, Filemonovi a Efezským tvoří tzv. „dopisy z vězení“. Existuje však neshoda ohledně toho, které uvěznění se má na mysli (3,1; 4,1). Zatímco někteří se domnívají, že se jedná o Pavlův dvouletý pobyt v Cesareji nebo dokonce nepotvrzené uvěznění v Efezu, pádnost důkazů směřuje k prvnímu uvěznění v Římě (brzy po roce 60 po Kr.). Stejně jako list Koloským (4,7–9), i list Efezským donesl do provincie

Asie Tychikus (6,21–22). Tato skutečnost vysvětluje podobnost v otázce nauky, protože při psaní dopisů měl apoštol čerstvě v paměti stejné myšlenky.

IV. Pozadí a téma

Hlavním tématem listu Efezským je to, co Pavel nazývá „tajemství“. Nemyslí tím něco nevysvětlitelného, nýbrž spíše úžasnou pravdu, která nebyla dříve zjevena, nyní však byla učiněna známou.

Tato vznešená pravda tvoří téma celé knihy, že věřící Židé a pohané jsou nyní jedno v Kristu. Jsou spoluvěřící, údy církve, těla Kristova. V současnosti jsou posazeni v Kristu na nebeských místech. V budoucnosti s ním budou sdílet slávu Pána, který je nade vším.

Toto tajemství je přítomno v každé ze šesti kapitol listu Efezským.

V první kapitole jde o tajemství Boží vůle a pohlíží do budoucnosti, kdy bude všechno na nebi i na zemi uspořádáno pod jednu hlavu v Kristu (v. 9–10). Věřící Židé (v. 11, „my“) a věřící pohané (v. 13, „vy“) budou mít v onen den svůj podíl na slávě. Budou vládnout spolu s ním nad celým vesmírem jako jeho tělo a plnost (v. 22–23).

Druhá kapitola se zabývá způsobem, jakým jsou Židé a pohané spaseni Boží milostí; jak jsou usmířeni s Bohem a spolu navzájem; jak se v jednotě s Kristem stávají novým stvořením a jak vytvářejí svatý chrám, v němž Bůh přebývá skrze svého Ducha.

Třetí kapitola podává neúplnější vysvětlení tohoto tajemství. Hovoří se o něm jako o tajemství „Kristově“ (v. 4), tj. tajemství

Krista jako hlavy a všech věřících jako jeho těla. V tomto těle se pohané stávají spoludědici, spolubratry a spoluúčastníky Božího zaslíbení (v. 6).

Čtvrtá kapitola zdůrazňuje jednotu těla Kristova a záměr, který s ním Bůh má, tj. aby dospělo ke zralosti (v. 1–16).

V páté kapitole se toto tajemství nazývá tajemstvím Krista a církve (v. 32). Vztah mezi Kristem a církví by se měl stát vzorem pro vztah mezi věřícími manželi.

Nakonec v šesté kapitole Pavel hovoří o tajemství evangelia, kvůli němuž se stal jeho vyslancem v řetězech (v. 19–20).

Zkuste si představit, jak tento dopis zapůsobil na věřící z pohanů, jimž byl poslán. Nejenže byli spaseni milostí skrze víru jako Židé, ale navíc se poprvé směli těšit ze stejných výsad jako oni. Co se týkalo jejich postavení před Bohem, nebyli vůbec méněcenní. A byli určeni k tomu, aby usedli na trůn spolu s Kristem jako jeho tělo a nevěsta a měli podíl na slávě jeho světovlády.

Dalším důležitým námětem Efezských je *láska* (řecky *agapé*, láska vyjádřená vůlí). Pavel tento dopis začíná i končí tímto pojetím lásky (1,4; 6,24), a navíc v listu Efezským používá slovo *láska* v jejím slovesném nebo jmenném tvaru více než v kterémkoli jiném listě. To může ukazovat na předzvěděni Ducha svatého, protože za třicet let bude toto velké a aktivní shromáždění stále ještě poslouchat příkaz bojovat proti falešným naukám, ale náš Pán jim ve svém dopise říká, že má proti nim to, že ztratili první *lásku* (Zj 2,4).

Osnova

- I. Postavení věřícího v Kristu (kap. 1–3)
 - A. Pozdrav (1,1–2)
 - B. Pavel chválí Boha za jeho požehnání milosti (1,3–14)
 - C. Pavlovo díkuvzdání a modlitba za svaté (1,15–23)
 - D. Boží moc zjevená ve spáse pohanů a Židů (2,1–10)
 - E. Jednota věřících Židů a věřících pohanů v Kristu (2,11–22)
 - F. Vsuvka o tajemství (3,1–13)
 - G. Pavlova modlitba za svaté (3,14–19)
 - H. Pavlova doxologie (3,20–21)
- II. Praktický život věřícího v Pánu (kap. 4–6)

- A. Výzva k jednotě v křesťanském společenství (4,1–6)
- B. Návod na správné fungování údů těla (4,7–16)
- C. Výzva k nové morálce (4,17–5,21)
- D. Výzva k osobní zbožnosti v křesťanské domácnosti (5,22–6,9)
- E. Napomenutí ohledně křesťanova duchovního boje (6,10–20)
- F. Pavlovy osobní pozdravy (6,21–24)

Komentář

I. Postavení věřícího v Kristu (kap. 1–3)

A. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Jméno Pavel znamená „malý“. Vzrůstem možná odpovídal svému jménu, avšak duchovně byl nesmírně vlivný. Představuje se jako apoštol Krista Ježíše, to znamená, že ho Pán po svém nanebevstoupení pověřil zvláštním posláním. Měl kázat *evangelium* pohanům a učit úžasnou pravdu o církvi (3,8–9). Protože se list Efezským zabývá církví a tato skutečnost byla sdělena nejdříve apoštolům a prorokům (3,5), je vhodné, že se Pavel představuje jako apoštol. Nepsal to však, aby se chlubil, nýbrž aby vysvětlil, proč smí o daném tématu mluvit s takovou pravomocí. Původ jeho autority vysvětlují slova z Boží vůle. Pavel si nevybral svou práci jako zaměstnání a ani ho nepověřil žádný člověk. Od začátku do konce to bylo Boží povolání (Ga 1,1).

Dopis je určen svatým v Efezu a věrným v Kristu Ježíši. Svátí jsou lidé, kteří se oddělili od světa pro Boha. V Novém zákoně se tak nazývají všichni znovuzrození věřící. Tento pojem se vztahuje na postavení věřícího v Kristu spíše než na něho samého. V Kristu jsou všichni věřící svátí, ačkoli sami o sobě se nechovají vždy svatě. Například Pavel oslovuje Korintské jako svaté, ačkoli z dopisu jasně vyplývá, že ne všichni žili zbožně a svatě. Boží vůle však je, aby náš život odpovídal našemu postavení: svátí by měli žít svatě.

A věrným v Kristu Ježíši. Slovo věrný znamená „věřící“, a popisuje tedy všechny pravé křesťany. Věřící by měli samozřejmě být i věrní v tom smyslu, že se na ně dá spolehnout a jsou důvěryhodní. Pavel zde má však

především na mysli fakt, že uznali Krista Ježíše za svého Pána a Spasitele.

Dva z nejstarších rukopisů vypouští „v Efezu“, ačkoli ho najdeme ve většině rukopisů. Mnoho biblistů se domnívá, že list Efezským byl oběžný dopis, který se měl číst v místních shromážděních na více místech, přičemž byl Efez nejvýznamnější. Naštěstí tato záležitost neovlivňuje autenticitu dopisu ani jeho význam.

1,2 Dále Pavel zdraví svaté. Každé slovo je nabit duchovním významem, na rozdíl od mnoha prázdných pozdravů naší doby.

Milost znamená Boží pomoc v každodenním životě. Pavlovi čtenáři již byli spaseni skrze Boží milost, jeho nezaslouženou přízeň vůči ztraceným. Nyní však od Boha potřebovali sílu, aby byli schopni čelit problémům, zkouškám a smutku života. A právě to jim zde apoštol přeje.

Pokoj znamená klid ducha ve všech životních okolnostech. Věřící již prožili pokoj s Bohem při svém obrácení. Přesto každý den potřebovali Boží pokoj, tj. klidný postoj, jenž nezávisí na vnějších okolnostech, a který přichází, když se všim jdeme v modlitbě k Bohu (Fp 4,6–7).

Stojí za povšimnutí, že nejprve přichází milost a až po ní pokoj. Takové je vždycky pořadí. Teprve poté, co se milost vypořádala s hříchem, může člověk pocítit pokoj. A jen skrze nezaslouženou sílu, kterou Bůh každý den dává, smí věřící prožívat pokoj, dokonalý pokoj ve všech měnících se okolnostech života.

Milost (*charis*) je typické řecké slovo. Židé používali jako pozdrav slovo pokoj (hebrejsky *šalom*). Dáme-li je dohromady, máme v miniaturním vydání evangelium pro celý svět.

Při jejich spojení dojdeme také k novozákonní pravdě, kterou se Pavel v listu Efezským dopodrobna zabývá – a sice že Židé a pohané jsou jedno v Kristu.

Milost a pokoj přicházejí od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. Pavel nezaváhal, aby postavil Pána Ježíše na roveň Bohu Otci: ctil Syna stejně jako Otce. To bychom měli činit i my (J 5,23).

Neměli bychom přehlédnout krásu spojení slov Boha Otce našeho. Slovo Bůh by mohlo samo o sobě vyvolat dojem někoho nekonečně vyvýšeného, k němuž se nedá přiblížit. Na druhou stranu označení Otec se vztahuje na někoho důvěrně blízkého a dostupného. Spojme tyto dva pojmy zájmemem náš a dostaneme ohromující pravdu, že vyvýšený a vznešený Bůh obývající věčnost je zároveň milující Otec všech, kdo se znovu narodili skrze víru v Pána Ježíše.

Celé jméno našeho Spasitele je Pán Ježíš Kristus. Je naším absolutním Pánem s plným právem na vše, co jsme a co máme. Jako Ježíš je náš Zachránce z hříchu. Jako Kristus je náš Bohem pomazaný prorok, velekněz a král. Jak moc jeho jméno hovoří ke každému nasloučajícímu uchu!

B. Pavel chválí Boha za jeho požehnání milosti (1,3–14)

1,3 Po stručném pozdravu apoštolů pozvedá svůj hlas v nádherné písni chvály, a dostává se do jedné z nejzávažnějších výšin novozákonního uctívání. Nacházíme zde přetékající srdce, které uctívá Boha za jeho požehnání milosti. Ve verších 3–14 Pavel sleduje Boží jednání ve spásu lidstva od minulé věčnosti skrze náš čas až do budoucí věčnosti. To s sebou nevyhnutelně přináší také pojednání o tajemství Boží vůle – neboť věřící Židé a pohané mají stejný podíl na dědictví slávy.

Na začátku Pavel vyzývá všechny ty, kdo znají Boha, aby mu dobrořečili, to znamená, aby mu skrze chválu a uctívající lásku působili radost. Požehnaný Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista. Ježíš někdy oslovoval Boha jako Boha (Mt 27,46) a jindy jako Otce (J 10,30). Požehnaný je i žehnajícím. Když ho chválíme, dobrořečíme mu. A on nám žehná

a působí nám radost, když nás zahrnuje bohatstvím své milosti.

Požehnal nám veškerým duchovním požehnáním v nebeských věcech v Kristu. Podívejme se na pyramidu milosti:

požehnání
duchovní požehnání
veškeré duchovní požehnání
veškeré duchovní požehnání v nebeských věcech
veškeré duchovní požehnání v nebeských věcech v Kristu

Povšimněte si nejprve, že jeho srdce a ruka nejsou lakomé – požehnal veškerým duchovním požehnáním. Rovněž stojí za pozornost, že se jedná o *duchovní* požehnání. Tomu nejlépe porozumíme, srovnáme-li je s požehnáním Izraele, když byl pod Zákonem. Ve Starém zákoně byl věrný, poslušný Žid odměněn dlouhým životem, velkou rodinou, bohatou úrodou a ochranou před nepřáteli (Dt 28,2–8). Požehnání křesťanství jsou naopak duchovní, to znamená, že mají co do činění s bohatstvím, které je nehmotné, neviditelné a nezničitelné. Pravdou zůstává, že i starozákonní svatí zažívali některá duchovní požehnání, ale jak ještě uvidíme, křesťané dnes zakouší požehnání, jež předchozí svatí neznali.

Naše požehnání jsou v *nebeských věcech*, doslova „v *ponebesích*“. Materiální požehnání na zemi vystřídala duchovní požehnání v nebesích. Výraz v nebesích se v listu Efezským objevuje pětkrát.

- 1,3 Oblast duchovního požehnání.
- 1,20 Místo Kristova současného usednutí na trůnu.
- 2,6 Místo našeho současného kralování v Kristu.
- 3,10 Scéna, z níž andělé sledují, jak se Boží moudrost projevuje v církvi.
- 6,12 Oblast, jež se stala zdrojem našeho současného boje se zlými duchy.

Když poskládáme všechny tyto pasáže dohromady, dostaneme vskutku biblickou definici nebes. Unger to vyjádřil následovně: „Nebesa jsou sférou, kde může věřící prožívat své postavení díky tomu, že byl skrze křest Duchem sjednocen s Kristem.“ Veškerá duchovní

požehnání jsou v *Kristu*. Byl to on, kdo nám je získal svým dílem dokončeným na Golgotě a jen díky této skutečnosti jsou tato požehnání pro nás nyní dostupná. Všechno, co má Bůh pro křesťana připravené, je v Pánu Ježíši. Abychom mohli tato požehnání obdržet, musíme být vírou sjednoceni s Kristem. V okamžiku, kdy je člověk v *Kristu*, získá všechna požehnání. Chafer píše: „Být v Kristu – což je dědictví všech, kdo jsou spaseni – znamená mít podíl na všem, co Kristus vykonal, na všem, kým je, a na všem, čím kdy bude.“²

Obrat „v *Kristu*“ je jeden z klíčových výrazů listu Efezským. V Novém zákoně spolu úzce souvisí dvě pravdy – pravda o postavení věřícího a pravda o jeho životní praxi.

Zaměřme se nejprve na postavení věřícího. Všichni lidé na světě jsou buď „v Adamovi“, nebo „v Kristu“. Ti, kdo jsou „v Adamovi“, jsou stále ve svých hříších a Bůh je musí odsoudit. Neexistuje nic, co by mohli vykonat sami ze sebe, aby se Bohu zalíbili nebo získali jeho přízeň. Nemohou si u Boha na nic dělat nárok, a pokud by měli dostat, co si opravdu zaslouží, museli by navěky zahynout.

Když se však člověk obrátí, Bůh už na něj nepohlíží jako na ztracené dítě Adamovo. Spíše ho vidí, že je v Kristu, a na tomto základě ho přijímá. Je nesmírně důležité si tuto skutečnost uvědomit. Bůh nepřijímá věřícího hříšníka podle toho, jaký je sám o sobě, nýbrž protože je v Kristu. Když je v Kristu, stojí před Bohem oděn ve veškeré přijatelnosti samotného Krista a bude se moci těšit z Boží přízně a přijetí tak dlouho jako Kristus, tj. navěky.

Postavení věřícího se tedy vztahuje na to, čím je v Kristu. Je zde však i druhá strana mince, a sice praktický život věřícího, to znamená to, čím je věřící sám o sobě. Jeho postavení je dokonalé, ale praktický život nedokonalý. Bůh si však přeje, aby se život věřícího stále více přibližoval jeho postavení, ale je pravda, že dokonalý život povede až v nebi. Nicméně proces posvěcování, růstu a neustálého připodobňování se Kristu by měl probíhat po celou dobu jeho života na zemi.

Když porozumíme rozdílu mezi postavením a skutečným stavem věřícího, budeme

schopni usmířit i tak zdánlivě neslučitelné verše jako:

Věřící jsou dokonalí (Žd 10,14)	Věřící by měli být dokonalí (Mt 5,48)
Věřící zemřeli hříchu (Ř 6,2)	Věřící by se měli považovat za mrtvé hříchu (Ř 6,11)
Věřící jsou národem svatých (1Pt 2,9)	Věřící mají usilovat o svatost (1Pt 1,15)

První sloupec se vztahuje na postavení věřícího a druhý na jeho praktický život.

Samotný list Efezským je rozdělen do dvou polovin, které reflektují tuto pravdu: (kap. 1–3): naše postavení – co jsme v Kristu; (kap. 4–6): náš praktický život – jací bychom měli být sami o sobě. První polovina se týká nauky, druhá polovina povinností. První tři kapitoly používají k vyjádření našeho postavení obraty jako „v Kristu“, „v Kristu Ježíši“, „v něm“, „v němž“. Ve druhých třech kapitolách naopak obrat „v Pánu“ často vyjadřuje zodpovědnost věřícího vůči Kristu jako Pánu. Někdo k tomu výstižně poznamenal, že první část dopisu zobrazuje věřícího v nebesích v Kristu, kdežto druhá část ho vidí kuchyni.

Nyní jsme připraveni se blíže zabývat některými duchovními požehnáními v nebesích, která nám náleží v Kristu.

1,4 První požehnání je všeobecně známé jako vyvolení. Právě on si nás v něm vybral před založením světa, abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří v lásce.

Povšimněte si nejprve pozitivního aspektu vyvolení, který vyjadřují slova „on si nás vybral“. Poté přichází na řadu aspekt postavení, v něm: právě osoba a dílo Pána Ježíše tvoří základ, na němž se uskutečňují veškeré Boží záměry s jeho lidem. Dobu Božího vyvolení naznačuje následující obrat: před založením světa. A účelem toho všeho je, abychom byli svatí a bez poskvrny před jeho tváří v lásce. Tento záměr sice dojde svého dokonalého naplnění teprve tehdy, až s ním budeme v nebi (1J 3,2), ale i přesto by se měl neustále uskutečňovat v našich životech tady na zemi.

Modleme se: „Pane, učiň mě svatým již nyní, protože takový je tvůj konečný plán se mnou. Amen.“

Exkurz: Boží vyvolení

Nauka o vyvolení působí lidem závažně problémy, a proto je třeba, abychom hlouběji prozkoumali, co Bible o tomto tématu učí a co ne.

Nejprve Bible učí, že Bůh opravdu předurčuje lidi k záchraně (2Te 2,13) a oslovuje je jako ty, kdo jsou „vybráni podle předzvědění Boha“ (1Pt 1,2). A také učí, že lidé mohou vědět, zda jsou předurčení ke spáse podle své reakce na evangelium: ti, kdo slyší a uvěří, jsou vyvolení (1Te 1,4–7).

Na druhou stranu Bible nikdy neučí, že by Bůh předurčoval lidi k zatracení. Skutečnost, že vyvolil některé ke spáse, nemusí nutně znamenat, že svévolně zatracuje zbytek lidstva. Nikdy nezatracuje lidi, kteří si zaslouží být spaseni (nikdo takový neexistuje), ale naopak zachraňuje některé, kteří by měli být zatraceni. Když Pavel hovoří o vyvolených, často je popisuje jako „nádoby milosrdenství, které předem připravil k slávě“ (Ř 9,23); ale když se zmiňuje o ztracených, pouze řekne „nádoby hněvu připravené k záhubě“ (Ř 9,22). Bůh připravuje nádoby milosti ke slávě, ale nepřipravuje lidi k zatracení: to učiní oni sami svou nevěrou.

Nauka o vyvolení umožňuje Bohu, aby byl Bohem. Je svrchovaný a může udělat cokoli, co se mu zlíbí, ačkoli nikdy neučiní nic nespravedlivého. Kdyby bylo lidstvo ponecháno samo sobě napospas, bylo by ztraceno. Má Bůh právo na to, aby několika z nich prokázal milost?

Tato skutečnost má i další stránku. Stejná Bible, která učí o vyvolení, totiž učí o lidské zodpovědnosti. Nikdo se nemůže vymluvit na nauku o vyvolení jako na důvod, proč sám nebyl spasen. Bůh předkládá bezpodmínečnou nabídku spasení každému a kdekoli (J 3,16; 3,36; 5,24; Ř 10,9.13). Kdokoli může být zachráněn, činí-li pokání ze svých hříchů a uvěří-li Pánu Ježíši Kristu. Je-li někdo ztracen, pak proto, že se rozhodne být ztracen, nikoli proto, že by si to Bůh přál.

Skutečností ovšem zůstává, že stejná Bible učí o vyvolení a spasení zdarma, které patří všem, kdo je přijmou. Obě nauky nalezneme v jediném verši: „Všichni, které mi Otec dá-

vá, přijdou ke mně; a kdo ke mně přijde, toho nevyženu ven“ (J 6,37). První část verše vyovídá o Boží svrchované volbě a druhá část hovoří o nabídce milosrdenství pro všechny.

To vše působí lidskému chápání potíže. Jak může Bůh vyvolit některé a přesto nabídnout spasení zdarma všem? Upřímně řečeno, je to tajemství, které je záhadné pro nás, ale ne pro Boha. Nejlepší, co můžeme udělat, je věřit oběma naukám, protože je učí Bible. Pravdu nenalezneme někde uprostřed mezi vyvolením a lidskou svobodnou vůlí, nýbrž v obou krajních polohách. W. G. Blaikie shrnuje tento fakt následovně:

Písmo hovoří o Boží svrchovanosti, lidské zodpovědnosti a univerzální nabídce milosti zdarma pro všechny. Třebaže nejsme všechno schopni pochopit naší logikou, měly by mít všechny tyto skutečnosti v našem přemýšlení své místo.³

†

1,5 Druhým duchovním požehnáním z pokladnice Boží milosti je předurčení. Svým způsobem se vztahuje k vyvolení, ale nejedná se o stejné učení. Vyvolení popisuje, jak Bůh vyvolil lidi ke spáse. Předurčení však zachází ještě o kousek dál a učí, že Bůh dopředu rozhodl, že všechny spasené přijme za členy své rodiny jako své syny. Mohl nás sice zachránit, aniž bychom se zároveň stali jeho dětmi, ale rozhodl se, že učiní obojí.

Mnoho překladů spojuje poslední dvě slova čtvrtého verše s veršem pátým: v lásce... nás předurčil.

Tato skutečnost vyjevuje jedinečnou lásku, která přiměla Boha, aby s námi jednal tak milostivě.

Obrat „když nás podle zalíbení své vůle předurčil sobě k synovství“ vyjadřuje slávu našeho přijetí do Boží rodiny. V Novém zákoně adopce znamená, že se věřící stane členem Boží rodiny jako dospělý, zralý syn se všemi výsadami a odpovědnostmi, které s sebou synovství přináší (Ga 4,4–7). Duch synovství působí ve věřících, aby Boha oslovoval jako Otce (Ř 8,15).

Naše přijetí k synovství je skrze Ježíše Krista. Dokud jsme byli v našich hříších, Bůh nebyl schopen přitáhnout si nás k sobě tak, abychom

mu byli blízcí a drazí. Proto přišel Pán Ježíš na zem, a skrze svoji smrt, pohřeb a vzkříšení vyřídil otázku hříchu k Boží spokojenosti. Je to právě nekonečná hodnota jeho oběti na Golgotě, která poskytuje spravedlivý základ, díky němuž nás může přijmout za syny.

K tomu všemu došlo podle zalíbení jeho vůle, která je onou svrchovanou hnací silou za naším předurčením. Tážeme-li se, „Proč to udělal?“, odpověď zní, protože to bylo jeho zalíbení. Nemohl být úplně spokojený, dokud se neobklopil syny, připodobněnými k obrazu jeho jediného jednorozeného Syna, aby byli jako on a aby s ním byli navěky a navždy.

1,6 Ke chvále slávy jeho milosti, kterou nás obdařil ve svém milovaném Synu. Pavel přemýšlel nad Boží milostí, která se nejprve projevila v našem vyvolení a poté v předurčení za syny. Nyní zakončuje úvahu zopakováním řečeného, jež je zároveň zvoláním, vysvětlením i výzvou. Je to zvolání – svatě zajíknutí se nad transcendentní slávou takové milosti. Je to vysvětlení v tom smyslu, že předmětem a výsledkem Božího milostivého nakládání s námi je jeho vlastní sláva. Za svou jedinečnou přízeň si zaslouží věčné uctívání. Povšimněte si následujících pojmů: jeho milosti – kterou nás (zdarma) obdařil. Příjemci jeho milosti jsme my a jeho milost přišla skrze jeho milovaného Syna. Nakonec se jedná o výzvu. Pavel říká: „Chvalme ho za jeho slavnou milost.“ A než pokročíme dále, opravdu ho za to chvalme!

Bože zázraků! Všechno tvé jednání vypovídá o tvých božských vlastnostech; avšak oslepující sláva tvé milosti září nade všemi tvými divy:
Který Bůh odpouští jako ty?
Nebo kdo zdarma uděluje tak hojnou milost?

Samuel Davies

1,7 Když sledujeme úžasný průběh věčného Božího plánu s jeho lidem, dostaneme se dále k vykoupení. Jedná se o aspekt Kristova díla, který nás osvobozuje z poddanství a viny hříchu a otevírá nám dveře do života pravé svobody. Pán Ježíš je náš Vykupitel (v něm máme vykoupení). My jsme vykoupeni jeho krví, protože jen ona nás může osvobodit.

Jedním z důsledků vykoupení je odpuštění provinění. Odpuštění se nerovná vykoupení, je pouze jedním z jeho plodů. Než nám mohly být odpuštěny naše hříchy, musel za ně Kristus poskytnout dokonalé zadostiučinění. K tomu došlo na kříži. A nyní –

Přísná spravedlnost již nemůže nic požadovat a milost může hojně přetékat.

Míru našeho odpuštění udávají slova podle bohatství jeho milosti. Jestliže změříme bohatství Boží milosti, můžeme pak změřit, jak moc nám Bůh odpustil. Jeho milost je nekonečná a stejně tak i jeho odpuštění.

1,8 Bůh nás ve své milosti vyvolil, předurčil a vykoupil. Ale to není všechno. Bůh nám přebohatě projevil stejnou milost ve vsí moudrosti a rozumnosti. To znamená, že se s námi milostivě podělil o své plány a záměry, jež s námi má. Přeje si, abychom měli moudrost a vhled do jeho plánů, které chová pro církve a celý svět. Proto nám daroval svoji důvěru a zjevil nám velký cíl, k němuž směřují celé dějiny.

1,9 Pavel nyní vysvětluje konkrétní způsob, jakým nás Bůh hojně zahrnul vsí moudrostí a hojností, a sice tím, že nám oznámil tajemství své vůle. Hlavním tématem tohoto listu je právě slavná pravda o Kristu a církvi. Toto tajemství není záhadné, nýbrž je posvátné, dříve neznámé, avšak nyní zjevené svatým. Tento slavný plán vznikl v Boží svrchované vůli, mimo jakékoli vnější vlivy: podle zalíbení jeho vůle. A vznešeným vykonavatelem tohoto plánu je samotný Pán Ježíš Kristus. Tuto skutečnost naznačuje věta „jak si předsevzal“.

1,10 Nyní Pavel pokračuje k detailnějšímu vysvětlení tajného Božího plánu. Tato kapitola se zabývá především budoucím aspektem daného tajemství. Druhá a třetí kapitola vrhnou více světla na jeho současný rozměr.

Čas, který má Pavel na mysli, naznačuje výraz pro správu (řecky *oikonomia*) období, v němž budou naplněny příhodné časy. Pojmu rozumíme tak, že se vztahuje na milénium, tisícileté království, kdy se Kristus vrátí na zem, aby vládl jako Král králů a Pán pánů. Bůh má zvláštní ekonomiku neboli plán správy pro závěrečnou fázi lidských dějin zde na zemi.

Cílem tohoto plánu je „uspořádat pod jednu hlavu v Kristu všechny věci“. Během tisíciletého království bude všechno na nebi a na zemi uspořádáno v Kristu. Spasitel, kterého lidé nyní odmítají a nechťejí se k němu znát, bude ten nejvýznamnější, Pán všech, protože na něj bude zacíleno veškeré uctívání. Cílem Božího plánu je v království podřídit Kristu jako hlavě všechny věci, nebeské i pozemské.

Rozsah Kristovy vlády vystihují slova „všechny věci: ty na nebesích i ty na zemi“. Bellett k tomu píše:

To je tajemství, které doposud nebylo zjeveno. Prorok Izaiáš nám sice poskytuje úžasný pohled na zemi v tisíciletém království, ale hovořilo se kdy předtím o nebi v tisíciletém království v čele s Kristem? Řekl kdy Izaiáš, že všechny věci na nebi i na zemi budou podřízeny oslavenému Člověku?⁴

Desátý verš se často využívá na podporu falešného učení o všeobecném spasení. Jeho význam se překrotí do takové míry, až jakoby naznačoval, že všechno a všichni budou nakonec obnoveni a usmířeni v Kristu. Avšak o tom daná pasáž ani zdaleka nevyovídá. Pavel zde hovoří o všeobecné vládě, nikoli o všeobecném spasení!

1,11 Jedním z neodmyslitelných aspektů tohoto tajemství je skutečnost, že věřící Židé a věřící pohané mají svůj podíl na tomto úžasném Božím plánu. Ve verších 11 a 12 apoštol mluví o tajemství ve vztahu k věřícím z Židů; ve 13. verši pak ve vztahu k věřícím z pohanů a ve 14. verši poté obě skupiny spojuje.

O křesťanech ze Židů Pavel píše: V něm jsme se stali i dědici. Jejich právo na podíl se nezakládá na dřívějších národních výsadách, nýbrž jedině a pouze na jejich jednotě s Kristem. Zde zmíněné dědictví s radostí očekává dobu, kdy věřící ze Židů a všichni praví věřící budou představeni ohromenému světu jako tělo Kristovo, nevěsta Beránkova.

Od dávné věčnosti patřilo židovským křesťanům toto výsostné postavení na základě svrchované Boží vůle. Byli předurčení podle předsevzetí toho, který působí všechno podle rady své vůle.

1,12 Předurčení mělo za cíl, aby byli k chvále jeho slávy. Vyjádřeno jinými slovy,

jsou trofejemi Boží milosti, protože je na nich vidět, co Bůh může učinit s tak nehodným surovým materiálem, jako byli oni, a tím mu přinášejí slávu.

Apoštol hovoří o sobě a dalších věřících Židech jako o těch, kteří již předtím doufali v Krista. Má na mysli zbožný pozůstatek Židů, který pozitivně zareagoval na dobrou zprávu evangelia v raných dobách křesťanství. Evangelium bylo prvně zvěstováno Židům, avšak většina příslušníků židovského národa ho kategoricky odmítla. Nicméně zbožný pozůstatek Židů uvěřil v Pána Ježíše a Pavel byl jedním z nich.

Až přijde Spasitel podruhé na zem, situace bude velmi odlišná. Izraelský národ pohlédne na toho, kterého probodli, a budou nad ním kvílet jako nad jedináčkem (Za 12,10). „Bude však zachráněn celý Izrael, jak je napsáno: ‚Ze Siónu přijde Vysvoboditel, odvrátí od Jákoba bezbožnosti‘“ (Ř 11,26).

Pavel a další křesťané ze Židů důvěřovali Mesiášovi dříve než pozůstatek národa. Proto píše „my, kteří jsme již předtím doufali v Krista“. Ti, kdo již předtím doufali v Mesiáše, budou spolu s ním panovat nad celou zemí, zatímco pozůstatek národa bude pozemskými obyvateli Kristova království.

1,13 Nyní Pavel přechází od věřících ze Židů k věřícím z pohanů. Tuto změnu naznačuje i změna zájmena z „my“ na „vy“. Křesťané zachránění z pohanství mají stejný podíl na tajemství Boží vůle stejně jako obrácení Židé. Pavel představuje jednotlivé kroky, jimiž byli Efežští a další pohané přivedeni do jednoty s Kristem.

Uslyšeli evangelium,

Uvěřili Kristu

Byli zapečetěni zaslíbeným Duchem svatým.

Nejprve uslyšeli slovo pravdy, evangelium své záchrany. V zásadě to poukazuje na dobrou zprávu o spasení skrze víru v Pána Ježíše. V širším smyslu však tento výčet zahrnuje veškeré učení Pána Ježíše a apoštolů.

Poté, co uslyšeli poselství evangelia, vydali se Kristu skrze rozhodný čin víry. Skutečným předmětem víry je Pán Ježíš, protože pouze v něm je spása.

Jakmile uvěřili, byli zapečetěni zaslíbeným Duchem svatým, to znamená, že každý pravý

věřící přijímá Ducha Božího na znamení, že patří Bohu, který ho uchová až do doby, než mu daruje oslavené tělo. V právních záležitostech vyjadřuje pečeť vlastnictví a záruku, a to samé platí i pro Boží věci. Duch svatý, který v nás přebývá, nám dává „cejch“ Božího vlastnictví (1K 6,19–20) a zaručuje, že nás Bůh zachová až do dne vykoupění (Ef 4,30).

Naše pečeť se nazývá zaslíbený Duch svatý. Nejprve je Duchem *svatým*, tím je sám o sobě. Dále je Duchem *zaslíbení*. Zaslíbil ho Bůh Otec (Jl 3,1; Sk 1,4) i Pán Ježíš (J 16,7). Navíc ručí za to, že Bůh splní veškerá zaslíbení, jež dal věřícím.

Třináctý verš představuje jednu z mnoha narážek na Boží Trojici v tomto dopise.

Bůh Otec (v. 3),

Bůh Syn (v. 7) a

Bůh Duch svatý (v. 13).

1,14 Pavel opět mění perspektivu skrze zájmena. Spojuje „my“ veršů 11 a 12 s „vy“ verše 13, a získává „my“ ve verši 14. Díky vhodně použitému jazykovému prostředku naznačuje, co podrobně vysvětlí ve druhé a třetí kapitole – jednotu věřících Židů a věřících pohanů v novém organismu, církvi.

Duch svatý je závdavkem našeho dědictví. Jedná se o zálohu, která přislíbujee doplatak celého obnosu. Je stejného druhu jako plná platba, ale nemá stejný rozsah.

Jakmile jsme zachráněni, začne nám Duch svatý zjevovat některá bohatství, která jsou naše v Kristu. Dává nám ochutnat budoucí slávu. Ale jak si můžeme být jisti, že jednoho dne zdědíme všechno? Duch svatý je však tou nejlepší zárukou.

Coby pečeť nám Duch svatý zaručuje, že budeme střeženi pro naše dědictví. A jako závdavek nám poskytuje záruku, že naše dědictví pro nás bude bezpečně uchováno.

Duch svatý je závdavkem našeho dědictví až do vykoupění získaného vlastnictví. Závdavek vzhlíží k úplnému vykoupění, stejně jako prvotiny zaslibují celou úrodu. Až bude získané dědictví vykoupěno, Duch svatý již nebude figurovat jako závdavek. Co má však Pavel na mysli výrazem získané vlastnictví?

Může jím myslet naše dědictví. Všechno, co Bůh vlastní, je naše skrze Pána Ježíše Kris-

ta: jsme dědici Božími a spoludědici Kristovi (Ř 8,17; 1K 3,21–23). Při vstupu hříchu do světa byl poskvrněn samotný vesmír, a musí být tedy usmířen a očištěn (Ko 1,20; Žd 9,23). Když se Kristus vrátí na zem, aby kraloval, bude sténající stvoření vysvobozeno z otroctví zkaženosti a vstoupí do slavné svobody Božích dětí (Ř 8,19–22).

Výraz získané dědictví se může také vztahovat na tělo věřícího. Náš duch a naše duše byli vykoupěni, když jsme uvěřili, avšak vykoupění našeho těla je stále ještě záležitostí budoucnosti. Skutečnost, že trpíme, stárne a umíráme, dokazuje, že naše těla nebyla ještě vykoupěna. Až se pro nás Kristus vrátí (1Te 4,13–18), naše těla budou proměněna, takže se budou podobat tělu jeho slávy (Fp 3,21). Poté budou plně a navždy vykoupěna (Ř 8,23).

Nakonec může výraz získané vlastnictví popisovat církve (1Pt 2,9: „Lid určený k Božímu vlastnictví“). V tomto případě se vykoupění tohoto vlastnictví úzce pojí s vytržením, při němž Kristus představí slavnou církve bez poskvrniny a vady (Ef 5,27). Někteří biblisté se domnívají, že v rámci tohoto pohledu se výraz Boží vlastnictví vztahuje také na starozákonní svaté.

At' již zastáváme jakékoli stanovisko, konečný výsledek je stejný – k chvále jeho slávy. Boží úžasný plán s jeho lidem tehdy dosáhne slavného naplnění a Bůh bude předmětem neustávající chvály. Pavel nám v této kapitole již třikrát připomenul, že zamýšleným cílem a nevyhnutelným důsledkem všech Božích činů je Boží sláva a velikost.

Ke chvále slávy jeho milosti (v. 6).

Abychom tu byli k chvále jeho slávy (v. 12).

K chvále jeho slávy (v. 14).

C. Pavlovo díkyvdání a modlitba za svaté (1,15–23)

1,15 V předchozím oddílu od třetího do čtrnáctého verše (v řečtině pouze jedna věta!) sledoval apoštol strhující průběh Božího plánu od minulé věčnosti do věčnosti budoucí. Dotkl se přitom několika nejužasnějších myšlenek, které mohou zaměstnávat naši mysl,

myšlenek tak uchvacujících, že Pavel nyní sdílí se svými čtenáři vroucí břemeno modliteb za jejich duchovní osvícení v těchto otázkách. Nejvíce ze všeho si přeje, aby dokázali ocenit své slavné postavení v Kristu a také nesmírnou moc, které bylo zapotřebí, aby byl Kristus dán církvi jako hlava všeho stvoření.

Úvodní „proto“ se vztahuje na všechno, co Bůh již udělal pro údy těla Kristova, jak popisovaly verše 3–14, a co všechno pro ně ještě udělá.

Když jsem uslyšel o vaší víře v Pánu Ježíši a o lásce ke všem svatým. Tato informace ujistila Pavla o tom, že jeho čtenáři opravdu vlastnili duchovní požehnání, jež právě popsal, a cítil touhu modlit se za ně. Jejich víra v Pánu Ježíši způsobila zázrak spasení v jejich životech a láska ke všem svatým demonstrovala proměňující moc obrácení.

Biblisté, kteří se nedomnívají, že byl tento dopis určen výhradně Efezským, poukazují na tento verš jako na důkaz svého tvrzení. Pavel říká, že slyšel o víře svých čtenářů – což zní, jako by se s nimi osobně neznal. V Efezu však strávil přinejmenším tři roky (Sk 20,31). Na základě této skutečnosti někteří biblisté usuzují, že daný dopis koloval mezi několika shromážděními včetně Efezu.

Naštěstí tato otázka nikterak neovlivňuje poučení, které si můžeme z daného verše odnést. Například zde vidíme, že Pán je představen jako jediný skutečný předmět víry: vaše víra v Pánu Ježíši. Nedočteme se zde, abychom věřili v nějaké učení, v církve nebo v křesťany. Spásná víra je taková, která věří ve vzkříšeného, vyvýšeného Krista po Boží pravici.

Další poučení skýtá výraz vaše láska ke všem svatým. Naše láska by se neměla omezovat pouze na naše vlastní společenství, nýbrž by měla přetékat ke všem, kdo byli očištěni Kristovou krví, tj. k celé rodině víry.

Třetí ponaučení představuje spojení víry a lásky. Někteří lidé říkají, že mají víru, ale je téměř nemožné v jejich životech najít lásku. Jiní zase hodně hovoří o lásce, ale zůstávají chladní vůči nutnosti uvěřit v Krista. Právě křesťanství však spojuje zdravé učení se řádným životem.

1,16 Víra a láska věřících přiměly Pavla, aby za ně vzdal Pánu díky a aby se za ně neustále modlil. Scroggie se k tomu vyjadřuje velmi pěkně:

Děkujeme za již položený základ, ale přimlouváme se za stavbu rostoucí vzhůru. Děkujeme za dosažené úspěchy, ale přimlouváme se za budoucí pokroky. Děkujeme za to, co je reálné ve zkušenosti, ale přimlouváme se za to, co je možné v Božím úžasném plánu.

1,17 Jak úžasnou výsadu máme, když smíme nahlédnout do modlitebného života Božího muže. Tento dopis nám poskytuje tuto příležitost dokonce dvakrát – zde a v 3,14–21. Zde se Pavel modlí za duchovní osvícení, kdežto dále za duchovní sílu. Zde se Pavel modlí k Bohu, avšak tam k Otci. V každém případě se Pavel modlil neustále, konkrétně a vhodně vzhledem k současným potřebám věřících. Zde se Pavel modlí k Bohu našeho Pána Ježíše Krista, Otci slávy. Výraz Otec slávy může vyjadřovat, že Bůh je buď:

1. Zdroj a Původce veškeré slávy.
2. Ten, komu náleží veškerá sláva.
3. Otec Pána Ježíše, který zjevuje Boží slávu.

Modlitba pokračuje slovy „aby vám Bůh dal Ducha moudrosti a zjevení v pravém poznání jeho samého“. Duch svatý je Duch moudrosti (Iz 11,2) a zjevení (1K 2,10). Duch svatý však přebývá v každém věřícím a Pavel se tedy nemůže modlit za to, aby jeho čtenáři obdrželi osobu Ducha svatého. Místo toho se modlí za to, aby se jim od něho dostalo zvláštní míry osvícení.

Zjevení se týká předání poznání, kdežto moudrost má co dočinění s jeho správným použitím v našich životech. Apoštol nemá na mysli poznání obecně, nýbrž konkrétní poznání (řecky *epignósis*) Boha samého. Pavel si přeje, aby věřící měli hluboké, duchovní a zážitkové poznání Boha – poznání, které nelze získat intelektuální schopností, nýbrž jenom skrze milostivou službu Ducha svatého.

Dale vysvětluje:

Těmto efezským křesťanům se již dostalo Božího osvícení, jinak by vůbec nebyli křesťany. Pavel se však modlil za to, aby Duch Boží, který v nich přebýval, učinil

jejich vhled jasnějším, nadšenějším a silnějším. Modlil se za to, aby se jim Boží moc, láska a velikost zjevily mnohem plněji než dosud. V současné době dochází k rychlým objevům v podřadnějších oblastech myšlení, avšak objevům natolik fascinujícím a vzrušujícím, že představují konkurenci zájmů dokonce i pro křesťany, protože soutěží o jejich přízeň spolu se zjevením samotného Boha v Kristu. Proto se církev ocitla ve výjimečné situaci, kdy potřebuje naléhavě prosit Boha, aby jí daroval „*ducha moudrosti a zjevení*“. Kdyby tuto modlitbu vyslyšel, neoslňovalo by nás již nikdy více poznání „*věcí viditelných a dočasných*“, protože transcendentní sláva „*věcí neviditelných a věčných*“ by zářila mnohem silněji.⁵

1,18 Již jsme poznali, že zdrojem duchovního osvětlení je Bůh, že proudí skrze Ducha svatého a že jeho nejvyšším cílem je plné poznání Boha. Nyní se dostáváme k orgánům osvětlení: osvětlené oči srdce.⁶

Skrze toto obrazné vyjádření se učíme, že správné pochopení Božích věcí tolik nezávisí na našem myšlení jako spíše na citlivém srdci. Toto porozumění je záležitostí citu stejně jako rozumu. Bůh uděluje zjevení těm, kdo ho milují. Díky této skutečnosti se otevírají úžasné možnosti pro každého věřícího, protože ne všichni máme nejvyšší IQ, ale všichni můžeme mít milující srdce.

Dále Pavel zmiňuje tři konkrétní oblasti Božího poznání, které si pro svaté přeje:

1. naděje v jeho povolání.
2. bohatství slávy jeho dědictví ve svatých.
3. nesmírná velikost jeho moci vůči nám, kteří věříme.

Naděje v jeho povolání se vztahuje k budoucnosti a popisuje úděl, který pro nás Bůh připravil, když nás povolal. Zahnuje skutečnost, že budeme s Kristem a že budeme jako on, že budeme představeni světu jako Boží synové a že budeme kralovat spolu s Kristem jako jeho neposkvrněná nevěsta. V to vše doufáme, nikoli tak, že bychom o tom pochybovali, nýbrž na to pohlížíme jako na aspekt našeho spasení, který leží v budoucnosti a na který se můžeme těšit.

Bohatství slávy jeho dědictví ve svatých je druhá úžasná pravda, kterou se mohou věřící

do hloubky zabývat. Povšimněte si, jak Pavel na sebe vrší slova, aby vyvolal dojem nezměrnosti a vznešenosti:

Jeho dědictví

Jeho dědictví ve svatých

Sláva jeho dědictví ve svatých

Bohatství slávy jeho dědictví ve svatých

Existují dva možné výklady, a oba stojí za zmínku. Podle prvního výkladu jsou svatí jeho dědictvím a Bůh na ně pohlíží jako na poklad nesrovnatelné hodnoty. V Titovi 2,14 a prvním listu Petrově 2,9 se o věřících hovoří jako o „jeho zvláštním lidu“. Nepochybně se jedná o projev nepopsatelné milosti, když zlí, nehodní hříšníci, spasení skrze Krista, mohou mít v Božím srdci takové postavení, že o nich hovoří jako o svém dědictví.

Druhý přístup má za to, že dědictvím se myslí vše, co jednou zdědíme *my*. Stručně řečeno, toto dědictví zahrnuje celý vesmír položený ke Kristovým nohám, kterému spolu s ním vládneme *my*, jeho nevěsta. Jestliže doopravdy oceňujeme bohatství slávy, kterou má pro nás Bůh přichystanou, pak se nenecháme zlákat pozlátkem a potěšením tohoto světa.

1,19 Pavlovou třetí prosbou za svaté je, aby si svatí hluboce cenili moci, kterou Bůh používá, aby se to vše stalo skutečností: nesmírnou velikost jeho moci vůči nám, kteří věříme.

F. B. Meyers se k tomu vyslovuje následovně: „Jedná se o *moc*. Jeho moc. Velikou moc, protože nic jiného by nestačilo. Jedná se o *nesmírnou* velikost jeho moci, která přesahuje i tu nejodvážnější myšlenku.“⁷

Je to moc, kterou Bůh použil při našem vykoupení, kterou zapojuje při našem zachování a kterou ještě použije při našem oslavení. Lewis Sperry Chafer k tomu píše:

Pavel chce přivést věřícího v úžas velikostí moci, kterou Bůh zapojuje k dokončení všeho, co pro něj zamýšlel ve svém díle vyvolení, předurčení a svrchovaného přijetí za vlastní.⁸

1,20 Aby ještě více zdůraznil velikost této moci, uvádí apoštol největší manifestaci Boží moci, jakou svět kdy viděl, a sice když

tato moc vzkřísila Krista z mrtvých a posadila ho po Boží pravici. Možná bychom si mohli myslet, že stvoření světa bylo vůbec největší ukázkou Boží moci. Nebo zázračné zachránění izraelského národa, když ho Bůh provedl Rudým mořem. Ale kdepak! Nový zákon učí, že Kristovo vzkříšení a nanebevstoupení vyžadovalo největší podíl Boží síly.

Proč tomu tak bylo? Zdá se, že veškeré pekelné zástupy se shromáždily, aby překazily Boží záměry, když držely Krista v hrobě nebo když mu po vzkříšení bránily v nanebevstoupení. Bůh však zvítězil nad každou formou odporu. Kristovo vzkříšení a oslavení totiž představovaly zdrcující porážku pro Satana a jeho zástupy, a slavný okamžik vítězné moci.

Nikdo nedokáže vyjádřit takovou moc. Proto si Pavel při popisu moci, kterou Bůh kvůli nám upotřebil, vypůjčil několik slov z oblasti dynamiky: „*sílu svého mocného působení*“ prokázal přece na Kristu: Vzkřísil ho z mrtvých“ (ČEP). Slova se jakoby prohýbají pod tíhou této myšlenky. Není však nutné, abychom rozlišovali jednotlivá slova. Postačí, budeme-li žasnout nad nesmírností této moci a budeme-li chválit Boha za jeho všemohoucnost.

Meyer zvolal:

Jak úžasně byl vyvýšen! Z hrobu smrtelností na trůn věčného Boha, který jediný je nesmrtelný. Z temnoty hrobu do neproniknutelného světla. Z tohoto malého světa do středu a centra vesmíru. Roztáhněte metr své víry a zkuste změřit tuto nezměřitelnou propast. A poté žasněte nad mocí, která přes ni přenesla vašeho Pána.⁹

Podle Písem bylo Kristovo vzkříšení první svého druhu v lidských dějinách (1K 15,23). Je pravda, že i jiní lidé byli vzkříšeni, ale poté znovu zemřeli. Pán Ježíš však jako první vstal v moci nekonečného života. Poté, co Kristus vstal z mrtvých a vystoupil do nebe, Bůh ho posadil po své pravici v nebesích. Pravice Boží vyjadřuje privilegované postavení (Žd 1,13), moc (Mt 26,64), mimořádnost (Žd 1,3), blaho (Ž 16,11) a vládu (1Pt 3,22).

Kristovo postavení je dále specifikováno jako v nebesích, což znamená, že se tímto obratem myslí místo, kde přebývá Bůh. Zde je nyní Pán Ježíš ve skutečném těle z masa

a kostí, v těle oslaveném, které již nikdy nezemře. A kde je on, budeme brzy i my.

1,21 Oslavené postavení našeho Spasitele se blíže popisuje jako vysoko nad každou vládou i autoritou i mocností i panstvem i nad každým jménem, které je jmenováno nejen v tomto věku, ale i v budoucím. Pán Ježíš stojí nad veškerými vládci nebo pány, lidskými nebo andělskými, nyní a navždy.

V nebesích jsou různé skupiny andělských bytostí, některé jsou zlé a jiné dobré, a každá disponuje jiným stupněm moci. Například některé mohou zastávat funkci podobnou našemu úřadu prezidenta, guvernéra, starosty nebo člena městského zastupitelstva. Nicméně bez ohledu na jejich vládu, autoritu, moc a panství, Kristus je nepřestavitelně převyšuje.

To platí nejen v naší době, v níž žijeme, nýbrž také ve věku budoucím, tj. ve skutečném tisíciletém kralování Krista na zemi, kdy bude bez výjimky vyvýšen nad všechny stvořené bytosti.

1,22 Navíc Bůh všechno stvořené podřídil pod jeho nohy. To vyjadřuje všeobecnou vládu, nikoli pouze nad lidmi a anděly, nýbrž také nad celým stvořením, živým i neživým. Autor listu Židům nám připomíná, že v současnosti ještě nevidíme, že by mu všechno bylo poddáno (Žd 2,8). A to je pravda. Kristu sice patří všeobecná vláda, ale dosud ji ještě nevykonává. Například lidé se proti němu ještě pořád bouří, popírají ho nebo odmítají. Bůh však vydal příkaz, že jeho Syn bude třímat žezlo všeobecné vlády, a naplnění tohoto výroku je tak jisté, jako by se již naplnilo.

Co následuje, je téměř neuvěřitelné. Toho, jehož probodené ruce budou jednou svrchovaně vládnout nad celým vesmírem – tohoto oslaveného Bůh daroval církvi. Pavel na tomto místě sděluje překvapující zjevení ohledně tajemství Boží vůle. Krok za krokem nás vedl k tomuto vrcholnému oznámení. Pavel živě popisoval Kristovo vzkříšení, oslavení a vládu. Zatímco naše srdce stále ještě pociťují úžas při rozjímání o našem přeslavném Pánu, apoštol praví: „Právě v tomto postavení hlavy nade vším byl Kristus darován církvi.“

Pokud čteme tento verš jen tak zběžně, můžeme mu porozumět tak, že Kristus je hlavou

církve. I když je to pravda, verš vyjadřuje daleko víc. Říká, že církev je v úzkém sepjetí s tím, komu byla darována vláda nad celým vesmírem.

Ve 21. verši jsme se dověděli, že Kristus je vyvýšený nad každým *stvořením* v nebi a na zemi, jak v tomto věku, tak i v budoucím. V první části 22. verše jsme se dověděli, že všechno včetně stvořených bytostí je poddáno pod jeho nohy. Nyní se dovídáme, že jedinečné povolání církve spočívá v tom, aby se s Kristem podílela na jeho neomezeném panování. Církev bude vládnout spolu s ním a zbytek stvoření bude poddán jeho vládě.

1,23 V závěrečném verši první kapitoly se dovídáme, jak úzký je vztah mezi Kristem a církví. Objevují se zde dva obrazy: (1) církev je jeho tělo a (2) je plností toho, jenž všechno ve všem naplňuje.

Neexistuje užší vztah než mezi hlavou a tělem, které jsou spojeny v životadárné jednotě, v níž přebývá jeden Duch. Církev se skládá z lidí, kteří byli povoláni ze světa v období mezi Letnicemi a vytržením, kteří byli spaseni úžasnou milostí a jimž se dostalo jedinečné výsady stát se tělem Kristovým. Žádná jiná skupina věřících ve věku minulém nebo budoucím nebude mít tak výsostné postavení.

Církev je dále charakterizována jako plnost toho, jenž všechno ve všem naplňuje. To znamená, že církev svým způsobem doplňuje Krista, který je všude najednou. Doplněk je něco, co vyplňuje nebo doplňuje celek. Když se dvě věci spojí, vznikne požadovaný celek. Stejně jako je tělo doplňkem hlavy, tak je církev doplňkem Kristovým.

Aby si však nikdo nemyslel, že v Kristu je nějaká nedokonalost nebo neúplnost, Pavel rychle dodává slova plnost toho, jenž všechno ve všem naplňuje. Pán Ježíš nepotřebuje zaplnit žádnou mezeru v úplnosti, protože on sám je ten, kdo naplňuje všechno ve všem, kdo prostupuje celý vesmír a poskytuje mu vše, co potřebuje.

Musíme si přiznat, že se jedná o něco, čemu sotva plně porozumíme. Můžeme pouze obdivovat Boží nekonečnou mysl a plán, zatímco si musíme připustit vlastní neschopnost to vše pochopit.

D. Boží moc zjevená ve spásce pohanů a Židů (2,1–10)

2,1 Začátek nové kapitoly by neměl zastínit důležité propojení mezi druhou částí první kapitoly a následujícími verši. V první kapitole jsme se stali svědky Boží moci, která vzkřísila Krista z hrobu a korunovala ho slávou a ctí. Nyní sledujeme, jak tato moc působila v našich životech, když nás vzkřísila z duchovní smrti a posadila nás v Kristu na trůn v nebesích.

Tento oddíl velmi připomíná první kapitulu Genesis. V obou pasážích máme: (1) obraz zpustošení, chaosu a devastace (Gn 1,2a; Ef 2,1–3); (2) zásah Boží moci (Gn 1,2b; Ef 2,4); (3) stvoření nového života (Gn 1,3–31; Ef 2,5–22).

Na začátku druhé kapitoly se jako lidé duchovně mrtví nacházíme v údolí smrti. Na jejím konci nejenže sedíme v Kristu na trůnu v nebesích, ale navíc jsme i místem přebývání Boha skrze jeho Ducha. A mezi těmito dvěma body se udál mocný zázrak, který způsobil tuto pozoruhodnou proměnu.

Prvních deset veršů popisuje Boží moc, kterou spasil pohany a Židy. Ani Popelka se nevyšvihla z takové bída k tak velkému bohatství!

V prvním a druhém verši Pavel připomíná svým pohanským čtenářům, že před obrácením byli mrtví, zvrhlí, ďábelští a neposlušní. Byli duchovně mrtví kvůli svým přestoupením a hříchům, to znamená, že v poměru k Bohu byli bez života. Neměli s ním živý vztah. Žili, jako by neexistoval. Jejich přestoupení a hříchy zapříčinily jejich smrt. Hříchy se rozumí jakákoli forma provinění, spáchaná vědomě či nevědomě, a také myšlenky, slova a činy, které nedosahují Boží dokonalé normy. Jako přestoupení se označují hříchy, kterých se člověk dopouští jasným porušením zákona, který zná. V širším smyslu mohou zahrnovat jakoukoli formu omylů nebo kiksů.

2,2 Efezští byli zkažení, stejně jako mrtví. Žili podle věku tohoto světa. Přizpůsobovali se duchu tohoto věku a líbovali si hříších své doby. Svět má přichystanou formičku, do které chce své přívržence napasovat. Formičku podvodu, nemravnosti, bezbožnosti, sobectví,

násilí a vzpoury. Řečeno krátce, je to formička mravní zkaženosti. A právě takoví Efežtí byli.

A nejen to, jejich chování bylo navíc d'ábelské, protože se řídili vzorem d'ábla, vládce mocnosti vzduchu. Velký šéf zlých duchů, jehož říší je atmosféra, je sváděl na scestí, a oni ochotně poslouchali boha tohoto věku. Tato skutečnost vysvětluje, proč se neobrácení lidé často uchylují k odpornému chování, k jakému by se nesnížila ani zvířata.

Krom toho byli také neposlušní, protože žili podle ducha, který nyní působí v synech neposlušnosti. Všichni nespasení lidé mohou být charakterizováni jako synové neposlušnosti, protože neposlouchají Boha. Pod Satanovým vlivem se vzpírají Pánu, nevzdávají mu čest a neposlouchají ho.

2,3 Pavel přechází od zájmena *vy* k zájmenu *my*, čímž naznačuje, že nyní mluví především k věřícím ze Židů (ačkoli to platí pro všechny lidi před obrácením). Jejich stav vystihují tři slova: tělesní, zkažení a ztracení.

Mezi nimi jsme kdysi i my všichni žili v žádostech svého těla. Pavel a další křesťané žili před svým znovuzrozením mezi syny neposlušnosti. Jejich život byl tělesný, soustředili se pouze na uspokojení svých tělesných žádostí a chutí. Pavel kdysi žil z vnějšího pohledu velmi dobrý morální život, ale nyní si uvědomil, jak moc se zaměřoval pouze sám na sebe. To, čím byl sám o sobě, bylo mnohem horší než cokoli, co kdy udělal.

Neobrácení Židé byli také *zkažení*, protože dělali to, co se líbilo tělu a myslí. Jinými slovy vydali se každé přirozené touze. Sklony těla (ČEP) mohou zahrnovat jak dovolené žádosti, tak i nejrůznější formy nemorálnosti a zvrhlosti. Pavel zde sice klade větší důraz na těžší hříchy, avšak nezapomínejme, že se jedná o hříchy jak v myšlenkách, tak v činech.

F. B. Meyer varuje:

Oddávat se touhám myslí má stejně ničivé účinky jako oddávat se touhám těla. Díky nádhernému daru představitosti si totiž můžeme vybíjet zvrhlé představy a přenechat otěže bujněmu oří vášní – a vždy zabrzdit těsně před skutečným činem. Žádné lidské oko nedokáže sledovat duši, když si jde zakřepčit s chlípničky, nebo když se ztratí v bludišti ostrovů vášní. Duše si užije své

a pak se tiše vrátí, aniž by si toho její nejbližší všimli. Nepřišla o pověst sněhově bílé čistoty a může spolu s dalšími pannami vyhlížet příchod Ženicha. Pokud však provinilec své činy neodsoudí a nevyzná, stává se synem neposlušnosti a dítětem hněvu.¹⁰

Posledním znakem nespasených Židů je skutečnost, že svou přirozeností byli děti hněvu tak jako ostatní. To znamená, že disponovali přirozeným sklonem k hněvu, zášti, hořkosti a vznětlivosti stejně jako zbytek lidstva. Navíc je pravda, že na nich spočívá Boží hněv, a proto na ně čeká smrt a soud. Povšimněte si, že druhý a třetí verš zmiňuje tři úhlavní nepřátele člověka: svět (v. 2), d'ábla (v. 2) a tělo (v. 3).

2,4 Slova „Ale Bůh“ lze považovat za jeden z nejvýznamnějších, nejvýmluvnějších a nejpodnětnějších zvratů v celé literatuře vůbec. Naznačují, že došlo k ohromné změně. Je to obrat o sto osmdesát stupňů od ztracení a zoufalství údolí smrti k nevyslovitelnému blahu království lásky Syna Božího.

Původcem této změny je samotný Bůh. Nikdo jiný ji *nemohl* uskutečnit, a nikdo jiný by ji ani *nebyl* uskutečnil.

Jednou vlastností tohoto milovaného Boha je, že je bohatý v milosrdenství. Prokazuje nám milosrdenství, když s námi nejedná tak, jak bychom si zasloužili (Ž 103,10). Eadie k tomu poznamenal: „Ačkoli Bůh prokazuje milosrdenství již šest tisíc let a nespočetné množství lidí ho mohlo zakusit, je tento zdroj bohatství nevyčerpatelný.“¹¹

Důvod Božího zásahu vysvětlují slova „pro svou velikou lásku, kterou nás miloval“. Jeho láska je nesmírná, protože on sám je jejím zdrojem. Podobně jako důležitost dárce propůjčuje daru zvláštní auru velikosti, tak i Boží vše překonávající znamenitost dodává jeho lásce zvláštní lesk. Miluje-li nás mocný Vládce vesmíru, zažíváme něco daleko lepšího, než miluje-li nás člověk. Boží láska je úžasná díky ceně, kterou za ni zaplatil. Láska poslala Pána Ježíše, jednorozeného Syna Božího, na zem, aby zemřel v bolestech za naše hříchy na kříži Golgoty. Boží láska je úžasná, protože své milované zahrnuje nepředstavitelným bohatstvím.

2,5 A Boží láska je velká vzhledem k na-prosté bídě a nehodnosti lidí, které miluje. Byli jsme mrtvi pro svá provinění, byli jsme Božími nepřáteli, nuzní a poníženi. A navzdory tomu všemu nás miloval.

V důsledku Boží lásky k nám a výkupného díla Pána Ježíše, jsme však: (1) byli obživeni spolu s Kristem; (2) byli vzkříšeni spolu s ním a (3) usedli jsme v něm na trůn.

Tyto výrazy popisují naše duchovní po-stavení, které máme v důsledku naší jednoty s Kristem. Jednal jako náš zástupce – nejen *za* nás, ale jako *my*. Proto když on zemřel, ze-mřeli jsme i my, a když byl on pohřben, byli jsme pohřbeni i my.

Když byl však obživen, vzkříšen a usedl na nebesích, tak jsme to samé prožili i *my*. Můžeme se těšit ze všech požehnání plynou-cích z jeho obětího díla právě proto, že jsme s ním spojeni. „Být obživeni spolu s ním“ znamená, že obrácení Židů a obrácení pohané jsou nyní spojeni v jedno v Kristu v novém ži-votě. Stejná moc, která darovala Kristu vzkří-šený život, ho dala i nám.

Zázrak výše řečeného nutí Pavla, aby pře-rušil tok myšlenek a zvolal: Milostí jste za-chráněni. Pavel je naprosto přemožen nepo-chopitelnou přízní, již Bůh prokázal těm, kteří si zasloužili pravý opak. Tomu se říká milost!

Již jsme zmínili, že milosrdenství zname-ná, že nedostaneme trest, který si zasloužíme. Milost naopak vyjadřuje, že se nám *dostane* spásy, kterou si *nezasloužíme*. Dostaneme ji jako dárek, nikoli jako odměnu, které jsme hodni. A spása pochází od toho, který ji daro-vat nemusel.

A. T. Pierson k tomu říká:

Bůh dobrovolně prokázal lásku, a přitom ho k tomu nic nenutilo. Základem slávy milos-ti bylo Boží neomezené a svobodné chtění prokázat lásku nuzným hříšníkům.¹²

2,6 Nejenže jsme byli obživeni s Kristem, my jsme byli spolu s ním také vzkříšeni. Ja-ko se na něho nevztahují smrt a soud, tak ne-mají moc ani nad námi. Stojíme na vzkříšené straně hrobu a naše slavné postavení vyplývá z naší jednoty s Kristem. A protože to pro nás platí z hlediska postavení před Bohem, měli bychom také žít jako ti, kdo vstali z mrtvých.

Dalším aspektem našeho postavení je, že nás Bůh spolu posadil na nebeských místech v Kristu. Na základě naší jednoty s ním nás Bůh vidí jako vysvobozené z tohoto zlého vě-ku a usazené ve slávě v Kristu. Pokud si tuto skutečnost přivlastníme vírou, budou i naše životy proměněny. Nebudeme již připoutáni k zemi, zaujati nepodstatnými a pomíjejícími věcmi. Budeme naopak usilovat o věci naho-ře, kde sedí Kristus po pravici Boží (Ko 3,1).

Klíčem k pátému a šestému verši je obrat v Kristu Ježíši. V něm jsme byli obživeni, vzkříšeni a usedli jsme na trůn. Je naším zá-stupcem, a proto jsou jeho výhry a jeho po-stavení našimi výhrami a naším postavením. George Williams zvolal: „Jak úžasná myšlen-ka, že se Maří Magdaléna a ukřižovaný zlo-činec mohli stát společníky Syna Božího ve slávě!“

2,7 Zázrak proměňující milosti se stane předmětem věčného zjevení. Během neko-nečné věčnosti bude Bůh kousek po kousku zjevovat nebeskému zástupu, co ho to stálo, aby poslal svého Syna do džungle hříchu, a také co to stálo Pána Ježíše, aby za nás nesl naše hříchy na kříži. Je to téma, které se nikdy nevyčerpá a neomrzí. Pavel opět na sebe vrší jednotlivá slova, čímž vytváří dojem něčeho ohromného:

Jeho dobrota vůči nám

Jeho milost v jeho dobrotě vůči nám

Bohatství jeho milosti v jeho dobrotě vůči nám

Oplývající bohatství jeho milosti v jeho dobrotě vůči nám

Jestliže nám bude Bůh po celou věčnost odhalovat stále více z tohoto úžasného ta-jemství, pak to znamená, že i my se budeme navždy učit. Nebe bude naše škola, Bůh náš učitel, jeho milost bude náš jediný předmět, budeme studenty a školní rok bude trvat celou věčnost.

Na základě této skutečnosti bychom si ne-měli myslet, že jakmile se dostaneme do nebe, budeme vědět úplně všechno. Pouze Bůh ví všechno a my se mu v tom nikdy nerovná-me.¹³

Vyvstává zde také zajímavá otázka: Jak moc toho budeme vědět, až přijdeme do nebe?

Existuje však možnost přípravy na nebeskou univerzitu: studovat již nyní co nejvíce Bibli.

2,8 Následující tři verše představují nejednoznačnější popis prostého plánu spasení, který v Bibli můžeme najít.

Plán spásy začíná Boží milostí: Bůh se chopí iniciativy a najde způsob, jak milost poskytnout. Spasení získají ti, kdo si ho naprosto nezaslouží, a to vše na základě osoby a díla Pána Ježíše Krista.

Milost je nám darována již nyní. Ti, kdo jsou zachráněni, to mohou vědět. Když psal Pavel Efezským, řekl: Jste zachráněni. Věděl to a oni to věděli také.

Dar věčného života můžeme obdržet skrze víru. Víra znamená, že si člověk uvědomí svůj stav ztraceného, provinilého hříšníka, a přijme Pána Ježíše jako svou jedinou naději záchrany. Základem pro pravou spásnou víru je úplné vydání se člověka osobě Pána Ježíše.

Slova „není z vás“ navždy znemožnila, aby si člověk myslel, že si může spasení zasloužit nebo ho dosáhnout vlastními silami. Mrtví lidé nemohou *učin*it nic a hříšníci si *nezaslouží* nic jiného než trest.

Je to Boží dar. Darem se rozumí dobrovolný a nepodmíněný prezent. Pouze na tomto základě Bůh nabízí spasení. Božím darem je *spasení* milostí skrze víru a platí pro všechny lidi kdekoli na světě.

2,9 Není na základě skutků, to znamená, že se nejedná o něco, co si může člověk zasloužit zdánlivě dobrými a záslužnými skutky. Spasení si nelze zasloužit například skrze:

1. konfirmaci
2. křest
3. členství ve sboru
4. chození do kostela či na shromáždění
5. svaté přijímání
6. snahu dodržovat Desatero
7. život podle Kázání na hoře
8. dary charitě
9. chování jako dobrý bližní
10. morální, slušný život

Lidé nejsou spaseni na základě skutků. *Nejsou* spaseni ani skrze víru *plus* skutky. Jsou spaseni *pouze* skrze víru. Přidáte-li ke spasení a obdržení věčného života skutky jakéhokoli druhu nebo v jakémkoli množství, pak se

již nejedná o spasení milostí (Ř 11,6). Jedním z důvodů, proč v procesu spasení chybí dobré skutky, je, aby se zabránilo vychloubání. Mohl-li by být někdo spasen na základě svých skutků, tak by měl důvod se před Bohem chlubit. To je však nemožné (Ř 3,27).

Kdyby se někdo mohl spasit skrze dobré skutky, pak by Kristova smrt na kříži byla zbytečná (Ga 2,21). Víme však, že Kristus zemřel, protože neexistoval jiný způsob, jak zachránit provinilé hříšníky.

Kdyby někdo zachránil sám sebe dobrými skutky, pak by byl sám sobě spasitelem a mohl by uctívat sám sebe. Ale to by byla modloslužba, kterou Bůh důrazně zakazuje (Ex 20,3).

Kdyby bylo možné zachránit se skrze víru v Krista plus dobré skutky, vznikla by nemožná situace dvou spasitelů – Ježíše a samotného hříšníka. Kristus by se potom musel dělit o svoji slávu Spasitele s někým dalším, a to on nedopustí (Iz 42,8).

A konečně, mohl-li by někdo přispět něčím vlastním ke svému spasení, Bůh by mu to dlužil. A to je také nemožné. Bůh nemůže být nikomu zavázán (Ř 11,35).

V protikladu k dobrým skutkům víra vylučuje vychloubání (Ř 3,27), protože si ji člověk nemůže zasloužit. Člověk nemá jediný důvod vychloubat se, že uvěřil Pánu. Věřit v něho je totiž ta nejrozumnější, nejracionálnější a nejmysluplnější věc, kterou může člověk udělat. Důvěřovat svému Stvořiteli a Vykupiteli je přece logické a rozumné. Pokud nemůžeme věřit jemu, potom komu?

2,10 Na základě našeho spasení se stáváme jeho dílem, tj. dílem Božím, nikoli svým vlastním. Znovuzrozený křesťan je Boží mistrovské dílo. Pomyslíme-li na to, s jak nepoddajným materiálem musí pracovat, je jeho úspěch ještě pozoruhodnější. Toto mistrovské dílo není vsutku nic jiného než nové stvoření skrze jednotu s Kristem, neboť „je-li kdo v Kristu, je nové stvoření. Staré věci pominuly, hle, je tu všechno nové“ (2K 5,17).

Cíl tohoto nového stvoření popisují slova „k dobrým skutkům“. Jednak je pravda, že nejsme spaseni *skrze* dobré skutky, a stejně tak platí, že jsme spaseni, abychom činili dobré

skutky. Dobré skutky nejsou *základ*, nýbrž *ovoce* spasení. Nečiníme je, *abychom byli* spaseni, nýbrž *protože jsme* spaseni.

Tento aspekt pravdy zdůrazňuje Jakub 2,14–26. Když Jakub píše, že „víra bez skutků je mrtvá“, nemyslí tím, že jsme spaseni vírou a skutky, nýbrž vírou, která ústí v život oplývající dobrými skutky. Skutky totiž poukazují na skutečnost naší víry. A Pavel nadšeně souhlasí: Jsme jeho dílo, stvoření v Kristu Ježíši k dobrým skutkům.

Pořadí u Boha je tedy následující:

víra – spasení – dobré skutky – odměna

Víra vede ke spasení a ovocem spasení jsou dobré skutky, které Bůh odmění.

Vyvstává však otázka: Jaké dobré skutky bych měl činit? Pavel odpovídá: Dobré skutky, které Bůh předem připravil, abychom v nich žili. Vyjádřeno jinými slovy, Bůh má plán pro každého. Před naším obrácením naplánoval naši budoucí duchovní kariéru. Naší zodpovědností je, abychom pro sebe jeho vůli objevili a poté ji poslouchali. Nemusíme si vypracovat vlastní plán pro život, ale pouze přijmout ten, který pro nás nachystal Bůh. Tento fakt nás osvobozuje od starostí a zoufalství, a zároveň zaručuje, že náš život přinese maximální slávu Bohu, maximum požehnaní v životě druhých a největší možnou odměnu pro nás samotné.

Abychom objevili dobré skutky, které Bůh připravil pro každého osobně, měli bychom: (1) vyznat a opustit hřích, jakmile si ho uvědomíme; (2) být neustále a bezpodmínečně oddáni Bohu; (3) studovat Boží slovo, abychom našli jeho vůli a poté se podle ní chovali; (4) si vyhradit každý den čas k modlitbě; (5) se chopit příležitosti ke službě; (6) prohlubovat obecnství s dalšími křesťany a dbát na jejich rady. Bůh nás připravuje k dobrým skutkům a připravuje i dobré skutky, které můžeme vykonat. A až je vykonáme, čeká na nás odměna. Taková je jeho milost!

E. Jednota věřících Židů a věřících pohanů v Kristu (2,11–22)

V první polovině druhé kapitoly Pavel sledoval cestu spasení jednotlivých pohanů a Židů. Nyní se však soustředí na jednotu

v Kristu, která zrušila jejich původní národnostní rozdíly, a na jejich začlenění do církve, svatého chrámu v Pánu.

2,11 Ve verších 11 a 12 apoštol připomíná svým čtenářům, že před svým obrácením byli tělem pohané a že Židé je považovali za vyvrhele. Zaprvé jimi opovrhovali, což naznačuje naznačeno skutečnost, že je Židé nazývali neobřízka. Dělo se tak proto, že pohané nenesli na svém těle chirurgický zásah, který z Izraelců činil Boží smluvní lid. Pojmenování „neobřízka“ fungovalo jako etnická urážka a její dosah si můžeme představit, pomyslíme-li na hanebné přezdívky, kterými se dnes urážejí opovrhovaná etnika. Můžeme pocítit jemné bodnutí tohoto ostnu, když slyšíme, jak David říká pohanu Goliášovi: „Vždyť kdo je ten neobřezaný Pelištejec, že tupí řady živého Boha?“ (1S 17,26).

Židé se naopak nazývali obřízka a velmi se tímto pojmenováním pyšnili. Vyjadřovalo totiž, že jsou Boží vyvolený národ na zemi a že jsou odděleni ode všech ostatních národů. Zdá se však, že Pavel úplně nesouhlasí s jejich vychloubáním a praví, že jejich obřízka byla pouze učiněna lidskou rukou na těle. Jednalo se tedy o něco pouze fyzického. Ačkoli měli vnější znak Božího lidu smlouvy, chyběla jim vnitřní skutečnost pravé víry v Pána. „Neboť pravý Žid není ten, kdo je jím navenek, a pravá obřízka není ta, která je zjevná na těle; ale pravý Žid je ten, kdo je Židem uvnitř, a pravá obřízka je obřízkou srdce Duchem, nikoli literou. Ten má chválu ne od lidí, nýbrž od Boha“ (Ř 2,28–29).

Ať již však byli Židé obřezáni na srdci nebo ne, jedenáctý verš poukazuje na skutečnost, že se viděli jako *Boží národ* a pohanů opovrhovali. Toto nepřátelství mezi Židy a pohanů lze považovat za největší rasový a náboženský rozdíl, jaký svět kdy viděl. Žid se mohl těšit z úžasného výsadního postavení před Bohem (Ř 9,4–5), kdežto pohan byl jen cizinec. Jestliže chtěl správně uctívat pravého Boha, musel nejdříve konvertovat k judaismu (srov. Rachab a Rút). Židovský chrám v Jeruzalémě byl jediným místem na zemi, kde Bůh dal spočinout svému jménu a kde k němu směli Židé přistupovat. Pohanům však byl

vstup do vnitřních nádvoří chrámu zakázán pod pohružkou smrti.

V rozhovoru s pohanskou ženou z oblasti Týru a Sidónu Pán Ježíš zkoušel její víru, když hovořil o Židech jako o dětech v domě, kdežto o pohanech jako o pejscích pod stolem. Žena uznala, že je pouze psikem, ale zároveň prosila o drobty, které by mohly dětem upadnout. Není třeba říkat, že její víra došla odměny (Mk 7,24–30). V listu Efezským 2,11 apoštol svým čtenářům připomíná, že byli dříve pohany a tudíž opovrhovaní.

2,12 Pohané byli navíc bez Krista: neměli žádného Mesiáše, protože ten byl zaslíben pouze izraelskému národu. Bylo sice předpovězeno, že se požehnání skrze Mesiášovu službu vyleje také na další národy (Iz 11,10; 60:3), ale i přesto se musel Mesiáš narodit jako Žid a sloužit především „ztraceným ovčím z domu Izraele“ (Mt 15,24). Krom toho, že pohané neměli Mesiáše, byli také odcizeni společenství Izraele. Cizinec je ten, kdo „nepřináleží“, a coby přistěhovalec nemá stejná práva jako občan. Co se týkalo společenství Izraele, pohané stáli stranou a mohli dovnitř pouze nahlížet. Navíc byli bez účasti na smlouvách zaslíbení. Bůh uzavřel smlouvy s izraelským národem skrze Abrahama, Izáka, Jákoba, Mojžíše, Davida a Šalomouna. Tyto smlouvy zaslíbily Židům požehnání. Pohané však stáli úplně mimo, bez naděje jak z hlediska národního, tak osobního. Co se týče jejich národa, tak neměli ani nejmenší záruku, že jejich země, vláda nebo lid přežijí. A osobně na ně čekaly jen chmurné vyhlídky, protože neměli naději, která by sahala za hrob. Jejich budoucnost byla jako bezhvězdná noc. A nakonec byli bez Boha na světě. Neznamená to, že by byli ateisté, protože měli své bohy ze dřeva a kamene, které uctívali. Neznali však jediného pravého Boha. Žili bez Boha v bezbožném, nepřátelském světě.

2,13 Slova „Ale nyní“, naznačují další neočekávaný zvrat (srov. 2,4). Efezští pohané byli zachráněni ze své vzdálenosti a odcizení, a byli vyvýšeni do Boží blízkosti. K tomu došlo v okamžiku, kdy se obrátili k Pánu. Když uvěřili Spasiteli, Bůh je postavil v Kristu Ježíši a ve svém Milovaném je také přijal. Od

té doby byli Bohu tak blízko jako Kristus, protože oni sami jsou v Kristu. Cena, kterou si žádalo uskutečnění této úžasné změny, byla krev Kristova. Než mohli tito hříšníci z pohanů zakusit radost z výsady být blízko Bohu, museli být očištěni ze svých hříchů. Pouze Kristova krev prolitá na Golgotě toho byla schopna. Když přijali Pána Ježíše rozhodným činem víry, byla jim připsána očišťující moc Kristovy vzácné krve.

Ježíš je nejenže přiblížil, ale navíc vytvořil novou společnost, v níž odvěká nenávisť mezi Židy a pohany již neměla místo. Až do novozákonní doby se svět dělil do dvou tříd – Židů a pohanů. Náš Spasitel představil třetí skupinu – církev Boží (1K 10,32). V následujících verších uvidíme, jak se věřící Židé a věřící pohané stávají jedním v Kristu a společně tvoří novou společnost, kde není ani Žid, ani pohan.

2,15 Třetí aspekt Kristova díla zahrnoval zrušení nepřátelství, které doutnalo nejen mezi Židy a pohany, nýbrž také mezi Bohem a člověkem. Pavel uvádí Zákon jako nevinnou příčinu tohoto nepřátelství: Zákon s jeho příkazy a ustanoveními. Mojžíšův zákon představoval zákonodárný celek, který však tvořily oddělené, formální příkazy. Tyto se zase skládaly z dogmat neboli výnosů, jež pokrývaly mnohé, ne-li všechny oblasti života. Zákon sám o sobě byl svatý, spravedlivý a dobrý (Ř 7,12), avšak hříšná lidská přirozenost ho využila jako záminku k nenávisti. Zákon vskutku ustanovil Izrael jako Boží vyvolený národ na zemi. Mnoho Židů se však chovalo arogantně a zacházelo s pohany pohrdavě. Pohané na to zareagovali prudkým nepřátelstvím, které i my známe velmi dobře jako antisemitismus. Jak však Kristus odstranil Zákon coby příčinu tohoto nepřátelství? Zaprvé svou smrtí odpykal trest za porušení Zákona. Tím plně vyhověl Božím spravedlivým nárokům. Nyní Zákon nemůže absolutně nic vytknout těm, kdo jsou „v Kristu“, protože trest za jejich prohřešení byl splacen v plné výši. Věřící se nenacházejí pod Zákonem, nýbrž pod milostí. To však neznamená, že nyní mohou žít, jak se jim líbí. Naopak jsou pod zákonem Kristovým a mají žít tak, jak se líbí jemu.

Díky zrušení nepřátelství, které vyvolal Zákon, mohl Pán představit nové stvoření. Učinil v sobě z těch dvou, tj. věřícího Žida a věřícího pohana, jednoho nového člověka – církve. Skrze jednotu s Pánem se z dřívějších protivníků stali bratři v novém společenství. Církev je nová v tom smyslu, že je svým způsobem organismus, který nikdy předtím neexistoval, a tuto skutečnost musíme mít stále na paměti. Novozákonní církev nesmíme považovat za pokračování starozákonního Izraele. Církev se naprosto odlišuje od všeho, co kdy bylo před ní nebo co kdy bude po ní. Tento fakt by měl jasně vyplynout z následujících bodů:

1. Nové je to, aby měl pohan stejná práva a výsady jako Žid.

2. Nové je to, že Židé i pohané přijdou o svou národní totožnost, když se stanou křesťany.

3. Nové je to, že Židé a pohané jsou společně údy těla Kristova.

4. Nové je to, aby měl Žid naději, že bude kralovat spolu s Kristem, místo aby byl poddaným v jeho království.

5. Nové je to, že Žid už není pod Zákonem.

Církev je jednoznačně nové stvoření, se svým jedinečným povoláním a osudem, a zaujímá mimořádné místo v Božích plánech. Avšak rozsah Kristova díla zde zdaleka nekončí. Učinil pokoj totiž také mezi Židem a pohanem. Toho dosáhl, když odstranil příčinu nepřátelství, daroval novou přirozenost a stvořil novou jednotu. Kříž je Boží odpovědí na rasovou diskriminaci, segregaci, antisemitismus, bigotnost a každý druh konfliktu mezi lidmi.

2,16 Kromě toho, že Kristus usmířil Žida s pohanem, usmířil také oba dva s Bohem. Ačkoli Izrael a další národy většinou stály v hořké opozici, v jistém smyslu stály při sobě – ve svém nepřátelství k Bohu, které zapříčinil hřích. Když Pán Ježíš zemřel na kříži, zrušil toto nepřátelství, protože odstranil jeho příčinu. Na ty, kdo ho přijmou, pohlíží Bůh jako na lidi, kterým odpustil, kteří jsou spravedliví, vykoupení, omilostněni a vysvobozeni z moci hříchu. Nepřátelství zmizelo a místo něj vládne mír s Bohem. Pán Ježíš sjednocuje věřícího Žida a věřícího pohana do jednoho těla, círk-

ve, a představuje toto tělo bez jediné poskvrny nesnášenlivosti.

Bůh nepotřeboval být s námi usmířen, protože k nám nikdy nechoval nenávisť. To my jsme s ním potřebovali být usmířeni. Dílo našeho Pána na kříži poskytlo spravedlivý základ, díky němuž můžeme vstoupit do Boží přítomnosti nikoli jako jeho nepřátelé, nýbrž jako jeho přátelé.

2,17 Ve čtrnáctém verši je Kristus náš pokoj, v patnáctém verši *učinil* pokoj. Nyní shledáváme, že přišel a zvěstoval pokoj. Kdy a jak přišel? Nejprve přišel osobně ve svém vzkříšení. Zadruhé přišel v zastoupení Ducha svatého. Zvěstoval pokoj ve vzkříšení; pokoj bylo jedno z prvních slov, jež vyslovil po svém vzkříšení z mrtvých (L 24,36; J 20,19.21.26). Poté vyslal apoštoly v moci Ducha svatého, aby skrze ně zvěstoval pokoj (Sk 10,36). Dobrá zpráva pokoje byla zvěstována vám, kteří jste byli daleko (pohané), a těm, kteří byli blízko (Židé), čímž došlo k úžasnému naplnění Božího zaslíbení milosti v Iz 57,19.

2,18 Praktickým důkazem nového stavu pokoje, který nyní vládne mezi údy jednoho těla a Bohem, je skutečnost, že mají přístup do Boží přítomnosti. Tento fakt stojí v ostrém rozporu se starozákonní praxí, podle níž mohl do nejsvětější svatyně, na místo Boží přítomnosti, vstoupit pouze velekněz. A mohl tam vstoupit pouze jeden den v roce. Eadie dále ukazuje tento protiklad:

Nyní se může i nejbzdálenější pohan, který je v Kristu, skutečně a neustále radovat ze vznešené duchovní výsady, kterou pouze jako předobraz a dočasně vlastnil jeden muž z jednoho kmene z jednoho národa v jeden den v roce.¹⁴

Skrze modlitbu může kterýkoli věřící přistoupit k Božímu trůnu v nebesích, pokleknout před Vládcem vesmíru a oslovit ho Otče.

Najdeme zde i běžné pořadí v modlitbě. Zaprvé je skrze něho (Pána Ježíše), protože on je jediný Prostředník mezi Bohem a člověkem. Jeho smrt, pohřeb a vzkříšení odstranily každou právní překážku, která nám zabraňovala ve vstupu do Boží přítomnosti. Nyní žije jako Prostředník na výsostech a uchovává nás ve stavu obecenství s Otcem. K Bohu přistu-

pujeme v Ježíšově jménu; sami o sobě nemáme žádnou hodnotu, a proto se odvoláváme na hodnotu Pána Ježíše. Účastníky modlitby jsme my oba – věřící Žid a věřící pohané. Naší výsadou je, že máme přístup k Bohu a naším pomocníkem v modlitbě je Duch svatý (v jednom Duchu). „A stejně tak i Duch se spolu s námi ujímá naší slabosti. Vždyť my nevíme, jak a za co se máme modlit, ale sám ten Duch se za nás přimlouvá vzdechy, které nelze vyjádřit slovy“ (Ř 8,26).

Ten, ke komu přistupujeme, je Otec. Žádný starozákonní svatý nepoznal Boha jako Otce. Před Kristovým vzkříšením stáli lidé před Bohem jako jeho stvoření před svým Stvořitelem. Až po svém vzkříšení Ježíš řekl: „Jdi k mým bratřím a řekni jim: ‚Vystupuji k Otci svému i k Otci vašemu, k Bohu svému i k Bohu vašemu‘“ (J 20,17). Díky Pánovu výkupnému díla směli věřící poprvé oslovit Boha jako Otce. V 18. verši vystupují v modlitbách nejprostšího věřícího všechny tři osoby Trojice: modlí se k Bohu Otci, přistupuje k němu skrze Pána Ježíše Krista a v moci Ducha svatého.

2,19 V posledních čtyřech verších této kapitoly apoštol Pavel jmenuje některé z úžasných nových výsad, které nyní věřící pohané mají. Již nejsou cizinci a přistěhovalci. Už nikdy nemohou být nazváni cizinci, psy, neobřízkou nebo outsidersy. Nyní se stali spoluobčany svatých novozákonní doby. Věřící židovského původu nemají proti nim žádnou výhodu. Všichni křesťané jsou významnými občany nebe (Fp 3,20–21). Kromě toho také patří do Boží rodiny. Nejenže byli nadpřirozeně uzpůsobeni pro život v Božím království, ale navíc byli přijati do Boží rodiny.

2,20 Nakonec se stali členy církve, neboli jak to zde Pavel vyobrazuje, stali se kameny ve stavbě svatého chrámu. Apoštol popisuje chrám s velkou přesností – jeho základ, úhelný kámen, pojivo, jednotu a symetrii, růst a další jedinečné znaky.

Tento chrám byl *vybudován na základě apoštolů a proroků*, tj. apoštolů a proroků novozákonní doby; nemůže to poukazovat na proroky Starého zákona, protože ti tehdy o církvi ještě nic nevěděli. Neznamená to však, že by samotní apoštolové a proroci

tvořili základ církve, protože jejím základem je Kristus (1K 3,11). Nicméně oni položili základy církve, když učili o osobě a díle Pána Ježíše. Církev stojí na Kristu, tak jak ho apoštolové a proroci zjevili ve svém vyznání a učení. Když Petr vyznal, že Ježíš je Kristus, Syn Boha živého, Pán Ježíš řekl, že na této skále vybuduje svoji církev, tj. na této spolehlivé pravdě, že on je Boží Pomazaný a jedinečný Syn Boží (Mt 16,18). Zj 21,14 uvádí apoštoly ve spojitosti s dvanácti základy svatého Jeruzaléma. Oni sami nejsou tímto základem, ale stojí s ním v úzkém spojení, protože jako první učili tuto úžasnou pravdu o Kristu a církvi. Základy budovy se pokládají jen jednou. Apoštolové a proroci to učinili jednou. Základ, který položili, nám uchovaly knihy Nového zákona, ačkoli apoštolové a proroci s námi již nejsou. V druhotném smyslu lze za apoštoly a proroky považovat věřící všech dob, kteří vykonávali apoštolskou nebo prorockou službu. V jistém smyslu lze za apoštoly považovat misionáře a zakladatele sborů a za proroky ty, kdo kázou Boží slovo k budování. Nejsou však apoštoly a proroci v primárním smyslu.

Ježíš Kristus není jen základ chrámu, je navíc jeho úhelný kámen. Neexistuje způsob, jakým bychom mohli zobrazit či pojmout jeho rozmanitou slávu nebo různorodou službu. Existují přinejmenším tři možná vysvětlení pojmu úhelný kámen, a všechna poukazují na Pána Ježíše Krista jako na jedinečnou, výjimečnou a nepostradatelnou hlavu církve.

1. Jako úhelný kámen většinou označujeme kámen nacházející se v nižší části předního rohu budovy. Protože úhelný kámen jakoby podpírá zbytek budovy, symbolizuje něco, co má zásadní význam. V tomto smyslu je skutečným obrazem našeho Pána. Tento kámen navíc spojuje dvě zdi, a tak naznačuje i jednotu v církvi skrze Pána Ježíše mezi věřícími Židy a pohany.

2. Jiní biblisté se domnívají, že slovo přeložené jako úhelný kámen označuje vrcholový klenák v oblouku. Tento kámen zaujímá nejvýše položené místo v oblouku a zároveň podpírá ostatní kameny. Stejně tak Kristus zaujímá v církvi nejvýznačnější místo. Navíc

je nepostradatelný: odstraníme-li Pána Ježíše, všechno se sesype.

3. Třetí možný výklad popisuje úhelný kámen jako vrcholový kámen pyramidy. Tento kámen zaujímá nejvyšší místo v rámci stavby a v celé struktuře je jediný svého druhu, velikosti a tvaru. Jeho úhly a linie určují tvar celé pyramidy. Stejně tak je i Kristus hlavou církve. Jeho osoba i služba jsou jedinečné. A je to on, kdo dodává církvi její specifické znaky. Především jí dává základ.

2,21 Obrat „v němž“ se vztahuje na Krista, neboť on je zdrojem růstu a života církve.

Blaikie k tomu poznamenal:

V Kristu jsme přidáváni k chrámu; v něm i rosteme; a v něm i celý chrám roste směrem ke svému konečnému naplnění, kdy zjevení *úhelného kamene* bude doprovázet volání „Slávu, slávu jemu“.¹⁵

Jednotu a symetrii chrámu naznačuje výraz „celá stavba se spojuje dohromady“. Jedná se o jednotu, kterou tvoří mnoho jednotlivých údů. Každý úd má v budově své specifické místo, na které se právě hodí. Bůh skrze svou milost vytěžil kameny z údolí smrti, a ty nyní do sebe dokonale zapadají. Osobitým znakem této budovy je skutečnost, že roste. Nicméně tento růst se nedá srovnat s tím, jak stavba roste spojováním cihel a cementu. Tento růst se spíše podobá růstu živého organismu, například lidského těla. Konečkonců církve není neživá budova, A nejedná se ani o organizaci. Naopak je to živoucí subjekt, jehož hlavou je Kristus a jehož tělo tvoří všichni věřící. Zrodila se o Letnicích a roste, dokud nenastane vytržení.

Pavel popisuje tuto rostoucí budovu tvořenou živým materiálem jako svatou svatyni v Pánu. Slovo pro chrám, jež zde apoštol použil, neoznačovalo vnější nádvoří chrámu, nýbrž vnitřní svatyni (řecky *naos*), nikoli periferii, nýbrž svatostánek. Měl na mysli hlavní budovu chrámového komplexu, v níž se nacházela nejsvětější svatyně. Zde Bůh přebýval a dával se poznat v jasném, zářivém oblaku své slávy.

Z této skutečnosti se můžeme mnoho naučit: (1) Bůh přebývá v církvi a spasení Židé a pohané vytvářejí živou svatyni, v níž Bůh přebývá a kde zjevuje svoji slávu. (2) Tento

chrám je svatý. Je oddělen od světa a zasvěcen Bohu pro jeho svaté účely. (3) A jako svatý chrám je církev i středem, z něhož k Bohu skrze Pána Ježíše Krista stoupá velebení, chvála a uctívání.

Pavel dále praví, že tento svatý chrám je v Pánu. Vyjádřeno jinými slovy, Pán Ježíš je zdrojem jeho svatosti. Údy chrámu jsou před Bohem svaté díky své jednotě s Pánem, a také by měly být svaté z lásky k němu ve svých životech.

2,22 V tomto nádherném chrámu zaujímají věřící pohané stejnou pozici jako věřící Židé. Tato slova by nás měla naplnit radostí, podobně jako museli být nadšeni i Efezští, když slyšeli tuto úžasnou zprávu úplně poprvé. Postavení dodává věřícím tak nesmírnou důstojnost, protože tvoří Boží příbytek v Duchu. Právě toto je smyslem chrámu – totiž aby poskytl místo, kde by mohl žít Bůh v obecenství se svým lidem. Církev je tímto místem. Srovnajte tuto skutečnost s postavením pohanů ve Starém zákoně. Tehdy se nemohli k Božimu příbytku ani přiblížit. Nyní *tvoří* oni sami část Božího příbytku!

A všimněte si služby každé osoby Boží Trojice ve spojitosti s církvi: (1) V něm, tj. v Kristu. Právě díky jednotě s ním jsme budováni v chrám. (2) Boží příbytek. Tento chrám je domovem Boha Otce na zemi. (3) V Duchu. Právě skrze osobu Ducha svatého přebývá Bůh v církvi (1K 3,16).

Druhá kapitola začala popisem pohanů jako mrtvých, zvrácených, ďábelských a neposlušných lidí, a končí oznámením, že ti sami pohané jsou nyní očištěni od veškeré viny a poskvrnění, a navíc tvoří Boží příbytek v Duchu!

F. Vsuvka o tajemství (3,1–13)

3,1 V prvním verši Pavel začíná výrok, který však přerušuje druhý verš, a znovu se k němu vrací až ve verši 14. Tyto verše vložené mezi první a čtrnáctý verše tvoří vsuvku, v níž jde o tajemství – Kristus a církev.

Zvlášť zajímavá je přitom skutečnost, že současný věk církve je také jakousi vsuvkou v Božím jednání s lidmi. To lze vysvětlit následovně: V dějinách zaznamenaných ve

Starém zákoně jednal Bůh především s izraelským národem. Lze říci, že od dvanácté kapitoly Genesis až po třetí kapitolu Malachiáše se veškeré vyprávění soustředí téměř výhradně na Abrahama a jeho potomky. Když přišel na zem Pán Ježíš, Izraelci ho odmítli. Proto Bůh postavil svůj vyvolený národ na zemi dočasně stranou. Nyní se nacházíme ve věku církve, v němž zaujímají Židé i pohané před Bohem stejné postavení. Až bude církev dovršena a bude vzata domů do nebe, Bůh se znovu vrátí ke svému plánu s izraelským národem. Ručičky na prorockých hodinách se ještě jednou dají do pohybu. Současný věk lze považovat za jakousi vsuvku mezi Božím minulým a budoucím jednáním s izraelským národem. Je to úplně nové jednání v Božím plánu – jedinečné a oddělené od všeho, co bylo před ním nebo co bude po něm.

Ve verších 2–13 Pavel podrobně vysvětluje, proč sem tuto vsuvku zařadil. Jedná se o neplánovou náhodu, že k vysvětlení vsuvky v jednání s Izraelci používá rovněž vsuvku jako literární prostředek?

Pavel zahajuje tento oddíl slovy „Z toho důvodu já, Pavel, vězeň Krista Ježíše pro vás pohany“. Obrat „z toho důvodu“ se vztahuje na všechno, co apoštol právě řekl o výsadním postavení, které věřící pohané smějí zaujmout v důsledku své jednoty s Kristem.

Obecně se má za to, že Pavel napsal list Efezským během svého prvního uvěznění v Římě. Nemluví však o sobě jako o vězni Římanů, protože to by mohlo naznačovat jistý pocit porážky, sebelítosti nebo touhu po soucitu. Místo toho se nazývá vězněm Krista Ježíše; takovéto pojmenování naopak vyjadřuje souhlas, důstojnost a vítězství. Ruth Paxsonová to vyjádřila velmi pěkně:

V listu Efezským nenajdeme ani náznak vězeňského zápachu, protože Pavlův duch není spoután. Je sice vězněn Římany, ale on to nepřizná, a místo toho se prohlašuje za vězně Ježíše Krista. Co je tajemstvím tak vítězného postoje jakoby z jiného světa? Pavlův duch přebývá s Kristem v nebesích, ačkoli jeho tělo chřadne ve vězení.¹⁶

Bezpochyby byl uvězněn kvůli pohanům. Během své služby se Pavel neustále dostával

do ostrých konfliktů, protože hlásal, že v křesťanské církvi se věřící pohané smějí těšit ze stejných práv a výsad jako věřící Židé. Důvodem k jeho zatčení a výslechu před císařem bylo falešné obvinění, že Pavel s sebou vzal Efezana Trofima do vnitřního chrámu, kam pohané neměli přístup (Sk 21,29). Nicméně za tímto obviněním se pouze skrývalo hořké nepřátelství náboženských vůdců.

3,2 Nyní Pavel přerušuje tok svých myšlenek a pouští se do rozmluvy o tajemství, o němž jsme psali již výše. Jedná se o literární vsuvku pojednávající o vsuvce v Božím jednání s Izraelem.

Spojka pokud v druhém verši (pokud jste vskutku slyšeli...) možná vytváří dojem, že apoštolovi čtenáři nevěděli nic o jeho zvláštním poslání mezi pohany. Tento verš se často používá jako důkaz tvrzení, že Pavel neznal své adresáty, a proto tento dopis nemohl napsat milovaným Efezským. Nicméně spojka „pokud“ může mít i význam „protože“. Phillips tedy tuto větu parafrázuje následovně: „Protože jste určitě slyšeli...“ Určitě věděli o zvláštním poslání, jež mu bylo svěřeno. Sám popisuje tuto službu jako správu Boží milosti, přičemž správa zde má co dočinění se správcovstvím. Správce je někdo, kdo byl pověřen, aby se staral o záležitosti někoho druhého. Pavel byl Božím správcem, jemuž bylo svěřeno velké poslání šířit pravdu o novozákonní církvi. Tato správa Boží milosti měla přinejmenším tři významy:

1. Ve vztahu k vyvolenému. Pavel prožíval nezaslouženou přízeň, že právě on byl vybrán k tak privilegovanému poslání.

2. Ve vztahu k obsahu sdělení. Jednalo se o zprávu o Boží bezplatné a nezasloužené laskavosti, kterou zdarma nabízí každému.

3. Ve vztahu k příjemcům. Pohané nebyli hodni takové přízně.

Nicméně tato správa milosti byla svěřena Pavlovi, aby ji šířil mezi pohany.

3,3 Nikdo jiný mu nesdělil toto tajemství, a ani se ho nedopátral vlastní chytrostí. Bylo mu oznámeno přímo skrze Boží zjevení. Nevíme, kde nebo jak k tomu došlo. Víme pouze, že Bůh nějakým zázračným způsobem ukázal Pavlovi svůj plán pro církev, kterou tvoří ob-

rácení Židů a obrácení pohanů. Již jsme zmínili, že jako tajemství se označuje dosud neznámé posvátné tajemství, které nelze poznat lidským rozumem, ale které Bůh nyní zjevil. Pavel se stručně dotkl tohoto tajemství v 1,9–14.22–23; 2,11–22.

3,4 Vše, co Pavel dosud na toto téma napsal, bohatě stačilo k tomu, aby dokázal svým čtenářům, že mu Bůh daroval vzhled do tajemství Kristova. Blaikie parafrázuje tento oddíl následovně:

Co se týká toho, co jsem již napsal dříve: nyní se k tématu vyjádřím srozumitelněji, abyste viděli, že váš učitel je plně informovaný v otázce tajemství...¹⁷

Darby překládá tajemství Kristovo jako „tajemství *toho* Krista“, čímž má na mysli mystického Krista, tj. Hlavu a tělo. (Další příklad použití jména Kristus pro Pána Ježíše a jeho lid viz 1K 12,12.)

3,5 V pátém a šestém verši nalezneme nejúplnější definici tajemství, jakou máme. Pavel prvně vysvětluje, co je tajemství, a poté přechází k objasnění tajemství Kristova.

Zprv se jedná o pravdu, která v jiných pokoleních nebyla lidem oznámena. Z toho plyne, že bychom ji marně hledali ve Starém zákoně. Možná bychom našli její předobraz, avšak pravda samotná tehdy zjevena nebyla.

Zadruhé se jedná o pravdu, která byla nyní zjevena Duchem svatým Božím svatým apoštolům a prorokům. Bůh byl ten, kdo zjevoval tajemství; apoštolové s proroky byli speciálně odděleni pro to, aby ho mohli přijmout, a tajemství k nim přišlo skrze Ducha svatého.

Pokud považujeme apoštoly a proroky za postavy starozákonní, nikoli novozákonní doby, pak se může daný verš jevit jako sporný. První část verše praví, že tato pravda nebyla zjevena předchozím pokolením, a proto ji starozákonní proroci neznali. Jak by však mohla být zjevena v Pavlově době skrze muže, kteří již byli mrtví celá staletí? Odpověď je zřejmá. Tato úžasná pravda o Kristu a církvi byla zjevena v době církve mužům, kteří byli podobně jako Pavel pověřeni vzkříšeným Pánem, aby se stali jeho mluvčími. (Pavel netvrdí, že *pouze* jemu bylo zjeveno toto posvátné tajem-

ství. Byl jedním z mnoha, ačkoli tehdy nejaktivněji sloužil ve zvěstování pravdy mezi pohany, a také později skrze své listy.)

Je ovšem nutné zmínit, že značný počet křesťanů zaujímá jiné stanovisko než to shora uvedené. Tvrdí, že církev již existovala ve Starém zákoně a že Izrael byl onou církví a pravda o ní je nyní pouze vyjevena plněji. Říkají: „Tajemství nebylo v předchozí době *tak* známé, *jako* je tomu dnes. Vědělo se o něm, ale *ne ve stejném rozsahu jako nyní*. Máme *plnější zjevení*, ale jsme pořád Božím Izraelem, pokračováním Božího lidu.“ Tito věřící používají na podporu svého argumentu Sk 7,38, kde se v anglickém překladu z roku 1611 vyskytuje místo slova shromáždění slovo církev („shromáždění na poušti“). Je sice pravda, že se o Božím vyvoleném lidu hovoří jako o shromáždění na poušti, avšak to nutně neznamená, že zde existuje spojení s *křesťanskou* církví. Řecké slovo *ekklésia* je obecný termín, který lze použít pro označení shromáždění, kongregace nebo svolané skupiny. Stejně slovo ze Sk 7,38 se objevuje i ve Sk 19,32, kde popisuje pohanský dav. Z kontextu musíme poznat, o *kerou* „církev“ neboli shromáždění se jedná.

Co však s argumentem, že pátý verš svědčí o existenci církve ve Starém zákoně, ačkoli nebyla zjevena v tak plné míře jako nyní? Jasnou odpověď najdeme v Ko 1,26: „To tajemství, které bylo od věků ukryté, nyní však bylo zjeveno jeho svatým“. Nejedná se o nějaký stupeň zjevení, nýbrž skutečnost samotného zjevení.

3,6 Nyní se dostáváme k základní pravdě tohoto tajemství, a sice že v církvi Pána Ježíše Krista jsou pohané spoludědicové, údy téhož těla, a spoluúčastníci toho zaslíbení v Kristu Ježíši skrze evangelium. Vyjádřeno jinými slovy, obrácení pohané se mohou těšit ze stejného postavení a výsad jako obrácení Židů.

Zprv jsou spoludědicové. Na dědictví mají stejný podíl jako spasení Židů. Jsou dědici Božími, spoludědici Kristovi a spoludědici s veškerým vykoupeným lidem.

Dále jsou údy téhož těla. Pohané již nejsou vzdálení ani znevýhodnění, nýbrž v církvi zaujímají stejné postavení jako spasení Židů.

Nakonec jsou spoluúčastníci toho zaslíbení v Kristu Ježíši skrze evangelium. Zaslíbení může označovat buď Ducha svatého (Sk 15,8; Ga 3,14) nebo všechno, co evangelium zaslubuje těm, kdo jsou v Kristu Ježíši. Pohané a Židé se mohou z toho všeho radovat společně.

Nic z výše uvedeného však neplatilo pro Boží jednání s lidmi ve Starém zákoně, a ani to nebude platit v budoucím království Kristově.

Ve Starém zákoně se izraelský národ těšil výsadnímu postavení před Bohem. Žid by se vysmál každé myšlence, že by pohan mohl mít spoluúčast na Božích zaslíbeních. Prostě to nebyla pravda. Izraelští proroci sice předpovídali povolání pohanů (Iz 49,6; 56,6–7), ale nikdy nenaznačili, že by se pohané měli stát údy téhož těla, v němž by Židé nad nimi neměli navrch.

V budoucím království našeho Pána bude Izrael hlavou národů (Iz 60,12). Pohané sice také dojdou požehnání, ale jen skrze izraelský národ (Iz 60,3; 61,6; Za 8,23).

Izrael byl především, i když ne výhradně, povolán k dočasnému požehnání na zemi (Dt 28; Am 9,13–15), zatímco povolání církve se vztahuje především k duchovnímu požehnání v nebesích (Ef 1,3). Izrael byl povolán za Boží vyvolený národ na zemi, kdežto církev je povolána za Kristovu nebeskou nevěstu (Zj 21,2.9). Izrael se bude těšit z požehnání během Kristovy vlády v tisíciletém království (Oz 3,5), ale církev bude s Kristem v jeho slávě kralovat nad celým vesmírem (Ef 1,22–23).

Z výše řečeného by mělo být patrné, že neexistuje rovnítko mezi církví a Izraelem nebo královstvím. Jedná se o novou společnost, jedinečné společenství a uskupení věřících s největšími výsadami, o jakém se v Bibli dočteme. Církve se zrodila po Kristově nanebevzetí, když byl seslán Duch svatý (Sk 2). Formovala se skrze křest Duchem svatým (1K 12,13). Věk církve skončí vytržením, kdy všichni, kdo patří Kristu, budou vzati domů do nebe (1Te 4,13–18; 1K 15,23.51–58).

3,7 Poté, co Pavel zdůraznil partnerství mezi pohany a Židy v církvi, se nyní věnuje své vlastní službě v církvi (v. 7–9).

Nejprve se stal služebníkem evangelia. Slovo služebník (ř. *diakonos*) může být přeloženo jako „ministr“. Wuest k tomu píše: „Slovo ‚ministr‘ je zavádějící, protože dnes se tak (v angličtině – pozn. překl.) označuje pastor církve.“ V Novém zákoně má však toto slovo jiný, základní význam, a sice služebník. Pavel chtěl tedy prostě říci, že slouží Pánu s ohledem na ono tajemství.

Pavel vnímal svou službu jako nezasloužený dar: podle daru Boží milosti, která mi byla dána. Nejednalo se přitom pouze o projev Boží milosti, ale také jeho moci, protože se dokázal účinně dotknout pyšného, samospravedlivého farizea, zachránit jeho duši, svěřit mu poslání apoštola, zmocnit ho, aby byl schopen přijmout zjevení, a také ho posílit ke konání díla. Proto Pavel píše, že tento dar mu byl dán v souladu s působením Boží moci.

3,8 Pavel se považuje za nejmenšího ze všech svatých. Někomu možná takový výrok zavání falešnou pokorou. Avšak opak je pravdou. Jedná se o vyznání někoho, kdo byl naplněn Duchem svatým. Každý, kdo vidí Krista v jeho slávě, si uvědomí vlastní hříšnost a zbytečnost. U Pavla navíc hrály roli jeho vzpomínky na dobu, kdy při perzekuci Boží církve (Ga 1,13; Fp 3,6) pronásledoval samotného Pána Ježíše (Sk 9,4). Navzdory této skutečnosti ho Pán zvláštním způsobem pověřil, aby nesl evangelium pohanům (Sk 9,15; 13,47; 22,21; Ga 2,2.8). Pavel byl apoštolem pohanů, stejně jako byl Petr apoštolem Židů. Jeho služba měla dvojí rozměr, neboť se týkala jak evangelia, tak církve. Nejprve lidem oznámil, jak mohou být spaseni, a poté je uváděl do pravdy o novozákonní církvi. Evangelizace nepředstavovala pro Pavla cíl sám o sobě, nýbrž pouze krok k založení a posílení místních novozákonních církví.

Prvním úkolem jeho služby bylo zvěstovat pohanům Kristovo nevystižitelné bohatství. Blaikie se k tomu pěkně vyjadřuje:

Dvě přitažlivá slova, bohatství a nevystižitelné, vyjadřují myšlenku toho nejcennějšího, co je však zároveň nekonečně hojně. Cenné věci jsou většinou vzácné a právě vzácnost zvyšuje jejich cenu. Zde je však to nejcennější současně neomezené – bohatství

soucit a lásky, hodnoty, posvěcení, útěchy a proměňující moci. To vše bez jakéhokoli omezení, schopno uspokojit jakoukoli touhu, přání a sen srdce, nyní a navěky.¹⁸

Když člověk uvěří Pánu Ježíši, okamžitě se z něho stane duchovní miliardář, protože v Kristu mu náleží nevyčerpatelný poklad.

3,9 Druhým aspektem Pavlovy služby bylo objasnit všem, jaká je správa toho tajemství. Řečeno jinými slovy, měl je poučit o tom, jak toto tajemství funguje v praxi. V současnosti si Bůh povolává z pohanů lid pro své jméno (Sk 15,14), nevěstu pro svého Syna. Právě v tomto plánu hraje důležitou roli správa (*správčovství*¹⁹) tohoto tajemství. A všichni, kdo na něm mají podíl, jsou všichni *věřící*, protože od nespasených lidí se nedá očekávat, že by porozuměli hlubokým pravdám Božího tajemství (1K 2,14). Proto když Pavel píše všem, má na mysli všechny spasené – Židy a pohany, otroky a svobodné.

Toto tajemství bylo od věků ukryté v Bohu. Bůh počítá se samotným plánem od věčnosti, ale držel ho v tajnosti během věků lidských dějin. Znovu si můžeme povšimnout zvláštní námahy, kterou Duch svatý vynaložil na to, aby nás mohl ohromit skutečností, že všeobecná církev je něco nového, jedinečného, co nemá obdoby. Nikdo jiný o ní předtím nevěděl, pouze Bůh. Tajemství bylo ukryté v Bohu, jenž všechno stvořil. Stvořil materiální vesmír, stvořil věky – dějiny, a stvořil také církev – avšak ve své moudrosti uznal za vhodné, aby skryl pravdu o novém stvoření až do Kristova prvního příchodu.

3,10 Jeden ze současných Božích záměrů ve spojitosti s tajemstvím je zjevit svou přerozmanitou moudrost andělským zástupům v nebesích. Pavel opět používá metaforu školy. Bůh je učitel, vesmír školní třída a andělské mocnosti žáci. Bůh vyučuje na téma „Přerozmanitá moudrost Boží“ a ukazuje to na příkladu církve. Andělé shlížejí z nebes a obdivují jeho nevystižitelné soudy a žasnou nad jeho cestami, které přesahují veškerou představivost. Vidí, jak Bůh k vlastní slávě zvítězil nad hříchem. Vidí, jak poslal to nejlepší z nebe kvůli tomu nejhoršímu na zemi. Vidí, jak vykoupil své nepřátele za nesmírnou

cenu, jak je porazil láskou a připravil je jako nevěstu pro svého Syna. Vidí, jak jim požehnal všim duchovním požehnáním v nebesích. A také vidí, jak skrze dílo Pána Ježíše na kříži získal Bůh ještě více slávy a jak se na věřící Židy a pohany vylilo mnohem více požehnaní, než kdyby hřích nikdy nevstoupil do světa. Bohu se dostalo zadostiučinění, Kristus byl vyvýšen, Satan poražen a církev usedla v Kristu na trůn, aby sdílela jeho slávu.

3,11 Samotné tajemství a jeho ukrytí a konečné odhalení, jakož i způsob, jímž zjevuje Boží moudrost, jsou podle odvěkého úmyslu, který uskutečnil v Kristu Ježíši, našem Pánu. Už před stvořením světa Bůh věděl o Satánově pádu i o tom, že člověk ho bude následovat v hříchu. Již tehdy připravil protiopatření, geniální plán, který se uskutečnil ve vtělení, smrti, vzkříšení, nanebevstoupení a oslavení Ježíše Krista. Celý plán se točí kolem Krista a skrze něho je také uskutečňován. Proto nyní může Bůh spasit bezbožné Židy a pohany, učinit je údy těla Kristova, připodobňovat je obrazu svého Syna a dát jim jedinečnou čest po celou věčnost jako nevěstě Beránkové.

3,12 Kvůli Kristovu dílu a naší jednotě s ním nám nyní patří nepopsatelná výsada kdykoli vejít do Boží přítomnosti, v plné důvěře, že nás uslyší, a beze strachu, že nás za to bude kárat (Jk 1,5). Můžeme k Bohu přistupovat jako děti, otevřeně, s úctou a beze strachu. Naší velkou svobodou je volný přístup k Bohu skrze modlitbu. A naše důvěra spočívá v tom, že se nám dostane srdečné, naslouchající, moudré a milující odpovědi. A to vše se děje skrze víru v něho, tj. naši víru v Pána Ježíše Krista.

3,13 Pavel, vědom si důstojnosti své služby a také úžasného ovoce, které přinesla, povzbuzuje svaté, aby neklesali na mysli, když si vzpomenu na jeho utrpení. Rád snášel soužení, když nesl pohanům dobrou zvěst. Proto jim říká, že místo aby byli sklíčeni z jeho utrpení, mají být vlastně pyšní na to, že byl hoden trpět pro Pána Ježíše. Měli se radovat při pomýšlení, jaké dobro přinese jeho soužení jim a dalším pohanům. Měli by pohlížet na jeho současné uvěznění jako na slávu, nikoli hanbu.

G. Pavlova modlitba za svaté (3,14–19)

3,14 Apoštol se nyní opět vrací k myšlence, kterou započal v prvním verši, ale přerušil vsuvkou ohledně tajemství. Proto se slova „z toho důvodu“ vztahují na druhou kapitolu, v níž Pavel popsal, čím byli pohané svou přirozeností, ale čím se stali díky své jednotě s Kristem. Jejich úžasný vzestup z chudoby a smrti k bohatství a slávě nutí Pavla se modlit, aby i v praxi vždy žili v radosti ze svého vyvýšeného postavení.

Je zde uveden jeho postoj při modlitbě: klekám na kolena. Neznamená to však, že klečení by mělo být vždy postojem našeho těla, nicméně takový by měl být vždy postoj naší duše. Smíme se modlit za chůze, vsedě nebo vleže, ale náš duch by měl být vždy skloněn v pokoře a úctě.

Pavel se ve své modlitbě obrací k Otci. V obecném smyslu je Bůh Otcem celého lidstva, protože je jeho stvořitelem (Sk 17,28–29). V užším významu je ovšem Otcem všech věřících, protože je zplodil do své duchovní rodiny (Ga 4,6). Naprosto jedinečným způsobem je však Otcem našeho Pána Ježíše Krista, to znamená, že jsou si rovni (J 5,18).

3,15 Pavel má na mysli zvláštní úlohu Otce, protože po něm má své jméno každá rodina v nebesích i na zemi. To může znamenat:

1. Všechny vykoupěný lid v nebi a na zemi k němu vzhlíží jako k hlavě rodiny.

2. Všechny stvořené bytosti, andělské i lidské, dluží za svou existenci Bohu, nejen jako jednotlivci, nýbrž také jako celé rodiny. Rodiny v nebesích zahrnují různé pozice andělských bytostí. Rodiny na zemi se vztahují na různé rasy pocházející z Noema, které jsou nyní rozdělené do různých národů.

3. Veškeré otcovství ve vesmíru odvozuje své jméno od Boha Otce, neboť jeho otcovství je původní a ideální, a tvoří předobraz každého rodičovského vztahu. Phillips přeložil verš následovně: „Z něhož odvozuje své jméno veškeré otcovství, ať pozemské či nebeské.“

3,16 Rozsah Pavlova požadavku nás musí přivést v úžas: Aby vám daroval podle bohatství své slávy. Pavel chce poprosit, aby svatí byli duchovně posíleni. Ale v jaké míře? Jamieson, Fausset a Brown odpovídají:

„V hojnosti, shodně s bohatstvím jeho slávy, nikoli podle omezenosti našeho srdce.“²⁰ Kazatelé často poukazují na rozdíl mezi obraty „z bohatství“ a „podle bohatství“. Boháč by mohl darovat zanedbatelnou částku *ze svého* bohatství, nicméně nikoli *v poměru* k němu. Pavel však žádá Boha, aby je posílil podle bohatství své dokonalosti. A protože Pánova sláva je nekonečná, nechť se svatí připraví na hotovou záplavu! Proč bychom měli žádat od tak úžasného krále tak málo? Když někdo požádal Napoleona o nesmírnou laskavost, okamžitě mu ji udělil, protože, dle jeho slov, „pocitl mě velikostí svého požadavku“.

Přicházíš ke králi

s velkou prosbou na srdci.

Jeho milost a moc však tak velké jsou,
že nikdo je nemůže přesáhnout.

John Newton

Nyní se podívejme na konkrétní žádosti Pavlovy modlitby. Nepovažujme je však za navzájem nesouvisející žádosti, nýbrž spíš za přání, která navazují na sebe, a jedna prosba tvoří základ pro další. Představme si je jako pyramidu: první žádost tvoří základní vrstvu. A jak modlitba pokračuje, Pavel staví až ke slavnému vrcholu.

První žádost zní, aby byli posíleni mocí skrze Ducha na vnitřním člověku. Vytouženým požehnáním je *duchovní* moc. Nikoli moc potřebná k předvádění okázalých zázraků, nýbrž duchovní vitalita, kterou potřebujeme, abychom byli zralými, stálými, rozumnými křesťany. Tuto moc udílí Duch svatý. Je ovšem pravda, že nám daruje tuto sílu, pouze pokud se sytíme slovem Božím, dýcháme čistý vzduch modlitby a cvičíme se v každodenní službě Pánu.

Tuto moc zažíváme ve vnitřním člověku, tj. v duchovní části naší přirozenosti. Právě tento vnitřní člověk nachází potěšení v Božím zákoně (Ř 7,22) a je dennodenně obnovován, ačkoli vnější člověk chřadne (2K 4,16). Ačkoli náš vnitřní člověk pochází od Boha, potřebuje sílit, růst a rozvíjet se.

3,17 Druhým krokem je: aby Kristus skrze víru přebýval ve vašich srdcích. V důsledku působení Ducha jsme posíleni, aby v našich srdcích mohl přebývat Kristus. Pán Ježíš za-

čne osobně přebývat ve věřícím ve chvíli jeho znovuzrození (J 14,23; Zj 3,20). Tento fakt nicméně není předmětem Pavlovy modlitby. Nemodlí se za to, aby ve věřícím přebýval, nýbrž aby se v něm cítil *jako doma*. Pán Ježíš trvale přebývá v každém spaseném člověku, avšak Pavel prosí, aby měl také plný přístup ke každému pokoji a komoře v naší mysli; aby nebyl zarmoucen hříšnými slovy, myšlenkami, motivy a skutky; aby mohl s věřícím prožívat ničím neporušené obecenství. Srdce křesťana se tak stává místem, kde Kristus rád přebývá – jako tomu bylo v případě domova Marie, Marty a Lazara v Betanii. Srdce zde samozřejmě symbolizuje centrum duchovního života, protože řídí všechny aspekty našeho chování. V podstatě se Pavel modlí za to, aby se Kristovo panství rozšířilo v našem srdci do takové míry, že ovlivní, jaké knihy čteme, jakou práci děláme, jaké jídlo jíme, za co utratíme peníze, jaká slova vypustíme z úst – stručně řečeno, bude mít vliv na nejmenší detaily našeho života.

Čím více jsme Duchem svatým posilováni, tím více se budeme podobat Pánu Ježíši. A čím podobnější mu budeme, tím více „se usídlí v našich srdcích a bude se v nich cítit jako doma“ (KSW).

Potěšení z jeho přebývání v nás přichází skrze víru. To znamená, že na něm budeme neustále záviset, že se mu budeme stále vydávat a že budeme stále uznávat, že „v nás je doma“. Bratr Lorence to vyjádřil stručně: skrze víru „praktikujeme jeho přítomnost“.

Až do této chvíle zmínil Pavel ve své modlitbě všechny osoby Trojice. Žádal Otce (v. 14), aby posílil věřící skrze svého Ducha (v. 16), aby se Kristus mohl cítit naprosto doma v jejich srdcích (v. 17). Jednou z obrovských výsad modlitby je, že můžeme požádat věčnou Trojici, aby působila pro dobro druhých i naše.

Bude-li mít Kristus v našem životě neomezený přístup, budeme zakořenění a založeni v lásce. Pavel zde využívá termínů z botaniky a stavebnictví. Kořen poskytuje rostlině výživu a oporu a budova spočívá na svých základech. Scorggie to komentuje následovně: „Láska je zemí, v níž musí náš život zapustit

kořeny. A je také skálou, na níž musí spočívat naše víra.“²¹ Být zakořenění a založeni v lásce znamená, že bytí v lásce se stane naším životním stylem. Život lásky je životem v dobrotě, nesobeckosti, pokoře a mírnosti. V takovém životě se projevuje samotný Kristus (viz 1K 13,4–7).

3,18 Předchozí požadavky naznačily program duchovního růstu a rozvoje, který připraví každé Boží dítě na to, aby bylo schopné plně pochopit se všemi svatými, jaká to šíře a délka a výše a hloubka.

Než se budeme podrobněji zabývat zmíněnými rozměry, všimněme si výrazu „se všemi svatými“. Toto téma je tak rozsáhlé, že žádný věřící není schopen pochopit více než jen svou malou část. Je proto třeba spolu s ostatními studovat, diskutovat a sdílet se. Duch svatý si může použít rozjímání skupinky zdatných věřících, aby na Písmo vrhl další příval světla.

Zmíněné rozměry se většinou chápou v tom smyslu, že popisují Kristovu lásku, ačkoli daný text toto neuvádí. Lásku Kristovu najdeme odděleně v následující větě. Jestliže však měl Pavel vskutku na mysli lásku Kristovu, mohlo by se jednat o následující souvislost:

Šířka	– svět (J 3,16)
Délka	– navěky (1K 13,8)
Hloubka	– až k smrti na kříži (Fp 2,8)
Výška	– nebe (1J 3,1–2)

F. B. Meyer to vyjadřuje velmi pěkně:

Před námi bude vždy tolik obzoru, kolik ho bude za námi. A když už budeme hledět na Ježíšovu tvář po celá tisíciletí, její krása bude stále nová, fascinující a nepochopitelná, stejně jako když jsme ji poprvé spatřili od bran ráje.²²

Nicméně výše zmíněné rozměry se mohou také vztahovat na tajemství, které v listu Efezským zaujímá tak význačné místo. Tyto dimenze lze najít v samotném textu velmi snadno.

1. Šířku popisují verše 2,11–18. Vztahuje se na široký záběr Boží milosti, která spasila Židy a pohany a poté je začlenila do církve. Tajemství se týká obou skupin lidstva.

2. Délka se rozpíná od věčnosti k věčnosti. Co se týče minulosti, byli věřící vyvoleni v Kristu již před stvořením světa (1,4). Co se týče budoucnosti, bude Bůh neustále odkrývat nezměrné bohatství své milosti, kterou nám ve své dobrotě projevil v Kristu Ježíši (2,7).

3. Hloubku naopak živě vykreslují verše 2,1–3. Propadli jsme se do propasti nepopsatelného hříchu a ponížení. Kristus přišel do džungle nečistoty a zkaženosti, aby zemřel místo nás.

4. Výšku zřetelně vidíme ve verši 2,6. Nejenže jsme byli vzkříšeni spolu s Kristem, ale navíc jsme v něm usedli na trůn v nebesích, abychom se podíleli na jeho slávě.

Máme tedy co dočinění s dimenzemi nezměrnosti a skutečného nekonečna. Když o nich přemýšlíme, „vše, co můžeme udělat“ říká Scroggie, „je zapamatovat si pořadí ve změti svatých slov.“

3,19 Další apoštolovou žádostí je, aby svatí skrze vlastní zkušenost poznali Kristovu lásku, převyšující veškeré poznání. Nikdy ji sice nebudou schopni úplně prozkoumat, protože jeho láska je jako oceán bez pobřeží, nicméně ji mohou každý den poznávat víc a více. Proto se přimlouvá, aby mohli na základě zkušenosti hluboce poznat úžasnou lásku našeho úžasného Pána a aby se z ní mohli neustále radovat.

Vrcholem Pavlovy nádherné modlitby jsou slova „abyste naplnění byli ve (doslovně *do*, řecky *eis*) všelikou plnost Boží“ (BKR). Veškerá plnost Boží Trojice přebývá v Pánu Ježíši (Ko 2,9). Čím více skrze víru přebývá v našich srdcích, tím více jsme naplnění až do vší plnosti Boží. Nikdy sice nemůžeme být naplnění *celou* plností Boží, nicméně je to cíl, ke kterému směřujeme.

Vysvětlili jsme sice význam předchozích veršů, ale přesto musíme přiznat, že tato pasáž má i hlubší význam, kterého jsme se ještě nedobrali. Když se zabýváme Písmem, jsme si vědomi, že se zaobíráme pravdami, které zdaleka přesahují naši schopnost jim porozumět. Můžeme sice za pomoci ilustrací osvětlit význam tohoto verše, jako se náprstek ponořený do oceánu sice naplní vodou, ale jak málo vody v náprstku uvizne! A tak je to i s naším

poznáním. Tajemství zde stále zůstává a my můžeme pouze stát v úžasu před Božím slovem a být ohromeni jeho nekonečností.

H. Pavlova doxologie (3,20–21)

3,20 Pavel zakončuje modlitbu chvalořečením, které povzbuzuje duši. Předchozí žádosti byly rozsáhlé, smělé a zdánlivě nemožné. Bůh je však v tomto ohledu mocen učinit daleko více, než můžeme žádat nebo si pomyslet. Pavel dává pocítit rozsah Boží moci ve způsobu, jakým na sebe vrší slova popisující přehojně požehnání:

Mocen

Mocen učinit

Mocen učinit, co žádáme

Mocen učinit, co si myslíme

Mocen učinit, co žádáme nebo si myslíme

Mocen učinit všechno, co žádáme nebo si myslíme

Mocen učinit nade všechno, co žádáme nebo si myslíme

Mocen učinit daleko více, než co žádáme nebo si myslíme

Mocen učinit daleko více nade všechno, co žádáme nebo si myslíme

Obrat podle síly, kterou působí v nás, ukazuje způsob, jakým Bůh vyslýchá naše modlitby. Touto silou je Duch svatý, který v nás neustále působí, dbá na to, aby v nás uzrálo ovoce podobnosti Kristu, napomíná nás za hřích, vede nás a podněcuje v modlitbě, vede nás ve službě. Čím více se Duchu poddáme, tím více nás bude moci připodobňovat Pánu Ježíši.

3,21 Jemu buď sláva v církvi a v Kristu Ježíši po všechna pokolení věčnosti věků! Amen. Bůh si zaslouží, aby byl věčně chválen. Na jeho moudrost a moc poukazují andělské zastupy; slunce, měsíc a hvězdy; zvířata, ptáci a ryby; oheň, kroupy, sníh a mlha; vítr; hory, kopce, stromy; králové a lid, staří a mladí; Izrael a ostatní národy. To vše existuje, aby vzdávalo chválu svému Pánu (Ž 148).

Existuje však ještě jedna skupina, která bude navěky vzdávat Bohu slávu, a sice církve – Kristus jako hlava a věřící jako tělo. Toto společenství vykoupených bude věčným

svědectvím Boží jedinečné a úžasné milosti. Williams k tomu píše:

Věčná sláva Boha jako Boha a Otce se bude po celou věčnost uskutečňovat skrze církev a Krista Ježíše. Jak ohromující představa! Kristus a církev budou jako jedno tělo navěky představovat Boží slávu.²³

Avšak už nyní by církev měla vzdávat slávu Božímu jménu „ve službě chvály, v čistých životech svých členů, v celosvětovém šíření evangelia a ve službách zaměřených na pomoc strádajícím lidem v nouzi“ (Erdman).

Chválení Boha má trvat po všechna pokolení věčnosti věků. Když slyšíme Pavla, jak žádá, aby byla Bohu sláva v církvi a v Kristu Ježíši, naše srdce mohou odpovědět pouze srdečným Amen!

II. Praktický život věřícího v Pánu (kap. 4–6)

A. Výzva k jednotě v křesťanském společenství (4,1–6)

4,1 Nyní v listu Efezským nastává zásadní zlom. Předchozí kapitoly se zabývaly křesťanským povoláním a křesťan byl v oněch třech kapitolách vyzván, aby vedl život hodný toho povolání. Dominantním tématem bylo tedy postavení, ke kterému nás pozdvihla Boží milost. Od této chvíle se jím však stane praktické prožívání tohoto postavení. Naše vyvýšené postavení v Kristu si žádá i odpovídající zbožné chování. Je tedy pravda, že list Efezským sestupuje z nebes první až třetí kapitoly k místní církvi, do domova a obecně do společnosti ve čtvrté až šesté kapitole. Scott k tomu poznamenal, že tyto závěrečné oddíly nás učí, „že musíme pečovat o jednotu v církvi, o čistotu v našich osobních životech, o harmonii domova a o stálost v našem boji s mocnostmi zla.“

Pavel se podruhé označuje za vězně – tentokrát za vězně v Pánu. Theodoret to komentuje slovy: „Co svět považoval za ponížení, Pavel pokládal za největší čest, a ve svých poutech pro Krista září více než král ve své koruně“.

Pavel byl uvězněn kvůli své věrnosti a poslušnosti vůči Pánu a nyní vyzývá čtenáře, aby

vedli život hodný toho povolání. Nic jim nepřikazuje, ani jim nic nenařizuje. Místo toho k nim hovoří jemně a něžně jazykem milosti.

Řecké sloveso „chodit“, zde přeložené jako „vést život“, se v dopise objevuje sedmkrát, často v modifikaci jako žít (2,2.10; 4,1.17; 5,2.8.15), a vztahuje se na celý životní styl člověka. Vést hodný život znamená žít v souladu s důstojným postavením, ke kterému byl křesťan jako člen těla Kristova vyvýšen.

4,2 V každé oblasti života je třeba vykazovat podobnost s Kristem. Tu tvoří následující aspekty:

Pokora je opravdová skromnost pramenící z obecenství s Pánem Ježíšem. Pokora nám umožňuje, abychom si uvědomili vlastní nicotnost a mohli tak ohodnotit druhé více než sebe. Je tedy opakem nadutosti a arogance.

Mírnost je postoj, který se podřizuje Božímu plánu bez vzpírání a lidské nevládnosti, bez myšlenek na pomstu. Mírnost jsme viděli v životě Pána Ježíše, který řekl „Jsem mírný a pokorného ducha.“ Wright k tomu píše:

Jak úžasně nádherný výrok! Ten, kdo stvořil světy, umístil hvězdy na oblohu a nazval je jménem, ten, kdo zachovává nespočetná souhvězdí v jejich drahách, Ten, kdo váží hory a udržuje kopce v rovnováze, Ten, komu jsou ostrovy maličkostí, Ten, kdo drží vody oceánů v holé ruce a před nímž jsou všichni obyvatelé země jako kobylky – Ten, když přišel na zem v lidském těle, se nazval mírným a pokorným. Není tomu tak, že by vztyčil dokonalý ideál člověka a pak se mu přizpůsobil – on jím totiž *byl*.²⁴

Trpělivost popisuje vyrovnanou povahu a ducha trpělivosti při dlouhodobému vystavení provokaci. Můžeme si to znázornit následovně: Představte si štěňátko a dospělého psa. Štěňátko doráží na psa, otravuje ho a útočí na něj, ale velký pes, který by mohl štěňátko zakousnout na jedno skousnutí, se trpělivě vyrovnává s jeho drzostí.

Snášet se navzájem v lásce znamená, že bereme ohledy na chyby a selhání druhých, nebo na tření plynoucí z rozdílností osobností, schopností a povah. Nejde však o to zachovat si zdání zdvořilosti, když se vnitřně svíjíme odporem, nýbrž o skutečnou lásku vůči těm, kdo dráždí, ruší nebo uvádí do rozpaků.

4,3 Usilovali zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje. Když Bůh formoval církev, odstranil největší rozdělení, jaké kdy mezi lidmi existovalo – propast mezi Židy a pohany. V Ježíši Kristu jsou tyto rozpory zrušeny. Ale bude to fungovat i v jejich společném životě? Nebo bude ve vzájemném soužití stále cítit skryté nepřítelství? Budou zde sklony vytvořit „židovskou církev Kristovu“ nebo „církvev pro národy“? Aby Pavel zabránil možným rozdělením nebo palčivé nevráživosti, vyzývá k jednotě mezi křesťany.

Mají svědomitě pečovat o zachování jednoty Ducha. Duch svatý učinil všechny opravdové věřící jedním v Kristu a v těle Kristově přebývá jeden Duch. To je základní jednota, kterou nemůže nic zničit. Nicméně když se věřící hádají a hašteří, chovají se, jako by tato jednota neexistovala. Zachovávat jednotu Ducha znamená žít s ostatními v pokoji. Pokoj totiž spojuje údy těla navzdory jejich velkým přirozeným rozdílům. Pokud se objeví rozdíly, lidé běžně zareagují tak, že se rozdělí a založí novou skupinu. Duchovní reakce je ovšem jiná: „V podstatném svornost, v nepodstatném volnost, ve všem pak láska.“ V každém z nás přebývá dost tělesnosti na to, aby zničil místní sbor nebo jakékoli jiné Boží dílo. Proto musíme upustit od svých malicherných osobních vrtochů a společně pracovat v pokoji pro Boží slávu a společné požehnání.

4,4 Místo zveličování rozdílů bychom měli přemýšlet o sedmi pozitivních skutečnostech, které tvoří základ pravé křesťanské jednoty.

Jedno tělo. Navzdory odlišnostem v rase, barvě kůže, národnosti, jazyce a povaze existuje pouze jedno tělo, jež se skládá ze všech opravdových věřících od Letnic až po vytržení. Nicméně denominace, frakce a skupiny brání uskutečňování této pravdy. Až se však vrátí Spasitel, smete všechno rozdělení vytvořené lidmi. Proto by naše motto pro současnost mělo znít: „Kéž zmizí jména, frakce a skupiny, a Ježíš Kristus je v nás všech jediný.“

Jeden Duch. Duch svatý, jenž přebývá osobně v každém věřícím (1K 6,9) také přebývá v těle Kristově (1K 3,16).

Jedna naděje. Jeden společný osud očekává všechny údy církve – být s Kristem, podobat

se mu a sdílet s ním jeho slávu po celou věčnost. Tato jedna naděje zahrnuje všechno, na co se mohou svatí těšit při návratu Pána Ježíše a poté v nebi.

4,5 Jeden Pán: „Neboť i když jsou takzvaní ‚bohové‘, ať už v nebi nebo na zemi – jakožto jsou mnozí ‚bohové‘ a mnozí ‚páni‘ – my máme jediného Boha, Otce, ... a jediného Pána, Ježíše Krista, skrze něhož je všechno, i my jsme skrze něho“ (1K 8,5–6; viz také 1K 1,2).

Jedna víra. Jedná se o křesťanskou víru, souhrn nauky „jednou provždy svěřené svatým“ (Ju 3), kterou zaznamenává Nový zákon.

Jeden křest je pravdivý ve dvojitým smyslu. Zaprvé se jedná o jeden křest Duchem, skrze který se ti, kdo uvěří Kristu, stávají součástí jednoho těla (1K 12,13). Zadruhé jeden křest popisuje událost, kdy se obrácení ztotožní s Kristem v jeho smrti, pohřbu a vzkříšení. Ačkoli dnes existují různé podoby křtu, Nový zákon uznává pouze jeden křest věřícího, a sice ve jméno Otce, Syna i Ducha svatého. Křtem učedníci vyjadřují svou věrnost Kristu, pohřbívají přítom své staré já a rozhodují se žít novým životem.

4,6 Jeden Bůh. Každé dítě Boží uznává jednoho Boha a Otce všech vykoupených, který je:

Nade všemi – je svrchovaný Vládce vesmíru.

Skrze všechny – působí ve všech a používá si všeho k uskutečnění svých záměrů.

Ve všech – přebývá ve všech věřících a je současně všudypřítomný.

B. Návod na správné fungování údů těla (4,7–16)

4,7 S naukou o jednotě těla Kristova jde ruku v ruce také pravda o rozmanitosti jeho údů. Každému údu byla svěřena zvláštní úloha a žádné dva údy nejsou stejné a ani nemají úplně stejnou funkci. Role, kterou má každý z nich zastávat, byla určena podle míry Kristova obdarování. To znamená, že uděluje, jak sám uzná za vhodné. Jestliže se Kristovým obdarováním myslí Duch svatý (J 14,16–17; Sk 2,38–39), pak je to on, kdo obdarovává každého věřícího a kdo ho i zmocňuje k tomu, aby mohl dar správně použít. Když každý úd

vykonává stanovený úkol, tělo Kristovo roste duchovně i početně.

4,8 Pán daroval církvi zvláštní dary služby, aby každé dítě Boží objevilo a využilo své obdarování. Nespleťme si však tyto dary s obdarováním zmíněným v předchozím verši. Každý věřící má nějaký dar (v. 7), ale ne každý je darem uvedeným ve v. 11: toto jsou zvláštní dary, které napomáhají růstu těla.

Nejprve zjišťujeme, že Dárce těchto zvláštních darů je vzkříšený, nanebevstoupivší, oslavený Pán Ježíš Kristus. Pavel cituje Ž 68,19 jako proroctví o Mesiáši, který vystoupí na nebesa, porazí své nepřátele, uvede je do zajetí a jako odměnu za své vítězství obdrží dary pro lid.

4,9 Nyní však nastává problém! Jak mohl Mesiáš vystoupit na nebesa? Cožpak nežil s Bohem Otcem v nebi od věčnosti? Je zřejmé, že pokud měl vystoupit na nebesa, musel nejdříve přijít na zem. Proroctví o jeho nanebevzetí v Ž 68,19 implikuje, že nejdříve musel sestoupit. Proto můžeme parafrázovat devátý verš následovně: „Když Žalm 68 praví ‚vystoupil‘ – znamená to něco jiného, než že nejdříve sestoupil do nejnižších částí země?“ Víme, že právě to se stalo. Pán Ježíš sestoupil do jeslí v Betlémě, k smrti na kříži a do hrobu. Nejnižší části země se občas považují za označení podsvětí nebo pekla. To by však nepodpořilo zde předložený argument: Aby mohl vystoupit, musel nejdříve sestoupit na zem, ale nikoli do pekla. Navíc Písmo naznačuje, že Kristův duch šel po smrti do nebe, nikoli do pekla (L 23,43.46).

To je sice pravda, ale on chce právě zdůraznit něco jiného: New English Bible překládá tento verš následovně: „Slovo ‚vystoupil‘ v sobě zahrnuje, že také sestoupil na nejnižší úroveň, na samotnou zemi.“

4,10 Vtělení, smrt a pohřeb Pána Ježíše přesně naplnily proroctví Žalmu 68,19 a v něm naznačený sestup. Ten, kdo sestoupil z nebe, je také ten, kdo porazil hřích, Satana, demony a smrt, a jenž vystoupil vysoko nad atmosféru a hvězdná nebesa, aby naplnil všechno.

Pán Ježíš naplňuje všechno v tom smyslu, že je zdroj veškerého požehnání, souhrn

veškeré ctnosti a svrchovaný Vládce všeho. „Neexistuje skulinka mezi hloubkou kříže a výší slávy, kterou by nebyl zaplnil,“ píše F. W. Grant.²⁵

Ústřední myšlenka veršů 8–10 zní, že Dárce darů je nanebevstoupivší Kristus. Než se vrátil do nebe, tyto dary neexistovaly. Danou skutečnost lze považovat za další důkaz tvrzení, že církev ve Starém zákoně nebyla. Protože kdyby existovala, jednalo by se o církev bez darů.

4,11 Nyní jsou jmenovány ony dary. K našemu překvapení zjišťujeme, že nejde o přirozené nadání nebo vlohy, nýbrž o lidi. A on dal jedny apoštoly, jiné proroky, některé evangelisty, jiné pastýře a učitele.

Apoštolové dostali přímé pověření od Pána, aby zvěstovali slovo a zakládali sbory. Viděli Krista po vzkříšení (Sk 1,22) a dostalo se jim moci ke konání zázraků (2K 12,12), na jejímž základě potvrzovali pravdivost zvěsti, kterou hlásali (Žd 2,4). Jejich služba, stejně jako pověření novozákonních proroků, se převážně týkala zakládání církve (Ef 2,20). V tomto oddílu se apoštoly myslí pouze ti, kteří byli apoštoly *po* Kristově nanebevzetí.

Proroci plnili úlohu Božích mluvčích. Od Pána obdrželi přímé zjevení, které poté předali církvi. To, co pod vedením Ducha svatého mluvili, bylo slovo Boží.

V původním smyslu již apoštolové a proroci neexistují. Jejich služba skončila s položením základů církve a s dokončením novozákonního kánonu. Již jsme zdůraznili, že Pavel má na mysli novozákonní proroky, které Kristus ustanovil po svém nanebevzetí. Považovat je za starozákonní proroky vnáší do této pasáže obtíž a absurditu.

Evangelisté zvěstují dobrou zprávu o spáse. Jsou Bohem vystrojeni, aby získávali ztracené lidi pro Krista. Mají zvláštní schopnost určit hříšnickovu duchovní diagnózu, probouzet jeho svědomí, zodpovědět jeho námitky, povzbudit ho, aby se rozhodl pro Krista, a pomoci mu najít skrze Boží slovo jistotu spasení. Evangelisté by měli vyjít ze svého sboru, kázat Slovo světu, a poté přivést obrácené do sboru, kde se jim dostane duchovního pokrmu a povzbuzení.

Pastýři slouží jako pastýři Kristových ovcí. Vedou a sytí stádo a slouží mu moudrou radou, nápravou, povzbuzením a útěchou.

Práce pastýře se velmi úzce pojí s úkolem starších v místním sboru. Zásadní rozdíl mezi nimi ovšem je, že být pastýřem je dar, zatímco být starším znamená vykonávat funkci. V Novém zákoně většinou najdeme více pastýřů v jednom sboru (Sk 20,17.28; 1Pt 5,1–2) spíše než jednoho pastýře či hlavního staršího.

Učitelé dostali Boží zmocnění vysvětlovat, co Bible říká, vykládat, co to znamená, a poté výklad účinně předkládat srdcím a svědomí svatých. Zatímco evangelista může kázat evangelium z oddílu bez kontextu, učitel se snaží ukázat, jak daný oddíl souvisí s kontextem.

Protože mezi pastýři a učiteli v tomto verši existuje úzké spojení, někteří biblisté došli k závěru, že se jedná pouze o jeden dar a mělo by zde tedy stát „pastýři-učitelé“. To však nemusí být pravda. Někdo může být učitelem, aniž by měl srdce pastýře, a pastýř zase může dobře používat slovo, aniž by měl zvláštní dar učení. Jestliže se tedy ve v. 11 skutečně jedná o pastýře a učitele v jedné osobě, pak by podle použité gramatiky²⁶ byli jedna osoba také apoštolové a proroci ve 2,20.

A poslední poznámka na závěr. Měli bychom pečlivě rozlišovat mezi Božími dary a přirozeným nadáním. Žádný nespasený člověk, bez ohledu na svůj talent, by nemohl být evangelista, pastýř nebo učitel v novozákonním smyslu. A stejně tak by jim nemohl být ani křesťan, nedostalo-li se mu tohoto zvláštního obdarování. Dary Ducha jsou nadpřirozené a umožňují člověku vykonat to, co by z lidských sil bylo naprosto nemožné.

4,12 Nyní se dostáváme k funkci neboli účelu těchto darů: mají připravit svaté pro k dílu služby, k vybudování těla Kristova. Tento proces probíhá následovně:

1. Dary připravují svaté.
2. Svatí poté slouží.
3. A buduje se tělo.

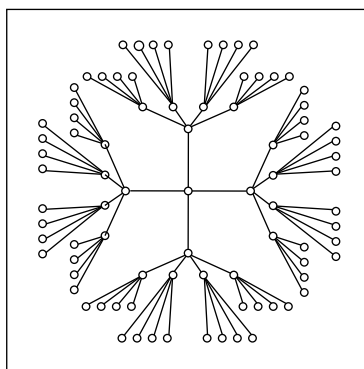
Službou se zde nemyslí specializované zaměstnání, které může vykonávat pouze člověk s profesionální přípravou. Dané slovo pouze popisuje *službu*, tj. jakoukoli formu duchovní

služby. A pozor! Tento verš učí, že každý věřící by měl být „ve službě“.

Dary jsou udělovány za účelem zdokonalení nebo vybavení křesťanů pro službu Pánu, čímž se buduje tělo Kristovo. Vance Havner vysvětluje tuto skutečnost svým nenapodobitelným způsobem:

Každý křesťan má pověření, protože každý křesťan je misionář. Kdosi řekl, že evangelium není pouze něco, co si máme přijít poslechnout do sboru, ale něco, s čím máme vyjít ze sboru a mluvit o tom – a my všichni o něm máme mluvit. Také bylo řečeno: ‚Křesťanství začalo jako spolek laických svědků; stalo se však z něho profesionální přednášení z kazatelny, které financují laičtí diváci!‘ V současnosti najímáme zaměstnance sboru, aby dělali ‚křesťanskou práci na plný úvazek‘, a my jdeme v neděli do sboru a pozorujeme, jak jim to jde. Ale každý křesťan má být v křesťanské službě na plný úvazek... Vskutku existuje zvláštní služba pastorů, učitelů a evangelistů – ale proč? Ke zdokonalení svatých v jejich službě.²⁷

Tito muži, které Bůh církvi dal, by neměli sloužit takovým způsobem, aby na nich byl sbor neustále závislý. Naopak by měli směřovat k tomu, aby svatí byli jednoho dne samostatní a vystačili si i bez nich. K lepšímu pochopení nám pomůže obrázek:

Tečka uprostřed obrázku znázorňuje například dar učitele. Ten slouží věřícím kolem sebe, aby byli vybaveni, tj. budováni ve víře. Ti poté jdou dále a slouží podle svého obdarování, které jim Bůh dal. Tímto způsobem církev roste a rozrůstá se. Jedná se o Boží

způsob růstu těla Kristova, a to jak početně, tak i duchovně.

Omezíme-li křesťanskou službu na vybranou skupinu lidí, zabráníme rozvoji Božího lidu, potlačíme světovou evangelizaci a zpomalíme růst církve. Rozdělení Božího lidu na duchovenstvo a laiky je nebiblické a možná představuje největší konkrétní překážku v šíření evangelia.

4,13 Třináctý verš odpovídá na otázku „Jak dlouho bude proces růstu trvat?“ Odpověď zní: dokud všichni nedospějeme do stavu jednoty, zralosti a podobnosti Kristu.

Jednota. Až si Pán vezme svoji církev do nebe, dosáhneme jednoty víry. Co se týká mnoha záležitostí, „nyní vidíme jako v zrcadle, zastřeně“. Máme rozdílné pohledy na velké množství otázek. Ale pak budeme sto procentně souhlasit. A dosáhneme jednoty... a poznání Syna Božího. Nyní máme své osobní názory na Pána, na to, jaký je, a na důsledky jeho učení. Ale pak ho uvidíme takového, jaký je, a budeme ho znát tak, jako on zná nás.

Zralost. Při vytržení rovněž plně dospějeme neboli nabudeme úplné zralosti. Individuálně i kolektivně jako tělo Kristovo dosáhneme dokonalosti v našem duchovním rozvoji.

Podobnost. A budeme mu podobni. Všichni budeme z hlediska morálky jako Kristus. Všeobecná církev bude představovat dospělé tělo, dokonale ladící se svou slavnou hlavou. „Plností Kristovou je samotná církev, jeho plnost, která naplňuje všechno ve všem“ (FWG). Míra postavy církve znamená, že její vývoj bude završen a že i veškeré Boží plány pro její růst budou naplněny.

4,14 Pokud se dary využívají podle Božího záměru a slouží-li svatí aktivně Pánu, vyhne se církev třem nebezpečím – nezralosti, nestálosti a důvěřivosti.

Nezralost. Věřící, kteří se nikdy nezapojili do horlivé služby Kristu, nepřestali být duchovními dětmi. Zaostávají ve vývoji, protože netrénují. Právě takovým autor listu Židům řekl: „Neboť ačkoli jste tou dobou měli být učitelé, opět potřebujete, aby vás někdo učil“ (Žd 5,12).

Nestálost. Další nebezpečí představuje duchovní přelétavost. Nezralí křesťané jsou

náchylní uvěřit bizarním novinkám a výstřelkům profesionálních šarlatánů. Stanou se z nich duchovní nomádi, kočující sem a tam od jedné přitažlivé pohádky ke druhé.

Důvěřivost. Největší nebezpečí však představuje možnost svodu. Nezralí křesťané se nevyznají ve slově spravedlnosti, jejich smysly nejsou vycvičené, aby rozpoznaly mezi dobrem a zlem (Žd 5,13–14). Je téměř nevyhnutelné, že jednoho dne potkají nějakého sektáře, který je ohromí svou horlivostí a zdánlivou upřímností. Používá nábožná slova a oni si myslí, že je určitě pravý křesťan. Kdyby však sami studovali Bibli, byli by schopni prohlédnout jeho podvodné žonglování se slovy. Tak jsou však hnáni větrem jeho učení a sváděni jeho bezcharakterním chytráctvím do systematizovaného bludu.

4,15 Poslední dva verše tohoto oddílu popisují správný proces růstu Kristova těla. Nejprve je třeba být věrný učení: abychom byli pravdiví... Nemůžeme dělat kompromisy se základy víry. Zadruhé je to třeba činit ve správném duchu: abychom byli pravdiví v lásce. Mluvíme-li jiným způsobem, dosáhneme pouze jednostranného svědectví. Blákie napomíná:

Pravda je prvek, v němž máme žít, pohybovat se a mít v něm zakotveno své bytí.... Pravda však musí být spojena s láskou, neboť dobrá zvěst vyslovená tvrdě není dobrou zvěstí. Přitažlivost zvěsti ničí neodpovídající jednání posla.²⁸

Když dary vybaví svaté ke službě a oni se do ní i aktivně zapojí, pak rostou všemi způsoby v Krista. Kristus je totiž cílem a předmětem jejich růstu, a k růstu dochází v každém ohledu (B21). Svatí se pak stávají v každé oblasti života podobnější Kristu. Čím více bude hlava rozhodovat v církvi, tím lepší svědectví církev světu poskytne.

4,16 Pán Ježíš není pouze cílem růstu, nýbrž také jeho zdrojem. Z něho je celé tělo zapojeno do procesu růstu. Úžasné začlenění údů těla popisuje obrat „spojované a držené pohromadě“. To znamená, že každý úd je přesně navržen tak, aby se hodil na své místo a pro svou úlohu, a navíc je dokonale spojen s každým dalším údem, takže vytvářejí doko-

nalý živoucí organismus. Význam a řekněme i nepostradatelnost každého údu naznačuje další výraz: spojené a držené pohromadě pomocí každého kloubu podpory. Lidské tělo tvoří především kosti, orgány a maso. Kosti spojují klouby a vazy, a vazy drží také orgány. Každý kloub a vaz hraje roli ve správném růstu a užitečnosti těla. Stejně je tomu i v těle Kristově. Žádný úd není přebytečný a dokonce i ten nejprostší věřící je potřebný.

Pokud každý věřící vykonává svoji úlohu, tělo dorůstá v harmonickou, dobře sestavenou jednotku. Svým způsobem, ačkoli to zní paradoxně, tělo způsobuje růst těla. Znamená to, že tělo samotné vyvolává růst podle toho, jak se jeho údy sytí Biblií, modlitbou, chválou a svědectvím pro Krista. Chafer k tomu poznamenal: „Církev se, stejně jako tělo, rozvíjí sama.“ Krom růstu ve velikosti hraje velmi významnou úlohu i budování v lásce, to znamená, že každý úd má starost o další členy církve. Podle toho, jak křesťané zůstávají v Kristu a správně vykonávají svoji úlohu v církvi, stávají se navzájem bližšími v lásce a jednotě.

C. Výzva k nové morálce (4,17–5,21)

4,17 Na tomto místě začíná Pavlova výmluvná výzva k nové morálce, výzva, která pokračuje až do verše 5,21. Pavel dosvědčuje v Pánu, to znamená, že na základě svěřené autority a Boží inspirace nabádá křesťany, aby odložili každý pozůstatek svého dřívějšího života, jako by to byl špinavý kabát, a aby na sebe oblékli ctnosti a znamenitost Pána Ježíše Krista. Abyste již nežili tak, jako žijí pohané. Už totiž nebyli pohané, ale křesťané, a tato změna by se měla projevit i v jejich životech. Pavel spatřoval národy žijící ve světě bez Krista jako naprosto ponořené do nevědomosti a hanby. Lze je charakterizovat pomocí sedmi strašných přívlastků:

Bezcílní. Žili v marnosti své mysli, jejich žití bylo prázdné, nesmyslné a neplodné. Vynakládali velkou aktivitu, kterou však nedoprovázel pokrok. Honili se za větrem a stíny, ale opravdu podstatné věci života opomíjeli.

4,18 *Slepí.* „Žijí zaslepeni ve světě iluzí“ (JBP). Měli zatemněné myšlení. Zaprvé byli přirozeně neschopni pojmout duchovní prav-

dy, a protože odmítli poznat jediného pravého Boha, seslal na ně Pán soud v podobě duchovní slepoty.

Bezbožní. Byli odcizeni od Božího života, byli od Boha velmi vzdáleni. Tento stav způsobila jednak jejich svévolná, hluboce zakořeněná nevědomost a také zatvrzelost jejich srdce. Odmítli Boží světlo ve stvoření a ve svém svědomí a odvrátili se k modloslužbě, v důsledku čehož se propadali stále hlouběji a dále od Boha.

4,19 *Nestoudní.* Otupěli. W. C. Wright to komentuje slovy:

Moule tento verš přeložil jako „přenesli se přes bolest“. Jak výmluvné! Když svědomí poprvé utrhá ránu, pocítíme ostrou bolest. Můžeme doslova slyšet, jak protestuje. Jestliže však jeho hlas umlčíme, stane se méně jasně a naléhavě. Protest slábne, bolest už není tolik ostrá, až je nakonec možné „přenešt se přes bolest“.²⁹

Odporní. Vědomě se oddali bezuzdnosti, tj. ohavným formám chování. Hlavním hříchem pohanů byla a stále je sexuální nemravnost. Zřítíli se do nepřekonatelné propasti zkaženosti. Zdi Pompejí vyprávějí příběhy hanby a ztraceného vkusu. Stejně hříchy jsou typické i pro pohanický svět dnešní doby.

Nemravní. V sexuálních hříších se dopouštěli všech druhů nečistoty. Tato věta naznačuje, že se oddali všem druhům nečistoty, jakoby obchodovali s bezuzdností.

Nenasytíni. S nenasytností. Nikdy nebyli uspokojeni a nikdy neměli dost. Jejich hřích pouze přizívoval chuť na ještě větší porci dané aktivity.

4,20 Jak velký rozdíl oproti Kristu, kterého Efezští poznali a milovali! On zosobňoval veškerou čistotu a ctnost. Nepoznal hřích, nespáchal hřích a ani v něm hřích neměl místo.

4,21 Spojka pokud ve větě „pokud jste jej vskutku slyšeli a byli v něm vyučeni“ není míněna tak, aby zpochybnila pravost jejich obrácení. Pouze má zdůraznit skutečnost, že všichni, kdo Krista slyšeli a byli v něm vyučeni, ho také poznali jako zdroj svatosti a zbožnosti. Slyšet Krista znamená slyšet ho sluchem víry – přijmout ho jako Pána a Spasitele. Obrat „byli v něm vyučeni“ se vztahuje

na pokyny, které Efezští obdrželi po obrácení, když chodili s Bohem. Blaikie k tomu poznamenává: „S osobním vztahem k Pánu Ježíši dostává celá pravda jiný vzhled a povahu. Pravda mimo osobu Ježíše Krista, má malou moc.“³⁰ Jak je pravda v Ježíši. Pán Ježíš nejenže vyučuje pravdě, ale on je navíc vtělená pravda (J 14,6). Jméno Ježíš nás znovu přivádí k jeho pozemskému životu, protože tak se jmenoval během svého vtělení. Na jeho neposkvrněném životě, který vedl jako člověk na tomto světě, vidíme naprostý opak života pohanů, jenž Pavel právě popsal.

4,22 V Kristově škole se učíme, že při obrácení odkládáme starého člověka, který hyne v klamných žádostech. Starý člověk symbolizuje vše, čím jsme byli před naším obrácením, vše, čím jsme byli jako děti Adamovy. Je však zkažený, protože se vydal klamným, zlým vášním, které se jeví jako příjemné a slibné, ale při zpětném pohledu se ukáže jejich pravá tvář – hrozivá a přinášející zklamání. Co se týká postavení věřícího v Kristu, jeho starý člověk byl ukřižován a pohřben s Kristem. V praktickém životě by ho měl křesťan považovat za mrtvého. Zde Pavel zdůrazňuje pravdu o našem postavení – odložili jsme starého člověka jednou pro vždy.

4,23 Druhá pravda, kterou se Efezští naučili u Ježíšových nohou, zní, že byli obnovováni duchem své mysli. Tato skutečnost zahrnuje naprostý obrat o sto osmdesát stupňů v jejich myšlení, úplný obrat od duševní nečistoty ke svatosti. Boží Duch ovlivňuje proces myšlení tak, abychom na věc pohlíželi Božíma očima, nikoli z pozice nespasného člověka.

4,24 Třetí ponaučení praví, že si jednu provždy oblékli nového člověka. Nový člověk symbolizuje vše, čím je věřící v Kristu. Je nové stvoření, v němž staré věci pominuly a všechno je nové (2K 5,17). Tento nový druh člověka byl stvořen podle Boha k jeho podobě, která se projevuje ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Spravedlnost popisuje správné jednání s druhými. Svatost je zbožnost vůči Bohu, která jej staví na místo, které mu náleží, jak to definuje F. W. Grant.³¹

4,25 Pavel nyní přesouvá pozornost od postavení věřících k jejich stavu. Protože svlékli

starého člověka a oblékli nového skrze jednotu s Kristem, měli by ve svém každodenním životě projevovat tuto překvapující/neuvěřitelnou změnu.

Projevuje se například odložením lži a obléknutím pravdivosti. Lží se rozumí každá forma nečestnosti, ať už se to týká zakrývání pravdy, přehánění, podvodu, nedodržení slibu, zklamání důvěry, lichocení nebo neplacení daní. Křesťanův svět by měl být absolutně důvěryhodný. Jeho ano má znamenat ano a jeho ne ať je ne. Jestliže se křesťan snížil k manipulaci s pravdou, pak se místo Biblí stane nactiutrháčným listem.

Pravda je dluh, který dlužíme všem. Nicméně když Pavel používá slovo bližní, má především na mysli naše spoluvěřící, což dokazuje i uvedený motiv: neboť jsme údy téhož těla (srov. Ř 12,5; 1K 12,12–17). Je naprosto nemyšlitelné, aby křesťan lhal křesťanovi, protože ani v těle by nešlo, aby jeden nerv vyslal špatný signál mozku nebo aby oko klamalo zbytek těla, bylo-li by na blízku nebezpečí.

4,26 Druhou oblastí našeho života, kde se můžeme obnovovat, je otázka hříšného a spravedlivého hněvu. Existují případy, kdy se může věřící spravedlivě hněvat, například když někdo zpochybňuje Boží charakter. V takovém případě je třeba se zlobit: Hněvejte se. Hněv nad zlem může být spravedlivý. Existují ovšem i chvíle, kdy je hněv hříšný, například jedná-li se o projev záští, žárlivosti, roztrpčení, pomstychtivosti nebo nenávisti na základě osobních křivd. Tehdy se hněv zakazuje. Aristoteles řekl: „Každý se může rozzlobit – to je velmi snadné. Avšak hněvat se na správnou osobu, ve správné míře, ve správný čas, ze správného důvodu a správným způsobem – to jednoduché není.“

Jestliže dá křesťan průchod nespravedlivému hněvu, měl by ho vyznat a rychle od něj upustit. Vyznání by měl učinit jak před Bohem, tak před člověkem, na něhož svůj hněv namířil. Poté by neměl nadále pěstovat zášť, odpor nebo podráždění. Slunce ať nezapadá nad vaším hněvem. Cokoli, co ničí vztah s Bohem nebo našimi bratry, by mělo být okamžitě vyjasněno a napraveno.

4,27 Nevyznané hříchy vznětlivosti poskytují ďáblu základnu pro jeho reje. Je schopný najít mnoho takových hříšků, aniž bychom mu úmyslně pomáhali. Proto nesmíme v životě omlouvat zášť, hněv, závist, nenávisť nebo vášeň. Tyto hříchy ničí křesťanské svědectví, jsou kamenem úrazu pro nespasené, urážejí věřící a ničí nás samotné jak duchovně, tak fyzicky.

4,28 Pavel nyní obrací svou pozornost na protikladné vzorce chování – krádež a dělení se. Starý člověk krade, nový se dělí. Svlékni starého, oblékni nového! Skutečnost, že Pavel dává věřícím pokyn jako „zloděj ať již nekra-de“, zpochybňuje názor, podle kterého jsou křesťané bezhříšní a dokonalí. Stále ještě mají starou, zlou, sobeckou povahu, kterou musí v každodenním životě umrtvovat. Krádež na sebe může brát mnoho podob – od rozkrádání ve velkém po neplacení dluhů, svědectví o Kristu v pracovní době, plagiátorství, používání falešných měr a vah a falšování účtenek za útraty. Samozřejmě že zákaz krádeže není nic nového. Už Mojžíšův zákon ji zapovídal (Ex 20,15). To, co činí oddíl vysloveně křesťanským, jsou následující slova. Nejenže bychom měli přestat krást, ale navíc bychom měli vykonávat nějaké čestné zaměstnání, abychom se mohli podělit s méně majetnými. Milost, nikoli Zákon, je hnací silou svatosti. Pouze kladná síla milosti může proměnit zloděje ve filantropa.

To je radikální a revoluční postoj. Přirozený sklon velí člověku, aby se namáhal pro uspokojení vlastních potřeb a tužeb. Jestliže se zvyšuje jeho příjem, stoupá i jeho životní úroveň. Všechno v jeho životě se točí kolem ega. Avšak tento verš přichází se šlechtějším a velkomyslnějším pohledem na světské zaměstnání. Není to jen prostředek zabezpečení skromného životního stylu vlastní rodiny, ale také zmírnění lidské bída, duchovní a pozemské, doma i v zahraničí. A jak obrovská tato bída je!

4,29 Apoštol se nyní zaměřuje na mluvu, a staví do protikladu řeč bezcennou a budující. Špatná mluva obecně se vztahuje na rozhovory, které jsou morálně špatné a dvojsmyslné. Patří sem i nekorektní vtipy, klení a sprosté příběhy. Nicméně zde se pod špatnou mluvou

rozumí jakékoli rozhovory, které jsou zbytečné, prázdné, banální a k ničemu. Ve verši 5,4 se Pavel věnuje obscénní a odporné mluvě; zde nás však nabádá, abychom odložili neúčinné rozmluvy a nahradili je konstruktivním hovorem. Křesťanova mluva by měla být:

Budující. Měla by vést k budování posluchačů.

Vhodná. Měla by se hodit k dané situaci.

Vídná. Pro posluchače by z ní měla plynout milost.

4,30 A nezarmucujte Ducha svatého Božího, kterým jste byli zapečetěni ke dni vykoupení. Vztáhneme-li tuto větu na předchozí verš, pak znamená, že bezcenná řeč zarmucuje Ducha. Nebo se může vztahovat také na verše 25–28, z čehož pak plyne, že ho rovněž zarmucují i lež, nespravedlivý hněv a krádež. Při ještě širším pojetí lze říci, že se máme vzdát čehokoli, co by mohlo Ducha zarmoutit.

Existují pro to tři pádné důvody:

1. Je to Duch *svatý*. Cokoli nesvatého je mu odporné.

2. Je to Duch svatý Boží, jedna z osob požehnané Trojice.

3. Byli jsme jím zapečetěni ke dni vykoupení. Jak již bylo dříve řečeno, pečeť symbolizuje vlastnictví a záruku. Je tedy pečeti, která zaručuje naše zachování až do Kristova návratu, kdy se završí naše záchrana. Je velmi zajímavé, že Pavel používá jako jeden z nejsilnějších argumentů, proč bychom *neměli* hřešit, věčnou jistotu věřícího.

Skutečnost, že Duch svatý může být zarmoucen, ukazuje, že je to osoba a nikoli pouhá energie. Navíc to znamená, že nás miluje, protože zarmoucen může být jen ten, kdo miluje. Oblíbenou službou Ducha svatého je oslavovat Krista a proměňovat věřícího do jeho podoby (2K 3,18). Když křesťan zhřeší, musí Duch svatý změnit svou činnost a pracovat na jeho obnově. Zarmucuje ho, když vidí, jak hřích přerušil křesťanův pokrok. Musí ho poté vést k pokání a vyznání hříchu.

4,31 Měli bychom odložit všechny hříchy vznětlivosti a jazyka. Apoštol uvádí seznam několika z nich, a ačkoli mezi nimi není snadné přesně rozlišovat, celkový význam je jasný:

Hořkost – doutnající roztrpčení, neochota odpustit, tvrdost

Zuřivost – záchvaty hněvu, násilné vášně, hysterické záchvaty.

Hněv – reptání, nevráživost, nepřátelství.

Křik – hlasité výkřiky hněvu, řevu, zlostné hádky a umlčování protivníka křikem.

Rouhání – urážky, pomlavy, vulgární řeč.

Špatnost – přát druhým špatně, zlomyslnost, skoupost.

4,32 Opakující se hříchy vznětlivosti musí skončit, ale jejich místo musí být zaplněno pěstováním Kristových vlastností. Předchozí výčet obsahoval přirozené neřesti, následující seznam však uvádí nadpřirozené ctnosti:

Laskavost – nesobecký zájem o dobro druhých a touha pomoci i za cenu velké osobní oběti.

Milosrdenství – soucitný, vřelý a milosrdný zájem o druhé a ochota nést jejich břemena.

Odpuštění – připravenost prominout urážky, přehlížet křivdy spáchané na nás a neživit touhu po pomstě.

Nejlepším příkladem odpouštějícího je samotný Bůh. Základ pro jeho odpuštění tvoří Kristovo dílo na Golgotě a my jsme jeho nehodnými příjemci. Bůh však nemohl odpustit hřích, aniž by bylo poskytnuto odpovídající zadostiučinění. Ve své lásce sám poskytl onu satisfakci, kterou požadovala jeho spravedlnost. V Kristu, tj. v jeho osobě a díle, Bůh nalezl spravedlivý základ, na němž nám mohl odpustit.

Protože nám Bůh odpustil, když jsme dlužili „miliony korun“, měli bychom odpustit druhým, dlužili-li nám „pár stovek“ (Mt 18,23–28). Lenskí radí:

V okamžiku, kdy mi někdo uškodí, mu musím odpustit. Poté je i *má* duše svobodná. Jestliže mu to ale předhazují, hřeším vůči Bohu i proti člověku a ohrožuji odpuštění, které mi Bůh daroval. Nezáleží na tom, zda onen člověk činí pokání, poskytne nápravu, požádá mě o odpuštění anebo ne. Hned jsem mu odpustil. To on se musí postavit před Boha se zlem, které spáchal. To je však mezi ním a Bohem a mě se to netýká, ledaže bych mu měl pomoci podle Mt 18,15 aj. Bez ohledu na to, zda to bude mít úspěch či nikoli, nebo ještě než na tom vůbec začneme pracovat, mu musím odpustit.³²

5,1 Příklad Božího odpuštění v 4,32 tvoří základ Pavlovy výzvy zde. Souvislost je následující: Bůh vám v Kristu odpustil. Nyní napodobujte Boha, když si budete navzájem odpouštět. Zvláštní motiv odpuštění obsahují slova jako milované děti. V normálním životě děti odrážejí podobu rodiny a měly by se snažit zachovat i dobré jméno rodiny. V duchovním životě bychom měli zjevovat našeho Otce světu a toužit být hodni důstojného života jako jeho milované děti.

5,2 Další způsob, jakým bychom se měli podobat Pánu, je život v lásce. Zbytek verše vysvětluje, že žít v lásce znamená vydat se druhým. Přesně to učinil i Kristus, náš dokonalý příklad. Jak úžasná skutečnost! Svou lásku k nám dokázal, když se za nás vydal ve smrti na Golgotě.

Jeho dar je charakterizován jako dar a oběť Bohu. Dar je cokoli, co dáme Bohu, kdežto oběť má v sobě navíc význam smrti. Kristus byl pravou zápalnou obětí, naprosto odevzdávaný Boží vůli, a to až k smrti na kříži. Jeho oběť nevyslovitelné oddanosti je velebena jako příjemná vůně. F. B. Meyer k tomu poznamenává:

„Jednalo se o takový čin z nezměrné lásky bez ohledu na náklady, a to pro ty, kdo si ji naprosto nezasloužili, že naplnil nebe příjemnou vůní a Boží srdce radostí.“³³

Pán Ježíš potěšil svého Otce, když se vydal za druhé. Z toho plyne ponaučení, že i my můžeme potěšit Boha, obětujeme-li se pro druhé.

Druzí, ano, Pane, druzí!

Kéž se to stane mým heslem.

Pomoz mi, abych žil pro druhé

a tak se ti podobal.

Charles D. Meigs

5,3 Ve třetím a čtvrtém verši se apoštol vrací k tématu sexuálních hříchů a rázně požaduje, aby se od nich svatí oddělili. Nejprve zmiňuje různé druhy sexuální nemravnosti.

Smilstvo. Kdykoli se objevuje ve stejném verši jako cizoložství, pak se vždy jedná o nepovolený sexuální vztah mezi *svobodnými*. Nicméně pokud, jako v tomto případě, dané slovo není odlišeno od cizoložství, pak zřejmě popisuje *jakoukoli* formu sexuální nemravnosti. (Naše slovo „pornografie“, doslo-

va „děvko-psaní“, je příbuzné se slovem zde přeloženým jako smilstvo.)

Nečistota může popisovat jak nemravné činy, tak zřejmě i nečisté obrázky, obscénní knihy a jiný podbíživý materiál, vše, co doprovází neslušný život a rozdmýchává oheň vášně.

Chamtivost. Obecně máme za to, že se chamtivost týká nezřízené touhy po penězích, avšak zde má co dočinění se sexuální tužbou – nenasytitelnou lačností po uspokojení vlastních sexuálních chutí mimo manželský svazek. (Viz Ex 20,17: „Nebudeš dychtit po ženě svého bližního.“)

Takovéto záležitosti by však neměly být mezi křesťany ani zmiňovány. Není třeba říkat, že by se o nich nemělo mluvit v tom smyslu, že se jich věřící *dopustili*. Rovněž by se o nich nemělo *mluvit* způsobem, který by zmínil jejich hříšnou a hanebnou povahu. Hovoříme-li o takových záležitostech lehce, omlouváme-li je, nebo se o nich neustále důvěrně bavíme, pak se vystavujeme velmi reálnému nebezpečí. Pavel zdůrazňuje své napomenutí obratem „jak se sluší na svaté“. Věřící byli odděleni od zkaženosti světa a nyní by měli ve svých životech prožívat skutečné oddělení od temných vášní, jak slovem, tak činem.

5,4 Mluva křesťanů by dále neměla obsahovat stopy:

Hanebnosti, tj. sprostých příběhů, podbíživých vtípů se sexuálním zabarvením a jakékoli formy obscénnosti a neslušnosti.

Hloupých řečí, tj. prázdných rozhovorů vhodných pro hlupáky nebo také bulvární řeči.

Laškování, tj. vtípů nebo řečí s nechutným skrytým významem. Jestliže o něčem mluvíte, děláte na to vtípky, často to vynášíte na povrch, pak to pronikne do vaší mysli a přiblíží vás to o krůček blíže k činu.

Vtipkovat o hříchu je vždy nebezpečné. Křesťan by měl vědomě dbát na to, aby vzdával Bohu díky za všechna požehnání a milosrdenství života, místo aby používal svůj jazyk k nevhodným a nepatřičným řečem. Tak potěšíme Pána, budeme druhým dobrým příkladem a prospějeme vlastní duši.

5,5 Není pochyb o Božím postoji k nemravným lidem: nemají dědictví v království

Kristově a Božím. Boží soud stojí v příkrém protikladu k současným názorům, podle nichž jsou sexuální delikventi nemocní a potřebují lékařskou péči. Lidé nazývají nemravnost nemocí, ale Bůh hříchem. Lidé ji tolerují, ale Bůh odsuzuje. Lidé radí psychoanalýzu, ale Boží odpověď je obnova člověka.

Pátý verš stejně jako verš třetí opět zmiňuje tři typy provinilců – smilníka, nečistého a lakomce. Zde navíc lakomec dostává nálepkou modloslužebníka. Proč je modloslužebník? Protože má falešnou představu o tom, jaký Bůh je: myslí si, že schvaluje smyslnou žádostivost. Kdyby si to nemyslel, neodvážil by se dychtit. Lakomec se dále dopouští modloslužby, protože upřednostňuje svoji vůli před vůlí Boží. A poslední důvod praví, že lakomec uctívá stvoření místo Stvořitele (Ř 1,25).

A když Pavel píše, že takoví lidé nemají dědictví v království, pak to myslí vážně. Lidé, kteří páchají takové hříchy, jsou ztraceni, jsou stále ve svých hříších na cestě do pekla. V současnosti nemají podíl na neviditelném království, nebudou v něm, ani když se vrátí Kristus a navždy jim bude uzavřen přístup do věčného království v nebi. Apoštol neříká, že tito lidé jsou sice v království, ale před soudnou stolicí Kristovou utrpí ztrátu. Zde je tématem spasení, nikoli odměna. Tito lidé se sice mohou prohlašovat za křesťany, ale jejich životy jasně ukazují, že nikdy nebyli spaseni. Samozřejmě že *mohou* být spaseni, budou-li činit pokání a uvěří-li Pánu Ježíši. Jestliže se však opravdu obrátí, nebudou již tyto hříchy nadále provozovat.

Povšimněte si, že výraz v království Kristově a Božím naznačuje Kristovo božství. Kristus zaujímá stejné postavení vládce v království jako Bůh Otec.

5,6 Mnozí lidé ze světa zaujímají stále shovívavější a tolerantnější postoj k sexuální nemravnosti. Tvrdí, že uspokojování tělesných žádostí je potřebné a prospěšné, a jejich potlačování má za následek pokřivené a plaché osobnosti. Prohlašují, že morálka je pouze záležitostí kultury, ve které žijeme, a protože „předmanželský“, „nemanželský“ a „homosexuální“ styk naše společnost přijímá (ale Boží slovo odsuzuje jako smilstvo, cizoložství

a zvrácenost), měl by se legalizovat. Velmi však překvapí skutečnost, že někteří z hlavních mluvčích prosazujících sexuální hříchy jako normu zastávají vysoké funkce ve vyznávající církvi. Významní duchovní nyní ujišťují laiky, kteří si dříve mysleli, že nemravnost je nemravná, že takový postoj je *passé*.

Křesťané by se však neměli nechat oklamat obojakou řečí. Neboť pro tyto věci přichází Boží hněv na syny neposlušnosti. Pánův postoj k hříchům, jako je smilstvo a cizoložství, jednoznačně dokládá Nu 25, 1–9: dvacet čtyři tisíc Izraelců padlo, protože zhřešili s Moábkami. Pánův přístup k homosexualitě jasně dokázalo zničení Sodomy a Gomory, když z nebe seslal síru a oheň (Gn 19, 24–25).

Boží hněv se ovšem neprojevuje jen v nadpřirozeném trestu. Ti, kdo se dopouštějí sexuálních hříchů, poznají Boží soud jiným způsobem, např. fyzicky skrze pohlavní nemoci a AIDS. Pocity viny doprovázejí duševní, nervové a emocionální poruchy. Rovněž se dostávají změny osobnosti – zženštilí muži propadají tomuto jevu ještě více (Ř 1, 27). A nakonec očekává smilníky a cizoložníky konečný věčný soud (Žd 13, 4). Synové neposlušnosti nemohou počítat s žádným milosrdenstvím – pocházejí z neposlušného Adama a svévolně ho napodobují v jeho neposlušnosti vůči Bohu (Zj 21, 8).

5,7 Věřícím se dostává vážného napomenutí, aby se na takovém bezbožném chování nikterak nepodíleli. Kdyby tak učinili, zneuctí Kristovo jméno, zničí životy druhých, zneвозмоžní vlastní svědectví a přivolají na sebe zaslužený trest.

5,8 Apoštol se nyní výstižně věnuje tématu tmy a světla (v. 8–14), aby zdůraznil naléhavou výzvu sedmému verše. Efezští byli kdysi tmou, ale nyní jsou světlem v Pánu. Pavel neříká, že byli ve tmě, nýbrž že oni sami zosobňovali tmou. Nyní se však díky jednotě s Pánem stali světlem. On je světlem a oni jsou v něm, tudíž nyní jsou světlem v Pánu. Jejich stav by tedy měl odpovídat jejich postavení. Měli by žít jako děti světla.

5,9 Tato vsuvka se zabývá druhem ovoce, které nesou ti, kdo žijí ve světle.

Ovoce Ducha³⁴ tvoří veškerá dobrota, spravedlnost a pravda. Dobrota zde představuje souhrnný termín pro morální znamenitost. Spravedlnost popisuje bezúhonnost v našem jednání s Bohem a lidmi. Pravda se prakticky projevuje v čestnosti a rovnosti. Spojíme-li všechny tři aspekty dohromady, dostaneme světlo života naplněného Kristem, které září bezútešnou temnotou.

5,10 Ti, kdo žijí ve světle, nejenže nesou ovoce zmíněné v předchozím verši, ale navíc zkoumají, co se líbí Pánu. Každou myšlenku, slovo a čin podrobují zkoušce. Co si o tom myslí Pán? Jakých obrysů ta která věc nabývá v jeho přítomnosti? Každá oblast života se dostává pod lupu – rozhovory, životní úroveň, oblečení, knihy, obchodování, potěšení, zábava, nábytek, přátelství, prázdniny, auta a sport.

5,11 Věřící by neměli mít žádnou účast na skutcích tmy, ať již by se jich sami účastnili nebo je schvalovali či tolerovali. Co se týká Boha a člověka, tak jsou tyto skutky tmy neplodné. Právě tato neplodnost přiměla Pavla, aby se zeptal římských křesťanů: „Jaký jste tehdy měli užitek z těch věcí, za něž se nyní stydíte?“ (Ř 6, 21). Jako skutky tmy náleží světu přitlumených světel, zatažených závěsů, zamčených dveří, tajných pokojů. Odrážejí přirozený sklon člověka upřednostňovat tmou a bát se světla, jsou-li jeho činy zlé (J 3, 19). Věřící však není pouze vyzván, aby se neúčastnil neplodných skutků tmy, ale navíc je má i usvědčovat. Může tak činit dvěma způsoby: zaprvé svým svatým životem a zadruhé kárajícími slovy pronesenými pod vedením Ducha svatého.

5,12 Nyní apoštol vysvětluje, proč křesťané nesmějí mít žádnou spoluvinu na morální zkaženosti a proč ji musí usvědčovat. Prostopásmé hříchy, jichž se lidé dopouštějí v tajnosti, jsou natolik nízké, že je hanba o nich jen mluvit, natož je páchat. Nepřirozené formy hříchu, které člověk vymyslel, jsou tak hrozné, že i pouhý jejich popis by znečistil mysl naslouchajících. Proto by o nich křesťan neměl ani mluvit.

5,13 Světlo zjevuje, cokoli je skryto v temnotě. Tak například svatý život křesťana vy-

jevuje hříšnost života nespaseného člověka. Rovněž vhodně pronesené napomenutí odhalí hřích v jeho pravé podobě. Blaikie to znázorňuje následovně:

Například když Pán Ježíš pokáral farizee za jejich pokrytectví – jejich praktiky do té doby nepřípadaly učedníkům nijak zvlášť závadné. Avšak poté, co na ně dopadlo čisté světlo pravdy, se ukazovaly a stále ukazují jako odporné.³⁵

Druhou část 13. verše lze lépe číst jako „cožkoli zajisté *zjevné bývá*, světlo jest“³⁶ (BKR). To znamená, že pokud křesťané vykonávají svoji službu jako světlo, ostatní toto světlo přiláká. Zkažení lidé jsou proměněni v děti světla skrze kárající službu světla.

Samozřejmě se nejedná o pravidlo bez výjimky. Ne každý, kdo je vystaven působení světla, se stane křesťanem. Nicméně v duchovní říši platí všeobecný princip, že světlo se množí samo od sebe. V prvním listu Petrově 3,1 nalezneme tento princip v akci, když Petr nabádá věřící manželky, aby svým vzorným příkladem získaly pro Krista své muže: „Stejně se i vy, ženy, podřizujte svým mužům, aby i ti, kdo neposlouchají slovo, byli beze slova získáni jednáním svých žen.“ Tak světlo křesťanských manželek vítězí nad temnotou pohanských manželů a stávají se světlem.

5,14 Život křesťana by měl být vždy kázáním, měl by vždy usvědčovat okolní temnotu a nabízet vždy nevěřícím toto pozvání:

„Probud' se ty, kdo spíš,
a vstaň z mrtvých,
a zazář ti Kristus.“

Tak zní hlas světla promlouvajícího k těm, kdo spí v temnotě a leží v duchovní smrti. Světlo je povolává k životu a osvětlení. Jestliže kladně zareagují na toto pozvání, Kristus je ozáří a daruje jim světlo.

5,15 V dalších sedmi verších staví Pavel do protikladu bláznivé kroky a moudré jednání pomocí negativních a pozitivních napomenutí. První z nich má podobu obecné prosby, aby jeho čtenáři nežili jako nemoudří. Jak již bylo řečeno dříve, sloveso *žít* (doslovně „chodit“) je jedním z klíčových slov listu. Najdeme ho zde sedmkrát a popisuje „všechny aktivity života každého z nás“. Žít moudře znamená

žít ve světle našeho postavení Božích dětí. Žít nemoudře naopak vyjadřuje, že opustíme tuto vyvýšenou pozici a snížíme se k chování lidí ze světa.

5,16 Moudrý život nás vyzývá k tomu, abychom vykupovali čas neboli využívali příležitostí. Každý den přináší otevřené dveře a úžasný potenciál. Vykupovat čas tedy znamená žít životem charakterizovaný svatostí, skutky milosrdenství a slovy pomoci. Co však dodává této výzvě zvláštní naléhavost, je zlý charakter dní, v nichž žijeme. Připomínají nám, že Bůh nebude navždy bojovat s člověkem, den milosti brzy skončí a příležitosti k chvále, svědectví a službě na zemi také brzy navždy ustanou.

5,17 Proto bychom neměli být nerozumní, ale rozumět, co je Pánova vůle. Tento bod je naprosto zásadní. Protože všude kolem nás je tolik zla a čas se krátí, může nás tato skutečnost svádět k tomu, abychom prožili své dny ve zběsilém a horečnatém snažení dle své volby. To by však nevedlo k ničemu jinému než promrhané energii. Naším podstatným úkolem je, abychom každý den nacházeli Boží vůli a řídili se jí. Jen tak můžeme pracovat výkonně a účinně. Je tak jednoduché vykonávat křesťanskou práci podle svých nápadů a ve vlastní síle, a být přitom mimo plán Pánovy vůle. Cesta moudrosti však praví, abychom rozpoznali Boží vůli pro svůj vlastní život, a poté se jí řídili, ať to stojí, co to stojí.

5,18 A neopíjejte se vínem, v němž je prostopášnost. V severoamerické kultuře se zdá být takovýto příkaz téměř šokující a zbytečný, protože pro většinu křesťanů platí naprostá abstinence. Nicméně nesmíme zapomenout, že Bible byla napsána pro věřící všech kultur a v mnoha zemích je víno běžně podáváný nápoj. Písmo nezakazuje, aby člověk pil víno úplně, ale zakazuje jeho nadměrnou konzumaci. Víno bývalo doporučováno jako lék (Př 31,6; 1Tm 5,23) a Pán Ježíš proměnil vodu ve víno na svatbě v Káni Galilejské (J 2,1–11).

Za následujících okolností je však víno zneužito a další konzumace zakázána:

1. Při nadměrném pití (Př 23,29–35).
2. Když se stane zvykem (1K 6,12b).

3. Když zraňuje slabé svědomí jiného věřícího (Ř 14,13; 1K 8,9).

4. Když poničí křesťanovo svědectví ve společnosti a tudíž nevede k Boží slávě (1K 10,31).

5. Jestliže o tom křesťan pochybuje (Ř 14,23).

Pavel doporučuje alternativu. Místo opíjení se vínem se má křesťan naplňovat Duchem. Na první pohled se může jednat o velmi závažné spojení, avšak když je porovnáme, uvídneme, proč je apoštol uvádí pospolu.

Zaprvé existuje mezi nimi jistá podobnost:

1. V obou případech se člověk nachází pod vlivem vnější síly. V prvním případě to je vliv opojného nápoje (někdy nazývaného „špiritus“), kdežto v druhém se jedná o moc Ducha.

2. V obou případech je člověk horlivý. O Letnicích byla horlivost vyvolaná Duchem tak velká, že tento účinek mnozí připisovali novému vínu (Sk 2,13).

3. V obou případech je ovlivněna chuze člověka – v opilosti chuze ve fyzickém smyslu, kdežto pod vlivem Ducha se mění mravní chování člověka.

Existují však dva ohledy, v nichž se oba stavy zásadně liší:

1. V případě opilosti dochází k hýření a prostopášnosti. Naplnění Duchem však takové důsledky nikdy nemá.

2. V opilosti člověk ztrácí sebekontrolu. Avšak ovocem Ducha je sebeovládání (Ga 5,23). Věřící naplněný Duchem se nikdy nedostane mimo sebe, do stavu, v němž neodpovídá za své činy. Prorocký duch se vždy podřizuje prorokovi (1K 14,32).

Při čtení Bible se může občas zdát, že naplnění Duchem je svrchovaný Boží dar. Například Jan Křtitel byl naplněn Duchem od lůna své matky (L 1,15). V takovém případě je člověk naplněn, aniž by pro to něco udělal. Nejedná se o něco, co bychom si mohli zasloužit nebo vymodlit. Pán uděluje, jak sám chce. Avšak zde v Efezským 5,18 má věřící *přikázáno*, aby se naplňoval Duchem, to znamená, aby vyvíjel nějakou aktivitu, přičemž musí splnit jisté podmínky. Toto naplnění není automatické, nýbrž přichází jako výsledek poslušnosti.

Z tohoto důvodu je třeba odlišit naplnění Duchem od jeho dalších služeb. *Není* totiž stejná jako kterákoli z následujících úloh:

1. *Křest* Duchem svatým. Jedná se o dílo Ducha svatého, jímž začleňuje věřícího do těla Kristova (1K 12,13).

2. *Přebývání*. Utěšitel slouží věřícímu tím, že začne přebývat v jeho těle a zmocňuje ho ke svatosti, chvále a službě (J 14,16).

3. *Pomazání*. Samotný Duch je oním pomazáním, které vyučuje Boží dítě věcem Pána (1J 2,27).

4. *Závdavek a pečeť*. Již jsme viděli, že Duch svatý jako závdavek zaručuje, že svatý získá dědictví, a jako pečeť zaručuje, že svatý bude způsobilý přijmout dědictví (Ef 1,13–14).

Toto jsou některé ze služeb Ducha, které se zrealizují v okamžiku spasení. Každý, kdo je v Kristu, je automaticky pokřtěn, začne v něm přebývat Duch, dostane se mu pomazání, závdavku i pečeti.

Naplňování se však od těchto služeb liší. Nejedná se o jednorázový prožitek v životě učedníka, který by byl platný jednou provždy; naopak se jedná o neustále probíhající proces. Daný příkaz totiž doslova zní „buďte naplňování Duchem“. Může sice začít jako zvláštní prožitek, ale poté musí probíhat jako proces, minutu od minuty. Dnešní naplnění do zajista nevystačí do zítra, a přitom by měl člověk o stav naplněn velmi usilovat. Lze říci, že se jedná o ideální stav věřícího na zemi, protože Duch svatý může relativně nezarmouceně působit v životě křesťana, čímž věřící naplňuje svoji roli v Božím plánu, kterou mu Bůh pro daný čas určil.

Jak tedy může být věřící naplněn Duchem? Apoštol Pavel nepodává v Efezským bližší informace, pouze prikazuje, aby se věřící Duchem naplňovali. Nicméně z dalších knih Písma vím, že abychom mohli být naplnění Duchem, musíme:

1. Vyznat a odložit každý vědomý hřích v našem životě (1J 1,5–9). Netřeba připomínat, že svatá Osoba nemůže svobodně působit v životě, který hřích toleruje.

2. Vydat se úplně jeho vedení (Ř 12,1–2). To zahrnuje podřídít svoji vůli, rozum, tělo,

čas, nadání a bohatství. Každá oblast života se musí plně poddat jeho vládě.

3. Nechat v nás bohatě přebývat slovo Kristovo (Ko 3,16). Toho dosáhneme, čteme-li Boží slovo, studujeme-li je a posloucháme ho. Přebývá-li v nás hojně slovo Kristovo, bude na nás mít stejné účinky (Ko 3,16) jako naplnění Duchem (Ef 5,19).

4. A nakonec musíme být zbaveni sebe sama (Ga 2,20). Aby se do hrnku mohla nalít nová tekutina, je třeba nejprve vylít starou. Abychom byli naplněni *Duchem*, musíme být nejprve zbaveni *sebe*.

Neznámý autor k tomu napsal:

Stejně jako jste odložili celé břemeno hříchu a spočíváte na dokončeném díle Kristově, tak odložte i celé břemeno svého života a služby a plně se spoléhejte na současné působení Ducha svatého ve vás. vzdávejte se sami sebe každé ráno, a nechte se vést Duchem svatým, chvalte Pána a buďte v pokoji. Přenechejte mu sebe i svůj den. Pracujte na tomto zvyku po celý den, to znamená buďte na něm radostně závislí a poslouchajte ho, očekávejte, že vás povede, osvíti, napomene, vyučí, použije, bude působit ve vás a použije si vás, k čemu uzná za vhodné. Spoléhejte se na jeho působení jako na fakt bez ohledu na to, co vidíte nebo cítíte. Pouze věrme a poslouchajme Ducha svatého jako Vládcе svého života, a přestaňme padat pod břemenem snahy si sami uspořádat náš život. Poté ponese me ovoce Ducha k Boží slávě.

Pozná člověk, když je naplněn Duchem? Čím blíže jsme Pánu, tím více si uvědomujeme svou naprostou bídnot a hříšnost (Iz 6,1–5). V jeho přítomnosti na sobě nenajdeme nic, na co bychom mohli být hrdí (L 5,8). Nejsme si tedy vědomi nějaké duchovní nadřazenosti nad ostatními, něco jako „a je to tady“. Věřící naplněný Duchem se zabývá Kristem, nikoli sebou samým.

Současně si však může uvědomovat, že Bůh působí v něm a skrze něho. Vidí, jak k událostem dochází nadpřirozeným způsobem, jak okolnosti do sebe zázračně zapadají, jak se lidé nechávají oslovit Bohem a jak všechno probíhá podle Božího plánu. Dokonce i přírodní síly jsou jakoby na jeho straně.

Zdají se být připoutané ke kolům vozu našeho Pána. A křesťan to vše vidí a uvědomuje si, že Bůh pracuje pro něho a skrze něho, a přesto se cítí být od toho všeho podivuhodně vzdálený a vůbec by ho nenapadlo, aby si něco z toho připisoval na vlastní účet. V nejvnitřnějším bytí si uvědomuje, že to všechno působí Pán.

5,19 Nyní apoštol jmenuje čtyři důsledky naplnění Duchem. Zprvč křesťané naplnění Duchem spolu mluví v chvalozpěvech, v oslavných zpěvech a v duchovních písních. Naplnění Bohem otevírá ústa, aby hovořila o záležitostech Pána, a rozšiřuje srdce, aby se mohlo s ostatními sdílet o těchto úžasných věcech. Někteří biblisté chápou všechny tři kategorie jako části knihy Žalmů, avšak my považujeme pouze chvalozpěvy za označení inspirovaných děl Davida, Asafa a dalších. Oslavné zpěvy jsou neinspirované písně, které připisují chválu a úctu přímo Bohu. Duchovní písně označují jakékoli lyrické skladby, jejichž předmětem jsou duchovní témata, ačkoli nemusí přímo oslovovat Boha.

Druhým důkazem naplnění je vnitřní radost a chválení Pána: svým srdcem zpívající Pánu a velebíce ho. Život naplněný Duchem je jako bublající fontána, přetékající radostí (Sk 13,52). Dobrým příkladem je Zachariáš: když byl naplněn Duchem, zpíval Pánu celým srdcem (L 1,67–79).

5,20 Třetím projevem je díkyvdání: vždycky za všechno děkující ve jménu našeho Pána Ježíše Krista Bohu a Otci. Když v nás vládne Duch, pociťujeme vděčnost Bohu, hluboký vděk, který i spontánně vyjadřujeme. Nejedná se však o příležitostný, nýbrž neustále probíhající projev. Jsme vděční nejen za to dobré, ale prostě za všechno. Každý dokáže děkovat, když svítí slunce. Chce to ale sílu Ducha, abychom dokázali děkovat i za bouře života.

Nejkratší a nejjistější cesta ke štěstí je tato:

At se pro vás stane pravidlem, že Bohu děkujete a chválíte ho za všechno, co se vám přihodí. Nastane-li ve vašem životě zdánlivá katastrofa a vy za ni děkujete a chválíte Boha, pak ji zajisté proměníte v požehnání. I kdybyste dokázali konat zázraky, nemohli byste pro sebe udělat více než mít děkov-

ného ducha. Není třeba vyslovit ani slovo a všechno se jeho dotekem proměňuje ve štěstí. (Zdroj neuveden.)

5,21 Naplnění Duchem se začtvrté projeví v podřízení se jeden druhému v bázni před Kristem.

Erdman napomíná:

Tato slova se tak často zanedbávají... Představují totiž zkoušku duchovnosti, které se křesťané jen zřídka podrobují... Mnozí cítí, že když zbožně zvolají haleluja, zpívají radostné písně, chválí Pána ve více nebo méně „neznámých jazycích“, tak to vše dokazuje, že jsou „naplnění Duchem“. Všechny tyto projevy ale mohou být falešné, lživé a bezvýznamné. Avšak podřízení se našim spoluvěřícím, skromné chování, pokora, neochota se hádat, trpělivost, jemnost – tak se neomylně potvrzuje moc Ducha... Vzájemné podřízení se sourozencům v Kristu by mělo probíhat „v bázni před Kristem“, tj. v úctě před tím, kdo je uznán jako Pán a Mistr všech.³⁷

Čtyři důsledky naplnění Duchem tedy jsou – mluva, zpěv, díkuvzdání a podřízení se. Nic méně existují přinejmenším další čtyři:

1. Smělost při káráni hříchu (Sk 13,9–12) a ve svědectví Pánu (Sk 4,8–12.31; 13,52–14,3).

2. Zmocnění ke službě (Sk 1,8; 6,3.8; 11,24).

3. Štědrost, nikoli sobectví (Sk 4,31–32).

4. Vyvyšování Krista (Sk 9,17.20) a Boha (Sk 2,4.11; 10,44.46).

Měli bychom si ze srdce přát, abychom byli naplnění Duchem, avšak vždy pro slávu Boží, nikoli svou vlastní.

D. Výzva k osobní zbožnosti v křesťanské domácnosti (5,22–6,9)

5,22 Ačkoli zde začíná nový oddíl, existuje úzká spojitost s předešlým veršem, v němž Pavel uvedl vzájemnou podřízenost jako jeden z důsledků naplnění Duchem. V oddílu 5,22 až 6,9 Pavel jmenuje tři konkrétní oblasti v křesťanském domově, kde je podřízení se přímo Boží vůli:

Manželky se mají podřizovat svým *manželům*.

Đeti se mají podřizovat svým *rodičům*.

Otroci se mají podřizovat svým *pánům*.

Skutečnost, že všichni věřící jsou jedno v Kristu, neruší pozemské vztahy. Stále musíme respektovat různé formy autority a vlády, které Bůh ustanovil. Každá dobře strukturovaná společnost spočívá na dvou pilířích – autoritě a podřízenosti. Někdo vykonává pravomoc a jiný se jí podřizuje. Tento princip je natolik základní, že ho najdeme i v Boží Trojici: „Chci, abyste věděli, že hlavou Krista je Bůh“ (1K 11,3). Bůh ustanovil lidskou vládu a bez ohledu na to, jak zkažená může být, je stále lepší než žádná vláda a my bychom ji měli poslouchat do takové míry, abychom se nedopustili neposlušnosti vůči Pánu nebo abychom ho nezapřeli. Nepřítomnost vlády je anarchie a žádná společnost nemůže ve stavu anarchie přežít.

To samé platí i o domově. Někdo musí být hlavou a jiný ji musí poslouchat. Bůh určil, že hlavou bude muž, což naznačil i v pořadí stvoření, kdy nejprve stvořil muže a až poté pro něj stvořil ženu. Tudíž jak z hlediska pořadí, tak účelu stvoření Bůh daroval muži autoritu a ženě podřízenost.

Podřízenost nikdy neznamená podřadnost. Pán Ježíš se podřizuje Bohu Otci, ale není vůči němu nikterak méněcenný. A ani žena není podřadnější než muž. V mnoha ohledech ho může i převyšovat – v oddanosti, soucitu, pili a hrdinské vytrvalosti. Avšak ženám se přikazuje, aby se podřizovaly svým mužům jako Pánu. Když se žena podřizuje autoritě svého manžela, podřizuje se tím autoritě Pána. Tato skutečnost by měla odstranit jakoukoli neochotu nebo vzpouru.

Dějiny oplývají příklady chaosu v důsledku neposlušnosti Božího plánu. Když se Eva zmocnila vedoucího postavení a jednala za svého manžela, uvedla na lidskou rasu hřích se všemi jeho katastrofickými důsledky. Mnoho falešných sekt z nedávné doby vděčí za svůj vznik ženám, které se zmocnily autoritativního postavení, jež pro ně Bůh nikdy nezamýšlel. Ženy, které opustí sféru působení, kterou jim stanovil Bůh, mohou zničit místní sbor, vlastní manželství a celý domov.

Na druhou stranu neexistuje nic přitažlivějšího než žena, která naplňuje roli, kterou jí Bůh určil. Podrobný popis takové ženy po-

skytují Přísloví 31 – nepomíjející pocta ženě a matce, která se líbí Pánu.

5,23 Důvodem pro podřízenost ženy je skutečnost, že její muž je její hlavou. Zaujímá vůči ní stejné postavení jako Kristus k církvi. Kristus je hlavou církve, on je zachráncem těla. (Slovo spasitel – BKR – má také význam slova zachránce, jak je přeloženo zde nebo v 1Tm 4,10). Muž je hlavou ženy a také její zachránce. Jako hlava ji miluje a vede; jako zachránce ji zajišťuje, ochraňuje a pečuje o ni.

Všichni dobře víme, že v současnosti existuje proti tomuto učení velký odpor. Lidé obviňují Pavla, že byl bigotní starý mládenec, šovinista, který nenáviděl ženy. Jiní zase tvrdí, že jeho názory pouze odrážejí společenské zvyklosti jeho doby, které však dnes neplatí. Takovému výroky však tvrdě napadají inspiraci Písma. Nejedná se pouze o Pavlova slova – jsou to slova Boží. Odmítnout je znamená odmítnout i Boha a dát tak prostor potížím a pohromám.

5,24 Nic nemůže vyzdvihnout roli manželky výše, než srovnáme-li ji s rolí církve jako nevěsty Kristovy. Podřízenost církve je vzorem, který má žena následovat. Má být podřízena ve všem – to znamená ve všem, co je v souladu s Boží vůlí. Od žádné manželky se neočekává, že by poslechla svého muže, sváděl-li by ji k tomu, aby zradila svou věrnost Pánu Ježíši. Ale ve všech běžných záležitostech života má poslouchat svého muže, i když je nevěřící.

5,25 Pokud by předchozí pokyny ženám nedoprovázely podobně náročné pokyny mužům, pak by vypadaly jednostranně, ne-li nespravedlivě. Povšimněte si však v Písmu nádherné rovnováhy pravdy a odpovídajícího standardu, který vyžaduje od mužů. Mužům není řečeno, že mají držet své ženy v poddanosti, nýbrž je mají milovat, jako Kristus miloval církev. Kdosi dobře řekl, že žádné manželce by nevadilo se podřídit svému muži, který by ji miloval tak moc, jako Kristus miluje církev. Jeden křesťanský pracovník psal o muži, který se bál, že svoji ženu miluje příliš. Zeptal se, ho zda ji miluje více, než Kristus miloval církev. Odpověděl záporně. „Jen pokud bys ji miloval více než Kristus církev,

tak bys ji miloval přespříliš.“ Kristova láska k církvi je zde představena na třech impozantních záběrech od minulosti přes současnost do budoucnosti. V minulosti Kristus dokázal svou lásku k církvi, když se za ni vydal, tj. skrze svou obětní smrt na kříži. Tam zaplatil největší cenu, za kterou si koupil svoji nevěstu. Podobně jako Eva byla stvořena z Adamova boku, tak i církev vznikla z krvavého boku svého Spasitele.

5,26 V současnosti se Kristova láska k církvi projevuje v díle posvěcení: aby ji posvětil, když ji očistil vodní koupelí v slovu. Posvětit znamená oddělit stranou. Z hlediska svého postavení je církev již posvěcena, ale prakticky je posvěcována každý den. Prochází procesem morální a duchovní přípravy, jenž se podobá ročnímu kurzu krásy, kterým si prošla Ester, než směla předstoupit před krále Achášvéroše (Est 2,12–16). K procesu posvěcování dochází skrze očištění vodní koupelí v slovu. Jednoduše řečeno, životy věřících jsou očišťovány slyšením Kristových slov a jejich následováním. Ježíš řekl učedníkům: „Vy jste již čisti pro slovo, které jsem vám pověděl“ (J 15,3). Rovněž ve své velekněžské modlitbě propojil posvěcení se slovem: „Posvět’ je v pravdě; tvé slovo je pravda“ (J 17,17). Stejně jako Kristova krev očišťuje jednou provždy od viny a trestu za hřích, tak i Boží slovo neustále očišťuje od poskvrnění a pošpinění hříchem. Tento oddíl učí, že v současnosti je církev očišťována koupelí nikoli skutečné vody, nýbrž očištnou mocí Božího slova.

5,27 V minulosti se Kristova láska projevila na našem *vykoupení*. V současnosti je vidět na našem *posvěcení* a v budoucnosti se ukáže na našem *oslavení*. On sám sobě postaví slavnou církev, která by neměla poskvřeny ani vrásky ani cokoli takového, ale byla svatá a bezúhonná. Poté církev dosáhne vrcholu své krásy a duchovní dokonalosti.

A. T. Pierson právem zvolal:

Jen o tom přemýšlejte – jaké to bude, až na nás konečně spočine jeho vševědoucí oko a nenajde nic, co by pro jeho neposkvřenou svatost bylo jako pupínek nebo mateřské znaménko na lidské tváři. Jak neuvěřitelné!³⁸

F. W. Grant sdílí stejný názor:

Žádný náznak stárí, žádná vada. Nic se Bohu nebude líbit, kromě svěžesti a věčnosti věčného mládí, síly citů, které nikdy nepoleví, nikdy nezaniknou. Církev bude svatá a bez poskvny. Bylo by divné tohle číst poté, co všechno víme o jejich dějinách, pokud bychom však zároveň nevěděli, jak Bůh slavně střeží své vítězství nad hříchem a zlem.³⁹

5,28 Poté, co se Pavel nechal nadšeně unést rozjímáním nad Kristovou láskou k církvi, se nyní obrací zpět k manželům a připomíná jim, že by měli napodobovat výše nastíněný vzorec chování: Takto jsou povinni i muži milovat své ženy jako svá těla. Když napodobují Kristovu lásku, měli by milovat své ženy, jako by doopravdy byly jejich vlastním tělem.

V řečtině se ve verších 22–23 objevuje slovo „vlastní“ šestkrát. Důrazné použití slova „vlastní“ nám připomíná, že monogamie je Boží vůle pro jeho lid. Ve Starém zákoně sice povolil polygamiu, ale nikdy ji neschvaloval.

Rovněž stojí za povšimnutí, kolika různými způsoby Pavel popsal důvěrný vztah mezi manželem a manželkou. Říká, že když muž miluje svou ženu, miluje své tělo (v. 28a), sám sebe (v. 28b.33) a „své tělo“ (v. 29). Manželství je pravou jednotou dvou lidí, v níž se dva stávají jedním tělem, a tak muž, který miluje svou ženu, velmi reálně miluje sebe.

5,29 Člověk se rodí s přirozeným instinktem pečovat o své tělo. Sytí je, obléká, koupě je; ochraňuje ho před nepohodlím, bolestí a zraněním. Má-li přežít, musí o ně neustále pečovat. Tento starostlivý zájem pouze mlhavě odráží péči, kterou má Pán pro církev.

5,30 Vždyť jsme údý jeho těla. Boží milost je tak úžasná! Nejenže nás spasila od hříchu a pekla, ale navíc nás začlenila do Krista jako údý jeho mystického těla. Jak hlasitě to mluví o jeho lásce k nám: střeží nás jako své tělo. A jaká je to péče: vyživuje nás, posvěcuje a vychovává. A jaké jistota: nebude v nebi bez svých údů. Jsme s ním sjednoceni v jednom životě. A cokoli ovlivňuje údý, ovlivňuje i hlavu.

5,31 Apoštol cituje Genesis 2,24, představující původní Boží pojetí manželského vztahu. Zprvu vztah muže k jeho rodičům musí

nahradit mnohem větší věrnost, a sice věrnost jeho ženě. Aby mohl uskutečnit vysoký ideál manželského vztahu, opustí své rodiče a přilne ke své ženě. Druhým aspektem manželství je, že se muž a žena stanou jedním tělem: dochází ke skutečnému sjednocení dvou osob. Pokud by muž a žena měli na paměti tyto dva základní principy, předešli by na jedné straně nepokojům s příbuzenstvem, a na straně druhé manželským hádkám.

5,32 Toto tajemství je veliké; vztahují je však na Krista a na církev. Pavel nyní přivádí k vrcholu diskuzi o manželství ohlášením dosud neznámé nádherné pravdy, a sice že to, co je manželka svému muži, je i církev Kristu.

Když Pavel říká, že tajemství je veliké, nemá na mysli, že by bylo příliš záhadné, nýbrž že dopad této pravdy je naprosto okouzlující. Tajemstvím rozumíme úžasný záměr, který Bůh v minulosti nezjevil, ale který nyní učinil zjevným. Bůh zamýšlel povolati si ze všech národů lid, který by se stal tělem a nevěstou jeho slavného Syna. Manželský vztah tedy nachází svůj dokonalý obraz ve vztahu mezi Kristem a církví.

Být jedním duchem s Pánem:

Ježíšem oslaveným,

kteří si cení církve, za kterou krvácel, své tělo a svou nevěstu.

Mary Bowleyová Petersová

5,33 Závěrečný verš shrnuje vše, co Pavel dosud říkal manželům a manželkám. Poslední napomenutí mužům zní: ať také jeden každý z vás, bez výjimky, miluje svou ženu jako sám sebe. Nejenom do té míry, do jaké byste mohli milovat sebe, ale ve vědomí skutečnosti, že ona je s vámi jedno. Závěrečné napomenutí ženám zní: ať se neustále bojí a poslouchají svého muže. Nyní se zastavte a přemýšlejte! Co by se stalo, kdyby se i dnes křesťané řídili těmito pokyny? Odpověď je jednoduchá: neexistovaly by hádky, oddělení, rozvody. Naše domovy by pak více připomínaly nebe.

6,1 V páté kapitole jsme se dověděli, že jedním z důsledků naplnění Duchem je ochota podříditi se jeden druhému. Viděli jsme, jak se Duchem naplněná manželka například podřizuje svému muži. Nyní se dovídáme, že Duchem naplněné děti se ochotně podřizují

autoritě svých rodičů. Základní povinností všech dětí je poslouchat své rodiče v Pánu. Nezáleží na tom, zda jsou děti nebo rodiče křesťané. Vztah rodič-dítě byl ustanoven pro celé lidstvo, nikoli pouze pro věřící. Příkaz poslouvejte... v Pánu zaprvé znamená, že děti by měly poslouchat s vědomím, že když poslouchají rodiče, poslouchají Pána: měly by poslouchat tak, jako by poslouchaly jeho. Zadruhé to znamená, že by měly poslouchat ve všech záležitostech, které jsou v souladu s Boží vůlí. Kdyby jim rodiče nařídili, aby zhržely, neočekává se od nich, že poslechnou. V takovém případě by měly zdvořile odmítnout a přijmout nepříjemné konsekvence svého správného jednání mírně a bez myšlenek na pomstu. Nicméně ve všech ostatních případech rodiče poslechnout musí.

Pavel nám předkládá čtyři důvody pro poslušnost dětí. Zaprvé to je spravedlivé. Jedná se o základní princip, který je doslova zabudovaný do struktury rodinného života: nedospělí, impulzivní a nezkušení by se měli podřít autoritě rodičů, kteří jsou starší a moudřejší.

6,2 Druhý důvod je duchovní. Pavel cituje Ex 20,12: Cti svého otce a matku (viz také Dt 5,16). Příkazání ctít rodiče je první z Desatera, které doprovází zvláštní zaslíbení. Vyzývá děti, aby ctily, milovaly a poslouchaly své rodiče.

6,3 Třetí důvod praví, že to je v zájmu samotných dětí: aby ti bylo dobře. Jen si představte, jak by dopadlo dítě, které by rodiče nevedli a nenapomínali. Stal by se z něj ubohý a společensky nepřijatelný tvor.

Čtvrtý důvod zní, že poslušnost vede k plnému životu: abys byl dlouho živ na zemi. Ve Starém zákoně se děti, které poslouchaly své rodiče, doopravdy dožívaly vysokého věku. Ve věku evangelia to však není pravidlo bez výjimky. Poslušnost dětí se ne vždy pojí s dlouhověkostí. Poslušný syn může zemřít i velmi mladý. Nicméně tento princip lze považovat za obecně pravdivý, neboť život v kázni a poslušnosti podporuje zdraví a dlouhý život, kdežto život ve vzpouře a lehkovážnosti často skončí předčasně.

6,4 Pokyny dětem nyní vyvážá rada otcům. Neměli by dráždit své děti k hněvu nerozum-

nými požadavky, nepřiměřenou tvrdostí, neustálým sekýrováním. Děti by naopak měly být vychovávány v Pánově kázni a napomenutí. Kázeň se vztahuje na ukázněnost a korekci nesprávného jednání, a může být slovní nebo tělesná. Napomínání naopak zahrnuje varování, výtku a pokárání. Výchova dětí by měla být „v Pánu“, to znamená, že by měla probíhat v souladu s jeho vůlí, jak nám ji vyjevuje Bible, a rodiče by se měli chovat jako ti, kdo zastupují Boha.

Susannah Wesley, matka sedmnácti dětí, včetně Johna a Charlese, jednou napsala:

Rodič, který se snaží zdolat svévoli svého dítěte, spolupracuje s Bohem na obnově a záchraně jeho duše. Rodič, který ji však podporuje, napomáhá ďáblu, činí náboženstvím nepraktickým, spasení nedosažitelným a přispívá všemi silami k tomu, aby zatratil své dítě, jeho duši a tělo navždy.⁴⁰

6,5 Třetí a poslední oblastí podřízenosti v křesťanském domově je vztah mezi služebníky a pány. Pavel zde používá slovo otrok, ale daný princip lze uplatnit na služebníky nebo zaměstnance všeho druhu.

Zaměstnanci jsou nejprve povinni svým pozemským pánům. Výraz „pozemští páni“ nám připomíná, že zaměstnavatel má nad svými pracovníky moc, která se týká pouze tělesné nebo duševní práce. Nemůže jim však nic nařizovat v duchovních otázkách nebo řídit jejich svědomí.

Zadruhé by měli být otroci uctívi. Obrat s bázní a chvěním neznamena, že se krčí v úslužnosti a zoufalé hrůze, nýbrž že pána řádně respektují a bojí se, aby neurazili Pána a zaměstnavatele.

Zatřetí by měli práci vykonávat svědomitě neboli v upřímnosti srdce. Měli bychom usilovat o to, abychom odváděli práci každých šedesát minut každé placené hodiny.

Dále bychom měli pracovat jako Kristu. Tento obrat naznačuje, že by neměla existovat bariéra mezi světským a posvátným. Všechno, co děláme, bychom měli dělat pro Pána – abychom mu udělali radost, vzdali čest a přivedli k němu další lidi. I ty nejpodřadnější a nejběžnější úkoly v životě získávají čestný a důstojný charakter, jsou-li vykonány pro

Boží slávu. Dokonce i mytí nádobí! Proto si některé křesťanky – ženy v domácnosti – nad dřez zavěšují toto heslo: „Zde se Bohu slouží třikrát denně.“

6,6 Neměli bychom pracovat pečlivě, jen pokud se šéf dívá, nýbrž vždy, protože náš Pán nás pozoruje neustále. Lidé mají přirozený sklon flinkat práci, když je šéf pryč, ale to je nepoctivé. Standard výkonu práce křesťana by se neměl měnit podle toho, kde se zaměstnavatel nachází. Jednou jeden zákazník požadoval po prodáváči-křesťanu, aby mu dal víc, než kolik mu zaplatil, protože šéf to neviděl. Proávčač však odvětil: „Můj Pán se dívá pořád.“ Jako služebníci Kristovi bychom měli sloužit z duše, abychom činili Boží vůli., tj. s upřímnou touhou Boha potěšit. Erdman k tomu říká:

Práce nabude nesmírně důstojných rozměrů, přistupujeme-li k ní s výše uvedeným postojem. Úkol nejponiženějšího otroka může být ušlechtilý, postaví-li se k němu s úmyslem potěšit Krista, tj. s dobrou vůlí, upřímnou ochotou a horlivostí, jako by si měl zasloužit Boží uznání.⁴¹

6,7 Měli bychom sloužit s dobrou vůlí (BKR), to znamená vesele a ochotně, nikoli navenek předvádět ochotu, když uvnitř vírame odporem. I když je náš šéf panovačný, násilnický a nerozumný, můžeme stále pracovat jako Pánu, a ne jako lidem. Takovéto nadpřirozené chování promlouvá v našem současném světě nejhlasitěji.

6,8 Máme velkou motivaci, proč dělat vše jako Kristu, a tou je ujištění, že on odmění každý dobrý skutek. Bez ohledu na to, zda je daný člověk otrok nebo svobodný. Pán si pamatuje všechny činnosti, příjemné nebo nepříjemné, které jsme pro něj vykonali, a odmění každého pracovníka.

Než postoupíme dále, je vhodné trochu okomentovat tuto pasáž o otrocích.

1. Nový zákon neodsuzuje otroctví jako takové, protože připodobňuje pravého věřícího k otroku Kristovu (v. 6). Všude, kde bylo zvěstováno evangelium, zneužívání otroctví zmizelo – hlavně díky morální obnově lidí.

2. Nový zákon mluví víc o otrocích než králích. Tento fakt se může zakládat na sku-

tečnosti, že není povoláno mnoho moudrých, mocných nebo urozených (1K 1,26). Většina křesťanů pravděpodobně pochází z nižší ekonomické a společenské třídy. Velký důraz kladený na otroky ukazuje, že ani těm nejpodřadnějším služebníkům není upřeno to nejlepší požehnání křesťanství.

3. Účinnost těchto pokynů otrokům potvrzuje skutečnost, že v rané době křesťanství se za křesťanské otroky platilo více než za pohany. I dnes by mělo platit, že křesťané mají pro svého zaměstnavatele větší hodnotu nežli ti, kterých se Boží milost nikdy nedotkla.

6,9 Páni by se měli řídit stejným všeobecným principem jako otroci. Měli by být spravedliví, laskaví a poctiví. Zvláště by si měli dát záležet, aby nepoužívali výhrůžky a zstrašování. Jestliže se v tom budou cvičit, nikdy se neuchýlí fyzickému zneužívání svých služebníků. A vždy by měli pamatovat na to, že mají také Pána jako otroci, stejného Pána, který je v nebesích. Pozemské rozdíly v Pánově přítomnosti mizí. Jak pán, tak i otrok mu jednoho dne vydají počet.

E. Napomenutí ohledně křesťanova duchovního boje (6,10–20)

6,10 Pavel se pomalu dostává k závěru svého listu. Oslovuje celou Boží rodinu, a má pro ně jako Kristovy vojáky mocnou výzvu. Každé pravé dítě Boží se velmi brzy naučí, že život křesťana je boj. Satanovy zástupy mají jediný cíl: usilují bránit Kristovu dílu, zpomalovat ho a jednotlivé vojáky vyřadit z boje. Čím je věřící užitečnější pro Pána, tím více krutých útoků od nepřítele zažije. Dábel nemrhá municí na rádoby vlašné křesťany. Pouze z vlastní síly se d'áblu nemůžeme vůbec postavit. První přípravný příkaz tedy zní, abychom se neustále posilovali v Pánu a v nekonečném zdroji jeho síly. Boží nejlepší vojáci jsou ti, kteří si uvědomují vlastní slabost a nepoužitelnost, a proto se plně spoléhají na Boha. „Bůh si vybral, co je u světa slabé, aby zahanboval silné“ (1K 1,27b). Naše slabost se plně odevzdává do převahy jeho síly.

6,11 Druhý příkaz se zabývá potřebou obléci si výstroj. Věřící si musí obléci celou výstroj Boží, aby se mohl postavit proti

d'ábovým nástrahám. Je třeba mít plnou výzbroj, protože jedna nebo dvě části výbavy nic nezmohou. Ochrání nás pouze celá paleta výzbroje, kterou Bůh poskytuje. Ďábel používá různé strategie – zastrásování, frustraci, zmatek, morální selhání a bludné učení. Zná naše slabiny a právě na ně útočí. Jestliže nás nezničí jednou metodou, vyzkouší druhou.

6,12 Nevedeme válku proti bezbožným filozofům, lstivým kněžím, sektářům popírajícím Krista nebo nevěrným vládcům. Válčíme proti démonským silám, hordám padlých andělů a zlých duchů, kteří disponují obrovskou mocí. Sice je nevidíme, ale přesto jsme neustále obklopeni zlými nehmotnými bytostmi. Je sice pravda, že nemohou obsadit pravého věřícího, ale mohou ho sužovat a pronásledovat. Křesťan by se neměl demony nezdravě zabývat a ani by neměl žít ve strachu před nimi. Boží výzbroj mu poskytuje vše, co potřebuje, aby mohl obstát v jejich zuřivých útocích. Pavel mluví o padlých andělech jako o vládách, autoritách, světovládcích této temnoty a jako o duchovních mocnostech zla v nebeských oblastech. Naše znalost nestačí na to, abychom je jednoznačně rozlišili. Možná se tak nazývají nehmotní vládcí s různou mírou pravomoci podobnou moci prezidenta, guvernéra, starosty a členů městského zastupitelstva.

6,13 Když Pavel psal tento oddíl, zřejmě ho střežil římský voják v plné zbroji. Protože velmi rychle dokázal vyvodit duchovní poučení z přirozeného světa, ihned uplatnil i tento poznatek: jsme obklopeni hroživými nepřáteli; musíme na sebe vzít celou Boží zbroj, abychom se mohli v den zlý vzepřít, když bude boj nekrutější, a abychom stále zůstali stát, až se rozplyne oblak bitvy. Zlý den zřejmě označuje kterýkoli okamžik, kdy se proti nám nepřítel rozběhne jako příval. Zdá se, že satanský odpor přichází ve vlnách, sílí a slabne. I poté, co Satan pokoušel našeho Pána na poušti, nechal ho na pokoji pouze na určitou dobu (L 4,13).

6,14 Jako první součást zbroje je zmíněn pás pravdy. Je jisté, že se musíme věrně držet pravdy Božího slova, ale stejně tak musí také pravda držet nás. Musíme ji aplikovat ve svém

každodenním životě. Když všechno přezkoušíme pravdou, pocítíme v boji sílu a ochranu.

Druhou částí je pancíř spravedlnosti. Každý věřící je oděn v Boží spravedlnost (2K 5,21), ale kromě toho musí křesťan prokazovat bezúhonnost ve své osobním životě. Někdo k tomu řekl: „Když se oděvem člověka stane praktická spravedlnost, je jako nedobytná pevnost. Slova před obviněním neochrání, ale dobrý život ano.“ Jestliže nás svědomí neusvědčuje z přestoupení vůči Bohu a člověku, ďábel nás nemá z čeho obžalovat. David si oblékl pancíř spravedlnosti v Žalmu 7,4–6. Pán Ježíš ho měl na sobě po celou dobu (Iz 59,17).

6,15 Voják musí být obut v připravenosti k službě evangelia pokoje. Tento obraz naznačuje připravenost vyjít ven a hlásat dobrou zprávu pokoje, tedy invazi do nepřátelského území. Když odpočíváme ve svých stanech, ocitáme se ve smrtelném nebezpečí. Bezpečí však nalezneme, půjdeme-li v krásných šlépějích našeho Spasitele po horách, nesouce radostnou zprávu a zvěstující pokoj (Iz 52,7; Ř 10,15).

Použij si mé nohy, ať se pro tebe stanou rychlými a nádhernými.

Frances Ridley Havergal

6,16 Navíc si musí voják vzít štít víry, aby když na něj ten Zlý zaútočí hořícími šípy, mohly udeřit štít a padnout neškodně k zemi. Vírou se zde myslí pevná důvěra v Pána a jeho slovo. Když na nás doléhá výheň pokušení, když se všechno spiklo proti nám, když na nás útočí pochybnosti a hrozí totální kolaps, víra se podívá vzhůru a řekne: „Já věřím, Bože“.

6,17 Přílba, kterou dává Bůh, je záchrana (Iz 59,17). Bez ohledu na vřavu bitvy se křesťan nebojí, protože ví, že o konečném vítězství již bylo rozhodnuto. Jistota konečného vysvobození mu zabraňuje, aby ustoupil nebo se vzdal. „Jestliže je Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Ř 8,31 ČEP).

Nakonec se voják ozbrojuje mečem Ducha, jímž je Boží slovo. Jak to vypadá v praxi, nám ukázal náš Pán, když použil tento meč v rozmluvě se Satanem. Třikrát citoval Boží slovo – nikoli náhodné verše, nýbrž verše vhodné pro danou situaci, tak jak mu je dal na mysl

Duch svatý (L 4,1–13). Slovo Boží⁴² zde neoznačuje celou Bibli, nýbrž tu její část, která se nejlépe hodí pro danou chvíli.

David Watson to komentuje slovy:

Bůh nám poskytuje veškerou ochranu, kterou potřebujeme. Musíme si uvědomit, že náš život s Bohem obklopuje „kruh pravdy“, že máme v pořádku („spravedlivý“) náš život s Bohem a mezi sebou navzájem, že usilujeme o pokoj, kamkoli přijdeme, že společně pozvedáme štít víry, abychom uhasili ohnivé šípy toho Zlého, že chráníme svoji mysl před strachem a obavami, které tak lehce útočí, a také že používáme Boží slovo za dobrým účelem v moci Ducha. Nezapomínejte, že Pán Ježíš přemohl svého protivníka na poušti, protože opakovaně použil meč Božího slova.⁴³

6,18 Modlitba sice není zmíněna jako součást zbroje, ale vůbec nebudeme přehánět její důležitost, řekneme-li, že modlitba je ovzduším, ve kterém musí voják žít a dýchat. V jejím duchu voják musí nosit svou zbroj a čelit nepříteli. Je však třeba se modlit neustále, nikoli občas; musí se to stát naším zvykem, nikoli ojedinělým činem. Voják by měl navíc využít všechny druhy modlitby: veřejnou a soukromou, záměrnou a spontánní, prosbu a přimluvu, vyznání a pokošení se, chválu a dikuvzdání.

Modlitba by měla navíc probíhat v Duchu, to znamená být jím inspirovaná a vedená. Zamysleme se nad formální modlitbou, odříkanou bez přemýšlení nad jejím významem – jak může pomoci v boji proti zástupům pekla? Je třeba se modlit ostražitě a s veškerou vytrvalostí. Musíme se mít na pozoru před dřímotou, odbíháním myšlenek a zabýváním se jinými věcmi. Modlitba vyžaduje duchovní horlivost, bdělost a soustředění, ale také vytrvalost. Naše prosby, hledání a klepání musí být vytrvalé (L 11,9). Máme také prosit za všechny svaté, protože se rovněž účastní boje a potřebují, aby je jejich spolubojovníci v modlitbách podpořili.

6,19 Co se týče Pavlovy osobní žádosti: i za mne, Blaikie k ní poznamenává:

Zapamatujte si tuto *nekněžskou* myšlenku! Pavel byl dalek toho, aby měl v zásobě dostatek milosti pro všechny Efezské. Na-

opak potřeboval jejich modlitby, aby se mu dostalo potřebné milosti z jednoho živého zdroje.⁴⁴

Pavel psal z vězení, ale neprosil za brzké propuštění, nýbrž aby mu bylo dáno slovo, když otevře ústa a směle oznámil tajemství evangelia. Na tomto místě Pavel naposledy zmiňuje slovo tajemství v listu Efezským a udává ho jako důvod svých okovů. A přece ničeho nelituje. Právě naopak! Chce šířit dobrou zvěst víc a více.

6,20 Velvyslancům se obvykle uděluje diplomatická imunita a nemohou být tedy zatčeni a uvězněni. Avšak lidé jsou schopni tolerovat téměř cokoli, jen ne evangelium. Žádné jiné téma nevzbuzuje takové emoce, nepřátelství, podezření a pronásledování. Proto byl Kristův velvyslanec poslem v řetězech. Eadie to dobře vystihuje:

Legát nejmocnějšího Panovníka, pověřen poselstvím nesrovnatelné ušlechtilosti a naléhavosti, vybaven doklady neomylné pravomoci – a je držen v zajetí.⁴⁵

Ta část Pavlovy zvěsti, která vyvolala nejkrutější nepřátelství úzkoprsých pobožných lidí, ohlašovala, že věřící Židé a věřící pohané nyní vytvářejí nové společenství, v němž mají stejné výsady a společně uznávají Krista jako hlavu.

F. Pavlovy osobní pozdravy (6,21–24)

6,21–22 Pavel vyslal Tychika z Říma do Efezu, aby tamní svatí věděli, jak se mu daří. Svěřuje jim Tychika jako milovného bratra a věrného služebníka v Pánu. Nový zákon zmiňuje tohoto muže pouze pětkrát. Byl jedním ze skupiny, která s Pavlem cestovala z Řecka do Asie (Sk 20,4). Apoštol ho vyslal jako svého posla ke křesťanům v Kolozech (Ko 4,7), Efezu (srov. 6,21 s 2Tm 4,12) a možná i za Titem na Kypr (Tt 3,12). Nyní byl pověřen dvěma úkoly: jednak informovat svaté o tom, jak se Pavlovi daří ve vězení, a zadruhé povzbudit jejich srdce a zbavit je všech zbytečných obav.

6,23 Závěrečné verše prezentují Pavlovy typické pozdravy – *pokoj a milost*. Když Pavel ve svém pozdravu spojuje tyto dvě věci, přeje jim tím maximum všeho požehnání.

Rovněž když kombinuje charakteristická židovská a pohanská slova, činí tak zřejmě za účelem skryté narážky na tajemství evangelia – totiž že pohané a Židé jsou nyní jedno v Kristu. Ve 23. verši si Pavel přeje, aby jeho čtenáři měli pokoj a lásku s vírou. Pokoj prostoupí jejich srdce za každých životních okolností. Lásky jim umožní chválit Boha a navzájem spolupracovat. Víra je zmocní k získání zásluh v křesťanské bitvě. Všechna tato požehnání pocházejí od Boha Otce a Pána Ježíše Krista. To by nebylo možné, kdyby si Židé a pohané nebyli rovni.

6,24 Nakonec milovaný apoštol vyprošuje milost všem, kdo milují našeho Pána Ježíše Krista neúplatnou, upřímnou láskou. Vlastností pravé křesťanské lásky je trvalost: může sice slabě plápolat a uhasinat, ale nikdy úplně nevyhasne.

Římské vězení již dávno vydalo svého vznešeného vězně. Skvělý apoštol vstoupil do své odměny a spatřil tvář svého Milovaného. Ale jeho dopis je pořád s námi – tak svěží a živý, jako když ho napsal v upřímnosti srdce. I ve 20. století k nám promlouvá svými pokyny, inspirací, přesvědčením a napomenutím.

V závěru našeho komentáře k listu Efezským bychom rádi citovali slova H. W. Webb-Peploe, s nimiž ze srdce souhlasíme:

Boží kniha zřejmě neobsahuje jinou tak velkolepou a nádhernou knihu jako tuto. A přesto je pro nás, posly samotného Boha, zcela nemožné prokázat jí dostatečnou poctu v prostoru, který nám byl vyhrazen. Doufám, že se k tomu alespoň přiblížíme, budeme-li upřímně usilovat o učení o svatosti, tj. učení, která nám umožní, abychom žili ušlechtlejší a lepší život než doposud, a tím byli uschopněni oslavovat Boha.⁴⁶

Poznámky

¹ (Úvod) William G. Moorehead, *Outline Studies in Acts and the Epistles*, str. 214.

² (1,3) Lewis Sperry Chafer, *The Ephesian Letter*, str. 74.

³ (Exkurz) W. G. Blaikie, *Ephesians, Pulpit Commentary*, XLVI:3.

⁴ (1,10) John G. Bellett, *Brief Notes on the Epistle to the Ephesians*, str. 6, 7.

⁵ (1,17) R. W. Dale, *The Epistle to the Ephesians; Its Doctrines and Ethics*, str. 133.

⁶ (1,18) Značná většina nejstarších dochovaných rukopisů čte *srdcí* (doslovně *kardia*, sg.) nikoli *porozumění* (*dianoia*). Menšinové čtení je však nepochybně správné.

⁷ (1,19) F. B. Meyer, *Key Words of the Inner Life*, str. 92.

⁸ (1,19) Chafer, *Ephesian Letter*, str. 57.

⁹ (1,20) Meyer, *Key Words*, str. 93

¹⁰ (2,3) tamtéž, str. 140

¹¹ (2,4) John Eadie, *Commentary on the Epistle to the Ephesians*, str. 141.

¹² (2,5) A. T. Pierson, *The Work of Christ for the Believer; The Ministry of Keswick*, First Series, str. 118, 119.

¹³ (2,7) 1K 13,12 a 1J 3,2 se občas předkládají na důkaz, že v nebi budeme vševědoucí. Nicméně první verš se zabývá tím, že v nebi se navzájem poznáme, a druhý se soustředí na morální a fyzickou podobnost s Kristem.

¹⁴ (2,18) Eadie, *Ephesians*, str. 187.

¹⁵ (2,21) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:68

¹⁶ (3,1) Ruth Paxson, *The Wealth, Walk and Warfare of the Christian*, str. 57.

¹⁷ (3,4) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:104.

¹⁸ (3,8) tamtéž, XLVI:105, 106.

¹⁹ (3,9) Řecké slovo pro *správcovství*, především ve velkých (unciálních) dopisech nejstarších rukopisů lze snadno zaměnit za podobně vypadající slovo pro *obecenství* (srov. *oikonomia* a *koinónia*). Menšinové čtení je tedy správné, protože důkazy tradičního čtení jsou velmi slabé.

²⁰ (3,16) Jamieson, Fausset, and Brown, *Commentary Practical and Explanatory on the Whole Bible*, VI:408.

²¹ (3,17) W. Graham Scroggie, *Paul's Prison Prayers*, the Ministry of Keswick, Second Series, str. 49.

²² (3,18) Meyer, *Key Words*, str. 53, 54.

²³ (3,21) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 925.

²⁴ (4,2) Walter C. Wright, *Ephesians*, str. 85.

²⁵ (4,10) F. W. Grant, *Ephesians, The Numerical Bible, Acts to 2 Corinthians*, VI:341.

²⁶ (4,11) Granville Sharpovo pravidlo: pokud se v řečtině objevují dvě pojmenová-

ní úřadu, titulu nebo kvality se spojkou *kai*, a určitý člen stojí pouze před prvním jménem, pak se obě pojmenování vztahují k jedné osobě. Dobrým příkladem této gramatické struktury je „náš Bůh a Zachránce Ježíš Kristus“ (2Pt 1,1). Někteří američtí liberální překladatelé překladu RSV se cítili omezení gramatikou, aby ještě zdůraznili Kristovo božství více než Bible krále Jakuba. (Toto gramatické pravidlo bylo definováno až v první dekádě 18. století.) V případě podstatného jména v množném čísle, jako je tomu zde, dané pravidlo neplatí vždy, ačkoli tato struktura alespoň vzdáleně staví do vztahu dvě podstatná jména (srov. „zákoníci a farizeové“ atd.)

²⁷ (4,12) Vance Havner, *Why Not Just Be Christians*, str. 63.

²⁸ (4,15) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:150.

²⁹ (4,19) Wright, *Ephesians*, str. 100.

³⁰ (4,21) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:151.

³¹ (4,24) Grant, *Ephesians*, str. 344.

³² (4,32) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Galatians, to the Ephesians, and to the Philippians*, str. 588.

³³ (5,2) Meyer, *The Heavens*, str. 25.

³⁴ (5,9) NA (alexandrijské nebo egyptské texty Písma) čte místo *Ducha (pneuma) světlo (phōs)*.

³⁵ (5,13) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:209.

³⁶ (5,13) Biskup Ellicott a děkan Alford tento překlad upřednostňovali.

³⁷ (5,21) Charles R. Erdman, *Ephesians*, str. 106.

³⁸ (5,27) Pierson, *The Work of Christ*, str. 138.

³⁹ (5,27) Grant, *Ephesians*, VI:350.

⁴⁰ (6,4) Citováno Williamem W. Orrem v jeho Bible Hints on Rearing Children, str. 19.

⁴¹ (6,6) Erdman, *Ephesians*, str. 119.

⁴² (6,17) Pavel zde nepoužil jinak známého slova *logos*, nýbrž *rhēma* (příbuzné se slovem rétorika). To obecně označuje vyjádřené slovo

nebo rčení; na tomto místě však zvláštní „slovo“ od Boha, dané pro zvláštní potřebu. Slova *rhēma* a *logos* jsou občas téměř synonymní.

⁴³ (6,17) David Watson, *Discipleship*, str. 183

⁴⁴ (6,19) Blaikie, *Ephesians*, XLVI:260.

⁴⁵ (6,20) Eadie, *Ephesians*, str. 480.

⁴⁶ (6,24) Webb-Peploe, H. W. *Grace and Peace in Four Pauline Epistles, The Ministry of Keswick, First Series*, str. 69.

Bibliografie

Bellett, John G. *Brief Notes on the Epistle to the Ephesians*. London: G. Morrish, n.d.

Blaikie, W. G. *Ephesians, Pulpit Commentary*, Vol. XLVI. New York, Fun & Wagnalls, n.d.

Chafer, Lewis Sperry. *The Ephesian Letter*. Findlay, Ohio: Dunham Publishing Company, 1935.

Dale, R. W. *The Epistle to the Ephesians: Its Doctrine and Ethics*. London: Hodder and Stoughton, 1893.

Eadie, John. *Commentary on the Epistle to the Ephesians*. Grand Rapids: Zonder van Publishing House, 1957.

Erdman, Charles R. *The Epistle of Paul to the Ephesians*. Philadelphia: Westminster Press, 1931

Flint, V. Paul. *List Efezským. Ostrava: A-A-LEF, 2005*

Meyer, Frederick Brotherton. *Key Words of the Inner Life: Studies in the Epistle to the Ephesians*. Fleming H. Revell Company, 1893.

Meyer, Frederick Brotherton. *The Heavens*. Westchester, IL: Good News Publishers, n.d.

Paxson, Ruth. *The Wealth, Walk and Warfare of the Christian*. New York: Fleming H. Revell Co., 1939.

Wright, Walter C. *Ephesians*. Chicago: Moody Press, 1954.

List Filipským

Úvod

„Malá kniha laskavosti svázaná v deskách milosti.“

J. H. Jowett

Jedinečné místo v kánonu

„První sbor“ nějaké denominace v nějakém městě se v očích svých stoupců těší výsadnímu postavení. Představte si tedy význam prvního známého sboru – před vznikem jakýchkoli denominací – a to nejen v jednom městě, nýbrž v celé Evropě! Právě takové totiž bylo shromáždění ve Filipech, nacházejících se ve starověké Makedonii (severní Řecko). Jak moc by se měli křesťané na Západě radovat (a nekřesťané také, kdyby si uvědomili, z jak úžasných vedlejších důsledků křesťanství se mohou těšit), že Pavel uposlechl „makedonského volání“ a v šíření evangelia Římskou říši se obrátil na západ, nikoli na východ! Kdyby se evangelium bývalo neuchytilo v Evropě, tak by dnes možná Asie posílala křesťanské misionáře do Evropy a Severní Ameriky, a nikoli naopak.

Sbor ve Filipech byl velmi štědrý, protože Pavla často podporoval. A tato skutečnost je i z lidského pohledu důvodem, proč Pavel napsal tento „děkovaný dopis“.

Avšak list Filipským je mnohem více než jen poděkování. Je totiž dopisem radosti – různé podoby slov „radost“ a „radovat se“ se ve čtyřech kapitolách listu vyskytují více než dvanáctkrát. Pavel se uměl radovat v dobrých i těžkých časech (4,11), a navíc v tomto „povzbudivém“ dopise nenajdeme skoro žádnou polemiku nebo negativní napomenutí.

Hlavním důvodem, proč se křesťané *možnou* radovat, je skutečnost, že Boží Syn byl ochoten přijít na zem jako člověk – a to jako

otrok! Nezůstal jen u uzdravování a učení, ale podstoupil vše až k smrti – a to k smrti na kříži. Filipským 2,5–11 vyjadřuje tuto úžasnou pravdu v nádherném oddílu, o němž se mnozí domnívají, že představuje raně křesťanský chvalo zpěv, který Pavel buď jen cituje, nebo ho sám napsal. Tato pasáž je zde uvedena proto, aby učila, že jednoty lze dosáhnout skrze pokoru. Nauka je vždy v Novém zákoně úzce spjata s povinností, neexistuje sama pro sebe, jak tomu bohužel často je v současných sborech. Takováto praxe má však smutné následky.

List Filipským je tedy jedna z nejradostnějších a nepřitažlivějších knih v celém Božím slově.

Autorství

Většina biblistů považuje Pavlovo autorství tohoto listu za nesporné, a proto uvádíme důkazy této skutečnosti pouze pro úplnost. Někteří biblisté se domnívají, že v dopise nacházejí stopy *dvou* dopisů spojených v jeden, nebo že alespoň pasáž o služebníkovi (2,5–11) byla do listu vložena. Nicméně žádný rukopis tyto hypotézy nepotvrzuje.

Rovněž *vnější* důkazy jsou velmi silné. Ignácus, Klement Římský, Polykarp, Ireneus, Klement Alexandrijský, Tertulián a další citují dopis již velmi brzy a vždy uvádějí Pavla jako jeho autora. Jak Markionův „kánon“, tak Muratoriho kánon připisují autorství Pavlovi.

Kromě jasného odkazu na Pavla ve verši 1,1 souzní styl a slovní zásoba celého listu

s Pavlovou tvorbou. Jako argument proti Pavlovu autorství se často vyzdvihují malicherné záležitosti, například že pojmenování „biskupové a diakoni“ ve verši 1,1 je typické až pro *pozdější* dobu, než ve které Pavel žil. To by byla pravda, pokud bychom slovu biskup přisoudili význam, jenž v prvním století ještě neměl. Pavel totiž používá slovo *biskupové* (*episkopos*, řecky dohlížitel nebo dozorce), jako synonymní označení pro *starší*, a to jak ve svých pastoračních epištolách, tak ve Skutcích 20,28. Rovněž stojí za zmínku, že filipské shromáždění mělo pluralitu biskupů.

H. A. A. Kennedy podává nádherné shrnutí *vnitřních důkazů*:

Snad žádný jiný Pavlův dopis na sobě nese tak nezvratnou pečeť autentičnosti. Najdeme zde bezelstnost, křehkost citu a upřímné vyliší srdce, které nešlo předstírat.¹

Doba vzniku

Podobně jako listy Efezským, Koloským a Filemonovi, i list Filipským byl napsán ve vězení. Proto se jim říká „vězeňské epištoly“. Zatímco předchozí tři dopisy Pavel napsal a poslal přibližně ve stejnou dobu (kolem 60 po Kr.), Filipským jednoznačně vznikl později. Markion konkrétně tvrdí, že Pavel napsal Filipským v Římě, což souhlasí s verši 1,13 a 4,22, které poukazují na Řím jako na místo sepsání listu. Pavel strávil ve vazbě v Římě dva roky. Narážky v dopise naznačují, že Pavel napsal Filipským krátce před svým propuštěním. Například verše 1,12–18 napovídají, že Pavel od svého příjezdu do Věčného města kázal delší dobu. Verše 1,12–13.19.23–26 naznačují, že se již brzy rozhodne v Pavlově při (a zřejmě pozitivně, to znamená, že bude propuštěn).

Tyto skutečnosti a navíc čas, kterého se Pavlovi dostalo k psaní dopisů, přijímání návštěv a peněžních darů, na něž list Filipským nepřímou naráží, datují vznik dopisu do roku 61 po Kr.

Pozadí a téma

Když se apoštol Pavel dostal na své druhé misijní cestě až do Troady, jednalo se o unikátní okamžik dějin křesťanské misie. Troada

se nacházela na severozápadním pobřeží Malé Asie, od Řecka napříč přes Egejské moře. Jednou v noci měl Pavel vidění, v němž ho prosil nějaký Makedonec: „Přelav se do Makedonie a pomoz nám!“ (Sk 16,9). Pavel okamžitě připravil vše na cestu, aby se mohli s Timoteem, Lukášem a Silasem přelavit do Makedonie. Nejprve vstoupili na *evropskou* půdu u Neapole a poté postupovali dále do vnitrozemí až do Filip. Ty byly tehdy římskou kolonií, již vládli římská místodržící. Díky tomu se mohli její obyvatelé těšit z výsad a práv římských občanů.

V sobotu šli kazatelé evangelia po proudu řeky na místo, kde se shromažďovaly ženy k modlitbám (Sk 16,13). Jednou z nich byla Lydie, prodavačka purpuru z Thyatiry. Když přijala dobrou zprávu evangelia, stala se prvním známým křesťanem na evropském kontinentu.

Nicméně Pavlův pobyt ve Filipech neproběhl úplně poklidně. Mladá žena posedlá duchem věštění (předpovídala budoucí události) potkala Pánovy služebníky a nějakou dobu za nimi chodila, volajíc: „Toto jsou služebníci Boha Nejvyššího. Zvěstují vám cestu ke spáse“ (Sk 16,17). Apoštol nechtěl přistoupit na to, aby mu vydával svědectví někdo posedlý zlým duchem, a proto duchu přikázal, aby z ženy vyšel. Když však její páni zjistili, co se stalo, strašně se na Pavla rozlítli, protože dívčin „dar“ jim přinášel značný zisk. Odvlékli Pavla se Silasem na tržiště, aby je vyslechli římská představitelé, kteří poté přikázali, aby oba zbili a uvrhli do vězení.

Co se událo ve filipském vězení, je dobře známé. O půlnoci se Pavel se Silasem modlili a zpívali Bohu chvály. Náhle nastalo velké zemětřesení, všechny dveře ve vězení se otevřely a okovy vězňů se uvolnily. Žalárník se domníval, že mu vězni utekli a chystal se, že se zabije, když ho Pavel ujistil, že jeho svěřenci neutekli. Poté žalárník zvolal: „Páni, co mám udělat, abych byl zachráněn?“ A dostalo se mu památné odpovědi: „Věř v Pána Ježíše a budeš spasen“ (Sk 16,31). Boží milost vybojovala ve Filipech další vítězství. Druhého dne ráno naléhali představení města na Pavla, aby se svým společníkem urychleně opusti-

li město. Pavel však odmítl. Připomenul jim skutečnost, že zbili jeho, římského občana, a navíc ho uvěznili, aniž by se mu dostalo spravedlivého soudu. Úředníci je však opakovaně vyzývali, aby z města odešli, a proto nejprve navštívili Lýdiin dům a poté z města odešli (Sk 16,40).

Asi za deset let od této události Pavel napsal list Filipským. Znovu byl ve vězení. Když se to Filipští dověděli, zaslali mu po Epafrditovi peněžní dar. Poté, co ho předal, rozhodl se s apoštolem nějaký čas zůstat a pomáhat

mu v jeho trápení. Přitom sám onemocněl a téměř zemřel. Bůh se však nad ním smiloval a uzdravil ho. Nyní je připraven vrátit se do svého domovského sboru ve Filipech, a proto po něm Pavel posílá tento děkovný dopis.

Filipským je jedním z Pavlových nejosobnějších a nejláskyplnějších dopisů. Jasně ukazuje, že filipské shromáždění zaujímalo velmi významné místo v jeho srdci. Při jeho četbě se nám vyjevuje, jak úžasně jemný vztah panoval mezi velkým apoštolem a sborem, jenž sám založil.

Osnova

- I. Pavlovy pozdravy, chvála a modlitba (1,1–11)
- II. Pavlovo uvěznění, vyhlídky a prosba za vytrvalost (1,12–30)
- III. Výzva k jednotě na základě Kristova příkladu pokory a oběti (2,1–16)
- IV. Jak být jako Kristus – příklad Pavla, Timotea a Epafrodita (2,17–30)
- V. Varování před falešnými učiteli (3,1–3)
- VI. Pavel se pro Krista zřiká osobního dědictví i osobního úspěchu (3,4–14)
- VII. Výzva k životu s Bohem na apoštolově vlastním příkladu (3,15–21)
- VIII. Výzva k harmonii, pomoci, radosti, trpělivosti, aktivnímu modlitebnímu a disciplinovanému životu (4,1–9)
- IX. Pavel děkuje svatým za jejich finanční dar (4,10–20)
- X. Závěrečné pozdravy (4,21–23)

Komentář

I. Pavlovy pozdravy, chvála a modlitba (1,1–11)

1,1 Úvod tohoto listu zmiňuje Pavla spolu s Timoteem. To však neznamená, že by Timoteus pomáhal list napsat. Tamní svatí ho ale znali, protože doprovázel Pavla při jeho první návštěvě ve Filipech, a proto ho apoštol zmiňuje. Timoteus je tedy s Pavlem, který píše tento dopis.

Pavel byl nyní starší muž (Fm 9), zatímco Timoteus byl stále docela mladý. Tak se ve službě nejlepšímu Pánu pojí mládí se stářím. Jowett to vyjádřil pěkně: „Máme zde co do činění s jednotou jara a podzimu, entusiasmů a zkušenosti, spontánnosti a moudrosti, něžné naděje a tiché, přetékající jistoty.“²

Oba mají přízvisko otroci Ježíše Krista. Oba milovali svého Pána a pouta Golgoty je navěky spojila ke službě jejich Spasiteli.

Dopis je určen všem svatým v Kristu Ježíši, kteří jsou ve Filipech, a také biskupům a diakonům. Slovo „*všichni*“ se v listu objevuje docela často, protože Pavlův láskyplný zájem se týkal veškerého Božího lidu.

Věta „svatí, kteří jsou v Kristu Ježíši ve Filipech“ popisuje dvojí postavení věřících. Co se týká jejich duchovního statusu, tak je Bůh oddělil v Kristu Ježíši. Z geografického hlediska se však nacházeli ve Filipech. Byli tedy na dvou místech současně.

Dále apoštol zmiňuje biskupy a diakony. Biskupové zastávali ve shromáždění funkci starších a dohlížitelů – zajímali se o Boží stádo z pastoračního hlediska a vedli je svým zbožným příkladem. Naproti tomu diakoni sloužili sboru především po materiální stránce, například se starali o finance apod.

Ve sboru tedy existovaly pouze tyto tři skupiny lidí – svatí, biskupové a diakoni. Kdyby

tam byl i nějaký hlavní duchovní, Pavel by ho zajisté uvedl. Hovoří však pouze o biskupech (plurál) a diakonech (plurál).

Nacházíme zde pozoruhodný obrázek jednoduchosti církevního života rané doby. Nejprve se jmenují svatí, poté jejich *duchovní vůdci* a nakonec *fyzičtí služebníci*. To je vše.

1,2 Ve svém charakteristickém pozdravu přeje Pavel svatým milost... a pokoj. Milostí se zde nemyslí milost, která umožní hříšníkovi, aby se obrátil, jako spíše milost, o kterou musí neustále žádat u trůnu milosti, aby mu pomohla v době tísně (Žd 4,16). Rovněž pokoj, který Pavel pro ně vyprošuje, nepopisuje pokoj s Bohem, který již mají, jako spíše Boží pokoj, který přichází skrze modlitbu a díkyvzdání (Žd 4,6–7).

Obojí požehnání pochází od Boha, našeho Otce a Pána Ježíše Krista. Apoštol ctí Syna právě tak jako Otce (J 5,23). Není pochyb o tom, že Pavel považuje Ježíše Krista za Boha.

1,3 Pavel nyní propuká v píseň díky. Ale to není pro apoštola nic nového. Již při Pavlově a Silasově prvním pobytu ve Filipech odrážely vězeňské zdi jejich chvalozpěvy. Když píše tato slova, je zrovna zřejmě uvězněn v Římě – ale stále zpívá „písňe za noci“. Nezlomný Pavel! Každá vzpomínka na Filipské vedla jeho srdce k díkyvzdání. Nejenže byli jeho dětmi ve víře, ale navíc se v mnoha ohledech prokázali jako příkladný sbor.

1,4 V každé modlitbě se za Filipské s radostí přimlouval. Modlit se za ně mu skýtało úžasné potěšení – nečinil tak z pouhé povinnosti. Z této a dalších podobných pasáží v Pavlových dopisech se dovídáme, že byl mužem modlitby. Nemusíme nadále pátrat, proč si ho Bůh tak úžasně použil. Když si uvědomíme rozsah jeho cest a také zástupy křesťanů, které znal, žasneme nad tím, jak si mohl ke všem uchovat osobní, důvěrný vztah.

1,5 Zvláštním důvodem Pavlových díky za Filipské byla jejich účast na šíření evangelia od prvního dne až doposud. Účast se může vztahovat na finanční podporu, ale sahá až po podporu modlitební a upřímnou oddanost šíření dobré zprávy. Když Pavel píše od prvního dne, nemůžeme jinak než se ptát, zda byl při veřejném čtení dopisu ve filipském sboru stále naži-

vu onen žalářník. Kdyby tomu tak bylo, pak by jistě zmínka o Pavlově začátku mezi filipskými věřícími zahrála na strunu v jeho srdci.

1,6 Když apoštol přemýšlí o tom, jak Filipské dobře začali svůj křesťanský život, je si jist, že Bůh i dokončí dobré dílo, které v nich začal.

Dílo, které začala jeho dobrota,
dokončí jeho mocná paže.

Jeho slib zní „ano“ a „amen“,
a ještě nikdy ho nevzal zpátky.

Augustus M. Toplady

Dobré dílo se může vztahovat buď na jejich spásu, nebo na aktivní finanční účast na šíření evangelia. Den Ježíše Krista označuje čas, kdy se Pán znovu vrátí a vezme k sobě do nebe svůj lid a pravděpodobně také zahrnuje soud před stolicí Kristovou, kdy bude zrevizována a odměněna veškerá služba.

1,7 Pavel se cítí ospravedlněn ve své vděčnosti za Filipské. Ve svém srdci uchovává trvalou vzpomínku na to, jak věrně za ním stálí, ať již byl u soudu, ve vězení nebo cestoval při obhajobě a utvrzování evangelia. Obhajobou evangelia se myslí služba, v níž odpovídal na námitky kritiků, zatímco utvrzování evangelia znamená, že pomáhal upevnit srdce věřících v dobré zprávě evangelia. W. E. Vine k tomu říká: „Evangelium vyvrací své nepřátele a posiluje své přátele.“⁴³ Milost zde popisuje nezaslouženou sílu od Boha, potřebnou ke konání Pánova díla tváří v tvář tvrdému odporu.

1,8 Když apoštol vzpomíná, jak s ním Filipské věrně spolupracovali, touží být opět s nimi. Povolává Boha za svědka, jak moc po nich všech touží v srdci Krista Ježíše. Pavlovy projevy lásky jsou o to pozoruhodnější, uvědomíme-li si, že se narodil jako Žid a nyní psal lidem pohanského původu. Boží milost prolomila odvěkou nenávist a nyní byli všichni jedno v Kristu.

1,9 Díkyvzdání otevírá cestu modlitbě. Bude Pavel prosit o bohatství, pohodlí nebo svobodu od utrpení? Nikoli. Modlí se, aby se jejich láska ještě více rozhojňovala v poznání a ve vší vnímavosti. Základním cílem křesťanova života je milovat Boha a milovat svého bližního. Nicméně láska není jen otáz-

kou citů. Abychom efektivně sloužili Pánu, musíme využít svou inteligenci a cvičit se ve vnímavosti. Jinak může být naše úsilí marné. Pavel se tedy nemodlí pouze za to, aby Filipští pokračovali v projevech křesťanské lásky, ale také, aby lásku projevovali v důkladném poznání a vši vnímavosti.

1,10 Taková osvětlená láska jim umožní, aby poznali, na čem záleží. Ve všech oblastech života existují věci dobré a věci ještě lepší. Dobré je často nepřítelem nejlepšího. Abychom Pánu účinně sloužili, musíme mezi nimi správně rozlišovat. Osvícená láska jim také pomůže, aby se vyhnuli tomu, co je pochybné nebo přímo špatné. Pavel chce, aby byli čistí,⁴ tj. naprosto průhlední, a bezúhonní pro den Kristův. Být bez úhony neznamena být bez hříchu. Všichni se dopouštíme hříchu, ale bezúhonný člověk hřích vyzná a upustí od něj, poprosí o odpuštění poškozenou stranu a usiluje o nápravu, kdykoli to je možné.

Den Kristův se stejně jako ve v. 6 vztahuje na vytržení a následný soud nad skutky věřícího.

1,11 Posledním bodem apoštolovy modlitby je přimluva, aby křesťané byli naplněni ovocem spravedlnosti, to znamená buď ovocem, které spravedlnost působí, nebo všemi křesťanskými ctnostmi, jež charakterizují spravedlivý život. Zdrojem těchto ctností je Ježíš Kristus, a jejich předmětem je sláva a chvála Boží. Tato Pavlova přimluva je přesnou paralelou k Izaiášovi 61,3: „Budou nazváni: duby spravedlnosti (naplnění ovocem spravedlnosti), setba Hospodinova (které nesete skrze Ježíše Krista), aby byl oslaven (ke slávě a chvále Boží).“

Lehman Strauss k tomu píše: „Slovo ‚ovocce‘ se úzce pojí k našemu vztahu s Kristem a k tomu, co od nás očekává. Větve vinné révy mají nést ovoce.“⁵

II. Pavlovo uvěznění, vyhlídka a prosba za vytrvalost (1,12–30)

1,12 Modlitba je u konce a Pavel znovu opakuje, jaké požehnání, tj. prospěch, jeho uvěznění přineslo. Jowett nazývá tento oddíl „Štěstí v neštěstí“.

Apoštol chce, aby bratři věděli, že jeho postavení, to znamená soud a uvěznění, bylo spíše k prospěchu evangelia než, jak by se dalo očekávat, k jeho škodě. Máme zde další příklad toho, jak Bůh přemůže podlé plány démonů a lidí a jak zdánlivou tragédií změni v radost a popel přemění v krásu. „Člověk má svou zkaženost, ale Bůh má své cesty.“

1,13 Zprv se o Pavlových poutech vědělo, že jsou pro Krista. To znamená, že široká veřejnost si uvědomovala, že byl uvězněn kvůli svému svědectví o Kristu, nikoli jako kriminálník nebo zločinec.

O skutečném důvodu jeho uvěznění věděla velmi dobře císařská garda i ostatní. Císařskou gardou se může myslet: (1) celá pretorijská garda, tj. římsí vojáci, kteří střežili palác, v němž přebýval císař; (2) nebo celé pretorium, tj. palác a všichni jeho obyvatelé. V každém případě Pavel píše, že svým uvězněním mohl svědčit představitelům římské imperiální moci.

T. W. Drury to komentuje slovy:

Ten samý řetěz, který římský trestní řád připevnil na věžňovu paži, mu zajistil posluchače, který vypoví jeho příběh o trpělivém utrpení pro Krista mezi těmi, kteří jednoho dne mohou být v přítomnosti samotného Nerona.⁶

1,14 Druhým pozitivním důsledkem Pavlova uvěznění byla skutečnost, že i další křesťané se odvážili směleji svědčit o Pánu Ježíši. Pronásledování často způsobí, že se z tichých a plachých věřících stanou odvážní svědkové.

1,15 Některé však motivovala žárlivost a rivalita. Kázali Krista ze závnosti a revnivosti. Jiní však měli upřímnou a čistou motivaci; zvěstovali Krista z dobré vůle v upřímné snaze apoštolovi pomoci.

1,16 Jedni zvěstovali evangelium z čisté a upřímné lásky, neboť věděli, že Pavel byl odhodlaný bránit evangelium. Jejich služba nenesla stopy sobectví, sektářství nebo krutosti. Věděli velmi dobře, že Pavel byl uvězněn, protože směle hájil evangelium. Proto se rozhodli, že po dobu Pavlova uvěznění budou pokračovat v jeho díle.

1,17 Žárliví kazatelé se domnívali, že svým kázáním Pavlovi ve vězení ještě přihorší.

Zvěstovali dobrou zprávu správně, ale jejich charakter byl špatný. Je politováníhodné myslet si, že lze křesťansky sloužit silou těla a být přitom poháněn chamtivostí, spory, pýchou a závistí. Poučení tedy zní, že ve službě Pánu musíme střežit své motivy. Nesmíme sloužit, abychom se sami předvedli, rozšířili náboženskou skupinu nebo porazili jiné křesťany.

Setkáváme se zde s dobrým příkladem nutnosti projevovat lásku v poznání a vši vnímavosti.

1,18 Pavel odmítá být sklíčený špatnými motivy druhých. Protože Krista zvěstují obě skupiny, má velký důvod se radovat.

Je pozoruhodné, že Pavel za tak složitých životních okolností nelituje sám sebe nebo netouží po soucitu druhých. Právě naopak, naplňuje ho Pánova radost a povzbuzuje své čtenáře, aby se také radovali.

1,19 Vyhlídky jsou nadějně. Apoštol ví, že všechno nakonec povede k jeho záchraně. Záchrana (spasení – BKR) zde neznámá spásu jeho duše, ale spíše propuštění z vězení. Prostředky, jichž si Bůh použije k Pavlovi propuštění, budou modlitby Filipských a služba neboli pomoc Ducha Ježíše Krista. Žasne nad významem, který Pavel přikládá modlitbám neprůbojně skupině věřících. Považuje je za dostatečně mocné na to, aby překazili záměry a velkou moc Říma. Je to pravda: křesťané mohou skrze modlitbu ovlivnit osudy národů a změnit běh dějin.

Podpora Ducha Ježíše Krista znamená, že Duch svatý kvůli němu mocně působil, tj. dodal mu sílu. Obecně řečeno se jedná o „bezmezdné zdroje, které Duch poskytuje věřícím, aby byli schopni pevně stát bez ohledu na okolnosti“.

1,20 Při pomyšlení na modlitby křesťanů a pomoc Ducha svatého Pavel vyjádřil neutuchající touhu a očekávání, že nikdy nebude zahanben, a že vždy bude beze strachu a otevřeně svědčit o Kristu.

Nehledě na výsledek soudního procesu – ať již by byl osvobozen nebo odsouzen k smrti – Pavel toužil pouze po tom, aby Kristus byl oslaven na jeho těle (ČEP). Oslavit Krista neznámá přidat něco k jeho slávě, protože už je úžasný a nemůžeme učinit nic, aby-

chom jeho slávu ještě zvětšili. Oslavit Krista však znamená, že způsobíme, aby Krista ctili a chválili i další lidé. Guy King nám předkládá způsob, jak v životě oslavovat Krista na svém těle:

...oslaven rty, které o něm radostně svědčí; oslaven rukama zapojenými v radostné službě pro něj; oslaven nohama nedočkavými, aby se vydaly vyplnit jeho rozkazy; oslaven koleny radostně ohnutými v modlitbě za jeho království; oslaven rameny, která radostně nesou břemena druhých.⁷

Krista můžeme oslavit na svém těle také smrtí – těly vyčerpanými službou pro něj, těly probodenými divošskými oštěpy, těly rozmačkanými kameny nebo spálenými na hranici.

1,21 Daný verš ve zkratce shrnuje Pavlovi životní filozofii. Nežil kvůli penězům, slávě nebo potěšení. Žil, aby miloval a chválil Pána Ježíše a sloužil mu. Chtěl, aby se jeho život podobal životu Kristovu. Chtěl, aby Spasitel postupoval celý jeho život.

Zemřít je zisk. Zemřít znamená být s Kristem a být navždy jako on; sloužit mu srdcem nepoznamenaným hříchem a nohama, které nikdy nezbloudí. Obvykle nepovažujeme smrt za zisk. Bohužel musíme přiznat, že dnešní filozofie spíše zní: „Žít je pozemský zisk, kterému však smrt učiní přítrž.“ Jowett ale poznamenává: „Pro apoštola Pavla nepředstavovala smrt temný průchod, v němž všechny naše poklady velmi rychle podlehnou zkáze. Pro něj byla smrt příjemným přechodem, „zastřešenou cestou vedoucí ke světlu“.“⁸

1,22 Jestliže je Boží vůlí, aby Pavel žil dále v těle, pak bude tento vyměřený čas obdobím plodné práce, protože bude moci pomáhat Pánovu lidu. Nerozhodovalo se mu však lehce – zda odejít k milovanému Spasiteli, nebo zda zůstat na zemi ve službě Pánu, která mu také přirostla k srdci. Nevěděl, co by zvolil.

1,23 Obrat „táhne mě to na obě strany“ (ČEP) znamená, že Pavel musí učinit složitou volbu mezi dvěma možnostmi – buď jít domů do nebe, nebo zůstat na zemi jako apoštol Krista Ježíše. Vášnivě toužil po tom, aby odešel a byl s Kristem, což je mnohem, mnohem lepší. Kdyby myslel pouze na sebe, pak by si zaručeně zvolil tuto možnost.

Povšimněte si, že Pavel nevěřil v teorii o spánku duše. Věřil, že křesťan odchází v okamžiku smrti ke Kristu a že poté vědomě prožívá radost z Pánovy přítomnosti. Znělo by směšně, kdyby v dnešním duchu prohlásil, jak to někteří dělají: „Žít je Kristus; spánek je zisk.“ Nebo „Odejit a spát je mnohem, mnohem lepší.“ Nový zákon popisuje slovem „spánek“ stav *těla* věřícího v okamžiku smrti (1Te 4,14), nikoli stav jeho duše. Nauka o spánku duše je pouhý mýtus.

Za povšimnutí rovněž stojí, že apoštol neklade rovnítko mezi smrt a Spasitelův příchod. V okamžiku smrti odcházíme, abychom s ním byli. Při vytržení však on přijde k nám.

1,24 Kvůli Filipským považoval Pavel za nutnější, aby ještě žil v těle. Nemůžeme jinak, než být ohromeni nesobeckostí tohoto muže s širokým srdcem. Nepomýšlí na vlastní pohodlí nebo pohodu, nýbrž na to, co nejlépe napomůže Kristovu záměru a prospěje jeho lidu.

1,25 Pavel byl přesvědčen o tom, že ho zde stále bylo třeba, aby vyučoval, utěšoval a povzbuzoval své svaté. Věděl, že nyní ještě nenastal čas jeho smrti. A jak to věděl? Domníváme se, že žil v tak úzkém spojení s Pánem, že Duch svatý mu uměl předat toto poznání: „Tajemství Hospodinovo zjevné jest těm, kteříž se jeho bojí“ (Ž 25,14; BKR). Ti, kdo přebývají v Bohu, v hlubokém, tichém rozjímání, slyší tajemství, která jinak umlčuje hluk, spěch a ruch současného života. Abyste slyšeli, musíte být Bohu blízko. Pavel byl.

Když Pavel zůstane v těle, bude moci podpořit jejich duchovní pokrok a zvětšit jejich radost, která pochází z důvěry v Pána.

1,26 Protože Pavlův život bude ušetřen a on bude moci nadále sloužit, mají Filipští o důvod více se radovat v Pánu, kdyby je znovu navštívil. Dokážete si představit, jak by ho po příchodu do Filip objali a políbili a jak by s velikou radostí chválili Pána? Možná že by řekli: „Teda, Pavle, modlili jsme se za tebe, ale upřímně řečeno jsme nikdy nedoufali, že tě ještě uvidíme. Jak moc ale chválíme Pána za to, že nám dal ještě jednu příležitost tě vidět!“

1,27 Pavel nyní připojuje varování: „Jenom veďte život hodný Kristova evangelia.“

Křesťané mají být podobní Kristu a občané nebe se mají podle toho chovat. Náš život by měl odpovídat našemu postavení.

Pavel neprosí pouze za důslednost, ale také za stálost. Konkrétně si přeje, aby když k nim přijde, nebo je-li nepřítomen, o nich uslyší zvěsti, že stojí pevně v jednom Duchu a v jednotě zápasí ve víře evangelia, tj. křesťanské víře. Křesťané čelí společnému protivníku; proto by neměli mařit čas šarvátkami mezi sebou, ale měli by se sjednotit proti nepříteli.

1,28 Rovněž se neměli lekat nepřátel evangelia. Nebojácnost tváří v tvář pronásledování má dvojí význam. Zaprvé je to neblahé znamení zkázy pro ty, kdo se vzpírají Bohu. Zadruhé je to znamení záchrany pro ty, kdo statečně čelí hněvu nepříteli. Záchrana se zde zřejmě vztahuje na budoucnost, kdy svatí budou nakonec osvobozeni ze všech zkoušek a jejich těla, duch a duše budou vykoupeny.

1,29 Filipští by si měli neustále připomínat, že výsadou není v Krista jen věřit, ale také pro něj trpět.

Dr. Griffith John napsal, že jednou byl obklopen nepřátelským davem pohanů, který ho bil. Položil si ruku na tvář, a když ji odtáhl, byla zbrocena krví. „Pocítil mimořádný příval radosti a těšil se z toho, že byl hoden trpět pro jeho jméno.“ Není úžasné, že křesťanství vyzdvihuje na piedestal dokonce i utrpení? Je tomu tak. Dokonce i „zdánlivá maličkost hoří nesmrtelným ohněm, pokud je v obecenství s Nekonečným“. Kříž dává důstojnost a zúšlechťuje.

1,30 Spojitost tohoto verše s předchozím je zřetelnější, vložíme-li na začátek slova „neboť se účastníte“:

Dostalo se vám výsady trpět pro Krista, protože vedete týž zápas, jaký jste při mně viděli, když jsem byl ve Filipech, a o jakém nyní slyšíte, když jsem ještě vězňem.

III. Výzva k jednotě na základě Kristova příkladu pokory a obětí (2,1–16)

Sbor ve Filipech byl sice v mnoha ohledech příkladný a Pavel měl možnost ho od srdce pochválit, ale přesto zde existovala skrytá ten-

dence k hádkám a sporům. Dvě ženy, Euodie a Syntycha, zaujímaly rozdílná stanoviska (4,2). Je dobré mít tuto skutečnost na paměti při četbě druhé kapitoly, v níž apoštol identifikuje příčinu a předkládá řešení svárů mezi Božím lidem.

2,1 Podmínková spojka „-li“ v tomto verši není spojkou pochybností, nýbrž argumentu. Najdeme zde totiž seznam čtyř úžasných faktorů, které by měly věřící přitahovat k souladu a spolupráci. Apoštol v podstatě říká: „Protože je v Kristu tolik povzbuzení, protože jeho láska má tak obrovskou přesvědčivost, protože Duch svatý nás všechny uvádí v tak úžasné společenství, a protože v křesťanství je tolik něžného soucitu a slitování, měli bychom být všichni schopni spolu radostně a harmonicky vycházet.“

F. B. Meyer popisuje tyto čtyři motivy jako:

1. Kristovu přesvědčivost.
2. Něžnou péči, kterou láska dává.
3. Sdílení Ducha.
4. Lidskost a soucit.⁹

Je jasné, že apoštol vyzývá k jednotě na základě společné oddanosti Kristu a společného vlastnictví Ducha svatého. Se vším, co věřící mají v Kristu, by měli být jako údy jeho těla schopni vytvořit jednotu záměru, lásky, shody a soucitu.

2,2 Jestliže právě řečené body mají u Filipských nějakou váhu, pak je Pavel prosí, aby na základě těchto argumentů naplnili jeho radost. Až do tohoto okamžiku způsobili Filipští Pavlovi opravdu mnoho radosti, což ani na okamžik nepopírá. Nyní je však vyzývá, aby naplnili pohár jeho radosti až po okraj, aby přetékal. Toho dosáhnou, budou-li smýšlet stejně, mít stejnou lásku, budou-li jedné duše a jednoho smýšlení.

Znamená to tedy, že všichni křesťané mají smýšlet a jednat stejně? V Božím slově nic takového nenajdeme. Na jednu stranu se od nás očekává, že se shodneme na základních bodech křesťanské víry, ale na druhou stranu je zřejmé, že ohledně minoritních záležitostí bude panovat velká rozdílnost názorů. *Uniformita* a *jednota* neznamenají totéž. Jednoty lze dosáhnout bez uniformity. I když se neshod-

neme na méně významných otázkách, můžeme pro dobro druhých podřídit vlastní názor tam, kde se nejedná o zásadní věc.

Smýšlet stejně znamená mít Kristovu mysl, dívat se na věci jeho očima a reagovat tak, jak by reagoval on. Mít stejnou lásku znamená prokazovat stejnou lásku, jakou Pán prokázal nám, lásku, která nehledí na oběti. Být jedné duše znamená společně v harmonii dosahovat společného cíle. A nakonec být jednoho smýšlení znamená počínat si v jednotě tak, aby bylo vidět, že Kristova mysl řídí veškeré naše činnosti.

2,3 Vůbec nic se nemá dělat ze soupeření ani z ješitnosti, neboť tyto dva prvky představují největší nepřátele jednoty v Božím lidu. Soupeření je touhou být nejlepší, ať to stojí, co to stojí. Ješitnost zahrnuje pýchu a předvádění se. Kdekoli se vyskytnou lidé toužící po vytvoření vlastní skupiny nebo po prosazení vlastních zájmů, tam najdete semena sváru a konfliktu. Druhá část verše předkládá lék. V pokoře pokládejte jeden druhého za přednějšího než sebe. Neznamená to však, že máme považovat zločince za morálně lepšího, než jsme my sami, nýbrž že máme žít pro druhé nesobecky a upřednostňovat jejich zájmy před svými zájmy. Je snadné číst takovouto výzvu v Božím slově, ale něco jiného je ocenit její pravý význam a poté ji uvést do praxe. Pokládat druhé za přednější než sebe je lidské myslí naprosto cizí a z vlastní síly to nedokážeme. Pouze díky tomu, že v nás přebývá Duch a zmocňuje nás, budeme schopni tuto výzvu uvést do praxe.

2,4 Lék na problémy v Božím lidu zní: staňte se více o zájmy druhých než o záležitosti vlastního života. Lze říci, že slovo „druzí“ je klíčovým slovem této kapitoly. Když vydáváme své životy v oddané službě druhým, jsme schopni překonat lidské sobecké sváry.

Druzí, ano, Pane, druzí,
kež to je mým heslem
Pomoz mi žít pro druhé,
ať mohu žít jako ty.

Charles D. Meigs

2,5 Mějte tedy to smýšlení, které bylo i v Kristu Ježíši. Pavel nyní klade Filipským před zrak příklad Pána Ježíše Krista. Jaký byl

jeho postoj? Co charakterizovalo jeho chování k druhým? Guy King velmi dobře popsal smýšlení Pána Ježíše jako smýšlení: (1) nesebecké; (2) obětavé a (3) sloužící. Pán Ježíš soustavně myslel na druhé.¹⁰

Neuronil kapku slzy kvůli svému zármutku, ale prolil sladké krůpěje krve pro žaly mé.

Charles H. Gabriel

2,6 Když čteme, že Ježíš Kristus byl ve způsobu Božím, dozvídáme se, že existoval od věčnosti jako Bůh. Neznamená to, že Boha pouze připomínal, nýbrž že byl Bohem v nejskutečnějším významu tohoto slova.

Přesto nelpěl na tom, že je roven Bohu. Na tomto místě je nanejvýš důležité rozlišit, co znamená být roven Bohu osobnostně nebo v postavení. Co se týká Kristovy osoby, tak vždy *byl, je a bude* roven Bohu. Bylo by pro něj nemožné se tohoto aspektu vzdát. Avšak rovnost postavení je něco jiného. Od věčnosti zaujímal Kristus rovnocenné postavení se svým Otcem a těšil se ze slávy nebes. Nicméně toto postavení nepovažoval za natolik důležité, aby si ho udržel za každou cenu. Když svět ztraceného lidstva potřeboval vykoupit, neváhal zřít se svého rovného postavení s Bohem, tj. pohodlí a radosti nebes. Nepovažoval ho za tak důležité, aby si ho udržel navždy a za všech okolností.

Ochotně přišel na svět, aby na sobě vytrpěl odpor hříšníků. Na Boha Otce nikdo neplival a ani nebyl zbit nebo ukřížován. V tomto smyslu byl Otec větší než Syn – nikoli větší ve vztahu k jeho osobě, nýbrž k jeho postavení a způsobu, jímž žil. Ježíš vyjádřil tuto myšlenku v Janovi 14,28: „Kdybyste mě milovali, zaradovali byste se, že jdu k Otcí, neboť Otec je větší než já.“ Jinými slovy, učedníci se měli radovat, když se dověděli, že se vrací domů do nebe. Když byl na zemi, lidé s ním zacházeli krutě a odmítali ho. Žil v horších poměrech než jeho Otec. V tomto smyslu byl jeho Otec větší. Avšak až bude opět v nebi, bude roven s Otcem jak ve *svých poměrech*, tak ve *své osobě*.

Gifford vysvětluje:

Druhá věta tohoto verše [„nelpěl na tom, že je roven Bohu“] nepopisuje přirozenost nebo

podstatu, ... nýbrž *způsob existence*; jeden způsob existence se může proměnit v druhý, ačkoliv podstata samotná je neměnná. Podívejme se na ilustraci svatého Pavla v 2K 8,9: „Ačkoli byl bohatý, stal se kvůli vám chudým, abyste vy jeho chudobou zbohatli.“ Zde máme co dočinění se změnou *způsobu existence*, nikoli přirozenosti. Když chudák zbohatne, změní se *způsob jeho existence*, ale nikoli jeho lidská přirozenost. Stejně je tomu i se Synem Božím. Opustil bohatý a slavný *způsob existence*, který vhodně zjevoval jeho Boží přirozenost, a kvůli nám sestoupil do nekonečně nižšího a chudšího *způsobu existence*, když přijal lidský život společně s přirozeností člověka.¹¹

2,7 Nýbrž sám sebe zmařil, doslova „nýbrž sebe vyprázdnil“. Hned vyvstává otázka: „Čeho se Pán Ježíš zbavil?“

Odpověď na tuto otázku vyžaduje nejvyšší obezřetnost. Lidské pokusy definovat toto vyprázdnění často skončily tak, že ponechaly Krista bez jeho božských atributů. Někteří například tvrdí, že Pán Ježíš po dobu svého pobytu na zemi nebyl vševědoucí ani všemocný. Už nebyl na všech místech najednou. Tvrdí, že se těchto božských atributů dobrovolně vzdal, když přišel na svět jako člověk. Jiní dokonce prohlašují, že podléhal lidským omezením, že se mohl mýlit a že dokonce přijímal běžné názory a mýty své doby!

S něčím takovým naprosto nesouhlasíme. Pán Ježíš při příchodu na svět neodložil žádný ze svých božských atributů. Stále byl vševědoucí, všudypřítomný (přítomný na všech místech zároveň a ve stejném čase) a všemocný.

Co však učinil, bylo, že se „zbavil“ svého rovného postavení s Bohem a zahalil slávu svého božství v lidském těle. Sláva v něm byla stále přítomná, sice skryta, ale přesto se při různých příležitostech projevila, jako například na hoře proměnění. Neexistoval jediný okamžik na jeho pozemské pouti, kdy by nebyl disponoval všemi Božími atributy.

Odložil stranou své nejbožštější odění a zahalil božství do závoje hlíny.

A v tomto šatu předvedl úžasnou lásku, obnovil to, co nikdy neodňal.

Jak již bylo zmíněno výše, k vysvětlení obratu „zmařil sám sebe“ je zapotřebí velké

opatrnosti. Nejbezpečněji toho dosáhneme, dovolíme-li následujícím slovům, aby mluvila sama za sebe. Zmařil sám sebe, vzal na sebe způsob otroka a stal se podobný lidem. Řečeno jinak, zmařil sám sebe, když si oblékl něco, co na sobě dosud neměl – *lidství*. Neodložil stranou své božství, nýbrž pouze své místo v nebesích, a to jen dočasně.

Kdyby byl pouze člověk, k žádnému zmaření by nedošlo. Nemaříme sami sebe, když se narodíme do tohoto světa. Ale když se Bůh stane Člověkem – zmaří sám sebe. A to mohl učinit pouze Bůh.

Vzal na sebe způsob otroka. Vtělení a život našeho Spasitele dobře shrnují nádherná slova v Janovi 13,4: „Ježíš... odložil své šaty, vzal lněné plátno a přepásal se.“ Ručník nebo zástěra byly odznakem služby, který nosili otroci. A měl ho i náš svatý Pán Ježíš, protože nepřišel „aby si nechal posloužit, ale aby posloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mt 20,28). Zastavme se a zapřemýšlejme nad sledem myšlenek v této pasáži. Mezi svatými ve Filipech byly spory. Pavel je napomíná, aby smýšleli jako Kristus. Jeho argument ve stručnosti zní, že pokud jsou křesťané ochotni chovat se pokorně, sloužit druhým a vydat svůj život v oběť, pak mezi nimi žádné spory nebudou. *Lidé, kteří jsou ochotni zemřít pro druhé, se s nimi většinou nehádají.*

Kristus existoval od věčnosti, ale přišel na svět podobný lidem, tj. „jako skutečný Člověk“. Lidství našeho Pána je stejně skutečné jako jeho božství. Je pravý Bůh a pravý Člověk. Jaké je to ale tajemství! Žádná stvořená bytost je nikdy nepochopí.

2,8 Každá část tohoto oddílu popisuje stále větší ponížení Božího milovaného Syna. Nejenže byl ochoten opustit slávu nebes! Zmařil sám sebe! Vzal na sebe podobu služebníka! Stal se člověkem! Ale nyní dokonce čteme, že se ponížil! Nebyla hloubka, ke které by se nebyl snížil, jen aby zachránil naše provinilé duše. Kéž je jeho slavné jméno požehnáno navěky!

Ponížil se, když ve své poslušnosti zašel až k smrti. Jak úžasná je pro nás tato skutečnost. Poslouchal, ačkoli ho to stálo život. Poslušný až k smrti znamená, že byl poslušný až do

konce. Vskutku byl oním obchodníkem, který šel a prodal všechno, co měl, aby koupil drahocennou perlu (Mt 13,46).

A to smrti na kříži. Smrt ukřižováním byla nejpotupnější formou poprav. Lze ji přirovnat k šibenici, elektrickému křeslu nebo plynové komoře – vyhrazeným pro vrahy. A to byla forma smrti určena pro Nejlepšího z nebe, když přišel na tento svět. Nesměl zemřít přirozenou smrtí v posteli nebo v důsledku nehody. Musel zemřít potupnou smrtí na kříži.

2,9 Nyní však nastává nečekaný obrat. Předchozí verše popisovaly, co Pán Ježíš učinil, jak se vydal cestou sebezapření, jak neusiloval o vlastní slávu a jak se ponížil.

Nyní se však podívejme na to, co udělal *Bůh*. Jestliže se Spasitel ponížil, Bůh ho povýšil nade vše. Jestliže neusiloval o vlastní slávu, Bůh mu dal jméno nad každé jméno. Jestliže on klekl na kolena při službě druhým, Bůh rozhodl, že se před ním skloní každé koleno.

A jaké z toho plyne ponaučení pro Filipské a pro nás? Že cesta vzhůru vede dolů. Nemáme sami sebe povyšovat, ale sloužit druhým, aby nás v pravý čas mohl vyvýšit sám Bůh.

Bůh vyvýšil Krista, když ho vzkřísil z mrtvých, otevřel mu nebesa a znovu ho přijal na místo po své pravici. A nejen to – Bůh mu dal jméno nad každé jméno.

Biblisté se rozcházejí u vysvětlení, co tímto jménem je. Někteří tvrdí, že jím je jméno Ježíš, které v sobě obsahuje jméno Jahve. V Izaiášovi 45,22–23 čteme, že každé koleno se skloní před jménem Jahve.

Jiní se domnívají, že „jméno nad každé jméno“ obrazně popisuje nejvyšší místo ve vesmíru, pozici svrchovanosti a vlády. Obě vysvětlení jsou přijatelná.

2,10 Boha Kristovo výkupné dílo natolik uspokojilo, že rozhodl, aby se před ním sklonilo každé koleno – bytosti na nebi, na zemi i pod zemí. Neznamená to, že všechny tyto bytosti budou spaseny. Ti, kdo se před Pánem Ježíšem neskloní *dobrovolně*, k tomu budou jednoho dne *přinuceni*. Ti, kdo se nenechají smířit v den Boží milosti, budou podrobeni v den jeho soudu.

2,11 V milosti, jíž není rovno, podstoupil Pán Ježíš cestu ze slávy do Betléma, do Get-

semane a na Golgotu. Bůh ho na oplátku uctí univerzální poctou a univerzálním uznáním jeho panství. Ti, kdo popřeli jeho nároky, budou muset jednoho dne přiznat, že to oni byli za blázny, že oni se hrubě mýlili a že Ježíš z Nazaretu je opravdu Pánem slávy.

Než opustíme tuto velkolepou pasáž o osobě a díle Pána Ježíše, měli bychom si připomenout, že vznikla v souvislosti s malým problémem ve filipském sboru. Pavel nechtěl psát pojednání o Pánu. Spíše pouze usiloval napravit sobectví a ducha rozdělení ve svatých. Lékem na jejich situaci je smýšlet jako Kristus. Pavel zve Pána do každé situace. Erdman píše: „Dokonce i když se Pavel zabývá věcmi velmi ožehavými, znepokojivými a nechutnými, je schopen formulovat pravdu v takové nádheře, že vypadá jako drahocenný šperk zasazený v hroudě hlíny.“¹²

2,12 Poté, co apoštol představil Kristův příklad v tak nádherném lesku, může na jeho základě přednést napomenutí.

Filipští vždy Pavla poslouchali, když s nimi byl. Nyní mnohem více v jeho nepřítomnosti by měli uvádět ve skutek (ČEP) své spasení s bázní a chvěním.

Nyní máme opět co dočinění s úsekem Písma, který již způsobil mnoho zmatku. Úplně na začátku si musíme velmi jasně uvědomit, že Pavel nevyučuje spasení na základě skutků. Ve svých spisech opakovaně zdůrazňuje, že spasení nepochází ze skutků, nýbrž z víry v Pána Ježíše Krista. Co tedy daný verš znamená?

1. První možnost je ta, že máme uvádět ve skutek spasení, které nám Bůh daroval. Bůh nám daroval věčný život zcela zdarma a na nás je, abychom ho prožívali na našich životech skrze praktickou svatost.

2. Spasení zde může popisovat řešení problému, který ve Filipech měli. Trpěli hádkami a spory a apoštol jim na ně dal lék. Na nich je, aby ho uplatnili skrze stejné smýšlení, jaké měl Kristus. Tak uvedou ve skutek své spasení neboli naleznou řešení svých potíží.

Spasením se zde nemyslí záchrana duše, nýbrž vysvobození z pastí, která by křesťanovi chtěla zabránit vykonávat Boží vůli.

V podobném smyslu to popisuje i Vine jako současnou zkušenost vysvobození od zlého.

Spasení má v Novém zákoně mnoho významů. Již jsme viděli, že ve verši 1,19 popisuje vysvobození z vězení. Ve verši 1,28 ukazuje na konečnou záchranu našeho těla ze samotné přítomnosti hříchu. Význam slova je třeba v každém konkrétním případě určit, alespoň částečně, z kontextu. Domníváme se, že v této pasáži popisuje spasení řešení problému, který trápil filipský sbor, tj. jejich spory.

2,13 Pavel jim nyní připomíná, že je opravdu možné, aby uvedli ve skutek své spasení, protože je to Bůh, který v nich působí, že chtějí i činí, co se mu líbí (ČEP). To znamená, že Bůh nejprve do nás vloží touhu nebo přání konat jeho vůli. Poté v nás vyvolá i sílu, díky níž uvedeme touhu ve skutek.

Zde máme opět nádherný příklad prolínání božského a lidského. Na jednu stranu jsme povoláni, abychom uvedli ve skutek své spasení. Na druhou stranu nás k tomu může zmocnit pouze Bůh. Musíme učinit svůj díl a Bůh vykoná svůj. (Nicméně tento princip se nevztahuje na odpuštění hříchů nebo znovuzrození. Vykoupení je jen a pouze Božím dílem. Uvěříme a nabýváme spásy.)

2,14 Když činíme, co se Bohu líbí, měli bychom tak konat bez reptání a pochybování: „Nikoli *nějak*, nýbrž *vítězně*.“ Reptání a pochybování obvykle vedou k hrubým proviněním.

2,15 Upustíme-li od reptání a pochybování, můžeme být bezúhonní a bezelstní (upřímní a bez viny). Proti bezúhonnému člověku nelze vznést jakoukoli obžalobu (viz Da 6,5). Bezúhonný člověk může zhřešit, ale poté se omluví, vyzná vinu a poskytne nápravu, kdykoli to je možné. Bezelstný člověk je člověk upřímný a bez přetvářky.

Boží děti mají být bez poskvrny uprostřed pokolení pokřiveného a zvráceného. Budou-li Boží děti žít bez poskvrny, zazáří jejich životy ještě jasněji na temném pozadí tohoto světa.

Tato skutečnost inspiruje Pavla k tomu, aby o nich přemýšlel jako o světlech za temné noci. Čím temnější je noc, tím více budou zářit. Křesťané jsou světlem neboli nositeli světla. Sami světlo vytvořit nemohou, avšak

mohou odrážet Pánovu slávu tak, aby v nich druzí spatřovali Ježíše.

2,16 Držte pevně slova života. Záříme sice jako světlo, ale tato skutečnost nás neosvobozuje od toho, abychom svědčili svým hlasem. Měli bychom svědčit dvojnásobně – svým životem a svými rty.

Jestliže Filipští tento úkol splní, apoštol ví, že v den Kristův bude mít důvod se radovat. Cítí odpovědnost nejen za spásu duší, ale také za to, aby mohl představit každého člověka jako dokonalého v Kristu (Ko 1,28).

Den Kristův se vztahuje na čas Kristova návratu a soudu nad službou věřících (1,6.10). Jestliže Filipští věrně vytrvají v námaze pro Pána, ukáže se v onen den, že Pavlova služba nebyla marná.

IV. Jak být jako Kristus – příklad Pavla, Timotea a Epafrodita (2,17–30)

V předchozím oddílu Pavel představil Pána Ježíše jako nejvyšší příklad pokorného smýšlení. Někteří však mohou říci: „Ale on je Bůh a my jsme jen smrtelníci.“ Proto Pavel uvádí příklad mužů, kteří měli Kristovo smýšlení – sebe, Timotea a Epafrodita. Jestliže Kristus je slunce, pak tito tři jsou měsíce, odrážející slávu slunce. Jsou světly v temném světě.

2,17 Pavel popisuje službu Filipských i tu svou na nádherném příkladu, který si vypůjčil z praxe běžné mezi Židy i pohany, a sice na lité oběti neboli úlitbě nad obětovaným darem. Mluví o Filipských jako o obětujících. Jejich víra je obětí. Pavel sám je litou obětí. Bude rád, když bude obětován jako mučedník při oběti a bohoslužbě jejich víry.

Williams to komentuje slovy:

Apoštol přirovnává sebeobětování a energii Filipských ke své vlastní, přičemž vyzdvihuje jejich obět' a snižuje svou. On i Filipští sice pokládali své životy za evangelium, ale Pavel považuje jejich činy za hlavní obět', kdežto svou službu pouze za obět' litou. V krásné básnické figuře Pavel zřejmě naráží na svou možnou mučednickou smrt.¹³

Jestliže je to opravdu jeho osud, pak se z něj raduje a spoluraduje.

2,18 Stejně by se měli i Filipští radovat a spoluradovat s Pavlem. Neměli by považovat možnost jeho mučednické smrti za tragédii, nýbrž by mu měli gratulovat, že může tak slavně odejít domů.

2,19 Až do této chvíle Pavel uvedl dva příklady sebeobětavé lásky – Pána Ježíše a sebe sama. Oba byli ochotni vylít své životy až k smrti. Ještě zbývají další dva vzory nesobecnosti – Timoteus a Epafroditus.

Apoštol doufá, že brzy za nimi bude moci poslat Timotea, aby byl i on dobré mysli, když se dozví, jak se Filipským daří.

2,20 Mezi Pavlovými společníky vynikal Timoteus svým nesobeckým zájmem o duchovní stav Filipských. Pavel neměl nikoho jiného, koho by za nimi mohl vyslat se stejnou důvěrou. To je opravdu velká pochvala pro někoho tak mladého, jako byl Timoteus.

2,21 Ostatní byli pohlceni oceánem svých osobních zájmů. Nechali se ovládnout starostmi tohoto života natolik, že jim už nezbyl čas na věci Ježíše Krista. Nechce nám to něco říct i dnes v našem malém světě domovů, ledniček, televizí a dalších věcí? (viz L 8,14).

2,22 Timoteus byl Pavlův syn ve víře a svoji úlohu vykonával opravdu věrně. Filipští věděli, že se Timoteus osvědčil, znali jeho pravou hodnotu. Navíc jako syn slouží se svým otcem, tak Timoteus sloužil s Pavlem v kázání evangelia.

2,23–24 Protože se Timoteus tolik osvědčil, Pavel doufal, že ho pošle k Filipským, jen co se dozví výsledek svého odvolání k císaři. To měl bezpochyby na mysli, když napsal „jakmile uvidím, co bude se mnou“. Doufal v úspěch a propuštění, aby mohl Filipské ještě jednou navštívit.

2,25 Dále spatřujeme Kristovo smýšlení v Epafroditovi. S jistotou nevíme, zda se jedná o stejného muže z Koloským 4,12, zmíněného pod jménem Epafras. Ať již je tomu jakkoli, víme, že žil ve Filipech a sloužil jako posel tamního společenství.

Pavel ho nazývá svým: (1) bratrem, (2) spolupracovníkem a (3) spolubojovníkem. První pojmenování vyjadřuje city, druhé tvrdou práci a třetí konflikt. Epafroditus byl schopen spolupracovat s dalšími lidmi, což

je velmi podstatné v životě a službě křesťana. Jedna věc je pracovat nezávisle a dělat si vše podle sebe. Ale daleko těžší je pracovat s ostatními, hrát „druhé housle“, vyrovnat se s osobnostními rozdíly, zřít se pro dobro skupiny vlastních tužeb a názorů. Kéž jsme také spolupracovníky a spolubojovníky!

Pavel dále o Epafroditovi říká, že ho Filipští poslali, aby mu posloužil ve všem, co potřeboval. Tato skutečnost nám otevírá další významné okénko do jeho osobnosti. Byl ochoten vykonávat běžnou nebo podřadnou práci. Naopak dnes se mnozí zajímají pouze o práci veřejnou a příjemnou. Jak vděční bychom měli být za ty, kdo dělají rutinní práce tiše a nenápadně! Když Epafroditus konal tvrdou práci, pokořil se. Ale Bůh ho povýšil, když nechal zaznamenat jeho věrnou službu v druhé kapitole Filipským pro všechny budoucí generace.

2,26 Svátí vyslali Epafrodita za Pavlem, aby mu byl nápomocen. Přitom musel urazit cestu dlouhou přes 1100 kilometrů a v důsledku námahy onemocněl a dokonce byl blízko smrti. Tato skutečnost ho hluboce zarmoutila, nikoli však proto, že byl tolik nemocen, nýbrž protože se bál, aby se o tom nedověděli svatí. Kdyby se to doslechli, vyčítali by si, že ho vyslali a tak ohrozili jeho život. Epafroditus je nádherným příkladem „srdce, které nedbá na sebe“.

Mnoho křesťanů podléhá nešťastnému zvyku donekonečna přemýšlet nad svými nemocemi nebo operacemi. Často se jedná o projev uspaných hříchů života zaměřeného na sebe: sebelitosti, zaobírání se sebou samým a sebefředvádění.

2,27 Epafroditus byl nemocen blízko smrti, ale Bůh se nad ním smiloval. Tento oddíl hraje významnou úlohu v otázce Božího uzdravení:

1. Zprvė nemoc nepřichází vždy v důsledku hřichu. Zde máme muže, který onemocněl při věrném výkonu své služby (viz v. 30), „... neboť pro dílo Kristovo se přiblížil až k smrti“.

2. Zadruhé se dovidáme, že ne vždy je Boží vůlí uzdravit někoho okamžitě a zázračně. Zdá se, že Epafroditova nemoc se docela táhla a uzdravení nastalo postupně (viz také 2Tm 4,20; 3J 2).

3. Zatřetí se dovidáme, že uzdravení je dílem Božího milosrdenství a že ho nemůžeme od Boha požadovat, jako bychom na ně měli právo.

Pavel dodává, že Bůh se nesmiloval pouze nad Epafroditem, ale také nad ním, aby neměl zármutek na zármutek. Apoštol již zažíval značný žal v souvislosti se svým uvězněním. Kdyby Epafroditus zemřel, jeho zármutek by ještě vzrostl.

2,28 Když se Epafroditus uzdravil, Pavel ho tím ochotněji poslal zpátky domů. Filipští se zaraďují, že mají milovaného bratra zase u sebe, a Pavlův zármutek se rovněž zmenší.

2,29 Nejenže mají přijmout Epafrodita se vši radostí, ale navíc mají mít v účtě tohoto skvělého Božího muže. Je totiž ohromnou výsadou účastnit se na Pánově službě. Svatí by měli tuto skutečnost uznat, i když se jedná o někoho důvěrně známého.

2,30 Jak již bylo zmíněno dříve, Epafroditova nemoc úzce souvisela s jeho neúnavnou službou Kristu. Toho si Pán nesmírně cení. Je lepší pro Krista *vyhořet* než *zrezivět*. Je daleko lepší zemřít ve službě Ježíši, než být pouze uveden ve statistice zemřelých v důsledku nemoci nebo nehody.

Lze se domnívat, že věta „aby doplnil, co chybělo ve vaší službě pro mne“, naznačuje, že Filipští Pavla zanedbali a že Epafroditus vykonal to, co měli udělat sami? Tato možnost je však vysoce nepravděpodobná, neboť Filipští přeci vyslali Epafrodita za Pavlem.

Domníváme se, že obrat „co chybělo ve vaší službě“ popisuje *nemožnost*, aby navštívili Pavla osobně a pomohli mu, protože byli tak daleko od Říma. Pavel je nekárá, nýbrž pouze prohlašuje, že Epafroditus coby jejich zástupce učinil, co oni sami vykonat nemohli.

V. Varování před falešnými učiteli (3,1–3)

3,1 Obrat „konečně, moji bratři“ nenaznačuje závěr dopisu. Doslovný význam této fráze je „Dále pak ...“. Stejně slovo Pavel opět používá ve 4,8.

Pavel vyzývá Filipské, aby se radovali v Pánu. Křesťan může vždy zažívat v Pánu

skutečnou radost bez ohledu na okolnosti. „Zdroj jeho zpěvu se nachází na výsostech na nebesích.“ Pavla nemůže nic připravit o jeho radost, protože nejprve by mu museli vzít jeho Spasitele a to je jednoznačně nemožné. Přirozené štěstí ovlivňují bolest, smutek, nemoc, chudoba a životní tragédie. Avšak křesťanská radost daleko přesahuje veškerá mračna života. Důkazem tohoto faktu je skutečnost, že Pavel nabádá k radosti z vězení. Vskutku se můžeme řídit radou muže, jako je on.

Neobtěžuje ho, když Filipským znovu opakuje některé pravdy, protože ví, že tím přispěje k jejich bezpečí. Ale jak se vlastně opakuje? Myslí tím předchozí větu, v níž je vyzýval k radosti v Pánu? Nebo snad následující verše, v nichž je varuje před lidmi hlásajícími židovský způsob života? Domníváme se, že druhá možnost je správná. V druhém verši třikrát opakuje slovo „dejte si pozor“. Není mu ztěžko říci toto slovo vícekrát, protože je tím ochráněn.

3,2 Mají si dát pozor na psy, ... špatné dělníky a... „rozřízku“. Všechny tyto tři výrazy zřejmě popisují jednu skupinu lidí – falešné učitele, kteří toužili uvrhnout křesťany pod jeho židovského Zákona a hlásali, že spravedlnost lze dosáhnout dodržováním Zákona a rituálů.

Zaprvé jsou označeni jako psi, které Bible považuje za nečistá zvířata. Židé tak často říkali pohanům. Ve východních zemích se psi potulovali, neměli stálý domov, volně pobíhali po ulicích a loudili jídlo. Pavel obrací toto pojmenování proti falešným judaistickým učitelům, kteří toužili poškodit církev. Žili pouze vnějším zdáním a snažili se zajistit svou existenci skrze dodržování rituálů a obřadů. „Jedli droby, i když mohli zasednout k hostině.“

Zadruhé je Pavel nazývá špatnými dělníky. Prohlašovali se za pravé věřící, čímž dosáhli volného přístupu do křesťanských společenství, v nichž šířili svou nauku. Výsledek jejich činnosti mohl být pouze špatný.

A nakonec je Pavel charakterizuje jako rozřízku, čímž sarkasticky popisuje jejich postoj k obřízce. Nepochybně trvali na tom, že člověk dojde spasení, pouze je-li obřezán. Měli však na mysli jen fyzický, doslovný čin

obřízky, ale vůbec je nezajímal její duchovní význam. Obřízka vyjadřuje smrt tělu, to znamená, že by se člověk neměl podvolit tělesným žádostem. Zatímco ale trvali na fyzické obřízce, dávali tělesným žádostem zelenou. Absolutně si nevzali k srdci skutečnost, že tělo zemřelo na kříži. Pavel tedy říká, že pouze mrzačili tělo, protože nerozlišovali mezi obřadem a jeho významem.

3,3 V protikladu k těmto lidem Pavel tvrdí, že my (praví věřící) jsme obřízka – nikoli ti, kdo se narodí židovským rodičům nebo kdo podstoupili fyzickou obřízku, nýbrž ti, kdo si uvědomují, že tělo nic nezmuže a že se člověk nemůže ze své vlastní síly Bohu zalíbit. Pavel nyní překládá tři charakteristiky těch, kdo jsou pravá obřízka:

1. Slouží Bohu v Duchu (nebo Duchem), to znamená, že Bohu prokazují skutečnou duchovní úctu; neprovádějí pouze sérii obřadů. Ve skutečném uctívání vstupuje věřící vírou do Boží přítomnosti, a jeho srdce přetéká láskou, chválou, hlubokým obdivem a poctou. Na druhou stranu duševní uctívání se zabývá nádhernými budovami a církevním nábytkem, propracovanými obřady, bohatě vyšívaným kněžským hábitem a vším, co se dotýká emocí.

2. Údy pravé obřízky se chlubí v Kristu Ježíši, protože on sám je základ jejich chlouby. Oni sami se nechlubí osobními úspěchy, kulturním dědictvím nebo věrným vykonáváním svátostí.

3. Nespolehají se sami na sebe. Nedomnívají se, že by se mohli spasit na základě vlastní snahy nebo že by poté byli schopni sami od sebe vytrvat až do konce. Od své adamovské přirozenosti neočekávají nic dobrého, a proto je ani nepřekvapí, když nic dobrého nenajdou.

VI. Pavel se pro Krista zřiká osobního dědictví i osobního úspěchu (3,4–14)

3,4 Když Pavel přemýšlel o mužích, kteří se pyšlili svými tělesnými výhodami a úspěchy, bezpochyby se musel pousmát. Když se oni mohli chlubit, tak on se mohl chlubit tím více. V následujících dvou verších ukazuje, že v neobvykle velké míře vlastnil přirozené

klady, kterými se člověk většinou pyšní. „Zdá se, že náležel právě k tomu druhu aristokracie, která vzbuzuje sny a rozněcuje lidskou ctižálost.“

V souvislosti s následujícími dvěma verši Arnot prohlásil: „Máme zde co do činění s inventurou celé výbavy farizea. S potěšením předvádí špinavé hadry a veřejně je vystavuje.“

Povšimnete si, že Pavel hovoří o: pýše původu (v. 5a); pýše pravověrnosti (v. 5b); pýše činnosti (v. 6a) a pýše mravnosti (v. 6b).

3,5 Tento verš prezentuje seznam Pavlových přirozených a tělesných předností:

obřezán osmého dne – byl rodem Žid, nikoli Izmaelita nebo konvertita k judaismu.

z rodu izraelského – náležel k Božím vyvolenému lidu.

z kmene Benjamínova – tento kmen byl považován za aristokratického vůdce (Sd 5,14) a pocházel z něho první izraelský král.

Hebrej z Hebrejů – patřil k té části izraelského národa, která se pevně držela svého původního jazyka, zvyků a obyčejů.

jde-li o Zákon, farizeus – farizeové zůstali ortodoxní, zatímco saduceové se zřekli nauky o vzkříšení.

3,6 *Jde-li o horlivost, pronásledovatel církve* – Pavel byl upřímně přesvědčen, že slouží Bohu, když se pokoušel vyhladit křesťanskou „sektu“. Spatřoval v ní hrozbu pro své náboženství a cítil, že ji musí vyhubit.

Jde-li o spravedlnost, která je v Zákoně, byl jsem bez úhony – neznamená to však, že by Pavel dokonale dodržoval Zákon. V Ř 7,9–10 vyznává, že tomu tak nebylo. Říká, že byl bez úhony, nikoli bez hříchu. Můžeme tedy pouze vyvodit, že když Pavel porušil nějakou část Zákona, přinesl poté odpovídající oběť. Řečeno jinými slovy, puntičkářsky dbal na dodržování židovského Zákona až do nejmenších detailů.

Co se tedy týkalo jeho narození, rodu, pravověrnosti, horlivosti a spravedlnosti, byl Saul z Tarsu výjimečný muž.

3,7 Nyní apoštol veřejně vyznává, čeho se zřiká. Předkládá nám „přiznání zisků a ztrát“. Na jedné straně uvádí výše zmíněné věci, které pro něj byly ziskem, zatímco na druhou stranu

napíše jediné slovo – Kristus. Vše, co měl, neznamená vůbec nic ve srovnání s pokladem, který našel v Kristu. Pro Krista vše uznal za ztrátu. Guy King to komentuje slovy: „Veškerý finanční, materiální, fyzický, intelektuální, morální a náboženský zisk – to vše není žádný zisk ve srovnání s velkým ziskem.“¹⁴

Dokud se spoléhal na shora uvedené věci, nemohl být nikdy spasen. Když byl však zachráněn, už pro něj nic neznamenaly, protože spatřil Pánovu slávu, a veškeré další slávy ve srovnání s ním naprosto pohasly.

3,8 Když Pavel uvěřil v Krista ke své spáse, zřekl se všeho a považoval to za bezcenné ve srovnání s nesmírnou vzácností poznání Krista Ježíše, svého Pána. „Nesmírná vzácnost poznání“ je typický hebrejský způsob, jak vyjádřit „vzácné poznání“ nebo „vše přesahující hodnotu poznání“.

Pavel se zřekl svého původu, národnosti, kultury, prestiže, vzdělání, náboženství a osobního úspěchu jako důvodů pro chloubu. Vskutku je pokládal za odpad, aby mohl získat Krista.

Ačkoli Pavel používá v tomto i následujícím verši přítomný čas, zaměřuje se především na dobu svého obrácení. Aby získal Krista, musel se otočit zády k věcem, o kterých ho vždy učili, že si jich má nanejvýš vážit. Pokud měl získat Krista, musel se „rozloučit“ s náboženstvím své matky, dědictvím svého otce i vlastními úspěchy.

A to také učinil! Naprosto rozpojil své vazby k judaismu jako naději spásy. Za to ho příbuzní vydělili, přátelé opustili a krajané pronásledovali. Když se stal křesťanem, doslova přišel o všechno.

Protože i osmý verš je napsán v přítomném čase, vypadá to, jakoby se Pavel stále snažil získat Krista. Doopravdy ho získal, když ho poprvé vyznal jako Pána a Spasitele. Přítomný čas nicméně naznačuje, že takový je i jeho trvalý postoj – pokládá vše za odpad ve srovnání s hodnotou poznání Pána Ježíše. Jeho srdce velmi touží po jednom: „Kěž je Kristus mým ziskem!“ Nikoli zlato, stříbro nebo náboženská prestiž, nýbrž Kristus.

3,9 Aby byl nalezen v něm. Tato věta může vyznívat, jako by se Pavel stále ještě

snažil být nalezen v Kristu. Ve skutečnosti se však dívá do minulosti, do okamžiku úžasného rozhodnutí, které před ním stálo, než byl zachráněn. Byl ochoten vzdát se veškerých úspěchů, aby získal spasení, a pouze důvěřovat Kristu? Rozhodl se. Zřekl se všeho, jen aby byl nalezen v Kristu. Ve chvíli, kdy uvěřil Pánu Ježíši, se ocitl před Bohem v úplně novém postavení. Bůh již na něj nepohlížel jako na dítě hříšného Adama, nýbrž ho viděl v Kristu, a Pavel se tak mohl těšit z veškeré přízně, ze které se před Bohem Otcem těší samotný Pán Ježíš.

Podobně se vzdal i špinavých hadrů vlastní spravedlnosti, kterou se snažil získat dodržováním Zákona, a místo ní si vybral Boží spravedlnost, kterou obdrží každý, kdo přijme Spasitele. O spravedlnosti se zde hovoří jako o oděvu nebo plášti. Člověk potřebuje spravedlnost, aby nalezl u Boha přízeň, ale sám ji nevyprodukuje. A tak Bůh daruje v milosti *svou vlastní* spravedlnost těm, kdo přijmou jeho Syna jako Pána a Spasitele. „(Bůh) toho (Krista), který hřích nepoznal, za nás učinil hříchem, abychom se my v něm stali Boží spravedlností“ (2K 5,21).

Opět bychom rádi zdůraznili, že osmý a devátý verš nenaznačují, že by Pavel ještě nebyl obdržel Boží spravedlnost. Naopak, ta se stala jeho vlastnictvím, když se znovuzrodil na cestě do Damašku. Nicméně přítomný čas poukazuje na skutečnost, že důsledky této významné události trvají doposud a že Pavel stále považuje Krista za mnohem důležitějšího než cokoli, čeho se vzdal.

3,10 Tento verš vyjadřuje nejvyšší cit apoštolova života. F. B. Meyer ho nazývá „duše hledající osobního Krista“.

Tato pasáž se velmi často „zduchovňuje“, to znamená, že utrpení, smrt a vzkříšení se nechápu doslovně, nýbrž tak, že popisují jisté duchovní prožitky, např. duševní utrpení, smrt svému já a prožívání vzkříšeného života atd. My bychom však doporučili chápat tento oddíl doslovně. Pavel říká, že chce žít jako Kristus. Trpěl Ježíš? Pavel chce tedy trpět také. Zemřel Ježíš? Pavel chce zemřít mučednickou smrtí ve službě Kristu. Vstal Pán Ježíš z mrtvých? Pavel chce vstát taky. Uvědomil

si, že služebník není nad svého Pána. Proto toužil následovat Krista v jeho utrpení, smrti a vzkříšení. Netvrdí, že všichni to musí vidět stejně, ale pro něj jiná cesta neexistuje.

Abych poznal jej. Poznat ho znamená získat praktickou každodenní známost Krista tak důvěrným způsobem, že se mu bude apoštol stávat stále podobnějším. Chce, aby se na něm odrazil Kristův život.

Moc jeho vzkříšení. O moci, která vyvedla Pána Ježíše z mrtvých, se v Písmu hovoří jako o nejúžasnějším projevu moci, jakou svět kdy viděl (Ef 1,19–20). Vypadalo to, jako by se veškerý zástup zlých sil rozhodl držet jeho tělo v hrobě. Nicméně Bůh svou úžasnou mocí porazil tuto ďábelskou armádu, když třetího dne vzkřísil Pána Ježíše z mrtvých. A stejná moc je k dispozici i věřícím (Ef 1,19), ale musí si ji přivlastnit vírou. Pavel tedy vyjadřuje svoji touhu prožít tuto moc na svém životě a svědectví.

Účast na jeho utrpeních. Má-li být člověk schopen trpět pro Krista, je k tomu zapotřebí Boží síly. Proto moc jeho vzkříšení předchází účast na jeho utrpeních.

V životě Pána Ježíše utrpení předcházelo slávě, a tak tomu tedy musí být i u Pavla. Musí se účastnit na Kristových utrpeních. Uvědomoval si, že jeho utrpení nemá smířící hodnotu, kterou vykazovalo utrpení Kristovo, ale stejně tak i věděl, že by pro něj nepřicházelo v úvahu, aby si žil v luxusu a pohodlí ve světě, v němž jeho Pána odmítli, krutě ztrestali a ukřižovali. Jowett to komentuje slovy: „Nestačilo mu podílet se na vítězství Olivové hory; chtěl zažít něco z bolesti, chladu a osamělosti Getsemane.“¹⁵

Připodobňují se jeho smrti. Jak jsme již zmínili výše, tento obrat se běžně chápe v tom smyslu, že Pavel chtěl žít ukřižovaný život, tj. v praktickém životě zemřít hříchu, sobě a světu. Cítíme však, že takový výklad ochuzuje daný oddíl o jeho šokující sílu. Nevyjadřuje pouze tuto skutečnost, ale ještě něco navíc. Pavel byl vášnivě oddaným následovníkem Toho, který zemřel na kříži Golgoty. A nejen to, zažil i smrt prvního křesťanského mučedníka; v podstatě se na ní podílel! Myslíme si, že Pavel dychtivě toužil prolít svůj život po-

dobným způsobem. Možná že by se cítil zahnanben, kdyby v nebi potkal Štěpána a zemřel by přitom pohodlněji nežli jako mučedník. Jowett s tím souhlasí:

Mnoho křesťanů se spokojí s úsilím, které nezahrnuje „prolití krve“. Rozdávají to, bez čeho se lehce obejdou. Ke svým darům nemají citový vztah, a když se jich vzdají, nebolí je to. Angažují se v obětování, dokud se nedotýká jejich života. Když však přijde na řadu to životně důležité, nejsou nikde k nalezení. Radostně se účastní ve všech vítězných vjezdech, a ochotně investují trochu peněz do barevných dekorací – transparentů a palmových větví. Avšak když se „hurá“ a „hosana“ promění v zlověstný šepot a hrozba a Golgota se přiblíží na dohled, nenápadně se odplíží do bezpečí.

Zde však máme co dočinění s apoštolem, který radostně předjímá tento krajní a kritický požadavek. Už ho téměř nebaví, že jeho krev kape pouze po kapkách ve službě pro Boží království. Bude-li to třeba, rád ji proleje všechnu!¹⁶

Podobně se vyjádřil i Hudson Taylor:

Je nutné, abychom vydali *sami sebe* pro život tohoto světa... Nesení ovoce v sobě zahrnuje i nesení kříže. „Jestliže pšeničné zrno, které padlo do země, nezemře, zůstává samo.“ Víme, jakým způsobem se Pán Ježíš stal plodným – nikoli pouze tím, že nesl kříž, nýbrž že na něm zemřel. Známe obecnoství s ním i v této oblasti? Neexistují dva Kristové – jeden pohodový pro pohodové křesťany, a druhý trpící, lopotící se Kristus pro výjimečné věřící. Existuje pouze jeden Kristus. Jsme ochotni v něm přebývat a tak nést ovoce?¹⁷

A nakonec komentář Ch. A. Coatese:

Největší touhou Pavlova srdce bylo poznat Krista ve slávě, a tato touha nemohla existovat, aniž by v něm nevyprovokovala intenzivní přání být s ním na místě, kde právě přebýval. Proto se srdce, které po Kristu tolik touží, instinktivně vydává po stejné cestě, skrze kterou on dosáhl svého místa ve slávě, a upřímně touží, aby se k němu dostalo po úplně stejné stezce, kterou šel předtím i on. Srdce se ptá: „Jak *on* dosáhl slávy? Skrze vzkříšení? Nebylo potřeba, aby vzkříšení předcházelo utrpení a smrti?“ Poté srdce praví: „Nic by mě nepotěšilo tolik,

jako dostat se ke Kristu ve slávě vzkříšení stejnou cestou, která tam dovedla *jeho*.“ To je mučednický duch. Pavel se chtěl vydat po cestě utrpení a smrti jako mučedník, aby mohl získat vzkříšení a slávu stejnou cestou jako Ten svatý, který získal jeho srdce.¹⁸

3,11 Zde opět čelíme problému s výkladem. Máme chápat verš doslovně, nebo ho máme raději zduchovnit? Bylo nabídnuto již mnoho vysvětlení, z nichž nejzásadnější jsou tato:

1. Pavel si nebyl jist, zda bude vzkříšen z mrtvých, a proto se velice snažil zajistit si účast na vzkříšení. Takovýto pohled je však naprosto neudržitelný. Pavel vždy učil, že vzkříšení je dar Boží milosti, nikoli výsledek lidského snažení. A konečkonců vyjádřil i naprostou jistotu, že se vzkříšení zúčastní (2K 5,1–8).

2. Pavel neměl na mysli fyzické vzkříšení z mrtvých, nýbrž touhu prožívat vzkříšený život, zatímco stále žil na zemi. Toto stanovisko zaujímá většina komentátorů.

3. Pavel mluvil o vzkříšení v těle, ale nevyjadřoval tím žádnou pochybnost o své účasti na něm. Spíše říká, že se příliš nestará o utrpení, která ho mohou potkat na jeho cestě ke vzkříšení. Byl ochoten podstoupit tvrdé zkoušky a pronásledování, pokud přes ně vedla pěšina mezi současným věkem a budoucím vzkříšeným. Obrat „zda bych nějak“ nemusí nutně vyjadřovat pochyby (viz Sk 27,12; Ř 1,10; 11,14), nýbrž naopak silnou touhu nebo očekávání, kterým nezáleží na nákladech.

Přikláníme se k třetímu výkladu. Apoštol chtěl být připodobněn Kristu, a protože Kristus trpěl, zemřel a byl vzkříšen z mrtvých, ani Pavel si pro sebe nežádal nic lepšího. Obáváme se, že naše vlastní touha po pohodlí, luxusu a pohodě často napomáhá tomu, aby se otupily hrany některých biblických veršů, jako je tento. Nebylo by lepší brát je vážně a chápat je doslova, neodporuje-li jejich význam zbytku Bible?

Než opustíme tento oddíl, povšimněme si, že Pavel hovoří o vzkříšení z mrtvých, to znamená, že toto vzkříšení se netýká všech zemřelých. Spíše se vztahuje na vzkříšení, v němž někteří povstanou k životu a druzí zů-

stanou v hrobě. Z 1Te 4,13–18 a 1K 15,51–57 víme, že všichni věřící budou vzkříšeni při Kristově příchodu (někteří při vytržení a jiní na konci doby soužení), kdežto ostatní zemřelí vstanou až po skončení Kristova tisíciletého království na zemi; srov. Zj 20,5.

3,12 Apoštol si o sobě nemyslel, že je už dokonalý. Slovo dokonalý se nevztahuje na vzkříšení z předchozího verše, nýbrž na celou otázku podobnosti Kristu. Nedomníval se, že by mohl za života dosáhnout stavu bezhříšnosti nebo takového stavu, kdy by další pokrok již nebyl možný. Uvědomil si, že „spokojenost je hrobem pokroku“.

Proto odhodlaně pokračoval v úsilí, aby naplnil záměr, kvůli kterému ho Pán Ježíš zachránil. Kristus Ježíš zadržel Pavla na jeho cestě do Damašku. Co bylo účelem tohoto úžasného setkání? Aby se od té doby z Pavla mohl stát příkladný svatý, aby Bůh mohl skrze něj ukázat, co Kristus dokáže udělat s lidským životem. Ještě nedosáhl dokonalé podobnosti Kristu. Proces připodobňování se stále probíhal a Pavlovi velmi záleželo na tom, aby dílo Boží milosti mohlo stále pokračovat a prohlubovat se.

3,13 Tohoto muže, který se naučil být spokojený s jakýmkoli množstvím svých materiálních statků (4,11), nemohly nikdy uspokojit jeho duchovní úspěchy. Nemyslel si, že už to „má v kapse“, jak bychom řekli dnes. Co tedy dělal?

Jedno však činím. Pavel byl muž jednoho záměru, jednoho cíle a jedné touhy. V tomto ohledu se podobal Davidovi, který řekl: „O jedno jsem Hospodina žádal.“

Zapomínaje na to, co je za mnou. Tato slova se nevztahují pouze na jeho dřívější selhání a hříchy, ale také jeho přirozené výsady, znalosti a úspěchy, které popsal již dříve v této kapitole, a také dosažená duchovní vítězství.

Natahuje se po tom, co je přede mnou, tj. po výsadách a odpovědnostech křesťanského života, ať se jedná o uctívání, službu nebo osobní rozvoj směrem k podobnosti Kristu.

3,14 Pavel se považuje za běžce v závodě a v tomto ohledu vyvíjí maximální snahu, neboť běží k cíli pro cenu Božího povolání vzhůru v Kristu Ježíši.

Cílem je cílová čára na konci závodní dráhy, cenou je odměna udělená vítězi. Cílem je konec běhu života a možná ještě konkrétněji soudná stolice Kristova. Cenou bude koruna spravedlnosti, kterou Pavel jinde popisuje jako odměnu těch, kteří běželi dobře (2Tm 4,8).

Boží povolání vzhůru v Kristu Ježíši se týká všech záměrů, které Bůh s námi měl, když nás zachránil. Zahrnují spasení, podobnost Kristu, spoludědictví s ním, domov v nebesích a další nespočetná duchovní požehnání.

VII. Výzva k životu s Bohem na apoštolově vlastním příkladu (3,15–21)

3,15 Všichni tedy, kteří jsou dokonalí, by měli sdílet Pavlovu ochotu trpět a zemřít pro Krista a snažit se ze všech sil, aby se podobali Pánu Ježíši. Tak vypadá zralý postoj křesťanské víry. Někteří ho mohou považovat za extrémní, radikální nebo fanatický. Nicméně apoštol prohlašuje, že zralí věřící poznají tento přístup jako jedinou zdravou, logickou a rozumnou odpověď tomu, který za ně prolil svou krev na Golgotě.

A smýšlíte-li v něčem jinak, i to vám Bůh zjeví. Pavel si uvědomuje, že ne všichni s ním souhlasí a přijmou za svou tak nebezpečnou životní filozofii. Je však přesvědčen, že pokud člověk chce vskutku poznat pravou podstatu věci, Bůh mu to zjeví. Příčinu současného pohodového, samolibého křesťanství musíme hledat v naší neochotě poznat pravdu, protože nejsme ochotni poslouchat požadavky ideálního křesťanství. Bůh je ochoten zjevit tuto pravdu těm, kteří jsou ochotni se jí řídit.

3,16 Poté apoštol dodává, že mezitím máme žít v souladu s poznáním, které nám již Pán daroval. Nemělo by smysl čekat, až plněji poznáme, co se od nás jako od křesťanů očekává. Zatímco čekáme, až nám Pán zjeví význam kříže v plném rozsahu, měli bychom se držet toho, k čemu jsme již dospěli.

3,17 Nyní se Pavel zaměřuje na nabádání. Nejprve povzbuzuje Filipské, aby se stali jeho následovníky neboli napodobiteli jeho samého. Když se odvážil něco takového napsat, jedná se o poctu jeho příkladnému živo-

tu. Často slyšíme, jak někdo v žertu řekne: „Čiň, jak říkám, nikoli podle toho, co sám dělám.“ Nikoli však apoštol! Mohl totiž předložit svůj život jako vzor bezvýhradné oddanosti Kristu a jeho věci.

Lehman Strauss to komentuje slovy:

Pavel věřil, že se mu dostalo Boží milosti, aby se mohl stát „vzorem“; proto po obrácení zasvětil celý svůj život tomu, aby mohl ostatním v obrysech nastínit, jaký by měl křesťan být. Bůh Pavla zachránil, aby na příkladu jeho obrácení ukázal, že co Ježíš Kristus učinil pro něj, může a chce učinit i pro druhé. Neměl Pán na mysli zrovna tuto úžasnou skutečnost, když rozšířil svoji milost i na tebe a na mě? Věřím, že nás spasil, abychom se stali vzory pro budoucí křesťany. Ale platíme opravdu za vzor těch, které spasila jeho milost? Kéž by tomu tak bylo!¹⁹

Hleďte na ty, kdo žijí podle našeho příkladu, tj. na všechny ostatní, kteří žili stejně jako on. Pavlovi nejde o to je vyčlenit, jak to činí v následujícím verši, nýbrž chce, aby je pozorovali se záměrem jít v jejich šlépějích.

3,18 Tak jako 17. verš popisuje křesťany, které by věřící následovat *měli*, tento oddíl představuje ty, které bychom napodobovat *neměli*. Apoštol je přesně neidentifikuje. Neříká, zda se jedná o judaistické falešné učitele zmíněné ve 2. verši, nebo o údajně rádoby křesťanské učitele, kteří svobodu zaměnili za bezuzdnost a milost použili jako záminku pro hřích.

Pavel varoval svaté před těmito muži již dříve, a nyní tak činí opět, ale s pláčem. Proč však slzy, když je tak přísně odsuzuje? Protože tyto muži velmi uškodili Božím církvím. Protože zničili mnoho životů. Protože uvrhli Kristovo jméno do hanby. Protože zamlčovali pravý význam kříže. Ano, ale také proto, že pravá láska pláče, i když odsuzuje nepřátele Kristova kříže, podobně jako Pán Ježíš plakal nad vražedným městem Jeruzalémem.

3,19 Tito muži byli určeni k věčné záhubě. Věčná záhuba neznamená, že by přestali existovat, nýbrž že budou navěky odsouzeni v ohnivém jezeře.

Jejich bohem je břicho. Veškeré své aktivity, dokonce i zdánlivou náboženskou službu,

zaměřovali na zisk jídla (a snad i pití), aby mohli uspokojit své tělesné chutě. F. B. Meyer popsal tyto muže s neobvyklým vhladem: „V jejich životě neexistovala žádná kaple. Všechno byla pouze kuchyň.“

Jejich sláva byla v jejich hanebnosti. Chvástali se věcmi, za které se měli stydět – svou nahotou a nemorálním chováním.

Zabývali se pozemskými věcmi. Punc důležitosti pro ně mělo jen jídlo, oblečení, dobrá pověst, pohodlí a potěšení. Otázky věčnosti ani nebeské věci je nikterak neznepokojovaly, když si lebedili ve špině tohoto světa. Chovali se, jako by zde měli žít věčně.

3,20 Apoštol nyní předkládá kontrastní postoj pravého věřícího, který myslí na věci nebeské. V době sepsání Listu Filipským byly Filipy římskou kolonií (Sk 16,12). Filipští byli římskými občany a směli se těšit z ochrany a výsad Říma. Ale nadále zůstali i občany své místní vlády. Na tomto pozadí jim apoštol připomíná, že jejich občanství je v nebesích. Moffatt to překládá jako: „My jsme kolonií nebe.“

Tato skutečnost však neznamená, že by křesťané nebyli *zároveň* občany svých zemí. Písmo na jiných místech jasně učí, že jsme podřízeni svým vládám, protože je ustanovil Bůh (Ř 13,1–7). Věřící by se měli podříditi vládě ve všech otázkách, které Bůh výslovně nezakazuje. Filipští měli být věrní své místní vládě, ale také císaři v Římě. Tak i věřící jsou zodpovědní svým pozemským vládám, ale nejdříve ze všeho jejich prvořadá oddanost patří Pánu v nebesích.

Nejenže jsme občany nebe, ale z nebe také dychtivě očekáváme Zachránce! V originále je silný výraz „dychtivě čekat“ vyjadřující horlivé očekávání, že se něco velmi brzy stane. Doslova to znamená, že bychom měli natahovat hlavu a krk v dychtivém očekávání, že něco uslyšíme nebo uvidíme.

3,21 Když Pán Ježíš přijde z nebe, promění naše těla. Lidské tělo samo o sobě není odpor- né nebo zlé. Zlo vzniká až ze špatného nakládání s ním.

Je to však tělo poníženosti. Podléhá vráskám, jizvám, věku, utrpení, nemocem a smrti. Stanovuje nám hranice a omezuje nás!

Pán však přetvoří naše tělo do těla slávy. Dosud neznáme plný rozsah této proměny. Víme, že již nebude podléhat úpadku nebo smrti, omezením času nebo přirozeným překážkám. Bude to skutečné tělo, které bude naprosto vhodné pro životní podmínky nebes. Bude jako vzkříšené tělo Pána Ježíše.

Neznamená to však, že budeme všichni vypadat stejně. Učedníci Ježíše po vzkříšení také jednoznačně poznali a bezpochyby si každý věřící zachová svůj vlastní fyzický vzhled i na věčnosti.

Navíc tato pasáž netvrdí, že budeme jako Pán Ježíš, co se týče jeho božských vlastností. Nikdy nebudeme vševědoucí ani všemohoucí a ani nebudeme na všech místech najednou. Nicméně po morální stránce budeme jako Pán Ježíš, protože budeme navždy osvobozeni od hříchu. Tato pasáž neposkytuje dostatek informací, aby uspokojila naši zvědavost, ale přesťo v nás vzbuzuje klid a naději.

Působením, kterým je mocen si také všecko podmanit. Pán Ježíš dokončí přeměnu našich těl stejnou božskou mocí, kterou později použije, aby si všechno podmanil. „Může zachránit“ (Žd 7,25), „může pomoci“ (Žd 2,18) a „je mocen nás zachovat“ (Ju 24). V tomto verši se také dovídáme, že je mocen si všechno podmanit. „Tento Bůh je naším Bohem navěky a navždy; on nás povede proti smrti“ (Ž 48,15).

VIII. Výzva k harmonii, pomoci, radosti, trpělivosti, aktivnímu modlitebnímu a disciplinovanému životu (4,1–9)

4,1 Na základě nádherné naděje, kterou apoštol nastínil věřícím v předchozím verši, je nyní vyzývá, aby stáli pevně v Pánu. Tento verš doslova přetéká milými jmény pro věřící. Nejprve je nazývá svými bratry, ale nejen to – dokonce svými milovanými bratry. Poté vyjadřuje svoji touhu po nich, to znamená, že touží být opět s nimi. Dále o nich hovoří jako o své radosti a koruně. Nepochybně má na mysli, že v současnosti jsou jeho radostí a v budoucnu před soudnou stolicí Kristovou budou jeho korunou. Celý verš zakončuje výrazem „milovaní“. Apoštol doopravdy milo-

val lidi a tento fakt se stal jedním z tajemství, která stála za jeho efektivností na Pánově díle.

4,2 Euodia a Syntycha, ženy z filipského sboru, měly problém spolu vyjít. Neznáme však podrobnosti jejich neshody (a snad je to i dobře).

Pavel dvakrát použil slovo „napomínat“, aby ukázal, že napomíná obě dvě. Apoštol je vyzývá, aby stejně smýšlely v Pánu. Je pro nás nemožné, abychom spolu byli zajedno ve všech záležitostech všedního života. Nicméně pokud jde o věci Pána, můžeme upustit od svých malicherných, osobních rozdíků, aby Pán mohl být oslaven a aby jeho dílo stále rostlo.

4,3 Velmi se spekuluje o tom, koho Pavel myslel svým vlastním druhem (nebo spojencem,²⁰ B21). Za možné adresáty se považují Timoteus a Lukáš, ale nejpravděpodobněji se jedná o Epafrodita. Vyzývá ho, aby jim pomohl, neboť vedly zápas za rozšíření evangelia spolu s Pavlem. Chápeme to tak, že Pavel stále hovoří o Syntyše a Euodii a svou radu zakládá na zkušenosti. Když se dva lidé hádají, lze často neshodu vyřešit, přizveme-li k posouzení sporu třetí nestrannou osobu, která dokáže vynést zralý, duchovní úsudek. Tato třetí strana se však nechová svévolně a pouze nevydává nějaké rozhodnutí. Spíše se odvolává na slovo Boží a je schopna hašteřícím se osobám nastínit biblické řešení jejich problému.

K vysvětlení obratu „vedly zápas za rozšíření evangelia spolu se mnou“ je opět třeba velké opatrnosti. Ani s nejdivočejší fantazií nelze tento výraz chápat tak, že kázaly evangelium spolu s apoštolem Pavlem. Ženy se mohou podílet na zápasu za rozšíření evangelia mnoha způsoby – když jsou pohostinné vůči Kristovým služebníkům, když navštěvují lidi, učí mladší ženy a děti – aniž by bylo třeba předpokládat službu veřejného učení nebo kázání.

Pavel zmiňuje dalšího spolupracovníka, Klementa. Nic dalšího o něm s určitostí nevíme. Poté Pavel uvádí ostatní své spolupracovníky, jejichž jména jsou v knize života. Pavel naprosto úžasně vyjádřil věčné a nevystižitelné požehnání, které se pojí s vírou v Krista a službou pro něj.

4,4 Pavel se nyní obrací k celému sboru

a opakuje svou oblíbenou výzvu. Tajemství této výzvy je obsaženo ve slovech „v Pánu“. Ať jsou již životní okolnosti jakkoli zlé, křesťan se vždy může radovat v Pánu.

Jowett sdílí svou zkušenost s křesťanskou radostí:

Křesťanská radost je nálada nezávislá na našich bezprostředních okolnostech. Kdyby na nich závisela, byla by tak nejistá a nechráněná jako hořící svíčka za větrné noci. Chvilí hoří jasným a vyrovnaným plamenem, ale za okamžik plamen zeslábně až k samotnému knotu a nevydává žádné světlo, nebo jen velmi málo jasu. Avšak křesťanská radost nemá nic společného s přechodným prostředím života, a proto nepodléhá plynoucímu času. V jednu chvíli vypadá můj život jako slunečný červený den, ale za okamžik se promění v ponurý listopad. Jeden den jsem jakoby na svatbě a druhý den stojím u otevřeného hrobu. Ve své službě získám pro Pána v jeden den deset duší, ale pak v dlouhém období nezískám ani jednu. Ano, naše dny jsou tak proměnlivé jako počasí, a přesto může křesťanská radost vytrvat. V čem však spočívá tajemství její slavné vytrvalosti?

Zde je to tajemství: „A hle, já jsem s vámi po *všechny dny*.“ Za všech proměnlivých dní „se on nemění a není unavený“. Není nestálý Společník, který by mě opustil, když se rok začne ochlazovat a nastupuje temnota. Není to tak, že by se mnou byl jen tehdy, když se mi daří dobře, ale když jsem zchudlý a poražený, tak po něm není ani vidu, ani slechu. Neobjevuje se jen tehdy, když mě zdobí věnec, a neskrývá se, když mám trnovou korunu. Je se mnou „po *všechny dny*“ – ve dnech prosperity i nepřízně osudu, ve dnech, kdy bimbá umíráček, i když hřmí zvon svatební. „Po *všechny dny*.“ V den života – v den smrti – v den soudu.²¹

4,5 Nyní je Pavel nabádá, aby jejich mírnost byla známa všem lidem. Tento obrat lze také přeložit jako podvolení se, citlivá soudnost a ochota vzdát se vlastních plánů. Problém nespočívá v tom *rozumět* významu tohoto obratu, nýbrž *poslechnout* příkaz „všem lidem“.

Pán je blízko. Tato věta může znamenat, že Pán je nyní přítomen, nebo že se přibližuje jeho návrat. Oba výklady jsou pravdivé; my se však přikláníme spíše k druhému významu.

4,6 Je opravdu možné, aby křesťan netrpěl pro nic úzkostí? Ano, je to možné, pokud máme zdroj v důvěřivé modlitbě. Zbytek verše ukazuje způsob, jak mohou být naše životy prosty hříšného strachování se. Všechno totiž máme předložit Pánu v modlitbě. Všechno znamená opravdu *všechno*. Pro jeho milující péči neexistuje nic příliš velkého ani příliš malého!

Modlitba je jak skutek, tak i atmosféra. V určitém čase přicházíme k Pánu a předkládáme mu konkrétní prosby. Je však možné žít i v *atmosféře* modlitby, protože nálada našeho života se může stát modlitební náladou. Slovo *modlitba* v tomto verši zřejmě označuje celkový postoj našeho života, zatímco prosba popisuje konkrétní požadavky, které na Pána máme.

Nezapomeňme však na to, že máme Bohu oznamovat své požadavky s děkováním. Někdo shrnul tento verš následujícími slovy: „Nestrachovat se o nic, modlit se za všechno, být vděční za cokoli“

4,7 Pokud se náš život vyznačuje výše zmíněným postojem, pokoj Boží, který převyšuje všechno porozumění, bude střežit naše srdce a myšlenky v Kristu Ježíši. Pokoj Boží je pocit svatého spočinutí a spokojenosti, které zaplavují duši věřícího, když se pevně spoléhá na Boha.

Opírá-li se srdce o Hospodina,
zažívá plně požehnání,
protože nachází dokonalý mír a pokoj
podle jeho zaslíbení.

Frances Ridley Havergal

Tento pokoj převyšuje všechno porozumění. Lidé ze světa nedokážou tento pokoj vůbec pochopit, a dokonce i křesťané, kteří ho zažívají, ho pociťují jako něco tajemného. Sami jsou překvapeni tím, že si nedělají starosti tváří v tvář tragédii nebo nepříznivým okolnostem.

Tento pokoj střeží srdce a myšlenkový život. Jak moc ho všichni potřebují v dnešním světě neuróz, nervových zhroucení, utišujících prostředků a duševního utrpení.

4,8 Apoštol nyní předkládá závěrečnou sérii rad ohledně myšlenkového života. Bible vždy učí, že můžeme mít kontrolu nad tím,

co si myslíme. Nic nám nepomůže, zaujme-li poraženecký postoj a řekneme, že pokud je naše mysl plná nevídaných myšlenek, nic s tím nenaděláme. Pravdou zůstává, že s tím *můžeme* něco udělat. Tajemství spočívá v pozitivním myšlení. Tento princip je dnes dobře známý – je třeba využít vytěšňující síly nového citu. Člověk se nemůže zabývat špatnými myšlenkami a zároveň přemýšlet o Pánu Ježíši. Jestliže cítí, že se ho zlá myšlenka snaží polapit, měl by okamžitě začít rozjímat o osobě a díle Pána Ježíše Krista. Naši nejlepší psychologové a psychiatři se s Pavlem v této záležitosti dokonale shodli; zdůrazňují nebezpečí negativního myšlení.

Najít v osmém verši Pána Ježíš Krista nám nedá mnoho námahy. Protože v Kristu najdeme vše, co je pravdivé, ušlechtilé, spravedlivé, čisté, milé, co má dobrou pověst, co je ctnostné a chvályhodné. Podívejme se na každou z vyjmenovaných ctností jednu po druhé. Pravdivé je opakem falešného nebo nespolehlivého, to znamená pravé a skutečné. Ušlechtilé znamená ctnostné nebo morálně přitažlivé. Spravedlivé popisuje spravedlivé chování jak vůči Bohu, tak vůči lidem. Čisté se vztahuje na vysokou morální kvalitu našeho života. Milé zachycuje myšlenku nějakého znamenitého nebo povzbuzujícího tématu k přemýšlení. Co má dobrou pověst lze také přeložit jako „dobropověstné“ (BKR). Ctnost samozřejmě popisuje morální znamenitost a chvályhodné je to, co si zaslouží pochvalu.

V sedmém verši Pavel ujistil svaté, že Bůh bude střežit jejich srdce a myšlenky v Kristu Ježíši. Neopomněl je však upozornit na skutečnost, že i oni nesou odpovědnost. Bůh nebude střežit myšlenkový život člověka, který *nechce* být čistý.

4,9 Pavel opět uvádí sebe sama jako příklad hodný následování. Nabádá věřící, aby dělali věci, které se od něj naučili a které viděli v jeho životě.

Je zásadní, že tato slova následují po osmém verši. Správné žití je výsledkem správného myšlení. Jestliže jsou myšlenky člověka čisté, bude čistý i jeho život. Na druhou stranu pokud se jeho mysl podobá zřidlu špatnos-

ti, pak si můžeme být jisti, že špinavý bude i pramen z něho vytékající. A nesmíme zapomenout, že pokud člověk zlou myšlenku dost dlouho zvažuje, tak ji nakonec i udělá.

Ti, kdo budou věrně následovat příklad apoštola Pavla, mají zaslíbeno, že Bůh pokoje bude s nimi. V sedmém verši byl Boží pokoj podílem těch, kdo se modlí. Zde přebývá Boží pokoj se svatými. To znamená, že všichni, jejichž životy jsou ztělesněná pravda, zakusí velmi blízkou a vzácnou přítomnost samotného Boha.

IX. Pavel děkuje svatým za jejich finanční dar (4,10–20)

4,10 Ve verších 10–19 Pavel hovoří o vztahu, který existoval mezi ním a sborem ve Filipech ohledně finanční pomoci. Nikdo nedokáže vypovědět, jak velký význam tyto verše měly pro Boží svaté, kteří byli povoláni, aby si prošli obdobím finanční tísně a nezdaru.

Pavel se raduje, že poté, co uběhl nějaký čas, mu Filipští konečně zaslali praktickou pomoc v Pánově díle. Nevyčítá jim, že předtím od nich nic nedostal; důvěřuje jim, že mu chtěli poslat dary již dříve, ale neměli příležitost. Moffatt překládá verš následovně: „Nikdy vám nescházela péče, nýbrž příležitost ji projevit.“

4,11 Je nádherné vidět, jak jemně a zdvořile Pavel pojednává o celém tématu financí. Nechce, aby se domnívali, že si stěžuje na nedostatek zdrojů. Naopak chce, aby věděli, že na takových všedních okolnostech není vůbec závislý. Naučil se být spokojen bez ohledu na svou finanční situaci. Spokojenost má daleko větší hodnotu než bohatství, protože „pokud spokojenost nepovede k bohatství, tak dosáhne stejného cíle tím, že po něm přestaneme toužit.“

Je to úžasné tajemství, pokud se věřící naučí držet hlavu vzhůru s prázdným žaludkem, dívat se zpřímá s prázdnou kapsou, mít šťastné srdce bez vyplacené mzdy a radost v Bohu, když lidé jsou nevěrní.“ (Zdroj neuveden.)

4,12 Pavel se naučil uskromnit, to znamená, že ani neměl na uspokojení základních životních potřeb; a uměl mít i nadbytek, tedy že měl v určité chvíli více, než zrovna potřeboval. Do všeho je zasvěcen: být sytý i hladový,

mít nadbytek i nedostatek. Jak se to ale apoštol naučil? Jednoduše: byl si jist, že žije podle Boží vůle. Věděl, že ať byl kdekoli a ať byly okolnosti jakékoli, byl tam proto, že to tak Bůh chtěl. Pokud byl hladový, pak proto, že to Bůh chtěl. Pokud byl sytý, pak proto, že to Pán zařídil. Aktivně a věrně zapojen ve službě svému králi mohl Pavel říct: „Tak se staň, Otče, neboť tak se ti zalíbilo.“

4,13 Poté Pavel dodává slova, která byla pro mnohé hádankou: „Všecko mohu v Tom, který mne posiluje.“ Mohl to myslet doslova? Opravdu apoštol věřil, že neexistuje nic, co by nemohl zvládnout? Odpověď zní: Když Pavel říká, že může všechno, myslí tím všechno, co je součástí Boží vůle pro něj. Naučil se, že Pánovy příkazy ho zároveň zmocňují k jejich vykonání. Věděl, že Bůh by mu nikdy nesvěřil nějaký úkol, aniž by mu s ním nedaroval i potřebnou milost. Všechno se zřejmě nevztahuje na heroické činy odvahy, ale spíše na velkou nouzi a hladovění.

4,14 Navzdory všemu, co právě řekl, Pavel chce, aby Filipští věděli, že učinili dobře, když s ním měli v jeho tísní účast. Zřejmě má na mysli peníze, které poslali k zajištění jeho potřeb během uvěznění.

4,15 V minulosti Filipští vynikli v milosti podílení se. Během prvních dnů Pavlovy služby, když vyšel z Makedonie, se s ním žádný jiný sbor nepodílel v příjmech a vydáních kromě Filipských.

Je pozoruhodné, že tyto zdánlivě nevýznamné detaily jsou pro nás navždy uchovány v Božím vzácném slově. Můžeme se z toho poučit, že co dáme Pánovým služebníkům, dáváme samotnému Pánu. Zajímá ho každý haléř. Pamatuje si vše, co jsme pro něj vykonali, a odměňuje dobrou mírou, natlačenou, natřesenou a vrchovatou.

4,16 Dokonce i do Tesaloniky mu poslali více než jednu na jeho potřeby. Je zřejmé, že Filipští žili tak blízko Pánu, že je mohl vést v jejich dávání. Duch svatý jim vložil na srdce starost o apoštola Pavla. Odpověděli tím, že mu zaslali peníze jednou i podruhé (BKR), tj. dvakrát. Uvědomíme-li si, jak krátký čas Pavel v Tesalonice strávil, pak je jejich péče ještě pozoruhodnější.

4,17 Tento verš vypovídá o Pavlově naprosté nesobeckosti. Více ho nadchl jejich zisk než dar. Jeho touha po finanční pomoci se zdaleka nevyrovnala jeho tužbě, aby se na účet věřících hromadilo ovoce. Právě k tomu dojde, dáme-li peníze Pánu. Všechno je totiž zaznamenáno v účetních knihách a v onen den dojde stonásobné odměny.

Všechno, co máme, patří Pánu, tudíž když mu to dáme, dáváme mu pouze něco, co mu již náleží. Křesťané, kteří debatují, zda odvádět desátek z příjmu, vlastně vůbec nepochopili podstatu věci. Bůh nařídil Izraelcům pod Zákonem, aby odváděli desátek neboli desetinu coby minimální dar. Ve věku milosti bychom se neměli ptát „Kolik mám dát Pánu?“ nýbrž „Kolik si smím ponechat pro sebe?“ Křesťan by měl toužit po tom, aby žil hospodárně a obětavě a mohl tak dávat stále větší část svého příjmu na Pánovo dílo, aby lidé nezahynuli, protože neslyšeli Kristovo evangelium.

4,18 Když Pavel říká „Mám všechno“, myslí tím „Mám všechno, co potřebuji a ještě mi přebývá“. V době komercialismu dvacátého století se zdá být podivné slyšet, jak Pánův služebník nežebrá o peníze, nýbrž naopak připouští, že má dostatek. Současně bezuzdné kampaně zaměřené na vyžebření peněz jsou ohavností v Božích očích a hanbou pro Kristovo jméno. Jsou úplně zbytečné. Hudson Taylor jednou řekl: „Boží dílo konané Božím způsobem nebude postrádat Boží zdroje.“ Náš problém spočívá v tom, že nedokážeme rozlišit mezi prací pro Boha a Božím dílem. Je totiž možné zapojit se do tzv. křesťanské služby, která přitom vůbec není podle Boží vůle. Kde je hojnost peněz, existuje velmi reálné nebezpečí, že se člověk pustí do podniků, které postrádají Boží souhlas. Citujme Hudsona Taylora ještě jednou: „To, čeho se musíme velmi obávat, není nedostatek finančních zdrojů, nýbrž nadbytek neposvěcených zdrojů.“

Láskyplný dar, který Epafroditus donesl Pavlovi od Filipských, je charakterizován jako příjemná vůně, oběť vítaná, Bohu milá. Tato slova najdeme v Bibli ještě jednou, jen když se vztahují na samotného Krista (Ef 5,2). Když Pavel říká, co dar Filipských znamená pro Boha, vzdává poctu jejich obětavému

dávání. Vystoupalo k němu jako vonná oběť, která byla vítána a milá.

Jowett volá:

Jak velký je dosah zdánlivě místní laskavosti! Mysleli jsme si, že sloužíme chud'asovi, a zatím jsme rozmlouvali s králem. Představovali jsme si, že vůně oběti zůstane uzavřena v úzkém okolí, ale kdepak, ona prostoupila celý vesmír. Domnívali jsme se, že jednáme pouze s Pavlem, a teď zjišťujeme, že jsme sloužili Pavlovu Spasiteli a Pánu.²²

4,19 Tento verš je pravděpodobně neznámější a nejoblíbenější verš celé kapitoly. Povšimněme si však, že zaslíbení se zakládá na popisu jejich věrného správcovství. Jinými slovy, protože Filipští dali Bohu ze svých materiálních zdrojů až do takové míry, že ohrozili vlastní živobytí, Bůh teď naplní všechnu jejich potřebu. Jak snadno však lze verš vytrhnout z kontextu a použít ho jako berličku pro křesťany, kteří utrácejí hromadu peněz jen na sebe a téměř vůbec nemyslí na Boží dílo! „To je v pohodě, Bůh naplní všechny vaše potřeby.“

Všeobecně sice platí, že Bůh naplňuje potřeby svého lidu, avšak toto zvláštní zaslíbení, že nikdy nebudou mít nedostatek, platí pro ty, kdo jsou věrní a oddaní Kristu.

Častokrát již bylo řečeno, že Bůh naplňuje potřeby svého lidu – nikoli ze svého bohatství, nýbrž podle svého bohatství v slávě v Kristu Ježíši. Kdyby milionář dal dítěti deset korun, dával by ze svého bohatství. Kdyby však daroval na dobrou věc sto tisíc korun, pak by daroval *podle* svého bohatství. Bůh naplňuje potřeby podle svého bohatství v slávě v Kristu Ježíši a nic většího již není!

Williams nazývá devatenáctý verš skicou dlužního úpisu adresovaného bance víry:

Můj Bůh – jméno Bankéře

Naplň – slib zaplatit

Všechnu vaši potřebu – hodnota úpisu

Podle svého bohatství – kapitál banky

Ve slávě – adresa banky

V Kristu Ježíši – podpis, bez něhož je úpis neplatný.²³

4,20 Když apoštol myslí na Boží hojné zaplacení, musí propuknout ve chválu. Takový jazyk sluší každému dítěti Božimu, které denně zažívá jeho milosrdnou péči, a to nejen

když ho Bůh vede, chrání před pokušením a oživuje uhasínající zbožný život.

X. Závěrečné pozdravy (4,21–23)

4,21 Pavel myslí na věřící, jak budou shromáždění při předčítání listu, který jim zrovna psal, a proto nechává pozdravit každého svatého v Kristu Ježíši a rovněž vyřizuje pozdravy od bratrů, kteří jsou s ním.

4,22 Tento verš se nám musí líbit pro jeho zmínku o císařském domě. Tato věta dráždí naši představivost. Koho myslí těmi členy Neronovy domácnosti? Byli to třeba někteří vojáci, kteří měli za úkol apoštola hlídat a byli spaseni jeho službou? Nebo to byli otroci či propuštěnci pracující v paláci? Nebo to snad byli úředníci římské vlády? Nemůžeme sice nic s jistotou tvrdit, ale přesto zde máme nádherný důkaz toho, že si křesťané, podobně jako pavouci, najdou cestu i do královského paláce (Př 30,28)! Evangelium nezná hranice. Může proniknout i těmi nejhliďanějšími zdmi. Může zakořenit i v samotném středu těch, kteří nejvíce usilují o jeho zničení. Vskutku, brány pekel církev Ježíše Krista nepřemohou!

4,23 Pavel zakončuje dopis svým typickým pozdravem. Milost zazářila na první straně listu, a nechybí ani na jeho konci. Ústa člověka mluví to, čím jeho srdce přetéká. Pavlovo srdce téměř přetévalo nejužasnějším tématem všech dob – milostí Boží skrze Krista – a nepřekvapí, že tato nádherná pravda se rozlévala v každé žíle jeho života.

Na závěr shrnutí Paula Reese:

Největší z lidí dopsal svůj nejvřelejší dopis. Úkol lásky je u konce. Den skončil. Apoštolovo zápěstí sice stále svírají okovy a voják ho stále střeží, ale to nevadí! Pavlův duch je svobodný! Jeho mysl je čistá! Jeho srdce přetéká!

A druhý den zrána se Epafroditus vydá do Filip!²⁴

Poznámky

¹ (Úvod) H. A. A. Kennedy, „Philippians“, *The Expositor's Greek Testament*, III:407.

² (1,1) J. H. Jowett, *The High Calling*, str. 2.

³ (1,7) W. E. Vine, *The Epistles to the Philippians and Colossians*, str. 23.

⁴ (1,10) Dané slovo vzniklo derivací a je přeložené jako „upřímí“ (BKR) (eilikrinés). Může také znamenat „nesmíchaný“ nebo snad „sluncivzdorný“. Druhá možnost je totožná s významem anglického slova upřímý, sincere (doslovně bez vosku). Poctivý sochař by sochu neustále otesával, dokud by bílý mramor nebyl dokonalý, bez chyby. „Neupřímý“ sochař by díru naplnil voskem. Avšak na slunci by vosková výplň sochařovu kamufláž prozradila.

⁵ (1,11) Lehman Strauss, *Devotional Studies in Philippians*, str. 63.

⁶ (1,13) T. W. Drury, *The Prison Ministry of St. Paul*, str. 22.

⁷ (1,20) Guy King, *Joy Way*, str. 33.

⁸ (1,21) Jowett, *High Calling*, str. 34.

⁹ (2,1) F. B. Meyer, *Devotional Commentary on Philippians*, str. 77–79.

¹⁰ (2,5) King, *Joy Way*, str. 51.

¹¹ (2,6) E. H. Gifford, *The Incarnation*, str. 44, 45.

¹² (2,11) Charles R. Erdman, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹³ (2,17) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 931.

¹⁴ (3,7) King, *Joy Way*, str. 81.

¹⁵ (3,10) Jowett, *Calling*, str. 217.

¹⁶ (3,10) tamtéž, str. 81, 82.

¹⁷ (3,10) Hudson Taylor, citován Howardem Taylorem v *Blind the Ranges*, str. 170.

¹⁸ (3,10) C. A. Coates, *The Paths of Life and Other Addresses*, str. 127.

¹⁹ (3,17) Strauss, *Philippians*, str. 202.

²⁰ (4,3) „Druh ve jhu“ (řecky *sy(n)zygos*) může být i vlastní jméno (*Syzygus*). Ačkoli nebylo ještě nikde nalezeno, jedná se o jméno, které se hodilo především pro otroka.

²¹ (4,4) Jowett, *Day by Day*, str. 169–171.

²² (4,18) tamtéž, str. 225.

²³ (4,19) Williams, *Student's Commentary*, str. 934.

²⁴ (4,23) Paul Rees, *The Adequate Man*, str. 127.

Bibliografie

Erdman, C. R. *The Epistle of Paul to the Philippians*. Philadelphia: Westminster Press, 1928.

Gifford, E. H. *The Incarnation: A Study of Philippians*. London: Hodder&Stoughton, 1897.

Jowett, J. H. *The High Calling*. London: Andrew Melrose, 1909.

Kelly, William. *Lectures on Philippians and Colossians*. London: G. Morrish, n.d.

Kennedy, H. A. A. *Philippians, The Expositor's Greek Testament*, Vol. III. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

King, Guy H. *Joy Way*. London: Marshall, Morgan & Scott, Ltd., 1954.

Meyer, F. B. *Devotional Commentary on Philippians*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1979.

Rees, Paul. *The Adequate Man*. Westwood, N.J.: Fleming H. Revell Co., 1959.

Strauss, Lehman. *Devotional Studies in Philippians*. Neptune, N. J.: Loizeaux Bros. Publishers, 1959.

Vine, W. E. *The Epistles to the Philippians and Colossians*. London: Oliphants, 1955.

List Koloským

Úvod

„Ponořit se do listu Koloským, promýšlet jeho inspirované myšlenky, které jsou oděny do inspirovaného jazyka, dovolit, aby světlo a síla těchto myšlenek naplnily duši a formovaly život – to je velmi obohacující pro časnost i věčnost.“

R. C. H. Lenski

I. Jedinečné místo v kánonu

Většina Pavlových dopisů byla napsána sborům ve velkých nebo důležitých městech: Řím, Korint, Efez, Filipy. Kolosy byly město, které zažilo lepší časy. Ani tamější sbor se nestal příliš známým v dějinách prvotní církve. Zkrátka, kdyby nebylo tohoto inspirovaného dopisu tamním křesťanům, Kolosy by dnes bylo jméno známé pouze studentům starověké historie.

Ačkoliv místo nebylo významné, dopis, který tam apoštol poslal, je velmi důležitý. První kapitola představuje spolu s první kapitolou Janova evangelia a listu Židům nejúžasnější výklad o dokonalém božství našeho Pána Ježíše Krista. Protože toto učení je základem pro celou křesťanskou pravdu, jeho hodnota nemůže být dostatečně zdůrazněna. Dopis obsahuje také bohaté vyučování o vztazích, sektářském náboženství a křesťanském životě.

II. Autorství

Není žádný důkaz o tom, že by kdokoliv až do devatenáctého století zpochybňoval Pavlovo autorství listu Koloským – tak úplně jsou pozitivní důkazy. *Vnější důkazy* jsou zvláště silné. K těm, kdo tento list citují a často jmenují Pavla jako autora, patří Ignácius, Justin Mučedník, Theophilus z Antiochie, Ireneus, Klement z Alexandrie, Tertulian a Origenes. Markionův i Muratorihův kánon přijímají list Koloským jako autentický.

Vnitřní důkazy zahrnují prostou skutečnost, že třikrát pisatel říká, že je Pavel (1,1.23;

4,18) a obsah s těmito prohlášeními souhlasí. Výklad učení, který následuje, je pro apoštola typický. Snad nejpřesvědčivějším důkazem pravosti je silná vazba na list Filemonovi, který všichni přijímají za Pavlův. Pět stejných mužů, kteří jsou zmíněni v tomto krátkém dopise, se vyskytuje také v listu Koloským. I takový kritik jako Renan byl uchváten paralelou k listu Filemonovi a *měl pochybnosti o listu Koloským*.

Argumenty *proti* Pavlovi autorství se soustřeďují na slovník, učení o Kristu a zjevné poukazy na gnosticismus. Co se týče prvního bodu, některá Pavlova oblíbená slova nahrazuje v Koloským nový slovník. Konzervativní britský učenec devatenáctého století Salmon vtipně čelí tomuto argumentu: „Nemohu podpořit tvrzení, že ten, kdo píše nové dílo, nesmí kvůli tomu, aby nepřišel o vlastní identitu, použít žádné nové slovo, které nepoužil v předchozím“.¹

Co se týče christologie listu Koloským, souzní s listem Filipským a Janovým evangeliem, a pouze ti, kteří se pokoušejí proměnit učení o Kristově božství na výsledek vývoje v druhém století pod vlivem pohanství, mohou mít s tímto učením nějaké problémy.

A v souvislosti s gnosticismem se liberální skotský učenec Moffatt domnívá, že rané formy gnosticizmu představené v listu Koloským mohly klidně existovat v prvním století.²

Takže Pavlovo autorství listu Koloským spočívá na pevných základech.

III. Doba vzniku

Jako jeden z listů z vězení pochází list Koloským snad z doby Pavlova dvouletého věznění v Cesareji (Sk 23,23; 24,27). Avšak vzhledem k tomu, že evangelista Filip tam byl jeho hostem, zdá se být nepravděpodobné, že by ho apoštol – takový zdvořilý a vldný křesťan – opomenul zmínit. Zazněla i možnost, že byl uvězněn v Efezu, ačkoli ta je mnohem méně pravděpodobná. Upřednostňované časování tohoto listu a listu Filemonovi spadá do doby Pavlova prvního uvěznění v Římě kolem roku 60 (Sk 28,30–31).

Naštěstí, jak obvykle platí, porozumění této knihy nezávisí na úplné znalosti okolností, za kterých vznikla.

IV. Pozadí a téma

Kolosy bylo město v provincii Frýgie, v oblasti známé jako Malá Asie. Leželo 16 km východně od Laodiceje a 20 km jihovýchodně od Hierapole (viz 4,13). Leželo také 160 km od Efezu, u ústí průsmyku Kadmiánského horského pásma (úzké, 13 km dlouhé rokle) na vojenské cestě od Eufratu na západ. Kolosy byly na řece Lykus (Vlčí), která teče na západ a krátce po tom, co opouští Laodiceu, vtéká do řeky Meander. Tam se voda z horkých pramenů z Hierapole mísí se studenou vodou z Kolos a vytváří v Laodiceji vodu vlažnou. Hierapolis bylo lékařským a náboženským střediskem, zatímco Laodicea byla metropolí tohoto údolí. Kolosy bývaly před novozákonní dobou větší. Uvádí se, že jméno má asi souvislost se slovem kolos díky úžasným tvarům místního vápence.

Nevíme přesně, jak se evangelium dostalo do Kolos poprvé. Do doby, kdy Pavel tento dopis napsal, se nikdy s místními věřícími nesetkal (2,1). Obecně se má za to, že první, kdo přinesl dobrou zprávu o spasení do tohoto města, byl Epafras (1,7). Mnozí se domnívají, že se obrátil díky Pavlovi, když apoštol trávil v Efezu tři roky. Frýgie je částí prokonzulární Asie a Pavel byl ve Frýgii (Sk 16,6; 18,23), ale nikoli v Kolosech (2,1).

Z listu víme, že církev v Kolosech začala ohrožovat falešné učení, které se ve svém plném rozkvětu stalo známým jako gnosti-

cismus. Gnostikové se pyšili tím, že mají poznání (ř. *gnósis*). Prohlašovali, že mají informace, jež jsou nadřazeny apoštolským, a snažili se vzbudit dojem, že člověk nemůže být skutečně šťastný, pokud nebyl zasvěcen do nejhlubších tajemství jejich hereze.

Někteří gnostici popírali skutečné Kristovo lidství. Učili, že Kristus je božská síla, která přišla od Boha a spočinula při křtu na člověku Ježíši. Dále učili, že Kristus opustil Ježíše před jeho ukřižováním. V důsledku toho, podle nich, zemřel Ježíš, ale Kristus ne.

Některé odnože gnosticismu učily, že mezi Bohem a hmotou jsou různé stupně duchovních bytostí. Přijaly tento názor ve snaze vysvětlit původ zla. A. T. Robertson vysvětluje:

Gnostické myšlenky se zabývaly především původem vesmíru a existencí zla. Vycházely z předpokladu, že Bůh je dobrý, a přece existuje zlo. Jejich teorie spočívala v tom, že zlo je hmotě vrozené. Dobrý Bůh by přece nemohl stvořit zlou hmotu. A tak předpokládali, že mezi Bohem a hmotou je řada emanací, eónů, duchů a andělů. Záměr byl ten, že jeden eón vyšel z Boha, další eón z tohoto eónu, a tak dále, až byl jeden, který byl dostatečně daleko od Boha, aby Bůh nebyl znečištěn stvořením zlé hmoty, a přece dostatečně blízko, aby měl moc tvořit dílo.³

Protože někteří gnostikové věřili, že tělo je od přirozenosti hříšné, žili asketicky, tedy praktikovali systém sebezapírání či dokonce sebetřýznění, aby dosáhli vyššího duchovního stavu. Jiní šli do opačného extrému a žili v tělesné bezuzdnosti, neboť říkali, že na těle nezáleží, že na duchovní život člověka nemá vliv!

Zdá se, že v listu Koloským nacházíme stopy dalších dvou bludů, a to antinomismu a judaismu. Antinomismus je učení, že člověk pod milostí nemusí žít v sebeovládání, ale může dát zelenou tělesným žádostem a vášním. Starozákonní židovství degenerovalo do systému obřadních předpisů, jejichž dodržováním člověk může dosáhnout spravedlnosti před Bohem.

Bludy, které existovaly v Kolosech, máme dodnes. Gnosticismus se znovu objevil v křesťanské vědě, teozofii, mormonismu, unitářství, u svědků Jehovových a v dalších

systémech. Antinomismus je typický pro všechny, kdo říkají, že jsme-li pod milostí, můžeme žít, jak se nám líbí. Judaismus bylo původně Bohem dané zjevení. Jak ukazuje list Židům a další části Nového zákona, záměrem jeho obřadů a forem bylo učít duchovní pravdy obrazným způsobem. To se změnilo v systém, kde formy samotné jsou považovány za záslužné a duchovní význam byl často velmi opomíjen. Dnes vidíme odraz v mnoha náboženských systémech, které učí, že člověk může získat zásluhu a přízeň u Boha vlastními skutky, a opomíjí či popírá hříšný stav a potřebu spasení Bohem samotným.

V listu Koloským apoštol Pavel mistrovsky odporuje všem těmto bludům tím, že poukazuje na slávu osoby a díla našeho Pána Ježíše Krista.

Tento list nese silnou podobnost s Pavlovým listem Efezským. Je to však podobnost bez opakování. List Efezským se dívá na věřící jako ty, kdo sedí spolu s Kristem v nebeských místech. Na druhou stranu Koloským vidí věřící na zemi, s Kristem, který je jako jejich oslavená hlava v nebesích. List Efezským zdůrazňuje, že věřící je v Kristu. List Koloským mluví o Kristu ve věřícím, naději slávy. V listu Efezským je hlavní myšlenkou církev jako tělo Kristovo, „plnost toho, jenž všechno ve všem naplňuje“ (Ef 1,23). Je tedy zdůrazněna jednota těla Kristova. V listu Koloským je v první kapitole výrazně vyhlášeno Kristovo panství a naše potřeba „držet se pevně hlavy“ (2,18–19), poddávat se jí. Padesát čtyři z celkového počtu 155 veršů v listu Efezským se podobá veršům v listu Koloským.

Osnova

- I. Nauka o Kristově prvenství (kap. 1 a 2)
 - A. Pozdrav (1,1–2)
 - B. Pavlovo díkůvzdání a modlitba za věřící (1,3–14)
 - C. Sláva Krista jako hlavy církve (1,15–23)
 - D. Služba svěřená Pavlovi (1,24–29)
 - E. Kristova dostatečnost proti nebezpečí filozofie, zákonictví, mysticismu a asketismu (2,1–23)
- II. Povinnosti věřícího vůči Kristu, který má prvenství (kap. 3 a 4)
 - A. Nový život věřícího: Svlčení starého člověka a oblečení nového (3,1–17)
 - B. Náležitě chování členů Kristovy domácnosti (3,18–4,1)
 - C. Modlitební život věřícího a svědectví životem i slovem (4,2–6)
 - D. Postřehy týkající se některých Pavlových společníků (4,7–14)
 - E. Pozdravy a pokyny (4,15–18)

Komentář

II. Nauka o Kristově prvenství (kap. 1 a 2)

A. Pozdrav (1,1–2)

1,1 V době, kdy byl psán Nový zákon, bylo obvyklé začínat jménem pisatele. Tak se Pavel představuje jako „z Boží vůle apoštol Ježíše Krista“. Apoštol byl ten, kdo byl vyslán Pánem Ježíšem jako posel. Apoštolové obdr-

želi moc konat zázraky (2K 12,12), aby potvrdili poselství, které kázali. Navíc čteme, že když apoštolové v některých případech vkládali ruce na věřící, byl dotyčným dán Duch svatý (Sk 8,15–20; 19,6). V užším slova smyslu dnes na světě apoštolové nejsou a je nerozumné tvrzení některých lidí, že jsou následovníky původních dvanácti. Mnozí přijímají verš Ef 2,20 jako poukaz na to, že práce těch, kdo měli zvláštní dary apoštolství a proroctví,

souvisela hlavně s položením základů církve, v protikladu k práci evangelistů, pastýřů a učitelů (Ef 4,11), která pokračuje i během této dispensace.

Pavel odkazuje své apoštolství k Boží vůli (viz Sk 9,15; Ga 1,1). Nebylo to zaměstnání, které by si sám vybral nebo pro něž by byl vycvičen lidmi. Také mu tento úřad nebyl dán lidskou ordinací. Nebylo to „z člověka“ (jako zdroje), ani „skrže člověka“ (jako nástroje). Naopak celou svoji službu konal s pevným vědomím, že za apoštola jej vyvolil sám Bůh.

V době, kdy Pavel psal tento list, s ním byl bratr Timoteus. Je dobré si zde povšimnout naprosté absenci oficiality v Pavlově postoji k Timoteovi. Oba byli členy společného bratrstva a nebylo zde ani pomyšlení na hierarchii církevních hodnostářů se vznošnými tituly a odlišujícím oděvem.

1,2 Dopis je adresován svatým a věrným bratřím v Kristu v Kolosech. Zde jsou dvě z krásných jmen, která jsou dána v Novém zákoně všem křesťanům. „Svatí“ znamená, že jsou odděleni od světa pro Boha a že v důsledku toho mají vést svatý život. „Věrní bratři“ naznačuje, že jsou skrže víru v Pána Ježíše dětmi společného Otce; jsou věřícími bratry a sestrami. Na jiných místech Nového zákona jsou křesťané nazýváni učedníky a věřícími.

Slova „v Kristu“ mluví o jejich *duchovním* postavení. Když byli spaseni, Bůh je umístil do Krista, takže jsou „přijati v milovaném“. Proto mají Ježíšův život a přirozenost. Proto na ně Bůh již nehledí jako na děti Adamovy či neznovuzrozené lidi, ale hledí na ně nyní se vším zalíbením, jako se dívá na svého vlastního Syna. Výraz „v Kristu“ vyjadřuje více blízkosti, přijetí a bezpečí, než může lidská mysl porozumět. *Geografické* umístění těchto věřících je naznačeno výrazem v Kolosech. Je možné pochybovat o tom, zda bychom kdy vůbec o tomto městě uslyšeli, kdyby zde nebylo kázáno evangelium a nebyly spaseny duše.

Pavel nyní zdraví svaté krásným pozdravem: Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. Žádná jiná dvě slova nemohou lépe vyjádřit požehnání křesťanství

nežli milost a pokoj. Milost byl obvyklý řecký výraz, zatímco pokoj byl běžný židovský pozdrav. Tato slova se používala při příchodu a odchodu. Pavel je spojil a vyzvedl jejich význam a použití. Milost zobrazuje Boha, který sestupuje k hříšnému, ztracenému lidstvu s laskavým a něžným soucitem. Pokoj shrnuje všechno, co vzniká v životě člověka, který přijme Boží milost jako dar. R. J. Little řekl: „Milost může znamenat mnoho věcí a je jako bílý šek. Pokoj je rozhodně součástí křesťanského dědictví a neměli bychom proto Satanovi dovolit, aby nás o něj okradl.“ Pořadí slov je důležité: napřed milost, potom pokoj. Kdyby s námi Bůh nejprve nejednal v lásce a slitování, byli bychom ještě ve svých hříších. Ale protože se chopil iniciativy a poslal svého Syna, aby za nás zemřel, můžeme mít nyní pokoj s Bohem, pokoj s lidmi a Boží pokoj ve své duši. I když toto všechno člověk vysloví, musí pochybovat o tom, zdali vůbec někdy bude moci patřičně definovat tato úžasná slova.

B. Pavlovo díkůvzdání a modlitba za věřící (1,3–14)

1,3 Poté, co Pavel pozdravil svaté slovy, jež se stala heslem křesťanství, dělá něco dalšího, co je pro něj velmi charakteristické – padá na kolena s děkováním a modlitbou. Zdá se, že apoštol vždy začínal modlitbu chválou Pánu, a to je dobrý a následováníhodný příklad pro nás. Jeho modlitba směřuje k Bohu a Otci našeho Pána Ježíše Krista. Modlitba znamená nepopsatelné privilegium mít audienci u svrchovaného Vládce vesmíru. Někdo se může zeptat: „Jak se může prostý člověk odvážít stát v ohromující přítomnosti nejvyššího Boha?“ Odpověď je v našem textu. Slavný a majestátní Bůh vesmíru je Otcem našeho Pána Ježíše Krista. Ten, který je nekonečně vysoko, se stal důvěrně blízkým. Protože jako věřící v Krista sdílíme jeho život, Bůh se stal také naším Otcem (J 20,27). Smíme se k němu přiblížit skrže Krista.

Vždy se za vás modlíme. Sama o sobě ta slova nezní nijak zvláštně. Dostávají však nový význam, když si uvědomíme, že popisují Pavlův zájem o lidi, se kterými se nikdy

nesetkal. Často je pro nás těžké myslet před trůnem milosti na vlastní příbuzné a přátele. Ale přemýšlejme o tom, jaký modlitební seznam musel mít apoštol Pavel! Modlil se nejenom za ty, které znal, ale také za křesťany na vzdálených místech, jejichž jména mu zmínili druzí. Pavlův neúnavný modlitební život nám opravdu pomáhá mu lépe porozumět.

1,4 Slyšel o jejich víře v Krista Ježíše a o jejich lásce ke všem svatým. Nejprve zmiňuje jejich víru v Krista Ježíše. Zde musíme vždy začít. Dnes je po světě mnoho náboženských lidí, kteří stále mluví o své lásce k druhým. Když se jich však zeptáte, zjistíte, že nemají žádnou víru v Pána Ježíše. Taková láska je prázdná a bezvýznamná. Na druhou stranu, existují takoví, kteří vyznávají, že mají víru v Krista, nicméně v jejich životech marně vyhlížíte jakýkoli důkaz lásky. Pavel by pravděpodobně zpochybňoval upřímnost jejich víry. Potřebná je pravá víra ve Spasitele a tato víra se musí v životě projevit láskou k Bohu a k bližnímu.

Pavel mluví o víře v Krista Ježíše. Je velmi důležité se toho všimnout. Pán Ježíš Kristus je v Písmu vždy udáván jako předmět víry. Člověk může mít nekonečnou důvěru k bance, ale tato víra je platná pouze tehdy, když je banka spolehlivá. Víra samotná nezaručí bezpečí něčích peněz, pokud je banka špatně vedena. Tak je to i v duchovním životě. Víra sama o sobě nestačí. Tato víra musí směřovat k Pánu Ježíši Kristu. Protože on nikdy neselže, nikdo, kdo mu věří, nebude zklamán.

Skutečnost, že Pavel slyšel o jejich víře a lásce, ukazuje, že nebyli tajní věřící. Nový zákon sotva povzbuzuje k tomu, aby člověk byl tajný učedník. Boží slovo vyučuje, že pokud člověk opravdu přijal Spasitele, potom je nevyhnutelné, aby Krista veřejně vyznal.

Láska Koloských směřovala ke všem svatým. Ve své lásce nebyli omezeni místem ani sektářstvím. Nemilovali pouze ty, kteří patřili k jejich společenství, ale kdekoli našli pravé věřící, nechávali svoji lásku plynout volně a vše. To by pro nás mělo být poučením, že naše láska nemá být omezená na naše vlastní místní společenství nebo misionáře jen z naší země. Měli bychom uznávat Kristovy ovce,

ať jsou kdekoli, a projevovat jim náklonnost kdekoliv je to možné.

1,5 Není zcela jasné, jak tento verš souvisí s předchozím. Navazuje na 3. verš: Děkujeme... pro naději, která je pro vás uložena v nebesích? Nebo navazuje na druhou část 4. verše: lásce, kterou máte ke všem svatým, pro naději, která je pro vás uložena v nebesích? Oba výklady jsou možné. Apoštol může děkovat nejenom za jejich víru a lásku, ale také za budoucí dědictví, které jednoho dne přijmou. Na druhou stranu je také pravda, že víra v Krista Ježíše a láska ke všem svatým se děje s pohledem na to, co je před námi. V každém případě můžeme všichni vidět, že zde Pavel vypočítává tři základní ctnosti křesťanského života: víru, lásku a naději. Společně jsou také zmíněny v 1K 13,13; 1Te 1,3 a 5,8. Lightfoot říká: „Víra spočívá na minulosti; láska je činná v přítomnosti a naděje vyhlíží do budoucnosti.“⁴

Naděje v tomto verši neznamena postoj očekávání či vyhlížení do budoucnosti, nýbrž vztahuje se na předmět naděje. Zde znamená naplnění našeho spasení, kdy budeme vzati do nebes a vstoupíme do svého věčného dědictví. Koloští již dříve o této naději slyšeli; snad tehdy, když jim Epafras kázal evangelium. To, co slyšeli, je popsáno jako slovo pravdy evangelia. Evangelium je zde popsáno jako poselství *pravdivé* dobré zprávy. Možná Pavel myslel na falešné učení gnostiků, když to psal. Kdosi definoval „pravdu“ jako to, co o něčem říká Bůh (J 17,17). Evangelium je pravdivé, protože je to Boží slovo.

1,6 Pravda evangelia přišla ke Koloským tak jako do celého tehdy známého světa. To nesmíme chápat v absolutním smyslu. Nemůže to znamenat, že *každý muž a žena* na světě již slyšeli evangelium. Může to do jisté míry znamenat, že někteří lidé ze všech národů slyšeli dobrou zprávu o spasení (Sk 2). Může to také znamenat, že evangelium je pro všechny lidi a rozšířilo se bez záměrných omezení. Pavel také popisuje nevyhnutelné výsledky, které to způsobilo. V Kolosech a ve všech dalších částech světa, kde bylo evangelium kázáno, přináší ovoce a roste.⁵ To je zmíněno proto, aby byl ukázán nadpřirozený

charakter evangelia. V přírodě rostlina obvykle nenese ovoce ve stejném čase, kdy roste. Mnohdy musí být prořezána, aby nesla ovoce; a pokud se dovolí, aby divoce rostla, výsledkem je, že všechny život rostliny jde do listů a větví místo do ovoce. Ale evangelium činí obojí současně. Přináší ovoce ve spasení duší a budování svatých, a zároveň se šíří od města k městu a od národa k národu.

To je přesně ten účinek, který mělo evangelium v životech Koloských ode dne, kdy je uslyšeli a poznali Boží milost v pravdě. V církvi v Kolosech byl početní růst a navíc duchovní růst v životech věřících.

Zdá se, že v prvním století bylo zasaženo evangeliem mnoho oblastí; zasáhlo Evropu, Asii a Afriku a došlo dále, než mnozí předpokládali. Přesto však není důvod domnívat se, že by skutečně pokrylo celou zemi. Slova Boží milost jsou zde užita jako nádherný popis poselství evangelia. Co by mohlo krásněji shrnout dobrou zprávu, nežli úžasná pravda o Boží milosti vylité na hříšného člověka, který by si zasloužil Boží hněv?

1,7 Apoštol jasně prohlašuje, že věřící slyšeli poselství evangelia od Epafra a poznali je na základě zkušenosti ve svých životech. Pavel doporučuje Epafra jako milovaného spolutroka, jenž je věrný služebník Kristův „pro vás“. V Pavlovi nebyla nikdy žádná hořkost nebo žárlivost. Nevadilo mu, když viděl, jak jiný kazatel dostává doporučení. Naopak byl první, kdo vyjadřoval ocenění jiných Pánových služebníků.

1,8 Právě od Epafra Pavel sám uslyšel o lásce Koloských v Duchu. Nebyl to jen pouhý lidský cit, ale ryzí láska k Pánu a k jeho lidu, kterou působí přebývání Božího Ducha v člověku. Toto je jediná zmínka o Duchu svatém v tomto listu.

1,9 Poté, co Pavel ukončil toto díkyvdání, začíná se nyní konkrétně přimlouvat za svaté. Zmínili jsme již, jak široký byl záběr zájmu apoštolových modliteb. Měli bychom dále poukázat na to, že jeho prosby byly vždy konkrétně zaměřené na potřeby Božího lidu na daném místě. Nemodlil se všeobecně. Zde vyjadřuje čtyři různé prosby týkající se Koloských: 1) duchovní vhled,

2) život hodný Pána, 3) hojnost moci a 4) vděčného ducha.

Jeho prosby nebyly drzé ani skoupé. To je zvlášť vidět ve verších 9, 10 a 11, kde používá slova veškerý, všechen, každý. (1) Ve veškeré moudrosti a duchovním pochopení (v. 9). (2) Ve všem se mu líbili (v. 10). (3) V každém dobrém skutku (v. 10). (4) Každou mocí (v. 11). (5) K veškeré vytrvalosti a trpělivosti (v. 11).

Výraz „proto“ propojuje verše. Znamená: kvůli Epafrově zprávě (v. 4–5.8). Od prvního okamžiku, kdy uslyšel o těchto drahých svatých v Kolosech a jejich víře, lásce a naději, apoštol si se za ně pravidelně modlil. Nejprve se modlil, aby byli naplněni poznáním Boží vůle ve veškeré moudrosti a duchovním pochopení. Neprosil, aby se spokojili s vychloubacím poznáním gnostiků. Chtěl, aby vstoupili do plnosti poznání Boží vůle pro své životy, jak je zjeveno v jeho slově. Toto poznání není světské, ani nemá tělesnou přirozenost. Vyznačuje se duchovní moudrostí a duchovním porozuměním – moudrostí uplatňovat poznání tím nejlepším způsobem a porozuměním vidět, co je v souhlasu a co protičeží Boží vůli.

1,10 Mezi veršem 10 a 9 je velmi důležité spojení. Proč chtěl apoštol Pavel, aby byli Koloští naplněni poznáním Boží vůle? Bylo to proto, aby se stali mocnými kazateli či úžasnými učiteli? Bylo to proto, aby k sobě přitahovali spoustu následovníků, jak o to usilovali gnostikové? Ne. Pravým účelem duchovní moudrosti a poznání je uschopnit křesťany, aby vedli život hodný Pána a ve všem se mu líbili. Máme zde velmi důležitou lekci na téma vedení. Bůh nám nezjevuje svoji vůli proto, aby uspokojil naši zvědavost. Ani není určena k tomu, aby přiživila naše ambice a pýchu. Pán nám ukazuje svou vůli pro naše životy proto, abychom se mu líbili ve všem, co děláme.

Nést ovoce v každém dobrém skutku. Zde je užitečné připomenutí toho, že ačkoliv člověk není spasen *dobrymi skutky*, je zcela jistě spasen *k dobrým skutkům*. Někdy můžeme tím, že zdůrazňujeme naprostou bezcennost dobrých skutků pro spasení duše, vytvořit do-

jem, že křesťané nevěří v dobré skutky. Nic nemůže být vzdálenější pravdě! V Ef 2,10 se dozvídáme, že „jsme jeho dílo, stvoření v Kristu Ježíši k dobrým skutkům“. Pavel také napsal Titovi: „Věrohodné je to slovo, a chci, abys na ty věci kladl důraz, totiž aby se ti, kdo uvěřili Bohu, soustředili na to, jak mají vyníkat v dobrých skutcích“ (3,8).

Pavel chtěl nejenom, aby nesli ovoce v každém dobrém skutku, ale také, aby rostli v poznání Boha. Jak se to děje? Především pilným studiem Božího slova. A potom také poslušností jeho učení a věrnou službou jemu. (To poslední se zde jeví jako hlavní myšlenka.) Pokud tyto věci děláme, vstupujeme do hlubšího poznání Pána. „Poznejme, usilujeme poznat Hospodina!“ (Oz 6,3).

Všimněme si toho, jak se v první kapitole opakují slova týkající se poznání, a uvědomme si, že je zde při každém dalším použití určitý myšlenkový posun. Ve verši 6: poznali Boží milost. Ve verši 9: byli naplněni poznáním jeho vůle. Ve verši 10: rostli v poznání Boha. Mohli bychom říci, že první se týká spasení, druhé studia Písma a třetí služby a křesťanského života. Zdravé učení by mělo vést ke správnému jednání, což se projeví v poslušné službě.

1,11 Třetí apoštolova prosba vyjadřuje, aby svatí byli posilováni každou mocí podle síly jeho slávy. (Všimněme si postupu: *naplnění* – v. 9; *nesli ovoce* – v. 10; *posilování* – v. 11.) Křesťanský život nelze žít z pouhé lidské energie. Vyžaduje nadpřirozenou sílu. Proto Pavel touží po tom, aby věřící poznali moc vzkříšeného Syna Božího, a aby to poznali „podle jeho slavné síly“. Nežádá, aby tato síla byla z jeho slavné moci, ale podle ní. Jeho slavná síla je neomezená a to je právě rozsah modlitby. Peake píše: „Vyzbrojení mocí nemá rozsah jen podle potřeby příjemce, ale podle Božího zaopatření.“⁶

Proč Pavel chtěl, aby křesťané měli tuto sílu? Proto, aby mohli vyjít a konat okázalé zázraky? Bylo to proto, aby mohli křísit mrtvé, uzdravovat nemocné a vyhánět demony? Odpověď zní opět: Ne. Tato síla je potřebná k tomu, aby Boží dítě mělo vytrvalost a trpělivost s radostí. To vyžaduje pečlivou pozornost!

V části dnešního křesťanstva se klade velký důraz na zázraky, mluvení v jazycích, uzdravování nemocných a podobné skutky. V době, ve které žijeme, jsou však větší zázraky nežli tyto všechny: Boží dítě, které trpí s trpělivostí a děkuje Bohu uprostřed zkoušek!

V 1K 13,4 je trpělivost spojena s dobrotou; zde s radostí. Trpíme, protože nemůžeme uniknout podílu na sténání stvoření. Uchovat si přitom radost a vlídnost k ostatním vyžaduje Boží sílu a je křesťanským vítězstvím. Rozdíl mezi vytrvalostí a trpělivostí byl definován jako rozdíl mezi vytrváním bez naříkání a vytrváním bez odplácení. Boží milost dosáhla jednoho z největších cílů v životě takového věřícího, který trpí s trpělivostí a chválí Boha uprostřed těžkých zkoušek.

1,12 „Vzdávající díky“ v tomto verši se vztahuje na Koloské, nikoli Pavla (v ř. je v množném čísle). Pavel se modlí, aby byli nejen posílení každou mocí, ale aby také měli vděčného ducha, aby nikdy neopomněli vyjádřit vděčnost Otci, který je učinil způsobilými k účasti na podílu svatých ve světle. Jako synové Adamovi jsme nebyli způsobilí se těšit z nebeské slávy. Pokud by se nespasení lidé mohli nějakým způsobem dostat do nebe, vlastně by se ani nemohli z něj těšit, ale spíše by prožívali hroznou ubohost. Abychom mohli nebe docenit, to vyžaduje způsobilost. Ani jako věřící v Pána Ježíše nejsme způsobilí pro nebe sami od sebe. Jediný nárok na slávu, který máme, se nachází v osobě Pána Ježíše Krista:

Stojím na jeho zásluhách,
vím, že jinak neobstojím,
ani tam, kde sláva spočívá,
v Immanuelově zemi.

Anne Ross Cousinová

Když Bůh někoho spasí, okamžitě takového člověka učiní způsobilým pro nebe. Tou způsobilostí je Kristus. To nelze ničím zlepšit. Ani dlouhý život poslušnosti a služby zde na zemi neučiní člověka způsobilějším pro nebe, než byl v den, kdy byl spasen. Náš nárok na slávu je založen na Ježíšově krvi. Zatímco dědictví je ve světle a je uchováno v nebesích, my věřící na zemi máme Ducha svatého jako garanci svého dědictví. Proto se

můžeme radovat z toho, co je před námi, a již nyní užíváme „prvotiny Ducha“.

1,13 Tím, že nás... učinil způsobitelnými k účasti na podílu svatých ve světle, nás Bůh vysvobodil z pravomoci temnoty a přenesl do království Syna své lásky (srov. 1J 2,11). To je možné ilustrovat na zkušenosti synů Izraele, jak je zaznamenána v knize Exodus. Žili v Egyptě a úpěli tam pod ranami dozorců. Skrze úžasný čin božské intervence je Bůh vysvobodil z tohoto strašlivého otroctví a vedl je přes poušť do zaslíbené země. Podobně jsme byli jako hříšníci v otroctví Satana, ale skrze Krista jsme byli vysvobozeni z jeho spárů a nyní jsme občany Kristova království. Satanovo království je království temnoty, kde není světlo, teplo a radost, zatímco Kristovo království je království lásky, což zahrnuje přítomnost všech tří znaků.

Kristovo království vidíme v Písmu v několika různých aspektech. Když přišel Ježíš na zem poprvé, nabídl izraelskému národu doslovné království. Židé chtěli osvobození od římských utlačovatelů, ale nechtěli činit pokání ze svých hříchů. Kristus mohl panovat jenom nad lidem, který s ním byl v patřičném duchovním vztahu. Když to pochopili, odmítli svého krále a ukřižovali ho. Poté Pán Ježíš odešel do nebe a nyní máme království ve skryté podobě (Mt 13). To znamená, že království není zjevné ve viditelné formě. Král není přítomen. Avšak všichni, kdo přijmou Pána Ježíše Krista během tohoto současného věku a uznají ho jako svého právoplatného Vládce, stanou se občany jeho království. V přicházejícím dni se Pán Ježíš vrátí na zem, ustanoví své království s Jeruzalémem jako hlavním městem a bude kralovat tisíc let. Na konci toho času Kristus podrobí všechny nepřátele pod své nohy a potom předá království Bohu Otci. To bude počátek věčného království, které bude pokračovat po celou věčnost.

1,14 Poté, co Pavel zmínil království Syna Boží lásky, nás nyní uvádí do jednoho z největších oddílů o osobě a díle Pána Ježíše v celém Božím slovu. Je pro nás těžké poznat, jestli svou modlitbu dokončil nebo jestli pokračuje ve verších, které budeme studovat. Ale to není tak důležité, protože pokud nejsou

následující verše přímo modlitbou, jistě jsou uctíváním.

Sturz poukázal na to, že „v tomto úžasném oddílu, který vyvyšuje Ježíše Krista víc než kterýkoli jiný, se jeho jméno nevyskytuje ani jednou, v žádné formě“. Ačkoliv v jistém smyslu je to pozoruhodné, nemusíme se tomu tolik divit. Neboť kdo jiný než náš pozeňnaný Spasitel by kdy mohl odpovídat popisu, který je zde vylíčen? Oddíl nám připomíná Mariinu otázku k zahradníkovi: „Pane, jestliže tys ho odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil, a já si ho vezmu“ (J 20,15). Nejmenovala jej. V její mysli byla pouze jedna osoba.

Kristus je nejprve představen jako ten, v němž máme vykoupění...⁷ odpuštění hříchů. „Vykoupění“ popisuje skutek, kterým jsme byli koupeni na trhu otroků hříchu. Pán Ježíš jakoby na nás připevnil cenovku. Jak vysoko si nás cenil? Vlastně řekl: „Cením si jich tak vysoko, že jsem ochoten prolít svoji krev, abych je vykoupil.“ Protože jsme byli koupeni za tak obrovskou cenu, mělo by být jasné, že již nepatříme sami sobě. Bylo za nás zapláceno výkupné. Proto bychom neměli žít, jak se nám zachce. Borden von Yale poukázal na to, že pokud vezmeme svůj život a uděláme si s ním, co chceme, bereme něco, co nám nepatří, a proto jsme zloději!

Nejen že nás vykoupil, ale daroval nám odpuštění hříchů. To znamená, že Bůh vymazal dluh, který naše hříchy způsobily. Pán Ježíš Kristus zaplatil pokutu na kříži. Již nikdy se nemusí znovu platit. Účet je vyrovnán. Bůh nejen naše hříchy odpustil, ale odstranil je tak daleko, jako je východ od západu (Ž 103,12).

C. Sláva Krista jako hlavy církve (1,15–23)

1,15 V následujících čtyřech verších je Pán Ježíš popsán: 1) ve svém vztahu k Bohu (v. 15); 2) ve svém vztahu ke stvoření (v. 16–17) a 3) ve svém vztahu k církvi (v. 18).

Pán je popsán jako obraz neviditelného Boha. Slovo „obraz“ vyjadřuje přinejmenším dvě myšlenky. Zaprvé vyjadřuje myšlenku, že Pán Ježíš nás uschoptil vidět, jaký je Bůh. Bůh je Duch, a proto je neviditelný. Avšak v Kristově osobě se zviditelnil smrtelným očím. V tomto smyslu je Pán Ježíš obraz ne-

viditelného Boha. Kdo viděl jej, viděl Otce (viz J 14,9). Slovo „obraz“ ovšem také vyjadřuje myšlenku „zastupitele“. Bůh původně postavil na zem Adama, aby zastupoval jeho zájmy, ale Adam selhal. Proto Bůh poslal na svět jako zástupce svého jednorozeného Syna, aby se staral o jeho zájmy a zjevoval člověku jeho milující srdce. Stejně slovo „obraz“ je použito v 3,10, kde se říká, že věřící jsou obrazem Kristovým.

Kristus je také prvorozený všeho stvoření či „každého stvořeného bytí“. Co to znamená? Někteří falešní učitelé tvrdí, že Pán Ježíš sám je stvořené bytí, že byl první osoba, kterou Bůh stvořil. Někteří z nich jsou ochotni jít tak daleko, že připouštějí, že je největším stvořením, jaké kdy vzešlo z Boží ruky. Nic však nemůže být víc v rozporu s učením Božího slova.

Výraz „prvorozený“ má v Písmu přinejmenším tři různé významy. V L 2,7 je použit v doslovném smyslu, kdy Marie porodila svého prvorozeného syna. Tam to znamená, že Pán Ježíš byl první dítě, které porodila. Na druhou stranu v Ex 4,22 je výraz použit v *obrazném smyslu*: „Izrael je můj prvorozený syn“. V tomto verši nejde vůbec o to, že by došlo ke skutečnému porodu, ale Hospodin používá toto slovo k popisu význačného postavení, které má izraelský národ v jeho plánech a záměrech. A konečně v Ž 89,28 je slovo „prvorozený“ použito k označení *nadřazeného*, *svrchovaného*, *jedinečného postavení*. Bůh zde říká, že učiní Davida svým prvorozeným, vyšším než králové země. Podle těla byl David ve skutečnosti posledním synem narozeným Jišajovi. Ale Bůh se rozhodl dát mu postavení jedinečné nadřazenosti a svrchovanosti.

Není přesně toto myšlenka v Ko 1,15 – prvorozený všeho stvoření? Pán Ježíš Kristus je Boží jedinečný Syn. V jistém smyslu jsou všichni věřící Božími syny, ale Pán Ježíš je Boží Syn způsobem, který neplatí o nikom jiném. Existoval před vším stvořením a zaujímá svrchované postavení nade vším. Jemu patří vyvýšení a panství. Výraz „prvorozený všeho stvoření“ zde nemá nic společného s narozením. Prostě znamená, že je Boží Syn

skrze věčný vztah. Jde o titul prvořadého *postavení*, nikoli čistě časové posloupnosti.

1,16 Falešní učitelé používají 15. verš k učení, že Pán Ježíš je stvořenou bytostí. Blud může být obvykle vyvrácen z téhož oddílu Písma, který sektáři používají. Tak je tomu i zde. V 16. verši se říká, že Pán Ježíš není stvoření, ale sám Stvořitel. V tomto verši se dozvídáme, že všechny věci – celý svět věcí – byl stvořen nejenom v něm, ale skrze něho a pro něho. Každá z těchto předložek vyjadřuje odlišnou myšlenku. Zaprvé čteme, že v něm bylo stvořeno všechno. Jde o to, že v jeho bytí byla moc ke stvoření. On byl architekt. Později se ve verši dozvídáme, že všechny věci byly stvořeny skrze něho. To o něm mluví jako o jednateli při stvoření. On byl tou osobou Trojice, skrze niž byl vykonán stvořitelství čin. A také všechny věci byly stvořeny pro něho. On je ten, pro kterého byly všechny věci stvořeny, cíl stvoření.

Pavel výslovně zdůrazňuje, že všechny věci byly stvořeny skrze Krista, ať věci na nebesích nebo na zemi. To neponechává žádnou skulinku pro nikoho, aby tvrdil, že ačkoliv on některé věci stvořil, byl sám původně stvořen.

Apoštol potom pokračuje a prohlašuje, že Pánovo stvoření zahrnuje věci viditelné i věci neviditelné. Slovo viditelné nepotřebuje žádné vysvětlení, ale apoštol Pavel si bezpochyby uvědomoval, že když řekne neviditelné, vzbudí tím naši zvědavost. Proto dále vysvětluje, co míní neviditelnými věcmi. Představují trůny, panstva, vlády a autority. Domníváme se, že tyto výrazy odkazují na andělské bytosti, i když nemůžeme rozlišit mezi různými stupni těchto inteligentních bytostí.

Gnostikové učili, že existují různé stupně a třídy duchovních bytostí mezi Bohem a hmotou, a že Kristus patřil k jedné z těchto tříd. V dnešní době spiritisté prohlašují, že Ježíš Kristus je vyšší duch z šesté sféry. Svědkové Jehovovi učí, že dříve než náš Pán přišel do světa, byl stvořený anděl a že to nebyl nikdo jiný než archanděl Michael! Zde Pavel rezolutně vyvrací takové absurdní představy, když nejjasnějšími možnými výrazy prohlašuje, že Pán Ježíš Kristus je stvořitelem andělů – vlastně všech bytostí, viditelných či neviditelných.

1,17 On je přede vším a všechno v něm spočívá. Pavel říká: „On je přede všemi věcmi“, nikoli „On byl přede všemi věcmi“. Přítomný čas je v Bibli často použit k popisu bezčasovosti Boha. Pán Ježíš například řekl: „Dříve než Abraham byl, já jsem“ (J 8,58).

Nejenže Pán Ježíš existoval před jakýmkoliv stvořením, ale také v něm všechno spočívá. To znamená, že je Udržovatel vesmíru a Zdroj jeho stálého pohybu. Ovládá hvězdy, slunce i měsíc. I v době, kdy byl zde na zemi, byl tím, kdo určuje zákony, podle nich náš vesmír funguje řádným způsobem.

1,18 Vláda Pána Ježíše zahrnuje nejen přírodní vesmír, ale dosahuje i na duchovní oblast. On je hlavou těla, církve. Všichni věřící v Pána Ježíše jsou během tohoto období formováni v to, co známe jako tělo Kristovo či církev. Tak jako lidské tělo je nástroj, skrze nějž se člověk projevuje, tak tělo Kristovo je tímto nástrojem, skrze nějž se on rozhodl projevovat tomuto světu. A on je hlavou tohoto těla. Výraz hlava vypovídá o vedení a kontrole. On zaujímá v církvi první místo.

On je počátek. Chápeme, že to znamená počátek nového stvoření (viz Zj 3,14), zdroj duchovního života. To je dále vysvětleno použitím slov prvrozený z mrtvých. Zde opět musíme pečlivě zdůraznit, že to neznamená, že Pán Ježíš byl první, kdo vstal z mrtvých. Ve Starém zákoně stejně jako v Novém zákoně byly případy vzkříšení. Ale Pán Ježíš byl první, kdo vstal z mrtvých, aby už nikdy nezemřel. Byl první, kdo vstal v oslaveném těle a vstal jako hlava nového stvoření. Jeho vzkříšení je jedinečné a je zárukou, že všichni, kdo v něho věří, vstanou také. To jej prohlašuje za nejvyššího v duchovním stvoření.

Alfred Mace to dobře shrnuje:

Kristus nemůže být nikde druhý. On je „prvrozený všeho stvoření“, protože on všechno stvořil (Ko 1,15–16). Je také prvrozený z mrtvých v souvislosti s vykopenými a nebeskou rodinou. Tak mu stvoření a vykoupění vzdávají čest prvořadého, a to kvůli tomu, kdo je a co učinil, „aby on sám zaujal ve všem první místo“. On je všude první.⁸

Pán Ježíš tak zaujímá dvojí první místo – nejprve ve stvoření a potom v církvi. Bůh ustanovil, aby zaujal první místo ve všech věcech. Jaká je to úžasná odpověď těm, kdo by chtěli v Pavlově době (stejně jako v naší) připravit Krista o jeho božství a učinit z něj pouhou stvořenou bytost, jakkoli vyvýšenou!

Když čteme: aby on sám zaujal ve všem první místo, je nanejvýš správné se ptát: „Zaujímá první místo v mém životě?“

1,19 Darby (a ČEP) překládá 19. verš takto: Plnost sama se rozhodla v něm přebývat. Překlad KJV a ČSP („*Otc* se zalíbilo, aby v něm přebývala veškerá plnost“) by mohl vyznívat tak, že v určitém okamžiku se *Otc* (všimněte si kurzívy pro slovo, které není v řečtině) zalíbilo nechat v Synovi přebývat vší plnosti. Skutečný význam je, že plnost božství vždy přebývala v Kristu.

Gnostičtí heretici učili, že Kristus je nějaký mezistupeň na cestě k Bohu, potřebný článek v řetězu. Ale dále jsou i jiné, lepší články. „Pokračuj dále za něj,“ tvrdili, „a dosáhneš plnosti.“ „Ne,“ odpovídá Pavel, „Kristus sám je dokonalá plnost!“

V Kristu *prebývá* všechna plnost. Slovo „prebývá“ zde znamená trvale bydlet,⁹ a nejen dočasně navštívit.

1,20 Verš 19 je spojen s veršem 20 takto: „Neboť se zalíbilo *Otc*, aby skrze něho smířil všechno se sebou a způsobil pokoj skrze krev jeho kříže.“ Jinými slovy Bohu se zalíbilo nejen to, aby všechna plnost přebývala v Kristu (v. 19), ale také, aby Kristus smířil vše s Bohem.

V této kapitole jsou zmíněna dvě smíření: 1) Smíření věcí (v. 20) a 2) smíření lidí (v. 21). První je ještě budoucností, zatímco druhé je minulostí pro všechny, kdo uvěřili v Krista.

Exkurz: Smíření

Smířit znamená obnovit správný vztah či standard nebo způsobit pokoj tam, kde dříve bylo nepřátelství. Bible nikde nemluví o Bohu jako tom, kdo se potřebuje smířit s člověkem, ale vždycky o člověku smířeném s Bohem. Tělesná mysl je nepřátelská vůči Bohu (Ř 8,7), a proto potřebuje člověk smíření.

Když do světa vstoupil hřích, člověk se odcizil Bohu. Přijal postoj nepřátelství vůči Bohu. Proto potřebuje být smířen.

Ovšem hřích ovlivnil všechno stvoření, nejen lidskou rodinu.

1. Někteří andělé někdy v minulosti zhřešili. (V Božím slově však není žádný náznak toho, že tito andělé budou smířeni. Jsou chováni ve věčných poutech pod mráкотou k soudu velikého dne – Ju 1,6). V Jb 4,18 Elifaz prohlašuje, že Bůh své anděly pokládá za omylné.

2. Všechna zvířata jako stvoření byla ovlivněna vstupem hříchu do světa: „Vždyť celé tvorstvo toužebně vyhlíží a očekává zjevení Božích synů – neboť tvorstvo bylo poddáno marnosti ... Víme přece, že celé tvorstvo až dodnes společně sténá a pracuje k porodu“ (Ř 8,19–22). Skutečnost, že zvířata trpí nemocí, bolestí a smrtí, je důkazem, že nejsou vyňata zpod kletby hříchu.

3. Poté, co Adam zhřešil (Gn 3,17), byla Bohem prokleta také země. Důkazem toho je plevel, trny a bodláčí.

4. Bildad nám v knize Job říká, že hvězdy také nejsou v Božích očích čisté (Jb 25,5), takže hřích zjevně ovlivnil i vesmírný svět.

5. V Židům 9,23 se říká, že nebeské věci samy potřebují být očištěny. Nevíme, co všechno je tím míněno, ale snad se tento verš týká toho, že nebeské věci byly znečištěny přítomností Satana, který má přístup k Bohu jako žalobce bratří (Jb 1,6–7; Zj 12,10). Někteří si myslí, že tento oddíl mluví o přibytku Božím; jiní o hvězdném nebi. Ti potom tvrdí, že Satan má přístup k Bohu v hvězdném prostoru. V každém případě se všichni shodují, že Boží trůn samozřejmě hříchem znečištěn není.

Jedním z účelů Kristovy smrti bylo umožnit smíření lidí a věcí s Bohem. Aby se tak stalo, musel Kristus odstranit příčinu nepřátelství a odcizení. To skutečně udělal, když vyřešil otázku hříchu k úplné Boží spokojenosti.

Rozsah smíření je naznačen v první kapitole Koloským následujícím způsobem. 1) Všichni, kdo věří v Pána Ježíše Krista, jsou již smířeni s Bohem (v. 21). 2) Ačkoliv Kristovo smířící dílo je dostatečné pro celé lidstvo, je účinné pouze pro ty, kdo se o ně přihlásí.

2) Na konci věků budou smířeny všechny věci, ať se jedná o věci pozemské či nebeské (v. 20). To se týká zvířecího tvorstva a neživých věcí, které byly poskvrněny hříchem. Netýká se to ovšem Satana a dalších padlých andělů či nevěřících lidí. Jejich věčné určení je v Písmu jasně vysloveno.

Smíření se nevztahuje na věci pod zemí. Je rozdíl mezi smířením a podřízením. To druhé je popsáno ve Fp 2,10: „...aby se ve jménu Ježíše sklonilo každé koleno; ti, kdo jsou na nebi i na zemi i pod zemí“. Nebo jak překládá Darby: „bytosti nebeské, pozemské a pekelné“. Všechny stvořené bytosti, i padlí andělé, budou nakonec nuceni sklonit se před Pánem Ježíšem, ale to neznamená, že budou usmířeni. Zdůrazňujeme to proto, že Ko 1,20 se užívá k vyučování falešné nauky o univerzálním spasení – tedy, že nakonec budou smířeni s Bohem i sám Satan, padlí andělé a nevěřící lidé. Tento oddíl omezuje rozsah smíření obratem „věci pozemské či nebeské“. Věci pod zemí či pekelné nejsou zahrnuty.

†

1,21 Pavel připomíná Koloským, že v jejich případě je smíření již hotová skutečnost. Před obrácením byli Koloští pohanští hříšníci, odcizení Bohu a jemu nepřátelští ve své mysli pro své zlé skutky (Ef 4,17n). Zoufale potřebovali být smířeni a Pán Ježíš Kristus se ve své nezměrné milosti chopil iniciativy.

1,22 Smířil je ve svém lidském těle skrze svou smrt. Nebylo to jeho životem, ale jeho smrtí. Slova „ve svém lidském těle“ prostě znamenají, že Pán Ježíš způsobil smíření smrtí na kříži ve skutečném těle (nikoli jako duchovní bytí, za což jej prohlašovali gnostikové). Srovnej Žd 2,14–16, kde je Kristovo vtělení vyhlášeno za nezbytné, aby způsobilo vykoupění. Pojetí gnostiků toto popíralo.

Úžasný výsledek tohoto smíření je vyjádřen slovy „aby vás před sebou postavil svatý, bez poskvrny a bez úhony“. Jaká podivuhodná milost, že bezbožní hříšníci mohou být vysvobozeni ze svého dřívějšího špatného života a přeneseni do takové oblasti požehnání!

Ch. R. Erdman mohl právem říci: „V Kristu nacházíme Boha, který je blízko, který se

stará, který slyší, který má soucit a zachraňuje.“¹⁰

Plný účinek Kristova smíření pro jeho lid bude zjevný v přicházejícím dni, kdy budeme postaveni před Boha Otce bez hříchu a poskvrny či jakéhokoli obvinění proti nám a kdy jako uctívající radostně uznáme Krista jako toho, kdo je hoden (Zj 5).

1,23 Nyní apoštol Pavel připojuje jeden z oněch oddílů začínajících „jestliže“¹¹, které znepokojily již tolik Božích dětí. Povrchně se může zdát, jako by tento verš učil, že pokračování našeho spasení je závislé na tom, zda zůstaneme ve víře. Pokud by to tak bylo, jak by bylo možné uvést tento verš v soulad s jinými místy Božího slova jako J 10,28n, kde se říká, že žádná Kristova ovečka nemůže zahynout?

Při hledání odpovědi na tuto otázku bychom na začátek rádi prohlásili, že věčné bezpečí věřících je úžasná pravda, která je na stránkách Nového zákona jasně stanovená. Nicméně Písmo také učí, jako v tomto verši, že pravá víra má vždy kvalitu trvanlivosti a že ten, kdo se opravdu narodil z Boha, půjde věrně až do konce. Stálost je důkazem pravosti. Samozřejmě je vždy nebezpečí odpadnutí, ale křesťan padne, aby zase povstal (Př 24,16). Nevzdá se víry.

Duch Boží viděl jako vhodné umístit do Božího slova mnoho takovýchto oddílů „jestliže“, aby všechny, kdo vyznávají Kristovo jméno, povzbudil k pravosti jejich vyznávání. Nechceme říct nic, co by otupilo ostří tohoto oddílu. Jak kdosi řekl: „Tato ‚jestliže‘ v Písmu hledí na vyznávající křesťany na tomto světě a přicházejí jako zdravý test pro duši.“

Pridham komentoval tyto verše, které jsou pro nás výzvou, následovně:

Při pečlivém studiu Pisma čtenář zjistí, že je zvykem Ducha doprovázet ta nejhlubší a nejabsolutnější prohlášení o milosti varováními, která poukazují na to, že ti, kdo se drží víry pouze podle jména, těžce selžou... Varování, která znějí tvrdě uším falešných vyznavačů, jsou přijímána zbožnými dušemi ochotně jako lék... Cílem každého takového vyučování, jako máme zde, je povzbudit víru a předem odsoudit bezmyslenkovitě a sebedůvěřivé vyznavače.¹²

Bezpochyby s tím, že má na mysli především gnostiky, apoštol naléhá na Koloské, aby se nevzdálili od naděje, která evangelium doprovází nebo inspiruje. Na víře, které se naučili od Epaфра, mají zůstat založení a být v ní pevní.

Pavel opět mluví o evangeliu, které bylo hlášáno v celém stvoření pod nebem. Evangelium vychází ke všemu stvoření, ale ještě nedosáhlo doslova každé stvoření. Pavel uvádí celosvětové zvěstování evangelia jako svědectví o jeho pravosti. Vidí v tom důkaz, že evangelium je možné použít pro potřeby lidstva kdekoli. Verš neznamená, že každý člověk na světě v té době slyšel evangelium. Nejednalo se o dokončenou skutečnost, nýbrž o proces, který byl ještě v běhu. Evangelium dospělo do celého světa v době Nového zákona, tj. do Středozeří.

Pavel o sobě mluví jako o služebníkovi (ř. *diakonos*). Toto slovo v sobě nemá žádnou oficiálnost. Nepopisuje nějaký vznešený úřad, nýbrž nízké postavení.

D. Služba svěřená Pavlovi (1,24–29)

1,24 Posledních šest veršů první kapitoly popisuje Pavlovu službu. Především ji konal v atmosféře utrpení. Pavel píše z vězení a může říct, že se nyní raduje v utrpeních pro svatě, tedy v jejich prospěch. Jako služebník Pána Ježíše Krista byl povolán, aby snášel nevýslovné těžkosti, pronásledování a soužení. To pro něj bylo privilegiem – výsadou naplnit to, co zbývalo ze soužení Kristových. Co tím apoštol míní? Především se to nemůže vztahovat na smířčí utrpení Pána Ježíše Krista na kříži. To bylo dokončeno jednou provždy a žádný člověk na něm nemůže mít podíl. Je však jistý smysl, ve kterém Pán Ježíš stále trpí. Když byl Saul z Tarsu na cestě do Damašku sražen k zemi, slyšel hlas z nebe: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Saul nepronásledoval vědomě Pána – on pouze pronásledoval jeho následovníky. Dozvěděl se však, že pronásledováním věřících pronásledoval jejich Spasitele. Hlava v nebesích cítí utrpení svého těla na zemi.

Tak se apoštol Pavel dívá na všechno utrpení, kterým křesťané mají pro Pána Ježíše

projt, jako na část Kristových utrpení, která ještě zbývají. Zahrnují utrpení pro spravedlnost, utrpení kvůli němu (nesení jeho posměchu) a kvůli evangeliu.

Kristova souzení ovšem nejsou jen utrpením pro Krista. Popisují také tentýž druh utrpení, které Spasitel vytrpěl, když byl zde, ačkoliv v mnohem omezenější míře.

Souzení, která apoštol vytrpěl v těle, byla pro Kristovo tělo, tedy pro církev. Utrpení nespasených lidí jsou v jistém smyslu bezúčelná. Není s nimi spojena vyšší pocta. Jsou pouze předchutí bolestí pekla, které budou trvat navždy. S utrpením křesťanů tomu tak není. Jestliže trpí pro Krista, pak Kristus velmi reálným způsobem trpí s nimi.

1,25 Jejím služebníkem jsem se stal. Pavel použil tento výraz již v závěru v. 23. Nyní ho opakuje. Avšak v těchto dvou užitích je rozdíl. Apoštol měl dvojí službu: zaprvé byl pověřen kázat evangelium (v. 23). Zadruhé byl vyslán učit úžasné tajemství církve (v. 25). Pro každého opravdového služebníka Kristova je zde důležitá lekce. Neočekává se od nás, že prostě přivedeme lidi skrze evangelium ke Kristu a pak je opustíme, aby dělali to nejlepší, co mohou. Spíše se od nás očekává, že budeme směřovat své evangelizační úsilí k vytvoření místních novozákonních sborů, kde se budou moci nově obrácení budovat v nejsvětější víře, včetně pravdy o církvi. Pán chce, aby byla jeho miminka směřována tam, kde budou syčena a kde mohou růst.

V první kapitole Koloským jsme tedy viděli 1) Kristovo dvojí prvenství, 2) Kristovo dvojí smíření a 3) Pavlovu dvojí službu. Když zde Pavel říká, že se stal jejím služebníkem, poukazuje na službu církvi a ne evangeliu. To je zřejmé z následujícího: podle Boží správy (či „dispenzace“), která mi pro vás byla svěřena. Správce je ten, kdo se stará o zájmy či majetek někoho jiného. Pavel byl správcem v tom smyslu, že mu byla velmi zvláštním způsobem svěřena velká pravda o církvi. Ačkoliv tajemství těla Kristova nebylo zjeveno jenom jemu, on byl vybrán jako ten, kdo ponese tuto vzácnou pravdu pohanům. Ta zahrnuje jedinečné postavení církve v jejím vztahu ke Kristu a k Božímú plánu spasení současně

s jejími právy, zvláštní nadějí a mnohými dalšími pravdami o jejím životě a řádu, které Bůh dal Pavlovi a dalším apoštolům.

Když říká, „která mi pro vás byla svěřena“, myslí na Koloské jako věřící z pohanů. Apoštol Petr byl poslán kázat Židům, zatímco Pavlovi byl svěřen podobný úkol vůči pohanům.

Jeden z nejtěžších výrazů v této kapitole je „abych naplnil slovo Boží“. Co tím Pavel přesně míní? Především víme, že tím nemyslí, že by přidáním poslední knihy dokončil Boží slovo. Pokud víme, poslední knihou přidanou v určité době k Novému zákonu byla kniha Zjevení napsaná Janem. V jakém smyslu tedy Pavel naplnil či dokončil Boží slovo?

Zaprvé „naplnit“ může znamenat plně vyhlásit, učinit známým. Pavel tedy vyhlásil celou radu Boží. Zadruhé se domníváme, že naplnil Boží slovo věroučně. Velké pravdy o tajemství vytvářejí vrchol novozákonního zjevení. Zcela konkrétním způsobem dokončuje okruh témat, o kterých Nový zákon pojednává. Ačkoliv další knihy byly napsány později nežli Pavlovy, neobsahují žádná velká tajemství víry, která nejsou ve spisech apoštola Pavla. Ve zcela konkrétním smyslu zjevení o tajemství církve naplňují Boží slovo. Nic, co bylo později přidáno, nebylo ve stejném smyslu novou pravdou.

1,26 To, že Pavlovo naplnění Božího slova má něco společného s tajemstvím, je potvrzeno v tomto verši, totiž „tajemství, které bylo od věků a od prvních pokolení ukryté, nyní však bylo zjeveno jeho svatým“. Tajemství v Novém zákoně je pravda, která nebyla předtím zjevena, avšak nyní byla oznámena lidským synům skrze novozákonní apoštoly a proroky. Je to pravda, ke které člověk nikdy nemohl dospět vlastní rozumností, kterou ale Bůh milostivě ráčil oznámit.

Tento verš je jeden z mnoha v Novém zákoně, který učí, že pravda o církvi nebyla známa v době Starého zákona. Byla ukrytá od věků a od pokolení (Ef 3,2–13; Ř 16,25–27). A tak je nesprávné, když se říká, že církev začala s Adamem či Abrahamem. Církev začala o dni Letnic a pravda o církvi byla zjevena apoštoly. Církev v Novém zákoně není totéž

jako Izrael ve Starém zákoně. Církev je něco, co nikdy předtím neexistovalo.

Izrael začal tím, že Bůh povolal Abrahama z chaldejského Úru, a tak přenechal ostatní národy jejich hříchům a modlářství. Z Abrahamova semena učinil národ odlišný a oddělený od všech ostatních. U církve je to naopak – je sjednocením věřících ze všech ras a národů do jednoho těla, je mravně a duchovně oddělená od všech ostatních. To, že církev není pokračováním Izraele, můžeme vidět z řady věcí. Jednou z nich je obraz olivového stromu, který Pavel používá v Ř 11, aby ukázal, že izraelský národ si ponechal svou identitu, ačkoli jednotliví Židé, kteří věří v Krista, se stávají částí církve (Ko 3,10n).

1,27 Pravda tohoto tajemství může být shrnuta následovně: 1) Církev je tělo Kristovo. Všichni opravdoví věřící jsou údy tohoto těla a jsou určeni k tomu, aby navždy sdíleli Kristovu slávu. 2) Pán Ježíš je hlavou těla a stará se o jeho život, výživu a vedení. 3) Židé nemají žádnou přednost, co se týče vstupu do církve, a pohané nemají žádnou nevýhodu. Židé i pohané se stávají údy těla skrze víru a tvoří jednoho nového člověka (Ef 2,15; 3,6). To, že pohané mohou být spaseni, nebyla ve Starém zákoně skrytá pravda. Avšak to, že obrácení pohané se stávají údy těla Kristova, jeho společníky ve slávě, aby s ním vládli, je pravda, která nebyla nikdy předtím známa.

Zvláštním aspektem tajemství, který Pavel ve verši 27 zdůrazňuje, je to, že Pán Ježíš je připraven bydlet v srdci pohanů. Kristus ve vás, naděje slávy. To bylo řečeno Koloským, kteří byli pohané. F. B. Meyer volá: „Už to, že bude přebývat v srdci dětí Abrahamových, byl úžasný čin blahosklonnosti, že by ale měl mít domov v srdci pohanů, bylo neuvěřitelné.“ A přece přesně o to jde v tomto tajemství, „že totiž pohané jsou spoludědicové a údy téhož těla a spoluúčastníci toho zaslíbení v Kristu Ježíši skrze evangelium“ (Ef 3,6). Pro zdůraznění důležitosti této pravdy apoštol neříká pouze „toto tajemství“ nebo „sláva tohoto tajemství“, ale „bohatství slávy tohoto tajemství“. Vrhá slova na slova, aby uchvátil své čtenáře skutečností, že to je slavná pravda, která si zaslouží jejich největší pozornost.

„Tím je Kristus ve vás, naděje slávy.“ Přebývání Krista je nadějí slávy věřících. Nemáme žádný jiný nárok na nebe než Spasitele samotného. Skutečnost, že v nás přebývá, pro nás činí nebe tak jisté, jako bychom tam již byli.

1,28 Výraz „jeho my zvěstujeme“ je důležitý. „Jeho“ samozřejmě odkazuje na Pána Ježíše Krista (v. 27). Pavel říká, že káže osobu. Netrávil svůj čas politikou či filozofií, ale soustředil se na Pána Ježíše samotného, protože si uvědomoval, že křesťanství je Kristus. „Napomínající každého člověka a vyučující každého člověka ve vši moudrosti, abychom každého postavili dokonalého v Kristu.“ Zde máme další vhled do služby milovaného apoštola. Byla to služba od člověka k člověku. Varoval nespasené před strašlivým hněvem, který přijde, a učil svaté velkým pravdám křesťanské víry.

Potom vidíme důraz, jaký kladl na následnou práci. Cítil skutečný smysl zodpovědnosti vůči těm, které nasměroval ke Spasiteli. Nespokojil se s tím, že uvidí zachráněné duše a pak půjde dál. Chtěl každého postavit dokonalého v Kristu. Pavel se znázorňuje jako kněz, který přináší Bohu oběti. Oběťmi jsou zde muži a ženy. V jakém stavu je Pánu nabízi? Jsou slabí či pouhá miminka v Kristu? Ne, chce, aby byli vyzralí, vzrostlí, dospělí křesťané. Chce, aby byli dobře upevněni v pravdě. Neseme stejné břemeno za ty, které jsme vedli ke Kristu?

1,29 Pro tento cíl apoštol pracoval, stejně jako ostatní apoštolové. A přece si uvědomoval, že to nečiní ve vlastní síle, ale v souladu s jeho působením, které je v něm mocné. Jinými slovy řečeno, uvědomoval si, že pouze když byl Pánem zmocňován, byl schopen mu sloužit. Byl si vědom skutečnosti, že Pán v něm mocně působil, když chodil od místa k místu, zakládal sbory a sytil Boží svaté.

Velkou pomocí jsou verše 28 a 29 podle Phillipova překladu:

Tak je přirozené, že zvěstujeme Krista. Varujeme každého, koho potkáme, a učíme každého, koho můžeme, všechno, co o něm víme, tak abychom, pokud je to možné, přivedli každého člověka do jeho zralosti v Kristu. Na

tom po celou dobu pracuji se vši silou, kterou mi Bůh dává.

E. Kristova dostatečnost proti nebezpečí filozofie, zákonictví, mysticismu a asketismu (2,1–23)

2,1 Tento verš úzce souvisí s dvěma posledními verši první kapitoly. Tam apoštol Pavel popisoval, jak usiluje, aby prostřednictvím vyučování a kázání přivedl každého věřícího ke zralosti v Kristu. Zde má jeho úsilí odlišnou podobu. Mluví o něm jako o velkém zápase v modlitbě a týká se těch, které nikdy nepotkal. Od prvního dne, kdy o Koloských uslyšel, se za ně modlil, stejně jako za ty, kdo jsou v Laodiceji, i za všechny, kteří ho ani osobně neviděli (ohledně pozdějšího smutného stavu tamní církve viz Zj 3,14–19).

První verš je útěchou pro ty, kteří nikdy neměli výsadu zapojit se do veřejné služby. Učí o tom, že nemusíme být omezeni tím, co můžeme udělat v přítomnosti lidí. Můžeme Pánu sloužit na kolenou v soukromí svého pokoje. Pokud sloužíme veřejně, naše efektivita velmi závisí na našem soukromém čase před Pánem.

2,2 V tomto verši je přesný obsah Pavlovy modlitby. První částí je, aby byli povzbuzeni ve svém srdci. Koloští byli v nebezpečí gnostického učení. Proto „povzbuzení“ zde znamená upevnění a posílení.

Obsahem druhé části modlitby je, aby byli navzájem spojeni v lásce. Pokud budou svatí pokračovat ve šťastném, milujícím společenství jednoho s druhým, budou představovat pevnou hráz proti útokům nepřítele. Jestliže jejich srdce budou rozehřátá láskou ke Kristu, on jim bude zjevovat hluboké pravdy křesťanské víry. Je známým principem Písma, že Pán zjevuje svá tajemství těm, kteří s ním mají blízké společenství. Tak například Jan byl apoštol, který spočíval Ježíšovi na prsou, a nebylo vůbec náhodou, že to byl on, komu bylo dáno velké zjevení o Ježíši Kristu.

Dále se Pavel modlil, aby byli uvedeni do celého bohatství plné jistoty porozumění. Čím více vstupovali do porozumění křesťanské víry, tím více byli přesvědčeni o její pravdivosti. Čím pevněji byli křesťané založeni ve víře,

tím menší bylo nebezpečí, že budou odvedeni falešným učením svých dnů.

Vazba „plné jistoty“ je v Novém zákoně použita třikrát. 1) Plná jistota víry – spočíváme na Božím slově, jeho svědectví k nám (Žd 10,22). 2) Plná jistota porozumění – víme a jsme ujištěni (Ko 2,2). 3) Plná jistota naděje – postupujeme s důvěrou, pokud jde o výsledek (Žd 6,11).

Vrchol Pavlovy modlitby je ve slovech: k plnému poznání Božího tajemství, Krista (nebo podle jiných rukopisů jako překládá KJV a NBK: k poznání tajemství Boha – jak Otce, tak Krista).

Co tím Pavel myslí, když říká, že budou znát tajemství Boha... a Krista? Stále ještě poukazuje na pravdu o církvi – Kristus je hlava těla a všichni věřící jsou údy těla. Ale teď má na mysli konkrétní aspekt tajemství, a to, že Kristus je hlava. Touží po tom, aby svatí poznali tuto pravdu. Ví, že pokud si budou uvědomovat velikost své hlavy, nebudou přetahováni gnostiky či jinými bludnými naukami, které je ohrožovaly.

Pavel chce, aby svatí čerpali z Krista, používali jeho zdroje a v každé nouzi byli závislí na něm. Chce, aby viděli Krista, který – jak to vyjádřil Alfred Mace:

...je ve svém lidu, který má všechny vlastnosti božství a nekonečné, nevyslovitelné a nezměřitelné zdroje, takže nemusí chodit pro nic nikam mimo něj. „Jim Bůh toužil oznámit, jaké je bohatství slávy tohoto tajemství mezi pohany: tím tajemstvím je Kristus ve vás, naděje slávy“ (Ko 1,27). Tato pravda, když ji poznáme v plné moci, je jistým protijedem na laodicejskou pýchu, racionalistickou teologii, tradiční náboženství, spiritistická média posedlá démony a každou další formu nepřátelství a padělků.¹³

2,3 V Kristu jsou skryty všechny poklady moudrosti a poznání. Gnostikové se chlubil porozuměním, které daleko přesahovalo všechno, co se nalézalo v rámci božského zjevení. Jejich moudrost byla něco navíc k tomu, co bylo v Kristu nebo v křesťanství. Pavel zde však říká, že všechny poklady moudrosti a poznání jsou skryty v Kristu, hlavě. Proto není potřeba, aby věřící šli za to, co je psáno

v Písmech. Poklady v Kristu jsou skryty před nevěrou. A také věřící potřebují poznat Krista důvěrně, aby do nich vstoupil.

Kristus je ve věřícím jako hlava, střed a zdroj. Nesmírností neprozkoumatelného bohatství, nadřazeným bohatstvím své nekonečné velikosti, vším, co je svou podstatou jako Bůh, všemi svými činy ve stvoření i ve vykoupení, svou osobní, mravní i oficiální slávou, převyšuje celou armádu profesorů, spisovatelů, médií, kritiků a všech ostatních, kteří se proti němu sešikovali. (Zdroj neuveden.)

V tomto verši je obsaženo více, než oko postřehne. On je ztělesněním pravdy. Řekl: „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ Nic z toho, co je pravdivé, nikdy nebude v konfliktu s jeho slovy či jeho skutky. Rozdíl mezi poznáním a moudrostí byl často vysvětlován následujícím způsobem: Poznání je porozumění pravdě, zatímco moudrost je schopnost použít pravdu, kterou se naučila.

2,4 Protože všechna moudrost a poznání je v Kristu, křesťané by neměli být svedeni přesvědčivými slovy falešných heretiků. Pokud člověk pravdu nemá, potom se musí snažit přitáhnout následovníky chytrou prezentací svého poselství. Právě to heretici vždycky dělají. Vycházejí z věcí pravděpodobných a dedukcí vybudují systém učení. Když naproti tomu někdo káže Boží pravdu, nemusí být závislý na takových věcech, jako je výmluvnost či chytré argumenty. Pravda je sama o sobě nejlepším argumentem, a tak se jako lev ubrání sama.

2,5 Tento verš ukazuje, jak důvěrně znal apoštol Pavel problémy a nebezpečí, kterým Koloští čelili. Znázorňuje se jako vojenský důstojník, který hledí na shromážděné vojsko připravené k přehlídce. Slova „řád“ a „vytrvalost“ jsou vojenské termíny. První popisuje spořádanou řadu skupiny vojáků, zatímco druhé zobrazuje pevné křídlo, které vytvářejí. Pavel se raduje z toho, když vidí (v duchu, ačkoli nepřítomen tělem), jak Koloští stojí věrní Božím slovu.

2,6 Nyní je povzbuzuje, aby pokračovali stejným způsobem, jak původně začali, to je vírou. Když jste tedy přijali Krista Ježíše,

Pána, pak v něm chod'te. Zdá se, že důraz je zde na slově Pán. Jinými slovy řečeno, uznali, že v něm je naprostá dostatečnost. Stačí nejen na spasení, ale na celý jejich křesťanský život. Pavel nyní naléhá na svaté, aby i nadále uznávali panství Kristovo. Nemají od něho odejít tím, že by přijali učení lidí, jakkoli může znít přesvědčivě. Slovo „chod'te“ se často používá po křesťanský život. Vyjadřuje akci a postup dále. Nemůžete chodit a zůstat na stejném místě. Tak je tomu i v křesťanově životě. Jde-me buď kupředu, nebo zpátky.

2,7 Pavel používá nejprve výraz ze zemědělství a potom z architektury. Výraz „zakořenění“ odkazuje na to, co se stalo při našem obrácení. Jako kdyby Pán Ježíš Kristus byl půdou, my jsme v něm zapustili kořeny a brali všechny živiny od něj. To také zdůrazňuje, jak je důležité, abychom měli hluboké kořeny, takže když přijde protivít, nepohneme se (Mt 13,5.20n).

Potom Pavel přechází k obrazu budovy. Budování v něm. Zde je Pán Ježíš jako základní kámen a my jsme budování na něm, Skále věků (L 6,47–49). Jsme zakořenění jednou provždy, ale jsme stále budování.

Upevňujte se ve víře. Slovo „upevňujte“ může být také přeloženo „potvrzujte“ a má vyjádřit, že to je proces, který trvá stále během křesťanského života. Koloští se naučili základy křesťanství od Epafra. Jak nyní kráčí po křesťanské stezce, tyto vzácné pravdy budou stále potvrzovány v jejich srdcích i životech. V protikladu k tomu v 2Pt 1,9 je naznačeno, že nedostatečný růst v duchovním životě vede do pochybností, ztráty radosti a pozeňání evangelia.

Pavel uzavírá tento popis slovy: rozhojňující se v ní s děkováním. Nechce, aby byli křesťané chladně věrouční, ale chce, aby jejich srdce byla uchváčena úžasnými pravdami evangelia, až budou přetékat chválou a děkováním Pánu. Děkování za všechna pozeňání křesťanství je úžasná protilátka na jed falešných nauk.

Arthur Way překládá 7. verš takto: „Buďte jako stromy, které rychle zakoření, jako stále rostoucí budovy, zakoušejte na sobě jeho přítomnost a buďte neotřesitelní ve víře

(neboť k tomu jste byli vyučeni), přetékající děkovaním.“

2,8 Nyní je Pavel připraven zabývat se přímo konkrétními bludy, které ohrožovaly věřící v údolí řeky Lykus, kde se Kolosy nacházely. Dávejte si pozor, ať vás někdo neodvede jako zajatce skrze filozofii, skrze prázdný svod. Falešné učení chce lidi oloupit o to, co je cenné, ale nenabízí nic pořádného na místo toho. Filozofie doslova znamená „láska k moudrosti“. Sama o sobě není špatná, ale stává se špatnou, když člověk hledá moudrost odděleně od Pána Ježíše Krista. Zde je toto slovo použito k popisu lidského pokusu najít vlastním rozumem a zkoumáním ty věci, které mohou být poznány pouze Božím zjevením (1K 2,14). Je to špatné, protože se vyvyšuje lidský rozum nad Boha a utívá se stvoření víc než Stvořitel. To je typické pro liberály dnešní doby, kteří se vychloubají intelektuálistem a racionalismem. Prázdný svod poukazuje na falešné a bezcenné učení těch, kteří tvrdí, že nabízejí tajné pravdy úzkému kruhu lidí. Nemají vlastně co nabídnout. Ale přitahují následovníky tím, že žijí lidskou zvědavostí. Podporují také jejich ješitnost tím, že je řadí mezi „několik málo činiv vyvolených“.

Filozofie a prázdný svod, které Pavel napadá, jsou podle lidské tradice, podle živlů světa, a ne podle Krista. Lidská tradice zde představuje náboženské učení, které bylo vynalezeno lidmi, jež však nemá pravé základy v Písmu. (Tradice je upevnění zvyku, který začal jako něco výhodného či který je vhodný v určité situaci.) Živly (neboli základní principy) světa odkazují na židovské rituály, obřady a nařízení, u nichž člověk doufal, že jejich dodržováním získá Boží přízeň.

Mojžíšův zákon posloužil svému účelu jako obraz věcí, které mají přijít. Byl „základní školou“, aby připravil srdce na příchod Krista. Vracet se nyní k němu by znamenalo nahrávat falešným učitelům, kteří se spikli, aby pomocí zdiskreditovaného systému nahradili Syna Božího. (Denní čtení Biblické jednoty).

Pavel chce, aby Koloští zkoumali každé učení, zda souhlasí s naukou o Kristu. Phillipšův překlad nám může pomoci: Dávejte si po-

zor, aby nikdo nezničil vaši víru skrze intelektuálistem či dobře znějící nesmysly. Takové věci jsou přinejlepším založeny na lidských představách o podstatě světa a pohrdají Kristem.

2,9 Je úžasné vidět, jak apoštol Pavel soustavně přivádí své čtenáře zpět k osobě Krista. Zde uvádí jeden z nejvznešenějších a nejsrozumitelnějších veršů v Bibli o božství Pána Ježíše Krista. Neboť v něm tělesně přebývá veškerá plnost božství. Všimněte si záměrné kumulace důkazů o skutečnosti, že Kristus je Bůh. Zprvu zde máme jeho božství: „Neboť v něm tělesně přebývá... *božství*.“ Zadruhé máme to, co kdosi nazval rozsah božství: „Neboť v něm tělesně přebývá... *plnost božství*.“ A konečně máme to, co bylo nazváno úplnost božství: „Neboť v něm tělesně přebývá *veškerá plnost božství*.“ (To je účinná reakce na různé formy gnosticizmu, které popírají božství Pána Ježíše – křesťanská věda, svědkové Jehovovi, unitáři, teozofie atd.)

Vincent říká: „Tento verš obsahuje dvě rozdílné výpovědi: 1) Plnost božství přebývá věčně v Kristu...; 2) Plnost božství přebývá v něm... jako v tom, který má lidské tělo.“¹⁴ Mnohé z výše zmíněných sekt by připustily, že v Ježíši přebývala nějaká forma božství. Tento verš s ním, s jeho lidstvím, spojuje veškerou plnost božství. Argument je zřejmý – pokud je taková dostatečnost v osobě Pána Ježíše Krista, proč se spokojovat s učením, která ho snižují nebo ignorují?

2,10 Apoštol se dále snaží svým čtenářům objasnit naprostou dostatečnost Pána Ježíše Krista a dokonalého postavení, které v něm mají. Úžasným projevem Boží milosti je to, že po 9. verši následuje pravda verše 10. V Kristu tělesně přebývá veškerá plnost božství a věřící je v něm naplněný (dosáhl plnosti). To samozřejmě neznamená, že ve věřícím přebývá plnost božství. Jediný, o kterém to kdy platilo a bude platit, je Pán Ježíš Kristus. Tento verš však učí, že věřící má v Kristu vše, co potřebuje k životu a zbožnosti. Spurgeon podává dobrou definici naší plnosti. Říká, že máme plnost: 1) bez pomoci židovských obřadů, 2) bez pomoci filozofie, 3) bez výmyslů pověry, 4) bez lidských zásluh.

Ten, v kom máme plnost, je hlavou každé vlády a moci. Gnostikové se velmi zabývali tématem andělů. Zmínka o tom je dále v této kapitole. Ale Kristus je hlavou všech andělských bytostí a bylo by směšné zabývat se anděly, když smíme mít Stvořitele andělů za předmět naší lásky a těšit se ze společenství s ním.

2,11 Obřízka byla typicky židovský obřad. Je to menší chirurgická operace, při které se muž použil na tělo chlapečka. Duchovně představovala smrt těla či odložení zlé, porušené a neobnovené přirozenosti člověka. Naneštěstí se Židé příliš zabývali vnějším obřadem, ale zanedbávali jeho duchovní význam. Tím, že usilovali o dosažení Boží přízně skrze obřady a dobré skutky, prakticky říkali, že na lidském těle je něco, co se může zalíbit Bohu. Nic nemůže být vzdálenější pravdě.

V tomto verši nejde o fyzickou obřízku, ale spíš o duchovní obřízku, která je skutečností pro každého, kdo složil svoji víru a důvěru v Pána Ježíši. To je zřejmé z výrazu „obřízka, která nebyla udělána lidskou rukou“. Verš učí toto: Každý věřící je obřezán obřízkou Kristovou. Kristova obřízka poukazuje na smrt na Golgotě. Jde o to, že když Pán Ježíš zemřel, věřící zemřel také. Zemřel hříchu (Ř 6,11), Zákonu, sám sobě (Ga 2,20) a světu (Ga 6,14). (Tato obřízka nebyla udělána lidskou rukou v tom smyslu, že lidské ruce se na tom nemohou podílet, jako by si tím něco zasloužily. Člověk si to nemůže zasloužit či vydělat. Je to Boží dílo.) Tak věřící svlékl tělo hříchů působených tělem. Jinými slovy, když je člověk spasen, je spojen s Kristem v jeho smrti a odřiká se jakékoli naděje zasloužit si spasení tělesným úsilím. A Samuel Ridout píše: „Smrt našeho Pána odstranila nejen ovoce, ale odsoudila a odložila samotný kořen, který ho nesl“.

2,12 Pavel se nyní obrací od tématu obřízky k tématu křtu. Jako obřízka mluví o smrti těla, tak i křest mluví o pohřbu starého člověka. Čteme tedy: Byli jste spolu s ním ve křtu pohřbeni a v něm jste byli spolu i vzkříšení skrze víru, že zde působil Bůh, který ho vzkřísil z mrtvých. Zde Pavel vyučuje, že jsme nejen s Kristem zemřeli, ale byli s ním také

pohřbeni. To bylo zobrazeno při našem křtu. Došlo k tomu již v čase našeho obrácení, ale vyjádřili jsme to veřejným vyznáním, když jsme vstoupili do vody křtu. Křest je pohřeb, pohřeb všeho, čím jsme byli jako děti Adamovy. Ve křtu vyznáváme, že nic v nás se nikdy nemohlo líbit Bohu, a tak navždy odstraňujeme z Božího pohledu tělesné věci. S Kristem jsme byli nejen ukřižováni a pohřbeni, ale s ním jsme také vstali, abychom chodili v novotě života. Všechno to se děje v době obrácení. Je to skrze víru v působení Boha, který Krista vzkřísil z mrtvých.

2,13 Apoštol Pavel nyní všechno toto převádí na Koloské. Před obrácením byli mrtví ve svých proviněních. To znamená, že kvůli svému hříchu byli pro Boha duchovně mrtví. To neznamená, že jejich duch byl mrtvý, ale prostě, že v jejich duchu nebyla žádná náklonnost k Bohu a nebylo nic, co by mohli udělat, aby získali Boží přízeň. Byli nejen mrtví ve svých hříších, ale Pavel mluví také o neobřízce jejich těla. Slovo „neobřízka“ se v Novém zákoně často používá jako označení pohanů. Koloští byli pohané. Nebyli členy Božího pozemského lidu, Židů. Proto byli od Boha vzdáleni a dali plnou volnost tělu s jeho žádostmi. Když ale uslyšeli evangelium a uvěřili v Pána Ježíše Krista, spolu s Kristem byli obživeni a všechna jejich provinění byla odpuštěna. Jinými slovy, celý životní styl Koloských se změnil. Jejich minulost jakožto hříšníků byla ukončena a nyní jsou nová stvoření v Kristu Ježíši. Žijí na straně vzkříšení. Proto by se měli rozloučit se vším, co je charakterizovalo jako lidi v těle.

2,14 Pavel dále pokračuje v popisu něčeho jiného, co bylo zahrnuto v Kristově díle. Vymazal rukou psaný záznam, který svými ustanoveními svědčil proti nám a který nám byl nepřátelský; odstranil jej z našeho středu tím, že jej přibil na kříž. „Rukou psaný záznam, který svými ustanoveními svědčil proti nám“ znamená Zákon. V jistém slova smyslu Desatero stálo proti nám, odsuzovalo nás, protože jsme je dokonale nedodržovali. Apoštol Pavel však má na mysli nejen Desatero, ale také obřadní zákon, který byl dán Izraeli. V ceremoniálním zákoně byly různé druhy příkazů

ohledně posvátných dnů, jídla a dalších náboženských obřadů. Ty byly všechny součástí náboženství předepsaného Židům. Ukazovaly kupředu na příchod Pána Ježíše. Byly to stíny jeho osoby a díla. Svou smrtí na kříži odstranil toto vše, přibil vše na kříž a zrušil to, jako se zruší účet, když je dluh zaplacen. Jak to vyjadřuje Meyer: „Kristovou smrtí na kříži ztratil Zákon, který odsuzoval člověka, své právo na trest, a to tak, že Kristus svou smrtí snesl za člověka kletbu Zákona a stal se koncem Zákona.“¹⁵ Kelly to výstižně shrnuje: „Zákon není mrtev, ale my jsme Zákonu umřeli.“

Pavův jazyk zde pravděpodobně vychází ze starověké praxe, kdy písemný záznam o dluhu, který byl splacen, byl přibit na veřejném místě jako oznámení pro všechny, že věřitel již nemá vůči dlužníkovi žádné nároky.

2,15 Svou smrtí na kříži a následným vzkříšením a nanebevstoupením Pán Ježíš také porazil zlé mocnosti, veřejně je vystavil na odív, když je vedl triumfálním průvodem. Domníváme se, že to je tentýž triumf, který je popsán v Ef 4, kde je o Pánu Ježíši řečeno, že odvedl zajatce. Jeho smrt, pohřeb, vzkříšení a nanebevstoupení byly slavným triumfem nad všemi zástupy pekla a Satanem. Na své cestě do nebe prošel atmosférou, prošel skrze samotné panství toho, který je knížetem mocností v povětří.

Tyto verše mohou přinést zvláštní útěchu těm, kdo se obrátili od démonismu, ale jsou ještě možná pod mocí strachu ze zlých duchů. Není třeba se bát, pokud jsme v Kristu, protože on odzbrojil vlády a autority.

2,16 Apoštol Pavel je znovu připraven aplikovat to, co právě řekl. Předchozí můžeme shrnout následovně: Koloští zemřeli každému úsilí zalíbit se Bohu tělesným způsobem. Nejenom zemřeli, ale také byli s Kristem pohřbeni a s Kristem vstali k novému druhu života. Proto by měli být vypořádáni s judaisty a gnostiky, kteří se je snažili odtáhnout zpátky k věcem, kterým Koloští zemřeli. Ať vás tedy nikdo nesoudí pro pokrm a pro nápoj nebo kvůli svátku, novoluní nebo sobotám. Všechna lidská náboženství uvádějí lidi pod břemeno předpisů, pravidel, nařízení a náboženský kalendář. Tento kalendář obvykle zahrnuje

výroční slavnosti (svaté dny), měsíční svátky (novoluní) či týdenní svátky (soboty). Slova „ať vás tedy nikdo nesoudí“ znamenají, že křesťan nemůže být oprávněně souzen druhými, pokud například jí vepřové nebo nedodrží náboženské svátky či svaté dny. Některé falešné sekty, například spiritismus, trvají na tom, aby jejich členové nejedli maso. Po staletí římská katolická církev neměla jíst v pátek maso. Mnohé církve vyžadují zdržovat se od určitého jídla v období půstu. Další, jako mormoni, říkají, že člověk nemůže být dobrým členem církve, pokud pije čaj nebo kávu. Jiní zase, především adventisté sedmého dne, trvají na tom, že člověk musí dodržovat sobotu, aby se líbil Bohu. Křesťan nepodléhá takovým nařízením. Celkovější pojednání o Zákonu, sobotě a zákonictvím viz exkurzy v Mt 5,18; 12,8 a Ga 6,18.

2,17 Židovské náboženské předpisy byly stínem budoucích věcí, ale skutečnost (doslova „tělo“) je Kristus. Byly ustanoveny ve Starém zákoně jako předobraz. Například sobota byla dána jako obraz odpočinku, na kterém bude mít podíl každý, kdo uvěřil v Pána Ježíše Krista. Když nyní Pán Ježíš přišel, proč by se měli lidé zabývat stíny? Je to stejné, jako zabývat se obrázkem, když je ta samá osoba přítomna.

2,18 Je poněkud obtížně zjistit přesný význam tohoto verše, protože nevíme, co všechno gnostikové učili. Možná tyto lidé předstírali takovou pokoru, že se neodvažují přistupovat přímo k Bohu. Možná gnostikové učili o nutnosti přistupovat k Bohu skrze anděly, a tak v domnělé pokoře uctívali anděly místo Pána. V dnešním světě máme něco podobného. Jsou katolíci, kteří říkají, že by se neodvážili modlit se přímo k Bohu nebo k Pánu Ježíši, a jejich motto je: „K Ježíši skrze Marii.“ To je spíš falešná pokora a uctívání stvořeného bytí. Křesťané by neměli dopustit, aby je kdokoliv připravil o jejich odměnu takovou nebiblickou praxí. Slovo je jasné, že „je jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš“ (1Tm 2,5).

Apoštol Pavel pokračuje zvláštním výrazem: kdo se nechá unášet tím, co neviděl.¹⁶ Gnostici tvrdili, že mají hluboká, skrytá ta-

jemství a aby se člověk dozvěděl, jaká tajemství to jsou, musel být zasvěcen. Možná tato tajemství zahrnovala mnohá takzvaná vidění. Domnělá vidění jsou důležitou součástí takových současných herezí, jako je mormonismus, spiritismus, katolicismus a swedenborgianismus. Ti, kteří byli zasvěceni do těchto mysterií, byli přirozeně pyšní na své tajné poznání. Pavel proto dodává: Bezdůvodně se nadýmá pod vlivem svého tělesného smýšlení. Zaujali nadřazený postoj vůči ostatním a vytvářeli dojem, že člověk může být šťastný, pouze když vstoupí do těchto hlubokých tajemství. Můžeme zde dodat, že mnohé z toho je typické pro tajná bratrstva dnešních dnů. Křesťan, který chodí ve společenství se svým Pánem, nebude mít čas ani sympatie pro takové organizace.

Důležité v tomto verši je povšimnout si, že různé náboženské praktiky těchto lidí byly konány podle jejich vlastní vůle. Nemají žádný biblický základ. Nejednali v poddanosti Kristu. Stali se bezdůvodně nadutými pod vlivem svého tělesného smýšlení, protože dělali přesně to, co sami chtěli, nezávisle na Pánu; jejich jednání ovšem působilo pokorně a nábožensky.

2,19 A nedrží se hlavy. O Pánu Ježíši se zde mluví jako o hlavě těla. „Držet se hlavy“ znamená, žít s vědomím, že Kristus je hlava, čerpat uspokojování potřeb z jeho nevyčerpatelného zdroje a činit vše k jeho slávě. Znamená to vzhlížet k oslavenému Pánu pro sílu a vedení a zůstat s ním v kontaktu. To dále vysvětlují následující slova: z níž celé tělo, podporováno a drženo pohromadě klouby a spoji šlachami, roste Božím růstem. Různé části lidského těla jsou spojeny klouby a spoji. Tělo samo je spojeno s hlavou. Tělo vzhlíží k hlavě a čeká od ní vedení a směřování. Právě tuto myšlenku zde apoštol Pavel zdůrazňuje. Údy Kristova těla zde na zemi by měly nacházet všechno své uspokojení a dostatečnost v něm a nenechat se odvádět zdánlivě přesvědčivými argumenty těchto falešných učitelů.

Držet se pevně hlavy zdůrazňuje potřebu stále závislosti na Pánu. Včerejší pomoc nestačí pro dnešek. Nemůžeme pohánět mlýnské kolo vodou, která již přes kolo protékla. Měli bychom ještě dodat, že tam, kde se křesťané

drží hlavy, bude výsledkem spontánní jednání, které bude v souladu s dalšími údy těla.

2,20 Principy světa, jak je vyjádřeno v tomto verši, poukazují na obřady a nařízení. Například starozákonní obřady byly základy světa v tom smyslu, že učily elementární principy náboženství, tedy abecedu (Ga 4,9–11). Možná má Pavel na mysli také obřady a nařízení související s gnosticizmem a dalšími náboženstvími. Apoštol se zvláště zabývá asketizmem, vyvěrajícím z judaismu, který již *ztratil* své postavení před Bohem, nebo z gnosticizmu či jiných sekt, které nikdy žádné postavení před Bohem *neměly*. Protože Koloští zemřeli s Kristem, Pavel se jich ptá, proč mají ještě touhu se podřizovat takovým nařízením. Když tak budou činit, zapomenou, že přerušili své svazky se světem. Někoho možná napadne: „Pokud je křesťan mrtev předpisům, proč se ještě drží křtu a večeře Páně?“ Jasná odpověď zní, že toto jsou dva předpisy křesťanské církve, které učí Nový zákon. Nejsou to však „prostředky milosti“, které by nás činily způsobilějšími pro nebe či nám pomohly získat zásluhu před Bohem. Spíš jsou to prostě skutky poslušnosti vůči Pánu, kdy křest znamená ztotožnění s Kristem a večeře Páně připomínání jeho smrti. Spíš než zákony, které je třeba dodržovat, jsou to výsady, ze kterých se máme radovat.

2,21 Tomuto verši porozumíme lépe, když na začátku doplníme slova „takový jako“. Jinými slovy Pavel v 20. verši říká: „Proč, když žijete ve světě, poddáváte se takovým nařízením jako (v. 21): toho se nedotýkej, to nechutnávej, na to ani nesahej?“ Je s podivem, když někteří učí, že Pavel zde Kolokým přikazuje: Toho se nedotýkej, to nechutnávej, na to ani nesahej! To je samozřejmě pravý opak toho, co tento oddíl znamená.

Mělo by se zmínit, že některé autority, jako třeba William Kelly, se domnívají, že pořadí výpovědí v tomto verši by mělo být: „Nesahej, nechutnávej, nedotýkej.“ Takové pořadí by popisovalo vzrůstající přísnost asketické praxe.

2,22 Význam je ještě dále vysvětlen ve verši 22. Jsou to zákazy vytvořené lidmi, jak naznačují slova „lidské příkazy a nauky“. Což-

pak je podstatou pravého náboženství zabývat se jídlem a pitím namísto samotným Kristem?

Weymouth překládá verše 20–22 takto:

Pokud jste zemřeli s Kristem a unikli jste principům světa, proč se potom podřizujete – jako by váš život stále patřil světu – nařízením: toho se nedotýkej, to neochutnávej, na to ani nesahej, která se týkají věcí, jež jsou učiněny k tomu, aby se použily a potom zanikly, v poslušnosti pouhých lidských nauk?

2,23 Praktiky lidského náboženství sice působí zdáním moudrosti v ochotném uctívání, v pokoře a přísné kázni těla. Osobně vytvořené náboženství znamená, že tito lidé přijali formu uctívání podle vlastních představ o tom, co je správné, spíše nežli podle Božího slova. Jeví se jako náboženští, ale není to pravé křesťanství. Falešná pokora již byla vysvětlena – předstírají, že pro svou pokoru nemohou přistupovat k Bohu přímo a tak používají andělské prostředníky. Přísná kázeň těla mluví o asketické praxi. Stojí za tím přesvědčení, že sebezapíráním a sebetřýzněním může člověk dosáhnout vyššího stavu svatosti. To nacházíme v hinduismu a dalších mystických náboženstvích Východu.

Jaká je hodnota všech těchto praktik? Snad nejlépe to vyjadřuje závěr tohoto verše: nic neznamenají pro ovládnání vášní (dle KJV a ČEP; jiný možný překlad: nemají žádnou cenu, leč pro uspokojení těla). Všechny tyto praktiky vytvářejí navenek dobrý dojem, ale nemají za výsledek ovládnání těla. (I dobře míněná abstinenční předsevzetí se míjejí účinkem.) Každý falešný systém zcela selže v polepšení člověka. Vytvářejí sice dojem, že existuje něco, co může tělo udělat pro to, aby si člověk zasloužil Boží přízeň, ale jsou naprosto neschopné zkrotit tělesné vášně a žádosti. Křesťanský postoj říká, že jsme zemřeli tělu se všemi jeho vášněmi a žádostmi, a nyní žijeme pro Boží slávu. Neděláme to ze strachu před trestem, ale z lásky k tomu, který se za nás vydal. A. T. Robertson to dobře vyjadřuje: „Láska nás skutečně osvobozuje, abychom konali dobro. Láska rozhodnutí usnadňuje. Láska činí tvář povinnosti krásnou. Láska působí, že je pro nás příjemné

zůstat s Kristem. Láskou se služba dobru stává svobodou.“

II. Povinnosti věřícího vůči Kristu, který má prvenství (kap. 3 a 4)

A. Nový život věřícího: Svlčení starého člověka a oblečení nového (3,1–17)

3,1 Jestliže jste tedy s Kristem vstali, hleďte to, co je nahoře, kde Kristus sedí na Boží pravici.

„Jestliže“ v tomto verši nevyjadřuje žádnou pochybnost v mysli apoštola Pavla. Toto „jestliže“ se nazývá argumentační „jestliže“ a můžeme ho přeložit jako „protože“: Protože jste tedy s Kristem vstali...

Jak bylo zmíněno ve 2. kapitole, věřícího je zde vidět jako toho, který zemřel s Kristem, byl s ním pohřben a s ním vstal z mrtvých. Duchovní význam toho všeho je, že jsme se rozloučili s dřívějším způsobem života a vstoupili jsme do zcela nového druhu života, tj. života vzkříšeného Pána Ježíše Krista. Protože jsme vstali s Kristem, máme usilovat o to, co je nahoře. Jsme ještě zde na zemi, ale máme rozvíjet nebeské způsoby.

3,2 Křesťan by neměl být ve svém očekávání pozemsky vázán. Měl by se dívat na věci ne podle toho, jak se jeví přirozenému oku, ale z pohledu důležitosti pro Boha a pro věčnost. Vincent se domnívá, že výraz „hleďte“ v 1. verši označuje praktické úsilí, zatímco „myslete“ ve 2. verši popisuje vnitřní postoj a motivaci. Výraz „myslete“ je tentýž jako v Fp 3,19: „Myslí na to, co je pozemské“. A. T. Robertson píše: „Život ponořený do Krista znamená, že křesťan hledá nebe a myslí na nebe. Jeho nohy jsou na zemi, ale jeho hlava je mezi hvězdami. Žije zde na zemi jako občan nebe.“¹⁷

Během druhé světové války nějaký mladý křesťan s nadšením podával zprávu zralému Kristovu služebníkov: „Slyšel jsem, že naše bombardéry byly opět včera večer nad městy nepřátel.“ Starší věřící mu odpověděl: „Nevěděl jsem, že Kristova církev má bombardéry.“ Je patrné, že se díval na věci z Božího pohledu, víc než se radoval ze zabíjení žen a dětí.

F. B. Hole vysvětluje naše postavení jasně: Protějškem našeho ztotožnění s Kristem v jeho smrti je naše ztotožnění s ním v jeho vzkříšení. Důsledkem prvního je, že jsme oddělení od lidského světa, lidského náboženství a lidské moudrosti. Důsledkem druhého je, že jsme spojeni s Božím světem a se vším, co je v něm. První tři verše 3. kapitoly odkrývají pozhnání, do kterých jsme uvedeni.¹⁸

3,3 Když Pavel říká, že věřící zemřel, mluví o postavení, nikoli o praxi. Díky našemu ztotožnění s Kristem v jeho smrti Bůh chce, abychom se považovali za mrtvé spolu s ním. Naše vlastní srdce jsou vždy připravena se o tuto skutečnost přít, protože se tolik cítíme být živi pro hřích a pokušení. Přesto je úžasnou skutečností, že když se vírou považujeme za mrtvé spolu s Kristem, stává se to v našich životech mravní skutečností. Pokud žijeme jako ti, kteří zemřeli, potom se budou naše životy stále více podobat životu Pána Ježíše Krista. Nikdy samozřejmě v tomto životě nedosáhneme dokonalosti, ovšem jedná se o proces, který by se měl odehrávat v každém věřícím.

Nejenom že jsme zemřeli, ale náš život je ukryt s Kristem v Bohu. Věci, které zájímají světského člověka, jsou na této planetě, na které žijeme. Avšak věci, které nejvíce zájímají věřícího, jsou všechny spojeny s osobou Pána Ježíše Krista. Nelze oddělit jeho a náš cíl. Pavel chce říci, že jelikož naše životy jsou skryty s Kristem v Bohu, neměli bychom se zabývat malichernostmi tohoto světa a zvláště náboženského světa kolem nás.

S vazbou „váš život je ukryt s Kristem v Bohu“ je však spojena ještě další myšlenka. Svět náš duchovní život nevidí. Lidé nám nerozumí. Myslí si, že je divné, když nežijeme jako oni. Nechápují naše myšlenky, naše motivy, naše způsoby. Přesně jako je řečeno o Duchu svatém, že svět „ho nevidí ani nezná“, tak je to i s naším duchovním životem – je skryt spolu s Kristem v Bohu. V 1J 3,1 čteme: „Proto nás svět nezná, neboť nepoznal jeho.“ Opravdové oddělení od světa spočívá ve skutečnosti, že svět nejenom že nerozumí, ale že nesprávně rozumí věřícímu.

3,4 Aby apoštol završil svůj popis podílu věřícího v Kristu, hledí nyní opět na Kristův druhý příchod. Když se ukáže Kristus, váš život, tehdy se s ním ve slávě ukážete i vy. V současné době jsme vzkříšení spolu s ním a těšíme se ze života, který lidé nevidí a nerozumí mu. Přichází však den, kdy se Pán Ježíš vrátí pro své svaté. Potom se my s ním ukážeme ve slávě. Potom nám lidé porozumí a pochopí, proč jsme jednali, jak jsme jednali.

3,5 Ve 3. verši nám bylo řečeno, že jsme zemřeli. Zde je nám řečeno, abychom umrtvili své údy, které jsou na zemi. V těchto dvou verších máme jasnou ilustraci rozdílu mezi postavením a stavem věřícího. Jeho postavení je takové, že zemřel. Jeho stav má být takový, že se považuje za mrtvého pro hřích tím, že umrtvuje údy, které jsou na zemi. Naše postavení je to, co jsme v Kristu. Náš stav je to, co jsme sami. Naše postavení je Boží bezplatný dar skrze víru v Pána Ježíše Krista. Náš stav představuje naši reakci na Boží milost.

Zde bychom si také měli všimnout rozdílu mezi Zákonem a milostí. Bůh neříká: „Jestliže budeš žít bezhříšný život, potom ti dám postavení smrti v Kristu.“ To by byl zákon. Naše postavení by bylo závislé na našem vlastním výkonu a netřeba říkat, že by nikdo nikdy tohoto postavení nedosáhl. Namísto toho Bůh říká: „Všem, kteří věří v Pána Ježíše, dávám zdarma postavení přízně v mých očích. Nyní jdi a žij život, který odpovídá takovému vysokému povolání.“ To je milost!

Když apoštol říká, že máme umrtvovat své údy, které jsou na zemi, nemyslí tím, že bychom měli doslovně zničit některý úd svého fyzického těla! Výraz je obrazný a je vysvětlen v následujících větách. Slovo údy je užito k vyjádření různých forem žádostivosti a nenávisti, kterých je bezpočet.

Smilstvo je obecně užíváno k popisu nezákonného sexuálního styku či nemravnosti, zvláště mezi svobodnými lidmi (Mt 15,19; Mk 7,21). Někdy je to pojem širší a je přeložen jako sexuální nemravnost. Nečistota poukazuje na nečistotu myšlenek, slov nebo činů. Vypovídá spíš o mravní špině nežli tělesné. Vášně označuje silnou a bezuzdnou žádost. Zlá žádost mluví o intenzivní a často násilné

žádostivosti. Lakomství znamená obecně nenasytost či touhu mít víc, ale zde může poukazovat zvláště na nesvatou touhu uspokojit sexuální choutky, což je modloslužba.

Seznam začíná činy a končí motivy. Jsou popsány různé formy sexuálních hříchů a potom je ukázáno na jejich zdroj, totiž žádostivé lidské srdce. Boží slovo jasně vyučuje, že na sexualitě není samo o sobě nic špatného. Bůh stvořil člověka se schopností rozmnožovat se. Avšak hřích přichází tehdy, když věci, které Bůh svému stvoření tak milostivě udělil, jsou použity pro zlé a nedovolené účely. Sexuální hříchy byly v Pavlově době hlavními hříchy pohanského světa a bezpochyby dodnes stojí na prvním místě. Když nejsou věřící poddáni Duchu svatému, do jejich života přijdou sexuální hříchy a dokazují jejich pád.

3,6 Lidé se domnívají, že mohou páchat tyto strašlivé hříchy a uniknout trestu. Nebe zdánlivě mlčí a lidská nestydatost vzrůstá. Ale Bohu se nebude nikdo posmívat. Pro tyto věci přichází Boží hněv na syny neposlušnosti. Tyto hříchy mají v životě své důsledky. Lidé sklízí na vlastním těle důsledky sexuální nemravnosti. Navíc sklídí strašnou žeň na soudu v přicházejícím dni.

3,7 Pavel Koloským připomíná, že kdysi před svým obrácením těmto věcem holdovali. Přišla ale Boží milost a osvobodila je od nečistoty. Byla to v jejich životě kapitola, která je nyní přikryta Kristovou krví. Nyní mají nový život, který je uschopňuje žít pro Boha. Viz Ga 5,25: Jsme-li Duchem živi, Ducha také následujeme.

3,8 Když byli vykoupeni za tak obrovskou cenu, mají nyní to všechno odložit jako špinavý oděv. Apoštol poukazuje nejen na různé formy nesvatých žádostí vyjmenovaných ve v. 5, ale také na různé druhy zlé nenávisti, který nyní vypočítává.

Hněv je samozřejmě silný duch nelibosti či nepřátelství, duch odplaty, zakofeněný pocit nenávisti.

Vzteky popisuje intenzivní formu hněvu, zahrnující zřejmě i násilné projevy. Špatnost je zlé chování vůči druhému s myšlenkou ublížit jeho osobě či pověsti. Je to nerozumná nelibost, která se těší z toho, když druzí trpí.

Rouhání zde znamená nadávání, tj. silný, hrubý jazyk použitý vůči druhé osobě. Představuje plísňení tvrdým, nestoudným způsobem. Nemístné řeči znamenají hanebné mluvení a popisují to, co je oplzlé, sprosté či zkažené. Je to ostudný, nečistý jazyk. V tomto seznamu hříchů apoštol postupuje od motivů k činům. Hořkost začíná v lidském srdci a potom se projeví různými způsoby, které byly popsány.

3,9 V 9. verši apoštol říká prakticky toto: „Ať váš stav odpovídá vašemu postavení.“ Svlekli jste starého člověka s jeho skutky. Nyní ho svlekněte prakticky tím, že nebudete lhát. Lhaní je jedna z věcí, které patří ke starému člověku a nemá místo v životě Božího dítěte. Každý den jsme ve svém životě pokoušení zkreslovat pravdu. Může se stát, že neposkytneme informace na formuláři o příjmech nebo podvádíme při zkouškách či přeháníme při vyprávění příběhu. Lhaní se stane dvojnásobně závažné, když nějakým falešným prohlášením zraníme druhého nebo vytváříme falešný dojem.

3,10 Nejen že jsme svlekli starého člověka, ale také oblékli nového, který se obnovuje k pravému poznání podle obrazu toho, který ho stvořil. Tak jako starý člověk poukazuje na vše, co jsme byli jako synové Adamovi s neznovuzrozenou přirozeností, nový člověk poukazuje na naše nové postavení Božích dětí. Bůh něco nově stvořil a my jsme nové stvoření. Boží záměr je, aby tento nový člověk stále více rostl do podoby Pána Ježíše Krista. Neměli bychom se nikdy spokojit s tím, čeho jsme již dosáhli, ale měli bychom stále jít k cíli být podobnější Spasiteli. On je náš příklad a měřítko našeho života. V nastávajícím dni, kdy budeme stát před soudnou stolicí Kristovou, nebudeme souzeni podle toho, o kolik byly naše životy lepší nežli druhých, ale podle toho, jak náš život odpovídal životu Pána Ježíše samotného.

Boží obraz není vidět ve tvaru našeho těla, ale v kráse obnovené mysli a srdce. Svatost, láska, pokora, mírnost, laskavost a odpuštění – to tvoří božský charakter. (Denní čtení Biblické jednoty)

3,11 V novém stvoření, o kterém apoštol mluví, už není Řek a Žid, obřizka a neobřizka,

barbar, Skytha, otrok a svobodný, ale všechno a ve všem Kristus. Rozdíly národnosti, náboženství, kultury a sociálního postavení nejsou věci, na kterých záleží. Co se týče postavení před Bohem, jsou všichni věřící na stejné úrovni a v místním sboru by měl platit stejný postoj.

To neznamená, že v církvi nejsou žádné rozdíly. Někteří mají dar evangelisty, jiní jsou pasýtři a jiní učitelé. Někteří jsou starší v církvi a jiní diakoni. Verš tedy nemaže skutečné rozdíly.

Z tohoto verše by se nemělo vyučovat, že uvedené odlišnosti na světě vymizely. Tak tomu není. Stále jsou Řekové i Židé; Řekové zde představují pohany obecně. Jsou obřezaní i neobřezaní. Tyto dva výrazy jsou obecně v Novém zákoně používány k popisu Židů a pohanů. Zde se může vztahovat více na samotný obřad, který Židé praktikovali a který pohané nedodržovali.

Ještě jsou zde zmíněni barbari (nekulturní lidé) a Skythové. Tyto dva výrazy zde nestojí v protikladu. Skythové byli barbari, ale byli obecně považováni za horší formu. Byli to ti nejdivočejší a nejhrubší z barbarů. Poslední kontrast je mezi otrokem a svobodným. Svobodní poukazuje na ty, kteří nikdy nebyli v otroctví, ale narodili se svobodní. Pro křesťany tyto světské rozdíly již nejsou důležité. To, na čem opravdu záleží, je Kristus. On je všechno a ve všem. Představuje střed i okraj křesťanova života.

Biskup Ryle vyjadřuje tuto pravdu odvážně:

Tři slova – Kristus je všechno – jsou podstatou a jádrem křesťanství. Pokud s nimi naše srdce opravdu souzní, je naší duši dobře... Mnozí dávají Kristu ve svém náboženství jisté místo, ale nikoli to místo, které Bůh pro něj zamýšlel, aby jej naplnil. Pro jejich duše není Kristus sám „všechno ve všem“. Ne! Je to buď Kristus a církev, nebo Kristus a svátosti, nebo Kristus a ordinovaní kazatelé, nebo Kristus a jejich vlastní pokání, nebo Kristus a jejich vlastní dobrota, nebo Kristus a jejich vlastní modlitby, nebo Kristus a jejich vlastní upřímnost a láska, na čem prakticky spočívá jejich duše.¹⁹

3,12 V 10. verši Pavel řekl, že jsme oblékli nového člověka. Nyní uvádí některé praktické

způsoby, jak je to možné činit v našem každodenním životě. Především oslovuje Koloské jako vyvolené Boží. To poukazuje na skutečnost, že byli vybráni Bohem v Kristu před založením světa. Boží milost při vyvolení je jedno z tajemství božského zjevení. Věříme, že Písmo jasně učí, že Bůh ve své svrchovanosti vyvolil lidi, aby patřili Kristu. Nedomníváme se, že Bůh kohokoli kdy vyvolil, aby byl zatracen. Takové učení je v přímém rozporu s Písmem. Stejně jako věříme v Boží milost při vyvolení, tak také věříme v odpovědnost člověka. Bůh nezachraňuje lidi proti jejich vůli. Stejná Bible, která říká „vyvolení podle Božího předzvědění“, také říká „každý, kdo by vzýval Pánovo jméno, bude spasen“.

Pavel Koloské dále oslovuje jako svaté a milované. Svatý znamená posvěcený či oddělený od světa pro Boha. Jsme svatí ve svém postavení a máme být svatí také prakticky ve svých životech. Protože jsme předmětem Boží lásky, dává nám to touhu se mu ve všech směrech líbit.

Nyní Pavel popisuje křesťanské ctnosti, které máme obléct jako oděv. Slitovný soucit mluví o soucitném srdci. Dobrota mluví o nesobekém jednání ve prospěch druhých. Je to postoj náklonnosti či dobré vůle. Pokora znamená připravenost konat i obyčejnou službu a mít druhé za přednější než sebe. Mírnost (nebo vlídnost) nevyjadřuje slabost, ale spíš sílu zapřít sám sebe a žít v lásce ke všem lidem. Víne říká:

Všeobecně se má za to, že když je člověk mírný, pak je to proto, že se neumí prosadit. Ale Pán byl mírný proto, že měl k dispozici nekonečné Boží zdroje. Když to vyjádříme negativně, mírnost je protikladem vlastní asertivity a vlastních zájmů. Je to spokojenost ducha, která se necítí ani povznese ani ušlápnutá, prostě proto, že se vůbec vlastním já nezabývá.²⁰

Ještěže je pokora „nepřítomností pýchy“, potom mírnost je „nepřítomností vášně“. Shovívavost vyjadřuje trpělivost pod provokací a trpělivě snášení urážek. Spojuje radost a laskavý postoj k ostatním spolu s vytrvalostí v utrpení.

3,13 Slova „snášejte se navzájem“ popisují trpělivost, kterou máme mít s poklesky a podivnými způsoby svých sourozenců. Při

soužití s druhými je nevyhnutelné, že poznáme jejich pochybení. Často to chce Boží milost, abychom se vyrovnali s výstřednostmi druhých, stejně jako to oni musí udělat s našimi. Avšak musíme se navzájem snášet. Odpuštějte si, má-li kdo něco proti druhému. V Božím lidu je jen málo sporů, které by se daly rychle vyřešit, kdybychom následovali tento příkaz. Když nás někdo urazí, měli bychom vůči němu uplatňovat odpuštění. Často slyšíme námitku: „To on mě ale urazil...“ To je přesně ta situace, kdy jsme vyzýváni, abychom odpustili. Kdyby nás druhý neurazil, nebyl by důvod odpustit. Pokud bychom se provinili my, potom máme jít a požádat o prominutí. Snášenlivost znamená, že se nerozčilujeme, odpuštění, že hněv neuchovááme. Těžko může být nějaký silnější popud k odpuštění než ten, který nacházíme v tomto verši: Jako Pán odpustil vám, odpusťte i vy. Jak nám Kristus odpustil? Odpustil nám bezpodmínečně. Tak máme jednat i my. Odpustil nám zadarmo. Tak máme jednat i my. Odpustil a zapomněl. Tak máme jednat i my. Co se týče způsobu i rozsahu, máme následovat tento úžasný postoj našeho Pána.

3,14 O lásce se zde mluví jako o vnějším oděvu nebo opasku, který spojuje všechny ostatní ctnosti, aby bylo všechno dokonalé. Ona drží v rovnováze všechny ostatní části křesťanského charakteru. Je možné, že někdo bude projevovat některé ze zmíněných ctností, aniž by měl v srdci skutečně lásku. A tak Pavel zdůrazňuje, že to, co děláme, musí být konáno v duchu ryzí lásky k bratřím. Naše jednání by nemělo být neochotné, ale pramenit z náklonnosti celým srdcem. Gnostikové považovali za pouto dokonalosti poznání, ale Pavel opravuje tento pohled tak, že trvá na tom, že poutem dokonalosti je láska.

3,15 Boží pokoj má v našich srdcích jednat jako rozhodčí. Pokud máme v čemkoli pochybnost, měli bychom se ptát sami sebe: „Působí to pokoj?“ nebo „Budu mít v srdci pokoj, pokud budu pokračovat a udělám to?“

Tento verš zvláště pomáhá, když hledáme Boží vedení. Pokud Pán opravdu chce, aby ses ve svém jednání vydal určitým směrem, zcela jistě ti v tom dá pokoj. Pokud nemáš po-

koj, neměl bys v tom pokračovat. Jak bylo řečeno: „Temnota ohledně toho, zda jít, je světlo v tom, že máš stát.“

Kristus nás povolal, abychom se radovali z jeho pokoje, a to osobně i jako církev. Nepřehlédněte důležitost druhé části verše: k němu jste byli také povoláni v jednom těle. Jeden ze způsobů, jak bychom si mohli užívat pokoj, by bylo žít v izolaci od ostatních křesťanů. To ale není Boží záměr. Postavil samotáře do rodin. Božím záměrem je, abychom se shromažďovali v místních církvích. Ačkoliv život s druhými křesťany může někdy zkoušet naši trpělivost, Bůh může tímto způsobem rozvíjet v křesťanově životě ctnosti, kterých by jinak nemohl docílit. Proto bychom se neměli vyhýbat zodpovědnostem v místním sboru, ani se jich vzdávat, když jsme provokováni a otráveni. Raději bychom měli usilovat o to, abychom žili v souladu se spoluvěřícími a pomáhali jim vším, co děláme a říkáme.

A buďte vděční. Tento refrén se v Pavlových dopisech opakuje znovu a znovu. Musí pro to být dobrý důvod: Boží Duch určitě považuje vděčnost za velmi důležitou. A jsme přesvědčeni, že tomu tak je! Vděčnost je důležitá nejen pro duchovní život člověka, ale stejně tak pro jeho tělesné blaho. Lékaři zjistili to, co Písmo učilo vždycky – že radostný a vděčný postoj myslí je pro tělo prospěšný, a že starosti, deprese a stěžování jsou pro zdraví výslovně škodlivé. Obvykle přemýšlíme o vděčnosti jako o něčem, o čem rozhodují naše momentální okolnosti, ale Pavel zde ukazuje, že je to ctnost, kterou je třeba rozvíjet. Jsme zodpovědní za to, abychom byli vděční. Ze všech národů na světě máme ten největší důvod k vděčnosti (srov. Dt 33,29). Problém nespočívá v nedostatku důvodů k vděčnosti, ale v našem sobeckém srdci.

3,16 Jsou různé názory na to, jakou má mít 16. verš interpunkci. V původním jazyce Nového zákona interpunkce nebyla a význam verše jako je tento, do značné míry závisí na tom, jakou interpunkci použijeme. Navrhujeme tuto: Slovo Kristovo ať ve vás bohatě přebývá. Ve vši moudrosti se navzájem vyučujte a napomínejte a s vděčností zpívejte Bohu ve

svých srdcích chvalozpěvy, oslavné zpěvy a duchovní písně.

Jsou zde tedy tři části verše. Zprvce máme nechat, aby slovo Kristovo v nás bohatě přebývalo. Slovo Kristovo poukazuje na Kristovo učení, jak jej nacházíme v Bibli. Když sytíme srdce a mysl jeho svatým slovem a usilujeme žít v jeho poslušnosti, potom slovo Kristovo má v našich srdcích skutečný domov.

Druhá myšlenka je, že se máme navzájem vyučovat a napomínat. Zodpovědnost vůči svým bratrům a sestrám v Kristu má v tomto ohledu každý křesťan. Vyučování souvisí s naukou, zatímco napomínání s povinnostmi. Svým bratrům a sestrám dlužíme to, abychom s nimi sdíleli své poznání Písma a snažili se jim pomoci praktickou a zbožnou radou. Jestliže je učení a napomínání předáváno s moudrostí, je pravděpodobnější, že obojí bude přijato, než když se vyjadřujeme s přesvědčením, ale nemoudře a bez lásky.

Třetí myšlenka je, že máme zpívat Bohu s vděčností ve svých srdcích žalmy, oslavné zpěvy a duchovní písně. Žalmy jsou myšleny inspirované texty, které nacházíme ve stejnojmenné knize, které se zpívaly jako součást uctívání v Izraeli. Na druhou stranu oslavné zpěvy jsou všeobecně považovány za písně chvály adresované Bohu Otcí nebo Pánu Ježíši Kristu. Například:

Když myslím na tě, Ježíši,
slast plní srdce mě.
Jak bude mnohem slastnější
dlít v přítomnosti tvé

připisováno Bernardu z Clairvaux

Tyto oslavné zpěvy nejsou inspirovány ve stejném smyslu jako Žalmy.

Duchovní písně poukazují na náboženskou poezii vyjadřující křesťanskou zkušenost. Ilustrací toho můžeme nalézt v těchto slovech:

Často o mír přicházíme,
trápíce tak duši svou
v modlitbě že nespěcháme
se všim k Pánu s důvěrou.

Joseph Scriven

Za použití různých druhů písní máme zpívat Pánu s vděčností ve svých srdcích. Na tomto místě je asi dobré říct, že křesťan by měl rozlišovat, jaký druh hudby používá.

Mnoho z dnešní tzv. „křesťanské“ hudby je jalové. Velká část této hudby je zcela v protikladu k Písmu a spíš se podobá světské popové a rockové hudbě, takže působí hanbu Kristovu jménu.

Verš 16 je velmi podobný Ef 5,18n, kde čteme: A neopíjejte se vínem, v němž je prostopášnost, ale naplňujte se Duchem, mluvící k sobě v žalmech, v oslavných zpěvech a v duchovních písních, svým srdcem zpívající Pánu. Hlavní rozdíl v Ko 3,16 spočívá v tom, že namísto „naplňujte se Duchem“ Pavel říká: Slovo Kristovo ať ve vás bohatě přebývá. Jinými slovy řečeno být naplněný Duchem a být naplněný Božím slovem – obojí je předpokladem pro to, abychom vedli radostný, užitečný a plodný život. Nebudeme naplněni Duchem, pokud nebudeme nasyceni Božím slovem. A studium Božího slova nebude účinné, pokud své nejhlubší nitro nepodřídíme kontrole Ducha svatého. Můžeme z toho tedy vyvodit, že být naplněn Duchem znamená také být naplněn Božím slovem? Není to nějaká tajemná, emocionální klíčová okamžik, který přijde do života, ale spíš každodenní sycení se Písmem, přemýšlení nad ním, poslušnost vůči němu a život podle něho.

3,17 Verš 17 je všeobecným pravidlem, podle kterého můžeme posuzovat své jednání coby křesťanů. Zvláště pro mladé lidi je dnes těžké se rozhodnout, jestli je něco špatné nebo dobré. Pokud máme tento verš dobře vštípený, může nám poskytnout klíč k řešení těchto problémů. Otázka, kterou si musíme vždy klást, zní: Mohu to dělat ve jménu Pána Ježíše? Bude to k jeho slávě? Mohu očekávat, že na tom spočine jeho požehnání? Chtěl bych to dělat v okamžiku jeho příchodu? Všimněte si toho, že tento test máme používat na slova, která vyslovujeme, a skutky, které činíme. Poslušnost tohoto příkazu zušlechťuje celý život. Je to vzácné tajemství, pokud se křesťan naučí dělat všechno jako Pánu a pro jeho slávu. Apoštol znovu připomíná slova: skrze něho děkujte Bohu a Otcí. Děkujte! Děkujte! Děkujte! To je stálá povinnost pro ty, kdo jsou spaseni z milosti a určení pro nebeská nádvoří.

B. Náležitě chování členů křesťanské domácnosti (3,18–4,1)

Pavel nyní udílí sérii napomenutí členům křesťanské domácnosti. Pokračuje v tom až do 4,1. Má rady pro manželky a manžely, děti a rodiče, pro služebníky a pány. Na první pohled se to může zdát jako násilná změna, že od tématu, kterým se Pavel zabýval, přechází k obyčejným věcem domácího života. Ve skutečnosti je to nanejvýš důležité.

Exkurz: Křesťanská rodina

Bůh považuje rodinu za velmi důležitý moment v křesťanském životě. Znamé rčení: „Ruka, která houpe kolébku, vládne světu“ (v. t. 1Tm 2,15) obsahuje více pravdy, než se na první pohled zdá. Rodinná jednotka byla Bohem určena pro zachování mnohého z toho, co je v životě cenné. Čím méně pozornosti se rodině věnuje, tím rychleji naše civilizace upadá. Zvláště první Pavlův dopis Timoteovi učí, že Bůh ustanovil rodinný život jako prostředek rozvoje duchovních kvalit, takže něčí vhodnost pro vůdcovství v církvi vyrůstá z prověřeného charakteru v rodině.

V následujících verších nacházíme některé základní principy, které nás mají vést při založení křesťanské rodiny. Při studiu tohoto oddílu bychom si měli být vědomi, že následující odstavce jsou nutné.

1. Rodina musí mít své pobožnosti – každodenní čas, kdy se shromáždí ke čtení Písma svatého a modlitbě.

2. Otec musí mít v rodině postavení autority, kterou vykonává s moudrostí a láskou.

3. Manželka a matka by si měla uvědomit, že její první zodpovědností vůči Bohu a rodině je její domov. Obecně vzato není pro manželku moudré, aby měla zaměstnání mimo domov. Jsou samozřejmě výjimečné případy.

4. Muž a žena by měli být pro své děti zbožným příkladem. Měli by být jednotní ve všech věcech, včetně kázně dětí, pokud je to potřeba.

5. Rodinu jako jednotku je třeba udržovat. Je velmi snadné se natolik angažovat v podnikání, společenském životě a dokonce v křesťanské službě, že děti trpí nedostatkem náklonnosti, společenství, vedení a kázně. Mnozí rodiče

museli nad svým svéhlavým synem či dcerou s lítostí vyznat: „I stalo se, když tvůj otrok dělal cosi tu a tam, že zmizel“ (1Kr 20,40).

6. Ohledně kázně dětí existují tři základní pravidla. Nikdy netrestej v hněvu. Nikdy netrestej nespravedlivě. Nikdy netrestej bez vysvětlení.

7. Je dobré, aby se děti naučily nosit jho ve svém mládí, naučily se pracovní kázni a přijímání zodpovědnosti a poznaly hodnotu peněz.

8. Především by se křesťanští rodiče měli vyvarovat toho, aby byli na své děti hrdí tělesným a světským způsobem. Naopak by jim měli stále ukazovat službu našemu Pánu jako nejužitečnější způsob, jak strávit svůj život. Pro některé to může znamenat službu na misijním poli na plný úvazek. Pro jiné to může znamenat službu Pánu ve světském zaměstnání. V obou případech by služba Pánu měla být prioritou. Ať jsme doma, v práci nebo kdekoli jinde, měli bychom si být vědomi skutečnosti, že reprezentujeme svého Spasitele, takže by všechna naše slova i činy měly být jeho hodny a měly by jím být vedeny.

†

3,18 První apoštolův příkaz je adresován ženám. Mají se rády podřízovat svým mužům, jak se sluší v Pánu. Podle Božího plánu je muž hlavou rodiny. Ženě bylo dáno postavení podřízenosti vůči svému muži. Nemá ani dominovat ani vést, ale následovat jeho vedení, kdekoli tak může činit bez kompromisu vůči oddanosti Kristu. Jsou samozřejmě případy, kdy žena nemůže poslechnout svého muže a přece zůstat věrná Kristu. V takovém případě musí především poslechnout Pána Ježíše. Pokud má křesťanka nesmělého manžela, tento verš ukazuje, že by mu měla pomoci naplnit jeho roli v rodině, spíše než aby zaujala jeho místo, protože je možná chytřejší.

3,19 Je úžasné, jakou vyváženost nám zde Boží slovo předkládá. Apoštol se nezastavuje u rady pro ženy, ale pokračuje, aby ukázal, že muži mají také svoji zodpovědnost. Mají milovat své ženy a nebýt k nim příkří. Kdyby se jednalo podle těchto jednoduchých pokynů, mnohé problémy z manželského života by zmizely a rodiny by byly mnohem šťastnější

v Pánu. Vždyť žádná žena by se nezdráhala podřizovat muži, který ji opravdově miluje. Kdosi poznamenal, že muži zde není řečeno, aby přivedl svou ženu k poslušnosti. Pokud se žena nepodřizuje, má to muž předložit Pánu. Podřizenost má být dobrovolný čin, jak se sluší v Pánu.

3,20 Děti jsou nabádány: Poslouchejte své rodiče ve všem, neboť to je milé v Pánu. V každé době byly rodiny drženy pohromadě dvěma prostými principy – autoritou a poslušností. Zde je zmíněno to druhé. Všimněte si, že tato poslušnost se týká všeho. To znamená nejen ve věcech, které jsou příjemné, nýbrž také tam, kde to není přirozeně tak příjemné.

Křesťanské děti, které mají nevěřící rodiče, jsou často v těžké situaci. Chtějí být věrné Pánu, a zároveň stojí před požadavky, které na ně mají rodiče. Obecně vzato jsme toho míněni, že pokud ctí své rodiče, Bůh naopak poctí je. Dokud žijí v domě svých rodičů, mají jednoznačně povinnost poslouchat. Samozřejmě nemají dělat nic, co by bylo v rozporu s Kristovým učením, avšak obvykle to po nich nebude vyžadováno. Často mohou být vyzvány, aby dělaly věci, které se jim nelíbí, ale pokud nejsou výslovně špatné či hříšné, mohou se rozhodnout dělat je jako Pánu. Tak mohou být svým rodičům dobrým svědectvím a mohou usilovat získat je pro Pána.

3,21 Otcové nemají dráždit své děti, aby nemalomyslněly. Je zajímavé, že tato rada je adresována otcům a ne matkám. Neukazuje to na to, že otcové jsou ve větším nebezpečí dopouštět se této chyby než matky? Kelly je toho názoru, že matky jsou náchylnější k tomu, aby děti rozmazlovaly.

3,22 Od 22. verše do konce kapitoly Duch Boží oslovuje otroky. Je zajímavé, když si všimneme, kolik prostoru je v Novém zákoně věnováno otrokům. To má svůj význam. Plyne z toho, že bez ohledu na to, jak nízké je sociální postavení člověka, může věrností Božím slovu v křesťanském životě stoupnout velmi vysoko. Může to také odrážet Boží předzvědění, že většina křesťanů bude zaujímat spíše postavení služby než moci. Tak například v Novém zákoně je velmi málo pokynů, které se týkají vládců národů, ale je zde mnoho rad

pro ty, kdo zasvětili svůj život službě druhým. Otrokům nebylo v Pavlově době věnováno mnoho pozornosti a první křesťany nepochybně zarazilo jako něco neobvyklého, že je otrokům v těchto věnováno tolik pozornosti. Ukazuje to však, jak Boží milost sahá k lidem bez ohledu na to, jak nízké je jejich postavení. Ch. H. Mackintosh poznamenává: „Otrok není ze služby Bohu vyloučen. Tím, že prostě vykonává svoje povinnosti před Boží tváří, může být ozdobou učení Spasitele a přinést slávu Bohu.“

Otrokům je řečeno, aby ve všem poslouchali pozemské pány. Je zde jemná připomínka, že tito páni jsou pány pouze pozemskými. Mají jiného Pána, který je nade vším a který vidí vše, co se děje nejmenším z jeho dětí. Otroci nemají sloužit jen naoko, jako ti, kdo se chtějí zalíbit lidem, ale v upřímnosti srdce, bojíce se Pána. (Pro dobrý příklad tohoto ve Starém zákoně viz Gn 24,33.) Zvláště pokud je někdo utlačován, je v pokušení odbývat práci, když se pán nedívá. Ale křesťanský služebník si uvědomí, že jeho Pán se dívá vždycky, a ačkoliv jeho pozemské okolnosti mohou být velmi trpké, bude pracovat jako Pánu. V upřímnosti srdce znamená, že bude mít čisté motivy – líbit se pouze Pánu Ježíši.

Je zajímavé, že v Novém zákoně není výslovný zákaz otroctví. Evangelium nemění sociální instituce revolucí. Nicméně kamkoli evangelium přišlo, otroctví bylo vykořeněno a odstraněno. To však neznamená, že tyto pokyny jsou pro nás bezvýznamné. Všechno, co je zde řečeno, lze dobře uplatnit pro vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

3,23 Cokoli děláte, dělejte ze srdce (doslova z duše) jako Pánu, a ne lidem. V každé formě křesťanské služby stejně jako v každé oblasti života je mnoho úkolů, které lidé považují za nepříjemné. Není potřeba říkat, že se snažíme takové práci vyhnout. Ale tento verš nás učí velmi důležitou lekci, že nejponíženější služba může dojít ocenění a vážnosti, pokud ji děláme pro Pána. V tomto smyslu není rozdíl mezi světskou a duchovní službou. Všechno je svaté. Odměny v nebi nebudou podle toho, jak jsme byli vidět nebo jak jsme byli úspěšní; nebudou ani podle obdarování či

příležitostí, nýbrž podle věrnosti. Takže nevyrazní lidé v onen den dopadnou velmi dobře, pokud vykonávali své povinnosti věrně jako Pánu. Nad dřezem v kuchyni často visí dvě hesla: „Nikoli jakkoli, ale vítězně“ a „Tříkrát denně se zde koná bohoslužba“.

3,24 Pán si nyní vede záznamy a vše, co bylo vykonáno jako pro něj, přitahuje jeho pozornost. „Boží laskavost odplatí laskavost lidí.“ Ti, kdo mají malé pozemské dědictví, dostanou za odměnu dědictví v nebi. Pamatujme na to, až nám bude příště řečeno, abychom udělali něco, co děláme neradi – ať je to v církvi, doma nebo v práci. Je to svědectví o Kristu, když to uděláme bez nařikání a tím nejlepším způsobem.

3,25 Pavel neuvádí konkrétně, koho má ve 25. verši na mysli. Přirozeně bychom si mohli představit nespravedlivého pána, který utlačuje svého služebníka. Možná křesťanského služebníka omrzelo poslouchat jeho nespravedlivé požadavky. „Nevadí,“ říká Pavel, „Pán o tom všem ví a postará se také o zlé.“

Ačkoliv to může zahrnovat i pány, je to adresováno především služebníkům. Lajdácká služba, podvádění, povalečství a jiné formy neupřímnosti nezůstanou bez povšimnutí. Bůh nikomu nestrání. On je Pánem všech a rozdíl, které zůstávají mezi lidmi, pro něj nic neznamenají. Jestliže otroci okrádají své pány (jako to udělal Onezimos), budou se z toho zodpovídat svému Pánu.

4,1 Tento verš logicky navazuje na poslední verš 3. kapitoly. Páni, prokazujte otrokům, co je spravedlivé a správné. Nemají jim zadržovat patřičnou mzdu, ale mají jim dobře zaplatit za práci, kterou udělali. To je adresováno přímo křesťanským zaměstnavatelům. Bůh nenávidí utlačování chudých a dary od člověka, který zbohatl díky nepoctivým pracovním praktikám, jsou pro Pána nepřijatelné. Bůh vlastně říká: „Nech si svoje peníze. Nelíbí se mi způsob, jak jsi je získal“ (viz Jk 5,1–4). Páni nemají být namyšlení, ale mají se bát. Vždyť mají také Pána v nebi. Toho, který je ve všem spravedlivý.

Dříve než uzavřeme tento oddíl, je zajímavé si povšimnout, jak apoštol Pavel opakovaně uvádí tyto věci každodenního života pod

zkoumavé světlo Krista, našeho Pána: 1) Ženy – jak se sluší v Pánu (v. 18). 2) Děti – to je milé v Pánu (v. 20). 3) Otroci – bojíce se Pána (v. 22). 4) Otroci – jako Pánu (v. 23).

C. Modlitební život věřícího a svědectví životem i slovem (4,2–6)

4,2 Pavel neúnavně povzbuzuje Boží lid, aby byl usilovný v modlitebním životě. Jedné věci budeme bezpochyby litovat, až se dostaneme do nebe, a to, že jsme nestrávili více času v modlitbě, zvláště když si uvědomíme míru, v jaké jsou naše modlitby vyslýchány. S celým tématem modliteb je spojeno mnoho tajemství a otázek, které neumíme zodpovědět. Pro křesťana je však nejlepším postojem nepokoušet se analyzovat tato hluboká tajemství modlitby a pochopit je. Nejlepší přístup je modlit se v prosté víře a nechat stranou intelektuální pochybnosti.

V modlitbě máme být nejen vytrvalí, ale také bdělí. To nám okamžitě připomíná požadavek Pána Ježíše k jeho učedníkům v Getsemanské zahradě: „Bděte a modlete se, abyste nevešli do pokušení.“ Nebyli bdělí, a tak tvrdě usnuli. Máme bdít, nejen abychom neusnuli, ale také aby se nám netoulaly myšlenky, abychom byli pozorní a upřímní. A máme dávat pozor na to, abychom se nenechali okrást o čas na modlitbu (Ef 6,18). Mimoto mají být naše modlitby spojeny s vděčností. Máme být vděční nejen za dosud vyslyšené modlitby, ale ve víře můžeme také děkovat Pánu za to, kdy naše prosby nevyslyšel. Guy King to krásně shrnuje: „Jeho láska chce pro nás to nejlepší. Jeho moudrost ví, co je pro nás nejlepší. Jeho moc získá pro nás to nejlepší.“²¹

4,3 Pavel žádá, aby Koloští pamatovali na modlitby také za něj a za Pánovy služebníky, kteří jsou s ním v Římě. Je krásné, když vidíme, že neprosí, aby byl propuštěn z vězení, ale aby mu Bůh otevřel dveře ke kázání slova. Apoštol chtěl, aby mu Bůh otevřel dveře. Jak důležitá lecke je zde v tom pro nás! Je velmi dobře možné, že si sami budeme otvírat dveře pro křesťanskou službu. Tomuto nebezpečí bychom se však měli vyhnout. Když nám otevře dveře Pán, potom můžeme vejít v důvěře a s vědomím, že nás vede. Pokud si ovšem

naopak otevřeme dveře sami, potom si nemůžeme být jisti, že jsme ve středu Boží vůle a brzy se můžeme uchýlit k tělesným prostředkům, abychom konali tzv. službu Páně. Pavel konkrétně prosí, aby mu byly otevřeny dveře slova, aby mohl mluvit o tajemství Kristovu, pro něž je také spoután. Tajemstvím Kristovým v tomto verši je pravda o církvi a zvláště ten aspekt, který můžeme vyjádřit výrazem „Kristus pro pohany“. To byl konkrétní aspekt poselství evangelia, který byl svěřen Pavlovi, aby je kázal. Právě proto, že se odvážil tvrdit, že pohané mohou být spaseni stejně jako Židé, židovským vůdcům se nakonec podařilo poslat ho jako vězně do Říma.

Někteří vykladači tvrdí, že velké tajemství o církvi bylo Pavlovi zjeveno v době, kdy byl ve vězení. Proto kladou velký důraz na „věžeňské epištoly“, zatímco zjevně podceňují význam evangelií a dalších knih Nového zákona. Z tohoto verše je však jasné, že kázání tohoto tajemství bylo právě příčinou jeho uvěznění, a proto mu muselo být zjeveno v době před uvězněním.

4,4 Touží učinit je zjevným, tedy kázat tak jasně, že mu budou lidé snadno rozumět. To by mělo být touhou každého křesťana, který chce činit Krista známým. Není to žádná ctnost, když někdo káže „hloubky“. Měli bychom se zaměřit na to, abychom získali masu lidí, a proto musí být poselství podáváno prostě a srozumitelně.

4,5 Křesťané mají žít moudře před těmi, kteří jsou vně. V každodenním chování by si měli uvědomovat, že je nevěřící bedlivě sledují. Svět se víc zajímá o naše jednání než o naše slova. Edgar Guest to vyjádřil takto: „Každý den kázání raději vidím, než slyším.“ To neznamená, že by křesťan neměl Krista také vyznávat svými ústy, ale jde zde o to, aby jeho slova odpovídala jeho činům. Nikdy by se o něm nemělo říkat: „Mnoho slov a nic z toho.“

Vykupovat čas znamená „využívat příležitosti“. Každodenně dostáváme příležitosti vydávat svědectví o spasitelné moci našeho Pána Ježíše Krista. Když tyto příležitosti přicházejí, měli bychom být připraveni se jich chopit. Slovo „vykupovat“ naznačuje, že je to

často spojeno s určitou cenou. Ale ať to stojí cokoliv, měli bychom být připraveni sdílet se o našem drahém Spasiteli s těmi, kteří ho neznají.

4,6 Naše řeč by měla být vždy laskavá (doslovně „v milosti“), okořeněná solí, abyste věděli, jak máte každému odpovědět. Pokud mají být naše rozhovory vždy laskavé, musejí být zdvořilé, pokorné a podle Kristova vzoru. Měly by být bez pomluv, lehkomyšlnosti, nečistoty a hořkosti. Výraz okořeněná solí může mít řadu významů. Někteří vykladači se domnívají, že ačkoliv naše řeč má být laskavá, měla by být stejně tak upřímná a bez pokrytectví. Jiní mají na mysli to, že sůl dodává chuť; Pavel tedy říká, že náš rozhovor by neměl být nikdy povrchní, nudný či bezduchý, ale vždy užitečný a prospěšný. Lightfoot říká, že pohanští pisatelé používali „sůl“ jako obraz pro vtípnost. Pavel mění vtípnost na moudrost. Asi nejlepší způsob, jak výraz vysvětlit, je studovat jazyk Pána Ježíše. Ženě přistižené při cizoložství řekl: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi a již nehřeš.“ Zde máme laskavost i sůl. Nejprve laskavost: Ani já tě neodsuzuji; a potom sůl: Jdi a již nehřeš. Jinde Pán Ježíš řekl ženě u Jákobovy studny: „Dej mi napít ... Jdi, zavolej svého manžela.“ První vyjadřuje milost, zatímco druhé nám více připomíná sůl.

Abyste věděli, jak máte každému odpovědět. Možná, že apoštol Pavel zde má na mysli zvláště gnostiky, kteří přišli ke Kolokým s líbivým učením. Měli by být připraveni odpovědět těmto falešným učitelům slovy moudrosti a víry.

D. Postřehy týkající se některých Pavlových společníků (4,7–14)

4,7 Tychika si zřejmě apoštol Pavel vybral, aby donesl dopis z Říma do Kolos. MacLaren líčí, jak by Tychikos divil, kdyby mu někdo řekl, že tyto kousky svitků přetrvají okázalou slávu města a že jeho jméno, protože je v nich napsáno, bude známé do konce času po celém světě.

Pavel zde svatě ubezpečuje, že Tychikos jim oznámí vše, co je s ním. Opět je krásné číst všechny ty tituly, které Pavel tomuto bratru dává. Nazývá ho milovaný bratr, věrný slu-

žebník a spoluotrok v Pánu. Oč víc bychom měli toužit po těchto titulech, než po vzcnosně znějících církevních označeních, která se dnes dávají církevním hodnostářům!

4,8 Tychikova cesta do Kolos měla sloužit dvěma účelům. Především aby dal svatým o Pavlovi a jeho společnících v Římě zprávy z první ruky, ale také aby potěšil srdce Koloských. Zde opět „potěšit“ znamená spíš posílit nebo povzbudit (viz 2,2), než potěšit. Celkově jim měl posloužit tím, že jim pomohl... obstát proti falešnému učení, které tehdy převládalo.

4,9 Zmínka o Onezimovi nám připomíná krásný příběh popsáný v Pavlově dopise Filemonovi. Onezimos byl uprchlý otrok, který se snažil uniknout trestu útekem do Říma. Nějakým způsobem se dostal do kontaktu s Pavlem, který ho nasměroval ke Kristu. Nyní se Onezimos vrací ke svému dřívějšímu pánu Filemonovi do Kolos. Vezme s sebou Pavlův dopis Filemonovi, zatímco Tychikos ponese dopis církvi v Kolosech. Představte si to nadšení mezi věřícími v Kolosech, když tito dva bratři dorazili s dopisy od Pavla! Bezpochyby seděli dlouho do noci a vyptávali se na poměry v Římě a slyšeli o Pavlově odvaze při službě jeho Spasiteli.

4,10 O Aristarchovi toho mnoho nevíme, kromě toho, že byl předtím uvězněn v souvislosti se službou svému Pánu, jak je zaznamenáno ve Sk 19,29. Nyní je Pavlovým spolupřevzatým v Římě.

Marek je zde popsán jako bratranec Barnabášův. Tento mladík se vydal na misijní cestu spolu s Pavlem a Barnabášem. Kvůli jeho selhání se Pavel rozhodl, že by měl zůstat doma, ale Barnabáš trval na tom, že ho vezme s sebou. To vyvolalo spor mezi dvěma staršími misionáři. Je však krásné, když se dozvídáme, že Markovo selhání nebylo trvalé a že znovu získal důvěru milovaného Pavla.

Pokud Marek navštíví Kolosy, tamější svatí ho mají přijmout. Výraz „o němž jste dostali pokyny“ nemusí nutně znamenat, že Koloští již předtím dostali o Markovi nějaké pokyny. Může se to týkat pokynů, které jim dává Pavel nyní: až k vám přijde, přijměte ho. Gramatický tvar slovesa přijmout může prostě znamenat, že až budou Koloští číst tento

dopis, dostanou pokyny. Zmínka o Markovi, pisateli druhého evangelia, nám připomíná, že my všichni každý den píšeme evangelium:

Každý den píšeme evangelium,
kapitulu denně,
svými skutky, pohledy a tím, co říkáme;
prozrazují nás naše činy – slova to věrná
a pravdivá –
říkají: Jaké je evangelium tebou sepsané?

4,11 Dále se mluví o jiném Pavlově spolupracovníku Ježíši, zvaném Justus. Ježíš bylo tehdy běžné jméno, tak jako dodnes v některých zemích. Je to řecký ekvivalent hebrejského jména Jozue. Bezpochyb tomuto muži říkali Justus, protože jeho křesťanští přátelé cítili jako nevhodné, aby měl někdo stejné jméno jako Boží Syn.

Tito tři uvedení muži byli všichni obrácení Židé. Vlastně to byli jediní tři původní Židé, kteří se stali Pavlovými spolupracovníky pro Boží království; muži, kteří se stali jeho útekem.

4,12 Jak se Pavel blíží k závěru dopisu, Epafras mu připomíná, aby určitě poslal osobní pozdravy drahým svatým v Kolosech. Epafras, který se tam narodil, ustavičně pamautoval na věřící ve svých modlitbách a prosil Pána, aby byli postaveni zralí a úplní v celé vůli Boží.

4,13 Pavel dosvědčuje skutečnost, že Epafras zápasil na modlitbách nejen za ty, kdo jsou v Kolosech, ale také za křesťany v Laodiceji a v Hierapoli. Tento muž měl osobní zájem o Boží muže a ženy, se kterými se znal. Bezpochyby měl velmi dlouhý modlitební seznam a nebylo by překvapivé, kdyby každého denně zmiňoval. „Usilovně se za vás ustavičně modlí, abyste pevně stáli, zralí v přesvědčení a cele oddáni konání Boží vůle“ (NEB).

4,14 Pavel posílá pozdravy od milovaného lékaře Lukáše a Démase. Zde máme studii protikladů. Lukáš hodně s Pavlem cestoval a pravděpodobně mu během jeho nemoci, pronásledování a věznění sloužil jak fyzicky, tak duchovně.

Na druhou stranu Démás s apoštolem chodil nějaký čas, ale nakonec o něm musel apoštol říct: Démás mě opustil, protože více miloval tento svět, a odešel do Tesaloniky (2Tm 4,10).

E. Pozdravy a pokyny (4,15–18)

4,15 Pozdravy jsou nyní adresovány bratřím v Laodiceji i Nymfovi a církvi, která je v jeho domě. O církvi v Laodiceji čteme znovu ve Zj 3,14–22. Tamní církev se stala vlašnou ohledně Božích věcí. Stala se zcela materialistickou a spokojenou sama se sebou. Lidé se tam domnívali, že vše je v pořádku, a neuvědomovali si vlastní nahotu. Rukopisy se různí v tom, jestli je osloven muž Nymfas anebo žena Nymfa. Nicméně stačí poznamenat, že v tomto domě v Kolosech byla církev. Tehdy křesťané neměli promyšleně postavené budovy, jak jsme dnes zvyklí. Většina z nás se však shodne na tom, že Boží moc v místní církvi je mnohem důležitější nežli nádherné stavby či skvělé zařízení. Na tom není Boží moc závislá. Luxusní kostely často tvoří překážku moci.

4,16 Až bude tento dopis v Kolosech přečten, měl být poslán také laodicejskému sboru, aby byl přečten i tam. To se bezpochyb stalo. Ovšem z toho, co se dozvídáme ve Zj 3 se zdá, že Laodicejští neuposlechli poselství dopisu, alespoň ne natrvalo.

Pavel nařizuje, aby dopis Laodicejským byl přečten v Kolosech. Nemůžeme zjistit, o jakém dopise je řeč. Někteří se domnívají, že je zde míněn Pavlův dopis Efezským. Některé starověké rukopisy vypouštějí slova „v Efezu“ v Ef 1,1. To vedlo některé vykladače k přesvědčení, že list Efezským mohl být okružní dopis, který se měl číst v několika různých církvích – např. Efezu, Laodiceji a Kolosech. Tuto domněnku potvrzuje skutečnost, že ve srovnání s řadou zmínek v listu Koloským v je listu Efezským zmínek o konkrétních osobách tak málo.²²

4,17 Archippovi je řečeno: Hleď si služby, kterou jsi v Pánu přijal, abys ji plnil. Opět nevíme přesně, o jakou službu se jednalo. Mnozí věří tomu, že Archippos byl Filemonův syn a že byl aktivní v koloské církvi. Verš pro nás získá mnohem větší význam, když budeme předpokládat, že Archippem jsme míněni my sami a slyšíme, jak Duch Boží říká nám: Hleď si služby, kterou jsi v Pánu přijal, abys ji plnil. Každý z nás dostal od Pána nějakou službu a jednoho dne budeme

požádání, abychom vydali počet z toho, co jsme s tím udělali.

4,18 V tuto chvíli apoštol vzal pero do vlastní ruky a podepsal závěrečný pozdrav svým pohanským jménem Pavel. Řetězy na jeho rukou bezpochyby nebyly při psaní pohodlné, ale připomnělo mu to, aby Koloským řekl: Pamatujte na má pouta. „Souznění pera a pout je posledním znamením, že kazatelova pouta nemohou spoutat Boží slova.“²³

Potom list uzavírá slovy: Milost s vámi. Amen. A. T. Robertson píše: „Není bohatší slovo nežli ‚milost‘, protože v sobě obsahuje celou Boží lásku, jak ji vidíme v daru jeho Syna pro nás.“²⁴ Amen.

Poznámky

¹ (Úvod ke Ko) George Salmon, *A Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*, str. 384.

² (Úvod ke Ko) *New Bible Commentary*, str. 1043.

³ (Úvod ke Ko) A. T. Robertson, *Paul and the Intellectuals*, str. 16.

⁴ (1,5) J. B. Lightfoot, *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*, str. 134.

⁵ (1,6) NA i M přidávají „a roste“.

⁶ (1,11) A. S. Peake, „Colossians,“ *The Expositor's Greek Testament*, III:499.

⁷ (1,4) Slova „skrze jeho krev“ se vyskytují v paralelním oddílu v Ef 1,7, ale zde nejsou ani v nejstarších (NA) ani většinových (M) řeckých rukopisech.

⁸ (18) Alfred Mace, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁹ (1,19) Zde použitý zesílený tvar od *oikeó* (*katoikeó*) vyjadřuje „usazení“ či „trvalé bydlení“.

¹⁰ (1,22) Charles R. Erdman, *Epistle of Paul to the Colossians and Philemon*, str. 46.

¹¹ (1,23) Řečtina má dva výrazy pro „pokud/jestliže“ (*ei* a *ean*) a několik gramatických způsobů, jak naznačit, který druh podmínky má pisatel či řečník na mysli. Zde *ei* a oznamovací způsob *epimenete* (zůstanete) vyjadřuje podmínku první třídy (Pavel bere jako zaručené, že zůstanou).

¹² (1,23) Pridham, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹³ (2,2) Alfred Mace, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁴ (2,9) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, II:906.

¹⁵ (2,14) H. A. W. Meyer, *Critical and Exegetical Handbook to the Epistles to the Philippians and Colossians*, str. 308.

¹⁶ (2,18) Záporka *ne* je v NA vynechána, ale výsledný význam by byl stejný. Ať něco viděli nebo ne, byla to jen tělesná prázdnota.

¹⁷ (3,2) Robertson, *Intellectuals*, str. 149.

¹⁸ (3,2) F. B. Hole, *Paul's Epistles, Volume II.*, str. 105.

¹⁹ (3,11) J. C. Ryle, *Holiness*, str. 436, 455.

²⁰ (3,12) W. E. Vine, *Expository Dictionary of New Testament Words*, str. 56.

²¹ (4,2) Guy King, *Crossing the Border*, str. 111.

²² (4,16) Na druhou stranu, protože Pavel strávil v Efezu tři roky, musel znát tak mnoho lidí, že by bylo těžké vybrat jenom pár z nich kvůli obavě, že by se mohl ostatních dotknout.

²³ (4,18) *New Bible Commentary*, str. 1051.

²⁴ (4,18) Robertson, *Intellectuals*, str. 211.

Bibliografie

(Koloským a Filemonovi)

Carson, Herbert M. *The Epistles of Paul to the Colossians and to Philemon*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1960.

English, E. Schuyler. *Studies in the Epistle to*

the Colossians. New York: Our Hope Press, 1944.

Erdman, Charles R. *Epistles of Paul to the Colossians and Philemon*. Philadelphia: Westminster Press, 1933.

Lightfoot, J. B. *Saint Paul's Epistle to the Colossians and to Philemon*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, reprint of 1879 edition by MacMillan.

MacLaren, Alexander. „*Colossians and Philemon*,“ *The Expositor's Bible*. London: Hodder and Stoughton, 1888.

Meyer, H. A. W. *Critical and Exegetical Handbook to the Epistles to the Philippians and Colossians*. New York: Funk and Wagnalls, 1884.

Nicholson, W. R. *Popular Studies in Colossians: Oneness with Christ*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.

Robertson, A. T. *Paul and the Intellectuals*. Nashville: Sunday School Board of the Southern Baptist Convention, 1928.

Rutherford, John. *St. Paul's Epistles to Colossae and Laodicea*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1908.

Sturz, Richard. *Studies in Colossians*. Chicago: Moody Press, 1955.

Thomas, W. H. Griffith. *Studies in Colossians and Philemon*. Grand Rapids: Baker Book House, 1973.

Vine, W. E. *The Epistle to the Philippians and Colossians*. London.: Oliphants, 1955.

První list Tesalonickým

Úvod

„Tento dopis se více než jiné Pavlovy dopisy vyznačuje jednoduchostí, jemností a citem... není zde žádná kontroverze.“

W. Graham Scroggie

I. Jedinečné postavení v kánonu

První spis kteréhokoli slavného autora má obvykle velkou cenu v tom, že ukazuje jeho první důrazy a obdarování se vyjadřovat. Je docela možné, že tento první list Tesalonickým je Pavlovým prvním spisem vdechnutým Duchem svatým. Ohromné množství doktrín křesťanského učení, které apoštol dokázal vměstnat do své krátké návštěvy v Tesalonice, je patrné z mnoha témat, o kterých se zmiňuje v dopise známém jako první list Tesalonickým.

Mnoho evangelikálních křesťanů dnes věří ve vytržení a druhý příchod našeho Pána a také obojí vyhlíží. Nebylo tomu tak vždy. Oživený zájem o tuto nauku, zejména díky spisům prvních bratří z bratrského hnutí ve Velké Británii (1825–1850), pramenil do značné míry z 1Te. Nebýt tohoto krátkého dopisu, velmi bychom postrádali vysvětlení různých aspektů Kristova návratu.

II. Autorství

V podstatě žádný vykladač Bible nepopírá, že 1Te je skutečně Pavlovým dopisem. Existuje pro to dostatečná podpora, jak říká J. E. Frame, „pokud ovšem někdo není ochoten tvrdit, že Pavel nikdy nežil nebo že se nedochoval žádný jeho dopis“.¹

Vnější důkazy, že autorem listu je Pavel, najdeme u Polykarpa, Ignácia a Justina, ale také v kánonech Markiona nebo Muratoriho (první seznamy křesťanských spisů – první z nich je heretický, druhý ortodoxní).

Vnitřním důkazem je Pavlův slovník a styl a také působivost duchovního otce s citlivým srdcem. Historické návaznosti odpovídají Skutkům. Ve verších 1,1 a 2,18 se autor představuje jako Pavel.

III. Doba vzniku

Dopis 1Te byl napsán z Korintu během jeho tamějšího osmnáctiměsíčního pobytu, nedlouho poté, kdy za Pavlem přišel Timoteus (1Te 3,16; 2,17). Vzhledem k předpokladu, že Gallio (Sk 18,12) nastoupil jako prokonzul začátkem léta roku 51 po Kr., musel tam Pavel přijít začátkem roku 50 a brzy poté napsal 1Te. Téměř všichni vykladači datují knihu do počátku padesátých let a je pravděpodobně spolehlivé jej přesněji datovat do let 50 nebo 51, tedy pouhých dvacet let po nanebevstoupení našeho Pána.

IV. Pozadí a téma

Během Pavlovy druhé misijní cesty se nad temnotou v Tesalonice rozsvítilo světlo evangelia (Sk 17,1–10).

Když byli Pavel a Silas propuštěni z vězení ve Filipech, odešli přes Amfipolis a Apollonii do Tesaloniky. Ta byla v tehdejší době z obchodního i politického hlediska strategickým městem. Pavel, věrný svému zvyku, šel do židovské synagogy a na základě Starého zákona ukazoval, že Mesiáš musel trpět a vstát z mrtvých. Dále prohlásil, že Ježíš z Nazaretu byl zaslíbený Mesiáš. Tak tomu bylo po tři soboty. Někteří ze Židů se dali přesvědčit a jako

věřící křesťané se postavili na stranu Pavla a Silase. Obrátilo se také mnoho řeckých proselytů a několik vlivných žen ve městě.

Pak se situace začala měnit. Židé, kteří neuvěřili, shromáždili několik ničemných lidí z tržiště, vyvolali sročení davu a obsadili dům Jásona, kde Pavel a Silas bydleli. Když kazatele v domě nenašli, vytáhli Jásona a některé další věřící před městskou správu a obvinili je, že obracejí svět vzhůru nohama. Byl to vlastně neúmyslný projev uznání! Potom křesťany obvinili, že chtějí svrhnout císaře a prohlásit za krále někoho jiného – Ježíše. Představené města to zneklidnilo. Jásona a jeho společníky požádali o záruku a pravděpodobně dali jeho hostům striktní příkaz, aby z města odešli. Potom byli Jáson a ostatní propuštěni.

Křesťanství bratři v Tesalonice se rozhodli, že by bylo moudré, aby kazatelé z města odešli, a proto je v noci vyslali do Beroje.

Je zvláštní, že Pavel a Silas po sobě při odchodu zanechali shromáždění věřících, kteří byli vyučováni v doktrínách víry a jimiž nijak nepohnulo pronásledování, kterým procházeli. Ze Sk 17,2 bychom mohli snadno vyvodit, že Pavel a jeho společníci byli v Tesalonice snad jen tři soboty. Je však možné, že tak dlouho trvalo pouze vyučování v synagoze. Pavel a jeho tým možná strávili ve městě celé tři měsíce. Pavlovy dopisy Tesa-

lonickým ukazují, že dobře znali křesťanské učení, což mohli stěží získat během tří nebo čtyř týdnů.

Z Beroje šel Pavel do Atén (Sk 17,15). Tam uslyšel, že věřící v Tesalonice jsou pronásledováni. Pokusil se je navštívit, ale Satan mu v tom zabránil (1Te 2,17–18), a proto k nim poslal Timotea (3,1–2). Timoteus se vrátil celkově vzato s povzbudivými zprávami (3,6–8), a to dalo Pavlovi podnět, aby napsal tento dopis. V něm obhajuje svou službu před pomlouvačnými útoky; vyzývá k oddělení od celkově rozšířené nemorálnosti tamější kultury; napravuje nedorozumění týkající se těch, kdo zemřeli v Kristu, a napomíná ty, kdo přestali pracovat, protože Kristus brzy přijde; a také vybízí svaté, aby měli v úctě své duchovní vůdce.

Jedním z nejdůležitějších témat 1Te je příchod Pána Ježíše. Je o něm nejméně jedna zmínka v každé z pěti kapitol. G. R. Harding Wood skládá tyto zmínky dohromady a přichází s tímto vynikajícím shrnujícím pohledem:

Křesťan, který vyhlíží příchod Pána Ježíše, nemá prostor pro (1) modly ve svém srdci (1,9–10); (2) lajďáctví ve službě (2,9.19); (3) spory ve společenství (3,12–13); (4) deprese v mysli (4,13–18) ani (5) hřích ve svém životě (5,23).²

Osnova

- I. Pozdrav (1,1)
- II. Pavlovy osobní vztahy s Tesalonickými (1,2–3,13)
 - A. Pavlovo ocenění Tesalonických (1,2–10)
 - B. Přehled Pavlova působení, zvěsti a chování v Tesalonice (2,1–12)
 - C. Přehled reakce Tesalonických na evangelium (2,13–16)
 - D. Vysvětlení, proč se Pavel nevrátil do Tesaloniky (2,17–20)
 - E. Vyslání Timotea do Tesaloniky (3,1–10)
 - F. Pavlova konkrétní modlitba (3,11–13)
- III. Praktická povzbuzení (4,1–5,22)
 - A. Posvěcení, které je naplněním Boží vůle (4,1–8)
 - B. Lásky, která myslí na druhé (4,9–10)
 - C. Život, který oslovuje lidi vně (4,11–12)
 - D. Naděje, která je útěchou věřícím (4,13–18)
 - E. Den Pánův (5,1–11)
 - F. Různá povzbuzení svatým (5,12–22)
- IV. Závěrečné pozdravy Tesalonickým (5,23–28)

Komentář

I. Pozdrav (1,1)

1,1 Dopis začíná jmény tří mužů, kteří byli obviněni, že obracejí svět vzhůru nohama. To-to obvinění bylo myšleno jako pomluva, ale ve skutečnosti to byla pocta.

Autorem dopisu je Pavel. Silvanus a Timoteus s ním v té době cestovali, proto uvádí jejich jména. Silvanus je pravděpodobně Silas, který ve vězení ve Filipech zpíval spolu s Pavlem (Sk 16,25). Timoteus je mladý bratr z Lystry, který se k Pavlovi přidal právě před cestou do Tesaloniky (Sk 16,1).

List je adresován církvi v Tesalonice v Bohu Otcí a Pánu Ježíši Kristu. Slovo, které překládáme jako církev, se v tehdejší době používalo k označení jakéhokoli druhu shromáždění, Pavel tedy chce dát najevo, že se nejedná o pohanské shromáždění, ale takové, které má vztah k Bohu jako Otcí a k Ježíši Kristu jakožto Pánu.

Pozdrav „milost... a pokoj“ vyjadřuje to nejlepší požehnání, jakého si kdo může užívat na této straně nebe. Milost je nezasloužená Boží přízeň ve všech aspektech našeho života. Pokoj je nenarušovaný klid, který odolává drtivým okolnostem života. Milost je příčina a pokoj je důsledek. Pavel opakuje dvě Boží jména jako rovnocenný zdroj požehnání, tentokrát jako přivlastňovací zájmeno „náš“ před slovem „Otec“.³

II. Pavlovy osobní vztahy s Tesalonickými (1,2–3,13)

A. Pavlovo ocenění Tesalonických (1,2–10)

1,2–3 Kdykoli se Pavel modlil, vždy se zmínil o Tesalonických. (Jsme stejně tak věrní v tom, jak si připomínáme své křesťanské bratry a sestry?) A vždy se za ně modlil s vděčností, připomínal si jejich skutek víry, práci lásky a vytrvalost naděje.

Jichž skutek víry pravděpodobně znamená především obrácení k Bohu. Když je o víře řeč jako o skutku, připomíná nám to situaci, kdy se někteří lidé ptali Ježíše: „Co máme dělat, abychom konali Boží skutky?“ Ježíš jim

odpověděl: „Toto je ten Boží skutek: abyste věřili v toho, kterého on poslal“ (J 6,28–29). V tomto smyslu je víra skutkem neboli činem. Ale není to dřina, kterou si člověk něco zaslouží, není to něco, čím by se mohl chlubit. Je to vlastně jediný skutek, který člověk může udělat, aniž by Krista připravoval o jeho slávu Spasitele a aniž by popíral, že sám je bezmocný hříšník. Víra není záslužný čin, ale je to čin, kterým stvoření uznává svého Stvořitele. Výraz skutek víry tedy v sobě zahrnuje život víry, který následuje po obrácení.

Vedle skutku víry Pavel připomíná jejich práci lásky. To vypovídá o jejich službě Bohu motivované láskou k Pánu Ježíši. Křesťanství není život strávený tím, že plníme svou povinnost, ale je to Osoba, které z lásky sloužíme. Být jeho otrokem je dokonalá svoboda a „láska k němu působí, že dřina se stává božskou“. Ve srovnání s láskou je motivace ziskem lacinou pohnutkou. Láska ke Kristu vede ke službě s takovým postojem, jakého peníze nikdy nedosáhnou. Tesaloníci byli živým důkazem této skutečnosti.

A konečně Pavel děkoval za vytrvalost jejich naděje. To vypovídá o jejich vytrvalém čekání na Ježíše. Procházeli pronásledováním, které bylo důsledkem jejich statečného postoje pro Krista. V jejich „čisté houževnaté vytrvalosti“ (jak se vyjadřuje Philips) nebyly žádné trhliny.

Obrat „před naším Bohem a Otcem“ vyjadřuje místo, kde si to Pavel připomíná. Když vstupoval v modlitbě do Boží přítomnosti, připomínal si duchovní narození a růst svatých a vyjadřoval vděčnost za jejich víru, lásku a naději.

1,4 Apoštol si byl jist tím, že tito svatí byli Bohem vyvolení před založením světa. Jak to věděl? Že by měl nějaký nadpřirozený vhled? To, že se stali vyvolenými, poznal podle toho, jakým způsobem přijali evangelium.

Učení o vyvolení⁴ říká, že Bůh některé lidi vyvolil v Kristu před založením světa (Ef 1,4). Toto učení však neříká, že vyvolil některé pro ztracení. Jsou-li lidé nakonec ztraceni, je to pro jejich vlastní hříchy a nevěru.

Táž Bible, která učí o vyvolení, také mluví o lidské zodpovědnosti neboli svobodné volbě člověka. Bůh upřímně nabízí spasení všem lidem a všude. Kdokoli přijde ke Kristu, najde u něho vřelé přijetí.

Tyto dvě nauky, vyvolení a svobodná volba, vytvářejí v lidské mysli nesmiřitelný konflikt. Ale Bible učí obojí, a proto bychom měli obojí přijímat, i když je nedokážeme uvést do souladu.

Nevíme, kdo je vyvolený, a tak bychom měli nést evangelium celému světu. Hříšníci by učení o vyvolení neměli užívat jako výmluvu, proč nevěřit. Pokud budou činit pokání a uvěří v Pána Ježíše Krista, Bůh je zachrání.

1,5 Když Pavel mluví o „našem evangeliu“, nemá tím na mysli evangelium odlišné od evangelia ostatních apoštolů. Obsah je stejný; rozdíl je pouze v těch, kdo je nesou. Tesaloničtí nepřijímali tuto zvěst jen jako náboženské kázání; přijali je sice prostřednictvím slov, ale ne jen jako slova.

Evangelium k nim přišlo v moci, v Duchu svatém a v plné přesvědčivosti: (1) v moci – tato zvěst v jejich životě působila s nadpřirozenou silou, vyvolala usvědčení z hříchu, pokání a obrácení. (2) V Duchu svatém – tato moc byla vyvolána Duchem svatým. (3) V plné přesvědčivosti – Pavel kázal svou zvěst přesvědčivě. Tesaloničtí ji přijali s velkou jistotou jako Boží slovo a to v jejich životě způsobilo plnou jistotu víry.

Nyní jim Pavel připomíná, jak se choval, když byl mezi nimi. Nekázal jen evangelium, ale vedl důsledný život. Nejlepším kázáním je svatý život.

1,6 Pavel tedy mohl říct: „Vy jste se stali těmi, kdo napodobují nás i Pána.“ Mohli bychom očekávat, že řekne „... napodobují Pána i nás“, tedy Pán na prvním místě. Ale zde se jedná o pořadí v tom, jak to vnímali oni. Právě Pavlův život je přivedl k Pánu Ježíši.

Vede nás to k vystřízlivění, když si uvědomíme, že lidé mají být schopni v nás vidět Krista. Měli bychom umět spolu s Pavlem říct: „Napodobujte mě, jako i já napodobuji Krista“ (1K 11,1).

Všimněte si, že přijali slovo v mnohém soužení s radostí. Tím napodobovali Pána i apo-

štoly. Zvenčí soužení, uvnitř radost. Nezvyklá kombinace! Pro člověka tohoto světa není možné prožívat zároveň radost i soužení; pro něho je soužení opakem radosti. Křesťan má radost Ducha svatého, která není závislá na okolnostech; opakem radosti je pro něho hřích.

Soužením, které museli snášet, bylo pronásledování v souvislosti s jejich obrácením.

1,7 Tesaloničtí se stali příkladnými křesťany. Především jejich příklad radosti uprostřed soužení byl příkladem pro věřící v Makedonii a Achaji, tedy všem věřícím v Řecku.

1,8 Ale jejich svědectví se zde nezastavilo. Stali se křesťany, kteří získávali další. Stejně jako se šíří vlny na vodě, tak se Pánovo slovo šířilo ve stále větších kruzích: napřed v Makedonii a Achaji, potom všude. Zanedlouho se zpráva o jejich víře v Boha tak rozšířila, že Pavel o tom ani nemusel mluvit; lidé to už věděli.

Není cílem, abychom byli konečnými příjemci požehnání, ale být kanálem, skrze který může protékat k dalším. Bůh září v našich srdcích, aby světlo svítilo na druhé (1K 4,6). Jestliže jsme se opravdu napili z vody spasení, potom by k lidem kolem nás měly téct řeky živé vody (J 7,37–38).

1,9 Všude se mluvilo o tom, že když Pavel a jeho společníci přišli do Tesaloniky, dostalo se jim královského přivítání. Také se rozneslo, že v životech mnoha lidí nastala úžasná proměna. Obrátili se k Bohu od pohanských model a jako nevolníci se podřídili Boží vůli.

Všimněte si, že se obrátili k Bohu od model, ne od model k Bohu. Nebylo to tak, že už měli dost svých model, a proto se rozhodli, že dají šanci Bohu. Ne, oni se obrátili k Bohu a zjistili, že je natolik uspokojuje, aby mohli opustit své modly.

Je to pohled, pod kterým Petr zjhl,
je to tvář, kterou viděl Štěpán,
je to srdce, které plakalo s Marií,
co nás osvobodí od model.

Ora Rowan

Nepomiňme však vzrušení i bázeň, které jsou obsaženy v této zprávě. Dva muži jdou do pohanského města s Pánovým slovem. V moci Ducha kážou evangelium. Nastává zázrak znovuzrození: muži a ženy jsou tak uchváteni Spasitelem, že zanechávají své modly. Pak tu

máme místní sbor věřících, kteří chválí Boha, vedou svatý život, statečně snášejí pronásledování a získávají pro Krista druhé. Služba Pánu je skutečně nejvyšší povolání!

1,10 Tesaloničtí nejen sloužili živému a pravému Bohu (na rozdíl od model, které jsou neživé a falešné), ale čekali Pána Ježíše. Všimněte si detailů jejich očekávání:

1. Osoba: Jeho Syna
2. Místo: z nebe
3. Záruka: kterého vzkřísil z mrtvých
4. Drahé jméno: Ježíše
5. Výhled: který nás vysvobozuje od přicházejícího hněvu.

Ve verších 9 a 10 máme tedy tři aspekty toho, co Tesaloničtí prožili:

Obrátili se (viz skutek víry, v. 3).

Sloužili (viz práci lásky, v. 3).

Čekali (viz vytrvalost naděje, v. 3).

G. R. Harding Wood⁵ tyto aspekty analyzuje takto:

Následování – vzhlížet k Bohu

Služba – rozhlížet se po polích

Očekávání – pohled k Ježíši

Tesaloničtí čekali Božího Syna z nebe. To znamená, že mohl přijít za jejich života, vlastně kdykoli během jejich života. Blízký příchod Pána Ježíše je naděje křesťana. Nacházíme ji v mnoha novozákonních úsecích, některé z nich jsou:

L 12,36: „Bud'te podobni lidem, kteří čekají na svého pána.“

Ř 8,23: „... očekávající synovství, to jest vykoupení svého těla.“

1K 11,26: „Neboť kdykoliv byste jedli tento chléb a pili tento kalich, zvěstujete smrt Pánovu, dokud on nepřijde.“

2K 5,2: „Neboť v tomto stanu sténáme a toužíme si obléci ještě i náš příbytek, který pochází z nebe.“

Ga 5,5: „Neboť my v Duchu na základě víry očekáváme naději spravedlnosti.“

Fp 3,20: „Vždyť naše občanství je v nebesích, odkud také dychtivě očekáváme Zachránce, Pána Ježíše Krista,“

Fp 4,5: „Pán je blízko.“

Tt 2,13: „Očekávající tu blahoslavenou naději, zjevení slávy velikého Boha a našeho Zachránce Ježíše Krista,“

Žd 9,28: „Podruhé se bez hříchu ukáže k záchraně těm, kteří ho očekávají.“

Jk 5,7–9: „Bud'te tedy trpěliví, bratři, až do Pánova příchodu... Pánův příchod se přiblížil. Hle, soudce stojí přede dveřmi!“

1Pt 4,7: „Konec všeho se přiblížil.“

1J 3,3: „A každý, kdo v něm má tuto naději, očišťuje se, tak jako on je čistý.“

Ju 21: „... očekávejte milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu.“

Zj 3,11: „Přijdu brzy.“ 22,7: „A hle, přijdu brzy.“ 22,12: „Hle, přijdu brzy.“ 22,20: „Ano, přijdu brzy. Amen, přijď, Pane Ježíši!“

Křesťan ví, že možná bude muset projít smrtí, ale zároveň ví, že Pán může přijít kdykoliv, a v tom případě půjde do nebe, aniž by zemřel.

V Bibli není už žádné nevyplněné proroctví, které by podmiňovalo příchod Krista pro svou církev. Je to nejbližší velká událost v Božím programu.

Nemohli bychom vyhlížet Pánův příchod v kterýkoli okamžik, kdyby před ním stála ještě nějaká událost nebo nějaké období. Učení o vytržení před souzením je jediné, které umožňuje, aby věřící čekal Kristův příchod i dnes. Ostatní pohledy jeho příchod nutně oddalují.

Ten, koho čekáme, je Ježíš, náš Vysvoboditel od budoucího hněvu. Toto vyjádření o přicházejícím Spasiteli je možné chápat dvěma způsoby.

1. Vysvobozuje nás od věčného trestu za naše hříchy. Na kříži snášel Boží hněv kvůli našim hříchům. Vírou v něho jsme si cenu jeho díla připsali na svůj účet. Proto tedy už není pro nás žádné odsouzení, když jsme v Kristu Ježíši (Ř 8,1).

2. Vysvobozuje nás také od nastávajícího období souzení, kdy bude vylit Boží hněv na svět, který odmítl jeho Syna. Toto období známe jako souzení a čas Jákovova souzení (Da 9,27; Mt 24,4–28; 1Te 5,1–11; 2Te 2,1–12; Zj 6,1–19,10).

B. Přehled Pavlovy služby, zvěsti a chování v Tesalonice (2,1–12)

2,1 V druhé části 5. verše se Pavel krátce zmiňuje o svém osobním charakteru a chování v Tesalonice. Nyní dává důkladněji nahlédnout do své služby, zvěsti i životního stylu.

Hlavní myšlenka spočívá v tom, že křesťan slouží především svým charakterem. To, kým jsme, je daleko důležitější, než co kdy řekneme. Náš vliv, který si neuvědomujeme, je hlasitější než vliv, který si uvědomujeme. James Denney řekl:

Charakter křesťana je veškerý kapitál, který má a kterým koná svou práci. Většinu ostatních povolání je možné vykonávat bez ohledu na charakter, pokud má v bance kladná čísla. Avšak křesťan, který ztratil svůj charakter, ztratil všechno.⁶

Misionář-mučedník Jim Elliot si do svého deníku napsal:

I kdyby to jinde neplatilo, v duchovní práci rozhoduje o kvalitě práce charakter pracovníka. Shelley a Byron mohou být morálně nezávislí volnomyšlenkáři a přitom psát dobrou poezii. Wagner může být plný neřesti a přitom tvořit krásnou hudbu; něco takového však není možné v práci pro Boha. Pavel mohl mluvit o svém charakteru a životním stylu jako o důkazu toho, co říkal Tesalonickým. Ve svém prvním listu devětkrát říká „Víte...“, pokud jde o to, jak bezprostředně sledovali Pavlův soukromý i veřejný život. Pavel přišel do Tesaloniky a vedl život, který ilustroval to, co kázal; nejen ilustroval, ale byl přesvědčujícím důkazem. Není divu, že mnoho práce v království za moc nestojí. Podívejte se na morální charakter pracovníka.⁷

Pavel se v těchto verších možná brání proti falešnému obvinění svých kritiků. V každém případě Tesalonickým především připomíná, že jeho služba byla úspěšná. Oni sami byli živým důkazem, že jeho práce přinesla ovoce. Věděli, že jeho návštěva u nich nezůstala bez užitku. Vždyť se obrátili a vznikl tam sbor.

2,2 Jeho služba se také vyznačovala odvahou. Kruté nepřátelství a hrubé zacházení ve Filipech, včetně uvěznění spolu se Silasem, jej nevyděsilo, neodradilo ani nezastrašilo. Šel dále do Tesaloniky. S odvahou, jakou může dát jen Bůh, tam i přes mnohé konflikty kázal evangelium. Někdo méně průbojný by snad vymýšlel řadu teologických důvodů, proč ho Bůh nepovolal k vlídnějším posluchačům. Pavel nic takového nevymýšlel! Neohroženě

kázal zvěst i přes velké nepřátelství – byl to přímý důsledek naplnění Duchem.

2,3 Pavlovo povzbuzování, aby věřili evangelium, bylo pravdivé, pramenilo z čistého motivu a spolehlivé, pokud jde o způsob. Pokud jde o jeho zdroj, nevycházelo z falešného učení, ale z Boží pravdy. Pokud jde o motiv, apoštol se na Tesalonické díval nesobecky, měl na mysli jejich dobro bez nějaké postranní, nečisté touhy. A co se způsobu týče, nejednalo se o nějaký vychytralý nápad s cílem je podvést. Jeho žárliví nepřátelé jej zřejmě obviňovali z kacířství, sobeckých žádostí a vychytralosti.

2,4 Služba byla pro Pavla svatým správcovstvím. Byl Bohem uznaný správce a evangelium bylo drahý poklad, který mu Bůh svěřil. Nesl zodpovědnost za to, aby se líbil Bohu věrným hlásáním této zvěsti bez ohledu na reakci lidí. Bylo mu jasné, že se nemůže líbit zároveň Bohu i člověku, rozhodl se tedy líbit se Bohu, který zkoumá naše srdce a podle toho nás také odměňuje.

Povinností správce je líbit se tomu, kdo ho platí. Kazatelé se mohou někdy dostat do pokušení zadržet plnou pravdu, a to ze strachu z odezvy těch, kdo přispívají na jejich finanční podporu. Ale Bůh je Pán, který pozná, kdy zvěst ředí nebo v ní něco potlačí.

2,5 Ve verších 5–12 mluví Pavel o svém chování v Tesalonice; tím zanechal nádherný příklad pro všechny Kristovy služebníky.

Zprvce se nikdy nesnížil k lichocení nebo neupřímnosti, aby tak dosáhl výsledků. Jeho slova byla pravdivá a průhledná, jeho motivy bez jakékoli přetvářky.

Zadruhé nikdy práce pro Pána nepoužil jako zástěrky, za kterou by skrýval sobeckou touhu zbohatnout. Jeho služba nebyla maskou pro chamtivost.

Aby vyvrátil jakékoli nařčení z lichocení, odvolává se na svaté. Ale k vyvrácení jakéhokoli pomyšlení na chamtivost se odvolává na Boha, který jako jediný může číst srdce.

2,6 Zde máme další dojemný pohled na charakter tohoto velkého Božeho muže. Jako Kristovi apoštolové měl on sám i jeho společníci nárok na finanční podporu (zde „slávu“) od Tesalonických. Oni se však rozhodli, že pro ně nebudou břemenem, proto ve dne

v noci pracovali, aby si pokryli vlastní potřeby. V Korintu to bylo jinak. Tam Pavel pracoval, aby svým kritikům nedal žádný důvod k obvinění, že káže pro peníze. V Tesalonice pracoval, protože svatí byli chudí a pronásledováni a on pro ně nechtěl být dalším břemenem navíc.

2,7 Místo aby panoval nad Božím dědictvím, byl mezi nimi něžný, jako když se kojící matka stará o vlastní děti. Pavel si uvědomoval, že nově obrácení lidé potřebují péči, svou službu konal se vši starostlivostí milující matky.

2,8 Jeho láskyplný zájem byl tak hluboký, že byl ochoten se s nimi spíše sdílet, než od nich něco přijímat. Nepředával jim Boží evangelium chladně, netečně, ale vyléval jim svou duši. Miloval je a láska nehledí na to, kolik to stojí. Stejně jako jeho Pán nepřišel, aby mu druzí sloužili, ale aby sloužil a dal svůj život (Mk 10,45).

2,9 Zde je další důkaz Pavlovy nezištnosti: vidíme, jak pracuje, šije stany, aby si vydělal na živobytí a mohl sloužit lidem, aniž by pro někoho z nich byl břemenem. Je pravda, že kazatel evangelia má nárok na finanční podporu ze strany ostatních křesťanů, ale je chvályhodné, když ho vidíme, že se tohoto svého práva občas vzdá, je-li třeba. Skutečný Kristův služebník bude kázat evangelium, ať za to dostává peníze, nebo si musí vydělávat sám. Všimněte si výrazů „těžkou práci a lopotu“ a „pracovali dnem i nocí“. Evangelium nestálo Tesalonické věřící ani korunu, ale Pavla to stálo mnoho.

2,10 Věřící mohli dosvědčit Pavlovo příkladné chování vůči nim; také Bůh byl svědkem, že jednal zbožně či svatě, spravedlivě a bezúhonně. „Svatě“ znamená být oddělený od hříchu pro Boha, „spravedlivě“ znamená charakterem i chováním a „bezúhonně“ se vztahuje k Bohu i lidem. Jestliže nejlepším kázáním je svatý život, byl Pavel velký kazatel. Nebyl jako kazatel, který měl výřečnost lepší než chování: když stál za kazatelnu, lidé by byli nejraději, aby z ní neodcházel, ale když stál mimo kazatelnu, tak si přáli, aby za ni už nechodil.

2,11 V 7. verši se přirovnal ke kojící matce; nyní mění obraz v milujícího otce. Jestliže

matka připomíná něhu a lásku, otec připomíná moudrost a radu. Jako otec je napomínal, aby vedli svatý život, povzbuzoval je, aby i přes všechna pronásledování šli dále za Pánem; dosvědčoval jim, že poslušnost Boží vůli a Božímu slovu přináší požehnání.

2,12 Cílem Pavlovy služby bylo to, aby vedli život důstojný Boha, který je povolal do svého království a slávy. Sami v sobě nejsme hodni Boha ani místa v nebi; jediný způsob, jak jsme se stali něčeho hodni, je to, že jsme v Pánu Ježíši Kristu. Avšak jako od Božích synů se od nás čekává, že budeme žít podle tohoto vznešeného povolání. To dokážeme tím, že se podřídíme vedení Ducha svatého a stále budeme vyznávat a opouštět hřích ve svém životě.

Všichni spasení lidé jsou poddanými Božího království. V současnosti je toto království neviditelné a král zde není přítomen. Avšak morální a etické vyučování tohoto království pro nás platí i dnes. Až se Pán Ježíš vrátí, aby vládl, bude ustaveno království ve viditelné podobě a v onen den budeme s ním v jeho královské slávě.

C. Přehled reakce Tesalonických na evangelium (2,13–16)

2,13 Nyní se Pavel vrací k jinému tématu, kterého se dotkl již ve verši 1,5 – reakce Tesalonických na kázání evangelia. Když zvěst přijali, tedy ji slyšeli, přijali ji nikoliv jako slovo lidské, ale jako slovo Boží. NKJV vyjadřuje jasně:

Z tohoto důvodu také bez přestání děkujeme Bohu, protože jste Boží slovo, které jste od nás slyšeli, přijali ne jako slovo lidské, ale podle pravdy jako Boží slovo, které také účinně působí ve vás, kteří věříte.

Pavel je hluboce vděčný, že zvěst přijali. Je to další příklad jeho nesobeckosti. Většina z nás chce, aby druzí věřili tomu, co říkáme, prostě proto, že to říkáme my. Ale lidské slovo tvoří vratký základ pro víru. Pouze Bohu je možné důvěřovat plně, a výsledky v srdcích a životech lidí se dostaví pouze tehdy, když důvěřujeme jeho slovu. Tak tomu bylo u Tesalonických – slovo mocně působilo v jejich životech, protože uvěřili. Walter Scott napsal:

Jeho slovo – Bible – je inspirované, tedy Bohem vdechnuté, ve všech svých knihách a částech, jak byly původně napsány. Je to naše jediná autorita ve všech věcech, pro všechny okolnosti a ve všech dobách. Potřebujeme generaci, která by se třásla před Božím slovem. Je to náš životní plán – naše vedení, naše světlo, naše morální bezpečí. Díky Bohu za tento posvátný svazek.⁸

2,14 Jaké výsledky přinášela Bible v životě těchto lidí? Nejen to, že byli spaseni; dokázali pevně stát i přes kruté pronásledování. To byl jasný důkaz o opravdovosti jejich obrácení. Svou vytrvalostí se podobali křesťanským církvím v Judsku. Jediný rozdíl spočíval v tom, že Tesaloničtí snášeli utrpení ze strany svých pohanských krajanů, zatímco věřící v Judsku byli pronásledováni Židy.

2,15 Při této zmínce o Židech se Pavel pouští do jejich obvinění jako největších odpůrců evangelia. Kdo by to měl znát lépe než on? Kdysi byl mezi těmito Židy v čele těch, kdo se snažili zničit křesťanskou víru. Pak po svém obrácení sám pocítil ostří meče jejich pronásledování.

Korunním hříchem Židů byla smrt Pána Ježíše. Samotné ukřižování provedli Římané, ale byli to Židé, kdo je k tomu přiměli. Bylo to vyvrcholení staletého pronásledování proroků, které Bůh k izraelskému národu posílal (Mt 21,33–39).

V křesťanské době pronásledovali Pavla a další apoštoly a přitom se mylně domnívali, že se tím líbí Bohu. Jejich jednání mu bylo odporné a oni sami se tím stavěli proti všem lidem.

2,16 Nespokojili se s tím, že evangelium sami odmítali, byli odhodláni zabránit Pavlovi a jeho společníkům v kázání zvěsti pohanům. Nic je neděsilo víc, než když slyšeli, že pohané mohou být spaseni stejným způsobem jako Židé.

Ve svém nepřátelství proti Boží vůli pokračovali tam, kde jejich otcové skončili: stále doplňují své hříchy. Jako by byli rozhodnuti stále udržovat plnou číši své viny.

Ale jejich osud je už určen, protože na ně přišel hněv až do krajnosti. Pavel není konkrétní v tom, co myslí tímto hněvem. Možná

je to obecné vyjádření nadcházejícího soudu jako důsledku plné míry viny. Víme, že během dvaceti let (r. 70 po Kr.) byl Jeruzalém dobyt a Židé, kteří přežili, byli rozprášeni po celém světě.

Na základě podobných úseků někteří vyvozují, že Pavel byl antisemita a že Nový zákon je antisemitská kniha. Je však pravda, že hluboce miloval své krajany, tedy Židy, a byl dokonce ochoten být zavržen od Krista, kdyby to znamenalo jejich spasení (Ř 9,1–3). I když sloužil především pohanům, nikdy se nevzdal svého břemene, touhy po evangelizaci Židů; zdá se, že toto břemeno někdy přerůstalo jeho prvotní poslání.

To, co zde apoštol říká o židovských vůdcích, je historickou skutečností, nejedná se o osobní urážku. Musíme mít na paměti, že k tomu, co napsal, ho vedl Bůh. Antisemitismus je nekřesťanský a nelze jej ospravedlnovat za žádných okolností. Není však antisemitské, když řekneme, že židovský národ nese před Bohem vinu za smrt jeho Syna (Sk 2,23), stejně jako za to nesou svůj podíl odpovědnosti i pohané (1K 2,8).

D. Vysvětlení, proč se Pavel nevrátil do Tesaloniky (2,17–20)

2,17 V následujících čtyřech verších Pavel vysvětluje, proč se nevrátil do Tesaloniky. Možná ho jeho malicherní kritici obviňovali ze zbabělosti, když se nevrátil, protože se tam zvedl nepřátelský postoj.

Pavel především dává najevo, že se jednalo pouze o fyzické odloučení. Tento výraz znamená, že odchodem duchovního otce zůstali osiřeli. Jeho láskyplný zájem o ně však nijak neopadl. Všimněte si slov, která vyjadřují sílu jeho lásky: „s velkou touhou usilovali...“.

2,18 Dvakrát se pokoušel do Tesaloniky přijít, ale Satan mu v tom pokaždé zabránil. Nevíme, jak konkrétně mu v tom Satan zabránil.

Nevíme ani to, jak si mohl být Pavel jist, že to byl ďábel, kdo mu v tom zabránil, a ne Pán. Ve Sk 16,6 čteme, že Duch svatý zabránil Pavlovi a jeho skupině kázat slovo v Asii. V následujícím verši se pokoušeli jít do Bitynie, ale Duch jim to nedovolil. Jak můžeme

poznat, kdy nám v něčem brání Duch svatý a kdy ďábel? Jedním ze způsobů může být toto: když víme, že jednáme podle Boží vůle, pak všechny překážky, které vyvstávají, nepůsobí Duch, ale ďábel. Stejně tak můžeme očekávat, že Satan brání, kdykoli Bůh žehná. Ale Bůh vždy Satanovy zábrany překoná. V tomto konkrétním případě to, že Pavel nemohl jít do Tesaloniky, vyústilo v napsání tohoto dopisu. A ten přináší Bohu slávu a nám pozhnání.

2,19 Proč Pavlovi tolik záleželo na tom, aby se vrátil zpět k věřícím v Tesalonice? Protože to byly jeho děti v Pánu. Ukázal jim na Krista a cítil zodpovědnost za jejich duchovní růst. Věděl, že za ně jednou bude skládat účty. Byli jeho nadějí na odměnu u soudné stolice Kristovy. Chtěl, aby se z nich mohl radovat. Oni budou jeho věncem radosti před Pánem Ježíšem při jeho příchodu.

Z tohoto verše zřejmě vyplývá, že Pavel v nebi tesalonické věřící pozná. Odtud můžeme vyvozovat, že i my v nebi poznáme své milované.

V 19. verši Pavel mluví o svých dětech ve víře jako o svém věnci. Jinde v Novém zákoně čteme o jiných věncích: o věnci spravedlnosti (2Tm 4,8); o věnci života (Jk 1,12; Zj 2,10); o věnci slávy (1Pt 5,4), a všechny tyto věnce jsou nepomíjivé (1K 9,25).

2,20 Svatí byli jeho věncem a radostí. Investoval do lidské osobnosti a jeho odměnou byli duchovní synové a dcery, kteří se po celou věčnost klaní Božímu Beránkovi.

Exkurz: Pánův příchod

V 19. verši máme v 1Te první výskyt slova „příchod“, který se vztahuje k Pánovu příchodu. Vzhledem k tomu, že se jedná o hlavní téma tohoto listu, zastavíme se zde a vysvětlíme, co považujeme za učení Písma k tomuto tématu.

V řečtině jsou tři hlavní slova, která Nový zákon používá k označení Kristova příchodu:

parousia: příchod nebo následná přítomnost

apokalypsis: odhalení, zjevení

epifaneia: manifestace, veřejné vystoupení, zjevení

Běžně se používá slovo *parousia*. Znamená přítomnost nebo příchod. Vine říká, že

označuje příchod i následnou přítomnost. Máme-li na mysli Pánův příchod, měli bychom jej chápat nejen jako okamžitou událost, ale jako časové období.

Takovým způsobem chápeme slovo příchod. Například: „Kristův příchod do Galileje přinesl mnohým lidem uzdravení.“ Zde nemáme na mysli pouze den, kdy do Galileje přišel, ale celou dobu, kterou v dané oblasti strávil. Když tedy mluvíme o Kristově příchodu, měli bychom jej chápat spíše jako časové období než izolovanou událost.

Jestliže vezmeme všechny výskyty slova *parousia* v Novém zákoně, vidíme, že popisují časové období včetně jeho (1) začátku, (2) průběhu, (3) vystoupení a (4) vyvrcholení.

1. Začátek *parousie* je vytržení. Popisují je následující úseky (překlad slova *parousia* je vždy kurzívou):

„Jako v Adamovi všichni umírají, tak také v Kristu budou všichni obživeni. Každý však ve svém pořadí: jako prvotina Kristus, potom při jeho *příchodu* ti, kdo jsou Kristovi“ (1K 15,22–23).

„Nechceme vás, bratři, nechávat v nevědomosti o těch, kdo zesnuli, abyste se nermoutili jako ti ostatní, kteří nemají naděje. Jestliže však věříme, že Ježíš zemřel a vstal z mrtvých, tak Bůh také ty, kdo zemřeli skrze Ježíše, přivede s ním. Neboť toto vám říkáme slovem Pánovým: My živí, kteří jsme tu ponechání do *příchodu* Pána, jistě nepředejdeme ty, kteří zesnuli, protože za zvuku příkazujícího zvolání, hlasu archanděla a Boží polnice sám Pán sestoupí z nebe a mrtví v Kristu vstanou nejdříve. Potom my živí, kteří tu budeme ponechání, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích do vzduchu k setkání s Pánem. A tak už navždy budeme s Pánem. Proto se těmito slovy navzájem povzbuzujte“ (1Te 4,13–18).

„Pokud jde o *příchod* našeho Pána Ježíše Krista a naše shromáždění k němu...“ (2Te 2,1).

„Buďte tedy trpěliví, bratři, až do Pánova *příchodu*. Hle, rolník očekává vzácný plod země, trpělivě na něj čeká, až se mu dostane podzimního a jarního deště. Buďte i vy trpěliví a upevněte svá srdce, protože Pánův *příchod* se přiblížil“ (Jk 5,7–8).

„Nyní tedy, dítky, zůstávejte v něm, abychom nabyli radostné důvěry, až se zjeví, a nebyli jím zahanbeni při jeho *příchodu*“ (1J 2,28).

2. V průběhu *parousie* dojde k soudu před soudnou stolicí Kristovou, kdy se budou věřící rozdávat odměny za věrnou službu:

„Kdo je naše naděje nebo radost nebo věnec chlouby, ne-li právě vy před naším Pánem Ježíšem při jeho *příchodu*?“ (1Te 2,19).

„A sám Bůh pokoje kéž vás celé posvěti a celého vašeho ducha i duši i tělo kéž zachová bez poskvrny až k *příchodu* našeho Pána Ježíše Krista“ (1Te 5,23).

Další událostí, ke které pravděpodobně také dojde v průběhu *parousie*, je večere na Beránkově svatbě. Z jejího umístění v knize Zjevení víme, že se bude konat před slavnou Kristovou vládou. Zařazujeme ji sem, i když slovo *příchod* není v její souvislosti použito.

„A uslyšel jsem jakoby hlas velikého zástupu a jakoby zvuk mnohých vod a jakoby zvuk silných hromů: ‚Haleluja, ujal se kralování Pán, náš Bůh, ten Všemohoucí. Radujme se a jásejme a vzdávejme mu slávu, protože přišla svatba Beránkova a jeho žena se připravila; a bylo jí dáno, aby si oblékla zářivě čistý kment.‘ Tím kmentem jsou spravedlivé činy svatých. A řekl mi: ‚Napiš: Blahoslavení, kdo jsou pozváni k Beránkově svatební hostině.‘ Ještě mi řekl: ‚Toto jsou pravá Boží slova““ (Zj 19,6–9).

3. Manifestace Kristova příchodu je jeho návrat na zemi v moci a veliké slávě, aby kraloval jako Král králů a Pán pánů. Svět vytržení neuvídí; proběhne ve zlomku vteřiny. Ale každé oko uvidí Krista, až přijde vládnout. Proto se nazývá zjevení neboli manifestace jeho *parousie*. Jedná se o třetí fázi jeho příchodu.

„Když seděl na Olivové hoře, v soukromí k němu přistoupili učedníci a říkali: ‚Řekni nám, kdy to bude a jaké bude znamení tvého *příchodu* a skonání věku?‘ (Mt 24,3).

„Neboť jako když blesk vychází od východu a je vidět až na západ, tak bude i *příchod* Syna člověka“ (Mt 24,27).

„Neboť jak tomu bylo za dnů Noe, tak tomu bude i při *příchodu* Syna člověka“ (Mt 24,37).

„A nic nepoznali, dokud nepřišla potopa

a všechny nesmetla, takový bude i *příchod* Syna člověka“ (Mt 24,39).

„Ať tak upevní vaše srdce, aby byla bezúhonná v svatosti před Bohem a našim Otcem v *příchodu* našeho Pána Ježíše se všemi jeho svatými“ (1Te 3,13).

„A potom bude zjeven ten Bezzákonný, kterého Pán Ježíš odstraní dechem svých úst a zahladí jej i jeho skutky jasným zjevením svého *příchodu*“ (2Te 2,8).

„Vždyť jsme nenásledovali vymyšlené báje, když jsme vás seznámili s mocí a *příchodem* našeho Pána Ježíše Krista, ale sami jsme se stali očitými svědky jeho velebnosti“ (2Pt 1,16). [Zde Petr mluví o manifestaci Kristovy *parousie* v jejím předobraze na hoře proměnění.]

4. A konečně máme vyvrcholení *parousie*. Je o ní řeč v tomto verši:

„A budou říkat: ‚Kde je to zaslíbení jeho *příchodu*? Od té doby, co zesnuli otcové, všechno zůstává tak, jak to je od počátku stvoření““ (2Pt 3,4).

V této souvislosti čteme o posměvačích, kteří povstanou v posledních dnech a budou tvrdit, že není pravděpodobné, aby Kristus přišel. Který aspekt *parousie* mají na mysli?

Mluví o vytržení? Ne. Pravděpodobně o vytržení nic nevědí. Mluví o Kristově příchodu, aby kraloval? Ne. Je zřejmé, že o tomto příchodu nemluví. Celá souvislost naznačuje, že se vysmívají tomu, že by Pán jednou potrestal všechny, kdo jednají zle. Přinejmenším mají na mysli katastrofický Boží soud na zemi nebo to, co nazývají „konec světa“. Jejich argument je to, že se nemají čeho bát. Bůh do historie nezasahuje a nezasáhne ani v budoucnosti. A tak cítí volnost v tom, aby pokračovali ve svých zlých činech i řečech.

Petr na jejich posměch reaguje tím, že ukazuje dopředu na dobu po tisícileté Kristově vládě, kdy nebesa a země, jak je dnes známe, budou zcela zničeny. K vyvrcholení Kristovy *parousie* dojde po tisíciletém království při uvedení do věčnosti.

Dále se vedle *parousie* v původním jazyce Nového zákona používají další dvě slova, která popisují příchod Pána, a to *apokalypsis* a *epifaneia*.

Apokalypsis znamená odhalení neboli zjevení. Vykladači Bible nejsou zajedno v tom, zda vždy vyjadřuje třetí fázi Kristova příchodu – jeho příchod na zemi v moci a slávě – nebo zda může také znamenat vytržení, kdy se zjeví církví.

V následujících verších se může vztahovat buď k vytržení, nebo k příchodu na zemi, aby zde vládl:

„Takže nemáte nedostatek v žádném daru milosti a dychtivě očekáváte *zjevení* našeho Pána Ježíše Krista“ (1K 1,7).

„Aby osvědčenost vaší víry, vzácnější než pomíjející zlato, jež je zkoušeno ohněm, byla nalezena k chvále, slávě a cti při *zjevení* Ježíše Krista“ (1Pt 1,7).

„Proto přepásejte bedra své mysli, buďte střízliví, dokonale upněte svou naději k milosti, která je vám přinášena ve *zjevení* Ježíše Krista“ (1Pt 1,13).

„Ale když máte podíl na Kristových utrpeních, radujte se, abyste se stejně radovali a jásalí i při *zjevení* jeho slávy“ (1Pt 4,13).

V dalším úseku toto slovo zřejmě zcela jasně znamená Kristův příchod, aby vládl:

„A vám, kteří jste v soužení, úlevou spolu s námi, až se *zjeví* z nebe Pán Ježíš se svými mocnými anděly“ (2Te 1,7).

Epifaneia znamená manifestace, ukázání se, veřejné vystoupení. Zde opět někteří mají za to, že vyjadřuje jak Kristovo zjevení pro své svaté, tak Kristovo zjevení spolu se svatými; jiní říkají, že se týká pouze Kristova příchodu se svatými. Toto slovo se vyskytuje v těchto úsecích:

„A potom bude zjeven ten Bezzákonný, kterého Pán Ježíš odstraní dechem svých úst a zahladí jej i jeho skutky jasným *zjevením* svého příchodu“ (2Te 2,8).

„Abys zachoval ten příkaz bez poskvrny a bez úhony až do *zjevení* našeho Pána Ježíše Krista“ (1Tm 6,14).

„Zapřísahám tě před Bohem a Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, a při jeho *zjevení* a jeho kralování“ (2Tm 4,1).

„Nakonec je pro mne připraven věnc spravedlnosti, který mi v onen den předá Pán, spravedlivý soudce. A nejen mně, nýbrž i všem, kteří milují jeho *zjevení*“ (2Tm 4,8).

„Očekávající tu blahoslavenou naději, *zjevení* slávy velikého Boha a našeho Zachránce Ježíše Krista“ (Tt 2,13).

První a třetí z těchto veršů jasně mluví o zjevení Krista tomuto světu. U ostatních je možné, že hovoří také o vytržení. U vytržení i u Kristova příchodu, aby zde vládl, je jasné, že jsou věřícímu předkládány tak, aby je napjatě vyhlížel. Při vytržení uvidí Spasitele a dostane oslavené tělo, jako má on. Až se Kristus vrátí na zem, věřící se ukáže spolu s ním ve slávě (Ko 3,4). Je to také čas, kdy vyjdou najevo odměny věřících. Tyto odměny se budou udílet před Kristovou soudnou stolicí, ale pak, kdy Kristus přijde vládnout, je uvidí všichni. O jaké odměny se jedná? V L 19,17–19 je náznak, že souvisí s místní správou v tisíciletém království. Někdo dostane do správy deset měst, někdo jiný pět.

Když studujeme různé zmínky o Pánově příchodu, vidíme, že jde spíše o časové období než o událost jediného okamžiku, a že toto časové období má různé části a fáze; počátek, průběh, zveřejnění a vyvrcholení. Příchod začíná vytržením, zahrnuje v sobě Kristovu soudnou stolicí, projeví se všem viditelně, když se Kristus vrátí na zemi, a skončí, když nebesa a země, jak je dnes známe, budou spáleny ohněm.

†

E. Vyslání Timotea do Tesaloniky (3,1–10)

Obrat „vaše víra“ se ve 3. kapitole vyskytuje pětkrát (v. 2, 5, 6, 7, 10), a to je klíč k porozumění tomuto úseku. Tesaloničtí procházeli krutým pronásledováním a Pavel se s úzkostí snažil dozvědět, jak v této zkoušce obstojí jejich víra. Tato kapitola je tedy vyučováním o důležitosti následné práce. Nestačí přivést hříšníky ke Spasiteli. Je třeba jim pomoci, aby rostli v milosti a v poznání Pána.

3,1 Ve třetí kapitole jako bychom dále slyšeli tlukot Pavlova srdce, když projevuje svůj neutuchající zájem o svaté v Tesalonice. Za jeho pobytu v Aténách se v něm rozhořela neodolatelná touha vědět, jak se daří jeho nově obráceným. Satan mu zabránil, takže se nemohl vrátit osobně. Nakonec už nedokázal zůstat nečinný a rozhodl se poslat k Tesalo-

nickým Timotea s tím, že zůstal v Aténách sám („sami“ je redakční formulace). Je trochu smutné, když si ho představíme osamělého. Atrakce velkého města ho nijak nepřitahovaly; nesl břemeno starostí o církve.

3,2 Všimněte si „titulů“, které uvádí u Timoteova jména: náš bratr, Boží spolupracovník v Kristově evangeliu. Slovo „služebník“⁴⁹ znamená zde a všude v Novém zákoně opravdu služebníka. Myšlenka oddělené třídy lidí označované jako klérus vznikla teprve v pozdějších letech.

Pro Timotea bylo velkou výsadou, že mohl být učněm pod vedením milovaného bratra Pavla! Nyní, když se Timoteus osvědčil, vyslal ho Pavel na práci do Tesaloniky samotného.

Účelem jeho cesty bylo upevnit svaté a povzbudit je v jejich víře. Pro své vyznávání Krista byli pronásledováni. Pro nově obrácené lidi to bylo klíčové období; Satan pravděpodobně rozseval záluďné myšlenky, že možná přece jen udělali chybu, když se stali křesťany!

Bylo by zajímavé poslouchat Timotea, jak je vyučoval, aby počítali s odporem, statečně ho snášeli a radovali se z něj. Potřebovali povzbuzení, aby je tlak protivenství nepodlomil.

3,3 Ve výhni pronásledování by si Tesaloničtí mohli snadno myslet, že je zvláštní, když tak těžce trpí, a klást si otázku, jestli se Bohu na nich něco nelíbí. Timoteus jim připomněl, že to vůbec není zvláštní: pro křesťany je normální, když trpí, a nemělo by to jimi otfást ani by neměli zmalomyslnět.

3,4 Pavel jim připomíná, že ještě když byl v Tesalonice, říkal jim, že křesťany čeká soužení. Jeho předpověď se naplnila v jejich vlastních životech. To znali velmi dobře!

Zkoušky tvoří v našich životech nutnou součást výchovy:

1. Prokazují realitu naší víry a odplevelí ty, kdo vyznávají pouze svými ústy (1Pt 1,7).

2. Umožňují, abychom potěšovali a povzbuzovali druhé, kteří procházejí zkouškami (2K 1,4).

3. Rozvíjejí v našem charakteru určité ctnosti, například vytrvalost (Ř 5,3).

4. Činí nás horlivější v šíření evangelia (Sk 4,29; 5,27–29; 8,3–4).

5. Pomáhají odstraňovat strusku z našich životů (Jb 23,10).

3,5 Apoštol opakuje podstatu veršů 1 a 2: Když to tedy nemohl déle vydržet, poslal k nim Timotea, aby zjistil, jak tamější křesťané snášejí bouři. Velmi se strchoval, aby je ďábel nesvedl, aby nevzdali své silné křesťanské svědectví výměnou za úlevu v pronásledování. Pokušení vyměnit věrnost Kristu za osobní pohodlí, tedy obejít kříž cestou k věnci, je všudypřítomné. Kdo z nás se nemusí modlit: „Pane, odpusť mi, že tak často hledám způsoby, jak se vyhnout bolesti a oběti učednictví. Posilni mě dnes, abych s tebou chodil, ať to stojí cokoliv“?

Kdyby je Satan přiměl, aby to vzdali, Pavel by svou práci považoval za zbytečnou.

3,6 Timoteus se vrací z Tesaloniky do Korintu s dobrou zprávou. Především Pavla ujišťuje o jejich víře a lásce. Nejen, že zůstali věrní učení křesťanské víry, ale také dávali najevo příznačnou ctnost: lásku. To je vždy zkouškou opravdovosti – nejen pravověrné přijetí křesťanské víry, ale „víry, která působí skrze lásku“ (Ga 5,6). Nejen „víra v Pánu Ježíši“, ale také „láska ke všem svatým“ (Ef 1,15).

Bylo důležité, že se Timoteus zmínil o jejich víře a lásce, ale neříká nic o jejich naději. Že by ďábel otfásl jejich důvěrou v Kristův příchod? Možná. William Lincoln říká: „Ďábel nenávidí tuto nauku, protože zná její moc v našich životech.“ Jestliže byla narušena jejich naděje, pak se to Pavel jednoznačně snaží v této epištole naděje napravit.

Timoteus také vzkazuje, že Tesaloničtí s láskou vzpomínají na apoštola a jeho přátele a že touží po tom, aby se s Pavlem, Silasem a Timoteem zase viděli.

3,7 Tyto zprávy byly pro Pavlova žíznivou duši jako chladná voda (Př 25,25). Ve vsí své tísní a soužení se mu tak díky zprávě o jejich víře dostalo velkého povzbuzení.

3,8 Volá: „Nyní skutečně žijeme, jestliže vy pevně stojíte v Pánu.“ Napětí, kdy o nich nic nevěděli, pro něho znamenalo zaživa umírat. Teď se život rychle vrátil, když uslyšel, že se jim daří dobře. Jaký je to komentář k nesobecké oddanosti tohoto velkého Božího muže!

3,9 Slova nedokážou dostatečně vyjádřit vděčnost Bohu, která plnila Pavlovo srdce. Míra jeho radosti přetékala pokaždé, když si je před Bohem připomíná.

3,10 Pavlův modlitební život byl pravidelný, ne křečovitý: ve dne i v noci. Byl velmi intenzivní: modlil se horlivě. Byl konkrétní: aby mohl vidět jejich tvář. A byl zaměřený na druhé: aby mohl doplnit nedostatky jejich víry.

F. Pavlova konkrétní modlitba (3,11–13)

3,11 Tato kapitola končí Pavlovou modlitbou, aby se k nim mohl vrátit a rozvinout v nich ještě větší lásku. Svou prosbu adresuje přímo našemu Bohu a Otcí a našemu Pánu Ježíši Kristu. Za předpokladem v množném čísle následuje v této větě sloveso v jednotném čísle. To svědčí o Kristově božství a o Boží jednotě.

3,12 Pavel oceňuje Tesalonické za to, jak je na nich vidět opravdová křesťanská láska, ale i zde je prostor pro další růst. A tak se modlí za ještě větší hloubku: ať vás Pán rozhojní a dá vám oplývat v lásce. Jejich láska měla zahrnovat blízké věřící a všechny lidi včetně nepřátel. Měli si v tom brát příklad z lásky apoštola: jako i my máme lásku k vám.

3,13 Výsledek lásky v tomto životě je bezúhonnost v budoucím životě. Jestliže milujeme jedni druhé a všechny lidi, zůstaneme bezúhonní ve svatosti před naším Bohem, až přijde Kristus se všemi svými svatými, protože láska je naplněním Zákona (Ř 13,8; Jk 2,8).

Někdo tuto modlitbu parafrázoval slovy: „Pán ať vás uschopní, abyste vedli životy stále více v zájmu druhých, aby vás tak mohl upevnit v křesťanském charakteru, abyste mohli obstát proti každé výtce, kterou by někdo proti vám případně vznesl...“

Ve 2. kapitole jsme viděli, že Kristův příchod má několik fází: začátek, průběh, zjevení a vyvrcholení. Zde ve 13. verši je zmínka o třetí fázi: příchod našeho Pána Ježíše Krista se všemi jeho svatými. To už bude po soudu před Kristovou soudnou stolicí v nebi. Odměny už budou rozděleny. Ale všichni je uvidí, teprve až se Spasitel vrátí na zem jako Král králů a Pán pánů.

Slovo svatí zde pravděpodobně představuje ty věřící, kteří budou vzati do nebe v oka-

mžiku vytržení (1Te 4,14). Někteří mají za to, že se jedná o anděly, ale Vincent říká, že je tu řeč o svatém a oslaveném Božím lidu. Ukazuje, že o andělech není v tomto listu žádná zmínka, zato téma oslavených věřících souvisí s tím, co znepokojovalo Tesalonické. Dodává: „To nevyklučuje, že andělé budou Pánův příchod doprovázet, ale když Pavel mluví o jejich přítomnosti, vyjadřuje to slovy ‚s anděly jeho moci‘, viz 2Te 1,7.“¹⁰

III. Praktická povzbuzení (4,1–5,22)

A. Posvěcení, které je naplněním Boží vůle (4,1–8)

4,1 Slovo „nakonec“ neznamená, že Pavel dopis uzavírá. Často označuje změnu tématu, přechází k praktickým povzbuzením.

V závěru 3. kapitoly jsou tři význačná slova: svatost, láska a příchod. Ve 4. kapitole jsou tři hlavní témata: (1) svatost, v. 1–8; (2) láska v. 9–10 a (3) příchod v. 13–18. Další hlavní téma je pracovitost (v. 11–12).

Čtvrtá kapitola začíná výzvou k tomu, aby Tesaloničtí chodili ve svatosti, a tak se líbili Bohu, a končí vytržením svatých. Když to Pavel psal, mohl mít na mysli Henocha. Všimněte si podobností: (1) Henoch chodil s Bohem (Gn 5,24a); (2) Henoch se líbil Bohu (Žd 11,5b) a (3) Henoch byl vzat (Gn 5,24b; Žd 11,5a). Apoštol zde oceňuje věřící za jejich svatost v praxi, ale také je vybízí, aby v ní pokračovali k vyšším rovinám. Svatost je proces, ne dosažení něčeho.

4,2 Když byl Pavel u nich, s autoritou Pána Ježíše jim vydal příkaz, aby se líbili Bohu svým svatým životem v praxi.

4,3 Boží vůle pro jeho lid je posvěcení. Posvěcovat znamená vyčleňovat Bohu k používání. V jednom smyslu byli všichni věřící vyčleněni ze světa, aby sloužili Pánu; to známe jako posvěcení dané postavením (poziční posvěcení), které je dokonalé a úplné (1K 1,2; Žd 10,10). V jiném smyslu se však věřící mají sami posvěcovat, tedy oddělovat se od všech podob hříchu; tomu se říká praktické neboli pokračující posvěcení. Jedná se o proces, který bude pokračovat až do smrti věřícího nebo do Pánova příchodu. A právě tento druhý

význam má slovo posvěcení zde ve 3. verši (viz diskusi k tématu posvěcení u komentáře k verši 5,23).

Pavel varuje před konkrétním hříchem nedovoleného sexuálního jednání, v tomto úseku se pravděpodobně jedná o smilstvo. Je to jeden z hlavních hříchů pohanského světa. Napomenutí, „abyste se zdržovali sexuální nemorálnosti“ je potřebné dnes stejně jako v prvním století církve.

4,4 Křesťanský záměr je, aby každý uměl zacházet se svou nádobou ve svatosti a úctě. Slovo „nádobou“ může v tomto verši znamenat manželku nebo mužovo tělo. Ve smyslu manželka je použito v 1Pt 3,7 a jako tělo ve 2K 4,7.

Překlad RSV (a ČEP) chápe text tak, že znamená manželku: „Aby každý z vás uměl zacházet se svou nádobou ve svatosti a úctě.“

Překlad NEB zastává pohled, že se jedná o tělo: „Každý z vás se musí učit ovládat své tělo, jak je posvěcovat a vážit si ho.“

Jestliže se budeme rozhodovat podle souvislosti, pak nádoba znamená mužovu manželku. Text zde učí, že každý muž by měl se svou manželkou zacházet s úctou a citlivě, nikdy by se neměl snížit k jakékoli formě manželské nevěry. To posiluje monogamii jako Boží vůli pro člověka (viz 1K 7,2).

4,5 Křesťanský pohled na manželství ostře kontrastuje s pohledem bezbožných. Jeden biblický komentátor píše: „Když Ježíš položil ruce na ženu v L 13,13, napřímila se. Když se pohanský muž dotkne ženy, pokříví ji.“

Pohané vnímají sex jako prostředek k uspokojení svého smyslného chtíče. Pro ně je počestnost slabostí a manželství prostředkem, jak legálně hřešit. Svými špinavými řečmi a nemravnými nápisy na zdech se chlubí něčím, za co by se měli stydět.

4,6 Sexuální nemorálnost je hřích proti Duchu svatému (1K 6,19); je to hřích proti vlastnímu tělu (1K 6,18), ale je to zároveň hřích proti druhým lidem. Pavel tedy dodává: „Aby nikdo nepřekračoval meze a neklamal v této věci svého bratra. Jinými slovy, křesťan nesmí překračovat hranice manželství a podvádět bratra tím, že jej okrádá o náklonnost jeho ženy. I když se tyto přestupky dnes obecně nepostihují trestními soudy, mstitelem je zde

Pán. Sexuální hříchy přinášejí hroznou úrodu nejrůznějších poruch na těle i v myšlení, ale to je nic ve srovnání s důsledky pro věčnost, pokud je člověk nevyzná a nezíská odpuštění. Před tím Pavel varuje.

Jeden z nejtalentovanějších britských spisovatelů devatenáctého století upadl do sexuálního hříchu a skončil ve vězení a hanbě. Napsal:

Bohové mi dali téměř všechno. Ale já jsem se nechal okouzlit nerozumným a smysluplným opojením... Výšiny mě unavovaly, tak jsem dobrovolně při hledání dalších senzací sešel dolů... Přestalo mi záležet na životě druhých lidí. Užil jsem si, kde mi to dělalo potěšení, a šel jsem dál. Zapomněl jsem, že každý drobný čin všedního dne tvoří nebo znetvořuje charakter a že o tom, co člověk dělá v tajném pokojíku, se jednou bude křičet ze střeš. Přestal jsem být pánem nad sebou. Už jsem neovládal svou duši a nevěděl jsem to. Dovolil jsem, aby nade mnou panovala rozkoš. Skončil jsem v hrozné potupě.¹¹

Přestalo mu záležet na životě druhých lidí, neboli, jak by řekl Pavel, překračoval meze a ubližoval v této věci svému bratrovi.

4,7 Bůh nás nepovolal k morální nečistotě, ale k tomu, abychom žili svatě a čistě. Povolal nás ven z bahna ponížení a spustil v nás celoživotní proces s cílem, abychom se mu stále více podobali.

4,8 Každý, kdo odmítá tento pokyn, nepohrdá jen učením člověka, jako je Pavel; vyvrací, znevažuje a odmítá samého Boha, pohrdá tím, který nám také dává¹² svého Ducha svatého. Slovo svatý je zde důležité: Jak si může někdo, v kom přebývá Duch svatý, hovět v sexuální hříchu?

Všimněte si, že v tomto odstavci je zmínka o všech třech osobách Boží trojice. Otec (v. 3), Syn (v. 2) a Duch svatý (v. 8). Úžasná myšlenka! Všechny Boží osoby mají zájem o posvěcení věřícího člověka, záleží jim na něm.

Téma se nyní mění od chtíče (v. 1–8) k lásce (v. 9–12) a povzbuzení se zaměřuje od „zdržovat se“ k „rozhojňovat se“.

B. Láska, která myslí na druhé (4,9–10)

4,9 Věřící člověk nejen že má ovládat své tělo, ale má mít také srdce plné lásky ke svým

bratřím v Pánu. Láska je klíčové slovo v křesťanství tak jako hřích v pohanství.

Tesalonickým není třeba psát o této ctnosti. Bůh sám je naučil milovat bratry, jednak božským instinktem (1J 2,20.27) a jednak na pokyn křesťanských učitelů. Věřící v Tesalonice vynikali láskou ke všem křesťanům v celé Makedonii. Pavel je za to oceňuje a nikdy se na ně nezapomene.

4,10 Jak jsme už uvedli, bratrská laskavost není něco, čeho se dá dosáhnout a skončit, ale je třeba ji uplatňovat stále; proto Pavel vybízí věřící, aby se v této ctnosti rozhojňovali stále víc.

Proč je láska k bratřím tak důležitá? Protože tam, kde je láska, tam je jednota, a kde je jednota, tam spočívá Pánovo požehnání (Ž 133,1.3).

C. Život, který oslovuje lidi vně (4,11–12)

4,11 Pavel povzbuzoval svaté, aby usilovali o tři věci: V dnešní mluvě by tři příkazy v tomto verši zněly asi takto:

1. Nehledej záři reflektorů. Spokoj se s tím, že jsi malý a neznámý, milovaný a oceňovaný samotným Kristem.

2. Věnuj se vlastním věcem a nezaplétej se do záležitostí druhých lidí.

3. Živ se sám. Nepřizívej se, nebuď lenoch, který se přizívuje na druhých.

4,12 To, že jsme křesťané a vyhlížíme Kristův příchod, nás nezabavuje praktické zodpovědnosti v životě. Měli bychom mít na paměti, že svět se na nás dívá. Lidé posuzují našeho Spasitele podle nás. Měli bychom žít „slušně“ před nevěřícími a být na nich finančně nezávislí.

D. Naděje, která je věřícím útěchou

(4,13–18)

4,13 Starozákonní věřící znali jen nedokonale a neúplně to, co se s člověkem děje v okamžiku smrti. „Šeól“ byl pro ně obecný pojem, který používali pro stav člověka bez těla, ať věřícího nebo nevěřícího.

Věřili, že každý jednou zemře a že na konci světa bude asi jedno obecné vzkříšení a potom poslední soud. Marta odráží tato útržkovitá stanoviska, když říká: „Vím, že vstane při vzkříšení v poslední den“ (Jan 11,24).

„Pán Ježíš vyvedl „skrze evangelium na světlo život a neporušitelnost“ (2Tm 1,10). Dnes víme, že věřící ve chvíli smrti odchází a je s Kristem (2K 5,8; Fp 1,21.23). O nevěřících je napsáno, že jdou do podsvětí (*hádes*, L 16,22–23). Víme, že ne všichni věřící zemřou, ale všichni budou proměněni (1K 15,51). Víme, že bude více než jedno vzkříšení. Při vytržení budou vzkříšeni pouze věřící (1K 15,23; 1Te 4,16); zemřelí bezbožní budou vzkříšeni na konci tisíciletého království Krista (Zj 20,5).

Když šel Pavel poprvé do Tesaloniky, vyučoval křesťany o době, kdy Kristus přijde, aby vládl, a o událostech, které budou následovat. Ale mezitím vyvstaly problémy týkající se svatých, kteří zemřeli. Zůstanou jejich těla v hrobě až do posledního dne? Budou vyloučena z účasti na Kristově příchodu a jeho slavném království? Pavel jim nyní odpovídá na jejich otázky a rozptyluje jejich obavy tím, že popisuje pořadí událostí v době, kdy Kristus přijde pro svůj lid.

Výraz „nechceme vás, bratři, nechávat v nevědomosti“ má za cíl upozornit čtenáře na důležité oznámení, které se zde týká těch, kdo zesnuli, tedy věřících, kteří zemřeli. Spánek se vztahuje na tělo křesťana, který odešel, nikdy neoznačuje jeho ducha nebo duši. Spánek je přiměřeně podobný smrti, protože člověk, který zemřel, vypadá, jako by spal. Anglické slovo „cemetery“ (hřbitov) pochází z řeckého pojmu označující „místo spánku“ (*koiméterion*). Spánek je srozumitelné přirovnání, protože každou noc uléháme do tohoto symbolu smrti a každé ráno nastává něco podobného jako vzkříšení.

Bible neučí, že duše v čase smrti spí. Boháč i Lazar si ve smrti svůj stav uvědomovali (L 16,19–31). Když věřící umírá, „odchází domů k Pánu“ (2K 5,8). Zemřít znamená „být s Kristem“, Pavel to označuje jako „získ“ a něco „daleko lepšího“ (Fp 1,21.23). To by nemohlo být pravda, kdyby duše spala!

Bible také nikde nehlasá anihilaci. Smrt neznamená, že člověk přestane existovat. Věřící se raduje z věčného života (Mk 10,30), nevěřící snáší věčné odsouzení (Mk 9,48; Zj 14,11).

Pokud jde o svaté, kteří zemřeli, apoštol říká, že není třeba se beznadějně trápit. Ježíš plakal u Lazarova hrobu, i když věděl, že ho za pár minut vzkřísí z mrtvých (J 11,35–44). Ale nedává prostor zoufalému smutku těch, kdo nemají naději na nebe, na setkání, na nic jiného než na soud.

Výraz „ostatní, kteří nemají naději“ mi vždycky připomíná jeden pohřeb, kde sklíčení příbuzní obklopili rakev nespaseného člověka a nezadržitelně naříkali: „Marie, můj Bože, můj Bože, Marie!“ Nezapomenutelná scéna bezútešné beznaděje.

4,14 Základ naděje věřícího je Kristovo vzkříšení. Stejně jako pevně věříme, že Ježíš zemřel a zase vstal z mrtvých, tak věříme, že ti, kdo zesnuli v Ježíši, budou vzkříšeni a budou mít podíl na jeho příchodu. „Jako v Adamovi všichni umírají, tak také v Kristu budou všichni obživeni“ (1K 15,22). Jeho vzkříšení je naší zárukou a jistotou.

Všimněme si výrazu „zesnuli v Ježíši“ nebo „těch, kdo zesnuli skrze Ježíše“. Když víme, že ten, kdo miluje naše duše, dává spánek tělům svých milovaných, pak smrt ztrácí svoji hrůzostrašnost.

Naše jistota týkající se těch, kdo zemřeli v Kristu, spočívá v tom, že Bůh je přivede s ním. Tomu můžeme rozumět dvěma způsoby:

1. Může to znamenat, že v okamžiku vytržení Bůh vzkřísí těla věřících a uvede je s Pánem Ježíšem zpět do nebe.

2. Nebo to může znamenat, že až se Kristus vrátí na zem jako král, Bůh přivede s Kristem ty, kdo zemřeli ve víře. Jinými slovy, apoštol říká: „Nestrachujte se, že ti, kdo zemřeli, budou chybět ve slávě budoucího království. Bůh je přivede zpět s Ježíšem, až se bude vracet v moci a velké slávě.“ (Tento postoj se obecně přijímá častěji.)

Jak je to však možné? Jejich těla nyní leží v hrobě. Jak se mohou vrátit s Ježíšem? Odpověď poskytují verše 15–17. Předtím, než Kristus přijde nastolit své království, vrátí se, aby vzal svůj lid k sobě do nebe. Potom někdy později přijde společně s nimi.

4,15 Jak to Pavel věděl? Jeho odpověď zní, že to říká Pánovým slovem. Přijal je jako při-

mé zjevení od Pána. Není nám řečeno, jak je přijal, zda ve vidění, slyšitelným hlasem nebo vnitřním působením Ducha svatého. Určitě je to však pravda, kterou lidé do té doby neznali.

Pavel dále vysvětluje, že až Kristus přijde, žijící svatí nebudou mít nějakou přednost nebo výhodu před zesnulými svatými.

V tomto verši se řadí k těm, kdo budou při Kristově příchodu naživu (viz též 1K 15,51–52). Avšak ve 2K 4,14 a 5,1 mluví o možnosti, že bude mezi těmi, kdo budou vzkříšeni. Z toho plyne jasný závěr, že máme stále vyhlížet Pánův příchod a přitom si uvědomovat, že nás Bůh může povolát do nebe cestou smrti.

4,16 Následuje přesný sled událostí při Kristově příchodu pro svaté. Sám Pán sestoupí z nebe. Nepošle anděla, ale přijde on sám!

Bude to se zvoláním, s hlasem archanděla a s Boží troubou. K významu těchto zvuků, které zní jako povel, existuje několik vysvětlení, ale upřímně řečeno, téměř není možné o nich mluvit s jistotou:

1. Někteří cítí, že „zvuk“ je hlas samotného Pána Ježíše, který křísí mrtvé (J 5,25; 11,43–44) a proměňuje žijící. Jiní, například Hogg a Vine, říkají, že je to volání archanděla.

2. Hlas archanděla Michaela se obecně chápe jako svolávací příkaz pro starozákonní svaté, protože je tak úzce spojen s Izraelem (Da 12,1; Ju 9; Zj 12,4–7). Jiní mají za to, že jeho smyslem je obživení Izraele jako národa. A ještě jiní předkládají, že hlas archanděla svolává anděly jako vojenský doprovod Pána a jeho svatých při průchodu nepřátelským územím zpět do nebe (viz L 16,22).

3. Boží polnice je totéž jako poslední polnice z 1K 15,52, která souvisí se vzkříšením věřících v okamžiku vytržení. Volá svaté k věčnému blahu. Nemůžeme ji zaměňovat se sedmou polnicí ve Zj 11,15–18, která je signálem pro vyhlášení posledního soudu na svět během doby soužení. Zde se jedná o poslední polnici pro církve. Sedmá polnice ve Zjevení je poslední pro nevěřící svět (i když není výslovně nazvaná jako „poslední polnice“).

Nejdříve budou vzkříšena těla zemřelých v Kristu. Diskutuje se o tom, jestli mezi nimi budou i starozákonní svatí. Ti, kdo je sem zahrnují, poukazují na to, že je zde slyšet hlas

archanděla, který je úzce spjat s údělem Izraele (Da 12,1). Ti, kdo si myslí, že starozákonní svatí při vytržení vzkříšení nebudou, připomínají, že výraz „v Kristu“ (mrtví v Kristu) se nikde netýká věřících, kteří žili před dobou církve. Tito věřící budou vzkříšeni pravděpodobně na konci doby soužení (Da 12,2). V každém případě je jasné, že se nejedná o všeobecné vzkříšení. Nevstanou při něm všichni mrtví, ale pouze mrtví v Kristu.

4,17 Potom žítí budou společně s nimi vytrženi do oblak, kde se ve vzduchu setkají s Pánem. Slovo vytržení, které používáme k označení této první fáze Pánova příchodu, pochází z latinského překladu Bible a znamená „být vychvácen nahoru, vytržen“.¹³ Vytržení je uchvácení, uchopení směrem nahoru. Toto slovo je použito o Filipovi ve Sk 8,39, o Pavlovi ve 2K 12,2,4 a o chlapci ve Zj 12,5.

„Vzduchem“ je zde míněna atmosféra (Ef 2,2), takže se jedná o triumfální shromáždění v ďáblově pevnosti navzdory jeho právům.

Zamysleme se nade vším, co je v těchto verších obsaženo! Země a moře vydají prach všech mrtvých v Kristu. Pak dojde k proměňujícímu zázraku, kdy se tento prach přetvoří v oslavená těla, která už budou navěky bez hříchu, bez bolesti, bez smrti. Pak následuje kosmický let do nebe. A to všechno se odehraje během mžiknutí oka (1K 15,52).

Pro lidi tohoto světa je těžké uvěřit zprávě o stvoření člověka v Gn 1 a 2. Jestliže mají problém se stvořením, co si počnou s vytržením, kdy Bůh znovu stvoří miliony lidí z prachu, který byl pohřben, rozptýlen, rozsypán nebo odplaven na pobřežích tohoto světa?

Lidé tohoto světa jsou nadšení kosmickými lety. Je však možné srovnat jejich největší úspěchy se zázrakem cesty do nebe, a to během zlomku sekundy, přičemž si s sebou nevezmeme ani svůj vzduch jako kosmonauti při svých krátkých výskocích do vesmíru?

V souvislosti s Kristovým příchodem bude slyšet zvuk, bude vidět znamení, bude cítit zázrak, bude to radost ze setkání a útěcha z toho, co budeme prožívat.

Je také dobré poznamenat, jak často se v těchto verších opakuje slovo Pán: slovo Pá-

novo (v. 15), příchod Pána (v. 15), sám Pán (v. 16), setkání s Pánem (v. 17) a navždy budeme s Pánem (v. 17).

Navždy s Pánem! Kdo dokáže popsat radost a blaženost toho, co vyjadřují tato slova!

4,18 Proto se těmito slovy navzájem povzbuzujte. Pomyšlení na Pánův příchod ve věřících nevyvolává strach. Je to naděje, která vzrušuje, dává radost a povzbuzuje.

Exkurz: Znamení poslední doby

Existuje mnoho náznaků, že vytržení pravděpodobně může být blízko. Následující skutečnosti považujeme za náznaky:

1. Vytvoření státu Izrael v roce 1948 (L 21,29). Fikový strom (Izrael) raší, tedy nasazuje listí (L 21,29–31). Poprvé po mnoha stáletích žijí Židé ve své zemi jako ve své vlasti. To znamená, že Boží království je blízko.

2. Pozvednutí mnoha dalších národů (L 21,29). Ježíš předpověděl, že nejen fikovník, ale i ostatní stromy budou rašit. Nedávno jsme byli svědky odstoupení koloniálních vlád a vytvoření nových národů. Je to období nového národního uvědomění.

3. Návrat Izraele do země v nevěře (Ez 36,24–25). Ezechiel prorokoval, že Izraelci budou očištěni od hříchů teprve po svém návratu. Dnešní Izrael je značně agnostický národ; pouze velmi malá (ale hlasitá) část Židů jsou ortodoxní Židé.

4. Ekumenické hnutí (Zj 17–18). „Veliký Babylon“ považujeme za obrovský náboženský, politický a hospodářský systém vytvořený z odpadlých náboženských útvarů, které budou vyznávat, že jsou křesťanské; možná se bude jednat o splynutí odpadlého katolicství a odpadlého protestantismu. Křesťanstvo se stává velmi odpadlým (1Tm 4,1; 2Te 2,3) a spěje k světové supercírkvi.

5. Celosvětový nárůst spiritismu (1Tm 4,1–3). V současnosti zaplavuje obrovské oblasti světa.

6. Drastický rozpad morálních norem (2Tm 3,1–5). Zprávy o tom denně poskytují mnoho důkazů.

7. Násilnosti a občanská neposlušnost (2Te 2,7–8). Duch bezzákonosti se šíří doma, v národním životě a dokonce i v církvi.

8. Lidé mají vnější formu zbožnosti, ale zapírají její moc (2Tm 3,5).

9. Nárůst antikristovského ducha (1J 2,18) se projevuje v šíření sekt, které se vydávají za křesťanské, ale popírají základy křesťanského učení. Svádějí tím, že napodobují (2Tm 3,8).

10. Tendence národů vytvářet konfederace podle linií, které se blíží poslednímu dni. Společný trh Evropské unie založené na Římské smlouvě může vést k obnovení Římské říše – deset prstů ze železa a hlíny (Da 2,32–35).

11. Popírání nadcházejícího Božího zásahu do světového dění v podobě soudu (2Pt 3,3–4).

Tato znamení je možné doplnit o zemětřesení v mnoha zemích, hrozbu celosvětového hladomoru a vzrůstající nevráživost mezi národy (Mt 24,6–7). Neschopnost vlád udržet zákon a pořádek a potlačit terorismus vytváří klima pro celosvětového diktátora. Budování jaderných arzenálů dává nový význam takovým otázkám jako: „Kdo... může bojovat s tou šelmou?“ (Zj 13,4). Celosvětově dostupná televize může být prostředkem k naplnění Písma, které popisuje události, jež se budou dít současně po celé zemi (Zj 1,7).

U většiny těchto událostí je předpověděno, že k nim dojde před Kristovým příchodem na zemi, aby zde vládl. Bible neříká, že se naplní před vytržením, ale před jeho zjevením ve slávě. Jestliže je tomu tak a jestliže vidíme, jak se tyto trendy již dnes vyvíjejí, pak z toho plyne přirozený závěr, že vytržení musí být blízko.

†

E. Den Pánův (5,1–11)

5,1 Bibličtí učitelé se často omlouvají za dělení na kapitoly a vysvětlují, že téma by mělo pokračovat bez přerušení. Zde je však nová kapitola namísto. Pavel začíná nové téma. Přerušuje řeč o vytržení a obrací se ke dni Pánovu. Slova přeložená předložkou *o* (řecky *peri de*) označují novou myšlenkovou linii, jak je tomu často v 1K.

Pro opravdové věřící je vytržení utěšující nadějí, ale co bude znamenat pro ty, kteří jsou mimo Krista? Bude to znamenat začátek období, které se zde označuje jako „časy a doby“. Toto období má především židovský charakter. Během tohoto období Bůh obnoví

své jednání s izraelským národem a nastanou události posledních časů, na které ukazovali starozákonní proroci. Když se apoštolové ptali Ježíše, kdy ustaví své království, odpověděl jim, že není jejich věc, aby znali časy a doby (Sk 1,7). Zdá se, že časy a doby představují období před ustanovením království a také období samotného království.

Pavel necítil potřebu psát Tesalonickým o časech a dobách. Jednak se toto období svatých nedotkne, budou vytrženi do nebe před jeho začátkem.

A jednak časy a doby a den Pánův jsou témata Starého zákona. Vytržení je tajemství (1K 15,51), které do dob apoštolů nebylo zjeveno.

5,2 Svatí už věděli o dni Pánově. Věděli, že jeho přesný čas nikdo nezná a že nastane tehdy, kdy ho budou všichni nejméně čekat. Co Pavel myslí dnem Pánovým? Určitě to není den dlouhý dvacet čtyři hodin, ale časové období vyznačující se určitými znaky.

Ve Starém zákoně se tento pojem používal k vyjádření jakéhokoli období soudu, zkázy a temnoty (Iz 2,12; 13,9–16; Jl 2,1–2). Byl to čas, kdy Bůh vyšel proti nepřátelům Izraele a rozhodně je trestal (Sf 3,8–12; Jl 3,14–16; Abd 15–17; Za 12,8–9). Ale byly to také všechny situace, kdy Bůh trestal svůj vlastní lid za jeho modlářství a úpadek (Jl 1,15–20; Am 5,18; Sf 1,7–18). V podstatě vyjadřoval soud nad hříchem, vítězství na Boží straně (Jl 2,31–32) a nevýslovné požehnání pro jeho věrné.

V budoucnosti bude den Pánův představovat přibližně totéž období jako časy a doby. Nastane po vytržení a bude v sobě zahrnovat:

1. Soužení, tedy dobu Jákobova soužení (Da 9,27; Jr 30,7; Mt 24,4–28; 2Te 2,2; Zj 6,1–19,16).

2. Kristův příchod na zem spolu s jeho svatými (Mal 4,1–3; 2Te 1,7–9).

3. Tisíciletou Kristovu vládu na zemi (Jl 4,18 [srov. v. 14]; Za 14,8–9 [srov. v. 1]).

4. Konečnou zkázu nebe a země v ohni (2Pt 3,7,10).

Den Pánův je doba, kdy Hospodin veřejně zasáhne do lidských záležitostí. Vyznačuje se soudem nad nepřáteli Izraele a nad odpadlou částí izraelského národa, dále vysvobozením

jeho lidu, ustanovením Kristova království pokoje a blahobytu a jeho slávou.

Apoštol svým čtenářům připomíná, že den Pánův přijde jako zloděj v noci. Bude to naprosto neočekávané, lidé budou naprosto překvapeni. Svět nebude vůbec připraven.

5,3 Tento den přijde jako zloděj, nenadále, jako zhoubce, nevyhnutelně a nedá se mu uniknout.

Na světě bude vládnout atmosféra jistoty a bezpečí. Tehdy najednou začne sestupovat Boží soud se svou obrovskou ničivou silou. Ničení neznamená ztrátu existence, anihilaci; bude představovat ztrátu pohody, zhatí smysl existence. Bude nevyhnutelný, nebude možné před ním utéct, stejně jako těhotná žena se při porodu neobejde bez bolestí. Nevěřící před tímto soudem nebudou mít jak uniknout.

5,4 Je důležité poznamenat, že počínaje tímto veršem se zájmeno „oni“ mění na „vy“.

Pro nespasení svět bude den Pánův časem hněvu. Co však bude znamenat pro nás? My nejsme v nebezpečí, protože nejsme ve tmě.

Tento den přijde jako zloděj v noci (v. 2). Každého překvapí jako zloděj a překvapí pouze ty, kdo žijí „v noci“, tedy neobrácené. Nepostihne věřící, protože ti nežijí ve tmě.

Tento verš jako by na první pohled říkal, že tento den postihne věřící, ale ne jako zloděj. Tak tomu však není. Nepostihne je vůbec, protože když zloděj přijde do noci tohoto světa, svatí budou v nebeském světle.

5,5 Všichni křesťané jsou synové světla a synové dne. Nepatří noci ani tmě. Právě tato skutečnost je zprošťuje soudu, který Bůh sešle na svět odmítající jeho Syna. Soudy dne Pánova jsou mířeny pouze na ty, kdo jsou v morální tmě a duchovní noci, na ty, kdo jsou Bohu cizí.

Když je zde napsáno, že křesťané jsou synové dne, neznamená to synové dne Pánova. Být synem dne znamená být člověk, který patří do sféry morální počestnosti. Den Pánův je čas soudu nad těmi, kdo patří do sféry morální tmy.

5,6 Následující tři verše vybízejí věřící k životu, který odpovídá jejich vznešenému postavení. To představuje bdělost a střízlivost. Máme být bdělí vůči pokušení, lenosti,

lhostejnosti a rozptylování. Pozitivně řečeno, máme bdít a vyhlížet příchod Pána.

Střízlivost zde znamená nejen střízlivost v chování a v projevech obecně, ale také umírněnost v oblasti jídla a pití.

5,7 V přirozeném světě spánek souvisí s nocí. Stejně tak v duchovní oblasti nedbalá lhostejnost charakterizuje syny temnoty, tedy neobrácené.

Lidé hýří v opilosti raději v noci; více milují tmu než světlo, protože jejich skutky jsou zlé (J 3,19). Samotné označení „noční klub“ vyvolává představy pití a hýření během noci.

5,8 Ti, kdo jsou děti dne, by měli chodit ve světle stejně, jako on je ve světle (1J 1,7). To znamená soudit a opouštět hřích a vyhýbat se výstřednostem všeho druhu. Také to znamená brát na sebe křesťanskou zbroj a nosit ji. Tato zbroj se skládá z pancíře víry a lásky a z přílby naděje spasení. Jinými slovy, naší výzbrojí je víra, láska a naděje – základní tři prvky křesťanského charakteru. Není třeba zdůrazňovat podrobnosti ohledně pancíře a přílby. Apoštol prostě říká, že synové světla by měli nosit ochranu v podobě důsledného zbožného života. Co nás uchrání před porušením, které se ve světě projevuje chtíčem? Víra neboli závislost na Bohu. Láska k Pánu a k sobě navzájem. Naděje na Kristův návrat.

Důležité kontrasty v 1 Te 5:

<i>Nevěřící</i>	<i>Věřící</i>
„oni“	„vy“
spí	nespí
opilí	nejsou opilí
synové noci a tmy	synové světla a dne
překvapení nečekaným dnem Pánovým, že přijde jako zloděj v noci	nebudou překvapeni dnem Pánovým, že přijde jako zloděj v noci
náhlá zkáza, které se nedá uniknout, jako porodním bolestem těhotné ženy	nejsou určeni k hněvu, ale aby získali spasení

5,9 Vytržení má dvě hlediska – spasení a hněv. Pro věřícího to znamená dosažení jeho spasení v nebi. Pro nevěřícího znamená začátek doby hněvu na zemi.

My patříme dni, Bůh nás tedy nepostavil k hněvu, který bude vylit během období souzení, ale postavil nás ke spasení v jeho plném smyslu – k věčné svobodě od samotné přítomnosti hříchu.

Někteří zde hněv chápou jako trest, který budou nevěřící snášet v pekle. Ano, je pravda, že Bůh nás k tomu neurčil, ale tato myšlenka je sem vkládána neoprávněně. Pavel nemluví o pekle, ale o budoucích událostech na zemi. Souvislost se zabývá dnem Pánovým, obdobím největšího hněvu v historii člověka na zemi (Mt 24,21). Nečeká nás setkání s vykonavatelem trestu, ale se Zachráncem.

Někteří říkají, že období souzení je doba Satanova hněvu (Zj 12,12), ne hněvu Božího. Říkají, že církve bude prožívat Satanův hněv, ale při druhém Kristově příchodu bude vysvobozena od Božího hněvu. Následující verše však mluví o hněvu Boha a Beránka a ten patří do období souzení: Zj 6,16–17; 14,9–10.19; 15,1.7; 16,1.19.

5,10 Tento verš zdůrazňuje nesmírnou cenu, kterou náš Pán Ježíš Kristus zaplatil, aby nás vysvobodil od hněvu a zajistil nám spasení. Zemřel za nás, abychom, ať bdíme nebo spíme, žili spolu s ním.

Výrazu „ať bdíme nebo spíme“ je možné rozumět dvěma způsoby. Někteří vykladači to chápou jako „živí nebo mrtví“ ve chvíli vytržení. Poukazují na to, že v tento okamžik budou dva druhy věřících – ti, kteří zemřeli s Kristem, a ti, kteří budou naživu. Takže ať budeme v okamžiku Kristova příchodu mezi živými nebo mezi mrtvými, budeme žít spolu s ním. Křesťané, kteří zemřou, o nic nepříjdou. Pán to vysvětloval Martě: „Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, i kdyby zemřel (tedy křesťan, který zemře před vytržením), bude žít (bude vzkříšen z mrtvých). A každý, kdo žije a věří ve mne (věřící, který bude ve chvíli vytržení naživu), jistě nezemře na věčnost...“ (J 11,25–26).

Jiní vykladači zastávají pohled, že „bdíme nebo spíme“ znamená „být bdělý nebo být zesvětštělý“. Jinými slovy, Pavel říká, že ať jsme duchovně bdělí nebo tělesně lhostejní vůči duchovním věcem, budeme vychvázeni a setkáme se s Pánem. Naše věčné spasení ne-

závisí na naší duchovní horlivosti v závěrečných okamžicích našeho času tady na zemi. Pokud jsme se skutečně obrátili, budeme žít s ním, až přijde, bez ohledu na to, jestli chodíme po špičkách a očekáváme ho, nebo jestli spíš podřimujeme. Náš okamžitý duchovní stav bude určující pro naše odměny, ale spasení závisí pouze na víře v Krista.

Ti, kdo zastávají tento druhý pohled, odkazují na to, že slovo „bdíme“ je stejně přeloženo jako „bdělý“ v 6. verši. Slovo pro spánek ve verších 6 a 7 znamená „nevnímat Boží věci, přizpůsobovat se světu“ (Vine). Není to však stejné slovo jako ve verších 4,13–15, které znamená smrt.¹⁴

5,11 Když tedy máme před sebou tak velké spasení, když milujeme tak velkého Spasitele a svítá na jeho brzký návrat, měli bychom se navzájem napomínat vyučováním, povzbuzováním a vlastním příkladem, a tak budovat jeden druhého Božím slovem a laskavou péčí. Protože potom budeme žít s ním, měli bychom už nyní spolu žít ve vzájemné spolupráci.

F. Různá povzbuzení svatým (5,12–22)

5,12 Starší sboru v Tesalonice možná napomínali ty, kdo přestali pracovat a přižívovali se na druhých. A není divu, že tyto příživníci nesli takové výtky těžce! Možná proto je zde povzbuzení pro vedoucí i pro ty, které vedli.

Když Pavel napomíná svaté, aby uznávali ty, kdo mezi nimi namáhavě pracují, má na mysli úctu a poslušnost duchovnímu vedení. To je jasné ze slov „jsou vašimi představenými v Pánu a napomínají vás“. Starší jsou podřízenými pastýři Božího stáda. Jejich odpovědností je to, aby vyučovali, vedli a napomínali.

Jedná se o jeden z mnoha novozákonních veršů, které ukazují, že v církvích apoštolské doby nespravoval církve jeden člověk. V každém shromáždění byla skupina starších, která pásala místní stádo. Denney vysvětluje:

V Tesalonice nebyl jeden předseda, pastor v našem smyslu, který by měl do určité míry výlučnou zodpovědnost; předsednictví spočívalo v rukou několika mužů.¹⁵

Na druhé straně skutečnost, že sbor není veden jedním mužem, neopravňuje k tomu,

aby sbor vedli všichni. Shromáždění by nemělo být demokracií, ale aristokracií, správa těch, kdo pro to mají nejlepší kvalifikaci.

5,13 Starší slouží jako Pánovi představitelé. Jejich práce je Boží dílo. Proto by si jich všichni měli velmi vážit a milovat je.¹⁶ Výzva „žijte mezi sebou pokojně“ není náhodná vsuvka. Problémem číslo jedna všude mezi křesťany je otázka, jak spolu vycházet. Každý věřící má v sobě dost tělesnosti, aby rozštěpil a zničil místní církve. Rozvíjet lásku, zlomenost, shovívavost, laskavost, srdečnost a odpuštění, což všechno je pro pokoj nepostradatelné, můžeme pouze při zmocnění Duchem. Zvláštním ohrožením pokoje, před kterým Pavel možná varuje, je vytváření zájmových skupin kolem lidských vůdců.

5,14 Tento verš je zřejmě adresován duchovním vůdcům ve shromáždění. Říká jim, jak mají jednat s problémovými bratry:

1. Napomínat neukázněné – ty, kteří nedrží krok, ale svým nezodpovědným chováním působí nepokoj v církvi. Neukáznění jsou zde ti, kteří nechtějí pracovat. Jsou to stejní lidé jako ti, kteří jsou popsáni v 2Te 3,6–12: jsou neukáznění, nepracují, ale do všeho strkají nos.

2. Potěšujte malomyslné – ty, kdo potřebují stále povzbuzovat, aby se pozvedli nad své těžkosti a šli pevně za Pánem. K překladu KJV „potěšujte slabo-myslné“ Ockenga poznamenává: „Měli bychom je potěšovat, i kdyby toto slovo skutečně znamenalo slabo-myslné. Zdá se, že oni se shromažďují, jakmile se káže evangelium.“ Copak to není pocta evangeliu a křesťanské církvi? Je aspoň jedno místo, kde nacházejí soucit, lásku a pozornost.

3. Ujímejte se slabých – pomáhejte těm, kteří jsou slabí duchovně, morálně nebo fyzicky. Hlavní myšlenka je zřejmě duchovní a morální podpora těch, kdo jsou slabí ve víře, ale neměli bychom přitom vypouštět ani finanční pomoc.

4. Mějte trpělivost se všemi – projevujte ctinnost trpělivostí, když ostatní mají tendenci dráždit a provokovat.

5,15 Když zde Pavel obecně mluví ke křesťanům, zakazuje jakékoli pomyšlení na odplácení. Přirozená reakce je ránu vrátit, oko za oko, zub za zub. Ale křesťan by měl být

v takovém spojení s Pánem Ježíšem, že bude reagovat nadpřirozeně. Jinými slovy, bude instinktivně projevovat přívětivost a lásku ostatním věřícím i nespaseným.

5,16 Křesťan může stále prožívat radost, a to i v nejnepříznivějších okolnostech, protože Kristus je zdrojem a předmětem jeho radosti, Kristus ovládá okolnosti. Mimo chodem, „Vždycky se radujte“ je nejkratší verš v řeckém Novém zákoně, třebaže v češtině je nejkratší „Ježíš zaplakal“.

5,17 Modlitba by měla být trvalým postojem křesťana – ne tak, že opustí své řádné povinnosti a bude se plně věnovat modlitbě. Modlí se pravidelně v určitou dobu a modlí se také neplánovaně, když vznikne potřeba. V modlitbě se stále raduje z blízkého vztahu s Pánem.

5,18 Pro křesťana by vzdávání díky Bohu mělo být přirozenou emocí. Jestliže má pravdu verš Ř 8,28, pak bychom měli umět chválit Pána vždycky, za všech okolností a za všechno, pokud tím neomlouváme nějaký hřích.

Tento trojí dobrý zvyk by měl pro křesťana platit stále. Představuje pro nás Boží vůli v Kristu Ježíši. Slova „v Kristu Ježíši“ nám připomínají, že nás tomu Pán učil během svého působení zde na zemi, kdy zde žil jako ztělesnění toho, co učil. Svým vyučováním a příkladem nám zjevoval Boží vůli týkající se radosti, modlitby a vděčnosti.

5,19 Následující čtyři verše se zřejmě zabývají chováním ve shromáždění.

Uhašovat Ducha znamená dusit jeho působení v našem středu, omezovat ho a bránit mu. Ducha uhašuje hřích, tradice, lidská nařízení a předpisy ve veřejném shromáždění, nejednota. Někdo řekl: „Chladné pohledy, pohrdavá slova, mlčení, záměrné znevažování, to jsou věci, které ho uhašují. Stejně tak nelaskavá kritika.“ Ryrie říká, že Duch je uhašován vždy, když je v jednotlivci nebo v církvi potlačováno jeho působení.

5,20 Jestliže spojíme tento verš s předcházejícím, pak z toho vyplývá, že Ducha uhašujeme tehdy, když pohrdáme prorokováním. Například mladý bratr může při veřejném projevu něco nevhodně vyjádřit. Kritikou, která zostudí jeho svědectví pro Krista, uhašujeme Ducha.

Prorokování znamená v Novém zákoně primárně mluvit Boží slovo. Vdechnutá vyjádření proroků máme uchovaná v Bibli. V druhotném smyslu prorocství znamená vyhlášovat Boží úmysly, jak byly zjeveny v Bibli.

5,21 To, co slyšíme, musíme vyhodnocovat a pevně se držet toho, co je dobré, ryzí a pravdivé. Měřítkem, podle kterého zkoumáme všechna kázání a vyučování, je Boží slovo. Kde má Duch svobodu mluvit prostřednictvím různých bratrů, tam občas dojde k nějakému zneužití. Ale řešením takových případů není uhašovat Ducha.

Dr. Denney napsal:

Otevřené setkání, svoboda prorokovat, shromáždění, ve kterém může kdokoli mluvit, jak mu dává Duch, je jednou z naléhavých potřeb moderní církve.¹⁷

5,22 Slova „Vystříhejte se zla v každé podobě“ mohou znamenat falešné jazyky, prorocství nebo vyučování, nebo to může znamenat zlo obecně.

A. T. Pierson poznamenává, že ve verších 16–22 je sedm různých stavů myslí křesťana:

1. Chvála (v. 16) – vidět veškeré Boží jednání jako nekonečně veliké.
2. Modlitba (v. 17) – nikdy by neměla být nevhodná nebo nepřiměřená.
3. Vděčnost (18) – dokonce i za okolností nepřijemných pro tělo.
4. Duch (19) – měl by mít naprostou svobodu v nás a skrze nás.
5. Učování (20) – jakýmkoli způsobem, který si Bůh vybere.
6. Zkoumání (21) – srovnej s 1J 4,1. Všechno zkoumej Božím slovem.
7. Posvěcení (22) – jestliže tvoji mysl začíná utvářet něco zlého, tak se tomu zlu vyhni.¹⁸

IV. Závěrečné pozdravy Tesalonickým (5,23–28)

5,23 Nyní se Pavel modlí za posvěcení křesťanů. Zdrojem je Bůh pokoje. Jeho rozsah je vyjádřen slovem „celé“, což znamená každou část jejich bytosti.

Tento verš někteří používají jako důkaz učení o „svatosti“, plného posvěcení, tedy že věřící se může v tomto životě stát dokonalým

a bezhříšným. To však Pavel nemá na mysli, když se modlí, aby „vás sám Bůh pokoje úplně posvětil“. Nemodlí se za vyhlazení hříšné přirozenosti, ale aby se posvěcení rozšířilo do každé části jejich bytosti – ducha, duše i těla.

Exkurz: Posvěcení

V Novém zákoně jsou čtyři fáze posvěcení: posvěcení před obrácením, posvěcení dané postavením (poziční posvěcení), praktické neboli rostoucí posvěcení a dokonalé posvěcení.

1. Ještě dříve než je člověk spasen, má postavení vnější výsady. V 1K 7,14 čteme, že nevěřící manžel je posvěcen pro svou věřící ženu. To je posvěcení před obrácením.

2. Když se člověk narodí znovu, získává posvěcení postavením, a to díky svému spojení s Kristem. To znamená, že je oddělen od světa pro Boha. O tom hovoří takové úseky jako Sk 26,18; 1K 1,2; 6,11; 2Te 2,13; Žd 10,10,14.

3. Pak však existuje také praktické posvěcení. Jedná se o aktuální oddělování věřícího od světa, hříchu a sebe sama pro Boha. Je to proces, kterým se stává podobnějším Kristu. Za takové posvěcení se zde Pavel modlí v případě Tesalonických. Nacházíme je také v 1Te 4,3–4; 2Tm 2,21. Působí je Duch svatý, když jsme poslušni Božímú slovu (J 17,17; 2K 3,18). Toto praktické posvěcení je proces, který by měl pokračovat, dokud je věřící na zemi. Zde nikdy nedosáhne dokonalosti nebo bezhříšnosti, ale měl by stále usilovat o tento cíl.

4. Dokonalé posvěcení se týká konečného stavu věřícího v nebi. Až odejde k Pánu, bude z morálního hlediska jako Pán, zcela a definitivně odloučen od hříchu (1J 3,1–3).

†

Apoštol se modlí také za zachování Tesalonických. Toto zachování by mělo zahrnovat celého člověka, ducha, duše i tělo. Všimněte si pořadí. Člověk vždycky říká tělo, duše a duch. Bůh vždycky říká duch, duše a tělo. V původním stvoření byl duch nejdůležitější, tělo bylo na konci. Hřích toto pořadí obrátil: člověk žije pro tělo a zanedbává ducha. Když se modlíme jeden za druhého, měli bychom sledovat

biblické pořadí, dávat duchovnímu prospěchu přednost před fyzickými potřebami.

Z tohoto i dalších veršů je jasné, že naše bytost má tři složky. Náš duch je ta část, která nám umožňuje komunikovat s Bohem. Duše souvisí s emocemi, touhami, city a sklony (J 12,27). Tělo je dům, ve kterém přebývá naše osobnost (2K 5,1).

Všechny naše složky potřebují být zachovávané, a to celé a zdravé. Jeden komentátor předkládá potřeby zachování takto:

1. Duch potřebuje být uchráněn před (a) vším, co by jej poskvřňovalo (2K 7,1); (b) před vším, co by bránilo Duchu svatému, aby svatým dosvědčoval jejich vztah s Bohem (Ř 8,16) a (c) před vším, co by bránilo uctívání, jaké Bůh očekává (J 4,23; Fp 3,3).

2. Duše potřebuje být uchráněna před (a) zlými myšlenkami (Mt 15,18–19; Ef 2,3); (b) před tělesnými žádostmi, které vedou proti ní boj (1Pt 2,11) a (c) před spory a hádkami (Žd 12,15).

3. Tělo potřebuje být uchráněno před (a) poskvrněním (1Te 4,3–8) a (b) před špatným užíváním (Ř 6,19).

Někteří tvrdí, že nespasení lidé nemají ducha. Možná staví na skutečnosti, že jsou duchovně mrtví (Ef 2,1). Avšak to, že nespasení jsou duchovně mrtví, neznamená, že nemají ducha. Znamená to pouze, že jsou mrtví, pokud jde o vztah s Bohem. Jejich duch může být živý, například pokud jde o styky s okultním světem, ale jsou mrtví směrem k Bohu.

Lenští upozorňuje:

Mnozí se spokojí s částečným křesťanstvím, některé oblasti jejich života jsou stále světské. Apoštol svým varováním stále nahlíží do všech koutů naší přirozenosti, aby žádný z nich nebyl bez pročištěvání.¹⁹

Pavlova modlitba pokračuje touhou, aby Boží posvěcení a zachování pronikalo do každé části jejich osobnosti, aby věřící byli při příchodu našeho Pána Ježíše Krista bez úhony. To zřejmě ukazuje na Kristovu soudnou stolicí, což je událost, která nastane po vytržení. V té době se bude zkoumat život křesťana, jeho služba a svědectví a každý bude buď odměněn, nebo utrpí škodu.

5,24 Jak bylo uvedeno již ve verši 4,3, naše posvěcení je Boží vůlí. On nás povolal, aby-

chom stáli před ním bez úhony. On v nás toto dílo už začal a také je dokončil (Fp 1,6). Ten, kdo nás povolal, je svému zaslíbení věrný.

5,25 Pavel na závěr prosí svaté o modlitby. Nikdy nevyrostl tolik, že by modlitby nepotřeboval, totéž platí o nás. Je hřích nemodlit se za své spoluvěřící.

5,26 Dále prosí všechny bratry, aby se pozdravili svatým políbením. V tehdejší době to byl přijatelný způsob pozdravu. V některých zemích je dosud běžné, že muži líbají muže a ženy líbají ženy. A ještě v jiných kulturách muži líbají ženy a naopak. Ale v mnoha případech se to začalo zneužívat a bylo třeba od toho upustit.

Polibek nebyl ustanoven Pánem jako předepsaná forma pozdravu, ani apoštolové to neučili jako něco povinného. Bible moudře dovoluje jiné způsoby pozdravu v kulturách, kde by líbání mohlo vést k sexuální uvolněnosti. Boží Duch nás chce chránit před takovými zvláštnostmi a zdůrazňuje, že políbení musí být svaté.

5,27 Apoštol slavnostně žádá, aby se tento list dal přečíst všem svatým²⁰ bratřím. K tomu dvě poznámky:

1. Pavel uděluje tomuto listu autoritu Božího slova. Starý zákon se četl v synagogách veřejně. Tentokrát měl být nahlas čten v církvích tento dopis.

2. Bible je pro všechny křesťany, ne pro nějaké uzavřené kruhy nebo privilegovanou třídu. Všechny její pravdy jsou pro všechny svaté.

Denney moudře zdůrazňuje:

Není to získávání moudrosti nebo dobroty, čemu by evangelium komukoliv bránilo; a není spolehlivější znak nevěrnosti a zrady církve, než když drží své členy v trvalé nezralosti nebo podřízenosti, odrazuje od svobodného čtení Písma svatého a snaží se, aby všem bratřím nebylo čteno všechno, co obsahuje.²¹

Všimněte si, že ve verších 25–27 máme tři klíče k úspěšnému křesťanskému životu:

1. Modlitbu (v. 25),
2. lásku ke spoluvěřícím, která vyjadřuje společenství (v. 26) a
3. čtení a studium Slova (v. 27).

5,28 A nakonec zde máme charakteristický Pavlův závěr. Svůj první list Tesalonickým

začíná milostí a nyní končí stejným tématem. Křesťanství je pro Pavla milostí od začátku do konce. Amen.

Poznámky

¹ (Úvod) James Everett Frame, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Paul to the Thessalonians*, (ICC), str. 37.

² (Úvod) George Robert Harding Wood, *St. Paul's First Letter*; str. 13–14.

³ (1,1) Pozdrav zní ve většině rukopisů takto: „Pavel a Silván a Timoteus církvi Tessalonicenských v Bohu Otci a v Pánu Ježíši Kristu: Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Jezukrista“ (BKR). Druhou část bylo při opisování snadné přehlédnout, protože je to obrat téměř shodný s obratem použitým těsně před ním.

⁴ (1,4) Viz Ef 1 – Exkurz Boží vyvolení.

⁵ (1,10) Wood, *First Letter*, str. 17.

⁶ (2,1) James Denney, *The Second Epistle to the Corinthians*, str. 100.

⁷ (2,1) Elliot, Elisabeth, kol., *The Journals of Jim Elliot*, str. 218.

⁸ (2,13) Walter Scott, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁹ (3,2) Anglické *minister* je latinské slovo, které znamená služebník.

¹⁰ (3,13) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, IV,34.

¹¹ (4:6) Oscar Wilde, který kvůli homoseksualitě opustil svou ženu.

¹² (4,8) NA uvádí: „který také dává.“

¹³ (4,17) Latinské přičestí minulé *raptus* od slova *rapere*. Přesná Jeronýmova formulace ve Vulgátě zní: „rapiemur cum illis“ (budeme vytrženi s nimi).

¹⁴ (5,10) V originále jsou tato slova: *bdíme* v 5,10 a *bdělí* v 5,6 zní v řečtině *gregoreo* (zde je původ mužského jména Gregory, Řehoř, „bdící“). *Nespěme, spí* v 5,6–7 je překlad řeckého *katheudó*, což se může týkat skutečného spánku nebo „duchovní lenosti a lhovosti“ (Arndt a Gingrich). Ve 4,13–15 je slovo *zenuli* překladem řeckého *koimao*.

¹⁵ (5,12) James Denney, *The Epistles to the Thessalonians*, str. 205.

¹⁶ (5,13) Podrobný výklad tématu starších viz v poznámkách k 1 Tm 3,1–7 a Tt 1,5–9.

¹⁷ (5,21) Denney, *Thessalonians*, str. 244.

¹⁸ (5,22) Arthur T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁹ (5,23) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus, and Philemon*, str. 364.

²⁰ (5,27) Kritický text vynechává „svatý“.

²¹ (5,27) Denney, *Thessalonians*, str. 263–264.

Bibliografie

(1. a 2. Tesalonickým)

Buckland, A. R. *St. Paul's First Epistle to the Thessalonians*. Philadelphia: The Union Press, 1908.

–. *St. Paul's Second Epistle to the Thessalonians*. Philadelphia: The Union Press, 1909.

Denney, James. *The Epistles to the Thessalonians*. New York: George H. Doran Company, n.d.

Eadie, John. *A Commentary on the Greek Text of the Epistles of Paul to the Thessalonians*. London: MacMillan, 1877.

Frame, James E. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of Paul to the Thessalonians*, ICC. New York: Chas. Scribner's Sons, 1912.

Hogg, C. F. and W. E. Vine, *The Epistles of Paul the Apostle to the Thessalonians*. London: C. A. Hammond, 1953.

Kelly, William. *Elements of Prophecy*. London: G. Morrish, 1976.

Kelly, William. *The Epistles of Paul the Apostle to the Thessalonians*. London: C. A. Hammond, 1953.

Morris, Leon. *The Epistles of Paul to the Thessalonians, TBC*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1957.

–. *The First and Second Epistles to the Thessalonians, NIC*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1959.

Wood, George Robert Harding. *St. Paul's First Letter*. London: Henry E. Walter Ltd., 1952.

Druhý list Tesalonickým

Úvod

„Stejně jako v prvním listu se apoštol nepotýká bezprostředně s bludy, ale postupně ze všech stran připravuje srdce svatých, aby se drželi pravdy a vyvarovali se bludu, kdyby se nějaký objevil. Tak jedná Boží milost a moudrost: upevnit srdce, a nejenom poukázat na blud nebo určité zlo.

William Kelly

I. Jedinečné místo v kánonu

Důležité pravdy, které nacházíme v tomto krátkém listu, se týkají učení i praxe. Pavel dále vysvětluje a napravuje to, jak Tesaloničtí chápali druhý příchod a zjevení týkající se člověka hříchu. Také dává užitečné rady těm, kdo druhý příchod používají jako výmluvu, že nebudou pracovat – ať ani nejedí!

II. Autorství

Vnější důkaz Pavlova autorství 2Te je ještě silnější než u 1Te. Dosvědčují to nejen raní autoři Polykarp, Ignácus a Justin (vyskytuje se také v Markionově Prologu a v Muratorioho kánonu), ale Ireneus cituje 2Te názvem.

Vzhledem k tomu, že je to krátký list, nemá tak mnoho *vnitřních důkazů* jako 1Te, ale doplňuje jej a shoduje se s ním natolik, že pouze málo vykladačů nepřijímá Pavlovo autorství.

III. Doba vzniku

Druhý list Tesalonickým byl napsán jako reakce na další problémy a také nepochopení určitých částí 1Te. Mezi vznikem obou listů mohlo uplynout několik měsíců nebo dokonce jen týdnů. Pavel, Silvanus a Timoteus jsou stále spolu (1,1) a Korint je jediné město, o kterém čteme, že tam tito tři byli spolu (Sk 18,1.5). Datum vzniku tedy spadá do začátku padesátých let, pravděpodobně do roku 50 nebo 51 po Kristu.

IV. Pozadí a téma

Pro napsání dalšího dopisu v tak brzké době po prvním listu byly impulsem tři zásadní důvody. Svatí byli pronásledováni a potřebovali povzbuzení (kap. 1). Chápali nesprávně pojem den Pánův, a proto potřebovali vysvětlení (kap. 2). Někteří vzhledem k očekávání Pánova příchodu nepracovali a potřebovali nápravu (kap. 3).

Pokud jde o den Pánův, věřící se obávali, že již nastal. Jejich obavy posilovaly falešné zvěsti o tom, že snad sám Pavel učí, že tento den už nastal. Apoštol to tedy vysvětluje.

Mělo by být jasné, že den Pánův není totéž co Pánův příchod, tedy vytržení. Svatí se neobávali, že by Pán už přišel; měli strach, že již procházejí soužením, první fází dne Pánova.

Pavel nikdy neučil, že by *před vytržením* mělo dojít ještě k nějaké události. Zde však říká, že *dříve, než přijde den Pánův*, nastane velké odpadnutí, bude odstraněn ten, kdo tomu brání, a zjeví se člověk hříchu.

Pro správné porozumění tomuto listu není nic důležitějšího, než vidět rozdíl mezi vytržením, dnem Pánovým a Kristovým příchodem, aby kraloval. Den Pánův je definován v poznámkách k 1Te 5,2. Rozdíl mezi vytržením a zjevením je v exkurzu k verši 2Te 1,7.

Osnova

- I. Pozdrav (1,1–2)
- II. Pavel a Tesaloničtí (1,3–12)
 - A. Pavel dluží díky (1,3–5)
 - B. Spravedlivý Boží soud (1,6–10)
 - C. Pavlova modlitba za svaté (1,11–12)
- III. O dnu Pánově (2,1–12)
 - A. Výzva ke stálosti (2,1–2)
 - B. Člověk hříchu (2,3–12)
- IV. Děkuvzdání a modlitba (2,13–17)
 - A. Pavel děkuje, že svatí uniknou soudu (2,13–14)
 - B. Pavlova modlitba za potěšení a povzbuzení svatých (2,15–17)
- V. Praktická povzbuzení (3,1–15)
 - A. K vzájemným modlitbám (3,1–5)
 - B. K jednání s nepoddajnými (3,6–15)
- VI. Požehnání a pozdrav (3,16–18)

Komentář

I. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Když Pavel psal v Korintu tento dopis, byli s ním Silvanus a Timoteus. Dopis je adresován církvi Tesalonických; to poukazuje na jeho lidskou stránku a zeměpisnou polohu. Výraz „v našem Bohu Otcí“ odlišuje toto shromáždění od shromáždění pohanského. A výraz v Pánu Ježíši Kristu ho označuje jako křesťanský sbor.¹

1,2 Pavel přeje svatým nikoliv slávu, štěstí nebo potěšení, ale milost a pokoj. Milost uschopňuje ke všemu, co je v rámci Boží vůle, a pokoj skýtá vyrovnanost v jakýchkoli okolnostech. Co ještě by někdo mohl sobě nebo druhým přát?

Milost a pokoj jsou od Boha, našeho Otce, a Pána Ježíše Krista. Napřed milost, potom pokoj; napřed musíme znát Boží milost, potom můžeme prožívat jeho pokoj. Pavlova zmínka o Bohu, našem Otcí, a Pánu Ježíši Kristu jako společném zdroji těchto požehnaní znamená, že Otec a Syn jsou si rovni.

II. Pavel a Tesaloničtí (1,3–12)

A. Pavel dluží díky (1,3–5)

1,3 Dopis začíná vzdáváním díky za svaté. Když jej čteme, jako bychom naslouchali

tlukotu srdce skutečného Kristova služebníka, který se raduje ze svých milovaných duchovních dětí. Děkování pro něj bylo stálou povinností vůči Bohu a stejně tak to bylo patřičnou povinností z pohledu víry a lásky křesťanů. Jejich víra obdivuhodně rostla a všichni bez výjimky projevovali stále víc a víc lásky k druhým. To byla odpověď na Pavlovu modlitbu (1Te 3,10.12).

Všimněte si pořadí: napřed víra, potom láska. „Víra nás spojuje s věčným pramenem lásky v samém Bohu,“ píše Ch. H. Mackintosh, „a nutným důsledkem je to, že naše srdce jsou přitahována k lásce ke všem, kdo mu patří.“

1,4 Duchovní růst vedl Pavla a jeho společníky k tomu, že se jimi chlubili v ostatních Božích církvích. Zůstali pevní a plní víry navzdory pronásledování, která snášeli. Trpělivost zde znamená stálost nebo vytrvalost.

1,5 Skutečnost, že tak statečně obstáli i v pronásledování a soužení, ukazuje spravedlivé Boží jednání. Bůh je podpíral, posiloval, povzbuzoval. Kdyby nebyli přijali jeho božskou moc, nebyli by schopni v utrpeních pro Krista projevovat takovou trpělivost a víru.

Jejich hrdinská vytrvalost prokázala, že jsou hodni Božího království. To neznamená, že by je ke vstupu do království opravňovala

jakákoliv osobní zásluha; tam se dostaneme pouze skrze Kristovy zásluhy. Ale ti, kdo zde pro království trpí, tím dávají najevo, že patří k těm, kdo s ním budou v onen den vládnout (Ř 8,17; 2Tm 2,12).

E. W. Rogers komentuje slova „abyste byli uznáni hodnými Božího království“ takto:

Souvisí to s lidskou odpovědností. Na straně Boží svrchovanosti jsme byli učiněni hodnými toho, abychom se stali účastníky dědictví svatých ve světle, a to pouze díky našemu spojení s Kristem v jeho smrti a vzkříšení. Byli jsme omilostněni v tom Milovaném, zcela nezávisle na nás samotných, ať v době před obrácením nebo po něm. Bůh však dovoluje, aby jeho lidé procházeli pronásledováními a souženími, aby se v nich rozvinuly znamenité morální kvality, které je učiní „ctihodnými občany“ království.

Někteří apoštolové se radovali, že byli učiněni hodnými trpět pro Ježíšovo jméno. Pavlova modlitba za Tesalonické, aby je Bůh považoval za hodné jejich povolání, zřetelně nemá nic společného s tím, abychom něco přidávali ke Kristovu dílu. Kříž činí věřícího hodným jeho postavení v království, ale trpělivost a víra v souženích jsou projevem, že takový člověk je ho morálně hoden. Mezi příslušníky jakékoli pozemské společnosti jsou kromě jiných také lidé postrádající dobrou pověst. Pavel se modlil, aby mezi těmito svatými takoví nebyli.²

B. Spravedlivý Boží soud (1,6–10)

1,6 O Boží spravedlnost se tu jedná dvojnásobem: jednak jde o trest pro proná-

sledovatele a jednak o odpočinek pronásledovaným.

Williams říká:

Jestliže Bůh dovoluje, aby jeho lidé byli pronásledováni, a dovoluje tedy existenci jejich pronásledovatelů, má to dvojnásobný účel. Jednak dosvědčit, že jeho lidé jsou připraveni vládnout (v. 5), a jednak dát najevo, že jejich pronásledovatelé zrají pro soud.³

1,7 Stejně jako Bůh vyměří trest nepřátelům Božího lidu, tak také dá odpočinutí těm, kdo pro něho trpí.

Ze 7. verše bychom neměli vyvozovat, že trpícím svatým se nedostane úlevy od zkoušek dříve, než přijde Kristus z nebe v planoucím ohni. Když věřící zemře, získá odpočinutí. Žijícím věřícím bude dopřána úleva od všech napětí ve chvíli vytržení. Tento verš říká, že až Pán vylije soud na své odpůrce, svět uvidí svaté, jak si užívají odpočinku.

Čas spravedlivé Boží odplaty nastane, až se zjeví Pán Ježíš z nebe spolu se svými mocnými anděly. Jeho příchod přinese odplatu bezbožným a úlevu věřícím. O které fázi Kristova příchodu je zde řeč? Je jasné, že se jedná o třetí fázi – zjevení jeho příchodu, kdy se vrátí se svými svatými na zemi.

Exkurz: Vytržení a zjevení

Někdo se však může zeptat: Jak víte, že vytržení a zjevení jsou dvě samostatné události? Odpovídáme, že jsou v Písmu odlišeny těmito způsoby:

Vytržení	Zjevení
1. Kristus přijde „do vzduchu“ (1Te 4,17).	1. Přijde na zem (Za 14,4).
2. Přijde pro své svaté (1Te 4,16–17).	2. Přijde se svými svatými (1Te 3,13; Ju 14).
3. Vytržení je tajemství, tedy pravda, která v době Starého zákona nebyla známá (1K 15,51).	3. Zjevení není tajemství, je to téma mnoha starozákonních prorocství (Ž 72; Iz 11; Za 14).
4. Nikde není zmínka, že by Kristovu příchodu pro jeho svaté předcházela nějaká nebeská znamení.	4. Jeho příchod se svatými bude předem ohlášován znamením na nebi (Mt 24,29–30).
5. Vytržení je totéž co den Kristův (1Te 1,8; 1K 1,14; Fp 1,6.10).	5. Zjevení je totéž co den Pánův (2Te 2,1–12, NA).
6. Vytržení je podáno jako doba požehnání.	6. Hlavním důrazem zjevení je soud (2Te 2,8–12).

7. Vzkříšení nastane během jednoho okamžiku (1K 15,52). To silně naznačuje, že si toho svět ani nevšimne.
8. Vytržení se bude týkat především církve (J 14,1–4; 1K 15,51–58; 1Te 4,13–18).
9. Kristus přijde jako jasná jitřní hvězda (Zj 22,16).
10. O vytržení není řeč v synoptických evangeliích, zato Janovo evangelium se o něm nepřímo zmiňuje.
11. Ti, kdo budou vzati, budou vzati k požehnaní (1Te 4,13–18). Ti, kdo budou zanechání, zůstanou zde k soudu. (1Te 5,1–3).
12. V souvislosti s vytržením nejsou uvedeny žádné náznaky, kdy k němu dojde.
13. V souvislosti s úseky o vytržení není nikdy použit titul Syn člověka.
7. Zjevení bude vidět na celém světě (Mt 24,27; Zj 1,7).
8. Zjevení se týká především Izraele, potom také pohanských národů (Mt 24,1–25,46).
9. Vzejde jako slunce spravedlnosti a na svých paprscích přinese zdraví (Mal 4,2).
10. Zjevení je charakteristické pro synoptická evangelia, ale Janovo evangelium se o něm vlastně nezmiňuje.
11. Ty, kdo budou vzati, čeká soud, ti, kdo zůstanou, získají požehnaní (Mt 24,37–41).
12. V souvislosti se zjevením Pána Ježíše existuje propracovaný systém datování, jako 1260 dnů, 42 měsíců, tři a půl roku (Da 7,25; 12,7.11–12; Zj 11,2; 12,14; 13,6).
13. O zjevení je řeč jako o příchodu Syna člověka (Mt 16,28; 24,27.30.39; 26,64; Mk 13,26; L 21,27).

Přijměme tedy, že se jedná o dvě odlišné události; odkud však víme, že k nim nedojde přibližně v téže době? Jak víme, že je mezi nimi určitý časový interval? Zde můžeme na důkaz uvést tři myšlenkové linie:

1. První je založena na Danielově proroctví o sedmdesáti týdnech (Da 9,25–27). Nyní žijeme v době církve, vložené mezi šedesátý devátý a sedmdesátý týden. Sedmdesátý týden je doba soužení a trvá sedm let. Před soužením bude církev vytržena (Ř 5,9; 1Te 1,10; 1Te 5,9; Zj 3,10). Kristus přijde, aby vládl, po sedmdesátém týdnu (Da 9,24; Mt 24).

2. Druhá důkazová linie pro časový interval mezi vytržením a zjevením Krista je založena na struktuře knihy Zjevení. V prvních třech kapitolách je církev na zemi. Kapitoly 4 až 19,10 popisují dobu soužení, kdy bude vyhlit Boží hněv na svět, který odmítl jeho Syna. Nikde není zmínka o tom, že by v této době byla církev na zemi. Církev je tedy zřejmě na konci 3. kapitoly vzata do nebe. Ve Zj 19,11 se Kristus vrací na zemi, aby si podrobil své nepřátele a ustavil své království – to bude na konci doby soužení.

3. A potom je zde ještě třetí úvaha, která vyžaduje časový interval mezi Kristovým příchodem *pro* svaté a příchodem *se* svatými. Ve chvíli vytržení budou ze světa vzati *všichni* věřící a dostanou oslavená těla. Když se však Kristus vrátí, aby zde kraloval, budou na zemi věřící, kteří ještě nebudou mít oslavená těla a kteří se budou ženit, vdávat a mít děti během tisíciletého království (Iz 11,6,8). Kde se vezmou tito věřící? Mezi vytržením a zjevením musí tedy existovat nějaké období, kdy se tito věřící obrátí.

†

Nyní se vrátíme k 7. verši, kde máme příchod Pána Ježíše v moci a veliké slávě. Doprovozí ho andělé, jejichž prostřednictvím bude vykonávat svou moc.

1,8 Plamen ohně může znamenat *šekin*, oblak slávy, který představuje Boží přítomnost (Ex 16,10). Nebo se může jednat o obraz plamenného soudu, ke kterému má dojít (Ž 50,3; Iz 66,15).

Když Bůh uplatňuje pomstu, není to jízlivá odplata, ale naplnění spravedlnosti. Nejde

o to, aby se „vyrovnal“, ale o vykonání trestu, jak to vyžaduje jeho svatý, spravedlivý charakter. Nemá zálibu ve smrti bezbožného (Ez 18,32).

Pavel popisuje dvě skupiny lidí určené pro odplatu:

1. Ti, kdo neznají Boha – odmítli poznání pravého Boha, jak se zjevuje ve stvoření a svědomí (Ř 1–2). Možná nikdy neslyšeli evangelium.

2. Ti, kdo neuposlechli evangelium Pána Ježíše Krista – ti, kteří evangelium slyšeli, ale odmítli je. Evangelium nejsou jen vyjmenovaná fakta, která je třeba přijmout, ale zároveň je to Někdo, koho je třeba poslechnout. Víra v novozákonním smyslu v sobě zahrnuje poslušnost.

1,9 Ti ponесou trest. Bůh, který netrestá hřích, není vůbec bůh. Představa, že Bůh lásky nesmí trestat hřích, přehlíží skutečnost, že Bůh je zároveň svatý a musí dělat to, co je morálně správné.

Trest je zde podán jako věčná zkáza. Výraz *aiónios* přeložený slovem „věčný“ se v Novém zákoně vyskytuje sedmdesátkrát. Třikrát může znamenat „věky omezeného trvání“ (Ř 16,25; 2Tm 1,9 a Tt 1,2). Ostatní výskyty znamenají věčný nebo nekonečný. V Ř 16,26 vyjadřuje nekonečnou existenci Boha.

Zkáza nikdy neznamená konec existence (anihilaci). Znamená ztrátu dobrého bytí, zhroucení smyslu existence. Vinné měchy, o kterých Pán Ježíš mluví v L 5,37, se „zkazily“ (zde použité slovo má stejný kořen). Tyto měchy nepřestaly existovat, ale byly zničeny v tom smyslu, že byly nadále nepoužitelné.

Tento úsek často uvádějí zastánci názoru, že Kristus přijde až po velikém soužení (posttribulacionisté) na podporu svého postojе. Chápu jej tak, že věřící neobdrží pokoj a jejich pronásledovatelé nebudou potrestáni, dokud nepřijde Kristus, aby zde vládl, a to na konci doby soužení. Proto vyvozují, že naděje věřících je vytržení po období soužení.

Posttribulacionisté ovšem nevidí, že všichni Tesaloničtí, kterým to bylo napsáno, zemřeli a už nyní mají odpočinutí u svého Pána v nebi. Podobně zemřeli všichni jejich pronásledovatelé a už trpí v pekle.

Proč tedy Pavel jakoby říkal, že takováto situace nenastane, dokud Kristus nepřijde na zem v moci a veliké slávě? Důvodem je to, že teprve tehdy celý svět veřejně pozná, jaký osud koho čeká. Tehdy svět uvidí, že Tesaloničtí byli v právu a jejich pronásledovatelé se mýlili. Všichni uvidí svaté, jak s Kristem přicházejí v slávě a mají opravdový pokoj. Zkáza Pánových nepřátel bude na konci doby soužení veřejnou demonstrací údelu všech, kdo Boží lid kdykoli v minulosti sužovali.

To nám pomáhá, abychom měli na paměti, že Kristův příchod k vládě je doba, kdy se Kristus všem ukáže. To, co bylo skutečností po celou dobu, bude odhaleno a celý svět to uvidí. To neplatí o vytržení.

Trest bezbožných v sobě zahrnuje také vyloučení z Pánovy přítomnosti, pryč od slávy jeho moci. Zahynout bez něho znamená být bez něho navěky.

1,10 Pro Pána bude jeho příchod chvílí slávy, pro přihlížející chvílí údivu.

Pán bude oslaven ve svých svatých, to znamená, že se mu dostane cti za to, co v nich a skrze ně udělal. Jejich spasení, posvěcení a oslavení bude poctou pro jeho s ničím nersrovnatelnou milost a moc.

Bude předmětem obdivu pro všechny, kdo uvěřili.⁴ Užaslí přihlížející budou lapat po dechu, když uvidí, co dokázal udělat s takovými beznadějnými lidskými případy!

Budou mezi nimi i tesaloničtí věřící, protože i oni přijali a uvěřili svědectví apoštolů. Budou mít podíl na slávě a triumfu onoho dne, konkrétně na dni zjevení Ježíše Krista.

Verše 5–10 bychom mohli parafrázovat formou tohoto přehledu: „Vaše trpělivost uprostřed soužení má velký význam. Bůh při tom všem uskutečňuje své spravedlivé záměry. Vaše pevná vytrvalost v pronásledování ukazuje, že patříte k těm, kdo budou mít podíl na slávě Kristova budoucího království. Na jedné straně Bůh vyměří soud těm, kdo vás nyní sužují. Na druhé straně dá odpočinutí vám, kteří nyní procházíte těžkostmi, a to spolu s námi, Pavlem, Silvanem a Timoteem. Pán bude soudit vaše nepřátele, až v plameni ohně přijde z nebe s andělskými vykonavateli své moci, a bude trestat ty, kdo úmyslně nechtějí

znát Boha a vědomě nereagují na evangelium. Ti budou snášet věčnou zkázu, budou vyhnáni od Pánovy tváře, neuvidí jeho moc, až se vrátí, aby byl oslaven skrze všechny věřící – včetně vás, protože jste uvěřili zvěsti evangelia, které jsme vám kázali.

C. Pavlova modlitba za svaté (1,11–12)

1,11 V předcházejících verších apoštol popisoval slavné povolání svatých. Byli povoláni k tomu, aby snášeli pronásledování, které je připraví, aby vládli v království. Nyní se Pavel modlí, aby díky svému životu byli mezitím považováni za hodné tak vysokého povolání a aby je veliká Boží moc uschopnila poslechnout každý impuls k vykonání dobra a k dokončení každého úkolu, který konají ve víře.

1,12 To bude mít dvojí výsledek. Zaprvé na nich bude oslaveno jméno Pána Ježíše Krista. To znamená, že jej zde budou právem reprezentovat před světem, a tak mu budou přinášet slávu. Pak i oni budou oslaveni v něm. Jejich spojení s ním, s jejich hlavou, jim přinese počtu jako částem jeho těla.

První kapitola končí připomenutím, že tato modlitba může být vyslyšena pouze podle milosti našeho Boha a Pána Ježíše Krista. Tak dospívá k nádhernému vysvětlení, jaký význam a důsledek má utrpení v životě věřícího člověka. Představte si, jak byli Tesaloničtí povzbuzeni, když četli toto opětovně ujišťující poselství.

III. O dnu Pánově (2,1–12)

A. Výzva ke stálosti (2,1–2)

2,1 Nyní se Pavel pouští do nápravy nedorozumění, které vzniklo v myslích svatých ohledně příchodu našeho Pána Ježíše Krista a dne Pánova. Svatí snášeli tak kruté pronásledování, že si snadno mohli začít myslet, že již nastala první fáze dne Pánova, tedy období soužení. A dostávaly se k nim zvěsti o tom, že *sám apoštol* věří a učí, že den Pánův už nastal! To přece nemůže tak nechat!

V prvním verši vyvstává klíčová otázka, která se týká nenápadného slovíčka „(pokud jde)“ (řecky *hyper*). Problém spočívá v tom,

zda tady vybízí svaté „ohledně příchodu“ našeho Pána nebo „pro příchod“ našeho Pána. Jedná-li se o první možnost, pak tento úsek jako by učil, že vytržení a den Pánův jsou jedna a táž událost, protože následující verše se jednoznačně zabývají dnem Pánovým. Pokud se jedná o druhou možnost, potom je zde Pavel vybízí „na základě“ vytržení, které nastane jako první, tedy aby si nemysleli, že žijí ve dni Pánově. O této otázce je možné diskutovat. Shodujeme se s Williamem Kellym, který zaujímá druhý pohled:

Útěcha Pánovým příchodem je zde použita jako motiv a prostředek k utišení nesnáze způsobené nesprávnou prezentací, že tento den (Pánův) už nastal.⁵

Rozumíme Pavlovi tak, že říká: „Vyzývám vás na základě vytržení, abyste se nebáli, že prožíváte den Pánův. Vytržení musí nastat jako první. Tehdy budete vzati domů do nebe, a tak uniknete hrůzám dne Pánova.“

Výraz příchod našeho Pána Ježíše a naše shromáždění k němu se zřejmě jednoznačně týká vytržení. To je chvíle, kdy se shromáždíme, abychom se s ním v povětří setkali.

2,2 Mělo by být jasné, že vytržení a den Pánův není totéž. Tesaloničtí se nebáli, že Pán už přišel, věděli, že to se ještě nestalo. Ale měli obavu, že už začal den Pánův. Kruté pronásledování, které museli snášet, je přivedlo k myšlence, že snad už jsou v době soužení, tedy v první fázi dne Pánova.

Šířily se pověsti, že sám Pavel řekl, že už nastal den Pánův. Podobně jako většina fám byly také velmi překroucené. Jedna verze naznačovala, že se to Pavel dověděl duchem, tedy zvláštním zjevením. Podle jiných zdrojů se tato zpráva šířila řečmi, tedy že Pavel veřejně vyučoval, že nastalo soužení. Slova „skrze dopis, vydávaný za náš“ se běžně chápou jako odkaz na falešný dopis domněle od Pavla, že už nastal den Pánův. Výraz „domněle pocházející od nás“ (ČEP) se pravděpodobně vztahuje na ducha, slovo i dopis. Žádnému z těchto zdrojů neměli věřit.

Svatí se obávali, že už nastal den Kristův. Den Kristův a podobné výrazy obvykle mluví o vytržení a Kristově soudné stoličce (1K 1,8; 5,5; 2K 1,14; Fp 1,6.10; 2,15–16).

Tesaloničtí se však nebáli, že se blíží den Kristův. Znamenalo by to vysvobození z jejich utrpení. Většina vykladačů zastávajících příchod Pána Ježíše před souzením dává přednost formulaci dle překladu RV: „Den Pánův je nyní přítomen.“⁶ Pavlovi čtenáři se báli, že už začal den Božího *hněvu*.

B. Člověk hříchu (2,3–12)

2,3 Nyní Pavel vysvětluje, proč nemůže být ještě den Pánův. Napřed musí dojít k některým událostem. Ty se začnou dít po vytržení.

Především nastane odpadnutí, apostáze.⁷ Co to znamená? Můžeme se pouze domnívat, že je to řeč o velkém opouštění křesťanství, aktivní odmítání křesťanské víry.

Dále povstane velká světová osobnost. Pokud jde o její charakter, bude to člověk hříchu neboli bezzákonosti,⁸ to znamená ztělesnění hříchu a vzpoury. Pokud jde o jeho konečný úděl, je to syn zatracení, je určen pro věčný soud.

Písmo obsahuje mnoho popisů důležitých osobností, které povstanou během doby soužení, a je těžké rozpoznat, kdy se různá jména vztahují na tutéž osobu. Někteří komentátoři věří, že člověk hříchu bude židovský Antikrist. Jiní vycítují, že to bude pohanská hlava obnovené Římské říše. Zde jsou jména některých velkých vládců posledních časů:

- ...člověk hříchu a syn záhuby (2Te 2,3)
 - ...Antikrist (1J 2,18)
 - ...malý roh (Da 7,8.24b–26)
 - ...král drzý a zkušený v záłudnostech (Da 8,23–25)
 - ...vůdce, který přichází (Da 9,26)
 - ...král, který si bude dělat, co se mu zlíbí (Da 11,36)
 - ...ničemný pastýř (Za 11,17)
 - ...šelma z moře (Zj 13,1–10)
 - ...šelma ze země (Zj 13,11–17)
 - ...šelma oděná šarlatem mající sedm hlav a deset rohů (Zj 17,4.8–14)
 - ...král severu (Da 11,6)
 - ...král jihu (Da 11,40)
 - ...falešný prorok (Zj 19,20; 20,10)
 - ...Góg ze země Magóg (Ez 38,2–39,11)
- [nezaměňovat s Gógem ze Zj 20,8, ten vystoupí až po tisíciletém království]

...někdo jiný, kdo přijde ve svém vlastním jménu (J 5,43)

Člověk hříchu byl během staletí ztotožňován s tolika postavami, až to působí zmatečně. Byl přirovnáván k římskokatolické církvi, k papeži, k Římské říši, k poslední podobě odpadlého křesťanstva, k převtělenému Jidáši, k převtělenému Neronovi, k židovskému státu, k Mohamedovi, k Lutherovi, k Napoleonovi, k Mussolinimu nebo ke vtělenému Satanovi.

2,4 Bude se násilně stavět proti jakékoli formě uctívání Boha a sám usedne na trůn do Božího chrámu v Jeruzalémě. Tento popis ho jasně ukazuje jako Antikrista, tedy někoho, kdo se staví *proti* Kristu a kdo sám sebe staví na Kristovo místo.⁹

Da 9,27 a Mt 24,15 ukazují, že k tomuto Antikristovu rouhačskému činu dojde v polovině doby soužení. Ti, kdo se mu odmítnou klanět, budou pronásledováni a řada z nich bude umučena.

2,5 Pavel říkal tyto věci Tesalonickým v době, kdy byl ještě u nich. Když se k nim však dostalo protichůdné učení, které jakoby přesně popisovalo ukrutné pronásledování, kterým právě procházeli, zapoměli, co jim apoštol říkal. Všichni snadno zapomínáme a stále potřebujeme připomínat velké pravdy víry.

2,6 Tesaloničtí věděli, co brání plnému a otevřenému projevu člověka hříchu a co mu bude dále bránit až určeného času.

Tak se dostáváme ke třetí velké nezodpovězené otázce v této kapitole. První otázka zní: „Co je to odpadnutí?“; druhá: „Kdo je to člověk hříchu?“ a třetí: „Kdo nebo co mu brání?“

V první části 6. verše je neosobní označení „co mu brání“, ale dále v 7. verši je to osoba: ten, který mu brání.¹⁰ E. W. Rogers to vyjadřuje jasně:

„Je to Něco nebo Někdo, kdo ho vědomě, záměrně a promyšleně drží v šachu s cílem zajistit, aby se člověk bezzákonosti zjevil v určený čas.“¹¹

Existuje sedm dalších častých názorů na to, kdo nebo co je to, co brání: (1) Římská říše, (2) židovský stát, (3) Satan (4) princip zákona

a řádu podle lidské správy, (5) Bůh, (6) Duch svatý a (7) pravá církev, ve které přebývá Duch.

Duch svatý, který přebývá v církvi a v jednotlivých věřících jako by odpovídal popisu toho, kdo nebo co brání, plněji a přesněji než všechny ostatní možnosti. Tato kapitola mluví o někom nebo o něčem, kdo (co) mu brání, a právě tak o Duchu je v J 14,26; 15,26; 16,8.13–14 řeč ve středním (Duch svatý) a mužském rodě (on).¹² Už v Gn 6,3 je o Duchu svatém řeč v souvislosti s tím, že brání zlu. Později ho ve stejné roli vidíme v Iz 59,19b; J 16,7–11 a v 1J 4,4.

Věřící člověk je solí země (Mt 5,13) a světlem světa (Mt 5,14) tím, že v něm přebývá Duch. Sůl konzervuje, ale také brání šíření zkázy. Světlo rozhání tmu, tedy prostředí, kde lidé rádi konají své zlé skutky (J 3,19). Když Duch svatý odejde z tohoto světa jako ten, kdo trvale přebývá v církvi (1K 3,16) i v jednotlivých věřících (1K 6,19), pak tím okamžikem odejde ten, kdo brání bezzákonnosti.

2,7 Tajemství bezzákonnosti působilo dokonce už v době, kdy tento list Pavel psal. Z toho vyvozujeme, že tento ukrutný duch neposlušnosti proti Bohu už bouřil pod povrchem. Působil tajemným způsobem – ne že byl tajemný, ale spíš se ještě plně neprojevil. Stále byl ještě v zárodečné podobě.

Co bránilo plnému projevu tohoto ducha? Věříme, že tou mocí, která mu brání, je přítomnost Ducha svatého, který přebývá v církvi a v každém věřícím. Duch svatý bude mít tuto moc, dokud nebude vzat z cesty, tedy do okamžiku vytržení.

Je zde však jedna námitka: Jak může být Duch svatý vzat ze světa, když je jako jedna ze tří božských osob všudypřítomný, to znamená, že je stále všude? Jak tedy může odejít z tohoto světa?

Ano, Duch svatý je všudypřítomný. Vždy je na všech místech současně. Přesto v určitém zvláštním smyslu sem na zem o Letnicích *přišel*. Ježíš několikrát sliboval, že on a Otec pošlou Ducha (J 14,16.26; 15,26; 16,7). Jak tedy Duch *přišel*? Přišel jako trvalý obyvatel církve a každého věřícího. Do Letnic byl Duch *na* věřících, ale od Letnic

je v nich (J 14,17). Víme, že před Letnicemi od věřících odcházel – David se modlí: „svěho svatého Ducha mi neber!“ (Ž 51,13b). Po Letnicích Duch v době církve zůstává ve věřících navždy (J 14,16).

Věříme, že Duch svatý *odejde* ze světa ve stejném smyslu, jak *přišel* o Letnicích, to znamená jako ten, kdo přebývá v církvi a v každém věřícím. Stále bude na světě, bude usvědčovat lidi z hříchu a povede je k zachraňující víře v Krista. Jeho „odstranění“ při vytržení neznámá, že během doby souzení nikdo nebude spasen. Avšak tito lidé nebudou patřit k církvi, ale k poddaným slavného Kristova království.

2,8 Jakmile bude církev vzata do nebe, ukáže se před světem ten Bezzákonný. V tomto verši Pavel přeskakuje Antikristův vzestup a popisuje jeho konečný osud. Zní to téměř tak, že bude zničen, sotva se zjeví. Tak tomu ale samozřejmě nebude. Bude mu dovoleno, aby uskutečňoval vládu teroru, jak popisují verše 9–12, a to do doby, než bude sražen při příchodu Krista, který přijde vládnout.

Pokud správně věříme, že člověk hříchu se zjeví až po vytržení a že bude působit až do Kristova zjevení, pak jeho šílená vláda bude trvat přibližně sedm let – tedy po dobu souzení.

Pán Ježíš jej odstraní dechem svých úst (srov. Iz 11,4; Zj 19,15) a zničí jej tím, že se zjeví jeho příchod. Kristovo slovo a jasná záře (řecky *epifaneia*) jeho příchodu (*parousia*) budou stačit na to, aby skončil režim tohoto zuřivého podvodníka.

Zjevení Kristova příchodu, jak jsme již vysvětlili, nastane ve chvíli, kdy se vrátí na zem, aby se posadil na trůn a vládl tisíc let.

2,9 Příchod Bezzákonného je v souladu se Satanovým působením. Působení Bezzákonného se podobá působení Satanovu, protože čerpá ze Satanova zdroje. Bude ukazovat všechny divy, znamená a podvodné zázraky.

Zde je důležité poznamenat, že ne všechny zázraky působí Bůh. Také ďábel a jeho služebníci umí dělat zázraky. Člověk bezzákonnosti je bude konat také (Zj 13,13–15).

Zázrak označuje *nadpřirozenou* moc, ale ne nutně *Boží* moc. Zázraky našeho Pána do-

kazovaly, že je zaslíbený Mesiáš, ne tím, že byly nadpřirozené, ale že byly naplněním proctví a jako takové měly morální charakter, který by jim Satan nemohl dát bez toho, že by ublížil sám sobě.

2,10 Antikrist bude bezohledně využívat každé formy bezbožnosti, aby sváděl hynoucí lidi – ty, kdo slyšeli evangelium ještě v době milosti, ale kteří nemilovali pravdu. Kdyby byli uvěřili, byli by spaseni. Ale nyní budou sváděni antikristovými zázraky.

2,11 Bůh na ně pošle působení bludu, aby uvěřili lži. Lež spočívá v tom, že Antikrist bude tvrdit, že je Bůh. Tito lidé odmítli přijmout Pána Ježíše jako Boha zjeveného v těle. Když byl na zemi, sám lidi varoval. „Já jsem přišel ve jménu svého Otce, a nepřijímáte mě. Kdyby přišel někdo jiný ve svém vlastním jménu, toho přijmete“ (J 5,43). Teď tedy přijmou člověka hříchu, který přijde ve svém vlastním jménu a bude vyžadovat božské uctívání. „Světlo, které člověk odmítne, je mu pak odepráno.“ Jestliže člověk ve svém srdci postaví modlu, Bůh mu odpoví podle jeho modly (Ez 14,4).

Antikrist bude pravděpodobně Žid (Ez 28,9–10; Da 11,37–38). Židé by se nenechali svést někým, kdo se vydává za Mesiáše, aniž by tvrdil, že pochází z kmene Juda a z Davidova rodu.

2,12 Z tohoto úseku se zdá, že ti, kdo slyší evangelium v dnešní době milosti a neuvěří v Krista, nebudou mít po vytržení už příležitost ke spasení. Jestliže lidé neuvěří v Pána Ježíše nyní, uvěří potom v Antikrista. Je zde řečeno, že všichni budou souzeni za svou nevěru a za svou lásku ke zlu. To připomíná L 14,24: „Neboť vám pravím, že nikdo z těch mužů, kteří jsou pozváni, neokusí mé večeře.“

Víme, že v době soužení bude mnoho lidí spaseno. Bude spaseno například sto čtyřicet čtyři tisíc Židů a budou Božími posly při kázání evangelia království po celém světě. Jejich působením bude zachráněno mnoho dalších. Ale zdá se, že budou spaseni pouze ti, kdo nikdy neslyšeli jasně vysvětlené evangelium v současné době a kdo nikdy předtím Spasitele sami neodmítli.

IV. Děkuvzdání a modlitba (2,13–17)

A. Pavel děkuje, že svatí uniknou soudu (2,13–14)

2,13 V prvních dvanácti verších Pavel popisuje úděl Antikrista a jeho stoupenců. Nyní se naopak obrací k tesalonickým křesťanům a přemýšlí o jejich povolání a cíli. Přitom vyjadřuje Bohu díky za tyto Pánem milované bratry a pokračuje souhrnem jejich spasení – v minulosti, přítomnosti a budoucnosti.

„Bůh si vás vyvolil...“ Bible jasně učí, že Bůh si vybírá lidi pro spasení, ale nikde neučí, že by někoho vybral k záhubě. Lidé jsou ztraceni svým vlastním dobrovolným rozhodnutím. Bez Božího zásahu by všichni byli ztraceni. Má Bůh právo si někoho vyvolit, aby byl spasen? V podstatě je jeho touhou, aby všichni byli spaseni (1Tm 2,4; 2Pt 3,9). Bible však nehlásá „univerzalizmus“, teorii, že nakonec budou spaseni všichni.

„Jako prvotinu“. Tento výraz můžeme číst dvojím způsobem. Zprvce to může znamenat, že Bůh si je vyvolil před založením světa (Ef 1,4). Zadruhé můžeme tento výraz číst jako „první úrodu“, tedy že Bůh si Tesalonické, kteří byli spaseni v začátcích křesťanské doby, vyvolil jako první z velké sklizně zachráněných duší.

„Ke spasení“. To má být kontrast s předchozími verši. Nevěřící jsou pro svou nevěru určeni pro věčné zahnutí, zatímco věřící jsou vyvoleni k záchraně.

„V posvěcení ducha.“ Zde vidíme působení Ducha svatého před obrácením. Vyčleňuje jednotlivce ze světa pro Boha, usvědčuje je z hříchu a ukazuje jim na Krista. Někdo správně řekl: „Kdyby nebylo Krista, nebyla by *hostina*. Kdyby nebylo Ducha svatého, nebyli by *hosté*.“

„Ve víře v pravdu“. Jako první má podíl na spasení Bůh; nyní je na řadě člověk. Obojí je nutné. Někteří lidé vidí pouze Boží vyvolení a vyvozují z toho, že člověk pro spasení nemůže udělat nic. Jiní příliš zdůrazňují lidskou stránku a přecházejí Boží svrchované vyvolení. Pravda je v obou krajnostech. Bible učí obojí, vyvolení i zodpovědnost člověka, tře-

baže nechápeme, jak obojí může být pravda zároveň.

2,14 K tomu vás povolal skrze naše evangelium. Bůh si nás *vyvolil* ke spasení ve věčnosti. Povolal nás k němu v určitém čase. Povolání se vztahuje k okamžiku, kdy člověk uvěří pravdě. Naše evangelium neznamena, že existují ještě jiná pravá evangelia. Je pouze jediné evangelium, ale má mnoho kazatelů a mnoho různých posluchačů. Pavel hovoří o Božím evangeliu, které jim sám kázal.

„Abyste získali slávu našeho Pána Ježíše Krista“. Zde se apoštol dívá do budoucnosti a vidí konečné spasení – budeme s Kristem a navždy mu budeme podobní. J. N. Darby zachycuje tuto myšlenku v krásné písni:

A je to tak – budu jako tvůj Syn?

Je to ta milost, kterou pro mě získal?

Otec slávy, představa nad každé pomýšlení!

Přenáší nás do slávy, abychom byli jemu podobní!

Ve verších 13 a 14 máme tedy „miniaturu teologického systému“, úžasný souhrn celého rozsahu Božích záměrů s věřícími lidmi. Ukázal nám, že toto spasení „má svůj původ v Božím vyvolání, bylo připraveno Boží mocí, působí skrze Boží zvěst a bude dovršeno v Boží slávě“.

B. Pavlova modlitba za potěšení a povzbuzení svatých (2,15–17)

2,15 S ohledem na jejich nejlepší povolání Pavel svaté povzbuzuje, aby stáli pevně a drželi se učení předaného od apoštolů buď slovy nebo dopisy. Je důležité si zde povšimnout, že jediné spolehlivé a pravoplatné tradice jsou Duchem vdechnutá vyjádření apoštolů. Ježíš odsuzoval zákoníky a farizee, že rušili Boží přikázání a nahrazovali je *svými* tradicemi (Mt 15,6). Pavel varoval Koloské před *tradicemi lidí* (Ko 2,8). Tradice, kterých bychom se měli držet, jsou velké pravdy, které nám předávají svatá Písma.

Tento verš se někdy používá k ospravedlnování tradic určitých církví nebo náboženských vůdců. Avšak jakékoli tradice, které jsou v rozporu s Božím slovem, jsou bezcenné a nebezpečné. Jestliže se pouhé lidské tradi-

ce přijímají na stejné úrovni jako Bible, kdo má pak rozhodovat, které tradice jsou správné a které špatné?

2,16 Poté, co Pavel vyjádřil svatým toto slovo, ještě se za totéž modlí. Je běžné, že po jeho vyučování následuje modlitba (1 Te 5,23–24; 2 Te 3,16). Modlitbu adresuje přímo našemu Pánu Ježíši Kristu a našemu Bohu a Otci. Jsme zvyklí, že Pavel uvádí jedním dechem obě božské osoby, ale je neobvyklé, že Syna jmenuje jako prvního. Zdůrazňuje samozřejmě jejich bytostnou jednotu a naprostou rovnost. Po podmětu v množném čísle (Kristus a Bůh) následují v řečtině čtyři slovesa v jednotném čísle (zamiloval, daroval, povzbudí, upevní). To je další znak jednoty Syna a Otce v jejich přirozenosti.

To, co Bůh udělal v minulosti, je podáno jako povzbuzení, abychom mu důvěřovali, že nám do budoucna dá odvahu a sílu. Miloval nás a z milosti nám dal věčné potěšení a dobrou naději. To je nepochybně pohled zpět na největší projev Boží lásky – dal za nás svého Syna. Když víme, že na Golgotě vyřešil otázku hříchu, máme věčné potěšení a naději slavné budoucnosti – a to vše skrze jeho úžasnou milost.

2,17 Samotná modlitba se zaměřuje na to, aby Bůh potěšil jejich srdce a upevnil je v každém dobrém slovu i skutku. Nejde jen o povzbuzení uprostřed úzkosti, ale o sílu jít v boji dopředu. V Pavlově slovníku nebylo slovo „ústup“, a tak by nemělo být ani v našem.

Všimněte si výrazu „v každém dobrém slovu i skutku“. Nestačí mít pravdu v ústech, je třeba, aby se projevovala v našem životě. Ve svém životě bychom měli mít pořádek v učení i v jednání, v nauce i v povinnostech, v kázání i v praxi.

V. Praktická povzbuzení (3,1–15)

A. K vzájemným modlitbám (3,1–5)

3,1 Pavel cítil potřebu, aby se svatí modlili. Tato kapitola začíná jeho výzvou k modlitbám ve třech oblastech:

1. za rozsévání slova
2. za vítězství slova

3. za zachování těch, kdo je hlásají.

Touží po tom, aby se Pánovo slovo šířilo rychle – názorný obraz toho, jak evangelium navzdory překážkám běží od jednoho místa ke druhému (viz Ž 147,15).

Dále si přeje, aby slovo způsobilo stejnou úžasnou duchovní a morální revoluci také jinde, jak tomu bylo v Tesalonice.

3,2 Třetí prosba se týká toho, aby apoštol a jeho spolupracovníci byli vysvobozeni od nerozumných a zlých lidí. Jako by mluvil o nějakém konkrétním nepřátelství, pravděpodobně ze strany Židů v Korintu (Sk 18,1–18). Slovo „nerozumný“ je naprosto vhodné; není nic nerozumnějšího, než když se lidé staví proti evangeliu a jeho poslům. Je to něco, co vyžaduje vysvětlení. Mohou rozumně mluvit o politice, vědě nebo mnoha dalších tématech, ale když jde o evangelium, ztrácejí všechn rozum.

3,3 Všimněte si krásného kontrastu mezi 2. a 3. veršem: „ne všichni mají víru“ a „ale Pán je věrný“. To nás učí, abychom pozvedli svůj zrak od lidí bez víry k našemu Bohu, který nikdy nezklame. Je věrný, aby nás upevnil až do konce (1K 1,9). Je věrný, aby nás vysvobodil z pokušení (1K 10,13). Je věrný, a proto nám odpouští hříchy a očisťuje nás od každé nepravosti (1J 1,9). A zde je věrný, aby nás upevnil a střežil před Zlým, tedy před Satanem.

3,4 „Ne všichni mají víru... Pán je věrný... jsme o vás přesvědčeni v Pánu.“ Jak poznamenal Denney: „V Pánu můžete být závislí na těch, kdo jsou sami v sobě slabí, nestabilní, svéhlaví, pošetilí.“ Pavel nyní svatým připomíná jejich zodpovědnost, aby dělali to, co jim přikazoval. Zde máme opět úžasnou a zvláštní spojení božského a lidského: „Bůh vás zachová“ a „zachovávejte přikázání“. Stejná myšlenka je obsažena v 1Pt 1,5: „Boží moc [jeho podíl] vás skrze víru [naš podíl] střeží ke spasení.“ Totéž vidíme ve Fp 2,12–13: „Uvádějte ve skutečnost [naš podíl] svou záchranu“ a „Bůh je ten, který ve vás působí [jeho podíl]“.

3,5 V dobách pronásledování je snadné zahorhnout vůči druhým a vzdát to kvůli přetrvávající intenzitě utrpení. Právě proto se

apoštol modlí, aby Tesaloničtí milovali, jako miluje Bůh, a byli pevní, jako je Kristus pevný.

Obrat „trpělivé očekávání Krista“, jak jej překládá KJV (a BKR) je v NKJV (a v novějších českých překladech) přeložen slovy „trpělivost Kristova“. Ve starších verzích text znamenal pevnost při očekávání Kristova příchodu. V novějších překladech znamená projevování stejné trpělivosti neboli vytrvalosti, kterou projevoval Kristus jako člověk, když byl na zemi, a kterou projevuje dosud jako člověk v nebi.¹³

Pod pojmem Pán můžeme v tomto verši rozumět Ducha svatého; pak by zde byly uvedeny všechny tři božské osoby, stejně jako v 1Te 2,13–14.

B. K jednání s nepoddajnými (3,6–15)

3,6 Zdá se jasné, že někteří svatí v Tesalonice si přestali vydělávat na živobytí, protože byli příliš zaujati čekáním na Pánův příchod. Pavel to nepodporuje jako duchovní postoj, naopak dále dává konkrétní pokyny, jak s takovými bratry jednat.

Dává pokyny v podobě příkazu, aby se stranili každého bratra, který žije neukázněně, tedy takového, který nedrží krok s ostatními, nechce pracovat a přizívuje se na druhých (viz v. 10–11). Věřící by měli dávat najevo nesouhlas s takovým bratrem, a to tím, že se s ním nebudou setkávat. Není to však natolik závažné pochybení, aby bylo důvodem k vyloučení ze sboru.

Tradice, tedy to, co Tesaloničtí přijali od Pavla, byla tradice neúnavné píle, těžké práce a zabezpečení vlastního živobytí.

3,7 I když věděl, že Pán Ježíš zase brzy přijde, Pavel nenechal šití stanů. Opravdu čekal, že Kristus může přijít v kterýkoliv okamžik, ale sloužil a pracoval s vědomím, že Pán možná za jeho života nepříjde.

3,8 Nikdo ho nemohl obvinít, že by se k někomu nastěhoval, že by jedl jídlo, na které si nevydělal. Při kázání evangelia pracoval na své živobytí. To znamenalo dlouhé dny a únavné noci, ale Pavel byl odhodlán, že nikomu z nich nebude na obtíž.

3,9 Jakožto kazatel evangelia měl apoštol

právo na podporu ze strany těch, kdo se jeho působením obrátili (1K 9,6–14; 1Tm 5,18). On se však raději svého práva vzdal, aby mohl být příkladem ušlechtilé nezávislosti a neúnavné píce.

3,10 V předcházejícím textu Tesalonickým příkazuje, aby neživili lenochy. Jestliže zdravý křesťan nechce pracovat, ať ani nejí. Je to v rozporu s tím, že věřící by vždy měli být laskaví? Není! Podporovat někoho v lenosti není laskavost. Spurgeon říká: „Nejryzejší láska vůči těm, kdo bloudí, není spolupodílet se na jejich omylu, ale ve všech věcech být věrný Ježíši.“

3,11 Nyní apoštol používá hezké slovní hříčky,¹⁴ aby zdůraznil nedůslednost falešné duchovnosti těchto nepořádných bratrů. Jeho slova byla parafrázována několika způsoby:

1. „Někteří nechodí do zaměstnání, ale zaměstnávají se druhými.“

2. „Někteří jsou nezaměstnaní, ale zaměstnávají se druhými.“

3. „Někteří ve svém zaměstnání nedělají nic, ale jsou přezaměstnaní věcmi druhých lidí.“

4. „Pletou se do toho, čím se zaměstnávají všichni ostatní, ale sami nedělají nic.“

3,12 Všem takovým platí příkaz a povzbuzení skrze Pána Ježíše Krista, aby bez okázalosti pracovali a vydělávali si na své živobytí. To působí dobré svědectví a přináší slávu Bohu.

3,13 Těm, kteří řádně pracují, patří povzbuzení, aby v tom pokračovali. Rozhodující je konec závodu, ne začátek; proto by neměli ochabovat v dobrém jednání.

3,14 A co s člověkem, který nechce poslechnout apoštolovy instrukce? Ostatní křesťané by ho měli podrobit kázní a přerušit s ním společenské vztahy. Cílem takové kázně je to, aby se za své chování zastyděl a aby ho to přimělo svůj život napravit.

3,15 Tento stupeň kázně však není tak silný jako vyloučení. Je stále ještě považován za bratra. Při vyloučení by ho měli považovat za „pohana a celníka“ (Mt 18,17).

Dnes nám připadá zvláštní, že křesťané v Tesalonice tak nadšeně vyhlíželi Pánův příchod, že přestávali plnit své všední po-

vinnosti. Nezdá se, že by to bylo nebezpečné pro dnešní církev! Dostali jsme se do opačného extrému. Jsme natolik zaujati prací a vyděláváním peněz, že jsme ztratili svěžest a vzrušení z naděje, že Pán může přijít kdykoliv.

VI. Požehnání a pozdrav (3,16–18)

3,16 Tento verš někdo nazval „pokojný závěr bouřlivé epištoly“. Pavel se v něm modlí za svaté v Tesalonice, kteří trpí, aby mohli poznat pokoj, který dává Pán pokoje všude a ve všech dobách.

Pokud jde o pokoj, křesťan není závislý na ničem v tomto světě. Jeho pokoj je založen jen na osobě a díle Pána Ježíše. Svět jej nemůže dát ani jej nemůže vzít. Avšak musíme mít postoj přiměřený okolnostem. „Pokoj není konec pronásledování, ale klid srdce, který pramení z důvěry v Boha, který je na okolnostech nezávislý.“

3,17–18 V tomto okamžiku vzal Pavel zřejmě pero z ruky svého písaře a připsal závěrečný pozdrav. O svém pozdravu říká, že to je znamení v každém jeho dopisu. Někteří to chápou tak, že Pavlův vlastnoruční rukopis na konci každého listu byl důkazem, že autorem je skutečně on. Jiní mají za to, že znamení je typicky pavlovské požehnání: „Milost našeho Pána Ježíše Krista s vámi všemi“ (Ř 16,24; 1K 16,23; 2K 13,14; Ga 6,18; Ef 6,24; Fp 4,23; Ko 4,18; 1Te 5,28; 1Tm 6,21; 2Tm 4,22; Tt 3,15; Fm 25 a pokud Pavel napsal list Židům, pak také Žd 13,25). Z těchto odkazů vidíme, že všechny jeho dopisy končí zmínkou o milosti.

Exkurz: Vytržení církve

Pravda o Pánově příchodu se vyskytuje v každé kapitole 1. listu Tesalonickým a v prvních dvou kapitolách 2. listu Tesalonickým. Je to jednotící téma, červená nit.

Musíme však mít stále na paměti, že proctví nemá za cíl zmást naši mysl nebo vyvolat zvědavost. Jeho smyslem je vyvolat proměňující vliv na náš život.

Pro věřící má naděje na bezprostřední Kristův příchod praktické dopady obrovského významu.

1. Měl by mít očišťující vliv na naše životy (1Te 5,2; 1J 3,3).

2. Měl by v nás vytvářet břemeno modlitbe a práce na spasení ztracených (Gn 19,14; Ez 33,6; Ju 21–23).

3. Měl by nás povzbuzovat k vytrvalosti navzdory pronásledováním a zkouškám (Ř 8,18; 2K 4,17; 1Te 4,13–18).

4. Měl by nás vést k tomu, abychom tolik nelpěli na hmotném majetku; jeho hodnota klesá současně s tím, jak se blíží jeho příchod (viz Lv 25,8–10.14–16).

5. Měl by nás nabádat, abychom se omluvili všem, komu jsme ublížili, a napravili, co je třeba (Mt 5,24; Jk 5,16).

6. Měl by nás inspirovat k pilné službě, když víme, že se blíží noc, kdy nebude nikdo moci pracovat (J 9,4; 1Te 1,9–10a).

7. Měl by nás udržovat v postoji plném očekávání (L 12,36) a zůstávání v něm, abychom při jeho příchodu nebyli zahanbeni (1J 2,28).

8. Měl by nám dodávat odvalu k vyznávání Krista (Mk 8,38; L 9,26).

9. Měl by být prokazatelně naší útěchou a nadějí (J 14,1–3.28; 1Te 4,18; 2Te 1,7; 2Tm 2,12).

10. Měl by být povzbuzením k mírnosti, jemnosti a rozumnosti (Fp 4,5).

11. Měl by být motivací k jednotě a lásce (1Te 3,12–13).

12. Měl by povzbuzovat k postoji očekávajícímu jiný svět (Ko 3,14).

13. Měl by nám připomínat, že se blíží prověření všeho a odměny (Ř 14,10–12; 1K 3,11–15; 2K 5,10).

14. Měli bychom ho používat jako mocnou výzvu při kázání evangelia (Sk 3,19–21; Zj 3,3).

Nevěřící by pravda o Kristově příchodu měla vést k pokání z hříchů a k plnému odevzdání svého života Kristu jako Pánu a Spasiteli. Při vytržení s Kristem odejdou pouze ti, kdo jsou v něm. Ostatní zde zůstanou k soudu.

Co kdyby to bylo dnes?

Vzhledem k důležitosti Kristova příchodu v listech Tesalonickým a v křesťanském životě vůbec připojujeme toto shrnutí:

Argumenty pro vytržení před soužením:

1. První argument je postaven na tom, že nastane brzy. Je mnoho biblických úseků, které naznačují, že křesťané by měli očekávat Pánův příchod v kteroukoli dobu. Měli bychom bdít a čekat, i když neznáme čas jeho příchodu. Kdyby církev měla projít soužením, pak ho nemůžeme čekat, že přijde kdykoli. Nemohl by přijít ještě nejméně sedm let, protože nežijeme v době soužení, které, až nastane, bude trvat sedm let. Tento pretribulační pohled je jediný, který můžeme zastávat a zároveň věřit, že Kristus může přijít kdykoliv.

Zde jsou některé z veršů, které ukazují, že bychom měli stále vyhlížet Pánův příchod, protože nevíme, kdy tato událost nastane.

„A nejen to, ale i my, kteří máme prvotiny Ducha, sami v sobě sténáme, *očekávající* synovství, to jest vykoupění svého těla“ (Ř 8,23).

„Neboť kdykoliv byste jedli tento chléb a pili tento kalich, *zvěstujete smrt Pánovu, dokud on nepřijde*“ (1K 11,26 – psáno Korintským, to znamenalo, že Pán mohl přijít za jejich života).

„Neboť v tomto stanu sténáme a *toužíme* si obléci ještě i náš příbytek, který pochází z nebe“ (2K 5,2 – věřící budou při vytržení oblečeni do oslavených těl).

„Neboť my v Duchu na základě víry *očekáváme* naději spravedlnosti“ (Ga 5,5 – Naděje spravedlnosti je Pánův příchod a oslavené tělo, které v tu chvíli dostaneme.).

„Vždyť naše občanství je v nebesích, odkud také *dychtivě očekáváme* Zachránce, Pána Ježíše Krista, který přetvoří tělo naší poníženosti ve stejnou podobu těla jeho slávy působením, kterým je mocen si také všecko podmanit“ (Fp 3,20).

„Vaše mírnost ať je známa všem lidem. *Pán je blízko*“ (Fp 4,5).

„Oni sami totiž o nás vypravují, jaký byl náš příchod k vám a jak jste se obrátili od model k Bohu, abyste sloužili živému a pravému Bohu a *očekávali* z nebes jeho Syna, kterého probudil z mrtvých, Ježíše, který nás vysvobuje od přicházejícího hněvu“ (1Te 1,9–10).

„*Očekávající* tu blahoslavenou nadějí, zje-

vení slávy velikého Boha a našeho Zachránce Ježíše Krista“ (Tt 2,13).

„Tak i Kristus, když byl jednou obětován, aby vynesl hříchy mnohých, podruhé se bez hříchu ukáže k záchraně těm, kteří ho *očekávají*“ (Žd 9,28).

„Neboť ještě velmi, *velmi krátký čas*, a ten, který má přijít, přijde a nebude otálet“ (Žd 10,37).

„*Buďte tedy trpěliví, bratři, až do Pánova příchodu*. Hle, rolník očekává vzácný plod země, trpělivě na něj čeká, až se mu dostane podzimního a jarního deště. *Buďte i vy trpěliví a upevněte svá srdce, protože Pánův příchod se přiblížil*. Nenaříkejte, bratři, jeden na druhého, abyste nebyli souzeni. *Hle, soudce stojí přede dveřmi!*“ (Jk 5,7–9).

„*Konec všeho se přiblížil*. Staňte se tedy rozvážnými a střízlivými k modlitbám“ (1Pt 4,7).

„*A každý, kdo v něm má tuto naději*, očisťuje se, tak jako on je čistý“ (1J 3,3).

„*Zachovejte se v Boží lásce a očekávejte milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu*“ (Ju 21 – zde milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista představuje jeho návrat, aby si svůj lid vykoupěný krví vzal domů do nebe).

„*Přijdu brzy*. Drž pevně, co máš, aby ti nikdo nevzal věnec vítěze“ (Zj 3,11).

„*A hle, přijdu brzy*. Blahoslavený, kdo zachovává slova proroctví tohoto svítku“ (Zj 22,7).

„*Hle, přijdu brzy* a moje mzda se mnou, abych odplatil každému podle toho, jaké je jeho dílo“ (Zj 22,12).

„Ten, který o tom svědčí, praví: „*Ano, přijdu brzy*.“ Amen, přijď, Pane Ježíši!“ (Zj 22,20).

Jsou ještě další texty, které se sice nevztahují přímo k vytržení, ale dotvářejí celkový dojem, že Kristův příchod je blízko. Po celou historii věřící církev zastávala postoj, že čas Kristova příchodu není známý a že by k němu tedy mohlo dojít kdykoliv.

„*Bděte tedy, protože nevíte, v který den váš Pán přijde*. To však vězte, že kdyby hospodář věděl, v kterou noční hlídku přijde zloděj, zůstal by vzhůru a nedovolil by mu prokopat se

do domu. Proto i vy buďte připraveni, protože neznáte hodinu, v níž přijde Syn člověka“ (Mt 24,42–44).

„*O tom dni či hodině nikdo neví*, ani andělé v nebi, ani Syn, jedině Otec. Dávejte si pozor, *bděte a modlete se, neboť nevíte, kdy je ten určený čas*. Jako člověk, který je na cestách: opustil svůj dům, dal svým otrokům plnou moc, každému jeho práci a dveřníkovi přikázal, aby bděl. *Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zda večer, či o půlnoci, nebo za kuropení, či před rozbřeskem*, aby nepřišel neočekávaně a nenalezl vás spící. *Co tedy říkám vám, říkám všem: Bděte!*“ (Mk 13,32–37).

„Buďte podobni lidem, kteří *čekají* na svého pána, až se vrátí ze svatební hostiny, aby mu, jakmile přijde a zatluče, hned otevřeli“ (L 12,36).

„Takže nemáte nedostatek v žádném daru milosti a *dychtivě očekáváte zjevení našeho Pána Ježíše Krista*“ (1K 1,7).

„Zapřísahám tě před Bohem a Kristem Ježíšem, který *bude soudit živé i mrtvé*“ (2Tm 4,1).

„*Dítky, je poslední hodina*; a jak jste slyšeli, že přichází Antikrist, tak se nyní již objevilo mnoho antikristů; podle toho poznáváme, že je *poslední hodina*“ (1J 2,18).

„*Neprobudíš-li se, přijdu jako zloděj, a nebudeš vědět, v kterou hodinu na tebe přijdu*“ (Zj 3,3b).

„Hle, přicházím jako zloděj; *blahoslavený, kdo bdí* a střeží své šaty, aby nechodil nahý a neviděli jeho nahotu“ (Zj 16,15).

2. Druhý argument je založen na zaslíbení, že církev bude vysvobozena od budoucího hněvu. V Ř 5,9 Pavel říká, že „budeme skrze něho zachráněni od Božího *hněvu*“. 1Te 1,10 popisuje Pána Ježíše jako toho, který nás vysvobozuje od přicházejícího *hněvu*. A z 1Te 5,9 se dovídáme, že Bůh nás neurčil k tomu, abychom propadli jeho *hněvu*, nýbrž abychom došli spásy skrze našeho Pána Ježíše Krista (ČEP). Slovo „*hněv*“ může znamenat hněv doby souzení, nebo může znamenat Boží věčný soud nad nevěřícími. V listech Tesalonickým ze souvislosti vyplývá, že se spíše jedná o hněv souzení (viz 1Te 5,2–3; 2Te 1,6–10; 2,10–12).

3. Ve Zj 3,10 Kristus zaslubuje, že zachová svůj lid od (řecky *ek*, což znamená „ven z, od“) hodiny soužení, která přijde na celý svět, která má prověřit všechny, kdo bydlí na zemi.

4. Struktura knihy Zj potvrzuje učení o vytržení před soužením. V kapitolách 2 a 3 je vidět církve na zemi, ale od kapitoly 4 o ní už nikde není zmínka, že by byla na zemi. V kapitolách 4 a 5 je vidět svaté v nebi, jak nesou koruny vítězů. Pak v kapitolách 6–19 následuje soužení na zemi. Svati z církve jsou už v nebi.

5. Doba soužení nezačne dříve, než se zjeví muž hříchu (2Te 2,3). Ale člověk hříchu se zjeví teprve poté, až bude odstraněn ten, kdo brání (2Te 2,7–8). Označení „toho, který brání“ odpovídá samozřejmě Duchu svatému. Brání plnému rozvinutí zla, dokud je církev na světě. Jako ten, kdo přebývá v církvi, bude odstraněn ve chvíli vytržení.

V určitém smyslu byl Duch svatý na zemi vždy a také vždy bude. O Letnicích však přišel ve zvláštním významu, tedy jako ten, kdo trvale přebývá ve věřících a v církvi. Právě v tomto smyslu bude při vytržení odstraněn. To neznamená, že Boží Duch nebude působit během doby soužení. Stále bude usvědčovat a obracet hříšníky. Nebude v nich však trvale přebývat a nebude je začleňovat do církve. Jeho působení v té době bude do jisté míry možné přirovnat jeho působení v době Starého zákona.

6. V 1Te 4,18 je o vytržení řeč jako o povzbuzující vyhlídce. Den Pánův nepřichází jako útěcha, ale jako zloděj v noci (1Te 5,2). Je to čas náhlé zkázy (v. 3) a hněvu (v. 9), před kterým nebude úniku (v. 3). Naopak vytržení je vždy zářivá naděje, ne naděje, která neustále děsí.

7. Mezi Kristovým příchodem pro jeho svaté a příchodem se svatými musí být nějaký časový interval. Když Kristus přijde pro své svaté, *všichni* věřící budou vzati ze světla a dostanou *oslavená těla* (1K 15,51). Když se však Kristus vrátí, aby vládl, budou zde spasení lidé, kteří budou mít ještě *svá přirozená těla*, což vyplývá z toho, že budou mít děti (Iz 65,20–25; Za 8,5). Kdyby vytržení a zjevení nastalo současně (posttribulacionistický pohled), kde se tedy tito lidé vezmou?

Pak je ještě druhý důvod, proč musí být časový interval mezi vytržením a královstvím. Po vytržení musí v nebi proběhnout soudná stolice Kristova, kdy Pán bude posuzovat věrnost svých svatých a podle toho je bude odměňovat (2K 5,10). Odměny udělované v tuto chvíli budou určovat, jakou míru vlády dostanou jednotliví svatí během tisíciletého království (L 19,17.19). Kdyby vytržení a příchod k vládě nastalo současně, nebyl by časový prostor, kdy by se odehrála soudná stolice Kristova.

8. Jediný způsob, jak den Pánův někoho zastihne, bude to, že přijde jako zloděj v noci (1Te 5,2). Přesto Pavel zřetelně konstatuje, že věřící lidi nezastihne jako zloděj v noci (1Te 5,4). Věřící tedy nezastihne vůbec. Proč? Jsou uvedeny dva důvody: (1) Věřící nejsou děti noci, ale děti dne (1Te 5,4–5). (2) Bůh nepostavil věřící k hněvu (1Te 5,9).

9. V okamžiku vytržení půjdou věřící do Otcova domu (J 14,3), ne bezprostředně na zem, jak tvrdí posttribulacionisté.

10. Soužení má typicky židovský charakter. Nazývá se čas *Jákovova soužení* (Jr 30,7), všimněte si židovských náznaků v Mt 24: Judsko (v. 16), sobota (v. 20), „svaté místo“ (v. 15). Tyto pojmy nijak nesouvisí s církvi.

11. Několik starozákonních předobrazů ukazuje na vytržení před dobou soužení. *Nestavíme* učení na předobrazech, ony však zapadají do pretribulacionistického pohledu (vytržení před soužením).

Předobrazem církve je Henoch, který byl přenesen předtím, než přišly vody Božího soudu, zatímco Noe a jeho rodina je předobrazem věřícího pozůstatku Židů, a ti byli během potopy uchráněni. – Lot byl vysvobozen ze Sodomy předtím, než přišel oheň soudu. – Abrahamovo obětování Izáka je předobrazem toho, jak Bůh obětoval svého Syna na Golgotě. První zmínka o Izákovi následující po této události je to, že vyšel vstříc k setkání se svou nevěstou, aby ji vzal k sobě domů. Stejně tak první Kristovo zjevení po jeho nanebevstoupení bude jeho příchod proto, aby si vzal svou nevěstu domů do nebe. – Eliáš byl přenesen do nebe předtím, než se snesl soud nad bezbožnou Jezábel.

12. Prvních šedesát devět týdnů Danielova proroctví (9,24–27) sahá od Artaxerxova výnosu v roce 445 př. Kr. až po Kristovo ukřižování. Nemají nic společného s církví. Proč by se tedy církev měla vyskytovat v sedmdesátém týdnu, což je období soužení? (O době církve není ve vloženém období (parantéze) mezi šedesátým devátým a sedmdesátým týdnem žádná zmínka.)

Argumenty proti vytržení před dobou soužení a ve prospěch toho, že k vytržení dojde po době soužení:

1. Zaslíbení ve Zj 3,10 neříká, že svatí budou zachráněni před soužením, ale že budou uchováni během této doby (srov. J 17,15).

Odpověď: Slova přeložená jako „zachovám tebe v hodině zkoušky“, („ostřihati budu od hodiny pokušení“, BKR) v tomto verši znamenají doslovně: „zachovám od“. Řecká předložka (*ek*) znamená „z, od“. Je zde vyjádřena myšlenka, že církev nebude zachována v nebo *skrze* soužení, ale že ho bude úplně ušetřena.

Stejná slova jsou použita v J 17,15, kde se Ježíš modlí: „Neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je zachoval od zlého.“ Plummer komentuje: „Stejně jako Kristus je ten, v kom jeho učedníci žijí a hýbou se, tak ten zlý je ten, kdo je *vně* [*ek*], za koho se Kristus modlí, aby od něho byli uchráněni.“ Tato modlitba byla vyslyšena; věřící byli uchráněni *od* [před] Satanovým panstvím a přeneseni do království Božího milovaného Syna.

2. Řecký text verše Ř 5,3 říká: „... soužení působí vytrvalost.“

Odpověď: Pavel neříká, že jediné soužení, které působí vytrvalost, bude během doby soužení. Jeho argument je jasný v tom, že soužení, kterým věřící procházejí v tomto životě, rozvíjí vytrvalost. Navíc, v řečtině, stejně jako ve francouzštině a španělštině mívají abstraktní podstatná jména člen, proto překlad „soužení“ (bez členu) je správný.

3. Křesťanům je slíbeno, že vždycky budou mít soužení (J 16,33). Není tedy důvod, proč bychom jim neměli projít.

Odpověď: Nikdo nepopírá, že „musíme skrze mnohá soužení vejít do Božího království“ (Sk 14,22). Je však obrovský rozdíl me-

zi soužením, které je součástí života každého věřícího, a dobou soužení, která čeká na svět, který odmítá Krista.

4. Verš 2Te 1,7 ukazuje, že svatí dosáhnou odpočinutí, teprve až se Pán Ježíš na konci doby soužení vrátí na zem.

Odpověď: Tesaloničtí, kterým to bylo napsáno, již mají odpočinutí v nebi. Ale úděl jejich pronásledovatelů a obhajoba svatých vyjde před světem najevo, až se Pán Ježíš vrátí v moci a velké slávě.

5. Podle Sk 3,21 Pán Ježíš zůstane v nebi, až do času napravení všech věcí, tedy do tisíciletého království.

Odpověď: Tato slova byla řečena mužům izraelským (v. 12). Pokud jde o izraelský národ, je tento výrok pravdivý. Odpovídá to tomu, co Pán říká Jeruzalému v Mt 23,39: „Od nynějška mne již nevidíte, dokud neřeknete: ‚Požehnaný, který přichází ve jménu Pána!‘“ To se stane na konci období soužení. Ale církev bude vytržena do nebe o sedm let dříve.

6. Žalm 110,1 říká, že Kristus bude sedět po Boží pravici, dokud nebudou jeho nepřátelé zničeni. To bude na konci doby soužení.

Odpověď: Ve Zj 20,8–9 čteme o lidech, kteří budou Kristovi nepřátelé na konci tisíciletého království – to je 1000 let po skončení doby soužení. Boží pravice může vyjadřovat čestné postavení moci i zeměpisné umístění.

7. V Tt 2,13 je blahoslavená naděje totéž co zjevení slávy. Proto k vytržení dojde ve stejnou chvíli jako ke zjevení. Proto vyhlížíme nikoliv vytržení před soužením, ale Kristův příchod, aby vládl.

Odpověď: Tento argument je postaven na pravidle řecké skladby, kterému se říká Granville-Sharpovo pravidlo, a to říká: Jestliže dvě podstatná jména spojena spojkou „a“ (řecky *kai*) jsou ve stejném pádu a před prvním podstatným jménem je určitý člen, ale před druhým už není, potom se druhé podstatné jméno vztahuje ke stejné osobě nebo věci jako první podstatné jméno a je jeho rozšířeným popisem. Abychom uvedli příklad, Tt 2,13 říká: „Sláva našeho velkého Boha a Spasitele Ježíše Krista.“ Slova „Boha“ a „Spasitele“ jsou spojena spojkou „a“, jsou ve stejném pádu (genitiv), určitý člen (součást řeckého „náš“)

je před slovem „Bůh“, ale už není před slovem „Spasitel“. Podle Granville-Sharpova pravidla tedy slovo „Spasitel“ označuje tutéž osobu jako slovo „Bůh“ a širěji ji popisuje. To samozřejmě dokazuje, že náš Spasitel, Ježíš Kristus je Bůh.

V též verši v řečtině čteme: „očekávajíce tu blahoslavenou naději, zjevení slávy...“ Podle Granville-Sharpova pravidla tedy platí, že blahoslavená naděje je totéž jako zjevení slávy, a tedy slavné zjevení se *obecně* chápe jako Kristův příchod, aby vládl, naděje věřícího není vytržení před souzením, ale Kristův příchod v slávě na zemi.

Na to jsou dvě odpovědi. První z nich je ta, že podobně jako všechna dobrá pravidla má i Granville-Sharpovo pravidlo výjimky. Jedna z nich je v L 14,23, kde řecký text říká: „Vyjdi na cesty a k ohradám...“. Kdyby toto pravidlo platilo, pak bychom dospěli k tomu, že cesty a ohrady jsou jedno a totéž! Druhá výjimka je v Ef 2,20: „vybudování na základě apoštolů a proroků“. Žádný pečlivý student by neřekl, že apoštolové a proroci jsou jedno a totéž.

Ale i kdybychom předpokládali, že blahoslavená naděje je totéž co zjevení slávy, co nám brání v tom, abychom vyhlíželi vytržení jako Kristovo zjevení slávy jeho církvi, zatímco Zjevení je jeho zjevení slávy světu? Slova *apokalypsis* (zjevení) a *epifaneia* (osvěcovat nebo zjevit se) mohou znamenat vytržení stejně jako Kristův příchod ve slávě.

8. Jiné texty Písma, které ukazují, že nadějí věřícího je Kristův příchod, aby vládl, jsou v 1K 1,7; 1Tm 6,14; 2Tm 4,8; 1Pt 1,7.13; 4,13.

Odpověď: Slova „zjevení“ i „ukázání se“ (*epifaneia*) používaná v těchto úsecích se týkají jak Kristova příchodu pro svaté, tak jeho příchodu se svatými. V prvním případě se zjevuje církvi, ve druhém světu.

Ale i kdyby se všechny citované verše vztahovaly ke Kristovu příchodu, aby vládl, mělo by být jasné, že naděje věřícího se týká všech požehnání prorocké budoucnosti. Vyhlížíme vytržení, Kristův příchod, aby vládl, tisícileté království i stav věčnosti.

9. Tradiční nadějí církve nebylo vytržení před souzením. Ta začala teprve před 160 lety díky učení J. N. Darbyho.

Odpověď: Novozákonní církev očekávala Božího Syna z nebe. Svátí nevěděli, kdy přijde, tak ho očekávali kdykoli.

Argumenty zaměřené na to, co někdo učil nebo neučil, se nazývají *ad hominem* (k člověku) a nepovažuje se za relevantní k dané věci. Otázka zní: „Co učí Písmo?“, ne „Co učí ten a ten?“

10. S vytržením se spojuje poslední polnice v 1K 15,52 a Boží polnice (1Te 4,16) a obojí je totéž jako sedmá polnice ve Zj 11,15. Jelikož sedmá polnice zaznívá na konci doby soužení, kdy se „království světa stalo královstvím našeho Pána a jeho Krista“, příchod tedy musí nastat po době soužení.

Odpověď: Ne všechny tyto polnice jsou jedno a totéž. „Poslední polnice“ je totéž jako „Boží polnice“. Ohlašuje vytržení a ohlašuje vzkříšení věřících a jejich přesun do Otcova domu. Sedmá polnice ve Zj 11,15 je poslední v řadě soudů během doby soužení. Je to poslední polnice pro nevěřící Izrael a nevěřící pohany. „Poslední polnice“ z 1K 15,52, nazývaná také „Boží trouba“ (1Te 4,16), zazní před dobou soužení. Sedmá polnice zazní na konci doby soužení.

11. První vzkříšení podle Zj 20,4–5 nastane na konci doby soužení a ne o sedm let dříve, jak tvrdí ti, kdo obhajují Kristův příchod před dobou soužení.

Odpověď: První vzkříšení není izolovaná událost, ale řada událostí. Začalo vzkříšením Krista (1K 15,23). Další fází bude vzkříšení věřících při vytržení. Třetí fází bude vzkříšení svatých z doby soužení v čase Kristova příchodu na zemi (Zj 20,4–5). Jinými slovy, vzkříšení v sobě zahrnuje vzkříšení Krista a všech opravdových věřících bez ohledu na to, kdy jsou vzkříšeni. Všichni nevěřící budou vzkříšeni na konci tisíciletého království, aby se postavili před velkým bílým trůnem (Zj 20,11–15).

12. V Mt 13,24–30 roste pšenice a koukol společně až do konce věku, tedy do konce doby soužení.

Odpověď: Ano, ale toto podobenství mluví o království nebeském, a ne o církvi. V království budou opravdoví a falešní lidé až do konce doby soužení.

13. Vytržení nemůže být skryté, protože nastane křik, hlas archanděla a Boží trouby (1Te 4,16).

Odpověď: Učení, že vytržení bude skrytá záležitost, je založeno na skutečnosti, že nastane během okamžiku (1K 15,52). Uskuteční se rychleji, než svět bude mít příležitost něco vidět, nebo zjistit, co se stalo.

14. George Müller, Samuel Tregelles, Oswald Smith a další významní muži zastávali posttribulační pohled (příchod Krista po době souzení).

Odpověď: Tento argument nic nedokazuje. Na obou stranách této otázky stojí velcí mužové.

15. Většina novozákonních zmínek o Kristově příchodu se týká příchodu proto, aby vládl.

Odpověď: To nevyvrací pravdu o vytržení. Stejně jako je v Novém zákoně více zmínek o nebi než o pekle, neznámá to, že peklo neexistuje.

16. Církev nebude snášet Boží hněv v době souzení, ale bude snášet hněv Antikrista respektive Satana.

Odpověď: V knize Zjevení je hněv doby souzení v šesti případech označen jako *hněv Boží*:

„Třetí anděl je následoval a volal mocným hlasem: „Kdo se klaní šelmě a jejímu obrazu a přijímá cejch na čelo či na ruku, bude také pít z vína *Božího rozhorlení*, které je nalito neředěné v číši jeho hněvu; a bude mučen v ohni a síře před svatými anděly a před Beránkem“ (14,9–10).

„Tu hodil ten anděl svůj srp na zem a sklídl vinnou révu země a hrozny uvrhl do velikého lisu *Božího hněvu*“ (14,19).

„Tu jsem uviděl v nebi jiné veliké a podivuhodné znamení: sedm andělů, kteří měli sedm posledních ran, protože jimi je dovršen *Boží hněv*“ (15,1).

„A jedna z těch čtyř živých bytostí dala sedmi andělům sedm zlatých misek plných *hněvu Boha*, toho živého na věky věků (15,7).

„Tu jsem uslyšel mocný hlas ze svatyně, který těm sedmi andělům říkal: „Jděte a vylejte těch sedm misek *Božího hněvu* na zem“ (16,1).

„A to veliké město se roztrhlo na tři díly

a města národů se zřítily. A veliký Babylon byl připomenut před Bohem, a *Bůh* mu dal číši vína *svého* planoucího *hněvu*“ (16,19).

17. Když Ježíš říká: „Přijdu brzy“ (Zj 22,7.12.20), pak to neznámá kdykoliv. Spíš to znamená, že jeho příchod bude náhlý.

Odpověď: O tom se diskutuje. Dokonce i když to neznámá „náhlý“, stále existují verše jako Žd 10,37: „Neboť ještě velmi, velmi krátký čas, a ten, který má přijít, přijde a nebudou otálet.“

18. „Ten, který ho zdržuje“ v 2Te 2,6–8 není Duch svatý, ale římská vláda nebo Boží moc.

Odpověď: O tom je řeč v komentáři k danému úseku.

19. Kristův příchod nemohl bezprostředně nastat v době apoštolů, protože Petr i Pavel věděli, že zemřou (J 21,18–19; 2Pt 1,14–15; 2Tm 4,6).

Odpověď: Pavel někdy mluvil tak, jako by počítal, že při Kristově příchodu bude naživu (1Te 4,15), jindy jako by byl mezi věřícími, kteří zemřou a budou vzkříšeni (Fp 3,10–11). To je správný postoj pro nás všechny. Očekáváme, že Pán přijde za našeho života, ale uvědomujeme si, že ještě před vytržením můžeme zemřít.

Petr věřil, že konec všech věcí je na dosah (1Pt 4,7) a odsuzoval posměvače, kteří popírali Pánův příchod tím, že říkali: „Všechno zůstává tak, jak to je od počátku stvoření“ (2Pt 3,4).

20. Pánův příchod nemůže nastat kdykoli, protože předtím se musí dostat evangelium do celého světa (Mt 24,14).

Odpověď: To se týká *evangelia království* (v. 14), které se bude hlásat po celém světě během doby souzení. Toto evangelium má tyto podmínky: „Věř v Pána Ježíše Krista a budeš spasen a až Kristus přijde, vejdeš s ním do tisíciletého království.“ Je to stejný způsob spasení, které kážeme my, ale naše evangelium vyhlíží vytržení. Řečeno jinými slovy: „Věř v Pána Ježíše Krista a budeš spasen a až Kristus přijde, půjdeš s ním do Otcova domova.“

21. Úseky jako Mt 28,19–20 a Sk 1,8 mluví o tom, že evangelium se ponese „ke všem národům“ a „až na nejzazší konec země“. V takovém případě nebylo možné, aby Pán přišel za života apoštolů.

Odpověď: V Ko 1,6,23 Pavel říká, že evangelium je kázáno „na celém světě“ a „všemu stvoření pod nebem“. V Ř 10,18 je napsáno, že evangelium proniklo do nejzazších končin světa. Chápeme samozřejmě, že tyto úseky se týkají tehdy známého světa, tedy zemí kolem Středozemního moře.

22. Dlouhodobé Pavlovy misijní plány, jak jsou uvedeny ve Sk 18,21; 23,11; Ř 15,22–25.30–31, ukazují, že neočekával, že by Pán měl přijít v bezprostřední budoucnosti.

Odpověď: Pavlovy plány vznikaly podle Boží vůle (Sk 18,21; Ř 1,10; 1K 4,19). Pracoval, jako by Pán neměl přijít za jeho života, ale očekával a bděl, jako by se měl vrátit kdykoliv.

23. Pavel mluvil o nebezpečných časech v posledních dnech (1Tm 4,1–3; 2Tm 3,1–5). To předpokládá časový odstup, během kterého se Pán nevrátí.

Odpověď: Pavel také řekl, že tajemství bezzákonnosti již působí (2Te 2,7) a Jan řekl, že za jeho dnů už nastala „poslední hodina“ (1J 2,18). Tito muži zde neviděli žádný problém, který by znemožňoval naději na Kristův okamžitý příchod.

24. Některá podobenství jako Mt 25,14–30 a L 19,11–27 předpokládají, že před Pánovým návratem uplyne dlouhá doba. Věřící v prvních dobách nemohli čekat, že by se Pán vrátil kdykoliv.

Odpověď: Je zřejmé, že první věřící nestavěli své učení na podobenstvích, protože vyhlíželi vytržení (1Te 1,10)! Bez ohledu na to je však „dlouhý čas“ v Mt 25,19 příliš neurčitý na to, aby vyloučil bezprostřední příchod. Toto podobenství v Lukáši učí, že *království* nepřijde bezprostředně (L 19,11), ale to nebrání tomu, že vytržení *církve* může nastat kdykoliv.

†

Poznámky

¹ (1,1) V Tesalonice (dnes Saloniki) je dnes stále (nebo opět) novozákonní shromáždění křesťanů.

² (1,5) E. W. Rogers, *Concerning the Future*, str. 80.

³ (1,6) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 948.

⁴ (1,10) *Jak nestarší (NA)*, tak majoritní (M) rukopis zde má „kteří uvěřili“, nepochybně správné čtení.

⁵ (2,1) William Kelly, *Elements of Prophecy*, str. 253.

⁶ (2,2) NA má čtení „Pánův“ (*kyrios*). Tradiční čtení *Kristův* (TR) v KJV a NKJV (a BKR) nemá (jako někdy) slabou podporu; zde je to *většinové* čtení. Někteří vykladači chápou „Den Kristův“ jako vyjádření posledního období pronásledování, které může začít teprve poté, až se zjeví člověk hříchu. Někteří z Tesalonických si nesprávně mysleli, že toto období už začalo. Spojením tohoto období s událostmi po vytržení Pavel tuto myšlenku účinně vyvrací.

⁷ (2,3) Někteří teologové jako J. Dwight Pentecost překládají *apostasia* jako „odchod“ a vztahují ho k samotnému vytržení. Pokud je tomu tak, je to jednoznačný verš ve prospěch vytržení před dobou souzení.

⁸ (2,3) „Hřích“ je čtení TR a M, „bezzákonnost“ má kritické čtení.

⁹ (2,4) Řecká předložka (zde předpona) *anti* má význam jak „proti“, tak „místo“. Oba významy odpovídají Antikristu.

¹⁰ (2,6) Řečtina má ve verši 6 člen a přičestí pro střední rod, ve verši 7 pro rod mužský.

¹¹ (2,6) Rogers, *Future*, str. 65.

¹² (2,6) O Duchu svatém je řeč ve středním rodě z přísně gramatických důvodů (slovo *pneuma* je středního rodu). Mužský rod zdůrazňuje jeho osobnost.

¹³ (3,5) Obojí je možný překlad podstatného jména *Christou* ve 2. pádě (doslovně „Krista“). KJV překládá jako *předmětný* genitiv (slovo v genitivu přijímá činnost stanovenou podstatným jménem, které upravuje). NKJV *podmětný* genitiv má Krista jako toho, kdo projevuje trpělivost.

¹⁴ (3,11) Řecká slova jsou „nikoliv *ergazomenous* (pracovat), ale *periergazomenous* (pracovat kolem nebo motat se kolem)“. (Všimněte si kořene „*erg*“ – působit, pracovat.)

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1Te.

Pastorální epištoly

Úvod

„Pastorální epištoly hrají důležitou roli v historii křesťanské církve a oprávněnost jejich zařazení do Nového zákona je dostatečně doložena. Jejich síla spočívá ve spojení praktických rad a teologických formulací; ukázalo se, že to má pro křesťany jako jednotlivce i jako celek nedocenitelnou hodnotu.“

Donald Guthrie

I. Význam pojmu „Pastorální epištoly“

První a druhý list Timoteovi a Titovi se od začátku osmnáctého století označují jako pastorální epištoly. Toto označení může být prospěšné i zavádějící podle toho, jak ho pochopíme.

Pokud toto označení navozuje představu, že listy obsahují praktické návrhy, jak se starat o Pánovy ovce, pak označení svému účelu slouží dobře.

Jestliže však vyvolává dojem, že Timoteus a Titus byli usedlí duchovní (moderně řečeno pastoři) církvi v Efezu a na Krétě, pak se jedná o omyl.

Starší vydání anglického překladu Bible King James Bible (v češtině to platí o BKR – pozn. překl.) obsahují na konci epištol dodatky, které nejsou inspirované a které potvrzovaly věrohodnost historického omylu. Například na konci 2. listu Timoteovi je tento neinspirovaný dodatek:

„List tento druhý psán jest z Říma k Timoteovi (kterýž první v Efezu za biskupa skrze vzkládání rukou zřízen byl), když Pavel opět po druhé se stavěl před císařem Neronem“ (BKR).

A na konci dopisu Titovi je toto vysvětlení:

„K Titovi, kterýž první biskup církve Kretenské skrze vzkládání rukou zřízen byl. Psán z Nikopolí, města Macedonského“ (BKR).

Albertu Barnesovi, který byl sám duchovním, sotva můžeme vyčítat předpojatost, když píše:

Neexistuje žádný důkaz, že Titus byl prvním biskupem tamější církve nebo že byl první, na

koho by se právem mohl aplikovat pojem biskupa v biblickém smyslu. Existuje důkaz, že nebyl první, protože Pavel tam byl s ním a Tita tam „zanechal“, aby dokončil práci, kterou Pavel začal.

Neexistuje důkaz, že Titus tam vůbec byl „biskupem“ ve smyslu představeného nebo že vůbec byl dosazeným pastorem.

Tyto dodatky nemají žádnou autoritu a jsou plně chybné, takže byl nejvyšší čas, aby se v nových vydáních Bible vynechávaly. Nejsou součástí vdechnutého Písma, ale mají povahu „poznámek a komentářů“ a stále, méně, ale spíše více, udržují omyly. Názor, že Timoteus a Titus byli „představení biskupové“, jeden v Efezu a druhý na Krétě, daleko více stojí na těchto bezcenných dodatcích než na něčem, co obsahují samotné epištoly. V samotných listech není pro to ve skutečnosti žádný podklad, a pokud tyto dodatky odstraníme, nikdo by na základě Nového zákona tyto úřady vůbec nepředpokládal.¹

Naštěstí byly tyto dodatky z moderních verzí Nového zákona odstraněny, ale tyto bludy vyvírají těžko.

Pavel vyslal do těchto sborů Timotea a Tita s časově omezenými úkoly, aby věřící vyučovali a varovali je před falešnými učiteli.

Vzhledem k tomu, že se prakticky všichni bibličtí vykladači shodují v tom, že tyto dopisy vznikly v *téže době* a byly napsány *stejnou rukou*, budeme se jejich autorstvím a pravostí zabývat společně.

II. Autorství těchto listů

Celá církev a dokonce i nevěřící lidé přijímali tyto spisy jako listy velkého apoštola až do roku 1804, kdy Schmidt vyvracel, že by je Pavel napsal.

Od té doby se o těchto knihách stále běžněji mluví jako o „padělcích“, i když „zbožných“ (jako by podvrh mohl mít pravou zbožnost!). Většinou liberálů i některým jinak konzervativním lidem je zatěžko přijímat tyto knihy jako pravé Pavlovy spisy, přinejmenším ne *celé*. Jelikož je v nich mnoho důležitého vyučování o tom, jak spravovat církev, a mnoho dalších důležitých doktrín – *včetně varování před kacíři a nevěrou v posledních dnech* – považujeme za nutné se pravosti těchto listů věnovat více než u ostatních knih – kromě 2. listu Petrova.

III. Vnější důkazy

Vnější důkazy pravosti pastorálních epištol jsou velmi silné. Kdyby měly být jediným kritériem, zda je přijmout nebo odmítnout, pak by bezpochyby zvítězily.

Prvním známým autorem, který tyto listy cituje, je Ireneus. Tertulián a Klement z Alexandrie je připisovali Pavlovi, stejně tak Muratoriho kánon. K raným otcům, kteří zřejmě tyto listy znali, patří Polykarp a Klement Římský.

Podle Tertuliána Markion tyto tři knihy do svého „kánonu“ nezačlenil. To zřejmě není hlas proti jejich pravosti, jako spíš proti jejich *obsahu*. Markion byl vůdce sekty, kterého asi hodně popouzely Pavlovy tvrdé výpady proti rozvíjejícímu se gnosticismu (viz úvod k listu Koloským), jež jsou v pastorálních listech obsaženy. K úsekům, které se tomuto antisemitskému kacíři zvláště nelíbily, patří 1Tm 1,8; 4,3; 6,20 a 2Tm 3,16–17.

IV. Vnitřní důkazy

Téměř všechny útoky proti tomu, že pastorální epištolu napsal Pavel, vycházejí z předpokladu, že jsou rozporné samy *uvnitř* sebe.

Uvádějí se tři hlavní linie argumentů: historické, eklesiologické a jazykové. Stručně se na ně podíváme a každý z nich vysvětlíme.

Historický problém. Některé události a po-

stavy v těchto knihách nelze zařadit do knihy Skutků ani do kontextu toho, co o Pavlově působení víme z ostatních listů. To, že Pavel nechal v Milétu nemocného Trofima a plášť a pergameny v Troadě, nezapadá nikam do jeho známých cest.

Tento argument lze snadno vyvrátit. Je pravda, že tyto detaily nezapadají do knihy Skutků – a ani *nemusejí*. Verš Fp 1,25 naznačuje, že Pavel počítal se svým propuštěním, a křesťanská tradice říká, že skutečně byl propuštěn a sloužil ještě několik let, než byl znovu uvězněn a popraven. Události, přátelé i nepřátelé zmiňovaní v pastorálních epištolách jsou tedy z období misijní práce *mezi* těmito dvěma uvězněními.

Eklesiologický problém. Říká se, že taková organizace církve existovala až ve druhém století, což je na Pavla pozdě. Je pravda, že pastorální epištolu mluví o biskupech, starších a diakonech, neexistuje však důkaz, že to byl „monarchistický“ typ biskupů druhého a následujících století. Verš Fp 1,1, což je ranější list, mluví o pluralitě biskupů (dohlížitelů) v jednom sboru, to není jeden biskup nad jedním sborem nebo dokonce pozdější systém jednoho biskupa nad několika sbory. Navíc slova starší a biskup se v listech Timoteovi a Titovi používají jako vzájemně zaměnitelné, zatímco počínaje druhým stoletím – což úporně prosazoval Ignác – byl jeden „biskup“ vyčleněn nad ostatními muži, „presbytery“.

Základní učení o správě církve jasně ukazuje, že se jednalo o *apoštolskou* dobu, ne o druhé století.

Jazykový argument. Nejsilnější útok je založen na rozdílu ve stylu a slovníku mezi těmito třemi listy a ostatními deseti, které se připisují Pavlovi. Některé z Pavlových oblíbených výrazů a slov tady nenajdeme a naopak je zde mnoho slov (36 %), která se v ostatních listech nevyskytují. Existuje statistická metodologie, která „dokazuje“, že Pavel „nemohl“ tyto listy napsat. (Stejná metoda zpochybňovala Shakespearovy básně s podobně negativními výsledky.)

Uznáváme, že se zde jedná o *objektivní problémy*. Tyto teorie nejsou postaveny jen na předsudcích proti nepřijímnému biblické-

mu učení. (Popis odpadlíků posledních dnů, kterými se pastorální epištoly zabývají, se nápadně podobá těm, kdo trvají na tom, že Pavel není jejich autorem.)

Především je důležité si připomenout, že tyto listy napsal starší člověk, který se blížil smrti, hodně cestoval, a od doby, kdy se naposledy dostal z vězení, získal mnoho přátel (2Tm byl napsán v době druhého věznění). Když člověk stárne, čte, cestuje a setkává se s novými lidmi, tak si také rozšiřuje slovní zásobu.

Zadruhé si musíme uvědomit, že témata těchto listů – vůdcové v církvi, etika, odpadnutí – vyžadují nové pojmy.

Tyto listy jsou příliš krátké na to, aby se u nich daly oprávněně uplatňovat statistické metody. Snad nejvýznamnější je to, když Guthrie ve svém *Úvodu* píše, že 80 % novozákonních pojmů, které se vyskytují pouze v pastorálních epištolách, se nachází v řeckém Starém zákoně (Septuaginta, LXX). Jelikož Pavel mluvil řecky, je zřejmé, že znal starozákonní biblické texty řecky stejně dobře jako hebrejský originál. Stručně řečeno, tato slova, o která se vede spor, zda je mohl Pavel používat, patřila přinejmenším k jeho pasivní slovní zásobě. Církevní otcové, pro které byla řečtina běžným jazykem, neviděli žádný problém v tom, že tyto epištoly napsal Pavel. (Skutečnost, že někteří z nich Pavlovi připisovali i list Židům, ukazuje, že byli velmi citliví na autorův styl.)

Spojme-li všechny reakce na tyto argumenty a zvláště vezmeme-li v úvahu také to, že ve starověku a obecně ortodoxní věřící přijímali, že tyto listy pocházejí z Pavlova pera, můžeme s dobrým svědomím přijmout, že je skutečně napsal Pavel. Rovněž i vysoce *etický* obsah těchto listů vylučuje autora-podvodníka, ať už byl „zbožný“ nebo ne. Jsou to Bohem vdechnutá slova (2Tm 3,16–17) sdělená prostřednictvím apoštola Pavla.

V. Pozadí a téma pastorálních epištol

Upřímně řečeno, o pozadí doby Pavlova života, kdy psal tyto listy, toho nevíme mnoho. Nejlépe bude, když jednotlivé útržky životopisných údajů, které nacházíme v samotných

listech, poskládáme dohromady; nicméně jsou velmi kusé.

V těchto listech se často opakuje několik slov a témat. Dávají nám nahlédnout do toho, čím se Pavel stále více zabýval, když se jeho služba blížila ke konci.

Jedním z charakteristických slov je *víra*. Když rostlo nebezpečí odpadnutí, Pavel se snažil klást důraz na velký celek křesťanského učení, které bylo věřícím svěřeno. Popisoval různé postoje, jaké lidé zaujíмали nebo v budoucnu měli vůči víře zaujímat.

1. Někteří ve víře ztroskotali (1Tm 1,19).
2. Někteří od víry odstoupí (1Tm 4,1).
3. Někteří víru zaprou (1Tm 5,8).
4. Někteří svou první víru zruší (1Tm 5,12).
5. Někteří od víry zbloudí (1Tm 6,10).
6. Někteří zbloudí ve víře (1Tm 6,21).

K tomu se jasně váže pojem *zdravé učení*. „Zdravý zde znamená víc než správný nebo pravověrný. Znamená dávající zdraví. Ze stejného kořene pochází slovo hygiena. Jedná se zde o duchovní hygienu. Všimněte si následujícího:

Zdravé učení (1Tm 1,10; 2Tm 4,3; Tt 1,9; 2,1). Zdravá slova (1Tm 6,3; 2Tm 1,13). Zdravý ve víře (Tt 1,13; 2,2). Zdravé slovo (Tt 2,8).

Slovo *svědomí* se vyskytuje šestkrát, a to v: 1Tm 1,5.19; 3,9; 4,2; 2Tm 1,3 a Tt 1,15.

Na *zbožnost* je kladen důraz jako na praktický důkaz zdravého učení – 1Tm 2,2.10; 3,16; 4,7–8; 5,4; 6,3.5–6.11; 2Tm 3,5 (zbožnost jen navenek); 3,12; Tt 1,1; 2,12.

Střízlivost je vlastnost, jejíž rozvíjení Pavel doporučoval svým mladým pomocníkům – 1Tm 2,9.15; 5,6.8; 2Tm 3,2.11; Tt 1,8; 2,2.4.6.12.

Také bychom si měli všimnout mnoha *dobrych* věcí, o kterých se apoštol zmiňuje.

Dobré svědomí (1Tm 1,5.19).

Zákon je dobrý (1Tm 1,8).

Dobry boj (1Tm 1,18).

Je dobré se modlit (1Tm 2,3).

Dobré skutky (1Tm 2,10; 3,1; 5,10.25; 6,18; 2Tm 2,21; 3,17; Tt 1,16; 2,7.14; 3,1.8.14).

Dobré jednání (1Tm 3,2).

Dobré svědectví (1Tm 3,7).

Dobré postavení (1Tm 3,13).

Všechno, co Bůh stvořil, je dobré (1Tm 4,4).

Dobry služebník (1Tm 4,6).

Dobré učení (1Tm 4,6).

Zbožnost je dobrá (1Tm 5,4).

Dobry boj víry (1Tm 6,12; 2Tm 4,7).

Dobré vyznání (1Tm 6,13).

Dobry základ (1Tm 6,19).

Dobré věci (2Tm 1,14; Tt 2,3; 3,8).

Dobry voják (2Tm 2,3).

Dobry lidé (2Tm 3,3; Tt 1,8; 2,5).

Dobry spolehlivost (Tt 2,10 ČEP).

A na závěr: zajímavé studium slov se týká lékařských termínů, které nacházíme v těchto listech. Někteří myslí, že to odráží skutečnost, že v té době byl Pavlovi velmi blízkým společníkem lékař Lukáš.

Už jsme uvedli, že slovo „zdravý“ znamená „dávající zdraví“ a týká se učení, slov, řeči a víry.

V 1Tm 4,2 Pavel mluví o znamení na svědomí. Jedná se o znamení vypálené žhavým předmětem.

Výraz „chorobný zájem o sporné otázky“ v 1Tm 6,4 opravdu znamená duševní nemoc.

Slovem „rakovina“ je v 2Tm 2,17 překládáno řecké slovo „gangréna“.

Naposledy, kdy Pavel popisuje diagnózu poslední doby zdravotnickým pojmem, je při použití spojení „svrablavé uši“ (2Tm 4,3 BKR).

Když známe toto pozadí, podívejme se nyní na studium obsahu Prvního listu Timoteovi verš po verši.

První list Timoteovi

Úvod

Tento list měl být pro Timotea důkazem ve formě dokumentu o jeho pravomoci jednat jako apoštolův zástupce. Tomu odpovídá, že se list ve velké míře zabývá osobním životem a činností samotného Timotea.

D. Edmond Hiebert

I. Jedinečné místo v kánonu

Ti, kdo by chtěli okrást církev o pastorální epištoly tvrzením, že nejsou z pera velkého apoštola Pavla, víře velmi škodí. Domníváme se, že jejich hlavní problém ve skutečnosti nespočívá tolik v takzvaném „ne-pavlovském“ slovníku, jako *právě* v pavlovském způsobu, jak jsou tato slova často sestavena dohromady! Dopředu odsuzují právě to, co tito lidé dělají a vyučují.

Pravda, krása a duchovní síla 1Tm pronikne každého, kdo se nad tímto textem zamýšlí bez jakýchkoliv předběžných představ. Velmi silně to cítí i mnozí z těch, kdo popírají Pavlovo autorství, a proto se snaží předhazovat, že fragmenty *pravých* Pavlových dopisů byly vetkány do nádherného, údajně padělaného díla! Například francouzský skeptik devatenáctého století Ernest Renan píše: „Některé úseky těchto dopisů jsou tak krásné, že si musíme položit otázku, jestli plagiátor neměl v rukou nějaké Pavlovy autentické poznámky, které začlenil do svého apokryfního spisu.“¹

Oč jednodušší je přijmout téměř všeobecné učení církve od nejranějších dob, že to všechno *jako celek* jsou „autentické Pavlovy poznámky“!

V 1Tm nacházíme velmi důležité zjevení ohledně řádu v církvi, služby žen a úřadů. Sám Pavel zde na jedinečném příkladu popisuje, jak má žít Boží člověk.

II. Autorství

Viz úvod k pastorálním epištolám, kde je řeč o autorství listu 1Tm.

III. Doba vzniku

Téměř všichni konzervativní vykladači se shodují v tom, že 1Tm byla ze všech pastorálních epištol napsána jako první, pak následoval brzy list Titovi a nakonec až těsně před Pavlovou smrtí vznikl list 2Tm. Pokud byl Pavel propuštěn ze svého domácího vězení roku 61, což mu umožnilo cestovat, pak to naznačuje, že list vznikl někdy v letech 64 až 66. 1Tm byl pravděpodobně napsán v Řecku.

IV. Pozadí a téma

Téma listu 1Tm je jasně vyjádřeno ve verších 3,14–15:

„Tyto věci ti píšu v naději, že k tobě brzo přijdu. Kdybych se však opozdil, chci, abys věděl, jak je třeba se chovat v domě Božím, jímž je církev Boha živého, sloup a opora pravdy.“

Pavel zde jednoduše uvádí, že existuje norma, jak se chovat v Boží církvi a že píše Timoteovi, aby ho s ní seznámil.

Dítěti, které zlobí, nestačí říct: „Chovej se slušně!“, pokud neví, co to je slušné chování. Napřed je třeba mu říct, co to dobré chování je. Právě to 1Tm říká Božimu dítěti, aby vědělo, jak se náležitě chovat v Boží církvi.

Souhrnný pohled na jednotlivé kapitoly rozvíjí uvedené téma. Kapitola 2 ukazuje chování v souvislosti s veřejnou modlitbou a s rolí žen na veřejnosti. Třetí kapitola stanoví požadavky na ty, kdo nesou zodpovědnost a vedení ve shromáždění. Pátá kapitola klade důraz na odpovědnost sboru za vdovy.

Osnova

- I. Pozdrav (1,1–2)
- II. Pavlův úkol pro Timotea (1,3–20)
 - A. Úkol umlčovat falešné učitele (1,3–11)
 - B. Vděčnost za skutečnou Boží milost (1,12–17)
 - C. Připomenutí Timoteova úkolu (1,18–20)
- III. Pokyny pro život v církvi (2,1–3,16)
 - A. O modlitbě (2,1–7)
 - B. Muži a ženy (2,8–15)
 - C. O starších a diakonech (3,1–13)
 - D. O chování v církvi (3,14–16)
- IV. Odpadnutí v církvi (4,1–16)
 - A. Varování před hrozícím odpadnutím (4,1–5)
 - B. Povzbuzení vzhledem k blížícímu se odpadnutí (4,6–16)
- V. Konkrétní pokyny týkající se různých skupin věřících (5,1–6,2)
 - A. Různé věkové skupiny (5,1–2)
 - B. Vdovy (5,3–16)
 - C. Starší (5,17–25)
 - D. Služebníci a páni (6,1–2)
- VI. Falešní učitelé a láska k penězům (6,3–10)
- VII. Závěrečné úkoly pro Timotea (6,11–21)

Komentář

I. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Na samém začátku se Pavel představuje jako apoštol Ježíše Krista. Apoštol znamená „ten, kdo byl poslán“, takže Pavel prostě říká, že Bůh ho určil k misijní práci. Tento list píše Pavel z příkazu Boha, našeho Spasitele a Pána Ježíše Krista, naší naděje. Tím zdůrazňuje, že si tuto službu nevybral sám jako prostředek k získávání obživy; ani nebyl k této práci určen lidmi. Měl jasné povolání od Boha, aby kázal, vyučoval a trpěl. V tomto verši je Bůh Otec označen jako náš Spasitel. Nový zákon obvykle označuje jako Spasitele Pána Ježíše. V tom však není rozpor. Bůh je Spasitel lidí v tom smyslu, že si přeje jejich spasení. Poslal svého Syna, aby vykonal dílo vykoupění, a dává věčný život všem, kdo vírou přijmou Pána Ježíše. Kristus je Spasitel v tom smyslu, že sám šel na kříž a vykonal to, co bylo potřebné k tomu, aby Bůh mohl oprávněně zachránit bezbožné hříšníky.

O Pánu Ježíši je řečeno, že je naše naděje. To připomíná Ko 1,27: „Kristus ve vás, na-

děje slávy“. Naše jediná naděje, jak se dostat do nebe, je osoba a dílo Pána Ježíše. Vlastně všechny velké vyhlídky, které nám Bible představuje, nám patří jenom díky našemu spojení s Kristem Ježíšem.

Všimněte si dále Ef 2,14, kde je napsáno, že Kristus je náš pokoj, a také Ko 3,4, že je náš život. Kristus je náš pokoj, vypořádává se s problémem našich hříchů v minulosti; Kristus je zároveň náš život, vypořádává se s problémem moci pro přítomnost; a Kristus je i naší nadějí, tedy vypořádává se s problémem vysvobození v budoucnosti.

1,2 List je adresován Timoteovi, kterého oslovuje jako vlastního syna ve víře (v oblasti víry). To může ukazovat, že Timoteus byl spasen díky apoštolovi, zřejmě během Pavlovy první návštěvy v Lystře (Sk 14,6–20). Avšak příběh ve Skutcích budí celkový dojem, že Timoteus už byl učedníkem, když se s ním Pavel poprvé setkal (Sk 16,1–2). V tom případě výraz vlastní syn ve víře znamená, že Timoteus měl stejné duchovní a morální vlastnosti jako

Pavel; byl pravým nástupcem apoštola, protože se na něm projevoval tentýž charakter.

Stock říká: „Šťastný je takový mladý křesťanský pracovník, který má takového vůdce, a šťastný je křesťanský vedoucí, který má svůj toulec plný‘ takových ‚vlastních‘ dětí.“

Běžný pozdrav v novozákonních listech je „milost a pokoj“. V listech Timoteovi a také ve 2J je rozšířen na „milost, milosrdenství a pokoj“. Všechny tyto uvedené listy byly napsány jednotlivcům, ne církvím, a to vysvětluje, proč je zde přidáno milosrdenství.

Milost zahrnuje všechny božské zdroje, které jsou potřebné pro život a službu křesťana. Milosrdenství mluví o Boží soucitné péči a ochraně toho, kdo je potřebuje a kdo je náchylný k selhání. Pokoj znamená vnitřní klid, který vychází z toho, když spoléháme na Pána. Tato tři požehnání pocházejí z Boha, našeho Otce, a Ježíše Krista, našeho Pána. Tento verš automaticky předpokládá Kristovo božství – Pavel o Kristu mluví jako o tom, kdo je na stejné úrovni jako Otec. Výraz Ježíš Kristus, náš Pán, zdůrazňuje, že Kristus je Pán. Slovo „Spasitel“ se v Novém zákoně vyskytuje 24krát, Pán celkem 522krát. Tyto důležité statistiky bychom měli umět osobně aplikovat.

II. Pavlův úkol pro Timotea (1,3–20)

A. Úkol umlčovat falešné učitele (1,3–11)

1,3 Je pravděpodobné, že Pavel po propuštění ze svého prvního uvěznění v Římě navštívil spolu s Timoteem Efez. Když šel do Makedonie, dal mu pokyn, aby zůstal nějakou dobu v Efezu, vyučoval Boží slovo, a tak varoval věřící před falešnými učiteli. Z Makedonie Pavel zřejmě cestoval na jih do Korintu a pravděpodobně zde napsal tento první dopis Timoteovi. Ve 3. verši vlastně říká: „Jak jsem ti tehdy dal pokyn, abys zůstal v Efezu, když jsem šel do Makedonie, tak nyní tyto pokyny opakuji.“ Z toho bychom neměli vyvozovat, že by Timoteus byl ustanoven za pastora církve v Efezu. V tomto úseku žádná taková myšlenka není obsažena. Měl tam být jen na určitý čas, dohlédnout, aby určití lidé ve sboru neučili nauky, které jsou v rozporu s křesťanskou vírou nebo které vypadají jako dodatky

k ní. Jednalo se o zásadně falešné nauky zákonictví a gnosticismus. Právě proto, že Timoteus byl v pokušení od těchto problémů utéct, Pavel mu říká, aby v této práci vytrval.

1,4 Pavel Timotea také nabádá, aby těmto lidem uložil, že nemají věnovat pozornost bájím a nekonečným rodokmenům. Nevíme s jistotou, co tyto báje a rodokmeny byly. Někteří je spojují s legendami, které vznikly mezi judaistickými učiteli. Jiní je spojují s mýty a rodokmeny gnostiků. Je zajímavé, že dnešní sekty se vyznačují stejnými znaky. Mezi zakladateli falešných náboženství vznikají podivné příběhy, rodokmeny zase hrají důležitou roli mezi mormony.

Taková bezcenná témata přispívají pouze k vzniku otázek a pochybností v myslích lidí. Jejich důsledkem není zbožné budování ve víře. Celý plán vykoupení, jak ho Bůh zamýšlel, nevede k pochybnostem a sporům, ale k podpoře víry v srdcích lidí. Tito lidé v efezském sboru neměli věnovat pozornost marným věcem, jako jsou báje a rodokmeny, ale spíše by se měli věnovat velkým pravdám křesťanské víry, které lidem přinášejí požehnání a povzbuzují víru, ne že vyvolávají pochybnosti.

1,5 Na tomto verši je asi nejdůležitější to, abychom pochopili, že slovo přikázání (B21, BKR) v tomto verši neznamená Mojžíšův zákon ani Desatero, ale úkoly z veršů 3 a 4. Je jasně řečeno: Cílem tohoto nařízení je láska... Pavel říká, že smyslem, cílem pokynu, který právě Timoteovi vyjádřil, není jen pravověrnost, ale láska z čistého srdce, z dobrého svědomí a z upřímné víry. To vždy plyne z toho, když se káže evangelium o Boží milosti.

Láska v sobě nepochybně zahrnuje lásku k Bohu, k ostatním věřícím i vůči světu obecně. Musí pramenit z čistého srdce. Jestliže něčí život není uvnitř čistý, potom z něho sotva může pramenit křesťanská láska. Tato láska musí být také vedlejším produktem dobrého svědomí, tedy svědomí, které je před Bohem i lidmi bez úhony. A konečně musí být tato láska výstupem upřímné (doslova nepokrytecké) víry, tedy víry, která na sobě nemá žádnou masku.

To, co tady Pavel jmenuje, nikdy nemůže vycházet z falešných učeních, určitě nikdy není

produktem bájí a nekonečných rodokmenů! Právě Boží milost má za následek čisté srdce, dobré svědomí a upřímnou víru – a z toho pramení láska.

Pátý verš je testem každého zdravého učení – pramení z něho tyto důsledky?

1,6 Někteří se od těchto projevů vzdáli-li, tedy od čistého srdce, dobrého svědomí a upřímné víry. Výraz „odchýlili se“ může znamenat, že nesprávně zamířili nebo minuli cíl. Zde se jedná o to první. Nejde o to, zda se tito lidé snažili oněch projevů dosáhnout; oni k nim ani nesměřovali. A výsledkem bylo, že se obrátili k prázdnému mluvení. Jejich kázání bylo bez cíle; nikam nevedlo; neučinilo nikoho svatým.

V tomto listu Pavel často používá slovo *nějaký*. Když psal 1. list Timoteovi, tito učitelé představovali v církvi menšinu. Když však přijdeme ke 2. listu Timoteovi, uvidíme, že tam už nepřevládá slovo „nějaký“. Poměr sil se změnil. Odchod se stal běžnějším. Menšina se zřejmě stala většinou.

1,7 Falešní učitelé, o kterých je řeč v předchozích verších, byli judaisté, jimž šlo o smísení židovství a křesťanství, Zákona a milosti. Tvrdili, že víra v Krista ke spasení nestačí. Prosazovali, že člověk musí být obřezán a vůbec zachovávat Mojžíšův zákon. Učili, že Zákon je pravidlem života věřících.

Toto falešné učení se vyskytovalo v každém století historie církve a je to mor, který dodnes úspěšně nahlodává křesťanstvo. Ve své moderní podobě říká, že i když víra v Krista je ke spasení potřebná, člověk musí být také pokřtěn nebo musí patřit do církve, zachovávat Zákon, pravidelně chodit ke zpovědi, dávat desátky či vykonávat určité „dobré skutky“. Ti, kdo učí toto současné zákonictví, si neuvědomují, že spasení je z víry v Krista, bez skutků Zákona. Neuvědomují si, že dobré skutky jsou *důsledkem* spasení, ne jeho příčinou. Člověk se nestane křesťanem tím, že koná dobré skutky, ale naopak koná dobré skutky proto, že je křesťan. Nevidí, že pravidlem života věřících je Kristus, ne Zákon. Nerozumí, že člověk nemůže být pod Zákonem, aniž by přitom zároveň nebyl pod prokletím. Zákon odsuzuje k smrti všechny, komu se ne-

daří plnit všechny jeho svaté předpisy. Jelikož nikdo není schopen dokonale naplnit Zákon, jsou všichni odsouzeni k smrti. Ale Kristus vykoupil věřící z prokletí Zákona, protože on sám se stal prokletím za nás.

Apoštol o těchto samozvaných učitelích Zákona říká, že nechápou ani to, co říkají, ani to, o čem se tak jistě vyslovují. Nemohli mluvit o Zákonu rozumně, protože nechápali smysl, proč byl Zákon vydán, ani vztah věřícího k Zákonu.

1,8 Pavel dává jasně najevo, že Zákonu jako takovému není co vytknout. „Zákon je svatý i přikázání je svaté, spravedlivé a dobré“ (Ř 7,12). Je však nutné ho používat správně. Nebyl dán jako prostředek ke spasení (Sk 13,39; Ř 3,20; Ga 2,16.21; 3,11). Správné, náležité užívání Zákona znamená uplatňovat ho v kázání a vyučování tak, aby usvědčoval z hříchu. Nikdy by se neměl podávat jako prostředek ke spasení nebo jako pravidlo života.

Guy King vyzvedává tři poučení, která plynou ze Zákona: „Měli bychom. Nesmíme. Nemůžeme.“ Když Zákon splní svou roli v životě hříšníka, potom takový člověk volá k Bohu: „Pane, zachraň mě svou milostí!“² Ti, kdo učí, že Zákon je nezbytný pro spasení nebo posvěcení, nejsou důslední. Říkají, že pokud křesťan poruší Zákon, tak nemusí zemřít. To je podřívání autority Zákona. Zákon bez trestu není nic jiného než dobrá rada.

1,9 Zákon nebyl vydán pro spravedlivé. Je-li člověk spravedlivý, pak nepotřebuje Zákon. To platí o křesťanovi. Je-li spasen Boží milostí, nemusí se podřizovat desateru přikázání, aby vedl svatý život. Křesťan nevede zbožný život ze strachu, aby nebyl potrestán, ale díky lásce ke Spasiteli, který zemřel na Golgotě.

Apoštol dále popisuje lidi, pro které byl Zákon vydán. Mnoho biblických komentátorů poznamenává, že mezi tímto popisem a samotným Desaterem je úzká souvislost. Desatero se dělí na dva úseky: první čtyři přikázání mluví o povinnostech člověka vůči Bohu (zbožnosti) a zbývajících šest mluví o jeho povinnostech vůči bližnímu (spravedlnost). Zdá se, že následující text odpovídá první části Desatera: ...pro nespravedlivé a nepoddajné, pro bezbožné a hříšné, pro nesvaté a svě-

ské... Výraz „pro vrahy“ souvisí se šestým přikázáním: „Nezabiješ“. Jedná se o vraha, ne o člověka, který druhého usmrtí náhodou.

1,10 Slova „smilníky, lidi praktikující homosexualitu“ označují lidi s nemorálním heterosexuálním a homosexuálním jednáním. Na ně se vztahuje sedmé přikázání: „Nezcižolžíš!“ „Únosce“ má vztah k osmému přikázání: „Nepokradeš!“ Výraz „pro lháře, křivopřísežníky“ se pojí s devátým přikázáním: „Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.“

Poslední slova „a co ještě jiného se přičí zdravému učení“ se nevážou bezprostředně na desáté přikázání, ale spíše je to přehled celého Desatera a jeho shrnutí.

1,11 Není snadné rozhodnout, jak tento verš souvisí s předchozím. Může znamenat, že zdravé učení zmíněné v 10. verši je podle evangelia. Nebo může znamenat, že všechno, co Pavel řekl o Zákonu ve verších 8–10, je v dokonalém souladu s evangeliem, které kázal. Nebo může znamenat, že všechno, co Pavel řekl o falešných učitelích ve verších 3–10, je v souladu s obsahem evangelia.

Je sice pravda, že evangelium je slavné, zde však může být položen důraz na to, že evangelium mluví zvláštním způsobem o slávě Boha. Vyjadřuje, jak Bůh, který je svatý, spravedlivý, je zároveň Bohem milosti, slitování a lásky. Jeho láska dává to, co vyžaduje jeho svatost; ti, kdo přijali Pána Ježíše, dostali věčný život.

To je evangelium, které bylo svěřeno apoštolovi. Soustředí se kolem oslaveného Pána Ježíše Krista a říká lidem, že on je nejen jediný Spasitel, ale také že je Pán.

B. Vděčnost za skutečnou Boží milost

(1,12–17)

1,12 V předcházejícím úseku Pavel popisoval falešné učitele, kteří se snažili věřící v Efezu zavléct pod Zákon. Dále připomíná vlastní obrácení. Nebylo to díky tomu, že by zachovával Zákon, ale na základě Boží milosti. Apoštol nebyl tehdy spravedlivý člověk, ale velký hříšník. Verše 12–17 jako by ilustrovaly oprávněné používání Zákonu na základě Pavlovy zkušenosti. Zákon pro něj nebyl cesta ke spasení, ale prostředek, který ho usvědčil z hříchu.

Především začíná děkovat Ježíši Kristu za milost, že ho uschopňuje ke službě. Důraz tedy není položen na to, co konal Saul z Tarsu pro Pána, ale na to, co Pán udělal pro Pavla. Pavel nikdy nevyšel z úžasu, že Pán Ježíš ho nejen spasil, ale uznal ho za věrného, aby ho ustanovil do své služby. Na základě Zákonu by takovou milost nikdy nedostal. Jeho tvrdé podmínky by naopak hříšného Saula odsoudily k smrti.

1,13 Z tohoto verše je dostatečně jasné, jak Pavel před svým obrácením porušoval desatero přikázání. Mluví o sobě jako o bývalém rouhači, pronásledovateli a násilníkovi. Co by rouhač neměl dobré slovo pro křesťany a jejich vůdce, Ježíše. Jako pronásledovatel se snažil křesťany přivádět na smrt, protože se mu zdálo, že tato nová sekta představuje hrozbu pro judaismus. Při uskutečňování svého zlého plánu našel zálibu v násilí proti věřícím. I když to z českých slov jasně nevysvítá, tyto tři pojmy – rouhač, pronásledovatel a násilník mají vzrůstající tendenci zla. První hřích je záležitost pouze slov. Druhý pojem představuje trápení druhých lidí pro jejich náboženskou víru. A třetí slovo v sobě zahrnuje krutost a zneužívání.

Pavel však došel slitování. Nebyl potrestán, jak si zasluhoval, protože to vše dělal z neznalosti a v nevěře. Při pronásledování křesťanů si myslel, že slouží Bohu. Náboženství jeho rodičů ho učilo uctívat pravého Boha, a proto dokázal vyvodit jediné – křesťanská víra je proti Hospodinu Starého zákona. Se vši horlivostí a energií, kterou měl, se snažil uctívat Boha zabíjením křesťanů.

Mnoho lidí tvrdí, že horlivost a upřímnost, kdy to myslíme vážně, je před Bohem něco důležitého. Jestliže se však člověk mylí, pak se omyl páchaný z horlivosti stává ještě horším. Čím větší horlivost, tím větší škody!

1,14 Pavel nejen unikl trestu, který si zasloužil (to je milosrdenství), ale také mu byla projevena veliká přízeň, kterou si nezasloužil (milost). Právě tam, kde se rozšířil jeho hřích, tam se ještě víc rozšířila Boží milost (Ř 5,20).

Slova „s vírou a láskou, která je v Kristu Ježíši“ ukazují skutečnost, že Pán nedal Pavlovi milost zbytečně. Milost, kterou Pavel

dostal, doprovázela víra a láska, které jsou v Pánu Ježíši. Mohlo by to jistě znamenat, že stejně jako dostal od Pána milost, tak v Něm má svůj původ i víra a láska. Význam nám bude jasnější, když pochopíme, že Pavel Boží milost neodmítl, ale reagoval na ni důvěrou v Pána Ježíše a láskou k tomuto Požehnanému Pánu, kterého kdysi nenáviděl.

1,15 Zde je první z pěti „věrohodných“ vyjádření, která nacházíme v pastorálních listech. Je to věrohodné slovo, protože je od Boha, který nelze ani se nemýlí. Lidé mu můžou věřit s niternou důvěrou. Naopak nevěřit mu je nerozumné, nemoudré. Je hodno všeobecného přijetí, protože se vztahuje na všechny, říká, co Bůh pro všechny udělal, všem nabízí dar spasení.

Slova „Kristus Ježíš“ zdůrazňují božství našeho Pána. Ten, který přišel z nebe na zem, byl především *Bůh* (Kristus) a potom *Člověk* (Ježíš). To, že existoval už předtím, naznačují slova, že přišel na svět. Betlém nebyl začátek jeho existence. Byl u Boha Otce od nekonečné věčnosti, ale vstoupil do světa jako Člověk se zvláštním posláním. I kalendář svědčí o tom, že přišel: říkáme „léta Páně“, nebo „po Kristu“. Proč přišel? Aby zachránil hříšníky. Ne proto, aby zachraňoval dobré lidi (nikdo nebyl dobrý!). Nepřišel zachránit ani ty, kdo dokonale dodržovali Zákon (to nikdo nedokázal).

Tady přicházíme k samotnému jádru rozdílu mezi pravým křesťanstvím a všemi ostatními učením. Falešná náboženství říkají člověku, že existuje něco, co může udělat, nebo čím se může stát, aby získal Boží přízeň. Evangelium říká člověku, že je hříšník, že je ztracený, nemůže se sám zachránit; jediný způsob, jak se dostat do nebe, vede přes zástupný skutek Pána Ježíše na kříži.

Nezdravý způsob vyučování o Zákonu, jak ho Pavel popisuje výše v této kapitole, dává prostor tělu. Říká člověku přesně to, co chce slyšet, že totiž nějak může ke svému spasení sám přispět. Ale evangelium stojí na tom, že všechna sláva za spasení patří pouze Kristu, že člověk nedělá nic jiného, než hřeší, a že spasení je čistě jen věc Pána Ježíše.

Boží Duch přivedl Pavla k tomu, aby si uvědomil, že byl první ze všech hříšníků,

některé překlady říkají „přední z hříšníků“. A pokud nebyl „šéf“ hříšníků, pak určitě stál mezi nimi v první řadě. Všimněte si, že označení „první z hříšníků“ nedostává člověk, který se topí v modlářství nebo nemorálnosti, ale je to hluboce náboženský člověk, který byl vychován v pravověrné židovské rodině! Jeho hřích spočíval v přijatém učení; odmítal Boží slovo týkající se osoby a díla Pána Ježíše Krista. Největší hřích je odmítat Božího Syna.

Také je třeba poznamenat, že Pavel neříká „byl jsem“, ale „jsem“ první z hříšníků. Ti nejzbožnější svatí si často nejvíc uvědomují vlastní hříšnost.

V 1K 15,9 (psáno kolem roku 57) se Pavel označuje za „nejmenšího z apoštolů“. Dále v Ef 3,8 (psáno asi v r. 60) se nazývá „nejmenší ze všech svatých“. A zde v 1Tm 1,15 (psáno ještě o několik let později) si říká „přední z hříšníků“. V tom vidíme, jak rostla Pavlova pokora.

J. N. Darby (stejně jako Kraličtí) překládá tento výraz slovy „z nichž já první jsem“. Nejde ani tolik o to, že byl nejhorší hříšník ze všech, kteří kdy žili, ale že byl první, pokud jde o izraelský národ. Jinými slovy, jeho obrácení bylo jedinečným obrazem budoucího obrácení izraelského národa. Narodil se v nevhodnou chvíli – jako nedochůdce (1K 15,8), tedy v tom smyslu, že to bylo před znovuzrozením izraelského národa. Tak jako byl Pavel spasen přímým zjevením z nebe, bez jakékoli pomoci člověka, stejným způsobem bude zachráněn židovský pozůstatek během období soužení v budoucnosti. Tato interpretace plyne ze slov „první“ a „příklad“ v 16. verši.

1,16 Tento verš vysvětluje, proč Pavel došel slitování. Měl být ukázkou shovívavosti Ježíše Krista. Stejně jako dříve býval největší z hříšníků, tak nyní má být hlavní ukázkou neúnavné Pánovy milosti. Má být „exponát číslo 1“, živý příklad, jak řekl William Kelly, živý příklad „Boží lásky vystupující nad nejagresivnější nepřátelství, příklad Boží shovívavosti, která překoná i toho nejnápaditějšího a nejzavilejšího protivníka“.³

Pavel má být příklad, první vzorek. Pavlovo obrácení je ukázkou toho, co Bůh udělá

s izraelským národem, když ze Siónu přijde Vysvoboditel (Ř 11,26).

V obecnějším smyslu tento verš znamená, že hříšníci si nemusí zoufat, ať jsou jakkoli zlí. Mohou získat útěchu. Jestliže Pán spasil i nejhoršího z hříšníků, pak i oni najdou milost a slitování, když k němu přijdou s pokáním. Vírou v něho mohou získat věčný život také oni.

1,17 Když Pavel přemýšlí, jak úžasné milostivě s ním Bůh jednal, propuká v tento krásný chvalozpěv. Je těžké rozeznat, je-li adresován Bohu Otci nebo Pánu Ježíši. Slova „Králi věků“ jako by se vztahovala na Pána Ježíše, protože on je nazýván „Král králů a Pán pánů“ (Zj 19,16). Avšak slovo „neviditelnému“ jako by se vztahovalo k Otci, jelikož Pán Ježíš byl pro smrtelné oči viditelný. Skutečnost, že nejsme schopni určit, které Boží osobě je chvalozpěv určen, může naznačovat, že obě si jsou naprosto rovny.

O „Králi věků“ je především řečeno, že je nesmrtelný. To znamená neporušitelný, nemůže zahynout. Bůh je ve své podstatě také neviditelný. Lidé ve Starém zákoně viděli jeho projevy a Pán Ježíš nám Boha plně zjevil ve viditelné podobě, ale realitou zůstává, že Bůh jako takový je pro lidské oči neviditelný. Dále je o Bohu řečeno, že pouze on je moudrý. Z celkového pohledu můžeme říct, že veškerá moudrost pochází od Boha (Jk 1,5).

C. Připomenutí Timoteova úkolu (1,18–20)

1,18 Zde vyjádřený úkol je nepochybně nařízení, které Pavel dal Timoteovi ve verších 3 a 5, aby káral falešné učitele. Apoštol povzbuzuje svého syna Timotea, aby plnil toto důležité pověření, a proto mu připomíná okolnosti, které vedly k jeho povolání do křesťanské služby.

„Na základě předešlých proctví o tobě“ zřejmě znamená, že dříve než se Pavel setkal s Timoteem, povstal v církvi prorok a oznámil, že Timotea si Pán použije ve své službě. Prorok byl Božím mluvčím, který od Boha dostal zjevení týkající se určitého způsobu jednání, a toto zjevení sdělil v církvi. Tímto prorockým vyjádřením byl Timoteus vybrán, všichni se dozvěděli o jeho budoucí roli slu-

žebníka Ježíše Krista. Kdyby se někdy ocitl v pokušení zmalomyslnět nebo nejit v Pánově díle odvážně dál, měl si připomínat tato proctví a jimi se inspirovat; měla to pro něho být opora, aby dále vedl dobrý boj.

1,19 V tomto boji si měl zachovávat víru a dobré svědomí. Nestačí být jen přesný v otázce učení o křesťanské víře. Je možné být velmi přesný, a přitom nemít dobré svědomí.

Hamilton Smith píše:

Obdarovaní lidé, kteří jsou veřejnosti na očích, musí dávat pozor, aby uprostřed neustálého zaměstnání, kázání a veřejné práce před lidmi nezanedbávali skrytý život ve zbožnosti před Bohem. Copak nás Písmo nevaruje, že je možné kázat s lidskou, ba i andělskou výmluvností – a přitom být ničím? Je to právě život ve zbožnosti, který nese Bohu ovoce a jednou získá zážnou odměnu; z něho musí pramenit každá opravdová služba.⁴

Někteří z Pavlových současníků odhodili dobré svědomí a ztroskotali ve víře. Podobají se nemoudrým námořníkům, kteří házejí kompas přes palubu.

Ti, kdo ztroskotali ve víře, byli opravdoví věřící, ale prostě si neuchovali citlivé svědomí. Jejich křesťanský život začal, jako když se nádherná loď spouští na moře, ale místo aby se vrátila do přístavu plně naložená a s třeptajícími vlajkami, narazila na skálu. Tito lidé přivodili hanbu sobě i svému svědectví.

1,20 Nevíme, zda Hymenaios a Alexandr jsou titíž, o kterých píše 2Tm 2,17 a 2Tm 4,14. Ani nevíme, jak se vlastně rouhali. Dovídáme se o nich jen to, že opustili dobré svědomí a že se rouhali. Rouhání⁵ v Novém zákoně neznamená vždy mluvit zle o Bohu. Toto slovo může označovat také znevažující nebo zlomyslné řeči proti bližnímu. Rouhání se může vztahovat také na životy nebo slova těchto lidí. Ztroskotáním ve víře nepochybně zapřičinili, že druzí pomlouvali cestu pravdy a jejich životy se tak staly živým rouháním.

Je to tragédie kdysi krásných, užitečných křesťanů, kteří potlačili své svědomí, a tak se zapletli do bludu.

Apoštol říká, že tyto lidi vydal Satanu. Někteří vykladači v těchto slovech vidí pro-

stě řeč o vyloučení z církve. Chápu je tak, že Pavel tyto dva muže vyloučil z místního sboru proto, aby je přivedl k pokání a k obnově vztahu s Pánem a jeho lidem. Problém tohoto přístupu spočívá v tom, že vyloučení bylo záležitostí místního sboru a ne apoštola. V 1K 5 Pavel smilníka nevyloučil, ale radil Korintským, aby to udělali oni.

Jiný častý výklad tohoto úseku říká, že moc vydat někoho Satanu měli apoštolové a v současné době už ji nepozorujeme, protože dnes už nejsou apoštolové. Podle tohoto pohledu měli apoštolové pravomoc vydat hříšníka Satanovi k fyzickému utrpení nebo v krajním případě ke smrti, jak to bylo v případě Ananiáše a Safiry (Sk 5,1–11). Kázeň zde měla zřejmě nápravný účel – aby se naučili nerouhat. Nebyla to otázka zatracení, ale nápravného opatření.

III. Pokyny pro život v církvi (2,1–3,16)

A. O modlitbě (2,1–7)

Pavel uzavřel svůj první úkol Timoteovi ohledně falešných učitelů a nyní se přesouvá k tématu modlitby. Obecně se přijímá, že tato pasáž mluví o veřejné modlitbě, ačkoli zde není nic, co by se nedalo stejně tak aplikovat na osobní duchovní život.

2,1 Modlit se za všechny lidi je výsada i povinnost. Je to ohromná výsada, že nás Bůh slyší, když se přimlouváme za druhé lidi. Zároveň je to povinnost, protože všem jsme dlužni říct dobrou zprávu o spasení.

Dále apoštol vyjmenovává čtyři stránky modlitby – prosby, modlitby, přimluy a děkování. Není snadné odlišit od sebe první tři. Prosba znamená naléhavou, vážnou žádost, ale zde jde spíše o konkrétní prosby za konkrétní potřeby. Slovo, které je zde přeloženo jako modlitby, je velmi obecný pojem zahrnující všechny druhy uctivého přístupu k Bohu. Přimluya označuje prosby, ve kterých oslovujeme Boha jako nejvyššího, a to v zájmu druhých lidí. Děkování je modlitba, ve které si připomínáme milost a dobrotivost našeho Pána a vyléváme mu s vděčností svá srdce.

Tento verš můžeme tedy shrnout tím, že při

modlitbě „za všechny lidi“ bychom měli být pokorní, projevat úctu a důvěru a vděčnost.

2,2 Zde je zvláštní zmínka o králích a všech, kteří mají vysoké postavení. Ti mají mít v našich modlitbách zvláštní místo. Jinde nám Pavel připomíná, že vláda je ustanovena Bohem (Ř 13,1) a že je Božím služebníkem k našemu dobru (Ř 13,4).

Tento verš získá zvláštní zabarvení, když si uvědomíme, že byl napsán za vlády císaře Nerona. Ani kruté pronásledování, které ze strany tohoto bezbožného vládce dolehlo na křesťany, nezměnilo nic na tom, že se křesťané mají modlit za svou vládu. Nový zákon učí, že křesťan má být věrný vládě, pod kterou žije, kromě situace, kdy ho vláda nutí neposlušat Boha. V takovém případě je jeho první povinností poslouchat Boha. Křesťan by se neměl účastnit revoluce nebo násilí proti vládě. Může prostě odmítnout poslechnout příkaz, který je v rozporu s Božím slovem, a potom se tiše podvolit trestu.

Pavel tady uvádí důvod, proč se modlit za vládu: abychom mohli vést tichý a pokojný život ve vší zbožnosti a důstojnosti. Je to pro naše dobro, když je vláda stabilní a země je uchráněna revolucí, občanské války, zmatku nebo anarchie.

2,3 Jestliže se modlíme za všechny lidi včetně králů a vlády, je to dobré a milé před Bohem, naším Spasitelem. Je to dobré samo o sobě a milé v očích Boha, našeho Spasitele. Zde je významný titul, který Pavel dává Bohu. Boží touhou je spasení všech lidí. Modlit se za všechny lidi znamená tedy napomáhat v tom Boží vůli.

2,4 Tento verš dále vysvětluje to, na co jsme už upozornili u předchozího verše. Bůh si přeje, aby všichni lidé byli spaseni (Ez 33,11; J 3,16; 2Pt 3,9). Proto bychom se měli modlit za všechny lidi, ať jsou kdekoliv.

Tento verš dále předkládá Boží a lidský aspekt spasení. První polovina tohoto verše vyjadřuje, že člověk má být spasen. Sloveso je zde v trpném rodě; člověk se nemůže spasit, zachránit sám, ale potřebuje, aby ho zachránil Bůh. To je Boží stránka spasení.

Aby člověk mohl být spasen, musí dospět k poznání pravdy. Bůh nezachraňuje lidi proti

jejich vůli. Nenaplní nebe vzdorovitými lidmi. Člověk musí přijít k tomu, který řekl: „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ To je lidská stránka.

Z toho by mělo být jasné, že tento verš neučí všeobecné spasení všech lidí. I když si Bůh přeje, aby byli spaseni všichni lidé, ne všichni opravdu spasení budou. Původně to nebyla Boží vůle, aby se Izraelci toulali třicet osm let po poušti, ale nakonec se to stalo skutečností. Bůh to dovolil, ale nebyla to cesta požehnání, kterou pro ně měl připravenou.

2,5 Návaznost tohoto verše na předcházející není úplně jasná. Snad bychom ji mohli vysvětlit takto: Bůh je jeden. Je tedy Bohem všech lidí a měli bychom k němu směřovat modlitby za všechny lidi. Jakožto jediný Bůh touží po spasení všech lidí. Kdyby existovalo mnoho bohů, mohl by se zajímat jen o ty, kdo uctívají jen jeho.

Zadruhé existuje prostředník mezi Bohem a lidmi. Nikdo nemůže k Bohu přijít jiným způsobem. Prostředník se staví doprostřed mezi dvě strany a komunikuje s oběma. Skrze Krista, který je sám člověk, může mít Bůh přístup k lidem, aby jim přinesl odpuštění hříchů. A z druhé strany každý ubohý hříšník může přijít skrze prostředníka k Bohu a nebuďe odmítnut.

Pavel říká, že tímto Prostředníkem je člověk Ježíš Kristus. Tím nevyvrací, že Pán Ježíš je Bůh. Aby mohl být prostředníkem mezi Bohem a lidmi, musí být obojí, Bůh i člověk. Pán Ježíš je Bůh od věků, ale člověkem se stal v betlémských jeslích. Zastupuje veškeré lidské pokolení. Skutečnost, že je jak Bůh, tak člověk, vyjadřuje jeho jméno Kristus Ježíš. Kristus znamená Boží pomazaný, Mesiáš. Ježíš je jeho jméno, které dostal při vtělení.

Tento verš je odpovědí na tolik rozšířené učení, že prostředníky mezi Bohem a člověkem, jsou požehnaná Panna Marie, andělé nebo svatí. Prostředník je pouze jeden, jmenuje se Kristus Ježíš.

Pátý verš shrnuje učení Starého i Nového zákona. „Jediný Bůh“ byla zvěst Starého zákona svěřená Izraeli; jediný Prostředník je zvěstí Nového zákona, kterou nese církev. Podobně jako Izrael neplnil své poslání,

když uctíval modly, tak vyznávající církev selhala ve své odpovědnosti tím, že si přidala další prostředníky – Marii, svaté, kněze atd.

2,6 Důraz je položen na skutečnost, že Bůh si přeje, aby všichni lidé byli spaseni. Dále je zde řečeno, že Ježíš dal sám sebe jako výkupné za všechny. Výkupné je cena, kterou je třeba zaplatit, aby někdo byl osvobozen. Všimněte si, že je to výkupné za všechny. To znamená, že dílo Pána Ježíše na golgotském kříži stačilo ke spasení všech hříšníků. To neznamená, že všichni budou spaseni, protože ke spasení je potřebná také vůle člověka.

Jedná se o jeden z mnoha veršů, které učí, že Kristova smrt byla zástupná. Zemřel za všechny. Zda ji všichni přijmou, to je jiná otázka, ale zůstává skutečností, že svou hodnotou stačí Kristovo vykoupění pro všechny.

Slova „svědectví ve svůj čas“ znamenají, že svědectví o Kristově zástupném činu se má šířit ve svůj čas. Tentýž Bůh, kterému jde o spásu všech lidí a který ji všem připravil, prohlásil, že evangelium se má šířit v době, kdy žijeme. To všechno má za cíl ukázat nesmírnou Boží touhu lidem žehnat.

2,7 Jako poslední ukázkou Boží touhy, aby všichni lidé byli spaseni, Pavel uvádí, že byl ustanoven hlasatelem a apoštolem národů. V jeho době, stejně jako dnes, představovali pohané větší část obyvatel světa. Pavel nebyl poslán k malé skupině lidí, jako jsou Židé, ale k pohanským národům.

Mluví o sobě jako o hlasateli, apoštolovi a učiteli. Hlasatel je ten, kdo káže, rozhlašuje evangelium. Poslání apoštola je zřejmě o něco širší – nejen káže evangelium, ale zakládá sbory, vede místní sbory, pokud jde o vnitřní řád a kázeň, mluví s autoritou jako ten, koho poslal Pán Ježíš Kristus. Učitel vykládá Boží slovo takovým způsobem, aby tomu lidé rozuměli.

Své tvrzení, že je učitel pohanů, Pavel podtrhuje slovy „mluvím pravdu v Kristu, nelžu“. Slova „ve víře a poctivě apoštol konal svou službu učitele, ale pravděpodobněji popisují obsah jeho vyučování. Jinými slovy učil pohany témata, jako je víra a pravda.

B. Muži a ženy (2,8–15)

2,8 Téma veřejné modlitby je uzavřeno a naše pozornost je teď zaměřena na ty, kdo mají v modlitbě Boží lid vést. Úvodní slova „Chci tedy“ vyjadřuje Pavlovu aktivní, Duchem inspirovanou touhu v této věci.

V původním textu Nového zákona existují dvě slova, která lze přeložit jako „muži“. Jedno z nich znamená lidi obecně, druhé označuje muže jako protiklad k ženám. Zde je použito druhého výrazu. Apoštol dává pokyn, že veřejnou modlitbu by měli vést spíše muži než ženy; to znamená všichni muži, nejen starší.

Výraz „na každém místě“ můžeme brát tak, že každý křesťan jako jednotlivec se může modlit kdykoli, bez ohledu na to, kde je. Jelikož se zde jedná o veřejnou modlitbu, je lépe tento verš chápat tak, že když se někde sejde skupina mužů a žen k modlitbě, měli by ji vést muži, a ne ženy.

Dále jsou uvedeny tři požadavky týkající se těch, kdo se veřejně modlí. Jednak by měli zvedat svaté ruce. Není zde tolik kladen důraz na fyzický postoj toho, kdo se modlí, ale na vnitřní život. Jeho ruce by měly být svaté. Ty zde představují celý životní způsob takového muže. Zadruhé by se měl modlit bez hněvu. Ten ukazuje rozporuplnost člověka, který snadno ztrácí nervy a který přitom ve sboru mluví s Bohem jako mluvčí za všechny shromážděné. Zatřetí by se měl modlit bez pochybování. To může znamenat víru, že Bůh je schopen a ochoten jeho modlitbu sledovat a odpovědět na ni. Tyto tři body můžeme shrnout tak, že člověk by sám za sebe měl vykazovat svatost a čistotu, vůči lidem by měl projevovat lásku a pokoj a Bohu by měl bez pochybování důvěřovat.

2,9 Pavel probral osobní postoje mužů, kteří na veřejnosti vedou modlitbu, a nyní přechází k tomu, co by mělo charakterizovat ženy, které jsou právě ve shromáždění. Především říká, že by se měly zdobit ve slušném oděvu, počestně a střízlivě. Jan Zlatoústý definuje slušný oděv tak, že to sotva lze vyjádřit lépe:

Co je to tedy slušný oděv? Něco, co úplně a slušně zakrývá, bez zbytečných ozdob: neboť něco je slušné, a něco není. Co? Přichá-

zíš se modlit k Bohu s ozdobami ve vlasech a zlatými ozdobami? Cožpak jdeš na ples? Na svatební hostinu, na karneval? Tam snad mohou být tyto cennosti vhodné. Ale ty se přicházíš modlit, prosit za odpuštění svých hříchů, úpět kvůli svým pokleskům, naléhavě prosit Pána... Pryč s takovým pokrytectvím!⁶

Počestnost znamená vyhýbat se všemu, co by vyvolávalo pocit hanby. To v sobě obsahuje myšlenku skromnosti, ohleduplnosti. Střízlivost znamená, že žena má být střízlivá ve svém oblékání. Na jedné straně se nebude snažit přitahovat na sebe pozornost drahým, okázalým stylem. To by mohlo vyvolávat obdiv nebo dokonce žárlivost ze strany těch, kdo mají chválit Boha. Na druhé straně by na sebe neměla poutat pozornost neupraveným nebo staromódním oblečením. Pokud jde o oblékání, Písmo vede ke střízlivosti, ke střední cestě.

Mezi výstřednosti, kterým by se měla vyhýbat, patří účesy, zlato, perly nebo drahé šaty. Slovo účesy zde nevylučuje jednoduchou úpravu vlasů, která může být skromná, ale obrací se spíše proti vyumělkovanému zdobení hlavy okázalými účesy. Používání šperků nebo drahého oblékání jako prostředku k předvádění sebe sama je pro chvíle modlitby rozhodně nevhodné.

2,10 Tento verš ukazuje pozitivní stránku zdobení žen. Ozdoba vhodná pro ženy, které se přiznávají k zbožnosti, spočívá v dobrých skutcích. Takové „oblečení“ neodvádí druhé od úzkého vztahu s Bohem, ale naopak takové společenství podporuje. „Oblečení“ složené z dobrých skutků také nevyvolává závist nebo žárlivost ve špatném smyslu, ale druhé jen povzbuzuje, aby následovali dobrý příklad. Dobré skutky jsou významným tématem pastoračních epístol vůbec, a přitom vytvářejí velmi potřebnou rovnováhu ke zdravému učení.

2,11 Pokud jde o roli ve veřejných shromážděních církve, žena se má učit v tichosti a s veškerou podřízeností. To je v souladu s ostatními místy Písma na toto téma (1K 11,3–15; 14,34; 1K 14,35).

2,12 Když Pavel říká „nedovoluji, aby žena učila“, vyjadřuje tím Bohem vdechnuté slovo. To není Pavlův osobní předpoklad, jak

říkají někteří. Je to Bůh, který stanoví, že ženy nemají v církvi veřejně vyučovat. Jedinými výjimkami jsou případy, kdy mohou učit děti (2Tm 3,15) a mladé ženy (Tt 2,4). Žena také nemá mít moc nad mužem. To znamená, že nesmí nad mužem panovat, ale má mlčet nebo být v tichosti. Možná bychom měli doplnit, že tato druhá část verše není v žádném případě omezená na místní sbor. Je to základní princip Božího jednání s lidmi; muži bylo svěřeno vedení a žena má být podřízena. To neznamená, že by byla nějak nižší; to určitě není pravda. Znamená to však, že je proti Boží vůli, aby žena měla moc nebo panovala nad mužem.

2,13 Aby Pavel dokázal tuto myšlenku, vrací se ke stvoření Adama a Evy. Napřed byl stvořen Adam, potom Eva. Samotné pořadí stvoření mělo svůj význam. Tím, že Bůh napřed stvořil muže, měl v úmyslu, aby byl hlavou, tím, kdo určuje směr, vede, kdo má moc. Skutečnost, že žena byla stvořena jako druhá, znamená, že by se měla svému manželovi podřizovat. Staví-li Pavel svou argumentaci na stvoření, vylučuje tím, že by se jednalo o záležitost místní kultury.

2,14 Druhý důkaz se týká toho, jak se do života lidí dostal hřích. Had nepřišel přímo za Adamem, ale naopak šel se svým pokušením a lži za Evou. Božím záměrem bylo, aby Eva nejednala nezávisle. Měla jít za Adamem a věc mu předložit. Ona však umožnila, aby ji Satan svedl, a tak upadla do přestoupení.

V této souvislosti stojí za zmínku, že dnešní falešní učitelé obvykle navštěvují domácnosti, kdy je velká pravděpodobnost, že žena bude doma sama, tedy kdy manžel je zřejmě v zaměstnání.

Adam nebyl sveden. Zdá se, že zhřešil s otevřenými očima. Někteří říkají, že když Adam uviděl, že žena již zhřešila, chtěl s ní zachovat jednotu, a proto také zhřešil. To však Písmo neříká. Konstatuje pouze, že žena byla svedena, ale Adam sveden nebyl.

2,15 Tento verš je jedním z nejtěžších v pastorálních epištolách a existuje k němu mnoho vysvětlení. Někteří jej vidí prostě jako Boží zaslíbení, že křesťanská matka bude při porodu uchráněna před smrtí. To však není vždycky pravda, protože i některé zbožné, od-

dané křesťanské ženy zemřely při tom, když přiváděly na svět nový život. Jiní mají za to, že „rození“ (v řečtině se členem – to rození) zde znamená narození Mesiáše a že ženy jsou spaseny skrze Toho, který se narodil z ženy. To ovšem nezapadá do kontextu úseku, protože muži jsou spaseni stejným způsobem. Stejně tak nemůže nikdo smysluplně říct, že žena získává spasení pro věčnost tím, že se stane matkou dětí; to by bylo spasení na základě skutků, zde skutků velmi nezvyklé povahy!

Jako nejrozmumnější předkládáme následující vysvětlení daného úseku. Především: Spasení se v této souvislosti netýká spasení její *duše*, ale spíše spasení, tedy záchrany jejího *postavení* v církvi. Z toho, co Pavel říká v této kapitole, by mohli někteří nabýt dojmu, že žena nemá v Božích záměrech a úmyslech žádné místo; jako by byla omezena na pouhou fikci. To ale Pavel vyvrací. Je sice pravda, že ženě nepřísluší veřejné působení v církvi, má však důležitou službu. Bůh prohlašuje, že ženino místo je doma, konkrétně v tom, aby vychovávala děti ke cti a slávě Pána Ježíše Krista. Vzpomeňme si na matky vůdčích osobností v dnešní církvi! Tyto ženy nikdy nevystupují na pódium, aby kázaly evangelium, ale výchovou svých dětí pro Boha byly opravdu zachráněny, pokud jde o jejich postavení a užitečnost pro Boha.

Lilley píše:

„Bude spasena z důsledků hříchu a uchová si v církvi vlivné postavení tím, že přijme své přirozené poslání jako manželka a matka, za předpokladu, že to bude dále stvrzovat nesením ovoce posvěceného křesťanského charakteru.⁷

V tomto okamžiku může zaznít otázka: „A co ženy, které se nikdy nevzdají?“ Můžeme odpovědět, že v tomto úseku Bůh mluví o ženách obecně. Většina křesťanských žen se vdá a má děti. Pokud jde o výjimky, existuje mnoho jiných užitečných oblastí služby, které jim jsou svěřeny, a přitom se nejedná o veřejné vyučování nebo vykonávání autority nad mužem.

Všimněte si podmínky v závěru 15. verše: „Bude však zachráněna skrze rození... setrvává-li ve víře, lásce a v posvěcení spolu se střízlivostí.“ Není to vysloveně bezpodmínečné

zaslíbení. Je zde vyjádřena myšlenka, že pokud muž a žena uchovávají důsledně křesťanské svědectví života, ctí Krista doma a vychovávají děti v bázni a napomenutích Pána, pak tím bude zachráněno postavení ženy. Jestliže však rodiče žijí nedbale, vedou světský život a ignorují výchovu svých dětí, ty potom mohou být pro Krista a církve ztracené. V takovém případě žena nedosahuje skutečné vážnosti, kterou jí Bůh určil.

Ať si nikdo nemyslí, že služba ženy je v soukromí a doma, a proto je méně důležitá než viditelnější služba. W. R. Wallace řekl: „Ruka, která houpe kolébku, vládne světu.“ Jednoho dne se před Kristovou soudnou stolicí ukáže, že to, na čem záleží, je věrnost, a to je něco, co je možné projevovat doma i za kazatelnou.

C. O starších a diakonech (3,1–13)

3,1 Druhé „věrohodné“ slovo v 1Tm má souvislost s prací biskupa v místním sboru. Biskup je zralý křesťanský muž se zkušenostmi a porozuměním, který zbožně pečuje o duchovní život místního společenství. Nepanuje nad Božím dědictvím, ale vede je svým duchovním příkladem.

Slovo „biskup“ v dnešní době označuje církevního hodnostáře, který uplatňuje autoritu nad mnoha místními sbory. Ale v Novém zákoně bylo v jedné církvi vždy několik biskupů (Sk 14,23; 20,17; Fp 1,1; Jk 5,14).

Biskup, řecky *episkopos*, je totéž co dohlížitel. Původní slovo, které je zde přeloženo jako biskup, je ve Skutcích přeloženo jako strážce (Sk 20,28). Biskup neboli strážce, je totéž co starší. Titíž muži, kteří jsou ve Sk 20,17 nazváni jako starší, jsou ve verši 28 označeni jako strážci (srov. také Tt 1,5 a 7). Starší znamená totéž co presbyter, protože české „starší“ je překladem řeckého „presbyteros“. Pojmy „biskup“, „strážce“, „starší“ nebo „presbyter“ tedy všechny označují tutéž osobu.

Slovo překládané „starší“ někdy označuje staršího muže, tedy ne nutně vůdce v církvi (1Tm 5,1), ale ve většině ostatních případů pojem „starší“ představuje muže uznávaného v místní církvi, který se o Boží lid stará jako pastýř.

Nový zákon počítá s biskupy či staršími v každém místním sboru (Fp 1,1). Nebylo by však přesné, kdybychom řekli, že církve nemůže bez biskupů existovat. Z úseku Tt 1,5 se zdá, že na Krétě byly mladé sbory, kde starší ještě nebyli rozpoznáni.

Učinit z muže staršího sboru může pouze Boží Duch svatý. To jasně vyplývá ze Sk 20,28. Duch svatý klade břemeno na mužovo srdce, aby se chopil této důležité práce, a také ho k tomu vybavuje. Nemůže se stát biskupem tím, že je do úřadu zvolen nebo ordinován. Na místním sboru je pouze to, aby ve svém středu rozpoznal tyto muže, které Bůh Duch svatý učinil staršími (1Te 5,12–13). Je pravda, že v listě Titovi je řeč o ustanovení starších, ale zde se jednalo pouze o to, aby bylo řečeno, kteří muži mají kvalifikaci starších. V té době křesťané neměli Nový zákon v tištěné podobě jako my dnes. Nevěděli tedy, jaké jsou přesně požadavky na staršího. Proto k nim Pavel poslal Tita, aby vyčlenil tyto muže, které Boží Duch už předtím pro tuto práci připravil.

Rozpoznávání starších ze strany místního sboru může být docela neformální. Často se to děje tak, že křesťané instinktivně vědí, kdo jsou jejich starší, protože sami znají požadavky na starší podle 1Tm 3 a Tt 1. Na druhé straně samotné rozpoznání starších může mít i formální podobu. Místní sbor se může shromáždit cíleně za účelem veřejného rozpoznání starších. V tomto případě se obvykle přečtou příslušné úseky Bible, vysvětlí se a potom se místní křesťané vyzvou, aby se vyjádřili, koho v místním sboru považují za starší. Pak se oznámí jména celému shromáždění. Pokud církve nemá kvalifikované starší, pak jedinou možností je modlit se, aby Pán takové muže v dohledné době připravil.

Písmo neuvádí, *kolik* starších by mělo být v jednom sboru, i když o nich vždy mluví v množném čísle. Záleží prostě na tom, *kolik* mužů reaguje na vedení Ducha svatého v této oblasti.

Usiluje-li někdo o biskupství, touží po dobré práci. Existuje tendence považovat je za vznešenou církevní funkci, která souvisí jen s malou nebo žádnou odpovědností, ov-

šem být strážcem znamená ve skutečnosti skromnou službu mezi Božím lidem. Je to práce!

3,2 Požadavky na biskupa jsou uvedeny ve verších 2–7. Důraz je položen na čtyři hlavní předpoklady: osobní charakter, svědectví o jeho domově, schopnost vyučovat a míra zkušeností. Toto jsou Boží normy pro každého, kdo chce mít duchovní vedení v místním sboru. Někteří dnes argumentují, že takovým požadavkům nemůže nikdo vyhovět. To však není pravda. Takový argument okrádá svatá Písma o jejich autoritu a dovoluje lidem, aby pozici biskupa zaujímali lidé, kteří k tomu Duchem svatým nikdy nebyli kvalifikováni.

Biskup tedy musí být bezúhonný. To znamená, že proti němu nemůže obstát žádné obvinění z něčeho závažného. Neznamená to, že je bezhříšný, ale spíše, že pokud se dopustí nějaké chyby, tak ji před Bohem i před lidmi napraví. Musí být bez úhony, nejen mít nezkalenou pověst, ale musí ji mít zaslouženou.

Zadruhé musí být manžel jedné ženy. Tento požadavek se chápe několika způsoby. Někteří říkají, že biskup musí být ženatý. To je postaveno na tom, že svobodný muž nemá potřebnou šíři zkušeností, jak se vypořádávat s rodinnými problémy, které vznikají. Jestliže tento výraz znamená, že biskup musí být ženatý, pak to také podle 4. verše znamená, že musí mít děti; zdůvodnění je stejné.

Jiní pojem muž jedné ženy vysvětlují tak, že pokud biskupovi zemře manželka, pak se nemůže znovu oženit. To je velmi striktní interpretace, která možná vrhá světlo na svatost manželského vztahu.⁸

Podle třetího vysvětlení biskup nemůže být rozvedený. Tento pohled má značnou váhu, i když se jeví, že to není vysvětlení úplné.

Ještě jiný pohled říká, že biskup se nesmí dopustit jakékoli nevěrnosti nebo něčeho nenormálního ve svém manželství. Jeho morální život musí být nad jakoukoli pochybnost. To je samozřejmě pravda, i kdyby tento úsek znamenal cokoli jiného.

Poslední vysvětlení říká, že biskup nemůže žít v polygamii. Může se nám to jevit jako podivný výklad, ale má svoji váhu. Na dnešních misijních polích se často stává, že muž žijící

v polygamii se obrátí a je spasen. V té době má třeba čtyři manželky. Potom žádá o křest a přijetí do místního sboru. Co má misionář dělat? Někteří řeknou, že takový muž má tři manželky propustit. To však je velmi těžké. Hned se vás zeptá, které by měl propustit? Všechny je miluje a zajišťuje pro ně domov. Navíc, kdyby měl tři z nich propustit, neměly by se jak žít a některé z nich by mohly skončit v prostituci. Boží řešení podobného problému nespočívá v tom, že jeden hřích řeší cestou dalších, ještě horších hříchů. Křesťanští misionáři na mnoha místech řeší tento problém tím, že muž je pokřtěn a je přijat do místního sboru, ale nemůže se stát starším sboru, dokud žije v polygamii.

Střídmost se netýká jen jídla a pití, ale také toho, aby se vyhýbal výstřednostem v duchovních věcech.

Rozvážný znamená nebýt nestálý či lehkovážný. Starší je vážný, seriózní, diskrétní a umí rozlišovat. Uvědomuje si, že „mrtvé mouchy způsobí páchnutí a zakvasí masličkářův olej. Trocha pomatenosti převáží nad moudrostí a ctí“ (Kz 10,1).

Biskup musí být řádný, to znamená, že je spořádaný v tom, jak žije.

Výraz pohostinný znamená, že vítá příchod. Jeho domov je otevřený pro věřící i nevěřící, chce být požehnáním všem, kdo přijdou pod jeho střechem.

Starší musí být schopen vyučovat. Když navštěvuje ty, kdo mají duchovní problémy, musí umět otevřít Bibli a vysvětlit Boží vůli. Musí být schopen krmit Boží stádo (1Pt 5,2) a používat Písmo při odražení těch, kdo přinášejí falešné učení (Sk 20,29–31). Neznamená to nutně, že musí mít dar vyučování, ale při své službě v domácnostech i ve sboru musí umět předložit učení víry a správně rozdělovat slovo pravdy, musí být na to připraven a být v tom aktivní.

3,3 Výraz „píjan“ znamená závislý na alkoholu. Biskup nemůže být člověk, který si příliš dopřává vína, a tak vyvolává spory a urážlivé hádky.

„Ne rváč“ znamená, že nepoužívá fyzického násilí na druhých. Je-li například pánem, tak svého služebníka nikdy nebije.

V některých starých rukopisech slova „chtivý peněz“ chybí, ale ve většině obsažena jsou.⁹ Láska k penězům nese zlé ovoce v církvi i ve světě.

Starší musí být mírný. Ve své práci v církvi potřebuje snášenlivost, trpělivost, musí umět ustoupit.

Nesmí být svárlivý, hádavý, přít se o kdekou maličkost. Netrvá na svých právech, ale je vyrovnaný a vstřícný.

Biskup nesmí být hrabivý, tedy milovník peněz. Důraz je zde položen na slovo „milovník“. Jde mu o duchovní život Božího lidu a nenechává se rozptylovat silnou touhou po hmotných věcech.

3,4 Aby byl uznán jako strážce, musí vést dobře svou rodinu, mít děti, které mu jsou podřízené. Tento požadavek platí po dobu, dokud jeho děti žijí u něho doma. Když odejdou z domova a založí si vlastní rodiny, pak už zde není takový prostor, aby bylo tuto podřízenost vidět. Jestliže muž vede dobře svůj dům, bude se vyhýbat přílišné tvrdosti, ale také nespravedlivé shovívavosti.

3,5 Zdůvodnění je jasné. Pokud člověk neprojevuje schopnost vést vlastní dům, jak od něho můžeme čekat, že se bude starat o Boží církev? Doma má poměrně málo lidí. Všichni k němu mají úzký vztah, většinou jsou mladší než on. V církvi však bude lidí daleko víc a s tím souvisí i rozmanitost povah. Je zřejmé, že pokud někdo nezvládá vedení malé oblasti, jistě nebude schopen zvládat větší.

Pátý verš je důležitý proto, že vymezuje práci staršího. Má se o Boží církev starat. Všimněte si, že zde není řečeno „vládnout“ nad Boží církví. Starší není despota, ale ani shovívavý vládce, zato je jedním z těch, kdo provázejí Boží lid, podobně jako pastýř vede ovce.

V Novém zákoně se tento výraz pro „starat se“ vyskytuje už jen jednou, a to v příběhu o milosrdném Samařanovi (L 10,34). Stejně něžnou, soucitnou péči, kterou vidíme v tom, jak se Samařan chová k oběti lupičů, by starší měl projevat Boží církví.

3,6 Ne nováček (B21). Nedávno obrácený křesťan nebo člověk, který je mladý ve víře, nemá předpoklady k tomu, aby byl biskupem.

Tato práce vyžaduje zkušené muže, kteří mají porozumění ve víře. Existuje nebezpečí, že nový člověk by mohl zpyšnět a upadnout do ďáblova odsouzení. Ďáblovo odsouzení neznamená soud, který na člověka přivádí Satan, ale spíše soud, který dopadl na samotného Satana pro jeho pýchu. Usiloval o vysoké postavení, na které neměl kvalifikaci, a výsledkem bylo, že byl sražen dolů.

3,7 Biskup je muž, který musí mít dobrou pověst ve svém okolí. Lidé, kteří stojí mimo, zde znamená neobrácené sousedy. Bez tohoto dobrého svědectví by se stal předmětem obvinění lidí a upadl do ďáblových léček. Obvinění mohou přicházet od věřících i od nevěřících. Ďáblouvu léčkou je past, kterou Satan klade těm, jejichž život není v souladu s tím, co vyznávají. Jakmile se takový člověk chytí do pasti, Satan ho zesměšní, vystaví opovržení a pohrdání.

3,8 Nyní se apoštol přesouvá od biskupů k diakonům (česky také jáhnům). V Novém zákoně je diakon prostě někdo, kdo slouží. Obecně se chápe, že diakon je ten, kdo se stará o běžné záležitosti místního sboru, zatímco biskupové pečují o duchovní život. Toto pojetí povinností diakonů je založeno na Sk 6,1–5, kde byli ustanoveni muži, kteří se měli starat o každodenní zabezpečení vdov v církvi. V tomto úseku se podstatné jméno „diakon“ sice nevyskytuje, ale ve 2. verši je sloveso: „Není správné, abychom my zanechali Božího slova a sloužili (řecky *diakoneó*) při stolech.“

Požadavky na diakony jsou velmi podobné požadavkům na biskupy, i když nejsou tak přísné. Jedním významným rozdílem je to, že od diakona se nevyžaduje, aby byl schopen vyučovat.

Diakoni musí být čestní, vážení, hodní úcty. Nesmí být dvojího jazyka (BKR), to znamená, že nemohou říkat různým lidem či v různé době odlišné věci. Musí být důslední, spolehliví.

Nesmí být oddaní mnohému pití vína. Nový zákon nezakazuje víno, pokud se pije ze zdravotních důvodů nebo pokud se používá jako nápoj v zemích, kde není čistá voda. I když pití vína není zakázáno, křesťan musí

mít v této věci vždy na paměti své svědectví. V některých zemích je víno pro křesťana na-prosto v pořádku bez jakéhokoli negativního vlivu na jeho svědectví, v jiných zemích to může být pro nevěřící pohoršením, kdyby viděli, že křesťan pije víno. I když víno není zakázáno, nemusí to být vždy vhodné.

Diakoni nesmí být hanebně ziskuchtiví. Už bylo řečeno, že jednou z náplní práce diakona může být spravování peněz místního sboru. To jej vystavuje zvláštnímu nebezpečí, pokud je sám v sobě chtivý peněz. Může se ocitnout v pokušení pomoci sám sobě. Jidáš nebyl poslední pokladník, který zradil Pána jenom kvůli penězům!

3,9 Diakoni musí mít tajemství víry v čistém svědomí. To znamená, že musí mít zdravé postoje v učení i v životě. Musí nejen pravdu znát, ale také ji žít. Slova tajemství víry znamenají křesťanskou víru. Mnoho z křesťanského učení bylo během doby celého Starého zákona skryto, ale v Novém zákoně to bylo zjeveno apoštolům a prorokům. Proto je zde použito slovo tajemství.

3,10 Diakoni mají být napřed prověřeni, stejně jako v případě starších. To znamená, že je třeba je napřed nějakou dobu sledovat, možná jim svěřit menší odpovědnost v místním sboru. Když se osvědčí jako věrní a spolehliví, pak jim může být předána větší odpovědnost. Potom ať slouží jako diakoni. Stejně jako u biskupů není tolik kladen důraz na postavení v církvi, ale na službu Pánu a jeho lidu.

Jakmile se zjistí, že jsou v osobním životě i na veřejnosti bez úhony, smí sloužit jako služebníci, diakoni. Výraz „bez úhony“ se zde vztahuje zejména na právě popsané předpoklady.

Na tomto místě může být vhodné uvést několik mužů, které můžeme považovat za diakony v místním sboru. Jedním z nich určitě bude pokladník, dále sekretář, tajemník, vedoucí nedělní školy nebo ti, kdo vítají přichozí.

3,11 Tento verš se zřejmě týká manželek diakonů, případně biskupů a diakonů. Manželky těch, kdo mají v církvi svěřenou určitou zodpovědnost, by jistě měly být ženy s křes-

ťanským svědectvím a bezúhonně, aby pomáhaly svým manželům v jejich důležité práci.

Avšak slovo přeložené jako „manželky“ může také znamenat „ženy“. To by umožňovalo další interpretaci: diakonky. V prvotní církvi takové ženy byly, například v Ř 16,1 je řeč o diakonce Foibé z církve v Kenchrejích.¹⁰ Klíčem k tomu, jakou službu tyto ženy v církvi vykonávaly, je verš Ř 16,2, kde Pavel o Foibé říká, že „byla pomocnicí mnoha lidem, i mně samému“.

Ať už přijmeme kterýkoli výklad, tyto ženy musí být ctihodné, počestné a střízlivé. Nesmí být pomlouvačné, aby trávily čas povídáním o druhých a šířily nepravdivé nebo negativní zprávy s cílem pokazit pověst druhých. Musí být střídmé, projevovat sebeovládání a zdrženlivost.

A konečně musí být ve všem věrné. To nemusí znamenat jen věrnost křesťanské víře, ale také spolehlivost, oddanost a věrohodnost. Měly by být schopné zachovávat osobní důvěru a rodinná tajemství.

3,12 Nyní se apoštol vrací k tématu diakonů. Především píše, že to musí být muži jedné ženy. Různá vysvětlení tohoto výrazu jsou uvedena v souvislosti s 2. veršem této kapitoly. Zde stačí říct, že diakoni musí být stejně jako biskupové bez jakékoli výtky v manželském životě.

Musí také dobře vést své děti a celou svou rodinu. Nový zákon se na selhání v této oblasti dívá jako na nedostatek křesťanského charakteru. To neznamená, že muži musí být autokratičtí a panovační, ale znamená to, že jejich děti by měly být poslušné a měly by být svědectvím o pravdě.

3,13 Větu „Ti, kdo dobře vykonali svou službu, získávají si dobré postavení“ dobře ilustrují životní příběhy Filipa a Štěpána. Ve Sk 6,5 jsou tito dva muži uvedeni mezi sedmi ustanovenými diakony. Jejich úkolem bylo starat se o rozdělování prostředků mezi vdovy v církvi. Jelikož byli ve svých povinnostech věrní, je patrné, že Boží Duch jim svěřil větší oblast služby; později ve Skutcích vidíme Filipa, jak slouží coby evangelista, Štěpána jako učitel. Když dobře sloužili jako diakoni, byli povýšeni a získali dobré postavení v očích

místního sboru. Člověk, který věrně plní své úkoly, i když je to maličkost, se brzy stane uznávaným a váženým pro svou spolehlivost a oddanost.

Filip i Štěpán navíc získali velkou odvahu ve víře, která je v Kristu Ježíši. To znamená, že zcela svobodně svědčili o Kristu během vyučování, v modlitbě. Určitě to platilo o Štěpánovi při jeho významné řeči předtím, než podstoupil mučednickou smrt.

D. O chování v církvi (3,14–16)

3,14 Předchozí verše psal Pavel v naději, že Timotea brzy uvidí. „Tyto věci“ však mohou označovat nejen to, o čem psal dosud, ale také to, co následuje.

3,15 Pavel si uvědomoval možnost, že se zdrží, nebo že se do Efezu nedostane vůbec. Nevíme, zda se v Efezu s Timoteem setkal. Pokud by tedy dlouho nemohl přijít, chtěl, aby Timoteus věděl, jak se mají věřící chovat v Božím domě.

V předcházejících verši Pavel popisuje, jak se mají chovat biskupové, diakoni a jejich manželky. Teď vysvětluje, jak by se v Božím domě měli chovat křesťané obecně.

Boží dům je zde definován jako církev živého Boha, sloup a opora pravdy. Ve Starém zákoně Bůh přebýval ve stánku a v chrámě, ale v Novém zákoně bydlí v církvi. Je to církev živého Boha, což je protiklad chrámů, kde jsou neživé modly.

O církvi je řečeno, že je sloup a opora pravdy. Sloup měl nejen podpírat stavbu, ale často stál na veřejném tržišti; tam se na sloup připevňovala různá oznámení. Sloup byl vlastně jakýsi hlasatel. Církev si zde na zemi Bůh zvolil, aby hlásala a ukazovala jeho pravdu. Proto je opora pravdy. Opora v sobě nese myšlenku základu, který podpírá stavbu. To vyjadřuje, že církvi je svěřena obrana a opora Boží pravdy.

3,16 Tento verš je náročný. Jednou těžkosťí je otázka, jak souvisí s předchozím textem. Jedna z odpovědí říká, že zde máme zhuštěnou pravdu o tom, že církev je sloupem a oporou pravdy (v. 15). Jiné vysvětlení uvádí tento verš jako příklad a moc zbožnosti, která je podle Pavla nedílnou součástí správného chování v Božím domě. J. N. Darby řekl:

Tento verš se často cituje a vykládá, jako by zde byla řeč o tajemství božství nebo o tajemství Kristovy osoby. Je to však tajemství zbožnosti neboli tajemství, které působí skutečnou zbožnost – Boží pramen všeho, co je možné nazvat zbožností v člověku... Zbožnost pramení z poznání vtělení, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Pána Ježíše Krista... Tak známe Boha; jestliže v tom zůstáváme, pak z toho tryská zbožnost.¹¹

Když Pavel říká, že tajemství zbožnosti je velké, neznamená to, že je velmi tajemné, ale že dosud neznámá pravda o osobě a díle Pána Ježíše je velmi úžasná a nádherná.

Slova „Bůh¹² se zjevil v těle“ mluví o Pánu Ježíši, konkrétně o jeho vtělení. Pravá zbožnost se poprvé ukázala v těle tehdy, když se Spasitel narodil jako dítě v betlémských jeslích.

Znamenají slova „byl ospravedlněn v Duchu“, že byl ospravedlněn ve svém lidském duchu? Nebo to znamená „ospravedlněn Duchem svatým“? Rozumíme tomu tak, že se jedná o ospravedlnění Duchem svatým. Dostalo se mu potvrzení Božím Duchem svatým při křtu (Mt 3,15–17), při proměnění na hoře (Mt 17,5), při vzkříšení (Ř 1,3–4) a při nanebevzetí (J 16,10).

Andělé viděli Pána Ježíše při jeho narození, při pokušení, během zápasu v zahradě Getsemane, při vzkříšení a nanebevstoupení.

Počínaje Letnicemi byl hlásán národům. To zasáhlo nejen židovský národ, ale i ty nejvzdálenější konce světa.

Výraz „uvěřili mu ve světě“ odráží skutečnost, že někdo z téměř každého kmene a národa uvěřil v Pána Ježíše. Není zde řečeno, že „mu uvěřil svět“. I když se o něm káže po celém světě, je přijímán jen částečně.

Panuje obecná shoda, že slova „byl přijat ve slávě“ mluví o jeho nanebevstoupení po dokončení díla vykoupení a o jeho současném postavení. Vincent poznamenává, že obrat „přiját ve slávě“ (ne *do* slávy) znamená „byl přijat v nebi a doprovázen počtami a majestátem, tedy jako generál, který zvítězil“.

Některí tento seznam událostí řadí chronologicky. Říkají například, že „zjeven v těle“ znamená vtělení; „ospravedlněn v Duchu“

označuje Kristovu smrt, pohřeb a vzkříšení; „ukázal se andělům“ popisuje jeho nanebevstoupení; „byl hlásán národům“ a „ve světě mu uvěřili“ jsou události, které následovaly po jeho nanebevstoupení a konečně „přiját ve slávě vzhůru“ znamená budoucnost, kdy se shromáždí všichni jeho vykoupení, vstanou z mrtvých a On je přijme do slávy. Podle tohoto pohledu se tehdy, až tehdy, naplní tajemství zbožnosti.

Nevidíme však důvod, že by pořadí *muse-lo* být chronologické. Někteří věří, že v tomto verši je fragment rané křesťanské písně. Pokud je to pravda, podobá se evangelizační písni „Jednoho dne...“:

Když žil, miloval mě;
když umíral, zachraňoval mě.
Pohřben – sňal mě hříchy,
vstal – navždy mě ospravedlnil;
přichází ten den – ó, slavný den!

Charles H. Marsh

IV. Odpadnutí v církvi (4,1–16)

A. Varování před hrozícím odpadnutím (4,1–5)

4,1 Když Duch něco říká výslovně, pak to můžeme chápat dvěma způsoby. Jednak můžeme říct, že to, co Pavel teď hodlá vyjádřit, mu bylo dáno Božím zjevením. A jednak to může také znamenat, že celé Písmo a zejména Nový zákon výslovně učí, že poslední časy se budou vyznačovat odpadnutím od víry.

Pojem poslední časy označuje časová období následující po době, kdy apoštol psal.

Někteří odstoupí od víry. Pro list 1Tm je slovo „někteří“ charakteristické. To, co bylo v 1Tm menšinou, jako by se v 2Tm stalo většinou. Skutečnost, že tito lidé odejdou nebo odpadnou od víry, neznamená, že byli někdy spaseni, prostě jen říkali, že jsou křesťané. Věděli o Pánu Ježíši Kristu, někdo jim řekl, že je to jediný Spasitel. Nějakou dobu vyznávali, že jdou za ním, ale potom od víry odpadli.

Sotva můžeme tento úsek číst a nevzpomenout si přitom na nárůst různých sekt v dnešní době. Zde je přesně popsán způsob, jak se tyto falešné systémy šíří. Velkou část jejich stoupenců tvoří lidé, kteří bývali jednou v tak zvaných křesťanských církvích. Tyto církve

byly možná někdy zdravé ve víře, ale potom se posunuly k sociálnímu evangelium. Učitelé ze sekt jim nabídli libivější zvěst a tito vyznávající křesťané se chytli do pastí.

Ochotně věnují pozornost bludným duchům a démonským učením. Výraz bludný duch zde obrazně vyjadřuje falešné učitele ovládané zlými duchy, kteří svádějí neopatrné lidi. Démonské učení neznamená vyučování o démonech, ale nauky, které démoni přinášejí, nebo mají svůj původ ve světě démonů.

4,2 Slovo pokrytectví vyjadřuje „nošení masky“. Jak typické pro tyto falešné sektáře! Snaží se zakrýt svou pravou identitu. Nechtějí, aby lidé znali systém, se kterým se ztotožnili. Schovávají se za používání biblických termínů, zpívají křesťanské písně. Jsou nejen pokrytci, ale i lháři. Nevyučují podle pravdy Božího slova: oni to vědí a cíleně svádějí lidi.

Na jejich svědomí je znamení vypálené žhavým železem. Kdysi měli ve svém životě svědomí citlivější, ale tak často je potlačovali a hřešili proti jeho světlu, že teď je necitlivé a zatvrzelé. Už nemají zábrany, když jednájí v rozporu s Božím slovem a vyučují věci, o kterých vědí, že nejsou pravdivé.

4,3 Dále jsou tu uvedeny dvě démonské nauky. První z nich je učení, že ženit se je něco špatného. To je v přímém rozporu s Božím slovem. Bůh ustanovil manželství, a to ještě předtím, než do světa přišel hřích. Na manželství není nic nesvatého; když falešní učitelé brání manželství, bojují proti tomu, co ustanovil Bůh.

Příkladem tohoto učení je předpis, který některým kněžím a jeptiškám zakazuje vstupovat do manželství. Ještě přímočařeji se tento verš vztahuje na učení spiritistů, kterému se říká duchovní afinita, které podle A. J. Pollocka „zesměšňuje manželské pouto a ve výsledku odvádí muže a ženy od jejich zákonných partnerů, aby vytvářeli nesvaté a nezákonné vazby se svými takzvanými duchovními afinitami“. Můžeme zmínit také postoj křesťanské vědy k manželství. Její zakladatelka, třikrát vdaná paní Eddyová, píše:

Než poznají, že Bůh je Otcem všeho, manželství bude pokračovat... Je třeba se

osvobodit od lpění na manželství jako takovém, jež bylo kdysi mezi námi neměnnou skutečností.¹³

Druhé učení démonů říká, abychom se zdržovali určitých pokrmů. Takové učení existuje mezi spiritisty, kteří tvrdí, že jedení zvířecího masa brání člověku v kontaktu s duchy. Podobně teozofové a hinduisté mají hrůzu z toho, aby neobětovali nějaký život, věří totiž tomu, že duše člověka se může vrátit a žít ve zvířeti nebo nějakém jiném stvoření.

Zájmeno „které“ se může vztahovat k slovům manželství i pokrmy. Obojí Bůh stvořil, abychom je s děkováním užívali. Jeho záměrem nebylo, aby byly pouze pro neznovuzrozené, ale pro ty, kdo věří a znají pravdu.

4,4 Všechno, co Bůh stvořil, je dobré. Jídlo i manželství je Boží stvoření a nemáme je zavrhnout..., pokud je přijímáme s vděčností. Bůh ustanovil manželství pro rozmnožování lidského života (viz Gn 1,28) a jídlo pro udržení života (viz Gn 9,3).

4,5 Boží slovo říká, že jídlo i manželství je určeno k tomu, aby je člověk užíval. Jídlo je tedy podle Gn 9,3; Mk 7,19; Sk 10,14–15 a 1K 10,25–26 posvěcené. O manželství je to řečeno v 1K 7 a v Žd 13,4.

Obojí se posvěcuje modlitbou. Než se dáme do jídla, měli bychom sklonit hlavy a za jídlo poděkovat (viz Mt 14,19; Sk 27,35). Tím prosíme Pána, aby jídlo posvětil k posile našeho těla a my mohli sloužit tak, aby se mu to ještě víc líbilo. Před vstupem do manželství bychom se měli modlit, aby Bůh toto spojení požehnal ke své slávě, k požehnání druhým a k dobru ženicha a nevěsty.

Je dobrým svědectvím křesťanů, když děkují za jídlo v přítomnosti nevěřících lidí. Nemělo by to být okázalé nebo dlouhé, ale zároveň bychom se neměli snažit skrývat, že Bohu za jídlo děkujeme.

B. Povzbuzení vzhledem k bližícimu se odpadnutí (4,6–16)

4,6 Když bude Timoteus bratřím předkládat to, co je uvedeno ve verších 1–5, bude dobrým služebníkem Ježíše Krista. Bude služebníkem živěným slovy víry a dobrého učení, které až dosud pilně následoval.

4,7 V tomto úseku se Pavel dívá na křesťanskou službu jako na atletický závod. V 6. verši mluvil o vhodné stravě Kristova služebníka – měl by se živit slovy víry a dobrého učení. V 7. verši mluví o cvičení, jehož cílem je zbožnost.

Apoštol Timoteovi radí, aby odmítal světské a babské báje. Nemá proti nim bojovat nebo jimi ztrácet moc času. Spíš je má přehlížet, zacházet s nimi s nadhledem. Babské báje připomínají křesťanskou vědu, kterou založila žena, zdá se, že se to líbí zvláště starším ženám; je to učení bajek a nepravdy.

Timoteus nemá ztrácet čas mýty a bájemi, ale má se cvičit ve zbožnosti. Takové cvičení představuje čtení a studium Bible, modlitbu, přemýšlení o ní a svědectví druhým. Stock říká: „Ke zbožnosti není možné se nechat strhnout proudem, směr proudu je opačný.“ Ke zbožnosti je třeba cvičení a úsilí.

4,8 Zde jsou postaveny do kontrastu dva druhy cvičení. Tělesné cvičení má určitou hodnotu pro tělo, ale tento přínos je omezený, má krátké trvání. Proti němu stojí zbožnost, která je dobrá pro ducha, duši i tělo a není jen na čas, ale i do věčnosti. Pokud jde o tento život, zbožnost působí největší radost; a co se týče budoucího života, má zaslíbení nádherné odměny a možnosti účastnit se jeho slávy.

4,9 Obecně se má za to, že tento verš se vrací zpět k tématu zbožnosti. Zbožnost má všestrannou a věčnou hodnotu, je to pravdivý výrok a stojí za to, aby jej všichni přijali. Je to třetí „věrohodné slovo“ v tomto listu.

4,10 Proto se namáháme, zápasíme a snášíme pohanu.¹⁴ „Proto“ znamená kvůli zbožnému životu, ten je cílem. Pavel říká, že to je velký cíl, pro který vynakládá největší úsilí. Nevěřícím se to nezdá jako cíl života, který by stál za to. Ale křesťan se dívá za pomíjivé věci tohoto světa a vkládá svou naději do živého Boha. Tuto naději není možné zklamat, protože je to živý Bůh, který je Spasitel všech lidí, zvláště těch, kteří věří. Bůh je Spasitel všech lidí v tom smyslu, že je zachovává, že denně zabezpečuje jejich život. Zároveň je Spasitel všech lidí ve výše uvedeném smyslu – připravil dostatečné opatření pro spasení všech lidí.

A zvláštním způsobem je Spasitel těch, kteří věří, protože využili jeho nabídky. Mohli bychom říct, že je potenciální Spasitel všech lidí a skutečný Spasitel těch, kdo věří.

4,11 Tento verš se zřejmě vztahuje k tomu, co Pavel říká ve verších 6–10. Timoteus má tyto pokyny přikazovat a vyučovat, stále přinášet před Boží lid.

4,12 V době, kdy vznikal tento dopis, mohlo být Timoteovi třicet, pětatřicet let. Ve srovnání s některými staršími ve sboru v Efezu byl poměrně mladý. Proto zde Pavel říká: „Ať tebou nikdo nepohrdá pro tvé mládí.“ To neznámá, že se má Timoteus postavit na podstavec a považovat se za imunního proti jakékoli kritice. Znamená to však, že nikomu nemá dát příležitost, aby ho odsuzoval. Bude-li příkladem pro věřící, vyhne se možnosti oprávněné kritiky.

Být vzorem „v řeči“ se vztahuje na Timoteův mluvený projev. Vždy by měl mluvit tak, jak to je typické pro Boží dítě. Nemá se jen vyhýbat řečem, které jsou výslovně zakázané, ale i tématům, která nebudují posluchače.

„V chování“ znamená celý způsob jednání. Nic na jeho chování by nemělo vyvolávat výčitku na adresu Kristova jména.

Výraz „v lásce“ připomíná, že láska by měla být motivem našeho jednání, stejně tak duch, v jakém jednáme, a také cíl našeho jednání.

Slova „v Duchu“ chybí ve většině moderních verzí a komentářů, které vycházejí z kritického textu. Tento výraz se však objevuje v tradičních a většinových textech. Guy King podotýká, že „nadšení“, jak sám tento výraz překládá, je

„...vlastnost, která z nějakých zvláštních důvodů mnoha křesťanům chybí. Fotbalový zápas nebo volební kampaně sklízí tolik nadšení, ale služba Bohu tak málo. Nadšení stoupenců „křesťanské vědy“, svědků Jehovových nebo komunistů je pro nás ostudou. Kdybychom tak měli plamenné nadšení prvotní církve! Toto jemné „v Duchu“ velmi pomůže Timoteovi v jeho úsilí upevnit si postavení a jít dále.¹⁵

„Ve víře“ znamená asi „ve věrnosti“, vyjadřuje spolehlivost a vytrvalost.

Čistotou by se měly vyznačovat nejen naše činy, ale také motivy.

4,13 Tento verš mluví zřejmě spíš o místním sboru než o Timoteově osobním životě. Má dbát na veřejné předčítání, napominání a vyučování. V tom je určité pořadí. Pavel především zdůrazňuje veřejné čtení Božího slova. To bylo podstatné zejména v této době, protože Písmo nebylo rozšířené. Jen málokdo měl nějaký text. Po čtení Písem měl Timoteus nabádat věřící, aby podle toho žili, a potom měl vyučovat velkým pravdám Božího slova. Tento verš nám připomíná Nehemiáše 8, zvláště 8. verš: „Četli z knihy Božího zákona po oddílech a vykládali smysl, aby všichni rozuměli tomu, co se četlo.“

Neměli bychom však z tohoto verše vynechat myšlenku osobního rozjímání. Než může Timoteus vést a vyučovat druhé Božímu slovu, musí ono být realitou v jeho vlastním životě.

4,14 Není zde napsáno, který dar přesně Timoteus dostal – zda evangelisty, pastýře nebo učitele. Celkový podtón těchto epístol nás vede k tomu, že byl pastýřem-učitelem. Víme však, že tento dar... mu byl dán skrze prorocství se vzkládáním rukou starších. Především mu byl dán skrze prorocství. To jednoduše znamená, že prorok v místním sboru jednou vystoupil a oznámil, že Boží Duch Timoteovi udělil nějaký dar. Prorok ten dar nepřinesl, ale oznámil ho. To vše doprovázelo vzkládání rukou starších. Znovu zde zdůrazňujeme, že starší neměli moc dát Timoteovi dar. Ale položením rukou na něho veřejně uznali, co Duch svatý již udělal.

Tento proces je vidět ve Skutcích 13. Ve 2. verši Duch svatý vyčlenil Barnabáše a Saula ke zvláštní práci. Možná bylo toto slovo sděleno skrze některého proroka. Pak se místní bratři postili a modlili, položili na Barnabáše a Saula ruce a vyslali je (v. 3).

Stejný postup vidíme v mnoha místních křesťanských společenstvích i dnes. Když je starším zřejmé, že někdo dostal některý dar Ducha svatého, pověří ho k této práci pro Pána, vyjádří svou důvěru vůči němu a uznají působení Ducha v jeho životě. Pověřením nedostává tento dar, ale pouze se

tím dává najevo, že Boží Duch mu již tento dar dal.

Je rozdíl mezi tím, co se dělo, když starší položili ruce na Timotea – jak je to zde popsáno – a tím, když na Timotea položil ruce Pavel, jak je to popsáno v 2Tm 1,6. V prvním případě nešlo o nic oficiálního, čím by Timoteus dar dostal. Pouze to vyjadřovalo spojení s ním v práci. Ve druhém případě byl Pavel skutečným apoštolským kanálem, skrze který Bůh svůj dar udělil.

4,15 Slova „o tom přemýšlej“ (BKR) lze přeložit jako „rozvíjej“ nebo „usiluj o tyto věci“. Zřejmě zde jde o tento význam, protože následující slova jsou „v tom bud“. Pavel povzbuzuje Timotea, aby se nerozptyloval ve své práci pro Pána. Měl se tomuto úsilí věnovat naplno. Tak bude jeho pokrok patrný všem. Pavel nechce, aby Timoteus dosáhl určité úrovně ve své křesťanské službě, pak se s ní spokojil a u toho zůstal. Pavel naopak chce, aby se v Božích věcech stále rozvíjel.

4,16 Všimněte si zde pořadí. Timoteus má především dbát na sebe a potom na učení. Tím klade důraz na důležitost osobního života u každého Kristova služebníka. Jestliže žije špatně, pak může být ve svém učení sebepravověrnější a není to k ničemu. A. W. Pink říká: „Služba se stává léčkou a zlem, pokud dovolíme, aby vytlačila osobní vztah s Bohem a rozvoj duchovního života.“

Bude-li Timoteus pokračovat v tom, o čem Pavel píše, tedy v předcítání, povzbuzování a vyučování, zachrání sám sebe i ty, kdo ho poslouchají. Slovo „zachrániš“ zde nemá nic společného se spasením duše. Tato kapitola začíná popisem falešných učitelů, kteří vyvolávali mezi Božím lidem zmatek. Pavel říká Timoteovi, že věrností ve zbožném životě a vůči Božímu slovu uchrání sám sebe i své posluchače před těmito falešnými naukami.

V. Konkrétní pokyny týkající se různých skupin věřících (5,1–6,2)

A. Různé věkové skupiny (5,1–2)

5,1 Tímto veršem začíná úsek o tom, jak se má Timoteus chovat k členům křesťan-

ské rodiny, mezi nimiž pracuje. Jako mladší a možná iniciativnější mohl podléhat pokušení být netrpělivý a rozmrzelý vůči starším mužům; proto ta výzva, aby vůči staršímu muži nevystupoval tvrdě, ale napomínal ho jako otce. Nebylo by přiměřené, kdyby se jako mladší obořil na staršího člověka slovními výpady.

Tento mladý Kristův služebník se také mohl dostat do nebezpečí, že se vůči mladším mužům bude chovat povýšeně. Pavel mu tedy říká, aby s mladšími muži jednal jako s bratry; má být jako jeden z nich a nezaujímát k nim nadřazený postoj.

5,2 Ke starším ženám má přistupovat jako k matkám a jednat s nimi s vážností, láskou a úctou, která jim náleží.

Jeho chování vůči mladším ženám se má vyznačovat čistotou. Nemá se jen vyhýbat tomu, co je vysloveně hříšné, ale zdržovat se jakéhokoli indiskrétního chování a všeho, co by se dalo špatně vykládat.

B. Vdovy (5,3–16)

5,3 Ve verších 3–16 se Pavel zabývá tématem vdov v místním sboru a tím, jak by se s nimi mělo jednat.

Především by církev měla ctít ty, které jsou opravdu vdovami. Slovo ctít zde nese myšlenku nejen úcty, ale také finanční pomoci. Skutečná vdova je ta, která nemá žádné další prostředky, které v otázce živobytí nezbytvá než spoléhat na Pána. Nemá žádné žijící příbuzné, kteří by se o ni starali.

5,4–5 Tento text popisuje jinou skupinu vdov. Jsou to vdovy, které mají děti a vnoučata. V takových případech se děti mají učit projevovat praktickou zbožnost doma tím, že své mamince (nebo babičce) odplácejí to, co ona udělala pro ně. Tento verš jasně učí, že zbožnost začíná doma. Je to chabé svědectví o křesťanské víře, když někdo hlasitě mluví o své zbožnosti a zanedbává ty, se kterými je spjat přirozenými pouty.

Když se křesťané starají o své milované, kteří jsou na ně odkázáni, je to milé¹⁶ v Božích očích. V Ef 6,2 Pavel jasně učí: „Ctí svého otce a matku,“ to je první přikázání se zaslíbením.“ Jak už jsme uvedli, skutečná vdova

je ta, která je bez finančních zdrojů a která musí stále vzhlížet k Bohu, aby se jí staral o denní chléb.

5,6–7 Na rozdíl od zbožné vdovy v 5. verši zde je řeč o vdově, která se oddává rozkoším. Nepanuje shoda v tom, zda tato žena je opravdově věřící nebo jen vyznavač. Věříme, že se jedná o ryzí křesťanku, která ovšem sešla na scestí. Je mrtvá pro to, aby měla úzký vztah s Bohem a byla pro něho užitečná. Timoteus má takové vdovy varovat, aby nežily v rozkoši, a také má učit křesťany, aby se starali o ty, kteří jsou jim blízko a jsou opuštěni.

5,8 Tento verš vyjadřuje, jak je to vážné pochybení, když někdo nezabezpečuje vlastní příbuzné, zejména ty nejbližší. Vlastně tím zapírají víru. Křesťanská víra důsledně trvá na tom, že opravdoví věřící se mají jeden o druhého starat. Jestliže to křesťan nedělá, svými skutky zapírá samotné pravdy, které křesťanství učí. Takový člověk je horší než nevěřící – z jednoduchého důvodu, že mnoho nevěřících s láskou pečuje o své příbuzné. Křesťan tak může způsobit hanbu Pánově jménu, a to horším způsobem než nevěřící.

5,9 Z tohoto verše vyplývá, že v každém místním sboru byl veden seznam konkrétních jmen vdov, o které se daný sbor staral. Pavel zde uvádí, že by se neměla zapisovat vdova, která ještě nemá šedesát let.

Výraz žena jednoho muže představuje tentýž problém jako podobný výraz v souvislosti s biskupy a diakony. Interpretace tohoto pojmu je také obdobná. Zcela určitě to znamená, že její manželský život musel být bezúhonný, bez podezření na morální pochybení.

5,10 Aby vdova mohla být zapsána, musela mít také pověst, že konala dobré skutky, což by mělo charakterizovat duchovního věřícího.

Slova „jestliže vychovala děti“ určitě znamenají, že je musela vychovávat takovým způsobem, aby to věrohodně odráželo ji samotnou a její křesťanský domov. Nebylo by nic zvláštního na tom, kdyby děti prostě vychovala, ctnost je pouze v tom, když je vychová dobře.

Dalším znakem zbožné vdovy je pohostinnost vůči příchozím. Nový zákon opakovaně zmiňuje a doporučuje přívětivost k hostům.

Umývat nohy návštěvníkům byla povinnost otroka. Tato zmínka zde vyjadřuje, že vdova sloužila ostatním křesťanům i velmi podřadnými pracemi. Vyjádření umývat nohy svatým můžeme však chápat také duchovně, že je umývala vodou slova. Nejedná se o veřejnou službu, ale prostě o návštěvy doma, kdy používala Boží slovo tak, aby to očišťovalo věřící od poskvrnění způsobeného běžným chozením.

„Pomáhat lidem v tísní“ znamená skutky milosrdenství vůči nemocným, smutným nebo jinak trpícím.

Stručně řečeno, aby vdova byla zapsána na seznam v místním sboru, musela už dávno pilně využívat každé příležitosti k dobrým skutkům.

5,11 To je obtížný verš, ale zdá se, že znamená toto: obecně by bylo chybou zatěžovat místní sbor mladšími vdovami. Mladé by se pravděpodobně chtěly znovu vdát. To by samo o sobě nebylo nic špatného, ale tato touha by se časem mohla stát tak silnou, že některá z mladých vdov by možná byla ochotná si vzít i nevěřícího. Apoštol zde o tom mluví jako o žádosti proti Kristu. Když dojde na otázku volby mezi manželstvím s nevěřícím a tím, že zůstane sama z lásky ke Kristu a z poslušnosti jeho slovu, mladá vdova bude mít sklon se vdát. To samozřejmě staví do špatného světla sbor, který se o ni staral.

5,12 Odsouzení zde neznamená věčné zahynutí, ale prostě odsouzení za to, že zavrhla, odhodila svou první víru. Kdysi vyznávala věrnost a oddanost Pánu Ježíši Kristu, ale nyní, když se naskytla příležitost se vdát za někoho, kdo Krista nemiluje, zapomíná na svůj původní slib Kristu a odchází s nevěřícím, nevěrná nebeskému Ženichovi.

Pavel mladým vdovám nevytýká, že se vdají. Vlastně je k manželství povzbuzuje (v. 14). Za selhání však považuje jejich duchovní úpadek, to, že odhodily Boží principy do větru jenom proto, aby se vdaly.

5,13 Kdyby místní sbor na sebe vzal plnou finanční zodpovědnost za mladší vdovy, mohlo by je to vést k zahálčivosti a k negativním jevům, které s tím souvisejí. Místo aby se pak staraly o to, co je jejich starostí, mohly by být

pomlouvačné, všetečné, zabývat se věcmi, do kterých jim nic není. Místní sbor by neměl nijak takové chování podporovat, protože – jak už bylo řečeno – nepříznivě to ovlivňuje křesťanské svědectví.

5,14 Proto Pavel vyjadřuje obecnou zásadu, že je lepší, aby se mladší vdovy vdaly, měly děti a každá vedla bezúhonně svou křesťanskou domácnost. Pavel si jistě uvědomoval, že ne pro každou mladou vdovu bude možné, aby se znovu vdala. V tom má normálně iniciativu muž. Platí však obecný princip, který by se měl pokud možno zachovávat.

Protivník neboli Satan pořád hledá nějaké obvinění, kterým by poškodil křesťanské svědectví; Pavel se tedy snaží předejít oprávněným pomluvám protivníka.

5,15 To, co zde apoštol říká o mladých vdovách, nejsou jen domněnky nebo spekulace. Už k něčemu takovému skutečně došlo. Některé z nich se odvrátily za Satanem, a to v tom smyslu, že poslouchaly jeho hlas a v rozporu s Pánovým slovem se rozhodly pro nevěřícího partnera.

5,16 Téma se nyní vrací k povinnosti příbuzných, aby se starali o svou rodinu. Jestliže některý věřící muž¹⁷ nebo žena má v rodině vdovu, která potřebuje podporu, potom by se o ni měl zodpovědně postarat, aby církev měla prostor pečovat o ty, které jsou opravdu opuštěné a bez blízkých příbuzných.

Celý tento úsek veršů 3–16 říká, co církev za určitých okolností *musí* dělat, ne co *může* udělat, když se jí zdá, že existují polehčující okolnosti, a tehdy, když má k tomu možnost. Délka tohoto úseku vyjadřuje, za jak závažné téma to Duch svatý považuje; přesto je to jedna z velmi zanedbávaných oblastí ve většině dnešních církevních kruhů.

C. Starší (5,17–25)

5,17 Zbytek této kapitoly se zabývá staršími. Především zde Pavel vyjadřuje pravidlo, že starší, kteří zastávají dobře svůj úřad, si zaslouží dvojnásobnou čest. Výraz „zastávají dobře svůj úřad“ je možné přeložit jako „vedou“ nebo jako „stojí v čele“ (Darby). Není to záležitost ovládnání, ale příkladu. Takoví starší jsou hodni dvojí cti. Čest může zname-

nat úctu, ale tento pojem v sobě zahrnuje také myšlenku finanční kompenzace (Mt 15,6). Výraz „dvojí čest“ v sobě zahrnuje obojí. Především je hoden úcty ze strany Božího lidu pro svou práci, ale pokud této práci věnuje všechny svůj čas, je také hoden finanční pomoci. Ti, kdo pracují ve slovu a v učení jsou pravděpodobně ti, kdo tráví mnoho času kázáním a vyučováním, takže nemohou vykonávat občanské zaměstnání.

5,18 Zde jsou citována dvě místa z Písma na potvrzení výroku, že starší je hoden odměny. První z nich je Dt 25,4, druhé je z L 10,7. Tento verš je zvlášť zajímavý v souvislosti s inspirací Písem. Pavel bere jeden verš ze Starého zákona a jeden z Nového a klade je vedle sebe na stejnou úroveň, o obou říká, že tak „praví Písmo“. Z toho je zřejmé, že Pavel viděl autoritu novozákonních i starozákonních spisů na stejné úrovni.

Tato místa z Písma učí, že dobytku, který pracuje při žních, bychom neměli upírat podíl na úrodě. Stejně tak dělník má nárok na podíl z výsledku své práce. Tak je tomu i v případě starších. I když nepracují fyzicky, jsou hodni podpory ze strany Božího lidu.

5,19 Starší zaujímají v církvi zodpovědné postavení, a proto se stávají zvláštním cílem Satanových útoků. Proto Duch svatý podniká kroky na jejich obranu proti falešným obviněním. Je zde stanovena zásada, že proti staršímu se nemá podnikat žádné kázeňské opatření, pokud není stvrzeno dvěma nebo třemi svědky. Stejný princip platí také o kázni kteréhokoli člena církve, ale zde je to zdůrazněno, protože existovalo zvláštní nebezpečí, že by starší byli neprávem obviňováni.

5,20 V případě, že se někdo ze starších proviní nějakým hříchem, který ubližuje svědectví církve, pak by měl být veřejně napomenut. To působí na všechny věřící, aby si uvědomili vážnost hříchu v souvislosti s křesťanskou službou; je to silný ochranný prostředek v životech ostatních věřících.

Někteří komentátoři mají za to, že 20. verš se netýká jen starších, ale všech křesťanů. Tento princip je samozřejmě použitelný na všechny křesťany, ale zdá se, že kontext tohoto verše se pojí přímo se staršími.

5,21 Při řešení kázeňských záležitostí v místním sboru je třeba se vyhýbat dvěma nebezpečím. První z nich je předpojatost a druhé je stranickost. Je snadné být nepříznivě zaujatý proti nějakému člověku, a tak být ve sporu předpojatý. Také je velmi snadné nadřizovat někomu s ohledem na jeho majetek, postavení ve společnosti nebo osobnost dotyčného. Pavel zde proto před Bohem a Pánem Ježíšem Kristem a také před vyvolenými anděly Timoteovi silnými slovy ukládá, aby dbal na tyto pokyny a neposuzoval nic dříve, než jsou jasné všechny skutečnosti, a aby nikoho neznevýhodňoval proto, že je přítel nebo známá osobnost. Každý případ je třeba posuzovat jakoby před zraky Boha a Pána Ježíše a také před zraky andělů. Andělé pozorují svět, ve kterém žijeme, a měli by vidět naprostou spravedlnost v kázeňských otázkách v církvi. Vyvolení andělé jsou ti, kteří nepadli do hříchu, nepřidali se ke vzpouře proti Bohu, ale uchovali si svůj původní stav.

5,22 Když se k místnímu sboru přihlásí významní lidé, vyvstává někdy tendence, aby se rychleji dostali do zodpovědného postavení. Tady je pro Timotea upozornění, aby nově přichozím nedával uznání příliš rychle. Stejně tak se nemá ztotožňovat s někým, jehož charakter nezná, aby se tak nepodílel na jeho hříších. Má uchovávat v morální čistotě nejen sám sebe, ale má být čistý i v tom smyslu, že nebude mít nic společného s hříchy jiných lidí.

5,23 Není jasné, jakým způsobem tento verš navazuje na předchozí. Možná apoštol moudře tušil, že Timoteova angažovanost ve sborových problémech a těžkostech může mít nepříznivý dopad na jeho žaludek. Pokud je tomu tak, Timoteus nebyl první ani poslední, kdo by tím trpěl. Pravděpodobnější však je to, že Timoteovi často vadila znečištěná voda, která se dodnes v mnoha částech světa běžně pije. Apoštol tedy radí „Nepij už jen vodu“, což znamená, že Timoteus nemá pít pouze vodu, že se nemusí vyhýbat vínu. Pavel radí, aby užíval trochu vína kvůli svému žaludku a častým nemocem. Tento verš mluví pouze o léčebném užívání vína a nikdy bychom na jeho základě neměli být shovívaví k nadměrnému pití.

Není pochyb, že se zde jedná o skutečné víno a ne o ovocnou šťávu. Není jisté, zda v té době hroznová šťáva vůbec existovala, protože ta se vyrábí pasterizací, což byl v té době neznámý proces. Skutečnost, že se jednalo o alkoholické víno, vyplývá z výrazu „trochu“ vína. Pokud by to nebylo skutečné víno, pak by vymezení „trochu vína“ nemělo smysl.

Tento verš vrhá světlo také na téma Božího uzdravení. I když Pavel jakožto apoštol měl moc uzdravovat všechny druhy nemocí, nepoužíval ji vždy. Zde máme oprávněnost používání léku v případě žaludeční nemoci.

5,24 Zdá se, že v tomto verši se Pavel vrací zpět k tématu 22. verše, kde varoval Timotea před ukvapeným vzkládáním rukou na druhé. Verše 24 a 25 to dále vysvětlují.

Hříchy některých lidí jsou zcela zjevné, tak zřejmé, že je můžeme přirovnat trubači, který jde před daným člověkem a všem vytrubuje, že je hříšník, a to celou cestu k soudu. To ale neplatí o všech. U některých lidí se teprve později ukáže, že jsou hříšníci.

V prvním případě si můžeme představit opilce, o kterém se to ví všude kolem. Na druhé straně si vezmeme manžela, který si tajně vydržuje milenkou. Okolí to o něm zatím neví, ale často se stává, že celý skandál vyjde najevo později.

5,25 Něco podobného platí i o dobrých lidech. Někteří se na první pohled zdají dobří. Jiní jsou skromnější, zdrženlivější a teprve časem vyjdou najevo jejich skutečné kvality. I když zatím to dobré nevidíme, může na nich být něco, co vyjde na světlo později. Z toho si máme vzít poučení, že bychom neměli posuzovat člověka na základě prvního setkání, ale dopřát mu čas, aby jeho skutečný charakter sám vyšel najevo.

D. Služebníci a páni (6,1–2)

6,1 Nyní se dostáváme k chování otroků. Jsou zde označeni jako vazalští služebníci, kteří jsou pod jhem, tedy jhem otroctví. Nejprve se apoštol obrací k otrokům, kteří mají nevěřící pány. Mohou se otroci v takovém případě chovat ke svým pánům povýšeně? Mají se vzepřít nebo utéct? Mají pracovat co nejméně? Ne, právě naopak, mají své pány po-

važovat za hodné vši cti. To znamená, že jim mají projevovat náležitou úctu, poslouchat je, pilně pracovat a vůbec se snažit být pomocí a ne překážkou. Velkým motivem pro jejich pilnou službu je svědectví pro Krista. Kdyby křesťanský otrok jednal hrubě nebo se vzpíral, pak by se jeho pán rouhal Bohu a křesťanské víře. Vyvodil by z toho, že věřící za moc nestojí.

Historie rané církve říká, že křesťanští otroci mívali na trhu vyšší cenu než nevěřící otroci. Když se některý pán dozvěděl, že otrok v dražbě je křesťan, byl ochoten zaplatit vyšší cenu, protože věděl, že mu bude sloužit věrně a svědomitě. To je velká pocta pro křesťanskou víru.

Tento verš připomíná, že bez ohledu na to, jak nízké postavení má člověk ve společenském žebříčku, má příležitost být svědkem pro Krista a přinášet slávu jeho jménu.

Někdy se poukazuje na to, že Nový zákon nikde otevřeně neodsuzuje otroctví. Avšak tím, že se šířilo křesťanství, zlořády otroctví se zmínily.

Každý věřící by si měl uvědomovat, že je otrokem Ježíše Krista. On za nás zaplatil cenu a koupil si nás; věřící už nepatří sobě, patří Kristu – duchem, duší i tělem; a on si zaslouží od nás to nejlepší.

6,2 Tento verš mluví o otrocích, kteří mají věřící pány. Takoví otroci byli vystaveni velkému pokušení mít své pány v menší vážnosti. Když se večer v den Páně sešel místní sbor k lámání chleba (Sk 20,7), je docela pravděpodobné, že tam u jednoho stolu seděli křesťanští páni i křesťanští otroci – všichni bratři v Kristu Ježíši. Ale otroci si teď neměli myslet, že by tím zmizely sociální rozdíly běžného života. Jestliže některý pán byl křesťan, tak to neznamenalo, že by mu otrok neměl projevovat úctu a sloužit mu. Skutečnost, že pán byl věřící a milovaný bratr, měla otroka vést k tomu, aby mu věrně sloužil.

O křesťanských pánech zde je řečeno, že jsou nejen věrní (věřící) a milovaní, ale také, že se ujímají dobrého díla (účastníci Božího dobrodění, BKR). Má se za to, že to znamená jejich podíl na spasení. Těmto slovům je však možné rozumět také tak, otroci i páni mají zá-

jem o konání dobra, mají tedy sloužit společně a snažit se navzájem si pomáhat.

Slova „tomu uč a povzbuzuj“ se nepochybně vztahují k předchozím pokynům pro křesťanské otroky. Aplikací do dnešní doby je vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

VI. Falešní učitelé a láska k penězům (6,3–10)

6,3 Pavel nyní obrací pozornost k těm, kdo by mohli mít tendenci v církvi vyučovat nové, podivné nauky. Tito muži se nedrží zdravých slov. Zdravá slova zde znamená slova dávající zdraví. Taková byla slova našeho Pána Ježíše Krista, když byl zde na zemi, a máme je zachycena v evangeliích. Takové je také učení Nového zákona jako celku. Je to učení, které je v souladu se zbožností, tedy povzbuzuje ke zbožnému chování a podporuje ho.

6,4 Tito falešní učitelé jsou pyšní. Tvrdí, že mají vyšší poznání, ale ve skutečnosti nevědí nic. Pavel už dříve poznamenal, že nevědí, o čem mluví.

Mají chorobný zájem o spory a dohadují se o slova. Jejich zájem je skutečně chorobný, tito lidé nejsou duchovně zdraví a místo aby podle předchozího verše vyučovali zdravá slova, učí slovům, ze kterých se svatí stávají nemocnými. Vyvolávají různé otázky, které duchovně nebudují, jde jen slovní potyčky.

To, o čem mluví, není biblické učení, a proto neexistuje způsob, jak jednoznačně rozhodnout, co je správné. Výsledkem jejich vyučování je závist, spor, urážky a zlá podezření. Lenski říká:

Při jejich otázkách a slovních potyčkách jeden závidí druhému obratnost vyjadřování; spory vznikají z toho, že spolu soupeří a jeden s druhým nesouhlasí. Z toho pramení rouhání, konkrétně urážky zabalené do svatých slov.¹⁸

6,5 Tyto slovní třenice mají původ v porušených lidech, v chorobné mysli. Lenski to komentuje ostře:

Tento chorobný stav myslí spočívá v porušení a rozkladu – rozumové schopnosti v morální a duchovní oblasti už nejsou

normální. Nereagují na pravdu normálně. Každá realita a její prezentace by měla vyvolávat reakci přijetí, tento účinek by měly mít zejména skutečnosti týkající se Božího spásonosného evangelia. Všechny lži, faleš a zvrácenosti by se měly vždy odmítnout, zejména pokud se týkají morální a duchovní oblasti... Když se porušená mysl setká se skutečnou pravdou, pak vidí a vyhledává jen výmluvy; když se setká s něčím, co se od pravdy odchyľuje, vidí a vyhledává důvody, proč tyto odchylky přijmout.¹⁹

Tito lidé jsou zbaveni pravdy. Kdysi pravdu znali, ale protože odmítali světlo, byli zbaveni pravdy, kterou kdysi měli.

Tito lidé předpokládají, že zbožnost je prostředek, jak vydělat. Zřejmě se rozhodli být povoláním náboženští učitelé, což vynášelo hodně peněz za málo práce. „Z nejsvětějšího povolání udělali výnosné řemeslo.“

Podobají se nejen nájemným pastýřům, kteří se vydávají za křesťanské služebníky, ale nemilují pravdu. Také nám připomínají komercialismus, který se v křesťanství stal tak běžným – prodávání odpustků, loterie, bazary, prodej atd. Takovým se vyhýbej.²⁰ Máme zde příkaz, abychom se těmto bezbožným vyznačům vyhýbali.

6,6 Podobně jako předchozí verš popisoval falešné pojetí zisku, tento verš udává pravý význam tohoto slova. Velký zisk je spojení zbožnosti a spokojenosti. Zbožnost bez spokojenosti by bylo jednostranné svědectví. Spokojenosti bez zbožnosti křesťan nevynikne. Ale být skutečně zbožný a současně spokojený se svými okolnostmi – to je víc, než se dá koupit za peníze.

6,7 Tato kapitola se nápadně podobá vyučování Pána Ježíše v kázání na hoře. Sedmý verš připomíná jeho pokyn, abychom důvěřovali nebeskému Otci, že se postará o naše potřeby.

V životě jsou tři situace, kdy máme prázdné ruce – při narození, když přicházíme k Ježíši a když umíráme. Tento verš nám připomíná první a poslední z nich. Nic jsme si přece na svět nepřinesli a je jasné, že si z něho také nemůžeme nic odnést.

Alexandr Veliký před smrtí řekl: „Až umřu a poneseš mě na mářách, nezabaluješ mi ruce

do šatů, ale nechte je volně ležet, aby všichni viděli, že jsou prázdné.“ Bates to komentuje takto:

Ano, tyto ruce, které kdysi držely nehrdější žezlo na světě, které třímaly vítězný meč, které byly plné stříbra a zlata, které měly moc zachraňovat i odepisovat život, jsou teď prázdné.²¹

6,8 Spokojenost spočívá v tom, že člověku stačí základní životní potřeby. Náš nebeský Otec ví, že potřebujeme jíst a oblékat se, a slíbil, že se nám o to postará. Většina života nevěřících lidí se točí kolem jídla a oblékání. Křesťan by měl hledat především Boží království a jeho spravedlnost – Bůh se postará, aby mu nechybělo nic z toho, co je pro život potřebné.

Slovo zde překládané jako oděv znamená „zakrývání“ a může znamenat místo k bydlení stejně jako šaty k oblékání. Měli bychom se spokojit s jídlem, oděvem a místem, kde můžeme bydlet.

6,9 Verše 9–16 se zabývají přímo těmi, kdo mají nenasytnou touhu být bohatí. Jejich hřích není v tom, že jsou bohatí, ale v tom, že prahnou po bohatství. Ti, kdo chtějí být bohatí, jsou lidé, kterým nestačí jídlo, oblečení a bydlení, ale chtějí mít víc.

Touha být bohatý vede člověka do pokušení. Když se člověk snaží dosáhnout tohoto cíle, lákají ho nepoctivé a často i násilné způsoby. K těmto metodám patří gamblerství, spekulace, podvod, lež, krádež a dokonce vražda. Takový člověk také upadá do léčky. Touha se stane tak silná, že se z ní nemůže vymanit. Možná si slibuje, že až jeho bankovní účet dosáhne určité výše, pak přestane. Ale nedokáže to. Jakmile tohoto cíle dosáhne, chce víc. Touha po penězích s sebou také přináší starosti a obavy, které zaneprazdňují duši. Lidé, kteří jdou za bohatstvím, upadají do mnoha nerozumných... žádostí. Je to touha vyrovnat se bohatším a slavnějším. Ve snaze udržet si společenskou úroveň ve společnosti se nechají dohnat k tomu, že obětují právě životní hodnoty.

Také upadají do „škodlivých“ žádostí. Touha po majetku ubližuje jejich zdraví a ohrožuje jejich duši. Opravdu směřují k takovému

konci. Tolik se zabývají hmotnými věcmi, že se pak utopí ve zkáze. Při svém nekonečném shánění zlata zanedbávají nesmrtelnou duši. Barnes varuje:

Je to naprostá zkáza. Ničí štěstí, ctnosti, pověst i duši. Vše ovládající touha zbohatnout vede na bláznivou dráhu, která ničí všechno zde i potom. Kolik rodin bylo takto zničeno!²²

6,10 Láska k penězům je kořen všeho zla. Sice ne každé zlo ve vesmíru pramení z lásky k penězům, ale ona je zcela určitě jedním z velkých zdrojů mnoha odrůd zla. Vede například k závisti, hádkám, krádeži, nepoctivosti, netrpělivosti, zapominání na Boha, sobectví, zpronevěře atd.

Zdrojem zla nejsou peníze samy o sobě, ale láska k nim. Peníze je možné využívat ve službě Pánu mnoha způsoby tak, aby to vedlo k dobrému. Ale zde je řeč o nezřízené touze po penězích, která spěje k hříchu a hanbě.

Je zde uveden jeden konkrétní zlý důsledek lásky k penězům, a to je zbloudit od křesťanské víry. Ve své šílené touze po zlatě lidé zanedbávají duchovní věci, a pak je těžké říct, zda vůbec byli spaseni.

Nejen, že ztratili z dosahu duchovní hodnoty, ale sami si způsobili mnoho bolestí. Podívejme se na bolesti, který souvisí s hrabivostí! Je to tragédie promrhaného života. Zármutek, že se vlastní děti ztratily ve světě. Zármutek, kdy člověk vidí, že přes noc o všechno přišel. Strach setkat se s Bohem – ať už jako nespasěný nebo přinejmenším s prázdnými rukama.

Biskup J. Ch. Ryle to shrnuje takto:

Peníze jsou ve skutečnosti majetkem, který nejvíc *neuspokojuje*. Jistě, některých starostí nás zbavují; ale přinášejí stejně tolik starostí, jako jich odnášejí. Člověk má starost, jak peníze získat. Pak nemá klid, zda je udrží. Má pokušení v tom, jak je užívat. Existuje vědomí viny z jejich zneužití. Existuje bolest z jejich ztráty. Existuje zmatek v tom, na co je vynaložit. Dvě třetiny všech sporů, hádek a soudních sporů na světě pramení z jedné příčiny – z peněz!²³

Nejbohatší člověk na světě kdysi vlastnil ropná naleziště, rafinerie, tankery i ropovody; patřily mu i hotely, pojišťovací společnost,

finanční společnost, letecká společnost. Ale svůj pozemek o rozloze 280 km² obklopil ochrankou, psy, ocelovými tyčemi, světlometry, zvony a sirénami. Kromě toho měl strach z letadel, lodí, bál se bláznů, nemoci, stáří, bezmoci a smrti. Byl sám, zasmušilý a příznával, že štěstí si za peníze nekoupil.²⁴

VII. Závěrečné úkoly pro Timotea (6,11–21)

6,11 Timoteovi se tady dostává oslovení „Boží člověče“. Takový titul mívali starozákonní proroci a označuje člověka, který se svým chováním podobá Bohu. Může to naznačovat, že Timoteus měl dar proroctví. Opakem „Božeho člověka“ je „člověk hříchu“, jak čteme ve 2Te 2. Člověk hříchu bude skutečným ztělesněním hříchu. Všechno kolem něho bude lidem připomínat hřích. Timoteus má být Boží člověk, člověk, který bude lidem připomínat Boha a oslavovat jej.

Timoteus má při své službě pro Krista utíkat od domýšlivosti (v. 4), nečistoty (v. 5), ducha nespokojenosti (v. 6–8), nerozumných a škodlivých vášní (v. 9) a od lásky k penězům (v. 10). Má rozvíjet křesťanský charakter – to jediné, co si s sebou může vzít do nebe. Jako prvky křesťanského charakteru jsou zde uvedeny spravedlnost, zbožnost, víra, láska, trpělivost a mírnost.

Spravedlnost vyjadřuje správné chování, mravní neporušenost v jednání s ostatními lidmi. Zbožnost znamená podobat se Bohu. Víra může znamenat také věrnost nebo závislost. Láska hovoří o našem vztahu náklonnosti k Bohu i k lidem. Trpělivost můžeme popsat jako vytrvalost, stabilitu ve zkoušce, mírnost jako laskavost a pokorný postoj.

6,12 Timoteus má nejen *utíkat* a o něco *usilovat*, ale má také bojovat. Slovo „bojovat“ zde neznamená souboj, ale spíš všemi prostředky o něco usilovat. Tento pojem není převzat z vojenské terminologie, ale z atletického prostředí. Dobrý boj, o kterém je zde řeč, se týká křesťanské víry, jde o závod víry. Timoteus má v tomto závodě dobře běžet, má uchopit věčný život. To neznamená, že se má snažit získat spasení, to Timoteus už má. Jde

o to, aby v praktickém životě prožíval věčný život, který už má.

Timoteus byl k věčnému životu povolán při svém obrácení. Také vyznal před mnoha svědky dobré vyznání. Možná to znamená křest, ale může to také znamenat celé jeho následné svědectví pro Pána Ježíše Krista.

6,13 Apoštol nyní silnými slovy Timoteovi přikazuje, a to za přítomnosti dvou největších svědků. Zaprvé přikazuje před zraky Boha, který všemu dává život. Možná si Pavel během psaní Timoteovi uvědomoval, že jednoho dne bude muset položit svůj život jako vyznání Pána Ježíše. Pokud by to tak bylo, pak mladému bojovníkovi pomůže, aby si připomínal, že Bůh je ten, který všemu dává život. I kdyby se lidem podařilo Timotea zabít, on přesto věří v toho, který křísí mrtvé.

Dále Pavel vydává tento příkaz před Kristem Ježíšem, který je velkým příkladem dobřího svědectví; vydal je před Pontiem Pilátem. Mohli bychom to sice vztáhnout na všechny Pánovy činy a slova před římským místodržitelem, zřejmě jde o konkrétní výrok z J 18,37: „Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“ Toto neochvějné vyznání mělo být Timoteovi příkladem, jak nést svědectví o pravdě.

6,14 Timoteus dostává za úkol zachovat příkaz. Někteří mají za to, že jde o příkaz bojovat dobrý boj, o kterém je řeč výše. Jiní nabízejí odpověď, že Pavel má na mysli celkový úkol, jak jej sám vyjadřuje Timoteovi v celém tomto listu. Jiní vysvětlují, že jde o příkaz ve smyslu zvěsti evangelia nebo Božího zjevení, jak je dané v Božím slově. Domníváme se, že se jedná o úkol, aby zachoval pravdu křesťanské víry.

Výrazy bez poskvrny a bez úhony se vzta-hují spíše na Timotea než na příkaz. Tím, že Timoteus bude zachovávat přikázání, bude zachovávat svědectví bez poskvrny, kterému se nedá nic vytknout.

Nový zákon stále věřícímu připomíná zjevení našeho Pána Ježíše Krista. Za věrnost Kristu na tomto světě budou křesťané odměněni před Kristovou soudnou stolicí. A až Pán Ježíš přijde zpět na tuto zemi, aby ustavil své

království, zjeví se tyto odměny všem. Tehdy budou jasně vidět výsledky věrnosti nebo nevěrnosti.

6,15 Bibličtí znalci nejsou zajedno v tom, jestli se zájmena v tomto a následujícím verši vztahují k Bohu Otci nebo k Pánu Ježíši Kristu. Když vezmeme verš 15 samostatně, zdá se, že se vyjadřuje o Pánu Ježíši, protože on je ve Zj 17,14 označen jako Král králů a Pán pánů. Na druhé straně v 16. verši jako by byla řeč o Bohu Otci.

V každém případě má 15. verš tento význam: Až Pán Ježíš Kristus přijde zpět kralovat na zemi, lidé uvidí, kdo je blahoslavený a jediný Panovník. Toto zjevení ukáže, kdo je pravý král. V době, kdy Pavel psal Timoteovi, byl Pán Ježíš odmítán, stejně jako dnes. Ale blíží se den, kdy se jasně ukáže, že je král nad těmi, kdo kralují, a Pán nad těmi, kdo panují.

Blahoslavený neznamená jen hodný chvály, ale toto slovo označuje toho, kdo sám je plný veškerého pozhánání.

6,16 Při zjevení Pána Ježíše lidé také uvidí, že pouze Bůh má nesmrtelnost. To znamená, že je jediný, kdo ji má sám v sobě. Na anděly byla nesmrtelnost přenesena, věřící dostanou nesmrtelná těla při vzkříšení (1K 15,53–54), ale Bůh má nesmrtelnost sám v sobě.

Dále je zde vyjádřeno, že Bůh bydlí v nepřístupném světle. Jedná se o jasnou, zářivou slávu, která obklopuje Boží trůn. Člověk by se ve svém přirozeném stavu touto slávou rozplynul. Přístup k Bohu, aniž by je to zničilo, mají pouze ti, koho Bůh přijal v tom Milovaném, kteří se v Kristu stali plně dokonalými.

Nikdo z lidí neviděl a nemůže vidět Boha v jeho podstatě. Ve Starém zákoně byli lidé, kteří viděli, jak se Bůh zjevoval, nazýváme to teofanie. V Novém zákoně se Bůh dokonale zjevil v osobě svého milovaného Syna Pána Ježíše Krista.

Zůstává však pravdou, že Bůh je pro smrtelné oči neviditelný. Jemu patří čest a věčná moc. Pavel uzavírá své pověření Timoteovi tím, že vzdává poctu Bohu.

6,17 Pavel už dříve psal obšírně o těch, kteří chtějí být bohatí. Zde se zmiňuje o těch, kteří již bohatí jsou. Timoteus jim má přikazovat, aby nebyli domýšliví. To je pro bohaté

pokusem. Mohou mít tendenci dívat se povýšeně na ty, kdo nemají mnoho peněz, jako na neotesané, nekulturní, málo inteligentní. To však nemusí být pravda. V Novém zákoně není bohatství znakem Božího požehnání, jako tomu bylo ve Starém zákoně. V době Zákona bylo bohatství znakem Boží přízně, v novém období je naopak velkým požehnaním utrpení.

Bohatí nemají spoléhat na „nejistotu bohatství“. Bohatství může snadno dostat křídla a uletět. Velké materiální hodnoty budí dojem, že člověka zajistí, ale skutečnost je taková, že jedinou jistotou v tomto světě je Boží slovo.

Bohatí mají tedy důvěřovat živému Bohu, který dává všechno štědře k užívání. Jedním z velkých úskalí bohatství je to, aby člověk dokázal mít majetek a nespoléhat na něj. Jinak je to skutečně forma modlářství. Spoléhat na majetek znamená popřít pravdu, že Bůh je jediný, kdo nám bohatě dává všechno, abychom si toho užívali. Tento výrok nepodporuje život v přepychu, ale jednoduše říká, že Bůh je zdrojem skutečného požitku, a to tak, jak nám jej hmotné věci nemohou zprostředkovat.

6,18 Křesťan si má pamatovat, že peníze, které má, vlastně nejsou jeho. Byly mu svěřeny jako správci. Je zodpovědný za to, aby je využíval k Boží slávě a k dobru svých bližních. Měl by je využívat ke konání dobrých skutků a dělit se o ně s těmi, kdo mají nějaké potřeby.

Životní pravidlo Johna Wesleye znělo: „Vykonej všechno dobro, které můžeš, všemi prostředky, kterými můžeš, všemi způsoby, kterými můžeš, na všech místech, kde můžeš, v každý čas, kdy můžeš, všem lidem, kterým můžeš, a tak dlouho, dokud můžeš.“

Ochota podělit se s kýmkoliv vyjadřuje myšlenku, že by měl být ochoten prostředky použít všude, kde Pán ukáže.

6,19 Tento verš zdůrazňuje pravdu, že je možné, abychom své hmotné věci používali v tomto životě takovým způsobem, aby nesly užitek do věčnosti. Tím, že budeme své peníze tady na zemi vynakládat na Boží dílo, budeme si shromažďovat pěkný základ pro bu-

doucnost. Takovým způsobem můžeme vést život, který je skutečně životem.

6,20 Dostáváme se k Pavlově poslední výzvě Timoteovi. Povzbuzuje ho, aby střežil to, co mu bylo svěřeno. Pravděpodobně jde o zdravé učení křesťanské víry. Nejde zde o Timoteovu duši ani o jeho spasení, ale spíše o pravdu evangelia Boží milosti. Timoteovi byla svěřena pravda a on ji měl, podobně jako peníze uložené do banky, uchovávat v bezpečí a bez újmy.

Timoteus se má vyhýbat světským a prázdným řečem a sporům, které se nesprávně nazývají poznání. Prázdné řeči jsou řeči, které nejsou užitečné.

Pavel si uvědomoval, že Timoteus se bude setkávat s učením, které bude vypadat jako pravé poznání, ale které ve skutečnosti stojí proti křesťanskému zjevení. Biskup Moule píše:

Gnostici Pavlových dnů tvrdili, že své učedníky vedou „dále než běžné stádo obyčejných věřících k vyššímu, obdarovanému kruhu těch, kteří znají tajemství bytí a kteří by tímto poznáním měli vést život vysvobozený z otroctví hmoty, který sahá až ke svobodě v duchovním světě“.²⁵

Od takových se Timoteus má odvracet.

Dnes to platí o falešných učeních, sektách jako je „křesťanská věda“. Tento systém o sobě prohlašuje, že je svou povahou křesťanský, a také říká, že má pravé poznání, které je ovšem falešné. „Křesťanská věda“ není ani křesťanská, ani věda.

Tento verš můžeme aplikovat i na různé podoby přírodních věd,²⁶ jak se učí v dnešních školách. Žádný opravdový objev nestojí v rozporu s Biblií, protože tajemství vědy vložil do vesmíru tentýž, kdo nechal napsat Biblií, sám Bůh. Ale mnoho takzvaných vědeckých skutečností není nic jiného než neprokázané teorie. Každou takovou hypotézu, která je v rozporu s Biblií, bychom měli odmítnout.

6,21 Pavel věděl, že někteří vyznávající křesťané se zapletli do těchto falešných nauk a ve víře zabloudili. Tyto závěrečné verše nám připomínají velká nebezpečí takzvaného intelektualismu, racionalismu, modernismu, liberalismu a dalších -ismů, které znevažují nebo rozřezávají osobu Krista.

Milost s vámi. Toto žehnání je Pavlovou „značkou“, protože pouze Boží milost může jeho lid zachovat na „přímé a úzké cestě“. Amen.

Poznámky

Úvod do pastorálních epištol

¹ Albert Barnes, *Notes on the New Testament: Thessalonians, Timothy, Titus, Philemon*, str. 289.

1. list Timoteovi

¹ (Úvod k 1Tm) Citováno z L'Eglise chrétienne, str. 95, George Salmon v *A Historical Introduction to the Study of the Books of the New Testament*, str. 413.

² (1,8) Guy King, *A Leader Led*, str. 25.

³ (1,16) William Kelly, *An Exposition of the Two Epistles to Timothy*, str. 22.

⁴ (1,19) Hamilton Smith, podrobnější údaje nejsou dostupné.

⁵ (1,20) Řecké slovo *blasphéméo* (*hanět, rouhat se*) se používá o Bohu i o člověku. Český pojem rouhání se používá jen ve vztahu k Bohu a svatým věcem.

⁶ (2,9) Jan Zlatoústý, citováno Alfredem Plummerem v *The Pastoral Epistles*, str. 101.

⁷ (2,15) J. P. Lilley, „*The Pastoral Epistles*“, str. 94.

⁸ (3,2) Křesťané zastávající tento názor zdůrazňují věrnost staršího vůči jedné ženě, což plyne z řecké vazby „muž jedné ženy“.

⁹ (3,3) Jelikož diakoni nesmí být milovníci peněz (3,8), jeví se jako nepravděpodobné, že by Pavel tuto vlastnost vynechal u starších, kteří nesou ještě větší zodpovědnost.

¹⁰ (3,11) V této rané době to zřejmě ještě nebyl pro ženy církevní úřad, viz poznámku v *Ryrie Study Bible*, NKJV, str. 1850.

¹¹ (3,16) J. N. Darby, „Notes of a Lecture on Titus 2, 11–14“, *The Collected Writings of J. N. Darby*, VII:333

¹² (3,16) Svatá jména Boha, Krista, Duha atd. se ve starých rukopisech zkracovala. Řecká zkratka *Boha* vypadá přesně jako slovo „kdo/kerý“ s krátkou vodorovnou čárkou uvnitř, která odlišuje písmeno *theta* od *omikron*, a další čárkou nad slovem, která vyjadřuje,

že se jedná o zkratku. Rukopisy uvádějí různě „Bůh“ (TR a majority text), „kdo“ (NA) a „kteřý“.

¹³ (4,3) Mary Backer Eddy, *Science and Health with Key to the Scriptures*, str. 64–65.

¹⁴ (4,10) NA má čtení „pracujeme a usilujeme“.

¹⁵ (4,12) King, *Leader*, str. 79.

¹⁶ (5,4) Oba nejstarší rukopisy a většina dalších nemají „chvalitebné a“, před „vzácné“. Kratší podoba je nepochybně původní. (V češtině se to týká BKR.)

¹⁷ (5,16) Vynechání věřícího *muže* z tohoto verše v NA je pravděpodobně náhodné. Je nanejvýš nepravděpodobné, že by Pavel psal pouze o vdovách, o které pečovaly věřící ženy.

¹⁸ (6,4) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, str. 700.

¹⁹ (6,5) Tamtéž, str. 701, 702.

²⁰ (6,5) NA tuto větu vynechává.

²¹ (6,7) Edward Herbert Bates, *Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth*, str. 160.

²² (6,9) Albert Barnes, *Notes on the New Testament: Thessalonians, Timothy, Titus, Philemon*, str. 199.

²³ (6,10) J. C. Ryle, *Practical Religion*, str. 215.

²⁴ (6,10) Ze zpráv o zesnulém Howard Hughesovi.

²⁵ (6,20) H. C. G. Moule, *Studies in II. Timothy*, str. 91.

²⁶ (6,20) Latinské slovo *scientia* znamená „poznání“. Anglické odvozené slovo „science“ [věda] v textu z r. 1611 má daleko užší význam.

Bibliografie

(Pastorální epištol)

Bates, Edward Herbert. *Spiritual Thoughts from the Scriptures of Truth*. London: Picturing and Inglis, n.d.

Bernard, J. H. *The Pastoral Epistles*. Cambridge: University Press, 1899.

Erdman, Charles R. *The Pastoral Epistles*

- of Paul. Philadelphia: Westminster Press, 1923.
- Fairbairn, Patrick. *Commentary on the Pastoral Epistles*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1874.
- Guthrie, Donald. *The Pastoral Epistles*, (TBC). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1957.
- Hiebert, D. Edmond. *First Timothy*. Chicago: Moody Press, 1957.
- *Second Timothy*. Chicago: Moody Press, 1958.
- *Titus and Philemon*. Chicago: Moody Press, 1957.
- Ironside, H. A. *Addresses, Lectures, Expositions on Timothy, Titus, and Philemon*. New York: Loizeaux Bros., 1947.
- Kelly, William. *An Exposition of the Epistle of Paul to Titus*. London: Weston, 1901.
- *An Exposition of the Two Epistles to Timothy*, 3d Ed. Oak Park, IL: Bible Truth Publishers, n.d.
- Kent, Homer A. *The Pastoral Epistles*. Chicago: Moody Press, 1958.
- King, Guy H. *A Leader Led: A Devotional Study of I Timothy*. Fort Washington, Pa.: Christian Literature Crusade, 1944.
- *To My Son: An Expository Study of II Timothy*. Fort Washington, Pa.: Christian Literature Crusade, 1944.
- Lilley, J. P. „*The Pastoral Epistles*“ Handbooks for Bible Classes. Edinburgh, Scotland: T & T Clark, 1901.
- Lock, Walter. *A Critical and Exegetical Commentary on the Pastoral Epistles* (ICC). Edinburgh: T. & T. Clark, 1924.
- Moule, H. C. G. *Studies in II Timothy*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.
- Plummer, Alfred. *The Pastoral Epistles*. New York: George H. Doran Company, n.d.
- Smith, Hamilton. *The Second Epistle to Timothy*. Wooler, Northumberland, England: Central Bible Hammond Trust Ltd., n.d.
- Stock, Eugene. *Plain Talks on the Pastoral Epistles*. London: R. Scott, 1914.
- Van Oosterzee, J. J. „The Pastoral Letters.“ *Lange’s Commentary on the Holy Scriptures*. Vol. 23. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n.d.
- Vine, W. E. *Exposition of the Epistles to Timothy*. London: Pickering & Inglis, 1925.
- Wuest, Kenneth S. *The Pastoral Epistles in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1953.

Druhý list Timoteovi

Úvod

„Druhý list Timoteovi... je projevem jeho [Pavlova] srdce, který z Boží moci založil a vybudoval mimo Palestinu Boží shromáždění na zemi; psal ho při pohledu na selhání sboru a odklon od principů, na kterých jej založil.“

J. N. Darby

I. Jedinečné místo v kánonu

Poslední slova slavných lidí si obvykle uchovávají ti, kdo je milovali. Druhý list Timoteovi sice nevyjadřuje skutečná Pavlova poslední slova, nicméně je to jeho poslední známý dopis křesťanům, původně určený milovanému mladému spolupracovníkovi Timoteovi.

Duchovně vyzrálý, vzdělaný a soucitný apoštol sedí v zatuchlém římském vězení s jediným otvorem ve stropě, kudy přichází světlo, a čeká na popravu stětím; teď už starý, unavený svým dlouhým srdnatým během pro Boha píše Timoteovi poslední výzvu, aby se pevně držel pravdy a života tak, jak se tomu naučil.

Podobně jako několik „druhých“ listů se také druhý list Timoteovi zabývá falešnými učiteli a odpadlíky, kteří se objeví v posledních dnech. Sotva se ubráníme dojmu, že takový frontální útok na pravost 2. listu Timoteovi (a ještě více 2. listu Petrova) pramení z toho, že skeptičtí náboženští vůdcové, kteří píšou tyto negativní teorie, jsou sami usvědčováni, že náboženství používají jako zástěrku – což je závažné provinění, před kterým nás Pavel varuje (3,1–9).

Bez ohledu na to, co někteří říkají, 2. list Timoteovi je velmi potřebný a velmi autentický!

II. Autorství

Viz úvod k pastorálním listům – diskuse k autorství 2. listu Timoteovi.

III. Doba vzniku

Druhý list Timoteovi byl napsán ve vězení (tradice říká, že v Mamertinském vězení v Římě, které se dodnes ukazuje turistům). Jakožto římský občan nemohl být Pavel hozen lvům ani ukřižován, ale „zasloužil“ si popravu mečem, stětím hlavy. Víme-li, že byl popraven za vlády císaře Nerona, který zemřel 8. června 68, je pravděpodobné, že 2. list Timoteovi byl napsán někdy mezi podzimem 67 a jarem 68.

IV. Téma

„Horlivě usiluj, aby ses před Boha postavil jako člověk osvědčený, pracovník, který se nemusí stydět a který správně rozděljuje slovo pravdy.“ Na rozdíl od 1. listu Timoteovi, kde je položen důraz na kolektivní počinání celého shromáždění, zde jde především o osobní odpovědnost a chování. Toto téma můžeme vyjádřit slovy „Osobní zodpovědnost v dobách kolektivního selhání“.

V tomto dopise je mnoho kolektivního selhání vyznávající církve. Došlo k velkému odklonu od víry a od pravdy. Jak to ovlivňuje jednotlivého věřícího? Omlouvá ho to, že se nemusí snažit držet se pravdy a vést zbožný život? Odpovědí 2. Timoteovi je rozhodné Ne! „Horlivě usiluj, aby ses... postavil jako osvědčený...“

Příkladem je mladý Daniel na babylonském dvoře (Da 1). Vinou dlouhodobé bezbožnosti Izraelců se on a řada dalších dostali za Nebúkadnesara jako zajatci do Babylonu. Přišli i v všechny vnější formy židovského nábožen-

ství – o oběti, kněžskou službu, chrámovou bohoslužbu atd. A tyto formy úplně přestaly existovat o několik let později, když byl Jeruzalém dobyt a celý národ odveden do zajetí.

Řekl si Daniel: „To můžu zapomenout na Zákon, proroky a přizpůsobit se praxi, zvyklostem a morálce tady v Babylone?“ Historie zaznamenává jasnou, planoucí odpověď po-

zoruhodného života víry ve zjevně nepříznivých podmínkách.

Stejně tak 2. Timoteovi oslovuje jednotlivé Boží děti, které vidí, že se celkové svědectví dnešní církve velmi vzdálilo od novozákonní jednoduchosti a svatosti, jak tomu bylo na jejím počátku. Každý je stále zodpovědný za to, aby „žil zbožně v Kristu Ježíši“ (2Tm 3,12).

Osnova

- I. Úvodní pozdravy Timoteovi (1,1–5)
- II. Povzbuzení Timotea (1,6–2,13)
 - A. K věrnosti (1,6–18)
 - B. K vytrvalosti (2,1–13)
- III. Věrnost, nebo odpadnutí (2,14–4,8)
 - A. Věrnost pravému křesťanství (2,14–26)
 - B. Nadcházející odpadnutí (3,1–13)
 - C. Člověk s Božími zdroji tváří v tvář odpadnutí (3,14–4,8)
- IV. Osobní prosby a poznámky (4,9–22)

Komentář

I. Úvodní pozdravy Timoteovi (1,1–5)

1,1 Pavel se na začátku tohoto dopisu představuje jako apoštol Ježíše Krista. Sám oslavený Pán mu svěřil zvláštní službu. Nejednalo se o pověření ze strany lidí nebo prostřednictvím lidí, ale přímo skrze Boží vůli. Pavel také říká, že jeho apoštolství je podle zaslíbení života, který je v Kristu Ježíši. Bůh slíbil, že každý, kdo uvěří v Krista Ježíše, obdrží věčný život. Pavlovo povolání za apoštola bylo v souladu s tímto zaslíbením. Nebýt tohoto zaslíbení, nebylo by třeba mít takového apoštola, jako byl Pavel.

Vine to vyjadřuje takto: „Bylo Božím záměrem, abychom dostali život, který byl od věčnosti v Kristu Ježíši. A v souladu s tímto záměrem bylo také to, aby se Pavel stal apoštolem.“¹

V. Paul Flint vysvětluje pět zmínek o životě v této epištole takto: 1,1: *zaslíbení* života; 1,10: *představení* života; 2,11: *podíl* na životě; 3,12: *příklad* života a 4,1: *smysl* života.

1,2 Timoteus je zde osloven jako milovaný syn. Nelze jednoznačně prokázat, že Timoteus se obrátil skrze Pavlovu službu. Jejich první

setkání je zachyceno ve Skutcích 16,1, kde o Timoteovi čteme, že byl učedníkem ještě předtím, než Pavel přišel do Lystry. V každém případě se na něho apoštol díval jako na milovaného syna v křesťanské víře.

Podobně jako v 1. Timoteovi Pavlův pozdrav obsahuje slova milost, milosrdenství a pokoj. V komentáři k 1. Timoteovi uvádíme, že Pavel ve svých dopisech sborům obvykle přeje milost a pokoj. Když píše Timoteovi, připojuje slovo milosrdenství. Guy King podotýká, že milost je potřebná ke každé službě, milosrdenství na každé selhání a pokoj pro všechny okolnosti. Někdo jiný řekl: „Milost bezcenným, milosrdenství bezmocným a pokoj neklidným.“ Hiebert definuje milosrdenství jako Boží vnitřně motivovanou spontánní laskavost, která ho vede k tomu, aby s ubohými a zoufalými jednal soucitně a s něžnou náklonností.²

Tato pozeňání plynou od Boha Otce a našeho Pána Ježíše Krista. Zde je další případ, kde Pavel ctí Syna stejně jako Otce.

1,3 Svým typickým způsobem Pavel přechází v dikůvzdání. Když je čteme, měli by-

chom mít na paměti, že psal v římském vězení. Byl uvězněn za kázání evangelia a teď s ním zacházejí jako s obyčejným zločincem. Římská vláda aktivně potlačovala křesťanskou víru a mnozí věřící už byli popraveni. Navzdory všem těmto nepříznivým okolnostem Pavel začíná svůj dopis Timoteovi slovy: „Děkuji Bohu!“

Apoštol slouží Bohu s čistým svědomím, stejně jako jeho židovští předkové. I když jeho předkové nebyli křesťané, věřili v živého Boha. Uctívali ho a snažili se mu sloužit. Měli „naději a vzkříšení z mrtvých“, jak to Pavel vyjadřuje ve Skutcích 23,6. Proto mohl dále ve Skutcích (26,6–7a) říct: „A nyní stojím před soudem pro naději v zaslíbení, které Bůh dal našim otcům a o němž našich dvanáct kmenů doufá, že jej dosáhne vytrvalou službou Bohu dnem i nocí.“

Pavel tedy mohl mluvit o své službě pro Pána jako někdo, kdo jedná podle příkladu předků. Slovo, které česky překládáme „sloužím“,³ vyjadřuje věrnost, oddanost. Pavel uznává pravého Boha.

Dále říká, že si Timotea neustále připomíná ve svých modlitbách, ve dne i v noci. Kdykoli velký apoštol mluví s Pánem v modlitbě, vždy si vzpomíná na svého milovaného mladého spolupracovníka a přináší jeho jméno před trůn milosti. Pavel věděl, že čas jeho služby se rychle chýlí ke konci. Věděl, že Timoteus zůstane – lidsky řečeno – sám na to, aby nesl svědectví o Kristu. Věděl o těžkostech, které tohoto mladého bojovníka ve víře čekají, a tak se za něho neustále modlil.

1,4 Jak se to asi muselo dotknout Timoteova srdce, když četl tato slova! Apoštol Pavel měl – jak říká Moule – „tesknou touhu“ ho vidět. Byl to jistě znak zvláštní lásky a úcty, výmluvně to vyjadřuje Pavlova citlivost, něžnost i pokoru.

Možná, že se při posledním loučení Timoteus rozplakal. Jeho slzy hluboce dojaly staršího spolupracovníka. Hiebert se domnívá, že to mohlo být ve chvíli, kdy je rozdělili římsí vojáci, kteří fungovali jako policie.⁴ Pavel na to nemohl zapomenout a teď touží zase být s Timoteem, aby se mohl plně radovat. Nevychytá mu slzy, jako by byl zbabělý nebo jako

by v křesťanství nebylo pro vyjádření emocí místo. J. H. Jowett říkával: „Srdce, které není schopno plakat, nemůže být hlasatelem horoucí lásky. Jestliže ztratíme soucit s druhými, nebudeme moci být služebníky tohoto citu.“

1,5 Někým způsobem si Pavel neustále připomínal Timoteovu ryzí víru. Byla upřímná, pravdivá, nic nepředstírala.⁵

Timoteus nebyl ve své rodině první, kdo prožil spasení. Je vidět, že jeho židovská babička Lois slyšela dobrou zprávu o spasení a přijala Pána Ježíše jako Mesiáše. Také její dcera Eunike, rovněž Židovka, (Skutky 16,1), se stala křesťankou. Takovým způsobem se Timoteus dostal k tomu, že se seznámil s velkými pravdami křesťanské víry a představoval třetí generaci v rodině, která věřila ve Spasitele. Bible neříká nic o tom, jestli se obrátil také jeho otec.

Spasení sice nelze zdědit po věřících rodičích, je však pravda, že v Písmu existuje princip domácnosti. Je patrné, že Bůh rád zachraňuje celé rodiny. Není jeho vůle, aby někdo chyběl.

Všimněme si, co je o víře řečeno: bydlela v Loidě a Eunike. Ne že je víra občas navštěvovala, ale trvale v nich přebývala. Pavel byl přesvědčen, že stejně je tomu u Timotea. Právě ryzí víra umožňovala Timoteovi, aby odolal všem zkouškám, které ho v souvislosti s vírou mohly potkat.

II. Povzbuzení pro Timotea (1,6–2,13)

A. Povzbuzení k věrnosti (1,6–18)

1,6 V návaznosti na Timoteovo zbožné rodinné zázemí a jeho vlastní víru ho Pavel nabádá, aby rozněcoval Boží dar, který je v něm. Není zde řečeno, o jaký Boží dar šlo. Někteří mají za to, že tím darem je Duch svatý. Jiní ten dar chápou jako zvláštní schopnost od Pána pro určitou formu křesťanské služby, například dar evangelisty, pastýře nebo učitele. Asi je jasné, že Timoteus byl povolán do křesťanské služby a že se mu dostalo zvláštního pověření. Zde ho Pavel povzbuzuje, aby rozněcoval dar tak, aby jasně plápolal. Neměl se nechat zastrašit selháním, které viděl všude kolem sebe. A neměl se ani stát profesionálem

ve své službě pro Pána a upadnout do pohodlného stereotypu. Spíše mu mělo záležet na tom, aby svůj dar využíval stále víc zvláště v této době, kdy dny jsou stále chmurnější a temnější.

Timoteus dostal dar vzkládáním rukou apoštola. To nemůžeme spojovat s ordinací, jak se to dnes děje v klerikálních kruzích. Znamená to přesně tolik, co říkají tato slova – dar byl Timoteovi dán právě ve chvíli, kdy na něho Pavel položil ruce. Apoštol byl kanálem, jehož prostřednictvím Timoteus dar dostal.

Okamžitě vyvstává otázka: „Děje se to dnes?“ Odpověď zní, že neděje. Moc dávat dar vzkládáním rukou měl Pavel od Ježíše Krista jako apoštol. Dnes nemáme apoštoly v tomto smyslu, proto nemáme moc konat apoštolské zázraky.

Na tento verš se musíme podívat v souvislosti s verši 1Tm 1,18 a 4,14. Když tyto tři verše poskládáme dohromady, uvidíme, že – tak, jak to vyjádřil Vine – události probíhaly v tomto sledu: Pavel byl prorockým slovem veden k Timoteovi jako k někomu připravenému pro zvláštní službu. Formálním aktem na straně apoštola Pán dal Timoteovi dar. Tím, že starší na něho položili ruce, uznali, co Pán udělal. Položení rukou nebyla ordinace, která by mu udílela dar nebo církevní postavení.⁶

Stock shrnuje: „Dar přišel ‚skrze‘ Pavlovy ruce, ale ‚v přítomnosti‘ rukou starších.“

1,7 Pavel jde vstříc mučednické smrti, a tak věnuje čas tomu, aby Timoteovi připomněl, že Bůh nám nedal ducha bázlivosti či zbabělosti. Není čas na ustrašenost nebo bojácnost.

Bůh nám dal ducha moci. Máme k dispozici neomezenou sílu. Díky tomu, že nás Duch svatý uschopňuje, může věřící hrdinsky sloužit, trpělivě odolávat, vítězoslavně trpět a pokud by bylo nezbytné také slavně umřít.

Bůh nám také dal ducha lásky. Naše láska k Bohu zahání strach a činí nás ochotnými vydat se Kristu, ať to stojí cokoliv. Díky lásce k bližním jsme ochotni snášet všechna pronásledování a oplácet vřídlostí.

A konečně nám Bůh dal ducha rozvahy, ukázněnosti. Překlad „způsobná mysl“ (BKR) není přesný. Ta slova by mohla naznačovat, že křesťan by vždy měl být zdravý, že nemůže

prožívat nervové zhroucení nebo psychické potíže. Tímto veršem se někdy zdůvodňuje tvrzení, že křesťana, který žije blízko Pánu, nemůže postihnout žádná psychická nemoc. To není biblické učení. Mnoho psychických nemocí může mít *dědičný* původ. Jiné mohou být důsledkem *tělesného* stavu, který nemá nic společného s duchovním životem daného člověka.

Tento verš učí, že Bůh nám dal ducha sebeovládání. Máme jednat rozvážně, a ne ukvapeně, bez rozmyslu, bláznivě. Bez ohledu na to, jak nepříznivé jsou naše okolnosti, měli bychom si zachovat rovnováhu, úsudek a jednat střídlivě.

1,8 Timoteus by se neměl stydět. Ve verši 12 o sobě Pavel říká, že se nestydí vydávat svědectví. Také v 16. verši čteme o Oneziforovi, že se nestyděl za Pavlovy řetězy.

Byly to doby, kdy kázání evangelia bylo trestné. Ti, kdo chtěli veřejně svědčit o svém Pánu a Spasiteli, byli pronásledováni. To by však nemělo Timotea zastrašit. Nemá se stydět za evangelium, dokonce i když je to spojeno s utrpením. A nemá se stydět ani za apoštola Pavla ve vězení. Už se k němu obrátili zády i někteří křesťané. Nepochybně se báli, že přihlásit se k němu by znamenalo pronásledování a možná i smrt.

Pavel povzbuzuje Timotea, aby vzal na sebe svůj úděl utrpení, který souvisí s evangeliem, a nesl je podle Boží moci. Nemá se snažit vyhýbat jakékoli potupě, která by s tím mohla být spojena, ale raději ať jako Pavel takové tupení snáší.

1,9 Apoštol povzbuzuje Timotea k horlivosti (v. 6–7) a odvaze (v. 8). Nyní vysvětluje, proč je to jediný rozumný postoj, jaký lze zaujmout; nacházíme ho v úžasném Božím jednání s námi s milostí. Především nás spasil. To znamená, že nás zachránil od trestu za hřích. Stále nás vysvobozuje od moci hříchu a jednoho dne v budoucnosti nás vysvobodí od samotné přítomnosti hříchu. A také nás vysvobodil od světa a Satana.

Opakuji, Bůh nás povolal svatým povoláním. Nejen že nás vysvobodil od zla, ale dal nám všechna duchovní požehnání v nebeských věcech v Kristu Ježíši. Toto svaté po-

volání křesťana podrobněji popisují kapitoly Efezským 1–3, zejména kapitola 1. Dovídáme se tam, že jsme vyvolení, předurčení, přijati za syny, přijati v tom Milovaném, vykoupeni jeho krví, že nám je odpuštěno, jsme zapečetěni Duchem svatým a dostali jsme závdavek našeho dědictví. (Navíc k tomuto svatému povolání máme vznešené povolání (Fp 3,14) a nebeské povolání (Žd 3,1).)

Toto spasení a povolání není na základě našich skutků. Jinými slovy, dostali jsme je z Boží milosti. To znamená, že jsme si je nezasloužili, místo toho jsme si zasloužili opak. Nemohli jsme si je zasloužit a ani jsme je nehledali. Bůh nám je dal zadarmo bez jakýchkoliv podmínek, bez toho, že by nás to něco stálo.

To dále vysvětlují slova: *podle vlastního předsevzetí a milosti*. Proč Bůh tolik miloval bezbožné hříšníky, že byl ochoten poslat svého jediného Syna, aby za ně umřel? Proč přistupoval na takovou cenu, aby je zachránil z pekla a přivedl do nebe, kde s ním mají trávit celou věčnost? Jediná možná odpověď je: podle svého předsevzetí a milosti. Příčina jeho jednání nebyla v nás, ale v jeho láskyplném srdci. Miloval nás proto, že nás prostě miloval!

Svou přízeň nám projevil v Kristu Ježíši dříve, než začal existovat čas. To znamená, že Bůh ustanovil tento podivuhodný plán záchrany před věčnými časy. Rozhodl se, že zástupným činem svého milovaného Syna zachrání provinilé hříšníky. Rozhodl, že nabídně věčný život všem, kdo přijmou Ježíše Krista jako Pána a Zachránce. Tento způsob, kterým jsme mohli být zachráněni, byl připraven nejen dříve, než jsme se narodili, ale dokonce dříve, než existoval čas.

1,10 Toto evangelium, které Bůh připravil před věky, se zjevilo v určený čas. Zjevilo se příchodem našeho Spasitele Ježíše Krista tím, že přišel Zachránce Ježíš Kristus. Za dnů svého pozemského působení hlásal dobrou zprávu o záchraně. Učil lidi, že on sám musí zemřít, být pohřben a vstát z mrtvých, aby Bůh mohl spravedlivě zachránit bezbožné hříšníky.

Zlomil moc smrti. Jak je to ale možné, když víme, že smrt je stále ve světě tak běžná? Tato myšlenka znamená, že Kristus smrt zrušil,

zbažil ji její moci. Před Kristovým vzkříšením smrt kralovala nad lidmi jako krutý tyran. Byla obávaným nepřítelem. Strach ze smrti držel lidi v područí. Ale vzkříšení Pána Ježíše je zárukou, že všichni, kdo v něho věří, vstanou z mrtvých – a pak už nikdy nezemřou. V tomto smyslu zničil smrt. Zbažil ji jejího ostnu. Smrt je nyní Boží posel, který přenáší duši věřícího do nebe. Je náš služebník, a ne pán.

Pán Ježíš nejen zrušil smrt, ale také skrze evangelium vyvedl na světlo život a neporušitelnost. V době Starého zákona měla většina lidí neurčitou, mlhavou představu o životě po smrti. O těch, kdo zemřeli, se říkalo, že jsou v šeólu, tedy na neviditelném místě, kde jsou duchové zemřelých. I když měli před sebou nebeskou naději, přesto většinou tomu jasně nerozuměli.

Od Kristova příchodu víme o tomto tématu mnohem více. Víme například, že když věřící člověk zemře, jeho duch odchází ke Kristu, což je daleko lepší. Není v těle, ale doma u Pána. Vstupuje do věčného života v celé jeho plnosti.

Kristus vynesl na světlo nejen život, ale také neporušitelnost. Neporušitelnost souvisí se vzkříšením těla. Když v 1K 15,53 čteme, že „toto porušitelné musí obléci neporušitelnost“, víme, že i když se tělo uloží do hrobu a změní se v prach, přesto totéž tělo bude při Kristově příchodu vzkříšeno z hrobu a dostane podobu těla slávy, podobné tomu, jaké má sám Pán Ježíš. Starozákonní svatí to neznali. Bylo nám to zjeveno skrze příchod našeho Spasitele, Ježíše Krista.

1,11 Právě k hlásání tohoto slavného evangelia byl Pavel určen jako kazatel, apoštol a učitel pohanských národů. Kazatel je řečník, jehož úlohou je veřejně vyhlášovat nějakou zprávu. Apoštol je ten, kdo byl Bohem vyslán, vybaven a zmocněn. Posláním učitele je vštěpovat něco druhým; Pavel vysvětluje pravdu srozumitelným způsobem tak, aby druzí mohli reagovat vírou a poslušností. Zmínka o pohanských národech⁷ zdůrazňuje jeho zvláštní službu jiným národům než Židům.

1,12 Pavel věrně vykonával svou povinnost, a proto zakoušel věznění a trpěl osamělostí. Neváhal rozhlašovat Boží pravdu. Strach

o vlastní život ho nepřiměl k tomu, aby mlčel. Byl zatčen, vězněn a přesto toho nijak nelituje. Nestyděl se a stejně tak by se neměl stydět ani Timoteus. I když si nemohl být jist vlastní bezpečností, byl si naprosto jist Tím, v koho uvěřil. Řím mohl zanedlouho poslat apoštola na smrt, ale jeho Pána se lidé dotknout nemohli. Pavel věděl, že Ten, komu uvěřil, je mocný. Jak mocný? Má moc ochránit to, co mu svěřil, až do onoho dne. Vykладаči nejsou zajedno v tom, o čem tady Pavel píše. Někteří si myslí, že jde o záchranu jeho duše. Jiní to chápou tak, že se jedná o evangelium. Jinými slovy, i když sám apoštol Pavel bude popraven, šíření evangelia to nezabrání. Čím více se lidé snažili stavět se proti němu, tím více se šíří.

Asi nejlépe bude vzít tento výraz v jeho nejširším významu. Pavel byl přesvědčen, že celý jeho případ je v nejlepších rukou. I když ho možná čekala smrt, nijak nepochyboval. Ježíš Kristus byl jeho všemohoucí Pán a s ním po boku není možná porážka nebo nezdar. Neměl proč si dělat starosti. Pavlovo spasení bylo jisté, a stejně tak jistý byl i konečný úspěch jeho služby pro Krista zde na zemi.

Onen den je Pavlův oblíbený výraz. Označuje příchod Pána Ježíše Krista a zejména Kristovu soudnou stolicí, kdy se bude připomínat každá služba pro Něho a kdy Boží milost bude odměňovat věrnost lidí.

1,13 Tento verš lze chápat dvěma způsoby. Jednak je to povzbuzení pro Timotea, aby se držel příkladu zdravých slov. Nejen aby byl věrný pravdě Božího slova, ale aby zůstal u samotných výrazů, které vyjadřují tuto pravdu. Zde asi pomůže příklad. V dnešní době někdy zaznívají podněty, abychom upustili od takových staromódních výrazů jako „být znovuzrozen“ nebo „Ježíšova krev“. Lidé chtějí používat uhlazeného jazyka. Je v tom však skryto nebezpečí. Ti, kdo opouštějí biblický způsob vyjadřování, často opouštějí samotné pravdy, které dané výrazy vyjadřují. Proto se Timoteus měl držet příkladu zdravých slov.

Tento verš však může také znamenat, že Pavlova slova mají sloužit jako vzor, příklad pro Timotea. Všechno, co bude Timoteus v budoucnosti učit, by mělo být v souladu s návodem, který dostal. Timoteus má dále

vykonávat svou službu ve víře a lásce Krista Ježíše. Víra znamená nejen důvěru, ale také závislost na Pánu Ježíši. Láska znamená nejen lásku k Bohu, ale také ke spoluvěřícím a k hynoucímu světu kolem nás.

1,14 Krásný svěřený poklad představuje evangelium. Je to zpráva o vykupující lásce, která byla Timoteovi předána, svěřena. Pavel mu neříká, že k ní má něco přidávat nebo že ji má nějak vylepšovat. Jeho zodpovědností je střežit ji skrze Ducha svatého, který v nás přebývá. Když Pavel psal tento dopis, byl si vědom, že mnoho věřících odpadá od víry, což ohrožovalo církev. Jednalo se o útoky na křesťanskou víru z různých stran. Timoteus má zůstat věrný Božímu slovu, a to ne ve vlastní síle. Duch svatý, který je v něm, mu dá všechno, co k tomuto úkolu potřebuje.

1,15 Když apoštol přemýšlí o mračnech stahujících se nad církví, vzpomíná, jak se od něho odvrátili křesťané v Asii. V době, kdy vznikal tento dopis, byl Timoteus zřejmě právě v Efezu, proto přesně věděl, o čem apoštol píše.

Je pravděpodobné, že křesťané v Asii přerušili své kontakty s Pavlem, když se dověděli, že byl zatčen a uvězněn. Opustili ho ve chvíli, kdy je nejvíc potřeboval. Důvod možná spočíval v tom, že se báli o vlastní bezpečnost. Římská vrchnost cíhala na všechny, kdo se snažili šířit křesťanskou víru, a apoštol Pavel byl jedním z neznámějších představitelů křesťanství. Každý, kdo se odvážil ho veřejně kontaktovat, mohl být okamžitě označen jako přívrženec viníka.

Pavel neříká, ani nenaznačuje, že by tito křesťané opustili Pána nebo církev. Byl to nicméně projev zbabělosti a nevěrnosti, když Pavla opustili v kritickém okamžiku.

Fygelos a Hermogenés byli možná první z těch, kdo se od Pavla oddělili. V každém případě na sebe uvalili trvalou hanbu a pohrdnutí, když dali najevo, že nechtějí nést Kristovu potupu společně s Jeho služebníkem. Guy King poznamenává, že „nemohli za to, že mají ošklivá jména, ale mohli za to, že mají ošklivý charakter“.

1,16 Pokud jde o Onezifora, převládají dva myšlenkové směry. Někteří si myslí, že Pavla opustil, a proto se za něho apoštol modlí, aby

mu Pán prokázal milosrdenství. Druzí mají za to, že je o něm řeč jako o světlé výjimce na rozdíl od těch, které právě popisoval. Věříme, že správný je tento druhý pohled.

Pavel prosí Pána, aby prokázal milosrdenství celému Oneziforovu domu. Milosrdenství je podle Matouše 5,7 odměna pro ty, kdo byli milosrdní. Nedovídáme se přesně, jak Oneziforos Pavla občerstvil. Možná mu do vlhkého, tmavého římského žaláře přinesl jídlo a oblečení. Nestyděl se jít za Pavlem do vězení. Žádné obavy o osobní bezpečnost mu nemohly zabránit v tom, aby pomohl příteli v nouzi.

Znamení to vyjadřuje Jowett:

V apoštolových slovech je vyjádřen krásný rys Oneziforova charakteru: „Nestyděl se za mě řetězy.“ ... Řetěz často zmenšuje okruh přátel. Řetěz chudoby udržuje lidi opodál, stejně tak řetěz nepopulárnosti. Má-li někdo dobrou pověst, má mnoho přátel. Když začne chodit s řetězem, přátelé mají tendenci se vytrahit. Ale služebníci ranního vánku jsou ochotni přijít i za nočních stínů. Rádi slouží tam, kde převládá malomyslnost a kde pouta doléhají na duši nejvíc. „Nestyděl se za mě řetězy.“ Řetěz měl opravdu své kouzlo. Díky němu jednal Oneziforos rychle a se svou službou neotálel.⁸

Tento verš se někdy nesprávně používá na podporu modliteb za mrtvé. Argumentuje se tím, že Oneziforos byl již mrtvý, když to Pavel psal, a že Pavel prosil Boha, aby mu prokázal milosrdenství. Není zde však ani nejmenší náznak, že by Oneziforos byl mrtev. Zastánci tohoto pohledu nesmyslně blábolí a snaží se chytat stébla na obhajobu nebiblické praxe.

1,17 Když Oneziforos přišel do Říma, měl nejméně tři možnosti. Jednak se mohl vyhnout jakémukoli kontaktu s křesťany. Zadruté mohl se s křesťany setkat tajně. A konečně se mohl odvážně vystavit nebezpečí tím, že by navštívil Pavla ve vězení. To by ho přivedlo do přímého kontaktu s římskými úřady. Budiž mu navždy ke cti, že si vybral poslední uvedenou možnost. Hledal Pavla tak horlivě, až ho našel.

1,18 Apoštol se modlí, aby tento jeho věrný přítel našel u Pána milosrdenství v onen den. O milosrdenství je zde řeč jako o odměně. Onen den, jak je uvedeno výše, znamená den,

kdy se budou rozdávat odměny, jde o soudnou stolicí Kristovu.

V závěru tohoto úseku apoštol Pavel Timoteovi připomíná, jakými různými způsoby Oneziforos sloužil Pavlovi v Efezu.

B. Povzbuzení k vytrvalosti (2,1–13)

2,1 Být silný v milosti, která je v Kristu Ježíši, znamená být odvážný v síle, kterou dává Jeho milost, a jít věrně za Pánem s obdarováním, které pramení ze spojení s ním.

2,2 Timoteus nemá posilovat jen sám sebe, ale má předávat duchovní posilu také druhým. Nese zodpovědnost za to, aby inspirované učení, které přijal od apoštola, svěřil dalším. Pavel měl brzy odejít ze scény. Věrně vyučoval Timotea v přítomnosti mnoha svědků. Den Timoteovy služby bude v nejlepším případě krátký, a také by měl svou službu uspořádat tak, aby druzí byli připraveni v ní jako učitelé pokračovat. Tento verš nepodporuje myšlenku apoštolské poslušnosti. Nevyjadřuje se ani k dnešní praxi ordinace kazatelů. Je to jen Pánův pokyn církvi, aby zajistila následnictví schopných učitelů.

Často se poukazuje, že v tomto verši jsou čtyři generace věřících, a to:

1. apoštol Pavel,
2. Timoteus a mnoho svědků,
3. věrní lidé,
4. jiní.

Tento text Písma zdůrazňuje důležitost evangelizace po každého věřícího. Kdyby každý věřící skutečně plnil svou roli, svět by byl zasažen evangeliem během jedné generace. Je to však pouze hypotetický pohled, vezmeme-li v úvahu zvrácenou lidskou vůli, soupeřivou misijní aktivitu světových náboženství a sekt a další překážky. Jedna pozitivní skutečnost je však jistá: křesťané by mohli své poslání konat lépe než dosud!

Všimněte si, že Timoteus má svěřovat pravdu věrným lidem, tedy lidem, kteří jsou věřící a kteří jsou spolehliví. Tito lidé by měli být schopni vyučovat druhé. To předpokládá určitou způsobilost v oblasti služby vyučování.

2,3 Často se říká, že Pavel má v této kapitole pro Timotea mnoho přirovnání:

1. syn (v. 1)
2. voják (v. 3–4)
3. závodník (v. 5)
4. rolník (v. 6)
5. dělník (v. 15)
6. nádoba (v. 21)
7. služebník (v. 24).

Timoteus by jako dobrý voják Ježíše Krista měl snášet⁹ útrapy a těžkosti. (Viz seznam mnoha těžkostí v 2K 11,23–29, které musel Pavel snášet.)

2,4 Voják, o kterém je řeč v tomto verši, je v aktivní službě. A nejen to, je uprostřed boje. Žádný voják se v hrozivých okolnostech nezaplétá do záležitostí všedního života.

Znamená to, že ti, kdo slouží Pánu, by se nikdy neměli zabývat také sekulárním zaměstnáním? To určitě ne! Sám Pavel pracoval jako výrobce stanů a přitom kázal evangelium a zakládal církve. Dokazoval, že na své potřeby si vydělával vlastníma rukama.

Je zde položen důraz na slovo „nezaplétá se“. Voják nemůže připustit, aby se všední záležitosti života staly hlavním předmětem existence. Například hlavním cílem života se nemůže stát shánění jídla a oblečení. Služba pro Krista musí vždycky zaujímat hlavní místo, ostatní věci tohoto života jsou v pozadí. Kelly říká: „Zaplétat se do záležitostí všedního života znamená vzdát se oddělení od světa tím, že se do vnějších věcí zapojujeme jako důvěryhodní společníci.“¹⁰

Voják ve službě dbá na to, aby byl připraven plnit rozkazy toho, kdo mu velí. Chce se zalíbit tomu, kdo ho povolal do vojenské služby. Věřícího člověka si povolal Pán a naše láska k němu by měla vést k tomu, abychom se jen lehce přidržovali věcí tohoto světa.

2,5 Obraz se nyní mění ve sportovce, který závodí. Chce-li získat cenu, musí dodržovat pravidla závodu. Stejně tak je to v křesťanské službě. Kolik lidí odpadne dříve, než dokončí závod, jsou diskvalifikováni, protože nezachovávali bezpodmínečnou poslušnost Božímú slovu!

Jaká jsou pravidla v souvislosti se službou křesťana? Například: (1) Křesťan se musí cvičit v sebekázni (1K 9,27). (2) Nesmí bojovat tělesnými zbraněmi, ale duchovními

(2K 10,4). (3) Musí se udržovat čistý. (4) Nemůže se do všeho hned hnát, ale musí být trpělivý.

Někdo řekl: „Volný čas u křesťana je protiluv; každý okamžik i každá oblast jeho života by měla být prostoupena usilovnou snahou prožívat své křesťanství.“

2,6 Rolník, který těžce pracuje, má jako první dostat podíl z úrody. Podle spravedlivých principů má na úrodu přednostní právo ten, kdo se o ni stará.

J. N. Darby souhlasí, že tento výrok je jednou z možných formulací, dodává však, že smysl tohoto úseku spočívá v tom, aby rolník pracoval, chce-li si užívat podílu na sklizni. Proto (Darby) překládá: „Rolník musí pracovat dříve, než bude mít podíl na úrodě.“ Tento překlad zachovává myšlenku nutnosti: Voják musí být vytrvalý; závodník musí zachovávat pravidla; rolník musí pilně pracovat.

2,7 V těchto třech ilustracích křesťanské služby je vyjádřeno víc, než se zdá na první pohled. Je to povzbuzení pro Timotea, aby si to uvědomil a hlouběji o tom přemýšlel. Přitom se Pavel modlí,¹¹ aby mu Pán dal ve všem porozumění, aby měl na paměti, že služba křesťana se podobá válečnému boji, sportovnímu závodu, práci na poli. S každým tímto zaměstnáním souvisí určitá odpovědnost a každé nese svou odměnu.

2,8 Nyní se apoštol ve své sérii povzbuzení mladému Timoteovi dostává na vrchol. Dozpívá k příkladu Pána Ježíše, výše už jít nemůže. Je to příklad utrpení, po němž přichází sláva. Pamatuji na Ježíše Krista vzkříšeného z mrtvých, ze semene Davidova, podle mého evangelia. Nejde o to, aby si Timoteus pamatoval některé věci o Pánu Ježíši, ale spíše, aby si uchovával v mysli jeho osobně jako vzkříšeného z mrtvých.

V určitém smyslu je tento verš stručným shrnutím evangelia, jak je Pavel kázal. Klíčovým bodem v tomto evangeliu je vzkříšení Spasitele. Hiebert píše: „Timoteus se v tomto verši nedívá na ukřižovaného Ježíše, ale na vzkříšeného Pána.“¹²

Výraz „ze semene Davidova“ je prostě konstatování, že Ježíš je Kristus, Davidův

potomek, na kterém se naplňují mesiášská zaslíbení.

Je důležité, aby všichni, kdo chtějí sloužit Pánu, měli stále na paměti jeho osobu a dílo. Zvláště pro ty, kdo čelí utrpení a možná smrti, je velkým povzbuzením, když si připomínají, že dokonce sám Pán Ježíš dosáhl nebeské slávy cestou, která vedla přes kříž a hrob.

2,9 Právě pro hlásání evangelia, shrnutého ve verši 8, byl nyní Pavel v řetězech v římském vězení. Dívali se na něho jako na zločince, obyčejného trestance. A toho, co mu mohlo brát odvahu, bylo víc. Nejenže měla římská vrchnost v úmyslu ho popravít, ale odvrátili se od něho i někteří z jeho vlastních přátel z řad křesťanů.

Navzdory těžkým okolnostem se Pavlův radostný duch vznáší vysoko nad vězeňské zdi. Pavel zapomíná na vlastní ponuré vyhlídky, když připomíná, že Boží slovo není spoutáno. Dobře to vyjádřil Lenski: „Apoštolův živý hlas je možné umlčet v jeho vlastní krvi, ale to, co Bůh skrze něho říká, stále zní do celého světa.“ Ani všechny armády světa nezabrání tomu, aby se Boží slovo šířilo dál. Stejně tak by se mohly pokoušet zabránit tomu, aby přšelo nebo aby padal sníh (Iz 55,10–11). Harvey o tomto slovu říká:

Razí si svou cestu k vítězství s neodolatelnou božskou energií, i když jeho obhájci snášejí vězení a mučení. Lidé umírají, ale Kristus a jeho evangelium žije a triumfuje v průběhu všech věků.¹³

2,10 Tento nepřekonatelný charakter evangelia je důvodem, proč je Pavel připraven všechno snášet pro vyvolené. Vyvolenými jsou zde míněni všichni lidé, které Bůh vybral k věčnému spasení. Bible učí, že Bůh vybírá lidi, aby byli spaseni, ale nikde neříká, že by některé vybíral, aby byli zatraceni. Ti, kteří jsou spaseni, jsou spaseni svrchovanou Boží milostí. Ztracení lidé jsou ztraceni i na základě svého vlastního rozhodnutí.

Nikdo by se neměl s Bohem přít o nauku o vyvolení. Tato nauka jen umožňuje, aby Bůh byl Bůh, svrchovaný Pán vesmíru, který jedná podle milosti, práva, spravedlnosti a lásky. Nikdy neudělá nic nespravedlivého

nebo nelaskavého, ale často prokazuje lidem svou přízeň, kterou si vůbec nezasluhují.

Apoštol si uvědomoval, že díky jeho utrpení pro evangelium docházejí duše spásy a že právě tyto duše budou mít jednoho dne účast na věčné slávě spolu s Kristem Ježíšem. Představa provinilých hříšníků zachráněných Boží milostí a přivedených ke slávě společně s Kristem Ježíšem stačila Pavlovi jako inspirace k tomu, aby všechno snášel. To nám připomíná slova, která se připisují zbožnému Rutherfordovi:¹⁴

„Ach, kdyby se jedna duše z Anwothu setkala se mnou po Boží pravici, z mého nebe by byla dvě nebesa, tam v Immanuelově zemi.“

2,11 Verše 11–13 považují někteří za slova rané křesťanské písně. Ať už je to pravda, nebo ne, vyjadřují neměnné principy týkající se vztahu člověka a Pána Ježíše Krista. Hiebert píše: „Ústřední pravda těchto hutných vět spočívá v tom, že víra věřícího jej ve všem ztotožňuje s Kristem, zato nevěra ho od Něj odděluje.“¹⁵ Jedná se o čtvrté „věrohodné slovo“ v Pavlových dopisech Timoteovi.

První princip tkví v tom, že pokud jsme zemřeli s Kristem, tak s ním také budeme žít. To platí o každém věřícím. V duchovním smyslu jsme s ním zemřeli ve chvíli, kdy jsme v něho uvěřili jako svého Spasitele. Byli jsme s ním pohřbeni a spolu s ním jsme vstali z mrtvých. Kristus zemřel jako náš Představitel a Zástupce. My jsme měli za své hříchy sami zemřít, ale Kristus zemřel na našem místě. Bůh se na nás dívá jako na ty, kteří zemřeli s ním, to znamená, že s ním budeme také v nebi žít.

Tento verš lze také vztáhnout na ty, kteří umírají jako mučedníci pro Krista. Ti, kdo takto následují Krista ve smrti, ho budou následovat i při vzkříšení.

2,12 Stejně tak v určitém smyslu platí o všech křesťanech, kteří vytrvají, že budou také s Kristem kralovat. Pravá víra je vždycky vytrvalá a v tomto smyslu všichni věřící vytrvají.

Je však také třeba podotknout, že ne všichni budou s Kristem vládnout ve stejném rozsahu. Když se Kristus vrátí, aby kraloval nad zemí, jeho svatí přijdou s ním a budou se na

jeho vládě podílet. Rozsah vlády každého z nich bude určen věností během jeho života zde na zemi.

Ty, kdo Krista zapírají, Kristus zapře. Zde se nejedná o chvilkové zapření Pána pod nějakým tlakem jako v případě Petra, ale o trvalé, opakované zapírání. Tato slova popisují nevěřícího člověka, který nikdy vírou nepřijal Pána Ježíše. V onen den Pán všechny takové zapře, bez ohledu na to, jak zbožné bylo jejich vyznávání.

2,13 Také tento verš mluví o nevěřících. Dinsdale Young vysvětluje: „Bůh si nemůže protiředit. Bylo by neslučitelné s jeho charakterem, kdyby jednal stejně s věrnými i nevěrnými. Je vždycky spravedlivý, bez ohledu na to, jací jsme.“¹⁶

Tato slova však nelze vykládat tak, jako by učila, že Boží věnost se projeví v tom, že se Bůh zastane nevěřících. To není pravda. Jestliže lidé nevěří, jsou nevěrní, pak On zůstává svému charakteru věrný a podle toho s nimi jedná. Van Oosterzee říká: „Je věrný ve svých hrozbách stejně jako ve svých zaslíbeních.“¹⁷

III. Věnost, nebo odpadnutí (2,14–4,8)

A. Věnost pravému křesťanství (2,14–26)

2,14 Timoteus má lidem kolem sebe připomínat tyto věci, tedy to, co je popsáno ve verších 11–13. O kom to vlastně Pavel mluví? V obecném smyslu jde pravděpodobně o všechny Timoteovy posluchače a konkrétně o ty, kteří přinášeli cizí nauky. Vyplývá to ze zbývající části verše, kde ty, kdo zaujali pozici učitelů nebo kazatelů, varuje, aby se nepřeli o slova. V Efezu byli zjevně takoví, kteří se příliš zabývali technickým významem jednotlivých slov. Místo aby budovali svatě v pravdě Božího slova, pouze podkopávali víru některých svých posluchačů.

Dinsdale Young upozorňuje:

Je tak snadné stát se teologickým podivínem – tak snadno nás ovládnou nepodstatné otázky. Život je příliš krátký a příliš rušný na to, abychom zbytečně zaměstnávali mozek a srdce něčím, co neformuje náš charakter.

Jestliže svět očekává evangelizaci, pak nám neprospěje, když se budeme stále pot-

loukat nebo prohánět po různých postranních doktrinálních cestách. Držme se hlavních cest. Buďme věrní zásadním pravdám. Zdůrazňujme to, co je podstatné, a ne to, co je druhotné. Nenapodobujme oběti strachu jako za dnů Šamgara a Jáel, kteří opustili hlavní cesty a chodili křivolakými stezkami.¹⁸

2,15 Timoteus měl usilovat o to, aby se osvědčil před Bohem. Jeho úsilí se mělo zaměřit na to, aby se z něho stal pracovník, který se nemá zač stydět. Toho mohl dosáhnout tak, že bude správně rozdělovat slovo pravdy. Tento výraz znamená zacházet s Písmem správně, „řezat rovně“, jak vysvětluje Alford, „zacházet s pravdou naprosto správně bez jakéhokoli falšování“.¹⁹

2,16 Prázdné světské řeči znamená učení, které je neuctivé, zlé a zbytečné. Není Božím lidu k užítku a měli bychom se mu vyhýbat. Timoteus nemá s takovými naukami bojovat, ale spíš je přezírat jako něco, co není hodno jeho pozornosti.

Výrazným znakem těchto mluvků je to, že vůbec nevydrží v klidu. Stále rozšiřují bezbožnost. Totéž platí o všech formách bludů. Ti, kdo učí bludy, musí stále něco doplňovat. To vysvětluje nová dogmata a prohlášení, která falešné náboženské systémy pořád vydávají. Není třeba říkat, že čím více se tato bludná učení šíří, tím větší bezbožnost to má za následek.

2,17 Způsob, jak se šíří tato zlá učení, se podobá rakovině. Většina z nás až příliš dobře ví, jak rychle se tato hrozná nemoc šíří v lidském těle a ničí všechny tkáně, kam se dostane.

Slovo *rakovina* lze přeložit také jako „sněť“.²⁰ Sněť se vztahuje k umrtvení části těla, která se oddělí od dostatečného zásobování krví a živinami.

Jinde v Novém zákoně je falešné učení přirovnáno ke kvasu. Jestliže umožníme, aby se šířil, ovlivní všechno těsto.

Jsou zde uvedena jména dvou mužů, jejichž učení poskvřňuje místní sbor. Jedná se o Hymenaia a Filéta. Nezacházeli se slovem pravdy správně, a proto spolu s jinými sklídli před Bohem hanbu.

2,18 Zde je odhaleno jejich falešné učení. Říkali lidem, že vzkříšení už nastalo. Možná si mysleli, že k jedinému vzkříšení, které mo-

hou očekávat, dochází tehdy, když je člověk spasen a vstane k novému životu s Kristem. Jinak řečeno, zduchovňovali vzkříšení a vysmívali se myšlence doslovného vzkříšení těla z mrtvých. Pavel v tom rozpoznal vážnou hrozbu pro křesťanskou pravdu.

Hamilton Smith říká:

Jestliže vzkříšení už nastalo, je zřejmé, že svatí dosáhli svého konečného stavu ještě zde na zemi s tím důsledkem, že církev přestává vyhlížet Pánův příchod, ztrácí ze zřetele svůj nebeský cíl a vzdává se svého charakteru cizince a poutníka. Jestliže církev ztratí svůj nebeský charakter, začne se usazovat tady na zemi a stane se součástí systému, který chce reformu a vládu nad světem.²¹

Tím, že tito lidé podvraceli víru ostatních, nezaslouží si nic jiného než zápis do Boží věčné knihy.

2,19 Když Pavel přemýšlí o Hymenaiovi, Filétovi a jejich falešném učení, znovu si uvědomuje, že na církev přicházejí těžké časy. Do místního sboru byli přijímáni nevěřící lidé. Duchovní život je na tak nízké úrovni, že je často těžké rozpoznat pravé křesťany od pouhých vyznavačů. Křesťanstvo se pak stává smíšenou společností a zmatek, který z toho vyplývá, je pustošivý.

V takové situaci Pavel nachází útěchu v ujištění, že pevný Boží základ obstojí. To znamená, že to, co postavil sám Bůh, vydrží navzdory veškerému úpadku, v němž se nachází církev, která Krista vyznává jen svými ústy.

K tomu, co znamená pevný Boží základ, existují různé výklady. Někteří se domnívají, že se jedná o pravou církev. Jiní říkají, že je tu řeč o Božím zaslíbení, o křesťanské víře nebo o učení týkající se vyvolení. Ale copak není jasné, že Boží základ znamená cokoli, co dělá Pán? Nic nemůže zadržet slovo, které vysílá. Hamilton Smith říká: „Žádné lidské selhání nemůže pohnout základem, který položil Bůh, ani zabránit tomu, aby Bůh dokončil to, co začal... Ti, kdo patří Pánu, i když jsou schováni ve smíšeném davu, se nemohou navždy ztratit.“²²

Boží základ má dvojí pečeť. Má Boží a lidskou stránku. Boží stránka je to, že Pán zná ty,

kdo jsou jeho. Zná je nejen v tom smyslu, že je rozpozná, ale také tak, že je uznává a váží si jich. Lenski říká, že Pán je zná „skutečnou láskou, která způsobuje, že mu patří“.²³ Lidskou stránkou pečeti je výzva, aby každý, kdo vyslovuje Pánovo jméno,²⁴ zanechal nepravosti. Jinými slovy, ti, kdo vyznávají, že jsou křesťané, mohou dokázat opravdovost svého vyznání svatým a zbožným životem. Pravý křesťan by neměl mít nic společného s nespravedlností.

Pečeť je známkou vlastnictví a také symbolem záruky a bezpečnosti. Pečeť na Božím základu tedy znamená, že Bohu patří ti, kteří jsou opravdovými věřícími. Znamená také záruku, že všichni, kdo se obrátili, prokážou opravdovost svého nového života tím, že se odvrátí od nespravedlnosti.

2,20 Tomuto příkladu rozumíme tak, že velký dům označuje křesťanstvo jako celek. V širším významu ke křesťanstvu patří věřící i vyznavači – tedy ti, kdo jsou znovuzrození, i ti, kteří jsou křesťané jen podle jména.

Nádoby ze zlata a stříbra jsou tedy opravdoví, ryzí křesťané.

Nádoby dřevěné a hliněné neoznačují nevěřící jako takové, ale zvláště ty, kdo byli zlí dělníci a kdo učili falešné nauky, například Hymenaios a Filétos (v. 17).

K těmto nádobám je třeba poznamenat několik bodů. Především je důležité rozlišovat materiál, ze kterého jsou nádoby vyrobeny. Zadruhé je rozdíl v tom, k čemu jsou používány. A zatřetí je třeba rozlišovat jejich konečné určení. Nádoby ze dřeva a z hlíny se po čase vyhodí, ale stříbrné a zlaté se uchovávají jako cenné.

Výrazy „některé ke cti a k méně čestným účelům“ se vykládají různě. Někteří říkají, že méně čestný účel znamená méně cti. V takovém případě by všechny nádoby představovaly opravdové věřící, ale některé nádoby se používají k vyšším, jiné k nižším účelům. Jiní si myslí, že nádoby ke cti označují lidi jako Pavel a Timoteus, zatímco nádoby k méně čestným účelům představují takové lidi jako Hymenaios a Filétos.

2,21 Výklad tohoto úseku velmi závisí na pochopení toho, co znamená výraz „těchto

věci“ ve větě: „Kdo by se tedy od těchto věci očistil...“

Znamenají „tyto věci“ nádoby ze dřeva a hlíny? Nebo označují falešné učení, o kterém byla řeč výše v této kapitole? Nebo mluví obecně o zlých lidech?

Jako nejpřirozenější význam se jeví spojení „těchto věcí“ s nádobami k méně čestným účelům. Timoteus se má oddělovat od zlých lidí, zejména od zlých učitelů, jaké Pavel právě zmiňoval – od Hymenaia a Filéta.

Timoteovi nebylo řečeno, aby odešel z církve. Ani že by měl opustit křesťanství jako takové. To by se zároveň musel zříct svého křesťanského vyznání, protože křesťanství zahrnuje všechny, kdo vyznávají, že věří. Jedná se spíše o to, aby se odděloval od zlých lidí a neposkrvnil se bezbožnými naukami.

Jestliže se člověk vyvaruje špatné společnosti, bude nádobou ke cti. Bůh může pro svatou službu používat jen čisté nádoby. „Očistěte se, kdo nosíte Hospodinovy nádoby!“ (Iz 52,11). Takový člověk bude také posvěcen – v tom smyslu, že bude oddělen od zlého pro službu Bohu. Bude užitečný pro Pána – to je vlastnost, po které velmi touží všichni, kdo milují Pána. A konečně, bude připraven ke každému dobrému skutku. Bude vždycky připraven, aby si ho Pán mohl použít, jak bude vyžadovat.

2,22 Timoteus se má oddělovat nejen od zlých lidí, ale také se má vyvarovat žádosti těla. Mladické žádosti mohou znamenat nejen tělesnou žádostivost, ale také chtivost peněz, touhu po slávě a rozkoši. Sem může patřit také svévolnost, netrpělivost, pýcha a lehkomyšlnost. Jak jsme už uvedli, Timoteovi mohlo být v té době kolem pětatřiceti let. Mladické žádosti nemusí nutně znamenat žádosti typické pro dospívající, ale mohou obsahovat i bezbožné touhy, se kterými se Pánův mladý služebník setkává a které jej chtějí odvrátit od cesty čistoty a spravedlnosti.

Timoteus má nejen od něčeho útkat; má také o něco usilovat. Má to jak negativní, tak i pozitivní stránku.

Měl by usilovat o spravedlnost. To znamená, že jeho jednání s lidmi, ať spasenými či nespasenými, by se vždycky mělo vyznačovat úctou, spravedlností a slušností.

Víra může představovat věrnost nebo na-prostou bezúhonnost. Na druhé straně může znamenat trvalou závislost na Pánu. Hiebert ji definuje jako „upřímnou a dynamickou důvěru v Boha“.²⁵

Lásku nemůžeme omezovat jen na lásku vůči Bohu, ale musíme do ní zahrnout také lásku vůči bratřím a vůči světu ztracených hříšníků. Láska vždy myslí na druhé; svou podstatou je nesobecká.

Pokoj přináší myšlenku harmonie a snášenlivosti.

O tyto ctnosti máme usilovat společně se všemi, kteří vzývají Pána z čistého srdce. Stejně jako byl Timoteus ve 21. verši varován, aby se odděloval od zlých lidí, tak ho teď Pavel poučuje, aby se spojil s křesťany, kteří chodí před Pánem v čistotě. To neznamená rozvíjet ctnosti křesťanského života v izolaci, ale naopak, jako součást těla, a snažit se pracovat spolu s ostatními údy k dobru celého těla.

2,23 Během své křesťanské služby se Timoteus často setkával s malichernými a hloupými otázkami. Takové otázky pramení z neznalosti, z nevychované mysli a není z nich žádný užitek. Takové hovory má odmítat, protože plodí hádky. Není třeba říkat, že to nejsou otázky související s důležitými základy křesťanské víry, ale spíše se jedná o hloupé problémy, které znamenají jen plýtvání časem a přinášejí zmatek a spory.

2,24 „Pánův otrok“ zde doslovně znamená „*nevolník*“. Je správné, že toto označení je užito ve verši, kde zaznívá povzbuzení k přívětivosti a trpělivosti.

Pánův služebník musí zápasit o pravdu, ale zároveň by neměl být hádavý či svárlivý. Naopak by měl být vůči všem lidem vlídný a přistupovat k nim s úmyslem je něčemu naučit, než aby zvítězil v hádce. Potřebuje být trpělivý k těm, kteří chápou pomaleji, a dokonce i vůči těm, kteří jako by nebyli ochotni přijmout pravdu Božího slova.

2,25 Při vypořádávání se s odpůrci musí být Pánův nevolník mírný a pokorný. Člověk ubližuje své duši, když se nechce sklonit před Božím slovem. Takoví lidé potřebují nápravu, aby z neznalosti nesetrvávali v mylné představě, že jejich pohled je v souladu s Písmem.

Snad jim Bůh daruje pokání, aby mohli poznat pravdu. Napřed se zdá, jako by v tom byla nějaká pochybnost, jestli bude Bůh ochoten darovat těmto lidem pokání. Tak to však není. Bůh je připraven jim odpustit, jakmile k němu přijdou s vyznáním hříchů a pokáním. Bůh nikomu pokání nezadržuje, ale lidé často nejsou ochotni přiznat, že se provinili.

2,26 Pánův služebník by s lidmi, kteří bloudí, měl jednat tak, aby se probrali a unikli ďábově léčce. Stali se jeho zajatci, aby dělali, co chce on, jako by jím byli očarováni nebo omámeni.

B. Nadcházející odpadnutí (3,1–13)

3,1 Apoštol nyní Timoteovi popisuje situaci, jaká nastane na světě před Pánovým příchodem. Často se poukazuje na to, že seznam následujících hříchů je velmi podobný popisu bezbožných pohanů v Ř 1. Je pozoruhodné, že tytéž znaky, které mají pohané ve svém divošském a barbarském stavu, budou charakterizovat věřící vyznavače v posledních dnech. To je velmi významné!

Poslední dny, o kterých je zde řeč, jsou dny mezi dobou apoštolů a příchodem Krista, aby zde nastolil své království.

3,2 Když se zabýváme těmito verši, nemůžeme přehlédnout opakování slova „milovníci“. Například ve 2. verši nacházíme milovníky sebe sama (sobečtí) a milovníky peněz (chtiví peněz). Výraz „nepřátelští k dobrému“ ve 3. verši znamená doslovně nemilovníci dobrého. Ve 4. verši čteme o těch, kteří mají raději rozkoš než Boha.

Ve verších 2–5 je devatenáct znaků lidstva v posledních dnech. Pouze je vyjmenujeme a každý znak doplníme synonymy, která je vysvětlují.

Sobečtí – milovníci sebe sama, soustředění na sebe, ješitní, egoističtí.

Chtiví peněz – milovníci peněz, dychtiví po penězích, lakomí.

Chlubiví – chvástaví, plní siláckých slov.

Domýšliví – drzí, povýšení, nadutí.

Rouhaví – ti, kdo mluví zle, svěťáčtí, urážliví, pohrdaví.,

Rodičů neposlušní – vzdorovití, neuctiví, nezvladatelní.

Nevděční – neumí poděkovat, neumí nic ocenit.

Nesvatí – bezbožní, svěťští, neuctiví, nic jim není svaté.

3,3 *Bezcitní* – nelaskaví, tvrdého srdce, nechtliví, nepřírozně tvrdí.

Nesmířliví – neodpouštějící, neobměkčitelní, odmítající úsilí směřující ke smíření.

Pomlouvační – šíří nepravdivé a zlomyslné řeči.

Nevázaní – bez sebeovládání, s nezkracenými vášněmi, neřestní, zhýralí.

Hrubí – suroví, bezzásadoví.

Nepřátelští k dobrému – nenávidí všechno a všechny dobré; staví se proti dobrému v jakékoli podobě.

3,4 *Zrádní* – falešní, zrádci.

Lehkomyslní – bezstarostní, nedbalí, svedolní, ukvapení, povrchní.

Nadutí – domýšliví, ješitní.,

Milující rozkoš raději než Boha – milují smyslovou rozkoš, ale ne Boha.

3,5 Navenek se zdá, že jsou tito lidé zbožní. Tvrdí, že jsou křesťané, ale jejich skutky jsou hlasitější než slova. Svým bezbožným chováním ukazují, že žijí ve lži. V jejich životě není nic, co by svědčilo o Boží moci. Možná u nich někdy došlo k nějaké proměně, ale nikdy se nenarodili znovu. Weymouth překládá: „Budou předstírat zbožnost, ale zároveň budou vylučovat její moc.“ Podobně Moffatt: „I když si uchovávají formu zbožnosti, pokud jde o její moc, nebudou s ní mít nic společného.“ Phillips to formuluje takto: „Budou si uchovávat fasádu zbožnosti, ale svým jednáním ji budou popírat.“ Chtějí být zbožní a přitom si uchovávat svoje hříchy (srov. Zjevení 3,14–22). Hiebert varuje: „Je to ořesný popis odpadlého křesťanstva, nové pohanství, které se maskuje označením ‚křesťanství‘.“²⁶

Pavel Timotea vybízí, aby se od takových lidí odvracel. Jsou to nádoby, o kterých byla řeč v předchozí kapitole a od kterých se má očišťovat.

3,6 Mezi porušenými lidmi posledních dnů teď Pavel vybírá jednu konkrétní skupinu, konkrétně vůdce a učitele falešných sekt. Tento podrobný popis jejich charakteru a metod se naplňuje na sektách dnešní doby.

Zaprvé čteme, že budou vnikat nebo se vtírat do domácností. Není náhoda, že nám tento popis připomíná pohyb hada. Kdyby odhalili svou pravou identitu, do mnoha domů by se jim nepodařilo se dostat, ale používají různé lstivé prostředky, tedy mluví o Bohu, o Bibli a Ježíši (dokonce i když nevěří, co o nich Bible učí).

Dále Pavel říká, že si podmaňují lehkověrné ženy. To je typické. Plánují své návštěvy tehdy, když manžel bude pravděpodobně v práci nebo jinde mimo domov. Historie se opakuje. Satan se přiblížil k Evě v zahradě Eden a svedl ji. Ona tak uchvátila autoritu nad svým mužem, když učinila rozhodnutí, které měla nechat na něm. Satanovy metody se nezměnily. Dodnes přichází se svým falešným učením za ženami a podmaňuje si je. Tyto ženy jsou důvěřivé v tom smyslu, že jsou slabé, nestálé. Nechybí jim rozum, ale spíše síla charakteru.

Pavel o nich píše, že jsou plné hříchů a ovládané rozličnými žádostmi. To svědčí jednak o tom, že jsou obtíženi vědomím hříchu a cítí ve svých životech nějakou potřebu. A právě v tomto rozhodujícím okamžiku přicházejí tito falešní sektáři. Jak je smutné, že ti, kdo znají pravdu Božího slova, nejsou horlivější pro získání těchto neklidných duší. Dále čteme, že je ovládají různé žádosti. Weymouth to chápe jako „hnané stále se měnícími vrtochy“. Moffatt je nazývá „nevypočitatelná impulzivní stvoření“. Podstatou je zřejmě to, že si uvědomují tíži hříchu, hledají od něho úlevu, a proto jsou ochotné se vystavit jakémukoliv větru různých učení a každé náboženské novotě.

3,7 Výraz „stále se učí“ neznamená, že se učí stále něco nového o Pánu Ježíši a Božím slovu. Spíš to znamená, že se každou chvíli ponoří do nového učení, ale nikdy nepřijdou k poznání pravdy. Pravda je sám Pán Ježíš. Tyto ženy jako by se občas k němu těsně přiblížily, ale pak se dostanou do područí nepřitele svých duší a nikdy nedosáhnou pokoje, který je jen ve Spasiteli.

Tady je třeba podotknout, že příslušníci různých sekt stále opakují: „Já se seznamuji s...“ a pak jmenují nějaký systém. Nikdy ne-

dokážou s určitostí vyjádřit, že získali vykoupení skrze víru v Ježíši Kristu.

Tento verš nás vede k tomu, abychom přemýšleli o současném obrovském nárůstu informací v každé oblasti lidského úsilí, o nesmírném důrazu na vzdělání, které tolik získává v moderním životě na váze, a přitom jde o naprostou neschopnost přivést lidi k poznání pravdy.

3,8 V této epištole jsou zmínky o třech dvojicích lidí:

Fygelos a Hermogenés (1,15) – styděli se za pravdu.

Hymenaios a Filétos (2,17–18) – zbloudili z cesty pravdy

Jannés a Jambrés (3,8) – postavili se proti pravdě.

V tomto verši se Pavel vrací k vůdcům a učitelům ve falešných sektách. Přirovnává je Jannésovi a Jambrésovi, kteří odporovali Mojžíšovi. Kdo byli tito dva muži? Ve Starém zákoně nejsou uvedeni jménem, ale obecně se rozumí, že to byli dva hlavní egyptští kouzelníci, které farao zavolal, aby napodobili Mojžíšovy zázraky.

Vyvstává otázka, odkud Pavel znal jejich jména. V tom nemusí být problém, protože pokud se nepřenášela židovskou tradicí, jedno z možných vysvětlení spočívá v tom, že je Pavel získal skrze zjevení od Boha.

Důležité zde je to, že odporovali, stavěli se proti Mojžíšovi tím, že napodobovali jeho činy svými podvrženými zázraky. Přesně totéž dělají falešní sektáři. Staví se proti Božimu dílu tím, že je napodobují. Mají vlastní Bibli, vlastní způsob spasení, stručně řečeno, na všechno v křesťanství mají svou náhražku. Staví se proti Boží pravdě tím, že nabízejí lacinou zvrácenost a někdy se uchylují i k čarodějnictví.

Tito lidé mají zvrácenou mysl. Arthur Way uvádí překlad: „Jejich mysl je prohníla až do samého nitra.“ Jejich mysl je překroucená, zkažená a zputlá.

Když je jejich křesťanská víra vystavena zkoušce, ukáže se jako falešná, neobstojí. Nejjednodušší zkouškou, které je můžeme vystavit, je zeptat se jich: „Je Ježíš Kristus Bůh?“ Mnozí z nich se snaží zakrýt své falešné učení

tím, když připouštějí, že Ježíš je Boží syn, ale myslí tím, že je synem Boha ve stejném smyslu jako ostatní Boží děti. Když však stojí před otázkou „Je Ježíš Kristus Bůh?“, pak ukážou svou pravou barvu. Nejen že popírají božství Ježíše Krista, ale obvykle se po takové otázce i rozzlobí. To platí o křesťanské vědě, spiritualistech, christadelfiánech, Svědcích Jehovových a vyznavačích „Cesty“.

3,9 Pavel Timotea ujišťuje, že tito falešní učitelé daleko nedojdou. Potíž je v tom, že v každé generaci jako by se jim na všech stranách dařilo a nic nebránilo jejich šíření po světě.

Jde tu zřejmě o to, že každý bludný systém bude jednou odhalen. Falešné systémy vznikají a zanikají jeden za druhým. I když se jim zdánlivě daří, dokonce i delší dobu, přesto přijde čas, kdy jejich faleš bude patrná všem. Mohou vést lidi až do určitého bodu, dokonce nabízejí i určitou míru nápravy. Ale ztroskotávají na tom, že nejsou znovuzrozeni. Nemohou člověku nabídnout osvobození od trestu a od moci hříchu. Nemohou darovat život.

Jannés a Jambrés mohli Mojžíše svou magií napodobovat jen do určité míry. Když však měli ze smrti vzbudit život, byli naprosto bezmocní. Právě v tom falešné sekty zažívají porážku.

3,10 S těmito falešnými učiteli jasně kontrastuje Pavlův život a služba. Timoteus si byl dobře vědom devíti významných znaků, které charakterizovaly tohoto Pánova služebníka. Byl Pavlovým blízkým následovníkem a mohl dosvědčit, že to byl člověk, který byl věrný Kristu a jeho slovu.

Pavlova nauka či jeho učení se shodovalo s Božím slovem a bylo věrné osobě Pána Ježíše Krista. Jeho životní styl a chování byly v souladu s tím, co kázal. Jeho cílem v životě bylo oddělovat se nemorálního chování i špatných nauk. Víra zde může znamenat Pavlovu důvěru v Pána nebo také jeho vlastní osobní věrnost. Timoteus jej znal jako někoho, kdo byl naprosto závislý na Pánu, a zároveň jako někoho, kdo byl poctivý a důvěryhodný. Apoštolova trpělivost byla patrná v jeho postoji vůči pronásledovatelům

a kritikům, ale i vůči fyzickému strádání. Pokud jde o lásku, byl nesobecky oddaný Pánu a jemu blízkým lidem. Čím méně byl druhými milován, tím více byl sám odhodlán je milovat. Vytrvalost znamená doslova snášenlivost, tedy pevnost, výdrž.

3,11 Některá z Pavlových pronásledování a útrap či soužení jsou popsána ve 2K 11,23–28. Zde však myslí zejména na to, co Timoteus asi sám osobně prožil. Timoteus pocházel z Lystry, zřejmě věděl o pronásledováních, která Pavel zakusil tam a v sousedních městech Antiochii a Ikoniu. Duchem inspirovaný popis těchto pronásledování máme v knize Skutků: Sk 13,45.50 – v Antiochii; Sk 14,3–6 – v Ikoniu; Sk 14,19–20 – v Lystrě.

Pavel se raduje, že ho Pán vysvobodil ze všech těchto kritických chvil. Nevysvobožoval z potíží, ale vysvobožoval ho v nich. Neslibuje nám, že budeme žít bez těžkostí, ale že bude s námi i během nich a provede nás jimi.

3,12 Pronásledování je nedílnou součástí oddaného křesťanského života. Je dobré to připomínat každému mladému Timoteovi. Jinak se může stát, že ve chvíli, kdy má projít hlubokými vodami, ho přepadnou obavy: „To mě Pán opustil?“ nebo „To jsem se Pánu z nějakého důvodu znelíbil?“ Realita je taková, že pronásledování jsou nevyhnutelná v životě těch, kdo chtějí žít zbožně.

Důvod takového pronásledování je jednoduchý. Zbožný život odhaluje bezbožnost druhých. Lidé nemají rádi takové odhalování. Místo aby činili pokání ze své bezbožnosti a obrátili se ke Kristu, snaží se zničit toho, kdo jim ukazuje, jací opravdu jsou. Je to samozřejmě naprosto iracionální chování, ale pro padlého člověka je typické.

3,13 Pavel nemá iluze o tom, že svět se bude vyvíjet k lepšímu, až se nakonec všichni lidé obrátí. Naopak z Božího zjevení věděl, že to bude přesně naopak. Se zlými lidmi a podvodníky to půjde stále k horšímu. Budou ve svých způsobech stále záluďnější a ve svých útocích drzejší. Nejen že budou svádět druhé, ale oni sami se dostanou do léčky téhož falešného učení, do které se snažili chytit své posluchače. Budou se tak dlouho zabývat svou lží, až jí nakonec sami uvěří.

C. Člověk s Božími zdroji tváří v tvář odpadnutí (3,14–4,8)

3,14 Timoteus je opětovně vyzván, aby pevně pokračoval ve vyučování Božího slova. To bude jeho velkým zdrojem síly v den, kdy se ze všech stran budou množit falešné nauky. Jestliže bude znát a poslouchat Písmo, pak ho tyto rafinované bludy nesvedou.

Timoteus se tyto velké pravdy víry nejen naučil, ale osobně se o nich ujistil. Určitě mu někteří říkali, že to učení je staromódní, kulturně nebo intelektuálně nedostatečné. On však neměl opustit pravdu kvůli teoriím nebo lidským spekulacím.

Apoštol mu dále radí, aby si pamatoval, od koho se těmto pravdám naučil. Existují různé pohledy na to, zda výraz „od koho“ znamená samotného Pavla, Timoteovu matku nebo babičku či apoštolu obecně. V každém případě jde o to, že svatá Písma ho učili ti, jejichž životy byly svědectvím o živé víře. Byli to zbožní lidé, kteří žili jen pro Boží slávu.

3,15 Toto je velmi inspirativní verš. Říká, že Timoteus od dětství znal svatá Písma, doslova „svatá písmena“. Je zde dokonce myšlenka, že když ho maminka učila abecedu, používala k tomu úseky ze starozákonních Písem. Od dětství byl Timoteus pod vlivem spisů vdechnutých Duchem a za žádných okolností by neměl zapomenout na tuto pozeňnanou knihu, která utvářela jeho život pro Boha a pro dobro.

O svatých Písmech platí, že mohou dát člověku moudrost ke spasení. To především znamená, že lidé se o spasení dovídají skrze Bibli. Může to také nést myšlenku, že ujištění o spasení přichází skrze Boží slovo.

Spásu získáváme skrze víru, která je v Ježíši Kristu. To bychom měli dostatečně zdůraznit. Spásu nedostáváme za dobré skutky, křest, členství v církvi, konfirmaci, za poslušnost Desateru, za dodržování tzv. zlatého pravidla, prostě za nic, co zahrnuje lidské úsilí nebo zásluhy. Spasení přichází skrze víru v Božího Syna.

3,16 Když Pavel mluví o *veškerém Písmu*, rozhodně mluví o celém Starém zákoně, ale také o částech Nového zákona, které už tehdy existovaly. V 1Tm 5,18 cituje Lukášovo

evangelium (10,7) jako Písmo. A Petr mluví o Pavlových epištolách také jako o Písmu (2Pt 3,16). Dnes oprávněně aplikujeme tento verš na celou Bibli.

Tento verš je jeden z nejdůležitějších veršů v celé Bibli, který mluví o inspiraci. Učí, že Písmo je vdechnuté Bohem.²⁷ Bůh zázračným způsobem sděloval své slovo lidem a vedl je k tomu, aby je pro trvalé uchování zapsali. To, co napsali, bylo Boží slovo, vdechnuté, nemylné. Je pravda, že literární styl konkrétního pisatele zůstal zachován, zároveň je pravda, že slova, která použil, byla slova, která mu dal Duch svatý. Tak tedy v 1K 2,13 čteme: „O tom také mluvíme – ne však slovy, kterým vyučuje lidská moudrost, ale těmi, jimž vyučuje Duch svatý; duchovní věci vysvětlujeme duchovními slovy.“ Kdyby tento verš neříkal nic jiného, pak určitě říká, že Duchem inspirování pisatelé používali *slova*, která vyučuje Duch svatý. Tomu se říká *doslovná* neboli *verbální* inspirace.

Pisatelé Bible nevkládali do textu vlastní interpretaci věcí a událostí, ale zapsali poselství, které jim dal Bůh. „Toto především vezte, že žádné proroctví Písma není záležitostí vlastního výkladu. Neboť proroctví nikdy nebylo proneseno z lidské vůle, nýbrž unášení Duchem svatým mluvili lidé posláni od Boha“ (2Pt 1,20–21).

Není pravdivé tvrzení, pokud někdo řekne, že Bůh dal jednotlivým pisatelům pouze myšlenky a dovolil jim, aby je vyjádřili vlastními slovy. Pravda, na které stojí Písmo, spočívá v tom, že všechna slova, která Bůh dal lidem, on vdechnul.

Bible je Boží slovo, a proto je užitečná. Každá její část je užitečná. I když se můžeme podívat rodokmenům nebo málo srozumitelným pasážím, mysl vyučovaná Duchem pozná, že v každém slově, které vyšlo z Božích úst, je duchovní pokrm.

Bible je užitečná k vyučování. Předkládá Boží myšlení týkající se takových témat, jako je Trojice, andělé, člověk, hřích, spasení, posvěcení, církev a budoucí události.

Bible je užitečná k usvědčování. Když čteme Bibli, mluví k nám otevřeně o věcech v našem životě, které se Bohu nelíbí. Stej-

ně tak je Bible užitečná pro vyvrácení bludů nebo k tomu, abychom obstáli před pokušiteli.

Bible je užitečná k nápravě. Nejen ukazuje, co je nesprávné, ale zároveň předkládá způsob, jakým je možné dospět k nápravě. Písmo například neříká jen: „Zloděj ať již nekrade“, ale dodává: „ať raději pracuje a dělá vlastníma rukama něco dobrého, aby měl co dávat tomu, kdo má nedostatek“ (Ef 4,28). První část verše můžeme považovat za usvědčení, druhou za nápravu.

A konečně je Bible užitečná k výchově ve spravedlnosti. Boží milost nás vyučuje, abychom vedli zbožný život, ale Boží slovo nás podrobně provází věcmi, které zbožný život utvářejí.

3,17 Prostřednictvím Božího slova se může člověk stát dokonalým, zralým. Je plně vybaven vším, co je třeba, aby konal všechny dobré skutky, což je cílem jeho spásy (Ef 2,8–10). To ostře kontrastuje s moderními představami o tom, že člověk pro svou výbavu potřebuje akademické tituly.

Lenski píše:

Písmo je tedy naprosto nesrovnatelné; žádná jiná kniha, knihovna nebo cokoli jiného na světě nemůže dát ztracenému hříšníkovi moudrost ke spáse. Žádný jiný spis, který postrádá Boží inspiraci, ať je jinak jakkoli užitečný, není použitelný pro tento cíl. Bible nás učí o pravdivých skutečnostech, které vedou ke spáse – a vyvrací lži a bludy, které tyto skutečnosti popírají a vrací hříšníka nebo padlého křesťana do náležitého stavu – tím, že ho vyučuje, cvičí, kázní v jedinečné spravedlnosti.²⁸

4,1 Nyní Pavel začíná poslední významnou výzvu Timoteovi. Činí tak před tváří Boha a Pána Ježíše Krista. Veškerou službu je třeba konat s vědomím, že nás sleduje Bůh, který vidí všechno.

V tomto verši se o Pánu Ježíši mluví jako o tom, který bude při svém zjevení a králování soudit živé i mrtvé. Slůvko při může vyvolávat dojem, že když se Zachránce vrátí na zemi, aby ustavil své království, nastane všeobecné vzkříšení a všeobecný soud. Avšak původní řecké slovo *kata*²⁹ doslova znamená „podle“ nebo „v souladu s“.

Pán Ježíš je ten, kdo bude soudit živé a mrtvé, ale není řečeno *kdy*. Kristovo zjevení a království tady Pavel uvádí jako motiv pro věrnou službu.

Z jiných míst Písma víme, že Kristův druhý příchod *není* doba, kdy bude soudit živé a mrtvé. *Bezbožní zemřelí* budou podle Zjevení 20,5 souzeni až na konci Kristovy tisícileté vlády.

Služba *věřícího* bude odměněna před soudnou stolicí Kristovou, ale tyto odměny bude vidět při Kristově zjevení a v jeho království. Zdá se, že odměny souvisí s rolí správcovství během tisíciletého království. Například ti, kdo byli věrni, budou panovat nad deseti měsíty (L 19,17).

4,2 Timoteus má hlásat slovo s vědomím, že Bůh stále sleduje své služebníky a že je bude odměňovat. Měl tak činit s naléhavostí, využívat každé příležitosti. Zpráva je vhodná vždycky, dokonce i když si myslíme, že přicházíme nevhod. Jako Kristův služebník byl Timoteus povolán, aby usvědčoval, tedy aby dokazoval nebo vyvracel. Bude muset také kárat to, co je nesprávné, a nabádat a povzbuzovat hříšníky, aby uvěřili, a svaté, aby pokračovali v životě pro Pána. V tom všem má být nezlomně trpělivý a věrný při vyučování zdravého učení.

4,3 Ve verších 3–6 apoštol uvádí dva silné argumenty pro úkol, který právě vyjádřil. Prvním je to, že nastane všeobecné odvrácení od zdravého učení. Druhým z nich je to, že se blíží čas Pavlova odchodu.

Apoštol předvídá dobu, kdy lidé budou projevovat vyslovenou nechuť vůči zdravému učení. Svěvolně se odvrátí od těch, kteří učí pravdu Božího slova. Budou je svěřit uši, budou chtít slyšet libivé a příjemné učení. Budou chtít ukojit svou vášeň po neobvyklém a uspokojujícím učení a seženou si učitele, kteří jim budou říkat, co chtějí slyšet.

4,4 Touha po neškodném kázání způsobí, že lidé odvrátí uši od pravdy k bájm. Je to prodělečný obchod – obětovat pravdu za výmysly – ale je to mizerná odměna pro ty, kdo odmítají zdravé učení.

4,5 Být ve všem střízlivý znamená být bdělý ve všech věcech. Timoteus má brát vážně

svou práci, má být mírný a vyvážený. Nemá se vyhýbat těžkostem, ale měl by ochotně snášet jakékoli útrapy, se kterými se při své službě pro Krista setká.

Existují různé názory na to, co znamená výraz „konej dílo evangelisty“. Někteří mají za to, že Timoteus už evangelista *byl* a že mu tady Pavel jen říká, aby tuto službu konal. Jiní si myslí, že Timoteus neměl *dar* evangelizace, že byl snad pastýř nebo učitel, ale to by mu nemělo bránit v kázání evangelia, když se naskytne příležitost. Je pravděpodobné, že Timoteus již byl evangelista a že tato Pavlova slova jsou povzbuzením, aby byl tím, kým mají evangelisté být.

V každém případě by měl naplnit svou službu, věnovat své nejlepší obdarování všemu, co vyžaduje jeho služba.

4,6 Druhým důvodem Pavlovy důležité výzvy Timoteovi byla jeho blížící se smrt. Měl být „vylit jako litá oběť“. Prolítí své krve při mučednické smrti přirovnává vylití lité oběti (viz Ex 29,40 a Nu 15,1–10). Podobně přirovnává svou smrt lité oběti v listu Fp 2,17. Hiebert říká: „Celý jeho život byl před Bohem živou obětí; jeho smrt se nyní dá přirovnat k vylití vína jako posledního aktu obětního obřadu, který celé obětování završuje.“³⁰

Přišel čas mého odchodu. Řecké slovo *analysis* (doslova „rozvázání“, odtud „analýza“), které zde Pavel používá k vyjádření svého odchodu, je velmi výmluvné, má nejméně čtyři různé slovní významy: (1) Tohoto slova užívali námořníci, když „odvazovali“ loď od kotviště. (2) Používali ho oráči, když „rozvazovali“ unavený pár tažných zvířat po celodenní práci. (3) Byl to výraz cestovatelů-poutníků, kdy „rozebírali“ stan a připravovali se na další cestu. (4) Tohoto slova používali filozofové, když „vyřešili“ (*analysis*) problém. Také v tomto pojmu je skryté bohatství představivosti, které velký apoštol využívá.

4,7 Na první pohled by se mohlo zdát, že Pavel se v tomto verši chlubí. Tak tomu však není. Pointa nespočívá v tom, že bojoval nějaký dobrý boj, ale spíše v tom, že bojoval a stále ještě bojuje dobrý boj, totiž boj víry. Spotřebovával svou energii na dobrý zápas. Boj zde

ne musí nutně znamenat konflikt, ale stejně tak může vyjadřovat sportovní zápolení.

Dokonce ještě když to psal, uvědomoval si, že ten úporný běh má už téměř za sebou. Ještě byl na trati a už měl cíl na dohled.

Dále, Pavel zachoval víru. To neznamená jen to, že sám stále ještě věřil a byl poslušný velkých nauk křesťanské víry, ale také to, že jako správce střežil učení, které mu bylo svěřeno a které předával dalším v původní čistotě.

4,8 Apoštol vyjadřuje jistotu, že ho spravedlivý Pán u Kristovy soudné stolice odmění za to, že během celé své služby jednal spravedlivě.

Pán je zde označen jako spravedlivý soudce, ale nejde o soudce na soudu zločinců, jedná se o rozhodčího na sportovním utkání. Na rozdíl od pozemských rozhodčích bude všechno a přesně vědět. Nebude nikomu nadřizovat. Zhodnotí motivy stejně jako činy a jeho hodnocení bude spravedlivé a nestranné.

V tomto verši nejde o korunu, ale o věnec spravedlnosti, který dostanou ti věřící, kteří při své službě projevovali spravedlnost. Dostanou jej všichni, kdo milovali Kristovo zjevení (příchod). Když člověk opravdu s láskou touží po Kristově příchodu a žije ve světle této události, pak bude jeho život spravedlivý a podle toho bude odměněn. Pavel znovu živě připomíná, že pokud skutečně věříme v druhý Kristův příchod a milujeme jej, pak to má posvěcující vliv na náš život.

IV. Osobní prosby a poznámky (4,9–22)

4,9 Starý Pavel touží po osobní přítomnosti svého mladšího bratra v Pánu. Proto ho naléhavě vybízí, aby co nejdříve přišel do Říma. Na apoštola silně doléhala osamělost při jeho věznění v Římě.

4,10 Jednou z nejtrpčejších zkušeností v křesťanské práci je opuštění ze strany těch, kdo dříve spolupracovali. Démas býval Pavlův přítel, stejně věřili, společně pracovali. Ale Pavel je nyní ve vězení, křesťané jsou pronásledováni a politické klima je pro křesťany krajně nepřívětivé. Místo aby se Démas

těšil na Pánův příchod, zamiloval si současný svět, a proto Pavla opustil a odešel do Tesaloniky. To nemusí znamenat, že Démas opustil své křesťanské vyznání a stal se odpadlíkem. Ani to nemusí znamenat, že nebyl opravdový věřící. Strach o osobní bezpečnost ho možná vedl k tomu, že se dostal na scesti.

Apoštol dále dodává, že Krescens odešel do Galacie a Titus do Dalmácie. V těchto slovech není žádný náznak výčitek; možná na tato místa odešli v rámci křesťanské služby. Pokud jde o Krescenta (jeho jméno znamená „rostoucí“), je to o něm jediná zmínka v Bibli. Víc o něm nevíme. To by mělo být povzbuzení pro všechny věřící. Ať je jejich životní postavení jakkoli skromné, ani ta drobná služba pro Pána nezůstane bez povšimnutí, bez odměny.

4,11 Milovaný lékař Lukáš byl jediný, kdo v Římě zůstal v kontaktu s Pavlem. Co to asi znamenalo pro apoštola, když měl k dispozici duchovní povzbuzení a odbornost tohoto velkého Božího muže.

A jak můžeme být vděční za druhou část tohoto 11. verše! Vyjadřuje povzbuzení pro všechny, kdo ve službě selhali, že nám Pán dá ještě další příležitost, abychom mohli jít dál s ním. Marek byl s Pavlem a Barnabášem na jejich první misijní cestě, ale potom je v Perge nechal a vrátil se domů. Když se jednalo o druhou misijní cestu, Pavel Marka nechtěl vzít s sebou právě kvůli tomu, že se tento mladý muž minule vrátil. Když Barnabáš hájil Marka, že by měl jít s nimi, celá záležitost vyústila v to, že Pavel odešel do Sýrie a Kilikie se Silasem a Barnabáš šel s Markem na Kyp. Později se Pavel a Marek smířili a zde apoštol výslovně prosí za Marka jako za někoho, kdo je mu užitečný k službě.

4,12 Ti, kdo si myslí, že v době, kdy Pavel psal tento dopis, byl Timoteus v Efezu, podotýkají, že apoštol poslal Tychika do Efezu jako náhradu za Timotea, který měl brzy odejít. Říkají, že Pavel vlastně vyjadřuje: „Ale Tychika jsem pověřil, aby šel do Efezu.“

4,13 Plášť, o kterém je zde řeč, může znamenat svrchní oděv nebo také cestovní vak na nošení knih. Obecně se má za to, že se jedná o oděv.

Není shoda v tom, jaký je rozdíl mezi svitky a pergameny.³¹ Byly to části Písma? Byly to některé z Pavlových dopisů? Byly to texty, které by mohl použít během výslechu? Byly to čisté kusy papýru nebo pergamenu, na které chtěl psát? Neumíme jednoznačně odpovědět. Avšak bezpochyby si můžeme myslet, že dokonce i ve vězení chtěl Pavel pracovat, tedy psát a číst.

V souvislosti s tímto zdánlivě nevýznamným veršem se vypráví zajímavý pravdivý příběh. F. W. Newman, mladší bratr kardinála Newmana, se jednou zeptal J. N. Darbyho, jak by nás ochudilo, kdyby tento verš v Bibli vůbec nebyl. Nemělo to jen momentální hodnotu? Přišli bychom o něco, kdyby to Pavel nebyl napsal? Darby spontánně odpověděl: „Určitě bych o něco přišel; tento verš mě totiž zachránil před tím, abych prodal svou knihovnu. Můžete se spolehnout, že každé slovo pochází z Ducha a slouží navěky.“³²

4,14 Kovář Alexandr je možná tentýž muž, o kterém Pavel v 1Tm 1,20 říká, že ztroskotal ve víře. V každém případě apoštolovi ublížil. Můžeme pouze spekulovat o tom, o jaké zlo se jednalo. Spojíme-li tento verš s následujícími, je pravděpodobné, že Alexandr svědčil proti apoštolovi a falešně ho obviňoval. Conybeare a Howson překládají: „Kovář Alexandr mě obvinil z mnohého zla.“ Apoštol vyjadřuje ujištění, že Pán mu odplatí podle jeho skutků.

4,15 V tomto verši se počítá se tím, že Timoteus přijde do Říma. I on si má dávat pozor na Alexandra, aby se nedostal do rukou tohoto zlého člověka. Je pravděpodobné, že Alexandr brojil proti Pavlovým slovům, že se stavěl proti jeho svědectví při veřejném slyšení.

4,16 Pavel má zřejmě pořád na mysli události několika posledních dnů. První obhajoba je první příležitost, kterou dostal, aby se hájil v tomto posledním procesu.³³ Vypadá to smutně, že opravdu nikdo nevystoupil, aby se zastal statečného apoštola, jehož spisy se staly zdrojem bohatství pro následující staletí. Nikdo nic nepodnikl na jeho obranu, ale on kvůli tomu necítí v srdci žádnou hořkost. Stejně jako kdysi Spasitel se modlí, aby jim to Bůh nepočítal.

4,17 I když ho lidé opustili, Pán však při něm stál. A nejen to, Bůh ho posílil, aby i bě-

hem výslechu kázal evangelium. Tato zvěst zazněla bez překážky a pohanský soudní dvůr slyšel zprávu o spasení. Stock obdivuje:

Všichni pohané – může se jednat o zástup vznešených Římanů – toho dne slyšeli Boží zprávu pro lidi; všichni slyšeli o ukřižovaném a vyvýšeném Ježíši ustanoveném jediným Spasitelem. To je ohromující myšlenka, nejsme schopni si představit tu úžasnou scénu. Musel to být jeden z velkých okamžiků historie. A co teprve, až nám věčnost ukáže jeho dopady!³⁴

Výraz „posilnil mě“ v tomto verši není obvyklý; v Novém zákoně se vyskytuje jen osmkrát. Je použit ve Sk 9,22 na začátku Pavlova veřejného působení: „Působil stále mocněji.“ Zde se tento výraz objevuje znovu na konci jeho veřejné služby – jako dojemné připomenutí, že Pán ho svou silou podíral během celého jeho oddaného života.

Slova „byl jsem vysvobozen ze lví tlamy“ vyjadřují, že Pavlovi byl dopřán dočasný odklad. Proces pokračoval. Nebezpečí bylo na chvíli odvráceno. Mnozí se snažili ztotožnit lva s Neronem, ďáblem nebo divokou zvěří, ale zde se zřejmě jedná o nebezpečí v obecném slova smyslu.

4,18 Když apoštol říká, že Pán ho vysvobodí od každého nepřátelského činu, nemá tím na mysli, že na neomezenou dobu unikne popravě. Věděl, že se blíží chvíle jeho smrti (v. 6). Co tím tedy míní? Nepochybně měl na mysli, že Pán ho vysvobodí od toho, aby udělal něco, co by poskvnilo závěrečné dny jeho svědectví. Pán ho uchrání před tím, aby se zřekl nebo zapřel jeho jméno, uchrání ho před zbabělostí nebo jakoukoli formou morálního selhání.

Navíc si byl Pavel jist, že ho Pán zachová pro své nebeské království. Toto nebeské království neznamená Kristovo tisícileté kralování na zemi, ale samo nebe, kde má Pánova vláda dokonalé uznání.

Tady apoštol na věky věků připisuje Bohu slávu. Výraz „na věky věků“ je v řečtině nejsilnější vyjádření pro věčné trvání. Přísně vzato, ve věčnosti nejsou „věky“, ale jelikož si nedokážeme představit „bezčasovost“, musíme používat pojmy pro označení času.

4,19 Pavel posílá pozdravy manželům, kteří spolu s ním často pracovali pro evangelium. Priska (nebo Priscilla) a Akvila se s ním nejdříve setkali v Korintu a potom společně s ním cestovali do Efezu. Nějakou dobu bydleli v Římě (Ř 16,3), stejně jako Pavel šli stany.

O Oneziforovi je zmínka v 1,16; často apoštol povzbudil a nestyděl se za jeho uvěznění.

4,20 Možná se jedná o téhož Erasta, který byl správcem městské pokladny v Korintu (Ř 16,23).

O Trofimovi jsou zmínky ve Sk 20,4 a 21,29. Obrátil se v Efezu, doprovázel Pavla do Jeruzaléma. Tamější Židé si mysleli, že ho Pavel vzal s sebou do chrámu. Zde však čteme, že ho Pavel nechal nemocného v Milétu. Tato poznámka je důležitá, protože ukazuje, že i když měl apoštol zázračnou moc uzdravovat, nepoužíval ji vždy. Zázrak uzdravení nikdy nesloužil k osobní úlevě, ale jako svědectví nevěřícím Židům o pravdě evangelia.

4,21 Timoteus měl udělat všechno pro to, aby přišel před zimou, než bude cestování náročné nebo nemožné. Uvězněný přítel v Římě potřeboval jeho blízkost a čekal na něho. Opakované výzvy Timoteovi, aby přišel, jsou velmi dojemné (viz 1,3; 4,4,9).

Dále zde máme pozdravy pro Timotea od Eubula, Pudense, Lina, Klaudie a všech bratrů. Tato jména jako by nebyla příliš důležitá, ale dojemným způsobem připomínají, jak říká Rodgers, že „zvláštní radostí a výsadou křesťanské služby je způsob, jak přátelství vznikají a jak obohacují“.

4,22 Tímto veršem Pavlův poslední list končí. Konkrétně Timoteovi říká: „Pán Ježíš Kristus³⁵ buď s tvým duchem.“ Potom se obrací na všechny, kdo budou s ním ve chvíli, kdy dostane tento list a dodává: „Milost s vámi! Amen.“

Nyní odkládá pero. List je napsán, služba dokončena. Ale vůně jeho života a svědectví přetrvává, a my se s ním jednou setkáme a budeme s ním mluvit o velkých věcech týkajících se evangelia a církve.

Poznámky

¹ (1,1) W. E. Vine, *Exposition of the Epistles to Timothy*, str. 60, 61.

² (1,2) D. Edmond Hiebert, *Second Timothy*, str. 26.

³ (1,3) Řecký *latreuó*, příbuzné s *latreia*, „uctívání“.

⁴ (1,4) Hiebert, *Second Timothy*, str. 31.

⁵ (1,5) Řecký výraz pro „upřímná“ znamená doslovně „ne-pokrytecká“. Příbuzné „pokrytec“ je herec, který se při odpovědi skrývá za maskou.

⁶ (1,6) Vine, *Exposition*, pod uvedenými verši.

⁷ (1,11) NA vynechává „pohanů“ („národů“).

⁸ (1,16) J. H. Jowett, *Things that Matter Most*, str. 161.

⁹ (2,3) NA uvádí „spolu-snášeje“.

¹⁰ (2,4) William Kelly, *An Exposition of the Two Epistles to Timothy*, str. 213.

¹¹ (2,7) NA má „Pán ti dá...“; budoucí čas, oznamovací způsob, tedy ne modlitba.

¹² (2,8) Hiebert, *Second Timothy*, str. 59.

¹³ (2,9) Citováno v: D. Edmond Hiebert: *Second Timothy*, str. 60.

¹⁴ (2,10) Oblíbenou píseň „Immanuelova země“ napsala Anne Ross-Cousinová, ale říká se, že použila výrazové prostředky ze spisů Samuela Rutherforda.

¹⁵ (2,11) Hiebert, *Second Timothy*, str. 62.

¹⁶ (2,13) Dinsdale T. Young, *Unfamiliar Texts*, str. 253.

¹⁷ (2,13) J. J. Van Oosterzee, „*The Pastoral Letters*,“ *Lange's Commentary on the Holy Scriptures*, XI:95.

¹⁸ (2,14) Dinsdale T. Young, *The Enthusiasm of God*, str. 154.

¹⁹ (2,15) Henry Alford, *The Greek Testament*, III:384.

²⁰ (2,17) Řecký výraz zní „gangraina“, ale to nemusí nutně znamenat gangrénu, sněť.

²¹ (2,18) Hamilton Smith, *The Second Epistle to Timothy*, str. 26.

²² (2,19) Hamilton Smith, *The Second Epistle to Timothy*, str. 27.

²³ (2,19) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, str. 804.

²⁴ (2,19) Jak NA, tak M text uvádějí „Pán“, což se blíží textu z Nu 16,5.

²⁵ (2,22) Hiebert, *Second Timothy*, str. 76.

²⁶ (3,5) Hiebert, tamtéž, str. 86.

²⁷ (3,16) Řecký výraz zní: *theopneustos*.

²⁸ (3,17) Lenski, *Epistles*, str. 841.

²⁹ (4,1) Kritický text uvádí *kai* (= „a“) místo *kata*.

³⁰ (4,6) Hiebert, *Second Timothy*, str. 109, 110.

³¹ (4,13) Řecký *membranas*. Tyto cenné rukopisy byly pravděpodobně biblické knihy nebo možná komentáře.

³² (4,13) Citováno v H. A. Ironside, *Timothy, Titus and Philemon*, str. 255.

³³ (4,16) Pravděpodobně se jedná o výslechy na konci Pavlova prvního věznění.

³⁴ (4,17) Eugene Stock, *Plain Talks on the Pastoral Epistles*, strana není k dispozici.

³⁵ (4,22) NA vynechává „Ježíš Kristus“.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1Tm.

List Titovi

Úvod

„Je to krátký list, ale obsahuje samu podstatu křesťanského učení. Je sepsán tak mistrným způsobem, že zahrnuje vše, co křesťan potřebuje ke svému poznání a životu.“

Martin Luther

I. Jedinečné místo v kánonu

Jaký význam mohou mít pro křesťany v „osvíceném“ 20. století tyto tři krátké kapitoly, které před více než devatenácti stoletími napsal stárnoucí zkušený misionář pro takřka neznámého misionáře působícího na odlehlém ostrově? Připusťme, že kdyby to byla jen slova pocházející od Pavla (a mnoho liberálů dokonce nepřipustí ani to!), mohla by vzbudit zájem nanejvýš u nadšených zájemců o církevní dějiny nebo u těch, kteří se specializují na raně křesťanské myšlení.

Jsou to však také „slova, která učí Duch svatý“, a jako taková se podílejí na vytvoření něčeho, co žádná jiná kniha nemůže nahradit. Způsob zpracování tématu věnovaného starším upevňuje a podporuje velmi podobné učení, které se nachází v 1Tm. Toto opakování není nadbytečné, ale stejně jako mnoho jiných paralelních míst v Bibli, zvláště ve Starém zákoně, pouze zdůrazňuje, jak Bůh velmi touží po tom, aby jeho lid pochopil určité principy.

Nejocetovanější pasáže v listu Titovi je pravděpodobně úsek 2,11–14, který je napsán v krásně vyváženém stylu, jenž zdůrazňuje učení o milosti.

II. Autorství

Viz diskusi o autorství listu Titovi v Úvodu k pastorálním listům.

III. Doba vzniku

Vzhledem k podobným tématům a způsobu vyjadřování se konzervativní badatelé domnívají, že list Titovi byl napsán přibližně ve stejné době jako 1Tm nebo vzápětí po něm. V každém případě pochází z doby mezi 1Tm a 2Tm, ne po 2Tm. Přesné datum nelze určit, ale vznikl pravděpodobně v rozmezí let 64 a 66 př. Kr. Místem původu je patrně Makedonie.

IV. Téma

Kromě obecných témat, která sdílí s oběma dalšími pastorálními listy (viz Úvod k pastorálním listům), předkládá list Titovi pěkný stručný souhrn toho, jak by měl věřící dělat čest učení o milosti svou zbožností a dobrými skutky. Mnozí, kteří jsou dnes spokojeni s učením o milosti, to očividně jen málo dávají najevo svými dobrými skutky nebo svou zbožností. Takový přístup je špatný a svědčí o nepochopení toho, co je pravá milost.

Pavel toto téma dokonale shrnuje: „Věřohodné je to slovo, a chci, abys na ty věci kladl důraz, totiž aby se ti, kdo uvěřili Bohu, soustředili na to, jak mají vynikat v dobrých skutcích“ (Tt 3,8a).

Osnova

- I. Pozdrav (1,1–4)
- II. Starší ve sboru (1,5–9)
- III. Bludaři ve sboru (1,10–16)
- IV. Pořádek ve sboru (2,1–15)
- V. Napomenutí a výzvy ve sboru (3,1–11)
- VI. Závěr (3,12–15)

Komentář

I. Pozdrav (1,1–4)

1,1 Pavel byl Boží služebník a apoštol Ježíše Krista. První výraz ho líčí jako služebníka nejvyššího Pána, druhý jako vyslance svrchovaného Panovníka. První pojmenování vypoovídá o podřízenosti, druhé o autoritě. Pavel se stal služebníkem svým osobním rozhodnutím, apoštolem na základě Božího ustanovení.

Cílem Pavlovy služby bylo podpořit víru Božích vyvolených a poznání pravdy. Podpoření jejich víry může znamenat, že je přivede k víře neboli k obrácení, anebo že je povede ve víře poté, co přijali spásu. Jelikož spojení „poznání pravdy“ ukazuje spíše na druhý význam, je nám jasné, že apoštol má na mysli dva základní cíle: (1) Evangelizaci – podporu víry Božích vyvolených; (2) vzdělávání – prohloubení jejich poznání pravdy. Je to ohlas Mt 28,20 – zvěstujte evangelium všem národům a učte je zachovávat všechno, co Kristus přikázal. S upřesněním, že je to víra Božích vyvolených, a bez dalšího vysvětlování nás apoštol konfrontuje s učením o vyvolení. Jen málo nauk v Písmu bylo tak špatně pochopeno, vyvolalo tolik debat a potrápilo intelekt mnohých z nás. Stručně řečeno, Písmo učí, že ještě před založením světa Bůh vyvolil některé jednotlivce v Kristu s jasným záměrem, že budou před ním svatí a bezúhonní (Ef 1,4).¹

Pavel mluví o svém apoštolství v souvislosti s vírou Božích vyvolených a jejich poznáním pravdy a dodává k tomu, že tato pravda je v souladu se zbožností. To znamená, že křesťanská víra není v rozporu s pravou svatostí a že je uzpůsobena k tomu, aby vedla člověka k praktické zbožnosti. Zdravá víra vyžaduje čistotu v životě. Nic nemůže být

nepatřičnější než kazatel, o kterém bylo řečeno: „Když byl na kazatelně, lidé si přáli, aby ji nikdy neopustil. Když byl mimo kazatelnu, lidé si přáli, aby na ni nikdy nevystoupil!“

1,2 Pavlovo pověření ve spojení s evangeliem přináší třetí velký důraz. Nejedná se jen o: (1) evangelizaci – prohlubování víry Božích vyvolených, minulý čas; a (2) vzdělávání – prohlubování jejich poznání pravdy, přítomný čas; ale také (3) o očekávání – v naději na věčný život, budoucí čas.

Nový zákon mluví o věčném životě jako o něčem, co máme už teď, a zároveň jako o budoucí naději. Slovo naděje ale neznamená nejistotu. V okamžiku, kdy uvěříme Kristu jako Zachránci, máme věčný život již nyní (J 5,24). Stáváme se dědici všech dobrodiní jeho vykupitelského díla, ale skutečnou radost z nich budeme prožívat, až přijdeme do věčného domova. Máme naději v tom smyslu, že se těšíme na věčný život v jeho plnosti, kdy dostaneme oslavená těla a navždy budeme osvobozeni od hříchu, nemoci, smutku, utrpení a smrti (Fp 3,20–21; Tt 3,7).

Naše naděje je pevná, protože ji slíbil Bůh. Nic není tak jisté jako slovo od Boha, který nelže, nemůže být oklamán, a který sám neklame. Nic neriskujeme, když věříme tomu, co říká. Pro stvoření není vlastně nic rozumnějšího, než aby věřilo svému Stvořiteli.

Bůh zaslíbil věčný život přede všemi věky. Tomu lze rozumět dvojím způsobem. Bůh se před věky rozhodl darovat věčný život všem, kdo uvěří v Pána Ježíše, a to, co určil, bylo stejné jako zaslíbení. Nebo to může znamenat, že všechna požehnání vyplývající ze spásy byla obsažena ve své zárodečné formě

v zaslíbení příchodu Mesiáše, které najdeme v Gn 3,15. To bylo ještě předtím, než se začala odvíjet časová období neboli dispenzace.

1,3 Bůh ve svůj čas zjevil slavný plán věčného života, o kterém rozhodl před věky. Ve starozákonní době ho nezjevil v plnosti. Věřící měli tehdy velmi nejasnou představu o životě po smrti. S příchodem Spasitele se ale tato nejistota ztratila. Bůh zjevil nepomíjející život v evangeliu (2Tm 1,10). Dobrou zprávu rozšířili Pavel a ostatní apoštolové, když plnili příkaz našeho Boha a Spasitele, tj. byli poslušni tzv. velkého poslání.

1,4 List je adresován Titovi, Pavlovu vlastnímu synovi podle společné víry. Ale kdo byl Titus?

Jeho životopis musíme sestavit z řídkých zmínek o něm ve třech Pavlových listech. Původem byl Řek (Ga 2,3), znovuzrodil se vírou v Pána Ježíše, pravděpodobně díky Pavlovu působení (Tt 1,4). V té době se rozpoutal zápas o to, co je právě evangelium. Na jedné straně byl Pavel a všichni ti, kdo učili, že jsme spaseni milostí skrze víru, aniž bychom k ní museli ještě něco přidávat. Na druhé straně byli židokřesťané, kteří trvali na tom, že obřizka (a tedy zachovávání Zákona) je nezbytná pro občanství první třídy v Božím království. Titus se v tomto sporu stal modelovým případem. Pavel a Barnabáš ho vzali do Jeruzaléma (Ga 2,1) na shromáždění apoštolů a starších. Rada se rozhodla, že pohané jako Titus se nemusí podrobit židovským zákonům a obřadům, aby byli spaseni (Sk 15,11). Pohané se nemuseli stát Židy a Židé se nemuseli stát pohany. Místo toho se Židé a pohané stali novým stvořením, když uvěřili v Ježíše.

Potom se Titus stal jedním z Pavlových nejceněnějších spolupracovníků, a jeho úkolem bylo urovnávat spory v Korintu a na Krétě. Apoštol ho nejprve poslal z Efezu do Korintu, pravděpodobně proto, aby v tamním sboru uvedl na pravou míru nejasnosti týkající se učení a etiky. Později se Titus v Makedonii připojil k Pavlovi a ten se rozradostnil, když slyšel, že Korinťané reagovali kladně na jeho apoštolská napomenutí (2K 2,12–13; 7,5–7; 13–16). Z Makedonie Pavel poslal Tita zno-

vu do Korintu, tentokrát, aby vykonal sbírku pro chudé svaté v Jeruzalémě (2K 8,6. 16. 17; 12,18). Pavel ho popsal slovy „můj společník a spolupracovník v práci pro vás“ (2K 8,23). Nevíme přesně, kdy byl Pavel s Titem na Krétě, ale všeobecně se má za to, že to bylo po apoštolově prvním uvěznění v Římě.

Poslední zmínka o Titovi je v 2Tm 4,10. Byl s Pavlem během jeho druhého uvěznění, ale pak Pavel podává zprávu, že Titus odešel do Dalmácie, dnešního Chorvatska a Černé Hory. Mohl ho tam poslat Pavel, ale jako by v tomto verši zazníval hlas osamělého a opuštěného muže.

Apoštol mluví o Titovi jako o vlastním synu ve společné víře. To může znamenat, že Pavel měl podíl na Titově obrácení, ale nemusí to tak nutně být. Pavel mluvil i o Timoteovi jako o svém vlastním synu ve víře (1Tm 1,2), ale je možné, že Timoteus už byl učedníkem, když se s ním Pavel poprvé setkal (Sk 16,1). Toto vyjádření tedy může znamenat, že tito mladí muži měli duchovní kvality podobné Pavlovým a křesťanská služba byla synovským poutem.

Svému mladému zástupci Pavel přeje milost, milosrdenství a pokoj. V tomto kontextu milost znamená Boží sílu potřebnou pro život a službu. Milosrdenství je soucit s hlubokou lidskou potřebou. Pokoj znamená svobodu od úzkosti, strachu a rozptýlení navzdory všem nepříznivým okolnostem. Milost, milosrdenství a pokoj pocházejí společně od Boha Otce a Pána Ježíše Krista a Spasitele. Tím, že Duch Boží uvádí vedle sebe Otce a Syna jako zdroj milosti, milosrdenství a pokoje, naznačuje tím jejich naprostou rovnost.

II. Starší ve sboru (1,5–9)

1,5 Když Pavel opustil Krétu, stále zbývalo několik věcí, které bylo třeba uvést do pořádku. Bylo třeba umlčet falešné učitele a jako naléhavá se jevila potřeba mít ve shromážděných uznávané duchovní vůdce. Pavel ponechal Tita na Krétě, aby tyto záležitosti vyřešil.

Nevíme, jak se křesťanská víra dostala na Krétu. Nepravděpodobnější je domněnka, že Kréťané, kteří byli v Jeruzalémě v den Letnic (Sk 2,11), se vrátili domů a přinesli s sebou

evangelium, a že poté byly založeny místní církevní sbory.

Také si nemůžeme být jisti tím, kdy byl Pavel s Titem na Krétě. Víme, že se zastavil na Krétě během své cesty do Říma jako vězeň (Sk 27,12), ale za takových okolností nepřipadala aktivní pastorační služba ve sborech v úvahu. Protože ve Skutcích žádná další zmínka o Pavlově pobytu na Krétě není, předpokládá se, že k návštěvě došlo po jeho prvním uvěznění v Římě. Pokud se uchýlíme k malé biblické detektivní práci, z různých odkazů v Pavlově díle můžeme rekonstruovat následující rozpis cesty.

Napřed se Pavel na své cestě do Asie (dnešní západní Turecko) plavil z Itálie na Krétu. Na Krétě zanechal Tita (Tt 1,5) a pokračoval v cestě do Efezu, hlavního města Asie. V Efezu pověřil Timotea, aby napravil chyby v učení, které se vloudily do tamního sboru (1Tm 1,3–4). Pak se Pavel plavil přes Egejské moře do Makedonie, aby naplnil svůj předešlý záměr z doby, kdy byl ve vězení, totiž navštívit křesťany ve Filipech hned, jak bude volný (Fp 1,26). Nakonec cestoval na jihozápad přes Řecko do Nikopole, kde se rozhodl strávit zimu a kde očekával, že se k němu připojí Titus (Tt 3,12).

Podle Homéra bylo už v jeho době na Krétě devadesát až sto měst a církevní obce se zřejmě vytvořily v několika z nich. V každé z nich bylo třeba ustanovit zodpovědného staršího.

Exkurz: Starší

Starší v novozákonním pojetí jsou zralí křesťané ryzího charakteru, kteří slouží jako duchovní vůdci v místním sboru. Označení starší, které odkazuje k duchovní vyzrálosti muže, je překlad řeckého slova *presbyteros*, (v počestěném tvaru „presbyter“). Řecké slovo *episkopos*, které se překládá jako „biskup, dohlížitel nebo ochránce“, se rovněž používá ve spojení se staršími a popisuje jejich úlohu, jakou mají jako pastýři Božího stáda.

Pojmenování „starší“ a „biskupové“ se obvykle chápou tak, že se vztahují na stejnou osobu, a to z následujících důvodů. Ve Sk 20,17 Pavel povolává starší (presbyteroi)

z Efezu, ve 28. verši je označuje za strážce (*episkopoi*). Rovněž tak v 1Pt 5,1–2 používá Petr oba pojmy zaměnitelně. Požadavky na biskupy (*episkopoi*) v 1Tm 3 a na starší (presbyteroi) v Tt 1 jsou v podstatě totožné.

V moderním užití začal být jako „biskup“ označován prelát, který dohlíží na diecézi nebo skupinu sborů v dané oblasti. Takový význam ale toto slovo v Novém zákoně nikdy nemělo. Podle biblického vzoru je v jednom sboru několik biskupů, a ne jeden biskup pro několik sborů současně.

Neměli bychom také zaměňovat staršího s novodobým kazatelem, který je především odpovědný za kázání, vyučování a vysluhování svátostí v místním sboru. Všeobecně se uznává, že nikdo takový v prvních sborech nebyl. Prvotní sbory se skládaly ze svatých, biskupů a diakonů (Fp 1,1) – a to bylo všechno. Kněžský systém se zrodil až ve druhém století.

Pastýř v novozákonním smyslu je jedním ze speciálních darů, které Kristus, jenž vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa, dal svým svatým, aby je připravil k dílu služby (Ef 4,11–12). V mnoha ohledech je práce pastýře a staršího podobná; oba jsou povoláni k tomu, aby pečovali o Boží stádo a sytili je. Ale nikdy nejsou obě tyto funkce totožné. Pastýř zřejmě více cestuje, kdežto starší je obvykle spjat s místním sborem.

Úkoly starších jsou stanoveny velmi podrobně:

1. Jako pastýři se starají o Pánovu církev a pečují o ni (Sk 20,28; 1Tm 3,5; 1Pt 5,2).
2. Jsou bdělí a ochraňují sbor od vnějších i vnitřních útoků (Sk 20,29–31).
3. Vedou ostatní a vládou jim, a to radou, ne donucováním (1Te 5,12; 1Tm 5,17; Žd 13,7,17; 1Pt 5,3).
4. Kážou Boží slovo, učí zdravou nauku a usvědčují ty, kdo jí odporují (1Tm 5,17; Tt 1,9–11).
5. Moderují a rozsuzují spory ohledně učení a etických otázek (Sk 15,5–6; 16,4).
6. Svým životem jsou vzorem pro své stádo (Žd 13,7; 1Pt 5,3).
7. Snaží se obnovit věřící, kteří upadli do nějakého provinění (Ga 6,1).

8. Bdí nad dušemi křesťanů v místním shromáždění jako ti, kdo se za ně budou zodpovídat (Žd 13,17).

9. Modlí se, zvláště pak za nemocné (Jk 5,14–15).

10. Zapojují se do pomoci chudým svatým (Sk 11,30).

11. Mají podíl na daru milosti, který jim byl dán pro službu, ke které je Bůh povolal (1Tm 4,14).

Je zřejmé, že v prvotní církvi to byli apoštolové a jejich zástupci, kdo ustanovovali starší (Sk 14,23; Tt 1,5). Ale to neznamená, že apoštolové a jejich zástupci měli moc učinit někoho starším. Aby se někdo mohl stát biskupem, musí být při tom jak Boží zmocnění, tak lidská vůle. Pouze Duch svatý může někoho učinit biskupem neboli strážcem (Sk 20,28), ale člověk musí o tuto službu usilovat (1Tm 3,1). Musí se zde spojit božské a lidské.

V prvních místních sborech, které byly založeny v apoštolské době, nebyli žádní starší; všichni věřící byli nováčci. Ale během doby Pán pro tuto důležitou službu připravil některé z nich. Protože Nový zákon ještě nebyl dostupný v písemné formě, křesťané nevěděli, jaké jsou požadavky na starší a jejich povinnosti. Znali je pouze apoštolové a jejich spolupracovníci. A na základě těchto znalostí vybírali ty, kteří splňovali duchovní standardy, a veřejně je jmenovali staršími.

Dnes máme kompletní Nový zákon. Víme, kdo je starší, a co by měl dělat. Když vidíme schopné muže, kteří aktivně slouží jako strážci, uznáváme je (1Te 5,12) a posloucháme (Žd 13,17). Není to záležitost naší volby, ale našeho rozpoznání těch, které si Bůh pro tento úkol povolal.

Požadavky na starší najdeme v 1Tm 3,1–7 a zde v Tt. Občas slyšíme připomínku, že pokud jsou takové požadavky, pak dnes nejsou žádní biskupové. Takové mínění snižuje autoritu Písma, protože naznačuje, že oni nejsou tím, co o sobě říkají. Stanovené požadavky nejsou nerozumné nebo nesplnitelné. Považujeme-li Bibli za velmi idealistickou knihu, vypovídá to cosi o našem nízkém duchovním stavu.

†

1,6 Starší jsou muži, kteří jsou bezúhonní, tj. jejich charakter je nezpochybnitelný. Nemůže být proti nim vzneseno jakékoliv obvinění z falešného učení nebo nečestného jednání. To neznamená, že jsou bez hříchu, ale pokud se dopustí nějakého drobného prohřešku, ihned jej napraví tím, že jej vyznají Bohu, omluví se ublíženému člověku nebo mu poskytnou příslušnou náhradu.

Druhému požadavku, tedy být manželem jen jedné ženy, je možné rozumět přinejmenším sedmi různými způsoby: (1) muž musí být ženatý; (2) nesmí být rozvedený; (3) nesmí se po rozvodu znovu oženit; (4) poté, co ovdověl, nesmí se znovu oženit; (5) nesmí mít víc žen; (6) nesmí mít konkubínu nebo další ženy; (7) obecně řečeno, musí být věrným manželem a příkladem pevné morálky.

Pokud spojení muž jedné ženy znamená, že muž musí být ženatý, pak ze stejného důvodu musí mít děti, protože stejný verš říká, že jeho děti musejí být věřící. Pro staršího je nepochybně lepší, aby měl rodinu; rodinné problémy ve sboru bude schopen řešit s větším porozuměním. Je však sporné, zda tento verš zakazuje svobodnému muži stát se starším.

Zřejmě to neznamená, že se nesmí za žádných okolností rozvést, protože Spasitel učil, že rozvod je přípustný přinejmenším v jednom případě (Mt 5,32; 19,9).²

Ani když se někdo rozvede a znovu se ožení, nelze to ve všech případech považovat za zakázané. Například věřící, který je bezúhonný, se může rozvést s nevěřící ženou, která se pak znovu vdá. V takovém případě křesťan nenese odpovědnost. A protože jeho první manželství bylo zrušeno rozvodem a jeho nevěřící žena vstoupila do dalšího manželství, má svobodu znovu se oženit.

Výklad, že způsobilost pro práci staršího je ztracena, když se muž ožení po smrti své první ženy, je vyloučen na základě principu stanoveném v 1K 7,39: „Žena je vázána zákonem po dobu, kdy žije její muž. Když její muž zemře, je svobodná a může se vdát, za koho chce, ale jen v Pánu.“

Vyjádření muž jedné ženy nepochybně znamená, že starší nesmí být polygamní, nesmí mít konkubínu ani milenkou. Stručně řeče-

no to znamená, že jeho manželský život musí být pro ostatní věřící příkladem čistoty.

Navíc musí mít i věřící děti, které nelze obvinít z rozmařilosti nebo neposlušnosti. I když si to mnozí z nás nechtějí příliš připustit, Bible činí rodiče zodpovědné za to, jaké budou jejich děti (Př 22,6). Pokud má rodina dobré vedení a je správně vyučená v Božím slově, děti obvykle následují bohabojný příklad svých rodičů. I když otec nerozhoduje o spasení svých dětí, může připravit cestu pro Pána pozitivním vyučováním slova, laskavým vedením a tím, že se sám vyhýbá přetvářce a nedůslednosti.

Pokud jsou děti marnotratné a bouří se proti rodičovské autoritě, je za to podle Písma zodpovědný otec. Na vině je jeho shovívavost a liberálnost. Jestliže nedokáže správně vést svou rodinu, je nepravděpodobné, že bude vhodným starším, protože pro všechny platí stejné principy (1 Tm 3,5).

Je otázka, zda tento požadavek týkající se bohabojných dětí platí pouze, dokud jsou děti doma pod dohledem rodičovské autority, nebo zda to zahrnuje i ty, které již z domu odešly. Přikláníme se k prvnímu názoru, ačkoli máme na paměti, že výchova v rodině je jedním z hlavních faktorů, které mají vliv na výsledný charakter.

1,7 Biskup je Božím správcem. Sbor, o který pečuje, není jeho vlastnictvím. Dostal pověření starat se o Boží záležitosti v Božím shromáždění. Podruhé je zde uvedeno, že musí být bez úhony – toto opakování je tu bezpochyby kvůli zdůraznění. Ať tu není žádná pochybnost – musí to být muž, kterému nelze nic vytknout jak z hlediska učení, tak i morálky. Nesmí být svěhlavý. Pokud je muž tvrdohlavý, tvrdšíjně si hájí svou pravdu a nedává druhým možnost s ním nesouhlasit, pokud je ve sporech neústupný a netrpělivý, pak není vhodné, aby byl duchovním vůdcem. Starší je vyjednávač, a ne neústupný samovládcem.

Nesmí být popudlivý. Pokud má prchlivou povahu, musí se jí naučit mírnit. Pokud je výbušný, nesmí se tak projevat navenek.

Nesmí být pijan. V našem kulturním prostředí se to zdá být něco tak samozřejmého, že to sotva stojí za zmínku. Nesmíme ale za-

pomínat, že Bible byla napsána pro všechny kultury. V zemích, kde křesťané používají víno jako běžný nápoj, existuje riziko přílišné shovívavosti a neukázněného počínání. Zde je míněn nedostatek sebeovládání.

Bible rozlišuje mezi pitím vína a jeho nadměrným užíváním. Střídmé užívání vína jako nápoje bylo povoleno, když Ježíš proměnil vodu ve víno na svatbě v Káně (J 2,1–11). Použití vína jako léku předepsal Pavel Timoteovi (1 Tm 5,23, podívejte se i do Př 31,6). Zneužívání vína a jeho nadměrné pití je odsouzeno v Př 20,1; 23,29–35. I když Písmo nepožaduje po věřícím naprostou abstinenci, je jedna situace, která k ní vyzývá, a to tehdy, když pítí vína pohoršuje slabšího bratra nebo ho může přivést k pádu (Ř 14,21). To je hlavní důvod, proč velké množství křesťanů v Severní Americe nepije vůbec alkohol.

U staršího není problémem naprostý zákaz pítí vína, ale jeho nepřiměřená konzumace, která vede ke sporům.

Starší by také neměl být agresivní. Nesmí vůči druhému použít fyzickou sílu a napadnout jej. Slyšeli jsme o velmi horlivých duchovních, kteří někdy udeřili vzpurného člena své farnosti. Takové povýšenecké zastrašování je biskupovi zakázané.

Nesmí být zistný, za každou cenu chtít zbohatnout, a přitom být lehkovážný, co se týče použitých prostředků. Je pravda, jak řekl Samuel Johnson: „Nezvladatelná touha po zlatě, bezcitnost a krutost jsou konečnou zkázu zvrhlého muže.“ Opravdový starší může s Pavlem říct: „Nezatoužil jsem po stříbře, zlatě ani oděvu nikoho z vás“ (Sk 20,33).

1,8 Pokud jde o kladné stránky, biskup musí být pohostinný. Jeho dům má být vždy otevřený cizím lidem, těm, kdo mají osobní problémy, jsou sklíčení a utlačováni. Měl by být místem šťastného křesťanského společenství, kde je každý host uvítán, jako by to byl sám Pán.

Starší musí také milovat dobro – dobré lidi a dobré věci. Jeho řeč i činy a to, s kým se stýká, by měly ukázat, že se odděluje od všeho, co je pochybné, sporné nebo nesprávné.

Musí být rozvážný. To znamená, že je prozíravý, uvážlivý a umí se ovládat. Stejně slovo

je použito i v Tt 2,2.5–6.12, kde má význam „uvážlivý, rozumný a střídmy“.

Starší se vůči druhým chová spravedlivě. Ve vztahu k Bohu musí být svatý. Pro vlastní důstojnost musí být ukázněný. To je to, o čem Pavel mluví v Ga 5,22–23: „Ovocem Ducha je však... sebeovládání.“ To znamená, že člověk má každou svou touhu a žádostivost pod kontrolou a podřizuje se Bohu. Síla k takovému jednání přichází jedině od Ducha svatého, kázeň a spolupráce je na věřícím.

1,9 Biskup musí být pevný ve víře. Neochvějně se drží duchovně zdravého učení, které učil Pán Ježíš a apoštolové a které pro nás bylo zachováno v Novém zákoně. Jedině pak bude schopen dát svatým vyvážený pokrm spolehlivé nauky a umlčet ty, kdo odporují pravdě.

Toto jsou požadavky na duchovního vůdce v místním sboru. Povšimněme si, že se v nich nemluví o fyzické síle, dosaženém vzdělání, sociálním postavení nebo obchodní prozíravosti. Hrbatý metař, prostý a negramotný člověk může být způsobilý pro práci staršího kvůli svému duchovnímu postavení. Není pravda, jak se někdy naznačuje, že stejné kvality, které učiní z někoho úspěšného obchodníka, jsou vhodné i pro vedení ve sboru.

Ještě jednu věc je třeba zmínit. Naše představa o zbožném starším neodpovídá muži, který sjednává řečníky, vyplácí peníze, uzavírá smlouvy na opravy budov s tím, že to je všechno! Opravdový starší je hluboce a živě zapojen do duchovního života sboru svými radami, výzvami, povzbuzeními, výtkami a vedením k nápravě.

III. Bludaři ve sboru (1,10–16)

1,10 V prvních sborech existovala „svoboda Ducha“, tj. svoboda účastnit se shromáždění tak, jak jsou lidé vedeni Duchem svatým. Pavel je popisuje jako „otevřená“ shromáždění v 1K 14,26: „Co z toho tedy plyne, bratří? Když se sejdete, každý z vás má chvalozpěv, má učení, má zjevení, má jazyk, má výklad. Všechno ať je k budování.“ To je ideální stav, když Duch svatý takto svobodně promlouvá skrze různé členy společenství. Ale víme, jak je to s lidskou povahou: kdykoli je lidem dá-

na takováto svoboda, téměř vždy se najdou takoví, kteří neváhají zneužít svobodu skrze falešné učení, nepřilíš povznášející hnidopišství nebo zdánlivě nekonečné těkání, které postrádá Ducha.

Právě to se ve sborech na Krétě stalo. Pavel si uvědomoval, že by tu mělo být silné duchovní vedení, které by zabránilo těmto výstřelkům a udržovalo by svobodu Ducha. Také si byl vědom toho, že je nutné věnovat velkou péči výběru starších, kteří budou splňovat veškeré požadavky. Zde uvádí okolnosti, které vyžadují pohotové jednání v ustanovení starších ve sborech.

Objevilo se mnoho těch, kteří se odmítali podříditi autoritě apoštolů a popírali jejich učení. Vedli prázdné řeči a sváděli ostatní. Jejich řeč nepřinášela žádný duchovní užitek, ale brala lidem pravdu a přiváděla je do bludu.

Hlavními rebelanty byli ti, kdo lpěli na obřízce, tedy judaističtí učitelé, kteří se hlásili ke křesťanství, a přitom trvali na tom, že křesťané se musí nechat obřezat a zachovávat kultický zákon. Tím však ve skutečnosti popírali dostatečnost Kristova díla.

1,11 Takovým je třeba zavřít ústa. Musejí se naučit, že ve společenství nevládne demokracie a že svoboda slova má svá omezení. Rozvraceli celé rodiny. Znamená to, že šířili své zhoubné učení tajně dům od domu? To je totiž oblíbená metoda sekt (2Tm 3,6). A motivy těchto lidí byly také pochybné. Dělali to pro peníze, duchovní služba jim sloužila jako prostředek k výnosnému obchodu. Jejich poselství využívalo lidské náchylnosti k přísnému zákonictví a podněcovalo v lidech přesvědčení, že si Boží přízeň mohou zasloužit skrze náboženské formy, i když jejich život je zkažený a poskvrněný. Učili pro hanebný zisk to, co neměli právo vyučovat.

1,12 Pavel upozorňuje Tita na určitou skupinu lidí, se kterými se potýká. Neobvykle otevřený a jízlivý popis byl pravdivý, pokud jde konkrétně o falešné učitele a obecně o Krétany. Cituje Epimenida, jejich básnického mluvčího, který žil kolem roku 600 př. Kr. Ten je nazývá nenapravitelnými lháři, zlými zvířaty a lenivými břichy. Každý národ se vyznačuje nějakou charakteristickou vlastností,

ale jen málokterý předčí Krétany v nemravnosti. Byli to ustaviční a chorobní lháři. Byli jako divoká zvířata, oddávali se nepřipustným a divokým vášním. Byli alergičtí na práci a propadli obžerství, jejich život nebyl zaměřen na uspokojování duchovních, ale pouze tělesných potřeb.

1,13 Apoštol potvrzuje pravdivost této zhruba načrtnuté charakteristiky. Titus měl pracovat s beznadějným a syrovým materiálem – to vše by postačovalo k tomu, aby to odradilo jakéhokoli jiného misionáře! Ale Pavel tyto lidi neodepsal ani nevedl Tita k tomu, aby je opustil. Skrze evangelium přichází naděje i k tomu nejhoršímu člověku. Proto Pavel radí svému spolupracovníkovi, aby je přísně káral a oni tak mohli být rozumní a zdraví v křesťanské víře. Jednoho dne se tito lidé mohou stát nejen příkladnými věřícími, ale také zbožnými staršími v místních sborech. Tato pasáž je plná povzbuzení pro křesťany, kteří pracují v obtížných oblastech tohoto světa (a která oblast není obtížná?). Nesmíme na lidech vidět jen hrubost, nechápavost a netečnost, ale také i to, že se z nich mohou stát milosrdní, ryzí a úspěšní svatí.

1,14 Titus měl přísně kárat falešné učitele a bylo mu uloženo, aby je varoval před židovskými bájemi a příkazy lidí, kteří se odvracejí od pravdy. Židokřesťané žili ve světě náboženských spekulací a pravidel zaměřených na čistou a nečistou potravu, zachovávali určené dny a vyhýbali se kultickému znečištění. Pavel o tom napsal v Ko 2,23: „Tyto věci sice působí zdáním moudrosti v ochotném uctívání, v pokoře a tvrdé kázni těla, ale nemají žádnou cenu, leč pro uspokojení těla.“

1,15 Další apoštolův výrok podnítl vznik natolik chybných výkladů, že si zasluhuje podrobnější vysvětlení. Píše: „Čistým je vše čisté. Avšak poskvrněným a nevěřícím nic není čisté, ale je poskvrněná jak jejich mysl, tak svědomí.“

Pokud slova čistým je vše čisté vytrhneme z jejich kontextu a považujeme je za tvrzení s *absolutní* platností ve všech oblastech našeho života, dostaneme se do problémů. Všechny věci nejsou čisté, dokonce ani těm, kteří mají čistou mysl. Přesto lidé ve skutečnosti

užívali tento verš k tomu, aby ospravedlnili nemravné časopisy, lechtivé filmy či dokonce samotné nemorální chování. Petr nazývá takové jednání překrucováním Písma „ke své vlastní záhubě“ (2Pt 3,16).

Musí být zcela zřejmé, že tyto verše nemají nic společného s věcmi, které jsou samy o sobě hříšné a které Bible odsuzuje. Toto úsloví je třeba chápat v jeho kontextu. Pavel nemluví o vysloveně morálních záležitostech, o věcech, které jsou svou podstatou správné nebo špatné. Hovoří o morální lhostejnosti, o věcech, které Žida pod Zákonem kulticky poskvrňovaly, ale které byly zcela legitimní pro křesťana žijícího pod milostí. Jasným příkladem je vepřové maso. Ve Starém zákoně je Boží lid nesměl jíst, ale Pán Ježíš všechno změnil, když řekl, že nic, co do člověka vchází, ho nemůže znečistit (Mk 7,15). Tím prohlásil všechny pokrmy za čisté (Mk 7,19). Pavel tuto pravdu opakuje, když říká: „Pokrm nás k Bohu nepřiblíží. Nejíme-li, nic neztrácíme, a jíme-li, nic nezískáváme“ (1K 8,8). Když říká: „Čistým je vše čisté“, myslí tím, že pro znovuzrozeného věřícího je všechno jídlo čisté, ale poskvrněným a nevěřícím nic není čisté. Člověka neznečišťuje to, co jí, ale to, co vychází z jeho srdce (Mk 7,20–23). Pokud je člověk ve svém nitru nečistý, pokud nevěří v Ježíše Krista, pak mu nic není čisté. Dodržování předpisů o jídle mu nijak neprospěje. Více než cokoli jiného se potřebuje obrátit, přijmout spasení jako dar, a ne si je snažit zasloužit skrze obřady a zákonictví. Právě mysl a svědomí poskvrněných lidí jsou zkažené. Jejich způsob uvažování a morálka jsou poskvrněné. Není to záležitost vnějšího kultického poskvrnění, ale vnitřní porušenosti a mravní zkázy.

1,16 Pavel zjevně mluví o falešných učitelích, tj. o židokřesťanech, kteří prohlašují, že znají Boha, ale svým jednáním ho zapírají. Vystupují jako věřící křesťané, ale jejich skutky neodpovídají jejich vyznání. Aby své ostré napomenutí ještě zesílil, nazývá je ohavnými, neposlušnými a neschopnými jakéhokoli dobrého skutku. Jejich chování bylo odpudivé. V Božích očích měli pověst velice neposlušných lidí. Ke konání dobrých skutků pro Boha

nebo lidi byli zcela nezpůsobili. Byl to ještě projev křesťanské lásky, když Pavel o druhých lidech používá takové silné výrazy? Odpovědí je důrazné ano! Láska nikdy nepřehlídí hřích. Tito lidé překrucovali evangelium, hanobili osobu a dílo Pána Ježíše a klamali duše lidí. Být shovívavý k takovým svědcům je hřích.

IV. Pořádek ve sboru (2,1–15)

2,1 Život těchto falešných učitelů byl odstrašujícím příkladem, a ne biblickým svědectvím. Svým jednáním popírali velké pravdy víry. Kdo jen spočítá, jakou škodu způsobili křesťanskému svědectví tím, že se vychlouvali velikou svatostí, ale přitom žili ve lži? Titus (a všichni opravdoví Pánovi služebníci) měl za úkol vyučovat to, co náleží k zdravému učení. Měl zrušit strašlivý rozpor mezi tím, co Boží lidé říkají, a tím, jak žijí. To je vlastně ústřední myšlenka této epištoly – praktické uchování zdravého učení v dobrých skutcích. Následující verše uvádějí praktické příklady, jak by tyto dobré skutky měly vypadat.

2,2 Nejprve tu máme starší muže – ne ty, kteří zastávají úřad staršího, ale muže věkem starší a vyzrálé. Měli by být střidní. Především se to týká střidnosti v pití vína, ale v širším smyslu slova to značí opatrnost ve všech oblastech chování. Měli by být zbožní a důstojní – ale určitě ne sklíčení! Ostatní mají dost svých starostí. Starší muži by měli být rozvážní, tedy vyrovnaní a uvážliví. Měli by být zdraví ve víře. S pokročilým věkem se někteří lidé stávají bezcitnými, zahořklými a cynickými. Ti, kdo jsou zdraví ve víře, jsou vděční, radostní a jsou dobrými společníky. Měli by být zdraví v lásce. Láska není sebestředná; myslí na druhé a projevuje se dáváním. Měli by být velmi trpěliví. Stáří s sebou přináší nemohoucnost a nemoci, a není vždy jednoduché se s tím smířit. Ti, kdo jsou vytrvalí, nesou své zkoušky pokorně a statečně.

2,3 Starší ženy by se měly chovat důstojně. Ochraň nás před lehkomyšlnou ženou, která myslí jen na povrchní věci! Starší ženy nemají pomlouvat. Slovo, které Pavel na tomto místě použil, je řecké označení pro ďábla (*diabolos*). Je to výstižný výraz, protože zlomyslné pomluvy jsou ďábelské svým zdrojem

i povahou. Starší ženy by se neměly oddávat přílišnému pití vína. Ve skutečnosti by neměly být závislé na žádném jídle, nápoji nebo léku. I když jejich úkolem není veřejné vyučování ve sboru, mají pověření vyučovat doma. Nelze vůbec docenit možnosti takovéto duchovní služby!

2,4 Starší ženy mají výslovně napomínat mladší ženy. Díky dlouholetému studiu Bible a svým praktickým zkušenostem mohou předat cenné rady těm, které jsou teprve na počátku své životní cesty. Jinak je každá nová generace odsouzena k tomu, aby prošla tvrdou školou a opakovala chyby minulosti. I když se zde zodpovědnost za vyučování klade na starší ženy, jakýkoli moudrý mladý člověk bude rozvíjet přátelství se zbožným starším křesťanem a žádat jej o radu a nápravu.

Mladší žena má být vedena k tomu, aby milovala svého muže. Láska je mnohem víc než jen polibek na rozloučenou, když manžel odchází do práce. Zahrnuje nesčetné způsoby, jimiž může svému muži dát najevo, že si ho opravdu váží – uznává jeho vůdčího postavení v domácnosti, nedělá velká rozhodnutí bez něj, udržuje domov v čistotě, dbá na svůj vzhled, hospodáří s finančními prostředky, okamžitě vyznává svou vinu, odpouští s vlídností, je vždy otevřená rozhovoru, nekritizuje svého muže ani mu neodporuje před ostatními a je mu oporou, když se věci nedaří tak, jak by měly.

Mladší ženy mají být vedeny k tomu, aby milovaly své děti – měly by si s nimi číst a modlit se, být doma, když se děti vrátí ze školy nebo ze zábavy venku, trestat je důsledně a spravedlivě a formovat je pro službu pro Pána, a ne pro svět – a zlo.

2,5 Mladší ženy mají být rozvážné, to znamená mít jemný smysl pro to, co je pro ně jako pro křesťanky vhodné a vyhýbat se extrémům. Mají být cudné, věrně svým mužům a dát si pozor na nečisté myšlenky, slova nebo skutky. Mají se dobře starat o domácnost. Měly by si uvědomit, že toto je nádherná služba, kterou mohou dělat pro Boží slávu. Starší ženy jim mají vštěpovat, že práce matky a ženy v domácnosti je hodnotnější službou pro Pána než práce v průmyslu nebo obchodu a zane-

dbávání domova a rodiny. Mladší ženy se mají učit být dobré – žít pro ostatní, být pohostinné, vděčné a štědré a ne sebestředné a majetnické. Mají se podřizovat svým mužům a uznávat je jako hlavu rodiny. Pokud je žena talentovanější a schopnější než její muž, neměla by nad ním mít převahu, ale měla by ho povzbuzovat a pomáhat mu, aby byl aktivnější ve vedení domácnosti a ve službě místnímu sboru. Pokud je v pokušení ho sekýrovat, má je odmítnout a místo toho svého muže chválit. To všechno proto, aby Boží slovo nebylo pohaněno nebo zneváženo. V celém tomto listu si Pavel uvědomuje, že výčitky vůči Pánu jsou způsobeny rozporuplným životem jeho lidu.

2,6 Pavel nevyzývá Tita, aby učil mladší ženy. Z důvodu zachování zdrženlivosti je tato služba ponechána starším ženám. Titovi říká, aby napomínal mladší muže, a zvláště je má vyzývat k tomu, aby byli rozvážní a ovládali se. Slovo „rozvážní“ se sem velmi hodí – protože mládí je čas naplněný horlivostí, nepokojnou energií a vášnivou touhou. Ve všech oblastech života se mladší muži musí učit zdrženlivosti a rozvaze.

2,7 Pavel má jednu speciální radu i pro Tita. Protože je Titus pověřen veřejnou službou ve sborech, musí dávat všem jednotný příklad správného jednání. Jeho vyučování by mělo být úzce spojeno s jeho jednáním. Jeho učení se musí vyznačovat neporušeností, důstojností a poctivostí. Neporušenost znamená, že učení odpovídá víře, která byla jednou provždy dána svatým. Důstojností Pavel myslí vážné a rozumné učení. Poctivost, tato ctnost, která je ve většině moderních biblických překladů vypuštěna z textu,³ se týká upřímného učitele, kterého nelze svést z cesty pravdy.

2,8 Zdravé slovo, jemuž nelze nic vytknout, je oproštěno od všeho, proti čemu lze něco namítat. Má být svobodné od postranních úmyslů, novot v učení, módních výstřelků, vulgárností a podobných věcí. Takovou službu nelze z ničeho obvinít. Ti, kdo odporují zdravému učení, budou zahanbeni, protože nenaleznou skulinu ve zbroji věřícího. Neexistuje přesvědčivější argument než svatý život!

2,9 Zvláštní poučení je určeno otrokům. Měli bychom mít na paměti, že Bible uznává

instituce, se kterými nemusí nezbytně souhlasit. Například ve Starém zákoně jsou doklady o polygamii mnoha patriarchů, ačkoli polygamie nikdy nebyla Boží vůlí pro jeho lid. Bůh nikdy nesouhlasil s bezprávím a krutostí otroctví; přijde den, kdy povolá jejich pány k zodpovědnosti. Stejně tak Nový zákon nepodporuje zrušení otroctví násilnou revolucí, ale odsuzuje a odstraňuje zneužívání otroctví silou evangelia. Historie nám ukazuje, že tam, kde se hojně kázalo a vyučovalo Boží slovo, tak zlo otroctví vymizelo.

Ale tam, kde ještě otroctví existuje, není otrok vyloučen z toho nejlepšího, co přináší křesťanství. Může zakusit Kristovu proměňující sílu a dělat čest učení Boha, našeho Spasitele. V Novém zákoně je věnováno více prostoru otrokům než vladařům národů! To nám může posloužit jako vodítko k jejich velké důležitosti v Božím království. Křesťanští otroci mají být poslušní, s výjimkou takové situace, která by znamenala neposlušnost vůči Pánu. V tom případě mají jako křesťané odmítnout poslušnost a trpělivě snášet důsledky. Měli by poskytnout uspokojení v každém ohledu, tj. být produktivní co do kvality a množství. Veškerou službu mají vykonávat tak, jako by to bylo pro Krista, a on je za to plně odmění. Nemají odmítnout nebo být drzí. Mnoho otroků mělo tu výsadu, že v počátcích křesťanství přivedli své pány k Pánu Ježíši, z velké části proto, že rozdíl mezi pohanskými otroky a jimi samotnými byl velmi nápadný.

2,10 Jedním z očividných rozdílů bylo to, že křesťané nepodléhali hříchu tak jako ostatní otroci, zvláště krádežím. Křesťanská morálka je zavazovala k přísné poctivosti. Můžeme se pak divit, že křesťanští otroci měli na veřejných dražbách větší cenu? Byli vyučováni v tom, aby prokazovali naprostou a pravou oddanost. Dalo se jim bezvýhradně důvěřovat, a proto dělali čest učení Boha, našeho Spasitele, ve všech aspektech svého života a služby. To, co platilo pro křesťanské otroky, mělo by dnes platit pro všechny křesťanské zaměstnance.

2,11 Následující čtyři verše přinášejí nádherné shrnutí naší spásy. Při obdivování to-

hoto literárního skvostu jej však nesmíme oddělovat od jeho zasazení do kontextu. Pavel nabádá k neměnnému chování všech členů Boží rodiny. A upozorňuje na to, že jedním z velkých cílů našeho spasení je, aby se v našem životě projevovala ryzí svatost.

Zjevila se totiž Boží milost. Na tomto místě je Boží milost v podstatě synonymem pro Božího Syna. Boží milost se zjevila, když Pán Ježíš přišel na náš svět, a zejména tehdy, kdy vydal sám sebe za naše hříchy. Zjevil se, aby spasil všechny. Jeho zástupný čin je dostačující pro vykoupení všech lidí. Milost a odpuštění je v dobré víře nabídnuto všem. Ale zachránění budou jen ti, kteří ho opravdově přijmou jako Pána a Spasitele. Z tohoto verše ani z jiných míst v Bibli však nevyplývá, že nakonec bude spasen každý člověk. Učení o všeobecném spasení je ďáblova lež.

2,12 Stejná milost, která nás zachraňuje, nás také vychovává ke svatosti. Tato výchova se týká i nepřipustných věcí, kterých se musíme naučit vzdát. První z nich je bezbožnost, což znamená náboženskou lhostejnost. Druhou věcí jsou žádosti tohoto světa – nejen sexuální hříchy, ale také touha po bohatství, moci, rozkoši, slávě nebo čemkoli jiném, co je v jádru světské.

Z pozitivního hlediska nás milost učí žít rozvážně, spravedlivě vůči ostatním a zbožně v čistém světle jeho přítomnosti. To jsou ctnosti, které by nás měly charakterizovat ve světě, kde vše, co nás obklopuje, spěje k zániku. Svět je místem našeho putování, ne naším konečným domovem.

2,13 Zatímco žijeme na tomto světě jako cizinci, povzbuzuje nás nádherná naděje – zjevení slávy velikého Boha a našeho Zachránce, Ježíše Krista. Rozumíme tím vytržení, kdy se Kristus zjeví ve slávě všem věřícím a přivede je do nebe (1 Te 4,13–18)? Nebo se tato pasáž vztahuje na Kristův příchod, aby se ujal vlády, zjevil se ve slávě světu, přemohl své nepřátele a nastolil své království (Zj 19,11–16)? V zásadě se domníváme, že Pavel mluví o první zmíněné situaci – o Kristově příchodu pro nevěstu církev. Ale ať už přijde jako ženich nebo jako král, věřící má být připraven a vyhlížet jeho slavný příchod.

2,14 Zatímco očekáváme jeho návrat, nesmíme nikdy zapomenout na důvod jeho prvního příchodu a jeho oběti. Dal sám sebe, nejen aby nás zachránil od viny a trestu za hříchy, ale aby nás vykoupil z každé nepravosti. Bylo by to jen poloviční spasení, pokud by trest za hříchy byl zrušen, ale jeho moc v našich životech by zůstala nepřemožena.

Dal sám sebe také proto, aby očistil svůj vyvolený lid. Bible krále Jakuba z roku 1611 svérázně⁴ říká „zvláštní lidé“. Příliš často jsme zvláštními lidmi, ale ne ve smyslu, který on zamýšlel. Nezemřel, aby z nás udělal zvláštní nebo podivné lidi, ale takové, kteří mu zvláštním způsobem patří – ne světu nebo sami sobě. Dal sám sebe za nás, abychom mohli být horliví v dobrých skutcích. Máme s nadšením vykonávat laskavé skutky v jeho jménu a pro jeho slávu. Když vidíme člověka zapáleného pro sport, politiku a obchod, mělo by nás to vybudit a inspirovat k dobrým skutkům.

2,15 Toto jsou věci, které měl Titus učit – všechno, co se probíralo v předchozích verších, a především smysl utrpení našeho Zachránce. Měl vyzývat a povzbuzovat svaté, aby projevovali praktickou zbožnost, a kárat každého, kdo by odporoval učení apoštolů, ať už slovem nebo svým životem. A neměl se omlouvat za to, že vykonával působivou duchovní službu; měl ji dělat se vším důrazem a smělostí Ducha svatého. Nikdo ať vámi nepohrdá. Titus neměl žádné pochybnosti o svém mládí, pohanském původu nebo přirozené slabosti. Mluvil slovo Boží, a na tom záleželo.

V. Napomenutí a výzvy ve sboru (3,1–11)

3,1 Věřícím na Krétě měl Titus také připomínat jejich povinnosti vůči jejich vládě. Podle křesťanského pojetí jsou všechny autority od Boha (Ř 13,1). Režim může být velmi ateistický nebo dokonce protikřesťanský, ale každá vláda je lepší než žádná. Nepřítomnost vlády je anarchie, a lidé nemohou žít dlouho v anarchii. I když vládce nemá k Bohu osobní vztah, stále je ve svém oficiálním postavení „pomazaný od Boha“ a měl by tak být respek-

tován. Křesťané se mají podřizovat vládcům a vrchnostem. Ale pokud vláda opouští svou Bohem určenou oblast a přikazuje věřícímu neuposlechnout Boha, pak má věřící takový příkaz odmítnout na základě Sk 5,29: „Boha je třeba poslouchat více než lidi.“ Pokud je potrestán, má svůj trest snášet pokorně, jako by byl od Boha. Nikdy se nemá přidávat k těm, kteří se bouří proti vládě nebo žádají její násilné svržení.

Exkurs: Křesťan ve světě

Věřící mají dodržovat zákony, včetně pravidel silničního provozu, mají platit daně a ostatní poplatky. Všeobecně mají dbát zákonů, být řádní a poslušní občané. Existují ale tři oblasti, ve kterých se křesťané výrazně liší v zodpovědnosti, která jim náleží. Jsou to volby, snaha být zvolen do úřadu a vstup do války s ozbrojenými silami. K prvním dvěma se v Bibli vztahují následující pokyny:

1. Křesťané žijí ve světě, ale nejsou ze světa (J 17,14,16)

2. Uspořádání tohoto světa je v rukou hříšných lidí a bylo Bohem odsouzeno (1J 5,19b; J 12,31).

3. Křesťanovým posláním není zlepšit tento svět, ale zachránit lidi od něj.

4. Zatímco věřící je takřka nevyhnutelně občanem nějaké země, jeho hlavní občanství je v nebesích – to je tak důležité, že by měl sám sebe chápat jako poutníka a cizince na této zemi (Fp 3,20; 1Pt 2,11).

5. Žádný voják v aktivní službě se nezapléta do záležitostí každodenního života, aby se neznělil tomu, kdo si ho najal (2Tm 2,4).

6. Pán Ježíš říká: „Mé království není z tohoto světa“ (J 18, 36). Jako jeho vyslanci máme tuto pravdu ukazovat světu.

7. Politici mají přirozenou tendenci ke korrupci. Křesťané se mají oddělovat od nepravosti (2K 6,17–18).

8. Ve volbách má křesťan obvykle hlasovat pro člověka, o kterém si myslí, že je bezúhonný a čestný. Někdy je ale Boží vůle povýšit nejmenšího z lidí (Da 4,17). Jak to v takovém případě rozpoznat a poslechnout Boží vůli?

Další otázkou je, zda má věřící jít do války, když mu to jeho stát nařídí. Silné argumenty

jsou na obou stranách, ale zdá se mi, že váha důkazů je spíše proti účasti. Výše zmíněné principy sice problém objasňují, ale jsou tu i další. (1) Náš Pán řekl, „Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali“ (J 18,36). (2) Také řekl, „Všichni, kdo se chápou meče, mečem zahynou“ (Mt 26,52). (3) Představa odejmutí lidského života je v rozporu s jeho učením, které říká, „Milujte své nepřátele“ (Mt 5,44).

Ti, kdo jsou proti nošení zbraní, mají štěstí, pokud žijí v zemi, kde se mohou registrovat jako odpůrci vojenské služby nebo civilisté.

Na druhé straně, mnoho křesťanů sloužilo v bojích se ctí. Neušlo jim, že Nový zákon představuje setníky (např. Kornélius a Julius) ve velmi příznivém světle. Také se používají slovní obraty z vojenského života, aby objasnily křesťanskou výzbroj (např. Ef 6,10–17). Pokud by byla služba v armádě ve své podstatě špatná, těžko by nás Pavel vyzýval, abychom byli „dobrymi vojáky Ježíše Krista“. Ať už člověk zastává jakýkoli názor, neměl by odsuzovat nebo zavrhnout ty, kteří s ním nesouhlasí. Oba názory zde mají své místo.

†

Další povinností křesťanského učedníka je být připraven ke každému dobrému dílu. Ne všechna zaměstnání jsou počestná – mnoho moderních reklam je založeno na lži a někteří obchodníci prodávají věci, které duchovně, duševně a fyzicky ohrožují člověka a jeho zdraví. Kvůli dobrému svědomí bychom se těmto zaměstnáním měli vyhýbat.

3,2 Křesťané by o nikom neměli mluvit zle. Na jiných místech Bible zakazuje mluvit zle o vládci (Ex 22,27; Sk 23,5) – tento příkaz by si všichni křesťané měli pamatovat v zápalu politické kampaně nebo v období útlaku a pronásledování. Ale zde je nařízení rozšířeno na ochranu všech před posměchem, pomluvou, urážkou nebo slovním napadením. Mohli bychom se vyhnout velkému množství smutku a potíží, kdyby křesťané poslechli toto jednoduché nařízení, aby nikoho neuráželi!

Máme být mírumilovní a vyhýbat se hádkám. K vyvolání sporu je potřeba dvou lidí. Pokud se někdo pokusil přít s Dr. Ironsidem

kvůli něčemu z kázání, co nebylo až tak důležité, odpověděl mu: „Milí bratři, až přijdeme do nebe, jeden z nás zjistí, že se mýlil, a možná to budu já.“ Takovýto přístup ukončil všechny hádky.

Máme být mírní. Je těžké přemýšlet o této vlastnosti, aniž bychom přemýšleli o Pánu Ježíši. On byl mírný a laskavý, pokojný a smířlivý. Všem lidem máme prokazovat pokoru nebo zdvořilost. Zdá se, že je zcela na místě, abychom považovali zdvořilost za jednu z křesťanských ctností. V zásadě jde o to, abychom pokorně smýšleli o jiných, stavěli druhé na první místo a jednali a mluvili laskavě. Zdvořilost znamená posloužit druhým před sebou samým, vyhledávat příležitost pomoci a pohotově ocenit toho, kdo nám prokáže laskavost. Nikdy nebýt hrubý, vulgární nebo drsný.

3,3 Ještě jednou, uprostřed výrazně etické části, apoštol přináší klasické učení o naší záchraně a klade důraz na to, že účelem této záchrany je, abychom ve svém životě konali dobré skutky. Uvažování je následující: (1) Náš stav před záchranou, verš 3; (2) podstata naší záchrany, verše 4–7; (3) praktický výsledek záchrany, verš 8. To, jak nás Bůh vidí před naším obrácením, není zrovna lichotivé. Tvářili jsme se, že známe na všechno odpověď, byli jsme pošetilí, neschopní porozumět duchovním pravdám a nerozumní ve svých volbách a chování. Neposlušali jsme Boha a možná ani rodiče a jiné autority. Byli jsme oklamáni ďáblem a vlastním zvráceným úsudkem, vždycky jsme měli správnou cestu a končili ve slepé uličce. Byli jsme otroky mnoha nečistých závislostí, zotročeni hříšnými myšlenkami a sužováni hříchy všech druhů. Život byl neustálý koloběh nenávistné zloby a nevráživosti k druhým. Byli jsme nepřijemní, sobečtí a nešťastní, i druzí se kvůli nám cítili zkroušení. Byli jsme plni nenávisť a navzájem jsme se nenáviděli: Jak smutný je popis života mezi hádajícími se sousedy, soupeřícími kolegy, nemilosrdnými obchodními konkurenty a znesvářenými rodinami!

3,4 Bezútešný obraz lidské zkaženosti je přerušen jedním z největších „ale“ v Písmu („Ale ukázala se dobrota a láska...“, ČEP).

Buďme vděční za tyto spojky „na poslední chvíli“, které naznačují podivuhodný Boží zásah, jímž Bůh zachraňuje člověka před zničením sebou samým! Někdo je nazval Božími překážkami na cestě člověka do pekla.

Když se však zjevila dobrota a lidumilnost Boha, našeho Zachránce... To se stalo, když Pán Ježíš přišel na tento svět před více než dvěma tisíci lety. Jinak řečeno, Boží dobrota a laskavá vlídnost se nám zjevila, když jsme byli spaseni. Právě tyto vlastnosti se projevíly v tom, že poslal svého milovaného Syna, aby zemřel za svět vzpurných hříšníků. Pro lásku k lidem je v řeckém textu použito slovo, ze kterého pochází výraz filantropie; spojuje v sobě myšlenky lásky, vlídnosti a soucitu. Označení Bůh, náš Zachránce, odkazuje k Bohu Otci – našemu Zachránci, který poslal svého Syna na svět jako oběť za naše hříchy. Pán Ježíš je také nazýván Bohem, našim Zachráncem (2,13), protože zaplatil nevyhnutelný trest, aby se nám dostalo milosti a bylo nám odpuštěno.

3,5 Zachránil nás před vinou a trestem za všechny naše hříchy – minulé, současné i budoucí. Všechny byly budoucí, když Zachránce zemřel, a jeho smrt je všechny přikryla. Ale ta nejjednodušší, nejjasnější pravda evangelia je pro člověka obtížně přijatelná. To proto, že záchrana není založena na dobrých skutcích; nikdo se nestane křesťanem tím, že bude žít jako křesťan. Do nebe neodcházejí dobří lidé. Bible podává jednotné svědectví, že člověk si svou záchranu nemůže zasloužit (Ef 2,9; Ř 3,20; 4,4–5; 9,16; 11,6; Ga 2,16; 3,11). Člověk nemůže sám sebe zachránit skrze dobré skutky; všechny jeho spravedlivé skutky jsou v Božích očích jako poskvřený šat (Iz 64,5). Nikdo se nemůže stát křesťanem tím, že bude žít jako křesťan, a to z jednoduchého důvodu: sám o sobě není nikdo schopen žít jako křesťan; hříšníci jsou zachráněni skrze Boží milost.

Dobré skutky nám záchranu nepřinesou; jsou výsledkem spasení. Tam, kde je pravé spasení, tam budou také dobré skutky. Čteme tedy, že Bůh nás nezachránil na základě spravedlivých skutků, které jsme učinili, nýbrž podle svého milosrdenství. Spasení je záleži-

tostí milosti – ne spravedlnosti. Spravedlnost požaduje vykonání zaslouženého trestu; milosrdenství ukazuje spravedlivou cestu, kterou je trest odvrácen.

Bůh nás zachránil koupelí znovuzrození. Obrácení je skutečně nové stvoření (2K 5,17), a zde je nové stvoření popisováno jako koupel. Stejný obraz použil Pán Ježíš, když učil své učedníky, že je jen jedna koupel znovuzrození, ale je mnoho nutných očištění od znesvěcení (J 13,10). Tato koupel znovuzrození nemá nic společného se křtem. Není to tělesná očista vodou, ale mravní očištění slovem Božím (J 15,3). Křest není symbolem této koupele, ale zobrazuje pohřbení spolu s Kristem ve smrt (Ř 6,4).

O našem znovuzrození se mluví také jako o obnovení Duchem svatým. Duch Boží způsobuje úžasnou proměnu – neobléká starého člověka do nových šatů, ale obléká do šatů nového člověka! Duch svatý je hybnou silou při této obnově a Boží slovo je nástrojem.

3,6 Bůh na nás bohatě vylil Ducha svatého. V každém věřícím přebývá Duch svatý od chvíle, kdy se znovuzrodí. Stačí mít Ducha, aby způsobil slavné znovuzrození, ke kterému odkazuje. Duch je nám dán skrze Ježíše Krista, našeho Zachránce. Stejně jako Josef zprostředkoval hojnost faraonova dvora Jákobovým synům, tak i nám Pán Ježíš zprostředkoval nevýslovná požehnání Ducha svatého. Ježíš je náš „Josef“.

V souvislosti s naší záchranou jsou zmíněny všechny tři osoby nejsvětější Trojice: Bůh Otec (v. 4); Duch svatý (v. 5); a Bůh Syn (v. 6).

3,7 Bezprostředním důsledkem naší obnovy je to, že jsme se ospravedlnění jeho milostí stali dědici naděje na život věčný. Díky tomu, že nás Ježíš Kristus vykoupil, Bůh nás skutkem úžasně milostí pokládá za spravedlivé. A my se stáváme dědici všeho, co Bůh připravil pro ty, kdo ho milují. Naší nadějí je vše, co znamená být s Kristem a být po celou věčnost jako on.

3,8 Když Pavel říká „věrohodné je to slovo“, vztahuje se to na předchozí část, nebo na zbytek tohoto verše? Podstatou tohoto argumentu zřejmě je to, že když jsme byli tak

podivuhodně zachráněni od tolika věcí, měli bychom proto žít způsobem, který se k našemu vyššímu povolání hodí.

Titus tyto věci (probírané ve verších 1–7) vyžadoval ve své službě na Krétě, takže věřící se měli snažit vynikat dobrými skutky. Ačkoli výraz dobré skutky může znamenat poctivé jednání, širší význam – dobré skutky obecně – je pravděpodobně ten správný. Učení, které usiluje o chování, jež je v souladu s křesťanským vyznáním, je dobré a užitečné. Veškeré vyučování by mělo mít osobní a praktické využití.

3,9 Ovšem, že vždycky existují nástrahy, kterým je třeba se v křesťanské službě vyhnout. V Pavlově době to byly hloupé spory ohledně čistého a nečistého jídla, nařízení ohledně soboty a dodržování svátků. Hádky vznikaly kvůli rodokmenům, andělským i lidským. Lidé se dohadovali nad složitými předpisy, které byly povyšovány na zákon. Pavel byl tím vším znechucený, protože byly neúčinné a nikam nevedly.

Boží služebníci v naší době si mohou Pavlovy rady vzít k srdci a vyhnout se tak následujícímu:

Zaujetí metodami, a nikoli duchovní skutečností. Příkladem jsou odvěké debaty o užívání kvašeného vína nebo hroznové šťávy, kvašeného nebo nekvašeného chleba, společného kalicha nebo jednotlivých pohárků – jako kdyby toto byly zásadní otázky Bible!

Hádání o slovíčka.

Orientace jen na jednu pravdu, nebo dokonce jen na jeden aspekt této pravdy a vyloučení všech ostatních.

Alegorizace Písma dovedená až do krajnosti.

Teologické hnidopištví, které nikoho nebuduje.

Odklon od Božího slova k postranním politickým metodám a křesťanským kampaním proti tomu či onomu.

Není to smutné, trávit vzácný čas takovými věcmi, zatímco svět spěje do záhuby?

3,10 Kdo se zaměřuje na tyto nedůležité věci, je sektářem, který vyvolává spory.⁵ Jeho housle obvykle mají jen jeden tón a ten hraje až do smrti. Brzy kolem sebe shromáždí

skupinu lidí, kteří zastávají negativní postoj, a ostatní odežene. Raději rozdělí shromáždění, než aby opustil svou oblíbenou nauku. Žádný sbor by se s takovým pošetilým chováním neměl smířit. Pokud po jednom a druhém napomenutí odmítne přestat, měl by být vyloučen ze společenství místního sboru a křesťané by se s ním neměli stýkat. Můžeme jen doufat, že toto vypovězení ze společenství ho přivede k pokání a vyváženému zacházení s Božím slovem.

3,11 Pro případ, že by se někdo domníval, že takový člověk nepředstavuje vážné ohrožení pro sbor, apoštol ho označuje za překrouceného, hřešícího a vynášejícího soud nad sebou samým. Jeho chování je karikaturou, ne pravou podobou křesťanství. Jeho hřích spočívá v tom, že vytváří sektu nebo skupinu. Sám nad sebou vynáší soud, protože se tvrdohlavě drží svého špatného jednání i poté, co ho odpovědní křesťané napomenuli.

VI. Závěr (3,12–15)

3,12 List uzavírá několik krátkých pokynů určených pro Tita. Pavel zamýšlel poslat buď Artema, nebo Tychika, aby Titovi pomohli na Krétě. S Tychikem jsme se setkali už dříve (Sk 20,4; Ef 6,21; Kol 4,7), s Artemem ne. Z 2Tm 4,12 vyplývá, že Tychikos byl poslán místo na Krétu do Efezu, a tak byl Artemas pravděpodobně náhradníkem pro Krétu. Jakmile dorazí, Titus pojedje do Nikopole, kde se Pavel rozhodl strávit zimu. V té době existovalo nejméně sedm měst, která nesla název Nikopolis, ale většina vykladačů se domnívá, že Titus si vybral město v Epiru v západním Řecku.

3,13 Titus měl mít návštěvu – zákoníka Zénu a Apolla. Možná že to byli oni, kdo přinesli Titovi list od Pavla. V té době existovaly dva druhy zákoníků – pismaři, kteří vykládali náboženské právo, a advokáti, kteří se zabývali civilním právem. Rozhodnutí, ke které skupině patřil Zenas, je na nás. Já dávám svůj hlas prvnímu uvedenému, domnívám se, že byl povolán, aby Titovi pomohl s potlačáním nekonečných hádek o Mojžíšově zákoně (v. 9). Pokud to byl civilní právník, pak patřil k těm poctivým! Jediný jiný Apollos, o kterém

čteme v Novém zákoně, je ten, o kterém se zmiňují Sk 18,24–28 a 1K. Patrně je to tentýž člověk. Když Pavel řekl Titovi, aby je pečlivě vypravil na cestu, jeho výzva zahrnovala pohostinnost během jejich pobytu na Krétě a vše nezbytné pro jejich další cestu.

3,14 Titus učil ostatní křesťany (naš lid), aby k druhým byli pohostinní, starali se o nemocné a ztrápené a byli štedří k těm, kdo jsou v nouzi. Místo aby naplňovali jen vlastní potřeby a požadavky, měli by mít jasnou křesťanskou vizi získávat peníze za tím účelem, aby se o ně mohli podělit s méně šťastnými (viz Ef 4,28b). To by je zachránilo před trápením, které přináší sobectví, a před nešťastně promarněným, neužitečným životem.

3,15 Závěrečné pozdravy bychom neměli vnímat jako něco obyčejného a nedůležitého. V zemích, kde jsou křesťané v menšině a opovrhují jimi a pronásledují je, vyjadřují tato milá slova nesmírné množství lásky, přátelství a povzbuzení. Všichni, kdo byli s apoštolem, posílali pozdrav a Titus byl požádán, aby pozdravoval všechny, kdo mají rádi Pavla a jeho společníky ve víře. Nakonec Pavel uzavírá svůj list tématem, které má hlavní místo v jeho životě – Pánovou milostí.

Milost s vámi se všemi. Amen.

Poznámky

¹ (1,1) Viz Ef 1 a Ř 1 pro podrobnější pojednání o vyvolení.

² (1,6) Mnozí si myslí, že i když je rozvod za určitých okolností platný, církevní úřad by neměl zastávat rozvedený člověk.

³ (2,7) Tak, jak je obvyklé (viz poznámky v NKJV), opomenutí jsou oblíbená v kritických textech, které se většinou opírají o starší rukopisy, jež pocházejí většinou z Egypta. KJV a NKJV dávají přednost tradičnímu textu (TR), který je obvykle, ale ne vždy, také podpořen většinou rukopisů (tzv. majoritní text).

⁴ (2,14) Dnes to zní kuriózně, protože význam slova „zvláštní“ se změnil. KJV je velmi přesný překlad; většina toho, čemu říkáme chyby (tak jako tady) vzniklo v důsledku téměř čtyř století vývoje anglického jazyka. Pozn. překl.: Totéž platí analogicky pro BKR v češtině.

⁵ (3,10) Slovo sektář pochází z řeckého slova, které znamená „ten, který nesouhlasí s většinou“ nebo „ten, který vyvolává spory“. Osoba, která rozděluje sbory, obvykle šíří falešnou nebo bludnou nauku, ale to je až pozdější význam slova *hairetikos*.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1Tm.

List Filemonovi

Úvod

„*Tento krátký list je opravdovým mistrovským dílem v psaní dopisů.*“

Ernest Renan

„*Všichni jsme [Pánovými] Onezimy.*“

Martin Luther

I. Jedinečné místo v kánonu

Někdo by mohl navrhnout, že bychom se docela dobře obešli bez tohoto krátkého Pavlova listu. Naprosto by se mýlil. Zaprvé je tento list obecně uznáván jako autentický, osobní dopis napsaný přímo z apoštolova srdce. Je tedy třeba k němu přistupovat jako ke klenotu. Častokrát byl srovnáván se sekulárním dopisem na stejné téma – o uprchlém otrokovi – napsaný římským autorem Pliniem Mladším, který jej adresoval svému příteli. Až na oblast elegantní rétoriky vychází Pavlův list vítězně.

Tento krátký dopis ukazuje zdvořilost, takt s kapkou humoru a Pavlovo milující srdce. I když se nejedná o přímé vyučování, je v listu dokonale ilustrována nauka o „připočtení“ – Pavlův příkaz: „Připiš mi to na účet.“ Stejně jako mělo být Onezimovo selhání připsáno na Pavlův „účet“ a Pavlova schopnost zaplatit užita k označení Onezimova beznadějného stavu, právě tak má křesťan své hříchy „připsány“ nebo zaplacený, účtem Pána Ježíše, na základě Pánova spasitelného díla, tedy připsány z jeho účtu. Není divu, že veliký reformátor, Martin Luther, napsal:

„Zde vidíme, jak se sv. Pavel přimlouvá za ubohého Onezima a všemi dostupnými prostředky předkládá Onezimův případ před jeho pána. Staví se tak jako by byl sám Onezimem a spáchal zlo vůči Filemonovi. Stejně jako jednal Kristus v náš prospěch s Bohem Otcem, tak také sv. Pavel jedná kvůli Onezimovi s Filemonem... Podle mého názoru jsme všichni Pánovými Onezimy.“¹

II. Autorství

Všichni s výjimkou nejúpornějších kritiků přijímají Pavlovo autorství listu Filemonovi. Renan si dokonce byl natolik jistý autentičností, že tím došel k odmítnutí svého vlastního předpokladu o neautentičnosti úzce příbuzného listu Koloským.

Jelikož je list Filemonovi tak krátký a osobní, nepřekvapuje nás, že z něj nejsou žádné rané citace.

Vnější důkazy

List Filemonovi je citován nebo zmiňován ve spisech Ignácia, Tertuliána a Origena. Eusebius o něm říká, že se jednalo o jednu z knih, která byla přijata všemi křesťany (*homologoumena*). Markion jej řadí do svého „kánonu“ a je uznán i v Muratorihovo kánonu.

Vnitřní důkazy

Pavel v tomto krátkém listu sám sebe zmiňuje dokonce třikrát (v. 1.9.19). Verše 2. 23 a 24 jsou úzce propojeny s Ko 4,10–17, a tak oba listy navzájem podporují svou autentičnost. Vnitřní důkazy tedy souhlasí s vnějšími.

III. Doba vzniku

List byl poslán ve stejnou dobu jako list Koloským (okolo roku 60 po Kr.), nebo přibližně třicet let po nanebevstoupení našeho Pána.

IV. Pozadí a téma

Abychom se dobrali příběhu, který leží za tímto dopisem, je nutné odvodit jeho obsah ze samotného listu a z Pavlova listu Koloským. Vypadá to tak, že Filemon byl občanem města Kolosy (srovnej Ko 4,17 a Fm v. 2), který se obrátil díky apoštolu Pavlovi (v. 19). Jeden z jeho otroků, Onezimos, od něj utekl (v. 15 a 16) a je také naznačeno, že si Onezimos mohl přilepšit částí majetku svého pána (v. 18).

Uprchlík se dostal do Říma během doby, kdy tam byl Pavel uvězněn (v. 9). Nemůžeme si být zcela jisti, jestli to bylo v době, kdy byl apoštol za mřížemi, nebo v době, kdy mu byla dopřána svoboda vlastního pronajatého domu (Sk 28,30). Zvláštní souhrou okolností se Onezimos v této rušné metropoli setkal s Pavlem a díky Pavlovi působení byl přive-

den ke Kristu (v. 10). Během následujících dnů mezi nimi vzniklo vzájemné pouto lásky (v. 12) a Onezimos dokázal, že je pro apoštola hodnotným pomocníkem (v. 13). Oba se však shodli na tom, že bude správné, aby se Onezimos vrátil k Filemonovi a napravil chyby z dřívějšíka. Proto Pavel napsal list Filemonovi, ve kterém prosí za Onezima a uvádí pádné důvody, proč by mu měla být z milosti obnovena přízeň jeho pána (v. 17). V této době také Pavel napsal list Koloským. Vybral Tychika, aby posloužil jako listonoš, a spolu s ním poslal zpět do Kolos také Onezima (Ko 4,7–9).

Jedná se o nejosobnější dopis ze všech Pavlových listů. Listy Timoteovi a Titovi byly také napsány jednotlivcům, ale zabývají se víc záležitostmi praktického života sboru než osobními věcmi.

Osnova

- I. Pozdrav (v. 1–3)
- II. Pavlovo díkůvzdání a modlitba za Filemona (v. 4–7)
- III. Pavlova prosba za Onezima (v. 8–20)
- IV. Závěrečné poznámky (v. 21–25)

Komentář

I. Pozdrav (v. 1–3)

1 Pavel se raději představuje jako vězeň než jako apoštol. Mohl využít svou autoritu, ale raději dal přednost postavení, které můžeme považovat za slabost nebo nevýhodu. A přesto apoštol rozjasňuje toto nízké postavení slávou nebe. Je vězněm Ježíše Krista. Ani na chvíli se nesnížil k označení za vězně Říma! Hledí za císaře ke Králi králů. Během psaní byl přítomen Timoteus, a tak jej zmiňuje jakožto věrného učedníka, ačkoliv list je očividně Pavlův.

Hlavním adresátem je Filemon. Jeho jméno znamená „láskyplný“, a očividně dostal pravdě svého jména, protože jej Pavel popisuje jako „našeho milovaného přítele a spolupracovníka“.

2 Jelikož Apfie je ženské jméno, většina biblistů usuzuje, že se jednalo o Filemo-

novu ženu. Skutečnost, že jí je list z části adresován, nám připomíná, že křesťanství předkládá vznešené postavení žen.² Později uvidíme, že také pozvedá postavení otroků. Nadšená představitost téměř vždy identifikovala Archippa jako Filemonova syna. Nemůžeme si být jisti, ale víme, že byl aktivně zapojen v křesťanském zápase. Pavel jej vyznamenává jako svého spolubojovníka. Dokážeme si ho představit jako oddaného učedníka Pána Ježíše, který byl zapálen svatým nadšením. V listu Koloským ho Pavel zmiňuje se zvláštním zájmem: „A Archipovi: ‚Hleď si služby, kterou jsi v Pánu přijal, abys ji plnil.‘“ (4,17)

Jestliže Filemon, Apfie a Archippos poskytují obraz novozákonní křesťanské rodiny, vyjádření církev ve tvém domě vystihuje, co to je novozákonní církev. Z tohoto místa se zdá

jasné, že Filemonův dům byl místem, kde se konalo shromáždění věřících. Scházeli se tam k uctívání, modlitbě a biblickému studiu. Odtud vyšli jako Kristovi svědci do světa, který jejich poselství nikdy neuvítá, ale také na něj nikdy nezapomene. Když se společně scházeli ve Filemonově domě, byli křesťané jedno v Kristu Ježíši. Bohatí a chudí, muži a ženy, pánové a otroci – všichni byli plnohodnotnými členy Boží rodiny. Jakmile se vrátili do běžného pracovního dne ve světě, jejich rozdílné postavení ve společnosti se znovu objevilo. Ale např. u večeře Páně jsou všichni na stejné úrovni svatých kněží. Filemon by neměl žádnou přednost před Onezimem.

3 Zdá se, že Pavlovy charakteristické pozdravy ztělesňují to nejlepší, po čem mohl pro své milované toužit. Milost zahrnuje všechnu nezaslouženou přízeň, kterou Bůh vylévá na svůj lid. Pokoj zde představuje duchovní vyrovnanost a rovnováhu, která stabilizuje životy těch, kteří jsou vyučeni Pánovou milostí. Obojí požehnání přichází od Boha Otce a Pána Ježíše Krista. To je velmi důležité. Znamená to, že Pán Ježíš je v udílení milosti a pokoje rovnocenný Bohu Otci. Bylo by rouhání udělit takovou poctu Kristu, pokud by nebyl opravdově a plně Bůh.

II. Pavlovo díkůvzdání a modlitba za Filemona (v. 4–7)

4 Kdykoliv se Pavel modlil za Filemona, děkoval Bohu za tohoto vznešeného bratra. Z mnoha důvodů můžeme věřit, že byl zářným příkladem Boží milosti – byl to ten typ člověka, kterého byste chtěli mít za přítele a bratra. Někteří vykladači navrhuji, že Pavel jedná v těchto úvodních verších diplomaticky, aby tak „obměkčil“ Filemonovo srdce, a ten přijal Onezima zpět. To by však apoštolovi přisuzovalo nečestný motiv a vrhalo stín na inspirovaný text. Pavel by tato slova neřekl, pokud by je tak skutečně nemyslel.

5 Ve Filemonově charakteru byly dvě kvality, ze kterých se Pavel radoval – jeho láska a víra, kterou měl směrem k Pánu Ježíši a vůči všem svatým. Jeho víra v Krista ukazovala, že byl zakořeněn v duchovním životě a jeho lás-

ka vůči všem svatým ukazovala, že zároveň nesl ovoce. Jeho víra byla produktivní.

V Ef 1,15–16 a Ko 1,3 a 4 Pavel vyjadřuje podobné díky za svaté, kterým jsou tyto listy adresovány. Na těchto místech ovšem staví víru před lásku. Zde uvádí lásku před vírou. Proč ten rozdíl? MacLaren odpovídá: „Pořadí zde uvedené je pořadí analýzy, které přechází z projevu k příčině. Pořadí v paralelních odkazech je pořadí tvorby, které postupuje od kořenů ke květu.“

Je zde i další zajímavá skutečnost týkající se Pavlova uspořádání textu. Odděluje vyjádření „lásku ke všem svatým“ od víry... „v Pána Ježíše“, kterou uvádí po lásce. Mohl to také napsat následovně: „lásku (a víra... v Pána Ježíše) ke všem svatým.“ Předmětem víry je Pán Ježíš. Předmětem lásky jsou svatí. Pavel však obaluje větu týkající se víry větou, kde je doložena láska, jako by dopředu varoval Filemona, že dostane zvláštní příležitost projevít skutečnost své víry, když prokáže lásku vůči otroku Onezimovi. Je zde tedy zvláštní důraz na slovo *všichni* – všichni svatí.

6 Předchozí dva verše vyjadřují Pavlovy díky za Filemona. Tento verš ukazuje podstatu apoštolovy modlitby za něj. „Společenstvím tvé víry“ je myšlena praktická laskavost, kterou Filemon prokázal druhým. Svoji víru můžeme sdílet nejenom tím, že kážeme Krista, ale také tím, že nasytíme hladové, oblečeme strádající, potěšíme truchlící, ulevíme ztrápeným – ano, i tím, když odpustíme uprchlému otroku. Pavel se modlil, aby Filemonův život plný dobročinnosti vedl mnohé k rozpoznání, že všechny jeho dobré skutky pocházejí od Krista Ježíše. Život, ve kterém se projevuje Boží láska, nese ohromnou moc a vliv. Jedna věc je čist o lásce v nějaké knize, ale mnohem závažnější je vidět Slovo, které se stalo tělem, v lidském životě!

7 Zprávy o Filemonově překypující štěrnosti a sebeobětující se lásce doputovaly z Kolos do Říma, kde způsobily Kristovu vězňi velkou radost³ (nebo díkůvzdání, DBY) a útěchu Kristovu vězňi. Pro Pavla bylo velikou výsadou dovést Filemona k Pánu, ale jaká to byla nyní odměna slyšet, že jeho dítě ve víře roste dobře v Pánu. Jak uklidňující bylo se do-

zvědět, že srdce svatých byla velmi obcerstvena tímto milovaným bratrem a zejména jeho láskou. Nikdo nežije sám sobě a nikdo sám sobě neumírá. Naše jednání ovlivňuje druhé. Nemůžeme změřit rozsah našeho vlivu. Máme neomezený potenciál pro dobro nebo zlo.

III. Pavlova prosba za Onezima (v. 8–20)

8 Pavel nyní přechází k hlavnímu důvodu svého listu. Chystá se přimluvit za Onezima. Jak však tento problém pojme? Jako apoštol mohl Filemonovi oprávněně říct: „Můj bratře, teď je tvou povinností, jakožto věřícího člověka, odpustit a přijmout uprchlého, a přesně to ti také říkám, abys udělal.“ Pavel mu mohl nařídít a Filemon by nepochybně poslechl. V tomto případě by se však jednalo o bezcenné vítězství.

9 Kdyby apoštol nezískal Filemonovo srdce, Onezimovi by se mohlo dostat chladného přijetí. Jedině poslušnost motivována láskou může učinit postavení otroka v domácnosti snesitelné. Možná, když to Pavel napsal, měl na mysli Spasitelova slova: „Jestliže mne milujete, zachovejte má přikázání“ (J 14,15). A tak z ohledu na lásku upřednostnil raději prosbu než příkaz. Dosáhne Filemonova láska až za moře, kde je letitý Kristův vyslanec⁴ vězněn pro Pána Ježíše? Pohnou jim tyto dvě skutečnosti – Pavel, stařec a nyní také vězeň? Nevíme přesně, kolik bylo apoštolovi v té době let. Odhady se rozcházejí mezi třiapadesáti a třiašedesáti. Možná nám to dnes nepřipadá jako vysoké stáří, ale pravděpodobně předčasně zestárl kvůli tomu, jak byl vyhořelý službou Kristu. A nyní byl vězněm pro Ježíše Krista. Když to zmiňuje, nehledá sympatie, ale doufá, že Filemon při svém rozhodování tyto skutečnosti Zváží.

10 Tento verš uvádí v původním znění jméno Onezimos na konci. „Prosím tě, za svého syna, kterého jsem zplodil ve vězení, Onezima.“ Ve chvíli, kdy se Filemon dostal ke jménu svého zběhlého otroka, byl zcela odzbrojen. Představte si jeho překvapení, když se dozvěděl, že „lotr“ se obrátil a byl přiveden ke Kristu díky vězni, Pavlovi!

Jedna ze skrytých radostí křesťanova života spočívá v tom, když vidí Boha jednat velkolepým, zázračným způsobem, když se dává poznat v souhře okolností, které není možné vysvětlit přirozeným sledem událostí nebo náhodou. Nejprve Pavel přivedl k Pánu Filemona. Poté byl apoštol uvězněn a zajat do římského vězení, kde očekával soudní proces. Filemonův otrok utekl arazil si cestu do Říma. Nějakým způsobem se setkal s Pavlem a uvěřil. Pán i otrok byli oba znovuzrozeni skrze stejného kazatele, ale na zcela jiných místech a za úplně jiných okolností. Byla to náhoda?

11 Jméno Onezimos znamená užitečný. Když však uprchl, Filemon byl pravděpodobně pohnut, aby ho nazval bezcenným ničemou. Pavel z *tohoto důvodu* říká: „Ano, byl ti kdysi neužitečný, ale nyní je tobě i mně prospěšný.“ Otrok, který se nyní vracel k Filemonovi, byl lepším otrokem než ten, který utekl. Říká se, že v novozákonní době měli křesťanští otroci na trhu vyšší cenu než ostatní. Mělo by tomu tak být i dnes, že křesťanský zaměstnanec je hodnotnější než nevěřící.

12 V tomto listu přichází na řadu také postoj Nového zákona vůči otroctví. Všimneme si, že Pavel neodsuzuje ani nezakazuje otroctví. Ve skutečnosti posílá Onezima zpět jeho pánu. Avšak zneužívání, které je s otroctvím spojeno, je odsouzeno a zakázáno v celém Novém zákoně. MacLaren píše:

„Nový zákon... se přímo nevměšuje do žádného politického nebo společenského uspořádání, ale staví principy, které toto uspořádání nesmírně ovlivní a umožní, aby pronikly do obecného povědomí.“⁵

Násilná revoluce není biblický způsob, jak napravit sociální zlo ve společnosti. Příčina lidské nehumánnosti tkví v padlé přirozenosti lidstva. Evangelium jde na *samotný kořen* příčiny a nabízí nové stvoření v Kristu Ježíši.

Dovedeme si představit, že otrok, který má laskavého pána, na tom může být lépe, než kdyby byl nezávislý. Tak tomu je například u věřících, kteří jsou otroky Pána Ježíše. Ti, kdo jsou jeho otroky, zakoušejí tu nejopravdovější formu svobody. Když Pavel posílá Onezima zpět k Filemonovi, nejedná nespravedli-

vě vůči otrokovi. Pán i otrok byli oba věřící. Filemon je povinen s ním jednat s křesťanskou laskavostí. Od Onezima se očekává, že bude sloužit s křesťanskou věrností. Hluboký cit, který apoštol k Onezimovi měl, vyjadřuje slovy, že posílá jeho, to jest „moje vlastní srdce“. Pavel měl pocit, jako by ztrácel část sebe.

Měli bychom si všimnout důležitého principu náhrady, který nám je předložen. Bylo nutné, aby se Onezimos nyní, když je spasen, se vrátil ke svému dřívějšímu pánu? Odpověď je rozhodné „ano“. Spasení odstraní trest a moc hříchu, ale *neruší* dluh. Od nového křesťana se očekává, že vyrovná všechny nespacené účty a napraví všechna provinění, jak je to lidsky možné. Onezimos byl povinen vrátit se zpět do služby svému pánu a splatit všechny peníze, které možná ukradl.

13 Kdyby záleželo na apoštolových osobních preferencích, ponechal by si Onezima u sebe v Římě. Bylo mnoho věcí, které mohl obrácený otrok vykonat pro Pavla, který byl uvězněn kvůli evangeliu. A zde by byla příležitost pro Filemona, aby posloužil apoštolovi – tím, že by mu poskytl pomocníka. Bylo by však nevhodné, aby tak jednal bez Filemonova vědomí nebo svolení.

14 Pavel si nechtěl vynutit laskavost majitele otroka tím, že by si Onezima nechal u sebe v Římě. Neudělal by nic v souvislosti s Onezimem bez Filemonova svolení. Laskavost by byla okradena o svou krásu, kdyby byla vykonána z donucení a ne z dobrovolné a láskyplné ochoty.

15 Znakem duchovní dospělosti je být schopen prohlédnout za nepříznivé okolnosti dané chvíle a vidět, že Bůh působí všechny věci spolu k dobrému těm, kteří jej milují (Ř 8,28). Když Onezimos utekl, Filemon byl možná naplněn hořkostí a pocitem finanční ztráty. Uvidí ještě někdy tohoto otroka? Pavel nyní sleduje duhu mezi temnými mraky. Onezimos se rodině v Kolosech na chvíli ztratil, aby jej mohli mít zpět navěky. To by měla být útěcha křesťanů, kterým zemřeli věřící příbuzní a přátelé. Oddělení je na krátkou chvíli; opětovné setkání bude věčné.

16 Filemon nejenom, že dostal Onezima zpět – přijímal jej lepšího, než jakého jej kdy

znal. Už to nebude nadále běžný vztah mezi pánem a otrokem. Onezimos byl nyní více než otrok. Byl to milovaný bratr v Pánu. Nadále bude motiv strachu nahrazen motivem lásky. Pavel již zažil jeho společenství jakožto milovaného bratra. Ale nyní jej již nebude mít v Římě. Apoštolova ztráta bude ziskem pro Filemona. Nyní bude znát Onezima jako bratra, jednak v těle, a také v Pánu. Dřívější otrok dostal Pavlovy důvěry jak v těle, tedy oddanou tělesnou službou, tak v Pánu, tedy společenstvím věřícího.

17 Apoštolova žádost je překvapivá, jak ve smělosti, tak v citlivosti. Žádá Filemona, aby přijal Onezima stejně jako by přijal samotného apoštola. Říká: „Pokud mne považuješ za partnera, přijmi jej, jako bys přijal mne.“ Slova jsou připomínkou Spasitelových slov: „Kdo přijímá vás, přijímá mne; a kdo přijímá mne, přijímá toho, který mne poslal“ (Mt 10,40) a také: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratrů, mně jste učinili“ (Mt 25,40). Také nám připomínají, že nás Bůh přijal v osobě svého Syna, že jsme Bohu tak blízcí a drazí, jako je Kristus.

Jestliže Filemon považuje Pavla za partnera, za někoho, s kým má společenství, pak ho apoštol žádá, aby přijal Onezima na stejném základě. To nevyžaduje, aby s Onezimem jednal jako se stálým hostem, který nemá žádné pracovní povinnosti. Bude domácím sluhou, ale takovým, který patří Kristu, a proto je bratrem ve víře.

18 Apoštol neříká, že Onezimos cokoliv Filemonovi ukradl, ale tento verš tuto možnost naznačuje. Je jisté, že krádeže byly jedním z hlavních hříchů otroků. Pavel je ochoten přijmout zodpovědnost za jakoukoliv ztrátu, kterou Filemon mohl utrpět. Uznává, že je třeba poskytnout náhradu. Obrácení Onezima nezrušilo jeho dluhy vůči lidem. Proto Pavel sděluje Filemonovi, aby mu to připsal na účet.

Nemůžeme toto místo číst, aniž bychom si nepřipomněli nesmírný dluh, kterým jsme byli zavázáni jako hříšníci, a jak toto vše bylo připsáno na účet Pána Ježíše na Golgotě. Zcela zaplatil dluh, když zemřel jako

náš Náhradník. Připomíná se nám zde také Kristova služba jakožto našeho Advokáta. Když Satan, žalobce bratrů, přednáší vůči nám obvinění za špatnosti, které jsme udělali, náš pozeňnaný Pán říká: „Připiš to na můj účet.“ V této knize je ilustrováno učení o smíření. Onezimos se Filemonovi odcizil kvůli tomu, co udělal špatně. Máme za to, že skrze Pavlovu službu byly vzdálenost a „nepřátelství“ odstraněny. Otrok byl se svým pánem smířen. Tak to bylo i s námi, když jsme byli Bohu odcizeni kvůli našemu hříchu. Ale skrze Kristovu smrt a vzkříšení byla příčina nepřátelství odstraněna a věřící jsou s Bohem smířeni.

19 Pavel obyčejně diktoval své listy někomu dalšímu, a jen závěrečné řádky napsal svou vlastní rukou. Nemůžeme si být jisti, jestli napsal celý tento list svou rukou, ale přinejmenším v tuto chvíli vzal pero do ruky a svým dobře známým rukopisem se odhodlal splatit všechny dluhy, které Onezimos způsobil. Udělal by to navzdory skutečnosti, že Filemon měl vůči němu značný závazek. Pavel jej přivedl k Pánu. Filemon byl za svůj duchovní život zavázán apoštolovi tak dalece, jak jen můžeme hledět z perspektivy lidského nástroje použitého Pánem. Ale Pavel by jej nenutil k tomu, aby tento závazek splatil.

20 Staříčkový Pavel oslovuje Filemona jako bratra a žádá jej o nějaký přínos v Pánu, nějaké občerstvení v Kristu. Prosí, aby byl Onezimos přijat laskavě, aby mu bylo odpuštěno a mohl se vrátit se v domácnosti na místo, kde sloužil – teď ne jako otrok, ale jako bratr v Boží rodině.

IV. Závěrečné poznámky (v. 21–25)

21 Pavel měl naprostou důvěru, že Filemon udělá ještě víc, než o co ho požádal. Jemu samotnému zdarma odпустиť Kristus. Zcela jistě neudělá pro Onezima méně. Je to živá ilustrace Ef 4,32: „Buďte k sobě navzájem laskaví, milosrdní a odpouštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám.“

22 Ale jakým způsobem se Pavel dozví, jak Filemona s Onezimem jednal? Měl naději, že navštíví Kolosa a bude ve

Filemonově domě hostem. Očekával, že jej světská vláda propustí, což bude odpověď na modlitby křesťanů. A tak Filemona žádá, aby pro něj připravil pokoj pro hosty. Možná to byl jeden z prvních úkolů, který byl Onezimovi svěřen: „Připrav hostinský pokoj pro našeho bratra Pavla.“ Nevíme, jestli se vůbec kdy Pavel do Kolos dostal. Můžeme pouze předpokládat, že hostinský pokoj pro něj byl připraven, a že všichni členové domácnosti jej toužili spatřit, jelikož jejich srdce byla propojena vzájemnou láskou.

23 Epafras mohl být člověk, který založil shromáždění v Kolosech (Ko 1,7–8; 4,12–13). Nyní se Pavlův spoluvězeň v Římě připojuje k pozdravu Filemonovi.

24 V této době byli s Pavlem Marek, Aristarchos, Démas a Lukáš. Tato jména jsou také zmíněna v Ko 4,10.14. Ježíš, zvaný Justus, je zmíněn v Ko 4, i když z nějakého důvodu je zde vynechán. Marek byl pisatelem druhého evangelia. Po svém prvotním selhání (2Tm 4,11, srovnej Sk 13,13; 15,36–39) prokázal, že je věrným služebníkem Pána. Aristarchos byl věřící z Tesaloniky, který doprovázel Pavla na několika cestách, včetně cesty do Říma. V Ko 4,10 jej Pavel nazývá „můj spoluvězeň“. Démas později Pavla opustil, když si zamiloval současný svět (2Tm 4,10). Lukáš, milovaný lékař, dokázal, že je věrný společník a pomocník až do konce (2Tm 4,11).

25 List je uzavřen Pavlovým příznačným chvalo zpěvem. Přeje, aby milost našeho Pána Ježíše Krista byla s Filemonovým duchem. V životě není větší pozeňnaní, než v každé chvíli zůstat v nezasloužené přízni Spasitele. Chodit v neustálém uvědomování si jeho osoby a potěšení z něj a jeho díla, to je všechno, po čem může srdce toužit.

Pavel odložil pero, předal dopis Tychikovi a požádal ho, aby jej doručil Filemonovi. Jen velmi málo si patrně uvědomil, jaký dopad bude mít poselství tohoto listu na chování křesťanů během následujících století. List představuje klasické dílo lásky a zdvořilosti, aplikovatelné dnes stejně jako v době, kdy byl napsán. Amen.

Poznámky

¹ (Úvod) Martin Luther, citováno J. B. Lightfoot, *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*, str. 317, 318 (překlad aktualizován současným editorem).

² (v. 2) Kdyby někdo srovnával postavení křesťanské ženy s pohanskými nebo muslimskými ženami, musel by uznat, že skutečným „osvoboditelem“ žen je Pán Ježíš Kristus.

³ (v. 7) Většina rukopisů čte díkyvzdání (*charin*) místo radosti (*charan*).

⁴ (v. 9) Řecká slova pro „letitého“ (*presbytés*) a vyslanec (*presbeutes*) si jsou tak podobná, že Bentley odhaduje, že Pavel napsal „vyslanec“. Tradiční rukopisy jsou zcela proti tomuto odhadu, jakkoliv pěkně to může zapadat do kontextu.

⁵ (v. 12) Alexander MacLaren, „Colossians and Philemon,“ *The Expositor's Bible*, str. 461.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci Ko.

List Židům

Úvod

„O autorovi žádné jiné části Písma se tolik nediskutuje,
a přitom její inspirace je tak neoddiskutovatelná.“

Conybeare and Howson

I. Jedinečné místo v kánonu

List Židům je v Novém zákoně jedinečný z mnoha hledisek. Nezačíná sice jako dopis, ale jako dopis končí, je psán konkrétní skupině buď do Itálie, nebo z Itálie (13,24), pravděpodobně židovským křesťanům. Říká se, že původně byl adresován malé domácí církvi, a proto v něm není žádné spojení s některým velkým známým sborem, což by oživovalo tradici jeho vzniku a určení. Jazykový styl je v celém Novém zákoně literárně nejvyspělejší. Je poetický, plný citátů ze Septuaginty. Má bohatý slovník, a pokud jde o slovesné časy a další detaily, používá řečtinu velmi přesně.

I když je tento list v určitém smyslu velmi židovský (přirovnává se ke knize Leviticus), varování, abychom se od reality Kristovy smrti neodchýlili k pouhým náboženským obřadům, jsou v křesťanství vždy potřebná. Proto je kniha velmi důležitá.

II. Autorství

List Židům je anonymní, přestože některá starší vydání překladů krále Jakuba (totéž platí pro BKR) v záhlaví knihy uváděla Pavlovo jméno. Raná východní církev (Dionysius a Klement, oba z Alexandrie) nabízí myšlenku, že autorem mohl být Pavel. Po mnoha pochybnostech tento pohled převažoval počínaje Atanásiem, takže Západ se s tím nakonec ztotožnil. Dnes však málokdo obhajuje Pavlovo autorství. Origenes připouštěl, že *obsah* je pavlovský, a v listě jsou patrné určité Pavlovy doteky, ale jazykový styl se v originále velmi

liší od Pavlova. (To však Pavlovo autorství *nevylučuje*, protože literární génius může měnit svůj styl.)

Během mnoha let padaly různé návrhy, kdo by mohl být autorem: Lukáš, jehož styl je podobný a který znal Pavlova kázání, Barnabáš, Silas, Filip a dokonce Akvila a Priscilla.

Luther navrhoval Apolla, jemuž by odpovídal styl i obsah knihy: byl to dobrý znalec Starého zákona a byl velmi výmluvný (jeho rodiště Alexandrie bylo věhlasné řečnickým uměním). Proti Apollovi mluví argument, že tuto domněnku nezachovává žádná alexandrijská tradice, což je velmi zvláštní, pokud by list napsal rodilý Alexandrijec.

Pán z nějakého důvodu považoval za vhodné ponechat autora neznámého. Někdo říká, že Pavel tento list skutečně napsal, ale záměrně zatajil své autorství kvůli židovským předsudkům vůči sobě. Je to možné, ale platí slova starověkého Origena: „Jen Bůh bezpečně ví, kdo tento list opravdu napsal.“

III. Doba vzniku

I když nevíme, kdo je lidským *autorem*, tento list je možné poměrně přesně *datovat*.

Vnější důkazy mluví pro první století, protože jej cituje Klement Římský (asi r. 95 po Kr.). List citují také Polykarp a Justin Mučedník, ale nezmiňují se o autorovi. Dionysius Alexandrijský cituje list Židům jako Pavlův a Klement Alexandrijský říká, že ho Pavel napsal hebrejsky a Lukáš jej přeložil. (Kniha však nevypadá jako překlad.) Ireneus

a Hippolytus si nemysleli, že by list napsal Pavel a Tertulián měl za to, že ho napsal Barnabáš.

Vnitřní důkazy: Ze samotného obsahu se zdá, že autor patřil ke druhé generaci křesťanů (2,3; 13,7), takže se nejedná o tak raný spis jako třeba list Jakuba nebo 1Te (srov. 10,32). Jelikož chybí zmínka o židovských válkách (začaly r. 66) a chrámové oběti zřejmě stále probíhaly (8,4; 12,27; 13,10), spadá datum vzniku pravděpodobně před rok 66 a zcela určitě před zničení Jeruzaléma (r. 70). V listu je zmínka o pronásledování (12,4), ale věřící se „ještě nevzepřeli až do krve“. Pokud je list adresován do Itálie, pak by Neronovo krvavé pronásledování (rok 64 po Kristu) posouvalo datum vzniku zpět nejpozději do poloviny roku 64. Nepravděpodobnější doba vzniku je tedy mezi lety 63 a 65.

IV. Pozadí a témata

List Židům se, obecně řečeno, zabývá úporným zápasem, který s sebou přináší opuštění jednoho náboženského systému kvůli přijetí jiného. Jedná se o násilné trhání starých pout, důrazů a napětí při oddělení a také o obrovské tlaky, aby se ten, kdo odešel, zase vrátil.

V tomto listu nebyla problémem jen otázka odchodu od starého systému kvůli novému, který má stejnou hodnotu. Šlo o opuštění židovství kvůli Kristu, a jak autor ukazuje, znamenalo to opustit stín kvůli předmětu, který stín vrhal, o opuštění obřadu kvůli realitě, prozatímního kvůli konečnému, časného kvůli věčnému, zkrátka dobrého kvůli lepšímu.

Součástí problému bylo také opuštění oblíbeného kvůli neoblíbenému, většiny kvůli menšině, vyměnit roli utlačovatele za utlačovaného. A to vyvolávalo mnoho vážných problémů.

Dopis byl napsán lidem se židovským pozadím. Tito Hebrejové v prvních dnech církve slychali evangelium, jak je kázali apoštolové a další, viděli mocné zázraky Ducha svatého, který slovo potvrzoval. Reagovali na dobrou zprávu jedním ze tří způsobů:

Někteří uvěřili v Pána Ježíše a skutečně se obrátili. Jiní vyznávali, že se stali křesťany, byli pokřtěni a zaujali místo v místních shro-

mážděních. Nikdy se však nenarodili znovu skrze Božího Ducha svatého. A jiní zvěst o spasení přímo odmítli.

Náš list se zabývá prvními dvěma skupinami – skutečně obrácenými Židy a těmi, kteří měli na sobě jen masku křesťanství.

Když Žid opustil víru svých předků, ostatní se na něj dívali jako na odrodilce a odpadlíka (*mešumad*) a mohl být postižen některým z těchto trestů:

- byl rodinou vyděděn,
- byl exkomunikován ze shromáždění Izraelců,
- ztratil zaměstnání,
- byl zbaven majetku,
- prožíval psychické i fyzické týrání,
- byl vystaven veřejnému posměchu,
- byl odsouzen do vězení,
- stal se mučedníkem.

Vždycky byl samozřejmě možný únik. Kdyby se zřekl Krista a vrátil k judaismu, byl by dalšího pronásledování ušetřen. Když čteme tento list mezi řádky, je možné rozpoznat určité silné argumenty, kterými byli takoví lidé přesvědčováni, aby se vrátili k judaismu:

- bohaté dědictví proroků,
- významné působení andělů v historii starozákonního Božího lidu,
- propojení se slavným zákonodárcem Mojžíšem,
- národní pouto s vynikajícím vojevůdcem Jozuem,
- sláva áronského kněžství,
- existence svatyně, kde se Bůh rozhodl, že tam bude přebývat mezi svým lidem,
- smlouva Zákona, který Bůh vydal skrze Mojžíše,
- Bohem definované zařízení svatyně a nádherná opona,
- služby ve svatyni, zejména obřad velkého Dne smíření (Jom Kippur, nejvýznamnější den židovského kalendáře).

Skoro jako bychom slyšeli tyto Židy prvního století, jak předkládají jednu starověkou slávu obřadního náboženství za druhou a pak se s úšklebkem ptají: „A co máte vy, křesťané? My máme tohle všechno, a co máte vy? Nic, jen obyčejnou horní místnost, stůl, trochu

chleba a vína na stole! Chcete tím říct, že kvůli tomu jste toho tolik opustili?“

List Židům je reakcí na otázku: „*Co máte?*“ Jednoslovná odpověď zní: „*Krista.*“ V něm *máme*:

- někoho, kdo je větší než proroci,
- někoho, kdo je větší než andělé,
- někoho, kdo je větší než Mojžíš,
- někoho, kdo je větší než Jozue,
- někoho, jehož kněžství je nadřazené Áronovu kněžství,
- někoho, kdo slouží lepší svatyni,
- někoho, kdo uzavřel lepší smlouvu,
- někoho, kdo je vzorem pro nábytek a oponu,
- někoho, jehož sebeobětování za hřích je větší než opakované oběti býků a kozlů.

Stejně jako hvězdy blednou, když vychází slunce se svou větší slávou, tak předobrazy a stíny judaismu mizí v bezvýznamnosti před větší slávou osoby a díla Pána Ježíše.

Problém pronásledování existoval vždy. Ti, kdo vyznávali, že následují Pána Ježíše, museli čelit hořkému, fanatickému nepřátelství. Opravdové věřící by to mohlo přivést k nebezpečí nechat se zastrašit, a k zoufalství. Proto potřebovali povzbuzení, aby si uchovali víru v Boží zaslíbení. Potřebovali vytrvalost s výhledem na budoucí odměnu.

Ti, kdo byli křesťany pouze podle jména, byli vystaveni nebezpečí odpadnutí. Vyznali, že přijali Krista, ale potom se ho mohli zcela zříct a vrátit se k obřadnickému náboženství. To bylo totéž jako pošlapat Božího Syna, znesvětit jeho krev a urážet Ducha svatého. Pro takový svévolný hřích nebylo pokání nebo odpuštění. Před tímto hříchem list Židům několikrát varuje. V Žd 2,1 je varování vyjádřeno slovy *abychom nebyli strženi proudem* od Kristovy zvěsti. Ve verších 3,7–19 se jedná o hřích *rozhořčení* nebo zatvrzení srdce. V 6,6 je to *odpadnutí*. V 10,25 jde o *opuštění společného shromáždění*. V 10,26 to autor nazývá *dobrovolně hřešit*, tedy svévolnost. V 12,16 mluví o *prodeji prvorozenství* kvůli jedinému pokrmu. A konečně ve 12,25 jde o *odmítnutí* toho, kdo mluví z nebe. Všechna tato varování míří proti různým aspektům téhož hříchu – odpadnutí.

List Židům je dnes aktuální stejně jako v církvi prvního století. Stále potřebujeme připomínat věčné výsady a požehnání, která máme v Kristu. Potřebujeme povzbuzení, abychom odolávali nepřátelství a těžkostem, všichni vyznávající věřící potřebují varování, aby se nevraceli k obřadnickému náboženství, když už okusili a viděli, jak je Pán dobrý.

Osnova

- I. Kristus je větší jakožto osoba (1,1–4,13)
 - A. Kristus je větší než proroci (1,1–3)
 - B. Kristus je větší než andělé (1,4–2,18)
 - C. Kristus je větší než Mojžíš a Jozue (3,1–4,13)
- II. Kristus je větší jakožto velekněz (4,14–10,18)
 - A. Kristus jako velekněz je větší než Áron (4,14–7,28)
 - B. Kristova služba je větší než Áronova (kap. 8)
 - C. Kristova oběť je větší než starozákonní oběti (9,1–10,18)
- III. Varování a povzbuzení (10,19–13,17)
 - A. Varování, abychom nepohrdali Kristem (10,19–39)
 - B. Povzbuzení k víře na základě starozákonních příkladů (kap. 11)
 - C. Povzbuzení k naději v Kristu (kap. 12)
 - D. Povzbuzení k různým křesťanským ctnostem (13,1–17)
- IV. Závěrečné dobrořečení (13,18–25)

Komentář

I. Kristus je větší jakožto osoba (1,1–4,13)

A. Kristus je větší než proroci (1,1–3)

1,1 Žádný jiný novozákonní list nejde tak přímo k věci jako tento. Bez pozdravu, bez úvodu – autor se okamžitě noří do svého tématu. Jako by ho hnala svatá netrpělivost, aby předložil vznešenou slávu Pána Ježíše Krista.

Jako první dává do kontrastu Boží zjevení prostřednictvím proroků a zjevení skrze Syna. Proroci byli inspirováni Boží mluvčí. Byli to vážení Hospodinovi služebníci. Duchovní bohatství jejich služby je uchováno ve Starém zákoně.

Nicméně jejich služba byla dílčí, úlomkovitá. Každému z nich byla svěřena určitá míra zjevení, ale v žádném případě ne úplná.

Nejenže jim pravda byla přidělována po troškách; používali různé způsoby, jak ji sdělovat lidem. Pravda byla prezentována jako zákon, historie, poezie nebo proroctví. Někdy v ústní, jindy v písemné podobě. Někdy prostřednictvím vidění, snů, symbolů nebo pantomimy. Ať už byl způsob podání jakýkoli, vždy šlo o to, že předchází Boží zjevení židovskému národu byla předběžná, postupně se rozvíjející a co do způsobu podání rozmanitá.

1,2 Opakovaná, dílčí a různorodá proroctví Starého zákona nyní zastínilo ještě lepší a konečné Boží zjevení v osobě jeho Syna. Proroci byli pouze kanály, skrze které Bůh sděloval své slovo. Sám Pán Ježíš Kristus je konečné Boží zjevení lidem. Jan říká: „Boha nikdo nikdy neviděl; jedinečný Bůh, který je v lůnu Otcově, ten nám o něm pověděl“ (J 1,18). Pán Ježíš o sobě řekl: „Kdo viděl mne, viděl Otce“ (J 14,9). Kristus mluví nejen *za* Boha, ale také *jako* Bůh.

Ke zdůraznění nekonečné nadřazenosti Božího Syna nad proroky ho pisatel představuje především jako dědice všeho. To znamená, že z Božího rozhodnutí mu patří celý vesmír a brzy nad ním bude vládnout.

Právě skrze něho Bůh stvořil světy. Ježíš Kristus byl aktivní činitel při stvoření. On dal

vznik hvězdnému nebi, atmosférickému nebi, zemi, lidskému pokolení a Božímu plánu pro všechny věky. Všechno stvořené, ať duchovní či fyzické, učinil on.

1,3 On je zář Boží slávy, to znamená, že veškerá dokonalost, která je v Bohu Otci, je také v něm. On je zář nebo svit jeho slávy. Na něm je vidět všechna Boží morální i duchovní sláva.

Dále je Pán Ježíš přesný obraz Boží podstaty. To se samozřejmě nemůže týkat fyzické podobnosti, protože Bůh je svou podstatou duch. Znamená to, že Kristus ve všech možných směrech představuje Otce. Větší podobnost už ani není možná. Bůh Syn přesně zjevuje člověku svými slovy a způsoby, jaký je Bůh.

Udržuje vesmír slovem své moci. Promluvil a světy vznikly (Žd 11,3). A mluví stále, svým mocným slovem udržuje život, drží hmotu pohromadě a uchovává vesmír v náležitém řádu. Právě díky němu všechno drží pohromadě (Ko 1,17). Zde máme jednoduché vysvětlení závažného vědeckého problému. Vědci se snaží objevit, co drží molekuly u sebe. Tady se dovídáme, že Ježíš Kristus je velký Udržovatel a všechno udržuje svým mocným slovem.

Další sláva našeho Spasitele je nejužasnější ze všech – dokonal očistění od hříchů. Stvořitel a Udržovatel nesl naše hříchy. K tomu, aby stvořil vesmír, stačilo promluvit. K tomu, aby jej udržoval a vedl, stačí, aby mluvil, není v tom žádný morální problém. Ale k tomu, aby jednou provždy odstranil náš hřích, musel umřít na golgotském kříži. Zaráží nás pomyslení, že svrchovaný Pán se tak sklání, že se stal obětním beránkem. „Úžasná, božská láska stravuje celou mou duši, můj život, celého člověka,“ píše Isaac Watts v jedné písni.

A konečně tady máme chválu adresovanou Pánu sedícímu na trůnu: Usedl po pravici Božího majestátu na výsostech. Posadil se – to je poloha odpočinku. Není to odpočinek po dřině, ale odpočinek z uspokojení po vykonané práci. Tento postoj dává najevo, že dílo vykoupění bylo dokončeno.

Pravice Božího majestátu na výsostech je postavení cti a výsady (Žd 1,13). Bůh ho vysoce vyvýšil pro jeho slavný triumf. Pravice je také pozice moci (Mt 26,64) a potěšení (Ž 16,11). Hřeby zjizvená Spasitelova ruka drží žezlo světového panství (1Pt 3,22).

Když sledujeme cestu našeho Pána od stvoření ke Golgotě a pak do slávy, jako bychom ztratili ze zřetele proroky. Ať byli jakkoli slavní, ustupují do stínu. Nesli svědectví o příchodu Mesiáše (Sk 10,43). A když přišel, s uspokojením ustupují z výhledu.

B. Kristus je větší než anděl (1,4–2,18)

1,4 Další krok v argumentaci tohoto listu ukazuje, že Kristus je větší než anděl. To bylo nutné, protože Židé měli velkou úctu k působení andělů. Konec konců i Zákon byl dán skrze anděly (Sk 7,53; Ga 3,19), v historii starozákonního Božího lidu se andělské bytosti zjevovaly často. Možná se argumentovalo tím, že člověk se odřízne od důležitého znaku národního a náboženského dědictví, když opustí judaismus a půjde za Kristem. Pravdou je, že získat Krista znamená získat toho, kdo je větší než anděl, a to ve dvojitým smyslu: především jako Božího Syna (1,4–14) a potom jako Syna člověka (2,5–18).

Kristus se stal daleko lepší než anděl a jako dědictví získal vznešenější jméno než oni. To vyjadřuje, že nadřazenost nad anděly je spíš získaná, než aby ji měl sám v sobě.

Tato získaná nadřazenost plyne z jeho vzkříšení, nanebevstoupení a vyvýšení jako Pána a Krista. Při vtělení se nakrátko stal nižším než anděl, aby strpěl smrt (2,9). Ale Bůh ho vyvýšil a posadil na místě nejvyšší slávy.

Vnitřní nadřazenost, kterou má sám v sobě, souvisí s jeho věčným vztahem: je Boží Syn. Tím vznešenějším jménem je jméno Syna.

1,5 Následuje citace dvou starozákonních veršů, které označují Mesiáše jako Božího Syna. První z nich je v Žalmu 2,7, kde ho Bůh oslovuje jako Syna: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“ V jednom smyslu je Kristus věčný Boží Syn. V jiném smyslu byl počat při vtělení (inkarnaci). Ve třetím smyslu byl počat při vzkříšení jako prvorozený z mrtvých (Ko 1,18). Pavel používá tento verš v synago-

ze v Antiochii Pisidské, kde mluví o Kristově prvním příchodu (Sk 13,33).

Ale hlavní pointa spočívá v tom, že Bůh nikdy žádného anděla neoslovil jako syna. O andělech obecně je řečeno, že jsou Boží synové (Jb 1,6; Ž 89,7), v tomto případě to ale neznamená nic víc než stvoření. Když je Pán Ježíš označován jako Boží Syn, znamená to rovnost s Bohem.

Druhý verš je převzat z 2S 7,14: „Já budu jeho otcem a on bude mým synem.“ I když se tato slova jakoby vztahují na Šalomouna, Duch svatý vyjadřuje, že je tu řeč o Davidově větším Synu. Argumentem je opět to, že Bůh se o andělu nikdy nevyjádřil, že by to byl syn.

1,6 Třetí způsob, jak je Kristus větší než anděl, spočívá v tom, že je předmětem jejich uctívání, zatímco oni jsou jeho posly a služebníky. Na důkaz této myšlenky autor cituje Dt 32,43 (LXX a DSS) a Žalm 97,7 (viz NKJV na okraji).

Verš v Dt se dívá vpřed k době, kdy Bůh zase přivede na svět Prvorozeného. Jinými slovy je tu řeč o Kristově druhém příchodu. Tehdy ho andělé budou veřejně uctívat. To může znamenat pouze to, že je Bůh. Uctívat kohokoli jiného je modlářství. A zde Bůh přikazuje, aby se andělé klaněli Pánu Ježíši Kristu.

Prvorozený zde může znamenat časově první (L 2,7) nebo první v řadě, první, pokud jde o počtu (Ž 89,28). Zde, v Ř 8,29 a Ko 1,15–18 jde o druhý význam.

1,7 Na rozdíl od svého jedinečného Syna Bůh činí své anděly duchy (nebo větry) a služebníky plamenem ohně. Je Stvořitel a nadřazený andělů. Poslouchají jeho vůli rychlostí větru a s vášnivostí ohně.

1,8 Nyní následuje galerie slávy, kde Syna vidíme jako s ničím nesrovnatelného. Především jej Bůh oslovuje jako Boha. V Ž 45,7 Bůh Otec provolává slávu Mesiáši slovy: „Tvůj trůn, Bože, trvá navěky a navždy.“ Zde je opět nesporné Kristovo božství, přičemž argument pochází z tradičního hebrejského textu. (V každé kapitole listu Židům je nejméně jeden citát ze Starého zákona.)

Je také věčný Vládce; jeho trůn trvá navěky a navždy. Jeho království bude trvat „od moře k moři, dokud budou měsíce dorůstat a ubývat“.

Je spravedlivý král. Žalmista o něm říká, že drží žezlo spravedlnosti, což je poetické vyjádření, že panuje naprosto poctivě, spravedlivě.

1,9 Jeho osobní morální čistota je patrná ze skutečnosti, že stále miluje spravedlnost a nenávidí ničemnost. To nepochybně platí především o třiatřiceti letech života na zemi, kdy Boží oko nenašlo žádnou vadu na jeho charakteru a žádné selhání v jeho jednání. Prokázal, že má právo vládnout.

Pro jeho osobní znamenitost ho Bůh pomazal olejem veselí víc než jeho společníky. To znamená, že Kristu dal vyšší postavení než kterémukoli jinému stvoření. Olej zde může představovat Ducha svatého; Kristus byl obdařen Duchem víc než všichni ostatní (Jan 3,34). Jeho společníky jsou všichni, se kterými se spojuje, ale výraz neznámá, že jsou všichni stejní. Může to znamenat anděly, ale pravděpodobněji má na mysli jeho židovské bratry.

1,10 Pán Ježíš Kristus je Stvořitel nebe a země. To dokládá Žalm 102,25–27. V tomto žalmu se Mesiáš modlí: „Můj Bože, neber mě uprostřed mých dnů.“ Na tuto modlitbu v Getsemane a na Golgotě odpovídá Bůh Otec. „Dávno jsi založil zemi, nebesa jsou dílo tvých rukou.“

Je třeba poznamenat, že Bůh zde v 10. verši oslovuje svého Syna jako Pána, tedy „Jahve“. Závěr je jednoznačný: Novozákonní Ježíš je starozákonní „Jahve“.

1,11–12 Ve verších 11 a 12 je pomíjivost stvoření postavena do kontrastu s tím, že Stvořitel je věčný. Jeho dílo pomine, ale on sám zůstává. I když se zdá, že slunce, měsíc, hvězdy, hory, oceány a řeky jako by trvaly stále, je pravda, že v sobě mají zabudováno stárnutí, pomíjivost. Žalmista je přirovnává k oděvu: napřed se obnosí, potom jej někde složíme jako nepoužitelný a nakonec jej vyměníme za lepší.

Podívejte se na zasněžené vrcholy hor, na nádherný západ slunce, na oblohu posetou hvězdami. Pak se zaposlouchejte do majestátního spádu těchto slov: Všechna (nebesa) jako roucho zvetší, vyměníš je jako plášť a budou proměněna. Ale ty jsi stále týž – tvá léta nekončí.

1,13 Další citát (ze Ž 110,1) dokládá Synovu vyvýšenost. V tomto žalmu Bůh vyzývá Mesiáše: „Usedni po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele za podnož tvých nohou.“ Zní tady otázka: „Kterému z andělů kdy Bůh řekl něco podobného?“ Odpověď samozřejmě je, že žádnému.

Sedět po Boží pravici znamená postavení nejvyšší cti a bezmezné moci. Mít všechny nepřátele jako podnož znamená podmanění všech a univerzální panství.

1,14 Posláním andělů není vládnout, ale sloužit. Jsou to duchovní bytosti, které Bůh stvořil, aby sloužili těm, kdo mají jako dědictví získat spasení. Tomu můžeme rozumět dvěma způsoby. Zprv: Andělé slouží těm, kdo ještě nejsou obráćeni; nebo zadruhé slouží těm, kdo jsou vysvobozeni od trestu a moci hřichu, ale ještě nejsou vymaněni z přítomnosti hřichu, tedy věřícím, kteří jsou stále ještě na zemi.

To znamená, že existují „strážní andělé“. Proč by nás měla tato pravda překvapovat? Je jisté, že existují zlí duchové, kteří neustále vedou boj proti Božím vyvoleným (Ef 6,12). Máme se tedy divit, že existují svatí andělé, kteří bdí nad těmi, kdo jsou povoláni ke spasení?

Musíme se však vrátit k hlavní myšlence tohoto úseku – tou není existence strážných andělů, ale skutečnost, že andělé jsou nižší než Boží Syn, stejně jako služebníci jsou nižší než Vládce vesmíru.

2,1 Pisatel uzavírá svou argumentaci tím, že Kristus je mnohem lepší než andělé, protože je Boží Syn. Než přejde k tomu, aby ukázal, že je také větší jako Syn člověka, zastavuje se, aby vyjádřil první z několika závažných varování obsažených v tomto listu. Je to varování, abychom nebyli strženi proudem od zvěsti evangelia.

Vzhledem k tomu, že Dárce je velký a velký je i jeho dar, ti, kdo slyší evangelium, tomu musí věnovat velkou pozornost. Vždy existuje nebezpečí proudu, který strhává pryč od té jediné Osoby a vleče zpět do náboženství obrazů. To znamená stržení do odpadnutí, do hřichu, pro který není pokání.

2,2 Už jsme se zmínili, že Židy přitahoval zvláštní význam působení andělů v jejich his-

torii. Snad nejvýznamnějším případem bylo vydání Zákona, čehož se účastnily myriády andělských bytostí (Dt 33,2; Ž 68,17). Je pravda, že Zákon byl vydán skrze anděly. Je pravda, že byl platný. Je pravda, že za každé přestoupení přišel příslušný trest. S těmito věcmi budeme snadno souhlasit.

2,3 Nyní se argumentace přesouvá od menšího k většímu. Jestliže ti, kdo porušili Zákon, byli potrestáni, jaký potom bude úděl těch, kdo ignorují evangelium? Zákon říká lidem, co musí udělat; evangelium lidem říká, co udělal Bůh. Poznání hříchu pramení ze Zákona; poznání spasení pramení z evangelia.

Ignorovat tak velké spasení je závažnější než přestoupit Zákon. Bůh vydal Zákon Mojžíšovi a celému národu skrze anděly. Ale evangelium vydal přímo sám Pán Ježíš Kristus. A nejen to, prvním křesťanům je potvrdili apoštolové a ti, kdo slyšeli Spasitele.

2,4 Sám Bůh potvrzoval tuto zvěst znamením, divy a zázraky a skrze dary Ducha svatého. Znamení byly zázraky Pána Ježíše a apoštolů, které zdůrazňovaly duchovní pravdy. Například nasycení pěti tisíc lidí (J 6,1–14) dalo podnět k následné rozpravě na téma chleba života (J 6,25–59). Divy byly zázraky, které měly vyvolat údiv přítomných; příkladem je vzkříšení Lazara (J 11,1–44). Všechny zázraky byly projevy nadpřirozené moci, která nepůsobila v souladu s přírodními zákony. Dary Ducha svatého byly zvláštní uschopnění lidí, aby mluvili či jednali způsobem, který zcela přesahoval jejich přirozené možnosti.

Smyslem všech těchto zázraků bylo do-svědčit pravdu evangelia zejména židovskému národu, který tradičně vyhledával nějaké znamení, než něčemu uvěřil. Jsou určité náznaky, že potřeba potvrzujících zázraků ustala, když se Nový zákon objevil v psané podobě. Ale není možné přesvědčivě prokázat, že Duch svatý tyto zázraky *nikdy* v pozdějších dobách nedělal.

Slova „podle jeho vůle“ ukazují, že tyto zázračné moci uděluje Duch svatý, jak sám chce. Jsou to Boží svrchované dary. Lidé se jich nemohou dožadovat, nárokovat si je jako odpověď na modlitbu, protože Bůh je nikdy neslibil všem.

2,5 V první kapitole jsme viděli, že Kristus jakožto Boží Syn je větší než anděl. Nyní se ukazuje, že je větší také jakožto Syn člověka. V následujícím sledu myšlenek nám pomůžte, budeme-li mít na paměti, že pro židovské smýšlení byla představa Kristova vtělení něčím neuvěřitelným a jeho pokoření bylo něco hanebného. Pro Židy byl Ježíš jenom člověk, a proto patřil k nižšímu řádu než andělé. Následující verše ukazují, že Ježíš byl *i jako člověk* lepší než anděl.

Především je zde vyjádřeno, že Bůh nevyhlásil, že budoucí obyvatelný svět bude pod vládou andělů. Budoucí svět zde znamená zlatý věk pokoje a blahobytu, o kterém proroci tak často mluvili. Mluvíme o něm jako o tisíciletém království (milénium).

2,6 Na ukázkou toho, že budoucí panství nad zemí bylo dáno člověku, ne andělům, je zde citován Ž 8,4–6. V určitém smyslu je člověk bezvýznamný, a Bůh ho přesto bere vážně. V určitém smyslu není člověk důležitý, a Bůh se o něj přece stará.

2,7 V systému stvoření stojí člověk níže než anděl. Je omezenější v poznání, možnostech se přemísťovat, v moci. Navíc podléhá smrti. Přesto je v Božím záměru určen k tomu, aby byl korunován slávou a ctí. Omezení jeho těla a mysli do značné míry pominou a stane se na zemi vyvýšeným.

2,8 V budoucím věku bude všechno dáno pod jeho autoritu – andělské zástupy, svět zvířat, ptáků, ryb i hvězdný systém – ve skutečnosti každá část stvořeného vesmíru bude poddána jeho vládě.

To byl původní Boží záměr s člověkem. Řekl mu například, aby naplnil zemi a podmanil si ji, aby panoval „nad mořskými rybami, nad nebeským ptačtvem a nad vším živým, co se na zemi hýbe“ (Gn 1,28).

Proč tedy dnes nejsme svědky toho, že je člověku všechno podřízeno? Odpovědí je skutečnost, že člověk ztratil své panství kvůli hříchu. Adamův hřích přinesl na stvoření kletbu. Země začala rodit trní a bodláčí. Vláda člověka nad zemí byla zpochybněna a omezena.

2,9 Až se však Syn člověka vrátí, aby na zemi kraloval, panství člověka se obnoví. Ježíš jako člověk obnoví to, co Adam ztratil,

a spolu s tím přinese ještě něco víc. Dnes sice nevidíme, že by člověk měl všechno ve své moci, ale všechno je pod mocí Ježíše, v něm máme klíč k tomu, že jednou bude člověk nad zemí vládnout.

Nakrátko byl postaven níže než andělé, konkrétně na třicet tři roky svého pozemského působení. Když sestoupil z nebe do Betléma, šel potom do Getsemane, na Gabbatu a Golgotu a do hrobu – to vše vymezují jednotlivé fáze v jeho pokoření. Ale v současnosti je korunován slávou a ctí. Jeho vyvýšení je výsledkem jeho utrpení a smrti; kříž jej přivedl ke koruně.

V tom všem bylo Božím milostivým záměrem, aby Kristus za všechny okusil smrt. Spasitel zemřel jako náš zástupce a jako náš náhradník; to znamená, že zemřel jako člověk a zemřel za člověka. Na svém těle nesl na kříž všechn Boží soud nad hříchem, aby ti, kdo v něho věří, už soud nemuseli snášet.

2,10 Obnovení vlády člověka prostřednictvím pokoření Spasitele bylo zcela v souladu s Božím spravedlivým charakterem. Hřích narušil Boží řád. Dříve než do chaosu mohl být vnesen zase pořádek, bylo třeba se spravedlivě vypořádat s hříchem. Bylo v souladu se svatým Božím charakterem, aby Kristus trpěl, prolil krev a zemřel, a tak odstranil hřích.

O tomto moudrém Designérovi je řečeno, že pro něho a skrze něho je všechno. Především je cíl, smysl celého stvoření; všechno bylo učiněno pro jeho slávu a radost. Ale on je také zdroj a původce celého stvoření; bez něho nebylo učiněno nic.

Tím velkým cílem bylo přivést mnoho synů do slávy. Když se podíváme na svou bezcennost, zaráží nás pomyšlení, že se námi vůbec zabýval, ale zabýval se námi proto, že je Bůh vši milosti a protože nás povolal do věčné slávy.

Za jakou cenu jsme získali tu slávu? Vůdce našeho spasení se musel skrze utrpení stát dokonalým. Pokud jde o jeho morální charakter, byl Pán Ježíš vždy dokonale bez hříchu. Z tohoto pohledu se nikdy nemohl stát dokonalým. Ale potřeboval se stát dokonalým *jako náš Spasitel*. Aby nám vykoupil věčné vykoupění, musel strpět všechn trest, který si naše

hříchy zasloužily. Nemohli jsme být spaseni jeho neposkvrněným životem; jeho zástupná smrt byla naprostou nutností.

Bůh našel způsob, jak nás zachránit, a byl to způsob hodný Boha. Poslal svého jediného Syna, aby za nás umřel.

2,11 Následující tři verše zdůrazňují Ježíšovo lidství. Jestliže má znovu získat vládu, kterou Adam ztratil, pak je třeba ukázat, že je pravý člověk.

Zprv je řečeno: „Neboť ten, který posvěcuje, i ti, kdo jsou posvěcováni, jsou všichni z jednoho.“ To znamená, že všichni jsou nositeli lidství, že z lidské stránky všichni mají jednoho Boha a Otce.

Kristus je ten, kdo posvěcuje, tedy vyčleňuje či odděluje lidi ze světa pro Boha. Požehnaní jsou všichni, kdo jsou takto oddělení!

Všechno posvěčené, ať člověk nebo věc, je vyčleněno z běžného používání k tomu, aby to bylo Božím vlastnictvím, k jeho používání a radosti. Opakem posvěcení je znesvěcení.

V Bibli jsou čtyři druhy posvěcení: *posvěcení před obrácením*, *poziční posvěcení*, *praktické posvěcení* a konečně *dokonalé posvěcení*. Tyto druhy posvěcení jsou podrobně rozebrány v exkurzu k 1Te 5,23 a je třeba jej pečlivě pročíst.

Čtenář by si měl všimnout různých úseků v listu Židům, kde je řeč o posvěcení, a měl by se snažit rozpoznat, o který druh posvěcení se v jednotlivých případech jedná.

Ježíš se stal pravým člověkem, a proto se nestydí je nazývat bratry. Je možné, aby se věčný Vládce vesmíru stal člověkem a identifikoval se se svým stvořením tak úzce, že je bude nazývat bratry?

2,12 Odpověď najdeme v Ž 22,23, kde čteme, jak říká: „Tvé jméno budu zvěstovat svým bratřím.“ Tentýž verš jej tedy představuje jako někoho, kdo se ztotožnil se svým lidem ve společném uctívání, „ve shromáždění tě budu chválit“. Ve smrtelné agonii vyhlíží den, kdy půjde v čele vykoupeného zástupu a bude chválit Boha Otce.

2,13 Dále jsou citovány ještě dva verše ze židovských Písem, která dokazují Kristovo lidství. V Iz 8,17 (LXX) je řeč o jeho důvěře v Boha. Samozřejmě důvěra v Hospodina

je jedním z největších znaků pravého lidství. Potom v Iz 8,18 je citován Hospodin, jak říká: „Hle, já a děti, které mi dal Hospodin!“ To vyjadřuje, že jsou příslušníky společné rodiny, mají společného Otce.

2,14 Následuje výzva těm, kdo považují pokoření Syna člověka za něco hanebného, aby se zamysleli nad čtyřmi důležitými požeňnaními, které pramení z jeho utrpení.

První z nich je zničení ďábla. Jak se to stalo? Bůh zvláštním způsobem dal své děti Kristu, aby je posvětil, spasil a vysvobodil. Jelikož tyto děti měly lidskou přirozenost, Pán Ježíš vzal na sebe tělo z masa a krve. Odložil vnější podobu svého božství a zahalil své božství do „pláště z hlíny“.

„Ale nezastavil se v Betlémě. Absolvoval pro mě celou cestu až na Golgotu, protože mě tak miloval.“

Svou smrtí zahladil toho, kdo má vládu nad smrtí, totiž ďábla. „Zahladil“ zde spíš znamená, že ho „zbavil dobrého bytí“ než úplnou ztrátu bytí. Znamená to anulovat, přijít vničeč. Satan se stále ve světě aktivně staví proti Božím záměrům, ale na kříži dostal smrtelnou ránu. Jeho čas je krátký a osud jistý. Je to poražený nepřítel.

V jakém smyslu má ďábel vládu nad smrtí? Pravděpodobně především v tom, že *vyžaduje* smrt. Skrze Satana přišel na svět první hřích. Boží svatost vyhlásila smrt všem, kdo zhřešili. Ďáblova role protivníka spočívá v tom, že může vyžadovat, aby tento trest byl splacen.

V pohanských zemích je jeho moc vidět také v tom, že může vysílat své sluhy, kouzelnické léčitele, aby vynášeli kletby nad člověkem, který potom zemře bez nějaké přirozené příčiny.

Bible nikde nenaznačuje, že by ďábel mohl přivodit smrt věřícímu člověku bez Božího svolení (Jb 2,6), nemůže tedy rozhodovat o okamžiku, kdy věřící zemře. Někdy mu je dovoleno, aby prostřednictvím zlých lidí některého věřícího usmrtil. Ale Ježíš své učedníky upozorňuje, aby se nebáli těch, kdo mohou zabít tělo, ať se raději bojí Boha, který může zahubit duši i tělo v Gehenně (Mt 10,28).

Ve Starém zákoně to byli Henoch a Eliáš, kdo odešli do nebe, aniž by zemřeli. Bezpo-

chyby proto, že jim jako věřícím byla připočítána Kristova smrt, i když pro ně byla ještě v budoucnosti.

Když Kristus při vytržení přijde, všichni živi věřící půjdou do nebe, aniž by zemřeli. Také oni uniknou smrti, protože Boží svatost byla v jejich případě uspokojena Kristovou smrtí. Vzkříšený Kristus má nyní „klíče smrti i podsvětí“ (Zj 1,18), má tedy nad nimi plnou moc.

2,15 Druhým požeňnaním pramenícím z Kristova pokoření je vysvobození ze strachu. Před ukřižováním držel lidi strach ze smrti po celý život v otroctví. Třebaže ve Starém zákoně občas najdeme záblesky světla ohledně života po smrti, celkový dojem působí nejistotou, strachem, ponurostí. Co bylo tehdy mlhavé, je teď jasné, protože Kristus vynesl skrze evangelium na světlo život a neporušitelnost (2Tm 1,10).

2,16 Třetím úžasným požeňnaním je očištění od hříchu. Když Pán přicházel na svět, neujímal se andělů, ale semene Abrahamova. „Ujímat se“ je překlad řeckého *epilambanó*, „uchopit“. Toto sloveso zde zřejmě nemá význam „násilně se zmocnit“ jako v jiných výskytech, ale svým užitím v tomto verši vyjadřuje pomoc a vysvobození.

Abrahamovo semeno může znamenat Abrahamovy *fyzické* potomky, Židy, nebo může znamenat *duchovní* semeno, tedy věřící všech věků. Důležitý je důraz, že jsou to lidské, nikoliv andělské bytosti.

2,17 Bylo tedy nutné, aby se po všech stránkách stal podobný svým bratřím. Přijal pravé a dokonalé lidství. Byl vystaven lidským touhám, myšlenkám, pocitům, emocím i zálibám – s důležitou výjimkou: byl bez hříchu. Jeho lidství bylo dokonalé; naše lidství bylo napadeno cizím elementem, hříchem.

Jeho dokonalé lidství mu umožňuje, aby byl milosrdný a věrný velekněz ve vztahu k Božím věcem. Dokáže být milosrdný k člověku a věrný Bohu. Jeho hlavní úlohou jakožto velekněze je přinést oběť smíření, uspokojení za hříchy lidí. Aby toho dosáhl, udělal něco, co žádný jiný velekněz nikdy neudělal a ani by udělat nemohl – obětoval *sám sebe* jako bezhříšnou oběť. Dobrovolně zemřel na našem místě.

2,18 Čtvrtým požehnáním je pomoc těm, kdo jsou ve zkouškách. On sám trpěl a byl pokoušen, a proto může pomáhat těm, kdo procházejí zkouškami. Může pomáhat druhým, aby jimi prošli, protože on sám už v nich byl.

Zde znovu musíme doplnit určité vymezení. Pán Ježíš byl pokoušen zvenčí, nikdy zevnitř. Pokušení na poušti ukazuje, že byl pokoušen zvenčí. Ukázal se mu Satan a snažil se zapůsobit vnějšími podněty. Ale Spasitel nemohl být nikdy pokoušen k hříchu na základě vnitřních chťičů a vášní, protože v něm nebyl žádný hřích, nebylo v něm nic, co by reagovalo na hřích. Trpěl tím, že byl pokoušen. Když my odoláváme pokušením, bolí nás to, ale jeho bolelo to, že byl pokoušen.

C. Kristus je větší než Mojžíš a Jozue

(3,1–4,13)

3,1 Mojžíš byl jedním z největších národních hrdinů Izraele. Třetí hlavní krok strategie pisatele listu tedy je ukázat, že Kristus je nekonečně větší než Mojžíš.

Tento list je adresován svatým bratrům, účastníkům nebeského povolání. Všichni opravdoví věřící jsou svatí, pokud jde o jejich postavení, a měli by být svatí i v praxi. V Kristu jsou svatí; měli by být svatí sami v sobě.

Jejich nebeské povolání kontrastuje s pozemským povoláním Izraele. Starozákonní svatí byli povoláni k materiálnímu požehnáni v zemi zaslíbení (i když i oni měli nebeskou naději). V době církve jsou věřící v současnosti povoláni k duchovním požehnáni v nebeských věcech a v budoucnosti k nebeskému dědictví.

Podívejme se na Ježíše. Zvláštním způsobem je hoden, abychom se na něj dívali jako na apoštola a velekněze našeho vyznání. Vyznáváme-li ho jako apoštola, máme tím na mysli, že pro nás představuje Boha. Vyznáváme-li ho jako velekněze, máme na mysli, že nás zastupuje před Bohem.

3,2 Připouštíme, že v jednom ohledu je podobný Mojžíši. Byl věrný Bohu, stejně jako Mojžíš byl věrný v Božím domě. Dům zde neznamena pouze stánek, ale celou sféru, ve které Mojžíš reprezentoval Boží zájmy. Je to izraelský dům, starodávný Boží pozemský lid.

3,3 Ale zde podobnost končí. Ve všech dalších ohledech je Ježíš nesporně větší. Především je Pán Ježíš hoden větší slávy než Mojžíš, protože stavitel domu má větší čest než dům. Pán Ježíš je stavitel Božího domu, Mojžíš pouze jeho část.

3,4 Zadruhé je Ježíš větší, protože je Bůh. Každý dům musí mít stavitele. Ten, kdo všechno vybudoval, je Bůh. Z veršů J 1,3; Ko 1,16 a Žd 1,2.10 se dovídáme, že Pán Ježíš byl ve stvoření aktivním činitelem. Závěr je nevyhnutelný: Ježíš Kristus je Bůh.

3,5 Třetím bodem je skutečnost, že Kristus je větší jakožto Syn. Mojžíš byl věrný... služebník v celém Božím domě (Nu 12,7), což odkazovalo do budoucnosti na příchod Mesiáše. Svědčil o věcech, o kterých se mělo mluvit později, tedy o dobré zprávě o spasení v Kristu. Proto Ježíš při jedné příležitosti řekl: „Kdybyste totiž věřili Mojžíšovi, věřili byste mně, protože on psal o mně“ (J 5,46). Ježíš ve svém rozhovoru s učedníky na cestě do Emaus začal od Mojžíše a od všech proroků a „vysvětlil jim ve všech Písmech to, co o něm bylo napsáno“ (L 24,27).

3,6 Ale Kristus byl věrný nad Božím domem jakožto Syn, ne jako služebník; v jeho případě synovství znamená, že byl roven Bohu; Boží dům byl jeho vlastní dům.

Zde pisatel listu vysvětluje, co Boží dům znamená dnes. Tvoří jej všichni opravdoví věřící v Pána Ježíše: „Jeho domem jsme my, zachováme-li si až do konce pevnou důvěru a chloubu naděje.“¹ Na první pohled by se mohlo zdát, jako by tento text znamenal, že naše spasení závisí na naší výdrži. V tom případě by spasení stálo na naší vytrvalosti a ne na Kristově vykonaném díle na kříži. Skutečný význam je v tom, že svým setrváním dokazujeme, že jsme Božím domem. Vytrvalost je důkaz skutečnosti. Ti, kdo ztratí důvěru v Krista a v jeho zaslíbení a vrací se k obřadům a ceremoniím, dávají najevo, že nikdy nebyli znovuzrozeni. A právě proti takovému odpadnutí je namířeno následující varování.

3,7 Na tomto místě pisatel vkládá druhé varování tohoto listu – varování proti zatvrzení srdce. Stalo se to Izraeli na poušti a mohlo by se to stát znovu. Tak Duch svatý stále mluví

skrze Ž 95,7–11, jako když poprvé vdechl slova: „Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas...“

3,8 Kdykoli Bůh mluví, měli bychom ho rychle poslechnout. Pochybovat o jeho slovu znamená označovat jej za lháře a vystavovat se jeho hněvu.

To však byla historie Izraele na poušti. Byl to chmurný záznam stěžování si, chtíče, modlářství, nevěry a vzpoury. Například v Refidímu si nařikali na nedostatek vody a pochybovali, že by Bůh byl uprostřed nich (Ex 17,1–7). Když se do Páranské pouště vrátili nevěřící zvědové se špatnými zprávami plní znechucení a pochybností (Nu 13,25–29), lid se rozhodl, že se vrátí zpět do Egypta, do země svého otroctví (Nu 14,4).

3,9 Bůh se velmi rozhněval a rozhodl, že národ bude čtyřicet let chodit po poušti (Nu 14,33–34). Ze všech vojáků ve věku od dvaceti let, kteří vyšli z Egypta, vešli do zaslíbené země Kenaanu pouze dva – Káleb a Jozue (Nu 14,28–30).

Je zajímavé, že Izrael chodil čtyřicet let po poušti, a stejně tak jednal Bůh s izraelským národem přibližně čtyřicet let po Kristově smrti. Národ zatvrdil své srdce proti Kristově zvěsti. Roku 70 po Kristu byl Jeruzalém zničen a lidé rozehnáni mezi pohanské národy.

3,10 Rozhořčená Boží nelibost vůči Izraeli na poušti přešla ve vážné obvinění. Hospodin je obviňuje z neustálé náchylnosti od něho odcházet a z úmyslné neznalosti jeho cest.

3,11 Ve svém hněvu přísahal, že nevejdou do jeho odpočínutí, tedy do kenaanské země.

3,12 Verše 12–15 popisují aplikaci, kterou ze zkušenosti s Izraelem vyvozuje Duch svatý pro nás. Stejně jako na jiných místech v listu Židům jsou čtenáři osloveni jako bratři. To neznamená, že by všichni byli opravdoví křesťané. Všichni, kdo vyznávají, že jsou věřící, by stále měli být na stráži, protože jejich zkažené srdce plné nevěry by mohlo způsobit, že by odpadli od živého Boha. To je trvalé nebezpečí.

3,13 Protilekem je vzájemné povzbuzování. Zejména ve dnech těžkostí a obav by Boží lidé měli denně jedni druhé vybízet, aby neopouštěli Krista kvůli náboženstvím, která se neumí dostatečně vypořádat s hříchem.

Všimněte si, že toto povzbuzování není omezeno na třídu pastorů či kazatelů, ale je to povinností všech bratří. Měli bychom v něm vytrvat, dokud trvá ono „dnes“, tedy dokud Bůh nabízí spasení z milosti skrze víru. „Dnes“ je vhodný čas, je to den spasení.

Odpadnout znamená zatvrdit se oklamáním hříchu. Když stojíme před hříchem, často vypadá krásně. Zde nabízí únik od Kristových výtek, nižší laťku svatosti, obřady, které se líbí estetickým citům, a slibuje pozemský zisk. Ale hřích je příšerný, když se na něj podíváme zpětně. Zanechává člověka bez odpuštění, bez naděje, která by šla za hrob, bez možnosti pokání.

3,14 V tomto verši je znovu připomenutí, že máme účast na Kristu, pokud zachováme své počáteční předsevzetí až do konce. Tyto a podobné verše se často chybně vysvětlují, jako by učily, že člověk může být spasen a potom zase spasení ztratit. Takový výklad však není možný, protože Bible přesvědčivě ukazuje, že spasení je zdarma z Boží milosti, je koupené Kristovou krví, člověk je získává vírou a důkazem jsou jeho dobré skutky. Pravá víra se vždy vyznačuje tím, že vytrvá. Nedržíme se pevně proto, abychom si udrželi spasení, ale jako důkaz toho, že jsme opravdu byli spaseni. Víra je kořenem spasení; vytrvalost je jeho ovocem. Kdo má účast na Kristu? Odpověď zní: „Ti, kdo svou stálostí ve víře projevují, že skutečně patří Jemu.“

3,15 Nyní pisatel vyvozuje osobní aplikaci ze smutné zkušenosti Izraele, a to tím, že opakuje slova ze Žalmu 95,7–8: „Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce ve vzdoru!“ Naléhavá výzva, která byla kdysi adresována Izraeli, směřuje nyní ke všem, kdo by se mohli ocitnout v pokušení, že opustí dobré skutky a vrátí se k Zákonu.

3,16 Kapitola končí historickou interpretací odpadnutí Izraele. V bloku tří otázek a odpovědí pisatel sleduje zatvrzení, provokaci a odplatu Izraele. Pak vyslovuje závěr.

Zatvrzení. Zatvrzení se dopustili všichni ti, kdo pod Mojžíšovým vedením vyšli z Egypta; ojedinelou výjimkou byli Káleb a Jozue.

3,17 *Provokace.* Byli lidé, kteří se dopustili vzpoury, kteří čtyřicet let provokovali Hospo-

dina. Bylo jich šest set tisíc, a když uplynulo čtyřicet let, poušť byla poseta šesti sty tisíci hroby.

3,18 *Odplata.* Jednalo se o ty, kteří pro svou neposlušnost nedošli do Kenaanu.

Už jen strohý výčet těchto otázek a odpovědí by měl mít hluboký vliv na každého, kdo se ocitne v pokušení opustit pohrdanou menšinu pravých křesťanů a odejít k převážně většině lidí, kteří mají vnější podobu nábožnosti, ale zapírají moc zbožnosti. Copak má většina vždy pravdu? V této kapitole izraelské historie měli pravdu pouze dva a víc než půl milionů lidí se mylilo!

A. T. Pierson zdůrazňuje vážnost hříchu Izraele těmito slovy:

Jejich nevěra byla čtyřnásobná provokace:

1. Byl to útok na Boží pravdu, dělali z Boha lháře.

2. Byl to útok na jeho moc, považovali ho za slabého, neschopného je dovést, kam slíbil.

3. Byl to útok na jeho neměnnost; i když to nahlas neřekli, z jejich života vyplývalo, že Bůh se mění a už nemůže dělat divy, které dělal kdysi.

4. Byl to také útok na jeho otcovskou věrnost, jako by je povzbuzoval v jejich očekávání něčeho, co vůbec neměl v úmyslu uskutečnit.²

Naopak Káleb a Jozue Boha ctíli tím, že jeho slovo považovali za naprosto pravdivé, jeho moc za neomezenou, jeho postoj za stále milostivý a jeho věrnost za takovou, že by nikdy nevzbudil naději v něco, co by nesplnil.

3,19 *Závěr.* Právě pro nevěru nedošli vzdorovití synové Izraele do zaslíbené země; v každé době je to nevěra, která brání člověku, aby se chopil Božího dědictví. Plyne z toho jasné poučení: vyvaruj se zlého a nevěrného srdce.

Následující verše tvoří nejobtížnější úsek v celém listu. Mezi vykladači není velká shoda, pokud jde o přesný tok argumentace, i když celkové učení dané pasáže je jasné.

Tématem úseku 4,1–13 je Boží odpočínutí a potřeba vynaložit píli, aby ho člověk dosáhl. Bude pro nás užitečné, když si na začátku povšimneme několika druhů odpočínutí, o kterých Bible mluví:

1. Bůh odpočinul po šesti dnech stvoření (Gn 2,2). Tento odpočinek neznamená, že by Bůh byl unaven po těžké dřině, ale spíš že byl uspokojen prací, kterou dokončil. Bylo to odpočínutí pro radost (Gn 1,31). Boží odpočívání bylo přerušeno příchodem hříchu na svět. Od té doby neustále pracuje, jak řekl Ježíš: „Můj Otec až dosud pracuje, i já pracuji“ (J 5,17).

2. Kanaan měl být místem odpočinku Izraelců. Většina z nich do země nedošla a ti, kteří došli, v něm nenašli odpočínutí, jaké tam pro ně Bůh zamýšlel. Kanaan je zde použit jako předobraz konečného, věčného Božího odpočínutí. Mnozí z těch, kdo do Kenaanu nedošli (například Kórach, Dátan a Abiram) představují současné odpadlíky, kteří nedospějí k Božimu odpočínutí pro svou nevěru.

3. Dnešní věřící prožívají odpočínutí svého svědomí, protože vědí, že trest za jejich hříchy byl dokonalým dílem Pána Ježíše zaplacen. To je odpočínutí, které slibuje Pán: „Pojďte ke mně... a já vám dám odpočinek“ (Mt 11,28).

4. Věřící má také odpočinek ve službě Pánu. Zatímco předchozí odpočinek je odpočinek ze spasení, tento odpočinek plyne ze služby. „Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne... a naleznete odpočínutí svým duším“ (Mt 11,29).

5. A konečně existuje věčné odpočínutí, které čeká věřícího v Otcově domě v nebi. Toto budoucí odpočínutí, také nazývané sobotní odpočínutí (Žd 4,9), je konečné odpočínutí, předchozí jsou jen „typy“ neboli předobrazy. Toto odpočínutí je zde hlavním tématem (Žd 4,1–13).

4,1 Nemysleme si, že zaslíbení o odpočínutí už neplatí. Nikdy v minulosti se plně a definitivně nenaplnilo; proto je jeho nabídka stále platná.

Ale všichni, kdo vyznávají, že jsou věřící, by se měli ujistit, že o tento cíl nepřijdou. Je-li jejich vyznávání prázdné, pak je vždy nebezpečí, že se od Krista odvrátí a přejdou k nějakému náboženskému systému, který nemá moc zachránit.

4,2 Slyšeli jsme dobrou zprávu – kázání o věčném životě skrze víru v Krista. Izraelcům byla také zvěstována dobrá zpráva –

o odpočinutí v kenaanské zemi. Ale oni z této zprávy odpočinutí neměli.

Jejich selhání je možné vysvětlit dvěma způsoby, a to podle toho, které z různocítení 2. verše přijmeme. Podle NKJV (ČEP) bylo důvodem jejich selhání to, že u těch, kteří slyšeli, nebylo poselství spojeno s vírou. Jinými slovy, neuvěřili nebo na to nereagovali.

Jiné čtení (NKJV na okraji, ČSP) zní, že „nebyli spojení vírou s těmi, kteří ji slyšeli“. To znamená, že většina Izraelců nebyla spojena vírou s Kálebem a Jozuem, dvěma vyzvědači, kteří Božimu zaslíbení věřili. V obou případech spočívá hlavní myšlenka v tom, že nevěra je vyloučila z odpočinutí, které jim Bůh připravoval v zaslíbené zemi.

4,3 V tomto verši je náročné sledovat návaznost myšlenek. Jako by zde byly tři nesourodé věty, ale přesto v každé z nich je vidět společná nit: téma Božího odpočinutí.

Zprv se dovídáme, že my, kteří jsme uvěřili, jsme ti, kdo vcházejí do Božího odpočinutí. Víra je klíč, který otvírá dveře. Už jsme poznamenali, že věřící mají dnes odpočinek pro své svědomí, vědí totiž, že nikdy nebudou pro své hříchy postaveni před soud (J 5,24). A zároveň je pravda, že pouze ti, kdo věří, vejdou do konečného Božího odpočinutí ve slávě. Zde jde pravděpodobně především o budoucí odpočinutí.

Tuto myšlenku podporuje následující věta tím, že je postavena negativně: „Jak jsem přísahal ve svém hněvu: Nevejdou do mého odpočinutí“ (citováno ze Ž 95,11). Stejně jako víra vpouští dovnitř, tak nevěra vstup znemožňuje. My, kteří věříme v Krista, si jsme jisti Božím odpočinutím; nevěřící Izraelci si nemohli být jisti, protože nevěřili Božimu slovu.

Třetí věta představuje největší potíž, říká: „Ačkoliv to dílo bylo od založení světa hotovo.“ Nejjednodušším vysvětlením je snad spojení s předchozí větou. Když v ní Bůh mluví o svém odpočinutí, používá budoucího času: „Nevejdou do mého odpočinutí.“ Budoucí čas znamená, že Boží odpočinutí je stále aktuální příležitost, i když ji někteří svou neposlušností propásli; toto odpočinutí je stále dostupné, přestože Boží dílo bylo hotovo od založení světa.

4,4 Tento verš má za cíl dokázat z Písma, že Bůh po dokončení stvoření odpočinul. Neurčitost pisatele v identifikaci citovaného úseku neznamená neznalost na jeho straně. Je to pouze literární nástroj, jak citovat verš z knihy, která nebyla tehdy rozdělena na kapitoly a verše. Jedná se o přizpůsobení textu Gn 2,2: „Sedmého dne přestal s veškerým svým dílem, které konal.“

Zde je použit *minulý* čas a pro někoho by to mohlo znamenat, že Boží odpočinutí patří jen do historie a ne do proroctví, že nemá žádný vztah k nám dnes. Ale tak tomu není.

4,5 Na podporu myšlenky, že zmínka o Božím odpočinutí po stvoření neznamená, že je to uzavřená záležitost, pisatel znovu s drobnou úpravou cituje Ž 95,11, kde je použit *budoucí* čas: „Nevejdou do mého odpočinutí.“ Ve skutečnosti říká: „Ve svých úvahách neomezujte Boží odpočinek na to, co se stalo tehdy v Genesis 2; uvědomte si, že Bůh později mluvil o svém odpočinutí jako o něčem, co je stále dostupné.“

4,6 Až dosud jsme v argumentaci viděli, že už od stvoření Bůh lidstvu nabízí odpočinutí. Vstupní brána je otevřená.

Izraelci na poušti do této brány nevešli pro neposlušnost. Ale to neznamená, že by zaslíbení přestalo platit!

4,7 Dalším krokem je ukázat, že dokonce i v případě Davida, tedy asi 500 let poté, co Izraelci nemohli dojít do Kenaanu, Bůh okamžik příležitosti stále označuje slovem „dnes“. Pisatel v Žd 3,7–8.15 citoval Ž 95,7 a 8. Nyní tyto verše cituje znovu, aby dokázal, že Boží zaslíbení o odpočinku neskončilo s Izraelci na poušti. V Davidově době Bůh stále lidi vybízí, aby mu věřili a nezatvrzovali svá srdce.

4,8 Někteří Izraelci samozřejmě s Jozuem přišli do Kenaanu. Ale ani oni nevešli do konečného odpočinutí, které Bůh připravil těm, kteří jej milují. V Kenaanu byl konflikt, hřích, nemoc, bolest, utrpení i smrt. Kdyby byli vyčerpali Boží zaslíbení o odpočinutí, pak by jim ho Bůh v době Davidově znovu nenabízel.

4,9 Předcházející verše vedou k závěru: „A tak Božimu lidu zůstává sobotní odpočinutí.“ Zde pisatel používá jiné řecké slovo pro

odpočinití (*sabbatismos*), které je příbuzné se slovem sabat (srov. *sobota*). Znamená věčné odpočinití, které budou prožívat všichni, kdo byli vykoupeni Kristovou drahou krví. Je to „sobota“, která nikdy neskončí.

4,10 Každý, kdo vejde do Božího odpočinití, prožije konec práce stejně, jako když Bůh přestal pracovat sedmého dne.

Než jsme byli spaseni, možná jsme se pro své spasení snažili něco udělat. Když jsme si uvědomili, že Kristus dokončil dílo na Golgotě, skončili jsme se svým marným úsilím a uvěřili ve vzkříšeného Vykupitele.

Když jsme byli spaseni, s láskou vynakládáme i úsilí, a to vše pro toho, kdo si nás zamiloval a vydal za nás sám sebe. Naše dobré skutky jsou ovocem Ducha svatého, který v nás přebývá. Často jsme při jeho službě unavení, ale ne unavení jeho službou.

Ve věčném Božím odpočinití skončí naše námaha tady na zemi. To neznamená, že v nebi nebudeme nic dělat. Stále ho budeme uctívat a sloužit mu, ale nebude tam únava, nervozita, pronásledování ani utrpení.

4,11 Předchozí verše ukazují, že Boží odpočinití je stále dostupné. Tento verš říká, že k tomu, abychom do něho vešli, je potřeba určitého úsilí. Musíme vynakládat námahu, abychom se ujistili, že naši jedinou nadějí je Kristus Pán. Musíme usilovně odolávat jakémukoli pokušení, abychom víru v něho pouze nevyznávali, a přitom se ho ve výhni utrpení a pronásledování zříkali.

Izraelci na to nedbali. S Božími zaslíbeními zacházeli lehkovážně. Prahli po Egyptě, po zemi svého otroctví, nevynakládali úsilí na to, aby si vírou přivlastnili Boží sliby. Výsledkem bylo, že do Kenaanu nikdy nedošli. Tento příklad by nás měl varovat.

4,12 Následující dva verše obsahují vážné varování, že nevěra nikdy neprojde bez povšimnutí. Především ji odhalí Boží slovo. (Řecký výraz pro *slovo* zní *logos*, jehož hojně užívá Jan v úvodu svého evangelia. Tento verš však nemluví o živém slovu, Ježíši, ale o psaném slovu, Bibli.) Toto Boží slovo je:

Živé – žije stále a je aktivní.

Činné – mocně působí.

Ostré – ostřejší než dvousečný meč.

Rozdělující – proniká duši i ducha, dvě neviditelné, nehmotné součásti člověka. Proniká klouby a morkem, přičemž klouby umožňují vnější pohyb a morek je ukrytý, ale dává kostem život.

Schopné rozsoudit – rozlišuje, soudí podle myšlenek a úmyslů srdce. Toto slovo soudí nás, ne že my posuzujeme slovo.

4,13 Zadržet nevěru rozpoznává živý Pán. Zde se neosobní zájmeno stává osobním: žádné stvoření není skryté před jeho očima. Jeho pozornosti nic neunikne. On je naprosto vševedoucí. Stále si uvědomuje všechno, co se děje v celém vesmíru. Jistě, v tomto kontextu je důležitý bod i to, že ví, kde je pravá víra a kde je pouze rozumový souhlas se skutečností.

II. Kristus je větší jakožto velekněz (4,14–10,18)

A. Kristus jako velekněz je větší než Áron (4,14–7,28)

4,14 Tyto verše nabírají zase silný spád autorova přemýšlení, jako už od verše 3,1: Kristus – velekněz svého lidu. Tyto verše ho představují jako velké vysvobození pro jeho lid v nouzi; má moc je uchovat před pádem. Také je zde přesun důrazu „ze slova, které zkoumá, na Pána, který má soucit“. Jestliže nás slovo zcela odhalilo (v. 12 a 13), můžeme k němu přicházet pro milosrdenství a milost.

Všimněte si, díky čemu je náš úžasný Pán vznešený:

1. Je velký velekněz. V mojžíšovské době bylo mnoho velekněží, ale o nikom nebylo řečeno, že byl velký.

2. Pronikl atmosférickým nebem a hvězdným systémem do třetího nebe, kde přebývá Bůh. To je samozřejmě řeč o jeho nanebevstoupení a oslavení po Otcově pravici.

3. Je Člověk. Při narození dostal jméno Ježíš; je to jméno, které se váže zejména na jeho lidství.

4. Je Bůh. Když se o Kristu říká, že je Boží Syn, znamená to, že je naprosto stejný jako Bůh Otec. Z našeho pohledu je dokonalejší člo-

věk, z Božího pohledu je dokonalý Bůh. Není divu, že je nazýván veliký velekněz.

4,15 Pak se musíme také podívat na jeho vnímání. Nikdo nemůže mít s druhým opravdový soucit, pokud sám neprošel něčím podobným. Jako člověk prošel náš Pán našim způsobem prožívání a může tedy rozumět zkouškám, kterými procházíme. (Nemůže mít soucit s tím, co děláme zle, protože to on nikdy neprožil.)

Muž bolesti s námi sdílí každou bolest, která trhá srdce.

Byl pokoušen ve všech směrech jako my – kromě hříchu. Písmo s žárlivou pečlivostí střeží bezhříšnou dokonalost Pána Ježíše a stejně tak bychom ji měli střežit my. Nepoznal hřích (2K 5,21), nedopustil se hříchu (1Pt 2,22), v něm hřích není (1J 3,5).

Pro něj nebylo možné, aby zhřešil, ani jako Bůh, ani jako člověk. Jako dokonalý člověk nemohl udělat nic sám od sebe; byl naprosto poslušný Otcovi (J 5,19); Otec by jej určitě nikdy nevedl k hříchu.

Vést spory o tom, že jeho pokušení nemělo smysl, když nemohl zhřešit, je zavádějící. Smyslem zkoušek bylo důsledně ukázat, že *nemohl* zhřešit.³

Jestliže prověříte zlato ve zkušebním kelímku, pak tato zkouška nemá o nic menší platnost, když je zlato čisté. Pokud obsahovalo nečistoty, během zkoušky to vyjde najevo. Podobně není správné argumentovat, že nebyl dokonalý člověk, pokud nemohl zhřešit. *Hřích není nepostradatelný prvek lidství*; naopak je v lidství cizím elementem. Naše lidství bylo zkaženo hříchem; jeho lidství je dokonalé.

Kdyby Ježíš jako člověk mohl na zemi zhřešit, co by mu mělo zabránit, aby jako člověk hřešil v nebi? Když vystoupil do nebe a je po Otcově pravici, neprestal být člověkem. Byl bezhříšný na zemi a je bezhříšný v nebi.

4,16 A teď je tady laskavá nabídka: přistupujme s důvěrou k trůnu milosti. Naše důvěra stojí na vědomí, že zemřel, aby nás zachránil, a že žije, aby nás zachovával. Zde je ujištění o srdečném přijetí, protože nás vyzval, abychom k němu přicházeli.

Ve starozákonní době se k němu lidé nemohli přibližovat. Mohl k němu přistupovat

jen velekněz, a to pouze v jednom dni v roce. My můžeme do jeho přítomnosti přicházet kdykoli, ve dne i v noci, přijímat milosrdenství a nacházet milost ku pomoci v pravý čas. Jeho milosrdenství přikrývá to, co jsme neměli dělat, a jeho milost nás uschopňuje dělat to, co bychom měli dělat, ale nemáme k tomu sílu.

Morgan píše výstižně:

Nikdy nepřestanu zdůrazňovat, že řecký obrat přeložený jako „čas nouze“ je původně hovorový výraz a jeho přesný ekvivalent zní opravdu „v pravý čas“. Abychom přijali milosrdenství a našli milost ku pomoci v pravý čas – milost právě tehdy a právě tam, kdy to potřebuji. Útočí na tebe zkoušky. V okamžiku útoku vzhledněš k němu a v pravý čas dostaneš milost ku pomoci. Tvoje prosba není odsunuta až na čas večerních modliteb. Ale na ulici ve městě, kde před tebou plane pokušení, se obrať ke Kristu, volej o pomoc a dostaneš milost v pravý čas.⁴

Dosud pisatel představoval Ježíše jako většího, než jsou proroci, andělé a než Mojžíš. Nyní se dostáváme k důležitému tématu kněžství, abychom viděli, že Kristus jako velekněz je veleknězem vyššího řádu než Áron.

Když Bůh dal na hoře Sinaj Mojžíšovi Zákon, ustanovil také lidské kněžství, díky němuž se lidé mohli k Bohu přibližovat. Vyhlásil, že kněží musí pocházet z kmene Lévi a z Áronovy rodiny. Tento řád známe jako levitské nebo áronské kněžství.

Jiné Bohem ustanovené kněžství, o kterém je ve Starém zákoně zmínka, je kněžství patriarchy Melchisedecha. Tento muž žil v Abrahamově době, dlouhou dobu předtím, než byl vydán Zákon, a byl králem i knězem. V pasáži, kterou máme před sebou, pisatel ukazuje, že Pán Ježíš Kristus je kněz podle Melchisedecheva řádu a že tento řád je vyšší než Áronovo kněžství.

V prvních čtyřech verších máme popis áronského kněze. Potom je ve verších 5–10 podrobně, většinou pomocí kontrastu, popsáno, jak je Kristus vhodný jako kněz.

5,1 První podmínkou pro ustanovení áronského kněze byla skutečnost, že musel být vybran z lidí, tedy musel to být člověk.

Byl ustanoven, aby jednal za lidi ve vztahu k Bohu. Patřil ke zvláštní třídě lidí, kteří sloužili jako prostředníci mezi lidmi a Bohem. Jednou z jeho základních úloh bylo přinášet dary a oběti za hříchy. Dar je to, co se předkládá Bohu. Oběti jsou zde zvláštní oběti, kdy se prolévala krev pro usmíření hříchů.

5,2 Musel rozumět lidské křehkosti a jednat mírně s nevědomými a bloudícími. On sám byl slabého těla, a to mu umožňovalo, aby rozuměl problémům lidí, se kterými se setkával.

Zmínka o nevědomých a bloudících v tomto verši připomíná, že starozákonní oběti se přinášely za neúmyslné hříchy. V Zákoně nebylo žádné opatření, pokud šlo o úmyslný hřích.

5,3 Jeho lidství mělo sice výhodu v tom, že se jako kněz uměl ztotožnit s lidmi, ale nevýhodou jeho lidství byla hříšnost. Musel přinášet oběti sám za sebe i za hříchy lidu.

5,4 Kněžský úřad si člověk nemohl vybrat jako povolání. K tomuto působení potřeboval Boží povolání, jako měl Áron. Boží povolání bylo omezeno na Árona a jeho potomky. Ve stánku či v chrámě nemohl sloužit nikdo kromě jeho rodiny.

5,5 Pisatel se nyní obrací ke Kristu a ukazuje, že je jako kněz vhodný, protože je ustanoven Bohem, projeví se jeho lidství a splnil potřebné podmínky.

Původcem jeho ustanovení byl sám Bůh. Je to svrchované povolání, nemá nic společného s lidskými rodokmeny. Zahrnovalo v sobě lepší vztah, než měl kdy kterýkoli pozemský kněz. Náš kněz je jedinečný Boží Syn, zplozený od věčnosti, zplozený při vtělení a zplozený ve vzkříšení.

5,6 Potom je Kristovo kněžství lepšího řádu, protože ho v Ž 110,4 Bůh prohlašuje navěky za kněze podle Melchisedechova řádu. Tuto nadřazenost vysvětluje důkladněji sedmá kapitola. Významnou myšlenkou je zde to, že na rozdíl od áronského kněžství toto kněžství platí navěky.

5,7 Kristus je nejen bezhříšný Boží Syn, ale je také pravý člověk. Pisatel zde jako důkaz uvádí řadu lidských situací, kterými Kristus prošel v době, kdy byl v těle. Všimněte si

slov, která používá k popisu jeho života, zejména toho, co prožil v zahradě Getsemane: modlitby a úpěnlivé prosby s křikem a slzami. To všechno mluví o jeho životě závislého člověka, který žije v poslušnosti Bohu a prožívá všechny lidské emoce, které nesouvisí s hříchem.

Kristus se nemodlil, aby byl ušetřen umírání; umřít za hříšníky byl konečným důvod, proč na svět (J 12,27) přišel. Modlil se za to, aby byl zachráněn ze smrti (JND, ČSP), tedy aby jeho duše nezůstala v pekle (*hádes*). Tato modlitba byla vyslyšena, když ho Bůh vzkřísil z mrtvých. Byl vyslyšen proto, že měl Boží bázeň.

5,8 Zde se znovu tváří v tvář setkáváme s hlubokým tajemstvím vtělení – jak se Bůh mohl stát člověkem, aby zemřel za lidi.

I když byl Syn – nebo lépe řečeno ne jeden z mnoha synů, ale jednorozený Boží Syn – i přes tuto ohromnou skutečnost se naučil poslušnosti z utrpení, jímž prošel. Na tento svět přišel jako člověk, který prožívá lidství tak, jak by je nikdy neprožíval, kdyby byl zůstal v nebi. Každé ráno měl uši nachyštěné, aby přijímal od svého Otce pokyny pro daný den (Iz 50,4). Naučil se poslušnosti prakticky jako Syn, který vždy poslouchá svého Otce.

5,9 Tak dosáhl dokonalosti. To *nemůžeme* vztahovat na jeho osobní charakter, protože Pán Ježíš byl naprosto dokonalý. Jeho slova, skutky, všechny způsoby byly naprosto bez vady. V jakém smyslu tedy dosáhl dokonalosti? Odpověď zní, že ve své roli Spasitele. Nikdy by se nemohl stát naším dokonalým Spasitelem, kdyby byl zůstal v nebi. Ale svým vtělením, smrtí, pohřbem, vzkříšením a nanebevstoupením dovršil dílo, které bylo nutné k tomu, aby nás vysvobodil z hříchů; nyní získal slávu dokonalého Spasitele světa.

Když se vrátil do nebe, stal se Původcem věčného spasení pro všechny, kdo ho poslouchají. Je zdrojem spasení pro všechny, ale spasení jsou pouze ti, kdo ho poslouchají.

Zde je spasení podáno, jako by bylo závislé na poslušnosti. V mnoha jiných úsecích je spasení závislé na víře. Jak vysvětlit tento zdánlivý protiklad? Především je zde poslušnost víry (Ř 1,5; 16,25–27): „poslušnost, kte-

rou Bůh vyžaduje, je víra v jeho slovo.“ Ale také je pravda, že zachraňující víra je víra, která ústí do poslušnosti. Není možné věřit (v novozákonním smyslu) bez poslušnosti.

5,10 Když Kristus slavně dokončil základní skutek kněžství, Bůh ho prohlásil za velekněze podle Melchisedechova řádu.

Zde je namístě uvést, že i když Kristovo kněžství platí podle Melchisedechova řádu, jeho kněžské funkce jsou podobné těm, které vykonávali áronovští kněží. Služba židovských kněží byla ve skutečnosti předobrazem toho, co měl jednou vykonat Kristus.

5,11 Na tomto místě musí pisatel odbočit. Rád by pokračoval v tématu Kristova melchisedechovského kněžství, ale nemůže. Vnímá Boží nutkání, aby vytkl čtenářům jejich nezralost a zároveň je vážně varoval před nebezpečím odpadnutí.

Je smutná pravda, že naše chápání Boží pravdy je omezováno našim vlastním duchovním stavem. Otupělý sluch nedokáže přijímat hluboké pravdy! Jak často to platí o nás jako o učednících; Pán nám má mnoho co říct, ale my to nemůžeme unést (J 16,12).

5,12 Pisatel zde Židům připomíná, že už byli vyučováni dost dlouho, že by měli učit druhé. Bylo tragédií, že stále potřebovali někoho, kdo by je vyučoval základní abecedě Božího slova.

Vy jste měli být učiteli! Boží řád je takový, že každý věřící by měl dozrát do bodu, kdy může vyučovat druhé. Každý ať někoho vyučuje. Je sice pravda, že někteří mají zvláštní dar vyučování, ale zároveň je pravda, že každý věřící by měl být nějak zapojen do služby vyučování. Nikdy nebylo Božím záměrem, aby tato práce byla omezena na několik jednotlivců.

Stali jste se těmi, kdo potřebují mléko, a ne hutný pokrm. Když dítě ve fyzické oblasti nikdy nepřejde od mléka k hutnějšímu jídlu, něco není v pořádku. Stejně tak se v duchovní oblasti jedná o zakrnělý růst (1K 3,2).

5,13 Vyznávající věřící, kteří zůstávají na mléku, jsou nezkušení ve slově spravedlnosti. Slovo sice poslouchají, ale nejednají podle něho. Ztrácejí to, co nepoužívají, zůstávají stále dětinští.

Nemají citlivý smysl pro rozeznávání v duchovních věcech a jsou „zmítaní vlnami a hnáni každým větrem učení v lidské nestálosti, v chytráctví k nastražené cestě bludu“ (Ef 4,14).

5,14 Hutná duchovní potrava je pro dospělé, pro ty, kdo mají smysly návykem vycvičené k rozpoznávání dobrého a zlého. Když tito lidé jednají podle světla, které přijímají z Božího slova, jsou potom schopni formulovat duchovní úsudek a uchránit se před morálním a věroučným nebezpečím.

Oblast, ve které jsou zde čtenáři zvlášť nabádání, aby rozlišovali mezi dobrým a zlým, se týká vztahu křesťanství a judaismu. Ne že by judaismus byl sám o sobě špatný; levitský kněžský systém zavedl sám Bůh. Jeho smyslem však bylo, aby ukazoval na Krista. On je naplněním ceremoniálních předobrazů (typů). Když teď Kristus přišel, je hřích vracet se k jeho obrazům. Všechno, co v lidských emocích a věrnosti konkuruje Kristu, je zlé. Duchovně zralí věřící dokážou rozeznávat mezi nižším áronským kněžstvím a vyšším kněžstvím Kristovým.

6,1 Celá tato kapitola je pokračováním varování, které začíná ve verši 5,11. Je to jeden z nejkontroverznějších úseků v celém Novém zákoně. Mnoho zbožných křesťanů se neshoduje v jeho výkladu, a proto se zde nemůžeme vyjadřovat dogmaticky. Předkládáme vysvětlení, které snad nejvíce odpovídá danému kontextu i celému Novému zákonu.

Především je zde pro čtenáře výzva, aby opustili základy učení o Kristu, doslova „slovo o počátku Krista“ (F. W. Grant) nebo „počáteční slovo o Kristu“ (K. S. Wuest). Rozumíme tomu tak, že jde o základní náboženské nauky, které učí Starý zákon a které měly za cíl připravit Izrael na příchod Mesiáše. Tyto nauky jsou vyjmenovány v další části 1. verše a ve 2. verši. Jak se pokusíme ukázat, nejedná se o základní doktríny křesťanství, ale spíše o elementární vyučování, na kterém bylo možné později stavět. Není v nich řeč o Kristově vzkříšení a oslavení. Výzva je zaměřena na opuštění těchto základů ne v tom smyslu, aby je posluchači opustili jako něco bezcenného, ale aby od nich postoupili dále

ke zralosti. To znamená, že období judaismu bylo dobou duchovního dětství. Křesťanství představuje zralý věk.

Je-li položen základ, pak dalším krokem je stavba na tomto základě. Věřoucí základ byl položen ve Starém zákoně; představoval šest základních nauk, a ty jsou zde vyjmenovány. Jedná se o výchozí bod. Velké novozákonné pravdy o Kristu, jeho osobě a díle, představují službu dospělosti.

První starozákonné naukou je pokání z mrtvých skutků. Takto neustále kázali proroci stejně jako Mesiášův předchůdce. Všichni vyzývali lidi, aby se odvrátili od skutků, které jsou mrtvé v tom smyslu, že postrádají víru.

Mrtvé skutky zde mohou znamenat také skutky, které dříve byly správné, ale nyní, když Kristus přišel, jsou mrtvé. Například veškerá služba související s chrámovou bohoslužbou se dovršením Kristova díla stala neaktuální.

Zadruhé se pisatel zmiňuje o víře v Boha. To je opět starozákonné důraz. V Novém zákoně je jako předmět víry téměř vždy předkládán Kristus. To nenahrazuje víru v Boha; ale víra v Boha, která vynechává Krista, je nedostatečná víra.

6,2 Učení o křtech se zde nevztahuje na křesťanský křest,⁵ ale na obřadné omývání, které hrálo významnou roli v náboženském životě kněží a izraelského národa (viz také 9,10).

Obřad vzkládání rukou je popsán v Lv 1,14; 3,2; 16,21. Obětující nebo kněz položil ruce na hlavu zvířete, což znamenalo, že se s ním ztotožňuje. Zvíře obrazně neslo hříchy lidí, kteří s ním byli spojeni. Tento obřad byl předobrazem zástupného smíření. Nemyslíme si, že je zde zmínka o vzkládání rukou, jak je praktikovali apoštolové a ostatní v rané církvi (Sk 8,17; 13,3; 19,6).

O vzkříšení z mrtvých učí Jb 19,25–27; Ž 17,15 a vyplývá také z Iz 53,10–12. Co bylo ve Starém zákoně vidět jen nejasně, to Nový zákon zjevuje jasně (2Tm 1,10).

Poslední základní pravdou Starého zákona bylo věčné odsouzení (Ž 9,17; Iz 66,24).

Tyto počáteční principy představovaly judaismus a byly přípravou na Kristův příchod.

Křesťané by se s nimi neměli spokojit, ale měli by usilovat o plnější zjevení, které nyní máme v Kristu. Čtenáři jsou vybízeni, aby přešli „od stínu k předmětu vrhajícímu stín, od předobrazu ke vzoru, od obalu k jádru, od mrtvých náboženských forem předků k živé realitě v Kristu“.

6,3 Autor zde vyjadřuje svou touhu jim v tom pomoci,⁶ pokud Bůh dovolí. Omezující faktor je však na jejich straně, ne na Boží. Bůh jim umožní, aby přešli k plnému duchovnímu lidství, ale musí na slovo reagovat kladně tím, že prokážou pravou víru a vytrvalost.

6,4 Nyní přicházíme k jádru varování před odpadnutím. Týká se skupiny lidí, pro které není možné se znovu obnovit k pokání. Tito lidé zřejmě už jednou pokání činili (přestože zde není zmínka o jejich víře v Krista). Nyní je jasně řečeno, že další pokání není možné.

Kdo jsou tyto lidé? Odpověď uvádí verše 4 a 5. Když se podíváme na velké výsady, které užívali, je třeba poznamenat, že všechny tyto znaky mohou platit o nespasených lidech. Nikde není jasně řečeno, že byli znovuzrození. Není zde ani zmínka o takových základech, jako je zachraňující víra, vykoupení Jeho krví nebo věčný život.

Kdysi byli osvíceni. Slyšeli evangelium o Boží milosti. Nebyli v temnotě, pokud jde o cestu spasení. Jidáš Iškariotský byl osvícený, ale světlo odmítl.

Okusili nebeský dar. Pán Ježíš je nebeský Dar. Okusili ho, ale nikdy ho nepřijali rozhodným krokem víry. Je možné něco ochutnat, aniž bychom jedli nebo pili. Když lidé nabídli Ježíši na kříži víno smíchané se žlučí, Ježíš je ochutnal, ale nechtěl pít (Mt 27,34). Nestačí Krista okusit; pokud nejíme tělo Syna člověka a nepijeme jeho krev, tedy pokud ho skutečně nepřijmeme jako Pána a Spasitele, pak v sobě nemáme život (J 6,53).

Stali se účastníky Ducha svatého. Než ukvapeně přejdeme k závěru, že to znamená obrácení, měli bychom si uvědomit, že Duch svatý působí v lidském životě ještě před jeho obrácením. Posvěcuje nevěřící (1K 7,14), dává jim vnější výsadní postavení. Usvědčuje nevěřící z hříchu, ze spravedlnosti a ze soudu (J 16,8). Vede lidi k pokání, vede je ke

Kristu jako jediné naději. Lidé se tedy mohou stát účastníky Ducha svatého, aniž by on sám v nich přebýval.

6,5 Okusili dobré Boží slovo. Když slyšeli kázání evangelia, nějak zvláštně se jich dotklo a přitahovalo je. Byli jako semeno, které padlo na skalnatou půdu; slyšeli slovo a okamžitě je radostně přijali, ale neměli v sobě kořeny. Nějaký čas vytrvali, ale když kvůli slovu přišlo utrpení nebo pronásledování, rychle odpadli (Mt 13,20–21).

Okusili moc budoucího věku. Moc zde znamená „zázraky“. Budoucí věk je tisícileté období míru a blahobytu, které čeká v budoucnosti, kdy Kristus bude tisíc let kralovat na zemi. Zázraky, které doprovázely kázání evangelia v dobách rané církve (Žd 2,4) byly předzvěstí znamení a divů, které se budou dít v Kristově království. Tito lidé byli svědky zázraků v prvním století, mohli se jich přímo účastnit. Vezměme například zázraky s chleby a rybami. Když Ježíš nasytil pět tisíc lidí, šli za ním na druhou stranu jezera. Pán si uvědomil, že i když zakusili zázrak, ve skutečnosti v něho nevěřili. Řekl jim: „Amen, amen, pravím vám, hledáte mne ne proto, že jste viděli znamení, ale že jste jedli z těch chlebů a nasytili jste se“ (J 6,26).

6,6 Kdyby odpadli⁷ poté, co užívali právě vyjmenované výsady, pak není možné, aby se znovu obnovili k pokání. Spáchali hřích odpadnutí. Dostali se na místo, kde světla na cestě do pekla zhasínají.

Nesmírnou vinu odpadnutí ukazují slova „neboť si opět křížují Syna Božího a vystavují ho veřejnému posměchu“ (v. 6b). To označuje úmyslné, zlomyslné odhození Krista, nejen jeho znevážení z nedbalosti. Označuje to aktivní zradu na něm, spojení se silami, které působí proti němu, a zesměšnění jeho osoby a díla.

Exkurz: Odpadnutí

Opadlí lidé jsou ti, kteří slyší evangelium, vyznávají, že jsou křesťané, ztotožnili se s křesťanskou církví, a potom své vyznávání víry opustili, rozhodně odvrhli Krista, utekli z křesťanského společenství a zaujali místo

spolu s nepřáteli Pána Ježíše Krista. Odpadnutí je hřích, kterého se mohou dopustit pouze nevěřící; ne ti, kdo jsou svedeni, ale ti, kdo se vědomě, úmyslně a zlovolně odvracejí od Pána.

Opadnutí bychom neměli zaměňovat s hříchem průměrného nevěřícího, který slyší evangelium, ale nijak na ně nereaguje. Například člověk, který nereaguje na Krista, i když několikrát vnímá volání Ducha svatého, není odpadlík. Může být spasen, pokud se rozhodne vydat se Spasiteli. Pokud ovšem zemře v nevěře, je ztracen navždy, ale dokud je schopen věřit v Pána, není jeho situace beznadějná.

Opadnutí bychom neměli zaměňovat s tím, když věřící upadne. Opravdový věřící může odejít od Krista velmi daleko. Hřích rozbije jeho vztah s Bohem. Může se dokonce dostat do bodu, když už ho druzí nevnímají jako křesťana. Ale může se vrátit do plného vztahu, jakmile vyzná a opustí svůj hřích (1J 1,9).

Opadnutí není totéž co neodpustitelný hřích, o kterém je řeč v evangeliích. To byl hřích, kdy lidé připisovali zázraky Pána Ježíše vládci démonů. Pán Ježíš konal zázraky v moci Ducha svatého. Připisovat je ďáblu bylo vrcholné rouhání proti Duchu svatému. Z toho by vyplývalo, že Duch svatý je ďábel. Ježíš řekl, že takový hřích nemůže být nikdy odpuštěn, ani v tomto věku, ani v budoucím (Mk 3,22–30). Odpadnutí je podobné rouhání proti Duchu svatému v tom, že je to věčný hřích, ale zde podobnost končí.

Věříme, že odpadnutí je totéž co hřích vedoucí ke smrti, o němž je zmínka v 1J 5,16b. Jan psal o lidech, kteří vyznávali, že jsou věřící a podíleli se na činnostech místních sborů. Potom do sebe nasáli falešné učení gnostiků a vzdorovitě opustili společenství křesťanů. Jejich úmyslný odchod dal najevo, že nikdy nebyli opravdově znovuzrození (1J 2,19). Veřejným popřením, že Ježíš je Kristus (1J 2,22), se dopustili hříchu vedoucího k smrti a bylo zbytečné se modlit za jejich záchranu (1J 5,16b).

Někteří křesťané, kteří své křesťanství berou vážně, se při čtení Žd 6 a podobných

úseků znepokojují. Satan tyto verše využívá zejména ke zneklidnění věřících, kteří mají nějaké fyzické, mentální nebo emocionální problémy. Bojí se, že snad odpadli od Krista a že už nemají naději na obnovení. Strachují se, že se dostali už za hranici, kdy je ještě možné vysvobození. Avšak skutečnost, že je toto zneklidňuje, je přesvědčivým důkazem, že *neodpadli!* Odpadlík by takové obavy neměl; jen by nestoudně odmítal Krista.

Jestliže se tedy hřích odpadnutí nevztahuje na věřící, koho se tedy může v dnešní době týkat? Týká se například mladého muže, který vyznává víru v Krista a zdá se, že po nějakou dobu krásně prospívá, ale potom se v jeho životě něco stane. Možná prožije hořké pronásledování. Možná upadne do hrubého nemorálního hříchu. Možná odejde na studia a otřesou jím antikřesťanské argumenty ateistických učitelů. S plným poznáním pravdy se vědomě od ní odvrátí. Zcela se zřekne Krista a zlobně šlape po každé cenné základní nauce křesťanské víry. Bible říká, že není možné, aby se takový člověk obrátil, aby činil pokání, a zkušenost Bibli potvrzuje. Poznali jsme mnoho takových, kteří odpadli od Krista, ale nikdy jsme neviděli, že by se někdo z nich k němu vrátil.

Když se blížíme ke konci tohoto věku, můžeme očekávat nárůst odpadnutí (2Te 2,3; 1Tm 4,1). Varování před odpadnutím se každým dnem stává aktuálnějším.

†

6,7 Nyní se pisatel obrací do světa přírody a nachází příklady opravdového věřícího (v. 7) a odpadlíka (v. 8). V obou případech člověka přirovnává k půdě. Výsady vyjmenované ve verších 4 a 5 přirovnává k osvěžujícímu dešti. Plody rostlin představují výslednou reakci člověka na získané výsady. A to zase určuje, zda je země požehnaná nebo prokletá.

Opravdový věřící je jako půda, která pije dešť, roste na ní zeleň a Bůh jí žehná.

6,8 Odpadlík je jako půda, která je rovněž dobře zavlažována, ale přináší jen trní a bodláčí, tedy ovoce hříchu. Přijímá vodu, ale nikdy na ní nevyrostou užitečné rostliny. Taková země je bezcenná. Je již odsouzená a jejím údělem je spálení.

6,9 Verše 9 a 10 obsahují silné náznaky, že odpadnuvší lidé popisovaní v předchozích verších jsou nevěřící. Jednak je tady zlomová změna zájmen. Když pisatel mluví o odpadlících, mluví o nich ve 3. osobě jako „oni“. Nyní se obrací k opravdovým věřícím a používá zájmena „vy“, „vás“.

Další náznak je ještě jasnější. Když oslovuje věřící, říká: „Co se však týká vás, milovaní, jsme přesvědčeni o lepších věcech, o tom, co náleží k záchraně.“ Z toho vyplývá, že znaky popsané ve verších 4–6 a 8 *nepatří* k těm, které provázejí spasení.

6,10 V životě svatých se projevují dva znaky, které provázejí spasení – jejich práce a úsilí lásky. Víra se projevuje životem naplněným dobrými skutky, ty mají punc pravého křesťanství – aktivní lásku k domácím víry. Stále sloužili Božimu lidu – pro Pána.

6,11 Následující dva verše jsou zřejmě adresovány dvěma různým skupinám lidí, totiž těm, o kterých si pisatel nebyl jist; jednalo se o ty, kteří byli v nebezpečí, že by se mohli vrátit zpět k judaismu.

Především si přeje, aby projevovali stejnou horlivost, jakou projevovali opravdoví věřící tím, že si uvědomovali plnou jistotu naděje, která vytrvá až do konce. Chce, aby šli pevně za Kristem, dokud se nenaplní konečná naděje křesťanů v nebi. To je důkaz opravdovosti.

6,12 Neměli zlenivět, neměli za sebou jen tak vláčet nohy, mít loudavého ducha. Měli se snažit být jako opravdoví věřící, kteří jsou skrze víru a trpělivost dědici zaslíbení.

6,13 Závěrečný úsek šesté kapitoly navazuje na povzbuzení čtenářům ve 12. verši, aby vytrvali v důvěře a trpělivosti. Jako impuls je uveden příklad Abrahama a je potvrzena jistota naděje věřícího.

V určitém smyslu se může zdát, že křesťan je v nevýhodě. Pro Krista se všeho vzdal, nemá nic hmotného, čím by se vykázal. Všechno má v budoucnosti. Jak si tedy může být jist, že jeho naděje není planá?

Odpověď vidíme v Božím zaslíbení Abrahamovi, v zaslíbení, které v sobě v podobě malého zárodku obsahovalo všechno, co později dostáváme v osobě Krista. Když Bůh dával toto zaslíbení, přísahal při sobě

samém, protože neměl nikoho vyššího, přikom by přísahal.

6,14 Toto zaslíbení najdeme v Gn 22,16–17: „Při sobě jsem přísahal, je Hospodinův výrok... proto tě jistě požehnám a tvé símě velice rozmnožím...“ Sám Bůh se zaručuje, že se zaslíbení uskuteční, proto je jeho naplnění jisté.

6,15 Abraham Bohu uvěřil; trpělivě vytrval a dosáhl naplnění. Pro Abrahama nebyla víra v Boha věcí náhody. Nic neriskoval. Boží slovo je to nejspolehlivější v celém vesmíru. Splnění jakéhokoli Božího zaslíbení je tak jisté, jako by se již naplnilo.

6,16 V mezilidských záležitostech se přísahá při někom vyšším, než jsou ti, koho se záležitost týká. U soudu například lidé přísahají, že budou mluvit pravdu a dodávají: „K tomu mi dopomáhej Bůh.“ Odvolávají se na Boha, aby stvrdil, že to, co bude řečeno, je pravda.

Když lidé použijí přísahu na stvrzení slibu, obvykle tím končí všechny hádky. Chápe se to tak, že zaslíbení bude splněno.

6,17 Bůh chtěl, aby si věřící lidé byli naprosto jisti, že to, co jim Bůh slibuje, se opravdu splní. Už samotný jeho slib by stačil, ale Bůh to chtěl ukázat ještě průkazněji než nějaký slib. Proto ke svému zaslíbení přidal přísahu.

Dědici zaslíbení jsou všichni, kdo se skrze víru stali dětmi věřícího Abrahama. Zaslíbení, o kterém je zde řeč, je zaslíbení věčného spasení pro všechny, kdo v něho věří. Když Bůh dal zaslíbení Abrahamovým potomkům, toto zaslíbení se plně a definitivně naplnilo v Kristu a všechno požehnání, které plyne ze spojení s Kristem, je tedy v tomto zaslíbení již zahrnuto.

6,18 Věřící má nyní dvě nepohyblivé skutečnosti, na které se může spoléhat – Boží slovo a Boží přísahu. Není možné si představit něco jistějšího.⁸ Bůh slibuje, že zachrání všechny, kdo věří v Krista; to potom s přísahou potvrzuje. Závěr je tedy jednoznačný: věřící je navěky zachráněný.

Ve zbytku šesté kapitoly pisatel používá čtyři obrazy, aby zcela dotvrdil spolehlivost křesťanské naděje: (1) útočiště město, (2) kotvu, (3) předchůdce a (4) velekněze.

Opravdoví věřící jsou přirovnáni k těm, kdo utíkají z tohoto odsouzeného světa do nebeského útočiště (ČEP), útočištného města. Bůh jim dal neklamnou naději založenou na svém slovu a své přísaze.

6,19 V bouřích a zkouškách života slouží tato naděje jako kotva duše. Vědomí, že naše sláva je zaručeně jistá, jako bychom ji už měli, nás chrání před tím, aby nás divoké vlny pochybností a zoufalství odvanuly jinam.

Kotva se nehází do nestabilního písku tohoto světa, ale je pevně zachycena v nebeské svatyni. Naší kotvou je naděje, což znamená, že je zajištěna, zakotvena v samotné Boží přítomnosti za oponou. Stejně jako je jisté, že kotva je tam upevněna, tak je jisté, že tam budeme i my.

6,20 Ježíš vešel dovnitř za oponu jako náš předchůdce: jeho přítomnost tam zajišťuje, že tam přijdou také všichni, kdo mu patří. Není nadsazené, když řekneme, že i ten nejprostší věřící člověk na zemi si je nebem stejně jist jako ti, kdo už tam jsou.

D. Anderson-Berry píše:

Slovo zde překládané jako „předchůdce“ nenacházíme v Novém zákoně nikde jinde. To vyjadřuje myšlenku, kterou v období levitského kněžství nikdo nikdy neřešil, protože velekněz vstupoval do svatyně jen jako představitel. Vstupoval někam, kam za ním nemohl jít nikdo jiný. Ale náš Předchůdce je zárukou, že i my půjdeme tam, kde je on. Jako Předchůdce (1) ohlásil, že tam také jednou přijdeme, (2) přijal za nás nebeskou slávu a (3) odešel, aby tam mohl vítat své lidi, až tam přijdou, a představil je před nebeským majestátem.⁹

Čtvrtý obraz se týká velekněze. Náš Pán se stal navěky veleknězem podle Melchisedechova řádu. Jeho věčné kněžství zaručuje naši jistotu věčnosti. Stejně jako je jisté, že jsme byli jeho smrtí smířeni s Bohem, tak je jisté, že jsme spaseni jeho životem, protože je knězem na Boží pravici (Ř 5,10).

Tato zmínka, že Ježíš je veleknězem podle Melchisedechova řádu, nám připomíná téma přerušené v Žd 5,10, kde autor odbočil k širšímu varování před odpadnutím. Nyní se vrací k tomu, že Kristovo kněžství jakožto vele-

kněze je vyšší než Áronovo. Obratně se vrací k hlavnímu toku své argumentace.

7,1 Melchisedech je tajemná postava, která se nakrátko objevuje na úsvitu lidských dějin (Gn 14,18–20) a potom mizí. O mnoho staletí později jeho jméno zmiňuje David v Ž 110,4. Pak zase po uplynutí dalších staletí znovu vystupuje v listu Židům. Je zřejmé, že Bůh uspořádal detaily jeho života tak, aby tvořily jedinečný předobraz našeho Pána Ježíše Krista.

Ve verších Žd 7,1–3 je o něm uvedeno několik historických skutečností. Text připomíná, že má kombinovanou roli krále a kněze v jedné osobě. Byl králem Sálemu (pozdějšího Jeruzaléma) a knězem Boha Nejvyššího. Byl politickým i duchovním vůdcem svého lidu. To je Boží ideál – aby se světské a svaté záležitosti od sebe neoddělovaly. Když kraluje hříšný člověk, je potřeba církev a stát oddělit. Pouze až bude Kristus kralovat ve své spravedlnosti, bude možné obojí spojit (Iz 32,1.17).

Abraham se vrací z vojenského vítězného tažení a setkává se s Melchisedechem, který mu žehná. Významnost tohoto aktu zachycuje druhý verš. Kdybychom měli pouze Starý zákon, neuvědomili bychom si hlubokou závažnost těchto zdánlivě bezvýznamných drobností.

7,2 Abraham dal tomuto tajemnému králi a knězi desátky ze své válečné kořisti. A opět musíme počkat až na verše 4, 6, 8–10, kde se dozvíme skrytý význam Abrahamova desátku.

Jména osob v Písmu vyjadřují charakter dané osoby. O Melchisedechově jménu a titulu čteme, že jméno znamená „král spravedlnosti“ a titul (král Sálemu) znamená „král pokoje“.

Svou důležitost má i to, že spravedlnost je uvedena jako první a pokoj jako druhý. Pokoj není možný, dokud napřed není nastolena spravedlnost.

Jasně to vidíme na Kristově díle. Na kříži „milosrdenství a věrnost se potkají, spravedlnost a pokoj se políbí“ (Ž 85,11). Protože Spasitel vyhověl všem spravedlivým Božím požadavkům ohledně našich hříchů, můžeme mít pokoj s Bohem.

7,3 Záhada s Melchisedechem se prohlubuje, když čteme, že neměl otce ani matku,

žádný rodokmen, narození ani smrt. Kdybychom vytrhli tyto výroky z kontextu, došli bychom k závěru, že to byl návštěvník z nebe nebo z jiné planety nebo že byl zvláštní Boží stvoření.

Klíč k porozumění však spočívá v tom, že tyto výroky vytrháváme z jejich kontextu. Tématem je zde kněžství. Pisatel rozlišuje mezi Melchisedechovým a Áronovým kněžstvím. Áronským knězem se člověk mohl stát tím, že se narodil v pokolení Lévi a byl Áronovým potomkem. Rodokmen byl podstatný. Knězem mohl být v období mezi svým narozením a smrtí.

Melchisedechovo kněžství bylo docela jiné. Nedědil kněžství tím, že by se narodil do kněžské rodiny. Bůh ho prostě vybral a ustanovil jako kněze. *Pokud jde o jeho kněžství*, nikde není zmínka o otci, matce nebo rodokmenu. V jeho případě nezáleželo na *záznamech rodokmenu*. Nikde není zmínka o jeho narození či smrti; proto jeho kněžství zůstává.

Z toho bychom neměli vyvozovat, že Melchisedech neměl rodiče, že se nikdy nenarodil a nezemřel. O to nejde. Jádrem myšlenky je to, že *pokud jde o jeho kněžství*, nikde není zmínka o těchto důležitých údajích, protože jeho působení jakožto kněze na nich nezáviselo.

Nebyl Božím Synem, jak si někteří myslí, ale byl připodobněn Božímu Synu v tom smyslu, že jeho kněžství trvá bez přerušení stále.

Dále pisatel ukazuje, že Melchisedechovo kněžství je vyšší než Áronovo. Dokazuje to třemi argumenty: argumentem týkajícím se desátku a požehnání; argumentem týkajícím se změny, ke které došlo nahrazením áronského kněžství; a argumentem o věčném trvání Melchisedechova kněžství.

7,4 Ve verších 4–10 máme první argument. Začíná nezvyklým zvoláním, aby se čtenáři zamysleli nad Melchisedechovou velikostí. Dokonce i patriarcha Abraham mu dal desátek ze své válečné kořisti. Abraham byl jednou z největších hvězd na židovském nebi, a to znamená, že Melchisedech musel být hvězdou ještě o řád vyšší.

7,5 Pokud jde o levitské kněze, Zákon je opravňoval, aby vybírali od svých židovských

soukmenovců desátky. Kněží i lid pocházeli z Abrahama, otce víry.

7,6 Když však Melchisedech přijal od Abrahama desátky, byla to nezvyklá a netradiční transakce. Abraham byl povolán za otce národa, ze kterého měl vzejít Mesiáš, a vzdává úctu někomu, kdo s vyvoleným lidem není nijak spojen. Melchisedechovo kněžství přesahuje rasové bariéry.

Další významnou skutečností je to, že Melchisedech Abrahamovi poželal. Říká: „Požehnán buď Abraham Bohu Nejvyššímu, Tvůrci nebes i země“ (Gn 14,19).

7,7 Když někdo žehná druhému, je jasné, že vyšší žehná nižšímu. To neznamená nějakou osobní nebo morální podřadnost, ale prostě jen nižší postavení.

Když čteme tyto argumenty vycházející ze Starého zákona, zkusme si představit reakci židovských čtenářů. Vždycky ctili Abrahama jako jednoho ze svých největších národních hrdinů, a to právem. Avšak nyní slyší, že Abraham uznával „nežidovského“ kněze jako někoho ještě vyššího. Dovedete si to představit! Bylo to v jejich Bibli a nikdy si toho nevšimli.

7,8 V áronském kněžství přijímali desátky lidé, kteří byli pod mocí smrti. Kněží nastupovali jeden po druhém, každý z nich sloužil své generaci a potom zemřel. V Melchisedechově případě není řeč o tom, že by umřel. Proto může reprezentovat kněžství jedinečně tím, že je věčné.

7,9 Když Melchisedech přijal od Abrahama desátek, přijal je vlastně od Léviho. Lévi byl hlavou kněžského pokolení, tedy jako bychom řekli, že Áronovo kněžství dalo desátek Melchisedechovi, a tak ho uznalo za vyšší než sebe.

7,10 Na základě jaké úvahy můžeme říct, že Lévi dal Melchisedechovi desátek? Jednak to byl Abraham, Léviho pradědeček, kdo dal desátek. I když Lévi ještě nebyl na světě, byl v Abrahamových bedrech, tedy měl se narodit z patriarchy. Abraham vlastně jednal jako představitel celého svého potomstva, když Melchisedechovi dával desátek. Proto se Lévi a kněžství, jehož byl počátkem, řadí jako druhy až za Melchisedecha a jeho kněžství.

7,11 Ve verších 11–20 nacházíme druhý argument, který ukazuje, proč je Melchisedechovo kněžství vyšší než Áronovo. Argument spočívá v tom, že kněžství se změnilo. Kristovo kněžství postavilo levitské kněžství stranou. To by nebylo nutné, kdyby levitské kněžství dosáhlo plně a definitivně svého účelu.

Je skutečností, že levitským systémem nebylo možné dosáhnout dokonalosti. Hříchy nebyly odstraněny a ti, kdo přicházeli obětovat, nedosáhli klid pro své svědomí. Kněžství ustavené podle Mojžíšova zákona nebylo definitivní.

Nyní platí jiné kněžství. Přišel dokonalý kněz a jeho kněžství se neřídí Áronovým řádem, ale řádem Melchisedecha.

7,12 Změna kněžství nutně vede k tomu, že se mění i celý právní systém, na kterém bylo kněžství postaveno. To je velmi radikální prohlášení! Starému systému je odzvoněno, začíná něco nového. Už nejsme pod Zákonem.

7,13 Došlo ke změně v zákoně, je to patrné z toho, že Pán Ježíš patří ke kmeni, jehož příslušníci podle levitského zákona nemohli vykonávat kněžskou funkci.

7,14 Náš Pán pocházel z kmene Juda. Mojžíšova právní úprava nedávala nikomu z tohoto kmene právo, aby se stal knězem. A přece je Ježíš kněz. Jak je to možné? Díky tomu, že se změnil zákon.

7,15 Pisatel tohoto listu má další důkaz, že kněžský zákon se zásadně změnil. Povstal jiný druh kněze, který se podobá Melchisedechovi a jeho pověření pro tento úřad je úplně jiné, než jaké měli Áronovi synové.

7,16 V levitském řádu platilo, že člověk byl způsobilý pro kněžství pouze tehdy, pokud splňoval zákonné podmínky, a ty souvisely s tělesným původem – musel se narodit do kmene Lévi a jako Áronův potomek.

Ale Pán Ježíš měl právo být knězem díky tomu, že podobně jako Melchisedech měl nekonečný život. Není to otázka původu, ale osobní, vnitřní moci. Žije navěky.

7,17 To potvrzují slova Žalmu (110,4 B21), kde David poukazuje na Mesiášovo kněžství: „Jsi knězem navěky podle řádu Melchisedechova.“ Zde je důraz položen na slovo „navě-

ky⁶. Jeho působení nikdy nepřestane, protože nikdy neskončí jeho život.

7,18 Zákon, který ustanovoval áronské kněžství, byl zrušen pro svou slabost a neužitečnost. Kristus jej svým příchodem zrušil.

V jakém smyslu byl Zákon slabý a neužitečný? Copak ho nevydal sám Bůh? Mohl Bůh vydat něco, co bylo bezmocné, bez užitku? Odpověď zní, že Bůh vůbec neměl v úmyslu, aby to byl konečný zákon o kněžství. Byla to příprava na nástup Božího *ideálního* kněžství. Jednalo se o dílčí, dočasný obraz toho, co jednou bude dokonalé, definitivní.

7,19 Zákon byl také slabý a neužitečný v tom smyslu, že nic nepřivedl k dokonalosti. Lidé nemohli přicházet do Boží přítomnosti na nejsvětějším místě. Tento vynucený odstup mezi Bohem a člověkem stále připomínal, že otázka hříchu není vyřešena jednou provždy.

Nyní je však uvedena lepší naděje, skrze kterou se přibližujeme k Bohu. Tou lepší nadějí je sám Pán Ježíš; ti, kdo ho přijali jako svou jedinou naději, mají kdykoliv dokonalý přístup k Bohu.

7,20 Nezměnil se pouze řád kněžství a zákon o kněžství, ale jak uvidíme, změnil se i způsob svěcení. Argumentace se zde týká Boží přísahy v souvislosti s Kristovým kněžstvím. Přísaha označuje nástup něčeho neměnného a věčného. Rainsbury říká: „Účinnost a věčné trvání kněžství našeho požehnaného Pána Ježíše zaručuje sama přísaha všemohoucího Boha, nic menšího!“¹⁰

7,21 Áronští kněží byli ustanovováni bez přísahy. Z toho plyne, že jejich kněžství mělo být prozatímní, ne trvalé.

Ale Bůh ustanovuje Krista jako kněze a přítom přísahá. Tu formulaci najdeme v Žalmu 110,4 (B21): „Hospodin přísahal a nebude litovat: „Jsi knězem navěky podle řádu Melchisedechova.““ Henderson říká:

Bůh za Kristovo pověření staví věčné pravdy svého trůnu a neměnné atributy své podstaty. Pokud ty se mohou změnit, může se změnit i toto nové kněžství, jinak to není možné.¹¹

7,22 Z toho vyplývá, že Ježíš je ručitelem lepší smlouvy. Áronské kněžství bylo součástí staré smlouvy. Kristovo kněžství je spjato

s novou smlouvou. Smlouva a kněžství stojí i padají společně.

Nová smlouva je ničím nepodmíněná dohoda o milosti, kterou Bůh uzavře s domem izraelským a s domem judským, až Pán Ježíš ustaví své království na zemi (Jr 31,33–34). Věřící dnes mají stejná požehnání nové smlouvy, ale jejich konečné naplnění nebude vidět, dokud Izrael jako národ nebude obnoven a vykoupen.

Ježíš je zárukou nové smlouvy v tom smyslu, že je sám ručitelem. Svou smrtí, pohřbením a vzkříšením vytvořil právní základ, na kterém Bůh může splnit podmínky této smlouvy. Jeho věčné kněžství je tedy podstatným způsobem spjato s neklamným splněním podmínek smlouvy.

7,23 Nyní přicházíme ke třetímu a poslednímu argumentu týkajícímu se nadřazenosti Melchisedechova kněžství.

Izraelských kněží bylo mnoho. Říká se, že v historii národa se vystřídal osmdesát čtyři velekněží, přičemž ostatních kněží bylo nesčetně mnoho. Kněží zastávající úřad se střídali kvůli tomu, že umírali. Jejich služba trpěla tímto nevyhnutelným přerušováním.

7,24 V případě Kristova kněžství k ničemu takovému nedochází, protože Kristus žije navěky. Jeho kněžství nepřechází na nikoho dalšího, jeho působení není ničím přerušováno. Je to nezměnitelné a nepřevoditelné kněžství.

7,25 Žije navěky, a proto je také schopen dokonale spasit ty, kdo přicházejí k Bohu. Obecně tomu rozumíme tak, že se to týká vysvobození hříšníků od trestu za hřích, ale pisatel ve skutečnosti mluví o Kristově působení v tom, jak vysvobozuje svaté z moci hříchu. Nejde tolik o jeho roli Spasitele jako spíš Velekněze. Věřícím nehrozí nebezpečí, že by byli zatraceni. Jejich jistota pro věčnost stojí na Kristových neustálých přímluvách za ně. Také má moc je vždy vysvobodit, protože smrt nikdy nenaruší jeho současnou službu po Boží pravici, kde se za ně přímlouvá.

7,26 Kristovo kněžství je vyšší než Áronovo pro jeho osobní kvality. Kristus je svatý svým postavením před Bohem. Je bezúhonný či bezelstný ve svém jednání s lidmi. Je neposkvrněný ve svém osobním charakteru. Žije

na Boží pravici a je oddělený od hříšníků. Stal se vyšším než nebesa v jejich přítomné i věčné nádheře. Je pro nás zcela vhodné, že máme takového velekněze.

7,27 Na rozdíl od levitských kněží náš velekněz nepotřebuje denně přinášet oběti; přinesl jednu oběť platnou provždy. Nemusí obětovat za své hříchy, protože je naprosto bez hříchu. Třetí úžasný způsob, jak se liší od předchozích kněží, spočívá v tom, že za hříchy lidí obětoval sám sebe. Kněz dal sám sebe jako oběť. Úžasná, nesrovnatelná Ježíšova milost!

7,28 Zákon ustanovuje za velekněze osoby, které jsou nedokonalé; slabost a selhání je pro ně typické; jsou svatí pouze rituálně.

Boží přísaha daná po vydání Zákona ustanovuje jako kněze Syna, který se stal dokonalým navěky. O této přísaze je řeč ve 21. verši této kapitoly, jedná se o citaci ze Žalmu 110,4.

Tento text, o kterém jsme právě uvažovali, má obrovské dopady. Lidské kněžství bylo překonáno věčným božským kněžstvím. Jak je pak pošetilé, když si lidé ustanovují kněžské systémy napodobující Starý zákon a snaží se vtěsnat do funkce našeho Velekněze!

B. Kristova služba je větší než Áronova (kap. 8)

8,1 Následující verše ukazují, že Kristovo kněžství je vyšší než Áronovo, protože slouží v lepší svatyni (v. 1–5) a na základě lepší smlouvy (v. 7–13).

Pisatel nyní přichází k hlavnímu bodu své argumentace. Neshrnuje, co bylo dosud řečeno, ale vyjadřuje hlavní myšlenku, ke které v tomto listu směřuje.

Máme takového Velekněze. Ve slově „máme“ je vítězný tón. Toto „máme“ je odpovědí těm Židům, kteří se prvním křesťanům posmívali: „Máme stánek, máme kněžství; máme oběti, máme obřady, máme chrám, máme nejkrásnější kněžská roucha.“ Věřící teď mohou přesvědčeně reagovat: „Ano, máte stín, ale my máme naplnění. Vy máte obřady, ale my máme Krista. Vy máte obrazy, ale my máme Osobu. A náš Velekněz sedí v nebi na pravici trůnu Majestátu. Žádný jiný velekněz se nikdy neposadil s vědomím, že dílo je dokončeno, žádný neměl takovou poctu a moc.“

8,2 V nebeské svatyni slouží lidem. To je ten pravý stánek, jehož zemský stánek byl pouze kopií. Tento pravý stánek postavil sám Pán, a ne člověk. Člověk postavil jen stánek tady na zemi.

8,3 Jednou z hlavních funkcí velekněze je přinášet dary a oběti, z toho vyplývá, že to musí činit i náš Velekněz.

„Dary“ je obecný pojem, který označuje všechny druhy obětí předkládaných Bohu. „Oběti“ jsou dary, při nichž bylo zabito nějaké zvíře. Co obětuje Kristus? Na tuto otázku máme přímou odpověď až v 9. kapitole.

8,4 Tento verš přeskakuje otázku, co Kristus obětuje, a jen nám připomíná, že na zemi by vůbec nebyl knězem, aby mohl obětovat ve stánku nebo v chrámě. Náš Pán byl z Judova pokolení, a ne z Léviho, natož z rodu Áronova. Proto nesplňoval podmínky, aby sloužil ve svatyni zde na zemi. Když v evangeliích čteme, že šel do chrámu (viz L 19,45), musíme to chápat tak, že byl pouze na nádvoří, a ne ve svatyni, natož ve svatyni svatých.

To samozřejmě vyvolává otázku, zda Kristus vykonával nějaké funkce velekněze, když byl tady na zemi; nebo začala jeho kněžská služba teprve tehdy, až vystoupil na nebesa? Pointou 4. verše je to, že *na zemi Kristus nemohl sloužit jako levitský kněz a nemohl sloužit v jeruzalémském chrámě*. To však neznamená, že by nemohl vykonávat funkce *kněze podle řádu Melchisedechova*. Koneckonců jeho modlitba v J 17 je velekněžská modlitba, obětoval sám sebe, jelikož jeho dokonalá oběť na Golgotě byla zcela určitě kněžským aktem (viz 2,17).

8,5 Stánek na zemi byl napodobeninou nebeské svatyně. Jeho rozložení popisovalo způsob, jak k němu mohli přicházet a jak ho mohli uctívat lidé Boží smlouvy. Zvenčí byla vnější brána, dále oltář pro zápalné oběti a umyvadlo. Potom kněží vstupovali do svatyně a velekněz do svatyně svatých, kde se zjevoval sám Bůh.

Nikdy nebylo cílem, aby stánek byl konečnou svatyní. Byla to pouze kopie a stín. Když Bůh pozval Mojžíše na horu Sinaj a řekl mu, aby postavil stánek, dal mu konkrétní plán, podle kterého měl postupovat. Tento vzorek

byl znázorněním vyšší, nebeské, duchovní reality.

Proč to pisatel zde tak silně zdůrazňuje? Prostě proto, aby zapůsobil na mysl všech, kdo by se mohli ocitnout v pokušení vracet se zpět k judaismu, kdo by chtěli opustit vzor a jít ke stínům, zatímco by měli směřovat od stínů k podstatě.

Pátý verš jasně učí, že starozákonní zřízení bylo předobrazem nebeských skutečností; to dává oprávnění typologii, pokud ji učíme v souladu s Písmem a bez spekulací.

8,6 Tento verš je přechod mezi tématem vyšší svatyně a diskusí o lepší smlouvě.

Na začátku je srovnání. Kristova služba je vyšší než služba áronských kněží a stejně tak smlouva, kterou zprostředkovává Kristus, je lepší než stará smlouva.

Zadruhé je zde uveden důvod: smlouva je lepší, protože je postavena na lepších zaslíbeních.

Kristova služba je nekonečně lepší. On obětoval sám sebe, ne zvířata. Přinesl svou vlastní krev, ne krev býků nebo kozlů. Odstranil hříchy, ne že je pouze přikryl. Dal věřícím čisté svědomí, ne že jim každoročně hříchy připomíná. Otevřel nám cestu ke vstupu do Boží přítomnosti, ne abychom jenom stáli opodál, venku.

Je Prostředník lepší smlouvy. Jako Prostředník stojí mezi Bohem a člověkem, aby přemostil odcizující trhlinu. Griffith Thomas srovnává obě smlouvy velmi výstižně:

Smlouva je „lepší“, protože je naprosto nepodmíněná, je duchovní, ne tělesná, je univerzální, ne místní, je věčná, ne časná, je osobní, ne celonárodní, je vnitřní, ne vnější.¹²

Je to lepší smlouva, protože je založena na lepších zaslíbeních. Smlouva Zákona slibovala požehnání za poslušnost, ale hrozila smrtí za neposlušnost. Vyžadovala spravedlnost, ale nedávala schopnost být spravedlivý.

Nová smlouva je ničím nepodmíněná smlouva milosti. Přičítá spravedlnost těm, kdo žádnou nemají. Učí lidi žít spravedlivě, uschopňuje je k tomu a odměňuje je, když tak žijí.

8,7 První smlouva nebyla dokonalá, tedy nebyla úspěšná v tom, že by člověka a Boha

přivedla k dokonalému vztahu. Nikdy nebylo cílem, aby to byla definitivní smlouva, ale pouze příprava na Kristův příchod. Skutečnost, že později je zmínka o druhé smlouvě, ukazuje, že první smlouva nebyla ideální.

8,8 Potíž přitom nebyla v samotné první smlouvě: „Zákon je svatý i přikázání je svaté, spravedlivé a dobré“ (Ř 7,12). Problém byl na straně lidí, s nimiž byla smlouva uzavřena; Zákon měl k dispozici špatný materiál, se kterým měl pracovat. To je řečeno slovy: „Neboť kárá svůj lid a říká...“ Nekárá smlouvu, ale lid, se kterým smlouvu uzavřel. První smlouva byla založena na slibu lidí, že budou poslouchat (Ex 19,8; 24,7), a proto bylo jasné, že nebude mít dlouhého trvání. Nová smlouva je od začátku do konce vypočítávání, co Bůh slíbil, že vykoná; v tom je její síla.

Pisatel nyní cituje Jr 31,31–34, aby ukázal, že novou smlouvu Bůh slíbil už v židovských spisech. Celá argumentace se soustředí kolem pojmu „nový“. Jestliže to staré bylo dostatečné a uspokojovalo, proč zavádět novou smlouvu?

A přece Bůh konkrétně slíbil, že uzavře s izraelským a judským domem novou smlouvu. Jak už bylo uvedeno, nová smlouva souvisí především s izraelským národem a ne s církví. Dojde plného naplnění, až Kristus přijde, aby kraloval nad národem, který činí pokání, který je vykoupený. V mezičase se z některých požehnání souvisejících s touto smlouvou mohou radovat všichni věřící. Když tedy Spasitel podával svým učedníkům kalich, řekl: „To je ta nová smlouva v mé krvi. To čiňte, kdykoliv byste pili, na mou památku“ (1K 11,25).

Henderson uvádí toto:

A tak rozeznáváme mezi prvotním výkladem pro Izrael a druhotným výkladem, duchovní aplikací pro dnešní církev. V moci Ducha svatého se radujeme z požehnání nové smlouvy, a přitom ona se podle Božeho zaslíbení ještě více projeví jednou v budoucnosti vůči Izraeli.¹³

8,9 Bůh výslovně slíbil, že nová smlouva nebude jako smlouva, kterou s Izraelci uzavřel, když je vzal za ruku a vyvedl z Egypta. V čem bude jiná? To neříká, ale odpověď zřej-

mě vyplývá z konce tohoto verše: „Nezůstali totiž v mé smlouvě, a já jsem je zanechal, praví Pán.“ Smlouva Zákona selhala, protože byla podmíněčná; vyžadovala poslušnost od lidu, který poslušný nebyl. Tím, že nová smlouva byla nepodmíněná smlouva o milosti, předchází Bůh možnosti, že by nějak selhala, protože její naplnění závisí pouze na Bohu a on selhat nemůže.

Citát z Jeremiáše obsahuje radikální změnu. Hebrejský text v Jr 31,32 zní: „Ačkoliv jsem byl jejich manžel.“ Některé rané řecké překlady Jeremiáše uvádějí „tak jsem si je znevážil (nebo odvrátil se od nich)“. Duch svatý, který inspiroval Jeremiášova slova a dohlížel na uchování biblického textu, vedl pisatele Židům, aby vybral toto alternativní znění.

8,10 Všimněte si opakování první osoby u sloves v tomto verši. Stará smlouva říká, co člověk musí dělat. Nová smlouva říká, co Bůh udělá. Až dny neposlušnosti Izraele budou minulostí, Bůh vloží své zákony do jejich myslí, aby je znali, a na jejich srdce, aby je milovali. Budou chtít poslouchat ne pro strach z trestu, ale pro lásku vůči němu. Zákony už nebudou vytesané do kamene, ale na masité desky srdce.

„Budou jejich Bohem a oni budou mým lidem.“ To vyjadřuje blízkost. Starý zákon říkal člověku, aby stál opodál; milost mu říká, aby přišel blíž. To vyjadřuje nenarušený vztah, bezpodmínečnou jistotu. Toto krví koupené pouto už nikdy nic nepřeruší.

8,11 Nová smlouva v sobě zahrnuje také to, že lidé obecně budou znát Boha. Během Kristovy slavné vlády nebude potřeba, aby člověk učil svého souseda nebo svého bratra poznávat Hospodina. Každý ho bude vnitřně znát, od nejmenšího až do největšího. „Země bude naplněna poznáním Hospodina, tak jako vody pokrývají moře“ (Iz 11,9).

8,12 Nejlepší ze všeho je to, že nová smlouva slibuje, že Bůh se slituje nad nespravedlivými a zapomene na jejich hříchy. Zákon byl pevný, nedal se ohnout: „Každé přestoupení a neposlušnost došly spravedlivé odplaty“ (Žd 2,2).

Dále Zákon se nemohl účinně vypořádat s hříchem. Zajišťoval usmíření hříchů, ale ne

jejich odstranění. (Hebrejské slovo pro smíření pochází ze slovesa *přikryt.*) Oběti, které Zákon předepisoval, člověka obřadně očišťovaly, tedy opravňovaly ho účastnit se náboženského života v národě. Ale toto obřadné očišťování bylo vnější; nedotýkalo se vnitřního života člověka. Nezajišťovalo morální očištění, nezaručovalo čisté svědomí.

8,13 To, že Bůh zavádí novou smlouvu, znamená, že ta první je překonaná. Proto není důvod přemýšlet o návratu k Zákonu. Avšak právě toto pokušení mají někteří vyznávající věřící. Pisatel listu Židům je varuje, že smlouva postavená na Zákoně je staromódní. Byla ustavena lepší smlouva. Měli by držet krok s Bohem.

C. Kristova oběť je větší než starozákonní oběti (9,1–10,18)

9,1 Ve verši 8,3 se pisatel tohoto listu jakoby mimochodem zmiňuje, že každý velekněz musí mít něco, co by obětoval. Nyní začíná mluvit o oběti našeho velkého Velekněze a staví ji do kontrastu se starozákonními obětmi. Na úvod tohoto tématu uvádí stručný přehled rozložení stánku a bohoslužebného řádu.

9,2 Stánek byl postaven jako stan, kde Bůh bydlel mezi Izraelci od časů jejich táboření pod horou Sinaj až do vybudování chrámu. Pozemek kolem stánku se nazýval vnější nádvoří. Byl obehnan plotem, který tvořily bronzové stojany a lněné plátno natažené kolem nich. Když Izraelec vstoupil východní branou do nádvoří stánku, přišel k oltáři pro zápalné oběti, kde se obětní zvířata zabíjela a spalovala; potom přišel k umyvadlu, velké bronzové nádrži s vodou, kde si kněží omývali ruce a nohy.

Vlastní stánek byl asi 15 m dlouhý, 5 m široký a 5 m vysoký. Byl rozdělen na dvě části. První z nich, svatyně byla dlouhá 10 m, druhá část, svatyně svatých, měla 5 m.

Stánek byl postaven z dřevěného rámu pokrytého příkrývkami z kozí srsti a přehozy ze zvířecí kůže, které odolávaly povětrnostním vlivům. Tyto přehozy zakrývaly horní stranu, zadní a boční stěny. Čelo stanu tvořila ozdobně vyšíváná opona.

Ve svatyni stály tři kusy nábytku:

1. Stůl pro předkladný chléb, na němž bylo dvanáct bochníků chleba jako izraelských kmenů. Tyto bochníky se nazývaly „chléb přítomnosti“, protože se kladly do Boží přítomnosti.

2. Zlatý svícen se sedmi rameny směřujícími vzhůru, na nichž byly olejové lampy.

3. Zlatý kadidlový oltář, kde se ráno a večer páliło svaté kadidlo.

9,3 Za druhou oponou byla svatyně svatých, nejsvětější místo. Zde se zjevoval sám Bůh jako jasný zářivý oblak. To bylo jediné místo na zemi, kam bylo možné se k němu se smířčí krví přiblížit.

9,4 V této druhé části původního stánku stála truhla svědectví, větší dřevěná truhlice ze všech stran obložená zlatem. Uvnitř bylo zlaté vědro s manou, rozkvetlá Áronova hůl a dvě desky Zákona. (Když byl později postaven chrám, v arše byly pouze desky Zákona – viz 1Kr 8,9.)

Čtvrtý verš říká, že zlatý kadidlový oltář byl také ve svatyni svatých. Řecké slovo překládané jako kadidlový oltář¹⁴ (ČSP, ČEP, B21) může znamenat buď kadidlový oltář (v Ex 30,6 je o něm řečeno, že stál ve svatyni) nebo kadidelnice (BKR), ve které velekněz nosil kadidlo. To je také nejlepší vysvětlení. Pisatel považoval kadidelnici za něco, co patří do svatyně svatých, protože ji v Den smíření velekněz vnášel od zlatého oltáře do svatyně svatých.

9,5 Zlaté víko na truhle smlouvy se označuje jako slitovnice. Na ní stály dvě postavy ze zlata známé jako cherubínové. Stáli tvářemi k sobě, křídla roztažená, hlavy skloněné nad víko truhly.

Pisatel končí tento stručný popis. Není jeho úmyslem jít do velkých podrobností, ale chce jen naznačit, co bylo ve stánku a jakým způsobem se přicházelo k Bohu, kterého stánek představoval.

9,6 Pisatel listu chce nyní postavit do kontrastu Kristovu oběť s židovskými oběťmi, a proto musí nejprve popsat oběti, které vyžadoval Zákon. Mohl si vybrat z mnoha, ale zvolil tu nejdůležitější v celém systému, oběť, která se přinášela v Den smíření (Lv 16). Pokud se mu podaří dokázat, že Kristovo dílo

je vyšší než oběť, kterou velekněz přinášel v nejdůležitější den izraelského kalendáře, pak dosáhne toho, čeho chtěl.

Kněží měli přístup do první části stanu, tedy do svatyně. Přicházeli tam stále při vykonávání povinností souvisejících s obřady. Do tohoto prostoru nebylo dovoleno vstupovat obyčejným lidem, ti museli zůstat venku.

9,7 Pouze jediný člověk na světě mohl přicházet do svatyně svatých – velekněz Izraele. A tento jediný muž, z jediného národa, z jediného pokolení, z jediné rodiny směl vstupovat pouze jednou za rok – v Den smíření. Když tam přicházel, musel přitom nést nádržku s krví, kterou obětoval za sebe a za hříchy lidu, které byly spáchány nevědomě.

9,8 S tím souvisely hluboké duchovní skutečnosti. Duch svatý tím vyjadřoval, že hřích vytvořil odstup mezi člověkem a Bohem, že člověk může k Bohu přijít skrze prostředníka a tento prostředník může k Bohu přicházet pouze s krví obětního zvířete. Cílem této lekce bylo ukázat, že lidem, kteří Boha uctívají, cesta do Boží přítomnosti ještě nebyla otevřena.

Tento nedokonalý přístup platil, dokud ještě stál první stánek. Zde je možné dát přednost Darbyho překladu: „Zatímco první stánek měl ještě své stání.“ Stánek se za Šalomounovy vlády přestěhoval do chrámu, ale stále ještě existoval, a to až do smrti, pohřbu a vzkříšení Krista. Stále platily zásady, které se týkaly přístupu k Bohu, dokud se chrámová opona neroztrhla shora dolů na dvě části.

9,9 Systém ve stánku měl symbolický význam pro dnešní dobu. Byl to obraz něčeho lepšího, co mělo přijít, byl to nedokonalý předobraz Kristova dokonalého díla.

Dary a oběti nemohly přivést k dokonalosti svědomí toho, kdo slouží Bohu. Kdyby bylo možné se takovým způsobem úplně zbavit hříchu, potom by svědomí toho, kdo slouží Bohu, bylo bez viny za hřích. Ale to se nikdy nestalo.

9,10 Ve skutečnosti řešily levitské oběti pouze rituální poskvrnění. Zabývaly se vnějšími věcmi, čistotou jídla a nápojů, obřadným omýváním, které by zbavilo lidi obřadné nečistoty, ale neřešily morální nečistotu.

Oběti se týkaly lidí, jejichž vztah s Bohem byl postaven na smlouvě. Tyto oběti

měly udržovat lid ve stavu obřadné čistoty, aby mohl Boha uctívat. Nijak nesouvisely se spasením nebo očištěním hříchu. Lidé byli spaseni vírou v Hospodina, na základě Kristova díla, které stále ještě čekalo v budoucnosti.

A konečně, oběti byly dočasné. Byly ustanoveny až do času nápravy. Ukazovaly dopředu na Kristův příchod a jeho dokonalou oběť. Časem nápravy je zde míněno období křesťanství.

9,11 Kristus se zjevil jako velekněz budoucího dobra,¹⁵ což je nesmírné požehnání, které se dostává těm, kdo ho přijímají.

Jeho svatyně je větší a stánek dokonalejší. Nebyl udělaný rukama v tom smyslu, že nebyl postaven ze stavebních materiálů tohoto světa. Je to nebeská svatyně, místo, kde přebývá Bůh.

Místem jeho služby
není chrám udělaný rukama;
slouží v samém nebi;
jeho kněžství je nebeské;
v něm se naplnily stíny Zákona
a ty nyní ustupují.

Thomas Kelly

9,12 Náš Pán vešel jednou provždy do svatyně svatých. Když na Golgotě dokončil dílo vykoupění, vystoupil na nebe, a tak vešel do Boží přítomnosti. Nikdy bychom se neměli přestat radovat ze slov „jednou provždy“. Dílo je dokonáno. Chvála Pánu!

Přinesl vlastní krev, ne krev býků a kozlů. Zvířecí krev neměla moc odstranit hřích; ta stačila jen v případech technického porušení náboženského rituálu. Ale Kristova krev má nekonečnou hodnotu; jeho krev stačí na očištění všech hříchů všech lidí, kteří kdy žili, všech lidí, kteří žijí dnes, všech lidí, kteří budou kdy žít. Její moc se však vztahuje pouze na ty, kdo k němu přijdou s vírou. Očistná moc jeho krve je neomezená.

Svou obětí získal věčné vykoupění. Dřívější kněží získávali usmíření pouze na rok. V tom je obrovský rozdíl mezi oběma systémy.

9,13 K ilustraci rozdílu mezi Kristovou obětí a obřady, jak je vyžadoval Zákon, pisatel nyní používá příkladu červené jalovice. Když

se některý Izraelec dotkl mrtvého těla, stal se podle Zákona na sedm dní obřadně nečistým. Řešením bylo smístit popel jalovice s čistou pramenitou vodou a poskvrněného člověka třetího a sedmého dne pokropit. Tak se stal čistým.

Mantle říká:

Popel se považoval za zhuštění základních vlastností oběti za hřích a bylo jej možné získat poměrně bez problémů a bez časové náročnosti. Jedna červená jalovice by stačila na staletí. Říká se, že v celých židovských dějinách jich bylo potřeba celkem šest, protože očistnou moc udělovalo čerstvé pramenité vodě už jen malé množství popela.¹⁶

9,14 Jestliže popel jalovice měl takovou moc očistit od nejzávažnějších podob vnějšího znečištění, čím větší moc má Kristova krev očistit vnitřní hříchy těch nejsytlejších barev!

Jednalo se o oběť skrze věčného Ducha. Není úplná shoda v tom, co tento výraz znamená. Někteří to vysvětlují tak, že výraz „skrze věčného Ducha“ znamená ochotu, se kterou přinesl svou oběť, na rozdíl od nedobrovolného charakteru zvířecích obětí. Jiní to vykládají interpretací „skrze svého věčného Ducha“. Věříme, že je zde řeč o Duchu svatém; přinesl svou oběť v moci Ducha svatého.

Byla to oběť přinesená Bohu. Kristus byl neposkvrněný, bezhříšný Boží Beránek, a protože byl morálně dokonalý, mohl nést náš hřích. Zvířecí oběti musely být fyzicky bez vady; Kristus byl bez vady z morálního hlediska.

Jeho krev očišťuje svědomí od mrtvých skutků, abychom sloužili živému Bohu. Nejedná se pouze o fyzickou očistu nebo obřadně očištění, ale o morální obnovu, která očišťuje svědomí. Očišťuje od mrtvých skutků, které konají nevěřící ve snaze zasloužit si vlastní čistotu. Osvobozuje lidi od těchto skutků bez života, aby mohli sloužit živému Bohu.

9,15 Předchozí verše kladou důraz na to, že krev nové smlouvy je vyššího řádu než krev staré smlouvy. To vede k závěru patnáctého verše – Kristus je Prostředníkem nové smlouvy. Wuest vysvětluje:

Slovo „prostředník“ je překladem slova *mesites*, což označuje někoho, kdo vyjednává

mezi dvěma stranami, aby nastolil nebo obnovil mír a přátelství, aby se uzavřela dohoda nebo potvrdila smlouva. Mesiáš zde vystupuje jako prostředník, který přichází mezi svatého Boha a hříšného člověka. Svou smrtí na kříži odstraňuje překážku (hřích), která člověka odcizila od Boha. Když hříšník pro sebe přijímá zásluhy Mesiášovy oběti, už ho nečeká vina a trest za hřích, moc hříchu je v jeho životě zlomena, dostává božskou přirozenost a je vyřešeno jeho odcizení od Boha, a to v právní i osobní rovině.¹⁷

Ti, kdo jsou povoláni, mohou nyní získat zaslíbené věčné dědictví. Díky Kristovu dílu se starozákonní i novozákonní svatí stávají účastníky věčného spasení a věčného vykoupení.

Skutečnost, která opravňuje věřící předkřesťanské doby k přijetí dědictví, spočívá v tom, že nastala smrt, tedy smrt Kristova. Jeho smrt je vykupuje od přestoupení Zákona.

V určitém smyslu Bůh spasil starozákonní lid „na dluh“. Byli ospravedlněni vírou stejně jako my. Ale bylo to předtím, než Kristus zemřel. Jak je tedy Bůh mohl spasit? Odpověď zní, že je spasil na základě toho, že věděl, co Kristus vykoná. Oni sami věděli jen málo nebo nic o tom, co jednou Kristus na Golgotě vykoná. Ale Bůh to věděl a přičetl jim hodnotu jeho díla na jejich účet – když uvěřili – bez ohledu na to, co jim Bůh o sobě zjevil.

V určitém smyslu se za staré smlouvy nahromadil obrovský dluh přestoupení. Svou smrtí Kristus věřící lidi předcházejícího období z těchto přestoupení vykoupil.

Způsob, kdy je Bůh spasil Kristovou smrtí, se označuje jako „prominutí prohřešení, jež byla spáchána dříve“ a je o něm řeč v Ř 3,25–26.

9,16 Pisatel si při zmínce o dědictví v 15. verši uvědomuje, že dříve, než se poslední vůle nebo závěť předloží soudu, musí být doloženo, že zůstavitel zemřel. Obvykle stačí úmrtní list.

9,17 Zůstavitel mohl sepsat svou poslední vůli před mnoha lety a uschovat ji na bezpečném místě; ta však není platná, dokud sám nezemře. Pokud žije, jeho majetek není možné rozdělit těm, kdo jsou v závěti uvedeni.

9,18 Nyní se téma přesouvá od závěti ke staré smlouvě, kterou Bůh dal Mojžíšovi (výrazy „smlouva“ i „závěť“ jsou oba překladem

téhož řeckého slova *diathéké*.) I zde musí dojít ke smrti. Stará smlouva byla uzavřena prolitím krve.

V dávných dobách se každá smlouva stávala platnou tím, že bylo zabito nějaké obětí zvíře. Krev byla zárukou, že podmínky smlouvy budou splněny.

9,19 Když Mojžíš přednesl Izraeli Zákon, vzal krev telat a kozlů, společně s vodou, šarlatovou vlnou a yzopem a pokropil samu knihu Zákona a všechn lid. Takovým způsobem Mojžíš provedl obřad, jímž byla smlouva slavnostně zpečetěna.

V Ex 24,1–11 čteme, že Mojžíš pokropil oltář i lid; není tam zmínka o knize, ani o vodě, šarlatové vlně či yzopu. Nejlepším vysvětlením je podívat se na obě zprávy tak, že se navzájem doplňují.

Bůh, kterého představuje oltář, a lid byly smluvní strany. Kniha byla smlouva. Kropená krev zavazovala obě strany, že budou zachovávat podmínky smlouvy. Lid slíbil, že bude poslouchat, a Bůh slíbil, že jim v tom případě bude žehnat.

9,20 Když Mojžíš kropil krví, řekl: „Toto je krev smlouvy, kterou vám přikázal Bůh.“ Tímto aktem se lid zaručoval životem pro případ, kdyby nezachovával Zákon.

9,21 Podobným způsobem Mojžíš pokropil krví stánek a všechno náčiní, které se používalo při bohoslužbě. Takto zde popsany obřad ve Starém zákoně nenajdeme. V Ex 40 není zmínka o krvi pro posvěcení stánku. Symbolika je však jasná. Všechno, co se jakkoli dotklo hříšného člověka, se stalo poskvrněným a vyžadovalo očištění.

9,22 Podle Zákona se téměř všechno očišťovalo krví. Byly však výjimky. Když například muž chtěl být započítán při sčítání lidu mezi Izraelce, mohl místo krvavé oběti přinést jako „výkupné“ půlšekel stříbra (Ex 30,11–16). Tento peníz byl znakem symbolizujícím smíření duše člověka, aby byl započítán mezi Boží lid. Další výjimku najdeme v Lv 5,11, kde se některé druhy obřadné nečistoty mohly vyřešit obětováním jmenné mouky.

Tyto výjimky řešily smíření a přikrytí hříchu, i když obecně řečeno byla pro každé smíření vyžadována krvavá oběť. Pokud však

jde o odpuštění hříchu, výjimka neexistovala: musela být prolita krev.

9,23 Konec deváté kapitoly staví vedle sebe obě smlouvy a porovnává je.

Pozemský stánek se musel očišťovat krví býků a kozlů. Jak jsme už poznamenali, bylo to obřadné očišťování. Jednalo se o symbolické posvěcení symbolické svatyně.

Nebeská svatyně byla vzorem, realitou a pozemský stánek byl její kopií. Nebeská svatyně potřebovala očištění lepšími oběťmi než pozemskými, potřebovala oběť Kristovu. Použití množného čísla pro jedinou Kristovu oběť je obrazná řeč, což se označuje jako majestátní plurál.

Asi překvapuje, že nebeská místa potřebovala očištění. Klíč nacházíme možná v Jb 15,15: „Ani nebesa nejsou v jeho očích čistá.“ Nepochybně proto, že Satan spáchal svůj první hřích v nebi (Iz 14,12–14), a proto, že jako žalobce bratří má stále přístup do Boží přítomnosti (Zj 12,10).

9,24 Kristus nevešel do svatyně udělané lidskýma rukama, která byla obrazem té pravé svatyně, ale vešel do samého nebe. Stojí tam v Boží přítomnosti za nás.

Je těžké pochopit, proč by chtěl někdo opouštět realitu, vzor a vracet se ke kopii; proč by někdo chtěl opustit velekněze, který slouží v nebeské svatyni, a vracet se k izraelským kněžím, kteří slouží v symbolickém stánku.

9,25 Pán Ježíš neobětoval víckrát, jako to musel dělat áronský velekněz. Velekněz přicházel do svatyně svatých jednou za rok, v Den smíření, neobětoval přitom vlastní krev, ale krev obětních zvířat.

9,26 Kdyby Kristus musel stále přinášet oběti, znamenalo by to, že by musel stále znovu opakovaně trpět, protože jeho oběť vyžadovala, aby přinášel vlastní život. Je nemyslitelné, že by měl snášet utrpení na Golgotě pravidelně od založení světa – a ani to nebylo potřebné!

Nová smlouva má tyto znaky:

1. *Je definitivní.* Kristus se zjevil jednou provždy. Jeho dílo se už nemusí opakovat.

2. *Přišla v pravou chvíli.* Zjevil se na konci věků, tedy poté, co stará smlouva přesvědčivě ukázala lidské selhání a neschopnost.

3. *Je to dokonalé dílo.* Kristus se zjevil, aby odstranil hřích. Důraz je položen na slově „odstranil“. Už to není věc každoročního smířování. Nyní máme věčné odpuštění.

4. *Osobní oběť.* Odstranil hřích obětováním sebe sama. Trest, který jsme si zasloužovali za své hříchy, nesl na vlastním těle.

Nesl hanbu a hrubý výsměch,
stál na místě mého odsouzení;
svou krví zpečetil mé odpuštění.
Haleluja! Takový Spasitel!

Philip P. Bliss

9,27 Verše 27 a 28 jakoby tvoří jiný kontrast mezi starou a novou smlouvou. Zákon odsuzoval hříšníka, aby jednou zemřel, ale potom bude soud. Zákon byl dán národu, který už byl hříšný a který ho nemohl dokonale dodržovat. Proto se stal prostředkem odsouzení pro všechny, kdo byli pod Zákonem.

9,28 Nová smlouva přináší Kristovu nekonalou oběť – byl obětován jednou, aby nesl hřích mnoha lidí. Předkládá pozhnanou naději svého blízkého příchodu: těm, kteří ho dychtivě očekávají, se zjeví podruhé. Když však přijde, nebude už řešit problém hříchu; tuto záležitost vyřešil na kříži. Přijde, aby si svůj lid vzal k sobě domů do nebe. To bude vyvrcholení jejich spasení; dostanou oslavená těla a už navždy budou mimo dosah hříchu.

Výraz „ti, kdo ho čekají“ se týká všech pravých věřících. Celý Pánův lid vyhlíží jeho příchod, i když se všichni neshodnou na přesném pořadí událostí souvisejících s jeho příchodem.

Bible neučí, že při vytržení bude do nebe vzata pouze určitá skupina zvláště duchovních křesťanů. Mluví o tom, že vytržení budou „ti, kdo zemřeli v Ježíši“ a „my živí, kteří jsme tu ponechání“ (1Te 4,16–17); to představuje všechny opravdové věřící, mrtvé i živé. V 1K 15,23 jsou účastníci vzkříšení označeni jako „ti, kdo jsou Kristovi“.

Často se poukazuje na to, že ve verších 24–28 je řeč o trojím zjevení Krista. Je možné je shrnout takto:

Verš 26: *Zjevil se.* To je řeč o jeho prvním příchodu, kdy přišel na zem, aby nás zachránil od trestu za hřích (spasení v minulém čase).

Verš 24: *Aby se nyní zjevil...* V současnosti působí v Boží přítomnosti, aby nás vysvobodil od moci hříchu (spasení v přítomném čase).

Verš 28: *Zjeví se.* Zde je řeč o jeho blízkém příchodu, kdy nás vysvobodí od samotné přítomnosti hříchu (spasení v budoucím čase).

10,1 Zákon byl pouze stínem budoucího dobra. Ukazoval dopředu na osobu a působení Krista, ale byla to jen slabá náhražka skutečnosti. Dávat přednost Zákonu před Kristem je totéž jako dávat přednost obrazu před člověkem, který je na něm znázorněn, je to *urážka* jeho majestátu!

Slabost systému Zákona je vidět na tom, že jeho oběti se musely stále opakovat. Toto opakování dokazuje naprostou nemožnost, aby oběti uspokojily nároky svatého Boha. Všimněte si výrazů, které vyjadřují myšlenku opakování: *stejně oběti, stále přinášet, každoročně.*

Oběti zdaleka neměly moc učinit dokonalým toho, kdo je přinášel, nemohly dát lidem dokonalé svědomí, pokud jde o hříchy. Izraelci si nikdy nemohli užívat svědomí, které by bylo navždy očištěno od viny za hříchy. Nikdy neměli ve svém svědomí naprostý pokoj.

10,2 Kdyby je oběti zcela a definitivně zprostily hříchu, copak by nepřestali každoročně přicházet do stánku nebo do chrámu? Pravidelné opakování obětí dokazovalo, že jsou neúčinné. Jestliže někdo musí každou hodinu brát lék, aby zůstal naživu, sotva se o něm dá říct, že je uzdravený.

10,3 Levitský systém ne že uspokojoval svědomí, ale každý rok do něho znovu bodal. Za úžasným obřadem Dne smíření se skrývalo každoroční připomenutí, že hříchy byly pouze přikryty, ne odstraněny.

10,4 Krev býků a kozlů prostě neměla moc odstranit hříchy. Jak už je výše uvedeno, tyto oběti řešily rituální pochybení. Poskytovaly určité ceremoniální očištění, ale byly naprosto neschopné upokojit člověka v oblasti jeho porušené přirozenosti nebo zlých skutků.

10,5 V kontrastu ke slabosti levitských obětí nyní přicházíme k moci nepřekonatelné Kristovy oběti. Jako úvod je nám umožněno zaslechnout Spasitelův monolog ve chvíli

vtělení. Kristus cituje 40. žalm a upozorňuje, že Bůh není spokojen s oběťmi a dary staré smlouvy. Bůh tyto oběti sice ustanovil, ale nikdy nebyly jeho konečným cílem. Jejich smyslem nebylo odstranit hříchy, ale poukázat na Božího Beránka, který ponese hřích světa. Copak mohl mít Bůh zálibu v řeckách zvířecí krve nebo v hromadách zvířecích mrtvol?

Další důvod, proč nebyl Bůh uspokojen, spočívá v tom, že se lidé chtěli Bohu zalíbit tím, jak podstupují obřady, a jejich vnitřní život byl přitom zkažený a plný hříchu. Mnozí z nich procházeli ponurým procesem obětí bez jakéhokoli pokání nebo zkroušenosti. Mysleli si, že Boha uspokojí jejich zvířecí oběti, ale on vyhledával oběť v podobě zlomeného srdce. Neuvědomovali si, že Bůh není bohem obřadů!

Bůh nebyl uspokojen dosavadními oběťmi, a proto pro svého Syna připravil tělo, které bylo nedílnou součástí jeho lidského života a přirozenosti. Jde o nepochopitelný zázrak vtělení, kdy se věčné Slovo stalo tělem, tedy člověkem, který by mohl zemřít za lidi.

Je zajímavé, že věta upravená ze Ž 40,7 „připravil jsi mi tělo“ může mít dvojí význam. V uvedeném žalmu je napsáno: „Otevřel jsi mi uši“ (B21, BKR) a na okraji je uvedeno „protesal jsi pro mne uši“ (ČEP). Otevřené ucho samozřejmě signalizuje, že Mesiáš byl vždy připraven přijímat od Boha pokyny a okamžitě je poslechnout. Protesané ucho může být připomenutím ustanovení o hebrejském otroku (Ex 21,1–6), jemuž bylo šídlem propíchnuto ucho u zárubní dveří na znamení, že se dobrovolně stává navždy služebníkem. Při vtělení Spasitel vlastně říká: „Miluji svého Pána... neodejdu svobodný.“

10,6 Citace ze 40. žalmu pokračuje. Mesiáš opakuje, že Bůh nemá zálibu v zápalných obětech ani obětech za hříchy. Zvířata byla nedobrovolnými oběťmi, jejichž krev neměla moc očistit. Navíc nikdy nepředstavovala definitivní Boží záměr. Byly to pouze předobrazy, stíny ukazující do budoucnosti na Kristovu oběť. Samy o sobě byly bezcenné.

10,7 Bohu se však zalíbila Mesiášova ochota konat Boží vůli, ať to stojí cokoli. Ochotu poslechnout prokázal tím, že sám sebe

položil na obětní oltář. Když náš Pán vyjádřil tato slova, uvědomil si, že celý Starý zákon od začátku do konce svědčí o něm, že celým srdcem touží konat Boží vůli. **10,8** Ve verších 8–10 pisatel vysvětluje duchovní význam této samomluvy. Vidí to jako signál rušení starého obětního systému a uvedení dokonalé, úplné a konečné oběti Ježíše Krista.

Ve zhuštěné formě cituje Žalm 40, aby zdůraznil, že Bůh se nemá proč radovat z obětí, které byly přinášeny podle Zákona.

10,9 Dále pisatel vidí význam v tom, že okamžitě poté, co Bůh vyhlašuje nespokojenost s tím starým, jako by Mesiáš vystoupil dopředu, aby vykonal to, co udělá radost srdci jeho Otce.

Závěr: Odstraňuje první, aby mohl ustanovit druhé; ruší starý systém obětí, které vyžadoval Zákon, a zavádí svou vlastní velikou oběť za hřích. Smlouva Zákona ustupuje do pozadí a do centra pozornosti se dostává nová smlouva.

10,10 Touto Boží vůlí, které byl Ježíš naprosto poddán, jsme byli skrze oběť těla Ježíše Krista jednou provždy posvěceni. George Landis poznamenává:

Je to posvěcení související s naším postavením – stejně jako všude v listu Židům s výjimkou 12,14. Toto poziční posvěcení platí pro všechny věřící (1K 6,11), a ne jen pro několik „pokročilých křesťanů“. Uskutěčňuje se Boží vůlí a Kristovou obětí. Bůh si nás oddělil k sobě a pro sebe. Neměli bychom to zaměňovat s postupně se rozvíjejícím působením Božího Ducha ve věřících skrze Slovo (J 17,17–19; 1Te 5,23).¹⁸

10,11 Služba každého áronského kněze byla tedy v ostrém kontrastu se službou Kristovou. Áronští kněží museli každý den plnit své povinnosti, ve stánku ani v chrámě nebyla žádná židle. Neměli prostor pro odpočinek, protože jejich práce nebyla nikdy hotova. Stále znovu přinášeli tytéž oběti. Byla to nekonečná rutina, která se hříchů nedotýkala a nedávala žádnou úlevu pro svědomí.

Tyto oběti nikdy nemohly odstranit hříchy. A. B. Bruce píše: „Ať byl Áron v levitském systému jakkoli důležitou osobností, konec konců to byl jen kněžský dřič, stále prováděl

obřady, které neměly žádnou skutečnou hodnotu.“¹⁹

10,12 Náš požehnaný Pán přinesl jednu oběť za hříchy a žádná další už nikdy nebude potřeba.

Už žádná krev, žádný oltář,

oběť je hotova!

Žádný plamen ani kouř vzhůru nestoupá,
beránek se už nebude zabíjet.

Tekla dražší krev,

ze vznešenějších žil,

aby očistila duši od viny,

očistila i ty nejrudější skvrny.

Horatius Bonar

Když Kristus dokončil dílo vykoupení, posadil se navždy po Boží pravici. Tento verš je možné chápat buď jako „navždy přinesl oběť za hříchy“, nebo „navždy se posadil“. Obojí je pravda, ale kloníme se k tomu, že správná je ta druhá interpretace. Posadil se natrvalo, protože obrovské nároky hříchu jsou jednou provždy vyřešeny. Sedí na Boží pravici, na místě pocty, moci a lásky.

Někdo by mohl namítnout, že nemůže sedět *navždy*, protože jednoho dne povstane k soudu. V tom však není rozpor. Pokud jde o oběť za hřích, posadil se navěky. Pokud jde o soud, ještě na věky nesedí.

10,13 Čeká, až se jeho nepřátelé stanou jeho podnoží, čeká na den, kdy se před ním skloní každé koleno a každý jazyk ho uzná jako Pána slávy Boha Otce (Fp 2,10–11). To bude den jeho veřejné rehabilitace na zemi.

10,14 Nesmírnou hodnotu jeho oběti je vidět v tom, že navěky učinil dokonalými ty, kdo jsou posvěcováni. Ti, kdo jsou posvěcováni, zde znamená všechny, kdo byli Bohem oddělení od světa, tedy všichni praví věřící. Stali se dokonalými ve dvojím smyslu. Zprvce mají dokonalé postavení před Bohem; stojí před Otcem a Bůh je pro zásluhy svého milovaného Syna přijímá. Zadruhé mají dokonalé svědomí, pokud jde o vinu a trest za hřích; vědí, že cena byla plně zaplácena a že Bůh nebude vyžadovat žádné další placení.

10,15 Také Duch svatý dosvědčuje, že podle nové smlouvy jsou hříchy definitivně

jednou provždy vyřešeny. Svědčí o tom skrze starozákonní Písma.

10,16 V Jeremiáši (31,31) Bůh slíbil, že se svým vyvoleným lidem tady na zemi uzavře novou smlouvu.

10,17 Dále v témže úseku dodává: „Na jejich hříchy a jejich nepravosti již nikdy nevzpomenu.“ Je zarážející, že Jr 31,34 obsahuje toto zaslíbení o plném a konečném odpuštění hříchů; přesto někteří z těch, kdo žili v době, kdy se toto zaslíbení začalo plnit, měli sklon vracet se k nikdy nekončícím judaistickým obětem!

10,18 Zaslíbení odpuštění podle nové smlouvy znamená, že oběť za hřích už neexistuje. Slovy „už není oběti za hřích“ pisatel uzavírá úsek, který bychom mohli nazvat věroučná část listu Židům. Nechť tato slova zní v našich srdcích i myslích, když se nyní přesuneme k praktickým povinnostem.

III. Varování a povzbuzení (10,19–13,17)

A. Varování, abychom nepohrdali Kristem (10,19–39)

10,19 V době Starého zákona museli lidé zůstat opodál; nyní jsme se v Kristu stali blízkými skrze krev jeho kříže. Proto to povzbuzení, abychom šli blíže.

Toto povzbuzení předpokládá, že všichni věřící jsou nyní kněžími, protože je napsáno, že máme odvahu vstupovat do svatyně skrze Ježíšovu krev. V době (dispensaci) Božího jednání především se Židy neměli obyčejní lidé přístup do svatyně, natož do svatyně svatých; do předního prostoru svatyně mohli vstupovat pouze kněží a do zadního pouze velekněz. Nyní je všechno jinak. Bůh nemá zvláštní místo, kam by k němu směla přistupovat pouze nějaká zvláštní kasta lidí. Naopak všichni věřící smí vírou přicházet do jeho přítomnosti kdykoli a z kteréhokoli místa na zemi.

Bůh mě zve, abych vešel za oponu,
novou, živou cestou;
odvažuji se ne v roztřesené naději,
směle poslechnu jeho volání;
tam se setkávám s Kristem,

svým Bohem na slitovnici!
Jediná cennost, kterou před ním mám,
je hodnota jeho krve:
tu předkládám, když ho – Krista – uctívám,
prvotiny pro Boha.
Bůh se na něj dívá s radostí;
a já vím, že jsem přijat!
Autor neznámý

10,20 Přistupujeme novou a živou cestou. „Novou“ zde může znamenat „nově zabitou“ nebo „nově učiněnou“. Slovo „živou“ se zřejmě vztahuje k Ježíšovu vzkříšení, tedy k živému Spasiteli. Tato cesta byla otevřena skrze oponu, tedy skrze jeho tělo. To vyjadřuje, že opona mezi oběma prostory ve stánku byla předobrazem těla našeho Pána. Abychom mohli mít přístup do Boží přítomnosti, bylo nutné oponu roztrhnout, jeho tělo muselo být zlomeno ve smrti. To nám připomíná, že se můžeme k Bohu přibližovat ne Kristovým bezhříšným životem, ale pouze díky jeho zástupné smrti. Dovnitř můžeme pouze díky Beránkovým smrtelným ranám. Pokaždé, když v modlitbě nebo při uctívání přicházíme do Boží přítomnosti, si vzpomeňme, že tato výsada byla získána za nesmírnou cenu.

10,21 Do Boží přítomnosti přicházíme nejen s velkou důvěrou, máme zároveň velkého velekněze nad Božím domem. I když sami jsme kněží (1Pt 2,9; Zj 1,6), stále potřebujeme kněze. Naším velikým veleknězem je Kristus a jeho současné působení je pro nás ujištěním, že jsme před Bohem stále vítáni.

10,22 Přistupujme blíže. To je výsada věřícího, která byla koupěna krví. Je to tak úžasné, že na to nestačí slova – jsme zváni na audienci ne k celebritám tohoto světa, ale k Pánu vesmíru! Nakolik si tohoto pozvání ceníme, ukazuje způsob, jak na ně reagujeme.

Jsou zde čtyři body, jak bychom měli být duchovně připraveni, když vstupujeme do jeho trůnního sálu.

1. S opravdovým srdcem. Izraelci se k Bohu přibližovali ústy, ctili ho svými rty, ale jejich srdce bylo často od Boha daleko (Mt 15,8). Máme přicházet s naprostou upřímností.

2. V plné jistotě víry. Přibližujeme se s naprostou důvěrou v Boží zaslíbení a s pevným

přesvědčením, že nás milostivě přijme ve své přítomnosti.

3. Se srdcem očištěným od zlého svědomí. Toho je možné dosáhnout pouze znovuzrozením. Uvěřit v Krista je jediný vhodný způsob, jak si vážit jeho krve. *Obrazně* řečeno: kropíme jí svá srdce, stejně jako Izraelci kropili své dveře krví velikonočního beránka. To nás osvobozuje od zlého svědomí. Naše svědectví zní:

Svědomí nás už neodsuzuje,
protože jeho drahocenná krev nás jednou
provždy umyla a očistila.
Jsme v Božích očích očištění.

Frances Bevan

4. S tělem obmytým čistou vodou. Znovu je zde *symbolický* jazyk. Tělo představuje náš život. Čistá voda může znamenat buď Slovo (Ef 5,25–26) nebo Ducha svatého (J 7,37–39) nebo Ducha svatého, který používá vodu, aby naše životy očistil od všední špíny.

Kristovou smrtí jsme jednou provždy očištěni od viny hříchu, ale opakovaně se musíme Duchem skrze slovo očišťovat od poskvrny hříchu (viz J 13,10). Čtyři náležitosti pro přístup do Boží přítomnosti bychom tedy mohli shrnout takto: upřímnost, jistota, spasení, posvěcení.

10,23 Druhým povzbuzením je pevně se držet vyznání naší naděje. Ničemu nesmíme dovolit, aby nás to odvrátilo od spolehlivého vyznání, že naší jedinou nadějí je Kristus.

Pro ty, kdo byli v pokušení vyměnit svou budoucnost a požehnání křesťanství, které není vidět, za současné viditelné věci v judaismu, je zde připomenutí, že ten, kdo nám dal zaslíbení, je spolehlivý. Jeho sliby nevyjdou naprázdno; nikdo, kdo mu důvěřuje, se nezklame. Spasitel přijde, jak slíbil, a jeho lid bude navěky s ním a bude mu podobný.

10,24 Měli bychom také objevovat způsoby, jak povzbuzovat ostatní věřící k tomu, aby projevovali lásku a konali dobré skutky. Láska v novozákonním smyslu není emoce, ale čin vůle. Platí pro nás *příkaz*, abychom milovali, proto je to něco, čeho jsme schopni, a co musíme *dělat*. Láska je kořen, dobré skutky jsou ovoce. Svým příkladem a učením bychom měli vybudit ostatní věřící k takovému životnímu stylu.

Srdce plné lásky jsou zahrady,
myšlenky plné lásky jsou kořeny,
slova plná lásky jsou květiny,
a dobré skutky jejich ovocem.

Upraveno

10,25 Dále bychom se měli stále setkávat a ne utíkat z místního společenství jako někteří. To můžeme chápat jako všeobecnou výzvu pro všechny věřící, aby byli věrní v navštěvování shromáždění. Není pochyb, že během společného uctívání a služby nabýváme sílu, dostává se nám útěchy, potravy, radosti.

Můžeme se na tato slova podívat také jako na zvláštní povzbuzení pro křesťany, kteří procházejí obdobím pronásledování. Vždy existuje pokušení izolovat se, abychom se vyhnuli zatčení, potupě a utrpení, jako bychom byli tajnými učedníky.

V podstatě je tento verš varováním před odpadnutím. Opouštět místní sbor zde znamená obracet se zády ke křesťanství a vracet se k judaismu. To někteří dělali, když byl tento list psán. Bylo potřeba se navzájem povzbuzovat, zejména vzhledem k tomu, že Kristův návrat je blízko. Až Kristus přijde, pak se pronásledování, vyloučení a pohrdání věřící ocitnou na straně vítězů. Do té doby je třeba zůstat vytrvalí.

10,26 Zde se pisatel dostává ke čtvrtému děsivému varování. Stejně jako v předchozích případech je to varování před odpadnutím, které zde je vyjádřeno slovy „dobrovolně hřešit“. Problém spočívá v tom, zda se (stručně řečeno) jedná o:

1. Opravdové křesťany, kteří se během času odvrátí od Krista a jsou ztraceni.
2. Opravdové křesťany, kteří upadnou, ale zůstávají spasení.
3. Ty, kdo na čas vyznávají, že jsou křesťané, přidají se k místnímu sboru, ale potom se sami dobrovolně odvrátí od Krista. Ti nikdy nebyli skutečně znovuzrození a nyní už ani nemohou být.

Bez ohledu na to, ke kterému názoru se kloníme, jsou zde určité potíže. Věříme, že správný je třetí pohled, protože nejlépe odpovídá celkovému učení listu Židům a celého Nového zákona.

Odpadnutí je zde ve 26. verši definováno jako dobrovolný hřích po přijetí poznání pravdy. Podobně jako Jidáš, který slyšel evangelium. Znal cestu spasení, předstíral, že je přijal, ale potom je dobrovolně odvrhl.

Pro takového člověka už nezůstává oběť za hříchy. Rozhodně a definitivně odmítl jednou provždy Kristovu oběť. Proto Bůh už nemá jiný způsob spasení, který by mu nabídl.

V určitém smyslu je každý hřích svévolný, ale zde pisatel mluví o odpadnutí jako o mimořádně závažném svévolném hříchu.

Jestliže pisatel v tomto úseku používá 1. osobu množného čísla (my), neznamená to nutně, že sem zařazuje i sám sebe. V 39. verši jasně odděluje sebe a další věřící od těch, kteří upadají do záhuby.

10,27 Nezůstává nic než hrozné očekávání soudu; není naděje na únik. Není možné, aby se odpadlík obnovil k pokání (6,4). Vědomě, úmyslně se odřízl od Boží milosti v Kristu. Jeho osudem je žár ohně, který bude stravovat odpůrce. Nemá smysl se dohadovat, jestli půjde skutečně o oheň. Je jasné, že smyslem těchto slov je označit trest, který je děsivě krutý.

Všimněte si, že Bůh hodnotí odpadlíky jako odpůrce. To znamená aktivní odpor vůči Kristu, ne umírněnou neutrálnost.

10,28 Zde je připomenutí trestu, který čeká přestupníka Zákona ve Starém zákoně, což má kontrastovat s daleko horším údělem odpadlíků. Člověk, který překročil Mojžíšův zákon modloslužbou, bez slitování zemřel, jestliže jeho vina byla prokázána svědectvím dvou nebo tří svědků (Dt 17,2–6).

10,29 Odpadlík bude hoděn daleko horšího trestu, protože měl daleko větší výsadu. Velikost jeho hříchu je vidět na třech obviněních, která jsou proti němu vznesena:

1. Pošlapal Božího Syna. Vyznával, že je Ježíšův následovník, a nyní bezostyšně tvrdí, že s ním už nechce mít nic společného. Odmítá, že by Krista potřeboval jako Spasitele, a rozhodně ho odmítá jako Pána.

V Japonsku existuje kříž s ukřižovaným Kristem, který vláda používala v dobách pronásledování. Položili ho na zem a každý musel šlápnout na tvář Ukřižovaného. Nekřesťá-

né neváhali a šlapali po jeho obličejí; skuteční křesťané to odmítli a byli popraveni. Říká se, že Ježíšův obličej byl nakonec lidmi úplně sešlapaný.

2. Považoval za nečistou krev smlouvy, kterou byl posvěcen. Kristovu krev, která stvrdila novou smlouvu, považuje za nepotřebnou, nesvatou. Touto krví byl vyčleněn do postavení vnějších výsad. Spojením s křesťany byl posvěcen, stejně jako nevěřící manžel je posvěcen svou věřící manželkou (1K 7,14). Ale to neznamená, že by byl spasen.

3. Potupil Ducha milosti. Boží Duch ho osvětil, aby poznal evangelium, usvědčoval jej z hříchu, ukazoval mu na Krista jako jedinou záchranu pro jeho duši. Ale on tohoto Ducha milosti potupil, zcela pohrdl jím samým i nabízeným spasením.

10,30 Vědomé odmítnutí milovaného Božího Syna je hřích obrovské závažnosti. Bůh bude soudit všechny, kdo se takto provinují. Řekl: „Mně patří pomsta, já odplátím!“ (viz Dt 32,35). Pomsta v tomto smyslu znamená plnou spravedlnost. Když takto mluví Bůh, pak nejde o odplatu nebo o to, „aby se obě strany vyrovnaly“. Znamená to prostě vykonání toho, co si dotyčný zaslouží. Známe-li Boží charakter, můžeme si být jisti, že udělá, co řekl, a odpadlíkům odplatí spravedlivou měrou.

„A opět: „Pán bude soudit svůj lid.““ Bůh pomstí, obhájí ty, kdo mu skutečně patří, ale zde ve 30. verši je zjevně řeč o soudu nad zlými lidmi.

Pokud máme potíže s tím, že se tu o odpadlicích mluví jako o „jeho lidu“, vzpomeňme si, že je to jeho lid proto, že jej stvořil, a také proto, že jej na čas vyznávali. Bůh je jejich Stvořitel, i když ne jejich Vykupitel. Kdysi vyznávali, že jsou jeho lidem, i když ho nikdy osobně nepoznali.

10,31 Z toho všeho vyplývá trvalé poučení: nestůjte mezi těmi, kteří upadají do rukou živého Boha, aby je soudil, protože to je něco hrozného.

Tento úsek Písma nikdy neměl za cíl zneklidnit nebo rozbouřit mysl těch, kdo opravdu patří Kristu. Úsek byl cíleně napsán takto ostrým, pronikavým, burcujícím stylem, aby

všichni, kdo vzývají Kristovo jméno, byli upozorněni na hrozné důsledky, když se od něho někdo odvrátí.

10,32 Ve zbývajících verších této kapitoly pisatel uvádí tři silné důvody, proč by první židovští křesťané měli pevně setrvat ve své oddanosti Kristu.

1. Měla by je povzbuzovat dřívější zkušenost.

2. Měla by je posilovat blízká odměna.

3. Bázeň z toho, aby se Bohu neznělíbili, by je měla odrazovat od návratu zpět k judaismu.

Zaprvé by je tedy měly povzbuzovat dřívější zkušenosti. Když vyznali Krista, stali se předmětem krutého pronásledování: jejich rodiny se jich zlekly, přátelé je opustili, nepřátelé je pronásledovali. Taková utrpení nevedla ke zbabělosti a strachu, ale naopak je posílila ve víře. Není pochyb, že prožívali také radost, že jsou považováni za hodné toho, aby trpěli pro jeho jméno (Sk 5,41).

10,33 Někdy se jich utrpení týkalo osobně jako jednotlivců; sami byli veřejně vystaveni hrubému zacházení a strádání, jindy trpěli současně s jinými křesťany.

10,34 Nebáli se navštěvovat ty, kdo byli pro Krista ve vězení, dokonce i když se vystavovali nebezpečí, že je obviní ze spolčení.

Když jim vrchnost zabavovala majetek, přijímali to s radostí. Rozhodli se být věrní Ježíši, i když je to bude stát hmotný majetek. Věděli, že mají nezničitelné, neposkvrněné dědictví, které neuvadá (1Pt 1,4). Byl to skutečně zázrak Boží milosti, když dokázali nelpět na zemském bohatství.

10,35 Druhá velká myšlenka spočívá v tom, že je mělo posilovat vědomí odměny, kterou už měli na dosah. Když v minulosti tolik vytrpěli, neměli teď kapitulovat. Pisatel ve skutečnosti říká: „Nenechte si zmařit úrodu svých slz“ (F. B. Meyer). Teď stáli blíže k naplnění Božího zaslíbení než kdykoli dřív. Teď není čas se odvracet.

„Nezahazujte teď svou důvěru – ona nese s sebou velkou odměnu pro budoucí svět“ (JBP).

10,36 Potřebovali vytrvalost, odhodlání raději čelit pronásledování, než aby se mu vy-

hnuli a zapřeli Krista. Když splní Boží vůli, dostanou zaslíbenou odměnu.

10,37 Budoucí odměna časově odpovídá druhému příchodu Pána Ježíše; proto ten citát z Abk 2,3: „Nebo ještě velmi, velmi krátký čas, a ten, který má přijít, přijde a nebude otálet.“

U Abakuka tento verš zní takto: „Vždyť vidění je svědkem pro určený čas, svědectvím o konci, a neselže. Ačkoliv otálí, vyčkávej na něj, neboť se jistě naplní a neopozdí se.“

K této změně se Vincent vyjadřuje takto:

V hebrejštině je podmětem věty vidění o vyhlazení Chaldejců... Tak jak je text podán v řecké Septuagintě, musí být podmětem Hospodin nebo Mesiáš. Tento úsek se podle pozdějších židovských teologů vztahuje na Mesiáše a takto ho přebírá i pisatel listu Židům.²⁰

A. J. Pollock poznamenává:

Starozákonní úsek a změněná citace v Novém zákoně jsou stejným způsobem doslovně inspirovány a obojí je Písmo. Zájmeno „ono“ v Abakukovi představuje vidění a je řeč o Kristově příchodu, aby vládl. V listu Židům se „ono“ mění „on“ a vztahuje se na vytržení.

Dále pokračuje poněkud obecněji:

Když inspirovaný pisatel cituje ze Starého zákona, používá z citovaného úseku jen tolik, kolik odpovídá účelu Boží myslí, ale nikdy s ní není v rozporu. Často jej upravuje, aby vyjadřoval ne snad přesný význam starozákonního úseku, ale plnější význam, který chce Duch svatý vyjádřit v Novém zákoně... Takto nemůže s Písmem zacházet nikdo jiný než Bůh. Skutečnost, že se to děje, a to ve značné míře, je další důkaz inspirace. Bůh je autorem Bible a on z ní může citovat vlastní slova, měnit je a přidávat další tak, jak to odpovídá jeho účelu. Avšak jestliže kdokoli z nás cituje Písmo, musí s ním zacházet s pečlivou přesností. Nemáme právo měnit ani tečku nebo čárku. Ale Autor této Knihy může. Málo záleží na peru, které používá, ať to byl Mojžíš či Izaiaš, Petr nebo Pavel, Matouš nebo Jan, všechno je to jeho Písmo.²¹

10,38 Posledním impulsem k pevné vytrvalosti je obava, abychom se Bohu neznělíbili. Pisatel zde pokračuje v citaci z Abakuka

a ukazuje, že Bohu se líbí život z víry: „Spravedlivý²² bude žít z víry.“ To je život, který si váží Božích zaslíbení, který vidí neviditelné, který vytrvá až do konce.

Na druhé straně život, který se Bohu nelíbí, je život člověka, který odmítá Mesiáše a vrací se k překonaným chrámovým obětem: „Kdyby ustoupil, nebude v něm mít moje duše zalíbení.“

10,39 Pisatel sám sebe a své blízké věřící rychle odděluje od těch, kdo ustupují k záhubě. Odděluje odpadlíky od pravých křesťanů. Odpadlíci ustupují zpět a jsou ztraceni. Praví křesťané věří, a tak uchrání své duše před údělem odpadlých křesťanů.

Touto zmínkou o víře klade pisatel základ pro širší rozpravu o životě, který se Bohu líbí. Takovým způsobem nyní slavná jedenáctá kapitola navazuje zcela přirozeně.

B. Povzbuzení k víře na základě starozákonních příkladů (kap. 11)

11,1 Tato kapitola se zabývá pohledem na vytrvalost víry. Představuje nám starozákonní muže a ženy, kteří měli stoprocentní duchovní vidění a kteří raději snášeli nesmírnou pohanu a utrpení, než aby se vzdali své víry.

První verš vlastně není formální definice víry, ale popis, co víra dělá. Věci, ve které doufáme, činí reálnými, a skýtá tak neotřesitelný důkaz, že neviděná, křesťanská duchovní požehnání jsou naprosto jistá a skutečná. Jinými slovy přenáší budoucnost do přítomnosti a umožňuje vidět neviditelné.

Víra je spolehnutí se na Boží důvěryhodnost. Je to přesvědčení, že to, co Bůh říká, je pravda, že své sliby splní.

Víra potřebuje mít nějaké zjevení od Boha, základem k tomu jsou některá Boží zaslíbení. Není to skok do tmy. Víra vyžaduje nejjistější důkaz ve vesmíru a ten nachází v Božím slově. Víra není omezena na možnosti, ale zasahuje do sféry nemožného. Někdo řekl: „Víra začíná tam, kde možnosti končí. Je-li něco možné, pak v tom není Boží sláva.“

Víra, mocná víra vidí zaslíbení
a vzhlíží pouze k Bohu;
směje se nemožnému
a volá: „Stane se to!“

Autor neznámý

V životě víry nastávají těžkosti a problémy. Bůh zkouší naši víru ve zkušebním kelímku, aby prověřil její ryze (1Pt 1,7). George Müller řekl: „Těžkosti jsou potravou pro víru, aby se jimi sytila.“

11,2 Vážené starozákonné osobnosti chodily vírou, ne viděním, a proto se jim dostalo Božího potvrzení. Zbytek této kapitoly předkládá, jak jim to Bůh dokazoval.

11,3 Víra nám podává jedinou zprávu o stvoření, která stojí na konkrétních faktech. Byl u toho pouze Bůh; popisuje nám, jak se to všechno dělo. Věříme jeho slovu, a tak víme, jak to bylo. McCue říká: „Představa Boha, který existoval dřív než hmota, a to, že na jeho rozkaz začala existovat, je mimo dosah rozumu nebo důkazů. To lze přijmout pouze vírou.“

Vírou rozumíme. Svět říká: „Vidět znamená věřit.“ Bůh říká: „Věřit znamená vidět.“ Ježíš řekl Martě: „Neřekl jsem ti, že jestliže uvěříš, uvidíš Boží slávu?“ (J 11,40). Apoštol Jan napsal: „Toto jsem napsal vám, kteří věříte ve jméno Syna Božího, abyste věděli, že máte věčný život“ (1J 5,13). V duchovních věcech je napřed víra a po ní následuje porozumění věci.

Světy byly uspořádány Božím slovem. Bůh promluvil a vznikla hmota. To dokonale odpovídá lidskému objevu, že hmota je v podstatě energie. Když Bůh promluvil, šlo o tok energie v podobě zvukových vln. Ty se proměnily v hmotu, a tak začal existovat svět.

To, co vidíme, nevzniklo z viditelného. Energie je neviditelná; jednotlivé atomy, molekuly a plyny nejsou prostým okem vidět, ale jejich kombinace už je viditelná.

Fakt stvoření, jak nám jej předestírá zde verš Žd 11,3, je nenapadnutelný. Nikdo jej nevylepší a nikdy nevylepší.

11,4 Adam a Eva jsou v tomto seznamu hrdinů víry vynecháni. Když se Eva musela rozhodnout mezi tím, jestli říká pravdu Bůh nebo Satan, rozhodla se pro Satana. To však nevyvrací fakt, že později byli zachráněni vírou, což představuje kožené oblečení.

Ábel měl určitě nějaké zjevení, že hříšný člověk může k Bohu přijít jen na základě prolité krve. Možná se o tom dověděl od svých

rodičů, kteří se vrátili do vztahu s Bohem teprve až poté, kdy je Bůh oblékl do zvířecí kůže (Gn 3,21). V každém případě Ábel projevil svou vírou tím, že přišel k Bohu s krví oběti. Kainovou obětí byla zelenina nebo ovoce, tedy něco bez krve. Ábel ilustruje pravdu o spasení z milosti skrze víru. Kain zobrazuje marný lidský pokus se sám zachránit dobrými skutky.

George Cutting ukazuje, že „Bůh na Ábela neshlédl a nepočítal ho za spravedlivého pro jeho osobní znamenitost, ale pro znamenitost oběti, kterou vírou přinesl“. Stejně je to s námi: nejsme ospravedlněni pro svůj dobrý charakter nebo dobré skutky, ale pouze pro jedinečnost Kristovy oběti, protože ta byla přijata.

Kain Ábela zabil, protože Zákon nenávidí milost. Samospravedlivý člověk nenávidí pravdu spočívající v tom, že se nemůže sám zachránit a že se musí spoléhat na Boží lásku a slitování.

Avšak Ábelovo svědectví se zachovalo navždy: skrze víru mluví, i když zemřel. V určitém smyslu víra umožňuje, aby hlas bylo slyšet ještě dlouho poté, co tělo už leží v hrobě.

11,5 Henoch musel někdy během svého života dostat od Boha zaslíbení, že půjde do nebe, aniž by zemřel. Všichni lidé, kteří žili před ním, dříve či později zemřeli. O nikom si nečteme, že by byl vzat, aniž by zemřel. Ale Bůh něco slíbil a Henoch uvěřil. Bylo to nej-přirozenější, nejrozumnější, co Henoch mohl udělat; co je rozumnější, než aby stvoření věřilo svému Stvořiteli?

A tak se i stalo! Henoch chodil tři sta let s neviditelným Bohem (Gn 5,21–24) a potom přešel do věčnosti. Předtím, než byl přenesen, měl svědectví, že se líbil Bohu. Život víry se Bohu vždycky líbí; Bohu dělá radost, když mu lidé důvěřují.

11,6 Bez víry není možné se mu zalíbit. Jakékoliv množství dobrých skutků nenahradí víru. Když člověk všechno řekne a udělá – pokud odmítne věřit Bohu, označuje ho tím za lháře. „Kdo nevěří Bohu, učinil ho lhářem“ (1J 5,10). Jak mohou lidé dělat Bohu radost, když o něm říkají, že je lhář?

Víra je to jediné, co přiděluje Bohu pravé místo a zároveň staví člověka na pravé místo.

„Pro Boha je víra mimořádnou slávou,“ píše Ch. H. Mackintosh, „protože ona dokazuje, že více věříme jeho zraku než svému.“

Víra nejen věří, že Bůh existuje, ale také důvěřuje, že odmění ty, kdo ho usilovně hledají. Na Bohu není nic, proč bychom mu nemohli věřit. Problém je v tom, jestli člověk chce.

11,7 Noemova víra byla založena na Božím varování, že se chystá zničit svět potopou (Gn 6,17). Do té doby člověk neznal ani záplavy, jsou určité náznaky, že do té doby ani nepršelo (Gn 2,5–6). Noe věřil Bohu a postavil archu, i když byl pravděpodobně velmi daleko od splavné vody. Bezpochyby se stal terčem mnoha vtipů. Ale Noemova víra se dočkala odměny: jeho rodina byla zachráněna, svět byl jeho životem a svědectvím odsouzen a on sám se stal dědicem spravedlnosti založené na víře.

Mnoho raných židovských křesťanů, jimž byl tento dopis napsán, si možná často kladlo otázku, proč jich je tak málo, pokud mají pravdu. Noe zde vystupuje ze stránek Starého zákona, aby jim připomněl, že v jeho době mělo pravdu pouze osm lidí a všichni ostatní lidé na světě zahynuli!

11,8 Abraham byl pravděpodobně modlář, když žil v kaldejském Uru; tehdy se mu zjevil Bůh a řekl mu, aby se přestěhoval. Na základě této poslušnosti víry odešel ze svého domova, ze své vlasti a přitom nevěděl, kam jde. Jeho přátelé se mu za takové bláznovství určitě vysmívali, ale jeho postoj byl:

Odcházím a nevím kam,
raději půjdu do tmy s Bohem
než chodit ve světle sám;
raději půjdu vírou s ním
než abych chodil viděním – sám.

Helen Annis Casterlineová

Chopení vírou u druhých často budí dojem nerozumnosti a nezodpovědnosti, ale člověk, který Boha zná, se spokojí, že ho Bůh vede jako slepého, i když cestu před sebou nezná.

11,9 Bůh Abrahamovi zaslíbil kenaanskou zemi. Ta země mu skutečně patřila. Ale jediný kousek země, který si tam koupil, byl hrob pro jeho zemřelou manželku. Spokojil se s bydlením ve stanech, což symbolizovalo poutníka,

nebydlel v pevných přístřešcích. Ve své době se v Kenaanu choval, jako by to pro něj byla cizí země.

Na jeho životní pouti mu byli společníky syn a vnuk. Jeho osobní zbožný příklad poznamenal také jeho potomky: i oni byli spolu s ním dědici stejného zaslíbení, že tato země jednou bude jejich.

11,10 Čím to bylo, že Abraham lpěl na zemi jen tak zlehka? Protože upínal naději k městu, které má základy a jehož stavitelem je Bůh. Jeho srdce nelpělo na přítomných, hmotných věcech, ale na věčných. V originále je před slovy město a základy určitý člen. Víra uvažuje tak, že existuje jen to jediné město, které je hodno tohoto označení a právě ono má ty jediné pevné základy.

Architektem nebeského města je Bůh a on je také jeho stavitelem. Je to vzorové město bez zchátralých domů, bez znečištěného vzduchu, bez jakýchkoli problémů, které trápí centra našich velkoměst.

11,11 Vírou Sára dostala zázračnou moc počít dítě, když už jí bylo kolem devadesáti. Písmo jasně říká, že už pominulo životní období, kdy by mohla mít dítě. Ale věděla, že Bůh jí dítě slíbil, a věděla, že nevyjde naprázdno. Měla neotřesitelnou víru, že Bůh udělá, co slíbil.

11,12 Abrahamovi bylo asi devadesát devět let, když se Izák narodil. Lidsky řečeno už nebylo možné, aby se ještě stal otcem, ale Bůh mu slíbil četné potomstvo, a tak se to muselo naplnit.

Skrze Izáka se Abraham stal otcem nesčetné lidské rodiny, Hebrejů. Skrze Krista se stal otcem nesčetné duchovní rodiny, tedy všech skutečně věřících všech následných věků. Mořský písek může znázorňovat pozemské potomstvo, nebeské hvězdy pak nebeský lid.

11,13 Všichni patriarchové zemřeli ve víře. Naplnění Božích zaslíbení se nedožili. Abraham například neviděl své početné potomstvo. Hebrejský národ nikdy neobýval celou zemi, která mu byla slíbena. Starozákonní svatí se nedočkali naplnění zaslíbení o Mesiáši, ale jejich vidění do vzdálené budoucnosti jim jejich zaslíbení natolik přibližovalo, že je

mohli zahlédnout, jako by na ně samé v radostném očekávání mávalo.

Uvědomovali si, že tento svět není jejich konečný domov. Spokojili se s tím, že jsou na zemi cizinci a příchozí, kteří odolávali tlaku, aby se tady pohodlně usadili. Jejich touhou bylo projít tímto světem a nic na sebe nepřibrat z jeho charakteru. Jejich srdce byla zaměřena na putování (Ž 84,6).

11,14 Jejich životy jasně dávaly najevo, že vyhlížejí vlast. Víra jim vtělila touhu po domově a ta se nedala uspokojit tím, co dává Kenaan. Stále měli v sobě touhu po lepší zemi, kde by mohli být doma.

11,15 Pisatel říká, že vyhlíželi vlast. Tím chtěl dát najevo, že nemluví o zemi, kde se narodili. Kdyby se byl Abraham chtěl vrátit zpět do Mezopotámie, mohl, ale to už nebyl jeho domov.

11,16 Skutečným vysvětlením je to, že hledali nebeskou vlast. To nám vyvstane ještě nápadněji, když si uvědomíme, že většina zaslíbení pro izraelský národ souvisela s hmotným požehnáním na této zemi. Ale oni měli také nebeskou naději a díky tomu se na tomto světě mohli chovat jako v cizí zemi.

Tento postoj poutníka se Bohu zvlášť líbí. Darby píše: „Bůh se nestydí nechat se nazývat Bohem těch, jejichž srdce a podíl je v nebi.“ Připravil jim město a tam najdou odpočnutí, zadostiučinění a dokonalý pokoj.

11,17 Nyní se dostáváme k největší Abrahamově zkoušce víry. Bůh mu řekl, aby svého jediného syna Izáka obětoval na oltáři. A on neváhal, poslechl, vydal se na cestu, aby Bohu obětoval nejdražší poklad svého srdce. Copak neřešil obrovské dilema? Bůh mu slíbil nesčetné potomstvo. Izák byl jeho jediný syn. Abrahamovi bylo 117 let, Sáře 108!

11,18 Zaslíbení o obrovském zástupu potomků se mělo naplnit skrze Izáka. Abrahamovo dilema spočívalo v tom, že kdyby zabil Izáka, jak by se zaslíbení mohlo vyplnit? Izákovi bylo tehdy kolem sedmnácti let a ženu neměl.

11,19 Abraham věděl, co mu Bůh slíbil, a to bylo rozhodující. Vyvodil z toho, že pokud po něm Bůh chce, aby zabil svého syna,

pak ho určitě vzkřísí, třeba i z mrtvých, jen aby splnil zaslíbení.

Do té doby nebyl zaznamenán jediný případ vzkříšení z mrtvých. Tehdy ještě neexistovaly žádné statistiky o vzkříšení. Abraham vlastně myšlenku vzkříšení „vynalezl“. Jeho víra v Boží zaslíbení ho dovedla k závěru, že Bůh asi Izáka vzkřísí z mrtvých.

Obrazně řečeno přijal Izáka vzkříšeného z mrtvých. Dospěl k tomu, že Izáka musí zabít. A Bůh mu to počítal, jako by to opravdu udělal. Jak Grant výstižně říká: „Bůh ušetřil Abrahama nesmírné bolesti srdce, ale neušetřil vlastní srdce.“ Připravil skopce, který zaujal Izákovo místo, a jediný syn se mohl vrátit do otcova srdce i domova.

Než přejdeme dále od tohoto výjimečného příkladu víry, měli bychom zmínit dva postřehy. Jednak Bůh ve skutečnosti neměl v úmyslu, aby Abraham zabil svého syna. Lidské oběti nebyly Boží vůlí pro jeho lid. Zkoušel Abrahamovu víru a zjistil, že je ryzí. Potom svůj příkaz odvolal.

Zadruhé Abrahamova víra v zaslíbení týkající se potomstva byla zkoušena během období asi sta let. Tomuto patriarchovi bylo pětasedmdesát, když poprvé dostal zaslíbení o synovi. Dvacet pět let čekal, než se Izák narodil. Izákovi bylo sedmnáct, když ho Abraham přivedl na horu Mórija, aby ho obětoval Bohu. Izákovi bylo čtyřicet, když se oženil, a trvalo dalších dvacet let, než se narodili jeho synové, dvojčata. Abraham zemřel ve 175 letech. V té době se jeho potomstvo skládalo z jednoho syna (kterému bylo 75 let) a dvou patnáctiletých vnuků. Za celý život „nezačal v nevěře o Božím zaslíbení pochybovat, ale byl posílen ve víře, když vzdal slávu Bohu, a nabyl pevného přesvědčení, že to, co Bůh zaslíbil, je mocen i učinit“ (Ř 4,20–21).

11,20 Pro nás je dnes v naší kultuře těžké pochopit, co bylo tak zvláštního na víře Izáka, Jáкова a Josefa, jak to zachycují tyto tři verše. Izák si například vysloužil místo na slavné víry díky tomu, že požehnal Jákovovi a Ezauovi ohledně budoucích věcí. Co je na tom tak pozoruhodného?

Dříve než se chlapci narodili, Hospodin Rebece oznámil, že z chlapců vyrostou dva

národy a že starší (Ezau) bude sloužit mladšímu (Jákovovi). Ezau byl Izákův oblíbenec a jako starší syn by za normálních okolností od svého otce dostal lepší podíl. Ale Rebeka a Jákok Izáka podvedli, když ve stáří dobře neviděl, a tak se lepší požehnání dostalo Jákovovi. Když se na to přišlo, Izák se silně roztrásl. Ale nezapomněl na Boží slovo, že starší bude sloužit mladšímu a přes své upřednostňování Ezaua si uvědomil, že Bůh překonal jeho přirozenou slabost pro Ezaua, a tak to i zůstane.

11,21 V životě Jáкова je mnoho neslavných kapitol, ale přesto je hodnocen jako hrdina víry. Jeho charakter se s přibývajícím věkem tříbil a zemřel jako slavný. Když žehnal Josefovým synům Efraimovi a Manassesovi, zkrížil si ruce, takže požehnání staršího syna připadlo mladšímu Efraimovi. Jákok i přes Josefovy námitky trval na tom, že s požehnáním pro jeho syny to bude, jak rozhodl, protože to byl příkaz, který vydal Hospodin. I když měl už zakalený fyzický zrak, duchovní věci viděl ostře. V závěrečné scéně Jákovova života ho vidíme, jak se klaní Bohu nad vrcholem své berle. Ch. H. Mackintosh to shrnuje svým typickým poetickým způsobem:

Závěr Jákovova života příjemně kontrastuje se všemi předchozími scénami jeho života bohatého na události. Připomíná jasný večer po bouřlivém dni: slunce, které se během dne schovávalo za mraky, oparem a mlhou, pozlatí svými paprsky západní oblohu a radostně slibuje jasný zítřek. Podobně je na tom staříčkový patriarcha Jákok. Dravý, s obchodnickým duchem, vychytralý, intrikář, přizpůsobivý, lstivý, nevěřící vlastním obavám – všechny tyto temné mraky přírody a země jako by pominuly a nyní vystupuje v tichém povznesení víry, aby udílel požehnání, rozdával hodnosti, to vše se svatým poznáním, jaké je možné získat jedině díky úzkému vztahu s Bohem.²³

11,22 Také Josefova víra byla v okamžiku jeho odchodu silná. Věřil zaslíbení, že Bůh vysvobodí Izraele z Egypta. Díky víře si dokázal exodus představit. Byl si jím tak jist, že svým synům dal příkaz, aby jeho kosti vynesli a pohřbili je v Kenaanu. „I když byl obklopen egyptskou slávou a nádherou,“ píše William

Lincoln, „jeho srdce na tom vůbec nelpělo, naopak bylo s jeho lidem v budoucí slávě a požehnání.“²⁴

11,23 Zde opravdu jde o víru rodičů, a ne o víru Mojžíšovu. Když se dívali na své miminko, viděli krásné dítě – ale bylo na něm něco víc než jen *fyzická* krása. Viděli dítě s velkým posláním, člověka, kterého Bůh určil pro zvláštní úkol. Jejich víra, že Bůh splní své záměry, jim dala odvalu vzepřít se královskému rozkazu a tři měsíce dítě skrývali.

11,24 Na základě víry se sám Mojžíš dokázal kolikrát šlechetně něčeho zříct. I když vyrostl v blahobytu egyptského paláce a měl zajištěno vše, po čem lidé touží, poznal, že „to, co přináší pokoj, není vlastnit věci, ale opouštět je“ (J. Gregory Mantle).

Zaprvé se zřekl egyptského věhlasu. Faraonova dcera ho přijala za vlastního, a proto měl zajištěné místo mezi společenskou elitou, možná dokonce jako faraonův nástupce. Ale kolovala v něm lepší krev – patřil k Božímu vyvolenému pozemskému lidu. Z této vznešenosti se nemohl *snížit* na úroveň egyptské královské rodiny. V dospělosti se rozhodl, že nebude skrývat svůj skutečný původ, aby získal na několik krátkých let pozemskou slávu. A výsledek? Místo aby tvořil jeden řádek napsaný hieroglyfy někde v temném hrobě, má památné místo ve věčné Boží knize. Nenajdeme ho sice v muzeu egyptských mumií, ale zapsal se jako slavný Boží muž.

11,25 Zadruhé se zřekl egyptských požitků. Pokorně se postavil na stranu trpícího Božího lidu, a to pro něho znamenalo víc než pomíjivé uspokojení vlastních vášní. Výsada sdílet špatné zacházení s vlastním lidem pro něho byla větší než hýření na faraonově dvoře.

11,26 Zatřetí se obrátil zády k egyptským pokladům. Vírou viděl, že tyto pohádkové egyptské pokladnice byly z pohledu věčnosti bezcenné. A tak se rozhodl snášet stejnou pohanu, jakou měl jednou trpět Mesiáš. Věrnost Bohu a láska k jeho lidu pro něho znamenaly víc než všechno faraonovo bohatství dohromady. Věděl, že to všechno v okamžiku smrti ztrácí hodnotu.

11,27 Dále se zřekl egyptského vládce. Posílen vírou odešel ze země otroctví a nestaral

se o to, že se na něj král hněvá. Byl to jasný rozchod s taktikou tohoto světa. Faraona se bál tak málo proto, že se daleko více bál Boha. Měl zraky upřené na „jediného požehnaného Panovníka, krále kralujících a Pána panujících, který jediný má nesmrtelnost a přebývá v nepřístupném světle; jeho nikdo z lidí nespátřil a nemůže spatřit. Jemu buď čest a věčná moc. Amen“ (1Tm 6,15–16).

11,28 A konečně – vzdal se egyptského náboženství. Tím, že ustanovil Velikonoce, a také kropením krví se rázně navždy oddělil od egyptského modlářství. Odhodil rukavici tím, že se zřekl náboženského zřízení. Pro něho spasení přichází skrze krev beránka, ne skrze vodu v Nilu. Důsledkem bylo, že prvorození v Egyptě zahynuli, zatímco izraelští prvorození byli ušetřeni.

11,29 Hned u Rudého moře se zdálo, že hebrejské utečence čeká katastrofa. S rozvášněným nepřítelem v zádech jako by byli v pasti. Ale v poslušnosti Božímu slovu šli dál a vody se rozdělily: „Hospodin silným východním větrem rozháněl moře po celou noc a obrátil moře v souš. Tak byly vody rozděleny“ (Ex 14,21). Když se Egyptané pokusili jít za nimi, kola jejich vozů se zablokovala, moře se vrátilo na své místo a faraonova armáda se utopila. Rudé moře se tak stalo místem záchran pro Izrael, ale Egyptanům smrtící zkázu.

11,30 Hradbami obehnané Jericho byl první vojenský cíl při dobývání Kenaanu. Z rozumového hlediska bylo tuto neproniknutelnou pevnost možné dobýt pouze ještě větší silou. Ale víra má jiné metody. Bůh používá strategie, které se lidem jeví jako bláhové, a jimi uskutečňuje své záměry. Řekl lidu, aby město sedm dní obcházeli. Sedmý den je měli obejít sedmkrát. Kněží měli na trubky vydat silný zvuk a lidé měli křičet, aby hradby padly. Vojenští experti by takovou metodu odepsali jako něco směšného. Ale fungovalo to! Zbraně duchovního boje nejsou jako světské zbraně, ale mají Boží moc ničít pevnosti (2K 10,4).

11,31 Nevíme, kdy nevěstka Rachab začala uctívat Hospodina, ale je jasné, že byla jeho ctitelkou. Zřekla se falešného kenaanského náboženství a přijala víru Izraelců. Její víra

byla důkladně prověřena, když k ní přišli zvědové. Vrátil se k oddanosti své vlasti a svým soukmenovcům, nebo bude věrná Hospodinu? Rozhodla se, že se postaví na stranu Hospodina, i když to znamenalo zradit svou vlast. Tím, že přátelsky přijala vyzvědače, zachránila svou rodinu; neposlušní sousedé zahynuli.

11,32 Zde pisatel klade řečnickou otázku: A co mám ještě říkat? Předložil impozantní seznam mužů a žen, kteří projevili víru a vytrvalost v dobách Starého zákona. Kolik dalších příkladů musí ještě uvést, aby byl splněn jeho záměr?

Ne že by mu došly příklady, ale nemá na ně čas. Trvalo by velmi dlouho, kdyby měl jít do podrobností, aby sám byl spokojen s tím, že jich vyjmenuje několik a popíše některá vítězství a zkoušky víry.

Gedeonovu armádu bylo nutné zredukovat z 32 000 na 300 mužů. Napřed poslal domů ustrašené, potom ty, kdo příliš přemýšleli o svém pohodlí. S pevným jádrem věrných následovníků odehnal Midjánce.

Dalším byl Barák. Když dostal výzvu, aby vedl Izrael v boji proti Kenaancům, souhlasil pouze s podmínkou, že s ním půjde Debora. I přes zbabělost v jeho charakteru viděl Bůh skutečnou důvěru a zařazuje ho mezi muže víry.

Samson byl další muž, na kterém bylo patrné, že má nějakou slabost. Přesto Bůh rozpoznal víru, díky které zabil pouhými rukama mladého lva, usmrtil třicet Pelištejců v Aškalonu, zabil tisíc Pelištejců osličí čelistí, vynešl vrata z Gazy, nakonec strhl celý Dágonův chrám a při své smrti tak zabil víc Pelištejců než za svého života.

Jefté se stal vysvoboditelem svého lidu z amónského područí, třebaže sám byl nemanželské dítě. Tak ilustruje pravdu, že víra umožňuje člověku, aby se postavil nad svůj původ a prostředí a utvářel historii pro Boha.

Davidova víra září v jeho souboji s Goliášem, v jeho šlechetném chování k Saulovi, v dobytí Siónu a v mnoha dalších příbězích. V jeho žalmech je vidět, jak jeho víra krystalizuje do pokání, do chval a do proroctví.

Samuel byl poslední izraelský soudce a první prorok. Byl pro národ Božím mužem

v době, kdy se kněžství vyznačovalo duchovním úpadkem. Jednalo se o jednoho z největších vůdců v historii Izraele.

K tomuto seznamu připočítejte proroky, vznešenou skupinu Božích mluvčích, mužů, kteří ztělesňovali svědomí, kteří by raději zemřeli, než aby lhali, kteří raději šli do nebe s dobrým svědomím, než aby zůstali na zemi s nečistým.

11,33 Pisatel ve svém výčtu přechází od víry těchto lidí k jejich činům.

Přemáhali královské říše. Přitom se můžeme v mysli zaměřit na Jozua, soudce (což byli ve skutečnosti vojenští vůdcové), na Davida a další.

Uskutečňovali spravedlnost. Krále jako Šalomouna, Ásu, Jóšafata, Jóaše, Chizkijáše a Joziaše si pamatujeme, třebaže jejich vláda nebyla dokonalá, ale vyznačovala se spravedlností.

Dosahovali zaslíbení. To může znamenat, že Bůh s nimi uzavíral smlouvy jako v případě Abrahama, Mojžíše, Davida nebo Šalomouna; nebo to může znamenat, že se jim dostalo splnění zaslíbení, což ukazuje pravdivost Božího slova.

Zavírali tlamy lvům. Zde je vynikajícím příkladem Daniel (Da 6,22), ale připomeňme také Samsona (Sd 14,5–6) a Davida (1S 17,34–35).

11,34 Hasili sílu ohně. Rozpálená pec dokázala spálit jen pouta tří hebrejských mláďenců a osvobodit je (Da 3,25). Vlastně se jednalo o zahalené pozhnání.

Unikali ostří meče. David unikal Saulovým zlomyslným útokům (1S 19,9–10), Eliáš unikl vražedné nenávisti Jezábel (1Kr 19,1–3) a Eliáša unikl aramejskému králi (2Kr 6,15–19).

Nabývali moci ve slabosti. V kronikách víry nacházíme mnoho znaků slabosti. Například Ehúd byl levák, a přesto zabil moábského krále (Sd 3,12–22). Jáel patřila ke „slabšímu pohlaví“, a přesto zabila Siseru obyčejným stanovým kolíkem (Sd 4,21). Gedeon použil k porážce Midjánců křehké hliněné džbány (Sd 7,20). Samson zabil tisíc Pelištejců oslí čelistí (Sd 15,15). Všichni potvrzují, že Bůh si vybírá slabé věci, aby zahanbil silné tohoto světa (1K 1,27).

Stávali se silnými v boji. Víra dodávala mužům větší sílu, než bylo přirozené, a díky víře dokázali vítězit i přes nepřekonatelné překážky.

Zaháněli na útěk vojska cizinců. Izraelská vojska bývala často nedostatečně vyzbrojena a stála proti velké přesile, přesto ke zmatení nepřítele a k úžasu všech ostatních vycházeli z boje vítězně.

11,35 Ženy přijímaly své mrtvé opět vzkříšené. Sem patří vdova v Sareptě (1Kr 17,22) a žena v Šunemu (2Kr 4,34).

Ale víra má i jinou tvář. Vedle těch, kdo konalí oslnivé skutky, jiní snášeli hluboké utrpení. Těch si Bůh cení víc než lidí velkých skutků.

Pro svou víru v Hospodina někteří prošli krutým mučením. Kdyby se Hospodina zřekli, byli by propuštěni. Pro ně však bylo lépe zemřít a vstát z mrtvých k nebeské slávě, než aby tady žili jako ti, kdo zradili Boha. V dobách Makabejců nechal Antiochus Epifanes usmrtit matku a jejích sedm synů jednoho po druhém před jejím očima. Odmítli propuštění proto, aby dosáhli lepšího vzkříšení, tedy lepšího, než aby jen pokračovali v životě tady na zemi. Morrison k tomu poznamenává:

Výsledkem víry není tedy vždy vysvobození, ale víra někdy také dává vznešenou odvahu vysvobození odmítnout, i když je dostane nabídnuto. Jsou chvíle, kdy se víra projevuje tím, že přijímá. Jsou chvíle, kdy se prokazuje odmítnutím. Někdy víra vysvobození přijme, jindy je odmítne. Tito lidé byli mučeni a vysvobození nepřijali – to bylo znakem a zpečetěním, že zůstali věrní. Jsou chvíle, kdy nejsilnější důkaz víry je rázné odmítnutí většího prostoru.²⁵

11,36 Jiní zakoušeli posměch a bičování, byli spoutáni ve vězení. Jeremiáš snášel všechny tyto formy trestu pro svou věrnost vůči Bohu (Jr 20,1–6; 37,15). Také Josef byl ve vězení, protože raději trpěl, než by hřešil (Gn 39,20).

11,37 Byli kamenováni. Ježíš zákoníkům a farizeům připomínal, že jejich předchůdci takovým způsobem zavraždili Zachariáše mezi svatými a oltářem (Mt 23,35).

Byli řezáni. Tradice říká, že Manasses tímto způsobem popravil Izaiáše.

Byli pokoušeni.²⁶ Tato věta pravděpodobně popisuje obrovský tlak vyvíjený na věřící, aby činili kompromisy, odvolávali, aby hřešili nebo jiným způsobem zapírali svého Pána.

Byli zabíjeni mečem. Prorok Uriáš zaplatil tuto cenu za spolehlivé vyřízení Božího vzkazu králi Jójakimovi (Jr 26,23); použitý výraz však znamená spíš masové vraždění, k jakému došlo například za časů Makabejců.

Toulali se v ovčích rounech, v kozích kůžích, trpěli nedostatkem, zakoušeli útlak a zlé jednání. Moorehead píše:

Mohli se pohybovat v hedvábí a sametu v přepychu knížecích paláců – kdyby byli zapřeli Boha a věřili lži světa. Ale oni se toulali v ovčích rounech a kozích kůžích, sami nebyli považováni za lepší než kozy a ovce, druzí je považovali jen za hodné zabíjení.²⁷

Trpěli chudobou, nedostatkem, pronásledováním.

11,38 Svět s nimi zacházel, jako by nebyli hodni života. Ale Boží Duch v nich volal, že je to ve skutečnosti naopak – svět jich nebyl hoden.

Bloudili po pustinách a po horách, v dírách, jeskyních v zemi. Zbavení domova, odloučení od rodin, pronásledování jako zvěř, vyloučení ze společnosti, snášeli horko i chlad, obavy a těžkosti, ale nikdy by nezapřeli svého Pána.

11,39 Bůh sám stál svým svědectvím za vírou těchto starozákonních hrdinů, kteří umřeli dříve, než se zaslíbení naplnila. Nedožili se příchodu dlouho očekávaného Mesiáše ani se netěšili z požehnání, které mělo jednou pramenit z jeho působení.

11,40 Bůh pro nás zamýšlel něco lepšího. Zařídil to tak, aby nedospěli k dokonalosti bez nás. Pokud jde o hřích, nikdy nepoznali dokonalé svědomí; nebudou si v nebi užívat plné dokonalosti oslaveného těla, dokud všichni nebudeme vychvácení vzhůru, abychom se setkali s Pánem (1Te 4,13–18). Duchové starozákonních svatých jsou již dokonalí v přítomnosti Pána (Žd 12,23), ale jejich těla budou vzkříšena z mrtvých, až si Pán přijde pro svůj lid. Potom poznají dokonalost slávy plynoucí ze vzkříšení.

Jinak řečeno starozákonní věřící neměli takové výsady jako my. Přesto přemýšlejme o jejich senzačních vítězstvích a hrozných zkouškách! Dívejme se na jejich hrdinské činy a vytrvalost! Žili na druhé straně kříže. My žijeme v plné slávě kříže. Jak vypadají naše životy ve srovnání s nimi? To je naléhavá výzva jedenácté kapitoly listu Židům.

C. Povzbuzení k naději v Kristu (kap. 12)

12,1 Musíme mít na paměti, že list Židům byl psán pronásledovaným lidem. Protože kvůli Kristu opustili judaismus, museli čelit hořkému pronásledování. Bylo nebezpečí, že by si své utrpení mohli vysvětlovat jako projev Boží nepřízně. Snadno mohli zmalomyslnět a vzdát to. A co bylo nejhorší, mohli být v pokušení se vrátit ke chrámu a jeho obřadům.

Neměli si myslet, že by ve svém utrpení byli jediní. Mnoho svědků popsaných v 11. kapitole snášelo pro věrnost Pánu těžké utrpení – a přece vytrvali. Jestliže si uchovali neochvějnou vytrvalost oni, i když neměli takové výsady, čím spíše bychom měli vytrvat my, kteří jsme v Kristu získali ještě něco lepšího.

Oni všichni nás obklopují jako oblak svědků. To neznamená, že jsou diváci toho, co se děje na zemi. Spíše jsou pro nás svědky svým životem víry a vytrvalostí a staví nám vysokou laťku, v tom je máme napodobovat.

Tento verš stále vyvolává otázku: „Vidí svatí v nebi naše životy tady na zemi nebo vědí, co se tu děje?“ Jediné, čím si můžeme být jisti, je to, že vždy vědí o spasení kajícího hříšníka: „Pravím vám, že tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují“ (L 15,7).

Křesťanský život je běh, který vyžaduje sebekázeň a vytrvalost. Musíme se zbavit všeho, co by nám mohlo překážet. Zátěž představuje všechno, co samo o sobě může být třeba neškodné, ale brání nám v růstu. Může to být hmotný majetek, rodinná pouta, pohodlnost, nedostatek pohybu atd. Na olympijských hrách není žádné omezení v tom, kolik si závodník může s sebou nést

jídla a pití, ale když si toho nabere mnoho, žádný závod nevyhraje.

Máme také odložit... hřích, který se nás tak snadno přichytí (ČEP). To může znamenat hřích v jakékoli podobě, ale zejména jde o hřích nevěry. Máme plně důvěřovat Božím zaslíbením a být si naprosto jisti, že v životě víry určitě zvítězíme.

Také se musíme bránit dojmům, že závod je snadný sprint, že by v křesťanském životě bylo všechno růžové. Buďme připraveni se vytrvale drát vpřed i přes zkoušky a pokušení.

12,2 Během celého závodu máme odvracet zrak od všech překážek a upřeně se dívat na Ježíše, který běží před námi. A. B. Bruce to komentuje:

Jeden z nich vyčnívá nad všemi ostatními... Člověk, který jako první uskutečnil myšlenku žít vírou, ...který neohroženě snesl hořké utrpení na kříži a pohrdl jeho hanbou, nesen vírou, která tak živě představovala příchod radosti a slávy, že si přestal uvědomovat současnou bolest a potupu.²⁸

Je původce, průkopník naší víry, a to v tom smyslu, že nám dal jediný dokonalý příklad toho, co znamená život víry.

Je také dokonavatel naší víry. Nejen že závod začal, ale také jej vítězně dokončil. Jeho běh sahal od nebe po Betlém, potom dále do Getsemane a na Golgotu, dále do hrobu a zpět do nebe. V žádném okamžiku neklopýtl ani se neobrátil zpět. Oči měl upřené na budoucí slávu, kdy budou všichni vykoupení navěky shromážděni k němu. Díky tomu nedbal na potupu a strpěl utrpení i smrt. Dnes sedí na pravici Božího trůnu.

12,3 Obraz se nyní mění. Už se nejedná o běh, ale o boj proti hříchu. Naším neohroženým vůdcem je Pán Ježíš. Nikdo nikdy nemusel snášet takové nepřátelství ze strany hříšníků jako on. Kdykoli máme sklony k únavě nebo znechucení, měli bychom si uvědomit, čím prošel on. Naše zkoušky se ve srovnání s tím budou zdát jako nicotné.

12,4 Jsme zapojeni do neustálého boje proti hříchu. Avšak nemuseli jsme se vzpírat tak, abychom prolili krev, tedy až do smrti. Zato on ano!

12,5 Nyní následuje křesťanský pohled na utrpení. Proč přicházejí pronásledování,

zkoušky, nemoci, bolest, utrpení a těžkosti do života věřícího? Jsou znakem Božího hněvu nebo nelibosti? Je to věci náhody? Jak na to máme reagovat?

Tyto verše učí, že utrpení je součástí Božího výchovného procesu s jeho dětmi. I když zkoušky nepocházejí od Boha, Bůh je dopouští a usměřňuje je tak, aby sloužily k jeho chvále, k našemu dobru a k požehnání druhým.

V životě křesťana se nic neděje náhodou. Tragédie jsou zastřena požehnání, zklamání jsou setkání s Bohem. Bůh sesílá nepříznivé životní okolnosti proto, aby nás proměňoval do Kristova obrazu.

První židovští věřící si měli připomínat Příslaví 3,11–12, kde je Bůh oslovuje jako syny. Varuje je, aby nepohrdali Boží kázní a nestavěli se proti jeho domlouvání. Jestliže se budou vzpírat nebo to vzdají, přijdou o užitek z Božího jednání s nimi a nenaučí se to, co je Bůh chce naučit.

12,6 Když čteme o *přísné výchově* nebo trestání, máme tendenci si představovat výprask. Zde použité slovo však znamená cvičení, výchovu dítěte. To v sobě zahrnuje pokyny, kázeň, nápravu a varování. To vše má za cíl rozvíjet křesťanské ctnosti a vyhánět zlo. Přísná výchova v tomto úseku není trest za špatné jednání, ale výchova prostřednictvím pronásledování.

Verše v Příslaví výslovně uvádějí, že Boží kárání je důkazem jeho lásky a žádný jeho syn mu neunikne.

12,7 Jestliže se podrobujeme Boží výchově, dovolujeme, aby nás jeho výchova utvářela do jeho podoby. Jestliže se snažíme vyhnout se jeho zacházení s námi, možná nás bude muset učit delší dobu a bude muset používat názornější, důslednější a náročnější způsoby. V Boží škole jsou různé stupně a dále můžeme jít pouze tehdy, pokud jsme se naučili, co jsme se už měli naučit.

Když na nás tedy přicházejí zkoušky, měli bychom si uvědomovat, že Bůh s námi jedná jako se syny. V každém normálním vztahu otec – syn je to otec, kdo svého syna vychovává, a to proto, že ho miluje a chce pro něho to nejlepší. Bůh nás tolik miluje, že nám ne-

dovolí, abychom se vyvíjeli, jak sami ve své přirozenosti chceme.

12,8 V duchovní oblasti jsou ti, kdo se nepodrobují Boží kázní, nemanželské děti, ne opravdoví synové. Zahradník přece neprořezává trní, ale vinnou révu. To platí v přírodě i v duchovní oblasti.

12,9 Většina z nás zakusila výchovu našich lidských otců. Nevykládali jsme si to tak, že nás nenávidí. Uvědomovali jsme si, že jim jde o naše dobro a měli jsme k nim úctu.

Čím spíše bychom si měli vážit výchovy Otce duchů a žít! Bůh je Otec (neboli zdroj) všech bytostí, které jsou duchy nebo které mají ducha. Člověk je bytost, v jejímž těle přebývá duch. Tím, že jsme podřízeni Bohu, užíváme si života v tom pravém smyslu.

12,10 Kázeň ze strany pozemských rodičů není dokonalá. Trvá pouze po nějakou dobu, v dětství a mládí. Pokud se nevydaří, nedá se dělat nic víc. Vychovávali nás podle toho, jak se jim to zdálo nejlepší, podle toho, co si mysleli, že je správné. Jejich výchova někdy nemusela být správná.

Avšak Boží výchova je vždy dokonalá. Jeho láska je nekonečná a moudrost spolehlivá. Jeho kárání není nikdy výsledek rozmaru, ale vždy slouží k našemu prospěchu. Cílem je to, abychom mohli být účastníky jeho svatosti. Zbožnost se nedá získat nikde jinde než v Boží škole. Jowett to vysvětluje:

Smyslem Boží výchovy není trestat ale tvořit. Vychovává nás tak, „abychom dostali podíl na jeho svatosti“. Obrat „abychom dostali podíl“ vyjadřuje směr, a sice směr k očištěnému, požehnanému životu. Zapálený oheň není požár, který neřízeně plápolá bez dozoru a stravuje cenné věci. Jedná se o prubířský oheň, u kterého sedí prubíř a pevně, trpělivě a citlivě vytváří svatost z ledabylosti, stabilitu z nestálosti. Bůh tvoří vždy, dokonce i když používá temnější prostředky milosti. Tvoří ovoce a květy Ducha. Jeho láska vždy hledá to krásné.²⁹

12,11 V dané chvíli se každá výchova zdá bolestná, nese však pokojné ovoce spravedlnosti těm, kteří jsou v ní vycvičeni. Proto často narážíme na taková svědectví, jaké zde podává Leslie Weatherhead:

Stejně jako všichni lidé i já mám ve svých zážitcích rád výšiny, kdy překypuji zdravím, štěstím a úspěchem, a také jim dávám přednost, ale o Bohu, o životě i o sobě samém jsem se dověděl daleko víc v temnotě strachu a selhání než na výsluní. Existuje něco takového jako poklady temnoty. Temnota díky Bohu pomine. Co se však člověk naučí v temnotě, to nikdy neztratí. „Zkoušky,“ říká biskup Fenelon, „a všechno, o čem se nám zdá, že se jakoby dostává mezi Boha a nás, se ukáže jako prostředek jednoty s ním, pokud to pokorně neseme. To, co nás tak drtí a zasahuje naší pýchu, nám prospívá víc než všechno, co nás vzrušuje a čím jsme nadšeni.“³⁰

Nebo se zamysleme nad svědectvím Ch. H. Spurgeon:

Obávám se, že všechen užitek, který jsem získal během pohodlí, pohody a štěstí, jako by měl cenu několika halířů. Ale dobro, které jsem získal ve svých utrpeních, bolestech a smutku neumím docenit. Zač nevděčím kladivu a kovářině, ohni a pilníku? Utrpení je nejlepší náradí v mém domě.³¹

12,12 Věřící by se neměli hroutit pod nepříznivými životními okolnostmi; výpadek jejich víry by mohl mít škodlivý vliv na druhé. Unavené ruce je třeba znovu obživit, aby sloužily životu pro Krista. Slabá kolena potřebují posílit k vytrvalé modlitbě.

12,13 Klopýtající nohy je třeba zavést na rovné cesty křesťanského učenictví. Williams píše:

Všichni, kdo jdou naplno za Pánem, vyhlazují cestu víry pro slabé bratry. Ale ti, kdo nejdou naplno, činí druhým cestu hrboilatou a vytvářejí duchovní mrzáky.³²

G. H. Lang uvádí výstižný příklad:

Cestou unavený, vyčerpaný poutník, který prošel bouřemi, stojí sklíčený a skleslý. Se svěřenými rameny, s ochablými rukama, s roztrženými koleny to pomalu vzdává a klesá na zem. To se může stát Božimu poutníkovi, jak ho zde pisatel popisuje.

Vtom k němu někdo přijde s jistotou v pohledu, laskavým úsměvem a pevným hlasem říká: „Vstaň, postav se rovně, zvedni své údy, posilni srdce milostí. Došel jsi už daleko; nevzdávej to, když už ses tolik nadřel. Na konci cesty je krásný domov.

Podívej, tady k němu vede přímá cesta. Jdi rovně. U velkého Lékaře si vyžádej uzdravení pro své zchromlé údy. Touto cestou do Božího paláce šel před tebou také tvůj velký Předchůdce. Došli i jiní. Další jsou na cestě, nejsi sám. Jen jdi dál! I ty dojdeš do cíle a získáš odměnu.“

Šťastný je ten, kdo ví, jak podírat slovy toho, kdo je unavený (1z 50,4). Šťastný je ten, kdo přijímá napomenutí (Žd 13,22). A třikrát šťastný je ten, jehož víra je prostá ale pevná, takže v ní za žádných okolností neklopýtne, ani když je Pánova výchova přísná.³³

12,14 Křesťané by měli usilovat o pokojné vztahy se všemi lidmi a ve všech dobách. Tato výzva je však zvlášť důležitá, když se šíří pronásledování, když někteří zběhnou od víry, když je situace náročná na nervy. V takových chvílích je velmi snadné ventilovat svoji frustraci a strach na ty, kdo jsou nám nejbližší a nejdražší.

Také bychom měli usilovat o svatost, bez níž nikdo Pána neuvidí. O jaké svatosti je tady řeč? Abychom odpověděli na tuto otázku, připomeňme si, že svatost, pokud jde o věřící, má v Novém zákoně nejméně trojí význam.

Zprv se věřící stává svatý svým *postavením* v okamžiku obrácení; je oddělen ze světa pro Boha (1K 1,2; 6,11). Na základě svého sjednocení s Kristem je navždy posvěcen. To měl na mysli Martin Luther, když řekl: „Moje svatost je v nebi.“ Kristus je naše svatost, tato svatost se týká našeho postavení před Bohem.

Dále Nový zákon mluví o *praktickém* posvěcení (1Te 4,3; 5,23). Takoví bychom měli být každý den. Měli bychom se oddělovat od všeho zlého. Tato svatost by měla růst, měli bychom se stále více podobat Pánu Ježíši.

A konečně je v Novém zákoně řeč o *úplné* neboli *dokonalé* svatosti. Věřící se stává takto svatým, když odejde do nebe. Pak už žije zcela bez hříchu. Je zbaven své staré přirozenosti a jeho okamžitý stav přesně odpovídá jeho postavení.

O kterou svatost máme tedy usilovat? Je zřejmé řeč o praktickém posvěcení. Nesnažíme se o posvěcení, které je dané naším postavením. To už máme automaticky, když se člověk narodí znovu. Neusilujeme ani o dokonalou svatost,

kteřou získáme, až Pána uvidíme tvář v tvář. Avšak praktická neboli stále rostoucí svatost je něco, co vyžaduje naši poslušnost a spolupráci; je třeba, abychom svou svatost stále rozvíjeli. Jestliže o ni máme usilovat, pak je to důkaz, že ji v tomto životě nikdy plně nedosáhneme (viz Poznámky k verši 2,11 – podrobnější popis různých aspektů posvěcení).

Wuest píše:

Tato výzva platí znovuzrozeným Židům, kteří opustili chrám, aby důsledně vedli svatý život a pevně se drželi nově nalezené víry tak, aby nespasení Židé, kteří také opustili chrám a navenek se chopili novozákonní pravdy, měli povzbuzení věřit dál v Mesiáše jako nejvyššího kněze a nevraceli se k překonaným obětem levitského systému. Těmto opravdu znovuzrozeným Židům je adresováno varování, že nepřesvědčivý křesťanský život tyto nespasené Židy povede na scesti.³⁴

Ale jedna potíž zde zůstává! Je pravda, že Pána neuvidíme bez praktické svatosti? Ano, v určitém smyslu to je pravda. Zároveň však platí, že budeme-li žít svatým životem, tak si tím nevysloužíme právo vidět Boha. Jediný důvod, proč půjdeme do nebe, je Ježíš Kristus. Tento verš znamená, že praktická svatost musí být důkazem nového života, který máme v sobě. Jestliže někdo neroste ve svatosti, pak není spasen. Jestliže v někom přebývá Duch svatý, projevuje se jiným, zvláštním životem. Je to otázka příčiny a důsledku; kdo přijal Krista, z toho poplynou proudy živé vody.

12,15 Následující dva verše jako by uváděly čtyři výrazné hříchy, kterým se máme vyhýbat. Kontext však silně naznačuje, že to je další varování před jedním hříchem – před odpadnutím – a že tyto čtyři hříchy s ním souvisejí.

Opadnutí je nepřijetí Boží milosti. Člověk vypadá jako křesťan, vyjadřuje se jako křesťan, vyznává, že je křesťan, ale nikdy se nenarodil znovu. Přišel ke Spasiteli velmi blízko, ale nikdy ho nepřijal; byl velmi blízko, a přece zůstal tak daleko.

Opadnutí je kořen hořkosti. Člověk se zahořkle odvrátí od Krista a zavrhně křesťanskou víru. Jeho odchod je nakažlivý. Nářky, pochybnosti a zapírání takového člověka poskvrňují ostatní lidi.

12,16 Odpadnutí je úzce spjato s nemoralností. Vyznávající křesťan může upadnout do hrubého morálního hříchu. Místo aby svou vinu uznal, obviňuje Pána a odpadá. Odpadnutí a sexuální hříchy mají souvislost v 2Pt 2,10.14.18 a Ju 8.16.18.

A konečně je odpadnutí forma bezbožnosti, kterou znázorňuje Ezau. Nedokázal si opravdově vážít prvorozenství. Dobrovolně je vyměnil za chvilkové uspokojení své chuti.

12,17 Ezau měl později výčitky ze ztráty dvojnásobného podílu, který mu jako prvorozenému patřil, ale bylo pozdě. Jeho otec už nemohl požeňání zvrátit.

Stejně je to s tím, kdo odpadne. Duchovních hodnot si ve skutečnosti neváží. Dobrovolně se zřiká Krista, aby se vyhnul hanbě, utrpení nebo mučednictví. Obnova k pokání u něho není možná. Může mít výčitky, ale není to pokání, které vede k Bohu.

12,18 Ti, kdo jsou v pokušení vracet se k Zákonu, by si měli připomenout, za jak děsivých okolností byl vydán Zákon, a měli by si z toho vzít duchovní poučení. Odehrálo se to na hoře Sinaj, skutečné, hmatatelné hoře, která byla celá v ohni. Byla obklopena oblakem, závojem, díky němuž se všechno jevilo nezřetelné, temné, mlhavé. A kolem zuřila prudká bouře.

12,19 Vedle těchto přírodních úkazů byly patrné ohromné nadpřirozené jevy. Bylo slyšet troubení na trubky, a hřmot hlasu se ozýval tak hrozivě, že lidé prosili, aby to už přestalo.

12,20 Tímto Božím výnosem byli tak rozrušeni, že „i kdyby se zvíře dotklo té hory, bude ukamenováno“.³⁵ Věděli, že jestliže to znamenalo smrt pro němě nechápavé zvíře, čím víc by to znamenalo jistou smrt pro ty, kdo varování rozuměli.

12,21 Celá ta scéna byla tak děsivá a strašná, že i sám Mojžíš se třásl. To vše názorně vyjadřuje, jaký byl charakter a působení Zákona. Je to zjevení spravedlivých Božích požadavků a jeho hněvu vůči hříchu. Smyslem Zákona nebylo umožnit poznat záchranu, ale poznat hřích. Vyjadřuje odcizení mezi Bohem a člověkem způsobené hříchem. Je to služba odsouzení, temnoty a smutku.

12,22 Věřící nepřišli k hrůze Sinaje, která si nikoho nepřipouští blíž, ale vítá je milost:

Hořící hora a mystický oblak
pominuly spolu s naší hrůzou a vinou.
Naše svědomí má pokoj,
který nikdy neselže
– díky Beránkovi na výsostech na trůnu.

James G. Deck

Dnes může každé krvi vykoupené Boží dítě říct:

S hrůzou ze zákona a z Boha
nemohu mít nic společného.
Díky poslušnosti a krvi mého Spasitele
všechna má přestoupení mizí z dohledu.

A. M. Toplady

„V podstatě už jsme tam, kde v plné realitě budeme navždy. Budoucnost je již přítomností. Dnes vlastněme zítřek. Na zemi nám patří nebe.“ (Zdroj neuveden.)

Nepřistupujeme k hmatatelné hoře na zemi. Máme právo přicházet do svatyně v nebi. Vírou přistupujeme k Bohu s vyznáním, chválou a modlitbou. Nemusi to být v jeden vyhrazený den v roce, ale do svatyně můžeme přicházet kdykoli s vědomím, že jsme vždycky vítáni. Bůh už neříká: „Zůstaň opodál,“ ale říká: „Pojď s důvěrou blíž.“

Zákon má svou horu Sinaj, ale víra má svou horu Sión. Tato nebeská hora symbolizuje všechna požehnání milosti – to vše je naše díky vykoupení v Kristu Ježíši.

Zákon má svůj pozemský Jeruzalém, ale víra má své hlavní město tam nahoře. Město živého Boha je v nebi, ve městě, které má základy, jehož architektem i stavitelem je Bůh.

Když přicházíme do Boží přítomnosti, obklopuje nás vznešené shromáždění. Zejména jsou to desetitisíce andělů, kteří sice nejsou poznamenáni hříchem, ale nemohou s námi zpívat, protože nepoznali „radost, kterou přináší spasení“.

12,23 Dále jsme spojeni s obecným shromážděním prvorozených, kteří jsou zapsáni v nebesích. Ti patří k církvi, k tělu, k nevěstě Kristově, k těm, kteří zemřeli v době po Letnicích a nyní se radují v Pánově přítomnosti. Očekávají den, kdy jejich těla budou vzkříšena z mrtvých v oslavené podobě a každé se znovu sjednotí se svým duchem.

Vírou vidíme Boha jako Soudce všech. Už ho nebude zastírat tma a šero. Víra ho vidí jako slavného.

Jsou tam také starozákonní svatí, duchové spravedlivých, kteří jsou učiněni dokonalými. Stojí ospravedlnění vírou v naprosté čistotě, protože jim byla přičtena hodnota Kristova díla. Také oni čekají na okamžik, kdy hrob vydá svůj starý obsah a oni dostanou oslavená těla.

12,24 Přistoupili jsme také k Ježíši, prostředníku nové smlouvy. Mezi Mojžíšem jakožto prostředníkem staré smlouvy a Ježíšem, prostředníkem nové smlouvy, je rozdíl. Mojžíš byl prostředníkem jen v tom, že od Boha převzal Zákon a předal ho izraelskému národu. Stál mezi nimi jako zástupce lidu a obětoval oběti, jimiž byla smlouva stvrzena.

Kristus je prostředníkem nové smlouvy v daleko vyšším smyslu. Dříve než Bůh mohl oprávněně vytvořit tuto smlouvu, bylo nutné, aby Pán Ježíš zemřel. Musel smlouvu zpečetit vlastní krví a dát sám sebe jako výkupné za mnohé (1Tm 2,6).

Svou smrtí zajistil svému lidu požehnání nové smlouvy. Ručí za tato požehání svým nekonečným životem. Svou současnou službou po Boží pravici zachovává svůj lid, aby se mohl z těchto požehnání uprostřed nepřátelského světa radovat. Toto vše v sobě zahrnuje jeho působení prostředníka.

Pán Ježíš nese jizvy z Golgoty a je po Boží pravici vyvýšený jako Kníže a Spasitel.

Rádi zvedáme zrak a díváme se na něj.

Beránek zabitý pro své vyvolené;

jeho svatí budou brzy ve slávě s ním,

se svou hlavou, a jejich Pán bude kralovat.

James G. Deck

A konečně je zde i krev pokropení, která mluví lépe než krev Ábelova. Když Kristus vystoupil na nebesa, přinesl Bohu plnou cenu své krve, kterou prolil na kříži. Není tu nikde náznak, že by do nebe nesl doslovně krev, ale zásluhy jeho krve byly ve svatyni známé. J. G. Deck to vyjadřuje v básni:

Kropí se tam jeho drahou krví,

před trůnem a na trůn;

jeho vlastní rány v nebi prohlašují,

že čin, který zachraňuje, je dokonán.

Jeho drahá krev je zde postavena do kontrastu s krví Ábelovou. Ať se jedná o krev Ábelovy oběti nebo o jeho vlastní krev, kterou prolil Kain, skutečností zůstává, že Kristova krev mluví lépe. Krev Ábelovy oběti vyjadřovala: „Na čas přikryto.“ Kristova krev říká: „Navždy odpuštěno.“ Ábelova krev volala: „Pomstít!“ Kristova krev volá: „Slitování, odpuštění, pokoj.“

12,25 Závěrečné verše dvanácté kapitoly vyjadřují kontrast Božího zjevení na Sinaji se zjevením v Kristu a skrze Krista. S nesrovnatelnými výsadami a slávou křesťanské víry bychom neměli jednat lehkovážně. Bůh mluví, zve, přemlouvá. Odmítnout jej znamená zahynout.

Ti, kdo neposlechli Boží hlas, který bylo slyšet skrze Zákon, byli podle toho potrestáni. Jestliže máme větší výsady, pak je i naše odpovědnost větší. V Kristu nám Bůh dal to své nejlepší a konečné zjevení. Ti, kdo odmítají jeho hlas, když nyní mluví z nebe v evangeliu, nesou větší odpovědnost než ti, kdo porušovali Zákon. Proto není možné uniknout.

12,26 Boží hlas způsobil na Sinaji zemětřesení. Když však jeho hlas zazní v budoucnosti, tak způsobil „nebetřesení“. To v podstatě předpovídal prorok Ageus (2,6): „Ještě jednou zakrátko zatřesu nebem i zemí, mořem i souší.“

K tomuto třesení dojde v období mezi vytržením a koncem Kristova království. Dříve nežli Kristus přijde, aby kraloval, budou na zemi i na nebi mohutné přírodní úkazy. Planety se vychýlí ze své dráhy a způsobil silné přílivy a bouře na moři. V závěru Kristovy tisícileté vlády bude potom země, hvězdné i atmosférické nebe zničeno silným žářem (2Pt 3,10–12).

12,27 Když Bůh říká „ještě jednou“, předjímá tím úplné a definitivní odstranění nebe a země. Ta událost rozbije mýtus, že to, co vidíme, čeho se dotýkáme a s čím zacházíme, je skutečné a že neviditelné věci jsou nereálné. Až Bůh ukončí proces prosévání a třibení, pak zůstane pouze to, co je skutečné.

12,28 Ti, kdo se zabývali hmatatelným, viditelným judaistickým obřadnictvím, lpěli na věcech, které jsou otřesitelné. Práví věřící

mají království, které je neotřesitelné. To by nás mělo motivovat k nadšenému uctívání a chválení. Měli bychom ho bez přestání s úctou a zbožnou bázni chválit.

12,29 Bůh je stravující oheň vůči všem, kdo ho nechtějí poslechnout. Ale i vůči jeho vlastním lidem je jeho svatost a spravedlnost tak velká, že bychom mu měli projevovat nejhlubší oddanost a úctu.

D. Povzbuzení k různým křesťanským ctnostem (13,1–17)

13,1 Praktická část listu Židům pokračuje šesti napomenutími týkajícími se ctností, které bychom měli rozvíjet. První z nich je láska k bratřím. Vůči všem opravdovým křesťanům bychom měli mít rodinný vztah, a ten by se měl projevovat laskavými slovy a činy (1J 3,18).

13,2 Čtenářům je adresována výzva, aby byli pohostinní k příchozím. Může se jednat především o věřící, kteří jsou na útěku před pronásledováním a kteří nutně potřebují dostat jídlo a někde bydlet; hostitelé se vystavovali nebezpečí, když je přijali. Tomuto verši je možné rozumět také jako obecnému povzbuzení k pohostinnosti vůči všem věřícím, kteří to potřebují.

Přítom existuje vždy vzrušující možnost, že vlastně přijímáme anděly, aniž bychom si to uvědomovali! Je to ohlédnutí na Abrahamovu zkušenost, kdy k němu přišli tři muži, což byly ve skutečnosti andělské bytosti (Gn 18,1–15).³⁶ I kdybychom u nás doma nikdy neměli opravdové anděly, možná jsme měli jako hosty muže a ženy, jejichž samotná přítomnost je požehnáním a jejichž zbožný vliv na naši rodinu může mít důsledky, které sahají až do věčnosti.

13,3 Třetí výzva se týká péče o věřící ve vězení. To se téměř jistě týká těch, kteří se dostali do vězení pro svědectví o Kristu. Potřebovali jídlo, teplé oblečení, něco ke čtení a povzbuzení. Ostatní věřící se snadno dostali do pokušení stranit se uvězněných a tedy rizika, že by byli obviněni. Měli pamatovat, že navštěvovat vězně je jako navštěvovat Krista.

Také bychom měli projevovat soucit těm, kteří procházejí utrpením. I tady jde nepo-

chybně o pronásledované křesťany. Čtenáři měli odolávat jakékoli tendenci vyhýbat se nebezpečím, která by takový projev soucitu mohl přinášet. Aplikaci tohoto verše můžeme rozšířit na soucit se všemi svatými v utrpení. Pamatujme, že jsme v těle, a proto podléháme podobnému utrpení.

13,4 Všichni mají mít ve vážnosti manželství. Měli bychom mít na paměti, že Bůh ho ustanovil ještě předtím, než na svět přišel hřích, a že je to jeho svatá vůle pro lidstvo. Považovat je za něco nečistého (jako asketi) nebo ho dokonce zesměšňovat a dělat si z něho vtipy (jako někteří křesťané) Písmo tedy zakazuje.

Ti, kdo jsou v manželství, by měli být věrní svému slibu a zachovávat manželské lože neposkvěně. I přes dnešní arogantní lhotejnost lidí v této oblasti zůstává faktem, že jakýkoli sexuální vztah mimo manželství je hřích. Cizoložství není nemoc, je to hřích. Je to hřích, který Bůh bude určitě soudit. Neunikne před ním žádná podoba nemorálnosti. Bůh ji soudí v tomto životě – fyzickými nemocemi, rozbitými rodinami, duševními a nervovými obtížemi, poruchami v životě osobnosti. Pokud takový člověk nepřijme odpuštění skrze Kristovu krev, bude jej Bůh soudit věčným ohněm.

Reformační biskup Latimer připomněl tento hřích nemorálnímu králi Jindřichovi VIII. usvědčujícím a zároveň odvážným způsobem. Daroval králi pěkně zabalenou Bibli. Na přebalu bylo napsáno: „Smilníky a cizoložníky bude soudit Bůh.“

13,5 Šestou ctností, kterou máme rozvíjet, je spokojenost. Vzpomeňme si, co příznivci judaismu stále opakovali: „Máme stánek, máme kněžství, máme oběti, máme nádherné obřady. Co máte vy?“ Zde pisatel listu Židům křesťanům tiše říká: Žijte bez lásky k penězům, spokojte se s tím, co máte. To by nám mělo stačit. To, co má křesťan, je nekonečně větší než to nejlepší z judaismu – proč by neměl být spokojený? Má Krista, a to stačí.

Láska k penězům může být pro věřícího obrovskou překážkou. Stejně jako se malá stříbrná mince, kterou si dám před oči, dostane mezi oko a slunce, tak chamtivost ničí vztah s Bohem a brání duchovnímu růstu.

Největší bohatství, které člověk může mít, spočívá v tom, že máme Toho, který slibuje: „Nezanechám tě, ani tě neopustím.“ Použití několika záporů znamená v řečtině zesílený zápor (na rozdíl například od angličtiny, kde dva záporny dávají dohromady kladný výrok). Stavba věty je v tomto verši velmi působivá: spojuje *pět* záporů, což dohromady vyjadřuje nemožnost, aby Kristus opustil ty, kdo jsou jeho!

13,6 Slova Žalmu 118,6 jsou důvěrným vyznáním člověka, který má Krista: „Hospodin je můj pomocník, co mi udělá člověk? Je skutečností, že v Kristu máme dokonalou jistotu, dokonalou ochranu, dokonalý pokoj.“

13,7 Čtenáři zde dostávají pokyn, aby vzpomínali na své vůdce, křesťanské učitele, kteří jim mluvili Boží slovo. Jaký byl závěr jejich života? Nevraceli se zpět k levitskému systému, ale pevně zachovali své vyznání až do konce. Někteří z nich možná prošli mučením pro Krista. Máme napodobovat jejich víru – víru, která se drží Krista a křesťanské nauky, která vnáší Boha do každého záchvěvu v životě. Nejsme všichni povoláni ke stejné formě služby, ale všichni jsou povoláni, aby vedli život víry.

13,8 Souvislost tohoto verše s předchozím není jasná. Nejjednodušší způsob, jak tomu porozumět, je chápat jej jako souhrn vyučování, cíle a víry těchto vůdců. Jádrem jejich vyučování bylo: „Ježíš Kristus je tentýž včera, dnes, i na věky.“ Cíl jejich života bylo: „Ježíš Kristus je tentýž včera, dnes, i na věky.“ Základem jejich víry bylo: „Ježíš Kristus je tentýž včera, dnes, i na věky.“

13,9 Následuje varování před falešnými naukami zákonictví. Judaisté tvrdili, že svatost je spojena s vnějším uctíváním a například čistými pokrmy. Pravda je, že svatost je produktem milosti, ne zákona. Předpisy týkající se čistého a nečistého jídla měly za cíl dospět k *obřadné* čistotě. To však není totéž jako *vnitřní* svatost. Člověk může být obřadně čistý, a přesto plný nenávisti a přetvářky. Pouze Boží milost může nadchnout a zmocnit věřící, aby vedli svatý život. Láska ke Spasiteli, který na našem místě zemřel za naše hříchy, nás motivuje, abychom „v tomto věku žili rozváž-

ně, spravedlivě a zbožně“ (Tt 2,12). A vůbec, nekonečná pravidla týkající se jídla a pití nebyla k prospěchu těm, kdo na nich lpěli.

13,10 Kéž by nám neunikl triumf těchto slov: „Máme oltář.“ To je křesťanova jasná odpověď opakovaným výsměchům judaistů. Naším oltářem je Kristus, proto v sobě zahrnuje všechna požehnání, která jsou v něm. Ti, kdo jsou spjati s levitským systémem, nemají právo se podílet na lepších věcech, které patří křesťanství. Napřed musí činit pokání ze svých hříchů a uvěřit v Ježíše Krista jako svého jediného Pána a Spasitele.

13,11 V době obětního systému byla zabíjena určitá zvířata a kněz vnášel jejich krev do svatyně jako oběť za hřích. Těla zvířat byla odnášena ven ze stánku a tam se spalovala. „Venku za táborem“ (ČEP: za hradbami) znamená vně za oploceným nádvořím stánku.

13,12 Zvířata spalovaná za táborem byla předobrazem. Jejich naplněním se stal Pán Ježíš, který byl ukřižován venku za jeruzalémskými hradbami. Bylo to mimo tábor organizovaného judaismu, kde posvětil lid svou vlastní krví.

13,13 Aplikace pro první čtenáře tohoto listu spočívala v tom, aby skončili s judaismem. Jednou provždy se měli obrátit zády k chrámovým obětem a jako svou dostatečnou oběť si měli přivlastnit dokončené Kristovo dílo.

Pro nás je aplikace podobná: Táborem je dnes celý náboženský systém, který vede ke spasení na základě skutků, charakteru, obřadů a různých nařízení. To je moderní církevní systém s kněžstvem ustanoveným lidmi, s hmotnými pomůckami k uctívání a obřadnickými okrasami. To je porušené křesťanství, církev bez Krista. Pán Ježíš stojí vně, my bychom měli vyjít za ním – a nést jeho potupu.

13,14 Jeruzalém byl drahý srdcím těch, kdo sloužili v chrámě. Byl to zeměpisný střed jejich „tábora“. Křesťan takové město na zemi nemá. Jeho srdce je zaměřeno na nebeské město, nový Jeruzalém, kde je Beránek ve slávě.

13,15 V Novém zákoně jsou všichni věřící kněžími. Jsou to svatí kněží, kteří přicházejí do Boží svatyně a přinášejí oběti (1Pt 2,5). Jsou královské kněžstvo, které vychází do světa a svědčí (1Pt 2,9). Tito věřící/kněží při-

nášejí nejméně tři oběti. Jednak přinášejí jako oběť sebe sama (Ř 12,1). Dále zde v 15. verši je druhá oběť: oběť chvály. Tu přinášejí Bohu skrze Pána Ježíše Krista. Každá naše chvála a modlitba prochází skrze něho, než přijde k Bohu Otci. Naš velký velekněz odstraňuje všechny nečistoty a nedokonalosti a přidává své vlastní ctnosti.

Ke všem našim modlitbám
a chválám Kristus přidává svou sladkou
vůni

a z kadidla vychází láska,
aby do sebe tyto vůně pojala.

Mary B. Petersová

Tato oběť chvály je ovocem rtů těch, kteří vyznávají jeho jméno. Bůh přijímá pouze to uctívání, které vychází z vykoupených rtů.

13,16 Třetí oběť znamená přinášet to, co vlastníme. Svůj hmotný majetek máme používat ke konání dobra, dělit se s těmi, kdo mají nějakou potřebu. Takový obětavý život se Bohu líbí. Je to opak hromadění pro sebe.

Pokolení Bohem pomazaných kněží nikdy nepomine. Stojí před jeho slavnou tváří a slouží mu ve dne i v noci. I když rozum blouzní a nevěra zaplavuje mocným proudem, skrytí Boží kněží tu budou až do konce. Jsou to jeho vyvolené duše, jejich pozemské bezcennosti stráví svatý oheň, jejich srdce stoupají k Božím srdci v plameni hluboké touhy; kadidlo jejich chval naplňuje svatyni jeho chrámu; jejich píseň bude s údivem plnit nebesa. To je nová píseň milosti.

Gerhard Tersteegen

13,17 Verše 7 a 8 obsahují pokyn pro čtenáře, aby vzpomínali na své zesnulé vůdce. Teď je zde pisatel učí, aby poslouchali své současné vůdce. To zřejmě platí o starších v místním sboru. Tito muži působí jako Boží zástupci ve shromáždění. Byla jim svěřena autorita a věřící by se jí měli podřizovat. Starší bdí nad dušemi ve stádu jako nižší pastýři. Jednoho dne budou muset vydávat počet Bohu. Mohou to dělat buď s radostí, nebo se vzdycháním podle duchovního růstu svěřených věřících. Pokud to musí dělat se vzdycháním, bude to znamenat, že dotyční svatí přijdou o odměnu. Je tedy k užítku všem, když respektují pravidla daná autoritou, kterou Bůh postavil.

IV. Závěrečné dobrořečení (13,18–25)

13,18 Když se pisatel blíží ke konci listu, připojuje osobní výzvu k modlitbě. Zbytek verše naznačuje, že je asi pod palbou kritiky. Můžeme se dohadovat, kdo ho kritizuje – ti, kteří je nutili, aby se vrátili se ke starozákonní bohoslužbě. Pisatel se proti tomu staví i přes všechna obvinění proti sobě; jeho svědomí bylo čisté a jeho touha upřímná.

13,19 Další důvod k modlitbě byla jeho touha, aby se k nim mohl brzy vrátit. Možná to je řeč o propuštění z vězení. Ale o tom můžeme jen spekulovat.

13,20 Pak navazuje jedním z nejkrásnějších žehnutí v Bibli. Slova žehnutí se vyskytují také v Nu 6,24–26; 2K 13,14 a Ju 24–25. Je adresováno Bohu pokoje. Jak už bylo zmíněno, starozákonní svatí nikdy nedosáhli dokonalého pokoje svědomí. Ale v době nové smlouvy máme pokoj s Bohem (Ř 5,1) a pokoj Boží (Fp 4,7). Verš dále vysvětluje, že tento pokoj je ovocem Kristova díla. Bůh vzkřísil našeho Pána Ježíše z mrtvých na znamení, že jeho dílo na kříži vyřešilo jednou provždy otázku hříchu.

Kristus jako dobrý pastýř dal svůj život za ovce (J 10,11). Jako veliký pastýř dovršil vykoupění (Žd 13,20) a vstal z mrtvých. Jako nejvyšší pastýř zase přijde a odmění své služebníky (1Pt 5,4). Vidíme ho jako dobrého pastýře v Ž 22, jako velikého pastýře v Ž 23 a jako nejvyššího pastýře v Ž 24.

Podle věčné smlouvy byl vyveden z mrtvých. Wuest komentuje tuto větu takto:

Nový zákon, nová smlouva je zde označena jako věčná, což kontrastuje s prvním zákonem, který měl jen přechodnou povahu. Bylo to ve sféře věčné smlouvy, kdy Mesiáš poté, co zemřel za hříšného člověka, byl vzkříšen z mrtvých. Nemohl být velebnězem podle Melchisedechova řádu, kdyby nebyl vzkříšen z mrtvých. Hříšný člověk potřebuje živého kněze, který by dal život věřícímu hříšníkovi, ne mrtvého kněze, který by pouze zaplatil za jeho hříchy. Nový zákon zajišťuje, že kněz, který obětoval sám sebe jako oběť, je vzkříšen z mrtvých.³⁷

13,21 Ve 20. verši začíná modlitba, která dále pokračuje touhou, aby svatí byli vybaveni každým dobrým skutkem ke konání Boží

vůle. Zde je zvláštní směr Božího a lidského. Bůh nás vybavuje vším dobrým. Působí v nás to, co se mu líbí, a činí to skrze Ježíše Krista. Pak konáme jeho vůli. Jinými slovy vkládá do nás touhu; dává nám moc ji uskutečňovat; my ji konáme a on nás odměňuje.

Modlitba končí vyznáním, že Ježíš Kristus je hoden slávy na věky věků.

Hoden pocty a chvály, hoden, aby tě všichni uctívali; spočívá v tobě nevyčerpatelné nebeské téma. Ty jsi hoden, Ježíši, Pane.

E. T. Wigramová

13,22 Pisatel nyní vyzývá čtenáře, aby brali vážně napomenutí tohoto listu, tedy aby nechali obřadnického náboženství a s čistým úmyslem srdce přilnuli ke Kristu.

Svůj dopis označuje jako krátký, vnímá tedy, že by o levitském systému a o tom, jak se naplňuje na Kristu, mohl psát ještě mnohem více.

13,23 Zmínka, že bratr Timoteus je propuštěn, zde je pro mnoho vykladačů potvrzením, že tento list napsal Pavel. Je zde náznak, že pisatel se chystá jít s Timoteem, což je další signál směřující k Pavlovi. Ale nemůžeme si být jisti, proto je nejlepší nechat tuto otázku otevřenou.

13,24 Pisatel posílá pozdravy všem křesťanským vůdcům i všem svatým. Neměli bychom v listech přehlédnout mnoho náznaků křesťanské zdvořilosti, napodobujeme je i v dnešní době.

Pisatelé byli nablízku také někteří věřící z Itálie, kteří také chtěli připojit své pozdravy. To naznačuje, že dopis byl psán do Itálie nebo odtamtud.

13,25 Je příznačné, že tento list nové smlouvy končí poznámkou o milosti: Milost buď se všemi vámi. Nová smlouva je smlouva bez podmínek, která zdarma dává milost a mluví o neomezené Boží přízni skrze zástupně dílo Pána Ježíše Krista vůči hříšníkům, kteří si nic nezaslouží. Amen.

Exkurz: Význam listu Židům pro dnešek

Má list Židům co říct nám ve dvacátém století? I když judaismus není v současné době dominantním náboženstvím, jako

bylo v dobách rané církve, zákonický duch křesťanstvem proniká. Dr. C. I. Scofield ve svém známém letáku „Správně rozděluj slovo pravdy“ [„Rightly Dividing the Word of Truth“] píše:

Můžeme spolehlivě říct, že požidovšťování církve jí bránilo v růstu, překroutilo její poslání a duchovně ji ničilo více než všechny ostatní příčiny dohromady. Místo aby šla vytyčenou stezkou oddělení od světa a následovala Pána v jeho nebeském povolání, používala židovská Písma k ospravedlňování toho, že snižovala své poslání na zcivilizování světa, že hromadila bohatství, používala působivé obřady, že stavěla nádherné kostely... že rozdělovala rovné bratry na „klér“ a „laiky“.³⁸

Tento list nás vyzývá, abychom se oddělili od všech náboženských systémů, ve kterých Kristu nevychází pocta jakožto jedinému Pánu a Spasiteli a které v jeho díle nevidí jedinou provzdu platnou obět' za hřích.

List Židům učí, že předobrazy a stíny starozákonního systému se naplnily v Kristu. On je naším veleknězem. On je naší obětí. On je naším oltářem. On slouží v nebeské svatyni a jeho kněžství nikdy nekončí.

List učí, že všichni věřící jsou kněží a že mají kdykoli okamžitý přístup do Boží přítomnosti skrze víru. Jako obět' přinášejí sami sebe, své chvály a to, co vlastní.

David Baron píše:

Přijmout model levitského kněžství v křesťanské církvi, o což se obřadnictví snaží, neznamená nic jiného, než pokus znovu nesvatýma rukama sešívat oponu, kterou sám požehnaný usmířený Bůh roztrhl. Zároveň tato snaha vyjadřuje „zůstaň stranou, nepřibližuj se k Bohu“ vůči těm, kdo se stali blízkými díky Kristově krvi.³⁹

List Židům nás učí, že máme *lepší* smlouvu, *lepšího* Prostředníka, *lepší* naději, *lepší* kněžství a *lepší* vlastnictví – *lepší* než to nejlepší, co může judaismus nabídnout. Ujišťuje nás, že máme věčné vykoupění, věčné spaseení, věčnou smlouvu a věčné dědictví.

Důrazně nás varuje před hříchem odpadnutí. Jestliže někdo vyznává, že je křesťan, připojí se ke křesťanské církvi, ale potom se od Krista odvrátí a přidá se k těm, kdo jsou

Pánovi nepřátelé, pak pro takového člověka není možné, aby se obnovil v pokání.

List Židům povzbuzuje právě křesťany, aby chodili vírou a ne viděním, protože to je život, který se líbí Kristu. Také nás povzbuzuje, abychom snášeli utrpení, zkoušky a pronásledování a mohli dostat slíbenou odměnu.

List Židům učí, že křesťané mají zvláštní odpovědnost, která souvisí s jejich mnoha výsadami. Kristova výjimečnost z nich činí nejprivilegovanější lidi na světě. Jestliže někdo takové výsady ignoruje, utrpí úměrně tomu před Kristovou soudnou stolicí ztrátu. Očekává se od nich víc než od těch, kdo žili pod Zákonem; a ještě víc se od nich bude požadovat v onen den.

„Tak tedy vycházejme k němu ven za tábor, nesouce jeho potupu“ (Žd 13,13).

†

Poznámky

¹ (3,6) NA vynechává „až do konce pevnu“.

² (3,18) Arthur T. Pierson, podrobnější údaje nejsou dostupné.

³ (4,15) Nauku, zda Kristus mohl nebo nemohl zhřešit, teologové shrnují do dvou latinských vět: „*Non posse peccare*.“ – „Nemohl zhřešit“ a „*Posse non peccare*.“ – „Mohl nezhrěšit.“ Správné učení zní *Non posse peccare*: Nemohl zhřešit.

⁴ (4,16) G. Campbell Morgan, *Choice Gleanings Calendar*.

⁵ (6,2) V originálu se nejedná o stejná slova, obvyklý výraz pro „křest“ zní *baptisma*; zde je použito slova *baptismo*, „obřadná omývání“.

⁶ (6,3) Majoritní text uvádí, „A to učíme...“

⁷ (6,6) NKJV má na okraji lepší překlad (protože slovesný tvar a kontext jsou stejné jako v předchozích větách): „... a padli“.

⁸ (6,18) Většina rukopisů uvádí: „máme mocné povzbuzení“ (indikativ), na rozdíl od „abychom měli mocné povzbuzení“ (konjunktiv). První varianta je jistější.

⁹ (6,20) D. Anderson-Berry, podrobnější údaje nejsou dostupné.

¹⁰ (7,20) A. W. Rainsbury, *Able to Save*

to the Uttermost, *The Keswick Week*, 1958, str. 78.

¹¹ (7,21) George Henderson, *Studies in the Epistle to the Hebrews*, str. 86.

¹² (8,6) W. H. Griffith Thomas, *Hebrews: A Devotional Commentary*, str. 103.

¹³ (8,8) Henderson, *Hebrews*, str. 92.

¹⁴ (9,4) Slovo *thymaitérion* znamená náčíní nebo místo k pálení kadidla.

¹⁵ (9,11) NA uvádí „který přišel“.

¹⁶ (9,13) J. Gregory Mantle, *Better Things*, str. 109.

¹⁷ (9,15) Kenneth S. Wuest, *Hebrews in the Greek New Testament*, str. 162, 163.

¹⁸ (10,10) George M. Landis, *Epistle to the Hebrews: On to Maturity*, str. 116.

¹⁹ (10,11) Alexander Balmain Bruce, *The Epistle to the Hebrews: The First Apology for Christianity*, str. 34.

²⁰ (10,37) Marvin Vincent, *Word Studies in the New Testament*, II:1150.

²¹ (10,37) A. J. Pollock, *Modernism Versus the Bible*, str. 19.

²² (10,38) NA uvádí „můj spravedlivý“.

²³ (11,21) Ch. H. Mackintosh, *Genesis to Deuteronomy: Notes on the Pentateuch*, str. 133.

²⁴ (11,22) William Lincoln, *Lectures on the Epistle to the Hebrews*, str. 106.

²⁵ (11,35) G. H. Morrison, *Morrison on Luke, The Glasgow Pulpit Series*, I:42.

²⁶ (11,37) NA vynechává „byli pokoušeni“.

²⁷ (11,37) William G. Moorehead, *Outline Studies in the New Testament. Philippians to Hebrews*, str. 248.

²⁸ (12,2) A. B. Bruce, *Hebrews*, str. 415, 416.

²⁹ (12,10) J. H. Jowett, *Life in the Heights*, str. 247, 248.

³⁰ (12,11) Leslie Weatherhead, *Prescription for Anxiety*, str. 32.

³¹ (12,11) Ch. H. Spurgeon, *Choice Gleanings Calendar*.

³² (12,13) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, str. 989.

³³ (12,13) G. H. Lang, *The Epistle to the Hebrews*, str. 240, 241.

³⁴ (12,14) Wuest, *Hebrews*, str. 222.

³⁵ (12,20) Obrat „nebo šípem postřeleno“ chybí ve většině rukopisů včetně těch nejstarších. Pravděpodobně jde o pozdější dodatek.

³⁶ (13,2) Obecně se věří, že jedním z těchto tří byl anděl Hospodinův, Kristus před vtělením.

³⁷ (13,20) Wuest, *Hebrews*, str. 242.

³⁸ (Exkurz) Ch. I. Scofield, *Rightly Dividing the Word of Truth*, str. 17.

³⁹ (Exkurz) David Baron, *The New Order of Priesthood*, str. 39, 40.

Bibliografie

Bruce, Alexander Balmain. *The Epistle to the Hebrews: The First Apology for Christianity*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1908.

Govett, Robert. *Christ Superior to Angels, Moses and Aaron*. London: J. Nisbet, 1884.

Henderson, G. D. *Studies in the Epistle to the Hebrews*. Barkingside, England: G. F. Vallance, n.d.

Hewitt, Thomas. *The Epistle to the Hebrews*, TBC. Grand Rapids: Eerdmans, 1960.

Ironside, H. A. *Hebrews and Titus*. Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1932.

Kelly, William. *Introductory Lectures to the Epistle to the Hebrews and the Epistle to Philemon*. Oak Park IL: Bible Truth Publishers, n.d.

Landis, G. M. *Epistle to the Hebrews: On to Maturity*. Oak Park: Emmaus Bible School, 1964.

Lang, G. H. *The Epistle to the Hebrews*. London: Paternoster Press, 1951.

Lincoln, William. *Lectures on the Epistle to the Hebrews*. Boston: Believers' Book-Room, n.d.

Mantle, J. Gregory. *Better Things: A Series of Bible Readings on the Epistle to the Hebrews*. New York: Christian Alliance Publishing Co., 1921.

Meyer, F. B. *The Way into the Holiest*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1950.

Moffatt, James. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Hebrews*, ICC. Edinburgh: T. & T. Clark, 1924.

- Moule, H. C. G. *Studies in Hebrews*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1977.
- Newell, W. R. *Hebrews Verse by Verse*. Chicago: Moody Press, 1947.
- Pfeiffer, Charles F. *The Epistle to the Hebrews*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Rainsbury, A. W. *Able to Save to the Uttermost*, The Keswick Week. London: Marshall, Morgan and Scott Ltd., 1958
- Thomas, W. H. Griffith. *Hebrews: A Devotional Commentary*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1961.
- Vine, W. E. *The Epistle to the Hebrews*. London: Oliphants Ltd., 1952.
- Westcott, B. F. *The Epistle to the Hebrews*. London: MacMillan, 1889.
- Wuest, K. S. *Hebrews in the Greek New Testament*. Grand Rapids: Eerdmans Publishing Co., 1947.

List Jakubův

Úvod

„[Jakub je] kazatel, který hovoří jako prorok.... jazykem, který pro svoji údernost nemá v rané křesťanské literatuře obdoby s výjimkou výpovědi samotného Pána Ježíše.“

Theodor Zahn

I. Jedinečné místo v kánonu

Martin Luther si cenil Jakubova listu velmi málo a označil ho jako „naprosto bezcenný dopis“, čímž se nesmírně zmylil. Luther špatně porozuměl Jakobově učení o dobrých skutcích, neboť se nacházel uprostřed vřavy reformační bitvy s těmi, kteří vyučovali spasení skrze víru plus dobré skutky. Tato skutečnost ho svedla k omylu. Nebyl jediný, kdo špatně posoudil tento nejranější křesťanský dopis. Někteří biblisté ho nazvali „šňůrou perel“, čímž naznačili, že list nevykazuje soudržnost a že spolu ladí pouze několik dobře propracovaných odstavců.

Nicméně tato knížečka je mistrovským dílem poučného psaní. Má silné židovské zabarvení, které se projevuje například v tom, že křesťanské shromáždění (2,2 řecky) nazývá „synagogou“ – což je čisté řecké slovo pro shromáždění – avšak brzy se bude používat výhradně ve smyslu *židovského* shromáždění, tak jako dnes.

V pěti krátkých kapitolách Jakub třicetkrát nastínil duchovní pravdu na pozadí přírody. Tato skutečnost nám silně připomíná učení našeho Pána.

Jedná se o velmi praktický dopis, který pojednává o některých nepopulárních tématech, jako je například ovládnutí vlastního jazyka, nebezpečí pochlebování bohatým a potřeba ukázat pravost naší víry na našich životech.

II. Autorství

Mnoho biblických jmen se na své cestě z hebrejštiny přes řečtinu, latinu až do češtiny velmi pozměnilo. Na rozdíl od anglického

James, české jméno Jakub se velmi podobá řeckému „*Jakóbos*“ pocházejícímu z hebrejského „*Ja‘aqov*“ („Jákov“). Jméno Jakub bylo mezi Židy velmi oblíbené, a v samotném Novém zákoně se setkáváme se čtyřmi muži tohoto jména. O každém z nich se spekuluje jako o možném autorovi tohoto listu, avšak s rozdílnou pravděpodobností a biblickou podporou.

1. *Apoštol* Jakub, syn Zebedeův a bratr Janův (Mt 4,21). Kdyby list napsal apoštol Jakub, pak by se tak dlouho neváhalo s jeho přijetím (viz níže). Navíc Jakub zemřel mučednickou smrtí v roce 44 po Kr., k čemuž zřejmě došlo ještě před vznikem dopisu.

2. Jakub, *syn Alfeův* (Mt 10,3). Nevíme o něm téměř nic, kromě toho, že figuruje v seznamu učedníků. Skutečnost, že se autor listu nazývá pouze „Jakub“, aniž by uvedl bližší informace, naznačuje, že musel být ve své době *proslulý*.

3. Jakub, *otec Judův* (nikoli Jidáše Iškarjotského, L 6,16). Tento muž je ještě méně známý, a proto ho můžeme s klidem vyřadit ze seznamu možných autorů.

4. Jakub, *nevlastní bratr našeho Pána* (Mt 13,55; Ga 1,19) je téměř stoprocentně pisatelem listu. Je proslulý, avšak skromný, neboť nezmiňuje svou fyzickou spřízněnost s Kristem (viz úvod k listu Judovu). Tento muž předsedal jeruzalémskému sněmu a v Jeruzalémě zůstal až do své smrti. Byl známý jako velmi *židovský* křesťan, nesmírně přísný ve svém životním stylu. Ve zkratce můžeme říci, že ho historie (Josef Flavius) i církevní tradice uvádí jako křesťana, který by mohl takovýto dopis napsat.

Vnější důkazy

List Jakubův má jedny z nejslabších *vnějších* důkazů, protože nejranější církevní otcové ho přímo necitují, nýbrž na něj pouze *narážejí*. Rovněž ho nenajdeme v Muratorihovém kánonu. Důvod pro tento fakt spatřujeme ve skutečnosti, že dopis byl napsán v Jeruzalémě, byl adresován východním Židům a mnoha lidem *se zdálo*, že odporuje Pavlovu učení o ospravedlnění vírou.

Nicméně Cyril Jeruzalémský, Řehoř z Nazianzu, Atanásius i Jeroným ho citují. Eusebius říká, že list Jakubův náleží k několika knihám, proti nimž někteří křesťané vystupovali (*antilegomena*), ale on sám ho cituje jako Svaté Písmo.

Vnitřní důkazy

Naopak *vnitřní důkazy* jsou docela silné. Jsou v souladu s tím, co víme o Jakobově stylu ze Skutků a listu Galatským, stejně jako s dějinami rozptýlení (diaspory) známými z jiných zdrojů. Neexistuje důvod, proč by tuto knihu někdo falšoval, protože neobsahuje žádné významné dodatky k naukám (jak neustále činily heretické podvrhy druhého století). Josef Flavius píše, že Jakub měl dobrou pověst mezi Židy jako muž velmi oddaný Zákonu, ale nakonec byl umučen, když navzdory zákazu svědčil o svém Mesiáši. Židovský historik dále píše, že Jakuba ukamenovali na příkaz velekněze Ananiáše, zatímco Eusebius uvádí, že Jakuba svrhli z věže chrámu a následně ho ubili holí. Hegesippus kombinuje obě tyto tradice.

Argument, že řečtina Jakobova listu je „příliš dobrá“ na izraelského Žida, pouze poukazuje na nepatřičnou nevědomost o úžasných intelektuálních schopnostech vyvoleného lidu.

III. Doba vzniku

Josef Flavius říká, že Jakub byl zabit v roce 62 po Kr., takže list musel tomuto datu předcházet. Protože dopis nezmiňuje žádná rozhodnutí ohledně Zákona učiněná na jeruzalémském sněmu (48 nebo 49 po Kr.), kterému Jakub předsedal (Sk 15), obecně se přijímá rok 45 nebo 49 po Kr.

IV. Pozadí a téma

Jedná se zřejmě o vůbec první knihu Nového zákona, která proto vykazuje silné židovské zabarvení. Její nauku však nesmíme odsunout jako neaktuální. I dnes je pro nás použitelná a velmi potřebná.

Aby Jakub dosáhl svého cíle, silně se opírá o kázání Pána Ježíše na hoře. Následující srovnání tuto skutečnost snadno potvrdí:

Téma	Jakub	Paralela v Matouši
strasti	1,2.12; 5,10	5,10–12
modlitba	1,5;4,3; 5,13–18	6,6–13; 7,7–12
dvojakost	1,8; 4,8	6,22–23
bohatství	1,10–11; 2,6–7	6,19–21. 24–34
hněv	1,19–20; 4,1	5,22
Zákon	1,25; 2,1.12–13	5,17–44
zdánlivá zbožnost	1,26–27	6,1–18
královský zákon	2,8	7,12
milosrdenství	2,13	5,7 7,15–27
víra a skutky	2,14–26	7,15–27
kořen a ovoce	3,11–12	7,16–20
pravá moudrost	3,13	7,24
tvůrce pokoje	3,17–18	5,9
souzení druhých	4,11–12	7,1–5
zrezavělé poklady	5,2	6,19
příisahy	5,12	5,33–37

V dopise nalezneme četné odkazy na Zákon. Nazývá se „dokonalým zákonem“ (1,25), „královským zákonem“ (2,8) a „zákonem svobody“ (2,12). Jakub neučí, že jeho čtenáři musí být pod Zákonem, aby byli spaseni, a ani ho nepředkládá jako pravidlo života. Spíše cituje jednotlivé části Zákona jako pokyny pro život ve spravedlnosti pro ty, kdo se nacházejí pod milostí.

Jakubův list navíc velmi připomíná knihu Přísloví. Podobně jako Přísloví i Jakubův styl

je výstižný, živý, názorný a těžko zachytitelný. Často se zde opakuje slovo *moudrost*.

Dalším klíčovým slovem listu je slovo *bratři*. Vyskytuje se v dopise patnáctkrát a připomíná nám, že Jakub píše věřícím, ačkoli občas to vypadá, že oslovuje i neobrácené. V jistém

ohledu lze list Jakubův označit za nejautori-
tativnější dopis Nového zákona, to znamená,
že Jakub vydává mnohem více pokynů než
ostatní pisatelé. V krátkém rozsahu sto osmi
veršů nalezneme padesát čtyři příkazů (ve for-
mě imperativu).

Osnova

- I. Pozdrav (1,1)
- II. Zkoušky a pokušení (1,2–17)
- III. Boží slovo (1,18–27)
- IV. Odsouzení stranictví (2,1–13)
- V. Víra a skutky (2,14–26)
- VI. Jazyk: jeho používání a zneužívání (3,1–12)
- VII. Moudrost: pravá a falešná (3,13–18)
- VIII. Chamtivost: příčina a náprava (kap. 4)
- IX. Bohatí a jejich nadcházející lítost (5,1–6)
- X. Výzva k trpělivosti (5,7–12)
- XI. Modlitba za uzdravení nemocného (5,13–20)

Komentář

I. Pozdrav (1,1)

1,1 Pisatel se představuje jako Jakub, otrok Boží a Pána Ježíše Krista. Jestliže byl, jak se domníváme, nevlastním bratrem Pána, pak se v jeho životě odehrála úchvatná změna. Předtím totiž v Pána Ježíše (J 7,5) nevěřil. Možná také sdílel názor ostatních, že se pomátl (Mk 3,21). Avšak náš Pán trpělivě zaséval slovo. A ačkoli nebyl oceňován, vyučoval úžasným zásadám Božího království. Slovo však zapustilo v Jakubově srdci kořeny a výsledkem byla strhující proměna. Ze skeptika se stal otrok a nestyděl se to pojmenovat i vyslovit.

Když se Jakub nazývá otrokem Božím a Pána Ježíše Krista, správně dává Bohu a Pánu Ježíši rovnocenné postavení. Ctí Syna právě tak, jako ctí Otce (J 5,23). Jakub také věděl, že „nikdo nemůže být otrokem dvou pánů“ (Mt 6,24), a přesto o sobě hovoří jako o otroku Boha a Pána Ježíše. Není v tom žádný rozpor, protože Bůh Otce a Bůh Syn jsou si rovni.

Adresáty dopisu je dvanáct kmenů, které jsou v rozptýlení, doslova v diaspore. Jedná

se o Židy podle rodu, kteří náleželi ke dvanácti kmenům Izraele. Kvůli svému hříchu byli Izraelci vyhnáni ze své země a nyní žili rozptýleně v zemích ležících kolem Středozemního moře. K prvotnímu rozptýlení došlo, když Asyřané odvěkli deset kmenů v roce 721 př. Kr. Někteří z nich se navrátili do zaslíbené země v době Ezdráše a Nehemiáše, ale jednalo se pouze o zlomek. V den Letnic navštívili Jeruzalém zbožní Židé z každého národa tehdy známého světa (Sk 2,4) a tyto Židy bychom mohli nazvat Židy diaspory. Později však došlo k rozptýlení křesťanských Židů. Ve Skutcích 8,1 se dočteme, že v důsledku Saulova pronásledování církve byli raní křesťané (většinou židovského původu) rozptýleni po Judsku a Samařsku. O tomto rozptýlení se také dočteme v souvislosti s vyhnáním křesťanů do Fénicie, Antiochie a na Kypr. Proto adresáty Jakubova listu mohli být Židé, kteří zažili rozptýlení v kterémkoli z těchto krizových období.

Všichni praví věřící jsou cizinci a poutníci na tomto světě (Fp 3,20; 1Pt 2,11), a proto

můžeme tento list vztáhnout i na sebe, ačkoli nejsme jeho přímými příjemci.

Mnohem obtížnější otázka ovšem zní, zda Jakub píše nekřesťanským Židům, Židům, kteří se obrátili ke Kristu, nebo věřícím i nevěřícím Židům. Zdá se, že primárně autor oslovuje pravé, znovuzrozené věřící (1,18). Avšak občas se zdá, že hovoří ke křesťanům pouze podle jména nebo dokonce k neobráceným lidem. Tato skutečnost je dalším důkazem velmi raného data vzniku tohoto listu: dělicí čára mezi křesťany ze Židů a nevěřícími Židy ještě nebyla plně stanovená.

II. Zkoušky a pokušení (1,2–17)

1,2 V tomto oddílu se Jakub zabývá otázkou pokušení. Toto slovo používá ve dvou různých významech. Ve verších 2–12 můžeme pokušení nazvat *svatými* zkouškami (B21) nebo problémy, které sesílá Bůh, aby přezkoušely pravost naší víry a připodobnily nás Kristu. Naopak verše 13–17 popisují *nesvatá pokušení*, která pocházejí z nás a vedou ke hříchu. Křesťanský život je plný problémů. Přicházejí bez pozvání a neočekávaně. Někdy přicházejí postupně a jindy najednou. Nelze se jim vyhnout. Jakub neříká „*pokud* upadnete do rozličných pokušení“, nýbrž když upadnete. Pokušení se nikdy nezbavíme. Otázka proto zní: „Co s nimi uděláme?“

K těmto životním zkouškám můžeme zaujmout několik možných přístupů. Můžeme se proti nim bouřit (Žd 12,5), vzdorovat a chvástat se, že s nimi svedeme vítěznou bitvu vlastními silami. Nebo můžeme naopak ztratit odvahu či podlehnout tlaku (Žd 12,5). To není nic jiného než fatalismus, který vede ke zpochybňování Pánovy péče o nás. Opět můžeme reptat a stěžovat si na své potíže. Proti tomu však Pavel varuje v 1K 10,10. Další možnost je poddat se sebelibosti, myslet pouze na sebe a snažit se získat soucit druhých. Ale mnohem lepší přístup je nechat se těžkostmi a problémy života vychovávat (Žd 12,11). Můžeme říci něco takového: „Bůh dovolil, aby na mě tato zkouška dolehla, a má pro to nějaký dobrý důvod. Nevím sice jaký, ale budu se snažit to zjistit. Chci, aby se jeho záměr v mém životě naplnil.“ Právě to má Jakub na mysli,

když říká: „Pokládejte za velikou radost, moji bratři, když upadnete do rozličných pokušení.“ Nevzpírejte se! Neomdľevejte! Raduje se! Tyto problémy nejsou vašimi nepřáteli, kteří vás touží zničit. Naopak to jsou přátelé, kteří přišli, aby vám pomohli rozvinout váš křesťanský charakter.

Bůh usiluje o to, aby každé své dítě dovedl do Kristovy podoby. Tento proces s sebou neodmyslitelně přináší utrpení, frustraci a zmatek. Ovoce Ducha nemůže vyrůst, když stále jen svítí slunce; potřebuje i déšť a temné mraky. Zkoušky nikdy nevypadají příjemně, nýbrž obtížně a nelibě. Nakonec však přinesou pokojné ovoce spravedlnosti těm, které vychovávají (Žd 12,11). Jak často slyšíme říct křesťana poté, co překonal nějakou krizi: „Nebylo to vůbec jednoduché, ale tu zkušenost, kterou jsem tím získal, bych nevyměnil za nic na světě.“

1,3 Jakub zde hovoří o zkoušení vaší víry a vyobrazuje víru jako drahý kov, který právě prubíř (Bůh) zkoumá, aby zjistil jeho pravost. Kov musí podstoupit oheň pronásledování, nemoci, utrpení nebo smutku. Bez problémů bychom nikdy nezískali vytrvalost. Dokonce i lidé ze světa si uvědomují, že potíže posilují charakter. Charles Kettering, proslulý průmyslník, jednou řekl: „Problémy jsou cenou pokroku. Nepřinášejte mi nic jiného než problémy. Dobré zprávy mě oslabují.“

1,4 Jakub praví: „Vytrvalost ať má dokonalejší výsledek.“ Když někdy nastanou problémy, začínáme být beznadějní a používáme zoufalé prostředky, jen abychom dobu zkoušky zkrátili. Aniž bychom se zeptali Pána, jaký je jeho úmysl v celé záležitosti, okamžitě například pospícháme k lékaři a polykáme množství léků, jen abychom zmenšili čas utrpení. Tím však můžeme překazit Boží plán pro svůj život. A je docela možné, že v budoucnu budeme muset podstoupit mnohem delší zkoušku, aby v nás Bůh mohl uskutečnit svůj konkrétní záměr. Neměli bychom obcházet rozvoj vytrvalosti ve svých životech. Budeme-li spolupracovat s Bohem, staneme se zralými, dospělými křesťany, kterým nebude scházet žádný z darů milostí Ducha.

Když procházíme zkouškami, neměli bychom být nikdy sklíčení nebo znechucení. Pro našeho Otce není žádný problém příliš velký. Některé problémy z našeho života nevymizí nikdy. Musíme se naučit je přijmout a ověřit si, že jeho milost stačí. Pavel žádal Pána třikrát, aby od něho odňal fyzický problém. Pán tak neučinil, ale dal mu milost, aby ho dokázal snášet (2K 12,8–10).

Pokud v životě čelíme problémům, jež Bůh pravděpodobně neodejme, měli bychom se podřídit jeho vůli. Přečtěme si nádherný chvalozpěv, který složila nadaná, avšak slepá osmiletá dívka:

Jak šťastný člověk jsem,
ačkoli nevidím;
jsem rozhodnuta, že v tomto světě
spokojená budu.
Z kolika požehnání se těším,
ale ostatní lidé nikoli.
Plakat a vzdychat, protože jsem slepá,
nemohu a nebudu.

Fanny Crosbyová

Pokoj přichází s podřízením se Boží vůli.

Některé problémy z našeho života vymizí, když si z nich odneseme ponaučení. Jakmile zlatník spatří vlastní obraz v roztaveném kovu, plamen uhasí. Mnozí z nás postrádají moudrost potřebnou k tomu, aby viděli tlaky života z Božího pohledu. Místo toho zaujímáme krátkozraký postoj a zabýváme se svojí okamžitou nepohodou. Zapomínáme, že Bůh nás chce beze spěchu zdokonalit skrze tíseň (Ž 4,2).

1,5 Životním problémům nemusíme čelit pouze naší vlastní moudrostí. Jestliže v době zkoušky postrádáme duchovní vhled, měli bychom jít za Bohem a o našem zmatku a nevědomosti mu říct. Každý, kdo vidí zkoušky jako příležitost najít v nich Boží úmysly, bude štědře odměněn. A nemusí se bát, že nám Bůh bude něco vyčítat, protože Boha potěší, když se necháváme učit a jsme poddajní. Co však postrádáme, je moudrost. Bible neposkytuje *konkrétní* odpovědi na nespočetné problémy, které v životě vyvstávají. Nepodává rozsáhlé řešení problémů. Boží slovo nám však předkládá obecné zásady, které musíme aplikovat na každodenní problémy. Proto potřebujeme

moudrost. Duchovní moudrost je praktické uplatnění učení našeho Pána v každodenních situacích.

1,6–8 K Bohu musíme přistupovat ve víře a nic nepochybovat. Musíme věřit, že nás miluje a pečuje o nás a že pro něj není nic nemožné. Jestliže však o jeho dobrotě a moci pochybujeme, nebudeme se mít v době zkoušky o co opřít. Jednu chvíli totiž můžeme pokojně spoléhat na jeho zaslíbení, ale za okamžik budeme cítit, jako by Bůh zapomněl být k nám dobrý. Budeme jako mořské vlny vystupující do ohromných výšek a vzápětí padající do propastí – znepokojení a zmítání. Boha neoslavuje víra, která neustále kolísá mezi optimismem a pesimismem. Váhaví a nestálí lidé (v. 7–8) božský vhled nedostanou. Verše 5–8 představují Boha jako zdroj moudrosti, kterou lze získat skrze modlitbu. Bůh ji uděluje štědře a bez výčitek. Zásadní podmínkou však je, abychom žádali ve víře a nic nepochybovali.

1,9 Na první pohled se může zdát, že verše 9–11 představují nový námět, nebo alespoň vsuvku. Nicméně Jakub stále pokračuje v tématu svatých pokušení, protože předkládá konkrétní názorný příklad. Ať už je člověk chudý nebo bohatý, může z životních krizí a katastrof vytěžít trvalý duchovní užitek. Například když bratr v nízkém postavení prožívá nespokojenost a znechucení, může se vždy radovat, že je dědic Boží a spoludědic Kristův. Může najít útěchu ve skutečnosti, že mu všechno náleží, že je Kristův a Kristus Boží. Bratr v nízkém postavení pravděpodobně nemá žádnou moc nad svou situací. Neexistuje důvod domnívat se, že je líný nebo lehkomyšlný. Bůh však uznal za dobré, aby žil pouze z nízkého příjmu, a proto jeho život tak i vypadá. Možná, že kdyby byl bohatý, tak by Krista nikdy nepřijal. Ale když je nyní v Kristu, může se těšit z veškerých duchovních požehnání, která jsou v nebesích. Co by měl dělat? Měl by se proti své životní situaci bouřit? Měl by zahojknout a žárlit? Nikoli. Měl by od Boha přijmout životní podmínky, nad nimiž nemá moc, a měl by se radovat z duchovních požehnání.

Příliš mnoho křesťanů prochází životem ve vzpouře vůči svému pohlaví, věku, výšce

a dokonce vůči životu samému. Dívky obdarované talentem na baseball si přejí, aby byly kluci. Mladí lidé si přejí, aby byli starší, a starší lidé, aby byli mladší. Malí lidé závidí vysokým a vysocí by rádi nebyli tolik nápadní. Někteří dokonce řeknou: „Kéž bych tak už umřel!“ Ale to vše je naprosto absurdní. Křesťanský postoj znamená přijmout od Boha věci, které nemůžeme změnit. Bůh nám je daroval a my bychom se měli snažit, abychom je co nejvíce využili k Boží slávě a požehnání pro druhé. Měli bychom říct spolu s apoštolem Pavlem: „Boží milostí jsem to, co jsem“ (1K 15,10). Když na své nedostatky zapomeneme a vydáme se ve službě druhým, uvědomíme si, že duchovní lidé nás milují pro to, jací jsme, a ne například kvůli tomu, jak vypadáme.

1,10–11 Dále se Jakub obrací k bohatým. Kupodivu však neřekne: „Ať se bohatý raduje ze svého bohatství.“ Naopak říká, aby se bohatý radoval ze svého ponížení. Souhlasí s Jeremiášem 9,22–23:

Ať se moudrý nechlubí svou moudrostí, ať se hrdina nechlubí svou zdatností, ať se bohatý nechlubí svým bohatstvím, ale kdo se chlubí, ať se chlubí tím, že je rozumný a zná mě, že já, Hospodin, vykonávám na zemi milosrdenství, právo a spravedlnost, protože v těchto věcech mám zalíbení, je Hospodinův výrok.

Bohatý člověk by měl opravdu najít skutečný důvod, proč se radovat, kdyby přišel o své materiální statky. Možná, že obchodní ztráty by ho přivedly k Pánu. Nebo pokud už křesťanem je, tak by mohl s lehkostí přijmout ztrátu svého majetku, protože by věděl, že v nebi má daleko lepší a trvalejší bohatství (Žd 10,34). Pozemské statky jsou odsouzeny k tomu, aby pominuly jako květ trávy (Iz 40,6–7). Jestliže člověk nemá nic kromě svého hmotného majetku, pak všechny jeho plány skončí v hrobě. Jakub hloubá nad pomíjivostí trávy jako praktické ukázky ubíhajícího života boháče a omezené hodnoty jeho bohatství. Tak i boháč uvadne v tom, co činí. Pointou samozřejmě je, že ani slunce ani vysušující vítr nemohou nikterak ovlivnit hodnoty *duchovní*. Každá zkouška, která nás odvede od lásky

k pomíjivým věcem a přivede nás k náklonnosti k věcem, jež jsou nahoře, je požehnáním v přestrojení. Stejná milost, která bratra v nízkém postavení povyšuje, bohatého ponižuje. A obě skutečnosti jsou důvodem k radosti.

1,12 Na závěr diskuze o svatých zkouškách Jakub vyslovuje požehnání těm, kdo v soužení obstojí. Když člověk ve zkoušce obstojí neboli se osvědčí, dostane věnec života. Koruna, která mu bude dána u soudné stolice Kristovy, nebude královský diadém, nýbrž věnec vítěze. Nechápejme to však tak, že věčný život přichází jako odměna za vytrvání ve zkouškách. Nicméně ti, kdo statečně vytrvali, budou poctěni tímto životem a budou moci lépe ocenit život věčný v nebi. Pohár každého člověka v nebi bude naplněn po okraj, avšak každý člověk bude mít číši jiné velikosti, to znamená, že bude mít jinou schopnost radovat se v nebi. Tato skutečnost zřejmě stojí za významem obratu věnec života, tj. plnější radost ze slávy nebes.

Zamysleme se nyní nad oddílem o svatých pokušeních, abychom ho mohli i ve svých životech uplatnit. Jak reagujeme, musíme-li se v životě potýkat s různými druhy zkoušek? Stěžujeme si s hořkostí v srdci na své neštěstí, nebo se radujeme a děkujeme za ně Pánu? Vystavujeme své pokušení na odív, nebo je neseme tiše? Žijeme v budoucnosti a čekáme na zlepšení svých okolností, nebo žijeme v přítomnosti s touhou vidět Boží vedení ve všem, co na nás přichází? Libujeme si v sebelibosti a v touze po soucitu, nebo zapíráme sami sebe v životě plném služby pro druhé?

1,13 Téma se nyní posouvá k *nesvatým* pokušením (v. 13–17). Podobně jako svaté zkoušky mají za cíl vynést na světlo to nejlepší v nás, tak nesvaté zkoušky touží vynést na světlo to nejhorší. Jedné věci však musíme rozumět. Když jsme pokoušeni k hříchu, tak toto pokušení *nepřichází* od Boha. Bůh zkouší neboli testuje víru lidí, ale nikdy nepokouší člověka, aby spáchal jakékoli zlo. Bůh nemůže být pokoušen ke zlému a sám ke zlému nepokouší.

1,14 Člověk nikdy neváhá, aby odpovědnost za svůj hřích svalil na někoho jiného. Pokud nemůže obvinít Boha, pak zaujme postoj moderní psychologie, prohlásí hřích za

nemoc a doufá, že unikne soudu. Ale hřích není nemoc; je to morální selhání, ze kterého se člověk bude muset zodpovídat. Někteří se dokonce snaží z hřichu obvinít i neživé věci. „Hmotné“ objekty však nejsou samy o sobě hříšné; z nich hřích nepochází. Jakub však ukazuje podstatu věci: „Každý, kdo je pokoušen, je váben svou vlastní žádostivostí.“ Hřích přichází z nás, z naší staré, zlé, padlé a neobnovené přirozenosti. Pán Ježíš řekl: „Neboť ze srdce vycházejí špatné myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, lživá svědectví, urážky“ (Mt 15,19).

Slovo, které Jakub použil pro žádostivost¹ ve 14. verši, označuje jakoukoli touhu, dobrou nebo špatnou. Samotné slovo je morálně neutrální. Nicméně kromě několika výjimek toto slovo v Novém zákoně označuje touhu zlou, a tu měl nepochybně na mysli i Jakub. Touha je zde prezentována jako zlá žena, která předvádí svůj půvab a svádí své oběti. Každý z nás se setkává s pokušením. Máme zlé chutě a nečisté chutě, které nás neustále navádějí ke hříchu. Můžeme se ovšem považovat za bezmocné oběti, když jsme strháváni a vábeni svou vlastní žádostivostí? Nikoli. Mohli bychom z mysli vypudit veškeré hříšné myšlenky a místo nich se soustředit na čistá a svatá témata (Fp 4,8). Rovněž ve chvíli, kdy je pokušení nejsilnější, můžeme volat k Pánu a mít na mysli, že „Hospodinovo jméno je pevnou věží, spravedlivý do ní poběží a bude v bezpečí“ (Př 18,10).

1,15 Pokud je tomu tak, proč tedy hřešíme? Zde je odpověď: Žádostivost pak počne a rodí hřích. Místo abychom zlou myšlenku zapudili, podporujeme, živíme ji a těšíme se z ní. Tento skutek podvolení se Bible přirovnává k pohlavnímu styku. Chtíč počne a porodí strašlivé dítě *hřích*. Vyjádřeno jinak, pokud o něčem přemýšlíme dostatečně dlouho, pak to nakonec i provedeme. Příběh Davida a Batšeby velmi dobře znázorňuje celý proces, v němž chtíč počne a porodí hřích (2S 11,1–27).

Jakub praví: „A dokonáný hřích plodí smrt.“ Hřích není něco neplodného nebo sterilního; naopak se rozmnožuje. Výroku, že hřích plodí smrt, lze porozumět několika způsoby. Nejdříve ze všeho zapříčinil Adam

svým hřichem nejen vlastní fyzickou smrt, nýbrž i celého svého potomstva (Gn 2,17). Hřích však také vede do věčné, duchovní smrti, v níž bude člověk navždy oddělen od Boha a všeho požehnání (Ř 6,23a). V jistém smyslu však hřích způsobuje i smrt věřícího. Například v 1Tm 5,6 čteme, že věřící vdova, která se oddává rozkošim, je mrtvá, ač žije. To znamená, že naprosto promrhává svůj život a nenaplní Boží záměr ve svém životě, kvůli němuž ji Bůh zachránil. Dostat se mimo obecenství s Bohem znamená pro křesťana žít ve smrti.

1,16–17 Není nic neobvyklého, že pokud lidé upadnou do hřichu, viní Boha a nikoli sebe. V podstatě říkají svému Stvořiteli: „Proč jsi mě udělal takového, jaký jsem?“ To je ovšem sebeklam. Od Boha pocházejí pouze dobré dary, protože je původcem každého dobrého dání a každého dokonalého daru.

Jakub popisuje Boha jako Otce světél. V Bibli slovo Otec občas nabývá významu Stvořitele nebo Původce (viz Jb 38,28). Proto je Bůh Stvořitel neboli Původce světél. Ovšem jakých světél? Zajisté nebeských těles – Slunce, Měsíce a hvězd (Gn 1,14–18; Ž 136,7). Nicméně Bůh je také Původcem veškerého duchovního světla. Proto bychom na něj měli pohlížet jako na Původce každé formy světla ve vesmíru. U něhož není proměny ani proměnlivý stín (B21). Bůh se nepodobá nebeským tělesům, jež stvořil, protože ta podléhají neustálým změnám. Bůh však nikoli. Možná, že Jakub nemyslí pouze na pohasínající zář slunce a hvězd, nýbrž také na jejich měnící se vztah k zemi podle rotace naší planety. Proměnlivost je charakteristickým znakem slunce, měsíce a hvězd. Obrat proměnlivý stín lze přeložit jako zatmění způsobené odvrácením, jež se vztahuje na stíny, které dopadají na zemi, když obíhá kolem slunce. Nebo se jím může rozumět také zatmění. K zatmění slunce dochází, když na zemi dopadne stín měsíce. Ale u Boha to je jiné. On nevykazuje žádnou proměnlivost nebo zatmění způsobené odvrácením. A jeho dary jsou stejně dokonalé jako on sám. Proto je nemyslitelné, že by kdy sváděl člověka k hříchu. Pokušení naopak pochází z lidské zlé přirozenosti.

Přezkoušejme svou víru na tématu nesvatých pokušení. Když máme zlé myšlenky, dovolíme jim, abychom se jimi zaobírali, nebo je rychle zaženeme? Když zhřešíme, řekneme potom, že jsme nemohli jinak? Obviňujeme Boha, jsme-li pokoušeni k hříchu?

III. Boží slovo (1,18–27)

Jakub hovořil o Bohu jako o Otci světél. Nyní nám připomíná, že je také náš Otec a že nám daroval jedinečnou úlohu v rámci celého stvoření. Svému povolání můžeme dostat, budeme-li poslušni slovu pravdy (v. 19–27).

1,18 Tento oddíl nastiňuje roli, kterou hraje Boží slovo v našem znovuzrození skrze působení Duch svatého. „On se rozhodl a zplodil nás slovem pravdy, abychom byli jakousi prvotinou jeho stvoření.“ Skrze obrat „on se rozhodl“ se dovídáme, co Boha přimělo k tomu, aby nás zachránil. Nebyl nucen tak učinit kvůli něčemu, co bychom si my zasloužili. Rozhodl se však ze své vůle (B21). Jeho lásku jsme si nezasloužili, nekoupili a ani jsme po ní netoužili. Vše plně spočívalo na jeho dobré vůli a to by nás mělo podněcovat k jeho oslavování! Zplodil nás – to popisuje skutečnost nového narození. Tímto duchovním zrodem jsme se stali Božími dětmi. Tento vztah se nikdy nezmění, protože skutečnost narození nelze vrátit zpět. Slovem pravdy – nástrojem znovuzrození je Bible. V každém případě skutečného obrácení hraje významnou úlohu Písmo, ať již ve své ústní nebo tištěné podobě. Kdyby nebylo Bible, ani bychom nevěděli, jak spasení získat. A nejen to – bez Bible bychom ani nevěděli, že nějaké spasení existuje!

Abychom byli jakousi prvotinou jeho stvoření. Slovo „prvotina“ lze chápat ve třech významných rovinách. Zaprvé se prvotinou sklizně rozuměly první snopy zralého obilí. Křesťané, jimž Jakub dopis adresoval, byli jedněmi z prvních věřících v rámci křesťanské diaspory. V jistém smyslu jsou samozřejmě všichni věřící jakousi prvotinou Božího stvoření, ale v tomto případě se daný obrat vztahuje především na křesťany ze Židů, jimž Jakub psal. Zadruhé se prvotina obětovala Bohu z vděčnosti za hojnou úrodu a z vědomí, že od něj všechno pochází a jemu tedy i vše ná-

leží. Proto by měli všichni křesťané obětovat Bohu sami sebe jako živé oběti (Ř 12,1–2). Zatřetí představovala prvotina závdavek budoucí sklizně. Jakub přirovnal své čtenáře k prvním snopům obilí v Kristově sklizni. Během všech následujících století budou mít mnoho následovníků, ale nyní byli vystaveni jako vzor svatých, aby představovali ovoce nového stvoření. Nakonec Pán osídí celou zemi lidmi, jako jsou oni (Ř 8,19–23). Plná sklizeň nastane, až se Pán Ježíš vrátí na zem, aby zde kraloval. Do té doby mají Kristu prokazovat stejnou poslušnost, jakou mu prokáže celý svět během milénia. Ačkoli se tato pasáž vztahuje především na křesťany prvního století, může ji uplatnit ve svém životě každý, kdo uctívá jméno Ježíše Krista.

1,19a Zbytek kapitoly předkládá praktické rady, jak se můžeme stát prvotinou jeho stvoření. Najdeme zde praktickou spravedlnost, jež by měla charakterizovat každého, kdo se znovu narodil skrze slovo pravdy. Víme, že jsme byli zplozeni slovem, abychom poukázali na Boží pravdu. Víme to,² a tak se ujmeme své zodpovědnosti.

Měli bychom být rychlí k naslouchání. Jedná se o docela neobvyklý příkaz, který má až humorný podtext. „Pospěš si a naslouchej!“ Znamená to, že bychom měli být připraveni naslouchat nejen Božímu slovu, ale také zbožným radám a napomenutím. Měli bychom se nechat vyučovat Duchem svatým. Měli bychom být také pomalí k mluvení. Je překvapivé, kolik toho má Jakub co říct o našem mluvení. Nabádá nás, abychom byli v rozhovorech obezřetní. Dokonce i příroda nás to učí. Epiktétos poznamenal již velmi dávno: „Příroda nám darovala jeden jazyk, ale dvě uši, abychom mohli naslouchat druhým dvakrát více, než mluvíme.“ Šalomoun by s Jakubem z celého srdce souhlasil. Jednou řekl: „Kdo střeží svá ústa, chrání svou duši; kdo příliš otvírá své rty, na toho přijde zkáza“ (Př 13,3). Rovněž pronesl: „Při množství slov se člověk nevyhne přestoupení, kdo však ovládá své rty, je rozumný“ (Př 10,19). Mluvkové většinou nakonec překročí mez.

1,19b–20 Také bychom měli být pomalí k hněvu. Vznětlivý člověk neprosadí sprave-

dlnost, kterou Bůh od svých dětí očekává. Lidé, kteří snadnou vybuchnou, podávají lidem o křesťanství pokřivený obrázek. Stále platí, že „ten, kdo je pomalý k hněvu, je lepší než hrdina, a kdo ovládá svůj hněv, je lepší než ten, kdo dobyl město“ (Př 16,32).

1,21 Jiný způsob, jak se můžeme projevit jako prvotina Božího stvoření, je, odložíme-li veškerou nečistotu a přemíru špatnosti. Tyto neřesti lze přirovnat ke špinavému oděvu, jenž je nejlépe jednou provždy odložit. Nečistota v sobě zahrnuje každou formu nečistoty, ať již duchovní, duševní nebo fyzickou. Výraz „přemíra špatnosti“ zřejmě popisuje takové formy zla, které v nás přežívají z doby před naším obrácením. Může se jednat o hříchy, jimiž naše životy doslova přetékají a dotýkají se životů druhých. Nebo se může jednat o přemíru zla. V takovém případě Jakub nemá tolik na mysli jeho množství, jako spíše jeho velmi zlou povahu. Celkový význam verše je však jasný. Abychom mohli pravdu Božího slova přijmout, musíme být morálně čistí.

Další podmínkou pro přijetí Boží pravdy je tichost. Stává se až příliš často, že čteme Bibli, aniž bychom jí dovolili k nám promlouvat. Můžeme ji akademicky studovat, aniž by se nás dotkla. Naše pýcha, zatvrzelost a hřích nám zabraňují, abychom její pravdu přijali a reagovali na ni. Pouze lidé poddajného, pokorného ducha mohou očekávat, že jim čtení Písma přinese maximální užitek. „Pokorné uvádí do práva, pokorné učí své cestě“ (Ž 25,9). „Ale k tomu shlédnou: Ke zkroušenému a ubitému v duchu a k tomu, kdo se třese při mém slovu“ (Iz 66,2).

Jakub hovoří o Písmu jako o zasetém slovu, které má moc zachránit vaše duše. Když se křesťan znovu narodí, Boží slovo se stane posvátným vkladem v jeho životě. Některé překlady zde uvádějí „vsáté slovo“ (BKR). Toto slovo je schopné zachránit vaše duše. Bůh si používá Bibli jako nástroj znovuzrození, a to nejen k záchraně duše před trestem za hříchy, ale také před jeho mocí. Používá Bibli, aby nás zachránil nejen před odsouzením na věčnosti, ale také před utrpením škody v *tomto životě*.³ Jakub bezpochyby ve verši 21

hovoří o tomto současném, neustále pokračujícím aspektu spasení.

1,22 Nestačí pouze zaseté slovo přijmout; musíme ho i poslouchat. Nedosáhneme žádné ctnosti, pokud Bibli pouze vlastníme nebo ji čteme jen jako součást literatury. Naopak, musíme ze srdce toužit slyšet Boží hlas a být bezvýhradně připraveni vykonat, cokoli nám řekne. Musíme uvést slova Bible do praxe. Slovo se musí v našem životě stát tělem. Nikdy by nemělo dojít k tomu, že budeme Písmo číst, aniž bychom mu dovolili, aby proměnilo naše životy k lepšímu. Když pouze říkáme, že velmi milujeme Boží slovo, nebo se dokonce předvádíme jako studenti Bible, pak klameme sami sebe, pokud větší znalost Písma nedoprovází také větší podobnost Kristu. Studium Bible pouze za účelem získání většího intelektuálního přehledu, ale bez ochoty se jí řídit, se může stát místo pozhelnání pastí. Jestliže se neustále učíme, co máme dělat, ale nečiníme tak, podléháme depresi, frustraci a necitelnosti. „Dojem bez činu vede k depresi.“ (Pozn. překl.: Jedná se o nepřeložitelnou anglickou slovní hříčku „Impression without expression leads to depression.“) Navíc se stáváme před Bohem zodpovědnějšími. Ideální stav je tedy číst slovo a poté se jím řídit.

1,23–24 Každý, kdo slovo pouze slyší, ale slyšené se na jeho životě neprojeví, se podobá muži, který se každé ráno zběžně podívá do zrcadla, ale hned zapomene, co viděl. Zrcadlo ani pohled do něj mu nic neprospějí. Samozřejmě některé aspekty našeho vzhledu změnit nemůžeme, ale alespoň by nás měl takový pohled přivést k pokoře. A když nám zrcadlo řekne: „Umyj se“, „Ohol se“ nebo „Vyčisti si zuby“, měli bychom tak učinit. Pokud ne, pak je nám zrcadlo k ničemu.

Je snadné číst Bibli povrchně nebo z pocitu povinnosti, a nenechat se jí přitom ovlivnit. Víme, jací bychom měli být, ale pak na to rychle zapomeneme a žijeme, jako bychom již dosáhli dokonalosti. Tento druh sebeuspokojení zabraňuje duchovnímu pokroku.

1,25 Jinak je tomu s člověkem, který se zahledí do slova Božího a následně je uvede do praxe. Jeho přemýšlivý, rozjímavý pohled má v jeho životě praktické důsledky. Pro něj

je Bible dokonalým zákonem svobody. Její předpisy ho nezatěžují, protože mu pouze říkají to, co jeho nová přirozenost dělá ráda. Když poslouchá, objevuje skutečnou svobodu od lidských tradic a tělesného uvažování. Pravda ho osvobozuje. Takovému člověku přináší Bible užitek. Nezapomíná na to, co četl. Spíše se snaží, aby přečtené uvedl do každodenního života. Prostá, dětská poslušnost přináší jeho duši nevyčíslitelné požehnání. Ten bude blahoslavený ve svém jednání.

1,26–27 Tyto verše staví do kontrastu zbožnost marnou a zbožnost čistou a neposkvrněnou. Zbožností se zde myslí vnější zvyklosti spjaté s náboženstvím. Vztahuje se spíše na vnější formy než na ducha. Představuje spíše vnější vyjádření víry v uctívání a službě než nauky, kterým člověk věří.

Domnívá-li se někdo, že je zbožný, a přitom neudrží na uzdě svůj jazyk, ...jeho zbožnost je marná. Může se sice účastnit všech náboženských obřadů a vypadat velmi zbožně, ale klame sám sebe. Jeho obřady Boha neuspokojí. Zajímá ho život v praktické zbožnosti.

Nespoutaný jazyk představuje pouze jeden z příkladů marné zbožnosti. Jakékoli chování, které není v souladu s křesťanskou vírou, je bezcenné. Vypráví se příběh o jednom obchodníkovi s potravinami, který byl zjevně pobožný podvodník. Žil v bytě nad obchodem a každé ráno volal dolů na svého pomocníka: „Johne!“

„Ano, pane.“

„Přidal jsi do mléka vodu?“

„Ano, pane.“

„Nabarvil jsi máslo?“

„Ano, pane.“

„Přidal jsi do kávy cikorku?“

„Ano, pane.“

„Dobrá tedy. Pojď nahoru k ranní pobožnosti!“

Podle Jakuba je však takováto zbožnost marná.

Bohu jde o praktickou zbožnost, která se soucitně zajímá o druhé a žije bezúhonně. Jako příklad čisté a neposkvrněné zbožnosti chválí Jakub toho, kdo navštěvuje sirotky a vdovy a kdo se zachovává neposkvrněný od světa.

Jinými slovy, praktický život nového stvoření se odehrává v „činech milosrdenství a životě odděleném od světa“. Guy King popisuje tyto ctnosti jako praktickou lásku a praktickou zbožnost.

Následující otázky by měly přezkoušet *naši vlastní víru*: Čtu Bibli s pokornou touhou, aby mě Bůh napomínal, vyučoval a proměňoval? Dávám si pozor, abych držel jazyk na uzdě? Ospravedlňuji svoji povahu, nebo nad ní chci zvítězit? Jak reaguji, když někdo začne vyprávět obhroublý vtíp? Projevuje se má víra ve skutcích dobroty k těm, kteří se mi nemožnou odvděčit?

IV. Odsouzení stranictví (2,1–13)

První polovina druhé kapitoly odsuzuje prokazování zvláštní úcty vybraným lidem. Zvýhodňování je naprosto cizí příkladu našeho Pána nebo učení Nového zákona. V křesťanství není místo pro snobismus nebo diskriminaci.

2,1 Nejprve je praxe nadržování jednoznačně zakázána. Povšimněte si, že Jakub prvně napomíná věřící, což dokládá jeho oslovení „moji bratři“. Obrat víra v našeho Pána Ježíše Krista definuje křesťanskou víru. V tomto případě tolik nejde o důvěru nebo o naši závislost na něm jako spíše o souhrn pravdy, který nám předal. Poskládáme-li všechny tyto myšlenky dohromady, zjistíme, že Jakub říká: „Moji bratři, ve svém prožívání křesťanské víry se nedopusťte přijímání osob.“ Snobství a kastovní rozdělení jsou s pravým křesťanstvím naprosto neslučitelné. Podlézavost nemá v přítomnosti Pána slávy co dělat. Pohrdá-li kdo druhými na základě jejich rodu, rasy, pohlaví nebo chudoby, popírá tím svoji víru. Tento příkaz však neodporuje jiným místům Nového zákona, která učí, abychom prokazovali náležitou úctu vládcům, pánům, starším a rodičům. Jedná se totiž o Bohem stanovené vztahy, které musíme respektovat (Ř 13,7). Daná pasáž však hovoří o podlézavém prokazování úcty lidem, protože jsou nákladně oblečeni nebo mají jiné výsady.

2,2–4 Tuto skutečnost dokládá Jakub barvitým příkladem ve verších 2–4. Guy King jej bystře nazval „krátkozraký uvaděč“. Místem

dění je místní křesťanské shromáždění,⁴ do něhož právě vešel elegantní gentleman, oblečený podle poslední módy, se zlatým prstenem na ruce. Uvaděč se klaní a shýbá, poté odvede významného návštěvníka na odevšad viditelné VIP místo docela vepředu. Jakmile se uvaděč vrátí zpět ke dveřím, zjistí, že dorazil další host. Tentokrát se jedná o chudého člověka v prostém šatu. (Obrat „špinavý šat“ nemusí nutně vyjadřovat, že jeho oděv potřeboval vyčistit. Je pouze chudě oblečen, tak, jak mu jeho nuzné poměry dovolí.) Nyní se však uvaděč pokouší šikovně zabránit vzruchu ve shromáždění a nabídne mu buď místo na stání vzadu, nebo na podlaze před svou vlastní židlí. Zní až neuvěřitelně, že by se někdo takto zachoval. Rádi bychom si mysleli, že tento příklad je zbytečně přehnaný, ale když se podíváme do vlastního srdce, zjistíme, že sami se často dopouštíme zbytečných třídních rozdílů a stáváme se tak soudci se zlymi pohnutkami.

Nejzářnějším příkladem takových rozdílů v současné církvi je diskriminace lidí jiné národnosti a barvy kůže. Černí věřící byli v mnoha případech z církve vyloučeni, nebo jim alespoň bylo jasně ukázáno, že nejsou vítáni. Obrácení Židé se ne vždy dočkali srdečného přijetí. Křesťané z Orientu zakusili diskriminaci mnoha způsoby. Je známý fakt, že v oblasti rasových vztahů existují závažné problémy. Křesťan se však nesmí zpronevěřit Božím zásadám. Jeho úkolem je, aby v praktickém životě dokázal velkou pravdu, že všichni věřící se stali jedním v Kristu.

2,5–6a Zaujatost je s křesťanskou vírou naprosto neslučitelné. Jakub dokazuje tuto skutečnost ve verších 5–13. Předkládá čtyři pádné důvody, proč je směšné, upřednostňuje-li křesťan bohaté, a pohrdá chudými.

Zapravě zneuctvíjeme člověka, kterého však ctí Bůh. Bůh vyvolil chudé tohoto světa, aby byli bohatí ve víře a stali se dědici království, jež zaslíbil těm, kdo ho milují. Chudí jsou Božími vyvolenými, Boží elitou, Božími dědici a ctiteli Boha. Písmo nám opakovaně říká, že chudí, nikoli bohatí, se shromažďují pod Kristovu korouhev. Sám náš Pán řekl: „Chudým se zvěstuje evangelium“ (Mt 11,5).

Právě obyčejní lidé mu nadšeně naslouchali, nikoli boháči a aristokraté (Mk 12,37). Není povoláno mnoho urozených, avšak ti pro svět blázniví, slabí, neurození a méněcenní ano (1K 1,26–29). Bohatí jsou obvykle chudí ve víře, protože místo Pánu důvěřují svému bohatství. Na druhou stranu si Bůh vyvolil chudé, aby byli bohatí ve víře. Průzkum obyvatel Božího království by ukázal, že většina z nich je chudá. V království však zaujmou postavení bohatství a slávy. Jak bláznivě a dokonce nebezpečně se chová ten, kdo opovrhuje těmi, jež budou jednoho dne v království našeho Pána a Spasitele vyvýšeni.

2,6b Druhým důvodem, proč je nemoudré prokazovat zvláštní úctu bohatým, je skutečnost, že právě bohatí jako společenská třída zpravidla Boží lid utiskovali. Tento argument může být trochu matoucí. Bohatý muž zmíněný v předchozích verších byl nepochybně věřící. To však neznamená, že jím musí být i boháč z šestého verše. Jakub tedy říká: „Proč zvýhodňovat lidi jen proto, že jsou bohatí? Jestliže jim však nadržujete, ctíte ty, kteří vás jako první utiskují a vládají před soudy.“ Kalvín vyjádřil tento verš velmi úsečně: „Proč prokazujete úctu svým katům?“

2,7 Třetím důvodem, proč je nemoudré prokazovat zvláštní úctu bohatým, je skutečnost, že právě oni často hovoří zle nebo tvrdě proti Kristovu jménu. To je to drahé jméno, jímž byli nazváni – křesťané neboli následovníci Krista. Spílání Pánu není hřích, na který mají monopol pouze bohatí, ale je pravda, že ti, kdo stíhají chudé věřící, často doprovázejí své pronásledování nejodpornější mluvou o našem Spasiteli. Proč by tedy měli křesťané prokazovat zvláštní úctu někomu jen proto, že je bohatý? Vlastností bohatých zpravidla necť Pána Ježíše. Obrat „drahé jméno, jímž jste byli nazváni“, lze také přeložit jako „drahé jméno, kteréž zýváno jest nad vámi“ (BKR). Někteří biblisté v tom spatřují narážku na křesťanský křest. Věřící jsou pokřtěni ve jméno Pána Ježíše. A právě toto jméno bohatí obvykle hanobí.

2,8 Jakubův čtvrtý argument říká, že prokazování zvláštní úcty bohatým porušuje příkazání Zákona: „Budeš milovat svého bližního jako

sebe samého“. Říká se mu královský zákon, protože jednak náleží králi a jednak je králem nad všemi zákony. Možná, že uvaděč omlouval své chování k boháči tvrzením, že se pouze snažil milovat bližního jako sebe sama. Avšak to neomlouvá jeho hrubé nakládání s chudákem. Jestliže opravdu milujeme své bližní jako sebe sama, pak s nimi budeme jednat tak, jak bychom si i my přáli, aby se oni chovali k nám. Určitě *bychom* nechtěli zažít opovržení jen proto, že jsme chudí. Pak bychom ani neměli z tohoto důvodu pohrdat druhými.

Ze všech učení Bible je toto jedno z těch nejrevolučnějších: Budeš milovat svého bližního jako sebe samého. Přemýšlejte o tom, co to znamená! Znamená to, že bychom měli o druhé pečovat stejně, jako pečujeme o sebe. Měli bychom být ochotni podělit se o své materiální statky s těmi, kdo nejsou tak majetní. Ale především bychom se měli ze všech sil snažit, aby i oni mohli poznat našeho svatého Spasitele. Příliš často se však rozhodujeme podle toho, jaký dopad bude mít naše volba na nás samotné. Jsme zaměřeni na sebe. Staráme se o bohaté, protože doufáme, že se nám nějak odmění, ať již společensky nebo materiálně. Zanedbáváme chudé, protože neexistuje velká šance, že by nám mohli nějak prospět. Královský zákon však striktně zakazuje jakékoli sobecké využívání druhých. Naopak nás učí, abychom milovali své bližní jako sebe sama. A pokud se zeptáme: „Kdo je můj bližní?“, pak nám příběh o Samařanovi napoví (L 10,29–37), že naším bližním je kdokoli, jehož potřebu můžeme naplnit.

2,9 Jestliže člověk někomu straní, porušuje královský zákon. Dopouští se jak hříchu, tak přestupku. Hříchem se rozumí nedostatečné podrobení se Boží vůli, selhání vyhovět Božím požadavkům. Přestoupení popisuje porušení známého zákona. Jisté činy jsou hříšné, protože jsou od základu a samy o sobě špatné, ale stávají se navíc přestupky, pokud existuje zákon, jenž je zakazuje. Stranit je hříšné, protože je to od základu samo o sobě špatné, jde ale i o přestupek, protože existuje zákon, který to zakazuje.

2,10 Porušit jednu část Zákona znamená provinit se všemi. Zákon je jako řetěz o de-

seti spojích. Zlomte jeden a celý řetěz je k ničemu. Bůh nedovoluje, abychom dodržovali zákony, které se nám líbí, a ostatní porušovali.

2,11 Ten samý Bůh, který zakázal cizoložství, zakázal také vraždu. Člověk se nemusí provinit cizoložstvím, ale může spáchat vraždu. Stal se přestupníkem Zákona? Samozřejmě! Zákon praví, že bychom měli milovat svého bližního jako sebe sama. Cizoložství stejně jako vražda ho však porušují. A právě tak i snobství a diskriminace. Jestliže se dopustíme těchto hříchů, selhali jsme a neučinili jsme, co od nás Zákon vyžadoval.

Exkurz: Desatero přikázání

Nyní však musíme na chvíli přerušit naši diskuzi a zvážit základní problém, který vystává v tomto bodě Jakubovy argumentace. Problém zní: „Jsou křesťané pod Zákonem, či nikoli?“ Lze říct téměř s jistotou, že Jakub uplatňuje desatero přikázání na křesťanské věřící. Konkrétně odkazuje na šesté a sedmé přikázání, která zakazují cizoložství a vraždu. Rovněž shrnuje posledních pět přikázání slovy: „Budeš milovat svého bližního jako sebe samého.“ Nicméně uvalit na křesťany Zákon jako pravidlo života odporuje jiným částem Nového zákona jako například Ř 6,14: „Vždyť nejste pod Zákonem, ale pod milostí“; Ř 7,6: „Nyní však jsme byli zproštěni Zákona“; Ř 7,4: „I vy jste zemřeli Zákonu skrze tělo Kristovo“ (viz také Ga 2,19; 3,13.24–25; 1Tm 1,8–9; Žd 7,19). Skutečnost, že křesťané již nežijí pod Zákonem, jednoznačně uvádí 2K 3,7–11.

Proč potom Jakub nakládá na věřící věku milosti požadavky Zákona? Nejdříve je nutno poznamenat, že křesťané *nejdou* pod Zákonem jako pravidlem života. Vzorem jejich života již není Zákon, ale Kristus. Kde je Zákon, musí přijít i trest. Trestem za porušení Zákona je smrt. Kristus zemřel, aby odpykal hřích za porušení Zákona. Proto ti, kdo jsou v Kristu, již nepodléhají Zákonu a jeho trestu. Nicméně jisté principy Zákona *mají* trvalou hodnotu, a vztahují se na všechny lidi každého věku. Modlářství, cizoložství, vražda a krádež jsou od základu špatné samy o sobě. Jsou stejně zlé pro věřící i nevěřící. Dále devět z deseti

přikázání je citováno v listech apoštolů. Jediné přikázání, které v nich nenajdeme, se týká soboty. Nikde se křesťanům nepřikazuje, aby dodržovali sobotu nebo sedmý den týdne, protože toto přikázání má spíše obřadní než morální charakter. Pokud Žid sedmý den pracoval, nebylo to špatné samo o sobě. Špatné to bylo pouze proto, že Bůh sobotu oddělil od ostatních dní.

Nakonec je třeba říci, že devět přikázání, která se v listech opakují, nejsou prezentována jako *Zákon*, nýbrž jako pokyny pro Boží lid, jak žít ve spravedlnosti. Vyjádřeno jinými slovy, Bůh neříká křesťanům: „Jestliže něco ukradneš, budeš odsouzen k smrti.“ Nebo „Jestliže se dopustíš smilstva, ztratíš spasení.“ Spíše praví: „Spasil jsem tě svou milostí a chci, abys žil svatým životem z lásky ke mně. Pokud chceš vědět, co od tebe očekávám, najdeš to v Novém zákoně, který opakuje devět z deseti přikázání. Ale najdeš tam také učení Pána Ježíše, které v podstatě vyzývá *k mnohem vyššímu standardu chování než Zákon*.“ Jakub tedy nestaví věřící pod jho Zákona a jeho odsouzení. Neříká: „Jestliže straníte některým lidem, porušujete Zákon a jste odsouzeni k smrti.“

†

2,12 Jakub však říká: „Jako věřící již nepodléháte zákonu otroctví, nýbrž zákonu svobody – svobody činit, co je správné. Mojžišův zákon vám nařizoval, abyste milovali svého bližního, ale již vám nedal potřebnou sílu, abyste tak mohli činit, a když jste selhali, odsoudil vás. Pod milostí však dostanete sílu, abyste mohli svého bližního milovat, a pokud tak učiníte, budete odměněni. Nemilujete bližního, abyste došli spasení, ale protože už spasení máte. Milujete nikoli ze strachu před trestem, nýbrž z lásky k tomu, který za vás zemřel a vstal z mrtvých. Až budete stát před soudnou stolicí Kristovou, budete odměněni nebo utrpíte ztrátu podle této normy. Nebude se jednat o spasení, ale o odměně.“ Obrat „tak mluvte a tak jedněte“ se vztahuje na slova a činy. Vyznání a život by spolu měly jít ruku v ruce. Jak v řeči, tak i v jednání by se křesťané měli vyhýbat nadřzování. Takovéto

porušení zákona svobody totiž bude souzeno před soudnou stolicí Kristovou.

2,13 Verši 13 je třeba porozumět v rámci celého kontextu. Jakub promlouvá k věřícím a nemá na mysli věčné odsouzení, protože trest byl splacen jednou provždy na kříži Golgoty. Zde se však jedná o to, jak Bůh s námi nakládá v tomto světě jako s dětmi. Jestliže druhým neprokazujeme milosrdenství, pak nemáme obecenství s Bohem a můžeme počítat s tím, že poneseme následky svého selhání.

Obrat „milosrdenství přemáhá soud“ může znamenat, že Bůh by vůči nám raději projevil milosrdenství, nežli nás káznil (Mi 7,18); soudit je pro něj cizí. Pokud jsme prokázali milosrdenství, můžeme se tedy radovat i tváří v tvář soudu. Jestliže jsme však neprokázali milosrdenství těm, které jsme mohli oprávněně odsoudit, ani my se milosrdenství nedočkáme. Výraz „milosrdenství přemáhá soud“ může také znamenat, že milosrdenství je vždy větší než soud. Hlavní myšlenka tohoto verše zřejmě zní, že pokud jsme druhým prokázali milosrdenství, pak snad soud, který by na nás jinak dopadl, vystřídá milosrdenství.

Přezkoušejme sami sebe, co se týče tohoto významného tématu nadřzování. Prokazuje více milosrdenství lidem své rasy nežli příslušníkům rasy jiné? Jsme milejší k mladým nežli k starým? Chováme se přátelštěji k dobře vypadajícím lidem než k těm, kteří jsou nevýrazní a prostí? Snažíme se skamarádit s významnými lidmi spíše než s lidmi neznámými? Vyhýbáme se lidem s chatrným zdravím a vyhledáváme raději silné a zdravé jedince? Dáváme přednost bohatým před chudými? Přijímáme cizince, kteří mluví našim jazykem s cizím přízvukem, chladně?

Když si budeme odpovídat na tyto otázky, připomeňme si, že jak přistupujeme k nejméně přitažlivému věřícímu, tak se chováme k samotnému Spasiteli (Mt 25,40).

V. Víra a skutky (2,14–26)

Následující verše lze považovat za nejkontroverznější v celém Jakubově listu. Dokonce i Luther, tak významná církevní osobnost, se domníval, že spatřuje nesmiřitelný konflikt mezi Jakubovou naukou o ospravedlnění

skutky a Pavlovým trváním na ospravedlnění vírou. Tyto verše obvykle používá jako podpůrné důkazy hereze, jež tvrdí, že jsme spaseni skrze víru plus skutky, čemuž se říká „synergismus“ (spolupráce). Jinými slovy nestačí pouze důvěřovat Pánu Ježíši jako našemu Spasiteli. K jeho výkupnému dílu ještě musíme přidat skutky dobročinnosti a zbožnosti.

Daný úsek by mohl být nazván „Ospravedlnění skutky“, protože v jistém smyslu jimi vskutku ospravedlnění *jsme*. Abychom plně pochopili celou pravdu ospravedlnění, musíme pochopit, že existuje šest aspektů ospravedlnění. Jsme ospravedlnění *milostí* (Ř 3,24). To znamená, že si ospravedlnění nezasloužíme; zasloužíme si totiž naprostý opak. Jsme také ospravedlnění *vírou* (Ř 5,1). Víra je lidskou reakcí na Boží milost, protože vírou přijímáme Boží dar, který je zdarma. Vírou si totiž můžeme přivlastnit vše, co pro nás Bůh učinil. Dále jsme ospravedlnění *krví* (Ř 5,9). Krev se stala cenou, jíž bylo nutno zaplatit, aby mohlo být naše spasení reálné. Drahá krev Kristova splatila dluh hříchu a Bůh nyní může ospravedlnit bezbožné hříšníky, protože dluh byl uspokojivě vyrovnán. Jsme také ospravedlnění *Bohem* (Ř 8,33), protože on ospravedlňuje. Jsme ospravedlnění *mocí* (Ř 4,25). Naše ospravedlnění se pojí s mocí, která vzkřísila Krista z mrtvých. Právě jeho vzkříšení dokázalo, že Boží hněv byl uspokojen. A nakonec jsme ospravedlnění *skutky* (Jk 2,24). Skutky totiž poskytují vnější důkaz o skutečnosti naší víry. Propůjčují vnější tvar něčemu, co by jinak zůstalo neviditelné. Vidíme tedy, že člověk je ospravedlněn milostí, vírou, krví, Bohem, mocí a skutky, a nic z toho si navzájem neodporuje. Tyto výroky totiž pouze představují rozdílné aspekty jedné pravdy. Milost je princip, na jehož základě Bůh ospravedlňuje; víra je prostředek, kterým člověk ospravedlnění přijímá; krev je cena, kterou musel náš Spasitel zaplatit; Bůh je aktér ospravedlnění; moc je důkaz a skutky výsledek ospravedlnění.

2,14 Jakub trvá na tom, že víra postrádající dobré skutky nemůže nikoho spasit. Existují dva klíče k porozumění tomuto verši. Zaprvé Jakub neříká: „Co je platné, ...ačkoli má

člověk víru...“, nýbrž „Co je platné, ...jestliže někdo říká, že má víru.“ Řečeno jinak, nejedná se o člověka, který doopravdy víru *má*, a přesto není spasen. Jakub naopak popisuje člověka, který nemá nic jiného než své vyznání víry. *Říká*, že má víru, ale nic na jeho životě na ni nepoukazuje. Druhý klíč vyplývá z překladu ČSP, neboť závěrečná otázka zní: „Může ho *taková*⁵ víra zachránit?“ Jinými slovy, může *víra tohoto druhu* spasit? Jestliže se někdo ptá, jaký druh víry má Jakub na mysli, nechť se podívá do první části tohoto verše. Má na mysli *rádoby* víru, kterou však nedokládají dobré skutky. Taková víra je bezcenná. Jsou to pouze slova a nic jiného.

2,15–16 Tyto verše ilustrují marnost slov, pokud je nedoprovázejí činy. Jsou nám představeni dva lidé. Jeden z nich nemá ani přiměřené množství denní potravy, ani oblečení. Druhý má obojí, ale nechce se podělit. Pod rouškou štědrosti říká bohatý chudému: „Jdi a obleč se a dej si nějaké dobré jídlo.“ Avšak nehne ani prstem, aby se to mohlo uskutečnit. Jsou taková slova dobrá? Jsou nepochybně bezcenná! Neutiší ani hlad, ani nezahřejí tělo.

2,17 Tak i víra: nemá-li skutky, je sama o sobě mrtvá. Víra bez skutků není skutečná víra, nýbrž pouze otázka slov. Jakub netvrdí, že jsme spaseni vírou *plus* navíc skutky. Zastávat takový názor by znamenalo zneuctvat dokonané dílo Pána Ježíše Krista. Kdybychom byli spaseni vírou a skutky, měli bychom dva spasitele – Ježíše a sebe. Avšak Nový zákon prohlašuje naprosto jednoznačně, že jediným Spasitelem je Kristus. Co však Jakub zdůrazňuje, je skutečnost, že nás nespasí víra, která se projevuje pouze slovy, nýbrž víra, která má za následek život plný dobrých skutků. Vyjádřeno jinými slovy, skutky nejsou kořenem spasení, ale jeho ovocem; nejsou příčinou, nýbrž důsledkem. Kalvín to vyjádřil výstižně: „Jsme spaseni samotnou vírou, ale nikoli vírou, která zůstane sama.“

2,18 Pravá víra a dobré skutky spolu neodmyslitelně souvisí. Jakub dokazuje tuto skutečnost na úryvku z debaty dvou mužů. První muž, mluvčí, je skutečně obrácený. Druhý svou víru pouze vyznává, ale svými skutky ji neprojevuje. Slyšíme, jak první muž před-

kládá tomu druhému nepopíratelnou výzvu. Můžeme jejich rozhovor parafrázovat následovně: „Ano,“ může říci první muž správně a oprávněně, „říkáš, že máš víru, ale postrádáš skutky, které by o ní svědčily. Já však tvrdím, že víra se musí opírat o život plný skutků. Dokaž mi, že máš víru bez života, který vypovídá o dobrých skutcích. Nedokážeš. Víra je neviditelná. Proto jediný způsob, jak ukázat ostatním, že ji máš, je vést život, který ji potvrzuje. Já ti ukážu svou víru na svých skutcích.“ Klíčem k porozumění tomuto verše je sloveso *ukázat*: ukázat naši víru jinak než na skutcích je nemožné.

2,19–20 Debata pokračuje a mluvčím je stále první muž. Údajná víra druhého muže nemusí být nic víc než jen mentální souhlas se známou skutečností. Takovéto intelektuální přitakání však v sobě nenese žádný závazek a ani nevede k proměněnému životu. Nestačí pouze věřit v Boží existenci. Je pravda, že tohle je základ, ale nestačí. Také démoni věří v Boží existenci a třesou se při pomyslení na svůj konečný trest. Démoni skutečnosti věří, ale Boží osobě se nepoddají. Taková víra nespasí. Když člověk doopravdy uvěří Pánu, pak tato víra přináší vydání ducha, duše a těla. Takové vydání poté vyústí v proměněný život. Víra bez skutků je vírou rozumu, tedy vírou mrtvou.⁶

2,21 Nyní nám Jakub předkládá ze Starého zákona dva příklady víry vyznačující se skutky: Žida Abrahama a pohanku Rachab. Abraham byl ospravedlněn ze skutků, když na oltáři obětoval svého syna Izáka. Abychom pochopili tuto pravdu v její správné perspektivě, nalistujme si Gn 15,6. Čteme, že Abraham uvěřil Hospodinu a bylo mu to počítáno za spravedlnost. Zde je Abraham ospravedlněn uvěřením, tj. vírou. Abraham obětuje svého syna až v 22. kapitole a teprve zde se píše, že byl ospravedlněn ze skutků. Jakmile Abraham uvěřil Hospodinu, byl v Božích očích ospravedlněn. Nicméně o sedm kapitol později se Bůh rozhodl Abrahamovu víru vyzkoušet. Abraham dokázal pravost své víry, když byl ochoten obětovat Izáka. Svou poslušností prokázal, že jeho víra nebyla jen vírou rozumu, nýbrž oddaností srdce.

Občas se namítá, že během Izákova obětování tam byl sám, a proto nikdo nemohl dosvědčit pravost jeho víry. Avšak služebníci, kteří doprovázeli Abrahama, nebyli daleko a čekali, až se Abraham s Izákem vrátí z hory dolů. A navíc tam byl Izák. Skutečnost, že v Bibli máme zaznamenanou Abrahamovu ochotu zabít svého syna, aby uposlechl Boží příkaz, má všem generacím dokázat pravost jeho víry.

2,22–23 Je tedy jasné, že Abrahamova víra stála za jeho skutky a že skrze skutky se jeho víra stala dokonalou. Nelze od sebe oddělovat pravou víru a dobré skutky. První má za následek druhé, a druhé potvrzuje první. V obětování Izáka spatřujeme praktický důkaz Abrahamovy víry. Jednalo se o praktické naplnění Písma, jež pravilo, že Abraham byl ospravedlněn vírou. Jeho dobré skutky vedly k tomu, že byl nazván Božím přítelem.

2,24 Z řečeného tedy vyvozujeme, že ze skutků je člověk ospravedlňován, a ne jen z víry. Opět zdůrazňujeme, že nebyl ospravedlněn skrze víru *plus* skutky. Před Bohem byl ospravedlněn vírou a před lidmi skutky. Bůh ho ospravedlnil ve chvíli, kdy uvěřil. Člověk ale praví: „Dokaž mi pravost své víry.“ A jediná cesta, která by ji ukázala, vede přes dobré skutky.

2,25 Druhý starozákonní příklad vyobrazuje nevěstku Rachab. Rozhodně ji *nespasila* její dobrá povaha (byla prostitutka!). Byla však ospravedlněna ze skutků, protože přijala posly (neboli zvědy) a propustila je jinou cestou. Rachab byla Kenaanka žijící v Jerichu. Slyšela zvěsti, že proti městu postupuje vítězná armáda, vůči níž dosud žádný odpor neobstál. Z toho si vyvodila, že Bůh Hebrejů byl pravý Bůh a rozhodla se, že se stane i jejím Bohem, ať to stojí, co to stojí. Když do města vstoupili zvědové, spřátelila se s nimi, čímž dokázala pravost své víry v pravého a živého Boha. Nebyla spasena, protože poskytla útočiště zvědům, nicméně tento čin pohostinnosti dokázal, že doopravdy věřila.

Některí lidé zneužívají tuto pasáž a učí, že spasení je zčásti dílem dobrých skutků. Co však *myslí* těmito dobrými skutky? Přispívat charitě, platit své dluhy, mluvit pravdu,

chodit do kostela. Jsou to však dobré skutky Abrahama a Rachab? Jistěže ne! Abraham byl ochoten zavraždit svého syna! Rachab se dopustila vlastizrady! Jestliže byste z těchto činů odstranili víru, staly by se skutky spíše zlymi než dobrými. „Zbavte je víry a zjistíte, že nebyly pouze nemorální a necitelné, ale navíc hříšné.“ Mackintosh k tomu správně poznamenává: „Tento oddíl se vztahuje na skutky života, nikoli na skutky Zákona. Jestliže odečteme z Abrahamových a Rachabiných skutků víru, byly to činy špatné. Podívejte se však na ně jako na ovoce víry a stanou se činy života.“

Daný oddíl tedy nelze použít na podporu učení o spasení na základě skutků. Stoupenec tohoto názoru by se dostal do neudržitelné pozice, neboť by učil, že spasení lze dosáhnout vraždou a vlastizradou.

2,26 Jakub zakončuje tento oddíl výrokem: „Neboť jako je tělo bez ducha mrtvé, tak je mrtvá i víra bez skutků.“ Jedná se o velmi pěkné shrnutí. Jakub přirovnává víru k lidskému tělu a skutky k duchu. Tělo bez ducha je mrtvé, neužitečné, bezcenné. Stejně je i víra bez skutků mrtvá, neúčinná, bezcenná. Pak je to však víra falešná, nikoli víra pravá a spasná.

Na závěr řekněme, že Jakub zkouší naši víru, když odpovíme na následující otázky: Jsem ochoten, podobně jako Abraham, obětovat Bohu to, co je mi v životě nejdražší? Jsem ochoten se podobně jako Rachab stát pro svět zrádцем, abych byl věrný Kristu?

VI. Jazyk: Jeho používání a zneužívání (3,1–12)

Prvních dvanáct veršů třetí kapitoly se zabývá jazykem (rovněž je zmíněn v 1,19,26; 2,12; 4,11; 5,12). Podobně jako lékař za starých dob zkoumal pacientův jazyk, aby mohl stanovit diagnózu, tak i Jakub zkouší duchovní zdraví křesťana na základě jeho řeči. Stanovení vlastní diagnózy začíná s hříchy řeči. Jakub by určitě souhlasil s jedním současným vtipálkem, který řekl: „Dávejte si pozor na jazyk. Je to mokré místo, na kterém snadno uklouznete.“

3,1 Dané téma začíná varováním před ukvapenou touhou stát se učitelem Božího slova. Tento verš sice jazyk konkrétně nezmi-

ňuje, ale přesto vyjadřuje myšlenku, že ten, kdo používá jazyk k výuce Písma, na sebe bere zvláštní odpovědnost před Bohem i člověkem. Slova „Nebud'te mnozí učitelé“ lze parafrázovat následovně: „Nechovejte přílišnou ctižádost stát se učitelé“. Nevykládejme tuto výzvu ovšem jako zákaz použití daru učení, byl-li někdo skutečně od Boha k vyučování povolán. Naopak se jedná o prosté varování před tím, aby se někdo do této služby nepouštěl bezhlavě. Na ty, kdo vyučují Božímu slovu, dolehne těžší soud, pokud selžou a nebudou v životě dělat to, co učí.

Vyučovat Bibli je nesmírně zodpovědná činnost. Učitel totiž musí být připraven řídit se tím, co slovo říká. Nikdy nemůže ani pomýšlet na to, že by druhé vedl za hranice toho, co sám uvedl do praxe. Jeho vlastní pokrok bude určovat míru vlivu, kterou bude mít na ostatní. Učitel svým způsobem formuje druhé k obrazu svému; připodobňuje je k sobě samému. Jestliže oslabuje nebo hledá výmluvy pro jednoznačný význam Písma, pak zabraňuje svým posluchačům v růstu. Jestliže toleruje hřích v jakékoli podobě, podporuje nesvatý život. Žádná jiná kniha neklade takové nároky na své čtenáře jako Bible. Vyzývá k naprosté oddanosti Ježíši Kristu. Trvá na tom, aby se stal Pánem každé části křesťanova života. Úkol vyučovat z takové knihy je závažná věc!

3,2 Jakub opouští konkrétní službu vyučování a obrací se k obecnému tématu rozhovorů. Všichni jsme náchylní chybovat v mnoha oblastech. Jestliže se však někomu podaří zvládnout vlastní jazyk, aby se nedopouštěl rozličných hříchů řeči, pak je vskutku zralý a má dobrou kázeň. Jestliže někdo dokáže ovládat svoji řeč, pak by neměl mít problém ovládat se ani v jiných oblastech života. Je jasné, že pouze Pán Ježíš Kristus dokázal dostát tomuto požadavku úplně, ale v jistém smyslu se každý z nás může stát dokonalým, tj. zralým, úplným a naprosto ukázněným.

3,3 Setkáváme se zde s pěti jazykovými obrazy jazyka neboli přirovnáními. Zaprvé je přirovnán k uzdě, která se dává koním na hlavu a drží udidlo v hubě koně. Na udidlo jsou napojeny otěže. Udidlo je sice vyrobeno pouze z velmi malého kousku ocele, ale jez-

dec, který vládne udidlem, řídí celé chování koně. Tak i jazyk může ovládat život – buď k dobrému, nebo ke zlému.

3,4 Druhé přirovnání si bere za vzor kormidlo. Ve srovnání s lodí je kormidlo malé; váží pouze zlomek celé váhy lodi. Například loď královna Elizabeth vážila 83 673 tun, ale kormidlo pouhých 140 tun – méně než dvě desetiny procenta z celkové váhy. Nicméně když je obráceno (BKR), určuje směr celé lodi. Je až neuvěřitelné, že člověk dokáže ovládat tak obrovské plavidlo pomocí tak malého zařízení. Ale je tomu tak. Proto bychom se měli vyvarovat nesprávnému posouzení moci jazyka na základě jeho velikosti. Ačkoli se jedná o malý úd těla, který je poměrně skrytý, přesto se může chlubit úžasnými úspěchy, dobrými i špatnými.

3,5–6 Zatřetí je jazyk přirovnán k ohni. Odhozená zapálená sirka může způsobit ničivý požár. Může zažehnout les a zanechat za sebou ohořelou hromadu ruin. Jak ohromné možnosti ničit a devastovat v sobě skrývá taková zápalka! Jednou z největších katastrof v dějinách byl požár v Chicagu v roce 1871. Říká se, že požár vznikl poté, co kráva paní O'Leary převrhla svítilnu. Ať již to pravda je či nikoli, oheň planul tři dny na více než 6 kilometrech čtverečních z celkové rozlohy města. Zemřelo při něm 250 lidí, 100 000 lidí přišlo o domov a byl zničen majetek za 175 000 000 dolarů. Jazyk se podobá malé zapálené sirce nebo převržené lucerně. Jeho potenciál zkaženosti je téměř nekonečný. Jakub ho nazývá světem nepravosti... mezi našimi údy. Slovem *svět* vyjadřuje jeho rozsáhlost. Dané slovo občas používáme v tomto smyslu, například „svět plný trápení“, když myslíme na ohromný rozsah starostí. Jazyk, ač malý, disponuje úžasnými možnostmi nepravosti.

Rozhovor dvou žen v Brooklynu ilustruje způsob šíření plamene zlé mluvy. Jedna řekla: „Tillie mi pověděla, žes jí vyradila tajemství, o kterém jsem ti řekla, abys jí neříkala.“ Druhá odvětila: „To je ale potvora, řekla jsem Tillie, aby ti neprozradila, že jsem jí to řekla.“ První žena zareagovala: „No, řekla jsem Tillie, že ti neřeknu, co mi řekla – takže jí to neříkej, ano?“

Jazyk může poskvřnit celé tělo. Člověk se může naprosto zdiskreditovat, když užívá jazyk k pomluvám, nadávkám, lžím, rouhání a klení.

Chappel k tomu píše:

Ten, kdo neustále hledá chyby, zraňuje sám sebe... Kdo hází bahno na druhé, nemůže se věnovat své oblíbené aktivitě, aniž by se mu nezachytilo nějaké bahno mezi prsty a na srdci. Jak často jsme po takovém zážitku prožívali pocit poskvřnění. Ale to jsme přeci vůbec neměli v úmyslu. Marně jsme doufali, že když druhého trochu očeríme, vylepšíme obrázek své vlastní čistoty v očích někoho jiného. Bláznivě jsme věřili, že můžeme sebe vyvýšit, když druhého srazíme k zemi. Slepě jsme si představovali, že když strčíme sousedovi do sklepa dynamit, posílíme základy svého domu. Ale tak to nikdy nefunguje. Možná, že se nám podaří poškodit druhé, ale mnohem hlouběji poraníme sami sebe.⁷

Jazyk zapaluje běh (nebo kolo) života. Toto „kolo“ se rozjede, když se narodíme, a zosobňuje veškerou lidskou činnost. Zlý jazyk pošpiní nejen osobní život člověka, ale navíc poskvřní i všechno, co dělá. Postihne „člověka veškerou špatností po celý jeho život“. Zlý jazyk je zapalován Gehennou. Peklo je zdrojem veškeré zlé mluvy, která je svou povahou d'ábelská. Peklo se zde označuje jako Gehenna; v Novém zákoně o něm takto mluví už jen Pán Ježíš.

3,7 Čtvrté přirovnání jazyka se nechává inspirovat divokým, nezroceným zvířetem. Všechny druhy zvířat, ptáků, hadů i mořských živočichů mohou být zkroceny. Je naprosto běžné vidět ochočené slony, lvy, tygry, dravé ptáky, hady, sviňuchy (přibuzní delfína), a dokonce ryby. Pliny sestavil seznam zvířat, jež byla v jeho době ochočená. Z šelem to byli sloni, lvi a tygři; z ptáků orli; kobry a jiní hadi; z vodních živočichů krokodýli a různé ryby. Budeme-li tvrdit, že ne všechna zvířata byla ochočena, úplně mineme Jakubovu pointu: jestliže budeme mít dostatek času a vytrvalosti, můžeme zkrotit jakékoli zvíře.

Robert G. Lee to okomentoval výstižně:

Co učinil člověk s ohromnými slony? Vnikl do jejich domovů v džungli, chytil je a mno-

hě z nich vycvičil k nošení dříví, tažení plně naložených vozů, k různým pracím. Co učinil člověk s mnoha zelenookými bengálskými tygry? Chytil je, vycvičil a udělal si z nich kamarády. Co udělal člověk s divokými, rozzuřenými, silnými africkými lvy? Mnohé z nich chytil a vycvičil je, aby proskakovali ohnivými kruhy, jezdili na koni, seděli na vysokých stojanech, nedotkli se kusu hověziho položeného mezi jejich tlapy, když jsou hladoví. Naučil je, aby si na povel nebo na zapraskání biče lehli, vstali, běželi a řvali. Jednou jsem dokonce viděl, bylo to před lety v cirkuse, jak lev doširoka otevřel svou obrovskou a vyhladovělou tlamu, zatímco jeho cvičitel mu do ní vložil hlavu a měl ji tam celou minutu.

Co udělal člověk s velkým škrtičem hroznějším? Co s krajtou? Jděte do cirkusu a uvidíte drobné ženy, křehké jako květiny, jak si beze všeho omotávají tato strašlivá monstra kolem svých těl. Podívejte se na vystoupení zvířat a uvidíte, jak člověk zneškodnil skvrnitého leoparda i krvežíznivého jaguára, a jak před ním oněměli. Běžte na představení a uvidíte cvičené blechy, hladového šakala, jak si lehá vedle tichého beránka, jak spolu hnízdí holubička a orel, jak vlk skotačí s králíkem.⁸

3,8 Nicméně člověk nedokáže uplatnit své vítězství nad zvířaty i ve vítězství nad vlastním jazykem. Jsme-li upřímní, přiznáme si, že je to problém našeho života. V důsledku pádu jsme ztratili vládu nad tímto malým kouskem těla. Lidská přirozenost nemá schopnost či sílu tento úd zkrotit. Pouze Bůh ho dokáže ovládnout.

Jakub jazyk dále definuje jako nepokojné zlo. Spojíme-li tento obrat i s další charakteristikou „plné smrtonosného jedu“, můžeme se domnívat, že Jakub pomýšlel na neklidného hada, který je nezvykle jedovatý. Kapka nebo dvě jsou osudové. Tak i jazyk dokáže otrávit mysl a zavraždit povahu člověka. Všichni víme, jak snadné je pomlouvat druhé. Jak často jsme na druhé házeli bahno, jen abychom se pomstili za domnělé křivdy. A často jsme naprosto bezdůvodně druhé shazovali, kritizovali a ponižovali. Kdo dokáže změřit způsobené zlo, prolité slzy, zlomená srdce a zničenou pověst? A kdo může změřit bídu,

kteřá dolehla na nás samotné i na naše rodiny? Vnitřní zahořknutí, zahanbení plynoucí z omluvy, negativní dopady na naše zdraví. Rodiče, kteří si otevřeně libovali v kritice spolupověřících museli přihlížet, jak si jejich děti osvojily stejný přístup, který nakonec vyústil v jejich odchod z křesťanského společenství. Cena, kterou musíme zaplatit za neukázněné používání jazyka, je nesmírná.

Existuje cesta ven? Denně se modleme, aby nás Pán ochránil před pomluvami, přehnanou kritikou a nemilou řečí. Nemlujeme o nikom nepříznivě; láska přikrývá množství hříchů (1Pt 4,8). Jestliže něco proti někomu máme, jděme přímo za ním, v lásce s ním problém proberme a společně se za něj modleme (Mt 18,15; L 17,3). Kéž bychom ve svých bratřech viděli Krista, místo abychom jejich malá selhání zveličovali. Jestliže začneme mluvit něco, co je nemilé nebo nebudující, přestaňme uprostřed věty a vysvětleme, že pokračovat by nebylo dobré. Některé myšlenky je lepší ani nevysslovit.

3,9–10 Je nedůsledné, používáme-li jazyk k dobrému i zlému, a navíc se to přičí přírodě, protože v ní nic podobného nenajdeme. Jednu chvíli člověk Bohu svým jazykem dobrořečí, a za chvíli proklíná ty, kteří byli učiněni podle Boží podoby. Je neslučitelné, aby jeden zdroj měl tak rozdílné důsledky! Tak by tomu nemělo být. Jazyk, který dobrořečí Pánu, by měl lidem pomáhat, nikoli je zraňovat. Vše, co řekneme, by mělo projít trojitým testem: Je to pravdivé, milé a nutné? Neustále bychom měli prosit, aby Pán postavil stráž k našim ústům (Ž 141,3) a aby slova našich rtů a rozjímání našeho srdce byla přijatelná před tím, který je naší silou a Vykupitelem (Ž 19,15). Měli bychom pamatovat na to, že v Ř 12,1 patří k tělu i náš jazyk.

3,11 Žádný pramen nechrlí zároveň vodu sladkou i hořkou a neměl by tak činit ani jazyk. Jeho proud by měl být rovnoměrně dobrý.

3,12 Podobně jako voda z pramene přináší osvěžení, tak i fíkovník poskytuje obživu. Fíkovník nerodí olivy a ani vinná réva neplodí fíky. V přírodě nese jeden strom pouze jeden druh ovoce. Jak tedy může jazyk plodit dva druhy ovoce – dobré a špatné?

Nezaměňujme tuto pasáž s podobným oddílem v Mt 7,16–20. Tam nás Pán Ježíš varuje, abychom neočekávali dobré ovoce ze špatného stromu. Zlí lidé mohou vykonat pouze zlé skutky. Zde nás však Bible varuje, abychom jazykem neplodili dva druhy naprosto rozdílného ovoce.

Žádný pramen nevydává zároveň slanou a sladkou vodu. Může to být vždy jen jedna z nich. Tyto příklady z přírody by nám měly připomenout, že naše řeč by měla být neustále dobrá.

V tomto oddílu Jakub testoval naši řeč. Než přejdeme k další pasáži, položme si následující otázky: Učím druhé lidi věcem, které sám nedělám? Kritizuji druhé za jejich zády? Je má řeč důsledně čistá, budující a dobrá? Používám výrazy, které jsou původně vlastně kletbami (panebože, proboha, jéžiš, kruci, sakra apod.)? Nebo po skončení pobožnosti, na které byla řeč o slavných věcech, začnu mluvit lehkovážně, například o fotbalových výsledcích? Používám verše z Bible ke slovním hříčkám? Když vyprávím historku, přeháním, abych lidi více ohromil? Říkám pravdu, i když to znamená ztratit tvář, přátele nebo peníze?

VII. Moudrost: Pravá a falešná (3,13–18)

Jakub se nyní zabývá rozdílem mezi pravou a falešnou moudrostí. Když hovoří o moudrosti, nemyslí tím obsah *znalostí*, jež člověk má, nýbrž jak *žije* svůj každodenní život. Co se počítá, není vlastnictví poznání, ale jeho správné uplatnění v praxi. Máme zde obrázek opravdu moudrého člověka. V podstatě se jedná o Pána Ježíše Krista, neboť on je vtělená Moudrost (Mt 11,19; 1K 1,30). Moudrý člověk je ten, na němž se projevuje Kristův život, někdo, na němž je viditelné ovoce Ducha (Ga 5,22–23).

Ale máme zde i vzor světsky moudrého muže, který jedná na základě principů tohoto světa. Zosobňuje všechno, čeho si lidé cení. Ale jeho život nese svědčí o tom, že by v něm působil Boží Duch.

3,13 Jestliže je člověk moudrý a rozumný, dokáže to dobrým způsobem života a s po-

korou, která pochází z moudrosti. Pán Ježíš, zosobnění pravé moudrosti, nebyl pyšný ani arogantní; naopak byl tichý a pokorný v srdci (Mt 11,29). Proto všichni opravdu moudří lidé na sobě nesou punc pravé pokory.

3,14 Světsky moudrý člověk se vyznačuje hořkou závistí a sobeckou ctižádostí svého srdce. Jeho jedinou touhou je prosadit své vlastní zájmy. Velmi žárlí na své konkurenty a neváhá s nimi jednat nemilosrdně. Pyšní se svou moudrostí, která mu zajistila úspěch. Ale Jakub praví, že toto žádná moudrost není. Jedná se jen o prázdné vychloubání a o popření pravdy, že skutečně moudrý člověk je člověk pokorný.

3,15 Dokonce i v křesťanské službě lze hořce žárlit na ostatní pracovníky a toužit získat pro sebe významnou pozici. Vždy existuje nebezpečí, že se vedení v církvi chopí světsky moudří muži. Proto si musíme neustále dávat pozor, abychom se v duchovních záležitostech neřídili světskými zásadami. Jakub nazývá tuto falešnou moudrost pozemskou, duševní a ďábelskou. Tato tři adjektiva představují postup směrem dolů. Pozemskou moudrostí se myslí, že nepochází z nebe, ale ze země. Duševní moudrost není ovocem Ducha svatého, ale nízké povahy člověka. Ďábelská moudrost se ochotně snížila k činům, které připomínají chování démonů spíše než lidí.

3,16 Kdekoli je závist a soupeření, tam je i zmatek, nesoulad a kdejaká špatná věc. Jak pravdivé! Vzpomeňte si na nepokoj a nervozitu dnešního světa – to vše jen proto, že lidé odmítli Moudrost a raději jednájí na základě vlastní domnělé chytrosti.

3,17 Moudrost od Boha je především čistá – v myšlenkách, slovech, činech. Je neposkvřená v duchu a těle, učení a praxi, ve víře a morálce. Je také pokojná, to znamená, že moudrý člověk miluje pokoj a usiluje o něj všemi možnými prostředky, nezahrnují-li obětování čistoty. Tuto skutečnost pěkně zachycuje Lutherova povídka o dvou kozách, které se potkaly na úzkém mostě nad hlubokou řekou. Nemohly se vrátit a neodvažovaly se spolu bojovat. „Po krátkém vyjednávání si jedna lehla a dovolila druhé, aby nad ní prošla. Žádné se nic nestalo.“ Luther by řekl: „Morál-

ka prostě znamená: buď v klidu, jestliže někdo šlape tvé osobnosti na tvář kvůli pokoji; říkám tvé osobnosti, nikoli tvému svědomí.“ Pravá moudrost je mírná, tj. trpělivá, a ne panovačná, zdvořilá, a nikoli hrubá. Moudrý člověk je jako gentleman, který respektuje city druhých. Jak říká A. B. Simpson: „Nerudné, sarkastické způsoby, ostré odpovědi, nelaskavé odseknutí – nic z toho nemá nic společného s mírným učením našeho Utěšitele.“

Moudrost je dále charakterizována jako poddajná, tj. smířlivá, přístupná, otevřená rozhovoru a připravena se podvolit, žádá-li si to pravda. Je pravým opakem tvrdohlavosti a neústupnosti. Moudrost shůry je plná milosrdenství a dobrého ovoce. Chová se milosrdně k těm, kdo se mylí, a snaží se jim pomoci najít správnou cestu. Je soucitná a milá. Nemá v sobě ani zrno pomstychtivosti. K nezdvořilosti přistupuje shovívavě. Je také nestranná (B21), to znamená, že nikoho nezvýhodňuje. Ke všem se chová bez rozdílu. Nakonec je pravá moudrost bez přetvářky, tj. upřímná a ryzí. Nedělá ze sebe něco jiného, než je.

Poskládejme nyní dohromady všechny zmíněné charakteristiky oněch dvou lidí – člověka doopravdy moudrého a člověka s falešnou moudrostí. Opravdu moudrý člověk je nefalšovaně pokorný. Druhé pokládá za lepší než sebe. Nepovyšuje se, ale uklidňuje. Jeho chování se nepodobá okolnímu světu; je jako by z jiného světa. Nežije pro tělo, ale pro ducha. Svými slovy a činy připomíná Pána Ježíše. Jeho život je morálně i duchovně čistý. Je také pokojný. Snese urážku a falešné obvinění a nebude se snažit ho oplatit nebo se dokonce ospravedlnit. Je mírný, má jemné způsoby a něžné srdce. Nemá problém se dohodnout a dívat se na věc z úhlu pohledu druhého. Nemí pomstychtivý, ale naopak připravený odpustit těm, kdo se na něm provinili. A nejen to, navíc se k druhým chová laskavě, především k těm, kteří si to vůbec nezaslouží. Dále se všemi jedná stejně; nemá své oblíbence. Přistupuje stejně k bohatým i chudým; lidé významní se netěší z větší pocty než obyčejní. A nakonec není pokrytec, neříká jednu věc a nemyslí si přitom opak. A nikdy ho neuslyšíte lichotit. Mluví pravdu a nikdy nenosí masku.

Světsky moudrý člověk ale takový není. Jeho srdce přetéká sváry a závistí. Ve své touze obohatit se přestává tolerovat jakéhokoli soka nebo konkurenta. Na jeho chování není nic urozeného; neodlepí se od povrchu země. Žije, aby uspokojil své přirozené pudy – stejně jako zvířata. Jeho metody jsou kruté, proradné a ďábelské. Pod dobře nažehleným sakem se rozkládá život plný nečistoty. Jeho myšlenkový život je poskvrněn, jeho morálka snížena, jeho řeč nečistá. Hádá se s každým, kdo s ním nesouhlasí nebo kdo mu jakkoli zkříží cestu. Doma, v práci, ve společnosti – neustále se hádá. Navíc je tvrdý, panovačný, nerudný a hrubý. Lidé se k němu snadno nedostanou, protože si od nich udržuje vzdálenost. Je nemožné s ním poklidně pohovořit. Už se rozhodl a svá rozhodnutí nezmění. Neodpouští a mstí se. Když nachytá někoho na švestkách, neprokáže ani špetku milosrdenství. Raději rozpoutá peklo zneužívání, neslušnosti a sprostoty. Oceňuje lidi podle toho, jak mu mohou být užiteční. Když je už nemůže dále „používat“, to znamená, že známost s nimi mu už nepřinese žádný zisk, pak o ně jednoduše ztratí zájem. A nakonec je to člověk neupřímný, člověk dvou tváří. Nikdy si nemůžete být jisti ani jeho slovy, ani jeho činy.

3,18 Jakub zakončuje kapitolu slovy: „Ovoce spravedlnosti je v pokoji zaséváno těm, kdo působí pokoj.“ Tento verš představuje spojnici mezi právě probraným a následujícím tématem. Dověděli jsme se, že pravá moudrost miluje pokoj. Další kapitola představí konflikt uvnitř Božího lidu. Zde jsme se dověděli, že život připomíná proces setby. Máme zde sedláka (moudrý člověk působící pokoj), klima (pokoj) a úrodu (spravedlnost). Sedlák touží sklídit úrodu spravedlnosti. Může tak však učinit v podnebí hádek a maličerného hašteření? Nikoli. K setbě musí dojít v pokojném ovzduší a musí ji provést lidé pokojní. Sklizeň spravedlnosti vzklíčí nejen v jejich vlastních životech, ale také v životech těch, kterým slouží.

Jakub znovu přezkoušel naši víru, tentokrát vzhledem k moudrosti, kterou projevujeme naším každodenním životem. Musíme se ze-

ptat sami sebe: „Vážím si více pyšných lidí ze světa než pokorného křesťana?“ „Sloužím Pánu, aniž by mě zajímalo, kdo za ni sklídí ovace?“ „Nebo někdy použiji pochybných prostředků, abych dosáhl dobrých výsledků?“ „Provinil jsem se lichocením, abych ovlivnil druhé?“ „Pěstuji ve svém srdci žárlivost a trpkost?“ „Uchyluji se k sarkasmu a kousavým poznámkám?“ „Jsou mé myšlenky, řeč i morálka čisté?“

VIII. Chamtivost: její příčina a náprava (kap. 4)

Jakub v předchozí kapitole zdůraznil, že moudrý člověk miluje pokoj. Nyní se však zaměřuje na tragický spor, který často existuje uvnitř Božího lidu. A jaká je jeho příčina? Proč je tolik nešťastných domovů a tolik sborů rozděleno spory ve dvě? Proč zuří mezi křesťanskými pracovníky doma tak hořká nepřátelství a mezi misionáři v zahraničí konflikty? Důvodem toho všeho je neustávající touha uspokojit vlastní žádostivost po potěšení a majetku, a trumfnout druhé.

4,1–2a Smutným faktem zůstává, že i mezi křesťany existují boje a hádky. Prosazovat myšlenku, že se daný oddíl nevztahuje na křesťany, znamená oloupit celou pasáž o její hodnotu, již pro nás má. Co je příčinou všeho tohoto bojování? Povstává ze silných tužeb, které uvnitř nás neustále bojují o své uspokojení. Odtud pochází touha po hmotném majetku, po prestiži, touha po rozkoších, po uspokojení tělesných tužeb. Tyto mocné síly působí uvnitř nás. Nikdy nejsme spokojeni. Vždy chceme víc. A přesto se zdá, že zažíváme neustálou frustraci, když toužíme získat, co si přejeme. Nenaplněná touha se stane natolik mocnou, že bez ostychu pošlapeme všechny, kteří nám zdánlivě brání v pokroku. Jakub praví: „Zabijíte“, ale myslí to především obrazně. Doopravdy nevráždíme, ale všechen hněv, žárlivost a krutost, které živíme, představují zárodek vraždy.

4,2b–3 Dychtíte, ale nemáte. Chceme mít více lepších věcí, než mají druzí. A když se toho pokusíme dosáhnout, zjistíme, že se neustále hádáme a požíváme se navzájem.

Honza a Jana jsou manželé. Honza má dobrou práci s přiměřeným platem. Jana touží po takovém domě, jaký mají jiné páry ze sboru. Honza by si přál vlastnit nejnovější model auta a Jana zase hezké zařízení do domu a dobré domácí spotřebiče. Něco si pořídí na splátky. Honzův plat sotva vystačí na to, aby takovou zátěž unesl. Potom se jim narodí dítě, což znamená další výdaje a nevyrovnaný rozpočet. Úměrně se vzrůstem Janiných požadavků stoupá i Honzova popuzenost a podrážděnost. Jana se mstí pomluvami a slzami. Zdi domu brzy odrážejí křížovou palbu. Materialismus ničí domov.

Na druhou stranu Jana možná závidí. Cítí, že Robert a Zuzana mají lepší místa ve sboru než ona s Honzou. Brzy nato začne o Zuzce trousit jízlivé poznámky. Jak boj mezi nimi nabírá na síle, zapojí se do konfliktu i Honza s Robertem. Potom se ostatní křesťané postaví na stranu každého z páru a rozdělení sboru je na světě – jen proto, že jeden člověk toužil po počtě.

Zde vidíme kořen veškerého hašteření a sváru mezi věřícími. Klíči z touhy mít stále více a ze závidí. Zdvořile se tomu říká „držet krok se sousedy“; přesněji bychom to nazvali hrabivostí, chamtivostí a závidí. Tato touha neustále nabírá na síle, až jsou lidé ochotni udělat téměř cokoli, jen aby svůj chtíč uspokojili. Příliš pomalu se učí, že právě uspokojení nenajdou tímto způsobem, nýbrž když se spokojí s jídlem a oblečením, které mají, (1Tm 6,8).

Správný přístup k řešení tohoto problému představuje modlitba. „Nehádejte se, nebojujte, ale modlete se,“ praví Jakub. „Nic nemáte, protože nežádáte.“ Místo abychom všechno předložili Pánu v modlitbě, snažíme se to získat po svém. Jestliže toužíme po něčem, co nemáme, měli bychom o to poprosit Boha. Ale co dělat, když se modlíme, ale naše prosba zůstane nevyslyšena? Naše motivy zřejmě nebyly čisté. Netoužili jsme po majetku kvůli Boží slávě nebo pro dobro druhých. Lačněli jsme po něm ze sobecké touhy po potěšení. Chtěli jsme jimi uspokojit své tělesné choutky. Bůh neslibuje, že vyslyší takové modlitby.

Jak skvělou lekcí z psychologie představují tyto první tři verše! Kdyby se lidé

spokojili s tím, co jim Bůh daroval, mohli bychom se vyhnout ohromným svárům a nepokojům! Kdybychom opravdu milovali své bližní jako sebe sama a více bychom toužili se o majetek podělit, než ho hromadit, jaký pokoj bychom prožívali! Kdybychom se řídili příkázáním našeho Spasitele, abychom všechno opustili, místo abychom ještě více hromadili, abychom si shromažďovali poklad v nebesích a nikoli na zemi, pak by mnoho svárů nadobro ustalo!

4,4 Jakub odsuzuje nepřiměřenou lásku k hmotným věcem jako duchovní cizoložství.⁹ Bůh chce, abychom nejdříve ze všeho a úplně nejvíce milovali jeho. Když však mluvíme pomíjivé věci tohoto světa, jsme mu nevěrní.

Chamtivost je svým způsobem modloslužba. Silně totiž toužíme po něčem, co nám Bůh nechce dát. Znamená to, že jsme si v srdci postavili modly. Ceníme si materiálních věcí víc než Boží vůle. Z tohoto důvodu lze chamtivost považovat za modloslužbu, a modloslužba je duchovní nevěrnost Pánu.

Světskost navíc znamená nepřátelství s Bohem. Světem se zde nemyslí naše planeta, na níž žijeme, ani příroda, jež nás obklopuje. Naopak se jedná o systém, který si člověk vybudoval, aby uspokojil chtivost očí, žádostivost těla a pýchu života. V takovém prostředí není místo ani pro Boha, ani pro jeho Syna. Může se přitom jednat o svět umění, kultury, vzdělání, vědy nebo dokonce náboženství, v němž je Kristovo jméno nevídané nebo i zakázané, s výjimkou použití jeho jména jako prázdné formule. Jinými slovy, jedná se o svět, který se rozkládá mimo pravou církev. Být přítelem tohoto systému ústí v nepřátelství s Bohem. Právě tento svět ukřižoval Pána života a slávy. V podstatě *náboženský* svět sehrál klíčovou roli v jeho usmrcení. Je tedy nemyslitelné, aby kdy věřící chtěli jít ruku v ruce se světem, který jejich Spasitele zavraždil!

4,5 Pátý verš je jedním z nejtěžších v celém listu: Myslíte, že nadarmo praví Písmo: „Žárlivě touží Duch, který v nás přebývá?“

První obtíž představuje skutečnost, že Jakub jakoby cituje ze Starého zákona, ale daný verš se nenachází ani ve starozákonních kni-

hách, ani v apokryfech. Existují dvě možná vysvětlení. První praví, že ačkoli Starý zákon daná slova v přesném znění neobsahuje, Jakub je mohl citovat jako obecné učení Písma. Druhé řešení problému uvádí překlad B21, který jednu větu rozdělil do dvou otázek: „Anebo si myslíte, že Písmo mluví naprázdno? Copak Duch, který v nás přebývá, vede k nevraživosti?“ To znamená, že Bible nechodí daleko, aby odsoudila soutěživého, světského ducha.

Druhý velký problém pátého verše představuje význam jeho druhé části. Otázkou je, zda se myslí Duch svatý¹⁰ (jako ČSP) nebo duch vášnivě *žárlivosti*. V prvním případě verš praví, že Duch svatý, kterého do nás Bůh vložil, nevyvolává chtíč a žárlivost, které vedou ke svárům; spíše žárlivě touží, abychom se plně oddali Kristu. V druhém případě duch, jenž v nás přebývá, je duchem touhy a závisti a stojí za veškerou naší nevěrností Bohu.

4,6 Ještě větší je však milost, kterou dává. Prvních pět veršů nastínilo, jak špatná může být stará přirozenost věřícího. Nyní se však dovídáme, že nás Bůh nenechal na holičkách, abychom si s chtíčem těla poradili sami. Bůh naštěstí dává více milosti neboli síly, kdykoli je třeba (Žd 4,16). Bůh zaslíbil: „... tvá síla trvá po všechny tvé dny“ (Dt 33,25).

Dává více milosti,
jak se břemeno stává těžším,
posílá více síly, když je práce náročnější.
K většímu utrpení dává více milosrdenství,
při mnohonásobných zkouškách násobí
svůj pokoj.

Annie Johnson Flintová

Na důkaz toho, že Bůh daruje milost ve chvílích potřeby, Jakub cituje Př 3,34. Nicméně milost je zaslíbena pokorným, nikoli pyšným. Bůh se staví proti pyšným, ale nemůže se stavět proti zlomenému duchu.

4,7 Verše 7–10 předkládají šest kroků, kterými by se měl člověk řídit, chce-li činit skutečné pokání. Jakub důrazně nesouhlasil s hříchy svatých a jeho slova probodla naše srdce jako šípy usvědčení. Dopadly na nás jako hromy od Božího trůnu. Uvědomujeme si, že k nám Bůh promlouvá a naše srdce se sklání pod tíhou jeho slova. Ale otázka zní: „Co máme dělat?“

Nejprve je třeba se poddat Bohu, tzn. podřídit se mu, být připraveni naslouchat mu a poté ho i poslouchat. Musíme být křehcí a kající, nikoli pyšní a zatvrzelí. Dále se musíme postavit ďáblu. To učiníme, uzavřeme-li uši a srdce před jeho našeptáváním a sváděním. Rovněž když proti němu použijeme Boží slovo jako meč Ducha. Jestliže se mu postavíme, uteče od nás.

4,8 Dále bychom se měli přiblížit Bohu skrze modlitbu. Musíme před něj předstoupit v pokorné, důvěřivé modlitbě a svěřit mu vše, co nám leží na srdci. Když k němu takto přistoupíme, zjistíme, že se i on přiblíží k nám. Domníváme se, že je od nás daleko, protože jsme podlehli tělesnosti a světskosti, ale když se k němu přiblížíme, odpustí nám a obnoví nás. Čtvrtý krok zahrnuje následující: Očistěte ruce, hříšníci, a očistěte srdce, lidé dvojí mysli. Ruce představují naše činy, zatímco srdce naše motivy a touhy. Ruce a srdce očistíme, když vyznáme a opustíme své hříchy, a to jak navenek, tak uvnitř. Jako hříšníci se musíme vyznat ze zlých činů; jako lidé dvojí mysli potřebujeme přiznat svoje smíšené pohnutky.

4,9 Vyznání by měl doprovázet hluboký zármutek nad spáchaným hříchem. Pociťte svou ubohost, naříkejte a plačte. Váš smích ať se obrátí v nářek a vaše radost ve sklíčenost. Když nás Bůh navštíví s usvědčením z hříchu, není to chvíle vhodná pro zlehčování. Spíše je to okamžik, kdy bychom se měli před ním vrhnout na zem a naříkat nad svojí hříšností, bezmocí, chladem a prázdnotou. Měli bychom se ponížít a naříkat nad svým materialismem, světskostí a formalismem. Jak vevnitř, tak i navenek by na nás mělo být vidět ovoce zbožného pokání.

4,10 Nakonec bychom se měli pokořit před Pánem. Jestliže upřímně zaujmeme své místo v prachu u jeho nohou, povýší nás v pravý čas.

Tak by měla vypadat naše reakce, když nám Bůh dovolí, abychom se viděli v pravém světle. Nicméně často tomu tak není. Někdy Bůh hlasitě promlouvá k našemu srdci, když jsme na shromáždění. Na chvíli jsme pohnuti a učiníme mnoho dobrých předsevzetí. Ale když shromáždění skončí, lidé se začnou živě

a bezstarostně bavit a celá atmosféra bohoslužby se rozptýlí do ztracena, přijde o svou naléhavost a Duch Boží je uhašen.

4,11–12 Dalším hříchem, na nějž se Jakub zaměřuje, je přehnaná kritičnost neboli pomlouvání bratra (B21). Před tím, než začneme druhé kritizovat, bychom si měli odpovědět na tři otázky: Jak to prospěje mému bratrovi? Jak to prospěje mně samotnému? Přispívá to k slávě Boží?

Zákon lásky praví, že máme milovat svého bližního jako sebe sama. Mluvit proti bratru nebo posuzovat jeho motivy je jako mluvit proti Zákonu a odsoudit ho jako bezcenný. Porušíme-li Zákon vědomě, pak ho nectíme, nýbrž jím pohrdáme. Je to, jako bychom řekli, že Zákon není dobrý a nemá cenu se jím řídit. „Kdo odmítá zákon poslouchat, vyjadřuje, že by dané nařízení ani zákonem být nemělo.“ Kdo tedy mluví proti bratrovi, ocitá se v podivné pozici jeho soudce, místo toho, kdo by měl být sám souzen. Povyšuje se totiž nad Zákon a nechová se jako ten, kdo je mu podřízen. Avšak nad Zákonem stojí pouze Bůh; on ho ustanovil a jen on může na jeho základě soudit. Kdo má takovou drzost, aby si přisvojoval Boží pozici a soudil druhé?¹¹

4,13 Další hřích, který Jakub zavrhuje, je sebevědomé, namyšlené plánování budoucnosti bez závislosti na Bohu (v. 13–16). Vyobrazuje obchodníka, který si připravil dokonalý plán do budoucnosti. Povšimněte si detailů. Promýšlel čas (dnes nebo zítra); zaměstnance (my), místo (do toho a toho města), dobu trvání (zůstaneme tam rok), činnost (obchodovat) a předpokládaný výsledek (vydělávat). Co však plánu chybí? Ani jedenkrát do svého projektu nezapojí Boha. V životě se bez určitých plánů do budoucna neobejdeme, ale činíme-li je pouze z vlastní vůle, hřešíme. Za podstatu hříchu lze považovat obrat „budeme“ nebo „budu“. Povšimněte si například výrazů „já + budoucí čas“ v Luciferově řeči v Izaiášovi 14,13–14. „A ty sis řekl ve svém srdci: Vystoupím do nebes, nad hvězdy Boží vyvýším svůj trůn; usednu na Hoře shromáždění na nejzazším severu. Vystoupím na výsosti oblaku, vyrovnám se Nejvyššímu.“

4,14 Dopouštíme se omylu, plánujeme-li, jako by zítřek byl jistý, „Neříkej... zítřak“ (Př 3,28). Nevíme, co má pro nás zítřek nachystané. Naše životy jsou tak křehké a nepředvídatelné jako pára.

4,15 Měli bychom se Boha dotazovat na všechny své plány, a navíc bychom je měli tvořit v souladu s jeho vůlí. Měli bychom žít a mluvit ve vědomí, že on řídí náš život. Měli bychom říkat: „Bude-li Pán chtít, budeme naživu a uděláme to nebo ono.“ Ve Skutcích 18,21 proto čteme, jak Pavel říká: „Znovu se k vám vrátím, bude-li Bůh chtít“ a v 1K 4,19 napsal: „Ale přijdu k vám brzy, bude-li Pán chtít.“ Někdy křesťané používají k vyjádření tohoto vědomí závislosti na Bohu zkratky d. P., dá-li Pán (anglicky D. V. – počáteční písmena latinského rčení *Deo volente.*)

4,16 Jakub však píše: Vy se chlubíte ve své chvástivosti. Křesťané se vychloubali svými velkolepými plány do budoucnosti. Chovali se arogantně, když se domnívali, že jim nic nemůže překazit jejich záměry. Chovali se, jako by byli pány svého osudu. Každé takové chlubení je zlé, protože ze svých počtů vnechává Boha.

4,17 Kdo tedy umí činit dobré, ale nečiní, má hřích. V daném kontextu se činěním dobra myslí zapojit Boha do každého aspektu našeho bytí a žít v neustálé závislosti na něm. Jestliže víme, že bychom to měli dělat, ale nečiníme tak, pak jednoznačně hřešíme. Daný princip má samozřejmě širší použití. Kdykoli se nám v životě naskytne příležitost učinit dobro, je naší povinností toho využít. Když víme, co je správné, ocitáme se pod závazkem i tomuto vědomí dostát. Jestliže však selžeme a dobro neučiníme, hřešíme proti Bohu, svým bližním i sobě samým.

Ve čtvrté kapitole nás Jakub přezkoušel, jak jsme na tom s chamtivostí a svárlivostí, pomlouváním a plánováním bez zájmu o Boží vůli. Položme si tedy následující otázky: Myslím neustále na to, jak získat víc, nebo jsem spokojený s tím, co mám? Závidím těm, kdo mají víc? Modlím se předtím, než něco koupím? Když ke mně Bůh promlouvá, podvolím se, nebo se vzepřu? Mluvim zle proti svým bratrům? Plánuji, aniž bych se ptal Pána, co on na to?

IX. Bohatí a jejich nadechávající lítost (5,1–6)

Dostáváme se k jedné z nejpronikavějších pasáží tohoto dopisu, v níž Jakub odsuzuje hříchy bohatých. Jeho slova zkoumají naše svědomí a dopadají jako rány kladivem, tupě a bez milosti. Lze říci, že Jakubovo odsouzení je natolik silné, že jen zřídka uslyšíte kázání na tyto verše.

Vidíme zde Jakuba v roli proroka sociální spravedlnosti. Bouří se proti bohatým, kteří se lhali a nevyužili své peníze ke zmírnění lidské bída. Zatrucuje ty, kteří zbohatli díky vykořisťování svých dělníků. Kárá je za využívání vlastního bohatství pouze pro své choutky a luxusní život. Nakonec vyobrazuje bohaté jako arogantní utlačovatele spravedlivých.

5,1 Nejprve vyzývá bohaté, aby plakali a naříkali nad trápeními, která brzy zakusí. Již brzy se postaví před Boha a pocity hanby a výčitky svědomí je naprosto zaplaví. Uvědomí si, že byli nevěrnými správci a budou bédovat nad zmeškanými příležitostmi. Budou naříkat nad vlastní chamtivostí a sobectvím. Budou usvědčeni, že se chovali nečestně při najímání pracovníků. Uvědomí si, že zhršeli, když se pokoušeli najít jistotu ve hmotném zajištění a nikoli v Pánu. A budou ronit horké slzy nad tím, jak hověli svým tužbám do sytosti. Jakub uvádí čtyři hlavní hříchy bohatých. První z nich je hromadění majetku.

5,2 Jakub praví: „Vaše bohatství je shnilé a vaše šatstvo rozežráno moly. Vaše zlato a stříbro zrezavělo a jejich rez bude na svědectví proti vám a stráví vaše těla jako oheň.“

Bible nikde netvrdí, že být bohatý je hřích. Někdo může například přes noc zdědit celé jmění a zajisté nezhršší, když tímto způsobem zbohatne. Nicméně Bible učí, že je špatné hromadit majetek. Pán Ježíš to výslovně zakázal. Řekl: „Neshromazďujte si poklady na zemi, kde ji ničí mol a rez a kde se zloději prokopávají a kradou. Shromazďujte si poklady v nebi, kde je neničí mol ani rez a kde se zloději neprokopávají a nekradou. Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce“ (Mt 6,19–21).

Jakub zmiňuje čtyři podoby majetku: bohatství, šatstvo, zlato a stříbro. V biblických

dobách majetek většinou představovalo obilí, olej a další položky jako šaty, zlato a stříbro. Proto když Jakub říká: „Vaše bohatství je shnilé“, může to znamenat, že se do obilí dali červi a olej žlukl. Pointou je, že boháči hromadili majetek až do bodu, kdy se začal kazit. Předtím se mohl použít k nasycení chudých; nyní je bezcenný. „Vaše šatstvo je rozežráno moly.“ Pokud oblečení pravidelně nosíme, takový osud ho nepotká. Avšak pokud je skříň nacpaná oděvy k prasknutí, a člověk je nosí jen zřídka, pak ho moli zničí. Jakub považuje za morálně špatný čin, hromadit-li někdo oblečení, když tolik lidí ve světě trpí nouzí.

5,3 Jakub pokračuje: „Vaše zlato a stříbro zrezavělo a jejich rez bude na svědectví proti vám a stráví vaše těla jako oheň.“ Zlato a stříbro nereziví, ale ztrácí lesk a barvu, a za nepříznivých skladovacích podmínek by snad mohla i zrezivět. Místo aby bohatí investovali své peníze do Božího díla, nasýtí chudé, oblékli nemajetné, pořídili nemocným léky a šířili evangelium, schovávali si peníze na „horší časy“. Nikomu však neprospěly a nakonec shnily.

Rez, tj. znak nevyužití a úpadku, bude svědčit proti bohatým k jejich ztracení. Pokud toto byla pravda o věřících za Jakubových dní, o kolik pravdivější je tato skutečnost o věřících v současnosti? Jaké bude naše odsouzení, pokud jsme měli prostředky k šíření evangelia, ale nevyužili jsme je? Pokud jsme hromadili majetek, který se mohl použít pro záchranu duší? Obrat „jejich rez... stráví vaše těla jako oheň“ znamená, že bohatí selhali a nepoužili svůj majetek pro dobro druhých, v důsledku čehož nyní zažijí nejtvrďší utrpení a výčitky svědomí. Když se jim konečně otevrou oči a oni poznají krutost svého sobectví a chamtivosti (nákladné šperky, elegantní oblečení, luxusně zařízené domy, drahá auta), bude to pro ně spalující a šířivá zkušenost.

5,4 Druhý hřích, na který se Jakub zaměřuje, je bohatnutí na základě nevyplácení skutečné mzdy. Dělníci, kteří požáli vaše pole, nedostali svou odměnu, na niž měli nárok. Mohli sice protestovat, ale byli bezmocní a nápravu si nevymohli. Na celé zemi nebyl nikdo, kdo by se chopil jejich pře a vyhrál ji. Nicméně

jejich volání zaslechl Pán Sabaoth (hebrejské slovo pro „zástupy“). Ten, který vydává rozkazy nebeským zástupům, je dostatečně silný na to, aby jednal ve jménu utiskovaných. Pán Bůh všemohoucí jim pomůže a pomstí je. Tím Bible odsuzuje nejen hromadění majetku, ale také jeho zisk nečestnými prostředky. Kromě nevyplácení přiměřené mzdy by Jakub mohl uvést také poskytování falešných údajů pro navrácení daní z příjmu, používání falešných měr a vah, podplácení místních inspektorů a jiných úředníků, nabízení falešné reklamy a falšování výdajů.

5,5 Dále Jakub odsuzuje luxusní život boháčů. Drahé šperky, elegantní oblečení, gurmánské pokrmy, honosné domy – jak jen mohli utrácet tolik peněz pro sebe, když davy lidí žily v zoufalé nouzi? Nebo v současnosti: jak můžeme ospravedlnit bohatství a extravaganci církve a křesťanů? Žijeme ve světě, v němž denně umírají tisíce lidí vyhladověním. Jedna třetina světové populace v životě neslyšela o Pánu Ježíši Kristu. Jak můžeme v takovém světě ospravedlnit vlastnictví sportovních aut, limuzín a motorových člunů? Jak můžeme utrácet Pánovy peníze v předražených hotelích, prvotřídních restauracích a za jakoukoli formu požitkářství? Jasně učení Písma, děsivá bída světa, příklad našeho Spasitele i prostý instinkt soucitu – to vše nám praví, že je špatné žít v komfortu, luxusu a pohodlí, pokud na světě existuje bytí i jen jediná duše, která ještě neslyšela evangelium.

Písmo popisuje ty, kdo hýří a oddávají svá srdce rozkoším jako ty, jejichž srdce jsou vykrmená pro den porážky – jako zvířata vykrmená před zabitím nebo vojáci věnující se drancování, když všichni kolem nich umírají.

5,6 Poslední obvinění bohatých říká, že odsoudili a zavraždili spravedlivého, a on jim neodporuje. Někteří biblisté se domnívají, že se tímto spravedlivým myslí Pán Ježíš, avšak jeho smrt způsobili spíše lidé nábožní než bohatí. Proto je lepší ve spravedlivém spatřovat prototyp nevinných lidí. Jakub myslí na bohaté, jak se chovali tvrdě a nemilosrdně vůči svým podřízeným. Odsoudili je falešným obviněním, hrubou mluvou a vyhrůžkami. Zavraždili je, i když možná ne doslova, když

je nutli přespříliš pracovat a nevypláceli jim mzdu, jež jim náležela. Nevinní se neměli jak bránit. Kdyby protestovali, mohli zažít ještě brutálnější chování, nebo i propuštění z práce.

X. Výzva k trpělivosti (5,7–12)

5,7 Jakub se nyní obrací k utlačovaným věřícím a povzbuzuje je k trpělivosti. Jejím motivem je příchod Pána, tj. buď vytržení nebo Kristův příchod, aby se ujal vlády na zemi. Obě možnosti Nový zákon uvádí jako podněty k trpělivé vytrvalosti.

Rolník představuje symbol potřeby trpělivosti. Nesklízí ve stejný den, kdy zaseje. Mezitím uplyne docela dlouhé mezidobí naplněné očekáváním. Nejprve musí přijít jarní déšť, který dá semenu vzklíčit. Na konci sezóny přijde podzimní déšť, který dá plodinám dozrát. Někteří biblisté vidí v tomto odkazu na jarní a podzimní déšť zaslíbení, že požehnání Letnic na začátku věku církve se ještě jednou zopakuje před Kristovým návratem, nicméně celkový ráz Písma takového očekávání příliš nepodporuje. To nám však nebrání, abychom se těšili na pozůstatek věřících, kteří budou zapálení pro Pána a oddáni světové evangelizaci. Existuje lepší způsob, jak přivítat přicházejícího Spasitele?

5,8 Až se Pán vrátí, budou pozemské křivdy napraveny. Proto by měl jeho lid být trpělivý jako rolník. Jejich srdce by měla být posílena jistotou jeho příchodu.

5,9 V dobách útlaku a pronásledování se stává docela často, že se jejich oběti obrátí proti sobě. Jedná se o pozoruhodný rys lidské přirozenosti, že v časech útlaku chováme hněv vůči těm, které nejvíce milujeme. Proto varování: Nenaříkejte, bratři, jeden na druhého, abyste nebyli souzeni.¹² Tento verš se velmi aktuálně vztahuje na všechny Pánovy služebníky, kteří společně pracují za náročných podmínek. Nedovolme, aby se v našich srdcích zabydlelo roztrpčení. Protože Soudce již stojí přede dveřmi! Ví, co si myslíme. Již brzy se postavíme před Kristovou soudnou stolicí a vydáme počet ze svého života. Nesuďme, abychom nebyli souzeni.

5,10 Starozákonní proroci jsou představeni jako vzor ve snášení zlého a v trpělivosti. Po-

všimněte si, že utrpení předchází trpělivosti. „Souzení působí vytrvalost“ (Ř 5,3). Jak již bylo vysvětleno dříve, trpělivost v novozákonním kontextu vyjadřuje statečnost a stálost. Proroci zažívali nemilosrdné pronásledování, protože věrně vyhlášovali Pánovo slovo. Přesto „odolali, jako by viděli Neviditelného“ (Žd 11,27.32–40).

5,11 Na proroky jako jsou Izaiáš, Jeremiáš a Daniel pohlížíme s velkou úctou. Vážíme si jich za jejich život plný horlivosti a oddanosti. V tomto smyslu je nazýváme blahoslavenými. Souhlasíme s tím, že oni měli pravdu a svět se mýlil. Měli bychom však také pamatovat na to, že si prošli ohromným utrpením a zkouškami, a že trpělivě vytrvali. Jestliže chceme být také blahoslavení, pak nezbyvá, než z jejich příkladu logicky vyvodit, že i my jsme povoláni ke stejnému údělu.

Job je dobrým příkladem vytrvalosti nebo statečnosti. Jen málo lidí v lidských dějinách utrpělo tolik ztráty v tak krátkém čase jako Job. Ale on nikdy neproklínal Boha, ani se od něj neodvrátil. Nakonec se díky své vytrvalosti dočkal odměny. Bůh se ukázal takový, jaký opravdu je – jako Bůh soucitný a milosrdný.

Pokud bychom nevěděli, co je konec připravený Pánem (konečný výsledek, který chce Pán uskutečnit), stáli bychom před pokušením závidět zlým. Asaf žáril, když pozoroval, jak se daří zlým (Ž 73,2–17). Čím více o tom přemýšlel, tím více ho to zneklidňovalo. Potom však vešel do Boží svatyně a pochopil jejich konec. Tato skutečnost rozehnala veškerou jeho závist. David prožil stejnou zkušenost. V Žalmu 17,15 popisuje úděl věřícího v budoucím životě. Má-li věřící svůj pohled zaměřený na budoucnost, vyplatí se mu být vytrvalý. V Jobově případě konec, který mu Pán připravil, zahrnoval dvojnásobné množství všeho, co měl (Jb 42,10–15).

5,12 Netrpělivost v době zkoušek se také projevuje přísaháním. Nejde přitom o nadávání nebo klení, ani o složení přísahy u soudu. Jakub však zakazuje bezmyslenkovité používání Pánova jména nebo jiného jména, jež má dosvědčit pravdivost něčí řeči. Křesťan by neměl přísahat na někoho nebo na něco, ani při nebi, ani při zemi. Ti, kdo ho znají, by

měli být schopni spolehnout se, že jeho „ano“ znamená „ano“ a „ne“ znamená „ne“.

Danou pasáž lze svým způsobem aplikovat i jako zákaz používání zbytečných výrazů jako „dobré nebe“, „Bůh je mi svědkem“, „proboha“, a výrazy typu „ježišmarjá“, „páni“, „jémine“.

Jakub praví: „Abyste nepropadli soudu“ (čtení na okraji: pokrytectví¹³) zřejmě při vzpomínce na třetí přikázání: „Nebudeš brát jméno Hospodina, svého Boha, nadarmo, protože Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo bere jeho jméno nadarmo“ (Ex 20,7).

XI. Modlitba a uzdravení nemocného (5,13–2,0)

Tématem závěrečných veršů listu je modlitba. Ve své slovesné nebo substantivní podobě se zde vyskytuje sedmkrát.

5,13 Za jakýchkoli životních okolností bychom měli jít za Pánem v modlitbě. Když máme starosti, měli bychom za ním jít s vážnou, naléhavou prosbou. Když prožíváme radost, měli bychom k němu pozvednout své srdce ve chvále. Chce být přítomen v každé proměnlivé náladě našeho života.

Měli bychom v Bohu spatřovat příčinu všeho, co nás v životě potkává. Neměli bychom se zamotat do toho, co Samuel Rutherford nazval „matoucí soukolí druhotných příčin“. Pokud dovolíme, abychom se stali obětmi okolností, nebo čekáme-li, až se naše okolnosti změní, zažíváme porážku. Neměli bychom za vším spatřovat nic jiného než Boží ruku.

Tato pasáž je jedna z nejdiskutovanějších částí tohoto listu, a možná i celého Nového zákona. Nutí nás totiž přemýšlet o tom, jakou úlohu by mělo uzdravení hrát v životě současného věřícího.

Než se podíváme na verše podrobněji, pomůže nám, zopakujeme-li si, co Bible učí o nemoci a uzdravení.

Exkurz: Boží uzdravení

1. Křesťané se shodnou na tom, že všeobecně je nemoc důsledkem přítomnosti hříchu ve světě. Kdyby hřích nebyl vstoupil do světa, neexistovala by ani nemoc.

2. Někdy je nemoc *přímým* důsledkem hříchu v životě člověka. V 1K 11,30 se dočteme o několika Korintěanech, kteří onemocněli, protože se nehodně účastnili večere Páně, to znamená, že neodsoudili hřích ve svém životě, nevyznali ho a neupustili od něj.

3. Ne každá nemoc je přímým důsledkem hříchu v životě člověka. Job například onemocněl, ačkoli byl spravedlivý muž (Jb 1,8). Také muž slepý od narození netrpěl za hříchy, které spáchal (J 9,2–3). Epafroditus onemocněl, protože neúnavně pracoval na Božím díle (Fp 2,30). Gaius byl sice duchovně v pořádku, ale fyzicky zřejmě nikoli (3J 2).

4. Někdy je nemoc důsledkem démonské činnosti. Satan přeci způsobil, že se Jobovo tělo pokrylo vředy (Jb 2,7); zmrzačil ženu v L 13,10–17, takže byla velmi sehnutá a nemohla se napřímít: „Žena, která měla ducha nemoci osmnáct let“ (13,16). Také Pavel trpěl fyzickým neduhem, který mu způsobil Satan. Nazval ho „trnem v těle, Satanovým andělem, aby mě políčkoval“ (2K 12,7).

5. Bůh může uzdravit a uzdravuje. Svým způsobem *jakékoli* uzdravení pochází od Boha. Jedním z Božích jmen ve Starém zákoně je *Jahve-Rofechá* – „Hospodin, který tě uzdravuje“ (Ex 15,26). Měli bychom uznat Boží působení v každém uzdravení.

Z Bible jednoznačně vyplývá, že Bůh si při uzdravování používá různé prostředky. Někdy uzdravuje skrze přirozené tělesné pochody, protože vložil do lidského těla nesmírný potenciál k zotavení. Doktoři vědí, že většina potíží se do rána zlepší. Jindy zase léčí skrze léky. Pavel například doporučil Timoteovi, aby „kvůli svému žaludku a kvůli svým častým nemocem užíval trochu vína“ (1Tm 5,23). Někdy zase uzdraví tím, že „nás vysvobodí z hluboko ležících obav, rozhořčení, zaobírání se sebou samými a vin, protože to vše způsobuje nemoc“. Jindy zase léčí skrze ruky lékařů a chirurgů. Ježíš učil, že nemocní lidé potřebují lékaře (Mt 9,12). Pavel hovořil o Lukášovi jako o svém „milovaném lékaři“ (Ko 4,14). Z daných pasáží tedy jednoznačně vyplývá, že i křesťané potřebují lékaře. Bůh si používá lékařů ve službě uzdravování. Jak řekl Paré, slavný francouzský chirurg: „Chirurg ránu zašije, ale Bůh ji vyléčí.“

6. Jak evangelia často dosvědčují, Bůh však také uzdravuje zázračně. Bylo by ovšem nesprávné říci, že Bůh většinou uzdravuje tímto způsobem, ale ani bychom neměli tvrdit, že tak nikdy nečiní. Bible nás nikdy neodrazuje od toho, abychom věřili, že Bůh nás může zázračně uzdravit i dnes.

7. Musíme si však také uvědomit, že není vždy Boží vůlí nás uzdravit. Pavel zanechal nemocného Trofima v Milétu (2Tm 4,20). Pán nezbavil Pavla jeho trnu v těle (2K 12,7–10). Kdyby měl Bůh vždy uzdravit, pak by někteří z nás nikdy nezestárlí ani nezemřeli.

8. Bůh nikdy neslibil, že uzdraví pokaždé. Proto od něj nemůžeme uzdravení vyžadovat. Ve Fp 2,27 se o uzdravení hovoří jako o milosti, nikoli jako o něčem, na co máme právo.

9. Ačkoli obecně platí, že usmiření na kříži zahrnuje i uzdravení, je také pravda, že jsme ještě neobdrželi všechna požehnání plynoucí z usmiření. Například vykoupení těla je rovněž součástí Kristova díla, ale nedojde k němu, dokud se Kristus nevrátí pro své svaté (Ř 8,23). Tehdy budeme naprosto a úplně uzdraveni ze všech nemocí.

10. Také neplatí, že pokud se člověk neuzdraví, postrádá víru. Pokud by to byla pravda, pak by to znamenalo, že někdo by mohl žít napořád; ale to nelze. Pavel, Trofimus ani Gaius uzdraveni nebyli, a přesto jejich víra byla silná a aktivní.

†

5,14–15 Vrátime-li se zpět do páté kapitoly, uvidíme, jak nádherně zapadá do biblického učení o uzdravení:

Je někdo mezi vámi nemocen? Ať zavolá starší sboru a ti ať se nad ním pomodlí a pomazou ho olejem v Pánově jménu. A modlitba víry zachrání nemocného a Pán ho pozdvihne; a jestliže se dopustil hříchů, bude mu odpuštěno.

Pokud by tyto verše představovaly jediné místo v Bibli pojednávající o uzdravení, pak by se mohl křesťan domnívat, že bude uzdraven z jakékoli nemoci, která ho v životě potká, pokud splní vyjmenované podmínky. Nicméně jsme viděli z jiných pasáží, že není vždy Boží vůlí člověka uzdravit. Proto

musíme dojít k závěru, že Jakub nemá na mysli *každý* druh nemoci, nýbrž pouze specifické onemocnění, které vzniklo důsledkem specifických okolností. Klíčem k porozumění tomuto oddílu jsou slova „jestliže se dopustil hříchů, bude mu odpuštěno“. Uzdravení se zde pojí s odpuštěním hříchů.

Setkáváme se s člověkem, který spáchal nějaký hřích, zřejmě i veřejného charakteru, takže poškodil svědectví celého sboru. Krátce poté však ulehne s nemocí. Uvědomí si, že toto onemocnění je přímým následkem jeho hříchu a že ho Bůh kázní, aby ho přivedl zpět do obecnství. Činí pokání a vyznává své hříchy před Bohem. Jeho provinění se však týkalo i veřejné pověsti sboru, a proto zavolá starší a činí pokání i před nimi. Oni se nad ním pomodlí a pomazou ho olejem v Pánově jménu. Tato modlitba víry zachrání nemocného a Pán ho pozdvihne. Jedná se tedy o Pánovo zaslíbení, že v případě nemoci jako přímého následku hříchu nemocného uzdraví, jestliže daný člověk své hříchy vyzná a upustí od nich.

Někdo může říct: „Jak můžeš vědět, že ten člověk spáchal hřích a že nakonec činil pokání a hříchy vyznal?“ Odpověď nalezneme v závěru 15. verše, který hovoří o odpuštění hříchů. Víme, že hříchy nám jsou odpuštěny, pouze pokud je vyznáme (1J 1,9).

Někdo jiný namítne: „Ale verš neříká, že se dopustil hříchů, nýbrž *jestliže* se dopustil hříchů“. To je sice pravda, ale kontext tohoto úseku vypovídá o vyznání hříchů a obnově člověka, který odpadl. Povšimněte si následujících slov: „Vyznávejte hříchy jeden druhému a modlete se jeden za druhého, abyste byli uzdraveni.“ Bůh seslal na Izrael sucho zmíněné ve verších 17 a 18 jako formu soudu za jejich hřích. Přestalo, až když se navrátili k Pánu a uznali ho jako jediného pravého Boha (1Kr 18,39). Jak ještě uvidíme, verše 19 a 20 jednoznačně pojednávají o obnově odpadlíka.

Celý kontext veršů 13–20 poukazuje na slíbené uzdravení, které Bůh daruje těm, kdo v důsledku hříchu onemocněli, ale své provinění vyznají starším. Starší se nad nimi mají pomodlit a pomazat je olejem. Někteří vykládají použití oleje jako využití *lékařské pomoci*, protože v Jakubově době se olej využíval

k léčebným účelům (L 10,34). Jiný pohled praví, že se jedná o *obřadní použití oleje*. Tento názor ještě posilují slova „v Pánově jménu“. Řečeno jinými slovy, k pomazání mělo dojít z Boží pravomoci a v poslušnosti jeho slova. Apoštolové občas používali olej, když konali zázraky (Mk 6,13). Samotný olej léčivou silou nedisponoval; pouze symbolizoval působení Ducha svatého během uzdravování (1K 12,9).

Někteří biblisté však namítnou, že obřadní používání oleje není v souladu s věkem milosti, který zdůrazňuje nedůležitost obřadů a rituálů. Nicméně i přesto používáme chleba a víno jako symboly Kristova těla a krve, křtíme vodou a ženy mají ve shromáždění zakryté hlavy, aby vyjádřily svou podřízenost mužům. Proč bychom tedy měli mít námitky vůči obřadnímu používání oleje?

Na základě modlitby víry Bůh uzdraví. Jedná se o modlitbu víry, protože se opírá o zaslíbení Božího slova. Přitom se vůbec nejedná o to, kolik víry mají starší nebo samotný nemocný člověk. Starší se mohou modlit s jistotou, protože Bůh slíbil pozdvihnout člověka, budou-li splněny shora zmíněné podmínky.

Na konec malé shrnutí: věříme, že verše 14 a 15 se vztahují na případ, kdy člověk onemocní v důsledku hříchu. Když si to uvědomí a činí pokání, měl by zavolat starší sboru a vyznat před nimi své hříchy. Oni by se poté nad ním měli pomodlit a pomazat ho olejem v Pánově jménu. Mohou se modlit za obnovu jeho víry, protože Bůh slibuje, že člověka uzdraví.

5,16a Vyznávejte hříchy¹⁴ jeden druhému a modlete se jeden za druhého, abyste byli uzdraveni. Čtete-li tento verš jen zběžně, můžeme nabyt dojmu, že máme druhým lidem vyznávat všechny své skryté hříchy. O to zde ale vůbec nejde! Jakub má především na mysli, abychom brzy činili pokání před osobou, vůči níž jsme zhřešili.

Také bychom se měli modlit jeden za druhého. Místo abychom v sobě chovali zášť a trpkost, měli bychom usilovat o zachování obočství s druhými skrze vyznání a modlitbu.

Fyzické uzdravení se úzce pojí s duchovní obnovou. Pověšimněte si, že Jakub staví do úzkého vztahu vyznání, modlitbu a uzdravení.

Je zde jasně ukázána důležitá souvislost mezi fyzickou a duchovní oblastí. Člověk je trojediná bytost – duch, duše a tělo (1Te 5,23). Co ovlivňuje jednu část, má dopad i na všechny ostatní. Ve Starém zákoně kněz fungoval také jako lékař. Například diagnostikoval malomocenství a prohlásil člověka za zdravého, když zmizelo. Když Pán vložil dva úřady kněze a lékaře na jednu osobu, naznačil tím pevné pouto mezi duchem a tělem.

Psychosomatická medicína uznává toto spojení a při různých onemocněních hledá osobní problémy, které mohly nemoc zapříčinit. Ale moderní medicína nemůže nabídnout lék proti hříchu. Vysvobození od viny, poskvrnění, moci hříchu a trestu za něj může být získáno pouze skrze krev Ježíš Krista, a skrze vyznání hříchů před Bohem i před lidmi. Častěji než si chceme přiznat, mají nemoci svůj původ opravdu ve hříších – jako jsou obžerství, ustaranost, hněv, neodpuštění, nestřídmost, žárlivost, sobectví a pýcha. Hřích v životě způsobuje nemoc a někdy také smrt (1K 11,30). Měli bychom vyznat hřích a upustit od něj, jakmile si uvědomíme, že vstoupil do našeho života. *Všechny* hříchy máme vyznávat Bohu. Pokud zhřešíme proti druhým lidem, měli bychom činit pokání i před nimi. Tato praxe je nezbytná pro naše duchovní zdraví a prospěšná i našemu zdraví fyzickému.

5,16b–18 Mnoho zmůže modlitba spravedlivého. Eliáš byl člověk stejně podrobený utrpení jako my; pomodlil se opravdově, aby nepršelo, a vskutku nezapršelo v zemi po tři roky a šest měsíců. A znovu se pomodlil, a nebe dalo déšť a země vydala svou úrodu.

Tuto událost zaznamenává 1Kr 17,1–19,10. Tehdy Izraeli vládl král Achab, který se společně se svou ženou Jezabel stal ctitelem Baala a svedl lid ke zlé modloslužbě. „Achab udělal ještě více, aby provokoval Hospodina, Boha Izraele, k hněvu, než všichni izraelští králové, kteří byli před ním“ (16,33). Sucho trvající tři a půl roku bylo tedy přímým důsledkem hříchu.

Poté došlo ke slavnému utkání mezi Eliášem a Baalovými knězi na hoře Karmel. Když se z nebe snesl Hospodinův oheň a pozřel

oběti, oltář i vodu, lid byl usvědčen a navrátil se zpět k Bohu. Eliáš se znovu pomodlil a sucho skončilo. Příklad Eliáše nás má povzbudit k tomu, abychom se modlili za ty, kdo zhřešili a odešli z obecnství s Bohem. Účinná modlitba spravedlivého mnoho zmůže. Někdo to vyjádřil slovy: „Modlitba člověka, jehož srdce má pokoj s Bohem, koná zázraky.“ Abychom nebyli v pokušení domnívat se, že Eliáš byl něco více než my, Jakub nám připomíná, že Eliáš byl člověk se stejně křehkým tělem jako my. Byl to pouze člověk, podrobený stejným slabostem a neduhům jako ostatní lidé.

5,19–20 Předchozí verše ukázaly důležitost starších v obnově hřešícího svatého. A viděli jsme, jak i Eliáš napomohl obnově (částečné a dočasné) odpadlého národa. Nyní jsme vyzváni, abychom se i my sami zapojili do této rozsáhlé služby.

Devatenáctý verš popisuje bratra v Kristu, který zbloudil od pravdy, ať již naukou nebo v životě. Jiný bratr se za něj vytrvale modlí a tím ho láskyplně obrátí nazpět k obecnství s Bohem a jeho bratry a sestrami v Kristu. Jak nesmírně významná je takováto služba! Zaprvé zachrání zbloudilého bratra před předčasnou smrtí, kterou by na něj mohla káznici Boží ruka seslat. Zadruhé přikryje množství hříchů. Bůh je odpustí a zapomene na ně. Rovněž spoluvěřící je odpustí a skryjí před světem. I dnes tuto službu velmi potřebujeme. V naší horlivosti evangelizovat ztracené se možná dostatečně nevěnujeme těm Kristovým ovcím, které zbloudily od stáda.

Ještě jednou dává Jakub podněty našemu svědomí ohledně různých oblastí křesťanského života. Ptal se nás například: Shromažďujete si poklady v nebi? Jsou vaše obchodní metody opravdu čestné? Co třeba navrácení daní z příjmu? Žijete v přepychu, nebo obětavě, aby i ostatní lidé mohli poznat Spasitele? Když se prohřešíte proti druhému, jste ochotni za ním jít a omluvit se mu? Když onemocníte, za kým jdete nejdříve – za lékařem nebo za Bohem? Když vidíte, že váš spoluvěřící upadá do hříchu, kritizujete ho nebo se mu snažíte pomoci v obnově?

Bližíme se k závěru tohoto praktického, stručného dopisu. Viděli jsme v něm testy ví-

ry. Viděli jsme zkoušky víry na základě životních problémů, nesvatých pokušení, poslušnosti Božímu slovu. Člověk, který prohlašuje, že má víru, byl vyzván, aby svou víru dokázal tím, že nebude nikomu stranit, nebude se chovat snobsky, ale naopak ji dokáže životem plným dobrých skutků. Pravost naší víry dosvědčuje i naše řeč; věřící se učí ovládat svůj jazyk pod Kristovým panstvím. Pravou víru doprovází pravá moudrost; život plný závisti a sváru vystřídá praktická zbožnost.

Víra se vyhýbá nepřátelství, konfliktům a žárlivosti, které pramení z chamtivosti a světské ctižádosti. Vyhýbá se hrubému, kritickému jazyku. Vyhýbá se sebedůvěře, která vynechává Boha z životních plánů. Víra se testuje i způsobem, jakým člověk vydělává a utrácí peníze. Navzdory útlaku je statečná a vytrvalá, protože hledí na Pánův příchod. Její řeč je vždy čestná a nemusí svoji pravdivost dotvrzovat přísahami. Víra jde za Bohem za všech měnících se životních okolností. V nemoci nejdříve hledá duchovní příčiny. Když vyzná hříchy před Bohem a před těmi, jimž snad ublížila, odstraní možné příčiny nemoci. A nakonec se víra vydává v lásce a v soucitu za těmi, kteří odpadli.

Vaše i moje víra jsou zkoušeny každý den. Jaký bude rozsudek Soudce?

Poznámky

¹ (1,14) Řecké slovo *epithymia* je silnější slovo pro „touhu“. České slovo žádostivost původně vyjadřovalo pouze „silnou touhu“, ale postupně začalo mít výrazné sexuální konotace.

² (1,19a) Řecký výraz *hóste*, „pak tedy“, bývá v některých rukopisech nahrazen obratem „víme to“ (*iste*). Většina moderních verzí upřednostňuje toto kritické čtení. Nicméně tradiční čtení nejlépe zapadá do kontextu – jedná se o zlom, který nás vyzývá, co dělat na základě veršů 1–18.

³ (1,21) Řecké slovo *psyché* znamená „život“ i „duše“ a není vždy zřejmé, o který z těchto významů jde. Také „zachránit“ (v řečtině i češtině) se nemusí vždy vztahovat na věčnou záchranu. Může popisovat uzdravení, vysvobození, záchranu aj. Proto obrat

„zachránit vaše duše“ může v některých kontextech vyjadřovat myšlenku „učinit váš život úspěšným“ (pro Krista).

⁴ (2,2–4) V řečtině zde je slovo *synagógé*, tj. shromáždění. Skutečnost, že později se toto slovo používalo výhradně pro pojmenování židovských shromáždění, svědčí o velmi rané době vzniku Jakubova listu. Slova „shromáždění“ nebo „církev“ jsou překladem řeckého slova *ekklésia* (doslova „vyvolaná), což byl původně termín používaný v politice (jako například Valné shromáždění v OSN).

⁵ (2,14) Ve vší upřímnosti je třeba přiznat, že v řečtině se zde nevyskytuje zájmeno „taková“, ale pouze určitý člen. Ten sice někdy na sebe bere funkci ukazovacího zájmena, ale stejně tak by se mohlo jednat o běžné použití určitého členu s abstraktním podstatným jménem. Protože se jedná o doplnění zájmena za účelem výkladu, máme v ČSP v první části zájmeno „taková“, ale dále již jen víru bez zájmena.

⁶ (2,20) B21 víra „jalová“, ČEP „k ničemu“.

⁷ (3,5–6) Clovis G. Chappel, *Sermons from the Psalms*, str. 132.

⁸ (3,7) Robert G. Lee, *Lord I Believe*, str. 166–168.

⁹ (4,4) Většina rukopisů čte „cizoložníci a cizoložnice“, čímž implikuje skutečné cizoložnictví mezi členy shromáždění. Alexandrijský rukopis má pouze ženský tvar, „cizoložnice“, který však téměř vyžaduje obrazné chápání. B21 a ČEP dovolují obě možnosti, fyzické a/nebo duchovní cizoložství.

¹⁰ (4,5) Nejstarší rukopisy ještě nedisponovaly specifickým rozlišením mezi malými a velkými písmeny. V ideálním případě bychom zde měli „S“, které by se velikostně nacházelo mezi malým a velkým písmenem. Tak tomu bylo v dalších pasážích Nového zákona, kdy nebylo zcela jasné, zda se jedná o Ducha nebo ducha. Protože zde však tato možnost není, překladatelé a redaktoři se musí sami rozhodnout pro jednu z možností podle kon-

textu. Zde a na jiných místech se mnoho dobrých biblistů rozchází.

¹¹ (4,11–12) Alexandrijský rukopis čte „bližního“.

¹² (5,9) Alexandrijský rukopis a většinové čtení uvádějí „souzení“. Kontext však vypoovídá o negativním rozsudku, a proto lze slovo přeložit i jako „odsouzení“.

¹³ (5,12) Většinový text představuje velmi zajímavou variantu. Kritický text a ČSP čtou „soudu“ – *diké*, kdežto většina rukopisů čte „*eis hypokrysis*“. Pokud by se během opisování vytratila v důsledku chyby malá předložka „*eis*“, pak by se přirozeně chápala předpona *hypokrysin* jako samostatná předložka a vzniklo by z toho „soudu“. Oba významy sice zapadají do kontextu, ale vzhledem k souvislosti celého Jakubova listu lze říci, že apoštol varuje před upadnutím do náboženského *pokrytectví*.

¹⁴ (5,16a) Možno i přestoupení, ale kritický text čte „Proto vyznávejte hříchy“.

Bibliografie

Adamson, James. *The Epistle of James* (NIC).

Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1976.

Brown, Charles. *The General Epistle of James: A Devotional Commentary*. Philadelphia: The Union Press, 1907.

Gaebelein, Frank. *The Practical Epistle of James*. Great Neck, N. Y.: Doniger & Raughley, Inc., 1955.

Johnstone, Robert. *Lectures Exegetical and Practical on the Epistle of James*. Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers (přetisk vydání z roku 1871).

Kelly, William. *The Epistle of James*. London: F. E. Race, 1913.

King, Guy H. *A Belief that Behaves*. London: Marshall, Morgan & Scott, Ltd., 1954.

Zodhiates, Spiros. *The Behavior of Belief*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959.

První list Petřův

Úvod

„I kdybychom nevěděli, kdo tento list napsal, museli bychom říct: „Muž, který toto psal, je silný jako skála. Jeho duše stojí na základě pevném jako skála a svým mocným svědectvím posilňuje duše druhých, aby mohli odolat velikému utrpení, které se na ně valí, a aby je postavil na základ neochvějný jako skála““

Wiesinger

I. Jedinečné místo v kánonu

Křesťané v muslimských a komunistických zemích jsou tak zvyklí na útlak, nepřátelství a dokonce pronásledování, že je až očekávají. První list Petřův jim je nesmírnou praktickou pomocí, aby přijali utrpení jako něco, co náš Pán dopouští a co prospívá, aby získali určité žádoucí vlastnosti jako vytrvalost.

Křesťané na Západě, zvláště pak anglicky mluvící věřící se svým obrovským biblickým dědictvím, se dosud nepřizpůsobili prostředí s veřejným odporem k víře. Donedávna byl stát příznivě nakloněn konceptu rodiny jako základu společnosti, a dokonce podporoval chování do „kostela dle naší volby“. Tomu je konec. Jak se zdá, vláda a zvláště místní samospráva využívá soudce, vzdělávací instituce a hlavně média, aby překrucovali fakta, vysmívali se křesťanům a pomlouvali ty, kteří věří Bibli. Rozhlas, televize, noviny, časopisy a oficiální prohlášení propagují nemravnost, alkohol, podvádění a dokonce rouhání. Křesťanství jde nyní „proti proudu“ a čím dříve se věřící poučí z lekcí apoštola Petra, které učí ve svém prvním dopise, tím více budou připraveni na konec 20. století a začátek století následujícího – pokud náš Pán ještě nepřijde.

II. Autor

Vnější důkazy

Vnější důkazy, že Petr napsal tento list, pocházejí už z raných dob a jsou všeobecně uznávané. Eusebius řadí 1. list Petřův mezi knihy, které přijímají všichni věřící (*homo-*

logúmena). Tuto knihu akceptují i Polykarp a Klement Alexandrijský. To, že tato kniha není zahrnuta v Markionově „kánonu“, by nás nemělo udivovat, protože ten uznával pouze Pavlovy listy. Muratorihó kánon 1. Petřův nezahrnuje, ale to mohl způsobit útržkovitý charakter dokumentu.

Je docela možné, že v 2Pt 3,1 máme nejstarší potvrzení 1. listu Petrova. Dokonce i ti, kteří nevěří, že Petr je autorem 2. listu Petrova (viz Úvod ke 2. Petrovu), považují stáří tohoto listu za dostatečné, aby jím věrohodně doložili první list, pokud ovšem 2. Petřův 3,1 odkazuje právě na tento ranější dopis.

Vnitřní důkazy

Vnitřním důkazem, kvůli kterému někteří zpochybňují Petrovo autorství, je velmi dobrá řečtina. Že by rybář z Galileje uměl tak dobře psát? Mnozí tvrdí, že ne. Nicméně, jak sama naše kultura hojně dokládá, lidé s přirozeným darem řeči (a projevu) často výborně ovládají spisovný jazyk, aniž by měli akademické vzdělání nebo jinou přípravu. Petr měl třicetiletou praxi v kázání, nemluvě o inspiraci Duchem svatým a pravděpodobně Silvánově pomoci při psaní listu. Když Sk 4,13 mluví o tom, že Petr a Jan byli neučení, je tím myšleno pouze to, že neměli formální rabínské vzdělání.

V 1. Petrově se hojně objevují zmínky o Petrově životě a službě, což dokazují následující úseky:

V 1,8 autor naznačuje, že viděl Ježíše, jak ho čtenáři neviděli. Říká: „Ačkoli *jste* ho ne-

viděli, milujete ho“ a nikoliv „neviděli *jsme ho*“. Autor Ježíše doprovázel, jak uvidíme i v dalších pasážích.

Prvních deset veršů druhé kapitoly mluví o Ježíši jako o úhelném kameni, což nás přivádí k události u Cesareje Filipovy (Mt 16,13–20). Když Petr uznal Ježíše jako Krista, Syna živého Boha, Pán Ježíš mu řekl, že svou církev vystaví na tomto základě, tj. na pravdě, že Kristus je Syn živého Boha. On je úhelný kamen a základ církve.

Zmínka o živých kamenech v 2,5 připomíná událost v Janovi 1,42, kde Ježíš změnil Šimonovi jméno na Kéfase (aramejsky) nebo Petra (řecky) – obojí se překládá jako kámen. Živým kamenem se Petr stal skrze víru v Krista. Není tedy divu, že tolik mluví o živých kamenech ve druhé kapitole. V 2,7 autor cituje Žalm 118,22: „Kámen, který zavrhl stavitelé, se stal úhelným kamenem.“ Tentýž verš citoval Petr, když byl předvolán před vůdce, starší a učitele Zákona v Jeruzalémě (Skutky 4,11).

Když slyšíme apoštola, jak radí čtenářům, aby se podřizovali vládnímu zřízení (2,13–17), vybaví se nám okamžik, kdy se Petr sám nepodřídil, ale uťal ucho veleknězova otroka (Jan 18,10). Jeho rada nejenže je inspirovaná, navíc čerpá z praktické zkušenosti.

Kapitola 2,21–24 nejspíše naznačuje autorovu bezprostřední obeznámenost se soudním procesem a smrtí Pána Ježíše. Na Spasitelovu pokornou vytrvalost a tiché utrpení nemohl Petr nikdy zapomenout. V 2,24 se nachází zmínka o způsobu Ježíšovy smrti – ukřižováním. Tento popis zřejmě opakuje Petrova slova ve Skutcích 5,30 a 10,39.

Když Petr hovoří o tom, že se čtenáři navrátí zpátky k pastýři a strážci svých duší (2,25), měl možná na mysli svůj vlastní návrat (Jan 21,15–19), který následoval poté, co Ježíše zapřel.

Připomenutí, že láska přikryje množství hříchů (4,8), nás možná vrací k Petrově otázce: „Pane, kolikrát mám odpustit svému bratroví, když proti mně zhřeší? Až sedmkrát?“ Ježíš mu řekl: „Právím ti, ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát“ (Matouš 18,21–22). Jinými slovy: do nekonečna.

V 4,16 je řečeno, že pokud někdo trpí jako křesťan, neměl by se stydět, ale v tomto

jménu oslavovat Boha. Srovnejme to se Skutky 5,40–42, kde byli Petr a další apoštolové zbičováni. Když pak pouštěli veleradu, „radovali se, že byli uznáni za hodné, aby byli potupeni pro to jméno“.

Autor tohoto listu ukazuje, že byl svědkem Ježíšova utrpení (5,1). Je možné, že výraz „účastník budoucí slávy“ souvisí s proměněním. Petr byl přítomen u obou událostí.

Vlídna pastýřská rada „paste Boží stádo, které je u vás“ (5,2) nám připomíná, co řekl Ježíš Petrovi: „Pas mé beránky. ... Pas mé ovce. ... Pas mé ovce“ (Jan 21,15–17).

Slovní spojení v 5,5 „oblečte se v pokoru“ silně evokuje událost v Janovi 13, kde se Ježíš přepásal zástěrou otroků a umyl nohy svým učedníkům. Celý úsek o pýše a pokoře (5,5–6) má však větší význam, když si vzpomeneme, jak Petr hrdě prohlašoval, že by Ježíše nikdy nezapřel (Mk 14,29–31), a na jeho následné trojí zapření (Mk 14,67–72).

Poslední zmínkou, která může souviset s Petrovou zkušeností, najdeme v 5,8: „Váš protivník ďábel obchází jako řvoucí lev a hledá, koho by pohltil.“ Když to Petr psal, měl na mysli chvíli, kdy mu Ježíš řekl: Šimone, Šimone, hle, Satan si vás vyžádal, aby vás vytrýbil jako pšenici“ (L 22,31)?

III. Doba vzniku

Mnozí považují Petrovo učení, že vlada obecně prospívá těm, kteří chtějí jednat dobře (1Pt 2,13–17), za příliš smířlivé na to, aby bylo napsáno poté, co začal Nero krutě pronásledovat křesťany (64 po Kr.). V každém případě nemůže být tento list od této doby časově příliš vzdálen, vznikl tedy zřejmě v roce 64 nebo 65.

IV. Pozadí a téma

Jak už bylo zmíněno, Petr se věnuje zvláště utrpení v životě křesťana. Zdá se, že si čtenáři jeho listu už prošli pomluvami a zesměšňováním pro Kristovo jméno (4,14–15). Mnohé z nich v budoucnosti zřejmě čekali věznění, zabavení majetku nebo násilná smrt. Utrpení ale není jediným tématem tohoto významného listu. Najdeme zde mnoho dalších témat jako pozhennání, která plynou z přijetí evangelia, správný vztah věřících

ke světu, státu, rodině či církvi, pokyny pro starší nebo oblast kázně.

Apoštol tento list posílá z „Babylonu“ – buď skutečného města na řece Eufratu, kde

se vyskytovala židovská komunita, nebo duchovního Babylonu na řece Tibeře (Řím) – do východních provincií, které se nacházely na území dnešního Turecka.

Osnova

- I. Výsady a povinnosti věřícího (1,1–2,10)
 - A. Pozdrav (1,1–2)
 - B. Postavení věřícího (1,3–12)
 - C. Jeho chování ve světle jeho postavení (1,13–2,3)
 - D. Jeho výsady v novém domě a kněžství (2,4–10)
- II. Vztahy věřícího (2,11–4,6)
 - A. Poutníkem ve vztahu ke světu (2,11–12)
 - B. Občanem ve vztahu k vládě (2,13–17)
 - C. Služebníkem ve vztahu ke svému pánu (2,18–25)
 - D. Manželkou ve vztahu k manželovi (3,1–6)
 - E. Manželem ve vztahu k manželce (3,7)
 - F. Bratrem ve vztahu k společenství (3,8)
 - G. Trpícím ve vztahu k pronásledovatelům (3,9–4,6)
- III. Služba a utrpení věřícího (4,7–5,14)
 - A. Naléhavé výzvy pro poslední dny (4,7–11)
 - B. Povzbuzení a vysvětlení ohledně utrpení (4,12–19)
 - C. Povzbuzení a pozdravy (5,1–14)

Komentář

I. Výsady a povinnosti věřícího (1,1–2,10)

A. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Milovaný rybář se představuje jako Petr, apoštol Ježíše Krista. Pán Ježíš ho ustanovil jako jednoho z původních dvanácti a povolal ho, aby zvěstoval slavné proměňující poselství. Tím, že reagoval na Boží poklepaní na rameno, se stal rybářem lidí.

Všichni věřící jsou povoláni, aby tady na zemi zastupovali Kristovy zájmy. Všichni máme být misionáři, ať už doma nebo mimo naši vlast. To je hlavním cílem našeho života jako Ježíšových následovníků, všechno ostatní je druhořadé.

List je adresován příchozím neboli cizincům rozptýleným po Pontu, Galacii, Kappadokii, Asii a Bithynii. Kdo vůbec byli tito vyhnanci?

Petr používá výraz „rozptýlení“, což nás přivádí k myšlence, že se jednalo o věřící ze Židů, neboť Jakub používá stejné označení pro věřící z dvanácti izraelských kmenů (Jk 1,1). Také v J 7,35 najdeme slovo, které popisuje Židy rozptýlené mezi pohany.

Je však celkem možné, že Petr píše tento list nežidovským věřícím, kteří byli kvůli pronásledování rozptýleni mezi okolní národy. Přitom přebírá mnoho jmen, která se dříve používala pro pozemský Boží lid, a používá je pro nové Boží společenství – církve. Nazývá je vyvolenými (1,1), vyvoleným rodem, královským kněžstvem, svatým národem, lidem určeným k Božimu vlastnictví (2,9). Navíc také třikrát naznačuje, že píše věřícím z nežidovských národů. Mluví o jejich marném způsobu života, který zdědili po otcích (1,14.18). Podává je jako ty, kteří kdysi nebyli lidem (2,10). Nakonec v 4,3 říká, že žili před-

tím jako pohané. Máme tedy silný argument, že lidé v diaspoře neboli v rozptýlení, kterým Petr píše, je křesťanská církev tvořená především těmi, kteří byli před obrácením pohané. Můžeme namítnout, že byl Petr především apoštolem pro Židy, to mu ale nebránilo ve službě pohanům. Určitě i Pavel, který zvěstoval pohanům, sloužil také Židům.

1,2 Adresáti tohoto listu jsou blíže určeni čtyřmi stupni záchrany, na které se podílejí všechny tři osoby Boží Trojice.

Nejdříve byli vyvoleni podle předzvěděni Boha Otce. To znamená, že je Bůh před věky vybral, aby mu patřili. Nauka o Božím vyvolení není vždy zrovna oblíbená, ale má jednu výhodu – umožňuje Bohu být Bohem. Pokusy udělat ji pro člověka přijatelnou uspěly jediné tehdy, když zlehčily Boží svrchovanost. Každý problém sladit Boží vyvolení se zodpovědností člověka je jen v naší mysli, a ne v Boží. Bible učí obojí a my bychom měli oběma věřit. Pravda se nachází v obou extrémech, ne někde mezi nimi.

Je řečeno, že Boží vyvolení je podle jeho předzvěděni. Někteří to chápou tak, že Bůh vyvolil ty, o kterých předtím věděl, že budou důvěřovat Spasitel. Jiní říkají, že Bůh věděl velmi dobře, že by žádný hříšník nedůvěřoval Zachránci, kdyby byl ponechán sobě napospas, a tak ve svém předzvěděni určil některé jako trofej své milosti. Přestože je Boží vyvolení nevýslovným tajemstvím, můžeme si být jisti, že v tom není žádná nespravedlnost.

Druhým krokem záchrany je posvěcení Ducha. Toto posvěcení se děje před obrácením.¹ Touto službou Duch svatý vyčleňuje ty, kteří patří Bohu (viz také 2Te 2,13). Posvěcení logicky následuje po vyvolení Bohem Otcem. Ve věčnosti Bůh předzvěděl a vyvolil lidi. V čase Duch svatý způsobuje, že vyvolení se v životě jednotlivců stává realitou.

Třetím krokem při záchraně duší je reakce hříšníka na dílo Ducha svatého. Je to poslušnost Ježíši Kristu. To znamená, že člověk uposlechne evangelium, činí pokání ze svých hříchů a přijme Krista jako Zachránce. Myšlenka, že evangelium je třeba poslechnout, se objevuje v Novém zákoně běžně (viz Ř 2,8; 2Te 1,8).

Poslední je pokropení Jeho krví. Nesmíme to ale brát doslova a tvrdit, že při spasení je člověk opravdu pokropen Ježíšovou krví. Jedná se pouze o metaforu. Hlavní myšlenka spočívá v tom, že jakmile člověk uposlechne evangelium, získá veškerý užitek, který plyne z prolití Kristovy krve na Golgotě. Krev Zachránce byla prolita jednou za všechny před více než tisíci devíti sty lety a už nikdy prolita nebude. Ale když v něj uvěříme, získáváme odpuštění, vykoupení a bezpočet dalších požehnání, která pramení z jeho krve.

Petr vyznačil čtyři kroky duchovního narození čtenářů a nyní si přeje, aby se jim rozhojnila milost a pokoj. Poznali už Boží milost v záchraně a následném pokoji s Bohem. Avšak každý den budou potřebovat milost a sílu ke křesťanskému životu a pokoj uprostřed neklidné společnosti. Apoštol si přeje, aby se jim toho dostávalo v plné hojnosti. James Denney řekl, že „milost je první a poslední slovo evangelia a pokoj – dokonalý duchovní stav – je dovršené působení milosti“.

B. Postavení věřícího (1,3–12)

1,3 Ve verších 3–12 Petr objasňuje jedinečnou slávu našeho spasení. Začíná výzvou, abychom chválili původce našeho spasení – Boha a Otce našeho Pána Ježíše Krista. Tento titul představuje Boha ve dvojím vztahu k Pánu Ježíši. Jméno „Bůh... našeho Pána Ježíše Krista“ zdůrazňuje Pánovo lidství. Jméno „Otec“ vyzvedává božství jeho Syna. Celé jméno jeho Syna zní:

Pán – má výsadní právo vládnout v našem srdci a životě.

Ježíš – zachraňuje svůj lid od hříchů.

Kristus – Boží Pomazaný, který byl vyvýšen na nejvyšší místo v nebi.

Díky velikému Božimu milosrdenství jsme se znovu narodili k živé naději skrze vzkříšení Ježíše Krista ze smrti. Toto spasení pramení od Boha. Jeho úžasná milost je jeho příčinou. Živá naděje je jeho současnou odměnou. Vzkříšení Ježíše Krista je pravý základ našeho spasení, stejně jako je důvod naší živé naděje.

Jako hříšníci jsme neměli po smrti žádnou naději. Před námi byl jen nevyhnutelný soud a planoucí rozhořčení. Jako stará stvoření

jsme byli odsouzeni ke smrti. Avšak v Kristově vykupitelském činu Bůh našel pravý základ, na kterém může zachránit bezbožné hříšníky a zůstat spravedlivý. Kristus zemřel za naše hříchy. Bůh byl plně uspokojen. Nároky na spravedlnost byly splněny a milost teď může proudit k těm, kteří se řídí evangeliem. V Kristově vzkříšení se projevilo úplné Boží zadostiučinění z oběti svého Syna. Vzkříšení je Otcovo „Amen“ na Pánův výkřik: „Je dokonáno!“ Vzkříšení je také záruka, že všichni, kteří zemřou v Kristu, vstanou z mrtvých. Toto je naše živá naděje – očekávání, že nás Kristus vezme domů do nebe, abychom byli s ním a navždy byli jako on. F. B. Meyer nazývá živou nadějí „spojením mezi naší současností a budoucností“.

1,4 Verše 4 a 5 popisují tento budoucí aspekt záchrany. Když se narodíme znovu, máme jistou naději na dědictví v nebi. Toto dědictví se týká všeho, z čeho se bude věřící v nebi navěky radovat, a všeho, co mu bude skrze Krista patřit (Ž 16,5). Je to dědictví nezničitelné, neposkvřené a nevadnoucí: (1) Nezničitelné znamená, že nikdy nemůže zrezivět, popraskat nebo zchátat. Je odolné vůči smrti. (2) Neposkvřené znamená, že je dědictví samo o sobě v dokonalém stavu. Žádná skvrna nebo kaz nemohou zakalit jeho čistotu. Je odolné vůči hříchu. (3) Nevadnoucí znamená, že se jeho hodnota, sláva a krása nemění. Je odolné vůči času.

Pozemské dědictví je přinejlepším nejisté. Někdy se hodnota majetku výrazně sníží kvůli poklesu hodnoty na trhu. Někdy poslední vůli napadnou ti, kdo v ní nejsou zmíněni, a dosáhnou úspěchu. Někdy jsou lidé o dědictví připraveni kvůli právním formalitám. Nebeské dědictví nepodléhá žádným časovým změnám, ani nemá žádné nedostatky ve vlastnickém právu věřícího. Pro děti Boží je uchováváno v bezpečném nebeském trezoru.

1,5 Pro křesťany je střeženo nejen dědictví, ale také oni sami jsou zachováni a střeženi pro dědictví. Dědic může v tomto životě zemřít dříve, než je dědictví rozděleno. Stejná milost, která zachovává nebeské dědictví, také zachovává nás, abychom se z něj jako dědici mohli těšit. Nic nemůže zhatit plán

Božího vyvolení. Ti, kteří byli vyvoleni před dávnými věky, jsou spaseni v tomto čase a zachováni pro věčnost, která přijde. Ten, kdo věří v Krista, je navěky v bezpečí.

Vedle Boží stránky je tady ovšem také lidská stránka věčné jistoty. Jsme střeženi Boží mocí – to je Boží stránka, ale také skrze víru – to je lidská stránka. To neznámá, že je člověk spasen pouze, dokud věří. Jestliže je to opravdová víra, přetrvává. Zachraňující víra je *vždy* trvalá.

Boží moc střeží Boží dítě ke spasení, které je připraveno, aby bylo zjeveno v posledním čase. Jedná se o spasení v budoucnu. Často se zdůrazňuje, že z hlediska času má spasení tři aspekty: (1) *Křesťan byl zachráněn* od trestu za hřích v okamžiku, kdy poprvé uvěřil ve Spasitele (Ef 2,8). (2) *Denně je zachraňován* od moci hříchu, když dovolí, aby Spasitel žil v něm (Ř 5,10). (3) *Bude zachráněn* od přítomnosti hříchu při vytržení (Žd 9,28). Jeho tělo bude proměněno a oslaveno a bude navěky zbaveno hříchu, nemoci a smrti. Budoucí čas spasení se rovněž týká času, kdy se svatí vrátí s Kristem na zem a jasně se ukáže, že jsou Boží děti (1J 3,2).

1,6 Díky naději na vykoupění těla a na velkolepé dědictví mohou věřící radostně jásat dokonce i uprostřed zkoušek. Křesťané, kterým Petr psal, trpěli pronásledování pro své svědectví o Kristu. Petr jim připomíná jeden z nádherných paradoxů křesťanství – radost uprostřed zármutku. Na jedné straně mohou jásat nad vyhlídkou na střežené dědictví pro střežený lid. Na druhé straně mohou najít radost ve vědomí, že různé zkoušky potrvají pouze chvíli, zatímco sláva bude navěky (viz 2K 4,17). Ve své poznámce k radosti uprostřed trápení způsobeného zkouškami napsal J. H. Jowett toto: „Nikdy jsem nečekal, že najdu studánku v takové beznadějně pustině.“

1,7 Pro trpící svaté je útěchou také vědomí, že jejich utrpení není ani bezúčelné ani bez užítka. Utrpení bezbožných je jen náznak trýznivého soužení, které budou snášet navěky. To pro křesťany neplatí. Jedním z mnoha přínosů toho, když dítě Boží v tomto životě trpí, je, že se prověří ryzeost jeho víry. Petr přirovnává naši víru ke zlatu. Ze všech člověku

známých látek je zlato jednou z nejtrvalejších. Může být vystaveno silnému záru a zdálo by se, že je nezníčitelné. Pravdou ale je, že se zlato opotřebovává používáním, tlakem a žárem.

Pravá víra je nezníčitelná. Věřící může projít tvrdými zkouškami, avšak místo aby udusily jeho víru, stanou se pro ni živnou půdou, ze které může čerpat. Job nejspíše v jediný den utrpěl těžší ztráty, než kdy kdokoliv jiný v dějinách světa zažil, a přesto dokázal říct: „Jestli mě skolí, budu v něho skládat naději“ (Jb 13,15). Tři muži v babylonské peci procházeli skutečnou zkouškou ohněm. Oheň prověřil, že jejich víra je opravdová. Také spálil provazy, kterými byli spoutáni, a tak je osvobodil (Da 3,12–30). Během této tvrdé zkoušky ohněm byl s nimi někdo, kdo se svým vzhledem podobal „božím synu“ (ČEP). Ryzost víry se může prokázat jedině ohněm. Když jsou stávající podmínky příznivé, je snadné být křesťanem. Ale pokud veřejné přiznání ke Kristu vede k pronásledování a utrpení, příležitostní následovníci utečou a ztratí se v davu. Náboženství, které nic nestojí, za nic nestojí. Víra, která odmítá tuto cenu zaplatit, je falešná. Je to víra bez skutků, kterou Jakub odsuzuje.

Pravá víra povede ke chvále, poctě a slávě, až se zjeví Ježíš Kristus. Jednoduše to znamená, že Bůh odmění každý okamžik, kdy víra obstála při zkoušce. Ocení ty, kteří se radují, i když jsou obklopeni starostmi. Udělí čest a slávu zkoušeným a trpícím věřícím, kteří byli schopni přijmout své trápení jako vyjádření důvěry.

To se ukáže, až se Ježíš Kristus vrátí zpět na zem, aby vládl jako Král králů a Pán pánů, a všichni ti, které svět zavrhl, se ukážou jako Boží synové. Z porovnání různých míst v Písmu vyplývá, že odměna bude vyhlášena po vytržení u soudné stolice Boží v nebi. Veřejně ale tato odměna vyjde najevo zřejmě při Kristově druhém příchodu.

1,8 Petr hovoří o nynější radosti z našeho spasení – o Ježíši, kterého jsme vírou přijali. Ačkoli jsme ho nikdy na vlastní oči neviděli, milujeme ho.² Ačkoli ho ani teď nevidíme, věříme v něj. Takto vstupujeme do stavu blahoslavenství, o kterém se Ježíš zmínil Tomá-

šovi: Blahoslavení, kteří neviděli, a uvěřili“ (J 20,29).

William Lincoln píše:

Lidé mluví hodně o lásce, ale opravdovou zkouškou lásky k Bohu a Kristu je to, když si v době zkoušky řekneme: „Raději budu trpět než ho rmoutit, abych neztratil Boží přízeň a úsměv.“ Láska se spíše spokojí s kůrkou chleba a Božím úsměvem, než aby měla lepší postavení a oblibu světa bez jeho úsměvu. Takové zkoušky určitě čekají všechny opravdové Boží děti, tříbí totiž plevu od pšenice. Zlato vyjde z ohně osvědčené a očištěné od strusky.³

Protože v něj věříme, jásáme nevýslovnou radostí plnou slávy. Být s ním sjednoceni skrze víru znamená mít nepřetržitě a trvalé spojení se zdrojem veškeré ryzí radosti. Křesťanská radost není závislá na pozemských okolnostech, ale na Kristu, který byl vzkříšen, vyvýšen a je po Boží pravici. Jako není možné sesadit Krista z jeho místa slávy, tak není možné připravit svaté o jejich radost. Tyto dvě věci jdou ruku v ruce.

1,9 Dále se Petr zabývá současným důsledkem víry – spasením duše. Spasení těla je stále věc budoucí – k tomu dojde, až Kristus přijde pro své svaté. Jakmile se však spolehneme na Krista vírou, získáváme spasení duše. Tou je myšlena nehmotná část člověka, jeho osoba oddělená od těla. Je to právě duše, která je po smrti od těla odloučena. V této pasáži se jedná i o ducha, skrze kterého si uvědomujeme Boha. Duše je spasena při znovuzrození.

1,10 Toto spasení bylo tématem mnoha proroků Starého zákona. Starozákonní Boží poslové předpovídali tuto nezaslouženou přízeň, kterou dostaneme. Nicméně tomu, co psali, sami plně nerozuměli (viz Da 12,8).

1,11 Podle všeho nevěděli: (1) Kdo to přijde jako Mesiáš. (2) Čas, kdy se zjeví. Byli inspirováni Božím Duchem, aby předpověděli utrpení Mesiáše a slávu, která přijde. Necháпали ale, že tyto dvě události budou mezi sebou vzdálené nejméně tisíc devět set let. Jak se často znázorňuje, viděli dva vrcholy hor – (a) Golgotu, na které Ježíš trpěl, a (b) Olivovou horu, kam se ve slávě vrátí. Neviděli však údolí mezi nimi, současnou dobu milosti, ve

které můžeme z jasnější perspektivy než oni vidět obě události, jak minulou, tak i tu budoucí.

1,12 Jim Boží Duch zvláštním způsobem zjevil, že slouží dosud nenarozeným generacím. I když slova proroků měla smysl pro jejich vlastní generaci, uvědomovali si, že plný smysl se nenaplnil v tehdejších událostech.

To samozřejmě vyvolává otázky. Znali proroci Starého zákona pravdu o ospravedlnění vírou? Jak to, že nerozuměli našemu spasení? V jakém smyslu sloužili spíše nám než sami sobě?

William Lincoln říká:

Plnost Boží milosti se nemohla zjevit dříve, před Kristovým příchodem. Bůh mohl zachránit hříšníky a hned je vzít do nebe, jako to udělal kdysi s Henochem, ale sjednocení s Kristem nebo jakékoliv náznaky sjednocení nebylo možno prožít, dokud Kristus nezemřel a nevstal z mrtvých. Bůh tak rád zahrnuje svého Syna počtou!⁴

To, co bylo prorokům zahaleno, je nyní zjevné. V den Letnic sestoupil z nebe Duch svatý. Zmocnil apoštoly k tomu, aby kázali dobrou zprávu, že Ježíš Nazaretský je předpověděný Mesiáš, že zemřel za hříchy lidí, byl pohřben a třetího dne vstal s mrtvých. Oznamovali, že spasení se nabízí jako dar skrze víru v Krista. Ohlašovali, že Božím záměrem pro tuto dobu je shromáždit z národů lid pro jeho jméno a že se jednoho dne Pán Ježíš vrátí na zem, aby převzal žezlo vlády nad celým světem.

Věřící v této době mají úžasnou výsadu nejen proto, že dobře rozumí tomu, co bylo prorokům zahaleno, ale také proto, že samotní andělé touží nahlédnout do této pravdy o spasení. Andělé mají zvláštní místo jak ve Starém, tak i v Novém zákoně. Je o nich řeč v souvislosti s Kristovým narozením, jeho pokušením, utrpením v Getsemane i s jeho vzkříšením. Ale pokud víme, neexistuje žádné vykoupění pro padlé anděly. Kristus nepřišel, aby zasahoval ve prospěch andělů, ale ve prospěch Abrahamových potomků (Žd 2,16). Církev je pro anděly poučením, předkládá mnohostrannou Boží moudrost (Ef 3,10). Není jim však dáno znát radost, kterou přináší naše spasení.

C. Jeho chování ve světle jeho postavení

(1,13–2,3)

1,13 Počínaje tímto veršem klade Petr důraz na něco jiného. Až doposud se věnoval slávě našeho spasení. V tomto bodě začíná řada výzev založených na tom, co psal dosud. Jowett říká: „Tato výzva vychází z evangelia popsaného v úvodu... Duchovní podnět vzniká silou úžasných skutečností. Dynamika služby se rodí v srdci evangelia.“⁵

Nejdříve Petr vybízí svaté, aby si „přepásali bedra své mysli“. Přepásat si bedra své mysli je zajímavá metafora. Ve východních zemích lidé nosili dlouhá volná roucha. Když potřebovali jít rychle nebo nechtěli, aby jim roucho překáželo, převázali si je pásem či podkasali (viz Ex 12,11). Tímto způsobem si přepásali bedra. Co ale Petr myslí tím, když říká „přepásejte bedra své mysli“? Když šli křesťané do nepřátelského světa, bylo důležité, aby neztráceli hlavu a nenechali se ničím odvést od svého úkolu. V době pronásledování mají lidé vždy sklon se znepokojovat a zmatkovat. „Přepásaná“ mysl je silná, vyrovnaná, klidná a připravená jednat. Nenechává se omezovat lidským strachem nebo pronásledováním.

K tomuto stavu duševní integrity Petr dále povzbuzuje slovy „buďte střízliví“, což znamená neztrácet rozvahu na rozdíl od zmatku. Střízlivý duch je klidný a vyrovnaný.

Dále jsou svatí nabádáni, aby měli radostnou mysl, která hledí dopředu: „Dokonale upněte svou naději k milosti, která je vám přinášena ve zjevení Ježíše Krista“. Ujištění, že se Kristus vrátí, se nabízí jako pádný důvod vydržet bouře a utrpení v životě. Zjevení Ježíše Krista se obecně chápe jako jeho příchod zpátky na zem, kdy se zjeví ve slávě. Nicméně se také může jednat o vytržení, kdy si Kristus přijde pro svaté.

1,14 Tématem veršů 14–16 je poslušná mysl. Poslušné děti by se neměly oddávat hříchům, které pro ně byly typické v dřívějším životě. Jako křesťané by měli žít jako ten, jehož jméno nosí. Jestliže se přizpůsobují bezbožnému světu, popírají svůj nebeský charakter. Když je nyní osvitil Duch svatý, měli by odstranit vše, co dělali v době své nevě-

domosti. Dřívější žádosti znamenají hříchy, kterým se oddávali, když ještě neznali Boha.

1,15 Místo napodobování bezbožného světa se všemi jeho výstrelky a způsoby bychom měli svým životem napodobovat svatost toho, který nás povolal. Být zbožný znamená být jako Bůh. Bůh je svatý v každém ohledu. Pokud máme být jako on, musíme být svatí ve všem, co děláme nebo říkáme. V tomto životě nikdy nebudeme svatí jako on, měli bychom však být, neboť on je.

1,16 Petr se odvolává na Starý zákon, aby dokázal, že Bůh očekává, že jeho lid bude jako on. Ve Lv 11,44 Bůh říká: „Bud'te svatí, neboť já jsem svatý.“ Žít svatý život křesťanům umožňuje Duch svatý, který v nich přebývá. Takovou pomoc a požehnání starozákonní svatí neměli. Protože však máme větší výhody, máme také větší zodpovědnost. Verš, který Petr citoval z Lv, získává v Novém zákoně hlubší význam. Je to rozdíl mezi formálním a životně důležitým. Svatost byla Božím ideálem ve Starém zákoně. Opravdové každodenní podoby ale nabyly až s příchodem Ducha pravdy.

1,17 Nejenže jsme vybízeni ke svatosti, ale také k uctivé mysli, tj. k uctivé bázni, hlubokému ocenění toho, kdo Bůh je. Je to především uvědomění si, že ten, koho nazýváme Otec, je také ten, který nestranně soudí své děti podle jejich skutků. Jakmile si uvědomíme rozsah jeho vědění a přesnost jeho soudu, měli bychom žít v náležité bázni, abychom se mu neznelíbili. Otec soudí své vlastní v tomto životě; soud hříšníků pak svěřil Pánu Ježíši (J 5,22).

Lincoln píše: „On sleduje a vždy si všímá, zda poctivost úmyslů, rozumnost mysli a touha v srdci jsou takové, které ho těší.“⁶

Dny svého pozemského života máme žít v bázni. Křesťané nejsou na této zemi doma. Žijeme v cizí zemi jako vyhnanci z nebe. Neměli bychom se zde usadit, jako kdyby zde bylo naše trvalé bydliště. Vždy bychom si měli pamatovat, že náš cíl je v nebi, a chovat se jako občané nebe.

1,18 Věřící se před svým obrácením nelišili od ostatních lidí. Jejich řeč i chování byly stejně prázdné a bezvýznamné jako vše,

co dělali ostatní kolem nich. Jejich dny před obrácením jsou popsány jako marný způsob života, který přejali po otcích. Byli však úžasným způsobem vykoupeni z prázdnoty svého způsobu života. Z otroctví, v němž se museli přizpůsobovat světu, byli zachráněni zaplacením nesmírně cenného výkupného. Bylo to zlatem nebo stříbrem, čím byli tito rukojmí osvobozeni (viz Ex 30,15)?

1,19 Ne, bylo to drahou krví Krista – krví dokonalého neposkvrněného beránka. Kristus je beránkem bez vady a bez poskvrny, to znamená, že je dokonalý uvnitř i navenek. Pokud bude věřící někdy v pokušení vrátit se ke světskému potěšení a zábavě, přijmout světské způsoby a vzory, podobat se světu v jeho nesprávných zvyklostech, měl by si vzpomenout, že Kristus prolil svou krev, aby ho vysvobodil od takového způsobu života. Vrátit se do světa znamená znovu překročit propast, přes kterou byl pro nás postaven most za nesmírnou cenu. Ale navíc by to byla nevěrnost vůči našemu Spasiteli.

„Přemýšlejte znovu o síle oběti až po sílu hříchu. Poté se rozhodněte skončit navždy s tím, co stálo Božího Syna život.“

1,20 Kristovo dílo pro nás nebylo v Božím plánu žádný dodatečný nápad. Vykupitel byl ještě před stvořením světa předem vyhlédnut a určen k tomu, aby za nás zemřel. Ale na konci časů, to znamená na konci období Zákona, se zjevil, aby nás zachránil od předchozího způsobu života. Lincoln k tomu dodává: „V těchto posledních časech se mravní dějiny světa uzavřely na Kristově kříži. Naplno se projevíly a došly svého konce před Bohem.“⁷

Petr přidává tyto úvahy, aby na nás ještě více zapůsobil tím, jak je důležité jasně zpřetrhat vazby se světovým řádem, z něhož Kristus zemřel, aby nás vysvobodil. Jsme ve světě, ale nejsme ze světa. Nesmíme se stranit neznovuzrozených lidí, ale máme jim přinášet evangelium. Přesto se při jednání a ve vztahu s nimi nesmíme nikdy podílet na jejich hříchu nebo ho přehlížet. Svým životem máme dát najevo, že jsme děti Boží. V momentě, kdy se staneme podobni světu, svědectví ztrácí svou váhu. Lidé ze světa nemají žádný důvod se

obrátit, pokud neuvidí rozdíl – změnu k lepšímu v našem životě.

1,21 Oddanost Pánu Ježíši navíc vyžaduje i skutečnost, že skrze něho jsme uvěřili v Boha. On je ten, který nám odhalil Otcovo srdce. Jak W. T. P. Wolston říká: „Není to skrze stvoření, ani prozřetelnost, ani skrze Zákon, že člověk zná Boha, ale skrze Krista.“⁸ Otec dal najevo naprosté uspokojení s vykupitelským dílem Ježíše Krista tím, že ho vzkřísil z mrtvých a vzdal mu čest, když mu dal místo nevyšší slávy v nebi. Výsledkem toho všeho je, že naše víra a naděje je v Bohu. V něm, ne v současném zlém světě, žijeme, pohybujeme se a jsme.

1,22 Nyní apoštol Petr naléhá na čtenáře, aby měli láskyplnou mysl (1,22–2,3). Nejprve popisuje nové narození a upozorňuje, že jednou ze změn, které přináší, je bratrská láska (1,22a). Dále upozorňuje na povinnosti milovat (1,22b) a opět se vrací k novému narození, především k semeni, ze kterého tento nový život vzešel – Božímu slovu (1,23–25). Poté ještě jednou zdůrazňuje povinnosti, které mají ti, kteří přijali slovo (2,1–3).

V 1,22a Petr nejdříve popisuje nové narození: „Když... jste očistili své duše.“ My ovšem víme, že je to Bůh, kdo očišťuje naše duše, když jsme spaseni; přesněji řečeno, my nejsme schopni sami sebe očistit. Nicméně tento obrat říká, že ti z nás, kdo poznali očištění, ho docílili ve chvíli, kdy uvěřili.

Tohoto očištění dosáhneme tím, že v poslušnosti přijmeme pravdu. Je to podruhé, kdy Petr popisuje spasitelnou víru jako skutek poslušnosti (viz 1,2). V Listu Římanům Pavel dvakrát používá frázi „poslušnost víry“. V našem myšlení bychom se neměli snažit oddělit víru a poslušnost. Opravdová víra je poslušná víra a je možná pouze skrze Ducha.⁹

Jedním z cílů nového narození je bratrská láska bez přetvářky. V pravém smyslu jsme spaseni, abychom milovali všechny své sourozence v Kristu. Víme, že touto láskou jsme přešli ze smrti do života (1J 3,14) a podle ní celý svět pozná, že jsme následovníci Pána Ježíše (J 13,35).

Z toho přirozeně vyplývá výzva – vroucně se navzájem milujte z čistého srdce. Toto je jeden z mnoha příkladů v Novém zákoně, kde

oznamovací věta přechází ve větu rozkazovací. Oznamovací věta zní takto: „Když jste... očistili své duše k bratrské lásce bez přetvářky...“ Po ní následuje příkaz: „Vroucně se navzájem milujte z čistého srdce“. Způsobilost vytváří základ pro skutečné činy. Naše láska by měla být vřelá, z celého srdce, opravdová, upřímná, neutuchající a čistá.

Výzva ke vzájemné lásce je obzvláště příhodná pro ty, kdo jsou pronásledováni, protože je dobře známo, že „v těžkých podmínkách narůstají bezvýznamné neshody do obrovských rozměrů“.

1,23 Petr znovu vede čtenáře k jejich znovuzrození, tentokrát k semeni zrození – Božímu slovu, na čemž se zakládají výzvy v 2,1–3.

Znovuzrození nevzešlo z pomíjitelného semene, to znamená, že se neděje stejným způsobem jako tělesné narození. Lidský život vzniká ze semene, které podléhá fyzickým zákonům rozpadu a smrti. Fyzický život má tedy stejné vlastnosti jako semeno, ze kterého vzešel – má jen dočasný charakter.

Znovuzrození je způsobeno Božím slovem. Když lidé slyší nebo čtou Bibli, jsou usvědčeni ze svých hříchů, přesvědčeni, že Kristus je jediný a dostačující Spasitel, a obrátí se k Bohu. Nikdo nemůže být zachráněn jinak než skrze v jistém smyslu neporušitelné slovo Boží.

Samuel Ridout poznamenává v *The Numerical Bible*:

...tři „nepomíjitelné“ věci najdeme v první kapitole – nepomíjitelné dědictví (v. 4), nepomíjitelné vykoupění (v. 18, 19) a nepomíjitelné slovo, ze kterého jsme se narodili (v. 23). Máme tedy podstatu, která je neposkvrněná, vhodná k tomu, abychom se těšili z neposkvrněného dědictví, a která stojí na základech vykoupění, jež nemůže nikdy ztratit svou hodnotu. Jaká to známka věčné dokonalosti je nad tím vším a jaký to vhodný společník k tomu všemu je tato „nepomíjitelná“ ozdoba pokorného a tichého ducha (kap. iii. 4.).¹⁰

Toto slovo žije a zůstává navěky.¹¹ I když nebe i země pomínou, ono nepomíne nikdy a život, který z něho vzešel, je taktéž věčný. Ti, kteří se znovu narodili skrze slovo, nabývají trvalé podstaty slova.

Při lidském narození obsahuje semeno, ze kterého vzejde dítě, v zárodku charakteristické rysy dítěte. Semeno určuje, jaké dítě nakonec bude. Pro naše nynější účely stačí vidět, že jako podléhá zániku semeno, stejně tak mu podléhá i lidský život, který je jeho výsledkem.

1,24 Dočasný charakter lidské přirozenosti je zdůrazněn, když Petr cituje z Iz 40,6–7. Lidský život je pomíjivý jako tráva. Fyzická krása trvá krátce jako květiny na poli. Tráva usychá a květiny vadnou a umírají.

1,25 Naproti tomu slovo Boží zůstává navěky (Iz 40,8). Proto je nový život věřícího rovněž nepomíjitelný. Toto nepomíjitelné slovo je poselstvím dobré zprávy, která byla zvěstována Petrovým čtenářům a která způsobila, že se znovu narodili. Bylo zdrojem jejich věčného života.

2,1 Protože mají křesťané podíl na Božím životě, měli by jednou provždy odložit následující špatné skutky:

Zlobu (B21) – v ní se ukrývají zlé myšlenky proti druhým. Zloba podněcuje nepřátelství, vytváří zášť a potají doufá, že druhého dostihne pomsta, zranění nebo tragédie. George Washingtona Carvera odmítli přijmout na univerzitu, protože byl černoch. Když se ho o rok později někdo zeptal na jméno té univerzity, odpověděl: „Na tom nesejde. Teď už to je to jedno.“ Neskrýval v sobě žádnou zlobu.

Lest – jakákoliv forma nepoctivosti nebo podvádění (a jaké nejrůznější podoby může mít!). Lest falšuje daňová přiznání, podvádí při zkouškách, lže o věku, uplácí úředníky a zavádí pochybné obchodní praktiky.

Pokrytectví – neupřímnost, přetvářka, faleš. Pokrytec hraje divadlo, předstírá, že je někdo jiný. Předstírá, že je šťastně ženatý, i když se jeho domov ve skutečnosti podobá bitevnímu poli. V neděli předstírá, že je duchovní, ale během týdne žije podle těla. Předstírá zájem o druhé, ale jeho důvody jsou sobecké.

Závist – bezostyšná žárlivost. W. E. Vine ji definuje jako pocit nevole, který byl vyvolán tím, když jsme viděli, jak se druhým daří nebo se o jejich úspěchu doslechli. Byla to závist, která způsobila, že velekněží předali Ježíše do rukou Piláta, aby zemřel (Mt 27,18). A závist

zabíjí neustále. Ženy se mohou nevráživě divat na druhé kvůli tomu, že mají lepší domy a zahrady, luxusní oblečení nebo lépe vaří. Muž může pochválit druhému nové auto nebo motorový člun, ve skutečnosti si ale myslí: „Já mu ukážu. Pořídím si lepší.“

Pomluva – pomlouvání, zlomyslné klepy, obviňování. Pomluva je snaha vypadat lépe tím, že hodíme špínu na druhé. Může to být jen nepatrná věc: „Ano, je to moc milá osoba, jen má takovou jednu chybu...“ a tím člověku šikovně vrazíme nůž do zad. Nebo se dokonce může tvářit zbožně: „Říkám to jen vaší modlitební skupině, ale věděli jste, že...“ a tím zničíme charakter dotyčné osoby.

Všechny tyto hříchy jsou přestoupením základního přikázání milovat bližního svého jako sám sebe. Není divu, že nám Petr říká, abychom se jich rázně zbavili.

2,2 Druhou povinností plynoucí z nového narození je mít neukojitelnou touhu po nefalšovaném duchovním mléce Božího slova. Hříchy, které jsou zmíněny v předchozím verši, brzdí růst; dobré slovo Boží ho naopak podporuje.

Slovní obrat „jako novorozené děti“ nutně neznamená, že byli Petrovi čtenáři nově věřící, možná přijali spasení už před několika lety. Ale ať už jsou mladší nebo starší ve víře, měli by žít po slově, tak jako kojeneček, který se křikem dožaduje mléka. Jaká je žízeň zdravého miminka, si dokážeme představit podle toho, jak netrpělivě, průbojně a odhodlaně saje a hltá.

Z nefalšovaného mléka Božího slova věřící duchovně roste.¹² Konečným cílem, ke kterému směřuje všechen duchovní růst v tomto životě, je v souladu s obrazem našeho Pána Ježíše Krista.

2,3 Jestliže jste vskutku okusili, že Pán je dobrý. Jaký je to úžasný podnět k tomu, abychom žíznilo po nefalšovaném duchovním mléce! „Jestliže“ nevyjadřuje pochybnosti, my už jsme okusili a viděli, že Pán je dobrý (Ž 34,9). Jeho obět' pro nás byla činem nevýslovné dobroty a laskavosti (Tt 3,4). To, co už jsme předtím okusili z jeho laskavosti, by v nás mělo vyvolat chuť sytit se jím stále více. Ta sladká chuť jeho blízkosti by v nás měla

vzbuzovat hrůzu z toho, že bychom se od něj někdy vzdálili pryč.

D. Jeho výsady v novém domě a kněžství (2,4–10)

2,4 Od výzev a napomenutí Petr přechází k zamyšlení nad výsadami věřícího v novém domě (církvi) a kněžství.

V tomto novém řádu je Kristus tím hlavním, a proto k němu přicházíme. Jelikož Petr ve svých úvahách vychází z oblasti stavitelství a stavebního materiálu, nepřekvapí nás, že je Pán přirovnáván ke kameni. Kristus je především živý kámen – ne nějaký neživý nebo mrtvý kámen, ale ten, který žije na základě moci svého nepomíjejícího života (Žd 7,16).

Byť se to může zdát neuvěřitelné, lidé jej zavrhlí. Ve svém hloupém, sobeckém a pošetilém plánu pro život nemají bezvýznamní a krátkozrací lidé místo pro svého Stvořitele a Vykupitele. Tak jako pro něj nezbyl pokoj v hostinci, není pro něj místo ani v jejich životních plánech.

Nezáleží ovšem na názoru člověka. Z Božího pohledu je Pán Ježíš vyvolený a vzácný. Je vyvolený nejen jako kámen vyhovující, ale také jako kámen nepostradatelný. Je tak vzácný, že má pro Boha nevyčísitelnou hodnotu.

Pokud chceme, aby s námi Bůh počítal ve svém stavebním plánu, musíme přijít ke Kristu. Jedině když se s ním ztotožníme, staneme se vhodným stavebním materiálem. Jsme důležité pouze tehdy, když přispíváme k jeho slávě.

2,5 Duchovní dům je postaven ze všech věřících v Krista, a je tudíž totéž co církev. Církev má toto společné se starozákonním chrámem, který je Božím příbytkem na zemi (1Kr 6,11–13; Ef 2,22). Naprosto se však liší od chrámu, reálné a konkrétní budovy postavené z krásného, ale neživého a pomíjivého materiálu. Církev je stavba z živých kamenů.

Najednou se obraz mění: z duchovního domu se stává svaté kněžstvo, které v souvislosti s domem hraje roli. Věřící nejsou jen živé stavební kameny, jsou také svaté kněžstvo. V době Mojžíšova zákona bylo kněžství vyhrazeno pouze pro Léviho kmen a rodinu Árona. A dokonce i kněží měli zakázáno přiblížit se k mís-

tu Boží přítomnosti. Sem směl pouze velekněz, a to v jediný den v roce (Jom Kippur, Den smíření) za dodržení přesně nařízeného popisu úkonů, který jim pro tuto událost dal Pán.

V novém období jsou všichni věřící kněžími a mají ve dne v noci bezprostřední přístup do trůnního sálu světa. Jejich úlohou je přinášet duchovní oběti (na rozdíl od obětí zvířat, ptáků a pokrmů, které nařizoval Mojžíšův zákon). Duchovní oběti novozákonních kněží jsou:

1. Vydání těla jako oběti živé, svaté a příjemné Bohu. Toto je duchovní bohoslužba (Ř 12,1).

2. Oběť chvály. Je to ovoce rtů, které vyznávají jeho jméno (Žd 13,15).

3. Oběť dobrých činů. „A nezapomínejte činit dobře ...“ Taková oběť se Bohu líbí (Žd 13,16).

4. Oběť majetku, vlastní peněženky. „A nezapomínejte... sdílet se.“ Taková oběť je Bohu také příjemná (Žd 13,16).

5. Oběť služby. Pavel mluví o své službě pohanům jako o posvátné službě (Ř 15,16).

Tyto oběti jsou Bohu příjemné skrze Ježíše Krista. Jen skrze Ježíše Krista, našeho prostředníka, se můžeme především přiblížit Bohu a je to pouze on, kdo způsobuje, že jsou naše oběti jemu příjemné. Všechno, co děláme – naše bohoslužba nebo služba – je nedokonalé, poskvrněné hříchem. Než se však naše oběti dostanou k Otci, musí projít skrze Pána Ježíše. On odstraní veškerý hřích, a když se pak dostanou k Bohu Otci, jsou dokonale přijatelné.

Velekněz ve Starém zákoně nosil na svém turbanu zlatý štítek s vyrytým nápisem „Svatý Hospodinu“ (Ex 28,36). Bylo to za všechny hříchy, které mohly být přítomny při obětech lidu (Ex 28,38). Náš Velekněz tudíž nosí mitru kvůli nám, kvůli každému lidskému selhání, které může být přítomno v našich obětech.

Kněžství všech věřících je pravdivá skutečnost, které je třeba rozumět, věřit, a kterou by měl radostně prožívat každý křesťan. Zároveň se ale nesmí zneužívat. I když jsou všichni věřící kněžími, ne každý kněz má právo kázat nebo učit ve shromáždění. Je nutné držet se určitých směrnic.

1. Ženy nemají dovoleno učit muže nebo mít nad nimi moc; mají být v tichosti (1Tm 2,12).

2. Muži, kteří mluví, by měli mluvit Boží výroky (1Pt 4,11). To znamená, že by si měli být zcela jistí, že mluví to, co by po nich Bůh v dané situaci požadoval.

3. Všichni věřící mají nějaký dar, stejně jako má každá část lidského těla svou funkci (Ř 12,6; 1K 12,7). Ne všechny dary ale zahrnují umění mluvit na veřejnosti. Ne všichni mají zvláštní dar služby jako evangelisté, pastýři nebo učitelé (Ef 4,11).

4. Mladý muž by měl rozněcovat Boží dar, který je v něm (2Tm 1,6). Pokud se dar týká kázání, učení nebo jiné formy mluvení na veřejnosti, měl by dostat možnost uplatnit ho ve shromáždění.

5. V 1K 14,26 vidíme, jak kněžství věřících funguje: „Co z toho plyne, bratři? Když se sejdete, každý z vás má chvalozpěv, má učení, má zjevení, má jazyk, má výklad; všechno ať je k budování.“

V této kapitole nalezneme mnoho směrnic, které vymezují veřejné užití darů ve shromáždění a slouží k zajištění pořádku a budování společenství. Všeobecné kněžství křesťanů nesmí být uplatňováno způsobem, který by ospravedlňoval nešvary v místním sboru.

2,6 Petr, který stále uvažuje o stavbě, se vrací ke Kristu jako ke kameni, zvláště tedy ke Kristu jako ke kameni úhelnému. Když cituje z Iz 28,16, ukazuje, že úloha Krista jako úhelného kamene byla předpovězena v Písmu. Zdůrazňuje, že Bůh určil, že Kristus bude mít toto jedinečné postavení jako kámen vyvolený a vzácný, jako ten, který je hoden důvěry. Nikdo, kdo mu důvěřuje, nebude nikdy zklamán.

Slovo v tomto úryvku přeložené jako „úhelný kámen“¹³ můžeme chápat třemi způsoby, přičemž se každý vztahuje k Pánu Ježíši se stejnou platností a silou.

1. Úhelný kámen se v moderním stavitelství umísťuje do základu jednoho rohu, kde k sobě spojuje dvě zdi a je symbolem základu, na kterém celá stavba spočívá. Kristus je ten úhelný kámen, jediný opravdový základ (1K 3,10–11), který sjednotil věřící Židy a po-

hany (jako dvě zdi jedné budovy) v jednoho člověka (Ef 2,13–14).

2. Někteří badatelé se domnívají, že se jedná o vrcholový kámen v oblouku, klenák, který drží oblouk pohromadě. Náš Pán určitě odpovídá i tomuto popisu. Je nejvyšší kámen klenby, bez něj by oblouk nebyl pevný a soudržný.

3. Třetí pohled je, že se jedná o kámen na vrcholku pyramidy. Je to ten nejvyšší z celé stavby a svým tvarem je jedinečný. Jeho tvar určuje tvar celé pyramidy. Je položen jako poslední. Tak je i Kristus kámen na vrcholu církve – naprosto jedinečný kámen. Církve získává podobu po něm. Až se vrátí, bude stavba dokončena.

On je kámen vyvolený a vzácný. Je vyvolený v tom smyslu, že jej Bůh zvolil, aby zaujímal postavení nejvyšší úcty; vzácný je, protože není nikdo jako on.

Ten, kdo v něj věří, jistě nebude zahanben. Původní úryvek v Izaiáš, ze kterého je citován, zní: „Kdo věří, nebude spěchat.“ Dejme tyto dva texty k sobě a získáme nádherný příslib, že ti, pro které je Kristus úhelným kamenem, budou zachráněni od ubíjejícího ponižování a horečného spěchu.

2,7 V předchozích verších byl Pán Ježíš vylíčen jako živý kámen, zavržený kámen, vzácný kámen a kámen úhelný. Nyní, aniž by toto slovo použil, vykresluje Krista jako prubířský kámen. Tento kámen dokáže odhalit, zda nerosty, jimiž se na něm udělá vryp, jsou pravé či falešné. Ukáže například, zda se jedná o pravé nebo kočičí zlato.

Když se lidé spojí se Spasitelem, ukazuje se, komu opravdu patří. Ve svém postoji k němu odhalují sami sebe. Pro opravdové věřící je vzácný; nevěřící ho zavrhnou. Věřící může získat určitý náznak, jak vzácný je Ježíš, když si představí, jaký by byl život bez něj. Všechno pozemské potěšení se nedá srovnat s jediným okamžikem života, který je naplněn Kristem. On je „významnější nad tisíce jiných (ČEP)“ a „ve všem je přitažlivý“ (Pis 5,10.16).

Ale kdo jsou ti, kdo jsou neposlušní nebo nevěří?¹⁴ Autor Žalmu 118 předvídal, že tento vzácný kámen stavitelé zavrhnou, ale později se stane úhelným kamenem.

Existuje jedna vytrvale tradovaná pověst, která souvisí se stavbou Šalomounova chrámu a která toto proroctví dokonale ilustruje. Kameny pro stavbu chrámu byly dopředu připraveny v nedalekém lomu. Když jich bylo později potřeba, byly přeneseny na místo stavby. Jednoho dne poslali dělníci z lomu kámen jedinečného tvaru a rozměrů. Zedníci pro něj na stavbě neviděli uplatnění, a tak jej lehkomyšlně shodili z kopce, a kámen za čas obrostl mechem a trávou. Když se schylovalo k dokončení chrámu, zedníci požádali o kámen určitých rozměrů. Dělníci z lomu jim vzkázali, že jim takový kámen už dávno předtím poslali. Poté, co vše prohledali, objevili odhozený kámen a postavili ho na určené místo v chrámu.

Význam je zřejmý. Pán Ježíš se představil při svém prvním příchodu izraelskému národu. Lidem, a zvláště vládcům se nehodil do jejich plánů. Odmítli jej a vydali k ukřižování.

Bůh ho ale vzkřísil z mrtvých a posadil ho po své pravici v nebi. Až se jednou tento Zavržený podruhé vrátí na zem, přijde jako král králů a Pán pánů. Tehdy se veřejně ukáže jako kámen úhelný.

2,8 Nyní se obraz mění. Kristus, coby prubířský kámen a kámen úhelný, se stává kamenem úrazu. Izaiáš předpověděl, že pro ty, kdo nevěří, bude kamenem, o který mnozí klopýtanou, a skálou, ze které padnou (Iz 8,14–15).

Toto se v dějinách izraelského národa skutečně vyplnilo. Když přišel jejich Mesiáš, Židé byli pohoršeni jeho původem a prostým způsobem života. Chtěli politického vůdce a vojenského velitele. Navzdory nejpřesvědčivějším důkazům jej odmítli přijmout jako slíbeného Mesiáše.

Toto se ovšem nevztahuje pouze na Izrael. Pro každého, kdo v něj neuvěří, se Ježíš stane kamenem úrazu a skálou, o kterou zakopne. Člověk se před ním buď skloní v pokání a ve víře k záchraně, nebo o něj zakopne do pekla. „Co pro ně mohlo být záchranou, se stalo příčinou jejich hlubšího odsouzení.“ Kristus nemůže být nestranný, musí být buď Spasitel, nebo Soudec.

Narážejí na něj, protože nejsou poslušni slova. Pročarážejí? Ne proto, že mají pro-

blém to pochopit rozumem, ani proto, že by na Pánu Ježíši bylo cokoliv, co by jim zneumožňovalo uvěřit. Narážejí, protože odmítají poslechnout slovo. Problém je ve vůli člověka. Lidé nejsou zachráněni, protože zachráněni být nechtějí (J 5,40).

Jak se zdá, druhá část osmého verše „k tomu také byli určeni“ říká, že byli určeni, aby neposlouchali slovo. Ale je tomu opravdu tak? Ne, tento verš učí, že všichni, kteří svévolně neposlouchají slovo, jsou určeni, aby zakopli. Slova „k tomu také byli určeni“ odkazují na celou předchozí větu „Narážejí na něj, protože jsou neposlušni slova“. Bůh nařídil, že všichni, kdo se odmítnou sklonit před Pánem Ježíšem, klopýtanou. Pokud bude člověk stále pokračovat v nevíře, pak je určen, aby klopýtl. „Neochota poslouchat způsobí, že klopýtne o předchozí rozhodnutí“ (JBP).

2,9 Petr se znovu zabývá výsadami věřících. Ti jsou rodem vyvoleným, královským kněžstvem, svatým národem, lidem určeným k Božímu vlastnictví. Bůh slíbil tyto výsady izraelskému národu, jestliže ho budou poslouchat:

Nyní tedy, budete-li mne opravdu poslouchat a budete-li zachovávat moji smlouvu, budete mým zvláštním vlastnictvím mezi všemi národy, i když moje je celá země. Ale vy budete mým královstvím kněží a svatým národem (Ex 19,5–6a).

Dnešní věřící jsou vyvoleným rodem, Bůh je vyvolil ještě před založením světa, aby patřili Kristu (Ef 1,4). Ale místo aby byli pozemským rodem se společnými předky, jsou křesťané nebeský lid s božským původem a duchovní podobností.

Věřící jsou také královské kněžstvo. V této kapitole je kněžstvo zmíněno už podruhé. V pátém verši jsou věřící popsáni jako svaté kněžstvo, které přináší duchovní oběti. Nyní jsou královskými kněžími, kteří velebí Boží mocné skutky. Jako svatí kněží vstupují skrze víru do nebeské svatyně, aby uctívali Boha. Jako královští kněží vycházejí do světa, aby vydávali svědectví. Tento rozdíl v kněžství dokládá uvěznění Pavla a Silase ve Filipech. Jako svatí kněží zpívali v noci Bohu chvály; jako královští kněží hlásali evangelium svým vězňům (Sk 16,25.31).

Věřící jsou národ svatý. Byl to Boží záměr, aby byl Izrael národem, který se měl odlišovat od ostatních svou svatostí. Izrael se však propadl k hříšným praktikám svých pohanských sousedů, a tak byl Izrael dočasně vyčleněn a svatým národem je nyní církev.

Na závěr jsou křesťané lid k Božímu vlastnictví. Patří Bohu jedinečným způsobem a mají pro něj zvláštní hodnotu.

Poslední část devátého verše mluví o zodpovědnosti těch, kteří jsou nový Boží rod, kněžstvo, národ a lid. Měli bychom rozhlásit mocné skutky toho, který nás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla. Dříve jsme tápali v temnotě hříchu a hanby. Úžasným vysvobozením nás přenesl do království svého milovaného Syna. To světlo je jasné a zářivé jako je temnota tíživá. Jak jen bychom neměli provolávat chválu tomu, který pro nás toto všechno udělal!

2,10 Petr tuto část uzavírá odkazem na Ozeáše. Bůh použil jako názorný příklad prorokův vlastní nešťastný rodinný život, a vyhlásil tak soud nad izraelským národem. Kvůli jejich nevěře jim Bůh sdělil, že s nimi už nebude mít déle slitování a oni už nebudou jeho lid (Oz 1,6.9). Zavržením Izraele to ale neskončilo, neboť Pán také slíbil, že jednoho dne bude Izrael obnoven:

„...Neomilostněně budu milostiv, těm, kdo Nejsou-lid-můj, řeknu: „Tys můj lid“, a on řekne: „Můj Bože!“ (Oz 2,25 ČEP).

Některí lidé, kterým Petr psal, kdysi patřili k izraelskému národu, ale teď byli členy církve. Skrze víru v Krista se stali Božím lidem, kdežto Židé, kteří neuvěřili, zůstávali stále stranou.

Petr tedy vidí ve stavu obrácených Židů své doby částečné naplnění Oz 2,25. V Kristu se stali Božím novým lidem; v Kristu získali slitování. Tato hrstka zachráněných Židů se těšila z požehnání, která byla Izraeli slíbena prostřednictvím Ozeáše, dlouho předtím, než se z nich bude těšit celý izraelský národ.

Nikdo by ale neměl z tohoto úseku v Petrově listu vyvozovat, že Bůh skoncoval s Izraelem, protože církev je nyní Boží lid. Stejně tak by se nikdo neměl domnívat, že je nyní církev pro Boha Izraelem, nebo že sliby, které dal Iz-

raeli, se teď platí pro církev. Izrael a církev jsou dvě různé samostatné jednotky, a pochopit tento rozdíl je jedna z nejdůležitějších věcí, abychom mohli vykládat prorocké slovo.

Izrael byl Bohem vyvolený národ na zemi od té doby, kdy Bůh povolal Abrahama, až po příchod Mesiáše. Vzpouza a nevěra tohoto národa dosáhla hrozného vyvrcholení, když byl Kristus přibit na kříž. Kvůli tomuto zásadnímu hříchu Bůh dočasně Izrael vyčlenil jako svůj vyvolený lid. Dnes jsou jeho starověkým pozemským lidem, avšak ne jeho vyvolený lid.

V této době má Bůh nový lid – církev. Tato doba církve tvoří mezičlánek v Božím jednání s Izraelem. Až se tento mezičlánek uzavře, tj. až bude církev vytržena do nebe, Bůh bude pokračovat v jednání s Izraelem. Potom se věřící část národa stane znovu jeho lidem.

Definitivní vyplnění Ozeášova proroctví je stále záležitostí budoucnosti. Stane se to při druhém příchodu Pána Ježíše. Národ, který zavrhl svého Mesiáše, „pohledí na mě, na toho, kterého probodli, a budou ho oplakávat, jako se kvílí nad jedináčkem, budou nad ním hořce naříkat, jako se naříká nad prvorozeným“ (Za 12,10). Poté kající se a věřící Izrael získá milost a stane se znovu Božím lidem.

To hlavní, co nám Petr v desátém verši sděluje, je, že věřící Židé se už dnes mohou těšit z vyplnění Ozeášova proroctví, zatímco nevěřící Židé zůstávají od Boha odcizeni. Proroctví se zcela vyplní, až ze „Siónu přijde Vysvoboditel“ a „odvrátí od Jáкова bezbožnosti“ (Ř 11,26).

II. Vztahy věřícího (2,11–4,6)

A. Poutníkem ve vztahu ke světu (2,11–12)

2,11 Velká část zbývajících textů z 1Pt se zabývá chováním, které by mělo charakterizovat křesťana v nejrůznějších vztazích v jeho životě. Petr připomíná věřícím, že jsou na tomto světě cizinci a přichází a že tato skutečnost by se měla v jejich jednání odrážet. Jsou cizinci v tom smyslu, že žijí v cizí zemi, ve které nemají občanská práva. Jsou příchozími, protože jsou povinni dočasně žít na místě, které není jejich trvalým domovem.

Dřívější chvalozpěvy nám připomínají naše putování. Například:

Naše povolání je shůry,
 skrze zrození jsme nebeští lidé
 (kdysi jsme byli občané této země).
 Jsme tu jen poutníci,
 hledající nebeský domov,
 svůj podíl v přicházejícím věku.
 Jsme zde jen cizinci, netoužíme
 mít na domov na zemi,
 která se Ti stala hrobem:
 Tvůj kříž zpřetahal pouta,
 která nás tady držela,
 pouze ty jsi naším pokladem
 ve světě zářivém.

James G. Deck

Takovéto pocity už ale takřka z našich chvalozpěvů vymizely. Je poněkud pokrytecké zpívat o tom, co přesahuje naši zkušenost, když se církev tady na zemi „zabydla“.

Když čteme výzvu, abychom se zdržovali tělesných žádostí, které vedou boj proti duši, ihned pomyslíme na sexuální hřích. Její zaměření je však mnohem širší; týká se jakékoliv silné touhy, která není v souladu s Boží vůlí. Může se jednat o přílišnou slabost pro jídlo a pití, nadměrné dopřívání si spánku, tendence hromadit majetek nebo touhu po světských radovánkách. Všechny tyto věci vedou neustálou válku proti naší duchovní rovnováze. Překáží nám ve spojení s Bohem. Zabraňují nám v duchovním růstu.

2,12 Nejenže se musíme cvičit v sebekázní v oblasti tělesných žádostí, ale musíme také vést dobrý¹⁵ způsob života mezi pohany, to jest ve světě. V nynější době si nesmíme brát ze světa příklad, jak žít. Neměli bychom „skákat podle toho, jak svět píská“.

Je téměř nevyhnutelné, že nás za to budou kritizovat. Jako psal tehdy Petr ve svém listu, i Erdman píše:

...křesťané byli osočováni z bezbožnosti, protože neuctívají pohanské bohy, byli obviňováni z toho, že jsou hlupáci a asketové, protože se zdržují oblíbených neřestí, a také že nejsou loajální vůči vládě, protože prolašují oddanost nebeskému králi.¹⁶

Podobné kritice se nelze vyhnout. Ale za žádných okolností by věřící neměli dávat světu oprávněný důvod k takovým výtkám.

Všechny pomluvy by měly být vyvráceny nekonečným výčtem dobrých skutků. Tehdy budou žalobci nuceni oslavit Boha „v den navštívení“.

Den navštívení nastává v okamžiku, kdy se Pán přiblíží, ať už se slitováním nebo se svým soudem. Tento výraz najdeme i v L 19,41–44. Ježíš plakal nad Jeruzalémem, protože nepoznal čas svého navštívení, tzn. že si Jeruzalém neuvědomil, že přišel Mesiáš v lásce a slitování. Může to zde znamenat: (1) Den, kdy Boží milost navštíví kritiky a oni budou zachráněni, nebo (2) den soudu, kdy ti, kteří nepřijali spásu, stanou před Bohem.

Saul z Tarsu je názorným příkladem prvního výkladu. Podílel se na Štěpánově obvinění, avšak Štěpánovy dobré skutky zvítězily nad veškerým odporem. Když se Bůh slitoval nad Pavlem na jeho cestě do Damašku, farizeus činil pokání a velebil Boha a šel dále jako Štěpán, aby působil na druhé září života, který je naplněn Kristem. Jowett říká:

Krásný život má pozvednout myšlení lidí v počtě slavnému Bohu. Když spatří božskost naplněnou v člověku, budou také vábeni do nebeského společenství. Budou vábeni ne naší výřečností, ale září našeho chování. Velkolepou milostí ušlechtilého způsobu života máme „umlčet nevědomost pošetilých“ a toho mlčení pro ně bude prvním stupněm v životě začínajícího posvěcení.¹⁷

Myšlenkou druhého výkladu je, že nezachránění lidé budou přinuceni oslavit Boha v den soudu. Nebudou mít žádnou výmluvu, neboť nejen že slyšeli evangelium, ale viděli jeho působení v životech svých křesťanských příbuzných, přátel a bližních. Bůh pak bude ospravedlněn skrze bezúhonné činy svých dětí.

B. Občanem ve vztahu k vládě (2,13–17)

2,13 Následujících pět veršů se zabývá vztahem křesťanů k vládě. Klíčovým slovem je „podříditi se“. Příkaz „podříditi se“ najdeme v tomto listu čtyřikrát.

Občané se mají *podříditi* vládě (2,13).

Otroci se mají *podřizovat* svým pánům (2,18).

Ženy se mají *podřizovat* svým mužům (3,1).

Mladší věřící se mají *podřídít* starším (5,5).

Lyall říká:

Nejlepší odpovědí křesťana na pronásledování a pomlouvače a kritiky je bezúhonný život, jednání bez poskvrny a dobré občanství. Zvláště ... podřízení se je ctnost nejvíce podobnou Kristu.¹⁸

Lidské vlády jsou zřízeny od Boha (Ř 13,1). Vládcové jsou Božími služebníky (Ř 13,4). I když sami nejsou věřícími, oficiálně jsou stále Božími lidmi. Dokonce, i když se chovají jako diktátoři nebo tyraní, je jejich vláda lepší než vláda žádná. Naprostá absence vlády je anarchie a žádná společnost za takových podmínek nemůže přetrvat. Jakákoliv vláda je tedy lepší než žádná vláda. Pořádek je lepší než chaos. Věřící by se měli kvůli Pánu podřídít každému lidskému zřízení. Tím naplňují jeho vůli a jednají tak, jak je mu to příjemné. Tyto pokyny platí jak v případě císaře, tak jakéhokoliv jiného nejvyššího vládce. I kdyby se stalo, že by Nero obsadil císařský palác, všeobecná výzva by zněla: podřídít se mu.

2,14 Příkaz poslouchat se vztahuje i na méně důležité funkcionáře, jako jsou místodržící. Bůh je zmocnil k tomu, aby trestali zločince a odměňovali ty, kteří jednají dobře. Ve skutečnosti nemají vládní úředníci příliš čas ani chuť někoho odměňovat, to ovšem nemění nic na povinnosti křesťana poslouchat je. Historik Arnold Toynbee k tomu poznamenává, že „pokud prvotní hřích zůstane součástí lidské povahy, bude mít Caesar stále dost práce“.

Samozřejmě, že se najdou výjimky. Někdy se poslušnost nevyžaduje. Jestliže lidská vláda nařídí věřícímu, aby jednal v rozporu se zjevenou Boží vůlí, potom ji nesmí poslechnout. V takovém případě má vyšší odpovědnost; měl by raději poslouchat Boha než lidi (Sk 5,29). Pokud mu za neposlušnost udělí trest, měl by jej statečně vydržet. Za žádných okolností by se neměl vzepřít nebo usilovat o svržení vlády.

V podstatě ti, kteří pašují Bible do zemí s totalitním režimem, porušují zákon. Poslouchají ale zákon, který má přednost před jakýmkoliv lidským zákonem – příkaz jít hlásat evangelium do celého světa. Nemohou tedy být na základě Pisma odsouzeni.

Jestliže vláda nařídí křesťanu, aby vstoupil do armády, je povinen poslechnout a nosit zbraň? Pokud cítí, že je to jasné porušení Božího slova, měl by nejdříve vyčerpat všechny možnosti, jako být například nebojující příslušník vojska nebo odpírač vojenské služby z důvodu svědomí a z důvodů mravních. Pokud neuspěje, bude muset odmítnout narukovat a nést následky.

Mnohým křesťanům svědomí nebrání sloužit v armádě. V této záležitosti by si měl každý stát za svým vlastním přesvědčením a ponechat druhým právo nesouhlasit.

Otázky typu, zda by měl křesťan volit nebo se zapojit od politiky, jsou jiného rázu. Vláda takové věci nevyžaduje, takže to není otázka poslušnosti nebo neposlušnosti. Každý musí jednat ve světle zásad chování a občanství, které najdeme v Bibli. Zde také musíme ponechat prostor pro odlišné názory a netrvat na tom, aby měli druzí stejný pohled jako my.

2,15 Boží vůle je, aby jeho lid žil poctivě a bez poskvrny, aby nevěřící neměli žádné oprávněné důvody k nějakým stížnostem. Příkladným životem křesťané mohou a měli by usvědčovat z neznalosti nerozumné lidi, kteří vznášejí obvinění proti křesťanství.

Křesťané a křesťanská víra jsou neustále napadáni v důsledku nevědomosti nerozumných lidí. Může to být v univerzitní učebně, ve vědecké laboratoři i na kazatelně. Petr říká, že jednou z nejlepších odpovědí na tuto ostrou kritiku je zbožný život.

2,16 Jedněte jako svobodní lidé. Nejsme nevolníci nebo otroci úředních autorit. Nemusíme žít v podrobení nebo ve strachu. Přece jen jsme Pánův svobodný lid. To ovšem neznamená, že jsme svobodní hřešit. Svoboda neznamená dát povolení; neznamená nedodržovat zákon. Nikdy nesmíme použít svou svobodu jako záminku ke zlu. Hříšná neposlušnost by neměla být ospravedlňována nějakou falešnou duchovní omluvou. Kristův cíl se nikdy neuspíší, pokud se zlo převleče do zbožných šatů.

Jestliže žijeme jako Boží služebníci, bude náš vztah k vládním autoritám správný. Máme jednat ve světle jeho přítomnosti, ve všem ho poslouchat, dělat všechno k jeho slávě.

Nejlepším občanem je věřící, který žije jako Pánův služebník. Naneštěstí si většina vlád neuvědomuje, za co vděčí křesťanům, kteří věří a jednají podle Bible.

Uvažujme nad výrazem „služebníci Boží“. F. B. Meyer píše: „Nebe si bere naše největší obavy a nechává je zářit ve vlastním světle, dokud se to, co se zdálo být synonymem hrůzy, nestane terčem našich nejušlechtlejších záměrů.“¹⁹

2,17 Žádný vztah v našem životě nemůže stát mimo oblast křesťanské zodpovědnosti. Petr shrnuje obsah celého oddílu do čtyř stručných nařízení.

Všechny ctěte. Nemůžeme vždy ctít jejich slova nebo chování, ale můžeme si pamatovat, že život každého člověka má větší hodnotu než celý svět. Můžeme uznat, že byl každý stvořen k Božímu obrazu a podobě. Nikdy nesmíme zapomenout, že Pán Ježíš prolil svou krev a zemřel i za ty, kteří toho nejsou vůbec hodni.

Bratrstvo milujte. Máme milovat všechny, zvláště ale máme povinnost milovat členy své duchovní rodiny. Taková láska se podobá lásce, kterou nás miluje Bůh. Je zcela nezasloužená, přichází k těm, kteří jsou bez lásky, nehledá odměnu a je silnější než smrt.

Boha se bojte. Bojíme se ho, když ho ctíme jako nejvyššího Pána. Oslavovat ho se pak stává naším hlavním zájmem. Bojíme se udělat cokoli, co by se mu nelíbilo a bojíme se ho špatně před lidmi reprezentovat.

Krále mějte v úctě. Petr naposledy připomíná téma lidských vládců. Máme mít úctu ke svým vládcům jako k představitelům, kteří jsou Bohem pověřeni k tomu, aby udrželi řád ve společnosti. To znamená, že musíme platit „komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň“ (Ř 13,7). Obecně vzato mohou křesťané žít pod jakoukoliv formou vlády. Neměli by ale poslouchat jedině tehdy, kdy dostanou příkaz zpronevěřit se odanosti nebo poslušnosti Pánu Ježíši Kristu.

C. Služebníkem ve vztahu ke svému pánu (2,18–25)

2,18 Je významné, že Nový zákon dává více pokynů služebníkům než králům. Mnozí

z prvotních věřících byli služebníky a Písmo poukazuje na skutečnost, že většina křesťanů pocházela ze střední nebo nižší společenské vrstvy (Mt 11,5; Mk 12,37; 1K 1,26–29).

Tato pasáž je určena domácím služebníkům, pokyny se však vztahují k jakémukoliv zaměstnanci. Důležitou výzvou je podřízovat se ve vši úctě pánu. Je neodmyslitelné, že v jakékoliv společnosti nebo uspořádání musí být jak autorita, tak i poslušnost této autoritě. V zájmu jakéhokoliv služebníka je podřízovat se svému pánu, jinak by ho nezaměstnal. Podřídit se je ale mnohem důležitější pro křesťana. Jde o víc než o výplatu; závisí na tom jeho svědectví.

Poslušnost by se neměla měnit v závislosti na povaze zaměstnavatele. Každý se dokáže podřídit zaměstnavateli, který je dobrý a mírný. Věřící jsou povoláni jít dál a být uctíváni a poslušni vůči zlým a panovačným nadřízeným. Jedině tak vynikne křesťanský způsob chování.

2,19 Když neprávem trpíme, získáváme Boží uznání. Těší ho, když vidí, že si uvědomujeme svůj vztah k němu a jsme tak schopni snést nezaslouženou bolest, aniž bychom se ospravedlňovali nebo vzdorovali. Když pokorně přijímáme nespravedlivé zacházení, poukazujeme tím na Krista; na tento duchovní způsob jednání Bůh řekne: „Výborně!“

2,20 Statečnost neznamená snášet bolest kvůli vlastním pochybením. Tím jistě Bohu nepřinášíme slávu. Takovéto utrpení nás jako křesťany nebude nijak odlišovat od ostatních, ani je nepřiměje, aby se stali křesťany. Snášet utrpení, přestože jednáme dobře – to se počítá. Je to tak nepřirozené a jakoby z jiného světa a na lidi to působí tak, že jsou usvědčeni z hříchu a snad také zachráněni.

2,21 Myšlenka, že věřící trpí pro spravedlnost, nevyhnutelně vede k této úžasné pasáži, ve které najdeme náš největší příklad, Pána Ježíše Krista. S nikým se nikdy nezacházelo tak nespravedlivě jako s ním, a nikdo to nedokázal snášet tak trpělivě.

Byli jsme povoláni, abychom jednali jako on. Slovo „příklad“ představuje písanku, ve které nalezneme bezchybný krasopis. Žák se snaží co nejpřesněji napodobit původní před-

lohu. Když ji pečlivě opisuje, jeho rukopis je celkem dobrý. Čím více se ale od ní odklání, tím víc se přepis zhoršuje. Jsme v bezpečí, jen pokud se držíme původní předlohy.

2,22 Náš Pán netrpěl za své hříchy, protože se žádného hříchu nedopustil. On „hřích nepoznal“ (2K 5,21); on „se nedopustil hříchu“ (tento verš); „hříchu v něm není“ (1J 3,5).

Jeho řeč nebyla nikdy poskvrněna lstí. Nikdy nelhal a ani nezastíral pravdu. Přemýšlejme nad tím! Na tomto světě žila osoba, která byla vždy naprosto čestná a zcela oproštěná od podvádění a lstí.

2,23 Byl trpělivý, i když ho provokovali. Když mu spílali, neodplácel jim stejným způsobem. Když ho haněli, neodpovídal na to. Když ho obviňovali, nebránil se. Byl zvláštním způsobem uchráněn pokušení ospravedlňovat sám sebe.

Jeden neznámý autor napsal:

Je to známka hluboké a opravdové pokory když je někdo bezdůvodně odsouzen a mlčí. Mlčet i přes urážky a zlo je opravdu ušlechtilé napodobování našeho Pána. Když si vzpomeneme, jak moc trpěl, a přitom si to v žádném případě nezasloužil, kde je naše soudnost, když si myslíme, že máme právo se bránit a obhajovat?

Když trpěl, nehrozil. „Žádné nevlídné slovo nebo výhrůžka nevyšlo z jeho úst.“ Možná, že ti, kteří na něj útočili, to považovali za slabost. Kdyby to blíže zkoumali, zjistili by, že to nebyla slabost, ale projev mimořádné síly!

Odkud se brala jeho síla vydržet bezdůvodné týrání, ke kterému nezavdal příčinu? Důvěřoval Bohu, jenž soudí spravedlivě. A my jsme povolání jednat stejně:

Nemstěte se sami, milovaní, nýbrž dejte místo Božímu hněvu, neboť je napsáno: „Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.“ Ale: „Jestliže má tvůj nepřítel hlad, dávej mu jíst, a má-li žízeň, dávej mu pít; když to budeš činit, nasypeš žhavé uhlí na jeho hlavu.“ Nenech se přemáhat zlem, ale přemáhej zlo dobrem (Ř 12,19–21).

2,24 Utrpení našeho Pána bylo nejen příkladné, ale také usmířující. V tomto ohledu nemůžeme jeho utrpení napodobit a Petr ne tvrdí, že bychom měli. Důvod je spíše takový:

Pánova muka nepřinesly jeho vlastní hříchy, neboť žádné neměl. Byly to naše hříchy, kvůli kterým byl přibit na kříž. Trpěl za naše hříchy jednou pro vždy, a my bychom proto neměli dopustit, abychom za ně trpěli také. Skutečnost, že *za ně* zemřel, by měla být důvodem, abychom *jim* zemřeli. Přesto to není pouze otázka negativní dobroty; nejenže bychom měli zemřít hříchu, ale také bychom měli být živi spravedlnosti.

Jeho zraněním jste byli uzdraveni. Slovo „zranění“ je v originále v jednotném čísle, což možná svědčí o tom, že jeho tělo byla jedna velká podlitina. Jaký by měl být náš postoj k hříchu, když naše léčení stálo Spasitele tak moc? Theodoret říká: „Je to nový a zvláštní způsob léčby. Lékař utrpěl škodu a nemocný získal uzdravení.“

2,25 Před obrácením jsme bloudili jako ovce – ztracení, rozpolcení, pohmoždění, krvácející. Petrova zmínka o zbloudilé ovci je v tomto úseku posledním ze šesti odkazů na Iz 53:

v. 21 Kristus trpěl za nás (srov. Iz 53,4–5).

v. 22 On se nedopustil hříchu, ani lest nebyla nalezena v jeho ústech (srov. Iz 53,9).

v. 23 Když mu spílali, neodplácel jim stejným způsobem (srov. Iz 53,7).

v. 24 On sám ve svém těle vynesl naše hříchy na dřevo kříže (srov. Iz 53,4.11).

v. 24 Jeho zraněním jste byli uzdraveni (srov. Iz 53,5).

v. 25 Neboť jste bloudili jako ovce (Iz 53,6).

Když jsme zachráněni, vracíme se k pastýři – dobrému pastýři, který položil život za ovce (J 10,11); úžasnému pastýři, který „věnuje laskavou a neúnavnou péči stádu, za které krvácel“, a nejvyššímu pastýři, který se brzy zjeví, aby vedl své ovce na zelené pastviny, které jsou nahoře, a odkud nikdy nezabloudí.

Obrácení je návrat ke Strážci²⁰ našich duší. Stvořením jsme se stali jeho, ale skrze hřích jsme se ztratili. Nyní se navracíme do jeho opatřující péče a jsme navěky v bezpečí.

D. Manželkou ve vztahu k manželovi (3,1–6)

3,1 Dosud Petr zdůrazňoval povinnost křesťanů podřídit se lidské vládě a pozem-

ským pánům. Nyní se zabývá podřízením žen svým mužům.

Každá manželka se má podřizovat svému manželovi, ať už je věřící nebo ne. Bůh postavil muže do vůdčí role a jeho vůle je, aby žena uznala autoritu svého muže. Vztah mezi manželem a manželkou je obrazem vztahu mezi Kristem a církví. Žena by měla poslouchat svého manžela tak, jako by měla církev poslouchat Krista.

V naší společnosti se už něco takového považuje za přežitok. Ženy získávají nad muži větší pravomoci a naše společnost se stává stále více matriarchální. V mnoha církvích jsou ženy patrně i aktivnější a nadanější než muži. Boží slovo však platí. Vedoucí úloha muže je Boží nařízení. Nezáleží na tom, jak odůvodněně argumenty mohou znít. Vše nakonec vede k problémům a zmatku, když si žena přisvojí autoritu nad mužem.

I když je její manžel nevěřící, měla by jej stejně uznat za svého vůdce. Bude to pro něj svědectvím její víry v Krista. Jestliže se bude chovat jako poslušná, milující a oddaná manželka, může ho tím získat pro Spasitele.

Může ho získat i beze slov. Jinými slovy, nemusí svému muži ustavičně hlásat evangelium. Ženy, které na své muže neustále naléhaly s evangeliem a pomalu je až nutily, možná způsobily větší škodu. Důraz se zde klade na to, aby žena získala svého muže způsobem svého života v Kristu.

Co když ale manžel zasahuje své ženě do křesťanského života? Jak by se měla zachovat? Pokud její muž požaduje, aby neposlouchala jasná přikázání Písma, nesmí v tomto případě svého muže poslechnout, ale musí být věrná Pánu. Pokud se však jedná o zvláštní způsob chování, kterým se křesťané odlišují od ostatních, a není to přitom povinnost nařízená Písmem, měla by se svému muži podřídit.

Když Petr mluví o křesťance, která má za manžela pohana, neomlouvá tímto skutečnost, že si věřící vzal nevěřícího. Tohle není nikdy Boží vůle. Apoštol se zabývá hlavně případy, kdy byla žena spasena až po svatbě. Její povinností je podřídit se i nevěřícímu manželovi.

3,2 Na nevěřícího manžela může zapůsobit zbožný a čistý život jeho ženy. Boží Duch

jej může skrze takové chování usvědčit z jeho vlastní hříšnosti, a on uvěří v Krista.

George Müller vyprávěl o jednom bohatém Němci, který měl oddanou věřící ženu. Tento muž hodně pil a vysedával pozdě do noci v hospodě. Jeho žena vždy poslala služky spát a zůstala vzhůru, dokud se nevrátil. Vlídne ho přivítala a nikdy nenadávala, ani si nestěžovala. Občas ho dokonce musela vysvléct a uložit do postele.

Jednou v noci řekl v hospodě svým kumpánům: „Vsadím se, že pokud půjdeme ke mně domů, moje žena bude vzhůru a bude na mě čekat. Otevře nám dveře, královsky nás přivítá a dokonce nám udělá večeři, pokud ji o to požádám.“

Nejprve byli na pochybách, ale nakonec se rozhodli, že s ním půjdou a uvidí, zda tomu tak je. A přesně tak se stalo; přišla ke dveřím, zdvořile je přivítala a bez nejmenší známky nelibosti jim ochotně připravila večeři. Poté, co je obsloužila, odešla do svého pokoje. Jakmile to udělala, jeden z mužů začal obviňovat jejího manžela. „Co jsi to za muže, který takhle hrozně jedná s tak hodnou ženou?“ Nato vstal, aniž by dojedl večeři, a odešel. Postupně se zvedli další, až odešli všichni, a jídlo nechali na stole.

Během půlhodiny byl muž hluboce usvědčen ze svého špatného jednání a zvláště z toho, jak bezcitně zacházel se svou ženou. Šel za ní do pokoje, požádal ji, aby se za něj modlila, pak lítoval svých hříchů a odevzdal se Kristu. Od té doby byl oddaným následovníkem Pána Ježíše. Byl získán beze slov!

George Müller radil:

Neztrácejte odvahu, pokud musíte trpět kvůli neobráceným příbuzným. Možná, že zakrátko vám dá Pán, po čem vaše srdce touží, a vyslyší vaše modlitby za ně. Mezitím se však snažte budovat pravdu, ne že jim budete vyčítat, jak se *k vám* chovají, ale že *jim* budete dávat najevo pokoru, mírnost a vlídnost Pána Ježíše Krista.²¹

3,3 Zdá se, jako kdyby v tomto verši začínalo nové téma, které se týká ženského zevnějšku, avšak Petr se ve skutečnosti zabývá především tím, jak má žena nejlépe potěšit svého muže a sloužit mu. Není to její zevněj-

šek, který ho ovlivní tak, jako její vnitřní svatý a poslušný život.

Žena se má vyhýbat různým vnějším ozdobám:

1. Spleteným vlasům. Někteří mají za to, že jsou vyloučeny i obyčejné copy. Petr je ale spíše proti přemíře ohromných účesů s řadou copánků, které byly oblíbené ve starověkém Římě.

2. Navlékání zlatých šperků. Někteří si to vykládají jako úplný zákaz nošení zlatých šperků. Jiní v tom vidí zákaz nápadných a výstředních věcí.

3. Nošení pěkných šatů. Samozřejmě se nejedná o zákaz nosit oblečení, ale oblékat si okázalé šaty. Přečtěme si Iz 3,16–25, abychom viděli, co si Bůh myslí o jakýchkoliv podobách výstředních ozdob.

Exkurz: Křesťanské oblékání

Pokud se jedná o oblečení a šperky, existují určité zásady, které se vztahují na všechny věřící, jak muže, tak i ženy. První z nich jsou výdaje. Kolik utratíme za oblečení? Je to všechno nezbytné? Nemohli jsme peníze dát na něco potřebnějšího?

1 Tm 2,9 zakazuje drahé oblečení: „ne... drahými šaty“. Nezáleží, zda si je můžeme či nemůžeme dovolit. Pro křesťana je hřích utrácet peníze za drahé oblečení, protože to Boží slovo zakazuje. Soucit to zakazuje taktéž. Zoufalý úděl našich bližních v jiných zemích a jejich obrovské duchovní a materiální potřeby poukazují na naši bezcitnost, pokud zbytečně utrácíme peníze za oblečení.

Neplatí to jen o kvalitě oblečení, ale také o kvantitě. Šatník některých křesťanů připomíná pobočku obchodu s oblečením. Když jedou na dovolenou, mají často přes zadní sedadlo nataženou tyč, na které visí spousta šatů, košilí a obleků, kterými konkurují vzorkům obchodních cestujících s oblečením.

Proč to děláme? Není v tom naše pýcha? Milujeme, když nám někdo pochválí dobrý vkus nebo řekne, že vypadáme skvěle. Výdaje za koupi oblečení je pouze jednou ze zásad, které by nám měly být vodítkem při našem rozhodování.

Další je skromnost. Pavel říká „počestně a střízlivě“. Význam slova „počestně“ je „slušný“. Jednou z funkcí oděvu je zakrýt naši nahotu. Alespoň tak tomu bylo na počátku. V dnešní době se však zdá, jako kdyby se oblečení navrhovalo tak, aby odhalovalo čím dál větší část lidského těla. Člověk se nestydí za svou vlastní nahotu. Není překvapením, když takové chování vidíme u nevěřících. Je spíše šokující, když tento příklad napodobují křesťané.

Být skromný ale také může znamenat být atraktivní. Křesťan by měl být upravený. Ošuntělost nebo nedbalost není žádná ctnost. Oswald Chambers řekl, že nepořádnost je urážkou Ducha svatého. Oblečení věřícího by mělo být čisté, vyžehlené, zachovalé a dobře padnoucí.

Křesťan se musí obecně vyhýbat módě, která na něj upoutává pozornost. To není hlavní úloha v jeho životě. Není zde na zemi jako ozdoba, ale jako vinná ratolest, která nese ovoce. Pozornost na sebe můžeme upoutávat různými způsoby. Vezme-li si na sebe staromódní oděv, jistě ostatní zaujme. Křesťané by se měli také vyhnout nošení oblečení, které je neobvykle prosté, nápadné nebo odlišné.

Nakonec by se křesťané – a to může být zvláště problém pro mladé věřící – měli vyhýbat oblečení, které je pobuřující a vyzývavé. Už jsme zmínili oblečení, které je „odhalující“. Nicméně oblečení může zakrývat celé tělo a stále vzbuzovat v ostatních hříšnou touhu. Moderní oblečení není navrhováno tak, aby povzbuzovalo k rozvíjení duchovních hodnot. Naopak se v něm odráží sexuální posedlost této doby. Věřící by nikdy neměl nosit oblečení, které podněcuje touhu nebo ztěžuje druhým jejich křesťanský způsob života.

Obrovský problém je samozřejmě nesmírný tlak společnosti, abychom se přizpůsobili. Tohle vždy platilo a vždy také bude. Křesťané potřebují silnou vůli, aby odolávali módním výstřelkům, šli proti proudu veřejného mínění a oblékali se způsobem, který je v souladu s evangeliem.

Pokud bude Kristus Pánem našeho šatníku, bude vše v pořádku.

3,4 Oděv, který činí věřícího skutečně atraktivním, je krása skrytého člověka. Módní účesy, drahé šperky a elegantní oblečení jsou pomíjivé. Petr uvádí tento ostrý kontrast a vybízí nás, abychom si vybrali. F. B. Meyer upozorňuje: „Jsou mnozí, kteří mají bohatě vyzdobený zevnějšek, ale jejich nitro je oblečeno do hadrů; zatímco druzí, kteří mají opotřebované a ošuntělé šaty, jsou nádherní uvnitř.“²²

Lidé považují šperky za vzácné, pro Boha je však vzácným šperkem tichý a pokojný duch.

3,5 Zbožné ženy Starého zákona se zdobily tím, že rozvíjely mravní a duchovní krásu vnitřního života. Jednou stránkou této krásy bylo poslušně se podřizovat svému muži. Tyto svaté ženy doufaly v Boha. Bůh byl středem jejich života. Toužily se mu ve všem zalíbit a uznávaly ve svém domě jeho nařízení, když se podřizovaly svým mužům.

3,6 Petr udává příklad Sárý. Poslouchala Abrahama a nazývala ho svým pánem. To nás přivádí zpátky do Gn 18,12, kde čteme, že si to řekla „v nitru“. Nechodila kolem a nerozhlašovala, že je Abrahamovi podřízena, tím, že ho veřejně nazývala pánem. Spíše ho uznala za svou hlavu ve svém nitru, a to se projevilo v jejích skutcích.

Ženy, které následují Sářin příklad, jsou jejími dětmi. Židovské ženy jsou Sářinými potomkyněmi svým původem. Aby se však staly jejími dcerami v tom nejlepší slova smyslu, musejí napodobit její povahu. Na dětech by měla být znát rodinná podobnost.

Měly by jednat dobře a nenechat se ničím zastrážit. Křesťanská manželka by tedy měla zastávat roli poslušné pomocnice a nebyť vystrašená, pokud musí snášet nesmyslné chování nevěřícího manžela, ovšem s výjimkou situace, ve které by se jednalo o násilí nebo ohrožení života.

E. Manželem ve vztahu k manželce (3,7)

3,7 Nyní se apoštol soustřeďuje na muže a ukazuje, jaké povinnosti musí plnit ve vztahu ke svým ženám. Měli by se k ženám chovat ohleduplně, prokazovat jim lásku, zdvořilost a porozumění. Měli by svým ženám prokazovat úctu a něhu jako osobám slabšího pohlaví.

V době, kdy se prosazuje rovnoprávnost žen, se může zdát, že Bible je v rozporu se současným pohledem na postavení ženy, když o ní mluví jako o „slabší nádobě“. Je ovšem pravda, že *průměrná* žena je fyzicky slabší než muž. Také nemá stejnou schopnost ovládat své emoce a reaguje častěji emocionálně než racionálně a logicky. Řešit hluboké teologické problémy není její typicky silnou stránkou. Obecně je také více závislá než muž.

Skutečnost, že je žena určitým způsobem slabší než muž, ale neznamená, že je méněcenná; to Bible nikde netvrdí. Ani to neznamená, že nemůže být v některých oblastech silnější nebo schopnější. Ve skutečnosti jsou ženy většinou Kristu oddanější než muži a často dokážou lépe snášet dlouhodobou bolest a neštěstí.

Postojem ke své ženě by měl muž uznat, že je spoludědičkou milosti života. Vztahuje se to na manželství, v němž jsou muž i žena věřící. Byť je žena v některých ohledech slabší než muž, těší se z rovného postavení před Bohem a má stejný podíl na daru věčného života. Je také manželovi více než rovna, pokud se jedná o přivádění nového fyzického života na svět.

Případný nesoulad překáží modlitbám. Bigg říká: „Povzdechnutí ublížené manželky se staví mezi manželovu modlitbu a Boží sluch.“²³ Je také velmi obtížné, aby se pár společně modlil, jestliže něco narušuje jejich společenství. Pro klid a blaho v domácnosti je důležité, aby muž a žena dodržovali několik základních pravidel:

1. Zachovávat naprostou upřímnost, což je základem vzájemné důvěry.

2. Udržovat otevřený komunikační kanál. Musí být neustále připraveni mluvit o problémech. Pokud v hrnci nahromadí pára, musí jednou vybuchnout. Diskutovat o věcech vyžaduje ochotu obou stran říct „Promiň“ a odpustit – možná natrvalo.

3. Přehlížet drobné chyby a svéráznost. Láska překrývá množství hříchů. Nepožadujte u druhých dokonalost, když jí sami nejste schopni.

4. Usilovat o jednotu ve finančních záležitostech. Vyhýbat se rozhazování, kupování

na splátky a touze držet krok se svými bohatými sousedy.

5. Nezapomínat, že láska je přikázání, a ne neovladatelná emoce. Láska zahrnuje vše, co je v 1K 13. Láska je například zdvořilá; chrání nás před kritizováním a odmouváním partnerovi před ostatními. Láska nás ochrání před tím, abychom se hádali před svými dětmi, a tak narušili jejich důvěru a jistotu. V tomto a mnoha dalších ohledech láska vytváří spokojenou atmosféru v domě a zabráňuje sváru a rozdělení.

F. Bratrem ve vztahu k společenství (3,8)

3,8 Podle výzev k jednotě a bratrské lásce je vidět, že se tento verš zabývá především vztahem křesťana ke společenství. Další tři výzvy by mohly mít širší využití.

Slovo „konečně“ neznamená, že chce Petr uzavřít svůj list. Zatím mluvil k nejrůznějším vrstvám jednotlivců, jako například ke služebníkům, ženám a mužům. Nyní má na závěr slovo ke všem.

Bud'te všichni jednomyslní. Neočekává se, že se křesťané na všem shodnou. To by byla uniformita, ne jednota. Nejlepší formulaci nalezneme ve známé větě: V podstatných věcech má být jednota, v nepodstatných svoboda, a ve všem láska. Máme mít soucit s druhými. Doslova to znamená „trpět s nimi“ a tato výtka je zvláště namístě, pokud je určena těm, kteří procházejí pronásledováním. Je to rada pro jakoukoliv dobu, protože žádná doba se neobejde bez utrpení.

Plní bratrské lásky. Jeden neznámý autor píše:

Prozřetelnost se nás neptá, komu bychom chtěli být bratrem – je to pro nás určeno; jsme ale vybízeni, abychom své bratry milovali bez ohledu na naše záliby a vkus. Říkáte: „To je nemožné!“ Pamatujte ale, že opravdová láska nemusí začít emocemi, ale vůlí; nespočívá v pocitech, ale v činech; ne v postojích, ale jednání; ne v mírných slovech, ale v ušlechtilých a nesobeckých skutcích.

„Milosrdní“ znamená mít srdce vnímavé k potřebám a pocitům druhých. Takové srdce odmítá být chladné, tvrdé nebo cynické navzdory urážkám.

„Dobrotiví“ (BKR)²⁴ – bylo by vhodné, kdyby se dobrotivost vyučovala jako jedna z křesťanských ctností. V podstatě to znamená pokorně smýšlet o ostatních, upřednostňovat je, říkat a dělat laskavé věci. Dobrotivost slouží druhým, ne sobě, využívá jakékoliv příležitosti k pomoci a projevuje pohotový vděk za přijatou laskavost. Není nikdy hrubá, neslušná ani nezdvěřilá.

G. Trpícím ve vztahu k pronásledovatelům (3,9–4,6)

3,9 Celý tento list je napsán na pozadí pronásledování a utrpení. Od tohoto verše až po 4,6 je tématem křesťan a jeho vztah k pronásledovatelům. Věřící jsou znovu vybízeni, aby trpěli kvůli spravedlnosti, aniž by odpláceli. Nemáme odplácet zlým za zlé, ani urážkou za urážky. Místo toho máme žehnat těm, kteří s námi špatně zacházejí, a na urážky reagovat s vlídností. Jako křesťané nejsme povoláni, abychom druhým ubližovali, ale prokazovali jim dobrodiní, abychom neproklínali, ale žehnali. Takové chování Bůh odmění požehnáním.

3,10 Ve verších 10–12 Petr cituje Ž 34,13–17a, aby potvrdil, že Boží požehnaní zůstává s tím, kdo se zdržuje zlých skutků a řečí a jedná spravedlivě.

Smysl prvního verše je takový: Ten, kdo si chce užívat života a zažít dobré dny, by neměl říkat zlé a lstivé věci. Neměl by oplácet urážky a lži stejným způsobem.

Milovat život je v J 12,25 odsouzeno, tam to ale znamená žít pro sebe a nebrat v úvahu skutečný smysl života. Zde to znamená žít způsobem, jaký zamýšlí Bůh.

3,11 Nejen zlé řeči, ale také zlé skutky jsou zakázány. Oplácení pouze stupňuje konflikt. Znamená to snížit se k používání světských způsobů. Věřící by měl odplácet zlé dobrým a prosazovat pokoj tím, že pokorně vydrží zlé zacházení. Proti ohni nelze bojovat ohněm.

Jediný způsob, jak překonat zlo, je dát mu volný průběh, aby nenalezlo odpor, který hledá. Odpor pouze rozmnožuje zlo a přidává olej do ohně. Pokud se však zlo nestřetne s žádným odporem a nenarazí na žádné překážky ale pouze na trpělivou vytrvalost, stáhne svoje zbraně a konečně se setká se soupeřem, kterému se nemůže vyrovnat.

Pochopitelně se to může stát jedině tehdy, pokud se vzdáme i posledního zbytku odporu a zřekneme se jakékoliv odplaty. Zlo poté nemůže nalézt svou stopu a nebude plodit další zlo. (Zdroj neuveden.)

3,12 Pán se s uznáním dívá na ty, kteří jednají spravedlivě. Věnuje pozornost jejich modlitbám. Samozřejmě slyší modlitby všeho svého lidu. Zvláště se ale ujímá záležitostí těch, kteří trpí kvůli Kristu a neoplácejí zlo zlem.

Pánova tvář je obrácena proti těm, kdo činí zlo. Zde se především mluví o těch, kteří pronásledují Boží lid. Může se to ale rovněž týkat věřícího, který se svým nepřátelům brání fyzickým násilím a ostrými slovy. Zlo je zlo a Bůh se proti němu staví, kdekoli ho najde – ať už ve spaseném nebo ztraceném.

Když Petr citoval Ž 34,17, vynechal závěrečná slova: „... aby vyhladil ze země jejich památku“. Nebylo to kvůli tomu, že by to Petr přehléd. Žijeme v době Boží milosti; pro Pána je to přijatelný čas. Den odplaty našeho Boha doposud nepřišel. Až se Pán Ježíš vrátí jako Král králů a Pán pánů, potrestá zlosyny a vyhladí ze země jejich památku.

3,13 Petr pokračuje ve své polemice otázkou: „A kdo vám ublíží, budete-li horlivě usilovat o dobro?“ Odpověď nepřímou zní: „Nikdo.“ A to i přesto, že osudy mučedníků dokazují, že nepřátelé evangelia opravdu pronásledovali Kristovy věrné následovníky.

Nabízejí se přinejmenším dvě možná vysvětlení tohoto paradoxu:

1. Obecně platí, že se neubližuje těm, kdo jdou cestou spravedlnosti. Strategie nekladení odporu odzbrojuje protivníka. Možná se najdou výjimky, ale je zpravidla je ten, kdo touží po dobru, je chráněn svou vlastní dobrotou před ubližením.

2. To nejhorší, co může nepřítel udělat křesťanovi, mu neublíží na věčnost. Nepřítel může zranit jeho tělo, ale nemůže poškodit jeho duši.

Během druhé světové války se odmítl jeden dvanáctiletý křesťan připojit k jistému hnutí v Evropě. „Copak nevíš, že máme právo tě zabít?“ zeptali se. „Copak nevíte,“ odpověděl tiše, „že mám právo zemřít pro Krista!“ Byl přesvědčen, že mu nikdo nemůže ublížit.

3,14 Představme si ale, že by měl křesťan být pronásledován pro svou věrnost Spasiteli. Co potom? Následují tři důsledky:

1. Bůh promění toto utrpení pro svou vlastní slávu.

2. Použije si toto utrpení, aby skrze ně požehnal druhým.

3. Požehná tomu, kdo trpí pro jeho jméno.

Nebojte se lidí, ani se nenechte vystrašit jejich hrozbami. Jak dobře mučedníci uskutečňovali tuto taktiku! Když Polykarpovi slíbili, že ho propustí, pokud se bude rouhat proti Kristu, řekl: „Šedesát osm let jsem Kristu sloužil a nikdy mi neukřivdil. Jak se mohu rouhat proti svému králi a Spasiteli?“ Když místodržící vyhrožoval, že ho vydá napospas divé zvěři, odpověděl: „Je pro mě dobře, abych byl rychle osvobozen z toho bídného života.“ Nakonec mu vladař pohrozil upálením zaživa. Polykarp řekl: „Nebojím se ohně, který pálí jen na chvíli. Neznáš ten, který hoří navěky.“

3,15 V poslední části verše 14 a v tomto verši Petr cituje z Iz 8,12–13, kde se říká: „Čeho se oni bojí, toho se nebojte a nelekejte se. Jen Hospodin zástupů ať je vám svatý – před ním mějte bázeň, jen z něho mějte strach (B21).“ Kdosi řekl: „Bojíme se Boha tak málo, protože se bojíme lidí tak moc.“

Tato pasáž z knihy Izaiáš mluví o Hospodinu zástupů jako o tom, kterému se má vzdát úcta. Když ji Petr citoval, Duch svatý mu vnukl, aby řekl: „Ale Pána Boha²⁵ posvěcujte v srdcích svých (BKR).“

Uctívát Pána znamená učinit ho vládcem našeho života. Vše, co děláme a říkáme, by mělo být v souladu s jeho vůlí, k jeho potěšení a k jeho slávě. Skutečnost, že je Kristus Pánem, by měla převládat v každé oblasti našeho života – v našem majetku, zaměstnání, naší knihovně, našem manželství či volném čase – nesmíme nic vynechat.

Buďte stále připraveni k obhajobě před každým, kdo by od vás žádal, abyste vydali počet z naděje, kterou máte, (avšak s tichostí a bázní, v. 16). Tato část se vztahuje především na dobu, kdy jsou křesťané pronásledováni kvůli své víře. Vědomí přítomnosti Pána Ježíše Krista by mělo dodat věřícímu zbožnou

smělost a povzbudit ho k vydávání dobrého svědectví.

Tento verš také platí v každodenním životě. Lidé se nás často vyptávají, a to přirozeným způsobem dává možnost s nimi mluvit o Pánu. Měli bychom být připraveni jim říct, co úžasného pro nás Pán učinil. Když mluvíme o našem Pánu a Spasiteli, měli bychom v každém případě svědčit s mírností a úctou, bez náznaku tvrdosti, hořkosti nebo lehkomyšlnosti.

3,16 Věřící musí mít dobré svědomí. Pokud ví, že se nedopustil žádného prohřešku, je schopen projít pronásledováním se lví statečností. Jestliže má špatné svědomí, budou ho sužovat pocity viny a nebude schopen se postavit nepříteli. I když věřící povede bezúhonný život, nepřátelé evangelia na něm budou stále nacházet chyby a vznášet proti němu falešná obvinění. Pokud se ovšem případ dostane před soud a obvinění se ukážou jako neopodstatněná, žalobci budou zahanbeni.

3,17 Jestliže musí křesťan trpět, což pro něj někdy může být Boží vůlí, měl by trpět kvůli tomu, že jedná dobře. Neměl by však trpět kvůli svým proviněním; to není žádná ctnost.

3,18 Zbytek třetí kapitoly popisuje Krista jako vzorový příklad toho, který trpěl pro spravedlnost, a připomíná nám, že pro něj bylo utrpení cestou ke slávě.

Všimněte si šesti znaků jeho utrpení: (1) Bylo odčinující, to znamená, že osvobodilo hříšníky, kteří uvěřili, od trestu za jejich hříchy. (2) Platí navěky. Zemřel jednou provždy a vyřešil otázku hříchu. Vykupitelské dílo bylo dokončeno. (3) Bylo zástupné. Spravedlivý zemřel za nespravedlivé. „Hospodin na něho nechal dopadnout vinu nás všech“ (Iz 53,6b). (4) Bylo usmírující. Skrze svou smrt nás přivedl k Bohu. Hřích, který nás odcizil, byl odstraněn. (5) Bylo násilné. Kristus byl popraven. (6) Nakonec vyvrcholilo vzkříšením. Třetího dne vstal z mrtvých. Výraz „v Duchu obživen“ znamená, že byl vzkříšen mocí Ducha svatého.

3,19 Verše 19 a 20 představují jeden z nejméně pochopitelných a nejvíce fascinujících textů v Novém zákoně. Staly se záminkou pro nebiblické nauky, jako je na jedné straně očis-

tec nebo všeobecné spasení na straně druhé. Mezi evangelikálními křesťany jsou nejrozšířenější dva výklady těchto veršů.

Podle prvního výkladu přišel Kristus jako duch do Hádu (podsvětí) v době mezi smrtí a vzkříšením a hlásal vítězství svého mocného díla na kříži. Zastánci této teorie mají rozdílné názory na to, zda duchové ve vězení byli věřící, nevěřící nebo obojí. Shodnou se však na tom, že jim Pán Ježíš nezvěstoval evangelium, což by znamenalo nauku o druhé šanci, která se nikde v Bibli neučí. Ti, kteří zastávají toto pohled, často spojují tuto pasáž s Ef 4,9, kde je napsáno, že Pán „sestoupil do nejnižších částí země“. Používají tento verš jako další důkaz, že vešel do Hádu v netělesném stavu a zvěstoval své vítězství na Golgotě. Rovněž citují slova Apoštolského vyznání víry „sestoupil do pekel“.

Druhý výklad tvrdí, že Petr popisuje, co se stalo ve dnech Noemových. Byl to *duch* Kristův, který před potopou zvěstoval *skrze* Noema nevěřící generaci. V *té době* nebyli duchy bez těla, ale živými muži a ženami, kteří odmítli Noemova varování a byli zničeni potopou. *Nyní* jsou to tedy duchové ve vězení Hádu.

Do kontextu nejlépe zapadá druhá interpretace, která obsahuje nejméně nesrovnalostí. Pojdme si prohlédnout tuto pasáž verš po verši.

V něm také přišel a vyhlásil zvěst duchům ve vězení. Zájmeno „něm“ se zřejmě vztahuje k *Duchu* na konci verše 18. Jedná se o Ducha svatého. V 1,11 tohoto listu je Duch Kristův, tj. Duch svatý, popisován, jak mluví skrze starozákonní proroky. V Gn 6,3 Bůh mluví o svém duchu – Duchu svatém, když zkracuje dobu života lidí, kteří žili před potopou.

Přišel a vyhlásil zvěst. Jak již bylo zmíněno, byl to Kristus, který vyhlásil zvěst, avšak učinil tak skrze Noema. V 2Pt 2,5 je Noe popisován jako „hlasatel spravedlnosti“. Stejný základ slova najdeme i v tomto verši u Krista.

Duchům, *kteří jsou nyní* ve vězení. Lidé, kterým Noe hlásal zvěst, byli muži a ženy, kteří slyšeli varování před blížící se potopou a příslib záchrany na arše. Oni však tuto zvěst nepřijali, a když přišla potopa, utopili se. Ny-

ní jsou jako duchové bez těla ve vězení, kde čekají na poslední soud.

Verš by se dal tedy rozvést takto: „V něm (v Duchu svatém) přišel (Kristus) a vyhlásil zvěst (skrže Noema) duchům, kteří jsou nyní, ve vězení (Hádu).“

Na základě čeho se ale máme domnívat, že duchové ve vězení byli lidé, kteří žili za dnů Noema? Odpověď nalezneme v následujícím verši.

3,20 Zde je zcela jasně určena totožnost duchů ve vězení. O koho se tedy jednalo? Byli to lidé, kteří kdysi neuposlechli. Kdy neuposlechli? Tenkrát ve dnech Noemových, když ohromná Boží trpělivost vyčkávala, zatímco se stavěla archa. Pouze osm duší bylo zachráněno skrže vodu.

Bylo by dobré se zde zastavit a připomenout si hlavní proud myšlenek v tomto listu, který byl napsán na pozadí pronásledování. Křesťané, kterým Petr psal, trpěli kvůli svému způsobu života a svědectví. Zřejmě si kladli otázku, proč musí trpět, místo aby vládli, když je křesťanská víra ta pravá. A jestliže je křesťanská víra ta pravá, proč je tak málo křesťanů?

Petr první otázku zodpovídá, když poukazuje na Pána Ježíše. Kristus trpěl pro spravedlnost dokonce takovým způsobem, že za ni zemřel. Bůh ho však vzkřísil z mrtvých a dal mu slávu v nebi (viz v. 22). Cesta ke slávě vede údolím utrpení.

Dále se Petr odvolává na Noema. Sto dvacet let tento věrný hlasatel varoval, že se Bůh chystá vodou zničit tento svět. Jako poděkování dostal opovržení a odmítnutí. Bůh ho však za jeho jednání spolu s jeho rodinou zachránil před potopou.

Dále na otázku „Jestliže máme pravdu, proč je nás tak málo?“, Petr odpovídá: „V jedné době mělo pravdu *pouze osm duší na světě* a zbytek se mýlil!“ Je příznačné, že ve světových dějinách neměla většina lidí pravdu. Právě věřící tvoří obvykle jen malý pozůstatek, takže by víra člověka neměla ochabovat, protože pouze malý počet bude spasen. Za dnů Noemových bylo pouze osm věřících; dnes jich jsou miliony.

Na konci verše 20 čteme, že několik, to jest osm duší, bylo zachráněno skrže vodu.

Není to tak, že by byli zachráněni *vodou*; byli zachráněni *skrže vodu*. Voda nebyla zachráněním, ale soudem, skrže který je Bůh přivedl do bezpečí.

Abychom správně rozuměli tomuto tvrzení a následujícímu verši, musíme si uvědomit symbolický význam archy a potopy. Archa symbolizuje Pána Ježíše Krista. Potopa je obrazem pro Boží soud. Archa představovala jediný způsob, jak se zachránit. Když přišla potopa, zachránili se pouze ti, kdo byli uvnitř; všichni, kteří zůstali venku, zahynuli. Tak je i Kristus jediná cesta k záchraně; ti, kdo jsou v Kristu, jsou zachráněni, jak jen je Bůh sám dovede zachránit. Ti, kdo stojí mimo, nemohou být více ztraceni.

Voda nebyla *prostředkem* k záchraně, neboť všichni, kdo byli ve vodě, se utopili. Tím útočištěm byla archa. Proplula vodami soudu, zakusila naplnu nápor bouře, ale ani kapka vody se nedostala k těm, kdo byli uvnitř. Tak i Kristus nesl hněv Božího soudu nad našimi hříchy. Ti, kdo jsou v něm, nebudou odsouzeni (J 5,24).

3,21 Naplnění tohoto předobrazu – křest – i vás nyní zachraňuje. Znovu se ocitáme na horké a kontroverzní půdě. Tento verš je místem, kde se střetávají ti, kdo učí znovuzrození skrže křest, a ti, kdo popírají, že by nás křest mohl zachraňovat.

Exkurz: Křest

Nejprve se podívejme, co znamenat může, a poté, co znamenat nemůže.

Ve skutečnosti existuje *křest, který přináší spásu* – ne náš křest vodou, ale křest, který se odehrál na Golgotě téměř před 2000 lety. Tím křtem byla Kristova smrt. Byl pokřtěn ve vodách soudu. Toto měl na mysli, když řekl: „Křtem mám být pokřtěn, a jak jsem svírán, dokud se nedokoná!“ (L 12,50). Žalmista popisuje křest slovy „Hlubina volá na hlubinu za zvuku tvých přívalů, převálily se přese mě všechny tvé příboje a tvá vlnobití“ (Ž 42,8). Kristus byl ve své smrti pokřtěn ve vlnobití a příbojích Božího hněvu a tento křest je základem naší spásy.

Musíme však přijmout, že Kristus za nás zemřel. Stejně jako musel Noe se svou rodi-

nou vstoupit do archy, aby byl zachráněn, tak i my se musíme odevzdat Pánu jako jedinému Spasiteli. Jakmile tak učiníme, jsme s ním ztotožnění v jeho smrti, pohřbeni a vzkříšení. V opravdovém smyslu jsme s ním byli ukřižováni (Ga 2,19), byli jsme s ním pohřbeni (Ř 6,4) a s ním jsme byli vzkříšeni z mrtvých do života (Ř 6,4).

Toto všechno se promítá ve křtu věřícího. Obřad je jen vnější projev toho, co se odehrává duchovně; byli jsme křtem spolu s ním pohřbeni do smrti. Ponořením do vody dáváme najevo, že jsme s ním byli pohřbeni. Když se poté vynoříme, ukazujeme, že jsme s ním povstali a chceme vejít do nového života.

Předobraz, který nás nyní zachraňuje, tj. křest, odkazuje na Kristovo ponoření do smrti na kříži a na naše ztotožnění se s ním v této věci, kterou křest vodou představuje.

Tento verš *nemůže* znamenat, že jsme spaseni skrze kultický úkon, při kterém jsme pokřtěni vodou, z následujících důvodů:

Znamenalo by to, že nás spasí voda, ne Pán Ježíš. On totiž řekl: „Já jsem ta Cesta“ (J 14,6).

Naznačovalo by to, že Kristus zemřel zbytečně. Jestliže voda může lidi spasit, proč tedy musel Pán Ježíš zemřít?

Jednoduše to nefunguje. Mnozí, kteří byli pokřtěni, svým jednáním dokázali, že nebyli nikdy opravdu znovuzrozeni.

Tento verš také neznamená, že jsme spaseni *vírou plus křtem*.

1. Znamenalo by to, že Spasitelovo dílo na kříži nebylo dostačující. Tento názor říká, že když zvolal „Dokonáno jest“, ve skutečnosti dokonáno nebylo, protože je kvůli spasení nutné k tomu přidat ještě křest.

2. Pokud je křest nezbytný pro spasení, je zvláštní, že Pán sám nikoho nepokřtil. V J 4,1–2 je řečeno, že Ježíš ve skutečnosti nekřtil své následovníky, ale dělali to jeho učedníci.

3. Apoštol Pavel děkoval Bohu, že pokřtil jen pár Korintských (1K 1,14–16). Bylo by zvláštní, kdyby evangelista za něco takového děkoval, pokud by byl křest nezbytný ke spasení. Skutečnost, že Pavel přece jen několik lidí pokřtil, ukazuje, že učil křest věřících,

avšak skutečnost, že jich pokřtil pouze pár, dokazuje, že křest nepovažoval za podmínku pro spasení.

4. Kající se zločinec na kříži pokřtěn nebyl, přesto byl ujištěn, že bude s Kristem v ráji (L 23,43).

5. Pohané, kteří přijali spasení v Cesařeji, obdrželi Ducha svatého, když uvěřili (Sk 10,44), a bylo na nich vidět, že patří Kristu (Ř 8,9b). Po obdržení Ducha svatého, tedy poté, co byli spaseni, byli pokřtěni (Sk 10,47–48). Křest tudíž nebyl nezbytný pro jejich spasení. Nejdříve byli spaseni a až poté byli pokřtěni vodou.

6. V Novém zákoně se křest vždy pojí se smrtí, ne s duchovním narozením.

7. V Novém zákoně najdeme asi sto padesát míst, která učí, že spasení je pouze skrze samotnou víru. Takovému počtu nemohou odporovat dva nebo tři verše, u nichž se zdá, že učí, že je křest pro spasení nezbytný.

†

Když tedy ve verši 21 čteme: „křest – i vás nyní zachraňuje“, není tím míněn křest vodou, ale Kristův křest do smrti a naše ztotožnění se s ním v tom.

Ne jako odložení tělesné špíny. Kultické obřady ve Starém zákoně, které znali Petrovi židovsko-křesťanští čtenáři, poskytovaly určité vnější očištění. Nebyly však schopny dát kněžím nebo lidem čisté svědomí ohledně hříchu. Křest, o kterém Petr mluví, není záležitostí fyzického nebo dokonce rituálního očištění od poskvrnění. Voda má schopnost odstranit z těla špínu, nemůže však poskytnout dobré svědomí vůči Bohu. Tu moc má pouze osobní spojení s Kristem v jeho smrti, pohřbu a vzkříšení.

Nýbrž jako odpověď dobrého svědomí Bohu. Nevyhnutelně se nabízí otázka: „Jak mohu mít před Bohem postavení jako spravedlivý? Jak mohu mít před ním dobré svědomí?“ Odpověď nalezneme ve křtu, o kterém Petr mluví – v Kristově křtu do smrti na Golgotě a v osobním přijetí tohoto díla. Díky Kristově smrti byla jednou provždy vyřešena otázka hříchu.

Skrze zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Jak poznám, že je Bůh uspokojen? Podle toho, že

vzkřísil Krista z mrtvých. Čisté svědomí je neoddělitelně spojeno se vzkříšením Ježíše Krista; buď spolu vydrží, nebo se rozpadnou. Vzkříšení mi říká, že je Bůh plně uspokojen s vykupitelským dílem svého Syna. Pokud by Kristus nebyl vzkříšen, nemohli bychom si být nikdy jistí, že byly naše hříchy odstraněny. Zemřel by jako kdokoliv jiný. Vzkříšený Kristus je však absolutní jistota, že Boží nároky vůči našim hříchům byly zcela vyrovnány.

Autor chvalozpěvů, James G. Deck, píše: „Naše svědomí má klid, který nikdy neskončí: je to beránek vyvýšený na trůnu.“

I vás tedy nyní zachraňuje křest, ... odpověď dobrého svědomí Bohu, skrze zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Můj jediný nárok na dobré svědomí je postaven na smrti, pohřbu a vzkříšení Pána Ježíše. Pořadí je následující:

1. Kristus byl za mě pokřtěn ve smrti na Golgotě.

2. Když věřím, že je Pán a Spasitel, jsem s ním duchovně spojen v jeho smrti, pohřbu a vzkříšení.

3. Skrze poznání, že byl vzkříšen, je moje žádost o čisté svědomí vyřízena.

4. Křtem vodou dávám viditelně najevo duchovní vykoupění, které jsem prožil.

3,22 Jenž přišel do nebe, byli mu podřízeni andělé, vlády a moci, a je na pravici Boží. Pán Ježíš Kristus nejenže vstal z mrtvých, ale vystoupil na nebe, odkud původně přišel. Je přítomen i dnes, ne jako neviditelný, nehmotný duch, ale jako živý člověk v oslaveném těle z masa a kostí. Na těle si navěky ponese rány z Golgoty – přesvědčivý a nekonečný projev své lásky k nám.

Náš Pán je na pravici Boží na místě:

Moci: Pravá ruka je většinou silnější než levá, a proto je spojována s mocí (Mt 26,64).

Pocty: Kristus je *vyvýšen* na pravici Boží (Sk 2,33; 5,31).

Odpočinutí: Na základě svého dokončeného díla se Kristus „*posadil* po pravici Majestáta na výsostech“ (Žd 1,3; viz také 8,1; 10,12). Toto odpočinutí znamená uspokojení, není to odpočinek po únavě.

Přimlavy: Pavel říká o Kristu, že je po Boží pravici, kde se za nás přimlouvá (Ř 8,34).

Jedinečnosti: On je „po [Boží] pravici v nebesích, vysoko nad každou vládu i autoritu i mocnost i panstvo a nad každé jméno, které je jmenováno nejenom v tomto věku, ale i v budoucím“ (Ef 1,20–21).

Vlády: V Žd 1,13 říká Bůh Otec Synovi: „*Seď po mé pravici, dokud nepoložím tvé nepřátele za podnož tvých nohou.*“ Nadvláda je zdůrazněna v 1Pt 3,22: „... byli mu podřízeni andělé, vlády a moci, a je po pravici Boží.“

Andělé, vlády a moci mají bezpochyby zahrnovat veškeré nebeské bytosti. Ony všechny jsou služebníky vzkříšeného, oslaveného Krista.

Za své dobrodiní náš Pán zakusil utrpení. Lidé jej odmítli, jak před jeho vtělením v jeho svědectví skrze Noema, tak i v jeho prvním příchodu jako Syna člověka. Byl pokřtěn v temných vodách smrti na Golgotě. Bůh ho však vzkřísil a dal mu místo slávy po své pravici v nebi. Ve věčných Božích záměrech muselo utrpení předcházet slávu.

To bylo ponaučením jak pro Petrovy původní čtenáře, tak i pro nás. Nemělo by nás znepokojovat, pokud zakusíme odpor, a dokonce pronásledování za dobré skutky, neboť si nezasloužíme lepší zacházení, než měl náš Spasitel během svého pozemského života. Měli bychom se utěšit slibem, že jestliže s ním budeme trpět, budeme s ním i oslaveni (Ř 8,17). Mimoto se nynější utrpení se slávou, která na nás čeká, nedá srovnat (Ř 8,18). Soužení jsou mírná a dočasná; sláva je věčná a velká nade všechna srovnání (2K 4,17).

4,1 Mezi tímto oddílem a předchozím je úzká spojitost (srov. 3,18). Krista považujeme za příklad toho, který neprávem trpěl. Trpěl pro spravedlnost v rukou zlých lidí. Od této chvíle by se měli jeho následovníci vyzbrojit stejným smýšlením. Měli by čekat, že budou trpět pro jeho jméno. Měli by být připraveni vydržet pronásledování, protože jsou křesťané.

Kdokoliv trpěl v těle, skoncoval s hříchem. Věřící mají před sebou dvě možnosti – hřích, nebo utrpení. Na jedné straně si mohou vybrat, že budou žít jako nespasení lidé kolem nich, mít jejich hříšné radosti, a vyhnout se tak pronásledování. Na druhé straně mohou

žít v čistotě a být zbožní, nést Kristovu potupu a snášet utrpení od zlých lidí.

Mučedník James Guthrie řekl těsně před tím, než byl oběšen: „Milí přátelé, než abyste zhřešili, zavažte se k tomuto kalichu utrpení, jako jsem to udělal já, neboť jsem byl postaven před hřích nebo utrpení, a vybral si utrpení.“

Když si věřící úmyslně vybere trpět pronásledováním jako křesťan, místo aby pokračoval v hříšném životě, skoncoval s hříchem. Neznamená to, že už dál nehřeší, ale že moc hříchu v jeho životě byla překonána. Pokud člověk trpí, protože odmítl hřešit, není už dál ovládán žádostmi těla.

4,2 Po zbytek života na zemi už věřící není ovládán lidskými touhami, ale Boží vůlí. Dává přednost utrpení jako křesťan, místo aby hřešil jako nevěřící. Raději by zemřel, než by zapřel svého Pána. „Zbývající čas života v těle“ znamená zbytek života na zemi. Věřící si vybírá, že tato léta bude žít pro slávu Boží spíše než pro ukojení smyslných tužeb.

4,3 Petr píše těm, kdo před obrácením žili v naprostém morálním úpadku světa pohanů. Bylo již dost takového života! Jako křesťané byli nové stvoření a měli zanechat starých hříchů. Zbývající roky života patřili Bohu a měli se mu odevzdat.

Výčet těchto hříchů dodnes charakterizuje pohanský nekřesťanský svět – hříchy týkající se sexu, alkoholu a falešného náboženství.

Bezuzdnosti – bezuzdné požitkářství, zejména co se týče nemravnosti v sexuální oblasti.

Žádosti – ukojení nemravných tužeb jakéhokoliv druhu, pravděpodobně se jedná především o sexuální hříchy.

Opilství – přestat se ovládat v pití omamných nápojů, které má za následek oslabení vůle při odolávání pokušení. Mezi opilstvím a nemravností je jen tenká hranice.

Hýření – bouřlivé večírky, které vedou ke zhýralosti a výtržnostem.

Nedovolené uctívání model – uctívání model s veškerou nemravností, která je s tím spojena.

Lidé se stávají tím, co uctívají. Když se zřeknou pravého Boha, automaticky se oslabí

jejich morální zásady, což jim umožní věnovat se různým hříšným potěšením, po kterých touží. Proto modlářská náboženství plodí hřích a úpadek.

4,4 Tento verš popisuje běžnou zkušenost těch, kdo byli vysvobozeni od povrchního a zkaženého způsobu života. Jejich dřívější přátelé si myslí, že se pomátli a osočují je z náboženského fanatismu. Považují to za určitý druh duševní nemoci, když se křesťané nechtějí účastnit tanečních zábav, bujarých večírků a sexuálních orgií. Čistý mravní život věřícího odsuzuje hříšníka; není divu, že nenávidí takovou změnu.

4,5 Třebaže bezbožní nadávají křesťanům v tomto životě, vydají počet za každé slovo a skutek u soudu velkého bílého trůnu. Pán je připraven soudit živé i mrtvé. Petr má zcela jasně na mysli nevěřící. Soud živých nevěřících proběhne před začátkem tisíciletého království; hříšní, kteří zemřeli, budou souzeni na konci Kristovy vlády na zemi. Jejich odsouzení bude důkazem spravedlnosti dětí Božích.

4,6 Vždyť proto – kvůli ospravedlnění dětí Božích – bylo evangelium zvěstováno i mrtvým. Zde se znovu dostáváme k obtížné pasáži. Znamená to, že bylo evangelium zvěstováno lidem, až poté, co zemřeli, nebo když byli ještě naživu? A kdo byli tito lidé?

Chápeme tento verš jako zmínku o lidech, kteří věřili v Pána a kterým bylo zvěstováno evangelium během jejich pozemského života. Kvůli svému odvážnému postoji k pravdě trpěli v rukou zkažených lidí a v některých případech se stali mučedníky. Přestože byli odsouzeni nebo zavrženi podle lidí v těle, byli Bohem ospravedlněni a nyní se těší z věčného život s ním.

Nebyli mrtví, když jim bylo zvěstováno evangelium. Ale jsou mrtví nyní, pokud jde o jejich tělo. Ačkoliv si lidé o nich mysleli, že jsou blázniví, Bůh je odměnil a jejich duch je nyní v nebi.

Zvěstování evangelia má pro věřící dva důsledky – obviňování od lidí a uznání od Boha. Barnes vysvětluje:

Plán pro zvěstování evangelia byl takový, že ačkoliv mohou být obvyklým způsobem

odsouzení lidmi a popraveni, mohou přesto žít pro Boha vzhledem ke své vyšší a vznešenější podstatě, *duchu*.²⁶

III. Služba a utrpení věřícího

(4,7–5,14)

A. Naléhavé výzvy pro poslední dny (4,7–11)

4,7 Ohlášení, že „konec všeho se přiblížil“, přináší řadu varování. Může to znamenat jak (1) zničení Jeruzaléma, (2) vytržení, (3) Kristův návrat a jeho vládu, nebo (4) zničení nebes a země na konci tisíciletého království. Myslíme si, že se pravděpodobně jedná o poslední případ.

První výstraha zní: „Staňte se tedy rozvážnými a střízlivými k modlitbám.“ Petr toto napsal v době pronásledování a myslí tím, že modlitební život věřícího by měl být uchráněn od strachování se a emocionální nestálosti, kterou vyvolává stres: jeho společenství s Bohem by nemělo být narušováno okolnostmi, kterou jsou s tím v rozporu.

4,8 Křesťan musí věnovat pozornost společenství, které má s ostatními věřícími (v. 8, 9), a mít vroucí lásku ke všem členům domácnosti víry. Taková láska nebude rozhlašovat chyby a selhání ostatních věřících, ale bude je střežit před pohledem veřejnosti. Někdo jednou řekl: „Nenávist vše jen zhoršuje. Láska má právo tyto věci před ostatními skrýt.“

Výrok „láska přikrývá množství hříchů“ (Př 10,12) by neměl být chápán jako dogmatické vysvětlení způsobu, jakým se odstraňují hříchy. Vina a trest za hříchy se dají smýt jedině Kristovou krví. Tento výrok by ani neměl sloužit k tomu, aby se toleroval hřích nebo aby se shromáždění zbavilo zodpovědnosti za potrestání provinilce. Je tím myšleno, že láska je schopná přehlížet drobné chyby a selhání u ostatních věřících.

4,9 Jedním ze způsobů, jak projevovat lásku bratřím, je ochota být pohostinní. Této rady je obzvláště potřeba v době pronásledování, kdy mohou zásoby potravin ubývat a kdy ti, kteří křesťanům poskytují útočiště, mohou být zatčeni a uvězněni, ne-li přímo zabiti.

Pohostinnost je velikou výsadou. Když tak někteří učinili, nevědomky pohostili anděly (Žd 13,2). Jakákoliv laskavost projevená Božím dítěti, se počítá, jako by byla projevována samotnému Pánu (Mt 25,20). Nezáleží, jak velká laskavost je, každá bude štědře odměněna; i pohár studené vody podaný v Pánově jménu bude odměněn (Mt 10,42). Ti, kdo přijímají proroka, protože je prorok, dostanou odměnu proroka (Mt 10,41), což bylo podle židovského očekávání nejlepší. Mnozí křesťané svědčí o požehnání, které se dostalo jejich domu a dětem díky pohostinnosti, kterou prokázali Pánovým služebníkům.

Ježíš učil, že bychom měli hostit ty, kteří nám to nemohou oplatit (L 14,12). Neznamená to, že bychom *nikdy* neměli pohostit příbuzné, přátele nebo bližní, kteří mohou na oplátku udělat totéž. Naším cílem by však mělo být projevovat laskavost ve jménu Pána Ježíše, aniž bychom uvažovali o odplatě. Samozřejmě se dá pochybovat o tom, zda by měli věřící pokračovat v nepřetržitém sledu hostin a večírků se svými souvěrci, zatímco se do obrovské části světa ještě nedostalo evangelium.

4,10 Každý věřící přijal dar od Pána, aby mohl jako úd Kristova těla vykonávat nějakou zvláštní úlohu (1K 12,4–11.29–31; Ř 12,6–8). Hlavním správcem těchto darů je Bůh. Nemají být využívány pro sobecký zisk, ale pro jeho slávu a pro dobro druhých. Bůh nezamýšlel, abychom byli pro jeho dary *konečnou stanicí*; dostává se nám jeho milosti, která by ale u nás neměla skončit. Skrze nás se má toto požehnání dostávat k ostatním lidem.

Máme být dobrými správci rozličné Boží milosti. „Milost Boží“ zde odkazuje na nezaslouženou přízeň, kterou Bůh nabízí člověku. „Rozličné“ doslova znamená různobarevné nebo pestré. Phillips to překládá jako „nádherně rozmanité“.

4,11 Dokonce i tehdy, když má člověk dar kázat nebo učit, musí si být jist, že slova, která říká, jsou opravdu slova, která by Bůh chtěl, aby v oné situaci řekl – to je myšleno „Božími výroky“. Nestačí, aby člověk jednoduše kázal z Bible. Měl by mít také jistotu, že zprostředkovává poselství, které v té chvíli Bůh pro posluchače zamýšlí.

Slouží-li někdo, měl by tak činit v pokorném vědomí, že je to Bůh, který ho k tomu zmocňuje. Sláva tak poputuje k Bohu, kterému přísluší.

Jakkoliv je člověk obdařen, neměl by zpyšnět. Dar totiž nepochází z jeho vlastního úsilí, ale byl mu dán shůry. Ve skutečnosti nemá nic, co by nedostal. Jakkoliv služba by se měla vykonávat tak, aby zásluhy připadly Bohu.

Jak Petr zdůrazňuje, tato pocta je přinášena Otcí skrze Ježíše Krista jako prostředníka a také pro vše, co pro nás Bůh skrze něj udělal. Tomuto požehnanému Spasiteli patří sláva a moc na věky věků. Amen.

B. Povzbuzení a vysvětlení ohledně utrpení (4,12–19)

4,12 Ve zbývající části čtvrté kapitoly nalezneme povzbuzení a vysvětlení, která se týkají utrpení způsobených pro Kristovo jméno. Slovo „utrpení“ a od něho odvozená slova se v tomto listu často opakují.

Pro křesťana je přirozené pohlížet na pronásledování jako divnou a nenormální věc. Jsme překvapeni, když musíme trpět. Petr nám však říká, že bychom to měli pokládat za normální křesťanskou zkušenost. Nemáme žádné právo očekávat od světa lepší zacházení, než jakého se dostalo Spasiteli. Všichni, kteří si přejí žít zbožný život v Kristu Ježíši, budou pronásledováni (2Tm 3,12). Obzvláště platí, že se ti, kteří se upřímně rozhodli pro Krista, stávají terčem hrubých útoků. Satan neplýtvá municí na ty, kteří jsou křesťany jen podle jména, ale své největší zbraně obrací proti těm, kdo útočí na brány podsvětí.

4,13 Výsada podílet se na Kristových utrpeních by v nás měla vyvolávat radost. Pochopitelně se nemůžeme podílet na jeho smírujících utrpeních; on jediný nese hříchy. Můžeme se ovšem podílet na stejných utrpeních, která snášel jako člověk. Můžeme si projít stejným zavržením a potupou. Můžeme na svém těle utrpět zranění a mít jizvy, které by mu nevěřící stále rádi způsobovali.

Pokud se dnes dokáže Boží dítě radovat uprostřed utrpení, o co víc se pak bude radovat a jásat při zjevení Kristovy slávy? Až se

Spasitel vrátí zpátky na zem jako Lev z kmene Judova, zjeví se jako všemocný Syn Boží. Ti, kteří pro něj nyní trpí, budou s ním odměněni.

4,14 První křesťané se radovali, že byli hodni snášet potupu pro Kristovo jméno (Sk 5,41). Stejně tak by se měl radovat každý křesťan, který má tu výsadu být hanoben kvůli Kristu. Takové utrpení je pravou známkou toho, že Duch slávy a Duch Boží na nás spočívá. Je to Duch svatý, který spočívá na pronásledovaných křesťanech, tak jako oblak slávy spočíval nad svatostánkem ve Starém zákoně a byl znamením Boží přítomnosti.

Víme, že Duch přebývá v každém opravdovém dítěti Božím, avšak zvláštním způsobem spočívá na těch, kteří jsou zcela oddáni Kristu. Oni totiž znají přítomnost a moc Ducha Božího, jak ji ostatní neznají. Tentýž Pán Ježíš, kterého tupí jeho pronásledovatelé, je blahoslaven svými svatými, kteří trpí.²⁷

4,15 Křesťan by neměl nikdy snášet utrpení kvůli svým proviněním. Nikdy by se neměl provinit vraždou, krádeží, zločinem nebo pleťchářstvím. V tom není pro Boha žádná sláva, jen ostuda pro svědectví o Kristu.

4,16 Není to však žádná ostuda, jestliže někdo trpí jako křesťan. F. B. Meyer říká, že pravá víra může znamenat „ztrátu podnikání, pověsti nebo domova; odchod rodiny, dětí nebo přátel; klam, nenávisť nebo dokonce smrt“.²⁸ Jako křesťané můžeme uprostřed všech takových zkoušek oslavovat Boha. G. Campbell Morgan nás v následujícím úryvku nabádá:

Oslavovat je více, než se nazvat křesťany. Znamená to oslavovat Boha svým životem. Jestliže je člověk znám jako křesťan a nežije tak, zneuctívá Boha. Nést toto jméno znamená přijmout zodpovědnost úžasnou a slavnou, přesto však velmi vážnou.²⁹

4,17 Petr uvádí do protikladu utrpení Božího lidu v tomto životě s utrpeními zlých lidí na věčnosti. Neboť je čas, aby soud začal od domu Božího. „Čas“ odkazuje na období církve, které začalo dnem Letnic a bude pokračovat až do vytržení. „Domem Božím“ je myšlena církev. Během této doby prochází církev soudem nad nevěřícím světem. Věřící nyní zakoušejí utrpení, jaká zakoušel Ježíš, když byl na zemi.

Jestliže tomu tak je, jaký bude osud těch, kteří se neřídí Božím evangeliem? Pokud nyní křesťané trpí za dobré skutky, jak budou nespaseni trpět na věčnosti za všechny své bezbožné činy?

4,18 V tomto verši najdeme tentýž argument citovaný z Př 11,31: „Jestliže spravedlivému bude na zemi odplaceno, tím spíše ničemovi a hříšníkovi.“

Spravedlivý je stěží zachráněn neboli je spasen s obtížemi. Z božského hlediska byla jeho spása koupena za obrovskou cenu. Z lidského hlediska je lidem řečeno: „Usilujte vejít úzkými dveřmi“ (L 13,24). Věřící se učí, že „musíme skrze mnohá souzení vejít do Božího království“ (Sk 14,22). S veškerým nebezpečím a pokušeními, která na křesťana útočí, je zachován pro nebeské království jen zázrakem Boží milosti.

Když tomu tak je, jaký bude rozsudek pro ty, kteří zemřeli ve svých hříších, aniž by se káli a byli spaseni? Působivý příklad této pravdy nalezneme v příběhu, který se nachází ve spisech F. B. Meyera:

Jeden zbožný muž si velmi přál, aby jeho smrt byla triumfální a usvědčila jeho neobrácené syny a ti byli zasaženi mocí evangelia, aby se i v údolí stínu smrti dokázali radovat a vytrvat v tom. K jeho velké lítosti však jeho samého velmi tížily obavy, strach a pochybnosti, kterým jej nepřítel směl trápit. Ale právě to se jeho děti dotklo nejvíce. „Vždyť my všichni víme,“ říká nejstarší syn, „jak dobrý muž byl náš otec a přesto vidíme, jak duchovně trpí. Co potom můžeme očekávat my, kteří jsme se o své duše nestarali!“³⁰

4,19 Petr zdůrazňuje, že utrpení musí být podle Boží vůle. Náboženští fanatici mohou vyvolávat utrpení, když jednají impulzivně bez Božího vedení. Takoví lidé s mučednickým komplexem pokoušejí Boha způsobem, který vede ke zneuctění. Pravá cesta utrpení však pro křesťany vede k věčné slávě. Měli by proto pokračovat ve správném jednání, bez ohledu na to, jak velkou cenu budou muset zaplatit, a svěřit své duše věrnému Stvořiteli.

Je poněkud zvláštní, že zde Petr představuje Pána jako Stvořitele místo Spasitele, Ve-

lekněze nebo Pastýře. Kristus je náš Stvořitel ve dvojím smyslu – jsme jeho jako část původního stvoření i nového stvoření (Ef 4,24; Ko 3,10). V každém případě jsme předmětem jeho lásky a zájmu. Je zcela opodstatněné, že bychom se měli svěřit tomu, který stvořil naše duše a spasil je.

C. Povzbuzení a pozdravy (5,1–14)

5,1 Poslední kapitola 1Pt obsahuje povzbuzení a pozdravy. Nejprve zde nalezneme slovo určené starším. Petr, jakožto osoba pověřená tímto dohledem, se představuje jako spolustarší a svědek Kristových utrpení a také jako účastník budoucí slávy, která bude zjevena. „Spolustarší“ – jak jen se to liší od tvrzení, že by byl „nejvyšším veleknězem“ církve! „Svědék“ – Petr viděl Pastýře zemřít za své ovce a vzpomínka na takový projev lásky ho nutí starat se o ně jako věrný zástupce Pastýře. „Účastník“ – jakmile nadejde sláva, ukáže se Kristus a my se ukážeme s ním ve slávě (Ko 3,4). Do té doby zbývá Spasitelův pokyn: „Pas mé beránky. ... Pas mé ovce“ (J 21,15–17).

5,2 Starší jsou zralí křesťanští muži, které Duch svatý pověřil duchovním vedením ve shromáždění. Nový zákon předpokládá větší počet starších – ne jen jednoho nad jedním sborem nebo skupinou sborů, ale dva nebo více starších v jednom shromáždění (Fp 1,1). Více o předpokladech starších nalezneme v 1Tm 3,1–7 a Tt 1,6–9. V rané církvi, předtím než byl Nový zákon dostupný v psané formě, byli starší jmenováni apoštoly a jejich zástupci, avšak jen poté, co v nové církvi uplynul dostatečný čas, aby bylo zřejmé, kdo má pověření. Dnes by měli křesťané uznat a poslouchat ty, kteří mají toto pověření a slouží jako starší.

Paste Boží stádo, které je u vás. Toto stádo patří Bohu, ale starším byla svěřena zodpovědnost sloužit jako zástupci Pastýře. Ne z donucení, ale dobrovolně.³¹ Dohlížet na stádo není práce, ke které by byli muži přinuceni volbou nebo jmenováním. Duch svatý ustanovuje břemeno a schopnost a starší musejí reagovat s ochotným srdcem. V 1Tm 3,1 čteme: „Usiluje-li někdo o biskupství, touží

po dobré práci.“ Lidská ochota musí jít ruku v ruce s Božím zmocněním.

Ne z nízké zjištěnosti, ale ochotně. Finanční odměna nesmí být motivem stát se starším. Neznamená to, že sbor nemá podporovat svého staršího; existence „starších na plný úvazek“ je naznačena v 1Tm 5,17–18. Jedná se však o to, že ziskuchtivý přístup je v rozporu s pravou křesťanskou službou.

5,3 Třetí část Petrových povzbuzení zní: ne jako páni nad svým podílem, ale jako ti, kteří se svému stádu stávají vzorem. Starší by měli být vzory, ne diktátory. Měli by jít v čele stáda, ne jej řídit zezadu. Neměli by se stádem zacházet, jako by jim patřilo. Takový přístup otřásá samotnou podstatou autoritářství!

Spousta nešvarů by z křesťanského světa zmizela, kdyby se jednoduše dodržovaly tři pokyny uvedené ve verších 2 a 3. První by zrušil veškerou neochotu, druhý by znamenal konec pro komerčnost a třetí by pohřbil formalnost v církvi.

5,4 Práce staršího zahrnuje obrovské vynaložení fyzické a citové energie. Musí mít pochopení pro druhé, radit, kárat, napomínat, učit, trestat a varovat. Občas se může zdát, že je to nevděčný úkol, ale pro věrného staršího je zaslíbená zvláštní odměna. Když se ukáže nejvyšší pastýř, dostane nevadnoucí věnec slávy. Upřímně řečeno, nevíme mnoho o zaslíbených věncích v Písmu – věnec chlouby (1Te 2,19), věnec spravedlnosti (2Tm 4,8), věnec života (Jk 1,12; Zj 2,10) a věnec slávy. Nevíme, zda se bude jednat o skutečné věnce, které budeme házet k Spasitelovým nohám, nebo zda znamenají míru zodpovědnosti, která nám bude svěřena během Kristovy vlády (L 19,17–19), nebo zda se jedná o aspekty křesťanského charakteru, které si ponese na věčnosti. Víme však, že budou štědrá náhradou za každou slzu, zkoušku a utrpení, které jsme tady na zemi zažili.

5,5 Ti, kteří jsou mladší, ať už věkem nebo ve víře, by se měli podřizovat starším. Proč? Protože tito dohlížitelé mají moudrost, kterou získali letitými zkušenostmi ve věcech Božích. Mají hlubokou znalost Božího slova, která je založena na zkušenostech, a jsou tě-

mi, kterým Bůh svěřil zodpovědnost starat se o jeho ovce.

Všichni věřící by se měli obléct v pokoru, což je ohromná ctnost. Moffatt říká: „Oblečte si zástěru pokory.“ Toto je velmi příhodné, neboť zástěra je znakem sluhy. Jeden misionář v Indii kdysi řekl: „Kdybych si měl vybrat dvě věty, které jsou nezbytné pro duchovní růst, vybral bych si: ‚Nevím‘ a ‚Omlouvám se‘. Obě věty jsou důkazem hluboké pokory.“ Představte si shromáždění, kde mají všichni členové pokorného ducha, kde si cení druhých více než sami sebe a kde se navzájem předstihují ve vykonávání služebnických prací. Takový sbor nemusí být jen pomyslný; mohl by a měl by být skutečností.

Kdyby neexistoval žádný další důvod být pokorný, tento by stačil: Bůh se staví proti pyšným, ale pokorným dává milost. (Petr cituje z řeckého znění Př 3,34.) Přemýšlejte nad tím – mocný Bůh, který se staví proti naší pýše a je rozhodnutý ji zlomit, v kontrastu s mocným Bohem, který není mocen odolat zlomenému a kajícímu se srdci.

5,6 Pokora se má projevit nejen ve vztahu k druhým, ale také k Bohu. V Petrově době procházeli svatí ohněm utrpení. Bůh tyto zkoušky připustil, přestože od něj nepocházely. Petr říká, že nejlepší strategií je pokorně je přijmout z Pánovy ruky. On posílí svůj lid a povýší jej v příhodný čas.

5,7 Věřící mají výhodu, že mohou uvrhnout všechnu svou starost na Pána a přitom mít velkou jistotu, že se postará. Petr znovu cituje z řeckého znění Starého zákona (Ž 55,23).

J. Sidlow Baxter poukazuje na skutečnost, že existují dva druhy péče (starosti):

Úzkostlivá péče ve slovech: „Všelikou péči svou uvrhouce na něj“ (BKR) a láskyplná péče ve slovech „Nebo on má péči o vás“ (BKR). V protikladu k veškeré naší úzkostlivé péči nám Spasitel dává láskyplnou péči, která nikdy nezeslábne.³²

Dělat si starosti je zbytečné; není třeba, abychom nesli břemena, když on je ochoten a mocen je nést za nás. Dělat si starosti nemá smysl; tím se problém nevyřeší. Dělat si starosti je hřích. Jeden kazatel řekl: „Dělat si starosti je hřích, protože to popírá Boží mou-

drost; říká to, že neví, co dělá. Popírá to Boží lásku; říká to, že se nestará. A také to popírá Boží moc; říká to, že není schopen mě oprostít od všeho, co mi způsobuje starosti.“ Přemýšlejte o tom!

5,8 Ačkoliv bychom si neměli dělat starosti, musíme být střízliví a bdělí, protože máme mocného protivníka ďábla. Být střízliví znamená uvažovat opravdově, mít realistický postoj k životu, být inteligentní, pokud se jedná o Satanovy lsti. Pentecost dobře říká:

Jednotlivec, který nemá povědomí o podstatě nebo charakteru světa, ten, který nedbá na úmysly a útoky našeho protivníka ďábla, si může dovolit žít bezstarostně nebo lehkomyšlně. Pro toho, který vidí život tak, jako ho vidí Ježíš Kristus, je nezbytný zcela nový přístup, úplně nový pohled na život, který se vyznačuje střízlivostí.³³

Musíme být neustále ostražití a být připraveni odvrátit každý útok Zlého. Protivník je zde popisován jako řvoucí lev, který hledá, koho by pohltil. Ďábel má různá přestrojení. Někdy přichází jako had, který hledá lidi, které by vlákal do morální zkaženosti. Někdy se převléká za anděla světla a pokouší se oklamat lidi v duchovních oblastech. Jako řvoucí lev chce zastrašovat Boží lid prostřednictvím pronásledování.

5,9 Nemáme ustupovat před jeho zuřivostí. Spíše se proti němu musíme postavit prostřednictvím modliteb a Božího slova. My sami nemáme sílu mu vzdorovat, ale budeme-li pevní ve víře a spolehne-li se na Pána, budeme moci se proti němu postavit.

Jedním ze Satanových záměrů je zastrašit nás myšlenkou, že jsme jediní, kdo trpí. Když procházíme ohněm souzení, je jednoduché podlehnout falešné myšlence, že nikdo jiný nemá tolik problémů jako my. Petr nám připomíná, že stejným utrpením procházejí křesťané na celém světě.

5,10 Opravdovým vítězstvím při pronásledování je vidět v zákulisí Boha, jak pracuje na svých záměrech. Nezáleží, jaké naše zkoušky jsou, měli bychom si především pamatovat, že on je Bůh veškeré milosti. Tento nádherný titul našeho Boha nám připomíná, že způsob, jakým s námi jedná, není založen na tom, co

si zasloužíme, ale na jeho laskavých úmyslech s námi. Nezáleží, jak kruté je naše zkoušení, vždy můžeme být vděční, že nejsme v pekle, kde bychom měli být.

Další velkou útěchou je, že nás povolal ke své věčné slávě v Kristu, což nám umožňuje vidět za hranici utrpení tohoto života do doby, kdy budeme se Spasitelem a budeme navždy jako on. Jen o tom přemýšlejte! Posbíral nás z hromady šrotu a povolal ke své věčné slávě!

Třetí útěchou je, že utrpení je pouze nakrátko. Když jej porovnáme s věčnou slávou, soužení je v životě jen na krátký čas.

Posledním povzbuzením je, že si Bůh utrpení používá, aby nás učil a utvářel náš křesťanský charakter. Připravuje si nás pro vládnutí. Petr mluví o čtyřech aspektech tohoto tréninkového procesu.

Zdokonalit – zkoušky činí věřícího zdatným; dodávají jeho charakteru nezbytné prvky, aby se mohl stát duchovně zralým. Utvrdit – utrpení činí křesťana stálejším, schopným zachovat si správné vyznání a dobře snášet tlak. Je to stejné slovo, jaké řekl Pán Ježíš Petrovi: „... potvrzuj bratří svých“ (BKR, L 22,32). Posilnit – pronásledováním Satan zamýšlí oslabit a unavit věřící, má to však opačný efekt. Pronásledování je posiluje, aby vydrželi. Postavit na pevný základ – toto spojení se v originále vztahuje ke slovu „základ“. Bůh chce, aby byl každý věřící pevně ukotven na bezpečném místě v jeho Synu a jeho slově.

Lacey říká:

Utrpení má své nezbytné místo v životě křesťana a vždy přináší požehnané ovoce: protřídí víru, upraví charakter, posílí a postaví Boží lid na pevný základ.³⁴

5,11 Není divu, že Petr pronáší tento chvalozpěv: „Jemu buď sláva a moc na věky věků. Amen“, vzhledem k úžasnému způsobu, jakým překonává pronásledování a utrpení pro svou slávu a naše dobro, Jedině někomu takovému náleží sláva; jedině v rukou někoho takového je moc v bezpečí!

5,12 Silvánus (pravděpodobně tatáž osoba jako muž, který se jmenuje Silas, což je kratší obdoba tohoto jména), byl věrný bratr, kterému Petr nadiktoval tento list, a pravděpodobně i posel, který jej doručil. Petrovým zámě-

rem v tomto listu bylo ujistit věřící v diaspoře, že křesťanská víra, kterou vyznávají, je pravá víra, neboli, jak ji on nazývá, pravá Boží milost. Možná, že mohou být pod palbou pronásledování pokoušeni, aby uvažovali, zda se nemýlili, když přijali křesťanství. Petr prohlašuje, že udělali správně. Nalezli Boží pravdu a měli by v ní pevně stát.

5,13 Pozdravuje vás spoluvyvolená v Babylonu a Marek, můj syn.

Není možné s jistotou říct, koho myslel „spoluvyvolenou v Babylonu“. Jedny z hlavních interpretací jsou: (1) Bratrstvo (2,7; 5,9). V řečtině je toho abstraktní podstatné jméno v ženském rodě. (2) Petrova manželka. (3) Nějaká místní význačná dáma. Nedožíváme se ani, který Babylon je myšlen. Mohlo to být: (1) Proslulé město na řece Eufkrat, kde pobývalo mnoho Židů; (2) Stejnomená vojenská základna na řece Nil (nepravděpodobně); (3) Řím. Ve Zjevení je město Babylon obecně chápáno jako odkaz na Řím (17,1–9; 18,10,21).

Třetí otázka vyvstává, když Petr zmiňuje Marka. Je to jeho skutečný vlastní syn, nebo myslí Jana zvaného Marek, autora evangelia? Pravděpodobnější je druhá možnost. Pokud je to pravda, je na nás, abychom rozhodli, zda byl Marek Petrův syn, protože ho Petr přivedl ke Kristu, nebo zda slovo „syn“ značí pouze blízký duchovní vztah mezi starším a mladším křesťanem. Slovo, které Petr používá pro „syn“³⁵ není totéž slovo, které používá Pavel, když popisuje svůj duchovní vztah s Timoteem a Titem, a odpovídá starověké tradici, že velmi barvitě Markovo evangelium je založeno na výpovědi Petrova očitého svědectví.

5,14 Starší uzavírá list úkolem a požeháním. Úkol zní: „Pozdravte se navzájem políbením lásky.“ Povinnost bratrské lásky je trvalý příkaz pro církve, přestože její vyjádření se může lišit napříč kulturami a časem.

Požeháním je: „Pokoj vám všem, kteří jste v Kristu Ježíši. Amen.“ Je to pokojné slovo pro svaté zmítané bouří, kteří snášejí útrapy pro Kristovo jméno. Ježíš šeptá mír svému stádu koupenému krví, neboť pro něj trpí uprostřed bouřlivé společnosti.

Pokoj, dokonalý pokoj, smrt, která nás sleduje? Ježíš přemohl smrt a veškerou její moc.

Edward H. Bickersteth

Poznámky

¹ (1,2) Existují další formy posvěcení, které probíhají později. Když se člověk znovuzrodí, je posvěcen z hlediska *postoje*, protože je v Kristu (Žd 10,10,14). Během svého křesťanského života by měl prožít posvěcení *použitelné v praxi*, což je proces, kdy se stává více jako Kristus (1Pt 1,15). V nebi získá *dokonalé* posvěcení, neboť už nikdy nebude hřešit (Ko 1,22). Viz text o posvěcení v poznámkách k Žd 2,11.

² (1,8) Většina řeckých rukopisů čte „[ne] znali“ (*eidotes*) spíše než „[ne]viděli“ (*idonotes*). Konečný význam je přibližně stejný; tj. osobně se s Ježíšem na zemi neseznámili.

³ (1,8) William Lincoln, *Lectures on the First and Second Epistles of Peter*, str. 21.

⁴ (1,12) *Ibid.*, str. 23.

⁵ (1,13) J. H. Jowett, *The Redeemed Family of God*, str. 34.

⁶ (1,17) Lincoln, *Lectures*, str. 30.

⁷ (1,20) *Ibid.*, str. 33.

⁸ (1,21) W. T. P. Wolston, *Simon Peter: His Life and Letters*, str. 270.

⁹ (1,22) NA vynechává „skrze Ducha“.

¹⁰ (1,23) Poznámka pod čarou v F. W. Grant, „1 Peter“, *The Numerical Bible, Hebrews to Revelation*, str. 149.

¹¹ (1,23) NA vynechávají „na věčnost“.

¹² (2,2) V Alexandrijském textu (NA v poznámkách pod čarou v NKJV) čteme „vyrostli k záchraně“. Tento výklad může ovšem zpochybňovat jistotu spasení.

¹³ (2,6) V biblické řečtině *lithon* (kámen) *akro-* (vrch nebo špička), *gōniaion* (nárožní), a proto to může být kámen úhelný nebo kámen na vrcholku.

¹⁴ (2,7) NA čte „nevěří“ místo „jsou neposlušni“, protože se však místo věřit evangeliu také říká poslouchat evangelium, význam je téměř tentýž.

¹⁵ (2,12) Doslovný překlad zní *vznešený* nebo *krásný* (řecky *kalos*, srov. česky kaligrafie, krasopis).

¹⁶ (2,12) Charles R. Erdman, *The General Epistles*, str. 66.

¹⁷ (2,12) Jowett, *Redeemed Family*, str. 88, 89.

¹⁸ (2,13) Leslie T. Lyall, *Red Sky at Night*, str. 81.

¹⁹ (2,16) F. B. Meyer, *Tried by Fire*, str. 91.

²⁰ (2,25) Řecké slovo zní *episkopos* – „dozorce“ nebo „biskup“.

²¹ (3,2) George Müller, v periodiku *The Word*, editovaném Richardem Bursonem, n. d., str. 33–35.

²² (3,4) Meyer, *Tried*, str. 117.

²³ (3,7) Charles Bigg. *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude* (ICC), str. 155.

²⁴ (3,8) Místo „dobrotiví“ (*filofrones*) čte NA „pokorní“ (*tapeinophrones*). Jak „dobrotivost“, tak „pokora“ jsou dobré vlastnosti, které se hodí do kontextu; která forma je původní, záleží na osobním pohledu na textovou kritiku Nového zákona.

²⁵ (3,15) V NA čteme „Pána Krista“ místo „Pána Boha“. Naznačuje to, že Kristus v Novém zákoně je Hospodin zástupců ve Starém zákoně.

²⁶ (4,6) Albert Barnes, *Notes on the New Testament: James, Peter, John and Jude*, str. 191.

²⁷ (4,14) V NA chybí poslední věta verše 14. Bylo by jednoduché ji omylem vynechat, protože „spočívá“ a „blahoslavení“ končí v řečtině stejnými písmeny (*-etai*). Tento jev se nazývá vynechání podobnou koncovkou (*homoeoteleuton*).

²⁸ (4,16) F. B. Meyer, *Tried by Fire*, str. 27.

²⁹ (4,16) G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, str. 366.

³⁰ (4,18) Meyer, *Tried*, str. 180–181.

³¹ (5,2) V NA čteme „podle Boha“ místo „dobrovolně“.

³² (5,7) J. Sidlow Baxter, *Awake, My Heart*, str. 294. Hru se slovy nenalezáme v původní řecké verzi, kde jsou slova „péče“ různá.

³³ (5,8) J. Dwight Pentecost, *Your Adversary the Devil*, str. 94.

³⁴ (5,10) Harry Lacey, *God and the Nations*, str. 92.

³⁵ (5,13) Běžné řecké slovo zní *hyios*; Pavel používá *teknon*, doslova „ten narozený“ nebo „dítě“.

Bibliografie

(1Pt a 2Pt)

Barbieri, Louis A. *First and Second Peter*. Chicago: Moody Press, 1975.

Bigg, Charles. *A Critical and Exegetical Commentary on Epistles of St. Peter and St. Jude* (ICC). Edinburgh: T. & T. Clark, 1901.

Grant, F. W. „I And II Peter“, *The Numerical Bible*, vol. 7. New York: Loizeaux Bros., 1903.

Ironside, H. A. *Notes on James and Peter*. New York: Loizeaux Brothers, 1947.

Jowett, J. H. *The Redeemed Family of God*. London: Hodder & Stoughton, n. d.

Lenski, R. C. H. *The Interpretation of the Epistles of St. Peter, St. John & St. Jude*. Columbus: Wartburg Press, 1945.

Lincoln, William. *Lectures on the First and Second Epistles of Peter*. Kilmarnock: John Ritchie Publ., n. d.

Meyer, F. B. *Tried by Fire*. Fort Washington, PA: Christian Literature Crusade, 1983.

Stibbs, Alan M. *The First Epistle General of Peter*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1959.

Thomas, W. H. Griffith. *The Apostle Peter: His Life and Writings*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1984.

Westwood, Tom. *The Epistles of Peter*. Glendale, California: The Bible Treasury Hour, Inc. 1953.

Wolston, W. T. P. *Simon Peter: His Life and Letters*. London: James Nisbet & Co., 1913.

Druhý list Petrův

Úvod

„[Druhý list Petrův] hovoří o Kristu a čeká, až přijde, aby vše dovršil.“

E. G. Homrighausen

I. Jedinečné místo v kánonu

Výše uvedený citát je významný především tím, že jeho autor, stejně jako mnozí dnes, popírá Petrovo autorství tohoto listu. Připouští také, že „to, co máme, odráží Petrův charakter a jeho ducha“.¹ Paradoxně tato dvě prohlášení velmi výstižně shrnují jedinečný přínos 2Pt.

Uprostřed rozrůstající se temnoty odpadlictví tento krátký list s radostí očekává Pánův příchod. Je osobní vzpomínkou na Petrův život a jeho osobnost, přesto samozřejmě mluví o Kristu k těm, kdo tento krátký list nechají, aby mluvil sám o sobě.

II. Autorství

Jeden z předních amerických novozákonních badatelů nedávno prohlásil: „Mluvíme-li v biblické kritice o přesné věrouce, nachází se Druhý list Petrův, stejně jako Daniel nebo Izaiaš ve Starém zákoně, v bodě, kde rozlišujeme mezi muži a chlapci.“ Současní autoři komentářů se často ani nesnaží Petrovo autorství vyvracet; předpokládají, že je prokázáno, že Petr tento list *nenapsal*. U této knihy existuje více závažných důvodů, proč ji neuznat za věrohodnou než u jakékoliv jiné novozákonní knihy, rozhodně však nejsou tak silné, jak se uvádí.

Vnější důkazy

Obvyklé citace z Polykarpa, Ignáce z Antiochie nebo Ireneia není v případě 2Pt možné shromáždit. Pokud je však list Judův mladší než Druhý list Petrův jak prvotní církev učí, najdeme v Ju důkaz o 2Pt z *1. stol.* (viz Úvod k listu Judovu). Německý badatel Zahn se domnívá, že žádný další nepotřebujeme. Hned po Judovi Origenes jako první citoval z 2Pt,

a po něm následuje Metoděj z Olympu (mučedník za vlády císaře Diokleciána) a Fumilian z Cesareje. Eusebius připouští, že *většina* křesťanů 2Pt uznává, zatímco on sám má pochybnosti.

V Muratorihio kánonu 2Pt chybí, ale v tomto fragmentárním rukopisu nenalezneme ani 1Pt. Ačkoliv si byl Jeroným vědom pochybností ohledně pravosti 2Pt, uznal jej spolu s dalšími předními církevními otci Atanásiem a Augustinem za pravý. Celá církev následovala tuto tradici až do období reformace.

Proč existuje pro 2Pt mnohem méně *vnějších* dokladů než pro jiné knihy? Hlavně proto, že je krátký a zjevně nebyl ve velkém opisován a neobsahuje příliš jedinečný materiál. Poslední zmíněné však hovoří v jeho prospěch: knihy heretiků vždycky *přidávaly* učení, které bylo v rozporu s apoštolským učěním nebo které je pochybným způsobem doplňovalo. Možná hlavním důvodem obezřetnosti, která v dřívějších stoletích panovala v souvislosti s 2Pt, byl fakt, že existovalo několik „pseudoepigrafů“ (falešných spisů), které používaly Petrovo jméno, aby prosadily gnostickou herezi – jako například kniha Zjevení Petrovo.

Nakonec je důležité vědět, že ačkoliv 2Pt patřil mezi sporné knihy (*antilegomena*), nikdy jej žádná církev neodmítla jako nepravý spis.

Vnitřní důkazy

Ti, kteří odmítají Petrovo autorství, upozorňují na rozdílný styl v 1Pt a 2Pt. Jeroným tuto skutečnost vysvětluje tím, že Petr měl jiného pásaře. Rozdíl mezi 1Pt a 2Pt není ovšem

tak velký jako rozdíl mezi oběma listy dohromady a zbytkem Nového zákona. Oba listy používají širokou a barvitou slovní zásobu, ve které se nachází spousta shod s Petrovými kázáními v Sk a s událostmi z jeho života.

Odkazy na události z Petrovy minulosti, které se v knize objevují, se používají jak ve prospěch tradičního autorství, tak i proti němu. Ti, kteří odmítají Petrovo autorství, říkají, že by mělo existovat *více takových zmínek*; druzí říkají, že jich je příliš *mnoho*, takže jsou dílem falšovatele. Jaký by však byl důvod zfalšovat takovou knihu? I když ti, kteří odmítají pravost tohoto listu, jsou velmi tvůrčí ve snaze vytvořit různé teorie, žádnou uspokojivou doposud nenabídli.

Během studia tohoto listu nalezneme několik biblických dokladů o tom, že jeho skutečným autorem je Petr.

V 1,3 autor mluví o věřících jako o těch, kteří byli povoláni vlastní slávou a mocí Pána. To nás přivádí zpátky k L 5,8, kde Pánova sláva Petra tak přemohla, že zvolal: „Odejdi ode mne, Pane, protože jsem hříšný člověk.“ Když autor uvádí návod, podle něhož jeho čtenáři nemusí nikdy klopytnout (1,5–10), ihned si vzpomeneme na Petrovo selhání a zármutek, který při tom prožíval. Verš 14 v 1. kapitole je zvláště důležitý. Pán Ježíš pisateli pověděl o jeho smrti. Je to v naprostém souladu s J 21,18–19, kde Ježíš odhalil Petrovi, že ho zabijí, až zestárne. Slova „stan“ (stánek) a „odchod“ (smrt) ve verších 13–15 v 1. kapitole použil Lukáš v souvislosti s Ježíšovým proměněním (L 9,31–33). Jedním z nejpřesvědčivějších důkazů, že Petr napsal tento list, je zmínka o proměnění v 1,16–18. Autor byl na posvátné hoře. Znamená to, že jím byl buď Petr, Jakub nebo Jan (Mt 17,1). V druhém listu se tvrdí, že jej napsal Petr (1,1), a ne Jakub nebo Jan.

V 2,14.18 nalezneme slovo „lákat“, které je odvozeno od slova *deleagó* – chytit na návnadu. Pochází z rybařské mluvy, a to by právě odpovídalo Petrovi. V 3,1 se autor odvolává na předchozí list, kterým je pravděpodobně 1Pt. V 3,15 je také velmi osobní vzpomínka na Pavla, což by si apoštol mohl jistě dovolit.

Poslední slovo, které připomíná Petrovu zkušenost, se nachází v 3,17. Spojení „pevný základ“ (*stérigmos*) pochází v řečtině ze stejného kořene jako slovo „posilnit“, které Ježíš použil v L 22,32. „A ty, až se jednou obrátíš, posilni své bratry.“ Můžeme je rovněž najít jako „utvrdit“ v 1Pt 5,10 a 2Pt 1,12.

A konečně, stejně jako je tomu u pastoračních listů, domníváme se, že Petrovo ostré odsouzení odpadlíků od víry vyvolalo většinu dnešního nepřátelství vůči 2Pt, který je ryzným výsledkem apoštolova života a jeho pera.

Když studujeme tento list, můžeme nalézt další biblické doklady, které jej spojují s apoštolem Petrem. Pro nás je však důležité, abychom věnovali pozornost samotnému listu a porozuměli tomu, co nám skrze něj Pán říká.

III. Doba vzniku

Stanovení doby, kdy vznikl 2Pt, pochopitelně souvisí s tím, zda se jedná o pravý list, nebo ne. Ti, kteří věří, že se jedná o nepravý list, se přikláníjí k datování do 2. stol. Protože jsme však došli k závěru, že jak z historického, tak duchovního hlediska měla církev pravdu, když zařadila 2Pt do kánonu, datovali bychom jej do doby krátce před Petrovou smrtí (67 nebo 68 po Kr.), čili do roku 66 nebo 67.

IV. Pozadí a téma

Ve struktuře apoštolova listu se jasně projevují dva hlavní směry, které spolu zápasí: *prorocké slovo* (1,19–21) a *libertinismus* (kap. 2). Petr již vidí na obzoru falešné učitele, kteří budou zavádět „zhoubné sekty“, jež umožní nevázaný a nemravný životní styl. Jsou to lidé, kteří se vysmívají myšlence blížícího se soudu (3,1–7). Co bylo v Petrově době považováno za záležitost budoucnosti, to už se podle Judova listu mezi lidmi vloudilo (v. 4). Když se křesťanský svět přestal těšit na Kristův příchod a zabydlel se ve světě (za Konstantina a dalších), morálka církve prudce poklesla. Totéž se děje dnes. Probuzení zájmu o prorocké pravdy, které proběhlo v 19. stol., se dnes v mnoha kruzích vytrácí – a lehkomyšlný způsob života v některých sborech ukazuje, že Petr byl inspirován, aby napsal pravdu nesmírně potřebnou pro celou křesťanskou dobu.

Osnova

- I. Pozdrav (1,1–2)
- II. Povolání rozvíjet pevný křesťanský charakter (1,3–21)
- III. Předpověď vzestupu falešných učitelů (kap. 2)
- IV. Předpověď vzestupu posměvačů (kap. 3)

Komentář

I. Pozdrav (1,1–2)

1,1 Šimon Petr se představuje jako otrok a apoštol Ježíše Krista. Ihned nás ohromí jeho prostota a pokora. Otrokem se stal na základě své volby, apoštolem ho ustanovil Bůh. Nepoužívá žádné okázalé tituly ani vnější odznaky společenského postavení. Pouze vděčně přijímá svou povinnost sloužit vzkříšenému Spasiteli.

O lidech, kterým je list adresován, víme jen to, že dostali stejně vzácnou víru jako Petr a jeho spolupracovníci. To může naznačovat, že psal nevěřícím z pohanů, protože získali stejnou víru jako věřící Židé, víru, která byla zcela postačující. Všichni lidé, kteří byli spaseni Boží milostí, se radují z toho, že Bůh mezi nimi nečiní rozdíly, až už se jedná o Židy nebo pohany, ženy nebo muže, otroky nebo svobodné.

Víra je souhrn všeho, co získali, když křesťanskou víru přijali. Petr pokračuje ve vysvětlování, že tato víra je ze spravedlnosti našeho Boha a Spasitele Ježíše Krista. Má tím na mysli, že bylo spravedlivé, aby Bůh dal stejnou vzácnou víru těm, kteří věří v Pána Ježíše. Kristova smrt, pohřeb a vzkříšení poskytují pevný základ, na kterém může Bůh hříšníkům projeviti svou milost skrze víru. Dluh za hříchy byl zcela zaplacen, a Bůh může nyní ospravedlnit bezbožné hříšníky, kteří věří v jeho Syna.

Titul „nás Bůh a Zachránce Ježíš Kristus“ je jeden z mnoha v Novém zákoně, které jednoznačně ukazují na božství Pána Ježíše. Pokud není Bůh, pak tato slova nemají žádnou váhu.

1,2 Ve své ušlechtilé modlitbě za čtenáře tohoto listu si apoštol přeje, aby se milost a pokoj rozhojnily v poznání Boha a Ježíše

Krista, našeho Pána. Chce, aby si toho byli v každodenním životě vědomi díky Boží milosti, která zachovává a posiluje. Chce, aby jejich srdce střežil Boží pokoj, který prostupuje veškerým poznáním. Nemá se toho ovšem dostávat po malých dávkách! Přeje si, aby se tato požehnání rozhojnila co do množství, ne aby se přidávala po malých částech.

Jak se mohou tato požehnání rozhojnit? Skrze poznání Boha a Ježíše Krista, našeho Pána. Čím lépe Boha známe, tím více poznáváme milost a pokoj. Daří se nám lépe, když přebýváme ve skryši Nejvyššího, než když jej přijdeme občas navštívit. Ti, kteří raději žijí na posvátném místě než na periferiích, nalézají tajemství Boží milosti a pokoje.

II. Povolání rozvíjet pevný křesťanský charakter (1,3–21)

1,3 O tuto pasáž by se měl velmi zajímat každý křesťan, protože říká, jak se v tomto životě vyhnout pádu a jak mít jistotu, že vítězně vstoupíme do života příštího.

Nejprve jsme ujištěni, že se Bůh dokonale postaral o vše, co je třeba k tomu, abychom žili ve svatosti. Toto opatření má být důkazem jeho moci: Jeho božská moc nám darovala všechno, čeho je třeba k životu a zbožnosti. Stejně jako nám jeho moc v prvé řadě přináší spasení, tak nám od toho okamžiku jeho moc dodává sílu ke zbožnému životu, a to v následujícím pořadí: nejprve život, poté zbožnost. Evangelium je Boží moc, která zachraňuje od trestu za hříchy a z jeho moci, ze zatracení a poskvrnění.

Všechno, čeho je třeba k životu a zbožnosti, je obsaženo ve velekněžském díle Kristově, ve službě Ducha svatého, v činnosti andělů,

kteří jednají v náš prospěch, v novém životě, který získáváme při obrácení, a v pokynech Božího slova.

Moc, která umožňuje žít zbožný život, přichází skrze poznání toho, který nás povolal. Jako je jeho božská moc zdrojem svatosti, tak je poznání Boha cestou k ní. Znat jej znamená věčný život (J 17,3) a růst v poznávání Boha znamená růst ve zbožnosti. Čím lépe jej poznáváme, tím více se stáváme jako on.

Naše povolání je jedním z Petrových oblibených námětů. Připomíná nám, že: (1) Jsme byli povoláni z temnoty do jeho podivuhodného světla (1Pt 2,9). (2) Jsme byli povoláni následovat Krista na cestě utrpení (1Pt 2,21). (3) Jsme byli povoláni oplácet urážky žeháním (1Pt 3,9). (4) Jsme byli povoláni k jeho věčné slávě (1Pt 5,10). (5) Jsme byli povoláni jeho slávou a mocí (2Pt 1,3). Poslední bod znamená, že nás povolal tím, že nám zjevil tajemství své osoby. Saul z Tarsu byl povolán na cestě do Damašku, když spatřil Boží slávu. Pozdější učedník prohlásil: „Pohlédl jsem do jeho tváře a navěky jsem zemřel čemukoliv, co není jako on.“ Byl povolán jeho slávou a vznešenou mocí.

1,4 Mezi tím vším, co nám Boží moc darovala, aby podpořila život ve svatosti, nalezneme jeho vzácná a velická zaslíbení v jeho slově. Odhaduje se, že je v Bibli alespoň 30 000 zaslíbení. John Bunyan kdysi řekl: „Životní cesta je tak hustě poseta Božími zaslíbeními, že je nemožné udělat krok, aniž bychom na nějaké nešlápli.“

Boží zaslíbení jsou poslední ze sedmi vzácných věcí, které Petr ve svých listech zmiňuje. Naše víra je mnohem vzácnější než zlato (1Pt 1,7). Krev Kristova je drahocenná (1Pt 1,19). Kristus, živý kámen, je vzácný v Božích očích (1Pt 2,4). Vzácný je rovněž jako kámen úhelný (1Pt 2,6). Všem, kteří věří, je vzácností (1Pt 2,7). Nepomíjitelná ozdoba tichého a pokojného ducha je velmi vzácná v Božích očích (1Pt 3,4). A konečně, vzácná jsou Boží zaslíbení (2Pt 1,4).

Pomyslete na některá ze zaslíbení, která souvisí s životem ve svatosti. (1) Svoboda od nadvlády hříchu (Ř 6,14). (2) Milost, která je dostačující (2K 12,9). (3) Síla po-

slouchat jeho přikázání (Fp 4,13). (4) Vítězství nad ďáblem (Jk 4,7). (5) Východisko v pokušení (1K 10,13). (6) Odpuštění, když vyznáme hříchy (1J 1,9), a také jejich zapomenutí (Jr 31,34). (7) Odpověď, když voláme (Ž 50,15).

Není divu, že Petr říká, že Boží zaslíbení jsou nesmírně vzácná a velická. Tato zaslíbení umožňují věřícímu uniknout zkáze pocházející ze žádostivosti, která je ve světě. Bůh nám slíbil dát vše, co potřebujeme, abychom odolali pokušení. Když přijdou vášnivě touhy, můžeme se dovolávat těchto zaslíbení. Umožňují nám uniknout ze zkaženosti tohoto světa – z jeho sexuálního hříchu, opilství, špíny, bídy, proradnosti a sporů.

Dobrou stránkou je, že díky těmto zaslíbením se můžeme stát účastnými božské přirozenosti. To se však děje především při obrácení. Když v životě prožíváme skutečnou radost z toho, co Bůh slíbil, jsme stále více utvářeni k jeho obrazu. On například slíbil, že čím více na něj budeme myslet, tím více se mu budeme podobat (2K 3,18). Toto zaslíbení uvádíme ve skutečnost, když čteme Boží slovo, studujeme Krista, jak se v něm odhaluje a následujeme jej. Když takto činíme, Duch svatý nás proměňuje k jeho podobě z jednoho stupně slávy do dalšího.

1,5 Verše 3 a 4 ukazují, že nám Bůh dal vše, co je nezbytné pro božský život, a protože tak učinil, musíme se horlivě snažit jej dál rozvíjet. Bůh nás neposvěcuje proti naší vůli nebo bez našeho přičinění. Z naší strany musí být patrná touha, odhodlání a poslušnost.

Pro utváření křesťanského charakteru Petr předpokládá víru. Koneckonců píše křesťanům – těm, kteří už zažívají spasitelnou víru v Pánu Ježíši. Neříká jim proto, aby víru získali; předpokládá, že už ji mají.

Je ovšem nutné, aby víra byla obohacena o sedm prvků zbožnosti, které se nebudou přidávat jeden po druhém, ale budou se projevovat všechny po celou dobu.

Otec Toma Olsona předčítal svým synům tento úryvek následovně:

Přidejte ke své víře ctnost neboli Davidovu odvahu a k této Davidově odvaze Šalomounovo poznání, k Šalomounovu pozná-

ní Jóbovu vytrvalost, k Jóbově vytrvalosti Danielovu zbožnost, k Danielově zbožnosti Jonatánovu bratrskou náklonnost a k Jonatánově bratrské náklonnosti Janovu lásku.²

Lenski tvrdí:

Seznam těchto sedmi vlastností je uspořádán s odkazem na falešné proroky (2,1) a na způsob, jakým žijí podle své předstírané víry. Chválu nahrazují potupou, poznání zaslpením, sebeovládání prostopášným chováním, vytrvalost v dobru vytrvalostí ve zlu, zbožnost bezbožností, bratrskou náklonnost odporem vůči Božím dětem, opravdovou lásku její naprostou nepřítomností.³

Prvním znakem je ctnost. Může se jednat o zbožnost, lidskou dobrotu nebo mravní dokonalost, ačkoliv se zdá, že to je obsaženo později ve slově „zbožnost“. Je také možné, že ctností je zde myšlena duchovní odvaha obstat před nepřátelským světem, síla stát za tím, co je správné.

Na mysl nám přichází odvaha mučedníků. Arcibiskupovi Cranmerovi bylo nařízeno, aby odvolal své myšlenky, jinak bude upálen na hranici. Zpočátku odmítal, ale poté jeho pravá ruka pod obrovským tlakem odvolání podepsala. Později si uvědomil svoji chybu a oznámil popravčím, aby rozdělali oheň. Na jeho vlastní žádost mu nespoutali ruce. Napřáhl pravou ruku do ohně a řekl: „Tato ruka to podepsala, a tak bude potrestána jako první. Tato ruka se provinila. Zhyň, bezcenná pravá ruko!“⁴

Odvaha má být doplněna poznáním, zvláště pak poznáním duchovní pravdy. Tím se zdůrazňuje, jak je důležité studovat Boží slovo a poslouchat jeho posvátné zásady.

Více o Ježíši v jeho slově se dozvím,
když se s Pánem svým navždy spojím.

Jeho hlas v každé řádce zaslechnu,
každý pravdivý výrok poslechnu.

Eliza E. Hewittová

Skrze poznání Bible, které je založené na zkušenosti, rozvíjíme to, co Erdman označuje jako „praktické dovednosti v jednotlivostech našeho křesťanského života“.

1,6 Bůh povolává každého křesťana k životu v kázni. Někdo ji definoval jako řídicí moc vůle pod působením Božího Ducha. Ká-

zeň musí být v modlitbě, ve studiu Bible, ve využívání času, v omezování tělesných žádostí, v životě, ve kterém jsme schopni něco obětovat.

Pavel takové sebeovládání uplatňoval. „Já tedy běžím ne jako bez cíle; zápasím pěstmi, ne jako bych tloukl do vzduchu, ale zasazuji dobře mířené rány svému tělu a podrobuji je, abych se snad – jiným hlásaje – sám nestal tím, kdo se neosvědčil“ (1K 9,26–27).

Skvělý přírodovědec John James Audubon byl ochoten podstoupit dlouhotrvající nepohodlí, aby se dozvěděl více o chování ptáků. Robert G. Lee o něm říká:

Své tělesné pohodlí nepovažoval za nic ve srovnání s úspěchem ve své práci. Strávil celé hodiny přikrčený ve tmě a mlze a jako dobrá odměna mu připadalo, když po týdnech čekání přišel na jediný další poznatek o jediném ptáku. Často musel stát až po krk v takřka zahnívající vodě a sotva dýchal, zatímco v blízkosti jeho obličje plavali jedovatí vodní hadi, a když na souši tiše pozoroval ptáky, procházeli se kolem něj obrovští aligátoři.

„Nebylo to příjemné,“ řekl a jeho tvář se přitom radostně rozzářila. „Ale co na tom? Mám fotografii toho ptáka.“ Všechno to snášel kvůli jedné fotografii.⁵

Kvůli příkladům druhých lidí, nálehavým potřebám hynoucího světa, vlastnímu riziku, že zmaříme své svědectví, bychom měli dbát na to, aby Kristus měl hlavní slovo v našem životě.

Sebeovládání by mělo být doplněno vytrvalostí, tj. trpělivým snášením pronásledování a protivenství. Neustále si musíme připomínat, že křesťanský život je výzva, abychom vydrželi. Nestačí začít na výsluní slávy; musíme vytrvat navzdory problémům. Představa, že je křesťanství nekonečným sledem vítězných zážitků, není realistická. Existují věci jako každodenní stereotyp, podřadná práce, zklamání, hořký zármutek nebo zmařené plány. Vytrvalost je umění vše zvládat a nenechat se odradit navzdory všemu, co se zdá být proti nám.

Další ctností je zbožnost. Svůj život bychom měli vést podle vzoru Boha se vším, co to znamená ve smyslu svatosti použitelné

v praxi. Taková nadpřirozená vlastnost by se měla objevovat v našem chování, aby druzí poznali, že jsme děti nebeského Otce; rodinná podoba by měla být patrná. Pavel nám připomíná, že „zbožnost je užitečná ke všemu, neboť má zaslíbení nynějšího i budoucího života“ (1Tm 4,8).

1,7 Podle bratrské náklonnosti nás svět rozpoznává jako Kristovy učedníky: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým“ (J 13,35).

Bratrská láska vede k lásce k celému lidstvu. V první řadě to není záležitost emocí, ale vůle. Nejedná se o jakési povznášející pocity, které máme zakoušet, ale o příkázání, které máme poslouchat. V novozákonním smyslu je láska nadpřirozená. Nevěřící nemůže milovat způsobem, jaký Bible přikazuje, protože nemá život, který pochází od Boha. Je zapotřebí takového života, aby člověk byl schopen milovat své nepřátele nebo se modlit za své katy. Láska se projevuje v dávání. Například: „Nebot' tak Bůh miluje svět, že dal...“ (J 3,16). „Jako i Kristus miloval církev a... vydal“ (Ef 5,25). Svou lásku projevujeme, když věnujeme svůj čas a talent, bohatství nebo svůj život druhým.

T. E. McCully byl otcem Eda McCullyho, jednoho z pěti mladých misionářů, které zabili indiáni z kmene Auca v Ekvádoru. Jednou večer, když jsme společně klečeli, se modlil: „Pane, dovol mi žít tak dlouho, abych viděl, jak jsou spaseni bližní, kteří zabili naše chlapce, abych je mohl obejmout a říct jim, že je miluji, protože oni milují mého Krista.“ To je křesťanská láska – když se takto můžete modlit za vrahy, kteří zabili vašeho syna.

Těchto sedm milostí utváří plnost křesťanského charakteru.

1,8 Na cestě následovnictví můžeme buď postupovat vpřed, nebo ochabovat – nemůžeme zůstat stát. V pohybu dopředu je síla a jistota; v ústupu je nebezpečí a selhání.

Selhání ve vytrvalosti v rozvoji křesťanského charakteru vede k nečinnosti, neplodnosti, slepotě, krátkozrakosti a zapomnětlivosti.

Nečinnost. Pouze život, který člověk žije ve společenství s Bohem, může být opravdu účinný. Vedení Duchem svatým nečinnost odstraňuje a zajišťuje maximální účinnost.

V opačném případě se veškeré naše úsilí míjí cílem.

Neplodnost. Je možné mít velké poznání Pána Ježíše Krista, a přesto být skrze toto poznání neplodný. Když neuplatníme v praxi své znalosti, nevyhnutelně to povede k neplodnosti. Přítok bez odtoku „zabil“ Mrtvé moře a ničí také produktivitu v oblasti duchovní.

1,9 *Krátkozrakost.* Existují různé stupně poškození zraku. Krátkozrakost zde popisuje druh slepoty, kdy člověk nežije pro budoucnost, ale pouze pro přítomnost. Natolik ho zaměstnávají materiální věci, že zanedbává ty duchovní.

Slepota. Každý, kdo postrádá sedm vlastností, které jsou uvedeny ve verších 5–7, je slepý. Neuvědomuje si, co je v životě nejdůležitější. Chybí mu schopnost rozlišovat, jaké jsou opravdové duchovní hodnoty. Žije v temném světě plném stínů.

Zapomnětlivost. Nakonec člověk, který postrádá sedm ctností, zapomněl, že byl očištěn od svých dávných hříchů. Pravda o jeho vykoupení nad ním ztratila svou moc. Navrací se znovu tam, odkud byl už jednou zachráněn. Pohrává si s hříchy, které zapříčinily smrt Božího Syna.

1,10 Petr proto vyzývá své čtenáře, aby upevnili své povolání a vyvolení. Jsou to dva aspekty Božího plánu spasení. Vyvolení se vztahuje k jeho svrchované, věčné volbě jednotlivců, kteří mu budou patřit. Povolání se vztahuje k jeho jednání v čase, ve kterém se jeho volba stala zjevnou. Byli jsme vyvoláni před stvořením světa; byli jsme povoláni, když jsme se obrátili. Chronologicky je nejprve vyvolení, až poté povolání. Zpočátku si na základě vlastní zkušenosti uvědomujeme to, že nás Bůh povolal, a až poté, že jsme byli v Kristu vyvoleni před celou věčností.

O svém povolání a vyvolení nemůžeme být více ujištěni; Boží věčné záměry nemohou být nikdy zmařeny. Upevníme je však tím, že porosteme do Pánovy podoby. Pokud dáváme najevo ovoce Ducha, poskytujeme nepochybný důkaz, že mu opravdu patříme. Zbožný život svědčí o našem spasení.

Žít zbožný život nás ochrání před klopýtnutím. Není to otázkou upadnutí do věčného

zatracení; Kristovo dílo nás před tím ochraňuje. Spíše se jedná o upadnutí do hříchu, hanby nebo nečinnosti. Jestliže selžeme ve svém duchovním vývoji, hrozí nám nebezpečí, že si zničíme život. Pokud ovšem kráčíme v Duchu, ochrání nás, abychom se nestali nezpůsobilými pro jeho službu. Bůh ochraňuje křesťany, kteří kvůli němu postupují dopředu. Nebezpečí spočívá v duchovní nečinnosti a slepotě.

1,11 Nejenže nám neustálý duchovní vývoj poskytuje bezpečí, ale navíc nám bude bohatě dopřáno vstoupit do věčného království našeho Pána a Zachránce Ježíše Krista. Petr zde nemíní skutečnost, že je nám poskytnut tento vstup, ale způsob, jakým vstupujeme. Jedinou podmínkou pro přijetí do nebeského království je víra v Pána Ježíše Krista. Některým však bude vstup poskytnut bohatěji než jiným. Odměny budou mít různé stupně a budou záviset na míře, jakou se člověk podobal Spasiteli.

1,12 Poté, co zvážil význam tohoto tématu pro přítomnost a věčnost, se Petr rozhodl neustále připomínat věřícím, jak je důležité rozvíjet křesťanský charakter. Dokonce i když to už věděli, bylo třeba, aby si to neustále připomínali. A stejně je to s námi. Přestože jsme utvrzeni v přítomné pravdě, vždy existuje nebezpečí, že budeme na okamžik duchem nepřítomní nebo na chvíli zapomeneme. Pravda se proto musí neustále připomínat.

1,13 Byl to nejen Petrův záměr, ale byla to také jeho povinnost udržovat svaté svými částými připomínkami v bdělosti, dokud ještě žil. Jak se přibližoval konec jeho života, cítil, že je vhodné je chránit před duchovní ospalostí.

1,14 Pán již předtím Petrovi zjevil *skutečnost*, že zemře, i *způsob*, jakým zemře (J 21,18–19). Od té doby uplynulo mnoho let. Stárnoucí apoštol věděl, že podle přirozeného běhu událostí brzy zemře. Toto vědomí ho podnítilo k rozhodnutí postarat se o duchovní blahobyt Božího lidu během doby, která mu ještě zbývala.

Mluví o své smrti, jako kdyby odkládal stranou svůj pozemský příbytek nebo skládal stan svého těla. Jako je stan pro cestovatele jen dočasným příbytkem, tak je i tělo stavbou,

ve které přebýváme během svého pozemského putování. Smrtí bude tento stan zbořen. Během vytržení pak tělo bude vzkříšeno a proměněno. Ve své věčné a oslavované podobě má být tělo jako příbytek a dům (2K 5,1).

Skutečnost, že Petr o své smrti věděl, nepopírá pravdu o bezprostředním blízkém příchodu Krista pro své svaté, jak se někdy argumentuje. Opravdová církev vždy čeká, že Kristus může přijít v jakémkoliv okamžiku. Pouze díky mimořádnému zjevení Petr věděl, že nebude naživu, až se Pán vrátí.

1,15 Apoštol se nejen osobně rozhodl připomínat svatým důležitost duchovního vývoje, ale také zařídil, aby zanechal připomínku v trvalé psané podobě. Díky jeho spisům si na to mohou věřící kdykoliv vzpomenout. Výsledkem je, že Petrovy listy svítí mužům a ženám na jejich cestě více než devatenáct století a budou v tom pokračovat i nadále, dokud se Spasitel nevrátí. Věrohodná starověká tradice také uvádí, že Markovo evangelium je v podstatě tvořeno vzpomínky očitého svědka apoštola Petra, který byl jeho duchovním vůdcem.

Důležitost písemné služby je zde zjevná. Psané slovo je něco, co přetrvává. Díky psanému slovu služba člověka pokračuje, zatímco jeho tělo leží v hrobě.

Slovo, které zde Petr používá pro smrt, zní v řečtině *exodos* („odchod, vyjítí“). Totéž slovo popisuje smrt Kristovu v L 9,31. Smrt neznamena konec existence, ale odchod z jednoho místa na druhé.

Tyto verše pro nás mají zvláštní hodnotu, protože ukazují, co je důležité pro Božího člověka, který žije ve stínu smrti. Spojení jako „toto všechno“, „tyto věci“ nebo „tyto vlastnosti“ se vyskytují čtyřikrát – ve verších 8, 9, 12 a 15. Tyto významné a základní pravdy křesťanské víry mají nesmírnou hodnotu, když se na ně díváme zpoza hranic věčného světa.

1,16 Poslední verše první kapitoly se zabývají jistotou Kristova příchodu ve slávě. Petr se nejprve zabývá spolehlivostí apoštolského svědectví a poté spolehlivostí prorockého slova. Je to, jako kdyby Petr propojil Starý a Nový zákon a říkal svým čtenářům, aby přilnuli k tomuto jednotnému svědectví.

Zdůrazňuje, že svědectví apoštolů se zakládá na faktu, ne na mýtu. Když čtenáře seznamovali s mocí a příchodem našeho Pána Ježíše Krista, nenásledovali chytře vymyšlené bajky neboli mýty.

Konkrétní událost, na kterou naráží, je Kristovo proměnění na hoře. O této události podávají svědectví tři apoštolové – Petr, Jakub a Jan. „Moc a příchod“ je způsob,⁶ jak doslovně říct „příchod v moci“ nebo „mocný příchod“. Proměnění bylo ukázkou Kristova příchodu v moci, aby vládl nad celou zemí. Vysvětlení nalezneme v Matoušově vyprávění o této události. V Mt 16,28 Ježíš řekl: „Někteří z těch, kdo zde stojí, určitě neokusí smrti, dokud nespátrí Syna člověka přicházejícího ve své královské moci.“ Právě následující verše (17,1–8) popisují Ježíšovo proměnění. Na hoře viděl Petr, Jakub a Jan Ježíše ve stejné slávě, jakou bude mít, až bude vládnout tisíc let. Předtím, než zemřeli, viděli tito tři apoštolové Syna člověka ve slávě jeho budoucího království. Pánova slova v Mt 16,28 se tudíž vyplnila v 17,1–8.

Nyní Petr důrazně říká, že apoštolské vyprávění o proměnění nebylo založeno na bájích (v řečtině „mýty“). Totéž slovo zaznívá od některých novodobých teologů, kteří útočí na Bibli. Tvrdí, že bychom měli „demytologizovat“ Písmo. Bultmann hovořil o „mytologickém prvku“ v Novém zákoně. John A. T. Robinson vyzval křesťany, aby uznali, že velká část Bible obsahuje mýty:

Poslední století zaznamenalo bolestný, avšak rozhodující krok kupředu v uznání, že v Bibli opravdu nalezneme „mýtus“ a že je důležitou podobou náboženské pravdy. Všichni, kromě největších fundamentalistů, postupně uznali, že příběhy z Genesis o stvoření a pádu znázorňují hluboké pravdy o člověku a vesmíru spíše v podobě mýtu než z pohledu historického, přesto však měly své opodstatnění. Bylo opravdu důležité, aby obhájeví křesťanské pravdy uznali a také prohlásili, že tyto příběhy nezobrazují historii, a tudíž ani nesoupeří s jiným vysvětlením z oboru antropologie nebo kosmologie. Jak dnes můžeme vidět, ti, kdo je takto neodlišovali, tak přímo nahrávali Thomasovi Huxleymu a jeho přátelům.⁷

Aby Petr vyvrátil obvinění z mýtů, předkládá tři důkazy o proměnění: svědectví na základě vidění, slyšení a *fyzické přítomnosti*.

Pokud jde o výpověď na základě *vidění*, apoštolové byli očitými svědky Pánovy velebnosti. Jan dosvědčuje: „Spátrili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jediný Syn“ (J 1,14).

1,17 Dále podávají svědectví na základě *slyšení*. Apoštolové slyšeli Boží hlas, jak říká: „Toto je můj milovaný Syn, v němž jsem nalezl zalíbení.“ Tento slyšitelný projev pocty Pánu Ježíši k němu zazněl ze svrchované slávy, tj. z jasného a zářivého oblaku slávy, který se nazývá *šekina* a je symbolem Boží přítomnosti.

1,18 Když Petr mluví o Jakubovi, Janovi a o sobě, zdůrazňuje, že zřetelně slyšeli Boží hlas, když byli s Pánem na svaté hoře. Máme tedy výpověď tří svědků, což je podle Mt 18,16 spolehlivé a dostačující.

Nakonec Petr přidává svědectví o tom, že se jednalo o *fyzické zjevení*: „Když jsme s ním byli na té svaté hoře“. Byla to situace z opravdového života, o tom nemohlo být pochyb.

Nevíme, na které hoře se proměnění odehrálo. Kdyby ji někdo nalezl, byla by dnes pravděpodobně poseta svatyněmi.⁸ Není nazývána svatou horou proto, že by byla sama o sobě posvátná, ale proto, že byla vybrána jako místo pro posvátnou událost.

1,19 A máme ještě pevnější prorocké slovo. Starozákonní proroci předpovídali Kristův příchod v moci a velké slávě. Události na hoře proměnění prorocká slova potvrdily. To, co apoštolové viděli, neodsunulo stranou starozákonní proroctví, ani je neučinilo důvěryhodnějšími, ale jednoduše jim dodalo potvrzení. Apoštolům bylo dáno na malý okamžik spatřit slávu Kristova budoucího království.

Pomoci nám může F. W. Grantův překlad zbytku verše 19: „... děláte dobře, když mu věnujete pozornost (jako svítilně, která svítí v temném místě, dokud se nerozběskne den a nevyjde jitřenka) ve svém srdci“. Všimněte si, že Grant používá závorky. Na základě jeho překladu bychom mohli spojit „pozornost“ a „ve svém srdci“. Jinými slovy, prorockého slova bychom si měli hledět ve svých srdcích.

V ČSP a jiných překladech věta zní „dokud se nerozřeskne den a jitřenka nevzejde ve vašich srdcích“, což se dá v praxi obtížně vyložit.

Prorocké slovo je zářící světlo. Ponuré nebo temné místo je svět. Rozřesk dne signalizuje konec současného věku církve (Ř 13,12). Východ jitřenky znázorňuje Kristův příchod pro svaté. Význam tohoto úseku je tedy následující: vždy bychom měli mít na paměti toto prorocké slovo, opatrovat ho v srdci, neboť nám bude sloužit jako světlo v tomto temném světě, dokud tento věk neskončí a nezjeví se v oblacích Kristus, aby vzal svůj čekající lid zpátky domů do nebe.

1,20 V závěrečných dvou verších první kapitoly Petr zdůrazňuje, že prorocké Písmo pochází od Boha, a ne od člověka, a že bylo Bohem inspirováno.

Žádné proctví Písma není záležitostí vlastního výkladu. Toto prohlášení dalo podnět ke spoustě různých interpretací. Některé jsou nesmyslné, jako třeba názor, že na výklad Bible má právo pouze církev a jednotlivci by ji studovat neměli.

Další vysvětlení mohou být pravdivá, ačkoliv nevykládají smysl této pasáže. Je například pravda, že by se žádný verš neměl vykládat sám o sobě, ale je třeba vzít v úvahu kontext a ostatní části Písma.

Zde se však Petr zabývá původem prorockého slova, a ne způsobem, jakým ho lidé vykládají až poté, co jim bylo dáno. Je fakt, že když se proroci posadili, aby psali, neuváděli své vlastní výklady událostí nebo své vlastní závěry. Jinými slovy, výklad⁹ neznamená vysvětlení slova, jak to děláme my, kteří máme Bibli v písemné podobě; v prvé řadě se jedná o způsob, jakým slovo vzniklo. D. T. Young píše:

Správně pochopený text tedy potvrzuje, že Písmo svým původem nepochází od lidí. Je to Boží výklad, ne lidský. Často slyšíme, že některé výroky v Písmu zastupují názor Davidův, Pavlův nebo Petřův. Přísně vzato se v Písmu svatém nenachází žádný lidský názor. Všechno jsou Boží výklady. Žádné proctví Písma nepředstavuje výklad jednotlivce: lidé mluvili, jak je přiměl mluvit Duch svatý.¹⁰

1,21 Tento verš potvrzuje, co bylo vysvětleno již ve verši 20. Neboť proctví nikdy nebylo proneseno z lidské vůle. Jak jednou někdo řekl: „Co napsali, nebyla směsice jejich vlastních myšlenek, ani výsledek lidské představitosti, pochopení nebo dohadů.“

Unášení Duchem svatým mluvili¹¹ lidé posláni od Boha. Určitým způsobem, kterému nemůžeme plně rozumět, Bůh vedl tyto lidi při psaní, a nepotlačil jejich osobitost ani styl psaní. Tento verš je jedním z nejdůležitějších veršů v Bibli, které pojednávají o Boží inspiraci. V době, kdy mnozí odmítají autoritu Písma, je důležité, abychom pevně zastávali doslovnou, neomezenou inspiraci *neomylného* slova.

Doslovnou inspirací chápeme, že slova, která původně napsalo čtyřicet nebo více lidí, byla vdechnuta Bohem (viz 1K 2,13). Bůh nám nedal jen jakýsi obecný nástin nebo nějaké hlavní myšlenky a poté umožnil pisatelům, aby je vyjádřili podle svých představ. Samotná slova, která napsali, měli od Ducha svatého.

Plnou inspirací máme na mysli, že *celá* Bible pochází rovnou měrou od Boha, od Genesis po Zjevení. Je to Boží slovo (viz 2Tm 3,16). *Neomylným* míníme, že výsledné Boží slovo je v originále zcela *bezchybné*, nejen v učení, ale také pokud jde o historii, vědu, chronologii a další oblasti.

III. Předpověď vzestupu falešných učitelů (kap. 2)

2,1 Na konci první kapitoly se Petr zmiňuje o starozákonních prorocích jako o lidech, kteří nemluvili z vlastní vůle, ale byli unášeni Duchem svatým. Nyní uvádí, že se kromě proroků ve starozákonní době objevovali také falešní proroci. Stejně jako budou v době křesťanství učitelé opravdoví, budou se objevovat také falešní.

Tito falešní učitelé se nacházejí uvnitř církve. Vystupují jako služebníci evangelia, a právě v tom je jejich veliké nebezpečí. Kdyby se jen objevili a řekli, že jsou ateisté nebo agnostici, lidé by byli ostražití. Oni jsou však mistry klamu. Nosí u sebe Bibli a používají pravo-

věrné výrazy – myslí jimi ale něco naprosto odlišného. Ředitel liberálního teologického semináře tuto strategii potvrzuje:

Církve často mění přesvědčení, aniž by se oficiálně zřekly stanovisek, která předtím zastávaly, a jejich teologové obvykle najdou způsob, jak udržet kontinuitu s minulostí díky novým výkladům.

W. A. Criswell popisuje falešného učitele následovně:

...zdvořilý, přátelský a příjemně vyhlížející vzdělaný člověk, který tvrdí, že je Kristův přítel. Káže z kazatelny, píše učené knihy, publikuje články v křesťanských časopisech. Napadá křesťanství zevnitř. Z církve a vzdělávacích zařízení dělá hnízdiště pro každého zlověstného a nenáviděného ptáka (viz Zj 18,2 pozn. překl). Okořeňuje potravu učením saduceů.¹²

Kde se takoví falešní učitelé nacházejí? Abychom zmínili nejvíce očividná místa, nalezneme je v:

Liberálním a novoortodoxním protestantismu

Liberálním římském katolicismu

Unitářství a univerzalizismu

Russellismu (Svědkové Jehovovi)

Mormonismu

Křesťanské vědě

Sjednocené škole křesťanství

Kristadelfianismu

Armstrongismus („Rádio Církev Boží“)

Zatímco předstírají, že jsou služebníky spravedlnosti, tajně zavádějí spolu s pravým biblickým učením bludné nauky, které jsou zhoubou pro duši. Jedná se o záměrně klamnou směsici lži a pravdy. V prvé řadě rozšiřují systém popírání. Zde jsou některá popření, která můžeme nalézt u některých z výše uvedených skupin:

Popírají doslovnou a celkovou inspiraci Bible, Trojici, Kristovo božství, jeho narození z panny a jeho smrt jako náhradu za hříšníky. Obzvláště důrazně popírají hodnotu jeho prolité krve. Popírají vzkříšení jeho těla, věčný trest, spasení z milosti skrze víru v Pána Ježíše Krista, zázraky v Bibli.

Dalšími falešnými naukami, které se dnes často vyskytují, jsou:

Kenosis – bludná nauka, která tvrdí, že se Kristus zřekl svého božství, což znamená, že mohl hřešit, dělat chyby atd.

Představa, že „Bůh je mrtev“, evoluce, univerzální spasení, očistec, modlitby za mrtvé atd.

Nejhorším hříchem falešných učitelů je, že dokonce popírají Panovníka, který je vykoupil. Mohou sice pěkně mluvit o Ježíši, zmiňovat se o jeho „božství“, jeho ušlechtilé morálce nebo jeho jedinečném příkladu, ale nevyznávají jej jako Boha a jediného Spasitele.

Nels Ferré napsal: „Ježíš nikdy nebyl, ani se nestal Bohem. ... Nazývat Ježíše Bohem znamená nahradit vtělení modlou.“¹³

Metodistický biskup Gerald Kennedy byl téhož názoru:

Upřímně přiznávám, že toto prohlášení (že je Kristus Bůh) se mi nelíbí a zdaleka není uspokojivé. Dal bych raději přednost tomu, aby se tvrdilo, že Bůh byl v Kristu, neboť věřím, že svědectví Nového zákona jako celek je proti učení o Ježíšově božství, přestože si myslím, že podává přesvědčivé svědectví o Ježíšově božství.¹⁴

Tímto způsobem a mnoha dalšími zapírají falešní učitelé Panovníka, který je vykoupil. Zde bychom se měli pozastavit a připomenout si, že přestože byli tito falešní učitelé, o kterých Petr mluví, Pánem *vykoupení*, nikdy nebyli spaseni. Nový zákon rozlišuje vykoupení a spasení. Všichni jsou vykoupení, ale ne všichni jsou spaseni. Spasení se vztahuje pouze na ty, kteří přijali Ježíše Krista jako Pána a Spasitele a využili hodnoty, jakou má jeho prolitá krev (1Pt 1,18–19).

V Mt 13,44 je Pán Ježíš vyličen jako muž, který prodal všechno, co měl, aby si koupil pole. Ve verši 38 téže kapitoly je jasně řečeno, že pole je tento svět. Svou smrtí na kříži tedy Pán *koupil* svět a všechny, kteří jsou v něm. *Nespasil* však celý svět. I když bylo jeho dílo *dostačující*, aby spasilo celé lidstvo, je *účinné* pouze pro ty, kteří činí pokání, věří a přijímají Krista.

Skutečnost, že falešní učitelé se nikdy znovu nenarodili, naznačuje jejich osud. Uvedou na sebe rychlou záhubu. Budou odsouzeni k věčnému trestu v ohnivém jezeře.

2,2 Petr předpovídá, že přitáhnou spoustu dalších následovníků. Udělají to tak, že zpochybní biblické morální zásady a budou nabádat k tělesnému požitkářství. Zde máme dva příklady:

Anglikánský biskup John A. T. Robinson napsal:

...nic nemůže být samo od sebe označeno za „špatné“. Například nikdo nemůže začít s postojem, že „sexuální poměr před svatbou“ nebo „rozvod“ je špatný nebo hříšný sám o sobě. Může takový být v devadesáti devíti nebo dokonce ve stech případech ze sta, avšak není špatný svojí podstatou, neboť jediné skutečné zlo je nedostatek lásky.¹⁵

V knize *Called to Responsible Freedom* (Povolání k zodpovědné svobodě), kterou vydala National Council of Churches (Národní rada církví), se mladým lidem radí:

Pokud jde o jednotlivce, pak to, co ospravedlňuje a posvěcuje sexualitu, není vnější manželský stav před zákonem, ale to, co ve svém srdci cítí jeden k druhému. Z takového hlediska může být vodění se za ruce skutečně špatné, zatímco intimní milostná předehra může být správná a dobrá.¹⁶

V důsledku takového chování, které učí a praktikují falešní učitelé, je cesta pravdy potupena. Nevěřící si budují hluboké opovržení nad křesťanstvím.

2,3 Falešní učitelé jsou nenasytní jak v sexuální, tak ve finanční oblasti. Ze své služby si udělali výnosnou profesi. Jejich velkolepým cílem je přilákat velké množství přívrženců, aby tak zvýšili svůj příjem.

Těží z lidí prostřednictvím klamavých slov. Darby řekl: „Dábel nemůže být d'ábelštější, než když nosí Bibli.“ Tito lidé tedy s Bibli v ruce vystupují jako služebníci spravedlnosti, rozhlašují dobře známé nadšené chvalozpěvy a používají biblické výrazy. Všechno je to však zástěrka pro bludné nauky a pokaženou morálku.

Na tyto náboženské rozvraceče čeká strašlivé odsouzení. Jejich odsouzení odedávna nezhálí; vyzbrojovalo se na prolití krve. Jejich zhouba nedřímá, je ostrážitá, připravená se na ně vrhnout jako šelma.

2,4 Ve verších 4–10 máme tři starozákonní příklady Božího soudu o odpadlictví – andělé, lidé, kteří žili před potopou, a města Sodoma a Gomora.

Předpokládáme, že andělé, kteří zhřešili, jsou titíž, kteří jsou zmíněni v Ju 6. Zde zjišťujeme, že: (1) Neudrželi si své postavení. (2) Opustili svůj vlastní příbytek. Byť to nelze tvrdit s absolutní jistotou, existuje silný důvod se domnívat, že se jedná o „syny Boží“, o nichž je řeč v Gn 6,2: „synové Boží viděli, že lidské dcery jsou hezké, a brali si za ženy všechny, které si přáli“. Andělé jsou nazýváni Božími syny v Jb 1,6; 2,1. Na základě Gn 6 se dá usoudit, že tito synové Boží opustili andělské postavení, které jim bylo přiděleno, vyměnili svůj příbytek v nebi za příbytek na zemi a brali si lidské dcery za ženy. Děti, které se jim narodily, byly *nefilim*, což doslova znamená „ti padlí“ (Gn 6,4). Z Gn 6,3 se zdá jasné, že takové nepřírozené sexuální svazky Boha nesmírně popouzely.

Proti tomuto pohledu se obecně namítá, že andělé jsou bezpohlavní, a tudíž se nemohou ženit ani vdávat. Bible to ovšem netvrdí. Říká pouze, že se v nebesích nežení ani nev dávají (Mk 12,25). Ve Starém zákoně se andělé často objevovali v lidské podobě. Například dva andělé, které Lot pohostil v Sodomě (Gn 19,1), jsou ve verších 5, 10, 12 popisováni jako muži. Měli nohy (v. 2) a ruce (v. 10); mohli jíst (v. 3); měli fyzickou sílu (v. 10, 16). Podle zvrácených tužeb mužů ze Sodomy je zřejmé, že tito andělé měli tělo, které mohlo být sexuálně zneužito (v. 5).

Bůh se rozhodl, že andělé takový hrubým způsobem porušili jeho ustanovený řád. Byli odsouzeni ke svržení do pekla, kde budou v hluboké tmě až do posledního soudu.

2,5 Druhý příklad toho, jak Bůh dokáže přímo zasáhnout, aby potrestal hřích, mluví o lidech, kteří zahynuli při potopě. Jejich zkaženost byla obrovská. Každý úmysl jejich srdce byl v každé chvíli špatný (Gn 6,5). Země byla před Bohem zkažená a plná násilí (Gn 6,11–13). Hospodin litoval, že na zemi stvořil lidi (Gn 6,6). Trápil se do takové míry, že se rozhodl je vyhladit (Gn 6,7). Neušetřil starý

svět, ale uvedl na něj potopu, aby zničil jeho bezbožné obyvatelstvo.

Pouze Noe se svou rodinou získal v Hospodinových očích přízeň. Nalezli útočiště v arše a bezpečně propluli bouří Božího hněvu a rozhořčení.

Noe je popisován jako hlasatel spravedlnosti. Když stavěl archu, úder jeho kladiva bezpochyby střídala varování určená přihlížejícím posměvačům, aby se odvrátili od hříchu, jinak budou čelit Božímu spravedlivému soudu za svou špatnost.

2,6 Třetí příklad Božího nelítostného soudu se týká zničení Sodomy a Gomory. Tato dvě města, která se nacházela poblíž dnešní jižní části Mrtvého moře, byla bahnem sexuální neřesti. Homosexualita byla pro tamní obyvatele normálním způsobem života. Tento hřích je popisován v Ř 1,26–27:

Jejich ženy vyměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně jako i muži zanechali přirozeného styku s ženou a ve své touze se rozpálili jeden k druhému, muži s muži páchají hanebnost a sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svoje poblouzení.

Bůh nepohlížel na tuto nevázanou zvrhlost jako na nemoc, ale jako na hřích. Aby ukázal všem dalším generacím, jak moc homosexualitu nenávidí, seslal na Sodomu a Gomoru déšť ohně a síry (Gn 19,24) a udělal z nich popel. Města byla zcela zničena, takže je dnes těžké zjistit jejich přesnou polohu. Slouží jako varování pro kohokoliv, kdo by legalizoval tento hřích nebo by jej omlouval jako nemoc.

Za vše mluví fakt, že v dnešní době liberální duchovní mnohem otevřeněji mluví ve prospěch sexuální zvrácenosti. Jeden představitel United Church of Christ (Církev Ježíše Krista) v časopise *Social Action* doporučil, aby církev přestala diskriminovat homosexuály při přijímání do semináře, při vysvěcení nebo při zaměstnání jako církevního pracovníka. Devadesát episkopálních kněží nedávno rozhodlo, že homosexuální chování je u plnoletých osob mravně nezávadné. Falešní náboženští učitelé jsou v čele hnutí, která chtějí tento hřích legalizovat.

Není náhodou, že má tento list, který se zabývá *odpadnutím*, tolik co říct o *nemravnosti*;

tyto dvě věci jdou ruku v ruce. Odpadlictví má často kořeny v mravním selhání. Například když se člověk dostane do závažného sexuálního hříchu. Místo aby svou vinu uznal a našel očištění skrze Kristovu krev, rozhodne se odvrhnout poznání Boha, které odsuzuje jeho skutky, a žít jako ateista. A. J. Pollock vypráví, jak se setkal s mladým mužem, který dříve tvrdil, že je křesťan, avšak nyní měl spoustu pochybností a odmítal víru. Pollock se ho zeptal: „Příteli, jakému hříchu ses v poslední době oddával?“ Mladík svěsil hlavu, okamžitě ukončil rozhovor a zahanbeně odešel.¹⁷

2,7 Tentýž Bůh, který sesílá zkázu na bezbožné, zachraňuje spravedlivého. Petr to ukazuje na tom, co zažil Lot. Kdybychom o Lotovi věděli pouze ze starozákonního vyprávění, patrně bychom se vůbec nedomnívali, že byl opravdový věřící. Podle vyprávění v Gn se jeví takřka jako prospěchář, který usiluje o společenské postavení a je ochoten snést hřích a zkaženost, aby si ve světě zajistil postavení a jméno. Avšak Petr, který píše na základě vnuknutí, nám říká, že Lot byl spravedlivý člověk, kterého trápilo prostopášné chování bezuzdných lidí. Bůh viděl, že Lot měl opravdovou víru a že miloval spravedlnost a nenáviděl hřích.

2,8 Aby vyzdvihl, že byl Lot opravdu spravedlivý člověk, přestože se nám může zdát opak, Petr opakuje, že Lotovu duši trápily věci, které v Sodomě slyšel a viděl. Odporná nemravnost lidí mu způsobovala hluboké trápení.

2,9 Znamená to, že Pán dokáže vysvobodit zbožné lidi a potrestat bezbožné. Má moc zachraňovat svůj lid od zkoušky a zároveň zachovávat nespravedlivé pro trest ke dni soudu.

Zkažení lidé jsou uchovávaní pro peklo (v. 9) a peklo pro zkažené (v. 17). Naopak dědictví je vyhrazeno pro věřící, kteří jsou pro ně střeženi (1Pt 1,4–5).

2,10 Boží schopnost zachovat zkažené lidi až do posledního soudu platí hlavně pro skupinu lidí, která je popisována v této kapitole – falešné učitele, jejichž život je poskvrněn sexuální nečistotou a kteří podporují vzpouru proti vládní autoritě a bezostyšně urážejí vysoce postavené představitele.

Není tajemství, že falešní náboženští vůdci, kteří vystupují jako Kristovi služebníci, se často vyznačují chabými morálními zásadami. Nejenže se sami oddávají nezákonným sexuálním aktivitám, ale otevřeně se zastávají volnomyšlenkářství. Episkopální kaplan z dívčí školy v Baltimore v americkém státě Marylandu napsal:

Všichni bychom se měli uvolnit a přestat se cítit provinile kvůli svému sexuálnímu chování, svým myšlenkám a touhám, ať už se jedná o myšlenky heterosexuální, homosexuální či autosexuální. ... Sex je zábava ... a to znamená, že s ním nejsou spojeny žádné zákony, co byste měli či neměli dělat. Tato hra nemá takřikajíc žádná pravidla.¹⁸

Není náhoda, že významní náboženští vůdci běžně stojí v předních liniích hnutí, která prosazují násilný převrat vlády. Novodobí duchovní bývají často zapojeni do podvrtných politických případů. Ředitel pro církevní a společenské záležitosti pro farnost ve Filadelfii řekl: „Nemyslím, že tomu v budoucnu zabráníme (aby církve používaly bomby a granáty), jestliže se ukáže, že nenásilný způsob je neúčinný.“

Tito lidé jsou opovázliví a svéhlaví. Jejich bezostyšné odmítání každé náležitě zřízené autority nezná hranic. Žádná nadávka pro ně není tak hrozná, aby ji nepoužili, když spílají svým vládnoucím představitelům. Skutečnost, že lidské vlády jsou zřízeny Bohem (Ř 13,1) a že je zakázáno o nich mluvit zle (Sk 23,5), nemá na tyto lidi ani v nejmenším žádný vliv. Zdá se, že jim působí radost, když šokují lidi svým útočným pranýřováním „mocností“ (řecké *doxa* „sláva“, je zde v množném čísle „slavní“). Tento obecný termín by se mohl vztahovat na všechny, ať už se jedná o anděly nebo lidi, kterým Bůh svěřil vládní moc. Zde se nejspíše jedná o *lidské* vládce.

2,11 Opovázlivost těchto samozvaných církevních služebníků nemá obdobu ani v andělské sféře. Ačkoli jsou andělé větší než lidé silou a mocí, nevynášejí nad „těmi slavnými“ před Pánem potupný soud. Odkaz na „ty slavné“ se zde patrně týká *andělů*, kteří jsou v postavení autority.

Obecně se tato nejasná narážka na anděly považuje za tutěž, kterou nalezneme v Ju 9: „Vždyť ani archanděl Michael, když se s ďáblem přel o Mojžíšovo tělo, si nedovolil vynést potupný soud, nýbrž řekl: ‚Kéž tě napomene Pán.‘“ Nevíme, proč měli spor ohledně Mojžíšova těla. Důležité pro nás je, že Michael uznal Satanovu autoritu ve světě démonů, a i když nad ním Satan neměl žádnou pravomoc, Michael mu přesto nezlořečil. Pomyslete potom na opovázlivost lidí, kteří si troufají dělat to, čeho se svatí andělé štítí. Také pomyslete na odpovídající soud, který jim odplatí za takovou vzpurnost.

2,12 Tito odpadlí náboženští vůdci se podobají zvířatům, která nemají rozum. Místo aby používali schopnost uvažovat, jež je odlišuje od zvířat, žijí, jako kdyby ukojení tělesných žádostí tvořilo samotnou podstatu bytí. Jako některá zvířata nemají pravděpodobně lepší osud, než jít na jatka, tak se falešní učitelé vrhají vpřed k záhubě a nedbají svého pravého povolání – oslavovat Boha a radovat se z něho navěky.

Rouhají se tomu, co neznají. Jejich neznalost nemůže být křiklavější, než když kritizují Bibli. Nemají v sobě žádný duchovní život, a proto nejsou schopni porozumět Božím slovům, jeho způsobům jednání a skutkům (1K 2,14). Přesto se vydávají za odborníky v duchovní oblasti. Pokorný věřící však na kolenou může vidět více, než jsou oni schopni, když stojí na špičkách.

Budou zahubeni stejným způsobem jako zvířata. Protože si vybrali žít jako zvířata, zemřou jako ona. Jejich smrt nebude znamenat zánik, ale zemřou potupně a bez naděje.

2,13 Ve smrti budou trpět za své bezprávi. Jak parafrázuje Phillips: „Jejich zkaženost jim vynesla špatný konec, budou vyplaceni v plné výši.“

Tito lidé jsou tak bezostyšní a bez jakýchkoliv zábran, že provozují své hříšné aktivity za bílého dne. Většina lidí čeká, až nastane tma, aby zakryla své hýření (J 3,19); odtud plynou tlumená světla barů a nevěstinců (1Te 5,7). Falešní učitelé odložili zábrany, které obvykle skrývají hřích do šera.

Když jedí s křesťany, jsou poskvrnou a hanbou, jinými slovy jsou nevzhlednými, nečistými vetřelci, kteří si libují v nadměrné konzumaci jídla a pití. Juda popisuje tytéž lidi následovně: „Ti jsou poskvrnami na vašich hodech lásky, když s vámi bezostyšně hodují a pasou sami sebe“ (Ju 12). Pokud se falešní učitelé účastnili hodů lásky, které byly v počátečním období církve spojeny s večeří Páně, nebyli vůbec střídmi, ani nedbali na duchovní význam této hostiny. Místo aby mysleli na ostatní, jak to láska vždy dělá, sobecky se starali jen o sebe.

2,14 Daleko více pohoršující je, že oči mají plné cizoložství a nenasytné hříchu. Řeč je o mužích, kteří kážou údajně duchovní věci, vykonávají obřady, poskytují rady členům shromáždění; přesto jejich oči neustále hledají ženy, se kterými by mohli mít cizoložný poměr. Jejich chlípné touhy zamaskované pod oblečením pastora neznají hranic.

Lákají nepevné duše. Možná že zneužívají pasáže z Písma, aby omlouvali hřích. Nebo vysvětlují, že rozlišování dobrého od zlého je z velké části ovlivněno naším kulturním prostředím. Nebo líbezně ujišťují své důvěřivé oběti, že pokud se něco dělá s láskou, není na to nic špatného. Pro nejisté duše je jednoduché dojít k závěru, že pokud je daná věc dobrá pro náboženského vůdce, musí být jistě dobrá i pro laika.

Srdce mají vycvičené v hrabivosti. Nejsou to žádní amatéři, ale jsou vyškoleni v umění svádět. Ačkoliv by mohlo slovo „hrabivost“ pokrýt jakékoliv nadměrné touhy, z kontextu vyplývá, že se zřejmě jedná o sexuální nestřídmost.

Když Petr přemýšlí o tomto obrovském výsměchu křesťanství a hříchu, který je vinou těchto odpadlíků spojován s Kristovým jménem, zvolá: „Jsou to děti prokletí“. Ne že by je proklínal; jednoduše předvídá, že prožijí Boží prokletí v plné výši.

2,15 Jistým způsobem se falešní učitelé podobají proroku Balaámovi, synu Bosorovu. Falešně vystupují jako Boží mluvčí (Nu 22,38). Přivádějí druhé ke hříchu (Zj 2,14). Nejvíce se mu však podobají, když využívají službu k tomu, aby se finančně obohatili. Ba-

laám byl midjánský prorok, kterého najal král Moábu, aby prokrel Izrael. Důvodem, proč to udělal, byly peníze.

2,16 Při jednom z prvních pokusů prokřelit Izrael potkal Balaám, když jel na oslici, Hospodinova anděla (tj. Pána Ježíše v jeho podobě před vtělením). Oslice opakovaně odmítla jít dále. Když ji Balaám zbil, oslice ho napomenula lidskou řečí (Nu 22,15–34), což bylo ohromující – němě tažné zvíře promluvílo lidským hlasem (a také projevílo větší vnímavost než jeho pán!). Avšak ani tento zázrak Balaáma z jeho pomatenosti nevyvedl.

Lenski říká:

Balaám je odstrašujícím případem člověka, který byl „prorok“, jemuž Bůh řekl, aby neprorokoval, a jemuž Bůh zabránil v jeho přečinu, když k němu nechal promluvit dokonce i němou oslici. On však navzdory všemu potají lpěl na své lásce k tomu, o čem si myslel, že může získat nespravedlivým způsobem, a tak zemřel.¹⁹

Bůh dnes nenapomíná falešné učitele prostřednictvím němých zvířat. Máme ovšem důvod se domnívat, že jejich pomatenost a pošetilost napomíná jiným způsobem a povzbuzuje je, aby se obrátili na správnou cestu, kterou je Kristus. Bůh si často používá prosté svědectví pokorného věřícího, aby zmátl lidi, kteří se chlubí svými mimořádnými znalostmi a svým duchovním postavením. Laik naplněný Duchem může citovat verš z Písma nebo se chytře zeptat, a zanechá tak novodobého Balaáma jeho pokoření a zlobě.

2,17 Petr přirovnává falešné učitele k vyprahlým pramenům. Strádající lidé se k nim chodí občerstvit a ulevit si od duchovní žízně, jsou ale zklamáni. Jsou to prameny bez vody a mraky hnané vichřicí (B21). Mraky jsou příslibem deště pro půdu, která dlouhou dobu trpěla suchem. Poté ovšem přijde vichřice a mraky rozežene. Naděje je zmařena; vyprahlé jazyky trpí žízní.

Těmto náboženským šarlatánům je vyhrazena ponurost tmy. I když předstírají, že jsou služebníky evangelia, ve skutečnosti nenabízejí žádnou dobrou zprávu. Lidé k nim přicházejí pro chléb, a dostanou kámen. Trestem za takový klam je věčnost²⁰ v mráкотě tmy.

2,18 Honosně mluví slova marnosti, neboli jak překládá Knox, používají „vytříbené fráze, které nemají žádný obsah“. Je to přesný popis slov mnohých liberálních kazatelů a podvodných sektářů. Jsou to vynikající řečníci, kteří dokážou okouzlit své posluchače velkolepým projevem. Jejich erudovaná slovní zásoba láká nenáročné posluchače. To, co jejich kázání postrádá na kvalitě, dohánějí dogmatickým, působivým přednesem. Skončí svou promluvu a vlastně nic neřeknou. Zde je citace jednoho dobře známého teologa jako příklad bezobsažného kázání:

Nejedná se o vztah rovnosti nebo nerovnosti, ale podobnosti. Je to to, co si myslíme a co vyjadřujeme jako skutečné poznání Boha, ačkoliv ve víře stále víme a pamatujeme si, že vše, co známe jako „podobnost“, není totéž jako podobnost myšlená zde. Přesto také víme a pamatujeme si, a znovu ve víře, že podobnost myšlená zde má radost, když se odráží v tom, co známe jako podobnost a název pod tímto jménem, takže v našem uvažování a řeči se podobnost stává podobnou podobnosti předpokládané ve skutečném Božím zjevení (kterému se sama o sobě nepodobá) a neuvažujeme, ani nemluvíme nepravdivě, ale správně, když popisujeme vztah jako vztah podobnosti.

Strategie falešných učitelů je lákat lidi tím, že slibují bezuzdné oddávání se jakékoliv podobě touhy a vášně. Učí, že naše tělesné touhy jsou od Boha, a proto by se neměly omezovat. Pokud tak učiníme, může to podle nich způsobit vážné poruchy osobnosti. Obhajují tedy předmanželskou sexuální zkušenost a uvolněnou morálku po uzavření manželského svazku.

Jejich oběťmi jsou ti, kdo právě unikli²¹ těm, kdo žijí v bludu. Tito nespasení lidé se kdysi volně oddávali hříšných radovánkám, v jejich srdci se ale něco změnilo. Rozhodli se polepšit, obrátit list a začít chodit do církve. Místo aby navštívil společenství těch, kdo věří Bibli, zabloudili na bohoslužbu, kde jeden takový falešný pastýř právě řečnil. Místo aby slyšeli evangelium spásy skrze víru v Krista, slyšeli o promíjení hříchu a podporování shovívavosti. Všechno pro ně bylo dosti překvapivé, poněvadž vždycky mysleli, že hřích

je špatný a že církev je proti němu. Nyní se dozvídají, že má hřích církevní souhlas!

2,19 Odpadlí duchovní mluví hodně o svobodě, mají však na mysli svobodu od Boží autority a svobodu hřešit. Ve skutečnosti se nejedná o svobodu, ale o nejhorší formu zotročení. Sami jsou otroky zkázy. Jsou svázáni pouty odporých žádostí a zvyků a nemají moc se z nich uvolnit.

2,20 Verše 20–22 neodkazují na falešné učitele, ale na jejich oběti. Jsou to lidé, kteří se napravili, ale nikdy se neznovuzrodili. Skrze částečné poznání Krista a křesťanských zásad se odvrátili od života ve hříchu a začali s mravní očistou.

Později se nechávají zmanipulovat falešnými učiteli, kteří se vysmívají puritánské ctnosti a táhnou do boje za osvobození od morálních zábran. Znovu se tak ocitají ve hříchu, ze kterého byli načas vysvobozeni. Ve skutečnosti klesají ještě hlouběji než předtím, protože už nemají duchovní zábrany a nic jim nepřekáží. Je tedy pravda, že jejich poslední úděl je horší, než byl první.

2,21 Čím větší výsadu člověk má, tím větší je i jeho zodpovědnost. Čím víc ví o křesťanských zásadách, tím víc je povinen podle nich žít. Bylo by lepší, aby nikdy nepoznal Boží svatá přikázání, než aby je poznal a vrátil se zpátky ke špíně světa.

2,22 Tito lidé svým chováním potvrzují pravdivost přísloví o psu, který se vrátil ke svým vlastním odporným zvratkům (viz Př 26,11) a umyté svini, která se opět válí v bahně. Důležité je, že Petr používá jako příklad psa a svini. V době Mojžíšova zákona byla obě zvířata považována za nečistá. Příspěloví nenaznačuje, že by se změnila jejich přirozenost. Byli nečistí předtím, než byli vysvobozeni od zvratků a bahna, a byli stále nečistí, když se k nim vrátili.

Tak je to s lidmi, o kterých Petr psal. Změnili způsob svého jednání, avšak nikdy nezískali novou přirozenost. V Mt 12,43–45 se píše, že jejich dům je prázdný, zametený a uklizený, ale nikdy nepozvali Spasitele, aby v něm přebýval. Nečistý duch, který byl předtím odtud vyhnán, nalezl sedm dalších, ještě horších než on sám, aby se v prázdném domě

zabydli. Poslední stav domu byl ještě horší než první.

Tento úsek by se neměl používat k učení, že opravdoví věřící mohou odpadnout od milosti a být zatraceni. Tito lidé nebyli nikdy praví věřící. Nikdy nezískali novou přirozenost. Svým posledním stavem ukázali, že jejich přirozenost byla stále nečistá a zlá. Vyplyvá z toho tedy ponaučení, že samotné polepšení nejen nestačí, ale že je také nebezpečné, protože se člověk může nechat uchláchnout falešným pocitem bezpečí. Novou přirozenost může získat jedině znovuzrozením. Znovuzrození předpokládá kající postoj k Bohu a víru v našeho Pána Ježíše Krista.

IV. Předpověď vztupu posměvačů (kap. 3)

3,1 Od falešných učitelů v kapitole 2 Petr přechází k určitému vztupu posměvačů v posledních dnech. Stejně jako v předchozím listu i v tomto nejprve povzbuzuje své čtenáře, aby se drželi Bible.

3,2 Měli by pamatovat na předpovědi svatých proroků, které naleznou ve Starém zákoně; a měli by pamatovat na Pánovo učení, které předali apoštolové v Novém zákoně. Bible je v době úpadku jedinou zárukou.

3,3 Proroci a apoštolové shodně svědčí o tom, že v posledních dnech přijdou posměvači, kteří budou žít podle svých žádostí. Křesťané by na to měli pamatovat. Neměli by se nechat ohromit lidmi, kteří arogantně a rouhavým způsobem odmítají víru. Raději by na ně měli pohlížet jako na jasnou předzvěst blížícího se konce věku.

Tito posměvači se řídí vlastními touhami. Odmítli poznat Boha a beze strachu se oddávají svým choutkám. Jsou zastánci tolerantního chování a vůbec neberou v úvahu nadcházející soud.

3,4 Jejich posměch se v prvé řadě týká Kristova příchodu. Jejich postoj je: „Kde je to zaslíbení o jeho příchodu?“, což znamená: „Kde je *naplnění* tohoto zaslíbení?“ Co si však pod jeho příchodem představují?

Mají na mysli Kristův příchod pro jeho svaté, o kterém mluvíme jako o vytržení

(1Te 4,13–18)? Je nepravděpodobné, že by tito posměvači něco věděli o tomto prvním stádiu Pánova příchodu.

Mají na mysli Kristův příchod s jeho svatými, aby ustanovil světové království (1Te 3,13)? Je možné, že něco takového bylo součástí jejich úvah.

Ze zbytku pasáže se ale zdá jasné, že přemýšlejí o Božím *posledním soudu* na zemi neboli o konci světa, jak se tomuto období všeobecně říká. Přemýšlejí o ohnivě zkáze nebe a země na konci tisíciletého království.

Ve skutečnosti tedy říkají: „Vy křesťané nám stále hrozíte strašlivým soudem nad světem. Říkáte nám, že Bůh zasáhne do dějin, potrestá zlé lidi a zničí zemi. Všechno je to nesmysl. Nemusíme se ničeho bát. Můžeme si žít, jak se nám líbí. Neexistuje žádný důkaz, že Bůh kdy v dějinách zakročil; proč bychom měli věřit, že tak vůbec někdy udělá?“

Jejich závěr se zakládá na lehkovážné domněnce, že „co zesnuli otcové, všechno zůstává tak, jak to je od počátku stvoření“. Říkají, že se příroda neustále řídí stejnými zákony, že neexistují žádné nadpřirozené zásahy, že všechno se dá přirozeně vysvětlit.

Věří v zákon uniformitarismu. Tento zákon tvrdí, že stávající přírodní děje se vždy odehrávají stejným způsobem a v podstatě se stejnou intenzitou jako v současnosti a jsou dostačující, aby zdůvodnily všechny změny, které se udály.

Mezi zákonem uniformitarismu a obvyklými evolučními teoriemi je důležitá spojitost. Teorie postupného vývoje živých organismů z dříve existujících druhů závisí na předpokladu, že převládaly v podstatě neměnné podmínky. Jestliže zemi neustále sužují pohromy a katastrofy, pak jsou tím některé předpoklady Darwinovy evoluce zpochybněny.

3,5 Posměvači záměrně přehlížejí jeden fakt – potopu. Bůh opravdu jednou zasáhl do lidských záležitostí, konkrétním důvodem pro jeho zásah bylo potrestání zkaženosti. Pokud se to stalo jednou, může se to stát znovu.

Tito muži čelí vážné obžalobě za svou úmyslnou nevědomost. Zakládají si na svých znalostech. Prohlašují, že jejich úsudek je objektivní. Chlubí se, že zastávají principy vě-

deckého zkoumání, ale odmítají brát v úvahu potvrzený historický fakt – potopu. Měli by se zapsat na přednášky z geologie!

Chtějí totiž zapomenout, že skrze Boží slovo byla nebesa od pradávna a země povstala z vody a skrze vodu... tehdejší svět zahynul. Nebesa a země byly stvořeny Božím slovem; on promluvil a vše vzniklo (Žd 11,3). Petr říká, že země byla stvořena z vody a skrze vodu. Přiznáváme, že jeho výrok má hlubší smysl, kterému nejsme zatím schopni plně porozumět. Z Gn 1,2 víme, že povrch země byl kdysi zaplavený vodou. Později ve verši 6 čteme, že Bůh vytvořil nebeskou klenbu nebo prostor, aby oddělil vodu na zemi od mlhy nebo oblak nad zemí. Z toho usuzujeme, že předtím byla země pokryta hustou vodní mlhou, ve které by se život nemohl existovat. Nebeská klenba zajišťovala čisté ovzduší, ve kterém můžeme dýchat. V Gn 1,9 Bůh oddělil kontinenty od oceánů; na tento jev možná naráží výraz „země povstala z vody“ (viz také Ž 24,2).

Nezáleží na tom, co z Petrova výroku vědci vyvozují, víme, že země je vodnatý svět pokrytý oblaky; tři čtvrtiny povrchu tvoří oceán a větší část tohoto povrchu je zahalena mlhou. Pokud víme, je Země jediná planeta naší sluneční soustavy, jejíž povrch je pokryt kapalnou vodou, a je tudíž také jediná, na které může existovat život.

3,6 Od počátku byla země opatřena prostředky k vlastní zkáze. Voda se nacházela v podzemních hlubinách, mořích a oblacích. Bůh nakonec nechal veškerou vodu uvolnit (Gn 7,11), země se zaplavila a všechen život mimo archu byl zničen.

Kritici tento historický fakt záměrně přehlížejí. Je zajímavé, že potopa se v posledních letech stala terčem ostré kritiky. Záznam o ní je ovšem nesmazatelně vepsán do tradic starověkých i současných národů, ale hlavně jej najdeme v Božím slově.

3,7 Když Bůh stvořil zemi, pokryl ji dostatečným množstvím vody, která by ji mohla zničit. Stejným způsobem ustanovil nebesa a zemi s dostatečným množstvím ohně potřebným k tomu, aby je zničil.

V našem jaderném věku chápeme, že jde o nashromážděnou energii. Štěpením atomové-

ho jádra dochází k uvolnění obrovského množství tepelné energie. Veškerá hmota na světě tedy v sobě skrývá ohromný výbušný potenciál. V současné době ale Pán drží vše pohromadě (Ko 1,17: „všechno v něm spočívá“). Kdyby odtáhl svou ruku, která vše drží pod kontrolou, prvky by se rozplynuly. Mezitím jsou nebesa a země uchovávané k ohni a střeženy pro den soudu a záhuby bezbožných lidí.

3,8 Proč tedy takový dlouhý odklad Božího soudu? Nejprve bychom si měli připomenout, že Bůh je mimo čas. Nežije ve stejné časové sféře jako my. Ostatně čas je určován vztahem Slunce k Zemi a Bůh není tímto vztahem nijak omezován.

Jeden den je u Pána jako tisíc let a tisíc let jako jeden den. Je schopen prodloužit den o tisíc let, nebo tisíc let stěsnat do jednoho dne. Své působení může jak rozšířit, tak je soustředit do jedné oblasti.

3,9 Bůh slíbil, že soudem ukončí dějiny bezbožných lidí. Pokud se zdá, že s tím otálí, není to proto, že by se Bůh zpronevěřil svému zaslíbení. Bůh je totiž trpělivý a nechce, aby někdo zahynul, ale přeje si, aby všichni dospěli k pokání. Záměrně prodlužuje čas milosti, aby lidé nepropásli žádnou příležitost k přijetí spásy.

V Iz 61,2 čteme o *roce* Hospodinovy přízně a *dni* jeho pomsty. Tento úryvek naznačuje, že ho těší projevat slitování a že soud je pro něj dílo, které je mu cizí (Iz 28,21). Také to může naznačovat, že má moc prodloužit tisíc let, ve kterých všechno trpělivě snáší, a stěsnat svůj soud do jednoho dne.

Čekal sto dvacet let, než seslal potopu. Nyní čeká několik tisíc let, než zničí svět skrze oheň.

3,10 Pánův den přijde. Spojení „Pánův den“ odkazuje na jakýkoliv časový úsek, kdy Bůh jedná, aby soudil. Ve Starém zákoně se používalo k popsání jakékoliv doby, v níž Bůh potrestal zlosyny a zvítězil nad svými nepřáteli (Iz 2,12; 13,6.9; Ez 13,5; 30,3; Jl 1,15; 2,1.11; 3,4; 4,14; Am 5,18.20; Abd 15; Sf 1,7.14; Za 14.1; Mal 3,23). V Novém zákoně je to časový úsek, který má několik stádií:

1. Odkazuje na dobu soužení, sedmileté období, kdy bude Bůh soudit nevěřící Izrael (1Te 5,2; 2Te 2,2, NA).

2. Jedná se o jeho návrat na zem, kdy se pomstí těm, kteří neznají Boha a těm, kteří neposlouchají evangelium Pána Ježíše (2Te 1,7–10).

3. Vztahuje se k tisíciletému království, kdy bude Kristus s železnou holí vládnout na zemi (Sk 2,20).

4. Odkazuje na konečnou zkázu nebe a země ohněm. Tento význam je zde v 3. kapitole.

Pánův den přijde jako zloděj – to znamená nečekaně a s ničivým účinkem. Nebesa pomínou. Petr má jistě na mysli atmosféru nebo možná hvězdnou oblohu. Nemůže se však jednat o třetí nebe, kde přebývá Bůh. Jakmile nebesa s rachotem pomínou, prvky se žárem uvolní. „Prvky“ jsou zde myšleny základní složky hmoty. Veškerá hmota bude zničena v něčem, co se bude podobat celosvětovému atomovému holokaustu.

Země a její činy budou spáleny.²² Nejen díla, která vytvořila příroda, ale i veškerá civilizace bude zničena. Významná světová města, velkolepé budovy, mimořádné vědecké výtvořiny – to všechno propadne naprosté zkáze.

3,11 Petr se od posměvačů obrací ke svatým a vyzdvihuje povinnosti, které na ně přidávají. Když se toto všechno takto rozplyne, jací musíte být ve svatém způsobu života a zbožnosti vy. Všechno hmotné je určeno k zapomenutí. Věci, jimiž se lidé chlubili a pro které žili, jsou přinejlepším pomíjivé. Žít pro materiální věci znamená žít pro něco dočasného. Zdravý rozum nám říká, abychom se odvrátili od falešného pozlátka a hraček a žili ve svatosti a zbožnosti. Jedná se prostě o to, zda místo pro dočasný věk budeme žít pro věčnost, zda budeme klást důraz na věci duchovní či materiální a zda si vybereme místo pomíjivého to, co přetrvává.

3,12 Věřící by také měli být plni očekávání. Měli by očekávat příchod Božího dne a opravdově po něm toužit. Někteří používají slova „urychlujete příchod Božího dne“, aby učili, že můžeme uspíšit Pánův příchod, když budeme žít v oddané, neúnavné službě. Toto učení má však dva háčky. Zaprvé Boží den *není* Pánovým příchodem. Zadruhé i kdyby byl, existuje skutečný důvod pochybovat o tom,

zda čas Kristova příchodu může ovlivnit nadšení jeho lidu.

Božím dnem je myšlen stav věčnosti, který přijde po konečné fázi Pánova dne, kdy budou nebesa a země zničeny. Boží den je den Pánova konečného vítězství. Jedná se tedy o den, který bychom měli očekávat a po kterém bychom měli opravdově toužit.

Když Petr mluví o Božím dni, neříká, který den to bude, ale to, že kvůli němu se nebesa rozplynou v ohni a prvky se žárem roztaví. Boží den není doba, ve které se odehraje konečná zkáza. Poslední soud musí proběhnout předtím, než může být ohlášen Boží den.

3,13 Ve verši 12 jsou věřící vybízeni, aby očekávali Boží den. Jsou zde popisováni jako ti, kteří očekávají nová nebesa a novou zemi, ve kterých přebývá spravedlnost. Podporuje to myšlenku, že Boží den odkazuje na stav věčnosti, kdy zde budou nová nebesa a nová země.

V Iz 65,17; 66,22 je obraz nových nebes a nové země použit k popisu jak tisíciletého království, tak i stavu věčnosti. Víme, že tyto úseky mluví o tisíciletém království, protože hřích bude stále přítomen (65,20) a budou se rodit děti (65,23). Petr tato slova používá výhradně, když mluví o stavu věčnosti; stávající nebesa a země už v té době nebudou.

Petr mluví o spravedlnosti, která *prebývá* v nových nebesích a nové zemi. V současné době vládne milost skrze spravedlnost (Ř 5,21). V době tisíciletého království bude spravedlnost *vládnout* (Iz 32,1); na věčnosti bude spravedlnost *prebývat*. V pozemském království bude Kristus vládnout s železnou holí a prosadí spravedlnost. Na věčnosti už ale nebude železná hole zapotřebí. Spravedlnost bude totiž ve svém domově. Do něj nevstoupí žádný hřích, aby zničil pokoj nebo nádheru toho místa.

3,14 Pravda o nových nebesích a nové zemi by měla prohloubit naši touhu žít svatě, jako bychom žili Pánu. Nejenže je to pravda, které bychom se měli držet, je to právě ona pravda, která by měla udržet nás. Skutečnost, že víme, že brzy staneme před Bohem, by v nás měla vyvolat touhu být bez poskvrny a bez úhony, tj. být mravně čistí. Měli bychom usilovat

o to, abychom byli nalezeni ve stavu pokoje, ne ve sváru.

3,15 A trpělivost našeho Pána považujte za záchranu. Otáli se soudem, aby dal lidem veškerou možnost, aby mohli být spaseni. Když vezmeme v potaz množící se lidskou zkaženost, často si říkáme, jak ji Pán může dále snášet. Jeho trpělivost je udivující. Avšak existuje pro ni důvod. Nepřeje si, aby zlí lidé zemřeli. Touží vidět, jak se lidé odvracejí od svého špatného způsobu jednání a přijímají spásu.

Jak vám to napsal i náš milovaný bratr Pavel podle moudrosti, která mu byla dána. Z této narážky na Pavla vyplývá několik zajímavých bodů:

Petr mluví o Pavlovi jako o „našem milovaném bratru“, a to i navzdory faktu, že jej Pavel v Antiochii napomenul, že se chová pokrytecky (Ga 2,11–21). Jak je vidět, Petr s pokorou jeho napomenutí přijal. Všichni bychom měli umět přijmout, když nám někdo něco vytkne, aniž bychom v sobě skrývali zášť.

Petr uznal, že byla Pavlovi při psaní jeho listů dána moudrost. Petr musel jistě považovat Pavlovy spisy za inspirované Bohem.

Petrovi čtenáři patrně četli jeden či více Pavlových listů. Může to znamenat, že jim byly listy přímo určeny nebo v té oblasti kolovaly.

Který z Pavlových listů říká, že trpělivost našeho Pána máme považovat za záchranu? V Ř 2,4 najdeme: „Nebo pohrdáš bohatstvím jeho dobroty, shovívavostí a trpělivostí, a nevíš, že Boží dobrota tě vede k pokání?“

3,16 Ve všech svých listech mluvil Pavel o velikých pravdách, kterými se ve svých dvou listech zabýval Petr; o novém narození, Kristově božství, jeho životě bez hříchu plném utrpení, jeho zástupné smrti, jeho vzkříšení a nanebevstoupení, jeho druhém příchodu, Pánově dni a stavu věčnosti.

Některé biblické pravdy jsou těžko srozumitelné, např. Trojice, Boží vyvolení a svobodná vůle člověka, tajemství utrpení apod. Nemělo by nás zneklidňovat, pokud v Bibli nalezneme věci, které jsou nad naše chápání. Boží slovo je neomezené a nevyčerpatelné. Když je studujeme, musíme být vždy ochotni

vyjádřit Bohu uznání za to, že zná věci, které nikdy plně nepochopíme.

Když Petr mluví o věcech, které jsou těžko srozumitelné, nekritizuje Pavlovo psaní. Není obtížné pochopit Pavlův styl psaní, ale témata, o nichž pojednává. Barnes píše: „Petr nemluví o tom, jak je obtížné porozumět tomu, co Pavel *minil*, ale o tom, jak je obtížné pochopit veliké *pravdy*, které učil.“²³

Místo aby je jednoduše vírou přijali, překrucují neučení a nepevní lidé některé obtížné srozumitelné pravdy ke své vlastní záhubě. Některé sekty například předkládají Zákon za způsob spasení, místo aby řekly, že odhaluje hříchy. Další udělali ze křtu dveře do nebe. Pro překrucování používají nejen Pavlovy spisy, ale také další místa v Písmu.

Všimněte si, že Petr klade Pavlovy spisy na stejnou úroveň jako ostatní části Písma, tj. Starého zákona a jakékoliv části Nového zákona, které byly tehdy dostupné. Uznává Pavlovy listy za součást inspirovaného svatého Písma.

3,17 Věřící musí být neustále na pozoru před nebezpečím bludu. Vědomí, že zde vždy budou falešní učitelé, kteří překrucují a napodobují pravdu, by v nás mělo vyvolat ostražitost. Pro nic netušící lidi je jednoduché nechat se nadchnout bludem ničemných lidí a ztratit duchovní rovnováhu.

3,18 Petr znovu učí, že neustálý vývoj v Božích záležitostech je skvělou ochranou před nebezpečím falešných učitelů. Růst musí být dvojitý – v milosti a v poznání. Milost je praktická ukázka ovoce Ducha. Růst v milosti neznamena nárůst vědomostí v naší hlavě nebo neúnavnou činnost; je to čím dál větší podobnost s Pánem Ježíšem. Poznání znamená znát se s Pánem skrze jeho slovo. Růst v poznání znamená stále více studovat jeho slovo, dílo a způsoby a podřít se jim.

Petr ovšem nemůže uzavřít list výzvou ke svatým. Vrcholem musí být sláva Spasiteli. A tak zde máme krásný chvalozpěv: „Jemu buď sláva i nyní a až do dne věčnosti. Amen.“ Je to koneckonců hlavní důvod naší existence – oslavovat ho, a proto je to ten nevhodnější závěr tohoto listu.

Poznámky

¹ (Úvod) E. G. Homrighausen, „The Second Epistle of Peter,“ *Exposition*, IB, XII, 1957, str. 166.

² (1,5) Ze služby slova Toma Olsona, autorka osobního přítele.

³ (1,5) R. C. H. Lenski, *The Interpretation of the Epistles of St. Peter; St. John and St. Jude*, str. 266.

⁴ (1,5) Tento známý příběh se často vypravuje. Viz například S. M. Houghton, *Sketches from Church History*, str. 114–116.

⁵ (1,6) Robert G. Lee, *Seven Swords and Other Messages*, str. 46.

⁶ (1,16) Když použijeme dvě slova, abychom vyjádřili jeden význam, mluvíme o *hendiadys* (z řečtiny „jeden skrze dva“). V Bibli se podobné řečnické obraty používají často, je tedy dobré umět je rozpoznat.

⁷ (1,16) John A. T. Robinson, *Honest to God*, str. 32, 33. [Robinson, John A. T. *Čestně o Bohu*. Praha: Mladá fronta, 1969. Z angličtiny přeložil František Marek.]

⁸ (1,18) V římskokatolické tradici je místem proměnění hora Tábor, na které se také nacházejí svatyně. Z historického hlediska není tato tradice možná, protože Tábor je pouze nízká hora a evangelia mluví o „vysoké hoře“.

⁹ (1,20) Řecké slovo *epilyxis* může znamenat „původ“ či „výklad“.

¹⁰ (1,20) Dinsdale T. Young, *The Unveiled Evangel*, str. 13, 14.

¹¹ (1,21) NA čte „ale lidé mluvili z Boha“.

¹² (2,1) Wallie Amos Criswell, *The Evangel*, Largo, FL, Listopad 1949, str. 1.

¹³ (2,1) Nels Ferré, *The Sun and the Umbrella*, str. 35, 112.

¹⁴ (2,1) Gerald Kennedy, *God's Good News*, str. 125.

¹⁵ (2,2) Robinson, *Honest*, str. 118.

¹⁶ (2,2) NCC, *Called to Responsible Freedom*, str. 11.

¹⁷ (2,6) A. J. Pollock, *Why I Believe the Bible is the Word of God*, str. 23.

¹⁸ (2,10) *Pageant Magazine*, říjen, 1965.

¹⁹ (2,16) Lenski, *Interpretation*, str. 326, 327.

²⁰ (2,17) Slovo „navěky“ je zde v NA vynecháno, zachováno je v podobném verši v Ju 13.

²¹ (2,18) V NA čteme „tak tak utíkají“.

²² (3,10) Namísto „spáleny“ (*katakaésetai*) NA čte „nalezeny“ (*heurethésetai*), což nejspíše znamená „odhaleny“.

²³ (3,16) Albert Barnes, *Notes on the New Testament*, X:268.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1Pt.

První list Janův

Úvod

*„Nejsme povoláni k následování Krista, který kráčí po moři,
ale k následování jeho obyčejných kroků.“*

Martin Luther

I. Jedinečné místo v kánonu

První list Janův je jako rodinné album fotografií. Znárodnuje členy Boží rodiny. Stejně jako se děti podobají svým rodičům, tak i Boží děti mají podobu Boží. Tento list popisuje tyto společné rysy. Když se člověk stane Božím dítětem, obdrží život od Boha – život věčný. Všichni, kdo mají tento život, prokazují jej specifickými způsoby. Tak například uznávají Ježíše Krista za svého Pána a Spasitele, milují Boha, milují také Boží děti, poslouchají Boží přikázání a již dále nehřeší. Toto jsou některé ze znaků věčného života. Jan napsal tento list, aby všichni, kdo mají tyto rodinné rysy, *věděli*, že mají věčný život (1J 5,13).

První list Janův je v mnoha ohledech neobvyklý. Ačkoli se jedná o skutečný dopis, není v něm uvedeno jméno autora ani adresáta. Nepochybně se vzájemně znali. Dalším pozoruhodným rysem této krásné knihy je vyjadřování hlubokých duchovních pravd pomocí stručných, jednoduchých vět s vhodnými slovy. Kdo tvrdí, že hluboká pravda se musí vyjadřovat složitými větami? Obáváme se, že to, co někteří lidé nemoudře vyzdvihují v kázání či v psaném textu jako „hluboké“, je pouze zmatené nebo nejasné.

První list Janův si zaslouží důkladné přemýšlení o tom, co obsahuje, a poctivě studium.

Na první pohled se zdá, že autor se s drobnými *rozdíly* opakuje – ale právě těchto významových odstínů je třeba si všimnout.

II. Autorství

Vnější důkazy autorství 1. listu Janova jsou velmi rané a silné. Jana, který napsal čtvrté evangelium, uvádí jako autora epištoly konkrétně Ireneus, Klement z Alexandrie, Tertulián, Origenes a jeho žák Dionysius.

Podobně jako autor listu Židům, ani pisatel 1. Jana nezmiňuje své jméno. Na rozdíl od listu Židům však 1. list Janův obsahuje o autorovi *vnitřní důkazy*.

První čtyři verše ukazují, že pisatel Krista dobře znal a strávil s ním nějaký čas. Tím se značně zužuje okruh možných autorů a ve shodě s tradicí se jedná o apoštola Jana.

Tento fakt je posílen apoštolským tónem listu: autor píše s autoritou, s citlivostí staršího duchovního vůdce („mé dítky“), a dokonce s věroučným zabarvením.

Myšlenky, užití pojmy („zůstat“, „světlo“, „nové“, „přikázání“, „slovo“ atd.) a způsob vazeb („život věčný“, „položít život“, „přejít ze smrti do života“, „Spasitel světa“, „zbavit hříchů“, „dílo ďábla“ a další) se kryjí se čtvrtým evangeliem a dalšími dvěma Janovými listy.

Podobně také užití hebrejského paralelismu a jednoduchá větná stavba charakterizují jak evangelium, tak tento list. Stručně řečeno, pokud přijímáme, že čtvrté evangelium napsal apoštol Jan, neměli bychom mít problém s tím, že mu přisoudíme i tento list.

III. Datum vzniku

Někteří se domnívají, že Jan napsal své tři kanonické listy v šedesátých letech z Jeruzaléma, ještě předtím, než jej Římané zničili. Častěji se však přijímá jejich pozdější datování v prvním století (80–95 po Kr.). Otcovský tón tohoto listu dobře koresponduje se starobylou tradicí o staříčkém apoštolu Janovi, o kterém se říká, že ho přinesli do shromáždění, kde řekl: „Dítky, milujte se navzájem.“

IV. Pozadí a téma

V době, kdy Jan psal, vzniklo bludné náboženské hnutí, které se označovalo jako gnosticismus (z řeckého gnósis = poznání). Gnostikové říkali, že jsou křesťané, ale tvrdili, že mají *vyšší poznání*, které je nadřazené učení apoštolů. Tvrdili, že v člověku nemůže přebývat „plnost“, dokud není uveden do hlubších „pravd“. Někteří učili, že hmota je zlá, a proto člověk Ježíš nemohl být Bůh. Rozlišovali mezi Ježíšem a Kristem. „Kristus“ byl duchovní emanací, která sestoupila na Ježíše při křtu a opustila jej před jeho smrtí, pravděpodobně v Getsemanské zahradě. Podle nich *zemřel* na kříži Ježíš, ale Kristus ne. Tvrdili, jak to formuluje Michael Green, že „nebeský Kristus byl příliš svatý a duchovní, aby se poskrnil trvalým kontaktem s lidským tělem“. Stručně řečeno, popírali vtělení, že Ježíš je Kristus, a že Ježíš Kristus je právě tak Bůh jako člověk. Jan si uvědomoval, že títo lidé nebyli skuteční křesťané, a tak před nimi své čtenáře

varoval, když jim ukázal, že gnostikové nemají znaky skutečných Božích dětí.

Podle Jana člověk buďto je Boží dítě, nebo jím není. Není nic mezi. Proto je tento list plný krajních protikladů, jako světlo a temnota, láska a nenávisť, pravda a lež, smrt a život, Bůh a ďábel. Zároveň je třeba poznamenat, že apoštol rád popisuje lidi podle jejich obvyklého chování. Například při rozlišování mezi křesťany a těmi, kdo křesťany nejsou, nestaví své rozhodnutí na jednotlivém hříšném činu, ale spíš na tom, čím je člověk charakteristický. I rozbité hodiny dokážou během čtyřiačtyřiceti hodin dvakrát ukázat správný čas! Ale dobré hodiny ukazují přesný čas stále. Obecně vzato je každodenní chování křesťana svaté a spravedlivé, a podle toho se pozná, že je Boží dítě. Jan na mnoha místech užívá slovo „vědět“. Gnostici tvrdili, že znají pravdu, ale Jan zde předkládá skutečné pravdy křesťanské víry, které je možné *znát* s jistotou. Popisuje Boha jako světlo (1,5), lásku (4,8.16), pravdu (5,6), a život (5,20). To neznamená, že Bůh není osoba, ale spíš, že Bůh je zdrojem těchto čtyř požehnání. Jan také hovoří o Bohu jako o spravedlivém (2,29; 3,7), čistém (3,3), a bezhříšném (3,5).

I když Jan užívá jednoduchá slova, *myslenky*, které vyjadřuje, jsou často hluboké a někdy je těžké je pochopit. Při studiu této knihy bychom se měli modlit, aby nám Pán pomohl uchopit význam svého slova a poslouchat pravdu, kterou nám zjevuje.

Osnova

- I. Prolog: Křesťanské společenství (1,1–4)
- II. Prostředek k zachování společenství (1,5–2,2)
- III. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství: poslušnost a láska (2,3–11)
- IV. Fáze růstu ve společenství (2,12–14)
- V. Dvoji nebezpečí pro společenství: svět a falešní učitelé (2,15–28)
- VI. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování): spravedlnost, láska a důvěra, kterou to přináší (2,29–3,24)
- VII. Potřeba rozlišovat mezi pravdou a bludem (4,1–6)
- VIII. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování) (4,7–5,20)
 - A. Láska (4,7–21)
 - B. Zdravé učení (5,1a)
 - C. Láska a poslušnost, která z ní plyne (5,1b–3)
 - D. Víra, která přemáhá svět (5,4–5)

- E. Zdravé učení (5,6–12)
- F. Ujištění skrze slovo (5,13)
- G. Důvěra při modlitbě (5,14–17)
- H. Znalost duchovních skutečností (5,18–20)
- IX. Závěrečná výzva (5,21)

Komentář

I. Prolog: Křesťanské společenství (1,1–4)

1,1 Dogmatický základ každého skutečného společenství tvoří osoba Pána Ježíše Krista. S těmi, kdo zastávají falešné názory na jeho osobu, nemůžeme mít opravdové společenství. První dva verše nás vyučují o jeho věčnosti a skutečnosti vtělení. Ten, kdo existoval od věčnosti s Bohem Otcem, sestoupil do tohoto světa jako skutečný člověk. Realita jeho vtělení je naznačena skutečností, že jej apoštolové slyšeli, na vlastní oči viděli, pozorovali jej s hlubokým zájmem a skutečně se jej dotkli. Slovo života nebylo jen nějaký pomíjivý přelud, ale skutečná osoba v těle z masa.

1,2 Druhý verš potvrzuje, že ten, který byl s Otcem, a jehož Jan nazývá věčným životem, se stal tělem a přebýval mezi námi, a také byl spatřen apoštoly.

Následující řádky od neznámého autora ukazují praktické důsledky těchto prvních dvou veršů na naše životy:

„Jsem rád, že mé poznání věčného života není založeno na spekulacích filozofů nebo dokonce teologů, ale na nenapadnutelném svědectví těch, kdo slyšeli, viděli, upřeně hleděli a dotýkali se Toho, kdo byl vtělený život. Nejednalo se jen o krásný sen, ale o jistou skutečnost, která byla pečlivě pozorovaná a přesně zaznamenaná.“

1,3 Apoštolové tuto úžasnou novinu netajili, a neměli bychom ji tajit ani my. Uvědomovali si, že to je základ každého společenství, a také to svobodně a plně prohlašovali. Všichni, kdo přijali svědectví apoštolů, mají společenství s Otcem, se Synem Ježíšem Kristem a také s apoštoly a všemi ostatními věřícími. Jak úžasné, že provinilí hříšníci mají být při-

vedeni do společenství s Bohem Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem! Tuto skutečnou pravdu zde nacházíme.

Jeho Syn, Ježíš Kristus. Ježíš a Kristus představují jednu a tu samou osobu, a tato osoba je Syn Boží. Ježíš je jméno, které obdržel po svém narození, a tak mluví o dokonalém lidství. Kristus je jméno, které o něm mluví jako o Božím Vyvoleném, Mesiáši. Ve jménu Ježíš Kristus máme tedy svědectví o lidství i božství. Ježíš je „pravý Bůh z pravého Boha“ (nicejské vyznání víry) a přece skutečný člověk.

1,4 Proč tedy Jan píše o tématu společenství? Dělá tak proto, aby naše radost byla úplná. Jan si uvědomoval, že svět není schopen poskytnout srdci člověka skutečnou a trvalou radost. Tato radost může vzejít jedině ze správného vztahu s Pánem. Když je člověk ve společenství s Bohem a s Pánem Ježíšem, má hluboce zakořeněnou radost, kterou není možné narušit pozemskými okolnostmi. Jak řekl básník, „zdroj všech písní je vysoko v nebesích nad námi“.

II. Prostředek k zachování společenství (1,5–2,2)

1,5 Společenství je stav, v němž dvě nebo více osob sdílí věci společné. Je to obecnství nebo partnerství. Jan nyní začíná čtenáře vyučovat požadavky na společenství s Bohem. Přitom poukazuje na učení Pána Ježíše, když byl zde na zemi. Ačkoliv to není přesná citace Pánových slov, suma a podstata jeho učení bylo, že Bůh je světlo a není v něm žádná tma. Chtěl tím říct, že Bůh je zcela svatý, zcela spravedlivý a zcela čistý. Bůh nemůže shovívavě hledět na jakýkoliv projev hříchu. U něj není nic skryto, ale „před

očima toho, jemuž se budeme zodpovídat, je vše nahé a odkryté“ (Žd 4,13).

1,6 Z toho vyplývá, že pokud chce mít člověk společenství s Bohem, nemůže ukrývat hřích. V životě člověka nemůže ve stejnou chvíli koexistovat světlo a temnota, stejně jako není možné, aby byly společně v místnosti domu. Pokud člověk chodí ve tmě, není ve společenství s Bohem. Člověk, který říká, že má společenství s Bohem a pravidelně chodí ve tmě, nebyl nikdy skutečně spasen.

1,7 Na druhou stranu, pokud člověk chodí ve světle, potom může mít společenství s Pánem Ježíšem a ostatními křesťany. To, o co Janovi v tomto oddílu jde, je že, člověk je buďto ve světle nebo ve tmě. Pokud je ve světle, je členem Boží rodiny. Pokud je ve tmě, nemá s Bohem nic společného, protože v Bohu není jakákoliv tma. Ti, kdo chodí ve světle, tzn. jsou křesťany, mají vzájemné společenství, a krev Ježíše Krista je nepřetržitě očišťuje od všech hříchů. Veškeré Boží odpuštění je založeno na krvi jeho Syna, která byla prolita na Golgotě. Tato krev poskytuje Bohu spravedlivý základ, na kterém může odpustit hřích, jak se zpívá – „tato krev nikdy neztratí svou moc“. Natrvalo nás může očistit. Samozřejmě, že věřící musí nejprve hřích vyznat, než odpuštění přijme, tím se však Jan zabývá v 9. verši.

1,8 Znovu zní, že společenství s Bohem vyžaduje, abychom uznali pravdu o sobě. Například popírat, že máme hříšnou přirozenost, by znamenalo sebeklam a nepravdivost. Všimněte si, že Jan rozlišuje mezi hříchem (v. 8) a *hřích* (v. 9). Hřích poukazuje na naši převrácenou, zlou přirozenost. *Hřích* poukazuje na zlo, kterého jsme se dopustili. Ve skutečnosti to, kdo jsme, je mnohem horší než to, co jsme kdykoliv udělali. Ale chvála Pánu, Kristus zemřel za náš hřích i za naše *hřích*.

Obrácení neznamená, že jsme přišli o hříšnou přirozenost. Spíše to znamená vštípení nové, duchovní přirozenosti, obdařené mocí vítězit nad hříchem, který v nás přebývá.

1,9 Pokud chceme den po dni chodit ve společenství s Bohem a ostatními spoluvěřícími, musíme vyznávat své hřích: hřích vědomé, hřích z nedbalosti, hřích myšlenek,

hřích skutků, tajné hřích i veřejné hřích. Musíme je otevřeně předložit před Bohem, pojmenovat je vhodnými jmény, zaujmout postoj podle Boha, a opustit je. Ano, opravdové vyznání hříchů zahrnuje to, že je opustíme: „Kdo zakrývá svá přestoupení, neuspěje, ale kdo je vyznává a opouští, nalezne slitování“ (Př 28,13).

Když to uděláme, můžeme si nárokovat zaslíbení, že Bůh je věrný a spravedlivý, aby nám hřích odpustil. On je věrný v tom smyslu, že zaslíbil odpuštění, a svůj slib dodrží. Je spravedlivý, aby odpustil, protože našel spravedlivou základnu pro odpuštění v zástupném díle Pána Ježíše na kříži. Nejenom, že garantuje odpuštění, ale také nás očistí od veškeré nepravosti.

Odpuštění, o kterém zde Jan mluví, je rodičovské, nikoliv soudní. Soudní způsob odpuštění znamená odpuštění trestu za hřích, které hříšník získá, když uvěří v Pána Ježíše Krista. Říká se mu soudní, protože ho garantuje Bůh, který zde jedná v roli soudce. Co však hřích, které člověk spáchá po obrácení? Co se trestu týká, cena už byla zaplácena Pánem Ježíšem na golgotském kříži. Co se však týká našeho společenství v Boží rodině, hřešící svatý potřebuje rodičovské odpuštění, tedy odpuštění svého Otce. Dosáhne ho vyznáním hříchu. Soudní odpuštění potřebujeme pouze jedenkrát. Je v něm zahrnut trest za všechny naše hřích – minulé, současné i budoucí. Po celý křesťanský život však potřebujeme rodičovské odpuštění.

Když vyznáme své hřích, je třeba na základě autority Božího slova věřit, že nám odpustí. Jestliže nám odpouští, musíme být připraveni také odpouštět.

1,10 Nakonec pokud chceme být ve společenství s Bohem, nesmíme zapírat, že jsme dělali hříšné činy. Bůh ve svém slově znovu a znovu říká, že všichni zhřešili. Popírat to znamená dělat z Boha lháře. Bylo by to naprosto v rozporu s jeho slovem, a šlo by o úplné popření důvodu, proč Pán Ježíš přišel trpět, krváčet a zemřít.

Vidíme tedy, že společenství s Bohem nevyžaduje bezhříšné životy, ale to, aby všechny naše hřích byly přineseny před Boží tvář, vy-

znány a opuštěny. To znamená, že pokud jde o náš stav, musíme být před Bohem zcela otevření, aby nedošlo k pokrytectví nebo skrývání toho, jací skutečně jsme.

2,1 Jan předkládá Boží dokonalý standard pro jeho lid a také jeho velkorysé zaopatření v případě selhání. Termín dítky odkazuje na celou Boží rodinu. Boží dokonalý standard je předložen slovy: Toto vám píši, abyste nezhrěšili. Protože Bůh je dokonalý, standard pro jeho lid je absolutní dokonalost. Nebyl by Bůh, kdyby řekl: „Toto vám píši, abyste hřešili jen tak málo, jak dokážete.“ Bůh v konečném důsledku nemůže přehlížet hřích, a tak nám předkládá za cíl dokonalost. Pán Ježíš tak jednal s ženou, která byla přistižena při cizoložství. Řekl: „Ani já tě neodsuzuji. Jdi a od této chvíle již nehřeš.“

Pán zároveň ví, jací jsme. Pamatuje, že jsme prach, a tak nám velkoryse zajistil vychodisko v případě pádu. To je vyjádřeno slovy: „Jestliže by někdo zhřešil, máme u Otce Zastánce, Ježíše Krista, toho spravedlivého.“ Zastánce je ten, kdo přichází, aby byl v čase potřeby někomu po boku a pomohl. Přesně to pro nás Pán Ježíš koná, když zhřešíme. Bezprostředně k nám přichází, aby obnovil společenství mezi jím a námi. Všimněte si, že není řečeno: „Když kdokoliv vyznává své hříchy...“ Náš Zastánce, Pán Ježíš, usiluje o to, aby nás přivedl na místo, kde skutečně vyznáme a opustíme své hříchy.

V tomto verši je něco úžasného, co bychom neměli přehlédnout. Říká: „Jestliže by někdo zhřešil, máme u Otce Zastánce.“ Není zde řečeno *u Boha*, ale raději *u Otce*. Je stále náš Otec – i v případě, že zhřešíme. To nám připomíná pozeňnanou skutečnost, že ačkoliv hřích v životě věřícího narušuje společenství, nepřerušuje náš vztah s Bohem. Když se člověk narodí znovu, stává se Božím dítětem. Bůh je nadále jeho Otec, a tento vztah nemůže nikdy nic narušit. Narození není možné vrátit. Syn může dělat svému otci ostudu, ale je stále synem, na základě toho, že se narodil.

Všimněte si, že náš Zastánce je Ježíš Kristus, ten spravedlivý. Je dobré mít spravedlivého Ochránce. Když Satan vůči věřícímu přednáší jistá obvinění, Pán Ježíš může pou-

kázat na své dokončené dílo na Golgotě a říct: „Připiš mi to na účet.“

2,2 Pán Ježíš není jenom našim Zastáncem, ale je také smírčí obětí za naše hříchy. To znamená, že když za nás zemřel, osvobodil nás od viny za naše hříchy a obnovil nás pro Boha tím, že poskytl potřebné zadostiučinění a tak odstranil jakoukoliv překážku společenství. Bůh nám může prokázat milosrdenství, protože Kristus naplnil požadavky spravedlnosti. Nestává se příliš často, aby obhájce zaplatil za hříchy svého klienta; a právě to udělal Pán. Nejzajímavější ze všeho je, že za hříchy zaplatil svou obětí.

Jan dodává, že je smírčí obětí nejen za naše hříchy, ale i za hříchy celého světa. To znamená, že by byl spasen celý svět. Spíš to znamená, že dílo Pána Ježíše má *dostatečnou* hodnotu, aby spasil celý svět, je však *schopné* zachránit pouze ty, kdo v něj složí svou důvěru. Právě proto, že jeho dílo je dostatečné pro všechny lidi, může být evangelium nabídnuto celému světu. Pokud by byli všichni lidé automaticky spaseni, nebylo by třeba jim kázat evangelium.

Je zajímavé, že nápis na kříži byl napsán hebrejsky – jazykem Bohem vyvoleného lidu – řecky a latinsky, předními jazyky tehdy známého světa. Tímto způsobem bylo zvěstováno celému světu, že Ježíš Kristus je dostatečný Spasitel pro všechny lidi, ať jsou kdekoliv.

III. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství: poslušnost a láska (2,3–11)

2,3 Jan nyní uvádí pravé znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství. První je poslušnost. Pokud se náš život vyznačuje láskyplnou touhou konat Boží vůli, můžeme mít ve svém vztahu s Bohem jistotu. Tyto verše jsou nepochybně zaměřené na gnostiky, kteří předstírali, že mají vyšší poznání Boha, ale nejevili velký zájem o dodržování Pánových přikázání. Jan ukazuje, že takové poznání je prázdné a bezcenné.

Podle Janova popisu se poslušnost věřícího projevuje třemi způsoby – zachováváním *jeho přikázání* (v. 3); zachováváním *jeho slova*

(v. 5); chozením, *jak chodil on* (v. 6 BKR). Je zde patrný rozvoj myšlenky. Zachovávat *jeho přikázání* znamená poslouchat učení Pána Ježíše, které je v Novém zákoně. Zachovávat *jeho slovo* neznámá jen poslušnost napsanému, ale i touhu konat, o čem víme, že jej potěší. Obrat *chodit tak, jak chodil on* přesně vyjadřuje, jaká je Boží norma pro jeho lid; znamená to žít, jako žil Ježíš.

2,4 Jan nenaznačuje, že by se křesťanův život měl vyznačovat bezchybnou poslušností Boží vůli, ale spíš, že křesťan soustavně touží dodržovat Boží přikázání a jednat tak, aby se Pánu líbil. Jan hledí na celkový obraz života člověka. Jestliže někdo říká, že zná Boha, ale nedodržuje jeho přikázání, pak je jasné, že neříká pravdu.

2,5 Na druhou stranu, pokud zachováváme jeho slovo, potom se v nás stala Boží láska dokonalou. Boží láska nepoukazuje na naši lásku k Bohu, ale spíš na jeho lásku k nám. Myslí tím to, že Boží láska k nám je přiváděna ke svému cíli, jestliže dodržujeme jeho slovo. Dokonává svůj záměr a dosahuje svého cíle, když vyvolá naši poslušnost Pána.

2,6 Proto kdo říká, že v něm zůstává, musí chodit tak, jak chodil Pán Ježíš. Jeho život, jak nám je představen v evangeliích, je našim vzorem a průvodcem. Není to život, který bychom mohli žít ze své vlastní síly nebo energie, ale je možný jedině v moci Ducha svatého. Naší zodpovědností je bezvýhradně k němu obrátit své životy a dovolit mu, aby žil svůj život v nás a skrze nás.

2,7 Dalším důležitým znakem skutečných věřících je láska k bratřím. Jan říká, že nepíše o novém přikázání, ale že jde o staré přikázání, které měli již od počátku. Jinými slovy, Pán Ježíš již od začátku své pozemské služby učil učedníky, aby se navzájem milovali.

Gnostikové vždy předkládali své učení jako něco nového. Apoštol však své čtenáře vybízí, aby vše prověřovali učením Pána Ježíše, které učil zde na zemi. Je zde stále nebezpečí odbočení od toho, co bylo na počátku.¹ Jan říká, „Vraťte se zpět k počátku, a budete vědět, co je pravda.“

2,8 A přece toto přikázání není pouze staré přikázání, ale v jistém smyslu je také nové.

Když zde byl Pán Ježíš, neučil své učedníky pouze, aby se navzájem milovali, ale dal jim také živý příklad toho, co tím myslel. Jeho život se vyznačoval láskou k druhým. Přikázání tedy bylo pravdivé v něm, když byl zde na zemi. Ale v jistém smyslu je nyní staré přikázání také nové. V této dispenciaci není pravdivé pouze v Pánu Ježíši, ale také ve věřících. Tito křesťané byli dříve pohany, kteří žili v nenávisti a vášních. Nyní svými životy ilustrují a ztělesňují veliký zákon lásky.

Kdekoliv tedy lidé obdrží světlo evangelia, tma odchází. Tma nepominula zcela, protože mnozí ke Kristu nepřišli, ale Kristus, skutečné světlo, již svítí, a kdykoliv se k němu hříšníci obrátí a jsou spaseni, nadále milují své spoluvěřící.

2,9–11 Ve verších 9–11 je popsán kontrast mezi tou láskou, která je falešná, a tou, která je pravdivá. Jestliže o sobě někdo tvrdí, že je křesťan, a přesto nenávidí skutečné křesťany, je to jistý znak, že takový člověk je dosud v temnotě. Toto druhé vyjádření ukazuje, že se zde nejedná o problém odpadnutí. Takový člověk nadále pokračuje v tom, jaký byl vždy, totiž nespasený. Na druhou stranu ten, kdo se vyznačuje láskou ke svým bratřím, zůstává ve světle a není v něm žádné pohoršení. To může znamenat, že člověk sám není v nebezpečí pohoršit se, anebo že nebude pohoršením pro druhé. Obojí výklad je správný. Pokud křesťan opravdu žije ve spojení s Pánem, jeho stezku osvětluje světlo a nikdo druhý není pohoršen nějakou nesrovnalostí mezi jeho vyznáním a jeho praxí. Gnostici hluboce nenáviděli ty, kdo byli k Božimu slovu opravdoví. To dokazuje, že byli ve tmě, chodili ve tmě, a proto nevěděli, kam jdou. Tma totiž oslepila jejich oči.

Aby apoštol ilustroval bratrskou lásku, o které právě mluvil, zastavil se a vyjádřil láskyplné pozdravy těm, kdo jsou součástí Boží rodiny.

IV. Fáze růstu ve společenství (2,12–14)

2,12 První oslovení „dítky“² zahrnuje celou rodinu. Nemá tím na mysli věk nebo duchovní pokrok. Jan mluví ke všem, kteří patří

Pánu, což dokazuje zbytek verše – “že jsou vám odpuštěny hříchy pro jeho jméno“. Tato pravda platí pro všechny křesťany. Je úžasné vědět, že našim současným vlastnictvím je úplně odpuštění hříchů. Všimněte si také, že naše hříchy jsou odpuštěny pro jeho jméno. Bůh nám odpouští hříchy kvůli Kristu.

2,13 Otcové jsou popsáni jako ti, kdo poznali toho, který je od počátku, dospělí věřící, kteří zažili sladké přátelství Syna Božího a jsou s ním spokojeni. Mládenci v duchovní rodině se vyznačují rázností a bojovností. Jedná se o období konfliktu a zápasu s nepřítelem. Mládenci... přemohli zlého, protože se naučili tajemství vítězství, totiž: „Ne já, ale Kristus, který žije ve mně.“ Dítky jsou nemluvnata ve víře. Možná neznají příliš mnoho, ale opravdu znají Otce.

2,14 Když Jan opakuje své oslovení otců, je stejně jako to první. Je tomu tak proto, že dosáhli dospělosti v duchovní zkušenosti. Mládenci jsou znovu osloveni jako ti, kdo jsou silní v Pánu a v moci jeho síly. Přemohli toho Zlého, protože v nich zůstává Boží slovo. Pán Ježíš porazil na poušti Satana citací Písem. Zdůrazňuje se tak, jak je neustále potřeba být nasycen Biblií a mít ji připravenou k odvracení Satanových útoků.

V. Dvojí nebezpečí pro společenství: svět a falešní učitelé (2,15–28)

Verše 15–17 obsahují silné varování před světem a všemi jeho falešnými způsoby. Možná je toto varování určeno především mládežnickům, pro které je svět často zvlášť přitažlivý, ale je to varování, které se týká celého Pánova lidu. Svět zde nepředstavuje planetu, na které žijeme, ani stvořenou přírodu kolem nás. Spíše se jedná o systém, který člověk vybudoval, aby dosáhl štěstí bez Krista. Ten může zahrnovat oblast kultury, divadla, umění, vzdělání – zkrátka jakoukoliv oblast, kde Pán Ježíš není milován a vítán. Někdo to definoval jako „lidskou společnost, která je organizovaná na špatných zásadách a vyznačuje se nečestnými touhami, falešnými hodnotami a egoismem“.

2,15–16 Jsme jasně varováni, abychom nemilovali svět ani věci, které jsou ve světě,

a to z prostého důvodu, že láska ke světu není slučitelná s láskou k Otci. Všechno, co svět nabízí, může být popsáno jako žádost těla, žádost očí a pýcha života (BKR). Žádost těla poukazuje na tělesné chutě, které pochází z naší zlé přirozenosti. Žádost očí se vztahuje na zlé touhy pocházející z toho, co můžeme vidět. Pýcha života ztělesňuje nesvaté ambice prosazovat sebe a usilovat o vlastní slávu. Tyto tři světské prvky ilustruje Evin hřích. Strom byl dobrý k jídlu, to je žádost těla. Byl také lákavý pro oči, to je žádost očí. Byl to strom, který ztělesňoval moudrost, to popisuje pýchu života.

Stejně jako se *d'ábel* protíví *Kristu* a *tělo* je v nepřátelství vůči *Duchu*, tak je *svět* nepřátelský vůči *Otci*. Chuť, hrabivost a ambice nejsou z Otce, ale ze světa. Tedy nepochází od Otce, ale jejich zdrojem je svět. Světskost znamená lásku k pomíjivým věcem. Lidské srdce nikdy nenalezne uspokojení ve věcech.

2,17 A svět pomíjí i jeho žádost. Když banka krachuje, chytří lidé do ní nevkládají úspory. Když se základy rozpadají, moudří stavitelé dále nepokračují. Zaměření na tento svět je jako přemísťování židli na palubě Titaniku. Proto moudří lidé nežijí pro svět, který pomíjí. Kdo však činí Boží vůli, zůstává navěky. Boží vůle nás vysvobozuje z pokušení pomíjivých věcí. Mimochodem právě tento verš velikého evangelisty D. L. Moodyho a je vepsán na jeho náhrobku: „Kdo však činí vůli Boží, zůstává navěky.“

2,18 Další test pro ty, kdo jsou v křesťanském společenství, se týká učení. O co jde, vysvětluje varování před falešnými učiteli, které je adresováno malým dětem v Kristu. Mladí ve víře jsou obzvlášť citliví na antikristovské lži. Janovi čtenáři byli vyučeni, že Antikrist povstane před příchodem Krista a bude předstírat, že je sám Kristus. Stejně jako přicházející události před sebou vrhají stín, tak před příchodem Antikrista povstane mnoho antikristů. To jsou falešní učitelé, kteří nabízejí falešného Krista a falešné evangelium. Je pozoruhodné, že dny, ve kterých žijeme, jsou charakteristické existencí mnoha kultů, které popírají Krista, čímž vydávají svědectví, že příchod Spasitele je blízko.

2,19 Tito falešní učitelé byli vyznávající křesťané, kteří kdysi byli spojeni s apoštoly. V srdci však nebyli skutečně zajedno s opravdovými věřícími, což prokázali vyjitím ze společenství. Kdyby byli z nás, zůstali by s námi. Zde se učíme, že opravdová víra má vždy kvalitu stálosti. Pokud se člověk narodil znovu, bude s Pánem pokračovat. Neznamená to, že jsme spaseni tím, že vytrváme do konce, ale spíš jde o to, že ti, kdo vytrvají do konce, opravdu jsou spaseni. Falešní učitelé vyšli, aby se ukázalo, že žádný z nich nebyl z nás.

2,20 To však vyvolává otázku: „Jak může mladý věřící vědět, co je pravda a co je falešné?“ Odpovědí je, že máme pomazání od toho Svatého... a známe všechno. Toto pomazání odkazuje na Ducha svatého a je od toho Svatého, Pána Ježíše Krista. Když je člověk spasen, obdrží Ducha svatého, který v něm přebývá a uschopní jej rozlišovat mezi pravdou a bludy. Když Jan sděluje svým mladým čtenářům „znáte všechno“,³ nemyslí to v absolutním smyslu. Neznamená to, že mají dokonalé poznání, spíš je tím myšleno, že mají způsobilost rozpoznat, co je a co není pravda. Tak i nejmladší, prostý věřící má způsobilost rozlišovat duchovní záležitosti, kterou nespasený filozof mít nebude. Křesťan dokáže na kolenou vidět víc, než světák vidí z vyhlídky. V tělesné sféře, když se narodí miminko, je najednou vybaveno všemi schopnostmi lidského rodu. Má oči, ruce, chodidla a mozek. Nezíská to až později. Ačkoliv roste a vyvíjí se, celá osobnost je zde hned od začátku. Tak je to i s člověkem, který se znovuzrodí. V ten okamžik má všechny schopnosti, které kdy bude mít, i když je bude moci nekonečně rozvíjet.

2,21 Jan nepsal, protože by jeho čtenáři neznali pravdu, ale spíš aby je utvrdil v pravdě, kterou znali, a připomenul jim, že v pravdě není žádná lež. Gnostikové vyučovali nauky, které byly v rozporu s Božím slovem, a tedy byli lháři. Stěžejní lež, základ veškerého jejich učení, bylo popření, že Ježíš je Kristus. Jak jsme již upozornili v úvodu, vyučovali, že Ježíš byl pouhý člověk, a že Kristus na něj sestoupil při křtu. To je veliká lež mnohých dnešních kultů. Bible všude trvá na tom, že

Ježíš nové smlouvy je Hospodin staré smlouvy. Není správné říci, že Kristus sestoupil na Ježíše, ale spíš, že Ježíš je Kristus.

2,22 Jan dává pozor, aby ukázal, že popírat božství Pána Ježíše znamená popírat také Otce. Někteří lidé tvrdí, že uctívají Boha, ale nechtějí mít nic co do činění s Pánem Ježíšem Kristem. Apoštol říká: „To je ten antikrist, který popírá Otce i Syna.“

2,23 V J 8,19.42 Ježíš řekl, že ti, kdo nerozpoznali jeho božství a nemilují jej, neznají Otce, který ani jejich Otcem není. Podobně Jan říká: „Každý, kdo popírá Syna, nemá ani Otce. Kdo vyznává Syna, má i Otce.“ Zde vidíme tu úžasnou pravdu jednoty mezi Otcem a Synem. Nemůžete mít Otce, dokud nemáte Syna. Toto je zvěst, na kterou by měli dbát všichni unitáři, stoupenci křesťanské vědy (náb. hnutí v USA, pozn. překl.), muslimové, modernisté, svědkové Jehovovi a Židé.

2,24 Ochrana vůči falešným učitelům spočívá u mladého věřícího v tom, že v nich zůstává to, co slyšeli od počátku. Odkazuje tím na učení Pána Ježíše a jeho apoštolů. Naše veliké bezpečí je v tom, když zůstaneme blízko Božího slova. Vše bychom měli prověřovat otázkou: „Co říká Písmo?“ Pokud učení nesouhlasí s Bibli, pak je třeba je odmítnout. Jak říkával Dr. Inronside: „Pokud je to nové, není to pravdivé, pokud je to pravdivé, pak to není nové.“

2,25 Pokud zůstaneme v křesťanském učení, dokazujeme realitu naší víry. Zaslíbením víry je život věčný. Pokud přijmeme Pána Ježíše, přijímáme jeho vlastní život, totiž život věčný, a tento život nás uschopňuje k prověřování všech nových a pochybných nauk.

2,26–27 Jan tedy napsal mladým věřícím o falešných učitelích varovným způsobem. Nemá strach, co se konečného výsledku týče, když připomíná, že jeho čtenáři obdrželi... pomazání od Pána Ježíše. Jak bylo zmíněno dříve, pomazáním je Duch svatý, a učíme se zde, že Duch svatý „zůstává ve vás“. Jedná se o pozitivní prohlášení, že pokud někdo obdržel Ducha svatého, nebude od něho nikdy vzat. Tím, že jsme přijali Ducha svatého, nepotřebujeme, aby nás kdokoliv učil. Tím není myšleno, že ve sboru nepotřebujeme křes-

tánské učitele. Bůh dává v těchto učitelích zvláštní ochranu, jak uvádí Ef 4,11. Je tím myšleno, že křesťan nepotřebuje žádné učení kromě toho, co je ohledně Boží pravdy napsáno v Božím slově. Gnostikové předstírali, že mají dodatečnou pravdu, ale Jan zde říká, že dodatečná pravda není třeba. S Božím slovem v ruce a Božím Duchem v srdci máme vše, co potřebujeme pro poučení o Boží pravdě.

2,28 Jan oslovuje všechny drahé děti Boží rodiny a vybízí je, aby zůstávaly v Pánu, aby před ním nebyly při jeho příchodu zahanbeny, až se zjeví. První osoba množného čísla, ve které píše, odkazuje na apoštoly; učení znamenalo, že pokud křesťané, kterým Jan píše, nebudou dále věrni Pánu, pak apoštolové, kteří je vedli ke Kristu, budou při Kristovu příchodu zahanbeni. Tento verš zdůrazňuje důležitost následné práce v každém evangelizačním úsilí. Také je jím naznačena možnost zahanbení, až Kristus přijde.

VI. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování): spravedlnost, láska a důvěra, kterou to přináší (2,29–3,24)

2,29 Čtvrtý rys rodiny je spravedlnost. Víme, že ve fyzické oblasti rodiče plodí potomky stejného druhu, jako jsou oni. Tak je tomu i v duchovní oblasti. Každý, kdo činí spravedlnost, se narodil z Boha. Z toho, že Bůh je spravedlivý, vyplývá, že všechno, co činí, je spravedlivé, a tak každý, kdo je z něho zrozen, je spravedlivý. To je Janova nevyhnutelná logika.

3,1 Jan žasne při pomýšlení, že jsme zrozeni z Boha – a tak své čtenáře vybízí, aby se podívali na úžasnou lásku, která nás přivedla do Boží rodiny. Láska nás mohla zachránit, aniž bychom se stali Božími dětmi. Ale projev Boží lásky spočívá v tom, že nás přivedla do Boží rodiny jako děti. „Pohledte, jakou lásku nám Otec dal, abychom byli nazváni Božími dětmi!“⁴

V běžném životě nás svět nevnímá jako Boží děti. Lidé tohoto světa nerozumí ani způsobu, jakým se chováme. Ve skutečnosti

svět neporozuměl Pánu Ježíši, když byl zde na zemi. „Na světě byl, svět skrze něj vznikl, a svět ho nepoznal. Přišel do svého vlastního, a jeho vlastní ho nepřijali.“ Vzhledem k tomu, že máme stejné vlastnosti jako Pán Ježíš, také nemůžeme od světa očekávat, že nám porozumí.

3,2 Nyní jsme Boží děti, ať už jsme pochopení nebo ne – a to je záruka pro naši budoucí slávu. Ještě se neukázalo, co budeme. Víme však, že až se zjeví, budeme mu podobní, protože ho uvidíme takového, jaký je. *Neznamená* to, že v nebi budeme *fyzicky* stejní jako Ježíš. Pán Ježíš bude mít svou vlastní konkrétní podobu a věčně ponese šrámy Golgoty. Věříme, že každý z nás bude mít své vlastní rysy a bude možné jej podle toho rozeznat. Bible nás neučí, že v nebi budeme vypadat všichni stejně. Přece však budeme jako Pán Ježíš morálně. Budeme svobodní od možnosti znesvěcení, hříchu, nemoci, smutku a smrti.

Jak se tato slavná proměna uskuteční? Stane se to jediným pohledem na Krista. Uvidíme ho takového, jaký je. Proces, kdy se stáváme podobni Kristu v tomto životě, pokračuje, když na něj hledíme vírou v Božím slově. Tento proces bude zcela dokončen, když ho uvidíme takového, jaký je – vidět ho znamená být jako on.

3,3 Každý, kdo má tuto naději, že uvidí Krista a bude jako on, očišťuje se tak, jako on je čistý. Křesťané již dávno rozeznali, že naděje na bezprostřední Kristův návrat má na život věřícího posvěcující vliv. Nechce dělat nic, co by nechtěl dělat, když se Kristus vrátí. Všimněte si, že je řečeno „očišťuje se, tak jako on (Kristus) je čistý“. Není zde řečeno „jako se on (Kristus) očišťuje“. Pán Ježíš Kristus se nikdy nepotřeboval očistit. On je čistý. U nás je to postupný proces, zatímco u něj je to skutečnost.

3,4 Protiklad posvěcování se nachází ve čtvrtém verši: Každý, kdo páchá hřích, páchá i bezzákonnost (NBK). Slovo „páchá“ doslova znamená „*dělá*“ (ř. *poieo*). Jde o pokračující jednání vyjádřené v přítomném průběhovém čase. Je možné mít hřích, i když není žádný zákon. Hřích byl na světě i v období mezi Adamem a Mojžíšem, což však bylo

před vydáním Božího zákona. Není tedy úplně přesné, když řekneme, že „hřích je přestoupením Zákona“ (jak překládá KJV i BKR), ale spíš můžeme říct, že hřích je svévole. Je to nepodřízení se Bohu, kdy si člověk chce prosadit vlastní cestu a odmítá uznat Pána za právoplatného Vládce. Ve své podstatě se jedná o povýšení vlastní vůle nad vůli Boží. Je to odpor vůči živé osobě, která má právo na poslušnost.

3,5 Křesťan nemůže trvale žít v hříchu, protože by to bylo úplné popření záměru, kvůli kterému Pán Ježíš přišel na tento svět. On se zjevil, aby odstranil naše hříchy. Setrvat v hříchu znamená žít celkově v pohrdání důvodu jeho vtělení.

A znovu, křesťan nemůže trvale žít v hříchu, protože by to bylo zapření toho, jehož jméno nese. Hříchu v něm není. To je jedna ze tří klíčových pasáží, kde se Nový zákon zabývá otázkou bezhříšného lidství Pána Ježíše Krista. Petr nám říká: „On se *nedopustil* hříchu.“ Pavel o něm sděluje: „Hřích *nepoznal*.“ Nyní Jan, učedník, který znal Pána obzvláště důvěrně, dodává své svědectví: „Hříchu v něm *není*.“

3,6 Ten, kdo v něm zůstává, nehřeší. Ten, kdo hřeší, ho neviděl ani nepoznal. Tento verš staví do protikladu skutečného věřícího s tím, kdo se nikdy nenarodil znovu. O opravdovém věřícím může být rozhodně řečeno, že nesetrvává v hříchu. Jan zde nemluví o ojedinělých projevech hříchu, ale o soustavné, trvalé charakteristice jednání. Tento verš nenaznačuje, že pokud křesťan spáchá hřích, ztratí spasení. Mluví spíš o tom, že pokud člověk trvale hřeší, nebyl nikdy obnoven.

Přirozeně vzniká otázka, „Kdy se hřích stává zvyklostí? Jak často má člověk zhřešit, aby se jednalo o jeho charakteristické chování?“ Jan na to neodpovídá. Raději staví každého věřícího na stráž, a nechává tíhu důkazu na křesťanovi samotném.

3,7 Zatímco gnostici si velmi nárokovali veliké poznání, byli zcela bezstarostní ohledně svého osobního života. Proto Jan pokračuje: „Dítky, ať vás nikdo nesvádí. Kdo činí spravedlnost, je spravedlivý, tak jako on je spravedlivý.“ V tomto bodě by neměly panovat žádné

zmatky – člověk nemůže mít duchovní život a žít v hříchu. Na druhou stranu, člověk může žít ve spravedlnosti pouze tehdy, pokud má přirozenost toho, kdo je spravedlivý.

3,8 Některé děti jsou úplně jako jejich rodiče, takže byste je poznali i v davu. To je pravda o skutečných Božích dětech, stejně jako u d'áblových. Kdo činí hřích, je z d'ábla, neboť d'ábel hřeší od počátku. Zde je znovu tato myšlenka: „Kdo činí hřích, je z d'ábla.“ D'ábel hřeší (stále, charakteristické jednání) od počátku, od první chvíle, kdy spáchal hřích. Všechny jeho děti jej na této široké cestě následují. Je třeba dodat, že člověk se stává Božím dítětem skrze nové narození, pokud jde o d'áblovy děti, není třeba žádného narození. Člověk se stává dítětem d'ábla jednoduše tím, že napodobuje jeho chování, nikdo však není zplozen jako dítě d'ábla.

V protikladu k tomu Pán Ježíš přišel, aby zrušil (či anuloval) d'áblovo dílo. Pán Ježíš mohl d'ábla zlikvidovat jediným slovem, ale místo toho sestoupil na tento svět, aby zde trpěl, krvácel a zemřel, aby tak d'áblovo dílo anuloval. Jestliže Spasitele stálo odstranění hříchu tak mnoho, jaký by měl být postoj těch, kteří mu jako Spasiteli důvěřují?

3,9 Devátý verš opakuje, že není možné, aby soustavně hřešil ten, kdo se narodil z Boha. Někteří čtenáři Bible se domnívají, že tento verš poukazuje na novou přirozenost věřícího. Zatímco stará přirozenost může zhřešit a také hřeší, nová však zhřešit nemůže. Věříme však, že zde apoštol znovu staví do kontrastu obnoveného a neobnoveného člověka, a mluví o soustavném nebo navyklém chování. Věřící nemá ve zvyku hřešit. Nesetrvává soustavně v hříchu.

Je to tím, že v něm zůstává Boží símě. V této záležitosti není mezi biblisty jednota. Někteří se domnívají, že símě odkazuje na novou přirozenost, druzí je považují za Ducha svatého a jiní za Boží slovo. Všechny uvedené výroky jsou pravdivé, a tak se jedná o možná vysvětlení. My to chápeme tak, že símě představuje nový život, který je předán věřícímu ve chvíli jeho obrácení. Následuje tedy prohlášení, že tento duchovní život ve věřícím zůstává. Je navěky v bezpečí. Jistota

na věčnost není pro křesťana výmluvou, aby mohl hřešit, spíš je zárukou toho, že nebude soustavně hřešit. Nemůže pravidelně hřešit, protože se narodil z Boha. Tento duchovní vztah vylučuje možnost setrvání v hříchu jako ve způsobu života.

3,10a Zde máme čtvrté rozlišení mezi dětmi Božími a dětmi ďábla. Ti, kdo nečiní spravedlnost, nejsou z Boha. Není zde nic mezi tím. Nikdo není půl na půl. Boží děti jsou známé spravedlivým životem.

3,10b–11 V tomto oddílu máme pokračování druhého testu členů Boží rodiny – zkoušku lásky. Jedná se o pokračování z 2,7–17. Od počátku doby milosti jsou věřící vyučováni, že bratrská láska je Bohem stanovenou povinností. Láskou se zde nerozumí přátelství nebo lidský cit, ale jedná se o *Boží* lásku. Je to láska k druhým, ta, kterou nás miloval Kristus. Ve skutečnosti jí není možné dosáhnout ve vlastní síle, ale jedině vyzbrojením skrze Ducha svatého.

3,12 Jan se vrací k prvnímu zaznamenanému případu, kdy člověk nemiloval svého bratra. Kain byl ze Zlého a zabil svého bratra, Ábela. Důvod pro tento čin je vysvětlen slovy „jeho skutky byly zlé, kdežto skutky jeho bratra spravedlivé“.

3,13 Základním principem lidského života je, že převrácenost nenávidí spravedlnost, což vysvětluje, proč svět nenávidí věřící. Spravedlivý život křesťanů je v ostrém kontrastu s převráceností nevěřících. Nevěřící nenávidí toto odhalení a místo toho, aby změnil své jednání, se snaží zničit to, co na převrácenost tak jasně ukazuje. Bylo by to stejně nerozumné, jako kdyby člověk zničil pravítko po sdělení, že čára nakreslená rukou je křivá.

3,14 My víme, že jsme přešli ze smrti do života, neboť milujeme bratry. Je pozoruhodné, že když je člověk spasen, má zcela jiný postoj vůči křesťanům. To je jeden ze způsobů, jak získává jistotu spasení. Člověk, který nemiluje skutečné Boží dítě, může vyznávat, že je křesťanem, ale Písmo říká, že zůstává ve smrti. Vždy byl duchovně mrtvý a tento stav trvá.

3,15 V očích světa není nenávisť příliš závažná, ale Bůh ji nazývá vraždou. Krátké zamyšlení nám ukáže, že se jedná o vraždu v zárod-

ku. Je zde zjevný motiv, přestože čin nebyl proveden. Tedy každý, kdo nenávidí svého bratra, je vrah. Když Jan říká, že žádný vrah nemá věčný život, který by v něm zůstával, nechce tím říct, že vrah nemůže být spasen. Myslí tím jednoduše to, že člověk, pro kterého je charakteristické, že nenávidí bližního, je potenciální vrah a není spasen.

3,16 Pán Ježíš nám dal nejlepší příklad lásky, když za nás položil svůj život. Kristus je zde v kontrastu ke Kainovi. Dává nám lásku v jejím nejvyšším vyjádření. V jistém smyslu je láska neviditelná, můžeme však vidět její projevy. Na golgotském kříži vidíme lásku, která je opravdovou láskou. Odtud Jan čerpá poučení, že bychom také měli pokládat své životy za bratry. To znamená, že naše životy by měly být soustavným dáváním se ve prospěch druhých věřících a měli bychom být připraveni za ně dokonce zemřít, pokud by to bylo třeba. Většina z nás nebude muset nikdy zemřít ve prospěch druhých, ale každý z nás může prokázat bratrskou lásku tím, že se podělí o hmotné věci s potřebnými. To je zdůrazněno v 17. verši.

3,17 Jestliže 16. verš ukazuje na to největší, co můžeme pro své bratry udělat, 17. verš zmiňuje to nejmenší. Jan zřetelně říká, že člověk, který vidí, že jeho bratr má nouzi a odepře mu, co potřebuje, aby tuto potřebu zabezpečil, není křesťan. To neobhájuje nekritické dávání všem, protože je možné člověka zranit tak, že mu dáme peníze, za které si koupí to, co pro něj nebude dobré. Tento verš však vyvolává velmi znepokojivé otázky ohledně křesťanů, kteří hromadí bohatství.

3,18 Nemáme milovat slovem ani jazykem, ale raději v skutku a v pravdě. Jinými slovy, nemělo by se jednat jen o záležitost srdečných slov, ani by se nemělo jednat o projev něčeho, co je falešné. Měl by to však být projev opravdových činů laskavosti a ryzosti, nikoliv falše.

3,19 Tím, že budeme jednat v této oblasti a podle činné lásky vůči svým bratrům poznáme, že jsme z pravdy, a tak před ním upokojíme své srdce, když před něj předstoupíme v modlitbě.

3,20 Neboť i kdyby nás naše srdce odsuzovalo, Bůh je větší než naše srdce a zná všech-

no. Tématem je zde postoj, se kterým předstupujeme před Boha na modlitbě. Tomuto verši je možné rozumět dvojnásobně.

Zaprvé, pokud nás naše srdce odsuzuje, Bůh je větší než naše srdce v tom smyslu, že je větší v *soucitu*. Zatímco můžeme prožívat intenzivní pocit neohodnosti, Bůh přece ví, že jej v podstatě milujeme a také milujeme jeho lid. Ví, že jsme jeho, navzdory všem našim pádům a hříchům.

Podle druhého pohledu nás naše srdce odsuzuje, ale Bůh je větší než naše srdce v otázkách *soudu*. My známe své hříchy jen velmi omezeným způsobem, Bůh je zná zcela a úplně. Zná všechno, co nás obviňuje, i když jsme si toho vědomi jen omezeně. Přikláníme se k druhému pohledu, i když oba jsou pravdivé a možné.

3,21 Zde je postoj jedince, který má před Bohem čisté svědomí. Neznamená to, že tento člověk žil bez hříchu, ale spíš, že své hříchy ihned vyznává a opouští. Tím, že takto jedná, má důvěru k Bohu a smělost v modlitbách. Tedy jestliže nás srdce neodsuzuje, máme radostnou důvěru k Bohu.

3,22 A oč bychom žádali, dostáváme od něho, protože zachováváme jeho přikázání a činíme to, co se mu líbí. Zachovávat jeho přikázání znamená zůstat v něm. Je to život v blízké, životně důležité důvěrnosti se Spasitelem. Jestliže s ním máme takové společenství, činíme jeho vůli svou vlastní. Skrze Ducha svatého nás naplňuje známostí své vůle. V takovémto stavu bychom nepožádali o nic, co by bylo mimo Boží vůli. Pokud žádáme podle jeho vůle, obdržíme od něj věci, o které žádáme.

3,23 Boží přikázání je, abychom uvěřili jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovali, jak nám přikázal. Zdá se, že jsou tím shrnuta všechna přikázání Nového zákona. Hovoří to o naší povinnosti vůči Bohu a našim spoluvěřícím. Naši první povinností je důvěřovat Pánu Ježíši Kristu. Poté, protože opravdová víra je vyjádřena správným jednáním, bychom se měli navzájem milovat. To je důkaz zachraňující víry.

Všimněte si zde a v dalších verších, že Jan užívá osobní zájmena „on“ a „jeho“, aby po-

ukázal jak na Boha Otce, tak na Pána Ježíše, aniž by se zastavil a vysvětlil, o kom mluví. Odvažuje se takto psát, protože Syn je opravdový Bůh stejně jako Otec a není troufalé o nich mluvit stejným způsobem.

3,24a První část 24. verše ukončuje oddíl lásky a prověření Božích dětí: „Kdo zachovává jeho přikázání, zůstává v Bohu a Bůh v něm.“ Poslouchat ho znamená zůstat v něm a ti, kdo v něm zůstávají, jsou také ujištěni o jeho stálé přítomnosti.

3,24b To, že v nás zůstává, poznáváme podle Ducha, kterého nám dal. Důvod naší důvěry zde uveden tvrzením, že jistotu Božího přebývání v nás působí Duch svatý. Všichni věřící mají Ducha svatého. On je uvádí do veškeré pravdy a uschopňuje je rozeznávat omyly.

VII. Potřeba rozlišovat mezi pravdou a bludem (4,1–6)

4,1 Po zmínce o Duchu svatém Jan připomíná, že jsou dnes na světě také jiní duchové, a je třeba před nimi Boží děti varovat. Upozorňuje tedy věřící, aby nedůvěřovali každému duchu. Slovo duch zde nejspíš primárně odkazuje na učitele, ale nejen na ně. Jen to, že někdo mluví o Bibli, Bohu a Ježíši, ještě neznamená, že je opravdu Boží dítě. Máme zkoumat duchy, jsou-li z Boha; neboť do světa vyšlo mnoho falešných proroků. Jedná se o lidi, kteří tvrdí, že přijali křesťanství, ale vyučují zcela jiné evangelium.

4,2 Jan uvádí samotný test, kterým se mají tyto lidé prověřit. Největší prověrka učitele je: „Co si myslíte o Kristu?“ Každý duch, který vyznává Ježíše Krista, jenž přišel v těle, je z Boha. Nejedná se jen o uznání historické skutečnosti, že Ježíš se narodil na tento svět v lidském těle, ale spíš jde o vyznání živé osoby, Ježíše Krista, který přišel v těle. Je to vyznání, které uznává Ježíše za vtěleného Krista. Vyznat jej znamená sklonit se před ním jakožto před Pánem svého života. Pokud slyšíte člověka mluvit o Ježíši jako o skutečném Božím Kristu, budete vědět, že mluví skrze Ducha Božího. Duch Boží volá lidi, aby uznali Ježíše Krista za Pána a svědčili mu své životy. Duch svatý vždy oslavuje Ježíše.

4,3 A žádný duch, který nevyznává Ježíše Krista, jenž přišel v těle, není z Boha.⁵ Tímto způsobem můžete odhalit falešné učitele. Nevyznávají Ježíše, který byl popsán v předěšlém verši. To je ten duch Antikrista, který byl předpověděn a který je již nyní ve světě. Dnes jsou mnozí, kteří jsou ochotni říkat o Ježíši přijatelné věci, ale nevyznají jej jako vtěleného Boha. Řeknou, že Kristus je „Boží“, ale ne, že je *Bůh*.

4,4 Pokorní věřící jsou schopni přemoci tyto falešné učitele, protože mají v sobě Ducha svatého a ten je uschopňuje odhalit blud a odmítnout mu naslouchat.

4,5 Falešní učitelé jsou ze světa, a proto zdrojem všeho, co mluví, je svět. Svět je pramenem všeho, co vyučují, a proto jim svět naslouchá. To nám připomíná, že schvalování světa není testem pravdivosti učení daného jedince. Pokud někdo chce být jednoduše populární, jediné, co je třeba, je mluvit, jak mluví svět, ale pokud chce být věrný Bohu, potom musí čelit nesouhlasu světa.

4,6 V 6. verši Jan mluví jako zástupce apoštolů. Říká: „My jsme z Boha.“ Kdo zná Boha, naslouchá nám. To znamená, že všichni, kdo se skutečně narodili z Boha, přijmou učení apoštolů, které je v Novém zákoně. Na druhou stranu ti, kdo z Boha nejsou, odmítají svědectví Nového zákona, nebo chtějí něco přidat či padělat.

VIII. Znaky těch, kdo jsou v křesťanském společenství (pokračování) (4,7–5,20)

A. Lásky (4,7–21)

4,7–8 Zde se Jan vrací k předmětu bratrské lásky. Zdůrazňuje, že láska je povinnost, která je shodná s Božím charakterem. Jak již bylo uvedeno dříve, Jan nemá na mysli lásku, která je společná pro všechny lidi, ale lásku k Božím dětem, kterou obdrželi ti, kdo se znovu-zrodili. Pokud jde o původ, je láska z Boha, a každý, kdo miluje, se z Boha narodil a Boha zná. Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska. Není zde řečeno, že Bůh miluje. To je sice pravda, ale Jan zdůrazňuje, že Bůh

je láska. Láska je jeho přirozenost. Není lásky v pravdivém smyslu slova, jediné ta, která má svůj zdroj v Bohu. Slova „Bůh je láska“ jsou velmi cenná ve všech zemských i nebeských jazycích. G. S. Barrett o nich napsal:

„...nejúžasnější slova řečená lidskou řečí, nejúžasnější slova celé Bible... Ani v nejkratším nástinu není možné vyjádřit vše, co tato slova obsahují, protože žádný člověk a žádný stvořený intelekt nemohl, nebo nebude moci dosáhnout jejich nedosažitelný význam. Můžeme však s velkou úctou podotknout, že toto vyjádření, které se vztahuje na Boha, obsahuje klíč k veškerému Božímu dílu a cestám... tajemství stvoření, ... vykoupení... a samotné Boží bytosti.“⁶

4,9–10 Ve verších, které následují, máme popis projevu Boží lásky ve třech časech. V minulosti – byla zjevena nám hříšníkům darem jeho jediného Syna (4,9–11). V současnosti – projevuje se vůči nám svatým tím, že v nás přebývá (4,12–16). V budoucnosti – projeví se tím, že nám dodá smělou pro den soudu.

První ze všeho tedy máme Boží lásku k nám hříšníkům. Bůh poslal svého Syna, toho jediného, abychom skrze něho měli život, a byl obětí smíření⁷ za naše hříchy. Byli jsme mrtví, a potřebovali jsme život, byli jsme vinni, a na základě našeho provinění jsme potřebovali smíření. Vyjádření, „Syna, toho jediného“ zahrnuje myšlenku jedinečného vztahu, kterou nemůže mít žádný jiný syn. To činí Boží lásku ještě pozoruhodnější, že poslal svého jediného Syna na svět, abychom mohli skrze něj žít.

Boží láska k nám se neprojevila na základě toho, že bychom my milovali první. Nemilovali jsme. Ve skutečnosti jsme byli Boží nepřátelé a nenáviděli jsme ho. Jinými slovy, nemiloval nás na základě naší lásky k němu, ale miloval nás navzdory našemu velkému nepřátelství. A jak prokázal svou lásku? Tím, že poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy. Smíření znamená zadostiučinění neboli vyrovnání otázky hříchu.

Někteří liberálové by rádi uvažovali o Boží lásce odděleně od Kristova vykupitelského díla. Jan zde spojuje tyto dvě skutečnosti, takže

nejsou ani v nejmenším rozporuplné. Denney poznamenává:

„Všimněte si hlasitého paradoxu tohoto verše, že Bůh je zároveň milující a rozhořčený, a jeho láska poskytuje smíření, které odvrací jeho hněv vůči nám. A tak aniž by tu byl nějaký kontrast mezi láskou a smířením, apoštol nemůže sdělit sebemenší myšlenku o lásce, aniž by poukázal na smíření.“⁸

4,11 Jan nyní uplatňuje lekci takovéto lásky na nás: „Jestliže Bůh takto miloval nás, i my se máme navzájem milovat.“ „Jestliže“ zde nevyjadřuje pochybnost, ale spíš je užito ve smyslu „jelikož“. Jelikož Bůh rozlil svou lásku na ty, kdo jsou nyní jeho lidem, i my máme milovat ty, kdo jsou s námi členy jeho blahoslavené rodiny.

4,12–13 Boží láska je nám v současnosti prokázána tím, že v nás přebývá. Apoštol říká: „Boha nikdo nikdy neviděl. Jestliže se navzájem milujeme, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás dosáhla svého cíle.“ V J 1,18 čteme: „Boha nikdo nikdy neviděl; jedinečný Bůh, který je v lůnu Otcově, ten nám o něm pověděl.“ V Janově evangeliu vidíme, že neviditelný Bůh se dává světu poznat skrze Pána Ježíše Krista. Zde v Janově listu máme vyjádření „Boha nikdo nikdy neviděl“ zopakované. Nyní je však zjeven světu ne skrze Krista, protože ten se vrátil zpět do nebe a nyní je po pravici Boží. Místo toho se teď Bůh zjevuje světu skrze věřící. Jak ohromující, že *my* nyní musíme být Boží odpovědí na lidskou potřebu vidět jej! Jestliže se milujeme navzájem, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás je dokonalá. To znamená, že Boží láska k nám dosáhla svého cíle. Nikdy jsme nebyli zamýšleni jako koneční příjemci Božích požehnání, ta mají skrze nás pouze procházet dál. Boží láska nám nebyla dána proto, abychom si ji hromadili pro sebe, ale aby se dostala skrze nás druhým. Jestliže se takto vzájemně milujeme, je to důkaz, že zůstáváme v něm a on v nás, a že máme podíl na jeho Duchu. Měli bychom se zastavit v údivu nad Božím přebýváním v nás a naším přebýváním v něm.

4,14 Jan nyní přidává svědectví apoštolů: „A my jsme viděli a dosvědčujeme, že Otec poslal Syna, Zachránce světa.“ To je velkole-

pá věta aktivní Boží lásky. „Otec poslal Syna,“ popisuje bezmeznou šířku Kristova díla. W. E. Vine napsal: „Šíře jeho poslání byla bezmezná jako lidstvo a jediné lidská nekajícnost a nevěra omezuje její skutečnou účinnost.“⁹

4,15 Požehnání toho, že v nás přebývá sám Bůh, je výsadou všech, kdo vyznávají, že Ježíš je Boží Syn. Zde se znovu nejedná jen o samotné vyznání, tj. intelektuální souhlas, ale o vyznání, které zahrnuje podřízení se Pánu Ježíši Kristu. Člověk nemůže prožít bližší vztah, než pokud zůstane v Bohu a dovolí, aby Bůh přebýval v něm. Pro nás je těžké si takový vztah představit, ale ve fyzickém světě jej můžeme přirovnat k pohrabáči v ohni, mycí houbě ve vodě nebo balónu ve vzduchu. Každý uvedený příklad je předmět v nějakém živlu a živel v předmětu.

4,16 A my jsme uvěřili a poznali lásku, kterou má Bůh k nám. Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh v něm. Bůh je láska, a láska musí nalézt nějaký objekt. Zvláštní objekt Boží lásky je společenství těch, kdo se narodili do jeho rodiny. Pokud chci být ve společenství s Bohem, musím milovat ty, které miluje on.

4,17 V tom dosáhla láska mezi námi svého cíle. To, co je dokonalé, není naše láska, ale Boží láska v nás. Jan nás nyní uvádí do budoucnosti, kdy staneme před Pánem. Bude to směle a s důvěrou, nebo se budeme zděšeně krčit? Bude to směle, s důvěrou, protože dokonalá láska vyřešila otázku hříchu jednou provždy. Důvod naší důvěry v onen den, který přijde, vysvětlují slova „neboť jaký je on, takový jsme i my v tomto světě.“ Pán Ježíš je nyní v nebi a soud je zcela otázkou minulosti. Jedenkrát přišel na svět a vytrpěl trest, který si naše hříchy zasloužily. Dokončil však dílo vykoupení a k otázce hříchu se již nikdy nebude muset vracet. Jaký je on, takový jsme i my v tomto světě. To znamená, že naše hříchy byly odsouzeny na kříži Golgoty, a můžeme důvěrně zpívat:

Smrt a soud jsou za mnou,
milost a sláva leží přede mnou;
vlny hněvu přelily se přes Ježíše,
tam vyčerpaly svou veškerou moc.

J. A. Trench

Stejně jako pomínil soud pro Pána, tak i my jsme za hranicí odsouzení.

4,18 Protože jsme došli k poznání Boží lásky, nemáme strach ze zahynutí. V lásce není strach, ale dokonalá láska strach zahání. Je to jeho dokonalá láska, která zahání náš strach. Především jsem si jist Pánovou láskou, protože poslal svého Syna, aby za mne zemřel. Zadržím vím, že mne miluje, protože ve mně v současné chvíli přebývá. Zatřetí můžu hledět do budoucnosti s jistotou a beze strachu. Opravdu strach působí muka, a kdo se bojí, nedošel dokonalosti v lásce. Boží lásce nebylo dovoleno se projevit v životě těch, kteří se ho bojí. Nikdy k němu nepřišli v pokání a neobdrželi odpuštění hříchů.

4,19 My milujeme jej,¹⁰ nebo on prve miloval nás (BKR). Jediný důvod, proč vůbec milujeme, spočívá v tom, že on první miloval nás. Deset přikázání vyžaduje, aby člověk miloval svého Boha a bližního, ale Zákon této lásky nemohl dosáhnout. Jak tedy Bůh může obdržet tuto lásku, kterou spravedlivě vyžaduje? Vyřešil problém tím, že poslal svého Syna, aby za nás zemřel. Ta úžasná láska povznáší naše srdce k němu. Říkáme: „Ty jsi za mne krvácel a zemřel. Od nynějška Tě budu milovat.“

4,20 Jan zdůrazňuje, jak zbytečné je vyznávat, že milujeme Boha, pokud bychom ve stejnou chvíli nenáviděli bratra. Jak se loukotě kola dostávají blíže k ose, tak se také přibližují navzájem. Tedy, čím se dostáváme blíže k Pánu, tím více budeme milovat své spoluvěřící. Ve skutečnosti nemilujeme Pána o nic víc, než milujeme jeho nejpokornějšího následovníka. Jan poukazuje na nemožnost lásky k Bohu, kterého jsme neviděli, jestliže nemilujeme naše bratry, které jsme viděli.

4,21 Jan uzavírá tento oddíl zopakováním přikázání, které jsme od Pána přijali, že ten, kdo miluje Boha, musí milovat také svého bratra.

B. Zdravé učení (5,1a)

Jan nyní dokončuje testy života. Navazuje na zkoušku učení, nebo bychom také mohli říci zkouškou víry. V prvních třech verších je nám předložen výsledek víry. Jedná se za-

prvé o zrození z Boha, dále o lásku k Bohu, lásku ke spoluvěřícím a nakonec o poslušnost Božích přikázání. První je zrození z Boha: „Každý, kdo věří, že Ježíš je Kristus, je zrozen z Boha.“ Víra zde neznamená pouze intelektuální souhlas se skutečností, ale spíše odevzdání života Ježíši jakožto Kristu.

C. Láska a poslušnost, která z ní plyne (5,1b–3)

Pokud jsme se opravdu zrodili z Boha, milujeme jej. A nejen to, ale budeme milovat také jeho děti. Je dobré si zde povšimnout, že máme milovat všechny věřící a nejen ty z nějaké konkrétní skupiny nebo společenství.

5,2–3 Čtvrtý výsledek víry je poslušnost Božích přikázání. (Podle toho) poznáváme, že milujeme Boží děti, když milujeme Boha a zachováváme jeho přikázání. Ti, kdo jsou opravdově spaseni, se budou vyznačovat touhou činit Boží vůli. Naše láska k Bohu je vyjádřena touhou poslouchat jeho přikázání. Pán Ježíš řekl: „Jestliže mne milujete, zachovejte má přikázání.“

Když Jan říká, že jeho přikázání nejsou těžká, nechce tím říct, že nejsou obtížná, spíš jsou to věci, které znovuzrození lidé s láskou činí. Když řeknete matce, aby se dobře postarala o své dítě, říkáte jí jen to, co s láskou koná. Pánova přikázání jsou věci, které jsou pro nás to nejlepší, a naše nová přirozenost v nich shledává potěšení z celého srdce.

D. Víra, která přemáhá svět (5,4–5)

5,4 Dále se dozvídáme tajemství vítězství nad světem. Systém světa je obrovským spletením pokušení, který neustále usiluje odtáhnout nás od Boha a toho, co je věčné. Snaží se nás zaměstnat tím, co je dočasné a co můžeme vnímat smysly. Lidé tohoto světa jsou zcela zaujati dočasnými a smyslovými věcmi. Stali se obětmi pomíjivých věcí.

Jedině člověk, který je zrozen z Boha, opravdově přemáhá svět, protože je vírou schopen povznést se nad pomíjivé věci tohoto světa a vidět věci takové, jaké jsou, s perspektivou věčnosti. Tedy ten, který přemáhá svět, není velkolepý vědec, filozof nebo psycholog, ale obyčejný věřící, který si uvědomuje, že

viditelné věci jsou dočasné a neviditelné jsou věčné. Pohled na Boží slávu ve tváři Ježíše kalí slávu tohoto světa.

5,5 Jak jsme již viděli, tento oddíl se věnuje víře jako testu věčného života. Jan právě zmínil, že ten, kdo přemáhá svět, je ten, kdo věří, že Ježíš je Boží Syn. Nyní pokračuje ve výkladu pravdy vztahující se k dílu Pána Ježíše Krista.

E. Zdravé učení (5,6–12)

5,6 Říká: „To je ten, který přišel skrze vodu a krev.“ Významu těchto slov se věnovalo mnoho diskusí. Někteří mají pocit, že voda a krev poukazuje na to, co vyšlo ze Spasitelova boku (J 19,34). Jiní mají pocit, že voda odkazuje na Ducha Božího a krev na krev prolitou na Golgotě. Zatímco jiní věří, že se jedná o odkaz na přirozené narození, při kterém je i voda i krev. Rádi bychom navrhli čtvrtý výklad, který se především vztahuje ke kacířství gnostiků, proti kterému apoštol v tomto listu bojuje.

Jak bylo zmíněno dříve, gnostici věřili, že Kristus sestoupil na Ježíše při jeho křtu a opustil ho před jeho utrpením, totiž v Getsemanské zahradě. Jinými slovy, chtěli by říct: „Kristus na kříži nezemřel, ale zemřel člověk Ježíš.“ To samozřejmě okrádá jeho dílo o jakoukoli smířčí hodnotu za hříchy druhých. Navrhujeme, že Jan užil vodu jako znak Ježíšova křtu a krev jako symbol jeho smířčí smrti. Jednalo se o ohraničení jeho veřejné služby. Jan říká, že Ježíš byl právě tak Kristem, když zemřel na kříži, jako jím byl, když byl pokřtěn v Jordánu. To je ten, který přišel skrze vodu a krev. Ne pouze ve vodě (což by přiznaly gnostikové), ale ve vodě a v krvi. Zdá se, že lidské srdce trvale usiluje zbavit se učení o smíření. Lidé by rádi považovali Pána Ježíše za dokonalého člověka, ideální příklad, který nám předal zázračný morální řád. Ale Jan zde trvá na tom, že Pán Ježíš není jen dokonalý člověk, ale také dokonalý Bůh, tentýž, který byl pokřtěn v řece Jordán a dal svůj život za oběť za hříšníky. Lidé řeknou Kristu: „Sestup z kříže a uvěříme ti.“ Kdyby jen dokázali odstranit ze svého uvažování kříž, byli by šťastní. Ale Jan říká: „Ne. Nemůžete mít Pána Ježí-

še Krista bez jeho dokonalého vykupitelského díla na Golgotě.“

Duch je ten, který to vše dosvědčuje, neboť Duch je pravda. To znamená, že Duch svatý vždy svědčí ve prospěch pravdy o Pánu Ježíši, kterou tady Jan rozvíjí. Nese svědectví, že Kristus nepřišel jen s vodou, ale s vodou a s krví, protože to je Boží pravda.

5,7–8 Někteří oddané křesťany stále znepokojuje, když zjistí, že část 7. a 8. verše, jak je uvádí např. BKR, se nachází jen v hrstce řeckých novozákonních rukopisů.¹¹ To však nijak neovlivňuje pravdu o inspiraci Písem. Někteří lidé se domnívají, že je důležité zachovat tato slova, protože zmiňují tři osoby Trojice. Pravdivost Trojice však nespočívá pouze na tomto místě, je možné ji nalézt v mnoha jiných částech Písem.

Poté, co Jan v předchozích verších připomněl Kristovu osobu a dílo, dále potvrzuje důvěryhodnost naší víry v něj. Říká, že jsou tři, kteří vydávají svědectví (slova „na zemi“ by neměla být zahrnuta), Duch, voda a krev, a tři jsou zajedno. Ačkoliv by pro nás Boží slovo mělo být dostatečné jakožto základ víry, Pán se snížil k tomu, aby nám dal trojí svědectví o pravdě. Zprvč Duch Boží vydává svědectví o pravdě, že Ježíš Kristus je Bůh, a že je jediný Spasitel světa. Svědectví Ducha nalézáme ve psaném Božím slově.

Pak je zde svědectví vody. Věříme, že to odkazuje na to, co se stalo při křtu Pána Ježíše. Při té příležitosti Bůh otevřel nebesa a veřejně prohlásil: „Toto je můj milovaný Syn, v němž jsem našel zalíbení.“

Nakonec je zde svědectví krve. Na kříži Pán Ježíš přinesl svědectví o sobě samém, že byl Boží Syn. Nikdo od něj život nevzal. Položil jej dobrovolně. Pokud by byl pouhý člověk, nemohl by to udělat. Krev Pána Ježíše Krista svědčí, že otázka hříchu byla jednou provždy vyřešena k Boží spokojenosti. Všichni tito tři svědci jsou jedno. To znamená, že jsou sjednoceni ve svědectví vztahujícím se k osobě a dílu Krista.

5,9 Nyní Jan přichází s následujícím tvrzením: „Přijímáme-li svědectví lidí, a oč větší je svědectví Boží.“ V každodenním životě neustále věříme slovům jiných lidí. Pokud

bychom tak nečinili, zastavilo by se podnikání a společenský život by byl nemožný. Přijímáme svědectví lidí, kteří se mohou mýlit a mohou být svůdci. Pokud takto jednáme v každodenním životě, čím spíš bychom měli důvěřovat slovu od Boha, který nemůže selhat ani lhát. Je nanejvýš nerozumné nevěřit Bohu. Jeho svědectví je naprosto věrohodné.

5,10 Když člověk přijímá svědectví o jeho Synu, Bůh zpečetí uje pravdu tím, že tomu člověku udělí samotného Ducha. Na druhou stranu, pokud člověk Bohu nevěří, činí z něj lháře, protože neuvěřil svědectví, které Bůh vydal o svém Synu. Lidé si myslí, že mohou přijmout nebo odmítnout Boží svědectví o Kristu, ale Jan chce, aby věděli, že když jej odmítnou, znamená to obvinít Boha z nečestnosti.

5,11 Jan nyní shrnuje křesťanské poselství: „A to je to svědectví: Bůh nám dal věčný život, a ten život je v jeho Synu.“ Jak úžasné jsou tyto pravdy, totiž že Bůh dal lidem věčný život a zdroj tohoto života je v jeho Synu.

5,12 Z toho plyne nevyhnutelný závěr. Kdo má Syna, má život; kdo nemá Syna Božího, ten život nemá. Toto učení je neomylné. Věčný život nenajdeme ve vzdělání, filozofii, vědě, dobrých skutcích nebo v náboženství či v kostele. Aby někdo měl život, musí mít Syna Božího. Na druhou stranu ten, kdo Syna Božího nemá, nemá život, tedy ten opravdový život. *Věčný život je neoddelitelný od Ježíše Krista.*

F. Ujištění skrze slovo (5,13)

5,13 Nyní jsme došli k závěrečné části tohoto listu. Zaprvé Jan jasným způsobem ukazuje, proč napsal předcházející oddíly. Účelem je, aby ti, kdo věří ve jméno Syna Božího, mohli vědět, že mají věčný život. Pokud máte znaky těch, kdo jsou Božími dětmi, pak můžete vědět, že jste se narodili do Boží rodiny. Tento verš také učí další vzácnou pravdu, totiž, že jistota spasení přichází skrze Boží slovo. Jan napsal tyto věci, aby lidé věděli, že mají věčný život. Jinými slovy, Písma byla sepsána, aby ti, kdo věří v Pána Ježíše, mohli mít *jistotu*, že jsou spaseni. Není třeba jen doufat nebo se domnívat, cítit nebo tápat ve tmě. Když někdo řekne, že je spasen, nejedná se o troufalost. Jan předkládá nejsrozumitelnějším možným způsobem,

že ti, kdo opravdově věří v Pána Ježíše, mohou vědět, že mají věčný život.

G. Důvěra při modlitbě (5,14–17)

5,14–15 Jestliže víme, že máme věčný život, netřeba dodávat, že můžeme předstoupit před Pána s důvěrou. Jan popisuje důvěru ve verších 14 a 15. Víme, že když o něco žádáme podle Boží vůle, slyší tyto modlitby a odpoví na ně. Opravdu bychom měli mít strach modlit se za cokoliv, co *není* podle jeho vůle. Možná někdo namítne: „Jak ale mohu znát Boží vůli?“ Obecně vzato, odpověď je, že Boží vůle je nám zjevena ve svatých Písmech, a tak bychom měli studovat slovo, abychom mohli lépe poznat, co je Boží vůle, a jak se můžeme modlit duchaplněji.

5,16 Jan uvádí případ, ve kterém může mít věřící důvěru při modlitbě, ale také zmiňuje příklad, ve kterém je důvěra nemožná. Uviděl-li by někdo svého bratra, že hřeší hříchem, který není k smrti, ať za něj poprosí, a Bůh mu dá život; těm, kdo nehřeší k smrti. Zde se očividně jedná o případ, kdy křesťan vidí spoluvěřícího, jak se zaplétá do nějakého hříšného jednání. Nejedná se o hřích toho typu, že by pachatel měl způsobit smrt. V takovémto případě věřící může žádat o obnovení chybu-jícího člověka a Bůh udělí prosebníkovi život, těm, kdo nehřeší k smrti.

Na druhou stranu, je zde hřích vedoucí k smrti, a apoštol uvádí: u takového neřikám, aby prosil.

Exkurz: Hřích vedoucí k smrti

Je nemožné říct s konečnou platností, co je to hřích vedoucí k smrti, a tak možná nejbezpečnější způsob, který můžeme zvolit, je uvést různé přijatelné výklady a pak uvést ten, ke kterému se přikláníme jakožto nejsprávnějšímu.

1. Někteří mají pocit, že hřích vedoucí ke smrti odkazuje na hřích, který u věřícího přetrvává a který nevyznal. V 1K 11,30 čteme, že někteří zemřeli, protože měli účast na večeři Páně, aniž by se rozsuzovali.

2. Jiní mají pocit, že se zde hovoří o hříchu vraždy. Kdyby křesťan ve chvíli vzplanutí zavraždil druhého a dostal trest smrti, pak

bychom se neměli svobodně modlit za jeho propuštění, protože Bůh již sdělil svou vůli: „Kdo prolévá krev člověka, jiným člověkem bude prolita krev jeho.“

3. Jiní se domnívají, že hřích zde odkazuje na rouhání Duchu svatému. Pán Ježíš řekl, že ti, kdo přičítají Belzebulovi, knížeti démonů, ty zázraky, které udělal v moci Duchu svatého, dopustili se neodpuštělného hříchu, který nebude odpuštěn ani v současném věku, ani v tom, který přijde.

4. Jiní věří, že se jedná o jistý zvláštní druh hříchu, jako ten, který spáchal Mojžíš nebo Áron, Ananiáš a Safira, na který Bůh reagoval okamžitým soudem.

5. Poslední vysvětlení je, že se jedná o hřích odpadnutí, přičemž věříme, že nejlépe zapadá do kontextu. Ten, kdo odpadl, je někdo, kdo slyšel veliké pravdy křesťanské víry, došel rozumového přesvědčení, že Ježíš je Kristus, dokonce učinil křesťanské vyznání, ale nebyl nikdy skutečně spasen. Poté, co okusil dobré věci křesťanství, zcela se jich vzdal a zavrhl Pána Ježíš Krista. V Žd 6 se dozvídáme, že to je hřích, který vede ke smrti. Pro ty, kdo spáchají tento hřích, není cesta úniku, „neboť opět křížují Syna Božího a vystavují ho veřejnému posměchu“. V celém tomto listu Jan hovořil se zřetelem na gnostiky. Tito falešní učitelé dříve byli ve společenství křesťanů. Vyznávali, že jsou věřící. Znali skutečnosti víry, ale poté se vůči Pánu Ježíši obrátili zády a přijali učení, které zcela popírá jeho božství a spolehlivost jeho smířícího díla. Křesťan nemůže mít svobodu k modlitbám za obnovení těchto lidí, protože Bůh již ve svém slově označil, že zhřešili k smrti.

†

5,17 Každá nepravost je hřích, ale je i hřích, který není k smrti. Jsou různé rozdíly ve stupni hříchu, a jsou zde hříchy, které nejsou natolik vážné, že jejich důsledkem je smrt.

H. Znalost duchovních skutečností (5,18–20)

5,18 Počínaje 18. veršem směřuje Jan k velkolepému závěru převyprávěním velkých jistot křesťanské víry. Víme, že kdo je

narozen z Boha, nehřeší. Můžeme si být jisti tím, že ten, kdo má duchovní přirozenost, nesetrvává v hříšném jednání. Následuje důvod: „Ten, kdo byl zploden z Boha, sťeží sebe samého¹² a ten Zlý se ho nedotýká.“ Stejně jako ve 3,9 se zde jedná o skutečného věřícího, který se zachovává nebo setrvává díky své duchovní přirozenosti. Jedině takovýto člověk zůstává nedotknut tím Zlým.

5,19 Křesťanská odpověď těm, kdo tvrdí, že mají lepší poznání, je tato: „Víme, že jsme z Boha a celý svět leží v tom Zlém.“ U Jana se nejedná o žádné omílání slov. Vidí pouze dvě oblasti – „v něm“, nebo pod vlivem toho Zlého. Všichni lidé jsou buďto spaseni, nebo ztraceni, a stav závisí na vztahu k Ježíši Kristu. Slyšte to, vy gnostici!

5,20 Třetí velká pravda se vztahuje ke vtělení. Víme, že Syn Boží přišel. To je téma, kterým Jan uvedl svůj list, a kterým se jej také chystá uzavřít. Příchod Pána Ježíše nám dal schopnost poznávat toho pravého, tj. pravého Boha. Bůh Otec může být znám pouze prostřednictvím Pána Ježíše Krista. Jednorozený ten Syn, kterýž jest v lůnu Otce, onť vypravil“ (BKR). Poté Jan dodává: „... a jsme v tom pravém, v jeho Synu Ježíši Kristu.“ Opět je zde zdůrazněno, že jediné pokud jsme v Ježíši Kristu, můžeme být v Bohu. „Nikdo nepřichází k Otcovi, než skrze mne.“ On je ten pravý Bůh a věčný život. Jinými slovy, Jan učí to, co gnostici popírali, totiž, že Ježíš Kristus je Bůh a věčný život lze nalézt pouze v něm.

IX. Závěrečná výzva (5,21)

5,21 Nakonec čteme Janovu závěrečnou výzvu: „Dítky, uchráňte se model!“ Těmito slovy apoštol říká: „Dávejte pozor na jakékoliv učení, které je proti těmto skutečnostem.“ Přeje si, aby věřící dávali pozor na jakékoliv jiné myšlenky o Bohu, odlišné od těch, které byly předány apoštoly. Ježíš Kristus je Bůh. Jakákoliv jiná myšlenka je modlářství. Zde Jan nehovoří v první řadě o modlách vytesaných ze dřeva. Modla je náhražka nebo falešný bůh, který zaujímá místo toho opravdového. Zde modla nepředstavuje nutně materiální věc, spíše se jedná o falešné učení.

Arcibiskup Alexander mluvil o této výzvě jako o „výmluvném otřesení“. Nedokážeme najít jiná slova, kterými bychom mohli takovýto popis vylepšit, a tak uzavíráme tento komentář Janovým *výmluvným otřesením*:

„Dítky, uchraňte se model. Amen.“

Poznámky

¹ (2,7) NA vynechává druhý výskyt „od počátku“ (v češtině v BKR, pozn. překl.).

² (2,12) Slovo *teknia* je odvozeno od slova s významem chovat (dítě). Zdrobnělina zní „malička nemluvnátka“.

³ (2,20) Tradiční texty čtou: „znáte všechny věci“ (*panta*). NA čte: „všichni (*pantes*) víte“. Je snadné vidět, proč nesnadné čtení bylo změněno na snadno srozumitelné: všichni víte.

⁴ (3,1) NA dodává „A my jsme“.

⁵ (4,3) NA vynechává druhý výskyt „který“ a „Krista, který přišel v těle“.

⁶ (4,7. 8) G. S. Barrett, *The First Epistle General of St. John*, str. 170–173.

⁷ (4,9.10) Usmíření znamená zadostiučinění za hřích skrze obět'. V originále je slovo spojeno s řeckým slovem „soudná stolice“. Pod vedením britského teologa Ch. H. Dodda bylo podniknuto úspěšné tažení proti tomuto slovu (a učení), takže po vzoru liberálního anglického revidovaného překladu (RSV) většina moderních Biblí slovo („expiation = odčinění“, pozn. překl.) změnila. Protože se však jedná o standardní „solidní slovo“ pro teologickou pravdu, měli bychom je zachovat (jak je tomu v KJV a NKJV).

⁸ (4,9–10) James R. Denney, *The Death of Christ*, 2d. ed., str. 276. První část citátu je zřejmě z dřívějšího vydání.

⁹ (4,14) W. E. Vine, *The Epistles of John*, str. 85.

¹⁰ (4,19) NA vynechává „jej“ (BKR).

¹¹ (5,7–8) Erasmus přidal tato slova k pozdějším vydáním svého řeckého Nového záko-

na pod nátlakem papeže (vyskytují se v oficiální římskokatolické latinské Bibli, Vulgátě). Tato slova obsahují pouze čtyři velmi pozdní řecké rukopisy, proto je jejich užití nebezpečné. Sektáři, kteří chodí dům od domu a zapírají požehnanou Trojici, rádi na tuto skutečnost poukazují, a proto je moudré být si tohoto problému vědomi.

¹² (5,18) Pokud čteme v NA „jej“ místo „on“, pak „Ten, kdo byl zplozen z Boha“ bude poukazovat na Krista.

Bibliografie

Barrett, G. S. *The First Epistle General of St. John*. London: The Religious Tract Society, 1910.

Candlish, Robert S. *The First Epistle of John*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, n.d.

Findlay, George. *Fellowship in the Life Eternal*. London: Hodder & Stoughton, n.d.

Ironside, H. A. *Addresses on the Epistles of John*. New York: Loizeaux Bros., n.d.

Kelly, William. *An Exposition of the Epistles of John the Apostle*. London: T. Weston, 1905.

Law, Robert. *The Tests of Life*. Edinburgh: T & T Clark, 1909.

Marshall, I. Howard. *The Epistles of John* (NIC). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1978.

Mitchell, John G. *Fellowship: Three Letters from John*. Portland, Ore.: Multnomah Press, 1974.

Stott, John R. W. *The Epistles of John* (TBC). Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1964.

Vine, W. E. *The Epistles of John: Light, Love, Life*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1970.

Westcott, Brooke Foss. *The Epistles of St. John*. Cambridge: The MacMillan Company, 1892.

Druhý list Janův

Úvod

„Druhý list Janův předkládá nový aspekt apoštola: ukazuje nám ho jako pastýře konkrétních duší...“ „Ať již je adresován místnímu sboru nebo... křesťanské paní..., dopis je pslán v zájmu konkrétních osob, o které se autor hluboce zajímá.“

A. Plummer

I. Jedinečné místo v kánonu

2J a 3J jsou to jediné, co se zachovalo z nedocenitelné *osobní* korespondence jednoho z nejmilovanějších svatých prvotní církve, apoštola Jana.

Křesťané se někdy zabývají tím, jak „otevření“ nebo „uzavření“ mají být vůči druhým, především těm, kdo tvrdí, že jsou věřící. Druhý a třetí list Janův odpovídá na tuto velmi praktickou otázku. Druhý list Janův ukazuje, jak je důležité, aby náš dům (nebo domácí sbor) byl uzavřen kacířům. Třetí list Janův povzbuzuje k „otevřenému jednání“ s cestujícími kazateli a misionáři.

II. Autorství

Vnější důkazy autorství 2. listu Janova jsou slabší než v případě 1. listu Janova, nepochybně kvůli délce a osobní povaze listu. Irenaeus jej cituje, ale podobně jako několik dalších jej považuje za součást 1. listu Janova (rozdělení na kapitoly a verše nastalo až o století později). Origenes list zpochybňoval, ale Klement a Dionysius, oba z Alexandrie, jej citují jako Janův. Cyrián cituje především 10. verš jako Janův.

Vnitřní důkazy spočívají ve společném stylu a slovníku Janova evangelia i 1J a 3J. Navzdory tomu, že 2J a 3J začínají jinak než 1J, jsou si natolik podobné, že jen málo lidí zpochybní, že pocházejí z jednoho pera a přibližně ze stejné doby.

Nemáme žádný pádný důvod zpochybňovat tradiční vnímání, že 2J napsal apoštol Jan (pro další podrobnosti viz Úvod k 1J).

III. Doba vzniku

Stejně jako v případě 1J jsou možná dvě základní období. Buďto rané datování (šedesátá léta) před zničením Jeruzaléma, nebo se naznačuje pozdější datování (85–90). Pokud by se jednalo o dřívější, pravděpodobně by byly napsány z Jeruzaléma. Pokud pozdější, bylo by to z Efezu, kde starý apoštol zakončil své dny.

IV. Pozadí a téma

V pozadí tohoto listu je široce rozšířená služba cestujících kazatelů prvotní církve, která v některých kruzích pokračuje dodnes. Tito evangelisté a služebníci slova přijímali v křesťanských domácnostech a shromážděních, která navštívili, pohostinnost, jídlo a někdy peníze. Naneštěstí se však brzy objevili falešní učitelé a náboženští šarlatáni, kteří využívali těchto zvyků jako prostředku k jednoduchému zisku a k šíření svých herezí, jako byl gnosticismus (viz Úvod k 1J).

Jestliže bylo důležité varovat před kacíři a „náboženskými zbohatlíky“ v prvním století, co by řekl apoštol Jan, kdyby viděl dnešní slátaniny sekt, kultů a falešných náboženství?

Neměli bychom nijak spolupracovat s člověkem, který šíří bludy o osobě našeho Pána – to je ústřední téma 2J (v. 10 a 11).

Osnova

- I. Apoštolův pozdrav: milost, milosrdenství a pokoj (v. 1–3)
- II. Apoštolova radost: poslušné děti (v. 4)
- III. Apoštolovo přikázání: chodit v lásce (v. 5–6)
- IV. Apoštolova starost: Antikrist svádí (v. 7–11)
- V. Apoštolova naděje: osobní návštěva (v. 12–13)

Komentář

I. Apoštolův pozdrav: Milost, milosrdenství a pokoj (v. 1–3)

1 Ve 2J se apoštol sám představuje jako starší. Může se jednat o odkaz na věk nebo oficiální postavení ve sboru. Co se věku týče, Jan byl poslední z apoštolů, kteří doprovázeli Pána Ježíše. V oficiálním postavení v rámci církve byl jistě biskup neboli dohlížitel. Není tedy třeba, abychom si vybrali vlastní vysvětlení; obě jsou správná.

Slovní spojení „vyvolené paní“ však nemůžeme vysvětlit tak snadno. Obvykle se zastávají tři pohledy. (1) Někteří věří, že vyvolená paní je církev, o které se na jiném místě mluví jako o Kristově nevěstě, nebo se jedná o konkrétní místní sbor. (2) Další se domnívají, že list byl adresován „vyvolené Kyrii“ – jmenovala se Kyrie. Toto jméno by mohlo být řeckým ekvivalentem aramejského jména Marta (obě znamenají „paní“).¹ (3) Další mají pocit, že Jan píše nejmenované křesťanské paní, která je spolu se všemi ostatními věřícími mezi vyvolenými Božími – vybraná v Kristu před založením světa.

Dáváme přednost poslednímu pohledu a máme pocit, že je velice důležité, že toto varování před protikřesťanskými učiteli obsahuje list adresovaný ženě. Hřích nejprve vstoupil do světa skrze Evu, která byla svedena Satanem. „Žena byla svedena a upadla do přestoupení“ (1Tm 2,14). Pavel mluví o falešných učitelích, kteří jsou obzvláště přitažliví pro ženy; dostanou se do domácnosti, uchvátí „lehkověrné ženy, které jsou obtíženy hříchy [a] hnané rozličnými žádostmi“, které budou naslouchat komu-

koliv a přece „nikdy nemohou přijít k poznání pravdy“ (2Tm 3,6–7). Dokonce i dnes falešné kultury navštěvují domácnosti během dne, kdy je pán domu obvykle v práci. Před těmito falešnými učiteli je třeba varovat také děti.

Jan říká, že miluje tuto vyvolenou paní a její děti... v pravdě. Ti, kdo jsou spaseni, se nacházejí v nádherném společenství, milují druhé, které by nikdy nemilovali, kdyby neměli společnou lásku k Boží pravdě. Je to Boží pravda, která váže dohromady srdce všech, kdo ji poznali.

2 „Kdo poznali pravdu“ má dvojí možné vysvětlení. Může odkazovat na motiv lásky ke všem svatým, nebo se může jednat o Janův důvod k napsání tohoto listu. Obojí dává smysl. Pravda, která zůstává v nás a bude s námi na věčnost. Zde pravda může odkazovat k: (1) Pánu Ježíši Kristu – řekl: „Já jsem... Pravda“ (J 14,6); (2) Duchu svatému – „Duch je pravda“ (1J 5,6; viz J 14,16–17); nebo (3) Bibli – „Tvé slovo je pravda“ (J 17,17). Neměli bychom se snad zastavit a žasnout nad tím, jak nás tyto tři udržují, a nad tím, že jsou s námi navěky!

3 Janův pozdrav je „milost, milosrdenství a pokoj necht' je s vámi“.² Milost je nezasloužená přizeň pro ty, kdo si zaslouží opak. Milosrdenství znamená slitování s těmi, kdo jsou vinní a sklíčení. Pokoj je harmonický vztah, který je výsledkem Boží milosti a slitování. Všechna tato tři požehnání jsou od Boha Otce a od Pána Ježíše Krista. Otec je zdroj a Syn jeho kanálem. Navíc jsou v pravdě a lásce, nikdy na úkor kterékoli z uvedených ctností.

II. Apoštolova radost: poslušné děti

(v. 4)

4 Jan nyní vyjadřuje svou radost když slyšel, že některé děti vyvolené paní chodí v pravdě. Pravda není jen něco, čemu máme věřit myslí, ale máme ji žít v každodenním jednání. Stejně jako byl Pán Ježíš živým ztělesněním pravdy, tak očekává, že naše životy budou svědectvím pravdě.

III. Apoštolův příkaz: chodit v lásce

(v. 5–6)

5 Zdá se, že apoštol ve verších 5 až 9 krátce shrnuje svůj první list. Zmiňuje v něm životní zkoušky. Nyní v těchto verších opakuje alespoň tři z nich – zkoušku lásky (v. 5), zkoušku *poslušnosti* (v. 6) a zkoušku *učení* – (v. 7–9).

6 Nejprve připomíná svým čtenářům přikázání milovat své spoluvěřící. Láska je zde v podstatě nesobecké dávání se ve prospěch druhých. Nejedná se o to „co můžu z člověka získat“, ale o to, „co mohu pro člověka udělat“. Láska je tedy ukázána jako chození podle jeho přikázání. Nemůžeme skutečně milovat v duchovním smyslu, dokud nebudeme chodit v poslušnosti Pánu a Boží pravdě.

IV. Apoštolova starost: Antikrist svádí

(v. 7–11)

7 Tím docházíme ke zkoušce učení. Základní otázka zní: „Stal se Bůh v osobě Ježíše Krista skutečně člověkem?“ Odpovědí je hlasitě Ano! Gnostici³ věřili, že duchovní Kristus sestoupil na Ježíše z Nazaretu jen na určitý čas. Jan však trvá na tom, že Ježíš Kristus byl, je a vždy bude Bůh.

8 Proto varuje své čtenáře: „Dávejte si pozor, abyste nepřišli o to, na čem jsme pracovali, ale abyste dostali plnou odměnu.“ *Jinými slovy*, stůjte pevně v pravdě o Pánu Ježíši Kristu, aby naše práce mezi vámi nepřišla nazmar, a tak my (apoštolové a jejich následovníci) dostaneme plnou odměnu.

9 Když Jan říká: „Každý, kdo zachází dále⁴ a nezůstává v učení Kristově,“ mlu-

ví o falešných učitelích. Zacházet dále znamená jít za dovolené hranice. To je pro kultury příznačné. Tvrdí, že mají nové světlo, a vyučují, že Bůh se nezjevil ve svém slově. Nezůstávají uvnitř hranic křesťanského zjevení. Zůstávat v učení Kristově nejspíš znamená v učení, které přinesl sám Kristus. Může to také znamenat vše, co Bible učí o Kristu. Apoštol v 9. verši zdůrazňuje, že stoupenec kultu může tvrdit, že zná Boha, pokud však nevěří v absolutní božství a lidství Pána Ježíše, vůbec nemá Boha. Bůh může být znám pouze prostřednictvím svého Syna. „Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne“ (J 14,6).

10–11 Zde je jádro listu. Dává nám cennou radu, jak jednat s falešnými učiteli, kteří přijdou k našim dveřím. Jan zde neupozorňuje na lidi, kteří chodí pravidelně na návštěvu, ale na protikřesťanské agitátory. Máme je pozvat dál? Nabídnout jim šálek kávy? Finančně jim pomoci? Koupit si jejich literaturu? Odpověď zní, že je nemáme přijímat ani zdravít. Tito lidé jsou nepřátelé Kristovi. Prokázat jim pohostinství znamená vstoupit na stranu těch, kdo jsou proti Spasiteli. Je možné, že někdy takového člověka pozveme domů, aniž víme, že zapírá Pána. Tyto verše se na takovou situaci nevztahují. Pokud však víme, že je někdo falešný učitel, přátelství s takovým člověkem by znamenalo nevěrnost vůči Kristu. Tyto verše se nevztahují obecně na návštěvy. Často máme za hosty nevěřící, abychom je mohli získat pro Krista. Zde jde však o otázku náboženských učitelů, kteří popírají božství a lidství Ježíše Krista. Ch. F. Hogg vysvětluje:

„Neměli bychom udělat nic pro to, aby vznikl dojem, že zločin proti Kristu není žádná velká věc, nebo dovolit, aby provinilý mohl ovlivňovat druhé.“⁵

V. Apoštolova naděje: osobní návštěva

(v. 12–13)

12 Jan by toho vyvolené paní rád řekl víc. Přestává však v tuto chvíli psát v naději, že brzy uskuteční osobní návštěvu a bude s ní moct mluvit tváří v tvář. O kolik je uspokojivější hovořit osobně, než psát inkoustem na papír! A o kolik bude úžasnější vidět Spasitele tváří

v tvář, než když jej vidíme nyní očima víry!
Poté bude naše radost opravdu plná!

13 Jan tedy uzavírá: „Pozdravují tě děti tvé vyvolené sestry.“ Nevíme, o koho se jednalo, ale jednoho dne se s nimi setkáme a budeme s nimi i s milovaným apoštolem Janem, autorem tohoto listu, prožívat vzájemné společenství. Nejlepší ze všeho bude společenství se samotným Spasitelem. Amen.

Poznámky

¹ (v. 1) Řecké slovo pro „vyvolená“ („Eklekta“) je možné – i když je to méně pravděpodobně – vyložit jako skutečné jméno a slovo „paní“ jako titul: „Paní Vyvolená.“

² (v. 3) NA a M uvádí „my“. Řecké slova pro vy/my, vám/nám a váš/náš se od sebe liší jen v jednom písmenu, proto vznikají v rukopisech problémy při přepisování. (Viz např. v. 8, kde NA uvádí *vy* a ne *my*.)

³ (v. 7) Ch. F. Hogg, *What Saith the Scripture?*, str. 143.

⁴ (v. 9) NA uvádí „jdou napřed“ nebo „postupují“ (*proagón*) namísto „zachází dále“ (*parabainón*) TR a M.

⁵ (v. 10–11) Ch. F. Hogg, *What Saith the Scripture?*, str. 143.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1J.

Třetí list Janův

Úvod

„V celku je tento poslední letmý pohled na život křesťana v apoštolské době takový, že se ho můžeme spolehlivě držet.“ Stav věci, které odhaluje, má daleko k ideálu, ale svědčí o svobodě a síle rostoucí víry.“

B. F. Westcott

I. Jedinečné místo v kánonu

I když je 3J nejkratší kniha v Novém zákoně (v původním textu jen o jeden řádek kratší než 2J), ilustruje duchovní pravdu, že „veškeré Písmo je... užitečné“. Stejně jako ve 2J, i zde jsou klíčovými slovy *láska* a *pravda*. Na rozdíl od 2J, kde je vytrvalost lásky vyjádřena tak, že nejsou přijímáni ti, kdo odmítají učit pravdu, 3J ukazuje *něžnost* lásky v tom, že pomáhá lidem, kteří šli v pravdě dále.

II. Autorství

Vnější důkazy autorství 3J jsou podobné jako v případě 2J. Tyto listy jsou tak krátké a tak osobní, že je jednoduché pochopit, proč postrádají rozsáhlejší důkazy, které má 1J.

Origenes a Eusebius řadí 3J mezi *antilegomena* neboli sporné knihy. Klement a Dionysius 3J přijímají, stejně jako Cyril z Jeruzaléma. Svědectví Muratorioho kánonu je v této oblasti nejasné.

Vnitřní důkazy řadí tento dopis velmi blízko k 2J a také zřejmě k 1J. Tyto tři listy společně navzájem vypovídají o své autentičnosti.

Nemáme žádný pádný důvod, abychom zpochybňovali tradiční pojetí, že 3J napsal spolu s dalšíma dvěma listy apoštol Jan.

III. Doba vzniku

Stejně jako v případě 1J a 2J jsou možná dvě základní období vzniku. Pokud Jan psal z Jeruzaléma před zničením města, je možné datování kolem roku 60. Častěji však biblisté řadí tento list do období, kdy Jan žil a sloužil v Efezu. Proto se často přijímá datum vzniku mezi rokem 85 a 90.

IV. Pozadí a téma

Historické zasazení tohoto listu poskytuje živý vhled do církevního života v pozdní polovině prvního století. Jen za pomoci několika tahů perem apoštol nastiňuje tři charaktery: Gaia, který je pohostinný a duchovní, chvályhodného Demétria, a Diotrefa, který hledal sám svůj prospěch a nemiloval. Diotrefés ilustruje jednak silnou, do sebe zaměřenou osobnost, která se může projevit v kterémkoliv církevním společenství. Na druhé straně však ukazuje na trend, který následoval – *precedens* jednoho staršího, který vládl starším, dříve rovnocenným. Tento trend se později vyvinul v „monarchický episkopát“ (vláda jednoho dominantního dohlázele neboli biskupa) ve druhém století a stoletích následujících.

Osnova

- I. Pozdrav (v. 1–4)
- II. Zbožný Gaius (v. 5–8)
- III. Diktátor Diotrefés (v. 9–11)
- IV. Oddaný Demétrius (v. 12)
- V. Apoštolův plán a pochvala (v. 13–14)

Komentář

I. Pozdrav (v. 1–4)

1 Jan o sobě i zde, stejně jako ve svém druhém listu, mluví jako o starším. List adresuje milovanému Gaiovi, kterého miluje v pravdě. Ačkoliv nevíme, jestli se jedná o Gaia zmíněného v listu Ř 16,23 nebo toho, o kterém se mluví ve Sk 20,4, je překvapivé, kolik se toho o něm v těchto několika málo verších dozvídáme. Nejprve zjišťujeme, že to byl velmi milovaný věřící, muž jehož celý život byl svěřen spolukřesťanům.

2 Zjevně se mu však příliš dobře nedařilo na těle, jelikož mu Jan přeje, aby jeho tělesné zdraví odpovídalo jeho duchovnímu elánu. Když Jan říká: Modlím se, abys ve všem prospíval, jistě tím nemá na mysli bohatství nebo materiální prospěch. Spíš má na mysli jeho tělesný stav, jak naznačuje následující fráze – a byl zdrav.

Přáli bychom si, aby *náš* tělesný stav odpovídal stavu duchovnímu? Není to smutná skutečnost, že se staráme lépe o svá těla než o své duše? Proto F. B. Meyer sarkasticky poznamenává:

„Nebylo by vhodné přát všem přátelům to, co přeje 2. verš, protože pokud by stav jejich těla odpovídal stavu jejich duše, náhle by upadli do nemoci.“¹

Verš 2 kategoricky protirečí tomu, co učí mnozí takzvaní „falešní léčitelé“. Tvrdí, že veškerá nemoc je důsledkem určitého hříchu, a pokud člověk není uzdraven, je to v důsledku nedostatku víry. To jistě nebyla pravda v Gaiově případě. Jeho duchovní stav byl dobrý, ale tělesný stav tak dobrý nebyl. To ukazuje, že duchovní stav jedince není možné dovozovat ze stavu zdravotního.

3 Apoštol se velice zaradoval, když přicházeli bratří a dosvědčovali pravdu, která byla v Gaiovi a ve které chodil. Je dobré mít pravdu uvnitř, ale lepší je projevat pravdu životem. Neměli bychom pravdu jen zastávat, ale dovolit jí, aby nás držela. Lidé raději uvidí, nežli uslyší kázání. Bohu nezáleží na ničem víc než na svatém životě.

4 Pro Jana to bylo natolik důležité, že mohl říct: „Nemám větší radost, než když slyším,

že mé děti chodí v pravdě.“ Možná se většina z nás domnívá, že tou největší radostí v životě křesťana je získat duši, a opravdu je úžasné vidět muže a ženy převedené z království tmy do království milovaného Božího Syna. Ale kdo dokáže změřit bolest srdce, když vidíme, jak se ti, kdo vyznali, že jsou spaseni, vrací ke svému dřívějšímu životu; jako se svině vrací do svého kaliště a pes k tomu, co vyvrhl. Na druhou stranu – jak je vzrušující vidět své duchovní děti kráčet za Pánem od milosti k milosti. Znovu je zde zdůrazněna důležitost následné práce při veškerém evangelizačním úsilí.

II. Zbožný Gaius (v. 5–8)

5 Gaius prožíval zvláštní potěšení v tom, když otevřel svou domácnost lidem, kteří vyšli kázat evangelium. Svou laskavou pohostinnost rozšířil nejen k těm, které znal, ale také vůči cizím.² Jan říká, že byl věrný ve své službě. Z Nového zákona vyplývá, že pohostinnost je v Božích očích velmi důležitá. Pokud pohostíme Pánovy lidi, je to stejné, jako bychom pohostili samotného Pána (Mt 25,40). Na druhou stranu, když selžeme v zájmu o jeho služebníky, je to považováno za selhání v zájmu o něj (Mt 25,45). Péči o cizí „někteří nevědomky pohostili anděly“ (Žd 13,2). Mnozí mohou dosvědčit, že skrze praktickou pohostinnost byl pokrm proměněn ve svátosti (L 24,29–35), obrátily se děti a rodiny byly přivedeny blíže k Pánu.

6 O odměnu nepřijdou. Gaiova laskavost byla známa v celé církvi. Ale co více, jeho jméno je navěky zapsáno do svatého Božího slova jako někoho, kdo měl otevřený domov i srdce. Gaius bude také odměněn u soudné stoličce Kristově, protože „Kdo přijímá proroka proto, že je to prorok, obdrží odměnu proroka“ (Mt 10,41). Bude mít podíl na odměně všech kazatelů, o které se postaral. Toto je dobrý bod k zapamatování pro ty, kdo sami nemohou kázat: Můžete získat odměnu kazatele, když kazatelům prokážete pohostinnost v Pánově jménu. Bůh odplatí všechny dobré skutky! Jeho laskavost bude korunovat laskavost člověka.

Jan nyní Gaiovi připomíná, že udělá dobře, když bratry vypraví na cestu, jak se to Bohu líbí. Vypravit je na cestu neznamena jen se přátelsky rozloučit, ale poskytnout jim patřičné zásoby. To jistě předkládá vysoký standard pro ty z nás, kdo se dělí o své materiální věci s těmi, kdo kážou a učí.

7 Je uveden zvláštní důvod, proč má být Gaius nápomocen těmto cestujícím evangelistům: Neboť pro jeho jméno se vydali na cestu a od pohanů nic nepřijímají. Tito lidé hledali zajištění svých potřeb pouze u Pána. Nepřijali by podporu od neobrácených. Kdyby takto jednali, naznačili by tím, že jejich Mistr je příliš chudý, aby se o ně postaral. Mohli by tím také nespaseným lidem poskytnout falešný základ samospravedlnosti, ke které by se mohli utíkat. Jaká je to výtka metodám získávání peněz v dnešním křesťanstvu! Jak by nám to mělo připomenout naši zvláštní povinnost, kterou máme vůči Pánovým služebníkům, kteří jdou ve víře v živého Boha a nepředkládají své potřeby nikomu než Hospodinu.

8 My jsme povinni se takových ujímat, abychom se stávali spolupracovníky pravdy. Přijímat³ je znamená udělat všechno, co je možné pro to, abychom jim pomohli, protože když takto budeme jednat, pomůžeme pravdě v jejím postupu kupředu.

III. Diktátor Diotrefés (v. 9–11)

9 Jan očividně napsal tuto poznámku sboru již dříve, ale jeho dopis byl zadržán Diotrefem, mužem, který měl přehnaný důraz na svou vlastní důležitost. Byl to skutečný diktátor ve shromáždění. Jeho hřích spočíval v pýše na vlastní postavení. Projevilo se nafouknuté ego a prudká žárlivost vůči tomu, co považoval za svá vlastní práva – která nepochybně obhajoval jako samostatnost místní církve. Diotrefés zapomněl, že Kristus je hlavou církve – jestli to vůbec kdy věděl! Zapomněl, že Duch svatý je vikář neboli zástupce Krista v církvi. Žádný obyčejný člověk nemá právo přikazovat, rozhodovat, přijímat nebo odmítat. Takto jedná papežství a Bůh je nenávidí. Diotrefés nepochybně prosazoval své jednání na základě toho, že bojuje za pravdu. To však byla samozřejmě lež! Vůči pravdě se

dopustil nevyslovitelné újmy, když odmítal apoštola předstíranou věrností Bohu. Odmítal nejen Jana, ale také jiné bratry.

10 Nejenže odmítal tyto opravdové věřící, ale také vylučoval ty, kdo je přijali. Byl to člověk zaslepený mocí, který pronášel vůči opravdovým Božím služebníkům lstivé výroky. Jan si na něj vzpomene při své další návštěvě tohoto shromáždění! Takoví samozvaní papežové nemohou ustát, když jsou otevřeně konfrontováni Božím slovem. Jejich setrávající moc závisí na tajných schůzkách, na vládě strachu a zastrašování.

11 Gaius je vybízen, aby se od takového zlého jednání odvrátil a konal dobro. Dobré skutky jsou důkazem společenství s Bohem. S ohledem na to se zdá, že apoštol předkládá vážné pochybnosti o duchovním stavu Diotrefa.

IV. Oddaný Demétrius (v. 12)

Je možné, že Demétrius doručil tento dopis. V každém případě o něm všichni vydali dobré svědectví, i sama pravda. F. B. Hole říká:

„Všimněte si, že se nejedná o to, že ne-se svědectví o pravdě, ale že pravda vydává svědectví o něm. Demétrius nebyl ten, podle kterého by se hodnotil standard pravdy. Pravda byla standardem, kterým byl prověřen; a když tímto testem prošel, stál osvědčený.“⁴

V. Apoštolův plán a pochvala (v. 13–14)

Jan uzavírá velmi podobně jako svůj druhý list – oddaluje rozhovor, až se setkají tváří v tvář. Jsme mu za tyto listy vděční, protože nám v nich dal vhled do života raných dnů křesťanství a poskytl nadčasové pokyny pro Boží lid. Brzy budeme mluvit tváří v tvář v nebi a tehdy porozumíme plněji příležitostným nejasnostem Božího zjevení.

Poznámky

¹ (v. 2) F. B. Meyer, *Through the Bible Day by Day*, VII:164, 165.

² (v. 5) NA čte „především (řecky *touto*, doslovně „tuto“) cizince.“

³ (v. 8) NA čte „podporují“ (*hypolambanein*) spíše než „přijímají“ (*apolambanein*), jak má TR a M.

⁴ (v. 12) F. B. Hole, podrobnější údaje nejsou dostupné.

Bibliografie

Viz bibliografii na konci 1J.

List Judův

Úvod

„List, který má jen několik řádků, ale je plný mocných slov nebeské milosti.“

Origenes

I. Jedinečné místo v kánonu

Stejně jako Lukáš začíná křesťanské dějiny knihou „Skutky apoštolů“, tak Juda byl vybrán, aby napsal předposlední knihu Nového zákona, která byla výstižně nazvána „Skutky odpadlíků“. Juda by raději psal o společné křesťanské víře, kterou sdílel se svými čtenáři, ale falešní učitelé se natolik rozšířili, že byl nucen sepsat obhajobu „víry, která byla jednou provždy svěřena svatým“.

Juda nepotlačuje slova! Odstraňuje všechny překážky, aby odhalil tyto neblaze proslulé kacíře, které vykresluje ilustracemi z přírody, Starého zákona a židovské tradice (Henocho), aby vyburcoval věrné.

Navzdory drsnému jazyku je list sestaven jako mistrovské dílo, ve kterém se hojně objevují trojice (např. trojí zlo v 11. verši). Popis odpadlíků je jasný, nezapomenutelný.

Církev je věčným Judovým dlužníkem za nádherný chvalozpěv, kterým list uzavírá. Judův list je možná krátký, ale v těchto dnech šířícího se odpadnutí je velmi potřebný.

II. Autorství

Vnější důkazy

Navzdory tomu, jak je list Judův krátký, užívá nekanonické zdroje a tomu, že nebyl napsán apoštolem (v. 17), je lépe ověřený *vnějšími důkazy* než 2. Petrův.

Hermas, Polykarp a pravděpodobně Athenagoras použili myšlenky vypůjčené z tohoto listu. Obzvláště Tertulián se odvolává na Judu a jeho zmínku o Henochovi. Eusebius řadí list

Judův mezi problematické knihy (*antilegomena*). Muratoriho kánon považuje list Judův za autentický.

Vnitřní důkazy

Juda (stejně jméno jako Jidáš, hebrejsky *Jehuda*) bylo velmi oblíbené židovské jméno. Mezi sedmi Judy nebo Jidáši v Novém zákoně přicházejí v úvahu tři s označením „Juda...“, bratr Jakubův“, kteří mohli tento list napsat:

1. Apoštol Juda (ne Jidáš Iškariotský, který spáchal sebevraždu). Jelikož verš 17 patrně odlišuje pisatele od apoštolů, a vzhledem k tomu, že by autor posílil svou pozici, kdyby se mohl vydávat za apoštola, je to nepravděpodobný kandidát.

2. Juda zvaný Barsabáš, který byl jedním z vedoucích bratří, poslaný do Antiochie spolu s Pavlem, Barnabášem a Silasem (Skutky 15,22). Je to možné, ale žádné doklady o jeho autorství to nepotvrzují.

3. Juda, mladší nevlastní bratr našeho Pána a bratr Jakuba (viz Úvod k listu Jakuba). On je tím nejvážnějším kandidátem, který sdílí s Pánem Ježíšem a Jakubem jejich pronikavý, pes-trý styl vyjadřování i způsob použití příkladů z přírody pro duchovní aplikaci. Přijímáme tento pohled.

Juda byl stejně jako jeho bratr Jakub také příliš skromný, než aby se dovolával svého příbuzenského vztahu se Spasitelem. Konec-konců to, na čem záleží, je duchovní vztah s Pánem Ježíšem. Nebo snad neřekl Kristus: „Neboť každý, kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka“ (Mt 12,50)? Při jiné příležitosti učil, že je bla-

hoslavenější slyšet Boží slovo a zachovávat je, než být jeho blízkým pokrevním příbuzným (L 11,27–28). Podobně jako Jakub i Juda zaujal místo „otroka“. Jelikož oba bratři nevěřili ve svého nevlastního božského bratra až do jeho vzkříšení, zachovali tak správný postoj. Juda se oženil a ženu vzal na své misijní cesty (1K 9,5). Judovi vnuci byli v devadesátých letech předvedeni před císaře Domiciána na základě obvinění, že jsou křesťané. Když císař viděl jejich ruce ztvrdlé těžkou prací v zemědělství, propustil je jako neškodné Židy.

III. Doba vzniku

Jestli Petr cituje Judu, nebo Juda převzal 2. list Petrův (nebo oba vycházeli ze společného zdroje), je předmětem diskusí. Jejich vzájemná podobnost je příliš velká, než aby se jednalo o náhodu. Jelikož Petr píše ve svém druhém listě (2,1 a 3,3), že „budou“ falešní učitelé a posměvači, a Juda uvádí, že se takoví lidé „vloudili“ (v. 4), je pravděpodobné, že Juda je pozdější pisatel. Pravděpodobné datum vzniku je mezi rokem 67 a 80. Jelikož Juda nijak nezmiňuje zničení Jeruzaléma (70 po Kr.), mohlo by to naznačovat, že zničení teprve mělo nastat, z čehož se jeví pravděpodobné datování mezi roky 67–70. Mohlo by to také znamenat, že od zničení Jeruzaléma uplynul nějaký čas (pokud Juda napsal list v roce 80 nebo dokonce 85 – za předpokladu, že Juda žil tak dlouho). Další možnost je v tom, že tato událost byla pro citlivého hebrejského křesťana příliš traumatizující, aby ji užil jako ilustraci.

IV. Historické pozadí a téma

Juda se zabývá odpadnutím. Dokonce již v jeho dnech do církve pronikli náboženští kolaboranti, lidé, kteří vystupovali jako Boží služebníci, ale ve skutečnosti byli nepřátelé Kristova kříže. Judův záměr byl odhalit tyto zrádce a popsat jejich konečnou zkázu.

Odpadlík je někdo, kdo vyznává, že je opravdový věřící, ale ve skutečnosti se nikdy duchovně nenarodil. Mohl být pokřtěn a mít účast na všech přednostech místního společenství křesťanů. Ale po nějaké chvíli dobrovolně opustí křesťanskou víru a lstivě zapře

Spasitele. Popírá Kristovo božství, jeho zástupné dílo na Golgotě, jeho vzkříšení v těle nebo jiné základní nauky.

Vůbec se nejedná o odbočení scesti; odpadlík se vůbec nikdy neobrátí. Nemá výčitky ohledně svého úmyslného odmítnutí jediné Boží cesty spasení. Je zatvrzelý ve své nevěře a tvrdohlavě se protiví Kristu.

Odpadnutí není jednoduše otázkou *zapření* Spasitele. To udělal Petr. Petr byl opravdový věřící, který podlehl tlaku okamžiku. Opravdu však miloval Pána a skutečnost své víry demonstroval následným pokáním a obnovením vztahu s Pánem.

Jidáš Iškariotský byl odpadlík. Vyznával, že je učedník. Asi tři roky cestoval spolu s Pánem Ježíšem. Dokonce sloužil jako pokladník celé skupiny učedníků, ale nakonec odhalil své skutečné já, když Pána zradil za třicet stříbrných mincí.

Odpadnutí je hřích, který vede ke smrti. Věřící nemají zodpovědnost modlit se za člověka, který takový hřích vykonal (1J 5,16b). Odpadlíka je nemožné vést k pokání, neboť opět křížuje Syna Božího a vystavuje ho veřejné potupě (Žd 6,6). Pro ty, kdo ochotně hřeší poté, co přijali známost pravdy, „nezůstává již více obět' za hříchy, nýbrž jakési hrozné očekávání soudu a žár ohně, který bude stravovat odpůrce“ (Žd 10,26–27).

Šimě odpadlictví bylo zaseto již v rané církvi. Pavel varoval efezské starší, že po jeho odchodu vejdou draví vlci, kteří nebudou šetřit stádo, a mezi nimi povstanou muži, kteří budou mluvit převrácené věci, aby strhli učedníky za sebou (Sk 20,29–30). Ve svém prvním listě mluví Jan o těchto antikristech, kteří byli v křesťanském společenství, ale prokázali svou neoprávněnost, když z něj vyšli, tedy opustili svou víru (1J 2,18–19).

Ve 2Te 2,2–4 zjišťujeme, že před Pánovým dnem nastane veliké odpadnutí. Tak jak tomu rozumíme, pořadí bude následující:

Nejdříve Pán přijde do oblak, aby vzal církvev do Otcova domu (J 14,1–3; 1Te 4,13–18).

Pak nastane hromadné přestoupení nominálních křesťanů, kteří zůstanou zanechání.

Později člověk hříchu vykoná svůj veřejný debut na dějišti světa.

Pak začne Pánův den – sedmileté období soužení.

Člověk hříchu bude arciodpadlík – nejen kvůli vzdoru proti Kristu, ale také pro svou snahu, aby byl uctíván jako Bůh.

Petr předkládá detailní portrét odpadlých falešných učitelů, kteří povstanou v posledních dnech (2Pt 2). V určitých ohledech se jeho popis blíží paralelám, které uvádí Juda. Podobnost můžeme vidět, když porovnáme následující:

List Judy	2. list Petra
v. 4	2,1–3
v. 7	2,6
v. 8	2,10
v. 9	2,11
v. 10	2,12
v. 16	2,18

Rozdíly mezi oběma místy jsou však důležitější, než to, co mají *společné*. Juda vůbec nezmiňuje Noema, potopu nebo Lota. Petr

vynechává jakoukoliv zmínku o Izraelitech, kteří byli zachráněni z Egypta, o Michaelovi, Kainovi, Kórachovi nebo o Henochově proroctví. Na rozdíl od Judy neuvádí tolik informací o andělech, kteří zhrěšili. Mluví o falešných učitelích jako o těch, kteří zapírají Mistra, který je vykoupil, zatímco Juda to rozvádí, když říká, že „milost našeho Boha proměňují v bezuzdnost a zapírají našeho jediného vládce a Pána, Ježíše Krista“ (Ju 4).

Takže místo toho, abychom o těchto dvou kapitolách uvažovali jako v podstatě o kopiích, měli bychom si uvědomit, že Duch svatý zvolil látku, která odpovídá v každém případě jeho záměru, a že tyto dvě kapitoly se nepřekrývají natolik, jak by se mohlo zprvu zdát. Ti, kdo studovali čtyři evangelia a srovnávali je s listy Efezským a Koloským ví, že Duch Boží se nikdy zbytečně neopakuje. Za podobnostmi a rozdíly je ukrytý duchovní význam. Kéž je náš zrak připravený ho vidět.

Osnova

- I. Pozdrav (v. 1–2)
- II. Odhalení odpadnutí (v. 3–16)
- III. Role věřícího uprostřed odpadnutí (v. 17–23)
- IV. Nádherný chvalo zpěv (v. 24–25)

Komentář

I. Pozdrav (v. 1–2)

1 Bůh použil spravedlivého Judu, aby odhalil odpadlíky od víry, jejichž nejlepším příkladem je jiný Juda, Jidáš Išariotský. Jediné, co *s jistotou* víme o dobrém Judovi, je to, že byl otrokem Ježíše Krista a bratrem Jakuba.

V pozdravu svého listu uvádí Juda tři ustanovení, která jsou pravdivá pro všechny věřící. Jsou povolání a posvěcení¹ Bohem Otcem a zachování v Ježíši Kristu. Bůh je povolal ze světa svým evangeliem, aby patřili jemu. Jsou oddělení pro Boha, aby byli Božím zvláštním a čistým lidem. A jsou úžasně uchováni před nebezpečím, zraněním, poskvřením a zatra-

cením až do dne, kdy budou přeneseni, aby spatřili Krále v jeho slávě.

2 Juda přeje svým čtenářům milosrdenství, pokoj a lásku. Takový pozdrav je vhodný především pro ty, kdo čelili náporu ze strany lidí, jejichž cílem bylo podřít víru. Milosrdenství znamená Boží soucitnou útěchu a péči o jeho obléhané svaté v dobách těžkostí a tlaků. Pokoj značí vyrovnanost a důvěru, které pocházejí ze spolehnutí se na Boží slovo a z odhlédnutí od situací k tomu, který překonává všechny okolnosti, aby dosáhl svých záměrů. Láska značí nezasloužené Boží objetí pro jeho drahý lid – výjimečné zalíbení, o které by se potom měli podělit s ostatními.

Nakonec si Juda přeje, aby se tato tři blahoslavenství rozhojnila. Nejedná se o jejich pouhý přírůstek, ale o znásobení!

II. Odhalení odpadnutí (v. 3–16)

3 Juda měl původně v plánu psát o slavném spasení, tj. o společném vlastnictví všech věřících. Ale Boží Duch natolik ovlivnil tohoto poddaného pisatele, že pocítil nutnost napsat o něčem jiném. Jednoduchá věroučná esej již nestačí. Musí se jednat o naléhavou výzvu, která posilní čtenáře. Musí být vyburcování, aby svědomitě bojovali o víru. Byl podniknut útok na posvátný základ křesťanské pravdy a bylo vynaloženo úsilí ořezat velké základní nauky. Boží lid musí nekompromisně stát za inspirací, neomylností, autoritou a dostatečností svatého Božího slova.

Avšak v zápase o víru musí věřící mluvit a jednat jako křesťan. Jak napsal Pavel: „Pánův otrok se nemá hádat, nýbrž má být přívětivý ke všem, schopný učit, má být trpělivý“ (2Tm 2,24). Musí bojovat, aniž by se hádal, a svědčit, aniž by něčím kazil své svědectví.

To, oč vytrvale zápasíme, je víra, která byla jednou provždy svěřena svatým. Všimněte si! Ne „jednou na nějaký čas“, ale „jednou provždy“. Souhrn učení je kompletní. Kánon je dokončen. Nemůže být nic přidáno. „Pokud je to nové, není to pravdivé, a pokud je to pravdivé, není to nové.“ Pokud nějaký učitel tvrdí, že má zjevení, které je nad tím a za to, co nalézáme v Bibli, ihned to odmítněme. Víra byla svěřena svatým a my nepotřebujeme ani nebereme do úvahy nic jiného. To je naše odpověď vůdcům falešných kultů spolu s jejich knihami, o kterých tvrdí, že mají rovnocennou autoritu jako svatá Písma.

4 Povaha této hrozby je odkryta ve 4. verši. Křesťanské společenství bylo napadeno rozvrtnými živly. Bez povšimnutí se vetřeli jacísi lidé. Byl to ilegální vstup založený na lsti a klamu.

Tito podvodníci byli dávno zapsáni k odsouzení. Zdálo by se, že se tím snaží říct, že Bůh vybral tyto konkrétní jedince, aby byli zatraceni. Ale význam těchto slov není takový. Bible nikdy neučí, že by někdo byl vybrán

k zatracení. Když je člověk spasen, je to díky svrchované Boží milosti. Když jsou však lidé nakonec zatraceni, je to kvůli jejich vlastnímu hříchu a neposlušnosti.

Toto vyjádření učí, že o odsouzení odpadlíků bylo rozhodnuto dávno předtím. Pokud se člověk rozhodne odpadnout od křesťanské víry, potom je jeho odsouzení stejné jako nevěřících Izraelitů na poušti, vzpurných andělů a obyvatel Sodomy. Nejsou předem určeni k odpadnutí, ale když na základě vlastní volby jednájí jako odpadlíci, čelí trestu, který je předem určen pro všechny odpadlíky.

Tyto bezbožné lidi nápadně charakterizují dvě věci – jejich nenapravitelné jednání a převrácené učení. Svým jednáním proměňují milost našeho Boha v bezuzdnost. Převrací svobodu křesťana v bezuzdnost a překrucují svobodu ke službě ve svobodu k hříchu. Ve svém učení zapírají našeho jediného Panovníka a Pána² Ježíše Krista. Zapírají jeho absolutní právo vládnout, jeho božství, jeho zástupnou smrt, jeho vzkříšení – ve skutečnosti zapírají každou základní doktrínu o jeho osobě a díle. Vyznávají, že jsou v duchovní oblasti svobodomyšlnější, a přitom jsou to dogmatictí a zlomyslní odpůrci evangelia, především pokud jde o hodnotu vzácné Kristovy krve, a také co se týká jeho samotného, jakožto jediné cesty spasení.

Kdo jsou tito lidé? Jsou to zdánliví služebníci evangelia. Zastávají vedoucí pozice v křesťanstvu. Někteří jsou biskupy, členy církevních rad nebo profesory v seminářích. Ale všichni mají společné toto – jsou proti Kristu i Bibli, a sami pro sebe si vynalezli liberálního³ nebo neo-ortodoxního⁴ „Krista“, zbaveného slávy, majestátu, vlády a autority.

5 Není žádných pochyb ohledně Božího postoje k těmto odpadlíkům. Ve Starém zákoně to ukázal více než jednou. Juda nyní chce svým čtenářům připomenout tři takovéto příklady – nevěru Izraelitů, hřích andělů a lid Sodomy a Gomory.

První příklad je Izrael na poušti: Ačkoliv Pán jednou lid z egyptské země zachránil, podruhé ty, kteří neuvěřili, zahubil (viz Nu 13,14; 1K 10,5–10). Bůh kenaanskou zemi lidu zaslíbil. Toto zaslíbení zahrnovalo

vše, co potřebovali. V Kádeši však od zvědů přijali špatnou zprávu a proti Hospodinu se vzbouřili. Výsledkem bylo, že všichni muži, kteří při opuštění Egypta byli starší dvaceti let, na poušti zahynuli, s výjimkou Káleba a Jozua (viz Žd 3,16–19).

6 Druhým příkladem vzpoury a odpadnutí jsou andělé, kteří zhřešili. Jediné, co o nich víme s jistotou, je, že nezachovali své vznešené postavení, které jim bylo přiděleno, opustili svůj vlastní příbytek a jsou nyní zachováni ve věčných poutech pod mráкотou k soudu velkého dne.

Z Písma se zdá, že nastalo přinejmenším dvojitě odpadnutí andělů. Jedno, když padl Lucifer a podle všeho ke vzpouře přiměl také další andělské bytosti. Tito padlí andělé nejsou v současné době spoutáni. Dábel a jeho démoni aktivně vedou válku vůči Pánu a jeho lidu.

Další odpadnutí andělů bylo to, na které upozorňuje Juda a také Petr (2Pt 2,4). Na to, co zde napsal Juda, se pohled biblistů značně liší. To, co zde uvádíme, je osobní pohled a ne nějaká dogmatická pravda.

Věříme, že Juda odkazuje na záznam z Genesis 6,1–7. Synové Boží opustili jim určené místo andělských bytostí, sestoupili na zem v lidské podobě a oženili se s lidskými dcerami. Toto manželské spojení bylo v rozporu s Božím pořádkem a tedy ohavností. Ve 4. verši může být náznak, že tato nepřirozená manželství dala vzejít potomkům obrovské síly a převrácenosti. Ať už je to pravda nebo ne, je jasné, že Bůh byl v této době značně nespokojen s převráceností člověka a rozhodl se zničit zemi potopou.

Vůči tomuto pohledu existují tři námítky: (1) Oddíl z Genesis nezmiňuje anděly, ale pouze „syny Boží“. (2) Andělé jsou neplodní. (3) Andělé se nežení.

Je pravda, že andělé zmíněni nejsou, ale také je pravda, že termín „synové Boží“ v semitských jazycích odkazuje na anděly (viz Jb 1,6; 2,1).

Nikde v Bibli se netvrdí, že andělé jsou bezpohlavní. Andělé se někdy objeví na zemi v lidské podobě spolu s rysy a chutěmi člověka (Gn 18,2.22; srovnej 19,1.3–5).

Bible neříká, že se andělé nežení, ale že *v nebi* se ani nežení ani nevstupují do manželství (Mt 22,30).

V pozadí 6. verše může spočívat jakákoliv historická událost, důležitou skutečností je, že tito andělé opustili oblast, kterou jim Bůh určil a nyní jsou v... poutech a pod mráкотou až do doby, kdy obdrží svůj konečný rozsudek záhuby.

7 Třetí příklad odpadnutí ve Starém zákoně, které Juda zmiňuje, se týká Sodomy a Gomory a okolních měst (Gn 18,1–19,29). Úvodní slůvko ukazuje, že hřích Sodomy měl společné rysy s tím, čeho se dopustili andělé. Byla to velká nemorálnost, která byla zcela proti přirozenosti a Bohu odporná.

Tento konkrétní hřích zvrácenosti rozebírá Pavel v listu Římanům: „Jejich ženy vyměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženou a ve své touze se rozpálili jeden k druhému, muži s muži páchají hanebnost a sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svoje pohlouzení (Ř 1,26b–27). Muži Sodomy, Gomory, Admy a Sebójimu propadli homosexualitě. O tomto hříchu se zde píše, že... odešli za jiným tělem, tedy že je to zcela proti přirozenému řádu, který ustanovil Bůh.

Je to pouhá náhoda, že mnozí novodobí odpadlíci jsou v předních řadách těch, kteří veřejně obhajují homosexualitu a pořádají kampaně k její legalizaci, pokud se to děje mezi dvěma rozumnými dospělými?

Všem takovýmto nemravným lidem jsou města Sodoma a Gomora předložena jako příklad trestu věčného ohně. Poslední vyjádření – věčného ohně – nemůže znamenat, že oheň, který zničil nemravná města, je věčný, spíše se jedná o důkladnost a rozsah jeho stravující moci, čímž je ukázáno na věčný trest, který dopadne na všechny vzbouřence.

8 Juda obrací pozornost na odpadlíky současnosti a pouští se do popisu jejich hříchů, jejich obžaloby, srovnává je s příklady v přírodě, píše o jejich zkáze a jejich bezbožných slovech a činech (v. 8–16).

Nejprve je zde otázka jejich hříchů. Ve svém snění či blouznění poskvřňují tělo. Celý jejich život je znečištěn. Život ve světě nečis-

tých představ nakonec vede k naplnění těchto snů v sexuálních převrácenostech, stejně jako tomu bylo s muži v Sodomě.

Odmítají autoritu. Jsou ve vzpouře proti Bohu a vládním institucím. Spoléhají na sebe a jsou zastánci nezákonnosti a anarchie. Jejich jména jsou v seznamech členů organizací, které usilují o svržení vlády.

Rouhají se andělským hodnostem. Nic pro ně neznamená, že „není autority, leč od Boha. Ty, které jsou, jsou zřízeny od Boha“ (Ř 13,1b). Opovrhují Božím přikázáním „...předáka ve svém lidu nebudeš proklínat“ (Ex 22,27b). Mluví s pohrdáním a škodolibostí proti autoritám, ať už Božím, andělským nebo lidským.

9 V tomto ohledu zastávají svobodu, kterou odmítl dokonce archanděl Michael. Vždyť ani archanděl Michael, když se s ďáblem přel o Mojžíšovo tělo, si nedovolil vynést potupný soud, nýbrž řekl: „Kéž tě napomene Pán.“ Zde Juda popisuje událost, která není jinde v Bibli zmíněna. Přirozeně vyvstává otázka: „Kde získal tuto informaci?“

Někteří říkají, že se předávala v tradici. To tak být může a nemusí.

Nejuspokojivější vysvětlení je, že tato informace byla Judovi nadpřirozeně odkryta stejným Duchem svatým, který jej vedl k napsání listu.

Nevíme přesně, proč mezi Michaelem a Satanem vznikl spor o Mojžíšovo tělo. Víme, že Mojžíše pohřbil Bůh v moábském údolí. Není nepravděpodobné, že Satan chtěl vědět přesné místo hrobu, aby tam mohl nechat postavit svatyni. Izrael by se tehdy obrátil k modloslužebnému uctívání Mojžíšových kostí. Jako andělský zástupce izraelského národa (Da 10,21) usiloval Michael o ochranu lidu před touto formou modloslužby a uchoval místo hrobu v utajení.

Ale je důležité, že přestože Michael je archanděl, kterého Bůh použije ke svržení Satana z nebe (Zj 12,7–9), neodvážil se káravě mluvit proti tomu, kdo vládne ve sféře démonů. Veškeré pokárání přenechal Bohu.

10 Tvrdohlaví a drzí odpadlíci mluví neuctivě o věcech, které neznají. Neuvědomují si, že v jakékoliv řádné společnosti musí být

autorita a podřízenost autoritě. A tak se bouří a naparují v povýšené vzpouře.

Oblast, ve které jsou nejlépe informovaní, jsou přirozené instinkty a uspokojování smyslných chutí. S nesmyslností nerozumných zvířat propadají sexuálnímu uspokojení, přičemž porušují a ničí sami sebe.

11 Je proti nim vzneseno tvrdé obvinění. Běda jim! Svou tvrdostí a nekajícím srdcem si shromažďují hněv ke dni hněvu a zjevení spravedlivého Božího soudu (Ř 2,5).

Její kariéra je popsána jako prudký pád se stále narůstající rychlostí. Zaprvé se vydali cestou Kainovou. Vrhli se do bludu Balaámovy mzdy. Nakonec zahynuli vzpourou Kórača. Blud a odpadnutí nikdy nejsou statické. Vedou lidi ve zmatku až na kraj propasti.

Cesta Kainova je v podstatě odmítnutím spasení skrze krev a oběť (Gn 4). Je to snaha uchlácholit Boha lidským úsilím. Ch. H. Mackintosh říká: „Boží lék k *očistění* je odmítnut a místo toho je dosazena lidská snaha o zlepšení. Toto je ‚cesta Kainova‘.“ Ovšem spoléhání se na lidské úsilí vede k nenávisti milosti a jejího předmětu. Tato nenávist nakonec vede k pronásledování a dokonce vraždě (1J 3,15).

Balaámův blud je popsán jako úsilí o osobní zbohatnutí, kdy si člověk ze služby Bohu udělá byznys. Balaám se prohlašoval za Božího proroka, ale byl chamtivý a chtěl zneužít svůj prorocký dar za peníze (Nu 22–24). Balák mu pětkrát zaplatil, aby proklel Izrael, a on byl velmi ochotný to udělat, ale Bůh jej silou zastavil. Mnoho věcí, které řekl, bylo pravdivých a nádherných, ale k tomu ke všemu byl námezdní prorok. Nemohl proklít lid Izraele, ale nakonec uspěl v tom, že je nalákal ke hříchu s moábskými dcerami (Nu 25,1–5).

Stejně jako Balaám i dnešní falešní učitelé jsou zdvořilí a přesvědčiví. Dokážou mluvit obojace. Potlačují pravdu, aby tak navýšili svůj zisk. V zásadě jde o to, že jsou chamtiví a chtějí udělat z domu Božího dům obchodu.

Křesťanství je dnes prokvašeno hříchem svatokupectví. Pokud by bylo možné motiv zisku nějak odstranit, mnoho z toho, co se předává jako křesťanská práce, by bylo nutné náhle zastavit. Ch. A. Coates varuje:

Člověk je tak podlý, že Boží věci chce využít pro sebe. Vrcholem lidské podlosti je, že z Božích věcí dělá zisk sám pro sebe. Pán má pro to vše jasný trest. Vidíme, jak je ho křesťanství plné, měli bychom si na něj dát pozor také u sebe, jinak zachvátí i nás.⁵

Třetí důvod pro běda, které Juda vyslovil, je, že tito falešní učitelé zahynuli ve vzpouře Kórácha. Vedle Dátana a Abírama se také synové Kórácha vzbouřili proti vedení Mojžíše a Árona a pokusili se zrušit kněžský úřad (Nu 16). Tak vlastně zavrhovali Hospodina. Kvůli své neposlušnosti byli zaživa pohlceni velkým zemětřesením. Bůh tedy ukázal svou krajní nelibost vůči vzpouře proti těm, které ustanovil za své představitele.

12 Juda dále vybral pět přirovnání ze světa přírody, aby vyobrazil charakter a osud odpadlíků. Moffatt uvádí: „Pro ilustraci charakteru těchto mužů je třeba prohledat oblohu, zemi a moře.“

Takoví lidé jsou poskvrnami na vašich hodech lásky,⁶ které prvotní křesťané pořádali ve spojení s večerí Páně. Nebojí se ani Boha ani lidí, starají se sami o sebe spíše než o stádo. Lákají druhé, aby pošpinili jejich víru.

Jsou jako oblaky bez vody, u kterých se zdá, že nesou příslib občerstvení vyprahlé krajiny, ale pak jsou jen hnány (NKJV)⁷ větrem a zanechávají jen zklamání a rozčarování.

Jsou jako stromy na sklonku podzimu, zbažené listí a ovoce. Dvakrát zemřelé může být zesílené vyjádření úplné smrti – nebo může jít o smrt kořenů i větví. Jsou také vykořenění, jakoby vyrvaní ze země silným větrem, bez jakéhokoliv dalšího náznaku dalšího života a růstu.

13 Jsou jako divoké mořské vlny, neovladatelné, bouřlivé a zuřivé. Ve všem tom hluku a pohybu není nic než pěna hanebnosti. Jsou hrdí na to, za co by se měli stydět, a nezbyvá tak po nich nic cenného a hodnotného.

Nakonec jsou jako bloudící hvězdy, jimž je navěky vyhrazena černá temnota. Bludné hvězdy jsou nebeská tělesa, která se nepohybují po obvyklé oběžné dráze. Jako pomoc při navigaci jsou bezcenné. Jak vhodný popis těchto falešných učitelů! Je nemožné získat duchovní nasměrování od náboženských meteorů, padajících hvězd a komet, které na

chvilu ostře zazáří, poté však zhasínají ve tmě jako světlice ohňostroje.

14 Zkáza odpadlíků byla předpovězena Henochem v sedmé generaci od Adama. Toto proroctví nacházíme pouze v listu Judově. Někteří si myslí, že je převzato z apokryfní knihy Henoch, ale není žádný důkaz o tom, že tato podvržená kniha v Judově době existovala. Kelly říká:

(Kniha Henoch) má všechny znaky, že byla sepsána až po zničení Jeruzaléma (a tedy poté, co byl napsán list Judův), Židem, který se stále uchyloval k naději, že Bůh bude stát při Židech.⁸

Jelikož nevíme, jak se Juda dozvěděl toto starodávné proroctví, jednoduché a přijatelné vysvětlení je, že mu tato slova zjevil Duch svatý, tak jak jej vedl v celém zbytku listu.

Proroctví začíná: „Hle, Pán přichází⁹ s desetitisíci svých svatých.“ Předpověď bude mít předběžné a částečné naplnění, když se Pán Ježíš vrátí na zem po Velikém souzení, aby zničil své nepřátele a vládl jako Král. Svě úplné a konečné naplnění bude mít na konci milénia, kdy budou mrtví hříšníci souzeni před velkým bílým trůnem.

15 Kristus přijde, aby vykonal soud nade všemi. Zbytek verše, ono „všemi“, zde znamená všechny *bezbožné*. Opravdových věřících se to nebude týkat. Skrze víru v Krista jim byla zaručena imunita před soudem, jak slibuje J 5,24: „Amen, amen, pravím vám, že kdo slyší mé slovo a věří tomu, kdo mne poslal, má věčný život a nejde na soud, ale přešel ze smrti do života.“ Pán Ježíš jako Syn člověka, kterému byl svěřen veškerý soud, usvědčí všechny bezbožné ze všech bezbožných skutků, které spáchali bezbožným způsobem, a ze všech drsných slov, které proti němu mluvili bezbožní hříšníci. V tomto jednom verši nacházíme čtyřikrát slovo bezbožný. Lidé jsou bezbožní, jejich činy jsou bezbožné, způsob, kterým konají tyto činy, je bezbožný a dále projevují svou bezbožnost rouháním se proti Pánu. On je usvědčí z těchto bezbožných záležitostí nejen v tom smyslu, že způsobí, aby vnímali hluboký pocit viny, ale usvědčí je vnesením rozsudku, což bude důsledek jejich prokázané viny.

16 Jejich bezbožná slova a činy jsou nyní popsány ještě podrobněji. Místo aby byli Bohu vděční za jeho milosrdenství, reptají a stěžují si na Božímu zaopatření. Skutečnost, že Bůh nenávidí takové reptání, přesvědčivě dokazují tresty Izraele na poušti.

Vždycky hledají chybu u Pána. Proč dopouští válku a utrpení? Proč neukončí veškerou sociální nespravedlnost? Pokud je všemocný, proč neudělá něco s tím nepořádkem, který ve světě je? Chyby nacházejí také u Božího lidu – že je úzkoprsý ve svém vyznání a puritánský v jednání.

Žijí chlipně, přemýšlejí o vášních těla a nejhlasitěji obhajují tolerantnost v sexuální oblasti.

Jejich povýšená řeč dokazuje jejich skutečné zaměření. Svou šokující obhajobou politického, ekonomického a sociálního extremismu plní titulní stránky novin. Jejich odvážné a nestoudné odmítání základního křesťanského učení, například tvrzení, že Bůh je mrtev, jim dodává určitý věhlas mezi liberálními teology.

Nakonec, jsou mistry v umění pochlebovat, takto tedy získávají své následovníky a také pohodlný příjem.

Tento portrét je pravdivý a přesný. Téměř každý den ho potvrzují zprávy v sekulárních médiích.

III. Role věřícího uprostřed odpadnutí (v. 17–23)

17 Juda se nyní odvrací od odpadlíků k roli věřících uprostřed těchto námezdních pastýřů. Nejprve jim připomíná, že byli předem varováni před přicházejícím nebezpečím. Poté je povzbuzuje, aby setrvali v dobrém duchovním stavu. Nakonec je nabádá, aby byli soudní ve službě těm, kteří se stali oběťmi odpadlíků.

Apoštolové předpověděli, že povstanou falešní učitelé. To vidíme ve službě Pavla (Sk 20,29–30; 1Tm 4,1–5; 2Tm 3,1–9), Petra (2Pt 2,1–22; 3,1–4), a i Jana (1J 2,18–19).

18–19 Podstatu jejich poselství tvořil fakt, že v poslední době se objeví posměvači, kteří budou následovat své vlastní bezbožné vášně.

Toto svědectví Juda doplňuje vysvětlením,

že tito posměvači mají tři nápadné znaky. Jsou to lidé duševní, což znamená, že uvažují a jednají jako přirození lidé. Když vedou učedníky ve svých stopách, způsobují rozdělení, nejspíš rozdělují lid do nejružnějších skupin podle stupně odpadnutí. Nemají Ducha. Nikdy se neznovuzrodili, a proto jsou zcela neschopni rozumět Božím věcem.

20 Základem pro věřícího je samozřejmě zůstat blízko Pánu a žít s ním v nenarušeném společenství. Ale jak to udělat? Juda uvádí čtyři kroky.

První je budovat se ve své nejsvětější víře, tedy v křesťanské víře. Budujeme se v ní studiem a poslušností Bibli. Neustálá důvěrná známost slova nás pozitivně provádí po cestě spravedlnosti a varuje nás před nebezpečím podél cesty. „Lidé mohou odsuzovat učení,“ říká H. Pickering, „ale je to víra, která působí charakter, a ne charakter, který působí víru.“

Druhý krok je modlitba v Duchu svatém. To znamená modlit se pod vedením Ducha, podle Boží vůle zjevené v Bibli anebo zjevené věřícímu Duchem v soukromí, osobním způsobem. To je v protikladu k modlitbám, které jsou mechanicky recitovány nebo předkládány bez jakéhokoliv skutečného duchovního zaujetí.

21 Dále se věřící znovu mají zachovávat v Boží lásce. Boží lásku zde můžeme přirovnat ke slunečnímu svitu. Slunce září vždy. Ale když se něco dostane mezi nás a slunce, už ve slunečním svitu nejsme. Tak je to i s Boží láskou. Září na nás vždy. Ale pokud mezi nás a Pána přijde hřích, pak již nejsme schopni lásku prožívat v praxi. Můžeme zůstat v jeho lásce nejprve tím, že žijeme svatě a zbožně. Pokud by vstoupil hřích, pak bychom jej měli vyznat a okamžitě opustit. Tajemství spočívá v tom, abychom nic nenechali vstoupit mezi sebe a Boha.

Nic mezi mou duší a Spasitelem,
nic z klamných snů tohoto světa;
nic nemá bránit jeho přízni,
udrž cestu čistou, nedovol nic mezi.

Charles A. Tindley

Nakonec bychom měli dychtivě očekávat milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu. Pánovo milosrdenství zde

odkazuje na jeho blízký návrat, aby vzal svůj lid domů do nebe. Ve dnech tmy a odpadnutí máme ve svých srdcích zachovávat žár světle požehnané naděje. To bude důkazem utěšující a očišťující naděje (1Te 4,18; 1J 3,3).

22 Při jednání s oběťmi odpadnutí je zapotřebí určité míry duchovního rozlišování. Písmo rozlišuje způsob, kterým bychom měli jednat s aktivními šířiteli falešných sekt, a těmi, kdo jimi byli oklamáni. V případě vůdců a šířitelů je postup uveden v 2J 10.11: „Přichází-li někdo k vám a nepřináší toto učení, nepřijímejte ho do domu ani ho nezdravte; kdo ho zdraví, má účast na jeho zlých skutcích.“ Když však mluvíme o těch, kdo byli svedeni falešnými učiteli, Juda radí, abychom rozlišovali¹⁰ a zachovali se dvěma různými způsoby.

Nad některými bychom se měli slitovat. Tedy měli bychom prokázat vůči nim soucitný zájem a pokusit se je vést z pochybností a sporů do pevného ujištění Boží pravdy.

23 Pak jsou zde ti, kdo jsou na úplném okraji propasti, připraveni padnout do plamenů odpadnutí. Ty máme zachraňovat důrazným, rozhodným varováním a vedením, zároveň máme mít ovšem v nenávisti i oděv poskvřený tělem. Ve Starém zákoně byl oděv malomocného kontaminovaný a musel být spálen (Lv 13,47–52). Když dnes jednáme s lidmi, kteří upadli do sexuálních hříchů, musíme pamatovat, že hmotné předměty, jako je například oděv, často podněcují vášeň. Když tyto věci vidíme nebo cítíme, je v nich mentální spojení s jistými hřichy. Když tedy jednáme s lidmi, kteří byli poskvřeni, musíme dávat pozor, abychom se vyvarovali čehokoliv, co by mohlo způsobit pokušení v našem vlastním životě. Neznámý autor to vyjadřuje následovně:

Oblečení, které člověku patří, má v sobě infekci hříchu a nákazu zla. Cokoliv je spojeno s hříšným životem, má být odhozeno a zapovězeno, pokud máme být v bezpečí od infekce a nákazy této choroby, která ničí duši.

J. B. Mayor varuje, „I když je křesťanovou povinností mít lítost a modlit se za hříšníka, musí se dívat s averzí na všechno, co nese stopy hříchu.“¹¹

IV. Nádherný chvalozpěv (v. 24–25)

24 Juda uzavírá nádherným chvalozpěvem. Je to připsání chvály a uctívání tomu, který je mocen. Je mocen zachovat (Žd 7,25), mocen postavit (Ř 16,25), mocen pomoci (Žd 2,18), mocen potlačit (Fp 3,21) – a zde je schopen zachovat. Je schopen zachovat nás v dokonalém pokoji (Iz 26,3), On je mocen ochránit to, co jsem mu svěřil, až do onoho dne (2Tm 1,12). On je mocen učinit daleko více nade všechno, co žádáme nebo co si můžeme pomyslet (Ef 3,20), a je mocen nás¹² zachovat bez klopýtnutí. Toto poslední zaslíbení je především vhodné do dnů odpadnutí, na které Juda poukazuje.

Zde však zaslíbení nekončí. On má moc zachovat nás bezúhonné, stojící radostně před jeho slávou. To je opravdu ohromující! Když uvažujeme, jací jsme byli, mrtví ve svých proviněních a hříších. Když uvažujeme, jací jsme – ubozí, slabí, padající služebníci. A poté uvažujeme, že jednoho dne budeme stát zcela bezúhonní v trůnním sále vesmíru, překypující radostí – jaká je to milost!

25 On není pouze ten, kdo nás zachová a dovede k dokonalosti – je také Bůh, náš Spasitel.¹³ Je to div, že Bůh by se měl o nás natolik zajímat, že se také stal naším Spasitelem tak, že sestavil plán, podle kterého jsme zachráněni, a dal svého bezhříšného Syna jako obětního Beránka. Ten, kdo jediný je moudrý – nakonec veškerá moudrost pochází od Boha (srovnej Jk 1,5). Naše moudrost je pouze odvozena od pramene moudrosti, jediného moudrého Boha.

Pokud *uctívat* (ve staré angličtině „worth-ship“) znamená připsat Bohu to, čeho je *hoden*, bude to sláva, velebnost, vláda i moc. *Sláva* – nejvyšší čest, kterou si zaslouží za vše, kým je a co pro nás udělal. *Velebnost* – důstojnost a nádhera, kterou si zaslouží jako svrchovaný vládce vesmíru. *Vláda* – nezpochybnitelné panství, které je jeho svrchovaným právem. *Moc* neboli autorita – výsada vládnout nad vším, co jeho ruce udělaly.

Byl hoden takoveto chvály v minulosti, je jí hoden v současnosti a bude jí hoden po celou věčnost. Odpadlíci a falešní učitelé se mohou snažit připravit ho o slávu, ubrat z je-

ho majestátu, reptat proti jeho panství a zpochybňovat jeho moc. Ale všichni opravdoví věřící nacházejí své největší naplnění v oslavě a radosti z něj jak nyní, tak i navěky. Amen.

Poznámky

¹ (v. 1) Místo „posvěceným“ (*hégiasmemois*) NA čte „milovaným“ (*égapémemois*). Vzhledem k tomu, že tento list silně odsuzuje nemorálnost, je pravděpodobně lepší použít opak, slovo „posvěcený“.

² (v. 4) Slovo „Bůh“ NA vynechává. Dvojí „Pán“ jsou v původním textu dvě různá slova. „Pán Ježíš“ je užito obvyklé slovo *Kyrios*. Ve spojení „Pán Bůh“ je užito synonymum *Despotés*. (Odvozené slovo „despota“ by nebylo dobrým překladem, kvůli negativní konotaci v češtině.) Obě slova znamenají „Pán“, „Vládce“ nebo „Vlastník“.

³ (v. 4) „Liberální“ znamená svobodné, ale v náboženství to odkazuje na ty, kdo popírají hlavní učení víry, jako je inspirace, narození z panny, Kristovo božství a smíření krví. Takzvaní liberálové jsou často otevření jakémukoliv učení nebo náboženství – pokud se *nejedná* o ortodoxní biblické učení.

⁴ (v. 4) Zastánci neo- („nové“) ortodoxie nejsou ve skutečnosti ortodoxní. Uznávají některé prvky učení Bible, ale pomocí ortodoxní terminologie maskují svou nebiblickou nevěru. Například pro zastánce neo-ortodoxie Bible „se stává“ Božím slovem, pokud „k němu promlouvá“. Pro ortodoxního věřícího Bible je Boží slovo.

⁵ (v. 11) C. A. Coates, *An Outline of Mark's Gospel and other Ministry*, str. 125.

⁶ (v. 12) Nazývali tuto slavnost *agapé*, doslovně „láska“.

⁷ (v. 12) Nejlepší čtení je „odneseny pryč“ nebo „poděl“, jak je uvedeno v nejstarším (NA) a také většině rukopisů (většinovém textu). Čtení „neseny sem a tam“, jak překládá TR, KJV a BKR, má slabou podporu.

⁸ (v. 14) William Kelly, *Lectures on the Epistle of Jude*, *The Serious Christian*, I:123.

⁹ (v. 14) „Přichází“ překládá aorist (*élthe*).

Může se takto přesně přeložit semitské proctví, budoucí událost, kterou je možné vidět s jistotou, takže je vyjádřena minulostí.

¹⁰ (v. 22) Textové rozdíly zde dále ještě komplikuje to, že řecké sloveso *diakrinomai* může znamenat „pochybovat“ nebo „rozlišovat.“ Viz poznámky pod čarou v NKJV v. 22 a 23

¹¹ (v. 23) J. B. Mayor, *The Epistle of St. Jude and the Second Epistle of St. Peter*, str. 51.

¹² (v. 24) Většinový text uvádí „je“ místo „vy“, ve smyslu těch, kdo hřeší, uvedených v předchozích verších, které duchovní křesťané usilují zachránit.

¹³ (v. 25) Jak ukáže opakované čtení textových poznámek v NKJV Nového zákona, NA (převážně alexandrijský) má tendenci být kratší („vypouštět“), víc než většina tradičních a hlavních textů. Jestliže tedy něco *dodává*, je to zvláště zajímavé. Ve 25. verši jsou přidány *tři* dodatky, takže čte: „*Jedinému Bohu, našemu Spasiteli, skrze Ježíše Krista, našeho Pána, buď sláva, velebnost, vláda i moc přede vším časem* atd. *Vynechává* však slovo „moudrému“. Tento Judův chvalozpěv byl nejspíš přednášen v této dlouhé formě v egyptských církvích.

Bibliografie

Bigg, Charles. *The Epistles of St. Peter and St. Jude*. Edinburgh: T. & T. Clark Ltd., 1901.

Coder, S. Maxwell. *Jude: The Acts of the Apostles*. Chicago: Moody Press, 1958.

Green, Michael. *The Second Epistle General of Peter and the General Epistle of Jude*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1968.

Ironside, H. A. *Epistles of John and Jude*. New York: Loizeaux Bros., Inc., 1931.

Kelly, William. „*Lectures on the Epistle of Jude*,“ *The Serious Christian*. Vol. I. Charlotte, N.C.: Books for Christians, 1970.

Mayor, J. B. *The Epistle of St. Jude and the Second Epistle of St. Peter*. Grand Rapids: Baker Book House, 1965.

Zjevení Ježíše Krista

Úvod

„*Naše srdce musí být naplněna chválou, když čteme slova tohoto proroctví a vzpomeneme si na milost, která nás zachránila ze všeho, co přichází na tento věk. Další požehnání je jistota konečného vítězství a slávy.*“

Arno C. Gaebelein

I. Jedinečné místo v kánonu

Jedinečnost poslední knihy Bible je patrná z jejího prvního slova – „Zjevení“, v originále *apokalypsis*. Toto slovo znamená *odkrytí* a je kořenem slova *apokalyptický*, které popisuje literární styl, jaký najdeme ve Starém zákoně v knihách Daniel, Ezechiel a Zachariáš, ale v Novém zákoně pouze zde. Poukazuje na prorocké vidění budoucnosti, ve kterém jsou užity symboly, obrazy a další literární prostředky.

Nejenom že Zjevení hledí *kupředu* k dovršení všeho a na *následný* triumf Boha a Beránka, ale také zavrhuje předchozích pětadesát knih Bible. Nejlepším možným způsobem, jak skutečně porozumět této knize, je znát celou Bibli! Znaky, symboly, události, čísla, barvy a tak dále jsou *téměř* všechny zmíněny v Božím slově již dříve. Někteří knihu přiléhavě označují jako „Grand Central Station“ Bible (nádraží s nejvyšším počtem nástupišť v New Yorku, pozn. překl.), protože právě sem přijíždí „vlaky“. Jaké vlaky? Vlaky myšlenek, které začínají v Genesis a pokračují následujícími knihami a vytvářejí červenou nit o vykoupení, izraelském národě, pohanských národech, církvi, Satanovi – protivníkovi Božího lidu, Antikristu, a mnohé další.

Apokalypsa – od čtvrtého století častokrát chybně označovaná za „Zjevení sv. Jana Teologa“ (BKR), ovšem ve skutečnosti se jedná o „Zjevení Ježíše Krista“ (1,1) – je nutným vy-

vrcholením Bible. Říká, jak se všechno odehraje. Dokonce i běžné čtení by mělo být vážným varováním nevěřícím, aby činili pokání, a povzbuzením Božímu lidu, aby vytrval!

II. Autorství

Samotná kniha uvádí autora – Jana (1,1; 4,9; 22,8) – který píše na základě pověření svého Pána, Ježíše Krista. Starověké, pevné a obecně rozšířené *vnější důkazy* podporují pohled, že Janem je míněn apoštol Jan, syn Zebedeův, který mnoho let pracoval v Efezu (v Malé Asii, kde se nachází všech sedm sborů, oslovených ve 2. a 3. kapitole). Císař Domicián ho vyhostil na ostrov Patmos, kde napsal vidění, které mu poskytl Pán. Později se vrátil do Efezu, kde zemřel ve zralém stáří. Justin Mučedník, Ireneus, Tertulián, Hippolytus, Klement z Alexandrie a Origenes, všichni připisují knihu Janovi. Ještě starší kniha nazvaná *Janův Apokryf* – kniha, která byla nalezena relativně nedávno v Egyptě (okolo roku 150 po Kr.), připisuje knihu Zjevení konkrétně Janovi, bratru Jakobovu.

První, kdo se proti Janovu autorství postavil, byl Dionysius Alexandrijský, který *nechtěl*, aby byl autorem Jan, protože sám byl odpůrcem učení o miléniu (Zj 20). Jeho nejasné a nepodložené odkazy, které za možné autory označují nejprve Jana Marka a poté „Jana Presbytera“, nemohou převážit silné svědectví druhé strany. Přesto mnozí novodo-

bí biblisté liberálnějších směrů také odmítají autorství apoštola Jana. V církevních dějinách neexistují důkazy o „Janu Presbyterovi“ (starším) kromě autora 2J a 3J. Tyto dva dopisy jsou psány stejným stylem jako 1J a také dobře odpovídají jednoduchosti a slovníku Janova evangelia.

Zatímco vnější důkaz uvedený výše je silný, *vnitřní důkaz* není tak jasný. Slovník, spíše drsný „semitský“ řecký styl (dokonce obsahuje několik výrazů, které by znalci gramatiky označili za hrubku), a také pořadí slov, vedou mnohé k přesvědčení, že stejný člověk, který napsal Apokalypsu, nemůže být autorem evangelia.

Tyto rozdíly je však možné vysvětlit a jako protiváhu najít mnoho podobností mezi oběma knihami.

Někteří například přijali rané datování Zjevení v padesátých nebo šedesátých letech (za vlády Klaudia nebo Nerona), zatímco Jan napsal své evangelium o mnoho let později, v devadesátých letech, kdy už pokročil ve své znalosti řečtiny. Vše ale nemuselo probíhat takto. Je docela možné, že Jan měl při psaní svého evangelia písaře, zatímco ve vyhnanství na Patmosu byl v úplném osamocení. (Učení o inspiraci není v žádném ohledu dotčeno, protože Bůh používá individuální styl pisatele, ne jeden obecný styl pro všechny knihy Bible.)

Základní téma světla a tmy nalézáme jak v Janově evangeliu, tak ve Zjevení. Slova jako „Beránek“, „zvítězit“, „slovo“, „pravda“, „živé vody“ a další mají tendenci obě díla spojoval. V J 19,37 i Zj 1,7 je citován Za 12,10, ale v obou případech není použito slovo „probdlí“, které je v Septuagintě, ale jiné slovo, které lze rovněž přeložit jako „probdlí“.¹

Další důvod pro rozdílný slovník a styl evangelia a Zjevení je, že každé dílo zastupuje zcela jiný typ literatury. Navíc, velké množství hebrejské frazeologie ve Zjevení pochází z mnoha odkazů na celý Starý zákon.

Na závěr: Tradiční pohled, že apoštol Jan, syn Zebedeův a bratr Jakubův, napsal Zjevení, má pevný historický základ a problémy s tím spojené je možné vysvětlit, aniž bychom toto autorství odmítli.

III. Doba vzniku

Někteří upřednostňují rané datování Zjevení, buďto 50. nebo pozdější 60. léta. Jak bylo uvedeno, z části je to proto, aby se vysvětlil méně pokročilý jazykový styl Zjevení. Někteří si myslí, že číslo „666“ (13,18) bylo proroctvím o Neronovi,² o němž někteří věřili, že vstane z mrtvých. To by naznačovalo rané datování. Skutečnost, že se tak nestalo, nijak neovlivňuje přijetí této knihy. (Možná je tím naznačeno, že byla napsána mnohem *později* než v Neronově době.)

Především církevní otcové považují pozdější období Domiciánovy vlády (okolo roku 96) za dobu, kdy byl Jan na Patmosu a obdržel Zjevení. Jelikož se jedná o raný, kompetentní a rozšířený pohled mezi pravověrnými křesťany, mluví vše pro jeho přijetí.

IV. Téma a dosah

Jednoduchý klíč k porozumění knize Zjevení spočívá v uvědomění si, že je rozdělena do tří hlavních částí. Kapitola 1. popisuje vidění, ve kterém Jan viděl Krista oděného jako Soudce a stojícího uprostřed sedmi sborů. Kapitoly 2. a 3. se týkají věku církve, ve kterém nyní žijeme. Zbývajících devatenáct kapitol se týká budoucích událostí, které nastanou krátce po uzavření období církve. Knihu je možné rozdělit následovně:

1. *Věci, které Jan viděl*, tj. vidění Krista jakožto Soudce sborů.

2. *Věci, které jsou*: Nástin období církve od smrti apoštolů až do doby, kdy Kristus vezme své svaté do nebe (kap. 2 a 3).

3. *Věci, které nastanou potom*: Nástin budoucích událostí od vytržení svatých do věčného stavu (kap. 4–22). Snadný způsob, jak si pamatovat obsah této třetí části knihy:

a) Kapitoly 4 až 19 popisují soužení, období posledních sedmi let, během nichž bude Bůh soudit nevěřící izraelský národ a stejně tak nevěřící národy. Tyto soudy jsou popsány následujícími obrazy:

(1) Sedm pečeti.

(2) Sedm polnic.

(3) Sedm misek.

b) Kapitoly 20–22 se zabývají Kristovým druhým příchodem. Jeho královstvím na zemi, soudem před velkým bílým trůnem a stavem věčnosti.

Sedmá pečeť v období soužení zahrnuje sedm polnic. Také sedmá polnice zahrnuje sedm misek soudů. Období soužení je tedy možné znázornit tímto způsobem:

PEČETĚ

1 2 3 4 5 6 7

POLNICE

1 2 3 4 5 6 7

MISKY

1 2 3 4 5 6 7

Závorky v knize

Výše uvedený diagram znázorňuje pouze hlavní tok dějů ve Zjevení. Jak ovšem popis událostí pokračuje, děj je často přerušován, aby se čtenář seznámil s různými osobnostmi a událostmi doby soužení. Někteří pisatelé to nazývají závorkami nebo vsuvkami. Některé hlavní vsuvky jsou:

1. 144 000 zapečetěných židovských svatých (7,1–8).
2. Věřící z pohanů tohoto období (7,9–17).
3. Silný anděl s malým svitkem (kap. 10).
4. Dva svědkové (11,3–12).
5. Izrael a drak (kap. 12).
6. Dvě šelmy (kap. 13).
7. 144 000 s Kristem na hoře Sión (14,1–5).
8. Anděl s věčným evangeliem (14,6–7).
9. Předběžné oznámení pádu Babylonu (14,8).
10. Varování ctitelům šelmy (14,9–12).
11. Sklizeň a vinobraní (14,14–20).
12. Zničení Babylonu (17,1–19,3).

Symboly v knize

Mnohé v jazyce Zjevení je symbolické. Čísla, barvy, minerály, drahokamy, šelmy, hvězdy a svícny, všechno to je užito k popisu osob, věcí nebo skutečností.

Naštěstí jsou některé z těchto symbolů srozumitelně vysvětleny v samotné knize.

Tak například, sedm hvězd je sedm andělů sedmi sborů (1,20); veliký drak je ďábel nebo Satan (12,9). Nápovědu k významu dalších symbolů je možné nalézt v jiných částech Bible. Čtyři živé bytosti (4,6) jsou téměř identické se čtyřmi živými bytostmi z Ez 1,5–14. V Ez 10,20 se o nich píše jako o cherubech. Levhart, medvěd a lev (13,2) nám připomínají Da 7, kde se tyto divoké šelmy vztahují na tři světové říše: řeckou, perskou a babylonskou. Jiné symboly nejsou tak jasně vysvětleny v Písmech, proto musíme být zvláště opatrní, když se je snažíme vyložit.

Dosah knihy

Když studujeme Zjevení – jako při jakémkoli jiném biblickém studiu – musíme mít trvale na mysli rozdíl mezi církví a Izraelem. Církev tvoří nebeský lid, požehnaný duchovními požehnáními a je povolána, aby měla podíl na Kristově slávě jako jeho nevěsta. Izrael je Boží dávný pozemský lid, kterému Bůh zaslíbil izraelskou zemi a doslovné pozemské království pod Mesiášovou vládou.

Pravá církev je zmíněna v prvních třech kapitolách, ale pak není o ní zmínka až do chvíle Beránkovy svatební hostiny v kapitole 19,6–10. Období soužení (4,1–19,5) má především židovský charakter.

Než uzavřeme tento úvod, bude poctivé uvést, že ne všichni křesťané vykládají knihu Zjevení výše uvedeným způsobem. Někteří si myslí, že kniha se zcela naplnila již v raných dějinách církve. Jiní učí, že Zjevení předkládá souvislý obraz období církve od Janových dnů až do konce.

Všechny Boží děti kniha varuje před tím, aby bláhově žili pro věci, které brzy pomínou. Nabádá nás, abychom svědčili těm, kteří jdou do zahynutí, a vybízí nás, abychom trpělivě očekávali na Pánův návrat. Pro nevěřící je kniha vážným varováním před hroznou budoucností, která čeká všechny, kdo odmítnou Spasitele.

Osnova

- I. Věci, které Jan viděl (kap. 1)
 - A. Titul a pozdrav (1,1–8)
 - B. Vidění Krista v rouchu soudce (1,9–20)
- II. Věci, které jsou: Dopisy od našeho Pána (kap. 2 a 3)
 - A. Do Efezu (2,1–7)
 - B. Do Smyrny (2,8–11)
 - C. Do Pergamu (2,12–17)
 - D. Do Thyatiry (2,18–29)
 - E. Do Sard (3,1–6)
 - F. Do Filadelfie (3,7–13)
 - G. Do Laodiceje (3,14–22)
- III. Věci, které nastanou potom (kap. 4–22)
 - A. Vidění Božího trůnu (kap. 4)
 - B. Beránek a sedmkrát zapečetěný svitek (kap. 5)
 - C. Otevírání šesti pečetí (kap. 6)
 - D. Spasení ve velikém soužení (kap. 7)
 - E. Sedmá pečeť a začátek sedmi polnic (kap. 8 a 9)
 - F. Silný anděl a malý svitek (kap. 10)
 - G. Dva svědkové (11,1–14)
 - H. Sedmá polnice (11,15–19)
 - I. Klíčové postavy velikého soužení (kap. 12–15)
 - J. Soudy sedmé misky (kap. 16)
 - K. Pád velkého Babylonu (kap. 17 a 18)
 - L. Příchod Krista a jeho tisíciletého království (19,1–20,9)
 - M. Soud nad Satanem a nad všemi nevěřícími (20,10–15)
 - N. Nové nebe a nová země (21,1–22,5)
 - O. Závěrečné varování, potěšení, pozvání a blahoslavenství (22,6–21)

Komentář

I. Věci, které Jan viděl (kap. 1)

A. Titul a pozdrav (1,1–8)

1,1–2 První verš oznamuje předmět knihy, jmenovitě věci, které se musí stát brzy (B21). Kniha Zjevení je v prvé řadě odhalením budoucnosti. Toto zjevení budoucích událostí bylo dáno Bohem Ježíši Kristu. Pán Ježíš jej poté svěčil svému andělovi, a anděl Pánovu služebníku Janovi. Janovým záměrem při psaní této knihy bylo podělit se o tuto informaci s Pánovými služebníky, tedy se všemi opravdovými věřícími. Jan tímto způsobem předkládá svědectví v prorockém slovu, které k němu Bůh promluvil, a svědectví Ježíše Krista. Stručně řečeno, Jan dosvědčoval

všechny věci, které viděl v nebeských viděních.

1,3 Očividně bylo Božím záměrem, aby se tato kniha četla ve sborech, protože zaslíbil zvláštní blahoslavenství tomu, kdo ji předčítá, a těm ve shromáždění, kdo ji poslouchají a berou si ji k srdci. Čas naplnění proroctví byl blízko.

1,4 Jan adresuje knihu sedmi sborům, které se nacházely v římské provincii Asie. Tato provincie se nacházela v Malé Asii (dnešní Turecko). Jan nejprve přeje těmto sborům milost... a pokoj. Milost znamená nezaslouženou Boží přízeň a sílu, která je třeba v každodenním životě křesťana. Pokoj je výsledné upokojení, které věřícímu dává schopnost čelit protiventství,

smutku a dokonce samotné smrti. O milosti a pokoji se říká, že pochází od Trojice. Pochází od toho, který jest a který byl a který přichází. To poukazuje na Boha Otce a předkládá skutečný význam jména Jahve. Vždy existoval a je stále tentýž. Pochází od sedmi duchů, kteří jsou před jeho trůnem. To poukazuje na Boha Ducha svatého v jeho plnosti, sedm je číslo dokonalosti a úplnosti. Není překvapením, že číslovku sedm nalézáme v této poslední knize Bible čtyřiapadesátkrát.

1,5 Pochází od Ježíše Krista, věrného svědka, prvorozeného z mrtvých a vládce králů země. Tím je jasně popsán Bůh Syn. Je spolehlivý svědek. Jako prvorozený z mrtvých je první, kdo vstal z mrtvých, aby již více nezemřel, a ten, kdo zastává čestné a vznešené místo mezi všemi, kteří jsou vzkříšeni z mrtvých, aby užívali věčný život. Je také vládcem nad všemi zemskými králi. Po úvodních pozdravech vzdává Jan hold, aby poctil Pána Ježíše. Nejprve mluví o Spasiteli, který nás miluje (*zamiloval si nás*³) a obmyl nás od našich hříchů svou krví. Všimněte si času sloves: *miluje* – přítomný čas, probíhající děj; *obmyl* – minulý čas, dokončené dílo. Všimněte si také pořadí: *Miluje nás*, a opravdu nás miloval dlouho předtím, než nás obmyl. A všimněte si, jakou zaplatil cenu: svou vlastní krev. Čestné sebehodnocení nás nutí k tomu, abychom vyznali, že cena byla příliš vysoká. Nezasloužili jsme si, abychom byli obmyti za takovou vysokou cenu.

1,6 Jeho láska se nezastavila u toho, že nás obmyl, i když by se tak mohlo stát. Učinil nás královstvím a kněžími svému Bohu a Otci. Jako svatí kněží obětujeme duchovní oběti Bohu: sami sebe, to, co vlastníme, slávu a službu. Jako královští kněží zvětšujeme dokonalost toho, který nás povolal z temnoty do svého podivuhodného světla. Když rozjímáme nad takovouto láskou, můžeme pouze konstatovat, že je hoden vši slávy, uctívání a chvály, které mu dokážeme přinést. A je hoden výsadního postavení v našich životech, v církvi, ve světě a v celém vesmíru. Amen.

1,7 Tento požehnaný přichází zpět na zem a vozem jsou mu oblaka. Jeho příchod nebude ani místní ani neviditelný, protože jej uvidí každé oko (srov. Mt 24,29–30). Lidé, kteří se

provinili jeho ukřižováním, budou zděšeni. Ve skutečnosti všechny kmeny země budou hlasitě naříkat, protože přichází, aby soudil své nepřátele a ustanovil své království. Věřící nebudou při jeho příchodu truchlit; řeknou: „Ano, amen.“

1,8 Zde dochází ke změně mluvčího. Pán Ježíš představuje sám sebe jako Alfu a Omegu (první a poslední písmena řecké abecedy), počátek i konec.⁴ Překlenuje čas a věčnost, překonává vznešený slovník. Je zdrojem a cílem stvoření, a je to právě on, kdo začal a dovrší Boží program ve světě. On je, byl a přichází, věčný ve svém bytí a Všemohoucí ve své moci.

B. Vidění Krista v rouchu soudce (1,9–20)

1,9 Zpět k Janovi, který sebe uvádí jako bratra a spoluúčastníka všech věřících v soužení, království a vytrvalosti v Ježíši Kristu. Spojuje zde soužení, vytrvalost (trpělivost) a království. Pavel je podobně spojil ve Sk 14,22, když vyzýval svaté, aby „setrvali ve víře a řekl, že musíme skrze mnohá soužení vejít do Božího království.“

Jan byl ve vězení na ostrově Patmos v Egejském moři kvůli své oddanosti Božimu slovu a svědectví o Ježíši Kristu. Jeho vězení se však stalo předsálím nebes, když obdržel vidění slávy a soudu.

1,10 Jan byl v Duchu, tedy chodil v nezastíněném společenství s Pánem, a tak byl připraven na přijetí Božího sdělení. To nám připomíná, že má-li člověk slyšet, musí být dostatečně blízko. „Tajemství Hospodinovo zjevné jest těm, kteříž se jeho bojí“ (Ž 25,14 BKR). Bylo to v den Páně, tedy první den týdne. Neděle byla dnem Kristova vzkříšení, dvou jeho setkání s učedníky a sestoupení Ducha o Letnicích. Učedníci se společně setkávali, aby v den Páně lámali chléb, a Pavel dával pokyny Korint'ánům, aby v první den týdne uspořádali sbírku. Někteří si myslí, že Jan odkazuje na dobu soudu, o které bude psát, ale řecký výraz pro něj je zcela odlišný.⁵

Náhle Jan uslyšel za sebou jasný a mocný hlas jako zvuk polnice.

1,11–12 Byl to Ježíš, který jej nabádal, aby sepsal do knihy to, co uvidí, a poslal ji sedmi sborům. Když se Jan obrátil k mluvčímu,

uviděl sedm zlatých svícňů, každý z nich měl svůj podstavec, jedno svislé rameno a nahoře olejovou lampu.

1,13 Osoba uprostřed sedmi svícňů byla jako Syn člověka. Mezi ním a jednotlivými svícny nebylo nic, žádný zprostředkovatel, hierarchie nebo organizace. Každý sbor byl samostatný. Když McConkey popisuje Pána, uvádí:

Duch čerpá z přirozené oblasti symboly, které mohou naši tupé a omezené mysli zprostředkovat náznak představy o slávě, nádheře a majestátu toho, který přichází, Krista knihy Zjevení.⁶

Navenek byl oblečen do dlouhého roucha soudce. Pás kolem beder symbolizuje spravedlnost a věrnost, které charakterizují jeho soudy (viz Iz 11,5).

1,14 Jeho hlava a vlasy byly bílé jako vlna, což zobrazuje jeho věčné trvání jakožto Věkovitého (Da 7,9), a také moudrost a čistotu jeho soudů. Oči jako plamen ohně mluví o dokonalém poznání, neomylném vhledu, kterému nic neunikne.

1,15 Pánova chodidla byla jako bronz rozžhavený v peci. Jelikož bronz je vždy předobrazem soudu, podporuje to pohled, že se v prvé řadě jedná o *soudní úřad*. Jeho hlas zněl jako zvuk mořských vln nebo vodopádu v horách, zněl velkolepě a budil bázeň.

1,16 Ve své pravici držel sedm hvězd, což naznačuje vlastnictví, moc, kontrolu a čest. Z jeho úst vycházel dvousečný meč, Boží slovo (Zj 4,12). Zde to poukazuje na ostré a přesné hodnocení týkající se jeho lidu, které nacházíme v dopisech sedmi sborům. Jeho vzezření bylo jasné jako slunce v pravé poledne, jako vyjádření oslňujícího lesku a nadzemské slávy jeho božství.

Když zkombinujeme všechny tyto myšlenky, vidíme Krista v jeho úplné dokonalosti, zcela kvalifikovaného, aby soudil sedm sborů. Později v knize bude soudit své nepřátele, ale „soud (musí) začít od domu Božího“ (1Pt 4,17). Všimněte si však, že se v každém případě jedná o jiný druh soudu. Sborů jsou souzeny, aby byly očištěny a odměněny, svět proto, aby byl potrestán.

1,17 Pohled na Soudce přemohl Jana natolik, že padl k jeho nohám jako mrtvý, ale Pán

ho pozvedl, když se mu dal poznat jako první i poslední, což je jeden z Hospodinových titulů (Iz 44,6; 48,12).

1,18 Soudce je ten Živý, který byl mrtvý, ale nyní žije na věky věků. Má klíče od hádu (podsvětí) i smrti, má tedy moc nad obojím, a jako jediný schopen vzkřísit mrtvé. Hádes zde představuje duši a smrt tělo. Když jedinec zemře, duše je v hádu, to je označení, které je užito k popisu stavu mimo tělo. Tělo jde do hrobu. Pro věřícího znamená stav mimo tělo totéž, jako být v Pánově přítomnosti. Při vzkříšení se duše vrátí do oslaveného těla a bude vytržena do Otcova domu.

1,19 Jan musel napsat věci, které uviděl (kap. 1); věci, které jsou (kap. 2 a 3); a věci, které se mají stát po nich (kap. 4–22). To tvoří celkovou osnovu knihy.

1,20 Pán poté Janovi vysvětlil skrytý význam sedmi hvězd a sedmi zlatých svícňů. Hvězdy představují anděly neboli posly sedmi sborů, zatímco svícny představují přímo sedm sborů.

Existují různá vysvětlení, co vlastně andělé znamenají. Někteří říkají, že se jednalo o andělské bytosti, které reprezentují sbory, stejně jako andělé reprezentují národy (Da 10,13.20–21). Jiní říkají, že to byli biskupové (nebo pastoři) sborů, toto vysvětlení však postrádá opodstatnění v Písmu. Ještě další říkají, že se jednalo o lidské posly, kteří vyzvedli dopisy od Jana na Patmosu a doručili je do jednotlivých sborů. Stejně řecké slovo (*angelos*) znamená anděl i posel, ale v této knize je velice často použito v prvním významu.

Přestože jsou dopisy adresovány andělům, obsah se očividně vztahuje na všechny věřící v jednotlivých sborech.

Svícny jako nositelé světla byly vhodným symbolem místního sboru, od kterého se očekává, že bude zářit pro Boha uprostřed temnoty tohoto světa.

II. Věci, které jsou: Dopisy od našeho Pána (kap. 2 a 3)

V kapitolách 2 a 3 jsou zapsány jednotlivé dopisy adresované sedmi sborům v Asii. Tyto dopisy je možné aplikovat přinejmenším třemi způsoby. Zaprvé, popisují stav, který

skutečně byl v *sedmi místních sborech*, v době, kdy Jan psal. Zadrhé, poskytují pohled na křesťanstvo během *kteřéhokoliv určitého období* dějin. Rysy, které nacházíme v těchto dopisech, alespoň částečně existovaly ve všech stoletích počínaje Letnicemi. V tomto ohledu dopisy připomínají sedm podobností z Mt 13. Konečně dopisy poskytují *postupný náhled* na dějiny křesťanstva, ve kterém každý sbor zastupuje jiné období. Obecný trend stavu je sestupný. Mnozí věří, že první tři dopisy následují po sobě, zatímco poslední čtyři souběžně zasahují do doby vytržení.

Podle třetího pohledu se epochy církevních dějin obvykle popisují následujícím způsobem:

Efez: Církev prvního století byla víceméně chvályhodná, ale již opustila první lásku.

Smyrna: Od prvního do čtvrtého století církev trpěla pronásledováním pod římskými císaři.

Pergamos: Během čtvrtého a pátého století bylo křesťanství díky Konstantinově přízni uznáno za státní náboženství.

Thyatira: Od šestého do patnáctého století zaznamenala římskokatolická církev v západním křesťanství značný rozmach, než byla otřesena reformací. Na východě vládla pravoslavná církev.

Sardy: Šestnácté a sedmnácté století bylo poreformačním obdobím. Světlo reformace brzy pobleblo.

Filadelfia: Během osmnáctého a devatenáctého století nastala mocná probuzení a velká misijní hnutí.

Laodicea: Církev posledních dnů je zobrazena jako vlažná a odpadlá. Je to církev liberalismu a ekumenismu.

Ve struktuře dopisů jsou podobnosti. Tak například, každý dopis začíná pozdravem jednotlivého sboru; každý představuje Pána Ježíše v roli, která se obzvlášť hodí k danému sboru; každý popisuje Pánovo poznání o skutcích daného sboru, což je uvedeno slovy „vím“. Slova pochvaly jsou adresována všem sborům s výjimkou Laodiceje. Výtka se vztahuje na všechny kromě Smyrny a Filadelfie. Každému sboru je uvedena zvláštní výzva,

aby slyšeli, co říká Duch, a vítězům je určeno zvláštní zaslíbení.

Každý sbor má svůj vlastní odlišný charakter. Phillips pomocí následujících titulů vyjadřuje převládající rysy: *Efez* – církev bez lásky; *Smyrna* – pronásledovaná církev; *Pergamos* – příliš tolerantní církev; *Thyatira* – církev v kompromisu; *Sardy* – spící církev; *Filadelfia* – církev s příležitostí, a *Laodicea* – spokojená církev. Walvoord popisuje jejich problémy: (1) ztráta první lásky; (2) strach z utrpení; (3) špatné učení; (4) morální odklon; (5) duchovní mrtvost; (6) nedostatek stálosti; (7) vlažnost.⁷

A. Do Efezu (2,1–7)

2,1 Pán se představuje sboru v Efezu jako ten, který pevně drží oněch sedm hvězd ve své pravici, který se prochází uprostřed těch sedmi zlatých svícňů. Pán je ve většině dopisů popsán podobně jako v 1. kapitole.

2,2 Tento sbor vynikal množstvím skutků, namáhavou prací a trpělivou vytrvalostí. Netoleroval mezi sebou zlé lidi. Měl schopnost rozeznat falešné apoštoly a podle toho s nimi jednat.

2,3–4 Pro Kristovo jméno trpělivě snášel soužení a nepřátelství a neúnavně pracoval. Ale tragédie Efezu byla v tom, že opustil první lásku. Oheň jeho náklonnosti vyhasl. Zářivé nadšení prvních dnů zmizelo. Křesťané se mohli ohlédnout za lepšími dny, ve kterých se láska nevěsty ke Kristu projevovala vřele, plně a svobodně. Efezští stále drželi zdravé učení a byli aktivní ve službě, ale skutečný motiv veškerého uctívání a služby scházel.

2,5 Měli si vzpomenout na dobré dny své dřívější víry, měli činit pokání z odklonu od první lásky a vrátit se k oddané službě, která charakterizovala počátek jejich křesťanského života. Jinak pohne svícнем Efezu z jeho místa, tj. sbor přestane existovat. Jeho svědectví zanikne.

2,6 Další slovo pochvaly se týká jejich nenávisťi ke skutkům Nikolaitů. Nemůžeme si být jisti, kdo byli tito lidé. Někteří se domnívají, že byli následovníky náboženského vůdce Nikolase (Mikuláše). Další poukazují na to, že toto jméno znamená „vláda nad laiky“

a vidí v něm odkaz na vzestup klerikálního systému.

2,7 Ti, kdo mají uši ke slyšení Božího slova, jsou vybídnuti, aby poslouchali, co Duch praví sborům.

Poté je předloženo zaslíbení tomu, kdo zvítězí. Vítězem je v Novém zákoně ten, kdo věří, že Ježíš Kristus je Boží Syn (1J 5,5), jinými slovy opravdový věřící. Jeho víra mu umožňuje, aby přemohl svět se všemi jeho pokušeními a lákadly. Možná, že v každém dopise obsahuje toto slovo dodatečnou myšlenku, která je spojena se stavem v daném sboru. Vítěz v Efezu tedy může být ten, kdo ukáže ryzost své víry, když bude činit pokání z toho, že opustil svou první lásku. Všichni takoví budou... jíst ze stromu života, který je uprostřed Božího ráje. To neznamená, že budou spaseni svým vítězstvím, ale že jejich vítězství potvrzuje skutečnost jejich obrácení. Jediný způsob, jak je člověk spasen, je milost skrze víru v Krista. Všichni, kdo jsou spaseni, budou jíst ze stromu života, tedy vstoupí do věčného života v jeho plnosti v nebesích.

Efez je často chápán jako popis stavu církve v období brzy po smrti apoštolů.

B. Do Smyrny (2,8–11)

2,8 Slovo Smyrna znamená *myrhu* nebo *hořkost*. Zde se Kristus představuje jako první a poslední, který byl mrtev a ožil. Tento popis přinese útěchu především těm, kdo jsou denně vystaveni hrozbě smrti.

2,9 Se zvláštní citlivostí Pán sděluje svým trpícím svatým, že dobře zná jejich soužení. Navenek mohli vypadat jako chudí, ale pokud jde o duchovní stránku, byli bohatí. Jak prohlásil Charles Stanley: „Byla to zvláštní pocta být blízko tomu, který neměl, kde by hlavu složil. Naučil jsem se toto: Ježíš je zvláštním způsobem přítelem svých chudých služebníků.“

Svatí ve Smyrně byli vystaveni nemilosrdným útokům ze strany Židů. Historikové například vypráví o dychtivosti, se kterou tyto Židé napomáhali umučení Polykarpa. Jako Židé tvrdili, že jsou Božím vyvoleným lidem, ale svým rouhavým chováním ukazovali, že byli Satanovou synagogou.

2,10 Křesťané se neměli bát ničeho z toho, které brzy vytrpí. Někteří z nich budou uvězněni a vyzkoušeni, když budou mít soužení po deset dní. Toto období může odkazovat *doslovně* na deset dnů, deset různých pronásledování za římských císařů, kteří předcházeli Konstantina, nebo deset let pronásledování za Diokleciána.

Věřící byli povzbuzeni, aby byli věrní až na smrt, tedy připraveni raději zemřít, než odvolat svou víru v Krista. Obdrží korunu života, zvláštní odměnu pro mučedníky.

2,11 Ochotný posluchač je opětovně povzbuzen, aby naslouchal hlasu Ducha. Vítězi je zaslíbeno osvobození od druhé smrti. Zde vítěze představuje někoho, kdo dokázal reálnost své víry, když si vybral raději odejít do nebe s dobrým svědomím, než zůstat na zemi se špatným. Nebude zasažen druhou smrtí, údělem všech nevěřících (20,6.14).

C. Do Pergamu (2,12–17)

2,12 Slovo Pergamos (nebo Pergamum) znamená *vysokou věž* nebo *zcela ženatý*. Tento dopis představuje Pána jako toho, který má ostrý dvousečný meč. Tím mečem je Boží slovo (Žd 4,12), kterým bude soudit ty, kdo ve sboru páchají nepravostí (viz v. 16).

2,13 Pergamos byl asijským centrem kultu císaře: z toho důvodu je nazváno místem Satanova trůnu. Navzdory okolnímu pohanství zůstal sbor oddaný Kristu, přestože jeden z jeho členů, Antipas, byl umučen pro své vyznání Pána Ježíše. Antipas byl první člověk z Asie, o němž víme, že zemřel, protože odmítl uctívat císaře.

2,14–15 Ale Pán musí pokárat sbor za to, že dovoluje lidem se zlým učením, aby setrvali v křesťanském společenství. Byli zde zastánci Baláмова učení a učení Nikolaitů. Balámovo připouštělo jedení masa obětovaného modlám a sexuální nemravnost. Také to odkazuje na praxi kázat za mzdu (Nu 22–25; 31).

Učení Nikolaitů není definováno. Mnozí biblisté mají dojem, že se jednalo o libertiny, kteří učili, že ti, kdo jsou pod milostí, mohou volně praktikovat modlářství a sexuální hříchy.

Dr. C. I. Scofield však spojuje toto učení se vzestupem klerikálního systému:

Toto učení tvrdí, že Bůh ustanovil řád „kléru“ nebo kněží, na rozdíl od „laiků“. Slovo je složeno ze dvou řeckých slov, *niko*, vítěz nebo dobyvatel, a *laos*, lid. Nový zákon nemluví o „duchovních“, tím méně o kněžích, kromě toho, že všichni Boží synové v této dispensaci jsou „královským kněžstvem“. V církvi apoštolské doby byly úřady: starší (neboli biskupové) a diakoni; dále byly dary: apoštolové, proroci, evangelisté, pastýři a učitelé (Ef 4,11). Tito mohou a nemusí být staršími nebo diakony. Později v apoštolském období se objevila tendence přisuzovat pravomoc vysluhovat obřady pouze starším a obecně vytvořit z nich třídu mezi Bohem a člověkem; to byli *niko-laité*. Všimněte si, že to, co bylo v Efezu (tedy v pozdně apoštolském období) „skutky“, se o dvě století později v Pergamu (či konstantinském období) stalo „učením“.⁸

2,16 Opravdoví věřící jsou vybízeni k pokání. Pokud ho budou činit, nejspíše odstraní zlé učitele ze svého středu. Jinak bude s těmi to zlými lidmi bojovat sám Pán.

2,17 Poslušní svatí by měli naslouchat, co Duch praví sborům. Tomu, kdo vítězí, bude dána skrytá mana a bílý kamének. V případě Pergamu může být ten, kdo vítězí, Boží dítě, které odmítá tolerovat zlé učení v místní církvi. Ale co je to skrytá mana a bílý kamének?

Mana je předobrazem samotného Krista. Možná ukazuje na nebeský pokrm v kontrastu k pokrmu obětovanému modlám (v. 14). Skrytá mana může znamenat „sladké, tajné společenství s Pánem, který je ve slávě známý jako ten, kdo zde trpěl“. Bílý kamének byl vysvětlován mnoha způsoby. Byl znamením zproštění viny v právním sporu. Byl to symbol vítězství v atletickém závodě. Byl to výraz přijetí, které hostitel poskytoval své návštěvě. Zdá se být jasné, že to je odměna, kterou Pán dává tomu, kdo vítězí, a vyjadřuje tak své osobní uznání. Alford říká, že nové jméno naznačuje přijetí z Boží strany a titul ve slávě.

Historicky tento sbor pravděpodobně reprezentuje dobu brzy po Konstantinovi, kdy církev byla „zcela provdána“ státu. Tisíce lidí se staly nominálními křesťany a církev tolerovala ve svém středu pohané praktiky.

D. Do Thyatiry (2,18–29)

2,18 Jméno Thyatira znamená *ustavičná* nebo *nepřetržitá oběť*. V tomto dopise je Boží Syn viděn jako ten, který má oči jako plamen ohně a nohy podobné bronzu. Oči hovoří o pronikavém vidění a bronzové nohy mluví o hrozícím soudu.

2,19 Tento sbor byl v mnoha věcech vynikající. Nechyběly v něm dobré skutky, láska, služba, víra, trpělivost a vytrvalost. Ve skutečnosti jeho skutků na počet spíš přibývalo než ubývalo.

2,20 Ve sboru však tolerovali nečisté učení, jehož výsledkem bylo praktikování nemravností a modlářství. Sbor dovolil samozvané prorokyni Jezábel,⁹ aby svedla Boží služebnice do hříchu. Stejně jako Jezábel ve Starém zákoně poskvrnila Boží lid smilstvem a modlářstvím, tak tato žena učila, že křesťané se mohou zapojit do podobných praktik, aniž by hřešili. Nejspíš povzbuzovala věřící, aby se přidali k obchodním cechům v Thyatiře, i když k tomu patřilo uctívání boha nebo bohyně cechu a účast na slavnostech, kde bylo jídlo obětované modlám. Nepochybně ospravedlňovala tento kompromis se světem tím, že tak domněle podpoří sbor.

2,21–23 Protože odmítla činit pokání, Pán se jí chystal dát lůžko toho, kdo je nemocný soužením na místo její postele žádostivosti. Ti, kdo s ní páchají smilstvo, budou uvrženi na lůžko velikého soužení a smrti, dokud ji neopustí a neutečou od jejích skutků. Poté všechny sbory poznají, že Pán sleduje lidské skutky a odplicí podle nich. Pravděpodobně byla v Thyatiře skutečná prorokyně jménem Jezábel. Někteří biblisté zde však také viděli odkaz na vzestup falešného církevního systému s jeho uctíváním obrazů, prodáváním odpustků a kněžským rozhřešením takových hříchů jako smilstvo.

2,24–25 V Thyatiře byl věrný pozůstatek (vám ostatním..., kteří nemáte toto učení), který nebyl uveden do tajného učení a rituálů Jezábel, jinak známé jako hluboké věci Satanovy. Na ně nebylo uvaleno žádné jiné břemeno nebo zodpovědnost, než aby pevně drželi pravdu až do Kristova příchodu.

2,26–28 Ten, kdo vítězí v Thyatiře, byl skutečný věřící, který pevně zachovával skut-

ky ryzího křesťanství. Jeho odměnou bude vláda s Kristem během milénia. Bude mít pravomoc nad národy a bude je pást železnou berlou. Všechen hřích a vzpoura budou hrozně a rychle potrestány. Pán zaslíbil, že těm, kdo zvítězí, dá hvězdu jitřní. Pán Ježíš je jasná a jitřní hvězda (22,16). Stejně jako se jitřní hvězda objeví na nebi předtím, než vyjde slunce, tak se Kristus ukáže jako jitřní hvězda při vytržení církve do nebe předtím, než se ukáže jako slunce spravedlnosti, aby vládl nad zemí (1Te 4,13–18; Mal 3,20). Tedy tomu, kdo vítězí, je zaslíbena účast na vytržení. Nezíská si ji svými skutky, ale jeho skutky prokazují realitu jeho víry. Protože je skutečně obrácen, získá hvězdu jitřní.

2,29 V tomto a následujících třech dopisech, se obrat „Kdo má uši, slyš...“ objevuje až po zaslíbení tomu, kdo zvítězí. Může to naznačovat, že od této chvíle se předpokládá, že uši ke slyšení toho, co Duch praví sborům, budou mít pouze ti, kdo zvítězí.

E. Do Sard (3,1–6)

3,1 Slovo Sardy znamená *ti, kdo unikají* nebo *obnova*. Pán se zjevuje jako ten, kdo má sedm duchů Božích a sedm hvězd. V moci Ducha svatého má dohled nad sbory a jejich posly. Sardy byly sborem mrtvého vyznání. Měly pověst křesťanského shromáždění, ale lidé zde většinou jednali formálně, prázdně, rutinně. Nepřetékali duchovním životem. Nejistřili nadpřirozeností.

3,2–3 Pán je povolává k nové horlivosti a nové snaze posílit to málo, které pro něj zůstalo, protože i to vykazovalo znaky umírání. Lidé častokrát začali kvůli Bohu vyvíjet nějakou činnost, ale nikdy ji nedovedli do konce. Kristus je varuje, aby pevně drželi vzácný poklad pravdy a činili pokání ze svého stavu bez života. Pokud se neprobudí, přijde nečekaně a vypořádá se s nimi na soudu.

3,4 Pozůstatek, který neztratil křesťanské svědectví, byl i v Sardách. Věřící, kteří neposkvřili svá roucha světem, budou chodit s Kristem v bílých šatech.

3,5 Vítězi byli ti, kdo se jako opravdoví věřící vyznačovali spravedlivými skutky. Jejich bílé šaty hovoří o spravedlnosti jejich životů.

Jelikož byli prokazatelně opravdovými křesťany, jejich jména nebudou vymazána z knihy života.

Někteří vykladači se domnívají, že kniha života obsahuje jména všech, kterým byl dán *tělesný* život. Podle tohoto názoru ti, kdo prokazují svými životy, že se opravdu znovuzrodili, nebudou odstraněni z knihy; a z toho vyplývá, že všichni ostatní budou.

Jiní chápou knihu jako seznam všech, kdo mají *duchovní* život. Jim je zaslíbeno, že jejich jména nebudou vymazána, tedy že nikdy nepřijdou o své spasení. Podle tohoto názoru skutečnost, že některá jména vymazána nebudou, neznamena, že ostatní vymazána budou.

Vzhledem k převládajícímu učení Písem, že spasení je z milosti a ne ze skutků, a díky jednoznačným prohlášením, že opravdoví věřící má věčnou jistotu (J 3,15; 5,24; 10,27–29), nemůže 5. verš zahrnovat možnost, že by Boží dítě mohlo být zatraceno.

Náš Pán přidává zaslíbení, že vyzná jména vítězů před svým Otcem a před jeho anděly v nebesích.

3,6 Lidé jsou opět povoláni, aby poslechli vážné varování, že nestačí mít náboženské vyznání, aniž se někdy znovuzrodili.

Shromáždění v Sardách je často bráno jako obraz poreformačního období, kdy se církev stala formální, rituální, světskou a politickou. Protestantské státní církve v evropských a amerických koloniích také směřovaly do tohoto proudu.

F. Do Filadelfie (3,7–13)

3,7 Název Filadelfie znamená *bratrská láska*. Tomuto sboru se Pán ukázal jako ten, který je svatý, který je pravý, který má klíč Davidův, když on otevírá, nikdo nezavře, a když on zavírá, nikdo neotevře.

Jinými slovy má správcovskou moc a nepochybnitelný dohled:

Otevřené dveře, které židovská synagoga a pohanské kultury nemohly zavřít, znamenají příležitost kázat Krista všem, kdo uslyší, a kterou dává Bůh. Klíč Davidův je starozákonní obraz absolutní Boží svrchovanosti k otevření dveří a zavření úst. Viz Iz 22,22.¹⁰

3,8 Sbor ve Filadelfii od Pána přijal pouze slova chvály. Svátí byli věrní. Byli horliví v konání dobrých skutků. Ve vlastních lidských slabostech důvěřovali Pánu. Výsledkem bylo, že byli schopni zachovat pravdu tak, že ji žili navenek svým životem. Nezapřeli Kristovo jméno. Proto před ně postavil otevřené dveře příležitosti, které nebude nikdo schopen zavřít.

3,9 Samozvaní Židé, kteří jim tak tvrdě oponovali, budou před těmito prostými věřícími pokořeni. Ti, kdo tvrdili, že jsou Bohem vyvolení, byli ve skutečnosti Satanovou synagogou a budou přinuceni uznat, že křesťané, kterými pohrdali, byli ve skutečnosti vyvoleným stádem.

3,10 Protože v církvi ve Filadelfii zachovali Boží pravdu, když ji před lidmi žili, Pán je zachová před hodinou zkoušky, která má přijít na celý obydlý svět. To je zaslíbení osvobození od doby souzení, které je popsáno v kapitolách 6–19. Všimněte si, že budou zachováni od (B21) *hodiny* zkoušky, tedy *od tohoto* celého časového období. Také budou zachováni od toho období (řecky *ek*) a ne v něm.

Spojení „obyvatele země“ technicky popisuje ty, kteří ze země činí svůj domov, „lidé, jejichž odplatou je život na světě“ (Ž 17,14b B21).

3,11 Kristův příchod má motivovat sváté ke stálosti a vytrvalosti. Neměli by nikomu dovolit, aby je okradl o vítězný věnec, který je na dosah ruky.

3,12 Kdo vítězí, bude učiněn sloupem uvnitř Boží svatyně. Může to znamenat mnohé, ale určitě je zde obsažena myšlenka síly, cti a trvalého bezpečí. Nikdy neopustí toto místo bezpečí a radosti. Kdo vítězí, bude mít na sobě napsána tři jména: jméno Boží..., jméno nového Jeruzaléma, který sestupuje z nebe od Boha, a nové jméno Pána Ježíše. Bude tedy tím, kdo patří všem třem.

3,13 Kdo má uši, měl by naslouchat tomuto poselství od Ducha sborům.

Sbor ve Filadelfii je často brán jako symbol velkého evangelikálního probuzení v osmnáctém a na začátku devatenáctého století, znovuobjevení pravdy ohledně církve a příchodu Krista a celosvětového misijního taže-

ní. Zatímco evangelikální křesťané zažívali během tohoto období opravdové obnovení, Satan vynaložil značné úsilí, aby církev byla proniknuta zákonictvím, obřadnictvím a racionalismem.

G. Do Laodiceje (3,14–22)

3,14 Název Laodicea znamená buďto *vláda lidu* nebo *soud lidu*. Pán Ježíš o sobě mluví jako Amen, svědek věrný a pravý, původ Božího stvoření. Jako Amen ztělesňuje věrnost a pravdu a je ten, kdo garantuje a naplní Boží zaslíbení. On je také původce Božího stvoření, jak materiálního tak duchovního. Výraz „původ Božího stvoření“ neznamená, že byl první osobou, která byla stvořena; nikdy stvořen nebyl. Spíš to znamená, že dal počátek celého stvoření. Neříká se zde, že *měl* počátek, ale že *je* Počátek. Je *původce* Božího stvoření. A vyniká nad veškeré stvoření.

3,15–17 Sbor v Laodiceji nebyl ani studený ani horký. Byl odporně vlažný. Pán by dal přednost extrému lhostejnosti nebo horlivosti. Ale sbor byl natolik vlažný, že sváděl lidi k tomu, aby si mysleli, že se jedná o Boží církev. Byl tak odporně vlažný pro duchovní záležitosti, že se z toho Nejvyššímu zvedal žaludek. Navíc se sbor vyznačoval pýchou, nevědomostí, soběstačností a samolibostí.

3,18 Lidé dostali radu, aby od Pána koupili zlato pročištěné v ohni. To může znamenat božskou spravedlnost, která se kupuje bez peněz a bez úhrady (Iz 55,1), získá se však jako dar skrze víru v Pána Ježíše. Nebo to může znamenat ryzí víru, která je prověřena v ohni a ústí ve chválu, slávu a čest při zjevení Ježíše Krista (1Pt 1,7).

Pán Ježíš také lidem radí, aby si koupili bílé roucho, tedy praktickou spravedlnost v každodenním životě. Měli si pomazat své oči masťou, tedy získat zvláštní duchovní vidění skrze osvětlení Duchem svatým. Tato rada byla obzvlášť vhodná, jelikož Laodicea byla známá jako centrum bankovníctví, textilního průmyslu a lékařství – především výrobou oční masťou.

3,19 Pánova láska ke sboru je vidět v tom, že ho usvědčuje a kárá. Pokud by se o něj nezajímal, neobtěžoval by se. S přetrvávající

něhou volá tento nominální sbor, aby se rozhorlil a činil pokání.

3,20 V závěrečných verších se nachází úsek, který Scofield nazývá „Ježíšovo místo a postoj na konci věku církve“. Je vně vyznávající církve, zdvořile klepe a zve jednotlivce (už ne masy lidí), aby opustili odpadlou církev, aby měli společenství s ním.

Trench poznamenává:

Každý člověk je pánem domu svého srdce; je to jeho pevnost; musí otevřít její brány. Má žalostnou výsadu i privilegium odmítnout otevřít. Ale pokud odmítá, je slepě proti vlastnímu pozhnání; chudák dobyvatel.¹¹

3,21 Vítězi je zaslíbeno, že bude mít podíl na slávě Kristova trůnu a bude vládnout s ním nad zemí v tisíciletém království. Ti, kteří jej následovali v pokoře, odmítnutí a utrpení, jej budou následovat také ve slávě.

3,22 Poté je posluchač naposledy a slavnostně vyzván, aby naslouchal hlasu Ducha.

Ať vykládáme knihu Zjevení jakkoliv, je nesporné, že sbor v Laodiceji představuje živý obraz doby, ve které žijeme. Všude kvete život v přepychu, zatímco duše hynou nedostatkem evangelia. Křesťané nosí koruny, místo toho, aby nesli kříž. Jsme nadšenější ze sportu, politiky či televize než z Krista. Málo vnímáme duchovní potřeby, máme málo touhy po skutečném probuzení. To nejlepší ze svých životů dáváme světu byznysu, a poté odevzdáme zbytky promarněné kariéry Spasiteli. Opečováváme svá těla, která se během několika krátkých let promění v prach. Hromadíme místo toho, abychom opouštěli, ukládáme poklady na zemi místo v nebesích. Obecný postoj je: „Božím lidu nemusíš dávat to nejlepší. Jestliže si nic nedopřeju, kdo mi to dá? Pojd'me dál do světa, však Pánu dáme to, co zbude.“ To je náš stav v předvečer Kristova návratu.

III. Věci, které nastanou potom (kap. 4–22)

Nyní přicházíme do třetího hlavního úseku Zjevení. První tři kapitoly popisovaly věk církve od doby apoštolů do vytržení. Počínaje

touto kapitolou tématem jsou „věci, které mají nastat potom“.

Mezi třetí a čtvrtou kapitolou je jasný přechod. Od čtvrté kapitoly už není žádná zmínka o církvi, která by byla na zemi. Co se s ní stalo? Věříme, že ji Pán na konci 3. kapitoly vzal do nebe.

Jakmile byli svatí přeneseni do nebe, Hospodin se vrací ke svému jednání s izraelským národem. Potom začne doba soužení. Jedná se o sedmileté období, ve kterém se Hospodin vypořádá s židovským národem za to, že odmítli Mesiáše. Ti, kdo se ke Kristu během soužení obrátí, budou zachráněni pro vstup do slavného království na zemi, zatímco ti, kdo ho odmítnou, budou zničeni.

Velké množství Židů se na začátku soužení v nevěře vrátí do izraelské země (Ez 36,24–25). Světová moc římského světa uzavře s Izraelem mír, čímž jim zaručí svobodu bohoslužby (Da 9,27). Ve skutečnosti první tři a půl roky doby soužení budou relativně mírné. Pán Ježíš popisuje tyto roky v Mt 24,4–14.

Uprostřed doby soužení bude v jeruzalémském chrámě vytvořen modlářský obraz a lidem bude nařízeno, aby ho uctívali, nebo budou zabiti (Mt 24,15). To bude signalizovat začátek velikého soužení, období Jákobových potíží, soužení, jaké nenastalo od počátku světa a již nenastane (Mt 24,21).

4. kapitola nás uvádí na začátek tohoto soužení. První scéna se odehrává v nebi, kde Jan obdržel vidění Boží slávy. Pán svým prorokům opakovaně dával vidění své slávy předtím, než jim dovolil, aby předpovídali budoucnost (Iz 6; Ez 1). V 1. kapitole Jan viděl Kristovu slávu předtím, než mu bylo dovoleno, aby zaznamenal budoucí dějiny církve. Nyní obdrží vidění Boha předtím, než se dozví o soudech, které budou vylity na nevěřící Izrael a pohany.

A. Vidění Božího trůnu (kap. 4)

4,1 Hlas, který zve Jana do nebe, je hlasem Krista (srov. verše 1–2). Mnozí vykladači Bible věří, že Janův vstup do nebes je obrazem církve, která je vzata, aby byla v tento čas s Pánem (1Te 4,13–18; 1K 15,51–53). Pán Ježíš slibuje, že Janovi ukáže věci, které mají

nastat potom. Tato slova jsou podobná poslední části 1,19 a podporují užití uvedeného verše pro nástin celé knihy.

4,2–3 Duch svatý se zvláštním způsobem ujal Jana, který bezprostředně vidí věčného Boha, jak sedí na trůně ve svém majestátu a nádheře.

Podle většiny rukopisů někteří vynechávají slova „A ten, kdo na něm seděl“, a vztahují tak jaspis a karneol k popisu trůnu, a ne Pána. Nicméně tyto vzácné kameny mohou také popisovat samotného Pána. V náprsníku nejvyššího kněze jaspis zastupoval Rúbena, Jákobova prvorozeného a karneol Benjamína, který se narodil jako poslední. Jméno Rúben znamená „Hle, syn“ a Benjamín znamená „Syn mé pravice“. Walvoord vnímá tyto dva kameny tak, že zahrnují všechny ostatní kameny a zobrazují celý Boží lid a Osobu na trůnu jako Boha ve vztahu k lidu Izraele.¹²

Duha, zřejmě kruh zeleného světla podobného smaragdu, je zárukou toho, že Bůh dodrží svou smlouvu navzdory přicházejícím soudům.

4,4 Nemůžeme s určitostí říct, kdo je těchto čtyřiaadvacet starších. Jsou chápáni různě: jako andělské bytosti, jako vykoupený lid jak Starého, tak i Nového zákona a nebo pouze novozákonní svatí. Skutečnost, že mají věnce a nacházejí se na trůnech, naznačuje, že se jedná o svaté, kteří byli posouzeni a získali odměnu.

4,5 Je zřejmé, že trůn zde představuje soud doprovázený děsivými blesky, hromy a hlasy. Sedm ohnivých pochodní zastupuje Ducha svatého v jeho plnosti a majestátu. Je pouze jeden Boží Duch, ale číslice sedm vyjadřuje dokonalost a úplnost.

4,6 Skelné moře vypovídá o tom, že trůn stojí na místě, které je mimo nepokojnou, divokou honbu tohoto světa, mimo odpor zlých lidí, kteří jsou jako nepokojné moře.

U trůnu byly čtyři živé bytosti plné očí zepředu i zezadu. To ukazuje jasnost, šíři a hloubku tohoto vidění.

4,7–8 Čtyři živé bytosti je obtížné identifikovat. Jediné, co můžeme říct s jistotou, je, že se jedná o stvořené bytosti, protože uctívají Boha. Zdá se, že se jedná o kombinaci cherubínů v Ez 10 a serafínů v Iz 6. V 7. verši

vidíme popis cherubínů a v 8. verši serafínů. Andělské bytosti jsou strážci Božího trůnu. Zdá se, že cherubíni souvisí s ohněm soudu soudem a serafíni s ohněm očištění.

Popis v 7. verši je podobný tomu, jak je Kristus představen v evangeliích:

<i>lev</i>	Matouš	Král
<i>býk</i>	Marek	Služebník
<i>člověk</i>	Lukáš	Syn člověka
<i>orel</i>	Jan	Syn Boží

Živé bytosti nepřetržitě zpívají o Boží svatosti a věčnosti. Většina rukopisů zde má ve skutečnosti slovo svatý devětkrát, což je významný odkaz na Trojici.

4,9–10 Kdykoliv ty živé bytosti vzdávají slávu, čest a díky Sedícimu na trůnu. ..., padne těch čtyřiaadvacet starších před Sedícím na trůnu, uctívají věčného Boha a hází věnce před jeho trůn.

4,11 Svým uctíváním uznávají Pána za hodného slávy, cti a moci, protože stvořil všechny věci a ty trváš z jeho vůle.

Vidění nás připravuje na to, co má následovat. Bůh je spatřen jako všemohoucí Vládce vesmíru, který sedí na trůně své slávy, je obklopen stvořením, které jej uctívá, a chystá se poslat na zemi soud.

B. Beránek a svitek se sedmi pečetěmi (kap. 5)

5,1 Bůh je zde vyličen, jak drží svitek, který je zapečetěn sedmi pečetěmi. Svitek obsahuje záznam soudů, které musí dopadnout na zemi před tím, než Pán Ježíš může ustanovit své království.

5,2–3 Silný anděl se hlasitě ptá po někom, kdo bude hoden otevřít svitek a rozlomit jeho pečetě jednu po druhé. Nikdo v nebi ani na zemi ani pod zemí se nenašel, aby byl oprávněn svitek otevřít a rozlomit jeho pečetě. Žádný anděl, člověk nebo démon nemá moudrost a poznání, aby vykonal soud.

5,4 Jan velmi plakal, že se nenašel nikdo, kdo by toho byl hoden. Mělo to znamenat, že všechny nepravosti země zůstanou nenapraveny? Spravedlnosti nikdy nebude učiněno zadost? Bezbožní nebudou potrestáni? Znamená to, že království nenastane, protože nutné pročištění země bude zmařeno?

5,5 Jeden ze starších potěšil Jana radostnou zprávou, že Lev z kmene Judova, kořen (Stvořitel a Předchůdce) Davida se osvědčil a má právo otevřít ten svitek a jeho sedm pečeti, a tedy povolit soudy. Ježíš je způsobitý být soudce pro svou nekonečnou moudrost, Boží rozhodnutí (J 5,22.27), osobní znamenitost a pro své dílo na Golgotě.

Náš Pán je ve Zjevení představen jednak jako Beránek a také jako Lev. Jako Boží Beránek je ten, který se obětoval, a odstranil hříchy tohoto světa. Jako Lev je soudce, který potrestá své nepřátele. Při svém prvním příchodu byl Beránek. Při svém druhém příchodu bude Lev.

5,6 Když se Jan podíval, viděl trůn obklopený čtyřmi živými bytostmi a staršími. Uprostřed stál Beránek, který vypadal, jako by byl právě zabitý. Beránek měl sedm rohů (všemohoucnost) a sedm očí (vševědounost). Má sedm Božích duchů, a to nám připomíná, že Pán Ježíš byl vybaven plností Ducha svatého (J 3,34b). Sedm Božích duchů, vyslaných do celé země, naznačuje všudypřítomnost.

5,7–8 Jakmile Beránek vzal svitek soudu z pravice Boha Otce, živé bytosti a starší před Beránkem padli. Každý měl harfu a zlaté misky plné kadidla, které reprezentuje modlitby svatých, nejspíš modlitby mučedníků, kteří křičeli k Bohu, aby pomstil jejich krev (6,10). Přestože drželi modlitby, není zde žádný náznak, že je předkládali Bohu nebo že by se jakkoli podíleli na jejich vyslyšení.

5,9–10 V nové písni velebili Beránka jako toho, který je hoden vykonat soud na základě svého vykupitelského díla na kříži. Je otázkou, zda mezi vykoupené zahrnují sami sebe („vykoupil jsi nás Bohu“, BKR), nebo jestli by se text měl číst, jak je v některých verzích: „...a svou krví jsi vykoupil Bohu lidi z každého kmene, jazyka, lidu a národu“.¹³

Vedle vykoupení Pán učinil věřící králem¹⁴ a kněžím, aby jej ctili, byli jeho svědky a vládli s ním nad zemí v miléniu.

5,11 Chór se rozšířil, když se k živým bytostem a starším přidalo mnoho andělů, takže pěvecký sbor se počítal na miliony, snad miliardy, a všichni zpívali v dokonalé harmonii.

5,12 To, jak ctí Boha, představuje zpěv, který věřící budou zpívat po celou věčnost. „Hoden je Beránek, ten zabitý, přijmout:

moc – nad mým životem, církví, světem, vesmírem;

bohatství – všechno mé stříbro a zlato;

moudrost – to nejlepší z mého intelektu;

sílu – veškerou mou sílu pro službu jemu;

úctu – jedinečnou, čistou touhu velebit ho na všech cestách;

slávu – můj celý život oddaný, aby jej pocítil;

dobrořečení – veškerou moc mu vzdávat chválu.

5,13 Nyní se hudba dostává k vrcholu, hlubokým souzvukem zní píseň naplno. Všechno stvoření... které je v nebi a na zemi se spojilo, aby vyjádřilo věčné požehnání, slávu, čest a moc Bohu Otci a Beránkovi.

Tento verš je paralelou k Fp 2,10–11, kde se tvrdí, že každé koleno se skloní ve jménu Ježíše a každý jazyk vyzná, že je Pán. Není uveden žádný konkrétní čas, ale je zřejmé, že to bude poté, co spasení budou probuzeni k věčnému životu a nespasení probuzeni k věčnému odsouzení. Věřící již dříve vyznali, že Ježíš je Pán; nevěřící budou donuceni vzdát mu čest. Pocta celého vesmíru Otci i Synu je jistá.

5,14 Finále! Když čtyři živé bytosti řeknou „Amen“, starší padnou a pokloní se Pánu na trůnu, který žije na věky věků.

C. Otevírání šesti pečeti (kap. 6)

6,1–2 Když Beránek otevřel první pečeť, jedna z těch čtyř bytostí zvolala: „Pojď a viz!“¹⁵ Odpoví mu je příjezd jezdce, možná Antikrista, který nese luk a jede na bílém koni... vítězíci a aby vítězil. Může jít o vyjádření toho, čemu dnes říkáme „studená válka“. Luk znamená hrozbu války, ale není žádná zmínka o šípů. Může jít dokonce o náznak války s použitím raket, jelikož luk je zbraní boje na dálku. Tento jezdec ve skutečnosti *nezpůsobil* válku; pokoj je ze země vzat až ve chvíli, kdy je rozlomena druhá pečeť.

6,3–4 Druhá živá bytost vyzvala druhého jezdce, aby vystoupil. Ten nesl veliký meč a jel na koni, který byl ohnivě rudý. Meč se

používá v boji muže proti muži. Druhá pečeť tedy v sobě skrývá obraz vojska, které napadne jiné vojsko, a v boji půjde muž proti muži. Druhý jezdec bere ze země mír.

6,5–6 Jezdec na černém koni, který držel váhy, uposlechl třetí živou bytost a vyjel. To představuje hlad, který často následuje po válce. Hlas, který zazněl uprostřed čtyř živých bytostí, oznamoval, že pšenice a ječmen se prodávají za přemrštěné ceny. Váhy se používaly k vážení přídělu obilí, a proto byly symbolem hladu. Vyjádření oleji a vínu neškodí je těžko srozumitelné. Někteří říkají, že se jednalo o jídlo pro chudé. Jestliže se jednalo o základní zboží, pak muselo být chráněno, aby zabezpečilo život. Zdá se však pravděpodobnější, že se zde jedná o luxusní zboží bohatých: historicky vzato, bohatí si mohou dovolit luxusní zboží i v dobách hladomoru.

6,7–8 Čtvrtá živá bytost povolala plavého koně se Smrtí a Hádesem jako jezdci. Smrt je spojena s tělem a Hádes s duchem a duší. Prostřednictvím války, hladomoru, moru a divokých šelem je zničena čtvrtina obyvatel země. Mohli bychom si myslet, že morová rána už díky moderním antibiotikům a jiným podivuhodným lékům nehrozí. Nicméně velké choroby, které přináší smrt, nejsou poraženy, jsou pouze nečinné. Mohou se rozšířit po světě tak rychle, jak je dokáže přepravit tryskáč.

6,9 V tomto verši jsou představeni první mučedníci doby soužení (Mt 24,9), věřící ze Židů, kteří vyjdou a kážou evangelium království, a kteří jsou zabiti pro své svědectví. Jejich duše jsou pod oltářem v nebesích.

6,10 Volají ke svrchovanému Pánu,¹⁶ aby pomstil jejich krev. Jak již bylo uvedeno výše, obrat „ti, kdo přebývají na zemi“ poukazuje na nevěřící, kteří pohlížejí na zemi jako na svůj domov.

6,11 Mučedníkům jsou dána bílá roucha, symbol jejich spravedlnosti. Je jim řečeno, aby čekali, až bude doplněn počet mučedníků ze soužení.

6,12–13 Otevření šesté pečeti přineslo ohromné přírodní katastrofy. Veliké zemětřesení otřáslu zemi a mořem a hvězdné nebe se propadlo do chaosu. Slunce zčernalo a měsíc

úplně zkrhavěl. Hvězdy... padaly na zem jako zralé fíky, když se fíkovníkem zatřese.

6,14 Nebe zmizelo, jako když se svinuje svitek. Každá hora i ostrov se pohnuly ze svého místa.

6,15 Není překvapivé, že všechny skupiny společnosti byly zachváceny panikou. Když si lidé uvědomili, že Bůh vylévá svůj hněv, ukryli se do jeskyní a do horských skal.

6,16–17 Raději by se nechali rozdrtit padajícími horami a skalami, než aby snášeli Boží soud a hněv Beránka. Příliš pozdě si uvědomili, že žádný vzbouřeneц nemůže čelit Beránkovu rozhořčení.

D. Spasení ve velikém soužení (kap. 7)

7. kapitola popisuje události, které proběhnou mezi šestou a sedmou pečeti, a představuje dvě důležité skupiny věřících. Tato kapitola odpovídá na otázku z konce 6. kapitoly: „Kdo bude moci obstát?“ Ti, kteří jsou v této kapitole popsáni, obstojí v tom smyslu, že budou zachováni, aby vstoupili s Kristem do milénia.

7,1–4 Vidění čtyř andělů, kteří stojí u čtyř úhlů země a zadržují čtyři větry země, znamená, že se na svět chystá veliká bouře. Andělům je však řečeno, aby tuto strašnou zkázu odložili, dokud neoznačí na čele Boží služebníky. Poté je označeno dvanáct tisíc osob z každého z dvanácti kmenů Izraele.

7,5–8 Těchto 144 tisíc jsou jasně věřící ze Židů, ne členové nějaké pohanské sekty z 20. století. Tito židovští svatí jsou spasení na začátku doby soužení. Pečeť na jejich čelech je označuje jako Boží vlastnictví a zaručuje, že během následujících sedmi let budou uchováni naživu.

Dva kmene v tomto seznamu chybí: Efraim a Dan. Možná jsou vynechány, protože šířily modlářství. Někteří si myslí, že Antikrist přijde z kmene Dan (Gn 49,17). Naopak kmene Josef a Lévi v tomto seznamu zahrnuti jsou, Josef zaujímá nepochybně místo svého syna Efraima.

7,9 Lidé popsáni v tomto oddílu jsou poňané ze všech národů, kmenů a jazyků. Stojí před trůnem a před Beránkem oblečeni do bílých rouch (spravedlivých skutků svatých,

19,8) a drží palmové ratolesti, které jsou symbolem vítězství.

7,10 Jsou to pohané, kteří budou spaseni během velikého soužení proto, že složí svou důvěru v Pána Ježíše. Písní oslavují své spasení a připisují je svému Bohu a Beránkovi.

7,11–12 Andělé..., starší a čtyři živé bytosti se připojili k uctívání Boha, i když téma vykoupení v jejich chvále není. Jak řekl skladatel chvalozpěvů: „Andělé nikdy nepocítili radost, kterou přináší naše spasení.“ Ale povolávají Boží chválu a sedmi různými způsoby vyhlásují, že je hoden pocty.

7,13–14 Když se jeden ze starších zeptal Jana, kdo jsou tito lidé v bílém rouchu a odkud přišli, Jan vyznal svou neznalost, ale také touhu to zjistit. Poté mu jeden ze starších vysvětlil, že přišli z velikého soužení a svá roucha vyprali a vybilili v krvi Beránkově. „Když budeme stát tváří v tvář k nevysvětlitelným tajemstvím,“ píše F. B. Meyer, „jak bude uklidňující říct v dokonalé víře: ‚Ty víš.‘“

7,15 Starší pokračuje ve vysvětlování jejich současného umístění a služby. Vykladači Bible se neshodují na tom, jestli se zástup pohanů během milénia nachází v nebi nebo na zemi. Požehnání, která jsou popsána, platí ovšem v každém případě. Pokud se jedná o milénium, potom Boží trůn a jeho chrám odkazují na chrám, který se bude nacházet v Jeruzalémě během věku království (Ez 40–44).

Všimněte si požehnání, která jsou popsána:

Dokonalá blízkost: Proto jsou před Božím trůnem. Dokonalá služba: A slouží mu dnem i nocí v jeho chrámě. Dokonalé společenství: Ten, který sedí na trůnu, bude mezi nimi přebývat.

7,16 Dokonalé zadostiučinění: Nebudou hladovět ani žíznit. Dokonalé bezpečí: Neublíží jim slunce ani jiný žár.

7,17 Dokonalé vedení: Neboť Beránek, který je uprostřed trůnu, je bude pást a povede je k pramenům vod života. Dokonalá radost: Bůh jim setře každou slzu z jejich očí.

E. Sedmá pečeť a začátek sedmi polnic (kap. 8 a 9)

8,1 Po vsuvce tvořené 7. kapitolou, ve které jsme viděli dvě společenství svatých doby

soužení, přicházíme nyní k sedmé a tedy poslední pečeť. Je uvedena třicetiminutovým tichem v nebi, děsivým klidem, který předchází stále narůstajícím soudům.

8,2 Při rozlomení sedmé pečeti není zmíněn žádný konkrétní soud. Vyprávění se přesouvá přímo k soudům sedmé polnice. Z tohoto dovozujeme, že rozsah sedmé pečeti se skládá ze sedmi polnic.

8,3–4 Anděl v tomto verši je častokrát chápán jako Pán Ježíš. Ve Starém zákoně je nazván andělem Hospodinovým (srov. Gn 16,13; 31,11.13; Sd 6,22; Oz 12,3n). Modlitby všech svatých skrze něj vystoupily k Otci (Ef 2,18). Bere množství kadidla, aby je spolu s modlitbami položil na zlatý oltář. Kadidlo vyjadřuje vůni jeho osobnosti a díla. Ve chvíli, kdy se modlitby dostanou k Bohu Otci, jsou dokonale bezvadné a dokonale účinné.

V tomto kontextu se jedná o modlitby svatých z doby soužení, kterými žádají Boha o potrestání svých nepřátel, i když tato prosba se vztahuje na všechny modlitby.

8,5 Jako odpověď na jejich modlitby anděl... hodil kadidelnicí naplněnou ohněm z oltáře na zem, což způsobilo hlasitou explozi, hřmění, blýskání a zemětřesení. Jak uvádí H. B. Swete: „Modlitby svatých se vrací na zem ve hněvu.“¹⁷ Tedy soudy sedmé polnice jsou uvedeny náhlým narušením přírody.

8,6 Nyní se dostáváme doprostřed doby soužení. Tyto soudy polnic nás přivádějí do času, kdy Kristus sestoupí na zemi, zničí své nepřátele a uvede své království. První čtyři soudy zasáhnou životní prostředí lidí; zbývající tři zasáhnou samotného člověka. Mnozí komentátoři poukazují na podobnost mezi těmito ranami a ranami, které dopadly na Egypt (Ex 7–12).

8,7 Když zatroubil první anděl, třetina země, stromů a zeleně byla spálena krupobitím a ohněm... smíšeným s krví. Nejlépe je chápat to doslovně – jako strašnou pohromu, která se vztahuje na oblast, ze které člověk získává většinu svého jídla.

8,8–9 Něco jako veliká hora hořící ohněm bylo vrženo do moře. Třetina moře se obrátila v krev, zahynula třetina živých tvorů v moři a byla zničena třetina lodí. Tato rána

nejenže ještě více sníží zásoby potravin, které lidé mají místně, ale omezí i počet prostředků, kterými mohou získat potraviny ze vzdálených míst.

8,10–11 Třetí polnice signalizuje pád hořící hvězdy zvané Pelyněk, která způsobí, že třetina zásoby vody pro lidstvo zhořkne u zdroje. Podle všeho je hořká voda také otrávená, jelikož mnozí lidé zemřeli. Je obtížné určit, co Pelyněk představuje. Až polnice zazní, tyto verše budou všem obyvatelům země naprosto jasné. Při studiu proroctví je dobré pamatovat na to, že je mnoho věcí, které nebudou jasné až do chvíle, než skutečně nastanou.

8,12 Zdá se, že slunce... měsíc a hvězdy budou poškozeny takovým způsobem, že budou vyzařovat pouze dvě třetiny svého obvyklého světla. Tato čtvrtá polnice se podobá ráně temnoty v Egyptě.

8,13 Prostředkem nebe letěl jeden orel¹⁸ a volal trojí běda těm, kdo bydlí na zemi, tedy těm, jejichž pohled na život je zcela světský, kteří cítí, že jejich domovem je země, nejsou skutečně věřící. Zbývající tři soudy bývají také označovány jako trojí běda pro svůj zdrcující dopad na lidi.

9,1–2 Hvězda spadlá z nebe může být padlý anděl nebo dokonce sám Satan. Měl klíč od jícnu bezedné propasti (v řečtině *abyssos*). Jedná se o místo, kde sídlí démoni. Když otevřel vstup do bezedné propasti, vyvalil se dým jako z veliké pece a zahalil krajinu temnotou.

9,3–4 Z dýmu se vynořilo hejno kobylek schopných způsobit trýznivou bolest, jakou působí bodnutí od štíra. Ale jejich moc byla omezena. Bylo jim zakázáno škodit rostlinstvu. Jejich obětmi byli ti, kdo neměli na čele znamení Boha, tedy všichni nevěřící.

9,5–6 I když jejich bodnutí nebylo smrtelné, působilo trýzeň, která trvala pět měsíců. Jednalo se o něco tak intenzivního, že lidé chtěli zemřít, ale nemohli. Tyto kobylky pravděpodobně představují demony, kteří se po propuštění z propasti zmocní nespasených mužů a žen. Tato posedlost demony způsobuje největší možné tělesné a duševní utrpení, jak tomu bylo v případě Legie z Mk 5,1–20.

9,7 Kobylky jsou popsány tak, aby vyvolaly dojem dobytí a vítězství. Šlo o uskupení

připravené dobývat, podobně jako koně připravení k boji. Měly koruny podobné zlatu a byla jim dána pravomoc vládnout nad lidskými životy. Jednalo se o inteligentní bytosti s tváří podobnou člověku.

9,8–10 S vlasy, jako mají ženy, byly atraktivní a svůdné. Se zuby, jako mají lvi, byly zuřivé a kruté. Jako zbroj měly železné hrudní pancíře, a tak bylo obtížné na ně útočit a zničit je. Křídly vytvářely velký hluk, byly děsivé a demoralizující. Měly ocas jako štíři, takže byly vybaveny k tělesnému i duševnímu mučení. Jejich moc... škodit lidem po pět měsíců znamenala utrpení, ze kterého nebylo úniku.

9,11 Nad sebou měly krále..., jehož jméno zní hebrejsky Abaddon (zkáza), ale v řečtině... Apollyón (ničitel). To se obvykle chápe jako odkaz na Satana.

9,12 První ze tří běda pominulo. To horší má ještě přijít. Soudy rostou na intenzitě.

9,13–15 Zmínka o zlatém oltáři, který je před Bohem, spojuje následující soudy s modlitbami za Boží utlačovaný lid. Šestý trubač propustí čtyři anděly, kteří jsou svázáni při veliké řece Eufratu. Tito čtyři andělé, nejspíš démoni, byli drženi připravení na tento konkrétní moment, aby vyšli a zabili třetinu lidí.

9,16–17 Následovalo je dvě¹⁹ stě milionů jezdců na koních, jejichž hrudní pancíře byly ohnivé, hyacintově modré a sírově žluté. Hlavy koní byly jako lví hlavy a tlamy vypouštěly oheň, dým a síru.

9,18–19 Tato trojice – oheň, dým a síra – představuje tři morové rány, které pobyly třetinu lidstva. Koně zabíjejí nejen svými tlamami, ale zraňují také ocasy podobnými hadům.

V tomto oddílu je mnoho nezodpovězených otázek. Jsou čtyři andělé ve verši 14 stejní jako v 7,1? Jsou jezdci skuteční lidé, nebo představují demony, nemoc nebo jiné ničivé síly? Co jsou tři morové rány vyobrazené jako oheň, dým a síra?

Je užitečné si všimnout, že smrt způsobují koně, a ne jezdci. Jeden pisatel navrhuje, že velká armáda jezdců může symbolizovat „nějaký neodolatelný svod ďábla, který přijde z Východu“. Hamilton Smith říká:

Výraz „moc je v jejich tlamách“ může naznačovat, že tento svod bude předložen na-

prosto přesvědčivým a výmluvným proslovem. Ale za tímto svodem je moc Satana, která je symbolizována jejich zakroucenými ocasy.²⁰

9,20–21 Ačkoliv dvě třetiny lidstva tyto morové rány přežily, lidé nečinili pokání, ale pokračovali v klanění se démonům a ručně vyrobeným modlám, které jsou bez života a bez moci. Neodvrátili se od vražd, čarování (spojeného s drogami²¹), sexuálních nemravností a krádeží. Trest a utrpení nemůže změnit hříšníkův charakter; to může udělat pouze nové narození.

F. Silný anděl a malý svitek (kap. 10)

10,1 Jan nyní vidí jiného silného anděla, který sestupuje z nebe. Podle jeho popisu se mnozí domnívají, že se jedná o Pána Ježíše. Měl na hlavě duhu, znamení Boží smlouvy. Jeho tvář byla jako slunce, což vyjadřuje nezahalenou slávu. Jeho nohy byly jako ohnivé sloupy, přičemž sloupy hovoří o síle a oheň o soudu.

10,2 Měl malou knihu nebo svitek, nepochybně záznam nastávajících soudů. Pravou nohou se postavil na moře, levou na zem. Tím proklamoval své právo vládnout nad celým světem.

10,3–6 Když vykřikl mohutným hlasem..., ozvalo se sedm hromů. Podle všeho Jan dokázal pochopit poselství těchto hromů, ale když se o tom chystal napsat, anděl mu to zakázal. Anděl poté přísahal skrze Boha Stvořitele, že již nebude více času.

10,7 Ve dnech hlasu sedmé polnice bude dovršeno Boží tajemství. Boží tajemství souvisí s Božím plánem potrestat všechny, kdo páchají zlo, a nastolit království svého Syna.

10,8–9 Janovi bylo přikázáno, aby ten malý svitek snědl, měl ho tedy přečíst a rozjímat o tom, co je v něm zapsáno.

10,10 Podle předpovědi anděla byl svitek v Janových ústech sladký jako med, ale břicho mu naplnil hořkostí. Pro věřícího je sladké číst, že se Bůh rozhodl oslavit jeho Syna tam, kde byl kdysi ukřižován. Je sladké číst o Božím triumfu nad Satanem a všemi jeho stoupenci. Je sladké číst o době, kdy bude ze země odstraněno všechno zlo.

Se studiem proroctví je však spojena také hořkost. Jedná se o hořkost sebeodsouzení, které prorocká Písma vyvolávají. Je trpké vidět soudy, které musí brzy dopadnout na odpadlé židovstvo a křesťanstvo. A hořkost je také v rozjímání o věčné zkáze všech, kteří odmítli Spasitele.

10,11 Janovi bylo řečeno, že musí prorokovat mnoha lidem, národům, jazykům i králům. Zbývající kapitoly Zjevení tento příkaz naplňují.

G. Dva svědkové (11,1–14)

11,1–2 Janovi bylo nyní nařízeno, aby změřil chrám, oltář a spočítal ty, kdo se v něm klanějí. Měření zde nespíše vyjadřuje myšlenku uchování. Bylo mu řečeno, aby *neměřil* vnější nádvoří pohanů, protože po něm budou šlapat národy po dvaadvaceti měsících – druhou polovinu doby soužení (viz L 21,24). Chrám, který je zde uveden, je chrám, který bude stát v Jeruzalémě během doby soužení. Spočítání těch, kdo se klanějí, může naznačovat, že Bůh si pro sebe uchová pozůstatek ctitelů. Oltář zobrazuje způsob, jakým k němu budou přistupovat, tedy Kristovo dílo na Golgotě.

11,3 Během druhé poloviny doby soužení Bůh vzbudí dva svědky. Budou oblečeni v žinněný šat, symbol smutku, a budou volat proti hříšníkům lidu a oznamovat příchod Božího rozhořčení.

11,4 Dva svědkové jsou přirovnáni ke dvěma olivovým stromům a dvěma svícňům. Jako olivové stromy jsou naplněni Duchem (olejem). Jako svícny nesou svědectví o Boží pravdě ve dnech temnoty. (Viz starozákonní paralela v Za 4,2–14.)

11,5 Po tří a půl roku budou svědkové zázračně chráněni před tím, aby jim někdo ublížil. Oheň vycházející z jejich úst sežehne jejich nepřátele, a smrtí bude potrestána každá snaha jim ublížit.

11,6 Mají moc na zemi uvést sucho, obrátit vody v krev a zasáhnout zemi jakoukoliv ranou, kdykoliv budou chtít. Nepřekvapuje nás, že jsou běžně spojováni s Mojžíšem a Eliášem. Jejich moc obrátit vody v krev a udeřit na zemi všemi ranami nám připomíná, co Mojžíš udělal v Egyptě (Ex 7,14–20; 8,1–12,29).

Jejich moc nad ohněm a počasím nám připomíná službu Eliáše (1Kr 17,1; 18,41–45; 2Kr 1,9–12).

McConkey podotýká:

Budou varovat lidi, kteří se shromažďují u chrámu člověka hříchu, kterého přišli uctívat. Budou jim připomínat krátkou dobu jeho triumfu; to, že přichází Ježíš, aby ho zničil; rizika, která soužení přinese; nutnost nepřisuzovat svému životu nepřiměřenou hodnotu, když přijde životní zkouška a smrt; to, že se nemají bát toho, kdo může zabít tělo, ale mají se bát pouze toho, kdo může uvrhnout tělo i duši do pekla; nádheru a blízkosti krále a jeho království poté, co chvíli budou trpět; jistotu, že pokud s ním trpí, budou s ním také vládnout; a věčný pokoj, spravedlnost a slávu patřící těm, kdo vytrvají až do konce, i kdyby to mělo znamenat mučednictví ve veliké hodině zkoušky, skrze kterou prochází. Svědectví této Knihy bude skutečně mocné.²²

11,7 Když svědkové dokončí své svědectví, šelma z bezedné propasti je zabije. Zdá se, že tato šelma je stejná jako ta v 13,8 – hlava obnovené Římské říše.

11,8 Mrtvá těla svědků budou ležet tři a půl dne na jeruzalémských ulicích. Jeruzalém je zde nazvaný Sodoma, a to kvůli pýše, požitkářství, pohodě v bohatství a lhostejnosti vůči potřebám druhých (viz Ez 16,49). Egyptem je nazván kvůli svému modlářství, pronásledování, zotročení hříchem a nespravedlnosti.

11,9 Lidé ze všech národů budou hledět na jejich mrtvá těla, ale nedovolí je uložit do hrobu, což je strašlivá potupa téměř ve všech kulturách.

11,10 Protože bude umlčeno jejich nepopulární prorocství, vypukne nesmírné veselí a lidé si budou předávat dary, podobně jak je tomu dnes o Vánocích. Jediní proroci, které lidé milují, jsou mrtví proroci.

11,11–12 K velkému úžasu obyvatel je Bůh po třech a půl dnech probudí z mrtvých a vezme je do nebe, jejich nepřítel je přítom budou sledovat.

11,13–14 V tom čase bude Jeruzalém otevřen velikým zemětřesením a desetina města padne, sedm tisíc lidí bude zabito. Ti, kdo přežijí, vzdají slávu Bohu, ovšem ne oprav-

dovým uctíváním, ale tím, že mu neochotně přiznají moc. Druhé běda pominulo.

To neznamená, že celý text od 9,13 do 11,13 zahrnuje druhé běda. Naopak, kapitoly 10 a 11,1–13 jsou vsuvkou mezi druhé běda (šestou polnici) a třetí běda (sedmou polnici).

H. Sedmá polnice (11,15–19)

11,15 Zatroubení sedmé polnice odhaluje, že veliké soužení je u konce a začala Kristova vláda. Království²³ tohoto světa se stala královstvími našeho Pána a jeho Krista, a on bude vládnout na věky věků!

11,16–17 Tím, že čtyřiatvacet starších padlo před Bohem na tvář, vyjádřili mu díky, protože se chopil své veliké moci a začal vládnout.

11,18 Nevěřící národy se však na něj rozhněvaly a pokusily se jeho korunovaci zabránit. Ale nyní uzrál čas, aby se on rozhněval na ně, aby odsoudil ty, kteří nemají duchovní život, a zničil ničitele. A je čas, aby Pán odměnil své vlastní, proroky a lid, malé i velké.

11,19 Bůh nezapomněl na svou smlouvu s izraelským lidem. Když bude Boží chrám v nebesích otevřen, ukáže se archa jeho smlouvy, symbol toho, že se uskuteční vše, co bylo slíbeno Izraeli. Nastaly blesky, hlasy, hromy, zemětřesení a veliké krupobití.

I. Klíčové postavy velikého soužení (kap. 12–15)

12,1 Na nebi se ukázalo znamení, totiž žena oděná sluncem, pod jejíma nohama měsíc a na její hlavě koruna z dvanácti hvězd. Žena je Izrael. Slunce, měsíc a hvězdy vykreslují slávu a nadvládu, která jí byla zaslíbena v království, které přichází, právě tak, jak ukazovaly Josefovu konečnou vládu nad jeho otcem, matkou a bratry (Gn 37,9–11).

12,2 Žena pracovala ku porodu dítěte. V těchto verších je v telegrafické zkratce předloženo mnohé z dějin Izraele, bez sebe-menšího náznaku, že by mezi událostmi byla časová prodleva, nebo že by události byly uspořádány chronologicky.

12,3 Druhé znamení na nebi je rudý drak, který má sedm hlav a deset rohů a na každé z hlav diadém. Drak je Satan, ale jelikož je

tento popis paralelou obnovené Římské říše v 13,1, může se jednat o Satana, který tuto světovou mocnost oživuje.

12,4–5 Švihnutím ocasu drak smetl třetinu nebeských hvězd... na zem; může se jednat o odkaz na válku v nebi, která nastane uprostřed doby soužení a v jejímž závěru jsou padlé andělské bytosti jsou svrženy z nebe na zem (viz v. 8 a 9).

Drak je připraven pohltnout dítě, jakmile se narodí – to se naplnilo pokusem Heroda Velikého, vazala Říma, který se pokusil zničit nově narozeného krále Židů. Chlapec je nepochybně Ježíš, předurčený k tomu, aby vládl nad všemi národy železnou holí. Ličení nyní přeskakuje od jeho narození k nanebevstoupení.

12,6 Současný věk církve uplynul mezi verši 5 a 6. Uprostřed doby soužení část izraelského národa utíká do tajného útočiště v poušti (někteří si myslí, že se jedná o skalní město Petra). Tito lidé zůstanou ukryti tři a půl roku.

12,7 V nebi nastává válka mezi Michaelem a jeho anděly na jedné straně, a drakem s jeho anděly na straně druhé. Děje se tak v polovině doby soužení. Archanděl Michael je často spojen se záležitostmi izraelského národa (Da 12,1).

12,8–9 Drak utrpí takovou porážku, že ztrácí jakékoliv právo přicházet do nebe. Spolu se svými přísluhovači je svržen na zem. To není však jeho konečný osud (viz 20,1–3.10). Všimněte si, jak ho Jan popisuje: veliký drak, ten dávný had, ďábel a Satan, který svádí celý obydlý svět.

12,10 Po svržení draka následuje mocný hlas v nebi, který říká, že Boží triumf a den vítězství jeho lidu nastal. To představuje tisícileté království. Mezitím nastane slavná chvíle, protože byl svržen žalobce našich bratrů.

12,11 Oznámení pokračují. Pronásledování věřící ze Židů překonali toho zlého krví Beránka a slovem svého svědectví. Jejich vítězství bylo založeno na Kristově smrti a na jejich svědectví o hodnotě této smrti. Svou věrností zpečetili vlastní svědectví svou krví.

12,12–13 Nebesa se mohou radovat nad odchodem draka, ale jedná se o špatnou zprá-

vu pro zemi a moře! Ďábel ví, že má málo času, a je odhodlán zuřivě šířit svůj hněv, jak jen to bude možné. Drakova pobouření se obrací především proti Izraeli, národu, ze kterého přišel Mesiáš.

12,14 Věrný pozůstatek Židů dostává dvě křídla velkého orla, aby mohl rychle uprchnout na poušť, kde by se mohl schovat. (Někteří se domnívají, že tato křídla hovoří o nějaké veliké letecké armádě.) Pozůstatek je střežen a ochráněn před útoky hada po tři a půl roku (čas a časy a půl času).

12,15–16 Ve snaze zmařit útek Izraele způsobí had ohromné záplavy, aby pronásledoval lidi, ale zemětřesení tuto vodu pohltí a ďábel je přechytračen.

12,17 V zuřivosti nad tímto ponížením se pokouší pomstít Židům, kteří zůstali na zemi – Židé, kteří ryzost své víry prokazují dodržováním Božích přikázání a vydáváním svědectví o Ježíši.

13,1 13. kapitola představuje dvě veliké šelmy: jedna šelma vystupuje z moře a druhá ze země, to znamená z izraelské země. Není pochyb, že tyto šelmy symbolizují lidi, kteří budou hrát důležitou roli v době velikého soužení. Spojují vlastnosti čtyř šelem z Da 7,3–7. První šelma je hlavou obnovené Římské říše, která bude existovat ve formě deseti království. Vystupuje z moře, což je symbol pohanických národů. Má deset rohů. Daniel předpověděl, že Římská říše bude obnovena ve formě deseti království (Da 7,24). Má sedm hlav. V 17,9–10 je o nich řečeno, že se jedná o deset králů; to může být odkaz na sedm různých typů panovníků nebo sedm různých stupňů říše. Na rozích má deset diadémů. To ukazuje moc vládnout, která jí byla dána drakem, Satanem. Na hlavách má rouhavé jméno a dělá si nároky, jako by byla Bůh a ne pouze člověkem.

13,2 Ta šelma je podobná levhartovi, její nohy jako nohy medvěda a její tlama jako tlama lví. V Da 7 levhart symbolizuje Řecko; medvěd znázorňuje Médsko-perskou říši; a lev představuje Babylon. Obnovená Římská říše se tedy podobá svým předchůdcům v tom, že je rychlá v dobývání jako levhart, mocná jako medvěd a chamtivá jako lev. Stručně

řečeno, spojuje všechny zlé rysy předešlých světových říší. Říše a její vládce obdrží od Satana nadpřirozenou moc.

13,3 Na jedné z hlav má šelma smrtelnou ránu. Scofield vysvětluje: „Zbytky starověké Římské říše nikdy nepřestaly existovat v podobě samostatných království. Co pominulo, to je imperiální forma vlády, jedna hlava zraněná k smrti.“²⁴ Smrtelné zranění je vyléčeno. Jinými slovy, říše je obnovena s císařem jakožto hlavou, totiž se šelmou.

13,4 Lidé se šelmě klanějí. Nejenom, že nad ní žasnou; dokonce ji uctívají jako Boha. Také se klanějí drakovi.

13,5–6 Šelma se pyšně chvástá a pronáší nevyslovitelné rouhání. Je jí dovoleno vést válku po dvačtyřicet měsíců. S bezcitnou neuctivostí se vyjadřuje o Božím jménu, jeho stánku a nebeských zástupech.

13,7 Vede válku s Božím lidem a mnohé z nich přemůže. Raději zemřou, než aby se jí podřídili. Její vláda se rozšiřuje na celý svět – poslední světová říše před vládou Krista.

13,8 Ti, kdo nejsou skutečně věřící, se šelmě ochotně klanějí. Protože nikdy nesložili důvěru v Krista, jejich jména nikdy nebyla zapsána v Beránkově knize života. A jelikož jejich jména nejsou mezi vykoupenými, jsou vydáni bludu. Neuvěřili pravdě; nyní věří lži.

13,9 Mělo by to být pro každého varováním, aby přijal světlo Božího slova, dokud je dostupné. Důsledkem odmítnutí světla je odeprání světla.

13,10 Skuteční věřící jsou ujištěni, že jejich pronásledovatelé půjdou do zajetí a budou zabiti mečem. To svatým umožňuje čekat s trpělivostí a vírou.

13,11 Další důležitou postavou doby soužení je druhá šelma. Pracuje v úzkém spojení s první šelmou, dokonce organizuje mezinárodní kampaň za uctívání první šelmy a velké modly, která představuje římského císaře. Druhá šelma vychází ze země nebo pevniny. Pokud zde pevnina představuje Izrael, tento vůdce je téměř jistě Žid. Je to falešný prorok (viz 16,13; 19,20; 20,10). Má dva rohy jako beránek, což představuje znamení vlivnosti a neškodnosti, ale také je tím naznačeno, že se vydává za Božího Beránka. Mluví jako drak,

což naznačuje, že je přímo inspirován a zmocněn Satanem.

13,12–14 Uplatňuje veškerou pravomoc první šelmy, což znamená, že mu římský císař udělí neomezenou moc jednat v jeho prospěch. Má nadpřirozenou moc, dokonce dokáže nechat sestupovat oheň z nebe. Účelem jeho zázraků samozřejmě je svést lidi k uctívání člověka jako Boha.

13,15 Vdechne ducha do velikého obrazu, ohavnosti zpusťování, aby dokonce obraz mohl mluvit. Trest pro toho, kdo se mu odmítne klanět, je smrt.

13,16 Druhá šelma trvá na tom, aby lidé projevíli svou věrnost římskému císaři tím, že budou nosit cejch šelmy na pravé ruce nebo na čele.

13,17 Kromě tohoto cejchu má šelma jméno a mystické číslo. Pokud někdo její cejch, jméno nebo číslo šelmy nepřijme, nebude moci nakupovat ani prodávat. Jedná se o úsilí přimět lidi ekonomickými prostředky, aby opustili Krista kvůli modloslužbě. Bude to těžká zkouška, ale opravdoví věřící upřednostní smrt, než aby svého Spasitele zapřeli.

13,18 Číslo šelmy je 666. Šest je číslo člověka. Skutečnost, že je o jednu menší než sedm, může naznačovat, že člověk odpadl od Boží slávy nebo dokonalosti. Tři šestky jsou trojicí toho zlého.

Jedna z největších otázek, která se vztahuje ke 13. kapitole je, jestli Antikrist je *první* nebo *druhá* šelma. Argument pro to, že Antikrist je první šelma, spočívá především v tom, že šelma trvá na tom, aby ji uctívali jako Boha. Ti, kdo zastávají pohled, že Antikrist je druhá šelma, poukazují na to, že žádný Žid by nikdy nepřijal pohanského Mesiáše, a jelikož druhá šelma je Žid, musí se tedy jednat o falešného mesiáše.

14,1 Beránka je vidět na hoře Sión a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kdo mají na svých čelech pečeť. Díváme se tak na dobu, kdy Pán Ježíš přijde na zem a postaví se v Jeruzalémě spolu s touto skupinou věřících z každého z dvanácti kmenů Izraele. Jedná se o tentýž zástup sto čtyřiceti čtyř tisíc jako v 7. kapitole. Chystají se nyní vstoupit do Kristova království.

14,2–3 Jan slyší hudbu z nebe jako zvuk mnohých vod, jako zvuk hlasitého hromu, a jako harfeníky, kteří hrají na harfy. Pouze těch sto čtyřiačtyřicet tisíc svatých se dokázalo naučit tu novou píseň.

14,4–5 Jsou popsáni jako panici, kteří se neposkvrnili se ženami. Uchránili se před strašným modlářstvím a nemravností tohoto období a následovali Beránka s bezvýhradnou poslušností a oddaností. Pentecost říká: „Jsou nazváni prvotinou Bohu a Beránkovi“, jsou tedy první sklizni z období soužení, která vstoupí do milénia, aby zalidnili zemi během tisíciletí.“²⁵ Nepřijali lež Antikrista – aby byl uctíván pouhý člověk. Ve svém nezlomném vyznávání Krista byli bez poskvrny.

14,6–7 Zdá se, že anděl který letěl středem nebe s věčným evangeliem, má vztah k Mt 24,14: „Toto evangelium království bude vyhlášeno po celém světě na svědectví všem národům. A tehdy přijde konec.“ Předmět tohoto evangelia je uveden v 7. verši. Lidem je přikázáno, aby se báli Boha víc než šelmy; vzdali raději slávu jemu než modlářskému obrazu; a uctívali ho spíš než člověka. Samozřejmě je pouze jedno evangelium – dobrá zpráva o spasení skrze víru v Krista. Ale různá období mají různé důrazy. Během velkého soužení se bude evangelium snažit odvrátit lidi od uctívání šelmy a připravit je na Kristovo království na zemi.

14,8 Druhý anděl ohlašuje pád Babylonu. To je rozvedeno v 17. a 18. kapitole. Babylon představuje odpadlé židovství a odpadlé křesťanstvo, které budou rozsáhlým komerčním a náboženským konglomerátem s ústředím v Římě. Všechny národy budou opojené vínem hněvu jeho smilstva.

14,9–10 Čas ohlášení třetího anděla můžeme stanovit na dobu uprostřed doby soužení, což je to samé jako začátek velikého soužení. Anděl varuje, že kdokoliiv souhlasí s uctíváním šelmy v jakékoliv formě, bude podroben Božímu hněvu nyní i navěky. Víno jeho hněvu bude vylito na zemi během velikého soužení. Bude to však pouze předzvěst bolestí věčného pekla, kde budou nevěřící mučeni ohněm a sírou.

14,11 Tento verš připomíná, že peklo představuje věčný trest a člověk si toho bude vě-

dom. Bible nikde neučí, že mrtví bezbožní lidé přestanou existovat. Dým jejich muk stále stoupá a nenastane žádný odpočinek ve dne ani v noci.

14,12 Bude to doba, kdy svatí budou povoláni, aby trpělivě přečkali řádění šelmy, poslouchali Boha tak, že odmítnou uctívat člověka nebo modlu, a budou se pevně držet svého vyznání víry v Ježíše. Konečná zkáza bezbožných (v. 9–11) slouží k povzbuzení věrných, aby vytrvali.

14,13 Věřící, kteří zemřou během tohoto období, nepřijdou o požehnání tisíciletého království. Lidé říkají: „Blahoslavení živí.“ Bůh říká, „Blahoslavení mrtví, kteří umírají v Pánu.“ A „jejich skutky jdou za nimi.“ Cokoliv vykonané pro Krista a v jeho jménu i pro druhé bude bohatě odměněno – každá laskavost, modlitba a slza, každý obětavý dar, každé slovo svědectví.

14,14 Pokud srovnáme tuto pasáž s Mt 13,39–43 a 25,31–46, dozvíme se tam, že sklizeň země nastane při druhém příchodu Pána. Zde se říká, že má sklízet on; v Mt 13,39 jsou ženci andělé. Obojí je pravda; Kristus sklizeň vykoná skrze službu andělů.

Kristus je zde popsán jako ten, kdo sestupuje na bílém oblaku, na hlavě má zlatou korunu a v ruce ostrý srp.

14,15 Anděl ze svatyně mu řekl, aby poslal svůj srp, protože přišla hodina žně země. Tuto větu bychom neměli chápat jako rozkaz, andělé nemají právo přikazovat Bohu. Spíš se jedná o prosbu nebo poselství, které přichází od Boha Otce.

14,16 Tuto první sklizeň můžeme chápat dvěma způsoby. Zaprvé může zobrazovat shromáždění *věřících* v soužení, aby vstoupili do milénia. Podle tohoto pohledu by se to vztahovalo na dobrá semena z Mt 13, tedy na syny království. Nebo se může jednat o sklizeň *soudu*. Pokud jde o tento případ, předmětem soudu mohou být pohané, jelikož se zdá, že Izrael je předmětem další sklizně (v. 17–20).

14,17 Nyní se záznam obrací k posledním hrozným soudům, které dopadnou na nevěřící část izraelského národa, víno země (viz Ž 80,8; Iz 5,1–7; Jr 2,21; 6,9). Anděl

vyšel ze svatyně, která je v nebi, a také měl ostrý srp.

14,18 Další anděl dává pokyn, aby začala žen. Tento anděl má moc nad ohněm, což může symbolizovat následující soud.

14,19 Uzrálé hrozny jsou shromážděny do velikého vinného lisu Božího hněvu. Lisování hroznů jako procedura výroby vína je obrazem zdrcujícího soudu.

14,20 Toto vinobraní nastane za městem Jeruzalém, nejspíš v údolí Jóšafat. Krveprolití bude tak velké, že krev poteče tokem dlouhým 290 km a hlubokým po uzdy koní. Bude sahat od Jeruzaléma po jižní část Edómu.

15,1 Další znamení v nebi se vztahuje na sedm andělů, kteří mají sedm posledních ran, kterými bude při jejich vykonání dovršen Boží hněv. Z tohoto víme, že se nacházíme na konci doby soužení.

15,2 Jan vidí velké množství lidí v nebi, kteří stojí na skelném moři smíšeném s ohněm. Rozpoznává je jako ty, kdo odmítli uctívat šelmu nebo její obraz. Nepochybně byli v důsledku takového jednání umučeni.

15,3–4 Nyní jsou však v nebi a zpívají píseň Mojžíše... a píseň Beránka, která je téměř celá složena ze starozákonních citátů. Dosvědčují spravedlnost Božích soudů v očekávání toho, co Bůh vykoná s jejich vrahy na zemi. Chválí Všemohoucího Boha za jeho dílo a cesty. V tomto kontextu se jedná o jeho činy soudu, i když je to samozřejmě možné aplikovat na veškeré jeho dílo a cesty. Král svatých (BKR) by se mělo číst jako král *národů* (ČSP).²⁶

Píseň Mojžíše oslavuje Boží vykoupení jeho lidu z otroctví v Egyptě. Píseň Beránka oslavuje konečné osvobození od Satana a všech nepřátel duchovního života. A. T. Pierson vhodně podotýká: „Označují dvě hranice v dějinách vykoupení a mezi nimi leží celé dějiny Bohem vykoupěného lidu.“²⁷

Boží soudy nad zemí ukazují, že je to Bůh svatosti a ony způsobí, že se všechny národy budou bát a budou ho oslavovat a uctívat.

15,5 Po těchto věcech Jan vidí otevřenou svatyni stánku svědectví. Toto je podle všeho nebeská skutečnost, jejímž pozemským vzo-

rem nebo kopií byl chrám (Žd 9,23). Odkazuje především na nejsvětější místo.

15,6 Ukázalo se sedm andělů, kteří byli oděni v čisté, zářivé lněné roucho a kolem prsou měli zlaté pásy. To znamená, že jsou vybaveni, aby vykonali spravedlivé soudy, kterými bude oslaven Bůh. Tito andělé se chystají rozpoutat sedm posledních ran.

15,7 Jedna z těch čtyř bytostí předává každému andělovi misku. Tyto misky obsahují konečné soudy velikého soužení, které se budou týkat všech Božích nepřátel, ne jen některých.

15,8 Skutečnost, že nikdo nemůže vstoupit do svatyně, dokud se nedokoná těchto sedm ran, může znamenat, že žádná kněžská přímluva nemůže zpozdit Boží hněv.

J. Soudy sedmé misky (kap. 16)

16,1–2 Mocný hlas ze svatyně přikazuje sedmi andělům, aby šli a vylili na zem misky Božího hněvu. Tyto soudy jsou charakterem a posloupností podobné soudům polnic, ale jsou intenzivnější. První miska způsobuje zlé a zhoubné vředy těm, kdo uctívali šelmu nebo její obraz.

16,3 Druhá miska mění vodu moře v krev, jako je krev mrtvého, a vymírá všechno živé v moři.

16,4 Třetí miska způsobí, že se všechny vodní zdroje promění v krev.

16,5–6 V tomto bodě obhajuje anděl vod spravedlnost Božích soudů. Lidé dostávají pouze spravedlivou odměnu za své hříšné skutky. Prolili velmi mnoho krve svatých; nyní je jim odplaceno tím, že místo vody mají pít krev. Je to jejich spravedlivá odměna.

16,7 Oltář pravděpodobně symbolizuje duše umučených svatých (6,9). Ti čekali dlouho a trpělivě na potrestání svých pronásledovatelů.

16,8–9 Čtvrtá rána způsobí, že lidé budou trpět kvůli bolestivému ožehnutí sluncem nebo slunečním zářením. To je však přesto nepřiměřeno k tomu, aby činili pokání. Místo toho zlořečí Bohu, že na ně toto spalující horko seslal.

16,10–11 Pátý anděl vylil na království šelmy ránu temnoty. To násobí utrpení lidí, pro-

tože nejsou schopni najít úlevu z předcházejícího soužení. Jejich srdce to však neobměkčí, jenom se ve své nenávisti vůči Bohu utvrdí.

16,12 Když je vylita šestá miska, vody Eufratu vyschnou, a tím je dovoleno armádě z východu pochodovat směrem k izraelské zemi.

16,13–14 Jan vidí tři duchy jako žáby, které vycházejí z úst draka..., šelmy a... falešného proroka; jde o Satanův padělek Trojice. Jedná se o démonské duchy, kteří konají zázraky, aby svedli vladaře světa a vlákali je do vrcholné bitvy ve veliký den Všemohoucího Boha.

16,15 Při zmínce této bitvy pronáší Pán zvláštní požehnání sužovaným svatým, těm, kteří očekávají jeho návrat a kdo se uchovali čistí od modloslužby tehdejších dnů. Na nespasené přijde jako zloděj neočekávaně a způsobí ztrátu.

16,16 Armády světa se shromáždí na místo zvané hebrejsky Harmagedon.²⁸ Toto místo je běžně spojované s plání Esdraelon a Megiddem na jejím jižním okraji. Vypráví se, že toto místo Napoleon nazval kohoutí arénou světa, tedy ideálním bitevním polem.

16,17 Oznámení sedmého anděla: „Stalo se!“ ukazuje, že se jedná o poslední misku soudu. Boží hněv určený pro dobu soužení je dokonán.

16,18 Když je vylita poslední miska, nastává v přírodě hrozná bouře: výbuchy, hromobití, blesky a zemětřesení nebývalého rozsahu.

16,19 Veliké město Babylon, které je roztrženo na tři části, pije z číše Božího planoucího hněvu. Bůh nezapomněl na modlářství Babylonu, na jeho krutost a náboženský zmatek. V tutéž chvíli se hrouť města narodí.

16,20 Všechny ostrovy a hory mizí z povrchu země v důsledku zemětřesení základů země.

16,21 Padesátikilové kroupy bombardují zemi, ale lidé se Bohu rouhají, místo aby činili pokání.

K. Pád velkého Babylonu (kap. 17 a 18)

17,1–2 Jeden ze sedmi andělů zve Jana, aby byl svědkem soudu nad tou velkou smilnicí. Jedná se o rozsáhlý náboženský a komerční systém s ústředím v Římě. Mnozí věří,

že 17. kapitola popisuje náboženský Babylon a 18. kapitola komerční aspekt toho systému. Náboženský Babylon zahrnuje odpadlé křesťanstvo, jak protestantské, tak katolické. Klidně může reprezentovat ekumenickou církev. Všimněte si popisu. Smilnice sedí na mnohých vodách, má tedy pod kontrolou rozsáhlé oblasti pohanského světa. Králové země s ní smilnili. Svedla politické vůdce svými kompromisy a intrikami. Obyvatelé země se opili vínem jejího smilstva. Obrovské množství z nich se dostalo pod její zlý vliv a propadli zarážející zkaženosti.

17,3 Vidíme odpadlou církev, jak sedí na šarlatové šelmě. Již jsme poznamenali ve 13. kapitole, že tato šelma je obnovená Římská říše (a někdy hlava této říše). Šelma je plná rouhavých jmen a má sedm hlav a deset rohů.

17,4 Nějakou dobu se zdá, že falešná církev ovládá říši. Vypadá, jako by sestoupila z nebes, oděná symboly svého rozsáhlého bohatství a ukazuje zlatý kalich plný svého modlářství a nemravností.

17,5 Na čele má napsané jméno tajemství: Babylon, ten veliký, matka smilnic a ohavností země. Toto je církev, která prolila krev křesťanských mučedníků napříč staletími a stále v tom pokračuje. Je opilá jejich krví.

17,6 Podobně jako mnozí jiní užasl Jan, když uviděl ženu opojenou krví svatých. Tento obraz odkazuje na svaté během celých církevních dějin, ale především na Ježíšovy mučedníky během doby soužení.

17,7–8 Anděl poskytuje Janovi vysvětlení tajemství ženy a šelmy. Šelma, kterou Jan viděl, byla (Římská říše, která byla v minulosti), již není (rozpadla se a dnes již jako světová říše neexistuje), vystoupí z bezedné propasti (ukáže se znovu v silně ďábelské podobě) a půjde do zatracení (bude zcela a definitivně zničena). Obnovení říše a to, že se objeví její schopný vůdce, přivede svět nevěřících k úžasu.

17,9 Anděl říká, že je zde třeba mysli, která má moudrost. Sedm hlav je sedm hor, na kterých žena sedí. Tradiční výklad je, že smilnice má své ústředí v Římě, který je postaven na sedmi kopcích.

17,10 Někteří vykladači vysvětlují těchto sedm králů jako sedm forem římské vlády; jini je vysvětlují doslovně jako sedm jednotlivých císařů. Jiní říkají, že tito králové reprezentují veliké světové mocnosti: Egypt, Asýrii, Babylon, Persii, Řecko, Řím a Římskou říši, která bude obnovena v budoucnu.

17,11 Osmý král byl různě ztotožňován s hlavou obnovené Římské říše a Antikristem. Přesný význam tohoto proroctví nemůže být nikdy zcela jasný, dokud se nenaplní.

17,12 Deset rohů může symbolizovat budoucí krále, kteří budou sloužit pod římskou šelmou. Budou vládnout jednu hodinu, tedy krátký čas (viz v. 10b).

17,13 Deset králů jednomyslně předá svou sílu a moc římské šelmě. Jinými slovy, deset zemí (nebo vlád) jí odevzdá svou národní suverenitu.

17,14 Tato říše o deseti královstvích vstoupí do války proti Pánu Ježíši, když se vrátí na zem na konci velkého soužení. V této bitvě však zakusí své Waterloo. Ačkoliv je Beránek, je také Pán pánů a Král králů. Jeho následovníci jsou povolání, vyvolení a věrní.

17,15 Anděl pokračuje ve vysvětlování, že vody z 1. verše jsou lidé, zástupy, národy a jazyky. To, že smilnice sedí na vodách, můžeme chápat tak, že vládne rozsáhlé části populace.

17,16 Zdá se, že znovu ustanovená Římská říše dovolí, aby byla ovládána nebo přinejmenším po nějakou dobu ovlivněna smilnicí církvi. Poté však bude toto nesnesitelné jho svrženo a bude zničena. Nenáviděná smilnice je svlečena, snědena a spálena šelmou, na které seděla.

17,17 Za tím vším stojí Bůh. Je to on, kdo způsobuje, že království se sjednotí pod římskou šelmou a poté se proti smilnici obrátí. To vše je proto, aby byl naplněn jeho suverénní záměr.

17,18 To veliké město je tajemný Babylon, který bude vládnout nad králi země. Ale jak již jsme viděli, žena má své ústředí v Římě.

18,1 18. kapitola je složena především z pohřební písně, která oslavuje pád Babylonu. Jak již bylo uvedeno, tento verš odkazuje na smilnicí církev, která není pouze ob-

rovskou náboženskou organizací, ale nejspíš i největším hospodářským podnikem světa. Očividně ovládá světový trh.

Když sestupuje z nebe jiný anděl s velikou pravomocí, aby přinesl zdrcující zprávu, vypadá to, jako kdyby vycházelo světlo. Země je ozářena jeho slávou.

18,2 Padl veliký Babylon a jeho rozvaliny se staly příbytkem démonů, všech nečistých duchů a nečistého a nenáviděného ptačva.

18,3 Důvod jeho pádu je naprostá zkaženost, se kterou jednal s národy a jejich obchodníky. Opil všechny národy svým vášnivým smilstvem.

18,4 Jiný hlas z nebe varuje Boží lid, aby vyšel ze zatraceného systému v předvečer jeho zkázy. Být s ním ve společenství znamená mít podíl na jeho ranách.

18,5–6 Hříchy Babylonu dosáhly k nebi, Bůh se rozpomenul na jeho bezpráví, a obrací se proti němu. Má za své zlé činy přijmout dvojnásobnou odplatu, ne od Božího lidu, ale od anděla, který je nástrojem Boží odplaty.

18,7 Trýzeň a žal budou úměrné jeho prospěchářskému a luxusnímu životnímu stylu. Považuje se za královnu, která sedí na vrcholu všeho a je uchráněna žalu.

18,8 Její soud přijde v jednom dni a bude k němu patřit smrt, žal a hlad. Ten, kdo ji potrestá ohněm, je mocný Pán Bůh.

18,9–10 Králové země budou plakat nad požárem své dřívější milenky. Jejich nářek však není nesobecký. Truchlí nad ztrátou požitků a přepychu. Budou stát opodál a divit se rozsahu její trýzně a tomu, jak náhlý byl její konec.

18,11–13 Obchodníci truchlí hlavně kvůli tomu, že zmizela naděje na zisk. Nikdo už neкупuje jejich zboží.

Zdá se, že seznam produktů, se kterými Babylon obchodoval, zahrnuje celý světový obchod: vzácné kovy, šperky, tkaniny, dřevo, slonovinu, bronz, železo, mramor, koření, parfémy, víno, olej, obilí, dobytek, vozy, těla i lidské duše. Jak odpadá církev, tak svět byznysu je vinen nelegálním obchodováním s lidskými dušemi, církev prodejem odpustků atd. a svět byznysu vykořisťováním.

18,14 Obchodníci, kteří oslovují padlý systém, nařikají, že vytoužený zisk a jejich bohatství a nádhera náhle a navěky zmizely.

18,15–16 Podobně jako králové stojí obchodníci zděšení a pláčou a truchlí, že během hodiny přišli o takový zisk. Vzpomínají na dřívější přepych města, ve kterém byli lidé nádherně oblečeni a ozdobeni klenoty.

18,17–18 Veškerý nadbytek se náhle změnil v nic a hrozba veliké krize je za dveřmi. Ti, kdo se zabývali námořním obchodem, stojí a zdálky volají: „Které město je podobno tomu velikému městu?“

18,19 Sypou si prach na hlavu a v pláči truchlí a bědují nad městem, které obohatilo světový námořní obchod a nyní je zničeno během hodiny.

18,20 Avšak zatímco jsou na zemi prolévány všechny tyto bezbožné slzy, v nebi panuje veliká radost. Bůh konečně pomstil své svaté. Odsoudil Babylon za způsob, jakým jednal s Božím lidem.

18,21 Silný anděl hodil kámen podobný velikému mlýnskému kameni... do moře; jaký to názorný obraz konečné zkázy Babylonu.

18,22 Zvuk jeho dřívějších činností, ať hudba, výroba nebo mletí, navěky utichne.

18,23 Už nezasvitne světlo lampy a už nikdy se neobjeví radost ze svatby. Proč? Neboť vůdci Babylonu svedly všechny národy svými kouzly.

18,24 Babylon je vinen krví všech Božích svatých, všech věfících, kteří byli zabiti pro svou víru. Nyní mu Hospodin odplácí v plné míře.

L. Příchod Krista a jeho tisíciletého království (19,1–20,9)

19,1 Po těchto věcech Jan slyší veliký zástup v nebi, jak chválí Pána za jeho spravedlivé soudy nad velikou smilnicí. Píseň ho vyvyšuje jako Pána, našeho Boha, kterému patří spasení, sláva i moc.

19,2 Píseň ho ospravedlňuje, že zničil velkou smilnicí. Protože je pravdivý a spravedlivý, trestá běhnu za smilstvo a za to, že chladnokrevně zabíjela jeho služebníky.

19,3 Dým, který trvale stoupá z pohřební hranice, vyvolává druhé „Haleluja!“ neboli „Sláva Pánu!“

19,4 Čtyřiaadvacet starších a čtyři živé bytosti vyjadřují svůj souhlas hlasitým „Amen!“ a srdečným „Haleluja!“.

19,5 Hlas... z trunu vybízí Boží služebníky, aby se připojili k chválení Pána za to, že zničil veliký Babylon.

19,6 Najednou se rozeznívá v nebi jiná píseň, „jakoby hlas mnohých vod a jakoby zvuk silných hromů“. Veliké „Haleluja“ propuká k oslavě Pána Boha Všemohoucího!

19,7–8 Soužení pominulo. Babylon byl odsouzen. Nyní nastává Beránkova svatba. Církev, Kristova nevěsta, se připravila na událost, která bere dech. Oblékla si zářivě čistý kment, což je vysvětleno jako symbol spravedlivých činů svatých.²⁹

19,9 Anděl vedl Jana, aby napsal blahoslavenství pro všechny, kdo jsou pozváni k Beránkově svatební hostině. Nebeskou nevěstou je církev; pozvání hosté představují zbytek vykoupených. Anděl ještě posiluje důležitost tohoto blahoslavenství, když potvrzuje, že se jedná o pravá Boží slova.

19,10 Jan padá k nohám anděla, aby se mu poklonil, ale je mu to zakázáno. Klanět se má jedině Bohu. Anděl je spolumužník Jana a všech, kteří mají Ježíšovo svědectví. Pak ještě anděl přidává: „Ježíšovo svědectví je Duch proctví.“ To znamená, že skutečný význam proctví je vydávat svědectví o osobě a díle Ježíše. „Proctví,“ poznamenává Ch. C. Ryrie, „je určeno k tomu, aby odhalovalo Ježíšovu krásu.“³⁰

Anděl chtěl, aby se lidé klaněli Bohu Synu, o kterém vydával svědectví.

19,11 Konečně se dostáváme k události, kterou vyhlíží zbytek knihy, totiž ke slavnému Kristově příchodu na zem., aby pokořil své nepřátele a ustanovil své království. Nejedná se o vytržení církve; tehdy Kristus přijde na oblacích *pro* své svaté. Zde přichází na zem *spolu* se svými svatými.

Všimněte si popisu našeho Pána. Sedí na bílém koni; zde se očividně jedná o válečného koně, protože přichází, aby zdolal své nepřátele. Jeho jméno je „Věrný a Pravý“. Je věrný svým zaslíbením a pravý svým charakterem. Spravedlivě soudí a bojuje. Může vládnout pouze v takovém království, kde jsou lidé ochotni žít

pod vládou spravedlnosti. Proto musí nejprve odstranit všechny věci, které tomu brání.

19,12 Jeho oči jsou jako plamen ohně, což naznačuje pronikavou moc jeho soudu. Dokáže rozpoznat jakoukoliv vzpouru a nevěru. Na hlavě má mnoho diadémů. Jiní mohou nosit vítěznou korunu, ale jenom o Pánu Ježíši se mluví jako o tom, který má královský diadém. Má napsané jméno, které nezná nikdo než on sám. S osobou Krista jsou spojena určitá tajemství, která žádná stvořená bytost nebude schopna pochopit.

19,13 Je oblečen do pláště zbroceného krví, ne krví, kterou prolil na golgotském kříži, ale krví jeho nepřátel, které pošlapal ve vinném lisu Božího hněvu. Je nazván jménem „Slovo Boží“. *Slovo* je prostředek k vyjádření myšlenky. V Kristu Bůh lidem plně vyjádřil sebe sama.

19,14 Doprovází ho nebeská vojska, která jsou oblečena do bělostného čistého kmentu a jedou na bílých koních. Tyto armády jsou nepochybně složeny ze svatých, ale je užitečné si všimnout, že nejsou povolány k boji. Pán Ježíš poráží své nepřátele bez pomoci.

19,15 Z jeho úst vychází veliký ostrý meč, kterým má bít národy. Bude jim vládnout železnou berlou a šlapat lis vína planoucího hněvu Všemohoucího Boha.

19,16 Na plášti a na boku má napsáno:
„Král králů a Pán pánů“.

Náš Ježíš je svrchovaný Vladař; všichni ostatní musí odevzdat vládu jemu.

19,17–18 Veliká Boží hostina v sobě zahrnuje zničení zbývajících Božích nepřátel předtím, než bude ustanoveno jeho království. Přizvání jsou i supi! Nasytí se zdechlinami těch, které Pán zabije – lidí ze všech společenských tříd, malých i velkých.

19,19–20 V zoufalé snaze zabránit Kristu, aby se ujal vlády (Ž 2), vyvolají šelma a její spojenecké armády světa válku proti Pánu a jeho vojsku. Jedná se však o zbytečnou snahu. Jak šelma, tak i falešný prorok jsou zajati a za živa uvrženi do ohnivého jezera hořícího sírou.

19,21 Ostatní povstalci byli zabiti Pánovým mečem a jejich těla skončila jako vydatná mršina pro supy. Meč odkazuje na Boží slovo (viz Ef 6,17; 2Te 2,8; Žd 4,12; Zj 1,16; 2,12.16).

Tak jsme se dostali na konec velkého soužení.

20,1 Předtím, než začne milénium, musí být spoután Satan. Aby se tak stalo, sestoupí z nebe anděl, který má v ruce klíč od propasti a obrovský řetěz.

V určitém smyslu svázal náš Pán Satana, když přišel na zem (Mt 12,29). Zde se tedy jedná o další stupeň jeho svázání.

20,2 Anděl se zmocnil Satana a svázal ho na tisíc let. Jan uvádí čtyři jména pokušitele: drak, had, ďábel (žalobce) a Satan (protivník).

20,3 Během milénia je úhlavní nepřítel uvržen do bezedné propasti. Propast je zabezpečena, takže se nemůže dostat ven, aby nesváděl národy. Na konci Kristovy vlády bude ještě na krátký čas propuštěn, aby uskutečnil svou poslední krátkou vzpouru (v. 7–10).

20,4 Jan vidí v nebi lidi na trůnech; je jim dána moc vládnout. Jedná se o svaté z období církve, kteří budou vládnout spolu s Kristem jako jeho Manželka. Jan vidí také skupinu mučedníků, kteří odmítli přijmout znamení šelmy. Jedná se zjevně o svaté z doby soužení, kteří pro svou víru položili život. Obě skupiny budou vládnout s Kristem během zlatého věku pokoje a blahobytu.

20,5 První část 5. verše je třeba chápat jako vsuvku. Výrok „ostatní mrtví neožili“ se vztahuje na nevěřící všech věků, kteří budou vzkříšeni na konci milénia, aby stanuli před soudem velkého bílého trůnu.

Prohlášení: „To je první vzkříšení“ se zpětně vztahuje ke 4. verši. První vzkříšení není samostatná událost. Popisuje vzkříšení spravedlivých v různých dobách. Zahrnuje vzkříšení Krista (1K 15,23), vzkříšení těch, kdo jsou Kristovi, když vytrhne církev (1Te 4,13–18), vzkříšení dvou svědků, jejichž těla budou ležet na ulicích (Zj 11,11) a vzkříšení trpících svatých, kteří jsou popsáni zde (viz také Da 12,2a). Jinými slovy, první vzkříšení zahrnuje vzkříšení Krista a skutečných věřících, i když budou vzbuzeni v různých okamžicích. Děje se v několika stupních.

20,6 Ti, kdo mají podíl na prvním vzkříšení, jsou blahoslavení, protože se na ně nevztahuje druhá smrt, ve které budou všichni nevěřící uvrženi do ohnivého jezera (v. 14).

Opravdoví věřící budou kněžskými Božími a Kristovými a budou s ním kralovat tisíc let.

20,7–8 Až se těch tisíc let dovrší, bude Satan ze svého vězení propuštěn a vyjde do čtyř úhlů země, aby svedl národy, které jsou nepřátelské vůči Kristu – zde nazvané Góg a Magóg. Tento odkaz na Góga a Magóga není možné zaměnit za podobnou zmínku v Ezechielovi 38 a 39. Podle Ezechiela Magóg představuje velikou zemi na sever od Izraele a Góg je její vládce. Tato slova ve Zjevení odkazují obecně na národy světa. V knize Ezechiel se popisují události před milénium; zde po milénium.

20,9 Poté, co je naverbováno vojsko bezbožných vzbouřenců, ďábel potáhne proti Jeruzalému, milovanému městu. Ale sestoupí oheň z nebe od Boha a vojáky pohltí.

M. Soud nad Satanem a všemi nevěřícími (20,10–15)

20,10 Sám ďábel je uvržen do ohnivého jezera, aby se připojil k šelmě a falešnému prorokovi.

Může se zdát překvapivé, že Satan bude schopen na konci milénia shromáždit armádu nevěřících. Měli bychom však pamatovat na to, že všechny děti narozené během Kristovy vlády se narodí v hříchu a budou potřebovat spasení. Ne všichni Pána přijmou za svého právoplatného krále a rozptýlí se po zemi ve snaze dostat se tak daleko od Jeruzaléma, jak jen to bude možné.

Všimněte si, že šelma a falešný prorok jsou po tisíci letech stále v pekle. Tím je vyvráceno učení o úplném zničení. Potvrzuje to i následující věta: „A budou trýzněni dnem i nocí na věky věků.“

20,11 Dále je nám představen soud před velkým bílým trůnem. Je velký – pro to, čeho se týká, a bílý – kvůli dokonalosti a neposkvrněnosti rozhodnutí, která na něm budou vynesena. Pán Ježíš na něm sedí jako Soudce (J 5,22–27). Vyjádření „před jeho tváří zmižela země i nebe“ naznačuje, že tento soud nastane ve věčnosti, po zániku současného stvoření (2Pt 3,10).

20,12 Mrtví, malí i velcí, stojí před Bohem. Jedná se o nevěřící všech věků. Jsou otevře-

ny dva soubory knih. Kniha života obsahuje jména všech, kteří byli vykoupeni Kristovou vzácnou krví. Další knihy obsahují podrobný záznam skutků nespasených. Nikdo, kdo se objeví u tohoto soudu, není uveden v knize života. Skutečnost, že jeho jméno chybí, znamená *odsouzení*, ale záznam jeho činů určuje *rozsah* trestu.

20,13 Moře vydá mrtvá těla těch, kdo do něj byli pohřbeni. Hroby, které zde představuje smrt, vydají těla všech nespasených, kteří byli pohřbeni. Hádes vydá duše všech, kteří zemřeli v nevěře. Těla a duše budou znovu spojeny, aby stanuly před Soudcem.

Stejně jako bude v nebi určitý stupeň odměn, bude také v pekle odstupňovaný trest. Bude záviset na lidských skutečích.

20,14 Když čteme, že smrt a hádes jsou uvrženy do ohnivého jezera, jedná se osobu jako celek: duch, duše a tělo. V textu je vysvětleno, že to je ta druhá smrt, a ČSP přidává, *ohnivé jezero*.

Mezi hádem a peklem je rozdíl. Pro neobracené lidi, kteří zemřou, představuje hádes vědomý stav trestu mimo tělo. Jedná se o přechodný stav, v němž očekávají na soud před velkým bílým trůnem.

Pro věřící, kteří zemřeli, je hádes stavem blaženosti bez těla v nebi, kde jedinec očekává vzkříšení a oslavené tělo. Když Ježíš zemřel, odešel do ráje (L 23,43), Pavel jej ztotožňuje se třetím nebem (2K 12,2.4), místem kde přebývá Bůh. Ve Sk 2,27 je Pánův stav bez těla popsán tak, že jeho duše byla v hádu (podsvětí). Bůh nezanechal Pánovu duši v hádu, ale oděl ji oslaveným tělem.

Peklo je konečným vězením zlých mrtvých. Je to totéž jako ohnivě jezero, gehenna, a druhá smrt.

20,15 Rozhodujícím faktorem u tohoto soudu je to, zda je jméno člověka nalezeno v knize života. Ve skutečnosti, pokud by zde byl člověk zapsán, týkalo by se ho první vzkříšení. Tento verš se tedy vztahuje pouze na ty, kteří budou stát před velkým bílým trůnem.

N. Nové nebe a nová země (21,1–22,5)

21,1 Je otázkou, zda se 21. a 22. kapitola zabývají pouze stavem věčnosti, nebo jestli

se střídá milénium a věčný stav. Jelikož milénium a věčnost jsou v mnoha ohledech podobné, nepřekvapuje, že v době, kdy psal apoštol Jan své spisy, zdánlivě splývaly.

Zde je věčný stav nazván nové nebe a nová země. Nesmíme je zaměnit s novým nebem a zemí, jak je popisuje Iz 65,17–25. Tam se jedná o milénium, protože je stále přítomen hřích a smrt. Ty však budou zcela vyloučeny ze stavu věčnosti.

21,2 Jan vidí z nebe sestupovat nový Jeruzalém, připravený jako nevěstu ozdobenou pro svého manžela. To, že se tak nikde nemluví o místě na zemi, vede některé k tomu, že vnímají nový Jeruzalém, jako by se vznášel nad novou zemí. Jelikož jsou na branách uvedena jména kmenů Izraele, je tím naznačeno, že vykoupený Izrael bude mít do města přístup, i když sám není součástí církve. Rozdíl mezi církví (nevěstou, Beránkovou manželkou, v. 9), Izraelem (v. 12) a pohanskými národy (v. 24) je po celou dobu zachován.

21,3 Jan slyší oznámení z nebe, že Boží stánek je s lidmi, a Bůh bude s nimi přebývat. Jako jeho lid budou s ním mít užší společenství, než o jakém se jim kdy snilo. Bůh sám bude s nimi, a bude jejich Bohem v užším a vzácnějším vztahu.

21,4–5 Vyjádření „Bůh setře každou slzu z jejich očí“ neznamená, že by v nebi byly slzy. Jedná se o básnické vyjádření toho, že tam *nebudou!* Nebude tam ani smrt, smutek ani křik. To vše pro Boží lid navždy ustane.

Ten, který sedí na trůnu, učiní všechno nové. Jeho slova jsou pravá a věrná a jistě se splní.

21,6 Počátek věčnosti označuje splnění Božího záměru pro zemi, na které žijeme. Tak jako alfa a omega jsou první a poslední písmena řecké abecedy, tak je Bůh počátek a konec, Stvořitel a cíl stvoření, ten, který začal a dokončí, ten Věčný. Je to on, kdo dává vodu života (spasení) zdarma, komukoliv, kdo po ní žízní.

21,7 Je to on, který žehná tomu, kdo vítězí, plným dědictvím a novou důvěrností mezi Otcem a synem. Jak bylo uvedeno dříve, ten, kdo vítězí, je ten, kdo věří, že Ježíš je Boží Syn (1J 5,5). Vírou přemáhá svět (1J 5,4).

21,8 Ale ne všichni vítězí. Někteří jsou bázliví, bojí se vyznat Krista; nevěřící, neochotní důvěřovat Spasiteli *hříšníků*, všichni, kdo zůstávají ve svých hříších, ať už vinní velikými nepravostmi, které jsou zde uvedeny, nebo ne; ohavní, kteří se odevzdávají odporným nemravnostem; vrazi, zákeřní a suroví zabijáci; sexuálně nemravní, praktikující smilstvo a jiné druhy tělesných hříchů; kouzelníci, kteří si zahrávají se zlými duchy; modláři, kteří uráží Boha uctíváním obrazů; a všichni chorobně podvodní lháři. Ti budou uvrženi do ohnivého jezera, místa jejich věčného určení.

21,9 Jeden ze sedmi andělů, kteří měli sedm misek soudů, nabídl Janovi podrobnější popis nového Jeruzaléma, který nazval nevěstou, ženou Beránka. Může to znamenat, že město je sídlem nevěsty.

21,10–11 Když byl Jan v Duchu odnesen na velikou a vysokou horu, uviděl opět Jeruzalém, jak sestupuje z nebe a září Boží slávou a trpět se jako nejvzácnější drahokam.

21,12–13 Byl obklopen masivní hradbou, ve které bylo dvanáct bran a na těch branách dvanáct andělů a napsaná jména dvanácti kmenů... Izraele. Ke každé světové straně směřovaly tři brány.

Číslo *dvanáct* je v knize užito jednadvačetkrát a sedmkrát v této kapitole. Obecně se chápe tak, že symbolizuje vládu nebo *správu*.

21,14 Dvanáct základních kamenů hradby nese jména dvanácti Beránkových apoštolů. Může jít o odkaz na to, že svým vyučováním o Kristu položili základy církve (Ef 2,20).

21,15–16 Anděl se zlatou měřicí tyčí určil, že město je přibližně dvanáct tisíc stádií (2232 km) dlouhé, široké a vysoké. Ať už jde o tvar krychle nebo pyramidy, zasahuje daleko za hranice obnoveného Izraele.

21,17 Hradba byla sto čtyřiačtyřicet loktů silná. Vyjádření „podle lidské míry, která je také mírou andělskou“ znamená, že anděl z 9. a 15. verše použil měrné jednotky, které používají lidé.

21,18 I když je pro nás popis hradby z jaspisu a města z čistého zlata těžko představitelný, je navržen tak, aby vytvořil obraz vznešenosti a brilantnosti. To se vskutku zdařilo.

21,19–20 Dvanáct základních kamenů bylo ozdobeno dvanácti vzácnými kameny, podobnými těm na náprsníku nejvyššího kněze, které představovaly dvanáct kmenů Izraele. Všechny drahokamy není možné přesně určit nebo vysvětlit jejich duchovní význam.

21,21 Dvanáct bran je dvanáct perel, což připomíná, že církev je perla velké ceny, za kterou Spasitel prodal všechno, co měl (Mt 13,45–46).

Náměstí města bylo čisté zlato, jako průhledné sklo, což ukazuje neposkvřenou slávu.

21,22–23 Některé věci ve městě schází. Není v něm žádná svatyně, protože je tam Pán Bůh Všemohoucí a Beránek. Není tam žádné slunce ani měsíc, protože ho ozařuje Boží sláva a jeho lampou je Beránek.

21,24 Pohanské národy budou užívat jeho nádheru a králové země budou přicházet, aby vzdali poctu Pánu.

21,25 Nejsou tam žádné uzavřené brány, protože v něm vládne dokonalá bezpečí a svobodný vstup. Není tam noc; jedná se o zemi, kde den nikdy nekončí.

21,26 Jak bylo zmíněno, do tohoto města poteče bohatství národů, všechna jejich sláva a čest.

21,27 Nevstoupí do něho nic nečistého, ale jen ti, kdo jsou zapsáni v Beránkově knize života.

22,1–2 Čistá řeka vody života vytéká z Božího a Beránkova trůnu středem ulice. Z obou stran řeky roste strom života s dvanácti druhy ovoce, které již není zakázáno. Tím je naznačeno Boží neustálé zaopatření pro každé období. Listí toho stromu slouží k léčení národů, což obrazně řečeno znamená, že budou zakoušet trvalé zdraví.

22,3–5 A. T. Pierson to shrnuje následovně:

- „Nic prokletého již nebude“
- dokonalá bezhříšnost;
- „V tom městě bude Boží a Beránkův trůn“
- dokonalá vláda;
- „a jeho služebníci mu budou sloužit“
- dokonalá služba;
- „a budou vidět jeho tvář“
- dokonalé společenství;
- „a na jejich čelech bude jeho jméno“
- dokonalá podoba;

- „Noci již nebude“
- dokonalá blaženost;
- „A budou kralovat na věky věků“
- dokonalá sláva.³¹

O. Závěrečné varování, potěšení, pozvání a blahoslavenství (22,6–21)

22,6 Anděl, který Jana provázel, mu opět připomněl věrohodnost všeho, co bylo zjeveno. Pán Bůh poslal svého anděla, aby svým služebníkům ukázal panorama událostí, které se musí brzy stát.

22,7 Vyvrcholením a nejdůležitějším bodem toho všeho je slavný příchod Spasitele. Ujišťuje nás, že přijde brzy. To může znamenat *brzy* nebo *náhle*, ale upřednostňuje se *brzy*. Zvláštní pozhřebání je dáno každému, kdo zachovává slova tohoto proroctví. Můžeme to činit tak, že budeme žít v naději na jeho příchod.

22,8–9 Když Jan viděl a slyšel tyto věci, padl k nohám anděla, ale bylo mu zakázáno, aby takto jednal. Anděl je pouze stvořená bytost; uctíván má být jedině Bůh.

22,10 Jan neměl zapečetit toto proroctví, protože čas jeho naplnění byl blízko. Zapečetit zde znamená odložit jeho odhalení.

22,11 Když přijde čas jeho naplnění, nespravedliví budou upevněni ve své zatvrzelosti. Až se Pán vrátí na zem, nečistý už nebude mít další šanci na změnu. Ale spravedlivý bude pokračovat ve spravedlivém životě a svatý žít ve svatosti.

22,12–13 Pán opět oznamuje svůj brzký příchod, tentokrát se zaslíbením, že odplatí každému podle toho, jaké je jeho dílo. Znovu se představuje jako Alfa i Omega. Ten, který učinil všechny věci, spustí na jevišti času oponu.

22,14 Tento verš je možné číst takto: „Blahoslavení ti, kdo činí jeho příkázání“ (M – BKR, KJV) nebo „Blahoslavení ti, kdo si perou svá roucha“ (NA – ČSP, ČEP). Ať už text čteme jakkoliv, v *žádném případě* se zde neučí o spasení ze skutků, ale o skutcích jako ovoci a důkazu spasení. Jedině skuteční věřící mají přístup ke stromu života a do věčného města.

22,15 Z nebe budou navěky vyloučeni psi, kouzelníci, smilníci, vrahové, modloslužebníci a lháři. Psi zde mohou odkazovat na

mužské prostitutky (Dt 23,18), nečisté pohany (Mt 15,26) nebo judaisty (Fp 3,2).

22,16 Pán poslal s tímto poselstvím svého anděla do sborů. Sám o sobě hovoří jako o kořenu z rodu Davidovu. Co se týče jeho Božího původu, je Davidovým *Stvořitelem*; co se týče jeho lidství, je Davidovým *Potomkem*. Jasná hvězda jitřní se objevuje na obloze předtím, než vyjde slunce. Kristus nejprve přijde k církvi jako jasná jitřní hvězda, tzn. při vytržení. Později přijde na zemi jako Slunce spravedlnosti s lékem na křídlech (Mal 3,20).

22,17 Jsou dva způsoby, jak můžeme rozumět tomuto verši. Zaprvé může to celé být evangelizační výzva, kde Duch, nevěsta a posluchač vybízí žiznivého, aby přišel ke Kristu pro spasení. Nebo mohou první tři užití slova „přijď“ znamenat modlitby za Kristův návrat a následující dvě pozvání nespasených, aby k němu přišli pro vodu života (spasení) a byli tedy připraveni na jeho návrat.

22,18–19 Pokud lidé ke spisům v této knize Zjevení něco přidají, budou trpět ranami, které se v ní popisují. Jelikož témata, která se vztahují na tuto knihu, jsou vetkána do celé Bible, tento verš vlastně odsuzuje jakékoliv pohrávání si s Božím slovem. Podobný soud je vyhlášen nad kýmkoliv, kdo ze slov svitku tohoto proroctví něco odnímá. Nevztahuje se to na menší rozdíly ve výkladu, ale na přímé útoky proti inspiraci a úplnosti Bible. Trestem je věčné zatracení. Bůh odejme podíl takového člověka ze stromu života.³² To znamená, že nikdy nebude mít podíl na blahoslavenstvích těch, kdo mají věčný život.

22,20 Zjevení je uzavřeno zaslíbením a blahoslavenstvím. Zaslíbení spočívá v tom, že Pán Ježíš přijde rychle. Jak bylo uvedeno dříve, může to znamenat *brzy* nebo *náhle*. Naděje *náhlého* příchodu by nepodněcovala stejné očekávání nebo ostražitost jako naděje *brzkého* příchodu. Každý vykoupěný člověk reaguje na tuto blahoslavenou naději slovy: „Amen, přijď, Pane Ježíši!“

Stejně jako je Genesis kniha počátků, Zjevení je knihou dokončení. Témata, která byla představena v první knize, konečně dochází svého dovršení. Všimněte si následujícího:

Genesis	Zjevení
Stvoření nebe a země (Gn 1,1)	Zkáza nebe a země (Zj 20,11b); stvoření nového nebe a nové země (Zj 21,1)
Začátek Satanova vlády na zemi (Zj 3,1-7)	Satan uvržen do ohnivého jezera (Zj 20,10)
Příchod hříchu (Gn 3,1-7)	Hřích už nebude (Zj 21,27)
Prokletí nad stvořením (Gn 3,17-19)	Prokletí odstraněno (Zj 22,3)
Právo na strom života odepřeno (Gn 3,24b)	Přístup ke stromu života obnoven (Zj 22,2.19)
Vyhnání člověka z ráje (Gn 3,24a)	Člověk v ráji opět přivítán (Zj 22,1-7)
Příchod smrti na svět (Gn 2,17;5,5)	Smrt navždy odstraněna (Zj 21,4)
Manželství prvního Adama (Gn 4,1)	Manželství posledního Adama (Zj 19,7)
Na lidstvo přichází bolest (Gn 3,16)	Bolest už nebude (Zj 21,4)

22,21 A nyní přicházíme k poslednímu požeňování této nádherné knihy Zjevení a Božího slova. Je to pokojné uzavření knihy naplněné burácením Božích soudů.

Jan přeje „Milost Pána Ježíše Krista se všemi svatými“. V rukopisech existují tři různá zajímavá čtení tohoto textu.

1. V NA (srov. ČEP) textu Jan přeje Kristovu milost *všem* – což stěžejně zapadá do tématu Zjevení, tedy k hněvu, který přichází na většinu.

2. Tradiční (TR; srov. KJV) čtení je lepší. Kristova milost je přána „vám všem“ – mnozí posluchači a čtenáři Zjevení budou skutečně věřící.

3. Nejlepší čtení ve světle ostrého kontrastu mezi svatými a hříšníky v této knize nalézáme ve většině textů a ČSP: „Milost Pána Ježíše Krista se všemi svatými. Amen.“

Poznámky

¹ (Úvod) Sloveso použité v evangeliu a Zjevení je *ekkentésan*; Septuaginta používá v Zachariáš tvar *katorchésanto*.

² (Úvod) V hebrejštině a řečtině mají písmena abecedy číselný význam. Například, alef a alfa znamenají 1, bet a beta 2 atd. Proto je možné všechna jména počítat. Je dost zajímavé, že řecké jméno Ježíš (*Iesous*) dává dohromady 888. (Osm je číslice nového začátku a vzkříšení.) Převládá názor, že číslo šelmy bude 666. Když mírně upravíme jméno „Nero Caesar“, můžeme stejným způsobem dostat 666. Jiná slova mohou ovšem také dát 666, ale měli bychom se vyhnout divokým spekulacím.

³ (1,5) Zde čtení nejstarších (NA) a většiny rukopisů (M) souhlasí oproti čtení TR, BKR. Důvod spočívá v tom, že Erasmus, který vydal první řecký Nový zákon (1516) měl pouze jednu kopii knihy Zjevení, která byla chybná. Existuje proto mnoho menších obměn v poznámkách pod čarou nebo závorkách. Naštěstí ostatní knihy Nového zákona byly zastoupeny rukopisy, které z velké části souhlasí s následně objevenými rukopisy. V tomto komentáři jsou uvedeny pouze zásadní změny. Věříme, že původní znění získáme kombinací NA a M. Tam, kde se vzájemně rozcházejí, dáváme přednost většinovému textu.

⁴ (1,8) Rukopisy NA a M vynechávají „počátek a konec“.

⁵ (1,10) „Den Páně“ je v řečtině *hé héméra tou kyriou*; „Pánův den“ je *hé kyriaké héméra* (odtud „kirk“, „Kirche“, „church“ i české „církev“).

⁶ (1,13) James H. McConkey, *The Book of Revelation: A Series of Outline Studies in the Apocalypse*, str. 9.

⁷ (2,1) John F. Walvoord, *The Revelation of Jesus Christ*, str. 50–100.

⁸ (2,14–15) Ella E. Pohle, *Dr. C. I. Scofield's Questions Box*, str. 89.

⁹ (2,20) Většina textů čte „tvá manželka (nebo žena) Jezábel“.

¹⁰ (3,7) *Daily Notes of the Scripture Union*.

¹¹ (3,20) Richard Chevenix Trench, *Commentary on the Epistles to the Seven Churches in Asia*, str. 225.

¹² (4,3) Walvoord, *Revelation*, str. 104.

¹³ (5,9–10) Rukopisy NA i M mají „je“ a „oni“, což by znamenalo, že starší nezpívají sami o sobě, ale o druhých. Tím by mohlo být naznačeno, že se jedná o andělské bytosti.

¹⁴ (5,9–10) NA čte „království“.

¹⁵ (6,1–2) NA a M vynechávají „a vidí“.

¹⁶ (6,10) Řecké slovo zde je důrazné: *despotés* (ale bez negativní konotace odvozeného českého slova).

¹⁷ (8,5) Henry Barclay Swete, *The Apocalypse of St. John*, str. 109.

¹⁸ (8,13) „Anděl“ a „orel“ v řečtině vypadají poněkud podobně (*angelos* a *aetos*), takže došlo k chybě v přepisu. Správné je „orel“.

¹⁹ (9,16–17) Většina rukopisů čte „sto milionů“.

²⁰ (9,18–19) Hamilton Smith, *The Revelation: An Expository Outline*, str. 57.

²¹ (9,20–21) Řecké slovo zde je *farmakon*, „medicína, lék, droga“ (české „farmacie“).

²² (11,6) McConkey, *The Book of Revelation*, str. 68, 69.

²³ (11,15) NA a M texty čtou „království... se stala“.

²⁴ (13,3) *The Scofield Reference Bible*, str. 1342.

²⁵ (14,4–5) J. D. Pentecost, *Things to Come*, str. 300.

²⁶ (15,3–4) „Svatí“ má velmi slabě podporované čtení. NA i M podporují „národy“.

²⁷ (15,3–4) Arthur T. Pierson, *Knowing the Scriptures*, str. 248.

²⁸ (16,16) „Harmagedon“ pochází z hebrejského „*har*“ (hora) Megiddo. Většina textů čte jednoduše „Megiddo“.

²⁹ (19,8) Text z roku 1611 čte „ospravedlnování“, což je častokrát kazateli vykládáno jako *Kristova spravedlnost, která je přičtena svatým*. I když se jedná o zdravé učení, řecké slovo *dikaiómata* tento význam vylučuje. Slovo je v plurálu (ne abstraktní singulár, což by bylo *dikaiósyné*). Kromě toho má „pasivní“ koncovku, což *zde* označuje, že něco bylo uděláno (v tomto případě „spravedlivé skutky“). V tomto textu se nejedná o spasení.

³⁰ (19,10) Charles C. Ryrie, *The Ryrie Study Bible, New King James Version*, str. 1953.

³¹ (22,3–5) Pierson, *The Ministry of Keswick, First Series*, str. 144.

³² (22,18–19) Čtení „knize života“ nemá podporu *žádného* řeckého rukopisu! Posledních šest veršů v Erasmově řecké kopii kni-

hy Zjevení chybělo, proto přeložil tyto verše z latinské Vulgáty. Jedná se o nanejvýš nešťastné ukončení. Kazí tím literární „úplný kruh“, tedy Boží program od vypovězení člověka od stromu života v Genesis 3 až do obnovení svatých na konci úplně poslední kapitoly Bible.

Bibliografie

- Criswell, Wallie Amos. *Exposition of Sermons on Revelation*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1962.
- Dennett, Edward. *The Seven Churches, The Serious Christian*, Vol. XI. Charlotte, N.C.: Books for Christians, n.d.
- Gaebelein, Arno C. *The Revelation*. New York: Publication Office „Our Hope“, 1915.
- Grant, F. W. *The Revelation of Christ*. New York: Loizeaux Brothers, n.d.
- Ironside, H. A. *Lectures on the Revelation*. New York: Loizeaux Brothers, 1919.
- Kelly, William. *Lectures on the Book of Revelation*, New Edition. London: C. Morrish, n.d.
- Lenski, R. C. H. *The Interpretation of St. John's Revelation*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1943.
- McConkey, James H. *The Book of Revelation: A Series of Outline Studies in the Apocalypse*. Pittsburgh: Silver Publishing Co., 1921.
- Morgan, G. Campbell. *The Letters of Our Lord*. Westwood, N. J.: Fleming H. Revell Co., n.d.
- Morris, Leon. *Revelation of Jesus Christ (TBC)*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1969.
- Mounce, Robert H. *The Book of Revelation (NIC)*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1977.
- Ryrie, Charles Caldwell. *Revelation*. Chicago: Moody Press, 1968.
- Scott, Walter. *Exposition of the Revelation of Jesus Christ*. London: Pickering & Inglis. Ltd., n.d.
- Smith, Hamilton. *The Revelation: An Expository Outline*. Addison, IL: Bible Truth Publishers, n.d.
- Stanley Charles. *The Revelation of Jesus Christ*. New York: Loizeaux Brothers Publishers, n.d.
- Swete, Henry Barclay. *The Apocalypse of St. John*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, n.d.
- Tenney, Merrill C. *Interpreting Revelation*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1957.
- Trench, Richard Chevenix. *Commentary on the Epistles to the Seven Churches in Asia*. Minneapolis: Klock and Klock Christian Publishers. 1978.
- Walvoord, John F. *The Revelation of Jesus Christ*. Chicago: Moody Press. 1966.

Dodatky

Kdo napsal knihy Nového Zákona

Jméno	Národnost	Původ (město)	Povolání	Vztahy	Napsal kapitol	Napsal veršů	Napsal knihy
Matouš	Žid	Kafarnaum	výběřící daní	Ježíšův apoštol	28	1071	Evangelium Matouše
Marek	Žid/Říman	Jeruzalém	misionář	Petrův učedník	16	678	Evangelium Marka
Lukáš	Řek	Antiochie	lékař	Pavův učedník	52	2158	Evangelium Lukáše Skutky
Jan	Žid	Betsaida nebo Kafarnaum	rybář	Ježíšův apoštol	50	1414	Evangelium Jana 1., 2. a 3. list Janův Zjevení
Pavel	Žid	Tarsus	výrobce stanů	Ježíšův apoštol	87/100*	2033 /2336*	Římanům, 1. a 2. Korintským, Galatským, Efezským, Filipským, Koloským, Filemonovi, 1. a 2. Tesalonickým, 1. a 2. Timoteovi, Titovi, Židům (?)
Jakub	Žid	Nazaret	tesař?	Ježíšův bratr	5	108	List Jakubův
Petr	Žid	Betsaida	rybář	Ježíšův apoštol	8	166	1. a 2. Petrův
Juda	Žid	Nazaret	tesař?	Ježíšův bratr	1	25	List Judův

* Pokud List Židům napsal Pavel

Převzato z Talk Thru the Bible. Přetištěno s povolením Walk Thru the Bible Ministries.

Témata novozákonních listů

Pavlovy listy sborům		
Kniha	Klíčové slovo	Téma
Římanům	Boží spravedlnost	Popisuje evangelium počínaje odsouzením přes ospravedlnění, posvěcení, oslavení (1–8). Představuje Boží program pro Židy a pohany (9–11) a praktická povzbuzení věřícím (12–16).
1. Korintským	Náprava tělesného života	Napravuje problémy stranicví, nemorálnosti, soudních žalob a zneužívání Pánovy večeře (1–6). Odpovídá na otázky o manželství, masu pro modly, veřejných bohoslužeb a vzkříšení (7–16).
2. Korintským	Pavel brání svou služvu	Brání Pavlův apoštolský charakter, povolání a pověření. Většina činila pokání ze své vzpoury proti Pavlovi, ale stále zůstávala menšina bez pokání.
Galatským	Svoboda od Zákona	Vyvrací blud o zákonictví, do něhož upadla církev v Galacii. Ukazuje, že milost je nad Zákonem a vyzdvihuje život ve svobodě nad zákonictvím a nezávaností.
Efezským	Budování Kristova těla	Vyzvedává postavení věřících v Kristu (1–3) a povzbuzuje čtenáře, aby duchovně žili tak, jak to odpovídá jejich duchovnímu bohatství.
Filipským	Žít – to je Kristus	Pavel mluví o posledním vývoji svého věznění a čtenáře nabádá k životu v jednotě, pokoře a zbožnosti.
Koloským	Kristovo prvenství	Ukazuje Kristovo prvenství ve stvoření, vykoupení a životních vztazích. Křesťan je v Kristu úplný a nepotřebuje nic víc.
1. Tesalonickým	Svatost ve světle Kristova příchodu	Pavel oceňuje víru Tesalonických a připomíná jim své motivy a zájem o ně. Povzbuzuje je k čistému životu a vyučuje je o Pánově příchodu.
2. Tesalonickým	Porozumění Pánovu dnu	Pavel napravljuje falešné závěry ohledně Pánova dne, vysvětluje, co musí předcházet této hrozné události a povzbuzuje čtenáře, aby zůstali bděli.
Pavlovy listy jednotlivcům		
1. Timoteovi	Jak vést církev	Pavel radí Timoteovi v otázce falešných učitelů, veřejné modlitby, role žen a požadavků na starší a diakony.
2. Timoteovi	Vytrvalost ve službě	Příručka pro Timotea, ve které ho povzbuzuje ke smělosti a vytrvalosti i přes těžkosti v duchovním boji.
Titovi	Jak se má chovat církev	Vyjmenovává požadavky na starší a dává Titovi pokyny týkající se různých skupin ve sborech.
Filemonovi	Odpuštění otroctví	Pavel prosí Filemona, aby Onezimovi odpustil, a vyzývá ho, aby se na něho už neřval jako na otroka, ale bratra v Kristu.
Listy ostatních pisatelů		
Židům	Kristova nadřazenost	Ukazuje nadřazenost osoby, kněžství a moci Ježíše Krista nad vším, co mu předcházelo, aby povzbudil čtenáře ke zralosti a pevnosti ve víře.
Jakubův	Víra, která přináší skutky	Praktický seznam vlastností pravé víry napsaný k povzbuzení židovských čtenářů, aby zkoumali ryze své víry.
1. Petrův	Utrpení pro Krista	Útěcha a rady těm, kterým bylo ubližováno pro jejich víru v Krista. Pokud jde o utrpení, povzbuzuje je k postojí podřízení se.
2. Petrův	Ochrana před falešnými proroky	Vyrovňuje se s vnitřním nepřátelstvím v podobě falešných učitelů, kteří svádí věřící svými bludy ve víře a chování. Vede k růstu a poznání Krista.
1. Janův	Společenství s Bohem	Odkrývá dimenze vztahu mezi vykoupěnými lidmi a Bohem. Věřící musí chodit v jeho světle, projevovat jeho lásku a zůstat v jeho životě.
2. Janův	Nespolčujte se s falešnými učiteli	Jan oceňuje své čtenáře, že zůstávají pevní v apoštolské pravdě a připomíná jim, aby chodili v lásce a vyhýbali se falešným učitelům.
3. Janův	Společenství s bratry	Jan děkuje Gájovi za podporu cestujících učitelů v pravdě – na rozdíl od Diotrefa, který je odmítal a nabádal druhé, aby je také odmítali.
Judův	Boj o víru	Odhaluje falešné učitele, ukazuje jejich chování a charakter a předpovídá jejich soud. Juda povzbuzuje čtenáře, aby rostli v pravdě a bojovali o víru.
Zjevení	Zjevení Kristova příchodu	Oslavený Kristus má sedm vzkazů církvi (1–3). Vidění nesrovnatelného soudu nad vzpurným lidstvem vrcholí jeho druhým příchodem (4–19). Kniha končí popisem nového nebe a nové země a nového Jeruzaléma (20–22).

		Konec knihy Skutků									
ř. 33	35	48	58	68	70	100					
Historie prvotní církve											
v Jeruzalémě		v celém Judsku a Samaří		až po nejzazší konec země							
Seslání Ducha svatého (Sk 2) →	Smrt Štěpána (Sk 6) →	Obrácení Pavla (Sk 9) →	Filip vede Samařany ke Kristu (Sk 8) →	Petr přivádí pohany ke Kristu (Sk 10) →	Misijní cesty (Sk 13) →	Sněm v Jeruzalémě (Sk 15) →	Pavlovo uvěznění (Sk 21) →	Petrova smrt →	Pavlova smrt →	Zničení Jeruzaléma →	Janova smrt →

Přehled knihy Skutků apoštolů			
„Ale přijmete moc Ducha svatého, který na vás přijde, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až po nejzazší konec země. (Sk 1,8)			
Kapitoly	Sk 1–7	Sk 8–12	Sk 13–28
Růst církve	Církev v Jeruzalémě	Církev v Judsku a Samaří	Církev po celém světě
Evangelium	Svědectví ve městě	Svědectví v okolí	Svědectví ve světě
Téma	Moc a růst církev	Šíření církve	Pavlovy tři cesty a zkoušky
Oslovení lidí	Židé	Samařané	Pohané
Klíčová postava	Petr	Filip	Pavel
Trvání	2 roky (33–35)	13 let (35–48)	14 let (48–62)
Charakteristika	Triumf	Přechod	Cesty a zkoušky

Převzato z *Survey of the Bible*. Přetisk s povolením autora.

William MacDonald
Biblický komentář k Novému zákonu

Přeloženo z anglického originálu: William MacDonald: *Believers` s Bible Commentary*

Vydavatel: Thomas Nelson Publishers, 1995, USA

ISBN 0-8407-1972-8

© 2015 Christian Missions in Many Lands, Inc. P.O. Box 13, Spring Lake, NJ 07762, USA

Překlad: Marie Černínová, Pavel Jartym, Michal Krchňák,
Karel Ouzký, Monika Tekielová, Jan Vopalecký
Jazyková korektura: Lucie Endlicherová, Pavel Jartym, Michal Krchňák

Typografická úprava a sazba: Jan Vopalecký

Technická redakce: Ján Ostrolucký

Obálka: COLOR Studio, Polanka nad Odrou

Tisk: TISKSERVIS Jiří Pustina, Ostrava

Vydavatel: Křesťanské sbory, Šámalova 15, 615 00 Brno

Vydání: První, 2015

Veškerá práva českého překladu vyhrazena.

© 2015 Křesťanské sbory

ISBN 978-80-905970-0-6